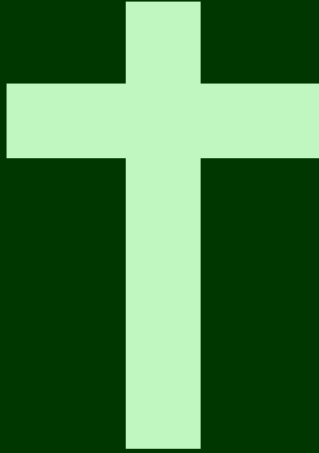

Digo

Chidigo: Digo (Bible)

Digo
Chidigo: Digo (Bible)

copyright © 2019 Bible Translation and Literacy

Language: Digo (Chidigo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
bab7eb71-e774-512d-9543-5878c28ca63b

Contents

Mwandzo	1
Kutsama	52
Alawi	98
Isabu	129
Kumbukumbu za shariya	172
Joshuwa	212
Aamuli	237
Ruthi	262
1 Samueli	266
2 Samueli	300
1 Afalume	328
2 Afalume	363
1 Nyakati	396
2 Nyakati	426
Ezira	464
Nehemia	475
Esta	491
Ayubu	500
Zaburi	541
Misemo	658
Muhubiri	694
Wira wa Selemani	703
Isaya	711
Jeremia	793
Sonono za Jeremia	864
Ezekieli	875
Danieli	926
Hosea	941
Joeli	956
Amosi	962
Obadiya	973
Jona	975
Mika	978
Nahumu	987
Habakuki	991
Zefania	995
Hagai	1000
Zakariya	1002
Malaki	1013
Mathayo	1017
Mariko	1057
Luka	1082
Johana	1124
Mahendo	1153
Arumi	1189
1 Akorintho	1207
2 Akorintho	1223
Agalatia	1234
Aefeso	1240
Afilipi	1246

Akolosai	1251
1 Athesalonike	1256
2 Athesalonike	1260
1 Timothi	1263
2 Timothi	1268
Tito	1272
Filemoni	1274
Aeburania	1276
Jakobo	1290
1 Petero	1295
2 Petero	1301
1 Johana	1304
2 Johana	1309
3 Johana	1310
Juda	1311
Maono	1313

Chitabu cha kpwandza cha Musa chiihwacho

MWANDZO

Tanga mbere

Chitabu hichi chiihwa “Mwandzo” mana chinasemurira kuhusu kuumbwa kpwa dunia, kuumbwa kpwa anadamu, chandzo cha dambi na mateso, na chandzo cha luga tafwauti-tafwauti.

Piya chinasemurira mahusiano ga Mlungu na mwanadamu garivyokala pho mwandzo, garivyovundzika, na vira Mlungu arivyoandza mpango wa kumuuyiza mwanadamu kpwakpwe. Mlungu wamtsambula Burahimu, naye achikala msenawe, badaye kutsupira iye na chivyaziche, anadamu osi anaweza kukala na uhusiano mnono na Mlungu tsona dza vira mwandzo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kuumbwa kpwa dunia na mwanadamu 1:1—2:25

Mwandzo wa dambi na tabu 3:1-24

Kula Adamu hadi Nuhu 4:1—5:32

Nuhu na mafuriko 6:1—10:32

Mnara wa Babeli 11:1-9

Kula Shemu hadi Burahimu 11:10-32

Burahimu, Isaka, Jakobo 12:1—35:29

Vivyazi vya Esau 36:1-43

Yusufu na nduguze 37:1—45:28

Aiziraeli ariphokala Misiri 46:1—50:26

Kuumbwa kpwa dunia

¹ Hipo mwandzo, Mlungu waumba dzulu mlunguni na dunia. ² Dunia kala taina umbo rorosi wala chitu chochosi. Seemu mbaha ya madzi kala ni jiza huphu. Na Roho wa Mlungu kala ahurire dzulu ya madzi.

³ Halafu Mlungu achiamba, “Nakukale na mwanga,” na kuchikala na mwanga. ⁴ Mlungu achiona kukala nyo mwanga ni mnono. Achiganya mwanga na jiza, ⁵ mwanga achiwiiha “mutsi,” na jiza achiriiha “usiku.” Kuchikala dziloni, na kuchikala ligundzu siku ya kpwandza.

⁶ Chisha Mlungu achiamba, “Nakukale na utu ndioganya madzi ga duniani na ga dzulu.” ⁷ Sambi Mlungu achitengeza dari yoganya madzi gokala dzulu ya dari iyo na madzi garigo photsi. Na vichikala vivyo. ⁸ Achikuiha kura kpwahali dza dari “mlunguni.” Kuchikala ligundzu na kuchikala dziloni, na iyo ichikala ni siku ya phiri.

⁹ Chisha Mlungu achiamba, “Madzi garigo tsini ya mlunguni nagakusanyike phamwenga, na tsi kavu ionekane.” Na vichikala vivyo. ¹⁰ Mlungu achiyiiha yo tsi kavu “tsi,” na go madzi garigokala gakakusanyika phamwenga achigaiha “bahari.” Mlungu achiona vivyo ni vinono. ¹¹ Chisha Mlungu achiamba, “Tsi naimere chila aina ya mimea, mimea ivyalayo mbeyu na mihi ivyalayo matunda garigo na mbeyu.” Nayo ichikala vivyo, ¹² tsi ichimera chila aina ya mimea na mihi ya matunda. Mlungu achiona vivyo ni vinono. ¹³ Phahi kpwakala dziloni na kuchikala ligundzu siku ya hahu.

¹⁴ Mlungu achiamba, “Nakukale na mianga ko mlunguni iganye mutsi na usiku ionyese ishara ya minga, siku na miaka, ¹⁵ na ing’arire dunia kula ko mlunguni.” Na vichikala vivyo. ¹⁶ Mlungu achitengeza mianga miiri mikulu. Dzuwa riale mutsi na mwezi uale usiku, na chisha achitengeza nyenyezi. ¹⁷ Mlungu achiyika mianga iyo dzulu mlunguni imwirike dunia, ¹⁸ dzuwa riale mutsi na mwezi uale usiku na piya kuganya wakati wa mwanga na wakati wa jiza. Mlungu achiviona vivyo ni vinono. ¹⁹ Huno uchikala mwandzo na mwisho wa siku ya ne.

²⁰ Chisha Mlungu achiamba, “Namukale na chila aina ya viumbe mo madzini na nyama a mapha auruke ko mlunguni.” ²¹ Ndipho Mlungu achiamba madzinyama makulu ga baharini na chila aina ya chiumbe chikalacho madzini na chila aina ya nyama wa mapha. Naye Mlungu achiona kukala vivyo ni vinono. ²² Achivijaliya, achiviambira, “Vyalanani muenjerezeke ili mkale anji mo baharini.” Piya Mlungu achiaambira nyama a mapha, “Namwi vyalanani muenjerezeke duniani.” ²³ Kuchikala dziloni na ligundzu, na iyo ichikala siku ya tsano.

²⁴ Chisha Mlungu achiamba, “Tsi naikale na viumbe virivyo moyo vya chila aina: Mifugo, viumbe vya kuhambala na nyama a tsakani.” Na vichikala vivyo. ²⁵ Mlungu

achiumba nyama a tsakani a chila aina, nyama a kufuga a chila aina na viumbe vihambalavyo photsi vya chila aina. Mlungu achiona kukala vivi ni vinono.

²⁶ Chisha Mlungu achiamba, “Nahuumba mutu kpwa mfwano wehu, ndiyeigana naswi atawale ng’onda, nyama a mapha, nyama a kufuga dunia yosi na atawale viumbe vyosi vihambalavyo photsi.”

²⁷ Phahi Mlungu waumba mwanadamu kpwa mfwanowe mwenye, kpwa mfwanowe, Mlungu waumba mlume na mchetu.

²⁸ Mlungu achiajaliya na achiaambira, “Vyalani muenjerezeke, muiyodzaze yo tsi na muihende ikuogopheni. Mkatawale ng’onda a baharini, nyama a mapha na chila chiumbe chiricho phapha tsi.” ²⁹ Chisha Mlungu achiamba, “Nakuphani chila aina ya mimea ilavyayo mbeyu phapha duniani na mihi ivyalayo matunda garigo na mbeyu gakale chakurya chenu. ³⁰ Viumbe vyosi virivyo duniani, nyama a mapha, na viumbe vyosi vihambalavyo, naapha nyasi na makodza maitsi ikale chakurya chao.” Navyo vichikala vivyo.

³¹ Mlungu achilola vitu vyosi vyokala akaviumba achiona ni vinono sana. Kuchikala dziloni na kuchikala ligundzu siku ya sita.

2

¹⁻² Phahi Mlungu wamarigiza kuumba mlunguni na dunia na vyosi virivyo mumo. Kpwa hivyo, yo siku ya sabaa, waoya, bada ya kukala akamala kuhenda kazize zosi arizohenda. ³ Mlungu waijaliya yo siku ya sabaa na achiihenda kukala ni takatifu, mana waoya bada ya kumala kaziye ya kuumba na kuhenda vyosi arivyokala akavihenda.

Mlungu anaumba anadamu a kpwandza

⁴ Hivyo ndivyo vyokala wakati Mlungu phoumba dzulu mlunguni na dunia. Mwenyezi Mlungu ariphoumba mlunguni na dunia, ⁵ tsi kala taidzangbwemera chitu chochosi kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala kadzangbwereha mvula na kala takuna mutu wa kuirima. ⁶ Ela guro kala kutsembuka kula tsi na richtiya chinemi yo tsi.

⁷ Mwenyezi Mlungu achiumba mwanadamu kula vumbini, achimvuvurira pumuzi za uzima pulani na yuya mutu achikala chiumbe chiricho moyo.

⁸ Mwenyezi Mlungu achiphanda chungu phatu phoihwa Edeni, uphanda wa mlairo wa dzuwa, na achimuika himo yuya mutu yemuumba. ⁹ Mwenyezi Mlungu wameza chila aina ya mihi mizuri ivyalayo matunda manono ga kuriwa himo mundani. Kahi-kahi ya munda kala phana mihi miiri, wa uzima na muhi wa kumanyisa manono na mai.

¹⁰ Phapho Edeni phatuluka muho ambao watiya chinemi mundani, halafu hiko mbere muho hinyo waganyika myuho mine. ¹¹ Muho wa kpwandza unaihwa Pishoni, muho huno unazunguluka tsi ndzima ya Havila kuriko na zahabu. ¹² Zahabu ya tsi iyo ni zahabu nono. Piya kuna uvumba uihwao bedola na mawe ga samani gaihwago shohamu. ¹³ Muho wa phiri unaihwa Gihoni; unazunguluka tsi yosi ya Kushi. ¹⁴ Muho wa hahu unaihwa Tigrisi, nao unatsapa na uphanda wa mlairo wa dzuwa wa tsi ya Ashuru. Na muho wa ne unaihwa Yufurati.

¹⁵ Mwenyezi Mlungu kala akamuika hiye mutu ndani ya munda wa Edeni ili aurime na kuamanyirira. ¹⁶ Phahi Mwenyezi Mlungu wamlagiza ye mutu achimuumba, “Matunda ga mihi ya aina zosi mundani unaweza kurya, ¹⁷ ela matunda ga muhi wa kumanyisa manono na mai usigarye, kpwa mana siku ndiphogarya, kpwa kpweli undafwa.”

¹⁸ Chisha Mwenyezi Mlungu achiamba, “Siyo vinono ye mutu kukala macheye, nindamutengezera myawe afwahaye kumterya.”

¹⁹ Mwenyezi Mlungu kala akaumba nyama osi a tsakani na chila aina ya nyama a mapha na achimrehera hiyu mutu ili aaphe madzina. Na dzina rorosi ambaro waripha chila chiumbe chiricho moyo, ndiro rokala dzinare. ²⁰ Phahi Adamu waapha madzina nyama osi a kufuga, nyama a mapha na nyama osi a tsakani. Ela taphayaphahikana yeyesi wa kukala myawe afwahaye kumterya. ²¹ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuhenda yuya mutu alale usingizi wa fungo. Na wakati kala arere, wamlavya mbavuye mwenga na achiphaziba na nyama. ²² Iyo mbavu, Mwenyezi Mlungu waitengeza mchetu, achimreha kpwa yuya mlume. ²³ Adamu ariphomuona yuya mchetu waamba,

“Ee! Sambu hiyu ni mfupha kula mwangu mifuphani,
na ni mwiri kula mwangu mwirini.

Yuyu andaihwa mchetu.”*

²⁴ Kpwa sababu iyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na mchewe, nao osi airi andakala mwiri mmwenga.

²⁵ Hiyu mutu na mchewe kala a chitsaha, ela taaonere haya.

3

Atu a mwandzo anahenda dambi

¹ Kahi ya nyama osi a tsakani arioumbwa ni Mwenyezi Mlungu, nyoka ndiye yekala mlachu kuriko nyama anjina osi. Nyoka yamuuzwa yuya mchetu, “Hangbwe, Mlungu wakuambirani msirye matunda ga muhi wowosi muno mundani?” ² Yuya mchetu achijibu yo nyoka achiiamba, “Hunaweza kurya matunda ga muhi wowosi phapha mundani, ³ ela Mlungu waamba, ‘Msirye matunda ga muhi urio kahi-kahi ya chungu wala msugute, mana mchirya mundafwa.’ ” ⁴ Nyoka ichimuambira ye mchetu, “Kpweli tamundafwa! ⁵ Mana Mlungu anamanya kukala siku mndiphorya matunda ga muhi hinyo, mundang’alwa ni matso dza iye mmanye manono na mai.”

⁶ Yuya mchetu ariphoona kukala nyo muhi una matunda manono ga kurya, na unatamanika kpwa kumupha mutu ikima. Phahi, wahunda matundage achirya, chisha achimupha mlumewe yekala a phamwenga, naye achirya. ⁷ Phapho kare ang’alwa ni matso, achidzimanya kukala a chitsaha, hipho ashona makodza ga muhi uihwao mtini, achivwala.

⁸ Iriphofika dziloni amsikira Mwenyezi Mlungu ananyendeka mo mundani. Yuya mutu na mchewe achidzifwitsa kahi ya mihi mo mundani ili Mwenyezi Mlungu asiaone. ⁹ Mwenyezi Mlungu achimuiha yuya mutu achimuamba, “U kuphi?” ¹⁰ Yuya mutu achijibu achiiamba, “Nkasikira misindoyo unanyendeka mo mundani, nkaogopha, nkadzifwitsa mana ni chitsaha.” ¹¹ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ni ani achiyekuambira kukala u chitsaha? Ama ukarya go matunda ga muhi nriokukahaza usirye?” ¹² Ye mutu achiiamba, “Ye mchetu uriyenipha nikale naye, ndiye achiyenipha ro tunda ra nyo muhi, nami nkarya.” ¹³ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba ye mchetu, “Ni maneno gani gano uchigohenda?” Ye mchetu achiiamba, “Nyoka ndiyo ichiyonichenga, nami nikarya.”

Mlungu analavya uamuli

¹⁴ Ndipho Mwenyezi Mlungu achiiambira nyoka, “Kpwa kukala ukahenda hivyo, ukalaniwa kuriko nyama osi a kufuga,

na kutsupa nyama osi a tsakani.

Undaambala na ndani,

na undarya vumbi maishago gosi.

¹⁵ Nindakuhenda uwe na hiye mchetu mkale maadui,

na uvyazio na uvyaziwe undakala maadui vivyo.

Uvyaziwe undakufyanda chitswa,

nawe undaondza jimbe.”

¹⁶ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na ye mchetu achimuamba,

“Uwe undagaya sana wakati wa kudzivugula.

Kpwa utsungu undavyala,

tamaayo indakala kpwa mlumeo, naye andakutawala.”

¹⁷ Chisha achimuamba yuya mlume,

“Kpwa vira ukagbwira maneno ga mcheo,

na ukarya tunda ra muhi ambao nakukahaza

usirye matundage, vivi tsi ikalaniwa kpwa sababuyo.

Kpwa jasho undarya mavunoge maishago gosi.

¹⁸ Tsi indamera miya na kpwekpwe, na uwe undarya mimea ya mundani.

¹⁹ Undarya jashoro,

hadhi ndiphofwa na kukala mitsanga tsona,

kpwa mana wala mtsangani.

Uwe waumbwa na mitsanga na mtsangani undauya.”

²⁰ Hiye mlume dzinare kala ndiye Adamu; naye wamuiha mchewe Hawa, mana iye ndiye ninengbwa wa anadamu osi.

* **2:23** 2:23 Kpwa Chieburania piya kuna maneno: Kpwa sababu wala kpwa mlume. Kpwa Chieburania neno renye mana mlume ni Ishi, na neno renye mana Mchetu ni Isha. Kpwa hivyo ganaoneka avi gaigana. **2:24** 2:24 Mathayo 19:5; Mariko 10:7-8; 1 Akorintho 6:16; Aefeso 5:31 **3:1** 3:1 Maono 12:9; 20:2 **3:13** 3:13 2 Akorintho 11:3; 1 Timothi 2:14 **3:15** 3:15 Maono 12:17 **3:17** 3:17 Aeburania 6:8

²¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achimtengezera Adamu na mchewe nguwo za chingo na achiavwika.

²² Chisha Mwenyezi Mlungu achiamba, “Sambi hiyu mwanadamu akakala dza swiswi, anamanya manono na mai. Husimriche akahunda matunda ga muhi wa uzima akarya, na akakala moyo hata kare na kare.” ²³ Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu achimzola Adamu asikale mura munda wa Edeni, kpwa akarime tsi iyo ariyoumbirwa. ²⁴ Aripheozola, Mwenyezi Mlungu waika makerubi ko mlairo wa dzuwa wa Edeni. Chisha achiika upanga wa moho ugalukao hiku na hiku, ili kurinda njira iphiyayo kura kuriko na hura muhi wa uzima.

4

Kaini na Abeli

¹ Adamu achikala na mchewe naye achigbwira mimba, achivyala Kaini.* Hawa achiamba, “Nkaphaha mwana mlume kpwa msada wa Mwenyezi Mlungu.” ² Badaye Hawa wavyala mwana wanjina mlume, achimuiha Abeli.

Aripheokala avyere, Abeli achikala mfugi wa mbuzi na mang’ondzi na Kaini achikala mkurima.

³ Siku mwenga Kaini wamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mavuno ga kula mwakpwe mundani. ⁴ Abeli naye achilavya sadaka ya ana a kpwandza a kunona a mifugoye. Mwenyezi Mlungu achimkubali Abeli na sadakaye, ⁵ ela kayamkubali Kaini na sadakaye. Gago gachimtsukiza sana Kaini naye achikundza nyusi.

⁶ Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamba Kaini, “Ukatsukizwa nini? Kpwa utu wani ukakundza nyusi?” ⁷ Uwe uchihenda manono, undakubaliwa. Ela usiphohenda manono, phahi dambi inakunyapira pho mryangoni. Nayo inalonda ikuvwamiye, ela uwe lazima uiturye.” ⁸ Ndiho Kaini achimuamba nduguye Abeli, “Huphiye hukawehe hiko weruni.” Aripheokala hiko weruni, Kaini achimgalukira nduguye, achimuolaga. ⁹ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Kaini achimuamba, “Akuphi mwenenu Abeli?” Kaini achijibu achiamba, “Simanya. Kpwani mino ni mrindzi wa mwenenu?” ¹⁰ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Mbona ukahenda dzambo dzii vino? Mlatso wa mwenenu unaniririra kula ko photsi. ¹¹ Sambi uwe ukalaniwa. Kundarima tsona tsi ambayo ikaphokera mlatso wa mwenenu, uriyemuolaga. ¹² Uchirima munda, kundaphaha rorosi. Undadengereka na kundakala na makalo phapha duniani.”

¹³ Kaini achimuambira Mwenyezi Mlungu, “Adabu uchiyonipha ni ngumu, sindaiweza. ¹⁴ Rero unanizola phangu mundani. Unanizola nisikale phephi na uwe. Nindadengereka na sindakala na mudzi duniani, lola, yeyesi ndiyeniona andaniolaga!”

¹⁵ Ela Mwenyezi Mlungu achiamba, “Si hivyo. Mutu yeyesi ndiyekuolaga, adabuye nindamrhiphiza kano sabaa.” Hipo, Mlungu wamtiya mola ili mutu asimulolaga. ¹⁶ Kaini wauka matsoni pha Mwenyezi Mlungu na achendasagala tsi ya Nodi† ambayo i mlairo wa dzuwa wa Edeni.

Uvyazi wa Kaini

¹⁷ Kaini wakala na mchewe na achihenda mimba, achivyala mwana mlume, achimuiha Enoko. Kaini achidzenga mudzi achiiha na dzina ra mwanawe, Enoko. ¹⁸ Enoko wavyala mwana mlume, achimuiha Iradi; na Iradi achikala isengbwa wa Mehuyaeli. Mehuyaeli wavyala mwana mlume, achimuiha Metushaeli ambaye naye wakala ni isengbwa wa Lameki.

¹⁹ Lameki walola achetu airi, Ada na Sila. ²⁰ Ada wavyala Jabali ambaye wakala wa mwandzo wa afugi akalaa mahemani. ²¹ Nduguye kala ni Jubali; hiyu wakala wa mwandzo wa atu a kupiga ngephephe na chivoti. ²² Sila naye wavyala mwana mlume aihwaye Tubali-Kaini, yekala wa kpwandza wa kuhenda chanda cha kutengeza miyo yosi ya shaba na chuma. Tubali-Kaini wakala na nduguye mchetu aihwaye Naama. ²³ Siku mwenga Lameki waambira ahee, “Ada na Sila niphundzani! Niphundzani vinono, akazangu. Naolaga mutu yenilumiza, barobaro yenitiya chironda. ²⁴ Mutu yeyesi ndiyemuolaga Kaini andariphizwa kano sabaa, ela ndiyeniolaga mimi Lameki andariphizwa kano mirongo sabaa na sabaa.”

Sethi na Enoshi

²⁵ Adamu na Hawa avyala mwana wanjina mlume. Hawa achiamba, “Mlungu akanipha mwana wanjina badala ya Abeli yeolagbwa ni Kaini,” achimuiha Sethi.‡

3:22 3:22 Maono 22:14 * 4:1 4:1 Kpwa Chieburania sauti ya dzina Kaini yaigana na sauti ya neno kuphaha. 4:4 4:4 Aeburania 11:4 4:8 4:8 Mathayo 23:35; Luka 11:51; 1 Johana 3:12 4:10 4:10 Aeburania 12:24 † 4:16 4:16 Tsi hino manage kala ni tsi ya kudengereka. ‡ 4:25 4:25 Sethi Mana ya dzina hiri ni kuwewa.

²⁶ Sethi naye waphaha mwana mlume, achimuiha Enoshi. Hiphho ndiphho atu phoandza kumvoya Mwenyezi Mlungu.

5

Vivyazi vya Adamu (1 Nyakati 1:1-4)

¹⁻² Hichi ndicho chivyazi cha Adamu. Mlungu ariphoumba anadamu, waaumba kpwa mfwanowe mwenye. Waumba mlume na mchetu na achiajaliya. Ariphomala kuaumba waaiha anadamu.

Hivi ndivyo vivyazi* vya Adamu.

³ Adamu ariphokala na miaka gana mwenga na mirongo mihahu, wavyala mwana mlume yeigana naye, achimuiha Sethi. ⁴ Bada ya kuvyala Sethi, Adamu wasagala miaka magana manane na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu. ⁵ Adamu wafwa kala ana miaka magana tisiya na mirongo mihahu.

⁶ Sethi phofika miaka gana mwenga na tsano, wavyala mwana mlume, Enoshi. ⁷ Bada ya kuvyala Enoshi, Sethi wasagala miaka magana manane na sabaa na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu. ⁸ Sethi wafwa kala ana miaka magana tisiya na kumi na mbiri.

⁹ Enoshi phofika miaka mirongo tisiya, wavyala Kenani. ¹⁰ Bada ya kuvyala Kenani, Enoshi wasagala miaka magana manane na kumi na tsano na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu. ¹¹ Enoshi wafwa kala ana miaka magana tisiya na tsano.

¹² Kenani ariphokala na miaka mirongo sabaa, wavyala Mahalaleli. ¹³ Bada ya kuvyala Mahalaleli, Kenani wasagala miaka magana manane na mirongo mine na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu. ¹⁴ Kenani wafwa kala ana miaka magana tisiya na kumi.

¹⁵ Mahalaleli ariphokala na miaka mirongo sita na tsano, wavyala Jaredi. ¹⁶ Bada ya kuvyala Jaredi, Mahalaleli wasagala miaka magana manane na mirongo mihahu na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu. ¹⁷ Mahalaleli wafwa kala ana miaka magana manane mirongo tisiya na tsano.

¹⁸ Jaredi ariphokala na miaka gana mwenga mirongo sita na mbiri, wavyala Enoko. ¹⁹ Bada ya kuvyala Enoko, Jaredi wasagala miaka magana manane na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu. ²⁰ Jaredi wafwa kala ana miaka magana tisiya mirongo sita na mbiri.

²¹ Enoko ariphokala na miaka mirongo sita na tsano, wavyala Methusela. ²² Bada ya kuvyala Methusela, Enoko wasagala miaka magana mahahu, achikala na uhusiano mnono na Mlungu na kumuogopha. Naye achikala akavyala ana anjina, alume na achetu. ²³ Enoko wasagala miaka magana mahahu na mirongo sita na tsano. ²⁴ Enoko wakala na uhusiano mnono na Mlungu. Naye kayaonekana tsona mana Mlungu wamuhala.

²⁵ Methusela ariphokala na miaka gana mwenga na mirongo minane na sabaa, wavyala Lameki. ²⁶ Bada ya kuvyala Lameki, Methusela wasagala miaka magana sabaa mirongo minane na mbiri na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu. ²⁷ Methusela wafwa kala ana miaka magana tisiya mirongo sita na tisiya.

²⁸ Lameki ariphokala na miaka gana mwenga na mirongo minane na mbiri, wavyala mwana mlume. ²⁹ Achimuiha Nuhu achiamba, "Mwana hiyu ndiye ndiyehuphoza maroho kpwa kazi zehu ngumu huzihendazo na mikono yehu kpwenye tsi yolaniwa ni Mwenyezi Mlungu."[†] ³⁰ Bada ya kuvyala Nuhu, Lameki wasagala miaka magana matsano mirongo tisiya na tsano na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

³¹ Lameki wafwa kala ana miaka magana sabaa mirongo sabaa na sabaa.

³² Nuhu ariphokala na miaka magana matsano, wavyala ana ahahu alume, Shemu, Hamu na Jafeti.

6

Uyi wa anadamu

¹ Anadamu ariphoenjerezeka duniani na kuvyarirwa ana achetu, ² malaika aona anonho hano ana achetu a atu na achikala analóla yeyesi ndiyemtsambula. ³ Mwenyezi Mlungu wagomba achiamba, "Roho yangu taindakala ndani ya mwanadamu hata kare

^{5:1-2} ^{5:1-2} Mwandzo 1:27-28   ^{5:1-2} ^{5:1-2} Mathayo 19:4; Mariko 10:6   * ^{5:1-2} ^{5:1-2} Huno ni uvyazi wa Adamu kuandzira mwanawe Sethi.   ^{5:24} ^{5:24} Aeburania 11:5; Juda 1:14   † ^{5:29} ^{5:29} Nuhu kpwa Chieburania sauti ya neno hiri raigana na sauti ya maneno kuphoza marendu.   ^{6:1} ^{6:1-4} Ayubu 1:6; 2:1

na kare, mana iye andafwa. Kpwa hivyo sikuze zindakala miaka gana mwenga na mirongo miiri.”

⁴ Siku zizo, na hata badaye, kpwakala na Anefili phapha duniani, madzitu gokala ni uvuzi wa malaiika na ana achetu a atu. Madzitu gago ndigo gokala masujaa na genye nguma pho kare.

⁵ Mwenyezi Mlungu ariphooa uyi wa atu unazidi phapha duniani na chila apangago mwao mioyoni ni mai wakati wosi, ⁶ naye Mwenyezi Mlungu wajuta kpwa kumuumba binadamu duniani. Achisikira utsungu sana mwakpwe moyoni ⁷ na Mwenyezi Mlungu achiamba, “Nindaangamiza anadamu nrrioamba himu duniani, na piya nyama, nyama a kuambala na nyama a mapha, kpwa mana baha kala siaumbire.” ⁸ Ela Mwenyezi Mlungu wahamirwa ni maisha ga Nuhu.

Simurizi kuhusu Nuhu

⁹ Hino ni simurizi kuhusu Nuhu na chivyaziche. Nuhu kala ni mwenye haki na kala kana lawama kahi za atu a wakatiwe. Tsona kala anauhusiano mnono na Mlungu. ¹⁰ Nuhu wavyala ana ahaha alume ambao ni Shemu, Hamu na Jafeti. ¹¹ Ela atu anjina osi kala ni ayi matsoni pha Mlungu, dunia kala i tele kuonerana na fujo. ¹² Mlungu wailola dunia na achiiona kukala ikabanangika kpwa mana chila mutu kala analunga njiraze mbii.

¹³ Mlungu achimuambira Nuhu, “Nkakata shauri kuolaga atu osi. Nindaangamiza tse kpwa sababu dunia ikaodzala fujo, nindaangamiza na niangamize yo tsi. ¹⁴ Dzitengezere meli ya mbao za mvinde, uiganye vyumba himo ndani na uipake lami ndani na kondze. ¹⁵ Undaitengeza hivi: Urewe ukale mita gana mwenga na mirongo mihahu na tahu, upanawe mita mirongo miiri na mbiri na chimoche mita kumi na tahu. ¹⁶ Itengeze na paa, tsona richa nafwasi ya nusu mita kahi-kahi ya paa na ubavu na chombo. Ikale ya gorofa tahu na mryangowe ukale ubavuni. ¹⁷ Mimi nindareha mafuriko makulu duniani kuolaga viumbe vyosi virivyo moyo. Vitu vyosi duniani vindafwa, ¹⁸ ela nindaika ahadi yangu na uwe. Undamenya mo melini, uwe na mcheo, anao na akaza anao. ¹⁹ Nawe uinjize melini viumbe viiri-viiri vya chila aina, vya chilume na vya chichetu, ili vikale moyo phamwenga na uwe. ²⁰ Chila aina ya nyama wa mapha, chila aina ya nyama, chila aina ya nyama a kuhambala andakpwezera airi-airi ili akale moyo. ²¹ Chisha, hala aina zosi za vyakurya, vyenu mwimwi na vya nyama.” ²² Nuhu achihenda chila chitu aricholagizwa ni Mlungu.

7

¹ Halafu Mwenyezi Mlungu achimuambira Nuhu, “Injira melini uwe, mcheo na anao osi ili nikutivyeni,* mana nkaona uwe ndiwe mutu uhendaye haki kahi ya chivyazi chichi. ² Kahi ya nyama a kuriwa, hala nyama sabaa a chilume na sabaa a chichetu. Na nyama asioriwa, hala airi, mlume na mchetu. ³ Piya hala nyama a mapha a chila aina sabaa alume na sabaa achetu ili aina zao zisiangamike phapha duniani. ⁴ Siku sabaa kuandzira rero nindareha mvula, na indanya siku mirongo mine, usiku na mutsi, ili niangamize chila chiumbe nrichoiumba phapha duniani.” ⁵ Nuhu wahenda chila chitu ambacho walagizwa ni Mwenyezi Mlungu.

⁶ Nuhu kala ana miaka magana sita wakati Mlungu phoreha mafuriko duniani. ⁷ Iye na mchewe, anae na akaza anae ainjira melini ili asedze akahoswa ni go mafuriko. ⁸ Nyama a kuriwa, nyama asioriwa, nyama a mapha na chila aina ya chiumbe chiambalacho photsi, akpwedza kpwa Nuhu, ⁹ airi-airi, mlume na mchetu, achiinjira melini viratu Mlungu vyolagiza. ¹⁰ Bada ya siku sabaa kusira, mafuriko gachiandza.

Mafuriko

¹¹ Nuhu phokala ana miaka magana sita, siku ya kumi na sabaa ya mwezi wa phiri, pula za madzi za kuzimu zasodoka kpwa nguvu na zichianza kulavya madzi. Na dzulu mlunguni kpwauduka mvula ya komesha. ¹² Kuchinya mvula duniani siku mirongo mine, usiku na mutsi. ¹³ Siku iyo-iyoyi, Nuhu na mchewe, anae ahaha, Shemu, Hamu na Jafeti, phamwenga na achetu ao, ainjira melini. ¹⁴ Ainjira aho, phamwenga na chila aina ya nyama wa tsakani na wa kufugbwa na chila aina ya nyama a kuhambala na chila aina ya nyama a mapha. ¹⁵ Chila aina ya viumbe vyakpwedza kpwa Nuhu viiri-viiri, chilume na chichetu na vichiinjira melini, ¹⁶ viratu vyolagizwa ni Mlungu. Chisha Mwenyezi Mlungu achisindika nyo mryango wa meli.

6:4 6:3-4 Isabu 13:33   6:5 6:5 Mathayo 24:37; Luka 17:26; 1 Petero 3:20   6:10 6:9-10 2 Petero 2:5   6:22 6:22 Aeburania 11:7   * 7:1 7:1 Ili nikutivyeni: Maneno higa tagamo kpwenye tafasiri zanjina.   7:7 7:7 Mathayo 24:38-39; Luka 17:27   7:11 7:11 2 Petero 3:6

¹⁷ Madzi gakala manji hadi meli ichikala inaengelela dzulu-dzulu, mafuriko gaenderera siku mirongo mine. ¹⁸ Madzi gachienjerezeka sana duniani, na meli ichielea dzulu ya madzi. ¹⁹ Gachiodzala sana hadi gachiziba myango mire yosi; ²⁰ gazidi kuodzala hadi gachifika mita ne dzulu kutsapa virere vya myango. ²¹ Viumbe vyosi duniani vyafwa — nyama, nyama a mapha nyama a kufugbwa, nyama a tsakani, viumbe vyosi vinyendekavyo maipho-maipho duniani phamwenga na atu. ²² Viumbe vyosi vyokala moyo kpwenye tsi kavu vyafwa. ²³ Mlungu waangamiza chila chiumbe chokala moyo duniani — anadamu, nyama, viumbe vihambalavyo na nyama a mapha. Achisala Nuhu tu phamwenga na hara okala naye melini. ²⁴ Kuchikala na madzi manji duniani kpwa siku gana mwenga na mirongo mitsano.

8

Mwisho wa mafuriko

¹ Halafu Mlungu wamtambukira Nuhu na nyama osi okala nao himo melini; achireha phuto duniani na gara madzi gachiandza kuphunguka. ² Pula za madzi za kuzimu kala zikazibwa na hira mvula kula dzulu mlunguni ichikala ikacha ³ na madzi gachienderera kuphunguka chila siku. Mwisho wa zira siku gana mwenga na mirongo mitsano madzi gachikala gakaphunguka. ⁴ Siku ya kumi na sabaa ya mwezi wa sabaa meli ichigama dzulu ya mwango mmwengawapho wa myango ya Ararati. ⁵ Madzi gachienderera kuphunguka, hadi siku ya kpwandza ya mwezi wa kumi, virere vya myango vichikala vinaonekana.

⁶ Bada ya siku mirongo mine, Nuhu wavugula dirisha ra meli rokala akaritengeza ⁷ na achilavya kunguru. Achikala wa kuuruka hiku na hiku hadi madzi gachiuma. ⁸ Ndipho Nuhu achilavya njiya akalole madzi ichikala gakauma, ⁹ ela kpwa vira madzi kala bado gakafwinika tsi yosi kayaphaha phatu pha kugbwa, achiuya melini. Nuhu achituluzwa mkpwo na dirishani achimuhala njiya achimuuyiza ndani. ¹⁰ Achigodza sabaa mwenga, halafu achimlavya tsona yuya njiya. ¹¹ Njiya hiye wauya melini dzuwa ra dziloni. Aa, lola, anakodza itsi ra mzaituni mwakpwe mlomoni. Hipho Nuhu achimanya kukala madzi gakaswena. ¹² Halafu achigodza siku sabaa zanjina, chisha achimlavya tsona yuya njiya, ela siku iyo kauyire.

¹³ Siku ya kpwandza ya mwezi wa kpwandza ya mwaka uriolungira, phokala Nuhu ana miaka magana sita na mwenga, madzi gakala gakauma duniani. Achiusa chifwiniko, achilola kondze na achiona kukala tsi ikauma. ¹⁴ Iriphofika siku ya mirongo miiri na sabaa ya mwezi wa phiri tsi ichikala ikauma kabisa. ¹⁵ Hipho Mlungu wamuambira Nuhu, ¹⁶ “Unaweza kutuluka himo melini, uwe na mcheo, na akaza anao. ¹⁷ Vituluzwa viumbe vyosi urivyo navyo — nyama, nyama a mapha na viumbe vyosi vihambalavyo — ili vivyalane kpwa unji na vikale vichienjerezeka na kuenea chila phahali duniani.” ¹⁸ Phahi, Nuhu watuluka iye na mchewe, anae na akaza anae. ¹⁹ Nyama, viumbe vihambalavyo na nyama a mapha, osi atuluka kondze kulengana na aina zao.

²⁰ Phahi Nuhu wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka za kuochwa, achihala nyama mmwenga wa chila aina ya nyama wa kuriwa na mmwenga kahi ya nyama a mapha wa kuriwa, achilavya sadaka ya kuochwa pho phatu pha kulavira sadaka. ²¹ Mwenyezi Mlungu ariphosikira nyo mzingo mnono, wagomba chimoyo-moyo achiamba, “Sindailani tsona dunia wakati wowosi kpwa sababu ya mambo ga mwanadamu. Namanya kukala maazoge ni mai hangu wanachewe. Sindaviangamiza tsona viumbe vyosi wakati wowosi dza vira vyohenda. ²² Muda wosi dunia ndiphokalako kundakala na minga ya kuphanda na kuvuna. Muda wosi kundakala na minga ya mnyevu na dzoho, minga ya mwaka na vuri, usiku na mutsi, vivyo vindakalako hata kare na kare.”

9

Mlungu anaika chilagane na Nuhu

¹ Mlungu wamjaliya Nuhu na anae alume achiamba, “Vyalanani, mkale anji, uvyazi wenu uodzaze dunia. ² Sambu nyama osi, nyama a mapha, viumbe vihambalavyo na ng’onda andakuogophani; osi mkahewa akale tsini yenu. ³ Chila chiumbe chiricho moyo na chinyendekacho chindakala chakurya chenu. Chila chitu nkakuphani dza viratu nrivyokuphani aina zosi za mitsunga. ⁴ Ela msirye nyama ambayo taimwagirwe mlatso, mana mlatso ni uhai. ⁵ Yeyesi ndiyemuolaga myawe, kpwa kpweli nindamrhipha. Nyama yeyesi achiolaga mutu, au mutu aolage myawe, naye ni aolagbwe.

⁶ Yeyesi ndiyemuolaga mutu
naye andaolagbwa ni mutu
mana mutu námuumba
kpwa mfwano wangu.

⁷ “Namwi, vyalanani, mkale anji, uvyazi wenu uodzaze dunia.”

⁸ Chisha Mlungu wagomba na Nuhu na anae achiamba, ⁹ “Sambi naika chilagane changu na mwimwi phamwenga na vivyazi vyenu, ¹⁰ na chila chiumbe mrichokala nacho melini, yani nyama a mapha, nyama a kufuga na chila nyama wa tsakani, yani viumbe vyosi virivyotuluka melini. ¹¹ Ninaika chilagane changu namwi kukala takuna viumbe ndivyohoswa ni mafuriko tsona, yani takundakala na mafuriko ndigoangamiza dunia.” ¹² Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Hino ndiyo ishara ya chilagane changu namwi, na chila chiumbe chiricho moyo chiricho phamwenga namwi hadi vivyazi vyedzavyo. ¹³ Naika chisichi cha mvula mainguni, nacho chindakala ishara ya chilagane changu kahi yangu na dunia. ¹⁴ Chila nchifwinika mlunguni na maingu, na hicho chisichi cha mvula chichionekana mainguni, ¹⁵ nindatambukira chilagane changu na mwimwi na viumbe vyosi, kukala wakati wowosi madzi tagandakala tsona mafuriko ga kuhosa viumbe vyosi virivyo moyo. ¹⁶ Chisichi chichikala mainguni, nindachiona na nindatambukira chilagane changu cha kare na kare kahi ya Mlungu na viumbe vyosi vya chila aina duniani.”

¹⁷ Mlungu achimuambira Nuhu, “Chisichi chichi ndiyo ishara ya chilagane ambacho náchiika na viumbe vyosi duniani.”

Nuhu na anae

¹⁸ Anangbwa alume a Nuhu ariotuluka melini kala ni Shemu, Hamu na Jafeti. (Hamu kala ni isengbwa wa Kanani.) ¹⁹ Hano ndio ana ahahu a Nuhu, na aho ndio akare a atu osi phapha duniani.

²⁰ Nuhu waandza kurima, achiphanda mizabibu. ²¹ Bada ya kunwa uchi wa zabibu, walewa na achilala chitsaha mwakpwe hemani. ²² Hamu, isengbwa wa Kanani, walola chitsaha cha ise na achendaambira nduguze airi okala kondze. ²³ Ela Shemu na Jafeti ahala vwazi, achirigbwiririra mwao mafuzini, achiinjira chinyume-nyume na achendabwingiza ise yao. Aloza nyuso zao kanda, ili asione chitsaha cha ise yao.

²⁴ Nuhu phokala uchi ukamkutika na kumanya achigohenderwa ni mwanawe mdide, ²⁵ waamba,

“Naalaniwe Kanani!

Andakala mtumwa mkpwulu wa nduguze.”

²⁶ Nuhu achienderera kugomba achiamba,
“Naajaliwe ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Shemu!

Kanani akale mtumwa wa Shemu.

²⁷ Mlungu naenjereze lalo ra Jafeti,
Jafeti naasagale kahi ya mahema ga Shemu,
na Kanani naakale mtumwawe.”

²⁸ Bada ya mafuriko Nuhu wasagala miaka magana mahahu na mirongo mitsano.

²⁹ Miaka ariyoishi Nuhu ni miaka magana tisiya na mirongo mitsano, ndipho achifwa.

10

Vivyazi vya ana a Nuhu

(1 Nyakati 1:5-23)

¹ Huno ndio uvyazi wa ana alume a Nuhu: Shemu, Hamu na Jafeti. Aha nao aphaha ana a chilume bada ya mafuriko.

² Ana alume a Jafeti kala ni Gomeri, Magogu, Madai, Javani, Tubali, Mesheki na Tirasi.

³ Ana alume a Gomeri kala ni Ashikenazi, Rifathi na Togarima.

⁴ Ana alume a Javani kala ni Elisha, Tarishishi, Kitimu na Rodanimu. ⁵ Hinyo ndio akarengbwa a atu ariomwagikana seemu za pwani. Huno ni uvyazi wa Jafeti ariokala chila atu na tsi yao na makabila gao na mbari zao.

⁶ Ana alume a Hamu kala ni Kushi, Misiri, Puti na Kanani.

⁷ Ana alume a Kushi kala ni Seba, Havila, Sabuta, Raama na Sabuteka.

Ana alume a Raama kala ni Sheba na Dedani.

⁸⁻⁹ Kushi wavyala Nimurodi. Nimurodi wakala sujaa mkpwulu wa kpwandza duniani. Iye wakala ni muindza mkpwulu mbere za Mwenyezi Mlungu, ndiyo mana atu nkuamba, “Mutu yuyu ni dza Nimurodi, yemuindza mkpwulu mbere za Mwenyezi

Mlungu.”¹⁰ Ufalumewe waandza na midzi ya Babeli, Ereku, Akadi na Kaline, iriyokala tsi ya Shinari.¹¹ Halafu waenjereza tsi ya Ashuru kukala seemu ya ufalumewe, achidzenga midzi ya Ninawi, Rehobothi-Iri, Kala¹² na Reseni urio kahi-kahi ya Ninawi na mudzi mkpwulu wa Kala.

¹³ Uvyazi wa Misiri kala ni Aludi, Aanami, Alehabi, Anafutuhi,¹⁴ Apathirusi, Akasiluhi ambao ni avyazi a Aflisti, na Akafutori.

¹⁵ Ana alume a Kanani kala ni Sidoni, mwanawe wa kpwandza na Hethi, ambao akala akarengbwa a makabila garigoihwa na madzina gao.¹⁶ Piya wakala mkarengbwa wa Ajobusi, Aamori, Agirigashi,¹⁷ Ahivi, Aariki, Asini,¹⁸ Aarivadi, Asemari na Ahamathi.

Badaye mbari za Akanani zatsamukana-tsamukana.¹⁹ Mphaka wa Akanani waandza Sidoni hadi Gerari phephi na Gaza, na uchiphya mlairo wa dzuwa hadi Sodoma, Gomora, Adima na Seboimu phephi na Lasha.

²⁰ Aha ndio uvyazi wa Hamu kulengana na mbari zao, luga zao na tsi zao. Chila kundi kala rinagomba kabilaye.

²¹ Shemu, kala ni mvyerengbwa* wa Jafeti, na ndiye mkarengbwa wa Aeburania osi.

²² Ana a Shemu kala ni Elamu, Ashuru, Arifakisadi, Ludi na Aramu.

²³ Ana a Aramu kala ni Usi, Huli, Getheri na Mashi.

²⁴ Arifakisadi wavyala Shela, naye Shela achivyala Eberi.²⁵ Eberi wavyala ana airi alume, wa kpwandza achimuiha Pelegi kpwa sababu endzize atu kala akaganyana, na wa phiri kala aihwa Jokitani.

²⁶ Jokitani wavyala Alimodadi, Shelefu, Hasarimawethi, Jera,²⁷ Hadoramu, Uzali, Dikila,²⁸ Obali, Abimaeli, Sheba,²⁹ Ofiri, Havila na Jobabu. Hinya osi kala ni ana a Jokitani.

³⁰ Tsi ariyosagala yahala kula Meshu hadi Safari ambayo i mwango wa mlairo wa dzuwa.

³¹ Hinyo ndio atu a chivyazi cha Shemu kulengana na mbari zao, luga zao, tsi yao na makabila gao.

³² Aha osi ni mbari za ana a Nuhu kulengana na vivyazi vyao, kahi ya mataifa gao. Kula kpwa aha, makabila gaenea duniani bada ya mafuriko.

11

Mnara wa Babeli

¹ Siku hizo duniani atu kala anagomba luga mwenga na maneno gao kala ni mamwenga.² Atu ariphokala anatama uphande wa mlairo wa dzuwa, afika tsi ya kugbwa hiko Shinari na achisagala kuko.

³ Achiambirana, “Haya! Nahutengezeni matofali, hugaocheni vinono gakale mafu.” Ahumira matofali badala ya mawe na lami badala ya simiti.⁴ Achiamba, “Sambi, nahudzengeni mudzi na mnara ambao chirereche chifike mlunguni, ili huphaheni dzina na husedze hukatsamukana dunia ndzima.”

⁵ Phapho Mwenyezi Mlungu watsereza kpwedzalola nyo mudzi na nyo mnara ambao atu kala anadzenga.⁶ Mwenyezi Mlungu achiamba, “Aah! Atu aha ni amwenga na osi anagomba luga mwenga na chichi ni chandzo cha maneno makulu ambago andagahenda. Na takuna rorosi ambaro andaripanga ambaro tarindakala.⁷ Nahutserere photsi na hukabanange luga yao ili achigomba asielewane.”

⁸ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achiatsamula dunia ndzima na achiricha kudzenga nyo mudzi.⁹ Ndiyo mana mudzi hinyo waihua Babeli, kpwa kukala phapho ndipho Mwenyezi Mlungu ariphotsanganya luga yokala ichigombwa ni atu duniani kosi, achiatsamula dunia yosi.

Vivyazi vya Shemu (1 Nyakati 1:24–27)

¹⁰ Higa ni maneno ga kuhusu Shemu na uvyaziwe.

Miaka miiri bada ya mafuriko Shemu kala ana miaka gana mwenga, achivyala mwana mlume, Arifakisadi.¹¹ Bada ya kuvyala Arifakisadi, Shemu wasagala miaka magana matsano na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

¹² Arifakisadi ariphofika miaka mirongo mihahu na mitsano wavyala Shela.¹³ Bada ya kuvyala Shela, Arifakisadi wasagala miaka magana mane na tahu na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

¹⁴ Shela ariphofika miaka mirongo mihahu wavyala Eberi.¹⁵ Bada ya kuvyala Eberi, Shela wasagala miaka magana mane na tahu na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

* **10:21** 10:21 Mvyerengbwa Tafusiri zanjina zinaamba Shemu mdide wa Jafeti.

¹⁶ Eberi ariphofika miaka mirongo mihahu na ne wavyala Pelegi. ¹⁷ Bada ya kuvyala Pelegi, Eberi wasagala miaka magana mane na mirongo mihahu na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

¹⁸ Pelegi ariphofika miaka mirongo mihahu wavyala Reu. ¹⁹ Bada ya kuvyala Reu, Pelegi wasagala miaka magana mairi na tisiya na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

²⁰ Reu ariphofika miaka mirongo mihahu na miiri wavyala Serugi. ²¹ Bada ya kuvyala Serugi, Reu wasagala miaka magana mairi na sabaa na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

²² Serugi ariphofika miaka mirongo mihahu wavyala Nahori. ²³ Bada ya kuvyala Nahori, Serugi wasagala miaka magana mairi na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

²⁴ Nahori ariphofika miaka mirongo miiri na tisiya wavyala Tera. ²⁵ Bada ya kuvyala Tera, Nahori wasagala miaka magana mwenga na kumi na tisiya na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.

²⁶ Tera ariphokala na miaka mirongo sabaa, wavyala Buramu, Nahori na Harani.

Vivyazi vya Tera

²⁷ Hano ndio atu a chivyazi cha Tera.

Tera wavyala Buramu, Nahori na Harani. Harani wavyala Lutu. ²⁸ Harani wafwa Uru mudzi wa Akalidayo, ambako ndiko kovyalwa, na ariphofwa iseye Tera kala achere moyo. ²⁹ Buramu walóla Sarai na Nahori walóla Milika mwana wa Harani, ambaye piya kala ni ise wa Isika. ³⁰ Sarai kala ni tasa, kala kana mwana.

³¹ Tera wamuhala mwanawe Buramu na mdzukuluwe Lutu, mwana mlume wa Harani na mkpwaza-mwanawe Sarai, mkpwaza Buramu. Osi atuluka Uru, mudzi wa Akalidayo achitaka kuphiya tsi ya Kanani. Ela ariphofika Harani, achisagala phapho.

³² Tera wafwa ko Harani. Wakati ariphofwa, kala ana miaka magana mairi na mitsano.

12

Mlungu anamtsambula Buramu

¹ Siku mwenga, Mwenyezi Mlungu wamuamba Buramu, “Uka kpwenye tsi yenu, uriche mbarizo na nduguzo na uphiye tsi ambayo nindakuonyesa.

² Nindakuhenda ukale taifa kulu na ndakujaliya.

Nindakuhenda umanyikane, nawe undakala baraka.

³ Nindaabariki aho akubarikio, yeyesi ndiyekulani, nindamlani, na atu osi duniani andajaliwa kutsupira uwe.”

⁴ Phahi, Buramu wauka dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu, na Lutu achihiya naye. Buramu kala ana miaka mirongo sabaa na mitsano ariphouka Harani. ⁵ Buramu wahala mchewe Sarai, na Lutu, mwana wa nduguye, mali zosi arizophaha na atumwa osi ariophaha pho Harani, achiuka achihiya Kanani.

⁶ Buramu watsupira kahi-kahi ya yo tsi hadi achifika Shekemu, phatu phokala na muhi wa mwaloni urio More. Siku zizo Akanani kala anasagala tsi iyo. ⁷ Mwenyezi Mlungu wamtsembukira Buramu, achimuamba, “Hino ndiyo tsi ndiyoipha uvyazio.” Hipo Buramu wadzenga phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu, ambaye kala akamtsembukira.

⁸ Kula hipho waphiya uphande wa myango ya mlairo wa dzuwa wa Betheli na achichita hemare. Betheli ichikala i mtswerero wa dzuwa na Ai ichikala i mlairo wa dzuwa. Phapho wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka na achimuabudu. ⁹ Chisha Buramu wazidi kuphiya uphande wa Negebu.

Buramu anaphiya Misiri

¹⁰ Halafu kpwakala na ndzala hiko Kanani, na ndzala iyo yakala kulu hata ichibidi Buramu atsame, waphiya Misiri achendasagala kuko kpwa muda. ¹¹ Buramu ariphokala a phephi kufika Misiri, wamuambira mchewe Sarai, “Ninamanya kukala uwe u mnono? ¹² Amisiri achikuona andaamba, ‘Yuyu ni mchewe,’ na phapho aniolage ela uwe

akuriche moyo. ¹³ Nakuvoya uaambire kukala uwe u mwenehu, ili nisiolagbwe na nihenderwe mambo manono ni Farao kpwabuyoyi.”

¹⁴ Sambu Buramu ariphofika Misiri, Amisiri achimuona kukala ye mchetu ni mnono sana. ¹⁵ Maofisaa a Farao ariphomuona, achendamtologa mbere za Farao, halafu ye mchetu achihalwa achiphirikpwa dzumbani kpwabuyoyi. ¹⁶ Buramu wahenderwa mambo manono-manono ni Farao kpwabuyoyi Sababu ya Sarai na achihewa mang'ondzi na mbuzi, ng'ombe, punda, atumwa alume na achetu na ngamia.

¹⁷ Ela Mwenyezi Mlungu waagayisa na achiatiya makongo makali-makali Farao na atu a nyumbaye yosi kpwabuyoyi Sababu ya Sarai, mkpwaza Buramu. ¹⁸ Hiphopho Farao achimlagizira Buramu, achimuamba, “Ni neno rani rino ronihendera? Kpwabuyoyi wani kuyaniambira kukala yuno ni mcheo? ¹⁹ Kpwabuyoyi wani waniamba ni mwenenu, na uchinihenda nimuhale akale mkpwazangu? Sambu mcheo hiyu; muhale na muuke!” ²⁰ Chisha Farao achilagiza atue amsindikize Buramu na mchewe na mali zosi zokala nazo.

13

Buramu na Lutu anatengana

¹ Buramu waambuka hadi Negebu kula Misiri, iye na mchewe na vituvye vyosi, phamwenga na Lutu. ² Buramu kala akakala tajiri wa mifugo, feza na zahabu. ³ Buramu waenderera na charoche kula Negebu hadi achifika Betheli, phatu ariphokala akachita hemare pho mwandzo, kahi-kahi ya Betheli na Ai. ⁴ Phatu phapho ndiphophokala phatu pha kulavira sadaka ariphokala akaphadzenga pho mwandzo. Phapho Buramu achimuabudu Mwenyezi Mlungu.

⁵ Lutu kala achiphya phamwenga na Buramu, naye kala ana vyaa vya ng'ombe, mang'ondzi na mbuzi na mahema. ⁶ Akala ana mifugo minji hata ichikala taaweza kusagala phamwenga mana weru wa kurisa kala tautosha. ⁷ Achikala, arisa a Buramu na a Lutu anaheha. Piya siku zizo Akanani na Aperizi kala anasagala tsi iyo.

⁸ Halafu Buramu wamuamba Lutu, “Nahusihehe wala arisa ehu naasihehe, mana swiswi hu amwenga. ⁹ Lola, weru wosi huno. Sambu nahuganyane. Uchitsambula kumotso nami nindahala kulume; uchitsambula kulume mino nindaphiya kumotso.”

¹⁰ Lutu waona kukala dete ra muho Joridani rina madzi manji chila phatu hadi Soari, dza viratu munda wa Mwenyezi Mlungu ama tsi ya Misiri. Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu kala kadzangbweangamiza midzi ya Sodoma na Gomora. ¹¹ Phahi, Lutu wadzitsamburira dete rosi ra muho Joridani na achiphya uphande wa mlairo wa dzuwa. Hivyo ndivyo ambavyo hano atu airi aganyana. ¹² Buramu wakala phapho Kanani, na Lutu achendasagala hira midzi ya deteni, achichita mahemage phephi na Sodoma.

¹³ Ela atu a Sodoma kala ni ayi, na akala anamuhendera Mwenyezi Mlungu dambi nyinji.

Buramu anaonyeswa tsi

¹⁴ Lutu ariphouka, Mwenyezi Mlungu wagomba na Buramu, achimuamba, “Kula pho uripho, lola uphande wa vurini, wa mwakani, wa mlairo wa dzuwa na wa mtswerero wa dzuwa. ¹⁵ Tsi yosi iyo uionayo nindakupha uwe na vivyazivyo ikale yenu hata kare na kare. ¹⁶ Nindahenda atu a chivyazicho akale anji asiolangika dza mtsanga. ¹⁷ Sambu phiya ukainyendeke iyo tsi kahi ya marege na mapanage mana mino nindakupha.” ¹⁸ Phahi Buramu wang'ola mahemage na achitsama, achendasagala phephi na mihi ya mialoni ya Mamre, iriyo Heburoni, na phapho achimdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kumlavira sadaka.

14

Buramu anamtivya Lutu

¹ Wakati uho, Amurafeli mfalume wa Shinari, Arioko mfalume wa Elasari, Kedori-laoma mfalume wa Elamu na Tidali mfalume wa Goimu, ² apigana viha na afalume atsano, Bera mfalume wa Sodoma, Birisha mfalume wa Gomora, Shinabu mfalume wa Adima, Shemeberi mfalume wa Seboimu, na mfalume wa Bela ambayo piya yaihuwa Soari. ³ Hano afalume atsano ahala asikari aho a viha na achiahenda kundi mwenga hiko Dete ra Sidimu, ambaro vivi ni Bahari ya Munyu. ⁴ Kpwabuyoyi miaka kumi na miiri alazimishwa kuhumikira mfalume Kedori-laoma ela mwaka wa kumi na tahu achimuasi. ⁵ Mwaka wa kumi na ne Kedori-laoma na hara afalume ayae akpwezapaigana Arafa hiko Ashiterothi-Karinaimu, Azuzi hiko Hamu, Aemi hiko Shawe-Kiriathaimu, ⁶ na Ahori

hiko mwango wa Seiri, achiazoresa hadi Eli-Parani kanda-kanda ya jangbwa. ⁷ Chisha achiuya nyuma hadi Eni-Mishipati (yani Kadeshi), achipiga na achi hala tsi yosi ya Aamaleki na achiashinda Aamori ariokala Hazazoni-Tamari.

⁸ Ndipho afalume a Sodoma, Gomora, Adima, Seboimu na Bela (dzinare ranjina ni Soari) atuluka achendadzipanga ko Dete ra Sidimu. Ahenda vivi ⁹ ili apigane na Kedorilaoma mfalume wa Elamu, Tidali mfalume wa Goimu, Amurafeli mfalume wa Shinari na Arioko mfalume wa Elasari, afalume atsano chinyume cha afalume a ne. ¹⁰ Dete ra Sidimu kala ri tele madibwa ga lami na afalume a Sodoma na Gomora na asikari aho phokala anachimbira viha, anjina agbwa mo madibwani, na hara anjina ariosala azorera myangoni. ¹¹ Hara afalume ane ahala mali zosi za Sodoma na Gomora, piya vyakurya, na achiphiya vyao. ¹² Lutu, mwana wa ndugungbwa wa Buramu, ambaye kala anasagala Sodoma, piya wahalwa mateka phamwenga na malize zosi.

¹³ Mutu mmwenga yekala akachimbira, wakpwendamuambira Buramu, Mueburania kuhusu gosi gokala gakahendeka kuko. Wakati uho Buramu kala anasagala phephi na mihi ya mialoni ya Mamre, yuya Muamori, ndugungbwa wa Eshikoli na Aneri, osi ambao kala akaphahana na Buramu kuteryana siku za shida. ¹⁴ Buramu ariphophaha habari kukala mwanawe akahalwa kpwa nguvu, wahala alume osi magana mahahu na kumi na nane a phakpwe kambini okala anaweza kuphiya vihani na achialunga-lunga hara maadui hadi Dani. ¹⁵ Hiko waaganya atue madiba-madiba; usiku achipigana na hara maadui na achiashinda. Achiazoresa hadi Hoba ambako ni uphanda wa vurini wa mudzi wa Damasikasi. ¹⁶ Achiphaha mali zosi zokala zikalhalwa zewe. Piya wamphaha Lutu mwana wa nduguye na achimuuyiza na malize, phamwenga na alume na achetu anjina ambao kala akatsamizwa kpwa lazima.

Melikisedeki anam'bariki Buramu

¹⁷ Buramu ariphouya kula vihani ambako washinda mfalume Kedorilaoma na afalume ayae, mfalume wa Sodoma wakpwezdachinjira Buramu Dete ra Shawe (yani Dete ra Mfalume).

¹⁸ Naye Melikisedeki, mfalume wa Salemu, wareha mabofulo na uchi. Wakala mkpwulu wa dini, mlavyadzi-sadaka wa Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, ¹⁹ na achimjaliya Buramu achiamba, "Buramu naajaliwe ni Mlungu, Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, Muumba wa dzulu mlunguni na dunia. ²⁰ Naatogolwe Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, ariyekupha nguvu za kushinda maadui." Naye Buramu wamupha Melikisedeki seemu mwenga ya kumi ya vitu vyosi arivyovihala zewe vihani.

²¹ Mfalume wa Sodoma achimuambira Buramu, "Nipha atu, ela mali hala mwenye."

²² Ela Buramu achimuamba mfalume wa Sodoma, "Naapa kpwa Mwenyezi Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, Muumba wa dzulu mlunguni na dunia, ²³ kukala sindahala chituchochosi, hata wuuzi wala kowa ya chirahu, usedze ukaamba, 'Mimi ndimi yemtajirisha Buramu.' ²⁴ Sindakubali kuhala chitu chochosi isiphokala chira chakurya ambacho atu angu arya. Ela ariche ahale hano ayangu nriophiya nao, Aneri, Eshikoli na Mamre na atu ao. Aho naahale mtalo wao."

15

Mlungu anaika chilagane na Buramu

¹ Bada ya mambo higo Mwenyezi Mlungu wagomba na Buramu ruwiyani* achimuamba, "Buramu usiogophe. Mimi ni ngaoyo na zawadiyo indakala kulu sana."

²⁻³ Ela Buramu achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, mkpwulu wa dunia yosi, zawadi iyo indanifwahani mana mino sina mwana. Lola, kuniphere mwana, nindafwa bila mwana na Eliezeri kula Damasikasi, mmwenga wa atumwa angu, ndiye ndenirisi."

⁴ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Buramu, "Hiye Eliezeri siye ndiyekurisi; mwanao mwenye mlume ndiye ndekurisi." ⁵ Achimlavya kondze Buramu, achimuamba, "Lola, hiko dzulu mlunguni na uolange zira nyenyezi ichikala undaweza kuziolanga." Chisha achimuamba, "Atu a chivyazicho taandaolangika dza viratu nyenyezi."

⁶ Buramu achimkuluphira Mwenyezi Mlungu na kpwa sababu iyo Mwenyezi Mlungu achimuhenda akale mutu wa haki.

⁷ Chisha Mlungu achimuamba, "Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu yekulavya Uru mudzi wa Akalidayo ili nikuphe tsi ihi ikale yako."

14:18 14:18 Aeburania 7:1-10 * **15:1** 15:1 Ruwiyani ni dza ndoso, ela nkuhendeka wakati mutu a matso. Mlungu nkuulavya ujumbe kpwa atu fulani kpwa kuahenda aone na asikire mambo higo ruwiyani. **15:5** 15:5 Arumi 4:18; Aeburania 11:12 **15:6** 15:6 Arumi 4:3; Agalatia 3:6; Jakobo 2:23

⁸ Ela Buramu achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu nindamanyadze kukala tsi hino indakala yangu?”

⁹ Mlungu achimuamba, “Nirehera ndama, goma ra mbuzi na turume, osi akale na miaka mihahu-mihahu. Piya urehe ninga na mwana njiya.”

¹⁰ Buramu wamrehera Mlungu hara nyama, achiaahula pande mbiri-mbiri na achiapanga misitari kulolana. Ela hara nyama a mapha kayaahula. ¹¹ Makozi gariophogbwa phara kurya zira nyama, Buramu wagainga.

¹² Dzuwa ririphotsosomera gamba, Buramu wagbwirwa ni usingizi wa fungo na chilungulungu cha jiza ra kutisha chichimfwinka. ¹³ Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Umanye hakika kukala uvyazio undakala ujenini tsi ambayo siyo yao, nao andahendwa akale atumwa na andateswa kpwa miaka magana mane. ¹⁴ Ela nindaatiya adabu hara atu ndioahenda atumwa na chisha badaye andauka achikala na utajiri munji. ¹⁵ Ela uwe mwenye undakala mtumia na undafwa na amani. ¹⁶ Kahi ya chivyazi cha ne, atu a chivyazicho andauya phapha, mana sindaatuluzwa Aamori hadi uyi wao ukale ni wa kutiywa adabu.”

¹⁷ Dzuwa ririphotswa na kuinjira jiza, nyungu yokala inafuka mosi, na chimwindi chokala chinaaka chichitsupa kahi-kahi ya vira vipande vya nyama. ¹⁸ Siku iyo Mwenyezi Mlungu waika chilagane na Buramu achimuamba, “Tsi ihi naipha atu a chivyazicho kula muho wa Misiri hadi muho mkpwulu wa Yufurati, ¹⁹ yani, tsi za makabila ga Akeni, Akenizi, Akadimoni, ²⁰ Ahiti, Aperizi, Arafa, ²¹ Aamori, Akanani, Agirigashi na Ajobusi.”

16

Sarai na Hagari

¹ Phahi Sarai, mkpwaza Buramu, kala kadzangbwevyala naye ana. Ela kala ana mtumwawe mchetu kula Misiri, yehwa Hagari. ² Ndipho Sarai achimuamba Buramu, “Unamanya kukala Mwenyezi Mlungu kakanijaliya ana. Phiya ukalale na muhendi kazi wangu, chahi nindaphaha mwana kutsupira iye.” Buramu achikubali go maneno ga Sarai. ³ Phahi Sarai wamuhala Hagari, mhendiwe wa kazi kula Misiri achimupha mlumewe akale mchewe. (Higa gahendeka bada ya Buramu kusagala Kanani miaka kumi.) ⁴ Buramu achimanya chimwiri, naye achigbwira mimba.

Ariphomanya kukala ana mimba waandza kum'bera tajiriwe. ⁵ Halafu Sarai achimuamba Buramu, “Gaga mai nihenderwago gasababishwa ni uwe. Nakupha muhendi kazi wangu, ela kpwa kukala anamanya wagbwira mimba vivi ananibera. Mwenyezi Mlungu andalamula kahi ya uwe na mimi!”

⁶ Buramu wamuamba Sarai, “Hiyu ni mhendio wa kazi, muhende vyo uonavyo ni sawa.” Phahi Sarai wantesa Hagari hadi achichimbira.

⁷ Malaika wa Mwenyezi Mlungu wamuona Hagari kanda-kanda ya pula ya madzi jangbwani, yokala kanda-kanda ya njira ya kuphahira Shuri. ⁸ Ye malaika achimuamba, “Hagari, mhendikazi wa Sarai, ulaphi na unaphiyaphi?”

Hagari achijibu achiamba, “Namchimbira tajiri wangu Sarai.”

⁹ Yuya malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Uya kpwa tajirio na ukadziike tsinize.” ¹⁰ Chisha ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Nindakupha uvyazi munji hata mutu asiweze kuuolanga.” ¹¹ Ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Lola, hipha sambu una mimba, undavyala mwana mlume. Undamuiha Isimaili* kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akasikira chirirocho cha mateso. ¹² Kpwa kpweli maishage gandakala dza punda wa tsakani; andakala mpindzani wa atu osi na atu osi andakala apindzanie. Andaishi achikala kaphahana na nduguze.”

¹³ Hagari wamupha dzina hiri ye Mwenyezi Mlungu yegomba naye, “Uwe u Mlungu unionaye,” kpwa sababu waamba, “Hata phapha napho nikamuona Mlungu anionaye.” ¹⁴ Ndiyo mana hicho chisima chaihwa Beeri-Lahai-Roi† nacho chi kahi-kahi ya Kadeshi na Beredi.

¹⁵ Hagari wamvyarira Buramu mwana mlume naye Buramu achimuiha Isimaili.

¹⁶ Buramu kala ana miaka mirongo minane na sita Hagari ariphovyala Isimaili.

17

Ishara ya chilagane

15:12 15:12 Ayubu 4:13-14   **15:13** 15:13 Kutsama 1:1-14; Mahendo 7:6   **15:14** 15:14 Kutsama 12:40-41; Mahendo 7:7   **15:18** 15:18 Mahendo 7:5   * **16:11** 16:11 Isimaili manaye ni Mlungu anasikira.   † **16:14** 16:14 Beeri-Lahai-Roi manaye ni chisima cha ariye moyo anionaye.   **16:15** 16:15 Agalatia 4:22

¹ Buramu ariphokala ana miaka mirongo tisiya na tisiya, Mwenyezi Mlungu wamtsembukira tsona na achimuamba, “Mimi ndimi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi. Maishago niogopha na ukale bila ya lawama. ² Nindatimiza chilagane changu na uwe na chivyazicho chindakala chinji sana.”

³ Buramu wagbwa chimabumabu na Mlungu achimuamba, ⁴ “Lola, chichi ndicho chilagane changu na uwe: Ninakuahidi kukala undakala mkarengbwa wa mataifa manji. ⁵ Kundaihwa Buramu tsona, ela dzinaro undaihwa Burahimu,* kpwa sababu ninakuhenda mkarengbwa wa mataifa manji. ⁶ Nindakuhenda ukale na chivyazi chinji, nindakuhenda ukale mkarengbwa wa makabila manji, chisha afalume andala kpwako. ⁷ Nindaika chilagane cha kare na kare na uwe na chivyazicho bada ya uwe, kukala nikale Mlunguo na Mlungu wa vivyazivyo bada ya uwe. ⁸ Tsi yosi ya Kanani ambayo vivi unasagala dza mjeni, nindakupha uwe na chivyazicho bada ya uwe, ikale yenu hata kare na kare. Nami ndakala Mlungu wao.”

⁹ Chisha Mlungu achimuambira Burahimu, “Uwe gbwira chilagane changu phamwenga na uvyazio bada ya uwe na vivyazi vyao vyedzavyo. ¹⁰ Chichi ndicho chilagane changu undichochiika uwe na chivyazicho bada ya uwe: Chila mlume kahi yenu ni lazima adekpwe. ¹¹ Ni lazima mdekpwe, yani kukatwa masunyu genu, nayo indakala ishara ya chilagane changu na mwimwi. ¹² Kpwa vivyazi vyedzavyo chila mwana mlume wa siku nane lazima adekpwe vivyazi vyenu vyosi, akale wavyalwa mwako nyumbani, au mukamgula kula kpwa ajeni ambao sio a chivyazicho. ¹³ Chila mmwenga lazima adekpwe, na hino indakala ishara ya chimwiri kuonyesa chilagane changu namwi ni cha kare na kare. ¹⁴ Mlume yeyesi ambaye kandadekpwa, andatengbwa na atue kpwa kuvundza chilagane changu.”

¹⁵ Mlungu achienderera kugomba na Burahimu achimuamba, “Ye mcheo kundamuiha Sarai tsona, ela undamuiha Sara. ¹⁶ Naye nindamjaliya na kpweli nindakuhenda uvyale naye mwana mlume. Nindamjaliya na andakala ninengbwa wa makabila, afalume a atu andala kpwakpwe.”

¹⁷ Burahimu wagbwa chimabumabu; achitseka na achigomba mwakpwe rohani, “Mimi, mtumia wa miaka gana mwenga na Sara, mchetu wa miaka mirongo tisiya, kpwa kpweli tahuweza kuvyala mwana.” ¹⁸ Naye Burahimu achimuamba Mlungu, “Baha Isimaili akale ndiye mrisi wangu.”

¹⁹ Mlungu achiamba, “Aa, undavyala mwana mlume na mcheo Sara, na undamuiha Isaka. Nindatimiza chilagane changu naye na vivyazivye bada ya iye hata kare na kare. ²⁰ Kuhusu Isimaili, nkasikira mavoyogo. Nindamjaliya na nimuhende avyale ana anji na akale na chivyazi chinji. Andakala isengbwa wa vilongozi kumi na airi, na nindamuhenda akale taifa kulu. ²¹ Ela nindaika chilagane changu na Isaka, ambaye undamvyala na Sara mwaka wedzao muda dza uhu.” ²² Mlungu phomala kugomba na Burahimu, wauka.

²³ Siku iyo-iyoyi, Burahimu wamuogopha Mlungu, achimdeka mwanawe Isimaili na atumwa osi ariovyalwa phakpwe kaya na osi ariogulwa, alume osi a kaya pha Burahimu adekpwa siku mwenga dza Mlungu arivyolagiza. ²⁴ Burahimu kala ana miaka mirongo tisiya na tisiya ariphodekpwa, ²⁵ na mwanawe Isimaili kala ana miaka kumi na mihahu. ²⁶ Burahimu na mwanawe Isimaili adekpwa osi siku yo mwenga, ²⁷ Alume osi a nyumbani mwa Burahimu, na ariogulwa kula kpwa ajeni, nao adekpwa phamwenga na Burahimu.

18

Burahimu anatsolokerwa ni ajeni

¹ Siku yanjina Mwenyezi Mlungu wamtsembukira tsona Burahimu phephi na mihi ya mialoni ya Mamre. Wakati uho, Burahimu kala asegere mryangoni pha hemare na dzuwa kala ringerengere, ² watsupha matso na achiona alume ahahu aimire mbereze. Aripheoona wazola kpwendaachinjira. Achivumbama hadi chilanguche chichiguta photsi, ³ na achiamba, “Mabwana, karibuni phangu kaya, mimi ni mtumishi wenu. ⁴ Godzani nikurehereni madzi muoge magulu, munaweza kuoya hipha kolo ya muhi. ⁵ Piya naweza kukureherani chakurya chidide ili mphaha nguvu za kpwenderera na charo chenu, mana mkedza kpwa mtumishi wenu.”

Hara mabwana achimuamba, “Haya, henda kama uchivyogomba.”

⁶ Phahi Burahimu wakpwendamlagiza Sara ko hemani, achimuamba, “Upesi, hala pishi kumi na mbiri za unga mnono wa nganu, uukande na uoche mikahe.”

⁷ Halafu Burahimu waphiya wangbwi chaani na achendatsambula mtamba wa ng’ombe mnono wa kunona, achimupha mtumishi, yeutengeza upesi. ⁸ Wahala maziya maivu, maziya maitsi, na zira nyama za ng’ombe, achiapha arye. Ariphekala anarya, Burahimu waima phephi nao pho kolo ya muhi.

⁹ Nyo ajeni amuuza Burahimu, “Mcheo Sara a kuphi?” Burahimu achijibu achiamba, “Akuratu hemani.”

¹⁰ Mmwenga wao achiamba, “Kpweli, nindauya tsona wakati dza uhu mwaka wedzao naye mcheo Sara andakala ana mwana mlume.” Wakati uho Sara kala a pho nyuma ya mryango wa hema, anaphundza. ¹¹ Burahimu na Sara kala ni atumia sana, na Sara kala kaona ga chichetu tsona. ¹² Sara watseka chimoyo-moyo achiamba, “Mino ndipho ni mtumia sana, tsona mlume wangu ni mtumia. Kpweli nindasikira mtswano wakati wa kuonana chimwiri?”

¹³ Mwenyezi Mlungu achimuamba Burahimu, “Mbona Sara anatseka na anaamba, ‘Pho mino naweza kuphaha mwana kpweli vivi nrivyo mtumia?’ ¹⁴ Dze, kuna utu wani ambao tauwezekana kpwa Mwenyezi Mlungu? Kama nchivyoamba, nindauya tsona mwaka wedzao wakati nchiopanga, na Sara andakala ana mwana mlume.”

¹⁵ Sara waogopha, kpwa hivyo achikanuka achiamba, “Mino sitsekere.”

Ela Mlungu achiamba, “Ukatseka.”

Burahimu anavoyera Sodoma

isiangamizwe

¹⁶ Hara mabwana auka na achilenga phatu ambapho anaweza kuona mudzi wa Sodoma; Burahimu waasindikiza. ¹⁷ Mwenyezi Mlungu achigomba mo rohoni achiamba, “Sindamfwitsa Burahimu gara ndigogahenda, ¹⁸ mana Burahimu andakala taifa kulu ra atu enye nguvu. Mataifa gosi duniani gandajaliwa kutsupira iye. ¹⁹ Námtsambula ili aambire anae na vivyazivye bada ya iye alunge njira ya Mwenyezi Mlungu kpwa kuhenda ga haki na garigo ga sawa mbere zangu. Achihenda vivyo, mimi Mwenyezi Mlungu nindamuhendera Burahimu gosi ambago námlaga.”

²⁰ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Burahimu, “Mimi nkasikira malalamiko chinyume cha atu a Sodoma na Gomora mana dambi zao zikaenjerezeka sana. ²¹ Nindatserera nkalole ichikala ahendago ni mai dza nrivosikira. Ichikala sivyo, nindamanya.”

²² Phahi hara mabwana airi auka kuphiya uphande wa Sodoma, ela Burahimu achikala akasala aimire mbere za Mwenyezi Mlungu. ²³ Chisha Burahimu achisengera phephi na achiamba, “Dze, undaangamiza atu a haki phamwenga na nyo ayi? ²⁴ Nakuvoya, ichikala hura mudzi una atu a haki mirongo mitsano, uonere mbazi, usiangamize ili utivye hara atu a haki mirongo mitsano. ²⁵ Kpwa kpweli taifwaha kuolaga atu a haki phamwenga na atu ayi! Taiwezekana! Taifwaha kuhenda atu a haki sawa na atu ayi. Uwe u muamuli wa dunia yosi, kundakosa kuhenda haki.”

²⁶ Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ichikala nindaphaha atu a haki mirongo mitsano hiko Sodoma, mudzi wosi nindauricha kpwa sababu yao.”

²⁷ Burahimu achijibu achiamba, “Hai, Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala jasiri wa kugomba nawe dzagbwe mimi ni vumbi tu. ²⁸ Dze, kala yo isabu ikaphunguka atu atsano kahi ya nyo enye haki mirongo mitsano, undaangamiza nyo mudzi kpwa kukala ukaphunguka atu atsano?”

Achiamba, “Ichikala nindaphaha atu mirongo mine na atsano hiko, sindauangamiza.” ²⁹ Burahimu achigomba naye tsona achiamba, “Dze, ichikala kuna atu mirongo mine tu?”

Mlungu achijibu achiamba, “Kpwa sababu ya nyo atu mirongo mine, sindauangamiza.”

³⁰ Chisha Burahimu achiamba, “Usitsukirwe Mwenyezi Mlungu, dze, ichikala kuna atu mirongo mihahu?”

Achiamba, “Sindahenda hivyo nchiphaha atu mirongo mihahu.”

³¹ Burahimu achiamba, “Mimi nkadzilavaya kugomba na uwe Mwenyezi Mlungu, dze muchiphahikana atu mirongo miiri?”

Mlungu achijibu achiamba, “Kpwa sababu ya atu mirongo miiri, sindauangamiza.”

³² Chisha Burahimu achiamba, “Usitsukirwe ee Mwenyezi Mlungu, navoya nigombe tsona limwenga. Dze, muchiphahikana atu kumi?”

Naye achijibu achiamba, “Kpwa sababu ya nyo atu kumi, sindauangamiza.”

³³ Mwenyezi Mlungu ariphomala kugomba na Burahimu, wauka, naye Burahimu achiuya kaya.

19

Malaika anaphiya kpwa Lutu

¹ Hara malaika airi* afika Sodoma dziloni, Lutu kala asegere ryangoni, ryango ra Sodoma. Aripheoona, wang’oka achendaachinjira, chisha achizama hadi usowe uchiguta photsi ² na achiamba, “Mabwana karibuni kpwangu kaya; mimi ni mtumishi wenu. Munaweza kusinga magulu na kulala hiko rero usiku, ligundzu chiti mundalaluma na mphiyе charo chenu.” Ela aho achiamba, “Aa, swino hundalala phapha muhalani.”

³ Ela Lutu achiabembeleza hadi mwisho achiphiya nao kpwakpwe kaya. Achiatengezera chakurya chinono, yani mikahe isiyotiywa hamira. Chiriphoivwa waapha achirya.

⁴ Kabila taadzangbwekpwendalala, alume a mudzi wa Sodoma — avyere kpwa adide — akpwezazunguluka nyumba ya Lutu. ⁵ Achimuiha Lutu, achimuamba, “A kuphi hara alume achiokpwezda kpwako dziloni? Atuluze kondze, hunalonda huahende achetu.”

⁶ Lutu watuluka kondze na achifunga mryango. ⁷ Achiaamba, “Enehu, nakuvoyani msihende mambo mai! ⁸ Lolani! Nina ana airi achetu ambao taadzangbwelala na alume. Godzani nikurehereni muahende mlondavyo. Ela musiahendere mai hano, mana ni ajeni angu, ni lazima niarinde.”

⁹ Ela aho achiamba, “Hebu, huphise hipa njirani! Uwe u mjeni tu na kuweza kuhuambira ra kuhenda. Phahi, hundakuhenda vibaya kushinda aho ajenio.” Achimsukuma-sukuma sana Lutu, achisengera ili avundze mryango.

¹⁰ Ela hara alume airi mura nyumbani agolosa mikono, achimuhala Lutu, achimuinjiza ndani na achifunga mryango. ¹¹ Chisha achiahenda vipofu gafula atu osi okala kondze mryangoni, avyere kpwa adide, na achidziremweza kuenda mryango, ela taunere.

¹² Hara alume airi amuambira Lutu, “Dze, una mutu wanjina yeyesi hipa, mwana mlume ama mchetu, mkpwaza-mwana, mtsedza ama m’bario yeyesi akalaye mudzi huno? Atsamize, ¹³ mana swino sindauangamiza kpwa kukala chiriro kuhusu atu aha chikazidi nacho chikafikira Mwenyezi Mlungu naye akahuhuma hubanange uhu mudzi.”

¹⁴ Hipho, Lutu watuluka achendaambira achumba a anae achetu, achiaambira, “Upesi, ukani hipa; Mwenyezi Mlungu a phephi auangamize huno mudzi.” Ela aho achiona ni machani.

¹⁵ Kuriphokala kunang’ala-ng’ala, nyo malaika amuhimiza Lutu achimuamba, “Henda wangbwi uhale mcheo na anao, muuke, sedze mkafwa wakati mudzi unatiywa adabu.”

¹⁶ Lutu achikala anasita-sita, hipho hara malaika amgbwira mkpwono iye, mchewe na hara anae airi achetu achialongoza kondze ya mudzi, mana Mwenyezi Mlungu waaonera mbazi. ¹⁷ Aripheoala akaatuluzi kondze, mmwenga wa waamba, “Chimbirani mtivyе maisha genu! Msilole nyuma wala musiime phophosi kpwenye tsi ya kugbwa! Chimbirirani myangoni ili sedze mkafwa.”

¹⁸ Ela Lutu achiaambira, “Hata nagasikale mabwana. ¹⁹ Ni kpweli mimi mtumishi wenu mkanitsunuka na mkanionera mbazi kpwa kunitivya, ela siweza kufika myangoni mana ni kure sana. Nchihenda vivyo, nindaphahwa ni go mai na nifwe. ²⁰ Lolani, phapha phana mudzi mdide niwezao kuuchimbirira. Dza muonavyo ni mdide, ela nirichani nchimbirire hiko nami ndakala moyo.”

²¹ Ye malaika achimuamba, “Haya, ni sawa-sawa, nkakubali. Sindauangamiza mudzi hinyo uchiuhadza. ²² Henda wangbwi uchimbirire kuko, mana sindahenda rorosi hadi ufike kuko.” Kpwa sababu Lutu waamba ni mdide, hura mudzi waihwa Soari.†

Sodoma na Gomora inaangamizwa

²³ Lutu ariphofika Soari dzuwa kala rikatuluka. ²⁴ Ndipho Mwenyezi Mlungu achihenda Sodoma na Gomora kunye mvula ya moho wa chibiriti kula mlunguni. ²⁵ Achiangamiza midzi iyo, tsi yosi ya kugbwa, atu osi ariokala mumo na chila chitu chomera hiko. ²⁶ Ela mkpwaza Lutu walola nyuma na achigaluka nguzo ya munyu.

* 19:1 19:1 Hara malaika airi ni sawa na hara mabwana airi ario sura 18:22. 19:5 19:5 Aamuli 19:22-24 19:11 19:11 2 Afalume 6:18 19:16 19:16 2 Petero 2:7 † 19:22 19:22 Soari manaye ni mdide. 19:24 19:24 Mathayo 10:15; 11:23-24; Luka 10:12; 17:29; 2 Petero 2:6; Juda 1:7 19:26 19:26 Luka 17:32

²⁷ Siku iyo-iyu ligundzu Burahimu wauya phara ariphokala akaima mbere za Mwenyezi Mlungu. ²⁸ Achilola uphande wa Sodoma na Gomora na tsi yosi ya kugbwa na achiona mosi unafuka kula photsi, dza mosi wa tanu.

²⁹ Phahi, siku hira Mlungu ariphooangamiza midzi ya tsi ya kugbwa mokala Lutu achisagala, watambukira voyo ra Burahimu na achimlavya Lutu wakati ariphobananga yo midzi.

Lutu na anae achetu

³⁰ Kpwa sababu Lutu kala ni muoga wa kusagala Soari, iye na anae airi achetu wapanda myangoni na achendasagala pangani. ³¹ Siku mwenga mwanawe mvyere wamuamba mdidewe, "Baba yehu ni mtumia na takuna alume a kuhulola tsi ihi dza vihendekavyo duniani kosi. ³² Sambu nahumlevye baba yehu na hulale naye, ili huendeleze chivyazi chehu kutsupira kpwakpwe."

³³ Usiku uho achimlevya ise yao na uchi, na yuya mvyere achilala naye. Ela Lutu kamanyire wakati mwanawe aripholala naye wala wakati ariphouka.

³⁴ Siku yolungira, yuya mvyere wamuamba mdidewe, "Dzana usiku mino nálala na baba. Rero usiku piya nahumlevye tsona, nawe ukalale naye ili huendeleze chivyazi chehu naye." ³⁵ Phahi kuriphofika usiku, amlevya ise yao na yuya mdide achendalala naye. Lutu kamanyire tsona wakati mwanawe aripholala naye wala wakati ariphouka.

³⁶ Kpwa njira iyo anangbwa osi airi a Lutu agbwira mimba kula kpwa ise yao. ³⁷ Mwanawe mchetu mvyere wadzivugula mwana mlume na achimuiha Moabu. Iye ndiye mkarengbwa wa Amoabu hadi rero. ³⁸ Yuya mwanawe mchetu mdide naye wavyala mwana mlume, achimuiha Beni-Amami. Beni-Amami ndiye mkarengbwa wa Aamoni hadi rero.

20

Burahimu na Abimeleki

¹ Burahimu watsama Mamre, achiphiya seemu za Negebu achendasagala kahi-kahi ya Kadeshi na Shuri. Badaye, wakpwendasagala Gerari dza mjani. ² Kuko Burahimu wakala achiaambira atu Sara ni nduguye. Phahi Abimeleki, mfalume wa Gerari, wahuma atu akamuhale Sara, naye achimuhala.

³ Ela Mlungu wagomba na Abimeleki usiku ndosoni, achimuamba, "Undafwa kpwa kuhala mchetu hiyu, mana iye ni mkpwaza mutu."

⁴ Ela Abimeleki kala kadzangbwelala naye achiamba, "Vino Mwenyezi Mlungu, undabananga taifa risiro na kosa? ⁵ Burahimu mwenye waamba Sara ni nduguye naye Sara waamba dza vivyo. Neno hiri nárihenda na moyo mmwenga nami sina makosa."

⁶ Ndipho Mlungu achimuambira Abimeleki mo ndosoni, "Ee, namanya kala wahenda neno hiri na moyo mmwenga, ndiyo mana nákuzuwiya usihenda dambi na siyakuricha ukalala naye. ⁷ Sambu, iye mchetu muuyize kpwa mlumewe na ye mlumewe andakuvoyera nawe undaishi kpwa kukala iye ni nabii. Ela ichikala kundamuuyiza, kpwa kpweli umanye undafwa, uwe na atuosi."

⁸ Kuriphocha, Abimeleki walamuka ligundzu chiti achiiha atumishie osi na achiaambira achigogaona ndosoni, nao achitishirwa sana. ⁹ Halafu Abimeleki wamuiha Burahimu na achimuamba, "Kpwa utu wani ukahuhendera vino? Nakukosani hata yenirehera nduni hino na ufalume wangu? Ukanihenda utu ambao taufwaha." ¹⁰ Chisha Abimeleki achimuamba Burahimu, "Kala unaazani hata uchihenda vino?"

¹¹ Burahimu achijibu achiamba, "Náhenda vivyo kpwa kukala náona kukala kuku kosi atu taamuogopa Mlungu na nchiona kukala andaniolaga kpwa sababu ya mkpwazangu. ¹² Piya ni mwenehu kpweli, ni mwenehu mana baba yehu ni mmwenga, ela chila mmwenga ana nine. Ela namlóla akale mkpwazangu. ¹³ Mlungu ariphonihenda nituluke nyumbani mwa baba, namuamba Sara, 'Hivi ndivyo ambavyo undanionyesa mendzwayo, kukala chila phatu ndiphophiya, amba mimi ni mwenenu.' "

¹⁴ Phahi Abimeleki wahala mang'ondzi, ng'ombe na atunwa, alume na achetu achimupha Burahimu, chisha achimuuyizira mchewe Sara. ¹⁵ Abimeleki achimuambira, "Hino yosi ni tsi yangu, lola phatu phophosi ulondapho usagale."

¹⁶ Piya wagomba na Sara achiamba, "Námupha mwenenu vipande elufu mwenga vya feza kuonyesa atu osi urio nao kukala kuna makosa. Vivi chila mutu andamanya kukala kuhendere makosa."

¹⁷⁻¹⁸ Mwenyezi Mlungu kala akaafunga chivyazi achetu osi a kaya pha Abimeleki, kpwa sababu ya gara gohenderwa Sara, mkpwaza Burahimu. Hiphoo, Burahimu wamuvoyer

Abimeleki na Mlungu achimphoza. Piya achimvugula chivyazi mchewe na atumwae achetu, achikala anavyala tsona.

21

Kuyyalwa kpwa Isaka

¹ Mwenyezi Mlungu wamuhendera Sara dza viratu arivyogomba, na achimuhendera garatu arigokala akalaga. ² Sara wagbwira mimba na achimuvyarira Burahimu mwana mlume wakati wa utumiawe. Gaga gahendeka wakati uratu ambao Mlungu kala akaamba. ³ Burahimu wamuiha Isaka* ye mwana ariyevyarirwa ni Sara. ⁴ Na mwanawe Isaka ariphokala akafisa siku nane, Burahimu wamdeka kama Mlungu arivyokala akamlagiza. ⁵ Isaka ariphovyalwa, Burahimu kala ana miaka gana mwenga.

⁶ Ndipho Sara achiamba, "Mlungu akanihenda ntseke na raha, na yeyesi ndiyesikira dzambo hiri andatseka phamwenga nami." ⁷ Chisha achiamba, "Ni ani angemuambira Burahimu kukala Sara andaamwisa ana? Ela nikamvyarira mwana mlume kahi ya utumiawe."

⁸ Isaka wakula na siku ariphorikiswa, Burahimu wahenda sharee kulu.

Hagari na Isimaili anazolwa

⁹ Siku mwenga Sara wamuona ye mwana mlume wa Hagari, Mmisiri yemvyala na Burahimu anamuifya Isaka. ¹⁰ Aripheona wamuambira Burahimu, "Mzole hiyu mchetu mtumwa na mwanawe. Mana mwana wa mtumwa hiyu kandarisi phamwenga na mwanangu Isaka."

¹¹ Neno hiri ramsononesana sana Burahimu mana Isimaili piya kala ni mwanawe. ¹² Ela Mlungu achimuamba, "Usisononeke kuhusu hiye mvulana na mtumwao mchetu. Rorosi ndirokuambira Sara uhende, henda, mana uvyazio nriokulaga undatalwa kukala ula kpwa Isaka. ¹³ Piya iye mwana wa mtumwao mchetu nindamupha vivyazi vinji, nindamuhenda akale taifa kpwa kukala iye piya ni mwanao."

¹⁴ Kuriphocha, ligundzu chiti wahala chakurya na chiriba cha madzi,† achimhika Hagari fuzini na achimzola na mwanawe. Hagari wauka, achikala anadengereka weru wa Beeri-Sheba.

¹⁵ Chiriba chiriphosira madzi, Hagari wamlaza ye mwana kahi ya chitsaka chimwengachapho. ¹⁶ Achisagala hatuwa naye, kama hatuwa ya kutsupha hondza mana waamba, "Simendze nimuone mwanangu afwavyo." Phokala asegere kanda achiandza kurira na raka ra dzulu.

¹⁷ Mlungu wamsikira yuya mvulana anarira, na malaika wa Mlungu achigomba na Hagari kula mlunguni achimuamba, "Unani Hagari? Usiogophe, mana Mlungu akamsikira hiye mvulana anarira pho aripho. ¹⁸ Phiya ukamuunule ye mwana, umugbwire mkpwono, mana iye ndamuhenda taifa kulu."

¹⁹ Chisha Mlungu wamng'aza matso na achiona chisima cha madzi. Achendaodzaza chiribache na achimnwesa ye mwana.

²⁰ Mlungu wakala phamwenga na yuya mwana naye achienderera kukula. Wasagala ko weruni na achikala muindza mzuri wa kuindza na maha. ²¹ Iye wasagala weru wa Parani na nine achimloza mchetu kula tsi ya Misiri.

Burahimu na Abimeleki anaika chilagane

²² Wakati uho Abimeleki na Fikoli, ariyekala mkpwulu wa majeshi, aphiya kpwa Burahimu, achendamuaamba, "Mlungu a phamwenga nawe kahi ya chila chitu uhendacho. ²³ Phahi niapira kpwa Mlungu kukala kundanichenga, ama kuchenga anangu wala uvyazi wangu. Mimi vyokala muaminifu kpwako, apa kukala nawe undakala muaminifu kpwangu, na kpwa tsi ihi usagalayo dza mjeni."

²⁴ Burahimu achiamba, "Naapa."

²⁵ Burahimu achimlamira Abimeleki kuhusu chisima ambacho atumishi a Abimeleki kala akamfuta. ²⁶ Abimeleki achiamba, "Simanya ariyehenda hivyo, mana kudzangbweniambira wala sidzangbwegasikira isiphokala rero."

²⁷ Hipho Burahimu wamupha Abimeleki mang'ondzi na ng'ombe na osi airi achiika chilagane. ²⁸ Burahimu watanya ana ng'ondzi sabaa achetu. ²⁹ Abimeleki achimuza Burahimu, "Kpwadze ukahenda hivyo?"

21:2 21:2 Aeburania 11:11 * 21:3 21:3 Isaka manaye ni anatseka. 21:4 21:4 Mwandzo 17:12; Mahendo 7:8 21:10 21:10 Agalatia 4:29-30 21:12 21:12 Arumi 9:7; Aeburania 11:18 † 21:14 21:14 Atu hinyo kala achihumira mifuko ya chingo kutsukurira madzi ga kunwa. 21:22 21:22 Mwandzo 26:26

³⁰ Burahimu achiamba, “Phokera hano ana ng’ondzi sabaa achetu. Huno ni ushaidi kuonyesa kukala ukakubali mimi ndimi yetimba chisima hicho.” ³¹ Phahi, hipho phaihua Beeri-Sheba,‡ mana hipho ndipho ariphoapirana.

³² Bada ya kuika chilagane hipho Beeri-Sheba, Abimeleki na Fikoli mkpwulu wa majeshi auya kpwo tsi ya Filisti. ³³ Burahimu waphanda mkpwadzu ko Beeri-Sheba na achimuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa kare na kare. ³⁴ Burahimu wasagala siku nyinji dza mjeni kuko tsi ya Afilisti.

22

Mlungu anamjeza Burahimu

¹ Bada ya gaga, Mlungu wamjeza Burahimu, achimuamba, “Burahimu!” Naye Burahimu achiihika achiamba, “Hee, himi!” ² Mlungu achimuambira, “Muhale mwanao, mwanao wa macheye Isaka, ummendzaye na uphiye naye hadi tsi ya Moriya. Ukumulavye dza sadaka ya kuochwa dzulu ya mwango mmwenga wa myango ndiokuonyesa.”

³ Siku ya phiriye Burahimu warauka chiti, achikata kuni za kutosha kuochera sadaka ya kuochwa, achizipakiya dzulu ya pundawe, achihala mwanawe Isaka na atumishie airi. Achiandza charo cha kuphiya kura ambako Mlungu kala akamuambira. ⁴ Siku ya hahu ya charoche, Burahimu waona pho phatu kpwa kure. ⁵ Achiambira hara atumishie, “Mwimwi hugodzereni phapha na hiyu punda; mimi na hiyu mvulana hunaphiya kura hukaabudu Mlungu, chisha hundakuuyirani.”

⁶ Burahimu wahala zira kuni za kuochera sadaka na achimhika mwanawe Isaka, na iye mwenye achitsukula makala ga moho na rumu. Ariphekala anaphiya, ⁷ Isaka wamuiha ise, “Baba?”

Burahimu achiihika, “Hee mwanangu?”

Isaka achiamba, “Swiswi huna moho na kuni, ela ri kuphi ro ng’ondzi ra sadaka ya kuochwa?”

⁸ Burahimu achimuamba, “Mwanangu, Mlungu mwenye andadziphahira ro ng’ondzi ra sadaka ya kuochwa.” Nao achienderera na charo chao.

⁹ Ariphefika phatu ambapho Mlungu kala akamuambira, Burahimu wadzenga phatu pha kulavira sadaka na achipanga zira kuni dzuluye. Achimfunga mwanawe Isaka na achimlaza pho dzulu ya kuni. ¹⁰ Chisha achihala rumure ili amtsindze mwanawe. ¹¹ Ela malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuiha Burahimu kula mlunguni, achimuamba, “Burahimu! Burahimu!” Naye achiihika achiamba, “Hee, himi!” ¹² Achiambwa, “Usingute iye mvulana wala usimuhende rorosi, mana vivi nkamanya kukala unamuogopha Mlungu, kpwa kukala kukarema kumlavya mwanao, mwana wa macheye.”

¹³ Burahimu watsupha matso na achiona turume rikagbwirwa pembe ni mihi chitsakani. Achendarihala na achirilavya sadaka ya kuochwa badala ya mwanawe. ¹⁴ Phahi, Burahimu phatu phapho waphaiha, “Mwenyezi Mlungu andalavya.” Na hadi sambu atu nkuamba, “Dzulu ya mwango wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu andalavya.”

¹⁵ Malaika wa Mwenyezi Mlungu wamuiha Burahimu tsona kula mlunguni ¹⁶ achimuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Naapa kpwa dzina rangi mwenye, kpwa kukala ukahenda hivyo na kukaniremeza mwanao wa macheye, ¹⁷ hakika nindakujaliya na nindahenda vivyazivyo vikale vinji sana dza viratu nyenyezi za mlunguni na dza viratu mtsanga wa pwani. Uvyazio undamiliki midzi ya maadui gao. ¹⁸ Mataifa gosi duniani gandaphaha baraka kpwa sababu ya uvyazio. Higa gosi gandakala kpwa kukala ukanitii.’ ”

¹⁹ Phahi Burahimu wauyira atumishie nao achiuka phamwenga kuuya Beeri-Sheba, ambako Burahimu kala achisagala.

Vivyazi vya Nahori

²⁰ Bada ya muda Burahimu waambirwa kukala, “Milika wavyarira mwenenu Nahori ana alume. ²¹ Wa kwandza ni Usi, mdidewe ni Buzi, Kemueli ambaye ni mkare wa Aaramu, ²² Kesedi, Hazo, Pilidashi, Jidilafu na Bethueli.” ²³ Bethueli wavyala Rebeka. Aha ndio ana anane ambao Milika wavyarira Nahori, nduguye Burahimu. ²⁴ Mwanachetu wa Nahori aihwaye Reuma piya wavyala ana. Aho ni Teba, Gahamu, Tahashi na Maaka.

‡ **21:31** 21:31 Beeri-Sheba: Kpwa Chieburania manage ni chisima cha kuapirana. **22:1** 22:1 Aeburania 11:17-19
22:2 22:2 Nyakati 3:1 **22:9** 22:9 Jakobo 2:21 **22:16** 22:16 Aeburania 6:13-14 **22:17** 22:17 Aeburania 11:12 **22:18** 22:18 Mahendo 3:25

23

Kufwa na kuzikpwa kpwa Sara

¹⁻² Sara wasagala miaka gana mwenga mirongo miiri na sabaa ndipho achifwa. Wafwa Kiriathi-Ariba (yani Heburoni), kahi ya tsi ya Kanani. Burahimu wamsononekera na achimririra Sara.

³ Burahimu waricha lufu ra mchewe nyumbani achendagomba na Ahiti achiamba, ⁴ "Mimi ni mjeni na mcharo nisagalaye kahi yenu. Niguzirani phatu phakale vikurani ili nizike mkpwazangu."

⁵ Nyo Ahiti achimjibu Burahimu achimuamba, ⁶ "Hebu huphundze bwana. Uwe u mutu mkpwulu sana himu mwehu. Zika mcheo mbira yoyosi nono zaidi ndiyoisambula. Takuna mutu yeyesi kahi yehu ndiyekukahaza usizike mcheo."

⁷ Burahimu waunuka na achizama kulavya ishima mbere za nyo Ahiti, enyezi a tsi iyo, ⁸ achiaambira, "Ichikala mukakubali nizike mkpwazangu hipha, phahi muambireni Efuroni mwana wa Sohari ⁹ aniguzire pangore riihwaro Makipela ririro mwisho wa mundawe. Muambireni aniguzire hiro pango kpwa bei kamili, ili phakale phangu vikurani."

¹⁰ Efuroni mwenye kala asegere pho mkpwutanoni, ryango ra kuinjirira mudzini, phamwenga na Ahiti anjina; wamuambira Burahimu na Ahiti osi ariokala akedza pho ryango ra kumenyera mudzini achisikira, ¹¹ "Hata, bwana wangu, phundza. Nakupha munda na pangore ririro himo mundani. Nakupha mbere za atu angu ili uzike mcheo."

¹² Burahimu wazama tsona mbere za nyo atu a yo tsi. ¹³ Achimuambira Efuroni kuno atu a yo tsi anasikira achiamba, "Navoya unisikize. Nindaripha bei ya munda. Kubali nikuriphe ili phakale phangu vikurani."

¹⁴ Efuroni achimjibu Burahimu achimuamba, ¹⁵ "Bwana wangu niphundza. Munda ambao samaniye ni vipande magana mane vya feza tu, ni chitu chani kpwehu, mimi na uwe? Mzike mcheo himo."

¹⁶ Burahimu wakubali bei ya Efuroni na achimpimira chiasi arichohadza mbere za Ahiti anjina. Vivyo vipande magana mane vya feza avipima kulengana na vipimo vyokala vichihumirwa ni achuuzi a wakati uho.

¹⁷ Hivyo ndivyo ambavyo munda wa Efuroni okala Makipela, mlairo wa dzuwa wa Mamre, wakala mali ya Burahimu. Munda, pango na mihi yosi yokala himo mundani hadi muphakani ¹⁸ vyakala vya Burahimu kulengana na shariya mbere za nyo Ahiti na atu osi okala akedza kpwenye ryango ra kuinjirira mudzini.

¹⁹ Bada ya gago, Burahimu wazika mchewe Sara ndani ya pango rokala mo mundani, ko Makipela, mlairo wa dzuwa wa Mamre, yani Heburoni ko tsi ya Kanani. ²⁰ Kpwa hivyo, munda na pango rokala mo mundani vyahendwa mali ya Burahimu ni Ahiti kulengana na shariya, ili phakale phakpwe vikurani.

24

Isaka anaenderwa mchetu

¹ Burahimu wakala mtumia, na Mwenyezi Mlungu kala akamjaliya na chila chitu arichochihenda. ² Burahimu wagomba na mtumishiwe mvyere wa osi pho phakpwe kaya ambaye kala ndiye muimirizi wa malize zosi achimuamba, "Ika mkpwoonoo tsini ya nyonga yangu." ³ Nalonda nikuapize kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu yeumba mlunguni na tsi, kukala kundamuendzera mwanangu msichana kula kpwa Akanani. ⁴ Ela undaphiya kpwehu kpwa mbari zangu na ukamuendzere mchetu mwanangu Isaka."

⁵ Yuya mtumishi achiamba, "Dze, ye mchetu achirema kpwedza tsi hino, nimuuyize mwanao kpweni tsi uriyola?"

⁶ Burahimu achiamba, "Hakikisha kukala kundamuuyiza mwanangu kuko. ⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mlunguni ariyeniusa kula kahi ya kaya pha baba, tsi niriyovalwa, ariyegomba nami na achiniahidi kpwa kuniapira na kuamba, 'Tsi ihi nindaipha chivyazicho,' andahuma malaikawe akutanguliye, ili umphahire mwanangu mchetu kula kuko. ⁸ Ichikala mchetu andarema kpwedza, phahi kundagbwirwa ni chirapho changu. Ela kpwa vyovyosi usimuuyize mwanangu kuko." ⁹ Ndipho ye mtumishi waika mkpwoonowe tsini ya nyonga ya bwanawe Burahimu, na achimuapira kuhusu dzambo riro.

¹⁰ Halafu yuya mtumishi wahala ngamia kumi a tajiriwe na zawadi nono za chila aina na achiuka kuphiya seemu za Mesopotamia, hadi mudzi wa Nahori. ¹¹ Arip Hofika, waahenda ngamia asagale kondze ya mudzi kanda-kanda ya chisima. Kala ni dzuwa ra kuvunga, wakati wa achetu kpwedzaheka madzi.

¹² Halafu achivoya Mlungu, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa bwana wangu Burahimu, nakuvoya mambo gangu ganiphihreto rero na umuonyese bwana wangu mendzwayo isiyosika. ¹³ Lola, niimire kanda-kanda ya chisima hichi na asichana a mudzi huno arezda kuheka madzi. ¹⁴ Phahi ye msichana ndiyemuamba, 'Nakuvoya uhule nyunguyo uniphe madzi ninwe,' na aambe, 'Nwa, na nyo ngamiao nao ndaatiira madzi anwe,' iye naakale ndiye nchiyemsamburira mtumishio Isaka. Ichikala hivyo, nindamanya kukala ukamuonyesa bwana wangu mendzwayo isiyosika."

¹⁵ Kabila kadzangbwemala kuvoya, Rebeka watuluka mudzini na nyunguye ya madzi fuzini. Kala ni mwana mchetu wa Bethueli, mdzukulu wa Nahori na mchewe Milika. Nahori kala ni ndugungbwa wa Burahimu. ¹⁶ Rebeka kala ni msichana mnono sana na kala kadzangbwelala na mlume. Watserera chisimani, achendaodzaza nyunguye na achiyua. ¹⁷ Yuya mtumishi wahenda mwendo kukutana naye, achiumamba, "Tafadhali nipa madzi kula mo mwako nyunguni ninwe." ¹⁸ Msichana achiumamba, "Haya nwa, bwana," achihula nyunguye upesi, achiigwiririra mikononi ili anwe.

¹⁹ Aripomala kumupha madzi, waamba, "Piya nindahekera madzi ngamiao anwe hadi akolwe." ²⁰ Hipo wakupula madzi upesi ndani ya mwiyo wa kunwesera nyama kula mwakpwe nyunguni; achizola chisimani kuheka madzi tsona na achienderera kuheka hadi ngamiae osi achitosheka. ²¹ Yuya mutu wamloloto bila ya kugomba rorosi, ili kuona ichikala Mwenyezi Mlungu akajaliya charoche.

²² Ngamia aripomala kunwa madzi, yuya mutu wamtuluzira chishaufu cha pulani cha zahabu chokala na samani kulu, piya wamtuluzira bangili mbiri kulu za zahabu zirira na uziho wa giramu gana mwenga na kumi. ²³ Halafu achimuza, "U mwana wa ani? Dze, nyumba ya sowe ina nafwasi ya swiswi kulala?"

²⁴ Msichana achiumamba, "Mimi ni mwana wa Bethueli, mdzukulu wa Nahori na Milika." ²⁵ Chisha achienderera kugomba achiumamba, "Kpwehu kuna mabuwa manji ga kuuma ga kurarira ngamia na chakurya chao cha kutosha, piya kuna nafwasi ya mwimwi kulala."

²⁶ Hipo yuya mutu wazama achimuabudu Mwenyezi Mlungu, ²⁷ achiumamba, "Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa bwana wangu Burahimu, ambaye anaenderera kumuonyesa mendzwa isiyosika na uaminifu. Uphande wangu, Mwenyezi Mlungu akalongoza charo changu hadi kufika mudzini pha mbari za bwana wangu."

²⁸ Msichana wazola nyumbani kpwa nine na achendaambira nduguze chigohendeka. ²⁹ Rebeka kala ana nduguye mlume aihwaye Labani, naye wazola chisimani kokala yuya mutu. ³⁰ Labani kala akaana chipuli na bangili mikononi mwa Rebeka na kala akamsikira anasemurira vira chivyoambirwa ni yuya mutu. Achihiya kpwa yuya mutu ambaye kala aimire na ngamiae chisimani, ³¹ achiumamba, "Karibu kaya, uwe yejaliwa ni Mwenyezi Mlungu. Usime kondze, mana nkatayarisha chumba mwangu nyumbani na phatu pha nyo ngamia."

³² Hipo yuya mutu waphiya kaya kpwa ano Labani na Labani achiatsereza mizigo ngamia, achiarehera mabuwa ga kuuma ga kurarira na chakurya. Chisha achimrehera ye mtumishi wa Burahimu na atue madzi ga kuoga magulu. ³³ Chakurya chiriphorehwa yuya mutu waamba, "Sindarya hadi niseme gachigonireha."

Labani achiumamba, "Haya huambire."

³⁴ Hipo achiumamba, "Mimi ni mtumishi wa Burahimu. ³⁵ Mwenyezi Mlungu wamjaliya sana bwana wangu na wamtajirisha. Wamupha unji wa mang'ondzi na ng'ombe, feza na zahabu, atumwa alume na achetu, ngamia na punda. ³⁶ Sara, mkpwa za tajiri wangu wavyala naye mwana mlume utumiani na bwana wangu wamupha malize zosi hiye mwanawe. ³⁷ Bwana wangu wanihenda niape kukala nisimuendzere mwanawe wa chilume mchetu kula kpwa ana achetu a Akanani, aishio nao, ³⁸ ela niphaye kpwa ise na mbarize, nimphahire mchetu mwanawe. ³⁹ Halafu nchimuza bwana wangu, 'Dze, ye mchetu achirema kpwedza?'

⁴⁰ "Naye achiniamba, 'Mwenyezi Mlungu ambaye namuogopha andahuma malaikawe uphiye naye na andajaliya charocho ili umphahire mchetu mwanangu kula kpwa baba na mbari zangu. ⁴¹ Nawe ndiphofika kpwa mbari zangu, hata achikukahaza mchetu undakala huru, kundagbwirwa ni chirapho changu.' "

⁴² "Rero nchiphofika chisimani nkavoya, 'Ee, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa bwana wangu Burahimu, nakuvoya charo changu chiniphihreto. ⁴³ Lola, niimire kanda-kanda ya chisima hichi; msichana achedzaheka madzi nindamuamba, 'Nakuvoya uniphe madzi ga kunwa machache kula mwako nyunguni.' ⁴⁴ Achiumamba, 'Haya nwa, na

piya nindaahakera ngamiaio,” iye naakale ndiye msichana ariyetsambulwa ni Mwenyezi Mlungu, akale mkpwaza-mwana wa bwana wangu.’

⁴⁵ “Kabila sidzangbwemala kuvoya mwangu rohoni, akatsoloka Rebeka na nyunguye fuzini. Akatserera chisimani achaheka madzi na nkamuamba, ‘Navoya uniphe madzi ninwe.’ ⁴⁶ Phahi akahula upesi nyunguye kula fuzini na akaniamba, ‘Haya nwa na nindaahakera ngamiaio piya.’ Phahi nkanwa na akaahakera ngamia piya.

⁴⁷ “Nkamuza, ‘U mwana wa ani?’ Akaniamba, ‘Ni mwana wa Bethueli yevyalwa ni Nahori na Milika.’ Ndipho nkamtija chipuli cha pulani na bangili za mikononi ⁴⁸ na nkazama nkamuabudu Mwenyezi Mlungu. Nikamtogola Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa bwana wangu Burahimu ambaye wanilongoza njira ya sawa ya kumphaha msichana, m’bari wa bwana wangu wa kumloza mwanawe. ⁴⁹ Sambi ichikala mundamuonyesa mendzwa isiyosika na uaminifu bwana wangu, niambirani, na ichikala sivyo, piya niambirani, nimanye ra kuhenda.”

⁵⁰ Labani na Bethueli achimjibu achimuamba, “Higa gala kpwa Mwenyezi Mlungu, siyo dzulu yehu kulavya uamuuzi. ⁵¹ Rebeka hiyu, muhale uphiye naye akakale mchetu wa mwana wa bwanao dza Mwenyezi Mlungu vyogomba.”

⁵² Mtumishi wa Burahimu ariphosikira hivyo wazama achiabudu mbere za Mwenyezi Mlungu. ⁵³ Chisha watuluzwa vitu vya feza na vya zahabu na nguwo achimupha Rebeka. Piya walavya zawadi za samani kpwa nduguye na ye nine. ⁵⁴ Halafu yuya mtumishi na atue arya na achinwa, usiku achilala phapho. Aripcholamuka ligundzu, mtumishi wa Burahimu waamba, “Nirichani niuye kpwa bwana wangu.”

⁵⁵ Ela nduguye na nine wa Rebeka achimuamba, “Mriche ye msichana akale naswi siku chache, angaa siku kumi, badaye munaweza kuuka.”

⁵⁶ Ela mtumishi achiaambira, “Msinizuwiye kuuka, bada Mwenyezi Mlungu akajaliya charo changu, nirichani niphaye kpwa bwana wangu.”

⁵⁷ Aho achiamba, “Humuiheni ye msichana humuuzeni humusikire anaambadze.”

⁵⁸ Phahi amuiha Rebeka, achimuuzi, “Dze, undauka na mutu yuno?”

Rebeka achiamba, “Ee, nindauka.”

⁵⁹ Hipo amricha Rebeka na mtumishiwe mchetu achiuka na mtumishi wa Burahimu na atue.† ⁶⁰ Achimjaliya Rebeka achiamba,

“Uwe ndugu yehu, ujaliwe,

ukale ninengbwa wa atu anji sana;

vivyazivyo vimiliki midzi ya maadui gao.”

⁶¹ Chisha Rebeka na atumishie achetu adzitaryarisha, achipanda ngamia achiuka na mtumishi wa Burahimu. Vivyo ndivyo ye mtumishi wa Burahimu arivyomuhala Rebeka achiuka naye.

⁶² Wakati hinyo Isaka kala akedza kula Beeri-Lahai-Roi mana kala achisagala Negebu.

⁶³ Siku mwenga dziloni, wakati kala anawehe-weha weruni, waona ngamia aredza.

⁶⁴ Rebeka walola achimuona Isaka, achitserera kula dzulu ya ngamia ⁶⁵ na achimuuzi yuya mtumishi wa Burahimu, “Ni ani yuya edzaye kuhuchinjira kuno weruni?”

Ye mtumishi achimuamba, “Ni bwana wangu.” Hipo Rebeka wahala mtandiyowe na achidzifwinika uso.

⁶⁶ Yuya mtumishi achimsemurira Isaka chila chitu arichohenda. ⁶⁷ Isaka wamuinjiza Rebeka hemani, hema rosagala nine Sara, wamlóla achikala mchewe. Isaka wammendza Rebeka na achikala anaphozwa roho kuhusu chifo cha nine.

25

Vivyazi vyanjina vya Burahimu

(1 Nyakati 1:32-33)

¹ Burahimu wahala mchetu wanjina, yeihwa Ketura. ² Ketura wamvyarira Burahimu Zimurani, Jokishani, Medani, Midiani, Ishibaki na Shuwa. ³ Jokishani wakala isengbwa wa Sheba na Dedani; uvyazi wa Dedani kala ni Aashuri, Aletushi na Aleumi. ⁴ Ana a Midiani kala ni Efa, Eferi, Hanoki, Abida na Elidaa. Aho osi kala ni atu a chivyazi cha Ketura.

⁵ Burahimu wamrisiza Isaka malize zosi arizokala anazo. ⁶ Ela ariphokala achere moyo, waapha zawadi anae alume a anachetue na achiausa aphiye tsi ya mlairo wa dzuwa kpwa asisagale na mwanawe Isaka.

Chifo na mazishi ga Burahimu

† 24:59 24:59 Siku hizo kulengana na mila ya Chieburania mtumishi (yaya) kala nkumrera mwana hangu wanacheni hadi uvyereni, yani kala ni dza nine.

⁷ Burahimu waishi miaka gana mwenga na mirongo sabaa na mitsano. ⁸ Chisha achifwa, naye kala akakala mtumia sana. Achizikpwa phamwenga na akaree. ⁹ Anae Isaka na Isimaili amzika ndani ya pango riihwaro Makipela, mundani mwa Efuroni, mwana wa Sohari, Muhiti, phephi na Mamre, ¹⁰ munda ambao Burahimu kala akaugula kpwa Ahiti. Osi Burahimu na mchewe Sara azikpwa phapho. ¹¹ Bada ya chifo cha Burahimu, Mlungu wamjaliya mwanawe Isaka. Hiyu kala asagala phephi na Beeril-Lahai-Roi.

Vivyazi vya Isimaili
(1 Nyakati 1:28-31)

¹² Higa ni maneno kumuhusu Isimaili mwana wa Burahimu na Hagari, Mmisiri, ambaye kala ni mtumwa mchetu wa Sara, mkpwaza Burahimu.

¹³ Higa ni madzina ga ana alume a Isimaili, mwana mvyere kala ni Nebayothi, na anjina kala ni Kedari, Adibeeli, Mibusamu, ¹⁴ Mishima, Duma, Masa, ¹⁵ Hadadi, Tema, Jeturi, Nafishi na Kedema. ¹⁶ Hano ndio anangbwa a Isimaili na gano ndigo madzina gao kahi ya midzi yao, na kambi zao, vilongozi kumi na airi kulengana na mbari zao. ¹⁷ Isimaili kala ana miaka gana mwenga mirongo mihahu na sabaa ndipho achifwa na kuzikpwa phamwenga na akaree. ¹⁸ Vivyazivye vyasagala Havila hadi Shuri uphanda wa mlairo wa dzuwa wa Misiri kuphiya Ashuru. Aha asagala kanda na atu anjina a chivyazi cha Burahimu.

Kuvyalwa kpwa Esau na Jakobo

¹⁹ Higa ni madzina ga atu a chivyazi cha Isaka, mwana wa Burahimu. Burahimu wamvvala Isaka.

²⁰ Isaka ariphokala ana miaka mirongo mine walóla Rebeka, mwana wa Bethueli, Muaramu kula Padani-Aramu na ni ndugungbwa mchetu wa Labani. ²¹ Isaka wamvoya Mwenyezi Mlungu kpwa kukala mchewe kala ni tasa. Mlungu achimsikira na mchewe Rebeka achigbwira mimba. ²² Mimba iyo yakala ni ya patsa, na hinyo ana achikala anasukumana mo mwakpwe ndanini. Achiamba, “Kpwa utu wani mambo higa ganahendeka kwangu?” Hipo wakpwendamuuza Mwenyezi Mlungu manage.

²³ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Una chandzo cha makundi mairi ga atu mo mwako ndanini, higo makundi mairi ndigovyala tagandagwirana. Kundi mwenga rindakala na nguvu kuriko ranjina, mvyere andamuhumikira mdide.”

²⁴ Siku za kuvyala ziriphofika, Rebeka wadzivugula patsa ya ana alume. ²⁵ Mwana wa kpwandza kala a kundu-kundu na mwiriwe wosi kala una malalaika manji dza nguwo yotengezwa na nyoya. Kpwa hivyo, amuiha Esau.* ²⁶ Wa phiri wavyalwa kala akamgbwira Esau jimbe, kpwa hivyo achiihwa Jakobo.† Rebeka ariphovyala nyo anae a patsa, Isaka kala ana miaka mirongo sita.

Esau anaguza hakiye ya uvyere

²⁷ Hara anache akula; Esau wakala hodari wa kuindza, mutu wa kumendza weruweru, ela Jakobo kala ni mpole wa kumendza kusagala kaya. ²⁸ Isaka wammendza Esau zaidi, kpwa sababu kala achimendza kurya nyama zoindzwa ni Esau; ela Rebeka wammendza Jakobo zaidi.

²⁹ Siku mwenga Jakobo kala anajita dengi. Esau achedza kula weruni na achikala anahirika na ndzala. ³⁰ Esau achimuambira Jakobo, “Nipha iyo supu ya kundu, ninwe mana nahirika na ndzala!” (Gago ndigogomuhenda aihwe Edomu, manage ni “kundu”).

³¹ Jakobo achimuamba, “Niguzira haki ya uvyereo kwandza.”

³² Esau achiamba, “Lola, mimi ni phephi nakufwa na ndzala, nyo uvyere wangu undanifwahani?”

³³ Ela Jakobo achiamba, “Niapira kwandza.” Phahi Esau achimuapira Jakobo, na achimuzira haki ya uvyerewe.

³⁴ Jakobo achimupha Esau mkpwahe na dengi, achirya na achinwa chisha achiunuka na achiuka.

Vivyo ndivyo Esau vyobera haki ya uvyerewe.

26

Isaka na Abimeleki

^{25:10} 25:10 Mwandzo 23:3-16   ^{25:23} 25:23 Arumi 9:12   * ^{25:25} 25:25 Kpwa Chieburania mana ga neno Esau ni ariye na malalaika manji.   † ^{25:26} 25:26 Kpwa Chieburania neno Jakobo, manage ni dza anagbwira jimbe, piya manage ni anachenga.   ^{25:33} 25:33 Aeburania 12:16

¹ Kpwakala na ndzala kali yanjina tsi iyo, richa hira ya kpwandza ya wakati wa Burahimu. Isaka waphiya Gerari kpwa Abimeleki,* mfalume wa Afilisti. ² Mwenyezi Mlungu kala akamteseembukira Isaka ruwiyani na kala akamuamba, "Usitserere kuphiya Misiri, sagala kahi ya tsi ndiyokuambira usagale. ³ Sagala kahi za tsi hino nami nindakala phamwenga nawe na nindakujaliya. Nindakupha uwe na vivyazivyo tsi hizi zosi na nindatimiza ahadi yoyiika na sowe Burahimu. ⁴ Nindaughenda uvuzio ukale munji dza nyenyezi za mlunguni na nindaapha tsi hizi zosi. Atu a makabila gosi duniani andanivoya niajaliye dza viratu vyoujaliya uvuzio. ⁵ Higa gandakala kpwa sababu Burahimu waphundza maneno gangu, achigbwira malagizo gangu na shariya zangu." ⁶ Phahi Isaka achisagala Gerari.

⁷ Hara atu a kura ariphomuza kuhusu mchewe, waamba, "Ni mwenehu," mana waogopha kuamba, "Ni mkpwazangu." Iye wadziamba, "Hano atu labuda andaniolaga ili amuphahe Rebeka," kpwa vira ni mnono.

⁸ Isaka wasagala hiko muda mure. Siku mwenga, Abimeleki mfalume wa Afilisti watsungurira na dirishani, achimuona Isaka anamguta-guta Rebeka, mchewe. ⁹ Hipo Abimeleki walagiza Isaka aihwe, achimuamba, "Kpwa kpweli hiyu ni mcheo! Kpwa utu wani waamba kala ni mwenenu?" Isaka achimuamba, "Kala naona labuda nindaolagbwa kpwa ye mchetu." ¹⁰ Abimeleki achimuamba, "Ni shaka rani rino rohurehera? Kala atu angu, mmwenga walala na mcheo, kungekala wahutiya dambini?" ¹¹ Hipo Abimeleki waatangazira atu osi achiamba, "Yeyesi ndiyemguta mutu hiyu hebu mchewe andaolagbwa."

¹² Isaka warima munda tsi iyo na mwaka hinyo-hinyo wavuna kano gana ya chipimo chopanda, mana Mwenyezi Mlungu wamjaliya. ¹³ Waenderera kuongokerwa na achikala tajiri sana. ¹⁴ Iye wakala na vyaa vinji vya mang'ondzi na mbuzi na ng'ombe na atumishi anji hata Afilisti achimuonera chidzitso. ¹⁵ Phahi nyo Afilisti asirira visima vyosi vyotsimbwa ni atumishi a ise Burahimu phokala achere moyo.

¹⁶ Ndipho Abimeleki achimuambira Isaka, "Tsama hipha phehu, mana uwe una uwezo kuriko swiswi." ¹⁷ Phahi Isaka watsama na achendachita kambi Dete ra Gerari na achiishi kuko. ¹⁸ Isaka wafukula visima vyotsimbwa wakati ise Burahimu kala achere moyo, na achivipha madzina garatu ambago ise kala akavipha. Visima hivi kala vikasirirwa ni Afilisti ise ariphofwa.

¹⁹ Atumishi a Isaka atsimba chisima mo deteni na achipaha pula za madzi. ²⁰ Ela arisa a Gerari aheha na arisa a Isaka achiamba, "Higa ni madzi gehu." Ndipho Isaka achichiiha Eteki, yani "Malau," mana kala akaheha. ²¹ Halafu atsimba chisima chanjina, ela achiiheha kuhusu chisima chichi piya; phahi achichiiha Sitina.† ²² Isaka watsama na achisimba chisima chanjina, na taayaheha naye tsona. Phahi achichiiha, Rehobothi manaye ni "Nafwasi Pana," mana waamba, "Sambi Mwenyezi Mlungu akahupha nafwasi pana naswi hundaendererato kahi za tsi ihi."

²³ Badaye Isaka watsama, achiphiya Beeri-Sheba. ²⁴ Nyo usiku ariotsolokera, Mwenyezi Mlungu wamteseembukira na achimuamba, "Mimi ndimi Mlungu wa sowe Burahimu. Usiogophe mana ni phamwenga nawe; nindakujaliya na nindakupha vivyazi vinji kpwa sababu ya ahadi yangu kpwa mtumishi wangu Burahimu." ²⁵ Isaka wadzenga phatu pha kulavira sadaka phapho na achimuabudu Mwenyezi Mlungu. Halafu wachita kambie phapho na atumishie atsimba chisima chanjina.

²⁶ Abimeleki wala Gerari kpwedzamuona Isaka; wakpwedza na Ahuzathi, mshauriwe, na Fikoli, mkpwulu wa majeshi. ²⁷ Isaka wauza, "Mkalungani mana mwanimena na mchinzola?" ²⁸ Achimuamba, "Swino hwaona wazi kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga nawe, kpwa hivyo hunaona baha hurye chirapho na uwe na huike chilagane kukala ²⁹ kundahuhenda mai dza viratu ambavyo tahuyakuuhenda mai. Swiswi hwakuhendera manono na huchikuricha utsame na amani. Sambi ni wazi kukala Mwenyezi Mlungu wakujaliya." ³⁰ Phahi Isaka waatengezera chakurya chinono, achirya na achinwa. ³¹ Ligundu chiti kuriphocha arya chirapho. Halafu Isaka achiasindikiza, achiphiya kpwao salama.

³² Siku iyo-iyu atumishi a Isaka akpwedzamuambira kuhusu chisima chokala akachit-simba. Achiamba, "Hukaphaha madzi!" ³³ Phahi, Isaka wachiiha Shiba, manaye ni chirapho. Hangu phapho mudzi uho waihua Beeri-Sheba hata rero.

Esau analóla achetu a kabila ranjina

* 26:1 26:1 Hiyo ni tafwauti na yuya Abimeleki wa endzi za Burahimu. 26:3 26:3 Mwandzo 22:16-18 26:7 26:7 Mwandzo 12:13; 20:2 † 26:21 26:21 Sitina Manaye ni kondo au viha. 26:26 26:26 Mwandzo 21:22

³⁴ Esau ariphokala ana miaka mirongo mine, walóla achetu airi Ahiti. Walóla Judithi mwana wa Beeri na Basemathi mwana wa Eloni. ³⁵ Achetu aha, ahenda maisha ga Isaka na Rebeka gakale ga sonono.

27

Jakobo anachenga ili aphahe baraka

¹ Wakati Isaka kala ni mtumia na matsoge tagaona tsona, wamuiha Esau, mwanawe mvyere, achimuamba, “Mwanangu.” Esau waihika, “Hee!” ² Isaka achimuamba, “Lola, mino ndipho ni mtumia na siku zangu za kufwa sizimanya. ³ Sambu, phahi, hala uhao na ryakaro, uphiye weruni ukaniindzire nyama wa weruni. ⁴ Halafu unitengezere chakurya cha mtswano chira nchimendzacho, unirehere nirye ili nikujaliye kabila sidzangbwefwa.”

⁵ Mbavi, Isaka ariphokala anabisha na mwanawe Esau, Rebeka kala anaphundza. Esau ariphouka kuphiya windzani, ⁶ Rebeka wamuambira mwanawe Jakobo, “Nkasikira sowe anamuamba mwenenu Esau, ⁷ ‘Kaniindzire nyama wa weruni, unijitire chakurya cha mtswano nirye, ili nikujaliye mbere za Mwenyezi Mlungu kabila sidzangbwefwa.’ ⁸ Sambu, mwanangu, niphundza na uhende vira ndivyokulagiza: ⁹ Phiya chaani na ukat-sambule mvarika airi anono, nimjitire sowe chakurya cha mtswano, dza amenzavyo. ¹⁰ Halafu undamphirikira sowe akarye, ili akujaliye kabila kadzangbwefwa.” ¹¹ Jakobo achimuamba nine, “Lola, mwenehu Esau ana malalaika na mino sina. ¹² Chahi baba andaniphaphasa na andaona kukala namchenga; hipho naweza kudzipha lana badala ya baraka.” ¹³ Nine achimuamba, “Mwanangu, lana iyo nainigbwire mimi, henda nikulagizavyo tu, phiya ukanirehere zo mbuzi.”

¹⁴ Ndipho Jakobo wakpwendazihala na achimrehera nine, naye achitengeza chakurya cha mtswano, kama ise amenzavyo. ¹⁵ Halafu Rebeka achihala nguwo nono kabisa za Esau mwanawe mvyere, ambazo kala anazo nyumbani, achimvika Jakobo, mwanawe mdide. ¹⁶ Piya wamvika chingo za zira mbuzi mikononi na singoni ambamo kala tamuna malalaika. ¹⁷ Halafu achimupha Jakobo chira chakurya cha mtswano na mabofulo gokala akagaocha. ¹⁸ Chisha Jakobo achiphiya kpwa ise na achimuiha, “Baba.” Ise achihika, “Hee! Ni mwanangu yuphi ye?” ¹⁹ Jakobo achimuambira ise, “Ni mimi Esau, mwanao mvyere. Nkahenda kama uchivyoniambira. Tafadhali baba, sagalato urye nyama zangu za windzani ili unibariki.” ²⁰ Isaka achimuza mwanawe, “Ikakaladze rero mwanangu, hata ukaphaha nyama mara mwenga?” Achimuambira ise, “Ni kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlunguo akaniterya kuphaha nyama.” ²¹ Ndipho Isaka achimuambira Jakobo, “Ndzoz phephi, mwanangu nikuphaphase ili nihakikishe napho u Esau kpweli au siwe.”

²² Jakobo wamsengerera ise naye achimphaphasa, na achiamba, “Raka ni raka ra Jakobo, ela mikono ni ya Esau.” ²³ Kamanyire kukala ni Jakobo mana mikonoye kala ina malalaika dza ga nduguye Esau. Phokala a phephi na kumjaliya, ²⁴ wamuuzza tsona, “We u Esau kpweli?” Achiamba, “Ee, ni mimi.” ²⁵ Halafu achimuambira, “Mwanangu nirehera hizo nyamazo za windzani nirye, ili nikubariki.” Jakobo wamupha ise chakurya achirya, na achimupha uchi achinwa. ²⁶ Chisha ise achiamba, “Ndzoz mwanangu unidonere.”

²⁷ Hipho wasengera na achimdonera. Isaka ariphosikira kungu ya nguwoze, wanjaliya achiamba, “Ehe, kungu nono ya mwanangu ni dza kungu ya munda uriojaliwa ni Mwenyezi Mlungu. ²⁸ Mlungu akuphe mvula nyinji na minda ya rutuba ili uphahe mavuno manji na uchi munji. ²⁹ Makabila gosi nagakuhumikire, atu osi naakugbwerere maguluni. Ukale mkpwiye wa nduguzo, nao naakugbwerere maguluni. Yeyesi ndiyekulani naye naalaniwe, ndiyekuzira manono naajaliwe.”

³⁰ Bada ya Isaka kumala kumjaliya Jakobo, Jakobo wauka. Ariphouka tu, nduguye Esau achedza kula windzani. ³¹ Piya naye watengeza chakurya cha mtswano na achimphirikira ise. Achendamua, “Baba, tafadhali sagalato, urye nyama nchizokurehera kula weruni, ili unijaliye.” ³² Ise Isaka achiamba, “U ani we?” Naye achiamba, “Ni mimi, mwanao mvyere Esau.” ³³ Isaka wagbwirwa ni mchecheta, achikakama na achiamba, “Vino akale ni ani yuya chiyeniindzira nyama na akanirehera?” Nkarya sambu yenye kabila kudzangbwepweda; nami nkamjaliya na indakala hivyo!”

³⁴ Esau ariphosikira hivyo, wasikira utsungu sana na achirira kpwa raka ra dzulu kuno anamuambira ise, “Ee baba nijaliya nami piya!” ³⁵ Ela ise achiamba, “Mwenenu akedzanichenga na akahala barakazo.” ³⁶ Esau achiamba, “Ndiyo mana aihwa

Jakobo! Wanichenga kano mbiri: Ra kpwandza wahala uvyere wangu na vino lola, akahala baraka zangu.” Halafu achiamba, “Dze, kunisazirire baraka yoyosi?”³⁷ Isaka achimuambira Esau, “Lola, nkamuhenda dzumbeo na nkamupha nduguze osi akale atumishie, na nkamupha mavuno na uchi. Sambu siweza kukuhendera rorosi mwanangu.”³⁸ Esau achimuambira ise, “Kpwani che una baraka mwenga bahi, baba? Nijaliya nami baba!” Esau wakota kululu achirira.

³⁹ Ndipho ise achimuamba,
“Makalogo gandakala kure na minda yenye rutuba,
kusikogbwa manena kula mlunguni.

⁴⁰ Undaishi kpwa upanga,
na undamhumikira mwenenu.
Ela undiphovundza gogolore undakala huru,
na kundamhumikira mwenenu tsona.”

Jakobo anamchimbira Esau

⁴¹ Phahi, Esau wamzira Jakobo kpwa sababu ya baraka ambazo ise kala akamjaliya. Achidziamba mwakpwe moyoni, “Baba a phephi na kufwa, badaye nindamuolaga mwenehu Jakobo.”⁴² Rebeka ariphooambirwa mpango wa Esau, mwanawe mvyere, walagiza aihirwe Jakobo, mwanawe mdide, naye achimuamba, “Mwenenu Esau anapanga kudziriphiza kpwa kukuolaga.”⁴³ Kpwa hivyo mwanangu, phundza gaga nikuambirago. Chimbira uphiye kpwa aphuyo Labani hiko Harani,⁴⁴ ukasagale naye kpwa muda hadi tsukizi za mwenenu ndiphodigirika.⁴⁵ Utsunguwe ndiphosira na ndiphoyala gara gomuhenda, nindalagiza muhumwa akulunge. Sitaki niangamikirwe ni mosi airi siku mwenga.”

⁴⁶ Chisha Rebeka wamuambira Isaka, “Nasikira kusinywa sana mwangu moyoni kpwa sababu ya hano achetu a Chihiti. Ichikala Jakobo andalóla mchetu kula tsi ihi, yani Muhiti dza aha, phahi baha nifwe.”

28

¹ Phahi Isaka wamuiha Jakobo, achimjaliya na achimlagiza, achimuambira, “Simendze ulóle mchetu wa Chikanani.”² Ela nalonda uphiye Padani-Aramu kpwa Bethueli, tsaweyo mvyala mayo, ukalóle mkoio mmwenga, kpwa aphuyo Labani.³ Mlungu Mwenye Nguvu Zosi akujaliye na akuphe chivyazi sana ili ukale mkarengbwa wa atu anji.⁴ Naakujaliye uwe na uvyazio dza arivyomjaliya tsaweyo Burahimu, ili uihale tsi hino ambayo unaisagala kama mjeni, tsi ambayo Mlungu wamupha tsaweyo.”⁵ Isaka wamricha Jakobo aphiye. Jakobo waphiya Padani-Aramu, kpwa aphuye Labani, mwana wa Bethueli, Muaramu, ndugu mlume wa Rebeka nine wa Jakobo na Esau.

Esau analóla mchetu wanjina

⁶ Badaye Esau wamanya kukala Isaka wamjaliya Jakobo na achimuambira aphiye Padani-Aramu akaendze mchetu alóle. Piya wamanya kukala Isaka wamlagiza Jakobo asilóle mchetu wa Chikanani⁷ na kukala Jakobo wamtii ise na nine na achiphya Padani-Aramu.⁸ Esau wamanya kukala ise kahamirwa ni achetu a Chikanani;⁹ kpwa hivyo waphiya kpwa Ismaili, achendalóla Mahalathi ndugungbwa wa Nebayothi, dzagbwe kala ana achetu anjina. Mahalathi kala ni mwana mchetu wa Ismaili mwana wa Burahimu.

Ndosu ya Jakobo hiko Betheli

¹⁰ Jakobo wauka Beeri-Sheba kuphiya Harani.¹¹ Ariphofika phatu fulani walala phapho kpwa mana dzuwa kala rikatswa. Wahala dziwe mwenga ra phatu hipho, achirihenda muto na achilala.¹² Waloha ngazi ikaimiswa duniani na dzulu ikafika mlunguni. Malaika a Mlungu kala anapanda na kutserera.¹³ Mwenyezi Mlungu waima dzulu ya ngazi na achiamba, “Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa tsaweyo Burahimu na sowe Isaka. Nindakupha uwe na vivyazivyo tsi hino ambayo ukadziambalaza.”¹⁴ Na uvyazio undakala munji dza mitsanga ya duniani, na mundaenea kosi, mlairo wa dzuwa, mtswerero wa dzuwa, vurini na mwakani. Makabila gosi duniani gandajaliwa kutsupira uwe na vivyazivyo.¹⁵ Mimi ni phamwenga nawe na nindakurinda phophosi ndiphophiya na nindakuuwiza tsona kahi ya tsi hino. Sindakuricha hadi nikuhendera gosi nchigokulaga.”

¹⁶ Jakobo aripholamuka waamba, “Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu a phatu hipha nami simanyire!” ¹⁷ Wagbwirwa ni wuoga na achiamba, “Phatu phano mbona phanatisha hivi! Hino lazima ni Nyumba ya Mlungu na ni mryango wa kuinjirira mlunguni.”

¹⁸ Jakobo walamuka ligundzu chiti na achihala rira dziwe ambaro kala akari-ika chitswani, achiriimisa rikale dziwe ra kumbukumbu na achirimwagira mafuha kuonyesa kukala ni phatu malumu pha Mlungu. ¹⁹ Phatu hipho waphaiha Betheli.* Dzagbwe mudzi hinyo kala unaihwa Luzu hangu kare. ²⁰ Chisha Jakobo waika naziri achiamba, “Mlungu, ichikala undanilongoza na kunirinda mwangu charoni, uniphe chakurya na nguwo ²¹ hadi niuye kaya kpwa baba salama, phahi uwe Mwenyezi Mlungu undakala Mlungu wangu. ²² Dziwe hiri ra kumbukumbu nchiroriimisa, rindakala phatu pha kukuabudu Mlungu, na nindakupha fungu ra kumi ra vitu vyosi ndivyonipha.”

29

Jakobo anafika kpwa aphuye Labani

¹ Chisha Jakobo waenderera na charoche hadi achifika tsi ya atu a mlairo wa dzuwa.* ² Waona chisima pho weruni, na kanda-kanda ya cho chisima kala phana makundi mahahu ga mang’ondzi gasegere, mana kala nkunwesa phapho. Mlomo wa cho chisima kala ukabwiningizwa na dziwe kulu. ³ Desturi yao kala makundi gosi ga mang’ondzi gachikusanyika phara chisimani, arisa kala nkuusa rira dziwe na akahekera madzi mang’ondzi gao gakanwa. Chisha akachibwiningiza cho chisima na ro dziwe. ⁴ Jakobo wauza hara arisa, “Enehu, mlaphi?” Nao achimuamba, “Hula Harani.” ⁵ Achiuza, “Munammanya Labani, mdzukulu wa Nahori?” Achimuamba, “Ehe, hunammanya.” ⁶ Chisha Jakobo achiaua, “Kana neno?” Arisa achimuamba, “Kana neno; lola, yuya edzaye ni Raheli, mwanawe mchetu, aredza na mang’ondzi ga ise.” ⁷ Jakobo achiamba, “Naona dzuwa richere dzulu, saa ya kukusanya mang’ondzi na kugaphirika kaya taidzangbwefika. Ganweseni na gauye marisani.” ⁸ Aho achimuamba, “Tahuweza, hadi makundi gosi ga mang’ondzi gedze na hiri dziwe riuswe hipha chisimani; ndipho hughanwese.”

⁹ Wakati Jakobo acherebisha na hara arisa, Raheli watsoloka na mang’ondzi ga ise, mana kala ndiye mrisa. ¹⁰ Jakobo ariphomuona Raheli, mwana wa aphuye Labani, na mang’ondzi ga ise, wakpwendaripingilisa rira dziwe phara chisimani na achinwesa mang’ondzi ga aphuye Labani. ¹¹ Chisha Jakobo wamdonera Raheli na achirira kpwa raka ra dzulu kpwa raha. ¹² Chisha achimuambira, “Mimi ni m’bari wa sowe, ni mwana wa shangaziro Rebeka.”

Raheli wazola mairo, achendamuambira ise. ¹³ Labani ariphosikira habari za muwawe Jakobo, wazola kpwendamchinjira, achimtiya chifuwani, achimdonera na achiphiya naye kaya. Jakobo wamsemurira aphuye gosi garigohendeka, ¹⁴ ndipho Labani achimuambira Jakobo, “Kpwa kpweli uwe u mlatso wangu!”

Jakobo analóla Lea na Raheli

Jakobo ariphokala akasagala na Labani mwezi mmwenga, ¹⁵ Labani wamuambira, “Sivyo vinono inihendere kazi bure ati kpwa sababu u muwangu. Niambira unalonda nikuriphe utu wani.”

¹⁶ Sambi, Labani kala ana ana airi asichana; mvyere kala ni Lea na mdide kala ni yuya Raheli. ¹⁷ Lea kala ana matso ga pozi ela Raheli kala ana umbo zuri tsona kala ni mnono. ¹⁸ Jakobo kala akammmenda Raheli, kpwa hivyo achimuamba Labani, “Nindakuhendera kazi miaka sabaa ili uniloze mwanao mdide, Raheli.” ¹⁹ Labani achiamba, “Baha nikuloze uwe kuriko mutu wanjina, uwe kala phapha phangu.” ²⁰ Phahi Jakobo wahenda kazi miaka sabaa kpwa alóle Raheli, ela waiona kama siku chache tu, kpwa vira arivyokala anammmenda Raheli. ²¹ Ndipho Jakobo achimuambira Labani, “Miaka yangu ya kuhenda kazi ikasira kpwa hivyo nipha mkpwezangu.”

²² Phahi Labani waalika atu osi a hiko na achihenda karamu. ²³ Ela usiku Labani wamuhala Lea, badala ya Raheli, achimphirikira Jakobo, na achilala naye. ²⁴ (Labani walavya mtumishiwe mchetu aihwaye Zilipa, achimupha mwanawe Lea akale mtumishiwe.) ²⁵ Ligundzu kuriphocha Jakobo wamanya kukala yuya mchetu mbavi ni Lea! Ndipho achimuamba Labani, “Mbona ukanihendera hivi? Avi nahenda kazi kpwa niphahe Raheli? Mbona ukanigaluka?” ²⁶ Labani achimuamba, “Swino mila yehu

* **28:19** 28:19 Kpwa Chieburania mana ga neno Betheli ni nyumba ya Mlungu. * **29:1** 29:1 tsi ya atu a mlairo wa dzuwa ni seemu za Harani.

tahulóza mdide kabila ya mvyere kulólwa. ²⁷ Mala naye sabaa mwenga, halafu nikulóze Raheli, chisha unihendere kazi miaka yanjina sabaa.”

²⁸ Jakobo wakubali. Aripomala sabaa mwenga na Lea, Labani wamlóza Jakobo mwanawe Raheli. (²⁹ Labani walavya mtumishiwe mchetu aihwaye Biliha, achimupha Raheli akale mtumishiwe.) ³⁰ Jakobo walala na Raheli piya, na achimmendza Raheli kuriko Lea. Chisha achimuhendera kazi Labani miaka yanjina sabaa.

Ana a Jakobo

³¹ Mwenyezi Mlungu ariphoona kukala Lea kamenzwa, wamjaliya chivyazi, ela Raheli achikala tasa. ³² Lea wagbwira mimba na achivyala mwana mlume. Achimuiha Rubini,† mana waamba, “Mwenyezi Mlungu akaona ugayi wangu, vivi mlume wangu andanimendza.”

³³ Lea wagbwira mimba tsona na achidzivugula mwana mlume, achimuiha Simioni,‡ mana waamba, “Mwenyezi Mlungu akanipha mwana mlume wanjina, kpwa sababu wasikira simenzwa.”

³⁴ Chisha wagbwira mimba yanjina tsona na ariphovyalala mwana mlume wamuiha Lawi,§ mana waamba, “Sambi ndipho mlume wangu andanimendza mana námvyarira ana ahahu alume.”

³⁵ Halafu wagbwira mimba yanjina tsona na ariphovyalala mwana mlume achiamba, “Sambi charo chino nindamtogola Mwenyezi Mlungu,” kpwa hivyo achimuiha Juda.* Chisha Lea achisika kuvyala.

30

¹ Phahi Raheli ariphoona kavyala, wamuonera wivu mwanáo na achimuambira Jakobo, “Nipha ana, napho kundanipha nindafwa!” ² Jakobo wamreyera Raheli na achimuamba, “Kpwani mino ni Mlungu yekufunga chivyazi?” ³ Raheli achiamba, “Hala mtumishi wangu Biliha, ulale naye ili anivyarire ana. Nami piya ni hwe mayo kutsupira iye.”

⁴ Ndiipho Raheli wamupha Jakobo mtumwawe Biliha akale mchewe. Jakobo achilala naye. ⁵ Biliha wagbwira mimba na achimuvyarira Jakobo mwana mlume. ⁶ Raheli achiamba, “Mlungu akanihendera haki, akasikira mavoyo gangu na akanipha mwana mlume,” kpwa hivyo achimuiha Dani.*

⁷ Biliha wagbwira mimba tsona na achimuvyarira Jakobo mwana wa phiri mlume. ⁸ Raheli achimuiha Nafutali,† mana waamba, “Náheha sana na mwenehu ela nikashinda.”

⁹ Lea ariphoona akasika kuvyala, wahala mtumishiwe Zilipa, achimupha Jakobo ili akale mchewe. ¹⁰ Zilipa wavyala naye mwana mlume. ¹¹ Lea achiamba, “Nina bahati!” Na achimuiha Gadi.‡

¹² Zilipa wavyala na Jakobo mwana wa phiri mlume. ¹³ Lea achiamba, “Nina raha mimi! Achetu andaniha mwenye raha,” phahi achimuiha Asheri.§

¹⁴ Wakati wa kuvuna mtsero, Rubini waphiya mundani, achendaphaha tungudza,* achimrehera nine Lea. Raheli wamuamba Lea, “Tafadhali, nipha tungudza chache chizokpwedza na mwanáo.” ¹⁵ Ela Lea achimuamba, “Kpwani vyo vya kukala wanifuta mlume wangu tavitosha hata unalonda unifute tungudza za mwanangu?” Raheli achimuamba, “Ni sawa, napho undanipha tungudza za mwanáo, Jakobo andalala kpwako rero usiku.”

¹⁶ Dziloni Jakobo ariphouya kaya kula weruni, Lea wamchinjira na achimuamba, “Rero usiku undalala kpwangu mana nikakukodisha na tungudza za mwanangu.” Phahi usiku hinyo Jakobo walala na Lea.

¹⁷ Mlungu wasikira mavoyo ga Lea, achigbwira mimba na achimuvyarira Jakobo mwana wa tsano mlume. ¹⁸ Lea wamuiha yuya mwanawe Isakari,† mana waamba, “Mlungu akanituzi kpwa sababu nálavya mtumwa wangu mchetu nchimupha mlume wangu.”

† **29:32** 29:32 Rubini Dzina hiri manaye ni mwana mlume ela raigana na maneno ga Chieburania gamanishago akaona tabu zangu. ‡ **29:33** 29:33 Simioni Dzina hiri raigana na neno ra Chieburania kusikira. § **29:34** 29:34

Lawi Dzina hiri raigana na neno ra Chieburania kumendza. * **29:35** 29:35 Juda Dzina hiri raigana na neno ra Chieburania kutogola. * **30:6** 30:6 Dani Mana ga dzina hiri ni kuhenda haki. † **30:8** 30:8 Nafutali Mana ga

dzina hiri ni naheha. ‡ **30:11** 30:11 Gadi Mana ga dzina hiri ni bahati. § **30:13** 30:13 Asheri Mana ga dzina hiri ni raha. * **30:14** 30:14 Atu aona ni dawa ya kuterya kuphaha ana. † **30:18** 30:18 Kpwa Chieburania neno

Isakari raigana na neno kutuza.

¹⁹ Lea wagbwira mimba yanjina na achimvuyarira Jakobu mwana wa sita mlume. ²⁰ Achiamba, “Mlungu akanipha zawadi nono. Sambu mlume wangu andaniishimu sababu námvyarira ana sita alume.” Kpwa hivyo achimuiha Zabuloni.[‡]

²¹ Bada ya muda, Lea wavyala mwana mchetu, achimuiha Dina.

²² Chisha Mlungu achimuonera mbazi Raheli, achimujibu mavoyoge, achimvugula chivyazi. ²³ Wagbwira mimba achivyala mwana mlume. Achiamba, “Mlungu akanusira waibu kpwa kunipha mwana mlume.” ²⁴ Mwana iye wamuiha Yusufu, mana waamba, “Mwenyezi Mlungu naaniphe mwana wanjina mlume.”[§]

Jakobo anaphaha mifugo minji chiwerevu

²⁵ Bada ya Raheli kuvyala Yusufu, Jakobu wamuamba Labani, “Niricha niuye kpwehu koyalwa. ²⁶ Nipha akazangu na anangu urioniphaha kpwa kukuhendera kazi na niuke. Unamanya nákuhendera kazi vinono.” ²⁷ Ela Labani achimuamba, “Godza nami nigombe. Nionera mbazi na usiuke, mana bada ya kuphiya mburugani nkaona kukala Mwenyezi Mlungu wanijaliya kpwa sababuyo. ²⁸ Niambira mshahara ulondao nami nindakuripha.” ²⁹ Jakobu achimuamba, “Uwe mwenye unamanya nirivyokuhendera kazi na mifugoyo irivyoenjerezeka mwangu mikononi. ³⁰ Kabila sidzangbwepwedza, kala una mali chache ela hangu nedze yaenjerezeka sana na Mwenyezi Mlungu akakujaliya chila urikophiya. Ela vivi, ni wakati wa kulola mambo ga mwangu nyumbani.” ³¹ Labani achimuamba, “Nikuripheni?” Jakobu achiamba, “Simendze mshahara wowosi. Ela nindaenderera kurisa mifugoyo ichikala undakubali dzambo hiri: ³² Niruhusu nilole mifugoyo yosi rero na nitenge mang’ondzi gosi ga madowa-dowa ama ga mabara-mabara, ana ng’ondzi iru osi na mbuzi zosi za madowa-dowa ama za mabara-mabara. Hinyo ndio ndiokala mshahara wangu. ³³ Hizo siku zedzazo uaminifu wangu undaonekana wazi, siku uchedzalola mshahara wangu kama ni sawa, uchiona mbuzi yoyosi isiyo na madowa-dowa ama mabara-mabara, piya mwana ng’ondzi yeyesi ambaye si mwiru, phahi mwanu nyama hiye ni wa wiivi.” ³⁴ Labani achiamba, “Ni sawa. Nauhende kama uchivyoamba.”

³⁵ Ela siku iyo-iyu Labani watsamiza ndenje na mbuzi chetu zosi za mijora-mijora, madowa-dowa ama mabara-mabara, piya watsamiza ana ng’ondzi iru osi. Achiafa ana alume akale nao. ³⁶ Labani wauka na hira mifugo mwendo wa siku tahu kure na Jakobu. Jakobu waenderera kurisa hira mifugo yanjina ya Labani yosala.

³⁷ Phahi Jakobu wahala fwiho mbitsi za aina tahu ya mihi, achiziguwa makanda mijora-mijora ili huru wereru wa zira fwiho uoneke. ³⁸ Zira fwiho zoziguwa waziimisa ndani ya mabirika ga kunwesera nyama madzi, ili hira mifugo ione zira fwiho mbere zao wakati wa kunwa madzi. Kpwa kukala yo mifugo kala inaphekana wakati ikedzanwa madzi, ³⁹ ana ariovyalwa hipho kala ni a madowa-dowa, mabara-mabara na mijora-mijora. ⁴⁰ Jakobu watenga hara ana ng’ondzi a madowa-dowa na a mabara-mabara na achialoza kpwa hara nyama anjina ili aaone. Phahi Jakobu achikala na nyamae mwenye na chaache. ⁴¹ Wakati nyama a kunona phophekana, Jakobu waaikira zira fwiho chimbere-mbere, ili aphekane mbere ya zira fwiho. ⁴² Ela kala kaziika zira fwiho ichikala ni nyama a kuonda. Phahi hara nyama a kuonda akala a Labani na hara a kunona achikala a Jakobu. ⁴³ Kpwa sababu hino Jakobu wakala tajiri sana na wakala na mifugo minji; atumwa, ngamia na punda.

31

Jakobo anamchimbira Labani

¹ Siku mwenga Jakobu wasikira ana alume a Labani ananung’unika, anaamba, “Jakobo wahala mali yosi ya baba, wadzitajirisha na mali ya baba.” ² Piya waona kukala Labani kamjali dza phara dzuzi na dzana.

³ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Jakobu, “Uya kpweni kpwa sowe na mayoo na mbarizo nami nindakala phamwenga nawe.”

⁴ Jakobu wahuma mutu akaihirwe Raheli na Lea, edze ko weruni marisani kuriko na mifugoye. ⁵ Achiaambira, “Naona siku hizi sowe yenu kaniona dza chitu dza phara mwandzo, ela Mlungu akakala phamwenga nami. ⁶ Mwimwi mnamanya namuhendera sowe yenu kazi kpwa nguvu zangu zosi, ⁷ na bado sowe yenu wanichenga na achigaluzi mshahara wangu kano kumi. Ela Mlungu wamzuwiya asinihenda chitu chochosi chii. ⁸ Chila aripheamba, ‘Nyama osi a madowa-dowa andakala mshahara,’ phahi, mifugo

[‡] 30:20 30:20 Zabuloni kpwa Chieburania raigana na neno ishima.

[§] 30:24 30:24 Mana ga dzina Yusufu ni

aniphe wanjina.

yosi vavyala ana a madowa-dowa. Na ariphooamba, 'Nyama a mijora-mijora andakala mshaharao,' phahi, mifugo yosi vavyala ana a mijora-mijora. ⁹ Hivyo ndivyo Mlungu vyoenjereza mifugo yangu badala ya sowe yenu. ¹⁰ Wakati wa minga ya mifugo kuphekana, náloha ndoso, náona ndenje zophekana ni za mijora-mijora, madowa-dowa ama mabara-mabara. ¹¹ Malaika wa Mlungu waniha mo ndosoni, 'Jakobo.' Nchihihika, 'Heel' ¹² Naye achiamba, 'Lola, ndenje zosi ziphekazo ni za mijora-mijora, madowa-dowa na za mabara-mabara. Higa ninagahenda kpwa sababu nkaona gosi uhenderwago ni Labani. ¹³ Mimi ndimi Mlungu yekutsembukira kura Betheli, komwagira mafuha dziwe ra kumbukumbu na kuniikira hati. Vivi uka tsi hino na uye kpweni kovyalwa.' ¹⁴ Raheli na Lea amuamba Jakobo, "Takuna mtalo wa urisi uriosala ko kpwa baba. ¹⁵ Anahuharira avi hu ajeni. Mana wahuguza na mali ariyorihiwa waihumira kare yosi. ¹⁶ Mali zosi ambazo Mlungu wakupha kula kpwa baba ni haki yehu na ana eh. Sambu henda rorosi ambaro Mlungu akakuambira uhende."

¹⁷ Phahi Jakobo wadzunganya, achipandiza anae na aache dzulu ya ngamia, ¹⁸ achitsunga mifugoye yosi, achihala malize zosi arizozitsuma Padani-Aramu na achihiya kpwa, tsi ya Kanani, kpwa ise Isaka.

¹⁹ Wakati wa kuuka, Raheli waiya vizuka ambavyo kala ni milungu ya ise. Labani mwenye kala achakata mang'ondzige nyoya. ²⁰ Jakobo wamviringa Labani, Muaramu, mana kayamuambira kala anamchimbira. ²¹ Jakobo wahala malize zosi na achichimbira. Ariphevuka muho wa Yufurati waphiya uphanda wa tsi ya myango ya Giliadi.

Labani anamlunga Jakobo

²² Siku ya hahu Labani waambirwa kukala Jakobo akachimbira. ²³ Phahi, Labani wahala nduguze na achimlunga-lunga Jakobo mwendo wa siku sabaa. Wakpwendamgbwira tsi ya myango ya Giliadi. ²⁴ Usiku Mlungu wamwendera Labani ndosoni, achimuambira, "Dzikanye, usimuambire Jakobo neno rorosi nono au iyi."

²⁵ Jakobo kala akachita kambiyi tsi ya myango ya Giliadi wakati Labani ariphomgbwira. Labani na nduguze piya achita kambiyi yao kuko. ²⁶ Labani wamuambira Jakobo, "Mbona ukanihenda vino? Uwe ukanichenga na ukachimbira na anangu avi ni achetu chiotekpwa vihani. ²⁷ Kpwa utu wani wanichenga na uchichimbira chisiri? Mbona kuyanilaga nkakusindikizani na raha, mawira na ngoma? ²⁸ Wanilafya hata nafwasi ya kudonera anangu na adzukulu angu kpwa nialage. Uwe ukahenda mambo ga chizuzu. ²⁹ Nina uwezo wa kukuhenda vii, ela Mlungu wa sowe akanikanya usiku wa kulamukira rero, akaniamba, 'Dzikanye, usimuambire Jakobo neno rorosi nono wala iyi.' ³⁰ Namanya ukachimbira kpwa kuaza kpweni kpwa sowe, ela mbona waiya milungu yangu?" ³¹ Jakobo achiamba, "Náogopha kpwa sababu náona undanifuta anao. ³² Ela kuhusu milunguyo, yeyesi ndiyemgbwira nayo naaolagbwe. Tsona endza chochosi chiricho chako mbere za hano ndugu zehu na uchichiphaha chihale." Jakobo kamanyire kulala Raheli kala akaiya milungu ya ise, Labani.

³³ Phahi Labani waendza milunguye ndani ya hema ra Jakobo, halafu hema ra Lea na ra ahendadzi-kazi airi, ela kaiphahire. Ndipho achendaenda hema ra Raheli. ³⁴ Mbavi Raheli kala akaihala hira milungu na akaifwitsa ndani ya tandiko ra ngamia na akaisagarira. Labani waendza hema rosi ela kaionere. ³⁵ Phokala achere endza, Raheli wamuambira ise, "Hai baba, usinireyere ela siweza kuima phako matsoni mana nina ga chichetu." Labani waendza ela kayaphaha chitu.

³⁶ Ndipho Jakobo phohenda ngoro na achimuza na usiru, "Kosa rangu nini? Náhenda dambi yani hata unilunge-lunge hivi? ³⁷ Hebu lola, ukapekula-pekula miyo yangu yosi, dze, ukaphahani ambacho ni chako? Chituluze hipha pheruru ili ndugu zehu achione na ahuambire mkpwele ni ani. ³⁸ Kufikira sambu, nikasagala kpwako miaka mirongo miiri. Muda wosi hinyo taphana mbuzi wala ng'ondzi ro voromosa, wala siyarya turume rorosi ra mifugoyo. ³⁹ Chila ng'ondzi ama mbuziyo phoolagbwa ni nyama a tsakani, hasara iyo yakala dzulu yangu. Siyakurehera kuonyesa kukala si makosa gangu. Waniisa chochosi choiywa, ikale chaiywa usiku au mutsi. ⁴⁰ Niriphokala kpwako, mutsi kala nchigaya na dzuwa na usiku kala siphaha usingizi kpwa mnyevu. ⁴¹ Nikakala kpwako kpwa miaka mirongo miiri. Miaka kumi na mine náhenda kazi ili uniloze anao airi, na miaka sita nchihenda kazi ili uniriphe na mifugo. Ela wanigaluzira mshahara wangu kano kumi. ⁴² Mlungu wa akare angu, Mlungu wa Burahimu na ambaye waabudiwa ni Isaka, wanirinda. Kalapho si Mlungu, kpwa mkpwele ungeniusa mikono mihupudu. Ela Mlungu waona kugaya kpwangu na chadi changu cha kazi, ndiyo mana akakudemurira rero usiku."

Labani na Jakobo anakubaliana

⁴³ Labani wamuamba Jakobo, "Hano achetu ni anangu na ana aho nao ni uvyazi wangu. Mifugo hino ni yangu. Mali yosi uionayo ni yangu. Ela siweza kuahenda rorosi anangu wala adzukulu angu." ⁴⁴ Sambu nahuike chilagane mimi na uwe, nahuike tsumbi ya mawe ili ikale ushahidi wa mapatano gehu."

⁴⁵ Phahi Jakobo wahala dziwe, achiriimisa rikale alama ya kumbukumbu. ⁴⁶ Chisha Jakobo achiaambira nduguze, "Kusanyani mawe." Aho akusanya mawe achiika tsumbi na achirya chakurya kanda-kanda ya hira tsumbi ya mawe. ⁴⁷⁻⁴⁸ Labani waamba, "Tsumbi hino ni ushaidi wa mimi na uwe hipha rero," na achiyihia Yegari Sahaduta.* Naye Jakobo wayiha Galedi,† ndiyo mana nkuihwa Galedi. ⁴⁹ Piya hira tsumbi yaihua Mizipa,‡ mana Labani waamba, "Mwenyezi Mlungu naahuone wakati hu kure na kure. ⁵⁰ Uchigayisa anangu ama uchilola achetu anjina, hata ichikala taphana ahunaye, umanye Mlungu ni shaidi wehu." ⁵¹ Labani achiendera kumuamba Jakobo, "Lola, unayoona hino tsumbi ya mawe na hiri dziwe ra kumbukumbu, ⁵² tsumbi hino na hiri dziwe ra kumbukumbu ni ushaidi kukala mimi sindavuka kpwedza kpwako kukuhenda mai, wala nawe kundavuka tsumbi hino na dziwe hiri kpwedza kpwangu kunihenda mai. ⁵³ Mlungu wa Burahimu, Nahori na ise yao naahuamule."

Ndipho Jakobo achiapa kpwa dzina ra Mlungu yeabudiwa ni ise Isaka, ⁵⁴ na Jakobo achilavya sadaka ko myangoni. Chisha achiha nduguze achedzarya chakurya. Arya na achikala kuko myangoni usiku wosi.

⁵⁵ Ligundzu chiti Labani waadonera adzukulue na anae achetu, na achiabariki. Chisha achiuka achiuya kpwakpwe kaya.

32*Jakobo anadzitayarisha kukutana na Esau*

¹ Badaye Jakobo naye wauka. Mo njirani wakutana na malaika a Mlungu. ² Aripohaona hara malaika waamba, "Hiri ni jeshi ra Mlungu." Phahi phatu hipho achiphaiha Mahanaimu.*

³ Jakobo wahuma ajumbe chimbere kuphiya kpwa Esau hiko Seiri, kahi za tsi ya Edomu. ⁴ Waalagiza achiaamba, "Muambireni bwana wangu Esau hivi: Mtumishio Jakobo anaamba, 'Násagala na aphu Labani miaka iyo yosi hadi rero. ⁵ Vivi nina ng'ombe, punda, mbuzi na mang'ondzi na atumwa alume na achetu. Nikakuhumira ujumbe uhu bwana wangu, ili ukubali kunikaribisha.' "

⁶ Hara ahumwa ariphouya kpwa Jakobo, amuamba, "Hwafika kpwa mwenenu Esau na vivi a njirani arezda mkutane; arezda na alume magana mane."

⁷ Jakobo waogopha sana na achikala na wasiwasi. Achiganya atue, mbuzi, ng'ombe, mang'ondzi na ngamia makundi mairi-mairi. ⁸ Waaza achiaamba, "Esau achedzapigana na kundi mwenga, rira ndirosala rinaweza kuchimbira."

⁹ Chisha Jakobo wavoya Mlungu achiaamba, "Ee Mlungu wa tsawe Burahimu na baba Isaka. Mwenyezi Mlungu yeniamba, 'Uya kpwenu kpwa mbarizo nami nindakuhendera manono.' ¹⁰ Sifwaha kuonyeswa mendzwa isiyosika, wala uaminifu ambao ukanionyesa mimi mtumishio. Awali nriphovuka huno muho Joridani navuka na fwimbo tu, ela vivi hu makundi mairi. ¹¹ Nakuvoya unitivye na uyi wa mwenehu Esau, mana naogopha asedze akahupiga na kuhuangamiza hosi, hata anache na nine zao. ¹² Uwe mwenye waniahidi uchiniamba, 'Nindakujaliya na nindakupha uvyazi munji dza mtsanga wa pwani ambao mutu kaweza kuuolanga.' "

¹³ Usikuwe Jakobo wakala phapho hipho na achingenga mifugoye yanjina ikale zawadi ya nduguye Esau. ¹⁴ Watenga vitu hivi: Magoma ga mbuzi magana mairi, ndenje mirongo miiri, mang'ondzi machetu magana mairi, turume mirongo miiri, ¹⁵ ngamia aamwisao mirongo mihahu na ana ao, ng'ombe chetu mirongo mine, ndzau kumi, punda achetu mirongo miiri na punda alume kumi. ¹⁶ Waika chila mfugo kundire na chila kundi waririchira mtumishiwe arimanyirire. Achiaambira, "Tangulyani, na chila kundi narikale hatuwa na kundi ranjina." ¹⁷ Wamlagiza yuya ariye mbere, achimuamba, "Wakati uchikutana na mwenehu Esau, na achikuuza, 'Tajirio ni ani? Unaphiyaphi? Huno mfugo ni wa ani?' ¹⁸ Uwe undamjibu umuamba, 'Huno mfugo ni mali ya mtumishio Jakobo na ni zawadiyo uwe bwana wangu Esau; na ye mwenye arezda ko

* **31:47-48** 31:47-48 Yegari Sahaduta Kpwa Chiaramu, manaye ni tsumbi ya mawe ya ushaidi. † **31:47-48** 31:47-48 Galedi Chieburania manaye ni tsumbi ya mawe ya ushaidi. ‡ **31:49** 31:49 Mizipa manage ni mnara wa urindzi.

* **32:2** 32:2 Mahanaimu kpwa Chieburania manaye ni kambu mbiri za majeshi. **32:12** 32:12 Mwandzo 22:17

nyuma.’ ” ¹⁹ Piya wamlagiza vivyo mtumishi wa kundi ra phiri, ra hahu na osi ariokala nyuma ya go makundi achiaamba, “Muambireni Esau vivyo hivyo mchikutana naye. ²⁰ Tsona, msiyale kumuambira Esau, ‘Mtumishio Jakobo aredza ko nyuma.’ ” Jakobo waona andamhuriza na zira zawadi na achikutana naye mendzerepho andamswamehe. ²¹ Kpwa hivyo, Jakobo watanguliza zira zawadi ela ye mwenye walala pho kambini usiku uho.

Jakobo anabwagana na Mlungu

²² Usiku uho, Jakobo walamuka na achihala ahee osi airi, hara atumishie a chichetu airi na anae kumi na mwenga, achiaavusa riko ra Jaboki. ²³ Bada ya kuavusa, wavusa malize zosi. ²⁴ Ela iye mwenye, wasala macheye phapho, watsembukirwa ni mutu, achibwagana naye hadi pepho za kucha. ²⁵ Yuya mutu ariphoona kaweza kumshinda Jakobo, wampiga chibiruni achihemuka nyonga wakati achere minyana naye. ²⁶ Chisha yuya mutu achiaamba, “Nirichira niphiye mana kunacha.” Ela Jakobo achimuamba, “Sikurichira hadi unibariki.” ²⁷ Yuya mutu achimuza, “Ndiwe ani?” Jakobo achimuamba, “Ndimi Jakobo.” ²⁸ Yuya mutu achiaamba, “Vivi kundaihua tsona Jakobo, undaihua Iziraeli,† mana ukabwagana na Mlungu na anadamu na ukashinda.” ²⁹ Jakobo achimuamba, “Tafadhali, niambira dzinaro.” Ela yuya mutu achiaamba, “Kpwa utu wani unalonda umanye dzina rangu?” Chisha achim’bariki Jakobo.

³⁰ Jakobo waphaiha phatu hipho Penieli‡ mana waamba, “Nkaonana na Mlungu uso kpwa uso na nchere moyo.”

³¹ Jakobo wauka Penieli wakati dzuwa rinatuluka naye kala anagutsira kpwa sababu ya yo nyongaye iriyohemulwa. ³² Ndiyo mana Aiziraeli hadi rero taarya nyama ya chibiruni mwandzo wa nyonga, kpwa sababu hipho ndipho ambapho Jakobo wapigbwa.

33

Jakobo anakutana na Esau

¹ Jakobo watsupha matso achimuona Esau aredza na alume magana mane. Phahi, waganya ahee na anae makundi mane, chila mchetu na anae. ² Waaika hara atumishi a chichetu na ana aho mbere, halafu Lea na anae, mwisho achimuika Raheli na Yusufu. ³ Jakobo mwenye watanguliya mbere zao, achisujudu kano sabaa kuno anamsengerera nduguye. ⁴ Ela Esau achizola kpwedzamchinjira, achimtiya chifuwani na achimdonera; chisha osi achirira. ⁵ Esau ariphotsupha matso na kuona hara achetu na ana ao, waamba, “Hano urio nao ni ano ani?” Jakobo achiaamba, “Hano ni ana ambao Mlungu wanipha mimi mtumishio kpwa mbazize.” ⁶ Ndipho hara anachetu na ana aho asengera na achimbwerera maguluni. ⁷ Chisha Lea na anae, nao akpwezda achimbwerera maguluni. Mwisho, Yusufu na nine Raheli, nao akpwezda piya achimbwerera maguluni. ⁸ Ndipho Esau achiuza, “Hira mifugo nchiyoiona kura njirani ni yaani?” Jakobo achiaamba, “Bwana, ni zawadizo ili ukubali kunikaribisha.” ⁹ Ela Esau achiaamba, “Nina mali ya kutosha mwenehu, maliyo naikale yako.” ¹⁰ Jakobo achiaamba, “Tafadhali bwana, nakuvoya! Ichikala kpweli ukanikubali, phahi phokera zawadi zangu nikuphazo. Kuona uso ni kama kuona uso wa Mlungu, mana ukaniphokera vinono. ¹¹ Nakuvoya uphokere zawadi chizokurehera, mana Mlungu wanionera mbazi na achinipha chila chitu nilondacho.” Jakobo waenderera kumshurutisha Esau hadi achikubali. ¹² Esau achiaamba, “Haya, nahuphiyeni; hundaphiyani phamwenga, mino nindakala mbere.” ¹³ Ela Jakobo achimuamba, “Bwana wangu, unamanya kukala anache taana nguvu, na ni lazima nimanyirire higa mang’ondzi na ng’ombe ambazo zinaamwisa. Ichikala hino mifugo indatsungbwa mairo kpwa mairo, hata kpwa siku mwenga tu, phahi, mifugo indafwa. ¹⁴ Kpwa hivyo, nakuvoya bwana wangu, utanguliye nami nredza pore-pore, mwendo wa hano anache na hino mifugo hadi hufike kpwako hiko Seiri.” ¹⁵ Esau achiaamba, “Phahi nkurichire atu angu anjina akuterye.” Ela Jakobo achiaamba, “Taina haja bwana wangu, vyo uchivyonionera mbazi, vinatosha.”

¹⁶ Phahi siku iyo-iyu Esau wagbwira njira achiuya Seiri. ¹⁷ Jakobo ariphofika Sukothi wadzizengera nyumba na vibanda vya mifugoye. Ndiyo mana phatu hipho phaihua Sukothi.*

¹⁸ Mwisho wa charoche, kula Padani-Aramu hadi tsi ya Kanani, Jakobo wafika salama mudzi wa Shekemu; achichita kambiyee kondze chidide ya mudzi hinyo. ¹⁹ Jakobo wagula

32:24 32:24 Hosea 12:3-4   **32:28** 32:28 Mwandzo 35:10   † **32:28** 32:28 Iziraeli kpwa Chieburania manaye ni abwaganaye na Mlungu.   **32:29** 32:29 Aamuli 13:17-18   ‡ **32:30** 32:30 Penieli kpwa Chieburania manage ni

uso wa Mlungu.   * **33:17** 33:17 Sukothi kpwa Chieburania manage ni vibanda.   **33:19** 33:19 Joshuwa 24:32; Johana 4:5

hira seemu yokala akachita hemare kula kpwa ana a Hamori, ise wa Shekemu na vipande gana mwenga vya feza. ²⁰ Wadzenga phatu pha kulavira sadaka pho hipho na achiphaiha Eli-Elohe-Iziraeli, manaye ni “Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.”

34

Shekemu anamgbwawukira Dina

¹ Siku mwenga, Dina, mwana msichana wa Jakobo yemvyala na Lea, wakpwendaweha kpwa asenae achetu a tsi iyo. ² Mkpwwulu wa seemu iyo kala ndiye Hamori, Mhivi, naye kala mwana mlume yeihwa Shekemu. Shekemu ariphomuona Dina wamgbwawukira. ³ Moyowe kala ukamtsunuka Dina, mwana mchetu wa Jakobo na achikala anamchenga-chenga. ⁴ Ndipho Shekemu wamuambira ise aihwaye Hamori, “Baba, kaniuzire ulozi ili nilóle hiyu msichana.”

⁵ Jakobo ariphophaha habari kukala mwanawe msichana akagbwawukirwa, anae alume kala a marisani na mifugoye; kpwa hivyo wanyamala hadi ariphouya kula marisani.

⁶ Hamori, isengbwa wa Shekemu wakpwezabisha na Jakobo. ⁷ Anangbwa a Jakobo ariphosikira mai gaga, auya kula marisani mara mwenga. Areya na achisikira utsungu sana, kpwa sababu Shekemu kala akatiya waibu atu a Iziraeli kpwa kulala na mwanáo wao, mana dzambo hiro ni mviga! ⁸ Hamori wamuambira Jakobo, “Mwanangu Shekemu akamtsunuka yuya mwanáo msichana, tafadhali kubali amlóle. ⁹ Nahulózaneni, swiswi hulóle ana enu namwi mlóle ana ehú. ¹⁰ Huchihenda hivyo, mundasagala phophosi mlondapho kahi za tsi hino, mundahenda bishara na mundakala na minda.” ¹¹ Chisha, Shekemu mwenye achimuambira Jakobo na anae alume, “Tafadhali nikubalini nami nindakuphani chochosi mlondacho. ¹² Niambirani chiasi chochosi cha mali na zawadi mlondazo, nindalavya chiasi chira ndichoniambira, bora tu mniloze Dina.”

¹³ Ela ana a Jakobo amzunguluka Shekemu na ise Hamori kpwa sababu mwanáo wao Dina kala akagbwawukirwa. ¹⁴ Aambira, “Tahuweza kumloza mwenehu mutu ambaye kayadekpwa, mana chikpwehu uho ni waibu. ¹⁵ Ela hundakukubalini ichikala mundakala dza swiswi, yani chila mlume adekpwe. ¹⁶ Muchihenda hivyo, hundalozanani ana ehú achetu, na hundalóla ana enu achetu, naswi hundasagalani phamwenga na hundakala atu amwenga. ¹⁷ Ela napho tamundakubali kudekpwa, phahi, hundamhala mwenehu mchetu na huuke hipha.”

¹⁸ Maneno higa gamhamira Hamori na mwanawe Shekemu. ¹⁹ Barobaro hiyu Shekemu kayahenda chiziyaindi mana kala anammendza mwana wa Jakobo. Naye ndiye ambaye kala anaishimiwa sana kpwao kaya.

²⁰ Phahi, Hamori na Shekemu aphiya hadi ryango ra kuinjirira mudzini, phatu pha kuhenda mikutano na achibisha na ayawao. ²¹ Achiaamba, “Atu hano ni asena ehú, aricheni asagale kahi za tsi na ahende bishara, mana tsi hino ni kulu ya kuatosha. Hunaweza kulóla ana aho nao akalóla ana ehú. ²² Ela atu hano andakubali kukala phamwenga naswi, na hukale atu amwenga napho chila mlume hiku kpwehu andadekpwa dza vivyo aho. ²³ Huchikubali hivyo, mifugo yao na mali zao zanjina zosi zindakala ni zehu. Phahi, nahukubalini ili asagale phamwenga naswi.”

²⁴ Hipho, atu osi okala pho mkpwutanoni akubali maneno ga Hamori na Shekemu, na alume osi a mudzi hinyo achitiywa tsatsani.

Simioni na Lawi anadziriphiza

²⁵ Bada ya siku tahu, wakati vironda vya tsatsa vicherehuma, ana airi a Jakobo, Simioni na Lawi, ndugungbwa airi a Dina, ainjira chisiri mudzi hinyo, chila mmwenga na upangawe, na achiolaga alume osi ²⁶ phamwenga na Hamori na Shekemu. Chisha achimuhala Dina kula nyumbani mwa Shekemu na achiuka. ²⁷ Badaye ana alume osi a Jakobo akpwendahala zewe mali yosi ya mudzi hinyo, kudziriphiza kpwa waibu uriotiywa mwanáo wao msichana. ²⁸ Ahala zewe ng’ombe, mbuzi, mang’ondzi na punda, nyama osi okala mo mudzini na okala kondze weruni. ²⁹ Ateka achetu osi na anache na chila chitu cha samani, ahala vitu vyosi vyokala madzumbani.

³⁰ Halafu Jakobo waambira Simioni na Lawi, “Mkanibwagira likuni ra adudu; sambu Akanani na Aperizi, ambao ni enyezi a tsi hino, andanizira. Swiswi hu achache tu, ichikala andagbwirana edze ahupige, phahi, andahuangamiza hosi.” ³¹ Ela aho achimuambira ise yao, “Kpwani che unalonda huariche amuhende mwenehu wehu avi ni malaya?”

35

Jakobo anauya Betheli

¹ Halafu Mlungu wamuambira Jakobo, “Mimi ndimi Mlungu yekutsembukira wakati kala unamchimbira mwenenu Esau. Tsama ukasagale Betheli, na kuko ukanidzengere phatu pha kulavira sadaka.”

² Ndipho Jakobo achiambira achee, anae na atu osi ariokala nao, “Richani milungu ya chijeni mriyo nayo, dzitakaseni na mvwale nguwo swafi.* ³ Hundatsamani kuphiya Betheli ili nikamdzengere Mlungu phatu pha kulavira sadaka, Mlungu yeniterya wakati wa tabu na ambaye wanirinda chila nriphophiya.”

⁴ Phahi amupha Jakobo milungu ya chijeni yosi ariyokala nayo na vipuli vyokala akavwala masikironi, naye achivizika kolo ya mwaloni phephi na mudzi wa Shekemu. ⁵ Jakobo na anae ariphokala anauka, atu a midzi ya jirani atiywa wuoga munji ni Mlungu hata taawezere kuavamia.

⁶ Jakobo na atue osi atsoloka Betheli† tsi iyo-iyu ya Kanani. (Mwandzo Betheli kala yiihwa Luzu.) ⁷ Wamdzengera Mlungu phatu pha kulavira sadaka phapho na achiphaiha Eli-Betheli,‡ mana hipho ndipho Mlungu phomtsembukira wakati anamchimbira mwanáo.

⁸ Debora, mtumishi mchetu wa Rebeka, wafwa na achizikpwa kolo ya mwaloni, uphanda wa mwakani wa Betheli. Kpwa hivyo, muhi hinyo uchiihwa “Mwaloni wa Chiro.”

⁹ Jakobo ariphouya kula Padani-Aramu, Mlungu kala akamtsembukira tsona na kala akambariki. ¹⁰ Mlungu kala akamuamba, “Uwe ndiwe Jakobo, ela kundaihwa Jakobo tsona, undaihwa Iziraeli.” Kpwa hivyo achimuiha Iziraeli. ¹¹ Chisha Mlungu kala akamuamba, “Mimi ndimi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi; yvala ana anji na uenjerezeke. Undakala mkarengbwa wa makabila na afalume. ¹² Tsi yomlaga Burahimu na Isaka nindakupha uwe na vivyazivyo.” ¹³ Ariphomala kugomba na Jakobo, Mlungu wauka achipaa dzulu.

¹⁴ Jakobo kala akaimisa dziwe ra kumbukumbu phara ambapho Mlungu kala akagomba naye. Piya kala akarimwagira uchi wa zabibu na mafuha. ¹⁵ Jakobo waphaiha Betheli pho phatu ariphokala akagomba na Mlungu.

Chifo cha Raheli

¹⁶ Halafu Jakobo na atue auka Betheli; ariphokala achere hatuwa na Efuratha, Raheli wagbwirwa ni utsungu mkali wa uvyazi. ¹⁷ Na wakati kala akavyala na ndani inazingizi, mvyalusadzi wamuamba, “Usiogophe, ukaphaha mwana mlume wanjina.” ¹⁸ Ela kala anafwa, na wakati wa kudosa yuya mwanawe wamuiha Beni-Oni,§ ela ise achimuiha Benjamini.*

¹⁹ Phahi Raheli wafwa na achizikpwa kanda-kanda ya njira ya kuphiya Efuratha (yani Bethilehemu). ²⁰ Jakobo waika dziwe ra kumbukumbu pho mbirani, na richere phapho hata rero.

²¹ Jakobo wasengera tsona na achendachita hemare kutsapa gorofa ya Ederi. ²² Wakati Iziraeli kala asagala tsi iyo, mwanawe Rubini walala na Biliha, mwanachetu wa ise, na Iziraeli achigasikira.

*Ana alume a Jakobo**(1 Nyakati 2:1-2)*

Jakobo kala ana kumi na airi alume. ²³ Ana alume a Lea kala ni: Rubini (mwana mvyere wa Jakobo), Simioni, Lawi, Juda, Isakari na Zabuloni. ²⁴ Ana alume a Raheli kala ni Yusufu na Benjamini. ²⁵ Ana alume ariovyalwa ni Biliha, mtumishi mchetu wa Raheli, kala ni Dani na Nafutali. ²⁶ Ana alume ariovyalwa ni Zilipa, mtumishi mchetu wa Lea, kala ni Gadi na Asheri. Hinya ndio ana alume a Jakobo, ariovyalwa Padani-Aramu.

Chifo cha Isaka

²⁷ Jakobo waphiya kpwa ise Isaka hiko Mamre, phephi na Kiriathi-Ariba (yani Heburoni), ambako Burahimu na Isaka asagala. ²⁸ Isaka waishi miaka gana mwenga

35:1 35:1 Mwandzo 28:11-17 * **35:2** 35:2 Dzitakaseni na mvwale nguwo swafi kala ni alama ya kuonyesa kuricha kuabudu milungu ya vizuka na kumuabudu Mlungu wa kpweli. † **35:6** 35:6 Betheli manaye ni nyumba ya Mlungu. ‡ **35:7** 35:7 Mana ga dzina Eli-Betheli ni Mlungu wa Betheli. **35:8** 35:8 Mwandzo 24:59 **35:10** 35:10 Mwandzo 32:28 **35:11** 35:11 Mwandzo 17:4-8 **35:14** 35:14 Mwandzo 28:18-19 § **35:18** 35:18 Mana ga dzina Beni-Oni ni mwana wa chiriro changu. * **35:18** 35:18 Mana ga dzina Benjamini ni mwana amenzwaye sana. **35:22** 35:22 Mwandzo 49:4 **35:27** 35:27 Mwandzo 13:18

na mirongo minane. ²⁹ Wafwa mtumia sana, warya munyu munji. Anae Esau na Jakobo amzika phao vikurani, phozikpwa tsawe yao Burahimu.

36

Esau na vivyazivye

(1 Nyakati 1:34-37)

¹ Hivi ndivyo vivyazi vya Esau (yani Edomu).

² Esau walóla achetu a Chikanani: Ada mwana wa Eloni, Muhiti, na Oholibama, mwana wa Ana, mdzukululu wa Sibeoni, Mhivi. ³ Piya walóla Basemathi, mwana wa Isimaili,* ndugungbwa mchetu wa Nebayothi. ⁴ Ada wavyala Elifazi na Basemathi achivyala Reueli; ⁵ Oholibama wavyala Jeushi, Jalamu na Kora. Hano ni ana alume a Esau, ambao avyalwa tsi ya Kanani.

⁶ Halafu Esau wahala ahee, anae alume na achetu na atue osi a phakpwe kaya, phamwenga na mifugoye yosi na malize zosi arizozitsuma tsi ya Kanani, achitsama tsi yanjina kure na nduguye Jakobo. ⁷ Watsama kpwa sababu tsi yosagala kala taiatosha iye na Jakobo. Taayaweza kpwenderera kusagala phamwenga, mana osi kala ana mifugo minji. ⁸ Kpwa hivyo Edomu (yani Esau) achendasagala tsi ya myango ya Seiri.

⁹ Hivi ndivyo vivyazi vya Esau, mkarengbwa wa Aedomu, hiko kpwenye myango ya Seiri: ¹⁰⁻¹³ Ada, mkpwaza Esau, wavyala mwana mlume Elifazi naye wavyala ana atsano alume: Temani, Omari, Sefo, Gatamu na Kenazi. Piya wavyala mwana mlume wanjina na mwanachetuwe yeihwa Timuna; mwana hiyu waihwa Amaleki. Naye Basemathi, mkpwaza Esau, wavyala mwana mlume yemuiha Reueli. Hiyu Reueli wavyala ana a ne alume: Nahathi, Zera, Shama na Miza. ¹⁴ Mchetu wanjina wa Esau kala ni Oholibama, mwana wa Ana, mdzukululu wa Sibeoni. Oholibama wavyala ana ahahu alume: Jeushi, Jalamu na Kora.

¹⁵ Hano kala ndio madzumbe a chivyazi cha Esau: Ana alume a Elifazi, mwana mvyere wa Esau, kala ni madzumbe hano: Temani, Omari, Sefo, Kenazi, ¹⁶ Kora, Gatamu na Amaleki. Hano kala ni atu kula Edomu, adzukululu a Ada, mkpwaza Esau. ¹⁷ Ana alume a Reueli kpwenye tsi ya Edomu kala ni madzumbe hano: Nahathi, Zera, Shama na Miza. Hano kala ni adzukululu a Basemathi, mkpwaza Esau. ¹⁸ Ana alume a Oholibama, mkpwaza Esau, kala ni madzumbe hinya: Jeushi, Jalamu na Kora.

¹⁹ Phahi, huno ndio uvyazi wa Esau (yani Edomu), chila mmwenga kala ni dzumbe wa mbariye.

Atu a chivyazi cha Seiri

(1 Nyakati 1:38-42)

²⁰ Seiri, mutu wa kabila ra Ahori, kala ni mwenyezi wa tsi iyo. Hano ndio anae alume: Lotani, Shobali, Sibeoni, Ana, ²¹ Dishoni, Eseri na Dishani. Hinya kala ni madzumbe a Ahori, ana a Seiri hiko tsi ya Edomu.

²² Ana alume a Lotani kala ni Hori na Hemani. (Lotani kala ana nduguye mchetu yeihwa Timuna).

²³ Ana alume a Shobali kala ni Alivani, Manahathi, Ebali, Shefo na Onamu.

²⁴ Ana alume a Sibeoni kala ni Aya na Ana. (Ana hiyu ndiye yekala wa kpwandza kuona madzi ga moho galago kuzimu ko weruni phokala anarisa punda a ise Sibeoni).

²⁵ Anangbwa a Ana kala ni airi Dishoni, mwana mlume, na Oholibama, mwana mchetu.

²⁶ Ana alume a Dishoni kala ni Hemudani, Eshibani, Ithirani na Kerani.

²⁷ Ana alume a Eseri kala ni Bilihani, Zaawani na Akani.

²⁸ Ana alume a Dishani kala ni Usi na Arani.

²⁹ Kuuyira, naamba, madzumbe ga Ahori kala ni Lotani, Shobali, Sibeoni, Ana, ³⁰ Dishoni, Eseri na Dishani. Aha kala ni vilongozi a Ahori kulengana na mbari zao hiko tsi ya Seiri.

Afalume a tsi ya Edomu

(1 Nyakati 1:43-54)

³¹ Hinya ndio afalume ariotawala tsi ya Edomu kabila ya mfalume yeyesi kutawala atu a Iziraeli. ³² Bela mwana wa Beori watawala tsi ya Edomu, na mudziwe kala unaihwa Dinihaba. ³³ Bela ariphofwa, Jobabu mwana wa Zera, watawala badalaye kula mudzi wa Bosira. ³⁴ Bada ya Jobabu, wakpwedza Hushamu kula tsi ya Atemani. ³⁵ Chisha achedza Hadadi mwana wa Bedadi, kula mudzi wa Avithi (iye wapiga Amidiani na achiashinda

kahi za tsi ya Amoabu). ³⁶ Hadadi ariphofwa, yetawala badaye ni Samula kula mudzi wa Masireka, ³⁷ alafu achilungirwa ni Shauli kula mudzi wa Rehobothi phephi na muho. ³⁸ Shauli ariphofwa, Baali-Hanani, mwana wa Akibori watawala. ³⁹ Baali-Hanani ariphofwa walungirwa ni Hadadi kula mudzi wa Pau mchewe kala aihwa Mehetabeli, mwana wa Matiredi mwana mchetu wa Mezahabu.

⁴⁰⁻⁴³ Higa ni madzina ga madzombe ga atu a chivyazi cha Esau, ambao madzina gao ndigo gokala madzina ga miryango yao na malalo gao gosagala: Timuna, Aliva, Jethethi, Oholibama, Ela, Pinoni, Kenazi, Temani, Mibusari, Magidieli, na Iramu.

Hinyo ndio atu a chivyazi cha Esau, mkarengbwa wa Aedomu.

37

Ndoso za Yusufu

¹⁻² Hizi ni habari kuhusu Jakobo na anae. Jakobo na anae aenderera kusagala Kanani, tsi yosagala ise. Yusufu ariphokala ni mvulana wa miaka kumi na sabaa, kaziye kala nkurisa mbuzi na mang'ondzi ga ise Jakobo; kala achirisa na nduguze alume, nduguze anababa. Ana a Biliha na Zilipa, akaza ise. Yusufu wakpwezamuambira ise mambo mai gohendwa ni nduguze.

³ Phahi, Iziraeli kala anammendza sana Yusufu kuriko anae anjina osi, mana kala ni mwanawe wa utumiani. Wamshonera kandzu maridadi. ⁴ Nduguze ariphooa ise yao anammendza sana kuriko aho osi, amzira na achikala taagomba naye vinono.

⁵ Siku mwenga usiku, Yusufu waloha ndoso, na ariphoisemurira nduguze, aho azidi kumzira.

⁶ Waambira, "Phundzani nikuambireni ndoso nchiyoloha: ⁷ Nkaloha hu mundani hunafunga mabutsa, gafula butsa rangu rikaunuka rikaima, genu gakarizunguluka rira rangu na gakarizamira kuripha ishima." ⁸ Nduguze achimuamba, "Hivi unaona undakala mfalume wehu, uhutawale?" Ndipho nduguze achizidi kumzira kpwa hira ndosoye na manenoge. ⁹ Halafu siku yanjina waloha tsona na achiasemurira nduguze achiamba, "Lolani! Nkaloha ndoso yanjina, dzuwa, mwezi na nyenyezi kumi na mwenga zikanigbwerera maguluni kunipha ishima." ¹⁰ Yusufu piya wamuambira ise ndoso iyo, ela ise achimdemurira, achimuamba, "Ni ndoso ya viphi yo! Yani unaona mayoo, enenu na mimi kpweli hunaweza kukugbwerera maguluni?"

¹¹ Nduguze amuonera wivu, ela ise wagaika moyoni.

Yusufu anaguzwa ni nduguze

¹² Phahi, siku mwenga, ndugungbwa a Yusufu kala a marisani phephi na Shekemu, anarisa mbuzi na mang'ondzi ga ise yao. ¹³ Iziraeli wamuambira Yusufu, "Nduguzo anarisa hiko phephi na Shekemu, nalonda nikuhume kuko." Naye achiamba, "Haya, baba." ¹⁴ Ise achiamba, "Phiya ukalole nduguzo napho taana neno, na mifugo ichikala i salama, chisha wedze uniambire." Ndipho achiuka kaya, Dete ra Heburoni, kuphiya Shekemu. ¹⁵ Yusufu ariphofika Shekemu wadengereka mo weruni kuenda nduguze; mutu mmwenga achimuona achimuza, "Unaendzani?" ¹⁶ Yusufu achimuamba, "Naenda enehu, tafadhali niambira arisako." ¹⁷ Yuya mutu achimuamba, "Auka hipha, mana naasikira anaamba, 'Huphiyeni Dothani.'" "

Kpwa hivyo, Yusufu walunga-lunga nduguze na achendaaona Dothani. ¹⁸ Mbavi nduguze amuona hangu achere kure, na kabila kadzangbwefika amfangira njama ili amuolage. ¹⁹ Abisha nyo enye kpwa enye achiamba, "Hiye mlohadi wa ndoso aredza! ²⁰ Sambini nahumuolageni na humtsupheni ndani ya chisima chimwengachapho; halafu hundaamba akariwa ni nyama m'baya. Hulole hizo ndosozo zindahendadze."

²¹ Rubini ariphooa hivyo, walonda kumtivyva Yusufu asiolagbwe ni nduguze achiamba, "Nahumuolage. ²² Msimwage mlatso. Mtsupheni mu chisimani phapha weruni, ela msingute." Rubini waamba hivyo ili amtivye na badaye amuuyize kaya kpwa ise.

²³ Phahi, Yusufu ariphofika kura kpwa nduguze, hara nduguze amgbwira na achimvula kandzuye, hira kandzu maridadi yokala akavwala, ²⁴ achimuhala achimtsupha chisimani, ela kala tachina madzi.

²⁵ Wakati nduguze Yusufu kala asegere anarya, aona likongo ra atu a Isimaili, ahendadzi-bishara ala Giliadi anaphiya Misiri. Ngamia aho kala akatsukula vilungo vya kujitira, dawa ya mavune na uvumba. ²⁶ Juda waambira nduguze, "Pho swino hundaphahani huchimuolaga ndugu yehu na kufwitsa chifoché? ²⁷ Nahumguzeni kpwa

hinya atu a Isimaili ela nahusinguteni, mana ni ndugu yehu, ni mlatso wehu kabisa.” Nduguze achikubali.

²⁸ Hipho, rira likongo ra ahendadzi-bishara a Chimidiani ariphofika phara, hara nduguze Yusufu amtuluzza mo chisimani na achinguza na atu a Isimaili kpwa vipande mirongo miiri vya feza, nao achimphirika Misiri.

²⁹ Wakati wa kuguzwa Yusufu, Rubini kala kapho na kamanyire kukala nduguze akamguza.* Ariphouya, chisimani na achiona Yusufu kamo, wakpwanyula nguwoze kpwa utsungu. ³⁰ Achiauyira nduguze achendaambira, “Yuya mvulana kamo mo chisimani! Simanya nihendedze?”

³¹ Halafu nyo nduguze atsindza mbuzi na achihala hira kandzu ya Yusufu achiivwika mo mlatsoni. ³² Chisha aihala hira kandzu maridadi hadi kpwa ise yao na achendamamba, “Lola, baba, hukatsola kandzu, hebu ilole ichikala ni ya Yusufu.” ³³ Ise yao waitambukira na achiamba, “Ni kandzu ya mwanangu, nyama mbaya wamurya! Hakika Yusufu wagbwirwa achiriwa!”

³⁴ Jakobo wakpwanyula nguwoze achivwala magunia kpwa utsungu. Wamririra mwanawe siku nyinji. ³⁵ Anae osi alume na achetu am'bembeleza, ela achirema. Achiamba, “Aa, nindamririra mwanangu hadi ndiphophiya ko kuzimu ariko.” Phahi, waenderera kumririra mwanawe.

³⁶ Wakati hinyo-hinyo, hiko Misiri, hara ahendadzi-bishara a Chimidiani amguza Yusufu kpwa Potifa, mmwenga wa atumishi a Farao, ambaye kala ni mkpwulu wa asikari a urindzi.

38

Juda na Tamari

¹ Wakati hinyo, Juda watsama pha nduguze na achendasagala na mutu mmwenga aihwaye Hira, kula mudzi wa Adulamu. ² Juda ariphokala hiko, wakutana na msichana wa Chikanani, mwana wa Shuwa, na achimlola. ³ Wagbwira mimba na achivyalala naye mwana mlume, achimuiha Eri. ⁴ Wagbwira mimba tsona na achivyalala mwana mlume wanjina, nine achimuiha Onani. ⁵ Chisha wavyala mwana mlume wanjina achimuiha Shela. Juda kala asagala Kezibu mwanawe hiyu phovyalwa.

⁶ Juda wamlóza Eri, mwanawe mvyere; mchetu yeihwa Tamari. ⁷ Ela Eri, mwana wa kpwandza wa Juda, kala ni mutu mui, uyiwe wamreyeza Mwenyezi Mlungu, na Mwenyezi Mlungu achimuolaga. ⁸ Ndipho Juda achimuambira Onani, “Muhale hiyu gungu wa mfwadzi mwenenu, ili umvyarire mwenenu mrisi, mana ndiyo shariya.” ⁹ Ela Onani wamanya kukala mwana ndiyevyalwa, siye wakpwe, kpwa hivyo chila aripholala naye, mbeyu wazimwaga photsi, ili nduguye asiphahe mwana. ¹⁰ Gaga arigogahenda kala ni mai matsoni pha Mwenyezi Mlungu, naye piya achimuolaga. ¹¹ Ndipho Juda achimuambira mkpwaza-mwanawe Tamari, “Mayo, uya kaya kpwa sowe, na ukasale gungu hadi mwanangu Shela ndiphokala mvyere.” Waamba hivyo, mana waogopha kukala mwanawe naye andafwa dza nduguze. Kpwa hivyo, Tamari wauya kpwa ise.

¹² Bada ya muda mure mkpwaza Juda, mwana wa Shuwa wafwa. Ariphokala rohore rikadigirika kuhusu chifo cha mchewe, wauka na msenawe Hira kula Adulamu, na achiphya Timuna ambako mang'ondzige kala ganakatwa nyoya.

¹³ Tamari ariphoambwa, “Sowe-vyala anaphiya Timuna kpendakata nyoya mang'ondzige,” ¹⁴ wavula nguwoze za ugungu, achidzibwiningiza utaji ili asimanyikane, halafu achendasagala ryango ra kuinjirira Enaimu, ririro njira ya kuphiya Timuna. Mana waona kukala Shela akakula, ela Juda kamloza akakula mwana mkpwaza Shela.

¹⁵ Juda ariphomuona Tamari, waona labuda ni malaya, mana kala akadziziba uso. ¹⁶ Juda kamanyire kukala ni mkpwaza-mwanawe. Juda waphiya pho kanda-kanda ya njira ariphokala, achimuamba, “Nalonda nlale na uwe.” Achimuamba, “Undaniphani uchilala na mimi?” ¹⁷ Achimuamba, “Nindakurehera mwana mbuzi kula kpwangu chaani.” Naye achiamba, “Ika chitu mzamana hadi ndiphoreha mwana mbuzi.” ¹⁸ Juda achiamba, “Niike utu wani mzamana?” Naye achiamba, “Nipha yo peheyo ya muhuri, lugbwero na bakorayo.” Ndipho Juda achimupha vira vitu na achilala naye, naye achigbwira mimba. ¹⁹ Tamari ariphouya kaya, wavula hura utaji na achivwala tsona nguwoze za ugungu.

²⁰ Badaye Juda wahuma msenawe Hira kula Adulamu amphirikire yuya mchetu mwana mbuzi ili uyuzirwe vituvye vyoviika mzamana, ela Hira kamuonere yuya mchetu. ²¹ Hira wauza enyezi alume achiamba, “A kuphi yuya malaya yekala hipha

Enaimu kanda-kanda ya njira?” Aho achiamba, “Taphadzangbwekala na malaya yeyesi hipha.”²² Ndi pho, Hira wauya kpwa Juda na achendamuamba, “Sikampaha, tsona atu a hiko anaamba taphadzangbwekala na malaya yeyesi.”²³ Juda achiamba, “A! Nahumiriche navyo, sedze akahuricha hukatsekpwa. Mino nkamuhumira mwana mbuzi umphirikire, ela kumuonere.”

²⁴ Bada ya kama miezi mihahu, Juda waambirwa, “Mkpwaza-mwano Tamari wahenda umalaya vino ana mimba.” Juda achiamba, “Kamtuluzeni kondze mmuteye moho afwe.”²⁵ Ariphtuluzwa kondze, walavya muhumwa kpwa ise-vyala akamuambe, “Mwenye vitu hivi ndiye yenitiya mimba. Tafadhali vilole ichikala undamany ni vya ani; Pehe ihi ya muhuri, mkowa uhu na bakora ihi.”²⁶ Juda ariphoviona, wavitambukira na achiamba, “Mchetu hiyu ana haki kuriko mimi, mana siyamloza mwanangu Shela.” Juda kayalala naye tsona.

²⁷ Wakatiwe wa kudzivugula uriphofika, wavyala patsa ya alume ahuphu.²⁸ Saa ya kudzivugula, mmwenga watuluzwa mkpwono phondze, halafu mvyalusadzi achihala wuuzi wa kundu achimfunga mkpwononi na achiamba, “Hiyu ndiye chiyevyalwa na mbere.”²⁹ Ela ariphouyiza mkpwonowe ndani, nduguye wavyalwa, chisha yuya mvyalusadzi achiamba, “Mbona we ukatsapa kpwa nguvu!” Phahi hiyu waihua Peresi.*³⁰ Badaye, nduguye yekala ana wuuzi wa kundu mkpwononi wavyalwa, achiuhwa Zera.†

39

Yusufu na mkpwaza Potifa

¹ Phahi, atu a Ismaili kala akamphirika Yusufu Misiri na kala akamguza kpwa Potifa, mmwenga wa atumishi a mfalume, ambaye kala ni mkpwulu wa arindzi.

² Mwenyezi Mlungu wamjaliya Yusufu na achiongokera kahi ya chila arirohenda. Naye kala asagala nyumbani mwa tajiriwe, Mmisiri.³ Potifa wamanya kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga na Yusufu na nkumuhenda afwanikiwe kahi za chila ahendaro.⁴ Phahi, Potifa wahamirwa ni Yusufu hata achimuhenda mtumishiwe binafsi. Wamuhenda muimirizi wa mudziwe na achimuamini kuimirira malize zosi.⁵ Hangu siku ambayo Potifa wamuhenda Yusufu muimirizi wa nyumbani na malize zosi, Mwenyezi Mlungu waujaliya mudzi wa Potifa kpwa sababu ya Yusufu. Mwenyezi Mlungu wabariki chila chitu cha Potifa, hangu vitu vya nyumbani hadi vya mundani.⁶ Ndi pho Potifa achimrichira Yusufu vituvye vyosi mwakpwe mikononi, na iye mwenye kayadzishuulisha na chitu chochosi isiphokala chakurya chorya.

Yusufu kala ni barobaro mnono wa sura na umbo.⁷ Bada ya muda mkpwaza tajiriwe wagbwirwa ni tamaa kpwa ajili ya Yusufu, na achimuamba, “Ndzo ulale na mimi.”⁸ Ela iye warema na achimuamba, “Lola, tajiri wangu kadzishuulisha na chitu chochosi himu nyumbani, waniamini, vituvye vyosi vi mwangu mikononi.⁹ Hipha kaya, uchiusa Potifa, taphana mkpwulu wanjina kuriko mimi; tajiri wangu kadzangwenikahaza chitu chochosi isiphokala uwe, mana u mchewe. Indakaladze sambu, nihende chitu chii dza hichi ambacho ni dambi kpwa Mlungu?”¹⁰ Dzagbwe wamchenga-chenga Yusufu chila siku, ela Yusufu kayakubali kulala naye wala kukala phephi naye.

¹¹ Siku mwenga Yusufu wamenya nyumbani ili ahende kazize, namo kala tamuna mtumishi wanjina.¹² Mkpwaza Potifa wamgbwira vwazi achimuamba, “Ndzo, ulale na mimi!” Ela Yusufu wachimbira kondze, achimrichira vwazire.

¹³ Yuya mchetu ariphomanya kukala Yusufu akamrichira vwazire na kuzola kondze,¹⁴ waiha atumishie a nyumbani na achiaambira, “Lolani! Hwareherwa hiyu Mueburania kpedzahuifya. Akedza himu nyumbani kpedzanigbwavukira, ela nkakota kululu.¹⁵ Achiphona nakota kululu, akazola kondze, akaricha vwazire phapha.”

¹⁶ Mkpwaza Potifa wakala na rira vwazi ra Yusufu hadi mlumewe ariphouya kaya.¹⁷ Wamsemurira gago, achimuamba, “Yuya mtumwa wa Chieburania uriyehurehera che analonda kunigbwavukira.¹⁸ Ela, nchiphokota kululu, akazola kondze na akaricha vwazire.”

¹⁹ Tajiriwe ariphosikira vira mchewe chivyohendwa ni mtumwawe, watsukirwa sana.²⁰ Wamuhala Yusufu achendantiya jela, phatu ambapho mabusu ga mfalume kala gachifungbwa.

Ela wakati Yusufu kala a hiko jela,²¹ Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga naye. Wamuonyesa mendzwaye isiyosika kpwa kumuhenda amendzwe ni muimirizi wa jela.²² Ye muimirizi wa jela wamuika Yusufu akale mkpwulu wa mabusu ganjina gosi na

* 38:29 38:29 Peresi manage ni kutsapa kpwa nguvu.

† 38:30 38:30 Zera manage ni mwanga wa kundu wa ligundzu ichikala kunacha. 39:2 39:2 Mahendo 7:9 39:21 39:21 Mahendo 7:9

aimirire chila chitu chohendwa himo. ²³ Mkwulu wa jela kala kadzishuulisha na chitu chochosi ambacho kala chi tsini ya Yusufu, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga naye, na chila arihendaro kala rinaongokerwa.

40

Yusufu anavugula ndoso ko jela

¹ Bada ya muda, mlavyadzi uchi mkpwulu na mkpwulu wa apishi amkosera tajiri wao, mfalume wa tsi ya Misiri. ² Mfalume watsukizwa sana ni hano atumishi airi, ³ na achiafunga jela yokala akafungbwa Yusufu. Jela iyo kala i tsini ya Potifa, mkpwulu wa arindzi. ⁴ Potifa wamuika Yusufu akale mtumishi wao. Nao akala mo jela kpwa muda.

⁵ Siku mwenga siku, mo jela, mlavyadzi wa uchi na mpishi a mfalume wa Misiri, aloha ndoso na chila ndoso kala ina manage. ⁶ Ligundzure Yusufu ariphokpwedza, waaona kukala taana raha. ⁷ Phahi wauza maofisaa a Farao, "Mbona rero tamuna raha?" ⁸ Achimuamba, "Chila mmwenga wehu akaloha ndosoye ela taphana amanyaye manage." Yusufu achiamba, "Dze, si Mlungu avugulaye ndoso? Haya, niambirani ndoso zenu."

⁹ Phahi, yuya mlavyadzi uchi mkpwulu wamuambira Yusufu ndosoye, achimuamba, "Mwangu ndosoni, nkaona mzabibu mbere zangu, ¹⁰ nao che una panda tahu. Uriphotuluzwa makodza tu, ukatuluzwa maruwa na gara maruwa gakavyala zabibu, na zikaivwa. ¹¹ Mimi che Nkagbwiririra chikombe cha mfalume mwangu mkpwononi. Phahi nkahala zira zabibu, nkaziminy chikombeni mwa mfalume na nkamupha mkpwononi." ¹² Yusufu achimuamba, "Higa ndigo manage. Mana ga zira panda tahu ni siku tahu. ¹³ Kabila ya siku tahu mfalume andakuswamehe, akutuluzwa jela na akuuyize phako kazini. Undakala uchimupha chikombeche, dza vira mwandzo, wakati kala u mlavyadzi wa uchi. ¹⁴ Ela nakuvoya mambo gachikuphihirato unitambukire na unionere mbazi, rihadze dzina rangu mbere za mfalume ili unihende nituluzwe jela. ¹⁵ Mana nahendatekpwa kula tsi ya Aeburania, na hata phapha sidzangbwehenda rorosi ra kunihenda nifungbwe jela."

¹⁶ Mpishi mkpwulu ariphoona mana ga ndoso hira ni manono, wamuambira Yusufu, "Hata mimi piya nkaloha! Mo ndosoni che nkadzihika nyungo tahu za mabofulo. ¹⁷ Luno ra dzulu che rina vyakurya aina tafwauti-tafwauti vya kuochwa dza mabofulo. Vyakurya hivyo che ni vya mfalume. Ela nyama a mapha che anavirya mo lungoni phangu chitswani." ¹⁸ Yusufu achimuamba, "Ndosoye manage ni hino: Zira nyungo tahu ni siku tahu. ¹⁹ Kabila ya siku tahu mfalume andakukata chitswa na mwirio andautomeka dzulu gongoni, na nyama a mapha andaurya."

²⁰ Sambu, siku ya hahu mfalume kala anasherekeya sikuye ya kuvyalwa, waalika karamu atumishie osi. Achituluzwa jela mlavyadzi uchi mkpwulu na mkpwulu wa apishi na achiareha phara phokala phana atumishie. ²¹ Achimuuyiza kazini mlavyadzi uchi mkpwulu, na achikala analavya uchi tsona kpwa mfalume. ²² Ela mfalume wamuolaga yuya mkpwulu wa apishi, na mwiriwe achiutomeka dzulu gongoni viratu Yusufu vyomvugurira ndosoye.

²³ Ela yuya mlavyadzi uchi mkpwulu wayala gara goambirwa ni Yusufu.

41

Ndoso za Farao

¹ Bada ya miaka miiri, Farao waloha aimire kanda-kanda ya muho wa Naili. ² Pho muhoni phatuluka ng'ombe sabaa za kunona, zichandza kurisa pho kanda-kanda ya muho. ³ Halafu phachituluka ng'ombe zanjina sabaa; hizi kala zikaonda hata zinatisha, zichiiama kanda ya nyo muho Naili phephi na zira nono za kunona. ⁴ Zira ng'ombe za kuonda zichirya zira za kunona, Farao achilamuka.

⁵ Achigbwirwa ni usingizi tsona, na achiloha ndoso yanjina. Waona m'buwa mmwenga wa muhama ukavyala masuche sabaa manono garigo tele tembe. ⁶ Badaye, waona m'buwa wanjina ukatsephuzwa masuche ganjina sabaa madide, garigonyala kpwa dzuwa na phuto. ⁷ Gara masuche sabaa madide ga kunyala gamiza gara sabaa manono. Mfalume achilamuka, na achimanya mbavi che analoha.

Mlavyadzi wa uchi

anasumurira mfalume kuhusu Yusufu

⁸ Ligundzure mfalume achikala ana wasiwasi, phahi achilagiza aganga na atu osi a ikima a Misiri aihwe. Waasumurira ndosoze ela taphana hata mmwenga yeweza

kuzivugula. ⁹ Phahi yuya mlavyadzi-uchi mkpwulu wamuamba mfalume, “Rero natambukira makosa gangu! ¹⁰ Wakati mmwenga uwe Farao uriphokala ukahureyera swiswi atumishio, mimi na mkpwulu wa apishi, wahufunga jela ambayo kala i tsini ya mkpwulu wa arindzi. ¹¹ Siku mwenga usiku, chila mmwenga wehu waloha ndosoye, na chila ndoso ichikala na manaye. ¹² Sambu, kala phana mvulana wa Chieburania aihwaye Yusufu,* mtumishi wa mkpwulu wa arindzi. Hwamsemurira ndoso zehu na achihuvugurira, chila mmwenga ndosoye. ¹³ Mambo gachikala vivyo vyovugula ndoso zehu: Mino nchiuyizwa phangu kazini na myangu achiolagbwa.”

Yusufu anaihua edze avugule ndoso

¹⁴ Hiphu, Farao walagiza hiye mvulana arehwe, na mara mwenga achirehwa kula jela. Bada ya kunyola na kuvwala nguwo zanjina, Yusufu wakpweza mbere za Farao. ¹⁵ Farao achimuamba Yusufu, “Nkaloha ndoso na taphana awezaye kuzivugula, ela nasikira uwe unaweza kuvugula ndoso.” ¹⁶ Yusufu achimuamba Farao, “Mimi sina uwezo hinyo, ela Mlungu andakupha mana gakufwahago.”

¹⁷ Ndipho mfalume waandza kumsemurira Yusufu ndosoze, “Nkaloha che niimire kanda-kanda ya muho wa Naili, ¹⁸ na mo muhoni mkatuluka ng’ombe sabaa za kunona na zikaandza kurisa pho kanda-kanda ya muho. ¹⁹ Halafu mkatuluka ng’ombe zanjina sabaa, mbii, za kuonda hata zinatisha, yani mifupha mihuphu. Sidzangbweona ng’ombe dza zizo kahi za tsi ya Misiri. ²⁰ Zira ng’ombe za kuonda zarya zira ng’ombe sabaa za kunona chizotuluka kpwandza. ²¹ Ela hata bada ya zira ng’ombe za kuonda kurya zira za kunona, zasala vivyo za kuonda. Mutu asingemanya kukala zikarya yawe. Halafu nchilamuka. ²² Nágwiriwa ni usingizi tsona, nchiloha m’buwa mmwenga wa muhama ukavyala masuche sabaa manono garigo tele tembe. ²³ Chisha nchiona m’buwa wanjina ukavyala masuche sabaa madide chigonyala kpwa dzuwa na phuto. ²⁴ Gara ga kunyala gamiza gara manono. Ligundzure náasemurira aganga ndoso hizi ela, taphana ariyeweza kunivugurira.”

Yusufu anavugula ndoso za mfalume

²⁵ Yusufu wamuambira mfalume, “Ndosozo zosi mbiri zina mana mwenga. Mlungu akakuonyesa mambo ambago a phephi na kugahenda. ²⁶ Zira ng’ombe sabaa za kunona ni miaka sabaa, na gara masuche sabaa manono ga muhama piya ni miaka sabaa; ndoso zosi zina mana mwenga. ²⁷ Zira ng’ombe sabaa za kuonda chizotuluka bada ya zira za kunona, na gara masuche sabaa ga kunyala, manaye ni miaka sabaa ya ndzala. ²⁸ Ni kama nchivyokuambira uwe Farao, kukala, Mlungu akakuonyesa mambo ambago a phephi na kugahenda. ²⁹ Kundakala na miaka sabaa ya mavuno manji sana kahi za tsi ya Misiri. ³⁰ Bada ya iyo, kundakala na miaka sabaa ya ndzala, ndzala kulu hata yo miaka ya shibe iyalwe ko tsi ya Misiri. Ndzala iyo indaiangamiza tsi. ³¹ Yo shibe taandaitambukira manono ya ndzala ndiyokpweza indakala kali sana. ³² Sababu ya Farao kuloha ndoso mbiri zenye mana mwenga, ni kukala Mlungu akakata shauri na a phephi na kugahenda.

³³ “Sambu, uwe Farao, ni utsambule mutu wa achili na marifwa, umuikie muimirizi wa tsi ya Misiri ili akusanye chakurya cha akiba. ³⁴ Piya Farao ni uike atu anjina ili akusanye seemu mwenga ya tsano ya mavuno ga Misiri, wakati wa miaka sabaa ya shibe. ³⁵ Alagize akusanye chakurya chosi cha miaka ya shibe yedzayo na achiike akiba kahi za midzi tsini ya uimirizi uwe Farao. ³⁶ Chakurya hichi chindakala akiba ya tsi wakati wa miaka sabaa ya ndzala ndiyokpweza Misiri, ili atu asedze akagaya na ndzala.”

Yusufu anahendwa mkpwulu wa Misiri

³⁷ Farao na atumishie osi aukubali mpango huno, ³⁸ na Farao achiaambira, “Kpwa kpweli tahuweza kuphaha mutu wanjina dza Yusufu ambaye ana Roho wa Mlungu ndaniye.” ³⁹ Chisha Farao achimuambira Yusufu, “Kpwa vira Mlungu wakuoonyesa uwe mambo gosi higa, takuna mutu wanjina wa achili na marifwa dza uwe. ⁴⁰ Kpwa hivyo, nindakuhenda mkpwulu wa tsi yangu, na atu angu osi andalunga malagizogo. Kpwa sababu ya ishima ya chihhi cha utawala, mimi tu ndimi ndiyekala mkpwulu kuriko.” ⁴¹ Farao achimuambira Yusufu, “Vivi nakuika mkpwulu wa tsi yosi ya Misiri.” ⁴² Farao wavula peheye ya chifalume yenye muhuriwe na achimvika Yusufu. Piya wamupha kandzu nono, na achimvika mkpwufu wa zahabu. ⁴³ Achimupha garire ra phiri ra chifalume ra kuvwehwa ni farasi. Arindzi achimtanguliya kuno anagomba na raka ra dzulu, “Kalani kanda, kalani kanda.” Hivyo ndiyo Farao arivyomuhenda Yusufu mkpwulu wa Misiri yosi. ⁴⁴ Piya Farao wamuamba Yusufu, “Mimi mfalume wa

* 41:12 41:12 Aihwaye Yusufu: Maneno higa gaenjerezwa. 41:40 41:40 Mahendo 7:10 41:42 41:42 Danieli 5:29

Misiri natangaza kukala takuna mutu yeyesi ndiyegomba wala kuhenda rorosi bila ya rulusayo.”⁴⁵ Farao wamupha Yusufu dzina ranjina, Safenathi-Panea. Piya wamlóza mchetu, yeihwa Asenathi, mwana wa Potifera, mlavyadzi-sadaka wa Oni. Phahi, Yusufu wakala mkpwulu wa tsi yosi ya Misiri.

⁴⁶ Yusufu kala ana miaka mirongo mihahu ariphoandza kumuhumikira Farao, mfalume wa Misiri. Yusufu wauka dzumba ra mfalume na achizunguluka tsi ndzima.⁴⁷ Wakati hura wa miaka sabaa ya shibe, tsi yaphaha mavuno manji sana. ⁴⁸ Yusufu wakusanya chakurya chosi choambwa wakati wa miaka sabaa ya shibe ko Misiri na achichiika akiba midzini. Chila mudzi waika akiba ya chakurya kula minda iriyokala phephi na mudzi hinyo. ⁴⁹ Waika akiba ya mavuno kpwa unji sana, gachikala manji dza mtsanga wa pwani; gakala manji hata achikala kaandika isabuye tsona, gakala zaidi ya chipimo.

⁵⁰ Kabila miaka ya ndzala kufika, Yusufu kala akavyala ana airi alume na mchewe Asenathi, mwana wa mlavyadzi-sadaka wa Oni. ⁵¹ Yusufu wamuiha mwanawe wa mwandzo Manase† mana waamba, “Mlungu akanihenda niyale tabu zangu zosi na nyumba ya baba.” ⁵² Mwanawe wa phiri wamuiha Efuraimu,‡ achiamba, “Mlungu akanipha chivyazi tsi niriযোগয়া.”

Ndzala inaandza

⁵³ Yo miaka sabaa ya shibe hiko Misiri yatsapa, ⁵⁴ halafu miaka sabaa ya ndzala ichiandza viratu vyogomba Yusufu. Tsi zanjina zosi kala zina ndzala ela Misiri yosi kala ina chakurya. ⁵⁵ Amisiri ariphoandza kuphaha tabu ya chakurya, amririra Farao aaphe chakurya. Na Farao achiaambira Amisiri osi, “Phiyani kpwa Yusufu na vyo ndivyokuambirani, hendani.”

⁵⁶ Ndzala iriphozidi kuenea tsi ndzima, Yusufu wavugula madzumba goikpwa chakurya na achiazira Amisiri. ⁵⁷ Tsi zosi zakpowedza Misiri kugula chakurya kpwa Yusufu, sababu ndzala kala ni kali chila phatu.

42

Nduguze Yusufu anaphiya Misiri

¹ Jakobo phosikira kukala Misiri kuna chakurya, waambira anae alume, “Mbona mukadanganu tu mnalolana matsoni? ² Nasikira Misiri kuna chakurya. Phiyani mkagule sedze hukahirikani na ndzala.”

³ Ndipho hinyo ndugu kumi a Yusufu aphiya Misiri kpendagula chakurya. ⁴ Ela Jakobo kayaruhusu Benjamini, mwanáo ndani mwenga na Yusufu, aphiye na nduguze, mana kala anaogopha sedze akaphahwa ni mai. ⁵ Phahi ana a Jakobo aphiya Misiri na atu anjina okala anaphiya kpendagula chakurya, mana Kanani nako kala kuna ndzala.

⁶ Wakati hinyo Yusufu kala ndiye mkpwulu wa Misiri na kala ndiye aguziraye atu osi chakurya. Phahi nduguze Yusufu ariphofika, amgbwerera maguluni. ⁷ Yusufu ariphoona nduguze, waatambukira ela achidzihenda avi kaamanya, achigomba nao na usiru. Achiaua, “Mlaphi mwino?” Nao achimuamba, “Hula Kanani hukedzagula chakurya.”

⁸ Dzagbwe Yusufu waatambukira nduguze, ela aho taayamtambukira. ⁹ Iye watambukira ndosoze zoloha kuhusu nduguze na achiaambira, “Mu makachero mwimwi! Mkedzchunguza tsi yehu ili mmanye unyonje wa tsi yehu!” ¹⁰ Aho achiamba, “Hata bwana, swiswi atumishio hukedzagula chakurya. ¹¹ Swiswi hosi hu ana a baba mmwenga. Bwana, swiswi sio makachero, hu atu aaminifu.” ¹² Achiaambira, “Hata! Mwimwi mkedzalola tsi yehu ili mmanye unyonje wa tsi yehu.” ¹³ Achimuamba, “Swiswi atumishio kala hu ndugu kumi na airi a baba mmwenga akalaye tsi ya Kanani. Mwenehu wehu mmwenga tahananaye na chiziyanda akasala kaya na baba.” ¹⁴ Ela Yusufu achiaambira, “Kama nchivyokuambirani, mwimwi mu makachero! ¹⁵ Na hivi ndivyo ambavyo mundahakikisha kukala simwi makachero: Ninaapa kpwa dzina ra mfalume, kukala tamundauka hadi mdide wenu arehwe hipha. ¹⁶ Muhumeni mmwenga wenu akamuhale amrehe. Anjina mundatiywa jela hadi huhakikishe napho maneno genu ni ga kpweli. Na ichikala tamuna chiziyanda, phahi kama Farao arivyo moyo mwimwi mu makachero.” ¹⁷ Phahi Yusufu waatiya jela osi kpwa siku tahu.

¹⁸ Siku ya hahu, Yusufu waambira, “Mimi namuogopha Mlungu, na ichikala mundahenda dzambo ndirokuambirani sindakuolagani. ¹⁹ Napho mu atu aaminifu,

† **41:51** 41:51 Manase: Kpwa Chieburania neno hiri raigana na neno kuyala. ‡ **41:52** 41:52 Efuraimu: Kpwa Chieburania neno hiri raigana na maneno kuvyala ana airi. **41:54** 41:54 Mahendo 7:11 **41:55** 41:55 Johana 2:5 **42:2** 42:2 Mahendo 7:12 **42:9** 42:9 Mwandzo 37:5-10

mmwenga naasale mu jela, na anjina aphirike chakurya kaya kpwa atu enu agayao na ndzala. ²⁰ Ela ni lazima munirehere chiziyanda wenu ili nihakikishe kukala mnagomba kpweli. Na ichikala ni kpweli sindakuolagani.”

Nao akubali kuhenda vira arivyoambirwa.

²¹ Chisha abisha nyo enye kpwa enye achiamba, “Kpweli hunatiywa adabu kpwa sababu ya hurivyomuhendera mwenehu wehu. Mana hwamuona vira arivyosoneka phohuvoya humrichire, ela tahuyamphundza; na ndiyo tabu hino huiphahayo.”

²² Rubini achiamba, “Dze! Siyakuambirani msimuhendere dambi yuya mvulana? Ela tamuyaniphundza. Sambu hunariphizwa kpwa sababu ya chifoche.” ²³ Taamanyire kukala Yusufu anasikira gara agombago, mana kala achigomba naye na mtafusiri.

²⁴ Yusufu wauka achendarira, chisha achiuya kpwedzagomba nao tsona. Wamuhala Simioni na achifungbwa mikono mbere zao.

Nduguze Yusufu anauya kaya

²⁵ Yusufu walagiza magunia ga nduguze gaodzazwe chakurya, na chila mmwenga auyizirwe pesaze mwakpwe guniani na ahewe chakurya cha kurya njirani. Na gachihendwa. ²⁶ Nduguze apandiza mizigo yao ya mtsere pundani na achiuka.

²⁷ Ariphefika phatu phokala andalala usiku uho, mmwenga wavugula guniare ili amuphe pundawe chakurya, na achikuta pesaze mo mwakpwe guniani. ²⁸ Achiaambira nduguze, “Pesa zangu zikauyizwa, mu mwangu guniani!” Maroho gaaguguta na achiuzana kpwa wuoga, “Ni shaka rani rino Mlungu?”

²⁹ Ariphefika kaya kpwa ise yao Jakobo, ko Kanani, amsemurira mambo gosi gohendeka. ³⁰ Amuambira, “Mkwulu wa Misiri wahugombera kpwa usiru na achiuhenda avi hu makachero, hunachunguza unyonje wa tsi yao. ³¹ Ela swino huchimuambira, ‘Swiswi hu atu aaminifu, sio makachero. ³² Kukala hu ndugu kumi na airi, ana a baba mmwenga. Mmwenga tahunaye na chiziyanda wehu wasala kaya na baba hiko Kanani.’ ³³ Halafu yuya mkpwulu wa Misiri achiuamba, ‘Hivi ndivyo ambavyo nindamany kukala mu atu aaminifu. Mmwenga andasala phapha na anjina aphirike chakurya kaya kpwa atu enu agayao na ndzala. ³⁴ Ela ni munirehere mwenenu wenu chiziyanda, ili nimanye kukala simwi makachero, bali mu atu aaminifu; ndipho nindakuuyizirani mwenenu wenu na mundakala huru tsi hino.’ ”

³⁵ Ariphefika anakupula magunia gao, chila mmwenga wakuta mfukowe wa pesa mwakpwe guniani! Aho na ise yao ariphoona yo mifuko ya pesa agbwirwa ni uoga. ³⁶ Ise yao Jakobo achiamba, “Mnalonda kunimarira anangu! Yusufu kapho, Simioni kapho; na sambu mnalonda muhale Benjamini. Chila chitu chinahendeka chinyume changu!” ³⁷ Rubini achimuamba ise, “Ichikala sindamuuyiza Benjamini, olaga anangu airi alume. Nipha Benjamini nami nindamrinda na nindamuuyiza.” ³⁸ Ela Jakobo achiamba, “Sindalavya mwanangu mkaphiya naye; nduguye wafwa na wasala iye tu. Achiphahwa ni utu uyi mo njirani nindafwa na mkunguru mana mimi ndipho ni mtumia.”

43

Charo cha phiri cha kuphiya Misiri

¹ Ndzala yazidi kukala kali ko Kanani, ² na atu a Jakobo ariphefika akamala mtsere uriogulwa Misiri, Jakobo waambira anae, “Uyani mkahugurire mtsere tsona.” ³ Ela Juda achimuamba ise, “Yuya mkpwulu wa Misiri wagomba wazi kabisa kukala kandabisha naswi tsona napho tahundaphiya na mdide wehu! ⁴ Uchikubali huphiye na Benjamini, phahi hundaphiya hukakugurireni chakurya. ⁵ Ela uchirema na Benjamini, baba swino tahundaphiya, mana yuya mutu waamba, ‘Sindabisha namwi tsona hadi mwedze na mdide wenu!’ ” ⁶ Jakobo achiamba, “Mwanitiya mashakani, kpwa utu wani mwanihendera uyi huno wa kumuambira hiye mutu kukala muna mwenenu wenu wanjina?” ⁷ Nao achimuamba, “Yuya mutu wahuza kuhusu swi enye na kuhusu abari eh anjina pha kaya. Wahuza achiamba, ‘Dze, sowe yenu ni mzima? Muna mwenenu wenu wanjina?’ Naswi kala hunamjibu go maswalige tu. Sambu kala hundamanyadze kukala andaamba, ‘Ndzoni na mwenenu wenu?’ ” ⁸ Juda achimuambira ise, “Niricha niphiye naye hiyu mvulana ili huuke mara mwenga, hukagule chakurya husedze hukahirikani phamwenga na achetu eh na ana eh. ⁹ Mimi mwenye nindakala mzamana. Undaniisa mimi baba. Ichikala sindakpwedza naye mzima, phahi lawama naikale dzulu yangu maisha. ¹⁰ Kalapho wakubali hangu mwandzo, hungekala hwahenda vyaro viiri vya kuphiya na kuuya.” ¹¹ Ndipho ise yao achiamba, “Ichikala ni lazima aphiye, phahi hendani hivi: Halani vitu vinono-vinono kula ku kpwelu,

mumphirikire zawadi hiye mkpwulu. Halani dawa chache ya mavune, asali chache, vilungo vya kujitira, uvumba na mbeyu za mtswano, yani jozi na lozi. ¹² Halani pesa kano mbiri ya zira zitakpwazo, mana ni lazima muuyize zira pesa zouyizwa mwenu maguniani. Mendzerepho zauyizwa bahati mbaya. ¹³ Mhaleni mwenenu wenu na mphiyi mara mwenga. ¹⁴ Mlungu Mwenye Nguvu Zosi naamuhende hiye akuonereni mbazi ili amrichire Benjaminini na hiye mwenenu wenu wanjina muuye nao kaya. Ichikala naandikirwa anangu aangamike, haya, naangamike, taphana neno.”

¹⁵ Phahi ahala zira zawadi, pesa za kano mbiri na Benjaminini, na achiuka mara mwenga. Ariphefika Misiri, akpwendamuona Yusufu.

Yusufu anaalika nduguze kpwakpwe nyumbani

¹⁶ Yusufu ariphomuona Benjaminini phamwenga nao, wamuambira mtumishiwe mkpwulu wa nyumbanya, “Aphirike kpwangu kaya hano ajeni na ukatsindze nyama umtengeze, mana nindarya nao mutsi.” ¹⁷ Yuya mtumishi wahenda kama arivyologizwa ni Yusufu, waaphirika kpwa Yusufu.

¹⁸ Wakati ariphefika anaphirikpwa kpwa Yusufu agbwirwa ni wuoga na achiamba, “Hunaphirikpwa hiko kpwa sababu ya zira pesa zouyizwa mwenu maguniani kano ya mwandzo. Analonda kuhugbwira kpwa nguvu, ahuhende atumwa na ahufute punda ehu.”

¹⁹ Ariphefika mryangoni nyumbani kpwa Yusufu, amuuza yuya mtumishi mkpwulu wa Yusufu, ²⁰ achimuamba, “Bwana, swino hwakpweza hipha kano ya kpwandza kpedzagula chakurya. ²¹ Ela huriphokala hunauya kaya, hwakpwendaima phatu ambapho kala hundalala usiku. Huriphovugula magunia gehu, chila mmwenga wakuta pesaze zosi mwakpwe guniani. Phahi, hizo pesa swino hukaziuyiza. ²² Tahumanya yeuyiza pesa zira maguniani. Piya hukedza na pesa zanjina ili hugule chakurya zaidi.” ²³ Yuya bwana achiamba, “Ni sawa-sawa mchivyoniambira, msigophe wala msikale na wasiwasi. Mlungu wenu ndiye yekutiirani pesa mwenu maguniani. Mimi ndimi yephokera pesa zenu.” Chisha achiatuluzira mwanáo wao Simioni.

²⁴ Yuya mtumishi achiakaribisha nyumbani mwa Yusufu, achiapha madzi ga kusinga magulu, na achiapha punda aho chakurya. ²⁵ Hara nduguze Yusufu a tayarisha zawadi zao ili amuphe Yusufu pho mutsi ndiphokpweza, mana kala akasikira kukala andarya phamwenga naye.

²⁶ Yusufu ariphefika phara kaya, nduguze amupha zira zawadi zokpweza nazo, na achimbwerera maguluni. ²⁷ Yusufu waaauza hali zao, halafu achiaamba, “Ye sowe yenu mtumia mriyeniamba, a viphi? Achere moyo?” ²⁸ Nduguze achimuamba, “Mtumishio, baba yehu achere moyo na kana neno.” Chisha achizamisa vitswa vyao kuonyesa ishima.

Yusufu anakutana na nduguye

Benjaminini

²⁹ Yusufu ariphomuona Benjaminini, mwanáo ndani mwenga, waamba, “Yuno ndiye mwenenu wenu chiziyanda mriyeniamba?” Chisha achimuamba Benjaminini, “Mlungu naakuonere mbazi, mwanangu!” ³⁰ Halafu Yusufu wauka gafula, mana matsozi kala ganamrengarenga kpwa sababu ya kumuona nduguye. Achiinjira mwakpwe chumbani na achirira. ³¹ Bada ya kusinga uso watuluka kondze, achidzidinisa chilume na achiamba, “Reheni chakurya.”

³² Yusufu warya macheye na nduguye nao achirya machiyao. Amisiri okala hipho nao achirya machiyao, mana aho kurya na Aeburania kala ni utu wa kutsukiza. ³³ Aho asagala mezani kulolana na Yusufu, na apangbwa kulengana na miaka yao, kula mvyere hadi mdide; hino yaahenda alolane kpwa kuangalala.* ³⁴ Chakurya kala chichihalwa mezani pha Yusufu na akahewa. Benjaminini wahewa chakurya kano tsano ya chira cha ayae. Anwa, achirya vyakurya vinono-vinono na achifwahirwa phamwenga na Yusufu.

44

Chikombe chinazembuka

guniani mwa Benjaminini

¹ Yusufu wamlagiza mtumishiwe mkpwulu wa phakpwe kaya, achimuamba, “Aodzazire chakurya mwao maguniani chiasi awezacho kutsukula. Na chila mmwenga mtiire pesaze mwakpwe guniani. ² Halafu tiya chikombe changu cha feza ndani ya gunia

* **43:33** 43:33 Sababu ya kuangalala yakala ko kupangbwa kula mvyere hadi mdide.

ra yuya mwanao wao chiziyanda, phamwenga na pesaze achizogurira chakurya.” Yuya mtumishi wahenda viratu vyolagizwa ni Yusufu.

³ Ligundzu kuriphocha hara atu asindikizwa na punda aho achiphiya vyao. ⁴ Ariphokala akauka hatuwa chache kondze ya mudzi, Yusufu wamuambira mtumishiwe mkpwulu wa nyumbani, “Henda wangbwi ualunge hara atu na ndiphoaoa auze, ‘Mbona mkariphiza mai kpwa manono?’ ⁵ Kpwadze mkaiya chikombe cha feza cha tajiri wangu? Ndicho anwereracho na ndicho apigiracho mburuga. Mkahenda utu uyi kuiya chikombeche.’”

⁶ Yuya mtumishi wauka; ariphoagbwira hiko njirani, waaazu maneno garatu gara. ⁷ Nao achimuamba, “Bwana, ni maneno gani go uhuambirago? Swiswi tahuweza kuhenda neno hiro hata chidide! ⁸ Bwana, unatambukira kukala swino hwauiyiza pesa kula Kanani ambazo kala zikatiywa mwehu maguniani! Dze, hungeiyadze zahabu ama feza nyumbani mwa tajirio?” ⁹ Bwana, ye ndiyephahikana na hicho chikombe naaolagbwe, na siswi anjina uhende atumwao.” ¹⁰ Yuya mtumishi achiamba, “Nakubali muchivyoamba, ela ye ndiyephahikana na chikombe ndiye ndiyekala mtumwa wangu, mwi anjina mundakala tamuna makosa.”

¹¹ Hipo, ahula magunia gao upesi na chila mmwenga achivugula guniare. ¹² Yuya mtumishi wa Yusufu waendza chila gunia kuandzira ra mvvere hadi mdide kabisa. Chikombe chazembuka guniani mwa Benjamini. ¹³ Nduguze akpwanyula nguwo zao kpwa sonono, na chila mmwenga achipandiza mizigoye pundani na achiuya.

¹⁴ Yusufu kala achere pho kaya wakati Juda na nduguze ariphouya. Achidzibwaga photsi mbere za Yusufu. ¹⁵ Yusufu achiamba, “Mkahendani mwino? Tammanya kukala mutu kama mimi naweza kumanya mambo na mburuga?” ¹⁶ Juda achiamba, “Hukuambireni, bwana? Huambedze? Hudziusiredze lawama? Mlungu akagaonyesa makosa gehu. Sambu, swiswi hosi hu atumwao, wala si yuya chiyegbwirwa na chikombe bahi.” ¹⁷ Yusufu achiamba, “Aa, mino siweza kuhenda hivyo kabisa! Ni yuyatu achiyegbwirwa na chikombe changu tu, ndiye ndiyekala mtumwa wangu. Mwimwi anjina, phiyani kaya kpwa sowe yenu salama.”

Juda anamkanira Benjamini

¹⁸ Phahi, Juda wamsengerera Yusufu na achimuamba, “Tafadhali bwana, nakuvoya nigombe maneno machache, dzagbwe u sawa na mfalume ela nakuvoya usireye. ¹⁹ Bwana uwe wahuuza, ‘Dze, sowe yenu achere moyo? Muna mwenenu wenu wanjina?’ ²⁰ Naswi huchikuamba, ‘Huna baba, naye ni mtumia, na huna mdide wehu, ambaye wavyalwa wakati baba ni mtumia kare. Ndugungbwa wa hiye mvulana ndani mwenga wafwa na sere iye tu kpwa nine. Baba anammendza sana mwanache hiyu.’ ²¹ Bwana, halafu wahuamba, ‘Mrehe ni mdide wenu ili nimuone.’ ²² Naswi huchikuambira uwe bwana wangu, ‘Hiye mwanache kaweza kumricha ise, mana achienda hivyo, ise andafwa.’ ²³ Ela bwana uchiamba, ‘Sindabisha na mwimwi tsona hadi mwedze na mdide wenu.’

²⁴ “Huriphouya kaya kpwa baba, hwakpwendamuambira gara uchigohuambira uwe bwana wangu. ²⁵ Baba ariphohuamba, ‘Uyani Misiri mkahugurire chakurya chanjina.’ ²⁶ Swino hwamuamba, ‘Tahuweza kuphiya, mana tahundaruhusiwa kumuona hiye mutu hadi mdide wehu akalepho. Hundaphiya ichikala mdide wehu andaphiya piya.’ ²⁷ Bwana, baba wahuamba, ‘Mnamanya kukala mayo yenu Raheli navyala naye ana airi. ²⁸ Mmwenga waniricha na ni lazima akale wagbwirwa ni nyama m’baya achiriwa. Na sidzangbwemuona hangu siku hizo. ²⁹ Ichikala mundamuhala hiyu piya na akaphahwe ni mai, hivi nirivyo mtumia mundaniolaga na mkunguru.’ ³⁰⁻³¹ Kpwa hiyo bwana, ichikala nindauya kaya kpwa baba bila ya hiyu mwanache, baba ndiphoona mwanawe kapho, andafwa. Mana uzima wa baba unategemea uzima wa mwanache hiyu. Ichikala hivyo, hundamuolaga mtumia na mkunguru. ³² Tsona bwana, nádzilavya mzamana wa hiyu mwanache kpwa baba, námuamba, ‘Ichikala sindauya naye mzima, phahi baba, lawama naikale dzulu yangu maisha gangu gosi.’ ³³ Sambu phahi, nakuvoya badalaye nisale mimi kama mtumwao, yuno mwanache umrichire aphiye kaya na hano ayae. ³⁴ Nindamladze baba mino bila mwanache hiyu? Sindaweza kuvumirira mai ndigomphaha baba.”

45

Yusufu anadzimanyisa kpwa nduguze

¹ Kufikira hipo, Yusufu kayaweza kudzizuwiya tsona mbere za atumishie, phahi wakota kululu achiamba, “Tulukani himu chumbani.” Taphayakala na mutu wanjina

yeyesi Yusufu ariphokala anadzimanyisa kpwa nduguze. ² Warira kpwa sauti hadi Amisiri achisikira. Badaye habari zafika kpwa mfalume. ³ Yusufu achiaambira nduguze, "Enehu, mimi ni Yusufu! Dze, baba achere moyo?" Ela nduguze ariphosikira, aogopha hata achikala taana ra kugomba. ⁴ Yusufu achiaambira nduguze, "Tafadhalini sengerani phephi." Nao ariphosengera waambira, "Mimi ndiye yuya mwenenu wenu mriyemguza Misiri!" ⁵ Sambi msihende wasiwas wali msidzilaumu kpwa sababu ya kuniguza hiku, mana ni Mlungu yenitanguliza hiku ili nitivye maisha ga atu. ⁶ Huno ni mwaka wa phiri wa ndzala himu, na ko mbere kuchere na miaka mitsano ambapho takundakala na kurima wala kuvuna. ⁷ Ela Mlungu wanitanguliza mbere zenu kukutivyani kpwa njira hino ya ajabu, na vivyazi vyenu vienderere kuishi himu duniani. ⁸ Kpwa hivyo, sio mwimwi murionireha hiku, bali ni Mlungu. Naye wanihenda dzumbe kpwa mfalume, muimirizi wa phakpwe kaya na mkpwulu wa tsi yosi ya Misiri.

⁹ "Sambi, hendani wangbwi mphiyee kpwa baba mkamuambe, 'Mwanao Yusufu anakuamba: Mlungu wanihenda mkpwulu wa tsi yosi ya Misiri. Phahi, ndzo upesi, usikae. ¹⁰ Undasagala seemu za Gosheni, ambapho undakala phephi nami, uwe, anao, adzukulo, mifugoyo na malizo zosi urizo nazo. ¹¹ Uchikala Gosheni, nindakurisa, mana kusere miaka mitsano ya ndzala. Uwe na atuo, phamwenga na mifugoyo sedze mkagaya.' " ¹² Yusufu waenderera kuaambira nduguze, "Mwimwi enye na hata mwenehu Benjamini mkaniona na matso genu kukala mimi nchiyebisha namwi ni Yusufu. ¹³ Msemurireni baba nrivyo mkpwulu na niogophewavyo hiku Misiri, na muambireni kuhusu chila chitu mchichochiona. Phahi hendani wangbwi mkamrehe baba."

¹⁴ Yusufu wamtiya nduguye Benjamini chifuwani na achirira, Benjamini naye warira chifuwani mwa mwanáo. ¹⁵ Chisha waatiya nduguze osi chifuwani, achiadonera kuno anarira. Bada ya higo nduguze abisha naye.

Faroo analagiza Jakobo na atue edze Misiri

¹⁶ Mfalume ariphoambirwa kukala ndugungbwa a Yusufu akedza, iye na atumishie osi aonato. ¹⁷ Mfalume wamuambira Yusufu, "Aambire enenu, 'Pandizani mizigo yenu pundani na mphiyee kaya tsi ya Kanani. ¹⁸ Mkamuhale baba na atu enu. Nami nindakuphani seemu nono kabisa ya tsi ya Misiri na mundafwaidi vya kunona kahi ya yo tsi.' ¹⁹ Tsona aambire, 'Halani magari ga kuvwehwa ni farasi kula ku Misiri mkatsukurire anache na achetu enu na msikose kumreha sowe yenu. ²⁰ Msione tabu kuricha mali zenu, mana mundaphaha vinono kabisa vya hiku Misiri.' "

²¹ Phahi Yusufu walavya magari ga kuvwehwa ni farasi kama mfalume arivyolagiza, na achiapha chakurya cha kurya njirani. Ana a Iziraeli (yani ana a Jakobo) adzifunganya na achihenda kama arivyolagizwa. ²² Piya Yusufu wamupha chila mmwenga nguwo nyiphya, ela Benjamini achimupha nguwo tsano na vipande magana mahahu vya feza. ²³ Achimphirikira ise punda kumi alume ariotsukula vitu vinono-vinono kula Misiri na punda kumi achetu ariotsukula mtsere, mabofulo na vitu vyanjina ambavyo ise andahumira njirani. ²⁴ Chisha Yusufu waasindikiza nduguze, na wakati analagana nao, waambira, "Msihehe mo njirani."

²⁵ Aho auka Misiri na achiuya Kanani kpwa ise yao Jakobo. ²⁶ Ariphofika amuambira ise yao, "Baba, Yusufu achere moyo! Iye ndiye mkpwulu wa Misiri yosi!"

Phahi ise yao waangalala, na achikala kaamini maneno higo. ²⁷ Ela ariphomueleza gosi goambirwa ni Yusufu, na ariphoona magari ga kuvwehwa ni farasi achigoreherwa ni Yusufu gamhale, roho ra ise yao Jakobo radigirika. ²⁸ Achiamba, "Kpwa kpweli mwanangu Yusufu achere moyo! Nindaphiya nikamuone kabila sidzangbwefwa."

46

Jakobo na atue anaphiya Misiri

¹ Phahi, Jakobo wahala malize zosi na achiuka achihiya Misiri. Ariphofika Beerisheba wamlavira sadaka Mlungu wa ise Isaka. ² Mlungu wagomba na Jakobo usiku ruwiyani, wamuiha, "Jakobo! Jakobo!" Naye achihihika, "Hee!" ³ Achimuamba, "Mimi ndimi Mlungu, Mlungu wa sowe. Usiogophe kuphiya Misiri, mana hiko nindahenda uvyazio ukale taifa kulu. ⁴ Piya mimi nindaphiya Misiri phamwenga na uwe na hakika nandaviuyiza vivyazivyo hiku Kanani. Wakati wa chifocho, Yusufu andakala kanda-kanda ya chitandacho."

⁵ Chisha Jakobo wauka Beerisheba. Anae amuhala iye, adzukulue na akaza anae, achiapandiza magari, magari golaviwa ni mfalume gamtsukule. ⁶ Phahi Jakobo na

uvyaziwe wosi aphiya Misiri na mifugo yao na mali zao zosi arizozitsuma tsi ya Kanani. ⁷ Jakobo waphiya Misiri na anae alume na achetu na adzukulue alume na achetu, yani uvyaziwe wosi.

⁸ Higa ni madzina ga anangbwa a Iziraeli yani uvyazi wa Jakobo ariophiya nao Misiri: Rubini mwana mvyere wa Jakobo. ⁹ Ana alume a Rubini kala ni Hanoki, Palu, Hezironi na Karimi.

¹⁰ Ana alume a Simioni kala ni Jemueli, Jamini, Ohadi, Jakini, Sohari, na Shauli (yemvyala na mchewe wa Chikanani).

¹¹ Ana alume a Lawi kala ni Gerishoni, Kohathi na Merari.

¹² Juda na anae alume yani ano Eri, Onani, Shela, Peresi na Zera. (Ela Eri na Onani afwa Kanani.) Ana alume a Peresi kala ni Hezironi na Hamuli.

¹³ Isakari na anae alume, yani Tola, Puwa, Jashubu* na Shimuroni.

¹⁴ Zabuloni na anae alume, ano Seredi, Eloni na Jaleeli.

¹⁵ Hinyu kala ni uvyazi wa Jakobo ariouvyala na mchewe Lea hiko Padani-Aramu, mbali na mwana wao mchetu yeihwa Dina. Jumula yao kala ni mirongo mihahu na ahahu.

¹⁶ Gadi na anae alume, yani Sefoni, Hagi, Shuni, Esiboni, Eri, Arodi na Areli.

¹⁷ Asheri na anae alume yani Imuna, Ishiva, Ishivi, Beriya. Ndugu yao mchetu kala ni Sera. Ana alume a Beriya kala ni Heberi na Malikieli.

¹⁸ Hinya atu kumi na sita ni ana a Jakobo na Zilipa, mtumwa ambaye Labani kala akamupha mwanawe Lea.

¹⁹ Ana a Jakobo ario wavayala na mchewe Raheli kala ni Yusufu na Benjamini.

²⁰ Hiko Misiri Yusufu kala akavyala na Asenathi ana airi alume, yani Manase na Efuraimu. Asenathi kala ni mwana wa Potifera, mkpwulu wa dini kula mudzi wa Oni.

²¹ Ana alume a Benjamini kala ni Bela, Bekeri, Ashibeli, Gera, Naamani, Ehi, Roshi, Mupimu, Hupimu na Aridi.

²² Hinya atu kumi na a ne kala ni uvyazi wa Jakobo ariouvyala na Raheli.

²³ Dani na mwanawe mlume Hushimu.

²⁴ Nafutali na anae alume ano Jahiseeli, Guni, Jeseri na Shilemu.

²⁵ Hinya atu sabaa kala ni uvyazi wa Jakobo ariouvyala na Biliha, mtumwa ambaye Labani kala akamupha mwanawe Raheli.

²⁶ Isabu ya uvyazi wa Jakobo uriophiya Misiri, bila ya kuolanga akaza anae, kala ni atu mirongo sita na sita. ²⁷ Phamwenga na ana airi a Yusufu ariouvyalwa Misiri, atu a chivyazi cha Jakobo ariophiya Misiri kala ni mirongo sabaa.

Jakobo na uvyaziwe anatsoloka Misiri

²⁸ Jakobo wamtanguliza Juda kpwa Yusufu ili akamuonyese njira ya kuphiya Gosheni. Jakobo na anae ariphofika Gosheni, ²⁹ Yusufu wapanda garire ra kuvwehwa ni farasi achiphiya Gosheni kpwendamchinjira ise, Iziraeli. Yusufu ariphomuona ise wadzitsupha chifuwani mwa ise na achirira kpwa muda mure. ³⁰ Iziraeli achimuambira Yusufu, "Hata nkafwa dza sambu, ni razi, mana nkakuona na nkamanya kukala uchere moyo." ³¹ Ndipho Yusufu achimuambira ise na nduguze, "Naphiya nkamuambire mfalume, 'Baba na enehu okala asagala tsi ya Kanani, akedza. ³² Aho ni afugi, anafuga mang'ondzi, ng'ombe na mbuzi, na akedza na mifugo yao na mali zao zosi.'" ³³ Mfalume achikuihani ili akuuzeni, 'Muhenda kazi yani?' ³⁴ Muambeni, 'Bwana, swino hu afugi a mang'ondzi hangu jadi, dza arivyokala akare ehuh,' ili mfalume akukubalini kusagala Gosheni mana afugi a mang'ondzi ni tsukizo kpwa Amisiri."

47

¹ Phahi Yusufu wahala nduguze atsano na achiphiya kpwa Farao, achendamuamba, "Baba na enehu akedza kula Kanani na mifugo yao na chila chitu aricho nacho, na vivi a Gosheni." ² Chisha achimuonyesa mfalume hara nduguze. ³ Mfalume achiauza, "Muhenda kazi yani?" Nao achimuamba, "Bwana, swino hu afugi a mang'ondzi hangu wanache wehu kama vyokala akare ehuh." ⁴ Chisha achimuamba Farao, "Hukedzasagala hiku kpwa muda, mana hiko Kanani ndzala ni kali, hata mifugo taina mwatu mwa kurisa. Tafadhali hunakuvoya uhukubali swiswi atumishio husagale Gosheni." ⁵ Mfalume achimuambira Yusufu, "Sowe na enenu akakulunga uwe, ⁶ na tsi ya Misiri ni yako; muphe sowe na enenu phatu phanono kabisa. Ariche asagale hiko seemu za Gosheni. Na ichikala nduguzo anjina ni afugi enye ujuzi mkpwulu zaidi, naaimirire mifugo yangu."

* 46:13 46:13 Jashubu Ama Yobu. 46:20 46:20 Mwandzo 41:50-52 46:27 46:27 Mahendo 7:14

⁷ Halafu Yusufu wamreha ise Jakobo kpwa mfalume ili amanyane, naye Jakobo achim'bariki mfalume. ⁸ Farao achimuza Jakobo, "Una miaka mingaphi?" ⁹ Jakobo achimuambira mfalume, "Miaka ya charo changu himu duniani ni gana mwenga na mirongo mihahu. Miaka hino ni michache na taidzangbwefika miaka yoishi akare angu, tsona yakala ya kugaya." ¹⁰ Halafu Jakobo wam'bariki mfalume na achiuka.

¹¹ Phahi Yusufu wamupha ise na nduguze phatu phanono kabisa Misiri, seemu za Ramesesi, kama vyolagiza mfalume. ¹² Piya Yusufu kala achimupha ise chakurya, phamwenga na nduguze na atu osi pho kaya kulengana na ana ario nao.

Yusufu analongoza wakati wa ndzala

¹³ Ndzala yazidi kukala kali sana hata kuchikala takuna chakurya chila phatu. Amisiri na Akanani achikala anagaya. ¹⁴ Yusufu kala akaphokera pesa zosi ambazo atu a Misiri na Kanani kala akagurira chakurya na achiziphirika dzumba ba mfalume. ¹⁵ Atu aho ariphomala pesa zao, Amisiri osi aphiya kpwa Yusufu achendamuamba, "Huphe chakurya! Usihuriche hukahirika. Lola, pesa zehu zosi zasira!" ¹⁶ Yusufu achiaambira, "Ichikala pesa zenu zikasira, phahi, niphani mifugo yenu, hukakananeni chakurya kpwa mifugo." ¹⁷ Ndipho achimrehera Yusufu mifugo yao na Yusufu achiapha chakurya. Aho areha farasi, punda, ng'ombe, mang'ondzi na mbuzi. Mwaka hinyo Yusufu waapha chakurya kpwa kukakanzana na mifugo yao yosi.

¹⁸ Mwaka uriphosira, amuuyira Yusufu achendamuamba, "Bwana, pore ela ni lazima hukuambire shida yehu. Pesa zehu zosi zasira na mifugo yehu yosi ni maliyo. Sambi tahukasala na chochosi huwezacho kukupha isiphokala swiswi enye na minda yehu. ¹⁹ Usihuriche hukahirika na minda yehu ikabanangika. Hugule phamwenga na minda yehu, bora tu huphahe chakurya; hukale atumwa a mfalume na minda yehu ikale maliye. Huphe mtsere ili huenderere kukala moyo sedze hukafwa, tsi ikakala wekee bila atu."

²⁰ Ndipho Yusufu achigula minda yosi ya Amisiri, na ichikala mali ya mfalume. Chila Mmisiri waguza mundawe kpwa sababu ndzala kala ni kali sana. Minda yosi yakala mali ya mfalume ²¹ na Amisiri osi achikala atumwa, kula pembe hadi pembe. ²² Ela Yusufu kayagula minda ya alavyadzi-sadaka, mana taayakala na lazima ya kuguza minda yao kpwa sababu mfalume kala achiapha posho. ²³ Chisha Yusufu achiaambira atu, "Sambi phundzani, nkakugulani na minda yenu na mosi mu mali ya mfalume. Vivi nakuphani mbeyu mkaphande mwenu mindani. ²⁴ Ela siku muchivuna, seemu mwenga ya tsano ya mavuno genu mundamupha mfalume. Seemu ndiyosala indakala ya mbeyu na ya chakurya chenu na ana enu." ²⁵ Nao achimuambira Yusufu, "Wativya maisha gehu, bwana. Ni sawa kukala atumwa a mfalume."

²⁶ Phahi Yusufu waika shariya Misiri, kukala chila Mmisiri lazima alavye seemu mwenga ya tsano ya mavunoge kpwa mfalume. Shariya hino inahumika hadi rero. Minda ya alavyadzi-sadaka tu ndiyo ambayo taiyagulwa ni mfalume.

Wasiya wa Jakobo

²⁷ Phahi, ana a Iziraeli asagala Misiri seemu za Gosheni, ambako atsuma mali, achivyalana na achienjerezeka sana.

²⁸ Jakobo wasagala Misiri miaka kumi na sabaa, kpwa hivyo achikala akafika miaka gana mwenga na mirongo mine na sabaa. ²⁹ Aripbokala a phephi na kufwa, wamuiho mwanawe Yusufu, achimuamba, "Sambi uchikala unanimenda kpweli, tiya mkpwoonoo phangu magoni na uape kukala undaishimu na kuhenda nilondago. Usinizike hiku Misiri, ³⁰ ela siku nchifwa, nitsukulani kula Misiri, mkanizike kpwehu vikurani." Yusufu achiamba, "Nindahenda kama uchivyoniamba, baba." ³¹ Ise achiamba, "Apa," naye Yusufu achimuapira. Chisha ise achuyiza chitswache chitandani.*

48

Jakobo anabariki Efuraimu na Manase

¹ Badaye Yusufu waambwa, "Sowe analumwa." Phahi wahala anae, Manase na Efuraimu, achiphiya nao kpendamlola ise. ² Jakobo ariphokera kukala mwanawe Yusufu akedzamlamusa, wadzilazimisha kung'oka phara chitandani na achisagala. ³ Chisha Jakobo achimuamba Yusufu, "Mlungu Mwenye Nguvu Zosi wanitsembukira Luzu, tsi ya Kanani na achinibariki. ⁴ Waniamba, 'Atu a chivyazicho andakala anji, uwe undakala mkare wa makabila. Na atu a chivyazicho nindaapha tsi hino ikale yao hata

47:29 47:29 Mwandzo 49:29-32; 50:6

*

47:31 47:31 Chisha ise achuyiza chitswache chitandani: Kpwa Chieburania mana ganjina ni: Chisha ise wamuabudu Mlungu kuno akadzizuwiya na fwimboye.

48:3 48:3

kare na kare.’⁵ Anao airi ambao waavyala hipha Misiri kabila sidzangbwepwedza, ni anangu. Efuraimu na Manase andakala anangu dza viratu Rubini na Simioni.⁶ Badaye uchiphaha ana anjina andakala ako, na urisi wao undala kpwako.⁷ Niriphokala nauya kula Padani, mayoo wanifwerera njirani, tsi ya Kanani, phephi na Efuratha. Námzika kanda-kanda ya njira iphiyayo mudzi wa Efuratha yani Bethlehemu.”

⁸ Jakobo ariphona ana a Yusufu wauza, “Ni ano ani hano?”⁹ Yusufu achimuamba, “Ni anangu ambao Mlungu wanipha kuku hiku.” Jakobo achiamba, “Arehe hipha ili niabariki.”

¹⁰ Matso ga Jakobo kala tagaonato kpwa sababu ya utumia. Phahi Yusufu waahala hara anache achimsengezera ise. Ise achiatiya chifuwani na achiadonera.¹¹ Jakobo achimuambira Yusufu, “Kala naona sindakuona tsona mwanangu, ela mbavi Mlungu andanjaliya nione hata anao.”

¹² Halafu Yusufu wauasa magoni pha ise na achimgbwerera ise maguluni.¹³ Wahala anae osi airi achimsengezera ise Iziraeli. Wamgbwira Efuraimu na mkpwonowe wa kulume, Manase na mkpwono wa kumotso. Efuraimu achimuika mkpwono wa kumotso wa ise na Manase mkpwono wa kulume.¹⁴ Ela Iziraeli watikanyiza mikonoye, mkpwonowe wa kulume achiubandika chitswani pha Efuraimu dzagbwe kala ndiye mdide na mkpwonowe wa kumotso achiubandika chitswani pha Manase ambaye kala ndiye mvyere.

¹⁵ Achim’bariki Yusufu,* achiamba, “Mlungu wa tsawe Burahimu na baba Isaka, naabariki avulana hano. Mlungu yekala mrindzi wangu hadi rero,¹⁶ na ye Malaika yenitivya na mai gosi, naabariki ana hano. Maisha gao nagahende dzina rangi na madzina ga akare angu, Burahimu na Isaka gatambukirwe. Navoya aenjerezeke sana himu duniani.”

¹⁷ Yusufu ariphona ise akaika mkpwonowe wa kulume chitswani pha Efuraimu, kayahamirwa. Kpwa hivyo wagbwira ise mkpwono ili awuuse chitswani pha Efuraimu auike pha Manase.¹⁸ Yusufu achimuambira ise, “Sivyo baba, hiyu hipha ndiye mvyere. Tafadhali baba, ika mkpwonoo wa kulume phakpwe chitswani.”¹⁹ Ela ise achirema achiamba, “Ninamanya mwanangu, ninamanya. Iye piya uvyaziwe undakala atu anji na a kumanyikana. Ela mdidewe andakala mkpwulu kuriko iye na vivyazivye vindakala atu anji sana.”²⁰ Kpwa hivyo achienderera kuabariki achiamba, “Aiziraeli andahumira madzina genu achitaka kubariki mutu, aho andaamba, ‘Mlungu naakuhende dza Efuraimu na Manase.’” Hivyo ndivyo Jakobo arivyoabariki siku iyo. Hivyo† ndivyo Jakobo arivyomupha Efuraimu uvvere badala ya Manase.

²¹ Chisha Iziraeli achimuambira Yusufu, “Lola, siku zangu za kufwa zi phephi, ela Mlungu andakala phamwenga namwi na kukuuyizani tsi ya akare ehu.²² Nami nakupha uwe wala sio nduguzo seemu ya Shekemu, ambayo náifuta Aamori na upanga na uha.”

49

Wasiya wa Jakobo kpwa anae

¹ Bada ya higo Jakobo waiha anae aaphe wasiya;* ariphokpwedza waambira, “Anangu mosi ndzoni phano ili nikuambireni mambo ndigokuphahani siku zedzazo.

² Ndzoni phamwenga mnisikize mwi ana a Jakobo, niphundzani vinono mimi sowe yenu.

³ Rubini, u mwanangu wa mwandzo, u nguvu yangu na u mwanangu wa mwandzo wa uvulanani. Unaisimika sana na una uwezo mkpwulu.

⁴ U dza maimbi, kuzuwiyika, vivi kundaishimika kuriko osi tsona, mana walala chitanda cha sowe, uchichitiya najisi kpwa kulala na mkpwaza sowe.

⁵ Simioni na Lawi, renu ni mwenga, munahumira silaha zenu kuhenda mai.

⁶ Mimi sindakala phamwenga na njama zenu, wala kudziunga mwenu mikutanoni.

Mana mwaolaga atu kpwa tsukizi zenu,

48:7 48:7 Mwandzo 35:16–19 * 48:15 48:15 Achim’bariki Yusufu: Jakobo ariphokala anaabariki ana a Yusufu, yani Efuraimu na Manase, piya kala anam’bariki Yusufu. 48:20 48:20 Aeburania 11:21 † 48:20 48:20 Jakobo wamupha Efuraimu uvvere badala ya Manase kpwa kum’bandikira mkpwonowe wa kulume na kumhadza dzinare chimbere. * 49:1 49:1 Aaphe wasiya: Maneno higa tagamo kphenye tafasiri zanjina.

- na mvumbo zenu ni kukata ng'ombe magulu.
 7 Tsukizi zenu nazilaniwe mana zikahenda na muno,
 usiru wenu naulaniwe mana ni ukatili.
 Nindatsamula atu a vivyazi vyenu kosi Iziraeli,
 niaganye kahi ya mbari zanjina za Jakobo.
- 8 Juda, nduguzo andakulika,
 uwe undashinda avihao.
 Nduguzo andakugbwerera maguluni kukuishimu.
- 9 Juda, u dza simba makamo
 ambaye achimala kurya nyamawe, nikuuya phakpwe alalapho.
 Ukudziambalaza photsi dza simba.
 U dza simba marara, takuna awezaye kukuondosa.
- 10 Chila wakati mfalume andala chivyazi cha Juda
 hadi ye mtawala mwenye ndiphokpweza
 ambaye makabila gosi gandamuogopha.
- 11 Uwe undafunga pundao mzabibuni
 na mwana pundao kpwenye mzabibu mnono sana,
 undafula nguwozo na uchi wa zabibu
 uchi wa kundu dza mlatso.†
- 12 Matsogo gadobera kundu kpwa kunwa uchi wa zabibu,
 na menogo gandakala mereru kpwa kunwa maziya manji.
- 13 Zabuloni undasagala pwani.
 Na iyo pwaniyo indakala bandari salama.
 Mphakawe undafika hadi Sidoni.
- 14 Isakari u dza punda mwenye mkpwotse,
 achiyedziambalaza kahi-kahi ya mizigo.‡
- 15 Achiona phatu pha kuoya ni phanono,
 na yo tsi ni nono,
 nkuzamisa mongowe kutsukula mizigo,
 na kuhendeswa kazi za shokowa dza mtumwa.
- 16 Dani undakala muamuli wa haki wa atuo,
 dza mbari zanjina za Iziraeli.
- 17 Dani undakala dza nyoka njirani, nyoka ya sumu kali kanda-kanda ya njira,
 ing'atayo majimbe ga farasi
 ili ariye dzulu ya farasi agbwe chingari-ngari.§
- 18 "Ee, Mwenyezi Mlungu, nagodza wokofuo.
- 19 Gadi undavwamukirwa ni kundi ra akora,
 ela undaazoresa.
- 20 Asheri, mavunogo gandakala manji na manono,
 gamfwahago mfalume.
- 21 Nafutali u dza kulungu awehaye huru,
 na ambaye anavyala ana anono.
- 22 Yusufu u dza mzabibu uvyalao sana,
 mzabibu urio kanda-kanda ya pula za madzi,
 ambao pandaze zinaambala dzulu ya ukuta.*
- 23 Anajeshi a maha akushambulia na usiru,
 achikulatsa kuno anakuzoresa.
- 24 Ela uhawe tausumbire mwakpwe mikononi,
 mikonoye yatiywa nguvu,
 ni Iye Mwenye Nguvu Zosi wa Jakobo;

49:9 49:9 Isabu 24:9; Maono 5:5 † 49:11 49:11 Manage andakala na uchi munji sana wa zabibu, hata achitaka kufurira nguwoze, angefurira. Piya ni kuonyesa utajiri. ‡ 49:14 49:14 Chiyedziambalaza kahi-kahi ya mizigo: Piya labuda manage ni ambaye a tayari kutsukula mizigo. § 49:17 49:17 nyoka ya sumu kali kanda-kanda ya njira: Manage ni uvyazi wa Dani andaimirira ajeni ili aavwamukire na aafute mali zao. * 49:22 49:22 Maneno ga Chieburania ga mstari huno ni magumu kutafasiri. Tafasiri zanjina zatafasiri mstari huno: Yusufu ni dza punda wa tsakani kanda-kanda ya pula za madzi, piya ni dza farasi wa tsakani akalaye gambani.

Mlungu ambaye ni Mrindzi na Mwamba wa Iziraeli,

²⁵ Mlungu wangu naakuterye,
Mwenye Nguvu Zosi akujaliyaye
na baraka ya mvula kula mlunguni

na madzi kula photsi,
akujaliyaye na mifugo minji na vivyazi vinji.

²⁶ Baraka hizi za sowe ni kulu
zinatsapa baraka zojaliwa mimi ni akare angu.[†]

Baraka zosi hizi nazikale zako uwe, Yusufu,
uwe uriyetsambulwa kahi ya nduguzo.

²⁷ Benjamini u dza bawa ra kumenda kurya sana;
ligundzu nkumpiga aduiwe
na dziloni akaganya zewe.”

²⁸ Higo ndigo maneno arigogomba Iziraeli, ariphokala anabariki anae, chila mmwenga
na barakaze. Hinya ana kumi na airi a Iziraeli ndio okala mbari kumi na mbiri.

Maneno ga mwisho ga Jakob

²⁹ Halafu Jakob walagiza anae achiamba, “Siku zangu za kufwa zi phephi. Siku
nchifwa kanizikeni vikurani pha ano baba, nizikani pango ra munda wa Efuroni, yuya
Muhiti, ³⁰ pango ririro hiko Makipela, mlairo wa dzuwa wa Mamre, tsi ya Kanani.
Burahimu wagula pango hiro na mundawe kula kpwa Efuroni, ili phakale vikurani.
³¹ Hiko ndiko kozikpwa Burahimu na mchewe Sara, ndiko kozikpwa Isaka na mchewe
Rebeka. Na kuko ndiko kozika mkpwazangu Lea. ³² Munda hinyo na pangore wagulwa
kula kpwa Ahiti.”

³³ Jakob ariphomala kuausiya anae, wapandiza maguluge chitandani, achidzilaza na
achifwa.

50

Mazishi na hanga ra Jakob

¹ Jakob ariphofwa, Yusufu wazama pho chitswani pha ise achirira na achimdonera.
² Halafu walagiza atumishie ariokala ni aganga apake dawa nyo mwiri wa ise ili usiole,
nao achihenda vivyo. ³ Ahala siku mirongo mine, ambazo kala ndio muda wa kawaida
wa kupaka lufu dawa. Na Amisiri amuikira hanga ra siku mirongo sabaa.

⁴ Hanga phosira, Yusufu waambira atumishi a mfalume, “Tafadhalini, ichiwezekana,
bishani na mfalume badala yangu. Muambireni kukala ⁵ baba phokala a phephi
na kufwa, wanirisa chirapho achiamba, ‘Siku nchifwa kanizike kpenye mbira
yoyitayarisha hiko tsi ya Kanani.’ Phahi nirichani nikazike baba, chisha nindauya.”
⁶ Mfalume achiamba, “Phiya ukamzike sowe vyo urivyomuapira.”

⁷ Phahi Yusufu waphiya kpendazika ise. Waphiya phamwenga na atumishi osi
muhimu a mfalume, yani, mawaziri na atu muhimu a tsi ndzima ya Misiri. ⁸ Piya
waphiya na atu osi a phakpwe kaya, nduguze na ana ao. Ko Gosheni aricha anache na
mang’ondzi, mbuzi na ng’ombe bahi. ⁹ Waphiya na magari ga kuvwehwa ni farasi na
aphirikie, kala ni kundi kulu sana ra atu.

¹⁰ Ariphofika Atadi, phatu pha kuwagira mtsere, ng’ambo ya muho Joridani,
afwererwa arira na raka ra dzulu kpwa sonono, na Yusufu achiika hanga siku sabaa.
¹¹ Enyezi a Kanani ariphoona hara atu ana hanga hipho Atadi, aamba, “Hanga hiri ra
Amisiri kpwa kpweli ni kulu sana.” Ndiyo mana phatu hipho phokala phephi na Joridani
phaihwa Abeli Miziraimu.*

¹² Ana a Jakob amuhendera ise yao viratu vyoalagiza. ¹³ Amtukula hadi tsi ya
Kanani achendamzika pangoni munda wa Makipela, mlairo wa dzuwa wa Mamre.
Burahimu wagula pango hiro na mundawe kula kpwa Efuroni, Muhiti, ili phakale
vikurani. ¹⁴ Yusufu ariphozika ise, wauya Misiri na nduguze na atu osi okala akaphiya
nao mazishini.

Yusufu anausa nduguze wasiwasi

¹⁵ Bada ya chifo cha ise yao, nduguze Yusufu aamba, “Hundahendadze ichikala Yusufu
achere na utsungu naswi na atake kudziriphiza kpwa mai gosi gomuhenda?” ¹⁶ Phahi

[†] **49:26** 49:26 Zinatsapa baraka zojaliwa mimi ni akare angu: Tafasiri zanjina zinaamba zinatsapa baraka za myango
ya kare, baraka za myango ya kare ta kare. **49:30** 49:30 Mwandzo 23:3-20 **49:31** 49:31 Burahimu Mwandzo
25:9-10. Isaka Mwandzo 35:29 **49:33** 49:33 Mahendo 7:15 **50:5** 50:5 Mwandzo 47:29-31 * **50:11** 50:11
yani hanga ra Amisiri. **50:13** 50:13 Mahendo 7:16

ahuma mutu kpwa Yusufu, achendamua, “Kabila baba kadzangbwefwa wahulagiza hukuambe, ¹⁷ ‘Nakuvoya uaswamehe nduguzo uasi wao na makosa gao arigokoserera, mana wakati hinyo akugayisa sana.’ Phahi hunakuvoya uhuswamehe uasi wehu, swiswi atumishi a Mlungu wa baba.” Yusufu ariphophaha salamu hizo, warira. ¹⁸ Chisha nduguze akpwezamgbwerera maguluni achiamba, “Swiswi hu atumwao.” ¹⁹ Ela Yusufu achiambira, “Msiogophe, mino siweza kuhala nafwasi ya Mlungu. ²⁰ Mwimwi mwakusudiya mai ela Mlungu wakusudiya manono, ili nitivye maisha ga atu anji kama irivyo rero. ²¹ Kpwa hivyo, msogophe! Mimi nindakutundzani, mwimwi na ana enu.” Achiausa wasiwasi na achiaphoza marena.

Chifo cha Yusufu

²² Yusufu waenderera kusagala tsi ya Misiri phamwenga na nduguze na ana ao. Yusufu waishi miaka gana mwenga na kumi ²³ na achiona chivyazi cha hahu cha Efuraimu. Piya wajaliwa kuona uvyazi wa Makiri, mwana mlume wa Manase.

²⁴ Siku mwenga Yusufu waambira nduguze, “Mimi ni phephi na kufwa, ela kpwa kpweli Mlungu andakuteryani na andakulongozani kuphiya tsi yolaga kuapha Burahimu, Isaka na Jakobo.” ²⁵ Chisha Yusufu waarisa chirapho nduguze achiamba, “Hakika Mlungu andakuteryani kuphiya tsi ya Kanani. Apani kukala, ndiphokala munauka hipha, mundahala mifupha yangu mphiyeye nayo.”

²⁶ Phahi Yusufu wafwa wakati ana miaka gana mwenga na kumi. Amisiri autiya dawa nyo mwiriwe ili usiole na achiutiya ndani ya sanduku ra kuzikira ko Misiri.

Chitabu cha phiri cha Musa chiihwacho

KUTSAMA

Tanga mbere

Chitabu hichi cha Kutsama ni muhimu sana kpwa maisha ga Aiziraeli. Chinasemurira vira Mlungu arivyotuluzi atue kula utumwani hiko tsi ya Misiri. Chinafundza kukala Mwenyezi Mlungu ni Mlungu mmwenga chisha wa kpweli. Iye ni mtawala wa viumbe vyosi, na anaphokata shauri kuhenda dzambore, takuna mutu anayeweza kumpinga.

Chitabu chenye china seemu tahu. Seemu ya kpwandza (sura ya 1:1—13:22) inahendeka Misiri ambako Aiziraeli ni atumwa. Mlungu anasikira chiriro chao cha kulonda kuterywa, naye Musa anatsambulwa ni Mlungu aaike huru. Musa anaphomvoya Mfalume wa Misiri ili aariche huru, anarema naye Mlungu anamupha Musa uwezo wa kureha mashaka kumi ga chiajabu tsi ya Misiri. Mwishowe bada ya ana a kpwandza a chilume a Amisiri kufwa, Mfalume anaarichira Aiziraeli auke.

Seemu ya phiri (sura ya 14:1—18:27) inasemurira charo cha Aiziraeli kula Misiri hadi Mwango Sinai, anaphokutana na Mwenyezi Mlungu. Bada ya Amisiri kuaruhusu Aiziraeli kuuka, anagaluzi nia na anaalunga ili auyize. Ela Mwenyezi Mlungu anaarinda Aiziraeli na kuangamiza jeshi ra Misiri hiko Bahari ya Shamu. Na anavyosafiri kutsupira jangbwani Mlungu anaapha Aiziraeli chakurya na madzi chimaajabu.

Seemu ya mwisho (sura ya 19:1—40:38) inahendeka hiko Mwango Sinai ambako Mlungu anamupha Musa Shariya Kumi na shariya zanjinaze. Ela wakati Musa a hiko mwangoni phamwenga na Mlungu, atu a Iziraeli anavundza chilagane kpwa kudzitengeza vizuka. Hata hivyo Mlungu anaaswamehe na kuika chilagane luphya nao. Piya anaapha malagizo ga ndani ga vira ndivyodzenga Hema ra Mkpwutano na miyo yosi inavyotakikana ni alavyadzi-sadaka kumuabudu Mlungu kpwa njira nono.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Aiziraeli anarichirwa huru kula Misiri 1:1—15:21

- a. Aiziraeli ni atumwa hiko Misiri 1:1—22
- b. Kuvyalwa kpwa Musa na wanachewe 2:1—4:31
- c. Musa na Aruni anagomba na mfalume wa Misiri 5:1—11:10
- d. Sharee ya Pasaka na kuuka Misiri 12:1—15:21

Kula Bahari ya Shamu hadi Mwango Sinai 15:22—18:27

Kulawiwa kpwa Shariya na kuika chilagane 19:1—24:18

Malagizo kuhusu Hema ra Mkpwutano na kuhusu kuvoya Mlungu 25:1—40:38

Uvyazi wa Jakobo uriophiya Misiri

¹ Ana a Jakobo* ariophiya Misiri phamwenga naye, ambapho chila mmwenga waphiya na atue: ² Rubini, Simioni, Lawi, Juda, ³ Isakari, Zaboloni, Benjamini, ⁴ Dani, Nafutali, Gadi na Asheri. ⁵ Jumula ya uvyazi wa Jakobo kala ni atu mirongo sabaa. Ela mwanawe Yusufu kala a kuko Misiri kare.

⁶ Badaye Yusufu na nduguze na chivyazi chosi cha wakati wao chafwa, ⁷ ela uvyazi wa Aiziraeli wavyalana, na uchienjerezeka sana. Akala anji, hata tsi yosi ichiodzala aho.

Aiziraeli anagayiswa hiko Misiri

⁸ Phahi kpwazuka mfalume muphya ambaye kala kamanya rorosi kuhusu Yusufu, achitawala Misiri. ⁹ Hiye mfalume waambira atue, "Hinya Aiziraeli ni anji sana na ana nguvu kuhushinda. ¹⁰ Kuchigbwa viha, halafu achigbwirana na maadui gehu kuhupiga, anaweza kuphaha nafwasi ya kuhutawala.† Kpwa hivyo, ni lazima huendzeni njira ya chiwerevu kuazuwiya ili asienjerezeka zaidi." ¹¹ Phahi Amisiri aikira Aiziraeli aimirizi achiahenda atumwa kpwa kuatsukuza mizigo mziho. Aiziraeli amdzengera Farao‡ midzi ya kuikira akiba ya chakurya, yani Pithomu na Ramesesi. ¹² Ela vira arivyozidi kugayiswa, ndivyo arivyozidi kuenjerezeka na achigota tsi yosi. Phahi Amisiri atishirwa sana ni nyo Aiziraeli. ¹³ O Amisiri aalazimisha Aiziraeli kuhenda kazi ngumu zaidi tsona bila ya mbazi. ¹⁴ Ahenda maisha gao gakale ga kugaya sana kpwa kazi ngumu dza kutengeza chokaa na kutengeza matofali, chisha ahenda kazi zosi za mindani. Kazi hizi arizohenda ahendeswa chisuru.

1:1 1:1 Mwanzo 46:8-27 * **1:1** 1:1 Jakobo ni dzina ranjina ra Iziraeli. **1:7** 1:7 Mahendo 7:17 **1:8** 1:8 Mahendo 7:18 **1:10** 1:10 Mahendo 7:19 † **1:10** 1:10 Mana yanjina ya neno ra Chieburania rohumirwa hipha ni anaweza kuphaha nafwasi kuchimbira himu Misiri. ‡ **1:11** 1:11 Farao ni cheo ambacho kala chichikumirwa ni afalume a Misiri.

Avyalusadzi ariooogopa Mlungu

¹⁵ Mfalume wa Misiri wabisha na avyalusadzi airi a Chieburania,[§] arioihwa Shifura na Puwa. Achiaambira, ¹⁶ “Muchikala munavyalusa mchetu wa Chieburania, mlolenito vyo avyalavyo, achikala ye mwana ni mchetu, mricheni aishi, ela achivyala mlume, maoulageni ye mwana.” ¹⁷ Ela hara avyalusadzi kala anamuogopa Mlungu wala taayahenda vira arivyolagizwa ni mfalume wa Misiri, ela aaricha ana alume aishi. ¹⁸ Badaye hiye mfalume wa Misiri waiha hara avyalusadzi na achiauzi, “Kpwadze munahenda vino vya kuricha ana a chilume aishi?” ¹⁹ Hara avyalusadzi amjibu Farao achimuamba, “Achetu a Chieburania sio dza achetu a Chimisiri mana ana nguvu na avyala machiyao kabila ya swiswi kufika.” ²⁰⁻²¹ Phahi, Mlungu waaonera mbazi hara avyalusadzi kpwa vira kala nkumuogopa Mlungu, achiajaliya nao piya achiphaha ana. Nao Aiziraeli achizidi kuenjerezeka na achikala na nguvu sana. ²² Chisha Farao walavya malagizo kpwa atu osi achiamba, “Mwana wa chilume ndiyevyalwa ni Mueburania, mtsupheni muho wa Naili, ela mwana mchetu mricheni akale moyo.”

2

Kuvyalwa kpwa Musa

¹ Siku zizo kpwakala na mutu mmwenga wa mbari ya Lawi ariyephiya kpwendalóla mchetu wa chivyazi cha Lawi. ² Mchetu hiye wagbwira mimba na achivyala mwana mlume. Aripoona yuya mwana ni mnono, wamfwitsa nyumbani miezi mihahu. ³ Ela yuya mwana aripokala kaweza kufwitsika tsona, watengeza chidau cha nyasi na achichisaka lami. Wamlaza yuya mwana mo ndani halafu achendachiika guguni, kanda-kanda ya muho wa Naili. ⁴ Ndugu wa chichetu wa yuya mwana waima kanda kulola ndiromphaha nduguye.

⁵ Halafu mwana mchetu wa Farao wakpwedzaoga muhoni, na atumishie kala ananyendeka-nyendeka ko muhoni. Gafula yuya mwana wa Farao achiona chira chidau chinaengelela ndani-ndani ya gugu, achimuhuma mtumwawe mmwenga akachihale. ⁶ Aripochireha, mwana wa Farao wachifwenula achiona mwana. Yuya mwana kala anarira, achimuonera mbazi na achiamba, “Hiyu ni mmwenga wa nyo ana a Chieburania.”

⁷ Halafu ndugungbwa wa yuya mwana achedzamuamba mwana wa Farao, “Nkakuendere mchetu wa Chieburania edze akuamwisire hiyu mwana?” ⁸ Ye mwana wa Farao achimjibu achiamba, “Aya phiya ukaniendzere.” Phahi, yuya msichana wakpwendahala nine mwenye wa yuya mwana. ⁹ Yuya mwana wa Farao achimuamba yuya mchetu, “Muhale hiyu mwana ukaniamwisire, nami nindakuripha.” Phahi wamuhala yuya mwana na achendamuwisa. ¹⁰ Yuya mwana aripohufuka, wampahirika kpwa mwana wa Farao, naye achimuhala achimuhenda mwanawe mwenye. Achiamba, “Kpwa vira námtsola madzini, nindamuiha Musa.”*

Musa anachimbirira tsi ya Midiani

¹¹ Siku mwenga, Musa aripokala mvyere, wakpwendalola nduguze Aeburania, na achiona vira alazimishwavyo kuhenda kazi ngumu. Phahi wamuona Mueburania myawe anapigbwa ni Mmisiri. ¹² Waphelephesa hiku na hiku, na aripoona takuna mutu, wamuolaga yuya Mmisiri na achimfwitsa difwirini. ¹³ Kuriphocha, Musa wakpwendaweha tsona, achiona Aeburania airi anapigana. Phahi wamuamba yuya achiyemkosea myawe, “Mbona unampiga Mueburania myao?” ¹⁴ Yuya mutu achimuamba Musa, “Ni ani yekuhenda mtawala wehu na muamuli? Hebu unalonda uniolage dza vira vyomuolaga yuya Mmisiri?” Musa aripohosikira hivyo waogopa na achidziamba, “Higa mambo nrigohenda ni lazima gakale ganamanyikana!” ¹⁵ Phahi Farao aripohosikira, walonda kumuolaga Musa, ela Musa wachimbira hipho pha Farao, achendasagala tsi ya Midiani.

Siku mwenga Musa aripokala asegere kanda-kanda ya chisima, ¹⁶ phakpwedza asichana sabaa ana a mlavyadzi-sadaka wa Midiani. Achedzakeka madzi achiodzaza mabirika ili kunwesa mang’ondzi na mbuzi za ise yao. ¹⁷ Ela kabila taadzangbwenwesa, kuchedza arisa anjina achiazoresa, phahi Musa waunuka achendaaterya na achinwesa go mang’ondzi na mbuzi zao. ¹⁸ Hara asichana aripohouya kaya, Reueli† ise yao wauza

§ 1:15 1:15 Chieburania Aeburania ni dzina ranjina ra Aiziraeli. 1:22 1:22 Mahendo 7:19 2:2 2:2 Mahendo 7:20; Aeburania 11:23 2:10 2:10 Mahendo 7:21 * 2:10 2:10 Musa Rinasikirika dza neno ra Chieburania ambaro manage ni tuluzi madzini. 2:11 2:11 Mahendo 7:23-28 2:11 2:11 Aeburania 11:24 2:15 2:15 Mahendo 7:29; Aeburania 11:27 † 2:18 2:18 Reueli ni dzina ranjina ra Jethiro.

achiamba, “Mbona rero mkedza mapema?”¹⁹ Nao achimjibu achiamba, “Kukedza arisa anjina akakala anahuzoresa, halafu Mmisiri mmwenga akayalukola, chisha akahuhukera madzi akanwesa mang’ondzi na mbuzi zehu.”²⁰ Naye Reueli achiauza, “Sambi akuphi ye mutu? Kpwa utu wani mkamricha kuko? Kamuiheni edze arye chakurya.”

²¹ Musa wakubali kpwendasagala kaya pha Jethiro. Badaye Jethiro wamupha Musa mwanawe yehwa Zipora, akale mchewe. ²² Zipora wavyala mwana mlume na Musa achimuiha Gerishomu,‡ mana waamba, “Nachimbira kuphiya tsi ambako ni mjeni.”

²³ Bada ya miaka minji, yuya mfalume wa Misiri wafwa. Aiziraeli alalamika kpwa sababu ya kazi za utumwa na achirira kulonda msada. Hicho chiriro chao chafika dzulu kpwa Mlungu. ²⁴ Mlungu wasikira kururumika kpwao na achitambukira chilagane arichoika na Burahimu, Isaka na Jakobo. ²⁵ Mlungu waona vira Aiziraeli arivyokala anagayiswa, na achiaonera mbazi.

3

Mlungu anamuhuma Musa akativye Aiziraeli

¹ Siku mwenga, Musa kala anarisa mang’ondzi na mbuzi za mtsedzawe Jethiro, mlavyadzi-sadaka wa Midiani. Phahi waphirika mang’ondzige na mbuzize jangbwani mwendo wa kukola hata achifika Horebu,^{*} mwango wa Mlungu. ² Malaika wa Mwenyezi Mlungu wantsembukira na mfwano wa jimbijimbi ra moho kwenye chitsaka cha miya. Phahi Musa walola, lo! Chitsaka chinaaka, ela tachiphya. ³ Hiphho, Musa waangalala, achidziua, “Mbona chira chitsaka chinaaka moho lakini tachiphya? Godza nsengere phephi, nlele chilinje hichi.”

⁴ Mwenyezi Mlungu ariphona Musa anasengera phephi, wamuiha kula pho kahikahi ya chitsaka, “Musa! Musa!” Musa achiihika, “Ee, himi.” ⁵ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Usisengere phephi. Vula virahavyo, mana pho uimirepho ni phatu phatakatifu.” ⁶ Chisha achiamba, “Mimi ndimi Mlungu wa akareo, ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.” Musa ariphosikira hivyo, waziba usowe mana kala anaogopha kumlola Mlungu.

⁷ Chisha Mwenyezi Mlungu achiamba, “Kpwa kpweli nkaona kugaya kpwa atu angu hiko Misiri. Nkasikira chiriro chao kpwa sababu ya aimirizi aho anavyoagayisa, nami namanya mashaka gao. ⁸ Kpwa hivyo, nkatserera kpedzaativya na kugaya anakogayiswa ni Amisiri na niatuluze tsi iyo, chisha niaphirike tsi nono ya nafwasi, tsi yenye rutuba. Tsi iyo inasagala Akanani, Ahiti, Aamori, Aperizi, Ahivi na Ajobusi. ⁹ Vivi nkasikira chiriro cha Aiziraeli na nkaona vira Amisiri aagayisavyo. ¹⁰ Phahi nakuhuma kpwa Farao ukatsamize atu angu Aiziraeli kula Misiri.”

¹¹ Ela Musa achimuamba Mlungu, “Mino ni ani hata niphaye kpwa Farao nikatuluze Aiziraeli kula Misiri?” ¹² Mlungu achimjibu achimuamba, “Kpwa kpweli nindakala phamwenga nawe, na uchiatuluza Aiziraeli kula Misiri, mundaniabudu dzulu ya mwango huno. Hino indakala ishara kuonyesa kukala nkakuhuma.”

¹³ Musa achimuza Mlungu, “Menzerepho niphaye nkaambire hinyo Aiziraeli, ‘Mlungu wa akare enu akanihuma kpwenu,’ nao achiniua ‘Dzinare ndiye ani?’ niaambedze?” ¹⁴ Mlungu achimuamba Musa, “MIMI NDIMI NRIYEKO HATA KARE NA KARE. Ni lazima ukaambire Aiziraeli kukala, ‘ARIYEKO HATA KARE NA KARE, akanihuma kpwenu.’ ”

¹⁵ Chisha Mlungu achimuamba Musa, “Aambire Aiziraeli, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu, yani Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo, akanihuma kpwenu.’ Hiri ndiro dzina rangu hata kare na kare, dzina ambaro nindaihirwa ni vivyazi na vivyazi. ¹⁶ Phiya ukaakusanye atumia a Iziraeli na uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu Burahimu, Isaka na Jakobo wanitsembukira na achiniamba kukala akaona vyo muhendwavyo kuko Misiri. ¹⁷ Nami naahidi kukala nindakutuluzani kwenye go mateso ga Misiri nikuphirikeni tsi ya Akanani, Ahiti, Aamori, Aperizi, Ahivi na Ajobusi, tsi nono yenye rutuba.’

¹⁸ “Nyo atumia a Iziraeli andakusikira. Chisha uwe na hinyo atumia mphaye kpwa mfalume wa Misiri mkamuambe, ‘Swino hukakutana na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aeburania. Hebu huriche huphiye charo cha siku tahu jangbwani hukamlavire sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.’ ¹⁹ Ela namanya mfalume wa Misiri kandakurichani mphaye hadi ashurutishwe chinguvu-nguvu. ²⁰ Phahi nindahumira uwezo wangu

‡ 2:22 2:22 Gerishomu Rinasikirika dza neno ra Chieburania ambaro manage ni mjeni. 2:24 2:24 Mwandzo
15:13-14 * 3:1 3:1 Horebu ni dzina ranjina ra Mwango Sinai. 3:2 3:2 Mahendo 7:30-34 3:13 3:13 Kutsama
6:2-3 3:14 3:14 Maono 1:4-8

kuhenda vilinje vya chila aina, kuatiya adabu Amisiri. Bada ya higo andakurichani muuke.

²¹ “Nindahenda Amisiri akumendzeni na ichikala munauka, msiuke mikono mihuphu. ²² Chila mchetu wa Chieburania ni aphiye akavoye vitu vya feza na vya zahabu na nguwo kula mchetu myawe wa Chimisiri na kula kpwa mchetu yeyesi asagalaye nyumbani mwa ye Mmisiri. Muchihewa vitu vivyo mundaavwika ana enu a chilume na a chichetu. Namwi mundakala mukaafuta Amisiri utajiri wao.”

4

Musa anahewa uwezo wa kuhenda vilinje

¹ Phahi Musa wamuamba Mwenyezi Mlungu, “Dze, achirema kuniamani ama achirema kuniphundza na aambe, ‘Mwenyezi Mlungu kayakutsembukira?’ ” ² Mwenyezi Mlungu wamuua Musa, “Ukagbwirani mo mkpwononi?” Achiamba, “Nkagbwira ndata.” ³ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Hebu ibwage photsi.” Musa achiibwaga na ichigaluka nyoka, hata ye Musa mwenye achiichimbira. ⁴ Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Golosa mkpwonoo uitsole na ko mchirani.” Phahi Musa wagolosa mkpwonowe achiitsole, nayo achigaluka ndata tsona. ⁵ Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Vivi ndivyo andaweza kuamini kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao, Burahimu, Isaka na Jakobo, wakutsembukira kpweli.”

⁶ Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Tiya mkpwonoo mwako johoni.” Musa wautiye, na ariphoutuluza, lo! Uchikala u tele mahana hata uchikala ni mwereru dza bafuta. ⁷ Halafu achimuamba, “Wuuyize tsona johoni.” Phahi Musa wawuuyiza johoni, na ariphoutuluza, uchikala ukauyato dza viratu mwiriwe urivyo. ⁸ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ichikala taandakuamini uwe wala hicho chilinje cha kpwandza, chahi andaamini hichi cha phiri. ⁹ Ela ichikala taandaamini vilinje vyosi viiri wala kukuphundza, heka madzi kula muho wa Naili, ugamwage tsi kavu, nago gachiguta yo tsi kavu tu, gandagaluka milatso.”

¹⁰ Musa achimuamba Mwenyezi Mlungu, “Ee Bwana wangu, mino hangu kare simi mgombadzi mnono, na hangu uchipoandza kugomba bado mimi mtumishio siweza. Maneno gangu ni ga pore-pore na ga chigugumiza.” ¹¹ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ni ani yemupha mwanadamu mromo? Ni ani amuhendaye mutu akale masito ama bwibwi? Ni ani yemupha mwanadamu matso ama ni ani amuhendaye chipofu? Dze, siye mimi, Mwenyezi Mlungu? ¹² Sambu phiya, nindakuterya kugomba na ndakufundza ndigogomba.”

¹³ Ela Musa achiamba, “Bwana wangu, nakuvoya uhume mutu wanjina.” ¹⁴ Mwenyezi Mlungu achitsukurwa sana, achimuamba Musa, “Dze, ye nduguyo Aruni ambaye ni Mlawi kapho? Ninamanya kukala iye anagombato. Vivi iye a njirani aredza akuchinjire, na ndiphokuona andaherwa sana. ¹⁵ Uwe undakala uchimuambira ga kugomba mana nindakala phamwenga namwi kahi ya kugomba kpwenu na kukufundzani go mufwahago kuhenda. ¹⁶ Aruni andagomba na atu badala ya uwe, nawe undakala dza Mlungu kpwakpwe kpwa sababu undakala unamlagiza ndigogomba. ¹⁷ Ela tsukula hino ndata ili ukahendere vilinje nchivyokuonyesa.”

Musa anauya Misiri

¹⁸ Phahi Musa wauya kpwa mtsedzawe, Jethiro achendamua, “Nakuvoya uniruhusu niuye Misiri nkalole napho atu angu achere moyo.” Naye Jethiro achimuamba, “Phiya salama.” ¹⁹ Kabila Musa kadzangbwetuluka Midiani, Mwenyezi Mlungu wamuamba, “Uya Misiri mana atu osi okala analonda kukuolaga afwa.” ²⁰ Musa wahala mchewe na anae, achiapandiza dzulu ya punda na achiandza charo cha kuuya Misiri, kuno akagbwiririra ndata ya Mlungu. ²¹ Tsona Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Uchifika Misiri, hakikisha ukahenda mbere za Farao vilinje vyosi nrivyokupha uwezo wa kuvihenda. Ela nindamtia moyo mufu ili asiruhusu Aiziraeli kuuka. ²² Chisha umuambe vivi ye Farao, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba kukala, Iziraeli ni mwanangu mvyere wa chilume. ²³ Nakuambira umriche mwanangu auke ili akaniabudu. Ela uchirema kumrichira mwanangu aphiye vyakpwe, phahi nindaolaga mwanao mvyere wa chilume.’ ” ²⁴ Musa ariphokala anaphiya Misiri, mo njirani waphaha phatu pha kulala ajeni, Mwenyezi Mlungu achitaka kumuolaga. ²⁵ Ela Zipora mkpwaza Musa achiwala rumu ra dziwe achimdeka mwanawe mlume na achiwala ro sunyu achimgutiza mlumewe maguluni. Chisha achiamba, “Kpwa kpweli u mlume

wangu wa mlato!" ²⁶ Hipo Mwenyezi Mlungu achimricha Musa sebu amuolage. Zipora waamba hivi, "Mlume wangu wa mlato," mana kala akatambukira tsatsa.

²⁷ Wakati uho, Mwenyezi Mlungu wamuamba Aruni, "Phiya jangbwani ukamchinjire Musa." Phahi Aruni wakwendakutana naye mwango wa Mlungu na achilamusana kpwa kumdonera. ²⁸ Chisha Musa achimsemurira Aruni chila chitu arichokala Mwenyezi Mlungu akamuhuma, phamwenga na vyo vilinje vyosi vyolagizwa avihende. ²⁹ Phahi Musa na Aruni aphiya Misiri phamwenga na achendakusanya atumia osi a Iziraeli. ³⁰ Na Aruni achiaambira chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu wamuambira Musa, chisha achihenda vilinje vyosi mbere za nyo atu. ³¹ Atumia osi akuluphira, nao ariphosikira kala Mwenyezi Mlungu waona kugaya kpwa atu a Iziraeli na achisononeka, azamisa vitswa vyao na achimuabudu Mlungu.

5

Musa na Aruni anagomba na Farao

¹ Bada ya kukutana na atumia, Musa na Aruni aphiya kpwa Farao achendamuaamba, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, 'Ariche atu angu aphiye jangbwani ili akahende sharee ya kuniabudu.' " ² Farao achiamba, "Kpwani ye Mwenyezi Mlungu ni ani hata nimusikize na niriche Aiziraeli auke? Ye Mwenyezi Mlungu simmanya, na nyo Aiziraeli sindaaruhusu auke." ³ Musa na Aruni achimjibu achimuamba, "Mlungu wa Aeburania wahutsembukira. Sambi huriche huuke charo cha siku tahu kuphiya jangbwani hukamlavire sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Mana husiphohenda hivyo, andahuolaga na makongo ama kpwa upanga." ⁴ Ela mfalume wa Misiri achiamba, "Musa na Aruni, kpwa utu wani mnalonda muause atu kazini mwao? Haya, uyani kpwenu makazini!" ⁵ Chisha Farao achiendera kuamba, "Lolani, nyo atu enu ndio anji kuriko nyo enye tsi, tsona mnalonda asihende kazi!"

⁶ Siku iyo-iyoye kare ye Farao waambira aimirizi a Chiiziraeli na akulu aho a Chimisiri achiamba, ⁷ "Hangu rero hinya atu msiaphe nyasi mbifu* za kutengezera matofali, aricheni akaendze enye. ⁸ Ela aambireni atengeze chiasi cha matofali dza chiratu cha mwandzo, kpwa vyovyosi msigaphunguze hata vichache. Hinya atu ni avivu ndiyo mana anarira anaamba, 'Huricheni huphiye hukamlavire sadaka Mlungu.' ⁹ Apheni kazi ngumu zaidi hinyo alume ili aenderere kuhenda kazi na asiphahe wakati wa kuphunda mambo ga handzo."

¹⁰ Ndipho aimirizi na akulu aho ariphophiya ko kpwa Aiziraeli achendaambira, "Farao anaamba kala kandalavya tsona nyasi mbifu. ¹¹ Phiyani mkaendze enye nyasi mbifu kokosi ambako mundaziphaha, ela chiasi cha matofali muhendacho tachindaphunguzwa bii." ¹² Phahi atu osi atsamukana chila phatu Misiri kuenda nyasi mbifu. ¹³ Akulu a aimirizi azidi kualazimisha kuhenda kazi, kala achiaambira, "Ni mmale chiasi cha matofali chiratu chitakiwacho kpwa siku, dza pharatu phokala munahewa nyasi mbifu." ¹⁴ Aimirizi a Chiiziraeli kala achipigbwa ni akulu a Farao na kuambwa, "Mbona dzana na rero tamyahenda chiasi cha matofali dza phara mwandzo?"

¹⁵ Halafu aimirizi a Aiziraeli akpwendalalama kpwa Farao achiamba, "Mfalume, mbona swino atumishio unahugayisa? ¹⁶ Swino tahuhewa tsona nyasi mbifu, ela bado hunaambwa, 'Tengezani matofali.' Tsona swiswi atumishio hunapigbwa. Ela makosa gana uwe na atu." ¹⁷ Farao achiajibu achiamba, "Mu avivu na tamlanda kuhenda kazi! Ndiyo mana munaamba, 'Huriche hukamlavire sadaka Mwenyezi Mlungu.' ¹⁸ Sambi, uyani kazini. Tamundahewa nyasi mbifu, na ni lazima mtengeze chiasi kamili cha matofali." ¹⁹ Aimirizi a Aiziraeli amanya a mashakani ariphoambwa, "Kpwa vyovyosi msiphunguze isabu ya matofali galondwago kpwa siku."

²⁰ Arip houka phara pha Farao, akuta Musa na Aruni anaagodza. ²¹ Aambira Musa na Aruni, "Mwenyezi Mlungu naalole neno hiri. Naakuamuleni kpwa kuhuhenda swiswi huzirwe ni Farao na atumishie. Maneno genu ndigo goahenda aphahe chisa cha kuhuolagira."

Musa anamririra Mlungu

²² Musa ariphosikira hivyo wauya kpwa Mwenyezi Mlungu achendamuaamba, "Aa, Mwenyezi Mlungu, mbona hano atu ukaahendera uyi vino? Dze, gano ndigo goniuhira? ²³ Kula mwandzo nriphophiya kpwa Farao kpwendagomba manenogo, waatiya mashakani hinya atu, na wala kudzangbwetivya atu hata vivi."

* 5:7 5:7 Nyasi mbifu nyasi mbifu dza miridza zohumirwa kuenjereza nguvu matofali ga ulongo.

6

1 Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Sambi undaona ndivyo muhenda Farao. Kpwa uwezo wangu nindamuhenda aariche nyo atu auke, na kpwa uwezo wangu andaa zola kpwenye tsiye.”

*Mwenyezi Mlungu**anagomba na Musa tsona*

² Mlungu piya wamuamba Musa, “Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ³ Námntsembukira Burahimu, Isaka na Jakobo dza Mlungu Mwenye Nguvu Zosi, ela siamanyisire dzina rangu ra Mwenyezi Mlungu. ⁴ Ela náika nao chilagane kukala nindaapha tsi ya Kanani, tsi ambayo asagala dza ajeni. ⁵ Zaidi ya gago, násikira chiriro cha Aiziraeli ambapho Amisiri anaahumira dza atumwa, ndipho nchitambukira chilagane changu.

⁶ “Kpwa hivyo aambire Aiziraeli, ‘Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, nami nindakutuluzani kula kahi ya utumwa wa Amisiri, nikuhendeni mkale huru. Nindagolosa mkpwono wangu wenye uwezo kuatiya adabu nyo Amisiri. ⁷ Nindakuhendani mkale atu angu, nami nindakala Mlungu wenu. Ndipho namwi mundamanya kala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, nriyekutuluzani utumwani hiko Misiri. ⁸ Nindakuphirikani tsi yoapira kuapha Burahimu, Isaka na Jakobo. Nindakuphani ikale yenu. Kpwa kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

⁹ Musa wakpwendambira Aiziraeli gara goambirwa ni Mlungu. Ela taayaphundza, kpwa sababu kala akavundzika mioyo kpwa kuhendesa kazi ngumu.

¹⁰ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ¹¹ “Phiya ukamuambe Farao, mfalume wa Misiri, aarichire Aiziraeli auke tsiye.” ¹² Ela Musa achimuamba Mwenyezi Mlungu, “Ichikala Aiziraeli taakaniphundza, dze, ye Farao andaniphundzadze mino mutu wa chigugumiza?” ¹³ Hata hivyo Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni kuhusu Aiziraeli na Farao, mfalume wa Misiri, kukala aaruhusu Aiziraeli atuluke kula Misiri.

Akare a Musa na a Aruni

¹⁴ Hinya ni akulu a miryango ya mbari za Aiziraeli:

Ana a Rubini, mwana mvyere wa Iziraeli, kala ni Hanoki, Palu, Hezironi na Karimi. Hinya ndio okala mwandzo wa miryango ya Rubini.

¹⁵ Ana a Simioni kala ni Jemueli, Jamini, Ohadi, Jakini, Sohari na Shauli ambaye nine kala ni mchetu wa Chikanani. Hinya ndio okala mwandzo wa miryango ya Simioni.

¹⁶ Higa ni madzina ga uvyazi wa Lawi: Ana a Lawi kala ni Gerishoni, Kohathi na Merari. (Lawi waishi miaka gana mwenga na mirongo mihahu na sabaa.)

¹⁷ Ana a Gerishoni kala ni Libuni na Shimei.

¹⁸ Ana a Kohathi kala ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli. (Kohathi waishi miaka gana mwenga na mirongo mihahu na mihahu.) ¹⁹ Ana a Merari kala ni Mahili na Mushi.

Hinya ndio okala mwandzo wa miryango ya Lawi.

²⁰ Amuramu walóla shangazire tu yeihwa Jokebedi, achivyala naye Aruni na Musa. (Amuramu waishi miaka gana mwenga na mirongo mihahu na sabaa.) ²¹ Ana a Ishari kala ni Kora, Nefegi na Zikiri. ²² Ana a Uzieli kala ni Mishaeli, Elizafani na Sithiri.

²³ Aruni walóla Elisheba mwana wa Aminadabu. Elisheba kala ni ndugungbwa wa Nashoni. Mchetu yuyu wamvyarira Aruni ana a chilume ane, nao ni Nadabu, Abihu, Eliazari na Ithamari.

²⁴ Ana a Kora kala ni Asiri, Elikana na Abiasafu. Hinya ndio okala mwandzo wa miryango ya Kora.

²⁵ Eliazari mwana wa Aruni walóla mmwenga wa ana achetu a Putieli na achivyala naye Finehasi.

Hinya ndio okala akarengbwa a miryango ya Lawi.

²⁶ Aruni yuyu na Musa yuyu ndio aratu arioambwa ni Mwenyezi Mlungu, “Atuluzeni Aiziraeli kula Misiri kulengana na makundi ga miryango yao.” ²⁷ Aruni yuyu na Musa yuyu ndio ariokpwendagomba na Farao, mfalume wa Misiri, kuhusu kutuluzi Aiziraeli kula tsi ya Misiri.

*Mlungu analavya malagizo**kpwa Musa na Aruni*

²⁸ Siku Mwenyezi Mlungu ariphogomba na Musa kuko Misiri, ²⁹ wamuamba Musa, “Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. Muambire Farao, mfalume wa Misiri chila chitu

nikuambiracho.”³⁰ Ela Musa achimuamba Mwenyezi Mlungu, “Lola, mino nina chigugumiza, vyo kpweli Farao andaniphundza?”

7

¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Sikiza, uwe ndakuhenda ukale dza Mlungu kpwa Farao na mwenenu Aruni andakala nabii. ² Undakala uchimuambira nduguyo Aruni gosi ndigokulagiza, naye andamuambira Farao kukala aarichire ana a Iziraeli auke kwenye tsiye. ³ Ela nindamtiya Farao moyo mufu, na hata dzagbwe nindazidisha vilinje vyangu na vituko ko tsi ya Misiri, ⁴ ela Farao kandakuphundza. Chisha nindagolosa mkpwono wangu chinyume cha Misiri na nituluze atu angu Aiziraeli madiba-madiba kula tsi ya Misiri, na niatiye adabu Amisiri kpwa uwezo wangu mkpwulu wa kuangalaza. ⁵ Nao Amisiri andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu hipho ndiphoanyesa uwezo wangu na kuatuluza Aiziraeli kula kahi yao.”⁶ Musa na Aruni ahenda vyo arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. ⁷ Wakati uho ariphogomba na Farao, Musa wakala ana miaka mirongo minane na Aruni wakala ana miaka mirongo minane na mihahu.

Ndata ya Aruni inagaluka nyoka

⁸ Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni achiamba, ⁹ “Farao achen-damuamba muhende vilinje ili ahakikishe, muambe Aruni abwage ndataye mbere za farao, nayo indagaluka nyoka.”¹⁰ Phahi Musa na Aruni aphiya kpwa Farao na achen-dahenda dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Aruni wabwaga ndataye mbere za Farao na atumishie, nayo ichigaluka nyoka. ¹¹ Farao ariphoona vivyo, waiha atu enye ikima, atsai na aganga a Misiri, nao achedzahenda dza vivyo kpwa kuhumira uganga wao. ¹² Chila mmwenga wabwaga ndataye na ichigaluka nyoka. Ela yo ndata ya Aruni ichimiza zo ndata zao. ¹³ Hata vivyo, moyo wa Farao wazidi kukala mufu, kayaphundza dza Mwenyezi Mlungu arivyokala akaatanguliya kuambira.

Shaka ra Kpwandza:

Madzi ganagaluka Mlatso

¹⁴ Chisha, Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Farao ana moyo mufu, kamendze kuarichira atu angu auke. ¹⁵ Phahi, phiya ukakutane na Farao ligundzu achikala anaphiya muhoni, phiya ukamgodzere kanda-kanda ya muho wa Naili kuno ukagbwiririra yo ndata iriyogaluka nyoka. ¹⁶ Nawe undamuamba, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aeburania wanhuma nedze nikuambire kukala waarichire atue auke, ili akamuabudu ko jangbwani, ela uwe kudzangbwesikira hadi rero. ¹⁷ Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba kukala kpwa sababu iyo, undamanya kukala iye ndiye Mwenyezi Mlungu. Lola, nindapiga madzi ga muho wa Naili na hino ndata nchiyogbwiririra, nago madzi gandagaluka mlatso. ¹⁸ Nyo ng’onda ario mumo muhoni andafwa na higo madzi gandanuka lovu hata Amisiri ashindwe kuganwa.’ ”

¹⁹ Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Muambire Aruni ahale ndataye aolohe madzi ga Misiri, yani madzi ga myuho, vidzuo, maziya na mitsara yao yosi ili galaluke mlatso. Tsi ndzima indakala na mlatso, hata madzi garigo ndani ya miyo ya mbao na ya mawe.”²⁰ Musa na Aruni ahenda vyo arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Aruni wahala ndataye mbere za Farao na atumishie, na achipiga madzi ga muho wa Naili, na madzi gosi gachigaluka mlatso. ²¹ Ng’onda a muho wa Naili afwa, na madzi gachikala gananuka lovu hata Amisiri achikala taaweza kuganwa. Madzi gachigaluka mlatso chila phatu kuko tsi ya Misiri. ²² Ela nyo atsai a Misiri nao achienda dza vyo vya Musa na Aruni kpwa kuhumira utsai wao. Phahi moyo wa Farao wazidi kukala mufu, naye kayakubali ga Musa na Aruni, dza vivyo arivyogomba Mwenyezi Mlungu.

²³ Farao wauya kpwakpwe kaya, dzumba ra chifalume, wala kayagatiya manani higo garigohendeka. ²⁴ Amisiri atsimba kanda-kanda ya muho wa Naili ili aphahe madzi ga kunwa, mana madzi ga muho wa Naili kala taganweka.

²⁵ Zatsapa siku sabaa bada siku Mwenyezi Mlungu ariphogaluzwa madzi ga Naili kukala mlatso.

8

Shaka ra Phiri: Magula

¹ Phahi Mlungu wamuamba Musa, “Phiya kpwa Farao ukamuambe, Mwenyezi Mlungu anakuamba ‘Ni lazima urichire atu angu auke ili akaniabudu. ² Ela uchirema kuarichira, nindapiga tsiyo yosi kpwa kuiozaza na magula. ³ Muho wa Naili undaodzala magula

hadi gedze mwako nyumbani, dzumba ra chifalume, hadi mwako chumbani, na gapande mwako chitandani. Gandainjira nyumbani mwa mawazirigo, na kpwa atuo osi, piya madzikoni na ndani ya mabakuli ga kukandira unga. ⁴ Higo magula gandatina hadi mwako mwirini, mwa atuo na mawazirigo gosi.’ ”

⁵ Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Muambire Aruni ahale ndataye aolohe madzi ga myuhoni, ga mitaruni, na ga madimbwini ili mtuluke magula na gagote tsi yosi ya Misiri!” ⁶ Phahi Aruni wagolosa mkpwono achioloha madzi ga Misiri, na magula gachituluka hadi gachifwinika tsi kavu. ⁷ Ela atsai a Misiri ahumira utsai wao kuhenda dza vivyo. Nao piya achienda magula gagote tsi yosi.

⁸ Farao waiha Musa na Aruni achiaambira, “Mvoyeni Mwenyezi Mlungu aniusire higa magula na aasire atu angu piya. Nami nindaaricha atue aphiye akamlavire sadaka.” ⁹ Musa achimuambira Farao, “Niambira wakati ulondao nikuvoyereni ili magula gauke kpwako, kpwa mawazirigo na atuo. Nago magula gosi gandauka himu mwenu madzumbani, na gandasala ga muho wa Naili bahi.” ¹⁰ Farao achimuamba Musa, “Nalonda uvoye muhondo.” Naye Musa achiamba, “Nindahenda utakavyo ili umanye kukala takuna mlungu wanjina dza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. ¹¹ Magula gosi gandauka kpwako na kpwenu madzumbani, gandauka kpwa mawazirigo na kpwa atuo, gandasala ga muho wa Naili bahi.”

¹² Phahi Musa na Aruni amricha Farao, Musa wamririra Mwenyezi Mlungu kuhusu go magula ambago kala akamrehera Farao. ¹³ Mwenyezi Mlungu wahenda vivyo Musa arivyomvoya. Go magula gosi gachifwa mo madzumbani, mihalani na mindani. ¹⁴ Atu agakusanya ndulu-ndulu, na tsi ndzima ichikala inanuka lovu. ¹⁵ Ela Farao ariphoona takana magula, wauya tsona kukala na moyo mufu, achirema maneno ga Musa na Aruni, dza Mwenyezi Mlungu arivyokala akagomba.

Shaka ra Hahu: Tsaha

¹⁶ Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Muambire Aruni, ‘Hala ndatayo upige photsi na vumbi rindatifuika.’ Na vumbi rosi rindagaluka tsaha* tsi ndzima ya Misiri!” ¹⁷ Phahi, Aruni wapiga photsi na ndataye ichtifula vumbi, na vumbi richigaluka tsaha nao achivamia atu na nyama Misiri ndzima. ¹⁸ Atsai ahenda utsai wao, ela achishindwa kuhenda tsaha. Kpwa hivyo atu na nyama achikala a tele tsaha. ¹⁹ Ndipho hinyo atsai achimuamba Farao, “Hino ni kazi ya Mlungu.” Ela moyo wa Farao uchizidi kukala mufu, wala kayakubali maneno ga Musa na Aruni, dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyogomba.

Shaka ra ne: Maindzi

²⁰ Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Muhondo lamuka ligundzu chiti ukakutane na Farao achikala anaphiya muhoni, umuambe kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: ‘Ariche atu angu auke, ili akaniabudu. ²¹ Uchikala kundaricha atu angu auke, nindakurehera maindzi uwe, mawazirigo na atuo, na mwenu madzumbani. Nyumba za Amisiri zindaodzala maindzi na hata yo tsi indafwinikpwa ni maindzi. ²² Ela siku iyo sindamwaga maindzi tsi ya Gosheni, kusagalako atu angu. Hiko Gosheni takundakala na maindzi, ili umanye kala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu na nina uwezo wa kuhenda rorosi nimendzaro phapha phenye tsiyo. ²³ Nindaonyesa tafwauti ya atu angu na atuo. Ishara ihi indahendeka muhondo.’ ” ²⁴ Mwenyezi Mlungu wahenda dza arivyogomba. Maindzi gamwagika mabutsa-mabutsa dzumbani mwa Farao na nyumbani mwa atumishie. Tsi yosi ya Misiri ichibanangbwa ni maindzi.

²⁵ Halafu Farao achiha Musa na Aruni, achiaamba, “Phiyani mkamlavire Mlungu wenu sadaka, mumu Misiri.” ²⁶ Ela Musa achiamba, “Iyo si sawa! Kpwa sababu Amisiri andatsukizwa ni sadaka ndizomlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Dze, huchilavya sadaka phatu anaphouona, taandahupiga mawe? ²⁷ Ni lazima huuke charo cha siku tahu kuphiya jangbwani na hukamlavire sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, dza arivyohulagiza.” ²⁸ Farao achiamba, “Nindakurichani mphiyee jangbwani mkamlavire sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ela musiphiye kure. Sambi nivoyera.” ²⁹ Musa achiamba, “Vi sambu nchiuka hipha tu, nindavoya Mwenyezi Mlungu, na muhondo maindzi gandauka kpwako, kpwa mawazirigo na kpwa atuo osi. Ela Farao naasikale anahuchenga tsona, mwisho akahukahaza kuphiya kpwendamlavira sadaka Mwenyezi Mlungu.”

³⁰ Phahi Musa wauka hipho pha Farao na achendavoya Mwenyezi Mlungu. ³¹ Naye Mwenyezi Mlungu achienda sawa na vyo arivyovoya Musa. Maindzi gauka kpwa

* **8:16** 8:16 Neno ra Chieburania phapha rinaweza kukala na mana ya tsaha, mivi, imbu, au mabulu. **8:19** 8:19 Luka 11:20

Farao, kpwa mawazirige na kpwa atu osi, takusarire hata indzi mwenga. ³² Ela phapho piya Farao wahenda moyo mufu na kayaaricha Aiziraeli auke.

9

Shaka ra Tsano: Mifugo Kufwa

¹ Phahi, Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Phiya kpwa Farao ukamuambe, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aeburania anakuamba: Arichire atu angu auke ili akaniabudu. ² Mana uchirema kuarichira auke na kpwenderera kuazuwiya, ³ Mwenyezi Mlungu andaitiya mifugo yenu makongo mai ko weruni, akale ni farasi, punda, ngamia, ng’ombe, mang’ondzi na mbuzi. ⁴ Ela Mwenyezi Mlungu andatofwautisha mifugo ya Aiziraeli na ya Amisiri, ili nyama a Aiziraeli asedze akafwa, hata mmwenga.’” ⁵ Na Mwenyezi Mlungu achipanga wakati achiamba, “Muhondo, Mwenyezi Mlungu andahenda gaga kpwenye yo tsi.” ⁶ Kuriphocha, Mwenyezi Mlungu wahenda vyokala akagomba. Mifugo yosi ya Amisiri yafwa, ela takuna hata nyama mmwenga wa Aiziraeli ariyefwa. ⁷ Farao wahuma atue akapeleze na achikala kala takuna hata nyama mmwenga wa Aiziraeli yefwa. Ela wakala na moyo mufu na achiakahaza Aiziraeli kuuka.

Shaka ra Sita: Ukongo wa maphu

⁸ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa na Aruni, “Chila mmwenga wenu naaheke fumba ra ivu kula pho chandani, na Musa akaritsuphe dzulu mbere za Farao. ⁹ Ivu hiro rindakala vumbi dzembamba ndirogota tsi yosi ya Misiri, vumbi riri rindaarehera maphu atu na nyama kahi ya tsi yosi. Maphu gago gandahumbuka gakale vironda.” ¹⁰ Ndiopho Musa na Aruni achiheka ivu ra chandani na achendaima mbere za Farao. Musa achirihala, achiritsupha dzulu, phahi Amisiri na mifugo yao ahenda maphu na gachihumbuka gachikala vironda. ¹¹ Hata atsai nao aodzala maphu dza Amisiri ayawao. Kpwa sababu kala a tele maphu, ashindwa ni Musa na achikala taana ra kumuhenda. ¹² Ela Mwenyezi Mlungu wantiya Farao moyo mufu na achirema kuphunda Musa na Aruni, dza vyo Mwenyezi Mlungu kala akamuambira Musa.

Shaka ra Sabaa: Mvula ya Mawe

¹³ Gariphohendeka gago, Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Muhondo rauka chiti ukakutane na Farao umuambe, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aeburania anaamba hivi: Aarichire atu angu auke, ili akaniabudu. ¹⁴ Mana ichikala kumendze, phahi nindahuma mashaka makali ambago gandakutiya adabu uwe, mawazirigo na atu osi, ili umanye kala takuna mwenye uwezo dza mimi duniani kosi. ¹⁵ Kpwa mana kalapho nahumira uwezo wangu nkakupigani na makongo mai, mngkala mwafwa mosi, takuna hata mmwenga angesala himu duniani. ¹⁶ Ela nkakuricha moyo makusudi nkuonyese uwezo wangu, na dzina rangi ritangazwe dunia ndzima. ¹⁷ Ela bado wadzihenda una ngulu na kumendze kuricha atu angu auke. ¹⁸ Kpwa hivyo, muhondo saa dza zizi nindareha mvula kali ya mawe, ambayo taidzangwenya Misiri hangu iandze hata rero.

¹⁹ “ ‘Sambi lagiza ili mifugoyo iriyo kondze na chochosi chiricho kondze weruni chirehwe na kutiywa phatu pharipho salama. Mana mutu yeyesi au nyama yeyesi ambaye kandarehwa mudzini, andasala ko weruni, andapigbwa ni yo mvula kulu ya mawe hata afwe.’” ²⁰ Mawaziri ganjina ga Farao aogopha neno ra Mwenyezi Mlungu, ahenda wangbwi kuareha atumwa aho na mifugo yao. ²¹ Ela anjina abera maneno ga Mwenyezi Mlungu na achiricha atumwa aho na mifugo yao kondze weruni. ²² Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Golosa mkpwoonoo kuelekeza mlunguni ili mvula ya mawe inye tsi yosi ya Misiri, ipige atu, nyama na mimea yosi ya mindani kahi ya tsi yosi ya Misiri.” ²³ Musa ariphogolosa ndataye kuelekeza mlunguni, Mwenyezi Mlungu wareha mvula ya mawe na chiguruguru, na limeme richipiga photsi. Phahi Mwenyezi Mlungu achireha mvula kulu ya mawe inye tsi ya Misiri yosi, ²⁴ na limeme richikala vivyo kpwa vivyo. Kala ndiyo mvula ya mawe kulu zaidi ambayo taidzangwenya wakati wowosi hangu Misiri ikale taifa. ²⁵ Iyo mvula ya mawe yavundza-vundza chila chitu chokala kpwereru kahi ya tsi yosi ya Misiri, si atu si nyama. Chisha ichivundza-vundza mimea yosi ya mindani na chila muhi. ²⁶ Phatu ambapho mvula ya mawe taiyafika ni Gosheni bahi ambako Aiziraeli kala anasagala.

²⁷ Phahi Farao walagiza Musa na Aruni aihwe na achedzaambira, “Charo hichi nkahenda dambi. Mwenyezi Mlungu ana haki ela mimi na atu angu huna makosa. ²⁸ Kpwa hivyo mvoyeni Mwenyezi Mlungu mana yo mvula ya mawe na cho chiguruguru chikatosh. Nindakurichani muuke na wala sindakuzuwiyani tsona.” ²⁹ Musa

achimuamba, “Nchituluka kondze ya mudzi uhu, nindaunula mikono yangu, nimvoye Mwenyezi Mlungu, nacho chiguruguru chindaricha na yo mvula ya mawe taindakalako tsona, ili umanye kukala dunia ni ya Mwenyezi Mlungu.”³⁰ Ela ninamanya kukala uwe na atumishio tamdzangbwemuogopha Mwenyezi Mlungu.”³¹ (Mimea ya katani na shayiri yabanangika, mana shayiri kala ikaphera na katani kala ikatuluzwa maruwa.³² Ela nganu na mimea yanjina yoigana nayo taibanangirwe, kpwa sababu wakatiwe wa kuphera kala taudzangbwe).

³³ Phahi Musa wamricha Farao na achituluka kondze ya mudzi, achendaunula mikonoye kpwa Mwenyezi Mlungu na cho chiguruguru na yo mvula ya mawe ichiricha kunya, na yo mvula tainyire tsona.³⁴ Farao ariphoona kukala yo mvula ya mawe na chiguruguru chikaricha, wahenda dambi tsona. Iye phamwenga na atumishie aenderera kukala na mioyo mifu.³⁵ Phahi Farao wahenda moyowe ukale mufu na achiakahaza Aiziraali kuuka, dza Mwenyezi Mlungu arivyokala akagomba kutsupira Musa.

10

Shaka ra Nane: Ndzije

¹ Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Phiya kpwa Farao, sababu mino nkamuhenda akale na moyo mufu iye na atumishie ili niaonyese ishara za vilinje vyangu; ² namwi piya muweze kuasemurira ana enu na adzukululu enu vira nrivyohenda vilinje na nrivyopambana na Amisiri chisiru, ili mmanyane kala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

³ Phahi Musa na Aruni aphiya kpwa Farao achendamuaamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aeburania, anakuamba, ‘Kundagbwa maguluni mbere zangu hadi rini? Ariche atu angu auke ili akaniabudu. ⁴ Uchiaremeza kuuka, rorera! Muhondo nindareha ndzije kpwenye tsiyo. ⁵ Andafwinika yo tsi hata ikale taionekana. Nao andarya chila chitu ambacho chasazwa ni mvula ya mawe, na hata iyo mihi imerayo mwenu mindani. ⁶ Andaadzala mwako madzumbani na nyumbani mwa atumishia namwi?’” ⁷ Musa ariphomala kugomba higo, wagaluka na achiuka hipho pha Farao.

⁷ Halafu Mawazirige gamuamba Farao, “Mutu yuno andahuyuga na mashaka hata rini? Arichire atu hano auke, ili akamuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. Dze, kudzangbwemanya kala Misiri ikabanangbwa?”⁸ Phahi Musa na Aruni aihwa achiuya kpwa Farao, naye achiaambira, “Phiyani mkamuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Ela nalonda nimanye, anjina ni ano ani ambao andaphiya namwi?”⁹ Musa achiamba, “Hosi hundaphiya avyere kpwa adide. Hundahala ana ehulume na achetu, phamwenga na mifugo yehu yosi, kpwa sababu ni lazima hukasherekee karamu kpwa kumuabudu Mwenyezi Mlungu.”

¹⁰ Farao achiamba, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu sindakuruhusuni muuke na ana enu! Mana naona wazi kukala muna nia mbii. ¹¹ Hata! Taiwezekana! Aricheni alume machiyao aphiye kpendamuabudu Mwenyezi Mlungu, mana hivyo ndivyo kala mlondavyo.” Chisha Musa na Aruni azolwa phara mbere za Farao.

¹² Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Unula mikonoyo dzulu ya tsi ya Misiri ili ndzije amwagikane tsi ndzima na arye chila chitu chimeracho, na chochosi chosazwa mo mindani ni yo mvula ya mawe.”¹³ Phahi Musa waunula ndataye dzulu ya yo tsi ya Misiri, na Mwenyezi Mlungu achireha phuto kula mlairo wa dzuwa, richipiga mutsi wosi na richichesa kupiga. Kuriphocha, rira phuto richikala rikareha ndzije.¹⁴ Amwagikana tsi yosi ya Misiri, achigbwa na achibwiningiza tsi yosi ya Misiri. Kala takudzangbweoneka maipho ga ndzije dza gago, na takundaoneka tsona ganjina dza gago.¹⁵ Afwinika tsi yosi hadi kuchikala kwiruru. Achirya mimea yosi na matunda gosi gosazwa ni yo mvula ya mawe. Taphana hata kodza rosala muhuni, au kpwenye mimea kahi ya tsi yosi ya Misiri.

¹⁶ Phahi Farao achilagiza Musa na Aruni aihwe na achedzaambira, “Nikamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na hata mwimwi. ¹⁷ Sambi nakuvoyani mniswamehe dambi zangu mara mwenga ihi tu, na mumvoye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu aniusire shaka riri.”¹⁸ Phahi Musa wauka kpwa Farao achendamvoya Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Hipho Mwenyezi Mlungu wagaluzwa rira phuto richikala phuto kali sana, ra kula mtswererwa na dzuwa. Phuto hiro rakusanya ndzije na richiaphirika Bahari ya Shamu. Takuna hata ndzije mmwenga yesala tsi yosi ya Misiri. ²⁰ Ela Mwenyezi Mlungu wamtiya Farao moyo mufu, na achirema kuarichira nyo Aiziraali auke.

Shaka ra Tisiya: Jiza

²¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Unula mikonoyo kulekeza dzulu mlunguni, ili kukale na jiza tsi yosi ya Misiri, chilungulungu cha jiza ambacho chindahenda atu akale ahenda phaphasa.” ²² Phahi Musa waunula mikonoye kulekeza dzulu mlunguni, na Misiri ndzima ichifwinikpwa ni chilungulungu cha jiza kpwa muda wa siku tahu. ²³ Kuchikala takuna Mmisiri awezaye kumuona myawe wala kuuka aripho, kpwa muda wa siku tahu. Ela Aiziraeli osi achikala na mwanga kahi ya ko kpwatu arikokala anasagala. ²⁴ Farao ariphoona vivyo achimwiiha Musa, achimuamba, “Phiyani mkamuabudu Mwenyezi Mlungu. Phiyani mosi phamwenga na anache, ela mang’ondzi na mifugo yenu iricheni phapha.” ²⁵ Ela Musa achiamba, “Ni uhuriche hutsukule nyama a kumlavira sadaka na sadaka za kuochwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. ²⁶ Ni lazima huuke na mifugo yehu, na tahundaricha hata kpwatsa. Nyama anjina hukahumire kumuabudira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Ela hadi ndiphofika hiko tahumanya hundahumira nyama wani kumlavira sadaka.” ²⁷ Ela Mwenyezi Mlungu wamuhenda Farao akale na moyo mufu, na achirema kuricha Aiziraeli auke. ²⁸ Farao wamuamba Musa, “Phauke hipha! Sitaki kukuona tsona, mana siku ndiphokpewedzaona uso wangu, undafwa!” ²⁹ Musa achimjibu achiamba, “Ni sawa, kama uchivyogomba, kundania tsona.”

11*Tangazo ra kufwa kpwa ana a kpwandza a Amisiri*

¹ Phahi Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Nindareha shaka mwenga ra mwisho kpwa Farao na tsiye ya Misiri, badaye andakurichani muuke. Ndiphokurichani muuke, andakuzolani kamare. ² Sambu aambire Aiziraeli osi alume na achetu chila mmwenga ni lazima avoye jiraniwe wa Chimisiri vitu vya feza na vya zahabu.” ³ Phahi Mwenyezi Mlungu waahenda Aiziraeli amenzwe ni Amisiri. Musa achikala anaishimiwa sana kuko tsi ya Misiri ni nyo mawaziri a Farao na atu osi.

⁴ Phahi Musa achimuamba Farao, “Mwenyezi Mlungu, anaamba: Vivi rero usiku wa manane nindazunguluka tsi ya Misiri. ⁵ Na ana avyere a chilume a Misiri andafwa, hangu mwana mvyere wa chilume wa mfalume atawalaye, hadi mwana mvyere wa chilume wa mtumwa wa chichetu, ambaye kaziye ni kusaga mtsere, phamwenga na nyo ana avyere osi a mifugo. ⁶ Kundakala na chiriro chikulu tsi ndzima ya Misiri ambacho tachidzangbwesikirwa na wala tachindasikirwa tsona. ⁷ Ela ko kpwa Aiziraeli, takundakala diya ndirophoka mutu wala nyama. Ndipho mundamanya kukala vyo Mwenyezi Mlungu ahenderavyo Amisiri sivyo ahenderavyo Aiziraeli. ⁸ Higa mawazirigo gosi gandakpwedza kpwangu gedze ganigbwerere maguluni na ganiambe, ‘Phiya vyako, tsona hala atuo osi.’ Na bada ya vivyo, mino nindauka.” Phahi, Musa wauka phara pha Farao akareya sana.

⁹ Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Musa, “Farao andarema kukuphundza ili nipahe nafwasi ya kuhenda vilinje vyangu vienjerezeke kahi ya tsi ya Misiri.” ¹⁰ Phahi Musa na Aruni ahenda vilinje vyosi hivyo mbere za Farao, ela Mwenyezi Mlungu kala akamtiya moyo mufu, na achirema kuarichira nyo Aiziraeli atuluke kahi ya tsiye.

12*Pasaka*

¹ Aripokala Musa na Aruni bado achere ko Misiri, Mwenyezi Mlungu wagomba achiamba, ² “Mwezi uhu undakala mwezi wa kpwandza kpweni, yani mwezi wa kpwandza wa mwaka. ³ Aambire atu osi a Iziraeli kukala ichifika siku ya kumi ya mwezi uhu, chila mlume andahala ng’ondzi ra kutosha atue. Yani ng’ondzi mwenga kpwa chila nyumba. ⁴ Ichikala nyumba ina atu achache ambao taaweza kumala mwana ng’ondzi, nyo atu a nyumba iyo naagbwirane na ayawao ario phephi nao, kulengana na isabu ya atu na chiasi cha nyama awezacho kurya. ⁵ Unaweza kutsambula ng’ondzi ama mbuzi, mlume wa mwaka mmwenga, ela ni lazima akale kana ila. ⁶ Chila mmwenga wenu naamtundze hadi siku ya kumi na ne ya mwezi. Siku iyo Aiziraeli osi andatsindza nyo nyama dziloni.

⁷ “Chisha mundahala seemu ya yo milatso mupake mimo na vizingiti vya dzulu vya yo miryango ya nyumba ndimorya. ⁸ Zo nyama ni ziochwe na ziriwe zosi usiku uho, na ni ziriwe na mikahe isiyotiywa hamira na mboga za utsungu. ⁹ Chisha nyama zizo msizirye mbitsi wala za kujita, ela ni lazima ziochwe zosi phamwenga na chitswa, marondo na

vya ndani. ¹⁰ Msisaze nyama hadi ligundzu, ela ichisala bada ya kurya ni lazima iochwe iphye tsetsetse. ¹¹ Wakati munarya, mkale tayari kuuka. Vwalani virahu na mkale na ndata zenu mikononi, tsona muirye mairo-mairo. Mana ni Pasaka ya Mwenyezi Mlungu.

¹² "Usiku hinyo-hinyo nindazunguluka tsi yosi ya Misiri, niolage ana avyere osi a chilume a anadamu na a nyama. Nindaitiya adabu milungu yosi ya Misiri, mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ¹³ Yo milatso ndiyopaka mimo na vizingiti vya miryango yenu ni ishara ya nyumba mundimokala. Nchiona iyo milatso, nyumba zenu ndazitsapika. Takuna shaka ndiroaphaha Aiziraeli wakati nchikala napiga tsi ya Misiri. ¹⁴ Siku ihi mundakala muchiitambukira, na mundakala muchisherekeya sikukuu ihi kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Mwimwi na vivyazi vyenu mundakala mchisherekeya siku ihi, hiri ni lagizo hata kare na kare."

Sikukuu ya mikaha isiyotiywa hamira

¹⁵ "Kpwa muda wa siku sabaa mundarya mikaha isiyotiywa hamira. Siku ya kpwandza ni muuse hamira mwenu madzumbani. Mutu yeyesi ndiyerya chitu chochosi chotiyywa hamira kula yo siku ya kpwandza hadi yo siku ya sabaa, andatengbwa na Aiziraeli. ¹⁶ Mundakusanyika siku ya kpwandza na ya sabaa muniabudu. Na kahi ya siku zizo msihende kazi yoyosi, isiphokala kujita chakurya chenu bahi.

¹⁷ "Mundakala mchisherekeya sikukuu ihi ya mikaha isiyotiywa hamira, ili muweze kutambukira kukala, iyo ndiyo siku niriyyotuluzwa makundi genu kula tsi ya Misiri. Kpwa hivyo vivyazi vyenu vyosi ni lazima vitambukire siku ihi, na lagizo riri rindaenderera hata kare na kare. ¹⁸ Mundarya mikaha isiyotiywa hamira kula siku ya kumi na ne dziloni hadi dziloni ya siku ya mirongo miiri na mwenga ya nyo mwezi wa kpwandza. ¹⁹ Kpwa siku sabaa musiike hamira mwenu madzumbani, na mutu yeyesi ndiyerya chochosi chirichotiyywa hamira, ni atengbwe na Aiziraeli, akale ni mjeni ama ni mvyalwa wa Iziraeli. ²⁰ Msirye chitu chochosi cha kutiywa hamira. Phophosi mndiphokala munaishi, msirye mikaha ya kutiywa hamira."

Pasaka ya kpwandza

²¹ Ndipho Musa achiaha atumia osi a Iziraeli na achiaambira, "Ni lazima chila mmwenga atsambule mwana ng'ondzi wa kutosha atue, atsindze ili asherekee Pasaka. ²² Halani maphungo ga muhisopo, mugavwike ndani ya dzaya ra milatso na mupake chizingiti cha dzulu na mimo yosi miiri ya mryango. Ni lazima atu asale ndani ya nyumba, asituluke kondze usiku hadi ligundzu. ²³ Mwenyezi Mlungu andazunguluka tsi ndzima ili aolage Amisiri. Wakati achiona milatso dzulu ya chizingiti na mimo, kandamricha malaika aangamizaye ainjire mwenu madzumbani akuolageni.

²⁴ "Malagizo gaga gagbwireni, mwimwi na vivyazi vyenu hata kare na kare. ²⁵ Mundiphofika kwenye yo tsi ndiyohewa ni Mwenyezi Mlungu, dza arivyoahidi, lagizo riri rigbwireni. ²⁶ Na ana enu ndiphokuuza, 'Sheree hino manage nini?' ²⁷ Mundaambira, 'Ni sadaka ya Pasaka kpwa kumuabudu Mwenyezi Mlungu. Mana iye watsupa nyumba za Aiziraeli ko Misiri, na achihutivya wakati ariphoolaga Amisiri.' " O Aiziraeli azamisa vitswa achimuabudu. ²⁸ Phahi, Aiziraeli ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Musa na Aruni.

Shaka ra kumi:

Ana a kpwandza anaolagbwa

²⁹ Phofika usiku wa manane Mwenyezi Mlungu waolaga ana avyere a chilume osi a Amisiri. Waolaga mwana mvyere wa Farao, ambaye kala achitawala, hadi mwana wa mateka yekala jela. Hata ana avyere a mifugo piya afwa. ³⁰ Farao, mawazirige na atu osi a Misiri alamuka usiku, na kuchikala kuna chiriro chikulu Misiri, mana chila nyumba kala ikafwewa.

Aiziraeli anatuluka Misiri

³¹ Farao ariphona vivyo, walagizira Musa na Aruni achendaihua nyo usiku achedzaamba, "Ukani! Tulukani himu Misiri, mwimwi na nyo Aiziraeli! Phiyani mkamuabudu Mwenyezi Mlungu, dza murivyoomba. ³² Halani mang'ondzi genu, mbuzi na ng'ombe zenu muuke. Tsona nivoyerani Mlungu anijaliye."

³³ Amisiri aahimiza Aiziraeli auke upesi mura tsi ya Misiri mana adziambira mwao mioyoni kukala, "Hano asiphouka swiswi hosi hundafwa." ³⁴ Phahi, Aiziraeli ahala mabeseni gao gokala gana madonje ga nganu ambago tagadzangbwetsanganywa na hamira. Chisha achigafunga mabahasha na achigakuwa. ³⁵ Aiziraeli kala akahenda

kare vira vyokala akalagizwa ni Musa, nao kala akavoya Amisiri vitu vya zahabu, vya feza na nguwo. ³⁶ Mwenyezi Mlungu kala akaahenda Amisiri aamendze Aiziraeli na kala akaapha chila chitu aricholonda. Vivyo ndivyo Aiziraeli arivyoafuta Amisiri utajiri wao.

³⁷ Aiziraeli auka na magulu kula mudzi wa Ramesesi hadi mudzi wa Sukothi. Alume machiyao kala ni kama elufu magana sita bila ya kuolanga achetu na anache. ³⁸ Na kundi kulu ra atu ambao kala sio Aiziraeli piya rauka phamwenga nao, phamwenga na vya vya ng'ombe, vya mang'ondzi na mbuzi na vya vya mifugo yanjina. ³⁹ Ategeza mikahe isiyotiwa hamira na gara madonje ga unga uriokala akaukanda ariphokala anatuluka Misiri. Unga uho kala tautiirwe hamira mana kala ahendazolwa ko Misiri, na taaphahire nafwasi ya kujita chakurya.

⁴⁰ Muda ambao O Aiziraeli kala akasagala Misiri kala ni miaka magana mane na mirongo mihahu. ⁴¹ Pho mwisho wa yo miaka magana mane na mirongo mihahu, yo siku ya mwisho yenye, atu osi a Mwenyezi Mlungu atuluka kula tsi ya Misiri. ⁴² Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu wachesa usiku hinyo kutuluzwa Aiziraeli kula Misiri. Na usiku uho Aiziraeli osi anafwaha kuchesa ili kuika ishima kpwa Mwenyezi Mlungu. Kpwa hivyo usiku uho ni wa kutambukirwa ni Aiziraeli osi na vivyazi vyao.

Malagizo kuhusu Pasaka

⁴³ Badaye Mwenyezi Mlungu waamba Musa na Aruni, "Gaga ndigo malagizo ga Pasaka: Takuna mjeni yeyesi ndiyeruhusiwa kurya chakurya cha Pasaka. ⁴⁴ Ela mtumwao ambaye wamgula anaweza kurya uchikala wanti ya tsatsani. ⁴⁵ Ela mjeni ama mchibaruwa asirye chakurya hichi. ⁴⁶ Ni lazima iriwe ndani ya nyumba mwenga, msitsukule nyama yoyosi kondze, wala msivundze mfuphawe hata mmwenga. ⁴⁷ Aiziraeli osi ni asherekee sikukuu ihi. ⁴⁸ Mjeni yeyesi asagalaye namwi, achitaka kusherekeya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu, ni lazima alume osi a mwakpwe nyumbani atiywe tsatsani. Ndipho andaweza kurya dza mvyalwa wa Iziraeli. Ela mutu ambaye katiirwe tsatsani kandarya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu. ⁴⁹ Hino ndiyo shariya ambayo ni lazima ilungbwe ni enyezi na mjeni asagalaye kahi yenu."

⁵⁰ Phahi, Aiziraeli osi ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Musa na Aruni. ⁵¹ Na siku iyo-iyoy Mwenyezi Mlungu waatuluzwa Aiziraeli kula tsi ya Misiri, madiba-madiba.

13

Ana a kpwandza anatengbwa

kpwa ajili ya Mlungu

¹ Mwenyezi Mlungu wamuambira Musa, ² "Nitengerani ana osi avyere a chilume a Aiziraeli na ana a kpwandza alume a mifugo yao. Mana aho osi ni angu."

³ Phahi Musa achiaambira nyo atu, "Itambukireni siku ihi, siku mriyotuluka Misiri. Siku mriyotuluka kula kahi ya tsi murikokala mu atumwa, mana Mwenyezi Mlungu wakatuluzani kula mumo kpwa kumhira uwezowe. Msirye mikahe ya kutiywa hamira.

⁴ Munatuluka Misiri siku ihi ya rero ya mwezi wa Abibu.* ⁵ Mwenyezi Mlungu ndiphokurehani kwenye tsi ya Akanani, Ahiti, Aamori, Ahivi na Ajebusi, tsi ariyoapira akare enu kukala andakuphani, tsi yenye rutuba, mundakala muchiisherekeya kahi ya mwezi uhu. ⁶ Kpwa siku sabaa, mundarya mikahe isiyotiwa hamira, na yo siku ya sabaa mundamuhendera Mwenyezi Mlungu sharee. ⁷ Kahi ya zo siku sabaa, ni murye mikahe isiyotiwa hamira. Phasionekane mkpwahe wa kutiywa hamira kahi yenu na kahi ya seemu yenu yosi msagalayo. ⁸ Siku iyo ya Sikukuu mutu andaambira ana, 'Ninahenda sharee kpwa sababu ya go Mwenyezi Mlungu arigonihendera nriphokala natuluka kula tsi ya Misiri.' ⁹ Sharee ihi indakala dza alama phako mkpwononi, na utu wa kukutambukiza phako chilanguni, ili shariya ya Mwenyezi Mlungu ikale mwako kanwani. Mana Mwenyezi Mlungu wakatuluzani Misiri kpwa nguvu. ¹⁰ Phahi gbwirani lagizo hiri chila mwaka kahi za wakatiwe uriopangbwa.

¹¹ "Mwenyezi Mlungu ndiphokurehani kwenye tsi ya Akanani, na kukuphani tsi iyo dza arivyoapira akare enu kukala andakuphani, ¹² mundamtengera Mwenyezi Mlungu ana enu a kpwandza a chilume na ana a kpwandza alume a mifugo yenu. ¹³ Chila punda wa mwandzo unaweza kumkombola na mwana ng'ondzi, au ichikala kundamkombola, msongole. Ela chila mwana mvyere wa chilume wa mwanadamu ni mumkombole. ¹⁴ Siku zedzazo, ana enu achikuuzani, 'Mana ya kuhenda vino nini?' Hipo mundaajibu

muambe, 'Mwenyezi Mlungu wautuluzwa kula Misiri kpwa uwezowe mkpwulu, kula kahi ya tsi hurikokala atumwa. ¹⁵ Farao ariphorema kuhurichira huuke kpwa moyo mufu, Mwenyezi Mlungu waolaga chila mwana wa kpwandza mlume wa mwanadamu, na wa nyama kahi ya tsi ya Misiri. Ndiyo mana hunamlavira Mwenyezi Mlungu ana a kpwandza osi a chilume a nyama na kukombola ana eh u a kpwandza.' ¹⁶ Lagizo riri rindakala dza alama mikononi mwehu, na utu wa kuhutambukiza vilanguni mwehu. Mana Mwenyezi Mlungu wahutuluzwa Misiri kpwa uwezo mkpwulu."

*Mwenyezi Mlungu
analongoza Aiziraeli jangbwani*

¹⁷ Farao ariphoaruhusu Aiziraeli auke, Mlungu kayaatsapiza na njira ya Filisti hata dzagbwe iyo kala ndiyo njira ya mkato. Mana Mlungu waamba, "Hinya atu achendakuta viha, anaweza kugalukpwa ni mioyo akauya Misiri." ¹⁸ Phahi Mlungu waalongoza na njira ya kuzunguluka ya kutsupira jangbwani, kuphiya uphande wa Bahari ya Shamu. Chisha Aiziraeli atuluka Misiri kuno akagbwiririra silaha tayari kpwa viha.

¹⁹ Musa wahala mifupha ya Yusufu achiphiya nayo, kpwa kukala Yusufu kala akahenda Aiziraeli aape. Iye waamba, "Kpwa kpweli Mlungu andakutivyani, achikutivyani, halani mifupha yangu mphiyeye nayo." ²⁰ Phahi Aiziraeli atuluka Sukothi na achendachita kambi mudzi wa Ethamu, ko kanda-kanda ya jangbwa. ²¹ Mwenyezi Mlungu waatanguliya. Wakati wa mutsi waalongoza njirani kpwa kuhumira nguzo ya ingu, na wakati wa usiku wakala achialongoza na nguzo ya moho ili aphahe mwanga, kpwa hata aenderere na charo usiku na mutsi. ²² Yo nguzo ya ingu ya wakati wa mutsi, na yo nguzo ya moho, taziukire mbere za Aiziraeli.

14

Aiziraeli anavuka Bahari ya Shamu

¹ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, ² "Aambire Aiziraeli agaluke nyuma uphande wa Pi-Hahirothi, kahi-kahi ya Migidoli na Bahari ya Shamu, achite kambi mbere ya Baali-Sefoni, kanda-kanda ya bahari. ³ Farao andafikiri, 'Aiziraeli anazunguluka-zunguluka nao taamany aahendo mana jangbwa rikaazuwiya.' ⁴ Nindauhenda moyo wa Farao ukale mufu, na andakulungani-lungani. Na nkapanga hivi ili ushindi wangu kpwa Farao na jeshire unirehere nguma. Hipo atu a Misiri andamany kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu." Phahi Aiziraeli achihenda dza arivyolagizwa.

⁵ Mfalume wa Misiri ariphoambirwa kukala Aiziraeli akachimbira, iye na atumishie agaluzwa nia na achiamba, "Hukahendani swino? Hukaaricha Aiziraeli kpwa hivyo taandahumikira tsona!" ⁶ Kpwa hivyo Farao watayarisha garire ra kuvwehwa ni farasi* na achiphiya na jeshire. ⁷ Wahala magari ga kuvwehwa ni farasi magana sita garigo bora, phamwenga na magari ga kuvwehwa ni farasi ganjina ga Misiri yosi. Gachilongozwa ni akulu a viha. ⁸ Mwenyezi Mlungu wauhenda moyo wa Farao, mfalume wa Misiri ukale mufu, hata achialunga Aiziraeli, amba kala anaphiya vyao bila wuoga. ⁹ Jeshi ra Amisiri, phamwenga na farasi osi a Farao, magari ga kuvwehwa ni farasi, na anajeshie akuhumira farasi, aalunga Aiziraeli hadi achifika phephi na phara ariphokala akachita kambi kanda-kanda ya Bahari ya Shamu phephi na Pi-Hahirothi mbere ya Baali-Sefoni.

¹⁰ Phokala Farao na jeshire ariphofika phephi, Aiziraeli aona Amisiri anaalunga, na hipo achigbwirwa ni wuoga, achimirira Mwenyezi Mlungu. ¹¹ Aiziraeli amuamba Musa, "Kpwadze wahutuluzwa kula Misiri? Kpwani takuna mbira ko Misiri? Kpwadze waureha hiku jangbwani ili hufwe?" ¹² Kura Misiri hwaakuamba, 'Huriche huahumikire atu a Misiri.' Baha kuahumikira Amisiri kuriko kufwa mumu jangbwani!" ¹³ Musa wajibu achiamba, "Msiogophe! Hurirani hu, namwi mundaona ambaro Mwenyezi Mlungu akaripanga kukutivyani vivi rero, Kpwa kukala aha Amisiri muaonao vivi rero, tamundaona tsona. ¹⁴ Mwimwi hurirani tu na Mwenyezi Mlungu andakupigirani viha."

¹⁵ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Kpwadze munaniririra? Aambire Aiziraeli aenderere na charo. ¹⁶ Unula yo ndatayo na ugolose mkpwoonoo dzulu ya yo bahari, iganye go madzi. Nao Aiziraeli andaweza kuvuka bahari kwenye tsi kavu. ¹⁷ Nindaahenda Amisiri akale na mioyo mifu hata ainjire mumo kukulungani. Hipo ndipho ndiphodziphahira nguma kpwa kushinda Farao, jeshire, magari ga kuvwehwa ni farasi, na anajeshi akuhumira farasi. ¹⁸ Nchishinda Farao na magari ga kuvwehwa

^{13:19} 13:19 Mwandzo 50:25; Joshua 24:32 * ^{14:6} 14:6 Garire ra kuvwehwa ni farasi siku hizo gari ra viha kala richtsukula atu airi ama ahahu na kuvwehwa ni farasi.

ni farasi na anajeshie akuhumira farasi, nindaphaha nguma matsoni pha Amisiri na andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

¹⁹ Ndipho malaika wa Mlungu ambaye kala a mbere analongoza jeshi ra Aiziraeli wauya nyuma yao. Na yo nguzo ya ingu nayo yauka kula mbere ichiuya nyuma, ²⁰ ichikwala kahi-kahi ya jeshi ra Misiri na ra Iziraeli. Usiku wosi rira ingu rareha jiza kpwa Amisiri na mwanga kpwa Aiziraeli, kpwa hivyo Amisiri taayaweza kuafikira phephi.

²¹ Ndipho Musa wagolosa mkpwonowe dzulu ya bahari, na usiku wosi Mwenyezi Mlungu wareha phuto kali kula mlairo wa dzuwa. Phuto hiro rahendesa madzi ga bahari gaganyike hiku na hiku, na pho kahi-kahi phachikala tsi kavu. ²² Aiziraeli achivuka na pho kahi-kahi ya bahari phokala phakagaluka tsi kavu, na madzi gahendwa kuta uphande wa kulume na uphande wa kumotso. ²³ Aripheona vivyo, nyo Amisiri aalunga-lunga nyo Aiziraeli na pho kahi-kahi ya bahari, phamwenga na farasi a Farao, magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie. ²⁴ Kuriphofika pepo za kucha, Mwenyezi Mlungu walola jeshi ra Amisiri kula kahi-kahi ya iratu nguzo ya moho na ya ingu naye achiatiya wuoga jeshi ra Amisiri. ²⁵ Wahendesa magurudumo ga magari gao ga kuvwehwa ni farasi gagame, ichiahendesha aphiye kpwa shida sana. Amisiri achiamba, “Nahuchimbireni mana Mwenyezi Mlungu anaahesha nyo Aiziraeli chinyume cha Amisiri.”

²⁶ Hipo Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Golosa mkpwonoo dzulu ya bahari ili madzi gauyirane, gaahose nyo Amisiri phamwenga na farasi aho na magari gao ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie.” ²⁷ Phahi Musa wagolosa mkpwonowe dzulu ya bahari, na kuriphocha bahari yauyirana dza hipho mwanzo. Amisiri ajeza kutuluka mo madzini kpwa achimbire, ela Mwenyezi Mlungu achiasukuma, achiauyiza pho kahi-kahi ya bahari. ²⁸ Madzi gauyirana na gachibwiningiza magari ga kuvwehwa ni farasi, aphirikie na jeshi rosi ra Farao rokala rinalunga Aiziraeli himo baharini. Taphana hata Mmisiri mmwenga yesala. ²⁹ Ela Aiziraeli anyendeka tsi kavu kahi-kahi ya bahari ambapho madzi kala gakahendwa kuta uphande wa kulume na uphande wa kumotso. ³⁰ Siku iyo Mwenyezi Mlungu wativya atu a Iziraeli kula kpwa Amisiri, na Aiziraeli achiona nyufu za Amisiri mo kanda-kanda ya bahari. ³¹ Aiziraeli aona hendo hiro ra ajabu arirohenderwa Amisiri. Phahi achimuogopa Mwenyezi Mlungu na achimuamini phamwenga na mtumishiwe Musa.

15

Wira wa Musa

- ¹ Phahi Musa na Aiziraeli amuimbira Mlungu wira hinyu:
 “Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu mana vyo chivyoshinda iye vina nguma.
 Akahosa farasi na apandadzi-farasi aho baharini.
- ² Mwenyezi Mlungu ndiye mkpwotse na nguvu yangu
 iye ndiye achiyenitivya.
 Iye ni Mlungu wangu, nami ndamtogola kpwa mawira.
 Iye ni Mlungu wa akare angu, nami nindaimba kumtogola.
- ³ Mwenyezi Mlungu ni sujaa wa viha,
 na dzinare ndiye Mwenyezi Mlungu.
- ⁴ Magari ga kuvwehwa ni farasi ga Farao na anajeshie akaahosa baharini.
 Akulu a jeshi a kumanyikana vihani akafwa madzi Bahari ya Shamu.
- ⁵ Vivwa vya madzi vyaabwiningiza,
 azama tsini ya bahari dza mawe.
- ⁶ Mkpwonoo wa kulume uwe Mwenyezi Mlungu una nguvu za nguma.
 Mkpwonoo wa kulume nkuvundza-vundza adui vipande-vipande.
- ⁷ Kpwa ukuluo wa nguma ukuangamiza akupingao,
 uwe uchitsukirwa u dza moho uochao,
 na ni kuocho maadui go dza nyasi mbifu.
- ⁸ Wakuta pulayo, nago madzi gachidzipanga dzulu
 gachiima wima dza kuta.
 Vivwa vya madzi ga bahari vichiganda.
- ⁹ Adui wadzikarya achiamba,
 ‘Nindaalunga-lunga na nindaagbwira,
 ndaafuta vitu vyao niviganye zewe na niahende nilondavyo;

nindatsomola upanga wangu

na mkpwono wangu undaangamiza.’

¹⁰ Ela wareha phutoro naro richipiga, nago madzi ga bahari gachiabwiningiza, aho azama vilindi vya bahari dza chuma chiziho cha risasi chizamavyo kwenye madzi manji.

¹¹ Kahi za mlungu, ni mlungu yuphi ariye dza uwe, Mwenyezi Mlungu? Utakatifuo tauwezekana,

mahendogo ga nguma ganahutishira,

mambo makulu uhendago uwe, ganahuangalaza.

¹² Wahumira nguvuzo na tsi ichimiza maadui gehu.

¹³ Kpwa mendzwayo isiyosika undalongoza nyo atu urioakombola.

Undaalongoza kpwa nguvuzo kuphiya kwenye makalogo matakatifu.

¹⁴ Mataifa gakasikira na ganakakama kpwa wuoga;

atu asagalao Filisti akainjira wuoga.

¹⁵ Akulu a Edomu akaogofyerwa.

Vilongozi a Moabu akagbwirwa ni wuoga mkpwulu;

atu osi asagalao Kanani akavundzika moyo.

¹⁶ Ao akagbwirwa ni wuoga na wasiwasi.

Kpwa sababu ya ukulu wa nguvuzo

anyemere zii dza dziwe,

hadi atuo urioakombola atsupe,

ee Mwenyezi Mlungu.

¹⁷ Undaareha wedze uaike dzulu ya mwangoo mwenye,

phatu ambapho uwe waphatsambula phakale makalogo,

phatu phatakatifu ambapho waphadzenga kpwa mikonoyo,

uriphophatenga kpwa kukuabudu,

uwe Mwenyezi Mlungu.

¹⁸ Nawe Mwenyezi Mlungu utawale hata kare na kare!”

¹⁹ Aiziraeli avyoga tsi kavu pho kahi-kahi ya bahari hata achivuka. Ela farasi a Farao, magariye ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie, ariphokala kahi-kahi ya bahari, Mwenyezi Mlungu wauyiza madzi ga bahari gachiabwiningiza.

²⁰ Phahi Miriamu, nabii wa chichetu, ndugungbwa wa Aruni wagbwira tamburini mwakpwe mkpwononi, na achetu anjina osi achihala tamburini zao achimlunga kuno anazipiga na kuvwina. ²¹ Na Miriamu achiaimbira wira uambao, “Muimbireni Mwenyezi Mlungu, sababu akashinda kpwa nguma, Amisiri na farasi aho akaahosa baharini.”

Madzi ga utsungu hiko Mara

²² Arip houka Bahari ya Shamu, Musa waalongoza Aiziraeli hadi achiinjira jangbwa ra Shuri. Asafiri siku tahu ko jangbwani, bila kuona madzi. ²³ Aphiya hadi achifika phatu phoihwa Mara, ambako aona madzi, ela gakala ga utsungu, kpwa hivyo taayaweza kuganwa. (Hicho ndicho chisa cha phatu hipho phaihwa Mara, manage Chieburania ni utsungu.) ²⁴ Aiziraeli amnung’unikira Musa na achimuza, “Vino hundanwani?”

²⁵ Musa wamvoya Mwenyezi Mlungu kpwa moyowe wosi, naye achimuonyesa Musa chipande cha muhi, ambacho wachitabwisa ndani ya madzi, nago gachikala manono kunwa.

Hipho Mara, Mwenyezi Mlungu waapha Aiziraeli amuri na malagizo. Achiapima, ²⁶ achiamba, “Mchiphundza sauti yangu kpwa makini na kuhenda garigo sawa, na mchiphundza amuri na kulunga malagizo gangu, sindakureherani makongo dza nriogarehera Amisiri. Mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ambaye nkukuphozani.”

²⁷ Bada ya kuuka Mara, Aiziraeli afika Elimu, ambako kala kuna vidzuko kumi na viiri na mitende mirongo sabaa na achichita kambi phephi na go madzi.

16

Mlungu anaapha Aiziraeli makpware na Manna

¹ Aiziraeli osi auka Elimu, na siku ya kumi na tsano ya mwezi wa phiri bada ya kutuluka Misiri, afika jangbwa ra Sini, ambaro ri kahi-kahi ya Elimu na Sinai. ² Hiko jangbwani Aiziraeli osi amnung’unikira Musa na Aruni ³ nyo Aiziraeli achiaambira, “Baha kala Mwenyezi Mlungu wahuolaga ko Misiri. Kuko kala hunaweza hukarya

nyama na chakurya chinji hutakavyo. Ela mwahureha hiku jangbwani muuhirise na ndzala.”

⁴ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Nindakutsopozerani chakurya kula mlunguni dza mvula. Ni lazima atu atuluke chila siku akahale chakurya cha kutosha siku iyo. Hivyo nindakala naapima ili nimanye ichikala andalunga malagizo gangu. ⁵ Ela chila siku ya sita, atu atsole chakurya cha kutosha siku mbiri, na achitayarishe.” ⁶ Phahi Musa na Aruni aambira Aiziraeli osi, “Rero dziloni mundamanyanya kala Mwenyezi Mlungu ndiye ariyekutuluzani kula Misiri. ⁷ Ligundzu mundaona mwanga wa Mwenyezi Mlungu, kpwa sababu akasikira chiriro chenu mrichomririra. Msihuririre swiswi, mana naswi si chochosi mbere za Mlungu.” ⁸ Tsona Musa achiamba, “Dziloni Mwenyezi Mlungu andakuphani nyama, na ligundzu andakuphani chakurya chanjina murye mvune. Mlungu wasikira chiriro mrichomririra. Kpwa sababu swino si chochosi, mwimwi kala tamnung’unikira swiswi, ela kala munamnung’unikira Mwenyezi Mlungu.”

⁹ Ndipho Musa achimuambira Aruni, “Aambire Aiziraeli osi edze aime mbere za Mwenyezi Mlungu, mana akasikira chiriro chao.” ¹⁰ Aruni ariphokala anagomba na Aiziraeli, osi agaluka uphande wa jangbwani, na achiona mwanga wa Mwenyezi Mlungu ukatsembuka inguni. ¹¹ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ¹² “Nikasikira manung’uniko ga Aiziraeli, kpwa hivyo aambire kukala dziloni andarya nyama na ligundzu andarya chakurya hata amvune. Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.”

¹³ Dziloni riro, makpware gakpwezda kpwa unji gachibwiningiza kambi yosi, na ligundzure kuchikala na manena kuzunguluka kambi. ¹⁴ Manena higo gariphouka pho photsi phasala utu wembamba urioonekana dza vipande vya barafu. ¹⁵ Aiziraeli ariphouona auzana, “Ura ni utu wani?” Sababu kala taamanyanya nini. Musa achiambira, “Hichi ni chakurya ambacho Mwenyezi Mlungu akakuphani murye. ¹⁶ Mwenyezi Mlungu akalagiza muhenda hivi, ‘Chila mutu naakatsole chakurya cha kutosha nyumbaye. Naatsole pishi* mwenga ya chakurya kpwa chila mutu ariye mwakpwe hemani.’ ”

¹⁷ Aiziraeli ahenda dza arivyoambirwa. Anjina atsola chinji na anjina achitsola chichache. ¹⁸ Yuya ariyekusanya vinji, kayakala na masaza, na yuya ariyekusanya vichache, kayaphungukirwa. Chila mutu watsola chiasi cha kumkola, kpwa sababu wachipima na pishi. ¹⁹ Ndipho Musa achiambira, “Takuna mutu yeyesi ndiyeruhusiwa kuika chakurya hadi ligundzu.” ²⁰ Ela anjina taayaphundza malagizo ga Musa. Asaza chakurya hadi ligundzu, ela iriphofika ligundzu chichikala chikavunda na china mabulu. Musa ariphogamanyanya watsukirwa sana. ²¹ Chila mutu ligundzu-ligundzu kala achiphya achatsola chakurya chiasi alondacho. Dzuwa ririphokala kali, chakurya ambacho kala tachtisorerwe, chabubudzika.

²² Siku ya sita Aiziraeli atsola-tsola kano mbiri zaidi, atsola pishi mbiri kpwa chila mutu. Vilongozi a Aiziraeli akpwendasema na Musa, ²³ naye achiambira, “Mwenyezi Mlungu walagiza hivi, ‘Muhondo ni Siku ya Kuoya, siku takatifu ya Mlungu. Phahi, rero ochani mlondacho kuocha na mjite mlondacho kujita. Chochosi ndichosala, chiikeni hadi muhondo.’ ” ²⁴ Phahi, aika chakurya chosala hadi siku ya phiri, viratu Musa arivyolagiza, tachiyavunda wala kuhenda mabulu. ²⁵ Musa achiamba, “Ryani chakurya chosala, kpwa sababu rero ni Siku ya Kuoya, yotengbwa ya Mwenyezi Mlungu, na tamundaphiya mchaona chakurya hiko jangbwani rero. ²⁶ Ni lazima mtsole chakurya siku siku, ela siku ya sabaa ni Siku ya Kuoya, na takundakala na chakurya.”

²⁷ Siku ya sabaa atu anjina aphiya vivyo kpwendalola chakurya, ela taayaona chitu. ²⁸ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Hadi rini tamundalunga amuri na malagizo gangu? ²⁹ Kalani mchimanya Mwenyezi Mlungu wakuphani Siku ya Kuoya. Ndiyo mana siku ya sita nkukuphani chakurya cha siku mbiri. Chila mmwenga ni ahurire phakpwe kaya siku ya sabaa; mutu naasiuke phakpwe kaya siku ya sabaa.” ³⁰ Kpwa hivyo Aiziraeli aoya siku ya sabaa.

³¹ Chira chakurya Aiziraeli achiha “Manna,”† ambacho kala ni chereru dza mbeya ya muhama mwereru na mtswanowe kala ni dza vipande vya mkpwahe uriotiwa asali. ³² Musa achigomba na Aiziraeli achiamba, “Mwenyezi Mlungu akalagiza kukala huike pishi mwenga ya mana huikiire vivyazi vyedzavyo, ili edze aone chakurya

16:4 16:4 Johana 6:31   **16:15** 16:15 1 Akorintho 10:3   * **16:16** 16:16 Pishi ni chipimo ambacho kala chichipimirwa mtsere, ambacho ni kama kilo mbiri.   **16:18** 16:18 2 Akorintho 8:15   **16:23** 16:23 Kutsama 20:8-11   **16:31** 16:31 Isabu 11:7,8   † **16:31** 16:31 Manna kpwa Chieburania manage ni, Ni utu wani?

hurichoheva ni Mlungu hiko jangbwani hipho ariphohutuluza kula Misiri.”³³ Phahi, Musa wamuamba Aruni, “Hala nyungu na utiye pishi mwenga ya manna, na uyiike mbere za Mwenyezi Mlungu ikale kumbukumbu kpwa vivyazi vyedzavyo.”³⁴ Phahi, Aruni wahala manna achiyiika, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. Badaye achiiitiya ndani ya Sanduku ra Ushaidi,[‡] ili ikale indaikpwato.

³⁵ Aiziraeli arya manna kpwa miaka mirongo mine, hadi achifika tsi yohenda makalo. Arya manna hadi ariphofika miphaka ya Kanani, ambako akpwendahenda makalo.
³⁶ (Chipimo chiihwacho efa ni sawa na pishi kumi.)

17

Mbarara inatuluza madzi

¹ Aiziraeli osi auka kula jangbwa ra Sini, achinyendeka kula phatu phamwenga hadi phanjina dza Mwenyezi Mlungu arivyolagiza. Achita kambi Refidimu, ela kala taphana madzi ga kunwa. ² Kpwa hivyo atu amugombera Musa achimuamba, “Huphe madzi ga kunwa hunafwa na chiru.” Musa achiamba, “Kpwa utu wani munanidemurira mimi? Mbona munamjeza Mwenyezi Mlungu?” ³ Ela Aiziraeli akala na chiru kuko, na achinung’unikira Musa. Amuamba, “Kpwadze wahutuluza Misiri phamwenga na ana eh u na mifugo yehu ili wedze huolage na chiru?” ⁴ Ndipho Musa achimririra Mwenyezi Mlungu achiamba, “Atu hano mino nindaahendadze? Mana phapho achiphofika taakure na kunipiga mawe.” ⁵ Mwenyezi Mlungu wamjibu Musa achimuamba, “Tsupa mbere za atu osi, uphiye phamwenga na atumia anjina a Iziraeli chisha tsukula mwako mkpwononi ndatayo uriyohumira kupigira madzi ga muho wa Naili. ⁶ Nindaima mbere zenu kpwenye mbarara hiko mwango wa Horebu. Nawe piga iyo mbarara na madzi gandatuluka ili atu anwe.” Phahi, Musa wahenda hivyo mbere za atumia a Iziraeli. ⁷ Phatu hipho phatungbwa dzina phachiuhwa Masa na Meriba,^{*} sababu Aiziraeli anung’unika na achimjeza Mwenyezi Mlungu ariphouza, “Ela kpweli ye Mwenyezi Mlungu a phamwenga naswi?”

Aiziraeli anaturya Aamaleki

⁸ Wakati uho, kpwapwedza atu aihwao Aamaleki achedzapigana na Aiziraeli pho Refidimu. ⁹ Musa achimuamba Joshuwa, “Tsambula alume kahi-kahi yehu akapigane viha na Aamaleki. Nami muhondo nindaima dzulu ya chirere cha mwango, kuno nkgbwira hira ndata ya kuhendera vilinje vya Mlungu mwangu mkpwononi.” ¹⁰ Kpwa hivyo Joshuwa wahenda dza Musa arivyomlagiza na achipigana na Aamaleki. Musa, Aruni na Huri achikpwera dzulu ya hura mwango. ¹¹ Ichikala wakati wosi Musa ariphounula mkpwonowe dzulu, Aiziraeli kala anaturya na ariphoutsereza Aamaleki kala anaturya. ¹² Ela mikono ya Musa yaremwa. Hipho Aruni na Huri amsengezera dziwe naye achirisagarira. Nao achiima hiku na hiku achimgbwira mikonoye na achiyiunula hadi dzuwa richitswa. ¹³ Kpwa njira iyo Joshuwa waashinda Aamaleki osi tsetsetse. ¹⁴ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Dzambo hiri chirohendeka rero riandike chitabuni, ili rikale kumbukumbu kpwa atu. Tsona hakikisha Joshuwa akasikira kukala nindaangamiza Aamaleki duniani hata ayalwe tsetsetse.” ¹⁵ Musa wadzenga phatu pha kulavira sadaka achiphaiha, “Mwenyezi Mlungu ndiye bendera yangu.”[†] ¹⁶ Musa achiamba, “Tunuleni dzulu yo bendera ya Mwenyezi Mlungu. Mwenyezi Mlungu andaenderera kupigana na Aamaleki chivyazi hadi chivyazi.”

18

Jethiro ayamjambosa Musa

¹⁻⁴ Kabila ya kuuya Misiri kutsamiza Aiziraeli, Musa kala asegere hiko Midiani phamwenga na mtsedzawe Jethiro, ariyekala mlavyadzi-sadaka wa Midiani. Wakati hinyo Musa waphaha ana airi a chilume na mchewe Zipora. Mwana mmwanga, achimuiha Gerishomu,^{*} mana waamba, “Nákala mjeni tsi ambayo siyo yehu.” Yuya wanjina achimuiha Eliezeri,[†] sababu ariphomphaha Musa waamba, “Mlungu wa baba

16:33 16:33 Aeburania 9:4   [‡] **16:34** 16:34 Sanduku ra Ushaidi ni sanduku malumu ambaro Mlungu waambira Aiziraeli ariike ndani ya hema ra mkpwutano, kala rina vitu vya kuatambukiza kutivywa kpwao kula Misiri na chilagane chao na Mlungu.   **16:35** 16:35 Joshuwa 5:12   **17:1** 17:1 Isabu 20:2-13   ^{*} **17:7** 17:7 Chieburania Masa manage ni kupima, na Meriba manage ni kulumbana.   **17:14** 17:14 Kumbukumbu 25:17-19; 1 Samueli 15:2-9   [†] **17:15** 17:15 Bendera yangu manage kpwa Chieburania ni kunipha ushindi.   **18:1-4** 18:1-4 Kutsama 2:21-22   **18:1-4** 18:1-4 Mahendo 7:29   ^{*} **18:1-4** 18:1-4 Gerishomu inasikirika kama neno mjeni kpwa Chieburania.   [†] **18:1-4** 18:1-4 Eliezeri Kpwa Chieburania Eliezeri, manage ni Mlungu ni mteriyadzi wangu.

wakala mteryaadzi wangu, waniokola na upanga wa Farao.” Musa ariphouya Misiri kwapendagomba na Farao, kala akamuuyiza Zipora na anae akaishi na mtsedzawe Jethiro. Ela sambi Jethiro kala akasikira gohendwa ni Mwenyezi Mlungu kpwa kuterya Musa na atu a Iziraeli ariphotuluzwa kula Misiri.

⁵ Phahi Jethiro, phamwenga na anangbwa a Musa na nine yao, akpwedza kpwa Musa kuko jangbwani, ambako kala akachita kambi phephi na mwango wa Mlungu. ⁶ Musa ariphoambwa kukala mtsedzawe phamwenga na mchewe na anae airi aredza, ⁷ Musa wakpwendamchinjira mtsedzawe, achimzamira kumupha ishima na achilamusana vinono. Achiuzana hali na badaye achimenya hemani. ⁸ Ndipho Musa achimsemurira mtsedzawe kuhusu chila chitu Mlungu arichomuhendera Farao na Amisiri kpwa ajili ya Aiziraeli. Chisha achimsemurira kuhusu tabu zoaphaha njirani na vira Mwenyezi Mlungu arivyoativya. ⁹ Jethiro wahererwa sana ariphosikira mambo gosi manono ambago Mwenyezi Mlungu waahendera Aiziraeli kpwa kuativya kula mikononi mwa Amisiri. ¹⁰ Naye Jethiro achiamba, “Naatogolwe Mwenyezi Mlungu yekutivya kula mikononi mwa Amisiri na mikononi mwa Farao, chisha achiativya atu kula mikononi mwa Amisiri. ¹¹ Vivi sambi ninamanya kukala Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu kuriko milungu yosi yanjina. Waonyesa higa kpwa kuativya Aiziraeli na mateso ga Amisiri, ambao kala akaabera.” ¹² Chisha Jethiro, mtsedza wa Musa wamlavira Mlungu sadaka ya kuochwa na sadaka zanjina. Aruni na atumia a Iziraeli akpwedzarya mikaha phamwenga naye mbere za Mlungu.

*Jethiro anamshauri Musa
atsambule aamuli*

¹³ Kuriphocha, Musa kama kawaidaye wasagala kuamula kesi za atu. Atu kala achimzunguluka kumgodzera hangu ligundzu hadi dziloni. ¹⁴ Jethiro ariphoona chila chitu ambacho Musa kala anahendera atu, wauza, “Ni mambo gaphi gano uhenderago atu? Kpwadze unasagala na atu anakuzunguluka kula ligundzu hadi dziloni?” ¹⁵ Musa wamjibu achimuamba, “Nkuhenda hivi kpwa sababu atu nkpwedza kpwangu ili aphahe kumanya Mlungu alondavyo. ¹⁶ Wakati achikosana nkpwedza kpwangu, nami nkulavya uamuli wa mutu na myawe, na nkuafundza malagizo na shariya za Mlungu.”

¹⁷ Jethiro wamjibu Musa achimuamba, “Higo uhendago ni manono ela tagahendwa hivyo. ¹⁸ Uwe na hinya atu akulungao mundadziremweza, mana kazi hino ni ngumu kundaiturya macheyo. ¹⁹ Sambu niphundza nikuphe ushauri wangu, naye Mlungu naakale phamwenga nawe. Uwe undakala mgombadzi wa atu hinya mbere za Mlungu, na undareha matatizo gao kpwa Mlungu. ²⁰ Ni lazima uafundze amuri na malagizo ga Mlungu, na uaambire vyo alondwavyo kusagala na kuhenda. ²¹ Ela tsambula atu ambao ana uwezo wa kulungoa ayawao kahi ya aha atu, atu amuogophao Mlungu, atu aaminifu asiolonda kuhongbwa, atu dza hinyo aike akale vilongozi a makundi ga atu elufu-elufu, ga atu gana-gana, ga atu mirongo mitsano-mitsano na ga atu kumi-kumi. ²² Hinyo ndio ndiokala aamuli kukata kesi za atu chila wakati, naakurehere kesi ngumu, ela kesi ndide-ndide naazimale enye. Kpwa njira hino andaweza kukuterya kaziyo. ²³ Uchihenda hivyo na ikale ndivyo Mlungu alondavyo, kundadziremweza na atu osi andaweza kuuya madzumbani na amani.”

²⁴ Musa waphundza arigoambirwa ni mtsedzawe na achilunga dza arivyoshauriwa ni mtsedzawe. ²⁵ Musa watsambula atu ario na uwezo kula kpwa Aiziraeli osi, na achiahenda akulu a makundi ga atu elufu-elufu, ga atu gana-gana, ga atu mirongo mitsano-mitsano na ga atu kumi-kumi. ²⁶ Nao ahenda kazi iyo ya kuamula wakati wosi. Malau makulu agarehera Musa ela madide agaamula enye. ²⁷ Badaye Musa walagana na mtsedzawe, na phapho Jethiro achiuya kpwa Midiani.

19

*Aiziraeli anapiga kambi
Mwango Sinai*

¹⁻² Aiziraeli ariphovundza kambi yao Refidimu, anyendeka hata achiinjira jangbwa ra Sinai, na achichita kambi mbere ya nyo mwango Sinai. Phapho afika siku ya kpwandza ya mwezi wa hahu, hangu ariphotuluka tsi ya Misiri. ³ Phahi Musa wakpwera dzulu ya mwango kpwendakutana na Mlungu. Mwenyezi Mlungu achimuiha kula ko mwangoni, achimuamba, “Phiya ukaambire uvuyazi wa Jakobo, hinyo Aiziraeli, hivi: ⁴ Mwimwi mwaona nrivyoahendera Amisiri, na vira vyokutsukulani dza kozi ritsukulavyo anae wakati rinauruka, na nchikurehani hiku kpwangu. ⁵ Sambu muchiniogopha chikamilifu

na kugbwira chilagane changu, mundakala hazina yangu ya samani kahi ya mataifa gosi. Dzagbwe dunia yosi hino ni yangu, ⁶ ela mwimwi kpwangu mundakala ufalume wa alavyadzi-sadaka, taifa takatifu.' Haya kaabaze maneno higa nyo Aiziraeli."

⁷ Phahi Musa watsrerera kula mwangoni na achendakusanya phamwenga vilongozi a Aiziraeli na achiaambira chila chitu dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu edze aambire. ⁸ Ndipho atu osi achijibu, chivyamwenga achiaamba, "Hundahenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu akahulagiza." Naye Musa achendasema kpwa Mwenyezi Mlungu vyokala atu akagomba. ⁹ Mlungu achimuamba Musa, "Nindakpwedza kpwenu ndani ya ingu ziho, ili anisikire nigombago nawe na akukuluphire siku zosi." Musa ariphophiya kpwendamuambira Mwenyezi Mlungu gara garigogombwa ni atu, ¹⁰ na Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Uya kpwa nyo atu ukaatakase hino rero na muhondo, na afule nguwo zao ¹¹ ili akale tayari kukutana nami, mana kesho kutwa mimi Mwenyezi Mlungu ndatserera dzulu ya Mwango Sinai, kuno atu osi ananiona. ¹² Kaike mphaka kuzunguluka mwango ili atu asiutsapike na uaambire, asiambuke mwango wala asiugute. Mutu yeyesi ndiyeguta nyo mwango, ni lazima aolagbwe. ¹³ Andapigbwa mawe ama alatswe, bila ya mwiriwe kugutwa ni yeyesi. Shariya hino ni ya binadamu osi na nyama, ni apigbwe mawe hata afwe. Ela gunda richipigbwa vivyo kpwa vivyo, atu ni edze pho mphakani."

¹⁴ Ndipho Musa achitserera kula ko mwangoni, achendaatakasa atu, nao achifula nguwo zao, ¹⁵ na Musa achiaambira, "Dzitayarisheni kpwa yo siku ya wairya, na muda hinyo alume asilale na achetu ao."

¹⁶ Kuriphocha yo siku ya hahu kpwakala na chiguruguru na limeme, na ingu ziho richibwiningiza nyo mwango. Gunda richipigbwa kpwa raka ra dzulu sana hata atu osi pho kambini achikakama. ¹⁷ Phahi Musa waalongoza kula kambini ili akutane na Mlungu, nao achiama tsini ya mwango. ¹⁸ Mwango Sinai kala ukabwiningizwa ni mosi, sababu Mwenyezi Mlungu kala akatserera dzuluye dza moho. Mosi wa moho hinyo wafuka kuphiya dzulu dza mosi wa iyi kulu sana na mwango* wosi uchikakama kpwa nguvu. ¹⁹ Nyo mriro wa gunda uriphozidi kukala mkpwulu, Musa wagomba na Mlungu, na Mlungu achimjibu na sauti ya chiguruguru.

²⁰ Mwenyezi Mlungu ariphotserera dzulu ya Mwango Sinai, wamuiha Musa, naye achiphiya ko dzulu ya mwango. ²¹ Musa ariphofika kuko, Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Tserera ko tsini ukaambire nyo atu asitsupe mphaka ili kpwedzanilola mimi Mwenyezi Mlungu, mana achienda vivyo anji aho andafwa. ²² Hata nyo alavyadzi-sadaka ambao nkpedwa phephi na Mwenyezi Mlungu, ni adzitakase, bila ya kuhenda vivyo nindaatiya adabu." ²³ Na Musa achimuamba Mwenyezi Mlungu, "Atu taaweza kuufikira Mwango Sinai, kpwa sababu uwe mwenye wahukanya uchiamba, 'Tkanimiphaka kuzunguluka mwango, ukale mwango wangu mtakatifu.'" ²⁴ Mlungu achimjibu achimuamba, "Haya tserera ukamuhale Aruni wedze naye. Ela alavyadzi-sadaka na atu osi asikale na lazima kutsupa mphaka, kpwedza hiku dzulu niriko mimi Mwenyezi Mlungu, ama nindaatiya adabu." ²⁵ Kpwa hivyo Musa watsrerera hata ko tsini kokala na nyo atu achendaambira atu vyokala akalagizwa ni Mlungu.

20

Shariya kumi za Mlungu

¹ Mlungu wagomba maneno higa achiamba, ² "Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu, nriyekutuluzwa tsi ya Misiri, urikokala u mtumwa.

³ "Usiabadu milungu yanjina isiphokala mimi.

⁴ "Usidzitegezere chizuka cha kutsonga au chitu cha kuiga chitu chochosi chiricho dzulu mlunguni ama photsi duniani ama chikalacho madzini. ⁵ Usivisujidiye wala kuviabudu, kpwa sababu mimi, Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ni Mlungu mwenye wivu. Nindatiya adabu ana kpwa dambi za ise zao, hadi chivyazi cha hahu na cha ne cha hara arionimena. ⁶ Ela nkuonyesa mendzwa isiyosika kpwa maelufu na elufu ga hara animendzao na kugbwira amuri zangu.

⁷ "Usirihadze dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguo bure. Mana yeyesi anayehadza dzina rangi bure, mimi Mwenyezi Mlungu nindakuolanga kukala u mkpwosa.

⁸ "Itambukire Siku ya Kuoya na uihende takatifu. ⁹ Henda kazi zo ni na mambogo

19:6 19:6 Maono 1:6; 5:10   **19:12** 19:12 Aeburania 12:18-20   **19:16** 19:16 Maono 4:5   **19:16** 19:16 Kumbukumbu 4:11-12   * **19:18** 19:18 Maandiko ganjina ga Chieburania na hata ga Chiyunani ganaamba atu. **20:4** 20:4 Kutsama 34:17; Alawi 19:4; 26:1; Kumbukumbu 4:15-18; 27:15   **20:5** 20:5 Kutsama 34:6-7; Isabu 14:18; Kumbukumbu 7:9-10   **20:7** 20:7 Alawi 19:12   **20:8** 20:8 Kutsama 16:23-30; 31:12-14   **20:9** 20:9 Kutsama 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Alawi 23:3

gosi kpwa muda wa siku sita, ¹⁰ ela siku ya sabaa ni Siku ya kuoya kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo. Siku iyo usihende kazi yoyosi, uwe phamwenga na mwanao mlume au mwanao mchetu, mtumishio mlume au mtumishio mchetu, ng'ombeyo, pundao au nyamao yeyesi, piya mjeni asagalaye phako kaya. ¹¹ Mana kpwa siku sita, Mwenyezi Mlungu waumba mlunguni, duniani, baharini na vyosi virivyo mumo. Achioya siku ya sabaa, ndiyo mana Mlungu wajaliya yo Siku ya Kuoya na achiienda takatifu.

¹² "Ishimu sowe na mayoo, dza vira mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, nrivyokulagiza, ili maishago gakale mare na uongokerwe kpwenye tsi ambayo mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo nakupha.

¹³ "Usiolage.

¹⁴ "Usizini.

¹⁵ "Usiye.

¹⁶ "Usimzige myao na dzambo ra handzo.

¹⁷ "Usimizire mahe nyumba ya myao. Usimizire mahe mkpwaza myao, wala mtumishiwe mlume au mtumishiwe mchetu, au ng'ombeye, au pundawe, au chitu chochosi aricho nacho jirano."

¹⁸ Atu ariphosikira chiguruguru na gunda na kuona limeme na mwango unatuluza mosi, akakama kpwa wuoga, achiima kure ¹⁹ na achimuamba Musa, "Huambire gosi agombago Mlungu, naswi hundasikira, ela usiriche Mlungu akagomba naswi sedze hukafwa." ²⁰ Phapho Musa achiajibu hara atu achiamba, "Msiogophe! Mlungu akedza kukujezani ili mdine kumuogopha na akuhendeni msihende dambi." ²¹ Phahi atu aima kure sana, wakati Musa ariphorisengerera rira ingu dziru ziho, arimokala Mlungu.

²² Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Kaambire Aiziraeli kukala, 'Si mkaona enye vyo nchivyogomba namwi kula mlunguni!'" ²³ Haya phahi, sedze mkadzitengezera milungu yanjina ya feza na ya zahabu mkanitsanganya nayo.

²⁴ " 'Nidzengerani phatu pha kulavira sadaka pha ulongo, na muhale ng'ombe na mbuzi na mang'ondzi genu mkanilavire sadaka za kuochwa na sadaka za amani dzulu ya hipho phatu pha kulavira sadaka. Nami phatu phophosi ndiphophatsambula ili niabudiwe nindakpweza kpweni nikujaliyeni. ²⁵ Ela phahi chitu chimwenga ni hichi, mndiphokala munanidzengerera phatu pha kulavira sadaka pha mawe, msiumire mawe ga kutsongbwa, mana mchihumira chifwaya chochosi dzulu ya hipho phatu pha kulavira sadaka mundaphahenda phakale najisi. ²⁶ Tsona mchidzenga phatu pha kulavira sadaka msiphadzenge ngazi za kupandira dzulu, sedze kala mutu anapanda nguwoze zikafwenuka akakala chitsaha hipho phatu pha kulavira sadaka.' "

21

Malagizo kuhusu atumwa

¹ Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, "Higa ndigo malagizo ndigoaphirikira ana a Iziraeli: ² Mutu achigula Mueburania myawe akale mtumwa, phahi mtumwa hiye andahumika miaka sita, ela mwaka wa sabaa uchiinjira ni arichwe akale huru bila kuripha chochosi. ³ Ichikala wakati unamgula kala ni mndzaka andauka macheye, ela ichikala kala ana mchetu kare andauka na mchewe. ⁴ Na ichikala wakati unamgula kala ni mndzaka, ela uchedza mlóza uwe hata achivyala ana, hiye mchetu phamwenga na anae osi ni ako, hiye mlume andauka macheye. ⁵ Ela hiye mtumwa achigomba wazi kukala, anakumenda uwe tajiriwe, phamwenga na mchewe na anae hata kalonda kuuka pho phako akakala huru, ⁶ undamuhala uphiye naye mbere za Mlungu. Uchifika hiko muimise mryangoni ama chizingiti cha mryango, uhale mwityo umuombole sikiro, naye andakala mtumwao maishage gosi. ⁷ Mutu achikuguzira mwanawe mchetu akale mtumwao, usimrichire huru dza vira atumwa alume arichirwavyo. ⁸ Ichikala uwe uchiyemgula kala unalonda akale mcheo, halafu asikuhamire, undamricha akombolwe ni ise. Uwe tajiriwe kuna ruhusa ya kumguza kpwa makabila, kpwa sababu undakala ukamvundzira ishimaye. ⁹ Ela napho wangula ili umlóze mwanao, phahi undamharira avi ni mwanao mchetu. ¹⁰ Mutu achilóla

20:11 20:11 Mwandzo 2:1-3; Kutsama 31:17 **20:12** 20:12 a Kumbukumbu 27:16; Mathayo 15:4; 19:19; Mariko 7:10; 10:19; Luka 18:20; Aefeso 6:2; b Aefeso 6:3 **20:13** 20:13 Mwandzo 9:6; Alawi 24:17; Mathayo 5:21; 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9; Jakobo 2:11 **20:14** 20:14 Alawi 20:10; Mathayo 5:27; 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9; Jakobo 2:11 **20:15** 20:15 Alawi 19:11; Mathayo 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9 **20:16** 20:16 Kutsama 23:1; Mathayo 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20 **20:17** 20:17 Arumi 7:7; 13:9 **20:18** 20:18 Aeburania 12:18-19 **20:25** 20:25 Kumbukumbu 27:5-7; Joshuwa 8:31 **21:2** 21:2 Alawi 25:39-46

mchetu wa phiri, ni ahakikishe kukala ye wa kpwandza anamrisa, na kumvwika, na kumtimizira hakize zosi za ndowa. ¹¹ Na ichikala kandahenda hivyo, phahi hiye mchewe wa mwandzo ana uhuru wa kumricha hiye mlume bila kuripha chitu chochosi.”

Malagizo kuhusu kondo

¹² Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Mutu achimpiga myawe achimuolaga, naye naaolagbwe. ¹³ Ela ichikala kamuolagire kusudi, ela Mlungu akarikubaliya, naachimbire aphiye kpwatu ndikoatsamburira atu dza hinyo. ¹⁴ Ela ichikala akamuolaga myawe kusudi, hata akachimbirira phatu nilavirwapho sadaka, mtuluzeni mkamuolage vivyo. ¹⁵ Ndiyempiga ise au nine naaolagbwe. ¹⁶ Mutu achimteka myawe achinguza akale mtumwa, au agbwirwe achere naye, naaolagbwe. ¹⁷ Amlaphizaye ise au nine ni aolagbwe. ¹⁸ Napho atu airi akakosana, na mwenga atsole dziwe ampige myawe, au ampige ngumi amlumize hata akale kaweza kutuluka kondze, ¹⁹ chisha aweze kugbwira fwimbo atuluke kondze, iye chiyempiga kandatiywa adabu. Ela ni amriphe hizo siku zosi arizokala chitandani na ahakikishe kukala andamrarisa hadi aphole tsetsetse. ²⁰ Mutu achimpiga fwimbo mtumwawe mlume au mchetu hata afwe. Iye ni atiywe adabu. ²¹ Ela hiye mtumwa achikala kpwa siku mwenga au mbiri ndipho achifwa, hiye mwenye mtumwa asitiywe adabu kpwa sababu iye mtumwa ni maliye mwenye. ²² Napho alume anaheha, na katika kuheha kpwa amlumize mchetu mwenye mimba hata avoromose,* ela akale taamlumizire zaidi ya hiko kuvoromosa, ye mkosa andaripha ndivyoambwa ni mlume wa hiye mchetu, na kulengana na aamuli ndivyoamula. ²³ Ela ichikala hiye mchetu akalumira kutsupa hiko kuvoromosa, phahi hiye achiyegahenda andaripha uhai kpwa uhai, ²⁴ dzitso kpwa dzitso, dzino kpwa dzino, mkpwono kpwa mkpwono, lwayo kpwa lwayo, ²⁵ chirona cha moho kpwa chirona cha moho, jaraha kpwa jaraha, kuvwarurwa kpwa kuvwarurwa. ²⁶ Mutu achimpiga mtumwawe mchetu au mlume hadi achimuombola dzitso, naamrichire huru kpwa sababu ya hiro dzitso. ²⁷ Tsona mutu achimpiga mtumwawe mchetu au mlume hata achimng’ola dzino, iye naye naamrichire huru kpwa sababu ya hiro dzinore.”

Malagizo kuhusu mifugo

²⁸ Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba “Ng’ombe ichipiga mutu hadi ichimuolaga, naipigbwe mawe hata ifwe, na msiirye; ela iye mwenye ng’ombe andakala kana makosa. ²⁹ Ela ichikala iyo ng’ombe ikabara kupiga atu na iye mwenye wakanywa ela kashuulika, ichipiga mutu tsona ichimuolaga, naipigbwe mawe ifwe, na ye mwenye ng’ombe naye ni aolagbwe. ³⁰ Ela ichikala hinyo achiolagirwa mutu wao andalonda kuriphiwa, phahi ye mwenye ng’ombe ni aariphe mara mwenga naye andakala akativya rohoye. ³¹ Lagizo hiri mundarilunga hata wakati ng’ombe ndiphokala ikaolaga mwanache. ³² Ng’ombe ichiolaga mtumwa mchetu au mlume, hiye mwenye ng’ombe andamriphe hiye mwenye mtumwa vipande mirongo mihahu vya feza, halafu yo ng’ombe ipigbwe mawe hata ifwe. ³³ Mutu achiricha dibwa bila kuribwiningiza, au achitsimba dibwa halafu achiriricha laza, alafu ng’ombe au punda wa myawe edze agbwe na afwe mumo, ³⁴ hiye mwenye hiro dibwa naamriphe pesa hiye mwenye nyama halafu iye ahale ye nyama wa kufwa. ³⁵ Ng’ombe ya mutu ichipiga ng’ombe ya mutu wanjina, ichiolaga, yo ng’ombe iriyo moyo naihalwe iguzwe, na hinyo enye ng’ombe zichizopigana aganye zo pesa, na yo ng’ombe ya kufwa nayo aganye sawa-sawa. ³⁶ Ela ichikala iyo ng’ombe inamanyikana kukala kaziye ni kupiga ng’ombe zanjina na kuziolaga, na hiye mwenye akashindwa ni kufunga, phahi hiye ng’ombe andairipha na ng’ombe, halafu ahale iyo ng’ombe ya kufwa.”

22

*Malagizo kuhusu mifugo
na vitu vyanjina*

¹ Tsona Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Mutu achigbwirwa akaiya ng’ombe, au ng’ondzi, au mbuzi na akaitindza au akaiguza, ni ariphe ng’ombe tsano badala ya mwenga, napho ni ng’ondzi, ni ariphe mang’ondzi mane badala ya mwenga.

21:12 21:12 Alawi 24:17   **21:13** 21:13 Isabu 35:10-34; Kumbukumbu 19:1-13; Joshuva 20:1-9   **21:16** 21:16 Kumbukumbu 24:7   **21:17** 21:17 Alawi 20:9; Mathayo 15:4; Mariko 7:10   * **21:22** 21:22 Kuvoromosa: Hipha Chieburania phanaweza kukala na mana ya kuvyala mwana ambaye kadzangbwephera.   **21:24** 21:24 Alawi 24:19-20; Kumbukumbu 19:21; Mathayo 5:38

²⁻⁴ “Ela ye muivi achigbwirwa naye ye nyama, andaripha kano mbiri. Napho ni ng’ombe, ni ariphe ng’ombe mbiri, napho ni ng’ondzi ni ariphe mang’ondzi mairi, na ichikala ni punda andaripha punda airi. Muivi achigbwirwa ni ariphe, na achikala kana cha kuripha, naaguzwe kama mtumwa na hizo pesa ziriphe hiro deni. Mutu achigbwirwa anavundza nyumba ya myawe usiku na achipigbwa achiolagbwa, hiye muolagi kana makosa. Ela mutu achigbwirwa muivi na mutsi halafu amuolage ana makosa na andaisabiwa kama muolagi.

⁵ “Mutu achendarisa mundani au kpwenye munda wa mizabibu halafu hinyo nyama amenye mundani mwa myawe, andaripha hasara yosi ndiyokala akamtiya hiye myawe. Andatsambula vitu vinono zaidi vya mwakpwe mundani kulengana na vitu chivyoriwa, amuphe hiye myawe.

⁶ “Mutu achitiya moho mwakpwe mundani, nao ugbwize munda wa jiraniwe uoche mtsere ambao uchere mundani, au chiofungbwa mabutsa-mabutsa, hiye achiyegbwiza moho ni ariphe hivyo vitu ndivyokala vikaphya.

⁷ “Mutu achimupha myawe pesa au vitu aikirweto, halafu hizo pesa au hivyo vitu viiye, hiye muivi achigbwirwa au achimanyikana, andaripha kano mbiri ya vitu hivyo. ⁸ Ela ichikala hiye muivi kagbwirirwe na kamanyikanire, hiye muiki naaphiye hata mbere za Mlungu na alaphe kukala kakahusika kahi za wivi hinyo. ⁹ Tsona atu airi achiheha kuhusu chitu, ikale ni ng’ombe, punda, ng’ondzi, nguwo, au chitu chochosi chirichoangamika, ambapho chila mmwenga wao anaamba nchakpwe, ahaleni muarehe mbere za Mlungu. Iye ndiyehukumiwa ni Mlungu kukala ndiye wa handzo andamripha iye myawe kano mbiri ya hicho chitu.

¹⁰ “Mutu achimfugira myawe mfugo wowosi ikale ni punda, ng’ondzi, au ng’ombe halafu mfugo hura ufwe, au ulumizwe phatu, au uiiye bila kuonewa ni mutu yeyesi, ¹¹ hiye mfugi ni aphirikpwe mbere za Mwenyezi Mlungu akaape kukala iyo mali ya myawe kayaiguta, na hiye mwenye mali naatosheke na asitake kuriphiwa. ¹² Ela hiye nyama achiiywa kula hiko kpwakpwe, naamriphe iye mwenye. ¹³ Napho achagbwirwa na akaolagbwa ni nyama a tsakani, naamuhale amrehe dza ushaidi, na asiriphe chochosi. ¹⁴ Mutu achimvoya myawe nyama akamuhendere kazi, halafu hiye nyama arumire phatu au afwe kuno mwenye kapho, hiye mvoyi ni amriphe myawe. ¹⁵ Ela napho wakati hiye nyama analumira au anafwa mwenye kala a phapho, hiye mvoyi kandaripha chochosi. Na ichikala kala akahenda kukodishwa, hiye mvoyi andaripha pesa za kukodisha macheye.”

Malagizo kuhusu atu alondwavyo kusagala

¹⁶ “Mutu achimrusa msichana ambaye kadzangbwelólwa na achimchenga-chenga hata achikala naye, naamlavire mali na amlóle. ¹⁷ Ela ichikala ise wa msichana kataki tsetsetse mwanawe alólwe ni hiye, hiye mlume naaisabu mali ya msichana amuphe ise. ¹⁸ Musiriche mchetu mtsai akakala moyo bii. ¹⁹ Mutu yeyesi ndiyelala nyama, ni aolagbwe. ²⁰ Mutu yeyesi ndiyemlavira sadaka mlungu wanjina isiphokala Mwenyezi Mlungu ni aolagbwe. ²¹ Musiahendere mai ajeni, wala kuaonera, mana mwimwi namwi mwakala ajeni kpwenye tsi ya Misiri. ²² Usimuhendere mai gungu au mwanachiya. ²³ Mchiahendera mai gogosi na achiniririra kuhusu munagoahendera nindaphundza chiriro chao, ²⁴ nindatsukirwa na nikuolageni kpwa upanga, ili achetu enu nao akale magungu na ana enu nao akale anachiya. ²⁵ Uchimuaphasa mchiya kahi za atu angu, muaphase kare tu, wala usimtake fwaida dza vira aguzi a pesa ahendavyo. ²⁶ Uchihala nguwo ya myao ikale mzamana, lazima umuuyizire kabila dzuwa kutswa. ²⁷ Mana kana nguwo yanjina ya kudzbwiningiza hata ni iyo bahi, na usiphomuuyizira andadzibwiningizani? Manyi kukala achiniririra kpwa sababu ukasala na nguwoye, nindamphundza kpwa sababu mimi ni Mlungu wa mbazi. ²⁸ Usimkufuru Mlungu, wala kumlani mtawala wa atu. ²⁹ Msihende vwende kunilavira mtalo wangu kahi za mavuno genu, na uchi wenu wa zabibu. Tsona mundanipha ana enu a mwandzo alume. ³⁰ Na chila mwana ng’ombe wa kpwandza mlume, au mwana ng’ondzi, achivyalwa mricheni na nine sabaa mwenga, ela siku ya nane ichifika nlavirani. ³¹ Mwimwi mundakala atu angu atakatifu, kpwa hivyo, msirye kabisa nyama chiyeolagbwa ni nyama wa vuweni, nyama dza hinyo mundaatsuphira madiya.

23

Kuhenda irivyo sawa na haki

¹ “Usitangaze maneno ga handzo, tsona usimkanire mutu mui kpwa kumlavira ushaidi wa handzo. ² Usihende mambo mai kpwa sababu atu anji anagahenda, tsona napho unalavya ushaidi kesini, usipinge kpweli kpwa kukala atu anji anahenda vivyo. ³ Na unaphoamula kesi ya mchiya usimpendelee. ⁴ Uchiona ng’ombe au punda wa mutu usiyepahana naye akaangamika, mphirikire mwenye. ⁵ Uchimuona punda wa aduio akagbwa na mizigo na kaweza kung’oka, usimpaze ukamtsupa, phiya ukamterye kumuimisa. ⁶ Ichikala unaamula kesi ya mchiya usimlafye hakiye. ⁷ Dzitenge na maneno ga handzo tsona usiolage mutu asiye na kosa au mutu wa haki, kpwa sababu mutu mui dza iye, sindamuonera mbazi tse. ⁸ Usikubali kuhongbwa hata chidide, kpwa sababu hongo rinahenda akulu akale vipofu na kugalaza kpweli ya enye haki kukala handzo. ⁹ Musiahendere ajeni mai, mana mwimwi namwi kala mu ajeni kahi za tsi ya Misiri na mnamanya ujeni irivyo.

Malagizo kuhusu siku ya sabaa na mwaka wa sabaa

¹⁰ “Kpwa miaka sita rimani mchiguwa tu. ¹¹ Ela mwaka wa sabaa sirimeni bii ili yo minda ioye. Na chitu chochosi ndichomera na kuivwa himo mundani msichivune ili achiya aphahe chakurya, na ndivyosala arichireni nyama a tsakani amarigize. Hendani vivyo hata kpwa minda yenu ya mizabibu na ya mizaituni. ¹² Hendani kazi kpwa siku sita, ela siku ya sabaa msihende kazi ili atumwa enu, na nyama enu, na ajeni anaokuhenderani kazi nao aphahe kuoya siku iyo. ¹³ Gaga nchigokuambirani gagbwirenitona sana. Msiabudu Milungu yanjina tsetsetse, na hata kuihadza piya msiihadze.

Sikukuu tahu kulu za mwaka

¹⁴ “Mundaniusira sikukuu tahu chila mwaka. ¹⁵ Ya mwandzo ni sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira. Sikukuu iki mundayiusa mwezi wa Abibu,* kpwa sababu uho ndio mwezi muriotulukira Misiri. Wakati wa sikukuu iki mundaryi mikahe isiyotiywa hamira kpwa muda wa siku sabaa, kahi za wakati urioikpwa, kama nrivyolagiza. Mutu asedze mbere zangu mikono mihuphu bii. ¹⁶ Sikukuu ya phiri ni sikukuu ya mavuno. Sikukuu hino mundayiusa wakati mndiphovuna mavuno genu ga mwandzo ga kazi ya mikono yenu, kula mwenu mindani. Na sikukuu ya mwisho ni sikukuu ya kuvuna vitu vyosi murivyorima mwenu mindani na kuvireha kaya chila mwisho wa mwaka. ¹⁷ Na kahi ya hizi sikukuu tahu, alume osi ni edze mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Mchitsindza nyama enu ili kunilavira sadaka ya milatso, msilavye phamwenga na mikahe ya kutiywa hamira. Tsona higo marunya ga nyama mndionilavira dza sadaka kahi ya sikukuu hizo, gasisale hadi ligundzu. ¹⁹ Chila mwaka reheni mavuno genu ga mwandzo ga mwenu mindani nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Msijite mwana mbuzi na maziya ga nine.”

Malagizo na mambo ndigohenderwa Aiziraeli

²⁰ Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Lola, mimi nindahuma malaika edze akulongozeni. Naye andakurindani mwenu charoni hadi akufiseni kpwahali nirikokuikirani. ²¹ Phahi mphundzeni na muhende chila ndirokuambirani. Msimuasi, kpwa sababu iye kandakuswameheni, mana andahenda chila chitu kpwa ajili yangu. ²² Mchimphundza na kuhenda higa ninagokuambirani, nindakala mviha wa aviha enu na nindapinga anaokupingani. ²³ Phahi malaika wangu achikulongozani hadi mchifika tsi ya Aamori, Ahiti, Aperizi, Akanani Ahivi na Ajebusi, nami nchiausa, ²⁴ msisubutu kuzamira au kuhumikira iyo milungu yao, au kuiga higo mambo gao ahendago. Mwimwi ni mvundze-vundze milungu yao phamwenga na nguzo zao. ²⁵ Mchinhumikira mimi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, nindabariki chakurya chenu, nibariki madzi genu na nindakurindani na makongo. ²⁶ Takuna mchetu hata

23:1 23:1 Kutsama 20:16; Alawi 19:11–12; Kumbukumbu 5:20 **23:3** 23:3 Alawi 19:15 **23:4** 23:4 Kumbukumbu 22:1–4 **23:6** 23:6 Alawi 19:15; Kumbukumbu 16:19 **23:9** 23:9 Kutsama 22:21; Alawi 19:33–34; Kumbukumbu 24:17–18; 27:19 **23:10** 23:10 Alawi 25:1–7 **23:12** 23:12 Kutsama 20:9–11; 31:15; 34:21; 35:2; Alawi 23:3; Kumbukumbu 5:13–14 **23:15** 23:15 Kutsama 12:14–20; Alawi 23:6–8; Isabu 28:17–25 * **23:15** 23:15 Mwezi wa Abibu ni kama mwezi wa hahu au wa ne wa kalenda ya kawaida. **23:16** 23:16 Sikukuu ya mavuno Alawi 23:15–21; Isabu 28:26–31; Alawi 23:39–43 **23:19** 23:19 Kumbukumbu 26:2; Kutsama 34:26; Kumbukumbu 14:21

mmwenga kpwenye tsi yenu ndiyevoromosa au ndiyekala tasa. Tsona nindakuhendani muishi miaka minji hipha duniani. ²⁷ Atu osi mndioheha nao nindaatiya wuoga na niahende atsanganyikirwe. Nindaahenda aviha enu akuchimbireni. ²⁸ Wakati munaphiya, nindahuma mivi† mbere zenu ikatuluze hinyo Ahivi, Akanani, na Ahiti kula kahi ya iyo tsi. ²⁹ Ela atu hinyo sindaazola osi ndani ya mwaka mmwenga, sedze iyo tsi ikasala wekee bila atu, nyama a tsakani akakukarirani anji akakuyugani. ³⁰ Nindaausa pore-pore vivii hadi mkale anji a kutosha kumiliki yo tsi. ³¹ Iyo tsi ndiyokuphani indaphakana na nyika uphande wa mlauro wa dzuwa. Na uphande wa mtswerero wa dzuwa indaphakana na bahari ya kahi-kahi, Bahari ya Shamu, na muho Yufurati. Hinyo enye tsi nindaatiya mwenu mikononi namwi mundaazola auke mbere zenu. ³² Musiike chilagane nao wala na milungu yao. ³³ Msiariche akasagala phamwenga namwi kahi ya iyo tsi, sedze akakuhendani mkahenda dambi. Mana mchiabudu milungu yao phahi hinyo muhego undakala ukakugwirani.”

24

Aiziraeli anakubali kuika chilagane na Mwenyezi Mlungu

¹ Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Ndzoni hiku kpwangu, uwe phamwenga na Aruni, Nadabu, na Abihu, na atumia mirongo sabaa kahi za atumia a Iziraeli. Mchedza mundaima kure nami muniabudu. ² Uwe Musa macheyo ndiwe ndiwesengera phephi na Mwenyezi Mlungu. Atumia osi asisengere phephi, na Aiziraeli asikpwere mwango kamare.”

³ Phahi, Musa wakpwendaambira atu maneno na malagizo ga Mlungu. Atu osi achijibu chivyamwenga achiamba, “Mambo gosi ambago Mwenyezi Mlungu akagagomba hundagahenda.” ⁴ Musa waandika malagizo gosi ga Mwenyezi Mlungu. Chisha achilamuka chiti na achidzenga phatu pha kulavira sadaka tsini ya mwango na achiika nguzo kumi na mbiri za mawe. Chila nguzo kala ichiimirira mbari mwenga kahi ya mbari kumi na mbiri za Aiziraeli. ⁵ Na achiahuma barobaro a Chiiziraeli amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa na sadaka za amani za ana ndzau. ⁶ Musa wahala nusu ya mlatso wa nyama achiutiya madzayani na nusu yanjina achiitimvya-timvya phara phatu pha kulavira sadaka. ⁷ Chisha achihala Chitabu cha chilagane ambacho malagizo ga Mlungu kala gakaandikpwa, na achichisoma kuno atu anaphundza, nao achiamba, “Hundamuogopha Mwenyezi Mlungu na hundahenda chila chitu ambacho walagiza.” ⁸ Phahi Musa wahala hura mlatso mura madzayani achiitimvira-timvira hara atu. Achiamba, “Huno ni mlatso wa chilagane cha Mwenyezi Mlungu ambacho akachihenda na mwimwi kulengana na maneno higa gosi.”

⁹ Musa, Aruni, Nadabu, Abihu na atumia mirongo sabaa a Iziraeli akpwera ko mwangoni ¹⁰ na achimuona Mlungu wa Iziraeli. Phakpwe maguluni kala phana utu dza mbarara ya mawe ga samani gaihwago yakuti. Kala phanang’ala dza ko mlunguni kurivyo. ¹¹ Vilongozi hinya a Iziraeli amuona Mlungu ela waaricha moyo bila kuahenda chitu chochosi chii. Chisha hara vilongozi arya na kunwa phamwenga phapho mbere za Mlungu.

Musa dzulu ya Mwango Sinai

¹² Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Ndzo hiku kpwangu mwangoni, wedze ukale hiku nriko. Nindakupha myalawe niriyandika malagizo na shariya ili ukafundze Aiziraeli.” ¹³ Phahi Musa na Joshuwa msaidiziwe auka, na Musa achikpwera mwango wa Mlungu. ¹⁴ Kabila ya Musa kukpwera mwangoni, waambira hara atumia, “Hugodzereni phapha hadi hundiphouya. Aruni na Huri a phamwenga namwi, phahi chila ndiyekala na dzambo naambire aho.” ¹⁵ Musa ariphophiya hiko mwangoni, ingu ziho raubwiningiza, ¹⁶ na mwanga wa Mwenyezi Mlungu uching’ala dzulu ya mwango Sinai. Kpwa siku sita rira ingu raubwiningiza hura mwango, na iriphofika siku ya sabaa, Mlungu wamuiha Musa mumo inguni. ¹⁷ Aiziraeli kala anaona mwanga wa Mwenyezi Mlungu, dza moho uochao tsetsetse dzulu ya mwango. ¹⁸ Musa waenderera kukpwera dzulu ya mwango, achiinjira inguni. Naye wasala kuko mwangoni siku mirongo mine, usiku na mutsi.

† 23:28 23:28 Mana ganjina ga Chieburania ni nindaahenda amenywe ni wuoga kabila mwimwi kuafikira. 24:8 24:8 a Mathayo 26:28; Mariko 14:24; Luka 22:20; 1 Akorintho 11:25; Aeburania 10:29; b Aeburania 9:19-20 24:18 24:18 Kumbukumbu 9:9

25

Mlungu analagiza vitu vya kutengezera Phatu Phatakatifu

¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ² “Phiya ukaambire Aiziraeli anilavire sadaka ya vitu. Chila mutu ndiyelavya chituche kpwa hiyari, chiphokere. ³ Na hivi ndivyo vitu ndivyophochera kula kpwao: Zahabu, feza, shaba, ⁴ uzi wa buluu, wa zambarau na wa kundu, nguvo ya katani swafi, nyoya za mbuzi; ⁵ chingo za maturume chizotiywa rangi ya kundu, chingo za nyama wa pwani aihwaye pomboo, na mbao za muhi uihwao mshita. ⁶ Tsona asikose kureha mafuha ga zaituni ga kuasira taa, vilungo vya kutsanganyira mafuha ga utakaso na vya uvumba wa kunukato. ⁷ Tsona undaphokera mawe ga samani gaihwayo shohamu na mawe ganjina ga samani kulu ndigopamba hicho chisibao cha mlavyadzi-sadaka na chifuko cha phakpwe chifuwani.

⁸ “Achimala kureha vitu hivyo, naanitengezere Phatu Phatakatifu ili niweze kusagala phamwenga nao. ⁹ Hema hiro ridzenge na uritiye miyo kulengana na mfwano ndiokuonyesa.”

Sanduku ra chilagane

¹⁰ Mwenyezi Mlungu waenderera kugomba na Musa achimuamba, “Aambire anitengezere sanduku ra mbao za mshita. Ure wa sanduku hiro undakala mikono mihahu na nusu, upanawe ukale mkpwono mmwenga na nusu, na chimoche nacho chikale mkpwono mmwenga na nusu. ¹¹ Mundaripaka zahabu swafi kondze na ndani, halafu mrizungulusire mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu. ¹² Mchimala hivyo tengezani bangili kulu ne za zahabu, mzigbwizanye na hizo pembe za tsini za hiro sanduku, chila pembe bangili mwenga, uphande huno mbiri na uphande wanjina mbiri. ¹³ Mchila hipho, tsongani migongo ya mshita na muipake zahabu hata tse, ¹⁴ halafu myiinjize kahi za hizo bangili, lavu hiri mgongo, na lavu hiri mgongo. Iyo ndiyo mndiyotsukurira hiro sanduku. ¹⁵ Muchikala mkainjiza iyo migongo himo vihundeni siituluzeni tsona kabisa, iricheni ikale mumo. ¹⁶ Phahi nchikupha iyo myalawe miiri nriyoandika hizo shariya, kayiike ndani ya hiro sanduku ra chilagane. ¹⁷ Uchimala kuhenda hivyo, undatengeza chihi cha mbazi na zahabu swafi nacho chindakala mfwiniko wa hiro sanduku. Hicho chindakala na ure wa mikono miiri na nusu, na upana wa mkpwono mmwenga na nusu. ¹⁸ Tsona undaunda makerubi* airi a zahabu yobandwa, uaimise dzulu ya hicho chihi cha mbazi, mmwenga mkpwono wa kulume na wanjina mkpwono wa kumotso. ¹⁹ Kerubi mmwenga undamuika kanda hino, na kerubi wanjina undamuika kanda hira. Hinyo makerubi na hicho chihi cha mbazi undavigbwizanya vikale chitu chimwenga. ²⁰ Hinyo makerubi andakala akaandzula mapha gao, ili achifwinikire hicho chihi cha mbazi tsona andakala analolana kuno akabwaga matso kulola hicho chihi cha mbazi. ²¹ Phahi undahala iyo myalawe yoandikpwa hizo shariya za uhashidi ndiokupha, uyiinjize ndani ya hiro sanduku ra chilagane, halafu uhale hicho chihi cha mbazi ubwiningize. ²² Nami nindakala nchikutana na kugomba nawe pho dzulu ya cho chihi cha mbazi, kahi-kahi za hinyo makerubi airi aimireo dzulu ya hiro sanduku ra chilagane na hipho ndakupha shariya zosi za Aiziraeli.”

Meza ya kuikira mikahe ya sadaka

²³ Chisha Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Tsona undatengeza meza ya mbao za mshita. Urewe undakala mikono miiri, na upanawe ukale mkpwono mmwenga na chimoche chikale mkpwono mmwenga na nusu. ²⁴ Undaipaka zahabu swafi yosi tsetsetse, halafu uizungulusire mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu pande zosi. ²⁵ Chisha undaitengezera mimo ya upana wa inchi tahu, tsona iyo mimo nayo undaizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu. ²⁶ Undaitengezera bangili kulu ne za zahabu na chila bangili uigbwizanye na pembe mwenga ya chigulu cha yo meza. ²⁷ Zo bangili undaziika phephi na yo mimo mana ndiyo ndiyogbwiririra yo migongo ya kutsukurira yo meza. ²⁸ Uchimala kuhenda hivyo, tsonga migongo ya mshita na uipake zahabu. Iyo indakala ya kutsukurira yo meza. ²⁹ Undatengeza sahani, vikombe, majagi na vibakuli vya kulavira sadaka ya chinwadzi. Miyo hino yosi undaitengeza na zahabu swafi. ³⁰ Phahi undahala iyo meza uyiike mbere za hiro sanduku ra chilagane, halafu ukale uchiika iyo mikahe chiyolaviwa sadaka mbere zangu dzulu ya iyo meza siku zosi.”

^{25:17} 25:17 Aeburania 9:5   *   ^{25:18} 25:18 Makerubi ni viumbe vyenye mapha. Taimanyikana kala a vipi ela kala akaziba hicho chihi cha mbazi na higo mapha gao.   ^{25:30} 25:30 Alawi 24:5-8

Chinara cha kuikira taa

³¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Undaunda chinara cha kuikira taa cha zahabu swafi yobandwa. Hako ra cho chinara, mgongowe wa kahi-kahi, mafundoge na maruwage ga kuchitiya marembo, naikale chitu chimwenga. ³² Chinara hicho chindakala na panda sita, uphanda huno panda tahu na uphanda huno panda tahu. ³³ Kahi ya hizo panda sita, chila panda indakala na maruwa mahahu chigoigana na ruwa ra mlozi. Na chila ruwa, rindakala na chigongo cha kurigbwiririra. ³⁴ Hinyo mgongo wa kahi-kahi wa cho chinara cha kuikira taa undakala na maruwa mane chigoigana na maruwa ga mlozi. Chila ruwa rindakala na chigongo cha kurigbwiririra. ³⁵ Undatengeza mafundo mahahu chigoigana na ruwa ambaro taridzangwebumula, fundo mwenga tsini ya chila panda. ³⁶ Higo mafundo, na zo panda na cho chinara navigbwizanywe phamwenga ikale chitu chimwenga ambacho chikaundwa na zahabu swafi. ³⁷ Phahi uchimala kutengeza cho chinara, tengeza taa sabaa uziike dzuluye, ili zilavye mwanga seemu iriyo mbere za hicho chinara. ³⁸ Vifwaya vya kukatira utambi wa hizo taa phamwenga na visahanivye navyo navitengezwe na zahabu swafi. ³⁹ Hicho chinara cha kuikira zo taa phamwenga na vifwayavye vyosi navitengezwe na kilo mirongo mihahu na tsano ya zahabu swafi. ⁴⁰ Vitu vivi vyosi ni uvitengeze kulengana na hinyo mfwano urioonyeswa ko dzulu mwangoni.”

26

Hema ra Mlungu

¹ Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Tengeza hema ra mkpwutano kuhumira shuka kumi za katani swafi za kuhendasukpwa na nyuzi za buluu, za zambarau, na za kundu. Chisha marembo ga makerubi gafumwe kahi za hizo shuka ni mafundi amanyao vinono. ² Hizo shuka zosi ni zikale sawa-sawa. Chila shuka ikale na ure wa mikono mirongo miiri na minane, na upana wa mikono mine. ³ Hizo shuka mundazigbwizanya tsano-tsano. ⁴ Na chila shuka ya kanda kahi ya hizo shuka tsano-tsano mndizogbwizanya, mundaishonera mahandzi ga uzi wa buluu kwenye pindore. ⁵ Halani iyo shuka ya mwandzo kabisa kahi ya hizo shuka tsano za mwandzo, na iyo shuka ya mwisho kahi ya hizo shuka zanjina tsano, mziinjize mahandzi mirongo mitsano na tsano, mahandzi gaga nagalolane. ⁶ Uchila phapho tengeza vihunde mirongo mitsano vya zahabu, ndivyokala vya kugbwizanyira zo shuka. Chila shuka naigbwizanywe na yawe ili ro hema rosi rikale chitu chimwenga.”

⁷ Phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Tengeza shuka kumi na mwenga za nyocha za mbuzi. Shuka hizo undazihumira kutengeza chandaruwa chanjina ndichobwiningiza ro hema ra mkpwutano. ⁸ Zo shuka kumi na mwenga, ni zikale sawa zosi. Chila shuka ikale na ure wa mikono mirongo mihahu na upana wa mikono mine. ⁹ Undahala shuka tsano uzigbwizanye lwakpwe, na hizo shuka sita nazo uzigbwizanye lwakpwe. Iyo shuka ya sita undaikundza kano mbiri hipho mbere za ro hema. ¹⁰ Undashona mahandzi mirongo mitsano dzulu ya pindo ra iyo shuka ya mwisho kahi ya hizo shuka tsano za mwandzo, na mahandzi mirongo mitsano dzulu ya pindo ra iyo shuka ya mwisho ya zo shuka zanjina. ¹¹ Uchimala, tengeza vihunde mirongo mitsano vya shaba, na uviinjize kahi ya go mahandzi, ili ugbwizanye shuka zosi zikale dziyamba dzimwenga ra ro hema. ¹² Iyo nusu shuka ndiyosala indalewalewa uphanda wa nyuma wa hiro hema ra mkpwutano. ¹³ Hizo futi mwenga na nusu za nguwo ndizosala kahi ya hizo pande mbiri za hema iyo, ziriche zilewelewe zibwiningize hiro hema, futi mwenga na nusu lavu hiri na futi mwenga na nusu zanjina lavu hiri. ¹⁴ Ro hema undaritengezera vyandarua viiri. Chandaruwa chimwenga chindakala cha chingo za maturume ndizotiywa rangi ya kundu, na chandaruwa cha phiri, ndichokala dzulu ya cho cha mwandzo chindatengezwa na chingo swafi za nyama wa pwani aihwaye pomboo.”

¹⁵ Phahi Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Hiro hema undaritengezera mimo ya mbao za mshita, uziimise. ¹⁶ Ure wa chila mwimo undakala mikono kumi, na upana wa mkpwono mmwenga na nusu. ¹⁷ Chila mwimo undakala na vihunde viiri chivyotulukiza ndivyohumirwa kugbwizanyira yo mimo. ¹⁸ Uphande wa mwakani wa ro hema undatengezera mimo mirongo miiri, ¹⁹ na vihunde vya koloni vya kuimisira vya feza, mirongo mine. Chila mwimo undakala na seemu za koloni mbiri za feza ndizotiywa vyo vihunde vye viiri chivyotulukiza. ²⁰ Uphande wa vurini wa ro hema nako, undatengezera mimo mirongo miiri, ²¹ na vihunde vya koloni vya kuimisira vya feza, mirongo mine. Chila mwimo undakala na seemu za koloni mbiri ndizotiywa

vyo vihunde vye viiri chivyotulukiza. ²² Uphande wa nyuma wa ro hema uchioloza mtswerero wa dzuwa undautengeza mimo sita, ²³ na mimo zanjina mbiri za pembe na pembe. Mwenga pembe hino na yanjina pembe hira ko nyuma ya hema. ²⁴ Mimo hino ya pembe na pembe zisigbwizanywe ko tsini, indagbwizanywa phamwenga idiniswe ni cho chihunde cha mviringo ko dzulu kwenye. Zosi mbiri mundazitengeza za kuigana. ²⁵ Kpwa jumula, ko mtswerero wa dzuwa kala una mimo minane, na seemu za koloni kumi na sita za feza. Chila mwimo seemu za koloni mbiri.”

²⁶ Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Uchimala hivyo undatengeza maphalu kumi na tsano ga muhi wa mshita. Maphalu matsano gandakala ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa mwakani wa ro hema, ²⁷ matsano gakale ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa vurini, na matsano gakale ga kugbwizanyira yoyi mimo ya uphande wa mtswerero wa dzuwa, ambako ni nyuma ya ro hema. ²⁸ Phalu ra kahi-kahi rindatsupa mo kahi-kahi ya yoyi mimo kula kanda hadi kanda. ²⁹ Yoyi mimo phamwenga na go maphalu, undagapaka zahabu. Chisha iyo mimo undatengeza bangili za zahabu ndizofunga go maphalu. ³⁰ Ro hema ni uritengeze dza viratu nrivyokuonyesa hiko dzulu mwangoni.”

³¹ Mlungu waenderera kugomba achiamba, “Tsona undatengeza paziya. Paziya iyo undaitengeza na katani swafi ya kuhendasukpwa na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu. Paziya iyo naishonerwe marembo ga makerubi, chisha gafumwe vinono ni fundi avimanyaye. ³² Paziya iyo ichisira kushonwa, undaitsomeka dzulu ya milingoti mine ya mshita. Milingoti iyo indakala yapakpwa zahabu yosi na i kahi za vihunde vya kuimisira vya feza, na indakala ikainjizwa vihunde vya kutsomekera virivyotengezwa na zahabu. ³³ Phahi undahala iyo paziya uitsomeke kwenye hivyo vihunde vya kutsomekera, halafu ukahale hiro sanduku ra ushaidi wedze uriike nyuma ya iyo paziya, ndani ya hipho Phatu Phatakatifu Zaidi, ili iyo paziya iganye na itenge Phatu Phatakatifu kula Phatu Phatakatifu Zaidi. ³⁴ Uchila phapho, undahala hicho chihi cha mbazi ubwiningize hiro sanduku ra ushaidi ririro Phatu Phatakatifu Zaidi. ³⁵ Iyo meza ya kulavira sadaka ya mikahe, undayiika kondze ya iyo paziya, uphande wa vurini wa iyo hema, ilolane na hicho chinara cha kuikira taa hiko uphande wa mwakani wa hiro hema.

³⁶ “Hinyo mryango wa hema, undautengeza paziya ikale ndio mryango. Paziya hino indatengezwa na katani ya kusukpwato ya nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu. Kazi iyo yosi indahendafumwa na sindano. ³⁷ Tsona paziya hino undaitengeza viguzo vitsano vya mshita uvipake zahabu na uviinjize kahi za vihunde vya kuimisira vya shaba. Viguzo vino undaviinjiza vihunde vya kutsomekera vya zahabu.

27

Phatu pha kulavira sadaka

¹ “Tsona undatengeza phatu pha kulavira sadaka kuhumira mbao za mshita. Ure phamwenga na upana wa phatu hipho undakala sawa-sawa, ure mikono mitsano na upana mikono mitsano. Chimoche chindakala mikono mihahu. ² Undatengeza vihunde vine chivyotulukiza avi ni pembe kwenye pembe ne za hipho phatu pha kulavira sadaka. Vihunde hivyo vyakutulukiza navikale chitu chimwenga na pho phatu pha kulavira sadaka. Uchimala, phosi phapake shaba. ³ Halafu, undatengeza nyungu za kutiira ivu, miko, mabakuli ga shaba, uma za kudungira nyama, na visahani vya kuharira moho. Vitu hivi vyosi undavitengeza na shaba. ⁴ Tsona undatengeza waya wa shaba ndiokala na vyumba-vyumba avi ni chimia. Waya hinyo undautengezera vihunde vine vya mviringo vya shaba uvigbwizanywe na zo pembe ne za nyo waya. ⁵ Uchimala hivyo, hala nyo waya uvinjize pho phatu pha kulavira sadaka hata ufike kahi-kahi. ⁶ Chisha tengeza migongo ya mshita uipake shaba. Iyo ndiyo ndiyohumira kutsukurira hipho phatu pha kulavira sadaka. ⁷ Undaitsomeka yoyi migongo mo mwenye bangili, mmwenga hiku na mmwenga hiku wakati mnaphotsukula. ⁸ Phahi pho phatu pha kulavira sadaka undaphatengeza na mbao, tsona phandakala taphana hako wala mfwiniko. Phatengeze dza viratu urivyoonyeswa ko dzulu mwangoni.”

Malagizo kuhusu muhala

wa hiro hema

⁹ Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Ro hema ra mkpwutano ritengezere muhala. Uphande wa mwakani kundakala na shuka ambazo zichigbwizanywa jumula zindakala na ure wa mikono gana mwenga za kuzibira uphande uho wa muhala. Shuka zizo zindatengezwa na katani swafi

ya kuhendasukpwa. ¹⁰ Zo shuka zindatsomekpwā kwenye viguzo mirongo miiri, ndivyoinjizwa kwenye vihunde vya kuimisira mirongo miiri vya shaba. Ela vihunde vya kutsomekera na bangili za vyo viguzo vindakala vya feza. ¹¹ Uphande wa vurini nao undakala dza uho wa mwakani. Hizo shukaze zindakala na jumula ya ure wa mikono gana mwenga na zindagbwiririrwa ni viguzo mirongo miiri vya shaba ndivyoinjizwa kwenye vihunde vya kuimisira vya shaba. Ela vihunde vya kutsomekera na vihunde vya mvingo vindakala vya feza. ¹² Uphande wa mtswerero wa dzuwa wa hinyo uwa, undazibwa na shuka ambazo zichigbwizanywa zindakala na ure wa mikono mirongo mitsano. Shuka hizo zindagbwiririrwa ni viguzo kumi ndivyoinjizwa kwenye vihunde vya kuimisira. ¹³ Hiko uphanda wa mlairo wa dzuwa wa hinyo muhala, ambako ndiko ndikokala kpwakumenyera, nako kundakala na upana wa mikono mirongo mitsano. ¹⁴⁻¹⁵ Mryango undakala wa shuka mbiri zoganywa sawa-sawa, uphanda mmwenga kundakala na shuka ndiyoziba ure wa mikono kumi na mitsano, na uphanda wa phiri nao dza vivyo. Chila uphanda, kundakala na viguzo vihahu ndivyokala vikainjizwa kwenye makolo mahahu ga kuimisira. Viguzo hivyo ndivyo ndivyogbwiririra hizo shuka. ¹⁶ Hipo phatu pha kumenyera pha nyo muhala phandakala na paziya ya katani swafi ya kuhendasukpwa na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu. Paziya iyo indakala na ure wa mikono mirongo miiri, tsona indagbwiririrwa na viguzo vine ndivyoinjizwa kwenye makolo mane ga kuimisira. ¹⁷ Viguzo vyosi vya hinyo muhala vindagbwizanywa na vihunde vya mvingo na vihunde vya kutsomekera, na vyosi vindakala vya feza, ela vihunde vya kolo vya kuimisira vya vyo viguzo vindakala vya shaba. ¹⁸ Kpwa hivyo muhala hinyo undakala na ure wa futi gana mwenga na mirongo mitsano, na upana wa futi mirongo sabaa na tsano, na chimoche chindakala futi sabaa na nusu. Undakala na shuka zoshonwato za katani swafi ya kuhendasukpwa, na makolo ga shaba ga kuimisira vyo viguzo. ¹⁹ Miyo yanjina yosi ndiyohumika hipo hemani, hata vingi vya hema na vya nyo muhala, vyosi vindakala vya shaba.”

Mafuha ga kuasira taa

²⁰ Mlungu waenderera kugomba na Musa achimuamba, “Lagiza atu a Izraeli akurehere mafuha swafi ga zaituni kpwa ajili ya taa, ili taa hizo ziederere kuaka. ²¹ Aruni na anae ndio ndiokala achiasa hizo taa na kuziika kwenye hema ra mkpwatano kondze ya paziya ya sanduku ra chilagane. Hivi andavihenda mbere za Mwenyezi Mlungu kula dziloni hadi ligundzu. Lagizo hiri ni ra kare na kare kpwa vivyazi vyosi vya ana a Izraeli.”

28

Mavwazi ga alavyadzi-sadaka

¹ Phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Niihira mwenenu Aruni phamwenga na anae osi alume, Nadabu, Abihu, Eliazari na Ithamari, kula kahi za hinyo atu a Izraeli, ili edze ahende kazi ya ulavyadzi-sadaka. ² Undamshonera mwenenu Aruni mavwazi matakatifu ga alavyadzi-sadaka. Mavwazi higo gandamuhenda akale mnono na mwenye ishima. ³ Kaambire atu osi nriopha ufundi wa kutengeza nguwo amshonere Aruni mavwazi ndigoikirwa mbere ili ahumike kama mlavyadzi-sadaka. ⁴ Vitu ndivyotengeza ni hivi: Chifuko cha chifuwani, chisibao chire, joho, kandzu, chiremba, na mkumbuu. Hivi ndivyo vitu ndivyotengeza nduguyo Aruni phamwenga na anae alume mavwazi matakatifu, ili anihumikire kama alavyadzi-sadaka. ⁵ Kpwa hivyo andahumira nyuzi za rangi ya zahabu, za buluu, za zambarau, na piya za kundu phamwenga na katani swafi.”

Chisibao chire

(Kutsama 39:1-7)

⁶ Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Cho chisibao chire andachitengeza na nyuzi za zahabu, za buluu, za zambarau, na za kundu, na katani swafi yofumwato ni mfumi amanyaye. ⁷ Chisibao hicho chindakala vipande viiri, cha mbere na cha nyuma. Vipande hivyo vindashonwa na mikowa miiri ndiyohumirwa kuvifungira mo mafuzini wakati wa kuvwala. ⁸ Nyo mkumbuu wa cho chisibao, naushonweto dza cho chisibao. Uho nao undatengezwa na nyuzi za rangi ya zahabu, za buluu, za zambarau na piya za kundu, na katani swafi ya kuhendasukpwa. Cho chisibao undachigbwizanya na nyo mkumbuu vikale chitu chimwenga. ⁹ Chisha undahala mawe mairi ga samani gaihwago shohamu uandike madzina ga ana kumi na airi a Izraeli dzuluye. ¹⁰ Higo madzina undagaandika kuandzira mvyyere hadi mdide. Madzina sita

kpwenye dziwe mwenga na sita ganjina kpwenye hiro ranjina. ¹¹ Madzina higo ga ana a Iziraeli undagaandika dza viru mutu anayetsusa zahabu atengezavyo muhuri, halafu ugazungulusire marembo ga zahabu. ¹² Uchimala kuandika go mawe, gagbwizanye na yo mikowa ya mafuzini mwa cho chisibao, gaimirire ana osi a Iziraeli. Kpwa njira ino, Aruni andakala achireha mwakpwe mafuzini madzina gao mbere za Mwenyezi Mlungu, nago gandakala gachinitambukiza atu angu siku zosi. ¹³ Phahi uchila phapho, tengeza vifwiniko vidide viiri vya zahabu, ¹⁴ na mikufu miiri ya zahabu swafi ya kuhendasukpwa avi ni lugbwe. Chisha undahala iyo mikufu uilundzanye na hivyo vifwiniko.”

Chifuko cha chifuwani
(Kutsama 39:8-21)

¹⁵ Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Tsona undatengeza chifuko cha chifuwani cha mlavyadzi-sadaka. Chifuko hicho ni cha kumanyisira mendzwa ya Mlungu. Undachitengeza na nyuzi za zahabu, za buluu, za zambarau, za kundu na katani swafi ya kusukpwa, dza cho chisibao. Kazi hino ni ihendwe ni mutu aimanyaye. ¹⁶ Chifuko hicho chindatengezwa na chitambaa cha kukundzwa kano mbiri. Urewe undakala sawa-sawa na upanawe, kuno robo ya mkpwono, kuno robo ya mkpwono. ¹⁷ Chichisira kushonwa undachibandika miraba mine ya mawe ga samani. Mraba wa mwandzo undakala na mawe gaihwago akiki, topazi na alimasi ya kundu. ¹⁸ Mraba wa phiri undakala na mawe gaihwago zumaridi, yakuti ya buluu na alimasi, ¹⁹ mraba wa hahu, undakala na mawe gaihwago jasinito, akiki ya kundu na amethisito, ²⁰ na mraba wa ne, undakala na mawe ga zabarajadi, shohamu na jasipa. Mawe gaga gosi gandabandikpwa kpwenye vihunde vya zahabu vya mviringo. ²¹ Chila dziwe, kahi za higo mawe kumi na mairi, rindaandikpwa dzina mwenga ra madzina kumi na mairi ga ana a Iziraeli. Madzina higo gandaandikpwa dza viru mutu anayetsusa zahabu atengezavyo muhuri, na gandaimirira mbari zosi za Iziraeli.

²² “Tsona, undatengeza mikufu miiri ya zahabu swafi ya kuhendasukpwa dza lugbwe, kpwa ajili ya cho chifuko. ²³ Uchimala hivyo undatengeza pete mbiri za zahabu uzigbwizanye na iyo mitse miiri ya dzulu ya cho chifuko, chimwenga mutse hinyu, chimwenga mutse hinyu. ²⁴ Chisha undahala iyo mikufu miiri uilundzanye na hizo pete mbiri zirizo katika iyo mitse miiri ya cho chifuko. ²⁵ Hizo tsa za mikufu ziserezo undazifunga na hizo pete za marembo zirizogbwizanywa na higo mawe mairi ga shohamu himo tsani. Nawe uchihenda hivyo undakala iyo mikufu ukaigbwizanya na iyo mikowa ya mbere ya cho chisibao mo mafuzini. ²⁶ Uchila phapho tengeza pete mbiri za zahabu uzigbwizanye na iyo mitse miiri ya tsini ya cho chifuko. Mitse iyo ni ya cho chiseemu cha ndani ndicholarira cho chisibao. ²⁷ Chisha undatengeza pete mbiri tsona za zahabu, uzigbwizanye na hizo tsa mbiri za mbere, zirizo tsini ya cho chisibao, dzulu ya hinyo mkumbuu wa kushonwato. ²⁸ Phahi undahala zo pete za cho chifuko cha chifuwani uzifunge na zo pete za chisibao ili cho chifuko chisikale rejereje, ela chikaletto dzulu ya hinyo mkumbuu. Pete hizo undazifunga na uzi wa buluu. ²⁹ Kpwa hivyo, chila wakati Aruni ndiphoinjira hipo Phatu Phatakatifu, andakala phakpwe chifuwani akavwala hicho chifuko cha kumanyisira mendzwa ya Mlungu, na chihivyo andakala achinitambukiza mimi Mwenyezi Mlungu kuhusu ana a Iziraeli tsona na tsona kutsupira higo madzina garigo himo chifukoni. ³⁰ Phahi undahala higo mawe ga kumanyisira mendzwa ya Mlungu, ugainjize himo chifukoni, ili chila wakati Aruni edzapho mbere za Mwenyezi Mlungu gakale hipo phakpwe chifuwani. Kpwa hivyo siku zosi Aruni andakala achitsukula phakpwe chifuwani mendzwa ya Mlungu kuhusu atu a Iziraeli.”

Mavwazi ganjina ga alavyadzi-sadaka
(Kutsama 39:22-31)

³¹ Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Iyo kandzu ndiyovwalwa na cho chisibao naishonwe na uzi wa buluu yosi. ³² Kandzu iyo indakala na singo ya kahi-kahi, na iyo singo yosi indazungulusirwa mshono wa nyuzi sedze ikatsanika-tsanika. ³³⁻³⁴ Uchimala hivyo tengeza kengele za zahabu na marembo ga makomamanga ga kufumwa na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu, uziinjize kpwenye ro pindo ra tsini ra iyo kandzu. Hipha kengele hipha komamanga, hipha kengele hipha komamanga, hata ro pindo rosi urimale kurizungulusira kengele na makomamanga. ³⁵ Phahi indakala chila wakati Aruni ainjirapho kahi za Phatu Phatakatifu kuhumika mbere zangu mimi Mwenyezi Mlungu, andakala akavwala hiro vwazi ra uzi wa fulana, na atu andamsikira vyo ainjiravyo na vyo atulukavyo, sedze akafwa.

³⁶ “Tsona undatengeza chibamba cha zahabu swafi na uchiandike dza vira mutu anayesauwa zahabu atengezavyo muhuri, MTAKATIFU WA MWENYEZI MLUNGU. ³⁷ Uchimala hivyo hala hicho chibamba uchifunge mbere za cho chiremba na mkpwowa wa buluu. ³⁸ Phahi Aruni andakala achivwala chibamba hicho phakpwe chilanguni wakati wosi, ili akale achihala makosa ndigohendwa ni Aiziraeli dzulu ya vitu vyosi ndivyolavya sadaka takatifu kpw Mlungu, ili Mwenyezi Mlungu aweze kuvikubali.”

³⁹ Chisha Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Uchimala hivyo mfumire Aruni kandzu na chiremba na mkumbuu. Iyo kandzu na cho chiremba vindafumwa na katani swafi, nyo mkumbuu undafumwa na marenbo-marenbo. ⁴⁰ Uchimala kumshonera hiye ise yao, hinyo ana nao undaashonera kandzu za kufika pazini, mikanda, na kofiya, ili akale anono na akale na ishima. ⁴¹ Phahi higo mavwazi gosi undamvwika mwenenu Aruni na anae, halafu uamwagire mafuha na uabandikire mikono, uaike mbere zangu na uatakase ili anihendere kazi ya ulavyadzi-sadaka. ⁴² Tsona undaashonera suruwale fupi za ndani za katani avwale sedze akakala chitsaha. Suruwale hizo zindaandzira chibiruni hadi nyongani. ⁴³ Aruni na anae andavwala suruwale hizo chila ndiphoinjira kwenye hema ra mkpwutano, au kpwedza phatu pha kulavira sadaka kuhenda kazi ya ulavyadzi-sadaka kahi za Phatu Phatakatifu. Nao andahenda hivi sedze akamkosera Mlungu kpw kukala chitsaha mbereze, naye akaolaga. Na Aruni na chivyaziche chosi andalunga lagizo hiri siku zosi.”

29

*Malagizo kuhusu kuikpwa mbere
kpw Aruni na anae alume*

¹ Phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Wakati ndiphofika wa kuika mbere Aruni na anae alume, ili anihendere kazi ino ya ulavyadzi-sadaka, hala mwana ndzau na maturume mairi ambago taganavirema ugaike kanda. ² Chisha uphahe mikahe isiyo hamira, na keki zisizo hamira zirizovugbwa na mafuha, na bisikuti zisizo hamira, zakuhenda kupakpwa mafuha. Vitu hivi vyosi vikale vya kukandwa na unga wa tsiki wa nganu. ³ Undahala iyo mikahe, na hizo keki, na zo bisikuti uziinjize kaphuni, wedze nazo phamwenga na hiye mwana ndzau, na higo maturume mairi. ⁴ Tsona, uchila phapho, undamuhala Aruni na anae alume, wedze utiye madzi uaogese hipho mryango wa hiro hema ra mkpwutano. ⁵ Uchimala kuaogesa, muhale Aruni umvwike hizo nguwoze. Kpwandza kabisa undamvwika joho na kandzu ya uzi wa fulana iwvalwayo na hicho chisibao chire, halafu umvwike hicho chisibao chenye, na hicho chifuko cha lagani. Uchimala hivyo hala hinyo mkumbuu wa kushonwato umfunge himo chibiruni. ⁶ Uchila phapho hala hicho chiremba umvwike chitswani, halafu uhale hicho chibamba cha chilanguni chirichoandikpwa maneno gaambago, MTAKATIFU KPWA MWENYEZI MLUNGU uchifunge himo chirembani. ⁷ Phahi uchimala kuhenda hivyo vyosi, hala higo mafuha ga utakaso ummwagire Aruni chitswani umuinjize kwenye kazi yangu.

⁸ “Uchila phapho, nyo ana nao ahendere dza vivyo, avwike kandzu, ⁹ uafunge mikumbuu vibiruni na viremba. Na hivyo ndivyo ndivyotenga Aruni na anae kpw kuabandikira mikono ili akale alavyadzi-sadaka siku zosi.

¹⁰ “Phahi uchikala ukamala kuavwika, hala hiye mwana ndzau umrehe hipho mryango wa hema ra mkpwutano ndimokala Aruni na anae, edze aike mikono yao dzulu ya chitswache, ¹¹ halafu umtsindze phapho mbere za Mwenyezi Mlungu phapho mryango wa hema ra mkpwutano. ¹² Chisha undahala iyo milatso ya hiye mwana ndzau uigute na chala, upake pembe za phatu pha kulavira sadaka, iyo ndiyosala yosi uimwage hipho tsini ya phatu pha kulavira sadaka. ¹³ Halafu undahala higo marunya, chala cha ini, figo zosi mbiri phamwenga na marunyage, uvioche vyosi dzulu ya pho phatu pha kulavira sadaka hadi viphye tse. ¹⁴ Ela hizo nyama, chingo na ufumba wa ndzau hiye, undavihala ukavioche kondze ya iyo kambi; na iyo ndiyo sadaka ya kuusa makosa.

¹⁵ “Uchimala hivyo hala turume mwenga urirehe mbere za Aruni na anae ili aweze kuika mikono yao dzulu ya chitswa cha turume hiro. ¹⁶ Uchimala kuhenda hivyo, hala hiro turume uritsindze halafu uhale iyo milatsoye uitimvyetimvyetimvyet chila uphande wa pho phatu pha kulavira sadaka. ¹⁷ Hiro turume renye naro, undarikata-kata vipande-vipande, uhale hivyo vya ndani na marondo uvitsukutse hata viere, halafu uvihale uvikusanye phamwenga na hicho chitswa, na hivyo vipande vya nyama uviike ¹⁸ dzulu ya hipho phatu pha kulavira sadaka uvioche, mana hino ndiyo sadaka ya kuochwa

ndiyonilavira kpwa kuhendaiocha nayo ni zawadi yenye kungu nono kpwangu mimi Mwenyezi Mlungu.

¹⁹ “Uchila phapho, Aruni na anae naaika mikono yao dzulu ya chitswa cha hiro turume ranjina, kabila ya kuritsindza. ²⁰ Alafu uchikala ukaritsindza, hala seemu ya milatso umpake Aruni phamwenga na anae, chila mmwenga mupake kppenye ndewe ya sikirore ra kulume, dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume, na dzalagumbe ra chiguluche cha kulume. Iyo milatso ndiyosala undaihala utimvire-timvire hipho phatu pha kulavira sadaka chila uphande. ²¹ Chisha undahala milatso michache kula katika hipho phatu pha kulavira sadaka na mafuha machache ga kupaka, umtimvire-timvire Aruni na anae, phamwenga na nguwo zao, ili iye, na anae akale atakatifu phamwenga na nguwo zao.

²² “Phahi uchila phapho, hala higo marunya gosi ga hiro turume, yani mchira wenye marunya, na marunya ga ndanini, chala cha ini, hizo figo na marunyage na hicho chiga cha kulume (mana hiyu ndiye turume wa kuikira mbere alavyadzi-sadaka.) ²³ Tsona undafwenula iyo kaphu ya mikahe isiyotiywa hamira, iriyo pho mbere za Mwenyezi Mlungu, utuluze mkpwahe mmwenga uriokandwa na mafuha, keki mwenga, na bisikuti mwenga. ²⁴ Vitu hivi undaagbwiza Aruni na anae mwao mikononi, aviunule dzulu ili amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuunulwa. ²⁵ Achimala kuviunula vihale uvioche phamwenga na iyo sadaka ya kuochwa dzulu ya hipho phatu pha kulavira sadaka. Hino ni zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. ²⁶ Chisha, undahala iyo laga ya hiro turume ra kumuikira mbere Aruni, uchiunule dzulu ulavye sadaka ya kuunulwa kpwa Mwenyezi Mlungu. Na uho ndio ndiokala mtaloo.”

²⁷ Chisha phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Undatakasa hiro laga ndirokala rikalaviwa sadaka ya kuunula, na hicho chiga cha hiye turume wa kuaikira mbere Aruni na anae, uviike mbere ili vikale mtalo wa Aruni na anae. ²⁸ Nao ana a Iziraeli andaenderera kulavya vitu hivi kpwa Aruni na anae siku zosi. Kpwa sababu hinyu ndio ndiokala mtalo wa alavyadzi-sadaka ndiolaviwa ni Aiziraeli dza mtsango wao wa iyo sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu.

²⁹ “Siku Aruni achifwa, nguwoze takatifu za kulavira sadaka zindahalwa ufwa ni anae, nao andazivwala wakati wa kumwagirwa mafuha na kuikpwa mbere za Mlungu. ³⁰ Iye mwana wa Aruni ndiyehala phatu pha ise, andakala achivwala hizo nguwo siku sabaa wakati ainjirapho hema ra mkpwutano na kumuhumikira Mwenyezi Mlungu katika hipho Phatu Phatakatifu.

³¹ “Phahi uchikala ukamala kuika mbere hizo nyama za hiye turume wa kuikirwa mbere Aruni na anae, zijite kahi za pho Phatu Phatakatifu ³² halafu Aruni na anae azirye phamwenga na mikahe iriyo mo kaphuni, kahi za phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ³³ Navyo hivyo ndivyorya ni vitu vitakatifu, kpwa hivyo phahi, visiriwe ni mutu wanjina yeyesi isiphokala aho kare ndiokala akavihumira kuusirwa makosa na kuikirwa mbere. ³⁴ Na kpwa sababu vitu hivyo ni vitakatifu, chitu chochosi ndichosala hata ligundzu, ikale mkpwahe au nyama nachiochwe, isiriwe.

³⁵ “Iyo shuuli ya kumuika mbere Aruni na anae undaihenda kpwa siku sabaa. Nawe undaika mbere kulengana na hivyo nrivyolagiza. ³⁶ Katika hizo siku sabaa undakala uchilavya ndzau chila siku ili ikale sadaka ya makosa. Sadaka hino ndiyo ndiyotakasa hipho phatu pha kulavira sadaka, halafu undaphatenga kpwa kuphamwagira mafuha. ³⁷ Undahenda hivi chila siku hadi hizo siku sabaa zisire. Nawe uchimala hivyo, hipho phatu pha kulavira sadaka phandakala phatakatifu sana hata chitu chochosi ndichoikpwa hipho dzuluye nacho chindakala chitakatifu.

Sadaka ndiyolaviwa chila siku

³⁸ “Chila siku undakala uchilavya ana turume airi a mwaka mmwenga-mmwenga, ili akale sadaka hipho phatu pha kulavira sadaka. ³⁹ Mwana turume mmwenga undamlavya sadaka ligundzu na hiye wanjina undamlavya dziloni. ⁴⁰⁻⁴¹ Chila mwana turume ndiyemlavya ligundzu na dziloni, undamlavya phamwenga na pishi mwenga ya unga wa tsiki wa mtsere, ndiotsanganya na tupa mwenga ya mafuha ga zaituni. Tsona ulavye tupa mwenga ya uchi wenu wa zabibu ikale sadaka ya chinwadi. Vitu hivi undaviocha ili vikale sadaka yenye kungu nono kpwangu mimi Mwenyezi Mlungu. ⁴² Sadaka hino ya kuocha, indakala ichilaviwa mbere zangu mimi Mwenyezi Mlungu, pho mryango wa hema ra mkpwutano, siku zosi. Na phapho ndipho ndiphonana namwi na kugomba nawe, ⁴³ Tsona phapho ndipho ndiphonana na Aiziraeli na mwanga wangu undaphahenda phatakatifu. ⁴⁴ Nindahala hiro hema ra mkpwutano, na hipho phatu pha kulavira sadaka, nivihende vitakatifu phamwenga na Aruni na anae, ili anihendere kazi ya kulavya sadaka. ⁴⁵ Phahi chihivyo, nindasagala phamwenga na

ana a Iziraeli nami nindakala Mlungu wao. ⁴⁶ Na phapho ndipho ndiphomanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao niriyeatuluza tsi ya Misiri, ili nisagale phamwenga nao. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.”

30

Phatu pha kufukizira uvumba

¹ Chisha phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Undatsonga phatu pha kulavira sadaka pha muhi wa mshita pha kufukizira uvumba. ² Ure phamwenga na upana wa phatu hipho pha kulavira sadaka undakala sawa-sawa tse, kuno mkpwono, kuno mkpwono. Chimoche chindakala mikono miiri. Hizo pembe za hipho phatu pha kulavira sadaka zindakala chitu chimwenga na hipho phatu phenye pha kulavira sadaka. ³ Uchimala kuchitsonga, chipake zahabu swafi chosi, kuandzira dzulu, na pande zosi ne na pembe zosi. Uchimala hivyo chitengezere mkpwungo wa marembo-marembo ga zahabu kuchizunguluka. ⁴ Uchila phapho tengeza bangili ne za mviringo za zahabu uzigbwizanye na hipho phatu pha kulavira sadaka tsini ya hinyo mkpwungo, uphande huno mbiri, uphande huno mbiri. Bangili zizi ndizo ndizotiywa iyo migongo ya kutsukurira hipho phatu pha kulavira sadaka. ⁵ Uchimala hivyo, tengeza iyo migongo ya muhi wa mshita ndiyoinjizwa himo mwenye bangili za mviringo, yosi upake zahabu. ⁶ Uchimala kutengeza hipho phatu pha kulavira sadaka, pahale uphake mbere za iyo paziya iriyo phephi na hiro sanduku ra chilagane, mbere za hicho chihhi cha mbazi ambapho ndipho hundiphokala huchionana. ⁷⁻⁸ Phahi Aruni andakala achifukiza uvumba ligundzu-ligundzu aphyapho kpwendatayarisha taa, na dziloni-dziloni aphyapho kpwendaziasa. Na sadaka hino ya uvumba kpwa Mwenyezi Mlungu, indakala ichilaviwa wakati wosi katika vivyazi vyenu vyosi. ⁹ Ela phahi, msifukize uvumba wowosi usioruhusiwa, au kulavya sadaka ya chakurya au ya madzi dzulu ya hipho phatu pha kufukizira uvumba. ¹⁰ Na kpwa sababu phatu hipho pha kulavira sadaka phandakala phatakafu sana kpwangu mimi Mwenyezi Mlungu, Aruni andakala achiphatakasa limwenga chila mwaka kahi ya vivyazi vyenu vyosi. Andahumira milatso ya sadaka ya kuusa makosa kuphatakasa.”

Sadaka ilaviwayo

wakati wa kuolangbwa

¹¹ Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, ¹² “Undiphoalanga ana a Iziraeli, chila mutu andalavya sadakaye kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya kuolangbwa sedze akagbwirwa ni makongo mai. ¹³ Na chila mutu ndiyemuolanga, andalavya nusu shekeli yani kama giramu sita za feza kpwa Mwenyezi Mlungu, kulengana na chipimo cha Phatu Phatakafu (shekeli mwenga ambayo ni sawa na gera mirongo miiri). ¹⁴ Chila mutu ndiyekala akafisa miaka mirongo miiri kpwenderera mbere, uchimuolanga sharuti anilavire mimi Mwenyezi Mlungu sadaka iyo. ¹⁵ Chila mutu, akale ni tajiri au mchiya, andalavya hizo giramu sita za feza kpwa Mwenyezi Mlungu. Sedze matajiri akalavya zaidi au achiya akalavya tsini ya chipimo hicho cha sadaka ya kudzikombola. ¹⁶ Undaphokera pesa za sadaka ya kudzikombola kula kpwa Aiziraeli, nawe uchimala kuziphokera, zihumire kpwa kazi katika hiro hema ra mkpwutano. Na lola, sadaka iyo indaatambukiza Aiziraeli mbere za Mwenyezi Mlungu kukala, ni sadaka ya kukombola maisha gao.”

Birika ra kusingira mikono na magulu

¹⁷ Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, ¹⁸ “Tsona undaunda simikiro ya kutawazira. Hiro birika renye phamwenga na maguluge gandakala ga shaba. Uchimala kuritengeza undaritiya madzi uriike kahi-kahi ya hiro hema ra mkpwutano, na hipho phatu pha kulavira sadaka. ¹⁹ Phahi Aruni na anae andakala achioga mikono na magulu gao hipho birikani ²⁰ chila ndiphokala analonda kuinjira kwenye hema ra mkpwutano, au ndiphokala analonda kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa, sedze akafwa. ²¹ Na hino indakala shariya kpwa Aruni, na anae, na chivyaziche chosi kukala, sharuti asinge mikono yao na magulu gao mana asiphohenda hivyo phahi andafwa.”

Mafuha ga utakaso

²² Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa, achimuamba, ²³ “Hivi phahi ndivyo vilungo vinono ndivyohumira kutengezera mafuha ga utakaso: Manemane ga madzi ga chiasi cha kilo sita, mdalasini wa kunukato wa chiasi cha kilo tahu, na miwa

ya kunukato, kilo tahu, ²⁴ na kilo sita za kasiya na lita ne za mafuha ga zaituni. Vipimo vyosi vindakala kulengana na chipimo cha Phatu Phatakatifu. ²⁵ Uchiphaha vilungo hivi vyosi vitsanganye chiufundi ili uphahe mafuha matakatifu kula kpwa nyo mtsanganyiko wa vyo vilungo. ²⁶ Kpwa kuumira higo mafuha matakatifu, undarimwagira mafuha hema ra mkpwutano na sanduku ra chilagane, ²⁷ na iyo meza phamwenga na miyoye yosi; na hicho chinara cha kuikira taa phamwenga na miyoye; na hipo phatu pha kufukizira uvumba. ²⁸ Tsona undamwagira mafuha hipo phatu pha kulavira sadaka ya kuochwa, na miyoye yosi; na yo simikiro ya kutawazira phamwenga na maguluge.

²⁹ "Phahi vitu hivi undavihala uviike mbere ili vikale vitakatifu kabisa, hata chitu chochosi ndichoviguta nacho chikale chitakatifu. ³⁰ Uchimala hivyo undamuhala Aruni na anae uamwagire mafuha nao na uaike mbere, uahende atakatifu ili anihendere kazi ya kulavya sadaka. ³¹ Phahi undaambira ana a Iziraeli kukala higo ndigo mafuha matakatifu ga kupaka ndigohumirwa siku zosi. ³² Mafuha higo phahi msigahumire kuamwagira atu bure au kudzipaka dza mafuha ga kawaida. Wala mutu asidzitengeze dza gago kpwa sababu mafuha higo gandakala ni matakatifu kpweni. ³³ Na mutu yeyesi ndiyetengeza mafuha dza higo, au ndiyemwagira, au kupaka mutu asiye mlavyadzi-sadaka, andatengbwa na ana a Iziraeli tsetsetse."

Uvumba wa kufukiza

³⁴ Chisha phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba, achimuamba Musa, "Uchila phapho tengeza uvumba wa kufukiza, kpwa kuumira chipande cha kunukato cha muhi uihwao natafi, na cha muhi uihwao shekeleti, na cha kelibina na ubani wenye. Vipimo vya vilungo hivi vyosi navikale sawa-sawa tsetsetse. ³⁵ Chisha endza fundi avitsanganye hivi vilungo vyosi atengeze uvumba. Mtsanganyiko huno andautiya munyu autsunge ili ukale mswafi na mtakatifu. ³⁶ Phahi uchimala hivyo nyaha mchache uusage tsikitsiki kabisa, halafu uuhale uwiike mbere za hiro sanduku ra chilagane katika hiro hema ra mkpwutano hundiphokala huchionana. Na lola, uvumba hinyo undakala mtakatifu sana kpweni mwimwi. ³⁷ Na kpwa kukala uvumba hinyo kpweni mwimwi undakala ni mtakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, mutu asitengeze uvumba dza hinyo mkauhumira enye. ³⁸ Na mutu yeyesi ndiyetengeza uvumba dza hinyo kpwa mahumizige mwenye, andatengbwa kabisa na ana a Iziraeli."

31

Mafundi ga kutayarisha Hema ra Mkpwutano

¹ Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, ² "Nikamtsambula Bezaleli mwana wa Uri, mdzuku wa Huri, wa mbari ya Juda. ³ Nkamuodzaza na Roho wangu ili akale na uwezo wa kumanya aina zosi za ufundi, ⁴ ili aweze kutengeza miundo minji ya vitu vya zahabu, feza na shaba. ⁵ Nkamupha ujuzi wa kutsonga mawe ga marembo, kutsonga vitu vya muhi na kutengeza vitu vya chila aina ya ufundi. ⁶ Piya nikamtsambula Oholiabu mwana wa Ahisamaki wa mbari ya Dani akale msaiziwe. Tsona nkagapha ujuzi mafundi gosi ili gahende chila chitu nrichokulagiza.

⁷ "Tengeza Hema ra Mkpwutano; * Sanduku ra Ushaidi phamwenga na chihi cha mbazi dzuluye; na vitu vyosi ni vikale ndani ya Hema.

⁸ "Piya tengeza meza na miyoye yosi; chinara cha kuikira taa† cha zahabu swafi na miyoye yosi; na phatu pha kulavira sadaka pha kufukizira uvumba. ⁹ Chisha utengeze phatu pha kulavira sadaka za kuochwa na miyoye yosi, na simikiro ya kutawazira phamwenga na phatuphe pha kuikira. ¹⁰ Tayarisha nguwo zoshonwa vinono, chisha ushone mavwazi matakatifu ga Aruni mlavyadzi-sadaka na anae kpwa kazi zao kama alavyadzi-sadaka. ¹¹ Na mwisho tayarisha higo mafuha ga utakaso; na uvumba unukao vinono kpwa ajili ya phatu phatakatifu. Atu hinyo ni ahende kulengana na nrivyokulagiza."

Siku ya Kuoya

¹² Phahi Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, ¹³ "Aambire atu a Iziraeli: Ni lazima mlunge shariya ya Siku yangu ya Kuoya, sababu iyo ndiyo ishara yangu na mwimwi na vivyazi vyenu vyosi, ili mmanye kukala ndimi Mwenyezi Mlungu ninayekutakasani. ¹⁴ Ni lazima mlunge shariya ya Siku ya Kuoya, kpwa sababu ni takatifu. Mutu yeyesi

* **31:7** 31:7 Hema ra mkpwutano ndiphokala phatu ambapho Musa na alavyadzi-sadaka nkukutana na Mlungu na kulavya sadaka. Atumia na atu a Iziraeli kala taakutana phatu hipha. † **31:8** 31:8 Chinara cha kuikira taa china ure wa chimo cha mutu na kala chinaikirwa taa sabaa.

ndiyeivundza ni aolagbwe, na ndiyehenda kazi siku iyo ya kuoya, naatengbwe kure na ana a Iziraeli. ¹⁵ Kuna siku sita ambazo munaweza kuhenda kazi zenu, ela siku ya sabaa ni Siku ya Kuoya, siku iriyotengbwa kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu. Mutu yeyesi ndiyehenda kazi ya aina yoyosi siku iyo, ni aolagbwe. ¹⁶ Atu a Iziraeli ni alunge shariya za Siku ya Kuoya. Andaisherekeya hata vivyazi vyosi vyedzavyo dza ishara ya chilagane cha kare na kare. ¹⁷ Ni ishara ya kudumu kahi-kahi ya atu a Iziraeli na mimi, Mwenyezi Mlungu. Kpwa sababu náumba mlunguni na tsi siku sita, na nchiricha kuhenda kazi siku ya sabaa, ichikala ya kuoya.”

¹⁸ Mwenyezi Mlungu ariphomala kugomba na Musa hiko Mwango Sinai, wamupha Musa myalawe miiri ya ushaidi, ambayo ye mwenye kala akaiandika shariyaze.

32

Aiziraeli anaabudu mwana ndzau

yetengezwa na zahabu

¹ Aiziraeli ariphona Musa akakala muda munji hiko mwangoni bila ya kutserera, akusanyika phamwenga na Aruni na achimuamba, “Tahumanya ririromphaha ye Musa ariyehutuliza Misiri. Phahi, huumbire milungu ambayo indahulongoza.” ² Naye Aruni achiaamba, “Avuleni achetu enu na ana enu vipuli vya zahabu virivyo masikironi mwao, munirehere.” ³ Kpwa hivyo atu osi avula vipuli vya zahabu virivyokala mwao masikironi, na achivireha kpwa Aruni. ⁴ Aruni wahala zahabu zohewa achiziyayusha na achizitengeza chizuka mfwano wa mwana ndzau, kuhumira chifwaya. Ndipho Aiziraeli achiambirana, “Enehu, hino ni milungu yehu iriyohulavya Misiri.”

⁵ Aruni ariphona higa, wadzenga phatu pha kulavira sadaka mbere za chira chizuka cha mwana ndzau na achitangaza achiaamba, “Muhondo indakala sikukuu ya kumtologa Mwenyezi Mlungu.” ⁶ Phahi siku ya phiriye ligunduzi Aiziraeli arauka chiti na achilavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani. Halafu achirya na achinwa, chisha achiumuka achivwina.

⁷ Hipo Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Tserera, sababu atu, urioatuluza kula Misiri, akahenda dambi na akadzitiya uyi. ⁸ Akaricha malagizo gangu ambago naalagiza na akadzitengezera chizuka chiricho na umbo ra mwana ndzau. Achichiabudu na kuchilavira sadaka na kuamba, ‘Enehu, hino ni milungu yehu, mwimwi Aiziraeli iriyokutuluzani kula Misiri.’” ⁹ Na Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Nikaona hinya atu. Ni atu a vitswa vigumu, asiosikira. ¹⁰ Hivi sambamba niricha nikareya sana na nindaangamiza. Ela sindakuangamiza, ela vivyazivyo nindavihenda taifa kulu.”

¹¹ Ela Musa wamlalamikira Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, na achiaamba, “We Bwana, wahuokola kula Misiri na nguvu na uwezo mkpwulu. Kpwa utu wani ukatsukizwa ni atu?” ¹² Usiriche Amisiri aambe kukala waalongoza atu kula Misiri, uchikala na maazo ga kuaolaga hiku mwangoni na kuaangamiza tsetsetse. Richa kukala msiru! Galuza nia na usiarehere atu shaka. ¹³ Tambukira urichoapira atumishio Burahimu, Isaka na Jakobo. Uchiamba undaapha vivyazi vinji dza zirivyo nyenyezi hiko mlunguni na kuapha vivyazi vyao vyosi tsi urioahidi ikale yao hata kare na kare.” ¹⁴ Phahi Mwenyezi Mlungu wagaluzia nia na kayaarehera shaka ambaro kala akatishira kurehera atue.

¹⁵ Musa watsereka kula ko mwangoni kuno akatsukula myalawe miiri ya ushaidi ambayo kala ikaandikpwa pande zosi. ¹⁶ Mlungu mwenye kala akaihenda na achiiandika kpwa kutsonga shariyaze.

¹⁷ Joshuwa ariphosikira hoyo ra hara atu anapiga kululu, wamuamba Musa, “Kuna hoyo ra viha hiko kambini.” ¹⁸ Musa wajibu achiaamba, “Sisikira hoyo ra ushindi ama kushindwa. Ela nasikira dza hoyo ra kusherekeya.” ¹⁹ Musa ariphofika phephi na kambi, waona chizuka cha mwana ndzau na hara atu anavwina, achitsukirwa sana. Achiihwaga photsi hira myalawe, ichivundzika tsini ya mwango. ²⁰ Na Musa achihala yuya mwana ndzau ambaye amtengeza achimuocha na moho. Halafu achimsaga hadi achikala unga, achiiunyuzira madzini na achiahendesa Aiziraeli anwe gara madzi. ²¹ Musa wamuamba Aruni, “Atu hano akakuhendani? Akakuhendadze, hata ukaatiya dambi kulu vino?” ²² Aruni achijibu achiaamba, “Usinitukirirwe bwana wangu, kpwa sababu unamanya vira atu arivyo. Chila mara nkulonda kuhenda mai. ²³ Aniamba, ‘Tahumanya ririromphaha Musa ariyehutuliza Misiri. Phahi, huumbire milungu ambayo indahulongoza.’” ²⁴ Ndipho nchiaambira, ‘Ariye na marembo ga zahabu

naagalavye.' Hiphophi ira zahabu nami nchiitiya mohoni, nayo ichtuluka hiyu mwana ndzau."

²⁵ Musa waona kukala Aruni kala akaricha atu ahende mambo mai amenzavyo na achikala chitu cha kutsekwana ni maadui gao. ²⁶ Phahi Musa waima ryango ra kuinjirira kambini na achiamba, "Ariye uphanda wa Mwenyezi Mlungu naedze hipha niripho." Nao Alawi osi achimlunga. ²⁷ Hiphophi wagomba nao achiaambira, "Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, aambavyo: 'Chila mutu naahale upangawe. Aphiye kula ryango hiri hadi rira ranjina muaolage ndugu zenu a chilume, asena enu na majirani genu.'" ²⁸ Alawi ahenda dza arivyolagizwa ni Musa na karibu atu elufu tahu afwa siku iyo. ²⁹ Ndipho Musa achiambira Alawi, "Hino rero mukamuogopa Mwenyezi Mlungu kpwa hivyo mukatenghwa kpwa ajili ya Mlungu. Ikakala vigumu kusaonera mbazi ana enu na ndugu zenu a chilume, ela vivi sambu Mlungu akakujaliyani."

*Musa anavoya Mlungu
aaswamehe Aiziraeli*

³⁰ Siku ya phiri Musa waambira Aiziraeli, "Mkahenda dambi kulu sana. Ela phahi nindauya hiko dzulu mwangoni kpwa Mwenyezi Mlungu na labuda andanikubali akuswameheni dambi zenu." ³¹ Phahi Musa wauya kura mwangoni kpwa Mwenyezi Mlungu na achendaamba, "Atu hinya akahenda dambi kulu sana. Akadziumbira milungu ya zahabu. ³² Ela sambu, nakuvoya uaswamehe dambi zao. Ela ichikala taindakala hivyo, nifuta, kula mwako chitabuni urimoandika madzina ga atuo." ³³ Ela Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Mutu yeyesi achiyenihendera dambi, iye ndiye ndiyefutwa kula chitabuni mwangu. ³⁴ Vivi sambu uka, kaalongoze atu hadi phatu phara phokuambira, na malaika wangu andakutanguliyani. Ela wakati undakpweza, ndiphohatiya adabu kpwa sababu ya dambi zao."

³⁵ Mwenyezi Mlungu achiarehera ukongo hinyo atu chisa amuhenda Aruni aumbe mwana ndzau wa zahabu.*

33

*Mlungu analagiza Aiziraeli
auke Mwangu Sinai*

¹ Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Waatsamiza hinya atu kula Misiri. Sambu ukani hipha mphiyete tsi ambayo namuahidi Burahimu, Isaka na Jakobo. Naapira nchiamba, 'Tsi iki nindaipha chivyazicho.' ² Nindahuma malaika akulongozeni na nindazola Akanani, Aamori, Ahiti, Aperizi, Ahivi na Ajobusi. ³ Phiyani kwenye tsi yenye rutuba. Ela sindaphiya phamwenga namwi, sababu mu atu a likakado, musiosikira. Nchedza phamwenga namwi nindaweza kukuangamizani mo njirani."

⁴ Atu ariphosikira maneno higo mai, asoneka na taphana hata mmwenga ariyevwala tsona marembo. ⁵ Mana Mwenyezi Mlungu kala akamuambira Musa, "Aambira Aiziraeli: Mana mu visoto tamsikira. Nchiphya phamwenga namwi hata kpwa dakika mwenga, ninaweza kukuangamizani. Sambu vulani marembo genu nami nindafikiriya nikuhendenidze." ⁶ Phahi kuandzira mwango wa Horebu* na kpwenderera Aiziraeli avula mapambo gao.

Hema ra mkpwutano

⁷ Phahi Musa kala nkuhala hema na akarichita kondze ya kambu kure chidide, naye kala achirihia "Hema ra Mkwutano." Mutu yeyesi ambaye kala analonda ushauri wa Mwenyezi Mlungu kala achiphya kuriko na hiro hema kondze ya kambu. ⁸ Wakati wosi Musa ariphophiya hiko hemani, atu osi kala achiima miryangoni mwa mahema gao, kuno analola Musa hadi ainjire hemani. ⁹ Bada ya Musa kuinjira hemani, ingu ziho kala richiterera na kuziba mryango, wakati Mlungu anagomba na Musa. ¹⁰ Na atu, ariphona ingu ziho riimire phara mryango wa hema ra mkpwutano, kala achiphya achichita mavwinda achiabudu miryangoni mwa mahema gao. ¹¹ Mwenyezi Mlungu kala anaweza kubisha na Musa bila kumfwita chitu, dza viratu mutu abishavyo na msenawe. Halafu Musa kala achiya kambini, ela msaidziwe barobaro, Joshuwa mwana wa Nuni, kala katuluka himo hemani.

32:32 32:32 Zaburi 69:28; Maono 3:5 * **32:35** 32:35 Mana ganjina ga chifungu hichi Chieburania ni, na Mwenyezi Mlungu achiarehera ukongo chisa ni gara mahendo arigohendera yuya mwana ndzau ariyeumbwa ni Aruni. **33:1** 33:1 Mwandzo 12:7; Mwandzo 26:3; Mwandzo 28:13 * **33:6** 33:6 Horebu ni dzina ranjina ra mwango Sinai.

*Mlungu anaahidi**kukala phamwenga na atue*

¹² Musa wamuamba Mwenyezi Mlungu, “Che uchiniambira, ‘Alongoze atu hano.’ Ela nalonda nimanye ichikala undakala phamwenga naswi ama undahuma mutu wanjina. Chisha uchiamba, ‘Ninakumanya vinono, yani namanya dzinaro, na unanihamira.’¹³ Ela ichikala kpweli unahamirwa ni mimi, nifundza mipangoyo ili nikumanye na nienderere kuphaha mendzwayo. Tsona tambukira kukala watsambula kundi rosi hiri rikale atuo.”¹⁴ Ndipho Mlungu achimuamba, “Mi mwenye nindaphiya phamwenga namwi na nindakuhenda ukale na amani.”

¹⁵ Phahi Musa achimuamba, “Ichikala kundaphiya phamwenga naswi, usihuuse kula hipha huripho. ¹⁶ Ichikala kundaphiya naswi, atu andamanyadze kukala mimi phamwenga na atuo hunakuhamira? Ni chitu chani ambacho chindatafwautisha atuo kula kpw kundi ra atu ririro duniani?”

¹⁷ Na Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Nindahenda chitu chicho ambacho ukachilonda, chisa ni nakumanya vinono na ninakumendza.”¹⁸ Phahi Musa achiamba, “Sambi nionyesa mwanga ung’alao wakati u phapho.”

¹⁹ Naye Mlungu achimuamba, “Nindakpwedza kpwako nawe undaona unono wangu. Nindagomba dzina rangu, ‘Mwenyezi Mlungu,’ nawe undasikira. Nkunjaliya na kuonyesa mbazi mutu yeyesi nimlondaye. ²⁰ Ela kuruhusiwa kuona uso wangu, sababu takuna mwanadamu anionaye, akaishi.”²¹ Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Undaima dzulu ya mwamba phapha phephi nami, ²² ili mwanga wangu naphotsupa, nindakutiya pango ra hinyo mwamba na nindakuziba na fumba ra mkpwono wangu hadi nkale nkatsupa. ²³ Halafu nindausa fumba ra mkpwono wangu nawe undaona mongo wangu, ela uso wangu kundaona.”

34*Myalawe miphya ya chilagane*

¹ Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Tsonga myalawe miiri dza iratu ya kpwandza, nami nindaiandika maneno garatu nrigokala nkaandika myalawe ya mwandzo, ambayo waivundza. ² Kala tayari muhondo ligundzu, na wedze hukutane hiko dzulu ya Mwango Sinai. ³ Usedze na mutu wanjina wala mutu yeyesi asionekane phophosi hipha mwangoni, na hata mifugo isirise phephi na mwango.”⁴ Phahi Musa watsonga myalawe miiri dza iratu ya kpwandza. Achiambuka nayo Mwango Sinai chiti siku ya phiri, dza arivyologizwa ni Mwenyezi Mlungu. ⁵ Phahi Mlungu watsrerera ndani ya ingu na achiama phamwenga naye hiko, na achitangaza dzinare mwenye, “Mwenyezi Mlungu.”⁶ Mwenyezi Mlungu achitsupa mbere za Musa, na achiamba, “Dzina rangi ni Mwenyezi Mlungu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu mwenye mbazi, asiysukirwa upesi. Nina mendzwa nyinji isiyosika, na uaminifu. ⁷ Nindaonyesa mendzwa isiyosika maelufu na maelufu ga vivyazi na niaswamehe uasi na dambi zao. Ela piya sindaricha kuatiya adabu atu arionikosa, ana na ana aho a chivyazi cha hahu na cha ne kpw dambi za avyazi ao.”

⁸ Mara mwenga Musa achizama photsi na achimuabudu Mlungu. ⁹ Achiamba, “Mwenyezi Mlungu, ichikala ninakuhamira, phahi nakuvoya uphiye phamwenga naswi. Ninamanya kala atu hinya ni visoto na taasikira, ela huswamehe uyi wehu na dambi zehu! Hukubali hukale atuo.”

*Mlungu anaika luphya**chilaganeche na Aiziraali*

¹⁰ Ndipho Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ninaika chilagane phamwenga na atu a Iziraali. Na mbere zao osi nindahenda vilinje ambavyo tavidzangbwehendwa kwenye taifa rorosi duniani. Atu urio nao andaona vilinje ambavyo nindakuhendera nao andaogopha uwezo wangu mkpwulu. ¹¹ Lungani higa ninagokuamuruni hino roero na nindausa atu mwenu njirani: Aamori, Akanani, Ahiti, Aperizi, Ahivi na Ajebusi. ¹² Kalani matso musiike chilagane na atu ambao tsi yao mundaphiya mkaisagale, kpw sababu anaweza kukuhegani mlunge njira mbii. ¹³ Phahi kabomoleni mwatu mwao mwa kulavira sadaka, phamwenga na nguzo zao anazoziabudu na vizuka vyao vya mlungu wao mchetu aihwaye Ashera. ¹⁴ Msiabudu mlungu wanjina, sababu mimi, Mwenyezi Mlungu, ninalonda mendzwa yenu yosi. Mana dzina rangi naihwa ‘Mlungu mwenye wivu.’ ¹⁵ Kalani matso musiike chilagane na enyezi a tsi iyo sedze anaphoabudu

milungu yao, achikpwalikani mkarye vyakurya vyao chivyolaviwa sadaka. ¹⁶ Chisha musihala asichana aho mukaalóza ana enu, ili akaza-ana enu aandzapho kuhumikira milungu yao, akaahenda ana enu akaabudu milungu ya chijeni piya. ¹⁷ Msidzitengezere milungu ya chuma na kuiabudu.

¹⁸ “Sherekeyani Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira. Kpwa siku sabaa ryani mikahe isiyokala na hamira, kama nrivyokulagizani. Hendani hivi chila wakati wa mwezi wa Abibu, sababu ndio mwezi muriotsama Misiri.

¹⁹ “Chila mvyalwa wa kpwandza mlume ni wangu. Vivyo hivyo avyalwa a kpwandza a chilume a nyamao osi, ng’ombe na mang’ondzi, ni angu. ²⁰ Mvyalwa wa kpwandza wa punda munaweza kumkombola na mwana ng’ondzi. Ela ichikala kundamkombola undamuolaga kpwa kumvundza singo. Ana enu a kpwandza a chilume akomboleni.

“Chisha mutu asedze mbere zangu mikono mihuphu.

²¹ “Siku sita mundahenda kazi, ela siku ya sabaa mundaoya. Ikafe wakati wa kurima minda yenu, ama wakati wa kuvuna ni lazima muoye.

²² “Mundasherekeya Sikukuu ya mavuno* mwandzo-mwandzo wa minga ya kuvuna nganu, na kusherekeya sikukuu ya kukusanya† mwisho wa mwaka. ²³ Alume osi andakutana mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli, kano tahu‡ kpwa mwaka. ²⁴ Takuna mutu ndiye mizira mahe tsi yenu wakati mchisherekeya sikukuu hizi tahu mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Kpwa sababu nindazola mataifa ganjina manji mbere zenu na nindapanula miphaka yenu.

²⁵ “Msinilavire mlatso wa sadaka phamwenga na chochosi chichotiywa hamira. Sikukuu ya Pasaka msisaze nyama yoyosi ya sadaka hadi ligundu.

²⁶ “Reheni mavuno genu ga mwandzo ga mwenu mindani nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu chila mwaka. Msijite mwana mbuzi na maziya ga nine.”

²⁷ Phahi Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Andika maneno higa sababu kulengana na maneno higa nikaika chilagane na uwe na atu a Iziraeli.” ²⁸ Musa wakala hiko mwangoni phamwenga na Mwenyezi Mlungu siku mirongo mine, usiku na mutsi bila ya kurya chochosi wala kunwa madzi. Naye achiandika hira myalawe maneno ga chilagane, yani zo Shariya Kumi.

Musa anatsrerera kula Mwango Sinai

²⁹ Musa watsrerera kula Mwango Sinai na hira myalawe miiri ya ushaidi mwakpwe mikononi. Kpwa sababu kala akagomba na Mwenyezi Mlungu, usowe kala unang’alalang’ala, ela kadzimanyire. ³⁰ Aruni na atu osi a Iziraeli ariphoona uso wa Musa unang’alalang’ala, aogopha kumsengerera. ³¹ Ela Musa waaiha Aruni na vilongozi osi a Aiziraeli, nao amsengerera naye achigomba nao. ³² Bada ya kuona Aruni na vilongozi anagomba naye, Aiziraeli achimsengerera. Musa achiapha malagizo gosi arigolagizwa ni Mwenyezi Mlungu hiko dzulu ya Mwango Sinai. ³³ Musa ariphomala kugomba nao, wabwiningiza usowe na nguwo. ³⁴ Wakati Musa kala achiphiya hemani mbere za Mwenyezi Mlungu akagombe naye, kala achiusa nguwo phakpwe usoni. Na ariphotuluka Hemani, kala achiambara atu a Iziraeli gosi arigolagizwa, ³⁵ nao Aiziraeli auona usowe unang’alalang’ala. Hiphohi Musa waubwiningiza tsona nguwo hadi ariphouya kugomba na Mwenyezi Mlungu.

35

Musa anaatambukiza ana a Iziraeli kuhusu siku ya kuoya

¹ Phahi Musa achiakusanya ana a Iziraeli osi na achigomba nao achiamba, “Mwino ana a Iziraeli, higa ndigo mambo arigolagiza Mwenyezi Mlungu mgahende. ² Siku sita hendani kazi zenu zosi, ela siku ya sabaa ni siku ya kuoya, siku iriyotengbwa kpwa mambo ga Mwenyezi Mlungu. Na mutu yeyesi ndiyehenda kazi siku iyo, andaolagbwa. ³ Siku ya Kuoya, hata moho wenye msiasa bii himo mwenu madzumbani.”

34:17 34:17 Kutsama 20:4; Alawi 19:4; Kumbukumbu 5:8; 27:15 **34:18** 34:18 Kutsama 12:14-20; Alawi 23:6-8; Isabu 28:16-25 **34:19** 34:19 Kutsama 13:2 **34:20** 34:20 Kutsama 13:13 **34:21** 34:21 Kutsama 20:9-10; 23:12; 31:15; 35:2; Alawi 23:3; Kumbukumbu 5:13-14 **34:22** 34:22 Alawi 23:15-21; Isabu 28:26-31; Alawi 23:39-43

* **34:22** 34:22 Sikukuu ya mavuno wakati wa Jesu, sikukuu iyo yamanyikana kama Pentekosti. † **34:22** 34:22 Sikukuu ya kukusanya sikukuu iyo kala ichisherekeywa mwisho wa mwaka bada ya kuvuna chila chitu kabila ya mvula kuandza kunya. Piya kala ichihwa sikukuu ya vibanda. ‡ **34:23** 34:23 Kano tahu, sikukuu tahu ni sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira, sikukuu ya majuma, na sikukuu ya kukusanya. **34:25** 34:25 Kutsama 12:10 **34:26** 34:26 Kumbukumbu 26:2; Kumbukumbu 14:21 **34:29** 34:29 2 Akorintho 3:7-16 **35:2** 35:2 Kutsama 20:8-11; 23:12; 31:15; 34:21; Alawi 23:3; Kumbukumbu 5:12-14

*Vitu vya kudzengera
hema ra mkpwutano*

⁴ Chisha phahi Musa achienderera kugomba na ana Aiziraeli osi achiamba, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyolagiza muhende. ⁵ Lavyani sadaka ya vitu kpwa Mwenyezi Mlungu. Atu osi alondao kumlavira Mlungu na moyo mmwenga naalavye chitu chochosi kahi za zahabu na feza na shaba, ⁶ nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu; katani swafi na nyoya za mbuzi; ⁷ chingo za turume zakutiywa rangi ya kundu, chingo swafi za nyama wa pwani aihwaye pomboo na mbao za muhi wa mshita. ⁸ Tsona asikose kureha mafuha ga zaituni ga kuasira taa, na vilungo vya uvumba wakutsanganywa na mafuha ga utakaso, na ga kufukizira kungu nono. ⁹ Tsona naarehe mawe gaihwego shohamu, na mawe ganjina ga samani kulu ndigopamba hicho chisibao chire cha mlavyadzi-sadaka na chifukoche cha chifuwani.”

*Musa anaiha mafundi
edze adzenge hema ra mkpwutano*

¹⁰ Chisha Musa achienderera kugomba na ana a Iziraeli achiamba, “Fundu mangungu osi awezao kutengeza vitu hivi virivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu vitengezwe, naatuluke edze atengeze ¹¹ hema ra mkpwutano na vyandaruwavye, paziya na vihunde vya kufwinikira, vya kugbwizanyira na kutsomekera, na mimoye, vibaoye vya kuphisana, viguzoye na seemuze za koloni. ¹² Tsona andatengeza Sanduku ra chilagane na migongoye ya kutsukurira, chifwinikoche ambacho ni chihhi cha mbazi, na paziyaye ya kurizibira. ¹³ Achimala hivyo andatengeza Meza ya kulavira sadaka ya mikahe na migongoye ya kutsukurira, na miyoye yosi, na mikahe ya kuikpwa mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Achila hipo andatengeza chinara cha kuikira taa phamwenga na miyoye, na taa na mafuha; ¹⁵ phatu pha kufukizira uvumba na migongoye ya kutsukurira, mafuha ga utakaso, uvumba na paziya ya mryango wa hema. ¹⁶ Tsona andatengeza phatu pha kulavira sadaka za kuochwa, na wayawe wa shaba wa kuigana na kimia, na migongoye ya kutsukurira, na miyoye yosi, na birika ra shaba na maguluge; ¹⁷ shuka za muhala wa hema ra mkpwutano, viguzoye na seemu za kolo za vyo viguzo, na paziya ndiyokala mryango wa nyo muhala; ¹⁸ Aho vivyo andatengeza vingi vya kuchitira na nyugbwe za hema ra mkpwutano na muhalawe; ¹⁹ na nguwo nono za kufumwato ndizo vwalwa ni alavyadzi-sadaka ndiphokala anamuhumikira Mlungu pho Phatu Phatakatifu; nguwo zizi takatifu ndizo vwalwa ni Aruni, mlavyadzi-sadaka mkpwulu na anae, ndiphokala anahenda kazi ya kulavya sadaka.”

Ana a Iziraeli anareha sadaka zao

²⁰ Phahi Musa ariphomala kugomba hivyo, lola hinyo mkpwutano wa ana a Iziraeli, wosi uchitsamukana, hata achisala Musa macheye. ²¹ Wee, richa sambu vitu virehwe! Atu osi ariokala mioyo yao inaahimiza edze amlavire Mwenyezi Mlungu, amlavira Mlungu vitu vya kutosha kudzengera hiro hema ra mkpwutano, na vya kuhumika kwenye kazi ya Mlungu himo hemani, na vya kushonera hizo nguwo nono, takatifu za alavyadzi-sadaka. ²² Mwenga kpwa mwenga, atu osi, alume kpwa achetu ariodzisikira kumlavira Mwenyezi Mlungu, areha pini, vipuli, pete, mikufu na chila aina ya vitu vya zahabu, hata chila mutu achikala akamlavira Mlungu chitu cha zahabu. ²³ Chila mutu ariyekala na nyuzi za buluu, au za zambarau, au za kundu; au ariyekala na katani swafi, au nyoya za mbuzi, au chingo za turume zakutiywa rangi ya kundu au ariyekala na chingo za pomboo kpwapwe kaya wazireha. ²⁴ Atu osi ariokala na uwezo wa kulavya vitu vya feza na shaba avireha dza sadaka zao kpwa Mwenyezi Mlungu, tsona mutu yeyesi ariyekala na mbao za mshita zokala zinaweza kuhumika katika iyo kazi, ye wazireha. ²⁵ Ana achetu osi ariokala ni mafundi a kusuka na mikono areha nyuzi za buluu, za zambarau, za kundu, na katani swafi arizokala akazisuka na mikono yao enye. ²⁶ Ana achetu osi ariokala ni mafundi a kusuka nyoya za mbuzi nao achizisuka. ²⁷ Chisha phahi mambo gariphokala ganaenderera kuphiyato, akulu a Iziraeli nao taayalala, areha mawe ga shohamu na namuna yanjina ya mawe ga kupamba hicho chisibao cha mlavyadzi-sadaka na chifukoche cha chifuwani, ²⁸ chisha achireha vilungo vya uvumba, na mafuha ga kuasira taa, na ga kupaka, na ga kutsanganywa na uvumba. ²⁹ Phahi hinyo ana a Iziraeli osi, achetu kpwa alume ariphodzisikira kukala mioyo yao inaahimiza amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka, kpwa ajili ya kazi ariyokala akamlagiza Musa aihende, alavya sadaka hizo kpwa moyo mmwenga na kpwa kumendza enye.

Mafundi akulu, Bezaleli na Oholiabu

³⁰ Phahi Musa achigomba na ana a Iziraeli achiamba, “Lolani, Mwenyezi Mlungu akamtsambula Bezaleli mwana Uri, mdzukululu wa Huri, wa mbari ya juda. ³¹ Na

akamuodza Roho wa Mlungu ili akale na uwezo wa kumanya aina zosi za ufundi, ³² ili aweze kuhumira mitindo minji ya ufundi katika kazi ya zahabu, feza na shaba; ³³ na kazi za kutsonga mawe ga kupambira marembo, kutsonga vitu vya muhi na kutengeza vitu kuhumira mitindo yosi ya ufundi. ³⁴ Tsona akantia mkpwtose iye Bezaleli phamwenga na Oholiabu wa Ahisamaki, wa mbari ya Dani kukala aafundze na kualongoza ayawao. ³⁵ Kpwa hivyo phahi atu hinya akawewa werevu munji katika mioyo yao, wa kuweza kutengeza chila kazi ya kuunda, ya kutsonga mbao, ya kulavya muundo, ya kushona nyuzi za buluu, na za zambarau, na piya za kundu, au ya kushona katani swafi ya kuhendasukpwa, au kazi ya kusuka kpwa kuhumira muundo wowosi wa ufundi.”

36

¹ Chisha Musa achienderera kugomba achiamba, “Kpwa hivyo Bezaleli, Oholiabu na atu osi ambao Mwenyezi Mlungu waapha ujuzi wa kumanya na kuhenda kazi zosi zilandwazo katika kutengeza hiro hema ra mkpwutano, andahenda kazi iyo kulengana na Mlungu arivyolagiza.” ² Phahi Musa achimuiha Bezaleli na Oholiabu, na atu osi ambao Mwenyezi Mlungu kala akaapha ujuzi na kumanya, na ariokala analonda kuhenda kazi iyo, ³ nao achiphaha kula kpwa Musa vifwaya vyosi vyokala vikalaviwa ni ana a Izraeli kpwa ajili ya kutengeza hiro hema takatifu. Ela phahi hinyo atu taarichire kureha vifwaya, aenderera kureha sadaka zao chila ligundzu kpwa kumenda enye. ⁴ Phahi hara mafundi a hema ariphoona vira, aricha kazi iyo na achiphiya hata kpwa Musa ⁵ achendamumba Musa, “Kuratua phahi atu acherereha vifwaya tu, hata vikatsupa vyo hulondavyo kuhendera yo kazi huriyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu huihende.” ⁶ Phahi ariphosikira vira, Musa achilavya shariya na ichtangazwa kambi ndzima kukala, “Sadaka za kudzengera hema zikatoshwa, kpwa hivyo atu osi achetu kpwa alume msirehe tsona.” Ndipho hinyo atu achiricha kureha vifwaya. ⁷ Mana hivyo arivyokala akavireha kala vikatsupa vira vyokala vinalondwa ili kuhenderwa kazi iyo.

Hema ra Mlungu

⁸ Phahi alume mafundi mangungu zaidi kahi za hinyo ariokala hipo achitengeza hiro hema na shuka kumi, zofumwa na katani swafi ya kuhendasukpwa, na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu. Tsona hizo shuka kala zina marembo ga makerubi garigofumwa vinono. ⁹ Shuka zosi kala zi sawa-sawa tsetsetse, mana chila shuka kala ina ure wa mikono mirono miiri na minane, na upana wa mikono mine. ¹⁰ Phahi achihala hizo shuka achizigwizanya tsano-tsano. ¹¹ Achihala hizo shuka za mwisho kahi za hizo shuka tsano-tsano, achizishonera mahandzi ga uzi wa buluu himo mapindoni. ¹² Ariphomala hivyo, achitengeza mahandzi mirono mitsano dzulu ya shuka ya mwandzo, kahi za hizo shuka tsano za mwandzo na mahandzi mirono mitsano tsona, dzulu ya shuka ya mwisho kahi za shuka tsano za phiri. Mahandzi gago kala ganalolana. ¹³ Ariphola hipo, achitengeza vihunde mirono mitsano vya zahabu, vya kutsomekera, achizigwizanyira zo shuka zosi hata zichikala dziyamba dzimwenga ra hema. ¹⁴ Ariphomala hivyo achitengeza shuka kumi na mwenga tsona za nyoya za mbuzi za kutengeza chandarua cha kubwiningizira ro hema. ¹⁵ Zo shuka kumi na mwenga, zakala sawa zosi. Chila shuka kala ina ure wa mikono mirono mihahu na upana wa mikono mine. ¹⁶ Phahi achihala shuka tsano achizigwizanya lwakpwe na zo shuka sita nazo achizigwizanya lwakpwe. ¹⁷ Chisha phahi achishona mahandzi mirono mitsano dzulu ya pindo ra shuka ya mwandzo ya zira shuka tsano na mahandzi ganjina mirono mitsano dzulu ya pindo ra shuka ya mwisho, ya zo shuka zanjina. ¹⁸ Ariphomala hivyo achitengeza vihunde mirono mitsano vya shaba, vya kutsomekera ili agbwizanyire zo shuka ili zikale dziyamba dzimwenga ra ro hema. ¹⁹ Tsona achitengeza vyandarua viiri vya ro hema, chimwenga cha chingo za maturume zotiywa rangi ya kundu, na chanjina cha chingo swafi ya pomboo chokala ndicho ndichoikpwa dzulu. ²⁰ Ariphokala akamala hivyo achitengeza mimo ya hiro hema za mbao za mshita achiyimisa. ²¹ Chila mwimo kala ina ure wa mikono kumi na upana wa mkpwono mmwenga na nusu. ²² Chila mwimo kahi ya ro hema kala ina vigbwadziko viiri chivyotulukiza virivohumirwa kugbwizanyira yo mimo. ²³ Uphande wa mwakani wa ro hema atengeza mimo mirono miiri, ²⁴ na seemu za kolo mirono mine ya feza, chila mwimo seemu za koloni mbiri ya kuinjizira vyo vigbwadziko viiri chivyotulukiza. ²⁵ Uphande wa vurini wa ro hema nako, achitengeza mimo mirono miiri, ²⁶ na seemu za koloni mirono mine vya feza chila furemu seemu za koloni mbiri za kuinjizira vyo vihunde vye viiri chivyotulukiza. ²⁷ Uphande wa nyuma wa ro hema uchioloza mtswerero wa dzuwa, achitengeza mimo sita; ²⁸ tsona achitengeza mimo yanjina mbiri za pembe na pembe, mwenga pembe hino na mwenga pembe hira, ko nyuma ya hema. ²⁹ Mimo ihi taayaigbwizanya bii ko tsini

ela ko dzulu zadiniswa ni cho chihunde cha mvingo ko dzulu kwenye. Zosi mbiri zategezwa za kuigana. ³⁰ Kpwa hivyo, uphande uho wa mtswerero wa dzuwa kala una mimo minane, na seemu za koloni kumi na sita za feza. Chila mwimo seemu za koloni mbiri. ³¹ Phahi ariphola hipho achingengeza maphalu kumi na tsano ga muhi wa mshita. Maphalu matsano ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa mwakani wa ro hema, ³² maphalu matsano ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa vurini, na matsano ganjina ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa mtswerero wa dzuwa, ambako ni nyuma ya ro hema. ³³ Ariphomala hivyo achiinjiza ro phalu mo kahi-kahi ya yo mimo kula kanda hadi kanda. ³⁴ Kumala hivyo achihala yo mimo phamwenga na go maphalu achigapaka zahabu hata tse, na ariphomala achingengeza bangili za zahabu za kufungira go maphalu.

³⁵ Phahi ariphomala kutengeza go maphalu, achingengeza paziya ya kushonwa na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu za katani swafi ya kuhendasukpwa. Paziya iyo ayiinjiza marembo ga makerubi garigofumwa vinono sana. ³⁶ Iyo paziya nayo achiitengezera nguzo ne za mshita achiipaka zahabu hata tse, halafu achiitengezera vihunde vya kutsomekera vya zahabu na seemu za kolo ne za feza. ³⁷ Hinyo mryango wa hiro hema nao achiutengezera paziyaye ya kuzibira iriyoshonwa na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu za katani swafi ya kuhendasukpwa. Kazi iyo yosi ya kushona phahi yahendafumwa na sindano. ³⁸ Chisha phahi kula phapho achingengeza viguzo vitsano vyenye vihunde vya kutsomekera, achivipaka zahabu vyosi, ela seemu tsano za koloni achizitengeza za shaba.

37

Sanduku ra chilagane rinatengezwa

¹ Chisha Bezaleli naye achingengeza hiro sanduku ra mbao za mshita. Sanduku hiro kala rina ure wa mikono miiri na nusu, na upana wa mkpwono mmwenga na nusu, na chimo cha mkpwono mmwenga na nusu. ² Achiripaka zahabu swafi rosi, kondze na ndani hata achimala, tsona achirizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu. ³ Ariphomala hivyo achingengeza bangili ne za zahabu achizigbwizanya na hizo pembe za tsini za hiro sanduku, chila pembe bangili mwenga, uphande huno mbiri, na uphande huno mbiri. ⁴ Chisha ariphola phapho achitsonga migongo miiri ya mshita, achiipaka zahabu hata tse, ⁵ halafu achiiinjiza kahi za hizo bangili arizozigbwizanya na hiro sanduku ili ikahumike kuritsukurira hiro sanduku.

⁶ Phahi ariphokala akamala hivyo, achingengeza chihi cha mbazi chokala ndo chifwiniko cha hiro sanduku. Hichi nacho achichitengeza na zahabu swafi. Urewe kala ni mikono miiri na nusu, na upanawe mkpwono mmwenga na nusu. ⁷ Ariphola hipho achiunda makerubi airi a zahabu yobandwa, ⁸ achiagbwizanya na cho chihi cha mbazi, yuno kanda hino, na yuya kanda hira. ⁹ Makerubi hinyo kala analolana kuno akabwaga matso photsi kulola hicho chihi cha mbazi, tsona kala akaandzula mapha go kubwiningiza hicho chihi cha mbazi.

Meza ya kuikira mikahe ya sadaka

¹⁰ Chisha phahi ariphomala kutengeza hiro sanduku ra chilagane, phamwenga na chifwinikoche, Bezaleli achingengeza iyo meza ya mbao za mshita. Urewe kala ni mikono miiri, na upanawe kala ni mkpwono mmwenga na chimoche chakala ni mkpwono mmwenga na nusu. ¹¹ Ariphomala kuitsonga, achihala achiipaka zahabu swafi, halafu achizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu pande zosi. ¹² Ariphola hipho, iyo meza achiitengezera mimo ya kama inchi tahu, tsona iyo nayo achizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu. ¹³ Kumala hivyo achingengeza bangili kulu ne za zahabu, na chila bangili achiigbwizanya na pembe mwenga ya gunguhi ra meza. ¹⁴ Zo bangili kala zi phephi na yo mimo mana ndizo ndizogbwiririra yo migongo ya kutsukurira yo meza. ¹⁵ Migongo iyo ya kutsukurira, Bezaleli waitengeza na muhi wa mshita na achiipaka zahabu yosi. ¹⁶ Kula hipho achingengeza masahani, na vikombe vya kuinjiza uvumba, na vibakuli na tupa za kulavira sadaka ya chinwadzi, vyosi vya zahabu swafi. Miyo hino yosi waitengeza na zahabu swafi, na kala ni ya kuikpwa hipho dzulu ya meza.

Bezaleli anaunda chinara cha kuikira taa

¹⁷ Phahi ariphomala kutengeza meza, Bezaleli achingengeza chinara cha kuikira taa cha zahabu swafi. Hiro hako ra cho chinara na mgongowe wa kahi-kahi, na mafundoge, na maruwage ga kuchitiya marembo, achivigbwizanya na hicho chinara vichikala chitu

chimwenga. ¹⁸ Kula phapho achitengeza panda sita za chinara hicho, uphande huno panda tahu na uphande huno panda tahu. ¹⁹ Chila panda kala ina maruwa mahahu ga zahabu ga kuigana na ruwa ra muhi uihwao mlozi, na chila ruwa, kala rina chigongo cha kurigbwiririra. ²⁰ Nyo mgongo wa kahi-kahi wakala una maruwa mane ga kuigana na maruwa ga mlozi; na chila ruwa kala rina chigongo cha kurigbwiririra. ²¹ Tsona nyo mgongo kala una mafundo mahahu, fundo mwenga-mwenga tsini ya chila panda. ²² Kpwa hivyo higo mafundo, na zo panda na cho chinara chenye waviunda na zahabu swafi yobandwa, na achivihenda chitu chimwenga. ²³ Kula phapho achitengeza taa sabaa na vifwaya vya kuzizimira, na visahani, vyosi vya zahabu swafi. ²⁴ Phahi hicho chinara cha kuikira taa phamwenga na vifwayavye vyosi, wavitengeza na kilo mirongo mihahu na tsano ya zahabu swafi.

*Phatu pha kufukizira uvumba
phanatengezwa*

(Kutsama 30:1-5)

²⁵ Bada ya kumala hicho chinara cha taa, Bezaleli achiinjirira kutengeza hipho phatu pha kufukizira uvumba. Phatu hipho waphatsonga na mbao za mshita, na urewe kala u sawa na upanawe, ure phamwenga na upana wa phatu hipho pha kulavira sadaka wakala u sawa-sawa, kuno mkpwono, kuno mkpwono, ela chimoche kala ni mikono miiri. Hizo pembe za hipho phatu pha kulavira sadaka na hipho phatu phenye, wavitengeza dza chitu chimwenga. ²⁶ Aripomala kuchitsonga achichihala achichipaka zahabu swafi chosi, kuandzira dzulu, na pande zosi ne, hata pembe zosi, tsona achichizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo ga zahabu. ²⁷ Chisha, achitengeza bangili ne za zahabu na achizigbwizanya na hizo pembe za hipho phatu pha kulavira sadaka tsini ya hinyo mkpwungo wa zahabu, uphande huno mbiri, na uphande huno mbiri. Bangili hizi kala ndizo zotiywa iyo migongo ya kutsukurira hipho phatu pha kulavira sadaka. ²⁸ Anala phapho, achitsonga iyo migongo ya muhi wa mshita ya kutsukurira, na achiipaka zahabu yosi. ²⁹ Tsona achitengeza mafuha matakafu na achitsanganya uvumba vinona sana dza viratu fundi wa kutengeza uvumba ahendavyo.

38

*Phatu pha kuochera sadaka
phanatsongbwa*

¹ Chisha aripokala akamarigiza kutengeza mavumba, Bezaleli achitengeza phatu pha kulavira sadaka za kuochwa, pha mbao za mshita. Urewe kala u sawa na upanawe, kuno mikono mitsano kuno mikono mitsano ela chimoche kala ni mikono mihahu. ² Anala phapho achitengeza vihunde vine vyotulukiza dzulu ya zo pembe ne za pho phatu pha kulavira sadaka, vichikala chitu chimwenga na vyosi achivipaka shaba. ³ Kula phapho, achitengeza miyo yosi ya kuhumirwa pho phatu pha kulavira sadaka; nyungu, miko, uma za kudungira nyama, visahani vya kuharira moho na vitu vyosi vya kuhumirwa pho phatu pha kulavira sadaka achitengeza na shaba. ⁴ Aripomala, achitengeza waya wa shaba wenye vyumba-vyumba dza viratu kimia, achiinjiza pho phatu pha kulavira sadaka hata uchifika kahi-kahi, ⁵ halafu achitengeza vihunde vine, na achivigbwizanya na zo pembe za pho phatu pha kulavira sadaka hipho hinyo waya uriphofika ili vigbwirire yo migongo ya kutsukurira. ⁶ Aripomala phapho achitengeza iyo migongo ya mshita ya kutsukurira, achiipaka shaba hata tse, ⁷ na achiinjiza mo mwenye bangili uphande huno mmwenga na uphande huno mmwenga. Phatu hipho phachikala taphana hako wala mfwiniko.

⁸ Chisha aripomala kutengeza hipho phatu pha kulavira sadaka, achitengeza birika ra shaba, na maguluge ga shaba vivyo. Phahi watengeza hivi kpwa kuhumira vitu vya shaba virivyohumirwa dza vilolo ni hinyo ana achetu ariokala achihumika hipho mryango wa hiro hema ra mkpwutano.

*Muhala wa hema ra mkpwutano
unadzenzbwa*

⁹ Phahi aripomala kutengeza hiro birika, achiandza kutengeza muhala wa hema ra mkpwutano. Muhala uho, wazibwa na shuka za katani swafi za kuhendasukpwa. Shuka zirizohumika uphande wa mwakani, kala urewe kpwa jumula ni mikono gana mwenga. ¹⁰ Shuka hizo kala zikagbwirirwa ni viguzo mirongo miiri virivyokala kahi za seemu za kolo mirongo miiri za shaba, ela vigwadziko vya kutsomekera na bangili za viguzo kala ni vya feza. ¹¹ Uphande wa vurini wa hinyo uwa, nao kala una shuka zirizokala

zosi phamwenga zina ure wa mikono gana mwenga. Shuka hizo nazo zagbwirirwa ni viguzo mirongo miiri virivyoinjizwa kahi za makolo ga kuimisira mirongo miiri ga shaba, ela vigbwadzikovye vya kutsomekera na vihundevye vya mviringo kala ni vya feza. ¹² Mtswerero wa dzuwa, kpwadzengbwa na shuka zirizokala zosi phamwenga zina ure wa mikono mirongo mitsano. Shuka hizo nazo zagbwiririrwa ni viguzo kumi, virivyoinjizwa kahi za seemu za kolo kumi za shaba, ela hivyo vigbwadziko vya kutsomekera na pete za viguzo kala ni vya feza. ¹³ Uphande wa mlairo wa dzuwa ambako kala ndiko kpwenye mryango, nako kala kuna shuka ambazo zosi phamwenga zina ure wa mikono mirongo mitsano, ¹⁴⁻¹⁵ Mikono kumi na mitsano uphande huno wa mryango wa nyo muhala na mikonu kumi na mitsano mryango wa uphande wanjina. Chila uphande, kala kuna viguzo vihahu ambavyo kala vikainjizwa kpwenye makolo mahahu ga kuimisira. ¹⁶ Shuka zosi zirizodzengerwa hinyo muhala wa hema kala zikafumwa na katani swafi ya kuhendasukpwa. ¹⁷ Seemu za koloni za vyo viguzo vyosi kala ni vya shaba, vigbwadziko vya kutsomekera na pete za viguzo kala ni vya feza, kpwa hivyo feza ndiyo iriyohumika kutengezera ko dzulu ya viguzo, na hata kutengezera zo fwiho zirizohumirwa kugbwizanyira vyo viguzo vya nyo muhala. ¹⁸ Shuka ya Paziya ya phatu pha kumenyera nyo muhala, zahenda shonwa na nyuzi za buluu, za zambarau na piya za kundu za katani swafi ya kuhendasukpwa. Shuka iyo kala ina ure wa mikono mirongo miiri na upana wa mikono mitsano dza vyo vya shuka zanjina za nyo muhala. ¹⁹ Nayo kala ikadiniswa ni viguzo vine virivyokala ndani ya seemu za kolo ne za shaba, ela vigbwadziko vya kutsomekera na bangili za viguzo kala ni vya feza. Viguzo hivyo vyapakpwa feza hiko dzulu kpwenye. ²⁰ Vigingi vyosi vya kuchitira hiro hema ra mkpwutano na vya nyo muhalawe kala ni vya shaba.

Vitu virivyojumika kudzengera hema

²¹ Phahi hema ra ushaidi ririphoivwa, Musa achiaambira nyo Alawi aviinjize tsona isabuni vitu vyosi virivyojumika katika hiro dzengo, na achimtsambula Ithamari mwana wa Aruni mlavyadzi-sadaka aimirire kazi iyo. ²²⁻²³ Phahi, Musa walavya shariya iyo wakati Bezaleli mwana wa Uri mdzukulwa wa Huri, wa mbari ya Juda, na myawe Oholiabu wa Ahisamaki, wa mbari ya Dani, ariphomarigiza kabisa hira kazi ambayo Mwenyezi Mlungu kala akamlagiza Musa aihende. Oholiabu kala ni mtsongi, na mtuluzadzi wa miundo, na mshonadzi wa katani swafi, na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu.

²⁴ Phahi zahabu iriyohumika katika dzengo ra hema ra mkpwutano, iriyotanywa kula kpwa hizo zahabu zirizolaviwa sadaka ni Aiziraeli, kala ni kilo magana manane na mirongo sabaa na sabaa, na giramu magana mahahu, kulengana na chipimo cha hipho hemani. ²⁵⁻²⁶ Atu osi ariokala na miaka mirongo miiri na kpwenderera ariosisabiwa ni Musa, atuluka alume elufu magana sita na tahu, na magana matsano na mirongo mitsano. Chila mmwenga kahi ya hano walavya giramu tsano za feza.* Phahi, zosi zichituluka kilo elufu tahu, na kumi na nane kasorobo za feza kulengana na chipimo cha hipho hemani. ²⁷ Kilo elufu tahu za feza zahumirwa kutengezera seemu za kolo gana mwenga za hiro hema na za paziya. Kilo mirongo mihahu chila dibwa. ²⁸ Hizo kilo kumi na nane kasorobo zirizosala Bezaleli achizihumira kutengezera vigbwadziko vya kutsomekera na pete za hivyo viguzo, tsona achizitengezera hivyo viguzo hiko dzulu kpwenye.

²⁹ Sadaka ya shaba yatuluka kilo elufu mbiri, gana, mirongo miiri na ne. ³⁰⁻³¹ Naye Bezaleli achihumira kutengezera seemu zosi za makolo za shaba za mryango wa hiro hema ra mkpwutano, za hinyo muhala wa hema, za mryango wa hinyo muhala, na vigingi vyosi vya kuchitira hema na vya muhalawe. Tsona achihumira kutengezera hipho phatu pha kulavira sadaka pha shaba na wayawe wa shaba, na miyo yosi ya kuhumika hipho phatu pha kulavira sadaka.

39

Mavwazi ga alavyadzi-sadaka

Chisibao chire

(Kutsama 28:6-14)

¹ Hinyo mafundi ahumira hizo nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu, kushona mavwazi ga kuhendera kazi kpwenye hiro hema ra mkpwutano. Phahi amshonera Aruni mavwazi dza viratu Musa arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. ² Hicho chisibao

chire achishona na zahabu, na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu, na katani swafi ya kuhendasukpwa dza lugbwe. ³ Chisha ahala iyo zahabu achiipiga na nyundo hata ichikala bambasha, chisha achirikata waya ndide-ndide. Waya zira achizishona phamwenga na hizo nyuzi za buluu, na za zambarau, na za kundu na iyo katani swafi ya kusukpwa. Kazi ihi yosi aihenda chiufundi. ⁴ Alafu, aho vivyo achingengeza mikowa miiri ya kufungira cho chisibao na achiishona mo mafuzini. Chila fuzi mkpwowa mmwenga. ⁵ Nyo mkumbuu wa cho chisibao nao achiushonato na nyuzi za zahabu, na za buluu, na za zambarau, na za kundu, na katani swafi ya kuhendasukpwa, dza viratu vya chisibao, achiugbwizanya na cho chisibao vichikala chitu chimwenga. Chila chitu achichitengeza dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. ⁶ Kula phapho, achingengeza higo mawe ga shohamu, achigaandika madzina ga hinyo ana kumi na airi a Iziraeli dza viratu mutu anayetsusa zahabu atengezavyo muhuri, halafu achigazungulusira marembo ga zahabu. ⁷ Aripomala, achigahala go mawe achigafunga na yo mikowa mo mafuzini mwa cho chisibao ili gakale gachimtambukiza Mlungu kuhusu ana a Iziraeli, dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

Chifuko cha chifuwani
(Kutsama 28:15-30)

⁸ Phahi ariphomala kutengeza hicho chisibao, achiandza kutengeza hicho chifuko cha chifuwani. Hicho nacho achingengeza na zahabu, na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu na katani swafi ya kusukpwa dza vyokala hicho chisibao. Kazi hino yahendwa ni mutu aimanyaye. ⁹ Chifuko hicho achingengeza na chitambaa cha kuhenda kundzwa kano mbiri. Urewe na upanawe kala visawa-sawa tse, hiku robo ya mkpwono, kuno robo ya mkpwono. ¹⁰ Aripomala kuchishona achichiinjiza mistari mine ya marembo ga mawe ga samani. Msitari wa mwanzo kala una mawe gaihwego akiki, topazi na alimasi ya kundu; ¹¹ Msitari wa phiri kala una mawe gaihwego zumaridi, yakuti ya buluu na alimasi. ¹² Msitari wa hahu kala una mawe gaihwego jasinitho, akiki ya kundu na amethisito. ¹³ Na mraba wa ne uchikala na mawe gaihwego zabarajadi, na shohamu, na jasipa. Phahi mawe gaga gosi gazungulusirwa marembo ga zahabu. ¹⁴ Kpwa jumula, mawe gosi garigohumika kala ni mawe kumi na mairi. Na chila namuna ya dziwe kahi za higo kumi na mairi, raandikpwa dzina mwenga kahi za higo madzina kumi na mairi ga ana a Iziraeli. Madzina higa gaandikpwa dza viratu fundi atsongavyo muhuri, na gachihala phatu pha mbari zosi za Iziraeli. ¹⁵ Phahi ariphomala hivyo, cho chifuko achichitengeza mikufu miiri ya zahabu swafi, ya kuhendasukpwa avi ni lugbwe. ¹⁶ Kula phapho, achingengeza pete mbiri za marembo za zahabu na pete zanjina mbiri za zahabu. Achihala hizo pete mbiri achizigbwizanya na iyo mitse miiri ya cho chifuko ¹⁷ halafu hira mikufu miiri ya zahabu achiilundziza na zira pete katika iyo mitse ya cho chifuko. ¹⁸ Hizo tsa zanjina mbiri za iyo mikufu, achizilundzanya na hizo pete za marembo, halafu hizo pete achizigbwizanya na hizo kowa za mbere ya cho chisibao mo mafuzini. ¹⁹ Aripomala hivyo, achingengeza pete mbiri za zahabu, achizigbwizanya na iyo mitse ya tsini ya cho chifuko cha ndani, chirichokala chikalarira cho chisibao. ²⁰ Anamala hipho, achingengeza bangili mbiri tsona, za zahabu achizigbwizanya na hizo tsa mbiri za mbere zirizo tsini ya cho chisibao, phephi na cho chirichogbwizanyirwa, na dzulu chidide ya hinyo mkumbuu wa kushonwato. ²¹ Aripomala hivyo, achihala zo bangili za cho chifuko achizifunga na zo za chisibao na uzi wa buluu, ili cho chifuko chisikale rejereje, ela chidine hipho dzulu ya nyo mkumbuu wa kushonwato dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

Mavwazi ganjina ga alavyadzi-sadaka
ganashonwa

(Kutsama 28:31-43)

²² Chisha phahi ariphokala akamarigiza kutengeza cho chifuko cha chifuwani, Bezaleli wahumira uzi wa buluu macheye kufuma yo kandzu phamwenga na cho chisibao chire. ²³ Kandzu iyo kala ina singo ya kahi-kahi, iriyozungulusirwa mshono wa nyuzi, sedze ikatsanika-tsanika. ²⁴⁻²⁵ Na ariphomala, ro pindo ra tsini ra iyo kandzu, warizungulusira kengele za zahabu na marembo ga makomamanga garigoshonwa na nyuzi za buluu, za zambarau, za kundu na za katani swafi ya kusukpwa. ²⁶ Kpwa hivyo ro pindo rosi achirizungulusira makomamanga na kengele za zahabu dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. Hipha kengele, hipha komamanga, hipha kengele hipha komamanga, hata pindo rosi achirimala kurizungulusira kengele na makomamanga.

²⁷⁻²⁸ Chisha phahi ariphomala kufuma yo kandzu, achimfumira Aruni na anae majoho, na kofiya, na viremba, vyosi vya katani swafi. Chisha achiafumira suruwale fupi za ndani za katani swafi ya kuhendasukpwa. ²⁹ Tsona achiafumira mikanda ya

katani swafi iriyosokotwato na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. ³⁰ Anala phapho, achitengeza hicho chibamba cha kufunga chirembani, na zahabu swafi, na achiandika dza viratu fundi atsongavyo muhuri, MTAKATIFU WA MWENYEZI MLUNGU, ³¹ achichihala achichifunga dzulu ya cho chiremba na mkpwowa wa buluu dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

*Musa anaabariiki Aiziraeli
kpwa kazi ariyoihenda*

³² Sambi, hinyo ana a Iziraeli ariphomala kuihenda iyo kazi ya hema ra mkpwutano, dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa, ³³ achirihala hiro hema phamwenga na miyoye, vyosi achimrehera Musa. Phahi amrehera chila chitu. Vihundevye vya kufwinikira vya kugbwizanyira na kutsomekera, na mimo, na maphalu, na viguzo na seemuze za koloni. ³⁴ Tsona achimrehera vyandaruwa vya hiro hema, chimwenga cha chingo za turume za kutiwa rangi ya kundu, na chanjina cha chingo za pomboo, na shuka za paziya. ³⁵ Chisha achimrehera hiro sanduku ra chilagane na migongoye ya kutsukurira, na chifwinikoche ambacho ni chihi cha mbazi. ³⁶ Tsona achimrehera meza ya kulavira sadaka za mikaha na miyoye yosi, na mikaha ya kuikpwa mbere za Mwenyezi Mlungu, ³⁷ na chinara cha kuikira taa cha zahabu swafi na miyoye yosi, na taa phamwenga na mafuha. ³⁸ Halafu, achimrehera phatu pha kulavira sadaka pha kufukizira uvumba pha zahabu, na mafuha ga utakaso, na uvumba, na shuka za paziya ya mryango wa hema. ³⁹ Tsona achimrehera hipho phatu pha kulavira sadaka pha shaba, na wayawe wa shaba, na miyoye yosi, birika phamwenga na maguluge, na migongoye ya kutsukurira. ⁴⁰ Chisha taasikire hipho, amrehera shuka za paziya za muhala wa hema, na viguzovye, na vizingitivy, na shuka za paziya ya mryango wa uwa, na nyugweze, na vigingivye vya kuchitira, na miyo yanjina yosi ya kuhumirwa kpwenye utumishi kahi za hema ra mkpwutano. ⁴¹ Tsona achimrehera mavwazi ga kufumwato ga kuhendera kazi pho Phatu Phatakatifu, mavwazi matakatifu ga mlavyadzi-sadaka Aruni, na mavwazi ga anae alume ga kuhendera kazi ya ulavyadzi-sadaka.

⁴² Kpwa hivyo hinyo Aiziraeli achikala akamala kutengeza chila chitu arichokala Mwenyezi Mlungu akamlagiza Musa achihende. ⁴³ Phahi Musa ariphoilola iyo kazi achiona kukala hinyo atu akaihenda sawa-sawa, dza viratu vira Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza. Kpwa hivyo achiabariiki.

40

Malagizo kuhusu kuchita hema ra mkpwutano

¹ Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, ² "Ifikapho siku ya kpwandza ya mwezi wa mwandzo, chita Hema ra Mkpwutano. ³ Injiza Sanduku ra Ushaidi, chisha uriike ndani ya paziya inayotenga phatu photengbwa kpwa ajili ya Mlungu. ⁴ Uinjize meza na upange vyosi ambavyo ni vikale dzuluye. Tsona chitiye Hemani chira chinara cha kuikira taa na uike taaze dzuluye. ⁵ Mbere za Sanduku ra Ushaidi kondze ya paziya ya ndani undaika phatu pha kufukizira uvumba. Chisha uzibe na paziya yanjina mryango wa kuinjirira Hemani. ⁶ Alafu pho phatu pha kulavira sadaka za kuochwa phaika mbere ya mryango wa hema ra mkpwutano, ⁷ na yo simikiro ya kutawazira yikipwe kahi-kahi ya ro hema ra mkpwutano na phatu pha kulavira sadaka, chisha yiodzazwe madzi. ⁸ Undadenga muhala wa paziya kuzunguluka Hema na phatu pha kulavira sadaka, na uike paziya ryangoni mwa hinyo muhala.

⁹ "Chisha undahala gara mafuha na upake hema na miyo yosi iriyo ndani na indakala ikatengbwa kpwa Mlungu. ¹⁰ Badaye paka mafuha phatu pha kulavira sadaka za kuochwa na miyoye yosi, na indakala ikatengbwa kpwa Mlungu kamare. ¹¹ Uchila hipho, hala yo simikiro phamwenga na maguluge, uimwagire mafuha uyiike mbere zangu.

¹² "Halafu rehe Aruni na anae ryango ra Hema ra Mkpwutano na uatawaze na madzi. ¹³ Chisha umvike Aruni vwazi ra mlavyadzi-sadaka, umpake mafuha, na untenge, ili aweze kunihumikira dza mlavyadzi-sadaka. ¹⁴ Arehe anae nao uavvise zira kandzu. ¹⁵ Tsona apake mafuha dza uchivyohenda ise yao, ili nao anihumikire dza alavyadzi-sadaka. Kupakpwa kpwao mafuha kundaahenda akale alavyadzi-sadaka a maisha na hata vivyazi vyao vyosi."

¹⁶ Musa wahenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu kala akamlagiza. ¹⁷ Phahi siku ya kpwandza ya mwezi wa mwandzo wa mwaka wa phiri bada ya kutuluka Misiri, Hema ra Mkpwutano rachitwa. ¹⁸ Musa wadzenga ziyo ra Hema: Achiika vyuma vya tundu kugbwirira nguzo, achiimisa nguzo, vizingiti, na achipanga boriti.

¹⁹ Ndipho achizungulusa nguwo kubwiningiza ziyo ra Hema, na dzulu ya iyo nguwo achibwiningiza chingo, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza.

²⁰ Chisha achihala hira myalawe miiri, achiyiika ndani ya Sanduku ra Ushaidi. Alafu achihala migongo miiri ya kutsukurira Sanduku, achiitsomeka kwenye bangili za Sanduku, na achifwinika na chihi cha mbazi pho dzuluye. ²¹ Phahi wainjiza rira Sanduku ra Ushaidi ndani ya Hema. Naye achiika paziya mbere ya hiro Sanduku na richikala tarionekana, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. ²² Musa waika meza ndani ya hema ra mkpwutano, uphande wa vurini wa Hema, kondze ya hira paziya ya ndani. ²³ Na achiika mkpwahe dzulu ya meza mbere za Mwenyezi Mlungu, dza Mlungu arivyomlagiza. ²⁴ Achiika chinara cha kuikira taa ndani ya hema ra mkpwutano, uphande wa mwakani kulolana na meza. ²⁵ Naye mbere za Mwenyezi Mlungu, achiika taa dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

²⁶ Musa waika phatu pha kulavira sadaka photengezwa na zahabu mura ndani ya hema ra mkpwutano mbere ya paziya, ²⁷ na achifukiza uvumba unukao vinono dzuluye, dza viratu arivyomlagizwa ni Mwenyezi Mlungu.

²⁸ Badaye Musa waika paziya mryango wa Hema. ²⁹ Achiika phatu pha kulavira sadaka za kuochwa kondze, phephi na mryango wa ro hema ra mkpwutano. Na achilavya sadaka ya kuochwa na sadaka ya unga, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza. ³⁰ Waika simikiro ya kutawazira kahi-kahi ya ro hema ra mkpwutano na phatu pha kulavira sadaka, na achiitiya madzi. ³¹ Musa, Aruni na anae aihumira hira simikiro kutawaza mikono na magulu gao. ³² Atawaza wakati kala anainjira Hemani ama wakati anasengerera phatu pha kulavira sadaka, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. ³³ Phahi Musa wadzenga uwa wa paziya kuzunguluka Hema na phatu pha kulavira sadaka, na achiziba paziya mryango wa hinyo muhala. Hipo Musa achikala akamala kazi yosi.

Ingu dzulu ya Hema ra Mkpwutano

³⁴ Phahi ingu ratsrerera, na ririphobwiningiza Hema ra Mkpwutano, mwanga wa Mwenyezi Mlungu wang'ala himo ndani. ³⁵ Musa kayaweza kuinjira ndani ya hema ra mkpwutano kpwa sababu ingu kala rikatsrerera dzuluye, na mwanga wa Mwenyezi Mlungu kala ukang'ala himo ndani. ³⁶ Vyaro vyao vyosi Aiziraeli kala achiandza wakati rira ingu kala rikaunulwa kula dzulu ya Hema. ³⁷ Ro ingu siku zosi kala nkukala dzulu za hema ra mkpwutano. Kahi ya vyaro vyao, nyo ana a Iziraeli kala taaweza kuvundza kambi na kpwenderera na charo, hadi ro ingu riuke pho dzulu ya hema. ³⁸ Aiziraeli kala achiona ingu ra Mwenyezi Mlungu dzulu ya Hema wakati wa mutsi na usiku kala achiona moho unaaka dzuluye. Higo gaenderera wakati wosi wa vyaro vyao.

Chitabu cha hahu cha Musa chiihwacho MAMBO GA ALAWI Tanga mberere

Chitabu hichi chinaonyesa shariya za Aiziraeli a kare kuhusu kuabudu Mlungu na kusagala phamwenga. Piya chinaeleza malagizo kuhusu kazi za alavyadzi-sadaka.

Shariya hizo zinaweza kuonekana za chijeni kpwa atu a rero, ela zinaatambukiza anadamu osi kukala ushirika kahi ya Mlungu na atue ni dzambo kulu na ra muhimu kulungbwa.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Shariya kuhusu kulavya sadaka 1:1—7:38

Kutengbwa kpwa Aruni na anae ili akale alavyadzi-sadaka 8:1—10:20

Shariya kuhusu kusakala najisi na unajisi 11:1—15:33

Siku ya kuusirwa dambi 16:1—34

Shariya kuhusu utakatifu na kuabudu 17:1—27:34

Sadaka za kuochwa

¹ Mwenyezi Mlungu wamuiha Musa na achibisha naye kula mo hema ra mkpwutano achimuamba, ² “Aambire Aiziraeli kukala mutu yeyesi kahi yenu achilonda kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya nyama, nyama hiye andamsambula kula kwenye mfugowe wa ng’ombe, mang’ondzi au mbuzi.

³ “Napho sadaka anayoreha ni ya kuochwa, andatsambula ndzau isiyo na chirema kula kpwa mfugowe; andaireha pho ryangoni pha hema ra mkpwutano ili akubaliwe ni Mwenyezi Mlungu. ⁴ Naye andandika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha hiye nyama wa sadaka za kuochwa, ambayo indakubaliwa kpwa ajili ya kumuhenda hiye mutu ausirwe dambi. ⁵ Chisha, andatsindza hiye mwana ndzau mberere za Mwenyezi Mlungu. Nao alavyadzi-sadaka, ana a Aruni andahala milatso na kumwagira-mwagira pande zosi ne za phatu pha kulavira sadaka hipo ryangoni pha hema ra mkpwutano. ⁶ Hiye mutu andayula ye nyama wa sadaka ya kuochwa na amkate-kate vipande-vipande. ⁷ Hinyo alavyadzi-sadaka ana a Aruni andapanga kuni dzulu ya makala ga moho garigo pho phatu pha kulavira sadaka. ⁸ Alafu alavyadzi-sadaka hinyo andahala vira vipande vya nyama, chitswa na marunya, na kuviika dzulu ya kuni pho dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. ⁹ Ela ye achiyereha ye nyama wa sadaka, naatsukutse mahumbo na marondo na madzi. Naye mlavyadzi-sadaka andaocha sadaka yosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza sadaka ya kuochwa. Iyo ni zawadi yenye kungu nono imuhmirayo Mwenyezi Mlungu.

¹⁰ “Napho sadakaye ya kuochwa ni ya ng’ondzi au mbuzi, phahi andatsambula nyama mlume asiyekala na chirema. ¹¹ Andamwagira-mwagira uphanda wa vurini wa phatu pha kulavira sadaka, mberere za Mwenyezi Mlungu. Hinyo alavyadzi-sadaka ana a Aruni andamwagira-mwagira milatsoye pande zosi za hipo phatu pha kulavira sadaka. ¹² Chisha ye chiyereha ye nyama andamkata-kata, na ye mlavyadzi-sadaka andavipanga vyo vipande vya nyama phamwenga na marunya dzulu ya kuni zikazo moho pho phatu pha kulavira sadaka. ¹³ Ye chiyereha yo sadaka andatsukutsa go mahumbo na marondoge na madzi, naye mlavyadzi-sadaka andaviocha vyosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza sadaka ya kuochwa. Iyo ni zawadi yenye kungu nono imuhmirayo Mwenyezi Mlungu.

¹⁴ “Ichikala anamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa ya nyama wa mapha, phahi, andareha sadakaye ya njiya au mwana njiya manga. ¹⁵ Mlavyadzi-sadaka andareha hiye nyama wa mapha hipo phatu pha kulavira sadaka, andammwamula chitswa na umuoche dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Milatsoye indachururizwa kwenye lavu ra phatu pha kulavira sadaka. ¹⁶ Ifure phamwenga na uchafuwe andawuusa na kuutsupha kuikpwako ivu kuriko uphanda wa mlairo wa dzuwa ya phatu pha kulavira sadaka. ¹⁷ Andamgbwira mapha na kumuahula, ela asinganye vipande viiri. Alafu, mlavyadzi-sadaka andamuocha kwenye phatu pha kulavira sadaka dza sadaka ya kuochwa, dzulu ya kuni. Iyo ni zawadi yenye kungu nono imuhmirayo Mwenyezi Mlungu.

2

¹ “Mutu yeyesi achireha sadaka ya mtsere kpwa Mwenyezi Mlungu, sadaka iyo ni ikale ya unga mnono. Naye andaumwagira mafuha na kuutiya ubani dzuluye. ² Alafu, andaarehera hinyo alavyadzi-sadaka, ana a Aruni. Ye mlavyadzi-sadaka andahala fumba mwenga ra hinyo unga mnono wenye mafuha na ubani wosi na auoche dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ili kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu. Iyo ni zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. ³ Seemu ndiyosala ya sadaka iyo ni ya Aruni na anae. Iyo ni seemu takatifu kabisa ya sadaka yenye kungu nono ilaviwayo kpwa Mwenyezi Mlungu.

⁴ “Napho mutu anamlavira Mlungu sadaka ya mtsere iriyoochwa kpwenye dziko ra kuochera mikahe, iyo indakala ya mikahe isiyotiywa hamira ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha, au ya mikahe myembamba iriyopakpwa mafuha isiyokala na hamira. ⁵ Ichikala sadaka unayolavya ni ya mkpwahe uriokalangbwa kpwenye chuma, iyo indakala ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha ela bila hamira. ⁶ Mikahe iyo ni imogolwe-mogolwe vipande vidide na uvimwagire mafuha. Iyo ni sadaka ya mtsere. ⁷ Napho sadakayo ya mtsere ni ya kujitwa na nyungu, iyo indakala ya unga mnono wa kutiywa mafuha. ⁸ Undareha sadaka ya unga mnono yotengezwa kpwa vitu hivyo mbere za Mwenyezi Mlungu na kuvilavya kpwa mlavyadzi-sadaka naye andavireha phatu pha kulavira sadaka. ⁹ Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya sadaka iyo na kuiocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ili kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu. Iyo ni zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. ¹⁰ Seemu ndiyosala ya sadaka ya mtsere, indakala ya Aruni na anae. Iyo ni seemu takatifu kabisa ya sadaka yenye kungu nono ilaviwayo kpwa Mwenyezi Mlungu.

¹¹ “Sadaka yoyosi ya mtsere ambayo mundamlavira Mwenyezi Mlungu inalondwa ikale ikatengezwa bila hamira, mana taphana ruhusa hata chidide ya kuhumira hamira wala asali kpwenye sadaka ilaviwayo kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. ¹² Ela phahi munaweza kumrehera Mwenyezi Mlungu vitu hivyo phamwenga na mavuno genu ga mwandzo ga mtsere dza sadaka. Ela vitu hivyo tavindalaviwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza kungu nono imuhamirayo. ¹³ Sadaka zenu zosi za mtsere mundazitiya munyu. Musiriche hata chidide kutiya munyu sadaka zenu za mtsere, mana munyu ni ishara ya chilagane Mlungu wenu arichoika namwi. Msikose kutiya munyu sadaka zenu zosi.

¹⁴ “Wakati munamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mtsere ya mavuno genu ga mwandzo, mlavireni masuche chigoochwa na kubundugbwa. ¹⁵ Mundaitiya mafuha na kutiya ubani. Iyo ni sadaka ya mtsere. ¹⁶ Mlavyadzi-sadaka andaocha seemu ya sadaka iyo ya mtsere iriyobundugbwa na mafuha phamwenga na ubaniwe wosi, ili kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu. Iyo ni sadaka ilaviwayo kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa.

3

Sadaka za amani

¹ “Napho mutu analavya sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu na sadakaye ni ng’ombe lume au chetu, nyama hiye asikale na chirema. ² Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha nyama hiye na kumsindza kpwenye phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. Chisha alavyadzi-sadaka, ana a Aruni andahala milatso na kumwagira-mwagira pande zosi ne za pho phatu pha kulavira sadaka. ³ Marunya gosi ganagofwinika mahumbo na garigo dzulu ya mahumbo ga nyama wa sadaka iyo ya amani gandalaviwa dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu. ⁴ Viratu vira andalavya figo zosi mbiri na marunyage phamwenga na chala cha ini. ⁵ Ana a Aruni andaviocha hivyo vyosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phamwenga na sadaka za kuochwa zinazokala dzulu ya kuni ziakazo pho dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Iyo ni zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.

⁶ “Napho sadaka iyo ya amani anayomlavira Mwenyezi Mlungu ni kula kundi ra mang’ondzi na mbuzi, phahi ni atsambulwe lume au chetu risirokala na chirema. ⁷ Napho mutu andalavya ng’ondzi rikale sadakaye, phahi naarirehe mbere za Mwenyezi Mlungu. ⁸ Naye ni aike mkpwonowe dzulu ya chitswa cha nyama hiye na amtsindze mbere ya hema ra mkpwutano. Ana a Aruni andamwagira-mwagira milatsoye chila uphanda wa phatu pha kulavira sadaka. ⁹ Chisha, kula kpwenye sadaka iyo ya amani inayolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu, mutu ni arehe seemu za marunya zilungirazo, mchira wosi wenye marunya okatwa phephi kabisa na mongomongo phamwenga na marunya gosi ganagofwinika mahumbo na marunya gosi garigo dzulu ya mahumbo, ¹⁰ piya figo zosi mbiri na marunyage phamwenga na chala cha ini. ¹¹ Achimala kuhenda

hivyo, mlavyadzi-sadaka andaviocha hivyo vyosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Ni chakurya chinacholavirwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa.

¹² “Napho sadakaye ni mbuzi, phahi naairehe mbere za Mwenyezi Mlungu ¹³ kuno akabandika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha nyama hiye na kumtsindza mbere ya hema ra mkpwutano. Ana a Aruni andahala milatso na kuimwagira-mwagira pande zosi ne za pho phatu pha kulavira sadaka. ¹⁴ Alafu, andamlavira Mwenyezi Mlungu marunya gosi ganagofwinika mahumbo na gara garigo dzulu ya mahumbo, ¹⁵ na figo zosi mbiri na marunyage phamwenga na chala cha ini. ¹⁶ Mlavyadzi-sadaka andaviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza chakurya chinacholaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu chenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. Marunya gosi ni ga Mwenyezi Mlungu.

¹⁷ “Msirye marunya wala milatso hata chidide. Hiri ni lagizo ra kare na kare kula chivyazi hadi chivyazi ta kare na kare phatu phophosi mndiphokala.”

4

Sadaka za kuusa dambi

¹ Chisha Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, ² “Aambire atu a Iziraeli kukala ichikala mutu akahenda dambi bila kumanya, naye achihenda chitu chochosi chokahazwa kahi za malagizo ga Mwenyezi Mlungu, andahenda hivi:

³ “Ichikala mlavyadzi-sadaka mkpwulu ndiye achiyehenda dambi hata akatiya atu makosani, phahi hiye andamlavira Mwenyezi Mlungu mwana ndzau asiyekala na chirema akale sadaka ya kuusa dambi. ⁴ Andareha mwana ndzau phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, mbere za Mwenyezi Mlungu. Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha ye mwana ndzau na kumtsindza mbere za Mwenyezi Mlungu. ⁵ Hiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu andahala seemu ya milatso na kuinjira nayo ndani ya hema ra mkpwutano. ⁶ Andadyoga chalache kpwenye milatso iyo na kuitimvya-timvya kano sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu, mbere ya paziya yo ganya Phatu Phatakatifu na Phatu Phatakatifu Zaidi. ⁷ Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya milatso na kuipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za phatu pha kufukiza uvumba wenye kungu nono, mbere za Mwenyezi Mlungu kpwenye hema ra mkpwutano. Milatso ndiyosala andaimwaga photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka ya kuochwa ambapho ni phephi na phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ⁸ Alafu andausa marunya gosi ga hiye mwana ndzau wa sadaka ya kuusa dambi: Marunya gosi ganagofwinika mahumbo na gara garigo dzulu ya mahumbo, ⁹ figo mbiri na marunya garigo dzuluye na gara garigo kpwenye seemu ya phephi na chibiruni na gara ganagobwirana na figo na maini. ¹⁰ Hizi ni seemu ziratu zira zinazouswa kpwenye nyama wa sadaka ya amani. Mlavyadzi-sadaka andaziocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ya kuochwa. ¹¹ Ela chingo ya hiye mwana ndzau, nyama, chitswa, marondo, mahumbo na ufumbawe, ¹² jibu seemu zosi za mwana ndzau chizosala ni lazima aziphirike kondze ya kambi akazioche na mohu wa kuni, phatu swafi phatsuphiwapho ivu ra phatu pha kulavira sadaka.

¹³ “Ichikala Aiziraeli osi phamwenga akahenda dambi bila kumanya kpwa kuhenda chitu chiricho kahazwa kpwenye lagizo mwengarapho ra Mwenyezi Mlungu, andakala akahenda makosa vivyo. ¹⁴ Mara tu dambi iyo ndiphomanyikana, aho Aiziraeli andalavya mwana ndzau akale sadaka ya kuusira dambi. Andamreha kpwenye hema ra mkpwutano. ¹⁵ Vilongozi a Aiziraeli andabandika mikono yao dzulu ya chitswa cha hiye mwana ndzau, alafu mmwenga wao andamtsindza mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁶ Yuya mlavyadzi-sadaka mkpwulu yetsambulwa kpwa kumwagirwa mafuha andareha seemu ya milatso ya hiye mwana ndzau ndani ya hema ra mkpwutano. ¹⁷ Andadyoga chalache kpwenye iyo milatso na kuitimvya-timvya mbere ya paziya kano sabaa, mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Alafu, seemu ya milatso andaipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za phatu pha kufukizira uvumba himo ndani ya hema ra mkpwutano mbere za Mwenyezi Mlungu. Milatso ndiyosala andaimwaga photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka ya kuochwa phephi na phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ¹⁹ Marunya gosi ga nyama hiye andagahala na kugaocha phatu pha kulavira sadaka. ²⁰ Kpwa hivyo andahenda hiye mwana ndzau dza arivyohenda yuya wanjina wa sadaka ya kuusira dambi. Chihivyo mlavyadzi-sadaka andakala akaahendera atu upatanisho kpwa kuausira dambi, nao andaswamehewa. ²¹ Alafu andahala seemu za ye mwana ndzau chizosala aziphirike kondze ya kambi na kuziocha dza vira arivyohenda yuya wanjina. Iyo ni sadaka ya kuausira dambi Aiziraeli osi.

²² “Ichikala chilongozi akahenda dambi bila kumanya kpwa kuvundza lagizo mwengarapho ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, andakala akahenda kosa vivyo, ²³ naye achimanyiswa dambi ariyohenda, andareha sadakaye ya ndenje asiyekala na chirema. ²⁴ Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha ndenje na kuitsindzira phatu atsindzirapho sadaka za kuochwa mbere za Mwenyezi Mlungu. Iyo ni sadaka ya kuusa dambi. ²⁵ Mlavyadzi-sadaka andadyoga chalache kpwenye milatso ya sadaka ya kuusa dambi na kuipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za phatu pha kulavira sadaka za kuochwa. Milatso ndiyosala andaimwaga photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka za kuochwa. ²⁶ Marunya gosi ga ndenje hiye andagaocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, dza vira arivyohenda marunya ga nyama wa sadaka ya amani. Kpwa hivyo mlavyadzi-sadaka andamuhendera chilongozi upatanisho kpwa kumuusira dambi, naye andaswamehewa.

²⁷ “Napho mutu wa kawaida akahenda dambi bila kumanya kpwa kuvundza lagizo mwengarapho ra Mwenyezi Mlungu, iye ana kosa. ²⁸ Na ndiphomanyiswa kukala akahenda dambi, andareha sadaka ya mbuzi chetu isiyokala na chirema kpwa ajili ya kuusira dambi ariyohenda. ²⁹ Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha mbuzi iyo ya sadaka ya kuusa dambi na kuitsindzira phatu atsindzirapho nyama a sadaka za kuochwa. ³⁰ Mlavyadzi-sadaka andadyoga chalache kpwenye milatso ya sadaka ya kuusa dambi na kuipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za phatu pha kulavira sadaka za kuochwa. Milatso ndiyosala andaimwaga photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka. ³¹ Ye mutu achiyereha yo sadaka andausa marunya gosi ga mbuzi hiye dza vira anavyousa marunya ga nyama a sadaka ya amani, naye mlavyadzi-sadaka andagaocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, na harufuye nono indamhamira Mwenyezi Mlungu. Phahi, mlavyadzi-sadaka andamuhendera yuya mutu upatanisho kpwa kumuusira dambi, naye andaswamehewa.

³² “Ichikala mutu hiye andareha ng’ondzi kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi, phahi, andareha ng’ondzi chetu risiro na chirema. ³³ Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha ng’ondzi hiro ra sadaka ya kuusa dambi na kuritsindzira phatu atsindzirapho nyama a sadaka za kuochwa. ³⁴ Alafu mlavyadzi-sadaka andadyoga chalache kpwenye milatso ya sadaka ya kuusa dambi na kuipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za phatu pha kulavira sadaka za kuochwa. Milatso ndiyosala andaimwaga photsi phenye hako ra phatu pha kulavira sadaka. ³⁵ Alafu ye mutu achiyereha yo sadaka andausa marunya gosi dza vira anavyousa marunya ga ng’ondzi ra sadaka ya amani na mlavyadzi-sadaka andagaocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, phamwenga na sadaka zilaviwazo kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kumuusira dambi, naye andaswamehewa.

5

¹ “Napho mutu yeyesi akalondwa kulavya ushaidi kpwenye baraza dzulu ya dzambo ariroriona au kusikira, na achirema kugomba chitu, andakala akahenda dambi na andaripha kpwa ajili ya dambi hiro. ² Au napho mutu yeyesi kahi yenu achidzinajisi bila kumanya kpwa kuguta chitu chochosi chiricho najisi, ikale ni lufu ra nyama wa tsakani au ra mfugo au ra nyama a kuambala na photsi, andakala najisi, na ni mkosa. ³ Au mutu achiguta chitu chochosi kula kpwa mwanadamu chinachoisabiwa kukala najisi bila kumanya, chindamuhenda akale najisi, phahi, ndiphomanya andakala na makosa. ⁴ Au, napho mutu achiapa kuhenda chitu chochosi, chinono au chii, dza vira atu ahendavyo bila kufikiriya, ndiphomanya andakala mkpwosa. ⁵ Phahi, mutu achikala mkpwosa kuhusu dzambo mwengarapho ra higo ni lazima akubali dambiye ariyohenda. ⁶ Naye ni amrehere Mwenyezi Mlungu ng’ondzi chetu au mbuzi chetu kula kpwenye mifugoye dza maripho kpwa ajili ya dambi ariyohenda ailavye ikale sadaka ya kuusa dambi. Naye mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kumuusira dambi.

⁷ “Ela napho kana uwezo wa kulavya ng’ondzi au mbuzi dza maripho kpwa dambi ariyohenda, phahi andamrehera Mwenyezi Mlungu njia airi au ana njia manga airi, mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa. ⁸ Andaareha kpwa mlavyadzi-sadaka, naye mlavyadzi-sadaka andamlavya mmwenga kpwandza akale sadaka ya kuusa dambi kpwa kummwamula chitswa bila kuusa chitswache kabisa. ⁹ Seemu ya milatsoye andaitimvya-timvya uphanda mmwenga wa phatu pha kulavira sadaka na hira yanjina andaitweneza-tweneza photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka. Iyo ni sadaka ya kuusa dambi. ¹⁰ Alafu andamlavya yuya wa phiri kukala sadaka ya kuochwa kulengana na

malagizo. Mlavyadzi-sadaka andamuhendera yuya mutu upatanisho kpwa kumuusira dambiye, naye andaswamehewa.

¹¹ “Ichikala kana uwezo wa kulavya hata njiya airi au ana njiya manga airi dza sadakaye ya kuusa dambi ariyohenda, phahi, andareha unga mnono kilo mwenga. Ela kandautiyya mafuha wala ubani mana ni sadaka ya kuusa dambi. ¹² Andamrehera mlavyadzi-sadaka, naye andahala unga hinyo fumba mwenga na kuochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu phamwenga na sadaka alavirwazo Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Iyo ni sadaka ya kuusa dambi. ¹³ Phahi, mlavyadzi-sadaka andamuhendera yuya mutu upatanisho kpwa kumuusira dambi, naye andaswamehewa. Unga uchiosala undakala wa mlavyadzi-sadaka dza vira inavyohendeka wakati wa kulavya sadaka ya mtsere.”

Sadaka ya kuusa makosa

¹⁴ Mwenyezi Mlungu waenderera kugomba na Musa achiamba, ¹⁵ “Napho mutu yeyesi akakosa kpwa kuhenda dambi bila kumanya kuhusu kusalavya vitu ambavyo ni vilavirwe Mwenyezi Mlungu, andamrehera turume risirokala na chirema dza maripho kpwa makosage kula kpwa mifugoye. Au undapima beieye kulengana na chipimo cha Phatu Phatakatifu. Iyo ni sadaka ya kuusa makosa. ¹⁶ Zaidi ya higo, yuya mutu andaripha vitu ambavyo kala ni alavye kpwa Mwenyezi Mlungu ambavyo kavilavire na aenjereze seemu mwenga ya tsano ya beieye na kumupha mlavyadzi-sadaka. Phahi, mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kumuusira dambi kuhumira hiro turume ambaro rindakala sadaka ya kuusa makosa, naye andaswamehewa.

¹⁷ “Mutu yeyesi achienda dambi bila kumanya, kpwa kuvundza lagizo mwen-garapho ra Mwenyezi Mlungu, iye ni mkpwosa, na andaripha kpwa ajili ya kosare. ¹⁸ Andamrehera mlavyadzi-sadaka turume risirokala na chirema kula kpwa mifugoye au samaniye ya pesa kpwa ikale sadaka ya kuusa makosa. Naye mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kumuusira dambi ariyohenda bila kumanya, naye andaswamehewa. ¹⁹ Iyo ni sadaka ya kuusa makosa, kpwa kukala iye ni mkpwosa mbere za Mwenyezi Mlungu.”

6

¹ Mwenyezi Mlungu waenderera kumuamba Musa, ² “Ichikala mutu yeyesi ana kosa na si muaminiifu mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya kumchenga myawe kuhusu chitu arichomuikira mzamana kpwa kuika naziri au kuhusu kumuiyira au kumuonera myawe, ³ au akaphaha chitu cha myawe choangamika na aambe kayachiona, au agombe handzo kpwa kuapa, au kuhenda dambi dza zizo zihendwazo ni atu. ⁴ Napho mutu akahenda dambi dza hizo na kukala mkpwosa, ni lazima auyize chira arichoia au arichophaha kpwa kuonera, au chira arichoikirwa mzamana kpwa kuika naziri au chitu cha myawe arichotsola, ⁵ au chitu chochosi choapa kpwa kuchenga. Andamuuyizira mwenye chila chitu chikamilifu na kuenjereza seemu mwenga ya tsano ya samaniye siku ndipholavya sadaka ya kuusa makosa. ⁶ Piya andamrehera mlavyadzi-sadaka turume risirokala na chirema kula kpwa mifugoye dza maripho kpwa ajili ya dambize, amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuusa makosa. Samani ya nyama hiye ni ikale sawa na chipimo cha kawaida cha bei ya turume wa sadaka ya kuusa dambi. ⁷ Mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kumuusira dambiye mbere za Mwenyezi Mlungu, naye andaswamehewa kosa arirorihenda.”

Malagizo ganjina kuhusu Sadaka ya kuochwa

⁸ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ⁹ “Muphe Aruni na anae malagizo higa kuhusu sadaka ya kuochwa. Sadaka ya kuochwa indakala kpwenye moho dzulu ya phatu pha kulavira sadaka usiku kucha hadi ligundzu na mohowe ukusanyirwe, usifwe. ¹⁰ Alafu mlavyadzi-sadaka andavwala nguwoye ya katani na suruwaleye ya ndani ya katani, andahala ivu ra hira sadaka kula dzulu ya phatu pha kulavira sadaka na kuriika kanda ya phatu pha kulavira sadaka. ¹¹ Alafu andavula nguwoze avwale zanjina, ahale rira ivu ariphirike kondze ya kambi phatu phasipho najisi. ¹² Moho wa phatu pha kulavira sadaka lazima uenderere kuaka usifwe. Chila siku ligundzu mlavyadzi-sadaka andatiya kuni kpwenye moho hinyo na dzuluye andapanga sadaka ya kuochwa, na kuochwa marunya ga sadaka ya amani dzuluye. ¹³ Moho undarorerwa uenderere kuaka siku zosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka bila kufwa.

*Malagizo ganjina
kuhusu sadaka za mtserere*

¹⁴ “Higa ni malagizo ganjina kuhusu sadaka ya mtserere. Ana a Aruni ndio ndioreha sadaka hizo mbere za Mwenyezi Mlungu, mbere ya phatu pha kulavira sadaka. ¹⁵ Mmwenga wa alavyadzi-sadaka andahala fumba mwenga ra unga mnono wa mtserere phamwenga na mafuha na ubani wosi dzulu ya sadaka ya mtserere na kuviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ili kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu, na harufuye nono indamhamira. ¹⁶ Unga ndiosala undakala wa Aruni na anae. Aho andatengeza mkpwahe bila kutiywa hamira, nao andaurya Phatu Phatakatifu, yani pho muhala wa hema ra mkpwutano. ¹⁷ Usitengezwe na hamira hata chidide, mimi nkaapha dza mtalo wao kula sadaka nilavirwazo. Ni sadaka takatifu kabisa dza vira sadaka ya kuusa dambi na ya kuusa makosa zikalavyo. ¹⁸ Alume a chivyazi cha Aruni machiyao ndio anaoruhusiwa kurya seemu iyo mana iyo yatengbwa siku zosi kpwa ajili yao kula sadaka alavirwazo Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Yeyesi ndiyeguta sadaka iyo ni akale mtakatifu.”

¹⁹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ²⁰ “Siku ya kumwagirwa mafuha kpwa Aruni na anae, aho analondwa kumlavira Mwenyezi Mlungu kilo mwenga ya unga mnono dza sadaka ya mtserere ya chila siku; nusu mwenga andailavya ligundzu na yanjina dziloni. ²¹ Unga hinyo undatsanganywa vinono na mafuha na kujitwa dzulu ya chuma cha kukalangira. Alafu undaureha hali u vipande-vipande na kumlavira Mwenyezi Mlungu na kungu nono ya sadakaye indamhamira. ²² Ye mlavyadzi-sadaka wa chivyazi cha Aruni ndiyemwagirwa mafuha ili ahale nafwasi ya Aruni, ndiye ndiyelavya. Sadaka yosi ni iochwe kabisa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Hiro ni lagizo ta kare na kare. ²³ Sadaka yoyosi ya mtserere ilaviwayo ni mlavyadzi-sadaka indaochwa yosi; taindariwa hata chidide.”

²⁴ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ²⁵ “Muambire Aruni na anae kukala higa ni malagizo ganjina kuhusu sadaka ya kuusa dambi. Nyama wa sadaka ya kuochwa ni atsindzwe hipho atsindzirwapho nyama a sadaka ya kuusa dambi, mbere za Mwenyezi Mlungu. Iyo ni sadaka takatifu kabisa. ²⁶ Mlavyadzi-sadaka alavyaye sadaka iyo ndiye ndiyeirya. Indariwa Phatu Phatakatifu, yani pho muhalani pha hema ra mkpwutano. ²⁷ Mutu yeyesi au chochosi ndichoguta nyama iyo chindakala chitakatifu. Nguwo yoyosi ichitwenerwa ni milatso ya sadaka iyo, phahi, nguwo iyo indafulwa Phatu Phatakatifu. ²⁸ Sadaka iyo ichijitwa kpwenye nyungu, nyungu iyo ni ivundzwe. Ela ichikala miyo iyo ni ya shaba, phahi, indatsukutswa vinono na kusuzwa na madzi. ²⁹ Chila mlume osi kahi ya nyumba ya alavyadzi-sadaka anaoruhusiwa kurya iyo sadaka takatifu kabisa. ³⁰ Ela sadaka yoyosi ya dambi ambayo milatsoye ikarehwa ndani ya hema ra mkpwutano kpwa kuhenda upatanisho kpwa kuusa dambi Phatu Phatakatifu ni isiriwe, sadaka iyo ni iochwe.

7

*Malagizo ganjina
kuhusu sadaka za kuusa makosa*

¹ “Higa ni malagizo ganjina kuhusu sadaka ya kuusa makosa. Sadaka iyo ni takatifu kabisa. ² Nyama wa sadaka ya kuusa makosa ni atsindzwe phatu phatsindzwapho nyama wa sadaka ya kuochwa na milatsoye indamwagirwa-mwagirwa pande zosi za phatu pha kulavira sadaka. ³ Marunyage gosi gandalaviwa na kuochwa, yani mchira wenye marunya, marunya ganagofwinika mahumbo, ⁴ figo zosi mbiri phamwenga na marunyage na chala cha ini. ⁵ Mlavyadzi-sadaka andaviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza zawadi zilaviwazo kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Iyo ni sadaka ya kuusa makosa. ⁶ Anaoruhusiwa kurya sadaka iyo ni alume a nyumba ya alavyadzi-sadaka machiyao; ni iriwe Phatu Phatakatifu mana ni sadaka takatifu kabisa. ⁷ Malagizo kuhusu sadaka ya kuusa makosa na sadaka ya kuusa dambi ni mwenga. Mlavyadzi-sadaka ndiyehenda upatanisho kpwa kuusa dambi ndiye ndiyehala zyo nyama. ⁸ Mlavyadzi-sadaka anayelavira mutu yeyesi sadaka ya kuochwa, andahala chingo ya nyama chiyelaviwa. ⁹ Sadaka yoyosi ya mtserere yoochwa kpwenye dziko ra kuochera mikahe au chuma cha kuochera mikahe au kalango indakala ya mlavyadzi-sadaka anayelavya. ¹⁰ Chila sadaka yanjina ya mtserere, ikale ikatsanganywa na mafuha au kavu, indakala ya chivyazi cha Aruni na osi aganyirwe sawa kpwa sawa.

*Malagizo ganjina
kuhusu sadaka ya amani*

¹¹ “Higa ni malagizo ganjina kuhusu sadaka ya amani ambayo mutu anaweza kumlavira Mwenyezi Mlungu. ¹² Ichikala mutu analavya sadaka iyo kpwa kumshukuru Mlungu, phahi, andailavya phamwenga na mikahe iriyotsanganywa na mafuha, mikahe myembamba yopakpwa mafuha na mikahe ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha, yosi isiyotiywa hamira. ¹³ Phamwenga na sadakaye ya amani ya kumshukuru Mlungu, andareha mikahe chiyotiywa hamira. ¹⁴ Kula chila aina ya mikahe iyo, andamrehera Mwenyezi Mlungu mkpwahe mmwenga dza zawadi. Mikahe iyo indakala ya mlavyadzi-sadaka anayemwaga-mwaga milatso ya nyama wa sadaka ya amani hipho phatu pha kulavira sadaka. ¹⁵ Nyama ya sadaka iyo ya amani ya kumshukuru Mlungu ni iriwe siku iyo-iyu ya kulaviwa. Ni isisazwe hata chidide hadi ligundzu. ¹⁶ Ela napho sadaka iyo ya amani ni ya kuusa naziri au ya hiyari, indariwa siku iyo-iyu ndiyolaviwa na seemu ndiyosala inaweza kuriwa siku ya phiriye. ¹⁷ Ela nyama yoyosi ya sadaka iyo ndiyosala hadi siku ya hahu ni iochwe. ¹⁸ Napho nyama yoyosi ya sadaka ya amani indariwa siku ya hahu, yo sadaka iyo taindakubaliwa, wala hiye achiyeilavya kandaisabiwa kukala akahenda chitu. Nyama iyo ni tsukizo na mutu ndiyeirya andakala akahenda dambi na andaripha kpwa ajili ya dambi hiro.

¹⁹ “Nyama yoyosi ndiyoguta chitu chinachoisabiwa kukala najisi isiriwe, ni iochwe. Na yo nyama yanjina, inaweza kuriwa ni osi ambao taakadzitiya najisi. ²⁰ Ela mutu yeyesi anayeisabiwa kukala najisi achirya nyama iyo yolaviwa dza sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu, andatengbwa na atue. ²¹ Mutu yeyesi achiguta chitu chochosi chinachoisabiwa kukala najisi, ikale ni mutu, nyama, au chitu chanjina chochosi chisha arye nyama ya sadaka ya amani iriyolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu mutu hiye andatengbwa na atue.”

Atu anakahazwa kurya marunya na mlatso

²² Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ²³ “Aambire Aiziraeli hivi, ‘Msirye marunya ga ng’ombe, ga mang’ondzi wala ga mbuzi. ²⁴ Marunya ga nyama yeyesi yefwa mwenye au ga nyama yeolagbwa ni nyama wa tsakani msigarye ela ganaweza kuikpwa kpwa mahumizi ganjina. ²⁵ Mutu yeyesi achirya marunya ga nyama chiyelaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa, andatengbwa na atue. ²⁶ Piya, msirye milatso yoyosi, ikale ni ya nyama wa mapha au ya nyama wa kufuga phophosi msagalapho. ²⁷ Mutu yeyesi achirya milatso, andatengbwa na atue.’ ”

Mtalo wa alavyadzi-sadaka

²⁸ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ²⁹ “Aambire atu a Iziraeli hivi, ‘Mutu yeyesi achilavya sadaka ya amani, ni arehe seemu ya sadaka iyo kpwa Mwenyezi Mlungu. ³⁰ Andamrehera sadaka iyo na mikonoye dza zawadi. Andareha marunyage phamwenga na laga ambayo andaiunula dzulu mbere za Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa. ³¹ Mlavyadzi-sadaka andaocha marunya gosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, ela laga indakala ya Aruni na anae. ³² Chiga cha kulume cha nyama wa sadaka zenu za amani mundamupha mlavyadzi-sadaka. ³³ Chiga hicho chindakala cha mutu wa chivyazi cha Aruni ndiyemwaga-mwaga milatso na kulavya marunya ga sadaka ya amani. ³⁴ Kpwa kukala yo laga ichiyounulwa dzulu na cho chiga chirehwacho mbere yangu nkachihala kula kpwa sadaka za amani za Aiziraeli na nkachipha mlavyadzi-sadaka Aruni na chivyaziche, seemu hizo nkaapha hinyo alavyadzi-sadaka zikale mtalo wao hata kare na kare. ³⁵ Hizo ndizo seemu zotengbwa kpwa ajili ya Aruni na anae kahi ya sadaka za kuochwa areherwazo Mwenyezi Mlungu, hangu siku ariphoikpwa kukala alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu. ³⁶ Ariphtakaswa kpwa kumwagirwa mafuha, Mwenyezi Mlungu waalagiza Aiziraeli aaphe seemu iyo ya sadaka; iyo indakala dza mtalo wao siku zosi.’ ”

³⁷ Phahi, higa ndigo malagizo kuhusu sadaka ya kuochwa, sadaka ya mtsere, sadaka ya kuusa dambi, sadaka ya kuusa makosa, sadaka ya kutenga mutu kpwa ajili ya Mlungu na kuhusu sadaka ya amani. ³⁸ Mwenyezi Mlungu wamupha Musa shariya hizi dzulu ya mwango Sinai siku iyo ariphoamuru Aiziraeli amrehere sadaka zao, hiko jangbwa ra Sinai.

8

Aruni na anae anamwagirwa mafuha (Kutsama 29:1-37)

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Rehe Aruni na anae na nguwo zao, mafuha ga utakaso, ndzau ya sadaka ya kuusa dambi, maturume mairi na kaphu ya mikahe isiyotiywa hamira. ³ Alafu, ukusanye Aiziraeli osi phamwenga mbere ya phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano.” ⁴ Musa achihenda dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Aiziraeli osi akusanyika phamwenga mbere ya phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ⁵ Musa achiaambira gara ambago Mwenyezi Mlungu kala akamlagiza ahende. ⁶ Alafu Musa achiiha Aruni na anae edze mbere na achiaogesa. ⁷ Alafu achimvika Aruni kandzu na achimfunga mkumbuu chibiruni, achimvika joho, achimvika chisibao na achichifunga na mkumbuu uriofumwa chiufundi mwakpwe chibiruni. ⁸ Alafu achimvika Aruni chifuko cha lagani na ndani ya hicho chifuko achitiya Urimu na Thumimu.* ⁹ Chisha achimvika Aruni chiremba na uphande wa mbere wa hicho chiremba wachibandika chibamba cha zahabu, yani tadzi takatifu, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

¹⁰ Alafu Musa achihala mafuha ga utakaso, achiripaka rira hema ra mkpwutano na vitu vyosi virivyokala mumo achivitakasa. ¹¹ Achitimvya-timvya kano sabaa seemu ya mafuha higo dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, na miyoye yosi, birika na hakore ili aitakase. ¹² Chisha Musa achimwagira Aruni mafuha chitswani ili amtakase. ¹³ Alafu Musa achiareha ana a Aruni achiaavwika kandzu, achiafunga mikumbuu vibiruni na kuavvika viremba dza viratu arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.

¹⁴ Chisha Musa achireha ndzau ya sadaka ya kuusa dambi, naye Aruni na anae achiika mikono yao dzulu ya chitswa cha yo ndzau. ¹⁵ Musa achitsindza yo ndzau, achihala seemu ya milatso achiipaka kwenye hizo pembe zirizo kwenye pembe za phatu pha kulavira sadaka kpwa chalache ili kuphatakasa. Alafu achihala milatso chiyosala achimwaga photsi phenye hako ra phatu pha kulavira sadaka, chihivyo achiphatakasa ili aphahumire kpwa kulavira sadaka. ¹⁶ Alafu, Musa achihala marunya gosi gokala kwenye mahumboge, chala cha ini phamwenga na figo zosi mbiri na marunyage na achiviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. ¹⁷ Ela nyama, chingo na ufumba wa ndzau hiye, achiviocha kondze ya kambi dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

¹⁸ Alafu, Musa achireha turume ra sadaka ya kuochwa. Aruni na anae achiika mikono yao dzulu ya chitswa cha turume hiro. ¹⁹ Musa achiritsindza na milatsoye achiiitimvya-timvya chila uphande wa pho pha phatu pha kulavira sadaka. ²⁰ Achikata-kata hiro turume vipande-vipande na Musa achiviocha phamwenga na chitswache na marunyage. ²¹ Alafu gara mahumbo na marondo achigatsukutsa na madzi, Musa achigaocha gosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phamwenga na seemu zanjina za ro turume dza sadaka ya kuochwa. Iyo ni zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. Musa achihenda kama arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.

²² Alafu achireha turume ranjina, dza sadaka ya kuatenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Aruni na anae achiika mikono yao dzulu ya chitswa cha turume hiro. ²³ Musa achiritsindza. Achihala seemu ya milatso ya hiro turume na achimpaka Aruni kwenye ndewe ya sikirore ra kulume, dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume na ra chiguluche cha kulume. ²⁴ Ana a Aruni nao achedza, naye Musa achiapaka seemu ya milatso kwenye ndewe za masikiro gao ga kulume, madzalagumbe ga mikono yao ya kulume na ga magulu gao ga kulume. Milatso yanjina achiiitimvira-timvira pho phatu pha kulavira sadaka chila uphande. ²⁵ Alafu, achihala marunya gosi, yani mchira wenye marunya, marunya gosi ganagofwinika mahumbo, chala cha ini, phamwenga na figo zosi mbiri na marunyage na chiga cha kulume. ²⁶ Alafu, achihala mkpwahe mmwenga uriokandwa na mafuha, keki mwenga na bisikuti mwenga kula kwenye kaphu ya mikahe isiyotiywa hamira iriyo mbere za Mwenyezi Mlungu achiviika vyosi dzulu ya vipande vya marunya na chira chiga. ²⁷ Musa achiviika mikononi mwa Aruni na anae, nao achiviunula dzulu kuonyesa akamlavira Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa. ²⁸ Alafu Musa achihala vitu hivyo vyosi kula mwao mikononi achiviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phamwenga na sadaka za kuochwa. Hino ni sadaka ya kuikpwa mbere za Mwenyezi Mlungu, yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu, hino ni zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. ²⁹ Chisha Musa achihala ira laga na achiiunula dzulu achilavya sadaka ya kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu. Seemu iyo ya turume ra kutengera alavyadzi-sadaka kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu ni mtalo wa Musa dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.

³⁰ Alafu Musa wahala chiasi cha mafuha ga utakaso na milatso kula phatu pha kulavira sadaka achimtimvira-timvira Aruni na anae na nguwo zao piya. Chihivyo Musa achimtenga Aruni na anae na nguwo zao kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.

* 8:8 8:8 Vihunde avi ni vidziwe ambavyo enye kala achiumira kumanya mapenzi ga Mlungu. Soma Kutsama 28:30.

³¹ Musa achimuambira Aruni na anae, “Jitani hira nyama pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, muirye phapho hipho phamwenga na mikahе iriyo mo kaphuni mwenye sadaka za kutenga alavyadzi-sadaka kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Hendani dza vira nirivyokulagiza uwe na anao kukala seemu iyo ni iriwe ni mwimwi. ³² Nyama yoyosi au mkpwahe wowosi ndiosala ni uochwe. ³³ Tamundatuluka kondze ya phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano kpwa muda wosi wa siku sabaa, yani hadi muda wenu wa kutengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu usire. ³⁴ Mwenyezi Mlungu akalagiza huhende dza vira huchivyohenda rero kusudi hukuhendereni upatanisho kpwa kukuusirani dambi. ³⁵ Ni msale pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano usiku na mutsi kpwa muda wa siku sabaa, na muhende gara mrigolagizwa ni Mwenyezi Mlungu, ili msifwe. Hivi ndivyo nirivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.” ³⁶ Phahi, Aruni na anae achihendа gosi ambago Mwenyezi Mlungu walagiza kutsupira Musa.

9

Alavyadzi-sadaka anaandza kazi yao

¹ Siku sabaa za kutakaswa ziriphosira, Musa achimuiha Aruni na anae phamwenga na atumia a Iziraeli. ² Achimuambira Aruni, “Hala mwana ndzau kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na turume kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, nyama osi hinyo asikale na virema, uarehe mbere za Mwenyezi Mlungu. ³ Aambire Aiziraeli ahale ndenje mwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi, mwana ndzau mmwenga wa mwaka mmwenga na turume mwenga ra mwaka mmwenga, kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, osi asiokala na virema. ⁴ Ndzau mmwenga na turume mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani, alavye mbere za Mwenyezi Mlungu phamwenga na sadaka ya mtsere uriotsanganywa na mafuha, mana rero Mwenyezi Mlungu andaatsembukira.”

⁵ Aiziraeli achireha vyosi hivyo mbere ya hema ra mkpwutano dza vira Musa arivyolagiza na osi phamwenga achisengera phephi mbere za Mwenyezi Mlungu. ⁶ Musa achiaambira, “Mwenyezi Mlungu akakulagizani muhende dzambo hiri ili muone ngumaye.” ⁷ Alafu Musa achimuambira Aruni, “Phiya pho phatu pha kulavira sadaka, ukalavye sadakayo ya kuusa dambi na sadaka ya kuochwa. Piya ulavye sadaka za kuusa dambi chizorehwa ni atu na za kuochwa na uhende upatanisho kpwa kuusa dambiyo na za atu dza vira Mwenyezi Mlungu arivyolagiza.”

⁸ Phahi, Aruni achisengerera phatu pha kulavira sadaka, achitsindza yuya mwana ndzau dza sadaka ya kuusa dambiye mwenye. ⁹ Anae achimrehera milatso, naye Aruni achidyoga chalache kwenye milatso iyo na kuipaka kwenye hizi pembe zirizo kwenye pembe za phatu pha kulavira sadaka. Milatso yosala achimwaga kwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka. ¹⁰ Achihala marunya, figo na chala cha ini cha yo sadaka ya kuusa dambi achiviocha vyosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza vira Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Musa. ¹¹ Ela nyama na chingo achiviocha mohoni kondze ya kambi.

¹² Alafu Aruni achitsindza nyama wa sadaka ya kuochwa. Anae achimrehera milatso, naye achimwagira-mwagira phatu pha kulavira sadaka pande zosi. ¹³ Chisha achimrehera sadaka za kuochwa, chipande chimwenga-chimwenga, na chitswa, naye achiviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. ¹⁴ Achitsukuta mahumbo na marondo na achigaocha dzulu ya zo seemu zanjina za sadaka ya kuochwa pho phatu pha kulavira sadaka.

¹⁵ Alafu, Aruni achireha sadaka ya atu. Achihala ndenje ya sadaka ya kuusira atu dambi, achiitsindza na kuilavya sadaka ya kuusa dambi, dza viratu arivyohenda kpwa hira ya mwandzo. ¹⁶ Alafu achireha hira sadaka ya kuochwa na achiilavya kulengana na lagizo. ¹⁷ Kanda na sadaka ya mtsere ariyoyitiya kwenye sadaka ya kuochwa ya chila ligundzu, wanyaha fumba mwenga ra mtsere na kuriocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka.

¹⁸ Viratu vira Aruni, achitsindza hira ndzau na rira turume ra sadaka ya amani kpwa ajili ya atu. Anae achimrehera milatso ambayo waimwagira-mwagira pande zosi za phatu pha kulavira sadaka. ¹⁹ Wahala marunya gosi ga ndzau hiye na turume hiro, yani mchira wenyе marunya wa turume, marunya gofwinika mahumbo, figo na chala cha ini, ²⁰ achigaika dzulu ya vidari, na achigatsukula hadi phatu pha kulavira sadaka achigaocha. ²¹ Ela vira vidari na vira viga vya kulume, Aruni waviunula dzulu kuonyesa akamlavira Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa, kulengana na vira Musa arivyolagiza.

²² Aruni ariphomala kulavya sadaka zosi, yani sadaka ya kuusa dambi, sadaka za

kuochwa na sadaka za amani, achiaunurira atu mikono, achiabariki, alafu achitserera photsi. ²³ Chisha Musa na Aruni achiinjira ndani ya hema ra mkpwutano. Ariphtoluka achiabariki atu, na nguma ya Mwenyezi Mlungu ichiatsembukira atu osi. ²⁴ Moho wala mbere za Mwenyezi Mlungu uchiocha sadaka za kuochwa na marunya gokala dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Atu osi ariphoona hinyo moho apiga njerejere na achisujudu.

10

Dambi ya Nadabu na Abihu

¹ Nadabu na Abihu, ana a Aruni, ahala chila mmwenga chetezoche, achiika moho na uvumba, achimlavira Mwenyezi Mlungu moho usioruhusiwa, ambao tauyalengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu. ² Phahi, moho wala mbere za Mwenyezi Mlungu, uchiocha hinyo barobaro nao achifwa mbereze. ³ Kpwa hivyo, Musa achimuambira Aruni, "Higa ndigo gara Mwenyezi Mlungu arigogomba ariphoamba, 'Nindadzionyesa kukala ni mtakatifu kahi ya hara ario phephi nami, nindahewa nguma mbere za atu osi!' " Aruni achinyamala zii.

⁴ Phahi, Musa achiiha Mishaeli na Elizafani, ana a Uzieli, ise mdide wa Aruni, achiaambira edze ause nyufu za ndugu zao kula Phatu Phatakatifu na kuziphirika kondze ya kambi. ⁵ Achigbwira kandzu za zo nyufu za ndugu zao achiaguruta hadi kondze ya kambi, dza vira Musa arivyoamuru. ⁶ Alafu Musa achimuambira Aruni na anae, Eliazari na Ithamari, "Msidimule nyere zenu wala kukpwanyula nguwo zenu kpwa chiriro, la sivo mundafwa na kuarehera Aiziraeli osi chivyamwenga tsukizi za Mwenyezi Mlungu. Ela ndugu zenu, yani nyumba yosi ya Iziraeli, anaweza kurira kpwa sababu ya moho hinyo Mwenyezi Mlungu achioreha. ⁷ Msituluke kondze ya phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, ama sivo mundafwa. Mana mafuha ga kutengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu ga dzulu yenu." Aruni na anae achienda kama vira Musa arivyoamba.

⁸ Mwenyezi Mlungu achimuambira Aruni, ⁹ "Munaphomenya ndani ya hema ra mkpwutano, uwe na anao msinwe uchi wa zabibu wala uchi wowosi, ama sivo mundafwa. Hiri rindakala lagizo ambaro vivyazi vyenu vyosi vinalondwa virilunge siku zosi. ¹⁰ Mnalondwa kuika tafwauti kahi ya mambo matakatifu na mambo ga kawaida, kahi ya mambo garigo najisi na sigokala najisi. ¹¹ Mundaafundza Aiziraeli malagizo gosi ambago Mwenyezi Mlungu wakuambirani kutsupira Musa."

¹² Musa achimuambira Aruni na anae ariosala, Eliazari na Ithamari, "Halani hira seemu ya sadaka ya mtserere yosala kula sadaka anazolavirwa Mwenyezi Mlungu. Mtengeze mikahe isiyotiywa hamira na muirye kanda-kanda ya phatu pha kulavira sadaka mana sadaka iyo ni takatifu kabisa. ¹³ Mundairya Phatu Phatakatifu kpwa sababu hinyo ni mtaloo na chivyazicho kahi za sadaka zireherwazo Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Hivi ndivyo nirivyoamriwa. ¹⁴ Ela laga chiyounulwa mbere za Mwenyezi Mlungu na chiga chinacholaviwa dza sadaka kpwa kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu, munaweza kuvirya phatu phophosi ambapho si najisi. Undarya uwe na anao alume na achetu. Vitu hivyo ukahewa kama mtaloo na wa chivyazicho kula sadaka za amani za atu a Iziraeli. ¹⁵ Chira chiga chiricholaviwa na laga chiyounulwa mbere za Mwenyezi Mlungu andavireha phamwenga na sadaka za marunya ganagolaviwa kpwa kuochwa. Hivyo vindakala vyako phamwenga na anao, hinyo ni mtalo wenu hata kare na kare dza vira Mwenyezi Mlungu arivyolagiza."

¹⁶ Phahi, Musa wauza-za sana kuhusu hira ndenje ya sadaka ya kuusa dambi, naye achimanya kukala ikaochwa kare. Hivyo achiareyera sana Eliazari na Ithamari, ana a Aruni ariosala, achiaua, ¹⁷ "Kpwa utu wani tanyairya Phatu Phatakatifu? Iyo kala ni chitu chitakatifu kabisa na kala mkaihewa ili kuusa makosa ga Aiziraeli osi phamwenga na kuahendera upatanisho kpwa kausira dambi mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Tsona, kpwa vira mlatsowe tauyarehwa ndani ya Phatu Phatakatifu, mwalondwa mumurye muhalani mbere ya hema ra mkpwutano dza nrivyolagiza." ¹⁹ Aruni achimuambira Musa, "Lola, rero akalavya sadaka yao ya kuusa dambi na sadaka yao ya kuochwa mbere za Mwenyezi Mlungu, na mambo higa gakahendeka. Dze, kalapho nkarya iyo sadaka ya kuusa dambi hivi rero, ingekubalika mbere za Mwenyezi Mlungu?" ²⁰ Musa ariphosikira higo, achihamirwa.

11

*Nyama a kuriwa na asioriwa
(Kumbukumbu 14:3-21)*

¹ Mwenyezi Mlungu achiaambira Musa na Aruni, ² “Aambire Aiziraeli hivi: Kahi ya nyama osi kpwenye tsi, ambao munaweza kurya ni hano. ³ Munaweza kurya nyama yeyesi mwenye makpwatsa goganyika seemu mbiri na anatserrura. ⁴ Ela kahi ya nyama atserurao, au ario na makpwatsa ga kuganyika seemu mbiri, msiryeye ngamia. Iye kpwenu ni najisi, mana anatserrura ela kana makpwatsa ga kuganyika seemu mbiri. Msiryeye kpwang’ a mana ni najisi kpwenu. Anatserrura, ela kana makpwatsa ga kuganyika seemu mbiri. Msiryeye tsungula mana ni najisi kpwenu. Anatserrura, ela kana makpwatsa ga kuganyika seemu mbiri. ⁵ Msiryeye kpwang’ a kpwa kukala iye anatserrura ela makpwatsage tagayaganyika, hiye kpwenu ni najisi. ⁶ Msiryeye tsungula, iye anatserrura ela makpwatsage tagayaganyika, iye naye kpwenu ni najisi. ⁷ Msiryeye nguluwe, iye ana makpwatsa garigoganyika ela katserrura, hiye kpwenu ni najisi. ⁸ Kpwa sababu nyama aha ni najisi, msiryeye nyama yao wala msigute nyufu zao.

⁹ “Kahi ya viumbe vyosi vya madzini, munaweza kurya chiumbe chochosi chiricho na mapezi na mamba, chiricho baharini au myuhoni. ¹⁰ Ela chochosi chiishicho baharini au myuhoni, ambacho tachina mapezi wala mamba, yani viumbe vyanjina vyosi viishivyo madzini ni najisi kpwenu. ¹¹ Viumbe hivyo vindakala najisi kpwenu. Msiryeye nyama yao, wala msigute nyufu zao mana ni najisi. ¹² Chiumbe chochosi chiishicho ndani ya madzi ambacho tachina mapezi na mamba ni najisi kpwenu.

¹³ “Hinya ndio nyama a mapha ambao ni najisi kpwenu. Kpwa hivyo, msiarye: Kozi, furukombe, pungu, ¹⁴ mweko, aina zosi za nderi, ¹⁵ aina zosi za kunguru, ¹⁶ mbuni, bwaka, dudumizi, aina zosi za chiphanga, ¹⁷ chororo, aina zosi za vimburu, aina zosi za manjera, korongo, koiko, hudihudi na chila aina ya nundu, ¹⁸ mumbi, mwari, nderi, ¹⁹ manjera, aina zosi za koiko, hudihudi na nundu.

²⁰ “Adudu osi enye mapha aambalao na magulu mane, ni najisi kpwenu. ²¹ Ela, kahi ya adudu enye mapha anyendekao kpwa magulu mane mare ga kutiniratinira dzulu ya tsi munaweza kurya. ²² Hinyo ni: Chila aina ya ndzije, ya nyoe, ya vyenene na ya mabandzi. ²³ Ela adudu anjina osi enye mapha na magulu mane ni najisi kpwenu.

²⁴ “Unaweza kudzinajisi kpwa kurya au kuguta nyama hinya; yeyesi ndiyeguta nyufu za nyama hinya andakala najisi hadi dziloni. ²⁵ Yeyesi ndiyetsukula nyufu zao ni afule nguwoze naye andakala najisi hadi dziloni. ²⁶ Nyama enye ni hara arioahulwa makpwatsa ela tagayaganyika kano mbiri na taatserrura. Mutu yeyesi ndiyeguta nyufu za nyama hinyo andakala najisi. ²⁷ Nyama osi anyendekao kpwa mafumba gao kahi za osi anyendekao na magulu mane, ni najisi kpwenu na yeyesi ndiyeguta lufu ra nyama dza hiye andakala najisi hadi dziloni. ²⁸ Mutu yeyesi ndiyetsukula nyufu za nyama hinyo andakala najisi hadi dziloni, naye andafula nguwoze. Hinyo kpwenu ni najisi.

²⁹ “Kahi ya viumbe vinyendekavyo photsi hivi ni najisi kpwenu: Kala, kotso, chila aina ya mjusi, ³⁰ phalaphala, mbulu kenge, chijenje, mbulu na lumbwi. ³¹ Hinyo osi ni najisi kpwenu na yeyesi ndiyeguta nyufu zao, andakala najisi hadi dziloni. ³² Napho lufu ra viumbe hivyo rikagbwerera chitu chochosi, ikale ni chifwaya cha muhi, nguwo, chingo, gunia au mwiyo wowosi unaohumirwa kpwa kazi yoyosi, mwiyo hinyo undakala najisi hadi dziloni. Ili kuchihenda chikale swafi chinalondwa kutsukutswa na madzi. ³³ Napho lufure rikagbwerera mwiyo wa ulongo, phahi, chitu chochosi chiricho ndani ya mwiyo hinyo ni najisi na mwiyo hinyo ni uvundzwe. ³⁴ Chakurya au chinwadzi chochosi chichiguta madzi kula mwiyo hinyo chindakala najisi. ³⁵ Chila chitu ambacho chikagbwererwa ni lufu, chindakala najisi. Ichikala ni dziko ra ulongo ra kuocho chikahe au nyungu ni ivundzwe. Vindakala najisi navyo ni vinajisi kpwenu. ³⁶ Pula za madzi au Chisima cha kudzengerwa tachindanajisika. Ela chochosi ndichoguta nyufu hizi chindakala najisi. ³⁷ Ichikala lufu rikagbwerera mbeyu za kuphanda, mbeyu hizo tazindakala najisi. ³⁸ Ela napho mbeyu zikatyiwa madzini na zikagbwererwa ni lufu, phahi, mbeyu hizo ni najisi kpwenu.

³⁹ “Ichikala nyama yeyesi munayeruhusiwa kurya, akafwa mwenye, yeyesi ndiyeguta lufure, andakala najisi hadi dziloni. ⁴⁰ Mutu yeyesi achirya nyama ya lufu hiro andafula nguwoze na andakala najisi hadi dziloni. Na yeyesi ndiyetsukula lufu hiro, andafula nguwoze, naye andakala najisi hadi dziloni.

⁴¹ “Chiumbe chochosi chinachonyendeka photsi ni tsukizo kpwenu, msichirye. ⁴² Chochosi chinachoambala na ndani, chochosi chinachonyendeka photsi kpwa magulu mane au magulu manji, msichirye kpwa mana ni tsukizo. ⁴³ Kpwa hivyo msidzhende kukala tsukizo kpwa njira ya kurya au kuguta viumbe vihambalavyo mundadzinajisi.

⁴⁴ Kpwa sababu mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, dzitakaseni na mkale atakatifu kpwa mana mimi ni mtakatifu. Wala msidzinajisi na chochosi chinachoambala photsi. ⁴⁵ Kpwa sababu mimi Mwenyezi Mlungu, ndimi yekutuluzani kula tsi ya Misiri kusudi nikale Mlungu wenu; kpwa hivyo kalani atakatifu kpwa mana mimi ni mtakatifu.

⁴⁶ “Iyo phahi, ndiyo shariya kuhusu nyama, nyama na mapha na viumbe vyosi virivyo moyo viihivyo ndani ya madzi na vinavyonyendeka photsi, ⁴⁷ ili kutafwautisha kahi ya chiricho najisi na chisichokala najisi, chiwezacho kuriwa na sichoweza kuriwa.”

12

Kutakasa achetu bada ya kudzivugula

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Aambire atu a Izraeli hivi: Mchetu achiphaha mimba na kudzivugula mwana mlume, andakala najisi kpwa muda wa siku sabaa sawa na anavyokala wakati ana ga chichetu. ³ Mwana hiye andatiywa tsatsani sikuye ya nane. ⁴ Alafu mchetu hiye andaenderera kukala najisi kpwa muda wa siku mirongo mihahu na tahu ndipho akale si najisi bada ya kutuma. Wakati hinyo, asigute chochosi chitakatifu wala kuinjira Phatu Phatakatifu hadi siku za kutakasikakpwe ndiphotimiya. ⁵ Ela, napho akadzivugula mwana mchetu, phahi, andakala najisi kpwa muda wa wiki mbiri dza vira inavyokala wakati ana ga chichetu. Andaenderera kukala najisi kpwa muda wa siku mirongo sita na sita.

⁶ “Siku za kutakaswakpwe ndiphotimiya, ikale akaphaha mwana mlume au mchetu, andamrehera mlavyadzi-sadaka hipho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano turume ra mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa na mwana njiya manga au njiya, kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi. ⁷ Mlavyadzi-sadaka andamreha mbere za Mwenyezi Mlungu na kumuhendera mchetu hiye upatanisho kpwa kumuusira najisi naye andakala si najisi tsona. Hiri ni lagizo ra kuelekeza mchetu yeyesi ndiyedzivugula mwana mlume au mchetu.

⁸ “Napho kaweza kulavya turume, phahi, andareha njiya airi au ana njiya manga airi; mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi. Mlavyadzi-sadaka andamuhendera mchetu hiye upatanisho kpwa kumuusira najisi, naye andakala swafi.”

13

Malagizo kuhusu ukongo wa ngozi wa kuambukiza

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa na Aruni, ² “Ichikala mutu yeyesi andakala na kufutuka au viphere au vyoga dzulu ya mwiriwe, ambavyo vinaweza kukala ukongo wa ngozi wa kuambukiza, phahi, ni lazima arehwe kpwa mlavyadzi-sadaka Aruni au mmwenga wa anae ndiyekala mlavyadzi-sadaka. ³ Mlavyadzi-sadaka andachunguza phatu pharipho ukongo na ichikala nyere za phatu phara zikagaluka nyereru na ukongo wenye uchionekana kukala u ndani zaidi ya ngozi ya mwiriwe, phahi, hinyo ni ukongo wa ngozi wa kuambukiza. Mlavyadzi-sadaka achimala kumchunguza hivyo, andatangaza kukala mutu yuya ni najisi. ⁴ Ela ichikala seemu hiyo, dzagbwe ni nyereru ela nyo wereruwe taudzangbwemanya sana ndani ya chingo na wala nyere za phatu phara taziabadilika kukala nyereru, phahi, mlavyadzi-sadaka andamtenga mutu yuya kpwa muda wa siku sabaa. ⁵ Siku ya sabaa, mlavyadzi-sadaka andamchunguza tsona yuya mutu, na ichikala, kulengana na uchunguziwe akaona hinyo ukongo taudzangwebadilika na taudzangwegota kwenye ngoziye, phahi, andamtenga mutu hiye kpwa siku zanjina sabaa.

⁶ “Mlavyadzi-sadaka andamchunguza tsona mutu hiye siku ya sabaa. Napho kulengana na uchunguziwe, hira seemu ya ukongo inayaya na ukongo taudzangwegota, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu yuya ni swafi, hinyo ni uphere tu. Mutu hiye ni afule nguwoze, naye andakala swafi. ⁷ Ela viphere vira vichigota kwenye ngozi, bada ya mutu hiye kudziyenesha kpwa mlavyadzi-sadaka kpwa ajili ya kutangaza kukala ni swafi, phahi, andakpweza tsona kpwa mlavyadzi-sadaka. ⁸ Mlavyadzi-sadaka andamchunguza tsona, na napho ukongo wa ngozi ukagota kwenye ngozi, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu yuya ni najisi mana hinyo ni mahana.

⁹ “Napho mutu akagbwirwa ni mahana, andarehwa kpwa mlavyadzi-sadaka. ¹⁰ Mlavyadzi-sadaka andamchunguza na napho akafutuka utu wereru ambao ukahenda malalaikage gakale mereru na kufutuka kura kukagaluka kukala chironda chiitsi, ¹¹ higo

ni mahana ga muda mure. Mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni najisi. Kandamtenga mutu hiye kpwa amchunguze tsona mana ni najisi kare. ¹² Napho ukongo wa kuambukiza ukamgbwira na ukagota mwiri mzima, kula chitswani hadi maguluni, hata ikale mlavyadzi-sadaka anaweza kuona, ¹³ phahi mlavyadzi-sadaka andamchunguza. Naye achiona kukala ukongo hinyo ukagota mwiri mzima, phahi, andatangaza kukala mutu hiye ni swafi kpwa sababu mwiri ukagaluka kukala mwereru na hivyo mutu hiye ni swafi. ¹⁴ Ela achionekana na chironda chiitsi, phahi, mutu hiye andakala ni najisi. ¹⁵ Mlavyadzi-sadaka andachunguza hicho chironda chiitsi na kumtangaza kukala ni najisi kpwa sababu hinyo ni ukongo wa ngozi wa kuambukiza. ¹⁶ Ela hicho chironda chichigaluka tsona kukala chereru, mutu hiye andauya kpwa mlavyadzi-sadaka. ¹⁷ Mlavyadzi-sadaka andamchunguza na achiona kukala chikagaluka kukala chereru, phahi, andatangaza kukala mutu hiye ni swafi.

¹⁸ "Napho mutu akagwirwa ni iphu, naro rikaphola, ¹⁹ ela pho phariphokala na iphu phafutuka na phachikala phereru au avi phereru avi phakundu, analondwa kumuonyesa mlavyadzi-sadaka. ²⁰ Mlavyadzi-sadaka andamchunguza hiye mutu, naye achiona kukala ukongo hinyo u ndani zaidi ya ngozi na go malalaika ga phatu phara gakagaluka kukala mereru, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni najisi. Higo ni mahana ambago gakaandza kwenye iphu. ²¹ Ela napho mlavyadzi-sadaka akamchunguza hiye mutu na kuona kukala malalaika ga phatu phara sigo mereru wala ukongo hinyo taundani sana ya ngozi, ela phanayaya, phahi, andamtenga hiye mutu kpwa muda wa siku sabaa. ²² Napho ukongo hinyo ukagota kwenye ngozi, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni najisi, seemu iyo ina ukongo wa kuambukiza. ²³ Ela, napho hinyo ukongo taudzangwebadilika na taudzangwegota kwenye ngoziye, phahi, hiro ni kuphyu ra iphu tu. Mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni swafi.

²⁴ "Au, ichikala mutu waphya na cho chironda chiitsi chikagaluka kukala kundu na wereru, ²⁵ mlavyadzi-sadaka andachichunguza. Naye achiona kukala malalaika gakagaluka kukala mereru na ukongo ukamenya ndani sana, phahi, hinyo ni ukongo wa kuambukiza. Ukongo hinyo ukadzituluzi kpwa njira ya phatu phara phophya. Mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni najisi, mana ana mahana. ²⁶ Ela napho mlavyadzi-sadaka achiona kukala malalaika ga phatu phara si mereru na nyo ukongo taundani sana ela ura wereru unayaya, phahi, mlavyadzi-sadaka andamtenga mutu hiye kpwa muda wa siku sabaa. ²⁷ Siku ya sabaa, mlavyadzi-sadaka andamchunguza. Napho cho chironda chikatsatsamuka, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu yuya ni najisi, mana ana ukongo wa ngozi wa kuambukiza. ²⁸ Ela, napho hicho chironda tachikatsatsamuka, ela nyo wereru unayaya, hiko ni kufutuka chikorehwa ni kuphya. Phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni swafi, mana hiro ni kuphyu ra kuphya.

²⁹ "Napho mutu yeyesi mlume au mchetu, ana ukongo phakpwe chitswani au cheruni, ³⁰ mlavyadzi-sadaka andachunguza ukongo hinyo. Ichikala andaona kukala ukongo u ndani sana na nyere zi mandano na ni nyembamba, phahi, andatangaza kukala mutu hiye ni najisi, mana higo ni mahana ga chitswa au ga cheru. ³¹ Napho mlavyadzi-sadaka andachunguza pho phakongo na aone kukala taundani sana ya ngozi na nyere si nyiru, phahi mlavyadzi-sadaka andamtenga mutu hiye kpwa muda wa siku sabaa. ³² Siku ya sabaa mlavyadzi-sadaka andaphachunguza pho phenye ukongo hinyo. Achiona taphaenjerezekere na taphana nyere za rangi ya mandano wala nyo ukongo taundani sana ya ngozi, ³³ phahi mutu hiye andanyola chitswache au cheruche. Ela phatu phara phenye ukongo kandaphanyola. Alafu mlavyadzi-sadaka andamtenga mutu hiye kpwa muda wanjina wa siku sabaa. ³⁴ Siku ya sabaa, mlavyadzi-sadaka andachunguza pho phatu phakongo. Ichikala mlavyadzi-sadaka andaona kukala ukongo hinyo taukaenjerezeka wala kumenya ndani ya ngozi, phahi, andatangaza kukala mutu yuya ni swafi. Mutu hiye andafula nguwoze, naye andakala swafi. ³⁵ Ela ichikala ukongo hinyo ukaenjerezeka bada ya kutangaza kukala swafi, ³⁶ mutu hiye andachunguzwa ni mlavyadzi-sadaka na ichikala ukaenjerezeka, mlavyadzi-sadaka kandakala na haja ya kuendza nyere zenye rangi ya mandano. Mutu hiye andakala najisi. ³⁷ Ela ichikala mlavyadzi-sadaka andaona kukala hira seemu iriyo kongo taikabadilika na nyere nyiru zikamera phatu hipho, phahi, ukongo undakala ukaphola, na mutu hiye ni swafi. Mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni swafi.

³⁸ "Napho mutu yeyesi, akale mlume au mchetu, ana alama nyereru mwakpwe mwirini, ³⁹ mlavyadzi-sadaka andamchunguza mutu hiye. Ichikala mlavyadzi-sadaka andaona kukala alama hizo ni nyereru chidide, hinyo ni ukongo wa kawaida, mutu hiye ni swafi.

⁴⁰ “Napho mutu akahenda lilazi ra kogoni, iye ni swafi mana ana lilazi tu. ⁴¹ Ichikala mutu nyereze zikauka lihosini, mutu hiye ana lilazi tu naye aswafi. ⁴² Ela napho phakpwe chitswani phenye lilazi phana alama ya kundu na wereru, hinyo ni ukongo wa ngozi wa kuambukiza andamchunguza na ichikala andaona kukala hiko kufutuka kuna rangi ya kundu na wereru kwenye lilazi kogoni au kwenye lihosini na ambao u dza ukongo wa ngozi wa kuambukiza kwenye ngozi, ⁴⁴ phahi, mutu hiye ana ukongo wa kuambukiza, na ni najisi. Mlavyadzi-sadaka andamtangaza kukala ni najisi, kpwa sababu ya ukongo urio phakpwe chitswani.

⁴⁵ “Mwenye ukongo wa kuambukiza yeyesi andavwala mademu, nyereze kandazitsana, andabwiningiza mromowe na mkpwonowe na kugomba kpwa sauti kuamba, ‘Mino ni najisi, mino ni najisi.’ ⁴⁶ Andaenderera kukala najisi kpwa muda wosi ndiokala na ukongo hinyu. Iye ni najisi, naye ni lazima asagale macheye kondze ya kambi.

*Malagizo kuhusu koga
kwenye nguvo*

⁴⁷ “Napho nguvo ina aina ya madowa ga koga, ikale ya nyoya za mang’ondzi au katani, ⁴⁸ nguvo iyo ikale ikafumwa au kusukpwa na katani au nyoya za mang’ondzi au ni nguvo ya chingo ya aina yoyosi, ⁴⁹ ichikala hiro dowa ra koga ri rangi ya nyasi mbitsi au ya kundu kwenye nguvo hiyo, phahi, nguvo iyo ina koga ya kuambukiza. Kpwa hivyo ni lazima mlavyadzi-sadaka aonyeswe iyo nguvo. ⁵⁰ Mlavyadzi-sadaka andachunguza hiro dowa ra koga iyo naike nguvo iyo kanda kpwa muda wa siku sabaa. ⁵¹ Siku ya sabaa andachunguza dowa hiro ra koga. Ichikala hiro dowa ra koga rikagota kwenye nguvo hiyo, ikale ni ya kufumwa, kusukpwa, ya chingo au ya chitu chanjina chochosi chotengezwa na chingo, nguvo iyo indakala na koga inayogota. ⁵² Mlavyadzi-sadaka andaiocha nguvo iyo mana ina aina ya koga inayogota.

⁵³ “Ela mlavyadzi-sadaka achiona hiro dowa ra koga tarikagota kwenye nguvo, ⁵⁴ phahi, andalagiza nguvo iyo ifulwe na kuikpwa kanda kpwa muda wanjina wa siku sabaa. ⁵⁵ Mlavyadzi-sadaka andachunguza nguvo iyo bada ya kufulwa. Ichikala dowa hiro taridzangbwegaluka rangiye hata dzagbwe tarikagota, phahi, nguvo iyo ni najisi nayo ni iochwe, ikale dowa hiro ri ndani au kondze ya nguvo hiyo. ⁵⁶ Napho mlavyadzi-sadaka andaona kukala hiro dowa rinayaya bada ya kufulwa, phahi andakata iyo seemu iriyo na aina ya koga igotayo. ⁵⁷ Alafu, ichikala hiro dowa rindaonekana tsona kwenye nguvo yofumwa, yosukpwa au kwenye chitu chochosi cha chingo, phahi inakoga inayogota. Kpwa hivyo nguvo iyo andaiocha. ⁵⁸ Ela nguvo ambayo dowa ra koga rikauka bada ya kufulwa, indafulwa kano ya phiri na hivyo indakala swafi.

⁵⁹ “Higa ndigo malagizo kuhusu madowa ga koga ndigokala kwenye nguvo za nyoya za mang’ondzi, za katani yofumwa, yosukpwa au za chingo. Kpwa njira iyo mundaweza kutafwautisha kahi ya nguvo isiyokala najisi na hira inayokala najisi.”

14

*Kutakaswa bada ya kuphola
ukongo wa ngozi*

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Higa ndigo malagizo kuhusu enye mahana katika siku za kutakaswa kpwa, bada ya kuphola ndiphorehwa kpwa mlavyadzi-sadaka. ³ Mlavyadzi-sadaka andaphiya akamchunguza yuya mutu kondze ya kambi. Ichikala ukongo hinyo ukaphola, ⁴ phahi, mlavyadzi-sadaka andaamuru areherwe nyama airi a mapha ario swafi na azima, chigongo cha muhi wa muerezi, sufi ya kundu na chipungo cha muhisopo kpwa ajili ya yuya mutu ndiyetakaswa. ⁵ Mlavyadzi-sadaka andaamuru nyama wa mapha mmwenga atsindzwe dzulu ya nyungu yenye madzi swafi ga muhoni gajerago. ⁶ Mlavyadzi-sadaka andahala yuya nyama wa mapha chiyesala, chira chigongo cha muerezi, sufi ya kundu na chira chipungo cha muhisopo na kuvivwika vyosi kwenye madzi chigotsanganyika na milatso ya yuya nyama wa mapha chiyetsindzwa. ⁷ Alafu, andamtimvira-timvira yuya mwenye kutakaswa hira milatso kano sabaa, alafu andatangaza kukala mutu hiye ni swafi. Andamricha yuya nyama wa mapha mzima aphiye vyakpwe weruni. ⁸ Hiye mutu andafula nguwoze, andanyola nyereze, na aoge, naye andakala swafi. Bada ya higo andauya ndani ya kambi, ela andasagala kondze ya hemare kpwa muda wa siku sabaa. ⁹ Siku ya sabaa andanyola nyereze zosi za chitswache, cheruche, nyusi na nyere zosi za mwirini. Alafu andafula nguwoze na kuoga, naye andakala swafi.

¹⁰ “Siku ya nane andareha ana turume airi, mwati wa mwaka mmwenga osi asiokala na virema, kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere phamwenga na mafuha seemu mwenga ya tahu ya lita. ¹¹ Mlavyadzi-sadaka ndiyetakasa mutu hiye andamreha mbere za Mwenyezi Mlungu phephi na phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano phamwenga na vitu chivyoreha. ¹² Mlavyadzi-sadaka andahala mwana turume mmwenga na kumlavya dza sadaka ya kuusa makosa phamwenga na gara mafuha. Andaviunula mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹³ Alafu andatsindza yuya mwana ng’ondzi Phatu Phatakatifu, anaphotsindza nyama wa sadaka ya kuusa dambi na sadaka za kuochwa. Sadaka hino ya kuusa makosa na sadaka ya kuusa dambi, ni za mlavyadzi-sadaka. Ni sadaka takatifu kabisa. ¹⁴ Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya milatso ya sadaka ya kuusa makosa na kupaka ye mutu atakaswaye ndewe ya sikirore ra kulume na dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume na ra chiguluche cha kulume. ¹⁵ Alafu, mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya mafuha na kugatiya kwenye fumba ra mkpwonowe wa kumotso. ¹⁶ Andadyoga chala cha mkpwonowe wa kulume kwenye mafuha higo na amtimvire-timvire kano sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁷ Seemu ya mafuha ndigosala mwakpwe fumbani andapaka ye mutu atakaswaye ndewe ya sikirore ra kulume na dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume na ra chiguluche cha kulume, phatu pharatu arihopaka milatso ya sadaka ya kuusa makosa. ¹⁸ Gara mafuha ndigosala andapaka yuya mutu chitswani. Hivyo andamuhendera utakaso kpwa kumuusira najisi mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Mlavyadzi-sadaka andalavya sadaka ya kuusa dambi na kumuhendera yuya mutu utakaso kpwa kumuusira najisi. Alafu andatsindza mwana turume wa sadaka ya kuochwa. ²⁰ Mlavyadzi-sadaka andalavya hira sadaka ya kuochwa phamwenga na sadaka ya mtsere dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Hivyo andamuhendera yuya mutu utakaso kpwa kumuusira najisi, naye andakala swafi.

²¹ “Ela ichikala mutu yuya ni mchiya, kana uwezo wa kulavya vitu hivyo, phahi andareha mwana turume mmwenga dza sadaka ya kuusa makosa ambaye andaunulwa dza sadaka ya kuunulwa kpwa kumuhendera yuya mutu utakaso kpwa kumuusira najisi. Andareha viratu vira, kilo mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere na mafuha seemu mwenga ya tahu ya lita. ²² Piya andareha njiya airi au ana njiya manga airi chiasi awezacho, mmwenga andakala kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa. ²³ Siku ya nane andamrehera mlavyadzi-sadaka vitu hivyo kpwa ajili ya utakasowe mbere za Mwenyezi Mlungu hipho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ²⁴ Mlavyadzi-sadaka andahala yuya mwana turume wa sadaka ya kuusa makosa phamwenga na gara mafuha seemu mwenga ya tahu za lita na kuviunula dza sadaka ya kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu. ²⁵ Ye mutu ndiyereha yuya mwana turume wa sadaka ya kuusa makosa andamsindza. Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya milatso na kupaka yuya mutu atakaswaye ndewe ya sikirore ra kulume, dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume na ra chiguluche cha kulume. ²⁶ Mlavyadzi-sadaka andatiya seemu ya mafuha higo kwenye fumba ra mkpwonowe wa kumotso. ²⁷ Alafu amtimvire-timvire na chala cha mkpwonowe wa kulume seemu ya higo mafuha garigo kwenye fumbare ra kumotso kano sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu. ²⁸ Mlavyadzi-sadaka andapaka mafuha yuya mutu atakaswaye ndewe ya sikirore ra kulume, kwenye dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume, na ra chiguluche cha kulume. Andapaka phatu phara ambapho akapaka hira milatso ya sadaka ya kuusa makosa. ²⁹ Mafuha ndigosala mwakpwe mkpwononi andapaka yuya mutu chitswani, ili kumuhendera utakaso kpwa kumuusira najisi mbere za Mwenyezi Mlungu. ³⁰ Alafu mlavyadzi-sadaka andahala chira ambacho yuya mutu akaweza kureha ikale ni njiya au ana njiya manga. ³¹ Njiya mmwenga andakala kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa phamwenga na sadaka ya mtsere. Mlavyadzi-sadaka andamuhendera mutu yuya utakaso kpwa kumuusira najisi mbere za Mwenyezi Mlungu.

³² “Higa ndigo malagizo kuhusu mutu wa mahana asiyekala na uwezo wa kulavya sadaka ya utakaso ya kawaida.”

Koga kwenye nyumba

³³ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa na Aruni, ³⁴ “Mndiphoinjira tsi ya Kanani ambayo nindakuphani ikale yenu, nami nchihenda aina yoyosi ya koga kwenye ukuta wa nyumba fulani kwenye tsi yenu. ³⁵ Phahi, mwenye nyumba iyo analondwa amuambire mlavyadzi-sadaka kukala, ‘Nikaona utu dza koga kwenye nyumba yangu.’ ³⁶ Mlavyadzi-sadaka andaamuru vitu vyosi ndani ya nyumba iyo vituluzwe kabila ya iye mwenye kadzangbweandza uchunguzi wa rira dowa, sedze vikatangazwa vyosi kukala

najisi. Alafu andamenya na achunguze nyumba hiyo. ³⁷ Andachunguza koga mo kutani, na achiona ikasababisha madowa-madowa ga rangi ya nyasi mbitsi au ya kundu na kuonekana kukala gakamenya ndani ya kuta, ³⁸ hiye andatuluka kondze na kufunga nyumba iyo kpwa muda wa siku sabaa. ³⁹ Siku ya sabaa, mlavyadzi-sadaka andauya na kuchunguza tsona nyumba hiyo. Ichikala dowa hiro rikagota kwenye kuta za nyumba hiyo, ⁴⁰ andalagiza mawe garigo kwenye seemu zenyte koga zibomolwe na kutsuphiwa phatu pharipho najisi kondze ya mudzi. ⁴¹ Palasta ya ndani ya nyumba iyo yosi indakpwangulwa-kpwangulwa na uchafu utsuphiwe phatu pharipho najisi kondze ya mudzi. ⁴² Alafu ukuta hinyo undadzengebwa na mawe maphya mo mwatu murimobomolwa. Nayo iyo nyumba indapigbwa palasta luphya.

⁴³ "Ichikala dowa rira rindatsembuka tsona bada ya kulavya mawe higo na kukpwangula palasta na kuipiga luphya, ⁴⁴ inalondwa mlavyadzi-sadaka edze aichunguze. Ichikala koga ikagota kwenye nyumba hiyo, phahi iyo ni koga isiyoka, nyumba iyo ni najisi. ⁴⁵ Nyumba iyo inalondwa ibomolwe na mawege, mbaoze na palastaye viphirikpwe phatu pharipho najisi kondze ya mudzi. ⁴⁶ Zaidi ya higo, yeyesi ndiyemenya ndani ya nyumba iyo wakati ndiphokala ikafungbwa, andakala najisi hadi dziloni. ⁴⁷ Yeyesi ndiyelala kwenye nyumba iyo au kurya chakurya himo, analondwa afule nguwoze.

⁴⁸ "Ela ichikala bada ya kuchunguza nyumba hiyo, mlavyadzi-sadaka achiona kukala koga taikagota bada ya kupigbwa palasta, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala nyumba iyo ni swafi mana koga ikasira. ⁴⁹ Phahi kuonyesa nyumba ikakala swafi tsona, mwenye nyumba andareha nyama airi a mapha phamwenga na chipande cha muerezi, sufi ya kundu na chipungo cha muhisopo. ⁵⁰ Andatsindza nyama mmwenga wa mapha dzulu ya nyungu yenye madzi swafi ga muhoni. ⁵¹ Andahala chipande cha muerezi, chipungo cha muhisopo na hira sufi ya kundu phamwenga na yuya nyama wa mapha chiyesala mzima na kuvivwika vyosi madzini chigotsanganyika na milatso ya yuya nyama wa mapha chiyetsindzwa. Alafu andatimvira-timvira nyumba iyo milatso kano sabaa. ⁵² Hivi ndivyo ndivyotakasa nyumba iyo kpwa milatso ya nyama wa mapha, madzi swafi ga muhoni gajerago, nyama wa mapha ariye moyo, chipande cha muerezi, chipungo cha muhisopo na hira sufi ya kundu. ⁵³ Yuya nyama wa mapha ariye mzima andamricha aphiye vyakpwe weruni kondze ya mudzi. Hivi ndivyo ndivyotakasa nyumba hiyo, nayo indakala swafi."

⁵⁴ Higa ndigo malagizo kuhusu aina yoyosi ya ukongo wa kuambukiza, ukongo wa ngozi wa chitswa na cheru, ⁵⁵ Koga kwenye nguwo au nyumba, ⁵⁶ kufutuka, viphere au vyoga, ⁵⁷ kpwa kuonyesa ni chitu chani chinachokala najisi na chisichokala najisi. Higo ndigo malagizo kuhusu ukongo wa kuambukiza.

15

Madzi-madzi ga mwirini garehago najisi

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa na Aruni, ² "Aambire Aiziraeli hivi: Mlume yeyesi ariye na ukongo wa kutulukpwa ni madzi-madzi ga mbere, madzi higo gandamuhenda akale najisi. ³ Ikale anatulukpwa ni madzi-madzi muda wosi au gakaziba ndaniye, mutu hiye ni najisi. Na madzi-madzige gandasababisha unajisi wa vitu vyanjina kpwa njira zilungirazo: ⁴ Chitanda chochosi ndicholarira au chitu chochosi ndichosagarira, chindakala najisi. ⁵ Mutu yeyesi ndiyeguta chitanda cha mutu hiye ni afule nguwoze na aoge, naye andakala najisi hadi dziloni. ⁶ Mutu yeyesi ndiyesagarira chitu chochosi chirichosagarirwa ni mutu mwenye kutulukpwa ni madzi-madzi, ni afule nguwoze na aoge, naye andakala najisi hadi dziloni. ⁷ Mutu yeyesi ndiyeguta mutu atulukpwaye ni madzi-madzi, ni afule nguwoze na aoge, naye andakala najisi hadi dziloni. ⁸ Mutu yeyesi achitsirwa mahe ni mutu atulukpwaye ni madzi-madzi, ni afule nguwoze na aoge naye andakala najisi hadi dziloni. ⁹ Tandiko rorosi ambaro nkuandikpwa dzulu ya nyama, mutu akasagarira, richisagarirwa ni mutu atulukpwaye ni higo madzi-madzi rindakala najisi. ¹⁰ Mutu yeyesi ndiyeguta tandiko hiro andakala najisi hadi dziloni. Mutu yeyesi ndiyetsukula vitu hivyo ni afule nguwoze na aoge naye andakala najisi hadi dziloni. ¹¹ Mutu yeyesi ndiyegutwa ni mutu atulukpwaye ni madzi-madzi kabila ya kutsukutsa mikonoye, ni afule nguwoze, aoge naye andakala najisi hadi dziloni. ¹² Mwiyo wowosi wa ulongo chiogutwa ni mutu hiye ni uvundzwe-vundzwe. Ela mwiyo wowosi wa muhi undatsukutswa na madzi.

¹³ "Mlume yeyesi atulukpwaye ni madzi-madzi achiphola ukongowe, mutu hiye ni agodze siku sabaa kabila ya kuusirwa najisiwe. Andafula nguwoze chisha aoge na madzi

ga muhoni, naye andakala swafi. ¹⁴ Siku ya nane, ni arehe njiya airi au ana njiya manga airi mbere za Mwenyezi Mlungu hipho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano na kumupha mlavyadzi-sadaka. ¹⁵ Mlavyadzi-sadaka andalavya njiya mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa. Mlavyadzi-sadaka andamuhendera mutu hiyu utakaso wa kumuusira unajisiwe wa kutulukpwa ni madzi-madzi mbere za Mwenyezi Mlungu.

¹⁶ “Mlume yeyesi achitulukpwa ni minya, analondwa kuoga mwiri mzima, naye andakala najisi hadi dziloni. ¹⁷ Nguwo yoyosi au ngozi yoyosi chiyododerwa ni minya inalondwa ifulwe nayo indakala najisi hadi dziloni. ¹⁸ Napho mlume akalala na mchetu na kutulukpwa ni minya, phahi ni lazima osi airi aoge, nao andakala najisi hadi dziloni.

¹⁹ “Mchetu yeyesi ndiphokala mwezini, andakala najisi kpwa muda wa siku sabaa. Mutu yeyesi ndiyemguta andakala najisi hadi dziloni. ²⁰ Chitu chochosi ndicholarira au kusagarira wakati a kwenye mambo ga chichetu chindakala najisi. ²¹ Mutu yeyesi ndiyeguta chitanda cha mchetu hiye ni afule nguwoze na aoge naye andakala najisi hadi dziloni. ²² Mutu yeyesi ndiyeguta chitu chochosi chirichosagarirwa ni mchetu hiye ni afule nguwoze na aoge, naye andakala najisi hadi dziloni. ²³ Mlume yeyesi ndiyeguta chitu chochosi chicholarirwa au kusagarirwa ni mchetu hiye, andakala najisi hadi dziloni. ²⁴ Napho mlume akalala na mchetu hiye na milatsoye ikamdodera, phahi, mlume hiye andakala najisi kpwa muda wa siku sabaa. Chitanda chochosi ndicholarira hiye mlume chindakala najisi.

²⁵ “Napho mchetu anatulukpwa ni milatso kpwa muda wa siku nyinji na sizo sikuze au anatulukpwa ni milatso kpwa siku nyinji kuriko kawaida ya sikuze, phahi, andaenderera kukala najisi muda wosi ambao anatulukpwa ni milatso. ²⁶ Chitanda chochosi anacholarira au chochosi asagariracho, chindakala najisi sawa na wakati wa sikuze. ²⁷ Mutu yeyesi ndiyeguta vitu hivyo, andakala najisi na ni afule nguwoze na aoge naye andakala najisi hadi dziloni. ²⁸ Bada ya milatsoye kutuma, mchetu hiye andagoda siku sabaa, na bada ya muda hinyo andakala swafi. ²⁹ Siku ya nane andahala njiya airi au ana njiya manga airi na amrehere mlavyadzi-sadaka pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ³⁰ Mlavyadzi-sadaka andalavya mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa. Hivyo andamuhendera hiye mchetu utakaso wa kumuusira unajisiwe wa kutulukpwa ni milatso mbere za Mwenyezi Mlungu.

³¹ “Hivyo ndivyo ndivyotenga Aiziraeli na unajisi wao, kusudi asifwe kwenye unajisi wao kpwa kutiya najisi hema rangu rinarokala kahi yao.”

³² Higa ndigo malagizo kuhusu mlume ariyenajisi kpwa kutulukpwa ni madzi-madzi au kutulukpwa ni minya, ³³ mchetu atulukpwaye ni milatso, mlume au mchetu yeyesi atulukpwaye ni madzi-madzi au mlume alalaye na mchetu ambaye ni najisi.

16

Siku ya kuusirwa dambi

¹ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa, bada ya chifo cha ana airi a Aruni ariofwa wakati ariphomsengerera Mwenyezi Mlungu kpwa njira isiyokubalika. ² Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Muambire nduguyo Aruni asiinjire Phatu Phatakatifu Zaidi nyuma ya paziya mbere ya chihi cha mbazi chiricho dzulu ya sanduku ra chilagane wakati wowosi anaolonda kuinjira. Asiphosikira, andafwa mana hipho ndipho ntsembukirapho kwenye ingu dzulu ya chihi cha mbazi. ³ Napho Aruni anamenya Phatu Phatakatifu ni akale na ndzau kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na turume kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa. ⁴ Ni aoge na avwale nguwo takatifu. Zo nguwo takatifu ni: Kandzu ya katani, suruwale fupi ya katani, mkumbuu wa katani na afunge chiremba cha katani. ⁵ Ni ahale kula kpwa Aiziraeli, ndenje mbiri kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na turume mwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa.

⁶ “Aruni andalavya iyo ndzau dza sadaka ya kuusa dambi kpwa ajili mwenye na kuhenda upatanisho kpwa kuusa dambize na za atu a nyumbaye. ⁷ Alafu, andahala zira ndenje mbiri na azirehe mbere za Mwenyezi Mlungu pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ⁸ Andazipigira kura hizo ndenje mbiri, kura mwenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu na yanjina kpwa ajili ya Azazeli.* ⁹ Andareha hira ndenje ambayo kura ikamgbwerera kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu na kumlavya sadaka ya kuusa dambi. ¹⁰ Ela hira ndenje ndiyogbwererwa ni kura kpwa ajili ya Azazeli indarehwa

16:2 16:2 Aeburania 6:19   **16:3** 16:3 Aeburania 9:7   * **16:8** 16:8 Mana ga Azazeli Chieburania tagamanyikana, ela inaweza kukala dzina ra pepho fulani wa jangbwani.

ichere moyo mbere za Mwenyezi Mlungu. Ili ihumirwe kuhenda upatanisho wa kuusa dambi kpwa kuiphirika jangbwani dza ndenje ya Azazeli.

¹¹ “Aruni andareha ndzau ya sadaka ya kuusa dambi kpwa ajiliye, na kuhenda upatanisho kpwa kuusa dambize na za atu a nyumbaye, naye andatsindza hira ndzau ya sadakaye ya kuusa dambi. ¹² Alafu andahala chetezo chenye makala kula phatu pha kulavira sadaka mbere za Mwenyezi Mlungu na mafumba mairi tele ga uvumba uchiosagbwa vinono wenye kungu nono, naye andaureha ndani ya paziya. ¹³ Kusudi asifwe, andareha uvumba hura mbere za Mwenyezi Mlungu na kuutiya mohoni ili mosiwe ufwinike chihi cha mbazi dzulu ya sanduku ra chilagane. ¹⁴ Andahala seemu ya milatso ya iyo ndzau na atimvye-timvye na chalache seemu ya mbere ya chihi cha mbazi; piya aitimvye-timvye mbere ya sanduku ra chilagane kano sabaa.

¹⁵ “Alafu andatsindza iyo ndenje ya sadaka ya kuusa dambi kpwa ajili ya atu. Milatso ya ndenje iyo andaireha nyuma ya paziya ndani ya Phatu Phatakatifu Zaidi na kuhenda dza vira arivyohenda na milatso ya hira ndzau; andaitimvya-timvya dzulu na mbere ya chihi cha mbazi. ¹⁶ Kpwa hivyo, andahenda upatanisho kpwa kuusa dambi hipho Phatu Phatakatifu Zaidi kpwa sababu ya najisi, makosa na dambi zanjina za Aiziraeli. Ni ahende vivyo kpwa ajili ya hema ra mkpwutano ririro kahi yao kahi za unajisi wao. ¹⁷ Wakati Aruni anahenda upatanisho ndani ya Phatu Phatakatifu kpwa ajiliye mwenye, nyumbaye na taifa zima ra Iziraeli, kusikale na mutu yeyesi ndani ya hema ra mkpwutano hadi ndiphomala na kutuluka kondze. ¹⁸ Alafu andatuluka na aphiye hipho phatu pha kulavira sadaka pharipho mbere za Mwenyezi Mlungu na kupahendera upatanisho wa kuusa dambi. Andahala seemu ya hira ndzau na ya hira ndenje na kupaka pembe za phatu pha kulavira sadaka pande zosi. ¹⁹ Andatimvira-timvira hipho phatu pha kulavira sadaka seemu ya milatso na chalache kano sabaa, chihivyo andaphatakasa na unajisi wa atu a Iziraeli.

²⁰ “Bada ya Aruni kumala kutakasa Phatu Phatakatifu Zaidi, hema ra mkpwutano na phatu pha kulavira sadaka, ndipho andareha hira ndenje iriyo moyo. ²¹ Aruni andabandika mikonoye dzulu ya chitswa cha iyo ndenje iriyo moyo na kukubali na kugomba dambi zosi za atu a Iziraeli na makosa gao gosi; naye andaziika zosi dzulu ya chitswa cha iyo ndenje. Alafu andairicha iyo ndenje iphirikpwe jangbwani ni mutu ndiye dzitolea. ²² Iyo ndenje indatsukula dambi zao zosi ko kusikokala atu. Nayo indarichirwa hiko jangbwani.

²³ “Alafu Aruni andauya ndani ya hema ra mkpwutano, avule zira nguvo za katani aziriche mumo. Nguvo zira ambazo akavwala ariphomenya Phatu Phatakatifu Zaidi. ²⁴ Andaoa Phatu Phatakatifu na avwale nguwoze za kawaida. Chisha andatuluka na alavye sadakaye ya kuochwa, na sadaka za kuochwa za atu a Iziraeli, ili kuhenda upatanisho kpwa ajiliye mwenye na kpwa ajili ya atu osi. ²⁵ Andaocha marunya ga sadaka ya kuusa dambi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. ²⁶ Hiye mutu ndiyephirika iyo ndenje ya Azazeli ni afule nguwoze na aoge ndipho aweze kuinjira kambini. ²⁷ Hira ndzau na ndenje ya sadaka ya kuusa dambi ambazo milatso yao indaphirikpwa Phatu Phatakatifu Zaidi kpwa kuhenda upatanisho kpwa kuusa dambi, andatsukulwa kondze ya kambi na ziochwe phamwenga na chingo zao, nyama na ufumba wao. ²⁸ Hiye mutu ndiyeaocha ni afule nguwoze na aoge, ndipho aweze kuinjira kambini.

²⁹ “Hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa enyezi na hata ajeni asagalao kahi zenu. Siku ya kumi ya mwezi wa sabaa, ni mfunge na msihende kazi. ³⁰ Mundahenda hivyo kpwa sababu siku iyo ndiyo siku ambayo mundahenderwa upatanisho, mtakaswe dambi zenu, namwi mundakala swafi mbere za Mwenyezi Mlungu. ³¹ Siku iyo ni Siku ya Kuoya kabisa, namwi ni mfunge; hiri ni lagizo ra kare na kare. ³² Mlavyadzi-sadaka mkpwulu ariyemwagirwa mafuha na kutengbwa ili agbwire nafwasi ya ise, yani mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ndiye ndiyehenda upatanisho kpwa kuusa dambi. Naye andavwala nguwo takatifu za katani, ³³ na ahende upatanisho kpwa kuusa dambi Phatu Phatakatifu Zaidi, hema ra mkpwutano, phatu pha kulavira sadaka, alavyadzi-sadaka na kpwa ajili ya taifa zima ra Iziraeli. ³⁴ Hiri ni lagizo ra kare na kare; upatanisho wa kuusa dambi za atu a Iziraeli ni uhendwe mara mwenga chila mwaka.”

Naye achihenda gosi dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

17

Phatu pha sawa pha kulavira sadaka

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Muambire Aruni, anae na atu osi a Iziraeli uambe, Mwenyezi Mlungu walagiza hivi: ³ Mutu yeyesi kahi ya Aiziraeli achitsindza ng’ombe, ng’ondzi au mbuzi ndani au kondze ya kambi, ⁴ bila kumreha nyama hiye phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, ili amulavye dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu mbere ya hema ra Mwenyezi Mlungu, mutu hiye andakala na kosa ra kuolaga naye ni atengbwe na atue. ⁵ Lagizo hiri rinalazimisha Aiziraeli kumreha Mwenyezi Mlungu nyama ambao anaatsindza weruni. Andareha nyama hara kpwa mlavyadzi-sadaka phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, nao andatsindza na kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za amani. ⁶ Phahi, mlavyadzi-sadaka andamwagira-mwagira milatso phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu kahi za phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, na kuocha gara marunya gakale kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. ⁷ Kpwa hivyo Aiziraeli andakoma kabisa kulavira sadaka vizuka vyenye umbo ra ndenje, dzambo ambaro rikaahenda akose kukala aaminifu kwangu. Hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa na vivyazi vyao vyosi.

⁸ “Aambire kukala Muiziraeli yeyesi au mjeni asagalaye kahi yao, ndiyelavya sadaka ya kuochwa au sadaka yanjina, ⁹ ela asiirehe phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano ili kumlavira Mwenyezi Mlungu, mutu hiye andatengbwa na atue.

Atu anakahazwa kurya milatso

¹⁰ “Mutu yeyesi akale Muiziraeli au mjeni, asagalaye kahi yenu achirya milatso yoyosi, nindamtsukirirwa naye ni atengbwe kure na atue. ¹¹ Indakala hivyo kpwa mana uzima wa chiumbe u ndani ya milatso. Nkakulagizani kulavya milatso phatu pha kulavira sadaka ili kudzhendera upatanisho, kpwa kukala milatso ndiyo ihenderayo mutu upatanisho wa kumuusira dambi. ¹² Ndiyo mana nkakulagizani hivi mwi Aiziraeli nchiamba, ‘Mutu yeyesi kahi yenu au mjeni asagalaye kahi yenu asirye milatso.’

¹³ “Mutu yeyesi akale Muiziraeli au mjeni, asagalaye kahi yenu achenda indza nyama au nyama wa mapha ambao ni a kuriwa, analondwa kumwaga milatso photsi na kuisirira na mtsanga. ¹⁴ Mana, uzima wa chila chiumbe u ndani ya milatsoye. Ndiyo mana nkakulagizani mwimwi Aiziraeli, ‘Msirye milatso ya chiumbe chochosi mana uzima wa chiumbe chochosi u ndani ya milatsoye. Yeyesi ndiyerya milatso ni atengbwe.’

¹⁵ “Mutu yeyesi akale mwenyezi au mjeni, ndiyerya nyama achiyefwa mwenye au achiyeolagbwa ni nyama wa tsakani ni afule nguwoze na aoge naye andakala najisi hadi dziloni, chisha andakala swafi. ¹⁶ Ela napho kafurire nguwoze na kaogere, mutu hiye andaripha kpwa ajili ya dambi hiro.”

18

Atu unaokahazwa kulala nao

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Aambire atu a Iziraeli hivi: Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ³ Msihende dza vira ahendavyo atu a tsi ya Misiri mikosagala, wala msihende dza vira ahendavyo atu a tsi ya Kanani ambako nakuphirikani. Msilunge mila zao hata chidide. ⁴ Mwimwi mundalunga malagizo gangu na kugbwira shariya zangu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ⁵ Gbwirani shariya zangu na malagizo gangu; mana mutu ndiyegbwira malagizo andaishi kpwa kugalunga. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

⁶ “Mutu yeyesi kahi yenu naasilale na m’bariwe wa phephi. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ⁷ Usimvundzire ishima sowe kpwa kulala na mayoo. Usilale naye, iye ni mayoo. ⁸ Usimvundzire ishima sowe kpwa kulala na mmwenga wa ahee anjina. ⁹ Usilale na mwenenu mchetu, akale ni mwana baba wala mwana mayo, akale wavyalwa pho kaya au kpanjina. ¹⁰ Usilale na mdzukuluo, mwana wa mwanao mlume wala wa mchetu, mana undadzivundzira ishima mwenye. ¹¹ Usilale na mwana mchetu yevyalwa ni sowe na mchetu wanjina. Mwana mchetu hiye ni mwenenu. ¹² Usilale na shangaziro, mana hiye ni ndugu wa phephi wa sowe. ¹³ Usilale na ndugu mchetu wa mayoo, mana iye ni ndugu wa phephi wa mayoo. ¹⁴ Usilale na mkpwaza sowe mvvere wala sowe mdide; hinyo ni mayozo. ¹⁵ Usilale na mkpwaza-mwanao, hiye ni mchetu wa mwanao mlume. ¹⁶ Usilale na mkpwaza nduguyo, iye ni mlamuo, undamvundzira ishima mwenenu. ¹⁷ Usilale na mchetu, chisha ukalala na mwanawe mchetu wala mdzukuluwe. Hinyo

17:10 17:10 Mwanzo 9:4; Alawi 7:26-27; 19:26; Kumbukumbu 12:16-23; 15:23   **17:11** 17:11 Aeburania 9:22
18:5 18:5 Nehemia 9:29; Ezekieli 18:9; 20:11-13; Luka 10:28; Arumi 10:5; Agalatia 3:12   **18:8** 18:8 Alawi 20:11; Kumbukumbu 22:30; 27:20   **18:9** 18:9 Alawi 20:17; Kumbukumbu 27:22   **18:12** 18:12 Alawi 20:19-20   **18:15** 18:15 Alawi 20:12   **18:16** 18:16 Alawi 20:21   **18:17** 18:17 Alawi 20:14; Kumbukumbu 27:23

ni abarie a phephi, kuatsanganya ni kuhenda uyi. ¹⁸ Usilóle mlamuo wakati mcheo achere moyo, iyo indasababisha viha.

¹⁹ "Usilale na mchetu napho ana mambo ga chichetu. ²⁰ Usilale na mkpwaza jirani na ukadzitiya unajisi naye.

²¹ "Usilavye mwanao hata mmwenga akale sadaka kpwa Moleki,* mana kuhenda hivyo ni kubera dzina rangi mimi Mlungu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

²² "Usimuhende mlume myao mchetu. Hiro ni dzambo ra kutsukiza. ²³ Usilale na nyama sedze ukadzitiya najisi. Mlume au mchetu yeyesi asihende hivyo. Kuhenda hivyo ni chinyume cha maumbile.

²⁴ "Msidzitiye najisi kpwa kuhenda mambo higo kpwa sababu mataifa ganjina ambago ndagazola mbere zenu gadzinajisi kpwa njira hiyo. ²⁵ Tsi yao yatiywa najisi nami nchiitiya adabu kpwa ajili ya dambize, nayo tsi ichirema enyezie. ²⁶ Ela mwimwi na ajeni asagalao kahi zenu ni mgbwire masharuti gangu na malagizo gangu chisha msihende mambo higo ga kutsukiza. ²⁷ Mambo higo ga kutsukiza gahendwa ni atu ariosagala tsi ya Kanani kabila ya mwimwi, nao achiinajisi. ²⁸ Phahi, mwimwi msihende mambo higo mkaitiye najisi yo tsi, sedze ikakuremani dza irivyorema taifa ririrokala kabila yenu. ²⁹ Atu osi ndiohenda mambo higo ga kutsukiza ni atengbwe kure na atu ao. ³⁰ Kpwa hivyo gbwirani malagizo gangu gosi. Msilunge mila za hinyo ariosagala kwenye tsi kabila mwimwi, sedze mkadzitiya najisi kpwa njira hiyo. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."

19

Malagizo ganjina

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² "Aambire Aiziraeli osi hivi: Kalani atakatifu mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ni mtakatifu. ³ Chila mmwenga wenu ni aishimu ise na nine, na kugbwira malagizo ga Siku zangu za Kuoya. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ⁴ Msiabudu vizuka, wala kudzitengezera milungu ya vizuka vya chuma vya kuyayusha. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

⁵ "Mnaphonilavira mimi Mwenyezi Mlungu sadaka za amani, nilavirani kpwa njira ambayo indakubalika. ⁶ Sadaka iyo ni iriwe siku iyo-iyoyavilaviwa au siku ya phiriye. Chochosi ndichosala hadi siku ya hahu ni chiochwe. ⁷ Napho seemu ya nyamaye indarwira siku ya hahu indakala tsukizo na yo sadaka taindakubaliwa. ⁸ Naye ndiyera nyama iyo andakala akahenda dambi na andaripha kpwa ajili ya dambiye kpwa sababu akatiya najisi chitu chitakatifu cha Mwenyezi Mlungu. Mutu hiye ni atengbwe na atu.

⁹ "Mvunapho mavuno ga mwenu mindani, msivune kabisa hadi kwenye mipaka ya minda wala msiuye kpwendatsembwesa. ¹⁰ Na mvunapho zabibu, msiuye mchatsolat-sola chizosala mo mindani, na zo zichizogbwa photsi msizitsole. Zirichireni achiya na ajeni asagalao kahi yenu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

¹¹ "Msiye, msigombe handzo wala kuchengana. ¹² Msiape kpwa kuhadza dzina rangi wakati mnagomba handzo sedze mkanajisi dzina ra Mlungu wenu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

¹³ "Usimuonere wala kumnyang'anya myao vituveye. Usilale bila kumripha mchibaruwao. ¹⁴ Usimlani masito wala kumuikira chipofu chitu cha kumuhenda akpwale, ela muogophe Mlungu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

¹⁵ "Unaphoamula, amula kpwa haki. Usimpendelee mchiya wala kumuogopha tajiri, ela amulani ayawenu kpwa haki. ¹⁶ Usiphiye hiku na hiku kusengenyayo. Usitiye myao kwenye hatari ya chifo kpwa kulavya ushaidi wa handzo. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

¹⁷ "Usimzire nduguyo mwako moyoni, ela mdemurire ching'ang'a siku zosi ili usishiriki dambiye. ¹⁸ Usiriphize chisasi wala kumena mutuo yeyesi, ela mmendze myao dza vira udzimendzavyo mwenye. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

18:19 18:19 Alawi 20:18 **18:20** 18:20 Alawi 20:10 **18:21** 18:21 Alawi 20:1-5 * **18:21** 18:21 Moleki ni chizuka chimwengachapho choabudiwa ni Aamoni kpwa kuchilavira ana aho dza sadaka za kuochwa au kutsupizwa mohoni.

18:22 18:22 Alawi 20:13 **18:23** 18:23 Kutsama 22:19; Alawi 20:15-16; Kumbukumbu 27:21 **19:2** 19:2 Alawi 11:44-45; 1 Petero 1:16 **19:3** 19:3 a Kutsama 20:12; Kumbukumbu 5:16; b Kutsama 20:8; Kumbukumbu 5:12 **19:4** 19:4 a Alawi 26:1; b Kutsama 20:23; 34:17; Kumbukumbu 17:2-5 **19:9** 19:9 Alawi 27:15; Kumbukumbu 24:19-22

19:11 19:11 a Kutsama 20:15; Kumbukumbu 5:19; b Kutsama 20:16; Kumbukumbu 5:20 **19:12** 19:12 Kutsama 20:7; Kumbukumbu 5:11; Mathayo 5:33 **19:13** 19:13 Kumbukumbu 24:14-15 **19:14** 19:14 Kumbukumbu 27:18

19:15 19:15 Kutsama 23:6-8; Kumbukumbu 16:19 **19:17** 19:17 Mathayo 18:15 **19:18** 19:18 Mathayo 5:43; 19:19; 22:39; Mariko 12:31; Luka 10:27; Arumi 13:9; Agalatia 5:14; Jakobo 2:8

¹⁹ “Gbwirani malagizo gangu. Musiriche nyama enu akaphekpwa ni nyama a aina yanjina. Msiphande mbeyu za aina mbiri kpweni mindani. Msivwale nguwo zosukpwa na nyuzi aina mbiri.

²⁰ “Mlume achilala na mtumwa mchetu ambaye akachumbiwa ni mlume wanjina, ela kadzangwekombolwa wala kurichirwa huru ni amriphe yuya mwenye mtumwa hiye, osi ni atiywe adabu. Ela aho naasiolagbwe kpwa sababu mchetu hiye kala kahuru. ²¹ Mlume hiye andareha turume phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano na arilavye kpwa Mwenyezi Mlungu dza sadakaye ya kuusa makosa. ²² Mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kuumira turume hiro mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya kuusa dambi ariyohenda, naye andaswamehewa.

²³ “Mundiphofika kpwenye tsi iyo na kuphanda aina yoyosi ya mihi ya matunda, msirye matunda higo kpwa muda wa miaka mihahu. ²⁴ Mwaka wa ne, matundage gosi gandakala matakatiifu, gandalaviwa ikale sadaka ya shukurani kpwa Mwenyezi Mlungu. ²⁵ Ela matunda ga kuandzira mwaka wa tsano higo munaweza kurya na mavuno genu gandaenjerezeka. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

²⁶ “Msirye nyama yoyosi iriyo na milatso. Msiloge wala kupiga mburuga. ²⁷ Msinyole nyere za pembeni za chitswa wala kunyola pembe za vyeru vyenu, ²⁸ wala msitsodzwe kpwa ajili ya kufwererwa wala kuika alama yoyosi mwenu mirini. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

²⁹ “Usisababisha mwanao mchetu akakala malaya, sedze tsi ndzima ikamenya katika udiya na hivyo kuodzala uyi. ³⁰ Gbwirani malagizo ga Siku zangu za Kuoya na kuishimu phatu phangu phatakatiifu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

³¹ “Musiphiye kpwa apigadzi mburuga wala atsai kpwendaenda msada. Muchihenda hivyo, mundanajisika. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

³² “Napho u phephi na mtumia mwenye komvwi ima ili umuphe ishima; muogophe Mlungu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

³³ “Msimuhendere mai mjeni asagalaye kahi yenu kpwenye tsi. ³⁴ Hinyo ajeni asagalao namwi aharieni dza enyezi na muamendze dza vira munavyodzimizenda enye, kpwa sababu mwimwi piya mwakala ajeni hiko tsi ya Misiri. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

³⁵ “Msihumire vipimo vya kuiyira wakati munapima ure, uziho na unji. ³⁶ Mnalondwa kuumira mizani zirizo za sawa na vipimo vya kpweli. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, yekutuluzani kula tsi ya Misiri. ³⁷ Gbwirani na mtimize shariya zangu na malagizo gangu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

20

Kutiya adabu kpwa ajili ya mai

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Aambire Aiziraali hivi: Mutu yeyesi kahi ya Aiziraali au mjeni asagalaye kahi yenu, achimlavya mwanawe hata mmwenga kukala sadaka kpwa mlungu aihwaye Moleki, mutu hiye ni aolagbwe. Atu asagalao hipho andamuolaga kpwa kumpiga mawe. ³ Mimi mwenye nindamsukikirwa mutu hiye na kumtenga na atue kpwa sababu walavya mmwenga wa anae dza sadaka kpwa Moleki na hivyo akanajisi phatu phangu phatakatiifu na dzina rangi takatiifu. ⁴ Napho atu asagalao phatu hipho taandamuolaga, ⁵ mimi mwenye nindamsukikirwa mutu hiye na nyumbaye. Nindaatenga na atu ao, iye phamwenga na osi ariokosa uaminifu kpwangu kpwa kuphiya kpwa Moleki.

⁶ “Napho mutu yeyesi akakosa uaminifu kpwangu kpwa kuphiya kpwa aganga a kupiga mburuga na atsai, nindamsukikirwa mutu hiye na kumtenga na atue. ⁷ Kpwa hivyo, dzitakaseni, kalani atakatiifu mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ⁸ Gbwirani malagizo gangu na mgalunge. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu ninayekuhendani mkale atakatiifu.

⁹ “Mutu yeyesi ndiyemlani ise au nine, ni aolagbwe. Lawama ra chifochi ri dzuluye mwenye kpwa mana akalani avyazie.

19:19 19:19 Kumbukumbu 22:9–11   **19:26** 19:26 a Mwandzo 9:4; Alawi 7:26–27; 17:10–14; Kumbukumbu 12:16,23; 15:23; b Kumbukumbu 18:10   **19:27** 19:27 Alawi 21:5; Kumbukumbu 14:1   **19:29** 19:29 Kumbukumbu 23:17
19:30 19:30 Alawi 26:2   **19:31** 19:31 Kumbukumbu 18:11; 1 Samueli 28:3; 2 Afalume 23:4; Isaya 8:19   **19:33** 19:33 Kutsama 22:21; Kumbukumbu 24:17–18; 27:19   **19:35** 19:35 Kumbukumbu 25:13–16; Misemo 20:10; Ezekieli 45:10   **20:9** 20:9 Kutsama 21:17; Mathayo 15:4; Mariko 7:10

¹⁰ “Napho mlume akazinga na mkpwaza myawe, osi airi ni aolagbwe. ¹¹ Mlume alalaye na mkpwaza ise, anamtiya waibu ise, osi airi ni aolagbwe. Na lawama ra chifo chao ri dzulu yao enye. ¹² Mlume achilala na mkpwaza-mwanawe, osi airi ni aolagbwe. Higo ni maphingane na lawama ra chifo chao rindakala dzulu yao enye. ¹³ Napho mlume akahenda mlume myawe mchetu, phahi, osi airi ni aolagbwe mana akahenda dzambo ra kutsukiza na milato ya indakala dzulu yao enye. ¹⁴ Napho mlume akalóla mchetu chisha amlóle nine wa hiye mchetu, hinyo ni uyi; osi ahahu ni aochwe. Mundahenda hivyo ili kusisa uyi dza hinyo kahi yenu. ¹⁵ Napho mlume yeyesi akalala na nyama phahi hiye mlume na ye nyama ni aolagbwe. ¹⁶ Au napho mchetu akasengerera nyama na kulala naye, mchetu hiye na nyama hiye ni aolagbwe. Lawama ra vifo vya mlume hiye na mchetu hiye rindakala dzulu yao.

¹⁷ “Napho mlume akamlóla mwanao mchetu, mwana baba au mwana mayo na kulala naye, hiro ni dzambo ra kutsukiza na ni atengbwe na atu aho mana akahenda dzambo iyi. Hiye mlume andatsukula lawama ra uyiwe, mana akamvundzira ishima mwanao mchetu. ¹⁸ Napho mlume akalala na mchetu ariye kpwenye mambo ga chichetu, osi airi ni atengbwe na atu ao. Hiye mlume akafwenula mjero wa hiye mchetu naye mchetu akadzifwenula mjerowe. ¹⁹ Usilale na mayoo mvyere, mayoo mdide wala shangaziro, mana hinyo ni atuo a phephi. Osi ndiohenda hivyo andatsukula lawama ra uyi wao. ²⁰ Mutu achilala na mkpwaza ise mvyere au mdide, anamtiya waibu ise mvyere au mdide. Osi airi andatsukula lawama ra dambi yao. Osi airi andafwa bila ya kuphaha ana. ²¹ Mutu achilóla mlamuwe andamvundzira ishima nduguye, higo ni maphingane, osi airi taandaphaha ana.

²² “Gbwirani na kutimiza shariya zangu na malagizo gangu gosi. Ama sivyo tsi hira ambamo ninakuphirikani indakuzolani. ²³ Msilunge mila za mataifa ambago ndagazola mbere zenu, mana nágazira sana kpwa kuhenda higo gosi. ²⁴ Ela, nkakuambirani kare, ‘Mundahala tsi yao yenye rutuba yenu, mana mimi nkakuphani. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, niriye kutengani na mataifa ganjina.’ ²⁵ Kpwa hivyo, ni mtafwautishe kahi ya nyama ario najisi na asiokala najisi, kahi ya nyama a mapha ario najisi na asiokala najisi. Msidzinajisi kpwa nyama au nyama wa mapha au chochosi chiambalacho dzulu ya tsi ambacho nkachitenga kukala ni najisi kpwenu. ²⁶ Kalani atakatifu kpwa sababu mimi Mwenyezi Mlungu ni mtakatifu, nami nkakutengani mwimwi na mataifa ganjina ili mkale angu.

²⁷ “Mlume au mchetu yeyesi ambaye anapiga mburuga au mtsai, ni aolagbwe kpwa kupigbwa mawe. Milatsoye indakala dzuluye.”

21

Masagazi ga alavyadzi-sadaka na utakatifu

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, “Aambire alavyadzi-sadaka, ana a Aruni, kukala kusikale mutu yeyesi kahi yao ndiyedzitiya najisi kpwa kuguta lufu ra m’bariwe, ² isiphokala napho ni m’bariwe wa phephi sana dza vira nine, ise, mwanawe mlume au mchetu, mwanao mlume ³ au mwanao mchetu ambaye kadzangbwelólwa, anayemtegemea iye. (Mlavyadzi-sadaka anaweza kudzitiya najisi kpwa ajili ya atu dza hinya.) ⁴ Iye naasidzitiye najisi hata anaphofwererwa ni ndugu za mchewe. ⁵ Alavyadzi-sadaka asidzinyole mabato vitswani wala seemu za vyeru vyao wala kudzitsodza ndembo mwao mirini kpwa sababu ya chiriro. ⁶ Ni akale atakatifu kpwa Mlungu wao wala asitiye najisi dzina ra Mlungu wao. Mana aho ndio arehao sadaka za kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu, yani chakurya cha Mlungu wao. Kpwa hivyo, ni akale atakatifu. ⁷ Aho ni asilóle malaya, mchetu asiyekala mwanamwali wala yezolwa ni mlumewe, mana alavyadzi-sadaka ni atakatifu kpwa Mlungu wao. ⁸ Isabuni alavyadzi-sadaka kukala ni atakatifu, mana aho ndio anaolavya sadaka ya chakurya kpwa Mlungu wenu. Aho ni atakatifu kpwenu, mana mimi Mwenyezi Mlungu ndimi ninayekuhendani mkale atakatifu. ⁹ Mwana mchetu wa mlavyadzi-sadaka yeyesi achikala malaya ni aochwe mana anamvundzira ise ishima.

¹⁰ “Mlavyadzi-sadaka mkpwulu yemwagirwa mafuha na kutengbwa kusudi avwale nguwo takatifu, asidimule nyereze wala asiahule nguwoze kpwa sababu ya chiriro.

20:10 20:10 Kutsama 20:14; Alawi 18:20; Kumbukumbu 5:18   **20:11** 20:11 Alawi 18:8; Kumbukumbu 22:30;
27:20   **20:12** 20:12 Alawi 18:15   **20:13** 20:13 Alawi 18:22   **20:14** 20:14 Alawi 18:17; Kumbukumbu 27:23
20:15 20:15 Kutsama 22:19; Alawi 18:23; Kumbukumbu 27:21   **20:17** 20:17 Alawi 18:9; Kumbukumbu 27:22
20:18 20:18 Alawi 18:19   **20:19** 20:19 Alawi 18:12-14   **20:21** 20:21 Alawi 18:16   **21:5** 21:5 Alawi 19:27-28;
Kumbukumbu 14:1

¹¹ Asimanye nyumba yenye lufu hata napho ni ra ise au ra nine sedze akadzitiya najisi. ¹² Kpwa sababu akatengbwa kpwa kumwagirwa mafuha naasituluke Phatu Phatakatifu pha Mlunguwe ili asiphatiye najisi. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ¹³ Mlavyadzi-sadaka mkpwulu anaweza kulóla mwanamwali tu, ¹⁴ iye karuhusiwa kulóla mchetu gungu, mchetu chiyerichwa ni mlumewe wala malaya. Ni alóle mwanamwali wa mbariye, ¹⁵ ili asitiye anae najisi. Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu yemuhenda akale mtakatifu.”

¹⁶ Mwenyezi Mlungu achienderera kumuambira Musa, ¹⁷ “Muambire Aruni hivi, ‘Yeyesi wa chivyazicho kahi ya vivyazi vyosi vyedzavyo ambaye ana chirema, kandaruhusiwa kusengera na kunilavira mimi Mlunguwe chakurya changu. ¹⁸ Mutu yeyesi ariye na chirema na asisengere kumlavira Mlungu chakuryache; akale ni chipofu, chiwete, mwenye uso uriokatwakatwa, agutsiraye, ¹⁹ mwenye chigulu au mkpwono uriovundzika, ²⁰ mwenye chinundu, mutu mfupi kuriko kawaida, asiyeona sawa-sawa, ariyefutuka, mwenye uphere au mutu yetulwa. ²¹ Yeyesi wa chivyazi cha mlavyadzi-sadaka Aruni mwenye chirema asisengere phephi kulavya sadaka za kuochwa zilavirwazo Mwenyezi Mlungu. Mutu iye na asisengere na kulavya chakurya cha Mlunguwe, kpwa kukala ana chirema. ²² Mutu hiye anaweza kurya chakurya chitakatifu cha Mlunguwe na chakurya chitakatifu zaidi. ²³ Ela asisengerere iyo paziya wala hipho phatu pha kulavira sadaka mana ana chirema, sedze akanajisi Phatu Phatakatifu, kpwa sababu mimi Mwenyezi Mlungu ndimi ninaye ahenda akale atakatifu.’”

²⁴ Musa achiambira Aruni, anae na Aiziraeli osi mambo higo gosi.

22

Utakatifu wa sadaka

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Muambire Aruni na anae aishimu sadaka takatifu ambazo Aiziraeli akazitenga kpwa ajili yangu, kusudi asibere dzina rangu takatifu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ³ Aambire hivi, ‘Mmwenga wenu kahi za vivyazi vyenu vyosi ndiyesengerera sadaka takatifu ambazo Aiziraeli akazitenga kpwa ajili yangu mimi Mwenyezi Mlungu wakati akanajisika, mutu hiye ni atengbwe nami. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ⁴ Mutu yeyesi wa chivyazi cha Aruni ndiyekala na mahana au ndiyekala anatulukpwa ni madzi-madzi ni asirye sadaka takatifu hadi ndiphokala swafi. Mutu yeyesi ndiyeguta mutu achiyedzitiya najisi kpwa kuguta lufu, mutu achiyetulukpwa ni minya, ⁵ chiumbe chochosi chiambalacho ambacho ni najisi au mutu ariye na unajisi wa aina yoyosi; ⁶ mutu hiye, kandaruhusiwa kurya vyakurya vitakatifu hadi ndiphooga naye andakala najisi hadi dziloni, ⁷ dzuwa ndiphotswa ndipho andakala swafi. Bada ya hipho andaweza kurya chakurya chitakatifu mana hicho ndicho chakuryache. ⁸ Mlavyadzi-sadaka asirye nyama wa kufwa mwenye wala wa kuolagbwa ni nyama wa tsakani, sedze akadzitiya najisi. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ⁹ Kpwa hivyo, alavyadzi-sadaka ni agwire malagizo gangu, ili asihende dambi akafwa kpwa kugabera. Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi niahendaye akale atakatifu.’

¹⁰ “Atu a nyumba ya alavyadzi-sadaka machiyao ndio anaoruhusiwa kurya chakurya chitakatifu. Mjeni au mchibaruwa wa mlavyadzi-sadaka karuhusiwa kurya. ¹¹ Ela napho mtumwa akagulwa ni mlavyadzi-sadaka kpwa kuhumira pesaze au ariyevyalwa pho pha mlavyadzi-sadaka, anaruhusiwa kurya chakurya hicho. ¹² Napho mwana mchetu wa mlavyadzi-sadaka akalólwa ni mutu asiyekala mlavyadzi-sadaka, karuhusiwa kurya sadaka takatifu. ¹³ Ela napho hiye mwana mchetu wa mlavyadzi-sadaka ni gungu au akazolwa ni mlumewe na kana mwana, naye akauya kpwa ise na anasagala phapho dza wakati ariphokala msichana, phahi, anaweza kurya chakurya cha ise. Ela phahi, mutu wanjina yeyesi karuhusiwa kurya chakurya hicho. ¹⁴ Napho mutu akarya chakurya chitakatifu bila kumanya, phahi, andamripha mlavyadzi-sadaka chakurya hicho na aenjerere seemu mwenga ya tsano ya samani ya chakurya hicho. ¹⁵ Alavyadzi-sadaka asibere sadaka takatifu ambazo Aiziraeli nkuziunula mbere za Mwenyezi Mlungu na kuziropa alavyadzi-sadaka dza mtalo wao ¹⁶ kpwa kuricha atu asioruhusiwa azirye. Chihivyo andahenda atu aho akale akosa na alondwe kuiripha. Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi nihendaye vitu hivyo kukala vitakatifu.”

¹⁷ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ¹⁸ “Muambire Aruni, anae na Aiziraeli osi hivi, ‘Muiziraeli yeyesi au mjeni asagalaye kahi yenu achireha zawadiye dza sadaka ya kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu, ikale ni ya kuusa naziri au ya hiyari; ¹⁹ ni alavye ndzau, turume au ndenje isiyu na chirema ili ikubalike. ²⁰ Si ruhusa kulavya chochosi chiricho na chirema mana tachindakubaliwa kpwa fwaida yenu. ²¹ Mutu

yeyesi ndiyemlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya amani ili kuusa naziri au sadaka ya hiyari kula kwenye mfugowe, ni alavye nyama asiye na chirema ndipho akubaliwe. ²² Usimlavire Mwenyezi Mlungu nyama yeyesi ariye chipofu, yevundzika chigulu, chigurye, atulukpwaye ni madzi-madzi, mwenye uphere au chironda chidodacho. Msilavye mmwenga wa hinyo kukala sadaka ya kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. ²³ Munaweza kulavya ndzau, ng'ondzi au mbuzi ariye na chirema dza sadaka ya hiyari, ela kandakubalika kuusira hati. ²⁴ Usimlavire Mwenyezi Mlungu nyama ambaye chilungoche cha uvyazi chalumizwa, chabundwa, chavundzwa au chakatwa. Msihendere nyama enu mambo higo kwenye tsi yenu. ²⁵ Wala usikubali kugula nyama a aina iyo kula kpwa ajeni na kunilavira mimi Mlungu dza chakurya. Nyama hinyo taandakubaliwa kpwa fwaida yenu mana ana virema. ”

²⁶ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ²⁷ “Mwana ng'ombe, mwana ng'ondzi au mwana mbuzi achivyalwa andasala na nine kpwa siku sabaa. Ela kuandzira siku ya nane anaweza kulaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuochwa. ²⁸ Ela usitsindze ng'ombe, ng'ondzi au mbuzi siku mwenga phamwenga na mwanawe. ²⁹ Ndiphonirehera mimi Mwenyezi Mlungu sadaka ya shukurani, undailavya kpwa aina ambayo indakuhenda ukubaliwe. ³⁰ Nyama hiye ni lazima ariwe siku iyo-iyu. Musiriche chitu hadi ligundzu siku ya phiri. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

³¹ “Gbwirani na kutimiza malagizo gangu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ³² Msiritiye najisi dzina rangu takatifu, mana ni lazima niishimiwe kahi ya atu a Iziraeli. Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi ninayekuhendani mkale atakatifu. ³³ Mimi ndimi yekutuluzani kula tsi ya Misiri kpwa nikale Mlungu wenu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

23

Sikukuu za Mwenyezi Mlungu

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Aambire Aiziraeli hivi: Hizi ndizo sikukuu zangu ambazo mimi Mwenyezi Mlungu nkazipanga mundazitangaza kwenye mikutano yenu matakatifu kpwa ishima yangu.

Siku ya Kuoya

³ “Mundahenda kazi siku sita bahi, ela siku ya sabaa ni Siku ya Kuoya. Siku hiyo, mundakala na mkpwutano mtakatifu. Siku iyo ni takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu namwi tamundahenda kazi kokosi msagalako.

⁴ “Hizi ndizo sikukuu zanjina za Mwenyezi Mlungu ambazo ni mzitangaze kpwa wakatiwe uriopangbwa chisha mkale na mkpwutano mtakatifu.

Sikukuu ya Pasaka

(Isabu 28:16-25)

⁵ “Dziloni wakati jiza rinahanda siku ya kumi na ne ya mwezi wa mwanzo, mundamuishimu Mwenyezi Mlungu kpwa kusherekeya sikukuu ya Pasaka. ⁶ Alafu sikukuu ya Mikaha Isiyotiywa Hamira ya kuishimu Mwenyezi Mlungu indaandza siku ya kumi na tsano ya mwezi uho. Kpwa muda wa siku sabaa, mundarya mikaha isiyotiywa hamira. ⁷ Siku ya kpwandza mundakala na mkpwutano mtakatifu na msihende kazi zozosi za kawaida. ⁸ Mundanilavira mimi Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa kpwa siku sabaa. Siku ya sabaa mundahenda mkpwutano mtakatifu na msihende kazi za kawaida.”

Sikukuu ya mavuno ga mwanzo

⁹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ¹⁰ “Aambire Aiziraeli hivi: Mndiphoinjira tsi ambayo ninakuphani na kuvuna mavunoge, mundamrehera mlavyadzi-sadaka butsa ra kpwandza ra mavunogo. ¹¹ Mlavyadzi-sadaka andariunula mbere za Mwenyezi Mlungu siku inayolungira Siku ya Kuoya ili mphaha kukubaliwa. ¹² Siku iyo ndiphoriounula hiro butsa mbere za Mwenyezi Mlungu mundamlavira sadaka ya kuochwa ya turume ra mwaka mmwenga risirokala na chirema. ¹³ Phamwenga na sadaka hiyo, mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mtsere ya kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha yenye kungu nono imuhamirayo, na sadakaye ya chinwadzi cha lita mwenga ya uchi wa zabibu. ¹⁴ Kabila ya siku iyo ya kumrehera Mwenyezi Mlungu wenu sadaka hiyo, tamruhusiwa kurya mavuno ga matsere, gakale maphya, gakale gaku kalangbwa au gaku jitwa kukala mikaha. Hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa vivyazi vyenu vyosi phatu phophosi mndiphosagala.

*Sikukuu ya mavuno**(Isabu 28:26-31)*

¹⁵ “Mundaolanga majuma sabaa hangu siku inayolunga Siku ya Kuoya ambayo mwareha butsa ra sadaka ya kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁶ Ligundzure bada ya higo majuma sabaa, yani siku ya mirongo mitsano mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mtsere muphya. ¹⁷ Chila nyumba indareha mikahe miiri ya sadaka ya kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu. Mikahe iyo indatengezwa na kilo mbiri za unga mnono uriotiwa hamira, iyo ni sadaka ya mavuno genu ga mwandzo ndiyo mundamlavira Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Phamwenga na hiyo, mundareha maturume sabaa ga mwaka mmwenga-mmwenga, ndzau mmwenga, na maturume mairi gosi gasigokala na virema. Nyama hinyo andakala sadaka za kuochwa ambazo zindalaviwa phamwenga na sadaka zao za mtsere na sadaka zao za chinwadzi, zikale sadaka yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Mundalavya ndenje mmwenga ikale sadaka ya kuusa dambi na maturume mairi ga mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. ²⁰ Mlavyadzi-sadaka andareha hura mkpwahe wa mavuno ga mwandzo na gara maturume mairi mbere za Mwenyezi Mlungu gakale sadaka ya kuunulwa. Hizo ni sadaka takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu nazo zindakala za mlavyadzi-sadaka. ²¹ Siku iyo-iyoyotangaza mkpwutano mtakatifu namwi msihende kazi za kawaida. Hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa vivyazi vyenu vyosi phatu phophosi mndiphosagala.

²² “Ndiphovuna mavunogo mwako mundani, usivune tsetsetse hadi muphakani wala usiuye uchatsembwesa. Higo undagarichira achiya na ajeni. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.”

*Sikukuu ya magunda**(Isabu 29:1-6)*

²³ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ²⁴ “Aambire atu a Iziraeli hivi, ‘Siku ya kpwandza ya mwezi wa sabaa indakala Siku ya Kuoya, siku ya kutambukirwa ndiyotangazwa kpwa kupiga gunda na kuhenda mkpwutano mtakatifu. ²⁵ Msihende kazi yoyosi ya kawaida siku iyo ela mumrehere Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa.’”

*Siku ya kuusirwa dambi**(Isabu 29:7-11)*

²⁶ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ²⁷ “Siku ya kumi ya mwezi uhu wa sabaa ni siku ya upatanisho wa kuusira dambi. Siku iyo mundakala na mkpwutano mtakatifu. Mundafunga na kumrehere Mwenyezi Mlungu za kuochwa sadaka. ²⁸ Msihende kazi zenu zozosi za kawaida siku hiyo. Siku iyo ni siku ya upatanisho wa kuusira dambi, siku ya kukuhenderani mwimwi upatanisho mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ²⁹ Mutu yeyesi ambaye kandafunga siku iyo ni lazima andatengbwa na atue. ³⁰ Mutu yeyesi ndiyehenda kazi yoyosi siku iyo ndamuolaga. ³¹ Msihende kazi: hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa vivyazi vyenu vyosi, kokosi ndikosagala. ³² Siku ya tisiya dziloni ya mwezi hinyo hadi dziloni ra siku ya kumi, indakala Siku ya Kuoya namwi mundafunga.”

*Sikukuu ya vibanda**(Isabu 29:12-39)*

³³ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ³⁴ “Aambire Aiziraeli hivi, Kuandzira siku ya kumi na tsano ya mwezi hinyo wa sabaa, mundamuishimu Mwenyezi Mlungu kpwa kusherekeya Sikukuu ya Vibanda kpwa muda wa siku sabaa. ³⁵ Siku ya kpwandza ya iyo sikukuu, mundakala na mkpwutano mtakatifu na msihende kazi yoyosi ya kawaida. ³⁶ Mundamrehera Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa kpwa siku sabaa. Siku ya nane mundakala na mkpwutano mtakatifu na mrehere Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa. Hinyo ndio ndiokala mkpwutano wa mwisho, namwi msihende kazi yoyosi ya kawaida siku hiyo.

³⁷ “Hizo ndizo sikukuu za Mwenyezi Mlungu zirizopangbwa ambazo mundazitangaza na muhende mikutano mitakatifu ya kumrehera Mwenyezi Mlungu sadaka zilungirazo; sadaka za kuochwa, sadaka za mtsere, sadaka za vinwadzi na sadaka zanjina, chila siku na sadakaye. ³⁸ Sadaka hizo ni mbali na zira za Siku za Kuoya ya Mwenyezi Mlungu, sadaka zenu za kawaida, sadaka za kuusa naziri zenu na sadaka zenu za hiyari munazomrehera Mwenyezi Mlungu.

³⁹ “Kpwa hivyo bada ya kuvuna mavuno ga mwenu mindani, mundasherekeya sikukuu ya Mwenyezi Mlungu kpwa muda wa siku sabaa, kuandzira siku ya kumi

na tsano ya mwezi wa sabaa. Siku ya kpwandza na siku ya nane zindakala Siku za Kuoya. ⁴⁰ Iyo siku ya kpwandza mundahala aina-aina za matunda ga mihi yenu minono, makandza ga mitende, panda zenye makodza manji na panda za mihi imerayo kanda-kanda ya muho, namwi mundasherekeya kpwa siku sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ⁴¹ Chila mwezi wa sabaa ni mumuishimu Mwenyezi Mlungu kpwa kusherekeya sikukuu hino kpwa siku sabaa. Hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa vivyazi vyenu vyosi. ⁴² Kpwa muda wa siku sabaa mundasagala vibandani, osi ariovyalwa Iziraeli andaishi vibandani wakati hinyo. ⁴³ Chihivyo vivyazi vyenu vindamanya kukala náhenda Aiziraeli aishi vibandani, nrphoatuluza tsi ya Misiri. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.”

⁴⁴ Kpwa hivyo Musa achiatangazira Aiziraeli osi sikukuu za Mwenyezi Mlungu zirizopangbwa.

24

Taa za Phatu Phatakatifu (Kutsama 27:20-21)

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Lagiza atu a Iziraeli akurehere mafuha swafi ga zaituni kpwa ajili ya taa, ili taa hizo zienderere kuaka. ³ Aruni andaika taa hizo ndani ya hema ra mkpwutano, kondze ya paziya ya sanduku ra chilagane kusudi ziphahe kuaka mbere za Mwenyezi Mlungu kula dziloni hadi ligundzu. Lagizo hiri ni ra kare na kare kpwa vivyazi vyenu vyosi. ⁴ Aruni andapanga taa hizo dzulu ya chinara cha kuikira taa cha zahabu swafi na ahakikishe zinaaka chila usiku mbere za Mwenyezi Mlungu.

Sadaka ya Mikahe

⁵ “Undahala unga mnono na utengeze mikahe kumi na miiri, chila mkpwahe undatengezwa na unga kilo mbiri. ⁶ Mikahe iyo indapangbwa misitari miiri dzulu ya meza ya zahabu swafi mbere za Mwenyezi Mlungu, chila msitari mikahe sita. ⁷ Ika ubani swafi kwenye chila msitari ambao undaochwa ili kuonyesa kukala iyo mikahe ikalaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. ⁸ Chila Siku ya Kuoya, Aruni andapanga mikahe kwenye misitari mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya atu a Iziraeli. Hinyo ni wajibu wa Aiziraeli hata kare na kare. ⁹ Aruni na anae a chilume machiyao ndio ndioruhusiwa kurya mikahe hiyo. Nao ni airye Phatu Phatakatifu mana ni seemu takatifu kabisa ya sadaka inayolavirwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Hinyo ni mtalo wao hata kare na kare.”

Kutiya adabu

kpwa kukufuru Mlungu

¹⁰ Kpwahenda mutu mmwenga ambaye nine kala ni Muiziraeli na ise ni Mmisiri kahi ya Aiziraeli. Siku mwenga wabwaga kondo na Muiziraeli mo kambini. ¹¹ Naye wakufuru Mlungu kpwa kumlani, nao atu achimphirika kpwa Musa. Mutu hiye nine kala ni Shelomithi, mwana mchetu wa Dibiri wa mbari ya Dani. ¹² Amtiya jela hadi Mwenyezi Mlungu ariphooafwenurira ra kumuhenda.

¹³ Phahi, Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ¹⁴ “Mtuluze kondze ya kambi mutu yekufuru, alafu Aiziraeli osi ariokala phapho aike mikonu yao dzulu ya chitswache na osi ampige mawe hadi afwe. ¹⁵ Nawe aambire Aiziraeli kukala, mutu yeyesi ndiyemkufuru Mlunguwe andaripha kpwa ajili ya dambiye. ¹⁶ Mutu yeyesi akale ni mwenyezi au mjeni ndiyekufuru dzina ra Mwenyezi Mlungu, ni apigbwe mawe ni atu osi hadi afwe.

¹⁷ “Mutu yeyesi ndiyeolaga myawe ni aolagbwe. ¹⁸ Mutu yeyesi ndiyeolaga nyama wa myawe, ni amriphe na nyama wanjina. ¹⁹ Mutu yeyesi ndiyemlumiza myawe, naye ni alumizwe sawa-sawa na vira achivyomlumiza myawe: ²⁰ achimvundza mfupha naye andavundzwa mfupha, dzitso kpwa dzitso, dzino kpwa dzino. Chila mutu ndiyemlumiza myawe naye ni alumizwe dza vivyo. ²¹ Ndiyeolaga nyama wa myawe ni amriphe, ela mutu yeyesi ndiyeolaga mutu wanjina ni aolagbwe. ²² Mwimwi mosi mundalunga shariya hiyo, mjeni au mwenyezi. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.”

²³ Chisha Musa achiaambira Aiziraeli lagizo hiri, nao achimphirika yuya mutu yekufuru Mwenyezi Mlungu kondze ya kambi, achendampiga mawe hadi achifwa. Aiziraeli ahenda dza vira Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

25

*Mwaka wa Kuoya**(Kumbukumbu 15:1–11)*

¹ Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa hiko dzulu ya mwango Sinai, ² “Aambire Aiziraeli hivi: Mundiphofika yo tsi ambayo nindakuphani, chila mwaka wa sabaa tsi ni ioyezwe yani isirimwe, ili kumuishimu Mwenyezi Mlungu. ³ Kpwa muda wa miaka sita mundarima, mundaphanda minda yenu, mundatsatsula panda za mizabibu yenu na kuvuna mavuno genu. ⁴ Ela mwaka wa sabaa undakala ni mwaka wa kuoyeza tsi, ni Mwaka wa Kuoya wa Mwenyezi Mlungu. Msiphande chochosi wala kutsatsula panda za mizabibu yenu. ⁵ Msivune chochosi ndichomera chenye, na msidole zabibu kula mihi isiyotsatsulwa. Hinyo undakala mwaka wa kuoyeza tsi. ⁶ Dzagbwe minda taindarimwa mwaka hinyo wa kuoya, ela indalavya chakurya kpwa ajili yenu mwimwi enye, atumwa enu, vibaruwa enu na ajeni asagalao kahi yenu, ⁷ nyama enu a kufugbwa na nyama a tsakani ario kahi za tsi yenu.

Mwaka wa kurichirwa huru

⁸ “Mundaisabu miaka sabaa kano sabaa na jumulaye ni miaka mirongo mine na tisiya. ⁹ Alafu siku ya kumi ya mwezi wa sabaa ambayo ni siku ya kuusirwa dambi mundapiga magunda kahi za tsi yenu yosi. ¹⁰ Mundautenga mwaka wa mirongo mitsano na kutangazira uhuru atu osi asagalao kpwenye yo tsi. Mwaka hinyo undakala ni mwaka wa kuikpwa huru. Chochosi ambacho chaguzwa ni chiuyizirwe mwenye na yeguzwa dza mtumwa ni auye kpwao. ¹¹ Kpwa hivyo kahi za mwaka wa kuikpwa huru msirime, msiphande, na msivune chochosi chinachomera chenye, piya msidole zabibu kula mihi msioyotsatsula. ¹² Mwaka hinyo undakala mwaka mtakatifu. Hivyo mundarya mavuno ambago gamera genye bila kuphandwa mo mindani.

¹³ “Mwaka hinyo, chochosi ambacho chaguzwa ni chiuyizirwe mwenye. ¹⁴ Unaphogula au kuguzira myao munda usimuonere. ¹⁵ Bei ya munda indalengana na isabu ya miaka ya mavuno chiyosala kabila ya mwaka wanjina wa kuikpwa huru. ¹⁶ Napho miaka ni minji bei indapanda na ichikala michache bei indatserera, mana beiye indapimwa kulengana na isabu ya minga ya mavuno. ¹⁷ Msionerane, ela muogopheni Mlungu wenu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

¹⁸ “Kpwa hivyo, mundalunga shariya zangu na kutimiza malagizo gangu, ili msagale salama kpwenye tsi hiyo. ¹⁹ Namwi mundarya na kumvuna mavuno ga yo tsi na msagale salama mumo. ²⁰ Ela chahi mundadziuzwa, ‘Hundayani mwaka wa sabaa naswi tauruhusiwa kuphanda wala kuvuna?’ ²¹ Mwaka wa sita ndabariki tsi yenu nayo indavyala mavuno ga kukutoshani kpwa miaka mihahu. ²² Mndiphophanda mwaka wa nane mundakala munarya mavuno govunwa mwaka wa sita. Namwi mundaenderera kurya mavuno gago hadi ndiphovuna mavuno ga mwaka wa tisiya.

Kukombola minda

²³ “Msiguze tsi kabisa-kabisa, mana iyo ni mali yangu na mwimwi mu ajeni na apangadzi angu. ²⁴ Ndiyo mana kahi za tsi yenu yosi ni lazima mwenye munda akale na haki ya kuukombola.

²⁵ “Napho Muiziraeli myawenu akakala mchiya na kuguza mundawe, phahi, m’bariwe wa phephi ni aukombole. ²⁶ Ichikala mutu yuya kana m’bari wa kuukombola, ela badaye aongokerwe na kuphaha uwezo wa kukombola mundawe, ²⁷ phahi, andaripha kulengana na isabu ya miaka ichiyosala kufikira mwaka wa kurichirwa huru. Yuya mutu ariyeugula ni amuuyizire. ²⁸ Ela ichikala kana uwezo wa kuukombola, phahi, undasala mikononi mwa yuya ariyeugula hadi mwaka wa kuikpwa huru. Mwaka hinyo, mali iyo indauyizwa kpwa yuya mutu ariyeiguzwa.

²⁹ “Mutu achiguzwa nyumbaye ya kusagala iriyo ndani ya mudzi uriodzengerwa ngome, ana haki ya kuikombola ndani ya mwaka mmwenga hangu ariphoiguzwa. ³⁰ Napho iyo nyumba iriyo ndani ya mudzi uriodzengerwa ngome taiyakombolwa kpwa muda wa mwaka mmwenga, phahi, indakala mali ya yuya ariyeigula na vivyazivyve vyosi, nayo taindauyizwa mwaka wa kuikpwa huru uchifika. ³¹ Ela nyumba za malalo ambago tagayazungulusirwa ukuta zindakala tsini ya shariya iratu hira ya minda. Nyumba hizo zinaweza kukombolwa ela ni lazima ziuyizirwe enye mwaka wa kuikpwa huru. ³² Ela, Alawi ana haki ya kukombola nyumba zao zirizo mwao midzini wakati wowosi. ³³ Ichikala mmwenga wa Alawi kahumira hakiye ya kukombolwa, phahi, nyumba iriyoguzwa ni lazima iuyizwe kpwa mwenye mwaka wa kuikpwa huru, mana nyumba za Alawi zirizo mwao midzini, akahewa kama mtalo wao kahi ya atu a Iziraeli. ³⁴ Ela

seemu za kurisa zinazozunguluka midzi ya Alawi tazindaguzwa, mana hinyo ni mtalo wao hata kare na kare.

Kuaphasa achiya

³⁵ "Napho Muiziraeli myao akakala mchiya hata kaweza kudziendzera mwenye na asagala phamwenga nawe, ni umrorome dza unavyororoma mjeni au mutu asagalaye kpwako kpwa muda, ili aweze kpwenderera kusagala kahi yenu. ³⁶ Usimtake akuriphe fwaida ya aina yoyosi. Ela muogophe Mlungu, ili nduguyo aphahe kusagala phamwenga namwi. ³⁷ Usimuaphase feza na ukalonda akuriphe na fwaida au uchinguzira chakurya usimtoze zaidi. ³⁸ Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, nriyekutuluzani kula tsi ya Misiri ili nikupheni tsi ya Kanani, na nikale Mlungu wenu.

³⁹ "Mueburania myao achidziguza kpwako kpwa kukala ni mchiya, usimuhende akuhumikire dza mtumwa. Muhende dza mchibaruwa au mcharo. ⁴⁰ Andasagala nawe dza mchibaruwa au kama mcharo. Andakuhumikira hadi mwaka wa kuikpwa huru. ⁴¹ Mwaka hinyo ni umrichire huru iye na anae auye kpwao kpwa mbarize kwenye munda wa akare. ⁴² Kpwa kukala Aiziraeli ni atumishi angu ambao naatuluza kula tsi ya Misiri, phahi, asiguzwe dza atumwa. ⁴³ Usimuhendese kazi chisiru nduguyo, ela muogophe Mlungu. ⁴⁴ Munaweza kugula atumwa kula kpwa mataifa ganjina jirani. ⁴⁵ Piya unaweza kugula atumwa kula kpwa ajeni asagalao phamwenga nawe na jamaa zao ariovyalwa kwenye tsi yenu, nao andakala maliyo. ⁴⁶ Hinyo unaweza kuahenda atumwao na kuapha anao akale mali yao hata kare na kare, ela usimuhendere mai nduguyo Muiziraeli.

⁴⁷ "Napho mjeni au mcharo asagalaye kahi yenu akakala tajiri na Muiziraeli myao achikala mchiya na kudziguza kpwa hiye mjeni au hiye mcharo au kpwa mmwenga wa jamaaze, ⁴⁸ ana haki ya kukombolwa, mmwenga wa abarie anaweza kumkombola. ⁴⁹ Akale ni aphuye, mkpwoiwe au mbariwe. Piya anaweza kudzikombola mwenye napho akaongokerwa. ⁵⁰ Iye na yuya ariyemgula, andaisabu miaka hangu ariphodziguza hadi mwaka wa kurichirwa huru. Maripho ga kukombolwakpwe gandallengana na maripho ga mchibaruwa kpwa miaka ichiyosala kufikira mwaka wa kuikpwa huru. ⁵¹ Napho isabu ya miaka ichiyosala ni minji, andadzikombola kpwa kuripha seemu kulu ya bei ariyogurirwa. ⁵² Napho ikasala miaka michache kabila kufikira mwaka wa kuikpwa huru, andapiga isabu na aripe kulengana na miaka ichiyosala ili kudzikombola. ⁵³ Muda wosi anaphokala kpwa tajiriwe analondwa kuhenderwa kama mtumishi wa mshahara chila mwaka. Hiye ariyemgula asimuhendese kazi chisiru. ⁵⁴ Ela ichikala mutu hiyu kakakombolwa kpwa njira hizo, phahi mwaka wa kuikpwa huru uchifika naarichirwe huru phamwenga na anae. ⁵⁵ Aiziraeli ni atumishi angu, mana naatuluza kula tsi ya Misiri. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

26

Baraka kpwa atiifu

(Kumbukumbu 7:12-24; 28:1-14)

¹ "Msidzitegezere vizuka, msidziimisire vizuka vya kutsongbwa au nguzo wala mawe ga kutsongbwa kwenye tsi yenu na kugaabudu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ² Gbwirani Siku zangu za Kuoya na muishimu phatu phangu phatakatifu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

³ "Ichikala mundalunga malagizo gangu na kugbwira shariya zangu, ⁴ nindakureherani mvula kpwa wakatiwe, tsi ivyale mavuno, na mihi ivyale matunda. ⁵ Kuwaga mtsere kundaendelea hadi wakati wa kuvuna zabibu, na kuvuna zabibu hadi wakati wa kuphanda. Mundakala na chakurya cha kutosha na msagale salama kwenye tsi yenu. ⁶ Nindakuphani amani kwenye tsi ili muweze kulala bila kutishirwa ni yeyesi. Nindausa nyama asiru kwenye tsi yenu nayo taindakala na viha tsona. ⁷ Mundazola maadui genu na kugaolaga kpwa mufyu. ⁸ Atsano enu andazola maadui gana mwenga na atu enu gana mwenga andazola maadui elufu kumi. Mundaolaga maadui genu. ⁹ Nindakujaliyani na kukuhendani muvyalane na muenjerezeke. Nami nindatimiza chilagane changu namwi. ¹⁰ Mundakala na mavuno manji chiasi cha kukala ni mtuluze ga kare ambago tagadzangbwesira ili mtiye maphya. ¹¹ Nindaika makalo gangu kahi yenu, wala sindakurichani. ¹² Nindakala kahi yenu na nkale Mlungu wenu, namwi mundakala atu angu. ¹³ Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, yekutuluzani

kula tsi ya Misiri ili msihendwe atumwa tsona. Nami nchivundza magogolo mrigokala mkafungbwa mwenu singoni na kukuhendani mnyendeke huru.

*Lana kpwa kusasikira
(Kumbukumbu 28:15-68)*

¹⁴ “Ela napho tamundanisikira wala kulunga malagizo gangu, ¹⁵ napho mundavundza chilagane changu kpwa kurema shariya yangu, kumena na kuricha kulunga malagizo gangu, ¹⁶ phahi nindakuhendani hivi: Nindakutiyani wuoga mkpwulu gafula, ukongo wa nyerenyere na homa ndirokuhendani vipofu na anyonje. Mundaphanda bure mana mavuno gandariwa ni maadui genu. ¹⁷ Nindakulozerani kogo ili mpigbwe ni maadui genu. Hara anaokutsukirirwani andakutawalani namwi mundachimbira kpwa wuoga hata napho taphana anayekuzoresani.

¹⁸ “Na ichikala tamundanisikira hata bada ya kutiywa adabu hiyo, phahi, nindakutiyani adabu kano sabaa kpwa ajili ya dambi zenu. ¹⁹ Kudzikarya kwenu ndakuusa tsetsetse kpwa kuhenda dzulu mlunguni kusirehe mvula kukale kufu dza chuma na tsi yenu ikale nyifu bila madzi dza shaba. ²⁰ Mundahumira nguvu zenu bure mana minda yenu taindalavya mavuno na mihi taindavyala matunda.

²¹ “Namwi mchienderera kunipinga na kurema kuniphundza, nindazidisha mashaka genu kano sabaa kulengana na dambi zenu. ²² Nindareha nyama a tsakani kahi yenu ambao andaolaga ana enu na kurya mifugo yenu na kuphunguza isabu yenu hadi njira zenu zikale wekee bila atu.

²³ “Napho bada ya adabu iyo bado tamundaniuyira, ela mzidi kupingana nami, ²⁴ phahi, nindakupingani mimi mwenye na nikupigeni na mashaka kano sabaa kpwa ajili ya dambi zenu. ²⁵ Nindakureherani viha ili nkutiyezi adabu kpwa kuvundza chilagane. Mchizorera kwenye midzi yenu, nindakureherani ukongo mui namwi mundatiywa mikononi mwa maadui genu. ²⁶ Chakurya chenu ndachiphunguza hadi achetu kumi ahumire figa mwenga tu kujita mikahe na akuganyireni kpwa chipimo. Namwi mundarya ela tamundamvuna.

²⁷ “Napho tamundanisikira ela mundaenderera kunipinga hata bada ya higo gosi, ²⁸ phahi nami nindakupingani kpwa tsukizi kali, na kukutiyani adabu kano sabaa zaidi kpwa ajili ya dambi zenu. ²⁹ Ndzala indakala kali hadi murye ana enu. ³⁰ Ndbananga mwatu mwenu mwa dzulu mwa kuabudu, nibomole mwatu mwenu mwa kufukizira uvumba, na kutsupha nyufu zenu dzulu ya vizuka vyenu visivyokala na uhai, nami nindakumenani kabisa. ³¹ Ndaihenda midzi yenu ikale magandzo, na kubananga mwatu mwenu mwa kuabudu. Na kungu nono ya sadaka zenu taindanihamira. ³² Ndahenda tsi yenu ikale tuphu hadi maadui genu gasagalago himo gaagalago. ³³ Nindakutsamulani kahi za mataifa na kukureherani viha. Tsi yenu indakala bila chitu na midzi yenu indabanangbwa.

³⁴ “Wakati tamupho mkaphirikpwa tsi ya maadui genu na tsi yenu ikarichwa gandzo; ndipho tsi indaoya na kuhererwa na Miakaye ya Kuoya. ³⁵ Wakati tsi ndiphokala ikarichwa bila chitu, indaoya kpwa kukala taiyioyererwe wakati wa Miaka ya Kuoya mriphokala munasagala himo. ³⁶ Na hinyo ayawenu ndiosala ndatiya wuoga kwenye tsi ya maadui gao chiasi cha kukala hata sauti ya kodza rinarophetherusa indaondosa azole. Phahi aho andazola dza mutu anayechimbira viha. Andazola na kugbwa hata napho taphana mutu anayezoresa. ³⁷ Andagbwererana ovyo-ovyo dza atu anaokuchimbira viha hata napho taphana anayezoresa. Taandaweza kudzihehera napho akavwamiywa ni maadui gao. ³⁸ Andafwa kahi za mataifa nao andazikpwa tsi ya maadui gao. ³⁹ Hara ndiosala kahi yenu, andasirirwa ni mkpwotse kwenye tsi ya maadui genu kpwa sababu ya dambi zao na za akare ao.

⁴⁰ “Ela achikubali dambi zao na dambi za akare ao, arivyokosa uaminifu na achiniasi, ⁴¹ chiasi cha kunihenda niapinge na kuaphirika tsi ya maadui gao. Ichikala mioyo yao mifu indagbwa maguluni na kukubali kutiywa adabu, ⁴² phahi, hipho nami nindatambukira chilagane changu nrichoika na Jakobo, Isaka na Burahimu, na kutambukira nrivyoalaga kuhusu tsi hiyo.

⁴³ “Ela yo tsi ni ikale wekee bila atu kpwandza ili ihererwe na Miakaye ya Kuoya. Nao ni ariphe kpwa ajili ya dambi zao kpwa kurema shariya zangu na kumena malagizo gangu. ⁴⁴ Ela, phamwenga na higo gosi, ndiphokala tsi ya maadui gao, mimi sindaaricha wala kuamena hadi niaolage tsetsetse na kuvundza chilagane changu nao. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. ⁴⁵ Ela kpwa ajili yao nindatambukira chilagane

nrichoika na akare aho ambao naatuluza kula tsi ya Misiri kuno mataifa ganalola, ili mimi nikale Mlungu wao. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

⁴⁶ Hizo ndizo shariya, malagizo na masharuti ambago Mwenyezi Mlungu waapha atu a Iziraeli hiko mwango Sinai kutsupira Musa.

27

*Kukombola mutu au vitu vyotengbwa
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu*

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ² “Aambire Aiziraeli hivi: Mutu achiika naziri ya kumtenga mutu kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, mutu hiye anaweza kukombolwa kpwa kuripha chipimo cha feza chinachokadiriwa dza hivi: ³ Mlume wa miaka mirongo miiri hadi miaka mirongo sita andakombolwa kpwa vipande mirongo mitsano vya feza kulengana na chipimo cha Phatu Phatakatifu. ⁴ Napho ni mchetu, andakombolwa kpwa vipande mirongo mihahu vya feza. ⁵ Napho mutu hiye ni wa miaka kahi ya mitsano na mirongo miiri andakombolwa kpwa vipande mirongo miiri vya feza napho ni mlume, na vipande kumi vya feza napho ni mchetu. ⁶ Ichikala ni mwana wa umuri wa kahi ya mwezi mmwenga na miaka mitsano andakombolwa kpwa vipande vitsano vya feza napho ni mlume na vipande vihahu vya feza napho ni mchetu. ⁷ Ichikala mutu hiye umriwe ni zaidi ya miaka mirongo sita, beie indakala ni vipande kumi na tsano vya feza, napho ni mlume, na vipande kumi vya feza napho ni mchetu. ⁸ Ela ichikala mutu hiye ni mchiya na kaweza kuripha mariphoge, phahi, mutu hiye andaphirikpwa kpwa mlavyadzi-sadaka. Mlavyadzi-sadaka andapima beie kulengana na uwezo wa hiye ariyeika hati.

⁹ “Ichikala yo hatiye ni ya nyama anayekubalika kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka, phahi nyama hiye akakala chitu chitakatifu. ¹⁰ Tairuhusiwa kum’badilisha nyama hiye na wanjina yeyesi, mnono kpwa mui au mui kpwa mnono. Napho akam’badilisha na nyama wanjina, osi airi andakala atakatifu.

¹¹ “Ichikala yo naziri inahusu nyama najisi, ambaye karuhusiwa kulavirwa Mwenyezi Mlungu, phahi, mutu amlavyaye, andamreha kpwa mlavyadzi-sadaka. ¹² Hiye mlavyadzi-sadaka andalavya beie kulengana na unonowe au uyiwe. Ndivyoamua mlavyadzi-sadaka, ndivyo ndivyokala. ¹³ Ela ichikala mwenye analonda kumkombola, phahi, andaenjereza seemu mwenga ya tsano ya bei ya nyama hiye.

¹⁴ “Mutu achitenga nyumbaye ikale takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, mlavyadzi-sadaka andalavya beie kulengana na unono au uyiwe. Vira ndivyoamua, ndivyo ndivyokala. ¹⁵ Napho hiye mutu ariyeitenga analonda kuikombola, phahi, andaenjereza seemu mwenga ya tsano ya bei ya nyumba hiyo, nayo indakala yakpwe.

¹⁶ “Mutu achitenga seemu ya mundawe, kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, phahi, beie indapimwa kulengana na chiasi cha mbeyu zinazohumirwa kuphanda munda hinyo. Kpwa chila kilo gana mwenga za shayiri beie indakala vipande mirongo mitsano vya feza. ¹⁷ Mutu achitenga mundawe mwaka wa kuikpwa huru, beie indakala ni iyo-iyoy. ¹⁸ Ela achiutenga bada ya mwaka hinyo, phahi, mlavyadzi-sadaka andalavya beie kulengana na miaka ichiyosala kufikira mwaka wa kuikpwa huru na beie indaphunguzwa. ¹⁹ Napho mwenye akalonda kuikombola, phahi, aenjereze seemu mwenga ya tsano ya bei ya munda hinyo, nao undakala maliye. ²⁰ Ela napho akauguzira mutu wanjina bila kuikombola, phahi kaweza kuikombola tsona. ²¹ Wakati wa mwaka wa kuikpwa huru munda hinyo undarichirwa, nao undakala mtakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu hata kare na kare. Nao undakala wa alavyadzi-sadaka.

²² “Mutu achitengera Mwenyezi Mlungu munda ariougula, ambao sio wa kurisi, ²³ mlavyadzi-sadaka andalavya bei ya munda hinyo kpwa kulengana na miaka ichiyosala kufikira mwaka wa kuikpwa huru na mutu hiye andaripha beie kama chitu chitakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu. ²⁴ Ela mwaka wa kuikpwa huru, munda hinyo ni auyizirwe yuya mutu ariyeuguza. ²⁵ Chila bei indapimwa kulengana na chipimo cha Phatu Phatakatifu: uzihyo wa gera mirongo miiri ni sawa na uzihyo wa chipande chimwenga cha feza.

²⁶ “Tairuhusiwa kumtenga mwana wa mwanzo wa mfugo kpwa kukala hiye ni wa Mwenyezi Mlungu kare, akale ni ng’ombe, ng’ondzi au mbuzi. ²⁷ Napho ni nyama ariyenajisi, mwenye andangula kpwa kulengana na vira munavyompima na andaenjereza seemu mwenga ya tsano ya bei ya nyama hiye. Napho kakombolwa, phahi andaguzwa kulengana na vipimo virivyoikpwa.

²⁸ “Ela chitu chochosi chirichotengbwa kabisa-kabisa kpwa Mwenyezi Mlungu, tachindaguzwa wala kukombolwa; ikale ni mutu, nyama au munda wa urisi. Chitu hicho ni cha Mwenyezi Mlungu na ni chitakatifu kabisa. ²⁹ Mutu yeyesi yetengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu asikombolwe; hiye ni aolagbwe.

³⁰ “Zaka za mavuno gakale ni mtsere au matunda, gosi ni mali ya Mwenyezi Mlungu. Gosi ni matakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu. ³¹ Napho mutu anakombola seemu ya zakaye, ni ariphe samaniye na aenjereze seemu mwenga ya tsano ya zaka hiyo. ³² Kuhusu mifugo, chila nyama wa kumi ni mtakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu. ³³ Mutu asiuze napho nyama hiye ni mnono au mui wala nyama hiye kandakakanizwa na wanjina. Ichikala andakakanizwa na wanjina, phahi nyama osi airi andakala atakatifu; taandakombolwa.”

³⁴ Higa ndigo malagizo ambago Mwenyezi Mlungu wamupha Musa hiko mwango Sinai ili aambire Aiziraeli.

Chitabu cha ne cha Musa chiihwacho

ISABU

Tanga mbere

Chitabu hichi chahewa dzina hiri Isabu kpwa vira Musa waaolanga Aiziraeli kano mbiri na achiandika jumula yao. Ra kpwandza waaolanga Aiziraeli osi ariotuluka Misiri kahi za mwango Sinai. Ra phiri wahenda hivyo kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo ng'ambo ya phiri ya muho Joridani napho ula Jeriko. Kula Mwango Sinai hadi tsi ya kugbwa ya Moabu kala si charo chire hivyo, ela Aiziraeli ahala miaka mirongo mihahu na nane kpwa kusaamini kpwao. Aho taayamini kukala andaaturya atu a Kanani.

Chitabu hichi chinasemurira vira Mwenyezi Mlungu arivyotsukizwa ni atue ariphomuasi ela piya chinaonyesa mbazi za Mwenyezi Mlungu na uaminifuwe wa kutimiza ahadize. Dzagbwe arema kuinjira kpwenye tsi iyo ariyoahidiwa, Mwenyezi Mlungu walaga kuapha ana aho tsi iyo tsini ya ulongozi wa Joshuwa mwana wa Nuni.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Aiziraeli anaolangbwa ra kpwandza 1:1—4:49

Aina za shariya na malagizo na Pasaka ya phiri 5:1—9:23

Charo kula Mwango Sinai hadi Moabu 10:1—21:35

Garigohendeka ko Moabu 22:1—32:42

Vituwo vya Aiziraeli kula Misiri hadi Moabu 33:1—49

Malagizo ganjina kabila kuvuka Joridani 33:50—36:13

Aiziraeli anaolangbwa

kano ya kpwandza

¹ Siku ya kpwandza ya mwezi wa phiri, mwaka wa phiri bada ya atu a Iziraeli kuuka Misiri, Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa ndani ya hema ra mkpwutano hiko kpwenye jangbwa ra Sinai. Iye achiamba, ² "Aolangeni Aiziraeli osi kulengana na miryango yao, na nyumba zao, chila mlume mmwenga-mmwenga kulengana na dzinare, ³ ariye na miaka mirongo miiri na kpwenderera mumu Iziraeli anaoweza kuphiya vihani. Uwe na Aruni mundaandikisha kulengana na makundi gao. ⁴ Mlume mmwenga kula chila mbari ambaye ni chilongozi wa nyumbaye andakala phamwenga namwi. ⁵ Higa ni madzina ga atu ambao andakuterya: Elisuri, mwana wa Shedeuri kula mbari ya Rubini; ⁶ Shelumieli, mwana wa Surishadai kula mbari ya Simioni; ⁷ Nashoni, mwana wa Aminadabu kula mbari ya Juda; ⁸ Nethaneli, mwana wa Suari kula mbari ya Isakari; ⁹ Eliabu, mwana wa Heloni kula mbari ya Zabuloni; ¹⁰ Kula kahi za ana a Yusufu: Elishama, mwana wa Amihudi kula mbari ya Efuraimu; Gamalieli, mwana wa Pedasuri kula mbari ya Manase; ¹¹ Abidani, mwana wa Gidioni kula mbari ya Benjamini; ¹² Ahiezeri, mwana wa Amishadai kula mbari ya Dani; ¹³ Pagieli, mwana wa Okirani kula mbari ya Asheri; ¹⁴ Eliasafu, mwana wa Deueli kula mbari ya Gadi; ¹⁵ Ahira, mwana wa Enani kula mbari ya Nafutali."

¹⁶ Hinya ndio atu ariotsambulwa kula kpwa atu osi, dza vilongozi a mbari za akare aho na vilongozi a mryango ya Iziraeli.

¹⁷⁻¹⁸ Kpwa usaidizi wa hinya atu kumi na airi, Musa na Aruni aiha phamwenga atu osi siku ya kpwandza ya mwezi wa phiri na achiaandikisha kulengana na miryango yao na nyumba zao. Hara ariokala akafisa miaka mirongo miiri na kpwenderera aandikpwa madzina mmwenga-mmwenga, ¹⁹ dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. Naye achiaolanga hiko jangbwa ra Sinai.

²⁰ Alume osi kula chivyazi cha Rubini yekala mwana wa mwandzo wa Iziraeli, ariokala akafisa miaka mirongo miiri na kpwenderera aambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina chila mmwenga kulengana na mryangowe na nyumbaye. ²¹ Atu arioolangbwa kula mbari ya Rubini kala ni elufu mirongo mine na sita na magana matsano.

²² Alume osi kula chivyazi cha Simioni ariokala akafisa miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina chila mmwenga kulengana na mryangowe na nyumbaye. ²³ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Simioni kala ni elufu mirongo mitsano na tisiya na magana mahahu.

²⁴ Alume osi kula chivyazi cha Gadi kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina kulengana na mryangowe na

nyumbaye. ²⁵ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Gadi kala ni elufu mirongo mine na tsano na magana sita na mirongo mitsano.

²⁶ Alume osi kula chivyazi cha Juda kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina kulengana na mryangowe na nyumbaye. ²⁷ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Juda kala ni elufu mirongo sabaa na ne na magana sita.

²⁸ Alume osi kula chivyazi cha Isakari kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina kulengana na mryango wao na nyumba zao. ²⁹ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Isakari kala ni elufu mirongo mitsano na ne na magana mane.

³⁰ Alume osi kula chivyazi cha Zabuloni a kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina kulengana na miryango yao na nyumba zao. ³¹ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Zabuloni kala ni elufu mirongo mitsano na sabaa na magana mane.

³² Kula kahi za ana a Yusufu: Atu a mbari ya Efuraimu: Alume osi a kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina kulengana na miryango yao na nyumba zao. ³³ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Efuraimu kala ni elufu mirongo mine na magana matsano.

³⁴ Alume osi kula chivyazi cha Manase a miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina kulengana na miryango yao na nyumba zao. ³⁵ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Manase kala ni elufu mirongo mihahu na mbiri na magana mairi.

³⁶ Alume osi kula chivyazi cha Benjamini ariokala akafisa miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, andikpwa madzina kulengana na miryango yao na nyumba zao. ³⁷ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Benjamini kala ni elufu mirongo mihahu na tsano na magana mane.

³⁸ Alume osi kula chivyazi cha Dani ariokala akafisa miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina chila mmwenga kulengana na miryango yao na nyumba zao. ³⁹ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Dani kala ni elufu mirongo sita na mbiri na magana sabaa.

⁴⁰ Alume osi kula chivyazi cha Asheri a kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina chila mmwenga kulengana na miryango yao na nyumba zao. ⁴¹ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Asheri kala ni elufu mirongo mine na mwenga na magana matsano.

⁴² Alume osi kula chivyazi cha Nafutali kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina chila mmwenga kulengana na miryango yao na nyumba zao. ⁴³ Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Nafutali kala ni elufu mirongo mitsano na tahu na magana mane.

⁴⁴ Hinya ndio hara atu arioolangbwa ni Musa na Aruni phamwenga na vilongozi kumi na airi a Iziraeli. Chila chilongozi kala anawakilisha nyumba ya mkarewe. ⁴⁵ Phahi jumula ya Aiziraeli osi oandikpwa kulengana na nyumba zao, a kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera na ambao kala anaweza kuphiya vihani ⁴⁶ kala ni atu elufu magana sita na tahu, magana matsano na mirongo mitsano.

⁴⁷ Ela Alawi taolangirwe phamwenga na zira mbari zanjina, ⁴⁸ kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Musa, ⁴⁹ "Usiaandikishe atu a mbari ya Lawi wala kuaolanga phamwenga na Aiziraeli anjina. ⁵⁰ Badalaye aike Alawi akale aimirizi a hema ra ushaidi, miyoye yosi na vyosi virivyo himo. Aho andahala hiro hema na miyoye yosi, andaritundza nao andachita kambi kuzunguluka ro hema. ⁵¹ Wakati wa hema kung'olwa uchifika, Alawi ndio ambao andaring'ola na wakati wa hema kuchitwa aho Alawi ndio ambao andarichita. Mutu yeyesi wanjina ndiyesengera phephi na ro hema andaolagbwa. ⁵² Nyo Aiziraeli anjina osi andachita kambi zao madiba-madiba, chila mutu na kundire na tsini ya benderaye. ⁵³ Ela Alawi andachita mahema gao kuzunguluka hema ra ushaidi, ili kuririnda sedze mutu akarisengerera na kuhenda niatsukirirwe sana atu osi a Iziraeli." ⁵⁴ Phahi atu a Iziraeli ahenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu kala akamlagiza Musa.

2

*Aiziraeli anapangbwa kambini
kulengana na mbari zao*

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni achiamba: ² Aiziraeli andachita kambi zao, tsini ya bendera ya makundi gao na chila mbari hipho kundini, tsini ya

benderaye. Andachita kambi hatuwa chache kuzunguluka hema ra mkpwutano. ³ Hara ambao andachita kambi tsini ya bendera yao uphande wa mlairo wa dzuwa andakala ni makundi ga kambi ya Juda. Chilongozi wa atu a mbari ya Juda andakala ni Nashoni mwana wa Aminadabu. ⁴ Jumula ya alume a mbari ya Juda arioandikpwa ni elufu mirongo sabaa na ne na magana sita. ⁵ Hara ndiolungizira kuchita kambi phephi nao ni mbari ya Isakari na chilongozi wao andakala ni Nethaneli mwana wa Suari. ⁶ Jumula ya alume a mbari ya Isakari arioandikpwa ni elufu mirongo mitsano na ne na magana mane. ⁷ Chisha andalungirwa ni mbari ya Zabuloni na chilongozi wao andakala ni Eliabu mwana wa Heloni. ⁸ Jumula ya alume a mbari ya Zabuloni arioandikpwa ni atu elufu mirongo mitsano na sabaa na magana mane. ⁹ Jumula ya atu osi arioolangbwa kula kambi ya Juda kulengana na makundi gao ni elufu gana mwenga na mirongo mihahu na sita na magana mane. Makundi higa ndigo ndigokala ga kpwandza kuuka chila wakati wa kuvundza kambi.

¹⁰ Uphande wa mwakani kundakala na makundi ga kambi ya Rubini tsini ya bendera yao. Chilongozi wa mbari ya Rubini andakala Elisuri mwana wa Shedeuri. ¹¹ Jumula ya alume a mbari ya Rubini arioandikpwa ni atu elufu mirongo mine na sita na magana matsano. ¹² Atu a mbari ya Simioni andachita kambi phephi na atu a Rubini na chilongozi wao andakala ni Shelumieli mwana wa Surishadai. ¹³ Jumula ya alume a mbari ya Simioni arioandikpwa ni atu elufu mirongo mitsano na tisiya na magana mahahu. ¹⁴ Chisha mbari ya Gadi ambayo indalongozwa ni Eliasafu mwana wa Deueli, ¹⁵ naye kundire kala rina alume arioandikpwa elufu mirongo mine na tsano na magana sita na mirongo mitsano. ¹⁶ Jumula ya atu osi arioolangbwa kula kambi ya Rubini kulengana na makundi gao ni atu elufu gana mwenga mirongo mitsano na mwenga, magana mane na mirongo mitsano. Makundi higa ndigo ndigokala ga phiri kuuka chila wakati wa kuvundza kambi.

¹⁷ Nyo atu andauka kulengana na vyo arivyochita kambi zao. Wakati wa kuvundza kambi, atu a kambi ya Lawi andakala kahi-kahi ya zo kambi, mbiri mbere mbiri nyuma kuno akatsukula hema ra mkpwutano.

¹⁸ Uphande wa mtswerero wa dzuwa kundakala ni makundi ga kambi ya Efuraimu tsini ya bendera yao. Chilongozi wa mbari ya Efuraimu andakala Elishama mwana wa Amihudi ¹⁹ na jumula ya alume osi arioandikpwa kula mbari hino ni atu elufu mirongo mine na magana matsano. ²⁰ Nao andalungirwa ni mbari ya Manase ambayo chilongozi wao andakala Gamalieli mwana wa Pedasuri ²¹ na jumula ya alume osi arioandikpwa kula mbari hino ni elufu mirongo mihahu na mbiri na magana mairi. ²² Aho andalungirwa ni mbari ya Benjamini ambao chilongozi wao ni Abidani mwana wa Gidioni. ²³ Jumula ya alume osi arioandikpwa kula mbari hino ni elufu mirongo mihahu na tsano na magana mane. ²⁴ Jumula ya atu osi arioolangbwa kula kambi ya Efuraimu na makundi gao ni elufu gana mwenga na nane na gana. Hinya andakala kwenye kundi ra hahu kuuka.

²⁵ Uphande wa vurini kundakala na makundi ga kambi ya Dani tsini ya bendera yao. Chilongozi wa mbari ya Dani andakala Ahiezeri mwana wa Amishadai ²⁶ na jumula ya alume osi arioandikpwa kula mbari hino ni elufu mirongo sita na mbiri na magana sabaa. ²⁷ Nao alungirwa ni atu a mbari ya Asheri ambao chilongozi wao ni Pagieli mwana wa Okirani. ²⁸ Na jumula ya alume arioandikpwa kula mbari hino ni elufu mirongo mine na mwenga na magana matsano. ²⁹ Chisha andalungirwa ni mbari ya Nafutali ambayo chilongoziwe ni Ahira mwana wa Enani. ³⁰ Jumula ya alume arioandikpwa kula mbari hino ni elufu mirongo mitsano na tahu na magana mane. ³¹ Jumula ya alume arioandikpwa kula kambi ya Dani ni elufu gana mwenga na mirongo mitsano na sabaa na magana sita. Hinya andakala kundi ra mwisho kuuka tsini ya bendera yao.

³² Jumula ya Aiziraeli osi okala kwenye kambi zao kulengana na nyumba zao na makundi gao kala ni elufu magana sita na tahu na magana matsano na mirongo mitsano. ³³ Ela atu kula mbari ya Lawi taayaolangbwa phamwenga na Aiziraeli anjina dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

³⁴ Kpwa hivyo Aiziraeli ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyokala akamlagiza Musa. Hivyo ndivyo arivyochita kambi tsini ya bendera zao na achisafiri chila mmwenga na atu a mryangowe na atu a nyumbaye.

3

¹ Hichi ndicho chivyazi cha Aruni na Musa wakati Mwenyezi Mlungu ariphogomba na Musa hiko Mwango Sinai. ² Higa ndigo madzina ga ana a chilume a Aruni: Nadabu yekala mwana mvyere, Abihu, Eliazari na Ithamari. ³ Aha ndio ana a Aruni ariomwagirwa mafuha na achitengbwa akale alavyadzi-sadaka. ⁴ Ela Nadabu na Abihu aolagbwa ariphoreha moho uriokahazwa mbere za Mwenyezi Mlungu hiko jangbwa ra Sinai. Akala bado taadzangbwehaha ana ndipho Eliazari na Ithamari achikumika dza alavyadzi-sadaka wakati wosi ise yao Aruni ariphokala achere moyo.

*Alawi anatsambulwa
ahumikire alavyadzi-sadaka*

⁵ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ⁶ “Arehe nyo atu a mbari ya Lawi na uahende aime phephi na mlavyadzi-sadaka Aruni ili amuhumikire. ⁷ Andahenda kazi kpwa niaba ya Aruni na Aiziraeli osi mbere za hema ra mkpwutano kuno anahumika hipho Phatu Phatakatifu. ⁸ Andakala aimirizi a vitu vyosi vya hema ra mkpwutano na andaahendera kazi Aiziraeli osi kuno anahumika hipho Phatu Phatakatifu. ⁹ Undaika Alawi amuhumikire Aruni na anae, kpwa kukala atu aha atengbwa kula kpwa Aiziraeli osi aahumikire. ¹⁰ Chisha undaika Aruni na anae ahende kazi za ulavyadzi-sadaka, ela mutu wanjina yeyesi ndiye jeza kuhenda zo kazi za ulavyadzi-sadaka, au kusengera pho phatu phatakatifu ni aolagbwe.”

¹¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achiamba, ¹² “Lola, nikadzitengera Alawi kula kpwa Aiziraeli osi badala ya chila mwana wa kpwandza mlume ndiyevyalwa kahi ya Aiziraeli. Nyo Alawi andakala angu, ¹³ mana avyalwa osi a mwandzo ni angu. Niriphoolaga avyalwa osi a mwandzo hiko Misiri, nadzitengera avyalwa osi a mwandzo a Iziraeli, kula kpwa anadamu hadi nyama. Osi andakala angu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

Jumula ya Alawi

¹⁴ Ndipho Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa hiko jangbwa ra Sinai achiamba, ¹⁵ “Aandikisha Alawi osi kulengana na nyumba zao na miryango yao. Undaandikisha chila mwana mlume wa umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera.” ¹⁶ Phahi Musa waandikisha kulengana na neno ra Mwenyezi Mlungu, dza arivyolagizwa. ¹⁷ Higa ni madzina ga ana a chilume a Lawi: Gerishoni, Kohathi na Merari. ¹⁸ Ana a chilume a Gerishoni kulengana na miryango yao kala ni Libuni na Shimei. ¹⁹ Ana a chilume a Kohathi kulengana na miryango yao kala ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli. ²⁰ Ana a chilume a Merari kulengana na miryango yao kala ni Mahili na Mushi. Hino ndiyo miryango ya Alawi kulengana na nyumba zao.

²¹ Kpwakala na mryango wa atu a Libuni na wa atu a Shimei kula kpwa Gerishoni, ²² na jumula ya alume osi a umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera kala ni elufu sabaa na magana matsano. ²³ Atu aha a miryango ya Gerishoni kala ni achite kambi uphande wa mtswerero wa dzuwa, ndzingo ya hema ra mkpwutano, ²⁴ na chilongozi wao kala ni Eliasafu mwana wa Laeli. ²⁵ Kazi yao pho hemani kala ni kumanyirira ro hema, vyandaruwavye, paziya ya mryango wa ro hema ra mkpwutano, ²⁶ paziya za muhala, paziya za phatu pha kumenyera uwani ambazo zikazunguluka hema na phatu pha kulavira sadaka, kowa na vyosi virivyolondwa kpwa kazi za hipho.

²⁷ Kohathi wakala na miryango mine ambayo ni mryango wa Amuramu, wa Ishari, wa Heburoni na wa Uzieli. ²⁸ Jumula ya alume osi, a umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera kala ni atu elufu nane na magana sita. Akohathi kazi yao kala ni kumanyirira pho Phatu Phatakatifu. ²⁹ Hinyo atu a mryango wa Kohathi kala ni achite kambi uphande wa mwakani wa ro hema ra mkpwutano, ³⁰ naye Elizafani mwana wa Uzieli achikala ndiye chilongozi wa miryango ya atu a Kohathi. ³¹ Kazi yao kala ni kuimirira ro sanduku ra chilagane, meza, chinara cha kuikira taa, mwatu mwa kulavira sadaka, miyo ya phatu phatakatifu ambayo nukhumirwa ni alavyadzi-sadaka, paziya na kazi zanjina zosi zihusuzo mahumizi ga vitu hivi. ³² Eliazari mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni kala ndiye chilongozi wa Alawi osi, naye kala ni muimirizi wa ahendadzi-kazi osi a pho Phatu Phatakatifu.

³³ Kpwakala na miryango miiri kula kpwa Merari ambayo ni mryango wa Mahili na wa Mushi. ³⁴ Jumula ya alume osi a umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera kala ni atu elufu sita na magana mairi. ³⁵ Chilongozi wa mryango wa Merari kala ni Surieli mwana wa Abihaili, nao kala ni achite kambi uphande wa vurini wa ro hema. ³⁶ Atu a mryango wa Merari aikpwa aimirire mimo ya hema, mgamba, milingoti, seemu za koloni na miyoye yosi ya kugbwiririra ro hema nao kala achienda kazi zosi zohusu

vyo vitu. ³⁷ Piya kala ni aimirire vyatsi vya uwa vyozunguluka muhala na seemuze za koloni, vivingivye vya kuchitira na kowaze.

³⁸ Musa, Aruni na anae kala ni achite kambi mbere za hema ra mkpwutano uphanda wa mlairo wa dzuwa. Kazi yao kala ni kuahendera Aiziraeli kazi zosi za pho Phatu Phatakatifu. Mutu wanjina yeyesi ambaye wasengerera phatu hipho kala ni aolagbwe.

³⁹ Jumula ya Alawi osi arioandikpwa kulengana na miryango yao, alume osi a kuandzira umuri wa mwezi mmwenga kpwenderera ambao Musa na Aruni aalanga kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu kala ni atu elufu mirongo miiri na mbiri.

*Alawi anahala nafwasi
ya ana a kpwandza a Aiziraeli*

⁴⁰ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achiamba, “Andikisha ana osi a kpwandza a chilume a Aiziraeli a umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera na ualange. ⁴¹ Undanitengera Alawi badala ya avyalwa osi a kpwandza kahi ya Aiziraeli, piya undanitengera nyama osi a Alawi badala ya avyalwa osi a kpwandza a mifugo ya Aiziraeli. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

⁴² Kpwa hivyo Musa waandikisha avyalwa osi a kpwandza kahi ya Aiziraeli dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. ⁴³ Jumula ya avyalwa osi a kpwandza a chilume a umuri wa mwezi mmwenga kpwenderera arioandikpwa kulengana na madzina gao kala ni elufu mirongo miiri na mbiri magana mairi na mirongo sabaa na tahu.

⁴⁴ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ⁴⁵ “Sambi, atenge Alawi akale angu badala ya avyalwa osi a kpwandza kahi ya Aiziraeli, piya atenge mifugo ya Alawi badala ya avyalwa osi a kpwandza a mifugo ya Aiziraeli, nao Alawi andakala angu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ⁴⁶ Kpwa kukala jumula ya avyalwa a kpwandza a chilume a Iziraeli ikatsupa isabu ya Alawi na atu magana mairi na mirongo sabaa na tahu, ni lazima ugule hinyo achiozidi. ⁴⁷ Kpwa chila mmwenga wao waripha vipande vitsano vya feza kulengana na chipimo cha pho Phatu Phatakatifu (ambayo chipande chimwenga cha feza ni sawa na gera mirongo miiri), ⁴⁸ na umuphe Aruni na anae a chilume hizo feza chizohumirwa kuakombola hara avyalwa a kpwandza a chilume a Iziraeli achiotsupa isabu ya Alawi.”

⁴⁹ Phahi Musa wahala zo feza zokala zikalaviwa ili kukombola hara avyalwa a kpwandza a chilume a Iziraeli achiotsupa isabu ya Alawi. ⁵⁰ Wahala vipande elufu mwenga magana mahahu na mirongo sita na tsano vya feza kulengana na chipimo cha Phatu Phatakatifu kula kpwa avyalwa a kpwandza a Iziraeli. ⁵¹ Naye Musa wamupha Aruni na anae zo feza kulengana na Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza.

4

Kazi za atu a mryango wa Kohathi

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni achiaambira, ² “Olanga atu a mryango wa Kohathi kula mbari ya Lawi kulengana na miryango yao na nyumba zao.

³ Olanga alume osi a kuandzira miaka mirongo mihahu hadi mirongo mitsano, osi ambao anaweza kuhenda kazi ndani ya hema ra mkpwutano. ⁴ Kazi ya atu a mryango wa Kohathi kwenye hema ra mkpwutano indakala kutsukula miyo mitakatifu zaidi.

⁵ Wakati wa atu kuuka uchifika, Aruni na anae andamenya mo ndani ya hema ra mkpwutano, ause yo paziya iriyo mbere ya sanduku ra chilagane na aibwiningizire ro sanduku. ⁶ Chisha dzuluye andarilingalinga na chingo ya nyama wa pwani aihwaye pomboo na ahandike nguwo ya rangi ya buluu ndipho atiye migongoye ya kutsukurira.

⁷ “Andahandika nguwo ya rangi ya buluu dzulu ya meza ya kulavira sadaka ya mikahe na dzuluye aike sahani, miyo ya uvumba, vibakuli na tupa za sadaka ya chinwadzi. Chila siku phandakala na mkpwahe pho dzulu ya meza. ⁸ Chisha andahandika nguwo ya kundu dzulu ya hivi vyosi, na kubwiningiza chingo ya pomboo, na atiye migongoye ya kutsukurira.

⁹ “Andahala nguwo ya buluu na abwiningize chinara cha kuikira taa na taaze, makasige, visahanivye na miyoye yosi ya kutiira mafuha. ¹⁰ Chisha andachilingalinga phamwenga na miyoye yosi kahi ya chingo ya pomboo na achiike dzulu-dzulu ya machela ya mihi ya kutsukurira.

¹¹ “Halafu andahandika nguwo ya buluu dzulu ya phatu pha kufukizira uvumba pha zahabu, na aphabwiningize chingo ya pomboo na atiye migongoye ya kutsukurira.

¹² “Andahala miyo yosi ihumirwayo pho Phatu Phatakatifu na ailingelingi na nguwo ya buluu na kuibwiningiza na chingo ya pomboo na ayiike dzulu-dzulu ya migongo ya kutsukurira.

¹³ “Andausa ivu kula pho phatu pha kulavira sadaka na aphabwiningize na ngwuo ya zambarau. ¹⁴ Dzuluwe andaika miyo yosi ihumikayo phatu pha kulavira sadaka ambayo ni vyetezo, uma za kudungira nyama, miko na mabeseni. Chisha andabwiningiza chingo ya pomboo na atiye migongoye ya kutsukurira.

¹⁵ “Wakati Aruni na anae ndiphomarigiza kubwiningiza miyo yosi mitakatifu, mibaha na midake na atu ndiphokala tayari kuuka, atu a mryango wa Kohathi andakpwedza aitsukule yo miyo ya hema ra mkpwutano. Ela taaruhusiwa kuiguta, mana yo miyo ni mitakatifu, na achiiguta andafwa.

¹⁶ “Eliazari mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni andaimirira mafuha ga taa, uvumba, sadaka za mtsere zolaviwa chila siku na mafuha ga utakaso. Iye ni aimirire hema na vitu vyosi virivyo mumo phamwenga na vitu vitakatifu.”

¹⁷ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa na Aruni achiamba, ¹⁸ “Musiriche atu a mryango wa Kohathi kahi za mbari ya Lawi aangamizwe. ¹⁹ Aruni na anae ni ainjire mo ndani na aapangire chila mmwenga kaziye na mzigowe. Ahendereni hivi kpwa asifwe ndiphosengerera vyo vitu vitakatifu zaidi. ²⁰ Ela atu a mryango wa Kohathi naasiinjire kpwendalola vyo vitu vitakatifu hata chidide sedze akafwa.”

Kazi za atu a mryango wa Gerishoni

²¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ²² “Hala isabu ya atu a mryango wa Gerishoni piya, kula nyumba zao na miryango yao. ²³ Undaolanga atu osi a miaka mirongo mihahu hadi mirongo mitsano ambao anaweza kuhenda kazi kahi ya hema ra mkpwutano. ²⁴ Hino ndiyo kazi ya atu a mryango wa Gerishoni, kuumika na kutsukula mizigo. ²⁵ Andatsukula ro hema ra mkpwutano; vyandaruwavye vya ndani, chandaruwache cha kondze cha chingo ya pomboo na paziya za mryangowe. ²⁶ Piya ni atsukule ngwuo za kuzibira uwa na kowaze, paziya ya phatu pha kuinjira nyo uwa uriozunguluka ro hema na pho phatu pha kulavira sadaka na miyo yosi ndiyohumika kwenye utumishi wao, nao andahenda mambo gosi ambago ni agahende. ²⁷ Aruni na anae ndio ndiolagiza kazi zosi za atu a mryango wa Gerishoni kuhusu vitu ndivyotsukula na kazi ndizohenda. Aho andaapangira vitu vyosi ambavyo ni atsukule. ²⁸ Hino ndiyo kazi ya atu a mryango wa Gerishoni kahi ya hema ra mkpwutano, na andakala tsini ya uimirizi wa Ithamari, mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni.”

Kazi za atu a mryango wa Merari

²⁹ Mwenyezi Mlungu waenderera kugomba na Musa achimuamba, “Hala isabu ya atu a mryango wa Merari kulengana na miryango yao na nyumba zao, ³⁰ nawe undaandikisha atu osi a kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, osi awezao kuhenda kazi za hema ra mkpwutano. ³¹ Kahi za hema ra mkpwutano, kazi yao indakala kutsukula mimo ya ro hema phamwenga na maphaluge, milingotiye na seemuze za koloni. ³² Piya andatsukula vyatsi vya kuzunguluka muhala phamwenga na seemuze za koloni, vivingivye vya kuchitira, kowaze na miyoye yosi na chila chitu chihumirwacho mumo. Nawe undaapangira vitu ndivyotsukula chila mutu kulengana na dzinare. ³³ Hino ndiyo kazi ya atu a mryango wa Merari kahi ya hema ra mkpwutano tsini ya ulongozi wa Ithamari, mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni.”

Alawi anaolangbwa

³⁴ Phahi Musa, Aruni na vilongozi a Aiziraali, aandikisha atu a mryango wa Kohathi kulengana na miryango yao na nyumba zao, ³⁵ kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, osi awezao kuhenda kazi za ndani ya hema ra mkpwutano. ³⁶ Jumula ya Alawi ariandikpwa kulengana na miryango yao kala ni atu elufu mbiri magana sabaa na mirongo mitsano. ³⁷ Hino ndiyo jumula yosi ya atu a miryango ya Kohathi ariohenda kazi kwenye hema ra mkpwutano ambao aandikpwa ni Musa na Aruni kulengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu, kutsupira Musa.

³⁸ Isabu ya atu a mryango wa Gerishoni, kulengana na miryango yao na nyumba zao, ³⁹ kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, osi awezao kuhenda kazi za ro hema ra mkpwutano. ⁴⁰ Osi kulengana na miryango yao na nyumba zao kala ni atu elufu mbiri magana sita na mirongo mihahu. ⁴¹ Hino ndiyo yokala isabu ya atu a mryango wa Gerishoni, osi ariohenda kazi kwenye hema ra mkpwutano ambao Musa na Aruni aandikisha kulengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu.

⁴² Isabu ya atu a mryango wa Merari, kulengana na miryango yao na nyumba zao, ⁴³ kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, osi awezao kuhenda kazi za ro hema ra mkpwutano ⁴⁴ kala ni atu elufu tahu na magana mairi. ⁴⁵ Hino ndiyo jumula ya atu a mryango wa Merari, ambao Musa na Aruni aandikisha kulengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa.

⁴⁶ Phahi, Alawi osi arioolangbwa ni Musa, Aruni na vilongozi a Iziraeli kulengana na miryango yao na nyumba zao, ⁴⁷ kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, chila mmwenga ariyekala ana uwezo wa kuhenda kazi ya utumishi na kutsukula ro hema ra mkpwutano rinaphovugulwa na miyoye yosi, ⁴⁸ kala ni atu elufu nane magana matsano na mirongo minane. ⁴⁹ Kulengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa, chila mutu wahewa kaziye ya kuhumika ama kutsukula mizigo. Kpwa hivyo, chila mmwenga waandikpwa dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

5

Atu najisi anatengbwa

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achiamba, ² “Aamuru Aiziraeli atuluze kondze ya kambi chila mmwenga ariye na mahana, ama ukongo wa kutulukpwa ni madzi-madzi, na chila mutu ariye najisi kpwa kuguta lufu. ³ Mundaatuluzi kondze ya kambi atu osi alume kpwa achetu ario najisi ili asiitiye najisi kambi yao ambayo nasagala kahi yao.” ⁴ Aiziraeli ahenda hivyo, achiatuluzi kondze ya kambi dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

Malagizo kuhusu kutozwa makosa

⁵ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ⁶ “Aambire Aiziraeli kukala wakati mutu yeyesi, akale mlume hebu mchetu ndiphomkosera myawe na kpwa kuhenda hivyo asikale muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, mutu hiye andakala na makosa ⁷ na ni akubali kukala wahenda dambi. Mutu hiye ni ariphire higo makosa chikamilifu na aenjereze seemu mwenga ya tsano ya higo maripho dzuluye, na amuphe ye mutu ariyemkosera. ⁸ Ela ichikala ye mutu akafwa na kana mutu wa phephi ambaye anaweza kuhewa higo maripho, phahi maripho higo gandakala ga Mwenyezi Mlungu nago ni gahewa mlavyadzi-sadaka phamwenga na turume rinarohumirwa kpwenye upatanisho wa kumuusira dambi. ⁹ Na tsona chila mtsango wa vitu vitakatifu ambavyo Aiziraeli andalavya kpwa Mwenyezi Mlungu vindakala vya mlavyadzi-sadaka ndiyeviphokera. ¹⁰ Na chila chitu cha mutu chiricho chitakatifu chindakala chakpwe, ela chira ndichomupha mlavyadzi-sadaka chindakala cha mlavyadzi-sadaka.”

Shariya ya achetu asiokala aaminifu

¹¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ¹² “Gomba na Aiziraeli na uaambire kukala, napho mkpwaza mutu akamkosera mlumewe kpwa kusakala muaminifu, ¹³ kpwa kulala na mlume wanjina bila mlumewe kumanya, dzagbwe takuna mutu amanyaye wala shaidi achiyemuona wakati anahenda dzambo hiro, andakala najisi vivyo. ¹⁴ Ye mlume achimenywa ni roho ya wivu na ashuku mchewe ariyedzitiya najisi, au mlume achimenywa ni roho ya wivu na ashuku mchewe ambaye kadzangbwedzitiya najisi, ¹⁵ iye mlume andamreha mchewe kpwa mlavyadzi-sadaka. Piya ni aphirike sadaka ya kilo mwenga ya unga wa shayiri, ela ni asiitiye mafuha wala ubani kpwa sababu ni sadaka ya mtsere ya wivu, sadaka ya kumanyisa kukala ye mchetu akahenda dambi au kahendere.

¹⁶ “Chisha mlavyadzi-sadaka andamreha ye mchetu phephi, na aime mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁷ Alafu ye mlavyadzi-sadaka andatiya madzi matakatifu ndani ya nyungu na ahale vumbi ra photsi mo ndani ya hema ra mkpwutano na aritiye mo madzini. ¹⁸ Mlavyadzi-sadaka andamuika ye mchetu mbere za Mwenyezi Mlungu, amdimule nyereze na amuphe mikononi sadaka ya mtsere ya wivu ya kumanyisa napho ye mchetu akahenda dambi au kahendere. Mlavyadzi-sadaka naye andagbwiririra hura mwiyo urio na madzi ga utsungu garehago lana. ¹⁹ Ndipho ye mlavyadzi-sadaka andamrisa chirapho ye mchetu amuambe, ‘Ichikala kularire na mlume wanjina, wala kugalukire ukadzitiya najisi wakati uchere kpwa mlumeo, kundazurika na lana irehwayo ni higa madzi ga utsungu. ²⁰ Ela ichikala wakosera wakati bado u tsini ya mlumeo, na uchidzitiya najisi na kulala na mlume wanjina,’ ²¹ hipha ye mlavyadzi-sadaka andamrisa chirapho ye mchetu cha yo lana, naye andamuambira ye mchetu, ‘Mwenyezi Mlungu na akutiye adabu hata ukale lana na tsukizo kahi ya atuo, ukale tasa na uchigbwira mimba imwagike. ²² Madzi higa garehago lana na gakuinjire ndanini na gakahende tasa na uchigbwira mimba imwagike.’ Chisha ye mchetu andajibu, ‘Amina, navikale vivyo.’ ²³ Chisha ye mlavyadzi-sadaka andaandika lana hizi kpwenye karatasi* na kuzitsukutsa ndani ya madzi ga utsungu. ²⁴ Kabila amnwese hiye mchetu higo madzi ga utsungu garehago lana ambago gachimuinjira ndanini

5:5 5:5 Alawi 6:1-7 * 5:23 5:23 Karatasi za wakati hinyo kala ni za chingo ambazo kala ni rahisi kutsukutsa gara maneno gatsaganyike na madzi.

gandamrehera maumivu makali, ²⁵ mlavyadzi-sadaka andahala hira sadaka ya wivu ya mtsere kula mikononi mwa ye mchetu, aunule dzulu mbere za Mwenyezi Mlungu na kuyiika phatu pha kulavira sadaka. ²⁶ Chisha mlavyadzi-sadaka andahala fumba mwenga ra iyo sadaka ya mtsere ili kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu na aioche dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Mwishirowe andamnwesa ye mchetu higo madzi. ²⁷ Ndiphomuhenda anwe higo madzi, ichikala akadzitiya najisi na kayakala muaminifu kpwa mlumewe, madzi higo garehago lana gandamrehera maumivu makali sana gamuhende akale tasa na achigbwira mimba imwagike, naye andakala akalaniwa kahi ya atu a kpwao. ²⁸ Ela ichikala ye mchetu kayadzitiya najisi na kana hatiya, phahi andakala huru na anaweza kuphaha ana. ²⁹ Hino ndiyo shariya ya kesi za wivu, wakati mchetu achere na mlumewe ndiphohenda makosa na kudzitiya najisi ³⁰ ama wakati roho ya wivu ndiphomwedzera mlume, na akale na wivu na mchewe, phahi andamuimisa mchewe mbere za Mwenyezi Mlungu naye mlavyadzi-sadaka andamuhendera hino shariya yosi. ³¹ Iye mlume kandaisabiwa kukala na makosa, ela ye mchetu andatsukula lawama ra dambiye napho ana makosa.”

6

Shariya kuhusu atu ariotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba, ² “Gomba na Aizraeli uaambire: Wakati mlume au mchetu andaika naziri malumu, naziri ya kutengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, ³ phahi ni asinwe uchi wa aina yoyosi, ni asinwe digbwa ririrotegezwa na uchi wa aina yoyosi. Ni asinwe chinwadzi chochosi cha zabibu na asirye zabibu za kuivwa wala za kuuma. ⁴ Muda wosi ndiokala akatengbwa ni asirye chitu chochosi kula kpwa zabibu, tembe wala makandage. ⁵ Siku zosi za hatiye ya kudzitenga naasinyolwe; hadi sikuze za kudzitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu zisire, ni akale mtakatifu na ariche nyereze zikule. ⁶ Siku zosi ambazo andakala akadzitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu ni asisengerere lufu. ⁷ Hata napho chiyefwa ni ise, nine, nduguye mlume au mchetu, ni asidzitiye najisi kpwa kukala nyere ambazo ni ishara ya kudzitengakpwe kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu zichere mwakpwe chitswani. ⁸ Siku zosi za kutengbwakpwe andakala mtakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu. ⁹ Ichikala nyere za mutu achiyetengbwa zindatiywa najisi, mutu afwapho gafula phephi naye, phahi ni anyole chitswache siku ya kutakaswakpwe, yani siku ya sabaa. ¹⁰ Alafu siku ya nane ni arehe njiya airi au ana njiya manga airi kpwa mlavyadzi-sadaka ariye phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ¹¹ Mlavyadzi-sadaka andalavya mmwenga akale sadaka ya kuusa dambi na wanjina akale sadaka ya kuochwa na amuhendere upatanisho kpwa kukala wadzitiya najisi kpwa kukala phephi na lufu. Naye ni atakase tsona chitswache siku iyo-iyoyoyi. ¹² Ni atenge tsona sikuze za kudzitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, na ni arehe turume ra mwaka mmwenga dza sadaka ya kuusa makosa, ela siku za nyuma tazingidaisabiwa kpwa sababu wakala najisi kpwa kuguta lufu wakati kala akatengbwa.

¹³ “Napho muda wa mutu achiyetengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu ukasira, shariyaye ni hino: ni arehwe pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, ¹⁴ na andalavya sadakaze kpwa Mwenyezi Mlungu. Sadaka hizi ni turume ra mwaka mmwenga risiro na chirema kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, na mwati mmwenga wa mwaka mmwenga asiye na chirema kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi, na turume mwenga risiro na chirema kpwa ajili ya sadaka ya amani, ¹⁵ phamwenga na chikaphu cha mikaha isiyotiywa hamira: mikaha ya unga mnono urioasanganywa na mafuha na bisikuti zopakpwa mafuha. Piya andalavya sadaka zao za mtsere na sadaka zao za vinwadzi. ¹⁶ Na mlavyadzi-sadaka andavireha mbere za Mwenyezi Mlungu na alavye iyo sadaka ya kuusa dambi na ya kuochwa, ¹⁷ chisha ni alavye hiro turume rikale sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu, phamwenga na chikaphu cha mikaha isiyotiywa hamira, chisha andalavya sadaka ya mtsere na sadaka ya chinwadzi. ¹⁸ Naye ariyetengbwa ni anyole chitswache pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, chisha ahale zo nyere azitiye mohoni, moho urio tsini ya sadaka ya amani. ¹⁹ Ye mlavyadzi-sadaka andahala mkpwono wa turume uchiojitwa, na mkpwaha usiotiywa hamira kula kaphuni, na bisikuti mwenga na aviike mikononi mwa hiye ariyetengbwa bada ya kukala akanyola chitswache. ²⁰ Chisha mlavyadzi-sadaka andaviunula vikale

sadaka ya kuunula mbere za Mwenyezi Mlungu, navyo ni vitakatifu na ni vya mlavyadzi-sadaka, phamwenga na laga na chiga cha turume ambacho ni cha mlavyadzi-sadaka kulengana na shariya. Chisha badaye ye ariyetengbwa anaweza kunwa uchi.

²¹ "Hino ndiyo shariya ya mutu ariyetengbwa, iye ariyeika naziri kpwa Mwenyezi Mlungu kulengana na kutengbwakpwe. Mutu iye ni ause hatiye kulengana na shariya ya mutu ariyetengbwa, napho ana uwezo wa kulavya zaidi anaweza kulavya."

Baraka za mlavyadzi-sadaka

²² Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba, ²³ "Gomba na Aruni na anae, 'Uaambire, mundabariki Aiziraeli hivi, mundaambira,

²⁴ Mwenyezi Mlungu akubariki
na akurinde,

²⁵ Mwenyezi Mlungu naakulole na mbazi,
na akuhendere manono,

²⁶ Mwenyezi Mlungu akukubali,
na akuphe amani.

²⁷ " 'Phahi chila wakati Aruni na anae ndiphoabariki Aiziraeli kpwa dzina rangu, nami nindaabariki.' "

7

Sadaka za vilongozi

¹ Yo siku Musa ariphomala kuriimisa ro hema na kurimwagira mafuha na kuritakasa phamwenga na miyoye yosi, na kumwagira mafuha na kutakasa pho phatu pha kulavira sadaka phamwenga na miyoye yosi, ² vilongozi a Iziraeli, vilongozi a nyumba zao, vilongozi a mbari ambao kala ni aimirizi a hara ariotalwa, ³ areha sadaka zao mbere za Mwenyezi Mlungu. Sadaka hizi kala ni marukpwama sita garigobwiningizwa na ndewa kumi na mbiri za kugavweha, yani chila chilongozi ndewa mwenga-mwenga na rukpwama mwenga kpwa chila vilongozi airi. Nao avireha mbere za ro hema.

⁴ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ⁵ "Phokera sadaka hino ya marukpwama kula kpwao, ili gahumike kutsukurira hema ra mkpwutano, uaphe Alawi, chila mmwenga kulengana na kaziye."

⁶ Phahi Musa wahala gara marukpwama na ndewa na achiapha Alawi. ⁷ Achiapha atu a mryango wa Gerishoni marukpwama mairi na ndewa ne, kulengana na kazi zao, ⁸ na achiapha atu a mryango wa Merari marukpwama mane na ndewa nane, kulengana na kazi zao. Aha osi chilongozi wao kala ni Ithamari mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni. ⁹ Ela kaaphere chochosi atu a mryango wa Kohathi, kpwa sababu arichirwa kazi ya kuimirira miyo mitakatifu ambayo kala ni itsukulwe mafuzini.

¹⁰ Chisha nyo vilongozi areha sadaka mbere ya phatu pha kulavira sadaka, siku hira phariphomwagirwa mafuha wakati phanatengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. ¹¹ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, "Chila chilongozi andakala na sikuye ya kureha sadakaye kpwa ajili ya kutenga phatu pha kulavira sadaka."

¹² Phahi Nashoni mwana wa Aminadabu kula mbari ya Juda ndiye ariyereha sadakaze siku ya kpwandza. ¹³ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ¹⁴ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ¹⁵ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ¹⁶ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ¹⁷ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Nashoni mwana wa Aminadabu.

¹⁸ Siku ya phiri, Nethaneli mwana wa Suari, chilongozi wa mbari ya Isakari wareha sadakaze. ¹⁹ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ²⁰ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ²¹ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ²² ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ²³ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Nethaneli mwana wa Suari.

²⁴ Eliabu mwana wa Heloni, chilongozi wa mbari ya Zabuloni wareha sadakaze siku ya hahu. ²⁵ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ²⁶ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ²⁷ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ²⁸ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ²⁹ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Eliabu mwana wa Heloni.

³⁰ Elisuri mwana wa Shedeuri, chilongozi wa mbari ya Rubini wareha sadakaze siku ya ne. ³¹ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ³² Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ³³ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ³⁴ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ³⁵ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Elisuri mwana wa Shedeuri.

³⁶ Shelumieli mwana wa Surishadai, chilongozi wa mbari ya Simioni wareha sadakaze siku ya tsano. ³⁷ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ³⁸ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ³⁹ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ⁴⁰ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ⁴¹ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Shelumieli mwana wa Surishadai.

⁴² Eliasafu mwana wa Deueli, chilongozi wa mbari ya Gadi wareha sadakaze siku ya sita. ⁴³ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ⁴⁴ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ⁴⁵ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ⁴⁶ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ⁴⁷ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Eliasafu mwana wa Deueli.

⁴⁸ Elishama mwana wa Amihudi, chilongozi wa mbari ya Efuraimu wareha sadakaze siku ya sabaa. ⁴⁹ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ⁵⁰ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ⁵¹ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ⁵² ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ⁵³ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Elishama mwana wa Amihudi.

⁵⁴ Gamalieli mwana wa Pedasuri, chilongozi wa mbari ya Manase wareha sadakaze siku ya nane. ⁵⁵ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ⁵⁶ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ⁵⁷ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ⁵⁸ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ⁵⁹ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga

kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Gamalieli mwana wa Pedasuri.

⁶⁰ Abidani mwana wa Gidioni, chilongozi wa mbari ya Benjamini wareha sadakaze siku ya tisiya. ⁶¹ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ⁶² Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ⁶³ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ⁶⁴ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ⁶⁵ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Abidani mwana wa Gidioni.

⁶⁶ Ahiezeri mwana wa Amishadai, chilongozi wa mbari ya Dani wareha sadakaze siku ya kumi. ⁶⁷ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ⁶⁸ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ⁶⁹ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ⁷⁰ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ⁷¹ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Ahiezeri mwana wa Amishadai.

⁷² Pagieli mwana wa Okirani, chilongozi wa mbari ya Asheri wareha sadakaze siku ya kumi na mwenga. ⁷³ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ⁷⁴ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ⁷⁵ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ⁷⁶ ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ⁷⁷ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Pagieli mwana wa Okirani.

⁷⁸ Ahira mwana wa Enani, chilongozi wa mbari ya Nafutali wareha sadakaze siku ya kumi na mbiri. ⁷⁹ Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere. ⁸⁰ Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba, ⁸¹ mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, ⁸² ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi, ⁸³ ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Ahira mwana wa Enani.

⁸⁴ Sadaka za vilongozi a Izraeli kpwa ajili ya kutenga phatu pha kulavira sadaka wakati pho phatu phariphomwagirwa mafuha kala ni hizi: sahani kumi na mbiri za feza, mabakuli kumi na mairi ga feza, vikombe kumi na viiri vya zahabu, ⁸⁵ chila sahani ya feza kala ina uziho wa kilo mwenga na nusu na chila bakuli uziho wa giramu magana manane. Uziho wa miyo yosi ya feza kala ni kama kilo mirongo miiri na nane hivi kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. ⁸⁶ Chila chikombe kahi ya vikombe kumi na viiri vya zahabu virivyokala vi tele uvumba kala china uziho wa giramu gana mwenga na kumi kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Uziho wa vikombe vyosi vya zahabu kala ni giramu elufu mwenga magana mahahu na mirongo miiri. ⁸⁷ Nyama osi a sadaka ya kuochwa kala ni ndzau kumi na mbiri, maturume kumi na mbiri, ana turume kumi na airi a mwaka mmwenga-mmwenga, phamwenga na sadaka zao za mtsere, na ndenje kumi na mbiri za sadaka ya kuusa dambi. ⁸⁸ Nyama osi a sadaka ya amani kala ni ndzau mirongo miiri na ne, maturume mirongo sita, ndenje mirongo sita, ana turume mirongo sita a mwaka mmwenga-mmwenga. Hino yakala ni sadaka ya kutenga phatu pha kulavira sadaka bada ya pho phatu kumwagirwa mafuha.

⁸⁹ Musa ariphoinjira mo ndani ya hema ra mkpwutano kugomba na Mwenyezi Mlungu, wasikira sauti inagomba naye kula dzulu ya chihi cha mbazi chirichokala dzulu ya sanduku ra chilagane, kahi-kahi ya makerubi mairi.

8

Lagizo kuhusu chinara cha kuikira taa

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba, ² “Gomba na Aruni na umuambire, ‘Ndiphoika zo taa sabaa, ni zing’aze seemu iriyo mbere ya cho chinara cha kuikira taa.’” ³ Aruni achienda hivyo, achiika zo taa kpwa zing’aze pho mbere ya chinara cha kuikira taa, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. ⁴ Cho chinara cha kuikira taa chatengezwa hivi: Chatengezwa na zahabu yobandwa-bandwa, kula hakore hadi dzulu kwenye maruwa. Chatengezwa kulengana na mfwano Mwenyezi Mlungu ariomuonyesa Musa.

Kutakaswa na kutengbwa kpwa Alawi

⁵ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ⁶ “Hala Alawi kula kahi ya Aiziraeli na uatakase. ⁷ Nawe undaahendera higa ili uatakase: atimvire-timvire go madzi ga utakaso, nao adzinyole na wembe mwiri wosi na afule nguwo zao, ndipho adzitakase. ⁸ Chisha na ahale mwana ndzau na sadakaye ya mtsera ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha, nawe undahala mwana ndzau wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi. ⁹ Undareha Alawi mbere za hema ra mkpwutano, na ukusanye Aiziraeli osi. ¹⁰ Ndiphoareha Alawi mbere za Mwenyezi Mlungu, Aiziraeli ni aaikire mikono, ¹¹ na Aruni andaareha Alawi mbere za Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa kula kpwa Aiziraeli, ili aweze kuhenda kazi ya Mwenyezi Mlungu.

¹² “Chisha nyo Alawi andabandika mikono yao dzulu ya vitswa vya zo ndzau, nawe undalavya mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi na yanjina ikale sadaka ya kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu, ili kuahendera Alawi upatanisho. ¹³ Chisha undaika Alawi mbere ya Aruni na anae, nawe undaalavya dza sadaka ya kuunulwa kpwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Kpwa njira ihi, undaatenga Alawi kula kpwa Aiziraeli anjina, nao Alawi andakala angu.

¹⁵ “Ndiphoatakasa Alawi na kualavya dza sadaka ya kuunulwa, aho ni edze na ahende kazi mo ndani ya hema ra mkpwutano. ¹⁶ Kpwa kukala nkaheha aho akale angu kula kahi ya Aiziraeli, badala ya ana a kpwandza osi a Aiziraeli, mana nikahala avyalwa a kpwandza osi a chilume a Aiziraeli akale angu. ¹⁷ Kpwa kukala avyalwa osi a kpwandza kahi ya Aiziraeli ni angu, akale a mwanadamu au a nyama. Naatenga kpwa ajili yangu wakati niriphoalaga avyalwa osi a kpwandza a chilume kahi ya tsi ya Misiri. ¹⁸ Nami nkaheha Alawi badala ya avyalwa osi a kpwandza a chilume kahi ya Aiziraeli. ¹⁹ Kula kahi ya Aiziraeli osi, nkamupha Aruni na anae nyo Alawi dza zawadi ili ahende kazi kahi ya hema ra mkpwutano, na kuahendera Aiziraeli upatanisho wa kuausira dambi ili kusikale na mashaka kahi yao ndiphophiya phephi na Phatu Phatakatifu.”

²⁰ Phahi Musa, Aruni na Aiziraeli osi phamwenga na Alawi ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. ²¹ Alawi adzitakasa na achifula nguwo zao. Chisha Aruni achialavya dza sadaka ya kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu na achiausira dambi zao ili aatakase. ²² O Alawi ainjira na kuhumika kahi ya hema ra mkpwutano kuno akaimirirwa ni Aruni na anae. Aho ahenda gosi Mwenyezi Mlungu arigomlagiza Musa kuhusu Alawi.

²³ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ²⁴ “Hiri ndiro lagizo kuhusu nyo Alawi: Osi achiofisa umuri wa miaka mirongo miiri na mitsano na kpwenderera andaandza kuhumika kahi ya ro hema ra mkpwutano, ²⁵ na kuandzira umuri wa miaka mirongo mitsano ni ariche kuhumika na asihende kazi tsona. ²⁶ Anaweza kuaterya ndugu zao kuhenda kazi zao kahi ya ro hema ra mkpwutano, ela aho enye ni asihende kazi. Phahi vivi ndivyo ndivyoapangira kazi nyo Alawi.”

9

Malagizo kuhusu Pasaka

¹ Kahi ya mwezi wa kpwandza wa mwaka wa phiri bada ya Aiziraeli kula tsi ya Misiri, Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa kahi ya jangbwa ra Sinai achimuamba, ² “Aambire Aiziraeli asherekee sikukuu ya Pasaka wakatiwe uriopangbwa. ³ Isherekeeni wakatiwe uriopangbwa, yani dziloni wakati jiza rinahanda siku ya kumi na ne kulengana na shariyaze zosi na malagizoge gosi.” ⁴ Phahi Musa achiaambira Aiziraeli asherekee sikukuu ya Pasaka. ⁵ Nao achiisherekeya yo Pasaka dziloni wakati jiza rinahanda siku ya kumi na ne ya mwezi wa kpwandza ko jangbwa ra Sinai. Aiziraeli ahenda gosi dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

⁶ Ela kpwakala na atu fulani okala taaweza kusherekeya yo Pasaka siku iyo kpwa sababu kala akakala najisi kpwa kuguta lufu. Nao achiphiya mbere za Musa na Aruni, ⁷ na achendamuambira Musa, “Swiswi hukakala najisi kpwa kuguta lufu, ela ni kpwa utu wani hukahazwe kumlavira Mwenyezi Mlungu sadakaze kpwa wakati uriopangbwa kahi ya Aiziraeli?” ⁸ Musa achiajibu achiamba, “Godzani hadi ndiphosikira Mwenyezi Mlungu ndigolagiza kukuhusuni.”

⁹ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ¹⁰ “Gomba na Aiziraeli uaambe: Mmwenga wenu ama wa chivyazi chenu ariye najisi kpwa kuguta lufu, ama napho a charoni anaweza kusherekeya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu. ¹¹ Ao andasherekeya dziloni wakati jiza rinahanda siku ya kumi na ne ya mwezi wa phiri. Nao andasherekeya kpwa kurya nyama ya mwana ng’ondzi, mkpwahe usiotiywa hamira na mtsunga wa utsungu. ¹² Ni asisaze chochosi hadi ligundzu, wala asivundze hata mfupha mmwenga. Ni ahende hivyo kulengana na shariya zosi za Pasaka. ¹³ Ela mutu asiphosherekeya yo Pasaka na si najisi wala ka charoni, ni atengbwe na atue kpwa kukala kamlavirire Mwenyezi Mlungu sadaka wakatiwe uriopangbwa. Mutu hiye andatiywa adabu kpwa ajili ya dambiye.

¹⁴ “Na hata ichikala kuna mjeni asagalaye phamwenga namwi ambaye angemenda kusherekeya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu, ni ahende hivyo kulengana na shariya na malagizo ga Pasaka. Mosi ni mkale na shariya mwenga, akale ni mjeni au mwenyezi.”

Ingu dzulu ya hema ra mkpwutano

¹⁵ Siku hira hema ririphochitwa, rabwiningizwa ni ingu, yani ro hema ra ushaidi. Ro ingu rakala mfwano wa moho pho dzulu ya ro hema, hangu dziloni wakati jiza rinahanda hadi ligundzu. ¹⁶ Phahi yakala hivi chila siku, ro hema rabwiningizwa ni ingu mutsi na usiku richibwiningizwa ni rira ingu ra mfwano wa moho. ¹⁷ Chila wakati ro ingu ririphouka pho dzulu ya hema, Aiziraeli nao auka, na phatu ambapho ro ingu raima, nao Aiziraeli achita kambi phapho. ¹⁸ Aiziraeli avundza kambi kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu na kpwa lagizore, achita kambi. Aenderera kukala kambini wakati wosi ro ingu ririphokala dzulu ya ro hema. ¹⁹ Ro ingu ririphobwiningiza ro hema kpwa muda wa siku nyinji, Aiziraeli aenderera kumtii Mwenyezi Mlungu, nao taaukire. ²⁰ Wakati wanjina ro ingu rabwiningiza ro hema kpwa muda mchache. Phahi atu aenderera kusala phapho kambini au kuuka kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu. ²¹ Wakati wanjina ro ingu kala nkubwiningiza ro hema kala dziloni hadi ligundzu bahi, ririphouka, nyo atu nao kala nkuuka. Aho kala achiuka wakati wowosi ingu ririphouka, ikale usiku au mutsi. ²² Muda wosi ro ingu kala richienderera kukala pho dzulu ya hema ikale siku mbiri, mwezi au mwaka, Aiziraeli asala kambini, taaukire bii. Ela auka tu wakati ro ingu ririphounuka dzulu. ²³ Kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu achita kambi, na kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu auka. Aho aenderera kulunga lagizo ambaro Mwenyezi Mlungu wamupha Musa.

10

Tarumbeta za feza

¹ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ² “Hala feza uibande-bande na utengeze tarumbeta mbiri, ambazo undazihumira kuiha Aiziraeli osi phamwenga na kuvundza kambi. ³ Tarumbeta zosi mbiri zichipigbwa chivyamwenga, atu osi andakusanyika mberezo pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. ⁴ Ela ichipigbwa mwenga bahi, phahi vilongozi a mbari za Iziraeli, andakusanyika mberezo. ⁵ Tarumbeta ndiphopigbwa mriro dza hura wa kuvundza kambi, mbari zirizochita kambi uphande wa mlairo wa dzuwa zindauka. ⁶ Uchipiga tsona kano ya phiri, mbari zirizochita kambi uphande wa mwakani zindauka. Tarumbeta ichipigbwa tsona chila wakati ambapho atu ni avundze kambi. ⁷ Ela ichikala ni atu akusanyike phamwenga, mundapiga zo tarumbeta mriro tafwauti na hura wa kuvundza kambi.

⁸ “Tarumbeta hizo zindakala zichipigbwa ni ana a Aruni ario ni alavyadzi-sadaka. Hino indakala shariya kpweni na vivyazi vyenu vyosi ta kare na kare. ⁹ Mndiphokala vihani kahi ya tsi yenu kupigana na maadui genu, mundapiga mriro dza hura wa kuvundza kambi, kpwa hata mtambukirwe ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mtivywe kula kpwa maadui genu. ¹⁰ Piya mundapiga zo tarumbeta wakati ndiphokala na raha, wakati wa sikukuu zenu zopangbwa na wakati wa kulumbwa kpwa mwezi. Mundapiga zo tarumbeta ndiphokala munalavya sadaka zenu za kuochwa na sadaka

zenu za amani, nazo zindakala kpwenu ni ukumbusho mbere za Mwenyezi Mlungu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.”

Aiziraeli anauka jangbwa ra Sinai

¹¹ Kahi ya siku ya mirongo miiri ya mwezi wa phiri ya mwaka wa phiri, ro ingu raunuka pho dzulu ya hema ra ushaidi. ¹² Nao Aiziraeli achiuka kula jangbwa ra Sinai na achiphiya phatu hadi phatu, hadi ro ingu ririphoima ko jangbwa ra Parani. ¹³ Aho auka kpwa kano ya kpwandza kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa.

¹⁴ Ariokala a kpwandza kuvundza kambi kala ni makundi ga kambi ya Juda tsini ya bendera yao. Na chilongozi wa kundi ra mbari ya Juda kala ni Nashoni mwana wa Aminadabu. ¹⁵ Chilongozi wa kundi ra mbari ya Isakari kala ni Nethaneli mwana wa Suari, ¹⁶ na chilongozi wa kundi ra mbari ya Zabuloni kala ni Eliabu mwana wa Heloni.

¹⁷ Chisha ro hema ratserezwa, na atu a mryango wa Gerishoni na wa Merari aritsukula achiuka.

¹⁸ Alafu makundi ga kambi ya Rubini tsini ya bendera yao gavundza kambi gachiuka. Chilongozi wa kundi ra mbari ya Rubini kala ni Elisuri mwana wa Shedeuri. ¹⁹ Na chilongozi wa kundi ra mbari ya Simioni kala ni Shelumieli mwana wa Surishadai, ²⁰ na chilongozi wa kundi ra mbari ya Gadi kala ni Eliasafu mwana wa Deueli.

²¹ Chisha atu a mryango wa Kohathi achiuka kuno akatsukula miyo mitakatifu; ro hema kala ni richtitwe kabila taadzangbwefika.

²² Alafu makundi ga kambi ya Efuraimu tsini ya bendera yao gavundza kambi gachiuka. Na chilongozi wa kundi ra mbari ya Efuraimu kala ni Elishama mwana wa Amihudi. ²³ Chilongozi wa kundi ra mbari ya Manase kala ni Gamalieli mwana wa Pedasuri, ²⁴ na chilongozi wa kundi ra mbari ya Benjamini kala ni Abidani mwana wa Gidioni.

²⁵ Okala a mwisho kuvundza kambi kala ni makundi ga kambi ya Dani tsini ya bendera yao. Na chilongozi wa kundi ya mbari ya Dani kala ni Ahiezeri mwana wa Amishadai. ²⁶ Chilongozi wa kundi ra mbari ya Asheri kala ni Pagieli mwana wa Okirani, ²⁷ na chilongozi wa kundi ra mbari ya Nafutali kala ni Ahira mwana wa Enani.

²⁸ Hivi ndivyo higo makundi ga Aiziraeli garivyovundza kambi na kuuka.

²⁹ Chisha Musa achigomba na mlamuwe Hobabu yekala mwana wa mtsedzawe Reueli, Mmidiani achimuamba, “Swiswi hunaphiya ko kpwatu ambako Mwenyezi Mlungu waamba, ‘Nindakuphani,’ ndzo huphiye naswi, naswi hundakuhendera manono, mana Mwenyezi Mlungu akaahidi manono kpwa Iziraeli.” ³⁰ Ela Hobabu achimjibu achimuamba, “Mino sindaphiya, ela nindauya kpwehu, kpwa mbari zangu.” ³¹ Naye Musa achimuamba, “Hunakuvoya usihuriche, mana uwe ndiwe umanyaye phatu hunaphoweza kuchita kambi jangbwani, nawe undahuelekeza. ³² Tsona, uchiphiya phamwenga naswi, nono rorosi ambaro Mwenyezi Mlungu andahuendera, naswi undakuhendera dza vivyo.”

³³ Phahi nyo Aiziraeli auka kula mwango wa Mwenyezi Mlungu na achiphiya charo cha siku tahu. Naro ro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu raatanguliya ili rikaalorere phatu pha kuoya. ³⁴ Wakati ariphovundza kambi na kuuka wakati wa mutsi ro ingu ra Mwenyezi Mlungu rakala ri dzulu yao.

³⁵ Wakati wowosi ro sanduku ririphouka, Musa waamba, “Unuka uwe Mwenyezi Mlungu!

Richa maaduiyo gatsamukane,
na avihao achimbire mberezo.”

³⁶ Na wakati wowosi ro sanduku ririphoima, Musa waamba,

“Ee Mwenyezi Mlungu, auyire hinya maelufu na maelufu ga atu a Iziraeli.”

11

Aiziraeli anarurumika

¹ Chisha Aiziraeli aandza kumnung'unikira Mwenyezi Mlungu kuhusu tabu zao. Mwenyezi Mlungu ariphooasikira, waatsukirirwa sana na achiahumira moho, uchiocha seemu za kanda-kanda ya yo kambi. ² Ndipho nyo atu achimririra Musa, naye Musa achimvoya Mwenyezi Mlungu na moho uchifwa. ³ Phahi pho phatu phachiihwa Tabera,* mana hipho moho wa Mwenyezi Mlungu waaka kahi yao.

⁴ Kahi za Aiziraeli kpwakala na kundi ra mtsanganyiko wa atu ario si Aiziraeli. Atu aha akala na hamu kulu ya kurya vyakurya vyanjina. Phahi nyo Aiziraeli nao achiandza kurira vyenye achiamba, “Hundaphahaphi nyama swino hurye? ⁵ Hunatambukira

ng'onda hurikokala huchirya Misiri bila maripho, na aina ya matango-tango, matikiti, mtsunga, vitunguu na vitunguu saumu. ⁶ Ela vivi tahuna tsona hamu ya kurya kpwa kukala taphana chakurya chanjina isiphokala manna."

⁷ Yo manna yakala avi ni tembe za muhama, na yakala na rangi ya mandano dza uvumba uihwao bedola. ⁸ Atu azunguluka na achihala, achiisaga na mawe ga kusagira au kuiphonda na vinu, chisha achiitiya nyunguni iokohe na achiitengeza mikahe, na ladhaye yakala kama ya keki ichiyojitwa na mafuha. ⁹ Manna ihi yagbwa kambini usiku phamwenga na manena.

¹⁰ Musa achisikira atu a nyumba zosi anarira, chila mmwenga phenye mryango wa hemare. Mwenyezi Mlungu achitsukirwa sana, naye Musa kayahamirwa. ¹¹ Musa achigomba na Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Kpwa utu wani unanihendera mai mino mtumishio? Kpwa utu wani sidzangbwekubalika mberezo, hata unihike mzigo wa kulongoza atu hinya osi?" ¹² Dze, ndimi nriyeyaumba atu osi hinya? Kpwani, ndimi nriyeatsukula ndanini, hata uniambe, 'Aunule phako lagani dza mrezi aunulavyo mwana mtsanga,' na niaphirike tsi uriyoapa kuapha akare ao? ¹³ Niphahephi nyama za kurisa atu osi hinya? Mana aredza kpwangu na ndiro kuno anaamba, 'Huphe nyama hurye!' ¹⁴ Sina uwezo wa kutsukula atu osi hinya machiyangu, mana ni mzigo kpwangu. ¹⁵ Ichikala vivi ndivyo ndivyoendera kunihenda, phahi niolaga vivi kare, ichikala nikakubalika mberezo usiniriche niphahwe ni higa mai."

Mwenyezi Mlungu anamjibu Musa

¹⁶ Phahi Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, "Nikusanyira atumia mirongo sabaa a Iziraeli, unaomanya kukala ni atu a kuishimika na ni vilongozi ao. Arehe kwenye hema ra mkpwutano, na uime phamwenga nao. ¹⁷ Nindatserera na nigombe nawe phapho. Nindahala seemu ya ye roho ariyedzuluyo, niaphe, nao andatsukula mzigo wa atu aha phamwenga na uwe kpwa usiutsukule macheyo.

¹⁸ "Chisha uaambire nyo atu: 'Dzitakaseni na mkale tayari kpwa kukala muhondo mundarya nyama. Mwenyezi Mlungu wasikira chiriro chenu wakati mriphoamba, "Hundaphahaphi nyama hurye swino? Kpwa kpweli baha pho huriphokala Misiri." Phahi Mwenyezi Mlungu andakuphani nyama murye. ¹⁹ Namwi tamundazirya kpwa siku mwenga, wala mbiri, wala tsano, wala kumi, wala mirongo miiri, ²⁰ ela mundazirya kpwa mwezi mzima, hadi zikusinyeni. Gaga gosi gandahendeka kpwa sababu mkamrema Mwenyezi Mlungu ariye phamwenga namwi na kurira mberezo mchiamba, "Kpwa utu wani swino hwatuluka Misiri?" ' ' "

²¹ Ela Musa achigomba na Mwenyezi Mlungu achiamba, "Nina atu elufu magana sita hipha, nawe unaamba, 'Nindaapha nyama za kuatosha kurya mwezi mzima!' ²² Dze, hata hukatsindza ng'ombe zosi, mang'ondzi gosi na mbuzi zosi kpweli zindaatosha? Hata hukagbwira ng'onda osi a baharini, kpweli andatosha?" ²³ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa, achimuza, "Vino unaona siweza kukuphani nyama? Phahi undaona ichikala neno rangi tarindatimiya."

²⁴ Phahi Musa watuluka achendaambira atu maneno ga Mwenyezi Mlungu, naye achiakusanya atumia mirongo sabaa a nyo Aiziraeli na achiaimisa kuzunguluka ro hema. ²⁵ Chisha Mwenyezi Mlungu achitserera kahi-kahi ya ingu, achigomba naye, achihala seemu ya roho ariyekala dzulu ya Musa achiapha hara atumia mirongo sabaa. Na ye roho ariphohurira dzulu yao, aandza kutabiri dza manabii, ela taayaenderera kuhenda hivyo tsona.

²⁶ Kpwakala na atumia airi, Elidadi na Medadi ariokala ni seemu ya hara atumia mirongo sabaa, ela aho asala kambini ayawao ariphophiya hemani. Phahi roho wakpweza dzulu yao mo kambini na achiandza kutabiri dza manabii mumo. ²⁷ Mvulana mmwenga wazola achendamambira Musa, "Elidadi na Medadi akaandza kutabiri dza manabii ko kambini."

²⁸ Hipo Joshuwa mwana wa Nuni, yekala msaidizi wa Musa hangu uvulanawe achimuambira Musa, "Akahaze, bwana wangu!" ²⁹ Ela Musa achimuamba, "Kpwani unaona vyo ahendavyo ni vii? Mi mwenye naaza kukala atu osi a Mwenyezi Mlungu angekala manabii na Mwenyezi Mlungu angeatiya Rohowe!" ³⁰ Bada ya higo Musa na atumia a Iziraeli auya kambini.

Mwenyezi Mlungu anaapha makpware

³¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achihuma phuto, richireha makpware kula baharini na kugahenda gauruke photsi-photsi chimo cha kama mita mwenga. Nago gazunguluka kambi yosi hatuwa ya mwendo wa siku mwenga pande zosi. ³² Phahi nyo atu asinda

na achichesa kugbwira higo makpware na yo siku ya phiriye achisinda kugagbwira. Taphana mutu yegbwira tsini ya kilo elufu mwenga. Nao achigaanika kuzunguluka yo kambi. ³³ Ela ariphoandza kutiya zo nyama mromoni tu, Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana na achiapiga na shaka kulu. ³⁴ Kpwa hivyo phatu hipho phachiihwa Kiburothi-Hataava,[†] kpwa kukala ndipho phariphozikpwa atu ariokala na kpwiru.

³⁵ Kula hipho Kiburothi-Hataava atu aphiya Haserothi na achendasagala hiko.

12

Miriamu na Aruni anagomba mai

kuhusu Musa

¹ Miriamu na Aruni agomba mai kuhusu Musa kpwa sababu kala akalóla mchetu wa Chikushi. ² Nao agomba achiamba, “Kpwani ye Mwenyezi Mlungu anagomba kutsupira Musa macheye? Avi nkugomba kutsupira swiswi naswi piya?” Naye Mwenyezi Mlungu achigasikira.

³ Phahi Musa wakala ni mutu mpore sana kuriko mutu wanjina yeyesi duniani. ⁴ Gafula Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa, Aruni na Miriamu achiaambira, “Tulukani mwi ahahu, mwedze kpwenye hema ra mkpwutano.” Phahi osi ahahu atuluka. ⁵ Chisha Mwenyezi Mlungu achitserera kahi ya nguzo ya ingu achiima phatu pha kumenyera hemani, naye achiha Aruni na Miriamu, osi airi achedza mbere. ⁶ Naye achiamba, “Hebu niphundzani:

Ichikala kuna nabii kahi yenu,

mimi Mwenyezi Mlungu nkudzionyesa kpwakpwe kutsupira ruwiya,
na kugomba naye ndosoni.

⁷ Ela sivyo nihendavyo na mtumishi wangu Musa,
iye ni muaminifu kahi za atu angu Aiziraeli.

⁸ Nkugomba naye uso kpwa uso,
ching’ang’a wala si kpwa mafumbo,
iye nkuona umbo ra Mwenyezi Mlungu.

Mbona phahi tamyaogopha kugomba mai kuhusu mtumishi wangu Musa?”

⁹ Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana, chisha achiuka.

¹⁰ Ro ingu ririphouka pho dzulu ya ro hema, Miriamu achikala na mahana, mwereru dza bafuta. Aruni achilola Miriamu na achimuona ana mahana. ¹¹ Chisha Aruni achigomba na Musa achimuamba, “Nakuvoya bwana wangu, usihutiye adabu kpwa dambi huchiyoihenda kpwa uzuzu. ¹² Usimuhende Miriamu akale dza mutu ariyevyalwa wa kufwa, ariye nyama ya mwiriwe yariwa nusu wakati anavyalwa.”

¹³ Ndipho Musa achimirira Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ee Mlungu, nakuvoya umphoze.” ¹⁴ Mwenyezi Mlungu achimjibu Musa achimuamba, “Kalapho Miriamu watsitsirwa mahe usoni ni ise, si angegbwirwa ni waibu kpwa siku sabaa? Mtuluzeni kondze ya kambi na akale kuko kpwa siku sabaa chisha mumuuyize kambini.” ¹⁵ Phahi Miriamu watuluzwa kondze ya kambi kpwa muda wa siku sabaa, na nyo atu taaukire hadi Miriamu ariphouyizwa. ¹⁶ Bada ya higo Aiziraeli auka kula Haserothi, na achendachita kambi kahi ya jangbwa ra Parani.

13

Apelezi anahumwa tsi ya Kanani

(Kumbukumbu 1:19-33)

¹ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ² “Huma atu, chilongozi mmwenga kahi ya chila mbari, aphiye akapeleze tsi ya Kanani, ambayo nindaapha Aiziraeli,” ³ Phahi, Musa achiahuma kula jangbwa ra Parani dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza. Osi kala ni akulu a Aiziraeli. ⁴ Na higa ndigo madzina ga nyo atu: Shamua mwana wa Zakuri, kula mbari ya Rubini, ⁵ Shafati mwana wa Hori, kula mbari ya Simioni, ⁶ Kalebu mwana wa Jefune, kula mbari ya Juda, ⁷ Igali mwana wa Yusufu, kula mbari ya Isakari, ⁸ Hoshea mwana wa Nuni, kula mbari ya Efuraimu, ⁹ Paliti mwana wa Rafu, kula mbari ya Benjamini, ¹⁰ Gadieli mwana wa Sodi, kula mbari ya Zabuloni, ¹¹ Gadi mwana wa Susi, kula mbari ya Yusufu, yani mbari ya Manase, ¹² Amieli mwana wa Gemali, kula mbari ya Dani, ¹³ Sethuri mwana wa Mikaeli, kula mbari ya Asheri,

[†] **11:34** 11:34 Kiburothi-Hataava ni neno ra Chieburania ririro na mana ya mbira za atu okala na kpwiru. **12:7**

¹⁴ Nabi mwana wa Wofusi, kula mbari ya Nafutali, ¹⁵ Geueli mwana wa Maki, kula mbari ya Gadi.

¹⁶ Higa ndigo madzina ga atu ariohumwa ni Musa kupeleleza tsi ya Kanani. Musa achimgaluza dzina Hoshea mwana wa Nuni achimuiha Joshuwa.

¹⁷ Musa ariphohuma nyo atu kpwendaipieleleza tsi ya Kanani, waambira, "Ambukani kutsupira uphande wa mwakani wa tsi ya Kanani na mphiyeh uphande wa vurini kuriko na vidzango. ¹⁸ Phiyani mkailole yo tsi vyo irivyo. Mlote hinyo atu asagalao himo ichikala ana mkpwotse hebu taana, ichikala ni anji au ni achache. ¹⁹ Na ichikala yo tsi asagalayo ni nono au ni mbii, na ichikala yo midzi asagalayo yadzengerwa ngome au taidzengererwe. ²⁰ Piya mmanye ichikala mtsanga wa yo tsi ni mnono au si mnono, napho kuna mihi au takuna. Hendani dzulu tsini mrehe seemu ya matunda ga yo tsi." Uho wakala ni wakati wa zabibu za mwandzo-mwandzo kuivwa.

²¹ Phahi nyo atu aambuka na achendaipieleleza yo tsi kula jangbwa ra Sini ririro uphande wa mwakani hadi Rehobu iriyo uphande wa vurini, phephi na phatu pha kumenyera Hamathi. ²² Aho aambuka kutsupira uphande wa mwakani wa tsi ya Kanani hadi achifika Heburoni, phatu phariphosagala atu a chivyazi cha Anaki yani Ahimani, Sheshai na Talimai. (Mudzi wa Heburoni kala ukadzengbwa miaka sabaa kabila mudzi wa Soani kudzengbwa ko Misiri.) ²³ Ariphefika Dete ra Eshikoli, achikata phungo rokala na lihungo kulu ra zabibu naro richitsukulwa dzulu ya gongo ni atu airi. Piya achitsukula makomamanga na tini. ²⁴ Pho phatu phaihwa Dete ra Eshikoli,* kpwa sababu ya ro lihungo ririrokatwa phapho ni nyo apelelezi a Iziraeli. ²⁵ O apelelezi auya bada ya kupeleleza yo tsi kpwa muda wa siku mirongo mine.

Taarifwa ya apelelezi

²⁶ Nyo apelelezi auya kpwa Musa, Aruni na mkpwutano wa Aiziraeli osi hiko Kadeshi kahi ya jangbwa ra Parani. Phapho aasemurira phamwenga na nyo mkpwutano wosi na achiauyesa go matunda ga yo tsi. ²⁷ Nao achimuambira Musa, "Hwafika yo tsi uriyohuma hukapeleleze, na huchendaipieleleza. Tsi iyo ni nono na i tele maziya na asali† hata higa ndigo bazi ya matundage. ²⁸ Ela nyo atu asagalao kuko ana mkpwotse na yo midzi yao ni mikulu na yadzengerwa ngome. Phamwenga na gago huchiona atu a chivyazi cha Anaki. ²⁹ Aamaleki anasagala uphande wa mwakani mwa tsi ya Kanani, na Ahiti, Ajobusi na Aamori anasagala seemu zenye vidzango. Akanani nao anasagala phephi na bahari na kanda-kanda ya muho Joridani."

³⁰ Chisha Kalebu achiahuriza nyo atu mbere za Musa achiamba, "Nahuambukeni hukaihale yo tsi, mana kpwa kpweli huna uwezo wa kuiturya."

³¹ Ela nyo atu anjina ariophiya phamwenga naye achiamba, "Tahuweza kuashambuliya nyo atu mana ana mkpwotse kuriko swiswi." ³² Kpwa hivyo achieneza habari mbii kahi ya Aiziraeli kuhusu yo tsi ariyoipeleleza achiamba, "Yo tsi huriyoiipeleleza ni tsi ya ndzala, na nyo atu osi hurioaona kuko ni akulu. ³³ Chisha hwaona madzitu kuko, yani Anefili (atu a chivyazi cha Anaki ala kpwa Anefili). Huchidziona avi hu mabandzi mbere zao, nao ndivyo arivyohuona."

14

Atu anaasi kpwa kusaamini

¹ Phahi usiku wosi, Aiziraeli osi akota kululu achirira. ² Atu osi a Iziraeli arurumikira Musa na Aruni achiamba, "Baha kala hwafwa Misiri au phapha weruni! ³ Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu anaureha kahi ya tsi ihi huolagbwe kpwa upanga? Achetu ehu na ana ehu andahalwa mateka. Si baha huuye Misiri?" ⁴ Achiambirana, "Nahutsambuleni chilongozi, huuye Misiri."

⁵ Chisha Musa na Aruni achidzibwaga chimabumabu mbere za Aiziraeli osi. ⁶ Joshuwa mwana wa Nuni na Kalebu mwana wa Jefune, ariokala ni kahi ya hara atu ariokpwendaipieleleza yo tsi, akpwanyula nguwo zao ⁷ na achiaambira nyo Aiziraeli osi, "Yo tsi huriyophiya kupeleleza ni nono sana. ⁸ Mwenyezi Mlungu achifwahirwa naswi, andahureha huijire tsi ihi iriyo na maziya na asali na ahuphe ikale yehu. ⁹ Ela tu msimuasi Mwenyezi Mlungu, na msiaogophe atu a yo tsi, kpwa kukala aho si chochosi kpwewu, mana urindzi wao ukauswa na Mwenyezi Mlungu a phamwenga naswi. Msiaogophe."

¹⁰ Ela Aiziraeli osi achilonda kuapiga mawe. Chisha utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchiatsembukira Aiziraeli osi kahi za hema ra mkpwutano. ¹¹ Mwenyezi Mlungu

* **13:24** 13:24 Eshikoli Chieburania ni lihungo ra zabibu. † **13:27** 13:27 Tsi ya maziya na asali manaye ni tsi yenye rutuba. **13:33** 13:33 Mwandzo 6:4 **14:9** 14:9 Aeburania 3:16

achimuuzwa Musa achimuamba, “Ano Aiziraeli andanibera hadi rini? Na taandaniamini hadi rini, hata bada ya ishara zosi nirizoahendera kahi yao?”¹² Nindaangamiza na makongo, nami nindakuhenda taifa kulu renye mkpwotse kushinda aho.”

¹³ Ela Musa achigomba na Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Uwe ndiwe uriyeatuluza atu aha kula Misiri kpwa nguvuzo. Amisiri ndiphosikira kukala ukaahendera atu hivyo,¹⁴ andaambira enyezi a tsi ihi. Mana nyo enyezi a tsi ihi asikira kare kukala uwe Mwenyezi Mlungu u phamwenga na Aiziraeli, kpwa kukala unaonekana ching’ang’a na inguro rinaima dzulu yao. Chisha ukualongoza na nguzo ya ingu wakati wa mutsi na nguzo ya moho wakati wa usiku.¹⁵ Phahi uchialoaga atu aha osi mara mwenga, go mataifa ganjina ndiphosikira sifwazo gandaamba,¹⁶ ‘Mwenyezi Mlungu waaolaga atu aha ko weruni kpwa kukala washindwa ni kuaphirika kahi za tsi ariyoapa kuapha.’

¹⁷ “Phahi vivi Mwenyezi Mlungu onyesa kukala una uwezo mkpwulu dza urivyohulaga, uriphoamba,¹⁸ ‘Mimi Mwenyezi Mlungu sina tsuziki za phephi, nina mendzwa nyinji isiyosika, na ninaswamehe dambi na uasi. Ela sindaricha kuatiya adabu anikoserao. Nindaatiya adabu ana kpwa dambi za ise zao hata chivyazi cha hahu na cha ne.’¹⁹ Kulengana na mendzwayo isiyosika irivyo kulu, nakuvoya uswamehe dambi za atu aha, dza urivyoaswamehe atu aha wakati ariphotuluka kula Misiri hadi rero.”²⁰ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Nikaaswamehe dza uchivyovoya.²¹ Ela kpwa kpweli dza niishivyo na dza dunia yosi ndivyoodzala utukufu wa Mwenyezi Mlungu,²² taphandakala hata mutu mmwenga ariyeona utukufu wangu na vilinje nirivyovihenda ko Misiri na ko weruni chisha akazidi kunijea kano hizi kumi bila ya kunisikira,²³ ndiyeiona tsi niriyoapa kuapha akare ao, wala taphana kahi za aho arionibera ndiyeiona yo tsi.²⁴ Ela kpwa kukala mtumishi wangu Kalebu atafwauti na akanilunga moyo kutsuka, nindamreha kahi za yo tsi ariyophiya, na andaimiliki phamwenga na chivyaziche.²⁵ Phahi kpwa kukala Aamaleki na Akanani anasagala madeteni, muhondo galukani mphiyee weruni kuhumira njira ya Bahari ya Shamu.”

²⁶ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa na Aruni achiamba,²⁷ “Uno mkpwutano wa atu ayi undaenderera kunirurumikira ta rini? Nikasikira Aiziraeli anavyonirurumikira.²⁸ Aambireni hivi: ‘Mwenyezi Mlungu anaamba, kpwa kpweli dza niishivyo, nindakuhenderani gara nirigokusikirani mnagagomba.²⁹ Mundafwa na nyufu zenu zindagota chila phatu mumu weruni. Kpwa sababu mkanirurumikira, takuna hata mutu mmwenga kahi yenu ariyekala na umuri wa miaka mirongo miiri na kpwenderera wakati mriphoolangbwa,³⁰ ndiyeinjira iyo tsi niriyoapa kuapha ikale yenu, isiphokala Kalebu na Joshuwa.³¹ Nyo ana enu murioamba andahalwa mateka, nindaafisa nao andaifwaidi yo tsi mriyoibera.³² Ela mwimwi, nyufu zenu zindagota chila phatu mumu weruni.³³ Ana enu andakala arisa mumu weruni kpwa muda wa miaka mirongo mine hadi mwimwi mosi mufwe mumu, kpwa kukala mwakosa uaminifu.³⁴ Dza viratu murivyoipeleleza yo tsi kpwa siku mirongo mine, mundateseka kpwa sababu ya dambi zenu kpwa muda wa miaka mirongo mine, yani siku mwenga kpwa mwaka mmwenga. Namwi mundamanya kukala taifwaha kunihenda mimi nikale adui wenu.’³⁵ Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba, na kpwa kpweli gaga gosi ndigohendera mkpwutano uhu wosi mui uriokusanyika phamwenga kunipinga. Osi andafwa mumu weruni hadi asire.”

³⁶ Phahi hara atu ambao kala akahumwa ni Musa akaipeleleze yo tsi na achedzalavya habari za kuvundza moyo ariphouya hadi nyo mkpwutano wosi uchimrurumikira Musa,³⁷ agbwirwa ni ukongo na achifwa mbera za Mwenyezi Mlungu.³⁸ Ela kahi za hara ariophiya kuipeleleza yo tsi, Joshuwa na Kalebu ndio ariosala moyo machiyao.

³⁹ Musa ariphoaambira Aiziraeli osi mambo higo, asononeka sana.⁴⁰ Ligundzure achilamuka na achiambuka hadi dzulu kabisa hiko tsi ya myango mire achiamba, “Vivi hu tayari, hundaambuka hadi phatu huriphoahidiwa ni Mwenyezi Mlungu. Hunakubali kukala hukahenda dambi.”⁴¹ Ela Musa achiamba, “Kpwa utu wani tamlunga lagizo ra Mwenyezi Mlungu? Tamundaongokerwa bii!⁴² Msiambuke, mana mchiphya, mundashindwa ni maadui genu kpwa kukala Mwenyezi Mlungu kaphamwenga namwi.⁴³ Kuko mundakutana na Aamaleki na Akanani namwi mundaolagbwa na upanga. Kpwa kukala mkaricha kumlunga Mwenyezi Mlungu, naye kandakala phamwenga namwi.”

⁴⁴ Ela aho aambuka vivyo kuphiya hadi dzulu ya yo tsi ya myango, dzagbwe Musa kaukire wala sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu tariusirwe pho kambini.⁴⁵ Chisha Aamaleki na Akanani ariosagala kahi za tsi iyo ya myango achitserera, achiashambuliya Aiziraeli, achiapiaga na achiazoresa hadi phatu phoiwaga Horima.

15

*Malagizo zaidi**kuhusu kulavya sadaka*

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba, ² "Gomba na Aiziraeli uambire: Wakati mchiinjira yo tsi ambayo nindakuphani ikale makalo genu, ³ namwi mumrehere Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa, sadaka za kuusira hati, sadaka za hiyari, au za sikukuu zirizopangbwa kpwa ikale kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu ikale ni ng'ombe, ng'ondzi au mbuzi mundahenda hivi: ⁴ yeyesi alavyaye sadaka dza iyo kpwa Mwenyezi Mlungu ni alavye sadaka ya mtsera ya kilo mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na lita mwenga ya mafuha, ⁵ phamwenga na sadaka ya chinwadzi cha lita mwenga ya uchi wa zabibu kpwa chila ng'ondzi ambaro mundarilavya dza sadaka ya kuochwa au sadaka yanjina.

⁶ "Ichikala yo sadaka ni ya turume, mundalavya sadaka ya mtsera ya kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na lita mwenga na nusu ya mafuha, ⁷ phamwenga na sadaka ya chinwadzi cha uchi wa zabibu lita mwenga na nusu. Lavya sadaka ihi ikale kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.

⁸ "Mutu achilavya mwana ndzau dza sadaka ya kuochwa au ya kuusira naziri au dza sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu, ⁹ andailavya na sadaka ya mtsera ya kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na lita mbiri za mafuha, ¹⁰ phamwenga na sadaka ya chinwadzi cha uchi wa zabibu lita mbiri. Sadaka ihi indalaviwa ili ikale kungu nono ya kuhamira Mwenyezi Mlungu. ¹¹ Na hivi ndivyo ndivyokala kpwa chila ndzau, turume, mwana turume au mbuzi. ¹² Namwi mundahenda hivyo kpwa chila ndiyelavya kulengana na hara nyama ambao andalavya.

¹³ "Chila Muiziraeli ni ahende mambo gaga kpwa njira ihi anapholavya sadaka yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Na siku zedzazo phachikala na mjeni au mutu wanjina yeyesi ambaye andakala anasagala phamwenga namwi ndiyelonda kulavya sadaka yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu, iye ni ahende dza muhendavyo mwimwi. ¹⁵ Kahi ya vivyazi vyosi vyezdavyo, malagizo ambago mundagalunga mwimwi Aiziraeli ndigo ambago gandalungbwa ni mjeni yeyesi ndiyesagala phamwenga namwi. Mwimwi enyezi na hinyo ajeni mundakala musawa-sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁶ Shariya na malagizo ndigohumira mwimwi na nyo ajeni asagalao phamwenga namwi gandakala ni mamwenga."

¹⁷ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ¹⁸ "Gomba na Aiziraeli uambire: Ndiophoinjira tsi ambayo nakuphirikani, ¹⁹ chila chakurya ambacho mundachirya cha tsi iyo, mundalavya seemu ikale sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu. ²⁰ Mundatengeza mkpwahe wa unga wa kpwandza ndiosaga, munirehere dza sadaka ya kuunulwa dza viratu mlavyavyo sadaka kula phatu pha kuwagira. ²¹ Mundalavya seemu ya unga wenu mnono wa kpwandza kpwa Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa vivyazi vyenu vyosi.

*Sadaka za dambi**zohendwa bila kumanya*

²² "Ela muchihenda dambi bila kumanya na mkose kulunga hata mwengrapho ra malagizo mrighowa ni Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa, ²³ gosi ambago Mwenyezi Mlungu wakulagizani kutsupira Musa, kuandzira siku ambayo Mwenyezi Mlungu walavya malagizo hata vivyazi vyezdavyo, ²⁴ napho ni kosa ririrohendwa bila kumanya kpwa sababu mkpwutano taumanyire, nyo mkpwutano undalavya sadaka ya kuochwa ya mwana ndzau mmwenga ikale kungu nono ya kuhamira Mwenyezi Mlungu, phamwenga na sadakaye ya mtsera na ya chinwadzi kulengana na malagizoge. Chisha nyo mkpwutano undalavya ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi. ²⁵ Mlavyadzi-sadaka andaapatanisha Aiziraeli osi na Mlungu, nao andaswamehewa kpwa sababu kala ni kosa ririrohendwa bila kumanya, nao akareha sadaka yao ya kuochwa na ya dambi kpwa Mwenyezi Mlungu, kpwa sababu ya makosa gao. ²⁶ Aiziraeli osi phamwenga na ajeni asagalao nao andaswamehewa mana osi ahenda makosa bila kumanya.

²⁷ "Mutu mmwenga achienda dambi bila kumanya, ni arehe sadaka ya mvarika wa mwaka mmwenga ikale sadaka ya kuusa dambi. ²⁸ Mlavyadzi-sadaka andampatanisha na Mwenyezi Mlungu ye mutu achiyehenda dambi, na kpwa kuhenda hivyo ye mutu andaswamehewa. ²⁹ Mundakala na shariya mwenga ndiyohumika kpwa yeyesi ndiyehenda dambi bila kumanya, akale ni Muiziraeli mwenyezi au ni mjeni asagalaye phamwenga namwi.

³⁰ “Ela mutu yeyesi ndiyehenda dambi kusudi, akale Muiziraeli au mjeni, anamkufuru Mwenyezi Mlungu, naye ni atengbwe na atue. ³¹ Mutu dza hiye ni atengbwe tsetsetse na atsukule lawama ra uyiwe, kpwa sababu akabera neno ra Mwenyezi Mlungu na kuvundza amurize.”

*Adabu ya kuvundza shariya
ya Siku ya Kuoya*

³² Siku mwenga Aiziraeli ariphokala achere weruni aona mutu anatsola-tsola kuni Siku ya Kuoya. ³³ Hara ariomuona amreha kpwa Musa, Aruni na Aiziraeli osi. ³⁴ Nao achimtiya chifungoni mana kala taamanya ra kumuhenda. ³⁵ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Mutu iye ni aolagbwe. Atu osi ni ampige mawe kondze ya mudzi hadi afwe.” ³⁶ Phahi nyo atu osi amtuluzza kondze ya yo kambi na achimpiga mawe hadi achifwa, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

Malagizo kuhusu midzele ya nguwo

³⁷ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ³⁸ “Gomba na Aiziraeli na uaambe adzisukire midzele kpwenye michindo ya mavwazi gao kahi za vivyazi vyao vyosi. Chila mdzele ukale na wuuzi wa rangi ya buluu. ³⁹ Midzele hino mundakala nayo ili ndiphoolola mtambukire na kulunga malagizo gosi ga Mwenyezi Mlungu, sedze mkakosa kuhenda uaminifu kpwa kulunga tamaa za mioyo yenu na matso genu. ⁴⁰ Yo midzele indakuhendani mtambukire na mlunge amuri zangu zosi, namwi mundakala atakatifu kpwa Mlungu wenu. ⁴¹ Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, niriye kutuluzani Misiri, kpwa nikale Mlungu wenu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.”

16

Kora, Dathani na Abiramu anaasi

¹ Siku mwenga Kora mwana wa Ishari, mwana wa Kohathi, mwana wa Lawi na atu a chivyazi cha Rubini, yani Dathani na Abiramu ana a Eliabu na Oni mwana wa Pelethi, ² phamwenga na vilongozi magana mairi na mirongo mitsano a Iziraeli ariotsambulwa ni nyo mkpwutano, amanyikanao sana, amkosera Musa. ³ Akusanyika chinyume cha Musa na Aruni achiamba, “Mwimwi mkazidi sana! Chila mmwenga ni mtakatifu, Mwenyezi Mlungu a phamwenga na utsi wosi. Kpwa utu wani munadzihenda kukala bora kuriko utsi wosi wa Mwenyezi Mlungu?”

⁴ Musa ariphogasikira maneno higo, wadziwaga photsi chimabumabu. ⁵ Chisha achimuambira Kora na afuasie osi, “Muhondo ligundzu Mwenyezi Mlungu andahuonyesa ariye wakpwe, ariye mtakatifu na ndiyeruhusiwa kuphiya phephi naye. Iye ndiyemtsambula andamruhusu aphiye phephi naye. ⁶⁻⁷ Uwe Kora na afuasio osi mundahenda hivi: Muhondo mundahala vyetezo vya kufukizira uvumba, mvitiye makala ga moho na muike uvumba dzuluye mbere za Mwenyezi Mlungu. Mutu ndiyetsambulwa ni Mwenyezi Mlungu andakala ndiye mtakatifu. Mwimwi Alawi mkazidi sana!”

⁸ Chisha Musa achimuambira Kora, “Phundzani mwi Alawi! ⁹ Dze, munaona kukala ni dzambo dide ro ra Mlungu wa Iziraeli kukutengani kula kpwa Aiziraeli osi, na kukurehani phephi naye ili muhenda kazi kahi za hema ra Mwenyezi Mlungu na kuima mbere za mkpwutano na kuahumikira nyo atu? ¹⁰ Akakuphani ruhusa uwe phamwenga na Alawi anjina osi ya kuphiya phephi naye. Vino mnalonda kuhala ulavyadzi-sadaka piya? ¹¹ Kpwa hivyo uwe na nyo afuasio mkagbwirana ili kumpinga Mwenyezi Mlungu. Kpwani Aruni ni ani ta mumrumikire?”

¹² Chisha Musa achilagiza aihirwe Dathani na Abiramu ana a Eliabu, ela nyo achiamba, “Tahwedza bii!” ¹³ Dze, ni dzambo dide kukala wahutuluzza kula tsi, tsi yenye rutuba wedze uhuolage himu weruni? Na vino unalonda uhutawale. ¹⁴ Zaidi ya gago kuyahureha kahi za tsi, tsi yenye rutuba, wala kuhupha urisi wa minda na vyunga vya mizabibu. Vino undaahenda atu hano akale azuzu? Tahwedza bii!”

¹⁵ Musa achitsukirwa sana na achimuambira Mwenyezi Mlungu, “Usiikubali sadaka yao. Mimi sidzangbwehala hata punda mmwenga kula kpwa na sidzangbwemuhendera mai mutu hata mmwenga kahi yao.”

¹⁶ Chisha Musa achimuambira Kora, “Muhondo, uwe phamwenga na afuasio osi na Aruni ndzoni mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁷ Chila mmwenga wenu andahala chetezoche na achitiye uvumba chisha achiphirike mbere za Mwenyezi Mlungu. Kpwa jumula vindakala vyetezo magana mairi na mirongo mitsano. Uwe nawe phamwenga

na Aruni mundahenda dza vivyo.”¹⁸ Phahi chila mmwenga achihala chetezoche, achichitiya makala ga moho, achiika uvumba dzuluye na achiima pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano phamwenga na Musa na Aruni.¹⁹ Chisha Kora achia kusanya atu osi kumpinga Musa na Aruni okala phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. Na utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchitsembukira mkpwutano wosi.²⁰ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa na Aruni achiamba,²¹ “Dzitengeni na kundi ra atu aha ili niaangamize mara mwenga.”

²² Ela Musa na Aruni adzibwaga chimabumabu achiamba, “Ee Mlungu, Mlungu uphaye viumbe vyosi pumuzi ya uhai, dze, ikale undatsukirirwa atu osi kpwa dambi ya mutu mmwenga?”²³ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,²⁴ “Aambire nyo atu aphiye kure na mahema ga Kora, Dathani na Abiramu.”

²⁵ Musa achiunuka na achihipiya kpwa Dathani na Abiramu na nyo atumia a Iziraeli achimlunga-lunga.²⁶ Achiaambira nyo atu, “Sengerani kure na mahema ga aha atu ayi na msigute chitu chao chochosi, sedze mkaangamizwa kpwa dambi zao zosi.”²⁷ Phahi nyo atu achihipiya kure na mahema ga Kora, Dathani na Abiramu. Dathani na Abiramu achituluka kondze na achiima miryangoni mwa mahema gao phamwenga na achetu ao, ana aho na ana aho atsanga.²⁸ Musa achiamba, “Vivi ndivyo ndivyomanya kukala Mwenyezi Mlungu akanihuma kuhenda gaga mambo gosi na kukala sigahendere kpwa kulonda kwangu mwenye.²⁹ Atu aha achifwa chifo cha kawaida, au achiphahwa ni mambo ga kawaida gaaphahago atu, phahi Mwenyezi Mlungu andakala kanihumire.³⁰ Ela Mwenyezi Mlungu achienda dzambo dziphya ambaro taridzangbwehendeka, na tsi ifwenuke dza kanwa iamize phamwenga na vitu vyao, na atserere kuzimu kuno achere moyo, phahi mundamanya kukala atu aha akam’bera Mwenyezi Mlungu.”

³¹ Musa ariphomala kugomba go maneno tu, pho ambapho Dathani na Abiramu kala aimire phaahuka.³² Na yo tsi ichifwenuka dza kanwa ichiamiza phamwenga na abari aho yani afuasi a Kora ariokala phapho na vitu vyao vyosi.³³ Phahi aho phamwenga na vitu vyao vyosi achivoromoka kuzimu kuno achere moyo. Tsi ichiabwiningiza na achiangamizwa kula kahi ya mkpwutano.³⁴ Aiziraeli osi ariokala phephi nao achimbira ariphoasikira anarira, mana aamba, “Sedze yo tsi ikahumiza piya swiswi!”

³⁵ Chisha moho wala kpwa Mwenyezi Mlungu na uchiaocho nyo atu magana mairi na mirongo mitsano ariokala anafukiza uvumba.

³⁶ Bada ya higa Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,³⁷ “Muambire Eliazari mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni ahale vyo vyetezo kula kahi ya pho phatu phariphophya nyo atu mana ni vitakatifu chisha higo makala mkagamwage kure.³⁸ Vihaleni vyo vyetezo vya aha atu arioolagbwa kpwa dambi zao enye, mvibande-bande muvitengeze vikale dza mfwiniko, ndizohumirwa kubwiningizira phatu pha kulavira sadaka, mana avireha mbere za Mwenyezi Mlungu, vichikala vitakatifu. Navyo vindakala ishara kpwa Aiziraeli.”³⁹ Phahi mlavyadzi-sadaka Eliazari achihala vira vyetezo vya shaba vyokala vikarehwa ni hara atu ariokala akaochwa, navyo vichitengezerwa mfwiniko wa kubwiningizira phatu pha kulavira sadaka,⁴⁰ ili viatambukize Aiziraeli kukala takuna mutu yeyesi ariye si wa chivyazi cha Aruni ndiyesengera kumfukizira Mwenyezi Mlungu uvumba, sedze akakala dza Kora na afuasie. Eliazari wahenda kama arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa.

⁴¹ Siku ya phiriye, Aiziraeli osi arurumikira Musa na Aruni achiamba, “Mukaolaga atu a Mwenyezi Mlungu.”⁴² Ela nyo atu ariphokala akakusanyika kupinga Musa na Aruni, ariphogaluka kulola hema ra mkpwutano, gafula ro hema rabwiningizwa ni ingu na utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchitsembuka.⁴³ Chisha Musa na Aruni achedza mbere za hema ra mkpwutano,⁴⁴ naye Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achiamba,⁴⁵ “Dzitengeni na atu aha ili niaangamize mara mwenga.” Ela Musa na Aruni achidzibwaga chimabumabu.

⁴⁶ Chisha Musa achimuambira Aruni, “Hala chetezocho cha kufukizira, uchitiye uvumba na moho kula phatu pha kulavira sadaka, chisha uphiye nao mairo kpwa nyo atu na uahendere upatanisho kpwa kuausira dambi, mana Mwenyezi Mlungu akaatsukirirwa na mashaka gakaandza.”⁴⁷ Phahi Aruni wahenda dza arivyoambirwa ni Musa na achihipiya mairo hadi kahi-kahi ya ro kusanyiko ra atu phatu ambapho shaka kala rikaandza kuaphaha. Achifukiza uvumba na achiapatishwa nyo atu na Mwenyezi Mlungu.⁴⁸ Achiima kahi-kahi ya atu ariofwa na ario moyo na pigo richisika.⁴⁹ Arioolagbwa ni ro shaka kala ni atu elufu kumi na ne na magana sabaa, mbali na hara ariofwa wakati wa uasi wa Kora.⁵⁰ Shaka ririphosira, Aruni achiuya kpwa Musa pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano.

17

Ndata ya Aruni inatsephula

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba, ² “Aambire Aiziraeli akuphe ndata kumi na mbiri, chilongozi wa chila mbari, ndata mwenga. Andika dzina ra chila chilongozi dzulu ya ndataye. ³ Dzulu ya ndata ya mbari ya Lawi undaandika dzina ra Aruni, mana chila chilongozi wa mbari ni akale na ndata mwenga. ⁴ Nawe undahala zo ndata uziike ndani ya hema ra mkpwutano mbere ya sanduku ra chilagane, phatu hunaphokutana mimi na mwimwi. ⁵ Na ndata ya mutu nriyemsambula indatsephula. Kpwa njira ihi nindasisa kururumika kpwa Aiziraeli ambako anakururumikirani.” ⁶ Phahi Musa wagomba na Aiziraeli, na nyo vilongozi aho amupha chila mmwenga ndataye kulengana na mbariye, zosi zakala ndata kumi na mbiri. Kahi ya zo ndata za vilongozi kpwakala na ndata ya Aruni. ⁷ Musa achiika zo ndata mbere za Mwenyezi Mlungu ndani ya hema ra ushaidi.

⁸ Siku ya phiriye Musa ariphomenya ndani ya hema ra ushaidi, ndata ya Aruni kula mbari ya Lawi kala ikatsephula makodza matsanga, ikabumula maruwa na kuvyala matunda maivu ga mlozi. ⁹ Chisha Musa achizihala zo ndata zosi kula mbere za Mwenyezi Mlungu na achiziika mbere za Aiziraeli osi, nao achizilola na chila chilongozi achihala ndataye.

¹⁰ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Yiuyize yo ndata ya Aruni mbere ya sanduku ra chilagane, kpwa ikale ushaidi kpwa aasi, ili usise ko kururumika kpwao arikonirurumikira, sedze akafwa.” ¹¹ Musa achienda vira arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.

¹² Aiziraeli achimuambira Musa, “Lola, sambi! Hunafwa! Hunaangamia! Hosi hunaangamia! ¹³ Mutu yeyesi ndiyesengerera hema ra Mwenyezi Mlungu andafwa. Vino tahundafwa hosi bu?”

18

Kazi za alavyadzi-sadaka na Alawi

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Aruni, “Uwe na anao phamwenga na atu a mbariyo mundaisabiwa kukala akosa kpwa mai ndigohenderwa Phatu Phatakatifu. Ela ndioisabiwa kukala akosa kpwa mai ndigohenderwa ulavyadzi-sadaka ni uwe na anao machiyenu. ² Phahi aambire atu a mbariyo, yani Alawi edze ili mugbwirane na akuteryeni wakati uwe na anao munahumika kahi ya hema ra ushaidi. ³ Andakuhumikira na ahende kazi zao zosi za pho hemani. Ela ni asisengerere miyo iriyo ndani ya Phatu Phatakatifu wala phatu pha kulavira sadaka sedze mkafwa phamwenga nao. ⁴ Ni agbwirane namwi, na kazi yao indakala ni kumimirira hema ra mkpwutano na kazi zosi za hemani, na kusikale na mutu wanjina yeyesi ndiyekusengererani.

⁵ “Uwe na anao mundahumika ndani ya pho Phatu Phatakatifu na phatu pha kulavira sadaka sedze Mwenyezi Mlungu akaatsukirirwa tsona Aiziraeli. ⁶ Mimi mwenye ndimi nriyeatsambula ndugu zenu, yani Alawi kula kahi za Aiziraeli. Aho ni zawadi kpweni, ariotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, ili ahumike kahi za hema ra mkpwutano. ⁷ Ela uwe na anao tu, ndimwi ndiohenda kazi ya ulavyadzi-sadaka, mundaimirira chila chitu cha pho phatu pha kulavira sadaka na ndani ya paziya. Nakuphani ulavyadzi-sadaka dza zawadi, mutu wanjina yeyesi ndiyesengerera pho Phatu Phatakatifu ni aolagbwe.”

Mtalo wa alavyadzi-sadaka

⁸ Mwenyezi Mlungu achigomba na Aruni achimuamba, “Nikakuika ukale muimirizi wa sadaka nireherwazo, mtsango wa vitu vyosi vitakatifu nireherwavyo ni Aiziraeli, nakakupha uwe na anao ili vikale mtaloo ta kare na kare. ⁹ Mundahala seemu ya sadaka takatifu zaidi ambayo taiocherwe kula kpwa sadaka zosi takatifu sana anireherazo, zikale ni za mtsere, za kuusa dambi au za kuusa makosa, hizo zindakala seemu yenu phamwenga na ana enu. ¹⁰ Iryeni dza seemu iriyo takatifu zaidi, chila mlume anaweza kurya seemu hiyo, nayo ni muiharire kukala takatifu kpweni.

¹¹ “Vitu vyanjina ndivyovihala ni hivi: chochosi chotengbwa kula kpwa zawadi za sadaka za kuunulwa za Aiziraeli, nakupha uwe na anao alume na achetu ikale mtalo wenu ta kare na kare. Chila mutu wa nyumbayo ambaye si najisi anaweza kurya vitu hivi.

¹² “Ninakuphani mavuno gosi ga kpwandza ambago Aiziraeli anamlavira Mwenyezi Mlungu, ga mafuha gosi manono-manono ga zaituni, ga uchi muphya na ga mtsere.

¹³ Mavuno gosi ga kpwandza ga minda yao anagomrehera Mwenyezi Mlungu, gandakala genu. Chila mutu wa nyumbayo ambaye si najisi anaweza kurya.

¹⁴ “Chila chitu chirichotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu mumu Iziraeli chindakala chenu. ¹⁵ Chila mwana yevyalwa kpwandza wa mwanadamu au nyama ndiyelavirwa Mwenyezi Mlungu andakala wenu. Ela ni mkombole chila mwana yevyalwa kpwandza akale ni wa mwanadamu au wa nyama asiye swafi. ¹⁶ Na nyo avyalwa a kpwandza a chilume ni akombolwe wakati ana umuri wa mwezi mmwenga na maripho gao gandakala vipande vitsano vya feza ambapho chipande chimwenga ni sawa na gera mirongo miiri kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu.

¹⁷ “Ela ni msikombole avyalwa a kpwandza a ng’ombe, ng’ondzi wala mbuzi kpwa kukala ni atakatifu. Undamwaga-mwaga milatso yao pande zosi ne za phatu pha kulavira sadaka na kuocha marunya gao dza zawadi yenye kungu nono imuhmirayo Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Nyama za nyama aha zindakala zako, dza laga na chiga cha kulume vilaviwavyo dza sadaka ya kuunulwa. ¹⁹ Sadaka zosi za kuunulwa kahi ya sadaka zo takatifu ndizorehwa mbere za Mwenyezi Mlungu ni Aiziraeli, ninakupha uwe phamwenga na anao alume na achetu ikale mtalo wenu ta kare na kare. Ni chilagane cha munyu yani ambacho tachivundzika hata kare na kare mbere za Mwenyezi Mlungu, kpwako uwe na chivyazicho.”

²⁰ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuambira Aruni, “Uwe kundakala na urisi kahi ya yo tsi, wala kundakala na mtalo kahi ya Aiziraeli. Mimi ndimi mtaloo na urisio kahi yao.

Mtalo wa Alawi

²¹ “Ninaapha Alawi mafungu gosi ga kumi mo Iziraeli gakale mtalo wao. Na gandakala ndigo maripho gao kpwa kuhumika kpwao kahi za hema ra mkpwutano. ²² Kuandzira sambani na kpwenderera Aiziraeli anjina ni asisengerere tsona hema ra mkpwutano sedze akatsukula lawama ra dambi zao, akafwa. ²³ Ela nyo Alawi andahumika kahi za ro hema ra mkpwutano na andatsukula lawama ra makosa gao. Lagizo riri rindadumu hata kare na kare kahi ya vivyazi vyenu vyosi. Aho taandakala na urisi wowosi kahi za Aiziraeli. ²⁴ Kpwa kukala nikaapha Alawi mafungu ga kumi galaviwago sadaka mbere za Mwenyezi Mlungu ni Aiziraeli kukala mtalo wao, phahi, nikaambira kukala taandakala na urisi kahi za Aiziraeli.”

²⁵ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achiamba, ²⁶ “Undaambira Alawi: Mphokerapho ro fungu ra kumi ambaro nakuphani dza mtalo kula kpwa Aiziraeli, ni mumlavire Mwenyezi Mlungu fungu ra kumi ra vitu hivyo. ²⁷ Mitsango yenu ambayo mundailavya indaisabiwa dza mtsere kula phatu pha kuwagira mtsere au dza uchi muphya kula phatu pha kuminyira zabibu. ²⁸ Phahi, mwimwi namwi piya mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka kula kpwa mafungu ga kumi gosi mgaphokerago kula kpwa Aiziraeli. Ni mumuphe mlavyadzi-sadaka Aruni iyo seemu ya Mwenyezi Mlungu (mafungu ga kumi). ²⁹ Ni mumtengere vitu vinono zaidi na virivyo vitakatifu zaidi kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu kula kpwa vitu vyosi mundivyoheha.

³⁰ “Aambire nyo Alawi: Ndiphotenga vitu vinono zaidi, phahi vyo vyanjina vindakala vyenu dza mavuno ga phatu pha kuwagira mtsere na dza mavuno ga phatu pha kuminyira zabibu. ³¹ Mwimwi na atu a nyumbani mwenu munaweza kurya ndivyokala vikasala phatu phophosi mana ni maripho genu kpwa kuhumika kahi za hema ra mkpwutano. ³² Napho mkalavya seemu nono zaidi ya mafungu ga kumi mundakala tamuna makosa dzulu ya dzambo hiro. Ela musivitiye najisi vitu vitakatifu vya Aiziraeli, sedze mkafwa.”

19

Malagizo ga kutakasa mutu achiyeguta lufu

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni achiamba, ² “Hino ndiyo amuri ya shariya ambayo Mwenyezi Mlungu akalagiza: Aambire Aiziraeli akurehere ndama ya kundu isiyo na chirema yoyosi, na ambayo taidzangbwefungbwa gogolo. ³ Ni muirehe kpwa mlavyadzi-sadaka Eliazari, nayo indaphirikpwa kondze ya kambi na kuko ni itsindzwe mbereze. ⁴ Ye mlavyadzi-sadaka Eliazari ni adyoge na chala seemu ya milatso ya yo ndama, na aitimvye-timvye kano sabaa kpwerekeza mbere za hema ra mkpwutano. ⁵ Chisha yo ndama ni iochwe mbereze phamwenga na chingoye, nyamaye, milatsoye na ufumbawe. ⁶ Alafu ye mlavyadzi-sadaka andahala chipande cha muhi

wa muerezi, na chiphungo cha muhisopo, na nyoya za kundu za mang'ondzi, avitsuphe mohoni, moho uochao yo ndama. ⁷ Bada ya higo, ye mlavyadzi-sadaka ni afule nguwoze na aoge, ndipho akale anaweza kpwedza kambini, ela andakala najisi hadi dziloni. ⁸ Ye mutu ndiyeocha yo ndama piya ni afule nguwoze na aoge, naye andakala najisi hadi dziloni.

⁹ “Chisha mutu ariye swafi ni azole ro ivu ra yo ndama akarimwage phatu phaswafi kondze ya kambi. Ro ivu rindaikpwa ni Aiziraeli ili rihumirwe kutengeza madzi ga utakaso. Rindakala ra kuausira atu najisi. ¹⁰ Ye mutu ndiyekusanya ivu ra yo ndama ni afule nguwoze naye andakala najisi hadi dziloni. Hiri rindakala lagizo ra kudumu kpwa Aiziraeli na ajeni asagalao phamwenga nao.

¹¹ “Mutu yeyesi ndiyeguta lufu andakala najisi kpwa siku sabaa. ¹² Iye ni atakaswe na go madzi ga utakaso siku ya hahu na siku ya sabaa ndipho akale swafi. Ela asiphotakaswa siku ya hahu na siku ya sabaa, kandakala swafi. ¹³ Mutu yeyesi ndiyeguta lufu na asitakaswe, andanajisi hema ra Mwenyezi Mlungu naye ni atengbwe na Aiziraeli. Mutu iye andasala kukala najisi kpwa sababu bado kadzangbwetimvirwa-timvirwa madzi ga utakaso.

¹⁴ “Ihi ndiyo shariya ndiyohumirwa napho mutu akafwa ndani ya hemare: Chila mutu ariye mo hemani na ndiyemenya andakala najisi kpwa siku sabaa. ¹⁵ Na mwiyo wowosi urio laza bila ya mfwiniko undakala najisi.

¹⁶ “Mutu yeyesi ko weruni ndiyeguta mutu achiyeolagbwa na upanga, au achiyefwa mwenye, au mfupha wa mutu au mbira andakala najisi kpwa siku sabaa.

¹⁷ “Kuhusu kumuusira najisi mutu ariye najisi, ni muhale mwiyo mtiye seemu ya ivu ra sadaka ya kuochwa ya utakaso, na mritsanganye na madzi swafi ga muhoni gajerago. ¹⁸ Alafu mutu ariye swafi ni ahale chiphungo cha muhisopo, achitiye madzini, na atimvire-timvire ro hema, miyo yosi na atu osi ndiokala mumo. Piya ni atimvire-timvire chila mutu ndiyekala akaguta mfupha wa mutu au mwiri wa mutu ariyeolagbwa, au ariyefwa mwenye, au mbira. ¹⁹ Ye mutu ariye swafi ni amtimvire-timvire ye ariye najisi siku ya hahu na siku ya sabaa, naye andatakasika siku ya sabaa. Na iye mutu ndiyetakaswa ni afule nguwoze na aoge, na ichifika dziloni andakala swafi. ²⁰ Ela mutu ariye najisi achirema kutakaswa, ni atengbwe na Aiziraeli, kpwa sababu akanajisi hema ra Mwenyezi Mlungu. Mutu hiye ni najisi kpwa sababu katimvirirwe madzi ga utakaso. ²¹ Hino indakala shariya yao ta kare na kare. Ye mutu ndiyetimvya go madzi ga utakaso ni afule nguwoze, na yeyesi ndiyeguta go madzi ga utakaso andakala najisi ta dziloni. ²² Chitu chochosi ndichogutwa ni mutu ariye najisi chindakala najisi, na yeyesi ndiyechiguta andakala najisi hadi dziloni.”

20

Madzi kula mwambani

¹ Kahi ya mwezi wa kpwandza, Aiziraeli osi afika jangbwa ra Sini na achichita kambini yao phephi na mudzi uihwao Kadeshi. Miriamu wafwa na achizikpwa kuko.

² Pho phatu ariphochita kambini kala taphana madzi, kpwa hivyo atu achigbwirana kumpinga Musa na Aruni. ³ Achiheha na Musa achimuamba, “Baha kala hwafwa phamwenga na ndugu zehu ariofwa mbere za Mwenyezi Mlungu! ⁴ Ni kpwa utu wani swino atu a Mwenyezi Mlungu waureha jangbwani? Dze, waureha ili hufwe phamwenga na mifugo yehu? ⁵ Kpwa utu wani wahutuliza kula Misiri na kuhureha phatu phai namuna hino? Phatu hipha taphamera mtsero, tini, zabibu, makomamanga na taphana madzi ga kunwa.”

⁶ Musa na Aruni achiuka pho phariphokala na atu, achihiya hadi phatu pha menyera hema ra mkpwutano, achidzibwaga chimabumabu na utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchiatsembukira. ⁷ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ⁸ “Hala yo ndata, chisha uwe na Aruni muakusanye phamwenga Aiziraeli osi. Na ugombe na nyo mwamba urio mbere zao, nao undatuliza madzi. Kpwa njira iki undahenda mwamba utuluze madzi, ili atu osi na nyama aho anwe.”

⁹ Phahi Musa wahala yo ndata kula mbere za Mwenyezi Mlungu, dza arivyolagizwa. ¹⁰ Musa na Aruni achiakusanya atu osi mbere za nyo mwamba na Musa achiaambira, “Hegani masikiro musikire mwi aasi, dze, ni lazima hukutuluzireni madzi kula mwamba uhu?” ¹¹ Chisha Musa achiunula mkpwonowe na achipiga nyo mwamba kano mbiri na yo ndata yokala mwakpwe mkpwononi. Madzi manji gachituluka, na nyo atu phamwenga na mifugo yao achinwa.

¹² Ela Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa na Aruni, “Kpwa kukala tamukanikuluphira vya kutosha kpwa kuniishimu, na kuonyesa nirivyo mtakatifu mbere za Aiziraeli, phahi tamundaafisa atu aha kwenye yo tsi niriyoapa kuapha.”

¹³ Higa ni madzi ga Meriba,* kpwa sababu Aiziraeli aheha na Mwenyezi Mlungu, naye achidzionyesa kukala mtakatifu kahi yao.

Aedomu anakahaza Aiziraeli

kutsupira tsi yao

¹⁴ Musa wahuma ajumbe kula Kadeshi aphiye kpwa mfalume wa Edomu, akamuambire, “Nduguyo Iziraeli anaamba hivi: Uwe unamanya zo tabu zosi zirizouphaha. ¹⁵ Vira ambavyo akare ehu aphiya Misiri na huchisagala kuko kpwa muda mure, na Amisiri achihugayisa swiswi na akare ehu. ¹⁶ Ela huriphomririra Mwenyezi Mlungu, achihusikira, achihuma malaiika na achihutuluka Misiri. Vi sambu huphapha Kadeshi, mudzi urio muphakani mwa tsiyo. ¹⁷ Hunakuvoya uhuruhusu hutsupire kahi ya tsiyo. Tahundatsupira na mindani, minda ya mizabibu wala kunwa madzi ga chisima chochosi. Hundatsupira na njira kulu ya mfalume, bila ya kubeta uphanda wa kulume wala wa kumotso hadi hundiphotuluka tsiyo.” ¹⁸ Ela mfalume wa Edomu achimjibu achiamba, “Mwimwi msitsupe na himu, na mchijeza tu, hundatuluka hukushambuliye ni na upanga.” ¹⁹ Aiziraeli achimuambira, “Hundalunga njira kulu, na ichikala swiswi au mifugo yehu indanwa madzigo, hundakuripha. Hunakuvoya uhuruhusu hutsupe na magulu.” ²⁰ Ela ye mfalume wa Edomu achiajibu achiamba, “Tahundakuruhusuni bii.” Phahi jeshi kulu ra Aedomu renye mkpwotse richituluka kpedzapigana na Aiziraeli. ²¹ Kpwa kukala Aedomu aakahaza Aiziraeli kutsupa kahi ya tsi yao, Aiziraeli agaluka na achihumira njira yanjina.

Chifo cha Aruni

²² Chisha Aiziraeli osi achiuka kula Kadeshi, achiphiya hadi mwango wa Hori, ²³ urio phephi na mphaka wa tsi ya Edomu. Phapho Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa na Aruni achiamba, ²⁴ “Aruni andafwa. Iye kandainjira yo tsi ambayo nindaapha Aiziraeli kpwa kukala mwimwi mosi airi tamlungire lagizo rangi hiko kwenye madzi ga Meriba. ²⁵ Hala Aruni na mwanawe Eliazari, uambuke nyo mwango wa Hori. ²⁶ Chisha, mvule Aruni nguwoze za ulavyadzi-sadaka na umvwise mwanawe Eliazari, mana Aruni andafwa kuko.”

²⁷ Phahi Musa wahenda dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Nao achiambuka mwango wa Hori kuno Aiziraeli osi analola. ²⁸ Musa achimvula Aruni nguwoze na achimvuisa mwanawe Eliazari. Naye Aruni achifwa kuko dzulu ya mwango. Bada ya higo Musa na Eliazari atserera kula dzulu ya mwango. ²⁹ Aiziraeli osi ariphomanya kukala Aruni akafwa, amsononekera kpwa siku mirongo mihahu.

21

Aradi inabanangbwa

¹ Mfalume mmwenga Mkanani wa mudzi wa Aradi yekala achisagala uphanda wa mwakani wa tsi ya Kanani ariphosikira kukala Aiziraeli aredza na njira ya Atharimu, achiavamia na achihala anjina aho mateka. ² Chisha Aiziraeli achiika naziri mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ichikala undaatiya atu aha mwehu mikononi, phahi hundaangamiza midzi yao tsetsetse.” ³ Mwenyezi Mlungu achisikira mavoyo ga Aiziraeli na achiatiya Akanani mwao mikononi nao achiaangamiza tsetsetse aho phamwenga na midzi yao. Phahi phatu hipho phachiihwa Horima.*

Nyoka ya shaba

⁴ Aiziraeli achiuka kula mwango wa Hori, achiphiya na njira ya Bahari ya Shamu ili aizunguluke tsi ya Edomu, ela nyo atu achisinywa mo njirani, ⁵ achianza kururumikira Mlungu na Musa achiamba, “Ni kpwa utu wani mwahutuluka Misiri hwedze hufwe hiku jangbwani? Mana hiku takuna chakurya wala madzi, na hukasinywa ni chakurya hichi ambacho tachina mana.”

⁶ Phapho Mwenyezi Mlungu achiahumira Aiziraeli nyoka za sumu kali nao achiondzwa na anji aho achifwa. ⁷ Phahi nyo atu achedza kpwa Musa achimuamba, “Swiswi hwahenda dambi kpwa kururumikira Mwenyezi Mlungu phamwenga na uwe. Mvoyo Mwenyezi Mlungu ahuusire nyoka aha.” Kpwa hivyo Musa achiavoyera nyo atu.

* **20:13** 20:13 Chieburania Meriba manaye ni kuheha. **20:28** 20:28 Kutsama 29:29; Isabu 33:38; Kumbukumbu 10:6 **21:1** 21:1 Isabu 33:40 * **21:3** 21:3 Chieburania neno Horima ina mana ya kuangamizwa tsetsetse. **21:4** 21:4 Kumbukumbu 2:1 **21:5** 21:5 1 Akorintho 10:9

⁸ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Tengeza nyoka ya shaba na uigbwadzike dzulu ya chatsi. Mutu yeyesi ndiyeondzwa ni nyoka, achilola yo nyoka ya shaba, andakala moyo.” ⁹ Phahi Musa achitengeza nyoka ya shaba na achiigbwadzika dzulu ya chatsi. Ichikala chila mutu ariyeondzwa ni nyoka aripholola yo nyoka ya shaba, wakala moyo.

Charo cha kuphiya Moabu

¹⁰ Aiziraeli achienderera na charo chao na achendachita kambi Obothi. ¹¹ Chisha achituluka Obothi na achendachita kambi Iye-Abarimu, mudzi urio jangbwa rinarophakana na Moabu uphande wa mlauro wa dzuwa. ¹² Kula phapho auka na achendachita kambi Dete ra Zeredi. ¹³ Chisha achiuka phapho na achendachita kambi kahi ya jangbwa rokala uphande wa vurini wa muho Arinoni. Muho Arinoni ndio mphaka wa tsi ya Moabu na ya Amori. ¹⁴ Kpwa sababu hiyo, chitabu cha viha vya Mwenyezi Mlungu chinaamba, “Mudzi wa Wahebu urio kahi ya tsi ya Sufa
na madete, Arinoni,

¹⁵ na miteremuko ya madete
ifikayo hadi mudzi wa Ari,
na kuphiya hadi mphaka wa Moabu.”

¹⁶ Kula phapho achiphiya hadi Beeri, yani chisima ambacho Mwenyezi Mlungu wamuambira Musa, “Akusanye phamwenga nyo atu, nami nindaapha madzi.” ¹⁷ Phapho Aiziraeli achiimba wira hinyu:

“We chisima, lavya madzi! Imbani kuhusu chisima chichi.

¹⁸ Chisima chirichotsimbwa ni akulu,
chirichotsimbwa ni vilongozi a nyo atu,
kuhumira ndata zao.”

Na achiuka kula kahi ya jangbwa hiro achiphiya Matana, ¹⁹ kula Matana achiphiya hadi Nahalieli na kula Nahalieli achiphiya hadi Bamothi. ²⁰ Na kula Bamothi achiphiya hadi dete ririro kahi ya tsi ya Moabu, phatu pharipho chirere cha mwango Pisiga chinalolana na jangbwa.

Aiziraeli anaturya afalume, Sihoni

na Ogi

²¹ Chisha Aiziraeli achihuma ajumbe kpwa Sihoni, mfalume wa Aamori achiamba, ²² “Hunakuvoya uhuruhusu hutsupire kahi ya tsiyo, tahundaaphuka kuinjira mindani, minda ya mizabibu, wala kunwa madzi ga chisima chochosi. Hundatsupa na njira kulu ya mfalume hadi hutuluke tsiyo.”

²³ Ela mfalume Sihoni achirema. Naye achikusanya jeshire rosi, achiphiya hiko jangbwani kushambuliya Aiziraeli. Aripkofika phatu phoihwa Jahazi wapigana na nyo Aiziraeli. ²⁴ Ela nyo Aiziraeli achimuolaga kpwa upanga, na achihala yo tsiye kula muho Arinoni hadi muho Jaboki na kpwenderera hadi muphakani mwa tsi ya Aamoni, mana iyo miphaka kala ikadzengerwa kuta. ²⁵ Aiziraeli ateka madzi yosi ya Aamori hata Heshiboni na vidzidzivye vyosi na achisagala mumo. ²⁶ Heshiboni wakala ni mudzi mkpwulu wa Sihoni, mfalume wa Aamori. Sihoni kala akapigana na mfalume mmwengawapho ariyetawala Moabu na achihala tsiye yosi hadi muho wa Arinoni.

²⁷ Ndiyo mana atungi a mashairi nkuamba,
“Ndzoni Heshiboni, na muudzenge tsona,
mudzi wa Sihoni uimarishwe na uikpwe mazubuti.

²⁸ Mana kpwaaka moho kula Heshiboni,
moho kula mudzi wa Sihoni.
Uchiocha Ari, mudzi wa Moabu,
na uchiangamiza vilongozi a vidzango vyokala kanda-kanda ya muho Arinoni.

²⁹ Undamanya mwenye uwe Moabu!
Mkaangamizwa mwimwi muabuduo Kemoshi!
Akaahenda ana enu alume kukala achimbizi,
na ana enu achetu ahalwe mateka,
ni Sihoni mfalume wa Aamori.

³⁰ Ela vivi vivyazi vyenu vikaangamizwa,
kula Heshiboni hadi Diboni,
chisha hukaabananga osi kufikira Nofa na Medeba.”

³¹ Phahi Aiziraeli asagala kahi ya tsi ya Aamori.

³² Bada ya Musa kuhuma apelelezi kupeleleza mudzi wa Jazeri, Aiziraeli auteka phamwenga na vidzidziye na achiazola Aamori ariokala anasagala mumo. ³³ Chisha nyo Aiziraeli achigaluzo njira achiambuka na njira ya kuphiya Bashani. Naye Ogi mfalume wa Bashani achituluka na jeshire kpendapigana ko Edirei.

³⁴ Ela Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, "Usimuogophe, mana nikamtiya mwako mikononi, phamwenga na atue na tsiye. Undamuhenda dza urivyomuhenda Sihoni mfalume wa Aamori, yekala anasagala Heshiboni." ³⁵ Phahi achimuolaga ye mfalume phamwenga na anae alume na jeshire rosi. Taphasarire hata mutu mmwenga, nao achihala yo tsiye.

22

Balaamu anarema kulaani Aiziraeli

¹ Chisha Aiziraeli achienderera na charo chao na achendachita kambi kahi ya tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo uphande wa mlairo wa dzuwa wa Joridani, yani ng'ambo ya phiri ya nyo muho napho ula Jeriko.

² Balaki mwana wa Sipori wasikira gosi ambago Aiziraeli kala akaahendera Aamori. ³ Amoabu achiaogopa Aiziraeli sana mana kala ni anji sana.

⁴ Amoabu achiambira nyo vilongozi a Midiani, "Riri kundi ra atu rindaangamiza chila chitu chirichohuzunguluka, dza viratu ng'ombe iryavyo nyasi weruni." Balaki mwana wa Sipori kala ndiye mfalume wa Moabu wakati uho, ⁵ naye achihuma ahumwa kpwa Balaamu mwana wa Beori yekala achisagala Pethori, phephi na muho wa Yufurati kahi ya tsiye ya kuvyalwa. Balaki achimuamba, "Kuna atu ariola Misiri, nao akatsamukana chila phatu kahi ya tsi, na akedzasagala phephi na pho nikalapho. ⁶ Phahi ninakuvoya wedze unilanire atu aha mana akanizidi mkpwotse, mendzerepho nindaweza kuaturya na kuazoresa kula kahi ya tsi yangu, mana ninamanya kukala yeyesi ndiyem'bariki andabarikiwa, na yeyesi ndiyemlani andalaniwa."

⁷ Phahi nyo vilongozi a Moabu na Midiani achihala ro fungu ra kumripha Balaamu na achiuka. Aripkofika kpwa Balaamu achimuambira vira arivyokala akaambirwa ni Balaki. ⁸ Balaamu achiamba, "Lalani phapha rero, nami nindakuambirani gara ambago Mwenyezi Mlungu andaniambira." Phahi nyo vilongozi a Moabu achikala phamwenga naye.

⁹ Mlungu achimwedzera Balaamu achimuua, "Ano atu ario phamwenga nawe ni ano ani?" ¹⁰ Balaamu achimjibu Mlungu achimuamba, "Balaki mwana wa Sipori, mfalume wa Moabu wanihumira ujumbe huno: ¹¹ 'Lola, kukedza atu kula Misiri nao akatsamukana tsi yosi. Vino ndzo unilanire atu aha, mendzerepho nindaweza kupigana nao na niazole.' " ¹² Ela Mlungu achimuambira Balaamu, "Ni usiphiye phamwenga nao, wala usilani Aiziraeli mana ni atu ariobarikiwa."

¹³ Ligundzure Balaamu walamuka, achiaambira vilongozi a Balaki, "Uyani kpwenu, mana Mwenyezi Mlungu akanikahaza kuphiya phamwenga namwi." ¹⁴ Phahi nyo vilongozi a Moabu achiuya kpwa Balaki achendamuamba, "Balaamu akarema kpwedza phamwenga naswi."

¹⁵ Chisha Balaki achihuma vilongozi anjina kano ya phiri, anji zaidi tsona enye vyeo kuriko nyo a kpwandza. ¹⁶ Nao achihiya kpwa Balaamu, achendamuamba, "Balaki mwana wa Sipori anaamba hivi: 'Usiriche utu wowosi ukuhende usedze kpwangu, ¹⁷ mana nindakuriphato na nindakuahendera chochosi ndichoniambira. Ndzo unilanire atu hinya.' " ¹⁸ Balaamu achiajibu achiamba, "Hata Balaki achinipha nyumbaye iriyoodzazwa feza na zahabu, tsona sindahenda utu wowosi ambao Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu kanilagizire. ¹⁹ Ela nakuvoyani mlale phapha rero dza vyo anjina arivyohenda ili nimanye ndichoambirwa tsona ni Mwenyezi Mlungu." ²⁰ Usiku uho Mlungu achimtsembukira Balaamu na achimuamba, "Kpwa kukala aha atu akedza kulunga, phiya phamwenga nao, ela henda ndivyokuambira tu."

²¹ Na kuriphocha, Balaamu watayarisha pundawe na achihiya phamwenga na nyo vilongozi a Moabu. ²² Ela Mlungu watsukirwa sana kpwa kukala Balaamu kala anaphiya. Balaamu aripfokala anaphirika pundawe kuno a phamwenga na atumishie ari, malaika wa Mwenyezi Mlungu achiima pho njirani ili amzuwiye. ²³ Ye punda ariphoona ye malaika wa Mwenyezi Mlungu aimire pho njirani na kuno akagbwira upanga, achiaphuka achimenya weruni. Balaamu achimpiga ye punda ili auye njirani.

²⁴ Chisha ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achiima phatu phenye chidzinjira chidide kahi-kahi ya minda ya mizabibu na kuta pande zosi mbiri. ²⁵ Ye punda ariphomuona

malaika wa Mwenyezi Mlungu achidzifyeha na ukuta, na achifyeha chigulu cha Balaamu pho ukutani. Phahi Balaamu achimpiga tsona ye punda.

²⁶ Chisha malaika wa Mwenyezi Mlungu wasengera tsona mbere na achendaima phatu phembamba, phokala taphana nafwasi ya kutsupa uphande wa kulume wala wa kumotso wa ye malaika. ²⁷ Ye punda ariphomuona ye malaika wa Mwenyezi Mlungu, achisagala photsi kuno Balaamu achere dzuluye. Balaamu achitsukirwa sana na achimpiga ye punda na ndataye. ²⁸ Chisha Mwenyezi Mlungu wamupha ye punda uwezo wa kugomba. Punda achigomba na Balaamu achimuamba, “Nkakuphendani mino hata unipige kano hizi tahu?” ²⁹ Balaamu achimjibu achimuamba, “Ukanihenda mzuzu! Kala nina upanga ningekuolaga vi sambu.” ³⁰ Punda naye achimuambira Balaamu, “Awi mino ni pundao ninayekutsukula wakati wosi hata vivi rero? Nakuphendera utu dza huno rini?” Balaamu achiamba, “Hata, bado kudzangbwenihendera utu dza uhu.”

³¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achimvugula matso Balaamu, naye achimuona ye malaika wa Mwenyezi Mlungu aimire pho njirani kuno akagbwira upangawe. Balaamu achizama hata chilangu chichiguta photsi. ³² Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuza, “Mbona ukampiga pundao kano zizi tahu? Mimi nikedza nikukahaze ili usiphiye, mana ughandago ni mai mbere zangu. ³³ Ye pundao akaniona akanihapa kano hizi tahu, ela kala kanihepere ningekala nkakuolaga na nikamuricha pundao akale moyo.” ³⁴ Balaamu achimuamba ye malaika wa Mwenyezi Mlungu, “Nkahenda dambi. Simanyire kukala che uimire njirani kunizuwiya. Phahi ichikala ni vii kpwako, ndauya kaya.” ³⁵ Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba Balaamu, “Phiya phamwenga na nyo atu, ela undagomba tu gara ndigokuambira ugombe.” Phahi Balaamu achiPhiya phamwenga na vilongozi a Balaki.

³⁶ Balaki ariphosikira kukala Balaamu akedza watuluka kpwendamchinjira ko Ari, mudzi wa Amoabu urio kwenye mphaka wa Arinoni, kanda-kanda ya tsi ya Amoabu. ³⁷ Balaki achimuza Balaamu, “Awi nakulagizira wedze upesi? Mbona kpwedzere? Kpwani kala unaona siweza kukuripha?” ³⁸ Balaamu achimjibu Balaki achimuamba, “Vivi nikedza, ela sina uwezo wa kugomba rorosi. Ni nigombe ro ndiroambirwa ni Mwenyezi Mlungu bahi.”

³⁹ Phahi Balaamu achiPhiya phamwenga na Balaki hadi Kiriathi-Husothi. ⁴⁰ Ariphofika hiko, Balaki walavya sadaka ya ng’ombe na ng’ondzi, achiapha seemu Balaamu na nyo vilongozi okala phamwenga naye. ⁴¹ Ligundzure Balaki waambuka na Balaamu hadi Bamothi-Baali. Kula kuko Balaamu achiweza kuona seemu ya Aiziraeli.

23

*Balaamu anabariki Aiziraeli
kano ya kpwandza*

¹ Balaamu achigomba na Balaki achimuamba, “Nidzengera mwatu sabaa mwa kulavira sadaka, na unitayarishire ndzau sabaa na maturume sabaa hipha.” ² Balaki wahenda dza arivyoambirwa ni Balaamu, na Balaki na Balaamu achilavya ndzau mwenga na turume mwenga dzulu ya chila phatu pha kulavira sadaka.

³ Chisha Balaamu achimuamba Balaki, “Kala phapha phephi na sadakayo ya kuochwa. Mimi nauka chahi Mwenyezi Mlungu andakpwedza huonane. Chochosi ndichioniambira nindakuambira.” Phahi Balaamu achiPhiya phatu pha dzulu phasiphomera chitu. ⁴ Mlungu achikutana naye. Balaamu achigomba na Mlungu achimuamba, “Nikatarisha kare mo mwatu sabaa mwa kulavira sadaka, na nikalavya ndzau mwenga na turume mwenga dzulu ya chila phatu pha kulavira sadaka.” ⁵ Mwenyezi Mlungu achimupha Balaamu ujumbe, achimuamba, “Uya kpwa Balaki, ukamuambire gara nchigokuambira.”

⁶ Phahi wauya na achendamuona Balaki aimire kanda-kanda ya yo sadakaye ya kuochwa phamwenga na vilongozi osi a Moabu. ⁷ Chisha Balaamu achilavya nyo ujumbe achiamba,

“Balaki akanireha kula Aramu,
mfalume wa Moabu, akanireha kula myango ya uphande wa mlairo wa dzuwa.
Waniamba, ‘Ndzo unilanire Jakobo,
ndzo uavoyere mai Iziraeli!’

⁸ Ela nindaalanidze atu ambao Mlungu kayaalani?

Nindaavoyeradze mai atu ambao Mwenyezi Mlungu kaatakira mai?

⁹ Kula kwenye virere vya myamba ninaona atu,
ninaona kula vidzangoni.

Ninaona atu asagalao machiyao,

anaodziona kukala atafwauti na mataifa ganjina.

¹⁰ Atu a chivyazi cha Jakobo ni anji dza vumbi,
ni anji ta taphana awezaye kumanya isabu ya robo yao.

Richa nifwe chifo dza cha atu ahendao haki,
na maisha gangu gafike mwisho dza go gao."

¹¹ Balaki achimuambira Balaamu, "Ukanihendadze we? Nákureha unilanire maadui gangu ela badalaye ukaabariki!" ¹² Balaamu achimjibu achimuamba, "Dze, che nigombe utu ambao Mwenyezi Mlungu kaniambirire niugombe?"

Balaamu anabariki Aiziraeli kano ya phiri

¹³ Chisha Balaki achimuamba Balaamu, "Ndzo huphiye phatu phanjina ambapho undaona achache tu, kundaweza kuaona nyo atu osi. Nawe undanilanira nyo atu kula phapho." ¹⁴ Phahi Balaki achimuhala Balaamu achimphirika hadi weru wa Sofimu, dzulu ya mwango wa Pisiga. Hipo achidzenga mwatu sabaa mwa kulavira sadaka, na achilavya sadaka ya ndzau mwenga na turume mwenga dzulu ya chila phatu pha kulavira sadaka. ¹⁵ Balaamu achimuamba Balaki, "Ima phapha kanda-kanda ya sadakayo ya kuochwa, nami niphaye kura nkaonane na Mwenyezi Mlungu." ¹⁶ Mwenyezi Mlungu achikutana na Balaamu, naye achimupha ujumbe achimuamba, "Uya kpwa Balaki ukamuambire gaga nchigokuambira."

¹⁷ Phahi achiuya na achendamuona Balaki aimire kanda-kanda ya yo sadakaye ya kuochwa phamwenga na vilongozi a Moabu. Balaki achimuamba achiamba, "Mwenyezi Mlungu akaambadze?" ¹⁸ Ndipho Balaamu achilavya ujumbe hinyu achiamba, "Balaki, unuka na uphundze,

niphundza uwe mwana wa Sipori.

¹⁹ Mlungu si mutu, ta agombe handzo,
wala si mwanadamu, ta agaluze maazoge.

Achiahidi chitu, andachihenda,
achigomba utu, andautimiza.

²⁰ Nikalagizwa nibariki,
iye akabariki, nami siweza kugaluzi.

²¹ Iye kadzangbweona uyi wowosi kahi za Jakobo,
wala mashaka kahi za Iziraeli.

Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao a phamwenga nao,
akatangaza kukala iye ndiye mfalume wao.

²² Mlungu waatuluzi Misiri,
naye anaapigania dza nyahi.

²³ Taphana utsai unaoweza kuloga Jakobo,
wala muhaso unaoweza kuhumirwa chinyume cha Iziraeli.

Atu andaamba kuhusu Jakobo yani Iziraeli,
'Lolani vyo Mlungu arivyohenda!'

²⁴ Lolani nyo Aiziraeli anaunuka dza simba mchetu,
anadziunula dza simba mlume,
ambaye kaoya hadi aolage na arye nyama ya ye amuindzaye
na kunwa milatsoye."

²⁵ Chisha Balaki achimuamba Balaamu, "Ichikala kundaalani, phahi piya usiabariki."
²⁶ Ela Balaamu achimjibu Balaki achimuamba, "Dze siyakuambira kukala nindahenda chochosi Mwenyezi Mlungu ndichoniambira?"

Balaamu anabariki Aiziraeli

kano ya hahu

²⁷ Balaki achimuambira Balaamu, "Ndzo, nkuphirike phatu phanjina, chahi Mwenyezi Mlungu andakuruhusu unilanire nyo atu kula phapho." ²⁸ Phahi Balaki achimuhala Balaamu na achiphiya naye hadi dzulu ya mwango wa Peori, phatu ambapho uchikala dzuluze unaweza kuona ro jangbwa. ²⁹ Balaamu achimuambira Balaki, "Nidzengera mwatu sabaa mwa kulavira sadaka, na unitayarishire ndzau sabaa na maturume sabaa hipha." ³⁰ Phahi Balaki achihenda dza arivyoambirwa ni Balaamu, na achilavya ndzau mwenga na turume mwenga dzulu ya chila phatu pha kulavira sadaka.

24

¹ Phahi Balaamu waona kukala inamfwahira Mwenyezi Mlungu kuabariki Aiziraeli, achiamua kusaphiya kuhumira dawa dza vyo arivyohenda pho mwandzo, achigaluzi usowe kulola jangbwani. ² Balaamu achilola dzulu na achiona Aiziraeli akachita kambi

chila mbari phatuphe. Chisha Roho wa Mlungu achimwedzera, ³ achilavya ujumbe huno achiamba,

“Hinyu ni ujumbe wa Balaamu mwana wa Beori,
wa mutu ambaye matsoge ganaonato,
⁴ ujumbe wa mutu asikiraye maneno ga Mlungu,
aonaye ruwiya za iye Mwenye Nguvu Zosi,
adzubwagaye chimabumabu, ela matsoge ga wazi.
⁵ Mahemago ni manono sana, uwe Jakobo,
makalogo ni manono, uwe Iziraeli!

⁶ Gakagota dza madete,
dza minda iriyo kanda-kanda ya muho,
dza mihi mire iriyophandwa ni Mwenyezi Mlungu,
dza mierezi iriyophandwa kanda-kanda ya madzi.

⁷ Madzi gandamwagika kula kwenye ndoo zao,
na vivyazi vyao vindakala dza madzi manji.
Mfalume wao andakala mkpwulu kuriko Agagi,
na utawala wao undatogolwa.

⁸ Ye Mlungu yeatuluza Misiri,
ana mkpwotse dza nyahi.
Andaangamiza mataifa ganjina ambago ni maaduige,
na kuvundza-vundza mifupha yao.
Andaashambuliya na miviye.

⁹ Andanyapa-nyapa na kupweka dza simba,
dza simba mchetu, ni ani awezaye kumlamusa?

Naabarikiwe yeyesi ndiyekubariki,
na alaniwe yeyesi ndiyekulani.’ ”

¹⁰ Phahi Balaki achitsukizwa sana ni Balaamu, naye achipiga ngumi fumbare kpwa tsukizi na achimuamba, “Nákuiha ulani maadui gangu, ela badalaye ukagabariki kano tahu. ¹¹ Námamba nindakuriphato, ela Mwenyezi Mlungu akakuhenda usiphahe zawadi. Sambi, phauke mara mwenga uuye kpwenu!” ¹² Balaamu achinjibu achimuamba, “Dze, siyaambira ajumbe urionihumira kukala, ¹³ Hata Balaki akanipha nyumbaye iriyoodzazwa feza na zahabu, chisha sindaweza kuphiya chinyume na neno ra Mwenyezi Mlungu na kudzihendera dzambo rorosi nono au iyi. Ni nigombe vira Mwenyezi Mlungu ndivyoniambira?’ ¹⁴ Phahi vivi ninauya kpwehu, ela kabila sidzangbweuka richa nikuambire chimbere mambo ambago atu aha andaahendera atuo siku zedzazo.”

Balaamu anabariki Aiziraeli

kano ya ne

¹⁵ Chisha achilavya ujumbe uhu achiamba,
“Hinyu ni ujumbe wa Balaamu mwana wa Beori,
mutu ambaye matsoge ganaonato,
¹⁶ ujumbe wa mutu asikiraye maneno ga Mlungu,
na ambaye ana marifwa ga Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
aonaye ruwiya za iye Mwenye Nguvu Zosi,
adzubwagaye chimabumabu, ela matsoge ga wazi.

¹⁷ Nrigoona kwenye ruwiya
tagadzangbwetimiya.
Ela siku mwenga kundatsembuka mfalume dza nyenyezi, kula kpwa Jakobo,
fwimbo ya utawala hiko Iziraeli.

Iye andakuolagani mwimwi Amoabu,
na kuangamiza atu osi a Sethi.
¹⁸ Hiye andashinda Edomu aitawale,
Seiri, aduiwe, andakala maliye,
ela Iziraeli indazidi kuphaha mkpwotse.
¹⁹ Mmwenga kula chivyazi cha Jakobo andatawala,
naye andaangamiza ndiosala mo mudzini.”

*Ruwiya ya Balaamu kuhusu Aamaleki
na Akeni*

²⁰ Chisha Balaamu achiona Amaleki kwenye ruwiya na achilavya ujumbe huno achiamba,

“Aamaleki kala ndiro taifa ra kpwandza kahi ya mataifa ganjina, ela mwishowe ni kuangamizwa.”

²¹ Chisha Balaamu achiona Akeni, achilavya ujumbe huno achiamba,

“Makalo genu ga salama, dza chidzumba cha nyama a mapha chirichodzengbwa dzulu ya mwamba urio gambani.

²² Hata hivyo mwimwi Akeni mundaangamizwa,

Ashuru ndiphokuhala mateka.”

²³ Balaamu achilavya ujumbe huno tsona achiamba,

“Ni ani awezaye kukala moyo ichikala Mlungu ndiye chiyehenda hivi?

²⁴ Meli zindakpwedza kula Kupuro, nazo zindashambuliya Ashuru na Eberi, ela zizo nazo zindaangamizwa.”

²⁵ Phahi, Balaamu achiuka na achiuya kpwao, na Balaki naye achiphiya vyakpwe.

25

Aiziraeli anaabudu Baali

¹ Wakati Aiziraeli ariphokala Shitimu, alume ahenda udiya na achetu a Moabu.

² Achetu ahaaalika Aiziraeli kwenye sharee za kulavira milungu yao sadaka, nao Aiziraeli arya na achiabudu milungu ya Amoabu. ³ Phahi Aiziraeli adziunga kuabudu Baali wa Peori, naye Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana. ⁴ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Gbwira hinyo atu ariolongoza atu kuhenda dzambo hiri, uaolage na uagbwadzike dzulu ya nguzo mutsi mbere zangu, ili tsukizi zangu siru ziaukire Aiziraeli.”

⁵ Phahi Musa wagomba na aamuli a Iziraeli achiaamba, “Chila mmwenga wenu ni aolage atue ariodziunga kuabudu Baali wa Peori.”

⁶ Aiziraeli ariphokala anarira mbere za hema ra mkpwutano, Muiziraeli mmwenga wareha mchetu wa Chimidiani mwakpwe hemani mbere za Musa na kundi rosi ra Iziraeli. ⁷ Finehasi mwana wa Eliazari, mdzukulwa wa mlavyadzi-sadaka Aruni ariphoona hivi, wauka pho mkpwutanoni achendahala fumo. ⁸ Iye achimlunga yuya Muiziraeli mo hemani, achidunga osi airi. Hiro fumo ramdunga ye Muiziraeli hadi richidunga ye mchetu ndanini. Phahi ro shaka rauswa kula kahi za Aiziraeli. ⁹ Ela atu arioolagbwa ni ro shaka kala ni atu elufu mirono miiri na ne.

¹⁰ Badaye Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ¹¹ “Finehasi mwana wa Eliazari, mdzukulwa wa mlavyadzi-sadaka Aruni akanihenda nriche kuatsukirirwa Aiziraeli kpwa kukala iye ana wivu kpwa ajili yangu mimi, kayavumirira kuona atu anahenda dambi. Ndiyo mana siaangamizire Aiziraeli. ¹² Kpwa hivyo muambire kukala ninamuikira chilagane changu cha amani. ¹³ Ninaika chilagane naye kukala iye na chivyaziche andakala alavyadzi-sadaka ta kare na kare mana iye waahenda Aiziraeli apatanishwe na Mlungu kpwa wivu ariokala nao kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu na kusavumirira kuona atu anahenda dambi.”

¹⁴ Iye Muiziraeli ariyeolagbwa phamwenga na yuya mchetu Mmidiani kala anaihwa Zimuri mwana wa Salu, yekala chilongozi wa mryango mmwenga kahi ya mbari ya Simioni. ¹⁵ Na ye mchetu Mmidiani ariyeolagbwa kala anaihwa Kozibi mwana wa Suri, yekala chilongozi wa mbari mwenga hiko Midiani.

¹⁶ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ¹⁷ “Aharireni dza maadui nyo Amidiani, na muaangamize, ¹⁸ kpwa sababu ya mai arigokuhenderani ariphokuchengani hiko Peori. Na kpwa sababu ya Kozibi, mwana wa chilongozi wa Midiani ariyeolagbwa wakati wa shaka ririrokuphahani ko Peori.”

26

Atu anaolangbwa ra phiri

¹ Bada ya ro shaka kuuka, Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari mwana wa Aruni achiaambira, ² “Olangani Aiziraeli osi kulengana na miryango yao a kuandzira miaka mirono miiri na kpwenderera ario na uwezo wa kuphiya vihani.” ³ Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari achigomba nao kahi ya tsi ya kughwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng’ambo ya phiri napho ula Jeriko, ⁴ achiaambira, “Halani isabu ya atu a miaka mirono miiri na kpwenderera, dza

Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.” Hichi ni chivyazi cha Aiziraeli ariotuluka kula tsi ya Misiri:

⁵ Kula mbari ya Rubini, yekala mwana mvyere wa chilume wa Iziraeli kala ni: atu a mryango wa Hanoki, atu a mryango wa Palu, ⁶ atu a mryango wa Hezironi na atu a mryango wa Karimi. ⁷ Atu a mbari ya Rubini arioolangbwa kala ni elufu mirongo mine na tahu na magana sabaa na mirongo mihahu.

⁸ Mwana wa Palu kala ni Eliabu, ⁹ na ana a Eliabu kala ni Nemueli, Dathani, na Abiramu. Dathani na Abiramu kala ni vilongozi a nyo mkpwutano ariompinga Musa na Aruni na kala ni kahi za nyo afuasi a Kora ariooasi Mwenyezi Mlungu, ¹⁰ ela tsi ichiahuka ichiamiza. Chihivyo achifwa siku mwenga na Kora na afuasie wakati moho uriphoocha na uchiolaga atu magana mairi na mirongo mitsano, naro richikala fundzo kpwa atu.

¹¹ Hata vivyo ana a Kora taolagirwe.

¹² Atu a mbari ya Simioni kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Nemueli, atu a mryango wa Jamini, atu a mryango wa Jakini, ¹³ atu a mryango wa Zera na atu a mryango wa Shauli. ¹⁴ Atu a mbari ya Simioni arioolangbwa kala ni elufu mirongo miiri na mbiri na magana mairi.

¹⁵ Atu a mbari ya Gadi kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Sefoni, atu a mryango wa Hagi, atu a mryango wa Shuni, ¹⁶ atu a mryango wa Ozini, atu a mryango wa Eri, ¹⁷ atu a mryango wa Arodi na atu a mryango wa Areli. ¹⁸ Atu a mbari ya Gadi arioolangbwa kala ni elufu mirongo mine na magana matsano.

¹⁹ Eri na Onani kala ni ana anjina a Juda ela afwa tsi ya Kanani. ²⁰ Atu a mbari ya Juda kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Shela, atu a mryango wa Peresi na atu a mryango wa Zera. ²¹ Atu a chivyazi cha Peresi kala ni: atu a mryango wa Hezironi na atu a mryango wa Hamuli. ²² Atu a mbari ya Juda arioolangbwa kala ni elufu mirongo sabaa na sita na magana matsano.

²³ Atu a mbari ya Isakari kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Tola; atu a mryango wa Puwa, ²⁴ atu a mryango wa Jashubu na atu a mryango wa Shimuroni. ²⁵ Atu a mbari ya Isakari arioolangbwa kala ni elufu mirongo sita na ne na magana mahahu.

²⁶ Atu a mbari ya Zabuloni kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Seredi, atu a mryango wa Eloni na atu a mryango wa Jaleeli.

²⁷ Atu a mbari ya Zabuloni arioolangbwa kala ni elufu mirongo sita na magana matsano.

²⁸ Aha ni atu a chivyazi cha Yusufu kulengana na mbari zao kutsupira anae airi, Manase na Efuraimu: ²⁹ Atu a mbari ya Manase kala ni: atu a mryango wa Makiri (Makiri wakala ndiye ise wa Giliadi) na atu a mryango wa Giliadi. ³⁰ Atu a chivyazi cha Giliadi kala ni: atu a mryango wa Iyezeri, atu a mryango wa Heleki, ³¹ atu a mryango wa Asirieli, atu a mryango wa Shekemu, ³² atu a mryango wa Shemida na atu a mryango wa Heferi.

³³ Selofehadi mwana wa Heferi kala kana ana a chilume. Wakala na ana achetu tu, nao kala ni Mahala, Noa, Hogila, Milika na Tirisa.

³⁴ Atu a mbari ya Manase arioolangbwa kala ni elufu mirongo mitsano na mbiri na magana sabaa.

³⁵ Atu a mbari ya Efuraimu kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Shuthela, atu a mryango wa Bekeru na atu a mryango wa Tahani. ³⁶ Atu a chivyazi cha Shuthela kala ni: atu a mryango wa Erani.

³⁷ Atu a mbari ya Efuraimu arioolangbwa kala ni atu elufu mirongo mihahu na mbiri na magana matsano. Aha ndio atu a chivyazi cha Yusufu kulengana na mbari zao.

³⁸ Atu a mbari ya Benjamini kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Bela, atu a mryango wa Ashibeli, atu a mryango wa Ahiramu, ³⁹ atu a mryango wa Shufamu na atu a mryango wa Hufamu. ⁴⁰ Ana a Bela kala ni Aridi na Naamani: atu a mryango wa Aridi na atu a mryango wa Naamani. ⁴¹ Atu a mbari ya Benjamini arioolangbwa kala ni elufu mirongo mine na tsano na magana sita.

⁴² Atu a mbari ya Dani kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Shuhamu. Aha ndio ariokala atu a mbari ya Dani. ⁴³ Atu a mryango wa Shuhamu osi arioolangbwa kala ni elufu mirongo sita na ne na magana mane.

⁴⁴ Atu a mbari ya Asheri kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Imuna, atu a mryango wa Ishivi na atu a mryango wa Beriya. ⁴⁵ Atu a chivyazi cha Beriya kala ni: atu a mryango wa Heberi na atu a mryango wa Malikieli. ⁴⁶ Asheri wakala na mwana wa mchetu aihwaye Sera. ⁴⁷ Atu a mbari ya Asheri arioolangbwa kala ni elufu mirongo mitsano na tahu na magana mane.

⁴⁸ Atu a mbari ya Nafutali kulengana na miryango yao kala ni: atu a mryango wa Jahiseeli, atu a mryango wa Guni, ⁴⁹ atu a mryango wa Jeseri na atu a mryango wa

Shilemu. ⁵⁰ Atu a mbari ya Nafutali arioolangbwa kulengana na mbari zao kala ni elufu mirongo mine na tsano na magana mane.

⁵¹ Aiziraeli osi arioolangbwa kala ni atu elufu magana sita na mwenga, magana sabaa na mirongo mihahu.

⁵² Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ⁵³ “Yo tsi iganyire mbari hizi dza urisi kulengana na isabu ya madzina gao. ⁵⁴ Ichikala mbari nkulu, aphe seemu kulu na ichikala mbari ni ndide aphe seemu ndide. Chila mbari naiphahe urisiwe kulengana na isabu ya atu arioolangbwa. ⁵⁵ Ela yo tsi indaganywa kpwa njira ya kupiga kura. Chila kundi rindaganyirwa kulengana na madzina ga mbari za akare ao. ⁵⁶ Urisi wao undaganywa kuhumira njira ya kupiga kura kahi za makundi ga atu anji na ga atu achache.”

⁵⁷ Alawi arioolangbwa kulengana na miryango yao ni hinya: atu a mryango wa Gerishoni, atu a mryango wa Kohathi na atu a mryango wa Merari. ⁵⁸ Ihi nayo ni miryango ya Alawi: atu a mryango wa Libuni, atu a mryango wa Heburoni, atu a mryango wa Mahili, atu a mryango wa Mushi na atu a mryango wa Kora.

(Kohathi ndiye mkarengbwa wa Amuramu. ⁵⁹ Mkpwaza Amuramu kala anaihua Jokebedi. Iye kala ni wa chivyazi cha Lawi naye wavyalwa Misiri. Jokebedi achimuyyarira Amuramu ana ahahu: Aruni, Musa na mwanao wao mchetu aihwaye Miriamu. ⁶⁰ Aruni achivyala Nadabu, Abihu, Eliazari na Ithamari. ⁶¹ Ela Nadabu na Abihu afwa wakati ariphoreha moho usioruhusiwa mbere za Mwenyezi Mlungu.)

⁶² Alawi alume ario na umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera kala ni atu elufu mirongo miiri na tahu. Aha taayaolangbwa phamwenga na nyo Aiziraeli anjina kpwa kukala aho taahewerwe urisi wowosi kahi za Aiziraeli.

⁶³ Aha ndio arioolangbwa ni Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari, ariphoolanga Aiziraeli kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya Joridani, ng'ambo ya phiri napho ula Jeriko. ⁶⁴ Taphana hata mmwenga kahi za aha ambaye kala akaolambwa ni Musa na mlavyadzi-sadaka Aruni wakati Aiziraeli ariphoolangbwa hiko weru wa Sinai. ⁶⁵ Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu kala akaambira nyo Aiziraeli, “Kpwa kpweli andafwa ko weruni,” nao taphana hata mmwenga yesala isiphokala Kalebuni mwana wa Jefune na Joshuwa mwana wa Nuni.

27

Achetu anahewa haki ya kurisi

¹ Selofehadi mwana wa Heferi, mwana wa Giliadi, mwana wa Makiri, mwana wa Manase kula mbari ya Manase mwana wa Yusufu kala ana ana atsano achetu ambao madzina gao ni, Mahala, Noa, Hogila, Milika na Tirisa. ² Phahi asichana aha apihiya achendaima mbere za Musa, mlavyadzi-sadaka Eliazari, vilongozi na mkpwutano wosi wa Aiziraeli ariokala pho phenye mryango wa hema ra mkpwutano, nao achiamba, ³ “Baba wafwa hiko jangbwani. Kayakala mmwenga wa afuasi a Kora ariokusanyika phamwenga chinyume na Mwenyezi Mlungu, ela iye wafwa kpwa ajili ya dambiye mwenye naye kayakala na mwana wa chilume. ⁴ Kpwa utu wani phahi dzina ra baba riuswe kula kahi za mbariye kpwa sababu kayakala na mwana wa chilume? Hunavoya uhuphe seemu ya tsi hurisi phamwenga na ano baba.”

⁵ Phahi Musa achireha ro voyo rao mbere za Mwenyezi Mlungu. ⁶ Naye Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ⁷ “Hivyo aambavyo nyo ana achetu a Selofehadi ni sawa. Ni uaphe seemu ya tsi arisi phamwenga na adugu a ise yao. Aphe urisi wa ise yao ukale wao.

⁸ “Aambire Aiziraeli, ‘Mutu achifwa na achikala kana mwana wa chilume, urisiwe undahewa mwanawe mchetu. ⁹ Ichikala kana mwana mchetu, urisiwe undahewa nduguze a chilume. ¹⁰ Ichikala kana ndugu a chilume phahi urisiwe undahewa iseze avyere na adide. ¹¹ Na ichikala ise kana ndugu a chilume, phahi urisiwe undahewa mutuwe wa phephi wa mbariye, naye andaumiliki. Hiri rindakala lagizo ra chishariya kpwa Aiziraeli, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.’ ”

*Joshuwa anatsambulwa
edze akale chilongozi bada ya Musa
(Kumbukumbu 31:1-8)*

¹² Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Ambuka mwango uhu urio kahi ya myango ya Abarimu ulole yo tsi ndiyoapha Aiziraeli. ¹³ Ndiphokala ukaiona,

nawe piya undafwa dza nduguyo Aruni, ¹⁴ kpwa kukala uwe na nduguyo Aruni mwarema kulunga lagizo rangu ko jangbwa ra Sini wakati Aiziraeli ariphonirurumikira. Mwimwi tamuonyesere utakatifu wangu mbere zao pho madzini.” (Higa ni madzi ga Meriba hiko Kadeshi kahi za weru wa Sini.)

¹⁵ Musa achigomba na Mwenyezi Mlungu achiamba, ¹⁶ “Nakuvoya Mwenyezi Mlungu, Mlungu uriye chando cha anadamu osi kukala moyo, utsambule mutu ndiyelongoza atu aha, ¹⁷ wakati anatuluka na kuinjira, ndiyealongoza phatu phophosi ndiphophiya atu a Mwenyezi Mlungu, ili asikale dza mang’ondzi gasigokala na mrisa.” ¹⁸ Phahi Mwenyezi Mlungu achimjibu Musa achimuamba, “Hala Joshuwa mwana wa Nuni mutu ariye na moyo na umuikire mikono. ¹⁹ Muike mbere za mlavyadzi-sadaka Eliazari na Aiziraeli osi na umuhende akale chilongozi mbere zao. ²⁰ Muphe seemu ya mamlakago ili nyo Aiziraeli osi amuishimu. ²¹ Joshuwa andakala achiima mbere za mlavyadzi-sadaka Eliazari, ndiyekala achimuzira ushauri kula kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuhumira Urimu. Kpwa kuhumira njira iki Eliazari andalongoza Joshuwa na Aiziraeli osi katika mambo gosi.” ²² Musa achienda dza Mwenyezi Mlungu arivyomagiza. Achimuhala Joshuwa achimuika mbere za mlavyadzi-sadaka Eliazari na Aiziraeli osi. ²³ Chisha achimuikira mikono ili edze akale chilongozi bada ya Musa dza Mwenyezi Mlungu arivyomagiza.

28

Sadaka za chila siku

(Kutsama 29:38-46; Alawi 6:8-13)

¹ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ² “Lagiza Aiziraeli uaambire, ‘Hakikishani munanilavira sadaka ya chakurya yenye kungu nono kpwa wakati uriopangbwa.’ ³ Aambire: Sadaka ndizomlavira Mwenyezi Mlungu ni hizi: ana turume airi a mwaka mmwenga-mmwenga asio na chirema dza sadaka ya kuochwa ya chila siku. ⁴ Mundalavya mwana turume mmwenga ligundzu, na ye wanjina mundamlavya dziloni, ⁵ phamwenga na sadaka ya mtsere ya kilo mwenga ya unga wa tsiki uriotsanganywa na lita mwenga ya mafuha manono ga zaituni. ⁶ Ihi ni sadaka ya kuochwa ya chila siku kpwa Mwenyezi Mlungu, ambayo yalaviwa kano ya kpwandza kahi ya Mwango Sinai ikale sadaka yenye kungu nono. ⁷ Chila mwana turume ndiyelaviwa andalungizirwa ni sadaka ya lita mwenga ya uchi wa zabibu. Yo sadaka ya uchi wa zabibu indamwagirwa Mwenyezi Mlungu kahi ya pho Phatakatifu. ⁸ Wakati wa jiza rinahanda undalavya ye mwana turume wanjina phamwenga na sadaka ya unga wa mtsere na ya chinwadzi dza hira ya ligundzu. Ihi ni sadaka yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.

Sadaka ya Siku ya Kuoya

⁹ “Na Siku za Kuoya mundalavya ana turume airi a mwaka mmwenga-mmwenga asio na chirema phamwenga na sadakaye ya mtsere ya kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha na sadaka ya chinwadzi. ¹⁰ Ihi ndiyo sadaka ya kuochwa ndiyolaviwa chila Siku ya Kuoya mbali na sadaka ya kuochwa ya kawaida na sadakaye ya chinwadzi.

Sadaka ya kulumbwa kpwa mwezi

¹¹ “Chila mwanzo wa mwezi mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa ya ndzau mbiri, turume mwenga na ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga, asio na chirema. ¹² Chisha chila ndzau mundalavya phamwenga na sadaka ya mtsere ya kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa hiro turume, ¹³ na kpwa chila turume mundalavya sadaka ya mtsere ya kilo mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha. Sadaka hizi ni za kuochwa za kulaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu tsona zenye kungu nono zimuhamirazo. ¹⁴ Chila ndzau andalaviwa phamwenga na sadaka ya chinwadzi cha uchi wa zabibu lita mbiri, lita mwenga na nusu ya uchi wa zabibu kpwa chila turume, na lita mwenga ya uchi wa zabibu kpwa chila mwana turume. Ihi ndiyo sadaka ya kuochwa ya chila siku ya kpwandza bada ya kulumbwa kpwa mwezi, mwaka wosi. ¹⁵ Mbali na sadaka ya kawaida ya kuochwa na sadakaye ya chinwadzi, mundamlavira Mwenyezi Mlungu ndenje ikale sadaka ya kuusa dambi.

Sadaka za Pasaka
(Alawi 23:5-14)

¹⁶ "Mundasherekeya sikukuu ya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu siku ya kumi na ne ya mwezi wa kpwandza. ¹⁷ Na yo siku ya kumi na tsano mundasherekeya sikukuu ya kurya mikahe isiyotiywa hamira ndiyokala kpwa muda wa siku sabaa. ¹⁸ Siku ya kpwandza ya sikukuu mundahenda mkpwutano mtakatifu, namwi msihende kazi za kawaida siku hiyo. ¹⁹ Mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa ya ana ndzau airi, turume mwenga na ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga asio na chirema. ²⁰ Chila ndzau mundailavya na sadaka ya mtsere ya kilo tahu za unga wa tsiki uriotsanganywa na mafuha, na mundalavya kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha phamwenga na ro turume, ²¹ na kilo mwenga kpwa chila mmwenga wa hara ana turume sabaa. ²² Piya mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje ili muhenderwe upatanisho wa kuusirwa dambi. ²³ Mundalavya sadaka hizi mbali na zira sadaka za kuochwa za chila ligundzu. ²⁴ Chihivi, mundalavya sadaka ya chakurya yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu kpwa muda wa siku sabaa. Sadaka ihi mundailavya mbali na sadaka ya kawaida phamwenga na sadakaye ya chinwadzi. ²⁵ Siku ya sabaa mundahenda mkpwutano mtakatifu, na msihende kazi za kawaida.

Sadaka ya sikukuu ya mavuno
(Alawi 23:15-22)

²⁶ "Siku ya kpwandza ya sikukuu ya mavuno, wakati mlavyapho sadaka za malumbuko ga mtsere kpwa Mwenyezi Mlungu, mundahenda mkpwutano mtakatifu namwi tamundahenda kazi za kawaida. ²⁷ Mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa zenye kungu nono imuhamirayo. Mundalavya ana ndzau airi, turume mwenga na ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga asio na chirema. ²⁸ Chisha chila ndzau mundamlavya phamwenga na sadaka ya mtsere ya kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha, na ro turume mundarilavya phamwenga na kilo mbiri za sadaka ya mtsere ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha, ²⁹ na kpwa chila mwana turume kahi ya hara ana turume sabaa mundaalavya phamwenga na sadaka ya mtsere ya kilo mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha. ³⁰ Piya mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga ili muhenderwe upatanisho. ³¹ Kanda na sadaka za kawaida za kuochwa na sadakaze za mtsere sadaka hizi mundazilavya phamwenga na sadakaze za vinwadzi. Hakikishani kukala munalavya nyama asio na virema.

29

Sikukuu ya magunda
(Alawi 23:23-25)

¹ "Siku ya kpwandza ya mwezi wa sabaa mundakala na mkpwutano mtakatifu chisha tamundahenda kazi za kawaida. Iyo ni siku ya kupiga magunda, ² namwi mundalavya sadaka ya kuochwa yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. Mwimwi mundalavya ndzau mmwenga, turume mwenga na ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema. ³ Mundalavya phamwenga na sadaka ya mtsere. Yo ndzau mundailavya phamwenga na kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha na ro turume mundarilavya phamwenga na kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha, ⁴ na kpwa chila mwana turume mundamlavya phamwenga na kilo mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha. ⁵ Chisha mundalavya sadaka ya ndenje mwenga ya kuusa dambi ili muhenderwe upatanisho. ⁶ Mbali na sadaka hizo, mundaenderera kulavya sadaka za kuochwa za chila siku na za chila mwezi kpwa Mwenyezi Mlungu. Chila sadaka mundailavya phamwenga na sadakaye ya mtsere na ya chinwadzi dza irivyolagizwa. Hizi ni sadaka zenye kungu nono zimuhamirazo Mwenyezi Mlungu.

Sadaka ya siku ya kuhenderwa
upatanisho
(Alawi 23:26-32)

⁷ "Siku ya kumi ya mwezi wa sabaa mundakala na mkpwutano mtakatifu. Ni mfunge na msihende kazi yoyosi. ⁸ Mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa yenye kungu nono imuhamirayo. Mundalavya ndzau mmwenga, turume mwenga na ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga na asikale na chirema yoyosi. ⁹ Yo

ndzau mundailavya phamwenga na sadaka ya mtsere ya kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha na ro turume mundarilavya phamwenga na kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha, ¹⁰ na chila mwana turume mundamlavya phamwenga na kilo mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha. ¹¹ Chisha mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga mbali na sadaka ya kuusa dambi ya kukuhenderani upatanisho, na sadaka ya kuochwa ya chila siku phamwenga na sadakaye ya mtsere na ya chinwadzi.

¹² "Siku ya kumi na tsano ya mwezi wa sabaa mundakala na mkpwutano mtakatifu namwi tamundahenda kazi za kawaida. Mundamuhendera Mwenyezi Mlungu sikukuu kpwa muda wa siku sabaa. ¹³ Mundalavya sadaka ya kuochwa yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. Mundalavya ndzau kumi na tahu, maturume mairi na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga na asikale na chirema chochosi. ¹⁴ Sadaka zizi mundazilavya phamwenga na sadakaze za mtsere. Chila ndzau kahi ya zo ndzau kumi na tahu mundailavya phamwenga na kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha, na kpwa chila turume mundarilavya phamwenga na kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha, ¹⁵ na chila mwana turume kahi za hara ana turume kumi na ane, mundamlavya phamwenga na kilo mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha. ¹⁶ Mbali na sadaka ya kuochwa ya chila siku phamwenga na sadakaye ya mtsere na ya chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

¹⁷ "Siku ya phiriye mundalavya ndzau kumi na mbiri, maturume mairi na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema. ¹⁸ Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza shariya iambavyo. ¹⁹ Chisha mbali na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

²⁰ "Siku ya hahu mundalavya ndzau kumi na mwenga, maturume mairi na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema. ²¹ Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza shariya iambavyo. ²² Mbali na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

²³ "Siku ya ne mundalavya ndzau kumi, maturume mairi na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema. ²⁴ Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza shariya iambavyo. ²⁵ Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

²⁶ "Siku ya tsano mundalavya ndzau tisiya, maturume mairi na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema. ²⁷ Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza shariya iambavyo. ²⁸ Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

²⁹ "Siku ya sita mundalavya ndzau anane, maturume mairi na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema. ³⁰ Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza shariya iambavyo. ³¹ Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

³² "Siku ya sabaa mundalavya ndzau sabaa, maturume mairi na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema. ³³ Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza shariya iambavyo. ³⁴ Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

³⁵ "Siku ya nane mundakala na mkpwutano mtakatifu na tamundahenda kazi za kawaida. ³⁶ Mundalavya sadaka ya kuochwa yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. Mundalavya ndzau mwenga, turume mwenga na ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema. ³⁷ Mundalavya yo ndzau, ro turume na nyo ana

turume phamwenga na sadaka zao za mtsera na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza shariya iambavyo. ³⁸ Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsera na chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

³⁹ “Sadaka hizi mundamlavira Mwenyezi Mlungu wakati wa sikukuu zenu ziri-zopangbwa. Mundazilavya mbali na sadaka zenu za naziri na za kumendza kpwenu enye dza sadaka zenu za kuochwa, za mtsera, za chinwadzi na za amani.”

⁴⁰ Phahi Musa achiambira Aiziraeli vyosi arivyokala akalagizwa ni Mwenyezi Mlungu.

30

Malagizo kuhusu naziri

¹ Chisha Musa achigomba na vilongozi a mbari za Aiziraeli, achiaambira, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyolagiza: ² Mutu achiika naziri kpwa Mwenyezi Mlungu, ama achiahidi utu kpwa kuapa, ni ahende gosi arigoahidi kulengana na gosi arigogomba.

³ “Msichana ambaye bado anasagala na ise achiika naziri kpwa Mwenyezi Mlungu, ama achidzifunga na ahadi, ⁴ na ise asikire yo hatiye ama ahadiye naye asiumbire rorosi, phahi naziri zosi arizozika na ahadi zosi zindadumu. ⁵ Ela ise achimkahaza wakati ndiphosikira, takuna naziri wala ahadi ndiyodumu. Na Mwenyezi Mlungu andamswamehe kpwa sababu ise wamkahaza.

⁶ “Ye msichana achilólwa bada ya kuika naziri ama kugomba neno bila ya kufikiriya na akadzifungira, ⁷ na mlumewe edze asikire na anyamale, phahi naziri arizozika na ahadi zindadumu. ⁸ Ela ye mlumewe achimkahaza wakati ndiphosikira, phahi yo naziri ariyoika mchewe, ama ro neno aririgomba bila kufikiriya rindakala ni bahi na Mwenyezi Mlungu andamswamehe.

⁹ “Chila naziri iriyoikpwa ni mchetu gungu ama mchetu ariyehewa talaka, indadumu.

¹⁰ “Mchetu asagalaye na mlumewe achiika naziri ama adzifungire kpwa kuika ahadi na chirapho, ¹¹ na mlumewe asikire na anyamale wala asimkahaze, phahi naziri zosi na ahadi zosi zindadumu. ¹² Ela ye mlumewe achimkahaza wakati ndiphosikira, phahi hatize ama ahadiye chiyogomba indakala ni bahi na Mwenyezi Mlungu andamswamehe. ¹³ Ye mlumewe anaweza kukubali au kukahaza naziri yoyosi na chirapho chochosi aikacho. ¹⁴ Napho ye mlumewe kandamuambira chitu kula yo siku ariphogasikira, andakala akakubali hatize na ahadize zosi arizozika. ¹⁵ Ela ye mlume achigasikira na amkahaze badaye, go makosa ga ye mchetu gandakala dzulu ya ye mlume.”

¹⁶ Higa ni malagizo ambazo Mwenyezi Mlungu wamupha Musa kuhusu uhusiano wa mutu na mchewe, na mutu na mwanawe mchetu ambaye kadzangbwelólwa.

31

Viha na Amidiani

¹ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ² “Kabila kudzangbwefwa, ariphize Amidiani kpwa gara arigohendera Aiziraeli.” ³ Phahi Musa achigomba na nyo atu achiaambira, “Tayarishani seemu ya atu enu kpwa ajili ya viha akashambuliye Amidiani ili amuriphizire Mwenyezi Mlungu chisasi. ⁴ Chila mbari ya Iziraeli nailavye atu elufu mwenga aphiye vihani.” ⁵ Phahi chila mbari ya Iziraeli ichilavya atu elufu mwenga, na osi jumula achikala ni atu elufu kumi na mbiri. ⁶ Musa achiahuma aha aphiye vihani phamwenga na Finehasi mwana wa mlavyadzi-sadaka Eliazari. Finehasi achihala miyo ya pho Phatu Phatakatifu na tarumbeta za kumanyisira atu kuhusu viha. ⁷ Aiziraeli achipigana na Amidiani dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa na achiolaga alume osi. ⁸ Kahi ya hinyo arioolagbwa kala ni phamwenga na afalume atsano a Midiani: Evi, Rekemu, Suri, Huri na Reba. Piya Balaamu mwana wa Beori amuolaga kpwa upanga. ⁹ Aiziraeli achihala mateka achetu a Chimidiani na ana ao, phamwenga na ng’ombe zao, mang’ondzi gao, mbuzi zao na mali zao zosi. ¹⁰ Achiocha midzi yosi ambayo Amidiani kala achiisagala na kambi zao zosi. ¹¹ Achihala zewe zosi na achihala mateka atu na nyama, ¹² achireha nyo atu ariotsamizwa kpwa lazima, nyama na zewe zosi mbere za Musa, mlavyadzi-sadaka Eliazari na Aiziraeli osi ariokala akachita kambi kahi ya tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng’ambo ya phiri napho ula Jeriko.

¹³ Musa, mlavyadzi-sadaka Eliazari na vilongozi osi a Aiziraeli aphiya kpendakutana nao kondze ya yo kambi. ¹⁴ Musa achiatsukirirwa sana nyo maofisaa a jeshi, yani akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana ariokala

akauya kula vihani. ¹⁵ Musa achiauzwa achiamba, “Mbona mwaaricha moyo achetu osi? ¹⁶ Aho ndio ariolunga ushauri wa Balaamu, achienda Aiziraeli amuhendere dambi Mwenyezi Mlungu hiko Peori hadi achipahwa ni shaka. ¹⁷ Sambu aolageni nyo anache osi a chilume na chila mchetu ariyelala na mlume, ¹⁸ ela dziikireni enye asichana osi ambao taadzangbwelala na mlume.

¹⁹ “Chila mmwanga wenu ariyeolaga mutu ama kuguta lufu ni akale kondze ya kambi kpwa siku sabaa. Siku ya hahu na ya sabaa ni mtakaswe phamwenga na nyo atu murioatsamiza kpwa lazima. ²⁰ Mundatakasa chila nguwo na chila chitu chirichotengezwa na chingo, nyoya za mbuzi au mbao.”

²¹ Chisha mlavyadzi-sadaka Eliazari achigaambira go majeshi garigokala gala vihani, “Hiri ndiro lagizo ra shariya ambaro Mwenyezi Mlungu wamlagiza Musa: ²² Zahabu, feza, shaba, chuma, bamba na aina ya chuma chiihwacho risasi ²³ na chitu chochosi sichophya chichitsupizwa mohoni, ni chitakaswe kpwa kutsupizwa na mohoni. Ela piya ni chitakaswe na madzi ga utakaso. Na chochosi ambacho chichitsupizwa mohoni chinaphya ni chitakaswe na madzi ga utakaso bahi. ²⁴ Siku ya sabaa mundafula nguwo zenu namwi mundakala swafi. Chisha mundakala munaweza kuinjira kambini.”

²⁵ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ²⁶ “Uwe na mlavyadzi-sadaka Eliazari na vilongazi a Aiziraeli mundaolanga atu osi ariotsamizwa kpwa lazima na nyama. ²⁷ Viganyeni kano mbiri, seemu ya kpwandza muiphe go majeshi garigophiya vihani na seemu ya phiri muiphe nyo atu anjina osi. ²⁸ Kula kpwa mtalo wa anajeshi ariophiya vihani, tenga seemu kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu; chitu chimwanga kula kpwa chila vitu magana matsano, ikale ni mutu, ng’ombe, punda, mang’ondzi na mbuzi, ²⁹ umuphe mlavyadzi-sadaka Eliazari ikale seemu ya Mwenyezi Mlungu. ³⁰ Kula kpwa fungu ra Aiziraeli hala seemu mwenga ya seemu mirono mitsano, ikale ni atu, ng’ombe, punda, mang’ondzi, mbuzi yani chila aina ya nyama. Mtalo uhu aphe Alawi, yani aimirizi a hema ra Mwenyezi Mlungu.” ³¹ Phahi Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari achienda dza vira Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

³² Vitu virivyosala kula kpwa vyo virivyohalwa mateka ni go majeshi kala ni mang’ondzi phamwenga na mbuzi elufu magana sita, mirono sabaa na tsano, ³³ ng’ombe elufu mirono sabaa na mbiri, ³⁴ punda elufu mirono sita na mwenga ³⁵ na achetu elufu mirono mihahu na airi ambao kala taadzangbwelala na mlume.

³⁶ Na nusu ambayo yakala ni mtalo wa hara ariophiya vihani kala ni: mang’ondzi phamwenga na mbuzi elufu magana mahahu na mirono mihahu na sabaa, na magana matsano, ³⁷ na kula kpwa gaga, mang’ondzi phamwenga na mbuzi magana sita na mirono sabaa na matsano gakala maripho kpwa Mwenyezi Mlungu. ³⁸ Ng’ombe elufu mirono mihahu na sita, na kula kpwa zizo ng’ombe mirono sabaa na mbiri zakala maripho kpwa Mwenyezi Mlungu. ³⁹ Punda elufu mirono mihahu na magana matsano, na kula kpwa aha punda mirono sita na mwenga akala maripho kpwa Mwenyezi Mlungu. ⁴⁰ Atu elufu kumi na sita, na kula kpwa aha atu mirono mihahu na mbiri akala maripho kpwa Mwenyezi Mlungu.

⁴¹ Musa achimupha mlavyadzi-sadaka Eliazari seemu ya Mwenyezi Mlungu dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza.

⁴² Ira nusu ya mtalo wa Aiziraeli ambayo Musa waitenga kula kpwa hura mtalo wa ariophiya vihani ⁴³ yakala ni mang’ondzi phamwenga na mbuzi elufu magana mahahu na mirono mihahu na sabaa na magana matsano, ⁴⁴ ng’ombe elufu mirono mihahu na sita, ⁴⁵ punda elufu mirono mihahu na magana matsano ⁴⁶ na atu elufu kumi na sita. ⁴⁷ Musa achihala mutu mmwanga kula kpwa chila atu mirono mitsano na nyama mmwanga kula kpwa chila nyama mirono mitsano kula kpwa hura mtalo wa Aiziraeli na achiapha Alawi ariokala achiimirira hema ra Mwenyezi Mlungu, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. ⁴⁸ Chisha maofisaa ambao kala anaimirira vikosi vya jeshi, yani akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na a vikosi vya anajeshi gana-gana apiya kpwa Musa ⁴⁹ achimuamba Musa, “Swiswi atumishio hukaolanga anajeshi osi ario tsini yehu na taphana hata mmwanga ambaye kapho. ⁵⁰ Vivi hukamrehera Mwenyezi Mlungu sadaka vitu vya zahabu hurivyoviphaha: mikufu, bangili, pehe, vipuli na shanga hupatanishwe na Mwenyezi Mlungu.”

⁵¹ Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari achiphokera yo miyo ya zahabu. ⁵² Na zahabu yosi iriyolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu dza sadaka ni akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana kala ina uzihho wa kama kilo magana mairi. ⁵³ (Chila mwanajeshi kala akadziharira vitu.) ⁵⁴ Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari achiphokera iyo zahabu kula kpwa akulu a vikosi vya anajeshi na achiiphirika

kahi ya hema ra mkpwutano kpwa ikale ukumbusho wa Aiziraeli mbere za Mwenyezi Mlungu.

32

Mbari za uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani

¹ Atu a mbari ya Rubini na ya Gadi akala na mifugo minji sana. Phahi, ariphoona kukala tsi ya Jazeri na Giliadi kala inafwaha kpwa mifugo yao, ² aphiya kpwa Musa, mlavyadzi-sadaka Eliazari na vilongozi a Aiziraeli, achiaambira, ³ "Atarothi, Diboni, Jazeri, Nimura, Heshiboni, Eleale, Sebamu, Nebo na Beoni, ⁴ midzi ya yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu waahenda Aiziraeli aishinde, inafwaha kpwa mifugo, naswi atumishio huna mifugo. ⁵ Hunakuvoya, ichikala undahukubali uhuphe tsi iki ikale yehu swiswi atumishio yani husivuke Joridani." ⁶ Musa achigomba na atu a Gadi na a Rubini achiamba, "Dze, mundasagala phapha wakati ayawenu ndiphophiya vihani? ⁷ Kpwa utu wani munaavundza moyo Aiziraeli ayawenu asilonde kuvuka na kuinjira tsi ariyohewa ni Mwenyezi Mlungu? ⁸ Akare enu ahenda dza vivyo, wakati niriphoahuma anjina aho kula Kadeshi-Barinea aphiye akapeleleze yo tsi. ⁹ Aripophiya hadi Dete ra Eshikoli na kuona yo tsi, aavundza moyo Aiziraeli hata achirema kuinjira yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu kala akalaga kuapha. ¹⁰ Siku iyo Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana na achiaapa achiamba, ¹¹ 'Kpwa kpweli taphana hata mutu mmwenga ariye na miaka mirongo miiri na kpwenderera yekpwedza kula Misiri ndiyeiona tsi niriyooapa kuapha Burahimu, Isaka na Jakobo kpwa kukala taanilungire chikamilifu, ¹² isiphokala Kalebhu mwana wa Jefune, wa mryango wa Kenazi, na Joshuwa mwana wa Nuni, mana aho akamlunga Mwenyezi Mlungu chikamilifu.' ¹³ Phahi Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa Aiziraeli na achiahenda atange-tange ko weruni kpwa miaka mirongo mine, hadi chivyazi chosi cha okala akahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu chiriphoangamia.

¹⁴ "Mwi atu msio na mana, mukakala dza sowe zenu kpwa kumuhendera dambi Mwenyezi Mlungu na kusababisha akutsukirirweni sana mwi Aiziraeli! ¹⁵ Muchiricha kumlunga Mwenyezi Mlungu, naye andaaricha atu aha ko weruni, namwi mundaahenda aangamizwe osi."

¹⁶ Phahi achimsengerera phephi Musa achimuamba, "Hundaitengezera vyaa mifugo yehu, na kuadzengera midzi achetu ehu na ana ehu. ¹⁷ Ela hu tayari kuhala silaha na kuatanguliya Aiziraeli ayawehu vihani hadi huone akaphaha mwatu mwao kuno achetu ehu na ana ehu andakala anasagala kpwenye midzi yenye ngome ili kuarinda na enyezi a tsi iki. ¹⁸ Tahundauya kpwehu midzini hadi Aiziraeli osi ndiphophaha chila mmwenga seemuye ya tsi. ¹⁹ Tahundarisi chochosi phamwenga nao hiko ng'ambo ya phiri ya Joridani, kpwa kukala hukaphaha seemu yehu ya tsi uphande huno wa mlairo wa dzuwa."

²⁰ Musa achiaambira, "Ichikala mundahenda hivyo, na muhale silaha mbere za Mwenyezi Mlungu na mphiye vihani, ²¹ na chila mmwenga wenu ariye na silaha avuke Joridani mbere za Mwenyezi Mlungu, hadi Mwenyezi Mlungu azole maaduige, ²² na akuhendeni muatawale nyo atu a yo tsi, hipho mundakala munaweza kuuya, mana mundakala mkamala kazi yenu kpwa Mwenyezi Mlungu na kpwa Aiziraeli. Ndipho tsi iki indakala yenu mbere za Mwenyezi Mlungu.

²³ "Ela ichikala tamundahenda hivyo mundakala munahenda dambi mbere za Mwenyezi Mlungu; namwi mmanyenye hakika mundatiywa adabu. ²⁴ Adzengereni midzi achetu enu, ana enu na muidzengere vyaa mifugo yenu, ela hendani dza mchivyoahidi."

²⁵ Chisha atu a mbari ya Gadi na ya Rubini achimuambira Musa, "Swiswi atumishio hundahenda dza uchivyohulagiza uwe bwana wehu. ²⁶ Ana ehu, achetu ehu na mifugo yehu yosi indasala kuku kahi za midzi ya Giliadi. ²⁷ Ela swiswi atumishio, osi hurio na silaha tayari kuphiya vihani hundavuka hukapige viha mbere za Mwenyezi Mlungu dza uwe bwana wehu unavyohulagiza."

²⁸ Phahi Musa achilavya malagizo kpwa mlavyadzi-sadaka Eliazari, Joshuwa mwana wa Nuni na vilongozi a mbari za Aiziraeli kuhusu nyo atu a Gadi na a Rubini. ²⁹ Musa achiamba, "Ichikala atu a Gadi na a Rubini andavuka Joridani phamwenga namwi kuno ana silaha zao na Mwenyezi Mlungu akuhendeni muashinde atu a tsi iyo, phahi mundaapha tsi ya Giliadi ikale yao. ³⁰ Ela ichikala taandagbwira silaha zao na kuvuka phamwenga namwi, ni aphahe mtalo wao phamwenga namwi kahi za tsi ya Kanani."

³¹ Atu a Gadi na a Rubini achiamba, "Swiswi atumishio hundahenda dza Mwenyezi

Mlungu arivyoamba. ³² Hundahala silaha huvuke Mwenyezi Mlungu achihulongoza kuinjira Kanani, ela seemu ya urisi wehu indakala kahi za ng'ambo ihi ya Joridani."

³³ Phahi Musa achiapha atu a mbari ya Gadi na ya Rubini, na nusu ya atu a mbari ya Manase mwana wa Yusufu, ufalume wosi wa Sihoni, mfalume wa Aamori na wa Ogi, mfalume wa Bashani, tsi yao, midzi yao na seemu zirizokala zikaizunguluka. ³⁴ Atu a Gadi achidzenga tsona midzi ya Diboni, Atarothi, Aroeri, ³⁵ Atirothi-Shofani, Jazeri, Jogibeha, ³⁶ Bethi-Nimura na Bethi-Harani, midzi yenye ngome; chisha achidzenga vyaa vya mang'ondzi. ³⁷ Atu a Rubini achidzenga tsona midzi ya Heshiboni, Eleale, Kiriathaimu, ³⁸ Nebo na Baali-Meoni (madzina ga midzi ihi gagaluzwa), na Sibuma. Midzi ariyoidzenga tsona achiipha madzina.

³⁹ Atu a chivyazi cha Makiri mwana wa Manase achiiphiya Giliadi, achendaiteka na achiazola Aamori ariokala himo. ⁴⁰ Phahi Musa achiapha yo tsi ya Giliadi atu a chivyazi cha Makiri mwana wa Manase, nao achisagala mumo. ⁴¹ Jairi kula chivyazi cha Manase achendahala mateka vidzidzi vya Giliadi na achivigaluzwa dzina achiviiha Havothi-Jairi. ⁴² Naye Noba achendateka mudzi wa Kenathi na vidzidzivye na achiuiha Noba, dzinare mwenye.

33

Charo cha kula Misiri hadi Moabu

¹ Hivi ndivyo vituwo vya Aiziraeli ariphokala a charoni wakati ariphola Misiri madibamadiba kuno analongozwa ni Musa na Aruni. ² Kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu, Musa achiandika madzina ga vituwo arivyoachita kambi. Vyo vituwo vyao kala ni hivi:

³ Aiziraeli auka Ramesesi siku ya kumi na tsano ya mwezi wa kpwandza, siku mwenga bada ya Pasaka. Aho auka kpwa usujaa mbere za Amisiri osi, ⁴ Amisiri ariphokala anazika ana aho alume a kpwandza ariokala akaolagbwa ni Mwenyezi Mlungu, mana Mwenyezi Mlungu kala akaamula milungu yao. ⁵ Aiziraeli auka Ramesesi na achendachita kambi Sukothi. ⁶ Achiuka Sukothi, achendachita kambi Ethamu, kanda-kanda ya weru. ⁷ Achiuka Ethamu, achigaluka achiuya Pi-Hahirothi, uphande wa mlairo wa dzuwa wa Baali-Sefoni, na achichita kambi phephi na Migidoli. ⁸ Achiuka Pi-Hahirothi achiiphiya kutsupira kahi-kahi ya bahari hadi achifika weruni, achiiphiya charo cha siku tahu kahi za jangbwa ra Ethamu na achichita kambi Mara.

⁹ Achiuka Mara, achiiphiya Elimu na achendachita kambi kuko. Elimu kala kuna pula za madzi kumi na mbiri na mitende mirongo sabaa. ¹⁰ Achiuka Elimu na achendachita kambi kanda-kanda ya Bahari ya Shamu. ¹¹ Achiuka Bahari ya Shamu, achendachita kambi kahi za jangbwa ra Sini. ¹² Achiuka jangbwa ra Sini, achendachita kambi Dofuka. ¹³ Achiuka Dofuka, achendachita kambi Alushi. ¹⁴ Achiuka Alushi, achendachita kambi Refidimu, phatu phokala taphana madzi ga atu kunwa. ¹⁵ Achiuka Refidimu, achendachita kambi jangbwa ra Sinai. ¹⁶ Achiuka jangbwa ra Sinai, achendachita kambi Kiburothi-Hataava. ¹⁷ Achiuka Kiburothi-Hataava, achendachita kambi Haserothi. ¹⁸ Achiuka Haserothi, achendachita kambi Rithima. ¹⁹ Achiuka Rithima, achendachita kambi Rimoni-Peresi. ²⁰ Achiuka Rimoni-Peresi, achendachita kambi Libuna. ²¹ Achiuka Libuna, achendachita kambi Risa. ²² Achiuka Risa, achendachita kambi Kehelatha. ²³ Achiuka Kehelatha, achendachita kambi mwango wa Sheferi. ²⁴ Achiuka mwango wa Sheferi, achendachita kambi Harada. ²⁵ Achiuka Harada, achendachita kambi Makelothi. ²⁶ Achiuka Makelothi, achendachita kambi Tahathi. ²⁷ Achiuka Tahathi, achendachita kambi Tera. ²⁸ Achiuka Tera, achendachita kambi Mithika. ²⁹ Achiuka Mithika, achendachita kambi Hashimona. ³⁰ Achiuka Hashimona, achendachita kambi Moserothi. ³¹ Achiuka Moserothi, achendachita kambi Bene-Jaakani. ³² Achiuka Bene-Jaakani, achendachita kambi Hori-Hagidigadi. ³³ Achiuka Hori-Hagidigadi, achendachita kambi Jotibatha. ³⁴ Achiuka Jotibatha, achendachita kambi Aburona. ³⁵ Achiuka Aburona, achendachita kambi Esioni-Geberi. ³⁶ Achiuka Esioni-Geberi, achendachita kambi Kadeshi, ko jangbwa ra Sini. ³⁷ Achiuka Kadeshi, achendachita kambi mwango wa Hori, kuphakana na tsi ya Edomu.

³⁸ Kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu, mlavyadzi-sadaka Aruni achiambuka mwango wa Hori na achifwa kuko siku ya kpwandza ya mwezi wa tsano ya mwaka wa mirongo mine, bada ya Aiziraeli kutuluka tsi ya Misiri. ³⁹ Wakati Aruni anafwa kala ana miaka gana mwenga mirongo miiri na tahu. ⁴⁰ Wakati uho mfalume Mkanani wa Aradi,

yesagala uphande wa mwakani wa tsi ya Kanani, wasikira kukala Aiziraeli aredza kuko.

⁴¹ Aiziraeli achiuka mwango wa Hori, achendachita kambi Salimona. ⁴² Achiuka Salimona, achendachita kambi Punoni. ⁴³ Achiuka Punoni, achendachita kambi Obothi. ⁴⁴ Achiuka Obothi, achendachita kambi Iye-Abarimu, muphakeni mwa tsi ya Moabu. ⁴⁵ Achiuka Iye-Abarimu, achendachita kambi Diboni-Gadi. ⁴⁶ Achiuka Diboni-Gadi, achendachita kambi Alimoni-Dibulathaimu. ⁴⁷ Achiuka Alimoni-Dibulathaimu, achendachita kambi kahi za myango ya Abarimu, phephi na Nebo. ⁴⁸ Achiuka myango ya Abarimu, achendachita kambi kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng'ambo ya phiri napho ula Jeriko. ⁴⁹ Achita kambi kanda-kanda ya Joridani kula Bethi-Jeshimothi hata Abeli-Shitimu kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu. ⁵⁰ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng'ambo ya phiri napho ula Jeriko achimuamba, ⁵¹ "Gomba na Aiziraeli uaambe, 'Mndiphovuka Joridani na kuinjira tsi ya Kanani, ⁵² azombi enyezi osi a tsi hiyo. Mubanange-banange vizuka vyao vyosi vya kutsongbwa na vya chuma cha kuyayushwa chisha m'bomole mwatu mwao mosi mwa dzulu mwa ibada. ⁵³ Namwi mundaiahala yo tsi na msagale mumo, mana nikakuphani mwimwi ikale yenu. ⁵⁴ Mundaiganya yo tsi kpwa kupiga kura kulengana na mbari zenu. Mbari kulu mundaipha phatu phakulu na mbari ndide mundaipha phatu phadide. Ndichomgwerera mutu kpwa njira ya kura ni chakpwe. Mundaganya kulengana na mbari za akare enu.

⁵⁵ " 'Ela ichikala tamundaazola nyo enyezi a yo tsi, aho ndiosala andakala dza miya mwenu matsoni na mwityo wa mbavuni. Andakureherani matatizo kahi za yo tsi ambayo mundasagala. ⁵⁶ Nami nindakuhendani mwimwi vyo nirivyopanga kuahenda aho.' "

34

Miphaka ya yo tsi

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba, ² "Alagize nyo Aiziraeli na uaambire: Mndiphoinjira tsi ya Kanani, tsi ambayo nakuphani ikale yenu, miphakaye indakala ni hino:

³ "Mphaka wenu wa uphande wa mwakani undakala ni kula jangbwa ra Sini, kulungalunga mphaka wa Edomu. Uphande wa mlairo wa dzuwa, mphaka hinyo undaandzira mwisho wa Bahari ya Munyu, ⁴ nao undagaluka uphiye uphande wa mwakani wa muambuko wa Akirabimu, uphiye hadi Sini hata uphande wa mwakani wa Kadeshi-Barinea. Kula phapho undaphiya hadi Hasari-Adari hadi Asimoni. ⁵ Chisha nyo mphaka undagaluka phapho Asimoni na uphiye hadi chidzuhu cha Misiri na usike baharini.

⁶ "Mphaka wenu wa uphande wa mtswerero wa dzuwa undakala pwani ya Bahari Kulu.

⁷ "Mphaka wenu wa uphande wa vurini undakala huno: Kula Bahari Kulu hadi mwango wa Hori. ⁸ Na kula mwango wa Hori hadi phatu pha kumenyera Hamathi, chisha hadi Sedadi. ⁹ Na kula phapho undaenderera hadi Zifuroni na umarigizike Hasari-Enani. Huno ndio ndiokala mphaka wenu wa uphande wa vurini.

¹⁰ "Mphaka wenu wa mlairo wa dzuwa undakala kula Hasari-Enani hadi Shefamu. ¹¹ Kula Shefamu, undatserera hadi Ribula, uphande wa mlairo wa dzuwa wa Aini na uenderere hadi miteremuko ya uphande wa mlairo wa dzuwa wa ziya ra Kinerethi,* ¹² utserere kulunga-lunga Joridani na usike Bahari ya Munyu. Ihi ndio ndiyokala tsi yenu na miphakaye ya chila uphande."

¹³ Phahi Musa achialagiza Aiziraeli achiamba, "Hino ndio tsi mndiyorisi kpwa kupiga kura, ambayo Mwenyezi Mlungu akalagiza ihewe zo mbari tisiya na nusu, ¹⁴ kpwa kukala atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase akaheha kare urisi wao kulengana na nyumba za akare ao. ¹⁵ Mbari hizi mbiri na nusu zahewa kare phatu pha kurisi kuko ng'ambo ya phiri ya Joridani iriyo mlairo wa dzuwa napho ula Jeriko."

Vilongozi ndioganya yo tsi

¹⁶ Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, ¹⁷ "Atu ndiokuganyirani yo tsi ni mlavyadzi-sadaka Eliazari na Joshuwa mwana wa Nuni. ¹⁸ Chisha mundatsambula chilongozi mmwenga-mmwenga kula kpwa chila mbari ili akuteryeni kuganya yo tsi.

19 Higa ndigo madzina gao: Kalebu mwana wa Jefune kula mbari ya Juda, 20 Shemueli mwana wa Amihudi kula mbari ya Simioni, 21 Elidadi mwana wa Kisiloni kula mbari ya Benjamini, 22 Buki mwana wa Jogili kula mbari ya Dani, 23 Hanieli mwana wa Efodi kula mbari ya Manase mwana wa Yusufu, 24 Kemueli mwana wa Shifutani mbari ya Efuraimu, 25 Elizafani mwana wa Parinaki kula mbari ya Zabuloni, 26 Palitieti mwana wa Azani mbari ya Isakari, 27 Ahihudi mwana wa Shelomi kula mbari ya Asheri 28 na Pedaheli mwana wa Amihudi, kula mbari ya Nafutali.”

29 Hinya ndio atu Mwenyezi Mlungu arioalagiza aganye yo tsi ya Kanani ikale urisi wa Aiziraeli.

35

Midzi ya Alawi

1 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa kahi ya tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng'ambo ya phiri napho ula Jeriko achimuamba, 2 “Alagize Aiziraeli aaphe Alawi midzi ya kusagala kahi ya tsi ndiyokala yao, phamwenga na seemu zozunguluka yo midzi ikale mwatu mwa kurisa. 3 Yo midzi indakala yao, nao andasagala mumo, namo mundakala na mwatu mwao mwa kurisa mifugo yao.

4 “Pho phatu pha kurisa mundiphoapha Alawi ni phakale phana ure wa mita magana mane na mirongo mitsano kula ukuta wa mudzi, kuzunguluka pande zosi za chila mudzi. 5 Ko kondze ya nyo mudzi mundapima mita magana tisiya uphande wa mlairo wa dzuwa, mita magana tisiya uphande wa mtswerero wa dzuwa, mita magana tisiya uphande wa vurini, na mita magana tisiya uphande wa mwakani, kuzunguluka nyo mudzi. Hipo phandakala phatu phao pha kurisa.

6 “Midzi sita kahi ya yo midzi mudiyoipha Alawi indakala midzi ya kuchimbirira, ambayo mutu ndiyeolaga myawe bila kumanya andachimbirira. Chisha mundaenjereza midzi yanjina mirongo mine na miiri. 7 Kpwa jumula ni muaphe Alawi midzi mirongo mine na nane phamwenga na phatu pha kurisa. 8 Midzi ambayo mundaipha Alawi kula tsi ndiyohalwa ni Aiziraeli indalaviwa kulengana na urisi wa chila mbari. Kula mbari iriyo na midzi minji, mundahala midzi minji na kula mbari iriyo na midzi michache mundahala michache.”

Midzi ya kuchimbirira

(Kumbukumbu 19:1-13; Joshuwa 20:1-9)

9 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, 10 “Gomba na Aiziraeli uaambe: Mndiphovuka Joridani kuinjira tsi ya Kanani, 11 mundatsambula midzi ya kuchimbirira, ambayo mutu ndiyeolaga myawe bila kumanya andachimbirira. 12 Kuko kundakala ni kpwatu kpwa kuchimbirira ili kudzitivya na mutu ambaye analonda kuriphiza chisasi, ili ye mutu ariyeolaga asiolagbwe hadi ahukumawe mbere za mkpwutano. 13 Midzi sita ndiyoilavya indakala ni midzi yenu ya kuchimbirira. 14 Mundalavya midzi mihahu kula ng'ambo ihi ya Joridani na yo midzi yanjina mihahu kula tsi ya Kanani. 15 Midzi ihi sita indakala ni midzi ya kuchimbirira kpwa Aiziraeli, ajeni asagalao phamwenga namwi kpwa muda mfupi au mure, ili mutu ndiyeolaga myawe bila kumanya aphahe kuchimbirira kuko.

16 “Ela mutu achimpiga myawe na chifwaya cha chuma ili amuolage, mutu iye ni muolagadzi naye ni aolagbwe. 17 Na mutu achimpiga dziwe myawe hata achimuolaga, mutu iye ni muolagadzi na ni lazima aolagbwe. 18 Ama mutu achimpiga myawe na chifwaya cha muhi chiwezacho kuolaga na afwe, mutu iye ni muolagadzi na ni lazima aolagbwe. 19 Ye muolagadzi andaolagbwa ni mutu wa phephi wa ye mutu ariyeolagbwa. Achikutana naye andamuolaga kumuriphizira chisasi m'bariwe. 20 Mutu achireyera myawe na amsukume au amsuphire utu kusudi naye afwe, 21 au kpwa uadui ampige ngumi hata ye myawe afwe, mutu iye ni muolagadzi na ni lazima aolagbwe. Mutu wa phephi wa ye achiyeolagbwa andamuolaga ndiphokutana naye.

22 “Ela mutu achimsukuma myawe gafula na katsukirirwe au achimsuphira utu bila ya kumanya, 23 au bila kulola atsuphe dziwe rikampige mutu wanjina naye afwe, kpwa kukala ye achiyefwa kakarire na uadui na ye mtsuphi wa dziwe kakakusudiya kumlumiza, 24 phahi, mkpwutano ni uamule kahi ya ye achiyeolaga na ye m'bari wa ye ariyeolagbwa alodaye kuriphiza chisasi kulengana na shariya hizi. 25 Mkpwutano ni umuokole ye achiyeolaga na iye m'bari wa ye ariyeolagbwa na kumuuyiza ko mudzi wa kuchimbirira ariokala akachimbirira. Ni aenderere kusagala kuko hadi mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa wakati hinyo ariyemwagirwa mafuha afwe. 26 Ela ye achiyeolaga

wakati wowosi achituluka kondze ya nyo mudzi ariouchimbirira, ²⁷ na ye alondaye kuriphiza chisasi amuone kondze ya nyo mudzi wa kuchimbirira na amuolage, iye kandakala na makosa ga kumuolaga. ²⁸ Mana ye achiyeolaga ni asale ndani ya mudzi wa kuchimbirira hadi mlavyadzi-sadaka mkpwulu afwe ndipho auye kpwao.

²⁹ “Higa gandakala malagizo ga chishariya kpweni na vivyazi vyenu vyosi kokosi mundikokala.

³⁰ “Mutu yeyesi achiolaga mutu, ni aolagbwe kpwa ushaidi wa zaidi ya mutu mmwenga, ela takuna mutu yeyesi ndiyeolagbwa kpwa ushaidi wa mutu mmwenga.

³¹ “Msikubali kuhala kore kpwa kukombola roho ya achiyeolaga ariyehukumiwa kuolagbwa. Mutu hiye ni aolagbwe.

³² “Msikubali kuphokera kore kpwa ajili ya mutu achiyechimbirira mudzi wa kuchimbirira ili mumuruhusu auye kpwao kabila ya ye mlavyadzi-sadaka mkpwulu kufwa.

³³ “Msiitiye najisi tsi msagalayo, mana ko kuolaga kunaihenda yo tsi ikale najisi na takuna sadaka yoyosi iwezayo kutakasa tsi isiphokala ya ye achiyeolaga. ³⁴ Msiitiye najisi tsi msagalayo na nisagalayo mimi, mana mimi Mwenyezi Mlungu nasagala kahi za Aiziraeli.”

36

Malagizo zaidi kuhusu urisi wa achetu

¹ Vilongozi a atu a chivyazi cha Giliadi mwana wa Makiri, mwana wa Manase a chivyazi cha Yusufu, akpwendagomba na Musa na nyo vilongozi anjina a mbari za Iziraeli ² achiamba, “Mwenyezi Mlungu wakulagiza uwe bwana wehu kukala uaganyire Aiziraeli tsi kpwa kuumira njira ya kupiga kura. Piya wakulagiza ulavye mtalo wa mwenehu wehu Selofehadi kpwa anae achetu. ³ Ela achilólwa ni Aiziraeli a mbari zanjina, seemu yao indauswa kahi ya urisi wa akare ehu na kutsanganywa na wa yo mbari ambayo andakala akalólwa. Kpwa hivyo seemu ya urisi wehu indahalwa. ⁴ Mwaka wa kuikpwa huru Aiziraeli uchifika, urisi wao undaenjerezwa kpwenye urisi wa yo mbari ambayo andakala akalólwa, na indauswa kula kpwa urisi wa akare ehu.”

⁵ Phahi Musa achialagiza Aiziraeli kulengana na neno ra Mwenyezi Mlungu achiamba, “Higo agombago atu a mbari ya Manase mwana wa Yusufu ni ga kpweli. ⁶ Vivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyolagiza kuhusu ana achetu a Selofehadi: Ana uhuru wa kulólwa ni mutu yeyesi alondaye, ela ni akale ni wa kula kahi ya adugu a mbari ya ise yao, ⁷ ili kusikale na urisi wowosi wa Aiziraeli ndiotsamizwa kula mbari mwenga hadi mbari yanjina, mana Aiziraeli osi andasala na urisi wa mbari za akare ao. ⁸ Chila mwana mchetu ariye na urisi kahi za mbari yoyosi ya Iziraeli ni alólwe ni mdugu wa ise, ili Aiziraeli osi aphaha urisi wa ise zao. ⁹ Taphana urisi ndiotsamizwa kula mbari mwenga hadi yanjina. Chila mbari ya Aiziraeli indasala na urisiwe.”

¹⁰ Phahi ana achetu a Selofehadi ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. ¹¹ Nao kala ni Mahala, Tirisa, Hogila, Milika na Noa. Aha alólwa ni ana a adugu a ise yao. ¹² Alólwa kahi za mbari ya chivyazi cha Manase mwana wa Yusufu, na urisi wao uchisala kahi ya adugu a ise yao.

¹³ Hizi ndizo shariya na malagizo ambago Mwenyezi Mlungu waapha Aiziraeli kutsupira Musa ko tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng’ambo ya phiri napho ula Jeriko.

Chitabu cha tsano cha Musa chiihwacho **KUMBUKUMBU ZA SHARIYA** **Tanga mberere**

Chitabu hichi chaandikpwa wakati ambapo Musa kala anauyira shariya na malagizo garigohewa Aiziraeli hiko mwango Horebu. Musa anahadza mambo Mlungu arigohenda kpwa ajili ya atu hinyo kpwa sababu ya mendzwaye kulu: waika chilagane nao, waalongoza muda wosi jangbwani, waarinda na kutivya na maadui gao, achiapha shariya, malagizoge phamwenga na ahadize. Musa anaasahi atu akale aaminifu kpwa Mlungu na kutsambula kukala na ushirika mnono naye. Maneno makulu garigoandikpwa kpwenye chitabu hichi na garigouyirwa kpwenye Mathayo 22:37 ni higa: “Phahi phundzani, mwi Aiziraeli, Mwenyezi Mlungu tu ndiye Mlungu wehu. Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa mioyo yenu yosi, kpwa roho zenu zosi na mkpwotse wenu wosi.” (22:37).

Kahi ya sura ne za mwisho, yani 31:1—34:12, phana maandiko mairi ga chishairi na masemuriri mairi: hunaambirwa kuhusu mlangozo na mashauri mbali-mbali ambago Musa waapha atu kabila ya kufwakpwe. Musa anamtsambula Joshuwa agbwire nafwasiye (sura 31), wira wa Musa (sura 32), Musa anajaliya mbari kumi na mbiri za Iziraeli (sura 33) na mwisho habari za chifo cha Musa (sura 34). Chitabu chenye china seemu ne (1:1—4:43; 4:44—28:68; 28:69—30:20 na 31:1—34:12).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Musa anagomba na atu kano ya kpwandza 1:1—4:49

Musa anagomba na atu kano ya phiri kuhusu: 5:1—26:19

a. Amuri kumi 5:1—10:22

b. Shariya, malagizo na maonyo 11:1—28:68

Chilagane chinaikpwa luphya 29:1—30:20

Maneno ga Musa ga mwisho 31:1—33:29

Kufwa kpwa Musa 34:1-12

Musa anaatambukiza Aiziraeli mambo garigohendeka Horebu

¹ Higa ni maneno arigogomba Musa kuaambira atu osi a Iziraeli wakati ariphokala weru wa Araba uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, kulolana na phatu phaihwapho Sufu kahi ya weru wa Parani na vidzidzi vya Tofeli, Labani, Haserothi na Dizahabu. ² (Kula mwango Horebu* hadi Kadeshi-Barinea kutsupira njira ya mwango uihwao Seiri, ni mwendo wa siku kumi na mwenga.) ³ Siku ya mwandzo ya mwezi wa kumi na mwanga, mwaka wa mirongo mine bada ya kutuluka Misiri, Musa achiaambira atu a Iziraeli chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu walagiza aambire. ⁴ Wahenda hivyo bada ya Mwenyezi Mlungu† kumtura mfalume Sihoni wa Aamori ambaye kala anasagala mudzi wa Heshiboni na mfalume Ogi wa Bashani ambaye kala anasagala mudzi wa Ashitarothi na Edirei. ⁵ Musa achiaandza kuasemurira atu shariya ya Mlungu wakati ariphokala uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani kpwenye tsi ya Moabu.

Achiaambira hivi, ⁶ “Huriphokala kpwenye mwango Horebu, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wahuambira hivi, Mkasagala muda wa kukola kpwenye mwango huno. ⁷ Sambi vundzani kambi yenu muenderere na charo. Mphiye kpwenye tsi ya myango ya Aamori na maeneo ga tsi jirani ya Araba, kpwenye myango na madete, hiko Negebu na seemu za kanda-kanda ya bahari. Mphiye hadi tsi ya Kanani na tsi ya Lebanoni, hadi kpwenye hura muho mkpwulu Yufurati. ⁸ Lolani, nkakuikirani tsi hino yosi muionayo, phahi phiyani mkaihale tsi iyo ambayo mimi Mwenyezi Mlungu naapa kuapha akare enu Burahimu, Isaka, Jakobo na vivyazi vyao.’ ”

Musa anatsambula Aamuli (Kutsama 18:13-27)

⁹ Musa waenderera kugomba na atu achiamba, “Huriphokala huchere mwango Horebu, nákuambirani kukala siweza kutsukula mzigo wa kukulongozani machiyangu. ¹⁰ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakuhendani mkale anji; Vivi rero mukakala anji dza nyenyezi za mlunguni. ¹¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu naakuhendani

* 1:2 1:2 Dzina ranjina ra Mwango Horebu ni Mwango Sinai.
Mlungu au Musa.

1:4 1:4 Isabu 21:21-35 † 1:4 1:4 Mwenyezi

mzidi kuenjerezeka kano elufu zaidi ya vira murivyo sambani na kukujaliyani kama arivyolaga! ¹² Ela mino machiyangu ndawezadze kutsukula mzigo mzihu wa kuamula malau genu? ¹³ Tsambulani kula chila mbari atu enye ikima na marifwa, anaoshimiwa ni atu ario na ujuzi, nami ndaaika akale vilongozi enu.” ¹⁴ Namwi mchinijibu kukala gara nchigokuambirani ni manono. ¹⁵ Kpwa hivyo nchihala hara atu enye ikima, anaoshimiwa na ario na ujuzi ambao mwaatsambula kula kahi ya vilongozi enu a mbari, nchiapha kazi ya kukala vilongozi enu. Anjina naahenda akale akulu a makundi ga atu elufu-elufu, akulu a makundi ga atu gana-gana, akulu a makundi ga atu mirongo mitsano-mitsano na akulu a makundi ga atu kumi-kumi kahi ya mbari zenu.

¹⁶ Wakati uratu hura naamuru Aamuli enu nchiambira, “Phundzani maneno ga atu enu na mulavye uamuli wa haki kpwa chila mmwenga akale Muiziraeli au mjeni anayeishi phamwenga namwi. ¹⁷ Msipendelele mutu yeyesi wakati munalavya uamuli; phundzani enye yeye na atu a kawaida sawa-sawa. Msiogophe mutu yeyesi, mana uamuli ni wa Mlungu. Kuchikala maneno ambago ni magumu sana kpweni, mundagareha kpwangu nami ndagaphundza. ¹⁸ Wakati uho nakuamuruni gosi ambago kala ni muhende.

Aiziraeli anarema

kujinjira tsi ya ahadi

(Isabu 13:1-33)

¹⁹ “Phahi, dza viratu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, arivyoamuru, huchiandza charo chehu kula mwango Horebu, huchitsupa kpwenye rira jangbwa kulu ra kutisha mriroona, wakati hunalunga njira kuphiya tsi ya myango ya Aamori. Huriphofika Kadeshi-Barinea, ²⁰ mimi nchikuambirani, ‘Vivi mkafika tsi ya myango ya Aamori ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, a phephi ahuphe. ²¹ Lolani, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akaika tsi hino mbere zenu. Phahi phiyani, mkairisi dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu arivyokuambirani. Msiogophe wala msivundzike mioyo!’ ”

²² Halafu mosi mchedza phephi nami mchiniamba, “Nauhume atu ahutanguliye, akapeleze yo tsi, halafu auye edze ahumanyise njira nono ya kulunga na midzi hundiyoikuta hiko.” ²³ Dzambo hiro nchiriona nono, nchitsambula atu kumi na airi, mutu mmwenga kula chila mbari. ²⁴ Atu hinyo auka achiambuka tsi iyo ya myango, achifika kpwenye Dete ra Eshikoli na achiipeleleza. ²⁵ Ahala bazi ya matunda ga tsi iyo achihurehera na achihumanyisa kukala tsi iyo ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, a phephi ahuphe ni nono.

²⁶ Ela mwimwi mwaasi lagizo ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mchirema kuphiya kpwenye tsi hiyo. ²⁷ Mwanung’unika ndani ya mahema genu mchiamba, “Mwenyezi Mlungu akahuzira ndiyo mana wahutuluzi tsi ya Misiri ili ahutiye mikononi mwa Aamori kusudi ahumarigize. ²⁸ Hunaambuka kuphiyaphi phahi? Naswi hukavundzwa moyo ni ndugu zehu ariphohuambira kukala atu a hiko ni akulu na are kuriko swiswi. Na kukala midzi yao ni mikulu na yenye kuta zinazofika mainguni. Piya aona gara madzitu makulu, ga chivyazi cha Anaki.”

²⁹ Ela mino nchikuambirani, “Msiogophe atu hinyo. ³⁰ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ambaye anatanguliyani, iye mwenye andapigana kpwa ajili yenu dza vira arivyohenda mbere zenu hiko Misiri na ³¹ hiko jangbwani. Mwimwi mwaona vira Mlungu arivyokutsukulani kpwenye charo hicho chosi dza vira baba anavyotsukula mwanawe, hadi mchifika hipha.” ³² Ela dzagbwe nágomba higo gosi, mwino tamuyamuamini Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ³³ ambaye wakatanguliyani katika njira na kukuenderani mwatu mwa kuchita kambi zenu. Usiku wakatanguliyani kpwa moho na mutsi kpwa ingu, ili kukuonyesani njira.

Mwenyezi Mlungu anatiya

Aiziraeli adabu

³⁴ Mwenyezi Mlungu achisikira manung’uniko genu, achireya, achiapa achiamba, ³⁵ “Taphana hata mmwenga wenu wa chivyazi hichi chii ndiyemenya iyo tsi nono nriyolaga kuapha akare enu. ³⁶ Kalebu mwana wa Jefune, macheye ndiye ndiyeiona. Nami nindamupha tsi iyo ariyoivyoga ikale yakpwe, iye na chivyaziche kpwa sababu wanilunga moyo kutsuka.” ³⁷ Mwenyezi Mlungu achinireya piya mimi kpwa sababu yenu achiamba, “Hata uwe Musa kundainjira kpwenye tsi hiyo. ³⁸ Ela msaidizio Joshuwa mwana wa Nuni andainjira. Phahi, mtiye moyo mana iye andaalongoza atu a Iziraeli

arisi iyo tsi.”³⁹ Halafu Mwenyezi Mlungu achihuambira swiswi hosi, “Nyo ana enu adide asiomanya manono wala mai murioamba kukala andahalwa mateka ni maadui genu, aho ndio ndioinjira nami nindaapha tsi iyo ikale yao.”⁴⁰ Ela mwimwi, galukani muuye jangbwani kuelekeya Bahari Ya Shamu.”

⁴¹ Halafu mchinijibu mchiamba, “Swiswi hukamkosera Mwenyezi Mlungu, ela sambu hundaphiya hukapigane dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu arivyohuamuru.” Kpwa hivyo, chila mmwenga wenu wahala silahaye ya viha, mana mwaona kushambuliya tsi ya myango ni dzambo rahisi.⁴² Naye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Aambire hinyo atu ‘Musiambuke kpendapigana viha kpwa sababu si phamwenga namwi, kpwa hivyo mchiphya, mundashindwa ni maadui genu.’ ”⁴³ Mimi nakuambirani hivyo, ela mwimwi tamuyasikira na mchiasi lagizo ra Mwenyezi Mlungu. Bila kujali mchiinjira yo tsi ya myango.⁴⁴ Hipo, Aamori ariokala anasagala seemu iyo ya myango atserera kukushambuliyani dza vira nyuchi ahendavyo. Achikupigani kula mwango Seiri hadi phatu phoihwa Horima.⁴⁵ Ndipho mchiuya, mchimirira Mwenyezi Mlungu, ela kayakuphundzani wala kukujalini.⁴⁶ Phahi, mchisala hiko Kadeshi kpwa siku nyinji.

2

Aiziraeli anadengereka jangbwani

¹ Halafu, huchigaluka, huchisafiri mo jangbwani kpwa kugbwira njira ya Bahari ya Shamu dza Mwenyezi Mlungu arivyonilagiza. Huchidengereka phephi na mwango Seiri kpwa muda mure,² ndipho Mwenyezi Mlungu achiniamba,³ “Mkadengereka vya kukola kwenye tsi hino ya myango. Sambu galukani mphiyeh uphande wa vurini.”⁴ Amuru atu uaambire, ‘Mu phephi na kutsupa kwenye tsi ya ndugu zenu, atu a chivyazi cha Esau anaosagala tsi ya Seiri. Aho andakuogophani, ela muhenge makini sana,’⁵ msipigane nao kpwa sababu sindakuphani seemu yoyosi ya tsi yao. Sindakuphani hata phatu phadide pha kuvyoga. Tsi iyo ya myango ya Seiri nkaipha chivyazi cha Esau ikale mali yao.⁶ Mchilonda chakurya au madzi kula kpwa, ni mugule.’ ”

⁷ Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akakujaliyani katika chila dzambo mrirohenda. Anamanya vira murivyotsapa kwenye jangbwa hiri kulu. Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kala a phamwenga namwi miaka yosi mirongo mine; tamdzangbwepfungukirwa ni chitu chochosi.

⁸ Kpwa hivyo huchienderera na charo chehu, huchitsupa ndugu zehu, atu a chivyazi cha Esau ambao kala anasagala Seiri, huchiricha hira njira ya Dete ra Araba ilayo midzi ya Elathi na Esioni-Geberi na huchigbwira njira ya kutsupira jangbwa ra Moabu.⁹ Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Usiayuge atu a Moabu, wala usipigane nao mana sindakuphani seemu yoyosi ya tsi yao. Mana seemu hino ya Ari nkaapaha atu a chivyazi cha Lutu ikale mali yao.”¹⁰ (Hipo kare iyo tsi ya Ari kala inasagala Aemi, enye mkpwtose tsona are dza Aanaki.¹¹ Aanaki na Aemi osi ni Arafa ela Amoabu nkuaiha Aemi.¹² Hipo kare Ahori piya asagala hiko Seiri, ela atu a chivyazi cha Esau achiazola na kuaolaga. Halafu achisagala nyo enye seemu iyo dza arivyohenda Aiziraeli kwenye tsi ariyohewa ni Mwenyezi Mlungu ikale mali yao).

¹³ Mwenyezi Mlungu achihuambira, “Sambu ukani, mkavuke chidzuhu Zeredi.” Phahi, huchivuka chidzuhu hicho.¹⁴ Hangu huuke Kadeshi-Barinea hadi huriphovuka chidzuhu Zeredi kala ikatsupa miaka mirongo mihahu na nane. Wakati hinyo, osi enye umuri wa kuphiya vihani ariola Misiri kala akasira kufwa, kulengana na vira Mwenyezi Mlungu arivyoapira.¹⁵ Mwenyezi Mlungu mwenye achishambuliya atu hinyo kpwa kuaolaga mo kambini hadi osi achisira.

¹⁶ Phahi, atu osi ariokala anaweza kuphiya vihani ariphosira kufwa kahi ya zo kambi,¹⁷ Mwenyezi Mlungu achiniamba,¹⁸ “Rero ni muvuke mphaka wa Moabu kpwa kutsupira mudzi wa Ari.”¹⁹ Mundiphofikira tsi ya Aamoni, msiyage wala msipigane nao kpwa sababu sindakuphani seemu yoyosi ya tsi ya Aamoni ikale mali yenu. Seemu iyo nkaipha atu a chivyazi cha Lutu ikale mali yao.”

²⁰ (Tsi iyo piya kala inamanyikana kama tsi ya Arafa ambao kala achiishi himo hipo kare; ela atu hinyo aihwa Azamuzumi ni Aamoni.²¹ Aho kala ni atu enye mkpwtose, are dza vira Aanaki tsona kala ni anji. Ela Mwenyezi Mlungu achiaolaga mbere za Aamori nao achihala tsi yao achisagala mumo.²² Mwenyezi Mlungu achihenda dza vira arivyoahendera chivyazi cha Esau yani Aedomu, ambao anaishi kwenye tsi ya Seiri. Waaolaga Ahori wakati Aedomu ariphofika hiko. Aedomu achihala tsi ya Ahori ichikala yao na achisagala mumo hadi rero.²³ Akafutori kula chisuwa cha Kafutori

aolaga Aavi ambao kare kala achisagala malalo ga kanda-kanda ya Bahari Kulu hadi Gaza, nao achisagala mumo).

²⁴ “Halafu Mwenyezi Mlungu achihuamuru: ‘Phahi! Andzani charo. Muvuke Dete ra Arinoni. Lolani, Sihoni, Muamori, mfalume wa Heshiboni nikamtiya mwenu mikononi phamwenga na tsiye. Mshambuliye ni na muhale tsiye. ²⁵ Rero nindaandza kuahenda atu osi duniani akuogopeni sana. Chila ndiyesikira habari zenu andakakama kpwa wuoga na asononeke.’ ”

*Aiziraeli anamturya mfalume Sihoni
(Isabu 21:21-30)*

²⁶ Phahi nahuma ajumbe kula jangbwa ra Kedemothi aphiye kpwa Sihoni, mfalume wa Heshiboni na ujumbe huno wa amani uambao, ²⁷ “Huruhusu hutsupire kahi ya tsiyo. Hundagbwira barabara kulu mwenga kpwa mwenga bila kugaluka kulume wala kumotso. ²⁸ Chakurya ndichorya na madzi ndigonwa hundahenda gagula kula kpwako. Hunachovoya ni uruhusu kutsupira mwako tsiini na magulu, ²⁹ huvuke muho Joridani na kuinjira kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu anahupha. Chivyazi cha Esau anaoshi Seiri na Amoabu anaoshi Ari ahurusu kutsupira kpwenye tsi yao.”

³⁰ Ela Sihoni, mfalume wa Heshiboni, kayahuruhusu hutsupe kpwenye tsiye. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, wamuhenda akale na moyo mufu na likakado, ili amutiye mwehu mikononi phamwenga na tsiye dza irivyo sambi.

³¹ Halafu Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Nkaandza kumtiya mfalume Sihoni na tsiye mwenu mikononi. Andzani kuhala tsiye namwi muisagale.” ³² Halafu Sihoni achedza na atue osi kpwedzapigana naswi phephi na mudzi wa Jahazi. ³³ Naye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, achimtiya mwehu mikononi, huchimuangamiza iye, anae na atue osi. ³⁴ Huchiteka na kubananga midziye yosi, huchiolaga alume na achetu na ana. Tahuyasaza hata mutu mmwenga. ³⁵ Naswi huchihala zewe mifugo na mali bahi kpwenye midzi huriyoiturya. ³⁶ Kuandzira Aroeri, mudzi urio kanda-kanda ya Dete ra Arinoni, hura mudzi wanjina urio kpwenye dete hiri na eneo rosi hadi tsi ya Giliadi, taphana mudzi wowosi ambao tahuyaweza kuuturya. Mwenyezi Mlungu watiya midzi yosi mwehu mikononi. ³⁷ Ela tahuyasengerera tsi ya Aamoni yani kanda-kanda ya muho Jaboki, midzi ya tsi ya myango na chila phatu ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wahukahaza.

3

*Aiziraeli anamshinda mfalume Ogi
(Isabu 21:31-35)*

¹ Halafu, huchigaluka, huchiambuka kuerekeza Bashani. Ogi mfalume wa Bashani achedza na jeshire rosi kpwedzapigana naswi phephi na mudzi wa Edirei. ² Ela Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Usimuogophe, mana nikamtiya mwako mikononi phamwenga na atue na tsiye. Undamuhenda dza vira urivyomuhenda Sihoni mfalume wa Aamori yekala hiko Heshiboni.”

³ Phahi, Mwenyezi Mlungu achimtiya mwehu mikononi mfalume Ogi wa Bashani na jeshire rosi, huchiaolaga hata taphayasala mutu yeyesi. ⁴ Wakati uho huchiteka midziye yosi tahusazire hata mudzi mmwenga. Jumula ya midzi huriyoitika kala ni mirongo sita, yani seemu yosi ya Arigobu ambayo yatawalwa ni mfalume Ogi wa Bashani. ⁵ Midzi yosi hino kala ikadzengerwa kuta nyire zokala na maryango na magbwama ga kufungira, phamwenga na malalo manji sana ambago tagayazungulusirwa kuta. ⁶ Hwaocha chila chitu hiko, huchibananga chila mudzi na kuolaga alume, achetu na anache dza vira hurivyohenda midzi ya mfalume Sihoni wa Heshiboni. ⁷ Ela mifugo yosi na mali huchizihala zewe.

⁸ Wakati hinyo huchihala tsi iyo ya hara afalume airi a Aamori ariokala anasagala ng’ambo ya muho Joridani, kahi-kahi ya dete Arinoni na mwango Herimoni. ⁹ (Asidoni anawiiha mwango hinyo Sirioni nao Aamori anawiiha Seniri.) ¹⁰ Huchiteka midzi yosi iriyo seemu za kugbwa phamwenga na seemu yosi ya Giliadi na Bashani hadi Saleka na Edirei, midzi ya mfalume Ogi hiko Bashani.

¹¹ (Ogi, mfalume wa Bashani macheye ndiye yesala kahi ya nyo Arafa. Chitandache* chotengezwa kpwa chuma,† chakala na ure wa mikono mine na upana wa karibu mikono miiri. Chitanda hicho chicherepho kpwenye mudzi wa Aamoni uihwao Raba).

* 3:11 3:11 Chitanda au uriri. † 3:11 3:11 Chuma au dziwe.

*Mbari zosagala mtswerero wa dzuwa
wa Joridani
(Isabu 32:1-42)*

¹² Huriphoihala tsi hiyo, nchiapha mbari ya Rubini na Gadi seemu ya kuandzira uphanda wa vurini wa Aroeri phephi na Dete ra Arinoni hadi nusu ya seemu za myango za Giliadi, phamwenga na midziye. ¹³ Halafu nchiipha nusu ya mbari ya Manase seemu yosala ya Giliadi phamwenga na Bashani yosi iriyokala inatawalwa ni Ogi, yani seemu yosi ya Arigobu. (Tsi yosi ya Bashani kala inamanyikana kama tsi ya Arafa. ¹⁴ Jairi, mutu wa mbari ya Manase, wahala seemu yosi ya tsi ya Arigobu, yani Bashani, hadi kwenye mphaka wa Agheshuri na Amaaka. Midzi yosi waipha dzinare na hadi rero inamanyikana kama Havothi-Jairi.) ¹⁵ Atu a Makiri a mbari ya Manase nchiapha Giliadi, ¹⁶ na atu a mbari za Rubini na Gadi nchiapha tsi yosi kula Giliadi hadi Dete ra Arinoni. Mphaka wao waandzira Dete ra Arinoni uchienderera hadi muho Jaboki ambao ndio mphaka wa tsi ya Aamoni. ¹⁷ Chisha nchiapha Araba, mphaka uchikala ni muho Joridani. Kuandzira Kinerethi, mphaka uchitserera hadi bahari ya Araba, yani Bahari ya Munyu. Mphaka wa mtswerero wa dzuwa uchikala ni muho Joridani na wa mlairo wa dzuwa uchikala ni miteremuko ya Pisiga.

¹⁸ Wakati hinyo nakuumuruni nchikuambirani, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akakuphani tsi hino ikale mali yenu. Sambu mwimwi masujaa kahi ya ndugu zenu, halani silaha muvuke muho Joridani mtanguliye mbere za ndugu zenu Aiziraeli. ¹⁹ Ela achetu enu, ana enu na mifugo yenu (namanya muna mifugo minji) indasala kwenye midzi niriyo kuphani. ²⁰ Muaterye ndugu zenu Aiziraeli hadi Mwenyezi Mlungu ndiphoooyeza dza vira namwi mchivooyezwa, yani hadi amiliki tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anaapha hiko ng’ambo ya Joridani. Bada ya higo, mundaweza kuuya kwenye hino tsi yenu ambayo nakukuphani!”

²¹ Wakati hinyo namuamuru Joshua nchimuamba, “Uwe ukaona na matsogo mambo gosi ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu, akaahendera afalume hinya airi, Sihoni na Ogi. Phahi, iye andaahenda vivyo hivyo afalume a tsi zosi ndizotsupira. ²² Msiaogophe mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye ndiyepigana kpwa ajili yenu.”

*Mlungu anamkahaza Musa
kuinjira Kanani*

²³ Wakati hinyo nchimvoya Mwenyezi Mlungu nchiamba, ²⁴ “Ee Mwenyezi Mlungu, ukaandza kunionyesa mimi mtumishio ukuluo na uwezoo. Mana, phana mlungu ani ko mlunguni au duniani awezaye kuhenda mambo makulu na ga ajabu dza unavyohenda uwe? ²⁵ Ninakuvoya nivuke muho Joridani, niione iyo tsi nono ng’ambo ya muho hinyo, hakika, tsi nono ya vidzango, phamwenga na myango ya Lebanoni.”

²⁶ Ela Mwenyezi Mlungu achiniyeyera kpwa sababu yenu, achirema kuniphundza. Badalaye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Inatosha! Usigombe tsona dzambo hiri. ²⁷ Ambuka hadi kwenye chirere cha mwango Pisiga, ukalole uphanda wa mtswerero wa dzuwa, vurini, mwakani na mlairo wa dzuwa ili uione yo tsi; mana uwe kundavuka muho huno wa Joridani. ²⁸ Ela muphe Joshua malagizo, mtiye moyo na umutiye nguvu, mana iye ndiye ndiyelongoza atu hinya hadi ng’ambo, kurisi tsi ndiyoiona.”

²⁹ “Phahi, huchisala hipo deteni kulolana na mudzi wa Bethi-Peori.”

4

Kugbwira shariya ya Mlungu

¹ Musa achienderera kugomba achianza, “Vivi mwi Aiziraeli phundzani na mlunge shariya na malagizo ninagokufundzani, ili mkale moyo na mumiliki yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu, anakuphani. ² Nakuphani amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Amuri hizi ni mzilunge zosi bila ya kuenjereza wala kuphanguza. ³ Mwimwi mwaona na matso genu higo arigohenda Mwenyezi Mlungu hiko Baali-Peori. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waolaga chila mutu ariyeabudu Baali wa Peori. ⁴ Ela mwimwi muriokala aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu mu moyo hadi rero.

⁵ “Lolani! Nkakufundzani shariya na malagizo dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu arivyoni amuru nihende, kusudi mgagbwire kwenye tsi ambayo mnaphiya mkaimiliki. ⁶ Gbwirani masharuti na malagizo higo mana gandakuhendani mkale na

‡ **3:17** 3:17 Kinerethi ni dzina ranjina ra ziya Galilaya. **3:18** 3:18 Joshua 1:12-15 **3:23** 3:23 Isabu 27:12-14; Kumbukumbu 32:48-52 **4:2** 4:2 Maono 22:18-19 **4:3** 4:3 Isabu 25:1-9

ikima na kuelewa mambo kahi ya mataifa. Atu a mataifa ganjina ndiphoona ikima na achili mriyonayo andaamba, 'Kpwa kpweli taifa hiri kulu ni ra atu a ikima na achili!' "

⁷ "Taphana taifa rorosi hata rikale kulu namuna yani, ambaro mlunguwe a phephi naro, dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, arivyo phephi naswi hunaphovoya kpwa kuhadza dzinare. ⁸ Wala taphana taifa ranjina rorosi hata rikale kulu namuna yani, renye shariya na malagizo ga haki, dza higo ambago nkakuphani siku hino ya rero.

⁹ "Dzimanyirireni na mkale makini sedze mkayala mambo gara mrigoona na matso genu enye. Mana msiphogagbwira gandatuluka mwenu mioyoni siku zosi za maisha genu. Namwi fundzani ana enu na adzukulu enu ili agamanye. ¹⁰ Tambukirani siku hira ambayo mwaima mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, hiko Horebu, ariphoniamba, 'Kusanya hinyo atu mbere zangu, niaambire maneno gangu kusudi adzifundze kuniogopha mimi siku zosi za maisha gao na kuafundza ana aho kuhenda dza vivyo.'

¹¹ "Phahi, mwakusanyika mbere zangu na mchiima tsini ya hinyo mwango ambao wakati hinyo kala unaaka moho uriofika hadi mlunguni. Tsona mwango hinyo kala ukafwinikpwa ni jiza na ingu ziho. ¹² Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba namwi kula kahi-kahi ya hinyo moho. Mchisikira sauti ya manenoge ela tamyaweza kumuona. Mwasikira tu sautiye. ¹³ Naye achiatangazira chilaganeche yani zira shariya kumi ambazo waandika dzulu ya myalawe miiri, achikuamuruni mzilunge. ¹⁴ Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu achinilagiza nikufundzeni shariya na malagizo gosi ili mkagalunge kppenye tsi ambayo myaimiliki bada ya kuvuka muho Joridani.

Onyo kuhusu kuabudu vizuka

¹⁵ "Kpwa hivyo dzimanyirireni sana mana siku Mwenyezi Mlungu ariphogomba namwi kula kahi-kahi ya moho ko mwango wa Horebu, tayaona umbore. ¹⁶ Phahi dzimanyirireni sedze mkahenda dambi kpwa kudzitengezera vizuka vya kutsonga, au umbo au mfwano wowosi; ukale wa mlume au wa mchetu, ¹⁷ wa nyama yeyesi duniani au nyama wa mapha aurukaye hewani, ¹⁸ au ukale wa nyama anayeambala dzulu ya tsi au ng'onda a madzini. ¹⁹ Dzimanyirireni ndipholola mlunguni na kuona dzuwa, mwezi, nyenyezi na vitu vyosi, sedze mkaaza kuviabudu na kuvihumikira. Vitu hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu akavirichira atu anjina osi duniani. ²⁰ Manyani kukala mwimwi ndimwi atu ambao Mwenyezi Mlungu wakutuluzani kula Misiri, kpwatu ambako kala ni dza moho mkali wa kuyayusa chuma. Mwenyezi Mlungu wakutuluzani hiko kusudi mkale atue dza vira murivyo hivi rero. ²¹ Ela Mwenyezi Mlungu wanireyera kpwa sababu yenu na achiapa kukala mimi sindavuka muho Joridani kuinjira tsi iyo nono ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani muimiliki. ²² Mimi ni nifwe mumu tsi ya Moabu wala sindavuka muho Joridani, ela mwimwi mu phephi na kuvuka na kpendamiliki tsi iyo nono. ²³ Muhende makini sana kusudi msiyale chilagane ambacho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akahenda namwi. Msidzitengezere vizuka vya kutsonga vya umbo ra chitu chochosi ambacho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakukahazani kuhenda, ²⁴ mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ni dza moho uochao tsetsetse. Iye ni Mlungu mwenye wivu.

²⁵ "Ndiphoinjira tsi iyo na kusagala hata mphaha ana na adzukulu na kukala atumia, msihende uyi kpwa kudzitengezera chizuka cha umbo rorosi, dzambo hiro ni dambi matsoni pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Namwi muchihenda hivyo mundamuhenda atsukirwe. ²⁶ Mlunguni na dunia nakukale mashaidi chinyume chenu siku hino ya rero kukala muchihenda uyi hinyo mundaangamizwa tsetsetse kppenye tsi ambayo myaimiliki hiko ng'ambo ya muho Joridani. Tsi iyo tamundaisagala muda mure, mundaangamizwa tsetsetse. ²⁷ Mwenyezi Mlungu andakutsamulani kahi za atu a tsi zanjina na ni achache enu tu ndiosala hiko kahi za tsi ambazo Mwenyezi Mlungu andakuphirikani. ²⁸ Hiko mundahumikira mlungu ya mihi na mawe ambayo ikatengenezwa kpwa mikono ya atu na ambayo taiweza kuona, taisikira, tairya wala kunusa. ²⁹ Wakati mu kuko mundamuenda Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu namwi mundamuona napho mundamuenda na moyo wosi na roho yosi. ³⁰ Ndiphophaha tabu na bada ya kufikpwa ni mambo higa gosi, mwishirowe mundamuuyira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kumphundza. ³¹ Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu, Mlungu

wenu, ni Mlungu wa mbazi, kandakurichani, kandakuangamizani tsetsetse wala kuyala chilagane arichoika na akare enu kpwa kuhenda apa.

³² "Vivi uzani kuhusu garigohendeka hipho kare kabila tamdzangbwevyalwa, hangu siku hira Mlungu ariphoumba mutu duniani. Uzani duniani kosi, kula pembe hadi pembe napho dzambo ra ajabu dza hiro rawahi kuhendeka au kusikirika! ³³ Dze, kuna atu osikira sauti ya Mlungu ichigomba kula kahi-kahi ya moho, dza mwimwi murivyosikira na achisala moyo? ³⁴ Phana mlungu yeyesi wanjina yejeza kpendadzhahirira taifa kula taifa ranjina, kpwa kuhumira majaribu, ishara, maajabu, viha, uwezo mkpwulu wa kuterya na vitisho vikulu dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu arivyohenda? Hata. Ela mwashuhudiya na matso genu vira arivyohenda hiko Misiri. ³⁵ Mwimwi mwaonyeswa mambo higo, kusudi mphahe kumanya kukala Mwenyezi Mlungu macheye ndiye Mlungu na wala taphana wanjina. ³⁶ Wakuhendani musikire sautiye kula mlunguni ili aweze kukutiyanu adabu. Na hipha duniani achikuonyesani mohowe mkpwulu na mchisikira manenoge kula kahi-kahi ya hinyo moho. ³⁷ Kpwa kukala waamendza akare enu, iye wakutsambulani mwimwi chivyazi chao na achikutuluzani tsi ya Misiri kpwa uwezowe mkpwulu. ³⁸ Wazola mataifa ganjina makulu tsona genye nguvu kuriko mwimwi, kusudi akureheni na kukuphani tsi yao ikale urisi wenu, kama irivyo hadi rero! ³⁹ Phahi, mtambukire rero na kuika mwenu mioyoni, kukala Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu dzulu mlunguni na photsi duniani; taphana wanjina. ⁴⁰ Kpwa iyo gbwirani malagizoge na amurize ambazo ninakuphani rero ili muongokerwe, mwimwi phamwenga na chivyazi chenu na kusagala siku nyinji kwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani ikale yenu hata kare na kare."

Midzi ya kuchimbirira

⁴¹ Halafu Musa achitenga midzi mihahu uphande wa mlauro wa dzuwa wa muho Joridani. ⁴² Iyo kala ni midzi ambayo mutu yeolaga myawe bila ya kumanya na taayaheha, wachimbirira na kutivya maishage. ⁴³ Midzi iyo mihahu kala ni Bezeri kwenye seemu ya jangbwa kugbwa kpwa ajili ya mbari ya Rubini, mudzi wa Ramothi kwenye tsi ya Giliadi kpwa ajili ya mbari ya Gadi na mudzi wa Golani kwenye tsi ya Bashani kpwa ajili ya mbari ya Manase.

Tanga mbere ya shariya ya Mlungu

⁴⁴ Hino ndiyo shariya ambayo Musa waapha Aiziraeli. ⁴⁵ Hizi ndizo shuhuda, shariya na masharuti ga kulungbwa ambago Musa waambira Aiziraeli ariphotuluka Misiri, ⁴⁶ ariphokala hiko ng'ambo ya muho Joridani, kwenye dete rilolanaro na Bethi-Peori. Hiro dete kala ri tsi yokala ya mfalume Sihoni wa Aamori, yetawala kula mudzi wa Heshiboni, ambaye Musa na Aiziraeli amshinda ariphotuluka Misiri. ⁴⁷ Ahala tsiye na tsi ya mfalume Ogi wa Bashani. Afalume hinyo airi a Aamori atawala hiko uphande wa mlauro wa dzuwa wa muho Joridani. ⁴⁸ Tsi iyo yaandzira Aroeri, kanda-kanda ya dete Arinoni hadi mwango Sirioni, yani mwango Herimoni. ⁴⁹ Nayo i phamwenga na seemu yosi ya uphande wa mlauro wa dzuwa wa muho Joridani hadi bahari ya Araba,* tsi ni ya miteremuko ya mwango Pisiga.

5

Amuri kumi

(Kutsama 20:1-17)

¹ Musa achiaihai phamwenga Aiziraeli, achiaambira, "Mwi Aiziraeli, phundzani shariya na masharuti ambago ninagomba mbere zenu iki rero. Mdzifundze higo na kugatimiza kpwa makini. ² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wahenda chilagane naswi kwenye mwango Horebu. ³ Kayahenda chilagane hicho na akare ehu, ela wahenda na swiswi hosi ambao hu moyo hivi rero. ⁴ Mwenyezi Mlungu wagomba namwi uso kpwa uso hiko mwangoni kula kahi-kahi ya moho. ⁵ Wakati hinyo mino naima kahi yenu na Mwenyezi Mlungu, nchikutangazirani gara arigogomba, kpwa sababu mwimwi mwaogopha hura moho na tamuyaambuka dzulu ya mwango. Mwenyezi Mlungu achiamba.

⁶ "Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu, nriyekutuluzi kula tsi ya Misiri, urikokala u mtumwa.

⁷ " 'Usiabudu milungu yanjina isiphokala mimi. *"

8 “ Usidzitengezere chizuka cha kutsonga au chitu cha kuiga chitu chochosi chiricho dzulu mlunguni ama photsi duniani ama chikalacho madzini. 9 Usivisujidiye wala kuviabudu, kpwa sababu mimi, Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ni Mlungu mwenye wivu. Nindatiya adabu ana kpwa dambi za ise zao, hadi chivyazi cha hahu na cha ne cha hara arionimena. 10 Ela nkuonyesa mendzwa isiyosika kpwa maelufu na elufu ga hara animendzao na kugbwira amuri zangu.

11 “ Usirihadze dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguo bure. Mana yeyesi anayehadza dzina rangi bure, mimi Mwenyezi Mlungu nindamuisabu kukala mkpwosa.

12 “ Itambukire Siku ya Kuoya na uihende takatifu, dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlunguo arivyokulagiza. 13 Henda kazizo zosi na mambogo gosi kpwa muda wa siku sita. 14 Ela siku ya sabaa ni Siku ya kuoya kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo. Siku iyo usihende kazi yoyosi, uwe phamwenga na mwanao mlume au mwanao mchetu, mtumishio mlume au mtumishio mchetu, ng’ombeyo, pundao au nyamao yeyesi, piya mjeni asagalaye mwako nyumbani ili mtumishio mlume au mchetu apahahe kuoya viratu vira dza uwe. 15 Usiyale kukala uwe kala u mtumwa ko tsi ya Misiri nami Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, nchikutuluzwa kpwa uwezo mkpwulu wa kuterya. Ndiyo mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, nkakuamuru uenderere kukala na Siku ya kuoya.

16 “ Ishimu sowe na mayoo, dza vira mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, nrivyokulagiza, ili maishago gakale mare na uongokerwe kwenye tsi ambayo mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo nakupha.

17 “ Usiolage.

18 “ Usizini.

19 “ Usiye.

20 “ Usimzige myao na dzambo ra handzo.

21 “ Usimzire mahe mkpwaza myao. Usimzire mahe nyumba ya myao, au mundawe, au mtumishiwe mlume au mtumishiwe mchetu, au ng’ombeyo, au pundawe, au chitu chochosi aricho nacho.’

22 “ Hizi ndizo shariya ambazo Mwenyezi Mlungu wakuambirani mwimwi mosi kpwa sauti kulu iriyola kahi-kahi ya hura moho, rira ingu ziho na chilungulungu cha jiza, mriphokala mkakusanyika mwango Horebu, wala kayaenjereza chochosi. Halafu waziandika dzulu ya myalawe miiri, achinipha.

23 “ Wakati mriphosikira iyo sauti kula kahi-kahi ya rira jiza, dzulu ya hura mwango uriokala unaaka moho, vilongozi osi a mbari zenu na akare enu aniedzera 24 achiamba, ‘Sikiza! Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, akahufwenurira utukufu na ukuluwe. Hukasikira sautiye kula kahi-kahi ya hura moho. Vivi rero hukaona kukala Mlungu anaweza kugomba na mwanadamu naye mwanadamu akaenderera kukala moyo! 25 Huchisikira tsona sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu hundafwa! Mana moho hura mkpwulu undahuocha tsetsete. Sambu kpwa utu wani hufwe? 26 Ni mwanadamu ani yesikira sauti ya Mlungu ariye moyo kula kahi-kahi ya moho dza vira hurivyomsikira swiswi halafu akaenderera kukala moyo? 27 Baha uwe Musa uphwe phephi, uphundze gosi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ndigogomba, halafu wedze uhuambire mambo higo gosi ndigokuambira. Swiswi hundaphundza na kugatimiza.’

28 “ Mwenyezi Mlungu achisikira higo maneno genu, achiniamba, ‘Nkasikira maneno ambago atu hinya akakuambira na gosi ni sawa. 29 Baha angekala na moyo wa kuniogopha, kuniishimu na kugbwira amuri zangu! Mambo gao gosi gangephyato, aho enye na chivyazi chao hata kare na kare. 30 Phiya ukaambire auye ndani ya mahema gao. 31 Ela uwe Musa ima hipha phephi nami ili nkuambire amuri zosi, masharuti na shariya ambazo undaafundza, kusudi akagahende kwenye tsi ambayo ninaapha aimiliki.’

32 “ Mwimwi ni mkale makini kuhenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu anakuamuruni. 33 Mundalunga njira yosi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuamuruni kulunga kusudi mkale moyo, muongokerwe na mphaha kusagala muda mure kwenye tsi ndiyoimiliki.”

5:8 5:8 Alawi 26:1; Kumbukumbu 4:15-18; 27:15 5:9 5:9 Kutsama 34:6-7; Isabu 14:18; Kumbukumbu 7:9-10
 5:11 5:11 Alawi 19:12 5:12 5:12 Kutsama 16:23-30; 31:12-14 5:13 5:13 Kutsama 23:12; 31:15; 34:21; 35:2;
 Alawi 23:3 5:16 5:16 Kumbukumbu 27:16; Mathayo 15:4; 19:19; Mariko 7:10; 10:19; Luka 18:20; Aefeso 6:2; Aefeso
 6:3 5:17 5:17 Mwandzo 9:6; Alawi 24:17; Mathayo 5:21; 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9; Jakobo 2:11
 5:18 5:18 Alawi 20:10; Mathayo 5:27; 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9; Jakobo 2:11 5:19 5:19 Alawi
 19:11; Mathayo 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9 5:20 5:20 Kutsama 23:1; Mathayo 19:18; Mariko
 10:19; Luka 18:20 5:21 5:21 Arumi 7:7; 13:9 5:22 5:22 Aeburania 12:18-19

6

Shariya kulu

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, "Hizi ndizo amuri, shariya na masharuti ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waamuru nikufundzeni, kusudi mgatimize kwenye tsi ambayo munaphiya mkaimiliki. ² Mnalondwa mumuogophe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu siku zosi za maisha genu na kugbwira shariya na amuri zosi ninazokuphani mwimwi na chivyazi chenu ili mkale na maisha mare. ³ Kpwa hivyo mwimwi Aiziraeli, mkale makini kugatimiza, ili muongokerwe na kuenjerezeka sana kwenye tsi hiyo, tsi yenye rutuba dza vira arivyolaga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu.

⁴ "Phahi phundzani, mwimwi Aiziraeli! Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, Mwenyezi Mlungu ni mmwenga.* ⁵ Ni mmendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na mkpwotse wenu wosi. ⁶ Ikani mwenu mioyoni maneno higo ninagoamuru rero ⁷ na hendani chadi cha kufundza ana enu maneno higa na mgabishe msagalapho mwenu madzumbani, munyendekapho, mulalapho na mulamukapho. ⁸ Gafungeni mwenu mikononi na mgavwale mwenu vilanguni kama ishara. ⁹ Gaandikeni kwenye miimo ya miryango yenu na maryango ga midzi yenu."

Onyo kpwa atu asiosikira

¹⁰ Musa achienderera kugomba achiamba, "Dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, arivyoapira akare enu, Burahimu, Isaka na Jakobo, iye andakuphani tsi yenye midzi mikulu na minono ambayo mwimwi tamuyaidzenga. ¹¹ Nyumba zindakala zikaodzala vitu vinono-vinono ambavyo tamyaviika mwimwi. Kundakala na visima ambavyo tamyavitsimba na minda ya mizabibu na mizaituni ambayo tayaiphanda. Mwenyezi Mlungu ndiphokuphirikani kwenye tsi iyo ambako mundakala na chakurya chosi mlondacho, ¹² hakikishani kukala tamundamya Mwenyezi Mlungu yekutuluzani kula Misiri ambako kala mu atumwa. ¹³ Muogopeni Mwenyezi Mlungu, Mlungu, umuhumikire iye macheye na kuapa kpwa kuhadza dzinare. ¹⁴ Msilunge milungu yanjina, milungu ya atu anaokala jirani namwi, ¹⁵ mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anayekala kahi yenu, ni Mlungu mwenye wivu, sedze akakutsukirirwani naye akakuangamizani tsetsetse duniani.

¹⁶ "Msimjeze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, dza vira murivyomjeza hiko Masa. ¹⁷ Endererani kulunga amuri, malagizo na masharuti ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ambago akakuamuruni. ¹⁸⁻¹⁹ Hendani garigo sawa na manono mbere za Mwenyezi Mlungu ili muongokerwe, na mmenye na mumiliki tsi iyo nono ambayo Mwenyezi Mlungu waapa kuapha akare enu. Namwi mundazola maadui genu dza vira Mwenyezi Mlungu arivyoahidi.

²⁰ "Siku zedzazo, ana enu ndiphokuuzani, 'Zino shuhuda, shariya na masharuti ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wahuamuru huhende manage nini?' ²¹ Mundaajibu hivi, 'Swiswi hwakala atumwa a Farao ko Misiri naye Mwenyezi Mlungu achihutuluzi kula Misiri na uwezowe mkpwulu. ²² Hwamuona na matso gehu enye achihendera tsi ya Misiri, Farao na atumishie osi ishara na maajabu ambago kala ni makulu na ga kutisha. ²³ Wahulavya Misiri, achihureha hipha na kuhupha tsi hino, kama arivyoapa kuapha akare ehu. ²⁴ Phahi, Mwenyezi Mlungu achihuamuru kugbwira masharuti higa gosi ili humuogophe. Hino ni kpwa fwaida yehu enye wakati wosi, ili apahahe kuhuika moyo siku zosi dza anavyohenda hata rero. ²⁵ Napo hundahenda chadi cha kutimiza shariya zosi mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, dza vira arivyoamuru, iyo ndiyo ndiyokala haki yehu.' "

7

*Taifa rotsambulwa
ni Mwenyezi Mlungu
(Kutsama 34:11-16)*

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andakufisani kwenye tsi ambayo munaphiya mkaimiliki na andazola mataifa ganjina manji kula tsi hiyo. Mndiphoinjira, andazola mataifa ganjina sabaa makulu genye mkpwotse

6:4 6:4 Mariko 12:29 * 6:4 6:4 Mwenyezi Mlungu ni mmwenga au Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ndiye Mlungu macheye. 6:5 6:5 Mathayo 22:37; Mariko 12:30; Luka 10:27 6:6 6:6 Kumbukumbu 11:18-20 6:10 6:10 Mwanzo 12:7; Mwanzo 26:3; Mwanzo 28:13 6:13 6:13 Mathayo 4:10; Luka 4:8 6:16 6:16 Mathayo 4:7; Luka 4:12; Kutsama 17:1-7 7:1 7:1 Mahendo 13:19

na genye atu anji kuriko mwimwi: Ahiti, Agirigashi, Aamori, Akanani, Aperizi, Ahivi na Ajobusi. ² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiphotiya atu hinyo mwenu mikononi na muaturye, ni muaolage tsetsetse. Musiike chilagane chochosi nao wala msiaonere mbazi. ³ Msilólane nao, wala kualóza ana enu achetu au alume. ⁴ Mana muchihenda hivyo, atu hinyo andahenda ana enu asimhumikire Mwenyezi Mlungu ela abudu milungu yanjina. Naye Mwenyezi Mlungu andakutsukirirwani na akoolageni mara mwenga. ⁵ Ela kaahendereni hivi: Kabomoleni mwatu mwao mwa kulavira sadaka phamwenga na nguzo zao anazozabudu na vizuka vyao vya mlungu wao mchetu aihwaye Ashera na muoche vizuka vyao vya kutsonga. ⁶ Hendani hivyo kpwa sababu mwimwi mu atakatifu kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Kahi ya atu osi duniani wakutsambulani mwimwi kusudi mkale atue mwenye, hazinaye ya samani.

⁷ “Mwenyezi Mlungu kayakumendzani mwimwi na kukutsambulani kpwa sababu mu anji sana kuriko atu anjina; mwimwi kala mu achache kuriko mataifa ganjina duniani. ⁸ Ela kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala anakumendzani na kala anatumiza ahadiye ariyolaga akare enu, ndiyo mana wakutivyani na uwezo mkpwulu na kukukombolani kula utumwani, mikononi mwa Farao, mfalume wa Misiri. ⁹ Phahi, manyani kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye Mlungu. Iye ni Mlungu muaminifu, anayetimiza chilaganeche na kuonyesa mendzwa isiyosika hata kpwa vivyazi elufu vya hara anaomendza na kugbwira amurize. ¹⁰ Ela andaripha hara anaommena kpwa kuaangamiza tsetsetse. Kandakala na vwende kumripha yemena Mlungu, andamripha phakpwe matsoni. ¹¹ Kpwa hivyo hakikishani munagbwira amuri, malagizo na shariya ninazokuamuruni rero.”

*Baraka kpwa ajili ya atu ndiotii
(Kumbukumbu 28:1-14)*

¹² Musa achienderera kugomba achiamba, “Mchiphundza shariya hizi na kuzigbwira, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andagbwira chilaganeche namwi na kukuonyesani mendzwaye isiyosika dza vira arivyolaga akare enu. ¹³ Andakumendzani na kuku-jaliyani namwi mundaenjerezeka na kukala na uvyazi. Andabariki minda yenu kusudi mphahe mtsera, uchi wa zabibu na mafuha. Andakubarikini kpwa kukuphani ng’ombe na vyaa vinji vya mang’ondzi kpwenye tsi ariyoalaga akare enu kukala andakuphani mwimwi. ¹⁴ Mundaajaliwa kuriko atu anjina osi duniani. Kahi yenu takundakala mlume wala mchetu mgumba wala mifugo yenu taindakala tasa. ¹⁵ Mwenyezi Mlungu andakuusirani makongo gosi na tamundaphahwa ni makongo mai mrigogamanya ko Misiri, ela andaapha makongo higo hinyo anaokumenani. ¹⁶ Olagani atu osi ambao Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andatiya mwenu mikononi. Msiaonere mbazi wala kuabudu milungu yao, mana dzambo hiri rindakala muhego kpweni.

¹⁷ “Mendzerepho munaamba hivi mwenu mioyoni, ‘Atu hinya ni anji kuriko swiswi, hunawezadze kuazola kula kpwenye tsi yao?’ ¹⁸ Msiaogophe, ela tambukirani vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, arivyomuhenda mfalume wa Misiri na tsi ndzima ya Misiri. ¹⁹ Tambukirani majaribu makulu mrigoona na matso genu, ishara na maajabu na uwezo mkpwulu wa kuterya, ambao Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wahumira kukukombolani, hivyo ndivyo ndivyoahendera atu munaoogopha. ²⁰ Zaidi ya higo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andahuma nyuchi kahi yao hadi hara ndiosala achidzifwita aolagbwe tsetsetse. ²¹ Phahi, msiaogophe, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, a kahi yenu. Iye ni Mlungu mkpwulu na wa kutisha. ²² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andazola atu a mataifa higa achache-achache mbere zenu kadiri munavyosengera mbere. Mwenyezi Mlungu kandakuruhusuni kugaolaga gosi mara mwenga, kpwa sababu muchihenda hivyo isabu ya nyama a tsakani indazidi na kukala dzambo ra hatari kpweni. ²³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andagatiya maadui genu mwenu mikononi na kugahenda gaangaike sana hadi gafwe. ²⁴ Andatiya afalume aho mwenu mikononi, namwi mundaalaga tsetsetse nao taandatambukirwa tsona duniani. Taphana mutu yeyesi ndiyeweza kukuzuwiyani, hadi ndiphooangamiza osi. ²⁵ Ochani milungu yao ya vizuka. Msiaze feza wala zahabu zovwikipwa milungu yao, wala msizihale mkazihenda zenu. Kuhenda hivyo ni muhego kpweni na ni dzambo rinaromtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ²⁶ Usitiye mwako nyumbani chitu cha kutsukiza Mlungu, sedze ukatengbwa kpwa ajili ya kuangamiza dza chitu hicho. Vimeneni na kuvibera kpwa sababu ni vitu virivyotengbwa ili viangamizwe tsetsetse.”

8

*Tambukira Mwenyezi Mlungu,
Mlungu*

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, "Hakikishani munagbwira amuri zosi ninazokuphani rero, ili mkale moyo, muenjerezeke na muinjire muimiliki tsi hira ambayo Mwenyezi Mlungu waapa kuapha akare enu. ² Tambukirani vira ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, wakulongozani njira yosi kutsupira hiko jangbwani kpwa muda wa miaka hino mirongo mine, ili akuhendeni mnyenyekee na kukujezani kusudi amanye garigo mwenu mioyoni; napho mndagbwira amurize au hata. ³ Wakuhendani mnyenyekee achikurichani musikire ndzala halafu achikuphani manna mchirya, chakurya ambacho mwimwi tamchimanya, wala akare enu. Wahenda hivyo ili aphahe kukufundzani kukala mwanadamu kaishi kpwa chakurya bahi, ela kpwa chila neno rilaro kanwani mwa Mwenyezi Mlungu. ⁴ Miaka hino yosi mirongo mine nguwo zenu taziya sakala, wala magulu genu tagayafutuka. ⁵ Manyani mwenu mioyoni kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakutiyani adabu dza vira baba anavyomtiya adabu mwanawe. ⁶ Hivyo, gbwirani amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kpwa kulunga njiraze na kumuogopha. ⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakurehani kpwenye tsi nono yenye vidzuhu na pula za madzi, yenye madzi gajerago madeteni na myangoni; ⁸ tsi yenye nganu na shayiri, yenye mizabibu, mitini, mikomamanga, mizaituni na asali. ⁹ Hiko mundaphaha chakurya tele na tamundaphungukirwa ni chitu. Mawege gana chuma na kpwenye myangoye munaweza kutsimba shaba ya kundu. ¹⁰ Mundarya na kushiba namwi mundamtogola Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa tsi nono achiyokuphani.

*Onyo kuhusu kumyala
Mwenyezi Mlungu*

¹¹ "Manyirirani msimiyale Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa kusalunga amurize, malagizoge na shariyaze ninazokuumuruni rero. ¹² Hipo muchikala mkarya na kushiba, mkadzidzengera nyumba nono za kuishi; ¹³ na wakati ambapho vyaa vyenu vya ng'ombe na mang'ondzi genu, zahabu na feza zenu na chila chitu mrichonacho chikaenjerezeke; ¹⁴ manyirirani sedze mkahenda ngulu mwenu mioyoni na kumyala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, yekutuluzani utumwani tsi ya Misiri. ¹⁵ Iye wakulongozani kutsapira rira jangbwa kulu na ra kutisha, renye nyoka zenye sumu na visuse, kpwenye tsi hira ya litsapi isiyokala na madzi. Achikutuluzirani madzi kula kpwenye mwamba mufu. ¹⁶ Tsona achikurisasi manna* hiko jangbwani, chakurya ambacho akare enu kala taachimanya. Wahenda higo gosi kusudi akuhendeni mnyenyekee na akujezeni ili mwishirowe aphahe kukujaliyani mambo manono. ¹⁷ Ela manyirirani sedze mukaamba mwenu mioyoni, 'Utajiri uhu hwauphaha kpwa uwezo wehu na chadi chehu enye.' ¹⁸ Tambukirani kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye anayekuphani uwezo wa kuphaha utajiri. Anahenda hivyo ili aonyese kukala cho chilagane arichoika na akare enu ni cha kpweli hadi rero. ¹⁹ Ela mchimyala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kulunga milungu yanjina; mchiihumikira na kuiabudu, nakuonyani vivi rero kukala kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu andakuangamizani. ²⁰ Dza gara mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu anagaangamiza mbere zenu, ndivyo ndivyoangamizwa piya mwimwi, ichikala tamundamtii Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."

9

Kusatii kpwa atu

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, "Phundzani mwi Aiziraeli! Hivi rero mphephi kuvuka muho Joridani, mphiyee mkahale tsi ya atu enye mkpwtotse kuriko mwimwi, na enye midzi mikulu yenye kuta zifikazo mainguni. ² Atu enye ni are na enye mkpwtotse, yani Aanaki. Atu ambao munaamanya na mwasikira atu anaamba hivi kuahusu: 'Ni ani ndiye subutu kupigana na Aanaki?' ³ Manyani rero hino kukala anayekutanguliyani dza moho uochao ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Iye andaashinda na kuaangamiza mbere zenu, kpwa hivyo mundaazola na kuaangamiza mara mwenga, dza vira Mwenyezi Mlungu arivyolaga.

8:3 8:3 Kutsama 16:1-36; Mathayo 4:4; Luka 4:4   8:11 8:11 Hosea 13:5-6   * 8:16 8:16 Manna ni chakurya chogbwa kula mlunguni. Kala ni utu dza podzo nyereru. Dzina hiro kpwa Chieburania kala ni swali riambaro, Ni utu wani uno?

⁴ “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu achiazola atu hinyo mbere zenu, msigombe mwenu mioyoni mukaamba, ‘Ni kpwa sababu hu enye haki ndiyo mana Mwenyezi Mlungu akahureha humiliki tsi hino,’ mana Mwenyezi Mlungu akaazola atu hinya mbere zenu kpwa sababu ya uyi wao. ⁵ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andazola atu a mataifa gago na akuhendeni mumiliki yo tsi yao. Andahenda vivyo si kpwa kukala mwimwi mu a haki au mu atu anono, ela ni kpwa kukala nyo atu a mataifa gaga ni ayi, na piya anatimiza chilagane arichoika na akare enu Burahimu, Isaka na Jakobo. ⁶ Phahi, manyani kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani tsi hino nono muimiliki si kpwa sababu mu atu a haki kpwa kukala mwimwi mu atu a likakado.

⁷ “Tambukirani na msiyale jinsi murivyomtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, hiko jangbwani. Hangu siku hira mriphola tsi ya Misiri hadi siku nriphofika phatu hipha, mwimwi mukakala a kumuasi Mwenyezi Mlungu. ⁸ Hata hiko kwenye mwango Horebu, mwamtsukiza Mwenyezi Mlungu naye achireya sana, na achikala tayari kukuangamizani. ⁹ Higa gahendeka wakati nriphokala nkaambuka dzulu ya mwango kuphokera myalawe ambayo yaandikpwa chilagane ambacho Mwenyezi Mlungu wachiika na mwimwi. Nakala hiko siku mirongo mine, usiku na mutsi; siyarya wala kunwa chochosi. ¹⁰ Halafu Mwenyezi Mlungu achinipha hira myalawe miiri ambayo wayiandika na chalache. Nayu kala ikaandikpwa maneno gosi ambago Mwenyezi Mlungu wakuambirani hiko mwangoni kula kahi-kahi ya moho siku ya mkpwutano. ¹¹ Bada ya siku hizo mirongo mine, usiku na mutsi, Mwenyezi Mlungu wanipha myalawe iyo miiri ambayo yaandikpwa chilagane.

¹² “Phahi, Mwenyezi Mlungu achiniamba, ‘Unuka, utserere upesi, kpwa sababu atuorioatuluza Misiri akahenda uyi. Akaricha upesi njira nriyoaamuru alunge na akadzitengeza chizuka cha vyuma vya kuyayusha.’

¹³ “Piya, Mwenyezi Mlungu achiniamba, ‘Atu hinya nkaona kukala ni atu a likakado sana. ¹⁴ Niricha niaangamize asitambukirwe tsona duniani. Nami nindakuhenda uwe ukale taifa renye nguvu na kulu kuriko aho.’

¹⁵ “Phahi nagaluka, nchitserera kula ko mwangoni kuno nkatsukula hira myalawe miiri ya chilagane mwangu mikononi. Wakati uho nyo mwango kala unaaka moho. ¹⁶ Nalola, nchiona kukala mkahenda kare dambi mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kpwa kudzitengeza chizuka cha mwana ndzau cha zahabu ya kuyayushwa. Namwi kala mkaricha kare njira ya Mwenyezi Mlungu ambayo wakuamuruni. ¹⁷ Kpwa hivyo, hira myalawe miiri iriyokala mwangu mikononi nchiitsupha photsi, nchiivundza mbere zenu. ¹⁸ Halafu nchidzibwaga chimabumabu mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vira vya mwandzo, kpwa muda wa siku mirongo mine usiku na mutsi. Siyarya chakurya wala kunwa madzi, kpwa sababu ya dambi zosi mrizokala mkahenda. Mchimitsukiza Mwenyezi Mlungu kpwa mai mrigohenda mbereze. ¹⁹ Mimi naogopha tsukizi za Mwenyezi Mlungu, mana kala akakutsukirirwani sana na kala a tayari kukuangamizani, ela achiniphundza wakati hinyo piya. ²⁰ Vivyo hivyo Mwenyezi Mlungu kala akamtsukirirwa sana Aruni, na kala a tayari kumuangamiza. Phahi, nchimvoya Aruni piya wakati uho. ²¹ Chisha nahala chira chitu chii chokuhendani muhenda dambi, yani chira chizuka cha mwana ndzau mrichodzitengeza. Namyayusa na moho, nchimbunda-bunda na nchimsira hadi achikala tsikitsiki dza vumbi. Halafu vumbi hiro nchiritsupha kwenye chidzuo chokala chinajera kula mwango hinyo.

²² “Tsona mwamtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, hiko Tabera, Masa na Kiburothi-Hataava. ²³ Na Mwenyezi Mlungu ariphokuhumani kula Kadeshi-Barinea achiamba, ‘Ambukani mkaimiliki tsi ambayo nakuphani,’ mwimwi mwaasi amuriye. Tamyamuamini Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wala kuhenda gara arigokuambirani. ²⁴ Mwimwi mukakala aasi mbere za Mwenyezi Mlungu hangu siku nriphokumanyani.

²⁵ “Kpwa hivyo, nádzibwaga chimabumabu mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa siku mirongo mine, usiku na mutsi kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala akaamba andakuangamizani. ²⁶ Nchivoya Mwenyezi Mlungu, nchiamba, ‘Ee Mwenyezi Mlungu, usiangamize atu ambao ni urisio, atu urioakombola kpwa ukuluo na urioatuluza kula tsi ya Misiri kpwa uwezoo mkpwulu. ²⁷ Tambukira atumishio Burahimu, Isaka na Jakobo, wala usijali likakado, uyi na dambi za atu hinya ariohipha, ²⁸ sedze atu a kura urikohutuluza akaamba, “Mwenyezi Mlungu waatuluza kusudi aolage jangbwani kpwa sababu kayaweza kuainjiza tsi ariyolaga na kpwa sababu waamena.” ²⁹ Mana, hinya ni atu na urisio, atu ambao waakombola kpwa uwezoo, atu urioatuluza we mwenye Misiri.’ ”

10

*Musa anaphokera tsona amuri kumi
(Kutsama 34:1-10)*

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, "Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu waenderera kugomba nami achiamba, 'Tsonga myalawe miiri dza iratu ya kpwandza na utengeze sanduku ra mbao, chisha uambuke hiku kpwangu dzulu mwangoni, ² nami nindaandika maneno garatu kala nkaandika kpwenye myalawe ya kpwandza uriyoivundza, nawe undayiika mo sandukuni.'

³ "Phahi, nchitengeza sanduku ra mbao za mshita na nchitsonga myalawe miiri dza iratu ya kpwandza, nchiambuka mwango na hira myalawe mwangu mikononi.

⁴ Mwenyezi Mlungu waandika kpwenye myalawe iyo maneno dza garatu gara ga mwandzo. Maneno higo kala ni zira shariya kumi arizokala akakuambirani kura mwangoni kula kahi-kahi ya moho siku hira ambayo mosi kala mkakusanyika. Ndipho Mwenyezi Mlungu achinipha myalawe hiyo. ⁵ Chisha nchigaluka, nchitserera kula mwangoni nchendaika myalawe iyo ndani ya sanduku nrirokala nkatengeza dza vira Mwenyezi Mlungu kala akaniamuru. Nayo i ndani ya sanduku hiro hadi rero."

⁶ (Atu a Iziraeli achisafiri kula phatu phoihwa Visima vya Ana a Jakani hadi Mosera. Aruni achifwa na achizikpwa kuko. Eliazari mwanawe, achihala nafwasiye kama mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁷ Kula hipho, achisafiri hadi Gudigoda na kula Gudigoda hadi Jotibatha, seemu yenye vidzoho vinji vinavyojera madzi. ⁸ Wakati hinyo, Mwenyezi Mlungu achitenga atu a mbari ya Lawi akale atsukuli a Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu, ahumike mbere za Mwenyezi Mlungu kama alavyadzi-sadaka na abariki atu kpwa dzinare. Hivi ndivyo anavyohenda hadi rero. ⁹ Ndiyo mana Alawi taana seemu ya tsi ya kurisi dza mbari zanjina. Mwenyezi Mlungu mwenye ndiye urisi wao, dza viratu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, arivyoahidi.)

¹⁰ Musa achienderera kuamba, "Násagala hiko mwangoni kpwa muda wa siku mirongo mine, usiku na mutsi, dza vira mwandzo. Mwenyezi Mlungu achiniphundza tsona naye kayakuangamizani. ¹¹ Halafu Mwenyezi Mlungu achiniamba, 'Dzitayarishu uenderere na charocho cha kualongoza atu kusudi aweze kuinjira na kumiliki tsi nriyoapira akare enu kukala ndaapha.'

*Mambo ambago Mlungu analonda
Aiziraeli ahende*

¹² "Sambi, uwe Iziraeli, Mwenyezi Mlungu, Mlungu analonda umuogophe, ulunge njiraze zosi, ummendze na umhumikire kpwa moyoo wosi na kpwa rohoyo yosi. ¹³ Tsona ulunge amuri na masharuti ga Mwenyezi Mlungu nnagokulagiza rero. Henda higa kpwa fwaidayo mwenye.

¹⁴ "Lola, ko dzulu mlunguni kpwenye, dunia na vyosi virivyo mumo ni mali ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu. ¹⁵ Ela Mwenyezi Mlungu wahamirwa ni akare enu tu na achiamendza ndio mana achikutsambulani mwimwi murio chivyazi chao kuriko atu anjina osi, mkale akpwe dza murivyo rero. ¹⁶ Kpwa hivyo, lungani chilagane cha Mwenyezi Mlungu* na msikale tsona atu a likakado. ¹⁷ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye Mlungu mkpwulu kushinda mlungu yosi na Mkpwulu wa akulu. Iye ni Mlungu mkpwulu na mwenye nguvu na ni wa kuogophewa sana. Kapendeleya mutu wala kuhongbwa. ¹⁸ Anakanira haki za anachiya na magungu na anaamendza ajeni asagalao kahi yenu na kuapha chakurya na nguwo. ¹⁹ Kpwa hivyo, amendzeni ajeni asagalao kahi zenu kpwa sababu mwimwi piya kala mu ajeni ko tsi ya Misiri. ²⁰ Muogopheni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mumhumikire iye macheye, mkale aaminifu kpwakpwe na ichikala ni lazima muape, phahi apani kpwa dzinare bahi. ²¹ Mtogoleni Iye, mana Iye ndiye Mlungu wenu ambaye akakuhenderani mambo higa makulu na ga kutisha mrigoona na matso genu enye. ²² Akare enu ariphophiya Misiri, kala ni atu mirongo sabaa tu, ela sambu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakuhendani mkale anji dza nyenyezi za mlunguni."

11

*Tambukirani makulu mrigohenderwa
ni Mwenyezi Mlungu*

10:6 10:6 Isabu 20:28; 33:38   10:8 10:8 Isabu 3:5-8   10:10 10:10 Kutsama 34:28   * 10:16 10:16 Hipha Chieburania chinaamba, dekani magovi ga mioyo yenu.   10:17 10:17 1 Timothy 6:15; Maono 17:14; 19:16; Mahendo 10:34; Arumi 2:11; Agalatia 2:6; Aefeso 6:9   10:22 10:22 Mwandzo 46:27; Mwandzo 15:5; 22:17

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Mendzani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kuhenda gosi anagokulondani muhende. Gbwirani masharutige, shariyaze na amurize siku zosi. ² Tambukirani vivi rero vira Mwenyezi Mlungu arivyokutiyani adabu, arivyokuonyesani ukuluwe, nguvuze na uwezowe mkpwulu wa kuterya. Mana sikagomba na ana enu ambao taayaona wala kusikira gosi arigohenda Mwenyezi Mlungu, ela nagomba na mwimwi. ³ Tambukirani isharaze na vilinjavye arigohenda hiko Misiri kpwa mfalume wa Misiri na tsiye yosi; ⁴ msiyale arigohendera jeshi ra Misiri, farasi aho na magari gao ga kuvwehwa ni farasi, vira arivyohosa jeshi hiro kpwenye Bahari Ya Shamu ririphokala rinakulungani, na vira Mwenyezi Mlungu arivyoangamiza jeshi hiro hadi hivi rero. ⁵ Piya tambukirani vira Mwenyezi Mlungu arivyokuhenderani hiko jangbwani hadi mchifika hipha, ⁶ na mambo arigohendera Dathani na Abiramu, ana a Eliabu, mwana wa Rubini, vira arizi irivyofwenuka matsoni pha atu osi a Iziraeli na kuamiza phamwenga na jamaa zao, mahema gao, nyama aho osi na atumishi aho osi ariokala moyo. ⁷ Mana matso genu gaona mahendo gosi makulu ambago Mwenyezi Mlungu wahenda.”

Baraka za tsi ya ahadi

⁸ Musa waenderera kuamba, “Kpwa hivyo lungani amuri zosi ninazokuamuruni siku hino ya rero, ili mphahe kuinjira na kumiliki tsi munayophiya, ⁹ mphahe kukala na maisha mare kpwenye tsi hiyo, tsi yenye rutuba, tsi ambayo Mwenyezi Mlungu walaga kuapha akare enu na chivyazi chao. ¹⁰ Tsi munayophiya kpwendaimiliki siyo dza tsi ya Misiri mrikola, ambako mwaphanda mtsera na mchilondwa kumwagira madzi avi ni minda ya mboga. ¹¹ Ela tsi munayophiya kpwendamiliki ni tsi ya myango na madete, inayophaha mvula ya kutosha kula mlunguni; ¹² Piya ni tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anajiali. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anailola na kuimanyirira siku zosi hangu mwandzo hadi mwisho wa mwaka.

¹³ “Phahi, mchilunga amuri zangu ninazokuphani rero, mchimmenda Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kumuhumikira kpwa mioyo yenu yosi na kpwa roho zenu zosi, ¹⁴ iye andaipha tsi yenu mvula kpwa wakatiwe, mvula za mwaka na mvula za vuri namwi mundavuna nganu yenu, uchi wa zabibu zenu na mafuha genu. ¹⁵ Andahenda nyasi zimere ko weruni kpwa ajili ya mifugo yenu. Na mwimwi enye mundarya na kushiba. ¹⁶ Dzimanyirireni sedde mioyo yenu ikachengeka, halafu mkagaluka na kuabudu mlungu yanjina. ¹⁷ Muchihenda hivyo Mwenyezi Mlungu andakutsukirirwani naye andafunga mlunguni ili kusikale na mvula, tsi iriche kulavya mavunoge, na mwi enye mufwe upesi kpwenye tsi nono ambayo Mwenyezi Mlungu anakuphani.

¹⁸ “Phahi higa mwenye gangu gaikeni mwenu mioyoni na mwenu rohani, chisha mugafunge mwenu mikononi na mwenu vilanguni, ili msigayale. ¹⁹ Fundzani ana enu maneno higa na mgabishe msagalapho mwenu madzumbani, munyendekapho, mulalapho na mulamukapho. ²⁰ Gaandikeni kpwenye mimo ya miryango yenu na maryango ga midzi yenu, ²¹ ili mwimwi na ana enu mphahe kuishi maisha mare kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waapa kuapha akare enu siku zosi ambazo dunia indakalapho.

²² “Ichikala mundagbwira amuri zosi ambazo nakuphani, ambazo ni; kummenda Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kulunga njiraze zosi na kukala aaminifu kpwakpwe, ²³ phahi Mwenyezi Mlungu andazola mataifa ganjina makulu genye mkpwotse kuriko mwimwi. Namwi mundaphaha tsi ariyoisagala. ²⁴ Chila phatu mndiphovyoga phandakala phenu. Tsi yenu indaandzira jangbwa ra uphande wa mwakani hadi kpwenye myango ya Lebanoni uphande wa vurini, na kula muho Yufurati uphande wa mlairo wa dzuwa hadi kpwenye Bahari Kulu uphande wa mtswerero wa dzuwa. ²⁵ Taphana mutu yeyesi ndiyeweza kukuturyani. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andaahenda atu akuogopheni phophosi mndiphophiya kpwenye tsi iyo dza vira arivyokulagani.

²⁶ “Lolani, hino rero naika baraka na lana mbere zenu. ²⁷ Baraka napho mundalunga amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ambazo ninakuphani hivi rero; ²⁸ na lana napho tamundalunga amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu au kuricha njira ninazokuamuruni na kulunga mlungu yanjina ambayo kala tamuimanya. ²⁹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiphokufisani kpwenye tsi munayophiya kpwendaimiliki, mundatangaza baraka kula mwango Gerizimu na lana kula mwango Ebali. ³⁰ (Myango hino i ng’ambo ya muho Joridani, uphande wa mtswerero wa dzuwa wa njira kulu ya kuelekeya uphande wa mtswerero wa dzuwa wa tsi ya Akanani anaishi Araba

kulolana na Giligali kanda ya mihi yiihwayo mialoni, ya More.)³¹ Vivi mu phephi muvuke muho Joridani muinjire kumiliki tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani. Phahi ndiphohimiliki na kusagala mumo,³² hakikishani munalunga shariya zosi na malagizo ambago nakuphani rero.”

12

Phatu pha macheye pha ibada

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Hizi ndizo shariya na malagizo ambago ni mgalunge kpwa makini kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu akakuphani muimiliki, siku zosi za maisha genu. ² Banangani kabisa myango mire, vidzango na kolo za mihi yenye makodza maitsi, yani mwatu mosi ambamo atu mndioazola kala achiabudu milungu yao. ³ Bomolani mwatu mwao mwa kulavira sadaka na kuvundza-vundza nguzo zao anazoziabudu. Vitiyeni muho vyo vizuka vya mlungu wao aihwaye Ashera na mvundze-vundze vizuka vyao vya kutsongbwa, msisaze chochosi cha kuhenda vitambukirwe.

⁴ “Wala msimuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu dza vyo aabuduvyo milungu yao. ⁵ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andatsambula phatu kahi ya mbari zosi ili aike dzinare na ahende makaloge. Mwinwi ni muendze phatu hipho na mphiyi, ⁶ mkalavye sadaka zenu za kuochwa na sadaka za kutsindza, mafungu ga kumi ga mavuno genu na sadaka za mtsango malumu, sadaka zenu za hiyari na za kuusa hati, ana a mwandzo a ng’ombe na a mang’ondzi genu. ⁷ Mundarya mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kuko na muhererwe phamwenga na atu a nyumba zenu kpwa sababu ya gosi mchigohenda na mikono yenu ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akagajaliya.

⁸ “Msihinde dza vira hunavyohenda sambi, ambapho chila mutu anahenda kama oanavyo ni sawa; ⁹ kpwa sababu bado tamdzangbwefika phatu pha kuoya na kpwenye urisi ambao Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani. ¹⁰ Wakati mndiphovuka muho Joridani na kusagala kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuphani muimiliki, na ndiphokurindani na maadui genu gosi ganagokuzungulukani na akuhendeni muoye na msagale salama, ¹¹ phahi mundaphirika vyosi ninavyokulagizani phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andaphatsambula. Yani mundaphirika sadaka zenu za kuochwa, sadaka za kutsindza, mafungu ga kumi ga mavuno genu, sadaka ya mtsango malumu na sadaka za kuusa hati. ¹² Hiko mundahererwa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mwimwi phamwenga na ana enu a chilume na a chichetu, ahendadzi-kazi enu alume kpwa achetu na Alawi anaishi kpwenye midzi yenu kpwa sababu taana seemu wala urisi kahi zenu. ¹³ Hakikishani tamundalavya sadaka zenu za kuochwa phatu phophosi munaphoona sawa; ¹⁴ ela phatu ambapho Mwenyezi Mlungu akaphatsambula pha mbari mwengayapho kahi ya mbari zenu, hipho ndipho phatu mndipholavira sadaka zenu za kuochwa na mndiphohendera mambo ganjina gosi ambago nkakuamuruni muhende.

¹⁵ “Ela munaweza kutsindza na kurya nyama enu kpwenye midzi yenu kama mmendzavyo, sawa-sawa na mndivyojaliwa ni Mwenyezi Mlungu. Atu osi, akale swafi au najisi anaweza kurya, dza vira munavyorya nyama ya chiphala au ya kulungu. ¹⁶ Ela msirye milatso ya nyama hinyo; imwageni photsi dza madzi. ¹⁷ Msirye vitu hivi mwenu midzini: mafungu ga kumi ga mtsere wenu, uchi wa zabibu zenu na mafuha genu, au ana a mwandzo a ng’ombe zenu na mang’ondzi genu, au sadaka zenu za kuusa hati, za hiyari na sadaka ya mtsango malumu. ¹⁸ Ela mundavirya mbere za Mwenyezi Mlungu, phatu ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andaphatsambula. Mundavirya mwimwi phamwenga na ana enu a chilume na a chichetu, atumishi enu na ahendadzi-kazi enu na Alawi anaishi kpwenye midzi yenu. Namwi mundahererwa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kpwa gosi mndigohenda. ¹⁹ Manyirirani msiyale Alawi muda wosi ndiosagala kpwenye tsi yenu.”

²⁰ Musa waenderera kuamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiphopanula tsi yenu, kama arivyolaga namwi muambe, ‘Nndarya nyama’ kpwa sababu munakpwiru, ndipho munaweza kurya nyama chiasi mlondacho. ²¹ Napho phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waphatsambula, pha kure sana namwi, phahi munaweza kutsindza ng’ombe au mang’ondzi ambago Mwenyezi Mlungu akakujaliyani, kama nrivyokuamuruni na munaweza kurya chiasi chochosi mlondacho kpwenye midzi yenu. ²² Mutu yeyesi anaweza kurya, akale swafi au najisi. Mundairya nyama iyo dza

munavyorya chiphala au kulungu. ²³ Ela dzimanyirireni msedze mkarya milatso, mana milatso ni uhai. Kpwa hivyo, msirye uhai phamwenga na nyama. ²⁴ Msirye milatso hiyo, ela imwageni photsi dza madzi. ²⁵ Msirye milatso, ili mambo gakuphihireni sawa mwimwi na ana enu. Mana mundakala mkahenda sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. ²⁶ Vitu vitakatifu ndivyolavya na sadaka zenu za kuusa hati, mundavihala na kuviphirika phatu ambapho Mwenyezi Mlungu andaphatsambula. ²⁷ Sadaka za kuochwa, nyama na milatso, ni muilavye phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Mnaruusiwa kurya nyama ela milatso ya nyama mundaimwaga phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ²⁸ Hakikishani munagbwira maneno higa nngokuamuruni, kusudi mphaha kuongokerwa mwimwi phamwenga na chivyazi chenu chedzacho hata kare na kare, mana mundakala munahenda manono na ga sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

Onyo kuhusu kuabudu vizuka

²⁹ “Wakati Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaangamiza mataifa higa mbere zenu, na wakati mndiphogazola na kusagala kwenye tsi yao, ³⁰ manyirirani sedze mkadzihega kpwa kuza-za kuhusu milungu yao na kuamba, ‘Mataifa higa gaabudu viphi milungu yao ili naswi huabudu dza vivyo?’ ³¹ Msimuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu dza aho anavyoabudu milungu yao, kpwa mana chila dzambo ra kutsukiza ambaro Mwenyezi Mlungu warizira, nyo arihendera milungu yao, aho aocha hadi ana aho alume na achetu, ili kuilavira sadaka milungu yao.

³² “Hakikishani munahenda chila chitu ambacho nkaamuru; msienjereze chitu wala msiphunguze chitu.”

13

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Kuchizembuka nabii au mtabiri wa kuhumira ndoso kahi yenu na kuapha ishara au ajabu fulani, ² halafu neno, ishara au vilinje achivyokuambirani gahendeke na aambe, ‘Hulungeni milungu yanjina huihumikire,’ milungu ambayo tamdzangbweimanya, ³ msiphundze maneno ga nabii hiye wala mtabiri hiye wa kuhumira ndoso, kpwa mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anamuhumira kukujezani kusudi amanye napho munammenda Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi na roho zenu zosi. ⁴ Lungani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mumuogophe, gbwirani amurize na musikire sautiye. Muhumikireni na mumbgwire ngingingi. ⁵ Ela nabii hiye au mtabiri wa kuhumira ndoso ni aolagbwe, kpwa sababu andakala akakufundzani uasi mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, yekutuluzani kula tsi ya Misiri na kukukombolani kula utumwani. Nabii au mutu hiye wa ndoso analonda kukuhendani mriche njira ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, wakuamuruni muilunge. Hivi ndivyo ndivyosisa uyi kahi yenu.

⁶ “Ichikala nduguyo ndani mwenga, au mwanao mlume, au mchetu, au mcheo unayemenda sana au msena ummendzaye, andakushawishi kpwa siri aambe, ‘Huphiye hukaabudu milungu yanjina,’ ambayo uwe wala akareo tamuimanya, ⁷ milungu ya atu anaosagala phephi namwi au anaosagala kure namwi, kula pembe mwenga ya dunia hadi pembe yanjina; ⁸ usikubali wala kumphundza, usimuonere mbazi wala kumfwitsa; ⁹ ela ni mumuolage kpwa kumpiga mawe. Uwe ni ukale wa kpwandza wakati wa kumuolaga halafu anjina osi alungizire. ¹⁰ Mpigeni mawe hadi afwe, kpwa sababu akajaze kukuvweha kure na Mwenyezi Mlungu, Mlungu, ambaye wakutuluzani utumwani hiko tsi ya Misiri. ¹¹ Ndipho Aiziraeli osi andasikira na kuogofha, nao taandahenda uyi dza hinyo kahi yenu.

¹² “Mndiphosikira kwenye mudzi mmwengawapho wa midzi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani msagale, ¹³ kukala atu fulani ayi kahi yenu, akaachenga atu a mudzi kpwa kuamba, ‘Huphiyeni hukaabudu milungu yanjina,’ milungu ambayo tamuimanya; ¹⁴ phahi munda-za-za na kuhenda uchunguzi na kuenda kpwa makini. Napho ni kpweli kukala dzambo ra kutsukiza dza hiri rikahendeka kahi yenu, ¹⁵ atu a mudzi hinyo ni muaolage kpwa mafuyu. Mudzi hinyo ni muangamize tsetsetse phamwenga na atu na ng’ombe zosi. ¹⁶ Kusanyani vitu vyosi mvirehe kwenye muhala wa nyo mudzi chisha muoche nyo mudzi na chila chitu dza sadaka ya kuochwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Mudzi hinyo undakala gandzo hata kare na kare nao taundadzengbwa tsona. ¹⁷ Msihale chitu ambacho chikalaviwa chiochwe, kusudi Mwenyezi Mlungu ariche tsukizize mbii. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuonyesani rehema na kukuonerani mbazi na

akuhendeni mkale anji sana dza arivyolaga akare enu. ¹⁸ Mwenyezi Mlungu andahenda higa ichikala mundagbwira amurize zosi ambazo nakuphani vivi rero na kuhenda garigo sawa phakpwe matsoni.”

14

Mila za kuomboleza

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Mwimwi mu ana a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu; msidzitsodze wala kunyola chiphala lihosini kpwa ajili ya mutu achiyefwa. ² Mwimwi mu atakatifu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Mwenyezi Mlungu akakutsambulani mwimwi mkale hazinaye ya samani kahi ya atu osi, kosi duniani.

Nyama swafi na najisi

(Alawi 11:1–47)

³ “Msirye nyama ambao ni tsukizo kpwa Mlungu. ⁴ Nyama ambao munaweza kurya ni hano: ng’ombe, ng’ondzi, mbuzi, ⁵ kulungu, chiphala, kongoni, mbuzi a tsakani, chiphala chereru, chidzisa na pofu; ⁶ na chila nyama ambaye makpwatsage gaganyika seemu mbiri na anatserrera. ⁷ Ela kahi ya nyama atserurao, au ario na makpwatsa ga kuganyika seemu mbiri, msirye ngamia, tsungula na kpwang’a, dzagbwe anatserrera ela makpwatsa gao tagaganyikire seemu mbiri; hinyo ni najisi kpweni. ⁸ Msirye nguluwe, mana dzagbwe ana makpwatsa garigoganyika seemu mbiri ela katserrera; hiye ni najisi kpweni. Msirye nyama zao wala msigute nyufu zao.

⁹ “Munaweza kurya nyama osi a madzini enye mapezi na mamba. ¹⁰ Ela chiembe chochosi cha madzini ambacho tachina mapezi wala mamba msirye, hicho ni najisi kpweni.

¹¹ “Munaweza kurya nyama osi a mapha ario swafi. ¹² Ela msirye nyama hinya a mapha: kozi, furukombe, pungu, ¹³ mweko, aina zosi za nderi, ¹⁴ aina zosi za kunguru, ¹⁵ mbuni, bweka, dudumizi, aina zosi za chiphanga, ¹⁶ aina zosi za vimburu, ¹⁷ aina zosi za manjera, ¹⁸ korongo, koikoi, hudihudi na chila aina ya nundu. ¹⁹ Adudu osi enye mapha anyendekao kpwa magulu mane, hinyo ni najisi kpweni. ²⁰ Munaweza kurya adudu osi enye mapha ario swafi. ²¹ Kpwa sababu mwimwi mu atakatifu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, msirye nyama yeyesi chiyefwa mwenye. Ela munaweza kumupha mjeni asagalaye kpwenye midzi yenu arye au munaweza kumguzira mutu wa taifa ranjina. Mana mwimwi mu atu atakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

“Msijite mwana mbuzi kuhumira maziya ga nine.

Shariya kuhusu fungu ra kumi

²² “Tengani mafungu ga kumi ga mavuno gosi ga minda yenu chila mwaka. ²³ Halafu mphiy phatu ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akaphatsambula phakale makaloge, na hipho mbereze mundarya mafungu ga kumi ga mitsere yenu, ga uchi wa zabibu zenu, ga mafuha, ga ana a mwandzo a ng’ombe na a mang’ondzi genu. Muhende hivi kusudi mdzifundze kumuogopha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu chila wakati. ²⁴ Ichikala pho phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akaphatsambula ni kure sana namwi tamuweza kutsukula mafungu ga kumi ga mavuno genu ambago Mwenyezi Mlungu akakujaliyani kuphaha, phahi, mundahenda hivi: ²⁵ Mundaguza mavuno genu na kuphirika pesa hizo hadi phatu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ariphotsambula. ²⁶ Mundahumira hizo pesa kugula chochosi mndichomendza ikale ni ng’ombe, ng’ondzi, uchi wa zabibu au uchi mfufu. Mundavirya na kuherrerwa hipho mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phamwenga na jamaa zenu.

²⁷ “Msiyale Alawi anaoshi kahi yenu; aho taana fungu wala urisi wao kahi yenu. ²⁸ Chila mwisho wa mwaka wa hahu lavyani mafungu ga kumi ga mavuno genu gosi na kugaika akiba kpwenye midzi yenu. ²⁹ Iyo indakala kpwa ajili ya Alawi, (kpwa sababu taana fungu wala urisi kahi yenu) ajeni, anachiya na magungu ambao anaishi kpwenye midzi yenu, ili edze arye na kushiba. Hendani hivi ili Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ajaliye kazi zenu zosi muhendazo na mikono yenu.”

15

Mwaka wa kuoya
(Alawi 25:1-7)

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Chila mwisho wa mwaka wa sabaa mundaaswamehe osi ario na madeni genu. ² Hivi ndivyo ndivyohenda: chila mmwenga yemuaphasa Muizraeli myawe, naamswamehe ro deni, wala asimuisse tsona kpwa sababu Mwenyezi Mlungu mwenye akatangaza madeni gaswamehewe. ³ Munaweza kuaisa ajeni, ela madeni gosi ga Aizraeli ayawenu mundagaswamehe.

⁴ “Taphana hata mmwenga ndiyekala mchiya kahi yenu mana kpwenye yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani ikale yenu andakujaliyani sana, ⁵ napho mundamphunda Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa kughwira amurize nnazokuphani hivi rero. ⁶ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakujaliyani dza vira arivyokulagani. Namwi mundagaaphasa mataifa manji, ela mwimwi tamundaaphaswa. Viratu vira mundatawala mataifa manji, ela mataifa higo tagandakutawalani.

⁷ “Ichikala phandakala na mchiya kahi ya jamaazo, kpwenye mudzi mmwengawapho wa midzi iriyo kahi ya tsi muhewayo ni Mwenyezi Mlungu, msikale afu au achoyo kpwakpwe. ⁸ Badalaye, mvugule mikono yenu na kumkopesha kpwa mendzwa chiasi cha kutosha mahitajige. ⁹ Dzimanyirireni sedze mkaaza mambo mai mwenu mioyoni, mukaamba, ‘Mwaka wa sabaa, mwaka wa kuswamehe adeni u phephi,’ na mkakosa kumlolato ndugu yenu mchiya na mkarema kumkopesha. Muchihenda hivyo, iye anaweza kumririra Mwenyezi Mlungu kpwa sababu yenu na iyo indakala dambi kpwenu. ¹⁰ Apheni achiya moyo kutsuka bila kunung’unika, mana kpwa ajili ya hiro, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andajaliya kazi zenu zosi. ¹¹ Achiya taandaricha kukalapho kpwenye tsi; kpwa hivyo nakuamuruni, msikundzire mikono ndugu zenu ariotsowekpwa na achiya.

Atumwa a Chieburania
anarichirwa huru
(Kutsama 21:1-11)

¹² “Mueburania myao achidziguza kwako, akale ni mlume au mchetu, andakuhi-mikira kpwa miaka sita, ela mwaka wa sabaa, undamricha huru. ¹³ Nawe undiphom-richa huru, usimriche aphiye mikono mihuphu. ¹⁴ Muphe chira urichonacho moyo kutsuka kama Mwenyezi Mlungu achivyokujaliya, yani mavunogo, mifugoyo au uchio wa zabibu. ¹⁵ Tambukirani kukala mwimwi kala mu atumwa hiko Misiri na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, achikukombolani, ndiyo mana rero nakuamuruni hivyo. ¹⁶ Ela ye mtumwa achiamba, ‘Sindauka pha phako,’ kpwa kukala anakumenda uwe na jamaayo na anasagala vinono pho phako, ¹⁷ phahi, undahala mwityo umuombole sikiro hadi nyo mwityo ugutane na mbao ya mryango naye andakala mtumwao maishage gosi. Mjakazio naye undamuhenda dza vivyo. ¹⁸ Usione ugumu kurichira huru mtumwao, mana, akakuhumikira kpwa muda wa miaka sita kpwa nusu ya mshahara wa mtumishi wa kuriphwa. Henda hivyo naye Mwenyezi Mlungu, Mlungu, andakujaliya kpwa chila uhendaro.

Sadaka ya ana a mwandzo
a ng’ombe na a mang’ondzi

¹⁹ “Tenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu, ana osi a mwandzo alume a mifugoyo yani a ng’ombe na a mang’ondzi. Usiahendese ng’ombe hinyo kazi na mang’ondzi higo usiakate nyoya. ²⁰ Chila mwaka, uwe na atu a nyumbayo mundarya nyama hinyo mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu Mwenyezi Mlungu ndiphotsambula. ²¹ Ela nyama hiye achikala na chirema, akale ni chiwete au chipofu, au ana chirema chanjina chochosi, usimulavye kukala sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu. ²² Murye nyama iye kwako mudzini. Atu osi ario swafi na ario najisi anaweza kumurya dza vira anavyorya chiphala au kulungu. ²³ Ela usirye milatsoye, imwage photsi dza madzi.”

16

Sikukuu ya Pasaka
(Kutsama 23:14-17; 34:18-24; Alawi 23:4-8; Kutsama 12:1-20)

¹ Musa waenderera kuaambira Aiziraeli, “Sherekeyani Pasaka ili kuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu mwezi wa Abibu.* Mana katika mwezi hinyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wakutuluzani Misiri wakati wa usiku. ² Lavyani sadaka ya Pasaka kula mifugo yenu ya mang’ondzi au ng’ombe phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu andaphatsambula. ³ Msiryé sadaka iyo na mikahe iriyotiywa hamira. Ryani mikahe isiyotiywa hamira kpwa muda wa siku sabaa ambayo ni ishara ya mateso, kpwa sababu mwahenda wangwbi kutuluka Misiri. Kpwa hivyo, hendani hivi ili mtambukire hira siku mriphotuluka Misiri muda wosi ndioishi. ⁴ Kpwa muda wa siku sabaa kusionekane hamira kpwenye tsi yenu yosi, na nyama ya ye nyama yetsindzwa dziloni ra siku ya kpwandza isisale hadi ligundzu. ⁵ Msilavye sadaka ya Pasaka kpwenye mudi wowosi ambao Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuphani; ⁶ ela ni muilavye phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andaphatsambula. Mlavireni sadaka ya Pasaka wakati wa dziloni, dzuwa rinaphotswa, wakati dza hura mriphotuluka Misiri. ⁷ Jitani yo nyama na muiryé phatu hipo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiphotsambula. Ligundzure mundagaluka na kuuya kpwenye mahema genu. ⁸ Kpwa muda wa siku sita mundarya mikahe isiyotiywa hamira. Siku ya sabaa ni muhende mkpwutano mkpwulu wa kuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na msihende kazi za kawaida siku hiyo.

Sikukuu ya mavuno
(Kutsama 34:22)

⁹ “Olangani majama sabaa; kuandzira wakati munaphoandza kuvuna mtsere. ¹⁰ Halafu sherekeyani Sikukuu ya mavuno ili kuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa kulavya sadaka ya hiyari chiasi kulengana na vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anavyokujaliyani. ¹¹ Mundahererwa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mwimwi phamwenga na ana enu a chilume na a chichetu, atumishi enu, Alawi, ajeni, anachiya na magungu ambao anasagala phamwenga namwi. Hendani higa phatu ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiphotsambula. ¹² Tambukirani kukala mwakala atumwa hiko Misiri kpwa hivyo lungani masharuti higa kpwa makini.

Sikukuu ya vibanda
(Alawi 23:33–43; Isabu 29:12–39)

¹³ “Bada ya kuwaga mtsere wenu wosi na kuminya zabibu zenu, sherekeyani Sikukuu ya Vibanda kpwa muda wa siku sabaa. ¹⁴ Mundasherekeya kpwa kuhererwa, mwimwi na ana enu a chilume na a chichetu, atumwa enu, Alawi, ajeni, anachiya na magungu ambao anaishi kpwenye midzi yenu. ¹⁵ Sherekeyani kpwa siku sabaa ili mumuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu ambapho iye andatsambula. Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andajaliya mavuno genu gosi na gosi muhendago, namwi hakika mundahererwa.

¹⁶ “Alume osi a taifa renu andakpwedza mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kano tahu chila mwaka, phatu ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andatsambula. Wakati wa sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira, sikukuu ya mavuno na wakati wa Sikukuu ya Vibanda. Mutu asedze mbere za Mwenyezi Mlungu mikono mihuphu. ¹⁷ Chila mutu andalavya chiasi anachoweza kulengana na vira ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakujaliyani.

Malagizo kuhusu kuamula kpwa haki

¹⁸ “Tsambulani Aamuli na akulu kula mbari zenu zosi. Hinya mundaaike kpwenye midzi yenu ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuphani nao andaamula atu na haki. ¹⁹ Amulani na haki, msikale na upendeleo, wala msikubali kuphokera hongo, kpwa kukala hongo rinahenda atu enye ikima akale vipofu na kugaluzi kweli ya enye haki kukala handzo. ²⁰ Lungani haki tu, kusudi mphahe kusagala na kurisi tsi munayohewa ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

²¹ “Ndiphomdzengera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu pha kulavira sadaka, msichite nguzo ya Ashera, mlungu wa handzo, phephi na phapho. ²² Wala msiimise nguzo ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anaizira.”

16:1 16:1 Kutsama 12:1–20; Alawi 23:5–8; Isabu 28:16–25 * **16:1** 16:1 Mwezi wa Abibu ni mwezi wa Chieburania ambao unagbwa sawa na mwezi wa hahu au wa ne kahi za kalenda zehu za siku hizi. **16:9** 16:9 Alawi 23:15–21; Isabu 28:26–31 **16:19** 16:19 Kutsama 23:6–8; Alawi 19:15 **16:21** 16:21 Kutsama 34:13 **16:22** 16:22 Alawi 26:1

17

¹ Musa achienderera kugomba achiamba, “Msilavye sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ng’ombe au ng’ondzi mwenye chirema au uyi wowosi; hiro ni dzambo ra kutsukiza kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

² “Napho mkasikira kukala kuna mmwengawapho wa midzi yenu ambao mwahewa ni Mwenyezi Mlungu, phana mutu anayehenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kuvundza chilaganeche ³ naye akaphiya na kuhumikira mlungu yanjina na kuiabudu, achiabudu dzuwa, mwezi au vitu vyanjina vya mlunguni ambavyo nakahaza visiabudiwe, ⁴ mundachunguza vinono na napho ni kpweli kukala dzambo hiro ra kutsukiza rikahendwa mo Iziraeli, ⁵ phahi, mumphirike mutu hiye kondze ya midzi na kumpiga mawe hadi afwe. ⁶ Hata hivyo, andaolagbwa tu ichikala phana ushaidi wa atu airi au ahahu. Asiolagbwe ichikala phana ushaidi wa mutu mmwenga bahi. ⁷ Hara mashaidi ndio ndioandza kumpiga mawe mwandzo, halafu anjina nao ampige mawe. Ndivyo mndivyosisa uyi kahi yenu. ⁸ Inawezekana kukazuka malau magumu ndani ya midzi yenu, dza vira kesi ya kuolaga, kesi ya kuganya mali na kesi za atu achiolumizana. Phahi, mundauka na kuphiya phatu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ariphotsambula, ⁹ na hiko mundaphiya kpwa Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka na muamuli ambaye a kazini wakati hinyo, namwi mundaasemurira shida zenu kpwao nao andakutangazirani uamuli wao. ¹⁰ Halafu mundahenda dza vira ndivyoatangazira phara phatu Mwenyezi Mlungu ndiphotsambula. Mundakala makini kuhenda gosi dza vira ndivyoalagiza. ¹¹ Mundalondwa kuhenda kulengana na malagizo ndigoapha na uamuli ndiolavya kpwenu. Musiriche kuhenda chira arichokuambirani, mkalunga genu. ¹² Naye mutu ndiyehenda kpwa ngulu bila kugbwira ga mlavyadzi-sadaka yeikpwa hipho kpwa ajili ya kumuhumikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, au muamuli, mutu hiye andaolagbwa. Ndivyo mndivyosisa uyi kahi yenu mwi Aiziraeli. ¹³ Atu osi andasikira na kuogopa asihende tsona chitu kpwa ngulu.

Malagizo kuhusu mfalume

¹⁴ “Bada ya kuinjira kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani, mchiirisi na kusagala himo namwi mchiamba kukala mundaika mfalume dzulu yenu, dza vira mataifa ganjina gosi ganagoazunguluka, ¹⁵ munaweza kumuika mfalume dzulu yenu mutu ambaye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andamtsambula. Mundamuika mmwenga wa ndugu zenu kukala mfalume dzulu yenu. Msimuhende mjeni asiyekala ndugu yenu kukala mfalume wenu. ¹⁶ Hata hivyo, asikale na farasi anji kpwa ajiliye mwenye, wala asiauyize atu Misiri kpwa kudzipha farasi zaidi, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akaaonya ‘Tamundauya tsona kpwa njira hira.’ ¹⁷ Mfalume ni asilóle achetu anji sedze moyowe ukaphiya kure na Mwenyezi Mlungu, wala asidzirundikire feza na zahabu kpwa unji sana. ¹⁸ Mutu ndiphokala mfalume ni akale na nakalaye ya shariya ndiyoandikirwa mbere za Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka. ¹⁹ Nakala iyo ni akale nayo siku zosi na kuisoma maishage gosi, kusudi aphahe kudzifundza kumuogopa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa kulunga na kutimiza maneno gosi ga shariya hino na masharuti higa. ²⁰ Achienda hivyo kandadziona kukala wa mana kuriko nduguze, wala kuyiika kanda shariya hino kpwa namuna yoyosi. Chihivyo iye na chivyaziche andadumu kpwenye utawala ko Iziraeli.”

18*Mtalo wa Alawi na alavyadzi-sadaka*

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka, yani mbari yosi ya Lawi, asikale na seemu wala urisi phamwenga na mbari zanjina za Iziraeli. Aho andarya seemu ya sadaka za kuochwa zilaviwazo kpwa Mwenyezi Mlungu, mana zizo ndizo mtalo wao. ² Wala asikale na urisi kahi ya ndugu zao, Mwenyezi Mlungu ndiye urisi wao dza arivyolaga.

³ “Na huno undakala mtalo wa alavyadzi-sadaka kula kpwa atu anaolavya sadaka, ikale ni ng’ombe au ng’ondzi: mkpwono, ndzeya na ifu. ⁴ Piya mundaapha seemu ya mwandzo ya mavuno genu ga mtserere, uchi wenu wa zabibu, mafuha genu na nyoya za mwandzo za mang’ondzi genu. ⁵ Mana kahi ya mbari zenu zosi Mwenyezi Mlungu

akatsambula mbari ya Alawi na chivyazi chao amuhumikire kpwa ajili ya dzinare hata kare na kare.

⁶ “Napho Mlawi yeyesi asagalaye mudzi mmwengawapho wa midzi ya Iziraeli, akamendza kpwedza phatu Mwenyezi Mlungu ariphotsambula, ⁷ phahi anaweza kuhumika kpwa Dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, dza hinyo Alawi anjina anaohumika mbere za Mwenyezi Mlungu. ⁸ Osi andaphaha mtalo wa kurya, mbali na mapato aphahago kpwa kuguza mali za jamaa zao.

Onyo kuhusu mambo ga kutsukiza

⁹ “Ndiphofika tsi iyo ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani, msilunge mila za kutsukiza za mataifa ga hiko. ¹⁰ Kusikale mutu yeyesi kahi yenu ndiyeocha mwanawe mlume au mchetu dza sadaka, wala anayepiga mburuga, wala mutu wa kusoma nyenyezi wala mutu wa kutafusiri ndoso wala mtsai, ¹¹ mutu wa kupiga bako, wala mutu wa kupiga mlamulo, wala mwenye kulonda shauri kpwa mizuka na pepho au mutu wa kuvoya mikoma. ¹² Mana yeyesi anayehenda mambo higa anamtsukiza Mwenyezi Mlungu. Na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andazola mataifa mbere zenu kpwa sababu ya mambo higa ga kutsukiza. ¹³ Ni mkale bila lawama mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ¹⁴ Kpwa mana mataifa higa ambago myagazola kula kpwenye tsi zao ganalunga ushauri wa apigi a mburuga na asomi a nyenyezi, ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kakuruhusuni mwimwi kuhenda hivyo.

Ahadi ya kuhewa nabii

¹⁵ “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaunula nabii dza mimi kula kahi yenu, Muiziraeli myawenu namwi ni mumusikize. ¹⁶ Hicho ndicho mrichomvoya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, hiko mwango Horebu, siku hira mriphokusanyika na kuamba, ‘Tahulonda kusikira tsona sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wala kuona tsona moho huno mkpwulu, sedze hukafwa!’ ¹⁷ Naye Mwenyezi Mlungu achiniamba, ‘Achigogomba ni sawa. ¹⁸ Ndazula nabii dza uwe kahi za ndugu zao enye. Nami ndaika maneno gangu mwakpwe mromoni naye andaambira gosi ndigomuamuru. ¹⁹ Yeyesi ambaye kandasikira maneno ndigogomba nabii hiye kpwa dzina rangu, ndamtiya adabu mimi mwenye. ²⁰ Ela nabii yeyesi ndiyegomba kpwa dzina ra milungu yanjina, au kugomba neno kpwa dzina rangu wakati mimi sikamuambira agombe, nabii hiye andafwa.’

²¹ “Mendzerepho mundadziua, ‘Hundawezadze kumanya neno ambaro Mwenyezi Mlungu kagombere?’ ²² Napho nabii akagomba chitu na akaamba ni kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, ela chitu hicho chisihendeke, manyani Mwenyezi Mlungu kagombere. Nabii hiye akadzitungira gakpwe kpwa hivyo msimuogophe.”

19

Malagizo kuhusu midzi ya kuchimbirira

(Isabu 35:9-34; Joshuwa 20:1-9)

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Wakati Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiphoangamiza mataifa ganjina ambago tsi zao andakuphani mwimwi, na ndiphoazola na msagale kpwenye midzi yao na nyumba zao, ² dzitengereni midzi mihahu kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andakuphani muimiliki. ³ Tsi iyo ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani ikale yenu, iganyeni seemu tahu. Chila seemu indakala na mudzi mmwenga, namwi mundatengeza njira za kuelekeya midzi hiyo, ili yeyesi ndiyeolaga mutu bila kumanya achimbirire.

⁴ “Ichikala mutu akaolaga myawe bila ya kumanya mutu ambaye kana dzana naye, anaweza kuchimbirira kpwenye mudzi mmwengawapho ili ativye maishage. ⁵ Kpwa mfwano mutu aphiye na myawe tsakani kpwendakata kuni. Wakati anakata muhi, mbadzo itsomoke kula kpwenye mphiniwe na imuolage yuya wanjina, mutu hiye anaweza kuchimbirira kpwenye mudzi mmwengawapho ili kutivya maishage. ⁶ Napho mudzi wa kuchimbirira ni mmwenga bahi unaweza ukakala kure kpwa muolagadzi. Hipho hiye mwenye kuriphiza chisasi, kpwa tsukizi nyinji anaweza kumzoresa muolagadzi, akamgbwira na kumuolaga. Hiye muolagadzi andakala akaonerwa mana kala kana uadui na ye mutu achiyefwa. ⁷ Ndiyo mana nakuamuruni mtenge midzi mihahu.

⁸ “Tsona napho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andapanula miphaka ya tsi yenu, dza arivyopira akare enu na achikuphani tsi yosi ambayo walaga kuapha akare enu; ⁹ Gaga andagahenda, ichikala mundagbwira amuri hizi zosi ninazokuphani hivi rero, yani kummenda Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kuhenda vyo alondavyo iye wakati wosi. Mwenyezi Mlungu achienda vivyo, mundaenjereza midzi yanjina mihahu ya kuchimbirira. ¹⁰ Mundahenda hivyo sedze mukaolaga mutu asiyekala na kosa kwenye tsi yenu ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuphani ikale yenu, ili msikale na kosa ra kuolaga mutu asiye na kosa.

¹¹ “Ela mutu achimmena myawe halafu achidziya-ya, achimshambuliya achimlumiza hadi achimuolaga, chisha achimbirire mudzi mmwenga wa midzi hiyo, ¹² hipo atumia a mudzi hinyo andahuma atu amtuluze hiko na kumlavya kpwa mwenye kuriphiza chisasi cha umwagadzi milatso, aolagbwe. ¹³ Msimuonere mbazi, ela mundasisa uyi wa kuolaga mutu asiyekala na kosa ko Iziraeli, kusudi mphahle kusagala kpwa amani.

Malagizo kuhusu miphaka

¹⁴ “Msisengeze miphaka ya majirani genu, ambayo yaikpwa hipo kare kwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani muimiliki.

Malagizo kuhusu mashaidi a handzo

¹⁵ “Ushuhuda wa mutu mmwenga tautosha kuamula mutu kpwa kosa rorosi au kpwa uyi wa kosa rorosi achirohenda. Ni ushuhuda wa atu airi au ahahu tu ndio ndioaminiwa. ¹⁶ Ichikala shaidi wa handzo akazuka kumshitaki mutu yeyesi kuhusu kosa fulani, ¹⁷ phahi hinyo osi airi anaohaha andaphiya mbere za Mwenyezi Mlungu, mbere za alavyadzi-sadaka na aamuli ariokazini wakati hinyo. ¹⁸ Aamuli andachunguza kpwa makini maneno higo na ichikala shaidi ni wa handzo na malaughe sigo ga kpweli, ¹⁹ phahi, mundamuhendera sawa na vira arivyokusudiya kumuhendera myawe. Chihivyo mundasisa uyi kahi yenu. ²⁰ Na atu anjina andasikira na kuogopa, na uyi dza hinyo taundahendeka tsona kahi yenu. ²¹ Msiaonere mbazi atu a aina hiyo. Mutu achiolaga myawe, iye naye ni aolagbwe. Achimdungwa myawe dzitso, iye naye ni adungbwe dzitso. Achimng’ola myawe dzino, iye naye ni ang’olwe dzino. Achikata myawe mkpwono, iye naye ni akatwe mkpwono. Achikata myawe chigulu, iye naye ni akatwe chigulu.”

20

Malagizo kuhusu kuphiya vihani

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Ndiphophiya vihani kpendapigana na maadui genu, na muone farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi na jeshi kulu zaidi kuriko renu msiaogophe. Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, yekutuluzani Misiri a phamwenga namwi. ² Kabila ya kuandza viha, mlavyadzi-sadaka ni edze mbere agombe na ro jeshi aambe, ³ ‘Phundzani mwi atu a Iziraeli! Rero munaphiya mkapigane na maadui genu. Msifwe moyo wala msigophe, msikakame wala msimakizwe ni higo maadui. ⁴ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye aphiyaye phamwenga namwi kpendapigana na maadui genu kpwa ajili yenu na kukuphani ushindi.’

⁵ “Halafu maofisaa gandauza ro jeshi aambe, ‘Dze, phana mutu yeyesi phano yedzenga nyumba nyipha na kadzangbweyiika mbere za Mlungu? Naauye kwakpwe, ili asifwerer vihani na mutu wanjina achasagala mumo. ⁶ Dze, phana yeyesi phano yephanda mizabibu ela kadzangbwerya matundage? Mutu iye naauye kwakpwe sedze achafwerer vihani na mutu wanjina akarya matundage. ⁷ Dze, phana mlume yeyesi phano yechumbi ya na a phephi na kulola? Naauye kwakpwe sedze achafwerer vihani na mlume wanjina akalola mchumbawe.’ ⁸ Na nyo maofisaa gandauza tsona gaambe, ‘Dze, phana mutu ariyemuoga na achiyevundzika moyo? Iye naauye kwakpwe sedze akatiya ayae wuoga, akakala aoga dza iye.’ ⁹ Nyo maofisaa achimala kugomba na ro jeshi, andatsambula akulu a jeshi.

¹⁰ “Mchifika phephi na mudzi ili kuushambuliya, mwandzo apheni enyezie masharuti ga amani. ¹¹ Enyezi a mudzi hinyo achilonda amani na kudzilavya kpwenu, phahi atu osi anaokala himo andakuhumikirani na kuhenda kazi za shokowa. ¹² Ela enyezi a mudzi hinyo asiphohenda amani namwi, ela achipigana viha namwi, phahi, mundazongira mudzi wao, ¹³ na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, achiutiya mwenu mikononi, mundaolaga alume osi kpwa upanga. ¹⁴ Ela achetu na anache, ng’ombe na vyosi

virivyo mo mudzini munaweza kuvitsukula kpwa ajili yenu enye. Munaweza kuhumira vitu ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakuphani yani vitu murivyohala zewe kula kpwa maadui genu. ¹⁵ Hivi ndivyo mndivyoihenda midzi yosi ambayo i kure namwi na tsi ambayo mundaimiliki. ¹⁶ Ela kwenye midzi ya atu hinya ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani ikale urisi wenu, musiriche chitu chochosi chiphumacho. ¹⁷ Angamizani atu osi tsetsetse: Ahiti, Aamori, Akanani, Aperizi, Ahivi na Ajobusi dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu arivyokuamuruni. ¹⁸ Hendani hivyo sedze akakufundzani mambo ga kutsukiza anagohendera milungu yao ambago gandakuhendani muhende dambi mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ¹⁹ "Mnaphozangira mudzi kpwa muda mure, mchilonda kuuteka, msiteme mihi ya matunda kpwa mbadzo, mana munaweza kurya matunda ga mihi hiyo. Dze, mihi ni atu hata muishambuliye? ²⁰ Munaweza kukata mihi ambayo si mihi ya matunda ili muhumire kudzenga ngazi za kupandira ndani ya mudzi munaoshambuliya hadi ugbwe."

21

Malagizo kuhusu mutu yeolagbwa ni mutu asiyemanyikana

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, "Mchizembula mutu akaolagbwa tsakani kwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakuphani muimiliki namwi tammanya ni ani chiyemuolaga, ² atumia na aamuli enu andakupweda apime hatuwa kula pho lufu riripho hadi midzi ya phephi. ³ Halafu, atumia a mudzi hinyo urio phephi zaidi na rira lufu andahala ndama ambaye kاذgangbwehumirwa kuhenda kazi yoyosi wala kutiwa gogolo. ⁴ Nao andaitsera ndama iyo deteni kwenye chidzuo chijeracho na dete hiro rikale taridzangbwerimwa au kuphandwa. Hiko andaivundza singo iyo ndama. ⁵ Na Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka ni akalepho. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waatsambula amuhumikire na abariki atu kpwa dzinare. Piya ndio enye mamlaka ga kulamula malau na kesi za atu achilolumizana. ⁶ Chisha atumia osi a mudzi hinyo urio phephi na lufu hiro, andatsukutsa mikono yao na madzi dzulu ya yo ndama ichiyovundzwa singo, ⁷ na andashuhudiya aambe, 'Mikono yehu taiyamwaga mlatso huno wala matso gehu tagayaona mlatso huno uriphomwagbwa. ⁸ Ee Mwenyezi Mlungu, aswamehe atuo a Izraeli ambao waakombola, usiaisabire makosa atuo kpwa chifo cha mutu asiyekala na kosa, ela aswamehe kosa hiri.' ⁹ Muchihenda sawa na Mwenyezi Mlungu achivyolagiza, mundausa lawama ra kumwaga milatso isiyo na kosa kahi yenu.

Malagizo kuhusu kulola mchetu chiyetekpwa vihani

¹⁰ "Ndiphophiya kpwendapigana viha na adui, naye Mwenyezi Mlungu achikuphani ushindi na mchihala atu mateka, ¹¹ na mmwenga wenu aone kahi yao mchetu mnono na achiaza kumlola, ¹² phahi, anaweza kumphirika kpwakpwe. Iye mchetu ni anyole chitswache, kuata kombeze ¹³ na agaluze nguwoze za utumwa. Ni asagale nyumbani mwa hiye mlume kpwa muda wa mwezi mzima kusononekera vifo vya ise na nine. Halafu mlume hiye anaweza kumlola. ¹⁴ Napho ye mlume kandahamirwa ni ye mchetu, andamricha aphiyee alondako. Mlume hiye kandanguza kpwa kuphaha feza, wala kandamharira dza mtumwa kpwa sababu wamvundzira ishima.

Malagizo kuhusu haki ya mwana wa mwanzo

¹⁵ "Ichikala mlume ana achetu airi naye anammenda mmwenga kuriko wanjina nao achetu hinyo akamvyarira ana alume na mwana wa mwanzo kuvyalwa ni wa yuya mchetu asiyemenda, ¹⁶ ichifika siku ya kuganyira anae urisi, hiye ise yao ni asimpendeele mwana wa yuya mchetu ammendzaye, akamupha haki ya mwana wa kpwandza, badala ya mwana wa mchetu asiyemenda wakati ndiye mwana wa kpwandza. ¹⁷ Iye ni akubali kukala yuya mwana wa mchetu asiyemenda ndiye wa kpwandza na amuphe hakiye, yani mtalowe ukale kano mbiri ya mitalo ya hara anjina. Hino ni kpwa sababu iye ndiye tundare ra kpwandza ra nguvuze.

Malagizo kuhusu mwana wa likakado

¹⁸ "Napho mutu ana mwana mwenye likakado na asiyesikira, asiyelunga ga ise au nine dzagbwe nkumtiya adabu, ¹⁹ phahi, nine na ise andamuhala amphirike kwenye chikao cha angambi a mudzi. ²⁰ Avyazi hinyo andaambira angambi a mudzi kukala: 'Mwana wehu analikakado na kasikira. Kalonda kuhusikira, ni mroho na mlevi.' ²¹ Ndipho atu

a mudzi hinyo andampiga mwana hiye mawe hadi afwe. Hivyo ndivyo mndivyosisa uyi hinyo kahi zenu. Aiziraeli osi andasikira dzambo hiro na aogophe.

Malagizo ganjina

²² “Napho mutu akahenda kosa ra kukala aolagbwe na achiolagbwa kpwa kut-somekpwa muhini, ²³ lufure risirichwe dzulu ya muhi usiku wosi, ela mundarizika siku iyo-iyu sedze mkanajisi tsi yenu mriyohewa ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ikale urisi wenu. Mana mutu ndiyeolagbwa kpwa kutsomekpwa muhini andalaniwa ni Mlungu.”

22

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Uchiona ng’ombe au ng’ondzi ra myao rikaangamika, usiririche, ela riuyize kpwa mwenye. ² Ela napho nyumba ya hiye myao taiphephi au mwenye kummanya, phahi, undaphiya na nyama hiye kpwako, akale kpwako hadi mwenye ndiphokpweza, nawe undamuuyizira. ³ Undahenda vivyo hivyo na punda au nguwo au chitu chochosi ambacho myao akaangamiza. Usiriche kumterya myao.

⁴ “Uchiona punda au ng’ombe ya myao ikagbwa njirani, usiriche mterye myao kuyuunula.

⁵ “Achetu asivwale nguwo za alume na alume asivwale nguwo za achetu. Anayehenda hivyo anamtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

⁶ “Uchikuta chidzumba cha nyama wa mapha dzulu ya muhi au njirani na china vidzana au mayayi na kolo rikafwinika hivyo vidzana au mayayi, usihale kolo na vidzanavye. ⁷ Undaricha kolo riphaye vyakpwe, ela unaweza kuhala vidzanavye. Uchihenda hivyo undaongerwa na kusagala maisha mare.

⁸ “Unaphodzenga nyumba nyiphya, dzenga ukuta kanda-kanda ya paa, sedze ukakala na lawama mutu achigbwa kula hiko kpwenye hiro paa na afwe.

⁹ “Usiphande mizabibuyo phamwenga na mimea yanjina, sedze ukakahazwa* kuumira mavuno gosi, go ga zabibu au go ganjina.

¹⁰ “Usifunge gogolo ng’ombe na punda phamwenga wakati unarima mundao.

¹¹ “Usivwale nguwo zirizofumwa kpwa nyoya za mang’ondzi phamwenga na katani.

¹² “Phalaza midzele kpwenye mitse mine ya yambaro.

Malagizo kuhusu mutu na mchewe

¹³ “Napho mlume akamlóla mchetu, akalala naye halafu amzire, ¹⁴ na amuifye na maneno mai ga waibu aambe, ‘Namlóla mchetu hiyu ela nripholala naye nakuta si mwanamwali.’ ¹⁵ Phahi, avyazi a hiye mchetu andaphirika ushaidi wa uanawali wa mwana wao mchetu kpwa angambi pho mryango ra mudzi. ¹⁶ Na iseye wa ye mchetu andaamba, ‘Hwamloza mwana wehu hiyu kpwa mutu hiyu, ela sambu kamtaka tsona, ¹⁷ na ajabu ni kukala akamuifya na maneno ga waibu kuamba, ‘Siyamkuta mwana wenu kukala kala ni mwanamwali.’ Hata hivyo ushaidi wa uanawali wa mwana wehu huno.’ Halafu hinyo avyazi andabumula nguwo yenye hinyo ushaidi mbere za angambi a mudzi. ¹⁸ Ndipho angambi a mudzi andambwirwa yuya mlume na ampige milawa. ¹⁹ Chisha ni amtoze mutu hiye faini ya vipande gana mwenga vya feza na vihewe ise wa hiye mchetu kpwa sababu mlume hiye akamvundzira ishima mwanamwali wa Iziraeli. Na hiye mchetu andaenderera kukala mchewe na kandaweza kurichana naye maishage gosi. ²⁰ Ela napho mashitaka higo ni ga kpweli na taphana ushaidi wa uanawaliwe, ²¹ andamphirika kpwenye mryango wa nyumba ya ise na alume a mudzi hinyo andampiga mawe hadi afwe, kpwa sababu akahenda waibu Iziraeli kpwa kuhenda umalaya wakati achere kpwa ise. Hivi ndivyo ndivyosisa uyi hinyo kahi yenu.

²² “Mutu achigbwirwa akalala na mkpwaza mutu, osi airi, mlume na mchetu, ni aolagbwe. Hivi ndivyo ndivyosisa uyi hinyo kahi yenu mwi Aiziraeli.

²³ “Mlume achikutana na mwanamwali yeposwa ko mudzini na alale naye, ²⁴ mundaatuluza osi airi kondze ya mudzi na muapige mawe hadi afwe. Msichana hiye ni aolagbwe kpwa sababu kayakota kululu kusudi aterywe dzagbwe kala a ndani ya mudzi; naye mlume ni aolagbwe kpwa sababu akamtiya najisi mchumba wa myawe. Hivi ndivyo ndivyosisa uyi hinyo kahi yenu.

²⁵ “Ela napho mlume akakutana na msichana yeposwa hiko weruni, kondze ya mudzi na ambwawukire, phahi hiye mlume tu ndiye ndiyeolagbwa. ²⁶ Msimuhende rorosi hiye msichana, iye kana kosa rinarostahili kuolagbwa. Dzambo hiri ni sawa na ra

mutu anayemshambuliya mutu wanjina na kumuolaga, ²⁷ kpwa sababu mlume hiye wambgwavukira hiye msichana hiko weruni na dzagbwe wakota kululu kpwa kuvoya msada takuyakala na mutu wa kumtivyva.

²⁸ “Mlume achikutana na msichana ambaye kadzangbweposwa, achimgbwira kpwa nguvu nao achifumaniwa, ²⁹ mlume hiye andamripha ise wa msichana iye vipande mirongo mitsano vya feza kpwa sababu akamvundzira ishima na msichana iye andakala mchewe na kandamricha maishage gosi.

³⁰ “Mlume yeyesi asilale na mkpwaza ise sedze akamvundzira ise ishima.”

23

*Atu asioruhusiwa kuinjira
mkpwutano wa atu a Mlungu*

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Mlume yeyesi yetulwa au yekatwa chilungoche cha ulume karuhusiwa kudziunga na mkpwutano wa atu a Mwenyezi Mlungu.

² “Na mwana haramu yeyesi na chivyaziche hadi chivyazi cha kumi, kandaruhusiwa kuinjira kpwenye mkpwutano wa atu a Mwenyezi Mlungu.

³ “Muamoni au Mmoabu na chivyaziche hadi chivyazi cha kumi kandaruhusiwa kuinjira kpwenye mkpwutano wa atu a Mwenyezi Mlungu. ⁴ Mana taayakukaribishani na chakurya na madzi mriphokala njirani kula Misiri. Na piya amripha Balaamu mwana wa Beori kula Pethori hiko Mesopotamia, akulanini. ⁵ Ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kayamphundza Balaamu; badalaye lana iyo yagaluka kukala baraka, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, wakumendzani. ⁶ Msiagbwire usena wala kuaterya ili aongokerwe maisha genu gosi.

⁷ “Msizire Aedomu mana ni ndugu zenu. Na msizire Amisiri, mana mwasagala kpwenye tsi yao dza ajeni. ⁸ Chivyazi cha hahu cha Aedomu na Amisiri anaweza kuinjira kpwenye mkpwutano wa atu a Mwenyezi Mlungu.

Uswafi kpwenye kambi

⁹ “Mchiphya vihani, mchichita kambi, chila mmwenga ahende makini na chitu chochosi chii. ¹⁰ Napho kahi yenu phana mutu yeyesi ambaye ni najisi kpwa sababu ya kutulukwa minya usiku, hiye andatuluka kondze ya kambi; kandakala phephi na kambi. ¹¹ Ela ichifika dziloni andaoga na dzuwa richtswa anaweza kuuya kambini.

¹² “Mnalondwa kukala na phatu kondze ya kambi ambapho munaweza kuphiya haja. ¹³ Kahi ya vifwaya vyenu mundakala na jembe na hiro mundarimumira kutsimba dibwa na kusirira go mavi. ¹⁴ Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ananyendeka mo kambini ili akutivyeni na atiye maadui genu mwenu mikononi. Kpwa hivyo kambi yenu ni ikale takatifu. Phahi musimuriche akaona chitu chochosi chichafu kahi yenu sedze akakurichani.

Malagizo ganjina

¹⁵ “Mtumwa achichimbira tajiriwe achedza kpwako kpwedzaendza usalama, usimuuyize kpwa tajiriwe. ¹⁶ Mriche asagale phamwenga nawe phatu ndiphotsambula kpwenye makalogo, phatu phanaphomuhamira. Usimuonere.

¹⁷ “Muiziraeli yeyesi, mlume au mchetu, kandakala malaya wa phatu pha dzulu pha ibada hata chidide. ¹⁸ Msirehe maripho ga malaya au shoga nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kpwedzausira hati, mana aha ni tsukizo kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

¹⁹ “Unaphoaphasa Muiziraeli myao usilonde fwaida, ikale ni mkopo wa feza, chakurya, au chochosi ambacho atu nkukopesha kpwa kuphaha fwaida. ²⁰ Unaweza kulonda fwaida unaphomkopesha mjeni, ela Muiziraeli myao usimtoze fwaida ili Mwenyezi Mlungu, Mlungu, akujaliye kahi ya shuulizo zosi ndizohenda kpwenye tsi ambayo uyaimiliki. ²¹ Ndiphoika naziri mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu, usichelewe kuitimiza, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu, andaidai kpwako nawe undakala na dambi. ²² Ela uchidzizuwiya kuika naziri kundakala na dambi. ²³ Hakikisha unasa naziri uchiyoika kpwa kugomba na mromoo, mana wamuahidi Mwenyezi Mlungu, Mlungu kpwa hiyariyo.

²⁴ “Uchitsupa kpwenye munda wa myao wa mizabibu unaweza kurya zabibu chiasi uwezacho, ela usidole ukatsukula mwako kaphuni. ²⁵ Uchitsupa kpwenye munda wa myao wenye mtsero unaweza kuphulula na mkpwono ukarya, ela usihumire mufyu.”

24

Malagizo kuhusu kuphana talaka na kuuyirana

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Ichikala mlume akalóla mchetu na badaye akale kamuhamira mana akamuona na uyi, phahi hiye mlume andamupha cheti cha talaka na amzole kula phakpwe kaya. Iye mchetu achiuka, ² na achendalólwa ni mlume wanjina, ³ alafu hiye mlume wa phiri naye asihamirwe na amuandikire talaka na amzole au afwe, ⁴ phahi, yuya mlume wa kpwandza karuhusiwa kumuuyira akale mchewe tsona kpwa sababu tayari watiywa najisi. Kuhenda hivyo ni dzambo ra kutsukiza kpwa Mwenyezi Mlungu. Msirhe dambi kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani ikale urisi wenu.

⁵ “Mlume yelóla dzuzi-dzuzi asiphiye vihani wala asihewe kazi yoyosi yanjina; arichwe huru kpwa muda wa mwaka mmwenga, kusudi akale kpwakpwe ili amfura hishe mchewe.

⁶ “Mutu yeyesi asihale lala ra photsi au ra dzulu ra kusagira kukala mzamana; kpwa sababu uchihenda hivyo, undakala avi ukahala uzima wa mutu hiye mana ndiro ahumiraro kuphaha chakurya.

⁷ “Mutu yeyesi achimuhala mateka Muiziraeli myawe na kumuhenda mtumwawe au kumguza utumwani, mutu hiye ni aolagbwe ili msise uyi kahi yenu.

⁸ “Napho phana mutu akagbwirwa ni ukongo wa ngozi wa kuambukiza hakikishani munalunga malagizo ga Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka. Lungani kpwa makini gosi nirigoaamuru. ⁹ Tambukirani vira ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, wamuhenda Miriamu mriphokala charoni kula Misiri.

¹⁰ “Uchimuaphasa myao chitu chochosi, usimanye mwakpwe nyumbani uchahala mzamana. ¹¹ Ima kondze na umriche iye mwenye akurehere hinyo mzamana. ¹² Napho iye ni mchiya usikale na mzamana hiyo usiku kucha. ¹³ Muuyizire yambare chila dziloni kusudi usiku aweze kudziwiningiza na kukutakira baraka. Kuhenda hivyo undakala mwenye haki mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

¹⁴ “Usimuonere muhendadzi-kazio ambaye ni mchiya na mgbwayi, akale ni Muiziraeli au mmwenga wa ajeni asagalao kpwenye midzi yenu. ¹⁵ Chila siku, kabila dzuwa taridzangbwetswa, mriphe mshaharawe wa siku hiyo, mana iye ni mchiya na hinyo mshahara ndio anaoadamira, sedze akamririra Mwenyezi Mlungu nawe ukakala na dambi.

¹⁶ “Avyazi asiolagbwe kpwa dambi za ana ao, wala ana asiolagbwe kpwa dambi za avyazi ao. Chila mutu ni aolagbwe kpwa dambize mwenye.

¹⁷ “Msialafye ajeni na anachiya haki yao. Wala msihale yamba ra gungu kukala mzamana. ¹⁸ Tambukirani kukala kala mu atumwa tsi ya Misiri na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, achikukombolani kula hiko, ndiyo mana nakuamuruni muhende hivi.

¹⁹ “Mnaphotsenga mavuno ga minda yenu na kuyala mabutsa ganjina himo, msi-gauyire, ela arichireni ajeni, anachiya na magungu, kusudi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, aajaliye kazi zenu zosi. ²⁰ Mnaphokutisa zaituni zenu, msikutise viphungoye kano ya phiri, ela arichireni ajeni, anachiya na magungu. ²¹ Mnaphodola zabibu, msiuye mchatsembwesa, ela arichireni ajeni, anachiya na magungu. ²² Tambukirani kukala kala mu atumwa tsi ya Misiri, ndiyo mana nakuamuruni muhende hivi.”

25

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Ichikala phana lau kahi ya atu airi nao aphiye kpwa angambi kulamula lau rao, mmwenga achionekana wa haki na wanjina achihukumiwa, ² napho yuya mui akahukumiwa kutiywa adabu ya kupigbwa, muamuli andamuamuru alale photsi na apigbwe mbereze. Isabu ya vibokoye indakala kulengana na kosare. ³ Mwenye kosa anaweza kuchapwa viboko mirongo mine ela si zaidi. Mchizidisha chiasi hicho mundakala mkam'bera.

24:1 24:1 Mathayo 5:31; 19:7; Mariko 10:4   **24:7** 24:7 Kutsama 21:16   **24:8** 24:8 Alawi 13:1—14:54   **24:9** 24:9 Isabu 12:10   **24:10** 24:10 Kutsama 22:26–27   **24:14** 24:14 Alawi 19:13   **24:16** 24:16 2 Afalume 14:6; 2 Nyakati 25:4; Ezekieli 18:20   **24:17** 24:17 Kutsama 23:9; Alawi 19:33–34; Kumbukumbu 27:19   **24:19** 24:19 Alawi 19:9–10; 23:22   **25:3** 25:3 2 Akorintho 11:24

⁴ “Ng’ombe ichikala inawaga mtsere usiifunge mlomo.

Malagizo kuhusu mutu

chiyefwererwa ni mwanáo

⁵ “Napho ndugu anasagala phamwenga na mmwenga wao afwe bila kuricha mwana mlume, mkpwaza mfwadzi asilólwe ni mutu wanjina kondze ya atu a nyumba hiyo. Yuya ndugu wa mfwadzi ni amlóle hiye gungu. Chisha amuhendere gosi arigokala anahenderwa ni mlumewe. ⁶ Mwana wa mwandzo wa chilume ndiyevalwa ni hinyo andaisabiwa kukala ni wa mfwadzi ili dzinare risiyalwe kwenye tsi ya Iziraeli. ⁷ Ela napho hiye ndugu wa mfwadzi kamtaki hiye gungu, phahi, gungu hiye andaphiya kpwa angambi a mudzi na akaambe, ‘Nduguye mfwadzi mlume wangu anarema kuendeleza dzina ra nduguye hipha Iziraeli; kamendze kunitimizira wajibu kama mlamu.’ ⁸ Halafu angambi a mudzi andamuiha hiye mlume na abishe naye. Napho andaenderera kuamba, ‘Silonda kumlóla,’ ⁹ hiye mchetu gungu andamlunga mbere za hinyo angambi a mudzi, amvule chirahu chimwenga na amtsitsire mahe usoni na aambe, ‘Hivi ndivyo ahenderwavyo mutu anayerema kuendeleza chivyazi cha nduguye.’ ¹⁰ Na dzina ra nyumbaye ko Iziraeli rindakala, ‘Nyumba ya mutu yevulwa chirahu.’

Malagizo ganjina

¹¹ “Alume airi achipigana na mkpwaza yuya apigbwaye achedzamterya mlumewe kpwa kumbgwira seemu za siri yuya anayempiga mlumewe, ¹² hiye mchetu mkateni mkpwono wa kulume, msimuonere mbazi.

¹³ “Msikale na mawe aina mbiri ga mizani kwenye mikoba yenu, mwenga ziho na ranjina phepheya. Msihumire mizani za handzo. ¹⁴ Piya msikale na aina mbiri za vipimo, chikulu na chidide mwenu madzumbani.

¹⁵ “Humirani mawe ga mizani ga haki na vipimo vya haki mphahe kusagala maisha mare kwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani. ¹⁶ Osi ahendao mambo higo, yani osi ahendao ga handzo anamtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

Malagizo kuhusu kuolaga Aamaleki

¹⁷ “Tambukirani Aamaleki arivyokuhendani mriphokala charoni kula Misiri. ¹⁸ Tambukirani vira arivyokushambuliyani hiko njirani mriphokala muanyonje na kuolaga hara osi ambao kala anadzikokota nyuma zenu mana kala akaremwa. Aamaleki taayamuogopa Mlungu. ¹⁹ Kpwa hivyo wakati Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiphokuoyezani kula kpwa maadui genu gosi ndigokuzungulukani kwenye tsi ambayo anakuphani muimiliki, mnalondwa kuolaga Aamaleki osi tsetsetse hata asitambukirwe tsona himu duniani. Msiyale kuhenda hivi.”

26

Malagizo kuhusu mavuno

ga kpwandza

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, “Ndiphofika kwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani ikale urisi wenu, namwi mndiphoimiliki na kusagala mumo, ² mundahala seemu ya mavuno ga kpwandza ga mavuno genu gosi ndigovuna kwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani. Mavuno higo mundagatiya vikaphuni mphiye hadi hipho phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaphatsambula. ³ Mundaphiya kpwa mlavyadzi-sadaka ariye kwenye zuma wakati hinyo na mumuambe, ‘Rero hunashuhudiya mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, kukala hukamenya kwenye tsi ariyolaga akare ehú kukala andahupha.’

⁴ “Naye mlavyadzi-sadaka ndiphohala vikaphu hivyo kula mwenu mikononi na kuviika photsi mbere za phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ⁵ mundagomba maneno higa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu: ‘Baba kala ni Muaramu yedengereka hiko na hiko, halafu achitserera kuphiya Misiri achisagala hiko dza mjeni. Iye na atu a nyumbaye kala ni atu achache tu ariphokala hiko, ela achikala taifa kulu renye nguvu na atu anji. ⁶ Amisiri ahuhendera ukatili, achihugayisa na kuhulazimisha kuhenda kazi ngumu ya utumwa. ⁷ Ndipho huchimirira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ehú naye achisikira chiriro chehu na kuona kugaya kpwehu, kazi ngumu na vira hurivyoonerwa. ⁸ Phahi, Mwenyezi Mlungu achihutuluza

Misiri kpwa uwezowe mkpwulu wa kuterya, mambo makulu ga kutisha, ishara na vilinje. ⁹ Achihureha hipha na kuhupha tsi hino, tsi yenye rutuba. ¹⁰ Vivi hukamrehera Mwenyezi Mlungu mavuno ga kpwandza ga tsi ambayo akahupha.’

“Chisha hundaika vyo vikaphu photsi, mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu na kuabudu mbereze. ¹¹ Namwi mundaheerwa kpwa mambo manono gosi ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakujaliyani mwimwi na atu a nyumba zenu. Nao Alawi na ajeni asagalao namwi andahererwa phamwenga namwi.

¹² “Chila mwaka wa hahu, chila mmwenga wenu andalavya fungu ra kumi ga mavunoge gosi kpwa ajili ya Alawi, ajeni, anachiya na magungu, ili aphahe chakurya cha kutosha anaphokala kwenye midzi yenu. ¹³ Halafu mundaamba hivi mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ‘Hukausa mafungu matakatifu kula mwehu madzumbani na hukaapha Alawi, ajeni, anachiya na magungu, dza vira urivyohuamuru. Tahudzangbwevundza amurizo wala tahudzangbweyala. ¹⁴ Tahuyarya fungu ra kumi huriphokala hunaomboleza; tahuyarituluza kondze ya nyumba zehu huriphokala achafu wala kurlavya kpwa mikoma. Hukakutii ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu; hukahenda chila chitu urichohulagiza kuhusu fungu ra kumi. ¹⁵ Lola photsi kula makalogo matakatifu hiko mlunguni, ujaliye atu Iziraeli na tsi uriyohupha, tsi yenye rutuba dza vira urivyolaga akare eh.’

*Atu analondwa kulunga malagizo
ga Mwenyezi Mlungu*

¹⁶ “Rero hino, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuumuruni mgbwire masharuti na malagizo higa. Hakikishani munagahenda kpwa mioyo yenu yosi na roho zenu zosi. ¹⁷ Rero mkagomba enye kukala Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu wenu na kukala mundalunga njiraze na mundagbwira masharutige, amurize, shariyaze na kusikira sautiye. ¹⁸ Naye Mwenyezi Mlungu akakuhakikishirani kukala mwimwi mu atue, hazinaye ya samani na kukala ni mgbwire amurize zosi. ¹⁹ Ndipho naye andakuhendani mwimwi mkale taifa kulu renye sifwaye, renye kumanyikana na ishima kuriko mataifa ganjina gosi. Mwimwi mundakala atakatifu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu dza arivyolaga.”

27

*Phatu pha kulavira sadaka
hiko mwango Ebali*

¹ Phahi, Musa phamwenga na atumia a Iziraeli aambira atu hivi, “Gbwirani amuri zosi ninazokuphani rero. ² Siku iyo mndiphovuka muho Joridani na kuinjira tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani, mundaika mawe makulu na kugapiga palasta. ³ Dzuluye mundaandika maneno gosi ga shariya hino, mndiphoinjira kwenye tsi hira tsi yenye rutuba, ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu, wakulagani. ⁴ Ndiphokala mkavuka muho Joridani, mundaika mawe higo dzulu ya mwango Ebali na mgapige palasta kama ninavyokuamuruni hivi rero. ⁵ Mundamdzengera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu pha kulavira sadaka kuumira mawe ambago tagayatsongbwa na chifwaya cha chuma. ⁶ Mdzengereni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu pha kulavira sadaka kuumira mawe ambago tagayatsongbwa. Dzulu ya phatu hipo pha kulavira sadaka mundamlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, sadaka za kuochwa. ⁷ Lavyani sadaka za amani, mzirye phapho hipo na muhererwe mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ⁸ Chisha muandike maneno gosi ga shariya hino kwenye mawe higo na maandishi gasomekago kpwa urahisi.”

⁹ Chisha, Musa phamwenga na Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka achiambara atu osi a Iziraeli, “Nyamalani mniphundze mwi atu a Iziraeli. Rero hino mwimwi mukakala atu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ¹⁰ Kpwa hivyo phundzani sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mlunge amurize na malagizoge ambago ninakuamuruni hivi rero.”

Lana ya kusasikira

¹¹ Siku iyo Musa achialagiza atu achiambara, ¹² “Ndiphovuka muho Joridani, mbari hizi zindaima dzulu ya mwango Gerizimu wakati baraka zinatangazirwa nyo atu, Simioni, Lawi, Juda, Isakari, Yusufu na Benjamini. ¹³ Na mbari hizi zindaima dzulu ya mwango

Ebali wakati lana zinatangazirwa nyo atu, Rubini, Gadi, Asheri, Zabuloni, Dani na Nafutali. ¹⁴ Nao Alawi andatangazira atu osi a Iziraeli kpwa sauti kulu aambe.

¹⁵ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyetengeza chizuka cha kutsonga au cha chuma cha kuyayusha na achiabudu. Chizuka ni chitu cha kutsukiza mbere ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mana ni chitu ambacho chatengezwa na mikono ya mwanadamu.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

¹⁶ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyebera ise au nine.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

¹⁷ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyesengeza mphaka wa jiraniwe.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

¹⁸ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyemuhenda chipofu aangamike njira.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

¹⁹ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyelafya mjeni, mwanachiya au gungu hakiye.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

²⁰ " 'Naalaniwe mlume ndiyelala mkpwaza ise, mana akamvundzira ise ishima.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

²¹ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyelala nyama yeyesi.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

²² " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyelala mwanáo mchetu akale ni mwanáo mwana baba au mwana mayo.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

²³ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyelala mtsedzawe.' Na atu osi andajibu aambe, 'Amina!'

²⁴ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyeolaga jiraniwe chisiri.' Na atu osi andaamba, 'Amina!'

²⁵ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ndiyephokera hongo ili aolage mutu asiyekala na kosa.' Na atu osi andaamba, 'Amina!'

²⁶ " 'Naalaniwe mutu yeyesi ambaye kandakubali maneno higa ga shariya na kugalunga.' Na atu osi andaamba, 'Amina!'

28

Baraka kpwa anaotii

(Alawi 26:3-13; Kumbukumbu 7:12-24)

¹ Musa waenderera kugomba achiamba, "Napho mundatii Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu chikamilifu na muhakikishe mkagbwira amuri ninazokuamuruni hino rero, Mwenyezi Mlungu andakuhendani mkale taifa renye nguvu kutsupa mataifa ganjina gosi duniani. ² Napho mundatii Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mundaheba baraka hizi:

³ "Midzi yenu na minda yenu indabarikiywa.

⁴ "Mwenyezi Mlungu andabariki chivyazi chenu, mavuno genu, na ana ng'ombe enu na ana ng'ondzi enu. ⁵ Vikaphu vyenu vya mtsere vindabarikiywa na piya miyo yenu ya kukandira unga.

⁶ "Mundabarikiywa mtulukapho kuphiya kazini na muuyapho kaya.

⁷ "Maadui genu gachedza kukushambuliyani, Mwenyezi Mlungu andakuhendani mgaturye. Gachedza kukushambuliyani kpwa njira mwenga gandazola kpwa njira sabaa.

⁸ "Baraka za Mwenyezi Mlungu zindakala mwenye vitsaga vya mtsere na kwenye shuuli zenu zosi. Mwenyezi Mlungu andakubarikini kwenye tsi ambayo anakuphani.

⁹ "Mwenyezi Mlungu andakuhendani mkale atue atakatifu kama arivyoalaga napho mundagbwira amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kulunga njiraze. ¹⁰ Mataifa gosi duniani gachiona kukala Mwenyezi Mlungu akakutsambulani mkale atue, gandakuogophani. ¹¹ Mwenyezi Mlungu andakuhendani muongokerwe kpwa unji wa ana, mifugo na mavuno ga mindani kwenye tsi ariyolaga atumia enu kukala andakuphani. ¹² Mwenyezi Mlungu andakuvugurirani hazinaye nomu kula mlunguni na kureha mvula kwenye tsi kpwa wakatiwe na kubariki kazi zenu. Mundaapasa mataifa manji, ela mwimwi tamundaapaswa. ¹³ Ichikala mundagbwira amuri za Mwenyezi

27:15 27:15 Kutsama 20:4; 34:17; Alawi 19:4; 26:1; Kumbukumbu 4:15-18; 5:8 27:16 27:16 Kutsama 20:12; Kumbukumbu 5:16 27:17 27:17 Kumbukumbu 19:14 27:18 27:18 Alawi 19:14 27:19 27:19 Kutsama 22:21; 23:9; Alawi 19:33-34; Kumbukumbu 24:17-18 27:20 27:20 Alawi 18:8; 20:11; Kumbukumbu 22:30 27:21 27:21 Kutsama 22:19; Alawi 18:23; 20:15 27:22 27:22 Alawi 18:9; 20:17 27:23 27:23 Alawi 18:17; 20:14 27:26 27:26 Agalatia 3:10 28:1 28:1 Kumbukumbu 11:13-17

Mlungu, Mlungu wenu ambazo ninakuphani rero na muhakikishe munazitimiza, phahi andakuhendani mkale vitswa wala si michira na muenderere mbere na sio kuuya nyuma, ¹⁴ ela ni msigaluke kulume wala kumotso mkalunga mlungu yanjina na kuihumikira.

Lana kpwa kukosa kulunga

(Alawi 26:14–46)

¹⁵ “Ela napho tamundasikira sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, au napho tamundahenda makini kugbwira amurize zosi na masharuti ninagokuamuruni rero, phahi mundalaniwa na lana hizi zosi:

¹⁶ “Mundalaniwa kwenye midzi yenu na minda yenu.

¹⁷ “Vikaphu vyenu vya nganu na miyo yenu ya kukandira unga indalaniwa.

¹⁸ “Mlungu andalani ana enu, mavuno genu ga tsi na ana a mifugo yenu.

¹⁹ “Mundalaniwa munaphomenya na munaphotuluka.

²⁰ “Ndiphoricha Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mahendo genu mai, iye andakuhimirani lana, mashaka na andapinga chila muhendaro hadi mufwe upesi. ²¹ Mwenyezi Mlungu andakureherani ukongo mkali hadi mwimwi mosi mufwe kabisa kwenye tsi ambayo mu phephi na kuirisi. ²² Mwenyezi Mlungu andakushambuliya na likehe, homa, maphu, dzoho kali, dzoho ra kuhenda tsi ikpwalale, phuto na koga; mambo higo gandakuphahani hadi mufwe. ²³ Ko mlunguni kundafungbwa kusirehe mvula na tsi yenu indakala ngumu dza chuma. ²⁴ Mwenyezi Mlungu andahenda vumbi na mitsanga ikale mvula yenu, vumbi rindamwagbwa dzulu yenu kula mlunguni hadi mufwe.

²⁵ “Mwenyezi Mlungu andakuhendani mshindwe ni maadui genu. Mwimwi mundaphiya mkaashambuliye kpwa njira mwenga, ela mundaachimbira kpwa njira sabaa. Namwi mundakala utu wa kutisha kahi ya falume zosi duniani. ²⁶ Nyufu zenu zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama a tsakani wala takundakala mutu ndiyeatsunga. ²⁷ Mwenyezi Mlungu andakupigani na maphu dza arivyohenda atu a Misiri, phamwenga na vironda vya mrema, uphere na mwawa usiosira. ²⁸ Mwenyezi Mlungu andakutiyani koma, mkale vipofu na kuzubaa. ²⁹ Mutsi mundaphaphasa-phaphasa dza vipofu na tamundaongokerwa katika shuuli zenu. Mundaonerwa na kunyang’anywa vitu vyenu chila wakati ela takundakala na mutu wa kukutivyani.

³⁰ “Undaposa mwanache wa chichetu ela andagbwavukirwa ni mlume wanjina. Undadzunga nyumba ela kundaisagala. Undaphanda mizabibu ela kundadola matundage. ³¹ Ng’ombeyo indatsindzwa kuno unalola ela kundatata hata finyangoye. Pundao andahalwa kuno unalola wala kundauiyirwa. Mang’ondzigo gandahewa maaduigo na taphana mutu ndiyeweza kugativya. ³² Anao alume na achetu andalaviwa kpwa atu anjina nawe undakotola matso dii yosi kulorera auye, ela kundakala na nguvu ya kuhenda rorosi.

³³ “Taifa usirorimanya rindahala mavuno gosi ga tsiyo na matunda ga jashoro nawe undaonerwa na kuteswa siku zosi. ³⁴ Undahenda koma kpwa mambo ndigogaona mwenye na matsogo. ³⁵ Mwenyezi Mlungu andashambuliya mavwindi na magulugo kpwa maphu makali ambago tagandaweza kuphola; gandagota hangu lihosini hadi lwayoni.

³⁶ “Mwenyezi Mlungu andakuphirika uwe na mfalumeo ndiyedzitsamburira, kwenye taifa usirorimanya uwe wala akareo. Na hiko mundahumikira mlungu yanjina ya mihi na mawe. ³⁷ Nawe undakala utu wa kutisha, kuberwa na ndzimo ya kunyetera kahi ya atu osi a tsi ambako Mwenyezi Mlungu andakuphirika. ³⁸ Undaphanda mbeyu nyinji ela undavuna chidide tu kpwa sababu ndzije andarya mavunogo. ³⁹ Undaphanda mizabibu na kuitundza, ela kundavuna mizabibu iyo wala kunwa uchiwe, mana adudu andairya. ⁴⁰ Undakala na mizaituni kwenye tsi yenu yosi, ela kundadzipaka mafuha ga zaituni hizo, kpwa sababu zaituni hizo zindaphukusika. ⁴¹ Undavyala ana alume na achetu, ela kundasagala nao, kpwa sababu andahalwa mateka. ⁴² Mihiyo yosi na mavuno ga mundani gandamenyererwa ni ndzije.

⁴³ “Mjeni anayesagala kwenye tsiyo andazidi kuphaha nguvu ela uwe undazidi kukotseka zaidi na zaidi. ⁴⁴ Iye andakuaphasa uwe, ela uwe kundakala na uwezo wa kumkopesha. Iye andakala chitswa nawe undakala mchira.

⁴⁵ “Lana hizi zosi zindakuphaha na kukulunga hadi ufwe kpwa sababu kuyasikira sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu, kuhusu kugbwira shariyaze na masharuti arigokuamuru. ⁴⁶ Nazo zindakala dzuluyo kama ishara na vilinje na dzulu ya chivyazicho hata kare na kare.

⁴⁷ “Kpwa vira kuyamhumikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu kpwa moyo wa furaha na kuhererwa wakati uriphokala na vinji, ⁴⁸ vivi undahumikira maaduigo ndigorehwa

chinyumecho ni Mwenyezi Mlungu. Undagahumikira kuno una ndzala, chiru, u chitsaha na ukaphungukirwa ni chila chitu. Andakufunga gogolo ra chuma hadi akuangamize tsetsetse.

⁴⁹ “Mwenyezi Mlungu andareha taifa kula kure rikushambuliye. Rindakpwedza kula pembe za dunia, na mwendo wa kasi dza kozi, taifa ambaro kurimanya lugaye. ⁵⁰ Atu a taifa hiro andakala na nyuso siru. Taandaishimu atumia wala kuonera mbazi mabarobaro. ⁵¹ Andahala mifugoyo na mavunogo, nawe undasala bila chitu. Aho taandakurichira mtserere, uchi wa zabibu, mafuha, ana ng’ombe au ana ng’ondzi hadi ndiphokuangamiza. ⁵² Atu hinyo andazangira na kushambuliya midziyo yosi kwenye tsi yosi yohewa ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu na zo kuta nyire za ngomezo unazoadamira zindagbwa photsi. ⁵³ Wakati wa kuzangirwa na kuyugbwa ni maadui, undarya uhumboo mwenye, yani nyama za anao alume na achetu uriohewa ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu. ⁵⁴ Hata mutu mpole kabisa na yererwa vinono sana kandakala na mbazi, kandaganyira chakurya ndugaye, mchewe yemendza na anae achiosala. ⁵⁵ Chiasi cha kukala kandamganyira hata mmwenga wao nyama za anae ndizokala anazirya. Mana andakala kana chochosi chichosaza wakati hinyo wa kuzangirwa na kuyugbwa ni maadui kwenye midziyo yosi. ⁵⁶ Hata mchetu ambaye ni mpole sana kahi zenu, yererwa vinono na anayependeza ambaye kengericha lwayore rivyoge photsi kpwa unonowe, kandamganyira chakurya mlumewe yemendza wala anae alume na achetu. Wakati hinyo wa kuzangirwa kundakala ndzala hata ⁵⁷ kwenye midzi yenu mchetu andarya chisiri mwanawe mtsanga phamwenga na dzadzo bada ya kuvyala, kpwa sababu ya ukosefu wa chakurya wakati wa kuzangirwa na kugayiswa ni maadui genu kwenye midzi yenu.

⁵⁸ “Napho kundakala makini kugbwira maneno gosi ga shariya hino yoandikpwa kwenye chitabu hichi ili kuishimu dzina tukufu na ra kutisha ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu ⁵⁹ phahi, Mwenyezi Mlungu andakurehera uwe na chivyazicho mapigo ga kutisha na makongo mai gasigophola. ⁶⁰ Andakuuyizira tsona gara makongo garigoaphaha Amisiri urigogaogopha, nawe kundaphola. ⁶¹ Mwenyezi Mlungu andakurehera mapigo na makongo ga chila aina hadi ambago tagahadzirwe kwenye chitabu chichi cha shariya, nawe undaangamizwa. ⁶² Dzagbwe mu anji dza nyenyezi za mlunguni, mundakala achache tu kpwa sababu tamuyasikira sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ⁶³ Dza viratu Mwenyezi Mlungu vyohamirwa ni kukuhendani muongokerwe na kukuhendani mkale anji, ndivyo ndivyohamirwa kukubanangani na kukuangamizani. Iye andakuusani kwenye tsi iyo ambayo myairisi. ⁶⁴ Mwenyezi Mlungu andakutsamula kahi ya mataifa gosi, kula pembe mwenga ya dunia hadi yanjina na hiko mundaihumikira milungu yanjina ya mihi na mawe, milungu usiyoimanya uwe wala akareo. ⁶⁵ Wala kundakala na raha yoyosi wala phatu pha kuoya kahi ya mataifa higo. Ela Mwenyezi Mlungu andakupha wasiwasi wa moyo, kukotseka kpwa matso na kukosa matumaini.

⁶⁶ “Maishago gandakala mashakani, usiku na mutsi undakala na hofu na kumakira usalamao. ⁶⁷ Moyoo undaodzala wuoga kpwa uchivyomaka na chila chitu ndichochiona na matsogo. Ligundzu undaamba, ‘Baha kala ni dziloni,’ na dziloni ndiphofika undaamba, ‘Baha kala ni ligundzu.’ ⁶⁸ Mwenyezi Mlungu andakuuyiza tsona Misiri kpwa mashuwa, charo nricholaga kukala msichihende tsona. Hiko mundajeza kudziguza kpwa maadui genu mkale atumwa alume na achetu, ela taphana mutu ndiyekugulani.”

29

Chilagane cha Mwenyezi Mlungu na Aiziraeli hiko Moabu

¹ Higa ni maneno ga chilagane ambacho Mwenyezi Mlungu waamuru Musa ahende na Aiziraeli kwenye tsi ya Moabu, mbali na chira ambacho Mwenyezi Mlungu wahenda nao hiko mwango Horebu.

² Musa achiha Aiziraeli osi phamwenga achiaambira, “Mwaona enye vira Mwenyezi Mlungu arivyomuhenda mfalume wa Misiri, atue osi na tsiye yosi. ³ Mwaona enye na matso genu majaribu makulu, ishara na viliinje arivyohenda. ⁴ Ela hadi rero Mwenyezi Mlungu kadzangbwepuphani achili ya kuelewa, matso ga kuona, wala masikiro ga kusikira!

⁵ “Mimi nakulongozani jangbwani, kpwa muda wa miaka mirongo mine na nguwo zenu mrizovwala taziya sakala wala virahu vyenu. ⁶ Tamyarya mkpwahe, tamyanya

uchi wa zabibu wala uchi wowosi mufu, ili mmanyee kukala Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

⁷ “Na mriphofika hipha, mfalume Sihoni wa Heshiboni na mfalume Ogi wa Bashani akpwezapigana naswi, ela huchiaturya, ⁸ huchihala tsi zao, huchiganyira mbari za Rubini, Gadi na nusu mbari ya Manase ikale mali yao. ⁹ Kpwa hivyo hakikishani munagbwira maneno gosi ga chilagane hichi kusudi mphaha kuongokerwa kahi ya kazi zenu zosi.

¹⁰ “Mwimwi mosi rero, mkaima mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu; vilongozi enu a mbari, atumia enu na akulu enu mwi Aiziraeli, ¹¹ ana enu, achetu enu na ajeni anaosagala kahi yenu anaokutsangirani kuni na kukuhekerani madzi. ¹² Rero mu hipha ili kuhenda chilagane na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kuhakikisha kpwa kuapa. ¹³ Kpwa hivyo rero Mwenyezi Mlungu andakuhakikishirani kukala mu atue naye andakala Mlungu wenu, dza vira arivyokuapirani mwimwi na akare enu yani Burahimu, Isaka na Jakobo. ¹⁴ Sihenda chilagane hichi rero kpwa ajili yenu bahi na kuhadza lanaze, ¹⁵ ela ni kpwa ajili yehu swiswi huimireo mbere za Mwenyezi Mlungu na piya hinyo ambao taaphamwenga naswi rero.

¹⁶ “Mnamanya vira hurivyosagala tsi ya Misiri na vira hurivyosafiri tsi za mataifa ganjina. ¹⁷ Mwaona vizuka vyao vya kutsukiza, milungu ya mihi na mawe, ya feza na zahabu. ¹⁸ Hakikishani kukala taphana mlume, mchetu, mryango au mbari yoyosi yimireyo hipha rero ndiyomricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ili kuhumikira milungu ya mataifa ganjina. Dzambo hiri rindakala kama muzi ndiotsephula na kuvyala matunda ga utsungu genye sumu. ¹⁹ Ichikala bada ya kusikira maneno ga chilagane hichi ambacho mkaapishwa, mutu andadziamini mwakpwe moyoni na aambe kukala andakala salama hata achilunga uyi wa moyowe, likakado hiro rindasababisha kuangamizwa kpwa atu osi, anono na ayi. ²⁰ Mwenyezi Mlungu kandaswamehe mutu hiye, na tsukizize na wivuwe vindamuakira mutu hiye. Lana zosi zoandikpwa kpwenye chitabu hichi zindamphaha, naye Mwenyezi Mlungu andafuta tsetsetse dzina ra mutu hiye duniani. ²¹ Mwenyezi Mlungu andamtenga kula kahi ya mbari zosi za Iziraeli aphahwe ni mapigo kulengana na lana zosi za chilagane zoandikpwa kpwenye chitabu chichi cha shariya. ²² Wakati wa chivyazi chedzacho, ana enu na ajeni kula tsi za kure achiona mapigo na makongo ambago Mwenyezi Mlungu akagareha kpwenye tsi hino, andaamba, ²³ tsi yosi ikakala litsapi ikabwiningizwa ni mawe ga moho wa chibiriti na munyu; takuna ndichophandwa hata nyasi tazindamera kuko. Tsi ikakala dza midzi ya Sodoma na Gomora, Adima na Seboimu ambazo Mwenyezi Mlungu waziangamiza wakati kala akatsukirwa sana. ²⁴ Ndipho atu a mataifa ganjina gosi andauza aambe, ‘Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu akaihenda vino tsi hino? Kpwa utu wani watsukirwa sana?’ ²⁵ Nao andajibiwa hiri, ‘Ni kpwa sababu avundza chilagane cha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho arichoika nao ariphoatuluza kula tsi ya Misiri. ²⁶ Achendahumikira na kuabudu milungu yanjina asiyoimanya na ambayo akahazwa ni Mwenyezi Mlungu. ²⁷ Ndiyo mana Mwenyezi Mlungu watsukirirwa sana tsi hino na kuirehera lana zosi zoandikpwa kpwenye chitabu chichi. ²⁸ Naye Mwenyezi Mlungu, achiausa kula kpwenye tsi yao kpwa usiru na tsukizi nyinji, achiautsupha kpwenye tsi yanjina dza arivyo rero.’

²⁹ “Mambo ga siri ni ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ela gara ambago gakaikpwa wazi ni gehu na ana ehu hata kare na kare, ili hugbwire maneno gosi ga shariya hino.”

30

Kumuuyira tsona Mwenyezi Mlungu

¹ Musa achienderera kugomba achiamba, “Vivi nkakuikirani baraka na lana mt-sambule. Wakati mambo higa gosi gakakuphahani namwi munasagala kahi ya mataifa ganjina ambako Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akakutsamulani, tambukirani malagizo higa. ² Mchimuuyira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mwimwi na ana enu, mchilunga kpwa moyo wosi na roho yosi nenore ninarokuamuruni rero, ³ hipho ndipho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiphokuuyizirani kuongokerwa kpwenu. Iye andakuonerani mbazi na akukusanyeni tsona kula kahi za mataifa ambako akakutsamulani. ⁴ Hata napho mkatsamulwa hadi seemu za kure kabisa, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakukusanyani kula hiko na akuuyizeni. ⁵ Halafu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andakurehani tsona kpwenye tsi iriyokala ya akare enu ili muimiliki. Naye andakuhendani muongokerwa na mkale anji kuriko akare enu.

⁶ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuhendani mwimwi na vivyazi vyenu mkale atiiifu* kusudi mummendze iye kpwa miyo yenu yosi na roho zenu zosi ili mkale moyo. ⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andahenda lana hizi zosi zifikire maadui genu ambago gagugayisani. ⁸ Namwi mundalunga tsona sauti ya Mwenyezi Mlungu na kugbwira amurize zosi ninazokuphani rero. ⁹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuhendani muongokerwe katika chila mndirohenda; mundakala na ana anji na ng'ombe nyinji na mavuno manji kula kwenye minda yenu. Mana andahamirwa tsona kukuhendani muongokerwe sana dza vira arivyohamirwa ni akare enu. ¹⁰ Higa gandakala tu ichikala mundamphundza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kugbwira amuri na masharutige goandikpwa kwenye chitabu chichi cha shariya. Na ichikala mundamuuyira na miyo yenu na roho zenu zosi.

Kutsambula uzima ama chifo

¹¹ "Amuri ninazokuphani rero sizo ngumu sana kpweni, wala tazikure namwi. ¹² Tazimlunguni hata muambe, 'Ni ani ndiyepanda dzulu mlunguni akahurehere ili huphahe kuzisikira na kuzitii?' ¹³ Wala tazing'ambo ya bahari, hata muambe, 'Ni ani ndiyevuka bahari akahurehere kusudi huzisikire na kuzitii.' ¹⁴ Ela neno ri phephi sana nawe, ri mwako kanwani na mwako moyoni, mphahe kuritimiza.

¹⁵ "Rero hino ninakuikirani kahi ya uzima na manono uphande mmwenga, chifo na mai uphande wanjina. ¹⁶ Napho mundalunga amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ambazo ninakuphani rero, mchimmendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kulunga njiraze na kugbwira shariya, masharuti na malagizoge, phahi, mundasagala na kuenjerezeka; naye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakujaliyani kwenye tsi ambayo myaimiliki. ¹⁷ Ela miyo yenu ichigaluka na kurema kumphundza, mchivutwa kuabudu mlungu yanjina na kuihumikira, ¹⁸ ninakutangazirani iki rero kukala mundaangamizwa. Tamundasagala kpwa muda mure kwenye tsi ambayo munayophiya mkairisi, ng'ambo ya muho Joridani. ¹⁹ Rero ninaiha mlunguni na tsi zishuhudiye chinyume chenu, kukala nakuphani mtsambule kahi ya uzima na chifo, kahi ya baraka na lana. Phahi, tsambulani uzima mwimwi na chivyazi chenu mphahe kuishi. ²⁰ Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, tiini sautiye na mughwirane naye. Kpwa sababu Iye ndiye chandzo cha uhai wenu na andakuphani maisha mare kwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu waapa kuapha akare enu, yani Burahimu, Isaka na Jakobo."

31

Joshuwa anahala nafwasi ya Musa

(Isabu 27:12-23)

¹ Musa achiederera kugomba na Aiziraeli osi, ² achiaambira: "Mino rero nina umuri wa miaka gana mwenga na mirongo miiri na sina tsona mkipwotse wa kunyendeka nimendzavyo. Tsona Mwenyezi Mlungu akaniamba sindavuka muho Joridani. ³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakutanguliyani na kuangamiza mataifa ganjina gasagalago hiko, kusudi muhale tsi yao. Joshuwa andakala chilongozi wenu dza vira Mwenyezi Mlungu arivyoamba. ⁴ Mwenyezi Mlungu andagaangamiza mataifa higo dza arivyoaangamiza Sihoni na Ogi, afalume a Aamori na tsi yao. ⁵ Mwenyezi Mlungu andakuphani ushindi chinyume chao namwi mundaahenda kulengana na shariya yosi niriyoquamuruni. ⁶ Kalani imara na hodari, msiaogophe wala asikutishireni, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andaphiya phamwenga namwi. Iye kandakurichani wala kukutsuphani."

⁷ Halafu Musa achimuiha Joshuwa, achimuambira mbere za atu osi a Iziraeli, "Ukale imara na hodari, mana uwe undaalongoza atu hinya kpendarisi tsi ambayo Mwenyezi Mlungu waapa kuapha akare ao, nawe ndiwe ndiweaganyira airisi. ⁸ Mwenyezi Mlungu andakutanguliyani, andakala phamwenga nawe. Iye kandakuricha wala kukutsupha. Kpwa hivyo, usiogophe wala usifwe moyo."

*Kusoma shariya
chila mwaka wa sabaa*

⁹ Phahi, Musa waandika shariya iyo na achiapha Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka na atumia osi a Iziraeli. Hinyo alavyadzi-sadaka ndio ariokala achitsukula Sanduku

* 30:6 30:6 Hipa Chieburania chinaamba, dekani magovi ga miyo yenu. 30:12 30:12 Arumi 10:6-8 30:20 30:20 a Mwandzo 12:7; b Mwandzo 26:3; c Mwandzo 28:13 31:2 31:2 Isabu 20:12 31:4 31:4 Isabu 21:21-35 31:8 31:8 Joshuwa 1:5; Aeburania 13:5

ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu. ¹⁰ Halafu achiamuru achiamba, “Chila mwisho wa mwaka wa sabaa undakala ni wakati wa kuricha huru. Wakati wa Sikukuu ya Vibanda, ¹¹ atu osi a Iziraeli ndiphokpweza mbere za Mwenyezi Mlungu phatu phara ndiphotsambula, mundaasomera atu osi a Iziraeli shariya hino. ¹² Mundakusanya alume, achetu, anache na ajeni anaoshi kwenye midzi yenu, kusudi chila mmwenga asikire maneno higa na kudzifundza kumuogopa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kukala makini kugbwira maneno ga shariya hino. ¹³ Na chivyazi chao ambacho tachidzangwesikira shariya ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, aphahe kuisikira na kudzifundza kumuogopa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, muda wosi ndiosagala kwenye tsi ambayo myairisi ng’ambo ya muho Joridani.”

Maneno ga mwisho ga Musa

¹⁴ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, “Vivi sikuyo ya kufwa ikafika. Muihe Joshuwa, mwedze phamwenga kwenye hema ra mkpwutano kusudi nimuphe malagizo.” Phahi, Musa na Joshuwa aphiya achendaima kwenye hema ra mkpwutano, ¹⁵ naye Mwenyezi Mlungu achiatsembukira kwenye nguzo ya ingu ambayo yaima kwenye mryango wa hema.

¹⁶ Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, “Sambi u phephi na kufwa dza akareo na bada ya chifocho, atu andaandza kuniricha na kulunga milungu yanjina ya tsi iyo ambamo andaphiya kpendasagala. Andaniricha na kuvundza chilagane nricholagana nao. ¹⁷ Siku iyo nindaatsukirirwa na niariche na kufwitsa uso wangu, nao andaangamizwa. Mai manji na mashaka gandaaphaha hata amanye gakaaphaha kpwa sababu Mlungu wao kala ka kahi zao. ¹⁸ Kpwa kpweli nindaafwitsa uso wangu kpwa sababu ya mambo mai gosi kpwa kugalukira milungu yanjina.

¹⁹ “Sambi, andika wira huno, uafundze atu a Iziraeli auimbe kusudi ukale ushuhuda wangu chinyume chao. ²⁰ Mana ndiphoaphirika kwenye tsi, tsi yenye rutuba, dza vira nrivyoapira akare ao; nao achirya, achishiba na kukala vitibwatibwa, andagalukira milungu yanjina na kuihumikira. Andanibera na kuvundza chilagane changu. ²¹ Na ndiphofkpwani ni mai manji na tabu, wira huno undakala ushaidi ndioagbwiza haya mana taundayalwa ni chivyazi chao. Hata kabila sidzangbweaphirika kwenye tsi nrियोapa kuapha namanya go ambago andagahenda.”

²² Phahi, Musa waandika wira hinyo siku iyo-iyoyi, achiafundza Aiziraeli.

²³ Halafu Mwenyezi Mlungu achimuambira Joshuwa, mwana wa Nuni, achimuambira, “Ukale imara na hodari, mana undaalongoza Aiziraeli kwenye tsi ambayo nkaapa kuapha nami nindakala phamwenga nawe.”

²⁴ Musa ariphomala kuandika maneno ga shariya iyo hangu mwandzo hadi mwisho, ²⁵ achiamuru Alawi ariokala anatukula rira Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu achiamba, ²⁶ “Halani chitabu hichi cha shariya, mchiike phephi na Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kusudi chikale shaidi chinyume chenu. ²⁷ Mana namanyani murivyo, mu atu aasi na a likakado. Ichikala mkakosa kumtii Mwenyezi Mlungu wakati ni mzima phamwenga namwi, nchifwa indakaladze?

²⁸ Kusanya atumia osi a mbari zenu na akulu enu nipahe kugomba maneno higa mwao masikironi nako mlunguni na dunia kukale shaidi kukala Aiziraeli anamanya alondwago ahende. ²⁹ Mana namanya nchifwa hakika mundaricha kuhenda manono na kuricha hira njira nrಿಯොkuamuruni muilunge. Na siku zedzazo mundaphahwa ni mambo ga kutisha mana mundahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu na kumtsukiza kpwa mahendo genu.”

Wira wa Musa

³⁰ Halafu, Musa achigomba maneno gosi ga wira huno kula mwandzo hadi mwisho mbere za mkpwutano wosi wa Aiziraeli.

32

¹ Hega sikiro, ee mlunguni nami ndagomba.
Sikira, ee dunia, maneno nnagomba.

² Mafundzo gangu gandateha-teha dza mvula,
maneno gangu gandatwena dza manena.
Gandakala dza manyunyu kwenye mimea mitsanga,
dza mvula chache-chache kwenye nyasi.

³ Nindatangaza dzina ra Mwenyezi Mlungu,

Aa togolani ukulu wa Mlungu wehu!

⁴ Iye ndiye Mwamba, kazize ni kamilifu,
njiraze zosi ni za haki.

Iye ni Mlungu muaminifu asiyekala na kosa,
Iye anahenda mambo ga sawa na ga haki.

⁵ Ela mwimwi munahenda garigo mai,
mwimwi simwi anae tsona.
Mwimwi mu atu ayi tsona a chivyazi chirichoangamika.

⁶ Mwi atu apumbavu na msio achili,
munawezadze kumripha hivyo Mwenyezi Mlungu?
Dze, ye siye sowe yenu ariyekuumbani,
ariyekutengezani na kukuimarishani?

⁷ Tambukirani siku zotsupa,
ririkana miaka minji yotsupa.
Uzani sowe zenu andakumanyisani,
uzani avyere enu nao andakusemurirani.

⁸ Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi phoganyira mataifa urisi wao,
phoganya anadamu osi,
chila taifa wariikira miphakaye,
kulengana na isabu ya ana a Iziraeli,*

⁹ ela Mwenyezi Mlungu wadziikira atu a Iziraeli akale akpwe,
Jakobo ndiye mtalo wa urisi achiodziikira.

¹⁰ Mwenyezi Mlungu wakuonani kwenye tsi ya jangbwa mwi Aiziraeli,
jangbwa huphu renye miriro ya nyama a tsakani.

Wakuzungulusirani mikonoye na kukutundzani.
Wakuchingani na kukuroromani dza tembe ya dzitsore.

¹¹ Wakala dza kozi anayetsamula chidzumbache,
na kuuruka phephi na vidzanavye.

Chisha achiandzula maphage ili kuvigbwira,
na kuvitsukula dzulu ya maphage.

¹² Mwenyezi Mlungu mwenye wamlongoza
na takuyakala mlungu wanjina phamwenga naye.

¹³ Waahenda amiliki seemu za dzulu za tsi,
nao achirya mavuno ga minda.

Achimupha asali kula kwenye mwamba afyondze
na mafuha ga zaituni kula kwenye dziwe dzifu.

¹⁴ Mlungu waapha siagi na maziya kula kpwa mbuzi na mang'ondzi,
marunya ga ana ng'ondzi na maturume,
na mbuzi kula Bashani.

Waapha mtsere nono kabisa
na achinwa uchi mnono wa zabibu.

¹⁵ Ela mwi[†] atu a Iziraeli mwanona,
halafu mchimpiga teke Mwenyezi Mlungu.

Mwatiya mwiri sana, muchikala vitibwatibwa na mchinyinyiha
halafu mchimricha Mwenyezi Mlungu ariyekuumbani,
mchibera Mwamba wa wokofu wenu.

¹⁶ Mchimtiya wivu kpwa milungu yenu mijeni,
mchimfyakatsira areye kpwa mahendo genu ga kutsukiza.

¹⁷ Mwalavya kafara kpwa pepho ambao kala siyo Mlungu kpweni,
mwalavira kafara milungu msiyoimanya hata chidide,
milungu miphya yokpwedzerani, dzuzi-dzuzi
ambayo akare enu taayaioyogopa.

¹⁸ Tamuyajali Mwamba, yuya yekuphani uzima.

32:8 32:8 Mahendo 17:26 * **32:8** 32:8 Ana a Iziraeli hipha Chiyunani ni ana a Mlungu, Chieburania ni ana a Iziraeli. † **32:15** 32:15 Mwi atu a Iziraeli hipha tafusiri zanjina zinaamba **Jeshuruni** ambayo manage ni aaminifu au a haki. **32:17** 32:17 1 Akorintho 10:20

Mwamyala Mlungu ariyekuyalani.

- 19 Mwenyezi Mlungu waona dzambo hiro, achikuremani;
 kpwa sababu ya kutsukizwa ni anae alume na achetu.
- 20 Achiamba hivi, "Nindakufwitsani uso wangu
 nione mwisho wenu undakaladze.
 Mana mwimwi mu chivyazi chinachohenda mai,
 anache asiokala na uaminifu wowosi.
- 21 Akanifyakatsira kuona wivu kpwa chitu chisichokala mlungu kpweni,
 akanitsukiza kpwa vizuka vyao.
 Kpwa hivyo nindakuhendani muaonere wivu atu ambao sio Ayahudi,
 nindakutsukizani kpwa kuhumira taifa risiro na ufahamu.
- 22 Mana tsukizi zangu zikavuvurira moho,
 moho unaaka hadi tsini ya arizi,[‡]
 Undaocha dunia na vinavyovyalwa ndaniye,
 Undaitiya moho misingi ya myango.
- 23 Nindarundika majanga dzulu yenu,
 nindakulatsani na mivi yangu.
- 24 Mundaondezwa ni ndzala,
 mundaphya na dzoho kali
 na makongo ga kuolaga.
 Nindareha nyama a tsakani enye meno makali akushambuliyei
 na nyoka zenye sumu ziambalazo vumbini zikung'ateni.
- 25 Kondze mundafwa kpwa kukatwa kpwa upanga,
 na ndani ya nyumba mundafwa kpwa wuoga.
 Mabarobaro na asichana andaolagbwa vivyo,
 hata ana a kuamwa na atumia a komvwi nao andaolagbwa vivyo.
- 26 Ningeamba kukala nindaangamiza kabisa
 na kuahenda asitambukirwe tsona ni mutu yeyesi,
 27 ela naogopha ngulu za maadui gao,
 sedze gakaamba kukala
 gakafwaulu kuaolaga,
 nami Mwenyezi Mlungu sikahenda chitu katika mambo higa!"
- 28 Iziraeli ni taifa ambaro tarina ikima,
 atue taaelewa mambo.
- 29 Angekala na ikima angemanya kpwa utu wani atiywa adabu namuna hiyo,
 angeweza kuelewa mwisho wao undakaladze.
- 30 Mutu mmwenga anawezadze kuaturya atu elufu mwenga,
 na atu airi akaweza kuzoresa atu elufu kumi,
 isiphokala Mwamba wao ukale ukaaguza,
 isiphokala Mwenyezi Mlungu akale akaarichira tsari?
- 31 Hata maadui gehu ganamanya wazi,
 milungu yao siyo Mwamba wa nguvu dza Mlungu wehu.
- 32 Mana mzabibu wao ni mzabibu wa Sodoma,
 na ula minda ya Gomora.
 Zabibuze zina sumu,
 tsanaze zi utsungu.
- 33 Uchi wa zabibu zao ni sumu ya nyoka,
 ni dza sumu kali ya fira.
- 34 Nkaika mambo higa nigahumire badaye,
 nindagafwitsa kpwenye nyumba yangu ya hazina.
- 35 Ni kazi yangu kuriphiza chisasi, ndariphiza,
 wakati magulu gao ndiphoereza;
 mana siku ya janga rao ikafika phephi
 kubanangbwa kpwao kundafika upesi.
- 36 Hakika Mwenyezi Mlungu andaamula atue,

na kuonera mbazi atumishie,
 wakati ndiphoona nguvu zao zikasira
 wala taphana chiyesala, busu au mutu huru.
³⁷ Halafu Mwenyezi Mlungu andauza, i kuphi milunguyo,
 mwamba muriouchimbirira mkale salama?
³⁸ I kuphi yo milungu yenu yorya marunya ga sadaka zenu
 na kunwa uchi wa zabibu wa sadaka zenu za chinwadzi?
 Phahi na iime, ikuteryeni;
 iricheni iyo ikale urindzi wenu!

³⁹ Vivi lolani na mmanye kukala Mimi machiyangu ndimi Mlungu
 na wala taphana wanjina isiphokala mimi.
 Mimi nkuolaga na kuika moyo,
 ninalumiza na kuphoza,
 na taphana yeyesi awezaye kutivya kula katika mikono yangu.
⁴⁰ Mana ninagolosa mkpwono wangu dzulu mlunguni na kuapa
 kuamba: Kpwa kpweli dza niishivyo hata kare na kare,
⁴¹ ndiphonola upanga wangu unaomeka-meka,
 na mkpwono wangu ndiphokala tayari kulavya hukumu,
 nindagariphiza chisasi maadui gangu,
 nindaaripha hara nyo nimena.
⁴² Mivi yangu ndairevya na milatso,
 upanga wangu undarya nyama,
 milatso ya ariofwa na nyo ariohalwa zewe
 kula kpwa maadui sujaa a viha. §

⁴³ “Mwi mataifa, shangiliyani na atue,
 milungu yosi mzamireni mumuabudu.*
 Mana Mwenyezi Mlungu andariphiza chisasi kpwa milatso ya atumishie,
 anaariphiza chisasi maadui,
 andariphiza chisasi hinyo ammenao
 na kutakasa yo tsi kpwa ajili ya atue.”

⁴⁴ Musa wakpwedza na Joshuwa, mwana wa Nuni, na achigomba maneno ga wira
 huno, kusudi Aiziraeli osi agasikire.

⁴⁵ Musa ariphomala kuaambira atu a Iziraeli maneno higa gosi, ⁴⁶ achiaambira, “Ikani
 mwenu mioyoni maneno gosi ninagokuphani vi rero. Ili muamuru ana enu kusudi
 alunge kpwa uaminifu maneno gosi ga shariya hino. ⁴⁷ Mana shariya hino si maneno
 mahuphu ela ni uzima wenu; kpwa njira ya shariya hino, mundaishi maisha mare
 kpwenye tsi munayophiya kpwendairisi, ng’ambo ya muho Joridani.”

Chifo cha Musa chinatabiriwa

⁴⁸ Siku iyo-iyu, Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, ⁴⁹ “Kaambuke mwango Nebo
 urio kahi za myango ya Abarimu kpwenye tsi ya Moabu, kuelekeya mudzi wa Jeriko,
 ulole tsi ya Kanani ninayoapha Aiziraeli airisi. ⁵⁰ Kuko hiko dzulu ya mwango undafwa
 na kukutana na akareo dza vira mwenenu Aruni arivyofwa katika mwango Hori na
 kukutana nao. ⁵¹ Hino ni kpwa sababu mwimwi mosi airi mwavundza uaminifu wenu
 kpwangu mbere za Aiziraeli mriphokala kpwenye madzi ga Meriba, phephi na mudzi
 wa Kadeshi, ko jangbwa ra Sini. Mchikosa kuonyesa utakatifu wangu kahi ya Aiziraeli.
⁵² Undaona tsi iriyo mberezo, ela kundainjira kpwenye tsi iyo ninayoapha Aiziraeli.”

33

Musa anabariki mbari za Iziraeli

¹ Hino ndiyo baraka ambayo Musa, mutu wa Mlungu waatakira Aiziraeli kabila ya
 chifoche. Wagomba hivi.

² Mwenyezi Mlungu wakpwedza kula mwango Sinai,
 wautsembukira kula mwango Seiri,
 aching’aza kula mwango Parani.

§ **32:42** 32:42 Chieburania chinaamba, maadui a vitswa vya nyere nyire. **32:43** 32:43 Arumi 15:10; Maono 19:2

* **32:43** 32:43 Vitabu vyanjina tavina seemu hino. **32:48** 32:48 Isabu 27:12-14; Kumbukumbu 3:23-27

Watsembuka kahi ya maelufu ga malaika,
na moho unaoaka katika mkpwonowe wa kulume.

³ Mwenyezi Mlungu anaamendza atue,
atakatifue osi ni maliye.

Kpwa hivyo anasagala phakpwe maguluni
na kuphaha malagizo kula kpwakpwe.

⁴ Musa wahuamuru hutii shariya;
ambayo ni mali ya taifa rehu ra atu a chivyazi cha Jakobo.*

⁵ Mwenyezi Mlungu achikala mfalume wa Iziraeli,†
wakati vilongozi aho ariphokutana,
na mbari zosi ziriphokusanyika.

⁶ Musa achigomba kuhusu mbari ya Rubini:
“Rubini na aishi, asifwe,
ela atue naakale achache.”

⁷ Kuhusu mbari ya Juda achiamba,
“Ee Mwenyezi Mlungu phundza chiriro cha mbari ya Juda;
muuyize tsona kpwa atue.
Pigana kpwa mikonoyo kpwa ajiliye,
uterye mbari ya Juda mbere za maaduige.”

⁸ Kuhusu mbari ya Lawi achiamba,
“Ee Mwenyezi Mlungu,
aphe nyo aaminifuo, yani atu a chivyazi cha Lawi kumanya ulondavyo,
kuhumira mawe ga kumanyisa ulondavyo.
Aho urioajeza hiko Masa,
na uchishindana nao kppenye madzi ga Meriba.

⁹ Alawi apaza avyazi ao,
taayakubali ndugu zao,
taayashuulikiya ana ao,
mana alunga shariyazo,
na kugbwira chilaganecho.

¹⁰ Andafundza chivyazi cha Jakobo malagizogo;
na atu a Iziraeli shariyayo.
Aho andaika uvumba mberezo
na sadaka kamili za kuochwa dzulu ya phatupho pha kulavira sadaka.

¹¹ Ee Mwenyezi Mlungu, jaliya maliye,
na ukubali kazi za mikonoye,
vundza nguvu za maaduige,
nguvu za anaomzira ili asiunuke tsona.”

¹² Kuhusu mbari ya Benjamini achiamba,
“Hino ni mbari ambayo Mwenyezi Mlungu anaimendza,
nayo inakala salama phephi naye.
Iye anairinda dii yosi,
nayo nkusagala kahi za mafuzige ga mkpwotse.”

¹³ Kuhusu mbari ya Yusufu achiamba,
“Mwenyezi Mlungu ajaliye tsiye,
kpwa baraka nono kabisa kula dzulu mlunguni na manena,
na kpwa madzi galago tsini.

¹⁴ Ijaliwe na matunda manono ganagoivwa kpwa dzuwa,
na matunda manono ga chila mwezi,

¹⁵ kpwa mavuno manono ga myango ya kare,
na mavuno manono ga vidzango vya kare na kare.

¹⁶ Tsiye iodzale gosi garigo manono,
ijaliwe razi za iye yekala ndani ya chira chitsaka.

* **33:4** 33:4 Tafusiri ya Chieburania inaamba Jakobo. † **33:5** 33:5 Chieburania anaamba Jeshuruni, ambaro ni dzina ranjina ra Iziraeli. **33:8** 33:8 Kutsama 28:30; Kutsama 17:7; Kutsama 17:7; Isabu 20:13 **33:16** 33:16 Kutsama 3:2

Baraka hizi ziedzere atu a mbari ya Yusufu,
ariye mkpwulu kahi za nduguze.

¹⁷ Mkpwotsewe ni dza wa ndzau wa mwandzo,
na pembeze ni dza za nyahi.

Andazihumira kusukuma mataifa;
gosi andagasukuma hadi pembe za dunia.

Pembe hizo ni Efuraimu ariye na elufu kumi
na maelufu ga Manase.”

¹⁸ Kuhusu mbari ya Zabuloni achiamba
“Zabuloni na Isakari muongokerwe kpwenye shuuli zenu
na munaphokala kpwenye mahema genu.

¹⁹ Andaalika atu kpwenye mwango wao,
na hiko andalavya sadaka zifwahazo.

Mana aho andavweha utajiri wao kula baharini
na hazina zofwitsika kpwenye mtsanga.”

²⁰ Kuhusu mbari ya Gadi achiamba,
“Naatogolwe Mlungu anayemupha Gadi seemu kulu.
Gadi ananyapira dza simba
achiahula mkpwono na zekeya ra chitswa.

²¹ Wadzitsamburira seemu nono kuriko yosi,
phatu photengbwa kukala seemu ya amiri-jeshi.

Waalongoza atu na kumsikira Mwenyezi Mlungu,
watimiza mpango wa Mlungu kpwa Iziraeli.”

²² Kuhusu mbari ya Dani achiamba hivi,
“Dani ni mwana simba
atinaye kula Bashani.”

²³ Kuhusu mbari ya Nafutali achiamba,
“Ee Nafutali yemvuniswa upendeleo,
yeodzala baraka za Mwenyezi Mlungu,
tsiyo ni hadi kpwenye ziya Galilaya
na uphandewe wa mwakani.”

²⁴ Kuhusu mbari ya Asheri achiamba,
“Asheri na abarikiwe kuriko ana osi a Jakobo,
na amendzwe zaidi ni nduguze osi;
utajiriwe na ukale dza chigulu chichovwikipwa mafuha.

²⁵ Midziyo indakala ya maryango ga chuma na shaba.
Usalamao undadumu maishago gosi!”

²⁶ Musa achimarigiza kpwa kuamba,
“Ee Iziraeli, taphana ariye dza Mlunguo,
hiye atsupaye mlunguni kpwedza kukuterya,
atsupaye na nguvu katika anga.

²⁷ Mlungu wa kare na kare ndiye chimbiriro renu;
na mikonoye ya nguvu inaativya.

Waaazola maadui mbere zenu;
waamba, ‘Aangamizeni.’

²⁸ Kpwa hiyo, atu a Iziraeli achisagala salama,
chivyazi cha Jakobo machiyao,
kpwenye tsi yoodzala mtsere na uchi wa zabibu,
tsi ambayo inaphaha manena kula mlunguni.

²⁹ Baha mwimwi Aiziraeli.

Ni ani ariye dza mwimwi,
atu muriotivywa ni Mwenyezi Mlungu,
ambaye ndiye ngao na msada wenu,
na mufyu unaoarehera ushindi!

Maadui genu gandakpwedza gbwa maguluni mbere zenu,
namwi mundagavyoga-vyoga.”

34*Chifo cha Musa*

¹ Phahi, Musa achiuka tsi ya Moabu, achiphiya mwango Nebo, achendapanda hadi dzulu ya chirere chiihwacho Pisiga, nao nyo mwango unalolana na Jeriko. Hiphho Mwenyezi Mlungu achimuonyesa tsi yosi: kula Giliadi hadi Dani, ² seemu yosi ya Nafutali, seemu ya Efuraimu na Manase, seemu yosi ya Juda hadi Bahari Kulu, ³ jangbwa ra Negebu na seemu ya jangbwa ya Dete ra Jeriko, mudzi wa mitende hadi Soari. ⁴ Halafu Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, "Hino ndiyo tsi hira nriyomuapira Burahimu, Isaka na Jakobo kukala nindaapha chivyazi chao. Nkakuonyesa uione na matsogo mwenye, ela kundafika hiko."

⁵ Phahi, Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu achifwa hiko tsi ya Moabu, kulengana na neno Mwenyezi Mlungu arirogomba. ⁶ Wazikpwa deteni kpwenye tsi ya Moabu, kulolana na mudzi wa Bethi-Peori; ela hadi rero, taphana mutu anayemanya mbiraye. ⁷ Musa kala ana umuri wa miaka gana mwenga na mirongo miiri ariphofwa, ela matsoge kala tagadzangbwekotseka na nguvu za mwiriwe taziya phunguka. ⁸ Aiziraeli achihenda hanga ra chifoche kpwa muda wa siku mirongo mihahu kpwenye tsi ya Moabu. Halafu siku za chiriro na kuomboleza chifoche zichisira.

⁹ Joshuwa mwana wa Nuni achiodzala roho ya ikima, kpwa sababu Musa kala akambandikira mikono. Hivyo Aiziraeli achimtii Joshuwa na kulunga shariya ambazo Mwenyezi Mlungu wamupha Musa.

¹⁰ Takudzangbwezembuka tsona nabii kahi ya Iziraeli dza Musa, ambaye Mwenyezi Mlungu wagomba naye uso kpwa uso. ¹¹ Taphana nabii wanjina ambaye wahenda ishara zosi na vilinje vyosi dza vira ambavyo Mwenyezi Mlungu wamuhuma Musa ahende mbere za mfalume wa Misiri, atue na tsiye yosi. ¹² Taphana nabii wanjina ambaye akahenda mambo makulu gosi na gosi ga kutisha dza arivyohenda Musa mbere za Aiziraeli osi.

Chitabu cha JOSHUWA Tanga mbere

Chitabu cha Joshuwa chiasemurira vira Aiziraeli arivyovamia Kanani tsini ya ulongozi wa Joshuwa, yehewa ulongozi bada ya Musa kufwa. Mambo muhimu garigo himu chitabuni ni: kuvuka muho Joridani, kuangamizwa kpwa mudzi wa Jeriko, viha vya mudzi wa Ai, kuikpwa uphya chilagane kahi ya Mwenyezi Mlungu na atue.

Chifungu chimwengachapho muhimu himu chitabuni ni, "Tsambulani ihi rero ndiye muhumikira. Ela mino na nyumba yangu hundahumikira Mwenyezi Mlungu." (24:15)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Aiziraeli anateka tsi ya Kanani 1:1—12:24

Kuganywa kpwa tsi ya Kanani 13:1—21:45

a. Tsi ya uphande wa mlairo wa dzuwa 13:1-33

b. Tsi ya uphande wa mtswerero wa dzuwa 14:1—19:51

c. Midzi ya kuchimbirira 20:1-9

d. Midzi ya Alawi 21:1-45

Mbari za mlairo wa dzuwa zinauya kpwatu kpwao 22:1-34

Maneno ga mwisho ga Joshuwa 23:1-16

Chilagane chinaikpwa luphya hiko Shekemu 24:1-33

Malagizo ga Mwenyezi Mlungu

kpwa Joshuwa

¹ Bada ya chifo cha Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, Mwenyezi Mlungu wagomba na Joshuwa mwana wa Nuni yekala msaidizi wa Musa achimuamba, ² "Mtumishi wangu Musa akafwa. Vivi dzifunganye uvuke muho Joridani, uwe na atu osi hinya, mkainjire tsi ambayo naapha atu a Iziraeli. ³ Chila phatu ambapho nyayo zenu zindavyoga nakuphani kama nrivyomlaga Musa ⁴ Kula hiko jangbwani hadi Lebanoni kpwenderera hadi muho mkpwulu, muho Yufurati, tsi yosi ya Ahiti, hadi Bahari Kulu iriyo mtswerero wa dzuwa indakala yenu. ⁵ Takuna ndiyekuturya muda wosi wa maishago. Kama nrivyokala na Musa, vivyo hivyo ndakala nawe, nami sindakuricha ushindwe. ⁶ Dina chilume na ukale jasiri, mana uwe ndiwe ndiyelongoza hano atu kurisi tsi ihi ambayo naalaga akare aho kukala nindaapha. ⁷ Dina chilume na ukale jasiri sana. Hakikisha unalaga na kuhenda kulengana na shariya ambayo mtumishi wangu Musa wakulagiza. Usiriche malagizo hata mwenga, ili kokosi ndikophiya, uongokerwe. ⁸ Usiyale bii kugomba maneno ga chitabu hichi cha shariya, ela ni ugaririkane usiku na mutsi, ili ukale makini kuhenda gosi garigoandikpwa himo. Chihivyo undahenda njirazo ziongokerwe na kujaliwa. ⁹ Kpwani siyakulagiza? Udine chilume na ukale jasiri, usiogophe, wala usivundzike moyo mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo ni phamwenga nawe phophosi uphiyapho."

Malagizo ga Joshuwa kpwa Aiziraeli

¹⁰ Ndipho Joshuwa achilagiza vilongozi a hara atu achiambara, ¹¹ "Zungulukani mo ndani ya kambi na mlagize atu a tayarishe vyakurya vyao, mana muda wa siku tahu mundavuka muho Joridani, mphiyek mkamiliki tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani munitawale." ¹² Kpwa mbari za Rubini, Gadi na nusu mbari ya Manase Joshuwa waambira, ¹³ "Tambukirani neno ambaro Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu wakulagizani, kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani phatu pha kuoya, naye andakuphani tsi ihi. ¹⁴ Achetu enu, ana enu na nyama enu andasala tsi hino ambayo Musa wakuphani ng'ambo ihi ya muho Joridani. Ela alume osi sujaa kahi yenu andavuka muho na kuatanguliya ndugu zao kuno akatsukula silaha za viha. ¹⁵ Mundaaterya ndugu zenu hadi Mwenyezi Mlungu ndiphoapha phatu pha kuoya dza arivyokuphani mwimwi. Hipho ndipho mundaurya kpwedzamiliki tsi ihi ambayo Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu wakuphani, tsi iriyo uphande uhu wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani."

¹⁶ Nao achimjibu Joshuwa achimuamba, "Gosi uchigohulagiza hundagahenda, na kokosi ndikouhuma hundaphiya. ¹⁷ Viratu hurivyomtii Musa kpwa chila dzambo, vivyo hundakutii, Mwenyezi Mlungu, Mlunguo naakale phamwenga nawe, dza arivyokala

phamwenga na Musa! ¹⁸ Yeyesi ndiyerema malagizogo au kurema kulunga manenogo, andaolagbwa. Bora uwe udine chilume na ukale jasiri.”

2

Apelelezi anahumwa Jeriko

¹ Phahi Joshuwa mwana wa Nuni wahuma atu airi kula Shitimu kama apelelezi, achiambira, “Phiyani mukalole iyo tsi, ela zaidi mudzi wa Jeriko.” Nao aphiya, achendainjira nyumba ya malaya mmwenga yeihwa Rahabu, nao achilala himo.

² Sambu mfalume wa Jeriko waambwa, “Lola, Aiziraeli airi akedza kupeleleza tsi ihi usiku.” ³ Hiphu mfalume wa mudzi wa Jeriko walagiza malagizo kpwa Rahabu achimuamba, “Atuluze nyo Aiziraeli achiokpweza na kpwinjira mwako nyumbani, mana akedza kupeleleza tsi ihi yosi.” ⁴ Ela yuya mchetu kala akaafwitsa. Naye achiamba, “Ni kpweli akanitsolokera, ela simanyire alako. ⁵ Na wakati wa kufunga ryango ra mudzi, jiza richiphohanda, hinyo atu akauka ela simanya achikophiya, alungenilungeni upesi namwi mundaaphaha.” ⁶ Ela ye kala akaapandiza na kpwaafwitsa darini, ambako kala akakutandaza mabuwa ga katani. ⁷ Kpwa hivyo hara atu ariohumwa ni mfalume aalunga-lunga na njira hadi achifika riko ra muho Joridani. Mara tu hara atu ariohumwa ni mfalume ariphotuluka hura mudzi, ryango richifungbwa. ⁸ Phahi Rahabu waapandira hara apelelezi kabila taadzangbwelala, ⁹ naye achiambira, “Namanya Mwenyezi Mlungu akakuphani hino tsi. Naswi hukainjira ni wasiwasi kpwa sababu yenu, nao atu osi asagalao himu anakuogophani. ¹⁰ Mana hwasikira vira Mwenyezi Mlungu arivyomisa madzi ga Bahari ya Shamu mbere zenu, mriphokala mkatuluka Misiri, na vira murivyoahenda hara afalume airi a Aamori ariokala ng’ambo ya muho Joridani, Sihoni na Ogi ambao mwaangamiza tsetsetse. ¹¹ Naswi huriphosikira dzambo hiro, mioyo yehu yainjira wuoga, napho taphayakala hata mutu mmwenga yekala na nguvu kpwa sababu yenu, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiye Mlungu dzulu mlunguni na hipha duniani. ¹² Kpwa hivyo, niapirani kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kukala manono nchigokuhenderani, namwi mundanihendera manono phamwenga na atu a nyumba ya baba. Mnihakikishire kukala ¹³ mundaaricha moyo baba, mayo na enehu a chilume na achetu phamwenga na atu aho osi kukala tamundaoluaga, tsona mundahutivya husifwe.” ¹⁴ Nao hara atu achimuamba, “Tamundaolagbwa, na mchiolagbwa phahi Mlungu naahuone! Ichikala kamundasema siri yehu, phahi naswi hundakuhenderani manono kpwa uaminifu wakati Mwenyezi Mlungu ndiphohupha tsi hino.”

¹⁵ Nyumba ya Rahabu kala ikagbwirana na ukuta wa mudzi wa Jeriko kpwa hivyo achiatsereza na dirishani kuhumira kowa. ¹⁶ Naye kala akaambira hara apelelezi, “Phiyani seemu ya myangoni mkadzifwitse kuko siku tahu sedze hinyo atu anaokuzdani mkakutana nao, hiphu atu hinyo ndiphouya ndipho munaweza kuphiya vyenu.” ¹⁷ Hara atu amuambira Rahabu, “Swiswi hundahenda dzambo ambaro ukahuendesha huape. ¹⁸ Wakati ndiphokpweza tsi hino, funga kowa ihi ya kundu dirisha riri ambaro undahutsereza. Nawe kusanya mwako nyumbani sowe, mayoo, enenu a chilume na osi ario na uhusiano na sowe. ¹⁹ Yeyesi ndiyetuluka kondze ya nyumbayo tahundakala na lawama achiolagbwa, ela ichikala mutu ndiyekala mwako nyumbani andaolagbwa, lawama indakala dzulu yehu. ²⁰ Ela uchilavya siri hino hunayoyiika, tahundakala na lawama kulengana na ahadi uchiyoyiika.” ²¹ Rahabu achiambira, “Naikale kama mchivyoomba.” Naye achiatsereza achihiya vyao. Chisha achifunga hura mkpowa wa kundu hiphu dirishani.

²² Hara apelelezi aambuka hiko myangoni ambako asala kuko siku tahu hadi hara kala anaandza ariphouya mudzini Jeriko, bada ya kuenda njirani mosi na kuakosa. ²³ Phahi hara Aiziraeli airi atserera kula hiko myangoni, achivuka muho Joridani achihiya kpwa Joshuwa mwana wa Nuni, nao achendamsemurira gosi garigoaphaha. ²⁴ Achimuamba Joshuwa, “Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu akaitiya tsi yosi mwehu mikononi. Tsona enyezi a tsi iyo anakakama kpwa sababu yehu.”

3

Aiziraeli anavuka muho Joridani

¹ Kuriphocha, Joshuwa warauka achiuka kula Shitimu phamwenga na Aiziraeli osi, nao achihiya hadi muho Joridani, achendachita kambu kabila ya kuvuka. ² Bada ya siku ya hahu vilongozi atsupira mura kambini ³ na achilagiza hara atu

achiambira, “Mundiphoona sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu rikaunulwa ni Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka, namwi mundaoka na mrilunge, ⁴ ili mmanye njira ndiyogbwira, mana tamudzangbwegbwira njira hino. Ela msirisengerere phephi. Mwimwi mundakala dza kilomita mwenga hivi nyumaze.”

⁵ Phahi Joshuwa waambira hinyo atu, “Dzitakaseni mana Mwenyezi Mlungu andakuonyesani vilinje muhondo.” ⁶ Naye Joshuwa waambira hara alavyadzi-sadaka, “Halani sanduku ra chilagane mtanguliye naro mbere za atu.” Nao achirihala na achitanguliya mbere za hara atu.

⁷ Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Kpwandzira siku ya rero ndakutogola hata Aiziraeli osi akuishimu, ili amanye kukala ndakala nawe dza nrivyokala na Musa. ⁸ Uwe ndiwe ndiye alagiza alavyadzi-sadaka atsukulao sanduku ra chilagane kukala ‘achifika kanda-kanda ya muho Joridani, naainjire ndani ya madzi, aime.’ ”

⁹ Hipo Joshuwa achiambira Aiziraeli, “Sengerani musikize maneno ga Mwenyezi Mlungu.” ¹⁰ Joshuwa achierendera kuamba, “Vivi mundamanya kukala Mlungu ariye moyo a kahi yenu, naye andaazola Akanani, Ahiti, Ahivi, Aperizi, Agirigashi, Aamori na Ajobusi mbere zenu. ¹¹ Lolani sanduku ra chilagane ra Mlungu wa dunia yosi ri phephi kukutanguliyani himo muho Joridani. ¹² Phahi tsambulani atu kumi na airi kula mbari za Aiziraeli, chila mbari mutu mmwenga. ¹³ Wakati alavyadzi-sadaka anaotsukula sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu, Bwana wa tsi yosi, ndiphovyoga madzi ga muho Joridani, madzi gajerago kula dzulu gandaimiswa gakale dza tsulu.”

¹⁴ Aiziraeli ariphovundza kambi ili avuke muho Joridani, hara alavyadzi-sadaka ariokala akatsukula sanduku ra chilagane akala mbere zao ¹⁵ Na hinyo alavyadzi-sadaka ariotsukula sanduku ra chilagane ariphofika muho Joridani na nyayo zao kuvyoga kanda-kanda ya nyo muho (muho Joridani nkuodzala na kufurika wakati wosi wa mavuno), ¹⁶ madzi gosi gajerago kula uphande wa dzulu gaima gachirundikana hadi hiko Adamu, mudzi mdide urio phephi na mudzi wa Sarethani. Madzi ambago kala ganajera kuelekeya bahari ya Araba, yani Bahari ya Munyu, gachisira kujera nao atu achivuka kuelekeya Jeriko. ¹⁷ Wakati Aiziraeli osi kala anavuka kutsupira tsi kavu, alavyadzi-sadaka ariotsukula sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu aima chuu tsi kavu kahi-kahi ya muho Joridani, hadi taifa rosi richisira kuvuka.

4

*Aiziraeli anaika mawe ga ushaidi
wa kuvuka muho Joridani*

¹ Taifa rosi ririphokala rikavuka muho Joridani, Mwenyezi Mlungu wamuamba Joshuwa: ² “Tsambula alume kumi na airi kula nyo atu, chila mbari mutu mmwenga, ³ nao alagize uambe, ‘Halani mawe kumi na mairi kula pho kahi-kahi ya nyo muho Joridani haswa pharatu phaimirepho alavyadzi-sadaka, gatsukuleni mkagaike phatu ambapho rero mundalala.’ ”

⁴ Hipo Joshuwa waiha hara Aiziraeli kumi na airi, ambao kala akaatsambula, mmwenga kula chila mbari. ⁵ Joshuwa achiambira, “Phiyani pho kahi-kahi ya nyo muho Joridani mbere za ro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu chila mmwenga akatsole dziwe aritsukule fuzini, chila dziwe kpwa mbari mwenga ya Aiziraeli, ⁶ ili ikale ishara kahi-kahi yenu. Ana enu ndiphokuuzani siku zedzazo, ‘Gano mawe manage nini?’ ⁷ Phahi mundaambira kukala madzi ga muho Joridani gaimiswa kujera phokala Sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu rinavuswa muho Joridani. Kpwa hivyo mawe gago gandakala ushaidi kpwa Aiziraeli kare na kare.”

⁸ Hara Aiziraeli ahenda kama vyolagizwa ni Joshuwa. Ahala gara mawe kumi na mairi kula kahi-kahi ya muho Joridani, kulengana na isabu ya mbari za Iziraeli, dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomuambira Joshuwa, achigatsukula hadi phara pholala, nao achigapanga hipo. ⁹ Joshuwa waimisa mawe ganjina kumi na mairi kahi-kahi ya muho Joridani, haswa pharatu ambapho alavyadzi-sadaka ariotsukula sanduku ra chilagane kala aimire, nago gachere bapho hadi rero.

¹⁰ Hara alavyadzi-sadaka ariotsukula sanduku ra chilagane asala kuima kahi-kahi ya muho Joridani hadi atu ariphomala kuhenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu wamlagiza Joshuwa aambire atu, kulengana na vira arivyolagizwa ni Musa. Nao atu achihenda wangbwi wa kuvuka nyo muho. ¹¹ Bada ya atu osi kusira kuvuka, hara alavyadzi-sadaka na sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu avuka kuno atu anaalola. ¹² Ana alume a mbari za Rubini, Gadi na nusu ya mbari ya Manase ambao kala akadzitayarisha chiviha, avuka mbere ya Aiziraeli kama Musa arivyoalagiza. ¹³ Anajeshi aho apatao elufu mirongo mine okala na silaha tayari kpwa viha aphiya kuelekeya tsi ya

kugbwa za mudzi wa Jeriko tayari kpwa viha naye Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga nao. ¹⁴ Siku iyo Mwenyezi Mlungu wamtukuza Joshuwa mbere za Aiziraeli osi; nao achimuishimu Joshuwa maishage gosi kama arivyomuishimu Musa.

¹⁵ Naye Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Joshuwa, ¹⁶ "Lagiza alavyadzi-sadaka atsukulao sanduku ra chilagane, atuluke kula muho Joridani." ¹⁷ Kpwa hivyo Joshuwa waamurisha hara alavyadzi-sadaka achiambira, "Tulukani himo muho Joridani." ¹⁸ Wakati hara alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu ariphotuluka kula kahi-kahi ya muho Joridani, na ariphovyoga tsi kavu, madzi ga muho Joridani gauya kujera gachiodzala pande zosi kama garivyokala mwandzo. ¹⁹ Hara atu ariphovuka muho Joridani kala ni siku ya kumi ya mwezi wa mwandzo,* nao achichita kambi hiko mudzi wa Giligali urio mphaka wa uphande wa mlairo wa dzuwa wa mudzi wa Jeriko. ²⁰ Gara mawe kumi na mairi, ambago agahala kula muho Joridani gasimikpwa ni Joshuwa hipho mudzi wa Giligali. ²¹ Achiambira hara Aiziraeli, "Ana enu ndiphokuuzani siku zedzazo, 'Gano mawe gana mana yani?'" ²² Hipho mundaamanyisa kukala, Aiziraeli avuka muho Joridani tsi kavu." ²³ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu waumisa madzi ga muho Joridani kuno hunalola hata huchivuka kama Mwenyezi Mlungu wehu arivyohenda hiko Bahari ya Shamu, ambayo waiumisa madzi hadi akare ehu achisira kuvuka. ²⁴ Higa gahendeka ili atu osi duniani amanye kukala uwezo wa Mwenyezi Mlungu una nguvu, ili namwi mumuogophe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu hata kare na kare.

5

¹ Afalume osi a Aamori ariosagala ng'ambo ya mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani, na afalume a Akanani ariosagala pwani ariphosikira kukala Mwenyezi Mlungu akaumisa madzi ga Joridani kpwa sababu ya atu a Iziraeli hadi achivuka, nao akakama kpwa wuoga, na kusira nguvu kpwa kuogopha Aiziraeli.

Aiziraeli anatiywa tsatsani

hiko Giligali

² Wakati hinyo, Mwenyezi Mlungu wamuambira Joshuwa, "Tengeza marumu ga mawe mafu ili waatiye tsatsani Aiziraeli. ³ Phahi Joshuwa watengeza marumu ga mawe achiatiya tsatsani Aiziraeli hipho mwango wa tsatsa (Gibeya-Haaralothi). ⁴ Sababu ya Joshuwa kutiywa tsatsani Aiziraeli ni hino: alume osi ambao kala akafika rika ra kuweza kuphiya vihani wakati anauka Misiri kala akafwa hiko jangbwani. ⁵ Alume osi ariotuluka Misiri kala akatiywa tsatsani, ela hara ariovyalwa himo njirani, hiko jangbwani bada ya kutuluka Misiri kala taadzangbwetiwa tsatsani. ⁶ Mana Aiziraeli asafiri jangbwani miaka mirongo mine, hata alume osi ariokala ana uwezo wa kuphiya vihani wakati anatuluka Misiri, kala akasira kufwa kpwa kusaphundza sauti ya Mwenyezi Mlungu. Yakala hivyo mana Mwenyezi Mlungu kala akaapira atu hinyo kukala taandaona tsi hira ambayo waapira akare aho kukala andaapha, tsi yenye rutuba. ⁷ Kpwa hivyo ana aho ariokuzwa ni Mwenyezi Mlungu bada ya avyazi aho ndio ariotiywa tsatsani ni Joshuwa, mana taayatiywa tsatsani himo njirani."

⁸ Bada ya alume osi a taifa zima kusira kutiywa tsatsani, ahurira mo kambini hadi achiphophola. ⁹ Ndipho Mwenyezi Mlungu wamuamba Joshuwa, "Rero nkakuusirani waibu wa utumwa wa Misiri." Kpwa hivyo phatu hipho phaihwa Giligali* hadi rero.

¹⁰ Aiziraeli ariphokala akachita kambi Giligali, asherekeya sikukuu ya Pasaka dziloni ya siku ya kumi na ne ya mwezi hiko tsi za kugbwa za seemu za Jeriko. ¹¹ Na siku ya phiriye bada ya Pasaka, siku iyo-iyoye achirya mavuno ga iyo tsi: mikahe isiyotiywa hamira na ndodore. ¹² Siku ya phiri bada ya kurya mavuno ga yo tsi, chakurya cha manna chasika, ela Aiziraeli achikala anarya mavuno ga tsi ya Kanani mwaka uho.

Joshuwa na mutu mwenye upanga

¹³ Siku mwenga Joshuwa ariphokala phephi na mudzi wa Jeriko, gafula waona mutu akaimba mbereze kuno akagbwira upanga uchiotsomolwa chowani naye Joshuwa achimsengerera achimuza, "Dze! We u uphande wehu hebu wa maadui gehu?" ¹⁴ Naye achijibu achiamba, "Si wa uphande wenu wala wa maadui genu. Ela mimi ni mkpwulu wa jeshi ra Mwenyezi Mlungu na vivi nikatsoloka." Phahi Joshuwa wadziwaga chimabumabu achiabudu, chisha achimuza, "Bwana unalonda nihendeni mino mtumishio?" ¹⁵ Yuya chilongozi wa jeshi ra Mwenyezi Mlungu wamuamba

* 4:19 4:19 Mwezi wa mwandzo wa kalenda ya Chiyahudi ni **Abibu** na uandza mwezi wa hahu. 5:4 5:4 Isabu 14:28-35 * 5:9 5:9 Neno ra Chieburania rohumirwa hipha ni sawa na kuuswa. 5:10 5:10 Kutsama 12:1-13 5:12 5:12 Kutsama 16:35

Joshuwa, “Vula virahuvyo, mana phatu uimirepho ni phatakatifu.” Naye Joshuwa achienda hivyo.

6

Kubomolwa kpwa mudzi wa Jeriko

¹ Maryango ga mudzi wa Jeriko kala gakafungbwa kpwa sababu ya atu a Iziraeli. Taphana mutu yeinjira wala yetuluka. ² Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Lola, nkatiya mudzi wa Jeriko mwako mikononi, phamwenga na mfalumewe na masujaage. ³ Uwe na anajeshi osi mundazunguluka mudzi mara mwenga chila siku kpwa siku sita. ⁴ Chila munaphozunguluka mudzi uhu alavyadzi-sadaka sabaa ni aphiyiye phamwenga namwi na akale mbere za sanduku ra chilagane. Chila mmwenga wao akale akatsukula gunda ra pembe za turume. Siku ya sabaa mundazunguluka mudzi wa Jeriko kano sabaa, kuno alavyadzi-sadaka anapiga magunda gao. ⁵ Wakati anapiga magunda gao ga pembe za turume na Aiziraeli achisikira iyo sauti, osi naakote kululu nao ukuta wa hinyo mudzi wa Jeriko undagbwa. Hipo atu andavamia hinyo mudzi, chila mmwenga ainjire na pho aimirepho.”

⁶ Phahi Joshuwa mwana wa Nuni waiha alavyadzi-sadaka, achiaambira, “Unulani na mtsukule sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu na anjina sabaa atsukule magunda mbere za ro sanduku ra chilagane.” ⁷ Naye achialagiza atu, “Phiyani mkauzunguluke mudzi kuno jeshi ririro na silaha akale mbere ya sanduku ra Mwenyezi Mlungu.”

⁸ Kama Joshuwa arivyolagiza atu, hara alavyadzi-sadaka ariotsukula magunda ga turume sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu akala mbere kuno anapiga gara magunda kuno sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu rinaalunga nyuma. ⁹ Hara atu ariokala na silaha atanguliya hara alavyadzi-sadaka ambao kala anapiga magunda, nao arindzi anjina achikala analunga-lunga nyuma ya sanduku ra chilagane kuno magunda ganapigbwa vivyo kpwa vivyo. ¹⁰ Ela Joshuwa walagiza hara atu, “Mwimwi msikote kululu wala sauti yenu kusikirwa, wala msigombe neno rorosi hadi siku ambayo ndakuambirani mkote kululu; hipo ndipho mundapiga kululu.” ¹¹ Kpwa hivyo Joshuwa waahenda azunguluke mara mwenga chila siku achikala akatsukula sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu na kuuya kambini.

¹² Phahi Joshuwa walamuka ligunduzi chiti na alavyadzi-sadaka achihala sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu. ¹³ Na hara alavyadzi-sadaka sabaa ariotsukula magunda sabaa atanguliya rira sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu kuno anapiga magunda gao bila ya kuricha. Nao hara ariokala na silaha kala a mbere ya sanduku ra chilagane na anjina achikala nyuma. ¹⁴ Siku ya phiri azunguluka tsona mara mwenga nyo mudzi wa Jeriko, chisha achiuya kambini. Ahenda hivyo kpwa siku sita. ¹⁵ Siku ya sabaa, alamuka chiti achizunguluka mudzi wa Jeriko dza arivyohenda kpwa siku sita, ela siku iyo azunguluka hinyo mudzi kano sabaa. ¹⁶ Iriphofika kano ya sabaa, alavyadzi-sadaka ariphopiga magunda gao, Joshuwa waambira Aiziraeli, “Kotani kululu, mana Mwenyezi Mlungu akakuphani huno mudzi ¹⁷ Huno mudzi na chochosi chiricho himu ndani chindatengbwa kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kubanangbwa; Rahabu macheye yuya malaya na osi ambao andakala a mwakpwe nyumbani ndio ndiorichwa aishi, kpwa sababu wafwitsa apelelezi ariohuma. ¹⁸ Ela mwimwi richani vitu ambavyo vyaikpwa viangamizwe, ili sedze mkarehera kambi ya Iziraeli matatizo na lana. ¹⁹ Ela feza na zahabu, miyo ya shaba na ya chuma ni mitakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, nayo indaikpwa kpwenye hazina ya Mwenyezi Mlungu.”

²⁰ Kpwa hivyo alavyadzi-sadaka apiga gara magunda. Mara tu atu ariphosikira sauti ya magunda, achikota kululu nao ukuta wa mudzi uchigbwa. Atu ainjira hura mudzi kula phara atu ariphokala akaelekeza, achiuteka nyo mudzi. ²¹ Chisha achiolaga kpwa upanga vyosi vyokala na uhai himo mudzini: atu osi alume kpwa achetu, avyere kpwa adide, ng’ombe, mang’ondzi na punda.

²² Naye Joshuwa achiaambira hara apelelezi ariopeleleza iyo tsi, “Phiyani mkainjire nyumba ya iye malaya mkatuluze iye mchetu na atue osi kama murivyomuapira.” ²³ Phahi hara barobaro ariopeleleza ainjira achimtuluzi Rahabu, ise na nine, nduguze a chilume na atue osi. Atuluzi jamaa osi a Rahabu achiaika kondze ya kambi ya Aiziraeli. ²⁴ Chisha hinyo mudzi wa Jeriko achiutiya moho phamwenga na chila chitu chirichokalamo isiphokala feza, zahabu, miyo ya shaba na ya chuma; ihi achiutiya kpwenye hazina ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ²⁵ Ela yuya malaya Rahabu phamwenga na atu osi a nyumba ya ise, arichwa ni Joshuwa aishi, nacho chivyazi chao

chinaishi kahi-kahi ya Aiziraeli hadi rero, kpwa sababu wafwitsa apelelezi ariohumwa kupeleleza mudzi wa Jeriko.

²⁶ Joshuwa waapa wakati uho achiamba, “Mutu yeyesi ndiye dzenga tsona mudzi hinyu wa Jeriko naalaniwe ni Mwenyezi Mlungu. Achidzenga msingiwe mwanawe wa kpwandza naafwe. Na achidzenga maryango ga mudzi hinyo, mwanawe chiziyanda naafwe.”

²⁷ Phahi Mwenyezi Mlungu wakala phamwenga na Joshuwa, na ngumaye ichigota tsi iyo yosi.

7

Atu a mudzi wa Ai anaturya Aiziraeli

¹ Ela Aiziraeli taayakala aaminifu kuhusu vira vitu vyotengbwa ni Mlungu, mana Akani mwana wa Karimi, mwana wa Zabudi, mwana wa Zera, wa mbari ya Juda, wahala bazi ya vitu vyotengbwa ni Mlungu. Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana Aiziraeli.

² Joshuwa wahuma atue kula Jeriko akapeleleze mudzi wa Ai, urio phephi na Bethi-Aveni uphande wa mlauro wa dzuwa wa mudzi wa Betheli, achiaambira, “Phiyani mkapeleleze yo tsi.” Nao achiphiya kpendapeleleza mudzi wa Ai. ³ Phahi auya kpwa Joshuwa achendamuaamba, “Taina haja ya atu osi apiye kpendapigana na atu a Ai, atu elufu mbiri au tahu hivi anatosha. Usihende atu acharemwa bure mana atu a Ai ni achache.” ⁴ Kpwa hivyo atu kama elufu tahu apiya, ela achendazoreswa ni atu a mudzi hinyo wa Ai. ⁵ Aiziraeli mirongo mihahu na sita aolagbwa ni atu a Ai. Achiazoresa kula kondze ya ryango ra mudzi hadi Shebarimu ambako Aiziraeli anji aolagbwa mavoromokoni. Nao Aiziraeli mioyo yao ichiinjira wuoga.

⁶ Joshuwa phamwenga na vilongozi a Iziraeli akpwanyula nguwo zao na achidz-imwagira vumbi mwao vitswani achendadzibwaga chimabumabu mbere za sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu na achisala hipho hadi dziloni. ⁷ Joshuwa achiamba, “Hai Bwana Mwenyezi Mlungu! Kpwa utu wani wavusa swiswi atuo muho Joridani, ili uhulavye kpwa Aamori ahuangamize? Si baha kala wahuricha ng’ambo ya muho Joridani!” ⁸ Ee! Mwenyezi Mlungu, hata simanya niambembeze ichikala Aiziraeli akachimbira maadui gao! ⁹ Mana Akanani na atu osi asagalao tsi hino andasikira nao andahuvamia na dzina rehu rindaangamika kabisa duniani. Dze! Dzinaro kulu rindaphahadze nguma?”

¹⁰ Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Unuka! Kpwa utu wani ukadzibwaga chimabumabu?” ¹¹ Aiziraeli akahenda dambi, mana akavundza chilagane nrichoalagiza achilunge. Akahala bazi ya vitu nrivyotenga kpwa ajili yangu. Akaviya, kuchenga na akaviika phamwenga na vitu vyao. ¹² Kpwa hivyo Aiziraeli taandaturya maadui gao, andakala a kuchimbira maadui gao, kpwa sababu nyo enye akakala chitu cha kuangamizwa. Sindakala phamwenga namwi, hadi mndiphoangamiza vitu nrivyotenga kpwa ajili yangu kahi-kahi yenu. ¹³ Phahi unuka ukaatakase, aambire, ‘Dzitakaseni kpwa ajili ya muhondo, mana hivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu.’ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli anaamba, ‘Kahi-kahi yenu, mwi Aiziraeli kuna vitu nrivyotenga. Tamundaturya maadui genu hadi mndiphousa kahi-kahi yenu vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mlungu.’ ¹⁴ Kpwa hivyo muhondo ligundzu mundakpweza mbere zangu mbari bada ya mbari. Mbari ambayo Mwenyezi Mlungu andaitsambula indatsupa mbere, mryango bada ya mryango. Mryango ambao Mwenyezi Mlungu andaitsambula undatsupa mbere, nyumba bada ya nyumba. Nyumba ambayo Mwenyezi Mlungu andaitsambula indatsupa mbere, mutu bada ya wanjina. ¹⁵ Naye mutu ndiyepatikana na vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mlungu andaochwa na moho phamwenga na chila chituche mana wavundza chilagane cha Mwenyezi Mlungu, naye wahendera dzambo iyi Iziraeli.”

Akani anaolagbwa kpwa kuhenda dambi

¹⁶ Phahi Joshuwa warauka chiti achiareha phephi Aiziraeli osi, mbari bada ya mbari, nayo mbari ya Juda ichitsambulwa. ¹⁷ Ndipho mbari yosi ya Juda ichisenera

phephi. Mryango bada ya mryango, nao mryango wa Zera uchitsambulwa. Mryango wosi wa Zera uchisengera phephi, nyumba bada ya nyumba na nyumba ya Zabudi ichitsambulwa. ¹⁸ Joshuwa achireha atu a Zabudi phephi, mutu bada ya mutu na Akani mwana wa Karimi, mwana wa Zabudi, mwana wa Zera wa mbari ya Juda achitsambulwa. ¹⁹ Hipo Joshuwa wamuamba Akani, “Mwanangu, mtogole Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli na uniambire urigohenda, nawe usinifwitse.” ²⁰ Hipo Akani achimjibu Joshuwa achimuamba, “Kpweli námkosera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli. Hiri ndiro rorihenda: ²¹ Nriphoona vwazi nono kula Shinari rokala kahi ya zewe, kama kilo mbiri za feza na mraba wa zahabu uriokala zaidi ya nusu kilo, náviaza na nchivihala, navyo návifwitse dibwani ndani ya hema rangu na feza nchiyiika tsini ya vitu vyosi.”

²² Kpwa hivyo Joshuwa wahuma ahumwa achizola hiko hemani, achendaona vira vitu na zira feza tsiniye. ²³ Nao ariphoviphaha kula himo hemani avirehera Joshuwa phamwenga na atu osi a Iziraeli alafu achiviika photsi mbere za Mwenyezi Mlungu. ²⁴ Phahi Joshuwa phamwenga na Aiziraeli ariokala phamwenga naye, ahala Akani mwana wa Zera, feza, rira vwazi, mraba wa zahabu, anae a chilume na achetu, ng’ombeze, pundae na mang’ondzige, hemare na vyosi arivyokala navyo hadi Dete ra Akori. ²⁵ Ariphofika Joshuwa achimuamba Akani, waurehera tabu, naye Mwenyezi Mlungu andakurehera tabu iki rero. Aiziraeli osi achimpiga mawe Akani na atue osi hadi achifwa na miri yao achiyiocha. ²⁶ Alafu achimuikira ndulu ya mawe ambago gachere phapho ta rero, nazo tsukizi za Mwenyezi Mlungu zichidigirika. Kpwa hivyo hata rero phatu hipo phanaiwa Dete ra Akori.*

8

Mudzi wa Ai unabanangbwa

¹ Alafu Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Usivundzike moyo wala usikale muoga. Vivi hala jeshi rosi ra Iziraeli na uphiye ukavamie mudzi wa Ai, mana mfulume wa Ai nikamtiya mwako mikononi phamwenga na atue, mudziwe na yo tsiye. ² Mundaangamiza mudzi wa Ai na mfulumewe dza viratu murivyoangamiza mudzi wa Jeriko phamwenga na mfulumewe. Ela vyosi ndivyohala zewe na mifugo yao indakala mali yenu. Hinyo mudzi utengere atu ndinyo uoteya kula uphande wa nyuma.”

³ Kpwa hivyo Joshuwa na jeshi rosi aphiya Ai. Joshuwa achitsambula alume enye mkpwtose elufu mirongo mihahu nao achiahuma usiku. ⁴ Achialagiza hivi, “Mwimwi mundaoteya hinyo mudzi kpwa nyuma, ela msikale kure na nyo mudzi, namwi mosi mkale tayari. ⁵ Mimi na atu osi ario phamwenga nami hundauserengerera hinyo mudzi. Aho ndiphotuluka kondze ili kuhupiga kama vyohenda mwandzo, swiswi hundagaluka huchimbire. ⁶ Aho andaenderera kutuluka kondze ahulunge hadi akale kure na mudzi wao, mana andaona anauzoresa dza arivyohenda hipo mwandzo. Swiswi hundaaricha auzorese. ⁷ Hipo, mwimwi mundatuluka kula hiko ambako munaoteya mumavie hinyo mudzi mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andautiya mudzi mwenu mikononi. ⁸ Wakati mkauhala zewe hinyo mudzi mundautiya moho kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza. Higo ndigo malagizo ambago mundagalunga.” ⁹ Phahi Joshuwa waahuma, nao achiphiya phatu phao phakpwendaoteya, kahi-kahi ya mudzi wa Betheli na Ai uphande wa mtswerero wa dzuwa wa nyo mudzi wa Ai, ela usiku uho Joshuwa walala kambini.

¹⁰ Siku ya phiriye Joshuwa walamuka chiti achikusanya Aiziraeli na achielekeya mudzi wa Ai, iye na vilongozi vya Aiziraeli akala mbere za atu osi. ¹¹ Anajeshi osi ariokala phamwenga na Joshuwa aphiya hadi phephi, tsolokero ra nyo mudzi, nao achichita kambini uphande wa vurini mwa nyo mudzi. Kahi-kahi yao na mudzi wa Ai kala phana dete. ¹² Hipo watsambula atu elufu tsano achiaika aotee uphande wa mtswerero wa dzuwa wa mudzi wa Ai, kahi-kahi ya mudzi wa Betheli na Ai. ¹³ Kpwa hivyo jeshi rosi kala richikala rikapangbwa tayari kpwa viha. Diba kulu ra anajeshi raikpwa uphande wa vurini mwa hinyo mudzi, na hara aoteyadzi aikpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa wa nyo Mudzi. Ela usiku uho Joshuwa walala pho deteni.

¹⁴ Mfulume wa mudzi wa Ai ariphoona higo, iye na atue osi ahenda wangbwi achituluka ligundzu kpwendakutana phatu pha kukutana phololana na Araba ili apigane na Aiziraeli. Ela kayamanya kukala kpwakala na chikosi cha kupweka nyuma ya nyo mudzi. ¹⁵ Phahi Joshuwa na Aiziraeli osi adzihenda kukala akashindwa, achichimbira uphande wa jangbwani. ¹⁶ Hipo, atu osi ariokala himo mudzini aihwa phamwenga ili alunge Aiziraeli. Kadiri arivyokala anamlunga Joshuwa achikala anazidi kusengera

* 7:26 7:26 Akori manage ni tabu.

kure na nyo mudzi wa Ai. ¹⁷ Takuna hata mlume mmwenga yesala mudzi wa Ai ama Betheli wakati wa kuzoresa Aiziraeli, nao mudzi achiuricha laza.

¹⁸ Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshua, “Golosa fumoro kuelekeza mudzi wa Ai, mana ndakuhenda uushinde.” Naye Joshua achigolosa fumo ririrokala mwapkwe mkpwononi kuelekeza nyo mudzi. ¹⁹ Joshua ariphogolosa mkpwonowe, jeshi rokala rinaoteya ratuluka upesi, azola achiinjira ndani ya mudzi wa Ai nao achiuhala na achiuhenda wangbwi wa kuutiya mohu. ²⁰ Atu a Ai aripholola nyuma, mosi wa nyo mudzi kala ukafika mainguni. Nao taayakala na pha kuchimbirira mana Aiziraeli ambao kala akazorerer jangbwani aagalukira na achiandza kuapiga. ²¹ Joshua na Aiziraeli osi ariphoona jeshi rokala rinaoteya rikauhala zewe nyo mudzi na mosi unatuluka kula mo mudzini, aagalukira atu a Ai achiaolaga. ²² Hara Aiziraeli kala akavamia atuluka kula himo mudzini achiapiga kula nyuma, atu a Ai achikala akazangirwa ni Aiziraeli chila uphande, nao achiapiga achiaolaga na taphana hata mmwenga yesala wala kuchimbira. ²³ Ela mfalume wa mudzi wa Ai watsukulwa (achikala achere moyo) mzima hadi kpwa Joshua.

²⁴ Aiziraeli ariphomala kuolaga atu a Ai kpwa upanga hiko weruni ambako Aiziraeli kala akafika bada ya kuzolwa ni atu a Ai, auya Ai achendaolaga osi ambao kala akasala. ²⁵ Atu osi a Ai aolagbwa siku hiyo, jumula yao kala ni atu elufu kumi na mwiri alume kpwa achetu. ²⁶ Mana Joshua kauyizire mkpwonowe ambao kala ukagbwirira fumo kuelekeza mudzi wa Ai hadi ariphomala kuolaga atu osi a Ai. ²⁷ Vitu ambavyo taviangamizirwe ni mifugo na vitu vyanjina ambavyo Aiziraeli ahala vichikala vyao kulengana na maneno ga Mwenyezi Mlungu arigomlagiza Joshua. ²⁸ Hipo Joshua wauocha mudzi wa Ai achiuhenda ukale tsumbi ya mawe, na achiuhenda gandzo hadi rero. ²⁹ Chisha achimsongola mfalume wa Ai dzulu ya muhi naye achimricha phapho hadi dziloni. Kuriphofika dziloni Joshua waamurisha atu achiutserereza nyo mwiri, achiubwaga ryango ra mudzi nao achiufwinika na ndulu ya mawe ambago gachere phapho hadi rero.

Chilagane cha Mwenyezi Mlungu chinaikpwa luphya

³⁰ Chisha Joshua wadzena phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli hiko mwango wa Ebali. ³¹ Wadzena viratu Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Aiziraeli, kama vyoandikpwa katika chitabu cha shariya za Musa, kuamba “Dzenga phatu pha kulavira sadaka kuhumira mawe ambago tagatsongerwe wala kugutwa na chuma.” Dzulu ya hipo phatu pha kulavira sadaka, amlavira sadaka ya kuochwa na sadaka ya amani. ³² Joshua waandika nakala ya shariya za Musa dzulu ya mawe higo mbere za Aiziraeli osi. ³³ Nao Aiziraeli osi, enyezi na ajeni phamwenga na vilongozi vyao, atumia na aamuli aima uphande huno na huno kulolana na sanduku ra chilagane mbere za Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka ariokala akatsukula sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu. Nusu yao aima mbere ya mwango Gerizimu na nusu yanjina achiima mbere ya mwango Ebali, dza viratu Musa, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu arivyolagiza hipo mwandzo kuhusu kujaliwa kpwa Aiziraeli. ³⁴ Badaye Joshua wasoma maneno gosi ga shariya, baraka na lana kulengana na gosi goandikpwa kahi ya chitabu cha shariya. ³⁵ Taphana hata neno mwenga arirolagiza Musa ambaro Joshua karisomere mbere za Aiziraeli osi phamwenga na achetu, anache na ajeni osi ariosagala phamwenga nao.

9

Atu a Gibioni anachenga Aiziraeli

¹ Afalume osi ariokala mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani asikira gokala gakahendeka. Aho kala ni afalume a Ahiti, Aamori, Akanani, Aperizi, Ahivi na Ajebusi. Anjina a afalume aho kala asagala kpwenye tsi za myango na za kugbwa na seemu za pwani ya Bahari Kulu kuelekeza Lebanoni. ² Afalume aho akusanyana phamwenga na nia mwenga ili kupigana viha na Joshua na Aiziraeli.

³ Ela atu a Gibioni ariphosikira vira Joshua arivyohenda midzi ya Jeriko na Ai, ⁴ akata shauri kuhumira ujanja achidzihenda ni ahumwa. A tayarisha vyakurya, achivitiya ndani ya magunia ga kare agapandiza dzulu ya punda ao, viriba vya uchi vyotsakala na kala vi tele viraka. ⁵ Piya awala virahu vyoahuka na kushonwa-shonwa na mademu-demu ga nguwo. Vyakurya vyao kala vikakpwalala tsona vikagbwira koga. ⁶ Phahi amlunga Joshua hiko kambini Giligali achendamuamba iye phamwenga na Aiziraeli,

“Hukedza kula tsi ya kure sana; hunavoya muike chilagane cha amani naswi.” ⁷ Ela Aiziraeli achiajibu hara Ahivi, “Pengine munaishi phephi naswi, kpwa hivyo tauweza kuika chilagane namwi.” ⁸ Achimuamba Joshuwa, “Swiswi hu atumishio.” Naye Joshuwa achiaua, “Mwino mu ano ani na mlaphi?” ⁹ Nao achimjibu achimuamba, “Swiswi atumishio hula tsi ya kure sana naswi hukedza kpwa sababu ya nguma za Mwenyezi Mlungu, Mlungu. Mana hwasikira umaarufuwe na gosi arigohenda hiko tsi ya Misiri, ¹⁰ na gosi arigoahendera afalume airi a Amori seemu ya mlairo wa dzuwa wa muho Joridani — Sihoni mfalume wa Heshiboni na Ogi mfalume wa Bashani ariyesagala hiko Ashitarothi. ¹¹ Kpwa hivyo vilongozi na atu a tsi yehu ahuamba, ‘Halani vyakurya kpwa ajili ya charo, phephani mkpwakutane nao muambire, ‘Swiswi hu atumishi enu, ikani chilagane naswi.’” ¹² Mikahe ihi kala i moho wakati huriphoandza charo, ela vivi ikakpwalala na kugbwira koga. ¹³ Na vivi viriba kala ni viphya wakati huriphoviodzaza uchi, ela lola ambavyo vikatsafutsika. Nguwo na virahu vyehu vikasira kpwa sababu ya charo chire.” ¹⁴ Phahi atu a Iziraeli atata vyakurya vyao ela taayamuza ushauri Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Phahi Joshuwa waika chilagane cha amani nao ili arichwe asagale, na vilongozi a Iziraeli akubaliana nao na achiaapira.

¹⁶ Siku tahu bada ya kuika chilagane na atu a Gibioni, Aiziraeli asikira kukala ni majirani anaishi phephi nao. ¹⁷ Kpwa hivyo Aiziraeli aanda charo na bada ya siku tahu tu achikala akafikira midzi yao ambayo ni Gibioni, Kefira, Beerothi na Kiriathi-Jearimu. ¹⁸ Ela Aiziraeli taayashambuliya mana vilongozi a Iziraeli kala akaika mapatano kpwa kuaapira kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli. Naro kundi rosi ra Aiziraeli richilalamika kuhusu garigohenda ni vilongozi. ¹⁹ Hara vilongozi achiambara rira kundi, “Hwaapira kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli kpwa hivyo tahuweza kuahenda rorosi iyi. ²⁰ Ela hundaahendera hivi: hundaaricha aishi, sedze Mlungu akahutsukirirwa kpwa sababu hukavundza mapatano hurigoapira.” ²¹ Vilongozi achendera kuamba, “Aricheni asagale ela andahendzera kuni na kuhuhekera madzi kpwa kundi rosi.” Kpwa hivyo hakikisho ra vilongozi richilungbwa.

²² Joshuwa waiha Agibioni achiaua achiamba, “Kpwa utu wani mwahuchenga kukala mwala tsi ya kure mbavi munaishi phephi naswi? ²³ Vivi mkalaniwa na vivi tamundaricha kukala atumwa a kuendza kuni na kuheka madzi kpwa ajili ya nyumba ya Mlungu wangu.” ²⁴ Nao achimjibu Joshuwa achimuamba, “Atumishio aambirwa ching’ang’a vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu arivyolagiza mtumishiwe Musa akaangamize mbere za Aiziraeli atu osi aishio tsi hino na kukuphani mwimwi ikale mali yenu. Kpwa hivyo hwamakira maisha gehu ndiyo mana hwahenda hivyo. ²⁵ Vivi hu mwako mikononi, henda kama uonavyo ni sawa kpwako.” ²⁶ Hiri ndiro arirohendera, waaokola kula kpwa Aiziraeli nao taayaaolaga. ²⁷ Ela kuandzira siku iyo, Joshuwa waahenda aendzadi a kuni na aheki a madzi kpwa kundi rosi ra Aiziraeli na kpwa phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu kokosi Mlungu ndikotsambula. Hivi ndivyo irivyo hadi rero.

10

Dzuwa rinaimiswa

¹ Mfalume Adoni-Sedeki wa Jerusalemu wasikira vira Joshuwa arivyoshinda mudzi wa Ai na arivyohuangamiza kabisa. Wasikira vira Joshuwa arivyohenda mudzi wa Ai na mfulumewe kama arivyohenda mudzi wa Jeriko na mfulumewe. Piya wasikira vira atu a Gibioni arivyoika mapatano na Aiziraeli nao achikala anaishi phamwenga nao. ² Habari hizi zamtia wuoga iye na atue kpwa sababu mudzi wa Gibioni kala ni mudzi mkpwulu dza mmwengawapho wa midzi yokala na afalume tsona wakala ni mkpwulu kuriko Ai na alume osi a mudzi uho kala ni masujaa. ³ Phahi Adoni-Sedeki mfalume wa Jerusalemu wahuma ujumbe kpwa afalume Hohamu wa Heburoni, Piramu wa Jarimuthi, Jafia wa Lakishi na Debiri wa Egiloni, achiambara, ⁴ “Ndzoni mniterye kushambuliya atu a Gibioni mana aika mapatano ga amani na Joshuwa na Aiziraeli.” ⁵ Hipho hara afalume atsano a Aamori — mfalume wa Jerusalemu, wa Heburoni, wa Jarimuthi, wa Lakishi na wa Egiloni aungana achiphiya na majeshi gao achendachita kambani na kuuzunguluka mudzi wa Gibioni achishambuliya.

⁶ Atu a Gibioni achihuma ujumbe kpwa Joshuwa hiko kambini Giligali achimuamba, “Nakuvoya usihuriche swiswi atumishio, ndzo upesi wedze uhuterye na uhutivye, mana afalume osi a Aamori asagalao tsi ya myango akedza kuhushambuliya.” ⁷ Phahi Joshuwa wauka Giligali phamwenga na jeshire rosi phamwenga na hara masujaa enye

mkipwotse. ⁸ Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Usiogophe, mana nkaatiya mwako mkpwononi. Taphana hata mmwenga ndiye kuturya.” ⁹ Phahi Joshuwa bada ya mwendo wa usiku kucha kula Giligali, waagbwira Aamori taadzangbwedziikato. ¹⁰ Naye Mwenyezi Mlungu achiahenda akakame kpwa wuoga mbere za Aiziraeli ambao aolaga atu anji hiko Gibioni, achiazoresa kuelekeya njira ya Bethi-Horoni hadi Azeka na Makeda ambako piya aolaga. ¹¹ Wakati ariphokala anachimbira Aiziraeli kutsupira njira ya kutserera kula Bethi-Horoni kuelekeya Azeka, Mwenyezi Mlungu waarehera mvula ya mawe makulu kula mlunguni gachiaolaga. Phahi hinyo arioolagbwa ni mvula ya mawe kala ni anji kuriko arioolagbwa ni Aiziraeli kpwa upanga.

¹² Siku iyo Mwenyezi Mlungu aripholavya Aamori kpwa Aiziraeli, Joshuwa wagomba na Mwenyezi Mlungu mbere za Aiziraeli achiamba,

“Uwe dzuwa ima dzulu ya mudzi wa

Gibioni,

na uwe mwezi hiko Dete ra

Aijaloni.”

¹³ Naro dzuwa raima nao mwezi uchiima piya, hadi taifa richidziriphiza kpwa maadui gao. Maneno gaga gaandikpwa katika chitabu cha Jashari, dzuwa raima kahi-kahi wa mlungu kpwa muda wa siku ndzima, na richikaa kutswa. ¹⁴ Kabila ya siku iyo takuyakala na siku dza iyo na takundakala tsona na yanjina dza iyo ambapho Mwenyezi Mlungu waphundza mwanadamu. Kpwa hakika Mwenyezi Mlungu wapigania Aiziraeli!

¹⁵ Chisha Joshuwa wauya kambini Giligali phamwenga na jeshi rosi ra Aiziraeli.

Afalume atsano anaolagbwa

¹⁶ Hara afalume atsano achimbira achendadzifwitsa pangoni hiko Makeda. ¹⁷ Joshuwa waambirwa kukala hara afalume atsano akaonewa akadzifwitsa pangoni hiko Makeda. ¹⁸ Joshuwa achiamba, “Pingilisani mawe makulu muzibe mlomo wa pango hiro na mawe makulu, chisha phaikpwe atu arinde. ¹⁹ Ela mwimwi musisale kuko ela endererani kuenda maadui genu, ashambuliye ni kula uphande wa nyuma na msiariche akainjira mwao midzini, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akaatiya mwenu mikononi.” ²⁰ Joshuwa na Aiziraeli aapiga na kuaolaga anji sana, na hara achache ariotiya azorera midzi yao yenye ngome, ²¹ Ndipho Aiziraeli osi achiuya kpwa Joshuwa hiko kambini Makeda na taphana yeyesi yejeza kugomba rorosi chinyume cha Aiziraeli.

²² Tsona Joshuwa achiamba, “Kafwenuleni nyo mlomo wa ro pango, munirehere hara afalume atsano.” ²³ Nyo atu ahenda hivyo, achiaheha hinyo afalume atsano kula mura pangoni. Mfalume wa Jerusalem, wa Heburoni, wa Jarimuthi, wa Lakishi na wa Egiloni. ²⁴ Hara afalume ariphorehwa kpwa Joshuwa, iye walagiza alume osi a Aiziraeli naye achiambira vilongozi a jeshi ariokala akaphiya nao, “Ndzoni phephi muavyoge singo hinya afalume.” Hipo akpwedza phephi achiaavyoga singo zao. ²⁵ Naye Joshuwa achiambira, “Msiogophe wala kuvundzika mioyo, dinani chilume na mkale hodari mana hivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu ndivyogahenda maadui genu gosi mndigopigana nago.” ²⁶ Badaye Joshuwa waolaga hara afalume atsano ndipho achiaadunga dzulu za mihi mitsano na achiaricha phapho hadi dziloni. ²⁷ Dzuwa ririphotswa Joshuwa walagiza miri yao itserezwe na ikatsuphiwe pango rirokala akadzifwitsa. Achipanga mawe makulu pho mlomoni pha ro pango nago gachere phapho hata rero.

²⁸ Siku Joshuwa ariphoteka mudzi wa Makeda, waolaga mfalumewe na atu osi bila kusaza hata mmwenga. Mfalume wa Makeda wahenderwa kama vyohenderwa mfalume wa Jeriko.

²⁹ Kula Makeda, Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi aphiya Libuna achendapigana nao. ³⁰ Mwenyezi Mlungu achiulavya nyo mudzi na mfalumewe mikononi mwa Aiziraeli, naye achiuangamiza kpwa upanga phamwenga na chila mutu ariyekalamo, taphana hata mutu mmwenga yesazwa. Naye mfalumewe wahenderwa kama mfalume wa Jeriko.

³¹ Chisha kula Libuna, Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi aphiya Lakishi achendauzangira na achiushambuliya. ³² Mwenyezi Mlungu achiulavya mudzi wa Lakishi mikononi mwa Iziraeli, nao siku ya phiri achiuteka na achiolaga atu osi ariokala mo mudzini, dza viratu arivyokala akauhenda mudzi wa Libuna.

³³ Hipo mfalume Horamu wa Gezeri wakpwedzatera atu a Lakishi ela iye achiolagbwa phamwenga na jeshire ni Joshuwa, wala taphana yesala.

³⁴ Kula Lakishi, Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi aphiya mudzi wa Egiloni achendauzangira na achiushambuliya ³⁵ nao achiuteka siku iyo-iyoy, achiushambuliya

kpwa upanga, naye waolaga chila mutu yekala mo mudzini dza arivyohenda mudzi wa Lakishi.

³⁶ Chisha Joshua phamwenga na Aiziraeli osi auka Egiloni achiuphiya mudzi wa Heburoni achendaushambuliya, ³⁷ auteka nyo mudzi, achiushambuliya kpwa upanga phamwenga na mfalumewe na vidzidzivye na achiangamiza chila mutu bila kusaza hata mmwenga, dza viratu arivyohendera mudzi wa Egiloni.

³⁸ Tsona Joshua phamwenga na Aiziraeli osi agaluka na achishambuliya Debiri. ³⁹ Achiuteka nyo mudzi, mfalumewe na vidzidzivye na kuaolaga osi ariokalamo bila kusaza hata mutu mmwenga. Dza viratu arivyohenda Heburoni, na mudzi wa Libuna phamwenga na mfalumewe, mudzi wa Debiri na mfalumewe wauhendera dza vivyo.

⁴⁰ Phahi Joshua wateka tsi zosi arizoshinda, afalume a seemu za myangoni, seemu za Negebu, seemu za kugbwa na seemu za mavoromoko phamwenga na afalume aho naye waangamiza bila kusaza hata mmwenga ariyekala anaphuma kama Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli arivyolagiza. ⁴¹ Joshua waashinda kula Kadeshi-Barinea hadi Gaza na tsi ya Gosheni kufikira Gibioni. ⁴² Joshua washinda afalume osi na tsi zao charo chimwenga kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli waapigania. ⁴³ Ndipho Joshua phamwenga na Aiziraeli osi achiuya kambini Giligali.

11

Afalume kula Vurini anashindwa

¹ Mfalume Jabini wa mudzi wa Hazori ariphosikira kuhusu ushindi wa Joshua, waphirika ujumbe kpwa mfalume Jobabu wa Madoni, mfalume wa Shimuroni, mfalume wa Akishafu, ² na kpwa afalume ariosala tsi ya myango uphande wa vurini, uphande wa Araba vurini mwa Kinerethi, uphande wa vidzango vya mtswerero wa dzuwa na seemu za dzulu za Nafothi-Dori uphande wa mtswerero wa dzuwa. ³ Piya waphirika ujumbe kpwa Akanani ario seemu ya mlairo wa dzuwa na seemu ya mtswerero wa dzuwa, kpwa Aamori, kpwa Ahiti, Aperizi na kpwa Ajebusi ariosagala tsi ya myango na kpwa Ahivi ariosagala tsini ya mwango Herimoni kpwenye tsi ya Mizipa. ⁴ Nao achituluka na majeshi gao gosi. Ao kala ni anji dza mtsanga wa pwani na atuluka na farasi anji na magari manji ga kuvwehwa ni farasi. ⁵ Afalume hinya osi aungana na achendachita kambi phamwenga seemu ya visima vya madzi ga Meromu ili apigane na Aiziraeli.

⁶ Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshua, "Usiogophe mana muhondo muda dza uhu nindaangamiza kpwa kuatiya mikononi mwa Aiziraeli, namwi mundaakata kano za maguluni za nyo farasi aho na kutiyo moho magari gao ga kuvwehwa ni farasi." ⁷ Phahi Joshua na jeshire rosi aphiya gafula hiko visima vya Meromu nao achishambuliya. ⁸ Naye Mwenyezi Mlungu achiatiya mikononi mwa Aiziraeli, ambao aapiga na kuazoresa hadi mudzi mkpwulu wa Sidoni na Misirefothi-Maimu, hadi uphande wa mlairo wa dzuwa kufikira Dete ra Mizipa. Aiziraeli aapiga hadi achiaolaga osi bila kusaza hata mutu mmwenga. ⁹ Joshua waakata kano za magulu ga nyo farasi na magari gao ga kuvwehwa ni farasi achigatiya moho kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza.

¹⁰ Wakati hinyo Joshua wagalukira mudzi wa Hazori achiushambuliya na mfalumewe achimuolaga kpwa upanga na mudzi achiuhala zewe, mana Hazori kala ndio mudzi mkpwulu kahi za falume hizo zosi. ¹¹ Nao achiaolaga kpwa upanga osi ariokala himo bila kusaza hata mmwenga ariyekala anaphuma, nao mudzi wa Hazori achiutiya moho. ¹² Joshua piya waocha midzi hira yanjina yosi na kuolaga afalume kama Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu arivyolagiza. ¹³ Ela Aiziraeli taayaocha midzi yodzenbwa dzulu ya midzi yokala ikavundzwa isiphokala Hazori, mudzi ambao Joshua wauocha. ¹⁴ Aiziraeli ahala zewe vitu vyosi na mifugo ya midzi ihi, ela atu osi aolagbwa na upanga bila kusaza hata mmwenga yekala anaphuma. ¹⁵ Malagizo gaga gahewa Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, naye Musa achimlagizira Joshua ambaye wagatimiza. Joshua wahenda chila dzambo ambaro Mwenyezi Mlungu wamlagiza Musa.

Seemu yohalwa ni Joshua

¹⁶ Phahi Joshua wahala zewe tsi ndzima: seemu za myangoni, seemu yosi ya Negebu, seemu yosi ya Gosheni, seemu za kugbwa, Araba, na tsi ya myango ya Iziraeli na seemuye ya kugbwa, ¹⁷ kula mwango wa Halaki, uambukao kuphiya Seiri hadi Baali-Gadi iriyo Dete ra Lebanoni tsini ya mwango Herimoni. Wateka afalume osi nao achiaolaga. ¹⁸ Viha vya Joshua na afalume hinya osi vyahala muda mure. ¹⁹ Takuna mudzi urioika mapatano ga amani na Iziraeli isiphokala Gibioni ambamo mwaishi Ahivi.

Midzi yanjina yosi yatekpwa vihani. ²⁰ Yakala ni alondago Mwenyezi Mlungu kuapha moyo mifu ili edze apigane na Aiziraeli kpwa aphahe kuangamiza bila kuonerwa mbazi. Gaga wagahenda kama Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

²¹ Wakati hinyo, Joshuwa waphiya kpwendaangamiza Aanaki na midzi yao iriyokala tsi ya mwangoni, Heburoni, Debiri, Anabu na kula tsi yosi ya Juda, tsi ya mwangoni ya Iziraeli. ²² Takuna mutu wa kabila ra Anaki ambaye wasala kwenye tsi ya Aiziraeli. Asala achache tu kwenye midzi ya Gaza, Gathi na Ashidodi. ²³ Phahi Joshuwa wahala zewe tsi yosi kulengana na viratu Mwenyezi Mlungu arivyogomba na Musa. Naye Joshuwa achiaganyira kama urisi kpwa Iziraeli kulengana na mbari zao. Chisha tsi ndzima ichihurira, ichikala bila viha.

12

Afalume arioturywa ni Musa

¹ Hano ndio afalume a tsi ambazo Aiziraeli aaturya na tsi zao achizihala zichikala zao. Tsi hizo zakala mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, kula Dete ra Arinoni hadi mwango Herimoni na tsi yosi ya uphande wa mlairo wa dzuwa wa Araba. ² Mfalume Sihoni wa Aamori, ariyeishi Heshiboni na kutawala kula Aroeri, mudzi uriokala kanda-kanda ya Dete ra Arinoni, kula kahi-kahi ya hiro dete hadi muho Jaboki urio muphakani na Aamoni, yani nusu ya tsi ya Giliadi. ³ Piya watawala seemu ya mlairo wa dzuwa wa Araba kula bahari ya Kinerethi hadi bahari ya Araba (Bahari ya Munyu), hadi Bethi-Jeshimothi, chisha seemu ya mwakani ya mavoromoko ga Pisiga. ⁴ Wanjina ni mfalume Ogi, mmwenga wa Arafa ariosala ambaye watawala Bashani na achisagala Ashitarothi na Edirei. ⁵ Ufalumewe waandzira mwango wa Herimoni, Saleka na Bashani yosi hadi mphaka wa atu a Geshuri na Maaka na nusu ya Giliadi hadi muphakani mwa tsi ya mfalume Sihoni wa Heshiboni. ⁶ Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu na Aiziraeli aashinda viha. Naye Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, tsi iyo achiipha mbari za Rubini, Gadi na nusu ya mbari ya Manase ili ikale mali yao.

Afalume arioturywa ni Joshuwa

⁷ Hinya ni afalume ambao Joshuwa na Aiziraeli aaturya uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani. Afalume aha kala achisagala kula Baali-Gadi Dete ra Lebanoni hadi mwango Halaki, unaoambuka kuphiya Seiri, (naye Joshuwa achiganyira mbari za Iziraeli ili ikale mali yao. ⁸ Seemu za tsi za myango, vidzango vya uphande wa mtswerero wa dzuwa, Araba, mavoromoko ga mwango, jangbwa na Negebu, yani tsi yokala inasagala Ahiti, Aamori, Akanani, Aperizi, Ahivi na Ajebusi) ⁹ Hinya ndio afalume arioshindwa ni Joshuwa na atu a Iziraeli: Mfalume wa Jeriko, mfalume wa Ai (tsi yokala phephi na Betheli) ¹⁰ mfalume wa Jerusalem, mfalume wa Heburoni, ¹¹ mfalume wa Jarimuthi, mfalume wa Lakishi, ¹² mfalume wa Egiloni, mfalume wa Gezeri, ¹³ mfalume wa Debiri, mfalume wa Gederi, ¹⁴ mfalume wa Horima, mfalume wa Aradi, ¹⁵ mfalume wa Libuna, mfalume wa Adulamu ¹⁶ mfalume wa Makeda, mfalume wa Betheli, ¹⁷ mfalume wa Tapua, mfalume wa Heferi, ¹⁸ mfalume wa Afeki, mfalume wa Lasharoni, ¹⁹ mfalume wa Madoni, mfalume wa Hazori, ²⁰ mfalume wa Shimuroni-Meroni, mfalume wa Akishafu, ²¹ mfalume wa Taanaki, mfalume wa Megido, ²² mfalume wa Kedeshi, mfalume wa Jokineamu hiko Karimeli, ²³ mfalume wa Dori (hiko Nafothi-Dori), mfalume wa Goyimu hiko Gilligali, ²⁴ mfalume wa Tirisa. Afalume osi kala ni mirongo mihahu na mmwenga.

13

Tsi yokala taidzangbwetepwa

¹ Joshuwa ariphokala mtumia sana, Mwenyezi Mlungu wamuamba, "Uwe ukakala mtumia sana na kuchere na seemu kulu sana ambayo bado taidzangbwetepwa ikale yenu. ² Seemu hizo ni: tsi yosi ya Afilisti na tsi yosi ya Ageshuri ³ yani seemu imanyikanayo kama ya Akanani, kuandzira chidzuo cha Shihori chiricho mphaka wa Misiri hadi seemu za Ekironi iriyo uphande wa vurini. Maeneo gosi ga atawala atsano a Afilisti: Gaza, Ashidodi, Ashikeloni, Gathi na Ekironi phamwenga na eneo ra Aavi, ⁴ kpwa uphande wa mwakani. Vivyo hivyo tsi yosi ya Akanani ni kuandzira Ara iriyo tsi ya Asidoni kpwenderera hadi Afeki kuriko na mphaka wa Aamori, ⁵ vivyo hivyo eneo ra Gebali na Lebanoni iriyo mlairo wa dzuwa wa seemu ya Baali-Gadi tsini ya mwango Herimoni hadi phatu pha kumenyera Hamathi, ⁶ piya seemu za myango

iriyo kahi-kahi ya Lebanoni na Misirefothi-Maimu ambayo enyezie ni Asidoni. Kadiri Aiziraeli ndivyoenderera kwenye tsi hizo, mimi mwenye nindagazola mataifa higo mbere zenu. Nawe undaaganyira Aiziraeli seemu hizo dza vyo nrivyokulagiza. ⁷ Kpwa hivyo undaganya tsi hizo kpwa Aiziraeli, zikale urisi wa hizo mbari tisiya na nusu ya mbari ya Manase.”

Kuganywa kpwa tsi ya mlairo wa dzuwa wa Joridani

⁸ Mbari za Rubini, Gadi na nusu yanjina ya mbari ya Manase kala zikahewa tsi iriyo mlairo wa dzuwa wa muho Joridani ikale urisi wao dza vyo Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu arivyoaganyira. ⁹ Seemu yao yaandzira Aroeri kanda-kanda ya Dete ra Arinoni na mudzi hura uriokala kahi-kahi ya dete, tsi yosi ya kugbwa hangu Medeba hadi Diboni. ¹⁰ Chisha mphaka waenderera kula midzi yosi ya mfalume Sihoni wa Aamori, yetawala hiko Heshiboni hadi mphaka na Aamoni, ¹¹ phamwenga na tsi za Giliadi, seemu za Agheshuri na Amaaka, mwango wa Herimoni na tsi yosi ya Bashani hadi Saleka. ¹² Piya na ufalume wosi wa Ogi mmwanga wa Arafa ariosala, ambaye watawala hiko Ashitarothi na Edirei ko Bashani. Musa kala akaashinda Arafa osi na kuazola, ¹³ isiphokala Agheshuri na Amaaka ambao tayazolwa ela anaishi na Aiziraeli hadi rero.

¹⁴ Musa kayaapha mbari ya Alawi seemu yoyosi ikale urisi wao, ela seemu za sadaka zolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli za kuochwa na moho ndiro rokala fungu rao kama arivyolagiza Musa.

Seemu yohewa mbari ya Rubini

¹⁵ Seemu za tsi ambayo Musa waapha atu a mbari ya Rubini kulengana na miryango yao, ¹⁶ yaandzira Aroeri kanda-kanda ya Dete ra Arinoni na mudzi uriokala kahi-kahi ya dete hiro phamwenga na tsi yosi ya kugbwa ya Medeba. ¹⁷ Seemu iyo yatsanganya Heshiboni na midziye yosi yokala seemu za kugbwa: yani Diboni, Bamothi-Baali, Bethi-Baali-Meoni, ¹⁸ Jahaza, Kedemothi, Mefaathi, ¹⁹ Kiriathaimu, Sibuma, Serethi-Shahari dzulu ya mwango pho deteni, ²⁰ Bethi-Peori, mavoromoko ga mwango Pisiga, Bethi-Jeshimothi ²¹ na midzi yosi ya kugbwa, tsi yosi ya mfalume Sihoni wa Aamori ambaye watawala hiko Heshiboni; Musa kala akamshinda Sihoni phamwenga na vilongozi a Midiani, Evi, Rekemu, Suri, Huri na Reba, ambao atawala tsi kpwa niaba ya mfalume Sihoni. ²² Balaamu mtabiri, mwana wa Beori ambaye waolagbwa ni Aiziraeli wakala mmwanga wao. ²³ Muho wa Joridani kala ndio mphaka wa mbari ya Rubini uphande wa mtswerero wa dzuwa. Midzi na vidzidzivye chivyohadzwa ni seemu zohewa atu a miryango ya Rubini.

Seemu yohewa mbari ya Gadi

²⁴ Seemu za tsi ambazo Musa waapha atu a mbari ya Gadi kulengana na miryango yao ²⁵ yakala Jazeri, midzi yosi ya Giliadi na nusu ya tsi ya Aamoni hadi Aroeri iriyo mlairo wa dzuwa wa Raba, ²⁶ vivyo hivyo kuandzira Heshiboni hadi Ramathi-Mizipa, Betonimu, na kula Mahanaimu hadi seemu ya Debiri. ²⁷ Tsi yao yatsanganya midzi ya deteni, ambayo ni Bethi-Haramu, Bethi-Nimura, Sukothi na Zafoni na tsi yosi yokala ya mfalume Sihoni wa Heshiboni; eneo hiro rakala uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani na kuphakana na bahari ya Kinerethi kpwa uphande wa mwakani. ²⁸ Midzi hino na vidzidzivye ndiyo yokala urisi wa mbari ya Gadi na miryango yao.

Seemu yohewa nusu ya mbari ya Manase

²⁹ Chisha Musa kala akaapha urisi nusu ya mbari ya Manase kulengana na miryango yao. ³⁰ Seemu yao ya tsi yohewa yaandzira Mahanaimu ichitsanganya tsi yosi yokala utawala wa mfalume Ogi yekala Bashani, phamwenga na midzi mirongo sita ya Jairi, ³¹ nusu ya Giliadi, Ashitarothi, Edirei, yokala tsini ya utawala wa mfalume Ogi wa Bashani; eneo riri rahewa nusu ya chivyazi cha Makiri mwana wa Manase, kulengana na miryango yao.

³² Uhu ndio urisi wa seemu mbali-mbali ambazo Musa waaganyira. Seemu zokala mlairo wa dzuwa wa mudzi wa Jeriko na muho Joridani, ariphokala tsi ya kugbwa ya Moabu. ³³ Ela mbari ya Lawi taayahewa seemu ya tsi ni Musa, mana kala akaambira kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli ndiye urisi wao.*

13:8 13:8 Isabu 32:33; Kumbukumbu 3:12   **13:14** 13:14 Kumbukumbu 18:1   **13:33** 13:33 Isabu 18:20; Kumbukumbu 18:2   * **13:33** 13:33 Manaye ni kukala andaphaha mtalo wao katika sadaka zinazolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu.

14

*Tsi ya mtswerero wa dzuwa
wa Joridani inaganywa*

¹ Hizi ndizo seemu za tsi ya Kanani ambazo Aiziraeli aganyirwa ni mlavyadzi-sadaka Eliazari, Joshua mwana wa Nuni na vilongozi a miryango ya mbari za Iziraeli ili zikale urisi wao. ² Seemu hizo aziganyirwa kpwa kupiga kura kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Musa kpwa mbari tisiya na nusu. ³ Mana Musa kala akaapha kare mbari mbiri na nusu kama urisi seemu ya ng'ambo ya muho Joridani, ela Alawi taayahewa seemu ya kurisi kahi-kahi yao. ⁴ Yakala hivyo mana atu a mbari ya Yusufu akala mbari mbiri, Manase na Efuraimu, na taphana seemu yohewa Alawi katika yo tsi ela ahewa midzi ya kuishi na seemu za kurisira mifugo yao. ⁵ Aiziraeli aganya yo tsi kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Musa.

Heburoni inahewa Kalebu

⁶ Phahi atu a mbari ya Juda amlunga Joshua hiko mudzi wa Giligali, naye Kalebu mwana wa Jefune, yekala Mkenizi achimuamba, "Uwe unamanya vira Mwenyezi Mlungu arivyomuamba Musa mutu wa Mlungu hiko Kadeshi-Barinea kuhusu mimi na uwe. ⁷ Wakati Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu ariphonihuma kula Kadeshi-Barinea kpwendapeleleza yo tsi, nakala na miaka mirongo mine, nami nchimrehera habari za kuaminika. ⁸ Ela ayangu nriophiya nao kupeleleza atiya atu wuoga, ela mino nalunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu moyo kutsuka. ⁹ Naye Musa waapa siku iyo achiamba, 'Kpwa hakika tsi iyo ambayo nyayozog zikavyoga indakala urisio phamwenga na anao hata kare na kare, kpwa sababu ukalunga Mwenyezi Mlungu moyo kutsuka.' ¹⁰ Haya lola! Ni muda wa miaka mirongo mine na mitsano hangu Mwenyezi Mlungu amuambire Musa neno hiri, wakati Aiziraeli achere zunguluka hiko jangbwani. Hangu wakati hinyo hadi rero Mwenyezi Mlungu akanika moyo, viwi nina umuri wa miaka mirongo minane na mitsano. ¹¹ Hangu wakati uho hadi rero nchere na mkpwotse dza yo siku ambayo Musa wanihuma. Hata viwi nina mkpwotse wa kuweza kupigana viha au kuhenda kazi yanjina yoyosi. ¹² Phahi navoya uniphe tsi hino ya myango ambayo Mwenyezi Mlungu waniahidi siku hiyo. We mwenye wasikira kukala Aanaki achere sagala mumo ngomeni, ela nkuhenda Mwenyezi Mlungu akanipha uwezo wa kuazola kama arivyogomba."

¹³ Hipo Joshua wam'bariki Kalebu mwana wa Jefune, achimupha seemu ya Heburoni ikale urisiwe. ¹⁴ Kpwa hivyo mudzi wa Heburoni ni seemu ya nyumba ya Kalebu mwana wa Jefune Mkenizi hadi rero, kpwa kukala Kalebu wamkuluphira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli moyo kutsuka. ¹⁵ Dzina ra mwandzo ra mudzi wa Heburoni kala ni Kiriathi-Ariba. Ariba wakala mutu maarufu kahi ya Aanaki osi. Nayo tsi ndzima ichikala bila viha.

15

Tsi yoganyirwa mbari ya Juda

¹ Seemu ya tsi yohewa atu a mbari ya Juda kulengana na miryango yao kpwa kupigirwa kura yaenea uphande wa mwakani kuphakana na tsi ya Edomu, hadi jangbwa ra Sini ririro mwakani zaidi. ² Na mphaka wao kpwa uphande wa mwakani unaandzira mkpwono wa Bahari ya Munyu, ulolao mwakani, ³ unaenderera mwakani hadi muunuko wa mwango Akirabimu, uchitsupira kanda ya jangbwa ra Sini na mwakani mwa mudzi wa Kadeshi-Barinea, uchitsupira mudzi wa Hezironi hadi mudzi wa Adari tsona uchigaluka kuelekeya mudzi wa Karika. ⁴ Kula hipho mphaka watsupira mudzi wa Asimoni nao uchilunga chidzuo cha Misiri hadi kufikira baharini. Hinyu ndio mphaka wa uphande wa mwakani mwa Juda. ⁵ Na mphaka wa uphande wa mlairo wa dzuwa ni Bahari ya Munyu hadi phara muho Joridani unaphoinjira baharini. Na mphaka wa vurini waandzira pho mkpwono wa Bahari ya Munyu ambapho muho Joridani unainjira baharini. ⁶ Mphaka uho uchitsupira Bethi-Hogila na uchienderera kuelekeya vurini mwa Bethi-Araba hadi kuriko na dziwe ra Bohani mwana wa Rubini. ⁷ Kula hipho mphaka watsupira Dete ra Akori hadi Debiri, uchigaluka uphande wa vurini kuelekeya Giligali, mudzi urio ng'ambo ya Adumimu mwakani mwa ro dete. Kula hipho mphaka waenderera hadi visima vya Eni-Shemeshi na kpwenderera hadi Eni-Rogeli. ⁸ Chisha mphaka uho watsupira phephi na Dete ra mwana wa Hinomu, kpwa uphande wa mwakani mwa mudzi wa Ajebusi — yani Jerusalemu kuelekeya

chirere cha mwango urio mtswerero wa dzuwa wa Dete ra mwana wa Hinomu na kufikira mwisho wa Dete ra Arafa uphande wa vurini. ⁹ Kula hipo chirere cha mwango mphaka waenderera hadi pula za madzi za Nefitoa, na kula phapho mphaka wafika midzi ya mwango Efuroni, chisha mphaka uchibeta kuelekeya Baala (Kiriathi-Jearimu). ¹⁰ Nao mphaka uchitsupa kula Baala, mudzi urio mtswerero wa dzuwa hadi mwango wa Seiri, na uchitsupa na uphande wa mwango Jearimu yani Kesaloni uphande wa vurini nao uchiphakpwa kuelekeya Kesaloni chisha uchitserera Bethi-Shemeshi na kuelekeya Timuna. ¹¹ Chisha uchielekeya uphande wa vurini mwa Ekironi uchizunguluka kuelekeya Shikeroni ambako watsupa phephi na mwango Baala hadi Jabineeli nao uchisirira Bahari Kulu. ¹² Mphaka wa uphande wa mtswerero wa dzuwa wakata Bahari Kulu. Hivi ndivyo vyokala miphaka ya seemu yohewa atu a mbari ya Juda kulengana na miryango yao.

Kalebu anahala tsi ya Heburoni na Debiri

¹³ Kulengana na malagizo ga Mwenyezi Mlungu kpwa Joshuwa, wamupha Kalebu mwana wa Jefune seemu kahi ya seemu yohewa mbari ya Juda. Wamupha Kiriathi-Ariba yani Heburoni (Ariba wakala baba wa Anaki). ¹⁴ Naye Kalebu wazizola mbari za anangbwa ahaa a Anaki, yani ya Sheshai, ya Ahimani na ya Talimai. ¹⁵ Kula Heburoni waphiya kpendashambuliya atu a mudzi wa Debiri, mudzi ambao hipo mwandozoka kala uchihwa Kiriathi-Seferi. ¹⁶ Naye Kalebu achiamba, "Mutu yeyesini ndiye shambuliya mudzi wa Kiriathi-Seferi na achiushinda ndamlóza mwanangu wa chichetu Akisa." ¹⁷ Phahi Othinieli, mwana wa nduguye Kalebu, yehwa Kenazi waushinda nyo mudzi, naye Kalebu achimlóza mwanawe Akisa. ¹⁸ Phahi ye Akisa ariphofika kpwa Othinieli, wamvoya ruhusa mlumewe akavoye munda ise. Phahi Akisa waphiya na ariphokala anatserera kula kpwa pundawe, Kalebu wamuza mwanawe, "Unalonda nikuhendereni?" ¹⁹ Akisa achimjibu achimuamba, "Nakuvoya uniphe zawadi kpwa sababu wanipha munda hiko Negebu, piya nipha vidzoho vya madzi." Kpwa hivyo Kalebu achimupha vidzoho vya madzi vya uphande wa dzulu na vya uphande wa tsini.

Midzi yohewa atu a mbari ya Juda

²⁰ Hinyu ndio urisi wa mbari ya atu a Juda kulengana na miryango yao. ²¹ Midzi yokala uphande wa mwakani kabisa mwa tsi ya mbari ya Juda kuelekeya mphaka wa Edomu yakala ni Kabuseeli, Ederi, Jaguri, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedeshi, Hazori, Ithinani, ²⁴ Zifu, Telemu, Bealothi, ²⁵ Hazori-Hadada, Keriothi-Hezironi (Yani Hazori), ²⁶ Amamu, Shema, Molada, ²⁷ Hasari-Gada, Heshimoni, Bethi-Peleti, ²⁸ Hazari-Shuali, Beer-Sheba, Biziothia, ²⁹ Baala, Iyimu, Ezemu, ³⁰ Elitoladi, Kesili, Horima, ³¹ Zikilagi, Madimana, Sanisana, ³² Lebaothi, Shilihimu, Aini na Rimoni. Jumula ya midzi, ni mirongo miiri na tisiya phamwenga na vidzidzivyeye. ³³ Midzi yokala seemu za kugbwa ni: Eshitaoli, Zora, Ashina, ³⁴ Zanoa, Eni-Ganimu, Tapua, Enamu, ³⁵ Jarimuthi, Adulamu, Soko, Azeka, ³⁶ Shaaraimu, Adithaimu, Gadera, Gederothaimu. Jumula ni midzi kumi na mine phamwenga na vidzidzivyeye. ³⁷ Zenani, Hadasha, Migidali-Gadi, ³⁸ Dilani, Mizipa, Jokitheeli, ³⁹ Lakishi, Bosikathi, Egiloni, ⁴⁰ Kaboni, Lahimasi, Kitalishi, ⁴¹ Gederothi, Bethi-Dagoni, Naama na Makeda. Jumula ni midzi kumi na sita phamwenga na vidzidzivyeye. ⁴² Libuna, Etheri, Ashani, ⁴³ Ifita, Ashina, Nezibu, ⁴⁴ Keila, Akizibu, na Maresha. Jumula ni midzi tisiya phamwenga na vidzidzivyeye. ⁴⁵ Vivyo hivyo wahewa Ekironi, phamwenga na midzi na vidzidzivyeye. ⁴⁶ Kula Ekironi hadi baharini phamwenga na midzi yokala phephi na Ashidodi phamwenga na vidzidzivyeye. ⁴⁷ Achihewa Ashidodi, midzi na vidzidzivyeye; Gaza, midzi na vidzidzivyeye hadi chidzoho cha Misiri hadi pwani ya Bahari Kulu. ⁴⁸ Midzi yokala seemu za myangoni ni Shamiri, Jatiri, Soko, ⁴⁹ Dana, Kiriathi-Sana (yani Debiri), ⁵⁰ Anabu, Eshitemo, Animu, ⁵¹ Gosheni, Holoni na Gilo. Jumula ni midzi kumi na mmwanga phamwenga na vidzidzivyeye. ⁵² Ahewa Arabu, Duma, Eshani, ⁵³ Janimu, Bethi-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Humuta, Kiriathi-Ariba (yani Heburoni) na Ziori. Jumula ni midzi tisiya na vidzidzivyeye. ⁵⁵ Piya ahewa midzi ya Maoni, Karimeli, Zifu, Juta, ⁵⁶ Jeziriili, Jokideamu, Zanoa, ⁵⁷ Kaini, Gibeya, na Timuna. Jumula ni midzi kumi na vidzidzivyeye. ⁵⁸ Haluli, Bethi-Suri, Gedori, ⁵⁹ Maarathi, Bethi-Anothi, na Elitekoni. Jumula ni midzi sita na vidzidzivyeye. ⁶⁰ Kiriathi-Baali (yani Kiriathi-Jearimu), na Raba. Jumula ni midzi miiri na vidzidzivyeye. ⁶¹ Hiko seemu ya jangbwani ahewa Bethi-Araba, Midini, Sekaka, ⁶² Nibushani, Mudzi wa munyu, na Eni-Gedi. Jumula ni midzi sita na vidzidzivyeye. ⁶³ Ela atu a Juda taayaweza kuazola Ajebusi, enyezi a Jerusalemu. Kpwa hivyo Ajebusi anaishi phamwenga na atu a Juda hiko Jerusalemu hadi rero.

16*Tsi yohewa mbari za Efuraimu na Manase*

¹ Seemu yoganyirwa ana a Yusufu kpwa kura yaandzira muho Joridani, mlairo wa dzuwa wa visima vya Jeriko kpwenderera na kutsupira jangbwani kahi ya tsi ya myango hadi Betheli. ² Kula Betheli, yaenderera hadi Luzu, ichitsapa Atarothi uriokala utawala wa Aariki. ³ Chisha ichielekeya mtswerero wa dzuwa ichifika kurikokala utawala wa Jafuleti hadi seemu za tsini za Bethi-Horoni chisha ichifika Gezeri na ichisirira baharini.

⁴ Phahi chivyazi cha Yusufu, yani Manase na Efuraimu chaphaha urisi wao.

⁵ Atu a Efuraimu kulengana na miryango yao ahewa seemu ambayo muphakawe kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa watsupira Atarothi-Adari hadi Bethi-Horoni ya dzulu, ⁶ nao mphaka waenderera hadi uchifika baharini; uphande wa mtswerero wa dzuwa mphaka watsupira Mikimethathi, chisha kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa mphaka wabeta kuelekeya Taanathi-Shilo hadi uchifika Janoa. ⁷ Kula Janoa, hadi Atarothi na Naara uchitsupa phephi na Jeriko nao mphaka uchendasika muho Joridani. ⁸ Kuandzira Tapua, mphaka waelekeya mtswerero wa dzuwa hadi uchifika chidzuhu cha Kana na uchisika baharini. Hinyo ndio uriokala urisi wa mbari ya Efuraimu na miryango yao, ⁹ phamwenga na midzi na vidzidzi vyotengerwa mbari ya Efuraimu kahi za urisi wa Manase. ¹⁰ Atu a Efuraimu taayaazola Akanani arioiishi Gezeri, ela asagala phamwenga nao ela achialazimisha kuhenda kazi ngumu hadi rero.

17

¹ Atu a mbari ya Manase yekala mwana mvyere wa Yusufu aganyirwa urisi wao. Mwana mvyere wa Manase kala ni Makiri, na iye wakala ni ise wa Giliadi. Makiri kala akahewa Giliadi na Bashani, tsi yokala i mlairo wa dzuwa wa muho Joridani mana wakala ni mutu wa viha. ² Na hara anjina a mbari ya Manase nao ahewa seemu zao kulengana na mbari zao nazo ni hizi: Abiezeri, Heleki, Asirieli, Shekemu, Heferi na Shemida. Chichi ndicho chivyazi cha ana alume a Manase mwana wa Yusufu kulengana na miryango yao. ³ Selofehadi mwana wa Heferi, mwana wa Giliadi mwana wa Makiri mwana wa Manase kayakala na ana a chilume ela achikala na ana achetu ahuphu nao ni Mahala, Noa, Hogila, Milika na Tirisa. ⁴ Aha akpweza mbere za mlavyadzi-sadaka Eliazari, Joshuwa mwana wa Nuni na vilongozi achiamba, "Mwenyezi Mlungu walagiza Musa ahuganyire urisi wehu phamwenga na alume a mbari yehu." Kpwa hivyo Joshuwa waapha urisi kama arivyoapha urisi alume a mbari iyo kulengana na malagizo ga Mwenyezi Mlungu. ⁵ Kpwa hivyo mbari ya Manase aphaha seemu kumi kanda na Giliadi na Bashani yokala uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani, ⁶ kpwa sababu ana achetu a chivyazi cha Manase ariovyalwa ni Selofehadi aphaha urisi sawa na ndugu zao a chilume. Tsi ya Giliadi yahewa atu a Manase ariosala. ⁷ Seemu ya tsi ya mbari ya Manase yaandzira Asheri hadi Mikimethathi iriyo mlairo wa dzuwa wa Shekemu, chisha mphaka uchiphya mwakani hadi seemu yosagalwa ni atu a Ani-Tapua. ⁸ Tsi iyo ya Tapua kala ni ya mbari ya Manase, ela mudzi wa Tapua uriokala muphakani mwa tsi ya Manase wakala wa atu a mbari ya Efuraimu. ⁹ Chisha mphaka watswerera hadi chidzuhu cha Kana. Midzi yokala mwakani mwa hicho chidzuhu, midzi iyo kala ni ya Efuraimu dzagbwe kala i kahi-kahi ya midzi ya Manase. Chisha mphaka wa tsi ya Manase uchielekeya uphande wa vurini mwa cho chidzuhu hadi baharini. ¹⁰ Tsi ya uphande wa mwakani yakala ya Efuraimu na tsi ya uphande wa vurini ichikala ya Manase. Kpwa vivyo tsi ya Manase ichiphakana na bahari. Mphaka hinyo wafika tsi ya Asheri kpwa uphande wa vurini na uchifika Isakari kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa. ¹¹ Kuko tsi ya Isakari na ko tsi ya Asheri, mbari ya Manase ramiliki midzi hino: Bethi-Sheani na vidzidzivye, mudzi wa Ibuleamu na vidzidzivye, Eni-Dori (iriyo pwani) na vidzidzivye, Eni-Dori na vidzidzivye, Taanaki na vidzidzivye na Megido na vidzidzivye na atu seemu mwenga ya tahu ya Nafothi. ¹² Ela atu a mbari ya Manase taayaweza kuazola enyezi a midzi hiyo, kpwa hivyo Akanani achienderera kusagala tsi hiyo. ¹³ Ela Aiziraeli ariphophaha mkpwotse, aalazimisha Akanani kuhenda kazi ngumu, ela taayaweza kuazola kabisa. ¹⁴ Atu a mbari ya Yusufu agomba na Joshuwa achimuamba, "Kpwa utu wani wahupha seemu mwenga ikale urisi wehu na swino hu anji mana Mwenyezi Mlungu akaenderera kuhubariki?" ¹⁵ Joshuwa waajibu achiamba, "Ichikala mu anji na seemu ya myango ya Efuraimu taikutoshani, ambukani mkateme tsaka ra Aperiizi na Arafa muenjereze." ¹⁶ Atu a mbari ya Yusufu achiamba, "Iyo seemu

ya tsi ya myangoni taihutosha, hata hivyo Akanani aishio seemu ya kugbwa ya Bethi-Sheani na vidzidziyve na nyo ario Dete ra Jezirili ana magari ga vyuma ga kuvwehwa ni farasi.”¹⁷ Ela Joshua waambira atu a nyumba ya Yusufu yani Efuraimu na Manase, “Mwimwi mu anji na muna mkpwotse tamuweza kuphaha seemu mwenga bahi.”¹⁸ Ela seemu ya myango piya indakala yenu. Seemu iyo ina tsaka, itemeni muhale. Dzagbwe hinyo Akanani ario himo ana mkpwotse na ana magari ga kuvwehwa ni farasi ga vyuma ela mwimwi mundaazola.”

18

Mbari zanjina zinaganyirwa tsi

¹ Bada ya kuturya atu a hira tsi, Aiziraeli osi akusanyika hiko Shilo, na Hema ra Mkpwtutano richichitwa phapho.

² Kala kukasala mbari sabaa za Iziraeli ambazo kala tazidzangbwehewa mtalo wao wa urisi. ³ Phahi Joshua wauza Aiziraeli, “Pho ndipho mgodzani msioihala yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa sowe zenu wakuphani?” ⁴ Tsambulani atu a hahu kula chila mbari, ambao ni ndaahuma akailole na kuchora ramani kulengana na urisi wa chila mbari, chisha anirehere habari. ⁵ Yo tsi ni iganywe seemu sabaa. Mbari ya Juda indaenderera kukala uphande wa mwakani, nayo nyumba ya Yusufu indakala uphande wa vurini. ⁶ Tayarishani maelezo gosi ga zo seemu sabaa munirehere nami ndapiga kura mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. ⁷ Ela Alawi taandaphaha seemu yoyosi mana ni alavyadzi-sadaka a kumuhumikira Mwenyezi Mlungu. Nayo mbari ya Gadi, ya Rubini na nusu ya mbari ya Manase aphaha kare seemu ya urisi wao urio ng’ambo ya muho Joridani urio mlairo wa dzuwa ambao Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu waapha.”

⁸ Hahi atu hinyo aandza charo cha kpwendachunguza yo tsi, ela kabila taadzangbweuka Joshua waapha malagizo achiambira, “Phiyani seemu zosi za tsi mkaandike gosi kuihusu munirehere nami ndapiga kura mbere za Mwenyezi Mlungu phapha Shilo kumanyisa seemu ambazo mundaahewa.” ⁹ Hara atu aphiya achendazunguluka tsi yosi na achiuganya seemu sabaa kulengana na midziye, achiandika chitabuni maelezo gosi ga yo tsi, chisha achiuya kpwa Joshua hiko kambini Shilo. ¹⁰ Naye Joshua achipigira kura kpwa ajili yao mbere za Mwenyezi Mlungu ko Shilo, chila mbari seemuye, hipho Joshua achiganyira Aiziraeli yo tsi.

Seemu yohewa mbari ya Benjamini

¹¹ Kura ya kpwandza yagbwerera mbari ya Benjamini kulengana na miryango yao. Nayo seemu ariyophaha yakala kahi-kahi ya seemu zohewa mbari ya Juda na ya Yusufu. ¹² Mphaka wao kpwa uphande wa vurini waandzira muho Joridani, chisha uchienderera seemu za mavoromoko ga mudzi wa Jeriko kpwa uphande wa vurini, uchitsupira seemu ya tsi za myango kuelekeya mtswerero wa dzuwa na uchisika jangbwa ra Bethi-Aveni. ¹³ Kula hipho mphaka watsupizwa kuelekeya mwakani uphande wa Luzu hadi mavoromoko ga Luzu (yani Betheli). Chisha mphaka uchienderera kuphiya tsini hadi uchifika mudzi wa Atarothi-Adari urio mwangoni uphande wa mwakani mwa Bethi-Horoni ya tsini. ¹⁴ Uphande wa mtswerero wa dzuwa wa nyo mwango urio mwakani mwa Bethi-Horoni mphaka wagaluka uchielekeya mwakani hadi Kiriathi-Baali ambao piya unaihwa Kiriathi-Jearimu mudzi ambao ni mali ya mbari ya Juda. Hinyo ndio uriokala mphaka kpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa. ¹⁵ Kpwa uphande wa mwakani, mphaka waandzira kondze ya mudzi wa Kiriathi-Jearimu, uchifika Efuroni* na uchienderera hadi kokala visima vya madzi vya Nefitoo. ¹⁶ Chisha mphaka watsrerera kanda-kanda ya mwango uriokala unalolana na Dete ra mwana wa Hinomu, ririrokala zaidi uphande wa vurini mwa Dete ra Arafa. Alafu mphaka watsrerera kuelekeya Dete ra Hinomu, seemu ya mwakani mwa mwango wa Ajebusi, nao uchienderera kutserera hadi Eni-Rogeli. ¹⁷ Kuko mphaka wabeta kuelekeya vurini hata uchifika Eni-Shemeshi, na uchienderera hadi Gelilothi, mudzi unaololana na mwango wa Adumimu na uchitsrerera hadi kurikokala dziwe ra Bohani mwana wa Rubini. ¹⁸ Kula hipho, mphaka waenderera uphande wa vurini mwa mavoromoko ga Araba na uchitsrerera hadi Araba. ¹⁹ Tsona uchielekeya uphande wa vurini mwa mavoromoko ga Bethi-Hogila na uchimarigizika kabisa mkpwono wa Bahari ya Munyu urio uphande wa vurini, phatu ambapho muho Joridani unaphoinjirira. Hinyu ndio muphakawe kpwa uphande wa mwakani. ²⁰ Muho Joridani ndio uriokala muphakawe kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa. Uhu ndio

* 18:15 18:15 Hipha Chieburania chinaamba uphande wa mtswerero wa dzuwa.

mphaka unaozunguluka tsi iriyohewa mbari ya Benjamini airisi kulengana na miryango yao.

Midzi ya mbari za Benjamini

²¹ Hino ndiyo midzi yokala kwenye tsi yohewa miryango ya mbari ya Benjamini: Jeriko, Bethi-Hogila, Emeki-Kesisi, ²² Bethi-Araba, Semaraimu, Betheli, ²³ Avimu, Para, Ofura, ²⁴ Kefari-Amoni, Ofini na Geba. Jumula ya midzi yohewa ni kumi na miiri phamwenga na vidzidzivyve. ²⁵ Midzi yanjina ni Gibioni, Rama, Beerothi, ²⁶ Mizipa, Kefira, Moza, ²⁷ Rekemu, Iripeeli, Tarala, ²⁸ Zela, Ha-Elefu, mudzi wa Ajebusi yani Jerusalemu, Gibeya na Kiriathi-Jearimu. Jumula ya midzi yohewa ni kumi na mine phamwenga na vidzidzivyve. Hinyu ndio urisi uriohewa atu a mbari ya Benjamini kulengana na miryango yao.

19

Tsi yohewa mbari ya Simioni

¹ Kura ya phiri yagbwerera mbari ya Simioni kulengana na miryango yao. Urisi wa mbari ya Simioni na miryango yao kala i kahi ya urisi wa mbari ya Juda. ² Mbari ya Simioni aphaha midzi ya Beeri-Sheba, Sheba, Molada ³ Hazari-Shuali, Bala, Ezemu, ⁴ Elitoladi, Bethuli, Horima, ⁵ Zikilagi, Bethi-Marikabothi, Hazari-Susa, ⁶ Bethi-Lebaothi na Sharuheni. Yosi yakala midzi kumi na mihahu phamwenga na vidzidzivyve. ⁷ Piya aphaha midzi ya Aini, Rimoni, Etheri na Ashani — midzi mine phamwenga na vidzidzivyve; ⁸ piya aphaha vidzidzi vyosi vyozunguluka iyo midzi hadi Baalathi-Beeri au Rama ya Negebu. Hinyu ndio urisi wa mbari ya Simioni kulengana na miryangoye. ⁹ Hinyu urisi wa mbari ya Simioni wakala kahi ya urisi wa mbari ya Juda, mana seemu ya atu a mbari ya Juda yakala kulu kuriko nyo enye.

Tsi yohewa mbari ya Zabuloni

¹⁰ Kura ya hahu yagbwerera mbari ya Zabuloni kulengana na miryango yao. Mphaka wa seemu yao waphiya hadi Saridi. ¹¹ Kula phapho mphaka waambuka uphande wa mtswerero wa dzuwa hadi uchifika Marala, uchendaguta Dabeshethi na uchienderera hadi kuriko na chidzuo chiricho mlairo wa dzuwa wa Jokineamu. ¹² Kula uphande wanjina wa Saridi nyo mphaka waelekeya mlairo wa dzuwa hadi uchifika mphaka wa Kisilothi-Tabori na kula kuko uchienderera hadi Daberathi, chisha uchiambuka kuphiya Jafia. ¹³ Kula hipho Jafia, mphaka waelekeza mlairo wa dzuwa hadi Gathi-Heferi, Ethi-Kazini, uchielekeza Rimoni nao uchi-beta kuelekeza uphande wa Nea. ¹⁴ Chisha uchienderera kuelekeya uphande wa vurini ambako wabeta kuelekeya uphande wa Hanathoni, uchisika Dete ra Ifita-Eli. ¹⁵ Jumula ya midzi ariyohewa ni kumi na miiri phamwenga na vidzidzivyve. Bazi ya yo midzi, ni Katathi, Nahalali, Shimuroni, Idala na Bethilehemu. ¹⁶ Midzi hino phamwenga na vidzidzivyve ndiyo yokala urisi wa mbari ya Zabuloni kulengana na miryango yao.

Tsi yohewa mbari ya Isakari

¹⁷ Kura ya ne yagbwerera mbari ya Isakari kulengana na miryango yao. ¹⁸ Seemu yao kala ina midzi hino: Jeziriili, Kesulothi, Shunemu, ¹⁹ Hafaraimu, Shioni, Anaharathi, ²⁰ Rabithi, Kishioni, Ebese, ²¹ Remethi, Eni-Ganimu, Eni-Hada, Bethi-Pazezi, ²² nyo mphaka wafika hadi Tabori, Shahazuma na Bethi-Shemeshi nao mphaka uchisika muho Joridani. Aphaha midzi kumi na sita phamwenga na vidzidzivyve. ²³ Midzi iki na vidzidzivyve ndio iriyokala urisi wa mbari ya Isakari kulengana na miryango yao.

Tsi yohewa mbari ya Asheri

²⁴ Kura ya tsano yagbwerera mbari ya Asheri kulengana na miryango yao, ²⁵ Seemu yao yakala midzi hino Helikathi, Hali, Beteni, Akishafu ²⁶ Alameleki, Amadi na Mishali. Kpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa mphaka wafika Karimeli na Shihori-Libunathi. ²⁷ Chisha mphaka uchi-beta kuphiya uphande wa mlairo wa dzuwa, kuphiya uphande wa Bethi-Dagoni uchiguta Zabuloni na Dete ra Ifita-Eli. Phapho uchigaluka kuphiya uphande wa vurini hadi Bethi-Emeki na Neieli, mphaka uchienderera vivii hadi Kabuli, ²⁸ Eburoni, Rehobu, Hamoni, Kana hadi kufikira mudzi mkpwulu wa Sidoni. ²⁹ Hipho mphaka wabeta kuelekeza Rama hadi uchifika mudzi wa Tiro uriokala una ngome. Chisha mphaka uchigaluka kuelekeya Hosa nao uchisirira Bahari Kulu. Midzi yanjina ni Mahalabu, Akizibu, ³⁰ Uma, Afeki na Rehobu. Jumula ya midzi, ni mirongo miiri na miiri na vidzidzivyve. ³¹ Midzi iki na vidzidzivyve ndio iriyokala urisi wa mbari ya Asheri kulengana na miryango yao.

Tsi yohewa mbari ya Nafutali

³² Kura ya sita yagbwerera mbari ya Nafutali kulengana na miryango yao. ³³ Mphaka wao waandzira Helefu, phokala na muhi mkpwulu wa mwaloni hiko Saananimu nao mphaka uchienderera kuelekeya Adami-Nekebu uchitsapa na Jabineeli hadi uchifika Lakumu nao uchisikira muho Joridani. ³⁴ Alafu nyo mphaka wagaluka uchielekeya mtswerero wa dzuwa hadi uchifika Azinothi-Tabori ambako waenderera hadi mudzi wa Hukoki, nao uchienderera hadi uchiguta seemu ya Zabuloni kpwa uphande wa mwakani, Asheri kpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa na Juda kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa ko muho Joridani. ³⁵ Midzi yodzengerwa ngome ni Sidimu, Zeri, Hamathi, Rakathi, Kinerethi, ³⁶ Adama, Rama, Hazori, ³⁷ Kedeshi, Edirei, Eni-Hazori, ³⁸ Ironi, Migidali-Eli, Horemu, Bethi-Anathi na Bethi-Shemeshi. Midzi kumi na tisiya phamwenga na vidzidzivye. ³⁹ Midzi iyi na vidzidzivye ndio iriyokala urisi wa mbari ya Nafutali kulengana na miryango yao.

Tsi yohewa mbari ya Dani

⁴⁰ Kura ya sabaa yagbwerera mbari ya Dani kulengana na miryango yao. ⁴¹ Seemu ya urisi wao kala ni Zora, Eshitaoli, Iri-Shemeshi, ⁴² Shaalabini, Aijaloni, Ithila, ⁴³ Eloni, Timuna, Ekironi, ⁴⁴ Eliteke, Gibethoni, Baalathi, ⁴⁵ Jehudi, Bene-Beraki, Gathi-Rimoni, ⁴⁶ Me-Jarikoni na Rakoni phamwenga na seemu inayololana na mudzi wa Jopa. ⁴⁷ Mbari ya Dani iriphoshindwa kupigana na kuteka tsi yao, apiya achendashambuliya mudzi wa Leshemu, achiushinda na kuuteka na bada ya kuolaga atu osi, ahutawala na achiugaluza dzina ra Dani, dzina ambaro rakala ra mkare wao. ⁴⁸ Midzi iyi na vidzidzivye ndio iriyokala urisi wa mbari ya Dani kulengana na miryango yao.

Seemu ya tsi yohewa Joshua

⁴⁹ Ariphomala kuganyirana seemu zosi za tsi, Aiziraeli amupha Joshua mwana wa Nuni seemuye yokala kahi-kahi yao. ⁵⁰ Kulengana na malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Joshua wahewa mudzi arioulonda. Mudzi hinyo ni Timunathi-Sera urio seemu za myango ya Efuraimu, achiudzena luphya na achisagala mumo.

⁵¹ Phahi mlavyadzi-sadaka Eliazari na Joshua, mwana wa Nuni, phamwenga na vilongozi a mbari za Aiziraeli zaganya seemu hizo zikale urisi. Zaganya seemu hizo kpwa kupiga kura hiko Shilo mbere za Mwenyezi Mlungu, ryango ra Hema ra Mkpwutano. Hipo achimala kuganya yo tsi.

20

Midzi ya kuchimbirira

¹ Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na Joshua achimuamba, ² “Aambire Aiziraeli atsambule midzi ya kuchimbirira, dza viratu nrivoalagiza kutsupira Musa, ³ ili yeyesi aolagaye mutu bila kumanya achimbirire hiko. Hiko kundakala kpwahali kpwa kuchimbirira kumchimbira hiye aendzaye kuriphiza chisasi kpwa kuolagirwa mutuwe. ⁴ Iye muolagadzi andachimbirira mudzi mmwengawapho, akaimbe ryangoni na asemurire vilongozi a nyo mudzi ro richiromreha. Chisha aho vilongozi andamuhala akamuonyese phatu ili asagale kahi zao. ⁵ Ichikala mutu analonda kudziriphiza kpwa sababu ya kuolagirwa mutuwe andamlunga kuko, vilongozi taaruhusiwa kumlavya yuya muolagadzi mana kayaolaga kumanya ela kpwa bahati mbaya mana kala taphana uadui kahi yao. ⁶ Muolagadzi andasala mo mudzini hadi lau riamulwe ni Aiziraeli osi na ni akale kuko hadi chifo cha mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa wakati uho ndiphofwa, ndipho muolagadzi anaweza kuuya kaya, mudzi ariouchimbira.”

⁷ Phahi atenga midzi hino kpwa lengo riro: Mudzi wa Kedeshi hiko Galilaya urio seemu za tsi ya myango ya Nafutali, Shekemu urio seemu ya myango ya Efuraimu, Kiriathi-Ariba (yani Heburoni) urio tsi ya myango ya Juda. ⁸ Hiko ng'ambo ya muho Joridani, mlairo wa dzuwa wa mudzi wa Jeriko, atsambula mudzi wa Bezeri urio jangbwani kpwenye tsi ya kugbwa ya mbari ya Rubini. Piya atsambula Ramothi mudzi urio Giliadi, kahi ya mbari ya Gadi, na Golani hiko Bashani kahi ya mbari ya Manase. ⁹ Midzi iyi ndiyo iriyolagizwa kpwa Aiziraeli ama mjeni yeyesi aishiye phamwenga nao. Yaikpwa kpwa sababu mutu achiolaga mutu bahati mbaya anaweza kuchimbirira midzi hino yotsambulwa ambako kandaweza kuolagbwa ni mutu wa kuriphiza chisasi. Naye andasala kuko hadi laure rilamulwe mbere za Aiziraeli osi.

21

Midzi yohewa Alawi

¹ Vilongozi a Alawi aphiya kpwa mlavyadzi-sadaka Eliazari, Joshuwa mwana wa Nuni na Vilongozi a iyo miryango ya mbari zanjina za Aiziraeli ² ko mudzi wa Shilo urio Kanani, nao achiambira, “Mwenyezi Mlungu walagiza kutsupira Musa kukala muhuphe midzi ya kusagala na weru wa kurisa ga mifugo yehu.” ³ Phahi Aiziraeli aapha Alawi midzi ya kusagala na weruwe wa kurisa kula kpwa urisi wao kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza.

⁴ Kura ya kpwandza yagbwerera Kohathi mwana wa Lawi na miryangoye. Chivyazi cha Aruni mlavyadzi-sadaka ariye Mlawi ahewa midzi kumi na mihahu kahi ya seemu za mbari ya Juda, ya Simioni na ya Benjamini.

⁵ Hara Alawi anjina a chivyazi cha Kohathi ahewa midzi kumi kahi ya miryango ya atu a mbari ya Efuraimu, ya Dani na ya nusu ya mbari ya Manase.

⁶ Atu a chivyazi cha Gerishoni ahewa midzi kumi na mihahu kahi ya seemu za miryango ya atu a mbari ya Isakari, ya Asheri, ya Nafutali, na nusu ya mbari ya Manase hiko Bashani kpwa kupigirwa kura.

⁷ Atu a chivyazi cha Merari ahewa midzi kumi na miiri kahi ya seemu za miryango ya atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na ya Zabuloni.

⁸ Kpwa kupiga kura Aiziraeli aapha Alawi midzi iyo na weru wa kurisa mifugo kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza kutsupira Musa.

⁹ Higa ndigo madzina ga midzi yolaviwa kahi ya seemu za mbari ya Juda na ya Simioni.

¹⁰ Midzi iyo yahewa chivyazi cha Aruni, mmwanga wa chivyazi cha Kohathi ambao kala ni a mryango wa Alawi, mana kura ya kpwandza yagbwerera aho. ¹¹ Ahewa Kiriathi-Ariba (yani Heburoni) iriyo seemu za myango ya Juda na weru wa kurisa mifugo uriouzunguluka. Ariba ni mkarengbwa wa Anaki. ¹² Ela minda ya mudzi uho na vidzidzivye kala vikaheva Kalebhu mwana wa Jefene vikale vyakpwe.

¹³ Kpwa hivyo chivyazi cha Aruni mlavyadzi-sadaka ahewa Heburoni (mudzi wa kuchimbirira kpwa mutu achiyeolaga) phamwenga na weruwe wa kurisa, Libuna phamwenga na weruwe wa kurisa, ¹⁴ Jatiri phamwenga na weruwe wa kurisa, Eshitemoa phamwenga na weruwe wa kurisa, ¹⁵ Holoni na weruwe wa kurisa, Debiri na phamwenga na weruwe wa kurisa, ¹⁶ Aini phamwenga na weruwe wa kurisa, Juta phamwenga na weruwe wa kurisa na Bethi-Shemeshi phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ahewa midzi tisiya kahi ya mbari hizi mbiri. ¹⁷ Kahi ya seemu za mbari ya Benjamini raapha Gibioni phamwenga na weruwe wa kurisa, Geba phamwenga na weruwe wa kurisa, ¹⁸ Anathothi phamwenga na weruwe wa kurisa na Alimoni phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ya midzi ariyohewa ni mine. ¹⁹ Jumula ya midzi yohewa a chivyazi cha Aruni yani alavyadzi-sadaka ni kumi na mihahu phamwenga na weruwe wa kurisa.

²⁰ Atu anjina ariosala a mryango wa Kohathi ambao piya ni a mryango wa Alawi ahewa midzi yokala kahi ya seemu za mbari ya Efuraimu. ²¹ Ahewa Shekemu phamwenga na weruwe wa kurisa. Shekemu kala i kahi za myango ya Efuraimu na kala ni mudzi wa kuchimbirira kpwa mutu achiyeolaga. Piya ahewa Gezeri phamwenga na weruwe wa kurisa, ²² Kibuzaimu phamwenga na weruwe wa kurisa na Bethi-Horoni phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ya midzi yohewa ni mine. ²³ Kahi ya seemu za mbari ya Dani aphaha midzi hino: Eliteke phamwenga na weruwe wa kurisa, Gibethoni phamwenga na weruwe wa kurisa, ²⁴ Aijaloni phamwenga na weruwe wa kurisa na Gathi-Rimoni phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ya midzi yohewa ni mine. ²⁵ Kahi ya seemu za nusu ya mbari ya Manase ahewa Taanaki phamwenga na weruwe wa kurisa na Gathi-Rimoni phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi miiri. ²⁶ Phahi midzi ambayo ahewa mryango wa Kohathi yokala ikasala yakala midzi kumi phamwenga na weruwe wa kurisa.

²⁷ Alawi a mryango wa Gerishoni aphaha midzi miiri kahi ya seemu ya nusu mbari ya Manase: Golani iriyo Bashani phamwenga na weruwe wa kurisa. Golani kala ni mudzi wa kuchimbirira kpwa mutu achiyeolaga. Piya ahewa Beeshitera phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi miiri. ²⁸ Kahi ya seemu za mbari ya Isakari ahewa midzi hino: Kishioni phamwenga na weruwe wa kurisa, Daberathi phamwenga na weruwe wa kurisa, ²⁹ Jarimuthi phamwenga na weruwe wa kurisa na Eni-Ganimu phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi mine. ³⁰ Kahi ya seemu za mbari ya Asheri ahewa midzi hino: Mishali phamwenga na weruwe wa kurisa, Abudoni phamwenga na weruwe wa kurisa, ³¹ Helikathi phamwenga na weruwe wa kurisa

na Rehobu phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ahewa midzi mine. ³² Kahi ya seemu za mbari ya Nafutali ahewa midzi hino: Kedeshi iriyo Galilaya phamwenga na weruwe wa kurisa. Kedeshi ni mudzi wa kuchimbirira kpwa mutu achiyeolaga, Hamothi-Dori phamwenga na weruwe wa kurisa na Karitani phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ya midzi ariyohewa ni mihahu. ³³ Jumula ya midzi yohewa chivyazi cha Gerishoni kulengana na miryango yao kala ni midzi kumi na mihahu phamwenga na weruwe wa kurisa.

³⁴ Alawi a mryango wa Merari ndiokala akasala. Nao ahewa midzi hino kahi za seemu za mbari ya Zabuloni: Jokineamu phamwenga na weruwe wa kurisa, Karita phamwenga na weruwe wa kurisa, ³⁵ Dimuna phamwenga na weruwe wa kurisa na Nahalali phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi mine. ³⁶ Kahi ya seemu za mbari ya Rubini ahewa midzi hino: Bezeri phamwenga na weruwe wa kurisa, Jahaza phamwenga na weruwe wa kurisa, ³⁷ Kedemothi phamwenga na weruwe wa kurisa na Mefaathi phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi mine. ³⁸ Kahi ya seemu za mbari ya Gadi ahewa midzi hino: Ramothi urio Giliadi phamwenga na weruwe wa kurisa Ramothi ni mudzi wa kuchimbirira kpwa mutu achiyeolaga, Mahanaimu phamwenga na weruwe wa kurisa, ³⁹ Heshiboni phamwenga na weruwe wa kurisa na Jazeri phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi mine. ⁴⁰ Midzi hino yosi yahewa atu a chivyazi cha Merari kulengana na miryango yao. Hano ndio Alawi ariokala akasala nao ahewa midzi kumi na miiri.

⁴¹ Jumula ya midzi yosi yohewa Alawi katika seemu za Aiziraeli yakala midzi mirongo mine na minane phamwenga na weruwe wa kurisa. ⁴² Chila mudzi kala una seemu za marisa kuuzunguluka pande zosi.

⁴³ Phahi Mwenyezi Mlungu waapha Aiziraeli tsi iyo yosi ambayo kala akaapira akare ao, nao achiuhala achimiliki na achisagala mumo. ⁴⁴ Piya Mwenyezi Mlungu achiapha amani chila uphande kama arivyoapira akare ao. Takuna hata adui mmwenga ariyeweza kuashinda, mana Mwenyezi Mlungu waapha nguvu za kushinda maadui gao. ⁴⁵ Takuyakala ahadi yoyosi yolagbwa Aiziraeli ni Mwenyezi Mlungu ambayo taiyahendeka, chila ahadi yakamilishwa.

22

*Mbari za mlairo wa dzuwa
zinauya kwenye seemu yao*

¹ Phahi Joshua wakusanya atu osi a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase, ² naye achiambira, “Mkahenda gosi ambago Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu walagiza, na mkanisikira kpwa gosi gokuamuruni. ³ Namwi tamuarichire ndugu zenu muda wosi uhu hadi rero ela mwalunga kpwa makini malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ⁴ Vivi, kpwa vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akaapha ndugu zenu amani kama arivyoahidi, sambu uyani kpweni, tsi ambayo Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu wakuphani ng’ambo ya muho Joridani. ⁵ Ela kalani matso kpwa kulunga malagizo na shariya ambazo Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu wakuphani. Mendzani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, hendani amendzavyo, lungani malagizoge, kuluphirani hiye na mumuhumikire moyo kutsuka.” ⁶ Phahi Joshua waabariki, achiambira auye kpwa mahemani, nao achiuya.

⁷ Nusu ya mbari ya Manase, Musa kala akaapha seemu ya Bashani ela nusu hira yanjina ya mbari iyo, Joshua waapha tsi iriyo mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani phamwenga na ndugu zao. Joshua ariphoambira auye kaya, waabariki, ⁸ achiambira, “Uyani kpweni phamwenga na utajiri wenu munji — mifugo minji sana, feza, zahabu, shaba, chuma na mavwazi manji sana. Aganyireni ndugu zenu vyo vitu murivyohala zewe kula kpwa maadui genu.” ⁹ Kpwa hivyo mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase auya kpwa, achirichana na Aiziraeli hiko Shilo, iriyo tsi ya Kanani achiphiya tsi ya Giliadi, tsi yao ambayo aihala ikale yao kpwa malagizo ga Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa.

Phatu pha kulavira sadaka hiko uphande wa mlairo wa dzuwa

¹⁰ Aripkofika Gelilothi iriyo tsi ya Kanani phephi na muho Joridani, atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase adzenga phatu phakulu pha kulavira sadaka. ¹¹ Aiziraeli asikira kukala atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase akadzenga phatu pha kulavira sadaka katika seemu ya mphaka wa Kanani hiko

Gelilothi phephi na muho Joridani uphande wa Aiziraeli. ¹² Aripfosikira hivyo kundi rosi ra Aiziraeli rakutana hiko Shilo ili rikapigane nao.

¹³ Phahi Aiziraeli ahuma atu apihiye hadi Giliadi kpwa mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase. Atu ariohumwa ni hano: Finehasi mwana wa mlavyadzi-sadaka Eliazari, ¹⁴ phamwenga na vilongozi kumi a mbari, chila mbari ya Iziraeli chilongozi mmwenga. ¹⁵ Ariphofika Giliadi kpwa mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase, akpwendaamba: ¹⁶ “Kundi rosi ra Mwenyezi Mlungu rinaamba ‘Mbona mkamkosera Mlungu wa Iziraeli? Mana mkamuasi Mwenyezi Mlungu kpwa kudzenga phatu pha kulavira sadaka! ¹⁷ Dambi hurirohenda Peori rahurehera shaka ambaro richereyuga kundi ra Mwenyezi Mlungu na tahudzangbwedzitakasa hadi rero. ¹⁸ Mbona mkaricha kulunga ga Mlungu? Ichikala rero mundambuasi Mwenyezi Mlungu, muhondo andatsukirira kundi rosi ra Aiziraeli. ¹⁹ Ichikala tsi mriyonayo ni najisi, ndzoni tsi ya Mwenyezi Mlungu phatu pharipho na hema ra Mwenyezi Mlungu mphahe seemu za kusagala kahi zehu. Ela msimuasi Mwenyezi Mlungu wala msihutiye makosani* kpwa kudzidzengera phatu phanjina pha kulavira sadaka, badala ya phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. ²⁰ Akani mwana wa Zera aripfokosa uaminifu kpwa kuhala vitu vyotengbwa, Mlungu watsukirira kundi rosi ra Aiziraeli. Naye kayafwa macheye kpwa ajili ya dambi hiyo.”

²¹ Hipo atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase aajibu vilongozi a miryango ya Iziraeli achiamba, ²² “Mlungu mwenye uwezo wosi, Mlungu, Mwenyezi Mlungu! Mlungu mwenye uwezo wosi, Mlungu, Mwenyezi Mlungu! Iye Anamanya na Aiziraeli nao andamanya kpwa utu wani hukahenda hivi. Ichikala ni kuasi ama kukosa kumkuluphira Mwenyezi Mlungu, phahi huolageni ihi rero. ²³ Napho hwadzenga phatu hipha pha kulavira sadaka ili hukariche kumlunga Mwenyezi Mlungu, au kpwa ajili ya kulavya sadaka za kuochwa, sadaka za mtsere ama sadaka za amani, phahi Mwenyezi Mlungu mwenye naahuone. ²⁴ Ela swiswi hwahenda hivi kpwa makini na kpwa lengo malumu. Hwaogopha sedze ana enu akedzaambira ana eh, ‘Mwimwi tamuna uhusiano wowosi na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ²⁵ Tamuona kukala Mwenyezi Mlungu akahenda muho Joridani ukale mphaka kahi yehu na mwimwi atu a mbari ya Rubini na ya Gadi? Mwimwi tamuna mtalo kpwa Mwenyezi Mlungu.’ Chihivyo ana enu anaweza kuahenda ana enu kusika kuvoya Mwenyezi Mlungu. ²⁶ Kpwa hivyo huchiamba, ‘Nahudzengeni phatu pha kulavira sadaka ela sipho pha kulavira sadaka za kuochwa wala kulavira sadaka yoyosi ²⁷ ela ikale ushaidi kahi yehu na mwimwi, na kahi ya vivyazi bada yehu ya kpwamba swiswi piya hunamuhumikira Mwenyezi Mlungu mbereze kpwa kumlavira sadaka za kuochwa, sadaka za amani na sadaka zanjina ili ana enu asedze akaambira ana eh kpwamba taana mtalo wowosi kpwa Mwenyezi Mlungu.’ ²⁸ Naswi hwafikiriya kukala siku vivyazi vyenu achedzahuambira dzambo dza hiro au achedzaambira vivyazi vyehu, hundaambira, ‘Lolani mfwano wa phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu ambapho akare eh aphadzenga, si kpwa kulavira sadaka za kuochwa ama sadaka zanjina, ela ikale ushaidi kahi yehu na mwimwi.’ ²⁹ Mlungu naasihujaliye nia ya kumuasi rero kpwa kudzenga phatu pha kulavira sadaka za kuochwa, sadaka za mtsere na sadaka zanjina, badala ya pho phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu pharipho mbere za hemare.”

³⁰ Finehasi mlavyadzi-sadaka na vilongozi a Aiziraeli yani vilongozi a miryango ya Aiziraeli aripfosikira gara arigogomba atu a Rubini, Gadi na Manase, aho ahererwa. ³¹ Naye Finehasi mwana wa mlavyadzi-sadaka Eliazari waambira atu a mbari ya Rubini na ya Gadi na ya Manase akukala, “Rero hukamanya kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga naswi mana tamkahenda chochosi chiricho chinyume na Mwenyezi Mlungu, vivi mkaativya Aiziraeli na uwezo wa Mwenyezi Mlungu.”

³² Hipo Finehasi mwana wa mlavyadzi-sadaka, Eliazari na vilongozi aaricha atu a mbari ya Rubini na ya Gadi hiko Giliadi achiuya tsi ya Kanani kpwa Aiziraeli achiuyiza ujumbe. ³³ Aho Aiziraeli ahererwa kpwa kusikira nyo ujumbe nao achimtogola Mlungu, wala taayagomba kukala andapigana nao viha na kubananga tsi ya mbari ya Rubini na ya Gadi. ³⁴ Atu a mbari ya Rubini na ya Gadi phara phatu pha kulavira sadaka aphaiha “Edi,” mana aamba, “Phatu phapha pha kulavira sadaka ni ushaidi wehu kukala Mwenyezi Mlungu ni Mlungu.”

23

Joshuwa anaonya atu a Iziraeli

¹ Bada ya muda mure hangu Mwenyezi Mlungu aaphe Aiziraeli tsi ya kuoya kula kpwa maadui gao ga chila uphanda, Joshuwa kala akakala mtumia wa miaka minji sana. ² Joshuwa waiha phamwenga atumia, vilongozi, aamuli na maofisaa ga Iziraeli osi achiambara, “Vivi nikakala mtumia wa miaka minji sana, ³ namwi mkaona gosi ambago Mwenyezi Mlungu akahendera mataifa higa gosi kpwa sababu yenu. Mana ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiye yekupigirani viha. ⁴ Hebu lolani nákunganyirani kpwa kupiga kura tsi za mataifa ganjina garigosala phamwenga na mataifa ganjina gosi ambago hwagashinda kare. Tsi hizi nákunganyirani zikale urisi wa mbari zenu kula muho Joridani hadi Bahari Kulu iriyo uphanda wa mtswerero wa dzuwa. ⁵ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaausa mbere zenu na kuazoresa namwi tamundaona mwenu matsoni, namwi mundahala tsi yao ikale yenu kama Mwenyezi Mlungu arivyokuahidini. ⁶ Kpwa hivyo dinani chilume kpwa kulunga na kuhenda gosi ambago gaandikpwa katika chitabu cha shariya cha Musa, bila kusaza. ⁷ Musigbwirane na atu a mataifa ganjina asagalao phamwenga namwi, wala kuhadza milungu yao ama kuapa kpwa kuihadza, ama kuihumikira ama kuisujudiya. ⁸ Ela lolani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu mkuluphireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu dza munavyohenda hadi hino rero. ⁹ Mana Mwenyezi Mlungu wagazola mataifa makulu ga nguvu mbere zenu, na takuna atu achioweza kukupingani hadi rero. ¹⁰ Mmwenga wenu anaweza kuzoresa maadui elufu, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiye anayekupigiani viha kama arivyoahidi. ¹¹ Phahi dzimanyirireni na mummendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. ¹² Mana muchiricha kumkuluphira na mchitsanganyikana na atu a mataifa ganjina garigosala na kulózana nao, ¹³ manyani kpwa hakika kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kandaenderera kuzola maadui genu. Badalaye aho andakala vikpwazo na mihego. Andakala mijeledi ya kukupigirani na miya ya kukudungani matso hadi mundiphosira na kutsama tsi hino nono ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wakuphani.

¹⁴ “Wakati wangu wa kufwinya matso kama irivyo kawaida ya atu osi duniani ukafika. Namwi mnamanya mwenu mioyoni na rohoni kukala takuna hata dzambo mwenga nono rokuahidini Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ambaro kayarihenda. ¹⁵ Ela dza vivyo ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wakuhenderani manono gosi arigokuahidini, andakureherani mai gosi na kuhakikisha kukala akakumalani kula tsi nono ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wakuphani. ¹⁶ Mwimwi muchivundza chilagane cha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ambacho wakulagizani, mchihumikira na kuisujudiya milungu yanjina, phahi Mwenyezi Mlungu andakutsukirirwani, namwi mundaangamika mara mwenga kpwenye tsi nono ambayo wakuphani.”

24

Chilagane chinaikpwa luphya

hiko Shekemu

¹ Tsona Joshuwa wakusanya mbari zosi za Iziraeli hiko Shekemu. Achiaha atumia, vilongozi, aamuli na maofisaa a Iziraeli, achendaime mbere za Mlungu. ² Naye Joshuwa achigomba na Aiziraeli osi achiaambira, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, ‘Hipo kare, akare enu — Tera na anae a chilume yani Burahimu na Nahori — asagala tsi iriyo ng’ambo ya muho Yufurati nao achihumikira milungu yanjina. ³ Phahi námhala sowe yenu Burahimu kula ng’ambo ya nyo muho nami nchimlongoza kpwenye tsi yosi ya Kanani na nchimuhenda akale na chivyazi chinji. Námupha Isaka, ⁴ na kutsupira Isaka nchimupha Jakobo na Esau. Esau námupha tsi ya myango ya Seiri ili ikale yakpwe, ela Jakobo na anae achiphiya Misiri. ⁵ Chisha nchihuma Musa na Aruni, nchiapiga atu a tsi ya Misiri kpwa gosi higo nrigogahenda himo, badaye nchikutuluzani kula tsi iyo ya Misiri ⁶ Nriphotuluzi akare enu kula Misiri, mwafika Bahari ya Shamu na jeshi ra Amisiri richikulungani na magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie hadi pho baharini. ⁷ Nao Aiziraeli ariphoniririra mimi Mwenyezi Mlungu naika jiza kahi-kahi yao na Amisiri na kuihenda bahari iangamize Amisiri. Namwi mwadzionera gara nrigohenda Amisiri. Chisha mchisala jangbwani muda mure. ⁸ Náku rehani hadi tsi ya Aamori ariosagala uphanda wa phiri wa muho Joridani. Aho apigana namwi viha, nami

nchikuhendani muaturye. Náangamiza mbere zenu na tsi yao mchiihala ichikala yenu. ⁹ Chisha mfalume wa Moabu, Balaki mwana wa Sipori wakpwezashambuliya Aiziraeli. Iye wahuma ujumbe kpwa Balaamu mwana wa Beori ili akulanini. ¹⁰ Ela siyamphundza Balaamu, kpwa hivyo iye achikujaliyani nami nchikutivyani kula mikononi mwa Balaki. ¹¹ Mriphovuka muho Joridani na kufika Jeriko, enyezi a Jeriko apigana namwi, vivyo hivyo Aamori, Aperizi, Akanani, Ahiti, Agirigashi, Ahivi na Ajebusi. Aho náahenda muaturye. ¹² Naahenda ainjirwe ni chiwewe* na kukakama mbere zenu, nchiahenda nyo afalume airi a Aamori achimbire. Aho taayachimbira kpwa sababu ya panga zenu wala maha genu. ¹³ Nakuphani tsi ambayo tamuihenderere kazi, midzi ambayo tamuyaidzenga ambamo vivi munasagala na kurya matunda ga mizabibu na mizaituni ambayo tamyaiphanda.’

¹⁴ “Kpwa hivyo, vivi sambu muogopheni Mwenyezi Mlungu na mumuhumikire moyo kutsuka na uaminifu. Richani milungu ambayo akare enu aihumikira ariphokala ng’ambo ya muho Yufurati na ariphokala Misiri, muhumikireni Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Sambu ichikala tamloni kumuhumikira Mwenyezi Mlungu, tsambulani ihi ro ndiyemuhumikira, ichikala ni milungu ambayo akare enu ahumikira ng’ambo ya muho Yufurati ama milungu ya Aamori ambao tsi yao munaisagala, ela mimi na nyumba yangu hundahumikira Mwenyezi Mlungu.”

¹⁶ Hipo atu amjibu achiamba, “Tahundamricha Mwenyezi Mlungu bii na kuhumikira milungu yanjina. ¹⁷ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu ndiye ariyehutuluza swiswi phamwenga na akare ehu kula tsi ya Misiri, hurikokala atumwa, naswi huchiona ishara za ajabu arizohenda. Achihurinda na vyaro vyehe vyosi na kahi za atu osi ambao hwatsupa kahi-kahi yao. ¹⁸ Mwenyezi Mlungu ndiye yezoresa mbere zehu atu osi yani Aamori osi ariosagala tsi ihi. Kpwa hivyo, naswi hundamuhumikira Mwenyezi Mlungu, mana iye ndiye Mlungu wehu.”

¹⁹ Ela Joshuwa achiaambira, “Mwimwi tamuweza kumuhumikira Mwenyezi Mlungu, mana iye ni Mlungu mtakatifu. Iye ni Mlungu mwenye wivu naye kandakuswameheni makosa wala dambi zenu. ²⁰ Muchimricha Mwenyezi Mlungu na kuhumikira milungu ya chijeni, andakutiyani adabu na kukuangamizani tse, hata dzagbwe wakuphenderani manono higo gosi.” ²¹ Nao atu achimuamba Joshuwa, “Hata! Swiswi hundamuhumikira Mwenyezi Mlungu bahi.” ²² Hipo Joshuwa achiaambira, “Mwimwi enye mmashaidi a mioyo yenu kukala mkatsambula kumuhumikira Mwenyezi Mlungu.” Nao achijibu achiamba, “Swiswi enye hu mashaidi.” ²³ Naye Joshuwa achiaamba, “Phahi usani milungu ya chijeni mriyonayo mumlunge Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli kpwa mioyo yenu yosi.” ²⁴ Nao achimjibu achiamba, “Hundamuhumikira na kumtiti Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.” ²⁵ Phahi Joshuwa achiika chilagane na Aiziraeli hiko Shekemu, achiapha masharuti na malagizo ga kulunga. ²⁶ Joshuwa wagaandika higa gosi katika chitabu cha shariya cha Mlungu, chisha achihala dziwe kulu achiriimisa tsini ya muhi uihwao mwaloni phephi na hema ra Mwenyezi Mlungu. ²⁷ Alafu Joshuwa achiaambira Aiziraeli osi, “Dziwe hiri ndiro ndirokala shaidi kpwehu mana rikasikira maneno gosi ambago Mwenyezi Mlungu akahuambira. Kpwa hivyo rindashuhudiya kuahusu, ili sedze mkarema Mlungu wenu.” ²⁸ Chisha Joshuwa waabumula hara atu, chila mmwenga achuwa kpwapkwe kpwenye seemuye.

Chifo cha Joshuwa

²⁹ Bada ya mambo higa, Joshuwa mwana wa Nuni na mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, wafwa wakati ana miaka gana mwenga na kumi. ³⁰ Naye achizikpwa kpwenye tsi yokala akaganyirwa hiko Timunathi-Sera kahi ya myango ya Efuraimu, vurini mwa mwango Gaashi.

³¹ Aiziraeli amuhumikira Mwenyezi Mlungu muda wosi wa maisha ga Joshuwa. Bada Joshuwa kufwa, Aiziraeli achienderera kumuhumikira Mwenyezi Mlungu kpwa muda wosi arioiishi hara atumia ariokala akaona na matso gao mambo ambago Mwenyezi Mlungu wagahendera Aiziraeli.

³² Mifupha ya Yusufu ambayo Aiziraeli kala akaireha kula Misiri aizika hiko Shekemu. Seemu iyo ariyozikpwa kala ni eneo ambaro Jakobo kala akarigula kula kpwa ana a Hamori, Ise wa Shekemu, kpwa vipande gana mwenga vya feza. Arizi hino kala ikakala urisi wa chivyazi cha Yusufu.

24:9 24:9 Isabu 22:1—24:25   **24:11** 24:11 Joshuwa 3:14–17; Joshuwa 6:1–21   **24:12** 24:12 Kutsama 23:28;

Kumbukumbu 7:20   * **24:12** 24:12 Neno ra Chieburania ni mivi (adudu), uhu unaweza kukala msemu wa Chieburania ambao manage ni kuatiya chiwewe.   **24:13** 24:13 Kumbukumbu 6:10–11   **24:30** 24:30 Joshuwa 19:49–50   **24:32** 24:32 Mwandzo 33:19; 50:24–25; Kutsama 13:19; Johana 4:5; Mahendo 7:16

³³ Naye Eliazari, mwana wa Aruni, achifwa na achizikpwa Gibeya, mudzi ambao kala ukahewa mwanawe Finehasi kwenye tsi ya myango ya Efuraimu.

Chitabu cha AAMULI Tanga mbere

Chitabu cha Aamuli ni masemuro ga wakati Aiziraeli kala akaricha kulunga shariya hata chila mutu anahenda aonavyo ni sawa. Wakati uhu kala ni kahi ya Aiziraeli kuvamia tsi ya Kanani na wakati wa kpwandzishwa kpwa utawala wa chifalume hiko Iziraeli. Adisi zenye zinahusu masujaa ambao kala achiihwa Aamuli. Aamuli hinyo taahendere kazi ya kuamula bahi kama neno renye rinavyoeleweka ela akala vilongozi a viha phamwenga na kutawala. Kati ya vilongozi aho phana mmwenga ariye mashuhuri zaidi, naye ni Samsoni, ambaye mahendoge ga kpwenye sura ya kumi na tahu hadi sura ya kumi na sita.

Fundzo kulu ra chitabu hichi ni kukala, kpwenderera kpwa Aiziraeli kala kunategemea kukala aaminifu kpwa Mlungu, ambapho kusakala aaminifu kala kuchiarehera mashaka. Ela kpwakala na zaidi ya higa, mana hata wakati taifa hiro kala tariphiya sawa na Mlungu, Mlungu kala nkuaricha aphahwe ni mashaka, ela kpwa mbazize nyinji, iye Mlungu kala a tayari kutivya atue wakati ariphomgalukira na kumririra tsona.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Garigohendeka hadi wakati wa chifo cha Joshuwa 1:1—2:10

Aamuli a Iziraeli 2:11—16:31

Mambo ganjina gohendeka 17:1—21:25

Atu a Juda na Simioni anahala seemu ya tsi yohewa

¹ Bada ya chifo cha Joshuwa, Aiziraeli amuuza Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ni kabila riphi ndirokala ra kpwandza kpwendapigana na Akanani?” ² Mwenyezi Mlungu achiambwa achiamba, “Mbari ya Juda ndiyo ndiyophiya mwandzo kpwendapigana, nami tsi iyo nkaitiya mwao mikononi.” ³ Phahi atu a mbari ya Juda achiambira ndugu zao a mbari ya Simioni, “Huphiyeni phamwenga wakati huyapigana na Akanani ili huhale tsi huriyohewa. Naswi hundaphiya phamwenga namwi wakati muyahala tsi yohewa.” Kpwa hivyo atu a Simioni achiphiya nao. ⁴ Phahi atu a Juda achendashambuliya, naye Mwenyezi Mlungu achiatiya Akanani na Aperizi mwao mikononi, hipho atu a Juda achiolaga atu elufu kumi vihani hiko mudzi wa Bezeki. ⁵ Mumo mudzini, atu a Juda akpwendamuona mfalume Adoni-Bezeki achipigana naye na achiashinda Akanani na Aperizi. ⁶ Adoni-Bezeki wachimbira, ela aho achimzola hadi achimbwira na achimkata madzalagumbe ga mikononi na maguluni. ⁷ Adoni-Bezeki achiamba, “Afalume mirongo sabaa ambao kala akaakata madzalagumbe ga mikononi na maguluni kala achitsola kukupuku zitsopokazo photsi. Vivi Mlungu akaniripha kama vyohenda.” Achimphirika Jerusalemu na achendafwa kuko.

⁸ Chisha atu a Juda achipigana na kushinda Jerusalemu. Achiolaga atu osi kpwa upanga na nyo mudzi achiutiya moho. ⁹ Badaye atu a mbari ya Juda aphiya achendapigana na Akanani ariosagala tsi za myangoni, Negebu na tsi ya Shefela.* ¹⁰ Piya ashambuliya Akanani ariosagala mudzi wa Heburoni ambao hipho mwandzo kala uchiihwa Kiriathi-ariba, achishinda makabila ga Sheshai, Ahimani na Talimai.

¹¹ Aripbola hiko, atu a Juda aphiya achendashambuliya atu a mudzi wa Debiri, ambao pho mwandzo kala uchiihwa Kiriathi-Seferi. ¹² Chisha Kalebu achiamba, “Mutu yeyesi ndiye shambuliya mudzi wa Kiriathi-Seferi na achiushinda ndamolóza mwanangu wa chichetu Akisa.” ¹³ Phahi Othinieli mwana wa mdide wa Kalebu, yeihwa Kenazi, waushinda nyo mudzi, naye Kalebu achimloza mwanawe Akisa. ¹⁴ Phahi ye Akisa ariphofika kpwa Othinieli, wamvoya ruhusa mlumewe akamvoye munda ise.† Phahi Akisa waphiya na ariphokala anatserera kula kpwa pundawe, Kalebu wamuuzwa mwanawe, “Unalonda nikuhendereni?” ¹⁵ Akisa achimjibu achimuamba, “Nakuvoya uniphe zawadi kpwa sababu wanipha munda hiko Negebu, piya nipha vidzuho vya madzi.” Phahi Kalebu achimupha vidzuho vya madzi vya uphande wa dzulu na vya uphande wa tsini.

¹⁶ Mbari ya Juda iriphouka Jeriko, yani mudzi wa mitende, Akeni ariokala chivyazi cha mtsedza wa Musa aphiya phamwenga nao ko jangbwani seemu ya Juda iriyo Negebu

* 1:9 1:9 Negebu ni tsi ya jangbwa iriyo uphande wa mwakani. Shefela manaye ni tsi za kugbwa. † 1:14 1:14 Tafusiri zanjina zinaamba Othinieli, wamuamba mchewe akavoye munda ise.

phephi na Aradi, ahenda makalo hiko achisagala phamwenga na atu kuko. ¹⁷ Juda na ndugu zao a mbari ya Simioni aphiya achendashinda Akanani arioiishi Sefathi. Mudzi hinyo awaangamiza[‡] tsetsetse nao achiupha dzina ranjina ra Horima.[§] ¹⁸ Atu a mbari ya Juda piya apiga na achishinda na kuhala midzi ya Gaza na vidzidzivye, Ashikeloni na vidzidzivye na Ekironi na vidzidzivye. ¹⁹ Mwenyezi Mlungu wakala phamwenga na atu a mbari ya Juda nao achihala seemu za myangoni, ela taayaweza kuzola atu arioiishi seemu za kugbwa mana aho kala ana magari ga vyuma ga kuvwehwa ni farasi. ²⁰ Mudzi wa Heburoni wahewa Kalebu kulengana na malagizo ga Musa, naye achiazola anangbwa ahahu a Anaki.

*Makabila ganjina ganashindwa
kuzola Akanani*

²¹ Ela atu a Benjamini taayazola Ajebusi arioiishi Jerusalemu, kpwa hivyo Ajebusi achiishi phamwenga na Abenjamini mo Jerusalemu hadi rero.

²² Atu a mbari ya Yusufu ashambuliya mudzi wa Betheli, naye Mwenyezi Mlungu achikala phamwenga nao. ²³ Phahi yakala hivi: Kpwandza yo mbari ya Yusufu yahuma atu akapeleleze nyo mudzi wa Betheli. Pho mwandzo, mudzi uho kala uchiihwa Luzu. ²⁴ Nyo apelelezi amuona mutu anatuluka kula mo mudzini achimuamba, "Hunakuvoya huonyese mryango wa kuinjirira himu mudzini, naswi hundakuhendera manono." ²⁵ Phahi waaonyesa, nao achiinjira na achiolaga chila mutu mo mudzini, isiphokala mutu hiyu na atue. ²⁶ Badaye mutu iye watsama achendasagala tsi ya Ahiti, ambako wadzenga mudzi na achiupha dzina, achiwiiha Luzu, dzina ambaro richereko hadi rero.

²⁷ Atu a mbari ya Manase taayazola atu a mudzi wa Bethi-Sheani na vidzidzivye, Taanaki na vidzidzivye, Dori na vidzidzivye, Ibuleamu na vidzidzivye na Megido phamwenga na vidzidzivye. Akanani aenderera kusagala kuko. ²⁸ Hata Aiziraeli ariphokala na nguvu za kupigana nao, taayazola Akanani ela aalazimisha kuhenda kazi za shokowa.

²⁹ Atu a mbari ya Efuraimu taayazola Akanani kula mudzi wa Gezeri ela asagala phamwenga nao.

³⁰ Atu a Zabuloni taayazola Akanani ariosagala mudzi wa Kitironi, wala hara kala achiishi mudzi wa Nahaloli, ela nyo aenderera kusagala nao kuno anahenda kazi za shokowa.

³¹ Atu a mbari ya Asheri taayazola atu a midzi ya Ako, Sidoni, Ahilabu, Akizibu, Heliba, Afeka na Rehobu. ³² Atu a mbari ya Asheri asagala phamwenga na Akanani, enyezi a tsi iyo mana taayazola.

³³ Atu a mbari ya Nafutali piya taayazola atu ariosagala mudzi wa Bethi-Shemeshi wala hara ariosagala mudzi wa Bethi-Anathi, ela asagala phamwenga na nyo atu a Kanani, ariosagala kpwenye yo tsi. Hata hivyo, alazimisha nyo atu a Bethi-Shemeshi na a Bethi-Anathi aahendere kazi.

³⁴ Aamori aazola atu a mbari ya Dani achisala ko myangoni, wala taayaruhusiwa kusagala seemu za kugbwa. ³⁵ Aamori aenderera kusagala mwango wa Heresi, na kpwenye midzi ya Aijaloni na Shaalibimu. Ela atu a mbari ya Yusufu ariphophaha nguvu aalazimisha Aamori ahende kazi za shokowa. ³⁶ Mphaka wa Aamori waandzira unaphoambuka kuphiya Akirabimu hadi Sela na kpwenderera uphande wa dzulu.

2

Mwenyezi Mlungu anademurira atue

¹ Malaika wa Mwenyezi Mlungu wauka Giligali achiuphiya Bokimu, achiambira Aiziraeli, "Nákutuluzani kula tsi ya Misiri na nchikurehani tsi ambayo naapira akare enu kukala ndaapha. Naamba, 'Sindavundza chilagane choika namwi. ² Namwi musiike chilagane na enyezi a tsi hino ela mundavundza mwatu mwao mwa kulavira sadaka.' Ela mwino tamlungire malagizo gangu. Kpwa utu wani tamlunga malagizo gangu? ³ Kpwa hivyo naamba: Sindaaazola tsona enyezi a tsi hino nao andakutatizani na milungu yao indakala mihego kpweni." ⁴ Malaika wa Mwenyezi Mlungu ariphomala kugomba maneno higa kpwa Aiziraeli osi, nyo atu arira kpwa sauti ya dzulu. ⁵ Phatu hipho aphaiha Bokimu,* nao Aiziraeli achimlavira sadaka Mwenyezi Mlungu.

[‡] **1:17** 1:17 Neno ra Chieburania ririrohumika hipha rinamaanisha kuika vyo vitu na nyo atu mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa kuvibananga-bananga au kuvilavya dza sadaka. [§] **1:17** 1:17 Horima manaye ni kubanangbwa-banangbwa tsetsetse. **1:20** 1:20 Joshuva 15:13-14 **1:21** 1:21 Joshuva 15:63; 2 Samueli 5:6; 1 Nyakati 11:4 **1:27** 1:27 Joshuva 17:11-13 **1:29** 1:29 Joshuva 16:10 **2:2** 2:2 Kutsama 34:12-13; Kumbukumbu

7:2-5 * **2:5** 2:5 Bokimu manage ni atu arirao.

Chifo cha Joshuwa

⁶ Bada ya Joshuwa kulagana na Aiziraeli, chila mbari yaphiya kwenye seemu yokala akaganyirwa ili akaimiliki. ⁷ Aiziraeli amuhumikira Mwenyezi Mlungu muda wosi wa uhai wa Joshuwa na bada ya chifoche, muda wosi arioiishi hara atumia arioona mahendo gosi makulu ambago Mwenyezi Mlungu waahendera Aiziraeli. ⁸ Joshuwa mwana wa Nuni, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu wafwa phokala ana umuri wa miaka gana mwenga na kumi. ⁹ Nao achimzika phatu phokala akahewa ikale yakpwe hiko Timunathi-Heresi, katika seemu ya tsi ya myango ya Efuraimu vurini mwa mwango wa Gaashi. ¹⁰ Atu osi a chivyazi cha wakati wa Joshuwa asira kufwa, na kuchikala na chivyazi chanjina ambacho tachimanyire Mwenyezi Mlungu wala mahendo arigohendera atu a Iziraeli.

*Aiziraeli anaricha kuabudu**Mwenyezi Mlungu*

¹¹ Phahi Aiziraeli ahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu na kuabudu vizuka vya Baali. ¹² Aiziraeli aricha kumuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho ambaye waalavya kula Misiri, achiabudu milungu yanjina, milungu iriyoabudiwa ni atu ariosagala phamwenga nao, higa gachimsukiza sana Mwenyezi Mlungu. ¹³ Aricha Mwenyezi Mlungu achihumikira vizuka vya Baali na vya Ashitorethi. ¹⁴ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa Aiziraeli, naye achiricha anyang'anyi akaiye mali zao. Waarichira maadui gao gokala gakaazunguluka gaazidi nguvu nao taayaweza kuaturya. ¹⁵ Aiziraeli ariphotuluka kpwendapigana, uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u chinyume chao naye achiahenda ashindwe, kama arivyokala akaapira. Nao achisononeka sana.

¹⁶ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu waapha aamuli ambao aativya Aiziraeli kula mikononi mwa atu arioiyira mali zao. ¹⁷ Ela Aiziraeli taayaaphundza hinyo aamuli aho mana akala dza malaya kpwa kukosa uaminifu, aho alunga milungu yanjina na kuabudu. Aricha upesi nyayo zolungbwa ni akare aho ariotii shariya za Mwenyezi Mlungu, ela nyo taahendere hivyo. ¹⁸ Phahi Mwenyezi Mlungu kala achiapha muamuli anakala phamwenga naye na kuativya Aiziraeli kula mikononi mwa maadui gao wakati wosi wa maisha ga ye muamuli. Mwenyezi Mlungu waonera mbazi ariphosikira chiriro chao kpwa sababu ya kuagaya na kuonerwa arikoenderwa Aiziraeli. ¹⁹ Ela muamuli kala achifwa tu, Aiziraeli anauiyira mambo gao ga kare na kuishi maisha mai kuriko akare ao. Ahumikira na kusujudiya milungu yanjina wala taayaricha mahendo gao ga uasi. ²⁰ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achikala na tsukizi na atu a Iziraeli naye achiamba, "Kpwa sababu taifa hiri rikavundza chilagane nrichoika na akare ao, achirema kulunga na kuniphundza, ²¹ vivi sindagazola tsona mataifa ganjina ambago Joshuwa wagasaza wakati ariphofwa. ²² Nindagahumira mataifa higo kujeza Aiziraeli ichikala andagbwira njira za Mwenyezi Mlungu dza akare ao." ²³ Phahi Mwenyezi Mlungu wagaricha mataifa higo wala kayagazola mara mwenga, wala kayamupha Joshuwa uwezo wa kushinda mataifa higo.

3*Mataifa ganjina gosazwa tsi ya Kanani*

¹ Phahi Mwenyezi Mlungu wasaza makabila higa ili agahumire kuajeza Aiziraeli ambao taonere viha himo tsi ya Kanani ² (wahenda hivyo ili aaphe atu a vivyazi hivyo vya Iziraeli ujuzi wa kupigana mana taayapigana viha): ³ Hinyo ariosazwa ni akulu atsano a Afilisti, Akanani osi, Asidoni na Ahivi ariokala achisagala myango ya Lebanoni, kula mwango wa Baali-Herimoni hadi phatu pha kumenyera Hamathi. ⁴ Mwenyezi Mlungu wakusudiya kuahumira aho ili kuajeza Aiziraeli, aone ichikala andalunga shariya arizoapha akare aho kutsupira Musa. ⁵ Phahi Aiziraeli aishi phamwenga na Akanani, Ahiti, Aamori, Aperiizi, Ahivi na Ajobusi. ⁶ Aiziraeli alóla ana achetu a mataifa higo na kulavya ana aho a chichetu alólwe ni barobaro a mataifa higo na kuabudu milungu ya atu aho.

Othinieli anakala muamuli wa Iziraeli

⁷ Aiziraeli ahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu: mana ayala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, achiabudu vizuka vya Baali na vya Ashera. ⁸ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana Aiziraeli, achiahenda ashindwe ni Kushani-Rishathaimu mfalume wa Mesopotamia, nao achimuhumikira kpwa muda wa miaka minane. ⁹ Ela Aiziraeli ariphomririra Mwenyezi Mlungu, iye waaphirikira muokoli achiativya.

Muokoli iye ni Othinieli mwanangbwa wa mdide wa Kalebu, yeihwa Kenazi. ¹⁰ Phahi roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Othinieli, naye achikala muamuli wa Aiziraeli. Othinieli waphiya achipigana na Kushani-Rishathaimu mfalume wa Mesopotamia naye Mwenyezi Mlungu achimtiya mwakpwe mikononi achimshinda. ¹¹ Kpwa hivyo tsi yakala na amani kpwa muda wa miaka mirongo mine. Chisha Othinieli mwana wa Kenazi achifwa.

Ehudi anakala muamuli wa Iziraeli

¹² Phahi Aiziraeli auyira kuhenda uyi tsona mbere za Mwenyezi Mlungu. Mwenyezi Mlungu achimtiya mkpwtose mfalume Egiloni wa Moabu aashambuliye Aiziraeli, mana ahenda uyi mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹³ Mfalume Egiloni waungana na Aamoni na Aamaleki kupigana na Aiziraeli na achiashinda, achihala mudzi wa mitende, yani Jeriko. ¹⁴ Nao Aiziraeli achimuhumikira Egiloni, mfalume wa Moabu kpwa muda wa miaka kumi na minane.

¹⁵ Ela Aiziraeli ariphomririra Mwenyezi Mlungu, iye waapha muokoli yani Ehudi, mwana wa Gera kula mbari ya Benjamini yekala achihumira mkpwo na kumotso. Aiziraeli achimuhuma apherike kodi kpwa mfalume Egiloni wa Moabu. ¹⁶ Ehudi achidzitengezera phanga ra maso ga kosi-kosi ra ure wa nusu mita. Achirifunga phakpwe nyongani, nyonga ya kulume na achirifwinika na vwazire. ¹⁷ Achimphirikira mfalume Egiloni wa Moabu hira kodi. Mfalume Egiloni kala ni mutu mziho sana. ¹⁸ Ehudi ariphomala kulavya yo kodi, wauka na atsukulie a kodi. ¹⁹ Ela ariphofika kpwenye vizuka vya mawe, phephi na Giligali, wauya kpwa Egiloni achimuamba, "Ee mfalume nina ujumbeo wa siri." Mfalume achiamuru atumishie anyamale, nao achituluka. ²⁰ Phahi Ehudi wamsengerera phokala asegere, chumbache cha mnyevu achimuamba, "Nina ujumbeo kula kpwa Mlungu." Mfalume achiunuka kula phakpwe chihini achiima. ²¹ Ehudi achitsomola phangare na mkpwonowe wa kumotso kula kpwa nyongaye ya kulume, achimdunga naro ndanini, ²² hata mphini wa phanga uchimenya ndani phamwenga na phangare, phanga rosi richizibwa ni marunya. Ehudi kayaritsomola ro phanga naro richikala rikafurika uphanda wa mongoni. ²³ Chisha Ehudi watuluka barazani* achifunga miryango ya chumba cha dzulu na funguwo.

²⁴ Bada ya Ehudi kuuka, atumishi a mfalume akpwedza achikuta miryango ya chumba cha dzulu ikafungbwa, nao achifikiri mfalume achadzisaidiya chumba cha ndani. ²⁵ Achigodzera hadi achiinjirwa ni wasiwasi. Aripoona anakaa kuvugula, achihala funguwo achivugula mryango. Achimuona mfalume wao akagbwa photsi, akafwa.

²⁶ Hara atumishi ariphokala anagodzera, Ehudi wachimbira kutsupira phara phokala na vizuka vya mawe, achiphiya Seira. ²⁷ Aripkofika hiko, wapiga tarumbeta hiko tsi ya mwango wa Efuraimu, nao Aiziraeli achitserera phamwenga naye kula hiko myangoni kuno anaalongoza. ²⁸ Achiaambira, "Nilungani; mana Mwenyezi Mlungu akaatiya maadui genu, Amoabu, mwenu mikononi." Kpwa hivyo achitserera naye hadi vivuko vya muho Joridani ambako taayaruhusu Mmoabu hata mmwenga kuvuka. ²⁹ Wakati uho Aiziraeli aolaga Amoabu elufu kumi ariokala masujaa na enye mkpwtose, wala takuna hata mmwenga yeweza kuchimbira. ³⁰ Siku iyo Moabu yashindwa ni Iziraeli, nayo tsi ichikala na amani kpwa muda wa miaka mirongo minane.

Shamugari anakala muamuli

wa Iziraeli

³¹ Bada ya Ehudi phakpwedza Shamugari mwana wa Anathi. Iye naye waolaga Afilisti magana sita kpwa kulumira fwimbo ya lutsa ya kutsungira ng'ombe. Iye piya waativya Aiziraeli.

4

Debora na Baraka anativya Aiziraeli

¹ Bada ya chifo cha Ehudi, Aiziraeli auyira kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. ² Phahi Mwenyezi Mlungu watiya Aiziraeli mikononi mwa Jabini, mfalume wa Kanani, yetawala mudzi wa Hazori, naye mkpwuluwe wa jeshi kala ni Sisera, mwenyezi wa Haroshethi-Hagoimu.* ³ Mfalume Jabini wakala na magari ga vyuma ga kuvwehwa ni farasi magana tisiya. Iye mfalume waonera sana Aiziraeli kpwa miaka mirongo miiri, nao achimririra Mwenyezi Mlungu aaterye.

* 3:23 3:23 Mana ga neno ra Chieburania ririro hipha tagaeleweka vinono. * 4:2 4:2 Hagoimu manage ni makabila gasigokala ga Iziraeli. Aiziraeli kala achiwiha Haroshethi-Hagoimu, mana atu ariosagala mudzi uho kala sio Aiziraeli.

⁴ Wakati hinyo Debora, nabii wa chichetu, yekala mkpwaza Lapidothi wakala muamuli wa Aiziraeli. ⁵ Iye kala achisagala tsini ya mtende, urioihwa mtende wa Debora uriokala kahi-kahi ya midzi ya Rama na Betheli kpwenye myango ya Efuraimu, nao Aiziraeli kala achiphiya kwamurirwa malau gao. ⁶ Siku mwenga Debora wamuiha Baraka mwana wa Abinoamu kula mudzi wa Kedeshi, seemu ya Nafutali, naye ariphofika achimuamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli, anakulagiza hivi, ‘Katsambule atu elufu kumi kula mbari ya Nafutali na ya Zabuloni na waalongoze hadi mwango wa Tabori. ⁷ Nami nindamuhenda Sisera, mkpwulu wa jeshi ra mfalume Jabini, edze na jeshire na magari ga kuvwehwa ni farasi apigane nawe hiko muho wa Kishoni, nami ndamtiya mwako mikononi.’ ” ⁸ Baraka achimuamba, “Tchikala undaphiya phamwenga nami, ndaphiya, ela ichikala kundaphiya phamwenga nami, phahi sindaphiya.” ⁹ Debora achiamba, “Ni sawa, ndaphiya phamwenga nawe, ela phahi nguma taindakala yako, mana Mwenyezi Mlungu andamtiya Sisera mikononi mwa mchetu.” Kpwa hivyo Debora achiphiya phamwenga na Baraka hiko Kedeshi. ¹⁰ Baraka wakusanya atu elufu kumi kula kpwa mbari ya Zabuloni na ya Nafutali achimlunga kuphiya Kedeshi. Debora naye achiphiya phamwenga nao.

¹¹ Wakati hinyo, Heberi, Mkeni kala akadzitenga na Akeni ayae ambao ni chivyazi cha Hobabu, mlamu wa Musa. Heberi kala akachita hemare kure, hiko Saananimu, pephhi na Kedeshi kokala na muhi mkpwulu wa mwaloni.

¹² Sisera ariphooambirwa kukala Baraka mwana wa Abinoamu kala akaambuka kuphiya mwango wa Tabori, ¹³ wakusanya jeshire rosi na magari ga kuvwehwa ni farasi ga vyuma magana tisiya, achiuka kula Haroshethi-Hagoimu hadi muho Kishoni.

¹⁴ Hipo Debora wamuamba Baraka, “Unuka! Mwenyezi Mlungu akakutanguliya, siku ya rero Mwenyezi Mlungu akamtiya Sisera mwako mikononi.” Phahi Baraka walongoza jeshire ra atu elufu kumi achiteremuka kula mwango wa Tabori. ¹⁵ Baraka ariphooandza kushambuliya, Mwenyezi Mlungu achimupha chiwewe Sisera na jeshire mbere ya Baraka. Sisera watswera kula mwakpwe garini achichimbira na magulu. ¹⁶ Ela Baraka achizorera ro jeshi na magari ga kuvwehwa ni farasi hadi Haroshethi-Hagoimu, naye achiaolaga anajeshi osi a Sisera kpwa upanga, napho taphayasala hata mutu mmwenga.

¹⁷ Ela Sisera wazola hadi hemani kpwa Jaeli, mkpwaza Heberi, Mkeni. Wahenda hivyo kpwa sababu kala phana usena baina ya Jabini mfalume wa Hazori na atu a mryango wa Heberi.

¹⁸ Jaeli watuluka achimchinjira Sisera, achimuamba “Karibu bwana wangu, karibu kwangu wala usiogophe.” Phahi Sisera wainjira himo hemani na Jaeli achifwinika nguwo. ¹⁹ Phahi wamuamba yuya mchetu, “Nipha madzi ninwe mana nina chiru.” Phahi yuya mchetu wavugula chiriba cha maziya, achimupha achinwa, chisha achimfwinka nguwo tsona. ²⁰ Sisera achimuamba yuya mchetu, “Ima hipo mryangoni, na mutu yeyesi achedzakuuza, ‘Phano phana mutu yeyesi?’ Muambe, ‘Taphana!’ ” ²¹ Ela Jaeli, mkpwaza Heberi, wahala chigingi cha hema na nyundo, achinyapa pore-pore achendamdunga nacho chilanguni hadi chichigutana na mtsanga, mana Sisera kala akalala usingizi wa fungo kpwa kuremwa. Hipo Sisera achifwa phapho. ²² Baraka ariphokala anamuendza Sisera, Jaeli watuluka kondze kpendakutana naye achimuamba, “Ndzo nikuonyese ye mutu umuendzaye.” Baraka wainjira hema ra Jaeli na achimkuta Sisera a photsi, akafwa, na chigingi cha hema chi phakpwe chilanguni.

²³ Siku iyo Mlungu waapha ushindi Aiziraeli dzulu ya Jabini, mfalume wa Kanani. ²⁴ Aiziraeli aenderera kukala na nguvu hadi mwisho achimuangamiza Jabini, mfalume wa Kanani.

5

Wira wa Debora

¹ Phahi siku iyo, Debora na Baraka mwana wa Abinoamu aimba wira huno.

² “Vilongozi alongoza Aiziraeli,
nao atu achidzilavya kpwa kumendza enye.

Mlikeni Mwenyezi Mlungu!

³ Phundzani mwi afalume!

Hegani masikiro, mwi atawala!

Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu,

Mlungu wa Iziraeli.

⁴ “Uwe Mwenyezi Mlungu uriphotserera
kula eneo ra Seiri,

yani uriphotserera kula Edomu,
tsi yasumba,
na mlunguni kuchituluka madzi,
yani maingu ko mlunguni gatuluza mvula.

⁵ Myango yasumba mberezo
uwe Mwenyezi Mlungu,
hata Mwango Sinai wasumba mberezo
uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli.

⁶ Wakati wa muamuli Shamugari, mwana
wa Anathi,
wakati wa Jaeli, atu aricha kuhumira barabara kulu,
avyaro atsupira njira za vidze-vidze.

⁷ Vidzidzi vyakala wekee bila atu,
taviyakalako hiko Iziraeli,
hadi nriphohala ulongozi mimi Debora,
mimi nriye mayo wa Iziraeli.

⁸ Adzitsamburira milungu miphya,
tsi ichikala na viha.
Ela takuyaphahikana mwenye fumo wala ngao
kahi-kahi ya atu elufu mirongo mine a Iziraeli.

⁹ Moyo wangu unahamirwa ni vilongozi a viha a Iziraeli,
ariodzilavya kpwa kumendza kpwao kula kpwa nyo atu.
Mtogoleni Mwenyezi Mlungu!

¹⁰ Tangazani, mwi mpandao punda
ereru,
mwi msagarirao micheka ya samani,
mwimwi mnyendekao njirani,
tangazani dzambo hiro.

¹¹ Phundzani sauti za aimbadzi* pho phatu phahekpwapho madzi.
Tangazani ushindi wa Mwenyezi Mlungu,
ushindi wa achiyae ario Iziraeli.

Ndipho atu a Mwenyezi Mlungu
ariphotserera maryangoni.

¹² Lamuka, lamuka Debora!
Lamuka! Lamuka uimbe wira!
Unuka, Baraka mwana wa Abinoamu,
hala matekao wuuke nao.

¹³ Masujaa ariosala atserera,
atu a Mwenyezi Mlungu
aphiya achendapigana na enye mkpwotse.

¹⁴ Anjina ao, akpwedza kula Efuraimu, tsi ambayo pho kare kala ni ya Amaleki,†
achilunga ndugu zao atu a Benjamini;
vilongozi a viha atserera kula Makiri,
maofisaa akulu kula Zabuloni.

¹⁵ Akulu a Isakari aphiya phamwenga na Debora,
atu a Isakari akala aaminifu kpwa Baraka;
achimlunga mairo hadi deteni.

Ela atu a mbari ya Rubini
akala na kusita-sita kunji.

¹⁶ Kpwa utu wani mwasala kpwenye vyaa vya mang'ondzi?
Ili kuphunda chigophi cha kuihira mang'ondzi?
Kahi ya atu a mbari ya Rubini
mwakalamo kusita-sita kunji.

¹⁷ Atu a mryango wa Giliadi asala ng'ambo ya muho Joridani.

Mbari ya Dani, kpwa utu wani mwasala melini?
Mbari ya Asheri yahurira hiko pwani,
yakala mwakpwe bandarini.

5:5 5:5 Kutsama 19:18 * 5:11 5:11 Neno ra Chieburania ririrohumirwa phapha rinaweza kumanisha atu ahumirao maha. † 5:14 5:14 Chieburania chinaamba Amaleki ela tafusiri za kare zinaamba deteni.

- 18 Atu a Zabuloni ni atu
 ariohatarisha maisha gao na chifo.
 Hata atu a Nafutali azindza maisha gao
 kpwenye seemu zirizogbwa dzulu za myango.
- 19 Afalume akpwedza achipigana,
 afalume a Kanani apigana naswi,
 hiko Taanaki phephi na visima vya Megido,
 ela taayaphaha zewe ra feza.
- 20 Nyenyezi za mlunguni zashiriki viha,
 zalunga njira zao, zichipigana na Sisera.
- 21 Kishoni muho wa kare,
 mafurikoge gatsukula majeshi ga Sisera.
 Roho yangu senger mbere kpwa nguvu.
- 22 Phahi farasi atsupa achikala anavyoga kpwa nguvu,
 aphiya kpwa msindo mkpwulu wa
 makpwatsa gao katika kuzola kpwao kpwa kutinatina.
- 23 Malaika wa Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
 'Atu a Merosi naalaniwe sana,
 atu asagalao mudzi hinyo,
 mana taedzere kumterya Mwenyezi Mlungu,
 taayamterya kupigana na hara enye nguvu.'
- 24 Jaeli, mkpwaza Heberi, Mkeni,
 naajaliwe kuriko achetu osi.
 Oho, naajaliwe kuriko achetu osi asagalao mahemani.
- 25 Sisera wavoya madzi, naye achimupha maziya,
 wamrehera maziya ga mtindi ndani ya bakuli rostahili aishimiwa.
- 26 Mkpwonowe mmwenga wagbwira chingingi cha hema,
 na mkpwonowe wa kulume achigbwira nyundo ya fundi,
 achimkota Sisera chilanguni
 hadi chingingi chichiguta mtsanga.
- 27 Sisera wazama, achigbwa maguluni pha Jaeli,
 achilala zii.
 Phapho ariphozama ndipho ariphogbwa achifwa!
- 28 Nine wa Sisera watsungurira,
 watsungurira na dirishani,
 achilalama.
 'Kpwa utu wani garire ra kuvwehwa ni farasi rikachelewa?
 Mbona mvumo wa magariye ukachelewa kusikirika?'
- 29 Jibu achiriphaha kula kpwa achetu a ikima,
 achidzihuriza tsona na tsona kpwa jibu hiro.
- 30 'Bila shaka anaganya zewe;
 Chila asikari aphahe msichana mmwenga au airi,
 mavwazi ga kutiywa rangi-rangi kpwa ajili ya Sisera.
 Mavwazi ga kutiywa rangi na marembo ga singoni,
 kpwa ajili yangu!'
- 31 Ee Mwenyezi Mlungu, maaduigo gosi
 nagaangamike dza vivyo vya Sisera!
 Ela asenao naang'ale dza dzuwa,
 wakati rinaphotuluka na mwanga mkpwulu!'
 Nayo tsi ichikala na amani kpwa muda wa miaka mirongo mine.

6

Aiziraeli anagayiswa ni Amidiani

1 Chisha Aiziraeli auyira tsona kuhenda uyi mbere za Mwenyezi Mlungu naye achialavya mikononi mwa Amidiani kpwa muda wa miaka sabaa. ² Ulongozi wa Amidiani wakala wa ukatili munji hadi Aiziraeli achidzitemgezera mwatu mwa kudzifwitsa ko myangoni, pangani na kokosi arikoweza kudzifwitsa. ³ Mana kano

nyinji Aiziraeli ariphophanda mwao mindani, Amidiani, Aamaleki na atu kula mlairo wa dzuwa kala achiambuka kpwendaashambuliya. ⁴ Aho kala achichita kambi zao chinyume chao, na kubananga mavuno ga tsi hadi mphaka wa Gaza. Nao Amidiani kala taarichira Aiziraeli chakurya chochosi wala mang'ondzi, ng'ombe au punda. ⁵ Aho kala achedza na mifugo yao na mahema gao kpwa unji dza ndzije, aho na ngamia aho kala ni anji sana kpwa hivyo achikala vira edzavyo anabananga yo tsi ya Iziraeli. ⁶ Chihivyo Aiziraeli ahendwa anyonje na achiya ni Amidiani hata achimririra Mwenyezi Mlungu aaterye.

⁷ Aiziraeli ariphomririra Mwenyezi Mlungu kpwa gara arigokala anahenderwa ni Amidiani, ⁸ Mwenyezi Mlungu waaphirikira nabii, naye achiambira, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi: Nákutuluzani kula Misiri, murikokala atumwa ⁹ na nchikutivyani kula mikononi mwa Amisiri na kula mikononi mwa osi ariokala anakuonerani, nami nchiazola mbere zenu na tsi zao nchikuphani. ¹⁰ Tsona nchikuambirani kukala, 'Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu; msibudu milungu ya Aamori ambao tsi yao munaisagala,' ela tamyaphundza sauti yangu."

Gidioni anakala muamuli

¹¹ Malaika wa Mwenyezi Mlungu wakpweza chidzidzi cha Ofura, achisagala tsini ya muhi uihwao mwaloni uriokala wa mutu yehwa Joashi wa mbari ya Abiezeri. Gidioni, mwana wa Joashi kala anawaga nganu ndani ya phatu pha kuminyira zabibu ili Amidiani asione. ¹² Malaika wa Mwenyezi Mlungu ariphomtsembukira Gidioni achimuamba, "Mwenyezi Mlungu a phamwenga nawe, uwe sujaa." ¹³ Gidioni achimjibu achimuamba, "Ela Bwana, ichikala Mwenyezi Mlungu a phamwenga naswi, ni kpwa utu wani gano gahufika? Ga kuphi mahendo ga ajabu ambago akare eh u kala achihuambira kukala, 'Mwenyezi Mlungu ndiye yehutuluzi kula Misiri!' Ela vino Mwenyezi Mlungu wahuricha na achihutiya mikononi mwa Amidiani." ¹⁴ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimgalukira achimuamba, "Vivi nakuhuma, phiya na uwezoo urio nao, ukativye Iziraeli kula mikononi mwa Amidiani." ¹⁵ Gidioni wajibu achiamba, "Bwana, nindawezadze kutivya Iziraeli? Mana mryango wangu ni nyonje kahi ya mbari ya Manase na mimi si chochosi kahi ya nyumba yehu." ¹⁶ Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Ndakala phamwenga nawe, nawe undaangamiza Amidiani avi unapigana na mutu mmwenga." ¹⁷ Gidioni achijibu achiamba, "Ichikala ukanitsunuka nipha ishara ili nimanye kukala kpweli nagomba nawe. ¹⁸ Nakuvoya usiuke, nigodzera hadi nedze nikulavire sadaka yangu." Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Ndakugodzera hadi uuye."

¹⁹ Phahi Gidioni waphiya achendatsindza mwana mbuzi achimjita. Achihala unga kaphu mwenga achitengeza mikahe isiyotiywa hamira. Zira nyama wazitiya kaphuni na mtsuzi achitutiya nyunguni, achimphirikira yuya malaika tsini ya mwaloni, achimupha. ²⁰ Yuya malaika wa Mlungu achimuamba Gidioni, "Hala zo nyama na yo mikahe isiyotiywa hamira uyiike dzulu ya dziwe hiri, chisha uimwagire nyo mtsuzi." Naye Gidioni achihenda hivyo. ²¹ Hipo malaika wa Mwenyezi Mlungu waguta nyama na mikahe na tsa ya fwimbo iriyokala mwakpwe mkpwononi. Phatuluka moho pho dziweni uchiocha zo nyama na mikahe, naye malaika achiangamika. ²² Ndipho Gidioni achimanya kukala ni malaika wa Mwenyezi Mlungu, naye achiamba, "Maye shaka! Mwenyezi Mlungu! Mimi nkaonana na malaika wa Mwenyezi Mlungu uso kpwa uso!" ²³ Ela Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Kala na amani wala usiogophe, mana kundafwa." ²⁴ Chisha Gidioni wadzenga phatu pha kulavira sadaka, achiphaiha, Mwenyezi Mlungu ni amani.* Hipo phatu pha kulavira sadaka hiko Ofura, mudzi wa Abiezeri, phachere phapho hadi rero.

Gidioni anabomola

phatu pha kulavira Baali sadaka

²⁵ Usiku uho Mwenyezi Mlungu wamuamba, "Hala yo ndzau ya phiri ya sowe, yani yo ya miaka sabaa, ukabomole phatu pha kulavira sadaka Baali, phodzengbwa ni sowe, na ukate nguzo ya Ashera yimireyo phephi na phapho. ²⁶ Chisha udzenge vinono phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlunguo phapha phatu pha dzulu dza inavyolondwa. Halafu unilavire sadaka ya kuochwa tsetsetse ya yo ndzau, na kunize nazikale za yo nguzo ya Ashera ndiyoikata." ²⁷ Phahi Gidioni wahala atumishie kumi, achihenda gara arigokala akalagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Gidioni waogopha atu a kpwa na atu a nyo mudzi, kpwa hivyo shuuli iki kaihendere mutsi ela waihenda usiku.

* 6:24 6:24 Mwenyezi Mlungu ni amani ni Jehova Shalomu kpwa Chieburania.

²⁸ Chiti kuriphocha atu adziondoka ariphoona phatu pha kulavira sadaka Baali phakabomolwa na chiguzo cha Ashera chikakatwa-katwa, na ng'ombe ya phiri ikaochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phokala phakadzengbwa. ²⁹ Atu auzana, "Ni ani achiyehenda gano?" Bada ya kuendza na kuuzana, aambirwa kukala Gidioni mwana wa Joashi ndiye yekala akahenda gago. ³⁰ Atu a mudzi ariphomanya amuamba Joashi, "Mtuluze mwanao humuolage, mana akabomola phatu pha kulavira sadaka Baali na chiguzo cha Ashera akachikata-kata." ³¹ Ela Joashi waambira osi hara kala akamlunga, "Kpwa utu wani munamhehera, na kumkanda ngao Baali? Yeyesi amheheraye andaolagbwa kufikira muhondo ligundzu. Ichikala Baali ni mlungu, naadzihehere mwenye, mana phatuphe pha kulavira sadaka phakabomolwa." ³² Kpwa hivyo siku iyo Gidioni wahaswa dzina achihiwa "Jerubaali," yani, "Baali naahehe naye, mana akabomola phatuphe pha kumlavira sadaka."

³³ Sambi atu osi a Midiani, Amaleki na atu asagalao mlairo wa dzuwa aungana nao achivuka muho Joridani achichita kambi yao Dete ra Jeziriili. ³⁴ Ela roho wa Mwenyezi Mlungu achimwedzera Gidioni. Naye Gidioni achipiga gunda na atu a mbari ya Abiezeri achimlunga. ³⁵ Achihuma ahumwa seemu zosi za mbari zosi za Manase ili amlunga. Piya achihuma anjina akaihe atu a Asheri, Zabuloni na Nafutali, nao achiphya kpendakutana naye. ³⁶ Gidioni achimuamba Mlungu, "Ichikala undaativya Aiziraeli kutsupira mkpwo wangu, kama urivyolaga, ³⁷ naika chingo ya ng'ondzi phatu pha kuwagira mtsere; ichikala indakala na manena, na kanda-kanda kosi kukale kukavu, nindamanya kukala undativya Aiziraeli kutsupira mkpwo wangu kama urivyogomba." ³⁸ Naye Mwenyezi Mlungu achihenda kama arivyogomba. Gidioni aripholamuka siku ya phiri, wahala hira chingo achiiminya gara manena goodzaza chibakuli tele cha madzi. ³⁹ Chisha Gidioni achimuamba Mlungu, "Usinireyere, niruhusu nivoye kano iki bahi. Navoya niome ishara yanjina; ihende yo chingo ya ng'ondzi ikale kavu, na ko kanda-kanda kukale kukalwama manena." ⁴⁰ Usiku uho Mlungu wahanda hivyo. Hira chingo yakala kavu, ela tsi yosi kuzunguluka yo chingo ichikala ikalwama na manena.

7

Gidioni anaturya Amidiani

¹ Phahi Jerubaali, yani Gidioni na jeshi rosi rokala phamwenga naye arauka chiti achendachita kambi chisima cha Harodi, nayo kambi ya Amidiani yakala deteni uphanda wa vurini wa yo yao. Dete hiro kala ri phephi na mwango wa More.

² Mwenyezi Mlungu achimuamba Gidioni, "Jeshi urironaro ni kulu sana chiasi cha kukala siweza kukuhendani mturye Amidiani mana nchikuhendani muaturye hivyo murivyo, Aiziraeli andadzikarya aambe ni kazi ya mikono yao. ³ Kpwa hivyo nyo anajeshi aambire hivi, 'Mutu yeyesi ambaye anakakama kpwa wuoga naauke hipha mwango wa Giliadi auye kaya.' ⁴ Hipho anajeshi elufu mirongo miiri na mbiri auya kaya naye Gidioni achisala na anajeshi elufu kumi.

⁴ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Gidioni, "Atu aha bado achere anji, apherike madzini, nami ndakutsamburira phapho. Nchiamba, 'Hiyu naaphiye phamwenga nawe,' andaphiya phamwenga nawe na nchiamba, 'Hiyu usiphiye naye,' iye ni asiphiye." ⁵ Kpwa hivyo Gidioni achiaphirika hara atu muhoni. Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Osi ndiozama na kunwa madzi dza diya, aike kanda na nyo ndionwa kpwa kuchita mavwinda." ⁶ Jumula ya hara arionwa madzi kpwa kugaheka na mafumba na kugalamba dza diya kala ni atu magana mahahu. Anjina osi achita mavwinda achinwa madzi. ⁷ Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Gidioni, "Nindativya Aiziraeli kulumira hinyo atu magana mahahu ariolamba madzi na kuatiya Amidiani mwako mikononi. Hinyo anjina ariche auye makaya." ⁸ Phahi Gidioni wahala vira vyakurya na maganda ga hara anajeshi a Iziraeli, enye achiambira auye kaya, ela achisala na hara anajeshi magana mahahu. Kambi ya Amidiani yakala deteni tsini ya phokala Gidioni na jeshire.

⁹ Usiku uho Mwenyezi Mlungu achimuamba Gidioni, "Phiya ukashambuliye yo kambi, mana vivi nkaitiya mwako mikononi. ¹⁰ Ela ichikala umuoga kpendavamia ko kambini phiya phamwenga na mwanatsinio Pura, ¹¹ ukasikize go gagombwago ni Amidiani, nawe undaphaha ujasiri wa kuashambuliya." Phahi Gidioni na Pura aphiya phephi na hara asikari kala anarinda usiku. ¹² Nyo Amidiani, Amaleki na atu kula mlairo wa dzuwa kala akamwagikana ko deteni dza ndzije. Ngamia aho kala taoolangika, akala anji dza

mtsanga wa pwani. ¹³ Gidioni ariphofika, wasikira mutu mmwenga yekala anasemurira ndoso myawe, iye waamba, “Nkaloha na mo ndosoni nkaona mkpwahe wa shayiri ukapingilika hadi kambi ya Amidiani, ukapiga hema na kuripendula chitswatsi, naro hema rikagbwa.” ¹⁴ Ye myawe yekala naye achimuamba, “Uhu si utu wanjina isiphokala upanga wa Gidioni mwana wa Joashi, Muiziraeli. Inaonyesa Mwenyezi Mlungu akatiya Amidiani na jeshi rao rosi mikononi mwa Gidioni.”

¹⁵ Gidioni ariphosikira kuhusu hira ndoso, waabudu chisha achiuya kambi ya Aiziraeli, achendaambira, “Unukani, mana Mwenyezi Mlungu akaritiya jeshi ra Amidiani mwenu mikononi.” ¹⁶ Waaganya hara atu magana mahahu makundi mahahu, achiapha magunda na nyungu zokala na vimwinda ndani, ¹⁷ achiambira, “Nilolani na kuhenda sawa na vyo ndivyohenda ndiphofika phephi na yo kambi. ¹⁸ Mimi na atu osi nrionao ndiphopiga magunda, mwimwi namwi mundapiga genu chila uphande wa yo kambi, na mkote kululu muambe, ‘Kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu na kpwa ajili ya Gidioni!’ ”

¹⁹ Phahi Gidioni na hara anajeshi gana mwenga ariokala nao aphiya phephi na yo kambi ya Amidiani usiku wa manane, wakati arindzi a usiku kala akagaluzwa. Gidioni na hara anajeshi ariokala naye achipiga magunda gao na achivundza nyungu zokala mwao mikononi. ²⁰ Gara makundi mahahu ga anajeshi a Gidioni gapiga magunda gao na achivundza nyungu. Chisha mikono yao ya kumotso kala ikagbwirira vimwinda vyokala vinaaka. Chila mmwenga achikota kululu achiamba, “Upanga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu na kpwa ajili ya Gidioni!” ²¹ Jeshi ra Gidioni aima chila mutu phatuphe kuzunguluka yo kambi, naro jeshi ra Amidiani atiye hoyo na achichimbira. ²² Hipo anajeshi a Gidioni ariphopiga magunda gao magana mahahu, Mwenyezi Mlungu achiahenda anajeshi a maadui ahale panga zao na achiandza kupigana enye kpwa enye. Ariosala achimbira kuelekeza Serera achiphiya hadi Bethi-Shita, mudzi urio mphaka wa Abeli-Mehola phephi na Tabathi. ²³ Aiziraeli kula Nafutali, Asheri na atu osi a Manase aihwa ni Gidioni, nao achialunga Amidiani. ²⁴ Gidioni wahuma ahumwa akatangaze kosi tsi za myango ya Efuraimu kukala, “Tsererani mkpwapambane na Amidiani na muazuwiye asivuke vidzuhu na muho Joridani hadi kufikira Bethi-Bara.”

Phahi atu osi kula Efuraimu achedza achizuwiya asivuke nyo muho Joridani na vyo vidzuhu hadi kufikira Bethi-Bara. ²⁵ Achiweza kuhala mateka vilongozi airi a Midiani, yani Orebu na Zeebu. Ye Orebu amuolaga phenye mwamba wa Orebu, naye Zeebu achimuolaga phatu pha kuminyira uchi phoihwa Zeebu wakati anazoresa Amidiani. Nao achimrehera Gidioni vitswa vya Orebu na Zeebu ng’ambo ya muho Joridani.

8

Zeba na Salimuna anaolagbwa

¹ Phahi atu a mbari ya Efuraimu amuuzza Gidioni, “Kpwa utu wani kuwihire wakati munaphiya mkapigane na Amidiani?” Achimlaumu kuno akatsukirwa sana. ² Ela Gidioni achiajibu achiamba, “Gago nchigohenda si chitu kulengana na go mrigogahenda mwimwi. Mana hata masaza ga zabibu za Efuraimu ni manono kuriko mavuno ga atu angu Abiezeri. ³ Mlungu wakuphani vilongozi a Midiani, Orebu na Zeebu. Dze, nahendani kulengana na mrigohenda mwimwi?” Aripheambira gaga, tsukizi zao zichidigirika.

⁴ Gidioni na hara anajeshie magana mahahu avuka muho Joridani. Dzagbwe kala akaremwa ela aenderera kulunga maadui gao. ⁵ Gidioni achiambira atu a Sukothi, “Nakuvoyani apheni atu angu chakurya mana akaremwa na ana ndzala, nami bado nindaenderera kulunga Zeba na Salimuna afalume a Midiani.” ⁶ Vilongozi a Sukothi achimuamba, “Ye Zeba na Salimuna ukaagbwira kare hata unalonda huriphe jeshiro chakurya? Kaandze kuagbwira kpwandza.” ⁷ Gidioni waajibu achiambira, “Kpwa vira tamundahuterya, Mwenyezi Mlungu ndiphotiya mwangu mkpwononi, Zeba na Salimuna, nindakpwedza nkuvwarureni na miya ya jangbwani na vikpwata.” ⁸ Kula hipo Gidioni waambuka hadi Penueli, ambako piya wavoya msada, ela aho piya amjibu dza arivyojibiwa ni atu a Sukothi. ⁹ Phahi Gidioni waambira atu a Penueli, “Nchiuya salama na ushindi nindabomola mnara uhu.”

¹⁰ Wakati hinyo Zeba na Salimuna kala akafika mudzi wa Karikori phamwenga na chikosi chao cha atu elufu kumi na tsano, ambao kala akasala kula kpwa jeshi rosi kula mlairo wa dzuwa, mana anajeshi elufu gana na mirongo miiri ariokala anahumira Upanga kala akaolagbwa. ¹¹ Phahi Gidioni waambuka kuhumira njira ihumirwayo ni achuuzi iriyo mlairo wa dzuwa wa Noba na Jogibeha, achishambuliya hiro jeshi, ambaro

enye kala anaona a salama. ¹² Zeba na Salimuna, afalume a Midiani achichimbira, Gidioni achialunga achiagbwira na jeshi rao rosi richigbwirwa ni wuoga.

¹³ Bada ya higo, Gidioni mwana wa Joashi wauya kula vihani achitsupira mavoromoko ga Heresi. ¹⁴ Hiko wamgbwira barobaro kula kpwa atu a Sukothi, ambaye Gidioni wamuza maswali. Naye barobaro achimuandikira Gidioni madzina ga vilongozi na atumia mirongo sabaa na sabaa a muzzi wa Sukothi. ¹⁵ Gidioni achiauyira atu a Sukothi achiambira, "Avi mnamanya vyonilaphiza mripheoamba, 'Ye Zeba na Salimuna ukaagbwira kare hata unalonda huriphe jeshiro chakurya, kaagbwire kpwandza.' Haya hinya, Zeba na Salimuna." ¹⁶ Gidioni wahala hara vilongozi achiatiya adabu na miya ya jangbwani na vikpwata. ¹⁷ Piya Gidioni wabwaga mnara wa Penueli na achiaolaga atu a muzzi hinyo.

¹⁸ Chisha Gidioni achiaua Zeba na Salimuna, "Atu murioalaga hiko Tabori kala ni atu a vipi?" Nao achijibu achiamba, "Akala atu dza uwe, mana osi kala akaigana na ana a mfalume." ¹⁹ Gidioni achiajibu achiamba, "Aho kala ni enehu a chilume ndani mwenga. Kama Mwenyezi Mlungu aishivyo kala tamuaolagire, mwimwi nisingekuolagani." ²⁰ Naye Gidioni achimuamba Jetheri mwanawe wa kpwandza, "Unuka uaolage!" Ela yuya barobaro kayatsomola upangawe, mana kala ni muoga, sababu kala achere mwanache. ²¹ Phahi Zeba na Salimuna amuamba Gidioni, "Unuka uwe wedze uhulage, mana kulengana na mutu arivyo ndivyo urivyo mkpwotsewe." Phahi Gidioni waunuka achiaolaga, na achihala mapambo gokala singoni mwa ngamia ao.

²² Chisha Aiziraeli achimuamba Gidioni, "Hutawale uwe phamwenga na anao na adzukulo, mana ukahutivya kula mikononi mwa Amidiani." ²³ Gidioni achiambira, "Sindakutawalani, wala mwanangu kandahenda hivyo, ela Mwenyezi Mlungu andakutawalani." ²⁴ Hipo Gidioni waambira, "Ela navoya chitu chimwenga. Nakuvoyani chila mmwenga aniphe vipuli vya zahabu murivyohala zewe." (Mana nyo maadui kala ni atu a Isimali nao kala ana jadi ya kuvwala vipuli vya zahabu.) ²⁵ Nyo achijibu achiamba, "Hundakupha moyo kutsuka." Achiandika nguwo, nao chila mmwenga achiika vipuli arivyokala akavihala zewe. ²⁶ Uziho wa vyo vipuli vya zahabu wakala kilo kumi na tisiya na nusu,* mbali na mapambo ganjina, mavwazi ga zambarau govwalwa ni nyo afalume a Midiani na mikufu yokala singoni mwa ngamia ao. ²⁷ Gidioni achivuhumira kutengeza chisibao ambacho wachiika Ofura, uriokala muzziwe. Badaye Aiziraeli achikala anachiabudu, nacho chichikala ni muhego kpwa Gidioni na nyumbaye. ²⁸ Hivyo ndivyo Amidiani arivyoshindwa nao taayakala tsona na nguvu ya kupigana. Na Iziraeli nayo tsi ya Iziraeli ichikala na amani miaka mirongo mine wakati Gidioni kala achere moyo.

Chifo cha Gidioni

²⁹ Gidioni, yani Jerubaali, mwana wa Joashi wauya kpwakpwe kaya achendasagala. ³⁰ Iye wakala na ana a chilume mirongo sabaa, nyo ario wavyala mwenye, mana kala ana achetu anji. ³¹ Mwanachetuwe yekala mudzi wa Shekemu piya wamvyarira mwana wa chilume, na achimuiha Abimeleki. ³² Chisha Gidioni wafwa wakati kala akatsakala sana, naye achizikpwa mbira† yozikpwa ise Joashi hiko Ofura, seemu ya mbari ya Abiezeri.

³³ Bada ya chifo cha Gidioni, Aiziraeli auyira vizuka vya Baali na kuiabudu na kumuhenda Baali-Berithi mlungu wao. ³⁴ Aiziraeli taayamtambukira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, yeativya mikononi mwa maadui gao gosi ga chila uphande, ³⁵ wala taayahendera manono atungbwa a Jerubaali (yani Gidioni), kpwa manono ambago waahendera Aiziraeli.

9

Abimeleki anahendwa mfalume

wa Shekemu

¹ Abimeleki, mwana wa Jerubaali waphiya Shekemu kpwa fuko rao, achiambira, ² "Auzeni atu osi a Shekemu, 'Ni rhiphi nono kpweni, ya kpwamba ana osi mirongo sabaa a chilume a Jerubaali akutawaleni au mwana mmwenga? Tambukirani kukala mimi ni mlatos wenu.' " ³ Phahi atu a fukore agomba maneno higa kpwa niabaye mbere za atu osi a Shekemu, nao achiamua kumlunga Abimeleki, mana aamba, "Hiyu ni ndugu yehu." ⁴ Achimupha vipande mirongo sabaa vya feza vyolaviwa kula nyumba ya Baali-Berithi, ambavyo Abimeleki wavihumira kukodi atu akorofi na a kuphupa ili amlunge.

* **8:26** 8:26 Shekeli elufu mwenga na magana sabaa. † **8:32** 8:32 Chieburania atu kala achitsonga mbira mwambani. Mutu kala achifwa ayaikpwa mumo, mwiri uchibubuzika mifupa inatsolwatsolwa na kuikpwa phamwenga. Mutu wanjina achifwa anazikpwa phapho.

⁵ Achiphiya nao Ofura kpwa ise na hiko achendaolaga nduguze osi mirongo sabaa dzulu ya dziwe mwenga. Ela Jothamu mwana mdide wa Jerubaali kayaolagbwa mana wachimbira achendadzifwitsa. ⁶ Chisha atu a Shekemu na atu a Bethi-Milo akusanyika phamwenga achiphiya kpwenye muhi mkpwulu wa mwaloni phephi na nguzo hiko Shekemu, achimuhenda Abimeleki kukala mfalume wao.

⁷ Jothamu ariphosikira zo habari, waphiya achendaima dzulu ya mwango Gerizimu, achigomba kpwa raka ra dzulu achiamba, "Niphundzani mwi atu a Shekemu, ichikala mnalonda Mlungu akuphundzeni. ⁸ Siku mwenga mihi yauka phamwenga kpendadzitawazira mfalume. Phahi ichiuamba mzaituni, 'Hutawale.'

⁹ "Mzaituni uchijibu uchiamba, 'Dze! Niriche kazi yangu ya kulavya mafuha ambago kutsupira higo mlungu na anadamu anaishimiwa, nkadziyuge kukala mtawala wa mihi?' ¹⁰ Ndipho mihi ichiuamba mtini, 'Kala mtawala wehu.' ¹¹ Ela mtini uchirema uchiamba, 'Dze! Niriche kazi yangu ya kuvyala matunda manono ga mtswano, nikadziyuge kutawala mihi?' ¹² Alafu mihi ichiuamba mzabibu, 'Kala mtawala wehu.' ¹³ Ela mzabibu uchirema uchiamba, 'Dze! Niriche kulavya uchi unaohenda mlungu na anadamu kusikira raha, niphaye nkatawale mihi?' ¹⁴ Mwishirowe mihi yosi ichiuamba muhi wa miya, 'Kala mtawala wehu.' ¹⁵ Nao muhi wa miya uchijibu hira mihi uchiamba, 'Ichikala kpweli mnalonda nikale mtawala wenu, ndzoni msagale tsini ya chivurivuri changu. Ela ichikala tamlanda kuhenda hivyo, phahi moho nautuluke kula mwangu miyani ukaoche mierezi ya Lebanoni.' "

¹⁶ Jothamu waenderera kugomba achiamba, "Vino kale mkahenda kpwa nia nono na uaminifu kpwa kumuhenda Abimeleki mfalume, na ikale mkamuhendera Jerubaali na atue kama inavyostahili kpwa mahendo arigohenda? ¹⁷ Mana baba wazindza maishage kpwa kukupigirani viha, naye achikumbolani kula mikononi mwa Amidiani. ¹⁸ Ela rero mkaphiya chinyume cha baba na atue, kpwa kuolaga anae mirongo sabaa dzulu ya dziwe mwenga. Namwi mkamtsambula Abimeleki, mwana wa yekala muhendadzikazi wa baba, akale mfalume wenu kpwa kukala ni m'bari wenu. ¹⁹ Phahi ichikala mwahenda hivyo na nia nono na kumuishimu Jerubaali na atue, phahi hamirwani ni Abimeleki, naye Abimeleki ahamirwe ni mwimwi. ²⁰ Ela ichikala si hivyo, moho nautuluke kula kpwa Abimeleki uoche atu a Shekemu na Bethi-Milo; na moho nautuluke kula kpwa atu a Shekemu na Bethi-Milo, umuoche Abimeleki." ²¹ Chisha Jothamu wachimbira hadi Beeri ambako wakpwendasagala, kpwa kuogopha nduguye, Abimeleki.

Abimeleki anaenderera kutawala

²² Abimeleki ariphokala akatawala Iziraeli miaka mihahu, ²³ Mlungu wahuma roho mbii ambaye wareha kusaelewana kahi ya Abimeleki na atu a Shekemu, nao atu a Shekemu achikala chinyume cha Abimeleki. ²⁴ Mlungu wahenda hivi ili kumriphiza Abimeleki kpwa kuolaga ana mirongo sabaa a Jerubaali na kuariphiza atu a Shekemu kpwa kumterya Abimeleki kuolaga nduguze. ²⁵ Atu a Shekemu aika atu a kumuoteya Abimeleki hiko dzulu za myango na achikala anaiyira atsupao na seemu hizo. Nago higa gaambirwa Abimeleki.

²⁶ Siku mwenga Gaali, mwana wa Ebedi, phamwenga na nduguze apiya achen-dasagala Shekemu. Phahi atu a mudzi hinyo achimkuluphira. ²⁷ Bada ya kukala akaphiya mindani kuhunda zabibu na kuziminya, ahenda sharee. Sharee iyo aihenda ndani ya nyumba ya mlungu wa nyo mudzi. Atu phokala akarya na kunwa uchi, aandza kumlani Abimeleki. ²⁸ Gaali mwana wa Ebedi achiamba, "Abimeleki ni ani kpwehu na swino atu a Shekemu hu ano ani kpwakpwe hata humuhumikire? Ye si ni mwana wa Jerubaali? Na Zebuli si ni mwanatsiniwe? Nahumuhumikire Hamori, ise wa Shekemu. Kpwa utu wani humuhumikire Abimeleki? ²⁹ Kalapho ndimi mtawala wa Shekemu, ningemuusa Abimeleki. Ningemuamba, 'Enjereza jeshiro wedze hupigane.' "

³⁰ Zebuli, mkpwulu wa nyo mudzi ariphosikira maneno gogombwa ni Gaali mwana wa Ebedi, gamtsukiza sana. ³¹ Iye wahuma ahumwa chisiri kpwa Abimeleki achendamuamba, "Gaali mwana wa Ebedi na nduguze akpwedzaishi Shekemu na vivi anakutiira ndzili ili atu a mudzi akale chinyume nawe. ³² Hivi ndivyo nafikiriya uhende. Longoza jeshiro usiku mwedze mdzifwitse ko mindani ili muotee. ³³ Ligundzu chiti uvamie nyo mudzi. Wakati Gaali na atue achedza kupigana nawe undaweza kuahenda vira ulondavyo."

³⁴ Phahi Abimeleki phamwenga na atu osi ariokala nao aandza charo usiku kpwedza Shekemu. Waaganya atue makundi mane na achiotea phephi na nyo mudzi. ³⁵ Gaali ariphotuluka na kuima ryango ra mudzi, Abimeleki na jeshi ariokala naro atuluka mwao mafwitsoni.

³⁶ Gaali ariphoona nyo atu wamuamba Zebuli, “Kuna atu anatsereera kula dzulu ya myango!” Naye Zebuli achimuamba, “Ni vivuri-vuri vya ko myangoni ndivyo unaona ni atu.” ³⁷ Chisha Gaali wagomba tsona achiamba, “Lola, atu aredza kula kahi-kahi ya tsi, na anjina aredza kula uphande wa pharipho na muhi wa mwaloni wa apigi a mburuga.” ³⁸ Ndipho Zebuli achimuamba Gaali, “Kudzikaryako kuphaphi vino, uwe yeamba, ‘Abimeleki ni ani hata humuhumikire?’ Higa ni go majeshi urigogabera. Tuluka vivi sambu ukapigane nago.” ³⁹ Kpwa hivyo Gaali walongoza atu a Shekemu kpendapigana na Abimeleki. ⁴⁰ Abimeleki wamzoresa Gaali naye achichimbira na atu anji ariolumizwa agbwa mo njirani mosi hadi pho ryangoni. ⁴¹ Abimeleki wasagala hiko Aruma, naye Zebuli achizola Gaali na nduguze ili asisagale Shekemu.

⁴² Siku ya phiri atu atuluka achiphiya kondze ya mudzi achiphiya mindani, gaga gachimfikira Abimeleki. ⁴³ Phahi wahala jeshire achiriganya makundi mahahu, nao aoteya ko mindani. Ariphoona atu anatuluka nyo mudzi, waapiga na achiaolaga. ⁴⁴ Abimeleki na kundi rosi ariokala naro raphiya upesi richendaima pho ryangoni, kuno gara makundi mairi gachishambuliya hara ariokala a hiko mindani na gachiaolaga. ⁴⁵ Siku ndzima Abimeleki wapigana na atu a nyo mudzi hadi mudzi achiuhala, na atue osi ariokala himo achiaolaga, mudzi achiubomola na achiumwagira-mwagira munyu.

⁴⁶ Aripshokira higo, enyezi arioiishi ndani ya mnara wa Shekemu, ainjira seemu ya ngome ya nyumba ya mlungu wao yehwa Eli-Berithi. ⁴⁷ Abimeleki waambirwa kukala enyezi a mnara wa Shekemu akakusanyika phamwenga. ⁴⁸ Phahi Abimeleki na atu ariokala nao aphiya mwango Salimoni. Abimeleki achihala mbadzo, achikata panda ya muhi achiyiika fuzini. Chisha achiambara jeshire, “Mchivyoona nahenda namwi upesi hendani dza vivyo.” ⁴⁹ Kpwa hivyo chila mmwenga wa hara anajeshi wakata panda ya muhi na achimlunga Abimeleki. Ahumbirira zira panda za mihi iyo ngome chisha achiitiya moho. Ariokala mumo kala ni atu elufu mwenga, nao atu osi achifwa achetu kpwa alume.

⁵⁰ Aripshomala kubomola Shekemu, Abimeleki waphiya Thebesi ambako wazangira nyo mudzi na achiuteka. ⁵¹ Ela kahi-kahi ya nyo mudzi kala phana mnara wa kuaminika. Phahi atu osi a mudzi uho, achetu kpwa alume na vilongozi aho ainjira na kudzifungira ndani, chisha achipanda dzulu ya nyo mnara. ⁵² Abimeleki waphiya ko munarani ili kuushambuliya, ela aripshokala anasengerera ro ryango ra kuinjirira kpwa autiye moho, ⁵³ mchetu mmwenga watsupha sago ya lala nayo ichivundza zekeya ra chitswa cha Abimeleki. ⁵⁴ Mara mwenga achiha yuya mwanajeshi kala achimsukurira silahaze achimuamba, “Tsomola upangao uniolage. Simendeze atu aambe naolagbwa ni mchetu.” Phahi yuya mwanajeshi wamdunga upanga na Abimeleki achifwa. ⁵⁵ Aiziraeli ariphoona Abimeleki akafwa, auka achiuya chila mmwenga kpwakpwe kaya. ⁵⁶ Hivyo ndivyo Mlungu arivyomripiza Abimeleki kpwa uyi ariomuhendera ise kpwa kuolaga nduguze mirongo sabaa. ⁵⁷ Mlungu piya waariphiza uyi wosi wa atu a Shekemu kpwa kumterya Abimeleki, na yo lana ya Jothamu mwana wa Jerubaali ichikala ikaagbwira.

10

Tola anakala muamuli

¹ Bada ya chifo cha Abimeleki, Tola mwana wa Puwa, mdzukulwa wa Dodo, kula mbari ya Isakari wakala muokoli wa Iziraeli. Tola wasagala mudzi wa Shamiri urio tsi ya myango ya Efuraimu. ² Iye wakala muamuli wa Iziraeli kpwa muda wa miaka mirongo miiri na mihahu. Badaye achifwa na kuzikpwa kuko Shamiri.

Jairi anakala muamuli

³ Bada ya Tola kufwa, muamuli yelungira ni Jairi kula Giliadi. Iye waamula Iziraeli kpwa miaka mirongo miiri na miiri. ⁴ Wakala na ana mirongo mihahu ariophirika punda mirongo mihahu, chila mwana pundawe na chila mmwenga kala anaimirira mudzi. Midzi iyo inaihua Havothi-Jairi* hadi rero. Midzi iyo mirongo mihahu i kwenye tsi ya Giliadi. ⁵ Jairi wafwa na achizikpwa mudzi uihwao Kamoni.

Aiziraeli analaviwa

mikononi mwa Aflisti na Aamoni

⁶ Aiziraeli auyira kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Aricha kumuhumikira iye, ela achimuhumikira vizuka vya Baali, vya Ashitorethi na milungu ya Shamu, ya Sidoni, ya Moabu, ya Amoni na milungu ya Aflisti. ⁷ Mwenyezi Mlungu waatsukirirwa sana Aiziraeli, naye achialavya mikononi mwa Aflisti na Aamoni. ⁸ Mwaka uho bada ya

chifo cha Jairo, Iziraeli ateswa na kuonerwa ni go mataifa mairi. Aho, kpwa miaka kumi na minane, aonera Aiziraeli osi ariosagala ng'ambo ya muho Joridani hiko Giliadi. Tsi iyo yokala mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, seemu yokala ya Aamori. ⁹ Aamoni piya avuka muho Joridani achenchapigana na atu a Juda, Benjamini na atu a Efuraimu. Kpwa hivyo Aiziraeli achigaya sana.

¹⁰ Chisha Aiziraeli amririra Mwenyezi Mlungu aaterye achiamba, "Hukakukosera kpwa sababu hukakuricha uwe Mlungu wehu, hukahumikira vizuka vya Baali." ¹¹ Naye Mwenyezi Mlungu achiambira Aiziraeli, "Dze! Siyakutivyani kula kpwa Amisiri, Aamori, Aamoni, Afilisti, ¹² Asidoni, Aamaleki na Amaoni?" Aripshokugayisani mwaniririra, nami nchikutivyani kula mwao mikononi. ¹³ Ela mwino mwaniricha na mchihumikira milungu yanjina, kpwa sababu iyo sindakutivyani tsona. ¹⁴ Phiyani mkaririre yo milungu mriyoitsambula ikutivyeni na mashaka genu." ¹⁵ Atu a Iziraeli achimuamba Mwenyezi Mlungu, "Swiswi hwhahenda dambi. Huhende uonavyo ni sawa, ela hutivye ihi rero." ¹⁶ Chisha Aiziraeli achiosa hira milungu yao ya chijeni, nao achimuabudu Mwenyezi Mlungu. Naye Mwenyezi Mlungu kayavumirira tsona kuona mateso ga Aiziraeli.

¹⁷ Ndipho majeshi ga Aamoni gakusanyana kpwa viha nao achichita kambi hiko Giliadi, Aiziraeli nao akusanyana achichita kambi yao hiko Mizipa. ¹⁸ Vilongozi a Giliadi achizana enye kpwa enye achiamba, "Ni ani ndiyeandza kupigana na Aamoni? Achikubaliana kukala iye ndiye longoza ayae, ndiye ndiyekala mtawala wa osi asagalao Giliadi."

11

Jefutha anahendwa chilongozi ni atu a Giliadi

¹ Hiko Giliadi kpwakala na mwanajeshi sujaa yeihwa Jefutha. Iye wavyalwa ni Giliadi na mchetu yekala malaya. ² Giliadi wakala na ana anjina a chilume ario wavyala na mchewe mwenye. Ana aha aripshokala avyere, amzola Jefutha achimuamba, "Uwe kundarisi mali za baba, mana mayoo kalórerwe ni baba." ³ Hipo Jefutha wachimbira nduguze achendasagala mudzi wa Tobu. Kuko atu ayi akpwendadziunga naye na achikala nkuphiya phamwenga kwenye vyaro vya kpwendashambuliya.

⁴ Bada ya muda, atu a Aamoni apigana na Aiziraeli. ⁵ Aamoni aripshopigana na Aiziraeli, vilongozi a Giliadi aphiya Tobu kpwendagomba na Jefutha ili auye. ⁶ Amuamba, "Huphiye ukalongoze jeshi rehu, ripigane na Aamoni." ⁷ Ela Jefutha waajibu vilongozi a Giliadi achiaambira, "Avi mwanirema na mchinizola kula kpwa nyumba ya baba? Vino mkaona muna tabu ndipho munanilunga!" ⁸ Vilongozi a Giliadi achimuamba Jefutha, "Ni kpweli hunatabu ndiyo mana vivi hukedzakulunga, uphiye naswi ukapigane na Aamoni, na uwe undakala chilongozi wa atu osi asagalao Giliadi." ⁹ Jefutha achiauza hara vilongozi a Giliadi, "Dze! Nchiuya phamwenga namwi kpwendapigana na Aamoni na Mwenyezi Mlungu aniwezeshe kuaturya, muna hakika ndaenderera kukala chilongozi wenu?" ¹⁰ Nao vilongozi a Giliadi achimuamba Jefutha, "Mwenyezi Mlungu andakala shaidi kahi yehu, hunaahidi kukala hundahenda vira urivyoamba." ¹¹ Phahi Jefutha waphiya phamwenga na vilongozi a Giliadi, nao achimuhenda chilongozi wao na chilongozi wa jeshi. Chisha Jefutha wagomba tsona gara maneno ga mapatano gao mbere za Mwenyezi Mlungu hiko Mizipa.

¹² Jefutha wahuma ahumwa kpwa mfalume wa Aamoni akamuuze, "Unamini we hata unalonda kupigana nami kpwa sababu ya tsi yangu?" ¹³ Ye mfalume wa Aamoni waajibu hara ahumwa a Jefutha achiamba, "Kpwa sababu Iziraeli yahala tsi yangu wakati aripshotuluka Misiri, kula muho Arinoni urio mwakani hadi muho Jaboki urio vurini na seemu yosi hadi muho Joridani urio mtswerero wa dzuwa. Vivi niuyizira tsi iyo kpwa amani." ¹⁴ Jefutha wahuma tsona ahumwa kpwa mfalume wa Aamoni, ¹⁵ nao achimuamba, "Jefutha anakuamba hivi: Aiziraeli taayahala tsi ya Moabu wala tsi ya Aamoni. ¹⁶ Ela wakati Aiziraeli aripshotuluka Misiri, atsupira jangbwani hadi achifika Bahari ya Shamu na achifika Kadeshi. ¹⁷ Hipo Kadeshi, ahuma ahumwa akavoye ruhosa kpwa mfalume wa Edomu achiamba, 'Huruhusu hutsapire tsiyo,' ela mfalume wa Edomu achirema. Piya mfalume wa Moabu wahumirwa ujumbe uho ela piya naye achirema. Kpwa hivyo Aiziraeli achisala ko Kadeshi. ¹⁸ Badaye Aiziraeli atsupira hiko jangbwani, achizunguluka tsi za Edomu na Moabu hadi aripshofika mlairo wa dzuwa wa tsi ya Moabu, achichita kambi hiko ng'ambo ya muho Arinoni. Ela taayainjira seemu ya

Moabu, mana Muho Arinoni wakala ndio mphaka wa tsi ya Moabu. ¹⁹ Chisha Aiziraeli ahuma atu kpwa Sihoni mfalume wa Aamori yetawala kula Heshiboni achimuamba, 'Hunakuvoya huruhusu utsupire tsiyo ili hufike tsi yehu.' ²⁰ Ela Sihoni kayaamini Aiziraeli kutsupira tsiye, kpwa hivyo wakusanya majeshige gosi achichita kambi hiko Jahaza na achipigana na Aiziraeli. ²¹ Phahi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli watiya Sihoni phamwenga na jeshire rosi mikononi mwa Aiziraeli, nao Aiziraeli achiaturya na tsi yosi ya Aamori ichihalwa ni Aiziraeli. ²² Aiziraeli ahala tsi yosi ya Aamori kula muho Arinoni hadi muho Jaboki, na kula jangbwani hadi muho Joridani. ²³ Chihivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli waafuta tsi iyo achiahenda atuluke mbere za atue Iziraeli. Dze, unaona unaweza kuafuta nyo? ²⁴ Vino we uchihewa chitu ni mlunguo Kemoshi kundachihala we chikakala chako? Haya phahi hata swiswi tsi yoyosi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu wazola atu mbere zehu ndiyo ambayo hundaihala ikale yehu. ²⁵ Uwe kubora kuriko Balaki mwana wa Sipori hata chidide. Iye kala ni mfalume wa Moabu na kayaheha wala kupigana na Iziraeli. ²⁶ Vivi sambani ni muda wa miaka magana mahahu hangu Aiziraeli asagale tsi ya Heshiboni na vidzidzivye, Aroeri na vidzidzivye na midzi yosi iriyo kanda-kanda ya muho Arinoni, kpwa nini tayaikombola wakati hinyo? ²⁷ Sidzangbwekuhendera uyi, ela uwe unanihendera uyi kpwa kulonda kupigana nami? Mwenyezi Mlungu, ariye muamuli, rero naamule kahi ya Aiziraeli na Aamoni." ²⁸ Ela mfalume wa Aamoni warema ujumbe ariophirikirwa ni Jefutha.

Jefutha anaika naziri

²⁹ Phahi roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Jefutha, naye achitsupa na Giliadi na Manase na achiphiya hadi Mizipa ya Giliadi na kula Mizipa achiphiya kpwendapigana na Aamoni. ³⁰ Kuko Jefutha wamuikira Mwenyezi Mlungu naziri achiamba, "Ichikala kpwa kpweli undaatiya Aamoni mwangu mikononi ³¹ chochosi ndichotuluka kula mwangu nyumbani kpwedzaniyoyera ndiphokala nkauya na ushindi kpwa kuaturya Aamoni, chindakala chako uwe Mwenyezi Mlungu, nami ndachilavya kukala sadaka ya kuochwa." ³² Hipo Jefutha na jeshire avuka kpwendapigana na Aamoni, naye Mwenyezi Mlungu achiatiya mikononi mwa Jefutha. ³³ Jefutha na jeshire achiapiga na achibananga midzi mirongo miiri kula Aroeri hadi phephi na Minithi na Abeli-Keramimu. Kpwa hivyo atu a Aamoni achishindwa ni Aiziraeli.

Jefutha anausa hatiye

³⁴ Jefutha ariphokala anauya kpwakpwe kaya hiko Mizipa, mutu wa kpwandza kumlaki wakala mwanawe wa chichetu, yekala anapiga tamburini kuno anafwiha kpwa kuhamirwa. Ye msichana wakala ni mwana wa macheye. Jefutha kayakala na mwana wanjina wa chilume wala wa chichetu. ³⁵ Phahi ariphomuona mwanawe wakpwanyula nguwoze kpwa sonono achiamba, "Aa! Mwanangu ukaniweza, ukaniitiya sonono, mana naikira Mwenyezi Mlungu naziri, nami siweza kuivundza." ³⁶ Naye msichana achimuamba ise, "Baba, henda kama urivyomuahidi Mwenyezi Mlungu. Nihenda kama urivyogomba kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akakuriphizira chisasi dzulu ya maaduigo, Aamoni." ³⁷ Chisha achimuamba ise, "Nakuvoya uniphe muda wa miezi miiri nipiye myangoni na asena angu nkarire mana ndafwa kabila ya kulólwa na kuphaha mwana." ³⁸ Jefutha achimuamba, "Phiya." Naye wamupha ruhusa ya miezi miiri. Waphiya na asenae myangoni achendasononeka kpwa sababu kala andafwa bila ya kulólwa na kuphaha mwana. ³⁹ Bada ya miezi miiri kusira wauya kpwao, naye ise wahenda kama arivyoapa wakati anaika hati, naye achifwa achere mwanamwali. Ihi ichikala desturi ya Aiziraeli, ⁴⁰ kukala chila mwaka asichana a Chiiziraeli nkuphiya myangoni kpwa siku ne kpwa kumtambukira msichana wa Jefutha, Mgiliadi.

12

Mbari ya Efuraimu inapigana na jeshi ra Jefutha

¹ Atu a Efuraimu akusanya jeshi achendavuka muho Joridani, achiphiya mudzi wa Zafoni kpwendakutana na Jefutha. Nao achendamuuza, "Kpwadze waphiya uchendapigana na Aamoni bila ya kuhuambira huphiye nawe? Kpwa sababu iyo swino hundakuochoa phamwenga na nyumbayo!" ² Jefutha achiambira, "Mimi na atu angu wakala na malumbano makali na Aamoni. Ela huriphokuihani muhuterye tamwedzere kuhutivya kula mwao mikononi. ³ Nriphoona tamundahuterya, nchizindza maisha gangu kpwa kuvuka na kupigana na Aamoni, naye Mwenyezi Mlungu achiatiya mwangu

mikononi. Kpwa utu wani vino rero mkedzapigana nami?"⁴ Nao atu a Efuraimu achijibu achiamba, "Kpwardza mwimwi atu a Giliadi msagalao kahi-kahi ya tsi za Efuraimu na Manase, mu atoro kula mbari ya Efuraimu." Phahi Jefutha wakusanya atu a Giliadi, achipigana na atu a Efuraimu na achiaturya.⁵ Chisha jeshi ra Giliadi raphiya richendafunga vivuko vya muho Joridani kuzuwiya atu a Efuraimu asivuke. Wakati mmwenga, atu a Efuraimu aripholonda kuvuka, atu a Giliadi kala achimuza, "We u Muefuraimu?" Aho kala achiamba "La!" Aripheoamba la,⁶ atu a Giliadi kala achimuamba aambe, "Shiboletchi," iye kala achiamba "Siboletchi," mana kala taaweza kuhadza vinono neno hiro. Phahi amgbwira achimuolaga ko vivuko vya Joridani. Jumula ya atu a Efuraimu arioolagbwa wakati uho ni elufu mirongo mine na mbiri.⁷ Jefutha wakala muamuli wa Iziraeli kpwa miaka sita. Chisha achifwa na achizikpwa kpwa mudzini ko Giliadi.

*Ibuzani, Eloni na Abudoni
anakala aamuli*

⁸ Bada ya kufwa Jefutha, Ibuzani kula Bethlehemu wakala muamuli wa Iziraeli.⁹ Iye wakala na ana chilume mirongo mihahu na ana achetu mirongo mihahu. Phahi walavya anae achetu alólwe ni ahana kula miryango yanjina, chisha achiarehera anae chilume asichana kula miryango yanjina ili kualoza. Ibuzani waamula Iziraeli kpwa miaka sabaa.¹⁰ Ibuzani ariphofwa, wazikpwa ko Bethlehemu.

¹¹ Bada ya Ibuzani kufwa, Eloni kula mbari ya Zabuloni wakala muamuli wa Iziraeli kpwa miaka kumi,¹² na Eloni ariphofwa, wazikpwa Aijaloni ko tsi ya Zabuloni.

¹³ Badaye Abudoni, mwana wa Hileli kula Pirathoni wakala muamuli wa Iziraeli bada ya chifo cha Ibuzani.¹⁴ Yuyu wakala na ana mirongo mine a chilume na adzukulua a chilume mirongo mihahu, ambao kala achiphirika punda mirongo sabaa. Abudoni waamula Iziraeli kpwa miaka minane.¹⁵ Abudoni ariphofwa wazikpwa Pirathoni seemu ya tsi ya Efuraimu yokala tsi ya myango ya Amaleki.

13

Kuvyalwa kpwa Samsoni

¹ Mara yanjina Aiziraeli auvira tsona kuhenda uyi mbere za Mwenyezi Mlungu, naye achiatiya mikononi mwa Afilisti kpwa miaka mirongo mine.

² Wakati uho kpwakala na mutu mmwenga ko Zora yeihwa Manoa kula mbari ya Dani. Naye mchewe kala ni tasa, kayavyala mwana.³ Phahi malaika wa Mwenyezi Mlungu wamtsembukira achimuamba yuya mchetu, "Dzagbwe u tasa, kuvyala, ela vivi undagbwira mimba nawe undavyala mwana wa chilume."⁴ Kpwa hivyo dzimanyirire, usinwe uchi wala kurya chochosi ambacho ni najisi,⁵ mana undaphaha mimba na undavyala mwana mlume. Usimnyole ye mwana, mana andakala akatengbwa kpwa ajili ya Mlungu hangu ndanini mwa nine, naye andaandza kuativya Aiziraeli kula mikononi mwa Afilisti."

⁶ Hipo yuya mchetu wakpwendaambira mlumewe, "Mutu wa Mlungu akanedzera, na nchivomuona akaigana na malaika wa Mlungu wa kuogofya sana nami nkainjirwa ni chiwewe, hata simuuzire alako wala kakaniambira dzinare."⁷ Ela akaniamba, "Undagbwira mimba na undavyala mwana wa chilume. Kpwa hivyo usinwe uchi wala kurya chochosi chiricho najisi, mana ye mwana andakala akatengbwa kpwa ajili ya kazi ya Mlungu hangu ndanini mwa nine hadi siku ndiyofwa."

⁸ Manoa wamvoya Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Ee! Mwenyezi Mlungu navoya umuhume tsona ye mutu wa Mlungu edze ahufundze kuhusu ye mwana wa chilume ndiyevyalwa."⁹ Mlungu wasikira mavoyo ga Manoa, naye malaika wa Mlungu achimtsembukira ye mchetu wakati kala asegere mundani ela mlumewe, Manoa, kala kaphamwenga naye.¹⁰ Phahi ye mchetu wawania kpwendamambira mlumewe achimuamba, "Ye mutu yenitsembukira siku hira, akanitsembukira tsona rero!"¹¹ Manoa waphiya phamwenga na mchewe, na ariphomuona yuya mutu wamuza, "We ndiwe uriyegomba na mkpwazangu?" Naye achijibu achiamba, "Ni mimi."¹² Hipo Manoa achimuza, "Siku maneno urigogomba gachitimiya ye mwana ni arerwedze na kaziye indakala iphi?"¹³ Yuya malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba Manoa, "Iye mchetu naalunge gosi nrigomuambira."¹⁴ Iye ni asirye chochosi chitengezwacho kula kpwa zabibu, wala asinwe uchi wa zabibu au uchi wowosi hura ama kurya chochosi chiricho najisi. Iye naalunge chila chitu nrichomlagiza."

¹⁵ Manoa achimuamba Malaika wa Mwenyezi Mlungu, "Nakuvoya uhugodze chidide hukutayarishire mwana mbuzi urye."¹⁶ Naye malaika wa Mwenyezi Mlungu

achimuamba Manoa, "Hata nchikugodzerani, chisha sindarya chakurya chenu, ela ichikala mundatayarisha sadaka ya kuochwa, ilavyeni kpwa Mwenyezi Mlungu." (Mana Manoa kayamanya kukala ni malaika wa Mwenyezi Mlungu.)¹⁷ Phahi Manoa wamuuzwa yuya malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Dzinaro ndiwe ani? Ili higa uchigogomba gachihendeka huweze kukulika."¹⁸ Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba Manoa, "Kpwa utu wani unauza dzina rangu? Uwe kundarielewa."

¹⁹ Phahi Manoa wahala mwana mbuzi achimtarisha, na achihala sadaka ya unga achimlavira Mwenyezi Mlungu pho dzulu ya dziwe. Ela malaika wa Mwenyezi Mlungu wahenda dzambo ra kuangalaza kuno Manoa na mchewe analola.²⁰ Wakati myale ya moho phounuka kuelekeya dzulu kula pho phokala yo sadaka, ya malaika wa Mwenyezi Mlungu wapaa na yo myale ya moho ya pho phatu pha kulavira sadaka. Manoa na mchewe adzibwaga chimabumabu, ariphooona higo gakahendeka.²¹ Manoa achimanya kukala iye kala ni malaika wa Mwenyezi Mlungu. Naye kayauya tsona kpwa Manoa na mchewe.²² Ariphooona hivyo Manoa wamuamba mchewe, "Kpwa kweli hundafwa, mana hukamuona Mlungu."²³ Ela mchewe achimuamba, "Kalapho Mwenyezi Mlungu che ahuolage, asingekubali sadaka yehu ya kuochwa na ya unga au kuhuonyesa mambo higa gosi au kuhuambira mambo dza higa wakati uhu."²⁴ Badaye mkpwaza Manoa wavyala mlume, naye achimuiha Samsoni. Kadiri ya ye mwana arivyokula, Mwenyezi Mlungu wamjaliya.²⁵ Phahi roho wa Mwenyezi Mlungu waandza kuhenda kazi ndani ya Samsoni, wakati Samsoni ariphokala anasagala kwenye kambi ya mbari ya Dani, yokala kahi-kahi ya midzi ya Zora na Eshitaoli.

14

Arusi ya Samsoni inabanangika

¹ Siku mwenga Samsoni watsrerera mudzi wa Timuna, ambako wakpwendaona msichana wa Chiflisti yemuhamira.² Ariphouya kpwao, wakpwendaambira ise na nine, "Nikamuona msichana wa Chiflisti ambaye akaniamira hiko Timuna. Nilózani msichana iye akale mkpwazangu."³ Ela ise na nine achimuamba, "Kpwani takuna msichana kula kpwa mbari yehu ama kula kpwa Aiziraeli ambaye unaweza kulóla, hata ukalóle msichana kula kpwa Aflisti, atu asiotiywa tsatsani?" Samsoni achimuambira ise, "Nilóza iye mana ndiye anaye nihamira Sana."⁴ Ise na nine taayamanya kukala uhu wakala ni mpango wa Mwenyezi Mlungu, mana kala anaendza chausa cha kuapigira Aflisti, ambao kala anatawala Aiziraeli.

⁵ Phahi Samsoni watsrerera hadi Timuna phamwenga na Ise na nine. Ariphofika minda ya mizabibu ya mudzi wa Timuna, gafula Samsoni washambuliwa ni simba mdide.⁶ Roho wa Mwenyezi Mlungu achimwedzera kpwa nguvu, achimtsanyula kano mbiri kpwa urahisi avi anatsanyula mwana mbuzi dzagbwe kala kana chochosi mwakpwe mikononi. Ela kayaambira ise na nine kuhusu dzambo hiri.⁷ Samsoni ariphofika Timuna, wagomba na yuya mchetu naye achihamira Samsoni sana.⁸ Bada ya muda mchache, Samsoni wauya kpwedzamlóla yuya mchetu, phahi waphiya phara kala akaolaga yuya simba. Iye waona maajabu mana nyuchi kala akadzenga ndani ya rira lufu ra simba, nao kala ana asali.⁹ Samsoni waheka hira asali na mikonoye achikala anairya kuno anaphiya. Ariphogbwirana na ise na nine waaganyira hira asali, ela kayaambira kukala akaiphaha kula kpwa rira lufu ra simba.

¹⁰ Phahi ise wa Samsoni watsrerera kpwao kpwa ye msichana kpwendakamilisha mambo ga arusi, Samsoni achendaika sharee kuko kama vyokala kawaida ya bwana arusi.¹¹ Aflisti ariphooona Samsoni akedza amrehera barobaro mirongo mihahu akale phamwenga naye.¹² Samsoni achiambira, "Godzani nikuambireni fumbo. Mchiring'amua kpwa muda hinyu wa siku sabaa za kusherekeya arusi, ndakuphani mavwazi mirongo mihahu ga katani na mavwazi ganjina mirongo mihahu."¹³ Ela msiphoring'amua hiro fumbo, mwimwi mundanipha mavwazi mirongo mihahu ga katani na mavwazi ganjina mirongo mihahu." Phahi amuamba Samsoni, "Ni sawa, huambire ro fumbo."

¹⁴ Naye achiambira,

"Kula kpwa aryaye kpwatuluka cha kurika;

kula kpwa mwenye nguvu kpwatuluka utu wa lucht."

Bada ya siku tahu nyo barobaro achikala bado kung'amua ro fumbo.

¹⁵ Siku ya ne hara barobaro amuamba mkpwaza Samsoni, "Mchenge-chenge mlumeo akuambire ro fumbo, ama hundakuocha na yo nyumba ya sowe. Mwahualika arusi phenu ili muhunde achiya?"¹⁶ Phahi mkpwaza Samsoni waphiya kpwa mlumewe kuno anamwagikpwa ni matsozi achiamba, "Kunimendze tse, ukanimena. Yakaladze

uambire atu angu fumbo bila ya kuniambira jibure?" Naye achimuamba, "Ichikala sidzangwerieleza baba na mayo, kpwa nini nikueleze?"¹⁷ Kpwa hivyo achikala anarira wakati a phamwenga naye kpwa muda wa zo siku sabaa za sharee. Ela siku ya sabaa ye mchetu wazidi kumsisitiza na kurira, mwishowe Samsoni wakubali, achimuambira. Naye achiasemurira rira fumbo atue¹⁸ Kabila ya dzuwa kutsua iyo siku ya sabaa, atu a nyo mudzi amuamba,

"Ni utu wani urio luchi kuriko asali?"

Ni ani ariye na nguvu kuriko simba?"

Samsoni achiajibu achiamba, "Musingedzishuulisha na ndama yangu msingeweza kung'amua fumbo rangu."

¹⁹ Ndipho roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Samsoni, achitserera hadi mudzi wa Ashikeloni, achendaolaga atu mirongo mihahu, chisha achihala mavwazi gao, achiapha hara ariokala akavugula fumbo. Halafu wauka achiphiya kaya kpwa avyazie na tsukizize.²⁰ Phahi yuya mchetu walózwa yuya yekala chandama wa Samsoni wakati wa arusi.

15

Samsoni anaturya Afilisti

¹ Bada ya muda, wakati wa kuvuna mtsere, Samsoni wahala mwana mbuzi achiphiya kpendalamusa mchewe. Achimuamba mtsedzawe kukala analonda akamuone mchewe kpwakpwe chumbani. Ela mtsedzawe kayamruhusu,² achimuamba, "Kala nina uhakika nafikiri kukala kala ukamena tsetsetse, mino nchimoza ye msenao. Ela phana mdidewe ambaye ni mnono zaidi kuriko iye, navoya uhala iye mdide?"³ Samsoni achimuambira, "Charo chichi sindakala na lawama kpwa gara mai ndigoahendera Afilisti."⁴ Phahi Samsoni wauka kpendagbwira makala magana mahahu na achitengeza na vimwindi. Achigafunga michira mairi-mairi, phophokala na fundo wafunga chimwindi.⁵ Chisha vira vimwindi wavitisha moho na achigarichira gara makala gainjire minda ya Afilisti. Phahi hura moho wa vira vimwindi waocha mabutsa-mabutsa ga mtsere kala gakafungbwa na mtsere ambayo kala taidzangbwevunwa. Piya waocha minda ya mizabibu na ya mizaituni.⁶ Phahi Afilisti auzana, "Ni ani chiyehenda gano?" Nao achijibu achiamba, "Ni Samsoni, mtsedzangbwa wa yuya mutu kula Timuna. Kpwa vira mtsedza wa Samsoni wahala mkpwaza Samsoni achimloza mmwenga wa hara vyandamavye." Kpwa hivyo Afilisti aambuka Timuna achendamuocho yuya mchetu phamwenga na ise.⁷ Samsoni ariphomanya gara kala gakahendwa, waapa achiamba, "Kpwa sababu mwahenda hivyo, nami sindakurichani hadi nidziriphize."⁸ Phahi wadziriphiza kpwa kuolaga anji, chisha achiuka achendadzifwitsa pango ra mwamba wa dziwe ra Etamu.

⁹ Afilisti aphiya kpendachita kambi hiko Juda, achishambuliya mudzi wa Lehi.¹⁰ Atu a Juda achiuza Afilisti, "Kpwa utu wani mkpwezapigana naswi?" Nao achijibu achiamba, "Hukedza muhala Samsoni hukamuhende dza vyo arivyohuhenda."¹¹ Phahi atu elufu tahu kula Juda aphiya kokala na ro pango ra mwamba hiko Etamu, achendamuaamba Samsoni, "Dze! Ikale kumanya kukala Afilisti ndio atawala ehu? Na vivi ukahutiya mashakani kpwa go urigohenda." Samsoni waajibu achiamba, "Nkaahenda dza arivyonihendera."¹² Achimuamba, "Swino hukedzakufunga, kpwa hukulavye mikononi mwa Afilisti." Samsoni achiambira, "Ni sawa, ela niapirani kukala tamundaniolaga mwimwi."¹³ Hara atu achimuamba, "Ni sawa, swino hundakufunga na hukulavye kpwa Afilisti, na tahundakuolaga." Kpwa hivyo amfunga na mikowa miiri miphya, na achimtuluzi kula mo pangoni.¹⁴ Samsoni ariphofika mudzi wa Lehi, Afilisti akpwezakutana naye kuno anapiga zumo ra ushindi* kpwa kumuona Samsoni. Ela roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Samsoni kpwa nguvu, nayo mikowa ariyokala akafungirwa ichidoka dza katani ichiyotiywa moho, nayo ichigbwa photsi.¹⁵ Samsoni achiphaha mfupha muitsi wa ndzeya ya punda, achiuhumira kuolagira Afilisti elufu mwenga.¹⁶ Naye Samsoni achiamba,

"Nikaahenda kukala tsumbi na matsumbi,

na mfupha wa ndzeya ya punda.

Nkaolaga atu elufu mwenga,

na mfupha wa ndzeya ya punda."

¹⁷ Bada ya kugomba higo waubwaga hura mfupha wa ndzeya, na hipho phatu phaihwa Ramathi-Lehi.†

* 15:14 15:14 Tafusiri zanjina zinaamba kululu tazihadza ushindi. † 15:17 15:17 Ramathi-Lehi: Yani, mwango wa mfupha wa ndzeya.

¹⁸ Chisha Samsoni wagbwirwa nchiru, kpwa hivyo achimririra Mwenyezi Mlungu achiamba, “Uwe wahutivya phakulu, na vivi usiriche mtumishio akaolagwa ni chiru na kuinjira mikononi mwa atu asiotiywa tsatsani.” ¹⁹ Phahi Mlungu wahendesha madzi gatuluke phatu phokala na dibwa hiko Lehi. Samsoni achinwa na nguvuze zichimuuyira. Chisima hicho chichiihwa Eni-Hakore,[‡] nacho chiphapho hadi rero ²⁰ Samsoni waamula Aiziraeli miaka mirongo miiri wakati tsi yao kala i tsini ya utawala wa Afilisti.

16

Samsoni na Delila

¹ Siku mwenga Samsoni waphiya mudzi wa Afilisti wa Gaza, ambako wakpwendana malaya na achilala naye. ² Atu a Gaza achiambirwa kukala Samsoni akedza a mo mudzini, kpwa hivyo achiuzunguluka nyo mudzi achimgodzera usiku wosi hipho ryangoni. Ahurira gbwii, achidziamba, “Nahugodzeni hadi ligundzu umuphahe humuolage.” ³ Ela Samsoni walamuka usiku wa manane achiphiya ryango ra mudzi. Achigbwira miryango ya ro ryango achiring’ola na vizingitivyve phamwenga na zo tumbuuze achidzibandika fuzini, achiritsukula hadi dzulu ya mwango unaololana na mudzi wa Heburoni.

⁴ Bada ya higa, Samsoni wammenda mchetu yeihwa Delila yeishi Dete ra Soreki. ⁵ Vilongozi a Afilisti amlunga Delila, achendamua, “Mchenge-chenge Samsoni akuambire ni chitu chani nkumuhenda akakala na nguvu nyinji na vira ambavyo hunaweza kumtura ili huphahe kumfunga na kumbgwayisa. Chila mmwenga wehu andakupha vipande elufu mwenga na gana vya feza.” ⁶ Phahi Delila wamuamba Samsoni, “Niambira ni chitu chikuhendacho ukale na nguvu nyinji? Dze! Mutu achilonda kukufunga ili akuteseni ahendedze?” ⁷ Samsoni achimjibu achiamba, “Ichikala ndafungwa na nyugbwe sabaa ambazo tazidzangbweuma, ndakala mnyonje, na kukala dza mutu yeyesi wanjina.” ⁸ Phahi vilongozi a Afilisti amrehera nyugbwe sabaa ambazo kala bado kuma, naye achimfunga nazo. ⁹ Delila kala akafwisa atu chumba cha ndani amuviziye. Aripomala kumfunga, wakota kululu achiamba, “Samsoni, Afilisti hinyo aredza akugbwire!” Ela zo nyugbwe zadoka dza uzi udokavyo uchitsupizwa mohoni. Kpwa hivyo siri ya mkpwotsewe taiyamanya.

¹⁰ Badaye Delila wamuamba Samsoni, “Ukanihenda mzuzu, mana ukanichenga. Hebu niambira vi sambu vira ambavyo unaweza kufungwa.” ¹¹ Achimuamba, “Nchifungwa na mikowa miphya ambayo taidzangbwehumika, ndakala mnyonje na kukala dza mutu yeyesi.” ¹² Phahi Delila wahala mikowa miphya achimfunga nayo, chisha achimuamba, “Samsoni, Afilisti hinyo aredza!” (Nyo atu kala akatiywa chumba cha ndani anagodzera.) Ela Samsoni waidosa yo mikowa mwakpwe mikononi avi anadosa uzi.

¹³ Hipho Delila wamuamba Samsoni, “Hata vivi ukaninyetera na unanichenga, amba niambira ambavyo naweza kukufunga!”

Naye achimjibu achimuamba, “Uchisuka vishungi vyangu sabaa vya nyere ndani ya mtandiyoni na kuvigonga na chigingi photsi, nindakala sina mkpwotse dza mutu wanjina yeyesi.” ¹⁴ Samsoni aripholala, Delila wahala vira vishungi sabaa achivisuka mtandiyoni, na achivigonga na chigingi ukutani. Chisha achimuamba, “Samsoni, Afilisti hinyo aredza!” Samsoni walamuka, aching’ola cho chigingi na hura mtandiyoni achiwuusa.

¹⁵ Delila achimuamba Samsoni, “Unawezadze kuniamba unanimenda, ichikala unanifwisa sirizo? Hino ni kano ya hahu kunihenda mzuzu na kudzangbweniambira chinacho kuhenda ukale na mkpwotse munji.” ¹⁶ Phahi Delila wamyuga na maneno ga kumuudhi Samsoni siku bada ya siku hadi Samsoni achisinywa sana. ¹⁷ Mwishirowe Samsoni wamuambira Delila siriye achimuamba, “Sidzangbwenyolwa hangu nivyalwe. Natengwa kpwa ajili ya Mlungu hangu ndanini mwa mayo. Nyere zangu zichinyolwa, nguvu zangu zindaniukira na ndakala mnyonje na kukala dza mutu yeyesi.”

¹⁸ Delila aripomanya kukala akaambirwa kpweli, wahuma mutu achendaiha vilongozi a Afilisti achiambira, “Ndzoni kano yanjina, mana Samsoni vi akianiambira kpweli.” Hara vilongozi a Afilisti auya, kuno akatsukula zira feza mwao mikononi. ¹⁹ Delila achimlaza Samsoni phakpwe magoni hadi achinyekererwa. Hipho Delila waiha mutu mmwenga edze amnyole vira vishungi sabaa. Kpwa njira ihi Delila wamuweza Samsoni naye achisirirwa ni nguvuze naye achiandza kumbgwayisa. ²⁰ Chisha achimuiha, “Samsoni, Afilisti hinyo aredza!” Aripomamuka kula usingizini, waza, “Ndatuluka kama irivyo kawaida nikadzihehere.” Ela achikala kamanya kukala Mwenyezi Mlungu akamricha. ²¹ Kpwa hivyo Afilisti amgbwira achimsokola matso.

[‡] 15:19 15:19 Eni-Hakore manage ni pula za madzi za aihaye.

Achimphirika Gaza ambako akpwendamfunga pingu za shaba, chisha achihendwa msagadzi wa mtsero mumo jela. ²² Ela nyereze zaandza kumera tsona bada ya kunyolwa.

Chifo cha Samsoni

²³ Phahi vilongozi a Afilisti akusanyika phamwenga achienda sharee ya kumlavira sadaka na kumtogola mlungu wao Dagoni. Mana aamba, “Mlungu wehu akahupha ushindi kpwa kuturya adui wehu Samsoni.” ²⁴ Afilisti ariphomuona Samsoni, amtogola mlungu wao achiamba, “Mlungu wehu akamtiya mwehu mikononi, iye yebananga tsi yehu na kuolaga atu ehu anji.” ²⁵ Nao ariphokala akalewa na kuhererwa, aamba, “Mvuguleni Samsoni edze ahufwihire.” Phahi Samsoni wavugulwa kula jela achendaafwihira. Amuimisa kahi-kahi ya nguzo mbiri. ²⁶ Samsoni achimuamba yuya anayemuelekeza, “Nihenda niweze kugbwira nguzo ziimisazo ihi nyumba, ili niweze kugandamira.” ²⁷ Wakati hinyo ya nyumba ya mlungu wao kala ikaodzala atu, alume kpwa achetu, vilongozi osi a Afilisti piya kala a phapho, na ko dzulu ya dari nako kala kuna atu elufu tahu alume kpwa achetu analola Samsoni anavyofwihira atu.

²⁸ Phahi Samsoni wavoya Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mwenyezi Mlungu, nakuvoya unitambukire na unitiye nguvu tsona kano ihi mwenga tu! Ee! Mlungu ili nidziriphize kpwa Afilisti kpwa sababu ya kusokola matso gangu mairi.” ²⁹ Naye Samsoni achigbwira zira nguzo mbiri zoimisira yo nyumba, mwenga mkpwono wa kulume na yanjina mkpwonowe wa kumotso. ³⁰ Samsoni achiamba, “Richa nifwe phamwenga na aha Afilisti.” Naye achizama achizisukuma na nguvuze zosi, nayo yo nyumba ya kuvoyera mlungu ichiagbwerera vilongozi na Afilisti osi ariokala himo ndani. Kpwa hivyo Samsoni achiolaga atu anji zaidi wakati uhu kuriko hara arioolaga wakati kala achere moyo. ³¹ Chisha nduguze na jamaaze achendahala mwiriwe, achiuzika kahi-kahi ya Zora na Eshitaoli phokala na mbira ya ise Manoa. Iye kala akakala muamuli wa Iziraeli kpwa miaka mirongo miiri.

17

Vizuka vya Mika

¹ Kpwakala na mutu mmwenga yesagala tsi ya myango ya Efuraimu, dzinare kala aihwa Mika. ² Siku mwenga mutu iye wamuamba nine, “Vira vipande elufu na gana mwenga vya feza urivoyoiyirwa hata uchilani nami nchisikira, ninavyo mimi. Mimi ndimi yevihala.” Naye nine achiamba, “Mwenyezi Mlungu naakujaliye mwanangu.” ³ Mika ariphouyiza vira vipande elufu na gana mwenga vya feza, nine waamba, “Tli laana isedze ikakuphaha mwanangu, vipande vivi vya feza navitenga kpwa kazi ya Mwenyezi Mlungu kula mwangu mikononi. Nami navilavya ili utengeze chizuka cha kutsonga na cha kuyayushwa, kpwa hivyo nakuuyizira.” ⁴ Mika ariphovilavya vira vipande vya feza kpwa nine, nine wavihala achituliza vipande magana mairi achimupha mfulu wa vyuma achivitegeza chizuka cha kutsonga na cha kuyayusha ambavyo vyaikpwa nyumbani mwa Mika. ⁵ Mika kala ana phatuphe pha kuabudu. Achishona chisibao na achidzitengeza vizuka, chisha achimtenga mwanawe mmwenga akale mlavyadziwe wa sadaka. ⁶ Siku zizo ko Iziraeli takuyakala na mfalume, kpwa hivyo chila mmwenga wahenda arivyoona ni sawa.

⁷ Ko mudzi wa Bethlehemu ya Juda, kala kuna barobaro mmwenga Mlawi, yesagala kuko dza mjeni. ⁸ Mutu iye wauka mudzi wa Bethlehemu ya Juda, kpwendaenda phatu phanjina pha kusagala dza mjeni. Kahi ya charoche, wafika nyumbani kpwa Mika hiko tsi ya myango ya Efuraimu. ⁹ Mika achimuza, “Kpwenu nkuphi?” Naye achijibu achiamba, “Mimi ni Mlawi kula mudzi wa Bethlehemu hiko Juda, nami naenda phatu pha kusagala dza mjeni.” ¹⁰ Chisha Mika achimuamba, “Nahuishi phamwenga, ukale baba na mlavyadzi-sadaka, nami ndakuripha vipande kumi vya feza chila mwaka, nguwo na chakuryacho.” ¹¹ Yuya Mlawi wakubali naye achikala kama mmwenga wa anae. ¹² Phahi Mika wamtenga yuya Mlawi akale mlavyadziwe wa sadaka, na achiishi nyumbani mwa Mika. ¹³ Phahi Mika waamba, “Vivi namanya kukala Mwenyezi Mlungu andanjaliya kpwa sababu mlavyadzi-sadaka wangu ni Mlawi.”

18

Mbari ya Dani inahala mudzi wa Laishi

¹ Siku zizo Aiziraeli kala taana mfalume. Na siku zizo hizo mbari ya Dani kala inadziendzera seemu ili isagale, mana kufikira wakati uho mbari ihi kala bado taridzangbwehala urisi wao urioganywa kahi za mbari za Aiziraeli. ² Phahi hara atu a mbari ya Dani ahuma masujaa atsano kula Zora na Eshitaoli akapeleleze yo tsi na kuichunguza. Nao achiambira, "Phiyani mkachunguze yo tsi." Nyo atu afika tsi ya myango ya Efuraimu na achiinjira nyumbani mwa Mika, ambako alala hiko usiku wosi. ³ Ariphekala phephi na nyumba ya Mika atambuwa kulavukiza kpwa yuya barobaro wa Chilawi, nao achimlunga achimuza, "Ni ani yekureha phano? Unahendani phano? Kpwa utu wani uphano?" ⁴ Naye achiambira gosi arigokala akahenderwa ni Mika achiamba, "Mika waniandika kazi na vivi ni mlavyadziwe wa sadaka." ⁵ Phahi amuamba yuya mlavyadzi-sadaka, "Hunakuvoya uhuuzire kpwa Mwenyezi mlungu ichikala charo chehu chindaongoka." ⁶ Yuya mlavyadzi-sadaka achiambira, "Phiyani na amani, mana Mwenyezi Mlungu a phamwenga namwi kwenye charo chenu."

⁷ Kpwa hivyo hara atu atsano auka achihipiya Laishi, ambako akpwendakuta atu ambao kala anaishi salama dza atu a Sidoni, mana kala kula amani na kala taana dzuphi. Atu enye kala ni matajiri mana tsi yao kala ina rutuba. Nao kala anaishi kure na atu a Sidoni wala taayakala na uhusiano wowosi na atu anjina. ⁸ Aripheya Zora na Eshitaoli kpwa ndugu zao, ndugu zao auza, "Mwakpwendanani ko?" ⁹ Nao achiamba, "Huphiyeni hukaavame, mana tsi yao hukaiona ni nono sana. Msibanange wakati, huphiyeni hukamenye na kuhala yo tsi!" ¹⁰ Mchifika kuko mundakuta atu ambao taana dzuphi rorosi. Yo tsi ni kulu na Mlungu akaitiya mwenu mikononi. Ni tsi ambayo ina chila chitu."

¹¹ Atu magana sita kula mbari ya Dani ahala silaha zao za viha achiandza charo kula Zora na Eshitaoli, ¹² Achihipiya kpendachita kambi hiko Kiriathi-Jearimu ya Juda. Kpwa sababu hiyo, phatu hipho phaihwa Mahane-Dani hadi rero, napho pha mtswerero wa dzuwa wa Kiriathi-Jearimu. ¹³ Kula phapho atu hinyo aphiya hadi tsi ya myango ya Efuraimu na achifika kaya pha Mika.

¹⁴ Hara atu atsano ariohumwa kupeleleza hira tsi ya Laishi aambira ayawao vivi, "Dze! Mnamanya kukala kahi ya zizi nyumba kuna chisibao, vizuka, chizuka cha kutsonga na chizuka cha feza ya kuyayushwa." Hebu fikiriyani ra kuhenda." ¹⁵ Kpwa hivyo agaluka, achiinjira nyumbani mwa yuya barobaro Mlawi yekala anasagala kaya pha Mika, nao achimlamusa. ¹⁶ Rira jeshi ra atu a Dani magana sita na silaha zao raima ryangoni. ¹⁷ Alafu hara apelelezi atsano ambao kala akaphiya kupeleleza, ainjira mura nyumbani achihala chira chizuka cha kutsongbwa, chisibao, vizuka na chizuka chotengezwa na feza ya kuyayushwa. Wakati anahenda hivyo, yuya mlavyadzi-sadaka achikala aimire na hara anajeshi magana sita ariokala na silaha hipho ryangoni. ¹⁸ Hara atu ariphoinjira nyumbani mwa Mika na kuhala chizuka cha kutsongbwa, chisibao, vizuka na chizuka chotengezwa na feza ya kuyayushwa, yuya mlavyadzi-sadaka wauza, "Mnahendani?" ¹⁹ Nao achimjibu achimuamba, "Uwe nyamala, funga mromoo na uhulunge ukale mshauri na mlavyadzi-sadaka wehu. Si ni vinono ukale mlavyadzi-sadaka wa mbari na mryango hiko Iziraeli kurikokala mlavyadzi-sadaka wa mutu mmwenga na nyumbaye bahi?" ²⁰ Phahi yuya mlavyadzi-sadaka wahamirwa. Iye wahala chisibao, vira vizuka na chizuka cha kutsongbwa achiuka phamwenga na hara atu.

²¹ Hipho agaluka na achiuka na ana ao, mifugo na mizigo yao ichikala mbere, enye achialunga nyuma. ²² Ariphekala akapiga hatuwa kula nyumbani kpwa Mika, atu arioihi phephi naye aihwa phamwenga chisha achialunga hara atu a mbari ya Dani hadi achiagbwira. ²³ Akotera kululu atu a Dani, nao achigaluka achimuamba Mika, "Kuna tabu yani chiyokuhenda wedze na kundi rosi ra atu?" ²⁴ Naye Mika wajibu achiamba, "Mwimwi mkahala mlavyadzi-sadaka wangu na mlungu yangu yodzitengezera, haya vino mkanisazirani? Chisha hangbwe munaniua, 'Kuna tabu yani?' " ²⁵ Atu a mbari ya Dani achimuamba, "Nyamala sedze atu asiokaa kureya kahi yehu, akakupiga, ukafwa phamwenga na atu." ²⁶ Nyo atu a mbari ya Dani agaluka achihipiya vyao. Mika ariphoona atu a Dani si rikare kpwa viha, wagaluka achiuya kaya.

²⁷ Atu a mbari ya Dani ahala vira vizuka vya Mika phamwenga na yuya mlavyadzi-sadaka, achihipiya hadi Laishi, ambako atue kala ana amani na taana dzuphi, achiaolaga kpwa upanga na mudzi wao achiwoocha. ²⁸ Takuyakala na mutu yeyesi wakuativya mana kala a kure na Sidoni na taayakala na atu arioshirikiana nao. Higa gahendeka Dete ra Bethi-Rehobu. Alafu atu a mbari ya Dani audzenga luphya nyo mudzi achiishi mumo. ²⁹ Nyo mudzi pho mwandzo kala uchihiwa Laishi, achiugaluka dzina achiwiha

Dani, dzina ra mkare wao yekala mwana wa Iziraeli.*³⁰ Phahi atu a Dani aika chira chizuka cha kutsonga chiabudiwe, nao achimtsambula Jonathani mwana wa Gerishomu, mdzukulu wa Musa,[†] na anae achikala alavyadzi-sadaka a mbari ya Dani hadi wakati tsi yao iriphohalwa mateka.³¹ Phahi atu a mbari ya Dani achiimisa na kuabudu cho chizuka chotengezwa ni Mika. Muda wosi ambao nyumba ya Mlungu kala i hiko Shilo.

19

Mlawi na mwanachetuwe

¹ Siku zizo, wakati Iziraeli kala bado taidzangbwetawalwa ni afalume, kpwakala na Mlawi mmwenga yesagala dza mjeni seemu za ndani-ndani ya tsi ya myango ya Efuraimu. Mutu hiyu waphiya Bethilehemu hiko Juda achendadziharira mwanachetu.² Ela yuya mwanachetuwe kayakala muaminifu. Ye mchetu wamricha mlume achiuka kuphiya kpwa ise ko Bethilehemu ya Juda. Naye achikala hiko miezi mine.³ Ye mlumewe achikata shauri kumlunga mchewe wa chinyumba akamchengechege ili auye. Waphiya phamwenga na mtumishiwe na punda airi. Ariphofika yuya mchetu wamkaribisha, achimphirika nyumbani kpwa ise ambaye ariphomuona wahamirwa sana.⁴ Phahi yuya Mlawi, washauriwa ni mtsedzawe akale kuko kpwa muda wa siku tahu, nao achienda hivyo, achirya, kunwa na kulala kuko.⁵ Ligundzu chiti siku ya ne, warauka kudzifunganya na charo cha kuuya, yuya ise wa mchewe wa chinyumba wamuamba mtsedzawe, "Msiuke hadi mphahe chakurya ili mphahe nguvu, ndipho muuke."⁶ Phahi hara atu airi asagala achirya na kunwa phamwenga. Chisha ise wa yuya mchetu achiamba, "Nakuvoya usale usiku mmwenga ili udzifurahishe."⁷ Yuya mutu ariphodzifunganya kuuka, mtsedzawe wamchenga-chenga hadi achisala usiku wanjina.⁸ Siku ya tsano, warauka ili auke, ise wa yuya mchetu achimuamba, "Navoya ugodze urye uphahe mkpwotse nawe undauka dzuwa richitegula." Phahi hara atu airi asagala achirya na kunwa phamwenga.⁹ Yuya mutu, mwanachetuwa na mtumishiwe wakati anadzifunganya kuuka, mtsedzawe, ise wa yuya mchetu achimuamba, "Lola, vivi kukatswa. Salani usiku uhu na mudziburudishe. Muhondo ligundzu mundadzifunganya mphiyi kpwenu."

¹⁰ Ela yuya mutu warema kubaki usiku uho, achiandza charo achihiya hadi achifika phatu phololana na Jebusi yani Jerusalemu, iye phamwenga na pundae ariohandikpwa nguwo za kusagarira phamwenga na mwanachetuwe.¹¹ Ariphofika phephi na Jebusi, dzuwa kala ri phephi na kutsuwa, phahi yuya mtumishi achimuamba bwanawe, "Ni baha hujinje mudzi hinyu wa Ajobusi hulale hadi muhondo."¹² Yuya bwanawe achimuamba, "Tahuweza kuinjira mudzi wa chijeni ambamo atue si Aiziraeli. Hundaphiya hadi Gibeya."¹³ Chisha achiamba, "Nahujezeni kufika Gibeya ama Rama hukalale hiko."¹⁴ Phahi aenderera na charo chao na dzuwa richiatswerera phephi na Gibeya, mudzi wa mbari ya Benjamini.¹⁵ Ariphofika Gibeya aaphuka hipho alale usiku uho. Nao aoya seemu ya mudzi iriyo wazi ndani ya nyo mudzi mana taphayakala na mutu yeyesi yeakaribisha mwakpwe nyumbani ili akalale.

¹⁶ Dziloni riro phakpweza mtumia mmwenga wa kula tsi ya myango ya Efuraimu ambaye kala anasagala Gibeya dza mjeni. (Atu a mudzi uhu ni a mbari ya Benjamini), mutu hiyu kala ala kpwakpwe mundani.¹⁷ Ariphotsupha matso waona yuya mchoro asegere seemu ya wazi ya mudzi, achiauza, "Ulaphi na unaphiya kuphi?"¹⁸ Yuya Mlawi achimjibu achimuamba, "Hula Bethilehemu ya Juda, na hu njirani hunaphiya seemu ya ndani-ndani ya tsi ya myango ya Efuraimu ambako hunasagala. Kala nikaphiya Bethilehemu ya Juda na vivi naphiya nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, ela taphana chiyenikaribisha kpwakpwe kaya."¹⁹ Ela swino atumishio huna nyasi na chakurya cha punda ehu. Piya huna mikaha na uchi wa zabibu, vivyo vina hutosha mimi, na yuyu mhendo ya kazi wa chichetu na yuno barobaro ariye phamwenga na swiswi atumishio. Huna chila chitu."²⁰ Yuya mtumia achiamba, "Nakukaribishani kpwangu kaya, nindakuhenderani gosi munagolonda, ela tu msilale hipha uwanjani."²¹ Phahi waalongoza hadi kpwakpwe kaya achendaapha chakurya hara punda, chisha nyo ajeni achisinga magulu, achirya na achinwa.

²² Wakati anadziburudisha, phakpweza alume akora pho mryangoni achiubanda-banda kuno anagomba, "Mtuluze ye mutu achiyeinjira mwako nyumbani ili humuhende mchetu."²³ Ela yuya mtumia mwenye nyumba watuluka achigomba nao achiamba, "Haini enehu! Msihende dzambo hiro iyi, mana mutu yuyu ni mjeni wangu msimuhendere uzuru dza uho."²⁴ Godzerani nikutuluzireni mwanangu mchetu ambaye

* 18:29 18:29 Dzina ranjina ra Iziraeli ni Jakobu. † 18:30 18:30 Vitabu vyanjina vina humira dzina Manase.

achere mwanamwali, na ye mwanachetu wa ye mutu, nakuphani muagbwavukire na muahende vira mlondavyo, ela msimuhendere dzambo ra waibu mutu hiyu.”²⁵ Ela hara atu taayamphundza yuya mutu. Yuya Mlawi achituluzi ye mwanachetuwe kondze. Atu a nyo mudzi achimuhendera mai usiku kucha hadi kuriphokala dani-dani ndipho achimricha.²⁶ Yuya mchetu waunuka achilonda kuinjira nyumbani kpwa bwanawe, ela ariphofika mryangoni wagbwa na achisala phapho hadi kuriphocha.

²⁷ Ligundzu mlumewe walamuka achivugula miryango na achituluka kondze ili auke. Ariphtuluka, wamuona yuya mwanachetuwe akagbwa na mikonoye ipho chizingitini.²⁸ Yuya Mlawi achimuamba yuya mchetu, “Unuka huphiye vyehu kaya.” Ela yuya mchetu kayajibu, hipho yuya Mlawi wamuunula achimpandiza dzulu ya punda achiphiya naye kpwao.²⁹ Ariphtofika kaya, yuya Mlawi wahala rumu achikata mwiri wa yuya mwanachetuwe mo vilungoni, vipande kumi na viiri. Chila chipande achichiphirika kpwa kabila mwenga ra Aiziraeli.³⁰ Chila mmwenga achiamba hendo dza riri taridzangbwehenda wala kuonewa hangu Aiziraeli atuluke Misiri hadi rero. Hendo riri nahurililikane, hushauriane na hulole ra kuhenda.

20

Mbari zanjina za Iziraeli

zinapigana na mbari ya Benjamini

¹ Ndipho atu osi a Iziraeli atuluka kula mudzi wa Dani uphanda wa vurini hadi Beeri-Sheba uphanda wa mwakani phamwenga na atu kula tsi ya Giliadi iriyo mlairo wa dzuwa, osi akusanyika kpwa lengo mwenga hiko Mizipa, mbere za Mwenyezi Mlungu.² Vilongozi osi a mbari za Iziraeli ahala nafwasi yao kpenyeze kusanyiko ra atu a Mlungu, napho phachikala na anajeshi elufu magana mane akunyendeka na magulu na kuhumira panga.³ (Atu a mbari ya Benjamini asikira kukala Aiziraeli anakutana Mizipa.) Nao Aiziraeli amuza yuya Mlawi, “Huambire hendo rino iyi, rahendekadze?”⁴ Yuya Mlawi, mlume wa yuya mchetu yeolagbwa wajibu achiamba, “Mimi na mwanachetu wangu hwakpwezda hadi Gibeya seemu ya mbari ya Benjamini ili huphahe phatu pha kulala.⁵ Usiku uho, alume a mudzi wa Gibeya azangira yo nyumba nrimokala. Alonda kuniolaga. Chisha amuhendera mwanachetu wangu hendo ra waibu hadi achimuolaga.⁶ Phahi nchihala hura mwiri nchiukata vipande na nchivihuma seemu zosi zorisiwa ni Aiziraeli, mana ahenda dzambo riri iyi na ra uzuzu kahi za Iziraeli.⁷ Madamu Aiziraeli mosi mu phamwenga, lolani ra kuhenda.”

⁸ Aiziraeli osi aunuka chivyamwenga achijibu achiamba, “Taphana hata mmwenga wehu ndiyuka kuuya kpwakpwe kaya!⁹ Hivi ndivyo ndivyohendera atu a Gibeya, hundapiga kura kutsambula ni apho ndiophiya kupigana na atu a Gibeya.¹⁰ Hundahala kula kpwa chila mbari za Iziraeli, atu kumi kula kpwa atu gana mwenga, atu gana kula kpwa atu elufu, na atu elufu kula kpwa atu elufu kumi ili arehere chakurya anajeshi, ndiophiya Gibeya seemu ya Benjamini kuriphiza uzuzu ariuhenda kahi za Iziraeli.”¹¹ Phahi atu osi a Iziraeli aungana nao achikala na kauli mwenga ya kushambuliya nyo mudzi wa Gibeya.

¹² Atu a mbari za Iziraeli ahuma atu kosi seemu ya mbari ya Benjamini kuno anaamba, “Vyakaladze, dzambo dzii hivi rihendeke kahi-kahi yenu?”¹³ Alavyeni nyo atu ayi kula Gibeya, ili huaolage na kuusa uyi uhu ohendwa katika Iziraeli.” Ela atu a Benjamini taayasikira arigoambirwa ni Aiziraeli ayawao.¹⁴ Badalaye akusanyika mudzi wa Gibeya kula kpwa midzi yao yanjina ili apigane na atu a Iziraeli.¹⁵ Siku iyo atu a Benjamini akusanya atu elufu mirongo miiri na sita anaohumira Upanga kula midzi yao yanjina, mbali na atu elufu sabaa ariotsambulwa kula mudzi wa Gibeya.¹⁶ Kahi ya ro jeshi rosi atsambulwa atu magana sabaa ambao kala anahumira mikono ya kumotso. Chila mmwenga kala anaweza kutsupha dziwe na tero na kulenga lidzere bila ya kurikosa.¹⁷ Nao Aiziraeli, bila mbari ya Benjamini, akusanya anajeshi elufu magana mane ario na ujuzi wa viha na enye kuhumira Upanga.

¹⁸ Aiziraeli kabila taadzangbwephiya vihani aphiya Betheli ambako akpwendauza Mlungu, “Ni mbari iphi ndiyotanguliya kpwendapigana na a Benjamini?” Naye Mwenyezi Mlungu achiajibu achiamba, “Mbari ya Juda narikale ra kpwandza.”

¹⁹ Phahi Aiziraeli arauka ligundzu achichita kambi yao phephi na mudzi wa Gibeya.²⁰ Chisha Aiziraeli atuluka mo kambini achidzipanga kushambuliya Gibeya.²¹ Ela anajeshi a Benjamini atuluka Gibeya achiolaga Aiziraeli elufu mirongo miiri na mbiri siku iyo.²²⁻²³ Ela Aiziraeli aphiya kura kala kuchivoywa, achendaririra Mwenyezi Mlungu hadi dzuwa richitswa nao achiamba, “Dze! Huphiye tsona hukapigane na

Aiziraeli ayawehu, atu a mbari ya Benjamini?" Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, "Phiyani mkpwapigane nao." Aiziraeli ainjira moyo, achidzipanga kupigana na atu a Benjamini pho ariphodzipanga siku ya kpwandza.

²⁴ Phahi siku ya phiri Aiziraeli auka tsona kpwendapigana na atu a Benjamini. ²⁵ Atu a Benjamini nao achila Gibeya na achendaolaga atu anjina elufu kumi na nane a Iziraeli, anajeshi ariokala na ujuzi wa kuhumira upanga. ²⁶ Hipo jeshi rosi ra Iziraeli rauka richiphiya Betheli ambako afunga siku ndzima kuno anamririra Mwenyezi Mlungu. Chisha achimlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa na sadaka za amani. ²⁷ Aiziraeli amvoya Mwenyezi Mlungu aaphe ushauri (mana siku zizo, Sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu kala ri ko Betheli, ²⁸ naye Finehasi mwana wa Eliazari, mdzukulwa wa Aruni kala ndiye mlavyadzi-sadaka.) Achiamba, "Dze! Huphiye tsona hukapigane na Aiziraeli ayawehu, atu a mbari ya Benjamini, ama hugariche?" Mwenyezi Mlungu achijibu achiamba, "Phiyani mana muhondo ndaatiya mwenu mikononi."

²⁹ Phahi Aiziraeli aika atu a kuoteya kuzunguluka nyo mudzi wa Gibeya. ³⁰ Atu a Iziraeli aphiya achipigana na atu a mbari ya Benjamini kano ya hahu siku ya hahu. Adzipanga tayari kupigana na atu a Gibeya kama arivyohenda hipo mwandzo. ³¹ Atu a mbari ya Benjamini ariphotuluka kushambuliya jeshi ra Iziraeli, avutwa kure kondze ya mudzi wao. Kama kawaida, atu a Benjamini aandza kuolaga anajeshi a Iziraeli kwenye barabara kulu, mwenga iphiyayo Betheli na yanjina ya kuphihira Gibeya na anjina achiaolaga ko weruni, Aiziraeli arioolagbwa ni mirongo mihahu. ³² Hipo atu a mbari ya Benjamini achiamba, "Hukaashinda dza vyo vyokala pho mwandzo." Ela Aiziraeli kala akapanga akaamba, "Nahudzihendeni hunaachimbira ili huavwehe hiko kwenye barabara kulu kure na mudzi wao." ³³ Rira jeshi kulu ra Aiziraeli ririphofika Baali-Tamari ragirita, richigaluka chila mmwenga achiama kwenye nafwasiye tayari kupigana, na hara kala anaotea adzituluza kuvamia kula uphande wa mtswerero wa dzuwa wa mudzi wa Gibeya. ³⁴ Atu elufu kumi ariotsambulwa kula kpwa atu osi a Iziraeli, apigana na atu a Gibeya, viha vichikala vikali sana. Ela atu a Benjamini taayamany kukala andaphahwa ni mafwa. ³⁵ Mwenyezi Mlungu waterya atu a Iziraeli kuturya atu a Benjamini. Siku iyo Aiziraeli aolaga anajeshi a mbari ya Benjamini ahumirao Upanga, elufu mirongo miiri na tsano na gana mwenga. ³⁶ Hipo atu a mbari ya Benjamini amanya kukala akaturywa.

Pho mwandzo viha vinaandza, Aiziraeli adzihenda anachimbira atu a Benjamini kpwa kukuluphira hara kala akaikpwa kuoteya mudzi wa Gibeya. ³⁷ Phahi hara kala akaotea gafula achiotea nyo mudzi wa Gibeya, na achiolaga kpwa upanga atu osi ariokala mo mudzini. ³⁸ Makubaliano kahi ya jeshi kulu ra Iziraeli na hara ariokala akaotea kukala, aho kala ni aochwe nyo mudzi ili mosi munji uchionekana kula mo mudzini ikale ishara ya ro jeshi kulu kuandza kupigana. ³⁹ Atu a Iziraeli adzihenda anachimbira viha na atu a Benjamini achiandza kuapiga na kuolaga atu a Iziraeli hadi achifika atu mirongo mihahu, nao atu a Benjamini achiamba, "Hukaaturya dza vyo vyokala pho mwandzo." ⁴⁰ Ela rira dzosi ririphotifuka kuphiya dzulu avi ni nguzo kula mo mudzini, atu a Benjamini alola nyuma na achiwuona mudzi wao wosi unafuka dzosi kuelekeya mainguni. ⁴¹ Hipo rira kundi kulu ra anajeshi a Iziraeli richigaluka kushambuliya atu a Benjamini nao Abenjamini mioyo yao ichitaaruki mana amanya kukala andaangamizwa. ⁴² Kpwa hivyo achigaluka na achichimbira Aiziraeli kuelekeya jangbwani, ela taawezere kuchimbira viha mana hinyo ariola mo mudzini aapiga achiaolaga kahi-kahi yao na ro jeshi kulu. ⁴³ Aiziraeli aazangira atu a mbari ya Benjamini na bila ya kuaoyeza aazoresa kuno anaolaga kula Noha hadi achifika mlairo wa dzuwa wa mudzi wa Gibeya. ⁴⁴ Siku iyo anajeshi sujaa elufu kumi na nane a Benjamini aolagbwa. ⁴⁵ Atu anjina a mbari ya Benjamini achimbira kuphiya uphande wa jangbwani hadi mwamba wa Rimoni. Anjina elufu tsano aolagbwa barabara kulu wakati kala anachimbira. Nao atu a Iziraeli achialunga na more atu a mbari ya Benjamini hadi Gidomu ambako aolaga atu anjina elufu mbiri. ⁴⁶ Jumula ya anajeshi sujaa ario humira Upanga a Benjamini arioolagbwa siku iyo ni elufu mirongo miiri na tsano. ⁴⁷ Ela anajeshi magana sita a Benjamini aweza kuchimbira kuphiya uphande wa jangbwani hadi achifika mwamba wa Rimoni, achikala kuko kpwa muda wa miezi mine. ⁴⁸ Phahi Aiziraeli auya nyuma achiinjira chila mudzi wa atu a mbari ya Benjamini achiaolaga kpwa upanga atu, nyama na chila arichochiona. Chisha midzi yao yosi ariyoiona achiitiya mohu.

*Mbari ya Benjaminini inativywa
isiangamike*

¹ Aiziraeli kala akaapa hiko Mizipa kukala, "Taphana Muiziraeli ndiye mloza mwanawe wa chichetu mutu wa mbari ya Benjaminini." ² Kpwa hivyo nyo Aiziraeli aphiya Betheli ambako akpwendasagala mbere za Mlungu mutsi wosi kuno anakota kululu kpwa sonono. ³ Achiamba, "We! Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa utu wani gano gakahendeka kukala vivi mbari mwenga taimo himu Iziraeli?"

⁴ Siku ya phiri, Aiziraeli alamuka chiti achidzenga phatu pha kulavira sadaka, achilavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani. ⁵ Aiziraeli auzana, "Ni mbari iphi ambayo tayedzere phatu pha kumuabudu Mwenyezi Mlungu?" Mana pho mwando kabila ya viha kala akaapa kukala yeyesi ambaye kandaweza kufika mbere za Mwenyezi Mlungu hiko Mizipa ni aolagbwe. ⁶ Atu a Iziraeli asononekera ndugu zao, atu a mbari ya Benjaminini achiamba, "Rero Iziraeli ikaangamiza mbari mwenga kahi ya mbarize. ⁷ Huhendedze ili huaphe achetu hara ayawehu ariosala? Mana swino hwaapa mbere za Mwenyezi Mlungu kukala tahundaapha ana eh u a chichetu atu a mbari ya Benjaminini aalole?"

⁸ Chisha achiuzana, "Ni mbari iphi ya Iziraeli ambayo taiyakpwedza mbere za Mwenyezi Mlungu hiko Mizipa?" Nao achimanya kukala takuna mutu yeyesi kula Jabeshi-Giliadi ariyefika. ⁹ Mana atu ariphoolangbwa, taphayakala hata mutu mmwenga yela Jabeshi-Giliadi yekala pho mkpwutanoni. ¹⁰ Phahi hinyo mkpwutano wahuma anajeshi elufu kumi na mbiri na malagizo ga kukala aphiye Jabeshi-Giliadi akaolage kpwa upanga chila mutu hata achetu na anache. ¹¹ Mwimwi kahendeni hivi, "Kaolageni alume osi na achetu ela msaze anamwali." ¹² Kahi ya hara ariosagala Jabeshi-Giliadi, aphaha anamwali magana mane ambao kala taadzangbwemanyana chimwiri na mlume. Hinya ahalwa achitsukulwa hadi kambini Shilo, iriyo tsi ya Kanani.

¹³ Tsona atu osi hipo mkpwutanoni ahuma ajumbe kpwa hara atu a mbari ya Benjaminini ariokala akadzifwitsa hiko mwamba wa Rimoni na kuaambira kukala gakasira taandaapiga tsona. ¹⁴ Phahi hara atu a mbari ya Benjaminini auya kaya, nao achihewa hara achetu a Jabeshi-Giliadi ariokala akarichwa moyo, dzagbwe kala taatosha.

¹⁵ Hara atu asononekera sana mbari ya Benjaminini mana Mwenyezi Mlungu kala akaphunguza mbari mwenga ya Aiziraeli. ¹⁶ Hipo vilongozi a hura mkpwutano achiamba, "Achetu osi a mbari ya Benjaminini aolagbwa. Dze! Hundahendadze huaphe achetu, alume a mbari ya Benjaminini ariosala? ¹⁷ Hano atu a Benjaminini piya ni lazima aphahe atu a kuarisi, ili mbari isiangamike tsetsetse kahi za Iziraeli. ¹⁸ Ela tahuweza kualoza ana eh u a chichetu mana swiswi Aiziraeli hwaapa huchiamba 'Yeyesi ndiyelóza mwanawe wa chichetu kpwa mutu wa Benjaminini, Mlungu naamulani.' "

¹⁹ Alafu achiamba, "Lola, kuna sikukuu ya Mwenyezi Mlungu iuswayo chila mwaka hiko Shilo, mudzi urio uphande wa vurini wa mudzi wa Betheli, mlairo wa dzuwa wa barabara kulu ilayo Betheli kuphiya Shekemu na uphande wa mwakani wa Lebona."

²⁰ Achiambira hara atu a Benjaminini, "Phiyani mkadzifwitse ko minda ya mizabibu na mrorere. ²¹ Mchiona asichana kula Shilo anatuluka edze afwihe wakati wa sharee, tulukani ko mizabibuni chila mmwenga ahale wakpwe na muuye nao tsi ya Benjaminini.

²² Ise zao na ndugu zao za chilume achedzareha mashitaka, hundaambira, 'Kalani na mbazi, muhurichire ana enu akale achetu ao, mana tahuyaweza kuphaha mchetu kpwa chila mmwenga wao wakati wa viha namwi tamkaalóza enye. Kpwa hivyo tamuna makosa ga kuvundza chirapho.' "

²³ Hara atu a mbari ya Benjaminini ahenda kama arivyolagizwa, chila mmwenga wadzihalira mchewe kulengana na isabu yao, kahi za hara asichana kala akatuluka kufwiha hiko Shilo. Alafu achiuya seemu ya urisi wao achidzenga tsona midzi yao na achiishi mumo. ²⁴ Bada ya higo Aiziraeli auka chila mmwenga achihiya kpwa mbariye na mryangowe, kpwa seemu zao zohewa zikale urisi wao. ²⁵ Wakati na hinyo atu a Iziraeli kala taana mfalume, kpwa hivyo chila mmwenga kala achihenda aonavyo sawa.

Chitabu cha RUTHI Tanga mberere

Semurizi hino ya Ruthi ya mambo garigohendeka wakati wa msukosuko mkali (hipho tsi ya Iziraeli iriphokala inalongozwa ni aamuli) wa chitabu cha Aamuli. Mchetu hiyu wa Chimoabu aihwaye Ruthi walólwa ni Muiziraeli. Mlumewe ariphofwa Ruthi achienderera kuishimu nine-vyala na kumuogopha Mlungu wa Iziraeli. Mwishirowe achipaha mlume wanjina kahi za abari a mfwadzi mlumewe. Kutsupira ndowa iyo Ruthi anakala nine mvyere wa Daudi, yekala mfalume mkpwulu zaidi Iziraeli.

Adisi za aamuli zinaonyesa shaka ririroafika atu a Mlungu ariphoricha kuhenda vira Mlungu alondavyo. Adisi hino ya Ruthi inaonyesa vira ambavyo mutu ambaye kala siye Muiziraeli waphaha baraka na achihendwa mmwenga wa atu aaminifu a Mlungu bada ya kumkuluphira Mlungu wa Iziraeli.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Elimeleki anaphiya Moabu na atue 1:1-5

Naomi anauya Bethlehemu phamwenga na Ruthi 1:6-22

Ruthi anakutana na Boazi 2:1-3:18

Boazi anamlóla Ruthi 4

Elimeleki anaphiya Moabu na adamue

¹ Hipo kare tsi ya Iziraeli iriphokala inalongozwa ni aamuli, kpwahenda ndzala kali kahi za tsi hiyo. Phahi mutu mmwenga kula mudzi wa Bethlehemu hiko Juda, wauka iye, mchewe na anae airi alume achendasagala kpwa muda tsi ya Moabu kuchimbira iyo ndzala. ² Mutu hiyu kala anaihwa Elimeleki na mchewe kala anaihwa Naomi. Ana ao, mmwenga kala anaihwa Maloni na wa phiri kala anaihwa Kilioni. Phahi Elimeleki na atu a nyumbaye kala ala mryango wa Efuratha hiko Bethlehemu ya Juda. Atu hinya aphiya Moabu achendasagala hiko.

³ Phahi ariphokala a hiko Moabu, Elimeleki, mlume wa Naomi wafwa na Naomi achirichwa macheye na anae airi. ⁴ Sambu uriphofika wakati wa hinyo avulana kulóla achetu, alóla achetu a Chimoabu. Mkwaza Maloni kala anaihwa Ruthi na mkpwaza Kilioni yekala anaihwa Oripa. Nao akala hiko Moabu kpwa muda wa kama miaka kumi hivi. ⁵ Badaye Maloni na Kilioni nao achifwa na Naomi achirichwa gungu bila mlume wala ana.

Ruthi anarema kuuya kpwao

⁶⁻⁷ Sambu Naomi ariphokala a hiko Moabu, wasikira kukala Mwenyezi Mlungu waapha atue chakurya hiko Juda, kpwa hivyo iye na akaza anae achifunga charo kuphiya Juda. ⁸ Ela himo njirani, Naomi waambira hara akaza anae, "Uyani kpweni mrikovyalwa anangu. Mwenyezi Mlungu naakuhendereni manono dza murivyonihendera mimi na hinyo alume enu ariphokala achere moyo. ⁹ Mwenyezi Mlungu naakupheni alume anjina mlólwe na mphahe midzi mndiyosagala." Chisha Naomi achiadonera na achialaga. Ela nyo achiandza kurira sana.

¹⁰ Na achimuamba, "Hata, tahundakuricha bii, hundaphiya nawe ko kpwa atu enu." ¹¹ Naomi achianza, "Ni baha mkaphiya vyenu, mana pho ninaweza kukuyarirani tsona alume a kukulólani mino anangu?" ¹² Uyani kpweni mana mimi ni mvyere sana siweza kulólwa tsona. Hata kala ningeweza kulólwa usiku uhu na kuvyala ana alume, mngeweza kuagoda hadi akale avyere?" ¹³ Dze, mngeweza kudzizuwiya msilólwe ni atu anjina? Kpwa kpweli taviwezekana kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akanitsupha, kpwa hivyo anangu nina utungu kuriko mwimwi."

¹⁴ Ariphehika hivyo achirira tsona. Ariphehika, Oripa achimdonera nine-vyala, achimlaga na achiuya kpwao arikovyalwa, ela Ruthi ye kayamricha nine-vyala bii.

¹⁵ Phahi Naomi achimuambira Ruthi, "Wawayo akauya kpwao na kpwa milungu ya kpwao. Phiya nawe." ¹⁶ Ela Ruthi achimjibu achianza, "Usinisitize nikuriche wala kunikahaze kukulunga-lunga. Nahuphiye hosi hiko uphiyako; hiko undikophiya nami ndaphiya; phophosi undipholala nami ni ndalala phapho. Atuo andakala atu angu na Mlungu andakala Mlungu wangu. ¹⁷ Hipo undiphofwa nami nindafwa phapho na nindazikpwa phapho. Mwenyezi Mlungu na anihale ichikala kundakala na chitu chochosi cha kunihenda nitengane nawe isiphokala chifo macheye." ¹⁸ Naomi ariphona Ruthi akadinda, kayamlunga nago tsona.

Naomi na Ruthi anauya Bethlehemu

¹⁹ Phahi achiphiya hadi achifika Bethlehemu. Arip Hofika hiko, chidzidzi chosi atu akala gomogomo. Achetu anji a Bethlehemu ariphomuona Naomi achimaka sana na achiuzana, “Ni Naomi kpweli yuno?” ²⁰ Achiamba, “Msinihe Naomi,* niihani Mara,† mana Mwenye Nguvu Zosi akahenda maisha gangu gakale utsungu. ²¹ Nauka tele, ela vino Mwenyezi Mlungu akaniuyiza chihuphu. Phahi kpwa utu wani mnihe Naomi (yani mwenye raha) na kuno Mwenyezi Mlungu akanigayisa, Iye Mwenye Nguvu Zosi akanibwagira mashaka?”

²² Hivi ndivyo Naomi arivyoyua kula Moabu na yuya mkpwaza-mwanawe wa Chimoabu yehwa Ruthi. Afika Bethlehemu mwandzo wa mavuno ga shayiri.

2

Ruthi anakutana na Boazi

¹ Sambu Naomi kala ana m'bariwe, mdugu wa mlumewe yehwa Boazi. Boazi kala ni tajiri na tsona kala anaishimiwa sana. Naye kala ni wa mryango mmwenga na hiye mfwadzi Elimeleki. ² Phahi Ruthi Mmoabu achimvoya ruhusa Naomi achiamba, “Nalonda niphaye kura mundani nkatsembwese masuche ndigorichwa ni mutu yeyesi ndiyenionera mbazi.” Naomi achijibu achiamba, “Haya phiya mwanangu.”

³ Ndipho Ruthi achiuka achendatsembwesa masuche ga hinyo atsengi. Mbavi kala akainjira mundani mwa Boazi ambaye ni mryango mmwenga na Elimeleki.

⁴ Wakati anatsembwesa, Boazi naye hiyu chaa, anatoloka kula Bethlehemu. Arip Hofika achialamusa hinyo ahendie a kazi achiamba, “Mwenyezi Mlungu naakale phamwenga namwi,” Nao achiamba, “Mwenyezi Mlungu naakujaliye.” ⁵ Boazi achimuuzua muimiriziwe achiamba, “Yuya mchetu ni wa kuphi?” ⁶ Yuya muimirizi achijibu achiamba, “Yuya ni mchetu wa Chimoabu. Wakpwezda na Naomi kula Moabu. ⁷ Akaniuzua napho naweza kumupha ruhusa ya kutsembwesa masuche chigorichwa ni atsengi. Nami nikamruhusu. Lola, akahenda kazi iyo bila kuoya hangu ligundzu hata vivi phahi ndipho anaoya chidide hipho chibandani.”

⁸ Phahi Boazi achimuambira Ruthi, “Niphundza mwanangu, usiphiye uchatsembwesa kpwahali kpwanjina isiphokala kwenye munda uhu. Gbwirana na aha ahendi angu a kazi achetu. ⁹ Alole hipho avunapho nyo ahendadzi-kazi alume na ulunge-lunge nyuma nyo ahendadzi-kazi achetu. Nkaalagiza ahendi angu a kazi alume asikuhende mai. Na uchikala una chiru phiya ukanwe madzi kula kwenye miyo ya madzi ichiyoodzazwa ni nyo mabarobaro.” ¹⁰ Ruthi achichita mavwindi achizama hadi chilanguche chichiguta photsi na achimuuzua Boazi achiamba, “Kpwa utu wani unanionera mbazi vino na kunjali nami hata simi Myahudi?” ¹¹ Boazi achijibu achiamba, “Násikira utogolwavyo kuhusu mambo gosi manono urigomuhendera mayoo-vyala hangu mlumeo afwe. Násikira vira urivyoricha sowe na mayoo, urivyoricha kpwenu kpwa kuvyalwa na vira urivyokpwezdasagala kahi ya atu ambao kudzangbwesagala nao. ¹² Phahi Mwenyezi Mlungu naakuriphe manono kpwa higo urigohenda. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli ambaye ukedza kpwakpwe kpwa urindzi, naakuphe zawadi kulu kpwa higo urigohenda.” ¹³ Ruthi achijibu achiamba, “Navoya nienderere kukuhamira uwe tajiri wangu. Ukanionera mbazi na kunitiya moyo mimi mtumishio, dzagbwe sio mmwenga wa hara atumishio achetu.”

¹⁴ Wakati wa kurya uriphofika, Boazi wamuamba Ruthi, “Ndzo hipha. Hala mkpwahe utsofpe mtsuzi wa digbwa urye.” Phahi achendasagala na ahendadzi-kazi na Boazi achimphirikira shayiri ichiyokalangbwa achirya hata achisaza. ¹⁵ Arip Hounuka kpwa akatsembwese mabuwa, Boazi achialagiza ahendie a kazi alume achiamba, “Mricheni atsembwese hata hiko kwenye masuche na msimkahaze. ¹⁶ Tsona tuluzani masuche ganjina kahi za higo mahiha na mumrichire atsole, msimdemurire.”

¹⁷ Phahi Ruthi watsembwesa himo mundani hadi dziloni na ariphokuta-kuta higo masuche ga shayiri gachituluka chipweto cha mtsere. ¹⁸ Ruthi wadzihika mzigowe achiuya mudzini. Arip Hofika kaya, nine-vyala achiuona hinyo mzigo wa shayiri. Ruthi achihala chakurya arichokala akasaza mutsi achimupha nine-vyala.

¹⁹ Naomi achimuuzua achiamba, “Uchahenda kazi kuphi? Ukahenda kazi mundani mwa ani? Mwenyezi Mlungu naamjaliye mutu hiye achiyekuhendera hivyo!” Phahi Ruthi achimuambira Naomi, “Nkahenda kazi mundani mwa mutu aihwaye Boazi.”

* **1:20** 1:20 Chieburania Naomi manage ni mtswano au chinachohamira. † **1:20** 1:20 Chieburania Mara ni utsungu.
2:2 2:2 Alawi 19:9-10; Kumbukumbu 24:19

²⁰ Naomi achimuamba mkpwaza-mwanawe, "Mwenyezi Mlungu naamjaliye mana karichire kuhendera manono ario moyo na ariofwa." Na achienjereza kuamba, "Mutu hiye ni m'bari wehu tsona ni m'bari wa phephi anayeweza kuhukombola." ²¹ Alafu Ruthi Mmoabu achienjereza kuamba, "Tsona akaniambira nienderere kutsembwesa phephi na ahendie a kazi hadi amale kuvuna chila chitu." ²² Naomi achimjibu achiamba, "Indakala vinono mwanangu ichikala undahenda kazi na ahendi a kazi achetu ario mundani mwa Boazi kpwa kukala uchiphya mundani kpwa mutu wanjina undahenda vibaya."

²³ Kpwa hivyo Ruthi achigbwirana na ahendadzi-kazi a chichetu a Boazi, na achitsembwesa hadi shayiri na nganu yosi ichisira hiko mundani; na achienjereza kusagala na nine-vyala.

3

Ruthi anashauriwa alólwe

¹ Badaye Naomi wamuamba Ruthi, "Mwanangu, nalonda nkuendzere mlume akulole ili ukale na phako. ² Si unatambukira kukala yuno Boazi ambaye asichanae mwahenda kazi mosi ni m'bari wehu? Sambi dziloni andakala anapheha shayiri, hipho phatuphe pha kuwagira. ³ Kpwa hivyo oga na udzipake mafuha ga kunukato na uvwale nguwo nono, halafu uphiye hipho awagirapho iyo shayiri. Ela uchifika phapho dzifwitse hadi amale kurya na kunwa. ⁴ Ndiphounuka kpwendalala, phalole hipho ndiphodziambalaza. Achikala arere, phiya ukafwenule iyo nguwoye hipho phakpwe maguluni uzdiambalaze phapho. Naye ndipholamuka andakuambira ra kuhenda." ⁵ Ruthi achijibu achiamba, "Nindahenda kama uchivyoniilagiza."

⁶ Phahi Ruthi achiphiya phara Boazi awagirapho shayiri na achendahenda viratu arivyokala akalagizwa ni nine-vyala. ⁷ Boazi ariphomala kurya na kunwa, wadzisikira ana raha mwakpwe moyoni. Phahi achendalala mwisho wa ndulu ya nyo mtsero. Ruthi wanyapa-nyapa na achiphiya achenda fwenule iyo nguwo uphanda wa maguluni achidzilaza. ⁸ Phofika usiku wa manane Boazi wavumbuluka achidzigaluzi na ke! Mchetu arere phakpwe maguluni. ⁹ Achiuza achiamba, "U ani we?" Achijibu achiamba, "Ni mimi Ruthi mtumishio, nakuvoya unibwiningize na nguwoyo* mana uwe u m'bari wehu wa phephi uwezaye kunikombola."

¹⁰ Achiamba, "Mayo Ruthi, Mwenyezi Mlungu naakujaliye. Hino ishima uchiyoonyesa sambi kpwa abari a mlumeo ikatsupa hira ya mwandzo ya higo urigomuhendera mayoo-vyala. Mana uwe kukashuulika kuendza barobaro tajiri au mchiya akulóle. ¹¹ Usihende wasiwasi mwanangu. Chila mmwenga kwenye mudzi wehu anamanya kukala u mwana mchetu asiye kasoro. Phahi mwanangu usiogophe, nindahenda gosi uchigoniambira. ¹² Ni kpweli kukala ni m'bario na ninafwaha kukuroroma, ela phana mutu ambaye ni m'bario sana hata kuriko mimi. ¹³ Kala hipha hadi kuche, kuchicha nindalola ichikala andahala hiro jukumu ra kukuroroma. Achihenda hivyo ni sawa, ichikala kandahenda hivyo, naapa kpwa Mwenyezi Mlungu ariye moyo kukala nindakuroroma. Ela vivi dziambalaze hipha hadi kuche."

¹⁴ Phahi achidziambalaza hipho maguluni pha Boazi hadi kuchicha, ela achilamuka kuchere chimirimiri kpwa kukala Boazi kayalonda mutu yeyesi amanye kukala mchetu wakpwedza hipho. ¹⁵ Boazi achimuamba, "Bumula iyo nguwoyo uchiyodzifunga." Na Ruthi achihenda hivyo naye Boazi achimtiira shayiri na achimhika. Ndipho Ruthi achiuya kaya. ¹⁶ Ariphofika kpwa nine-vyala wauzwa, "Gakaphiyadze mwanangu?" Ruthi achimuambira gosi ambago Boazi kala akamuhendera. ¹⁷ Achienjereza kuamba, "Akaniamba kukala nisisuye mikono mihuphu kpwa hivyo akanipha huno mziyo wa shayiri." ¹⁸ Naomi achimuamba, "Godza mayo hadi umanye vira mambo ndivyokala mana hiye mtumia kandaoya hadi neno hiri arifise mwisho vi rero."

4

Boazi anamlóla Ruthi

¹ Chisha Boazi achendasagala hiko ryango ra mudzi phatu pha kuhendera mikutano. Ndipho hiye m'bari wa Elimeleki ariyeambwa ni Boazi achitsapa na phapho, Boazi achimuiha achimuamba, "Ndozo hiku mwenehu husagale." Phahi waphiya achendasagala. ² Ndipho Boazi achikusanya atumia kumi a hinyo mudzi na achiaambira asagale hipho nao. Ariphosagala, ³ Boazi achimuambira hiye m'bariwe, "Vivi ambavyo

^{2:20} 2:20 Alawi 25:25 * ^{3:9} 3:9 unibwiningize na nguwoyo kpwa Chieburania, manage ni nilóla wala sio kukala Ruthi kala anamchenga-chenga Boazi alale naye. ^{3:12} 3:12 Ruthi 2:20

Naomi wakpwedza kula Moabu, analonda kuguza munda wa m'bari wehu Elimeleki, ⁴ naona ni vinono ugamanye. Sambi ichikala unaulonda, ugule mbere za hano atumia eh u a lalo asegereo hipha. Ela ichikala kuumendze gomba, mana uwe ndiwe ufwahaye kuugula mwandzo, halafu ndipho mimi." Hiye mtumia achiamba, "Nindaugula." ⁵ Boazi achiamba, "Sambi uchiugula hinyo munda kula kpwa Naomi, phahi Ruthi wa kula Moabu ariyefwererwa ni mlume andakala mcheo, ili hinyo munda ukale kahi za nyumba ya hiye mfwadzi." ⁶ Hiye mutu achiamba, "Ichikala ni hivyo sindaugula hinyo munda kpwa kukala inaonyesa urisi wangu ndauganya kahi za ana anji. Yo haki ya kuugula ihale uwe."

⁷ Sambi hiko tsi ya Aiziraeli hipho kare kala mutu alodaye kukombola au kuguza chituche nkuvula chirahuche na kumupha ye mguli. Ihi kala ndiyo njira ya kuonyesa kukala akakubaliana. ⁸ Kpwa hivyo hiye mutu ariphomuambira Boazi "Gula uwe" wavula chirahuche na achimupha. ⁹ Ndipho Boazi achiaambira hinyo atumia na osi ariokala hipho achiamba, "Mwimwi mosi mmashaidi rero kukala nkagula kula kpwa Naomi chila chitu cha Elimeleki na anae airi, Kilioni na Maloni. ¹⁰ Tsona Ruthi ariyela Moabu ambaye kala ni mkpwaza mfwadzi Maloni akakala mkpwazangu. Hivi vindahenda mali ya mfwadzi ikale kahi za mudziwe, na mbariye indaenderera kukala kahi za atue na mudziwe ili dzinare risiangamike. Mwimwi mosi mu mashaidi rero na muhondo munaweza kugasemurira." ¹¹ Hinyo atumia na atu anjina osi ariokala hipho achiamba, "Oho, hu mashaidi. Mwenyezi Mlungu naamjaliye mwana mchetu hiyu unayemhala akale dza Raheli na Lea ariomvyarira Jakobo ana anji. Hunakuvoyera uwe Boazi ukale tajiri kpwenye mbari ya Efuratha, na mwenye nguma himu Bethlehemu. ¹² Ana ndiophaha na mchetu hiyu kula kpwa Mwenyezi Mlungu, naauhende mudzio dza mudzi wa Peresi,* ambaye Tamari wamvyarira Juda."

Ruthi analólwa ni Boazi

¹³ Phahi Boazi achimuhala Ruthi na achiphiya naye kpwakpwe achikala mchewe. Mwenyezi Mlungu achimjaliya achiphaha mimba na achidzivugula mwana mlume. ¹⁴ Achetu achimuamba Naomi, "Mwenyezi Mlungu naatogolwe. Akakupha mdzukulundiye kuroroma. Hunavoya Mwenyezi Mlungu amuhende akale na nguma kahi za Iziraeli. ¹⁵ Mkwaza-mwanao anakumendza na akakuhendera manji kuriko ana alume sabaa. Sambi akakupha mdzukulundiye kupha mkpwotse muphya na ndiyekuroroma siku za ukareo." ¹⁶ Naomi achimuhala yuya mwana achimuika magoni na achimrera dza mwanawe mwenye.

¹⁷ Ndipho achetu a hipho laloni achiamba, "Naomi akavyarirwa mwana mlume." Dzinare achimuiha Obedi. Hiyu ndiye ariyekpwezakala ise wa Jese, ambaye wakala ise wa mfalume Daudi.

Akare a Daudi

¹⁸ Hino ndiyo mbari ya Peresi; Peresi wavyala Hezironi. ¹⁹ Hezironi achivyala Ramu. Ramu achivyala Aminadabu. ²⁰ Aminadabu achivyala Nashoni. Nashoni achivyala Salimoni. ²¹ Salimoni achivyala Boazi. Boazi achivyala Obedi. ²² Obedi achivyala Jese, na Jese achivyala Daudi.

Chitabu cha kpwandza cha SAMUELI Tanga mbere

Chitabu cha Samueli wa kpwandza na chinacholungira yani Samueli wa phiri kala ni chitabu chimwenga. Vitabu hivi vyosi vinalavya habari za kumbukumbu kula kuvyalwa kpwa nabii Samueli hadi kufwa kpwa mfalume Daudi. Vinasemurira maisha ga masujaa ahahu ambao ni Samueli, Sauli na Daudi, na vira arivyohusika katika kuimarisha Aiziraeli kula kpwa atu anaohusiana chimbari alongozwao ni Aamuli hadi kukala taifa ra nguvu riongozwaro ni mfalume. Samueli ambaye dzinare rahewa vitabu hivi wahudumu dza nabii na chilongozi. Naye ndiye ariyemwagira mafuha afalume airi a Iziraeli.

Umaarufu wa Samueli unaphaikana wakati ariphoaoanya Aiziraeli dzulu ya hatari za utawala wa chifalume. Aiziraeli ariphomlonda Samueli aatsamburire mfalume, iye tsini ya ulongozi wa Mwenyezi Mlungu, waatsamburira Sauli. Ela Sauli, mfalume wa kpwandza wa Iziraeli wakosa kulunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, ndipho Mwenyezi Mlungu achilagiza Samueli ampake mafuha Daudi akale mfalume wa phiri, naye wafwahira atu na Mlungu.

Maelezo muhimu kwa chifupi

Kuvyalwa kpwa Samueli, kuihwakpwe ni Mlungu, kaziye ya unabii na uamuli 1:1—7:17

Sauli anakala mfalume 8:1—10:27

Miaka ya ulongozi wa Mwenyezi Mlungu wa Sauli 11:1—15:35

Daudi na Sauli 16:1—30:31

Kufwa kpwa sauli na anae alume 31:1—13

Hana anamririra Mlungu aphahe mwana

¹ Hiko mudzi wa Rama, kwenye tsi ya myango ya Efuraimu, kpwakala na mutu mmwenga wa mbari ya Efuraimu, mryango wa Sufu ariyehwa Elikana mwana wa Jerohamu, mwana wa Elihu mwana wa Tohu, mwana wa Sufu.

² Iye Elikana kala ana achetu airi; mmwenga waihua Hana na wanjina Penina. Penina kala ana ana, ela Hana kala kana.

³ Chila mwaka Elikana kala achiambuka kula mudzi wa kpwa kuphiya Shilo, kpwendaabudu na kumlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi sadaka hiko Shilo. Wakati hinyo alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu, ariokala hiko kala ni Hofini na Finehasi, ana airi a Eli.

⁴ Chila siku ya kulavya sadaka iriphofika, Elikana wamupha mchewe Penina fungu mwenga ra nyama na fungu mwenga-mwenga kpwa anae osi alume kpwa achetu, ⁵ ela Hana wamupha mafungu mairi mana wammenda sana, dzagbwe Mwenyezi Mlungu kala akamlafya uvyazi.

⁶ Ye mchetu myawe wamuhendera chibako sana chiasi cha kumsonesa, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala akamlafya uvyazi. ⁷ Mambo higo gaenderera vivyo chila mwaka. Chila wakati ariphophiya kwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Penina wamnyetera. Phahi Hana warira na achizira chakurya. ⁸ Naye mlumewe kala achimuza, "Unarizwa ni utu wani mkpwazangu? Kpwa utu wani ukazira kurya? Mbona unasononeka mwako moyoni? Vino mino simi bora kpwako kuriko ana kumi a chilume?"

⁹ Siku mwenga hiko Shilo, atu ariphokala akamala kurya na kunwa, Hana waunuka. Naye Eli, mlavyadzi-sadaka, kala asegere phakpwe chihini phephi na chizingiti cha nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁰ Hana kala ana sonono sana mwakpwe moyoni, achimvoya Mwenyezi Mlungu kuno anarira sana. ¹¹ Waika naziri achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, ichikala undaona higa mateso ngrinago mimi mtumwao, na unijibu mavoyo gangu na uniphe mwana mlume, mwana iye nindamlavya kpwako uwe Mwenyezi Mlungu, akale wako siku zosi za maishage, na wembe taundaguta chitswache."*

1:11 1:11 Isabu 6:5 * **1:11** 1:11 Wembe taundaguta chitswache manaye ni kandanyolwa hata siku mwenga kuonyesa kukala akalaviwa kpwa Mlungu maishage.

¹² Hana ariphokala anaenderera kuvoya mbere za Mwenyezi Mlungu, Eli kala anamlola nyo mromowe. ¹³ Phahi Hana kala anagomba chimoyo-moyo, madomoge ndigo goonyesa kukala anagomba, ela sautiye taiyasikirika. Kpwa hivyo Eli achiona Hana akalewa. ¹⁴ Ndipho Eli achimuamba, “Dze, undakala mlevi ta rini? Richana na uchi wa zabibu.”

¹⁵ Hana wajibu achiamba, “Hata bwana wangu! Mino ni mchetu mwenye sonono kulu, sinwere uchi wa zabibu wala uchi wowosi, ela che namsemurira Mwenyezi Mlungu vyo nisononekavyo mu mwangu moyoni. ¹⁶ Usione kukala mimi mtumwao ni mutu nisyefwaha, muda wosi uhu che navoya mana nina sonono nyinji mu mwangu moyoni.”

¹⁷ Ndipho Eli achimjibu achiamba, “Phiya na amani na Mlungu wa Iziraeli naakuphe gosi uchigomvoya.”

¹⁸ Naye Hana achiamba, “Navoya mimi mtumishio nikubaliwe mberezo.” Phahi hiye mchetu waphiya vyakpwe, achendarya chakurya, wala kayakala tsona na sonono.

*Samueli anavyalwa na analaviwa
ahumikire Mlungu*

¹⁹ Siku ya phiriye, Elikana na atue alamuka ligundzu chiti, na bada ya kumuabudu Mwenyezi Mlungu, auya kpwao kaya hiko Rama. Elikana walala na mchewe Hana naye Mwenyezi Mlungu achijibu mavoyo ga Hana. ²⁰ Hivyo phahi, Hana wagbwira mimba na achivyala mwana mlume, dzinare achimuiha Samueli achiamba, “Mwana hiyu namvoya kpwa Mwenyezi Mlungu.”

²¹ Chisha hiye Elikana na atu osi a mwakpwe nyumbani aphiya tsona Shilo kpendamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mwaka na kuusa naziri ariyoika. ²² Ela charo hichi Hana kayaphiya; mana wamuambira mlumewe, “Mino sindaphiya hadi ndiphomrikisa mwanangu. Hipo ndipho ndamphirika ili aikpwe mbere za Mwenyezi Mlungu na asale kuko maishage gosi.” ²³ Mlumewe Elikana achimjibu achiamba, “Haya, henda vyo uonavyo sawa. Godza hadi ndiphomrikisa. Mwenyezi Mlungu naakuterye kuusa hatiyo.” Phahi hiye mchetu wasala kaya, achiamwisa mwanawe, hadi ariphomrikisa. ²⁴ Ariphomrikisa, wamphirika yuya mwana nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu hiko Shilo phamwenga na ng’ombe ya miaka mihahu,[†] gunia mwenga ra unga na chiriba cha uchi wa zabibu. Wakati hinyo, ye mwana kala achere mdide. ²⁵ Nao ariphomala kutsindza hiye ng’ombe, amreha hiye mwana kpwa Eli. ²⁶ Hana wamuamba Eli, “Ee bwana wangu, kama urivyo moyo, mimi ndimi yuya mchetu nriyeima phephi nawe, nchimvoya Mwenyezi Mlungu. ²⁷ Navoya mwana hiyu, na Mwenyezi Mlungu wanijibu mavoyo gangu nrigomvoya. ²⁸ Kpwa sababu hiyo, nami nkamupha Mwenyezi Mlungu mwana hiyu akale mtumishiwe maishage gosi.” Naye achimuabudu Mwenyezi Mlungu kuko.

2

Hana anamtogola Mlungu

¹ Halafu Hana wavoya achiamba,
Moyo wangu unamtogola Mwenyezi Mlungu,
Mkpwose wangu ukaimarishwa ni Mwenyezi Mlungu,
Mromo wangu unaatseka aviha angu;
Kpwa kukala nahamirwa ni wokofuwe;
² Takuna ariye mtakatifu dza Mwenyezi Mlungu;
Kpwa mana takuna yeyesi ariye dza iye,
wala takuna ariye mwamba dza Mlungu wehu.

³ Richani kugomba na ngulu hivyo;
Kudzikarya kusituluke mwenu miromoni;
Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu ni Mlungu wa marifwa,
Naye mahendo nkugapima kpwa chipimo.
⁴ Maha ga masujaa gavundzwa,
Ela hinyo anyonje akatiywa nguvu.
⁵ Hinyo ariokala na shibe, ndipho anadzikodisha ili aphaha chakurya.
Na hinyo ariokala na ndzala ndipho anaphaha raha.
Ee! Hiye mchetu tasa akavyala ana sabaa,
Na hiye ariyekala na ana anji akakotseka.

[†] 1:24 1:24 Au, ng’ombe tahu. 2:1 2:1-10 Luka 1:46-55; Zaburi 9:14; 13:5; 20:5

⁶ Mwenyezi Mlungu nkuolaga na nkuyiza moyo;

Nkutsereza hadi kuzimu, chisha ndiye alavyaye mutu kula kuzimu.

⁷ Mwenyezi Mlungu nkuhenda mutu akakala mchiya na piya nkumtajirisha;

Nkumtsereza tsini, chisha nkumuunula dzulu.

⁸ Nkumuunula mchiya kula vumbini,
nkumkpweza mgbwayi kula dzalani,

ili aasagike phamwenga na akulu,
achirisi chihi cha endzi cha utukufu;

Kpwa mana nguzo za dunia zina Mwenyezi Mlungu,
naye wauika ulimwengu dzuluye.

⁹ Iye andarinda maisha ga atakatifu;

Ela ayi andaangamizwa jizani,

Mana takuna mutu ndiyeshinda kpwa mkpwotsewe.

¹⁰ Ashindanao na Mwenyezi Mlungu andaangamizwa tsetsetse;

Iye andaaolaga na chiguruguru kula mlunguni.

Mwenyezi Mlungu andaamula dunia yosi;

Naye andamupha mfalumewe mkpwotse,

na kuenjereza uwezo wa iye ariyemmwagira mafuha.*

¹¹ Chisha Elikana wauya Rama, kpwakpwe kaya. Ela hiye mwana Samueli wamuhu-
mikira Mwenyezi Mlungu mbere za Eli, mlavyadzi-sadaka.

Ana alume a Eli

¹² Phahi, hinyo ana a Eli kala ni atu ayi asiomjali Mwenyezi Mlungu, ¹³ wala kulunga shariya za kuphaha vitu kula kpwa atu virivyokala ni haki atu kuapaha alavyadzi-sadaka. Wakati hinyo mutu yeyesi aripholavya sadaka wakati wowosi, ndipho nkpwedza mtumishi wa mlavyadzi-sadaka, nyama iriphokala inaokoha naye nkukala ana uma wa meno mahahu mwakpwe mkpwononi; ¹⁴ naye nkuutiya kpwa nguvu himo nyunguni au birikani au sufuriani au mwiwoni; nyama yoyosi ndiyodungbwa ni hinyo uma, mlavyadzi-sadaka nkuihala mwenye. Hivyo ndivyo ahenderwa Aiziraeli osi ariokpwedza Shilo kulavya sadaka zao. ¹⁵ Chisha, kabila ya kuochwa marunya, nkpwedza mtumishi wa mlavyadzi-sadaka, akamuambira yuya mwenye kulavya sadaka, "Mtuluzire mlavyadzi-sadaka nyama ya kuocha; kpwa kukala kataki kuhewa nyama ichiyotokoswa, ela nyama mbitsi." ¹⁶ Na ichikala mutu hiye andamuamba, "Richa kpwandza nioche higo marunya, chisha uhale kadiri rohoyo ndiviyomenda." Ndipho hiye mtumishi wa mlavyadzi-sadaka nkujibu, "Sivyo hivyo, sharuti uniphe vi sambu. Ichikala, kundanipha, phahi ndaihala kpwa nguvu." ¹⁷ Hivyo phahi, dambi yao hinyo ana a Eli, yakala kulu sana matsoni pha Mwenyezi Mlungu; kpwa mana atu hinyo abera sadaka ya Mwenyezi Mlungu.

Hana ayajambosa Samueli

¹⁸ Ela Samueli kala achiumika mbere za Mwenyezi Mlungu naye wakala barobaro, mwenye kuvwala chisibao cha katani. ¹⁹ Chisha nine kala achimshonera kandzu ndide na kumrehera mwaka hadi mwaka, chila ariphokpwedza phamwenga na mlumewe ili kulavya sadaka chila mwaka. ²⁰ Naye Eli waabariki Elikana na mchewe achiamba, "Mwenyezi Mlungu naakuphe uvuyazi na mchetu hiyu, badala ya hiyu uriyemlavya ahumikire Mwenyezi Mlungu." Chisha nyo nkuuya kpwao kaya. ²¹ Naye Mwenyezi Mlungu wamuonera mbazi Hana, achimjaliya kuvyala ana a chilume ahahu na a chichetu airi. Naye hiye mwanache Samueli waenderera kukula mbere za Mwenyezi Mlungu.

Eli anakanya anae

²² Phahi wakati hinyo Eli kala ni mtumia sana; naye wasikira mambo gosi ambago anae a chilume ahendera Aiziraeli; na vira arivyolala na achetu ariokala achiumika mryangoni mwa hema ra mkpwutano. ²³ Naye wauza, "Kpwa utu wani munahenda mambo dza higo? Kpwa mana nasikira kula kpwa atu hinya osi habari za mahendo genu mai. ²⁴ Hivyo sivyo anangu, kpwa mana habari hino ninayoisikira inayoenezwa ni atu a Mwenyezi Mlungu siyo nono. ²⁵ Mutu achimkosera myawe, anaweza kuvoyerwa ili Mlungu amswamehe; ela mutu achimkosera Mwenyezi Mlungu, ni ani ndiyemkanira?" Ela taayamphundza ise yao, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala akakata shauri kuaolaga. ²⁶ Na yuya mwanache Samueli, waenderera kukula na achikubalika mbere

* **2:10** 2:10 ariyemmwagira mafuha Mpakpwa mafuha ili akale mfalume, mlavyadzi-sadaka, au nabii, kpwa Chieburania ni **Masihi** na kpwa Chiyunani ni **Kristo**. **2:26** 2:26 Luka 2:52

za Mwenyezi Mlungu na anadamu piya.

*Unabii chinyume cha Eli
na nyumbaye*

²⁷ Siku mwenga mutu wa Mlungu wamlunga Eli achimuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mimi nádzionyesa ching’ang’a kpwa nyumba ya mkareo Aruni, ariphokala anamuhumikira Farao hiko Misiri. ²⁸ Námtsambula iye kahi za mbari zosi za Iziraeli, ili akale mlavyadzi-sadaka wangu, apande phatu phangu pha kulavira sadaka na afukize uvumba na kuvwala chisibao mbere zangu. Nami naapha atu a mryango wa sowe sadaka zosi za kuochwa za ana a Iziraeli. ²⁹ Kpwa utu wani phahi munabera sadaka zangu nrizolagiza nireherwe? Kpwa utu wani unaishimu anao kuriko mimi? Aho kudzinoneza enye kpwa kurya seemu nono za sadaka zosi ambazo atu angu Iziraeli ananirehera. ³⁰ Kpwa sababu hiyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba hivi, ‘Náahidi kpweli, nchiamba kukala nyumbayo na nyumba ya sowe indakala mbere zangu kunihumikira hata kare na kare,’ ela hivi sambi Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi, ‘Dzambo hiri na rikale kure nami, ndaishimu anaoniishimu na ndabera anaonibera.’ ³¹ Lola, siku ziredza, ambapho ndaolaga barobaro osi alume kula kpwa atuo na kula kpwa mryango wa sowe, hata takundakala mlume yeyesi ndiyetsakala. ³² Nawe undakala matesoni na undaonera chidzitso ayao ambao nindaabariki kpwa utajiri wosi ndioupaha Iziraeli wala mryangoo tamundakala na mtumia hata kare na kare. ³³ Chisha mutuo ambaye sindamuusa phatu phangu pha kulavira sadaka, andakala mutu wa chiriro na sonono ya moyo; chisha atu osi a chivyazi cha mryangoo andafwa kpwa mkpwno wa mutu. ³⁴ Na hino ndiyo ishara ndiyokala kpwako, anao airi, Hofini na Finehasi; osi andafwa siku mwenga. ³⁵ Nami ndadzitsamburira mlavyadzi-sadaka muaminifu, ndiyehenda sawa-sawa na mambo gosi nrigonago mwangu moyoni na mwangu achilini. Nami ndaimarisha nyumbaye; nao andahumika mbere za Masihi[†] wangu hata kare na kare. ³⁶ Na ichikala mutu yeyesi wa mryangoo andasala, phahi andaphiya akambwewere maguluni mlavyadzi-sadaka wangu, avoye chipande cha feza au mkpwahe. Na piya andamuamba, ‘Myao niinjiza kwenye kazi mwengayapho ya ulavyadzi-sadaka, nipahe kurya dzagbwe nchipande chidide cha mkpwahe.’ ”

3

*Mwenyezi Mlungu
anagomba na Samueli*

¹ Phahi, hiye mwanache Samueli wamuhumikira Mwenyezi Mlungu tsini ya marezi ga Eli. Na siku hizo Mwenyezi Mlungu kala kagomba na atu sana, wala takuyakala na ruiwya za vivyo kpwa vivyo. ² Siku mwenga, Eli ambaye matsoge kala gakaandza kufwa hata kaona vinono, kala arere mwakpwe chumbani. ³ Taa ya Mlungu kala taidzangbwefwa. Samueli naye kala arere ndani ya hema ra Mwenyezi Mlungu, phephi na sanduku ra Mlungu. ⁴ Phahi, Mwenyezi Mlungu wamuiha Samueli; naye achihihika, “Ee!” ⁵ Ndipho Samueli achiphiya kpwa Eli mairo achendamuaamba, “Himi nkedza, mana ukaniiha.” Ela Eli achiamba, “Mino sikuihire, uya ukalale.” Phahi Samueli wauya, achendalala.

⁶ Mwenyezi Mlungu wamuiha kano ya phiri, “Samueli!” Naye Samueli waunuka achiphiya kpwa Eli achiamba, “Himi nkedza mana ukaniiha.” Ela Eli achiamba, “Sikakuiha, mwanangu; uya ukalale.”

⁷ Wakati hinyo, Samueli kala kadzangbwemanya Mwenyezi Mlungu na kala kadzangbwefwenurirwa neno ra Mwenyezi Mlungu. ⁸ Mwenyezi Mlungu wamuiha Samueli kano ya hahu. Samueli waunuka achiphiya kpwa Eli achendamuaamba, “Himi nkedza mana ukaniiha.”

Ndipho Eli achimanya kukala Mwenyezi Mlungu ndiye ariyekala anamuiha yuya mwanache. ⁹ Kpwa hivyo Eli achimuambira Samueli, “Phiya ukalale na ichikala andakuiha, amba hivi: ‘Gomba Mwenyezi Mlungu, mimi mtumishio nakuphunda.’ ”

Phahi Samueli wauya phatuphe achendalala.

¹⁰ Badaye Mwenyezi Mlungu wakpwezaima phephi na Samueli, achihiha dza viratu kpwandza, “Samueli! Samueli!”

Ndipho Samueli achiamba, “Gomba Mwenyezi Mlungu, mimi mtumishio naku-phunda.”

^{2:28} 2:28 Kutsama 28:1-4; Alawi 7:35,36

^{2:34} 2:34 1 Samueli 4:11

[†] ^{2:35} 2:35 Au, mpakpwa mafuha (soma

1 Samueli 2:10).

¹¹ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, “Lola, ni phephi na kuhenda utu himu Iziraeli, na chila ndiyeusikira andadziondoka. ¹² Siku iyo nindatimiza gosi nirigogomba chinyume cha Eli na chivyaziche, hangu mwandzo hadi mwisho. ¹³ Námuaambira kukala ndaamula chivyaziche hata kare na kare, kpwa ajili ya uyi aumanyao, mana anae anikufuru ela iye kayaakanya. ¹⁴ Kpwa hivyo naapira Eli na chivyaziche, kukala uyi wao taundatakaswa kpwa sadaka ya kuochwa wala sadaka zanjina hata kare na kare.”

¹⁵ Samueli walala hadi ligundzu, kuriphocha wavugula miryango ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ela achiogopha kummanyisa Eli ruwiya hiyo. ¹⁶ Phahi Eli wamuiha Samueli achimuamba, “Samueli mwanangu!”

Naye achihihika, “Ee!”

¹⁷ Eli achimuza, “Mwenyezi Mlungu akakuambadze? Na usinifwitse utu. Uchinifwitsa rorosi ambaro Mwenyezi Mlungu akakuambira phahi Mlungu naakuone na akutiye adabu.”

¹⁸ Phahi Samueli achimuambira chila chitu, kamfwitsire rorosi. Naye Eli achiamba, “Iye ndiye Mwenyezi Mlungu, naahende ririro sawa phakpwe matsoni.” ¹⁹ Samueli wakula, na Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga naye, na maneno gosi ga Mwenyezi Mlungu garigogombwa ni Samueli gatimiya. ²⁰ Na Aiziraeli osi, kula Dani hadi Beerisheba, amanya kukala Samueli ni nabii muaminifu wa Mwenyezi Mlungu. ²¹ Naye Mwenyezi Mlungu waenderera kuphahikana hiko Shilo, mana wadzionyesa kpwa Samueli na achigomba naye. Naye Samueli achiaambira Aiziraeli osi.

4

Sanduku ra chilagane rinatekpwa

¹ [Siku hizo Afilisti akusanyika ili apigane na Aiziraeli,]* nao Aiziraeli atuluka akapigane nao. Aiziraeli apiga kambi yao phephi na Ebenezeri na Afilisti achipiga yao hiko Afeki. ² Afilisti ashambuliya Iziraeli na viha virivyoenderera, Aiziraeli ashindwa ni Afilisti. Afilisti aolaga Aiziraeli elufu ne siku hiyo.

³ Anajeshi ariotiya ariphofika kpwao kambini, atumia a Iziraeli aauza, “Mbona Mwenyezi Mlungu rero akahuricha hupigbwe ni Afilisti? Huphiyeni Shilo hukarehe sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu hiku, ili hukale naro na rihutivye na aviha ehu.”

⁴ Phahi ahuma atu hiko Shilo achendahala sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, akalaye dzulu ya makerubi. Hara ana airi a Eli, Hofini na Finehasi nao akpwedza phamwenga na sanduku ra chilagane ra Mlungu. ⁵ Hiro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu ririphoinjizwa kambini, Aiziraeli osi apiga kululu kpwa furaha, hata tsi ichivuma. ⁶ Afilisti ariphosikira zumo, achiamba, “Ro hoyo rosi ko kambini ya Aeburania manage ni utu wani?”

Ariphomanya kukala sanduku ra Mwenyezi Mlungu rikafika kambini mwa Aiziraeli, ⁷ Afilisti aogopha, na achiamba, “Hundamenyaphi swino! Milungu ikainjira kambini, dzambo dza hiri tahudzangbweriona. ⁸ Hundamenyaphi swino! Ni ani ndiyehutivya na milungu hino iriyo na nguvu? Hino ndiyo milungu iriyopiga Amisiri hiko jangbwani kpwa mashaka ga chila aina. ⁹ Sambu mwimwi Afilisti piganani chilume na mkale hodari, sedze mukakala atumwa a Aeburania, dza aho arivyokala atumwa ehu. Piganani chilume!”

¹⁰ Phahi Afilisti apigana nao, na Aiziraeli achishindwa hadi chila mutu achichimbirira kpwakpwe kaya. Siku iyo Aiziraeli anji aolagbwa, mana asikari elufu mirongo mihahu a Iziraeli a kunyendeka na magulu aolagbwa. ¹¹ Ro sanduku ra Mlungu rahalwa na nyo ana airi a Eli, yani Hofini na Finehasi, achiolagbwa.

Chifo cha Eli

¹² Phahi mutu mmwenga wa mbari ya Benjamini wakpwedza mairo kula ko vihani hadi achifika[†] Shilo siku iyo-iyo. Naye kala akakpwanyula nguwoze na akadzimwagira vumbi mwakpwe chitswani.

¹³ Ariphofika, Eli kala asegere phakpwe chihini kanda-kanda ya njira anagodzera, mana moyowe kala una wasiwasi kpwa ajili ya sanduku ra Mlungu. Na hiye mutu ariphoinjira mudzini na kulavya habari hizo, atu osi mudzi mzima arira. ¹⁴ Naye Eli ariphosikira kululu za chiriro hicho, wauza, “Zo ndiro ni zani?” Yuya mutu waphiya

* 4:1 4:1 Maneno higa, garigoikpwa katika vifungo, gaandikpwa katika nakala za chilagane cha kare cha Chiyunani.

4:4 4:4 Kutsama 25:22 † 4:12 4:12 Kula Ebenezeri kurikokala hivyo viha hadi Shilo kala ni zaidi ya kilomita 30.

upesi, achendamuambira Eli. ¹⁵ Naye Eli kala akafisa miaka mirono tisiya na nane na matsoge kala tagaona tsona. ¹⁶ Yuya mutu achimuambira Eli, "Mimi ndimi nchiyela vihani, nkachimbira vi rero kula jeshini." Naye achiuza, "Gakakaladze ko mwanangu?" ¹⁷ Hiye ariyereha habari wamjibu achiamba, "Aiziraeli akaachimbira Afilisti. Atu anji sana akaolagbwa, anao osi airi, Hofini na Finehasi, akafwa, na sanduku ra Mlungu naro rikatekpwa." ¹⁸ Hiye mutu ariphohadza sanduku ra Mlungu, Eli wapetuka kula phakpwe chihini achigbwa na kogo kanda ya mryango. Wavundzika singo achifwa mana kala ni mtumia chisha mziho. Naye wakala akaamula atu a Iziraeli kpwa miaka mirono mine. ¹⁹ Chisha mkpwaza-mwanawe, mkpwaza Finehasi kala akapheza na a phephi na kudzivugula. Aripshokira kukala sanduku ra Mlungu rikahalwa na ise-vyala na mlumewe akafwa, wagbwirwa ni utsungu na achidzivugula, ela nyo utsungu uchimizidi nguvu. ²⁰ Naye ariphokala anakata roho, hara achetu ariokala anamvyalusa amuambira, "Usiogophe, mana ukavyala mwana mlume." Ela ye kayajibu, wala kayaaphundza. ²¹ Hiye mwana wamuiha, Ikabodi, manage ni, "Utukufu wa Mlungu ukauka Iziraeli," kpwa sababu ya kuhalwa kupa sanduku ra Mlungu na chifo cha mlumewe na cha ise-vyala. ²² Ndipho achiamba, "Utukufu wa Mlungu ukauka Iziraeli, kpwa mana sanduku ra Mlungu rikatekpwa."

5

Sanduku rinareha nduni Filisti

¹ Hipo Afilisti ariphoteka sanduku ra Mlungu, aphiya naro kula Ebenezeri hadi mudzi wa Ashidodi. ² Chisha arihala ro sanduku ra Mlungu achiriphirika ndani ya nyumba ya mlungu wao Dagoni, achiriika phephi naye.

³ Atu a mudzi wa Ashidodi, aripholamuka chiti siku ya phiriye, akuta chizuka cha Dagoni chikagbwa photsi chimabumabu, mbere za sanduku ra Mwenyezi Mlungu. Achichihala achichiimisa tsona phatuphe. ⁴ Ligundzure aripholamuka, akuta chizuka cha Dagoni chikagbwa tsona chimabumabu, mbere za sanduku ra Mwenyezi Mlungu na chitswache na vifumba vya mikonoye vyosi viiri kala vikakatika vikagbwa chizingitini. Mwiri wa cho chizuka cha Dagoni ndio uriosala. ⁵ Ndiyo mana alavyadzi-sadaka a Dagoni na atu osi ainjirao nyumbani mwa Dagoni, taavyoga chizingiti cha nyumba ya Dagoni hiko mudzi wa Ashidodi hadi rero.

⁶ Mwenyezi Mlungu waabwagira nduni atu a mudzi wa Ashidodi na vidzidi vya kanda-kandaze, waabwiza maphu. ⁷ Na hinyo atu a Ashidodi, ariphooona mambo garigoaphaha, aamba, "Hiri sanduku ra Mlungu wa Iziraeli tariweza kpwenderera kukala hipha phehu mana rikahurehera nduni swiswi na mlungu wehu Dagoni." ⁸ Phahi ahuma atu kpendekusanya akulu osi a Afilisti, achiaua, "Rino sanduku ra Mlungu wa Iziraeli hurihendedze?" Nao ajibu achiamba, "Nariphirikpwe Gathi." Phahi aritsamiza achiriphirika Gathi. ⁹ Ariphoriphirika Gathi, kuko nako Mwenyezi Mlungu wakubwaga nduni. Waabwiza maphu atu a mudzi hinyo avyere kpwa adide, nao achikala na wasiwasi sana. ¹⁰ Phahi aritsamiza tsona sanduku ra Mlungu achiriphirika Ekironi. Sanduku ra Mlungu ririphofiswa Ekironi, atu a Ekironi apiga kululu achiamba, "Akareha hiro sanduku ra Mlungu wa Iziraeli hiku kpwehu ili ahuolage swiswi na atu ehu."

¹¹ Kpwa hivyo ahuma atu kpendakusanya akulu osi a Afilisti, achiaambira, "Hiri sanduku ra Mlungu wa Iziraeli nariuswe riuyizwe kpwao, ili risihuolage swiswi, phamwenga na atu ehu." Ahenda hivyo kpwa sababu mudzi wosi kala ukainjirwa ni wasiwasi mkpwulu sana mana Mlungu kala akaandza kare kubwaga nduni. ¹² Hara ambao taayafwa agbwirwa ni maphu na chiriro cha atu a mudzi hinyo chafika mlunguni.

6

¹ Phahi, hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu rakala himo tsi ya Afilisti muda wa miezi sabaa. ² Na Afilisti aiha alavyadzi-sadaka na apigadzi mburuga, achiaua, "Hurihendedze hiri sanduku ra Mwenyezi Mlungu? Huambireni hundaweza kuriuyiza viphi kpwao."

³ Nao ajibu, "Mchiriuyiza hiro sanduku ra Mlungu wa Iziraeli, msiriuyize mikono mihuphu, ela kpwa vyovyosi mphirikireni Mlungu wa Iziraeli sadaka ya kuusira makosa. Hipo mundaphola, chisha mundamanyo ni kpwa sababu gani hino nduni iriyorehwa tayiuswa kpwenu."

⁴ Ndipho achiuza, "Yo sadaka ya kuusira makosa hulondwayo kumphirikira indakala utu wani?"

Nao ajibu, “Nakusanwe vizuka vitsano vya zahabu mfwano wa maphu na vitsano vya zahabu mfwano wa kotso, sawa-sawa na idadi ya akulu a Afilisti, kpwa kukala pigo mwenga rakala dzulu yenu mosi na dzulu ya akulu enu. ⁵ Kpwa hivyo tengezani vizuka vya maphu genu na vizuka vya kotso enu, abanangao tsi yenu; na mumuishimu ye Mlungu wa Iziraeli. Mendzerepho andaphunguza iyo nduni iriyo dzulu yenu na dzulu ya milungu yenu na dzulu ya tsi yenu. ⁶ Mbona, phahi, mioyo yenu munaihenda mifu dza vira Amisiri na Farao, arivyohenda? Hata aho bada ya Mlungu kuanayetera, aaruhusu Aiziraeli aphiye vyao.

⁷ “Sambi phahi, tengezani rukpwama dziphya, muhale ng’ombe mbiri chetu zi-amwisazo, ambazo tazidzangbwefungbwa gogolo namwi mkazifunge ro rukpwama. Ela ana aho ahaleni mkaatiye chaani. ⁸ Na muhale hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu, mriike dzulu ya hiro rukpwama na hivyo vizuka vya zahabu, ndivyo mphirikira kukala sadaka ya makosa, vitiyeni kandaye kpwenye kasha chisha ririchireni, ziphiye naro kondikophiya.

⁹ “Tsona lolani, ichikala rukpwama hiro rindavwehwa kpwa njira ya mwenga kpwa mwenga kuvuka mphaka kuelekeya tsi ya kpwao, yani kuphiya Bethi-Shemeshi, phahi, ndipho hundamanya ni iye ariyehurehera nduni hino. Ela napho tarindalunga njira hiyo, ndipho hundiphomanya ya kukala sio mkpwonowe uriohupiga, yakala ni bahati mbaya.”

¹⁰ Phahi atu hinyo ahenda hivyo, ahala ng’ombe mbiri zirizokala zinaamwisa, achizifunga rukpwama na ana aho achiafanga chaani. ¹¹ Chisha achiriika sanduku ra Mwenyezi Mlungu dzulu ya rukpwama, phamwenga na kasha renye vira vizuka vya zahabu vya kotso na vira vya maphu gao. ¹² Na hinyo ng’ombe agbwira njira ya mwenga kpwa mwenga kuphiya mudzi wa Bethi-Shemeshi. Alunga njira ya barabara, achihiya kuno zinaririra ana ao, ela taziya geluka uphande wa kulume wala wa kumotso. Na hinyo akulu a Afilisti azilunga-lunga hadi kufikira miphaka ya Bethi-Shemeshi. ¹³ Wakati uho atu a Bethi-Shemeshi kala anavuna mtsere wao deteni, ariphounula matso gao na kuriona sanduku ra Mwenyezi Mlungu, ahererwa sana. ¹⁴ Na rukpwama hiro rafika munda wa Joshuwa wa Bethi-Shemeshi. Kala phana dziwe kulu naro rakpwendaima phapho hipho. Phahi atu ayaahula mihi ya hiro gari, achiyiochera hizo ng’ombe kama sadaka ya kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Nao Alawi aritsereza ro sanduku ra Mwenyezi Mlungu na hiro kasha rokala phamwenga na vyo vizuka vya zahabu, achiviika dzulu ya hiro dziwe kulu. Siku iyo-iyoy, atu a Bethi-Shemeshi achilavya sadaka za kuochwa na sadaka zanjina kpwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁶ Na hinyo akulu atsano a Afilisti ariphomala kugaona higo, auya Ekironi siku iyo-iyoy.

¹⁷ Hivi ndivyo vira vizuka vitsano vya maphu ga zahabu virivyophirikpwa ni Afilisti, vikale sadaka ya kuusira makosa kpwa Mwenyezi Mlungu. Chila chimwenga chalaviwa kpwa ajili ya mudzi mmwenga, yani Ashidodi, Gaza, Ashikeloni, Gathi na Ekironi. ¹⁸ Piya aphihi vyo vizuka vitsano vya kotso vya zahabu, kulengana na idadi ya midzi yosi ya Afilisti, ambayo yatawalwa ni akulu atsano, midzi yenye ngome na piya vidzidi vyokala kanda-kandaye. Hiro dziwe kulu, ambaro dzuluye aika sanduku ra Mwenyezi Mlungu, hiko mundani kpwa Joshuwa wa Bethi-Shemeshi riphapho hadi rero.

Sanduku ra Chilagane

hiko Kiriathi-Jearimu

¹⁹ Naye Mwenyezi Mlungu waolaga baadhi ya atu a Bethi-Shemeshi, kpwa sababu atsungurira ndani ya hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu. Atu mirongo sabaa^a aolagbwa nao atu asononeka kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akaaolaga. ²⁰ Ndipho atu a Bethi-Shemeshi achiamba, “Ni ani awezaye kuima mbere za Mwenyezi Mlungu, hiyo Mlungu mtakatifu? Naro sanduku richila kpwehu rindaphiya kpwa ani?” ²¹ Nao ahuma ajumbe kpwa enyezi a Kiriathi-Jearimu, akaambire, “Afilisti akariyuya sanduku ra Mwenyezi Mlungu; phahi tsererani mwedze mrihale mphiyenaro kwenu.”

7

¹ Na hinyo atu a Kiriathi-Jearimu akpweza na achiritsukula sanduku ra Mwenyezi Mlungu, achendariika ndani ya nyumba ya Abinadabu iriyokala dzulu ya mwango nao achimsambula mwanawe Eliazari ili arinde hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu. ² Ro sanduku ra Mwenyezi Mlungu raphirikpwa Kiriathi-Jearimu ambako rabaki kuko

* **6:19** 6:19 Vitabu vyanjina ga Chieburania vinasema kukala ni atu elufu mirongo mitsano na mirongo sabaa, ela kulengana na cho chidzidi vyokala chidide, anji akalunga mirongo sabaa. **7:1** 7:1 2 Samueli 6:2-4; 1 Nyakati 13:5-7

muda mure, miaka kama mirongo miiri hivi. Nayo nyumba yosi ya Iziraeli yamririra Mwenyezi Mlungu.

Aiziraeli anamuuyira Mwenyezi Mlungu

³ Phahi Samueli achiaambira Aiziraeli, "Ichikala munamuuyira Mwenyezi Mlungu kpwa miyo yenu yosi, phahi yuuseni tsetsetse yo milungu yenu mijeni na vizuka vya Ashitorethi viuke kpweni, na muelekeze miyo yenu kpwa Mwenyezi Mlungu, mukamhumikire iye macheye, naye andakuokolani kula kpwa mikononi ya Afilisti."⁴ Ndipho Aiziraeli achiyuusa yo milungu ya Baali na ya Ashitorethi, achimuhumikira Mwenyezi Mlungu macheye.

⁵ Chisha Samueli waamba, "Aiziraeli osi naakusanyike hiko Mizipa nami ndaavoyera kpwa Mwenyezi Mlungu."⁶ Phahi akusanyika hiko Mizipa nao aheka madzi achigamwaga mbere za Mwenyezi Mlungu. Siku iyo afunga achiamba, "Hukahenda dambi mbere za Mwenyezi Mlungu." Naye Samueli achiamula Aiziraeli hiko Mizipa.

Afilisti anashambuliya Iziraeli

⁷ Afilisti ariphosikira kukala ana a Iziraeli akakusanyika hiko Mizipa, akulu a Afilisti aambuka dzulu ili akapigane na Iziraeli. Nao ana a Iziraeli ariphosikira aredza ashambuliwe ni Afilisti, aogopha.⁸ Ndipho Aiziraeli achimuambira Samueli, "Usiriche kumririra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, kpwa ajili yehu, ili ahutivyeye kula mikononi mwa Afilisti."⁹ Phahi Samueli wahala mwana ng'ondzi mtsanga, achimlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa ndzima. Samueli achimririra Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya Iziraeli; naye Mwenyezi Mlungu achimwihikira.¹⁰ Hipo Samueli ariphokala anaavya iyo sadaka ya kuochwa, Afilisti asengera ili kupigana na Aiziraeli; ela siku iyo Mwenyezi Mlungu waapigira chiguruguru Afilisti, msindo mkpwulu sana, achiofyerwa nao achiangamizwa ni Aiziraeli.¹¹ Nao Aiziraeli atuluka hipho Mizipa, achialunga Afilisti, achiapiga hadi kutsapa Bethi-Kari.

¹² Alafu Samueli wahala dziwe, achiriimisa kahi-kahi ya Mizipa na Sheni naro dzinare wariha Ebenezeri* achiamba, "Mwenyezi Mlungu akahuterya hadi hipha."¹³ Hivyo Afilisti ashindwa, taayainjira tsona ndani ya mphaka ya Iziraeli na uwezo wa Mwenyezi Mlungu wakala chinyume cha Afilisti siku zosi za Samueli.¹⁴ Nayo midzi hira Afilisti ariyokala akaafuta Aiziraeli yauyizwa tsona kpwa enye. Midzi iyo kala i kahi-kahi ya Ekironi na Gathi, nao Aiziraeli autivya mphaka wao kula mikononi mwa Afilisti. Chisha kwakala na amani kahi ya Iziraeli na Aamori.

Samueli chilongozi mnono

¹⁵ Naye hiye Samueli waamula Iziraeli maishage gosi.¹⁶ Chila mwaka kala achizunguluka Betheli, Giligali na Mizipa kuamula Aiziraeli kosi hiko.¹⁷ Chisha kala achuuya hadi Rama, mana hipho ndipho phariphokala phakpwe kaya. Napho ndipho ariphoamula Aiziraeli na phapho ndipho ariphomdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka.

8

Aiziraeli analonda mfalume

¹ Samueli ariphokala mtumia, waahenda anae a chilume akale aamuli a Iziraeli.² Mwanawe wa kwandza wa chilume wamuiha Joeli na dzina ra mwanawe wa phiri Abija. Nao kala ni aamuli hiko Beeri-Sheba.³ Ela hinyo anae taayalunga dza ise yao arivyohenda, ela aricha kulunga njira ya ise yao ili aphahe fwaida kpwa njira ya handzo na kuricha kuhenda haki.

⁴ Ndipho atumia osi a Iziraeli akutana phamwenga, achihiya kpwa Samueli hiko Rama,⁵ achendamuamba, "Lola, uwe ukakala mtumia na anao taalunga njirazo, phahi hutsamburire mfalume ahutawale dza vira mataifa ganjina gosi."⁶ Ela dzambo hiro ra Aiziraeli kulonda mfalume wa kuaamula tariyamfwahira Samueli. Naye Samueli achimvoya Mwenyezi Mlungu.⁷ Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, "Phundza atu hinya na uahendere chila neno ndirokuambira; kpwa mana taakakurema uwe, ela akanirema mimi, ili nisikale mfalume wao."⁸ Kulengana na mahendo gosi arigonihenda hangu siku hira niriphoatuluza kula tsi ya Misiri hadi rero, aniricha na kuhumikira milungu yanjina, na ndivyo anavyokuhendera uwe.⁹ Phahi vivi, ahendere vyo alondavyo; ela aonye sana, na uaambire vira ndivyohenderwa ni ye mfalume ndiyeatawala."

* 7:12 7:12 Ebenezeri Manaye ni Dziwe ra kuterya. 8:5 8:5 Kumbukumbu 17:14

¹⁰ Naye Samueli waambira hara atu ariolonda mfalume maneno gosi ga Mwenyezi Mlungu. ¹¹ Achiamba, "Hivi ndivyo ndivyohenda ye mfalume ndiyekutawalani; andahala ana enu na kuahenda aphiriki a magariye ga kuvwehwa ni farasi na anjina kukala atu a kupanda farasie nao andazola mairo mbere za magariye ga kuvwehwa ni farasi. ¹² Naye andadzitsamburira atu anjina akale akulu a vikosivye vya anajeshi elufu-elufu na anjina akale akulu a vikosi vya anajeshi mirongo mitsano. Atu anjina andaaika arime mundawe na kuvuna mavunoge na kutengeza silahaze za viha na miyo ya magariye ga kuvwehwa ni farasi. ¹³ Na ana enu achetu andahala akale atengezadzi a mafuha ga kunukato, anjina apishi na anjina aochadzi a mikaha. ¹⁴ Iye andahala minda yenu ya mizabibu na ya mizaituni, hira iriyo minono sana na aaphe atumishie. ¹⁵ Naye andaatoza fungu ra kumi ra mtsero wenu na ra mizabibu yenu, aaphe maofisaage na atumishie. ¹⁶ Andahala atumishi enu a chilume na achetu, ng'ombe zenu nono sana* na punda enu naye aahumire kpwa kazize mwenye. ¹⁷ Andaatoza fungu ra kumi ra mang'ondzi genu na mbuzi zenu namwi mundakala atumwae. ¹⁸ Namwi wakati uho uchifika mundarira kpwa sababu ya hiye mfalume wenu mriyedzitsamburira, ela Mwenyezi Mlungu andakupazani wakati uho." ¹⁹ Ela atu hinyo arema kumphundza Samueli achiamba, "Sivyo hivyo, swino hunalonda hukale na mfalume ahutawale; ²⁰ ili naswi piya hukale dza mataifa ganjina gosi. Chisha mfalume wehu ahutawale na ahulongoze kpwendapigana viha vyeahu." ²¹ Naye Samueli bada ya kugaphundza maneno higo gosi ga atu, wakpwendamuambira Mwenyezi Mlungu. ²² Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, "Aphundze go agombago na uatsamburire mfalume." Chisha Samueli waambira Aiziraeli, "Phiyani, chila mutu naauye kpwao mudzini."

9

Sauli anakutana na Samueli

¹ Phahi kpwakala na mutu wa mbari ya Benjamini, yeihwa Kishi. Ise kala ni Abieli, mwana wa Serori, mwana wa Bekorathi, mwana wa Afiya. Phahi mutu iye wa mbari ya Benjamini, kala achihiwa Kishi, mutu sujaa na mwenye mali. ² Kishi, kala ana mwana wa chilume, yeihwa Sauli. Naye Sauli kala ni barobaro mnono sana, wala katika Iziraeli takuyakala na mutu mnono dza iye. Sauli kala ni mure kutsupa atu osi mana osi amfika mafuzini. ³ Siku mwenga punda a Kishi, isengbwa wa Sauli, kala akaangamika. Ndipho Kishi achimuambira mwanawe Sauli, "Hala mtumishi mmwenga, uphiye naye mkaaendze hinyo punda." ⁴ Nao atsupa kahi-kahi ya tsi ya myango ya Efuraimu na kahi-kahi ya tsi ya Shalisha, ela taayaaona. Chisha achitsupa kahi-kahi ya tsi ya Shaalimu, wala hiko nako kala taako. Achendaendza kppenye tsi ya Benjamini, ela kuko nako taayaaphaha. ⁵ Aripkofika tsi ya Sufu, Sauli wamuambira mtumishiwe ariyelungana naye, "Nahuuye kaya, sedze baba akaricha kuaza kuhusu punda akakala na wasiwasi dzulu yehu." ⁶ Ela mtumishiwe achiamba, "Lola, muna mutu wa Mlungu mumu mudzini, naye ni mutu anayeishimiwa; gosi agombago nkukala kpweli. Phahi swino huphiye hiko chahi andahuambira ko ariko nyo punda." ⁷ Naye Sauli achimuuzwa mtumishiwe, "Huchiphiya, hundamphirikirani ye mutu wa Mlungu? Mana hata chakurya chikasira mo mwehu mikobani, wala tahuna zawadi ya kumphirikira ye mutu wa Mlungu, hebu huna utu wani?" ⁸ Yuya mtumishi wamjibu Sauli achiamba, "Lola, nina giramu tahu za feza mwangu mkpwononi; hiye mutu wa Mlungu ndamupha feza hino, ili ahuambire ko ariko nyo punda." ⁹ (Hipo kare kahi za tsi ya Iziraeli, mutu napho kala anaphiya akauze neno kpwa Mlungu, kala achiamba, "Haya! Huphiye kpwa muonadzi;" mana mutu ambaye siku hizi aihwa Nabii hipho kare kala achihiwa muonadzi.) ¹⁰ Phahi Sauli achimuambira mtumishiwe, "Ukagombato; haya huphiye." Aphiya hadi hinyo mudzi ambamo hiye mutu wa Mlungu kala a himo.

¹¹ Aripkokala anaambuka mwango kuphiya himo mudzini, akutana na asichana, anatuluka kpwendaheka madzi achiaua, "Dze! Muonadzi a kuko?" ¹² Nao amjibu achiamba, "Ehe a kuko tsona a pho hipho mbere zenu. Hendani upesi, akedza vi sambu mumu mudzini. Kpwa sababu atu rero ana sadaka hiko kpwatu kpwa kulavira sadaka. ¹³ Mchiinjira hinyo mudzi tu, mundamuona kabila kadzangbweambuka kuphiya phatu pha dzulu pha kulavira sadaka kpwendaryu. Mana atu taandarya hadi iye ndiphoibariki yo sadaka; ndipho hinyo atu ariolikpwa andarya. Vi sambu, ambukani mara mwenga mana wakati huno ndio ndiomuona." ¹⁴ Nao aambuka kuphiya

* 8:16 8:16 Chieburania chinaamba barobaro enu anono.

himo mudzini, ariphokala anainjira hinyo mudzi, amuona Samueli aredza mbere zao anatuluka mudzini kuphiya pho phatu pha dzulu pha kulavira sadaka.

¹⁵ Phahi siku mwenga kabila ya Sauli kutsoloka, Mwenyezi Mlungu kala akamfwenurira Samueli hivi, ¹⁶ “Muhondo, wakati dza uhu, ndakurehera mutu kula tsi ya Benjamini nawe mtiye mafuha ili akale mtawala wa atu angu Aiziraeli. Iye andativya atu angu kula kpwa Afilisti, mana nkaona mateso ga atu angu na chiriro chao chikanifikira.” ¹⁷ Samueli ariphomuona Sauli, Mwenyezi Mlungu wamuambira, “Hiyu ndiye yuya nriyekuambira habarize, hiyu ndiye ndiyetawala atu angu.” ¹⁸ Ndipho Sauli achimsengerera Samueli ambaye kala a phephi na ryango, achimuuzza, “Niambira, hira nyumba ya muonadzi i kuphi?” ¹⁹ Samueli wamjibu Sauli achimuamba, “Mimi ndimi hiye muonadzi, nitanguliya mbere zangu muambuke hadi phatu pha dzulu, kpwa kukala rero mundarya phamwenga nami. Muhondo ligundzu ndakuambira gosi urigo nago mwako moyoni chisha ndakuricha uphiye vyako.” ²⁰ Na usidziyuge kpwa sababu ya hara pundoao arioangamika siku tahu zirizotsupa, mana aonekana. Na anayeezwa sana kahi Iziraeli ni ani? Dze! Siye uwe na nyumba yosi ya sowe?” ²¹ Phahi Sauli wajibu achiamba, “Mimi ni mutu wa mbari ya Benjamini, mryango mdide kuriko mbari zosi za Iziraeli na miryango yosi ya mbari ya Benjamini. Na mryango wangu ndiyo mdide kuriko miryango yosi ya mbari ya Benjamini. Kpwa utu wani phahi, unaniambira ng’andzi dza hino?”

*Sauli anarya na kupiga chilazi
kpwa Samueli*

²² Chisha Samueli achimuhala Sauli na mtumishiwe, achiareha ndani ya cho chumba, achiambira asagale phatu pha ishima zaidi kutsupa hara atu arioalikpwa ambao jumula yao kala ni atu kama mirongo mihahu. ²³ Samueli achimuambira mpishi, “Rehe hira seemu ya nyama nriyokupha, nchikuambira, uyiike kanda.” ²⁴ Phahi ye mjiti wahala chiga cha mchira achichiika mbere za Sauli. Samueli achiamba, “Seemu uchiyotengerwa ndio ino. Rya, kpwa sababu seemu ihi ikaikirwa uwe, ili wedze urye na ajeni arioalikpwa kpwa wakati uriokusudiwa.” Phahi siku hiyo, Sauli achirya phamwenga na Samueli. ²⁵ Nao ariphotserera kula phatu pha kulavira sadaka na kufika mudzini, Sauli wahandikirwa chitanda dzulu ya dari achilala.

Samueli anammwagira Sauli mafuha

²⁶ Ligundzu chiti, Samueli wamuiha Sauli atuluke hiko darini achimuamba, “Unuka, nkusindikize wuuye kpweni.” Phahi Sauli waunuka nao osi airi, iye na Samueli achituluka. ²⁷ Ariphokala akatsrerera kufika mwisho wa mudzi, Samueli achimuambira Sauli, “Muambire hiyu mtumishi atanguliye.” (Naye achitanguliya), “Ela uwe hivi sambi ima phapha, ili nkumanyise gara nchigoambirwa ni Mlungu.”

10

¹ Ndipho Samueli achihala chitupa cha mafuha, achigamwaga chitswani pha Sauli, achimdonera achimuamba, “Mwenyezi Mlungu akakutiya mafuha [ukale mtawala wa atue Iziraeli. Uwe undaatawala atu a Mwenyezi Mlungu na kuaokola kula kpwa aviha ao. Na hino ndiyo ndokala dalili kpwako ya kpwamba Mwenyezi Mlungu akakutiya mafuha]* ukale mtawala wa atue. ² Ndiphorichana rero, uyakutana na alume airi phephi na mbira ya Raheli, kpwenye mphaka wa tsi ya Benjamini hiko Selisa, nao andakuambira, ‘Hinyo punda uriokwendaaendza aphahikana kare, naye sowe wayala habari za nyo punda ela vini ana wasiwasi dzulu yenu. Iye anadziuza, “Nindahendadze mino hata nimuone mwanangu?”’

³ “Chisha uchila hipho, undaphiya mbere na ndiphofika kpwenye mwaloni wa Tabori, undakutana na atu ahahu ambao anaambuka kpwendamlavira Mlungu sadaka hiko Betheli. Mmwenga andakala ana mbuzi tahu, wanjina anatsukula mikahe mihahu na ye wa hahu anatsukula chiriba cha uchi wa zabibu. ⁴ Atu aho andakulamusa na akuphe mikahe miiri nawe undaiphokera kula mwao mikononi. ⁵ Bada ya hipho phiya Gibeya ya Mlungu, kuko kuriko na ngome ya Afilisti. Hipho ndiphokala u phephi na kuufikira mudzi, undakutana na kundi ra manabii anatsrerera kula phatu pha dzulu pha kulavira sadaka kuno anatabiri. Mbere zao kundakala na apigadzi ngephephe, tamburini, vivoti na zeze, ⁶ Roho wa Mwenyezi Mlungu andakpwezera kpwa nguvu nawe undatabiri phamwenga nao nawe undageluzwa kukala mutu tafwauti. ⁷ Phahi, hipho ishara zizi zichihendeka, henda kama uonavyo ni sawa kpwa kukala Mlungu a phamwenga nawe. ⁸ Nawe undanitanguliya kuphiya hadi Giligali nami, lola, ndakpwezera kuko ili

* **10:1** 10:1 Maneno higa, garigoikpwa kpwenye mabano, gaandikpwa kahi za nakala ya Chilagane cha kare cha Chiyunani.

kulavya sadaka za kuochwa na kutsindza sadaka za amani. Undagodza siku sabaa hadi ndiphofika, nkuonyese ulondwago uhende.”

Sauli anahendwa mfalume

⁹ Phahi Sauli ariphogaluka kurichana Samueli, Mlungu achimgaluza moyowe, nazo dalili hizo zosi zichihendeka siku iyo-iyoyi. ¹⁰ Naye ariphofika Gibeya, wakutana na chikundi cha manabii. Chisha roho wa Mlungu achimwedzera kpwa nguvu naye achitabiri kahi-kahi zao. ¹¹ Atu osi ariokala anammanya ariphoona dzambo hiro, kukala anatabiri phamwenga na manabii, ndipho atu achiuzana, “Ni utu wani huno uchiomphaha mwana wa Kishi? Dze! Sauli piya ni mmwengawapho wa manabii?” ¹² Mutu mmwenga ariyeishi phatu hipho wauza, achiaamba, “Na ise yao ni ani?” Kpwa iyo uchikala msemu, “Dze! Sauli piya ni mmwengawapho wa manabii?” ¹³ Naye ariphomala kutabiri, waambuka kuphiya pho phatu pha dzulu pha kulavira sadaka.

¹⁴ Phahi ise mdide achimuuzza Sauli na mtumishiwe, “Dze! Mwino kala mkaphiyaphi?” Naye Sauli wajibu achiamba, “Swino kala huchaendza hinyo punda na huriphooona kukala taaoneka, huaphiya kpwa Samueli.” ¹⁵ Ise mdide wa Sauli achiamba, “Nakuvoya uniambire, ye Samueli wakuambirani?” ¹⁶ Sauli wamjibu ise mdide, achiumamba, “Wahuambira ching’ang’a kukala hinyo punda akaoneka kare.” Ela kamuambirire kukala Samueli akamuamba andakala mfalume.

Sauli anatangazwa

kukala ndiye Mfalume

¹⁷ Phahi Samueli waakusanya Aiziraeli mbere za Mwenyezi Mlungu hiko Mizipa. ¹⁸ Achiambira, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba hivi, ‘Nakutuluzani kula Misiri nami nchikuokolani mwimwi kula mikononi mwa Amisiri na kula kpwa falume zosi zirizokuonerani. ¹⁹ Ela rero mkamrema Mlungu wenu anayekutivyani na shida zenu zosi na mateso genu gosi; namwi mkamuambira, ‘Hata, huikire mutu ndiyehutawala.’” Sambi, kusanyikani mbere za Mwenyezi Mlungu, kulengana na mbari zenu na miryango yenu.” ²⁰ Phahi Samueli achireha phephi mbari zosi za Iziraeli nayo mbari ya Benjamini ichitsambulwa kpwa kupigirwa kura. ²¹ Chisha achireha phephi mbari ya Benjamini kulengana na miryango yao; nao mryango wa Matiri uchitsambulwa. Achiireha phephi mryango wa Matiri, mutu bada ya mutu na Sauli, mwana wa Kishi achitsambulwa, ela ariphomuendza taayamuona. ²² Phahi aenderera kumuuzza Mwenyezi Mlungu, “Dze phana mutu wanjina ambaye kadzangbwefika?” Naye Mwenyezi Mlungu achiajibu achiaamba, “Lola, akadzifwitsa pho phenye mizigo.” ²³ Phahi achiajibu hiko mara mwenga achendamuhala; naye ariphoona kahi-kahi ya atu kala ni mure hata atu osi kala akamfika mafuzini. ²⁴ Samueli waambira atu osi, “Mnamuona mutu yuno ariyetsambulwa ni Mwenyezi Mlungu, ya kukala takuna mutu mfwanowe kahi za atu osi.” Ndipho atu osi achikota kululu achiamba, “Mfalume na akale na maisha mare!”

²⁵ Chisha Samueli waambira atu shariya na haki ya mfalume, achigaandika katika chitabu, achichiika mbere za Mwenyezi Mlungu. Samueli waabumula atu osi na chila mmwenga achiuya kpwapkwe kaya. ²⁶ Sauli naye achiuya kpwapkwe kaya hiko Gibeya phamwenga na kundi ra alume a mkpwotse ambao Mlungu kala akaaguta mioyo yao. ²⁷ Ela anjina asiofwaha chitu achiamba, “Andahutivyadze yuno?” Nao amnema, na taayanrehera zawadi.†

11

Mlungu anaonyesa

kukala a phamwenga na Sauli

¹ Bada ya mwezi mmwenga, Nahashi, mfalume wa Aamoni, waambuka kpwendauzangira mudzi wa Jabeshi-Giliadi na atu osi a Jabeshi achimuambira Nahashi, “Ika chilagane naswi, naswi hundakuhumikira.” ² Hiye Nahashi, Muamoni, waambira, “Mino nindaika chilagane namwi kpwa sharuti hiri; chila mutu nimng’ole dzitso ra kulume ili niaibishe Iziraeli yosi.” ³ Phahi atumia a Jabeshi amjibu, “Huphe siku sabaa, ili huhume ajumbe aphiye miphakani mosi mwa Iziraeli. Napho takuna wa kuhutivya, hundakuuyira.” ⁴ Hivyo ajumbe afika Gibeya kurikotuluka Sauli, achigomba maneno higo ga mfalume wa Aamori mbere za atu, nao atu osi achirira kpwa raka ra dzulu. ⁵ Sambi Sauli kala aredza kula mundani na ng’ombeze naye achiuza, “Hano atu anani? Anarizwa ni utu wani?” Hipho ndipho achiambirwa higo maneno ga atu a Jabeshi. ⁶ Mara

tu Sauli ariphosikira maneno higo, roho wa Mlungu achimwedzera kpwa nguvu na achipandwa ni tsukizi (nyinji) sana. ⁷ Phahi wahala zira ng'ombeze mbiri za kurima, achizikata-kata vipande-vipande, alafu achihuma ajumbe na vira vipande aviphirika tsi yosi ya Iziraeli, kpwendaamba, "Yeyesi ambaye kandatuluka kumlunga Sauli na Samueli, ng'ombeze zindahendwa dza vivi." Phahi hinyo atu ainjirwa ni wuoga wa Mwenyezi Mlungu achituluka chivyamwenga. ⁸ Sauli ariphoaolanga Aiziraeli hiko Bezeki afika atu elufu magana mahahu na atu a Juda elufu mirongo mihahu. ⁹ Nao achiaambira hinyo ajumbe ariokpowedza, "Aambireni atu a Jabeshi-Giliadi, 'Muhondo kufikira wakati wa dzuwa ngerengere, mundakala mkatovywa.'" Phahi hara ajumbe aphiya, kuamanyisa atu a Jabeshi nao achihererwa. ¹⁰ Kpwa hivyo atu a Jabeshi akpwendaambira Aamoni, "Muhondo hundadzireha kpwenu namwi mundahuhenda kama mlondavyo." ¹¹ Siku ya phiriye, Sauli waapanga atu katika vikosi vihahu. Nao ainjira kahi-kahi ya kambi pepo za kucha, achiaipiga Aamoni hata wakati wa dzuwa ngerengere. Hinyo ariosala atsamukana, hata chila mmwenga achichimbira chivyakpwe. ¹² Alafu atu achimuuza Samueli, "Akuphi nyo arioamba kukala Sauli kaweza kuhutawala? Arehe hipha huaolage." ¹³ Ela Sauli achiamba, "Takuna mutu ndiyeolagbwa rero, mana rero Mwenyezi Mlungu akaativya Aiziraeli."

¹⁴ Chisha Samueli waambira atu, Haya! Nahuphiyeni hadi Giligali, ili hukamtawaze Sauli kukala mfalume kano ya phiri. ¹⁵ Phahi atu osi aphiya Giligali, achendamtawaza Sauli mbere za Mwenyezi Mlungu. Achimlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za amani na hipo Sauli na atu osi a Iziraeli achihererwa sana.

12

Samueli analavya wasiya wa mwisho

¹ Chisha Samueli waambira Aiziraeli osi, "Lolani, nkakutumizirani gosi mrigoniambira nami nkamtawaza mfalume akutawaleni. ² Sambi mwimwi muna mfalume wa kukutawalani. Mino nkakala mkare na ni tele komvwi ela anangu a phamwenga namwi. Nami nkakala chilongozi wenu hangu uhana wangu hadi rero. ³ Nami himi, phahi mugombani mbere za Mwenyezi Mlungu na mbere za masihiwe. Nahala ng'ombe ya ani? Au nahala punda wa ani? Au ni ani nriyemuonera? Au naphokera hongo kula kpwa ani ili nisilamule kpwa haki? Napho nahala chochosi ndakuuyizirani enye."

⁴ Nao achiamba, "Kuyahuchenga, wala kuyahuonera, wala kuyaphokera chitu kula kpwa mutu yeyesi."

⁵ Naye achiaambira, "Mwenyezi Mlungu na masihiwe osi ni mashaidi rero kukala siyahala chitu kula kpwa mutu yeyesi." Nao achiamba, "Iye ni shaidi."

⁶ Samueli achienderera kuaambira, "Mwenyezi Mlungu ni shaidi, iye ndiye ariyetsambula Musa na Aruni na iye ndiye ariyeatuliza akare enu kula tsi ya Misiri. ⁷ Sambi imani mbere za Mwenyezi Mlungu, nikutambukizeni mahendo gosi ga haki ambago Mwenyezi Mlungu wakuhererani mwimwi na akare enu.

⁸ "Jakobo ariphophiya Misiri na Amisiri ariphoaonera akare enu, aho amririra Mwenyezi Mlungu naye Mwenyezi Mlungu achihuma Musa na Aruni, ambao aatuliza akare enu kula Misiri, achedzaaika phatu phapha. ⁹ Ela amya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao naye achiaguza na kuatiya mikononi mwa Siera, mkpwulu wa jeshi ra Hazori, mikononi mwa Afilisti na katika mikono ya mfalume wa Moabu. Nao achipigana na akare a Aiziraeli. ¹⁰ Nao amririra Mwenyezi Mlungu achimuamba, 'Hukahenda dambi, kpwa kukala hukamricha Mwenyezi Mlungu na kuahumikira Mabaali na Mashitorethi. Ela sambu huokole mikononi mwa aviha ehu, naswi hundakuhumikira.' ¹¹ Mwenyezi Mlungu waahuma Jerubaali, Baraka, Jefutha na Samueli, achikuokolani kula mikononi mwa aviha enu a pande zosi namwi mchiishi salama. ¹² Ela mriphomuona Nahashi, mfalume wa Aamoni analonda kupigana namwi, mwaniambira, 'Hunalonda mfalume ahutawale,' dzagbwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye mfalume wenu. ¹³ Sambi phahi, mfalume mriyemtsambula na kumlonda ndiye hiyu. Mwenyezi Mlungu akakuikirani mfalume, akutawaleni. ¹⁴ Napho mundamuogopa Mwenyezi Mlungu na kumuhumikira, kusikira sautiye na kusavundza amuriye; chisha ichikala mwimwi na mfalume anayekutawalani mundalunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, rindakala dzambo nono! ¹⁵ Ela msiphoitii sauti ya Mwenyezi Mlungu, mchivundza amuriye, ndipho nduni ya Mwenyezi Mlungu indakala dzulu yenu dza irivyokala dzulu ya akare enu.

¹⁶ “Sambi imani muone dzambo kulu ambaro Mwenyezi Mlungu andarihenda mbere zenu. ¹⁷ Dze! Hino si kazikazi, wakati wa kuvuna mtsere? Ela mino ndamvoya Mwenyezi Mlungu arehe mvula na chiguruguru, namwi mundamanya na kuona kukala uyi wenu muriouhenda matsoni pha Mwenyezi Mlungu wa kudzitakira mfalume ni munji sana.”

¹⁸ Phahi Samueli wamvoya Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu achireha mvula na chiguruguru siku hiyo, nao atu osi achimuogopha sana Mwenyezi Mlungu phamwenga na ye Samueli. ¹⁹ Atu osi achimuambira Samueli, “Huvoyere kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, swiswi atumwao husedze hukafwa mana hukajereza dambi zehu zosi kpwa uyi huno wa kudzitakira mfalume.”

²⁰ Samueli wajibu achiamba, “Msiogophe, ni kpweli mwahenda uyi huno wosi, ela msigaluke mkaricha kulunga Mwenyezi Mlungu, badalaye muhumikireni Mwenyezi Mlungu kpwa mioyo yenu yosi. ²¹ Wala msiuyire kuabudu vizuka, vitu visivyo na fwaida ambavyo taviokola na kutivya mana tavifwaha chitu. ²² Mana Mwenyezi Mlungu kandaaricha atue kpwa ajili ya dzinare kulu risiberwe, kpwa kukala ikamfwahira Mwenyezi Mlungu kukuhendani mwimwi mkale atue mwenye. ²³ Ela mino sindamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu kpwa kuricha kukuvoyerani. Nindaenderera kukufundzani njira iriyo nono na ya sawa. ²⁴ Muogopheni Mwenyezi Mlungu bahi, mukamhumikire kpwa uaminifu na mioyo yenu yosi. Chisha tambukirani vira arivyokuhenderani mambo makulu. ²⁵ Ela mchienderera kuhenda mai, mwimwi phamwenga na ye mfalume wenu mundaangamizwa.”

13

Sauli anamkosera Mwenyezi Mlungu

¹ Sauli wakala na umuri wa miaka kadhaa* hipho ariphoandza kutawala. Naye waitawala Iziraeli miaka kadhaa.† ² Sauli watsambula atu elufu tahu Aiziraeli ambao katika hinyo, elufu mbiri akala phamwenga na Sauli hiko Mikimashi na hiko mwango wa Betheli. Elufu mwenga achiaika phamwenga na Jonathani hiko Gibeya ya Benjamini. Hinyo atu ariosala waaruhusu chila mmwenga auye kpwakpwe hemani. ³ Jonathani waturya iyo ngome ya Afilisti yokala hiko Gibeya nao Afilisti achipaha habari hizo. Sauli walagiza gunda ripigbwe, naro richipigbwa tsi yosi kuno anaamba, “Aeburania sikirani.” ⁴ Aiziraeli osi achisikira habari ya kukala Sauli akaturya iyo ngome ya Afilisti na kukala Aiziraeli akaatsukiza Afilisti. Phahi hinyo atu achikusanyika phamwenga kuungana na Sauli hiko Giligali.

⁵ Nao Afilisti akusanyana ili apigane na Aiziraeli, magari ga kuvwehwa ni farasi elufu mirongo mihahu, apandadzi-farasi elufu sita na atu anji dza mtsanga wa pwani. Hinyo aambuka, achipiga kambi yao hiko Mikimashi, uphande wa mlairo wa dzuwa wa Bethi-Aveni. ⁶ Aiziraeli ariphoona kukala a kwenye shida, (mana atu aogopha), ndipho achidzifwita mapangoni, vitsakani, myambani, madibwani na mabirikani. ⁷ Anjina aho a Aeburania avuka Joridani achiinjira tsi ya Gadi na Giliadi. Ela Sauli kala achere hiko Giligali na jeshire rosi ramlunga kuno rinakakama kpwa wuoga.

⁸ Sauli wagodzera siku sabaa, kulengana na muda urioikpwa ni Samueli. Ela Samueli kayakpwedza Giligali nao atu achiandza kutsamukana achimicha Sauli. ⁹ Kpwa hivyo Sauli achiamba, “Nreherani sadaka ya kuochwa na sadaka za amani!” Naye achiilavya yo sadaka ya kuochwa. ¹⁰ Mara tu ariphomala kuilavya iyo sadaka ya kuochwa, Samueli achitsoloka. Naye Sauli achituluka kumchinjira na kumlamusa. ¹¹ Samueli achimuza, “Ukahendadze we?” Naye Sauli achijibu achiamba, “Nchiphooona kukala atu ananiricha anatsamukana nawe kpwedzere siku zoambwa, nao Afilisti kala akakusanyika hiko Mikimashi; ¹² phahi nkaona hivi sambi Afilisti anaweza kunivamia hadi Giligali kabila sidzangbwevoya chibali cha Mwenyezi Mlungu. Kpwa hivyo ikanibidi nlayve sadaka ya kuochwa.” ¹³ Naye Samueli achimuamba Sauli, “Ukahenda uzuzu kusagbwira amuri ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, kpwa mana kala ukaigbwira, Mwenyezi Mlungu angeahenda atu a chivyazicho akatawala Iziraeli hata kare na kare. ¹⁴ Ela vivi ufalumeo taundaenderera siku nyinji. Mwenyezi Mlungu akadziendzera mutu anayehamira moyowe. Naye akamuamuru kukala mkpwulu wa atue, kpwa sababu uwe kukarigbwira nenore arirokulagiza.”

* 13:1 13:1 Tafusiri chache za Chiyunani zinaamba Sauli kala ana miaka mirongo mihahu ela kulengana na tafusiri ya Chieburania taumanyikana. † 13:1 13:1 Phapha taimanyikana Sauli watawala kpwa muda gani. 13:8 13:8

¹⁵ Phahi Samueli wauka, achiambuka kula Giligali hadi Gibeya iriyo tsi ya Benjamini. Naye Sauli waolanga atu ariokala phamwenga naye, phachikala phana atu kama magana sita. ¹⁶ Sauli na mwanawe Jonathani na atu ariokala phamwenga nao, asagala hiko Geba[‡] iriyo tsi ya Benjamini. Ela Afilisti akutana hiko Mikimashi. ¹⁷ Nao avamizi atuluka kula kambi ya hinyo Afilisti, vikosi vihahu. Chikosi cha kpwandza chagbwira njira iphiyayo Ofura hadi tsi ya Shuali. ¹⁸ Chikosi cha phiri chagalukira njira iphiyayo Bethi-Horoni na cha hahu chichigbwira njira ya muphakani ielekeyayo Dete ra Seboimu uphande wa jangbwani.

¹⁹ Phahi, taayaona msanadzi yeyesi kpwenye tsi yosi ya Iziraeli, kpwa mana Afilisti kala akaamba, “Aeburania asidzitengezere mapanga au mafumo.” ²⁰ Aiziraeli osi kala nkutserera kpwa Afilisti, ili kunola chila mutu jembere, phangare, mbadzoye na sururuye. ²¹ Bei ya wembe wa jembe ra ng’ombe na jembeshoka kala ni dza giramu nane za feza. Kunorera mbadzo na tsimbiro kala ni kama giramu ne za feza. ²² Hivyo siku ya viha taphayaonekana upanga wala fumo mkpwononi mwa mutu yeyesi, yekala phamwenga na Sauli na Jonathani isiphokala iye Sauli na mwanawe. ²³ Na chikosi cha jeshi ra Afilisti chatuluka kpwendarinda mwana wa Mikimashi.

14

Jonathani anavamia kambi ya Afilisti

¹ Phahi siku mwenga Jonathani mwana wa Sauli, wamuamba mtsukuziwe wa silaha, “Ndzo! Huphiye kambi ya Afilisti kura ng’ambo ya phiri.” Ela Jonathani kayamuambira ise. ² Sauli kala akapiga kambi phephi na mudzi wa Gibeya, tsini ya mkomamanga urio hiko Migironi. Na atu ariokala phamwenga naye kala anaphaha kama magana sita. ³ Piya phamwenga na Sauli kala ni Ahija, mlavyadzi-sadaka yekala akavwala chisibao cha ulavyadzi-sadaka. Ahija kala ni mwana wa Ahitubu ndugungbwa wa Ikabodi, mwana wa Finehasi, mwana wa Eli. Eli yekala mlavyadzi-sadaka wa Mwenyezi Mlungu hiko Shilo. Nao atu taayamanya kukala Jonathani akauka. ⁴ Kahi za myanya ambayo Jonathani walonda kuitsupira ili kuifikira iyo ngome ya Afilisti, phakala na myamba hiku na hiku, mmwenga waihwa Bosesi na nyo wanjina waihwa Sene. ⁵ Mwamba mmwenga waima uphande wa vurini, mbere za Mikimashi na hinyo ya phiri wakala uphande wa mwakani, mbere za Geba.

⁶ Phahi, Jonathani achimuambira ye mtsukuziwe wa silaha, “Nahuphiye kura kambini kpwa atu asiotiywa tsatsani. Mendzerepho Mwenyezi Mlungu andauhumiwa, kpwa mana takuna rinaromzuwiya asitivywe, kutsupira atu anji au achache.” ⁷ Naye hiye mtsukuziwe wa silaha wamjibu, “Henda gosi garigo mwako moyoni. Mino ni phamwenga nawe, vyo urivyo moyoo ndivyo urivyo wangu.” ⁸ Ndipho Jonathani achiamba, “Nahuvuke huphiye ko kpwao ahuone. ⁹ Nao achihuambira, ‘Hugodzeni hadi hufike,’ ndipho hundaimea hipho phatu phehu, husiapandire. ¹⁰ Ela achiamba, ‘Ambukani muhulunge,’ ndipho hundaambuka, mana iyo ndiyo ndokala ishara kpwehu kukala Mwenyezi Mlungu akaatiya mwehu mikononi.”

¹¹ Phahi osi airi adzionyesa mbere za chikosi cha jeshi ra Afilisti nao Afilisti achiamba, “Lolani! Hara Aeburania anatuluka kula mo madibwani mokala akadzifwitsa!” ¹² Nao chikosi cha jeshi ra Afilisti amjibu Jonathani na mtsukuziwe wa silaha achiamba, “Haya! Mwimwi, pandani dzulu hipha huripho naswi hundakuonyesani dzambo.” Jonathani achimuambira yuya yetsukula silaha, “Haya! Kpwera unilunge, kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akaatiya mikononi mwa Aiziraeli.”

¹³ Phahi Jonathani waambuka na mtsukuziwe wa silaha achimlunga nyuma. Jonathani achiapiga na kuabwaga nyo Afilisti na mtsukuziwe wa silaha achiaolaga nyumaze. ¹⁴ Hinyo uolagadzi wa kpwandza ariouhenda Jonathani na mtsukuziwe wa silaha, aolaga kama atu mirongo miiri, kahi ya phatu phafikapho nusu eka. ¹⁵ Afilisti osi tsi ndzima amenywa nchiwewe, ariokala kambini, mindani na kahi-kahi za atu hata cho chikosi cha jeshi na avamizi piya akakama. Tsi piya nayo yasumba na phachikala na chiwewe.*

Aiziraeli anaturya Afilisti

¹⁶ Arindzi a Sauli hiko Gibeya ya Benjamini alola na achiona liguphuphu ra Afilisti akatsamukana hiku na hiku anachimbira.

¹⁷ Ndipho Sauli achiambira atu ariokala phamwenga naye, “Haya! Olangani muone ni ani ambaye kapho.” Nao ariphomala kuolanga achimanya kukala Jonathani na

[‡] 13:16 13:16 Geba na Gibeya inawezekana kukala ni dzina ra mudzi mmwenga. * 14:15 14:15 Maandishi ganjina ganaamba, Wuoga uho kala ukasababishwa ni Mlungu.

mtsukuziwe wa silaha taapho. ¹⁸ Phahi Sauli achimuambira Ahija, “Nirehera hipha ro sanduku ra Mlungu.” Kpwa kukala hiro sanduku† ra Mlungu wakati hinyo rakala ri phamwenga na Aiziraeli. ¹⁹ Phahi Sauli ariphokala anagomba na mlavyadzi-sadaka, hizo kululu kula kambi ya Afilisti zaenderera kuzidi. Hipho Sauli achimuambira mlavyadzi-sadaka, “Gariche gago.” ²⁰ Naye Sauli na atu osi ariokala phamwenga naye achikusanyika, achiphiya vihani. Na ariphofika hiko vihani lola, Afilisti kala anakatana maphanga, kpwakala fujo kpweli-kpweli. ²¹ Phahi Aeburania ariokala phamwenga na Afilisti hangu kare, hinyo arioambuka nao hadi kambini, agaluka kukala uphanda wa Aiziraeli ariokala phamwenga na Sauli na Jonathani. ²² Na atu osi a Iziraeli ariokala akadzifwitsa kpenye tsi za myango ya Efuraimu, ariphosikira kukala Afilisti akachimbira, aho nao achialunga mairo vihani. ²³ Chihivyo Mwenyezi Mlungu achiativya Aiziraeli siku iyo na viha vyaenderera hadi vichitsupa Bethi-Aveni.

Mambo golungira bada ya viha

²⁴ Aiziraeli agaya sana siku iyo mana Sauli kala akaapisha atu achiamba, “Nalonda kudziriphiza chisasi dzulu ya viha angu, phahi mutu yeyesi ndiyerya chakurya chochosi kabila ya dziloni na alaniwe.” Phahi takuna mutu yetata chakurya. ²⁵ Nao atu osi ainjira tsakani namo muchikala na asali chila phatu. ²⁶ Dzagbwe atu ariphoinjira tsakani akuta asali inatwena napho taphana hata mmwenga ariyesubutu kuilamba kpwa sababu ya kuogopa hicho chirapho. ²⁷ Ela Jonathani kpwa vira kayakalapho hipho ise ariphorisa atu chirapho, phahi ye wagolosa tsa ya fwimbo yokala mwakpwe mkpwononi achitsotsa phalala ra asali, chisha achitiya mkpwonowe mromoni na achiphaha mkpwotse. ²⁸ Ndipho mmwenga wao wagomba achiamba, “Sowe waapiza atu achiamba, ‘Mutu ndiyerya chakurya rero na alaniwe.’ Nao atu kala akaphungukirwa ni mkpwotse.” ²⁹ Hipho Jonathani achiamba, “Baba akayuga tsi. Lola jinsi nchivyophaha mkpwotse kpwa kukala nkatata hino asali chache. ³⁰ Dze! Taingekala vinono kama atu akarya na kumvuna kula kpwa hizo zewe za viha aho achizoziteka? Kpwa mana hungeolaga Afilisti anji kuriko hinya huchioalaga.”

³¹ Siku iyo Aiziraeli achiapiga Afilisti kula Mikimashi hadi Aijaloni nao achikala akaphungukirwa sana ni mkpwotse kpwa sababu ya ndzala. ³² Phahi atu achizitinira hizo zewe, achihala mang’ondzi na ng’ombe, achizitsindza photsi nao hara atu achirya nyama phamwenga na milatsoye. ³³ Anjina aho amuambira Sauli achiamba, “Lola, atu hinya anamkosera Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala anarya nyama phamwenga na milatsoye.” Naye achiamba, “Mwimwi mkakufuru, kaendzeni dziwe kulu mripingilise hadi hipha nrifho.” ³⁴ Chisha Sauli achiamba, “Haya tsamukanani kahi-kahi ya atu mkaambire, ‘Chila mutu na arehe hipha ng’ombeye au ng’ondzire muatsindze hipha na kuarya wala msimkosere Mwenyezi Mlungu, kpwa kurya nyama phamwenga na milatsoye.’ ” Nao atu osi chila mmwenga wareha ng’ombeye usiku hinyo nao achendzazitsindza hipho. ³⁵ Naye Sauli wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka. Hipho ndipho phatu pha kpwandza pha kulavira sadaka ambapho Sauli wamdzengera Mwenyezi Mlungu.

Jonathani anakaniwa ni majeshi

³⁶ Chisha Sauli achiamba, “Haya! Nahutserere hualunge Afilisti hukaashambuliye wakati wa usiku na kuahala vitu vyao zewe hadi ligundzu, wala husiriche hata mmwenga wao.” Nao amjibu, “Henda gosi uonago kukala ni manono.” Ela yuya mlavyadzi-sadaka achiamba, “Nahumuuze ushauri Mlungu kpwandza.” ³⁷ Phahi Sauli walonda ushauri kula kpwa Mlungu, achiuza, “Dze! Ntserere ili kualunga-lunga Afilisti? Dze! Undaatiya mikononi mwa Iziraeli?” Ela Mlungu kayamjibu neno rorosi siku hiyo. ³⁸ Ndipho Sauli achiha akulu osi a jeshi achiamba, “Ndzoni hipha ili humanye hukahenda dambi yani rero.” ³⁹ Kama Mwenyezi Mlungu aishivyo, iye ativyaye Iziraeli, hata kama dambi ikihahenda ni mwanangu Jonathani, kufwa andafwa. Ela kahi za atu osi taphana ariyemjibu. ⁴⁰ Ndipho achiambira Aiziraeli osi, “Mwimwi kalani uphanda wenu nami na mwanangu Jonathani hundakala uphanda wehu.” Nao atu achimuambira Sauli, “Henda uonavyo ni sawa.” ⁴¹ Kpwa hivyo Sauli achivoya achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, Mbona rero kukanijibu mino mtumishio? Ichikala dambi nkaihenda mimi au ikahenda ni mwanangu Jonathani, Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, jibu kpwa kutuluzi Urimu. Ela napho dambi ikahenda ni atu Iziraeli, jibu kpwa kutuluzi Thumimu.”‡ Phahi Jonathani na Sauli achigbwererwa

† 14:18 14:18 Au piya unaweza kuamba Chisibao Mana Ahija kala nkuvwala chisibao. 14:33 14:33 Mwandzo 9:4; Alawi 7:26-27; 17:10-14; 19:26; Kumbukumbu 12:16-23; 15:23 14:41 14:41 Isabu 27:21; 1 Samueli 28:6 ‡ 14:41 14:41 Thumimu na Urimu ni vihunde avi ni vidziwe ambavyo enye kala nkuvihumira kumanya Mlungu alondavyo.

ni kura, ela Aiziraeli taayaphahikana na makosa. ⁴² Alafu Sauli achiamba, “Ndipho pigani kura kahi yangu na mwanangu Jonathani. [Ye ndiyeonewa ni Mwenyezi Mlungu kukala ana makosa, andaolagbwa.” Nyo atu achimuamba Sauli, “Hata, navisikale hivyo,” ela achiashinda nyo atu, na kpwa vivyo achipiga kura kahi za iye na mwanawe Jonathani.] Naye Jonathani achigbwererwa ni kura. ⁴³ Ndipho Sauli achimuambira Jonathani, “Niambira ukahendadze.” Phahi Jonathani achijibu achiamba, “Mino nátata asali chache na tsa ya fwimbo yokala mwangu mkpwononi, nami ni tayari kufwa.” ⁴⁴ Naye Sauli achiamba, “Mlungu naanione ichikala hakika Jonathani kandafwa.” ⁴⁵ Ela atu achimuambira Sauli, “Dze! Ye Jonathani afwe na ndiye achiyehenda Aiziraeli aphaha ushindi mkpwulu? Hata! Dza Mwenyezi Mlungu aishivyo, taphandagbwa photsi hata lidzere ra chitswache, mana rero akahenda kazi phamwenga na Mlungu.” Kpwa njira iyo atu amtivya Jonathani. ⁴⁶ Phahi Sauli achiricha kualunga Afilisti, nao Afilisti achiuya kpwao midzini.

Sauli anatsoma avihae

⁴⁷ Phahi Sauli ariphohala utawala wa Iziraeli, wapigana na avihae a pande zosi. Wapigana na atu a Moabu, Aamoni, Aedomu, afalume a Zoba na Afilisti. Na kokosi arikophiya kupigana washinda. ⁴⁸ Naye wapigana chisujaa, achiaturya Aamaleki na kuativya Aiziraeli kula mikononi mwa aviha ao, atu ariokala achiapiga na kuafuta vitu vyao.

Ana a Sauli

⁴⁹ Sambi ana a chilume a Sauli kala ni Jonathani, Ishivi na Maliki-Shua. Na anae airi achetu, wa kpwandza kala aihwa Merabu na mdidewe kala anaihwa Mikali. ⁵⁰ Na mkpwaza Sauli waihwa Ahinoamu, mwana mchetu wa Ahimaazi. Alafu mkpwulu wa jeshire waihwa Abineri, mwana wa Neri. Neri kala ni ise mdide wa Sauli. ⁵¹ Kishi isengbwa wa Sauli na Neri isengbwa wa Abineri kala ni anangbwa a Abieli.

⁵² Phahi siku zosi Sauli ariphokala mfalume kwakala na viha vikali sana kahi ya Aiziraeli na Afilisti. Naye Sauli chila ariphomuona mutu yeyesi yekala hodari au sujaa wamuhala achimuhenda mmwenga wa anajeshie.

15

Sauli anamkosera Mlungu

¹ Siku mwenga Samueli wamuambira Sauli, “Mwenyezi Mlungu wanihuma nkutiye mafuha ukale mfalume wa atue Iziraeli, phahi phundza maneno ga Mwenyezi Mlungu. ² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, ‘Nindaatiya adabu Aamaleki kpwa vira arivyoapiga Aiziraeli wakati ariphokala anatuluka kula Misiri.’ ³ Phahi phiya ukapige Aamaleki na ukabanange tsetsetse vitu vyosi arivyonavyo, wala msiasaze. Olagani alume, achetu, anache na hata ana atsanga aamwao, ng’ombe, mang’ondzi, ngamia na punda.”

⁴ Phahi Sauli achiaha atu na achiaolanga hiko Telaimu, anajeshi elufu magana mairi a kunyendeka na magulu, kuenjereza na atu elufu kumi kula Juda. ⁵ Sauli wakpwendotea mudzi wa Aamaleki hiko deteni. ⁶ Akeni anjina kala anasagala pho phephi na nyo Aamaleki, naye Sauli achiambira, “Ukani mdzitenge na Aamaleki sedze nikakuangamizani phamwenga nao, mana mwaahendera Aiziraeli manono, ariphoambuka kula Misiri.” Phahi hinyo Akeni auka, achidzitenge na Aamaleki.

⁷ Sauli achiolaga Aamaleki kula Havila hadi Shuri ambayo yakala uphanda wa mlairo wa dzuwa wa Misiri. ⁸ Agagi, mfalume wa Aamaleki wagbwirwa ni Sauli achere moyo na atue osi achiangamizwa kpwa upanga. ⁹ Ela Sauli na atue taamuolagire Agagi, piya taolagire mang’ondzi ga kunona, ng’ombe za kunona, ana ng’ondzi na ana ng’ombe a kunona na chochosi chirichokala chinono taayalonda kuchiangamiza. Aangamiza vira viriviyokala vii na visivyo mana.

Mwenyezi Mlungu anamrema Sauli

¹⁰ Ndipho Mwenyezi Mlungu achigomba na Samueli achiamba, ¹¹ “Najuta nrivyomuhenda Sauli akale mfalume mana akaricha kunilunga na kahenda ninagomlagiza.” Samueli wasononeka, achimirira Mwenyezi Mlungu usiku kucha. ¹² Samueli warauka Ligundzu chiti ili akaonane na Sauli. Ariphofika hiko, waambirwa kukala Sauli akaphiya Karimeli, achadzidzengera mnara wa kumbukumbu, chisha badaye achiphiya vyakpwe Giligali. ¹³ Samueli wamlunga Sauli kuko, naye ariphomuona, Sauli achimuamba Samueli, “Ubarikiwe ni Mwenyezi Mlungu. Nikatimiza malagizo ga Mwenyezi Mlungu.”

¹⁴ Samueli achiamba, Chino chiriro cha mang'ondzi na ng'ombe nachosikira mwangu masikironi, manage nini? ¹⁵ Sauli achiamba, "Iyo ni mifugo ichiyorehwa ni nyo utu kula kpwa Aamaleki; mana atu taolagire mang'ondzi na ng'ombe nono, ili edze aalavye sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo ela zo zanjina hukaziangamiza tsetsetse." ¹⁶ Chisha Samueli achimuambira Sauli, "Hebu nyamala nkuambire gochigoambirwa ni Mwenyezi Mlungu usiku huno." Naye achiamba, "Haya, gomba." ¹⁷ Phahi Samueli achiamba, "Dzagbwe unadziona mdide ela wahendwa kukala chilongozi wa mbari za Iziraeli. Naye Mwenyezi Mlungu wakutiya mafuha ukale mfalume wa Iziraeli." ¹⁸ Chisha Mwenyezi Mlungu wakuhuma achiamba, 'Phiya ukapigane na Aamaleki enye dambi, hata uaangamize osi.' ¹⁹ Kpwa utu wani kuyaitii sauti ya Mwenyezi Mlungu, ela waziurukira zewe na kuhenda garigo mai matsoni pha Mwenyezi Mlungu?" ²⁰ Sauli achimuambira Samueli, "Kpwa kpweli mino nkaitii sauti ya Mwenyezi Mlungu, nami nkamreha Agagi, mfalume wa Aamaleki, chisha nkaangamiza Aamaleki tsetsetse." ²¹ Ela atu ahala zewe, mang'ondzi na ng'ombe nono, vitu ambavyo kala viangamizwe, kusudi avilavye sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, hiko Giligali."

²² Naye Samueli achiamba, "Kpwani ye Mwenyezi Mlungu anahamirwa sana ni sadaka za kuochwa na sadaka zanjina, hebu nkuhamirwa ni mutu wa kulunga sautiye? Lola, kumuogopha iye ni vinono kuriko sadaka, Na kusikira iye ni bora kuriko marunya ga turume." ²³ Mana kusatii Mwenyezi Mlungu ni dza dambi ya kupiga mburuga, na kusamuogopha Mwenyezi Mlungu ni dza kuvoya vizuka. Na kpwa kukala ukarirema neno ra Mwenyezi Mlungu, Iye naye akakurema usikale mfalume."

²⁴ Phahi Sauli achimuambira Samueli, "Nkahenda dambi mana nkakosera amuri ya Mwenyezi Mlungu na manenogo, kpwa mana naaogopha hinya atu na nchiphundza arigolonda." ²⁵ Phahi nakuvoya uniswamehe dambi yangu. Uya phamwenga nami, nipahe kpendamuabudu Mwenyezi Mlungu." ²⁶ Samueli achiamba, "Sindauya phamwenga nawe, kpwa kukala ukarema neno ra Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu akakurema usikale mfalume wa Iziraeli." ²⁷ Naye Samueli ariphogaluka kuphiya vyakpwe, Sauli wagbwira pindo ra vwazi ra Samueli, naro richikpwanyuka. ²⁸ Ndipho Samueli achimuambira, "Rero Mwenyezi Mlungu akakufuta ufalume wa Iziraeli naye akaupha Muiziraeli myao, ariye mnono kuriko uwe." ²⁹ Chisha iye Mwenyezi Mlungu, ambaye ndiye Nyovu ya Iziraeli kagomba handzo, wala kagaluzua niaye, mana siye mwanadamu hata agaluzue nia." ³⁰ Sauli achiamba, "Nkakosa ela nakuvoya unishimu mbere za atumia a atu angu na mbere za Aiziraeli. Sambi uya phamwenga nami, nikamuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlunguo." ³¹ Phahi Samueli wauya, achilungana na Sauli naye Sauli wamuabudu Mwenyezi Mlungu.

³² Ndipho Samueli achiamba, "Nreherani hipha Agagi, mfalume wa Aamaleki." Phahi Agagi waphiya kuno akahererwa, mana waamba, "Bila shaka utsungu wa chifo ukaniukira." ³³ Ela Samueli wamjibu, "Vyo upangao urivyohenda achetu kufwererwa ni ana ao, ndivyo mayoo ndivyofwererwa kahi za achetu." Phahi Samueli wamkata Agagi vipande mbere za Mwenyezi Mlungu hiko Giligali.

³⁴ Na bada ya higo Samueli waphiya vyakpwe hiko Rama; naye Sauli waambuka kuuya kpwakpwe kaya hiko Gibeya ya Sauli. ³⁵ Wala Samueli kayaphiya tsona kpwendaonana na Sauli hata Samueli achifwa vivyo. Ela Samueli kala achimirira Sauli naye Mwenyezi Mlungu wajuta kumuhenda Sauli akale mfalume wa Iziraeli.

16

Samueli anammwagira Daudi mafuha

¹ Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, "Undamririra Sauli hata rini ichikala mino nkamreha asitawale Aiziraeli? Odzaza pembeyo mafuha, uphiye hadi Bethlehemu kpwa mutu aihwaye Jese, mana nkatsambula mwanawe mmwenga akale mfalume." ² Samueli achiuza, "Ndawezadze kuhenda hivyo? Mana Sauli achigamanya, andaniolaga."

Mwenyezi Mlungu achimjibu, "Tsukula ndama ukaambe, 'Nkedzamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka.' ³ Kamualike Jese edze kwenye sadaka nami ndakuonyesa ra kuhenda. Nawe mmwagire mafuha yuya ndiye kuambira."

⁴ Samueli wahenda dza vyo arivyoambirwa ni Mwenyezi Mlungu. Aripshotsoloka Bethilehemu atumia a mudzi amphokera kuno anakakama. Nao amuuzwa, “Dze! Ukedza kpwa mambo ga amani?” ⁵ Naye waajibu, “Oho, nkedza kpwa amani. Nkedzamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka. Namwi dzitakaseni mwedze phamwenga nami kpwenye sadaka.” Samueli piya watakaswa Jese na anae, achiaalika kpwenye sadaka.

⁶ Jese na anae ariphofika, Samueli wamlola Eliabu achiamba chimoyo-moyo, “Bila shaka hiyu aimireye mbere za Mwenyezi Mlungu, ndiye chiyetsambulwa!” ⁷ Ela Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, “Usimlote usowe wala chimoche. Mino nkamrema kpwa mana sihenda mambo dza anadamu. Anadamu nkulola unono wa kondze, ela Mwenyezi Mlungu nkulola moyo urivyo.” ⁸ Chisha Jese achimuiha Abinadabu, achimtsupiza mbere za Samueli. Ela Samueli achiamba, “Hiyu piya kakatsambulwa ni Mwenyezi Mlungu.” ⁹ Aripbola hiye, Jese watsupiza Shama, naye Samueli achiamba, “Wala hiyu Mwenyezi Mlungu kakamtsambula.” ¹⁰ Jese waenderera kutsupiza anae alume mbere za Samueli hata achifika sabaa, ela Samueli achimuamba, “Aha osi taakatsambulwa ni Mwenyezi Mlungu.”

¹¹ Chisha Samueli achimuuzwa Jese, “Hano ndio anao osi?” Naye achijibu achiamba, “Hata, ye chiziyanda wao kapho, acharisa mang’ondzi.” Ndipho Samueli achimuambira Jese, “Huma mutu amlunge, kpwa sababu tahundasagala hukarya* hadi iye afike.” ¹² Phahi Jese wahuma mutu achendamreha Daudi. Naye kala akundu, mwenye matso ga kung’ala na madzenige kala ni manono. Mwenyezi Mlungu achiamba, “Iye ndiye, unuka ummwagire mafuha.” ¹³ Phahi Samueli achihala iyo pembe ya mafuha, achimmwagira Daudi mafuha kahi-kahi ya nduguze. Na kula siku iyo, Roho wa Mwenyezi Mlungu achimwedzera Daudi kpwa nguvu nyinji. Phahi Samueli wauka achiuya kpwakpwe, mudzi wa Rama.

Daudi anampigira Sauli ngephephe

¹⁴ Sambi phahi, Roho wa Mwenyezi Mlungu kala akamricha Sauli na roho mbii kula kpwa Mwenyezi Mlungu kala ichimgbwayisa. ¹⁵ Nao atumishi a Sauli achimuambira, “Kuna roho mbii kula kpwa Mlungu inakugayisa. ¹⁶ Sambi phahi bwana wehu amuru swiswi atumishio hurio hipha mberezo hukaendze mutu ambaye ni sogora wa ngephephe. Phahi indakala hivi: chila iyo roho mbii kula kpwa Mlungu ichikpwezera, iye andapiga ngephephe nawe undadigirikpwa.”

¹⁷ Sauli achiambira atumishie, “Ni sawa, nienderani hiye sogora wa ngephephe munirehere.” ¹⁸ Ndipho mmwengawapho wa atumishie achiamba, “Nkaona mwana mmwenga wa Jese, Jese mutu kula Bethilehemu. Ye mwana wa Jese ni sogora wa kupiga ngephephe. Barobaro iye ni sujaa, hodari wa viha, ana maneno ga busara, ni mutu wa sura nono, tsona mutu ambaye Mwenyezi Mlungu a phamwenga naye.”

¹⁹ Phahi Sauli wahuma ujumbe kpwa Jese, kpwendamuamba, “Nihumira mwanao Daudi ambaye ni mrisa wa mang’ondzi.” ²⁰ Jese achihala punda achimpakiya mikahe, chiriba cha uchi wa zabibu na mwana mbuzi, achimupha mwanawe Daudi amphirikire Sauli. ²¹ Phahi Daudi waphiya kpwa Sauli achendamuhimikira. Sauli naye wammendza sana na achimuhenda akale mutu wa kumtsukurira silahaze. ²² Chisha Sauli achihuma atu kpwa Jese kpwendamuamba, “Nakuvoya mriche Daudi anihumikire mana nikamtsunuka.” ²³ Chila mara napho iyo roho mbii kula kpwa Mlungu ikamwedzera Sauli, ndipho Daudi nkuhala ngephepheye akapiga naye Sauli nkuburudishwa na iyo roho mbii ikamricha.

17

Goliathi analonda mutu

wa kupigana naye

¹ Afilisti akusanya majeshi gao hiko Soko, mudzi wa Juda, ili gapigane na Iziraeli. Akpwendachita kambi yao kahi-kahi ya Soko na Azeka, badaye achihipiya kpwendapiga kambi Efesi-Damimu. ² Sauli na Aiziraeli nao achikusanyika, achichita kambi yao kpwenye Dete ra Ela, ili apigane na hinyo Afilisti. ³ Afilisti aima dzulu ya mwango uphande huno na Aiziraeli nao achiima dzulu ya mwango uphande hura na ro dete richikala ri kahi-kahi yao. ⁴ Ndipho achituluka sujaa kula kambi ya Afilisti, ariyehwa Goliathi, kula mudzi wa Gathi, ambaye kala anachimo cha zaidi ya mita tahu. ⁵ Wawwala kofiya ya shaba mwakpwe chitswani na chisibao cha shaba chifuwani. Uziho wa hicho chisibao cha shaba wakala ni kilo mirongo mitsano na sabaa. ⁶ Mwakpwe maguluni kala akavwala mabamba ga shaba na mafuzini kala akatsukula fumo ra shaba. ⁷ Mphini wa

* **16:11** 16:11 Mana yanjina ni kukala taandahenda rorosi ranjina hadi iye edze.

fumore wakala dza chuma cha mfumi wa nguwo na chitswa cha hiro fumo chakala na uziho wa kama kilo sabaa za chuma. Mutu wa kumtsukurira ngaoye kala a mbereze.

⁸ Hiye Goliathi waima achipigira kululu majeshi ga Iziraeli achigaambira, “Mbona mkatuluka kpwedzadzipanga ili mpige viha? Mimi ni sujaa wa Chiflisti na mwi si mu atumishi a Sauli. Dzitsamburireni mutu mmwenga atserere edze apigane nami. ⁹ Ichikala andaweza kupigana nami hata aniolage, phahi swiswi hundakala atumwa enu, ela nchimushinda na kumuolaga, mwimwi mundakala atumwa ehu.” ¹⁰ Chisha ye Mflisti achiamba, “Rero nagahendera chibako majeshi ga Iziraeli! Niphani mutu nipigane naye.” ¹¹ Sauli na Aiziraeli osi ariphosikira higo maneno gago ga Goliathi, Mflisti, amenywa ni wasiwasi na wuoga munji sana.

Daudi anahumwa akalole nduguze

¹² Phahi Daudi kala ni mwana wa Jese, wa mryango wa Efuratha wa hiko Bethlehemu ya tsi ya Juda. Jese kala ana ana a ne a chilume. Wakati siku za Sauli kala anatawala Jese mwenye kala ni mtumia tsona wa miaka minji. ¹³ Ana a hahu avyere a Jese kala akalungana na Sauli kuphiya vihani nao madzina gao ni higa; Eliabu ndiye wa kpwandza, wa phiri ni Abinadabu na wa hahu ni Shama. ¹⁴ Daudi ndiye ariyekala chiziyanda wa ana osi a Jese. Na hinyo ahahu ariokala avyere alungana na Sauli kuphiya vihani. ¹⁵ Ela Daudi kala achiphiya kpwa Sauli na kuuya Bethlehemu ili akarise mang’ondzi ga ise. ¹⁶ Hiye Mflisti kala achidzituluza ligundzu na dziloni kpwa siku mirongo mine.

¹⁷ Siku mwenga Jese wamuambira mwanawe Daudi, “Haya upesi hala hichi chipweto cha ndodore na hino miaka kumi, uaphirikire enenu hiko kpwao kambini. ¹⁸ Piya tsukula na higa magande kumi ga maziya umphirikire mkpwalu wao wa elufu, ukalole enenu hali zao chisha unirehere ujumbe nimanye aendereravyo. ¹⁹ Sauli, nyo nduguze Daudi na jeshi rosi ra Aiziraeli osi kala a hiko Dete ra Ela anapigana na Aflisti.”

Daudi anaphiya kambini kpwa Sauli

²⁰ Daudi wauka ligundzu chiti, nago mang’ondzi warigarichira mrisa wanjina. Achihala hicho chakurya na achiuka, kama Jese arivyomuhuma. Wafika phenye kambi wakati hiro jeshi kala rinatuluka kpwendadzipanga kuno anapiga zumo ra viha. ²¹ Phahi majeshi ga Aiziraeli na Aflisti gadzipanga, gachikala ganalolana. ²² Phahi Daudi waricha hivyo vituvye kpwa mutu wa kutundza mizigo, achizorera kwenye jeshi ra Iziraeli kpwendalamusana na nduguze. ²³ Aripbokala anagomba nao, Goliathi, Mflisti kula mudzi wa Gathi, wadzitulukiza kuno anagomba manenoge gago higo ga kudzikarya naye Daudi achigasikira. ²⁴ Go majeshi ga Aiziraeli gariphomuona hiye mutu, osi gamuogopa sana na gachichimbira. ²⁵ Nao kala achiamba, “Dze! Mnamuona hiyu mutu anayedzituluza chila mara kuhendera chibako Iziraeli? Phahi mutu ndiyemuolaga mfalume andamupha utajiri munji. Andamlóza mwana mchetu wa mfalume na nyumbaye taindatozwa kodi tsona Iziraeli.” ²⁶ Daudi wauza atu ariokala aimire phephi naye achiamba, “Ye mutu ndiyemuolaga hiyu Mflisti na kausira Aiziraeli waibu mukaamba andahewani? Kpwani Mflisti hiyu asiyedekpwa ni ani hata ahendere chibako majeshi ga Mlungu ariye moyo?” ²⁷ Nao atu amjibu achiuyira vira ndivyohenderwa hiye mutu ndiyemuolaga Goliathi.

²⁸ Eliabu mvyere wa Daudi, wamsikira hipho aripbokala anagomba na atu. Naye wamdumurira Daudi achiamba, “Ukedzahendani kuno? Na higo mang’ondzi machache ukagaricha na ani hiko weruni? Mino nakumanya u mutu wa kudzikarya na una moyo mui ndiyo mana ukedza lola viha.” ²⁹ Daudi naye wamjibu, “Kpwani nkahenda kosa rani? Kpwani ni vii kuuza?” ³⁰ Naye wagelukira mutu wanjina achimuza dzambo hiro-hiro naye wajibiwa dza vyo arivyojibiwa pho mwandzo.

³¹ Go maneno garigogombwa ni Daudi gariphosikirwa, atu akpwendagaambira Sauli, naye wahuma mutu kpwendamuiha. ³² Daudi aripbokala kpwa Sauli, wakpwendamuaamba, “Mflisti yuyatu asigofyere mutu yeyesi, mimi mtumishio naphiya nkupigane naye.” ³³ Sauli achimjibu Daudi achimuamba, “Kundaweza kpwendapigana na Mflisti hiyu mana we u mwanache tu, ela ye ni mutu wa viha hangu wanachewe.”

³⁴ Daudi achimuambira Sauli, “Mino mtumishio nkurisa mang’ondzi ga baba. Simba au dubu edzapho kumbwira mwana ng’ondzi wa hicho chaa, ³⁵ mino nkutuluka nikamlunga, nikamfuta kula mwakpwe mromoni na achiniurukira, nkumbwira madzoya ga cheruche, nkampiga na kumuolaga. ³⁶ Mtumishio naajaliwa kuolaga simba na dubu na hiyu Mflisti asiyedekpwa andakala dza mmwenga wao, kpwa sababu akalaphiza majeshi ga Mlungu ariye moyo. ³⁷ Mwenyezi Mlungu ariyenitivya na kombe za simba na za dubu, andanitivya na mkpwono wa Mflisti hiyu.” Sauli achimuambira Daudi, “Phiya naye Mwenyezi Mlungu akale phamwenga nawe.”

³⁸ Chisha Sauli achihala mavwazige ga viha achimvwiika Daudi. Wamvwiika kofiya ya shaba chitswani na chisibao cha shaba. ³⁹ Daudi wadzifunga upanga dzulu ya hiyo mavwazi achijeza kunyendeka mana kala kadzangbwegabara. Chisha achimuambira Sauli, “Mino siweza kuphiya na vitu hivi, mana sidzangbwevibara.” Phahi Daudi wavivula, ⁴⁰ achihala ndataye ya marisani mkpwononi, achendatsambula ngedye tsano kula chidzuhoni, achizitiya kwenye mkpwobawe wa marisani ariokala nao. Phahi Daudi wahala teroye achimsengerera hiye Mfilisti.

⁴¹ Ye Mfilisti naye wamsengerera Daudi kuno mutuwe wa kumtsukurira ngoaye kala akatsupa mbere. ⁴² Kpwa hivyo iye Mfilisti ariphomuona Daudi wam'bera, mana kala ni barobaro tu wa kundu, mwenye sura nono. ⁴³ Achimuambira Daudi, “Kpwani mino ni diya hata unanilunga na ndata?” Chisha achimlani Daudi na milungu ya Chifilisti ⁴⁴ achiamba, “We ndzo tu nami nyamazo ndazipha nyama a mapha na nyama a tsakani.” ⁴⁵ Ndipho Daudi achimuambira hiye Mfilisti, “Uwe uredza upigane nami na upanga, fumo na mkuki, ela mino nredza nipigane nawe kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa majeshi ga Iziraeli ambaye ukamlaphiza. ⁴⁶ Vivi rero Mwenyezi Mlungu andakutiya mwangu mkpwononi, nami ndakupiga na chitswacho ndachikata. Nami, vi rero nyufu za majeshi ga Afilisti ndazipha nyama a mapha na nyama a tsakani, ili dunia ndzima imanye kukala Iziraeli kuna Mlungu. ⁴⁷ Na atu osi ariokusanyika hipha amanye kukala Mwenyezi Mlungu kativya kuhumira silaha dza za panga au mafumo. Mana viha hivi ni vya Mwenyezi Mlungu naye andakutiyan mwehu mikononi.”

⁴⁸ Ye Mfilisti ariphokala anasengera phephi ili apigane na Daudi, ndipho Daudi naye achirizorera jeshi ili akutane na hiye Mfilisti. ⁴⁹ Daudi achitiya mkpwonowe mwakpwe mkpwobani, achituluzi ngedye mwenga, achiivugurita kuhumira teroye nayo yaphiya mwenga kpwa mwenga ichendampiga hiye Mfilisti chilanguni, hata ichimuinjira ndani, naye achidzibwaga chimabumabu. ⁵⁰ Phahi Daudi wamshinda hiye Mfilisti na achimuolaga kpwa kumpiga kpwa kuhumira tero na ngedye, ela kala kana upanga mwakpwe mkpwononi.

⁵¹ Phahi Daudi wazola achendaima dzulu ya ye Mfilisti. Wahala upanga wa iye Mfilisti achiutuluzi chowani, achimkata nao chitswa, achimuolaga. Afilisti ariphoona kukala sujwa wao akafwa, achimbira. ⁵² Ndipho atu a Iziraeli na Juda aunuka, achipiga zumo ra viha na achiazoresa hinyo Afilisti hadi mudzi wa Gathi na maryango ga mudzi wa Ekironi. Njira ya Shaaraimu yagota miri ya Afilisti hadi Gathi na Ekironi. ⁵³ Aiziraeli ariphouya kula kuazoresa Afilisti, akpwezahala zewe kambi yao. ⁵⁴ Daudi wahala chira chitswa cha Goliathi na achichiphirika Jerusalem, ela silahaze waziika ndani ya hemare.

Daudi anainjizwa huduma ya Sauli

⁵⁵ Phahi Sauli hipho ariphomuona Daudi anatuluka ili akapigane na hiye Mfilisti, wamuza Abineri, mkpwulu wa jeshi, “Abineri! Yuya barobaro ni mwana wa ani?” Abineri wamjibu, “Dza uwe mfalume urivyo moyo, mimi simanya.” ⁵⁶ Ye mfalume achiamba, “Phahi uzira-uzira umanye barobaro yuya ni mwana wa ani.” ⁵⁷ Daudi ariphouya tu kula hiko arikokpwendapigana na hiye Mfilisti, Abineri wamuhala, achimreha kpwa Sauli, kuno hicho chitswa cha hiye Mfilisti bado akachigbwiririra mwakpwe mkpwononi. ⁵⁸ Ndipho Sauli achimuza, “We barobaro, u mwana wa ani?” Naye Daudi wamjibu, “Mino ni mwana wa mtumishio Jese, mutu wa Bethlehemu.”

18

¹ Daudi ariphomala kugomba na Sauli tu, Daudi na Jonathani achikala asena akulu, Jonathani wammenda Daudi dza arivyodzimenda ye mwenye. ² Kula siku iyo Sauli wamuhala Daudi wala kayamricha tsona auye kpwa ise. ³ Jonathani na Daudi aikirana chilagane kpwa kukala Jonathani wammenda dza arivyodzimenda ye mwenye. ⁴ Ndipho Jonathani achivula joho arirokala akarivwala, achimupha Daudi. Achimupha phamwenga na mavwazige ga viha, upangawe, uhawe na mkandawe. ⁵ Daudi wahenda vinono chila chitu arichohumwa ni Sauli, ndipho Sauli achimuuka mkpwulu wa najeshi. Dzambo hiri rahamira atu osi na vilongozi ariokala tsini ya Sauli.

Sauli anamuonera chidzitso Daudi

⁶ Atu ariphokala anaaya kaya bada Daudi kumuolaga yuya Mfilisti, achetu kula chila mudzi wa Iziraeli akpwezamchinjira mfalume Sauli. Apiga njerejere kuno anaimba

mawira ga furaha na tamburini na zeze. ⁷ Na hinyo achetu aimba na achivumikizana kuno anawwina achiamba,

Sauli akaolaga maelufuge,

Daudi naye akaolaga makumige ga maelufu.

⁸ Phahi maneno ga wira huno gamtsukiza sana Sauli achiamba, "Akamupha Daudi makumi ga maelufu na mino akanipha maelufu tu; kuna utu wani chisha awezao kuphaha napho sio ufalume?" ⁹ Hangu siku iyo Sauli wamuonera chidzito Daudi.

¹⁰ Siku ya phiriye, Mlungu waruhusu roho mbii ichimuinjira Sauli kpwa nguvu naye achikala avi ana koma himo nyumbani. Phahi Daudi mwenye kala anapiga ngephephe dza irivyokala kawaidaye naye Sauli kala ana fumo mwakpwe mkpwononi.

¹¹ Phahi Sauli wamtuphira rira fumo; mana waaza mwakpwe moyoni achiamba, "Ndamtuphira fumo Daudi hadi nimduge na chambaza." Sauli wamjeza Daudi kano mbiri, ela kano mbiri zizo, Daudi wazihepa na achiphiya vyakpwe.

¹² Sauli wamuogopa Daudi mana Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga na kala akamricha Sauli. ¹³ Kpwa hivyo Sauli wamuusa asikale phephi naye, achimuhenda akale mkpwulu wa asikari elufu. Naye Daudi watuluka na achilongoza vikosi vya viha vinono.

¹⁴ Chila ariphophiya vihani, Daudi wauya na ushindi mana Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga naye. ¹⁵ Sauli ariphona vira Daudi arivyoongokerwa wazidi kumuogopa.

¹⁶ Ela atu osi a Iziraeli na Juda ammdnda Daudi, kpwa kukala waalongoza vinono vihani.

Daudi anamlóla Mikali

¹⁷ Chisha Sauli wamuambira Daudi, "Hipha phana hiyu mwanangu mvyere mchetu Merabu, nindakulóza tu napho undanihumikira kpwa usujaa, na upigane viha vya Mwenyezi Mlungu." Mana Sauli waaza chimoyo-moyo, "Mkpwono wangu usimuolage, ela naakaolagbwe ni Afilisti." ¹⁸ Naye Daudi achimuambira Sauli, "Mino si rorosi na mryango wangu si chochosi himu Iziraeli. Ndawezadze kukala mtsedza wa mfalume?" ¹⁹ Ela wakati uriphofika kukala Daudi alózwe Merabu, mwana mchetu wa Sauli, ye Merabu walózwa Adirieli wa kula mudzi wa Mehola.

²⁰ Ela Mikali, mwana mchetu wanjina wa Sauli, kala anammmdnda Daudi, nao atu ariphomuambira Sauli, dzambo hiro ramuhamira sana. ²¹ Ndipho Sauli achiamba chimoyo-moyo, "Mino ndadzihenda nalonda Daudi alóle Mikali, ela andakala chambo ili akaolagbwe ni Afilisti." Phahi Sauli achimuambira Daudi kano ya phiri, "Vivi undakala mtsedza wangu." ²² Naye Sauli waalagiza atumishie abishe na Daudi kpwa siri amuambe, "Lola, mfalume wakutsunuka na atumishie osi anakummdnda. Haya mbona kumuambira mfalume akakulóza mwanawe Mikali?" ²³ Na hinyo atumishi a Sauli ariphomuambira maneno higo, Daudi wajibu achiamba, "Dze! Mwino munaona kukala ni dzambo dide ra mutu mchiya na asiyemanyikana dza mimi kukala mtsedza wa mfalume?" ²⁴ Hinyo atumishi a Sauli achimuuyizira vira Daudi arivyojibu, ²⁵ Sauli waamba, "Muambireni Daudi hivi, 'Mfalume kalonda hunda rorosi, ela alondaro ni masunyu gana mwenga ga Afilisti, ili mfalume adziriphize chisasi kpwa avihae.' " Phahi Sauli waona achihenda vivyo, Daudi andaolagbwa ni Afilisti.

²⁶ Atumishi a Sauli ariphomuambira Daudi maneno higo, iye wahamirwa sana kukala mtsedza wa mfalume. Kabila ya siku ya mbara kufika, ²⁷ Daudi wauka phamwenga na atue achendaolaga Afilisti magana mairi. Masunyu gao wagareha, achimupha mfalume isabu kamili, ili akale mtsedza wa mfalume. Kpwa hivyo Sauli achimlóza Daudi mwanawe mchetu, Mikali.

²⁸ Ela Sauli ariphomanya kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga na Daudi na mwanawe Mikali, anammmdnda, ²⁹ phahi wazidi kumuogopa. Naye Sauli wakala adui wa Daudi maishage gosi.

³⁰ Phahi akulu a jeshi ra Afilisti chila mara ariphopigana na Aiziraeli, Daudi waphaha ushindi zaidi kuriko atumishi osi a Sauli, kpwa hivyo dzinare rakala na nguma kulu.

19

Jonathani anamhehera Daudi

¹ Sauli wamuambira mwanawe Jonathani na atumishie osi kukala amuolage Daudi.

² Ela Jonathani mwana wa Sauli, kala anammdndzana sana na Daudi. Ndipho Jonathani achimuonya Daudi achimuamba, "Baba anaendza njira ya kukuolaga, phahi nalonda udzirinde sana muhondo ligundzu. Phiya ukadzifwitwe phatu ambapho mutu

kandakuona, ³ nami ndakpwedza na baba hiko mundani phephi na phatu uripho, ndabisha naye habarizo. Nchipaha dzambo rorosi ndakpwedza nkumanyise.”

⁴ Ligundzure Jonathani wamuambira ise mambo manono garigohendwa ni Daudi achiamba, “Mfalume na asimuhendere mai mtumishiwe Daudi. Kpwa mana kadzangbwekusera, chisha akuhenderago ni manono sana. ⁵ Wazinda maishage achendamuolaga yuya Mfilisti naye Mwenyezi Mlungu waarehera Aiziraeli osi ushindi mkpwulu. Uwe mwenye waona dzambo hiro nawe uchihererwa. Vino kpwa utu wani unalonda kumhendera mai mutu asiye na makosa? Chausa nini hata umuolage Daudi?” ⁶ Sauli waiphundza sauti ya Jonathani; naye achiapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kukala Daudi kandaolagbwa. ⁷ Phahi Jonathani wamuiha Daudi, achimanyisa mambo higo gosi. Chisha Jonathani achimreha Daudi kpwa Sauli naye achiuyira utumishiwe wa hipo mwanzo.

*Mikali anamterya Daudi
kumchimbira Sauli*

⁸ Bada ya higo kwakala na viha tsona, Daudi watuluka achendaapiga sana Afilisti. Phahi waolaga anji sana na ariosala achichimbira.

⁹ Siku mwenga Sauli kala asegere mwakpwe nyumbani akagbwira fumore mkp-wononi. Wakati uho naye Daudi kala a pho phephi anapiga ngephephe, phahi Roho mbii kula kpwa Mwenyezi Mlungu ichimuinjira Sauli. ¹⁰ Sauli wamtusuphira Daudi na fumo ili amdunge na ukuta, ela iye warihepa richidunga chambazani. Phahi Daudi wamtuluka mairo himo nyumbani achichimbira usiku uho. ¹¹ Usiku hinyo-hinyo Sauli wahuma atu kpwendamuoiteya Daudi phakpwe mryangoni, ili ligundzu amuolage. Ela mchewe Mikali achimuamba, “Usiphochimbira vi usiku ukativya rohoyo, muhondo undaolagbwa.” ¹² Phahi Mikali wamtuluzza Daudi na dirishani, achitserera na achichimbira na kutivya Rohore. ¹³ Alafu Mikali wahala chizuka achichiliza chitandani, achiika muto wa madzoya ga mbuzi phakpwe chitswani na kuchibwiningiza nguwo. ¹⁴ Sauli ariphohuma atu kpwendamgwira Daudi, Mikali waamba, “Daudi ni mkpwongo.” ¹⁵ Phahi Sauli waauyiza hinyo atu akamuhale Daudi, achiambira, “Phiyani mukanirehere Daudi agbwe a dzulu ya chitandache nedze nimuolage.” ¹⁶ Ela nyo ajumbe ariphokpwendainjira, akuta cho chizuka mo chitandani na nyo muto wa madzoya ga mbuzi phakpwe chitswani! ¹⁷ Sauli achimuza Mikali, “Mbona we ukanichenga hivi na ukamricha mviha wangu akatiya?” Naye Mikali wamjibu Sauli, “Iye waniambira nisiphomricha aphiye vyakpwe andaniolaga.”

Daudi anachimbirira Rama

¹⁸ Daudi wachimbira na kutivya Rohore, phahi waphiya kpwa Samueli hiko Rama, achendamuambira gosi achigohenderwa ni Sauli. Chisha iye na Samueli aphiya kpwendasagala Nayothi. ¹⁹ Aripokala a hiko, Sauli waambirwa, “Daudi a Nayothi hiko Rama.” ²⁰ Sauli wahuma atu ili akamgbwire Daudi amuuyize kpwa Sauli. Nao akpwendaona kundi ra manabii anatabiri na mkpwulu wao Samueli, Roho wa Mlungu waainjira hinyo ahumwa a Sauli nao piya achitabiri. ²¹ Sauli ariphoambirwa garigohendeka wahuma ahumwa anjina, aho nao achitabiri. Sauli wahuma ahumwa tsona kano ya hahu na aho piya achitabiri. ²² Alafu ye mwenye waphiya Rama, ariphofika chisima chikulu chiricho hiko Seku, wauza, “Samueli na Daudi akuphi?” Mutu mmwenga wamjibu achiamba, “A ko Nayothi, hiko Rama.” ²³ Aripokala anaphiya Nayothi hiko Rama, Roho wa Mlungu achimuinjira naye piya, achihiya kuno anatabiri hadi achifika Nayothi hiko Rama. ²⁴ Wavula nguwoze achitabiri mbere za Samueli na siku iyo walala chitsaha mutsi wosi na usiku kucha. Kpwa hivyo atu nkuamba, “Dze! Sauli piya ni mmwengawapho wa manabii?”

20

Usena wa Daudi na Jonathani

¹ Chisha Daudi wachimbira kula Nayothi hiko Rama, achihiya kpwa Jonathani, achendamuza, “Nkahenda utu wani? Uyi wangu ni uphi? Dambi yangu nchiyomkusera sowe ni iphi, hadi analonda kunituluzza roho?” ² Naye wamjibu, “Kundafwa bii! Baba kahenda dzambo rorosi, kulu wala dide bila ya kunifwinya likombe. Siona chausa cha iye kunifwitsa dzambo hiri. Hivyo ugombavyo si kpweli.” ³ Ela Daudi wajibu achiamba, “Sowe anamanya vinono sana kukala uwe wanitsunuka, naye mwakpwe moyoni anaamba, ‘Jonathani asirimanye dzambo hiri, sedze akasononeka,’ ela ni kpweli naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu na kpwa rohoyo kukala naweza

kuolagbwa wakati wowosi.”⁴ Ndipho Jonathani achimuambira Daudi, “Niambira vira ulondavyo nami ndakuhendera.”⁵ Naye Daudi achimuambira Jonathani, “Muhondo ni sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi nami lazima nsagale chakuryani phamwenga na mfalume. Ela niricha nkadzifwitse deteni hadi siku ya hahu dziloni.”⁶ Sowe achimanya sipho na achikuza muambe, ‘Daudi kapho, wanivoya sana nimuphe ruhusa aphiye kpwao Bethilehemu mara mwenga mana kuna sadaka ya chila mwaka kpwa ajili ya atu osi a nyumba yao.’⁷ Napho andaamba, ‘Ni sawa!’ Ndipho mino mtumishio ndakala ni salama. Ela achitsukirwa, umanye kukala akakusudiya kuhenda mai.⁸ Kpwa hivyo nionera mbazi mtumishio, mana hwaikirana chilagane mbere za Mwenyezi Mlungu hukale asena a kurya na kuusa. Ela ichikala undaona uyi moyoni mwangu, phahi niolaga uwe usiniphirike nkaolagbwe ni sowe.”⁹ Naye Jonathani achimba, “Hata! Kalapho namanya kukala baba wakusudiya kukuhenda mai, dze, mino nisingekuambira?”¹⁰ Ndipho Daudi achimuambira Jonathani, “Ni ani ndiyeniambira napho sowe andakujibu chisuru?”¹¹ Jonathani achimuambira Daudi, “Huphiye vyehu hiko kondze mindani.” Osi airi achihiya mindani.

¹² Ariphofika hiko Jonathani wamuambira Daudi, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naakale shaidi, ndiphokala nkamuza baba, muhondo wakati kama huno, au siku ya hahu napho kuna neno ra kukufwaha, ndakpweza nikumanyise neno hiro.¹³ Ela napho baba akakusudiya kukuhendera mai na nisikuambire na kukuterya kuchimbira na ukale salama, phahi Mwenyezi Mlungu naanione. Nakuvoyera Mwenyezi Mlungu akale phamwenga nawe, dza arivyokala phamwenga na baba.¹⁴ Napho ndakala nchere moyo, undanionyesa mendzwa ya Mwenyezi Mlungu isiyosika ili nisifwe,¹⁵ ela hata nchifwa aonere mbazi atu a chivyazi changu. Wakati Mwenyezi Mlungu ndiphokala akaangamiza avihaos tsetsetse hipha duniani.”¹⁶ Phahi Jonathani waika chilagane na nyumba ya Daudi* na kuamba, “Mwenyezi Mlungu naariphize maadui ga Daudi.”¹⁷ Naye Jonathani wamuhenda Daudi aape kano ya phiri, kpwa sababu ya mendzwa ariyokala nayo, mana Jonathani kala anamendza Daudi dza vyokala adzimendzavyo mwenye.¹⁸ Chisha Jonathani achimuambira, “Muhondo ni sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi nawe undamanyikana kukala kupho, kpwa mana phatupho phandakala taphana mutu.¹⁹ Nawe godza kuko hadi siku ya hahu ambapho chila mutu andamanyika kupho, chisha phiya upesi hiko urikodzfifwisa mambo gaga gariphoandza siku hira. Uchifika kuko kakale phephi na hira ndulu ya mawe.[†]²⁰ Ndajeza mivi mihahu kanda-kandaye, avi nalenga shabaha.²¹ Chisha ndamuhuma barobaro nimuambe, ‘Phiya ukaiendze hira mivi.’ Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu undamanya napho kusalama kpwa vira ndivyomuambira hiye mwanache. Nchimuamba, ‘Mivi i hiku uphandeo itsole,’ phahi wedze, mana kuna amani na takuna hatari yoyosi.²² Ela nchimuambira, ‘Mivi i hiko mberezo,’ phahi takuna usalama phiya vyako, mana Mwenyezi Mlungu akakuamuru uuke.²³ Na kuhusu chira chilagane chehu huchicholagana, Mwenyezi Mlungu andahakikisha hukagatimiza hadi kare na kare.”

²⁴ Phahi Daudi wadzifwitsa hiko mindani na mwezi uripholumbwa, mfalume wakpweza shareeni,²⁵ achisagala phephi na chambaza dza siku zosi. Jonathani kala a mbereze, Abineri naye achisagala phephi na Sauli. Nafwasi ya Daudi yakala taina mutu.²⁶ Ela Sauli kayagamba neno siku iyo mana waona kukala, Daudi akapatwa ni neno ambaro rikamuhenda asikale swafi kukala shareeni.²⁷ Siku ya phiriye iriphokala nafwasi ya Daudi taina mutu piya, Sauli wauza mwanawe Jonathani, “Mbona mwana wa Jese kedzere chakuryani dzana wala rero?”²⁸ Naye Jonathani wajibu achimba, “Daudi wanivoya sana nimuphe ruhusa aphiye Bethilehemu.²⁹ Waniamba, ‘Navoya uniphe ruhusa niphaye mana hiko kpwehu kaya kundakala na sadaka na mwenehu akanilagizira nisikose kuphiya. Phahi ichikala ni vinono, nakuvoya uniphe ruhusa nkalole enehu.’ Ndiyo sababu kedzere chakuryani pha mfalume.”³⁰ Sauli wamdemurira Jonathani na usiru achimuamba, “Uwe u mwana wa mchetu mkaidi na muasi. Mino namanya wamgbwira usena ye mwana wa Jese. Ela andakuaibisha uwe mwenye na mayoo andajuta wakuvyarirani.³¹ Mana ichikala mwana wa Jese andakala moyo, uwe kundaongokerwa wala ufalumeo taundaimarika. Phahi vi sambu huma akalungbwe, mana iye kpwa kpweli ni afwe.”³² Jonathani achimjibu ise achimuamba, “Daudi andaolagbwa kpwa sababu yani? Wahendadze?”³³ Sauli achimtsuphira fumo kulonda kumuolaga Jonathani ndipho achimanya kpwa kpweli ise akakusudiya kumuolaga Daudi.³⁴ Phahi Jonathani wauka hipho chakuryani na tsukizi nyinji wala kayarya siku

20:5 20:5 Isabu 28:11   20:15 20:15 2 Samueli 9:1   * 20:16 20:16 Vitabu vyanjina vinaamba, “Usiriche dzina ra Jonathani riuswe kula nyumba ya Daudi.”   † 20:19 20:19 Vitabu vyanjina vinaamba, ukakale phephi na dziwe ra Azeli.

iyo ya phiri ya sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi, mana wamsononekera Daudi sana na kpwa sababu ya kutiywa waibu ni ise.

³⁵ Ligundzure Jonathani waphiya mundani wakati uratu ariologana na Daudi phamwenga na hiye mwanache. ³⁶ Achimuambira ye mwanache, "Zola mairo, ukaiendze mivi niitsuphayo." Yuya mwanache ariphokala anzola, Jonathani wajeza muvwi uchitsupa na dzulu za ye mwanache. ³⁷ Na hiye mwanachewe ariphofika phenye nyo muvwi, Jonathani achimpigira kululu achimuamba, "Muvwi u ko mberezo!" ³⁸ Jonathani wamkotera kululu iye mwanachewe achimuamba, "Upesi! Zola mairo usichelewe!" Mwanache wa Jonathani watsolatsola yo mivi, achiuya kpwa bwanawe. ³⁹ Ela hiye mwanache kamanyire chiendereracho. Jonathani na Daudi ndio ariomanya dzambo hiro. ⁴⁰ Naye Jonathani achimupha hiye mwanachewe hizo silahaze, achimuambira, "Ziphirike mudzini." ⁴¹ Mara tu ariphouka yuya mwanache, Daudi watuluka kula hipho nyuma ya chitsulu, achidzibwaga chimabumabu, achisujudu kano tahu; nao achidonerana na chila mutu achiririra myawe, ela chiriro cha Daudi chazidi cha Jonathani. ⁴² Alafu Jonathani achimuambira Daudi, "Phiya vyako kpwa amani, navikale viratu hurivyoapirana kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu huriphoamba, 'Mwenyezi Mlungu andakala kahi ya mimi na uwe, na kahi ya chivyazi changu na chivyazicho, ili huike chilagane chehu hata kare na kare.' " Daudi wauka, achihipiya vyakpwe, naye Jonathani achiuya mudzini.

21

Daudi anachimbirira Nobu

¹ Phahi Daudi waphiya Nobu kpwa mlavyadzi-sadaka yeihwa Ahimeleki. Ahimeleki waphiya kpendamchinjira Daudi kuno anakakama kpwa wuoga, achimuuzza, "Mbona ukedza hiku macheyo kuna myao?" ² Daudi achimjibu mlavyadzi-sadaka Ahimeleki achimuamba, "Mfalume akanihuma shuuli, akaniamba, 'Shuguli hino nchiyokuhuma na hiri neno ninarokuumuru, risimanywe ni mutu yeyesi,' ndipho nkaalagiza atu angu hukakutane phatu fulani. ³ Sambi una chitu chani phano? Nipha mikaha mitsano, au chochosi urichonacho." ⁴ Phahi yuya mlavyadzi-sadaka achimjibu Daudi achiamba, "Taphana mikaha ya kawaida, ela mikaha mitakatifu. Unaweza kuhala napho hinyo atu taadzangbwelala na achetu vi dzuzi-dzuzi." ⁵ Naye Daudi achimuambira mlavyadzi-sadaka, "Kpwa kpweli tahukalala na achetu hizi siku tahu. Tauhenda hivyo napho hunaphiya shuuli ya kawaida, phahi hino ya rero ambavyo ni malumu hukadziika atakatifu zaidi." ⁶ Phahi ye mlavyadzi-sadaka achimupha iyo mikaha mitakatifu; kpwa mana takuyakala na mikaha isiphokala iyo mikaha ya kuikpwa mbere za Mlungu, nayo ikauswa kula mbere za Mwenyezi Mlungu, ili itiywe mikaha ya moho ya siku hiyo.

⁷ Siku iyo phakala na mtumishi mmwenga wa Sauli, yekala anatumiza ada za chidini pho mbere za Mwenyezi Mlungu, dzinare ni Doegi, Muedomu, yekala mkipwulu wa arisa a Sauli. ⁸ Chisha Daudi achimuuzza Ahimeleki, "Kuna fumo au upanga phano? Kpwa mana sedzere na upanga wala silaha zangu zanjina kpwa kukala hino shuuli ya mfalume ikakala ya wangbwi-wangbwi." ⁹ Yuya mlavyadzi-sadaka achiamba, "Upanga wa Goliathi yuya Mfilisti uriyemuolaga Dete ra Ela, ndio urio phapha, ukafungbwa ndani ya nguwo nyuma ya chisibao. Ichikala unalonda kuuhala, haya hala, mana hipha taphana wanjina isiphokala uho tu." Daudi achiamba, "Nipha mana takuna wanjina mnono dza uho."

Daudi anachimbirira Gathi

¹⁰ Phahi Daudi wachimbira siku hiyo, kpwa kumuogopa Sauli, achihipiya kpwa Akishi, mfalume wa Gathi. ¹¹ Maafisa a mfalume Akishi achiuza, "Dze! Yuno siye yuya Daudi, mfalume wa iyo tsi yao? Avi yuno ndiye ambaye Aiziraeli amuimbira kpwa kuvumikizana kuno anamuvwiniira kpwenye ngoma zao achiamba, 'Sauli akaolaga maelufuge, Daudi naye akaolaga makumige ga maelufu.' "

¹² Daudi waririkana higo maneno ambago kala ganagombwa na gachimuhenda aogophe sana Akishi mfalume wa Gathi. ¹³ Phapho hipho mbere za atu osi wabadilisha tabiyaye, achidzihenda ana koma ariphokala mwao mikononi. Achikuna-kuna mbao za mryango, kuno akarichira nyuhe zinachunjurika dzulu ya cheruche. ¹⁴ Ndipho hiye Akishi achiaambira higo maofisaage, "Munaona kukala hiyu mutu ana koma, namwi

mkamreha kpwangu? ¹⁵ Mnanirehera mutu wa koma anionyeshe komaze phapha. Haya yuyu kandainjira mwangu nyumbani. Kpwani nahaja ya atu a koma?"

22

Daudi na afuasie

anachimbirira Adulamu

¹ Phahi Daudi wauka kula Gathi achichimbirira panga ya Adulamu. Nduguze na atu osi a mbari ya ise ariphosikira kukala Daudi a hiko, akpwendadziunga naye. ² Atu ariokala na shida, enye madeni na enye utsungu mwao mioyoni amlunga Daudi naye achikala chilongozi wao. Na hinyo ariokala phamwenga naye kala ni atu kama magana mane.

³ Kula hiko Daudi waphiya Mizipa kwenye tsi ya Moabu achendamubira mfalume wa Moabu, "Nikubaliya baba na mayo akutuluke hiko ariko, edze asagale kpwako hadi ndiphomanya rira ndiro henderwa ni Mlungu." ⁴ Phahi achiareha kpwa mfalume wa Moabu nao asagala phamwenga naye wakati wosi Daudi ariphokala achadzifwitsa pangoni. ⁵ Chisha nabii Gadi achimuambira Daudi, "Usikale hipha, uka uphiye hadi tsi ya Juda." Ndipho Daudi achiuka, achendasagala kwenye tsaka ra Herethi.

Sauli anaolaga alavyadzi-sadaka

ko Nobu

⁶ Taziya supra siku nyinji Sauli wasikira kukala Daudi na hara atu ariokala phamwenga naye akaonekana. Sauli kala asegere tsini ya mkpwadzu, dzulu ya chidzango ko Gibeya. Kala akagbwiririra fumo mwakpwe mkpwoononi na maofisaage osi kala akamzunguluka. ⁷ Phahi Sauli waambira higo maofisaage garigomzunguluka, "Phundzani sambi, mwimwi atu a mbari ya Benjamini. Dze! Munafikiri ye mwana wa Jese achikala mfalume andakuphani chila mmwenga minda na minda ya mizabibu? Dze! Andakuhendani mkale akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana? ⁸ Go ndigo gokuhendani muzule njama dzulu yangu? Mana taphana hata mutu mmwenga aniambiraye mwanangu ahendapho chilagane na mwana wa Jese, wala taphana mmwenga wenu anayenisononekera, wala kunimanyisa kukala mwanangu anafyakatsira mtumishi wangu anigalukire na aniviziye dza irivyo vivi rero?"

⁹ Ndipho Doegi, Muedomu ambaye kala aimire phephi na maofisaa ga Sauli achiamba, "Mino namuona mwana wa Jese akedza Nobu kpwa Ahimeleki mwana wa Ahitubu. ¹⁰ Naye achimuuzira kpwa Mwenyezi Mlungu, achimupha vyakurya na hura upanga wa Goliathi, Mfilisti."

¹¹ Phahi mfalume achihuma atu akamuihe mlavyadzi-sadaka Ahimeleki mwana wa Ahitubu na mbariye yosi ya alavyadzi-sadaka, ariokala hiko Nobu. Osi aphiya kpwa mfalume Sauli. ¹² Sauli achiamba, "Hebu niphundza we mwana wa Ahitubu." Naye waihika achiamba, "Nakusikira bwana wangu." ¹³ Sauli achimuza, "Mbona uwe na mwana wa Jese mkazule njama dzulu yangu? Mbona wamupha mikaha, upanga na uchimuuzira kpwa Mlungu ili aniphihire chinyume na kunivizia dza irivyo vivi rero!"

¹⁴ Ndipho Ahimeleki achimjibu mfalume achiamba, "Katika atumishio osi ni ani ariye muaminifu dza mtsedzao Daudi, ariye mkpwulu wa arindzio* na anaishimiwa ni atu osi a phako kaya. ¹⁵ Mino kumuuzira kpwa Mlungu ye Daudi, mimi siandza rero. Hata! Mfalume usinilaumu mimi, mtumishio dzulu ya neno hiri, wala mbari yosi ya baba, kpwa mana mino, mtumishio simanya rorosi dzulu ya higo." ¹⁶ Naye mfalume achiamba, "Ahimeleki, uwe na mbariyo yosi ya sowe mundaolagbwa."

¹⁷ Chisha mfalume waambira arindzi ariokala aimire phephi naye, "Kaolageni hinya alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu kpwa mana aho a phamwenga na Daudi. Amanya kukala Daudi wachimbira, ela taaniambirire."

Ela nyo arindzi a mfalume arema kuaolaga alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Phahi mfalume achimuambira Doegi, "Hebu galuka waaolage hinya alavyadzi-sadaka." Phahi Doegi, Muedomu, wagaluka achiolaga alavyadzi-sadaka. Siku iyo atu mirongo minane na atsano a kuvwala visibao vya katani aolagbwa. ¹⁹ Chisha achiphiya Nobu, mudzi arimoishi alavyadzi-sadaka, achiolaga atu osi kpwa upanga, alume na achetu, anache na aamwao. Piya waolaga ng'ombe, punda na mang'ondzi.

Abiathari anatiya

22:1 22:1 Zaburi 57; 142   **22:9** 22:9 1 Samueli 21:7-9; Zaburi 52   * **22:14** 22:14 Vitabu vyanjina vya Chieburania vinaamba msirio na zanjina zinaamba ariye na wangbwi kuhenda urichomuhuma.

²⁰ Mwana mmwenga tu wa Ahimeleki mwana wa Ahitubu, yehwa Abiathari, ndiye ariyetiya achichimbira kpendadziunga na Daudi. ²¹ Naye Abiathari wamsemurira Daudi kukala Sauli akaolaga alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu. ²² Daudi achimuambira Abiathari, "Siku hira nriyohewa upanga, Doegi Muedomu kala a phapho. Nami námanya kukala andamuambira Sauli. Mimi ndimi chiyesababisha atu osi a nyumba ya sowe aolagbwe. ²³ Phahi usiogophe, kala phamwenga nami nawe undakala salama, mana iye alondaye kukuolaga, ndiye alondaye kuniolaga."

23

Daudi anatavya mudzi wa Keila

¹ Siku mwenga Daudi waambirwa kukala, "Aflisti anapiga viha mudzi wa Keila na kuiya mtsere kula kpwa phatu wa kuwagira." ² Phahi Daudi achimuza Mwenyezi Mlungu, "Dze! Hinyo Aflisti niphaye nkaapige?" Naye Mwenyezi Mlungu achimjibu Daudi, "Phiya ukaapige Aflisti utivye Keila." ³ Ela atu a Daudi achimuamba, "Lola! Swino hipha Juda hunaogopa, dze! Si zaidi huchiphiya Keila kupigana na majeshi ga Aflisti?" ⁴ Phahi Daudi achimuza tsona Mwenyezi Mlungu. Naye Mwenyezi Mlungu achimjibu, "Unuka uphiye Keila kpwa kukala hinyo Aflisti ndaatiya mwako mikononi." ⁵ Phahi Daudi na atue aphiya Keila, achendapiga hinyo Aflisti. Aho aolaga atu anji sana na achihala zewe ng'ombe zao. Hivyo ndivyo Daudi arivyotivya atu a Keila.

⁶ Hipo Abiathari mwana wa Ahimeleki ariphochimbirira kpwa Daudi hiko Keila, watsukula chisibao. ⁷ Sauli waphaha habari kukala Daudi a hiko Keila. Naye Sauli achiamba, "Mlungu akamtia mwangu mkpwononi, kpwa mana akadzifungira ndani kpwa vira akainjira mudzi wa ngome, urio na maryango na magwama ga kufungira." ⁸ Phahi Sauli waiha atu osi aphiye vihani ili atserere Keila akamzangire Daudi na atue. ⁹ Naye Daudi ariphomanya kukala Sauli akampangira mai, wamuambira mlavyadzi-sadaka Abiathari, "Chirehe phano cho chisibao." ¹⁰ Chisha Daudi achivoya achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, mino mtumwao nkasikira kukala Sauli analonda kpwedza hiku Keila, ili aubanange mudzi kpwa ajili yangu. ¹¹ Dze! Atu a Keila andanituluzo na kunitiya mwakpwe mkpwononi? Dze, kpweli Sauli andakpwedza dza vyo mtumwao achivyosikira? Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nakuvoya unimanyise mtumwao." Naye Mwenyezi Mlungu achimjibu achimuamba, "Ehe andatserera." ¹² Ndipho Daudi achiamba, "Dze! Atu a Keila andanitiya mimi na atu angu mkpwononi mwa Sauli?" Mwenyezi Mlungu achiamba, "Ehe andakutiya mwakpwe mkpwononi." ¹³ Phahi Daudi na atue apahao kama magana sita, atuluka Keila wangbwi-wangbwi achiannda kuphiya rero hipha na muhondo phara kpwa akala salama. Sauli ariphoambirwa kukala Daudi akachimbira kula Keila, kayaphiya tsona hiko.

Jonathani anamtiya moyo Daudi

¹⁴ Phahi Daudi waenderera kudzifwitsa pangani ko tsi ya myango ya weru wa Zifu. Naye Sauli kala achimuendza chila siku, ela Mlungu kayamtiya Daudi mikononi mwa sauli.

¹⁵ Daudi waogopa kpwa mana Sauli waphiya weru wa Zifu hiko Horeshi kpendamuendza amuolage. ¹⁶ Ndipho Jonathani mwana wa Sauli, achendakutana na Daudi ko Horeshi, achimtiya moyo kukala Mlungu andamrinda. ¹⁷ Achimuamba, "Usiogophe kpwa mana ye baba kandakuphaha. Uwe undakala mfalume wa Iziraeli nami ndakala mwanatsinio. Hata ye baba anamanya gago." ¹⁸ Alafu hinyo atu airi aika chilagane mbere za Mwenyezi Mlungu. Daudi wasala pho hipho Horeshi na Jonathani achiuya kpwao kaya.

Atu a Zifu anamuambira Sauli

Daudi aripho

¹⁹ Wakati mmwenga kpwaunuka atu kula Zifu achiambuka hadi kpwa Sauli hiko Gibeya achiamba, "Daudi wadzifwitsa ko panga za Horeshi, ambazo zi mwango wa Hakila uphanda wa mwakani mwa weru wa Jeshimoni. ²⁰ Sambu uwe mfalume tserera wakati ulondao, naswi kazi yehu indakala ni kumtiya Daudi mwako mkpwononi." ²¹ Naye Sauli achijibu achiamba, "Nakuvoyerani Mwenyezi Mlungu akubarikini, kpwa mana mkanonera mbazi. ²² Phiyani mkamanye kpwa uhakika phara phatu adzifwitsapho na ni ani ariyemuona kuko. Mana naamirwa kukala ahenda mamboge chiwerveu sana. ²³ Phiyani mkapeleleze mafwitsoge gosi anamodzifwitsa mgamanye, chisha muuye kpwangu na habari za uhakika. Hipo ndipho nami ndaphiya

phamwenga namwi na achikala bado achere hipha, mino ndamuendza kahi za maelufu ga atu a Juda.”²⁴ Hinyo atu a kula Zifu auka achimtanguliya Sauli kuuya kpwao. Naye Daudi na atue kala bado a hiko Maoni ko Araba, uphande wa mwakani wa weru wa Jeshimoni.²⁵ Phahi Sauli na atue nao aandza charo cha kpwendaendza Daudi. Ela Daudi achiambirwa kukala Sauli aredza, ndipho achitserera hadi mwambani, phatu adzifwitsapho hiko weru wa Maoni. Sauli ariphomanya Daudi a weru wa Maoni, achimlunga kuko.²⁶ Sauli na atue kala a uphande mmwenga wa nyo mwango na Daudi na atue nao achikala uphande wanjina. Daudi wamuogopha Sauli sana ndipho achiuka upesi sana kumchimbira Sauli mana kala anamzangira Daudi na atue aagbwire.²⁷ Ela mjumbe wakpwedza kpwa Sauli achimuamba, “Ndzo upesi, kpwa mana tsi ikavamiwa ni Afilisti.”²⁸ Phahi Sauli achiricha kumuindza Daudi, achiuya achendapigana na Afilisti, ndipho phatu hipho achiphaiha Sela-Hamalekothi.²⁹ Naye Daudi wauka, achendasagala ngome ya Eni-Gedi.

24

Daudi anarema kumuolaga Sauli

¹ Sauli ariphouya bada ya kupigana na Afilisti, waambirwa kukala, “Lola, Daudi a hiko weru wa Eni-Gedi.”² Ndipho Sauli achitsambula kula Iziraeli yosi anajeshi bora elufu tahu, achiphiya nao kpwendamuendza Daudi na atue dzulu ya Myamba ya Mbuzi a tsakani.³ Achifika phenye vyaa vya mang’ondzi kanda ya njira na hiko kpwakala na pango. Sauli wainjira ndani ili adzisaideye. Naye Daudi na atue kala anadzifwitsa mumo pangoni ndani zaidi.⁴ Nao atu a Daudi achimnong’onezera achimuamba, “Hino ndiyo siku hira ariyokuambira Mwenyezi Mlungu kukala andamtiya mvihao mwako mikononi nawe undamuhendera ulondavyo.” Phahi Daudi wanyapa-nyapa, achendakata pindo ra vwazi ra Sauli kpwa siri.⁵ Ela alafu Daudi wajuta kpwa kukata pindo ra vwazi ra Sauli.⁶ Achiambara atue, “Mwenyezi Mlungu asinjaliye kumuhendera bwana wangu dzambo iyi, kpwa mana iye ni mmwagirwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu.”⁷ Phahi kpwa maneno gaga Daudi waweza kuakanya atue nao taayamvamia Sauli. Sauli ariphomala kudzisaidiya, watuluka kula mo pangani achiphiya vyakpwe.

⁸ Alafu Daudi naye achituluka kula mo pangoni, achimuiha Sauli achiamba, “Bwana wangu, mfalume!” Sauli aripholola nyuma, Daudi wazama hadi usowe uchiguta photsi, kulavya ishima.

⁹ Chisha Daudi achimuza Sauli, “Mbona unaphundza maneno ga atu anaokuambira, ‘Daudi analonda kukuhendera mai?’¹⁰ Vivi rero unadzionera mwenye vira Mwenyezi Mlungu achivyokutiya mwangu mikononi himu pangoni. Atu anjina akaniambira nikuolage, ela nkaambira, ‘Sitaki kumuhendera bwana wangu dzambo iyi, mana iye ni mmwagirwa mafuha* wa Mwenyezi Mlungu.’¹¹ Aya lola baba, hata hiri pindo ra vwazi ro ri mwangu mkpwononi! Ichikala nkarikata hiri pindo ra vwazi ro na sikuolagire, umanye kukala sina uyi nawe wala sina njama ya kukuasi. Unaniindza uniolage dzagbwe mimi sidzangbwekukosera.¹² Mwenyezi Mlungu naamule kahi ya mimi na uwe, naye aniriphizire chisasi dzuluyo, ela mino sindakuhenda chitu.¹³ Dza vyo msemu wa akare uambavyo, ‘Atu ayi ndio ahendao mai,’ ela mino sindakuhenda chitu.¹⁴ Mfalume wa Iziraeli yesi, akedza indza ani? Na anamzoresa ani? Ni sawa na kpwendaindza lufu ra diya au tsaha.¹⁵ Phahi Mwenyezi Mlungu na akale muamuli kahi yangu na uwe, aone ni ani mwenye makosa. Iye naanihehere na kunitivya kula mwako mikononi.”

¹⁶ Daudi ariphomala kugomba hivyo, Sauli wamuza, “Mwanangu Daudi, kpweli ndiwe?” Ndipho Sauli achiudula ndiro achiamba,¹⁷ “Uwe u mwenye haki kuriko mimi mana ukanihendera manono, ela mino nkakuhendera mai.¹⁸ Rero ukanionyesa vira uchivyonihendera manono, mana Mwenyezi Mlungu akanitiya mwako mikononi ela we kuniolagire.¹⁹ Kpweli mutu nkumfwedeha mvihawe, akamricha aphiye vyakpwe salama? Phahi Mwenyezi Mlungu naakuriphe manono kpwa higa uchigonihendera rero.²⁰ Vivi nkamanya hakika kukala uwe undakala mfalume na ufalume wa Iziraeli undakala mnono tsini ya utawalao.²¹ Phahi nalonda uape kpwa Mwenyezi Mlungu, kukala nchiuka, chivyazi changu kundachiangamiza, wala dzina rangu tarindayalwa ko kpwehu mbarini.”

²² Phahi Daudi wamuapira Sauli. Chisha Sauli wauya kpwakpwe kaya, ela Daudi na atue aambuka kuphiya mafwitsoni ko pangani.

25

Chifo cha Samueli

¹ Samueli wafwa na atu kula Iziraeli yosi achikusanyika, achimiririra na achimzika phakpwe kaya hiko Rama.

Nabali anarema voyo ra Daudi

Chisha Daudi wauka achiphiya hadi weru wa Maoni.*

² Ko Maoni kpwakala na mutu mmwenga yekala na mali nyinji. Mutu iye kala ana malize ko mudzi wa Karimeli. Wakala ni mutu mkpwulu sana, mwenye mang'ondzi elufu tahu na mbuzi elufu mwenga naye wakati uho kala anakata nyoya mang'ondzige ko Karimeli. ³ Dzina ra mutu hiye kala ndiye Nabali mutu wa mbari ya Kalebua, na mchewe kala ndiye Abigaili. Mchetu hiye kala ana achili na sura nono ela mlume kala ni mutu mui na mchoyo. ⁴ Phahi Daudi wasikira hiko weruni kukala Nabali anakata nyoya mang'ondzige. ⁵ Phahi Daudi wahuma barobaro kumi achiaambira, "Ambukani mphiyee Karimeli kpwa Nabali, mukanihozere. ⁶ Iye kamuambeni, 'Daudi anakutakira amani uwe na nyumbayo na vyosi urivyo navyo. ⁷ Nasikira kukala unakata mang'ondzigo nyoya. Nao arisao ariphokala phamwenga naswi hiko Karimeli, tauyaahendera mai wala takuyaangamika chitu chao chochosi. ⁸ Auze barobaroo nao andakuambira. Phahi hinya barobaro wakubali mberezo, mana hukedza kpwako siku ya furaha uaphe chakurya. Nakuvoya uaphe atumwao na mimi mwanao Daudi chochosi urichonacho.' ⁹ Barobaro a Daudi ariphofika, amupha Nabali ujumbe sawa-sawa na arivyohumwa ni Daudi, chisha achigodzera ajibiwe. ¹⁰ Naye Nabali achiajibu nyo atumishi a Daudi achianza, "Kpwani ye Daudi mwana wa Jese anadziona kukala ni ani sana? Siku zizi kuna atumwa anji anachimbira kula kpwa mabwana ao! ¹¹ Mino siweza kuhala mikahe yangu, madzi gangu na nyama zangu nchizoatsindzira hinya atu angu akatao nyoya mang'ondzi gangu na kuapha atu ambao siamanya alako!"

Abigaili anativya atu a nyumbaye

¹² Phahi barobaro a Daudi ageluka achiuya. Ariphofika kpwa Daudi amuambira majibu gosi ga Nabali. ¹³ Ndipho Daudi achiaambira atue, "Haya, chila mutu na ahale upangawe!" Chila mutu achihala upangawe, Daudi naye achihala wakpwe. Atu kama magana mane aambuka phamwenga na Daudi na anjina magana mairi achisala na miyo yao airinde.

¹⁴ Ela mtumishi mmwenga wamlunga Abigaili mkpwaza Nabali achiumbamba, "Daudi akahuma ajumbe kula weruni edze ajambose bwana wehu, ela ye akaalaphiza. ¹⁵ Hinyo atu auhendera manono sana. Atu aho taayahuendera uyi, wala tahuyaangamikirwa ni chitu chochosi, wakati wosi huripholungana nao hiko marisani. ¹⁶ Huriphokala hiko marisani atu aha akala dza lichigo achihurinda usiku na mutsi. ¹⁷ Phahi aza, umanye ra kuhenda, kpwa mana akapangirwa mai dzulu ya bwana wehu na nyumbaye yosi. Kpwa kukala iye ni mutu mui tsetsetse hata takuna awezaye kumuambira."

¹⁸ Abigaili wahenda wangbwi, achihala mikahe magana mairi, viriba viiri vya uchi wa zabibu na nyama za mang'ondzi matsano garigotengezwa tayari. Piya kilo mirongo mihahu za ndodore, vipande gana vya zabibu na magande ga tini magana mairi; achivipakia vitu vivi dzulu ya punda. ¹⁹ Achiaambira atumishie, "Haya tanguliyani nami nredza." Ela kayamuambira tsetsetse mlumewe Nabali. ²⁰ Ariphokala akapanda pundawe anaterera deteni, wamuona Daudi na atue anaterera uphanda wa phiri wa dete nao achikutana. ²¹ Daudi kala akaamba, "Manono gosi nrigomuhendera kpwa kurinda mali yosi ko weruni, na taphana chituche chochosi choangamika ela vino ananiripha mai. ²² Mlungu naanihale mimi Daudi ichikala kufikira muhondo ligundzu ndakala nkamsazira hata mwana mmwenga mlume, kahi za atue osi ario nao."

²³ Abigaili ariphomuona Daudi, watsereza upesi kula dzulu za pundawe, achidzibwaga chimabumabu mbere za Daudi. ²⁴ Achingbwerera maguluni achianza, "Mimi ndimi mkosa bwana wangu. Nakuvoya uniruhusu mi mtumwao nigombe, nawe unisikize ndigokuambira. ²⁵ Bwana wangu nakuvoya usimlungwe gakpwe ye Nabali, yuya mutu asiyefwaha. Mana ya dzinare ni ujinga naye kpwa kpweli kana achili sawa na ro dzinare. Ela mino, mtumwao sikaona hinyo barobaro a bwana wangu uchioahuma. ²⁶ Sambi phahi bwana wangu, kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akakuzuwiya usimwange milatso bure na usiriphize chisasi mwenye ninaapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu na kpwa kadiri ushivyo, avihao na hinyo amtakirao mai bwana wangu, andatiywa adabu dza Nabali. ²⁷ Na zawadi ihi ichiyorehwa ni mimi mtumwao nakakurehara

* 25:1 25:1 Chieburania ni Parani na Chiyunani ni Maoni.

bwana wangu naihewe barobaro ario phamwenga na uwe bwana wangu. ²⁸ Nakuvoya uswamehe kosa ra mtumishio, kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu andamuhendera bwana wangu nyumba iriyo imara, kpwa sababu bwana wangu anapigana viha vya Mwenyezi Mlungu. Nawe sikuzo zosi kundaonekana na mai.† ²⁹ Dzagbwe kuna atu anaokundza akuolage, Mwenyezi Mlungu, Mlunguo andakurinda. Ela roho za avihao ndizo andazitsupha dza mutu atsuphavyo dziwe na tero. ³⁰ Chisha Mwenyezi Mlungu ndiphomuhendera bwana wangu manono gosi arigogomba, na kukuhenda mtawala wa Aiziraeli, ³¹ uwe bwana wangu kundakala na sababu ya kujuta wala kudzilaumu kpwa kukala ukamwaga milatso bila chausa ama ukadziriphiza chisasi mwenye. Chisha hipho Mwenyezi Mlungu ndiphokala akakuhendera manono uwe bwana wangu, nakuvoya unitambukire mimi mtumishio.” ³² Naye Daudi achimuambira Abigaili, “Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, ambaye akakureha hivi rero ukutane nami. ³³ Ubarikiwe kpwa busara uriyo nayo na kpwa kunizuwiya hivi rero nisimwage milatso, wala kuriphiza chisasi mwenye. ³⁴ Kpwa kpweli dza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli arivyo moyo, achiyenizuwiya nisikuhendere mai, napho kukahenda wangbwi wa kpwedzakutana nami, kufikira ligundzu, hiyu Nabali asingesazirwa hata mlume mmwenga mwakpwe nyumbani.” ³⁵ Phahi badaye Daudi waphokera vira vitu arivyoreherwa ni Abigaili, alafu achimuamba, “Haya! Ambuka kpwa amani uyeye kpwako kaya. Manenogo nkagasikira nami nkagakubali.”

Chifo cha Nabali

³⁶ Abigaili ariphotosoloka kaya, Nabali kala akahenda karamu dza ya chifalume. Kala amwakpwe nyumbani anaburudika na akalewa kabisa. Kpwa sababu iyo kayamugombekeza hadi kuriphocha. ³⁷ Kuriphocha wakati Nabali kala akakutikpwa ni uchi wa zabibu, mchewe wamsemurira mambo gosi naye moyowe uchifwa purungire, achikala dza gogo. ³⁸ Bada ya siku kumi, Mwenyezi Mlungu wampiga Nabali naye Nabali achifwa.

Daudi anamlóla Abigaili

³⁹ Daudi ariphosikira Nabali akafwa, waamba, “Naatogolwe Mwenyezi Mlungu ambaye akamrhiphiza Nabali kpwa vyo arivyoniilaphiza na kunizuwiya mimi mtumishiwe nsihende mai. Mwenyezi Mlungu akamuuyizira mwenye Nabali uyiye.” Alafu Daudi wahuma atu, akamposere Abigaili amlóle. ⁴⁰ Atumishi a Daudi aphiya hadi Karimeli kpwa Abigaili, achendamuamba, “Daudi akauhuma kpwako hwedze hukuhale ukakale mchewe.” ⁴¹ Naye wazama hadi chilanguche chichiguta photsi achianza, “Mino nakubali kukala mtumwa wa Daudi na ntsukutse nyayo za atumishi a bwana wangu.” ⁴² Abigaili waunuka upesi, achipanda dzulu ya punda na atumwae achetu atsano achiphiya phamwenga naye. Nao achilungana na hinyo ajumbe a Daudi, achendakala mkipwaza Daudi.

⁴³ Daudi piya kala akamlóla Ahinoamu kula Jeziriili na osi airi achikala ni achee. ⁴⁴ Ela wakati uho Sauli kala akamuhala mwanawe mchetu Mikali ariyekala ni mkipwaza Daudi na achimlózla mlume wanjina aihwaye Paliti, mwana wa Laishi, mutu wa kula Galimu.

26

Daudi anarema tsona

kumuolaga Sauli

¹ Phahi atu a Zifu aphiya kpwa Sauli hiko Gibeya, achendamuamba, “Daudi akadzifwitsa mwango wa Hakila, urio mlairo wa dzuwa wa Jeshimoni.” ² Phahi Sauli watsrerera hiko weru wa Zifu phamwenga na majeshi elufu tahu ariotsambulwa a Iziraeli, ili akamuendze Daudi. ³ Sauli wachita kambiye kanda-kanda ya njira dzulu ya mwango wa Hakila, ulolanao na Jeshimoni, ela Daudi wadzifwitsa hiko weruni. Daudi ariphosikira kukala Sauli akamlunga kuko weruni, ⁴ wahuma apelelezi na achiphaha uhakika kukala Sauli akafika.

⁵ Ndipho Daudi waunuka achiphiya hadi phatu hipho ariphochita kambi Sauli. Achitsungurira hipho aripho Sauli na mkipwulu wa majeshi ga Sauli yeihwa Abineri mwana wa Neri, nao kala arere kahi-kahi ya kambi na anajeshie akamzunguluka. ⁶ Phahi Daudi waiha Ahimeleki Muhiti na Abishai mwana wa Seruya, mwanao wa Joabu achiaua, “Ni ani ndiyetsrerera phamwenga nami kambini kpwa Sauli?” Abishai achianza, “Mino ndatserera phamwenga nawe.”

† 25:28 25:28 Tafusiri zanjina zinaamba kundaphahwa ni mai siku zosi za maishago.

25:44 25:44 2 Samueli

⁷ Phahi Daudi na Abishai atserera kambini usiku na achimuona Sauli a kahi-kahi ya majeshi arere. Fumore kala rikadungbwa photsi phephi na chitswache naye Abineri na anajeshie arere kumzunguluka. ⁸ Abishai achimuambira Daudi, "Rero Mlungu akamtiya mvihao mwako mikononi, phahi niricha nimdunge fumo mwenga tu hadi ridunge photsi, sindamdunga kano mbiri."

⁹ Ela Daudi achimuamba Abishai, "Usimuolage! Takuna awezaye kugolosa mkpwo kumuhendera mai mmwagirwa mafuha* wa Mwenyezi Mlungu akakosa kutiwa adabu." ¹⁰ Daudi achienderera kuamba, "Naapa kpwa Mwenyezi Mlungu ariye hai, kukala Mwenyezi Mlungu mwenye andampiga, au sikuye ya kufwa indafika, au andaphiya vihani akafwerere kuko." ¹¹ Ela navoya nisimgolosere mkpwo mmwagirwa mafuha† wa Mwenyezi Mlungu. Sambu uwe hala hiri fumo ririro phakpwe chitswani na hiri burure ra madzi naswi huphiye vyehu." ¹² Phahi Daudi achirihala hiro fumo na hiro buru ra madzi kula phephi na chitswa cha Sauli nao aphiya vyao. Taphana mutu ariyeona dzambo hiri wala ariyemanya, wala mutu kulamuka kula usingizini. Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu waapha usingizi wa fungo.

Daudi anagomba na sauli

¹³ Badaye Daudi waphiya uphande wa phiri, achendaima dzulu ya mwango kure chidide na kundi ra Sauli. ¹⁴ Naye Daudi achipigira kululu jeshi ra Abineri mwana wa Neri achiamba, "We Abineri, unanisikira pho uripho?" Ndipho Abineri achimjibu achiamba, "U ani we uihaye mfalume?" ¹⁵ Naye Daudi achimuambira Abineri, "We Abineri, si we usujaa? Chisha ni ani ariye dza uwe ko Iziraeli? Kpwadze kukamrinda bwanao, ye mfalume? Kpwa mana mutu mmwenga akainjira pho kambini ili amuangamize." ¹⁶ Dzambo hiri muchirorihenda si nono. Dza Mwenyezi Mlungu arivyo moyo, munafwaha kufwa, kpwa sababu tamkamrinda bwana wenu, mmwagirwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu. Ro fumo na buru ra madzi ra mfalume chiroikpwa phephi na chitswache, ri kuphi vino?"

¹⁷ Naye Sauli achiambukira sauti ya Daudi achiamba, "Yo ni sautiyo mwanangu Daudi?" Daudi achiamba, "Oho, ni sauti yangu, bwana wangu, mfalume." ¹⁸ Achienderera kugomba achiamba, "Kpwadze bwana wangu ananiindza mimi mtumishio? Nikosa rani rorihenda na ni uyi wani nrionao?" ¹⁹ Bwana wangu mfalume nakuvoya usikize maneno ga mimi mtumishio. Napho ni Mwenyezi Mlungu ndiye yekusunganya dzulu yangu, phahi naakubali sadaka. Ela ichikala ni anadamu, Mwenyezi Mlungu naalani, mana akanizola, nisikale na seemu katika urisi huriohewa ni Mwenyezi Mlungu, achiniamba, 'Phiya vyako ukahumikire milungu yanjina.' ²⁰ Phahi usiriche milatso yangu imwagike photsi kure na tsi ya Mwenyezi Mlungu; mana mfalume wa Iziraeli akanitulukira ili aindze uhai wangu,‡ dza vira mutu aindzavyo kppure mwanoni."

²¹ Ndipho Sauli achiamba, "Nkakukosera, uya mwanangu Daudi, mana sindakuhendera mai tsona. Kpwa mana rero maisha gangu gakakala na samani kpwako. Kpweli nkahenda upumbavu nami nkakosera sana." ²² Naye Daudi achijibu achiamba, "Fumoro hiri hipha, ee mfalume! Asikario mmwenga naedze, arihale." ²³ Mwenyezi Mlungu nkuripha chila mutu sawa-sawa na hakiye na uaminifuwe. Kpwa mana rero Mwenyezi Mlungu akakutiya mwanangu mikononi, ela mino nkarema kukuhendera mai uwe mmwagirwa mafuha§ wa Mwenyezi Mlungu. ²⁴ Chisha, viratu maishago gachivyokala na samani phangu matsoni rero, ndivyo na maisha gangu gakale na samani matsoni pha Mwenyezi Mlungu, anitivyee na tabu zosi."

²⁵ Ndipho Sauli achimuambira Daudi, "Barikiwa mwanangu Daudi, undahenda mambo mabaha, tsona kpwa kpweli undaongokerwa." Phahi, Daudi waphiya vyakpwe, Sauli naye achiuya kpwapkwe.

27

Daudi anadziunga na Afilisti

¹ Naye Daudi wagomba chimoyo-moyo achiamba, "Siku mwenga Sauli andakpwezda aniolage, baha nchimbire mphiyee tsi ya Afilisti. Chihivyo Sauli andakata tamaa ya kuniendza tsona kahi ya tsi ya Iziraeli nami ndatiya." ² Phahi Daudi wauka, iye na hinyo atu magana sita ariokala nao, achiphya kpwa Akishi mwana wa Maoki, mfalume wa Gathi. ³ Achisagala hiko Gathi kpwa Akishi phamwenga na atue, chila mutu na

* **26:9** 26:9 Au, Masihi (soma 1 Samueli 2:10). **26:11** 26:11 1 Samueli 24:6 † **26:11** 26:11,16 Au, mpakpwa mafuha (soma 1 Sam. 2:10). ‡ **26:20** 26:20 Vitabu vyanjina vina mfalume akatuluka kpwezaindza tsaha. § **26:23** 26:23 Au, Masihi (soma 1 Samueli 2:10).

atu a nyumbaye. Daudi wakala na hinyo ahee airi, yani, Ahinoamu kula Jeziriili na Abigaili kula Karimeli, ariyekala mkpwaza mfwadzi Nabali. ⁴ Sauli ariphoambirwa Daudi akachimbirira Gathi, kayamlunga tsona.

⁵ Wakati mmwenga Daudi wamuambira Akishi, "Napho ukanitsunuka uniphe phatu kppenye mudzi mmwengawapho wa midzi midide nsagale hiko. Kpwa utu wani mtumwao asagale kppenye mudzi wa chifalume phamwenga nawe?" ⁶ Ndipho siku iyo Akishi achimupha Zikilagi, ndio mana hinyo mudzi wa Zikilagi ni mali ya afalume a Juda hadi rero.

⁷ Daudi wasagala kppenye tsi ya Afilisti mwaka mmwenga na miezi mine. ⁸ Naye Daudi na atue kala achiambuka na kuashambuliya Ageshuri, Agirizi na Aamaleki ariokala enyezi a tsi hiyo, kula Telemu, njira ya Shuri hadi mphaka wa Misiri. ⁹ Chisha Daudi waipiga tsi hiyo, karichire moyo mutu akale mlume wala mchetu. Wahala zewe mang'ondzi, ng'ombe, punda, ngamia na mavwazi, chisha achiuya kpwa Akishi. ¹⁰ Akishi kala achimuza, "Mkashambuliya uphande uphi rero?" Naye Daudi kala achiamba, "Rero hukashambuliya Negebu ya Juda," au wakati wanjina akamuamba, "Negebu ya Ajerahimeeli," au wakati wanjina akamuamba, "Negebu ya Akeni." ¹¹ Daudi kayaricha moyo mutu hata mmwenga, si alume wala achetu, taphana ariyeuya naye Gathi mana waamba, "Asiutongee kpwa kuamba, 'Daudi wahenda hivi,'" Na hivyo ndivyo irivyokala desturiye wakati wosi ariphokala tsi ya Afilisti. ¹² Hivyo Akishi wamuamini sana Daudi hadi achiamba mwakpwe moyoni, "Wazirwa tsetsetse ni hinyo atue Aiziraeli, phahi andakala mtumishi wangu siku zosi."

28

¹ Siku hizo Afilisti akusanya majeshi gao ili apigane viha na Iziraeli. Akishi achimuambira Daudi, "Nalonda umanye kukala uwe na atuo mundadziunga na jeshi rangi huphiyeni vihani." ² Daudi naye achimjibu achiamba, "Uchivyoomba ni sawa kabisa nawe undadzionera mwenye vira mtumishio anavyoweza kuhenda." Akishi achimuamba Daudi, "Ichikala unaweza kuhenda vivyo phahi ndakuhenda mrindzi wangu wakati wosi."

Sauli anaphiya mburugani

³ Wakati hinyo Samueli kala akafwa nao Aiziraeli osi kala akamririra na akamzika hiko kpwakpwe mudzini, hiko Rama. Sauli naye kala akaazola apigadzi mburuga na atsai osi atuluke Iziraeli.

⁴ Hinyo Afilisti adzikusanya achendachita kambi yao hiko Shunemu. Sauli naye waakusanya Aiziraeli osi achendachita kambi yao hiko mwango wa Giliboa. ⁵ Sauli ariphoona ro jeshi ra Afilisti waogopha na achikakama sana. ⁶ Ariphokpwendauza ushauri kpwa Mwenyezi Mlungu, ye Mwenyezi Mlungu kayamjibu kutsupira ndoso, wala kutsupira Urimu wala kutsupira manabii. ⁷ Ndipho Sauli achiambira atumishie, "Kaniendzereni mchetu ambaye anaweza kupiga mburuga ili niphaye akanilorere." Nao atumishie achimjibu achiamba, "Kuna mmwenga hiko Eni-Dori."

⁸ Phahi Sauli wadzigaluzi kpwa kuvwala nguwo zanjina na achiphiya phamwenga na aye airi. Ariphofika kpwa hiye mchetu usiku achimuamba, "Nalonda unipigire mburuga na unihire chiuganga mutu ndiye kuhadzira" ⁹ Yuya mchetu achimjibu achiamba, "Kpwani kumanya vyo Sauli arivyoologa apigadzi mburuga na atsai osi tsi ndzima? Mbona ukedzanihega kpwa niolagbwe?" ¹⁰ Ela Sauli wamuapira achimuambira, "Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kukala kundatiywa adabu kpwa ajili ya dzambo hiri." ¹¹ Ndipho hiye mchetu achiuza, "Unalonda nkuihire ani?" Sauli achimjibu achiamba, "Niihira Samueli." ¹² Hiye mchetu ariphomuona Samueli, wapiga kululu achimuza Sauli, "Mbona ukanichenga? Avi we u mfalume Sauli!" ¹³ Mfalume wamjibu, "Usiogophe niambira tu chira unachochiona." Yuya mchetu achiamba, "Naona roho inatuluka kula kuzimu." ¹⁴ Sauli wauza, "Anaonekana dza utu wani?" Hiye mchetu wajibu, "Ni mtumia akavwiswa vwazi." Hipo Sauli achimanya kukala ni Samueli, ndipho achizama hadi chilanguche chichiguta photsi, achimsujudiya.

¹⁵ Alafu Samueli achimuza Sauli, "Unaniyugirani? Kpwa utu wani ukanireha hiku?" Naye Sauli achijibu achiamba, "Mino nina tabu kulu kpwa kukala Afilisti ananipiga viha naye Mlungu akaniricha. Kanijibu tsona kpwa kutsupira manabii wala kpwa kutsupira ndoso. Ndio mana nkakuiha ili uniambire ra kuhenda." ¹⁶ Hipo Samueli wamuamba, "Napho Mwenyezi Mlungu akakuricha na akakala mvihao, mbona phahi unaniuza mimi?" ¹⁷ Mwenyezi Mlungu akakuhendera kama arivyoomba kutsupira

kpwangu mimi. Akakufuta ufalume wa Iziraeli naye akaupha Daudi, Muiziraeli myao. ¹⁸ Kpwa kukala uwe kuyatii amuri ya Mwenyezi Mlungu wala kuyamtimizira tsukizize kpwa kuangamiza Aamaleki na vitu vyao tsetsetse, ndiyo sababu akakuhendera gaga rero. ¹⁹ Mwenyezi Mlungu andakutiya mikononi mwa Afilisti, uwe phamwenga na jeshi ra Aiziraeli. Chisha muhondo uwe na ana mundadziunga nami hiko kuzimu.” ²⁰ Sauli ariphosikira maneno ga Samueli, gafula wadziwaga chimabumabu kpwa wuoga munji. Wakosa mkpwtose mana kala kakarya mutsi na usiku wosi.

²¹ Ndipho yuya mchetu achimsengerera Sauli na ariphomuona anaphaha tabu sana wamuamba, “Mino mtumwao nkazinda maisha gangu kuhenda uchigoniambira. ²² Phahi nami niphundza mtumishio. Ndakutayarishira chakurya urye ili uphahe mkpwtose wa kuuyira.” ²³ Ela ye warema achiamba, “Mino sindarya.” Ndipho atumishie phamwenga na ye mchetu achimlazimisha arye naye achikubali. Achiunuka kula hipho photsi achisagala chitandani. ²⁴ Hiye mchetu kala phakpwe kaya ana mwana ng’ombe wa kunona, achimsindza wangbwi-wangbwi, achikanda unga na achitengeza mikahe isiyotiywa hamira. ²⁵ Chakurya chiriphokala tayari, wamuandazira Sauli na atumishie achiry, ndipho achigbwira njira achiuka usiku uho.

29

Afilisti anamkahala Daudi

¹ Phahi hinyo Afilisti akusanya majeshi gao gosi hiko Afeki nao Aiziraeli achita kambi yao phephi na pula ya madzi iriyo Jeziriili. ² Akulu a Afilisti na vikosi vyao vya ganagana na elufu-elufu atupa mbere naye Daudi na atue phamwenga na mfalume Akishi achikala nyuma. ³ Ndipho akulu a jeshi a Afilisti achiuza, “Hinya Aeburania anahandani phano?” Naye Akishi waajibu achiamba, “Avi yuno ni Daudi, yuya ariyekala ni mtumishi wa Sauli mfalume wa Iziraeli, ambaye siku hizi analungana nami. Hangu ariphorichana na Sauli na kpwedza kpwangu ni zaidi ya mwaka, wala mino sidzangbwemuona na kosa hata rero.” ⁴ Ela hinyo akulu a jeshi a Afilisti achimreyera Akishi na achimuambira, “Hiyu muuyize kpwa hura mudzi uriomupha wala asiphiye phamwenga naswi vihani, sedze akaugulukira. Mutu hiyu andadzipatanisha na bwanawe kpwa kuolaga atu ehu?” ⁵ Dze! Yuno siye yuya Daudi, ambaye achetu amuimbira na kulavukizana na kumvwinira achiamba, ‘Sauli akaolaga maelufuge, Daudi naye akaolaga makumige ga maelufu.’ ”

⁶ Ndipho Akishi achimuiha Daudi, achimuambira, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, kukala uwe ukakala muaminifu, na kpwangu mimi naona ni vinono kukala uwe hukale huchiphiya vihani na kuuya. Hangu siku uriphokpwedza kpwangu hadi rero sidzangbwekuona na kosa rorosi, ela nyo akulu a jeshi akakurema.” ⁷ Phahi uya, uphiye vyako kpwa amani, sedze ukaatsukiza vilongozi a Afilisti.” ⁸ Naye Daudi achimuua Akishi, “Kpwani mino nakahendadze? Hangu siku niriphokpwedza kpwako hadi rero mino mtumwao waniphaha na kosa rani, hata unikahaze kpwendapigana na aviha a bwana wangu mfalume?”

⁹ Akishi achimjibu Daudi achiamba, “Mino namanya kukala u mnono matsoni phangu, dza malaika wa Mlungu, ela hinyo akulu a jeshi a Afilisti akaamba, ‘Hiyu kandaambuka phamwenga naswi kuphiya vihani.’” ¹⁰ Kpwa hivyo muhondo lamuka ligundu chiti, uwe na atumwa a bwana Sauli uriokpwedza nao, kuching’ala mphiyeye vyenu.”

¹¹ Phahi Daudi na atue alamuka chiti, achiuka kuuya tsi ya Afilisti. Ela nyo Afilisti aambuka kuphiya Jeziriili.

30

Aamaleki anaocha mudzi wa Zikilagi

¹ Siku ya hahu Daudi na atue afika Zikilagi. Ariphofika kuko achikuta Aamaleki akashambuliya Negebu na Zikilagi. Hinyo Aamaleki kala akaupiga mudzi wa Zikilagi na achiutiya moho. ² Ahala mateka achetu ariokalamo, avyere kpwa adide; taayaolaga yeyesi, ela aahala, achiphiya nao. ³ Phahi Daudi na atue ariphofika, mudzi kala ukaochwa na achetu aho na ana ao, alume kpwa achetu, akahalwa mateka. ⁴ Ndipho Daudi na atu ariokala phamwenga naye achiudula ndiro achirira hadi achikala taana nguvu za kurira tsona. ⁵ Hara achetu airi a Daudi, Ahinoamu kula Jeziriili na Abigaali, ariyekala mkpwaza mfwadzi Nabali kula Karimeli, nao kala akahalwa mateka. ⁶ Daudi wasononeka sana kpwa mana atu kala analonda kumpiga mawe kpwa sababu chila

mutu kala ana utsungu wa anae a chilume na a chichetu. Ela Daudi wadzipha moyo kahi ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe.

Daudi analunga Aamaleki

⁷ Chisha Daudi achimuambira mlavyadzi-sadaka Abiathari, mwana wa Ahimeleki, “Navoya unirehere chira chisibao.” Naye Abiathari achimphirikira. ⁸ Daudi wauza kpwa Mwenyezi Mlungu achiamba, “Dze! Ro jeshi nchirilunga ndariphaha?” Naye achimjibu achiamba, “Alunge, kpwa kpweli undaaphaha nawe undativya atuosi.” ⁹ Phahi Daudi phamwenga na hara atue magana sita aphiya hadi ariphofika chidzuhu cha Besori, atu magana mairi achisala hipho. ¹⁰ Atu aho arichwa nyuma kpwa sababu kala akaremwa sana hadi achishindwa kuvuka hicho chidzuhu, ela Daudi phamwenga na atu magana mane aenderera kualunga.

¹¹ Ariphekala anaphiya akpwendamuona Mmisiri mmwenga vuweni, nao achimreha kpwa Daudi. Amupha chakurya na madzi ga kunwa. ¹² Chisha achimupha chipande cha mkpwahe wa tini na vipanda viiri vya zabibu; naye ariphomala kurya achiphaha mkpwotse, kpwa mana kala ana siku tahu kadzangbwerya wala kunwa madzi. ¹³ Ndi pho Daudi achimuza, “We u mtumwa wa ani, na ulaphi?” Naye achiamba, “Mino ni barobaro wa kula Misiri, nami ni mtumwa wa Muamaleki mmwenga. Bwana wangu waniricha siku tahu chizotsupa mana kala ni mkpwongo. ¹⁴ Swino hwashambuliya Negebu ya Akerethi, Negebu ya seemu ya Juda na Negebu ya Kalebu. Na huchiocha mudzi wa Zikilagi.” ¹⁵ Daudi achimuza, “Dze! We unaweza kuniphirika hadi nfike kpwa ro jeshi?” Naye achijibu achiamba, “Uchiapa kpwa Mlungu kukala kundaniolaga wala kunilavya kpwa bwana wangu, mino ndakuphirika hadi phapho.”

Daudi anatavya atue

¹⁶ Phahi ye barobaro wamlongoza Daudi kutserera hadi pho phariphokala ro Jeshi. Ariphekika, aona ro jeshi ra Aamaleki rikamwagikana chila phatu, anarya na kunwa na kuhenda karamu, kpwa sababu ya hizo zewe nyinji arizokala akahala kula tsi ya Afilisti na ya Juda. ¹⁷ Naye Daudi achiapiga hangu dziloni hadi dziloni ya siku ya phiri, na taphana ariyesala, isiphokala barobaro magana mane ariopanda ngamia na kuchimbira. ¹⁸ Daudi waphaha chila chitu ambacho kala chikatekwa ni Aamaleki na achiativya ahee airi. ¹⁹ Takuyaangamika yeyesi, si mdide wala mvyere, ana a chilume wala a chichetu. Na taphana chochosi ambacho chahalwa zewe ambacho tachiyaphahikana, naye Daudi achiviuyiza vyosi. ²⁰ Naye achihala vyaa vyosi vya mang’ondzi na ng’ombe, na atue achivitsunga kuvitanguliza mbere za nyama anjina, kuno anaamba, “Zizi ni zewe za Daudi.”

²¹ Daudi waphiya hadi chidzuhu cha Besori kurikokala na hara atu magana mairi. Atu aho kala akarichwa phapho kpwa mana kala akaremwa sana hata taayaweza kumlunga Daudi. Atu aho atuluka kondze ili akamchinjire Daudi na atu ariokala phamwenga naye. Daudi ariphoafikira phephi achialamusa. ²² Ela atu ayi na asiofwaha, kahi za hinyo ariophiya na Daudi achiamba, “Kpwa kukala atu hinya taayaphiya phamwenga naswi vihani, taundaaganyira hizo zewe huchizoiuyiza, isiphokala chila mmwenga wao andauyizirwa mchewe na anae aphiye vyao.” ²³ Daudi achijibu achiamba, “Hata enehu, msikale achoyo kpwa zewe huchizohewa ni Mwenyezi Mlungu. Mana iye ndiye achiyehurinda na kutiya mikononi ro jeshi richirokpwedza kuhushambuliya. ²⁴ Chisha hivyo mgombavyo ni ani ndiyekuphundzani? Kpwa mana fungu ra aphiya ye vihani, rindakala sawa na fungu ra hiye akalaye nyuma kurinda kambi.” ²⁵ Phahi hangu siku iyo Daudi waika dzambo hiro rikale shariya na lagizo ra Iziraeli hadi rero.

Daudi anaapha asenae zawadi

²⁶ Daudi ariphouya Zikilagi, waaphirikira atumia a Juda ambao kala ni asenae, mtalo wa zewe achiaambira, “Namwi phokerani zawadi huchizozihala zewe kula kpwa aviha a Mwenyezi Mlungu.” ²⁷ Daudi wahuma zawadi hizo kpwa vilongozi a midzi hino: Betheli, Ramothi-Negebu, Negebu, Jatiri, ²⁸ Aroeri, Sifimothi, Eshitemoa, ²⁹ na Rakali. Chisha achihuma zawadi kpwa ariokala midzi ya Ajerahimeeli, na ya Akeni. ³⁰ Piya waphirika midzi ya Horima, Borashani, Athaki; ³¹ Heburoni na seemu zanjina zosi ambazo Daudi na atue kala akazitsupira-tsupira.

31

Chifo cha Sauli na anae

¹ Phahi Afilisti apigana na Aiziraeli, nao atu a Iziraeli achichimbira Afilisti, na anji aho achiolagbwa mwango wa Giliboa. ² Afilisti ang’akira sana Sauli na anae, na achiolaga

Jonathani, Abinadabu na Maliki-Shua, ana a Sauli. ³ Viha vyakala vikali kpwa Sauli, hata anajeshi akuhumira maha achimbwira na achimlumiza vibaya sana. ⁴ Ndipho Sauli achimuambira mtsukuziwe wa silaha, “Tuluza upangao unidunge nao, sedze hinya atu asiodekpwa akanidunga na kunihenda akanigayisa.” Ela iye mtsukuziwe wa silaha warema, kpwa sababu waogopha sana. Phahi Sauli achihala upangawe, achiugbwerera. ⁵ Kuona Sauli akafwa, ye mtsukuziwe wa silaha naye wagbwerera upangawe na achifwa phamwenga naye. ⁶ Vivyo ndivyo ambavyo Sauli wafwa phamwenga na anae ahahu, mtsukuziwe wa silaha na atue osi, afwa chivyamwenga siku iyo.

⁷ Aiziraeli asagalao uphanda wanjina wa dete ra Jeziriili na hara ariosagala ng’ambo ya phiri ya muho Joridani, ariphoona jeshi ra Iziraeli rikachimbira na kukala Sauli na anae akafwa, aricha midzi yao nao achichimbira. Afilisti akpwedza achiiteka yo midzi, achisagala mumo.

⁸ Siku ya phiriye, Afilisti ariphokpwendahala zewe za atu arioolagbwa, amuona Sauli na anae ahahu akafwa dzulu ya mwango wa Gilboa. ⁹ Amkata chitswa, achimvula silahaze, alafu achiphirika ajumbe pande zosi za tsi ya Afilisti, ili akatangaze habari kwenye nyumba za kuvoya vizuka vyao na kpwa atu ao. ¹⁰ Silaha za Sauli aziika nyumba ya kuvoya Ashitorethi na mwiriwe achendautsomeka kwenye ukuta wa mudzi wa Bethi-Shani.

¹¹ Atu a Jabeshi-Giliadi ariphosikira gara arigokala Afilisti akamuhendera Sauli, ¹² phahi masujaa osi, achiphiya usiku kucha, achendahala lufu ra Sauli na nyufu za anae kula hipho ukuta wa Bethi-Shani. Achiziphirika Jabeshi arikokpwendaziocha. ¹³ Chisha ahala mifupa yao achiizika tsini ya mkpwadzu ko Jabeshi na achifunga siku sabaa.

Chitabu cha phiri cha SAMUELI Tanga mbere

Chitabu hichi chinaendeleza habari zokomera chitabu cha Samueli wa kpwanda. Haswa chinasemurira utawala wa mfalume Daudi urioandza kama mwaka wa elufu mwenga na kumi hadi mwaka wa magana tisiya na mirongo sabaa hivi, kabila ya Jesu kuvyalwa. Daudi watsambulwa ni Mlungu, achikala mtawala wa Iziraeli yosi na achishinda viha kano nyinji. Wahenda Jerusalemu ikale mudziwe mkpwulu na sanduku ra chilagane achirireha himo. Piya hunaonyeswa ukatili wa Daudi ambapo wasababisha chifo cha Uriya ili afwinike dambi ya kuzinga na Bathisheba. Mlungu watsukizwa ni dambi iyo na nyumba ya Daudi ichiphaha mashaka manji dzagbwe watubu ariphokutana na nabii Nathani. Fundzo hipha ni: nguvu za ushindi ziphahikanazo wakati hunamkuluphira Mwenyezi Mlungu; na mashaka hudzireherago wakati hunakosa kumtii.

Maelezo muhimu kwia chifupi

Daudi anatawala Juda 1:1—4:12

Daudi anatawala Iziraeli yosi 5:1—24:25

a. Miaka ya kpwanda ya utawala wa Daudi 5:1—10:19

b. Daudi na Bathisheba 11:1—12:25

c. Mashaka ga Daudi 12:26—20:26

Miaka ya mwisho ya Daudi 21:1—24:25

Daudi anaphaha habari

za chifo cha Sauli

¹ Bada ya chifo cha Sauli, hipho Daudi ariphouya kula kpwendashinda Aamaleki, wakala siku mbiri hiko Zikilagi. ² Siku ya hahu, kpwakpwedza mutu kula kambi ya Sauli, nguwoze zikakpwanyulwa, chisha ana vumbi mwakpwe chitswani kuonyesa ana sonono. Aripkofika kwia Daudi, wazama photsi, kumupha ishima. ³ Daudi achimuza, "Ula kuphi?" Iye mutu achijibu achiamba, "Nkatiya kula kambi ya Iziraeli." ⁴ Daudi achimuza, "Hebu niambira, gakaphiyadze?" Achiamba, "Anajeshi akachimbira kula vihani, chisha anji aho akafwa, piya Sauli naye na mwanawe Jonathani akafwa." ⁵ Ndipho Daudi achimuza yuya barobaro ariyemrehera habari, "Unamanyadze kukala Sauli na mwanawe Jonathani akafwa?" ⁶ Hiye barobaro achiamba, "Kpwa bahati nono nakala dzulu ya mwango wa Giliboa, nchimuona Sauli akagandamira fumore, na magari ga kuvwehwa ni farasi ga maadui na aphirikie a phephi na kummamanira. ⁷ Naye aripholola nyuma, waniona, achiniha. Nchijibu, 'Ee.' ⁸ Achiniua, 'U ani we?' Nchimjibu nchiamba, 'Mino ni Muamaleki.' ⁹ Achiniamba, 'Sengera phephi nami, uniolage, mana narumira sana ela roho yangu bado ichere moyo.' ¹⁰ Phahi, naima phephi naye, nchimuolaga, kwia sababu namanya kukala kwia kpweli kandawezakupona bada ya kugbwa. Nami naihala tadzi iriyokala mwakpwe chitswani na chikuku chirichokala mwakpwe mkpwononi nkavireha kwia bwana wangu."

¹¹ Ndipho Daudi wagbwira nguwoze achizikpwanyula na atu osi ariokala phamwenga naye achihenda dza vivyo. ¹² Akala na huzuni, achirira na achifunga hata dziloni, kwia ajili ya Sauli na mwanawe Jonathani na kwia ajili ya Jeshi ra Mwenyezi Mlungu yani Aiziraeli, kwia sababu akafwa kwia upanga.

¹³ Naye Daudi achimuza yuya barobaro ariyekala anam'baza habari, "Ula kuphi we?" Wamjibu achiamba, "Mino ni Muamaleki, mjeni nsagalaye tsiyo ya Iziraeli." ¹⁴ Daudi achimuza, "Kpwadze kuyaogopa kumuolaga mmwagirwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu?" ¹⁵ Ndipho Daudi achimuiha mmwenga wa barobaro, achimuambira, "Muolage." Phahi achimdonga fumo achimuolaga. ¹⁶ Mana Daudi kala akamuambira, "Milatsoyo na ikale dzuluyo mwenye, mana ukadzisema mwenye, ukaamba, 'Nkamulaga mmwagirwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu.' "

Daudi anamririra Sauli na Jonathani

¹⁷ Phahi huno ndio wira wa sonono ambao Daudi wautunga ili kumririra Sauli na mwanawe Jonathani. ¹⁸ Iye walagiza wira huno ufundzwe atu a Juda. Wira huno wiihwa uha (nao waandikpwa kwpenye chitabu cha Jashari*). Wira wenye unaamba hivi,

1:6 1:6 1 Samueli 31:1-6; 1 Nyakati 10:1-6   1:18 1:18 Joshua 10:13   * 1:18 1:18 Jashari manage ni Chitabu cha enye haki.

19 Atu ario fahariyo, ee Iziraeli, akaolagbwa mwako myangoni!
Lola, masujaa gachivyogbwa gakafwa!

20 Msigasemurire mambo higa hiko Gathi,
msigatangaze hiko njira za Ashikeloni,
sedze achetu a Chifilisti akahererwa,
ana achetu a atu asiotiywa tsatsani akaona raha sana.

21 Mwino myango ya Giliboa,
dzulu yenu kusikalepho manena wala mvula,
wala minda ivyalayo chitu.

Mana kuko ngao za masujaa zatiywa najisi,
ngao ya Sauli, taindapakpwa mafuha tsona.

22 Uha wa Jonathani kala una nguvu,
na upanga wa Sauli wahenda kazi ngumu.
Amwaga milatso ya maadui gao,
na achidunga miri ya masujaa.

23 Sauli na Jonathani amenzwa na ahamira atu.
Maishani wala chifoni taayatengbwa,
akala epesi a mairo kuriko makozi gaurukavyo,
akala na nguvu kuriko simba.

24 Mwino achetu a Iziraeli, mririreni Sauli
ambaye wakuvwikani mavwazi ga kundu ga bei,
ariyepamba nguwo zenu na mapambo ga zahabu.

25 Lola, masujaa achivyogbwa kahi-kahi ya viha!
Jonathani akaolagbwa myangoni.

26 Ninasononeka kpwa ajiliyo, mwenehu Jonathani,
Kala uchinimendza sana.
Mendzwayo kpwangu yakala ya ajabu,
Kutsupa mendzwa ya achetu.

27 Lola vyo masujaa gachivyogbwa gakafwa!
Na silaha za viha tazina mana tsona!

2

Daudi anamwagirwa mafuha akale mfalume wa Juda

¹ Siku chache bada ya higo kuhendeka, Daudi wauza Mwenyezi Mlungu achiamba, “Dze, niambuke kuphiya mudzi mmwengawapho wa Juda?” Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ambuka!” Daudi achiuza, “Niambuke kuphiya mudzi uphi?” Mwenyezi Mlungu achiamba, “Phiya Heburoni.” ² Phahi Daudi achiambuka kuphiya hiko phamwenga na ahee airi, Ahinoamu wa Jeziriili na Abigaili, gungu ra mfwadzi Nabali wa Karimeli. ³ Daudi piya waphiya na atue ariokala nao, chila mutu na atu a nyumbaye, achendasagala kwenye vidzidzi virivyo phephi na Heburoni. ⁴ Nao atu a Juda aphiya hiko kpwendamwagira Daudi mafuha akale mfalume wa Juda.

Daudi ariphoambirwa kukala atu a Jabeshi-Giliadi ndinyo ariomzika Sauli, ⁵ wahuma ajumbe kpwa atu a Jabeshi-Giliadi kpwendaambira, “Mwenyezi Mlungu na akujaliyeni kpwa kukala mkamuonera mbazi bwana wenu Sauli kpwa kumzika. ⁶ Sambi Mwenyezi Mlungu naakuonyeseni mendzwaye isiyosika na uaminifuwe. Mino nami ndakuhenderani wema kpwa sababu mkahenda dzambo nono. ⁷ Phahi kalani na nguvu na mioyo ya usujaa, mana bwana wenu Sauli akafwa, nao atu a Juda akanimwagira mafuha nikale mfalume wao.”

Kondo kahi ya atu a Sauli na a Daudi

⁸ Ela Abineri mwana wa Neri, mkpwulu wa jeshi ra Sauli, kala akamuhala Ishi-Boshethi, mwana wa Sauli, achimreha hadi Mahanaimu. ⁹ Achimuika akale mfalume dzulu ya Giliadi, Asheri, Jeziriili, Efuraimu, Benjamini, yani Iziraeli yosi. ¹⁰ Hiye Ishi-Boshethi mwana wa Sauli kala ana miaka mirongo mine ariphoandza kutawala Iziraeli,

naye watawala miaka miiri. Ela atu a Juda agbwirana na Daudi. ¹¹ Muda ambao Daudi watawala Juda hiko Heburoni kala ni miaka sabaa na miezi sita.

¹² Phahi Abineri na jeshi ra Ishi-Boshethi, auka Mahanaimu kuphiya Gibioni. ¹³ Naye Joabu mwana wa Seruya na jeshi ra Daudi achituluka, nao achikutana phephi na ziya ra Gibioni. Achisagala kundi hiri uphande huno wa ziya na anjina uphande wanjina wa ziya. ¹⁴ Abineri achimuambira Joabu, "Nahutsambule barobaro anjina apigane mbilili mbere zehu." Joabu achiamba, "Haya! Naapigane." ¹⁵ Phahi aunuka achitsupa kuno anaolambwa, atu kumi na airi kula Benjamini kpwa niaba ya Ishi-Boshethi na kumi na airi kula jeshi ra Daudi. ¹⁶ Nao chila mmwenga achimgbwira myawe chitswa na kudunga upangawe kpwenye lavu ra myawe. Osi agbwa chivyamwenga achifwa, ndipho phatu hipo phachihiwa Helikathi-Hasurimu,* hiko Gibioni. ¹⁷ Bada ya higo kuhendeka, viha vyakala vikali sana, naye Abineri na atu a Iziraeli achishindwa ni jeshi ra Daudi.

¹⁸ Ana ahahu a Seruya kala a hiko, Joabu, Abishai na Asaheli. Hiye Asaheli kala ana mairo dza chiphala. ¹⁹ Naye Asaheli wamzoresa Abineri na kayagaluka kuphiya mkpwono wa kulume wala mkpwono wa kumotso. ²⁰ Phahi Abineri aripholola nyumaye wauza, "Ni uwe Asaheli?" Achimjibu achiamba, "Ni mimi." ²¹ Phahi Abineri achimuambira, "Galuka mkpwono wa kulume au mkpwono wa kumotso, ukamgbwire mmwengawapho wa barobaro, uzihale silahaze." Ela Asaheli kayakubali kugaluka na kuricha kumzoresa. ²² Abineri achimuambira Asaheli kano ya phiri, "Galuka, richa kunizoresa mimi, mbona unalonda nikuolage? Nchikuolaga ndawezadze kuima mbere za nduguyo Joabu?" ²³ Ela warema kugaluka, ndipho Abineri achimzunga ndanini kpwa tsa ya nyuma ya fumore hadi hiro fumo richifurika, naye achigbwa phapho hipo achifwa. Atu osi ariofika hipo ariphofwerera Asaheli, aima.

²⁴ Ela Joabu na Abishai aandza kumzoresa Abineri, dzuwa ririphokala rikatswa kala akafika chidzango cha Ama phephi na Giya kpwenye njira iphiyayo weru wa Gibioni. ²⁵ Ndipho atu a Benjamini achikusanyika tsona phamwenga nyuma ya Abineri, achiunda chikosi cha nguvu achichita palo dzulu ya chidzango. ²⁶ Chisha hiye Abineri achimkotera kululu Joabu achiamba, "Dze, swino huenderere kuolagana hadi rini? Kumanya mambo higa mwishowe ni utsungu? Ugodzani usiyeaamuru atu auye na kuricha kuazoresa ndugu zao?" ²⁷ Naye Joabu achiamba, "Naapa kpwa dzina ra Mlungu ariye moyo, kama kugombere, phahi hinya atu angeendera kuzoresa ndugu zao hadi ligundzu." ²⁸ Phahi Joabu wapiga gunda, na anajeshi osi achiima, taayazoresa Aiziraeli wala kupigana nao tsona.

²⁹ Abineri na atue anyendeka uphande wa mtswerero wa dzuwa wa Dete ra Joridani usiku wosi, achivuka muho Joridani na achinyendeka ligundzu rosi† hadi achedza Mahanaimu. ³⁰ Joabu wauya kula kuzoresa Abineri achikusanya phamwenga atue osi. Jeshi ra Daudi kala rikaphungukirwa ni atu kumi na tisiya bila kumuolanga Asaheli. ³¹ Ela atu a Daudi kala akaalaga atu a Benjamini ariokala phamwenga na Abineri magana mahahu na mirongo sita. ³² Joabu na atue amuhala Asaheli achendamzika kpwenye mbira ya ise yokala hiko Bethilehemu. Chisha achinyendeka usiku kucha hata anafika Heburoni, kukacha.

3

¹ Phahi viha kahi ya atu a Sauli na atu a Daudi vyadumu kpwa muda wa kutosha. Daudi achienderera kuimarika, ela nyumba ya Sauli yaenderera kukala nyonje.

² Hiko Heburoni Daudi wavyarirwa ana hinya: mwanawe wa kpwandza kala ni Amunoni, nine ni Ahinoamu kula Jeziriili. ³ Mwanawe wa phiri ni Kileabu, nine ni Abigaili gungu ra Nabali, kula Karimeli. Mwanawe wa hahu ni Abusalomu, nine ni Maaka mwana mchetu wa Talimai, mfalume wa Geshuri. ⁴ Wa ne kala ni Adonija, ariyemvyala na Hagithi. Wa tsano kala ni Shefatia, ariyemvyala na Abitali. ⁵ Wa sita kala ni Ithreamu, ariyemvyala na mchewe yeihwa wanjina Egila. Hinya ndio ovyalwa ni Daudi hiko Heburoni.

Abineri ayadziunga na Daudi

⁶ Viha viriphokala vinaenderera kahi ya atu a Sauli na atu a Daudi, Abineri kala anazidi kuphaha nguvu kahi za atu a Sauli. ⁷ Sambi mfwadzi Sauli kala ana mwanachetu aihwaye Risipa, mwana mchetu wa Aya. Naye Ishi-Boshethi achimuambira Abineri, "Mbona ukalala na mkpwaza baba?" ⁸ Abineri wareyezwa sana ni maneno ga Ishi-Boshethi achiamba, "Kpwani mino ni diya hata nilunge-lunge atu a Juda aphiyako? Mimi nkakala muaminifu kpwa nyumba ya sowe Sauli, nduguze na asenae, sikakutiya uwe

* 2:16 Phatu hipha phaihua tsa ya upanga. † 2:29 2:29 au Bithironi yosi.

mkipwoni mwa Daudi. Ela rero unaamba ni mkpwosa kpwa kukala na mchetu hiyu. ⁹ Mlungu naanitiye adabu kali mimi Abineri nisiphomuhendera Daudi dza vira arivyoapirwa ni Mwenyezi Mlungu. ¹⁰ Yani, kuutsamiza ufalume kula nyumba ya Sauli na kuchiimarisha chihi cha utawala cha Daudi katika Iziraeli na Juda, kula Dani hadi Beeri-Sheba.” ¹¹ Hipo Ishi-Boshethi kayaweza kumjibu Abineri neno ranjina kpwa sababu kala anamuogopa.

¹² Phahi Abineri wahuma ahumwa kpwa Daudi hiko Heburoni akamuambire, “Tsi hino ni ya ani? Nahuike chilagane nami ndakuterya kuareha Aiziraeli osi uatawale.” ¹³ Daudi achiamba, “Ni sawa ndaika chilagane nawe, ela nina sharuti mwenga bahi nlondaro kula kpwako naro ni hiri: Uchedza kundaniona uso wangu bila ya kunirehera Mikali mwana mchetu wa Sauli.” ¹⁴ Chisha Daudi wahuma ajumbe kpwa Ishi-Boshethi, mwana wa Sauli, kumuamba, “Niuyizira mkazangu Mikali, niriye mposa kpwa masunyu gana ga Afilisti.” ¹⁵ Phahi Ishi-Boshethi wahuma atu akamuhale Mikali kula kpwa mlumewe Palitili mwana wa Laishi. ¹⁶ Hiye mlumewe walungana naye kuno anarira hadi achifika naye Bahurimu. Ndipho Abineri achimuambira, “Hebu uya.” Naye achiuya.

¹⁷ Phahi Abineri wahenda mashauri na atumia a Iziraeli achiamba, “Kpwa muda mure kala mnalonda Daudi akutawaleni. ¹⁸ Sambu hendani hivyo mana Mwenyezi Mlungu wamuahidi Daudi achiamba, ‘Kpwa mkpwono wa mtumishi wangu Daudi, ndaatiwya atu angu Iziraeli kula kpwa mikono ya Afilisti, na kula kpwa mikono ya aviha aho anjina osi.’ ” ¹⁹ Abineri piya wagomba na atu a Benjamini chisha achiphiya kugomba na Daudi hiko Heburoni chila chitu ambacho chivyazi chosi cha Benjamini na Aiziraeli anjina alonda chihendwe.

²⁰ Abineri ariphofika kpwa Daudi hiko Heburoni phamwenga na atu mirongo miiri, Daudi waahendera karamu. ²¹ Ndipho Abineri achimuambira Daudi, “Nricha nipiye vyangu nkamkusanyire bwana wangu mfalume Aiziraeli osi, ili aike chilagane nawe, uweze kutawala vyosi ulondavyo.” Phahi Daudi achimruhusu Abineri naye achiphiya vyakpwe kpwa amani.

Joabu anamuolaga Abineri

²² Badaye anajeshi a Daudi phamwenga na Joabu atsoloka kula kpendavamia, achireha zewe nyinji. Ela Abineri kala kaphamwenga na Daudi ko Heburoni, mana kala Daudi akamruhusu aphiye vyakpwe kpwa amani. ²³ Joabu na anajeshi osi okala phamwenga naye ariphotosoloka, atu amuambira Joabu, “Abineri che akedza kpwa mfalume, naye akamruhusu akaphiye vyakpwe kpwa amani.” ²⁴ Ndipho Joabu achimlunga mfalume achimuamba, “Ukahendadze we? Mbona Abineri akedza na ukamruhusu aphiye vyakpwe? ²⁵ Uwe unammanya Abineri akedza ili akuchenge, amanye gosi upangago na uhendago.”

²⁶ Joabu ariphola kpwa Daudi, wahuma ajumbe amlunge Abineri, achimuuyiza kula chisima cha Sira. Ela Daudi kala kana amanyaro. ²⁷ Naye Abineri ariphouya Heburoni, Joabu wamuiha kanda achendaima naye phatu kanda mo ryangoni avi ayagomba naye njama, achimdungu ndanini hadi achifwa kpwa sababu ya kumuolaga mwanao Asaheli. ²⁸ Chisha Daudi ariphosikira kuhusu dzambo hiri, waamba, “Mimi na ufalume wangu tahuna makosa mbere za Mwenyezi Mlungu hata kare na kare, kpwa sababu ya milato ya Abineri mwana wa Neri. ²⁹ Naimuuyire mwenye Joabu na nyumba yosi ya ise. Chisha iyo nyumba ya Joabu isikose kukala na mutu ariye na chironda chidodacho, au ariye na mahana, au mwenye kugutsira na gongo, au ndiyeolagbwa vihani au mutu ambaye andatsowa chakurya.” ³⁰ Phahi Joabu na mwanao Abishai amuolaga Abineri kpwa sababu waaolagira mwanao wao Asaheli vihani hiko Gibioni.

³¹ Chisha Daudi waambira Joabu na anajeshi osi ariokala phamwenga naye, “Kp-wanyulani nguwo zenu, mkavwale magunia mumririre Abineri kuno mkatanguliya ro jeneza.” Naye mfalume Daudi wayendeke nyuma ya jeneza, ³² achendamzika Abineri hiko Heburoni. Mfalume Daudi waudula ndiro, achimririra pho mbirani, nao atu osi achirira. ³³ Ndipho mfalume achiimba wira wa kumririra Abineri achiamba, “Ikakaladze Abineri afwe dza afwavyo mzuzu?”

³⁴ Mikonoyo taifungirwe,
Wala magulugo tagakafungbwa silisili;

Ela ukafwa dza mutu achiyeolagbwa ni atu ayi.”

Na atu osi amririra tsona. ³⁵ Alafu atu osi akpwe zamchenga-chenga Daudi kpwa ariye chakurya wakati kabila dzuwa taridzangbwetswa. Ela Daudi achiapa achiamba, “Mlungu naanitiye adabu kali ichikala ndatata chakurya chochosi kabila ya dzuwa

kutswa.” ³⁶ Atu osi aona dzambo hiro, richiafwahira dza vyo arivyofwahirwa ni chila mfulume arirohenda. ³⁷ Ndipho atu osi a Iziraeli achimanya kukala mfulume kayashiriki kuolagbwa kpwa Abineri mwana wa Neri. ³⁸ Chisha mfulume waambira atumishie, “Kpwani mwino tammanya kukala mkpwulu mmwenga, mutu mashuhuri hipha Iziraeli rero akafwa? ³⁹ Nami rero dzagbwe námwagirwa mafuha nkale mfulume, nkasira nguvu na hinyo ana a Seruya akanizidi nguvu, phahi Mwenyezi Mlungu na aariphe atu ayi sawa-sawa na mai gao.”

4

Ishi-Boshethi anaolagbwa

¹ Ishi-Boshethi mwana wa Sauli ariphosikira kukala Abineri akafwa hiko Heburoni, wakosa ujasiri na Aiziraeli osi achiogopa. ² Hiye mwana wa Sauli kala ana akulu airi a vikosi vya kuvamia atu, mmwenga waihwa Baana na wa phiri Rekabu ana a Rimoni, kula Beerothi, wa mbari ya Benjamini; (kpwa mana Beerothi yaolagbwa kukala seemu ya Benjamini. ³ Na hinyo Aberothi halisi okala achisagala hipho achimbira kuphiya Gitaimu, ndiko anakosagala dza achimbizi hadi rero.)

⁴ Jonathani mwana wa Sauli kala ana mwana ariyekala chiswere, dzinare waihwa Mefiboshethi. Iye kala ana miaka mitsano, wakati habari za chifo cha Sauli na Jonathani ziriphofika Jezirili. Na mrezi wa mwana wamuunula achichimbira naye. Aripbokala anzola, mwana wamtuhuka achigbwa, achikala chiswere.

⁵ Siku mwenga Rekabu na Baana, ana a Rimoni, kula Beerothi, aphiya hadi kaya ya Ishi-Boshethi, achifika dzuwa ra mutsi, mwenye kala anadzioyeza. ⁶ Phahi ainjira nyumbani, achihenda avi analunga mtsere, achimdungana ndanini, chisha achichimbira. ⁷ Hiye mutu na mwanao ariphokala akainjira nyumbani mokala Ishi-Boshethi arere chitandani mwakpwe chumbani, amdungana ndanini, achimuolaga. Alafu amkata chitswa achichihala na achiphiya vyao kutsupira Dete ra Joridani usiku wosi. ⁸ Achimrehera Daudi chitswa cha Ishi-Boshethi hiko Heburoni, achimuambira mfulume, “Hichi ni chitswa cha Ishi-Boshethi, mwana wa Sauli, mvihao, ariyelonda kukuolaga. Rero Mwenyezi Mlungu akakuriphizira chisasi uwe bwana wangu mfulume kpwa Sauli na chivyaziche.” ⁹ Ela Daudi wajibu Rekabu na mwanao Baana, ana a Beerothi achiaambira, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, ariyenitivy kula kpwenye shida zosi, ¹⁰ mutu mmwenga ariphoniambira, ‘Sauli akafwa,’ achiona kukala akareha habari nono, namgbwira, nchimuolaga, hiko Zikilagi. Ndiyo tuzo nriyomupha kpwa ajili ya hizo habarize. ¹¹ Phahi, napho atu ayi akamuolaga mutu asiye na kosa mwakpwe chitandani, dze, hivi sambu nsiariphize kpwa kumwaga milatsoye, na nikuuseni mwimwi kula himu duniani?” ¹² Ndipho Daudi wamuru atue nao achiaolaga. Bada ya kuaolaga achiaakata mikono na magulu, achiaatsundika dzulu ya muhi kanda ya ziya hiko Heburoni. Nao achihala chitswa cha Ishi-Boshethi achichizika mbarani ya Abineri hiko Heburoni.

5

Daudi anakala mfulume wa Iziraeli na Juda

(1 Nyakati 11:1-3)

¹ Alafu mbari zosi za Iziraeli akpwezwa Heburoni kpwa Daudi achedzamuamba, “Lola swiswi hu atuo. ² Hipho kare Sauli ariphokala anahutawala, uwe ndiwe uriyelongoza Aiziraeli kuphiya vihani na Mwenyezi Mlungu achikuamba, ‘Uwe undakala mrisa wa atu angu Iziraeli, chisha undakala mtawala wao.’ ” ³ Atumia osi a Iziraeli amwedzera mfulume Daudi ko Heburoni, naye Daudi achiika chilagane nao mbere za Mwenyezi Mlungu ko Heburoni, achimmwagira Daudi mafuha akale mfulume wa Iziraeli.

⁴ Daudi kala ana miaka mirongo mihahu ariphoandza kutawala, naye watawala miaka mirongo mine. ⁵ Hiko Heburoni watawala miaka sabaa na miezi sita na hiko Jerusalemu watawala miaka mirongo mihahu na mihahu Iziraeli yosi na Juda.

Daudi anateka Jerusalemu

(1 Nyakati 11:4-9; 14:1-7)

⁶ Siku mwenga mfulume na atue aphiya Jerusalemu ili akapigane na Ajebusi, ambao kala achisagala mumo. Ajebusi amuambira Daudi, “Kundainjira himu bii, kpwa mana

hata vipofu na viswere anaweza kukuzuwiya.” Kala anaona kukala Daudi kandaturya kuinjira himo. ⁷ Ela Daudi waihala yo ngome ya Sayuni, ambayo ndiyo Mudzi wa Daudi.

⁸ Siku iyo Daudi waambira atue, “Hiye ndiyeapiga Ajobusi, naatsupire kpwa mfumbi wa madzi akaapige hinyo viswere na vipofu ambao Daudi anaamena.” (Ndio mana atu nkuamba, “Nyo vipofu na viswere taaruhusiwa kuinjira nyumba ya mfalume.”) ⁹ Phahi Daudi wasagala mumo ngomeni, ndiyo mana uchihiwa Mudzi wa Daudi. Chisha Daudi achidzenga hinyo mudzi kuuzunguluka, kuandzira Milo* kuphiya ndani. ¹⁰ Naye Daudi wazidi kuhenda nguvu, kpwa mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kala a phamwenga naye.

¹¹ Chisha Hiram mfalume wa Tiro wahuma ahumwa kpwa Daudi, achireha mierezi phamwenga na mafundi a kutsonga na mafundi a mawe nao achedzamdzengera Daudi nyumba ya chifalume. ¹² Naye Daudi achimanya kukala Mwenyezi Mlungu wamuimarisha akale mfalume wa Iziraeli na aufanikishe nyo ufalume kpwa ajili ya atue, Iziraeli.

¹³ Daudi ariphola Heburoni, wazidi kulóla achetu na anachetu anji hiko Jerusalemu, achivyarirwa ana anji a chilume na a chichetu. ¹⁴ Na higa ndigo madzina ga hinyo ana ariovyalwa hiko Jerusalemu: Shamua, Shobabu, Nathani, Selemani, ¹⁵ Ibhari, Elishuwa, Nefegi, Jafia; ¹⁶ Elishama, Eliada na Elifeleti.

Daudi anaashinda Aflisti

(1 Nyakati 14:8-17)

¹⁷ Aflisti ariphosikira kukala Daudi akatiywa mafuha ili akale mfalume wa Iziraeli, Aflisti osi aambuka kpendamuendza Daudi. Naye Daudi ariphogasikira, watsereera achiphiya ngomeni. ¹⁸ Phahi Aflisti kala akedza na kudzitawanya Dete ra Arafa. ¹⁹ Phahi Daudi wamuuzwa Mwenyezi Mlungu achiamba, “Dze, niambuke nkapigane na Aflisti? Undaatiya mwangu mikononi?” Naye Mwenyezi Mlungu achimjibu Daudi achiamba, “Ambuka ukapigane na Aflisti kpwa kukala kpwa kpweli ndaatiya mwako mikononi.” ²⁰ Phahi Daudi waphiya hadi Baali-Perasimu,† achendaashindira hiko, na achiamba, “Mwenyezi Mlungu akafurikira maadui gangu mbere zangu dza mafuriko ga madzi.” Kpwa hivyo phatu phapho phaihwa Baali-Perasimu. ²¹ Aflisti aricha vizuka vyao phapho, na Daudi na atue achivihala achiuka navyo.

²² Aflisti auya tsona, achimwagikana Dete ra Arafa. ²³ Naye Daudi ariphomuuzwa Mwenyezi Mlungu, Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Usiambuke mwenga kpwa mwenga ela azunguluke ukaashambuliye kula uphande wa nyuma, hiko mbere za mihi ya miforisadi. ²⁴ Hipho ndiphosikira misindo dzulu ya yo miforisadi, ndipho nawe uphiye wangbwi-wangbwi kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akakutanguliya mberezo kpendapiga jeshi ra Aflisti.” ²⁵ Daudi wahenda dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu, naye achiapiga Aflisti kula Geba hadi Gezeri.

6

*Sanduku ra Mlungu
rinarehwa Jerusalemu*

(1 Nyakati 13:1-14; 15:25—16:3,43)

¹ Daudi wakusanya tsona anajeshi hodari a Iziraeli, elufu mirongo mihahu. ² Daudi achiuka phamwenga na hinyo anajeshi kuphiya mudzi wa Baala* kahi za tsi ya Juda, ili kuriambusa kula kuko sanduku ra Mlungu riihwaro kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, asagalaye dzulu ya chihhi cha endzi kahi-kahi ya makerubi ario dzulu ya sanduku ra Mlungu. ³ Atsukula hiro sanduku ra Mlungu dzulu ya rukpwama dziphya, achirituluzwa kula nyumba ya Abinadabu yokala i chidzangoni. Uza na Ahio ana a Abinadabu ndio ariolongoza ro rukpwama dziphya, ⁴ phamwenga na sanduku ra Mlungu. Hiye Ahio kala ananyendeka mbere ya ro sanduku. ⁵ Daudi na Aiziraeli osi avwina mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa nguvu zao zosi, kpwa kuimba mawira na kupiga zeze, ngephephe, tamburini, kayamba na matoazi.

⁶ Ariphofika phatu pha kuwagira mtsere pha Nakoni, Uza wagolosa mkpwonowe kuzuwiya sanduku ra Mlungu, mana ng’ombe kala zikakpwala. ⁷ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimtsukirirwa Uza, achimuolaga phapho kpwa kosare, naye wafwa phapho mbere ya sanduku ra Mlungu.

* 5:9 5:9 Mana ga Chieburania ga Milo ni phatu phoodzazwa mitsanga phachikala dza ngazi pana za kutosha kudzenga nyumba dzuluye. † 5:20 5:20 Baali-Perasimu manage ni Mlungu akaamwagikira. 6:2 6:2 Kutsama 25:22 * 6:2 6:2 Baala: Dzina ranjina ni Kiriathi-Jearimu. Soma 1 Samueli 6:21—7:2. 6:3 6:3 1 Samueli 7:1-2

⁸ Daudi watsukirwa mana tsukizi za Mwenyezi Mlungu kala zikamuolaga Uza, phatu phapho phaihwa Peresi-Uza† hadi ro. ⁹ Naye Daudi siku iyo wamuogopa Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mino ndarirehadze kpwangu kaya sanduku ra Mwenyezi Mlungu?” ¹⁰ Phahi Daudi kayalonda kureha sanduku ra Mwenyezi Mlungu ili aphiye naro kpwakpwe, Mudzi wa Daudi, ela wariricha nyumbani mwa Obedi-Edomu, kula Gathi. ¹¹ Phahi sanduku ra Mwenyezi Mlungu rasala nyumbani mwa Obedi-Edomu kpwamuda wa miezi mihahu, naye Mwenyezi Mlungu achim’bariki Obedi-Edomu na atu osi a phakpwe kaya.

¹² Chisha mfalume Daudi waambirwa kukala, “Mwenyezi Mlungu akaabariki atu osi a kaya ya Obedi-Edomu na vyosi arivyokala navyo kpwajili ya sanduku ra Mlungu.” Ndipho Daudi achihiya na achendarihala ro sanduku ra Mlungu kula kpwajili ya Obedi-Edomu kuno akahererwa hadi Mudzi wa Daudi. ¹³ Hinyo atu ariotsukula sanduku ra Mwenyezi Mlungu ariphophiya nyago sita, Daudi watsindza sadaka ya ndzau wa kunona. ¹⁴ Daudi kala akavwala chisibao cha katani naye wawwina mbere za Mwenyezi Mlungu kpwanguvuzi zosi. ¹⁵ Iye na atu osi a Iziraeli arireha ro sanduku ra Mwenyezi Mlungu kuno anapiga njerejere na kupiga magunda.

¹⁶ Sanduku ra Mwenyezi Mlungu ririphokala rinainjizwa Mudzi wa Daudi, Mikali mwana mchetu wa Sauli, watsungurira na dirishani, achimuona mfalume Daudi anatina-tina na kufwiha mbere za Mwenyezi Mlungu, naye achim’bera mwakpwe moyoni. ¹⁷ Ariinjiza hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu na achiriika phatuphe, yani kahi-kahi ya hema ambaro Daudi warichita kpwajiliye. Naye Daudi walavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Na ariphomala kulavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani waabariki atu kpwadzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ¹⁹ Achiaganyira atu osi, borori rosi ra Aiziraeli, alume kpwachetu, chila mutu mkwawe wa bofuo, phande ra nyama na gande ra zabibu. Phahi atu osi atsamukana, chila mutu achuuya kpwakpwe kaya.

²⁰ Daudi ariphouya kaya ili abariki atu a mwakpwe nyumbani, Mikali watuluka kondze achendamphokera Daudi, naye achiamba, “Ni ishima ya viphi hino ya mfalume wa Iziraeli kudzifwenula nguwoze‡ mbere za atumwa a chichetu a atumishie dza mutu asiyemana adzifwenulavyo nguwo mbere za atu bila haya!” ²¹ Naye Daudi achimuambira Mikali, “Nkahenda hivyo mbere za Mwenyezi Mlungu, ariyenitsambula mimi badala ya sowe, na badala ya mutu wanjina yeyesi wa nyumbaye, achiniika nikale mtawala wa atue, Iziraeli. Kpwahivyo mino ndafwiha mbere za Mwenyezi Mlungu. ²² Tsona nindadziika wa kukosa ishima kuriko hivi, nami ndadziifya phako matsoni. Ela mbere za hinyo atumwa achetu uchio agomba, nindaishimiwa.” ²³ Phahi Mikali, mwana mchetu wa Sauli, kayaphaha mwana hadi achifwa vivyo.

7

Chilagane cha Mlungu na Daudi (1 Nyakati 17:1-15)

¹ Bada ya mfalume ariphokala akaishi mwakpwe nyumbani kpwamuda, na Mwenyezi Mlungu kala akamupha amani na avihae ariomzunguluka pande zosi, ² mfalume wamuambira nabii Nathani, “Lola, mino naishi nyumba ya mierezi ela ro sanduku ra Mlungu ri ndani ya hema.” ³ Nathani achimjibu mfalume achiamba, “Rorosi uriazaro mwako moyoni rihende, mana Mwenyezi Mlungu a phamwenga nawe.”

⁴ Ela usiku hinyo-hinyo, neno ra Mwenyezi Mlungu ramwedzera Nathani kuamba, ⁵ “Phiya ukamuambire mtumishi wangu Daudi, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Dze, we ndiwe undiyenidzengera mimi nyumba ya kuishi?’ ⁶ Kpwakpweli mino sidzangwesagala ndani ya nyumba hangu siku nriyotuluzi Aiziraeli kula Misiri hadi ro. Nkasagala hemani chila kpwahali nrikophiya nao. ⁷ Kosi nrikophiya na Aiziraeli osi, sidzangwegomba na chilongozi yeyesi nriyemtsambula akale chilongozi wa atu angu Iziraeli, kumuamba, ‘Mbona kudzangwenidzengera nyumba ya mierezi?’”

⁸ “Sambi phahi, kamuambire mtumishi wangu Daudi, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi: Nákuhala kula urisani, urikokala unarisa mang’ondzi, ili ukale mkwawulu wa atu angu Iziraeli. ⁹ Nami nákala phamwenga nawe kokosi urikophiya, naangamiza mberezo avihao osi. Nami dzinara ndarihenda rikale kulu dza madzina ga atu akulu duniani. ¹⁰ Nami ndaatsamburira phatu atu angu Iziraeli phatu pha kuishi, niahende asagale phapho, ili phakale phao enye. Nao taandauswa tsona, na atu ayi

† 6:8 6:8 Peresi-Uza: manage ni kumsukirirwa Uza. 6:11 6:11 1 Nyakati 26:4-5 6:19 6:19 1 Nyakati 16:43

‡ 6:20 6:20 Chieburania tachiamba kukala Daudi kala a chitsaha, ela kala ana chisibao macheye na kana vwazi ga dzulu ga chifalume.

taandagayisa tsona dza arivyohenda pho kare, ¹¹ hangu nriphoina aamuli a atu angu Aiziraeli. Nindakuoyeza na maadui gosi.

“ ‘Chisha Mwenyezi Mlungu anakuambira kukala andaihenda nyumbayo ikale nyumba ya chifalume. ¹² Sikuzo zichifika nawe uchifwa na kuzikpwa phamwenga na akareo, ndakuunurira mwanano, mmwengawapho wa anao mwenye, nami ndauhenda ufalumewe ukale imara. ¹³ Iye ndiye ndiyedzenga nyumba kpwa ajili ya dzina rangu, nami ndauhenda ufalumewe ukale imara hata kare na kare. ¹⁴ Mimi ndakala ise, naye andakala mwanangu. Achikosera, ndamtiya adabu dza mutu amtiyavyo mwanawe adabu na fwimbo, na mapigo ndigorehwa ni anadamu. ¹⁵ Ela mendzwa yangu isiyosika taindamuukira dza vira nirivyomuusira Sauli, niriye muusa kabila ya uwe. ¹⁶ Na nyumbayo na ufalumeo vindadumu hata kare na kare mbere zangu. Nacho chihicho cha endzi chindaimarishwa hata kare na kare.’ ” ¹⁷ Nathani wamuambira Daudi maneno gosi ga ruwya hino.

Voyo ra Daudi

(1 Nyakati 17:16-27)

¹⁸ Ndipho mfalume Daudi achimenya na achisagala mbere za Mwenyezi Mlungu na achianza, “Mino ni ani, Ee! Bwana Mlungu, na atu a nyumba yangu ni utu wani, hata unihendere gosi higa? ¹⁹ Chisha higo gachikala tagatosha phako matsoni, ee Mwenyezi Mlungu, hadi ukanimanyisa mambo ndigohendeka chivyazi changu mimi mtumishio, miaka minji bada yangu. Dze, vino ndivyo unavyoashuulikiya atu, ee Mwenyezi Mlungu? ²⁰ Niambedze tsona mino Daudi? Mana uwe unamanya mtumishio vinono, uwe Mwenyezi Mlungu. ²¹ Ukahenda mambo gaga makulu na ukanimanyisa mimi mtumishio, kpwa ajili ya nenoro na mendzwayo.

²² “Kpwa hivyo, ee Mwenyezi Mlungu, u Mlungu mkpwulu, kpwa mana takuna Mlungu wanjina dza uwe, wala taphana Mlungu wanjina isiphokala uwe, dza vira hurivyosikira na masikiro gehu. ²³ Ni taifa riphi phano duniani ririro dza atuo Iziraeli? Riro ni taifa ambaro uwe warikombola ili rikale rako kpwa ajili ya dzinoro. Warihendera mambo makulu ga kuogofya kpwa kuturya atu a taifa na milungu yao mbere za atuo, urioakombola kula Misiri na milungu. ²⁴ Nawe wahenda atuo Aiziraeli akale imara kpwa ajiliyo mwenye. Wahenda vivi ili akale atuo hata kare na kare, nawe Mwenyezi Mlungu, uwe ukakala Mlungu wao. ²⁵ Kpwa hivyo, ee Mwenyezi Mlungu, ritimize rira neno uchirorigomba kuhusu mimi mtumishio na kuhusu chivyazi changu hata kare na kare. Henda kama uchivyogomba, ²⁶ henda hivyo ili dzinoro rimanyikane kare na kare. Atu andaamba, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiye Mlungu wa Iziraeli. Nacho chivyazi cha mtumishio Daudi, chindaimarishwa mberezo.’ ²⁷ Kpwa kukala uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli ukanifwenurira mimi mtumishio kuamba, ‘Ndakuhenda uwe na chivyazicho mkale afalume.’ Kpwa hivyo mimi mtumishio, nkaphaha ujasiri wa kukuvoya voyo riri. ²⁸ Na sambini, uwe Mwenyezi Mlungu mwenye nguvu, uwe macheyo ndiye Mlungu na manenogo ni ga kpweli, nawe ukamuahidi mtumishio mambo higa manono ²⁹ phahi kala razi, kuchibariki chivyazi cha mtumishio, chiphahe kudumu hata kare na kare mberezo, kpwa mana uwe Mwenyezi Mlungu mwenye nguvu, ukagomba na kpwa barakazo chivyazi cha mtumishio na chibarikiwe hata kare na kare.”

8

Ushindi wa Daudi

(1 Nyakati 18:1-13)

¹ Bada ya gago Daudi washinda Afilisti na achihala mudzi wa Methegi-Ama* kula utawala wa Afilisti.

² Chisha achishinda Amoabu, na achialaza photsi mlolongo, achiapima na mkowa. Aripophima ure wa nyo mkowa kano mbiri, kundi hiro raolagbwa, na aripophima kano ya hahu, kundi hiro rarichwa moyo. Na Amoabu achikala tsini ya Daudi nao achikala anamripha kodi.

³ Daudi piya wampiga Hadadezeri mwana wa Rehobu, mfalume wa Zoba, aripokala akaphiya kudziuyizira tsona mamlakage hiko seemu ya muho Yufurati. ⁴ Iye wamfuta asikari a kupanda farasi elufu mwenga magana sabaa, asikari a kunyendeka na magulu elufu mirongo miiri. Alafu achikata kano farasi osi a kuvweha magari, ela achisaza farasi gana mwenga.

7:12 7:12 Zaburi 89:3-4; 132:11; Johana 7:42; Mahendo 2:30   **7:14** 7:14 Zaburi 89:26-27; 2 Akorintho 6:18;

Aeburania 1:5   **7:16** 7:16 Zaburi 89:36-37   **7:23** 7:23 Kumbukumbu 4:34   * **8:1** 8:1 Methegi-Ama ni dzina ranjina ra Gathi.

⁵ Aaramu kula Damasikasi ariphokpwezamterya Hadadezeri mfalume wa Zoba, Daudi waolaga Aaramu elufu mirongo miiri na mbiri. ⁶ Ndipho Daudi achiika vikosi vya anajeshi a kula ufalume wa Aaramu ko Damasikasi. Phahi Aaramu achikala tsini ya ufalume wa Daudi, nao achikala anamripha kodi. Mwenyezi Mlungu wamupha ushindi Daudi chila arikophiya kupigana.

⁷ Daudi wahala ngao za zahabu zokala zichitsukulwa ni atumishi a Hadadezeri, achizireha Jerusalemu. ⁸ Chisha mfalume Daudi wahala shaba nyinji sana kula Beta na Berothai, midzi yokala ya Hadadezeri.

⁹ Mfalume Toi wa Hamathi ariphosikira kukala Daudi akashinda jeshi rosi ra Hadadezeri, ¹⁰ wahuma mwanawe Joram kupa mfalume Daudi kpendamjambosa na kumtoga kupa kumshinda Hadadezeri, kupa mana Hadadezeri kala achipigana na Toi mara kupa mara. Naye Joram wamrehera miyo ya feza, ya zahabu na ya shaba. ¹¹ Miyo iyo mfalume Daudi waitanga kupa ajili ya Mwenyezi Mlungu, phamwenga na feza na zahabu ariyoihala kula mataifa ganjina gosi arigogashinda. ¹² Nago ni Edomu,† Moabu, Amoni, Filisti, Amaleki na zewe za Hadadezeri mwana wa Rehobu, mfalume wa Zoba.

¹³ Phahi Daudi wamanyikana sana ariphouya kula kuaolaga Aedomu elufu kumi na nane ko Dete ra Munyu. ¹⁴ Tsona Daudi waika vikosi vya majeshi ko Edomu. Nao Aedomu achikala tsini ya ufalume wa Daudi. Mwenyezi Mlungu wamupha Daudi ushindi kosi arikophiya.

Maofisaa ga Daudi

(1 Nyakati 18:14-17)

¹⁵ Phahi Daudi watawala atu osi a Iziraeli, achiaamulato na kuahendera haki atue osi. ¹⁶ Joabu mwana wa Seruya kala ndiye mkpwulu wa jeshi naye Jehoshafati mwana wa Ahiludi kala ni muiki wa vitabu vya kumbukumbu. ¹⁷ Sadoki mwana wa Ahitubu na Ahimeleki mwana wa Abiathari kala ni alavyadzi-sadaka na Seraya kala ni muandishi. ¹⁸ Benaya mwana wa Jehoyada waimirira Akerethi na Apelethi,‡ nao ana a Daudi achikala alavyadzi-sadaka.

9

Daudi anamuonera mbazi

Mefiboshethi

¹ Chisha Daudi wauza, “Dze, takuna hata mutu mmwenga wa chivyazi cha Sauli ariyesala, nipahe kumuhendera manono kupa ajili ya Jonathani?” ² Phakala na mtumishi mmwenga wa nyumba ya Sauli, aihwaye Siba, phahi amuiha aphiye kupa Daudi na mfalume achimuza, “We ndiwe Siba?” Naye achiamba, “Ehe ndimi, mfalume!” ³ Mfalume achiamba, “Dze, hivi sambu takuna mutu yeyesi wa chivyazi cha Sauli, nipahe kumuhendera manono kama nrivyoahidi mbere za Mlungu?” Siba achimjibu mfalume achiamba, “Bado kuna mwana mmwenga wa Jonathani ambaye nchiswewe.” ⁴ Mfalume achimuza, “A kuphi?” Siba achimjibu mfalume achiamba, “A hiko Lo-Debari, nyumbani kupa Makiri mwana wa Amieli.” ⁵ Phahi mfalume Daudi wahuma atu hiko Lo-Debari, kpendamuhala kula kupa Makiri. ⁶ Phahi Mefiboshethi mwana wa Jonathani, mdzukululu wa Sauli ariphofika kupa Daudi, wazama hadi chilangu chichiguta photsi kumupha ishima. Daudi achimuiha, “Mefiboshethi!” Naye achihihika, “Ee himi hipha mtumishio!” ⁷ Daudi achimuamba, “Usiogophe, mana kupa kpweli ndakuhendera manono kupa ajili ya sowe Jonathani, nami ndakuuyizira minda yosi ya tsaweyo Sauli, nawe undarya phamwenga nami siku zosi.” ⁸ Mefiboshethi wasujudu tsona achiamba, “Kupa utu wani unanishuulikiya mimi mtumishio nisiye na mana dza diya ra kufwa?”

⁹ Ndipho mfalume achimuiha Siba, mtumishi wa Sauli achimuamba, “Mali yosi iriyokala ya Sauli na ya chivyaziche, nkamupha mdzukululu wa bwanao. ¹⁰ Uwe na anao phamwenga na atumishio mundamrimira mindaye, nawe undamrehera mdzukululu wa bwanao mavunoge, ili akale na chakurya, ela Mefiboshethi, andarya kpwangu siku zosi.” (Hiye Siba kala ana ana kumi na atsano na atumwa mirongo miiri.)

¹¹ Ndipho Siba achimuambira mfalume, “Mino mtumwao ndahenda higo gosi dza vyo ambavyo uwe bwana wangu mfalume, uchivyoniamuru.” Phahi Mefiboshethi warya kupa mfalume dza mmwengawapho wa ana a mfalume. ¹² Hiye Mefiboshethi kala ana mwana mdide aihwaye Mika. Na atu osi ariosagala nyumbani mwa Siba kala ni atumwa

† 8:12 8:12 Chieburania chinaamba Aramu. 8:13 8:13 Zaburi 60 ‡ 8:18 8:18 Akerethi na Apelethi kala ni arindzi a mfalume. 9:1 9:1 1 Samueli 20:15-17 9:3 9:3 2 Samueli 4:4

a Mefiboshethi. ¹³ Kpwa vira Mefiboshethi kala nchiswere, wasagala hiko Jerusalemu mana kala achirya kpwa mfalume siku zosi.

10

Daudi anaturya Aamoni na Aaramu

(1 Nyakati 19:1-19)

¹ Bada ya muda mfalume wa Aamoni wafwa na mwanawe Hanuni achitawala badalaye. ² Naye Daudi achiamba, "Ndamuhendera manono Hanuni mwana wa Nahashi, dza ise arivyonihendera." Phahi Daudi wahuma atu aphiye kpwa niabaye akamuphe pore Hanuni kpwa ajili ya kufwererwa ni ise.

Hinyo atu ariphofika tsi ya Aamoni, ³ vilongozi a Aamoni achimuamba bwana wao Hanuni, "Dze, unaona Daudi akakuhumira akuphoze marendanda kpwa kukala anamuishimu sowe? Dze, Daudi kakaahuma atumishie kwako ili kuulola mudzi, kuupeleleza ili auangamize?" ⁴ Phahi Hanuni waahala nyo atumishi a Daudi, chila mutu achimnyola uphanda mmwenga wa cheruche, nguwo zao achizikata kahi-kahi hadi mahakoni, chisha achiarichira aphiye vyao.

⁵ Daudi ariphoambirwa dzambo hiro, wahuma ajumbe kwendaaphokera, kpwa sababu atu hinyo kala akaifiywa sana. Mfalume achiamba, "Kalani ko Jeriko hadi vyo vyenu vimere ndipho muuye."

⁶ Aamoni ariphoona kukala akamtsukiza Daudi, akpwendakodisha anajeshi a Aaramu elufu mirongo miiri kula Bethi-Rehobu, a kunyendeka na magulu na Aaramu kula Soba, mfalume wa Maaka achilavya anajeshie elufu mwenga, na anajeshi elufu kumi na mbiri kula Tobu. ⁷ Daudi ariphosikira gaga, wamuhuma Joabu na jeshi rosi ra masujaa. ⁸ Aamoni atuluka achidzipanga chiviha phatu pha kumenyera mudzi wao. Nao Aaramu a Soba, a Rehobu, atu a Tobu na a Maaka kala a machiyao hiko weruni. ⁹ Joabu ariphoona kukala anapigbwa mbere na nyuma, watsambula hara anajeshi hodari zaidi a Iziraeli achipanga apambane na Aaramu. ¹⁰ Anajeshi anjina ariosala waaika tsini ya ulongozi wa mwanao Abishai, ili apigane na Aamoni. ¹¹ Joabu achiamba, "Uchiona kukala Aaramu ananizidi mkpwotse, ndzo uniterye, nami nchiona kukala Aamoni anakuzidi mkpwotse, nindakpwedza nikuterye. ¹² Kala sujaa, hukapigane chilume kpwa ajili ya atu eh, na kpwa ajili ya midzi ya Mlungu wehu. Naye Mwenyezi Mlungu andahenda gara garigo manono kwakpwe."

¹³ Joabu na anajeshi ariokala phamwenga naye ndio atanguliya kupigana na Aaramu, nao Aaramu achichimbira. ¹⁴ Aamoni ariphoona kukala Aaramu anachimbira, nao achimbira Abishai, achendainjira mo mudzini. Ndipho Joabu achiuya Jerusalemu kula vihani na Aamoni.

¹⁵ Aaramu ariphodziona kukala akashindwa ni Iziraeli, adzikusanya tsona. ¹⁶ Naye Hadadezeri wahuma akareherwe Aaramu ariokala ng'ambo ya muho Yufurati. Nao akpwedza Helamu, achilongozwa ni Shobaki mkpwulu wa jeshi ra Hadadezeri. ¹⁷ Daudi ariphoambirwa, wakusanya phamwenga Aiziraeli osi, achivuka muho Joridani achiphiya hadi Helamu. Nao Aaramu adzipanga kupigana na Daudi, na achipigana naye, ¹⁸ Aaramu achimbira Aiziraeli, naye Daudi achiolaga apheriki a magari ga kuvwehwa ni farasi magana sabaa na anajeshi akuhumira farasi* elufu mirongo mine, na Shobaki, mkpwulu wa jeshi rao waolagirwa kuko. ¹⁹ Afalume osi ariokala tsini ya Hadadezeri ariphodziona kukala akashindwa ni Iziraeli, alonda amani na Aiziraeli, nao achikala tsini yao. Ndipho Aaramu achioyogha kuterya tsona Aamoni.

11

Daudi na Bathisheba

¹ Mwaka wanjina uriphoandza,* hipho afalume atulukapho kuphiya vihani, Daudi wahuma Joabu, phamwenga na maofisaage na jeshi rosi ra Iziraeli. Wakpwendangamiza Aamoni na jeshi richizangira mudzi wa Raba. Ela Daudi mwenye wasala Jerusalemu.

² Siku mwenga madzuwa ga dziloni, Daudi waunuka chitandani, achinyendekanyendeka dzulu ya paa ya dzumba ra chifalume. Ariphokala hipho dzulu ya paa† waona mchetu anaoga. Mchetu mwenye kala ni mnono takuna. ³ Naye Daudi wahuma mutu kwendauza habari za hiye mchetu. Hiye mutu achedzamuamba, "Hiyu ni Bathisheba,

* **10:18** 10:18 Tafusiri zanjina zinaamba anajeshi a kunyendeka na magulu. **11:1** 11:1 1 Nyakati 20:1 * **11:1** 11:1 Kulengana na kalenda ya chirero, muda uho kala ni mwezi wa hahu au wa ne. † **11:2** 11:2 Lola picha ya nyumba ya Chieburania; Mariko 2:4.

mwana mchetu wa Eliamu, mkpwaza Uriya, yuya Muhiti.”⁴ Ndipho Daudi achihuma ajumbe kpendamuhala, achedza kpwa Daudi, na achilala naye; (mana yuya mchetu kala akamala sikuze za chichetu na ni swafi), chisha achimuuyiza kpwakpwe kaya.⁵ Hiye mchetu wagbwira mimba na achimphirikira ujumbe Daudi achimuamba, “Mino nina mimba.”

⁶ Ndipho Daudi achihuma ujumbe kpwa Joabu achiamba, “Muambire Uriya, yuya Muhiti edze.” Naye Joabu achimuhuma Uriya kpwa Daudi.⁷ Uriya ariphofika, Daudi wamuza habari za Joabu, na anajeshi anjina a viphi, na viha vinaendereradze.⁸ Chisha Daudi achimuambira Uriya, “Haya, tserera kwako kaya, ukaoye na mcheo.”⁹ Phahi Uriya watuluka kula mo nyumbani mwa mfalume, naye mfalume achimuhumira zawadi.⁹ Ela Uriya walala mryangoni pha nyumba ya mfalume, phamwenga na arindzi a bwanawe, wala kayatserera kpwakpwe kaya.¹⁰ Atu ariphomuambira Daudi kukala, Uriya kayatserera kpwakpwe kaya, Daudi achimuza Uriya, “Avi wee kala ucharoni? Mbona kukatserera kwako kaya?”¹¹ Naye Uriya achimuambira Daudi, “Sanduku ra Mlungu, Iziraeli na Juda anakala mahemani, na bwana wangu Joabu, na anajeshi a bwana wangu akapiga kambi weruni. Dze, mino nipiye kwangu kaya, nkarye, ninwe na nkalale na mkpwazangu? Kpweli kabisa, kpwa kadiri uishivyo, mino sindahenda dzambo dza hiro.”¹² Phahi Daudi achimuambira Uriya, “Godza hipha rero na muhondo chisha ndakuricha uphiye vyako.” Phahi Uriya achisagala Jerusalemu siku iyo na siku ya phiriye.¹³ Naye Daudi wamualika, achirya na kunwa phamwenga naye hadi achimlevya. Ela wakati wa dziloni watuluka achendalala phamwenga na arindzi a bwanawe wala kayatserera kpwakpwe kaya.

¹⁴ Ligundzure, Daudi wamuandikira Joabu baruwa achimupha Uriya aphiye nayo.¹⁵ Ndani ya iyo baruwa waamba, “Muikeni Uriya msitari wa mbera wa atu phenye viha vikali, chisha ukani, mumriche, ili apigbwe afwe.”¹⁶ Phahi Joabu ariphokala akauzangira mudzi, wamuika Uriya phatu ariphomanya kukala phana maadui sujaa.¹⁷ Atu a hinyo mudzi ariphotuluka kupigana na Joabu, anajeshi anjina a jeshi ra Daudi aolagbwa, na Uriya yuya Muhiti, kala ni mmwenga wao.

¹⁸ Ndipho Joabu achimphirikira Daudi habari zosi za viha; ¹⁹ achimlagiza yuya ariye-muhuma achiamba, “Uchimala kumupha mfalume habari zosi za viha, ²⁰ anaweza kut-sukirwa sana, na akakuza, ‘Kpwa utu wani mriphokala munapigana mwausengerera mudzi hivyo? Dze, tamyamanya kukala andakulatsani kula ukutani?’ ²¹ Ariyemuolaga Abimeleki mwana wa Jerubeshethi[§] ni ani? Dze, siye mchetu ariyemtsuphira sago kula ukutani, achimuolaga hiko Thebesi? Kpwa utu wani mwausengerera ukuta namuna hiyo?’ Achikuza hivyo ndipho undaamba, ‘Mmwenga wa anajeshio chiyeolagbwa ni Uriya, yuya Muhiti.’ ”

²² Phahi yuya muhumwa waphiya, ariphofika wamuambira Daudi gosi arigohumwa ni Joabu.²³ Yuya muhumwa achimuambira Daudi, “Hinyo atu ahushinda nguvu, achiutuluzi kondze hiko weruni, ela huchiauyiza hadi ryangoni.²⁴ Ndipho atu a maha achilatsa anajeshio, kula dzulu ya ukuta. Anjina aho akafwa na Uriya yuya Muhiti ni mmwenga wao.”²⁵ Daudi achimuambira yuya muhumwa, “Muambire Joabu maneno higa, ‘Dzambo hiri risikutiye wasiwasi, mana upanga nkurya hiyu dza unavyorya yuya, zidini kushambuliya nyo mudzi mukauvundze-vundze.’ Mtiye moyo Joabu kpwa maneno higo.”

²⁶ Mkwaza Uriya ariphosikira mlumewe akafwa, wamririra.²⁷ Muda wa chiriro uriphosira, Daudi wahuma mutu akamrehe, achimtiya mrwakpwe nyumbani, achikala mchewe na achimvyarira mwana. Ela dzambo hiro arirorihenda Daudi ramtsukiza Mwenyezi Mlungu.

12

Nathani anamdemurira Daudi

¹ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuhuma Nathani aphiye kpwa Daudi. Ariphofika wamuamba, “Phakala na atu airi kwenye mudzi mmwenga, mmwenga wakala ni tajiri na wanjina ni mchiya.² Yuya tajiri kala ana mang’ondzi manji na ng’ombe nyinji.³ Ela yuya mchiya kayakala na chitu, isiphokala mwati mdide wa ng’ondzi ambaye kala akamgula. Hiye mwati wamrera naye achikurira pho phakpwe phamwenga na anae. Kala nkumrisa chakuryache, nkumnwesa na chikombeche, nkumlaza phakpwe magoni na kpwakpwe wakala ni dza mwana mchetu.⁴ Siku mwenga yuya tajiri watsolokerwa ni mjeni. Naye badala ya kuhala ng’ondzire au ng’ombeye mwenye ili amtsindzire yuya

‡ 11:8 11:8 Chieburania chinaamba ukasinge magulu. 11:21 11:21 Aamuli 9:53 § 11:21 11:21 Dzina ranjina ra Gidioni. 12:1 12:1 Zaburi 51

mjeniwe ariyemtlokera, wakpwendahala hiye mwati wa yuya mchiya, achimjitira mjeniwe.”⁵ Phahi Daudi watsukizwa sana ni mutu hiye, achimuambira Nathani, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, kukala hiye mutu ariyehenda dzambo hiri, anafwaha kufwa.”⁶ Tsona andamripha hiye mwana ng’ondzi kano ne, kpwa sababu wahenda dzambo hiri wala kayakala na mbazi.”

⁷ Ndipho Nathani achimuambira Daudi, “Uwe ndiwe hiye mutu. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi, ‘Nákumwagira mafuha ukale mfalume wa Iziraeli na nchikutivyva kula mikononi mwa Sauli.’⁸ Nakupha nyumba ya bwanao na achee a mwako chifuwani, na nchikupha atu a Iziraeli na a Juda uatawale. Napho higo tagayakutosha, ningekpwenjereza zaidi.”⁹ Kpwa utu wani ukaribera neno ra Mwenyezi Mlungu kpwa kuhenda garigo mai phakpwe matsoni? Wamuolaga Uriya yuya Muhiti kpwa upanga, nawe wahala mchewe uchimuhenda mcheo. Wamricha aolagbwe kpwa upanga wa Aamoni.¹⁰ Sambhi phahi, baazi ya atu andaenderera kuolagbwa vihani, kpwa mana ukanibera na ukamuhala mkpwaza Uriya yuya Muhiti, akale mcheo.”¹¹ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Nindakurehera uyi Kula kpwa atu a mwako nyumbani, nami ndaahala achee kuno unalola, niaphe mutu ambaye u phephi naye, naye andalala nao ching’ang’a.’¹² Uwe wahenda dzambo hiro kpwa siri, ela mino ndarihenda mutsi, mbere ya Aiziraeli osi.’”¹³ Daudi achimjibu Nathani achiamba, “Nikamkosera Mwenyezi Mlungu.” Nathani naye achimuambira Daudi, “Mwenyezi Mlungu piya naye akakuusira dambiyo, kundafwa.”¹⁴ Ela, kpwa kukala kuhendako hendo hiri ukaapha aviha a Mwenyezi Mlungu nafwasi kulu ya kukufuru, mwana ndiyevyarirwa kpwa kpweli andafwa.”¹⁵ Naye Nathani achiuka achihiya kwakpwe kaya.

Mwana wa Daudi anafwa

Phahi Mwenyezi Mlungu wamrehera ukongo yuya mwana ambaye mkpwaza Uriya wamvyarira Daudi naye achilumwa sana.¹⁶ Daudi wamvoya Mlungu kpwa ajili ya hiye mwana. Wafunga, achiinjira ndani ya nyumba na achilala photsi usiku kucha.¹⁷ Na atumishi avyere a nyumbaye akpwendaima phephi naye ili amrai anuuke kula hipho photsi, ela kayakubali, wala kayarya chitu chochosi phamwenga nao.

¹⁸ Iriphofika siku ya sabaa, yuya mwana achifwa. Nao atumishi a Daudi aogopha sana kumuambira kukala mwana akafwa, kpwa mana aambirana, “Yuya mwana ariphokala achere moyo, swino wagomba naye ela kayahuphunda. Pho vino hundamuambiradze kukala mwana akafwa? Vivi huchimuamba, ‘Ee mwanao akafwa,’ anaweza kudzihenda utu uyi.”¹⁹ Ela Daudi ariphoona atumishie anagombekezana pokopoko, achimanya kukala mwana akafwa. Ndipho achiaua atumishie, “Dze, mwana akafwa?” Nao achimjibu achiamba, “Ee akafwa.”²⁰ Phahi Daudi waunuka kula hipho photsi, achioga, achidzipaka mafuha, achigaluzi nguwoze, achiinjira nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu achiabudu. Chisha achihiya kwakpwe kaya, na aripholonda chakurya, waandazirwa achirya.

²¹ Atumishie achimuuza, “Mbona ukahenda hivi? Mwana ariphokala achere moyo wafunga na kumririra. Na vino akafwa, ukaunuka na kurya.”²² Achiajibu achiamba, “Mwana ariphokala moyo, nafunga na nchirira, kpwa mana náamba, ‘Ni ani amanyaye? Mwenyezi Mlungu anaweza kunionera mbazi, mwana akaishi.’”²³ Ela vino akafwa, nfungire utu wani? Dze, naweza kumuuyiza moyo tsona? Siku mwenga mimi ndaphiya hiko ariko ela iye kandaniuyira tsona.”

Selemani anavyalwa

²⁴ Chisha Daudi wamupha pore mchewe Bathisheba, achilala naye. Naye achivyala mwana wa chilume achimuiha Selemani. Mwenyezi Mlungu wammendza,²⁵ hadi achihuma ujumbe kpwa nabii Nathani, naye achimuiha Jedidia,* kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.

Daudi anateka Raba (1 Nyakati 20:1-3)

²⁶ Naye Joabu waenderera kupigana na atu a Raba ya Aamoni, achiuhala mudzi wa chifalume.²⁷ Chisha Joabu achihuma ajumbe aphiye kpwa Daudi kuamba, “Nkapigana na atu a Raba hadi nkahala chandzo chao cha madzi.”²⁸ Sambhi phahi kusanya majeshi gachigosala, ukauzangire mudzi na kuuhala, sedze mino nkauhala, atu akanitogola kukala ndimi nriye uteka.”²⁹ Phahi Daudi wakusanya anajeshi achihiya Raba, achipigana nao, achiuhala.³⁰ Chisha achihala tadzi ya mfalume wao kula phakpwe chitswani. Uziho wa iyo tadzi kala ni kilo mirongo mihahu na ne[†] za zahabu, nayo yakala

12:11 12:11 2 Samueli 16:22 * 12:25 12:25 Manage ni amenzwaye ni Mwenyezi Mlungu. † 12:30 12:30 Chieburania talanta ya zahabu ni sawa na kilo 34.

na mawe ga samani ndaniye, na achimvwika Daudi chitswani. Naye wahala zewe nyinji sana kula mo mudzini. ³¹ Atu ambao kala a himo waahala achiashurutisha kuhenda kazi za misumeno, sururu za vyuma na mbadzo za vyuma na kutengeza matofali. Hivyo ndivyo Daudi arivyoihenda midzi yosi ya Aamoni. Chisha Daudi wauya Jerusalem na jeshire rosi.

13

Amunoni na Tamari

¹ Bada ya muda wa kukola, higa gahendeka: Abusalomu, mwana wa Daudi, kala ana mwanao mchetu mnono, aihwaye Tamari, ambaye wamendzwa ni Amunoni, yekala piya ni mwana mlume wa Daudi yevyalwa ni mchetu wanjina. ² Amunoni kala anammendza sana Tamari hata achikala mkpwongo, mana hiyu msichana kala ni mwanamwali, nayo yakala ni vigumu Amunoni kumuhenda dzambo rorosi. ³ Ela Amunoni kala ana msena aihwaye Jonadabu mwana wa Shimea, ambaye ni mwanao wa Daudi. Hiye Jonadabu kala ni mutu mlachu sana. ⁴ Naye achimuza, "Uwe u mwana wa mfalume, mbona unaonda hivi siku bada ya siku na kutaki kuniambira chikuryacho?" Amunoni achimjibu achiamba, "Nammendza Tamari, mwanao ndani mwenga na mwenehu Abusalomu." ⁵ Jonadabu achimuambira, "Kadziambalaze mwako chitandani udzihende mkpwongo na sowe achedza kukulola, muambire, 'Mruhusu mwenehu Tamari edze anijitire keki chache kuno nalola, chisha aniazidize.'" ⁶ Phahi Amunoni wadziambalaza, achidzihenda mkpwongo, na mfalume ariphokpwezamlola, Amunoni achimuambira mfalume, "Mruhusu mwenehu Tamari edze anijitire keki chache kuno nalola, chisha aniazidize."

⁷ Phahi Daudi wahuma ujumbe kpwa Tamari yekala pho kaya ya mfalume, kumuamba, "Phiya kpwa mwenenu Amunoni ukamjitire keki." ⁸ Phahi Tamari waphiya nyumbani kpwa mwanao Amunoni ambamo kala akadziambalaza. Wahala unga, achiukanda, achitengeza keki chache na achiziocha mbere za Amunoni. ⁹ Tamari wahala chikalango, achimuephurira pho mbereze ela Amunoni warema kurya achiamba, "Chila mutu naatuluke himu." Phahi chila mmwenga achimutuluka. ¹⁰ Ndipho Amunoni achimuambira Tamari, "Nirehera hizo keki hiku chumbani, ili wedze unrise." Naye Tamari achihala hizo keki arizozitengeza, achimphirikira mwanao Amunoni himo mwakpwe chumbani. ¹¹ Ela ye ariphomuphirikira phephi ili arie, Amunoni wamgbwira, achimuambira, "Ndzo mwenehu ulale nami." ¹² Naye achimjibu achiamba, "Hata! Hivyo sivyo mwenehu, usinigwire kpwa nguvu, mana tagahendwa hivyo hipha Iziraeli, kpwa hivyo usihende uzuzu huno. ¹³ Undanitiya waibu, ndamenyaphi myao? Nawe piya undakala dza mmwenga wa azuzu a Iziraeli. Sambi phahi uwe henda hivi, kagombe na mfalume, kpwa mana kandakukahaza kunilola." ¹⁴ Ela Amunoni warema kumphundza, na kpwa kukala kala ana nguvu kuriko Tamari, wamgbwira chinguvu, achimgbwvukira.

¹⁵ Chisha Amunoni wamtsukirirwa Tamari na tsukizi nyinji sana. Kpwa kpweli tsukizi arizomtsukirirwa kala ni nyinji kuriko vira arivyommendza hipho mwandzo. Amunoni achimuambira, "Unuka, uphiye vyako." ¹⁶ Naye Tamari achimjibu achiamba, "Situluka, kpwa kukala mabaya higa ga kunizola ni makulu kuriko gara uchigonihendera." Ela Amunoni warema kumphundza. ¹⁷ Achimuiha mtumishiwe achimuamba, "Mtuluzi hiyu mchetu himu vi sambu, chisha ufunge mryango." ¹⁸ Ndipho hiye mtumishiwe achimtuluzi Tamari kondze na achifunga mryango nyumaze. Tamari kala akavwala rinda ra mikono mire kpwa kukala hivyo ndivyo kala achivwala ana a chichetu a mfalume napho ni anamwali. ¹⁹ Naye Tamari achidzitiya ivu chitswani, rinda dzire arirokala akavwala achirikpwanyula na achidzibandika mikono ya chitswa achiudula ndiro kuno anaphiya vyakpwe.

²⁰ Abusalomu, mwanao ndani mwenga achimuza, "Dze, mwenenu Amunoni akakuhenda vii? Sambi phahi mwenehu hurira, hiye ni nduguyo, usiritiye moyoni dzambo hiro." Phahi Tamari wasagala hali ya macheye nyumbani mwa mwanao ndani mwenga, Abusalomu. ²¹ Mfalume Daudi ariphosikira maneno higo, wareya sana. ²² Ela Abusalomu kayagomba na Amunoni chitu chochosi, sio chii wala chinono, mana Abusalomu wammena Amunoni kpwa kugbwavukira mwanao Tamari.

Abusalomu anariphiza

²³ Bada ya miaka miiri mizima, Abusalomu kala ana atue a kukata nyoya mang'ondzige hiko Baali-Hasori phephi na mphaka wa Efuraimu naye waalika ana alume osi a mfalume. ²⁴ Abusalomu waphiya kpwa mfalume, achendamua, "Mimi mtumishio ni phamwenga na atu a kukata nyoya mang'ondzi. Dze, mfalume

phamwenga na atumishie anaweza kudziunga nami kusherekeya?" ²⁵ Mfalume achimjibu achiamba, "Hata mwanangu, tauweza siswi hosi, sedze hukakala mzigo kpwako." Dzagbwe Abusalomu wamrai sana, mfalume kayakubali kuphiya, ela wam'bariki. ²⁶ Ndipho Abusalomu achiamba, "Napho kpwedza, mruhusu mwenehu Amunoni aphiye naswi." Ye mfalume achimuuzua, "Kpwa nini Amunoni?" ²⁷ Ela Abusalomu wamdinira hadi achimruhusu Amunoni na ana osi anjina a mfalume achiphiya naye.

²⁸ Abusalomu waamuru atumishie, achiambira, "Mloleni hiye Amunoni hata achikala akalewa uchi wa zabibu, nami nchikuambirani, 'Muolageni,' muolageni, msigophe. Mimi ndimi nchiyekuamuruni. Kalani hodari, kalani na ujasiri." ²⁹ Phahi atumishi a Abusalomu amuhendera Amunoni dza arivyoamuru Abusalomu. Ndipho ana osi a mfalume aunuka, chila mutu achipanda nyumbuwe achichimbira.

³⁰ Ariphekala achere njirani, angbwe-angbwe yamfikira Daudi kukala, Abusalomu akaolaga ana osi a mfalume, taphakasala hata mmwenga. ³¹ Ndipho mfalume waunuka, achikpwanyula nguwoze, achidzilaza photsi. Nao atumishie osi aima phephi naye, na nguwo zao piya kala zikakpwanyulwa. ³² Ela Jonadabu mwana wa Shimea, mwanao wa Daudi achiamba, "Bwana wangu asione kukala ana osi a chilume a mfalume akaolagbwa. Amunoni macheye ndiye achiyeolagbwa. Higa gahendaimwa ni Abusalomu hangu siku hira Amunoni ariphombwawukira mwanao Tamari. ³³ Phahi bwana wangu mfalume asiritiye neno hiri moyoni, kuona kukala ana osi a chilume a mfalume akafwa mana ni Amunoni macheye achiyefwa." ³⁴ Wakati hinyo Abusalomu kala akachimbira.

Phahi mrindzi waunula matsoge, achiona atu anji aredza na njira ilayo Horonaimu, uphande wa mwangoni. ³⁵ Ndipho Jonadabu achimuambira mfalume, "Lola, ana a mfalume akedza, dza vyo mimi mtumishio nchivyogomba, ndivyo ichivyokala." ³⁶ Aripomalala kugomba tu, ana a mfalume achiinjira, kuno anarira na raka ra dzulu. Mfalume naye warira na atumishie osi chiriro chikulu sana. ³⁷ Daudi wamririra mwanawe chila siku. Ela Abusalomu ye wachimbira, achiphiya kpwa Talimai mwana wa Amihudi, mfalume wa Geshuri. ³⁸ Iye wachimbirira hiko, achendasagala kpwa muda wa miaka mihahu. ³⁹ Bada ya moyowe kuhurira kuhusu chifo cha Amunoni, mfalume Daudi waaza kumuona Abusalomu.

14

Abusalomu anauya Jerusalemu

¹ Joabu mwana wa Seruya wamanya kukala mfalume kala anamuaza Abusalomu. ² Achihuma mutu aphiye Tekoa, akamrehe mchetu mwenye achili, achedzamuamba, "Dzihende u mutu mwenye chiriro, ukavwale nguwo za mfwererwa, wala usidzipake mafuha, ela uigane na mchetu ariye na chiriro cha siku nyinji kpwa ajili ya kufwererwa, ³ chisha uinjire kpwa mfalume ukamuambire maneno ndigokuambira." Hiphoo Joabu achimuambira ye mchetu vira arivyokala analonda agombe.

⁴ Naye yuya mchetu wa Tekoa ariphomsengerera mfalume kpwa agombe naye, wazama hadi chilangu chichiguta photsi kulavya ishima achiamba, "Niterya, ee mfalume." ⁵ Mfalume achimuuzua, "Una shida yani?" Naye achimjibu achiamba, "Lola, mimi ni gungu. Mlume wangu wafwa, ⁶ nami mtumishio kala nina ana airi a chilume, nao aheha hiko weruni wala takuyakala na mutu wa kuakanya. Mmwenga achimpiga myawe, achimuolaga. ⁷ Pho lola, mryango wosi unaniukira mimi mtumishio, anianiamba, 'Mrehe yuya ariyempiga nduguye, ili naswi humuolage kpwa ajili ya kumuolaga nduguye, hata dzagbwe hundaangamiza mrisi piya.' Achihenda vivyo andakala akazimya kala rangu richirosala, asimrichire mlume wangu dzina wala ndiyesala usoni pha tsi."

⁸ Mfalume achimuambira hiye mchetu, "Uya kpwako kaya nami ndalagiza kuhusu lauro." ⁹ Ndipho hiye mchetu wa Tekoa achimuambira mfalume, "Uyi huno naukale dzulu yangu, ee bwana wangu mfalume, na dzulu ya atu a phehu kaya, wala kosa narisikale kpwa mfalume na kpwa chihiche cha utawala." ¹⁰ Mfalume achiamba, "Yeyesi alondaye kuambira neno, mrehe kpwangu, naye kandakuyuga tsona." ¹¹ Hiye mchetu waamba, "Ee mfalume, niapira kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, iye alondaye kuriphiza chisasi cha milatso asizidi kubananga, sedze mwanangu akaangamizwa." Naye mfalume achiamba, "Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, taphandagbwa photsi hata lidzere ra mwanao." ¹² Iye mchetu achiamba, "Bwana wangu mfalume, niruhusu mimi mtumishio nigombe neno mwenga zaidi." Mfalume

achiamba, "Haya gomba." ¹³ Mchetu achiamba, "Mbona phahi ukaapangira mai dza higo atu a Mlungu? Kpwa mana neno hiri achirorigomba mfalume rinamtiya makosani, kpwa kukala mfalume kamuuyiza kpwao yuya mwanawe ariyechimbira. ¹⁴ Kpwa kpweli swiswi hosi lazima hundafwa, naswi hu dza madzi garigomwagika photsi, gasigowezezana kuzoleka tsona. Ela Mlungu kausa uhai wa mutu, badalaye iye nkutengeza njira ili iye ariyezolwa asienderere kukala kure naye. ¹⁵ Hivi sambi nkedzagomba neno hiri kpwa bwana wangu mfalume, kpwa sababu atu akaniogofyera. Nami mtumishio nkaaza mwangu moyoni anaamba, 'Niyagomba na mfalume chahi andanihendera haja yangu mimi mtumishiwe. ¹⁶ Kpwa kukala mfalume andasikira aniokole kula mkpwononi mwa yuya mutu alondaye kunibananga mimi na mwanangu ili ahuuse kwenye yo tsi ambayo Mlungu wahupha huimiliki.' ¹⁷ Ndipho mimi mtumishio nchiona, 'Neno ra bwana wangu mfalume rindaoyeza nafsi yangu,' mana uwe u dza malaika wa Mlungu ambaye anaweza kumanya garigo manono na garigo mai. Naye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo na akale phamwenga nawe."

¹⁸ Ndipho mfalume achimjibu hiye mchetu achimuamba, "Nalonda nikuuze swali nawe usinifwitse hata neno." Naye mchetu achiamba, "Bwana wangu mfalume na aniuze." ¹⁹ Mfalume achiamba, "Dze, mambo higa gosi, kukahendahumwa ni Joabu?" Hiye mchetu wamjibu achimuamba, "Kpwa kpweli, bwana wangu mfalume, ukagomba kpweli mana mtumishio Joabu ndiye achiyenilagiza nedze nigombe maneno higa gosi. ²⁰ Iye akagahenda higa ili kubadili hino hali irivyo hipha sambi. Nawe bwana wangu una ikima dza malaika wa Mlungu hata unamanya mambo gosi gahendekago kwenye tsi."

²¹ Badaye mfalume achimuambira Joabu, "Ndipho nikakata shauri kuhusu dzambo hiri, phiya ukamuhale hiye barobaro Abusalomu umuuyize." ²² Naye Joabu wazama hadi chilanguche chichiguta photsi kumupha mfalume ishima na kumbariki achiamba, "Rero mino mtumishio nkamanya kukala ukanikubali, bwana wangu mfalume, kpwa kukala mfalume ukanitimizira haja yangu." ²³ Phahi Joabu waunuka achiphiya hadi Geshuri, achimuuyiza Abusalomu Jerusalemu. ²⁴ Naye mfalume achiamba, "Hiye naaishi kanda mwakpwe nyumbani, husionane." Phahi Abusalomu waishi mwakpwe nyumbani, kayamuona mfalume.

Daudi anamswamehe Abusalomu

²⁵ Phahi kahi ya Iziraeli yosi takuyakala na mutu hata mmwenga ariyetogolwa kpwa unono dza hiye Abusalomu. Kayakala na ila kula lihosini hadi nyayoni. ²⁶ Chila ariphonyola nyere za chitswache, (mana kala achinyola chila mwisho wa mwaka, kpwa sababu nyere zinamremerea), azipimapho hizo nyereze kala nikuphaha uziho wa zaidi ya kilo mbiri kpwa vipimo vya chifalume. ²⁷ Chisha Abusalomu wavyarirwa ana ahahu a chilume na mchetu mmwenga, ambaye waihwa Tamari, naye kala ni mchetu yekala na sura nono.

²⁸ Abusalomu wasagala miaka miiri mizima hiko Jerusalemu, bila kuonana uso kpwa uso na mfalume. ²⁹ Chisha Abusalomu achihuma akaihirwe Joabu, ili amphirike kpwa mfalume, ela Joabu warema kuphiya. Achihuma tsona kano ya phiri, ela achirema kuphiya. ³⁰ Ndipho Abusalomu achiambira atumishie, "Lolani! Munda wa Joabu u phephi na munda wangu, naye ana shayiri hiko. Mwimwi phiyani mkazitiye moho." Phahi atumishi a Abusalomu achendautiya moho hinyo munda. ³¹ Ndipho Joabu achiuka, achiphiya nyumbani kpwa Abusalomu achendamuuza "Mbona atumishio akautiya moho munda wangu?" ³² Abusalomu achimjibu Joabu achiamba, "Lola, nahuma ujumbe kpwako kukuamba, 'Ndzo hipha ili nikuhume kpwa mfalume ukamuuze, 'Mbona waniuyiza kula Geshuri? Ingekala bora kpwangu kama ningesala kuko hiko hadi rero.' Sambi phahi, niruhusu nikamuone mfalume, na ichikala nina kosa rorosi phahi na aniolage." ³³ Phahi Joabu waphiya kpwa mfalume kpwendamubira dzambo hiro. Naye mfalume wahuma Abusalomu arehwe. Ariphefika, Abusalomu achizama hadi chilanguche chichiguta photsi mbere za mfalume; naye mfalume achimdonera.

15

Abusalomu anapanga njama mbi

¹ Bada ya higo, Abusalomu wadziikira tayari gari ra kuvwehwa ni farasi, farasi na atu mirongo mitsano azolao mbereze. ² Abusalomu kala achiunuka ligundzu chiti na kuima kanda ya njira iphiyayo ryango ra mudzi. Ichikala mutu yeyesi ariyekala na neno ambaro kala rifike kpwa mfalume ili kuriamula, Abusalomu kala achimuiha

mutu hiye na kumuuzwa, “Ula mudzi uphi we?” Ye mutu angemjibu kpwa kumuambira mbari mwenga ya Iziraeli. ³Hiye Abusalomu nkumuamba, “Lola, manenogo ni maneno ga haki na ga sawa, ela taphana mutu achiyelagizwa ni mfalume kukuphunda.”

⁴Chisha Abusalomu angeenjereza kuamba, “Kama mino ningeikpwa kukala muamuli wa tsi hino, phahi chila mutu mwenye neno au kondo angekpwedza kpwangu, nami ningemupha hakiye!” ⁵Chisha mutu yeyesi ariphomsengerera ili alavye ishima mberenze, ye nkugolosa mkpwonowe, akamgbwira na kumdonera. ⁶Hivyo ndivyo Abusalomu arivyoahendera Aiziraeli osi, ariophiya kpwa mfalume ili ahewe haki, na hivyo ndivyo Abusalomu arivyovutiya atu a Iziraeli akale uphandewe.

⁷Uriphofika mwisho wa mwaka wa ne, Abusalomu wamuambira mfalume, “Navoya uniruhusu niphaye Heburoni nikause naziri yangu, nriyomuikira Mwenyezi Mlungu. ⁸Mana mino mtumishio naika naziri hipho niriphokala nasagala Geshuri hiko Aramu, nchiamba, ‘Napho Mwenyezi Mlungu andaniuyiza Jerusalemu chikpweli-kpweli, ndipho nami nindamuabudu ko Heburoni.’ ” ⁹Naye mfalume achimuambira, “Phiya kpwa amani.” Phahi waunuka, achiophiya Heburoni.

¹⁰Ela Abusalomu wahuma ahumwa chisiri-siri kpwa mbari zosi za Iziraeli kuamba, “Mara tu mundiphosikira sauti ya gunda ambani, ‘Abusalomu anatawala hiko Heburoni.’ ” ¹¹Na atu magana mairi ariolikpwa atuluka Jerusalemu phamwenga na Abusalomu, achiophiya dza ajeni nao aphiya kuko na nia nono mana taamanyire chochosi kuhusu nyo mpango. ¹²Abusalomu ariphokala analavya sadaka, wahuma akaihiwe Ahithofeli kula kpwakpwe kaya hiko mudzi wa Gilo. Iye kala ni mshauri wa Daudi. Njama yao yaenderera kukala na nguvu, mana atu ariokala phamwenga na Abusalomu azidi kukala anji.

Daudi anachimbira mudziwe

¹³Mjumbe wamtsolekera Daudi achimuamba, “Mioyo ya atu a Iziraeli ikagbwirana na Abusalomu.” ¹⁴Ndipho Daudi achiambira atumishie osi ariokala phamwenga naye hiko Jerusalemu, “Dzitayarisheni huchimbire au taphana mutu ndiyetiya kula mikononi mwa Abusalomu. Hendani wangbwi huukeni, sedze akedzahugbwira phapha na kuhurehera mai, na kuupiga mudzi huno kpwa upanga.” ¹⁵Hinyo atumishi achimuambira mfalume, “Swino atumishio hu tayari kuhenda rorosi ndiroamba uwe bwana wehu mfalume.” ¹⁶Phahi watuluka na atu osi a mwakpwe nyumbani, achiricha anachetu kumi, ili atundze yo nyumba ya chifalume. ¹⁷Hipho mfalume wauka na atu osi achimlungu, achendaima hipho nyumba ya mwisho wa mudzi. ¹⁸Atumishie osi atsupa phephi naye, Akerethi osi, Apelethi osi na hara Agathi magana sita ariokala akalungana naye kula Gathi nao piya achitsupa mbere za mfalume.

¹⁹Ndipho mfalume achimuuzwa Itai yuya Mgathi, “Mbona we nawe unaphiya phamwenga naswi? Uya, ukakale na mfalume muphya, mana uwe u mjeni, chisha wahendakpwedza kula kpwenu. ²⁰Wahendakpwedza dzuzi-dzuzi tu, kpwa utu wani vino nikutangishe hiku na hiku nami mwenye hipha simanya mphiyako? Uwe uya na ro jeshiro kula Gathi. Naye Mwenyezi Mlungu naakuonere mendzwaye isiyosika na akale muaminifu kpwako.” ²¹Ela Itai wamjibu mfalume achimuamba, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, na kama bwana wangu mfalume aishivyo, phophosi bwana wangu mfalume undiphokala, ikale ni chifo au uzima, ndipho ndiphokala mtumishio.” ²²Phahi Daudi achimuambira Itai, “Haya, phiya ukavuke.” Itai, Mgathi achivuka na atue osi, na atu aho ariokala phamwenga nao. ²³Na atu osi ariomuona mfalume na atue anatupa, audula ndiro. Naye mfalume na atue achivuka Dete ra Kidironi, achigbwira njira ya weruni.

²⁴Abiathari wakpwedza, Sadoki naye achedza phamwenga na Alawi osi, kuno anaritsukula sanduku ra chilagane ra Mlungu. Chisha ro sanduku ra Mlungu arihala achiriika photsi hadi atu osi achisira kuutuluka hinyo mudzi. ²⁵Ndipho mfalume achimuambira Sadoki, “Uyiza hiro sanduku ra Mlungu hiko mudzini. Nchiphaha chibali kpwa Mwenyezi Mlungu andaniuyiza, nirione tsona sanduku hiri, na makaloke. ²⁶Ela achiamba, ‘Simuhamira,’ phahi mino ni tayari anihende rorosi arionaro nnono kpwakpwe.” ²⁷Mfalume piya wamuambira mlavyadzi-sadaka Sadoki, “Uwe u mutu wa kumanya mambo, hala mwanao Ahimaazi na Jonathani mwana wa Abiathari muuye hiko mudzini kpwa amani. ²⁸Lolani, mino nindagodza phenye vivuko vya jangbwani hadi ndiphophaha habari kula kpwenu.” ²⁹Phahi Sadoki na Abiathari arihala hiro sanduku ra Mlungu achiriuyiza Jerusalemu na achisala kuko.

³⁰Daudi wagbwira njira achiambuka Mwango wa Mizaituni. Wadzibwiningiza chitswa, achiambuka bila ya virahu kuno anarira. Na hinyo atu osi ariokala phamwenga naye adzibwiningiza vitswa vyao kuonyesa ana sonono, achiambuka

kuno anarira. ³¹ Daudi achiambirwa kukala, “Ahithofeli ni mmwanga wa hinyo ariokuricha achigbwirana na Abusalomu.” Ndipho Daudi achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, nakuvoya, urigaluze shauri ra Ahithofeli rikale ovyo.”

³² Daudi ariphofika chirere cha hinyo mwango, phatu ambapho atu nkuabudu Mlungu, Hushai wa mbari ya Ariki, wakpwezamphokera kuno akakpwanyula kandzuye, chisha akadzimwagira vumbi mwakpwe chitswani. ³³ Daudi achimuambira, “Uchiphya phamwenga nami, undakala mzigo kpwangu. ³⁴ Ela uchiuya mudzini, na umuambire Abusalomu, ‘Mino ndakala mtumishio, ee mfalume; dza vyo nrivyokala mtumishi wa sowe hipho kare, ndivyo ndivyokala mtumishio,’ ndipho undaweza kubananga ushauri wa Ahithofeli kpwa ajili yangu. ³⁵ Kama umanyavyo, alavyadzi-sadaka Sadoki na Abiathari, a hiko phamwenga nawe. Kpwa hivyo, chila neno ndirorisikira katika dzumba ra mfalume, undaambira. ³⁶ Ana aho airi, Ahimaazi mwana wa Sadoki na Jonathani mwana wa Abiathari a phamwenga nao hiko, namwi mundaahuma anirehere habari ya chila neno ndirorisikira.” ³⁷ Phahi Hushai msenangbwa wa Daudi wainjira Jerusalem wakati Abusalomu ariphokala anatsoloka.

16

Siba anamphirikira Daudi chakurya

¹ Daudi ariphochitsupa hicho chirere cha mwango, wakutana na Siba mtumishi mkpwulu wa Mefiboshethi, ambaye kala ana punda airi. Hinyo punda kala akapakiywa mikahe ya nganu magana mairi, magande gana mwenga ga zabibu za kuuma, matunda gana mwenga gavunwago wakati wa dzoho na chiriba cha uchi wa zabibu. ² Mfalume achimuza Siba, “Vino ni vya ani?” Siba achiamba, “Punda ni a kuapandiza atu a nyumba ya mfalume, mikahe na matunda ni chakurya cha hinya anajeshi na uchi wa zabibu ni kpwa ajili ya kuaburudisha hinyo ndioremwaga hiko jangbwani.” ³ Chisha mfalume achiuza, “Na ye mdzukulwa wa bwanao a kuphi?” Siba achimuambira mfalume, “Asegere hiko Jerusalem, mana anaririkana, ‘Rero atu a Iziraeli andaniuyizira ufalume wa tsawe.’” ⁴ Ndipho mfalume achimuambira Siba, “Mali yosi yokala ya Mefiboshethi ndipho ni yako.” Siba achiamba, “Navumbama kukuishimu bwana wangu mfalume, nami navoya unikubali.”

Shimei anamlani mfalume Daudi

⁵ Mfalume Daudi ariphofika phephi na Bahurimu, kpwatuluka mutu wa mryango wa Sauli aihwaye Shimei mwana wa Gera, achilani kuno anatuluka kondze. ⁶ Chisha achimtsuphira mawe mfalume Daudi na maofisaage gosi, dzagbwe kala ana anajeshi na arindzi malumu uphandewe wa kulume na wa kumotso. ⁷ Hiye Shimei ariphokala analani waamba hivi, “Phauke! Phauke! We mutu wa kuolaga! Kuna mana tsetsetse!” ⁸ Mwenyezi Mlungu akakuriphiza milatso yosi uriyoimwaga ya atu a nyumba ya Sauli ambaye watawala badalaye, naye Mwenyezi Mlungu akamupha utawala mwanao Abusalomu. Lola vino, urivyo tabuni kpwa kukala uwe u muolagadzi. ⁹ Ndipho Abishai mwana wa Seruya, achimuza mfalume, “Kpwa utu wani rino diya ra kufwa rikulani we bwana wangu mfalume? Niruhusu nivuke, nikamkate chitswa.” ¹⁰ Ela mfalume achimuambira, “Gano ganakuhusuni mwi ana a Seruya? Ichikala iye analani kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akamuambira, ‘Mlani Daudi,’ ni ani phahi ndiyeuza, ‘Kpwa utu wani munahenda vino?’” ¹¹ Daudi achimuambira Abishai, na atumishie osi, “Hebu lolani, hiye mwanangu ariyetuluka mwangu chibiruni, analonda kunituliza roho, ingekala Mubenjimini hiyu? Richanani naye. Mricheni alani, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu ndiye achiyemlagiza. ¹² Chahi Mwenyezi Mlungu andalola mai gachigoniphaha, naye andaniripha manono kpwa ajili ya lana ninayolaniwa rero.” ¹³ Phahi Daudi na atue aenderera kulunga yo njira. Shimei naye waenderera kunyendeka mchechemo wa hinyo mwango kulolana na Daudi kuno anamlani, anamtsuphira mawe na kumtefurira vumbi. ¹⁴ Naye mfalume na atue osi ariokala phamwenga naye atsoloka muho Joridani, akaremwa sana. Nao achioya phapho.

Hushai na Ahithofeli analavya mashauri

¹⁵ Abusalomu na hinyo atu osi a Iziraeli atsoloka Jerusalem, naye Ahithofeli kala a phamwenga nao. ¹⁶ Ndipho Hushai, wa mbari ya Ariki, yuya msena wa Daudi ariphomtsolokera Abusalomu, wamuambira, “Mfalume na aishi maisha mare! Mfalume na aishi maisha mare!” ¹⁷ Naye Abusalomu achimuza Hushai, “Dze, higa ndigo manono unagomuonyesa msena? Mbona kuphihire naye?” ¹⁸ Hushai achimjibu Abusalomu

achiamba, “Hata sivyo hivyo. Yuya ambaye Mwenyezi Mlungu na atue na atu osi a Iziraeli akamtsambula, ndiye mino ndakala wakpwe, nami ndakala phamwenga naye. ¹⁹ Na chisha, ni ani ambaye ni nimuhumikire? Dze, isikale mwana? Dza viratu nirivyohumikira sowe, ndivyo ndakuhumikira.”

²⁰ Chisha Abusalomu achimuambira Ahithofeli, “Hebu huphe mashaurigo, huhend-edze swino.” ²¹ Naye Ahithofeli achimuambira Abusalomu, “Uwe injira kpwa anachetu a sowe, ambao akaaricha ili atundze dzumba ra chifalume, ndipho Aiziraeli osi andamanya kukala ukamvula nguwo sowe na chila ariye phamwenga nawe andazidi kukuunga mkpwono.” ²² Phahi amchitira hema Abusalomu dzulu ya dari, naye achilala anachetu a ise mbere za Aiziraeli osi. ²³ Siku hizo mashauri arigolavya Ahithofeli gakala dza neno riloro kpwa Mlungu. Hivyo ndivyo Daudi na Abusalomu arivyoishimu mashauri gosi ga Ahithofeli.

17

Hushai anamphuphiza Abusalomu

¹ Zaidi ya higo, Ahithofeli wamuambira Abusalomu, “Niruhusu nitsambule atu elufu kumi na mbiri, nipiye nkamuendze Daudi usiku huno-huno, ² nami ndamshambuliya wakati ndiphokala akaremwa na ni mnyonje. Ndamtishira na atu osi ario phamwenga naye andachimbira, nimuolage mfalume macheye, ³ na hinyo atu osi ndaauyiza kpwako. Chifo cha ye mutu umuendzaye chindasababisha osi akuuyire, nao atu osi andakala salama.” ⁴ Shauri hiri raafwahira Abusalomu na atumia osi a Iziraeli.

⁵ Ndipho Abusalomu achiamba, “Muiheni Hushai kula mbari ya Ariki, naye piya husikire anagaphi ga kuhuambira.” ⁶ Hushai ariphokpweza kpwa Abusalomu, Abusalomu achimuambira gara ambago Ahithofeli kala akamuambira naye achiuza, “Dze, atu ahende kama achivyoshauri? Napho sivyo, gomba wako.” ⁷ Hushai achimuambira Abusalomu, “Shauri hiri achirorilavya Ahithofeli wakati huno siro nono. ⁸ Uwe unamanya kukala sowe na atue ni atu masujaa nao mwao mioyoni ana utsungu dza dubu achiyefutwa anae hiko weruni. Chisha sowe ni mutu hodari wa viha, kandalala phamwenga na atue. ⁹ Hivi sambi akafwitswa pangoni au phatu phanjina. Ichikala andatanguliya kukushambuliya, chila mutu ndiyetikira andaamba, ‘Atu anji alunganao na Abusalomu akaolagbwa.’ ¹⁰ Phahi hata iye ariye sujaa, mwenye moyo dza wa simba, andavudzala kpwa wuoga kabisa, mana Iziraeli osi anamanya kukala sowe na atu ario phamwenga naye piya ni masujaa. ¹¹ Kpwa hivyo mashauri gangu ni higa: Aiziraeli osi kula Dani hadi Beer-Sheba akusanyike kpwa unji dza mtsanga wa pwani na uwe mwenye ualongoze vihani. ¹² Hivyo hundamushambuliya phatu phophosi ndiphomuona, naswi hundamgwerera dza manena gagbwavyo dzulu ya tsi. Iye phamwenga na atue osi tahundaaricha moyo hata mmwenga. ¹³ Ichikala akadzitiya mudzi wowski, phahi Iziraeli osi andareha kowa kpwa hinyo mudzi, naswi hundaumweha hadi deteni, wala takundaonekana hata dziwere mwenga dide.” ¹⁴ Naye Abusalomu na atu osi a Iziraeli achiamba, “Ushauri wa Hushai ni mnono kuriko ushauri wa Ahithofeli.” Kpwa mana Mwenyezi Mlungu kala wakusudiya kurivundza shauri nono ra Ahithofeli ili amrehere Abusalomu mashaka.

Daudi anamanyiswa na kutsama

¹⁵ Ndipho Hushai achiasemurira alavyadzi-sadaka Sadoki na Abiathari gara ambago Ahithofeli kala akamshauri Abusalomu na atumia a Iziraeli na nyo ushauri ambao iye mwenye kala akalavya. ¹⁶ Alafu achiamba, “Sambi phahi phirikani habari upesi mkamuambire Daudi kukala, ‘Usiku huno msilale phephi na vivuko vya jangbwani, ela kpwa vyovyosi vukani sedze mfalume na atu osi ario nao akaolagbwa.’ ” ¹⁷ Phahi Jonathani na Ahimaazi kala achigodza hiko Eni-Rogeli na mtumishi mmwenga wa chichetu kala achiphiya na kuapha habari nao akaphiya kumuambira mfalume Daudi, mana aho kala ni asionekane ainjirapho mudzini. ¹⁸ Ela barobaro mmwenga waona, naye achimuambira Abusalomu. Phahi osi airi ahenda wangbwi achiuka. Aphiya hadi Bahurimu, nyumbani kpwa mutu ariyekala na chisima phakpwe muhalani, achiinjira mo chisimani. ¹⁹ Na mchewe achihala chifwiniko achichibwiningiza hicho chisima na achianika mtsere uchiophondwa dzuluye wala dzambo hiro tariyamanyikana. ²⁰ Nao atumishi a Abusalomu ariphomfikira yuya mchetu pho nyumbani achimuza, “Ahimaazi na Jonathani akuphi?” Yuya mchetu achiaambira, “Akavuka chidzuo cha madzi.” Phahi ariphoaendza na asiaone, auya Jerusalemu.

²¹ Aripfhokala akauka, hinyo atu atuluka himo chisimani, achiphiya kpwa mfulume Daudi, achimsemurira mpango wosi wa Ahithofeli kumuhusu chisha achimuamba avuke muho wangbwi. ²² Ndipho Daudi na atu osi ariokala phamwenga naye aunuka, achivuka Joridani. Kuriphocha taphayakala na hata mmwenga wao ambaye kayavuka.

²³ Naye Ahithofeli ariphoona kukala mashaurige tagakalungbwa, wapanda pundawe achiuka, achiphiya kpwapwe kaya hiko kpwao mudzini. Bada ya kuika sawa mambo ga mwakpwe nyumbani, wadzisongola na achizikpwa phao vikurani.

²⁴ Daudi kala akaphiya Mahanaimu. Naye Abusalomu phamwenga na atu osi a Iziraeli kala avuka Joridani. ²⁵ Abusalomu kala akamtsambula Amasa akale mkpwulu wa jeshi badala ya Joabu. Hiye Amasa kala ni mwana wa mutu aihwaye Ithira, Muisimaili, ariyelóla Abigaili mwana mchetu wa Nahashi, mwanao mchetu wa Seruya, nine wa Joabu. ²⁶ Iziraeli na Abusalomu achita kambi hiko tsi ya Giliadi.

²⁷ Daudi aripfhofika Mahanaimu, Shobi mwana wa Nahashi kula Raba, Muamoni, Makiri mwana wa Amieli kula Lo-Debari na Barizilai, Mgiliadi kula Rogelimu, ²⁸ areha tandiko, mabakuli, nyungu, nganu, shayiri, unga, ndodore, maragbwe, dengu, ²⁹ asali, siagi, mang'ondzi na mafuha ga ng'ombe, ili Daudi na atu ariokala phamwenga naye aphahe kurya. Kpwa mana aamba, "Atu hinyo ana ndzala, chisha akaremwa na chiru hiko jangbwani."

18

Chifo cha Abusalomu

¹ Chisha Daudi wakusanya atu ariokala nao achitsambula akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana. ² Phahi Daudi waaganya hinyo atu vikosi vihahu, achiahuma vihani. Chikosi chimwenga tsini ya Joabu, cha phiri tsini ya Abishai mwana wa Seruya mwanao wa Joabu na cha hahu tsini ya Itai, Mgathi. Mfulume achiambara vikosivye, "Kpwa kpweli mimi mwenye ndaphiya phamwenga namwi." ³ Ela atu achiamba, "Uwe usiphiye, kpwa mana huchilazimika kuchimbira, taandahuona siswi kukala chitu. Au nusu yehu huchifwa, taandahuona kukala chitu. Ela uwe u wa samani dza atu elufu kumi katika swiswi, kpwa hivyo ni baha ukale tayari kuhurehera msada kula mudzini." ⁴ Mfulume achiambara, "Mgaonago manono mwenu matsoni ndigo ndagahenda." Phahi mfulume achiima kanda ya ryango na hinyo atu achituluka kpwa makundi ga magana na maelufu. ⁵ Chisha mfulume achiamuru Joabu, Abishai na Itai achiamba, "Kalani a pole kpwa ye barobaro Abusalomu kpwa ajili yangu." Na anajeshi osi achisikira pho mfulume ariphoalagiza akulu osi kuhusu Abusalomu.

⁶ Hipho majeshi gatuluka kuphiya weruni ili kupigana na Iziraeli, navyo viha vyakala ndani ya tsaka ra Efuraimu.* ⁷ Jeshi ra Iziraeli rashindwa ni majeshi ga Daudi, nako siku iyo kuchikala na mafwa manji, atu aphahao elufu mirongo miiri aolagbwa. ⁸ Viha vyagota tsaka rosi, na ariofwa mo tsakani siku iyo akala anji kuriko hara arioolagbwa na upanga.

⁹ Na Abusalomu achikutana na anajeshi anjina a Daudi. Hiye Abusalomu kala anaphirika nyumbu naye watsupa tsini ya panda ndziho za mwaloni mkpwulu ndipho chitswache chichigama kpwenye hinyo mwaloni, achirichwa analawalewa na yuya nyumbu ariyekala akampanda achiphiya vyakpwe. ¹⁰ Phahi mutu mmwenga ariphoona higo waphiya kpwa Joabu achendamubira, "Mino nkamuona Abusalomu analawalewa dzulu ya muhi wa mwaloni." ¹¹ Naye Joabu achimuza hiye mutu ariyemupha hizo habari, "Dze, we ukamuona? Mbona phahi kukamuolaga phapho hipho? Mino ngingekupha vipande kumi vya feza na mkanda." ¹² Ela yuya mutu achimjibu Joabu achiamba, "Hata kala che ukanipha vipande elufu vya feza, mino che sindagolosa mkpwono wangu vivyo kuolaga mwana wa mfulume. Kpwa mana násikira mwenye mfulume aripfhokulagizani, uwe, Abishai na Itai achiamba, 'Manyirirani sana mutu yeyesi asimzuru hiye barobaro Abusalomu.' ¹³ Na chisha, kama ningemkosera kpwa kumuolaga, mfulume angemanya na uwe mwenye kungenikanira." ¹⁴ Ndipho Joabu achiamba, "Siweza kuangamiza wakati dza huno na uwe." Achihala mafumo mahahu mwakpwe mkpwononi naye achimdungu Abusalomu moyoni, aripfhokala achere moyo analawalewa dzulu ya mwaloni. ¹⁵ Alafu barobaro kumi akumtsukurira silaha Joabu amzunguluka Abusalomu, achimpiga hadi achimuolaga.

¹⁶ Chisha Joabu wapiga gunda, navyo vikosi vyosi vichiuya kula kualunga Iziraeli, mana Joabu waazuwiya. ¹⁷ Nao amuhala Abusalomu achimtsupha ndani ya dibwa

* 18:6 18:6 Tsaka hiri kala ri kahi-kahi ya mudzi wa Mahanaimu na muho Joridani.

kulu mura tsakani na dzuluze achimuikira tsulu kulu sana ya mawe, chisha Iziraeli osi achimbira chila mutu kpwakpwe kaya. ¹⁸ Hiye Abusalomu ariphokala a moyo kala akahala na kudzidzengera iyo nguzo iriyo Dete ra Mfalume, kpwa mana waamba, "Mino sina mwana wa kuika dzina rangu." Nayo wayiha kpwa dzinare mwenye ndiyo mana inaihua chinara cha Abusalomu hadi rero.

¹⁹ Phahi Ahimaazi mwana wa Sadoki achiamba, "Niruhusu nizole nimpirikire mfalume habari kuhusu vira Mwenyezi Mlungu achivyomtivya kula mikononi mwa avihae." ²⁰ Joabu achimjibu achiamba, "Uwe siwe ndiyephirika habari rero, undaphirika siku zanjina ela rero kundaphirika kpwa sababu mwana wa mfalume akafwa." ²¹ Ndipho Joabu achimuambira Mkushi mmbwanga, "Phiya ukamuambire mfalume higo uchigogaona." Hiye Mkushi wamzamira Joabu na achizola. ²² Ndipho Ahimaazi achimuambira Joabu kano ya phiri, "Nakuhendeke vira ndivyokala ela nipha ruhusa nimlunge ye Mkushi." Naye Joabu achiamba, "Kpwa nini uphirike uwe hizo habari? Kundaphaha zawadi yoyosi." ²³ Achiamba, "Nakuhendeke hiro ritakaro kala, ela naphiya." Achimuamba, "Haya phiya." Ndipho Ahimaazi achizola na njira ya tsi ya kugbwa, achimtsupa yuya Mkushi.

²⁴ Phahi Daudi kala asegere kahi-kahi ya ryango ra kondze na ryango ra ndani, mrindzi achipanda nyo ukuta hadi dzulu ya paa ra ro ryango. Aripounula matso waona mutu aredza macheye mairo. ²⁵ Mrindzi achikota kululu kumuambira mfalume. Naye mfalume achiamba, "Napho a macheye, ana habari nono." Naye hiye mutu wazidi kusengera phephi. ²⁶ Chisha hiye mrindzi achiona mutu wanjina aredza mairo, achimuiha mrindzi wa mryango achimuamba, "Naona mutu wanjina aredza mairo macheye." Mfalume achiamba, "Hiyu naye piya lazima anareha habari nono." ²⁷ Na hiye mrindzi achiamba, "Nionavyo mimi mairo ga yuya wa kpwandza ni kama ga Ahimaazi mwana wa Sadoki." Naye mfalume achiamba, "Iye ni mutu mnono, aredza na habari nono." ²⁸ Ahimaazi wagomba na raka ra dzulu, achimuambira mfalume, "Chila chitu chikaphiyato." Achidzibwaga chimabumabu mbere za mfalume achiamba, "Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, achiyekupha ushindi wa atu ariokala anakuasi, bwana wangu mfalume." ²⁹ Mfalume achiuza, "Dze, ye barobaro Abusalomu a salama?" Ahimaazi wamjibu achiamba, "Joabu achipomuhuma mtumishi wa mfalume, mino mtumishio, nkaona atu anahangaika sana, ela sikamanya sababuye." ³⁰ Naye mfalume achiamba, "Kala kanda uime hipha." Wasengera kanda, achiima.

³¹ Ndipho hiye Mkushi achitsoloka, naye achiamba, "Nkakurehera habari nono bwana wangu mfalume. Rero Mwenyezi Mlungu akakutivya kula kpwa hinyo osi ariounuka kupigana nawe." ³² Naye mfalume achimuza hiye Mkushi, "Dze, ye barobaro Abusalomu a salama?" Hiye Mkushi achimjibu achiamba, "Aviha a bwana wangu mfalume, na osi aunukao ili akudhuru na akale dza arivyo hiye barobaro."

³³ Mfalume wakakama sana, achipanda dzulu, achiinjira chumba chirichokala dzulu ya ryango kuno anarira. Aripokala anaphiya waamba, "Mwanangu Abusalomu! Ee mwanangu! Mwanangu Abusalomu! Baha kala nkafwa mimi kuriko uwe, Abusalomu, ee mwanangu, ee mwanangu!"

19

Joabu anamdemurira Daudi

¹ Chisha Joabu waambirwa, "Mfalume anarira na kusunoneka kpwa ajili ya Abusalomu." ² Na siku iyo raha ya ushindi ichigaluka kukala chiriro kpwa chila mutu, mana anajeshi asikira kukala, "Mfalume anasononekera mwanawe." ³ Atu achiinjira mudzini kudzifwitsa-fwitsa siku iyo dza vira atu aonavyo waibu hipho achimbirapho vihani. ⁴ Mfalume achidzibwaga uso na achirira kpwa raka ra dzulu achiamba, "Mwanangu Abusalomu, Abusalomu mwanangu, mwanangu!"

⁵ Phahi Joabu wainjira mo chumbani arimokala mfalume, achendamuamba, "Uwe rero ukaaibisha anajeshi osi achiokutivya we mwenye, anao alume na achetu, acheo na anachetuo." ⁶ Unaamendza hara akumenao na kumera hara akumendzao. Mana rero ukahuonyesa wazi kukala akulu a majeshi na anajeshio si chitu kpwako. Rero nkamanya kukala Abusalomu angekala achere moyo na swiswi hosi kama hukafwa, kpwako ingekala sawa. ⁷ Sambu phahi, unuka utuluke kondze ukagombe na anajeshio maneno ga kuatiya moyo, mana mino naapa kpwa Mwenyezi Mlungu, usiphotuluka, usiku huno taphana hata mutu mmbwanga ndiyesala phamwenga nawe. Na mambo higa gandakala mai sana kpwako kuriko mai gosi garigokuphaha hangu uvulanao hadi rero." ⁸ Ndipho mfalume achiunuka, achendasagala ryangoni. Atu aambirwa kukala mfalume asegere ryangoni, nao osi akusanyika mbere za mfalume.

Daudi anauya Jerusalemu

Hipho Aiziraeli osi ariphokala akachimbira chila mutu kpwapkwe kaya, ⁹ ajibizana katika mbari zosi za Iziraeli achiamba, “Mfalume wahutuluza mikononi mwa Afilisti na aviha ehu anjina, pho vino akachimbira tsiye kpwa sababu ya Abusalomu. ¹⁰ Hiye Abusalomu, huriiye mmwagira mafuha ili akale mtawala wehu akafua vihani. Pho mbona mwino tamgomba neno rorosi ra kumuuyiza tsona mfalume?”

¹¹ Mfalume Daudi ariphosikira maneno higo hiko arikokala anasagala, wahuma ujumbe kpwa alavyadzi-sadaka Sadoki na Abiathari achiaambira, “Kagombeni na atumia a Juda mauuze, ‘Kpwa utu wani mwino mkale a mwisho kumuuyiza mfalume kpwapkwe kaya? Gosi gagombwago ni Aiziraeli gakanifikira mimi mfalume. ¹² Mwimwi mu abari angu, mbona phahi munakala a mwisho kumuuyiza tsona mfalume?’ ¹³ Chisha piya mkamuambire Amasa, ‘Dze, we siwe mdugu wangu? Naapa kpwa Mwenyezi Mlungu kukala uwe nkakuika mkpwulu wa jeshi rangu badala ya Joabu.’” ¹⁴ Phahi maneno higo ga Daudi gauyiza phamwenga atu osi a Juda, nao achikala chitu chimwenga, ndipho achihuma ujumbe kpwa mfalume kpendamuamba, “Uya na anajeshio osi.” ¹⁵ Hivyo mfalume achiuya hadi muho Joridani. Nao atu a Juda akpweza Giligali kpendamphokera mfalume na kumvusa Joridani.

¹⁶ Shimei mwana wa Gera, M’benjamini, kula Bahurimu wahenda wangbwi wa kutserera phamwenga na atu a Juda ili akakutane na mfalume Daudi. ¹⁷ Na hiye Shimei waphiya phamwenga na atu elufu a Benjamini. Siba, mtumishi wa nyumba ya Sauli piya naye waphiya na hinyo anae kumi na tsano na atumishie mirongo miiri kuvuka Joridani kabila ya mfalume. ¹⁸ Avuka ili akaaterye atu a nyumba ya mfalume kuvuka na kumuhendera mfalume gosi arigolonda. Wakati mfalume ariphokala analonda kuvuka Joridani, Shimei mwana wa Gera wakpwe zamzamia. ¹⁹ Achimuambira mfalume, “Bwana wangu navoya usinihesabu kukala ni mkpwosa wala usigatambukire gara nirigohenda siku hira uriphotuluka Jerusalemu. ²⁰ Mino namanya kukala nákosá, ndio mana rero nkakala wa kpwandza wa mbari* zanjina za Iziraeli kpwezakutana na bwana wangu mfalume.” ²¹ Abishai mwana wa Seruya wamjibu achiamba, “Dze, Shimei asiolagbwe kpwa kumlani mpakpwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu?” ²² Ela Daudi achiamba, “Ganakuhusuni mwi ana a Seruya? Mbona mnalonda mkale aviha angu rero? Rero siyo siku ya kuolaga mutu yeyesi hipha Iziraeli. Namanya kpwa hakika kukala rero nkakala tsona mfalume wa Iziraeli.” ²³ Chisha mfalume achimuapira Shimei achimuambira, “Uwe kundafwa bii.”

²⁴ Chisha Mefiboshethi mdzukuluni wa Sauli, achitserera ili akutane na mfalume. Hangu siku ariphouka mfalume hadi siku ariyouya salama, Mefiboshethi kala kaatire kombe za maguluni, kayadira masharubu wala kufula nguwoze. ²⁵ Phahi ariphofika kula Jerusalemu kumphokera mfalume, mfalume wamuuzá, “Mefiboshethi, mbona kuyaphiya phamwenga nami?” ²⁶ Naye wamjibu, “Bwana wangu mfalume, mtumishi wangu wanisalata. Kpwa kukala mino namuambira, ‘Niandikira punda nipande ili niphaye phamwenga na mfalume.’ Mana kama umanyavyo mino nchiswere. ²⁷ Naye waniochera ngulu kpwa bwana wangu mfalume. Ela uwe u dza malaika wa Mlungu, kpwa hivyo henda uonavyo ni sawa. ²⁸ Kpwa mana atu osi a nyumba ya baba anafwaha kuolagbwa ni uwe bwana wangu. Ela ukanihenda mmwenga wa hinyo aryao phamwenga na uwe. Pho vino nina haki yani ya kumririra mfalume zaidi?” ²⁹ Phahi mfalume achimuambira, “Taina haja uenderere kuniambira mambo higo. Mino naamula, uwe na Siba muiganaye iyo munda ya Sauli.” ³⁰ Naye Mefiboshethi achimuambira mfalume, “Mrichire Siba munda yosi, mino nkatosheka vira bwana wangu mfalume uchivyokpweza kpwako kaya salama.”

³¹ Chisha Barizilai yuya Mgiliadi, wakpweza kula Rogelimu hadi Joridani ili amvuse mfalume muho Joridani. ³² Hiye Barizilai kala ni mtumia sana wa miaka mirongo minane. Iye kala ni tajiri sana na ndiye yemupha chakurya mfalume ariphokala Mahanaimu. ³³ Naye mfalume wamuambira Barizilai, “Vuka uphiye hosi hiko Jerusalemu nami niyakutundza.” ³⁴ Ela Barizilai wamjibu mfalume achimuamba, “Siku zangu chizosala ni ngaphi phahi hata niphaye phamwenga na mfalume Jerusalemu?” ³⁵ Nina miaka mirongo minane rero. Hipha sambí siweza kutafwautisha garigo manono na mai kpwangu. Sisikira mtswano wa chochosi nryacho au ninwacho. Vivi siweza kusikira vinono sauti za aimbadzi. Simendze kukala mzigo kpwa bwana wangu mfalume. ³⁶ Mimi nalonda nivuke Joridani phamwenga nawe charo chifupi tu. Mbona phahi mfalume uniphe zawadi ya aina hiyo? ³⁷ Mino niricha niuye ili

nikafwerere kpwangu kaya, phephi na mbira ya baba na ya mayo. Ela hiyu mtumishi wangu Kimuhamu naavuke, achiye phamwenga na uwe bwana wangu mfalume. Nawe kamuhendere iye ganagokufwahira.”³⁸ Mfalume wamjibu achimuamba, “Haya, Kimuhamu andaphiya nami, naye ndamuhendera gara ganagokufwahira uwe na chila ndirolonda kula kpwangu, mino ndarihenda kpwa ajiliyo.”³⁹ Ndipho atu osi achivuka Joridani, naye mfalume achivuka, chisha mfalume achimdonera Barizilai, achim’bariki, naye Barizilai achiuya kpwakpwe kaya.

⁴⁰ Mfalume ariphovuka waphiya Giligali phamwenga na Kimuhamu. Anajeshi osi a Juda na nusu ya atu a Iziraeli amsindikiza mfalume kuvuka. ⁴¹ Chisha atu osi a Iziraeli akpwedza kpwa mfalume achimuambira, “Mbona ndugu zehu atu a Juda akakuhala bila ya kuhuambira wakati anakuvusa Joridani, uwe, atu a phako kaya na osi ariokala phamwenga nawe?” ⁴² Ndipho atu osi a Juda achiajibu hinyo atu a Iziraeli, “Ni kpwa sababu mfalume swino ni ndugu yehu tututu. Pho mbona mwino dzambo hiri rikakureyezani? Dze, swino hukarya chitu chochosi cha mfalume? Hebu swino akaupha zawadi yoyosi?” ⁴³ Hinyo atu a Iziraeli achiajibu atu a Juda achiamba, “Swino mfalume anauhusu kano kumi zaidi ya vira anavyokuhusuni mwimwi, tsona hunayo haki katika Daudi zaidi, mbona phahi mwino mkahubera hivi? Tambukirani swiswi hwakala a kpwandza kulavya azo ra kumuuyiza mfalume.” Ela atu a Juda ahujibu chisiru kushinda nyo atu a Iziraeli.

20

Sheba anamuasi Daudi

¹ Phahi hiko Giligali kpwakala na mutu asiye na mana aihwaye Sheba mwana wa Bikiri, mutu wa mbari ya Benjamini. Wapiga gunda achiamba, “Swino tauna mtalo na Daudi,

wala tauna seemu kahi ya mwana wa Jese.

Mwino Iziraeli, phiyani chila mutu kpwakpwe kaya.”

² Phahi atu osi a Iziraeli arichana na Daudi, achimlunga Sheba ela atu a Juda akala aaminifu kpwa mfalume Daudi, nao achimlunga kula Joridani hadi Jerusalemu.

³ Mfalume Daudi ariphotosloka kpwakpwe hiko Jerusalemu, wahala hara anachetu kumi arioaricha kutundza nyumba, achiatiya nyumbani arindwe. Waarisa ela kayalala nao tsona. Phahi afungbwa hadi siku ya kufwa kpwao, kuno anaishi hali ya ugungu.

⁴ Chisha mfalume achimuambira Amasa, “Siku ya hahu kula rero nalonda uwe na jeshi rosi ra Juda mkusanyike mbere zangu.” ⁵ Amasa waphiya kpwendaakusanya atu a Juda ela wachelewa zaidi ili hinyo muda arioikirwa. ⁶ Ndipho Daudi achimuambira Abishai, “Mino naona Sheba mwana wa Bikiri andaupha tabu kuriko Abusalomu. Kpwa hivyo hala anajeshi angu, umlungu, sedze akainjira midzi yenye ngome, akahuchimbira husimuone tsona.” ⁷ Abishai watuluka Jerusalemu phamwenga na Joabu, Akerethi, Apelethi na masujaa osi ili kumlunga-lunga Sheba. ⁸ Arip Hofika kwenye dziwe kulu ambaro ri hiko Gibioni, Amasa wakpwe zamphokera. Naye Joabu kala akavwala mavwazige ga viha, na dzuluye mkpwanda na upanga uriotiywa chowani mwakpwe chibiruni. Joabu ariphodzituluza, upanga watuluka chowani uchitopoka. ⁹ Naye Joabu achimuambira Amasa, “Haya uviphi mwenehu?” Chisha Joabu achimgbwira Amasa cheru na mkpwonowe wa kulume avi analonda amdonere. ¹⁰ Ela Amasa kayaona ro rumu rokala mkpwono wanjina wa Joabu. Ndipho achimlunga naro ndanini limwenga bahi, achimmwaga mahumbo, naye achifwa. Chisha Joabu na mwanao Abishai achienderera kumlunga Sheba. ¹¹ Mutu mmwenga wakpwe dzaima phephi na mwiri wa Amasa achiamba, “Yeyesi ammendzaye Daudi na Joabu, na amlunge Joabu.” ¹² Ela mwiri wa Amasa kala u tele milatso hipho kahi-kahi ya barabara. Iye mutu ariphoona chila mutu edzaye phara nkuima, wausa mwiri wa Amasa hipho barabarani achendauka weruni na achiubwiningiza nguwo. ¹³ Na uriphoswa hipho barabarani, atu osi atsupa, achiphiya na Joabu kpwendalunga-lunga Sheba.

¹⁴ Na hiye Sheba watsupa kahi-kahi ya mbari zosi za Iziraeli hadi mudzi wa Abeli-Bethi-Maaka nao Abikiri osi achikusanyika achimlunga. ¹⁵ Atu osi ariokala phamwenga na Joabu akpwedza achimzangira hiko mudzi wa Abeli-Bethi-Maaka, aika tsumbi ya mitsanga ichikala avi nchidzango phephi na mudzi kugbwirana na ukuta. Atu osi ariokala phamwenga na Joabu achianzo kubomola-bomola ili aubwage. ¹⁶ Ndipho mchetu mmwenga mwenye achili kula mo mudzini, achikota kululu achiamba, “Phundzani, phundzani; muambireni Joabu edze hipha phephi, nigombe naye.” ¹⁷ Joabu achimsengerera, na hiye mchetu achiamba, “We ndiwe Joabu?” Naye wamjibu

achiamba, "Oho ndimi." Ndipho achimuambira, "Sikiza maneno ga mtumishio." Achimjibu achiamba, "Mino nakuphundza." ¹⁸ Chisha achiamba, "Hippo kare atu kala achiamba, 'Phiyani hiko Abeli mkauze mashauri,' hivyo ndivyo arivyosuluhisha shida zao. ¹⁹ Swiswi hu atu aaminifu katika Iziraeli na hunamendza amani. Sambi uwe ukakusudiya kuubananga mudzi muhimu hipha Iziraeli. Mbona unalonda kuangamiza seemu ambayo ni mali ya Mwenyezi Mlungu?" ²⁰ Joabu wamjibu achiamba, "Sihenda hivyo tse! Sikakusudiya kuuangamiza wala kuubananga. ²¹ Uchivyogomba sivyo hivyo, ela mutu mmwenga kula myango ya Efuraimu, aihwaye Sheba akamuasi mfalume Daudi. Mchinipha hiye mutu tu, mino ndauka mudzi huno." Iye mchetu achimuambira Joabu, "Hundakutsuphira chitswache na dzulu ya ukuta." ²² Ndipho hiye mchetu kpwa ikimaye waphiya kpwa atu osi. Nao amkata chitswa Sheba mwana wa Bikiri, achimsuphira Joabu hiko kondze. Ndipho Joabu achipiga gunda, na atue achitsamukana kula mo mudzini, chila mutu achiuya kpwakpwe kaya. Naye Joabu achiuya hadi Jerusalemu kpwa mfalume.

²³ Joabu wakala mkpwulu wa jeshi rosi ra Iziraeli. Benaya mwana wa Jehoyada naye kala ni mkpwulu wa Akerethi na Apelethi. ²⁴ Adoramu kala ni mkpwulu wa kazi za shokowa na Jehoshafati mwana wa Ahiludi kala ni muiki wa vitabu vya kumbukumbu za tsi. ²⁵ Sheva kala ni muandishi na Sadoki na Abiathari kala ni alavyadzi-sadaka. ²⁶ Ira kula mudzi wa Jairi piya naye kala ni mlavyadzi-sadaka wa Daudi.

21

Agibioni anariphiza chisai

¹ Siku za utawala wa Daudi kpwakala na ndzala muda wa miaka mihahu mfululizo. Ndipho Daudi achimvoya Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu achiamba, "Sauli na atu a nyumbaye ana kosa ra kumwaga milatso kpwa kuolaga baazi ya Agibioni." ² Ndipho mfalume achiaha Agibioni achigomba nao. (Agibioni sio Aiziraeli, ela kala ni Aamori ariosazwa. Dzagbwe Aiziraeli kala akahenda mapatano nao, Sauli walonda kuaolaga osi katika juhudize za kuendeleza atu a Iziraeli na a Juda.) ³ Ndipho Daudi achiaua hinyo Agibioni, "Mnalonda nikuhendereni utu wani? Naweza kureha upatanisho, ili mubariki atu a Mwenyezi Mlungu?" ⁴ Na hinyo Agibioni achimjibu achiamba, "Dzambo kahi yehu na nyumba ya Sauli tarindariphiwa kpwa feza wala zahabu wala swino tahuna haki ya kuolaga mutu yeyesi wa Iziraeli." Mfalume achiaua, "Pho vino munaniamba nikuhendereni utu wani?" ⁵ Nao achimjibu mfalume achiamba, "Yuya mutu ariyelonda kuuangamiza ili husikalepho kpwene tsi ya Iziraeli ⁶ phahi, nahureherwe alume sabaa kula chivyazi cha Sauli, naswi huolaga na huatsundike dzulu za mihi mbere za Mwenyezi Mlungu hiko Gibeya, mudzi arikola Sauli, ariyetsambulwa ni Mwenyezi Mlungu." Mfalume achiamba, "Nindakuphani."

⁷ Ela mfalume achimuonera mbazi Mefiboshethi mwana wa Jonathani, mdzukulwa wa Sauli, kpwa ajili ya chirapho cha Mwenyezi Mlungu chirichokala kahi ya Daudi na Jonathani. ⁸ Mfalume waahala Arimoni na Mefiboshethi, ana airi a Risipa mwana mchetu wa Aya ambao waavyala na Sauli, na ana atsano a Merabu mwana mchetu wa Sauli ambao waavyala na Adirieli, mwana wa Barizilai kula mudzi wa Mehola. ⁹ Achialavya kpwa Agibioni, nao achiaolaga na achiaundika mihini mbere za Mwenyezi Mlungu hiko mwangoni. Osi sabaa aolagbwa chivyamwenga siku za kpwandza-kpwandza za mwandzo wa mavuno ga shayiri. ¹⁰ Naye Risipa mwana mchetu wa Aya achihala gunia achirihumira kudzitengezera utu dza chibanda maweni, achikala phapho hangu mwandzo wa mavuno hadi mvula iriphopiga hira miri. Naye kayaricha nyama a mapha kutsoa miri iyo mutsi wala nyama a tsakani kurya iyo miri usiku. ¹¹ Daudi ariphosikira gara garigohendwa ni Risipa mwana wa Aya, mwanachetu wa Sauli, ¹² wakpwendahala mifupha ya Sauli na ya mwanawe Jonathani kula kpwa atu a Jabeshi-Giliadi. Atu hinyo kala akaihala chisiri kula uwanja wa Bethi-Shani, hipho Afilisti ariphoatsundika, siku ariyomturya Sauli hiko Giliboa. ¹³ Daudi waireha iyo mifupha ya Sauli na ya mwanawe Jonathani, piya wakpwendazola-zola iyo mifupha ya hinyo ariosongolwa. ¹⁴ Chisha iyo mifupha yazikpwa phamwenga na ya Sauli na ya mwanawe Jonathani mbirani mwa Kishi, ise wa Sauli hiko Sela, kpwene tsi ya Benjamini. Aho ahenda gosi arigoamuru mfalume, na badaye Mlungu wasikira mavoyo gao garigohusu yo tsi yao.

Viha na jeshi ra Afilisti

¹⁵ Kpwakala na viha tsona kahi ya Afilisti na Aiziraeli. Daudi na atumishie atserera kpwendapigana na Afilisti, naye Daudi wasirirwa ni nguvu. ¹⁶ Ishibi-Benobu mutu ariyekala mmwengawapho wa chivyazi cha Arafa,* yekala na fumo ra shaba rokala na uziho wa kilo tahu na nusu, na kala akadzifunga upanga muphya, naye wajeza kumuolaga Daudi. ¹⁷ Ela Abishai mwana wa Seruya, achimtivya, achimpiga iye Mfilisti achimuolaga. Ndipho atu a Daudi achimuapira achiamba, “Uwe kundaphiya tsona phamwenga naswi vihani sedze ukaizima taa ya utawala wa Iziraeli.”

¹⁸ Bada ya gaga, kpwakala na viha tsona na Afilisti ko Gobu, ndipho Sibekai kula mudzi wa Husha wamuolaga Safu, ariyekala mmwengawapho wa Arafa. ¹⁹ Kpwakala na viha tsona na Afilisti ko Gobu, na Elihanani mwana wa Jairi kula Bethlehemu, achimuolaga Lahimi, mwanao wa Goliathi kula Gathi ambaye mphini wa fumore wakala dza muhi wa mfumadzi wa nguwo. ²⁰ Kpwakala na viha vyanjina ko Gathi, kurikokala na dzitu kulu ambaro kala rina mala sita chila mkpwono na mala sita chila gulu, jumula ya mala mirongo miiri na ne. Iye naye wakala wa chivyazi cha Arafa. ²¹ Naye hiye aripholaphiza Aiziraeli, Jonathani mwana Shimea, mwanao wa Daudi achimuolaga.

²² Hinyo atu a ne kala ni a chivyazi cha Arafa kula Gathi, nao aolagbwa ni Daudi na jeshire.

22

Daudi anamuimbira Mlungu (Zaburi 18)

¹ Daudi wamuimbira Mwenyezi Mlungu maneno ga wira huno, hipho siku Mwenyezi Mlungu ariphomtivya kula mikono ya avihae osi na kula mkpwono wa Sauli; ² achiamba, “Mwenyezi Mlungu ndiye mwamba wangu, na ngome yangu, na muokoli wangu.

³ Mlungu ni mwamba wangu, iye ndiye chimbiriro rangu ngao yangu, na nguvu ya wokofu wangu. Iye ndiye ngome yangu, na chimbiriro rangu, muokoli wangu, anitivyaye na atu a fujo.

⁴ Námvoya Mwenyezi Mlungu astahiliye kutogolwa, naye achinitivya na maadui gangu.

⁵ Maimbi ga chifo ganizunguluka, mafuriko ga kuangamiza ganibwiningiza.

⁶ Kowa za kuzimu zanilinga-linga, mihambo ya chifo yanizangira.

⁷ Katika kugaya kpwangu námuiha Mwenyezi Mlungu, námririra Mlungu wangu.

Naye wasikira sauti yangu kula mo mwakpwe nyumbani, masikiroge gachiphundza chiriro changu.

⁸ Yo tsi yasumba na ichikakama, misingi ya mlunguni ichisumba kywa sababu Mlungu kala akatsukirwa.

⁹ Mosi wafuka kula mwakpwe pulani, moho uochao uchituluka kula mwakpwe mromoni, makala ga moho gachituluka kula mumo.

¹⁰ Mlunguni wakuzamisa achitserera, ingu dziru richikala ri tsini ya maguluge.

¹¹ Wapanda dzulu ya kerubi achiuruka. Achionewa dzulu ya mapha ga phepho.

¹² Wahenda jiza rikale hemare chiromzunguluka, maingu maziho ga mvula.

¹³ Makala ga moho, gaaka kula kywa nyo mwanga mkali uriokala mbereze.

¹⁴ Mwenyezi Mlungu wapiga msindo kula mlunguni, iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi wakota kululu.

¹⁵ Wajeza mivi, achitsamula maadui. Waatsuphira limeme, achiachimbiza.

* **21:16** 21:16 Atu a chivyazi cha Arafa kala ni madzitu. **21:17** 21:17 1 Afalume 11:36; Zaburi 132:17

- 16 Ndipho mikono ya bahari ichioneka,
na misingi ya dunia ichifwenulwa,
kpwa kudemurirwa ni Mwenyezi Mlungu,
kpwa mvumo wa pumuzi ya kula mwakpwe pulani.
- 17 Wagolosa mkpwonowe kula dzulu, achinigbwira,
achinituluza kula madzi manji.
- 18 Wanitivya na maadui angu enye mkpwotse,
hinyo arionimena,
mana kala ana mkpwotse zaidi yangu.
- 19 Anivamia wakati kala nagaya,
ela Mwenyezi Mlungu achinikanira.
- 20 Achinituluza achiniphirika pharipho nafwasi,
achinitivyva kpwa kukala kala anahamirwa ni mimi.
- 21 Mwenyezi Mlungu wanihendera sawa-sawa na haki yangu,
waniripha sawa-sawa na uswafi wa mikono yangu.
- 22 Mana nágbwira njira za Mwenyezi Mlungu,
na siyamricha Mlungu wangu, kpwa kuhenda uyi.
- 23 Mana malagizoge gosi nagagbwira,
na amurize, siyaziricha.
- 24 Siyakala na hatiya mbereze,
nádzuwiya nsihende dambi.
- 25 Phahi Mwenyezi Mlungu akaniripha sawa-sawa na haki yangu,
sawa-sawa na uswafi wangu mbereze.
- 26 Kpwa mutu muaminifu, unadzionyesa kukala u muaminifu,
kpwa mutu asiye na kosa, unadzionyesa kukala kuna makosa,
- 27 kpwa mutu achiyedzita kasa unadzionyesa kukala u mtakatifu,
ela kpwa mutu mui unadzionyesa kukala u msiru.
- 28 Unaativyva atu a pole,
ela unaalola atu adziunulao, ili uatsereze.
- 29 Kpwa kpweli uwe Mwenyezi Mlungu, u taa yangu.
Mwenyezi Mlungu ukuning'azira naphokala jizani.
- 30 Kpwa msadao, ninashambulia jeshi,
kpwa msadao wa Mlungu wangu ninashinda midzi yenye ngome.
- 31 Njira ya Mlungu taina ila,
ahadi ya Mwenyezi Mlungu ni ya kukuluphira!
Iye ni ngao kpwa osi amchimbirirao.
- 32 Takuna Mlungu wanjina isiphokala Mwenyezi Mlungu.
Takuna mwamba wanjina isiphokala Mlungu wehu.
- 33 Mlungu ndiye chimbiriro rangu renye nguvu,
akahenda njira yangu ikale salama.
- 34 Anahenda magulu gangu, gakale dza ga kulungu,
na kuniwezesha niime kpwenye myango.
- 35 Nkunifundza kupigana viha,
ili mikono yangu iweze kutonyola uha wa shaba.
- 36 Nawe ukanipha ngaoyo ya ushindi,
na msadao ukanihenda nkale mutu mkpwulu.
- 37 Ukahenda njira yangu ikale pana,
na magulu gangu tagahereza.
- 38 Názoresa maadui gangu hadi nchigagbwira,
nami siyalola nyuma hadi gariphoangamizwa.
- 39 Nágapiga hadi gachigbwa phangu maguluni,
nago tagawezere kuunuka tsona.
- 40 Wanipha mkpwotse wa kupigana viha,
na uchihenda maadui gangu gachite mavwindi mbere zangu.
- 41 Wahenda maadui gangu ganichimbire,
nami nkuangamiza osi animenao.

- 42 Aririra msada ela taphana ariyeativya,
amririra Mwenyezi Mlungu, ela ye kayaaajibu.
- 43 Náasaga-saga achikala dza vumbi ra tsi,
nchiavyoga dza tope za njirani.
- 44 Uwe waniokola kula kpwa atu angu ariolonda kunishambuliya,
uchiniika nikale mfalume wa mataifa.
Atu nsioamanya akakala tsini yangu.
- 45 Aripfosikira habari zangu tu, nyo ajeni anitii,
achedza na achidzitsereza mbere zangu.
- 46 Ajeni avundzika moyo,
achituluka kula mwao ngomeni kuno anakakama.
- 47 Mwenyezi Mlungu a moyo!
Naatogolwe hiye ariye mwamba wangu!
Náaunulwe Mlungu wa wokofu wangu.
- 48 Iye ndiye Mlungu aniriphiziraye chisasi,
aikaye mataifa tsini yangu,
- 49 aniokolaye kula kpwa maadui gangu.
Waniunula dzulu ya atu anipingao,
na uchinitivya na atu a fujo.
- 50 Kpwa hivyo, nindakulavira shukurani kahi za mataifa, uwe Mwenyezi Mlungu,
nami ndaimba mawira ga kukutogola.
- 51 Mlungu nkumupha mfalumewe ushindi mkpwulu,
na kumuonyesa mendzwa isiyosika hiye mmwagirwa mafuhawe,
yani Daudi na chivyaziche hata kare na kare.”

23

Maneno ga wira wa mwisho wa Daudi

- ¹ Higa ndigo maneno ga mwisho ga Daudi, mwana wa Jese, ambaye Mlungu wamuhenda akale mkpwulu. Iye ariyepakpwa mafuha ni Mlungu wa Jakobo, naye kala ni mtungadzi wa mawira manono ga Iziraeli, naye waamba hivi:
- ² Roho wa Mwenyezi Mlungu wagomba ndani yangu,
nenore wariika mwangu mromoni.
- ³ Mlungu wa Iziraeli akaamba,
mwamba wa Iziraeli akaniambira;
Atawalaye anadamu kpwa haki,
achitawala kpwa kuogopha Mlungu,
- ⁴ andakala dza mwanga wa ligundzu dzuwa ritulukapho,
ligundzu risiro na maingu.
Ni dza mwanga wa dzuwa bada ya mvula
ihendayo nyasi kutsephula kula mtsangani.
- ⁵ Dze, hivyo sivyo irivyo nyumba yangu mbere za Mlungu?
Kpwa kukala wahenda nami chilagane cha hata kare na kare;
Chilagane chopangbwa na kukala na uhakika wa chila seemuye,
naye kpwa kpweli andahenda niongokerwe kahi ya gosi nilondago mwangu moyoni.
- ⁶ Ela atu ayi andatsuphiwa dza miya;
ambayo taitsukulika na mkpwono.
- ⁷ Kutsukulwakpwe lazima kuumira mgongo wa chuma au mphini wa fumo,
nayo indaochwa tsetsetse na moho pho iripho.

Masujaa a Daudi

⁸ Higa ndigo madzina ga masujaa a Daudi; Joshebu-Bashebethi* kula Hakimoni. Hiyu kala ndiye chilongozi wa hara ahahu. Hiye waolaga atu magana manane kpwa wakati mmwenga, kpwa kuumira fumore.

⁹ Kula iye aredza Eliazari mwana wa Dodo wa mbari ya Ahohi. Iye kala ni mmwenga wa hara masujaa ahahu ariokala phamwenga na Daudi ariphoalaphiza Afilisti ariokala

akakusanyika ili apigane. Atu a Iziraeli kala akauya nyuma, ¹⁰ ela Eliazari waima, achiaipiga Afilisti hadi mkpwonowe uchiremwa, chiasi cha kukala fumbare richikala rikagama na upangawe. Mwenyezi Mlungu siku iyo wareha ushindi mkpwulu, ndipho Aiziraeli ayae achimuuyira kuhala zewe tu. ¹¹ Wa hahu wao kala ni Shama mwana wa Agee kula Harari. Siku mwenga Afilisti kala akakusanyika hiko Lehi, phatu phariphokala na munda uriokala u tele dengu, nao Aiziraeli achimbira nyo Afilisti. ¹² Ela Shama waima kahi-kahi ya nyo munda, achiuhehera, na achiaolaga Afilisti. Naye Mwenyezi Mlungu achiapha ushindi mkpwulu.

¹³ Siku mwenga masujaa ahahu kahi ya hara masujaa mirongo mihahu bora zaidi atserera wakati wa msimu wa mavuno hadi kpwa Daudi hiko pango ra Adulamu. Siku hizo jeshi ra Afilisti kala rikachita kambi Dete ra Arafa. ¹⁴ Wakati hinyo Daudi kala a hiko ngomeni, na chikosi chimwenga cha jeshi ra Afilisti kala chi Bethlehemu. ¹⁵ Naye Daudi achikala na chiru achiambira atue achiamba, “Ni ani ndiyeweza kunipha madzi ga kunwa kula chisima chiricho phephi na ryango ra Bethlehemu!” ¹⁶ Phahi hinyo masujaa ahahu adudula kahi-kahi ya jeshi ra Afilisti, achendaheka madzi kula hicho chisima cha Bethlehemu, chiricho phephi na ryango, achimrehera Daudi. Ela Daudi warema kuganwa, badalaye wagamwaga dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁷ Achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, mino sindahenda dzambo hiri. Ni kama kunwa milatso ya hinyo atu achiozindza maisha gao kpwendaheka madzi higa.” Kpwa hivyo Daudi warema kuganwa. Higo ndigo arigohenda hinyo masujaa ahahu.

¹⁸ Abishai mwanao wa Joabu mwana wa Seruya wakala ni mkpwulu wa hara masujaa ahahu. Iye wahumira fumore kuolaga atu magana mahahu. Phahi wamanyikana sawa na hara masujaa ahahu. ¹⁹ Hiye waishimiwa kano mbiri zaidi, kpwa hivyo achikala mkpwulu wao, dzagbwe kayakala dza nyo ahahu.

²⁰ Benaya, mwana wa Jehoyada kala ni sujaa kula Kabuseeli, ariyehenda mambo makulu. Ndiye ariyeolaga masujaa airi kula Moabu. Piya wakati wanjina wakpwendao-laga simba ndani ya dibwa wakati wa barafu. ²¹ Na piya waolaga Mmisiri, mutu mure sana. Mmisiri iye kala ana fumo, ela Benaya wamlunga na gongo, achimfuta ro fumo na achimuolaga naro mwenye. ²² Higo ndigo arigohenda Benaya mwana wa Jehoyada, na achimanyikana dza hara masujaa ahahu. ²³ Iye kala anaishimiwa kutsupa hara masujaa mirongo mihahu, ela kala si mmwenga wa hara ahahu. Naye Daudi wamuika akale mkpwulu wa arindzie.

²⁴ Kahi za hara masujaa mirongo mihahu kala ni Asaheli mwanao wa Joabu, Elihanani mwana wa Dodo kula Bethlehemu, ²⁵ Shama kula Harodi, Erika kula Harodi, ²⁶ Helesi kula Paliti, Ira mwana wa Ikeshi kula Tekoa. ²⁷ Abiezeri kula Anathothi, Mebunai kula Husha, ²⁸ Salimoni kula Ahohi, Maharai kula Netofa. ²⁹ Helebu mwana wa Baana kula Netofa, Itai mwana wa Ribai kula Gibeya ya Benjamini. ³⁰ Benaya kula Pirathoni, Hidai kula vidzuhu vya Gaashi; ³¹ Abi-Aliboni kula Araba, Azimawethi kula Bahurimu. ³² Eliahiba kula Shaaliboni, ana a Jasheni; Jonathani ³³ mwana wa Shama kula Harari, Ahiamu mwana wa Sharari kula Harari. ³⁴ Elifeleti mwana wa Ahasibai kula Maaka, Eliamu mwana wa Ahithofeli kula Gilo. ³⁵ Heziro kula Karimeli, Paarai kula Araba. ³⁶ Igalu mwana wa Nathani kula Zoba, Bani kula Gadi. ³⁷ Seleki Muamoni, Naharai kula Beerothi, yekala mtsukuziwe wa silaha wa Joabu mwana wa Seruya. ³⁸ Ira kula Aithiri, Garebu kula Aithiri, ³⁹ na Uriya Muhiti. Hano osi kala ni masujaa mirongo mihahu na sabaa.

24

*Daudi anaolanga atu
(1 Nyakati 21:1-17)*

¹ Mwenyezi Mlungu waatsukirirwa tsona Aiziraeli, na achimchenga-chenga Daudi akale chinyume chao. Achimuamba, “Phiya ukaoalange atu osi awezao kupiga viha a Iziraeli na a Juda.” ² Kpwa hivyo mfalume achimuambira Joabu, mkpwulu wa jeshi ariyekala phamwenga naye achimuamba, “Phiyani kpwa mbari zosi za Iziraeli, hangu Dani hadi Beeri-Sheba, mkaalange atu niphahe kumanya kala ni angaphi.” ³ Ela Joabu achimuamba mfalume, “Mwenyezi Mlungu, Mlunguo naajalie Aiziraeli aenjerezeke akale kano gana zaidi kuriko vira arivyo sambu. Nawe bwana wangu mfalume urione dzambo hiri na matsogo mwenye ela phahi, kpwa utu wani bwana wangu mfalume ukafwahirwa ni kuhenda dzambo hiro?” ⁴ Ela neno ra mfalume rakala na nguvu kuriko ra Joabu na akulu a jeshi. Phahi Joabu na akulu a jeshi auka mbere za mfalume achiphiya kpwendaolanga ro jeshi ra Aiziraeli. ⁵ Avuka muho Joridani, achichita kambi phephi na Aroeri, uphanda wa mwakani kwenye dete. Kula hipho atsupira

Gadi na achiphiya uphande wa vurini hadi achifika mudzi wa Jazeri. ⁶ Chisha aphiya Giliadi hadi Kadeshi hiko tsi ya Ahiti chisha aphiya Dani, na kula Dani achizunguluka hadi Sidoni. ⁷ Achedza mudzi uriodzengerwa ngome wa Tiro na midzi yosi ya Ahivi, Akanani na achiphiya Beeri-Sheba, uphande wa mwakani mwa Juda. ⁸ Nao ariphomala kuzunguluka tsi yosi, auya Jerusalemu bada ya miezi tisiya na siku mirongo miiri. ⁹ Ndipho Joabu achimphirikira mfalume isabu ya hinyo atu. Hiko Iziraeli kala kuna masujaa amanyao kupigana kpwa kuhumira upanga elufu magana manane awezao kuhumira panda na hiko Juda kala kuna alume elufu magana matsano.

¹⁰ Ela bada ya kuaolanga hinyo atu wakala na wasiwasi sana moyoni. Ndipho achimuambira Mwenyezi Mlungu, “Nchigohenda ni dambi kulu sana ela phahi nakuvoya, ee Mwenyezi Mlungu, uniswamehe mimi mtumishio kpwa mana nkahenda dzambo ra chizuzu sana.” ¹¹ Ligundzu kuriphocha Daudi aripholamuka, Mwenyezi Mlungu wamupha ujumbe nabii Gadi, muonadzi wa Daudi, kuamba, ¹² “Phiya ukamuambire Daudi, ‘Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi: Nakupha mambo mahahu utsambule mwenga ambaro ndakuhendera.’ ” ¹³ Phahi Gadi waphiya kpwa Daudi, achendamuamba, “Undatsambula riphi kahi ya higa: ndzala ya muda wa miaka sabaa ikale kppenye tsiyo? Au miezi mihahu ya kuachimbira avihao kuno anakuzoresa? Au siku tahu ambapho hino tsi indainjirwa ni ukongo mui? Sambi fikiri ukate shauri uniphe jibu ra kumuuyizira iye achiyenihuma.” ¹⁴ Daudi achimuamba Gadi, “Nkainjira kppenye mashaka makulu, baha hutiywe adabu ni Mwenyezi Mlungu, mana mbazize ni nyinji, ela usiniriche nkatiywa mikononi mwa anadamu.” ¹⁵ Phahi Mwenyezi Mlungu wareha ukongo mui Iziraeli, hangu ligundzu hadi muda uriokala ukapangbwa. Atu elufu mirongo sabaa achifwa kahi ya tsi yosi kula Dani hadi Beeri-Sheba. ¹⁶ Ela hiye malaika ariphogolosa mkpwonowe kuelekeza Jerusalemu ili aangamize hinyo atu, Mwenyezi Mlungu waonera mbazi kpwa sababu ya higo mai, achimuambira hiye malaika mwenye kurehera atu ukongo mui, “Ikatosha, ndipho uyiza mkpwonoo.” Na hiye malaika wa Mwenyezi Mlungu kala aimire phephi na phatu pha kuwagira mtsere pha Arauna, Mjebusi. ¹⁷ Daudi ariphomuona malaika ariyekala anaolaga atu kpwa kuarehera ukongo mui, wagomba na Mwenyezi Mlungu achiamba, “Lola, mimi ndimi niriyekosa, ni mimi niriyekosera. Ela gano mang’ondzi gakahendani? Phahi nitiya adabu mimi na nyumba ya baba.”

*Daudi anadzenga
phatu pha kulavira sadaka
(1 Nyakati 21:18-27)*

¹⁸ Siku iyo-iyu Gadi waphiya kpwa Daudi, achendamuamba, “Haya! Ambuka ukamdzengere Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka, kahi ya phatu pha kuwagira mtsere pha Arauna, Mjebusi.” ¹⁹ Phahi Daudi waambuka dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza kutsupira neno rogombwa ni Gadi. ²⁰ Hiye Arauna ariphotsupha dzitso uphande wa tsini wamuona mfalume arezda na atumishie. Arauna watuluka achendamzamira mfalume hadi chilangu chichiguta photsi. ²¹ Achiuza, “Kpwa utu wani Bwana wangu mfalume akamtsolokera mtumishiwe?” Naye Daudi achijibu achiamba, “Nkedzagala hichi chiwanjacho cha kuwagira mtsere nimdzengere Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka, ili nyo ukongo mui urio na atu usire.” ²² Arauna achimuamba Daudi, “Bwana wangu mfalume, hala chikufwahiracho ukalavire sadaka. Lola, mino nalavya ndzau akale sadaka ya kuochwa, na vifwaya vya kuwagira na magogolo ga ng’ombe gakale kuni. ²³ Vitu hivi vyosi, ee mfalume, mino nkakupha uwe.” Arauna achenderera kuamba, “Natumai Mwenyezi Mlungu, Mlunguo andakukubali.” ²⁴ Ela mfalume achimuamba Arauna, “Hata! Uwe usiniphe chochosi. Mino ni nigule chila chitu kpwa samaniye. Sindamlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, sadaka za kuochwa ambazo tazikanigarimu.” Hipho mfalume Daudi wagula hicho chiwanja cha kuwagira mtsere na hinyo ndzau kpwa vipande mirongo mitsano vya feza. ²⁵ Chisha Daudi wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka phapho na achimlavira sadaka za kuochwa na sadaka za amani. Phahi Mwenyezi Mlungu wagakubali higo mavoyo kpwa ajili ya yo tsi, naye achiasira nyo ukongo mui urioaphaha atu a Iziraeli.

Chitabu cha kpwandza cha AFALUME Tanga mbere

Chitabu hichi cha Afalume chinaenderera kusemurira kuhusu Aiziraeli kuandzira phara chitabu cha Phiri cha Samueli chiriphokomera. Chinaandza na kusemurira mambo ga mwisho ga Daudi na vira Selemani arivyohewa madaraka ga ufalume. Tsona chinasemurira mambo tafwauti-tafwauti ga utawala wa Selemani. Chirere cha mambo higo ni kudzengbwa na kutengbwa kpwa Nyumba ya kuvoya Mlungu. Piya chinasemurira vira utawala hura mkpwulu wa Daudi urivyoganyika seemu mbiri bada ya Selemani: Ufalume wa vurini waihwa Iziraeli na ufalume wa mwakani uchihiwa Juda.

Chitabu hichi cha Afalume chinasemurira mambo tafwauti-tafwauti ga Afalume a Iziraeli na ganjinage. Piya chinasemurira vira irivyokala lazima kpwa Afalume kukala aaminifu kpwa Mlungu. Manabii tafwauti-tafwauti atambukiza Afalume dzulu ya dzambo hiro. Nabii mmwenga mwenye nguma ariyekala na shuuli hizo ni Elija (sura 17:1—19:21).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwisho wa utawala wa Daudi 1:1—2:12

Selemani anakala mfalume 2:13—46

Siku za kpwandza za ufalume wa Selemani 3:1—4:34

Nyumba ya kuvoya mlungu inadzengbwa 5:1—8:66

Miaka ya mwisho ya utawala wa Selemani 9:1—11:43

Iziraeli inaganyika kukala falume mbiri 12:1—22:53

a. Ufalume wa mwakani unadzitenga 14:21—16:34

b. Afalume a Juda na a Iziraeli 14:21—16:34

c. Nabii Elija 17:1—19:21

d. Afalume anjina a Iziraeli na a Juda 20:1—22:53

Siku za mwisho za mfalume Daudi

¹ Phahi mfalume Daudi kala akakala mtumia sana, hata achikala kaweza kuphaha dzoho dzagbwe anabwiningizwa mayamba. ² Kpwa hivyo, ahendadzi kazie achimuambira, “Bwana wehu mfalume, baha hukuendzere mwanache wa chichetu akurorome na alale phamwenga nawe ili bwana wehu mfalume uphahe dzoho-dzoho.”

³ Phahi, aenda mwanache wa chichetu mnono kpwenye tsi yosi ya Iziraeli. Kuchiphahikana mwanamwali mmwenga mnono aihwaye Abishagi, kula mudzi wa Shunemu, achimreha kpwa mfalume. ⁴ Mwanamwali hiye, kala ni mnono sana. Phahi, waandza kumuhumikira na kumtundza mfalume, ela mfalume kayammanya chimwiri.

Adonija anadzitayarisha kukala mfalume

⁵ Ndipho, Adonija mwana wa Daudi na mchewe Hagithi, achiandza kudziunula achiamba kukala iye ndiye ndiyekala mfalume. Phahi wadzitayarishira magari ga kuvwehwa ni farasi, anajeshi akuhumira farasi na atu mirongo mitsano a kumtanguliya mairo. ⁶ Ela iseye kayamsononesha mwanawe hata mara mwenga kpwa kumuua, kpwa utu wani unahenda hivi na hivi! Adonija kala ni mnono sana na kala ni mdide alungiraye Abusalomu. ⁷ Adonija wahenda mashauri na Joabu mwana wa Seruya na mlavyadzi-sadaka Abiathari. Nao amuunga mkpwono Adonija na achimlunga. ⁸ Ela mlavyadzi-sadaka Sadoki, Benaya mwana wa Jehoyada, nabii Nathani, Shimei na Rei phamwenga na masujaa a Daudi, taayamuunga Adonija mkpwono.

⁹ Siku mwenga, Adonija walavya sadaka za mang'ondzi, ng'ombe na ana ng'ombe a kunona phephi na Dziwe ra Zohethi, kanda ya pula ya madzi yihwayo Eni-Rogeli. Waalika karamu ya sadaka iyo nduguze osi, yani, ana anjina a mfalume na maofisaa gosi ga mfalume garigokala ga tsi ya Juda. ¹⁰ Ela kayaalika nabii Nathani, Benaya, masujaa a viha a mfalume wala mwanao Selemani.

Nathani na Bathisheba anamuvoyera Selemani ufalume

¹¹ Ndipho Nathani achimlunga Bathisheba nine wa Selemani achimuamba, “Dze! Kudzangbwesikira kukala Adonija mwana wa Hagithi akadzihenda mfalume na bwana

wehu Daudi kana amanyaro? ¹² Haya phahi, uchitaka kutivya maishago na ga mwanao Selemani nakushauri hivi, ¹³ phiya mara mwenga kpwa mfalume Daudi, ukamuambe, 'Bwana wangu mfalume, si waniapira mimi mtumishio mchetu uchiamba, "Mwanao Selemani andatawala bada yangu na andasagala dzulu ya chihicho changu cha ufalume?" Ikakaladze phahi hata Adonija akale mfalume?' ¹⁴ Na uchikala bado unagomba na mfalume, mino ndinjira na kugahakikisha manenogo."

¹⁵ Phahi, Bathisheba waphiya chumbani mwa mfalume. (Wakati hinyo, mfalume kala ni mtumia sana naye Abishagi yuya wa kula Shunemu kala anamroroma). ¹⁶ Bathisheba wazama kpwa ishima mbere za mfalume naye mfalume achimuuza, "Unalonda nikuhendereni?"

¹⁷ Bathisheba wamjibu achiamba, "Bwana wangu, waniapira mimi mtumishio mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu, uchiamba, 'Mwanao Selemani andatawala bada yangu na andasagala dzulu ya chihicho changu cha ufalume.' ¹⁸ Ela vino lola, Adonija akadzihenda mfalume na we bwana wangu mfalume kugamanya higo. ¹⁹ Akatsindza sadaka nyinji za ndzau, ana ng'ombe a kunona na mang'ondzi manji na akaalika ana osi a mfalume, mlavyadzi-sadaka Abiathari na Joabu mkpwulu wa jeshi, ela mtumishio Selemani kaalikirwe. ²⁰ Phahi bwana wangu mfalume, Aiziraeli osi anakulola uwe, ili uaambire yuya ambaye andasagala dzulu ya chihicho bada ya uwe, bwana wangu mfalume. ²¹ Napho sio hivyo, wakati uwe bwana wangu mfalume ndipholazwa vikurani pholazwa ano baba, mimi phamwenga na mwanangu Selemani hundaisabiwa kukala hu akosa."*

²² Wakati Bathisheba ariphokala anagomba na mfalume, gafula nabii Nathani watsoloka achiinjira chumbani mwa mfalume. ²³ Nao atumishi amuambira mfalume, "Hiyu nabii Nathani akedza." Naye ariphofika mbere za mfalume, wazama hadi uso uchiguta photsi.

²⁴ Nathani achiamba, "Bwana wangu mfalume, dze, kale ukaamba kukala Adonija andasagala dzulu ya chihicho cha ufalume akale mfalume badayo? ²⁵ Manage ro akatsirera achatsindza sadaka nyinji za ndzau, ana ng'ombe a kunona na mang'ondzi manji na akaalika ana osi a mfalume, Joabu mkpwulu wa jeshi† na mlavyadzi-sadaka Abiathari na hivi sambi anarya na kunwa mbereze, kuno anaamba, 'mfalume Adonija ikpwa ni Mlungu!' ²⁶ Ela kaniakire mimi mtumishio wala mlavyadzi-sadaka Sadoki wala Benaya mwana wa Jehoyada wala mtumishio Selemani. ²⁷ Kale vino ndivyo uchivyohenda uwe bwana wangu mfalume bila kuhuambira swiswi atumishio mutu ndiyesagala dzulu ya chihicho cha ufalume bada ya uwe?"

Selemani anahendwa mfalume

²⁸ Naye mfalume Daudi wajibu achiamba, "Niihirani Bathisheba." Bathisheba wainjira ndani kpwa mfalume na achiima mbereze. ²⁹ Naye mfalume waapa achiamba, "Kama vira Mwenyezi Mlungu aishivyo, Iye chiyetivya maisha gangu na tabu zosi, ³⁰ dza vyo nirivyokuapira mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nchiamba, 'Mwanao Selemani andasagala dzulu ya chihicho changu cha ufalume na akale mfalume badala yangu,' ndivyo ndahenda rero."

³¹ Hipo Bathisheba wazamisa uso hadi chilanguche chichiguta photsi, achilavya ishima mbere za mfalume na achiamba, "Bwana wangu mfalume Daudi ikpwa ni Mlungu hata kare na kare!"

³² Naye mfalume Daudi waamba, "Niihira mlavyadzi-sadaka Sadoki, nabii Nathani na Benaya mwana wa Jehoyada." Nao achedza mbere za mfalume. ³³ Naye mfalume achiambira, "Phiyani phamwenga na ahendadzi-kazi angu, mkampanidize mwanangu Selemani dzulu ya nyumbu wangu, mumphirike muho Gihoni. ³⁴ Chisha, mlavyadzi-sadaka Sadoki na nabii Nathani ammwigire mafuha akale mfalume wa Iziraeli. Tsona mpige gunda na muambe: 'Mfalume Selemani ikpwa ni Mlungu!' ³⁵ Namwi mundaambuka dzulu nyumaze naye andakpwedza ili asagarire chihicho changu cha chifalume, manage andahala nafwasi yangu nami nikamtsambula akale mtawala wa Iziraeli na dzulu ya Juda."

³⁶ Benaya mwana wa Jehoyada wamjibu mfalume, "Amina! Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa bwana wangu mfalume, aambe vivyo hivyo. ³⁷ Dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyokala phamwenga na bwana wangu mfalume, akale vivyo hivyo na Selemani na achitukuze chihicho cha ufalume kuriko chihicho cha ufalume aka bwana wangu mfalume Daudi."

³⁸ Phahi, mlavyadzi-sadaka Sadoki, nabii Nathani na Benaya mwana wa Jehoyada, Akerethi na Apelethi ambao kala ni arindzi a mfalume, osi atserera, achimpandiza

* **1:21** 1:21 Mana ga Chieburania ni hundaolagbwa. † **1:25** 1:25 Chieburania tachihadza Joabu ela chinaamba akulu a majeshi.

Selemani farasi wa mfalume Daudi na achimphirika hadi muho Gihoni. ³⁹ Naye mlavyadzi-sadaka Sadoki wahala pembe ya mafuha kula kwenye hema na achimwagira Selemani. Nao apiga gunda na atu osi achiamba, "Mfalume Selemani ikpwa ni Mlungu!" ⁴⁰ Chisha atu osi amlunga, kuno anapiga vivoti, achihererwa sana hata tsi ichivuma kpwa sauti zao.

⁴¹ Phahi Adonija phamwenga na aalikpwa ariokala naye kala akamarigiza sharee. Naye Joabu ariphosikira sauti za gunda, wauza, "Zo kululu kula mudzini manage nini?"

⁴² Ariphokala bado anagomba, Jonathani mwana wa mlavyadzi-sadaka Abiathari wainjira. Adonija achimuamba, "Karibu, mutu wa mana dza uwe lazima ukale unareha mambo manono."

⁴³ Jonathani wamjibu Adonija achiamba, "Hata, bwana wehu mfalume Daudi akamtawaza Selemani akale mfalume, ⁴⁴ chisha akamuhuma phamwenga na mlavyadzi-sadaka Sadoki, nabii Nathani, Benaya mwana wa Jehoyada, Akerethi na Apelethi nao akampandiza dzulu ya nyumbu wa mfalume. ⁴⁵ Tsona mlavyadzi-sadaka Sadoki na nabii Nathani akammwagira mafuha hiko Gihoni ili akale mfalume. Nao kula hipho akaambuka kuno akahererwa na mudzi wosi ukagota hoyo ra shangbwe zao, ndizo kululu hizo mchizosisikira. ⁴⁶ Na tsona Selemani asegere dzulu ya chihi cha ufalume. ⁴⁷ Zaidi ya higo, atumishi a mfalume akpwezamupha pongezi bwana wehu mfalume Daudi achiamba, 'Mlunguo naamuhende Selemani amanyikane zaidi na akale mfalume mwenye uwezo kuriko uwe.' Alafu mfalume achizama pho dzulu ya chitanda ⁴⁸ piya achiamba, 'Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, ambaye akanijaliya mutu wa kusagarira chihi changu cha ufalume badala yangu. Nkagashuhudiya na matso gangu, ndiyo mana namtogola Mwenyezi Mlungu.' "

⁴⁹ Alafu, aalikpwa a Adonija aogopha sana, achiunuka na chila mmwenga achigbwira njiraye. ⁵⁰ Adonija naye, kpwa sababu wamuogopha Selemani, wachimbirira kwenye hema ra Mwenyezi Mlungu, achigbwira pembe za phatu pha kulavira sadaka aphahe kupona. ⁵¹ Mfalume Selemani achiambwa, "Lola, Adonija anamuogopha mfalume Selemani hata akachimbirira hemani na akagbwirira pembe za phatu pha kulavira sadaka kuno anaamba, 'Sindauka hipha hadi mfalume Selemani anilaphire vivi rero mimi mtumishiwe kukala kandaniolaga.' "

⁵² Naye mfalume Selemani wajibu achiamba, "Achionekana kukala ni mutu wa mana, taphana hata lidzere ndirogbwa photsi. Ela achiphahikana kukala na uyi, hakika andafwa."

⁵³ Phahi, mfalume Selemani wahuma atu, achimreha Adonija kula phatu pha kulavira sadaka. Adonija ariphofika mbere za mfalume, wazama kulavya ishima. Mfalume achimuamba, "Phiya kpwako kaya."

2

Daudi anamuusiya Selemani ra mwisho

¹ Daudi ariphokala a phephi na kufwa, wamuiha mwanawe Selemani, achimlagiza achimuamba, ² "Mwanangu, dza irivyo kawaida kpwa viumbe vyosi kufwa, siku zangu zikasira. Kala imara na udine chilume. ³ Lunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ulunge njiraze na kugbwira masharutige, shariyaze, shuhudaze na hukumuze dza irivyoandikpwa katika Shariya ya Musa. Nawe undaongerwa kpwa chila dzambo unarorihenda na kokosi ndikophiya. ⁴ Naye Mwenyezi Mlungu andatimiza ahadiye ariyonipha, ariphoniamba, 'Ichikala anao andaphiyato njira zao, anyendeke mbere zangu kpwa uaminifu na kpwa moyo wao wosi na kpwa roho zao zosi, kundaricha kukala na mutu wa kutawala Iziraeli wakati wosi.'

⁵ "Zaidi ya higo, unamanya gara Joabu mwana wa Seruya arigonihendera, vira arivyoahendera akulu airi a majeshi ga Iziraeli, Abineri mwana wa Neri na Amasa mwana wa Jetheri. Waaolaga wakati wa amani aчитaka kuriphiza chisasi kpwa uolagadzi uriohendwa wakati wa viha. Waaolaga atu asiokala na kosa, achiutiya mlatso mkanda okala mwakpwe chibiruni na virahu virivyokala mwakpwe maguluni. ⁶ Phahi, uwe henda kadiri ya ikimayo, ela tu usimriche akatsakala hata akahendafwa na amani."

⁷ "Ela ahendere manono ana a Barizilai, yuya Mgiliadi, akale kahi ya hara aryao phako mezani, kpwa sababu anikaribisha nriphokala namchimbira mwenenu Abusalomu. ⁸ Na piya, kuna Shimei mwana wa Gera, wa mbari ya Benjamini wa mudzi wa

‡ 1:50 1:50 Mutu yeyesi yegbwira pembe za phatu pha kulavira sadaka kala karuhusiwa kuolagbwa (Kutsama 21:13-14). 2:5 2:5 2 Samueli 3:27; 2 Samueli 20:10 2:7 2:7 2 Samueli 17:27-29 2:8 2:8 2 Samueli 16:5-13; 19:16-23

Bahurimu. Iye wanilani na maneno mai-mai nriphokala naphiya Mahanaimu ela ariphokpweza muho Joridani kuniphokera namuapira kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu nchimuamba, 'Sindakuolaga kpwa upanga.'⁹ Ela uwe usimriche akale kana hatiya. Una ikima, undamanya utakaromuhenda. (Usikose kumtiya adabu, muolage na komvwize.) Dzagbwe iye ana komvwi, usimriche. Komvwize undazitsereza kuzimu na mlato."

Chifo cha Daudi

¹⁰ Daudi wafwa na achizikpwa kahi za mudziwe, urioihwa mudzi wa Daudi. ¹¹ Daudi watawala Iziraeli kpwa muda wa miaka mirongo mine. Hiko Heburoni miaka sabaa, na hiko Jerusalemu miaka mirongo mihahu na tahu. ¹² Phahi, Selemani wasagarira chihi cha ufalume phatu pha ise Daudi na ufalumewe waimarika sana.

Adonija anaolagbwa

¹³ Badaye, Adonija mwana wa Hagithi, waphiya kpwa Bathisheba, nine wa Selemani. Bathisheba achimuza, "Dze! Ukedza kpwa amani?"

Adonija achimjibu, "Oho, nikedza kpwa amani." ¹⁴ Tsona achiamba, "Nina dzambo nalonda nkuambire."

Bathisheba wamuambira, "Gomba tu."

¹⁵ Adonija achiamba, "Unamanya kukala mimi ndimi ningekala mfalume na hata Iziraeli yosi yakala inanitazamia ni tawale. Ela, mambo gagaluka na utawala uchihalwa ni mwenehu, kpwa mana wakala wakpwe kula kpwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁶ Phahi mino nina voyo mwenga tu ambaro nakurai usinikahaze."

Bathisheba achimuamba, "We gomba tu."

¹⁷ Naye Adonija achienderera kuamba, "Nakuvoya umuambire mfalume Selemani aniphe Abishagi, yuya wa kula Shunemu akale mkpwazangu, kpwa mana namanya uwe uchimvoya kandakukahaza."

¹⁸ Bathisheba naye wamjibu, "Ni sawa ndabisha na mfalume kpwa niabayo."

¹⁹ Phahi, Bathisheba wainjira kuamba mfalume Selemani kpendabisha naye kpwa niaba ya Adonija. Mfalume waunuka kumkaribisha nine, achimzamira, halafu, achisagarira chihiche cha ufalume. Walagiza nine areherwe chihi naye achisagala uphanda wa kulume wa mfalume. ²⁰ Bathisheba waamba, "Nina neno mwenga dide nakuvoya usinikahaze."

Mfalume wamuamba, "Niambira hajayo mayo, manage sindakukahaza."

²¹ Naye waamba, "Mruhusu mwenenu Adonija amlóle Abishagi yuya Mshunemu."

²² Mfalume Selemani achimuza nine, "Kpwa utu wani unalonda Adonija ninuphe Abishagi Mshunemu? Hino ni sawa kabisa na kumtakira ufalume wangu! Tambukira kukala iye ni mvyere wangu na si iye tu, mlavyadzi-sadaka Abiathari na mkpwulu wa jeshi Joabu mwana wa Seruya, a uphandewe!" ²³ Hipo mfalume Selemani waapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu achiamba, "Mlungu naaniolage napho neno hiri richirogombwa ni Adonija tarindagarimu maishage!" ²⁴ Kpwa vivyo, kama Mwenyezi Mlungu aishivyo, yuya ariyeniika na kuniimarisha katika ufalume wa baba Daudi na kutimiza ahadiye ya kunisagika chihi cha ufalume mimi na chivyazi changu, Adonija rero andafwa!" ²⁵ Alafu mfalume Selemani wamuhuma Benaya mwana wa Jehoyada achenampiga Adonija naye achifwa.

Abiathari anazolwa

²⁶ Mfalume Selemani wamuambira mlavyadzi-sadaka Abiathari, "Uya Anathothi kpwako mundani. Unastahili kufwa uwe. Ela sindakuolaga pha sambu, manage watsukula Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu uriphokala na baba Daudi na waphaha tabu phamwenga naye." ²⁷ Phahi, mfalume Selemani wamzola Abiathari, asikale mlavyadzi-sadaka wa Mwenyezi Mlungu. Hivyo richtimiya neno arirogomba Mwenyezi Mlungu hiko Shilo, dzulu ya Eli na nyumbaye.

Joabu anaolagbwa

²⁸ Joabu ariphophaha habari, wazorera kpwenye hema ra Mwenyezi Mlungu na kugbwiririra pembe za phatu pha kulavira sadaka kpwa kukala wamuunga mkpwono Adonija dzagbwe kayamuunga mkpwono Abusalomu. ²⁹ Mfalume Selemani ariphosikira kukala Joabu akazorera hema ra Mwenyezi Mlungu na kukala aimire phatu pha kulavira sadaka, wamuhuma Benaya mwana wa Jehoyada achiamba, "Phiya ukamuolage."

³⁰ Phahi, Benaya waphiya kuriko na hema ra Mwenyezi Mlungu, achimuambira Joabu, “Mfalume akalagiza utuluke kondze.” Joabu wajibu achiamba, “Mino sindatuluka ndafwerera phapha.”

Benaya wauya kpwa mfalume na kumuambira vira Joabu arivyojibu. ³¹ Mfalume achimuamba, “Henda sawa na achivyogomba. Muolage na umzike. Hivyo, uniusire mimi na chivyazi chanjina chosi cha Daudi hatiya ya mahendo ga Joabu ga kuaolaga atu asiokala na makosa. ³² Mwenyezi Mlungu andamuuyizira Joabu mlatso wa atu arinyoalaga dzulu ya chitswache. Mana bila baba kumanya, ye washambuliya na achiolaga akulu a jeshi airi kpwa upanga, ambao kala ana haki zaidi na ni bora kuriko iye. Waolaga Abineri mwana wa Neri, mkpwulu wa jeshi wa Izraeli na Amasa mwana wa Jetheri, mkpwulu wa jeshi wa Juda. ³³ Mlatso wa uolagadzi hinyo undakala dzulu ya Joabu na chivyaziche hata kare na kare. Ela Mwenyezi Mlungu andareha amani siku zosi kpwa Daudi na chivyaziche ndiosagarira chihiche cha ufalume hata kare na kare.”

³⁴ Phahi, Benaya mwana wa Jehoyada waphiya hiko hemani, achendamulaga Joabu ambaye wazikpwa mwakpwe nyumbani, hiko weruni. ³⁵ Mfalume wamuika Benaya mwana wa Jehoyada kukala mkpwulu wa jeshi phatu pha Joabu na Sadoki achiikpwa mlavyadzi-sadaka phatu pha Abiathari.

Chifo cha Shimei

³⁶ Alafu mfalume walagiza Shimei aihwe, achedzamuamba, “Dzidzengere nyumba himu Jerusalem, ukale phapha hipha usiphiye phatu phanjina phophosi. ³⁷ Manage siku ndiphotuluka na kuvuka chidzuo Kidironi, manya kpwa kpweli undafwa na mlatsoo undakala dzulu ya chitswacho mwenye.”

³⁸ Naye Shimei wajibu, “Uchivyoniambira bwana wangu Mfalume ni vinono nami mtumwao ndahenda kama uchivyoniambira.” Phahi, wakala Jerusalem kpwa muda mure.

³⁹ Ela kufikira mwisho wa mwaka wa hahu, atumwa airi a Shimei achimbira, achiphiya kpwa Akishi mwana wa Maaka, mfalume wa Gathi. Aripophaha habari kukala a hiko Gathi, ⁴⁰ Shimei wapanda dzulu ya pundawe, achiphiya Gathi kpen-daendza atumwae, kpwa mfalume Akishi. Phahi waphiya, achiaphaha na achiauyiza kpwakpwe. ⁴¹ Mfalume Selemani ariphosikira kukala Shimei akatuluka Jerusalem, akaphiya Gathi na kuuya, ⁴² wamuiha Shimei na achimuza, “Dze! We siyakpwapisha kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kukala kundatuluka Jerusalem? Nami nakuonya kukala siku utakaphosubutu kutuluka kondze, kpwa kpweli undafwa? Nawe wakubali, uchiniamba, ‘Uchigoniambira ni manono, ndagalunga.’ ⁴³ Mbona phahi, ukavundza chiraphocho kpwa Mwenyezi Mlungu na amuri niri yokupha?” ⁴⁴ Mfalume waenderera kumuambira Shimei, “Unagamanya wazi mai urigomuhendera baba Daudi. Phahi, kpwa ajili hiyo, Mwenyezi Mlungu andakuripha maigo urigohenda. ⁴⁵ Ela mimi mfalume Selemani andanibariki na chihi cha ufalume cha Daudi chindaimarishwa mbere za Mwenyezi Mlungu hata kare na kare.” ⁴⁶ Hipo, mfalume wamuamuru Benaya mwana wa Jehoyada naye watuluka, achimpiga na achimuolaga Shimei. Phahi, ufalume waimarika tsini ya Selemani.

3

Selemani anavoya ikima

(2 Nyakati 1:3-12)

¹ Selemani wahenda uhusiano na mfalume wa Misiri kpwa kumlóla mwanawe mchetu. Wamreha hiye mwana wa mfalume wa Misiri na achimuika kwenye mudzi wa Daudi, hadi ariphomala kudzenga nyumbaye mwenye, nyumba ya Mwenyezi Mlungu na ukuta wa kuzunguluka Jerusalem.

² Wakati hinyo, atu kala analavya sadaka phatu pha dzulu pha ibada, kpwa kukala nyumba ya Mwenyezi Mlungu kala bado kudzengbwa. ³ Selemani wammendza Mwenyezi Mlungu, wagbwira malagizo ga ise Daudi, ela tu naye walavya sadaka na kufukiza uvumba phatu pha dzulu pha ibada.

⁴ Mfalume waphiya Gibioni kpwendalavya sadaka, mana phakala ndipho phatu pha dzulu pha ibada ambapho ni phakulu. Naye Selemani walavya sadaka za kuochwa elufu mwenga kahi za phatu hipo pha kulavira sadaka. ⁵ Siku mwenga hiko Gibioni, Mwenyezi Mlungu achimtsembukira Selemani usiku kwenye ndoso achimuamba, “Voya chochosi ulondacho nami ndakupha.”

⁶ Selemani wamuamba, “Wamuhendera manono mtumishio, baba Daudi, kpwa sababu wakuhumikira kpwa uaminifu, kpwa haki na kpwa moyo wa usawa. Piya ukadamisha manonogo kpwa kumupha mwana anayesarira chihiche cha ufalume

dza irivyo rero. ⁷ Na hivi sambi, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, ukaniika mimi mtumishio kukala mfalume phatu pha baba Daudi dzagbwe nchere dang'a ra mwana simanya namuna ya kutimiza kazi hino. ⁸ Na hipha ukaniika kahi ya atuo ambao waatsambula nao ni anji hata taaweza kuolangika. ⁹ Kpwa hivyo nakuvoya uniphe mimi mtumishio moyo wa ikima nipahe kuamula atuo na niweze kuelewa manono na mai. Mana ni ani awezaye kuatawala atuo ario anji chiasi hichi?"

¹⁰ Voyo hiri ra Selemani ramfwahira sana Mwenyezi Mlungu, ¹¹ Mlungu achimuamba, "Kpwa kukala ukalavya voyo hiri na kukadzitakira maisha mare au utajiri wala kukavoya maaduigo gaangamizwe, ela ukadzivoyera ikima ya kulavya uamuli au kuhenda haki, ¹² phahi vivi ndahenda dza vyo uchivyovoya. Ndakupha ikima na achili kpwa chipimo ambacho takuna mutu wanjina ariyephaha kukala nacho kabila ya uwe na wala takundatokea wanjina bada ya uwe. ¹³ Na piya nakupha gara ambago kukavoya. Nakupha utajiri na ishima zaidi ya mfalume wanjina yeyesi wa sikuzo. ¹⁴ Nawe, ichikala undalunga njira zangu na kugbwira masharuti na malagizo gangu dza vira sowe Daudi arivyohenda, phahi, ndazihenda sikuzo zikale nyinji."

¹⁵ Selemani ariphovumbuluka, wamanya kukala ni ndoso. Alafu wauya Jerusalemu, achendaima mbere ya Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu, achimlavira sadaka za kuochwa na sadaka za amani. Alafu achiahendera karamu ahendadzi kazie osi.

Selemani anaamula malau mafu

¹⁶ Siku mwenga, achetu airi malaya apiya kpwa mfalume Selemani ili aamurirwe makosa gao. ¹⁷ Mmwenga wao waamba, "Ee bwana wangu, mimi na hiyu myangu hunakala nyumba mwenga. Mino navyala na hiyu kala a phapho. ¹⁸ Bada ya siku tahu hiyu naye wavuala mwanawe. Takuyakala mutu wanjina ndani ya nyumba isiphokala swiswi airi bahi. ¹⁹ Usiku mchetu hiyu wamlarira mwanawe na achifwa. ²⁰ Phahi myangu walamuka usiku, achimuhala mwanangu kula phephi na phangu chifuwani wakati mino mtumwao nrere, achimlaza phephi na phakpwe chifuwani. Alafu wahala lufu ra mwanawe, achiriika phephi na phangu chifuwani. ²¹ Ligundzu nripholamuka na kutaka kuamwisa mwanangu, nchimuona akafwa. Nriphochunguza sana, nchimanya kukala siye mwanangu nriyemvyala."

²² Ela yuya mchetu wanjina waamba, "Hata! Wangu ndiye ariye mzima na wako ndiye achiyefwa."

Naye mchetu wa kpwandza waamba, "Hata! Mwanao ndiye achiyefwa, wangu ni hiyu ariye mzima!" Phahi, aenderera kushindana hivyo mbere za mfalume.

²³ Ndipho mfalume Selemani achiamba, "Chila mmwenga wenu anadai kukala mwanawe ndiye mzima na kukala achiyefwa si wakpwe." ²⁴ Phahi, mfalume waamba, "Nreherani upanga!" Naye achireherwa upanga. ²⁵ Mfalume achiamuru, "Mganye hiyu mwana mzima vipande viiri, nusu ahewe hiyu na nusu yanjina ahewe hiyu."

²⁶ Yuya mchetu ariyekala ndiye nine wa mwana ariye moyo wamuonera mbazi mwanawe, achimuambira mfalume, "Nakuvoya mfalume, msimuolage mwana. Mrichireni iye ahale ye mwana ariye moyo."

Ela yuya mchetu wanjina waamba, "Hata! Mwana naasikale wangu wala wako. Naaganywe vipande viiri."

²⁷ Ndipho mfalume Selemani waamba, "Usimuolage mwana! Muphe mchetu wa kpwandza amuhale, mana iye ndiye nine."

²⁸ Atu osi a Iziraeli ariphosikira uamuli wa mfalume, amuogopha. Kpwa sababu amanya kukala ana ikima ya Mlungu iriyomupha uwezo wa kuamula haki.

4

Akulu a utawala wa Selemani

¹ Selemani wakala mfalume wa tsi yosi ya Iziraeli, ² na hinya ndinyo ariokala akulu a utawalawe. Azaria mwana wa Sadoki wakala ni mlavyadzi-sadaka. ³ Elihorefu na Ahija ana a Shisha kala ni aandishi. Jehoshafati mwana wa Ahiludi wakala muandishi wa kumbukumbu. ⁴ Benaya mwana wa Jehoyada wakala ni mkpwulu wa jeshi wa asikari. Sadoki na Abiathari kala ni alavyadzi-sadaka. ⁵ Azaria mwana wa Nathani kala ni mkpwulu wa maliwali. Mlavyadzi-sadaka Zabudi mwana wa Nathani kala ni msenangbwa wa mfalume. ⁶ Ahishari wakala mkpwulu wa nyumba ya mfalume. Adoniram mwana wa Abuda wakala muimirizi wa kazi za shokowa.

⁷ Selemani watsambula maliwali kumi na airi a tsi ndzima ya Iziraeli. Hinyo ahewa kazi ya kuendza chakurya kpwa ajili ya mfalume na nyumbaye. Chila mmwenga wao arehe chakurya cha mwezi mmwenga chila mwaka. ⁸ Madzina ga hinyo maliwali ni higa. Beni-Huri waimirira tsi ya myango ya Efuraimu. ⁹ Beni-Dekeri waimirira midzi ya

Makasi, Shaalibimu, Bethi-Shemeshi na Eloni-Bethi-Hanani. ¹⁰ Beni-Hesedi waimirira mudzi wa Arubothi, piya waimirira Soko na tsi yosi ya Heferi. ¹¹ Beni-Abinadabu, mlume wa Tafathi, mwana mchetu wa Selemani, waimirira eneo rosi ra Dori. ¹² Baana, mwana wa Ahiludi, waimirira midzi ya Taanaki, Megidona seemu yosi ya Bethi-Seani iriyo phephi na mudzi wa Sarethani, uphande wa mwakani wa mudzi wa Jeziriili na kula Bethi-Sheani hadi midzi ya Abeli-Mehola na hadi kutsupa mudzi wa Jokimeamu. ¹³ Beni-Geberi waimirira mudzi wa Ramothi-Giliadi phamwenga na vidzidzi vya Giliadi virivyokala vya Jairi mwana wa Manase. Tsona waimirira eneo ra Arigobu kwenye tsi ya Bashani. Jumula ya midzi yosi mikulu kala ni mirongo sita, iriyozungulusirwa kuta na kuikirwa magbwama ga shaba miryangoni. ¹⁴ Ahinadabu mwana wa Ido, waimirira eneo ra Mahanaimu. ¹⁵ Ahimaazi, mlume wa Basemathi, mwana mchetu wa Selemani, waimirira tsi ya Nafutali. ¹⁶ Baana mwana wa Hushai, waimirira tsi ya mbari ya Asheri na Bealothi. ¹⁷ Jehoshafati mwana wa Parua, waimirira tsi ya mbari ya Isakari. ¹⁸ Shimei mwana wa Ela, waimirira seemu ya tsi ya atu a mbari ya Benjamini. ¹⁹ Geberi mwana wa Uri, waimirira tsi ya Giliadi, ambayo zamani kala ni ya Sihoni mfalume wa Aamori na Ogi mfalume wa Bashani, kpwakala na muimirizi mmwenga mkpwulu wa tsi yosi.

Utawala wa Selemani unafanikiywa

²⁰ Atu a Juda na Iziraeli akala anji dza mtsanga wa pwani nao kala achirya, achinwa na kuhererwa. ²¹ Selemani watawala falume zosi kuandzira muho Yufurati hadi kwenye tsi ya Afilisti na kpwenderera hadi kwenye mphaka wa Misiri. Falume hizo zamuhumikira na kumripha kodi siku zosi za maishage.

²² Chakurya cha Selemani cha siku mwenga kpwa ajili ya nyumbaye chakala ni unga laini madaba magana mahaha na mirongo mihahu na unga wa kawaida madaba magana sita na mirongo sita, ²³ ng'ombe kumi za kurisirwa kaya na ng'ombe mirongo miiri za kuphirikpwa marisani, mang'ondzi gana mwenga phamwenga na kulungu, viphala, vidzisa na nyama a mapha a kunona.

²⁴ Tsi yosi ya uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Yufurati, kutulukiza Tifusa hadi mudzi wa Gaza, kala i tsini ya utawalawe. Afalume osi a uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Yufurati akala tsiniye na wakala na amani na tsi zosi jirani. ²⁵ Siku zosi za utawala wa Selemani, atu a Juda na a Iziraeli asagala salama, kula Dani hadi Beer-Sheba chila mutu wahurira tsini ya mizabibuye na Mitiniye.

²⁶ Selemani wakala na mabanda elufu mirongo mine kpwa ajili ya farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi na asikari akuhumira farasi elufu kumi na mbiri. ²⁷ Hara maliwalie kumi na airi, chila mmwenga kpwa mwezi ariopangirwa, waphirika chakurya cha kutosha kpwa ajili ya mfalume Selemani na hara osi ariorya katika nyumbaye. Mahitaji gao gosi gatoshelezwa. ²⁸ Zuma ya chila mmwenga iriphofika, waphirika shayiri na nyasi za kurisa farasi a kuvweha magari na farasi anjina phatu ambapho kala ni ziphirikpwe kulengana na irivyolagizwa.

²⁹ Mlungu wamupha Selemani ikima zaidi na achili kpwa unji. Marifwage gakala dza mtsanga wa pwani, tagayakala na chipimo. ³⁰ Ikima ya Selemani yatsupa ikima ya atu osi a mlairo wa dzuwa na yashinda ikima ya atu a Misiri. ³¹ Waashinda atu osi kpwa ikima. Washinda Ethani, yuya Muezira, Hemani na Kalikoli na Darida, ana a Maholi; na ngumaze zagota kwenye mataifa gosi jirani. ³² Watunga misemo elufu tahu na mawira elufu mwenga na tsano. ³³ Wasemurira mambo ga mihi, kuandzira muerezi urio Lebanoni, hata muhisopo, muhi uambalao dzulu ya ukuta. Piya wasemurira dzulu ya nyama, nyama a mapha, viumbe vihambalavyo na ng'onda. ³⁴ Atu kula mataifa ganjina gosi na afalume osi ariophaha kusikira dzulu ya ikima ya mfalume Selemani, akpawedza ili amusikize.

5

*Selemani anadzitayarisha
kudzenga Nyumba ya kuvoya Mlungu
(2 Nyakati 2:1-18)*

¹ Mfalume Hiram wa Tiro, ariyekala msena wa Daudi, ariphophaha habari kukala Selemani akamwagirwa mafuha akale mfalume badala ya ise Daudi, wamuhumira ahendadzi kazie. ² Alafu Selemani wamuhumira Hiram ujumbe huno. ³ "Unamanya kukala baba Daudi, kayaweza kumdzengera Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, nyumba ya kumuabudira, kpwa sababu ya viha virivyomzunguluka pande zosi hadi hipho

Mwenyezi Mlungu ariphomupha ushindi. ⁴ Ela rero, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, akanijaliya amani pande zosi. Sina adui wala tabu. ⁵ Phahi, nkakusudiya kumdzengera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, nyumba ya kumuabudira. Na hino ni sawa kabisa kama Mwenyezi Mlungu arivyomuahidi baba achiamba, 'Mwanao ambaye ndamsagika dzulu ya chihicho cha ufalume, andanidzengera nyumba.' ⁶ Phahi, aambire atuo anikatire mihi ya mierezi ya Lebanoni. Atu angu andadziunga na atuo kuhenda kazi iyo nami ndaaripha ahendadzi-kazio chiasi ndicholonda. Kpwa kukala, kama umanyavyo, takuna yeyesi mwenye ufundi wa kukata mihi dza mwimwi Asidoni."

⁷ Hiramu wahererwa sana ariphophaha ujumbe hinyo wa Selemani achiamba, "Mwenyezi Mlungu naatogolwe wakati huno, kpwa kumupha Daudi mwana mwenye ikima atawale taifa hiri kulu." ⁸ Tsona, Hiramu wamuhumira Selemani ujumbe achiamba, "Nkaphokera ujumbeo nami ni tayari kutimiza mahitajigo ga mihi ya mierezi na miberoshi. ⁹ Atu angu andakusanya magogo na kugatsereza kula Lebanoni hadi pwani na kugafunga mafungu-mafungu ili gaelee dzulu ya madzi hadi phatu utakaphoniambira. Hiko, gandavugulwa nawe undagaphokera. Kpwa uphandeo, uwe undanipha chakurya kpwa ajili ya atu a nyumba yangu."

¹⁰ Phahi, Hiramu wamupha Selemani mihi yosi ya aina ya mierezi na miberoshi ariyoilonda. ¹¹ Naye Selemani wamupha Hiramu mtsere madaba laki mbiri na mirongo miiri na mafuha swafi madaba magana mairi na mirongo miiri chila mwaka, kpwa ajili ya atu a nyumbaye.

¹² Phahi, Mwenyezi Mlungu achimupha Selemani ikima dza arivyomuahidi. Kpwakala amani kahi ya Selemani na Hiramu achiikirana chilagane kahi yao.

¹³ Mfalume Selemani wakusanya atu elufu mirongo mihahu kula chila phatu kwenye tsi ya Iziraeli, ahende kazi za shokowa. ¹⁴ Naye wamuika Adoniramumu akale muimirizi wao. Waaganya atu hinyo katika makundi mahahu ga atu elufu kumi chila mwenga, wahuma makundi higo kpwa mazuma, mwezi mmwenga Lebanoni na miezi miiri kpwao. ¹⁵ Selemani piya wakala na atsukuzi a mizigo elufu mirongo sabaa na atsongadzi a mawe elufu mirongo minane kwenye myango, ¹⁶ bila kuhesabu aimirizi elufu tahu na magana mahahu ariomirira kazi iyo na ahendadzi-kazi osi. ¹⁷ Kpwa lagizo ra mfalume, atsimba mawe makulu na ga bei gali, ili gatsongbwe kpwa ajili ya kudzenga msingi wa nyumba. ¹⁸ Phahi, hivi ndivyo adzengadzi a Selemani na Hiramumu na atu a mudzi wa Gebali arivyotayarisha mawe na mihi ya kudzengera nyumba hiyo.

6

Selemani anadzenga

Nyumba ya kuvoya Mlungu

¹ Katika mwaka wa mia ne na mirongo minane hangu Aiziraeli ariphola Misiri, mwaka wa ne hangu Selemani ariphoadza kutawala Iziraeli, katika mwezi wa Zifu* yani mwezi wa phiri, Selemani waandaza kudzenga nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ² Nyumba iyo ambayo mfalume Selemani wamdzengera Mwenyezi Mlungu yakala ina ure wa mita 27, upana wa mita 9 na chimo cha mita 13.5. ³ Hipho mbere za nyumba ya Mlungu phakala na ukumbi ambao una ure wa mita 4.5 na upana wa mita 9 sawa na upana wa yo nyumba. ⁴ Nyumba iyo wayiika madirisha ambago mimoye kpwa ndani ni pana ela kpwa kondze ni ndide. ⁵ Nao nyo ukuta wa nyumba wauzungulusira vyumba kugbwirana na kuta za nyumba pande zosi za Nyumba ya kuvoya Mlungu na za chumba cha ndani, watengeza vyumba vya gorofa tahu mo mbavuni chila uphande. ⁶ Chumba cha tsini, katika hivyo vyumba vya gorofa, chakala na upana wa mita 2.2 na gorofa iriyolungira yakala na upana wa mita 2.7 na gorofa ya dzulu kabisa yakala na upana wa mita 3.1. Gorofa hizo zakala zikatafautiana kpwa upana, kpwa sababu Selemani kala akaphunguza chipimo cha ukuta wa kondze kuzunguluka nyumba, ili mihi ya kugbwirira dzengo isichitwe ukutani.

⁷ Wakati nyumba iriphokala inadzengbwa, taphayasikirwa sauti ya nyundo au mbadzo wala ya chifwaya chochosi cha chuma kpwa sababu yadzengbwa kpwa mawe garigokala gakatsongbwa na kutayarishwa kabisa ko garikotsimbwa. ⁸ Mryango wa kumenyera seemu ya tsini† ya dzengo ririroenjerezwa kwenye ubavu wa nyumba, kala u uphande wa mwakani. Ndani, mwakala ngazi za mzunguluko ambazo atu aweza kupandira kuphiya kwenye gorofa ya kahi-kahi na ya mwisho. ⁹ Phahi, Selemani waidzenga

5:5 5:5 2 Samueli 7:12-13; 1 Nyakati 17:11-12 5:14 5:14 1 Afalume 12:18 * 6:1 6:1 Zifu ni mwezi wa phiri ambao unaandza kahi-kahi ya mwezi wa ne hadi kahi-kahi ya mwezi wa tsano wa kalenda ya kawaida. † 6:8 6:8 Chieburania hipha chinaamba seemu ya kahi-kahi.

yo nyumba hata ichiivya. Dari ya nyumba yakala akaitengeza kpwa boriti na mbao za muerezi. ¹⁰ Wadzenga vyumba vya gorofa vya chimo cha mita 2.2 kuphiya dzulu. Vyumba hivyo vyadzengbwa kuzunguluka ukuta wa kondze wa nyumba hiyo, navyo vyagbwizanywa na nyumba kpwa boriti za mierezi.

¹¹ Wakati hinyo, Mwenyezi Mlungu wagomba na Selemani achimuamba, ¹² "Kuhusu nyumba hino unayoidzenga, ichikala undalunga shariya zangu na utii uamuli wangu na malagizo gangu gosi, ndatimiza chilagane choika na sowe Daudi. ¹³ Mino ndakala kahi ya ana a Iziraeli na sindaaricha hata chidide atu angu, Aiziraeli." ¹⁴ Kpwa hivyo, Selemani waidzenga iyo nyumba hata ichisira seemu ya kondze.

*Mapambo ga ndani
ga Phatu pha kulavira sadaka
(2 Nyakati 3:8-14)*

¹⁵ Uphande wa ndani wa kuta za nyumba waudzenga kpwa mbao za muerezi, kula photsi hadi boriti za dari na sakafu achiitandaza mbao za miberoshi. ¹⁶ Chumba cha ndani, chohwa Phatu Phatakatifu Zaidi, chadzengbwa seemu ya ndani ya yo nyumba. Chakala chikadzengbwa kpwa mbao za muerezi kula photsi hadi dzulu na urewe wakala mita 9. ¹⁷ Nyumba iyo yokala mbere za Phatu Phatakatifu Zaidi, yakala na ure wa mita 18. ¹⁸ Mbao za muerezi zirizobwiningiza ukuta wa nyumba kpwa ndani kala zikapambwa kpwa michoro ya viburu na maruwa gachigobumula. Chila seemu yakala ikafwinikpwa kpwa mbao za muerezi, wala takuna dziwe ririroonekana.

¹⁹ Kpwenye seemu ya ndani kabisa ya dzengo hiro, Selemani watayarisha phatu pha macheye ambapho phaikpwa Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu. ²⁰ Phatu hipho phakala na ure wa mita 9 upana wa mita 9 na chimo cha mita 9, napho phapakpwa zahabu swafi. Viratu vira phatu pha kulavira sadaka pha mbao za muerezi phapakpwa zahabu swafi. ²¹ Selemani wapaka zahabu swafi seemu ya ndani ya nyumba na achiika mikufu ya zahabu kula uphande mmwenga hadi wa phiri mbere za hicho chumba cha ndani ambacho piya kala akachipaka zahabu. ²² Nyumba yosi waipaka zahabu na phatu pha kulavira sadaka phosi phokala chumba cha ndani kabisa.

²³ Watengeza makerubi mairi kpwa kuhumira mihi ya mizaituni. Chila mwenga rakala na chimo cha mita 4.4, achigaika katika chumba cha ndani kabisa. ²⁴ Chila apha rakala na ure wa mita 2.2 kpwa hivyo ure kula tsa ya apha mwenga hadi tsa ya apha ranjina wakala mita 4.4. ²⁵ Kerubi ranjina naro rakala na ure wa mita 4.4. Makerubi gosi mairi kala ni ga vipimo vya sawa na umbo ra sawa. ²⁶ Chimo cha kerubi mwenga kala ni mita 4.4 na kerubi ra phiri naro rakala dza vivyo. ²⁷ Makerubi higo gaikpwa chumba cha ndani na mapha gao gaandzulwa. Apha ra mwenga richiguta ukuta mmwenga na apha ra ranjina richiguta ukuta wanjina na gara mapha gao ganjina gagutana kahi-kahi ya chumba. ²⁸ Nago makerubi higo wagapaka zahabu.

²⁹ Kuta zosi za nyumba wazipamba kpwa kutsongbwa michoro ya makerubi, mitende na michoro ya maruwa gachigobumuka. ³⁰ Wapaka zahabu sakafu ya vyumba vya ndani na vya kondze.

³¹ Watengeza miryango ya kumenyera chumba cha ndani kabisa kpwa mbao za mza-ituni. Vizingiti na miimo yahendwa ya pembe tsano. ³² Miryango iyo miiri ya mizaituni, yapambwa kpwa kutsongbwa makerubi, Mitende na maruwa gachigobumuka. Michoro iyo waipaka zahabu. ³³ Piya, watengeza mryango wa mraba wa kumenyera baraza ya nyumba ya kuvoya Mlungu. Mimo ya mryango hinyo yakala ya mizaituni, ³⁴ na mbaoze mbiri zakala za miberoshi. Chila ubao waweza kukundzwa mara mwenga. ³⁵ Mbao hizo za mryango zapambwa kpwa kutsongbwa makerubi, mitende na maruwa gachigobumuka alafu michoro iyo ichipakpwa zahabu. ³⁶ Wadzenga muhala wa ndani ambao kutaze zakala za safu tahu za mawe garigotsongbwa na safu mwenga ya boriti za mierezi.

³⁷ Msingi wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu waikpwa mwezi wa Zivu, ^S mwaka wa ne wa utawala wa Selemani. ³⁸ Na kahi ya mwezi wa Buli, yani, mwezi wa nane, ^{*} mwaka wa kumi na mwenga wa utawala wa Selemani, nyumba iyo yakamilika kudzengbwa. Kazi yakala ikakamilika dza irivyopangbwa, nayo yahala muda wa miaka sabaa.

6:16 6:16 Kutsama 26:33-34 6:22 6:22 Kutsama 30:1-3 6:23 6:23 Kutsama 25:18-20 † 6:31 6:31 Mana halisi ga Chieburania hipha tagaeleweka. S 6:37 6:37 Zivu Lol. 6:1 na maelezoge. * 6:38 6:38 mwezi wa Buli ni mwezi wa nane wa Chikanani, nao unaanza kahi-kahi ya mwezi wa kumi hadi kahi-kahi ya mwezi wa kumi na mwenga kpwenye kalenda ya Chizungu.

7

Nyumba ya Selemani ya chifalume

¹ Selemani wadzidzengera nyumba ya chifalume naye wahala muda wa miaka kumi na mihahu kuyiivwisa. ² Tsona, wadzenga dzengo ririroiwa Nyumba ya Tsaka ra Lebanoni. Urewe kala ni mita 44, upanawe kala ni mita 22 na chimoche cha mita 13.5. Nyumba iyo yakala i dzulu ya mistari mine* ya nguzo za muerezi, nguzo ambazo zazuwiya boriti za muerezi kpwa uphande wa dzulu. ³ Chila safu yakala na nguzo kumi na tsano, phahi zosi phamwenga zakala nguzo mirongo mine na tsano. Vyumba virivyodzengbwa dzulu ya nguzo hizo, wavitiira dari ya mbao za muerezi. ⁴ Kpwakala na safu tahu za madirisha garigololana. ⁵ Miimo ya miryango yosi na madirisha yakala ya mraba na madirisha higo kala ganalolana na ga katika mistari mihahu.

⁶ Wadzenga baraza ya nguzo, ambayo urewe wakala mita 22 na upanawe mita 13.5. Kpwenye seemu ya mbere za dzengo hiro kpwakala ukumbi uriogbwirirwa ni nguzo na mbereze kala phana chipaa chidide chirichotulukiza.

⁷ Selemani wadzenga chumba cha chihi cha ufalume ambamo waamula maneno ga atu. Chumba hicho chayaiwa Baraza ya Uamuli, nacho chafwinikpwa na mbao za muerezi kula photos hadi dzulu.

⁸ Nyumbaye yenye yakala kpwenye muhala wanjina nyuma ya iyo Baraza ya Uamuli na yadzengebwa dza zira zanjina. Selemani piya wadzenga nyumba dza iyo kpwa ajili ya mwana mchetu wa mfalume wa Misiri, ambaye kala akamlóla.

⁹ Madzengo higo gosi gadzengebwa kpwa mawe ga samani kula msingi hadi dzulu, mawe ambago kala gakatongbwa kpwa vipimo virivyolagizwa na kukatwa kpwa msumeno uphande wa ndani na wa kondze. ¹⁰ Msingi wakala wa mawe ga samani na makulu genye ure wa mita 3.5 na ganjina mita 4. ¹¹ Seemu za dzulu zadzengebwa kpwa mawe ganjina garigotsongbwa kpwa vipimo virivyolagizwa na kpwa mbao za muerezi.

¹² Behewa kulu ra nyumba ya mfalume rakala na kuta zenye safu mwenga ya mbao za muerezi na safu tahu za mawe ga kutsongbwa. Ndivyo irivyokala hata kpwa mihala ya ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na ukumbi wa nyumba.

Kazi za Hiram

(2 Nyakati 2:13; 4:11,16)

¹³ Tsona mfalume Selemani walagizira Hiram kula mudzi wa Tiro. ¹⁴ Hiram kala ana ikima nyinji na marifwa, na kala ana ujuzi wa ufundi wa kazi zosi za shaba. Mfwadzi ise wa Hiram wakala ni mfula-shaba kula mudzi wa Tiro na nine kala ni gungu wa mbari ya Nafutali. Phahi Hiram wakpwedza kpwa mfalume Selemani, achimuhendera kazize zosi.

Nguzo mbiri za shaba

(2 Nyakati 3:15-17)

¹⁵ Hiram watengeza nguzo mbiri za shaba, chila mwenga yakala na chimo cha mita nane na mzunguluko wa kama mita tsano. ¹⁶ Alafu achitengeza tadzi mbiri za shaba ili aziike dzulu ya vitswa vya hizo nguzo. Chila mwenga yakala na chimo cha mita 2.2. ¹⁷ Tadzi hizo zirizokala dzulu ya nguzo zatiywa mapambo ga mraba-mraba gosukpwa dza mikufu. Chila tadzi yakala na mapambo sabaa.† ¹⁸ Piya watengeza makomamanga, achigapanga kpwa safu mbiri kuzunguluka zira tadzi dzulu ya chila nguzo. ¹⁹ Na tadzi hizo zokala dzulu ya nguzo hipho ukumbini, zachorwa maruwa, chimoche chakala kama mita 2. ²⁰ Tadzi hizo zakala dzulu ya hizo nguzo mbiri na piya zakala dzulu ya seemu ya mviringo uriodzitulukiza phephi na gara mapambo ga mraba-mraba. Kpwakala na mapambo ga makomamanga magana mairi gopangbwa safu mbiri kuzunguluka chila tadzi.

²¹ Hiram waimisa nguzo hizo kpwenye baraza ya yo nyumba ya kuvoya Mlungu. Hira ya uphande wa mkpwono kulume wayiha Jakini‡ na hira ya uphande wa mkpwono kumotso achiyiha Boazi.§ ²² Virere vya nguzo hizo vyapambwa kpwa maruwa. Na hivyo kazi ya kutengeza nguzo ichikamilika.

Birika ra shaba

(2 Nyakati 4:2-5)

* 7:2 7:2 Tafusiri zanjina zinaamba tahu. 7:8 7:8 1 Afalume 3:1 † 7:17 7:17 Mana ga Chieburania ga chifungu hichi tagaeleweka vinono. ‡ 7:21 7:21 Chieburania dzina Jakini manage ni Mlungu anaimarisha. § 7:21 7:21 Chieburania dzina Boazi ni sawa na kuamba ndaniye (yani ndani ya Mlungu) muna nguvu.

²³ Tsona achitengeza birika ra mviringo ra shaba iriyoyayushwa, kula mkungo hadi mkungo mita 4.4, chimo cha mita 2.2 na kuizunguluka kabisa mviringowe ni mita 13.2. ²⁴ Tsini ya hinyo mkpwungowe, kurizunguluka birika hiro, kpwakala safu mbiri za viburu, chila chimwenga mita 4.4. Viburu hivyo kala vikatengezwa wakati uratu birika ririphotengezwa. ²⁵ Hiro birika raimiswa dzulu ya miongo ya ng'ombe kumi na mbiri a shaba. Ahahu alola vurini, ahahu alola mwakani, ahahu alola mlairo wa dzuwa na ahahu alola mtswerero wa dzuwa. Vyo vyunu vya zo ng'ombe vyakala vinalola pho kahi-kahi ya ro birika. ²⁶ Uziho wa mkpwungowe wakala nchi ne. Nao wakala unaigana na mkpwungo wa chikombe na dza ruwa ra toro. Birika kala rinaweza kumenya madzi chiasi cha lita elufu mirongo mine.

Magari na mabirika ga shaba

²⁷ Hiramu piya watengeza magari* kumi ga shaba, chila rukpwama kala rina ure wa mita 1.8, upana wa mita 1.8 na chimo cha mita 1.3. ²⁸ Marukpwama higo gaundwa hivi: kpwakala mabamba ambago gana mikungo yotiywa ndani ya mimo. Dzulu ya mabamba higo gotiywa ndani ya mimo, ²⁹ kpwakala sanamu za simba, ndzau na makerubi. Sanamu hizo za simba na ndzau, kala zikabwiningizwa na kuchorwa mapambo garigosokotwa vinono. ³⁰ Chila rukpwama kala rina magurudumo mane ga shaba na vyuma vya kahi-kahi vya kugagbwiririra magurudumo higo, vyakala vya shaba. Kpwenye pembe ne za rukpwama kpwakala na mataruma ga shaba kpwa ajili ya kusikira birika kulu. Phephi ya chila taruma kpwaikpwa mapambo ga maruwa ga kusokotwa. ³¹ Mryango wa rukpwama wakala katika seemu iriyotuluka dzulu kpwa chipimo cha kama nusu mita. Kpwa kondze, mryango wakala ukatiywa michoro na mabambage gakala ga mraba, si ga mviringo. ³² Na higo magurudumo mane gakala tsini ya gara mabamba. Vyuma vya kahi-kahi vya kugbwirira magurudumo kala vikagbwizanywa na rukpwama renye na chimoche kala ni zaidi ya nusu mita. ³³ Higo magurudumo gakala dza magurudumo ga magari ga kuvwehwa ni farasi na vyumavye vya kahi-kahi, rimuze za mviringo, ndziranize na mizinga, hivyo vyosi vyakala vya shaba iriyoyayushwa. ³⁴ Tsini ya chila rukpwama kpwakala taruma ne kpwenye pembeze ne nazo zagbwizanywa na gari. ³⁵ Na dzulu ya chila rukpwama kpwakala mkanda wa mviringo urio kala na ure wa phephi na robo ya mita kuphiya dzulu. Mataruma na masikiro gokala uphande wa dzulu gagbwizanywa na ro rukpwama renye. ³⁶ Kpwenye nafwasi wazi iriyophahikana kahi ya taruma na masikiro ga chila rukpwama, Hiramu watsonga michoro ya makerubi, simba na mitende, achizungulusira misokoto ya mapambo. ³⁷ Hivyo ndivyo waunda magari kumi, gachikala na chimo chimwenga na umbo ra kuigana.

³⁸ Hiramu watengeza mabeseni kumi ga shaba, mwenga kpwa chila gari. Chila beseni rakala na upana wa mita 1.8 na kala rinaweza kuodzala madzi chiasi cha lita magana manane. ³⁹ Waika magari matsano uphande wa mwakani wa nyumba na matsano uphande wa vurini. Na hiro birika riihwaro bahari achiriika kpwenye pembe ya kahi-kahi ya mwakani na mlairo wa dzuwa wa yo nyumba.

Vitu vya Nyumba ya kuvoya Mlungu (2 Nyakati 4:11—5:1)

⁴⁰ Viratu vira Hiramu watengeza nyungu, miko ya kudzengera na mabakuli. Phahi, Hiramu wamala kazi zosi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu ariyolagizwa ni mfalume Selemani:

⁴¹ Watengeza nguzo mbiri,

mabakuli mairi na tadzi mbiri zotengezwa dza bakuli dzulu ya zo nguzo,

nyavu mbiri kpwa ajili ya kufwinika hizo tadzi mbiri zoikpwa dzulu ya nguzo,

⁴² makomamanga magana mane kpwa ajili ya nyavu hizo mbiri, safu mbiri za makomamanga kpwa chila nyavu kpwa kupamba zira tadzi mbiri zokala dzulu ya nguzo,

⁴³ go magari kumi,

na go mabeseni kumi gokala dzulu ya go magari,

⁴⁴ ro birika kulu,

na ng'ombe kumi na mbiri zokala tsinize,

⁴⁵ na nyungu za kuikira ivu, miko na mabeseni.

Miyo yosi iriyokala ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu ambayo Hiramu wamtengezera mfalume Selemani, yakala ya shaba iriyotsuswa. ⁴⁶ Ye mfalume wavitengeza vivi vyosi ko dete ra Joridani, phatu phokala na ulongo kahi-kahi ya Sukothi na Sarethani.

* 7:27 7:27 Magari higa kala ni dza magari ga kuvwehwa ni farasi. 7:38 7:38 Kutsama 30:17-21

47 Selemani kayapima uziho wa miyo yosi hino kpwa kukala kala ni minji sana. Kpwa hivyo uziho wa shaba tauyamanyikana.

48 Phahi Selemani watengeza miyo yosi yokala ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu:

Phatu pha kulavira sadaka pha zahabu,
meza ya zahabu iriyokala ichiikirwa mikahe † ya kuikpwa mbere za Mlungu
meza iyo kala ni ya zahabu.

49 Vinara vya kuikira taa virivyoikpwa mbere za Phatu Phatakatifu Zaidi, vitsano uphande wa mwakani na vitsano uphande wa vurini vyatengezwa na zahabu swafi.

Mapambo ga maruwa,
taa,
na kpweleo
zatengezwa na zahabu swafi.

50 Mabeseni
makasi ga kukatira tamba
mabakuli
visahani vya kuikira uvumba, vyetezo
miko ya kuusira moho
yatengezwa na zahabu swafi.

Bawaba za miryango ya seemu ya Phatu Phatakatifu Zaidi
Bawaba za miryango ya Nyumba ya kuvoya Mlungu
zatengezwa na zahabu.

51 Phahi, mfalume Selemani wamala kazi zosi zirizohusu nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Tsona wareha mali yosi ambayo ise Daudi, kala wailavya kpwa Mwenyezi Mlungu. Yani feza, zahabu na iyo miyo na achiyiika kahi za vyumba vya kuikira hazina himo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.

8

Sanduku ra Chilagane rinarehwa ndani ya Nyumba ya Mlungu (2 Nyakati 5:2—6:2)

1 Phahi, mfalume Selemani waakusanya mbereze hiko Jerusalem atumia a Iziraeli na vilongozi osi a mbari na akulu a nyumba za Aiziraeli ili ashuhudiye kutuluzwa Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu kula Sayuni, mudzi wa Daudi. ² Alafu atu osi a Iziraeli akusanyika mbere za mfalume Selemani wakati wa sikukuu ya mwezi wa Ethanimu yani mwezi wa sabaa.* ³ Atumia osi a Iziraeli akpwedza nao alavyadzi-sadaka ariunula ro Sanduku ra Chilagane. ⁴ Phahi alavyadzi-sadaka na Alawi aritsukula ro Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu, na ro hema ra mkpwutano na miyo yosi mitakatifu iriyokala mo ndani ya hema. ⁵ Mfalume Selemani na mkpwutano wosi wa Iziraeli ariokala akakusanyika phamwenga naye mbere za Sanduku ra Chilagane, alavya sadaka za mang'ondzi na ng'ombe nyinji zisizoolangika. ⁶ Tsona alavyadzi-sadaka achirireha phatuphe Sanduku ra Chilagane cha Mwenyezi Mlungu phatuphe kpwenye chumba cha ndani cha nyumba, yani, Phatu Phatakatifu Zaidi, tsini ya mapha ga makerubi. ⁷ Hinyo makerubi aandzula mapha gao dzulu ya phatu pha sanduku ra chilagane, aribwiningiza na mapha gao hiro sanduku ra chilagane phamwenga na migongoye ya kutsukurira. ⁸ Yo migongo kala ni mire, hata tsaze kala zinaoneka kula pho phatu phatakatifu, mbere ya cho chumba cha ndani, ela taiyaweza kuonekana kula kondze ya pho phatu phatakatifu. Migongo iyo ichere phapho hadi rero. ⁹ Mo ndani ya ro Sanduku ra Chilagane kala tamuna chitu, isiphokala vyo vipande viiri vya mawe, vyoandikpwa mumo ni Musa ko Horebu, ambako Mwenyezi Mlungu waika chilagane na atu a Iziraeli, ariphokala akatuluka tsi ya Misiri.

7:48 7:48 Kutsama 30:1-3; Kutsama 25:23-30 † 7:48 7:48-50 Mikahe ya kuikpwa mbere za Mlungu. Mkpwahe huno kala uchilaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu, nao kala ni ishara ya kuonyesa kukalapho kpwa Mwenyezi Mlungu ndani ya nyumbaye. 7:49 7:49 Kutsama 25:31-40 7:51 7:51 2 Samueli 8:11; 1 Nyakati 18:11 8:1 8:1 2 Samueli 6:12-16; 1 Nyakati 15:25-29 8:2 8:2 Alawi 23:34 * 8:2 8:2 Mwezi wa sabaa: mwezi huno wa Chikanani ni sawa na kahi-kahi ya mwezi wa tisiya hadi kahi-kahi ya mwezi wa kumi kahi za kalenda ya Chizungu. Chiyahudi nkuihwa Tishiri. 8:9 8:9 Kumbukumbu 10:5

¹⁰ Alavyadzi-sadaka ariphotuluka phara Phatu Phatakatifu, nyumba ya Mwenyezi Mlungu yaodzala ingu. ¹¹ Na nyo alavyadzi-sadaka taayaweza kuhenda huduma yao kpwa ro ingu, mana utukufu wa Mwenyezi Mlungu waodzaza yo nyumba ya kuvoya Mlungu.

¹² Chisha Selemani achiamba,
“Mwenyezi Mlungu waamba kukala
anaishi kwenye chilungulungu cha jiza.†

¹³ Hakika nakudzengera nyumba nono,
ikale phatupho pha kuishi hata kare na kare.”

Hutuba ya Selemani
(2 Nyakati 6:3-11)

¹⁴ Phahi ye mfalume waagalukira nyo Aiziraeli osi arikokala aimire achiabariki, ¹⁵ achiamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naatogolwe, mana kpwa nguvuze akatimiza ahadiye ariyomlaga baba Daudi. Iye waamba, ¹⁶ ‘Hangu nriphotuluzi atu angu Aiziraeli kula tsi ya Misiri, sidzangbwetsambula mudzi wowosi wala mbari yoyosi ya Iziraeli ili nidzengerwe nyumba ndimoabudiwa mumo. Ela nikamtsambula Daudi, atawale atu angu Aiziraeli.’ ¹⁷ Baba Daudi kala akakusudiya kudzenga nyumba kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ¹⁸ Ela Mwenyezi Mlungu achimuamba baba Daudi, ‘Kpwa kukala wakusudiya kudzenga nyumba kpwa nikale ndaabudiwa himo, wahendato kuaza dzambo dza hiri mwako moyoni. ¹⁹ Ela phahi, uwe kundandzengera nyumba hiyo, ela mwanao wa kunvyala ndiye ndiyedzenga iyo nyumba ambamo nindaabudiwa.’ ²⁰ Phahi, Mwenyezi Mlungu akaitimiza ahadiye. Mana nakalala mfalume phatu pha baba na nkasagarira chihi cha ufalume cha Iziraeli, dza vira Mwenyezi Mlungu arivyoahidi. Tsona nikamdzengera nyumba Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ²¹ Kwenye yo nyumba, nkatenga nafwasi ya kuika Sanduku ra Chilagane ambaro ndaniye muna chilagane cha Mwenyezi Mlungu arichoika na akare eh, wakati ariphoatuluza kula tsi ya Misiri.”

Mavoyo ga Selemani
(2 Nyakati 6:12-42)

²² Chisha Selemani waima mbere za pho phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, mbere za mkpwutano wosi wa Aiziraeli, na achigolosa mikonoye kpwelekeza mlunguni, ²³ achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, takuna Mlungu wanjina dza uwe, dzulu mlunguni, wala phapha tsini duniani. Uwe unatimiza chilaganecho cha mendzwa kpwa atumishio agbwirao malagizogo kpwa moyo yao yosi. ²⁴ Ukatimiza ahadi uriyomlaga mtumishio, baba Daudi. Hakika gara urigogomba na kanwayo, vivi rero ukagatimiza na mikonoyo. ²⁵ Sambu, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nakuvoya utimize vyo vilaganevyo urivyomlaga mtumishio, baba Daudi. Mana uwe wamuamba, ‘Kala atu a chivyazicho andadzimanyirira na mambo gosi ndigohenda, na kuphiya mbere zangu dza uwe urivyohenda, angetawala Iziraeli siku zosi.’ ²⁶ Phahi, uwe Mlungu wa Iziraeli, nakuvoya utimize higo gosi urigomuahidi mtumishio, baba Daudi.

²⁷ “Ela, we Mwenyezi Mlungu, kpweli undasagala duniani? Ichikala hata mlunguni kwenye, wala mlunguni dzulu sana takukutosha, nkpwedzakala nyumba hino nchiyoidzenga? ²⁸ Ela nakuvoya unisikize, na kunitimizira mavoyo gangu nikuvoyago, na kukuririra mberezo vivi rero, mimi mtumishio, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu. ²⁹ Navoya urinde nyumba hino usiku na mutsi, phatu ambapho waamba, ‘Hipa ndipho atu ndioishimu dzina rangu,’ ili ukasikire mavoyo ga mtumishio anaphovoya kuelekeza phatu hipha. ³⁰ Usikize mavoyo ga mtumishio na ga atuo Aiziraeli ndiphovoya kuno akalozza phatu hipha. Sikira phahi kula phako makaloni ko mlunguni, na usikirapho, huswamehe.

³¹ “Napho mutu akamkosera myawe na analondwa arye chirapho, naye achedzaapa mbere ya hipha phatupho pha kulavira sadaka ndani ya nyumba hino, ³² phahi sikira kula mlunguni na uamule. Aamule atumishio, mutu mui mtiye adabu kulengana na uyiwe na ambaye kana makosa mrichire dza irivyo hakiye.

8:10 8:10 Kutsama 40:34-35   **8:12** 8:12 Zaburi 18:11; 97:2   † **8:12** 8:12 Maandishi ga Chiyunani hipha ganaamba, Mwenyezi Mlungu akaika dzuwa mlunguni, ela akaamba Iye andaishi kahi za chilungulungu cha jiza.   **8:16** 8:16 2 Samueli 7:4-11; 1 Nyakati 17:3-10   **8:17** 8:17 2 Samueli 7:1-3; 1 Nyakati 17:1,2   **8:19** 8:19 2 Samueli 7:12-13; 1 Nyakati 17:11-12   **8:25** 8:25 1 Afalume 2:4   **8:27** 8:27 2 Nyakati 2:6   **8:29** 8:29 Kumbukumbu 12:11

³³ “Napho atuo Aiziraeli akaturywa ni aviha aho kpwa kukala akakuhendera dambi, chisha achikuuyira na kuiha dzinaro, achikuvoya na kukulalamira ndani ya nyumba hino, ³⁴ phahi sikira kula mlunguni, uswamehe dambi ya atuo Aiziraeli na uauyize kpwenye tsi ambayo waapha aho na akare ao.

³⁵ “Napho mlunguni kukafungbwa na takuna mvula kpwa mana atuo akakuhenda dambi, achikuvoya kuno akalaza phatu hipha akuihe na ariche dambi zao kpwa sababu unaagayisa, ³⁶ phahi usikire hiko mlunguni, ukaswamehe dambi za atumishio, atuo Aiziraeli. Afundze atuo njira nono ambayo unalonda ailunge na urehe mvula kpwenye tsi uriyoapha atuo ikale urisi wao.

³⁷ “Napho tsi ikamenya ndzala au ukongo, au mimea inyale kpwa ukosefu wa mvula au manena, au ivamiywe ni ndzije au makunyati, au ichikala aviha aho akaazangira kpwenye midzi yao yosi, au ichikala phana shaka rorosi, au ukongo wowosi wa kutisha, ³⁸ mutu mmwenga au Aiziraeli osi achikuvoya rorosi, chila mmwenga achikala anamanya shidaye na sononoye, achiunula mikonoye kulozu nyumba hino, ³⁹ phahi sikira kula hiko mlunguni ukalako na uaswamehe. Chila mutu unammenya moyowe urivyo nawe mriphe kulengana na mahendoge (mana uwe tu ndiwe umanyaye maazo ga mioyo ya anadamu osi). ⁴⁰ Henda hivi ili akuogophe uwe wakati wosi ndioishi kpwenye tsi uriyoapha akare ehu.

⁴¹ “Viratu vira, mjeni asiyekala mmwenga wa atuo Aiziraeli achedza kula tsi ya kure kpwa ajili ya dzinaro, ⁴² mana atu a mataifa ganjina andasikira nguma ya dzinaro kulu, uwezoo na nguvuzo za kutivya, edzapho na achivoya kulozu nyumba hino, ⁴³ musikire kula ko mlunguni, ukalako. Umujaliye hiye mjeni gosi ndigokuvoya, ili atu osi duniani akumanye na akuogophe dza atuo Aiziraeli ahendavyo na amanye kukala nyumba hino naidzenga ili uabudiwe mumo.

⁴⁴ “Atuo achiphiya vihani kpwendapigana na aviha aho na kokosi ndikokala ukaaphirika achikuvoya uwe Mwenyezi Mlungu kuno analola nyo mudzi urioutsambula na nyumba nriyokudzengera ili uabudiwe himo, ⁴⁵ phahi sikira mavoyo gao kula hiko mlunguni na uaphe ushindi.

⁴⁶ “Atuo achikuhendera dambi, mana takuna mutu asiyehenda dambi, nawe uareyere na uahende ashindwe ni aviha ao, aahale mateka aphiye nao kahi za tsi yao, iriyo kure au phephi, ⁴⁷ ichikala hiko ndikotsamizwa kpwa lazima ni aviha ao, andatubu na akuvoye uaonere mbazi na aambe, ‘Hukahenda dambi, hukahenda ukaidi na kuhenda mai,’ ⁴⁸ kuko hiko kpwenye tsi ya aviha aho ariotsamiza kpwa lazima, achikuuyira na mioyo yao yosi na roho zao zosi na avoye kulola tsi yao uriyoapha akare ao, mudzi huno urioutsambula na nyumba hino niriyoizenga kpwa ajili ya dzinaro, ⁴⁹ phahi sikira mavoyo gao na viriro vyao kula hiko mlunguni ukalako, uahende ashinde. ⁵⁰ Uaswamehe atuo achikuhendera dambi na makosa gao gosi, uhende aviha aho akale na mbazi ili nao aphahe kpwaonera mbazi, ⁵¹ mana ni atuo na ni urisi, atu ambao waatuluza Misiri kula kpwa mateso makali dza moho wa tanuru ya chuma.

⁵² “Phundza mtumishio anaphokuvoya na atuo Aiziraeli anaphokusih. Uajibu chila mara anaphokuririra. ⁵³ Kpwa kukala, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, waatenga na atu a mataifa ganjina katika dunia, ili akale urisio, kama urivyogomba kutsupira Musa, mtumishio, wakati uriphoatuluza baba zehu kula tsi ya Misiri.”

Selemani anabariki atu

⁵⁴ Selemani ariphomala kuvoya mavoyo higo gosi na kuvoyera ayae kpwa Mwenyezi Mlungu, waunuka phara mbere za phatu pha kulavira sadaka, phatu ariphokala akachita magoyo achiunula mikonoye kuelekeya mlunguni. ⁵⁵ Waima, achiabariki Aiziraeli osi ariokala akakusanyika hipho, kpwa raka ra dzulu achiamba, ⁵⁶ “Naatogolwe Mwenyezi Mlungu ambaye waapha atue Aiziraeli kuishi kpwa amani, kulengana na ahadiye. Akatimiza ahadiye zosi nono arizozilavya kutsupira kpwa mtumishiwe Musa. ⁵⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, naakale naswi dza arivyokala na baba zehu. Hunavoya asihuriche, wala asihutsuphe. ⁵⁸ Iye naahende mioyo yehu imkuluphire (aelekeze mioyo yehu kpwakpwe), ili hulunge njiraze, hugbwire shariyaze, masharutige na hukumuze arizoapha baba zehu. ⁵⁹ Phahi, maneno gangu higa ambago ni voyo rangi mbere za Mwenyezi Mlungu nagakale phephi na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, usiku na mutsi naye amujalie mtumishiwe na atue Aiziraeli, ili aongokerwe katika mahitaji gao ga chila siku. ⁶⁰ Nago mataifa gosi duniani gandamanya kukala kpweli Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu wala takuna wanjina. ⁶¹ Namwi, dzilavyeni kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, moyo kutsuka, mlunge masharutige na kulunga shariyaze zosi dza muhendavyo hivi rero.”

*Nyumba ya Mlungu
inaikpwa mbere za Mlungu
(2 Nyakati 7:4-10)*

⁶² Alafu, mfalume na Aiziraeli osi ariokala phamwenga naye amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka. ⁶³ Naye Selemani wamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za amani: ng'ombe elufu mirongo miiri na mbiri na mang'ondzi laki mwenga na elufu mirongo miiri. Hivi ndivyo mfalume na Aiziraeli osi arivyoika yo nyumba mbere za Mwenyezi Mlungu. ⁶⁴ Siku iyo-iyoy, mfalume watakasa seemu ya kahi-kahi ya muhala uriokala mbere za nyumba ya Mwenyezi Mlungu, mana hipho ndipho aripholavira sadaka za kuochwa, sadaka za mtsere na marunya ga sadaka za amani, kpwa sababu hipho phatu pha kulavira sadaka pha shaba taphayatosha kpwa sadaka hizo za kuochwa, za mtsere na marunya ga sadaka za amani.

⁶⁵ Naye Selemani kpwa muda wa siku sabaa[‡] wahenda sikukuu mbere za Mwenyezi Mlungu phamwenga na Aiziraeli osi. Nao kala ni atu anji sana arioeneka kula phatu pha kumenyera Hamathi hadi chidzuo cha Misiri. Yo sharee yaenderera kpwa siku kumi na ne. Siku ya sabaa kpwa kutakasa phatu pha kulavira sadaka, na siku ya sabaa kpwa sikukuu ya vibanda. ⁶⁶ Siku ya nane, Selemani waalaga atu; nao amtakira mfalume baraka, achiphiya makpwao na shangbwe na kuhererwa kpwa sababu ya unono wosi ambao Mwenyezi Mlungu wamuhendera Daudi, mtumishiwe na atue Aiziraeli.

9

*Mlungu anamtsembukira Selemani
ra phiri*

(2 Nyakati 7:11-22)

¹ Mfalume Selemani ariphomala kudzenga nyumba ya Mwenyezi Mlungu, nyumba ya chifalume na madzengo ganjina gosi arigokusudiya kudzenga, ² Mwenyezi Mlungu wantsembukira tsona dza arivyomtsembukira hiko Gibioni. ³ Mwenyezi Mlungu wamuamba, "Nkasikira mavoyogo na chirirocho. Nami nkaitenga nyumba hino ambayo ukanidzengera na kuika dzina rangu himo hata kare na kare. Matso gangu na moyo wangu undakala himo siku zosi. ⁴ Nawe uchilunga njira zangu dza sowe Daudi, ukale na moyo mkamilifu uhende haki, uchitimiza gosi nirigokulagiza, uchilunga shariya zangu na mashauri gangu, ⁵ ndipho, ndaimarisha chihi cha ufalumeo dzulu ya Iziraeli hata kare na kare, dza nrivyomuahidi sowe Daudi, kuamba, 'Kundakosa mutu wa kusagala dzulu ya chihi cha ufalume cha Iziraeli.' ⁶ Ela uwe au anao mchigaluka na kuricha kunilunga, musiphogbwira shariya zangu na malagizo gangu nrigokuphani, mchendaihumukira milungu yanjina na kuyaabudu, ⁷ Phahi, ndaatsamiza atu angu, Aiziraeli, kula tsi hino ambayo nkaapha. Piya nyumba hino nrivotenga kpwa ajili ya dzina rangu, ndairema na Iziraeli indakala tangaliye na utu wa kutsekpwa ni atu osi. ⁸ Nyumba hino indabanangbwa na kukala gandzo. Chila mutu atsupaye phephi andaangalala na kuisononekera nao andauza: 'Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu akaihenda hivi tsi hino na nyumba hino?' ⁹ Atu andaamba, 'Ni kpwa sababu amricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, ariyetuluzi akare aho kula tsi ya Misiri na achigbwira milungu yanjina, achiabudu na kuihumikira, ndipho Mwenyezi Mlungu achiarehera mashaka higa gosi.' "

*Selemani anamupha Hiramu
midzi mirongo miiri*

(2 Nyakati 8:1-2)

¹⁰ Bada ya miaka mirongo miiri ambayo Selemani wamala kuzidzenga zo nyumba mbiri, nyumba ya Mwenyezi Mlungu na nyumbaye ya chifalume, ¹¹ mfalume Selemani wamupha Hiramu mfalume wa Tiro midzi mirongo miiri ko Galilaya kpwa sababu Hiramu wamphirikira Selemani mihi ya muerezi na miberoshi na piya zahabu, kulengana arivyolonda kpwa madzengo. ¹² Ela Hiramu ariphofika Tiro na kuiona midzi iyo iriokala akahewa ni Selemani taiyafwahira. ¹³ Phahi, achimuuza Selemani, "Mwenehu, ni midzi ya viphi hino ambayo ukanipha?" Ndiyo sababu midzi iyo inaihwa "Tsi ya Kabuli" hata rero. ¹⁴ Hiramu wamrehera mfalume Selemani zahabu kilo elufu tahu na magana sita.

[‡] **8:65** 8:65 Tafusiri zanjina zinaamba siku kumi na ne kpwa kulunga Chieburania chiambacho siku sabaa na siku sabaa, siku kumi na ne. **9:2** 9:2 1 Afalume 3:5; 2 Nyakati 1:7 **9:5** 9:5 1 Afalume 2:4 **9:8** 9:8 2 Afalume 25:9; 2 Nyakati 36:19

Shuguli zanjina za Selemani
(2 Nyakati 8:3-18)

¹⁵ Higa ni maelezo kuhusu vira mfalume Selemani, arivyoahumira atu kpwa kazi za shokowa kudzenga nyumba ya Mwenyezi Mlungu, nyumbaye ya chifalume, Milo na ukuta wa Jerusalem na piya katika kudzenga luphya midzi ya Hazori, Megido na Gezeri. ¹⁶ Gezeri ndio mudzi ambao mfalume wa Misiri wauteka, achiutiya moho na kuaolaga Akanani, enyezi a hinyo mudzi. Badaye, mwanawe wa chichetu ariphololwa ni Selemani, mfalume wa Misiri wamupha mudzi hinyo ukale zawadiye ya arusi. ¹⁷ Phahi, Selemani waudzenga luphya mudzi wa Gezeri. Piya wadzenga Bethi-Horoni wa tsini, ¹⁸ tsona achidzenga Baalathi na mudzi wa Tamari urio nyika ya Juda. ¹⁹ Piya achidzenga midziye yosi ya kuikira hazina, magariye ga kuvwehwa ni farasi na anajeshie akuhumira farasi na chochosi aricholonda kudzenga katika Jerusalem, Lebanoni au phatu phanjina katika ufalumewe. ²⁰ Atu anjina osi ariosala, Aamori, Ahiti, Aperizi, Ahivi na Ajebusi, ambao taayakala a taifa ra Iziraeli, ²¹ phamwenga na chivyazi chao ambao Aiziraeli taayaweza kuaangamiza kabisa, Selemani waahenda atumwae na achiahendesha kazi za shokowa hata rero. ²² Ela kahi ya Aiziraeli, Selemani kayahenda mutu hata mmwenga kukala mtumwa. Aiziraeli amuhumikira kpwa kukala asikari, vilongozi, majemadari, akulu, aimirizi a magariye ga kuvwehwa ni farasi na anajeshie akuhumira farasi. ²³ Hino ndiyo jumula ya akulu ariolimira atu ariohenda kazi za Selemani. Atu magana matsano na mirongo mitsano.

²⁴ Tsona mwana mchetu wa mfalume wa Misiri watsama kula mudzi wa Daudi, achendaishi kpwenye nyumbaye mwenye ambayo Selemani wamdzengera. Chisha Selemani wadzenga Milo.

²⁵ Selemani walavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani kano tahu chila mwaka. Sadaka hizo wazilavya dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ariphokala akamdzengera Mwenyezi Mlungu, achimfukizira Mwenyezi Mlungu uvumba ariphomala kuidzenga yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

²⁶ Mfalume Selemani watengeza jahazi nyinji hiko Esioni-Geberi, phephi na Elothi, pwani ya Bahari Ya Shamu, kahi za tsi ya Edomu. ²⁷ Naye mfalume Hiram waahuma atumishie mabaharia amanyao bahari phamwenga na ahendadzi-kazi a Selemani. ²⁸ Asafiri kuphiya tsi ya Ofiri achendamrehera mfalume Selemani kilo elufu kumi na ne za zahabu.

10

Malikia wa Sheba
ayamjambosa Selemani
(2 Nyakati 9:1-12)

¹ Malikia wa Sheba ariphosikira nguma za Selemani, kpwa ajili ya dzina ra Mwenyezi Mlungu, wakpweza kpwa Selemani kpwedzamjeza na maswali magumu. ² Wafika Jerusalem phamwenga na atumishie anji sana phamwenga na ngamia anji ariotsukula manukato, zahabu nyinji na mawe ga samani. Ariphofika kpwa Selemani wauza maswali gosi arigokala nago mwakpwe moyoni. ³ Naye mfalume Selemani wamjibu maswalige gosi, taphana hata swali mwenga ririromshinda. ⁴ Ye malikia wa Sheba ariphoona ikima ya Selemani na nyumba ariyoidzenga, ⁵ vyakurya vya phakpwe mezani, vira akulue arivyosagala pho mezani, vira ahendadzi-kazie arivyohumika na mavwazi gao, alavyadzi vinwadzie na mavwazi gao, sadaka za kuochwa ambazo wazilavya ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, waangalala sana.

⁶ Phahi, wamuambira mfalume, "Mambo gosi nrigosikira kpwenye tsi yangu kuhusu kazizo na ikimayo ni kpweli! ⁷ Ela siyagaamini hadi nriphokpweza na nchidzionera mwenye. Mbavi siyaambirwa hata nusuye. Ikimayo na kuongokerwako kundatsupa mambo nrigosikira. ⁸ Baha atuo!* Baha hinya atumishio anaokuhumikira siku zosi na kuphundza ikimayo! ⁹ Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ambaye wafwahirwa ni uwe, achikuika dzulu ya chihi cha ufalume cha Iziraeli! Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu anamendza Aiziraeli na analonda kpwaimarisha ta kare na kare, wakuika uwe ukale mfalume, ili utawale na haki na kuhenda irivyo sawa."

¹⁰ Phahi Malikia achimupha mfalume zaidi ya kilo elufu ne za zahabu, vilungo vinji sana na mawe ga samani. Takuna ambaye kala akamrehera mfalume Selemani vilungo vinji sana dza vira virivyorehwa ni Malikia wa Sheba.

¹¹ Tsona, majahazi ga Hiram ugarigoreha zahabu kula Ofiri, gareha kpwa unji mihi ya msandali na mawe ga samani. ¹² Naye mfalume waihumira mihi iyo ya msandali kpwa ajili ya nguzo za nyumba ya Mwenyezi Mlungu na za nyumba ya mfalume na piya kpwa kutengeza ngephephe na vinanda vya aimbadi. Takudzangbwerehwa mihi dza iyo wala kuonekana tsona hata roho.

¹³ Mfalume Selemani naye wamupha Malikia wa Sheba chila chitu arichochiaza na aricholonda, phamwenga na vitu vyanjina ambavyo Selemani wamupha kulengana na tabiyaye ya chifalume. Phahi Malikia wauya kwakpwe iye na atumishie.

Utajiri wa mfalume Selemani
(2 Nyakati 9:13-29)

¹⁴ Phahi uzoho wa zahabu arizophirikirwa Selemani kpwa mwaka, ni kilo elufu mirongo miiri na tahu. ¹⁵ Hino ni kanda na hira kodi iriyoriphiwa ni ahendadzi-bishara na achuuzi na Afalume osi a Warabuni na maliwali a tsi ya Iziraeli.

¹⁶ Mfalume Selemani watengeza ngao magana mairi za zahabu yobandwa. Chila ngao yatengezwa na kama kilo sabaa za zahabu. ¹⁷ Chisha achingengeza vingao vidide magana mahahu. Chila chingao chahumira kama kilo mbiri za zahabu. Naye mfalume waviika kwenye nyumba iihwayo Tsaka ra Lebanoni.

¹⁸ Chisha mfalume watengeza chihi chikulu cha chifalume cha pembe za ndzovu na achichifwinika na zahabu swafi. ¹⁹ Chihi hicho kala china ngazi sita. Seemu ya dzulu yakala ya mduara na chaikirwa mwatu mwa kuikira mkpwono pandeze zosi mbiri. Piya kala china vizuka viiri vya simba viimire kanda-kanda ya mo mwatu mwa kuikira mikono. ²⁰ Piya kala kuna vizuka vya simba kumi na viiri vyaimiswa chimwenga hiku na chimwenga hiku, dzulu ya chila ngazi kahi ya hizo ngazi sita. Chihi dza hicho kala bado kutengezwa kwenye ufalume wowosi.

²¹ Miyo yosi ya mfalume Selemani ya kunwerera kala ni ya zahabu na miyo yosi iriyokala kahi za Nyumba ya Tsaka ra Lebanoni kala ni ya zahabu swafi. Takuna iriyotengezwa na feza mana feza taiyaolngbwa kukala chitu cha samani wakati hinyo. ²² Kpwa kukala mfalume Selemani kala ana meli nyinji zokala zichiphiya Tarishishi phamwenga na meli za Hiram. Meli hizo kala zichisafiri mara mwenga chila bada ya miaka mihahu, nazo kala zinamrehera mfalume zahabu, feza, pembe za ndzovu, chima na tausi.

²³ Mfalume Selemani waatsupa afalume osi a dunia kpwa mali na ikima. ²⁴ Atu a tsi zosi akpweza kpwa Selemani ili asikire ikimaye ariyowewa ni Mlungu. ²⁵ Mwaka bada ya mwaka, chila ariyekpweza wamrehera zawadi nyinji; vitu vya feza na zahabu, piya nguwo, manemane,[†] vilungo, farasi na nyumbu.

²⁶ Mfalume Selemani wakusanya magari ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi akuhumira farasi elufu kumi na mbiri ambao waika kwenye midzi yenye vitu vya magari ga kuvwehwa ni farasi na hiko Jerusalem arikokala. ²⁷ Mfalume wahanda feza na zahabu zikale mayamaya dza mawe ko Jerusalem. Mierezi nayo achihenda ikale minji dza mihi ya mikuyu yokala tsi ya kugbwa. ²⁸ Farasi a Selemani nao arehwa kula Misiri na Kue.[‡] Nyo ahendadzi-bishara a mfalume akpwezaagula kula Kue. ²⁹ Bei ya gari mwenga ra kuvwehwa ni farasi kala ni vipande§ magana sita vya feza ko Misiri na farasi mmwenga kala ni vipande gana mwenga na mirongo mitsano. Chisha hinyo ahendadzi-bishara a mfalume kala achiaguzira afalume osi a Ahiti na a Aaramu.

11

Selemani anamkosera Mlungu

¹ Badaye Selemani wamendza sana achetu a chijeni. Mbali na mwana mchetu wa mfalume wa Misiri, walóla achetu a Amoabu, Aamoni, Aedomu, Asidoni na Ahiti, ² achetu a mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu waakahaza Aiziraeli achiamba, "Musilóle kpwa wala aho asilóle kpweni kpwa sababu achetu hinyo andakugaluzani moyo yenu ili muihumikire milungu yao." Selemani waamendza sana achetu hinyo. ³ Selemani kala ana achetu magana sabaa, ana achetu a afalume, na anachetu magana mahahu. Hinyo achetu amgaluza moyowe. ⁴ Mana, ariphotsakala, ahee amgaluza moyo hata achihumikira milungu yanjina, wala kayakala muaminifu kabisa kpwa Mwenyezi

[†] **10:25** 10:25 manemane: au silaha. **10:26** 10:26 1 Afalume 4:26 **10:27** 10:27 Kumbukumbu 17:17 **10:28** 10:28 Kumbukumbu 17:16 [‡] **10:28** 10:28 Tafusiri zanjina zinaamba Kilikia. [§] **10:29** 10:29 Tafusiri zanjina zahumira shekeli badala ya vipande. **11:1** 11:1 Kumbukumbu 17:17 **11:2** 11:2 Kutsama 34:16; Kumbukumbu 7:3-4

Mlungu, Mlunguwe, dza ise Daudi arivyokala muaminifu. ⁵ Selemani wamuhumikira Ashitorethi, mlungu mchetu wa Asidoni na Milikomuni, mlungu wa Aamoni ambaye kala ni tsukizo. ⁶ Hivyo, Selemani wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, wala kayalunga kpwa ukamilifu mendzwa ya Mwenyezi Mlungu dza ise Daudi arivyohenda. ⁷ Selemani wadzenga phatu pha dzulu pha kumlavira kafara Kemoshi, mlungu wa Amoabu yekala ni tsukizo, ko dzulu ya mwango urio uphande wa mlairo wa dzuwa wa Jerusalemu. ⁸ Achihenda hivyo kpwa achee osi a chijeni ambao afukiza uvumba na kuilavira kafara milungu yao.

⁹ Phahi, Mwenyezi Mlungu achimreyera Selemani, kpwa sababu ya kumricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, dzagbwe ye kala wadzionyesa kpwakpwe kano mbiri, ¹⁰ na kumlagiza asiabudu milungu ya chijeni. Selemani kayagbwira lagizo ra Mwenyezi Mlungu. ¹¹ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wamuambira Selemani, "Kpwa sababu ukaendera kuhenda higa na kukakala muaminifu kulunga chilagane changu na shariya nrizokupha, ufalumeo ndauswa pande mbiri nimuphe mtumishio. ¹² Hata hivyo, kpwa ajili ya sowe Daudi, sindahenda hivyo wakati bado unaiishi, ela utawala hinyo ndawuusa kula mikononi mwa mwanao. ¹³ Ela phahi hata ye mwanao sindamfuta ufalume wosi, ela ndamrichira mbari mwenga, kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi na kpwa ajili ya Jerusalemu, mudzi ambao nautsambula."

Mlungu anamuunurira Selemani maadui

¹⁴ Alafu Mwenyezi Mlungu wamuhenda Hadadi Muedomu, ariyekala wa chivyazi cha mfalume wa Edomu, kukala mviha wa Selemani. ¹⁵ Wakati Daudi ariphoangamiza Aedomu, Joabu, mkpwulu wa jeshi ra Daudi, waphiya hiko kuazika arioolagbwa. Joabu waaolaga alume osi a Edomu. ¹⁶ Joabu wakala kuko na Aiziraeli osi kpwa muda wa miezi sita, aphahe kuaangamiza kabisa alume osi a Edomu. ¹⁷ Ela Hadadi ambaye wakati hinyo kala ni muhana, wachimbira Misiri phamwenga na Aedomu anjina, atumwa a ise. ¹⁸ Hadadi na ayae auka Midiani achiphiya hadi Parani. Hiko ahala atu anjina achiphiya nao hadi Misiri, kpwa Farao mfalume wa Misiri. Mfalume hiye wamupha Hadadi nyumba, munda na chakurya. ¹⁹ Hadadi watsunukpwa ni mfalume wa Misiri. Kpwa hivyo mfalume wa Misiri wamruhusu shemegeye, yani mdide wa mchewe Malikiya Tapenesi alolwe ni Hadadi. ²⁰ Hiye mwanao mchetu wa Tapenesi wamvyarira Hadadi mwana ariyehwa Genubathi. Genubathi warerwa ni Tapenesi ndani ya nyumba ya mfalume wa Misiri, phamwenga na ana a mfalume.

²¹ Ela Hadadi ariphosikira hiko Misiri kukala Daudi na Joabu mkpwulu wa jeshi kala akafwa, wamuambira mfalume wa Misiri, "Niruhusu niuye kpwehu."

²² Ela mfalume wa Misiri achimuza, "Ukakosa chitu chani phano hata ulonde kuuya kpwenu?"

Naye Hadadi wajibu, "Taphana nkosacho ela niricha tu niphaye."

²³ Piya, Mlungu wamuhenda Rezeni mwana wa Eliada, akale mviha wa Selemani. Rezeni kala akamchimbira tajiriwe, mfalume Hadadezeri wa tsi ya Zoba. ²⁴ Rezeni wadzikusanyira atu achikala chilongozi wa kundi ra atu a fujo wakati Daudi ariphoolaga majeshi ga Zoba. Chikundi chicho cha atu a fujo chaphiya Damasikasi achendakala hiko na kumuhenda Rezeni akale mfalume wa Damasikasi. ²⁵ Rezeni wakala mviha wa Aiziraeli siku zosi za utawala wa Selemani, wamyuga Selemani dza viratu Hadadi arivyohenda. Kpwa hivyo, Rezeni waibera tsi ya Iziraeli naye watawala tsi ya Aramu.

Ahadi ya Mlungu kpwa Jeroboamu

²⁶ Jeroboamu mwana wa Nebati naye wamuasi mfalume. Jeroboamu hiyu kala ni Muefuraimu wa mudzi wa Sereda, mtumwa wa Selemani na nine kala ni gungu yehwa Serua. ²⁷ Hichi ndicho chisa choricha amkosere mfalume: Selemani wadzenga uwanja wa Milo na kudzenga myanya ya kuta zobomoka za mudzi wa ise Daudi. ²⁸ Jeroboamu waonekana kukala mvulana hodari na mwenye uwezo wa kuturya mambo. Wakati Selemani ariphona kukala barobaro hiyu ana chadi, wamuika akale muimirizi wa kazi za shokowa zirizohendwa ni atu a chivyazi cha Yusufu.

²⁹ Siku mwenga, Jeroboamu ariphokala anasafiri kula Jerusalemu nabii Ahija wa mudzi wa Shilo wakutana naye njirani. Ahija kala akavwala nguwo nyipha. Osi airi kala a machiyao kahi-kahi ya minda. ³⁰ Phahi, Ahija wavula johore dziphya, achirikpwanyula-kpwanyula vipande kumi na viiri, ³¹ alafu wamuambira Jeroboamu, "Hala videmu kumi vikale vyako mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba hivi: Vi sambu ndaukpwanyula ufalume na kuwusa kpwenye mikono ya Selemani nami ndakupha uwe mbari kumi. ³² Ela iye, ndamrichira kabila mwenga kpwa ajili

ya mtumishi wangu Daudi na kpwa ajili ya Jerusalem ambao nautsambula kukala mudzi wangu katika mbari zosi za Iziraeli. ³³ Nindahenda hivyo kpwa sababu Selemani akaniricha na kuabudu milungu ya chijeni: Ashitorethi mlungu wa Asidoni, Kemoshi mlungu wa Amoabu na Milikomu mlungu wa Aamoni. Iye kalungire njira zangu na kahendere irivyo sawa. Katatii shariya zangu na malagizo gangu dza ise Daudi arivyohenda. ³⁴ Hata hivyo, sindamfuta ufalume wosi, ela ndamuhenda akale mkpwulu maishage gosi kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi ambaye namtsambula na ambaye walunga malagizo gangu na shariya zangu. ³⁵ Ela, ndamfuta mwanawe ufalume huno nami ndakupha uwe Jeroboamu mbari kumi. ³⁶ Hiye mwana wa Selemani ndamrichira mbari mwenga, ili wakati wosi mtumishi wangu Daudi, akale na taa ing' alayo siku zosi mbere zangu ko Jerusalem, mudzi ambao nautsambula niike dzina rangu. ³⁷ Phahi, uwe Jeroboamu, ndakuhenda ukale mfalume wa Iziraeli nawe undatawala umendzavyo. ³⁸ Na ichikala undagbwira gosi ndigokulagiza na kulunga njira zangu, napho undahenda irivyo sawa mbere zangu kpwa kugbwira shariya zangu na uamuli wangu, dza vira mtumishi wangu Daudi arivyohenda, mimi ndakala phamwenga nawe siku zosi. Na ndakuhenda mfalume wa Iziraeli na kuhakikisha kukala chivyazicho chindatawala bada ya uwe dza nirivyomuhendera Daudi. ³⁹ Tsona, ndagayisa chivyazi cha Daudi, ela si siku zosi."

⁴⁰ Phahi, Selemani walonda kumuolaga Jeroboamu, ela Jeroboamu achichimbirira Misiri kpwa Shishaki mfalume wa Misiri. Naye wakala hiko hadi Selemani ariphofwa.

Chifo cha Selemani

(2 Nyakati 9:29-31)

⁴¹ Mambo ganjina ga Selemani, gosi arigohenda na ikimaye gaandikpwa kwenye Chitabu cha Mambo ga Selemani. ⁴² Selemani watawala Iziraeli yosi kpwa miaka mirongo mine kula Jerusalem. ⁴³ Mwisho Selemani wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree kahi za Mudzi wa Daudi. Mwanawe Rehoboamu achitawala badalaye.

12

Uasi wa mbari za Vurini

(2 Nyakati 10:1-19)

¹ Phahi, Rehoboamu waphiya Shekemu ambako Aiziraeli osi kala akakusanyika hiko ili amuhende mfalume. ² Naye Jeroboamu mwana wa Nebati ariphosikira higo, (mana kala bado achere Misiri ambako waphiya ariphomchimbira mfalume Selemani), wauya kula Misiri. ³ Aiziraeli ahuma atu kpwendamuiha. Phahi, iye phamwenga na Aiziraeli osi amlunga Rehoboamu achendamuamba, ⁴ "Sowe wahuhika mzigo mzicho. Phahi sambi, huphunguzire zo kazi ngumu na mzigo mzicho ambao sowe wauhika."

⁵ Naye Rehoboamu achiajibu achiamba, "Phiyani alafu muuye bada ya siku tahu." Phahi, aphiya vyao.

⁶ Alafu mfalume Rehoboamu wauza ushauri wa atumia ambao kala ni ashauri a ise Selemani ariphokala mzima achiaua achiamba, "Mnanishauri niaambede hano atu?"

⁷ Nao achimjibu achimuamba, "Rero uchikubali kukala mtumishi wa atu hinya na kuahumikira na ugombe nao maneno ga mtswano, andakala atumishio siku zosi."

⁸ Ela Rehoboamu warema ushauri ariowewa ni hinyo atumia achialonda ushauri kula kpwa marikage ariokula nao ambao kala ni ashaurie. ⁹ Phahi, achiaua, "Munashauri huphi ndionipha ili nkajibu hara achioniamba niaphunguzire mzigo ambao baba waahika?"

¹⁰ Na hinyo marikage ariokula phamwenga naye achimuamba, "Atu hinyo achiogomba nawe kukuamba, 'Sowe wauhika mizigo miziho ela uwe huphunguzire,' kaajibu hivi, 'Chala changu cha kanda nchiziho kuriko chibiru cha baba.'" ¹¹ Ichikala baba wakuhikani mizigo miziho phahi mino ndakuhikani miziho sana. Baba wakutiyani adabu na vikoto, ela mino ndakutiyani adabu na mchira wa tala."

¹² Phahi, siku ya hahu Jeroboamu na atu osi auya kpwa mfalume Rehoboamu mana kala akaamba, "Uyani kpwangu bada ya siku tahu." ¹³ Mfalume wapaza ushauri wa atumia na achiajibu atu hinyo kpwa usiru, ¹⁴ achilunga ushauri wa marikage, achiaambira, "Baba wakuhikani mizigo miziho, nami ndauhenda ukale mzicho zaidi. Baba wakutiyani adabu na vikoto, ela mino ndakutiyani adabu na mchira wa tala."

¹⁵ Phahi mfalume waapaza atu hinyo, mana Mwenyezi Mlungu walonda ikale hivyo ili atimize nenore ariomuambira Jeroboamu mwana wa Nebati, kutsupira Ahija kula Shilo. ¹⁶ Phahi, atu osi a Iziraeli ariphona kukala mfalume kaaphundza, amuambira:

“Huna mtalo wani swino kpwa Daudi?

Tahuna urisi wowosi kpwa mwana wa Jese.

Uyani kpwenu, mwimwi Aiziraeli!

Na uwe Daudi kamanyirire mwenye nyumbayo.”

Phahi Aiziraeli achiuya chila mutu kpwakpwe. ¹⁷ Ela Rehoboamu waenderera kuatawala Aiziraeli okala kwenye midzi ya Juda bahi. ¹⁸ Mfalume Rehoboamu wamuhuma Adoramu,* ambaye kala ni muimirizi wa kazi za shokowa aphiye kpwa Aiziraeli a vurini, ela nyo achimpiga mawe hadi achifwa. Mfalume Rehoboamu wapanda mairo kwenye garire ra kuvwehwa ni farasi achichimbirira Jerusalem. ¹⁹ Phahi hangu phapho Aiziraeli a vurini arema kutawalwa ni mbari ya Daudi hadi rero.

²⁰ Utu asi a Iziraeli ariphophaha habari kukala Jeroboamu akauya kula Misiri, amuiha kwenye mkpwutano, achimuika kukala mfalume wa Iziraeli yosi. Takuna mbari yanjina yodziunga na mryango wa Daudi isiphokala tu mbari ya Juda.

Unabii wa Shemaya

(2 Nyakati 11:1-4)

²¹ Rehoboamu ariphofika Jerusalem, wakusanya anajeshi sujaa a viha elufu gana mwenga na mirongo minane a mbari ya Juda na ya Benjamini, ili apigane na Aiziraeli a vurini, na awuuyize ufalume wosi kpwa Rehoboamu mwana wa Selemani.

²² Ela Mwenyezi Mlungu achigomba na Shemaya mutu wa Mlungu achimuamba: ²³ “Muambire Rehoboamu mwana wa Selemani, mfalume wa Juda na atu osi a mbari ya Juda na Benjamini na atu anjina, ²⁴ kukala mimi Mwenyezi Mlungu naamba hivi, ‘Musiphiye, wala msipigane na ndugu zenu, Aiziraeli. Chila mutu nauye kpwakpwe kaya, mana higo chigohendeka ni mpango wangu.’ ” Phahi, alunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, na achiuya makpwao dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyoalagiza.

Jeroboamu anatengeza ana ng’ombe

a zahabu

²⁵ Phahi, mfalume Jeroboamu waudzenga luphya mudzi wa Shekemu kwenye tsi ya myango ya Efuraimu. Waishi hiko. Badaye wakpwendadzenga mudzi wa Penueli. ²⁶ Alafu Jeroboamu achiaza mwakpwe moyoni, “Vino, uno ufalume taundauya kpwa jamaa ya mfalume Daudi? ²⁷ Ichikala atu hinya andaenderera kpwendalavya sadaka ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalem, mioyo yao indamgalukira bwana wao Rehoboamu mfalume wa Juda. Andaniolaga na amuuyire mfalume wa Juda.”

²⁸ Phahi, mfalume wauza ushauri ayae, achitengeza ana ng’ombe airi a zahabu. Alafu waambira atu, “Ni kazi mbifu yo muhendayo ya kukpwe kuphiya Jerusalem kpwenda-kpwenda kpwendavoya. Lolani mwino Aiziraeli, hino ndiyo milungu yenu iriyokutuluzani kula tsi ya Misiri!” ²⁹ Waika mmwenga mudzi wa Betheli na wa phiri mudzi wa Dani. ³⁰ Dزامبو hiri rakala dambi, mana atu alungana kpwendaabudu mbere za hiye wa Betheli na hata wa hiko Dani. ³¹ Jeroboamu piya wadzenga mizuka phatu pha dzulu, achitsambula alavyadzi-sadaka ambao kala sio a chivyazi cha Lawi. ³² Jeroboamu piya waihenda siku ya kumi na tsano ya mwezi wa nane[†] ikale sikukuu sawa na sikukuu ya chidini yokala inahendeka hiko Juda. Walavya sadaka phatu pha kulavira sadaka ariphotengeza, hiko Betheli mbere za hara ana ng’ombe ariotengeza. Waika alavyadzi-sadaka ariotsambula ahumike chila phatu pha dzulu pha kulavira sadaka ariphotengeza. ³³ Siku iyo ya kumi na tsano ya mwezi wa nane,[‡] ambayo wayiika ye mwenye, waphiya Betheli kpwendalavya sadaka. Phahi wabunisha sikukuu iyo ariyoyiika kpwa ajili ya Aiziraeli ili Aiziraeli ailunge siku zosi na ye mwenye achipanda kuelekeya phatu pha kulavira sadaka, kufukiza uvumba.

13

Nabii analani ibada hiko Betheli

¹ Jeroboamu ariphokala aimire phephi na phatu pha kulavira sadaka ili afukize uvumba, mutu wa Mlungu kula Juda watsoloka Betheli na ujumbe wa Mwenyezi Mlungu. ² Mutu hiyu wakota kululu achigomba kuhusu pho phatu pha kulavira sadaka kpwa neno ra Mwenyezi Mlungu na achiamba, “We phatu pha kulavira sadaka,

* **12:18** 12:18 Adoramu: Adoniram. Soma 1 Afalume 4:6. **12:28** 12:28 Kutsama 32:4 **12:32** 12:32 Alawi 23:33-34 [†] **12:32** 12:32 Siku hino ya kalenda ya mwezi wa kung’ala inagbwa sawa na mwisho wa mwezi wa kumi au mwanzo wa mwezi wa kumi na mwenga wa kalenda ya Chizungu, mwezi mmwenga bada ya sharee ya vibanda. Lola Alawi 23:34. [‡] **12:33** 12:33 Mwezi dza 1 Afalume 12:32. **13:2** 13:2 2 Afalume 23:15-16

Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Kundavyalwa mwana katika nyumba ya Daudi, dzinare ni Josiya. Hiye andahala alavyadzi-sadaka ahumikao kpwa ibada na kufukiza uvumba dzuluyo na alavye sadaka dzuluyo. Hakika, mifupha ya atu indaochwa pho dzuluyo!' " ³ Mutu hiye waonyesa ishara siku iyo-iyoye achiamba, "Hino ndiyo ishara Mwenyezi Mlungu achiyoamba, 'Phatu hipha pha kulavira sadaka phandaahuka na ivu rikalaro dzuluye rindamwagika.' "

⁴ Mfalume Jeroboamu ariphosikira maneno higo ga mutu wa Mlungu dzulu ya phatu pha kulavira sadaka hiko Betheli, wagolosa mkpwono achiamba, "Mgbwireni hiye mutu!" Na mara mwenga hura mkpwonowe ariougolosa, wadina, kayaweza tsona kuukundza. ⁵ Phatu pha kulavira sadaka napho phachiahuka na ivure richimwagika photsi, dza viratu yuya mutu wa Mlungu arivyolavya ishara ya ujumbe wa Mwenyezi Mlungu. ⁶ Phahi, mfalume Jeroboamu wamuambira nabii, "Tafadhali, msihi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo anionere mbazi, na univoyere mkpwono wangu uphole na uweze kuuyira kuhenda kazi."

Naye nabii wavoya na kumririra Mwenyezi Mlungu na mkpwono wa mfalume uchiphola, uchiuyira haliye ya zamani. ⁷ Alafu mfalume wamuambira mutu wa Mlungu, "Karibu kwangu kaya ukarye chakurya nami ndakupha zawadi."

⁸ Ela mutu wa Mlungu wamuamba, "Hata kama undanipha nusu ya ufalumeo, sindaphiya phamwenga nawe. Sindarya wala kunwa madzi phatu hipha. ⁹ Manage Mwenyezi Mlungu wanilagiza achiniamba, 'Usirye chakurya au kunwa madzi, wala usiuye kpwa njira iyo uchiyolunga kpwedzera hipha.' " ¹⁰ Phahi, mutu yuya waphiya vyakpwe, wala kayauya na njira hira ariyokpwezera Betheli.

Nabii mkare wa Betheli

¹¹ Wakati hinyo, kpwakala nabii mmwenga mkare ko Betheli. Anae akpwendamsemurira mambo gosi yuya mutu wa Mlungu arigohenda siku hiyo, hiko Betheli. Amuambira piya gara maneno yuya mutu arigomuambira mfalume Jeroboamu. ¹² Ise yao achiaua, "Akagbwira njira iphi?" Nao achimuonyesa njira ariyogbwira yuya mutu wa Mlungu kula Juda. ¹³ Naye waambira anae, "Ntayarishirani punda." Nao amtayarisha punda naye achipanda dzuluye.

¹⁴ Wamlunga-lunga yuya mutu wa Mlungu, achimkuta asegere tsini ya muhi wa mwaloni. Phahi, wamuua, "We ndiwe yuya mutu wa Mlungu kula Juda?" Naye wamjibu, "Ooo, ndimi."

¹⁵ Yuya nabii achimuamba, "Karibu kwangu kaya, ukarye chakurya."

¹⁶ Ela ye achimuambira, "Siweza kuuya phamwenga nawe, wala kuinjira mwako nyumbani. Sindarya chakurya wala kunwa madzi hipha, ¹⁷ mana Mwenyezi Mlungu wanikahaza nisirye chakurya wala kunwa madzi, wala nisiuye na njira nchiyokpwezera."

¹⁸ Yuya nabii mkare achimuamba, "Mimi piya ni nabii dza uwe na Mwenyezi Mlungu akagomba nami kpwa njira ya malaiika akaamba, 'Muuyize kwako, arye chakurya na kunwa madzi.' " Ela yuya nabii mkare wakala anamchenga tu.

¹⁹ Phahi, yuya mutu wa Mlungu wauya phamwenga naye, achirya chakurya na kunwa madzi kpwa hiye nabii mkare. ²⁰ Aripokala anarya, neno ra Mwenyezi Mlungu ramwedzera yuya nabii mkare ariyemuuyiza ²¹ naye wamririra yuya mutu wa Mlungu kula Juda achimuamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: 'Kpwa kukala ukaasi neno ra Mwenyezi Mlungu nawe kukalunga lagizo Mwenyezi Mlungu, Mlunguo arirokupha, ²² ela ukauya ukarya chakurya na kunwa madzi phatu hipha ambapho waambirwa usirye chakurya wala kunwa madzi. Phahi, mwirio taundazikpwa kpwenye vikura vya ano sowe.' " ²³ Aripomala kurya, yuya nabii mkare wamtayarishira yuya mutu wa Mlungu punda naye achiphiya vyakpwe.

²⁴ Aripokala anaphiya vyakpwe, simba wakpwezamuolaga. Mwiriwe wabwagbwa pho njirani, pundawe na ye simba achiima pho phephi. ²⁵ Ndipho atu ariotsupa hipho na kuriona lufu njirani na simba aimire pho phephi, aphiya hadi madzi wa yuya nabii mkare rimokala anaishi, achiaambira atu. ²⁶ Yuya nabii ambaye kala akamkaribisha kwakpwe ariposikira mambo higo, waamba, "Hiye ni yuyatu mutu wa Mlungu ariyerema kulunga neno ra Mwenyezi Mlungu! Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu akamuhuma simba, akamshambuliya na kumuolaga dza vyo arivyoambirwa."

²⁷ Hipho waambira anae, "Ntayarishirani punda." Nao amutayarishira. ²⁸ Nabii mkare waphiya, achendakuta lufu ra mutu wa Mlungu njirani na simba na pundawe a pho phephi. Yuya simba kayarya rira lufu wala kayamphaphula punda. ²⁹ Phahi, yuya nabii mkare warihala hiro lufu ra mutu wa Mlungu, wariika dzulu ya pundawe, achiriuyiza Betheli, kpwendaomboleza chifochi na kumzika. ³⁰ Phahi, wamzika katika

mberaye mwenye alafu iye phamwenga na anae aomboleza chifoché achiamba, “Mayo Mwenehu!”³¹ Bada ya mazishi nabii hiye waambira anae, “Nchifwa, nizikani mbira hino achimozikpwa mutu wa Mlungu, mifupha yangu ikale phephi na mifuphaye.³² Kpwa kukala maneno gosi arigoambirwa ni Mwenyezi Mlungu kuhusu phatu pha kulavira sadaka ko Betheli na mizuka yosi iriyo phatu pha dzulu hiko midzi ya Samariya, hakika gandakala.”

³³ Hata bada ya higa Jeroboamu kayaricha uyiwe, waenderera kutsambula atu a kawaida kukala alavyadzi-sadaka, ahumike mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka. Mutu yeyesi ariyemenda, mfalume wamtenga kukala mlavyadzi-sadaka wa mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka.³⁴ Hendo hiri rakala dambi kpwa nyumba ya Jeroboamu hata richisababisha nyumbaye ibanangbwe na kuangamizwa hipha duniani.

14

Chifo cha mwana wa Jeroboamu

¹ Wakati hinyo, Ahija mwana wa mfalume Jeroboamu, walumwa. ² Jeroboamu wamuambira mchewe, “Dzigaluze ili atu asimanye kukala u mkpwaza Jeroboamu, uphiye Shilo kpwa nabii Ahija ariyeniamba ndakala mfalume wa Iziraeli. ³ Mphirikire mikahe kumi, keki na mtungi wa asali. Iye andakuambira galondagomphaha mwana wehu.”

⁴ Phahi, mkpwaza Jeroboamu wahenda hivyo, wauka achiphiya vyakpwe Shilo kpwa Ahija. Wakati hinyo, Ahija kala kaweza kuona kpwa sababu matsoge gapofulwa kpwa utumia. ⁵ Ela Mwenyezi Mlungu achimuambira kare Ahija, “Lola, mkpwaza Jeroboamu a njirani aredza akuuze ndigomphaha mwanawe mkpwongo. Achifika andadzihenda ni mchetu wanjina nawe undamuamba hivi na hivi.” ⁶ Phahi Ahija ariphosikira misindo ya nyayoze phakpwe mryangoni, wamuamba, “Karibu ndani mkpwaza Jeroboamu. Ela phahi mbona unadzihenda kukala u mchetu wanjina? Nina ujumbe ambao ni mui sana kpwako! ⁷ Phiya ukamuambire Jeroboamu, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba hivi, ‘Nakutsambula kahi ya atu, nchikuhenda chilongozi wa atu angu Aiziraeli, ⁸ nâhenda ufalume utuluke kpwa chivyazi cha Daudi, nchikupha uwe. Ela we, u chinyume kabisa cha mtumishi wangu Daudi ambaye wagbwira malagizo gangu. Walunga mapenzi gangu kpwa moyowe wosi na kuhenda tu ririro sawa mbere za matso gangu. ⁹ Ela we ukakosera sana, kuriko hara osi ariokutanguliya. Ukanitsukiza kpwa kutengeza milungu yanjina, vizuka vya kutengezwa na chuma, chisha ukanihira. ¹⁰ Phahi, ndairehera nyumba ya Jeroboamu mashaka, ndaolaga alume osi a nyumbaye katika Iziraeli, akale ni atumwa au atu huru. Atu osi a nyumbaye ndaaocha dza vira mutu anavyoocha mavi, hadi gaphye tsetsetse. ¹¹ Mutu yeyesi wa nyumba ya Jeroboamu ndiyefwerera mudzini, madiya gandamurya na yeyesi ndiyefwerera mundani, andariwa ni nyama a mapha.’ Mwenyezi Mlungu ndiye chiyeamba hivyo.

¹² “Kpwa vivyo, unuka, uuye kpwako kaya. Mara tu nyayozo ndiphovyoga kpweni mudzini, mwanao andafwa. ¹³ Atu osi a Iziraeli andamririra na kumzika. Ela, ni iye tu wa nyumba ya Jeroboamu ndiyezikpwa, mana ni iye tu ariyeonekana ndaniye muna dzambo rinaromfwahira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ¹⁴ Tsona rero hino, Mwenyezi Mlungu andaika mfalume wanjina katika Iziraeli ambaye andaolaga atu a nyumba ya Jeroboamu. ¹⁵ Hakika, Mwenyezi Mlungu andaapiga Aiziraeli nao andasumbiswa dza nyasi isumbiswavyo ndani ya muho. Andaatuluza kula tsi hino nono ariyoipha baba zao na kuatawanya kure, ng’ambo ya muho Yufurati, kpwa sababu amtsukiza Mwenyezi Mlungu kpwa kutengeza Ashera. ¹⁶ Mwenyezi Mlungu kandajali tsona Iziraeli kpwa sababu ya dambi za Jeroboamu ambaye wahenda dambi na kuasababisha Aiziraeli nao ahende dambi.”

¹⁷ Phahi, mkpwaza Jeroboamu waunuka, achiphiya vyakpwe, hadi Tirisa. Mara tu ariphovyoga chizingiti cha nyumba, yuya mwana achifwa. ¹⁸ Atu osi a Iziraeli achimzika na kumririra dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba, kutsupira nabii Ahija, mtumishiwe.

Chifo cha Jeroboamu

¹⁹ Mahendo ganjina ga mfalume Jeroboamu, vira arivyopigana viha na arivyotawala, gosi gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Kumbukumbu za Afalume a Iziraeli. ²⁰ Jeroboamu watawala kpwa muda wa miaka mirongo miiri na miiri, na ariphofwa mwanawe Nadabu watawala badalaye.

Mfalume Rehoboamu wa Juda
(2 Nyakati 11:5—12:15)

²¹ Rehoboamu mwana wa Selemani watawala Juda. Kala ana umuri wa miaka mirongo mine na mmwenga ariphoandza kutawala. Naye watawala kpwa muda wa miaka kumi na sabaa katika Jerusalem, mudzi ambao Mwenyezi Mlungu wautsambula kahi ya midzi ya mbari zosi za Iziraeli ili aabudiwe himo. Nine wa Rehoboamu waihwa Naama, Muamoni.

²² Atu a Juda ahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Amtiya wivu kpwa dambi zao arizohenda, nyinji kuriko za ise zao. ²³ Mana nao piya adzitengezera mwatu mwa dzulu mwa ibada, minara ya kulavira sadaka na nguzo za Ashera, dzulu ya chila chidzango chire na tsini ya chila muhi wenye makodza maitsi. ²⁴ Kpwakala malaya kahi za nyumba za ibada za tsi iyo ariohenda mahendo ga kutsukiza, sawa-sawa na gara mahendo ga mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za Aiziraeli.

²⁵ Mwaka wa tsano wa utawala wa Rehoboamu, Shishaki mfalume wa Misiri washambuliya Jerusalem. ²⁶ Wahala hazina yosi ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na ya nyumba ya mfalume. Wahala chila chitu piya ngao zosi za zahabu zotengezwa ni mfalume Selemani. ²⁷ Naye mfalume Rehoboamu achitengeza ngao za shaba badalaye na achizipha akulu a arindzi ariorinda mryango wa nyumba ya mfalume. ²⁸ Chila mfalume ariphoinjira nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, arindzi a ryango azihala, na badaye aziuyiza chumba cha arindzi a ryango.

²⁹ Mahendo ganjina ga Rehoboamu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Juda. ³⁰ Siku zosi kpwakala viha kahi ya Rehoboamu na Jeroboamu. ³¹ Rehoboamu wafwa na achizikpwa kpwenye vikura vya akaree, kpwenye mudzi wa Daudi. Nine kala ndiye Naama, Muamoni. Na mwanawe Abija achitawala badalaye.

15

Mfalume Abijamu wa Juda
(2 Nyakati 13:1—14:1)

¹ Abijamu waandza kutawala Juda mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Jeroboamu mwana wa Nebati. ² Watawala muda wa miaka mihahu hiko Jerusalem. Nine, ambaye kala ni mwana mchetu wa Abusalomu,* waihwa Maaka. ³ Abijamu walunga dambi zosi za ise arizozihenda kabila ya iye, wala moyowe tauyakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, dza tsaweye Daudi arivyokala. ⁴ Hata hivyo, kpwa ajili ya Daudi, Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, wamupha Abijamu mwana ndiyetawala bada ya iye, akale taa ya kung'ala ko Jerusalem na kuyiika imara. ⁵ Mwenyezi Mlungu wahenda hivyo kpwa sababu Daudi wahenda haki mbereze na kayahenda chinyume cha malagizo ga Mwenyezi Mlungu siku zosi za maishage, isiphokala tu rira dzambo ra Uriya Muhiti. ⁶ Phahi kpwakala viha kahi ya Rehoboamu na Jeroboamu siku zosi za maisha ga Abijamu.

⁷ Mahendo ganjina ga Abijamu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Juda. Abijamu na Jeroboamu aishi katika hali ya viha. ⁸ Mwisho, Abijamu wafwa na achizikpwa kpwenye mudzi wa Daudi na mwanawe Asa watawala badalaye.

Asa, mfalume wa Juda
(2 Nyakati 15:16—16:6)

⁹ Mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa Jeroboamu mfalume wa Iziraeli, Asa waandza kutawala hiko Juda. ¹⁰ Naye watawala ko Jerusalem, kpwa muda wa miaka mirongo mine na mwenga. Wawaye kala achiihwa Maaka, mwana mchetu wa Abusalomu. ¹¹ Asa wahenda haki mbere za Mwenyezi Mlungu, dza mkarewe Daudi. ¹² Wazola malaya a mwatu mwa kuabudu tsi yosi na achiusa vizuka vyosi ambavyo ano ise kala akavitengeza. ¹³ Piya wamfuta cheo cha umalikia wawaye yeihwa Maaka kpwa kukala watengeza chizuka cha Ashera ambacho kala ni tsukizo. Iye wachivundzavundza na achichiocha kpwenye Dete ra Kidironi. ¹⁴ Dzagbwe kayabananga mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu, Asa kala ni muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu

14:23 14:23 2 Afalume 17:9-10   **14:24** 14:24 Kumbukumbu 23:17   **14:25** 14:25 2 Nyakati 12:2-8   **14:26**
14:26 1 Afalume 10:16-17; 2 Nyakati 9:15-16   * **15:2** 15:2 Abishalomu, namuna yanjina ya kuhadza dzina hiro ni
Abusalomu. Soma piya msitari wa 10.   **15:4** 15:4 1 Afalume 11:36   **15:5** 15:5 2 Samueli 11:1-27   **15:6** 15:6
2 Nyakati 13:3-21   **15:12** 15:12 2 Nyakati 15:8-15

maishage gosi. ¹⁵ Naye wareha nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu miyo ya feza na ya zahabu yotengbwa kpwa ajili ya Mlungu ni ise na yoitenga ye mwenye.

¹⁶ Mfalume Asa wa Juda na mfalume Baasha wa Iziraeli akala na viha kahi yao siku zao zosi. ¹⁷ Tsona Baasha mfalume wa Iziraeli washambuliya tsi ya Juda na achidzenga ngome ko mudzi wa Rama, ili aphahe kuzuwiya mutu yeyesi kutuluka wala kuinjira tsi ya Asa, mfalume wa Juda. ¹⁸ Alafu mfalume Asa wahala feza yosi na zahabu yosi iriyosala kula kpwa hazina ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na kula hazina ya nyumba ya mfalume, achiapha atumishie ampirikire Beni-Hadadi, mwana wa Taburimoni, mdzuku wa Hezioni, Mfalume wa Shamu, yesagala Damasikasi, akamuambire, ¹⁹ "Nahuike mapatano ga umwenga wehu dza vira baba na sowe arivyohenda. Lola, nkakuhumira zawadi ya feza na zahabu. Phahi, phiya ukavundze mapatano ga ushirikiano urio kahi za uwe na mfalume Baasha wa Iziraeli, ili ariche kunishambuliya." ²⁰ Hipo mfalume Beni-Hadadi wamphundza Asa, achihuma akulu a jeshi kpendapiga midzi ya Iziraeli. Nao achishinda Ijoni, Dani, Abeli-Bethi-Maaka, Kinerethi† yosi na tsi yosi ya Nafutali. ²¹ Mfalume Baasha ariphophaha habari, waricha kudzenga mudzi wa Rama achendaishi Tirisa. ²² Ndipho mfalume Asa wapiga mbiru kpwa atu osi a Juda, bila kuricha hata mutu mmwenga, nao achitsamiza mawe na mbao kula Rama, vitu ambavyo Baasha kala akavihumira kudzengera Rama. Phahi mfalume Asa wavihumira kudzengera mudzi wa Geba, ko Benjamini na mudzi wa Mizipa.

²³ Mahendo ganjina gosi ga Asa, kuongokerwakpwe, na gosi arigohenda na midzi yosi ariyoidzenga, gosi gaandikpwa kpwenye chitabu cha Afalume a Juda. Wakati wa utumiawe, Asa wagbwirwa ni ukongo wa magulu. ²⁴ Mwishirowe, Asa wafwa achizikpwa kpwenye mudzi wa Daudi, phamwenga na akaree. Mwanawe Jehoshafati achitawala badalaye.

Nadabu, mfalume wa Iziraeli

²⁵ Mwaka wa phiri wa utawala wa Asa hiko Juda, Nadabu mwana wa Jeroboamu waandza kutawala tsi ya Iziraeli. Watawala muda wa miaka miiri. ²⁶ Nadabu wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga mwendo wa ise na kosare ra kuasababisha Aiziraeli kuhenda dambi. ²⁷ Phahi Baasha mwana wa Ahija, wa mbari ya Isakari, wampangira njama mbii ya kumuolaga Nadabu. Hipo Nadabu na Aiziraeli osi ariphokala anashambuliya mudzi wa Gibethoni wa Afilisti, ²⁸ Baasha wamuolaga, na achitawala badalaye. Hinyo wakala mwaka wa hahu wa utawala wa mfalume Asa wa Juda. ²⁹ Mara tu ariphoandza kutawala, Baasha waolaga atu osi a nyumba ya Jeroboamu. Kayaricha moyo hata mutu mmwenga wa nyumba ya Jeroboamu. Iyo yakala sawa na gara Mwenyezi Mlungu arigogomba kpwa njira ya mtumishiwe Ahija wa mudzi wa Shilo. ³⁰ Mambo higa gahendeka kpwa sababu Jeroboamu wamtukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa dambiye na kpwa kuasababisha Aiziraeli ahende dambi.

³¹ Mambo ganjina ga Nadabu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli. ³² Mfalume Asa wa Juda na mfalume Baasha wa Iziraeli akala na viha kahi yao siku zao zosi.

Baasha, mfalume wa Iziraeli

³³ Mwaka wa hahu wa utawala wa Asa mfalume wa Juda, Baasha mwana wa Ahija, waandza kuitawala Iziraeli hiko Tirisa. Watawala muda wa miaka mirongo miiri na mine. ³⁴ Baasha wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga mwendo wa Jeroboamu na kosare ambaro kpwa hiro waahenda Aiziraeli ahende dambi.

16

¹ Siku mwenga, Mwenyezi Mlungu wagomba na Jehu mwana wa Hanani kuhusu Baasha achiamba, ² "We Baasha, mino nakuunula kula vumbini, nchikuhenda chilongozi wa atu angu, Aiziraeli. Nawe ukalunga mwendo wa Jeroboamu. Ukaahenda atu angu Aiziraeli anikosere ahende dambi na kunireyeza kpwa dambi zao. ³ Phahi, uwe Baasha ndakuangamiza tsetsetse phamwenga na nyumbayo. Tsona, ndaihenda nyumbayo ikale dza vira nirivyohenda nyumba ya Jeroboamu mwana wa Nebati. ⁴ Mutu yeyesi wa nyumbayo ndiyefwerera ndani ya mudzi, andariwa ni madiya na yeyesi ndiyefwerera mundani, andariwa ni nyama a mapha."

⁵ Mahendo ganjina gosi ga Baasha na usujaawe, waandikpwa kpwenye chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli. ⁶ Baasha wafwa, achizikpwa hiko Tirisa, mwanawe Ela achitawala badalaye. ⁷ Mwenyezi Mlungu wagomba tsona kutsupira nabii Jehu

† 15:20 15:20 Kinerethi: Tsi iriyo phephi na ziya ra Galilaya.

15:29 15:29 1 Afalume 14:10

mwana wa Hanani kuhusu Baasha na nyumbaye kpwa sababu ya mai arigohenda mbere za Mwenyezi Mlungu. Baasha wamtsukiza Mwenyezi Mlungu kpwa mahendoge. Waiga Jeroboamu na nyumbaye na kuisababisha nyumbaye iaangamizwe.

Ela, mfalume wa Iziraeli

⁸ Mwaka wa mirongo miiri na sita wa utawala wa Asa mfalume wa Juda, Ela mwana wa Baasha waandza kutawala Iziraeli kula Tirisa. Watawala muda wa miaka miiri. ⁹ Ela Zimuri, mkpwuluwe wa jeshi ambaye kala ni muimirizi wa nusu ya kundi ra magarige ga kuvwehwa ni farasi wampangira njama mbii. Siku mwenga, mfalume Ela ariphokala hiko Tirisa ndani ya nyumba ya Arisa ariyekala muimirizi wa nyumba ya mfalume, wanwa, achilewa. ¹⁰ Phahi Zimuri wainjira ndani achimpiga Ela hadi achimuolaga na achitawala badalaye. Hinyo wakala mwaka wa mirongo miiri na sabaa wa utawala wa Asa mfalume wa Juda.

¹¹ Mara tu ariphoandza kutawala, Zimuri waaolaga atu osi a Nyumba ya Baasha. Kayaricha hata mlume mmwenga wa nyumbaye wala asenae. ¹² Higa gakala dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba kuhusu atu osi a Baasha, kutsupira nabii Jehu. ¹³ Mambo higa gahendeka kpwa sababu ya dambi zosi za Baasha na mwanawe Ela. Amreyeza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa kuahenda Aiziraeli ahende dambi kpwa vizuka vyao visivyo mana. ¹⁴ Mambo ganjina ga Ela na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli.

Zimuri, mfalume wa Iziraeli

¹⁵ Mwaka wa mirongo miiri na sabaa wa utawala wa Asa mfalume wa Juda, Zimuri waitawala Iziraeli hiko Tirisa kpwa muda wa siku sabaa bahi. Jeshi ra Iziraeli kala rikapiga kambi ili kushambuliya Gibethoni mudzi wa Afilisti. ¹⁶ Wakati anajeshi a Iziraeli ariphosikira kukala Zimuri akaasi na kumuolaga mfalume, osi amuika Omuri, mkpwulu wa jeshi, kukala mfalume wa Iziraeli siku iyo-iyoy. ¹⁷ Omuri na Aiziraeli osi auka kula Gibethoni, achiphiya kpendashambuliya mudzi wa Tirisa. ¹⁸ Zimuri ariphoona kukala mudzi ukahalwa, wainjira ngomeni mwa nyumba ya mfalume, achiitiya moho naye achifwerera mumo. ¹⁹ Dzambo hiro rahendeka kpwa sababu ya dambi arizohenda. Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga mwendo wa Jeroboamu na kuasababisha Aiziraeli amkosere Mlungu. ²⁰ Mahendo ganjina ga Zimuri na makosage gosi gaandikpwa kpwenye chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli.

Omuri, mfalume wa Iziraeli

²¹ Hipo, Aiziraeli aganyika makundi mairi: kundi mwenga ramuunga mkpwono Tibuni mwana wa Ginathi kukala akale mfalume wao na kundi ra phiri richimuunga mkpwono Omuri. ²² Atu a kundi ririomuunga mkpwono Omuri aturya hara ariomuunga mkpwono Tibuni mwana wa Ginathi. Phahi, Tibuni wafwa na Omuri achikala mfalume. ²³ Omuri waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mihahu na mwenga wa utawala wa Asa mfalume wa Juda. Watawala muda wa miaka kumi na miiri. Miaka sita watawala kula mudzi wa Tirisa. ²⁴ Wagula mwango wa Samariya kpwa talanta mbiri za feza kula kpwa mutu mmwenga yeihwa Shemeri na dzulu ya mwango hinyo, achidzenga mudzi wenye kuta. Mudzi wenye wauhiha Samariya, kpwa ishima ya Shemeri ariyekala mwenye mwango hinyo pho mwanzo.

²⁵ Omuri wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Wahenda mai zaidi ya hara osi ariomtanguliya. ²⁶ Walunga mwendo wa Jeroboamu mwana wa Nebati na makosage ga kuahenda Aiziraeli amkosere Mlungu. Wamtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa kuabudu vizuka visivyo mana. ²⁷ Mahendo ganjina ga Omuri na usujaawe, gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli. ²⁸ Omuri wafwa, achizikpwa hiko Samariya. Mwanawe Ahabu achitawala badalaye.

Ahabu, mfalume wa Iziraeli

²⁹ Mwaka wa mirongo mihahu na nane wa utawala wa Asa mfalume wa Juda, Ahabu mwana wa Omuri waandza kutawala Iziraeli. Watawala kula mudzi wa Samariya kpwa muda wa miaka mirongo miiri na miiri. ³⁰ Ahabu mwana wa Omuri wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu kuriko afalume osi ariomtanguliya. ³¹ Tsona, zaidi ya kulunga dambi za Jeroboamu mwana wa Nebati, Ahabu walóla Jezebeli mwana mchetu wa Ethibaali mfalume wa Asidoni. Ahabu piya wamuhumikira na kumuabudu Baali. ³² Wamdzengera Baali nyumba ya kumuabudira hiko Samariya na ndaniye achitengeza phatu pha kulavira sadaka. ³³ Piya watengeza Ashera. Ahabu wahenda mai manji, achimreyeza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli zaidi ya Afalume osi a Iziraeli ariomtanguliya. ³⁴ Siku za utawalawe, Hieli kula mudzi wa Betheli waudzenga luphya

mudzi wa Jeriko. Na sawa kabisa na neno Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira Joshuwa mwana wa Nuni, Hieli wafwererwa ni mwanawe wa mbere ariyehwa Abiramu siku za kuika misingi ya Jeriko. Na siku za kuika maryango ga mudzi wa Jeriko achifwererwa ni mwanawe chiziyanda yehwa Segubu.

17

Elia anaamba takundanya mvula

¹ Phahi Elija kula chidzidzi cha Tishibi ko Giliadi wamuambira mfalume Ahabu, "Kama Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli aishvyo, Mlungu ambaye namuhumikira, takundakala umande wala mvula miaka hino michache yedzayo hadi ndiphogomba." ² Tsona, Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija achimuamba, ³ "Uka hipha uelekee uphande wa mlairo wa dzuwa, ukadzifwitse kwenye chidzuhu cha Kerithi chiricho uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani. ⁴ Hiko, undaphaha madzi ga kunwa kula chidzuhu hicho. Nami nkalagiza kunguru akurehere chakurya." ⁵ Phahi, Elija wahenda vira arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu, waphiya kpendakala kwenye chidzuhu cha Kerithi chiricho uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani. ⁶ Kunguru akala achimrehera mkpwahe na nyama, ligundzu na dziloni na waphaha madzi ga kunwa kula chidzuhu hicho. ⁷ Ela, bada ya muda chidzuhu chanywa kpwa kukala tsi iyo kala taina mvula.

Elia na gungu ra hiko Sarefathi

⁸ Hipho, Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija achiamba, ⁹ "Uka uphiye mudzi wa Sarefathi, phephi na Sidoni, ukakale hiko. Nkalagiza gungu ra hiko rikurise." ¹⁰ Phahi, Elija wauka, achiphiya Sarefathi. Aripkofika ryango ra mudzi, wamuona gungu anatsola-tsola ndodo. Elija achimuiha hiye mchetu achimuamba, "Nakuvoya unirehere madzi ninwe." ¹¹ Yuya mchetu aripfokala ayareha, Elija wamuiha tsona achimuamba, "Navoya piya unirehere chipande cha mkpwahe."

¹² Hiye mchetu achimuambira, "Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu sina mkpwahe hata chidide. Nina unga fumba mwanga mwangu nyunguni na mafuha machache mwangu tupani. Nkedza tsola-tsola ndodo, chisha niphaye kpwangu nkajite chakurya hicho niryte na mwanangu mlume, alafu hugodze kufwa."

¹³ Elija achimuamba, "Usiogophe. Phiya ukahende vyo uchivyogomba. Ela nitengezera mimi mwandzo mkpwahe mdide unirehere, ndipho ukadzijitire na mwanao. ¹⁴ Kpwa kukala, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba, 'Unga urio ndani ya nyunguyo taundaphunguka wala mafuha garigo ndani ya tupa tagandasira, hadi phara mimi Mwenyezi Mlungu ndiphoreha mvula dzulu ya tsi.' "

¹⁵ Phahi, hiye gungu wakpwendahenda dza vyo arivyoambirwa ni Elija na hipho mchetu hiye, mwanawe na Elija aphaha chakurya cha siku nyinji. ¹⁶ Unga nyunguni tauyaphunguka, wala mafuha tupani tagayasira sawa kabisa na neno ra Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira Elija.

Elia anamfufula mwana wa gungu

¹⁷ Bada ya higo, mwana wa hiye mchetu mwenye nyumba, walumwa na haliye yazidi kukala mbii, hata achifwa. ¹⁸ Yuya mchetu achimuambira Elija, "We mutu wa Mlungu, náukosani mino? Dze, wakpwedza kpwangu dambi zangu zitambukirwe ili uniolagire mwanangu?"

¹⁹ Elija achimuamba, "Nipha ye mwanao." Phahi, Elija achimuhala mwana kula chifuwani mwa nine, achimphirika mwakpwe chumbani arimoishi, achimlaza dzulu ya chitandache. ²⁰ Alafu achivoya na kumririra Mwenyezi Mlungu achiamba, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, hata ya gungu ambaye nasagala kpwakpwe, unamrehera shaka ra kumuolagira mwanawe?" ²¹ Chisha Elija wadziambalaza dzulu ya hiye mwana kano tahu na kumvoya kuno anamririra Mwenyezi Mlungu achiamba, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, nakuvoya hiyu mwanache umuuyizire uhaiwe!"

²² Mwenyezi Mlungu wasikira voyo ra Elija, mwana wauyiza roho achikala mzima. ²³ Elija wamuhala mwana, achimtsereza kula gorofani na kumuinjiza nyumbani. Wamuuyizira nine na Elija achimuambira, "Lola! Mwanao ni mzima."

²⁴ Hiye gungu wamuambira Elija, "Ndipho namanya kpwa hakika kukala uwe u mutu wa Mlungu na neno ra Mwenyezi Mlungu rilaro mwako mromoni ni kpweli."

18

Elia anakutana na Obadiya

¹ Ziriphotsupa siku nyinji bila mvula, katika mwaka wa hahu wa kukosa mvula, Mwenyezi Mlungu wagomba na Elia achiamba, "Phiya ukadzionyese kpwa mfalume Ahabu nami ndareha mvula." ² Phahi, Elia wakpwendadzionyesa kpwa Ahabu.

Nayo ndzala yakala siru sana hiko Samariya. ³ Phahi, Ahabu wamuiha Obadiya muimirizi wa nyumba ya mfalume. Obadiya kala ni mutu amuogophaye sana Mwenyezi Mlungu, ⁴ na wakati Jezebeli ariphoaolaga manabii a Mwenyezi Mlungu, Obadiya wahala manabii gana mwenga, achiafwitsa mirongo mitsano-mitsano ndani ya pango na kala achiaphirikira chakurya na madzi.

⁵ Ahabu wamuambira Obadiya, "Phiyani tsi yosi, kpwenye pula za madzi na vidzuhu vyosi. Labuda hundaphaha nyasi na hivyo hundativya fasi na nyumbu ehu anjina ili phasifwe nyama yeyesi." ⁶ Phahi, aganyana ili aphahe kuitsatsaga tsi yosi. Ahabu waphiya uphandewe macheye na Obadiya uphandewe macheye.

⁷ Obadiya ariphokala njirani, wakutana na Elia na achimtambukira. Phahi wamzamira hadi photi na achimuza, "Dze, ni uwe kpweli, bwana wangu Elia?"

⁸ Elia achijibu, "Oho ndimi. Phiya ukamuambire bwanao kukala mino ni hipha."

⁹ Obadiya achimuamba, "Nkahenda kosa rani hata unalonda kunitiya mimi mtumishio mkpwononi mwa mfalume Ahabu aniolage?" ¹⁰ Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu, Ariye Moyo, kukala takuna ufalume wala taifa ambako bwana wangu kayahuma atu kpwendakuenda. Na mfalume yeyesi ariyeamba kukala kudzangbweonekana hiko, Ahabu wamutaka hiye mfalume na taifa aape kpwamba kpweli taayakuona. ¹¹ Nawe sambani unianiamba, 'Phiya ukamuambire bwanao, "Lola, Elia a phahipha!" ' ¹² Naogopha kukala kano tu ndiphorichana, Roho wa Mwenyezi Mlungu andakuhala akuphirike nsikokumanya! Nchendamambira Ahabu kukala uhipha naye asikuone, andaniolaga, dzagbwe mino mtumishio namuogopha Mwenyezi Mlungu hangu wanache wangu. ¹³ Kpwani kuyaambirwa bwana wangu vyo nrivyohenda siku Jezebeli ariphokala anolaga manabii a Mwenyezi Mlungu, mino nahala manabii gana mwenga nchiafwitsa mirongo mitsano-mitsano pangoni, nchiarisa chakurya na kuapha madzi? ¹⁴ Nawe vino unianiamba, 'Phiya ukamuambire bwanao, "Lola, Elia a phahipha!" ' Naye phahi andaniolaga."

¹⁵ Elia achiamba, "Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi nimuhumikiraye, kukala rero hino ndadzionyesa kpwa Ahabu."

Elia anadzionyesa kpwa Ahabu

¹⁶ Phahi, Obadiya wakpwendakutana na Ahabu, achimuambira naye Ahabu waphiya kukutana na Elia. ¹⁷ Ahabu ariphomuona Elia, wauza, "Dze! Ni uwe ugayisaye Aiziraeli?"

¹⁸ Elia wamjibu, "Mwenye kugayisa Aiziraeli si mimi, ela ni uwe na Nyumba ya sowe. Mwimwi mwaricha malagizo ga Mwenyezi Mlungu na kuabudu Baali. ¹⁹ Vivi phahi humu atu akaakusanye Aiziraeli osi edze hiko mwango Karimeli. Piya, kaakusanye hara manabii magana mane na mirongo mitsano ga Baali na manabii magana mane ga Ashera ambao anariswa ni Jezebeli."

Elia na manabii a Baali

²⁰ Phahi, Ahabu wahuma atu kpwendakuanya Aiziraeli osi na manabii gosi hiko kpwenye mwango Karimeli. ²¹ Naye, Elia waasengerera hinyo atu, achiaambira, "Mundasita-sita kahi za nia mbiri hadi rini? Ichikala Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu, mlungeni, ela ichikala Baali ndiye Mlungu, phahi, mlungeni iye." Ela atu tayamjibu neno rorosi.

²² Alafu, Elia waambira, "Mimi machiyangu tu ndimi nabii wa Mwenyezi Mlungu nchiyesala, ela phana manabii a Baali magana mane na mirongo mitsano. ²³ Phahi nahureherwe ndzau mbiri. Manabii a Baali adzitsamburire ndzau mwenga, aitsindze, aikatekate vipande-vipande na kuyiika dzulu ya kuni, bila kuasa moho. Nami piya ndahala iyo ndzau yanjina, ndaitsindza na kuyiika dzulu ya kuni bila kuasa moho. ²⁴ Namwi, voyani kpwa dzina ra mlungu wenu nami ndavoya kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu. Phahi Mlungu ndiyejibu kpwa kureha moho, hiye ndiye ndiyekala Mlungu wa kpweli."

Hipho atu osi ajibu achiamba, "Maneno higo ni manono!"

²⁵ Tsona, Elia waambira manabii a Baali, "Mwimwi mu anji kpwa hivyo, andzani. Dzitsamburireni ndzau mwenga, muitayarisha alafu mvoye mlungu wenu, ela msiase moho." ²⁶ Hinyo manabii ahala ndzau yao ariyohewa, achiitayarisha, chisha achiandza

kumvoya Baali kula ligundzu hadi saa sita za mutsi kuno anaamba, “Baali, husikire!” Ela taphayatuluka sauti yoyosi, wala takuna ariyeajibu. Atina-tina kuno anawina kuzunguluka pho phatu pha kulavira sadaka ariphophatengeza.

²⁷ Iriphofika saa sita za mutsi, Elija waandza kuatseka achiamba, “Rirani kpwa raka ra dzulu sana! Iye ni mlungu, pengine anabisha ng’andzi au ana kazi nyinji au anasafiri, au arere, ni alamuswe!”

²⁸ Manabii hinyo apiga kululu zaidi, achidzikata-kata na marumu na mafumo, dza iriuyo desturi yao, hadi achimwagikpwa ni milatso. ²⁹ Aenderera hivyo mutsi wosi hadi wakati wa kulavya sadaka ya dziloni. Ela takuyakala na sauti wala ariyeajibu wala ariyeajali.

³⁰ Phahi, Elija waambira atu osi, “Nisengererani.”

Nao achimsengerera. Elija wadzenga luphya phatu pha kulavira sadaka ya Mwenyezi Mlungu phokala phabomoka. ³¹ Wahala mawe kumi na mairi, isabu ya mbari kumi na mbiri zirizohewa madzina ga ana a Jakobo ambaye Mwenyezi Mlungu wagomba naye achimuamba, “Dzinaro undaihua Iziraeli.” ³² Elija wahumira mawe higo kumdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka. Watsimba mfumbi kuzunguluka hipho phatu pha kulavira sadaka, mfumbi ambao uchiodzazwa madzi inaphaha kama daba mwenga na nusu.* ³³ Tsona achipanga kuni vinono, ndzau achiikata vipande-vipande achiviika dzulu ya hizo kuni.

Chisha waambira atu, “Odzazani simikiro ne za madzi muzimwage dzulu ya sadaka hino ya kuochwa na dzulu ya kuni.” Nao achienda hivyo. ³⁴ Tsona waambira, “Hendani kano ya phiri.” Nao ahenda hivyo kano ya phiri. Naye waambira, “Hendani tsona kano ya hahu.” Nao achienda hivyo kano ya hahu. ³⁵ Madzi gamwagika tsini pande zosi za phatu pha kulavira sadaka, hata gachiodzala ndani ya mfumbi.

³⁶ Iriphofika wakati wa kulavya sadaka ya dziloni nabii Elija wasengera phatu pha kulavira sadaka, achivoya, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Burahimu, Isaka na Jakobo, hivi rero naimanyikane kukala uwe ndiwe Mlungu wa Iziraeli na mimi ni mtumishio nami nahenda mambo higa kpwa kukala ukanilagiza. ³⁷ Nijibu Mwenyezi Mlungu, nijibu, ili atu hinya amanye kukala uwe Mwenyezi Mlungu ndiwe Mlungu na kukala unaigalaza mioyo yao akuuyire.”

³⁸ Mara mwenga, Mwenyezi Mlungu watsereza moho, uchiyiocha yo sadaka, kuni, mawe na mtsanga na kuumisa madzi gosi garigokala mfumbini. ³⁹ Atu ariphoona hivyo, azamisa nyuso zao hadi photsi na achiamba, “Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu! Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu!”

⁴⁰ Alafu Elija waambira, “Agbwireni manabii osi a Baali. Musiriche hata mmwenga wao achimbire!” Phahi, atu aagbwira osi, naye Elija achiaphirika hiko muho Kishoni, achiaolaga.

Elija anavoya mvula

⁴¹ Bada ya higo, Elija wamuambira mfalume Ahabu, “Haya, unuka urye na unwe, mana nasikira sauti ya mvula.” ⁴² Phahi, Ahabu wakpwendarya na kunwa.

Naye Elija wapanda dzulu ya chirere cha mwango Karimeli na hiko wazamisa uso hadi photsi na kuwiika usowe kahi-kahi ya magoyoge. ⁴³ Alafu wamuambira mtumishiwe, “Pha sambi kpwera dzulu, ulole uphanda wa pwani.”

Mtumishi wakpwera, achendalola, chisha achiuya achiamba, “Takuna chitu.”

Elija wamuambira, “Phiya tsona” hadi kano sabaa.

⁴⁴ Ariphouya kano ya sabaa, yuya mtumishi waamba, “Naona ingu dide dza mkpwono wa mutu rinala uphanda wa pwani.”

Elija wamuambira, “Phiya ukamuambire mfalume Ahabu a tayarishie garire ra kuvwehwa ni farasi, atserere, sedze akazuwiywa ni mvula.”

⁴⁵ Mara mwenga mlunguni kuchizembuka maingu maziho, phepho richivuma na kuchinya mvula nyinji. Ahabu naye wakpwera ndani ya garire ra viha, achiuya Jeziriili. ⁴⁶ Na Mwenyezi Mlungu achimtiya mkpwtose Elija naye achifunga nguwoze zichidina, achidiganya achintanguliya Ahabu hadi achiinjira mudzi wa Jeziriili.

19

Elija anamchimbira Jezebeli

¹ Afalume Ahabu ariphomuambira mchewe Jezebeli mambo gosi Elija arigokala akahenda na vira arivyoaolaga manabii osi a Baali kpwa upanga. ² Phahi Jezebeli

wahuma njumbe kpwa Elija kumuambira, “Milungu iniolage napho muhondo wakati dza huno ndakala sidzangbwetuluza rohoyo ukakala sawa na mmwenga wao.” ³ Elija waogopha, achiunuka na achiuka kpendatavya rohoye. Arip Hofika Beeri-Sheba mudzi urio tsi ya Juda, mtumwawe wamricha hipho, ⁴ ela ye mwenye achinyendeka mwendo wa siku ndzima jangbwani achendasagala tsini ya muhi uihwao mretemu. Naye wavoya kukala afwe achiamba, “Inatosha! Mwenyezi Mlungu, ihale yo roho yangu, mana, mino simi bora kuriko ano baba.”

⁵ Phahi, Elija wadziambalaza tsini ya muhi hinyo, achiphotserwa. Alafu, lola malaika wakpwedza, achinguta na achimuamba, “Lamuka urye.” ⁶ Elija arip holola hivi, waona mkpwahe ukaochwa dzulu ya makala na tupa ya madzi phephi na chitswache. Phahi, warya, achinwa na achilala tsona. ⁷ Malaika wa Mwenyezi Mlungu wauya kano ya phiri, achinguta na achimuamba, “Lamuka urye, mana usiphohenda hivyo charo chindakala chire sana kpwako.” ⁸ Elija walamuka, achirya na achinwa, chisha achinyendeka kpwa nguvu za chakurya hicho mwendo wa siku mirongo mine, usiku na mutsi, hadi Horebu kwenye mwango wa Mlungu.

⁹ Hiko, watsolokera pangoni na achikala mumo. Hipho Mwenyezi Mlungu achimuza, “Elija! Unahendani mumo?” ¹⁰ Naye achijibu achiamba, “Nikakala na chadi sana cha kukuhumikira uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. Ela Aiziraeli akarema chilaganecho. Akabomola mwatumo mwa kulavira sadaka na kuolaga manabiigo kpwa upanga, hata seze mimi bahi, tsona nami piya analonda aniolage.”

¹¹ Naye achiamba, “Phiya ukaimbe dzulu ya mwango, mbere zangu mimi, Mwenyezi Mlungu.” Phahi, Mwenyezi Mlungu watsupa na kuchivuma phuto kali ambaro ravoromosa myango na kuvundza-vundza mawe mabaha. Ela Mwenyezi Mlungu kayakala kwenye phuto hiro. Bada ya kutsupa phuto, tsi yasumba. Ela Mwenyezi Mlungu kayakala kahi za kusumba hiko. ¹² Kusumba kpwa tsi kuriphotsupa, kucedza moho. Ela Mwenyezi Mlungu kayakala kwenye hinyo moho. Bada ya moho kpwakpwedza sauti ndide ya kuhurira. ¹³ Phahi, Elija arip hosikira sauti hiyo, wavweha nguwoye achidzibwiningiza uso, achituluka na achiima mryangoni pha ro pango. Na lola yo sauti ichimuza, “Elija! Unahendani phano?” ¹⁴ Naye achijibu achiamba, “Nikakala na chadi sana cha kukuhumikira uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. Ela Aiziraeli akarema chilaganecho. Akabomola mwatumo mwa kulavira sadaka na kuolaga manabiigo na upanga, hata seze mimi bahi, tsona nami piya analonda kuniolaga.”

¹⁵ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Uya na yo njira chiyotsolokera ya jangbwa ra Damasikasi. Uchifika, mmwagire mafuha Hazaeli akale Mfalume wa Aramu. ¹⁶ Naye Jehu mwana wa Nimushi, mmwagire mafuha akale mfalume wa Iziraeli. Elisha mwana wa Shafati wa Abeli-Mehola naye undammwagira mafuha akale nabii, ahale nafwasiyo. ¹⁷ Phahi, mutu yeyesi ndiyepona kuolagbwa na upanga wa Hazaeli, Jehu andamuolaga na yeyesi ndiyepona kuolagbwa na upanga wa Jehu, Elisha andamuolaga. ¹⁸ Phamwenga na gago nkadzisazira atu elufu sabaa ko Iziraeli, ambao taadzangbwemuabudu Baali, wala kumdonera.”

Elisha anaihwa kukala nabii

¹⁹ Phahi Elija wauka hipho achendamkuta Elisha mwana wa Shafati anarima na ng’ombe. Kala ana jozi kumi na mbiri za ng’ombe za kurima na ye mwenye Elisha kala ana iyo jozi ya kumi na mbiri. Phahi, Elija wavula vwazire na achimtsuphira dzuluye. ²⁰ Naye Elisha waaricha ng’ombe a kurima, achimzorera Elija na kumuambira, “Niruhusu kpwandza nkalagane na baba nayo, ndipho nkulunge.”

Elija achimuamba, “Uya! Kpwani mino nkakuhendani?”

²¹ Phahi, Elisha waricha kumlunga-lunga Elija, achendahala iyo joziye yokala anarimira, achitsindza na magongo ga gogolo achigahenda kuni achijitira nyama na achiapha atu achirya. Chisha achiunuka, achihiya kpwa Elija achendamuhumikira.

20

Viha kahi ya Aaramu na Aiziraeli

¹ Beni-Hadadi Mfalume wa Aramu wakusanya asikarie osi. Waungbwa mkpwono ni afalume anjina mirongo mihahu na airi phamwenga na farasi na magari gao ga kuvwehwa ni farasi. Aulunga mudzi wa Samariya achizangira na kuushambuliya.

² Tsona, wahuma ahumwae mudzi wa mfalume Ahabu wa Iziraeli, akamuamba,

“Mfalume Beni-Hadadi anaamba, ³ Feza na zahabuyo yosi ni mali yangu, aceho anono na anao piya ni angu.”

⁴ Naye mfalume wa Iziraeli wajibu, “Bwana wangu mfalume, uchivyogomba ni sawa, mimi ni wako na vyosi nrivyo navyo ni vyako.”

⁵ Badaye, ahumwa hara auya tsona kpwa Ahabu achimuamba, “Mfalume Beni-Hadadi anaamba hivi, ‘Nakuhumira ujumbe kukala uniphe zahabu, feza, aceho phamwenga na anao. ⁶ Ela muhondo, wakati dza huno, ndahuma ahendadzi-kazi angu edze apekulepekule ndani ya nyumbayo na nyumba za ahendadzi-kazio na ahale chila chitu ndichoafwahira mwao matsoni.’ ”

⁷ Ndipho Ahabu mfalume wa Iziraeli achiahi vilongozi osi a tsi, achiaambira, “Munamuona yuno, mutu hiyu analonda kuhurehera tabu! Kpwandza akalagiza kukala analonda akazangu, anangu, zahabu na feza yangu. Nami sikamkahaza!”

⁸ Atumia na atu osi achimuambira, “Usimpfundze wala usikubali.”

⁹ Phahi, Ahabu waambira ahumwa a Beni-Hadadi, “Muambireni bwana wangu mfalume hivi, ‘Nindahenda gosi uchigolonda kpwangu kano ya kpwandza, ela higa ga phiri sindagakubali ng’o.’ ”

Hipho, ahumwa hinyo auya kpwendauiyiza majibu higo kpwa Beni-Hadadi. ¹⁰ Naye Beni-Hadadi achihuma ujumbe kpwa Ahabu achiaamba, “Mimi nindaingamiza Samariya tsetsetse, nako kuko takundasala vumbi ra kutosha kuodzaza mafumba ga anajeshi angu anji nrionao. Milungu nainiolage nsiphogahenda gaga!”

¹¹ Naye mfalume Ahabu wa Iziraeli wajibu achiaamba, “Muambireni mfalume Beni-Hadadi kukala sujaa awalwale silaha kpwendapigana viha, kadzikarya dza yuya azivulaye kpwa akashinda!”

¹² Beni-Hadadi waphokera ujumbe wa Ahabu ariphokala ananwa ndani ya mahema gao phamwenga na afalume ayae. Phahi, waambira asikarie akale tayari. Nao adzipanga kuushambuliya mudzi.

¹³ Na lola! Nabii mmwenga wamlunga Ahabu, mfalume wa Iziraeli achimuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: ‘Dze, ukauona uno unji wa atu hinya? Rero hino ndaatiya mwako mkpwononi nawe undamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

¹⁴ Naye Ahabu wauza, “Ni ani ndiye gaturya?”

Nabii waamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: ‘Higo gandahendwa ni maofisaa barobaro ario tsini ya akulu a majimbo.’ ”

Naye mfalume wauza, “Na ni ani ndiye andzisha viha?”

Nabii wajibu, “Ni uwe!”

¹⁵ Ndipho mfalume Ahabu achikusanya maofisaa barobaro ario tsini ya atawala a majimbo, jumula yao ichikala atu magana mairi mirongo mihahu na airi. Tsona bada ya hinyo achikusanya atu anjina osi a Iziraeli nao kala ni asikari elufu sabaa.

¹⁶ Phahi aphiya wakati wa saa sita za mutsi, Beni-Hadadi na hara afalume mirongo mihahu na airi ariomterya kala a kpwenye mahema gao ananwa na kulewa. ¹⁷ Hara maofisaa barobaro ariokala tsini ya atawala a majimbo, atanguliya. Naye Beni-Hadadi kala akaika atu a kurinda nao achimuambira kukala kuna atu aredza kula Samariya. ¹⁸ Beni-Hadadi waambira, “Napho aredza kpwa amani, agbwireni ela msialolge. Na hata ichikala aredza kpwa viha, agbwireni ela msialolge vivyo.”

¹⁹ Phahi, hara maofisaa barobaro ariokala tsini ya atawala a majimbo, atanguliya kutuluka mudzini na jeshi ra Iziraeli richialunga nyuma, ²⁰ nao chila mmwenga achioluka mwanajeshi wa maadui. Jeshi ra Aaramu richichimbira naro jeshi ra Iziraeli richiazoresa. Ela Beni-Hadadi Mfalume wa Aramu wapanda dzulu ya farasi, achichimbira na seemu ya anajeshi akuhumira farasi. ²¹ Phahi, mfalume wa Iziraeli watuluka, achiteka farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi manji na achiolaga Aaramu anji sana.

²² Alafu, yuya nabii waphiya kpwa mfalume wa Iziraeli, achendamuaamba, “Kadine kuimarisha jeshiro, uone vira ndivyohenda. Manage mwakani, mfalume wa Aaramu andakpweza akuvamie tsona.”

Aaramu anavamia tsona Aiziraeli

²³ Mfalume Beni-Hadadi ariphoshindwa vihani, maofisaage gamuamba hivi, “Milungu ya Aiziraeli ni milungu ya dzulu ya myango ndiyo mana ahuturya. Ela huchipigana nao mwatu mwa kugbwa hakika hundaashinda. ²⁴ Hivi sambi, henda hivi: Ause hinyo Afalume, chila mmwenga wao auke phatuphe na nafwasi zao zihalwe ni majemadari. ²⁵ Ukusanye jeshi dza riratu ririrokuangamika, farasi kpwa farasi na gari ra kuvwehwa ni farasi kpwa gari ra kuvwehwa ni farasi. Chisha, hundapigana nao kpwenye tsi ya

kugbwa na bila shaka hundaaturya.” Mfalume Beni-Hadadi waaphundza na achihenda hivyo.

²⁶ Alafu mwakani, mfalume Beni-Hadadi waakusanya Aaramu, achiphiya mudzi wa Afeki kpwendapigana na Aiziraeli. ²⁷ Aiziraeli nao, akpwedza phamwenga achihewa vyakurya na achiphiya kpwendapigana nao. Aiziraeli ariphopiga kambi, aonekana dza vikundi viiri vya ana mbuzi, ela Aaramu aodzaza tsi.

²⁸ Ndipho yuya mutu wa Mlungu achiphiya kpwa mfalume wa Iziraeli, achimuambira, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kpwa kukala Aaramu anaamba, Mwenyezi Mlungu ni Mlungu wa myango wala siye Mlungu wa tsi ya madeteni, phahi ndakupha ushindi dzulu ya hiri kundi kulu rosi namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

²⁹ Atu a Iziraeli na Aaramu apiga kambi kulolana muda wa siku sabaa. Siku ya sabaa, viha vichiandza. Siku hiyo, Aiziraeli aolaga asikari a magulu laki mwenga. ³⁰ Ariosala, achimbirira mudzi wa Afeki. Nako hiko hinyo ariosala, kuta za mudzi zaagbwerera na kuolaga atu elufu mirongo miiri na sabaa. Beni-Hadadi wachimbirira kpwenye mudzi, achidzifwitsa chumba cha ndani. ³¹ Atumishie achimuambira, “Lola, phahi, hukasikira kukala Afalume a Iziraeli ana mbazi. Phahi nahuvwale magunia vibiruni na hudzifunge kowa singoni, huphiye kpwa mfalume wa Iziraeli. Labuda andativya maishago.”

³² Phahi, adzifunga magunia vibiruni na kamba singoni mwao, achiphiya kpwa mfalume wa Iziraeli achimuambira, “Mtumwao, Beni-Hadadi, anakusihii achiamba, ‘Nakuvoya uniriche moyo.’ ”

Ahabu waamba, “Dze, bado anaishi? Hiye ni mwenehu.”

³³ Hara atu a Beni-Hadadi akala makini sana kutundza niaye na ariphophaha mwanya, akala epesi sana kuhala manenoge. Ndipho achiamba, “Oo! Mwenenu Beni-Hadadi!”

Ahabu waambira, “Haya! Phiyani mkamrehe.”

Phahi, Beni-Hadadi wadzituluza, Ahabu achimuinjiza kpwenye garire ra viha. ³⁴ Naye, Beni-Hadadi achimuambira, “Midzi yosi ambayo baba wamfuta sowe, ndakuuyizira. Unaweza kuika vyete hiko Damasikasi dza vira baba arivyohenda hiko Samariya.”

Ahabu wajibu, “Ndakurichira kpwa ajili ya chilagane hicho.” Hipo, waika chilagane naye na achimricha huru.

Nabii anamlani Ahabu

³⁵ Kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu, mmwenga wa anafundzi a manabii wamuambira myawe, “Nakuvoya unipige.” Ela hiye myawe warema kumpiga. ³⁶ Naye wamuambira, “Kpwa kukala ukarema kulunga lagizo ra Mwenyezi Mlungu, phahi, kano tu ndiphorichana, simba andakuolaga.” Na kpweli, ariphorichana naye, wakutana na simba na achiolagbwa.

³⁷ Alafu, yuya nabii waona mutu wanjina achimuambira, “Nakuvoya unipige.” Hiye mutu wampiga achimlumiza. ³⁸ Phahi, hiye nabii wadzifunga chitambaa cha uso ili asimanyikane, achendaima njirani kumgodzera mfalume wa Iziraeli. ³⁹ Mfalume ariphokala anatsupa nabii wamuiha achimuambira, “Bwana, mimi mtumwao nakala msitari wa mbere kpwenye viha. Kuchedza mwanajeshi mmwenga, achinirehera mateka mmwenga na achiniambira, ‘Hiyu mutu mrinde. Achichimbira undaripha maishage kpwa maishago, au uriphe talanta mwenga ya feza.’ ” ⁴⁰ Ela nriphokala nashuulika hipha na phara, yuya mutu wachimbira.”

Mfalume wa Iziraeli wamuambira, “Iyo ndiyo hukumuyo. Ukadziamulira we mwenye.”

⁴¹ Hipo nabii wausa upesi chitambaache cha uso naye mfalume wa Iziraeli achitambukira kukala ni mmwengawapho wa manabii. ⁴² Phahi nabii wamuambira mfalume, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Ukamricha huru mutu ambaye nalagiza aolagbwe. Phahi, maishage undagaripha kpwa maishago na atue kpwa atuo.’ ”

⁴³ Phahi, mfalume wa Iziraeli waphiye kpwakpwe Samariya kuno akatsukirwa na utsungu munji.

21

Munda wa Nabothi

¹ Siku hizo hiko mudzi wa Jeziriili kpwakala na mutu mmwenga yeihwa Nabothi. Mutu hiye kala ana mundawe wa mizabibu phephi na nyumba ya Ahabu, mfalume wa Samariya. ² Phahi, siku mwenga, Ahabu wamuambira Nabothi, “Nipha mundao wa mizabibu niuhende munda wa mboga, kpwa mana u phephi na nyumba yangu.

Ndakupha munda wanjina mnono zaidi au uchitaka feza ndakuripha sawa-sawa na samaniye.”

³ Ela, Nabothi wamjibu achiamba, “Mwenyezi Mlungu asinjaliye maazo dza gago ga kukupha uwe urisi wa akare angu.”

⁴ Hipo, Ahabu wauya kpwakpwe kuno akatsukirwa na a tele sonono, kpwa mana Nabothi Mjezirili kala akamuambira, “Sindakupha urisi wa ano baba.” Phahi Ahabu, wadzilaza chitandani, achigaluzwa usowe ukutani na achizira kurya.

⁵ Ela mchewe, Jezebeli, wamlunga na achimuza: “Mbona moyoo unasononeka hata ukazira kurya?”

⁶ Naye wamuambira, “Kpwa sababu nkabisha na Nabothi Mjezirili, nchilonda aniguzire mundawe wa mizabibu au kama achimendza nimuphe munda wanjina badalaye. Ela ye akaniambira, ‘Sindakupha munda wangu wa mizabibu.’ ”

⁷ Hipo mchewe, Jezebeli, wamuambira, “Anayetawala Iziraeli ni ani? Si ni uwe? Unuka, urye na uchangamuke. Mino ndakupha munda wa mizabibu wa Nabothi Mjezirili.”

⁸ Phahi, Jezebeli waandika baruwa kpwa dzina ra Ahabu na kuzipiga muhuri wa mfalume. Waphirika baruwa hizo kpwa atumia na atu enye ishima ariokala kwenye mudziwe, ariosagala phamwenga na Nabothi. ⁹ Baruwa zenye zaandikpwa hivi, “Pigani mbiru atu afunge, mkutane na kumupha Nabothi nafwasi ya ishima kahi ya atu. ¹⁰ Tsona, muike atu airi asiofwaha asagale kulolana naye amshuhudiye na amshitaki aambe, ‘Uwe ukamlani Mlungu na mfalume.’ Alafu mumphirike kondze, mumuolage kpwa kumpiga mawe!”

¹¹ Phahi, atumia na atu enye ishima a mudzi wa Jezirili ahenda dza vyo Jezebeli arivyoalagiza. Kulengana na baruwa arizoahumira, ¹² atangaza siku ya mfungo, achikutana na achimuika Nabothi kwenye nafwasi ya ishima kahi ya atu. ¹³ Hara atu airi asiofwaha ainjira achisagala kulolana na Nabothi, chisha achimshitaki mbere za atu osi achiamba, “Nabothi akamkufuru Mlungu na mfalume.” Phahi, Nabothi waphirikpwa kondze ya mudzi, achiolagbwa kpwa kupigbwa na mawe. ¹⁴ Badaye, amuphirikira ujumbe Jezebeli kumuambira, Nabothi akapigbwa mawe na akafwa.

¹⁵ Mara tu Jezebeli ariphosikira kukala Nabothi akapigbwa mawe na akafwa, wamuambira Ahabu, “Unuka ukahale hura munda wa mizabibu wa Nabothi Mjezirili ambao warema kukuguzira mana Nabothi kapho tsona, akafwa.”

¹⁶ Mara tu Ahabu ariphosikira kukala Nabothi kula Jezirili akafwa, wauka achitserera kpendahala hura munda wa mizabibu.

Nabii Elija anamdemurira Ahabu

¹⁷ Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija wa kula Tishibi achimuamba, ¹⁸ “Unuka uphiye ukakutane na Ahabu mfalume wa Iziraeli, ariye Samariya. Hivi sambamba a kwenye munda wa mizabibu wa Nabothi, akaphiya hiko ili akauhale ukale wakpwe. ¹⁹ Nawe kamuambire Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Dze, ukaolaga mutu na ukamiliki maliye?’ Chisha umuambe: Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Phatu phara madiya garipholambalamba milatso ya Nabothi, ndipho gandipholamba-lamba milatsoyo.’ ”

²⁰ Phahi, Ahabu ariphomuona Elija, waamba, “Lo! Hata ukaniphaha uwe mviha wangu!”

Elija wamjibu achiamba, “Ee nkakuphaha kpwa mana ukadzisalata mwenye kpwa kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. ²¹ Phahi! Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kpwa kpweli, ndakurehera mai. Ndakuangamiza tsetsetse uwe na chila mlume kahi za mbariyo katika Iziraeli, akale mtumwa au mutu huru. ²² Nami ndaihenda nyumbayo ikale dza nyumba ya Jeroboamu mwana wa Nebati na dza nyumba ya Baasha mwana wa Ahija, kpwa mana wanitsukiza na kuahenda Aiziraeli ahende dambi.’ ”

²³ Tsona, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi dzulu ya Jezebeli, ‘Madiya gandarya mwiri wa Jezebeli mumu himu mudzi wa Jezirili. ²⁴ Hakika, mutu yeyesi wa nyumba ya Ahabu ndiyefwerera ndani ya mudzi andariwa ni madiya na yeyesi ndiyefwerera mundani, andariwa ni nyama a mapaha.’ ”

²⁵ Takuna mutu yedzisalata kpwa kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza Ahabu, ambaye wafyakatsirwa ni mchewe Jezebeli. ²⁶ Wahenda mambo ga kumtsukiza sana Mwenyezi Mlungu kpwa kuabudu vizuka dza vira Aamori arivyoahenda na Mwenyezi Mlungu achiazola mbere za Aiziraeli. ²⁷ Ela, Ahabu ariphosikira maneno higo, wakpwayanula nguwoze, achivwala gunia na achifunga. Kala anala na magunia na kuphiya hiku na hiku na sonono. ²⁸ Phahi, Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija kula Tishibi achimuamba, ²⁹ “Dze, ukaona vyo Ahabu achivyodzitsera mbere zangu? Phahi,

kpwa kukala akadzitsereza, sindareha mai higo wakati achere moyo, ela ndaangamiza nyumba ya Ahabu siku za utawala wa mwanawe.”

22

Nabii Mikaya anamuonya Ahabu

(2 Nyakati 18:2-27)

¹ Kpwa muda wa miaka mihahu hivi, takuyakala na viha kahi ya Iziraeli na Aramu. ² Ela kahi ya nyo mwaka wa hahu, Jehoshafati mfalume wa Juda watesera wakpwendamjambosa Ahabu mfalume wa Iziraeli. ³ Mfalume wa Iziraeli kala akaambira maofisaage, “Dze! Mwino tammanya kukala mudzi wa Ramothi-Giliadi ni wehu? Mbona phahi hunadzisagarira tu bila kuuhalala kula kpwa mfalume wa Aramu?” ⁴ Tsona achimuza Jehoshafati, “Dze! Undaphiya hosi kpendapigana na Ramothi-Giliadi?”

Naye Jehoshafati wamjibu mfalume wa Iziraeli, “Ndiyo, mino na uwe hu amwenga, atu angu ni dza atuo, farasi angu ni dza farasio.” ⁵ Ela Jehoshafati achimuamba mfalume wa Iziraeli, “Kpwandza kauze Mwenyezi Mlungu ushauri.”

⁶ Phahi, mfalume wa Iziraeli wakusanya manabii ambao kala ni kama magana mane, achiaua, “Niphiye hebu nisiphiye nchapiga viha Ramothi-Giliadi?”

Nao amjibu, “Ambuka kpwa kukala Mwenyezi Mlungu andautiya mwako mkp-wononi.”

⁷ Ela Jehoshafati achiuza achiamba, “Dze! Phano taphana nabii wanjina wa Mwenyezi Mlungu ambaye hunaweza kumuza ushauri?”

⁸ Naye mfalume wa Iziraeli achimjibu Jehoshafati achimuamba, “Phasere mutu mmwenga, Mikaya mwana wa Imula, ambaye hunaweza kumuza Mwenyezi Mlungu, ela mino nammena, mana kanitabiriyi manono ela mai.”

Naye Jehoshafati achijibu achiamba, “Hata, mfalume na asiambe hivyo.”

⁹ Ndipho mfalume wa Iziraeli achiha ofisaawe mmwenga achimuamba, “Henda wangbwi umrehe Mikaya mwana wa Imula.”

¹⁰ Phahi mfalume wa Iziraeli na Jehoshafati mfalume wa Juda kala chila mmwenga akasagarira chihiche cha endzi, kpwenye muhala wa kuwagira mtsere, kpwenye ryango ra Samariya. Kala akavwala mavwazi gao ga chifalume, na nyo manabii osi kala anatabiri mbere zao. ¹¹ Naye Zedekeya mwana wa Kenaana wadzitengezema pembe za chuma, na achiamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Mundaasukuma Aaramu na pembe zizi hadi ndiphoangamiza.’ ” ¹² Nyo manabii anjina osi atabiri dza vivyo, achiamba, “Phiya ukashambuliye mudzi wa Ramothi-Giliadi, undashinda! Mwenyezi Mlungu andautiya mkp-wononi mwa mfalume.”

¹³ Naye mjumbe ariyekpwendaiha Mikaya, wamuamba Mikaya, “Lola! Manabii anjina analavya unabii kpwa kauli mwenga, kukala ye mfalume andashinda. Sambi uwe nawe kagombe dza aho, na ugombe manono.”

¹⁴ Ela Mikaya achiamba, “Dza Mwenyezi Mlungu arivyo moyo, neno ndiro gomba Mlungu wangu, ndiro ndirorigomba mimi.”

¹⁵ Mikaya ariphofika, ye mfalume wamuza, “Dze swino huphiye kupiga viha Ramothi-Giliadi hebu husiphiye?”

Naye achijibu achiamba, “Ambukani, ukaipige mana Mwenyezi Mlungu, andautiya mikononi mwa mfalume.”

¹⁶ Mfalume achimuamba, “Nikuhende uape kano ngaphi ili uniambire kpweli kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu?”

¹⁷ Naye Mikaya achiamba, “Naona atu osi a Iziraeli akatsamukana dzulu ya myango dza mang’ondzi gasigo na mrisa. Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, ‘Atu hinya taana chilongozi. Ariche chila mutu auye kpwakpwe kaya na amani.’ ”

¹⁸ Ndipho mfalume wa Iziraeli achimuambira Jehoshafati, “Dze, sikakuambira mino kukala Mikaya kandanitabiriyi manono ela mai?”

¹⁹ Mikaya waenderera kugomba achiamba, “Phahi sikira neno ra Mwenyezi Mlungu. Namuona Mwenyezi Mlungu asegere kpwenye chihiche cha endzi, kuno jeshi rosi ra mlunguni riimire mkp-wonowe wa kulume na wa kumotso. ²⁰ Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, ‘Ni ani ambaye andamchenga Ahabu mfalume wa Iziraeli, ili aambuke kuphiya Ramothi-Giliadi akaolagbwe kuko?’ Mmwenga achiamba hivi na wanjina anaamba vira. ²¹ Chisha pepo achidzituluza mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba, ‘Mino ndaphiya nikamchenge.’ ²² Mwenyezi Mlungu achimuza, ‘Chi viphi?’ Naye

wajibu achiamba, 'Ndaphiya nkakale pepho wa handzo miromoni mwa manabiige gosi.' Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, 'Haya phiya ukahende hivyo nawe undafwaulu kumchenga.' ²³ Sambu phahi, uwe mfalume phundza, Mwenyezi Mlungu akatiya pepho wa handzo kanwani mwa higa manabiigo gosi. Mwenyezi Mlungu akatangaza mai dzuluyo."

²⁴ Zedekiya mwana wa Kenaana wamsengerera Mikaya, achimuwanga kofi ra ndzeya na achimuamba, "Ye Roho wa Mwenyezi Mlungu akatulukadze kpwangu ili edze agombe na uwe?"

²⁵ Naye Mikaya achijibu achiamba, "Undamanya yo siku ndiyochimbira, ukadzifwitse chumba cha ndani."

²⁶ Mfalume wa Iziraeli walavya amuri achiamba, "Mgbwireni Mikaya mumuuyize kpwa Amoni, liwali wa mudzi na kpwa Joashi mwana wa mfalume. ²⁷ Mukaambe, 'Mfalume anaamba hivi: Yuyu mutiyeni jela, mumuphe mikahe na madzi bahi, hadi ndiphouya salama.' "

²⁸ Mikaya achiamba, "Napho undauya kpwa amani, phahi Mwenyezi Mlungu kagombere nami." Na achienjereza achiamba, "Mwimwi mosi sikirani!"

Chifo cha Ahabu

(2 Nyakati 18:28-34)

²⁹ Phahi mfalume wa Iziraeli na Jehoshafati mfalume wa Juda aambuka achihiya Ramothi-Giliadi. ³⁰ Mfalume wa Iziraeli achimuamba Jehoshafati, "Mino ndadzihenda avi simi na niphaye vihani, ela uwe undavwala mavwazigo ga chifalume." Hipo mfalume wa Iziraeli wadzihenda avi siye, achihiya vihani.

³¹ Phahi mfalume wa Aramu kala akalagiza akulu mirongo mihahu na airi a magari ga kuvwehwa ni farasi, achiambira, "Msipigane na mutu yeyesi, mkpwulu wala mdide, ela mfalume wa Iziraeli macheye." ³² Nao hinyo akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi ariphomuona Jehoshafati, achiamba, "Kpweli kabisa hiyu ndiye mfalume wa Iziraeli." Kpwa hivyo, achingalukira ili apigane naye, ela Jehoshafati wapiga kululu. ³³ Nyo akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi ariphuona kukala siye mfalume wa Iziraeli, aricha kumzoresa achiuya. ³⁴ Ela, mutu mmwenga watonyola uhawe kpwa kubahatisha, achimlatsa mfalume wa Iziraeli kpwenye muungu wa vwazire ra chuma ra kuchinga chifuwa. Hipo Ahabu wamuambira mphiriki wa garire ra kuvwehwa ni farasi, "Galuzi gari uniuse vihani, nkalumizwa!" ³⁵ Na siku iyo viha vyazidi kukala vikali, naye mfalume wasikpwasi kwama mo ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi, kulola o Aaramu. Chirondache charuwa milatso na ichijera hadi tsini ya gari na iriphofika dziloni, achifwa. ³⁶ Dzuwa ririphotswa, kpwapigbwa mbiru jeshini, "Chila mutu auye kwao mudzini! Chila mutu auye kwao!"

³⁷ Hivyo mfalume wafwa na achihipirikpwa Samariya, achendazikpwa hiko. ³⁸ Garire ra kuvwehwa ni farasi ratsukutswa kpwenye mtsara wa Samariya (phatu ambapho malaya kala achioga) na milatsoye ichilambwa ni madiya, sawa kabisa na neno arirogomba Mwenyezi Mlungu.

³⁹ Mahendo ganjina ga mfalume Ahabu, gosi arigohenda na vira arivyodzenga na kupamba nyumbaye na pembe za ndzovu na midzi yosi ariyodzenga, gosi gaandikpwa kpwenye chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli. ⁴⁰ Ahabu ariphofwa, mwanawe Ahaziya watawala badalaye.

Jehoshafati, mfalume wa Juda

(2 Nyakati 20:31-21:1)

⁴¹ Jehoshafati mwana wa Asa wakala mfalume wa Juda, kahi ya mwaka wa ne wa utawala wa mfalume Ahabu wa Iziraeli. ⁴² Jehoshafati kala ana miaka mirongo mihahu na mitsano ariphooandza kutawala. Watawala kula ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo miiri na mitsano. Nine kala anaihua Azuba mwana wa Shilihi. ⁴³ Jehoshafati walunga njira zosi za ise Asa naye kazirichire hata chidide. Wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. Ela kayabanga mwatu mwa dzulu mwa kuabudira, na nyo atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo. ⁴⁴ Jehoshafati piya, wahenda mapatano ga amani na mfalume wa Iziraeli.

⁴⁵ Mahendo ganjina ga utawala wa Jehoshafati, mafanikiyoge na viha arivyovipiga, gosi gaandikpwa kpwenye chitabu cha afalume a Juda. ⁴⁶ Tsuna Jehoshafati waaua kpwenye tsi malaya a mwatu mwa kuabudu ariosala hangu siku za ise Asa.

⁴⁷ Tsi ya Edomu taiyakala na mfalume. Tsi iyo yatawalwa ni mwanatsini yetsambulwa ni mfalume Jehoshafati.

⁴⁸ Mfalume Jehoshafati watengeza meli nyinji dza za Tarishishi za kuphiya Ofiri kureha zahabu, ela taziyaifika kpwa kukala zavundzika-vundzika ko Esioni-Geberi.

⁴⁹ Phahi, Ahaziya mwana wa Ahabu wamuambira Jehoshafati, “Ahendadzi-kazi angu na asafiri phamwenga na ahendadzi-kazio kwenye meli.” Ela Jehoshafati kayakubali dzambo hiro.

⁵⁰ Naye Jehoshafati wafwa, na achizikpwa na akaree kwenye mudzi wa mkarewe Daudi, na mwanawe Jehoram achitawala badalaye.

Ahaziya, mfalume wa Iziraeli

⁵¹ Ahaziya mwana wa Ahabu waandza kutawala Iziraeli mwaka wa kumi na sabaa wa utawala wa Jehoshafati mfalume wa Juda. Watawala muda wa miaka miiri hiko Samariya. ⁵² Ahaziya wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, walunga mwendo wa ise na nine na wa Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waasababisha Aiziraeli amenje dambini. ⁵³ Wamuhumikira na kumuabudu Baali, achimtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa chila dzambo dza vira ise arivyohenda.

Chitabu cha phiri cha AFALUME Tanga mbere

Kpwenye chitabu hichi hunaambirwa mambo ga utawala wa Afalume a mwisho a falume za Juda na Iziraeli. Seemu ya kpwandza ya chitabu hichi (sura ya 1:1—17:41) inasemurira mambo ga Ahaziya mfalume wa Iziraeli hadi wakati wa kuangamizwa kpwa utawala wa vurini yani Iziraeli, kpwenye mwaka wa 722 kabila Kristo kuvyalwa. Sura nyinji za seemu hino zinahupha mambo ga nabii Elisha ambaye wagbwira nafwasi ya Elija (sura 2:1—13:25).

Seemu ya phiri ya chitabu hichi (sura ya 18:1—25:30) inasemurira mambo ga miaka 130 ambago gahendeka kpwenye utawala wa mwakani, yani Juda, hadi wakati Nebukadineza mfalume wa Babeli, ariphoshambuliya Jerusalemu mwaka 587 kabila Kristo kuvyalwa, achibomola Nyumba ya kuvoya Mlungu na kpwapirika Babeli atu anji enye nguma a Juda (sura 25). Hasara hizo zirizouphaha utawala wa Juda na gara garigouphaha utawala wa Iziraeli, ganaelezwa kukala matokeo ga kukuluphira Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwisho wa maisha ga mfalume Ahazia na nabii Elija 1:1—2:12

Nabii Elisha 2:13—8:15

Afalume a Iziraeli na a Juda 8:16—17:4

Aziraeli anahalwa mateka 17:5-41

Afalume a ufalume wa Juda 18:1—24:20

Jerusalemu inatekwa 25:1-30

Elija na mfalume Ahaziya

¹ Bada ya Ahabu kufwa, atu a Moabu arema kutawalwa ni Iziraeli.

² Mfalume Ahaziya ariphokala Samariya wagbwa kula chumba chokala dzulu ya gorofa ya nyumbaye, achirumira vibaya. Kpwa hivyo wahuma ahumwa, achiaambira; "Phiyani kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa mudzi wa Ekironi, muniuzire ichikala ndaphola ukongo huno."

³ Ela malaika wa Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Elija wa mudzi wa Tishibi, aphiye akakutane na ajumbe a mfalume wa Samariya akauze; "Kpwa utu wani munaphiya kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa Ekironi? Dze, ni takuna Mlungu ko tsi ya Iziraeli?" ⁴ Muambireni mfalume kukala Mwenyezi Mlungu akagomba hivi, 'Kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa.' " Hipo, Elija achiuka. ⁵ Hara ahumwa auya kpwa mfalume, naye achiauzi; "Mbona mkauya?"

⁶ Amjibu achiamba, "Hukakutana na mutu ambaye akahuamba, 'Uyani kpwa mfalume chiyekuhumani mkamuambe Mwenyezi Mlungu akaamba hivi, "Kpwa utu wani unahuma atu kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa Ekironi? Kpwan takuna Mlungu kuno tsi ya Iziraeli? Kpwa sababu iyo phahi, kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa." ' ' "

⁷ Mfalume wauza; "Ni mutu wa viphi ye achiyekutana namwi na kukuambirani mambo higo?"

⁸ Nao amjibu achiamba; "Kala akavwala nguwo zoshonwa na nyoya* na mkanda wa chingo chibiruni."

Mfalume waamba; "Hiye ni Elija wa Tishibi!" ⁹ Hipo wamuhuma mkpwulu wa anajeshi mirongo mitsano na o anajeshie akamrehe Elija.

Mkwulu hiye waphiya, achimkuta Elija asegere dzulu ya mwango achiumamba, "We mutu wa Mlungu, mfalume anakuamba utserere."

¹⁰ Elija wamjibu yuya mkpwulu wa anajeshi mirongo mitsano, "Ichikala ni kpweli mimi ni mutu wa Mlungu, moho nautserere kula mlunguni na ukuoche uwe phamwenga na anajeshio mirongo mitsano!" Mara mwenga moho watsrerera kula mlunguni, uchimuocha phamwenga na anajeshie mirongo mitsano.

¹¹ Mfalume wamuhuma mkpwulu wanjina wa anajeshi mirongo mitsano na yo anajeshie akamrehe Elija. Naye wamuambira Elija; "We mutu wa Mlungu, mfalume anakuamba uteremuke mara mwenga!"

¹² Elija wamjibu achiamba, "Ichikala ni kpweli mimi ni mutu wa Mlungu, moho nautserere kula mlunguni na kukuocha uwe phamwenga na anajeshio mirongo

mitsano!" Mara mwenga moho wa Mlungu watsereera kula mlunguni, uchimuocha phamwenga na anajeshie mironko mitsano.

¹³ Kpwa kano yanjina tsona, mfalume wahuma mkpwulu wanjina wa anajeshi mironko mitsano na nyo anajeshie. Mkwulu wa hahu waambuka mwango, achichita mavwinda mbere za Elija na achimvoya achiamba, "We mutu wa Mlungu, ninavoya utivye maisha gangu na maisha ga hinya ahendadzi-kazio mironko mitsano. ¹⁴ Akulu airi ariontanguliya na anajeshi ao, aphya na moho uriotserera kula mlunguni, ela sambu ninakuvoya utivye maisha gangu."

¹⁵ Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuambira Elija, "Teremuka phamwenga naye, wala usimuogophe."

Phahi, Elija waunuka, achiteremuka phamwenga naye hadi kpwa mfalume. ¹⁶ Achendamuamba mfalume; "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Kpwa kukala wahuma ahumwa akauze mashauri kpwa Baali-Zebubu mlungu wa Ekironi avi takuna Mlungu Iziraeli ambaye ungemuza mashauri, phahi, kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa.' "

¹⁷ Phahi Ahaziya wafwa dza vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba kutsupira nabii Elija. Na kpwa sababu Ahaziya kayakala na mwana mlume, Joram waikpwa mfalume badalaye. Higa gakala mwaka wa phiri wa utawala wa Jehoram mwana wa Jehoshafati, mfalume wa Juda.

¹⁸ Mambo ganjina arigohenda mfalume Ahaziya si gaandikpwa kwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli?

2

Elija anahalwa kuphiya mlunguni

¹ Wakati wafika ambapho Mwenyezi Mlungu walonda kumhala Elija kuphiya mlunguni na chikulukulu. Elija na Elisha kala a njirani, ala Giligali. ² Himo njirani, Elija wamuambira Elisha, "Nakuvoya usale phapha. Mwenyezi Mlungu akanihuma nipiye Betheli."

Ela Elisha wamuambira, "Kama vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na kama vira uishivyo, sindakuricha."

Phahi, aphiya phamwenga hadi Betheli. ³ Anafundzi a manabii a Betheli amlunga Elisha, achimuza; "Dze unamanya kukala rero Mwenyezi Mlungu andamuhala mkpwuluo?"

Elisha wajibu achiamba, "Oho! Namanya, ela gaambeni bu!"

⁴ Tsona Elija wamuambira Elisha, "Nakuvoya usale hipha. Mwenyezi Mlungu akanihuma nipiye Jeriko." Ela Elisha warema achiamba, "Kama vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na kama vira unavyoishi, sindakuricha." Phahi, aphiya phamwenga hadi Jeriko.

⁵ Anafundzi a manabii a Jeriko amlunga Elisha, achendamua, "Dze unamanya kukala rero Mwenyezi Mlungu andamuhala mkpwuluo?" Elisha waajibu achiamba, "Oho! Namanya, ela gaambeni bu!"

⁶ Tsona Elija wamuambira Elisha, "Nakuvoya usale hipha. Mwenyezi Mlungu akanihuma nipiye muho Joridani."

Ela Elisha achiamba, "Kama vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na kama vira unavyoishi, sindakuricha." Phahi, aphiya phamwenga. ⁷ Anafundzi a manabii mironko mitsano aalunga hadi kwenye muho Joridani. Elija na Elisha aima phephi na muho, nao anafundzi a manabii aima kure chidide. ⁸ Elija wavula nguwoye ya dzulu, achiikundza na achiipigira go madzi. Madzi gachiganyika hiku na hiku, nao achivuka hadi ng'ambo, kutsupira phatu phakavu. ⁹ Ariphefika ng'ambo, Elija wamuambira Elisha, "Niambira dzambo ulondaro nkuhendere kabila sidzangbweuswa kpwako."

Elisha wamuambira, "Navoya uwezo dza nyo wako kano mbiri."

¹⁰ Elija wajibu achiamba, "Voyoro ni gumu. Hata hivyo, ichikala undaniona wakati ndiphouswa kpwako, indakala dza vyo uchivyovoya. Ela usiphoniona, phahi tavindakala." ¹¹ Ariphefika ananyendeka na kubisha, gafula gari ra kuvwehwa ni farasi ra moho ratsembuka na richiatenganisha. Naye Elija wahalwa kuphiya mlunguni nchikulukulu. ¹² Elisha ariphona dzambo hiro, warira, "Baba, baba! Mkanizi wa Iziraeli, uwe u dza magari ga kuvwehwa ni farasi ga Iziraeli na aphirikie!" Na hipho Elisha kayamuona tsona Elija.

Halafu Elisha wagbwira nguwoze achizikwanyula vipande viiri. ¹³ Tsona watsola nguwo ya Elija iriyomgwerera, achiuya na achiima kanda-kanda ya muho Joridani.

¹⁴ Wagapiga madzi kuhumira nguwo ya Elija achiamba, “Yu phaphi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Elija?” Ariphopiga madzi, gachiganyika hiku na hiku, naye achivuka hadi ng’ambo.

¹⁵ Hara anafundzi a manabii kula Jeriko ariphomuona, aamba, “Roho ya Elija ndipo i ndani ya Elisha.” Phahi, aphiya kumphokera, azama mbereze kpwa ishima. ¹⁶ Amuambira; “Swiswi ahendadzi-kazio huna masujaa mirongo mitsano. Nakuvoya, huphe ruhusa huphiye kpwendaendza mkpwuluo. Labuda roho wa Mwenyezi Mlungu akamuunula na kumtupha dzulu ya mwango fulani au kwenye dete.”

Elisha wajibu achiamba, “Hata, msiahume.”

¹⁷ Ela nyo amsisitiza sana hadi achiona haya, achiaambira, “Ahumeni.” Hivyo achiahuma atu mirongo mitsano, aphiya achendamuenza chila phatu kpwa muda wa siku tahu nao taayamuona. ¹⁸ Halafu auya kpwa Elisha ambaye kala achere Jeriko. Elisha achiauza, “Dze, siyakuambirani musiphiye?”

Maajabu ga Elisha

¹⁹ Atu a Jeriko amlunga Elisha achimuamba, “Bwana, kama vira unavyoona, mudzi huno ni mnono, ela madzi hunwago ni mai na ganasababisha mimba kumwagika.”

²⁰ Elisha waambira, “Tiyani munyu ndani ya liga dziphya, chisha munirehere.” Nao achimrehera. ²¹ Elisha waphiya kwenye pula ya madzi, achitsupha munyu hinyo ndani na kuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, nkagahenda madzi higa kukala genye kufwaha. Hangu sambu tagandasababisha vifo wala kuvoromosa.” ²² Na madzi higo gachikala ga kufwaha hadi rero, dza vira Elisha arivyogomba. ²³ Elisha wauka Jeriko, achiphiya Betheli. Ariphokala a njirani, barobaro anjina kula kwenye mudzi, aanza kumzemerera achiamba, “Phiya vyako, we wa lilazi!” ²⁴ Elisha wagaluka, achialola na kuulani kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu. Phahi phatsembuka Dubu airi achetu kula tsakani, achimwamula-mwamula barobaro mirongo mine na airi kahi yao.

²⁵ Elisha achienderera na charoche hadi mwango Karimeli na kula hiko wauya Samariya.

3

Viha kahi ya Iziraeli na Moabu

¹ Mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Jehoshafati wa Juda, Joramu mwana wa Ahabu waanza kutawala tsi ya Iziraeli. Watawala achikala Samariya kpwa muda wa miaka kumi na miiri. ² Joramu wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, ela iye kayakala m’baya dza ise na nine; mana wabomola mnara wa Baali uriodzengbwa ni ise. ³ Hata hivyo, Joramu waenderera kuhenda dambi iyo-iyoye ra Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waasababisha atu a Iziraeli ahende dambi. Kayairicha.

⁴ Mfalume Meshu wa Moabu wakala mfugadzi wa mang’ondzi na chila mwaka waripha kodi kpwa mfalume wa Iziraeli ana ng’ondzi elufu gana mwenga na nyoya za maturume elufu gana mwenga. ⁵ Ela Ahabu ariphofwa, mfalume wa Moabu warema kutawalwa ni mfalume wa Iziraeli. ⁶ Wakati uho mfalume Joramu wauka Samariya, achendakusanya asikari osi a Iziraeli. ⁷ Wahuma ujumbe kpwa mfalume Jehoshafati wa Juda, kumuamba; “Mfalume wa Moabu akarema nisimtawale. Dze, undaungana nami hupigane naye?”

Mfalume Jehoshafati wajibu achiamba, “Ni tayari! Mimi na uwe hu chitu chimwenga; atu angu ni kama ako, farasi angu ni kama ako. ⁸ Hundashambuliya kula uphande uphi?” Joramu wajibu achiamba, “Hundashambuliya kula jangbwa ra Edomu.” ⁹ Phahi, ye mfalume wa Iziraeli waphiya vyakpwe phamwenga na mfalume wa Juda na mfalume wa Edomu. Bada ya charo cha muda wa siku sabaa, madzi gao gasira. Taayakala na madzi kpwa ajili ya majeshi gao wala nyama ao. ¹⁰ Hipo mfalume wa Iziraeli waamba, “Shaka hiro! Mwenyezi Mlungu akahukusanya osi afalume ahahu ahutiye mikononi mwa mfalume wa Moabu.” ¹¹ Ela mfalume Jehoshafati wauza, “Taphana nabii yeyesi phano wa Mwenyezi Mlungu ambaye hunaweza kumuza Mwenyezi Mlungu mashauri kutsupira iye?” Mtumishi mmwenga wa mfalume Joramu wa Iziraeli wajibu achiamba, “Aphapho Elisha mwana wa Shafati. Iye wakala mtumishi wa Elija.” ¹² Jehoshafati waamba, “Hiye ni nabii wa Mwenyezi Mlungu kpweli.” Hipo mfalume hinyo ahahu, mfalume wa Iziraeli, Jehoshafati na mfalume wa Edomu, aphiya kpwa Elisha.

¹³ Elisha achimuza mfalume wa Iziraeli, “Kuna maneno gani kahi ya mimi na uwe? Phiya uvoye mashauri kpwa manabii ambao sowe na mayoo aalunga.” Mfalume wa Iziraeli wajibu achiamba, “Sivyo! Mwenyezi Mlungu ndiye wawiiha swiswi afalume ahahu kusudi ahutiye mikononi mwa mfalume wa Moabu.” ¹⁴ Elisha waamba, “Dza vyo

Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, yuya ambaye mimi namuhumikira, aishivyo, isingekala kpwa ishima nriyo nayo kpwa mfalume Jehoshafati wa Juda, nisingekujali hata chidide. ¹⁵ Ela sambi nrehera mpigadzi wa chinanda." Hiphohwareherwa mpigadzi wa chinanda. Ichikala wakati ariphopiga chinanda, nguvu ya Mwenyezi Mlungu yamwedzera Elisha, ¹⁶ Elisha achiamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Tsimbani madibwa chila phatu phapha deteni. ¹⁷ Dzagbwe Mwenyezi Mlungu anaamba tamundaona phepho wala mvula, dete rindaodzala madzi, namwi mundanwa, mwimwi phamwenga na ng'ombe zenu na nyama enu anjina. ¹⁸ Na hiri ni dzambo dide kpwa Mwenyezi Mlungu. Iye andakuhendani mturye Moabu vivyo. ¹⁹ Mundaturya chila mudzi wenye kuta na chila mudzi mnono. Mundakata mihi mfonono yosi, mundaziba pula zosi za madzi na kubananga minda yosi yenye mboleza kpwa kuiodzaza mawe.' "

²⁰ Ligundzu, siku ya phiriye, wakati wa kulavya sadaka, madzi gamwagika kula uphande wa Edomu na kuodzala tsi iyo yosi.

²¹ Amoabu ariphophaha habari kukala hinyo afalume ahahu akedza kuashambuliya, atu osi ariokala anaweza kuphiya vihani avyere kpwa adide, aihwa, achihewa silaha na kuikpwa kpwenye mphaka tayari kpwa viha. ²² Aripfolamuka ligundzu iriyolungira, dzuwa rakala rinameka-meka dzulu ya madzi higo; ariphogalola wagaona ga kundu dza mlatso. ²³ Achiamba, "Hino ni milatso! Bila shaka hinya Afalume ahahu akapigana enye kpwa enye na kuolagana! Huphiyeni hukahale zewe vitu vyao!"

²⁴ Ela ariphofika kpwenye kambi ya Aiziraeli, atu a Iziraeli achiashambuliya, nao achichimbira mbera zao. Atu a Iziraeli aazoresa hadi Moabu, achiaolaga ²⁵ na kuibomola midzi yao. Chila phatu ariphotsupa pharipho na munda mnono, chila mutu waritsuphira dziwe hadi chila munda uchiodzala mawe; viratu vira aziba pula zosi za madzi na kutema mihi yosi minono. Nyuma ya higo, kpwasala mudzi mkpwulu wa Kiri-Haresethi macheye, ambao anajeshi ariokala na tero auzunguluka na achiupiga.

²⁶ Mfalume wa Moabu ariphoona kukala viha vinamphihira vibaya, wahala atue magana sabaa enye kupigana kpwa panga, achijeza kutsupa kahi za jeshi ra mfalume wa Edomu, ela achishindwa. ²⁷ Hiphohachimuhala mwanawe wa kpwandza ambaye angekala mfalume badalaye, achimlavya kukala sadaka ya kuochwa dzulu ya ukuta wa mudzi. Atu a Iziraeli ariphoona higo, atsukirwa sana. Phahi auricha mudzi hura na achiuya kpwao.

4

Elisha anamterya gungu mchiya

¹ Phahi, mchetu mmwenga kahi ya akaza anafundzi a manabii wamlunga Elisha achimuamba, "Mtumwao, mlume wangu wafwa, na kama vira unavyomanya, wakala mwenye kumuogopa Mwenyezi Mlungu. Ela mdeniwe akedza kuahala anangu airi akale atumwae."

² Elisha achimuza, "Sambi nkuterye nani? Niambira chira urichonacho kwako."

Mayo yuya gungu wamjibu achiamba, "Mino mtumishio sina chitu chochosi ela tupa ndide ya mafuha."

³ Elisha wamuambira, "Phiya kpwa majiranigo gosi, ukavoye miyo mihuphu minji. ⁴ Tsona uphiye, uwe phamwenga na anao, mdzifungire ndani ya nyumba, na muandze kuodzaza mafuha. Chila mwiyo mndioodzaza, wiikeni kanda."

⁵ Phahi waphiya na kudzifungira ndani ya nyumba na anae. Nao anae achikala anamrehera miyo naye achikala anamimina mafuha ndani ya miyo hiyo. ⁶ Iriphoodzala yosi, wamuambira mwanawe mmwenga, "Nrehera mwiyo wanjina."

Mwanawe wamjibu achiamba, "Yosi ikaodzala!"

Hiphohafuha gachisika kutuluka. ⁷ Wauya kpwa mutu wa Mlungu na kumsemurira mambo higo. Naye mutu wa Mlungu wamuambira, "Phiya ukaguze higo mafuha na uriphe madenigo, ndipho uwe na anao mundaishi kpwa kuumira ndichosala."

Elisha na mchetu tajiri Mshunemu

⁸ Siku mwenga Elisha waphiya Shunemu, ambako kwakala mchetu mmwenga tajiri. Mchetu yuya wamualika kpwa kumsisitizira Elisha ili ainjire arye chakurya, na kula siku iyo yakala kawaida ya Elisha kuinjira na kurya chakurya kwakpwe chila mara ariphotsupa na hiphoh. ⁹ Mchetu yuya wamuambira mlumewe, "Sina shaka kwamba mutu hiyu edzaye kwephe chila mara ni mtakatifu wa Mlungu. ¹⁰ Ninakuvoya phahi humdzengere chumba chidide cha dzulu na himo humuikire chitanda, meza, chihi na taa, kusudi ahumire chila mara edzapho kuhujambosa."

¹¹ Siku mwenga Elisha wafika kura, achiinjira ndani ya chumbache achioya.

¹² Achimuamba mtumishiwe Gehazi, "Nihiira yuya mchetu Mshunemu." Aripomuiha

wakpewedza na achiima mbereze. ¹³ Naye Elisha wamuambira Gehazi, “Muambire, Hukaona vira urivyohuendera; sambi unalonda humuhendereni? Ungemendza uvoyerwe rorosi kpwa mfalume au kpwa mkpawulu wa jeshi?”

Mchetu Mshunemu wamjibu achiamba, “Mino naishi kahi ya atu angu.”

¹⁴ Elisha wamuambira Gehazi, “Humuhendere utu wani phahi yuno mchetu?”

Gehazi wamjibu achiamba, “Kpwa kpweli mchetu yuyu kana mwana na mlumewe akatsakala.”

¹⁵ Hipo Elisha wamuambira, “Hebu nihiira.” Naye achimuiha. Wakpewedza na achiima mryangoni. ¹⁶ Elisha wamuambira, “Mwaka wedzao, wakati dza uhu, undakala na mwana.”

Yuya mchetu wamjibu achiamba, “Hata, Bwana wangu! Uwe u mutu wa Mlungu, usinichege mimi mtumishio!”

¹⁷ Ela yuya mchetu waphaha mimba na kuvyala mwana wakati dza uho mwaka uriolungira, dza vira Elisha arivyokala akamuambira. ¹⁸ Mwana yuya ariphokula, siku mwenga watuluka achiphiya kpwa ise yekala phamwenga na avunadzi, ¹⁹ naye wamuambira ise; “Mayo wee chitswa changu! Nalumwa ni chitswa!”

Ise wamuambira mtumwawe mmwenga; “Muphirike kpwa nine.”

²⁰ Aripkofiswa kpwa nine, wasagikpwa magoni pha nine hadi saa sita za mutsi, halafu achifwa. ²¹ Naye achipanda naye ko gorofani achendamlaza kpwenye chitanda cha mutu wa Mlungu, alafu watuluka na achifunga mryango. ²² Wamuiha mlumewe na kumuambira; “Nipha mtumishi mmwenga na punda mmwenga, kusudi nimlunge mara mwenga yuya mutu wa Mlungu, chisha niuye.”

²³ Mlumewe achimuza; “Kpwa utu wani unalonda umuone rero? Rero siyo sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi wala Siku ya kuoya.”

Mchetu achijibu achiamba, “Takuna neno.” ²⁴ Phahi waandika nguwo dzulu ya punda na achimuambira mtumishi, “Sambi mphirike mairo, wala usiphunguze hadi ndiphokuambira.” ²⁵ Phahi, waphiya vyakpwe, waphiya hadi kpwenye mwango Karimeli kura mutu wa Mlungu arikosagala.

Mutu wa Mlungu ariphomuona aredza, wamuambira Gehazi mtumishiwe; “Lola, ninamuona Mshunemu aredza. ²⁶ Zola mara mwenga ukamphokere na kumuza, ‘U mzima? Mlumee ni mzima? Mwanao naye ni mzima?’”

Naye Mshunemu wamjibu achiamba; “Hu azima.” ²⁷ Ariphofika kpwenye mwango kpwa mutu wa Mlungu, wamgbwira magulu, naye Gehazi wamsengerera kusudi amuuse. Ela mutu wa Mlungu wamuambira; “Mriche, mana ana sonono sana, naye Mwenyezi Mlungu kakanimanyisa dzambo hiro.”

²⁸ Hiye mchetu wamuambira; “Bwana wangu, mino nakuvoya mwana? Siyakuamba kwamba usinipe matumaini ga handzo?”

²⁹ Elisha wamuambira Gehazi; “Dzitayarishe na charo, hala fwimbo yangu na uphiye mara mwenga. Uchionana na mutu njirani usimlamuse na mutu yeyesi ndiyekulamusa usimuuyizire mwadzo. Phiya mwenga kpwa mwenga hadi kaya kpwa hiyu mchetu ukaikie fwimbo yangu dzulu ya uso wa mwana.”

³⁰ Ela yuya mchetu wamuambira Elisha; “Dza vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na kama vira unavyoishi, sindakuricha.”

Phahi Elisha wauka na kulungana naye. ³¹ Gehazi watanguliya mbere, na ariphotosoloka waika fwimbo ya Elisha dzulu ya uso wa mwana, ela ye mwana kayaonyesa ishara yoyosi ya uzima. Phahi Gehazi wauya na achikutana na Elisha, achimuamba; “Mwanache kalamukire.”

³² Elisha ariphotosoloka pho kaya, mwana kala akafwa kpweli na akalazwa dzulu ya chitanda cha Elisha. ³³ Phahi, wainjira mo ndani, achidzifungira iye na ye mwana na achimvoya Mwenyezi Mlungu. ³⁴ Halafu wadzilaza dzulu ya mwana, mromowe dzulu ya mromo wa mwana, na matsoge dzulu ya matso ga mwana na mikonoye dzulu ya mikono ya mwana. Na ariphokala akakala hivyo, mwiri wa mwana waandza kuphaha dzoho. ³⁵ Elisha waunuka na kuzunguluka ndani ya chumba, chisha wauya na kudzilaza tsona dzulu ya mwana. Mwana wapiga myasa kano sabaa, halafu achivugula matso. ³⁶ Elisha achimuiha Gehazi na kumuambira, “Nihiira yuya Mshunemu.” Aripfoihwa Elisha wamuambira; “Hala mwanao.”

³⁷ Wazama maguluni pha Elisha hadi chilangu chichiguta photsi, alafu achimuhala mwanawe achituluka kondze.

Vilinje viiri vya Elisha

³⁸ Elisha wayua Giligali wakati tsi kala ina ndzala. Siku mwenga, ariphokala anafundza anafundzi a manabii wamuambira mtumishiwe; "Bandika nyungu kulu mohoni, uajitire anafundzi a manabii chakurya." ³⁹ Mmwenga wao waphiya mundani kpendahunda mtsunga. Hiko wakpwendona mrenje wa koma, achihunda marenje manji hata achiodzaza nguwoye. Wakpwedza nago, achigakata na kugatiya ndani ya nyungu bila kumanya kala ni marenje ga koma. ⁴⁰ Chakurya chaephulwa. Ela ariphochitata amririra Elisha achiamba; "Ee mutu wa Mlungu, chakurya hichi chindahuolaga!" Nao taayaweza kuchirya. ⁴¹ Elisha walagiza areherwe unga. Achireherwa unga, naye achiutiya ndani ya nyungu na kuamba; "Sambi aphe chakurya arye." Achirya, na hipho tachiyaazuru.

⁴² Mutu mmwenga watuluka Baali-Shalisha, achimrehera mutu wa Mlungu malimbuko ga mavuno ga mwaka hinyo. Nago kala ni mikahe mirongo miiri iriyotengezwa na shayiri na masuche maitsi ga nganu ndani ya dunia. Elisha wamlagiza mtumishiwe aaphe atu arye. ⁴³ Mtumishiwe achiuza, "Chakurya chino ndachianadaziradze atu gana."

Elisha waamba; "Aphe arye, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akagomba kukala andarya hata asaze."

⁴⁴ Mtumishiwe achiaandazira chakurya, achirya hata achisaza, dza vyo Mwenyezi Mlungu kala akagomba.

5

Naamani anaphozwa mahana

¹ Mfalume wa Aramu kala ana mkpwulu wa majeshige yemuona kukala mutu mkpwulu na achimuishimu sana mana kutsupira iye, Mwenyezi Mlungu wairehera tsi ya Aaramu ushindi. Mkwulu hiyu waihua Naamani. Naamani kala ni asikari hodari, ela kala ana ukongo wa mahana. ² Phahi, yakala vikosi vya Aaramu viriphouya kula Iziraeli, akpwedza na msichana kula kuko, naye achikala anamuhumikira mkpwaza Naamani. ³ Siku mwenga wamuambira tajiriwe, mkpwaza Naamani; "Kala bwana wangu angephiya kumuona nabii ariye Samariya. Mana mahanage gangephozwa." ⁴ Naamani waphiya kpwa mfalume achendasemurira mambo arigosikira kula kpwa msichana yela Iziraeli. ⁵ Naye mfalume wa Aramu achimuamba; "Haya phahi phiya, ni ndamphirikira baruwa mfalume wa Iziraeli."

Hipho Naamani waphiya, achitsukula talanta kumi za feza, vipande elufu sita vya zahabu na mavwazi kumi manono. ⁶ Naye wamrehera mfalume wa Iziraeli hira baruwa kula kpwa mfalume wa Aramu. Baruwa yenye yaamba hivi,

"Baruwa hino ndiphokufikira manya kukala, nkamuhuma mtumishi wangu Naamani ili uphoze ukongowe wa mahana."

⁷ Ela ye mfalume wa Iziraeli ariphosoma baruwa iyo wakpwanyula nguwoye na achiamba; "Kpwani mino ni Mlungu niolage na kutiya roho, ndipho mutu hiyu akahuma mtumishiwe, edze nimphoze mahana? Bila shaka mutu hiyu ananienda kondo!"

⁸ Ela Elisha, yuya mutu wa Mlungu, ariphosikira kukala mfalume wa Iziraeli akakpwanyula nguwoye wahuma ujumbe kpwa mfalume, achimuza; "Kpwa utu wani ukakpwanyula nguwoyo? Muhume mutu hiye kpwangu, naye andamanya kukala kuna nabii ku Iziraeli!"

⁹ Phahi Naamani wakpwedza na farasie na magari ga kuvwehwa ni farasi hadi mryangoni pha nyumba ya Elisha. ¹⁰ Elisha wahendahuma mtumishiwe amuambire; "Phiya ukaoge kano sabaa kwenye muho Joridani, nawe mwirio undauya na undakala swafi."

¹¹ Ela Naamani wareya sana, achihiya vyakpwe kuno anaamba; "Lola, yuno, nkaona andatuluka edze aime na avoye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, atsupize mkpwonowe pho phatu phenye mahana na aniphoze! ¹² Dze, miho Abana na Faripari ya Damasikasi si bora kuriko miho yosi ya Iziraeli? Dze, nisingeweza kuoga hiko na nkaphola?" Phahi wagaluka na achiuka kuno akareya sana.

¹³ Ela atumishie amsengerera achimuamba; "Baba, kala ye nabii angekuambira ukahende dzambo fulani gumu, usingehenda wee? Sambi, unashindwa ni utu wani nawe ukaambirwa, 'Kaoge uphole?'" ¹⁴ Phahi, Naamani wateremuka muho Joridani achidzitabwisa himo kano sabaa, dza arivyolagizwa ni Elisha mutu wa Mlungu, naye achiiphola tsetsetse. Mwiriri uchiuya vinono uchikala dza wa mwana mtsanga, naye achikala swafi. ¹⁵ Halafu Naamani phamwenga na atue osi, auya kpwa yuya mutu wa Mlungu, achendaima mbereze, achimuamba; "Vivi namanya kukala takuna Mlungu

duniani kosi, ela katika Iziraeli macheye. Phahi nakuvoya ukubali zawadi kula kpwa mtumishio.”

¹⁶ Ela Elisha waamba; “Viratu Mwenyezi Mlungu, ye ambaye mino namuhumikira, aishivyo, sindaphokera zawadi yoyosi.”

Naamani wam'bembeleza ahale, ela Elisha warema tsetsetse. ¹⁷ Ndipho Naamani achimuamba; “Ichikala kundaphokera zawadi zangu, phahi nakuvoya umuphe mtumwao mtsanga chiasi cha kuwewa kutsukulwa ni nyumbu airi, mana kula rero mino mtumwao sindalavya sadaka za kuochwa wala sadaka kpwa milungu yanjina ela tu kpwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Navoya Mwenyezi Mlungu aniswamehe mimi mtumishiwe dzambo riri mwenga tu! Hipo mfalume wangu ndiphoinjira nyumba ya Rimoni mlungu wa Aaramu ili kusujudu na akale akagbwira mkpwono wangu hata achizama nidzikute nami nkazama naye, navoya Mwenyezi Mlungu aniswamehe dzambo hiro!”

¹⁹ Elisha wamuambira; “Phiya na amani.” Naamani waphiya vyakpwe.

Ariphokala Naamani kadzangbwefika kure, ²⁰ Gehazi, mtumwa wa Elisha mutu wa Mlungu, waamba; “Bwana wangu akamricha Naamani wa Aaramu aphiye bila kuphokera chochosi arichoreha. Naapa kpwa Mwenyezi Mlungu aishivyo, namzorera ili nphahe chitu kula kpwakpwe.” ²¹ Hipo Gehazi wamzorera Naamani. Naamani ariphoona kuna mutu anamzorera, watsereera kula kpwenye garire ra kuvwehwa ni farasi, achendamuuza; “Dze, kukagbwani koo?”

²² Gehazi wajibu achiamba “Mambo gosi ni sawa ela tu bwana wangu akanihuma nikuambire kukala hivi sambi akaphokera atu airi, ana a manabii kula tsi ya myango ya Efuraimu, naye angemenda uaphe talanta mwenga ya feza na nguwo mbiri nono.”

²³ Naamani waamba; “Kala razi kuphokera talanta mbiri za feza.” Wamsii, chisha achimfungira talanta mbiri za feza kpwenye mifuko miiri, na nguwo nono mbiri, achiapha ahendadzi-kazie airi na achialagiza amtsukurire Gehazi. ²⁴ Ariphofika dzulu ya mwango phatu Elisha ariphoishi, Gehazi wahala hivyo vitu kula kpwa atumishi a Naamani achendavifwita mo nyumbani. Alafu achilagana na hara ahumwa nao achihiya vyao.

²⁵ Ndipho Gehazi achiinjira kpwa Elisha kumuhumikira. Elisha achimuuza; “Ulaphi?”

Gehazi wajibu; “Mtumwao kakaphiya phatu phophosi.”

²⁶ Ela Elisha wamuamba; “Unaona roho yangu taikaphiya phamwenga nawe wakati mutu yuya achiphotserera ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi na kpwedzakutana nawe? Huno ndio wakati wa kuphokera feza na nguwo, minda ya mizaituni na mizabibu, mang'ondzi na ng'ombe au atumishi a chilume na achetu? ²⁷ Phahi mahana ga Naamani gandakugbwira uwe na chivyazicho ndicho kpwedza kare na kare.”

Hipo, Gehazi wauka mbere za Elisha kuno akagbwirwa ni mahana, hata akakala mwereru dza bafuta.

6

Mbadzo inaelea dzulu ya madzi

¹ Siku mwenga, anafundi a manabii amlalamikira Elisha achiamba; “Phatu hipha hukalapho tsini ya ulongozio taphahutosha! ² Huruhusu uphiye Joridani hukakate chila mutu muhi mmwenga ili hudzidzengere phatu pha kuhutosha.”

Elisha waajibu achiamba, “Aya phiyani.”

³ Mmwenga wao wamvoya achiamba; “hunakuvoya ukubali kuphiya phamwenga na ahumwao.”

Naye wajibu achiamba; “Ndaphiya namwi.”

⁴ Hivyo waphiya phamwenga nao, na ariphofika muho Joridani, aandza kukata mihi.

⁵ Mmwenga wao ariphokala anakata mihi, mbadzoye yakongoloka, ichigbwa ndani ya madzi. Naye warira achiamba; “Sambi bwana wangu ndahendadze? Shaka hiro! Mbadzo hino nkahendaivoya!”

⁶ Mutu wa Mlungu achiuza; “Ikagbwerera phaphi?”

Mutu hiye wamuonyesa phokala ikagbwa. Elisha wakata chigongo, achichitsupha ndani ya madzi phapho phariphogbwa yo mbadzo nayo mbadzo ichiolea dzulu ya madzi.

⁷ Elisha achimuamba, “Ihale.” Naye wagolosa mkpwono, achiihala.

Majeshi ga Aaramu ganahendwa vipofu

⁸ Phahi, kpwakala na viha kahi ya Aaramu na Aiziraeli. Mfalume wa Aaramu wahenda mashauri na akulu a jeshire dzulu ya phatu ndiphopiga kambi. ⁹ Ela ye Mutu wa Mlungu wamuhumira mfalume wa Iziraeli ujumbe adzimanyirire asitsupe na phatu hipo, kpwa mana Aaramu andamshambuliya. ¹⁰ Phahi, mfalume wa Iziraeli waphirika

jeshire phephi na phatu ariphoambirwa ni mutu wa Mlungu. Elisha waenderera kumuonya mfalume naye mfalume wadziika katika hali ya kudzimanyirira. Hivyo mfalume achimtivya si mara mwenga, si kano mbiri.

¹¹ Mfalume wa Aramu wareyezwa sana ni hali hiyo. Phahi waiha akulu a jeshire, achiauzu; "Niambirani ni ani kahi yenu ariye uphande wa mfalume wa Iziraeli?"

¹² Mmwenga wao wajibu achiamba, "Hata, bwana wangu, mfalume, taphana ariye uphande; ela ahendaye hivi ni Elisha, nabii ariye hiko Iziraeli. Iye nkumuambira mfalume wa Iziraeli mambo gosi ugombago hata uchikala u ndani ya chumbacho cha kulala."

¹³ Mfalume waambira; "Phiyani mkamanye phatu anaphoishi nami ndahuma atu akamgbwire."

Achiambirwa kpwamba, "Elisha akala Dothani." ¹⁴ Kpwa hivyo mfalume wahuma diba kulu ra jeshi phamwenga na farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi. Kundi hiro rafika hiko usiku na achizangira mudzi. ¹⁵ Mtumishi wa ye Mutu wa Mlungu aripholamuka chiti, ligundzura na kutuluka kondze, waona jeshi phamwenga na farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi gakauzangira mudzi. Wauya ndani achendaambira; "Shaka hiro! Bwana wangu! Sambi hundahendadze swino?"

¹⁶ Elisha wamjibu achiamba, "Usiogophe kpwa mana ario phamwenga naswi ni anji kuriko ario phamwenga nao." ¹⁷ Chisha Elisha achivoya; "Mwenyezi Mlungu, mvugule matso ili aphahe kuona!"

Phahi, Mwenyezi Mlungu achimvugula matso yuya mtumishi, achiona farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi ga moho gakagota mwango wosi, kumzunguluka Elisha.

¹⁸ Aaramu ariphomlunga akamgbwire, Elisha wamvoya Mwenyezi Mlungu achiamba; "Nakuvoya uahende vipofu atu aha!" Phahi waahenda vipofu sawa-sawa na voyo ra Elisha. ¹⁹ Halafu Elisha waalunga na achiaambira; "Mukaangamika njira, na uhu mudzi sio muweendza. Nilunga-lungani nami ndakuphirikani kpwa ye mutu munayemuenda." Naye waalongoza hadi Samariya.

²⁰ Mara tu ariphoinjira kpwene mudzi, Elisha wavoya achiamba; "Mwenyezi Mlungu, atu hinya ang'aze matso aphahe kuona." Phahi Mwenyezi Mlungu waang'aza matso. Nao adzikuta a kahi-kahi ya mudzi wa Samariya. ²¹ Mfalume wa Iziraeli ariphoaona Aaramu, wamuua Elisha; "Baba, niaolage? Niaolage?"

²² Elisha wajibu achiamba, "Hata, usiaolage. Dze, unalonda kuaolaga atu uchioateka kpwa upangao na muvwio? Aphe chakurya na madzi, arye na anwe chisha uariche auye kpwa bwana wao."

²³ Mfalume wa Iziraeli achiahendera karamu kulu. Ariphomala kurya na kunwa, achiauyiza kpwa bwana wao. Kula wakati hinyo, Aaramu taayaishambuliya tsona tsi ya Iziraeli.

Mudzi wa Samariya unazangirwa

²⁴ Bada ya higo, mfalume Beni-Hadadi wa Aramu wakusanya jeshi rosi achendazangira mudzi wa Samariya. ²⁵ Mudzi wa Samariya uriphozangirwa, ndzala yakala kulu sana. Hata chitswa cha punda chichiguzwa kpwa vipande mirongo minane vya feza, na robo kilo ya mavi ga njia yagulwa kpwa vipande vitsano vya feza.

²⁶ Siku mwenga, mfalume wa Iziraeli ariphokala anatupa na dzulu ya ukuta wa mudzi, wasikira mchetu anamuiha; "Nterya, bwana wangu mfalume!"

²⁷ Mfalume wamuambira, "Mwenyezi Mlungu asiphokuterya, mino msada ndauphaphaphi? Kula kpwa phatu pha kuwagira mtsere au kula phatu pha kuminyira zabibu?"

²⁸ Mfalume achiederera kumuua, "We, shidayo nini?"

Ye mchetu wamjibu achiamba; "Dzuzi mchetu hiyu wanishauri hurye mwanangu na siku ya phiriye hundarya wakpwe. ²⁹ Huchimjita mwanangu, huchimurya. Siku ya phiriye namuambira, 'Haya lavya ye mwanao humurye,' ela ye achikala akamfwitsa!"

³⁰ Mara mfalume ariphosikira maneno ga mchetu hiye wakpwanyula nguwoze kpwa utsungu, na atu ariokala phephi na ukuta aona kukala ndani ya nguwoye, akavwala gunia. ³¹ Naye waamba; "Mlungu aniolage, ichikala rero Elisha mwana wa Shafati kandakatwa chitswa!" ³² Halafu wahuma muhumwa kpendamreha Elisha.

Ela Elisha ye, kala asegere mwakpwe nyumbani, na atumia asegere phamwenga naye. Kabila ya muhumwa wa mfalume kufika, Elisha waambira atumia, "Yuya muolagadzi akamuhuma mutu edze anikate chitswa! Achifika hipha, fungani mryango, wala msimuruhusu ainjire. Bwanawe piya anamlunga nyuma."

³³ Kabila kadzangbwemala kugomba, yuya muhumwa wa mfalume wafika. Ndipho mfalume achiamba, “Mai gaga gala kpwa Mwenyezi Mlungu! Kpwa utu wani nienderere kugodza kula kpwa Mwenyezi Mlungu?”

7

¹ Elisha wamjibu achiamba, “Sikiza neno ra Mwenyezi Mlungu, hivi ndivyo Bwana Mlungu aambavyo, ‘Muhondo saa dza ihi, himu Samariya kilo tahu za unga mnono wa nganu zindagulwa kpwa chipande chimwenga cha feza, na kilo sita za shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza.’ ”

² Jemedari mrindzi wa mfalume wamuambira Elisha, “Hata kama Mwenyezi Mlungu mwenye angehenda madirisha mlunguni, dzambo hiri ringewezekana?” Elisha wamjibu achiamba, “Undaona na matsogo mwenye, ela kundavirya.”

Anajeshi a Aramu anachimbira

³ Kpwakala atu a ne enye ukongo wa mahana ariokala kondze ya ryango ra mudzi wa Samariya ambao aambirana, enye kpwa enye; “Kpwa utu wani uenderere kukala phapha hata hufwe na ndzala?” ⁴ Taphana mana kuinjira kpwenye mudzi kpwa sababu hiko kuna ndzala na hundafwa na huchikala phapha piya hundafwa. Kpwa hivyo huphiyeni kpwenye kambi ya Aaramu. Ichikala andahuricha huishi, hundaishi; ichikala andahuolaga, hufwe.” ⁵ Hipo, jiza ririphoandza kuanda aphiya kpwenye kambi ya Aaramu, ela ariphofika hiko, takuyakala na mutu. ⁶ Manage Mwenyezi Mlungu kala akahenda jeshi ra Aaramu asikire sauti dza ya jeshi kulu rokala na magari ga kuvwehwa ni farasi na farasi. Aaramu afikiriya kukala mfalume wa Iziraeli akaripha afalume a Ahiti na Amisiri edze ahushambuliye. ⁷ Phahi, usiku, Aaramu achimbira osi kpwa ativye roho zao achiricha mahema gao, farasi na punda ao, na hata kambi yao airicha vyo irivyokala.

⁸ Hara atu a ne a mahana ariphofika mwisho wa kambi, ainjira ndani ya hema mwenga, achirya na kunwa, achihala feza, zahabu na nguwo, achendafwitsa. Ainjira kpwenye hema ranjina na achihenda vivyo hivyo. ⁹ Ela achiambirana; “Ugahendago sigo manono! Hino huriyonayo rero ni habari nono, na ichikala hundagodzera hadi ligundzu, bila shaka hundatiywa adabu. Uphiyeni mara mwenga ukaambire atu a nyumba ya mfalume!” ¹⁰ Kpwa hivyo, auka kpwenye kambi ya Aaramu na achihiha arinda ryango ra mudzi na kuaambira, “Swino waphiya kpwa kambi ya Aaramu na tauyaona wala kusikira mutu yeyes. Farasi na punda bado akafungbwa, na mahema ukagaona vivyo arivyogaricha.”

¹¹ Arinda ryango aiha mutu achimuhuma kubaza habari iyo nyumba ya mfalume. ¹² Dzagbwe kala bado kuna jiza, mfalume walamuka na achiambirana akulu a jeshire; “Mino namanya mpango wa Aaramu! Aho anamanya kukala swino huna ndzala. Sambu akaricha kambi yao achadzifwitsa kusudi huchendaenda chakurya, augbwire osi huchere moyo na mudzi auhale.”

¹³ Mmwengawapho wa akulue wamuambira; “Nakuvoya, uhume atu achache na farasi atano a hara ariosala ili aphiye akaone kukahendeka utu wani. Napho andafikpwa ni rorosi taindakala hasara kulu zaidi kuriko ihi ya Aiziraeli osi anaofwa hipha.” ¹⁴ Phahi achitsambula atu ari na magari gao ga kuvwehwa ni farasi. Mfalume achiahuma aalunge Aaramu achiamba; “Phiyani mkaalole.” ¹⁵ Atu hinyo aphiya hadi muho Joridani na himo njirani mosi kala mtele nguwo na miyo yanjina yotsuphiwa ni Aaramu kpwa hata aweze kuzola upesi. Hipo, ahumwa auya achedzamananyisa mfalume. ¹⁶ Phahi atu a Samariya atuluka achendahala vitu kula kpwenye kambi ya Aaramu. Kama vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba, kilo tahu za unga mnono wa nganu zichigulwa kpwa chipande chimwenga cha feza, na kilo sita za shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza.

¹⁷ Naye mfalume wamuika yuyatu jemedari mrindziwe, aimirire atu pho ryango ra mudzi. Jemedari iye wavyogbwa-vyogbwa ni atu hipho ryangoni, hadi achifwa dza viratu Elisha mutu wa Mlungu arivyotabiri wakati mfalume ariphophiya kumuona. ¹⁸ Phahi yakala dza viratu mutu wa Mlungu arivyomuambira mfalume kukala, “Muhondo saa dza hino, himu Samariya kilo tahu za unga mnono wa nganu zindagulwa kpwa chipande chimwenga cha feza, na kilo sita za shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza.” ¹⁹ Yuya jemedari mrindzi wa mfalume kala akamuambira Elisha, “Hata kala Mwenyezi Mlungu mwenye angehenda madirisha mlunguni, dze, dzambo hiro ringewezekana?” Naye Elisha kala akamjibu achiamba, “Undaona kpwa matsogo mwenye, ela uwe kundavirya.” ²⁰ Na hivi ndivyo irivyokala, wavyogbwa-vyogbwa ni atu hipho ryangoni hadi achifwa.

8

*Mchetu wa Shunemu
anayizirwa maliye*

¹ Elisha kala akamuambira mchetu wa Shunemu yefufurirwa mwanawe, “Uka na atuo utsamire tsi yoyosi ulodayo, mana Mwenyezi Mlungu akapanga kureha ndzala ndiyokala kwenye yo tsi kpwa muda wa miaka sabaa.” ² Hiye mchetu waunuka, achihenda dza vyo mutu wa Mlungu arivyogomba. Waphiya phamwenga na atue na achendaishi ujenini, tsi ya Afilisti kpwa miaka sabaa.

³ Miaka sabaa iriphosira, wauka kula tsi ya Afilisti achiuya Iziraeli, na achendamvoya mfulume auyizirwe nyumbaye na mundawe. ⁴ Wamkuta mfulume anabisha na Gehazi mtumishi wa mutu wa Mlungu achiamba, “Niambira viliye vyohendwa ni Elisha.” ⁵ Gehazi ariphokala anamuambira mfulume vira Elisha arivyofufula mutu, yuya mchetu ariyefufurirwa mwana achitsoleka na mwanawe achedzamvoya mfulume ili auyizirwe nyumbaye na mundawe. Gehazi achiamba, “Bwana wangu Mfulume, hiye mchetu ambaye che nakusemurira, ni hiyu, na hiyu ndiye mwanawe yefufulwa ni Elisha!” ⁶ Mfulume ariphomuza mchetu iye, naye wamsemurira. Mfulume achimuiha mkpwulu wa jeshire na achimuamba, “Muuyizire mchetu hiyu maliye yosi, phamwenga na mapato gosi ga mindaye kpwa muda wosi hangu ariphouka tsi hino hadi rero.”

Chifo cha Beni-Hadadi

⁷ Chisha Elisha waphiya Damasikasi. Wakati hinyo mfulume Beni-Hadadi wa Aramu kala ni mkpwongo na achiambwa, “Mutu wa Mlungu, kala akedza, a papha Damasikasi.” ⁸ Phahi ye mfulume wamuambira Hazaeli mkpwulu wa jeshire, “Mphirikire hiye mutu wa Mlungu zawadi ukamuambire anuzire kpwa Mwenyezi Mlungu ichikala ndaphola au vipi.” ⁹ Hazaeli wapakiya zawadi za chila aina ya mavuno ga Damasikasi chipimo cha mizigo ya ngamia mirongo mine na kumphirikira Elisha. Aripkofika kpwa Elisha wamuambira, “Mwanao, Beni-Hadadi, mfulume wa Aramu akanihuma kwako, anakuuza, ‘Dze, mino ndaphola ukongo huno?’ ”

¹⁰ Phahi Elisha wamjibu achimuamba, “Muambire kukala kpwa kweli andaphola. Ela Mwenyezi Mlungu akanionyesa kukala andafwa.” ¹¹ Halafu Elisha wamtumburira matso Hazaeli hata achigbwirwa ni wasiwasi. Kpwa gafula, Elisha mutu wa Mlungu waandza kurira.

¹² Hazaeli achimuza, “Bwana wangu, mbona unarira?”

Elisha wamjibu achiamba, “Kpwa sababu namanya mai ambago undaahendera atu a Iziraeli. Undaocha ngome zao na moho, na kuaolaga barobaro ao, undaakata ana aho vipande-vipande na achetu aho enye mimba undaahula.”

¹³ Naye Hazaeli wauza, “Mino mtumishio ni chitu kweli? Mino nriye sawa na diya ndawezadze kuhenda mambo makulu dza higo?”

Elisha wamjibu achiamba, “Mwenyezi Mlungu akanionyesa kukala undakala mfulume wa Aramu.”

¹⁴ Halafu Hazaeli wauka phara ariphokala Elisha, achiuya kpwa bwanawe. Mfulume Beni-Hadadi achimuza, “Elisha akakuambira utu wani?”

Hazaeli wamjibu achiamba, “Akaniambira kukala, kpwa kweli undaphola.”

¹⁵ Ela siku iriyolungira Hazaeli wahala burangeti, achirivwika madzini, chisha achimbwiningiza naro usoni hadi achifwa. Hazaeli achitawala tsi ya Aramu badalaye.

*Mfulume Jehoram wa Juda
(2 Nyakati 21:1-20)*

¹⁶ Mwaka wa tsano wa utawala wa Joram mwana wa Ahabu, mfulume wa Iziraeli, Jehoram mwana wa Jehoshafati, mfulume wa Juda, waandza kutawala. ¹⁷ Jehoram kala ana miaka mirongo mihahu na miiri ariphoandza kutawala, naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka minane. ¹⁸ Jehoram walunga njira za afalume a Iziraeli dza nyumba ya Ahabu irivyohenda, mana walóla mwana mchetu wa Ahabu. Naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Ela Mwenyezi Mlungu kayalonda kuangamiza Juda, kpwa sababu ya Daudi mtumishiwe, mana waahidi kukala chivyaziche chindaenderera kutawala hata kare na kare.

²⁰ Wakati wa utawala wa Jehoram, atu a Edomu arema kutawalwa kula Juda, achitawaza mfulume wao.

²¹ Kpwa hivyo Jehoram wauka na magari gosi ga kuvwehwa ni farasi kuphiya Sairi. Watuluka usiku na vilongozie a magari ga kuvwehwa ni farasi achiashambuliya Aedomu

ariokala akamzangira. Ela jeshire rachimbira, richiuya kpwao mudzini. ²² Hivyo ndivyo atu a Edomu arivyorema kutawalwa ni Juda hadi rero. Wakati inyo-inyo atu a mudzi wa Libuna nao piya arema utawala wa Jehoram.

²³ Mambo ganjina ga Jehoram na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda. ²⁴ Jehoram wafwa na achizikpwa vikurani pha afalume a mudzi wa Daudi, naye Ahaziya mwana wa Jehoram, achitawala badalaye.

Mfalume Ahaziya wa Juda
(2 Nyakati 22:1-6)

²⁵ Ahaziya mwana wa Jehoram mfalume wa Juda waandza kutawala mwaka wa kumi na mbiri wa utawala wa Joram mwana wa Ahabu mfalume wa Iziraeli. ²⁶ Ahaziya kala ana miaka mirongo miiri na miiri ariphoandza kutawala. Naye watawala kpwa muda wa mwaka mmwenga ko Jerusalem. Nine kala aihwa Athalia, mdzukulwa wa Omuri, mfalume wa Iziraeli. ²⁷ Iye naye walunga njira za nyumba ya Ahabu, na achihenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vyo irivyohenda yo nyumba ya Ahabu, mana kala akalola mchetu kula nyumba ya Ahabu.

²⁸ Mfalume Ahaziya waphiya na Joram mwana wa Ahabu kupigana viha na Hazaeli mfalume wa Aramu ko Ramothi-Giliadi na Joram achilumizwa ko vihani. ²⁹ Mfalume Joram wauya Jeziriili ili aphahe kurarisa vironda arivyoviphaha vihani hiko Rama, arikopigana na Hazaeli mfalume wa Aramu. Naye Ahaziya mwana wa Jehoram, mfalume wa Juda wakpwendamjambosa Joram mwana wa Ahabu hiko Jeziriili, kpwa mana kala akalumizwa.

9

Jehu anahendwa mfalume wa Iziraeli

¹ Siku mwenga nabii Elisha wamuiha mmwengawapho wa ana a manabii achimuamba, "Dzifunganye, hala tupa hino ya mafuha, na uphiye Ramothi-Giliadi. ² Uchifika kuko, muendze Jehu mwana wa Jehoshafati, mdzukulwa wa Nimushi. Muphirike kanda ndani na chumba kure na ayae, ³ chisha uhale tupa hino ya mafuha, ummwagire chitswani na umuambe, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, "Nakumwagira mafuha ukale mfalume wa Iziraeli." ' Chisha vugula mryango na uuke upesi ndivyoweza, usikae."

⁴ Phahi, nabii hiye mvulana waphiya Ramothi-Giliadi. ⁵ Ariphefika, waakuta akulu a jeshi kpwenye mkpwutano. Achiaambira, "Nina ujumbeo, uwe mkpwulu."

Jehu achimuza, "Ni ani kahi yehu umuambiraye?"

Achimjibu achiamba, "Ni uwe, mkpwulu wa jeshi."

⁶ Halafu osi airi ainjira chumba cha ndani na himo nabii wammwagira Jehu mafuha chitswani na achimuamba, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba hivi, 'Nakumwagira mafuha ukale mfalume wa atu angu, Iziraeli. ⁷ Nawe undaapiga atu a bwanao Ahabu ili nimrhiphe Jezebeli kpwa kuniolagira atumishi angu manabii, na atumishi osi a Mwenyezi Mlungu. ⁸ Undahenda hivyo kpwa kukala atu osi a Ahabu ni aangamizwe. Tsona ndaolaga alume osi a Ahabu, akale atumwa au atu huru ko Iziraeli. ⁹ Atue andakala dza atu a Jeroboamu mwana wa Nebati na a Baasha mwana wa Ahija. ¹⁰ Jezebeli kandazikpwa, lufure rindariwa ni madiya kpwenye tsi ya Jeziriili.' " Bada ya kugomba higo, nabii wavugula mryango na achichimbira.

¹¹ Jehu ariphouya kpwa atumishi a bwanawe, mmwenga wao wamuza, "Kuna shida yoyosi? Hiyu mutu wa koma analondani?"

Jehu waajibu achiamba, "Si munampanya hiyu mutu na go gakpwe agombago?"

¹² Nao amuambira, "Iyo siyo kpweli! Huambire achirogomba!"

Naye waambira, "Akaniambira hivi, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, nakumwagira mafuha ukale mfalume wa Iziraeli.' "

¹³ Mara mwenga akulu ayae ahala nguwo zao, achizirundika phamwenga kpwenye ngazi ili aime dzuluye, achipiga gunda na achigomba kpwa raka ra dzulu, "Jehu ni mfalume!"

Mfalume Joram wa Iziraeli
anaolagbwa

¹⁴ Jehu mwana wa Jehoshafati, ambaye piya ni mdzukulwa wa Nimushi, wahenda mpango wa kumuasi Joram. Joram na atu osi a Iziraeli kala a Ramothi-Giliadi anarinda mudzi ili usishambuliwe ni Hazaeli mfalume wa Aramu. ¹⁵ Ela badaye mfalume Joram wauya Jeziriili ili akararise vironda arivyophaha wakati wa kupigana

vihana na mfalume Hazaeli wa Aramu. Jehu waambira akulu aya, "Ichikala mnalonda nikale mfalume, mutu yeyesi asituluke Ramothi kuphiya Jeziriili kuphirika habari hizi." ¹⁶ Halafu achipanda ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi achiphiya Jeziriili. Joramu kala kadzangbwephola, na Ahaziya mfalume wa Juda kala achamjambosa.

¹⁷ Hipo Jehu ariphokala anaphiya, mrindi ariyekala dzulu ya mnara wa mudzi Jeziriili waona kundi ra atu a Jehu riredza achiamba, "Naona jeshi riredza!"

Joramu achijibu achiamba, "Tsambula asikari mpandadzi-farasi mmwenga, umuhume ili akakutane nao, aauze, 'Mredza kpwa amani?' "

¹⁸ Phahi, mjumbe hiye ariphophiya wakutana na Jehu na kumuambira, "Mfalume anauza, dze, uredza kpwa amani?"

Jehu wajibu achiamba, "Kpwa utu wani unauza dzulu ya amani? Uwe galuka ulungane nami!"

Mrindi dzulu ya mnara waamba, "Mjumbe akaafikira, ela kauya."

¹⁹ Halafu mjumbe wa phiri achihamwa kpendamuza Jehu, "Mfalume anauza, dze, uredza kpwa amani?"

Jehu wajibu achiamba, "Kpwa utu wani unauza dzulu ya amani? Uwe galuka ulungane nami!"

²⁰ Mara yanjina tsona mrindi waamba, "Mjumbe akaafikira ela kauya." Halafu waenjereza kuamba, "Uphirikiwe wa gari ni dza wa Jehu mwana wa Nimushi, manage iye nkuphirika mairo."

²¹ Phahi, Joramu mfalume wa Iziraeli achiamuru achiamba, "Tayarisha gari."

Nao amtayarisha garire. Chisha Joramu mfalume wa Iziraeli na Ahaziya mfalume wa Juda atuluka, chila mmwenga wapanda ndani ya garire, achendakutana na Jehu. Amkuta kwenye uwanja wa Nabothi wa Jeziriili. ²² Wakati Joramu ariphomuona Jehu, wamuza, "Jehu, uredza kpwa amani?"

Jehu wajibu achiamba, "Amani yani, wakati udiya na utsai wa mayoo Jezebeli ni munji?"

²³ Joramu wagaluzi garire, naye achimuambira Ahaziya, "Ahaziya, higo ni mapinduzi!"

²⁴ Jehu wahala uhawe, achiutonyola kpwa nguvuze zosi nao uchimlatsa kahi-kahi ya mafuzi ga Joramu na kudunga moyowe, naye achifwa phapho hipo ndani ya garire. ²⁵ Jehu wamuambira msaidiziwe Bidikari, "Hala hiro lufure uritsuphe himo mundani mwa Nabothi wa Jeziriili manage, tambukira uwe na mimi huriphokala hukapanda dzulu ya magari ga kuvwehwa ni farasi nyuma ya ise Ahabu, vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba maneno higa kumuhusu. ²⁶ Mwenyezi Mlungu waamba, 'Kpwa hura mlato ya Nabothi na kpwa mlato ya anae nriyoona dzana, ndariphiza chisasi kwenye munda huno.' Kpwa hivyo, hala lufu ra Joramu uritsuphe kwenye munda wa Nabothi dza vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba."

Mfalume Ahaziya wa Juda anaolagbwa

²⁷ Ahaziya mfalume wa Juda ariphoona garigohendeka wachimbira achielekeya Bethi-Hagani,* naye walungbwa ni Jehu. Jehu waambira anajeshie, "Mlatseni naye piya!"

Nao amlatsa muvwi ariphokala ndani ya gari ra kuvwehwa ni farasi kwenye njira iambukayo Guri phephi na mudzi wa Ibuleamu. Halafu wazorera Megido na achifwerera kuko. ²⁸ Akulue arihala lufure ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi na achiriphirika Jerusalemu. Hiko achizikpwa kwenye mbiraye phamwenga na akaree kwenye vikura vya afalume vya mudzi wa Daudi.

²⁹ Ahaziya waandza kutawala Juda mwaka wa kumi na mwanga wa Joramu mwana wa Ahabu kukala mfalume wa Iziraeli.

Malikia Jezebeli anaolagbwa

³⁰ Jehu ariphofika Jeziriili, Jezebeli achiphaha habari ya mambo chigohendeka. Wadzipaka wanda matsoni, achitengeza nyereze na achitsungurira na dirishani. ³¹ Jehu ariphokala anainjira ryangoni, Jezebeli wauza, "Uredza kpwa amani, we Zimuri, chiyeolaga bwanao?"

³² Jehu walola dzulu dirishani na achiuza, "Ni ani ariye uphande wangu?"

Akulu airi au ahahu ariotulwa atuluzi vitswa vyao dirishani, ³³ naye Jehu waambira; "Mtsupheni photsi!"

Amtsupha photsi na mlatsowe uchitapakaa dzulu ya ukuta na kwenye farasi. Jehu achitsupiza farasi na garire dzulu ya lufure ³⁴ chisha achiinjira ndani ya dzumba ra

chifalume, achirya na kunwa, alafu achiamba, “Mzikenhi hiye mchetu ariyelaniwa kpwa mana ni mwana mchetu wa mfalume.”³⁵ Ela ariphophiya ili akamzike, taayaona chochosi isiphokala zekeya ra chitswa na mifupha ya mikono na magulu.³⁶ Ariprouya kpendamuambira Jehu mambo higo, ye waamba, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba kutsupira mtumishiwe Elija wa Tishibi achiamba, ‘Madiya gandarya mwiri wa Jezebeli kpwenye munda wa Jeziriili.’³⁷ Lufu ra Jezebeli rindakala dza chitole ko munda wa Jeziriili, hata takuna ndiyemanya kukala yuyu ni Jezebeli.’ ”

10

Atu a nyumba ya Ahabu anaolagbwa

¹ Hiko Samariya Ahabu wakala na ana mirongo sabaa. Jehu achiandika baruwa na achizihuma Samariya, kpwa akulu a mudzi, kpwa atumia na kpwa arezi a atungbwa a Ahabu. Baruwa yenye yaamba hivi,

² “Mwimwi muna ana a mkpwulu wenu, magari ga kuvwehwa ni farasi, farasi, silaha na midzi yenye ngome, ndiphophaha baruwa iki,³ tsambulani na kumuika ariye hodari zaidi kahi ya ana a mfalume akale mfalume. Halafu mpige viha kpwa ajili ya nyumba ya mkpwulu wenu.”

⁴ Atawala a Samariya aogopha sana achiamba, “Hinyo afalume airi taayamuweza Jehu, swino hundamuwezaphi?”⁵ Kpwa hivyo mkpwulu wa nyumba ya mfalume na muimirizi wa mudzi, ashirikiana na atumia anjina na arezi, achimphirikira Jehu ujumbe huno, “Swino hu atumwao na hu tayari kuhenda rorosi ndirohuambira. Ela tahundamuika mutu yeyesi kukala mfalume. Henda vyo uonavyo ni sawa.”⁶ Jehu waandikira baruwa yanjina achiaambira, “Ichikala kpweli mu uphande wangu na mtayari kulunga malagizo gangu, nreherani hiku Jeziriili vitswa vya ana a mkpwulu wenu niviphahe muhondo saa dza zizi.”

Hinyo ana mirongo sabaa a mfalume Ahabu aishi kpwa vilongozi a Samariya, ambao kala ni arezi ao.⁷ Phahi, baruwa iriphoafikira, aahala hinyo ana a mfalume na kpwakata vitswa osi mirongo sabaa. Atiya vitswa vyao kpwenye vikaphu na kumphirikira Jehu hiko Jeziriili.

⁸ Mtumishi mmwenga wamlunga achimuamba, “Vitswa vya ana a mfalume tayari vikarehwa.”

Jehu waamba, “Viikeni photsi mafungu mairi kpwenye ryango ra mudzi, mviriche vikale hipho hadi ligundzu.”⁹ Ligundzure ariphotuluka, waima na achiaambira atu osi, “Mwimwi mu atu a haki. Mino nahenda fitina, nchimuolaga mkpwulu wangu. Ela ni ani achiyeaolaga hinya osi?”¹⁰ Phahi manyani kukala maneno gosi Mwenyezi Mlungu arigogomba kuhusu atu a Ahabu gakatimiyi. Mwenyezi Mlungu akagahenda gosi arigogomba kutsupira mtumishiwe Elija.”¹¹ Halafu Jehu waolaga atu osi a nyumba ya Ahabu ariokala akasala, nao kala anaishi Jeziriili, phamwenga na akulue, asenae na alavyadzie-sadaka. Naye kayaricha hata mutu mmwenga.

Atu a nyumba ya Ahaziya anaolagbwa

¹² Chisha Jehu wauka Jeziriili, achigbwira njira ya kuphiya Samariya. Aripkofika phatu phoihwa “Kambi ya Arisa,”¹³ wakutana na abari a marehemu Ahaziya mfalume wa Juda achiauza, “Mwino mu ano ani?”

Amjibu achiamba, “Swino hu abari a Ahaziya. Hukedza hiku kujambosa ana a mfalume na ana a Malikia.”¹⁴ Tsona achiamba, “Agbwireni achere moyo.” Agbwirwa achere moyo atu mirongo mine na airi achiolagbwa phephi na chisima cha “Kambi ya Arisa.” Takuna ariyesala hata mmwenga.¹⁵ Na Jehu ariprouka hipho, mo njirani wakutana na Jehonadabu mwana wa Rekabu, ariyekala aredza akutane naye. Jehu wamlamusa, chisha achimuza; “Dze, u muaminifu kpwangu, dza nrivyo muaminifu kpwako?”

Jehonadabu wamjibu achiamba, “Ehe.”

Jehu achimuamba, “Ichikala ni kpweli, nipa mkpwono.”

Achimupha mkpwono na Jehu achimpendiza ndani ya gariye.¹⁶ Achimuamba; “Huphiye ukadzionere vira nrivyo na chadi kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.” Phahi, asafiri phamwenga kpwenye gariye.¹⁷ Aripkofika Samariya, Jehu waolaga hara osi ariosala a nyumba ya Ahabu bila kuricha hata mmwenga wao, sawa na vira Mwenyezi Mlungu arivyomuambira Elija indakala.

Afuasi a Baali anaolagbwa

¹⁸ Jehu waakusanya atu a Samariya na achiambira, “Mfalume Ahabu wamuhumikira Baali chidide tu, ela mino ndamuhumikira zaidi. ¹⁹ Kpwa hivyo nihirani manabii osi a Baali, alavyadzi-sadaka na osi anaomuabudu. Ni lazima chila mmwenga afike, mana nalonda kumlavira Baali sadaka kulu, na yeyesi ndiyekosa kufika andaolagbwa.” Iyo yakala ni njama ya Jehu ili apahahe kuaolaga afuasi osi a Baali. ²⁰ Jehu achiamba, “Tangazani mkpwutano wa ibada ya Baali!” Tangazo richilaviwa, ²¹ na Jehu waphirika habari tsi yosi ya Iziraeli. Osi ariokala anaabudu Baali akusanyika phamwenga takuna hata mmwenga ariyesala. Akpwedza osi na kuodzala kpwenye Nyumba ya kuvoya Baali kula pembe hadi pembe. ²² Halafu Jehu wamlagiza yuya ariyeimirira chumba cha nguwo za kuabudira achimuamba hivi, “Tuluza nguwo na uaphe atu osi anaohumikira Baali.”

Muimirizi watuluzwa nguwo hizo, achiapha. ²³ Halafu Jehu wainjira kpwenye Nyumba ya kuvoya Baali achilungana na Jehonadabu na kuaambira ariokala ndani ya Nyumba ya Baali, “Lolani chila phatu na muhakikishe kukala ario mwanu ndani ya Nyumba ya kuvoya Baali ni hara anaomuabudu Baali macheye, na kukala taphana mutu yeyesi anayemuabudu Mwenyezi Mlungu.” ²⁴ Tsona wainjira phamwenga na Jehonadabu ili amlavira Baali sadaka za kuochwa na sadaka zanjina, Jehu kala akaika atu mirongo minane kondze ya Nyumba ya kuvoya Baali na achiapha malagizo higa, “Olagani atu hinya osi. Yeyesi ndiyemricha hata mmwenga wao achimbire andaripha kpwa maishage!”

²⁵ Mara tu Jehu ariphomala kulavya sadaka za kuochwa, waambira arindzi na akulu, “Injirani muaolage osi. Musiriche hata mmwenga achimbire!” Phahi ainjira na panga zao tayari na achiaolaga osi, chisha atuluzwa nyufu zao kondze. Halafu ainjira kpwenye chumba cha ndani cha Nyumba ya kuvoya Baali, ²⁶ na kutuluzwa nguzo yokala mo Nyumba ya Baali achiitiya. ²⁷ Abananga nguzo phamwenga na Nyumba ya kuvoya Baali, achiigaluzwa Nyumba ya kuvoya Baali kukala choo, na hivi ndivyo vyokala hadi rero.

²⁸ Hivi ndivyo Jehu arivyoangamiza ibada za Baali kpwenye tsi ya Iziraeli. ²⁹ Ela kayaricha dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda Aiziraeli amenye dambini, yani hira ibada ya vizuka vya ana ng’ombe a zahabu hiko Betheli na Dani.

³⁰ Mwenyezi Mlungu wamuambira Jehu, “Kpwa kukala ukahenda manono kpwa kuhenda garigo haki mbere zangu, na kuahendera chivyazi cha Ahabu gosi nrigolonda uahendere. Kpwa hivyo nkakuahidi kukala chivyazicho chindatawala Iziraeli hadi chivyazi cha ne.” ³¹ Ela Jehu kayakala muangalifu kpwa kulungwa sharia za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, na moyowe wosi. Kayaricha dambi zira za Jeroboamu ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini.

Chifo cha Jehu

³² Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu waandza kuphunguza eneo ra tsi ya Iziraeli. Mfalume Hazaeli wa Aramu washinda tsi yosi ya Iziraeli ³³ kula uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, tsi za Giliadi, ya Agadi, ya Arubini na ya Amanase na kula mudzi wa Aroeri urio phephi na dete ra Arinoni, yani Giliadi na Bashani.

³⁴ Mambo ganjina ga Jehu, gosi arigohenda na usujaawe gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ³⁵ Jehu wafwa na achizikpwa Samariya. Mwanawe Jehoahazi watawala badalaye. ³⁶ Jehu watawala Iziraeli kula mudzi wa Samariya kpwa miaka mirongo miiri na minane.

11

Malikia Athalia wa Juda

(2 Nyakati 22:10—23:15)

¹ Phahi Athalia nine wa Ahaziya ariphoona mwanawe akafwa, waunuka achiolaga atu osi a chivyazi cha chifalume cha nyumba ya Juda. ² Ela Jehosheba, mwana wa chichetu wa mfalume Jehoram, ndungubwa mchetu wa Ahaziya, wamuhala Joashi mwana wa Ahaziya chisiri-siri, kula kahi ya ana a mfalume ariokala analondwa aolagbwe. Wamuhala iye phamwenga na mreziwe achiatiya chumba cha kulala, achimfwitsa mumo, ili asionewe ni Athalia, kpwa hivyo kaolagirwe. ³ Joashi wafwitswa ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu kpwa muda wa miaka sita, wakati Athalia ariphokala anatawala yo tsi.

⁴ Ela mwaka wa sabaa Jehoyada wahuma ujumbe na kuakusanya akulu a anajeshi gana-gana na arindzi. Walagiza amfikire ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,

naye achiika chilagane nao achiaapisha himo ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Halafu achiaonyesa Joashi mwana wa mfalume Ahaziya. ⁵ Chisha waalagiza, “Mwimwi mundahenda hivi, ndiphokpewedzagbwira zuma Siku ya kuoya, dziganyeni makundi mahahu, kundi mwenga naririnde nyumba ya mfalume, ⁶ kundi ranjina rindakala kwenye ryango ra Suri na kundi ranjina rindakala kwenye ryango nyuma ya arindzi. Hivi ndivyo ndivyorinda nyumba ya chifalume. ⁷ Gara makundi mairi ambago ganamala zuma yao Siku ya kuoya gandagbwira zuma ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili kumrinda mfalume. ⁸ Mundamzunguluka mfalume Joashi, chila mutu na silahaze mkpwononi. Mutu yeyesi ndiyesubutu kumsengerera naolagbwe. Kalani na mfalume, mkosi ndikophiya.”

⁹ Akulu a jeshi atii malagizo gosi mlavyadzi-sadaka Jehoyada arigolavya. Chila mkpwulu wareha atue osi, hara ariokala akamala zuma na hara ariokala anainjira kugbwira zuma siku ya Siku ya kuoya. Phahi akpwedza kpwa mlavyadzi-sadaka Jehoyada. ¹⁰ Tsona ye mlavyadzi-sadaka achiaapha akulu a anajeshi a gana-gana ganamala na ngao zokala za mfalume Daudi, na ambazo zakala zikaikpwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ¹¹ nao arindzi aima chila mmwenga na silahaye mkpwononi, kuzunguluka ye mfalume, phephi na pho phatu pha kulavira sadaka na yo nyumba ya Mlungu kula uphande wa mwakani hadi uphande wa vurini wa yo nyumba ya Mlungu. ¹² Halafu Jehoyada achimtuluzi kondze mwana wa mfalume, achimvwika tadzi na achimupha nakala ya chilagane nao achimtangaza kukala mfalume na achimwagira mafuha. Achipiga makofi na kupiga kululu achiamba, “Mfalume, kala na maisha mare!”

¹³ Naye Athalia ariphosikira kululu za arindzi phamwenga na za atu, waphiya kpwa hara atu ariokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Aripfolola, waona mfalume aimire phephi na nguzo, dza irivyokala kawaida, nao akulu a jeshi na apigi a magunda kala aimire phephi na mfalume, na enyezi osi a yo tsi kala anapiga njerejere na kupiga magunda. Phahi, Athalia wakpwanayula nguwoze na achipiga kululu achiamba, “Mapinduzi! Mapinduzi!”

¹⁵ Ndipho mlavyadzi-sadaka Jehoyada achialagiza nyo akulu a majeshi a gana-gana, ariokala anaimirira go majeshi achiambira, “Mtuluzeni kondze kahi-kahi ya asikari na mutu yeyesi ndiyemlunga muolageni kpwa upanga.” Kpwa kukala mlavyadzi-sadaka kala akaamba, “Asiolagbwe mo Nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.”

¹⁶ Phahi amgbwira achiphiya naye hadi ryango kala richihumirwa kuinjizira farasi nyumba ya mfalume, achimuolaga phapho.

Mabadiliko ga Jehoyada

(2 Nyakati 23:16-21)

¹⁷ Tsona Jehoyada waika chilagane kahi ya Mwenyezi Mlungu na ye mfalume na nyo atu, kukala andakala atu a Mwenyezi Mlungu. Piya wahenda chilagane kahi ya ye mfalume na atu. ¹⁸ Chisha atu osi aphiya kwenye nyumba ya Baali na kuibomola, avundza phatu pha kulavira sadaka phamwenga na vizukavye, hata achimuolaga Matani, mlavyadzi-sadaka wa Baali mbere za phatu pha kulavira sadaka. Mlavyadzi-sadaka Jehoyada waika arindzi kurinda yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Wahala akulu a anajeshi gana-gana, Akari, arindzi na atu osi a yo tsi, nao achimsindikiza mfalume kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achitsupira kwenye ryango ra arindzi hadi kwenye nyumba ya chifalume. Naye mfalume achisagala kwenye cho chichi cha endzi cha chifalume. ²⁰ Kpwa hivyo, atu osi ahamirwa na mudzi wosi uchihurira, bada ya Athalia kuolagbwa na upanga, ko kwenye nyumba ya chifalume. ²¹ Joashi kala ana miaka sabaa ariphoandza kutawala.

12

Mfalume Joashi wa Juda

(2 Nyakati 24:1-16)

¹ Joashi waandza kutawala Juda, mwaka wa sabaa wa utawala wa mfalume Jehu, na watawala miaka mirongo mine. Watawala kula Jerusalem, na dzina ra nine kala aihwa Zibiya wa mudzi Beeri-Sheba. ² Naye Joashi wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, kpwa mana mlavyadzi-sadaka Jehoyada kala achimfundza. ³ Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kuabudira tamuyauswa, na atu achikala anaenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo. ⁴ Ndipho Joashi waambira alavyadzi-sadaka, “Kusanyani feza zosi za vitu vitakatifu zirehwazo kpwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu, feza za atu kulengana na chiwango cha chila mmwenga choikirwa, feza za

kuusa naziri na feza zirehwazo ni atu kulengana na mioyo yao inavyoahuma arehe kpwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

⁵ “Alavyadzi-sadaka ni azihale, chila mmwenga kula kpwa hara anao amanya, nao andazirekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu, murimo bomoka, na chila yedzapho shida ya dzengo.”

⁶ Ela hata kufikira miaka mirongo miiri na mihahu ya utawala wa Joashi, alavyadzi-sadaka akala bado kurekebisha myanya ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁷ Kpwa hivyo mfalume Joashi waiha mlavyadzi-sadaka Jehoyada na alavyadzi-sadaka anjina na achiaua, “Mbona tamuirekebisha myanya ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu? Phahi, msiphokere tsona feza kula kpwa atu, ela zilavyeni ili nyumba ya Mwenyezi Mlungu irekebisha.” ⁸ Alavyadzi-sadaka akubali kukala asiphokere tsona feza kula kpwa atu. Na wala asirekebishe myanya ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

⁹ Jehoyada wahala sanduku na achiombola tundu kwenye chifwinikoche, chisha wariika phephi na phatu pha kulavira sadaka uphande wa kulume, mutu anaphoinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nao alavyadzi-sadaka ariokala anarinda mryango, aika ndani ya sanduku feza zosi zirizorehwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁰ Chila mara ariphoona kukala kuna feza nyinji ndani ya sanduku, muandishi wa mfalume na mlavyadzi-sadaka mkpwulu anjira na kuolanga feza yosi iriyophahikana ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na kuzifunga mifukoni.

¹¹ Ariphomala kuziolanga azilavya mikononi mwa atu ariomirira kazi ya kurekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nyo aimirizi nao kala achiaripha atu okala achirekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu, maseremala, mafundi ga kudzenga, ¹² mafundi a kudzenga na mawe na atsongadzi a mawe. Tsona zahumirwa kpwa kugula mbao na mawe ga kutsongbwa na kuriphira garama zanjina zosi zokala zinahusiana na kurekebisha yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹³ Ela feza hizo taziyahumika kpwa kuriphira kazi za kutengeza mabeseni ga feza, makasi ga kukata tamba za mishumaa, mabakuli, magunda, wala kpwa miyo yanjina yoyosi ya zahabu au ya feza kahi ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Kpwa sababu hiyo, feza zosi zahewa ahendadzi-kazi ariozihumira kurekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Aimirizi a kazi iyo akala aaminifu kabisa. Kpwa hivyo takuyakala na lazima ya kualonda alavye isabu ya mahumizi ga feza. ¹⁶ Ela feza za sadaka za maripho ga kuusa makosa na za sadaka za kuusa dambi taziainjizwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Hizo zakala ni za alavyadzi-sadaka.

¹⁷ Wakati hinyo Hazaeli mfalume wa Aramu waambuka kpendapiga mudzi wa Gathi, na achiuhala mateka. Bada ya higo Hazaeli waelekeya Jerusalemu ili aushambuliye. ¹⁸ Joashi mfalume wa Juda wahala vitu vyosi vyotengbwa ni afalume ariomtanguliya kutawala Juda, Jehoshafati, Jehoram na Ahaziya, na achienjereza na vyakpwe vyokala vikatengbwa ni akaree, phamwenga na zahabu yosi yokala kwenye hazina ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na ndani ya dzumba ra mfalume, achizihuma kpwa Hazaeli mfalume wa Aramu. Naye Hazaeli achiuka Jerusalemu.

¹⁹ Mambo ganjina ga Joashi na gosi arigohenda gaandikpwa kwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.

²⁰ Atumishie amuhendera njama na achimuolaga kwenye nyumba ya Milo kwenye barabara iphiyayo Sila. ²¹ Ariompiga na kumuolaga ni atumishie, Jozakari mwana wa Shimeathi na Jehozabadi mwana wa Shomeri. Halafu achimzika kwenye vikura vya afalume kwenye mudzi wa Daudi. Naye Amaziya mwanawe watawala badalaye.

13

Mfalume Jehoahazi wa Iziraeli

¹ Mwaka wa mirongo miiri na tahu wa utawala wa mfalume Joashi mwana wa Ahaziya mfalume wa Juda, Jehoahazi mwana wa Jehu waandza kutawala Iziraeli, achitawala kula Samariya kpwa muda wa miaka kumi na sabaa. ² Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Wahenda dambi sawa na Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amene dambini. Kayaricha kuhenda dambi hiro. ³ Mwenyezi Mlungu watsukirwa, achiahenda atu a Iziraeli ashindwe kwenye viha kano kpwa kano ni mfalume Hazaeli wa Aramu na mwanawe Beni-Hadadi. ⁴ Jehoahazi wamvoya Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu wamphundza, kpwa kukala waona vira mfalume wa Aramu arivyoagayisa atu a Iziraeli. ⁵ Mwenyezi Mlungu achiapha Aiziraeli muokoli ambaye waakombola kula kpwa Aramu. Halafu atu a Iziraeli achikala na amani dza siku za kpwandza. ⁶ Hata hivyo taayaricha dambi za mfalume Jeroboamu

ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini, ela aenderera na dambi iyo na cho chizuka cha Ashera chasala hiko Samariya.

⁷ Jehoahazi kayasarirwa ni anajeshi, ela wakala na anajeshi akuhumira farasi mirongo mitsano, magari kumi ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi akunyendeka na magulu elufu kumi tu. Yakala hivyo kpwa sababu mfalume wa Aramu kala akaangamiza makundi ga anajeshi a Iziraeli na kugavyoga-vyoga photsi dza mavumbi.

⁸ Mambo ganjina ga Jehoahazi, gosi arigohenda na usujaawe gaandikpwa kwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ⁹ Jehoahazi wafwa na achizikpwa hiko Samariya, naye mwanawe Joashi waikpwa mfalume badalaye.

Mfalume Jehoashi wa Iziraeli

¹⁰ Jehoashi mwana wa Jehoahazi waandza kutawala Iziraeli, mwaka wa mirongo mihahu na saba wa utawala wa mfalume Joashi wa mudzi wa Juda. Iye watawala kula Samariya na watawala muda wa miaka kumi na sita. ¹¹ Jehoashi naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Kayaricha dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini, ela ye waenderera kuzihenda. ¹² Mambo ganjina ga Jehoashi, gosi arigohenda na usujaawe kwenye viha arivyopigana na mfalume Amaziya wa Juda, gaandikpwa kwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ¹³ Jehoashi wafwa na achizikpwa kwenye vikura vya afalume a Iziraeli hiko Samariya, naye mwanawe Jeroboamu achitawala badalaye.

Chifo cha Elisha

¹⁴ Nabii Elisha wagbwirwa ni ukongo ambao kala undamurya. Phaphi mfalume Jehoashi wa Iziraeli wakpwendamjambosa. Wamsengerera Elisha kuno anarira achiamba, "Baba, baba! Mkanizi wa Iziraeli, uwe u dza magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie!"

¹⁵ Elisha achimuamba, "Hala uha na mivi!"

Naye achihala uha na mivi. ¹⁶ Elisha wamuambira mfalume wa Iziraeli, "Tonyola uha," mfalume achiutonyola, na Elisha achiika mikonoye dzulu ya mikono ya mfalume. ¹⁷ Alafu achiamba, "Vugula dirisha ra uphanda wa mlairo wa dzuwa," achirivugula. Elisha achiamba, "Latsa," naye achilatsa. Nabii achiamba, "Muvwi wa Mwenyezi Mlungu wa ushindi, muvwi ambao undaturya Aaramu. Uwe undapigana na Aaramu hiko Afeki hadi uangamize tsetsetse."

¹⁸ Halafu Elisha achimuamba, "Hala mivi yanjina," Mfalume achihala. Elisha achimuamba ye mfalume wa Iziraeli, "Latsa photsi." Mfalume walatsa mivi photsi kano tahu, chisha achiricha. ¹⁹ Ye mutu wa Mlungu wareya sana, achimuambira mfalume, "Ungelatsa kano tsano au sita hivi, hipho ungeaangamiza Aaramu tsetsetse. Ela sambu undaashinda kano tahu tu."

²⁰ Elisha wafwa, naye achizikpwa.

Chila mwaka, makundi ga Amoabu kala gachedzapiga viha tsi ya Iziraeli. ²¹ Siku mwenga, wakati Aiziraeli anjinae kala anazika mutu, chikosi dza hicho chazembuka. Phahi hinyo Aiziraeli aritsupha rira lufu kwenye mbira ya Elisha. Mara tu lufu hiro ririphoguta mifupha ya Elisha, hiye marehemu wafufuka na achiima.

Viha kahi ya Iziraeli na Aramu

²² Mfalume Hazaeli wa Aramu waagayisa sana atu a Iziraeli wakati wosi wa utawala wa Jehoahazi. ²³ Ela Mwenyezi Mlungu waasononekera na achiaonera mbazi. Waatundza vinono kpwa sababu ya chilaganeche na Burahimu, Isaka na Jakobo. Kayaangamiza wala kuaricha hata chidide hadi rero.

²⁴ Hazaeli mfalume wa Aramu ariphofwa, Beni-Hadadi mwanawe watawala badalaye.

²⁵ Alafu mfalume Jehoashi mwana wa Jehoahazi wateka tsona kula kpwa Beni-Hadadi mwana wa Hazaeli hira midzi ambayo kala Beni-Hadadi akaihala wakati wa viha na Jehoahazi ise wa Jehoashi. Jehoashi wamturya Beni-Hadadi kano tahu na achiuyiza midzi ya Iziraeli.

14

Mfalume Amaziya wa Juda

(2 Nyakati 25:1-24)

¹ Mwaka wa phiri wa utawala wa Jehoashi mwana wa Jehoahazi mfalume wa Iziraeli, Amaziya mwana wa Joashi mfalume wa Juda waandza kutawala. ² Wakala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphoandza kutawala, naye watawala kula Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya. Nine waihwa Jehoani, kula Jerusalemu.

³ Wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, ela kahendere dza mkarewe Daudi. Iye wahenda mambo gosi dza vira ise Joashi. ⁴ Mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka kwenye myango tamuyauswa na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo.

⁵ Amaziya ariphodziimarisha kwenye ufalume, waaolaga atumishie ariomuolaga mfalume, ambaye kala ni ise. ⁶ Ela tayaolaga ana aolagadzi kulengana na vira irivyoandikpwa kwenye chitabu cha Shariya ya Musa, Mwenyezi Mlungu walagiza achiamba, "Avyazi taandaolagbwa kpwa sababu ya dambi za ana ao, wala ana taandaolagbwa kpwa sababu ya dambi za avyazi ao, ela chila mutu andaolagbwa kpwa dambize mwenye."

⁷ Amaziya waaolaga Aedomu elufu kumi kwenye Dete ra Munyu. Wauhala kpwa nguvu mudzi wa Sela na kuwiiha Jokitheeli, na hivi ndivyo unavyoihwa hadi rero.

⁸ Tsona Amaziya wahuma ajumbe kpwa Jehoashi mwana wa Jehoahazi, mdzukulwa wa Jehu, mfalume wa Iziraeli, achimuamba, "Ndzo, hupigane."*

⁹ Ela Jehoashi mfalume wa Iziraeli wamuhumira Amaziya mfalume wa Juda ujumbe uambao, "Siku mwenga chidzihi cha miya chiihwacho mubaruti chiricho Lebanoni chahumira muhi wa muerezi urio Lebanoni ujumbe kuamba, 'Mulóze mwanangu, mwanao mchetu.' Ela nyama wa tsakani wa ko Lebanoni watsupira na phapho na achivyoga-vyoga nyo mubaruti. ¹⁰ Sambu uwe ukaiturya Edomu, vino unadzikarya. Phahi, toshaka na nyo ushindio na usale kpwako kaya, kpwa utu wani unadzitakira tabu za kukuhenda ugwe, uwe phamwenga na atu a Juda?"

¹¹ Ela Amaziya kayasikira, kpwa hivyo Jehoashi mfalume wa Iziraeli, waphiya achendapigana naye. Iye na Amaziya mfalume wa Juda, akutana uso kpwa uso, kwenye viha ko Bethi-Shemeshi, ambayo kala i Juda. ¹² Atu a Juda aturya ni atu a Iziraeli hadi chila mmwenga achichimbirira kwakpwe kaya. ¹³ Na Jehoashi mfalume wa Iziraeli achimbwira Amaziya mfalume wa Juda, hiko Bethi-Shemeshi, achimuhala hadi Jerusalemu. Joashi wabomola ukuta wa Jerusalemu kula ryango riihwaro Ryango ra Efuraimu hadi ryango riihwaro Ryango ra Pembeni seemu ya ure wa kama mita magana mairi. ¹⁴ Wahala zahabu yosi na feza yosi, na miyo yosi iriyokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na hazina ya nyumba ya chifalume. Piya watsamiza atu kpwa lazima achiuya nao Samariya. ¹⁵ Mahendo ganjina gosi ga Jehoashi, usujaawe na viha arivyopigana na mfalume Amaziya wa Juda gaandikpwa kwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ¹⁶ Jehoashi wafwa, na achizikpwa kwenye vikura vya afalume a Iziraeli hiko Samariya. Mwanawe, Jeroboamu watawala badalaye.

Chifo cha mfalume Amaziya wa Juda

(2 Nyakati 25:25-28)

¹⁷ Amaziya mwana wa Joashi mfalume wa Juda waishi miaka kumi na mitsano bada ya kufwa Jehoashi mwana wa Jehoahazi mfalume wa Iziraeli. ¹⁸ Mahendo ganjina ga Amaziya gaandikpwa kwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.

¹⁹ Atu ampanjira Amaziya njama ya kumuolaga ko Jerusalemu. Wachimbirira mudzi wa Lakishi, ela avihae achimuhumira atu ko Lakishi, nao achendamuolagira kuko. ²⁰ Lufure rauyizwa Jerusalemu kuno rikatsukulwa dzulu ya farasi na achizikpwa vikurani pha akaree ko Mudzi wa Daudi. ²¹ Tsona atu osi a Juda amuhala Uziya[†] ariyekala na umuri wa miaka kumi na sita, achimuhenda mfalume badala ya ise Amaziya. ²² Bada ya chifo cha ise, Uziya waudzenga luphya mudzi wa Elathi na kuwuyiza tsini ya utawala wa Juda.

Mfalume Jeroboamu wa phiri wa Iziraeli

²³ Jeroboamu mwana wa Jehoashi, mfalume wa Iziraeli, waandza kutawala, mwaka wa kumi na tsano wa utawala wa Amaziya mwana wa Joashi, mfalume wa Juda. Watawala kula Samariya na watawala kpwa muda wa miaka mirono mine na mwenga. ²⁴ Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha zira dambi zosi za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini. ²⁵ Wakombola tsi yosi yokala ya Iziraeli, kula phatu pha kumenyera Hamathi hadi Bahari ya Munyu.[‡] Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli arivyogomba kutsupira mtumishiwe Jona mwana wa Amitai, nabii kula Gathi-Heferi.

14:6 14:6 Kumbukumbu 24:16 * **14:8** 14:8 Chieburania chinaamba, Ndzo, hulolane uso kpwa uso. † **14:21** 14:21 Uziya dzinare ranjina kala ni Azaria. **14:25** 14:25 Jona 1:1 ‡ **14:25** 14:25 Bahari ya Munyu piya kala nkuihwa Bahari ya Araba.

²⁶ Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu waona vira Aiziraeli arivyogaya sana, atumwa na hata atu huru, mana takuyakala na mutu yeyesi wa kuaterya. ²⁷ Ela Mwenyezi Mlungu kayaamba kukala andaangamiza tsetsetse Aiziraeli, auke tsini ya dzuwa, hipho waativya kpwa mkpwono wa mfalume Jeroboamu wa phiri mwana wa Jehoashi.

²⁸ Mambo ganjina ga Jeroboamu wa phiri, gosi arigohenda, viha arivyopigana kpwa usujaa, na vira arivyoikombola Damasikasi na Hamathi ambazo pho mwandzo kala ni za Juda na kuzihenda mali ya Iziraeli, gosi gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ²⁹ Jeroboamu wa phiri wafwa na achizikpwa kpwenye vikura vya afalume a Iziraeli na mwanawe Zakariya achitawala badalaye.

15

Mfalume Uziya wa Juda (2 Nyakati 26:1-23)

¹ Kpwenye mwaka wa mirongo miiri na sabaa wa utawala wa Jeroboamu mfalume wa Iziraeli, Uziya mwana wa Amaziya, mfalume wa Juda, waandza kutawala. ² Kala ana miaka kumi na sita ariphoandza kutawala na achitawala miaka mirongo mitsano na miiri ko Jerusalem. Nine kala aihwa Jekoliya, kula Jerusalem. ³ Naye wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu dza vira ise Amaziya arivyohenda. ⁴ Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka kpwenye myango tamuyabanangbwa, na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo. ⁵ Mwenyezi Mlungu wamtiya mfalume Uziya mahana hadi kufwakpwe. Mfalume Uziya waishi nyumba ya macheye na mwanawe Jothamu achikala muimirizi wa yo nyumba ya chifalume, na achitawala atu a yo tsi.

⁶ Phahi mambo gosi ga Uziya na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Nyakati za afalume a Juda. ⁷ Uziya wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree, kpwenye muzzi wa Daudi, na mwanawe Jothamu, achitawala badalaye.

Mfalume Zakariya wa Iziraeli

⁸ Zakariya mwana wa Jeroboamu wa phiri, waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mihahu na nane wa utawala wa Uziya mfalume wa Juda. Watawala kpwa muda wa miezi sita kula Samariya. ⁹ Naye, wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza akaree, kayaricha dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini. ¹⁰ Shalumu mwana wa Jabeshi wampangira njama, achimpiga mbere za atu hata achimuolaga, chisha achitawala badalaye.

¹¹ Mahendo ganjina gosi ga Zakariya gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.

¹² Phahi dzambo hiro rakala ni ahadi ya Mwenyezi Mlungu ariyomupha mfalume Jehu. Iye wamuamba, "Chivyazicho chindatawala Iziraeli hadi chivyazi cha ne." Na ichikala hivyo.

¹³ Shalumu mwana wa Jabeshi waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mihahu na tisiya wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda na watawala kula Samariya kpwa muda wa mwezi mmwenga. ¹⁴ Menahemu mwana wa Gadi wala Tirisa kuphiya Samariya, na hiko wampiga Shalumu mwana wa Jabeshi achimuolaga, chisha achitawala badalaye. ¹⁵ Mahendo ganjina gosi ga Shalumu na njamaye ya uasi, gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ¹⁶ Menahemu wabomola kabisa muzzi wa Tifusa kuandzira Tirisa na kuaangamiza enyeze phamwenga na tsi yosi iriyouzunguluka kpwa sababu taayamvugurira ryango. Wahala vitu na achiahula ndani za achetu a mimba ariokala himo.

Mfalume Menahemu wa Iziraeli

¹⁷ Menahemu mwana wa Gadi waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mihahu na tisiya wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda. Menahemu watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka kumi. ¹⁸ Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Kayaricha mai ga Jeroboamu mwana wa Nebati, ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini. ¹⁹ Phahi, Puli mfalume wa Ashuru washambuliya tsi ya Iziraeli, naye Menahemu achimupha kilo elufu mirongo mihahu na ne za feza ili amterye kuimarisha mamlakage dzulu ya tsi ya Iziraeli. ²⁰ Menahemu waphaha feza iyo kpwa kualazimisha matajiri a Iziraeli kulavya mtsango wa vipande mirongo mitsano vya feza chila mmwenga. Phahi mfalume wa Ashuru kayakala Iziraeli, wauya kpwakpwe.

²¹ Mambo ganjina ga Menahemu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli. ²² Menahemu wafwa, naye mwanawe Pekahia achitawala badalaye.

Mfalume Pekahia wa Iziraeli

²³ Pekahia mwana wa Menahemu waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mitsano wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda. Pekahia watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka miiri. ²⁴ Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha dambi za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini. ²⁵ Peka mwana wa Remaliya, yekala mkpwulu wa jeshi ra Pekahia, waungana na atu mirongo mitsano kula Giliadi achipangira njama na achimuolaga Pekahia phamwenga na Arigobu na Ariye ndani ya ngome ya nyumba ya mfalume ko Samariya. Naye Peka achikala mfalume badalaye.

²⁶ Mambo ganjina ga Pekahia na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.

Mfalume Peka wa Iziraeli

²⁷ Peka mwana wa Remaliya waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mitsano na mbiri wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda. Iye watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka mirongo miiri. ²⁸ Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha dambi za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini.

²⁹ Wakati wa utawala wa Peka mfalume wa Iziraeli, Tigilathi-Pileseri, mfalume wa Ashuru, wateka midzi ya Ijoni, Abeli-Bethi-Maaka, Janoa, Kedeshi na Hazori, phamwenga na tsi za Giliadi, Galilaya na Nafutali na kuatsamiza enyezie kuaphirika Ashuru.

³⁰ Mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa Jothamu mwana wa Uziya mfalume wa Juda, Hoshea mwana wa Ela wapanga njama kumuasi Peka mwana wa Remaliya achimuolaga, chisha achitawala badalaye. ³¹ Mambo ganjina ga Peka na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.

Mfalume Jothamu wa Juda

(2 Nyakati 27:1-9)

³² Jothamu mwana wa Uziya, mfalume wa Juda, waandza kutawala Juda mwaka wa phiri wa utawala wa Peka mwana wa Remaliya mfalume wa Iziraeli. ³³ Jothamu kala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphokala mfalume wa Juda naye watawala kpwa miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Nine kala anaihwa Jerusha, mwana mchetu wa Sadoki. ³⁴ Jothamu wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu dza vira ise Uziya arivyohenda. ³⁵ Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka milungu ya handzo tamuzyabanangbwa, na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba numo. Jothamu ndiye yedzenga ryango ra dzulu ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

³⁶ Mambo ganjina ga Jothamu na gosi arigohenda, gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Juda. ³⁷ Wakati wa utawala wa Jothamu, Mwenyezi Mlungu waandza kumhuma mfalume Resini wa Aramu na mfalume Peka wa Iziraeli, mwana wa Remaliya, kushambuliya tsi ya Juda. ³⁸ Jothamu wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree ko mudzi wa Daudi. Mwanawe Ahazi achitawala badalaye.

16

Mfalume Ahazi wa Juda

(2 Nyakati 28:1-27)

¹ Ahazi mwana wa Jothamu, mfalume wa Juda, waandza kutawala mwaka wa kumi na sabaa wa utawala wa Peka mwana wa Remaliya, mfalume wa Iziraeli. ² Ahazi kala ana miaka mirongo miiri ariphoandza kutawala naye watawala miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Kayahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, dza arivyohenda mkarewe Daudi, ³ ela walunga njira za afalume a Iziraeli, na hata achimlavya mwanawe wa chilume dza sadaka ya kuochwa, sawa na njira za kutsukiza za mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za atu a Iziraeli. ⁴ Ahazi walavya sadaka na kufukiza uvumba mo mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka, kpwenye vidzango na tsi ya chila muhi mkpwulu.

⁵ Chisha, Resini mfalume wa Aramu na Peka mwana wa Remaliya mfalume wa Iziraeli akpwedzapiga viha Jerusalemu, nao amzunguluka Ahazi, ela taayaweza kumtura.

⁶ Wakati hinyo, Resini mfalume wa Aramu* waauyizira Aaramu† mudzi wa Elathi na achiazoza atu a Juda. Nao Aedomu ainjira Elathi ambako anaishi hata rero. ⁷ Phahi Ahazi wahuma atu kpwa mfalume Tigilathi-Pileseri wa Ashuru kpendamuamba, "Mino ni mtumishio tsona mwanao. Ambuka wedze unitivyeye kula kpwa mfalume wa Aramu na wa Iziraeli, ambao ananishambuliya." ⁸ Ahazi wahala feza na zahabu zokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na hazina yokala kppenye nyumba ya mfalume na kumphirikira dza zawadi mfalume wa Ashuru. ⁹ Tigilathi-Pileseri, mfalume wa Ashuru wamphundza Ahazi, achendaushambuliya mudzi wa Damasikasi na kuuteka. Achimuolaga mfalume Resini na achiahala atu mateka hadi Kiri.

¹⁰ Mfalume Ahazi ariphophiya Damasikasi kukutana na mfalume Tigilathi-Pileseri wa Ashuru, waona phatu pha kulavira sadaka hiko Damasikasi. Phahi, wamuhumira mlavyadzi-sadaka Uriya mfwanu kamili na mchoro wa phatu hipho pha kulavira sadaka. ¹¹ Uriya wadzenga phatu pha kulavira sadaka kulengana na malagizo gosi ambago mfalume Ahazi walagiza kula Damasikasi, na achimala kuphadzenga kabila mfalume Ahazi kuuya kula Damasikasi. ¹² Ahazi ariphouya kula Damasikasi, wakpwendaona hipho phatu pha kulavira sadaka, alafu mfalume waphasengerera pho phatu pha kulavira sadaka na achilavya sadaka dzuluze. ¹³ Walavya sadakaye ya kuochwa, ya mtsere, na ya chinwadzi, achitimvya-timvya milatso ya sadaka ya amani dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. ¹⁴ Phatu pha kulavira sadaka pha shaba ambapho phatengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, waphausa kula mbere za nyumba ya kuvoya Mlungu, kula nafwasiye kahi-kahi ya phatuphe pha kulavira sadaka na nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achiphaika uphande wa vurini mwa phatuphe pha kulavira sadaka. ¹⁵ Tsona mfalume Ahazi wamlagiza mlavyadzi-sadaka Uriya achimuamba, "Humira hipha phatu phangu phakulu pha kulavira sadaka kpwa kuochera sadaka za ligundzu na sadaka za unga za dziloni, sadaka za kuochwa, sadaka za unga za mfalume na za atu osi na sadaka za chinwadzi chizorehwa ni atu. Unyunyize milatso ya nyama osi a kuocha ambao andalaviwa sadaka. Ela phara phatu pha kulavira sadaka pha shaba ndaphahumira mimi kpwa kuuzira mashauri kula kpwa Mlungu." ¹⁶ Naye mlavyadzi-sadaka Uriya wahenda higa gosi, sawa na mfalume Ahazi arivyolagiza.

¹⁷ Mfalume Ahazi wakata vira viguzo vyoimisirwa birika, achirusa kula dzulu ya hara ndzau kumi na airi a shaba na kuriika dzulu ya msingi wa mawe. ¹⁸ Na ukumbi uriohumirwa Siku ya kuoya uriodzengbwa ndani ya iyo nyumba, phamwenga na mryango wa kumenyera mfalume okala kondze, wavitsamiza kula kpwa yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili kumuhamira mfalume wa Ashuru.

¹⁹ Mahendo ganjina gosi ga Ahazi gaandikpwa kppenye chitabu cha mahendo ga afalume a Juda. ²⁰ Ahazi wafwa na achizikpwa phamwenga na akaree kppenye mudzi wa Daudi, naye mwanawe Hezekiya achikala mfalume badalaye.

17

Mfalume Hoshea wa Iziraeli

¹ Hoshea mwana wa Ela waandza kutawala Iziraeli mwaka wa kumi na mbiri wa utawala wa mfalume Ahazi wa Juda, na watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka tisiya. ² Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dzagbwe siyo dza afalume a Iziraeli ariomtanguliya. ³ Mfalume Shalimanesa wa Ashuru wakpwendamvama, naye Hoshea achidziika tsini ya utawala wa mfalume wa Ashuru na achimripha kodi. ⁴ Ela wakati mmwenga mfalume wa Ashuru waona uasi wa Hoshea. Mana Hoshea wahuma ajumbe kpwa mfalume So wa Misiri kpendavoya msada, na chisha achiricha kuripha hira kodi ya chila mwaka kpwa mfalume Shalimanesa wa Ashuru. Shalimanesa ariphoona hivi wamfunga Hoshea na achimtiya jela.

Kushindwa kpwa Samariya

⁵ Tsona mfalume wa Ashuru washambuliya tsi ndzima na kuufikira mudzi wa Samariya na achuuzangira kpwa muda wa miaka mihahu. ⁶ Mwaka wa tisiya wa utawala wa Hoshea, mfalume wa Ashuru wauteka mudzi wa Samariya na achiatamiza atu a Iziraeli hadi Ashuru. Diba mwenga wariika mudzi wa Hala, ranjina achiriika kandakanda ya muho Habori urio mudzi uihwao Gozani na ranjina achiriika kppenye midzi ya Amedi.

⁷ Higa gosi gahendeka kpwa sababu atu a Iziraeli kala akamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, ambaye waatuluzi kula tsi ya Misiri, na achiativya kula

* 16:6 16:6 Aramu tafusiri zanjina zinaamba Edomu. † 16:6 16:6 Tafusiri zanjina zinaamba Aedomu. 16:14 16:14 Kutsama 27:1-2; 2 Nyakati 4:1 16:17 16:17 1 Afalume 7:23-39; 2 Nyakati 4:2-6 16:20 16:20 Isaya 14:28

mikononi mwa Farao, mfalume wa Misiri. Aho amricha achiabudu milungu yanjina, ⁸ na kulunga mila za mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagazola wakati Aiziraeli ariphokala ananjira, na kulunga mila zoandzishwa ni Afalume. ⁹ Atu a Iziraeli ahenda chisiri mambo gasigokala manono mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. Adzenga mwatu mwa dzulu mwakuabudu milungu ya handzo kpwenye chila mudzi, kuandzira mudzi mdide wenye mnara wa arindzi hadi midzi mikulu yenye ngome. ¹⁰ Dzulu ya chila chidzango na tsini ya chila muhi wenye makodza maitsi, adzenga nguzo za mawe na vizuka vya Ashera, ¹¹ na achifukiza uvumba kpwenye mwatu mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kulavira sadaka milungu ya handzo kpwa kulunga mila za mataifa ganjina ambago gazoreshwa ni Mwenyezi Mlungu mbere zao. Amreyeza Mwenyezi Mlungu na mahendo gao mai, ¹² na achikumikira vizuka ambavyo Mwenyezi Mlungu kala akaakahaza achiaambira, "Msihende dzambo hiri."

¹³ Dzagbwe Mwenyezi Mlungu wahuma manabii na aonadzi a mambo kukanya tsi ya Iziraeli na ya Juda achiamba, "Richani njira zenu mbii mlunge malagizo gangu na masharuti gangu kulengana na shariya nirizoapha akare enu, na ambazo nakuphani mwimwi kutsupira atumishi angu manabii." ¹⁴ Ela nyo taayalunga, akala a likani dza akare aho ambao taayamuamini Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. ¹⁵ Anema masharutige, na chilagane arichoika na akare aho na maonyo arigo aonya, achiabudu vizuka visivyokala na mana hata aho enye achikala taana mana tsona. Alunga mila za mataifa ganjina garigoazunguluka ambago Mwenyezi Mlungu walagiza kukala asigalunge mfwano wao. ¹⁶ Arema malagizo gosi ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. Atengeza vizuka vya milungu ya ana ng'ombe airi a madini ga kuyayushwa, achitengeza vizuka vya Ashera, achiabudu vitu vyosi virivyo mlunguni na achimuhumikira Baali. ¹⁷ Alavya ana aho a chilume na a chichetu kukala sadaka ya kuochwa kpwa milungu ya handzo, apiga mburuga na achiloga. Adzilavya tsetsetse kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, achimreyeza sana. ¹⁸ Phahi, Mwenyezi Mlungu watsukizwa sana ni atu a Iziraeli na achiatsamiza kure na iye, kayasaza mutu yeyesi isiphokala mbari ya Juda macheye.

¹⁹ Na hata atu a Juda nao taayalunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao ela alunga mila zorehwa ni atu a Iziraeli. ²⁰ Naye Mwenyezi Mlungu achiakahala Aiziraeli osi, achiagayisa na kuaricha kpwenye mikono ya atu a kuateka hadi achiazoresha kamare kula phakpwe matsoni. ²¹ Bada ya Mwenyezi Mlungu kuatenganisha Iziraeli kula nyumba ya Daudi amuika Jeroboamu mwana wa Nebati kukala mfalume. Naye Jeroboamu waahenda atu a Iziraeli ariche Mwenyezi Mlungu na kuhenda dambi kulu sana. ²² Aiziraeli ahenda dambi zosi Jeroboamu arizohenda. Taayaziricha ²³ hadi mwishowe Mwenyezi Mlungu achiazoresha kula phakpwe matsoni, dza vyo arivyokala akaamba kutsupira atumishie osi, manabii. Kpwa hivyo atu a Iziraeli atsamizwa kula kpwa tsi yao enye hadi tsi ya Ashuru ambako anasagala hata rero.

Ajeni anahewa makalo hiko Iziraeli

²⁴ Tsona mfalume wa Ashuru wareha atu kula Babeli, Kutha, Ava, Hamathi na Sefarivaimu na kuaika midzi ya Samariya phatu pha atu a Iziraeli ariotsamizwa. Aihala midzi iyo na achikala himo. ²⁵ Phahi ariphoandza kukala himo, taayamuogopha Mwenyezi Mlungu, kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wahuma simba kahi yao, na atu anjina achiolagbwa. ²⁶ Halafu atu amuambira mfalume wa Ashuru, "Mataifa ganjina urigogahala na kugaika midzi ya Samariya tagamanya shariya za Mlungu wa tsi hiyo, pho ndipholola, Mlungu hiye wahuma simba ambao anaaloga, manage taamanya shariya za Mlungu wa tsi hiyo." ²⁷ Ndipho mfalume wa Ashuru achiamuru hivi, "Uyizani mlavyadzi-sadaka mmwenga kahi ya hara hurioareha kula hiko, naaphiye akakale hiko ili aafundze atu shariya ya Mlungu wa tsi hiyo." ²⁸ Hipho, mmwenga wa alavyadzi-sadaka ariokala akatsamizwa kula Samariya waphiya na achendakala Betheli, achiafundza atu vira ilondwavyo kumuogopha Mwenyezi Mlungu.

²⁹ Ela chila taifa bado adzitengezera milungu yao na kuyiika mwatu mwa dzulu mwa kuabudu ambamo atu a Samariya kala akatengeza, chila taifa rakala na mwatumwe kpwenye mudzi arimoishi. ³⁰ Atu a Babeli atengeza chizuka cha Sukothi-Benothi, atu a Kutha achitengeza chizuka cha Nerigali na atu a Hamathi achitengeza chizuka cha Ashima, ³¹ atu a Ava achitengeza vizuka vya Nibuhazi na vya Taritaki na Asefarivaimu alavya ana aho kukala sadaka za kuochwa kpwa milungu yao Adirameleki na Anameleki. ³² Kpwa hivyo atu hinya amuogopha Mwenyezi Mlungu. Ela piya atsambula kula kahi yao atu a chila aina, achiahenda alavyadzi-sadaka, ahumike mwatu

mwa dzulu mwa kuabudu kpwa ajili yao. ³³ Hivyo amuogopha Mwenyezi Mlungu, ela piya achihumikira milungu yao, sawa-sawa na kawaida za mataifa ganjina arikola.

³⁴ Hata vivi anahenda dza viratu arivyohenda pho kare. Taamuogopha Mwenyezi Mlungu, wala taalunga masharuti, malagizo, wala shariya ambazo iye Mwenyezi Mlungu waalagiza ana a Jakobo ambaye wamupha dzina ra Iziraeli. ³⁵ Mwenyezi Mlungu kala akahenda chilagane nao na achialagiza achiamba, "Msiabudu milungu yanjina, wala msizame mbereze, msiihumikire wala musiiilavire sadaka. ³⁶ Mundaniabudu mimi Mwenyezi Mlungu, ambaye nakutuluzani Misiri kpwa uwezo na nguvu nyinji. Mundazama mbere zangu mimi na kunilavira sadaka. ³⁷ Wakati wosi mundatii masharuti, malagizo, na shariya ambazo naandika kpwa ajili yenu, siku zosi mundakala aangalifu kpwa kuzihenda. Msiabudu milungu yanjina, ³⁸ wala msiyale chilagane nrichoika namwi, msioyophe milungu yanjina, ela ³⁹ mundaniogopha mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, nami ndakuokolani kula kpwa mikono ya maadui genu gosi." ⁴⁰ Ela atu hinyo taayaphundza, nyo aenderera kuhenda dza vyo arivyokala achihenda hangu kare.

⁴¹ Phahi mataifa higa gamuogopha Mwenyezi Mlungu ela piya ahumikira vizuka vyao vya kutsongbwa aho na ana aho na ana aho na anaenderera kuhenda vivyo hivyo dza akare aho arivyohenda hadi rero.

18

Mfalume Hezekiya wa Juda

(2 Nyakati 29:1-3; 31:1)

¹ Hezekiya mwana wa Ahazi, mfalume wa Juda, waandza kutawala mwaka wa hahu wa utawala wa Hoshea mwana wa Ela, mfalume wa Iziraeli. ² Wakati anaandza kutawala, kala ana miaka mirongo miiri na mitsano, naye watawala kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya ko Jerusalem. Nine kala ni Abi mwana mchetu wa Zakariya. ³ Hezekiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vyo arivyohenda mkarewe Daudi. ⁴ Wabananga mwatu mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kuvundza-vundza nguzo na kukata chizuka cha Ashera. Piya wavundza-vundza nyoka ya shaba yotengezwa ni Musa, yoihwa Nehushitani. Mana kufikira wakati uho, atu a Iziraeli kala achiufukizira uvumba. ⁵ Hezekiya wamwadamira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. Taphana ariyekala dza iye kahi ya Afalume a Juda ariomlungira au ariomtanguliya. ⁶ Iye wagbwirana na Mwenyezi Mlungu, kayaricha kumlunga, ela wagbwira malagizo ambago Mwenyezi Mlungu wamupha Musa. ⁷ Phahi, Mwenyezi Mlungu wakala phamwenga naye, chila arikophiya waongokerwa. Wamuasi mfalume wa Ashuru na achikahala kumuhumikira. ⁸ Waapiga Afilisti hadi mudzi wa Gaza na tsi iriyouzungulukuka, kuandzira mudzi mdide urio na mnara wa arindzi hadi mudzi mkpwulu wenye ngome.

⁹ Mwaka wa ne wa utawala wa Hezekiya, ambao kala ni mwaka wa sabaa wa utawala wa Hoshea mwana wa Ela, mfalume wa Iziraeli, Shalimanesa mfalume wa Ashuru wakpwedza chinyume cha mudzi wa Samariya na achiuzangira. ¹⁰ Mwisho wa mwaka wa hahu Aashuru auteka mudzi wa Samariya. Yakala ni mwaka wa sita wa utawala wa Hezekiya na mwaka wa tisiya wa utawala wa Hoshea mfalume wa Iziraeli. ¹¹ Mfalume wa Ashuru wahala atu a Iziraeli achiatsamiza hadi Ashuru. Diba mwenga wariika mudzi wa Hala, ranjina achiriika kanda-kanda ya muho Habori urio mudzi uihwao Gozani na ranjina kwenye midzi ya Amedi. ¹² Yakala hivyo kpwa sababu Aiziraeli taayaphundza sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, ela avundza chilaganeche, na gosi ambago Musa, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, walagiza. Taayagaphundza wala kugahenda.

Senakeribu anavamia Juda

(2 Nyakati 32:1-19; Isaya 36:1-22)

¹³ Mwaka wa kumi na ne, wa utawala wa mfalume Hezekiya, mfalume Senakeribu wa Ashuru washambuliya midzi yosi ya Juda yenye ngome na achiiteka. ¹⁴ Hezekiya wahuma ujumbe kpwa Senakeribu hiko Lakishi achimuambira, "Nkahenda makosa. Nricha, uya kpwako, nami ndakupha chochosi unacholonda." Naye mfalume wa Ashuru walagiza Hezekiya amrehere kilo elufu kumi za feza na kilo elufu mwenga ya zahabu. ¹⁵ Hezekiya wamuhumira feza yosi yokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na yokala kpwa hazina za nyumba ya mfalume. ¹⁶ Piya wausa zahabu kula kwenye miryango ya Nyumba ya kuvoya Mlungu ya Mwenyezi Mlungu na zahabu ambayo

ye mwenye wayiika kwenye miryango na miimo ya miryango achimupha mfalume wa Ashuru. ¹⁷ Chisha mfalume wa Ashuru wamuhuma jemedariwe, mkpwulu wa matowashi na mkpwuluwe wa jeshi,* na jeshi kulu kula Lakishi kuphiya kpwa mfalume Hezekiya hiko Jerusalem. Aambuka hadi achifika Jerusalem. Nao ariphofika, ainjira na achiima phephi na mfumbi wa mtsara okala uphande wa dzulu wa njira kulu iphiyayo chiwanga cha mfuli wa nguwo. ¹⁸ Ariphomuiha mfalume, yetuluka kpwedzaphundza ni Eliakimu mwana wa Hilikiya ambaye kala ni muimirizi wa nyumba ya mfalume, muandishi Shebuna na Joa mwana wa Asafu, muiki wa vitabu vya kumbukumbu.

¹⁹ Ye mkpwulu wa jeshi achiaambira, “Muambireni Hezekiya kukala, Mfalume mkpwulu wa Ashuru ana kuuza hivi, ‘Ukakuluphira utu wani?’ ²⁰ Unafikiriya kukala maneno mahuphu ndigo marifwa na nguvu kwenye viha? Ukamkuluphira ani we hata unaniasi? ²¹ Namanya ukakuluphira Misiri, iyo ni dza mridza wa nyasi uchiovundzika. Utu ambao undamunga mkpwono yeyesi ndiyeujejera. Hivyo ndivyo arivyo Farao mfalume wa Misiri kpwa osi anaomkuluphira.’ ²² Ela hata kama mundaniambira, ‘Hunamkuluphira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,’ nami ndakuuzani, ‘Dze siye hiye ambaye Hezekiya wabananga mwatumwe mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kulavya sadaka na kuambira atu a Juda na Jerusalem, “Abuduni mbere za phatu pha kulavira sadaka phapha Jerusalem?”’ ²³ Ndzo upatane na bwana wangu, mfalume wa Ashuru, nami ndakupha farasi elufu mbiri napho undaweza kuphaha aphirikie. ²⁴ Kundaweza kuturya hata ofisaa wa tsini wa bwana wangu, hata ukaikuluphira Misiri kpwa magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie. ²⁵ Zaidi ya gosi nakuamba, mino sikadzireha mwenye kpwedzaphandza ili hino tsi niangamize, Mwenyezi Mlungu ndiye ariyeniamba, ‘Ambuka ukaishambuliye hira tsi na uangamize.’ ”

²⁶ Ndipho Eliakimu, Shebuna na Joa achimuamba yuya mkpwulu wa jeshi, “Swino atumishio hunaelewa Chiaramu vinono, kpwa hivyo gomba naswi Chiaramu usigombe Chieburania, mana nyo atu ario pho dzulu ya ukuta anasikira.”

²⁷ Ela yuya mkpwulu wa jeshi achiaambira, “Pho kpwani mino nkalagizwa ni tajiri wangu maneno higa nkuambireni mwimwi na mkpwulu wenu bahi? Maneno higa ni mgamanye mwimwi phamwenga na hinyo asegero ukutani. Aho piya a mashakani phamwenga namwi, andarya mavi gao na kunwa mikodzo yao dza mwimwi.” ²⁸ Tsona ye mkpwulu wa jeshi waunuka, achikota kululu kpwa Chieburania achiamba, “Sikirani neno ra mfalume mkpwulu, mfalume wa Ashuru! ²⁹ Ye mfalume anaamba, ‘Msikubali Hezekiya akuchengeni, kpwa sababu kandaweza kukutivyani kula mwangu mikononi. ³⁰ Msikubali Hezekiya akuhendeni mumkuluphire Mwenyezi Mlungu kpwa kuamba: Hakika Mwenyezi Mlungu andahutivya, mudzi huno taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.’ ³¹ Musimusikize Hezekiya, mana mfalume wa Ashuru anaamba, ‘Patanani nami na mdzilavye kpwangu. Hipo ndipho chila mmwenga wenu andaweza kurya matunda ga mzabibuwa na matunda ga mtiniwe, na kunwa madzi ga chisimache mwenye, ³² hadi ndiphokpweza atsamiza niaphirike tsi ambayo i dza yo yenu, tsi yenye mtsere na uchi wa zabibu, tsi yenye chakurya na minda ya mizabibu, tsi yenye mizaituni na asali, ili mkale moyo, msifwe. Na musimusikize Hezekiya anaphokuchengani kuamba: Mwenyezi Mlungu andahuokola.’ ³³ Kuna yeyesi kahi ya milungu ya mataifa ganjina ariyeokola tsiye kula mikononi mwa mfalume wa Ashuru? ³⁴ Iphaphi yo milungu ya Hamathi na Aripadi? Iphaphi yo milungu ya Sefarivaimu, Hena na Iva? Dze, yaokola Samariya kula mikononi mwangu? ³⁵ Kahi ya milungu yosi ya tsi, ni milungu iphi iriyoweza kuokola tsi yao kula mikononi mwangu, hadi Mwenyezi Mlungu aweze kuiokola Jerusalem kula mikononi mwangu?”

³⁶ Ela atu anyamala zii, mana kala akalagizwa ni mfalume Hezekiya asimjibu rorosi. ³⁷ Phahi, Eliakimu mwana wa Hilikiya ariyekala muimirizi wa nyumba ya mfalume, na Shebuna yekala muandishi wa mfalume na Joa mwana wa Asafu, muiki wa kumbukumbu, aphiya kpwa Hezekiya kuno akakpwanyula nguwo zao, achimsemurira maneno ga yuya mkulu wa jeshi.

19

*Mfalume anavoya mashauri kpwa Isaya
(Isaya 37:1-7)*

¹ Mfalume Hezekiya ariphosikira mambo gago, wakpwanyula nguwoze, achivwala gunia, achiinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ² Naye achimuhuma Eliakimu,

* 18:17 18:17 Chieburania chinaamba wahuma Taritani, na Rabisarisi, na Rabishake.

yekala muimirizi wa dzumba ra mfalume, muandishi Shebuna na alavyadzi-sadaka ayvere aphiye kpwa nabii Isaya mwana wa Amози, kuno akavwala magunia. ³ Nao ariphofika kpwa Isaya achimuamba, “Hezekiya anaamba hivi, ‘Rero ni siku ya sonono, ya kudemurirwa na ya kuberwa. Swino hukakala dza mchetu alondaye kudzivugula, ela kana mkpwotse wa kupiga mbavu. ⁴ Chahi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, wasikira maneno gosi ga mkpwulu wa jeshi ambaye wahumwa ni bwanawe mfalume wa Ashuru, kumkufuru Mlungu ariye moyo, naye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo andamdemurira kpwa ajili ya maneno achigosikira. Voyera nyo ariosala.’”

⁵ Hara atumishi a mfalume Hezekiya ariphofika kpwa Isaya, ⁶ Isaya waambira, “Muambireni bwana wenu, kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Usiogophe kpwa sababu ya maneno chigosikira, ambago atumishi a mfalume wa Ashuru akanilaphiza nago. ⁷ Nindamtiya roho ya wasiwasi naye andasikira ndziyendziye na auye kpwao. Chisha ndamuhenda akaolagbwe kuko na upanga.’”

Chitisho chanjina cha Aashuru

(Isaya 37:8-20)

⁸ Phahi yuya mkpwulu wa jeshi ra Ashuru ariphosikira kukala mfalume akauka Lakishi, wauya achendakuta majeshi gao ganapigana na atu a mudzi wa Libuna, achimlunga kuko. ⁹ Alafu mfalume Senakeribu achisikira kukala mfalume Tirihaka wa Kushi aredza apigane naye. Phahi wahuma tsona ajumbe kpwa Hezekiya achiamba, ¹⁰ “Kamuambire Hezekiya mfalume wa Juda, ‘Usichengbwe ni ye Mlunguo unayemkuluphira akuambaye kukala mudzi wa Jerusalem taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.’ ¹¹ Lola, we mwenye wasikira kare vira afalume a Ashuru arivyohendera tsi zosi, aho aziangamiza tsetsetse. Dze, we undatiya? ¹² Dze, yo milungu ya mataifa goangamizwa ni ano baba, yani Gozani, Harani, Resefu na atu a Edeni asagalao mudzi uihwao Telasari yaweza kugativya? ¹³ A phaphi ye mfalume wa Hamathi, au wa Aripadi, au mudzi wa Sefarivaimu, au wa Hena au wa Iva?”

¹⁴ Hezekiya waphokera hira baruwa kula mikononi mwa hara ajumbe achiisoma. Chisha achiambuka achiphiya nyumbani kpwa Mwenyezi Mlungu achendayiika wazi mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Hezekiya achivoya mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba, “Uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, usagalaye chihhi cha chifalume dzulu ya makerubi, uwe macheyo ndiwe Mlungu wa falume zosi za dunia. Uwe ndiwe uriyumba mlunguni na tsi. ¹⁶ Hega sikiro uwe Mwenyezi Mlungu usikire, vugula matsogo uwe Mwenyezi Mlungu uone. Phundza go maneno ga Senakeribu, achigolagiza ili kumnyetera Mlungu ariye moyo. ¹⁷ Ni kpweli uwe Mwenyezi Mlungu, kukala nyo afalume a Ashuru abananga-bananga kpwa sababu kala siyo milungu ya kpweli, ela kala ni vizuka vya mihi na mawe vyotsongbwa ni anadamu. ¹⁹ Sambu, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, hutivye, nakuvoya, kula mwakpwe mikononi, ili falume zosi duniani zimanye kukala uwe macheyo ndiwe Mlungu.”

Ujumbe wa Isaya kpwa mfalume

(Isaya 37:21-38)

²⁰ Ndipho Isaya mwana wa Amози, achihuma ujumbe kpwa Hezekiya achiamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi: Voyo uchironivoya kuhusu Senakeribu mfalume wa Ashuru, nkarisikira. ²¹ Riri ndiro neno arirogomba Mwenyezi Mlungu kumuhusu iye,

‘Ye mwanamwali wa Sayuni, anakubera na kukunyetera.

Ye msichana wa Jerusalem,

anasukasuka chitswache nyumazo wakati unachimbira. ²² Ukamnyetera na kumlaphiza ani?

Ukamdemurira ani?

Ni ani uchiyemlola na matso ga chibero?

Ni iye Mtakatifu wa Iziraeli!

²³ Kutsupira ajumbeo,

ukam’bera Mwenyezi Mlungu,

uwe ukaamba,

“Kpwa magari gangu manji ga kuvwehwa ni farasi

nikakpweza dzulu ya virere vya myango,

hadi ndani ya Lebanoni.

Nami nikatema mierezi mire-mire,

na misonobariye minono-minono.

Nikainjira hata seemuze za ndani-ndani,

kpwenye tsakare ririro gigigi mihi. ²⁴ Nátsimba visima kpwenye tsi za chijeni na nchinwa madzige.

Na náumisa vidzuhu vya Misiri

kpwa magulu gangu.”

²⁵ Dze, we kudzangbwesikira, kukala

mimi ndimi yepanga dzambo hiri hangu kare?

Nágapanga hangu kare na vivi ninagatimiza.

Nápanga kukala ubomole midzi yenye ngome, ikale tsumbi za mawe na magandzo.

²⁶ Ndiyo mana enyezies a midzi iyo achikala akasira mkpwotwe,

akavundzika mioyo na kunyala,

akala dza mimea ya mundani,

dza nyasi tsanga,

dza nyasi zimerazo dzulu ya nyumba,

ziumazo kabila ya kuphera.

²⁷ Ela, mimi namanya vyo uishivyo,

shuulizo zosi nazimanya.

Ninamanya vyo unitsukirirwavyo.

²⁸ Kpwa vira ukanitsukirirwa

na nkasikira kudzikaryako,

ndatiya chiloo changu mwako pulani,

na nkutiye lijamu mwako kanwani.

Ndakuuyiza na yo njira uriyokpwezera.’

²⁹ “Na hino ndiyo ndokala ishara kpwako uwe Hezekiya. Mwaka uhu mundarya vya kumera vyenye, na mwaka wa phiri mundarya matunda ga vitu vivyo. Ela mwaka wa hahu, phandani na mvune, phandani mizabibu na murye matundage. ³⁰ Hinyo atu ariosala a nyumba ya Juda, andakala dza mihi imerayo mizi tsini, na kuvyala matunda. ³¹ Mana ko Jerusalem, kundatuluka atu ndiosala, na kula mwango wa Sayuni, kundatuluka chikundi cha atu ndiotiya. Mendzwa nyinji ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, ndiye ndegahenda gaga.

³² “Kpwa vivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu mfalume wa Ashuru: ‘Iye kandamenya mudzi huno wala kulata muvwi hipha, wala kpwedza mbere na ngao, wala kandaudzengera mwatu mwa kupandira ukuta wa nyo mudzi. ³³ Iye andauya na yo njira ariyotslokera wala kandamenya mudzi uhu, vivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu. ³⁴ Nami ndaurinda mudzi uhu, niutivye, kpwa ajili ya mimi mwenye na kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi.’ ”

³⁵ Phahi, malaika wa Mwenyezi Mlungu wamenya ndani ya kambi ya Aashuru usiku uho na kuolaga atu elufu gana mwenga na mirongo minane na tsano. Ligundzure, wakati atu aripholamuka, aona kambi ikagota nyufu za hinyo achiolagbwa. ³⁶ Ndipho Senakeribu mfalume wa Ashuru achiuka, achiuya kpwapkwe, achendakala Ninawi.

³⁷ Siku mwenga wakati Senakeribu ariphokala anaabudu ndani ya nyumba ya Nisiroki mlunguwe, anae airi, Adirameleki na Sharezeri amuolaga kpwa upanga, halafu achimbira achiphiya tsi ya Ararati. Halafu mwanawe Esarihadoni achitawala badalaye.

20

Ukongo na kuphola

kpwa mfalume Hezekiya

(Isaya 38:1-8,21-22; 2 Nyakati 32:24-26)

¹ Wakati uho, Hezekiya walumwa sana hadi achitsungurira kaburi. Nabii Isaya, mwana wa Amози wakpwendamlola naye achimuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Lavya wasiya wa mwisho mana kundaphola, undafwa.’ ”

² Phahi Hezekiya wagaluzwa usowe ukutani na achimvoya Mwenyezi Mlungu achi-amba, ³ “Uwe Mwenyezi Mlungu, nakuvoya utambukire vira nrivyokuhumikira kpwa uaminifu, na kpwa moyo wangu wosi, na kuhenda manono mberezo.” Hezekiya achirira sana kpwa utsungu.

⁴ Ela kabila Isaya kadzangbwetuluka muhala wa kahi-kahi, neno ra Mwenyezi Mlungu richimwedzera roamba, ⁵ “Uya ukamuambire Hezekiya, chilongozi wa atu angu, ‘Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mkareo Daudi, nkasikira voyoro na nkaona matsozigo. Kpweli ndakuphoza na bada ya siku tahu

undaphiya ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Ndakuenjerezera miaka kumi na mitsano ya maishago. Ndakuokola uwe phamwenga na mudzi uhu kula mikononi mwa mfalume wa Ashuru. Ndarinda mudzi uhu kpwa ajili yangu na kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi.' ”

⁷ Phahi Isaya waamba, “Reheni gande ra tini muribandike pho iphuni, naye andaphola.” ⁸ Hezekiya achimuuza Isaya, “Ni ishara yani ambayo indaonyesa kukala kpweli Mwenyezi Mlungu andaniphoza na siku ya hahu ndaweza kuambuka nkainjire nyumba ya Mwenyezi Mlungu?”

⁹ Isaya wamjibu achiamba, “Hino ndiyo indakala ishara kpwako kula kpwa Mwenyezi Mlungu, kukala Mwenyezi Mlungu andahenda kama achivyoahidi, Unalonda chivurivuri chiphiye nyago kumi mbere au chiuye nyuma nyago kumi?”

¹⁰ Hezekiya wamjibu achiamba, “Ni rahisi zaidi chivurivuri kuphiya mbere nyago kumi! Phahi nachiuje nyuma nyago kumi.”

¹¹ Phahi nabii Isaya wamririra Mwenyezi Mlungu, naye chivurivuri achichiuje nyago kumi za iyo ngazi yodzengbwa ni Ahazi.

Madzumbe kula Babeli

(Isaya 39:1-8)

¹² Wakati uho Merodaki-Baladani mwana wa Baladani, mfalume wa Babeli, wamuhimira Hezekiya baruwa na zawadi ariphosikira kukala Hezekiya wakala mkpwongo.

¹³ Hezekiya waakaribisha na achiaonyesa chila chirichokala kwenye nyumbaye ya hazina. Waaonyesa feza, zahabu, vilungo, mafuha ga thamani, silahaze, na vyosi tsetsetse virivyokala kwenye nyumbaze za kuikira hazina. Takuyakala na chitu chochosi kwenye nyumbaye ya chifalume, au kahi za ufalume wosi, ambacho Hezekiya kaonyesere. ¹⁴ Ndipho nabii Isaya achihiya kpwa mfalume Hezekiya achendamua, “Hara atu akaambadze? Nyo enye alaphi?” Hezekiya wamjibu achiamba, “Ala kure, hiko tsi ya Babeli.”

¹⁵ Halafu achimuuza; “Akaona utu wani ndani ya nyumbayo ya chifalume?”

Hezekiya wamjibu achiamba, “Akaona chila chitu. Takuna chitu chochosi kwenye hazina zangu ambacho siaonyesere.”

¹⁶ Phahi Isaya achiumbamba Hezekiya, “Phundza neno ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ¹⁷ Siku ziredza ambapho vitu vyosi vya mwako nyumbani, na hazina zosi zirizoikpwa ni akareo hadi rero, zindahalwa ziphirikpwe Babeli. Taphandasazwa hata chitu chimwenga, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁸ Tsona anao anjina alume andahalwa kpwa lazima, akatulwe na kuhumika ndani ya nyumba ya mfalume wa Babeli.”

¹⁹ Naye Hezekiya achiumbamba Isaya, “Neno ra Mwenyezi Mlungu uchirigomba ni nono.” Waamba hivyo mana waaza mwakpwe moyoni achidziamba, “Bora kukale na amani na usalama muda wosi wa siku zangu.”

Mwisho wa utawala wa Hezekiya

(2 Nyakati 32:32-33)

²⁰ Mahendo ganjina ga Hezekiya, usujaawe na maelezo dzulu ya vira arivyodzenga chisima na kutsimba mfumbi wa kureha madzi ndani ya Jerusalem, gaandikpwa kwenye Chitabu cha mahendo ga afalume a Juda. ²¹ Hezekiya wafwa, naye mwanawe Manase achitawala badalaye.

21

Mfalume Manase wa Juda

(2 Nyakati 33:1-20)

¹ Manase kala ana miaka kumi na miiri ariphoandza kutawala. Naye watawala ko Jerusalem kpwa muda wa miaka mirongo mitsano na mitsano. Nine kala anaihuwa Hefuziba. ² Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, na achilunga mambo ga kutsukiza ga mataifa, ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za Iziraeli. ³ Wadzenga luphya mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu, ambamo mwabanangbwa-banangbwa ni ise Hezekiya. Wadzenga phatu pha kulavira sadaka za kuabudira Baali na kutengeza chiguzo cha Ashera, dza vira Ahabu mfalume wa Iziraeli arivyohenda. Piya Manase waabudu na kuhumikira vitu vyosi vya mlunguni.

⁴ Wadzenga phatu pha kulavira sadaka ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu phatu ambapho Mwenyezi Mlungu kala akaamba, “Mimi nindaika dzina rangu mo Jerusalem.” ⁵ Wadzenga mwatu mwa kulavira sadaka vitu vyosi vya mlunguni

kpwenye yo mihala miiri ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Wamlavya mwanawe dza sadaka ya kuochwa. Wapiga mburuga, chisha achienda utsai na uganga. Wahenda mambo manji mai mbere za Mwenyezi Mlungu na achimtsukiza. ⁷ Na cho chizuka cha Ashera arichotengeza wachiika kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ambayo Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Daudi, na mwanawe Selemani kukala, "Kpwenye nyumba iki na kahi ya mudzi wa Jerusalem nrioutsambula kula kpwa mbari zosi za Iziraeli, ndipho phatu ndiphoabudiwa hata kare na kare. ⁸ Sindahenda Aiziraeli atange-tange tsona, kondze ya tsi niriyooapha akare ao, ichikala andadzimanyirira na kuhenda chila chitu kulengana na nrichoamuru. Naalunge shariya zosi arizohewa ni mtumishi wangu Musa." ⁹ Ela taayasikira. Manase achiahenda ahende mai zaidi, kutsupa garigohendwa ni mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagaangamiza mbere za Aiziraeli.

¹⁰ Halafu Mwenyezi Mlungu wagomba kutsupira atumishie manabii achiamba, ¹¹ "Kpwa sababu Manase mfalume wa Juda akahenda mambo ga kusukiza, mambo mabaya zaidi ya gara garigohendwa ni Aamori ariootanguliya, achiahenda atu a Juda nao vivyo ahende dambi kpwa kuumira vizukavye, ¹² phahi, mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, naamba hivi: Ndareha chinyume cha Jerusalem na Juda mai ambago hata yeyesi ndiyegasikira andadziondoka. ¹³ Nami ndaitiya adabu Jerusalem dza viratu nirivyotiya adabu Samariya, na nyumba ya mfalume Ahabu. Atu osi a Jerusalem ndaaua tsetsetse dza viratu mutu aphanusavyo liga na kuribwiningiza. ¹⁴ Nami ndaatsupha hinyo atu a urisi wangu ariosala na kuatiya mikononi mwa maadui gao. Andafutwa vitu vyao na kutekpwa ni maadui gao gosi. ¹⁵ Ndaahenda higo gosi kpwa sababu akahenda mai phangu matsoni na kunireyeza hangu wakati akare aho ariphola Misiri hadi rero."

¹⁶ Zaidi ya higo, Manase waahenda atu a Juda ahende dambi mbere za Mwenyezi Mlungu. Waolaga atu anji asiokala na makosa, milatso yaodzala kula uphanda mmwenga hadi uphanda wanjina wa Jerusalem.

¹⁷ Mahendo ganjina ga Manase na gosi arigohenda, phamwenga na dambi arizozihenda, gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Juda. ¹⁸ Manase wafwa na achizikpwa kpwenye busitani ya nyumbaye mwenye, yani busitani ya Uza. Naye mwanawe Amoni achitawala badalaye.

Mfalume Amoni wa Juda

(2 Nyakati 33:21-25)

¹⁹ Amoni kala ana miaka mirongo miiri na miiri aripoandza kutawala, naye watawala miaka miiri ko Jerusalem. Dzina ra nine ni Meshulemethi mwana mchetu wa Haruzi, wa kula mudzi wa Jotiba. ²⁰ Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza vyo arivyohenda ise Manase. ²¹ Walunga njira yosi ise ariyoilunga na kuumikira vizuka ambavyo ise wavihumikira na kuviabudu.

²² Wamricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akaree. Kayagbwira njira ya Mwenyezi Mlungu.

²³ Mwishowe atumishie ampangira njama ye mfalume ya kumuolaga na achimuolagira ndani ya nyumbaye. ²⁴ Ela atu a Juda achiaolaga hara osi ariomuolaga mfalume Amoni na achimuika mwanawe Josiya akale mfalume badalaye.

²⁵ Mahendo ganjina gosi ga Amoni gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda. ²⁶ Amoni achizikpwa mwakpwe mbirani hiko busitani ya Uza. Josiya mwanawe achitawala badalaye.

22

Mfalume Josiya wa Juda

(2 Nyakati 34:1-2)

¹ Josiya kala ana miaka minane aripoandza kutawala. Naye watawala miaka mirongo mihahu na mmwenga ko Jerusalem. Nine kala anaihwa Jedida, mwana mchetu wa Adaya kula mudzi wa Bosikathi. ² Josiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga njira za mkarewe Daudi, kayagaluka uphanda wa kulume wala wa kumotso.

Chitabu cha shariya chinaonekana

(2 Nyakati 34:8-28)

³ Mwaka wa kumi na nane wa utawalawe, mfalume Josiya wamuhuma muandishi Shafani, mwana wa Azaliya, mwana wa Meshulamu, aphiye nyumbani kpwa Mwenyezi

Mlungu, achiamba, ⁴ “Ambuka uphiye kpwa Hilikiya, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ili apaha kuolanga feza zorehwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ambazo arindzi a mryango azikusanya kula kpwa atu. ⁵ Nazo zilaviwe kpwa ahendadzi-kazi ambao kala anaimirira nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili nao akaaphe ahendadzi-kazi, ambao a mo nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili arekebishe yo nyumba, ⁶ yani mafundi a mbao, na mafundi a kudzenga na mawe, na mafundi anjina ili agule mbao na mawe ga kutsongbwa kpwa ajili ya kurekebisha yo nyumba. ⁷ Atu anaomirira ujendzi asivoywe kulavya isabu ya mahumizi ga feza ndizohewa, kpwa sababu aho anazihumira kpwa uaminifu.”

⁸ Hilikiya, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, achimuamba muandishi Shafani, “Nkatsola chitabu cha Shariya ndani ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu.” Chisha Hilikiya achimupha Shafani cho chitabu, naye achichisoma. ⁹ Muandishi Shafani waphiya kpwa mfalume achimupha yo habari achiamba, “Atumishio akatuluza feza zichizophahikana kwenye nyumba, nazo zikahewa mafundi anaomirira kazi ya kurekebisha yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu.” ¹⁰ Alafu Shafani, muandishi wamuambira mfalume, “Mlavyadzi-sadaka Hilikiya akanipha chitabu.” Naye Shafani achichisoma mbere za mfalume.

¹¹ Mfalume ariphosikira maneno ga Chitabu cha Shariya, wakpwanyula nguwoze. ¹² Mfalume achimlagiza mlavyadzi-sadaka Hilikiya, Ahikamu mwana wa Shafani, Akibori mwana wa Mikaya, muandishi Shafani na Asaya mtumishi wa mfalume, achiamba, ¹³ “Phiyani mkauze mashauri kula kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa ajili yangu, na kpwa ajili ya atu, na kpwa ajili ya Juda yosi, kuhusu maneno ga chitabu chirichoonewa. Kpwa mana tsukizi za Mwenyezi Mlungu zi dzulu yehu, mana akare ehuh taayalunga maneno ga chitabu chichi na kutimiza gosi garigoandikpwa dzulu yehu.”

¹⁴ Kpwa hivyo mlavyadzi-sadaka Hilikiya, Ahikamu, Akibori, Shafani na Asaya, osi aphiya kpwendauza mashauri kpwa nabii wa chichetu yehwa Hulida ariyekala mkpwaza Shalumu mwana wa Tikiva, mwana wa Harihasi, muimirizi wa mavwazi ga mfalume.* Wakati hinyo, Hulida kala anaishi lalo ra phiri ra Jerusalemu, nao achibisha naye. ¹⁵ Phahi Hulida waambira, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anavyoamba mumuambire hiye achiyeahuma kpwangu, ¹⁶ kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindareha uyi phatu phapha na dzulu ya atu asagalao phapha dza vyo maneno gosi ga chitabu chirichosomwa ni ye mfalume wa Juda. ¹⁷ Kpwa kukala akaniricha na akafukizira mlungu yanjina uvumba ili atu anitsukize na kazi zosi azihendazo, phahi, tsukizi zangu zindaaka chinyume cha phatu phapha na tazindaweza kuhurizwa. ¹⁸ Ela ye mfalume wa Juda, chiyekuhumani mumuuzi kpwa Mwenyezi Mlungu, kuhusu maneno achigogasikira, kamuambireni kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi kuhusu go maneno urigosikira, ¹⁹ Kpwa kukala moyoo ukakubali upesi nawe ukagbwa maguluni mbere za Mwenyezi Mlungu uchiphosikira manenoge chinyume cha phatu phapha na atu asagalao mumo, kukala pho phatu phandakala gandzo, na atu alaniwe, nawe ukakpwanyula mavwazigo na kurira mbere zangu, mimi nami nkakusikira, Mwenyezi Mlungu anaamba. ²⁰ Kpwa hivyo, undafwa dza akareo nawe undazikpwa kpwa amani, matsogo tagandaona nyo uyi ndinyoureha phatu phapha.” Phahi achimrehera nyo ujumbe ye mfalume.

23

Mabadiliko gorehwa ni mfalume Josiya

(2 Nyakati 34:3-7,29-33)

¹ Chisha mfalume walagiza vilongozi osi a Juda na a Jerusalemu akusanyike mbereze. ² Na mfalume waambuka, achiphia ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu phamwenga na atu osi a Juda na enyezi osi a Jerusalemu, alavyadzi-sadaka, manabii, atu osi, avyere kpwa adide. Achiasomera maneno gosi ga chitabu cha chilagane chopahikana ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ³ Halafu mfalume achiima phephi na nguzo na achiika chilagane mbere za Mwenyezi Mlungu, kukala andamlunga Mwenyezi Mlungu, na kugbwira malagizoge, shariyaze na amurize kpwa moyowe wosi na kpwa rohoye yosi, na kuhenda maneno gosi ga chilagane, garigoandikpwa kwenye chitabu chicho. Nao atu osi achikubali kukala andatimiza cho chilagane.

⁴ Tsona mfalume Josiya achiamuru mlavyadzi-sadaka mkpwulu Hilikiya na alavyadzi-sadaka asaidizie na arindzi a mryango alavye kula Nyumba ya Mwenyezi Mlungu vitu virivyotengezwa kpwa ajili ya Baali, Ashera na kpwa ajili ya vitu vyosi vya mlunguni. Waviocha kondze ya Jerusalemu kwenye dete ra Kidironi na kuphirika ivure Betheli.

⁵ Tsona wauasa alavyadzi-sadaka osi a kuabudu chizuka choikpwa ni afalume a Juda kufukiza uvumba mwatu mwa dzulu mwa kuabudira kpwenye midzi ya Juda na kuzunguluka Jerusalem, na piya hara ariofukiza uvumba kpwa Baali, dzuwa, mwezi, nyenyezi na vitu vyosi vya mlunguni ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Naye wauasa chizuka cha Ashera kula ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, kondze ya Jerusalem, achichiphirika hadi kpwenye chidzuhu cha Kidironi. Hiko wachiocha na kuchisaga hadi chichikala vumbi, naro vumbire waritawanya dzulu ya mbira za atu. ⁷ Wabomola nyumba za malaya zokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, phatu achetu ariphofuma mapaziya ga Ashera. ⁸ Wareha alavyadzi-sadaka osi kula midzi ya Juda na achinajisi mwatu mwa dzulu mwa kuabudu, alavyadzi-sadaka arimofukiza uvumba, kula Geba hadi Beer-Sheba. Wabomola phatu pha dzulu pha kuabudu phokala uphande wa kumotso wa ryango rya mudzi phokala maryango gokala phatu pha kumenyera phoihwa ryango ra Joshuwa, liwali wa Jerusalem. ⁹ Ela hinyo alavyadzi-sadaka a mwatu mwa dzulu taayapanda phatu pha kulavira sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalem, ela aruhusiwa kurya mikaha isiyotiywa hamira kahi ya ndugu zao.

¹⁰ Mfalume Josiya achinajisi mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu ya handzo phariphoihwa Tofethi kpwenye Dete ra mwana wa Hinomu, ili mutu yeyesi asimuoche mwanawe wa chilume au wa chichetu dza sadaka kpwa Moleki. ¹¹ Piya wauasa farasi ariotengbwa ni afalume a Juda kpwa ajili ya kuabudu dzuwa kpwenye njira ya kuinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, phephi na chumba cha toashi ariyehwa Nathani-Meleki, chokala kondze ya mudzi. Naye wagatiya moho magari ga kuvwehwa ni farasi gotengerwa dzuwa. ¹² Phatu pha kulavira sadaka ambapho afalume a Juda adzenga dzulu ya dari ya chumba cha dzulu cha Ahazi, phamwenga na phatu pha kulavira sadaka ambapho Manase wadzenga kpwenye mihala miiri ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, mfalume wazibomola, achizitsereza kondze, achizibunduga, chisha vumbire achiritsupha kpwenye chidzuhu cha Kidironi. ¹³ Piya achinajisi phatu pha dzulu pha kuabudu phokala uphande wa mlaire wa dzuwa wa Jerusalem na kuelekeya uphande wa mwango wa ubanangadzi, phatu Selemani, mfalume wa Iziraeli ariphodzenga kpwa ajili ya Ashitorethi mlungu wa Asidoni, Kemoshi mlungu wa Moabu na piya Milikomu mlungu wa Aamoni ambayo yosi kala ni tsukizo kpwa Aiziraeli. ¹⁴ Wavundza nguzo vipande-vipande na piya wakata vizuka vya Ashera, na phatu viriphokala vikaimiswa waphaadzaza mifupha ya atu.

¹⁵ Zaidi ya higo, hiko Betheli wabomola phatu pha kulavira sadaka na achiocha mwatu mwa dzulu mwa kuabudu modzengbwa ni mfalume Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli ainjire dambini. Wabananga phatu pha kulavira sadaka hizo na kuvundza mawege vipande-vipande, na chisha achivibunda-bunda hadi vichikala vumbi. Piya chizuka cha Ashera wachiocha. ¹⁶ Na Josiya ariphogaluka waona mbira dzulu ya chidzango. Walagiza mifupha ichifukulwa kula mbirani na ichiochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, chihivyo achiphatiya najisi. Gago gahendeka sawasawa na neno ra Mwenyezi Mlungu ambaro ratangazwa ni nabii yetabiri mambo higa. ¹⁷ Halafu mfalume wauasa, “Dziwe rira ni mbira ya ani?”

Nao atu a mudzi amjibu achiamba, “Ni mbira ya mutu wa Mlungu ambaye wakpewedza kula Juda na kutabiri mambo ambago ukagahenda kuhusu phatu pha kulavira sadaka pha Betheli.”

¹⁸ Naye achiamba, “Mricheni phapho, mutu yeyesi asiuse mifuphaye.” Kpwa hivyo mifuphaye airicha, phamwenga na mifupha ya nabii ariyela Samariya.

¹⁹ Katika chila mudzi wa Samariya mfalume Josiya wabananga mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu ya handzo modzengbwa ni afalume a Iziraeli, achimtsukiza Mwenyezi Mlungu. Mwatu mwa kulavira sadaka hizo mosi wamubananga dza vira ariyohenda hiko Betheli. ²⁰ Waolaga alavyadzi-sadaka osi a milungu ya handzo dzulu ya mwatu mwa kulavira sadaka ambamo ahumikira, na kuocha mifupha ya atu dzulu ya chila mwatu mwa kulavira sadaka. Alafu wauya Jerusalem.

Mfalume Josiya anasherekeya Pasaka

(2 Nyakati 35:1-19)

²¹ Tsona mfalume Josiya walagiza atu osi achiamba, “Muhendereni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, Pasaka, dza irivyoandikpwa kpwenye chitabu hichi cha chilagane.”

²² Takuna Pasaka yosherekewa dza iyo hangu wakati wa Aamuli arioamula Aiziraeli

wala wakati wosi wa Afalume a Iziraeli au a Juda. ²³ Ela, mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Josiya, Pasaka ihi yasherekewa kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu ko Jerusalemu.

*Mabadiliko ganjina
garigohendwa ni Josiya*

²⁴ Tsona, ili mfalume Josiya atimize shariya zosi zoandikpwa katika chitabu arichot-sola ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Hilikiya, waua atsai, apigi a mburuga, milungu, vizuka vya milungu phamwenga na mambo gosi ga kutsukiza goonekana Juda na Jerusalemu. ²⁵ Kabila ya Josiya au bada ya iye takuna mfalume yeyesi ariyekala dza iye, ambaye wamuhumikira Mwenyezi Mlungu na moyowe wosi, rohoze yosi na nguvuze zosi kulengana na Shariya zosi za Musa.

²⁶ Hata hivyo, Mwenyezi Mlungu kayaricha usiru wa tsukizize nyinji, kpwa sababu kala akaitukirirwa Juda kpwa sababu ya mambo mai gosi ga kutsukiza gohendwa ni Manase. ²⁷ Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, "Ndaatsamiza atu a Juda akale kure nami dza vira nrivyohenda atu a Iziraeli. Ndarema Jerusalemu ambayo naitambula nrirhoamba, 'Mimi ndaabudiwa Jerusalemu.' "

²⁸ Mambo ganjina ga Josiya na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda. ²⁹ Wakati wa utawalawe, Neko, mfalume wa Misiri, waambuka kpendapigana na mfalume wa Ashuru, ko muho wa Yufurati. Naye mfalume Josiya wakpwendapigana naye, ela Neko mfalume wa Misiri ariphomuona achimuolaga ko Megido. ³⁰ Atumishie atsukula lufure na gari ra kuvwehwa ni farasi kula Megido achirireha Jerusalemu kpwedzarizika kpwenye mbiraye mwenye. Tsona atu a Juda amuhala Jehoahazi mwana wa Josiya, achimmwagira mafuha na kumuika akale mfalume badala ya ise.

*Mfalume Jehoahazi wa Juda
(2 Nyakati 36:2-4)*

³¹ Jehoahazi kala ana miaka mirongo miiri na tahu ariphoandza kutawala naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miezi mihahu. Nine kala anaihua Hamutali, mwana mchetu wa Jeremia, kula mudzi wa Libuna. ³² Jehoahazi wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu sawa-sawa na akaree. ³³ Ili asienderere kutawala Jerusalemu, Neko mfalume wa Misiri wamfunga hiko Ribula kpwenye tsi ya Hamathi. Achilazimisha Juda ilavye kodi ya kilo elufu tahu na magana mane ga feza na kilo mirongo mihahu na ne za zahabu. ³⁴ Neko, mfalume wa Misiri wamuika Eliakimu mwana wa mfalume Josiya atawale badala ya ise Josiya, achimgaluza dzina achimuiha Jehoyakimu. Ela wamuusa Jehoahazi, achiphiya naye Misiri, ko kpendafwerera.

*Mfalume Jehoyakimu wa Juda
(2 Nyakati 36:5-8)*

³⁵ Mfalume Jehoyakimu wamupha Neko, mfalume wa Misiri feza na zahabu. Wahenda hivi kpwa kuatoza kodi atu a Juda chila mmwenga kulengana na mapatoge.

³⁶ Jehoyakimu kala ana miaka mirongo miiri na tsano ariphoandza kutawala naye watawala miaka kumi na mwenga ko Jerusalemu. Dzina ra nine kala ni Zebida, mwana mchetu wa Pedaya kula mudzi wa Ruma. ³⁷ Naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, sawa na gosi garigohendwa ni akaree.

24

¹ Wakati Jehoyakimu anatawala, Nebukadineza mfalume wa Babeli waambuka achendashambuliya tsi ya Juda. Jehoyakimu wamuhumikira kpwa miaka mihahu, halafu achimgalukira, na achimuasi. ² Phahi, Mwenyezi Mlungu wamuhumira makundi ga Ababeli, Aaramu, Amoabu na Aamoni achishambuliya tsi ya Juda na kuibananga, sawa-sawa na neno Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira atumishie ambao ni manabii. ³ Hakika mambo higa gaifikira tsi ya Juda kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu, kuatsamiza kula mbere za usowe, kpwa sababu ya dambi za mfalume Manase na gosi arigogahenda, ⁴ na kpwa sababu waolaga atu anji asiokala na makosa, achiodzaza Jerusalemu milatso ya atu hinyo. Mwenyezi Mlungu kayakubali kumswamehe makosa higo.

⁵ Phahi mahendo ganjina ga Jehoyakimu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Iziraeli na Juda. ⁶ Jehoyakimu wafwa, na mwanawe Jehoyakini* achitawala badalaye.

23:34 23:34 Jeremia 22:11-12   **23:36** 23:36 Jeremia 22:18-19; 26:1-6; 35:1-19   **24:1** 24:1 Jeremia 25:1-38;

Danieli 1:1-2   * **24:6** 24:6 Jehoyakini piya anaihua Jekonia.

⁷ Mfalume wa Misiri kayatuluka tsona kula tsiye, kpwa sababu mfalume wa Babeli kala akamfuta seemu zosi ambazo pho mwandzo kala ni mali ya mfalume wa Misiri, kuandzira chidzuhu cha Misiri hadi muho Yufurati.

Mfalume Jehoyakini wa Juda
(2 Nyakati 36:9-10)

⁸ Jehoyakini kala ana miaka minane ariphoandza kutawala. Watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miezi mihahu. Nine waihwana Nehushita, mwana mchetu wa Elinathani, kula Jerusalemu. ⁹ Jehoyakini wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza vyo ise arivyohenda.

¹⁰ Wakati hinyo jeshi ra Nebukadineza mfalume wa Babeli akpwedza Jerusalemu na kuuzangira. ¹¹ Jeshi ririphokala rikauzangira mudzi, Nebukadineza mwenye mfalume wa Babeli wainjira Jerusalemu, ¹² na Jehoyakini mfalume wa Juda wadzilavya kpwa mfalume wa Babeli, ye mwenye phamwenga na nine, ahendadzi-kazie, akulu na majemedarige. Mfalume wa Babeli waahala mateka kahi za mwaka wa nane wa kutawalwakpwe. ¹³ Tsona dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba, Nebukadineza wahala mali yosi yokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na ndani ya nyumba ya chifalume. Wakata miyo yosi ya zahabu ambayo Selemani mfalume wa Iziraeli watengeza. Miyo iyo yakala ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Wahala atu osi a Jerusalemu, akulu osi, atu osi ariokala masujaa, afungbwa elufu kumi, na mafundi osi na afuladzi a vyuma. Takuna ariyesala isiphokala hara ariokala achiya kabisa kpwenye iyo tsi. ¹⁵ Amphirika Jehoyakini hadi Babeli phamwenga na nine, ahee, akulu a jeshire, na akulu osi a tsi. Hinyo waahala mateka kula Jerusalemu achiaphirika Babeli. ¹⁶ Nebukadineza mfalume wa Babeli waahala mateka atu masujaa a Juda, jumula yao atu elufu sabaa phamwenga na mafundi hodari na afuladzi a vyuma elufu mwenga, osi hinya kala ni atu enye mkpwotse na a kuweza kupigana viha.

¹⁷ Nebukadineza wamuika Matania, ise mdide wa Jehoyakini, kukala mfalume badala ya Jehoyakini na achimgaluza dzina achimuiha Zedekiya.

Mfalume Zedekiya wa Juda
(2 Nyakati 36:11-12; Jeremia 52:1-3)

¹⁸ Zedekiya kala ana miaka mirono miiri na mmwanga ariphoandza kutawala, na watawala kpwa muda wa miaka kumi na mmwanga na watawala hiko Jerusalemu. Nine kala aihwa Hamutali mwana wa Jeremia, kula Libuna. ¹⁹ Zedekiya wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, dza Jehoyakimu arivyohenda. ²⁰ Mwenyezi Mlungu waareyera sana atu a Jerusalemu na Juda hata achiazola mbereze, ndiyo mana mambo ga kuogofya gahendeka kuko. Zedekiya wamuasi mfalume wa Babeli.

25

Maangamizi ga Jerusalemu
(2 Nyakati 36:13-21; Jeremia 52:3-11)

¹ Siku ya kumi ya mwezi wa kumi, mwaka wa tisiya wa utawala wa Zedekiya, Nebukadineza mfalume wa Babeli wakpwedza na jeshire rosi kushambuliya Jerusalemu. Wapiga kambi mbere za hinyo mudzi na achidzenga kuta za mtsanga kuuzunguluka kuzuwiya atu asichimbire. ² Mudzi waenderera kuzangirwa hadi mwaka wa kumi na mwanga wa utawala wa Zedekiya. ³ Kufikira siku ya tisiya ya mwezi wa ne, ndzala yakala kali sana mo mudzini hata nyo atu achikala taana utu wa kurya. ⁴ Phahi, abomola seemu ya ukuta wa mudzi, na mfalume na jeshire rosi achichimbira na usiku, na njira ya busitani ya mfalume, achitsupira kpwenye ryango ririro kahi-kahi ya kuta mbiri dzagbwe Akalidayo kala akauzangira nyo mudzi, na achiphiya uphanda wa Araba. ⁵ Ela jeshi ra Babeli ramzoresa mfalume hadi richimgbwira kpwenye tsi ya kugbwa ya Jeriko, na jeshire rosi ramricha, richitawanyika. ⁶ Phahi, Ababeli amgbwira mfalume Zedekiya, achimphirika kpwa mfalume wao hiko Ribula, naye achimuhukumu. ⁷ Halafu achiolaga anae mbereze, ye mwenye achimuombola matso, chisha achimfunga silisili za shaba, achimphirika Babeli.

Nyumba ya kuvoya Mlungu inaochwa
(Jeremia 52:12-23)

⁸ Siku ya sabaa ya mwezi wa tsano, mwaka wa kumi na tisiya wa utawala wa Nebukadineza mfalume wa Babeli, Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume, wakpweza Jerusalem. ⁹ Watiya moho nyumba ya Mwenyezi Mlungu, dzumba ra mfalume, nyumba zosi za Jerusalem na chila nyumba ya mkpwulu. ¹⁰ Na Jeshi rosi ra Babeli ambaro kala ri tsini ya ye mkpwulu wa arindzi a mfalume rabomola kuta zosi zozunguluka Jerusalem. ¹¹ Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi a mfalume, achiatsamiza atu ariokala akasala mo mudzini na hara osi ariokala akadzisalimisha kpwa mfalume wa Babeli phamwenga na atu anjina osi. ¹² Ela hiye mkpwulu wa arindzi wasaza atu ariokala achiya kabisa kwenye tsi, akale atundzi a mizabibu na akurima. ¹³ Ababeli avundza vipande-vipande nguzo za shaba zokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, hako ra shaba ra kuikira birika phamwenga na birika ra shaba rokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achiitsukula iyo shaba hadi Babeli. ¹⁴ Piya ahala nyungu, miko, makasi, masahani na miyo ya shaba iriyohumika kahi za nyumba ya kuvoya Mlungu. ¹⁵ Piya vyetezo na mabakuli ga zahabu. Mkwulu wa arindzi a mfalume wahala chila mwiyo wa zahabu swafi na wa feza. ¹⁶ Shaba yosi ariyohumira Selemani kpwa kutengezera zira nguzo mbiri, yo bahari na hako ra rira birika kulu ambazo Selemani wavitengeza kpwa ajili ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu uzihowe uchikala tayaweza kupimika. ¹⁷ Chila nguzo kala ina ure wa mita 8, na dzuluye kwakala chitswa cha shaba. Ure wa chila chitswa kala ni 2.3. Chila chitswa chazungulusirwa mapambo ga makomamanga, gosi ga shaba.

Atu a Juda anaphirikpwa Babeli

(Jeremia 52:24-27)

¹⁸ Tsona Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala Seraya mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Zefania msaidiziwe, na arindzi a maryango ahahu. ¹⁹ Kula mo mudzini wahala ofisa mmwenga yekala mkpwulu wa vikosi vya jeshi, atu atsano okala ashauri a mfalume, piya wahala muandishi wa mkpwulu wa jeshi yekala achiandikisha atu, phamwenga na atu mirongo sita ambao waakuta mo mudzini. ²⁰ Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi waahala atu hinyo, achiaphirika kpwa mfalume wa Babeli hiko Ribula. ²¹ Mfalume Nebukadineza wa Babeli walagiza atu aha apigwe na aolagbwe hiko Ribula kahi za tsi ya Hamathi. Kpwa hivyo atu a Juda atsamizwa achendakala atumwa kondze ya tsi yao.

Gedalia liwali wa Juda

(Jeremia 40:7-9; 41:1-3)

²² Nebukadineza, mfalume wa Babeli wamtsambula Gedalia mwana wa Ahikamu, mdzokulu wa Shafani, kukala liwali wa atu osi a Juda ambao taayaphirikpwa Babeli. ²³ Tsona akulu osi a majeshi phamwenga na atu aho ariphosikira kukala mfalume wa Babeli kala akatsambula Gedalia kukala mtawala, amlunga Gedalia hiko Mizipa. Atu hinyo kala ni Isimaili mwana wa Nethania, Johanani mwana wa Karea, Seraya mwana wa Tanihumethi kula mudzi wa Netofa na Jaazania kula Maaka. ²⁴ Gedalia waapira aho na vikosi vyao achiamba, "Msiogophe kpwa sababu ya akulu a Ababeli. Sagalani mumu tsini na mumuhumikire mfalume wa Babeli na mambo genu gandakuphihiranito." ²⁵ Ela mwezi wa sabaa, Isimaili mwana wa Nethania, mwana wa Elishama, ariyekala wa chivyazi cha chifalume, wakpweza kpwa Gedalia phamwenga na atu kumi, amuolaga Gedalia na upanga. Piya waaolaga Ayahudi na Ababeli ambao kala a phamwenga naye hiko Mizipa. ²⁶ Halafu, Aiziraeli osi, enye vyeo na atu a kawaida phamwenga na akulu a majeshi aunuka, achihiya Misiri, kpwa sababu aogopha Ababeli.

Jehoyakini anarichirwa

(Jeremia 52:31-34)

²⁷ Mwaka wa mirongo mihahu na sabaa bada ya Jehoyakini, mfalume wa Juda kahalwa mateka, Evili-Merodaki wakala mfalume wa Babeli. Iye wamrichira Jehoyakini, mfalume wa Juda kula jela siku ya mirongo miiri na sabaa ya mwezi wa kumi na mbiri. ²⁸ Evili-Merodaki wamuonera mbazi na achimupha cheo cha dzulu kuriko afalume anjina ariokala ko Babeli phamwenga naye. ²⁹ Phahi Jehoyakini wavula nguzo za jela achibadilisha. Naye achikala anarya mezani pha mfalume maishage gosi. ³⁰ Chila siku wahewa posho ni mfalume wa Babeli kulengana na mahitajige.

Chitabu cha kpwandza cha MAMBO GA NYAKATI Tanga mbere

Vitabu viiri viihwavyo “Mambo ga Nyakati” ni chitabu chimwenga chire. Kpwa jumula vitabu hivi vinalavya semurizi ambazo zinaonyesa kpwa njira ya chimacheye, mambo ga Aiziraeli, atu a Mlungu, hangu mwandzo wao katika Adamu hadi ariphouy-izwa hipho mwaka wa 538 kabila ya Jesu kuvyalwa kula tsi ya Babeli, ambako kala akatsamizwa kpwa lazima. Muandishi hiye ambaye kamanyikana anahala visa kula kpwa vitabu vya Samueli na Afalume, nakuvismurira visa hivyo, sio tu chihistoria, ela kpwa misingi na hisiya za chidini. Anaasitiza kukala Mwenyezi Mlungu ndiye mtawala wa atu a Iziraeli; afalume ni atumishi tu ariohewa majukumu na mamlaka ga kuaonyesa atu uwezo wa Mlungu katika maisha ga anadamu.

Kahi za afalume osi Daudi ndiye atogolwaye kpwa uaminifu; naye wawahi kutawala Jerusalem, mudzi okala mtakatifu kpwa kudzengbwa himo nyumba ya kuabudu Mwenyezi Mlungu. Daudi waongoza maisha ga chiraiya na chidini ga atu Aiziraeli ambago ganalondwa kuigbwa. Muandishi anaonyesa Daudi kukala ndiye sujaa katika Iziraeli.

Dzambo kulu katika chitabu hichi ni, nyakati zinaweza kubadilika; ela Mwenyezi Mlungu nkusala na atue. Chila mara a tayari kuterya osi anaomkuluphira. Muandishi anaika wazi kabisa kukala miaka yosi Aiziraeli ariyoishi kwenye tsi ariyotsamizwa kpwa lazima taayarire tsi yao. Chitabu hichi wachiganya seemu mbiri. Hangu mwandzowe (sura 1:1—9:44) hunaewa historia ya hangu Adamu hadi Daudi kulengana na mbari zao. Seemu chiyobaki (sura 10:1—29:30) inahupha historia ya mfalume Daudi: wanachewe, kondoye na Sauli, utawalawe hiko Heburoni wa miaka sabaa, chira chisa cha Bathisheba, uasi wa Abusalomu, kudzengbwa kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu hiko Jerusalem na kuuyizwa kpwa sanduku ra chilagane phamwenga na vikundi tafwauti-tafwauti ambavyo vyahusika kpwa huduma ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Hichi chitabu chinaweza kuganywa seemu mbiri:

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Vivyazi vya hangu Adamu hadi wakati wa kutsamizwa kpwa lazima 1:1—9:30

Kufwa kpwa sauli 10:1-14

Utawala wa Daudi 11:1—22:1

Matayarisho ga kudzenga Nyumba ya kuvoya Mlungu 22:2—29:30

Chivyazi cha Adamu hadi Burahimu

(Mwandzo 5:1-32; 10:1-32; 11:10-26)

¹ Hano ni akarengbwa a Aiziraeli hangu mwandzo wa Anadamu. Adamu, na Sethi, na Enoshi; ² na Kenani, na Mahalaleli, na Jaredi; ³ na Enoko, na Methusela, na Lameki; ⁴ na Nuhu, na Shemu, na Hamu, na Jafeti.

⁵ Ana alume a Jafeti kala ni Gomeri, Magogu, Madai, Javani, Tubali, Mesheki na Tirasi.

⁶ Na ana alume a Gomeri kala ni Ashikenazi, Rifathi na Togarima. ⁷ Na ana alume a Javani kala ni Elisha, Tarishishi, Kitimu na Rodanimu.

⁸ Ana alume a Hamu kala ni Kushi, Misiri, Puti na Kanani. ⁹ Na ana alume a Kushi kala ni Seba, Havila, Sabuta, Raama na Sabuteka. Na ana alume a Raama kala ni Sheba na Dedani. ¹⁰ Na Kushi naye wavyala Nimurodi, ambaye wakala sujaa mkpwwulu wa kpwandza duniani. ¹¹ Na Misiri wavyala Aludi, Aanami, Alehabi, Anafutuhi, ¹² Apathirusi, Akasiluhi ambao ni avyazi a Afilisti, na Akafutori. ¹³ Na Kanani wavyala Sidoni, mwanawe wa kpwandza, na Hethi. ¹⁴ Piya wakala mkarengbwa wa Ajabu, Aamori, Agirigashi, ¹⁵ na Ahivi, Aariki, Asini, ¹⁶ na Aarivadi, Asemari, na Ahamathi.

¹⁷ Ana a Shemu kala ni Elamu, Ashuru, Arifakisadi, Ludi, na Aramu. Ana a Aramu kala ni Usi, Huli, Getheri, na Mashi. ¹⁸ Na Arifakisadi wavyala Shela, na Shela achivyala Eberi. ¹⁹ Eberi wavyala ana airi alume, wa kpwandza achimuiha Pelegi kpwa sababu endzize atu kala akaganyana, na wa phiri kala aihwa Jokitani. ²⁰ Na Jokitani wavyala Alimodadi, Shelefu, Hasarimawethi, Jera, ²¹ Hadoramu, Uzali, Dikila, ²² Obali, Abimaeli, Sheba, ²³ Ofiri, Havila, na Jobabu. Hinya osi kala ni ana a Jokitani.

²⁴ Shemu, Arifakisadi na Shela; ²⁵ Eberi, Pelegi na Reu; ²⁶ Serugi, Nahori na Tera; ²⁷ Buramu naye ndiye Burahimu.

Chivyazi cha kula Burahimu

²⁸ Ana a Burahimu ni Isaka na Isimaili. ²⁹ Hivi ndivyo vivyazi vya vyao: mwana mvyere wa Isimaili kala ni Nebayothi, na anjina kala ni Kedari, Adibeeli, Mibusamu, ³⁰ Mishima, Duma, Masa, Hadadi, Tema, ³¹ Jeturi, Nafishi na Kedema. Hinya ndinyo ana a Isimaili.

³² Na ana a Ketura, yekala mwanachetu wa Burahimu kala ni Zimurani, Jokishani, Medani, Midiani, Ishibaki na Shuwa. Na ana a Jokishani ni Sheba na Dedani. ³³ Na ana a Midiani kala ni Efa, Eferi, Hanoki, Abida na Elidaa. Hinya osi kala ni atu a chivyazi cha Ketura.

Atu a chivyazi cha Isaka

³⁴ Na Burahimu naye kala ni ise wa Isaka. Ana a Isaka kala ni Esau na Iziraeli.

³⁵ Ana a Esau kala ni Elifazi, Reueli, Jeushi, Jalamu na Kora. ³⁶ Ana a Elifazi kala ni Temani, Omari, Sefo, Gatamu, Kenazi na Amaleki yemvyala na Timuna. ³⁷ Ana a Reueli kala ni Nahathi, Zera, Shama na Miza.

³⁸ Ana a Seiri kala ni Lotani, Shobali, Sibeoni, Ana, Dishoni, Eseri na Dishani. ³⁹ Ana a Lotani kala ni Hori na Homamu. Timuna kala ni mwanáo mchetu wa Lotani. ⁴⁰ Ana a Shobali kala ni Aliyani, Manahathi, Ebali, Shefo na Onamu. Na ana a Sibeoni kala ni Aya na Ana. ⁴¹ Mwana wa Ana kala ni Dishoni. Na ana a Dishoni kala ni Hamurani, Eshibani, Ithirani na Kerani. ⁴² Ana a Eseri kala ni Bilihani, Zaawani na Akani. Ana a Dishani kala ni Usi na Arani.

⁴³ Phahi hinya ndinyo afalume ariotawala tsi ya Edomu, kabila ya mfalume yeyesi kuatawala atu a Iziraeli: Bela mwana wa Beori, kula mudzi wa Dinihaba. ⁴⁴ Bela ariphofwa, Jobabu mwana wa Zera ariyekala mudzi wa Bosira watawala badalaye. ⁴⁵ Jobabu ariphofwa, Hushamu wa tsi ya Atemani, watawala badalaye. ⁴⁶ Hushamu ariphofwa, achedza Hadadi mwana wa Bedadi kula mudzi wa Avithi, iye wapiga Amidiani na achiaturya kahi za tsi ya Amoabu. ⁴⁷ Hadadi ariphofwa, Samula kula mudzi wa Masireka watawala badalaye. ⁴⁸ Samula ariphofwa, Shauli, kula mudzi wa Rehobothi phephi na muho,* watawala badalaye. ⁴⁹ Shauli ariphofwa, Baali-Hanani mwana wa Akibori watawala badalaye. ⁵⁰ Baali-Hanani ariphofwa, Hadadi kula mudzi wa Pau† watawala badalaye; na mchewe kala anaihwa Mehetabeli mwana mchetu wa Matiredi, mwana mchetu wa Mezahabu. ⁵¹ Naye Hadadi piya wafwa.

Na hinya ndinyo madzumbe a Edomu: Timuna, Aliva, Jethethi; ⁵² Oholibama, Ela, Pinoni, ⁵³ Kenazi, Temani, Mibusari; ⁵⁴ Magidieli na Iramu. Hinya ndinyo madzumbe a Edomu.

2

Ana a Iziraeli

¹ Hinya ndinyo ana a Iziraeli: Rubini, Simioni, Lawi, Juda, Isakari, Zabuloni, ² Dani, Yusufu, Benjamini, Nafutali, Gadi na Asheri.

Ana a Juda

³ Ana a Juda ni Eri, Onani na Shela. Juda wavyarirwa hinya ahahu ni Bathi-Shua mchetu wa Chikanani. Naye Eri, mwana wa kpwandza wa Juda, wakala mui matsoni pha Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu achimuolaga. ⁴ Na Tamari, mkpwazamwana wa Juda, wamvyarira Peresi na Zera. Ana osi a Juda ni atsano a chilume.

⁵ Ana a Peresi ni Hezironi na Hamuli. ⁶ Ana a Zera kala ni atsano, nao ni Zimuri, Ethani, Hemani, Kalikoli na Dara. ⁷ Mwana wa Karimi kala ni Akari, yuya waarehera mashaka Aiziraeli kpwa kuhala vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mlungu ili viangamizwe tsetsetse. ⁸ Na mwana wa Ethani kala ni Azaria.

⁹ Ana a Hezironi ariovyarirwa, ni Jerahimeeli, Ramu na Kalebu.*

Chivyazi cha Ramu

¹⁰ Ramu kala ni ise wa Aminadabu, na Aminadabu kala ni ise wa Nashoni yekala chilongozi wa atu a Juda. ¹¹ Nashoni kala ni ise wa Salimoni, na Salimoni achikala ise wa Boazi. ¹² Boazi wamvyala Obedi, na Obedi achimvyala Jese. ¹³ Jese wamvyala Eliabu, mwanawe wa kpwandza wa chilume, na wa phiri achikala Abinadabu, wa hahu achikala Shimea, ¹⁴ wa ne achikala Nethaneli, wa tsano achikala Radai, ¹⁵ wa sita achikala Ozemu na wa saba achikala Daudi. ¹⁶ Ndugu zao achetu kala ni Seruya na Abigaili. Ana a hahu a Seruya kala ni Abishai, Joabu, na Asaheli. ¹⁷ Abigaili wavyala Amasa. Ise wa Amasa kala ni Jetheri, Muisimaili.

* **1:48** 1:48 Inawezekana muho huno ni Yufurati. † **1:50** 1:50 Maandishi ga Chieburania ni Pai. Mwandzo 36:39.

2:7 2:7 Joshuwa 7:1 * **2:9** 2:9 Kalebu ni sawa na Kelubai.

¹⁸ Phahi, Kalebu mwana wa Hezironi wavyarirwa ana ni mchewe Azuba, na Jeriothi. Ana a chilume a Azuba kala ni Jesheri, Shobabu na Aridoni. ¹⁹ Azuba ariphofwa, Kalebu walóla mchetu wanjina aihwaye Efuratha na achivyala naye mwana mlume aihwaye Huri. ²⁰ Naye Huri wavyala Uri; na Uri naye achimvyala Bezaleli. ²¹ Hezironi ariphokala na miaka mirongo sita walóla mwana mchetu wa Makiri, ise wa Giliadi; naye wamvyarira Segubu. ²² Segubu wamvyala Jairi, ambaye kala ana midzi mikulu mirongo miiri na mihahu kpwenye tsi ya Giliadi. ²³ Ela Geshuri na Aramu amfuta midzi mikulu ya Havothi-Jairi, Kenathi na mitaaye, jumulaye midzi mirongo sita. Hinya osi kala ni ana a Makiri ise wa Giliadi. ²⁴ Hezironi ariphofwa, Kalebu wamuhala ufwa nine mdide Efuratha,[†] yekala mkpwaza ise Hezironi, naye achimvyarira Ashuri, ise wa Tekoa.

²⁵ Na ana a Jerahmeeli, mwana mvyere wa Hezironi kala ni hinya: Wa kpwandza kala ni Ramu, yelungirwa ni Buna, Oreni, Ozemu na Ahija. ²⁶ Jerahmeeli piya kala ana mchetu wanjina yeihwa Atara. Iye ndiye yekala ninengbwa wa Onamu. ²⁷ Na ana a Ramu, mwana mvyere wa Jerahmeeli ni Maazi, Jamini na Ekeri. ²⁸ Ana a Onamu ni Shamai na Jada. Ana a Shamai ni Nadabu na Abishuri. ²⁹ Na mkpwaza Abishuri kala anaihwa Abihaili, naye wavyala Ahibani na Molidi. ³⁰ Ana a Nadabu kala ni Seledi na Apaimu. Seledi wafwa bila kuphaha mwana. ³¹ Mwana wa Apaimu kala ni Ishi. Ishi achikala isengbwa wa Sheshani. Sheshani naye achikala isengbwa wa Ahilai. ³² Ana a Jada, mwanáo wa Shamai kala ni Jetheri na Jonathani. Jetheri wafwa bila kuphaha mwana. ³³ Ana a Jonathani ni Peleti na Zaza. Hinya ndio ariokala a chivyazi cha Jerahmeeli. ³⁴ Sheshani kaphahire ana a chilume ela a chichetu. Naye Sheshani kala ana mtumwa Mmisiri yeihwa Jahira. ³⁵ Ndipho Sheshani achilavya mwanawe mchetu alólwe ni Jahira, mtumwawe, naye achimvyarira mwana yeihwa Atai. ³⁶ Atai wamvyala Nathani, Nathani wamvyala Zabadi. ³⁷ Zabadi wamvyala Efilali na Efilali wamvyala Obedi. ³⁸ Obedi wamvyala Jehu, na Jehu achimvyala Azaria; ³⁹ Azaria wamvyala Helesi na Helesi achimvyala Eleasa. ⁴⁰ Eleasa wavyala Sisimai na Sisimai achimvyala Shalumu. ⁴¹ Shalumu wamvyala Jekamia na Jekamia achimvyala Elishama.

Chivyazi cha Kalebu

⁴² Na ana a Kalebu, mwanáo wa Jerahmeeli kala ni Meshu, mwanawe mvyere, yekala ise wa Zifu. Maresha ndiye yekala isengbwa wa Heburoni. ⁴³ Ana a Heburoni kala ni Kora, Tapua, Rekemu na Shema. ⁴⁴ Shema wamvyala Rahamu, yekala isengbwa wa Jorikeamu. Rekemu wamvyala Shamai. ⁴⁵ Mwana wa Shamai kala ni Maoni na Maoni achikala isengbwa wa Bethi-Suri. ⁴⁶ Efa yekala mwanachetu wa Kalebu wavyala Harani, Moza na Gazezi. Harani wamvyala Gazezi. ⁴⁷ Ana a Jada kala ni Regemu, Jothamu, Geshani, Peleti, Efa na Shaafu. ⁴⁸ Maaka, mwanachetu wa Kalebu, wavyala Sheberi, na Tirihana. ⁴⁹ Chisha achivyala Shaafu, yekala isengbwa wa Madimana na Sheva ise wa Makibena na Gibeya. Mwana mchetu wa Kalebu kala ni Akisa. ⁵⁰ Hinya ndinyo kala ni ana a Kalebu.

Ana a Huri, mwana mvyere wa Efuratha ni Shobali yekala muandzilishi wa mudzi wa Kiriathi-Jearimu, ⁵¹ Salima, muandzilishi wa mudzi wa Bethilehemu na Harefu, yekala muandzilishi wa mudzi wa Bethi-Gaderi. ⁵² Shobali, muandzilishi wa mudzi wa Kiriathi-Jearimu wakala na ana anjina a chilume, nao kala ni Haroe, na nusu ya Amenuhothi. ⁵³ Na atu a mryango wa Kiriathi-Jearimu kala ni Aithiri, na Aputhi, na Ashumathi, na Amishirai. Kula kpwa aha kpwaphahikana atu a Zora Eshitaoli. ⁵⁴ Chivyazi cha Salima ni Bethilehemu, na Anetofa, Atirothi-Bethi-Joabu, nusu ya Amenuhothi na Azori. ⁵⁵ Na atu a mryango wa Aandishi ariola Jabezi ni Atirathi, Ashimeathi na Asukathi. Hinya ndinyo Akeni, ariola kpwa Hamathi, mkare wa mbari ya Rekabu.

3

Ana a mfalume Daudi

¹ Hinya ndio ana alume a Daudi ariovyalwa mudzi wa Heburoni. Wa kpwandza kala ni Amononi, ariemvyala na Ahinoamu, wa kula Jeziriili. Wa phiri ni Danieli ariemvyala na Abigaili, kula Karimeli. ² Wa hahu ni Abusalomu, ariemvyala na Maaka, mwana mchetu wa Talimai, mfalume wa Geshuri. Wa ne kala ni Adonija ariemvyala na Hagithi. ³ Wa tsano kala ni Shefatia, ariemvyala na Abitali, na wa sita kala ni Ithireamu ariemvyala na mchewe yeihwa Egila. ⁴ Hano ana sita waavyala wakati a hiko Heburoni, ambako watawala kpwa miaka sabaa na miezi sita. Na achitawala kpwa miaka mirongo mihahu na mihahu wakati kala a Jerusalemu. ⁵ Hinya ni ana ariovyalwa ni Daudi

[†] 2:24 2:24 Kala ni kawaida kpwa Aeburania kuhala ufwa mkpwaza nduguye ela si mkpwaza ise, menezerepho ndiyo sababu phapha phaihwa Kalebu-Efuratha. 3:4 3:4 2 Samueli 5:4-5; 1 Afalume 2:11; 1 Nyakati 29:27 3:5 3:5 2 Samueli 11:3

na mchewe Bathisheba mwana mchetu wa Amieli wakati a hiko Jerusalemu: Shimea, Shobabu, Nathani na Selemani. ⁶ Ana anjina a Daudi ni Ibhari, Elishuwa, Elifeleti, ⁷ Noga, Nefegi, Jafia; ⁸ Elishama, Eliada na Elifeleti, atu tisiya. ⁹ Hinya osi kala ni ana a Daudi, mbali na ana a anachetue. Tamari kala ni mwanáo wao mchetu.

¹⁰ Atu a chivyazi cha Selemani kala ni Rehoboamu yemvyala Abija, Abija yemvyala Asa, Asa yemvyala Jehoshafati, ¹¹ Jehoshafati yemvyala Jehoram, Jehoram yemvyala Ahaziya, Ahaziya yemvyala Joashi, ¹² Joashi yemvyala Amaziya, Amaziya yemvyala Azaria, Azaria yemvyala Jothamu, ¹³ Jothamuna yemvyala Ahazi, Ahazi yemvyala Hezekiya, Hezekiya yemvyala Manase, ¹⁴ Manase yemvyala Amoni, Amoni yemvyala Josiya. ¹⁵ Ana a Josiya ni hinya, wa kpwandza ni Johanani, wa phiri ni Jehoyakimu, wa hahu Zedekiya, na wa ne Shalumu. ¹⁶ Jehoyakimu kala ana ana airi a chilume; Jekonia na Zedekiya.

Chivyazi cha chifalume

bada ya kutsamizwa kpwa lazima

¹⁷ Ana a Jekonia, ariyehalwa mateka kala ni Shealiteli, ¹⁸ Malikiramu, Pedaya, Shenazari, Jekamia, Hoshama na Nebadia. ¹⁹ Ana a Pedaya kala ni Zerubabeli na Shimei. Ana a Zerubabeli kala ni Meshulamu na Hanania mwanáo wao mchetu kala ni Shelomithi. ²⁰ Anae anjina atsano ni Hashuba, Oheli, Berekiya, Hasadia na Jushabu-Hesedi. ²¹ Ana a Hanania kala ni Pelatia na Jeshaya, na mwanawe Refaya, na mwanawe Arinani, na mwanawe Obadiya, na mwanawe Shekania. ²² Mwanangbwa wa Shekania kala ni Shemaya, na ana a Shemaya kala ni Hatushi, Igali, Baria, Neariya na Shafati. Osi jumula kala ni atu sita. ²³ Ana a Neariya kala ni ahahu, nao ni Elioenai, Hezekiya na Azirikamu. ²⁴ Ana a Elioenai kala ni sabaa, nao ni Hodavia, Eliashibu, Pelaya, Akubu, Johanani, Delaya na Anani.

4

Vivyazi vyanjina vya Juda

¹ Ana a Juda kala ni Peresi, Hezironi, Karimi, Huri na Shobali. ² Reaya mwana wa Shobali wavyala Jahathi, na Jahathi achivyala Ahumai na Lahadi. Hino ndiyo miryango ya atu a Zora. ³ Hano ndio ariokala ana a Etamu: Jezirili, Ishima na Idibashi. Nao mwanáo wao mchetu kala ni Hazeleliponi, ⁴ Penueli kala ni isengbwa wa Gedori, na Ezeri kala ni isengbwa wa Husha. Hinya ndinyo ana a Huri, mwana wa kpwandza wa Efuratha, muandzilishi wa mudzi wa Bethlehemu. ⁵ Na Ashuri, ise wa Tekoa, kala ana achetu airi, Hela na Naara. ⁶ Naara achimuvyarira Ashuri ana hinya: Ahuzamu, Heferi, Temeni na Haahashitari. ⁷ Na ana a Hela kala ni Serethi, Sohari na Ethinani. ⁸ Kozi kala ni isengbwa wa Anubu na Zobeba, piya kala ni mkarengbwa wa atu a miryango ya Ahariheli, mwana wa Harumu. ⁹ Naye Jabezi kala anaishimika kuriko nduguze. Naye wamuiha Jabezi mana waamba, "Namvyala na utsungu munji sana." ¹⁰ Ndipho Jabezi achimvoya Mlungu wa Izraeli achimba, "Nakuvoya unibariki, na unienjereze miphaka yangu. Mkpwonoo naukale phamwenga nami na unirinde ili nisiphahwe ni mai." Phahi Mlungu wamjaliya arigogavoya. ¹¹ Naye Kelubu, mwanáo wa Shuha, kala ni isengbwa wa Mehiri, ambaye wakala isengbwa wa Eshitoni. ¹² Eshitoni kala ni isengbwa wa Bethi-Rafa, Pasea na Tehina isengbwa wa Iri-Nahashi. Hinya ndinyo atu a Reka. ¹³ Ana a Kenazi kala ni Othineli na Seraya. Ana a Othineli kala ni Hatathi na Meonothai.* ¹⁴ Meonothai kala ni isengbwa wa Ofura. Seraya kala ni isengbwa wa Joabu, muandzilishi wa Ge-harashimu, phaihua vivyo mana atu ariosagala mumo kala ni mafundi. ¹⁵ Na ana a Kalebu mwana wa Jefune kala ni Iru, Ela na Naamu. Mwana wa Ela ni Kenazi. ¹⁶ Ana a Jehaleleli kala ni Zifu, Zifa, Tiria na Asareli. ¹⁷ Ana a Ezirahi kala ni Jetheri, Meredi, Eferi na Jaloni. Mmwenga wa akaza Meredi kala ni mwanangbwa wa Farao yeihwa Bithia. Bithia wavyala Miriamu, Shamai na Ishiba isengbwa wa Eshitemoa. ¹⁸ Na mchewe Myahudi wavyala Jeredi muandzilishi wa Gedori, Heberi muandzilishi wa Soko na Jekuthieli muandzilishi wa Zanoa. ¹⁹ Mkpwaza Hodia kala ni mwanáo mchetu wa Nahamu, mwanawe mmwenga kala ni isengbwa wa Keila kula Garimi na ye wanjina kala ni isengbwa wa Eshitemoa kula Maaka. ²⁰ Ana a Shimoni kala ni Amunoni, Rina, Beni-Hanani na Tiloni. Ana a Ishi kala ni Zohethi na Beni-Zohethi. ²¹ Ana a Shela mwana wa Juda kala ni Eri isengbwa wa Leka, na Laada isengbwa wa Maresha, na atu a miryango ya afumao nguwo za katani swafi kula mudzi wa Bethi-Ashibe, ²² Jokimu na atu kula Kozeba, na Joashi na Sarafu, ambao atawala hiko Moabu na Jashubi-Lehemu.† (Kumbukumbu zizi ni za kare sana.) ²³ Hinya

* 4:13 4:13 Chieburania taina Meonothai. † 4:22 4:22 uchilinganisha na Chieburania inaamba, Jashubi-Lehemu.

kala ni atu akufinyanga nyungu ariosagala Netaimu na Gedera. Aho asagala kuko na achimuhumikira mfalume.

Ana a Simioni

²⁴ Ana a Simioni kala ni Nemueli, Jamini, Jaribu, Zera na Shauli. ²⁵ Shalumu kala ni mwana wa Shauli, naye Shulamu achimvyala Mibusamu, na Mibusamu achimvyala Mishima. ²⁶ Ana a Mishima kala ni Hamueli, ariyemvyala Zakuri na Zakuri achimvyala Shimei. ²⁷ Shimei wakala ana ana alume kumi na sita na ana achetu sita. Ela nduguze taayakala na ana anji, wala mryango wao wosi tauyaenjerezeka dza vira atu a Juda. ²⁸ Nao asagala hiko Beeri-Sheba, Molada, Hazari-Shuali, ²⁹ Biliha, Ezemu, Toladi, ³⁰ Bethueli, Horima, Zikilagi, ³¹ Bethi-Marikabothi, Hasari-Susimu, Bethi-Biri na Shaaraimu. Ihi ndiye yokala midzi yao hadi Daudi ariphotawala. ³² Na piya asagala kpwenye malalo matsano gozunguluka midzi iki, nago ni Etamu, Aini, Rimoni, Tokeni na Ashani, ³³ phamwenga na vidzidzi vyozunguluka midzi hiyo, nayo yafika hadi Baali. Higa ndigo gokala makalo gao na aika kumbukumbu za akare ao.

³⁴ Naye Meshobabu, na Jamuleki, Josha mwana wa Amaziya, ³⁵ Joeli, Jehu mwana wa Joshibia mwana wa Seraya, mwana wa Asieli, ³⁶ Elioenai, Jaakoba, Jeshohava, Asaya, Adieli, Jesimieli, Benaya, ³⁷ Ziza mwana wa Shifi, mwana wa Aloni, mwana wa Jedaya, mwana wa Shimuri, mwana wa Shemaya. ³⁸ Aha chiohadzwa madzina ndinyo okala akulu katika mryango yao, na atu a nyumba za ise zao zichienjerezeka sana. ³⁹ Phahi aphiya hadi riyango ra kumenyera Gedori, hadi uphande wa mlairo wa dzuwa wa dete hiro, kuendzera mifugo yao nyasi. ⁴⁰ Kuko achendaona nyasi nyinji, tsona za kunyinyiha, na tsi yenye kala ina nafwasi, yahirira na ina amani. Atu ariokala himo pho kare ni Ahamu. ⁴¹ Na hinyo arioadikpwa madzina gao, amena hiko siku za Hezekiya mfalume wa Juda, achibananga-bananga mahema ga Ahamu na Ameuni ariosagala kuko na achiangamiza tsetsetse, nao taako hata rero. Ariphomala kuaolaga Ahamu na Ameuni, aho asagala kuko mana kpwa kukala hiko kala kuna nyasi za mang'ondzi gao. ⁴² Atu magana matsano kahi ya atu a mbari ya Simioni, alongozwa ni Pelatia, Neariya, Refaya na Uzieli anangbwa a Ishi akpwendavamia tsi ya myango ya Seiri. ⁴³ Nao akpwendangamiza mabaki ga Amaleki ariotiya, achisagala kuko hadi rero.

5

Ana a Rubini

¹ Ana a Rubini, mwana mvyere wa Iziraeli (mana iye ndiye ariyevyalwa wa kpwandza; ela kpwa sababu watiya najisi chitanda cha ise kpwa kulala na mkpwaza ise, hakiye ya mvyalwa wa kpwandza yahewa ana a Yusufu, mwana wa Iziraeli. Kpwa hivyo, Rubini kaandikirwe kpwenye vitabu vya kumbukumbu kulengana na iyo haki ya mvyalwa wa kpwandza. ² Dzagbwe mbari ya Juda ndiyo iriyokala na nguvu kushinda mbari zosi za Iziraeli na kahi ya chivyaziche kpwatuluka mfalume, ela haki ya mvyalwa wa kpwandza yahewa Yusufu. ³ Ana a Rubini, mwana mvyere wa Iziraeli kala ni Hanoki, Palu, Hezironi na Karimi. ⁴ Ana a Joeli kala ni Shemaya, Shemaya ariyevyala Gogu, Gogu ariyevyala Shimei, ⁵ Shimei ariyevyala Mika, Mika ariyevyala Reaya, Reaya ariyevyala Baali, ⁶ Baali ariyevyala Beera, ambaye Tiligathi-Pilineseri, mfalume wa Ashuru, wamuhala mateka. Beera ndiye ariyevyala mkpwulu wa atu a Arubini. ⁷ Na ndugu zao a miryango yao, hipho iriphoolangbwa kulengana na vivyazi vyao, mkpwulu wao kala ni Jeieli, na Zakariya, ⁸ na Bela, mwana wa Azazi, mwana wa Shema, mwana wa Joeli. Aha asagala seemu ya Aroeri hadi Nebo na Baali-Meoni. ⁹ Na uphande wa mlairo wa dzuwa, asagala hata kanda-kanda ya jangbwa ropihiya hadi muho wa Yufurati, kpwa kukala mifugo yao kala ikaenjerezeka sana ko tsi ya Giliadi. ¹⁰ Na wakati wa kutawala Sauli, atu a mbari ya Rubini apigana viha na Ahagari, achiaolaga, nao achisagala mwao mahemani kpwenye tsi yosi ya uphande wa mlairo wa dzuwa wa Giliadi.

Ana a Gadi

¹¹ Ana a Gadi asagala tsi ya Bashani kufikira Saleka na midzi yao kala ikaphakana na midzi ya ana a Rubini. ¹² Joeli ndiye ariyekala mkpwulu wao ko Bashani, a asaidizie achikala ni Shafamu, na Janai, na Shafati. ¹³ Na ndugu zao kulengana na mbari za ise zao kala ni Mikaeli, Meshulam, Sheba, Jorai, Jakani, Zia na Eberi, atu sabaa. ¹⁴ Hinyo ndio ariokala ana a Abihaili, mwana wa Huri, mwana wa Jaroa, mwana wa Giliadi, mwana wa Mikaeli, mwana wa Jeshishai, mwana wa Jado, mwana wa Buzi. ¹⁵ Ahi, mwana

wa Abudieli, mwana wa Guni, ndiye ariyekala mkpwulu wa mbari za ise zao. ¹⁶ Aho atu a Gadi asagala ko Giliadi, kahi ya Bashani na vidzidzivye na kpwenye weru wosi wa kurisira wa Sharoni, hadi kufikira mwakpwe miphakani. ¹⁷ Hinyo osi aandikpwa kpwenye kumbukumbu zao za vivyazi wakati Jothamu ariphokala mfalume wa Juda, na wakati wa Jeroboamu, mfalume wa Iziraeli.

Mbari ya Rubini, Gadi na nusu ya mbari ya Manase ayapiga viha

¹⁸ Ana a Rubini, na ana a Gadi, na nusu ya mbari ya Manase kala ana anajeshi elufu mirongo mine na ne, magana sabaa na mirongo sita ariokala masujaa, awezao kupigana viha kuhumira ngao, panga na maha. ¹⁹ Nao apigana viha na Ahagari, Ajeturi, Anafishi na Anodabu. ²⁰ Mlungu achiaterya na nyo Ahagari na osi ariokala phamwenga nao achitiywa mikononi mwao. Mana amririra Mlungu wakati wa vyo viha, naye achiajibu mavoyo gao kpwa kukala kala akamkuluphira iye. ²¹ Achihala zewe mifugo yao: ngamia elufu mirongo mitsano, mang'ondzi elufu magana mairi na mirongo mitsano na punda elufu mbiri, piya ahala atu elufu gana mwenga. ²² Atu anji aolagbwa, kpwa kukala vyo viha kala ni vya Mlungu. Nao achisagala tsi iyo hadi ariphotsamizwa kpwa lazima.

Nusu ya mbari ya Manase

²³ Nusu ya atu a mbari ya Manase kala ni anji sana, aho asagala kpwenye yo tsi kuandzira Bashani hadi Baali-Herimoni, Seniri na mwango Herimoni. ²⁴ Na hinya ndinyo akulu a mbari za ise zao: Eferi, Ishi, Elieli, Azirieli, Jeremia, Hodavia na Jadieli. Atu aho kala anamanyikana sana kukala ni masujaa a kupigana viha na akulu a mbari za ise zao. ²⁵ Ela amuasi Mlungu wa akare ao. Aho aabudu mlungu ya atu a tsi iyo ambayo Mlungu kala akaangamiza mbere zao. ²⁶ Ndipho Mlungu wa Iziraeli achifyakatsira Puli, mfalume wa Ashuru, ambaye piya aihwa Tiligathi-Pilineseri, ariyeatsamiza kpwa lazima nyo Arubini, Agadi na nusu ya mbari ya Manase, achiaphirika hadi Hala, Habori, Hara na muho wa Gozani, nao a kuko hadi rero.

6

Ana a Lawi

¹ Ana a Lawi kala ni Gerishoni, Kohathi na Merari. ² Nao ana a Kohathi kala ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli. ³ Na ana a Amuramu kala ni Aruni, Musa na Miriamu. Ana a Aruni kala ni Nadabu, Abihu, Eliazari na Ithamari. ⁴ Eliazari kala ni isengbwa wa Finehasi, na Finehasi wavyala Abishuwa, ⁵ na Abishuwa achivyala Buki, na Buki achivyala Uzi, ⁶ na Uzi achivyala Zerahia, na Zerahia achivyala Merayothi, ⁷ na Merayothi achivyala Amariya, na Amariya achivyala Ahitubu, ⁸ na Ahitubu achivyala Sadoki, na Sadoki achivyala Ahimaazi, ⁹ Ahimaazi wavyala Azaria, na Azaria achivyala Johanani, ¹⁰ na Johanani achivyala Azaria (ndiye hiye ariyehenda kazi ya ulavyadzi-sadaka kpwenye nyumba yodzengbwa ni Selemani hiko Jerusalemu). ¹¹ Azaria kala ni isengbwa wa Amariya, na Amariya ni isengbwa wa Ahitubu, ¹² Ahitubu ni isengbwa wa Sadoki, na Sadoki ni isengbwa wa Shalumu, ¹³ Shalumu ni isengbwa wa Hilikiya, Hilikiya ni isengbwa wa Azaria, ¹⁴ Azaria ni isengbwa wa Seraya, Seraya ni isengbwa wa Jehosadaki; ¹⁵ naye Jehosadaki watsamizwa kpwa lazima, hipho Mwenyezi Mlungu ariphoatsamiza atu a Juda na a Jerusalemu kpwa kuhumira Nebukadineza.

¹⁶ Ana a Lawi kala ni Gerishomu, Kohathi na Merari. ¹⁷ Higa ndigo madzina ga ana a Gerishomu: Libuni na Shimei. ¹⁸ Ana a Kohathi kala ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli. ¹⁹ Ana a Merari kala ni Mahili na Mushi. Na hino ndiyo miryango ya Alawi kulengana na akare ao. ²⁰ A chivyazi cha Gerishomu kala ni mwanawe Libuni. Libuni wavyala Jahathi, Jahathi achimvyala Zima, ²¹ Zima achimvyala Joa, Joa achimvyala Ido, Ido achimvyala Zera, naye Zera achimvyala Jeatherai. ²² Atu a chivyazi cha Kohathi kala ni mwanawe Aminadabu, yemvyala Kora, Kora wavyala Asiri, ²³ Asiri achimvyala Elikana, Elikana achimvyala Ebiasafu, Ebiasafu achimvyala Asiri, ²⁴ Asiri achimvyala Tahathi, Tahathi achimvyala Urieli, Urieli achimvyala Uziya, Uziya achimvyala Shauli. ²⁵ Ana a Elikana ni Amasai na Ahimothi. ²⁶ Atu a chivyazi cha Ahimothi wakala mwanawe Elikana. Elikana achimvyala Zofai, Zofai achimvyala Nahathi, ²⁷ Nahathi achimvyala Eliabu, Eliabu achimvyala Jerohamu, Jerohamu achimvyala Elikana. ²⁸ Ana a Samueli ni Joeli, mwanawe wa kpwandza, na wa phiri ni Abija. ²⁹ Atu a chivyazi cha Merari ni Mahili, Mahili wamvyala Libuni, Libuni achimvyala Shimei, Shimei achimvyala Uza, ³⁰ Uza achimvyala Shimea, Shimea achimvyala Hagia na Hagia achimvyala Asaya.

Aimbadzi a Nyumba ya Mlungu

³¹ Ano ndio atu ambao Daudi waaka aimirire kazi ya kuimba kwenye yo Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, bada ya rira sanduku kuphaha nafwasi mo nyumbani. ³² Nao achihenda kazi yao ya kuimba mbere ya hema ra mkpwutano, hadi Selemani ariphokala akadzenga Nyumba ya Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalem. Aho ahenda huduma zao kpwa mazuma. ³³ Atu aha ndio ariohumika phamwenga na ana aho a chilume. Kula kpwa ana a Akohathi kala ni muimbadzi Hemani. Hemani wakala ni mwana wa Joeli, Joeli achikala mwana wa Samueli, ³⁴ Samueli mwana wa Elikana, Elikana mwana wa Jerohamu, Jerohamu mwana wa Elieli, Elieli mwana wa Toa, ³⁵ Toa mwana wa Sufu, Sufu mwana wa Elikana, Elikana mwana wa Mahathi, Mahathi mwana wa Amasai, ³⁶ Amasai mwana wa Elikana, Elikana mwana wa Joeli, Joeli mwana wa Azaria, Azaria mwana wa Zefania, ³⁷ Zefania mwana wa Tahathi, Tahathi mwana wa Asiri, Asiri mwana wa Ebiasafu, Ebiasafu mwana wa Kora, ³⁸ Kora mwana wa Ishari, Ishari mwana wa Kohathi, Kohathi mwana wa Lawi, Lawi mwana wa Iziraeli.

³⁹ Msaidizi wa Hemani kala ni m'barigbwa wa Asafu mwana wa Berekiya. Berekiya wakala mwana wa Shimea, ⁴⁰ Shimea mwana wa Mikaeli, Mikaeli mwana wa Baaseya, Baaseya mwana wa Malikija, ⁴¹ Malikija mwana wa Ethini, Ethini mwana wa Zera, Zera mwana wa Adaya, ⁴² Adaya mwana wa Ethani, Ethani mwana wa Zima, Zima mwana wa Shimei, ⁴³ Shimei mwana wa Jahathi, Jahathi mwana wa Gerishomu, Gerishomu mwana wa Lawi. ⁴⁴ Na uphande wa kumotso akala ndugu zao, ana a Merari: Ethani mwana wa Kishi, Kishi mwana wa Abudi, Abudi mwana wa Maluki, Maluki achikala ni ⁴⁵ mwana wa Hashabia, Hashabia mwana wa Amaziya, Amaziya mwana wa Hilikiya, ⁴⁶ Hilikiya mwana wa Amuzi, Amuzi mwana wa Bani, Bani mwana wa Shemeri, ⁴⁷ Shemeri mwana wa Mahili, Mahili mwana wa Mushi, Mushi mwana wa Merari, Merari mwana wa Lawi. ⁴⁸ Na Alawi ayawao ndio ariotsambulwa ahumike kpwa kazi zosi za mo hemani, yo Nyumba ya Mlungu.

⁴⁹ Ela Aruni na anae ndio ariokala achilavya sadaka dzulu ya phatu pha kulavira sadaka za kuochwa na dzulu ya phatu pha kufukizira uvumba. Ahenda kazi yosi ya Phatu Phatakatifu Zaidi, ili kuahendera upatanisho Aiziraeli. Higa gosi agahenda sawa-sawa na malagizo garigoamuriwa ni Musa, mtumishi wa Mlungu. ⁵⁰ Hinya ni atu a chivyazi cha Aruni. Aruni wavyala Eliazari, Eliazari achivyala Finehasi, Finehasi achivyala Abishuwa, ⁵¹ Abishuwa achivyala Buki, Buki achivyala Uzi, Uzi achivyala Zerahia. ⁵² Zerahia achivyala Merayothi, Merayothi achivyala Amariya, Amariya achivyala Ahitubu, ⁵³ Ahitubu achivyala Sadoki, Sadoki achivyala Ahimaazi.

Makalo ga Alawi

⁵⁴ Phahi higa ndigo makalo gao, sawa-sawa na wenyezi wa miphakani mwao. Atu chivyazi cha Aruni, ario miryango wa Akohathi ndio ariogbwererwa ni kura ya kpwandza, ⁵⁵ Aho ahewa mudzi wa Heburoni, urio tsi ya Juda phamwenga na weru wa marisa uriozunguluka. ⁵⁶ Ela minda phamwenga na malalo gozunguluka mudzi hinyo gahewa Kalebu mwana wa Jefune. ⁵⁷ Kpwa hivyo, atu a chivyazi cha Aruni ahewa midzi ya kuchimbirira, nayo ni Heburoni, Libuna phamwenga na weruwe wa kurisa, Jatiri na Eshitemoa phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁵⁸ Hileni phamwenga na weruwe wa kurisa, Debiri phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁵⁹ Ashani phamwenga na weruwe wa kurisa na Bethi-Shemeshi phamwenga na weruwe wa kurisa. ⁶⁰ Na atu a kula mbari ya Abenjamini, ahewa mudzi wa Geba phamwenga na weruwe wa kurisa, Alemethi phamwenga na weruwe wa kurisa na Anathothi phamwenga na weruwe wa kurisa. Midzi yosi yohewa Akohathi kala ni kumi na mihahu.

⁶¹ Atu a chivyazi cha Kohathi ariosala, ahewa midzi kumi na nusu ya mbari ya Manase kpwa kupigirwa kura. ⁶² Atu a chivyazi cha Gerishomu ahewa midzi kumi na mihahu kula kpwa mbari ya Isakari, ya Asheri, ya Nafutali na ya Manase ariosagala Bashani. ⁶³ Atu a Merari nao ahewa midzi kumi na miiri kulengana na mbari zao, kula mbari ya Rubini, ya Gadi na ya Zabuloni. ⁶⁴ Iyo ndiyo njira ambayo atu a Iziraeli aihumira kuapha Alawi midzi phamwenga na weru wa marisa. ⁶⁵ Na piya achiapha kpwa kupigirwa kura midzi iyo ichiyohadza madzina, kula mbari ya Juda, ya Simioni na ya Benjamini.

⁶⁶ Na miryango yanjina ya ana a Kohathi ahewa midzi kula kpwa mbari ya Efuraimu. ⁶⁷ Phahi ahewa midzi ya kuchimbirira, nayo ni Shekemu phamwenga na weruwe wa kurisa kwenye tsi ya myango ya Efuraimu, Gezeri phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁶⁸ Jokimeamu phamwenga na weruwe wa kurisa, Bethi-Horoni phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁶⁹ Aijaloni phamwenga na weruwe wa kurisa, Gathi-Rimoni phamwenga na weruwe wa kurisa. ⁷⁰ Chisha kula kpwa nusu-mbari ya Manase ahewa Aneri

phamwenga na weruwe wa kurisa, Bileamu phamwenga na weruwe wa kurisa, kpwa sababu yo miryango yanjina ya Akohathi ariosala.

⁷¹ Atu a Gerishomu ahewa mudzi wa Golani urio Bashani phamwenga na weruwe wa kurisa, na Ashitarothi phamwenga na weruwe wa kurisa kula kpwa nusu-mbari ya Manase. ⁷² Kula kpwa mbari ya Isakari ahewa Kedeshi na weruwe wa kurisa, na Daberathi phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁷³ Ramothi phamwenga na weruwe wa kurisa, na Anemu phamwenga na weruwe wa kurisa. ⁷⁴ Kula kpwa mbari ya Asheri ahewa Mishali phamwenga na weruwe wa kurisa, Abudoni phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁷⁵ Hukoki phamwenga na weruwe wa kurisa na Rehobu phamwenga na weruwe wa kurisa. ⁷⁶ Kula mbari ya Nafutali ahewa mudzi wa Kedeshi urio Galilaya phamwenga na weruwe wa kurisa, Hamoni phamwenga na weruwe wa kurisa na Kiriathaimu phamwenga na weruwe wa kurisa.

⁷⁷ Nao atu a mryango wa Merari ariosala ahewa kula kpwa mbari ya Zabuloni mudzi wa Rimoni phamwenga na weruwe wa kurisa na Tabori phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁷⁸ na ng'ambo ya muho Joridani uphande wa mlairo wa dzuwa wa Jeriko, ahewa mudzi wa Bezeri urio nyika phamwenga na weruwe wa kurisa kula kpwa mbari ya Rubini, Jahaza phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁷⁹ Kedemothi phamwenga na weruwe wa kurisa na Mefaathi phamwenga na weruwe wa kurisa. ⁸⁰ Na kula kpwa mbari ya Gadi ahewa mudzi wa Ramothi urio Giliadi phamwenga na weruwe wa kurisa, Mahanaimu phamwenga na weruwe wa kurisa, ⁸¹ Heshiboni phamwenga na weruwe wa kurisa na Jazeri phamwenga na weruwe wa Marisa.

7

Ana a Isakari

¹ Anangbwa a Isakari kala ni ane, nao kala ni Tola, Puwa, Jashubu na Shimuroni. ² Ana a Tola kala ni Uzi, Refaya, Jerieli, Jamai, Ibusamu na Shemueli, amba akala akulu a nyumba za akare ao, yani Tola. Wakati wa Mfalume Daudi, atu a chivyazi cha Tola, arioadikishwa kulengana na vivyazi vyao, dza masujaa a viha kala ni atu elufu mirono miiri na mbiri na magana sita. ³ Mwana wa Uzi kala ni Izirahia. Ana a Izirahia kala ni Mikaeli, Obadiya, Joeli na Ishia. Osi atsano kala ni akulu a mbari. ⁴ Na kulengana na chivyazi chao, akala majeshi elufu mirono mihahu na sita ariokala tayari kuphiya vihani, mana kala ana achetu anji na ana anji. ⁵ Kulengana na madzina ga chila mbari ya Isakari, jumula kala ni atu elufu mirono minane na sabaa ariokala masujaa ga viha.

Ana a Benjamini

⁶ Ana a Benjamini kala ni ahahu, nao kala ni Bela, Bekeri na Jediaeli. ⁷ Ana a Bela kala ni atsano, nao kala ni Esiboni, Uzi, Uzieli, Jerimothi na Iri, osi akala akulu a nyumba za akare ao. Aha kala ni masujaa a viha, atu elufu mirono miiri na mbiri na mirono mihahu na ane, arioadikishwa kulengana na vivyazi vyao. ⁸ Ana a Bekeri kala ni Zemira, Joashi, Eliezeri, Elioenai, Omuri, Jeremothi, Abija, Anathothi na Alemethi. Hinyo osi kala ni ana a Bekeri. ⁹ Nao aandikishwa kulengana na vivyazi vyao, nao akala akulu a nyumba za akare ao, masujaa a viha elufu mirono miiri na magana mairi. ¹⁰ Mwana wa Jediaeli kala ni Bilihani. Ana a Bilihani kala ni Jeushi, Benjamini, Ehudi, Kenaana, Zethani, Tarishishi na Ahishahari. ¹¹ Aha osi kala ni ana a Jediaeli, nao kala ni akulu a miryango ya akare ao, masujaa a viha elufu kumi na sabaa na magana mairi ariokala tayari kuphiya vihani. ¹² Shupimu na Hupimu kala ni a chivyazi cha Iri, na Hushimu kala ni wa chivyazi cha Aheri.

Ana a Nafutali

¹³ Ana a Nafutali kala ni Jahazieli, na Guni, na Jeseri na Shalumu. Aha kala ni atu a chivyazi cha Biliha.*

Ana a Manase

¹⁴ Manase wavyala Asirieli na mwanachetuwa wa Chiaramu. Chisha mwanachetu yuyu wamvyala Makiri isengbwa wa Giliadi. ¹⁵ Naye Makiri achiharira mchetu Hupimu na Shupimu. Dzina ra nduguye mchetu ni Maaka. Na wa phiri dzinare waihua Selofehadi; naye Selofehadi kala anae ni achetu bahi. ¹⁶ Na Maaka mkpwaza Makiri wavyala mwana mlume na achimuiha Pereshi; na dzina ra mwanao mlume kala ni Shereshi; na anae a chilume ni Ulamu, na Rakemu. ¹⁷ Mwana wa Ulamu ni Bedani. Hinyo kala ni ana a Giliadi mwana wa Makiri, mwana wa Manase. ¹⁸ Na mwanao

* **7:13** 7:13 Biliha kala ni mwanachetu wa Jakobu na ndiye ariyekala nine wa Dani na Nafutali.

mchetu Hamolekethi wavyala Ishihodi, na Abiezeri, na Mahala. ¹⁹ Na ana a Shemida kala ni Ahiani, na Shekemu, na Liki, na Aniamu.

Ana a Efuraimu

²⁰ Na ana a Efuraimu ni Shuthela, achivyala Beredi, achivyala Tahathi, achivyala Eliada, achivyala Tahathi, ²¹ achivyala Zabadi, achivyala Shuthela, na Ezeri, na Eladi, ambao atu a Gathi, enyezi a tsi iyo aaloga, kpwa kukala akpwendaiya mifugo yao. ²² Naye ise yao Efuraimu waaririra siku nyinji, na anaó achedza kumupha pore. ²³ Ndipho Efuraimu achilala na mchewe, mchetu achiphaha mimba, na achivyala mwana mlume, na Efuraimu achimupha dzina ra Beriya, kpwa kukala nyumbaye yafikpwa ni majanga. ²⁴ Mwanawe mchetu kala ni Sheera, ambaye wadzenga Bethi-Horoni ya Tsini na ya Dzulu, na Uzeni-Sheera. ²⁵ Efuraimu piya wavyala Refa, naye Refa achivyala Reshefu, na Reshefu achivyala Tela, na Tela achivyala Tahani, ²⁶ na Tahani achivyala Ladani, na Ladani achivyala Amihudi, na Amihudi achivyala Elishama, ²⁷ na Elishama achivyala Nuni, na Nuni achivyala Joshuwa.

²⁸ Mwatu mwao na makalo gao kala ni Betheli na vidzidzivye, na uphanda wa mlairo wa dzuwa Naarani, na uphanda wa mtswerero wa dzuwa ni Gezeri na vidzidzivye, Shekemu na vidzidzivye, na Aya na vidzidzivye. ²⁹ Na piya kuphakana na ana a Manase, Bethi-Sheani na vidzidzivye, na Taanaki na vidzidzivye, Megido na vidzidzivye, na Dori na vidzidzivye. Midzi iyo ndimo mokala ana a Yusufu mwana wa Iziraeli.

Ana a Asheri

³⁰ Ana a Asheri ni hinya, Imuna, na Ishiva, na Ishivi, na Beriya, na mwanao wao mchetu Sera. ³¹ Na ana a Beriya ni Heberi, na Malikieli ambaye kala ni ise wa Birizaithi. ³² Na Heberi achivyala Jafuleti, na Shomeri, na Hothamu, na mwanao wao mchetu Shuwa. ³³ Na ana a Jafuleti ni Pasaki, na Bimuhali, na Ashivathi. Hinyo ndinyo ana a Jafuleti. ³⁴ Na ana a Shemeri ni Ahi, na Roga, na Jehuba, na Aramu. ³⁵ Na ana a mwanáo Helemu ni Zofa, na Imuna, na Sheleshi, na Amali. ³⁶ Ana a Zofa ni Sua, na Harineferi, na Shuali, na Beri, na Imura, ³⁷ na Bezeri, na Hodu, na Shama, na Shilisha, na Ithirani, na Beera. ³⁸ Na ana a Jetheri ni Jefune, na Pisipa, na Ara. ³⁹ Na ana a Ula ni Ara, na Hanieli, Rizia. ⁴⁰ Hinyo osi ndinyo ana a Asheri, akulu a mbari za ise zao, atu ariotsambulwa, masujaa ga viha, na ni akulu a atawala. Jumula ya isabu yao kulengana na vivyazi vyao ariotsambulwa kuphiya vihani ni atu elufu mirongo miiri na sita.

8

Ana a Benjamini

¹ Benjamini kala ana ana atsano a chilume. Mvyere kala ni Bela, wa phiri kala ni Ashibeli, wa hahu kala ni Ahara, ² wa ne kala ni Noha, na wa tsano kala ni Rafa. ³ Ana a Bela kala ni Adari, Gera, Abihudi, ⁴ Abishuwa, Naamani, Ahoa, ⁵ Gera, Shefufani na Huramu. ⁶ Hinyo ndio ana a Ehudi (nao kala ni akulu a mbari za ise zao kahi za enyezi a Geba, ela achitsamizwa kpwa lazima achiphirikpwa Manahathi). ⁷ Naamani, Ahija na Gera yeihwa Hegilamu, ambaye kala ni ise wa Uza na Ahihudi. ⁸ Naye Shaharaimu wavyala ana ariphokala tsi ya Moabu, bada ya kuzola ahee Hushimu na Baara. ⁹ Mchewe Hodeshi wamvyarira Jobabu, Sibia, Mesha, Malikamu, ¹⁰ Jeuzi, Shakia na Mirima. Anae aha, akala akulu a mbari za ise zao. ¹¹ Naye piya kala akavyarirwa ana ni mchewe Hushimu: Abitubu na Elipaali. ¹² Ana a Elipaali kala ni Eberi, Mishamu na Shemedi, ambao adzenga midzi ya Ono na Lodi phamwenga na vidzidzivye.

¹³ Beriya na Shema, (kala ni akulu a mbari za ise zao kahi ya enyezi a Aijaloni, nao ndio ariozoresa enyezi a Gathi); ¹⁴ Anangbwa a Beriya kala ni Ahio, Shashaki, Jeremothi, ¹⁵ Zebadia, Aradi, Ederi, ¹⁶ Mikaeli, Ishipa na Joha. ¹⁷ Anangbwa a Elipaali kala ni Zebadia, Meshulam, Hiziki, Heberi, ¹⁸ Ishimerai, Izilia na Jobabu. ¹⁹ Anangbwa a Shimei kala ni Jakimu, Zikiri, Zabudi, ²⁰ Elienai, Zilethai, Elieli, ²¹ Adaya, Beraya na Shimurathi. ²² Anangbwa a Shashaki kala ni Ishipani, Eberi, Elieli, ²³ Abudoni, Zikiri, Hanani, ²⁴ Hanania, Elamu, Anithothija, ²⁵ Ifudeya na Penueli. ²⁶ Anangbwa a Jerohamu kala ni Shamusherai, Sheharia, Athalia, ²⁷ Jareshia, Elija na Zikiri. ²⁸ Aha ndio ariokala akulu a mbari za ise zao, kulengana na vivyazi vyao, nao makalo gao kala ni Jerusalemu.

²⁹ Phahi Jeieli,* ise wa Gibioni, waishi Gibioni, na dzina ra mchewe kala anaihwa Maaka. ³⁰ Mwanawe mlume wa kpwandza kala ni Abudoni. Abudoni achilungizirwa ni Suri, Kishi, Baali, Nadabu, ³¹ Gedori, Ahio, Zekeri, ³² na Mikilothi yekala isengbwa wa Shimea. Na hinyo asagala kulolana na ndugu zao ko Jerusalemu.

* 8:29 8:29 Nakala ya Chieburania taina Jeieli lenganisha 9:35.

Chivyazi cha mfalume Sauli

³³ Neri wamvyala Kishi, na Kishi achimvyala Sauli, Sauli achimvyala Jonathani, Maliki-Shua, Abinadabu na Eshibaali. ³⁴ Jonathani wamvyala Meribaali, na Meribaali achimvyala Mika. ³⁵ Ana a Mika kala ni Pithoni, Meleki, Tarea na Ahazi. ³⁶ Ahazi wavyala Jehoada, na Jehoada achimvyala Alemethi, Azimawethi na Zimuri. Zimuri achimvyala Moza. ³⁷ Moza achimvyala Binea. Benea achimvyala Rafa, Rafa achimvyala Eleasa, na Eleasa achimvyala Azeli. ³⁸ Azeli wavyala ana a chilume sita, na madzina gao ni higa: Azirikamu, Bokeru, Isimaili, Shearia, Obadiya na Hanani. Osi aha kala ni ana a Azeli. ³⁹ Anangbwa a Esheki, mwanáo wa Azeli kala ni Ulamu, mwanawe wa kpwandza, wa phiri ni Jeushi, na wa hahu ni Elifeleti. ⁴⁰ Ana a Ulamu kala ni masujaa a viha, akuhumira maha. Akala na ana na adzukulu anji; atu gana mwenga na mirongo mitsano. Osi hivyo kala ni atu a chivyazi cha Benjamini.

9

¹ Kpwa hivyo Aiziraeli osi aolangbwa kulengana na mbari zao, na gaga gachiandikpwa kpwenye chitabu cha afalume a Iziraeli.

Atu ariouya Jerusalemu

Atu a Juda atsamizwa kpwa lazima kuphiya Babeli kpwa sababu ya kukosa kukala aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu. ² Phahi ariokala a kpwandza kuuyira tsona makalo gao na kusagala kpwenye midzi yao enye kala ni seemu ya Aiziraeli, alavyadzi-sadaka, na Alawi, na ahendadzi-kazi a nyumba ya kuvoya Mlungu. ³ Seemu ya atu a Juda, Benjamini, Efuraimu na Manase asagala Jerusalemu. Aha kala ni: ⁴ Uthai, mwana wa Amihudi, Amihudi mwana wa Omuri, Omuri mwana wa Imuri, Imuri mwana wa Bani, kula chivyazi cha Peresi mwana wa Juda. ⁵ Na a chivyazi cha Shilo, kala ni Asaya mwana mvyere na anae. ⁶ A chivyazi cha Zera, kala ni Jeueli, na ndugu zao, atu magana sita na mirongo tisiya. ⁷ A mbari ya Benjamini kala ni Salu mwana wa Meshulamu, Meshulamu mwana wa Hodavia, Hodavia mwana wa Hasenua. ⁸ Wanjina kala ni Ibuneya mwana wa Jerohamu. Wanjina kala ni Ela mwana wa Uzi, Uzi mwana wa Mikiri, na Meshulamu mwana wa Shefatia, Shefatia mwana wa Reueli na Reuweli mwana wa Ibunija. ⁹ Aha kala ana ndugu zao kulengana na vivyazi vyao. Jumula ya atu aha kala ni magana tisiya mirongo mitsano na sita. Aha osi kala ni akulu a nyumba za ise zao.

¹⁰ Ariokala alavyadzi-sadaka ni Jedaya, Jehoyaribu, Jakini, ¹¹ na Azaria mwana wa Hilikiya, Hilikiya mwana wa Meshulamu, Meshulamu mwana wa Sadoki, Sadoki mwana wa Merayothi, Merayothi mwana wa Ahitubu. Azaria ndiye ariyekala muimirizi mkpwulu wa Nyumba ya kuvoya Mlungu. ¹² Wanjina kala ni Adaya mwana wa Jerohamu, Jerohamu mwana wa Pashihuri, Pashihuri mwana wa Malikija. Na wa mwisho kala ni Maasai mwana wa Adieli, Adieli mwana wa Jazera, Jazera mwana wa Meshulamu, Meshulamu mwana wa Meshulemithi, Meshulemithi mwana wa Imeri. ¹³ Aha kala ni akulu a nyumba za ise zao, phamwenga na ndugu zao. Jumula kala ni atu elufu mwenga na magana sabaa na mirongo sita, atu aha kala ni atu ariofaa kpwa kazi ya Nyumba ya kuvoya Mlungu.

¹⁴ Alawi ariouya Jerusalemu kala ni Shemaya mwana wa Hashubu, Hashubu mwana wa Azirikamu, Azirikamu mwana wa Hashabia. Shemaya kala ni wa chivyazi cha Merari. ¹⁵ Anjina kala ni Bakibakari, Hereshi, Galali na Matania mwana wa Mika, Mika mwana wa Zikiri, Zikiri mwana wa Asafu, ¹⁶ na Obadiya, mwana wa Shemaya, Shemaya mwana wa Galali, Galali mwana wa Jeduthuni na Berekiya mwana wa Asa, Asa mwana wa Elikana; kala anasagala vidzidzi vya Netofathi.

Arindzi a nyumba ya kuvoya Mlungu

ariosagala Jerusalemu

¹⁷ Na arindzi a maryango kala ni Shalumu, Akubu, Talimoni, Ahimani na ndugu zao. Shalumu ndiye ariyekala mkpwulu wao. ¹⁸ Aho kala achirinda ryango roiha ra mfalume, rokala uphanda wa mlairo wa dzuwa hata rero. Aha ndio ariokala arindzi a kambi ya Alawi. ¹⁹ Shalumu kala ni mwana wa Kore, Kore mwana wa Ebiasafu, Ebiasafu mwana wa Kora, iye phamwenga na atu a nyumba ya ise, nyo atu a Kora, kala achiimirira iyo kazi ya kurinda ryango ra hema ra mkpwutano, dza ise zao arivyokala achiimirira ryango ra kambi ya Mwenyezi Mlungu. ²⁰ Na hipho kare, Finehasi mwana wa Eliazari kala ndiye mkpwulu wa maryango, na Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga naye. ²¹ Zakariya mwana wa Meshemia naye piya kala ni mrindzi wa ryango ra hema ra mkpwutano. ²² Atu osi ariotsambulwa akale arindzi a maryango kala ni atu magana

mairi na kumi na airi. Nao aandikpwa kulengana na vivyazi kwenye vidzidi vyao. Daudi na nabii Samueli ndio ariophya yo kazi ariyoaminiwa nayo. ²³ Phahi atu aha na ana aho aimirira kazi ya urindzi wa Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, yani, hema ra mkpwutano. ²⁴ Hinyo arindzi a maryango akala pande zosi ne za Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, mlairo wa dzuwa, mtswerero wa dzuwa, vurini na mwakani. ²⁵ Na ndugu zao, ario mwao vidzidzini, alazimika kpwendaaterya kpwa mazuma ga siku sabaa-sabaa, ²⁶ ela nyo aimirizi akulu a ne ariokala Alawi, kazi yao kala ni ya kuimirira vyumba na hazina za Nyumba ya kuvoya Mlungu. ²⁷ Aha kala achichesa kuno akazunguluka yo nyumbani ya Mlungu, mana kazi yao yakala ni kuirinda na kuvugula maryango chila ligundzu.

²⁸ Na anjina kahi ya nyo Alawi kala anatundza miyo ihumikayo kpwa huduma, mana kala analondwa aviolange wakati vinatuluzwa na wakati vinauyizwa. ²⁹ Anjina kahi yao atsambulwa kutundza miyo ya mo nyumbani, na miyo yosi ya pho phatakatifu, phamwanga na unga swafi, uchi wa zabibu, mafuha, ubani na uvumba wa kunukato. ³⁰ Kazi ya kutayarisha mtsanganyiko wa manukato yahendwa ni ana a alavyadzi-sadaka. ³¹ Mlawi mmwenga aihwaye Matithia, mwana mvyere wa Shalumu, wa chivyazi cha Kora, waikpwa aimirire utengezadi wa mikahe ya sadaka. ³² Na anjina a chivyazi cha Kohathi, kazi yao kala ni kutengeza mikahe mitakatifu chila Siku ya Kuoya.

³³ Na hano ndio aimbadi, ambao ni vilongozi a nyumba za Alawi, nao kala anasagala kwenye vyumba vya Nyumba ya kuvoya Mlungu nao kala taahenda kazi zanjina zozosi; kpwa mana kala achiimirira yo kazi yao usiku na mutsi. ³⁴ Hano ndio ariokala ni akulu a nyumba za ise zao za Alawi, kulengana na vivyazi vyao, nao asagala ko Jerusalemu.

Atu a chivyazi cha mfalume Sauli

³⁵ Jeeli muandzilishi wa mudzi wa Gibioni wasagala Gibioni. Mchewe kala anaihwa Maaka. ³⁶ Mwanawe mlume wa kpwandza kala ni Abudoni. Abudoni achilungizirwa ni Suri, Kishi, Baali, Neri, Nadabu, ³⁷ Gedori, Ahio, Zakariya na Mikilothi. ³⁸ Naye Mikilothi kala ndiye ise wa Shimeamu. Na hinyo asagala kulolana na ndugu zao ko Jerusalemu. ³⁹ Neri wamvyala Kishi, Kishi achimvyala Sauli, Sauli achimvyala Jonathani, Maliki-Shua, Abinadabu na Eshibaali. ⁴⁰ Jonathani wamvyala Meribaali, na Meribaali achimvyala Mika. ⁴¹ Ana a Mika kala ni Pithoni, Meleki, Tarea na Ahazi. ⁴² Ahazi wavyala Jara, Jara achimvyala Alemethi, Azimawethi na Zimuri. Zimuri naye wavyala Moza. ⁴³ Na Moza achimvyala Binea. Binea achimvyala Refaya, Refaya achimvyala Eleasa, na Eleasa achimvyala Azeli. ⁴⁴ Azeli wavyala ana sita na madzina gao ni higa: Azirikamu, Bokeru, Isimaii, Shearia, Obadiya na Hanani. Aha kala ni ana a Azeli.

10

Chifo cha mfalume Sauli

(1 Samueli 31:1-13)

¹ Phahi Afilisti apigana na Aiziraeli, nao atu a Iziraeli achichimbira Afilisti, na anji aho achiolagbwa mwango wa Giliboa. ² Afilisti ang'akira Sauli na anae, phapha na phapha, na achiolaga Jonathani, Abinadabu na Maliki-Shua, ana a Sauli. ³ Viha vyakala vikali kpwa Sauli, hata anajeshi akuhumira maha achimgbwira na achimlumiza. ⁴ Ndipho Sauli achimuambira mtsukuziwe wa silaha, "Tuluza upangao unidunge nao, sedze hinya atu asiodekpwakanidunga na kunigayisa." Ela ye mtsukuziwe wa silaha warema, kpwa sababu waogopha sana. Phahi Sauli achihala upangawe, achiugbwerera. ⁵ Kuona Sauli akafwa, ye mtsukuziwe wa silaha naye wagbwerera upangawe na achifwa. ⁶ Vivyo ndivyo ambavyo Sauli wafwa phamwanga na anae ahahu, mtsukuziwe wa silaha na atue osi, afwa chivyamwanga. ⁷ Atu osi a Iziraeli ariokala anasagala ko deteni, ariphosikira kukala jeshi rikachimbira na Sauli na anae akafwa, midzi yao airicha nao achichimbira. Afilisti akpwedza achihala yo midzi, achisagala mumo.

⁸ Siku ya phiriye, Afilisti ariphokpwendahala zewe za atu arioolagbwa, amuona Sauli na anae akafwa dzulu ya mwango wa Giliboa. ⁹ Hipho amvula mavwazige, achihala chitswache na silahaze, chisha achihuma ahuma tsi yosi ya Afilisti ili akatangaze habari kpwa vizuka vyao na kpwa atu ao. ¹⁰ Zo silahaze akpwendaziika nyumba ya kuvoya mlungu yao na chitswache achichitsomeka nyumba ya kuvoya mlungu wao, Dagoni.

¹¹ Atu osi a Jabeshi-Giliadi ariphosikira gosi arigokala Afilisti akamuhendera Sauli, ¹² masujaa osi auka achendahala lufu ra Sauli na nyufu za anae, achizireha Jabeshi. Mifupha aizika tsini ya mwaloni hiko Jabeshi, tsona achifunga siku sabaa. ¹³ Phahi Sauli

wafwa kpwa ajili ya kusakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, iye kagbwirire lagizo ra Mwenyezi Mlungu. Na tsona wakpwendaendza ushauri kpwa Mlungu wa mburuga, ¹⁴ badala ya kumuuzwa Mwenyezi Mlungu. Ndiyo mana Mwenyezi Mlungu achimuolaga na ufalume achiupha Daudi mwana wa Jese.

11

Daudi anakala mfalume wa Iziraeli

(2 Samueli 5:1-10)

¹ Badaye Aiziraeli osi akusanyika hiko Heburoni kpwa Daudi achedzaamba, “Lola, vivi swiswi hu atuo. ² Hipo kare Sauli ariphokala anahutawala, uwe ndiwe uriyelongoza Aiziraeli kuphiya vihani na Mwenyezi Mlungu, Mlunguo achikuamba, ‘Uwe undakala mrisa wa atu angu Iziraeli, chisha undakala mtawala wao.’ ” ³ Atumia osi a Iziraeli amwedzera mfalume Daudi ko Heburoni, naye Daudi achiika chilagane nao mbere za Mwenyezi Mlungu ko Heburoni, nao achimmwagira mafuha akale mfalume wa Iziraeli, sawa na neno ra Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira Samueli.

Daudi anateka Jerusalemu

⁴ Bada ya higo Daudi na Aiziraeli osi aphiya Jerusalemu, yani Jebusi. Ajebusi ndio ariokala achisagala mumo. ⁵ Na hinyo enyezi a Jebusi achimuamba Daudi, “Mumu kundainjira bii.” Ela hata hivyo Daudi waiteka yo ngome ya Sayuni, yani mudzi wa Daudi. ⁶ Naye Daudi kala akaamba, “Yeyesi ndiye kala wa kpwandza kuapiga Ajebusi andakala mkpwulu wa majeshi.” Ndipho Joabu mwana wa Seruya, achikala wa kpwandza kpwendapigana, naye achikala mkpwulu wa majeshi. ⁷ Phahi Daudi wasagala mumo ngomeni ndiyo mana uchihiwa mudzi wa Daudi. ⁸ Naye achiudzenga nyo mudzi kuuzunguluka hangu Milo. Joabu naye achidzenga luphya seemu zirizosala. ⁹ Phahi Daudi wazidi kuhenda nguvu, kpwa mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kala a phamwenga naye.

Masujaa a Daudi

(2 Samueli 23:8-39)

¹⁰ Hinya ndiyo akulu a masujaa ariokala na Daudi. Hinya ndio ariomuunga mkpwono wa nguvu katika ufalumewe, phamwenga na Iziraeli yosi, ili amuhende mfalume, kulengana na neno ra Mwenyezi Mlungu arirorigomba kuhusu Iziraeli. ¹¹ Hino ndiyo idadi ya masujaa a Daudi; Jashobeamu, Muhakimoni, ndiye kala ni mkpwulu wa “Hinya ahahu,”* hiye waolaga atu magana manane, kpwa wakati mmwenga, kpwa kuumira fumore. ¹² Na wa phiriwe kahi ya hara masujaa ahahu ni Eliazari mwana wa Dodo wa mbari ya Ahohi. ¹³ Yuyu wakala ni mmwenga wa hara masujaa ahahu. Naye kala a phamwenga na Daudi ko Pasidamimu, phatu ambapho Afilisti kala akakusanyika tayari kpwa viha. Hiko kala kuna munda uriokala u tele shayiri na Aiziraeli achimbira nyo Afilisti. ¹⁴ Ela aho aima kahi-kahi ya nyo munda, achiuhehera na achiaolaga nyo Afilisti. Naye Mwenyezi Mlungu achiapha ushindi mkpwulu.

¹⁵ Siku mwenga hara ahahu kahi ya mirongo mihahu ambao kala ni akulu, atserera mwamba achihiya kpwa Daudi, kwenye pango ra Adulamu wakati jeshi ra Afilisti kala rikapiga kambi Dete ra Arafa. ¹⁶ Wakati hinyo, Daudi kala a hiko ngomeni, na chikosi chimwenga cha jeshi ra Afilisti kala chi Bethlehemu. ¹⁷ Naye Daudi achikala na chiru achiambira atue achiamba, “Ni ani ndiyeweza kunipha madzi ga kunwa kula chisima chiricho phephi na ryango ra Bethlehemu!” ¹⁸ Ndipho hinyo masujaa ahahu adudula kahi ya jeshi ra Afilisti, achendaheka madzi kula kpwa hicho chisima cha Bethlehemu, chiricho phephi na ryango, achigahala achimrehera Daudi. Ela Daudi warema kuganwa, wagamwaga dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu ¹⁹ achiamba, “Mlungu wangu asinjaliye kuhenda dzambo hiri. Dze! Ndanwadze milatso ya hinyo atu achiozindza maisha gao kpwendaheka madzi higa? Manage akagareha kpwa kuhatarisha maisha gao.” Kpwa hivyo Daudi warema kuganwa. Higo ndigo arigohenda hinyo masujaa ahahu.

²⁰ Abishai, mwanao wa Joabu, wakala ni mkpwulu wa hara masujaa ahahu. Kpwa kuumira fumore, waolaga atu magana mahahu. Iye wakala mutu wa kumanyikana sawa na hara ahahu. † ²¹ Abishai waishimiwa kano mbiri zaidi ya hara ahahu, achikala mkpwulu wao, dzagbwe kayakala dza nyo ahahu. ²² Benaya, mwana wa Jehoyada kala

^{11:4} 11:4 Joshuwa 15:63; Aamuli 1:21 * ^{11:11} 11:11 Hara mirongo mihahu hebu hara ahahu; tafusiri mwenga ya kare (soma 2 Samueli 23:8). † ^{11:20} 11:20 Chieburania inaamba ahahu.

ni sujaa kula Kabuseeli, ariyehenda mambo makulu. Ndiye ariyeolaga masujaa airi kula Moabu.[‡] Piya wakati wanjina wakpwendaolaga simba ndani ya dibwa wakati wa barafu. ²³ Na tsona achiolaga Mmisiri, mutu mure sana, urewe kala ni mikono mitsano. Hiye Mmisiri kala ana fumo dzire dza muhi wa mfumadzi, ela Benaya wamlunga na gongo, achendamfuta fumo kula mwakpwe mkpwononi na achimuolaga naro mwenye. ²⁴ Higo ndigo arigohenda Benaya mwana wa Jehoyada, na achimanyikana dza hara masujaa ahahu. ²⁵ Iye kala anaishimiwa kuriko hara masujaa mirongo mihahu, ela kala si mmwenga wa hara ahahu. Naye Daudi wamuika akale mkpwulu wa arindzie.

²⁶ Hano ndio masujaa anjina a jeshi: Asaheli mwanao wa Joabu, Elihanani mwana wa Dodo kula Bethlehemu, ²⁷ Shamothi kula Harori, Helesi kula Peloni, ²⁸ Ira mwana wa Ikeshi kula Tekoa, Abiezeri kula Anathothi, ²⁹ Sibekai kula Husha, Ilai kula Ahohi, ³⁰ Maharai kula Netofa, Heledi mwana wa Baana kula Netofa, ³¹ Ithai mwana wa Ribai kula Gibeya ya Benjamini, Benaya kula Pirathoni, ³² Hurai kula vidzhuho vya Gaashi, Abieli kula Araba, ³³ Azimawethi kula Baharumu, Eliahiba kula Shaaliboni, ³⁴ Hashemu[§] kula Gizoni, Jonathani mwana wa Shage kula Harari, ³⁵ Ahiamu mwana wa Sakari kula Harari, Elifali mwana wa Uri, ³⁶ Heferi kula Mekera, Ahija kula Peloni, ³⁷ Heziro kula Karimeli, Naarai mwana wa Ezibai, ³⁸ Joeli mwanao wa Nathani, Mibuhari mwana wa Hagiri, ³⁹ Seleki Muamoni, Naharai kula Beerothi, yekala mtsukuziwe wa silaha wa Joabu mwana wa Seruya, ⁴⁰ Ira kula Aithiri, Garebu kula Aithiri, ⁴¹ Uriya Muhiti, Zabadi mwana wa Ahilai, ⁴² Adina mwana wa Shiza Murubini, mkpwulu wa mbari ya Arubini, na atu mirongo mihahu phaterwenga naye, ⁴³ Hanani mwana wa Maaka, na Joshafati Mmithini, ⁴⁴ Uziya Muashiterati, Shama na Jeieli ana a Hothamu kula Aroeri, ⁴⁵ Jediaeli na mwanao Joha, ana a Shimuri, Mutizi, ⁴⁶ Elieli Mmahawi, na Jeribai na Joshavia ana a Elinaamu, na Ithima kula Moabu, ⁴⁷ Elieli, na Obedi, na Jaasieli Mmesobai.

12

Afuasi a Daudi kula Benjamini

¹ Hano ni alume ariokpwendadziungana na Daudi hiko Zikilagi, wakati kala akadzifwitsa ili kumchimbira mfalume Sauli, mwana wa Kishi. Nao kala ni kahi ya masujaa ariomtery vihani. ² Atu hano kala ni masujaa a kuhumira maha na aweza kulatsa na kulumira tero kpwa mikono yosi, wa kulume na wa kumotso. Nao kala ni adugu a Sauli kula mbari ya Benjamini. ³ Mkwulu wao kala ni Ahiezeri, chisha Joashi, ana a Shemaasi osi airi, kula Gibeya, Jezieli na Peleti, ana a Azimawethi, Beraka na Jehu kula Anathothi; ⁴ na Ishimaya kula Gibioni, sujaa mmwenga wa hara mirongo mihahu, naye kala ni mkpwulu wa hara mirongo mihahu. Jeremia, Jahazieli, Johanani na Jozabadi kula Gederathi, ⁵ Eluzai, Jerimothi, Bealia, Shemaria na Shefatia Mharufi; ⁶ Elikana, Ishia, Azareli, Joezeri na Jashobeamu a mbari ya Kora. ⁷ Joela na Zebadia ana a Jerohamu kula Gedori.

Afuasi a Daudi kula Gadi

⁸ Alume masujaa kula mbari ya Gadi aphiya kpwendaungana na Daudi hiko ngome ya jangbwani, alume hinyo kala ni atu ariobara viha, ariokala na ujuzi wa kulumira ngao na mafumo. Sura zao kala ni dza sura za simba nao aweza kuzola chirahisi dzulu ya myango dza chiphala. ⁹ Mkwulu wao ni Ezeri, wa phiri Obadiya, wa hahu Eliabu; ¹⁰ wa ne Mishimana, wa tsano Jeremia; ¹¹ wa sita Atai, Elieli wa sabaa; ¹² Johanani ni wa nane, Elizabadi ni wa tisiya, ¹³ Jeremia ni wa kumi, Makibanai ni wa kumi na mwenga. ¹⁴ Ana a Gadi kala ni akulu a jeshi, mdide waimirira anajeshi a gana-gana na mvyerewe waimirira anajeshi a elufu-elufu. ¹⁵ Hano ndio hara ariovuka Joridani mwezi wa kpwandza, ambapho kala ukafurika hadi kanda-kanda, nao achiazoresa osi ariokala deteni uphanda wa mlairo wa dzuwa na mtswerero wa dzuwa.

Afuasi kula Benjamini na Juda

¹⁶ Na tsona baadhi ya atu a Benjamini na Juda akpwedza ngomeni kpwa Daudi. ¹⁷ Daudi watuluka kpwendakutana nao na achiaambira, “Napho mkedza henda usena nami mniterye, moyo wangu undakala phamwenga namwi. Ela napho mkedzani salata kpwa aviha angu, dzagbwe sina uyi wowosi, phahi Mlungu wa ano baba naagaana maneno higa na akuhukumuni.” ¹⁸ Ndipho Roho wa Mlungu achimwedzera Amasai, mkpwulu wa hara mirongo mihahu, naye achiamba, “We Daudi, swiswi hu atuo; Uwe mwana wa Jese,

[‡] 11:22 11:22 Au ana airi a Arieli. Arieli taimanyikana manage. [§] 11:34 11:34 Kulengana na 2 Samueli 23:25: Chieburania ana a Hashemu.

swino hu uphando;

Amani, ee, kala na mafwanikiyo,

na amani naikale na hinyo akuteryao;

Kpwa mana Mlunguo ndiye akuteryaye.”

Ndipho Daudi achiakaribisha, achiatika akale akulu a hicho chikosi.

Afuasi kula Manase

¹⁹Atu anjina kula mbari ya Manase achimbirira kpwa Daudi ariphophiya phamwenga na Afilisti kupiga viha Sauli. (Ela Afilisti tayaaterya Daudi, mana madzumbe ga Afilisti aphiya njama achedza achimuuyiza kuno anaamba, “Tahundazindza maisha gehu na mutu hiyu alafu auriche, achimbirire kpwa Sauli, mkpwuluwe.”) ²⁰Daudi ariphokala anaphiya Zikilagi, atu hano a mbari ya Manase adziunga naye, nao kala ni hinya; Adina, Jozabadi, Jediaeli, Mikaeli, Jozabadi, Elihu na Zilethai. Hano kala ni akulu a vikosi vya elufu-elufu hiko Manase. ²¹Atery a Daudi kupambana na chikosi ambacho kala chichimshambuliya, mana kala ni masujaa na kala ni akulu a jeshi. ²²Hipho siku bada ya siku, atu aenderera kpwedza kpwa Daudi kumterya, hadi phachikala na jeshi kulu, dza jeshi ra Mlungu.

Jeshi ra Daudi

²³Hino ndio idadi ya anajeshi enye silaha za viha, ariokpwedza kpwa Daudi hiko Heburoni, ili amuphe ufalume wa Sauli, sawa-sawa na neno ra Mwenyezi Mlungu. ²⁴Atu a Juda ariotsukula ngao na mafumo kala ni atu elufu sita magana manane, osi ana silaha za viha. ²⁵Kula mbari ya Simioni, alume a miyo mifu ya viha, atu elufu sabaa na gana mwenga ²⁶Kula mbari ya Lawi atu elufu ne na magana sita. ²⁷Jehoyada ariyekala mkpwulu wa mbari ya Aruni phamwenga na iye, atu elufu tahu na magana sabaa. ²⁸Sadoki, barobaro sujaa wa viha, phamwenga na akulu a jeshi mirongo miiri na airi kula kpwa mbarize. ²⁹Na mbari ya Benjamin abaringbwa a Sauli, atu elufu tahu adziunga na Daudi ela anji aho kufikira wakati uho kala akadziunga na atu a mbari ya Sauli. ³⁰Kula mbari ya Efuraimu, atu elufu mirongo miiri na magana manane, alume a mkpwotse, tsona atu mashuhuri a miryango yao. ³¹Na nusu ya mbari ya Manase atu elufu kumi na nane ambao kala akatsambulwa na kuhadzwa madzina gao ili edze amuhende Daudi akale mfalume. ³²Kula mbari ya Isakari kpwakala na madzumbe magana mairi, alume enye achili za kumanya wakati mambo galondwago kuhendwa ni Aiziraeli, na ndugu zao osi ariokala tsini ya mamlaka gao. ³³Kula mbari ya Zabuloni kpwakala na alume elufu mirongo mitsano awezao kudziunga na jeshi, masujaa a viha na enye silaha za viha aina zosi. Aho amterya Daudi na moyo mmwenga. ³⁴Kula mbari ya Nafutali, kpwakala akulu a jeshi elufu mwenga phamwenga na alume elufu mirongo mihahu na sabaa a kutsukula ngao na mafumo. ³⁵A mbari ya Dani, kpwakala na atu masujaa a kumanya viha, elufu mirongo miiri na magana sita. ³⁶A mbari ya Asheri, kpwakala na atu awezao kuphiya phamwenga na jeshi, masujaa a kumanya viha, elufu mirongo mine. ³⁷A mbari ya Rubini, Gadi na nusu mbari ya Manase kula ng'ambo ya Joridani kpwakala na atu elufu gana mwenga na mirongo miiri enye silaha za viha za aina mbali-mbali.

³⁸Hinyo atu osi a viha, asikari ariodzipanga chiviha, akpwedza Heburoni kpwa moyo mkamilifu, achikala na nia ya kumuhenda Daudi akale mfalume wa Iziraeli yosi. Viratu vira Aiziraeli anjina osi kala ana moyo mmwenga wa kumuika Daudi akale mfalume. ³⁹Nao akala hiko phamwenga na Daudi siku tahu achirya na kunwa, mana ndugu zao kala tayari akaatayarishira. ⁴⁰Na piya majirani ao, anjina kula kure ya Isakari, Zabuloni na Nafutali akpwedza achireha chakurya dzulu ya punda, ngamia, nyumbu na ndzau. Vyakurya hivyo vinji vyakala vya unga, magande ga tini, magande ga zabibu kavu, uchi wa zabibu, mafuha ga zaituni, ng'ombe na mang'ondzi manji sana, kpwa kukala kala kuna raha ko Iziraeli.

13

*Sanduku ra chilagane rinauswa
Kiriathi-jearimu
(2 Samueli 6:1-11)*

¹Chisha Daudi wahenda mashauri na akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana na chila chilongozi. ²Daudi achiriambira ro borori rosi ra Aiziraeli, achiamba, “Ichikala dzambo riri rindakuhamirani, na ichikala ni mapenzi ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, nauhume atu akaihe ndugu zehu osi ariosala kppenye tsi yosi ya Iziraeli, phamwenga na alavyadzi-sadaka na Alawi ambao a kppenye midzi yao yenye marisa, ili edze akale phamwenga naswi. ³Naswi huruiyize

tsona sanduku ra Mlungu wehu, mana swino hwaripuza siku za utawala wa Sauli.”⁴ Nao atu osi ariokala hipho akubaliana na dzambo hiro, mana wazo hiro kala ni nono masikironi mwa atu osi.

⁵ Phahi Daudi waakusanya Aiziraeli osi, kula muho Shihori hiko Misiri, hadi phatu pha kumenyera Hamathi, ili aphahe kurireha sanduku ra Mlungu kula Kiriathi-Jearimu.⁶ Naye Daudi na Aiziraeli osi, aambuka hadi Baala, yani Kiriathi-Jearimu, mudzi wa Juda, ili akaambuse sanduku ra Mlungu kula kuko, ambaro rinaihwa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu akalaye dzulu ya makerubi.*⁷ Nao atsukula sanduku ra Mlungu dzulu ya rukpwama dziphyra ra kuvwehwa ni ng’ombe, kula nyumbani kpwa Abinadabu. Uza na Ahio ndio ariolongoza ro gari.⁸ Daudi na Aiziraeli osi afwiha mbere za Mlungu, kpwa mkpwotse wao wosi; kuno anavwina mawira, zeze, ngephephe, tamburini, matoazi na tarumbeta.

⁹ Ariphefika phatu pha kuwagira mtsere pha Kidoni, Uza wagolosa mkpwonowe kuzuwiya sanduku, mana ng’ombe kala zikakpwala.¹⁰ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimtsukirirwa Uza, achimuolaga, kpwa sababu warigolosea mkpwoono ro sanduku, naye achifwa phapho mbere za Mlungu.¹¹ Daudi wasikira utsungu manage tsukizi za Mwenyezi Mlungu zakala nyinji kpwa Uza hata achimuolaga. Napho phatu hipho phanaihwa Peresi-Uza hadi rero.¹² Naye Daudi wamuogopha Mlungu siku iyo achiamba, “Mino ndarirehadze kaya kpwangu sanduku ra Mlungu?”¹³ Phahi Daudi kayariphirika hiko mudzi wa Daudi, ela wariricha nyumbani mwa Obedi-Edomu, kula Gathi.¹⁴ Phahi sanduku ra Mlungu richikala na atu a Obedi-Edomu, mo mwakpwe nyumbani, muda wa miezi mihahu, naye Mwenyezi Mlungu achibariki atu a Obedi-Edomu na vyosi arivyokala navyo.

14

Shuguli za Daudi hiko Jerusalemu (2 Samueli 5:11-16)

¹ Naye Hiram, mfalume wa Tiro wahuma ajumbe kpwa Daudi, piya wamphirikira mihi ya mierezi, mafundi a kudzenga na mawe na mafundi a mbao, ili amdzengere nyumba ya chifalume.² Naye Daudi achimanya kukala Mwenyezi Mlungu wamuimarisha akale mfalume wa Iziraeli na aufanikishe nyo ufalume kpwa ajili ya atue, Iziraeli.

³ Daudi wazidi kulola achetu hiko Jerusalemu na achizidi kuvyala ana anji a chilume na a chichetu.⁴ Na higa ndigo madzina ga hinyo ana ariovyalwa hiko Jerusalemu: Shama, Shobabu, Nathani, Selemani,⁵ Ibhari, Elishuwa, Elifeleti,⁶ Noga, Nefegi, Jafia,⁷ Elishama, Beeliada na Elifeleti.

Daudi anaashinda Afilisti (2 Samueli 5:17-25)

⁸ Afilisti ariphosikira kukala Daudi akatiywa mafuha ili akale mfalume wa Iziraeli yosi, Afilisti osi aambuka kpwendamenda. Daudi ariphogasikira, watuluka ili akapigane nao.⁹ Phahi Afilisti akpweza na achiandza kushambuliya Dete ra Arafa.¹⁰ Phahi Daudi wamuua Mlungu achiamba, “Dze niambuke kpwendapigana na Afilisti? Undaatiya mwangu mikononi?” Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ambuka manange ndaatiya mwako mikononi.”

¹¹ Phahi Daudi waambuka hadi Baali-Perasimu na achiapigira hipho. Ndipho Daudi achiamba, “Mlungu akanihumira kuphyera aviha angu dza mafuriko gahendavyo kpwa mkpwono wangu.” Kpwa hivyo phatu phapho phaihwa Baali-Perasimu.¹² Afilisti aricha milungu yao phapho, na Daudi walagiza, nayo ichiochwa na moho.

¹³ Afilisti auya tsona kushambuliya hiko deteni.¹⁴ Naye Daudi ariphomuua tsona Mlungu, Mlungu achimuamba, “Usialunge mwenga kpwa mwenga, ela azunguluke hadi kpwenye mihi ya miforisadi ndipho uashambuliye kula hipho.¹⁵ Hipho ndiphosikira misindo dzulu ya yo miforisadi, tuluka ukapigane, kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akakutanguliywa mberezo kpwendapiga jeshi ra Afilisti.”¹⁶ Daudi wahenda dza arivyolagizwa ni Mlungu. Naye achiripiga jeshi ra Afilisti kula Gibioni hadi Gezeri.¹⁷ Nguma za Daudi zagota tsi zosi, naye Mwenyezi Mlungu wagatiya wuoga mataifa gosi, gachimuogopha Daudi.

15

Matayarisho ga kutsamiza Sanduku ra Chilagane

13:5 13:5 1 Samueli 7:1-2   **13:6** 13:6 Kutsama 25:22   * **13:6** 13:6 Makerubi ni viumbe vya mlunguni vyenye mapha.   **13:14** 13:14 1 Nyakati 26:4-5

¹ Phahi Daudi wadzidzengera madzumba kpwenye mudzi wa Daudi na achitayarisha phatu, achichita hema kpwa ajili ya sanduku ra Mlungu. ² Alafu achiamba, "Taphana mutu ndiye tsukula sanduku ra Chilagane isiphokala Alawi machiyao, manage hinyo ndinyo ariotsambulwa ni Mwenyezi Mlungu atsukule sanduku ra Mwenyezi Mlungu na amuhendere huduma maisha gao gosi." ³ Ndipho Daudi achiakusanya Aiziraeli osi hiko Jerusalem, ili arehe sanduku ra Mwenyezi Mlungu phatuphe, ambapho waritayarishira. ⁴ Chisha achiaha phamwenga ana a Aruni na Alawi dza inavyolungirana hipha: ⁵ kula kpwa ana a Kohathi, mkpwulu wao ni Urieli, phamwenga na abarie gana na mirongo miiri, ⁶ kula kpwa ana a Merari, mkpwulu wao ni Asaya, phamwenga na abarie magana mairi na mirongo miiri. ⁷ Kula kpwa ana a Gerishomu, mkpwulu wao ni Joeli, phamwenga na abarie gana na mirongo mihahu, ⁸ kula kpwa ana a Elizafani, mkpwulu wao ni Shemaya, phamwenga na abarie magana mairi. ⁹ Kula kpwa ana a Heburoni, mkpwulu wao ni Elieli, phamwenga na abarie mirongo minane, ¹⁰ kula kpwa ana a Uzieli, mkpwulu wao ni Aminadabu, phamwenga na abarie gana na kumi na airi.

¹¹ Halafu, Daudi waiha alavyadzi-sadaka Sadoki na Abiathari, na Alawi ambao ni Urieli, Asaya, Joeli, Shemaya, Elieli na Aminadabu. ¹² Achiaambira, "Mwimwi mu vitswa vya mbari za Alawi, phahi dzitakaseni, mwimwi na ndugu zenu, ili muambuse sanduku ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, hadi phatu phara ambapho naritayarishira. ¹³ Kpwa sababu charo cha kpwandza tamyaritsukula, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu wahutiya adabu. Kpwa sababu tahuyauza ushauriwe wa vira rilondwavyo kutsukulwa." ¹⁴ Kpwa hivyo Alavyadzi-sadaka na Alawi adzitakasa, ili aambuse sanduku ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ¹⁵ Ndipho Alawi achiritsukula sanduku ra Mlungu mwao mafuzini kuhumira migongoye kulengana na neno ra Mwenyezi Mlungu dza vyo Musa arivyolagiza.

¹⁶ Daudi piya achilagiza akulu a Alawi atsambule ndugu zao akale aimbadi ambao andapiga ngoma kpwa sauti kulu, ngephephe, vinanda na matoazi, ili alavye zumo ra furaha. ¹⁷ Hipo Alawi atsambula Hemani mwana wa Joeli na kula kpwa abarie Asafu mwana wa Berekiya na kula kpwa ana a ndugu yao Merari, Ethani mwana wa Kushaya. ¹⁸ Chisha phamwenga na hinyo kuna abari aho ambao kala andakala asaidizi ao, Zakariya, Jaazieli, Shemiramothi, Jeieli, Uni, Eliabu, Benaya, Maaseya, Matithia, Elifelehu na Mikineya. Phamwenga nao ni Obedi-Edomu na Jehieli ariokala arindzi a mryango. ¹⁹ Aimbadi, Hemani, Asafu na Ethani alagizwa kupiga matoazi gao ga shaba kpwa mriro mkpwulu. ²⁰ Zakariya, Azieli, Shemiramothi, Jehieli, Uni, Eliabu, Maaseya na Benaya kala apige ngoma zao za nyuzi kulengana na mriro wa Alamothe yani sauti nyembamba ya dzulu. ²¹ Ela Matithia, Elifelehu, Mikineya, Obedi-Edomu, Jeieli na Azazia kala apige ngephephe zao kulengana na mriro wa Sheminithi ambao kala ni wa kulongoza ngoma zosi. ²² Kenenia, chilongozi wa uimbadi kahi za Alawi, kala ni chilongozi wa uimbadi mana kala ana ujuzi wa uimbadi. ²³ Berekiya na Elikana kala ni arinda ryango kpwa ajili ya hiro sanduku. ²⁴ Alavyadzi-sadaka Shebania, Joshafati, Nethaneli, Amasai, Zakariya, Benaya na Eliezeri kala ni apigadzi tarumbeta mbere za sanduku ra Mlungu. Obedi-Edomu na Jehia nao piya kala ni arinda ryango kpwa ajili ya sanduku.

*Sanduku ra chilagane
rinaphirikpwa Jerusalemu
(2 Samueli 6:12-22)*

²⁵ Phahi Daudi na vilongozi a Iziraeli, phamwenga na akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu, akpwendareha hiro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu kula nyumbani kpwa Obedi-Edomu na furaha kulu. ²⁶ Na kpwa kukala Mlungu waajaliya Alawi ambao kala anatsukula sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu, amsindzira ana ndzau sabaa na maturume sabaa. ²⁷ Daudi kala akavwala kandzu ya katani swafi, na piya Alawi ambao kala anatsukula hiro sanduku na avwinadzi, phamwenga na Kenania chilongozi wa aimbadi. Tsona Daudi wavwala chisibao cha katani swafi. ²⁸ Ndipho Aiziraeli osi achiriambusa ro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu kuno anapiga njerejere, magunda, matoazi na ngephephe.

²⁹ Sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu ririphofika mudzi wa Daudi, Mikali mwana mchetu wa Sauli watsungurira dirishani achimuona mfalume Daudi anafwiha kuno anatina-tina kpwa raha, naye achim'bera mwakpwe moyoni.

16

¹ Chisha arireha sanduku ra Mlungu na achiriika kahi-kahi ya hema ambaro kala Daudi akarichita kpwa ajili hiyo. Alafu alavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani mbere za Mlungu. ² Naye Daudi ariphomala kulavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani, waabariki atu kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, ³ tsona achiaganyira chila mutu wa Iziraeli, mlume kpwa mchetu hofulo, phande ra nyama na gande ra zabibu.

⁴ Zaidi ya hivyo, Daudi watsambula Alawi anjina akale a huduma mbere za sanduku ra Mwenyezi Mlungu, kuika kumbukumbu, kulavya shukurani na kutogola Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ⁵ Asafu kala ndiye mkpwulu, wa phiriwe kala ni Zakariya, alafu Jeieli, Shemiramothi, Jehieli, Matithia, Eliabu, Benaya, Obedi-Edomu na Jehieli. Hinyo ni apigadzi vinanda na ngephephe, Asafu kala ni mpigadzi matoazi. ⁶ Nao alavyadzi-sadaka Benaya na Jahazieli kano kpwa kano kala ni apigadzi tarumbeta mbere za sanduku ra chilagane ra Mlungu.

Wira wa kutogola Mlungu

(Zaburi 105:1-15; 96:1-13; 106:1,47-48)

⁷ Iyo ndiyo siku ambayo Daudi walagiza kpwa kano ya kpwandza kukala Asafu na abarie amlavire Mwenyezi Mlungu shukurani kpwa kuimba wira huno:

⁸ Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mvoyeni;

Amanyiseni mataifa mambo arigohenda.

⁹ Muimbireni, imbani mawira ga kumtoga.

Semurirani mahendoge gosi ga ajabu.

¹⁰ Hendani ngulu kpwa sababu ya dzinare takatifu.

Hinyo amuogophao Mwenyezi Mlungu naaherewe.

¹¹ Muendzeni Mwenyezi Mlungu na nguvuze

chila wakati londani kukala aripho iye.

¹² Tambukirani mahendo ga ajabu arigohenda,

vilinjevye na uamuliwe ariolavya.

¹³ Mwimwi chivyazi cha Iziraeli mtumishiwe,

mwimwi chivyazi cha Jakobo, atue ariokutsambulani.

¹⁴ Iye, Mwenyezi Mlungu, ndiye Mlungu wehu,

uamuliwe wa haki unaonekana duniani kosi.

¹⁵ Iye anatambukira chilaganeche cha kare na kare,

na anatambukira ahadiye hadi vivyazi elufu.

¹⁶ Chilagane arichoika na Burahimu,

na ahadi ariyomuapira Isaka.

¹⁷ Ariyomuhakikishira Jakobo dza amuri,

kpwa Iziraeli dza chilagane cha kare na kare,

¹⁸ achiamba, "Ndakupha tsi ya Kanani

ikale seemu ya urisi wenu."

¹⁹ Ariphokala ni achache,

ee achache sana, na ajeni mumo,

²⁰ atangatanga kula taifa hadi taifa,

kula ufalume mmwenga hadi wanjina.

²¹ Kayamruhusu yeyesi aanonere,

waademurira afalume kpwa sababu yao.

²² Achiaambira, "Msigute apakpwa mafuha* angu,

wala msiahende mai manabii angu."

²³ Muimbireni Mwenyezi Mlungu dunia yosi!

Chila siku tangazani wokofuwe!

²⁴ Tangazirani mataifa gosi ngumaye,

gaambireni makabila gosi kuhusu mahendoge ga ajabu.

²⁵ Mana Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu naye anastahili kutogolwa,

iye anafwaha kuogophewa kuriko milungu yosi.

²⁶ Mana milungu yosi ya mataifa ni vizuka tu,

ela Mwenyezi Mlungu waumba mlunguni.

²⁷ Ishima na ukulu u mbereze,

iye ndiye chandzo cha nguvu na furaha.

²⁸ Mupheni Mwenyezi Mlungu, mwi atu phapha duniani,

16:16 16:16 Mwandzo 12:7; Mwandzo 26:3   **16:17** 16:17 Mwandzo 28:13   **16:21** 16:21 Mwandzo 20:3-7

* **16:22** 16:22 Hebu Masihani angu (soma 1 Samueli 2:20).

- mupheni Mwenyezi Mlungu nguma na nguvu.
²⁹ Mupheni Mwenyezi Mlungu nguma inayofwaha.
 Reheni sadaka na mwedze mbereze!
 Muabuduni Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya unono wa utakatifuwe,
³⁰ dunia yosi naikakame mbereze,
 dunia yimara taisumbisika.
³¹ Mlunguni nakule shangbwe na dunia ihererwe,
 nao agombe kahi za mataifa aambe, "Mwenyezi Mlungu anatawala!"
³² Bahari na vyosi virivyo mumo navivume.
 Minda na vyosi virivyo mumo navipige njerejere kpwa raha!
³³ Ndipho mihi ya tsakani indaimba kpwa raha
 mbere za Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala aredza aamule dunia.
³⁴ Mshukuruni Mwenyezi Mlungu mana iye ni mnono;
 kpwa kukala mendzwaye isiyosika ni ya kare na kare.
³⁵ Namwi mundaamba:
 "Hutivye, ee Mlungu utivyaye,
 hukusanye na u hutivye kula kahi ya mataifa,
 huphahe kurishukuru dzinaro takatifu,
 na hushangilie kuno hunakutogola."
³⁶ Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
 hangu kare na kare hadi kare na kare.

Chisha atu osi achiamba, "Amina!" Mtogoleni Mwenyezi Mlungu.

Ibada yokala Jerusalemu na Gibioni

³⁷ Phahi Daudi waaricha hiko mbere za sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu, Asafu na nduguze, ili ahudumu mbere za sanduku kano kpwa kano dza vyo ilondwayo kpwa iyo siku. ³⁸ Na piya Obedi-Edomu na nduguze mirongo sita na anane arichwa ahudumu nao. Obedi-Edomu mwana wa Jeduthuni na Hosa akale arindzi a ryango. ³⁹ Daudi waricha Sadoki yuya mlavyadzi-sadaka na nduguze, hara alavyadzi-sadaka mbere za hema ra Mwenyezi Mlungu kahi za phatu pha dzulu pha ibada hiko Gibioni, ⁴⁰ ili amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka za kuochwa chila siku, ligundzu na dziloni, sawa-sawa na gosi garigoandikpwa ndani ya shariya ya Mwenyezi Mlungu, ariyoalagiza Aiziraeli. ⁴¹ Phamwenga nao kala ni Hemani na Jeduthuni na hinyo anjina ariotsambulwa na madzina gao gachihadzwa kukala alavye shukurani kpwa Mwenyezi Mlungu, manage mendzwaye taisika ta kare na kare. ⁴² Hemani na Jeduthuni kala ni apiga tarumbeta na matoazi na kpwa ajili ya zumo na piya akala avumbadzi a vifwaya vyanjina vya mawira ga kumvwinira Mlungu. Ana a Jeduthuni atsambulwa arinde ryango. ⁴³ Chisha atu osi achiphiya vyao chila mmwenga kpwakpwe kaya, naye Daudi achiphiya kaya kpwendabariki atue.

17

*Daudi anahewa ujumbe ni Nathani
 (2 Samueli 7:1-17)*

¹ Phahi, Daudi ariphokala akaishi mwakpwe nyumbani kpwa muda, wamuamba nabii Nathani, "Lola, mino naishi nyumba ya mierezi, ela ro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu rikala hemani." ² Naye Nathani achimuamba Daudi, "Rorosi uriazaro mwako moyoni rihende, mana Mlungu a phamwenga nawe."

³ Ela usiku hinyo-hinyo neno ra Mlungu ramwedzera Nathani, kumuamba, ⁴ "Phiya ukamuambire mtumishi wangu Daudi, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Uwe usinidzengere nyumba ya kuishi. ⁵ Manage hangu siku niriyotuluzza Aiziraeli kula Misiri hadi rero sidzangbweishi nyumbani ela nkakala nchiishi hemani kokosi nrikophiya. ⁶ Kosi nrikophiya na Iziraeli yosi, sidzangbwegomba na chilongozi yeyesi nriyemtsambula akale chilongozi wa atu angu Iziraeli, kumuamba, "Mbona kudzangbwenidzengera nyumba ya mierezi?"

⁷ " 'Sambi phahi, kamuambire mtumishi wangu Daudi, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi: Nakuhala kula urisani, urikokala unarisa mang'ondzi, ili ukale mtawala wa atu angu Iziraeli. ⁸ Nami nakala phamwenga nawe kosi urikophiya nangamiza avihao osi mberezo. Nami dzinaro ndarihenda rikale kulu dza madzina ga atu akulu duniani. ⁹ Nami ndaatsamburira atu angu Iziraeli phatu pha kuishi,

niahende asagale phapho, ili phakale phao enye. Nao taandauswa tsona, na atu ayi taandagayisa tsona dza arivyohenda pho kare, ¹⁰ hangu nrirhoika aamuli dzulu ya atu angu Aiziraeli. Nami ndaturya maaduigo gosi. Phamwenga na higo, nakuambira kukala Mwenyezi Mlungu andaihenda nyumbayo ikale nyumba ya chifalume. ¹¹ Sikuzo zichifika nawe uchifwa na kuzikpwa phamwenga na akareo, ndakuunurira mwanao, mmwengawapho wa anao mwenye, nami ndauhenda ufalumewe ukale imara. ¹² Iye ndiye ndiyenidzengera nyumba, nami nindauhenda ufalumewe ukale imara hata kare na kare. ¹³ Mino ndakala ise, naye andakala mwanangu. Mino sindamuusira mendzwa yangu isiyosika, dza nrivyomuusira yuya mfalume ariyekalako kabila ya uwe. ¹⁴ Ela ndamuimarisha dza mfalume wa atu angu Iziraeli na chihiche cha endzi chindaimarishwa hata kare na kare.” ’ ’ ”

¹⁵ Nathani wamuambira Daudi maneno gosi ga ruwiya hino.

Daudi anamupha Mlungu shukurani
(2 Samueli 7:18-29)

¹⁶ Ndipho mfalume Daudi achimenya na achisagala mbere za Mwenyezi Mlungu na achiamba, “Mino ni ani, Ee! Bwana Mlungu, na jamaa yangu ni utu wani, hata unihendere gosi higa? ¹⁷ Higo gachikala tagatosha phako matsoni, uwe Mwenyezi Mlungu! Piya ukanimanyisa mambo ndigohendeka miaka minji badaye katika chivyazi cha mtumishio, uwe Mwenyezi Mlungu! ¹⁸ Niambembe tsona mino Daudi kpwa kuniishimu mimi mtumishio? Mana uwe unamanya vinono mtumishio. ¹⁹ Uwe Mwenyezi Mlungu, ukahenda higa mambo makulu kulengana na umendzavyo, kpwa ajili ya mimi mtumishio, ili higo mahendo makulu gosi gamanyikane. ²⁰ Takuna ariye dza uwe, ee Mwenyezi Mlungu, na takuna Mlungu wanjina ela uwe, kpwa kadiri ya higo gosi huchigogasikira na masikiro gehu. ²¹ Ni taifa riphii phano duniani ririro dza atu Iziraeli? Riro ni taifa ambaro uwe warikombola ili rikale rako kpwa ajili ya dzinaro. Warihendera mambo makulu ga kuogofya kpwa kuzoresa mataifa mbere za atu, urioakombola kula Misiri. ²² Waahenda Aiziraeli akale atu hata kare na kare, na uwe Mwenyezi Mlungu, ukakala Mlungu wao.

²³ “Kpwa hivyo, ee Mwenyezi Mlungu, rira neno uchirorigomba kuhusu mimi mtumishio na kuhusu chivyazi changu, naritimie hata kare na kare na uhende kama uchivyogomba. ²⁴ Dzinaro narikale imara na ritogolwe hata kare na kare. Nao andaamba, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu mkpwulu wa Iziraeli, ndiye Mlungu wa Iziraeli,’ nacho chivyazi cha mtumishio Daudi chindaimarishwa mberezo. ²⁵ Kpwa kukala, uwe Mlungu wangu, ukanifwenurira mimi mtumishio kukala undamdzengera nyumba ndiyo mana mtumishio anaujasiri wa kuvoya mberezo. ²⁶ Na sambu, uwe Mwenyezi Mlungu, macheyo u Mlungu, nawe ukamuahidi mtumishio mambo higa manono. ²⁷ Phahi vyo hivyo fwahirwa kuchibariki chivyazi cha mtumishio, ili chiweze kpwenderera kukala na chibali matsoni phako mana chochosi chibarikiwacho ni uwe Mwenyezi Mlungu nkubarikiwa hata kare na kare.”

18

Daudi anaturya viha vyosi
(2 Samueli 8:1-18)

¹ Bada ya gago Daudi washinda Afilisti na achihala mudzi wa Gathi na vidzidzivye kula kpwa Afilisti. ² Chisha washinda Moabu, nao Amoabu achikala tsini ya Daudi, nao achikala anamripha kodi. ³ Daudi piya wampiga Hadadezeri mfalume wa Zoba kuelekeya Hamathi, ariphokala akaphiya kpwendaimarisha ufalumewe, ko muho Yufurati. ⁴ Daudi wamfuta magari elufu mwenga ga kuvwehwa ni farasi ga Hadadezeri, anajeshi a kupanda farasi elufu sabaa na anajeshi elufu mirongo mbiri a kunyendeka na magulu. Naye Daudi wakatakata kano farasi osi akumweha magari, ela achisaza farasi gana mwenga.

⁵ Aaramu kula Damasikasi ariphokpedza kumturya Hadadezeri mfalume wa Zoba, Daudi waolaga Aaramu elufu mirongo miiri na mbiri. ⁶ Ndipho Daudi achiika vikosi vya anajeshi a kula ufalume wa Aaramu ko Damasikasi. Phahi Aaramu achikala tsini ya ufalume wa Daudi, nao achikala anamripha kodi. Mwenyezi Mlungu wamupha ushindi Daudi chila arikophiya kupigana.

⁷ Daudi wahala ngao za zahabu zokala zichitsukulwa ni atumishi a Hadadezeri, achizireha Jerusalemu. ⁸ Daudi wahala shaba nyinji sana kula Tibuhathi na kula Kuni,

midzi ya Hadadezeri, ambayo Selemani waihumira kutengezera dzisimikiro roihwa “bahari ya shaba,” zira nguzo na hira miyo ya shaba.

⁹ Mfalume wa Hamathi ariyehwa Tou, ariphosikira kukala Daudi akarishinda jeshi rosi ra Hadadezeri, mfalume wa Zoba, ¹⁰ wahuma mwanawe Hadoramu kpwa mfalume Daudi, ili akamlamuse na amtogole, mana wapigana na Hadadezeri na achimshinda. Kpwa mana ye Tou mwenye kala achipigana na Hadadezeri mara kpwa mara. Hadoramu wamrehera aina zosi za miyo ya zahabu, ya feza na ya shaba. ¹¹ Mfalume Daudi achiitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, phamwenga na feza na zahabu ambayo waihala zewe kula kpwa mataifa gosi higa: Edomu, Moabu, Amoni, Afilisti na Amaleki. ¹² Naye Abishai mwana wa Seruya waolaga Aedomu elufu kumi na nane ko Dete ra Munyu. ¹³ Tsona Daudi waika vikosi vya majeshi ko Edomu. Nao Aedomu achikala tsini ya ufalume wa Daudi. Mwenyezi Mlungu wamupha Daudi ushindi kosi arikophiya.

¹⁴ Phahi Daudi watawala atu osi a Iziraeli, achiaamulato na kuahendera haki atue osi. ¹⁵ Joabu mwana wa Seruya kala ndiye mkpwulu wa jeshi naye Jehoshafati mwana wa Ahiludi kala ni muiki wa vitabu vya kumbukumbu. ¹⁶ Sadoki mwana wa Ahitubu na Ahimeleki mwana wa Abiathari kala ni alavyadzi-sadaka na Shavusha naye kala ni muandishi. ¹⁷ Benaya mwana wa Jehoyada waimirira Akerethi na Apelethi. Nao ana a Daudi achikala maofisaa akulu katika huduma ya mfalume.

19

Daudi anaturya Aamori na Aashuru (2 Samueli 10:1-19)

¹ Bada ya muda, Nahashi mfalume wa Aamoni wafwa na mwanawe watawala badalaye. ² Naye Daudi achiamba, “Nindamuhendera manono Hanuni mwana wa Nahashi mana ise wanihendera manono.” Phahi Daudi wahuma ahumwa kpwendamupha Hanuni pore kpwa ajili ya kufwererwa ni ise. Ndipho ahumwa a Daudi achedza kpwa Hanuni kwenye tsi ya Aamoni, kumupha pore. ³ Vilongozi a Aamoni achimuamba Hanuni, “We unaona Daudi akakuhumira atumishi akuphoze marendra kpwa kukala anamuishimu sowe? Dze! Atue taakedza kpwako ili apeleze tsi, aimanyeto na aipendule?” ⁴ Phahi Hanuni waahala nyo atumishi a Daudi, achianyola vyeru vyao, nguwo zao achizikata kahi-kahi hadi mahakoni, chisha achiarichira aphiye vyao. ⁵ Daudi ariphooambirwa dzambo hiro, wahuma ajumbe kpwendaaphokera, kpwa sababu atu hinyo kala akaifiwa sana. Mfalume achiamba, “Kalani ko Jeriko hadi vyo vyeru vyenu vimere ndipho muuye.”

⁶ Phahi Aamoni ariphodziona akamtsukiza Daudi, Hanuni na mbari ya Aamoni ahuma kilo elufu mirono mihahu na ne za feza kpwendakodisha magari ga kuvwehwa ni farasi na atu a kugaphirika kula Mesopotamia, Aramu-Maaka na kula Zoba. ⁷ Akodisha magari ga kuvwehwa ni farasi na apherikadzi magari higo elufu mirono mihahu na mbiri phamwenga na mfalume wa Maaka na jeshire, ambao akpwendachita kambi mbere za Medeba. Nao Aamoni adzikusanya kula kpwa midzini na kuphiya vihani. ⁸ Daudi ariphosikira gaga, wamuhuma Joabu atuluke na jeshi rosi ra masujaa. ⁹ Aamoni atuluka na achidzipanga chiviha phatu pha kumenyera mudzi wao, nao afalume ariokpweza kala akpwahali kpwereru machiyao.

¹⁰ Joabu ariphooona kukala anapigbwa mbere na nyuma, watsambula hara anajeshi sujaa zaidi a Iziraeli achiapanga apambane na Aaramu. ¹¹ Anajeshi anjina ariosala waaika tsini ya ulongozi wa mwanao Abishai, nao achipangwa ili apigane na Aamoni. ¹² Joabu achiamba, “Uchiona kukala Aaramu ananizidi nguvu, ndzo uniterye, nami nchiona kukala Aamoni anakuzidi nguvu, nindakpweza nikuterye. ¹³ Ukale sujaa, hukapigane chilume kpwa ajili ya atu eh, na kpwa ajili ya midzi ya Mlungu wehu. Naye Mwenyezi Mlungu andahenda gara garigo manono kpwakpwe.” ¹⁴ Joabu na anajeshi ariokala phamwenga naye ndio atanguliya kupigana na Aaramu, nao Aaramu achichimbira. ¹⁵ Aamoni ariphooona kukala Aaramu anachimbira, nao achimbira Abishai, mwanao wa Joabu, achendainjira mo mudzini. Ndipho Joabu achiuya Jerusalemu. ¹⁶ Aaramu ariphodziona akashindwa ni Iziraeli, ahuma kurehwe Aaramu kula ng'ambo ya muho Yufurati, ariolongozwa ni Shofaki, mkpwulu wa jeshi ra Hadadezeri. ¹⁷ Daudi ariphooambirwa, wakusanya phamwenga Aiziraeli osi achivuka muho Joridani, achipanga vikosivye kupambana na Aaramu. Daudi ariphopanga viha kuapiga Aaramu, aho apigana naye. ¹⁸ Aaramu achimbira Aiziraeli, naye Daudi achiolaga apheriki a magari ga kuvwehwa ni farasi elufu sabaa na anajeshi a

kunyendeka na magulu elufu mirongo mine. Shofaki, mkpwulu wao wa jeshi piya walogbwa. ¹⁹ Nyo ariokala tsini ya Hadadezeri ariphoona akashindwa ni Iziraeli, alonda amani na Daudi, na achikala tsinize. Nao Aaramu taayakubali kuterya tsona Aamoni.

20

Daudi anauhala mudzi wa Raba

(2 Samueli 12:26-31)

¹ Mwaka wanjina uriphoandza, wakati afalume nkutuluka kuphiya vihani, Joabu walongoza anajeshi masujaa. Wakpwendabananga tsi ya atu a Aamoni achiiricha gandzo na achendazangira Raba. Ela Daudi wasala Jerusalemu. Joabu washambuliya Raba na achiuricha gandzo. ² Chisha Daudi achihala tadzi ya mfalume wao kula phakpwe chitswani. Uzihowe kala ni kama kilo mirongo mihahu na ne za zahabu na ndaniye mwaphahikana mawe ga samani, na achimvwika Daudi chitswani. Naye wahala zewe nyinji sana kula mo mudzini. ³ Atu ambao kala a himo waahala achiashurutisha* kuhenda kazi za misumeno, sururu za vyuma na mbadzo. Hivyo ndivyo Daudi arivyoihenda midzi yosi ya Aamoni. Chisha Daudi wauya Jerusalemu na jeshire rosi.

Daudi anaturya madzitu ga Filisti

(2 Samueli 21:15-22)

⁴ Bada ya gaga kpwakala na viha na Afilisti ko Gezeri, ndipho Sibekai kula mudzi wa Husha, achimuolaga Sipai, ariyekala mmwengawapho wa chivyazi cha madzitu, yani Arafa, nao Afilisti achishindwa. ⁵ Kpwakala na viha tsona na Afilisti, naye Elihanani mwana wa Jairi kula Bethlehemu achimuolaga Lahimi, mwanao wa Goliathi kula Gathi, ambaye mphini wa fumore wakala mkpwulu dza muhi wa mfumadzi wa nguwu. ⁶ Kpwakala na viha vyanjina ko Gathi, kurikokala na dzitu kulu ambaro kala rina mala sita chila mkpwono na mala sita chila gulu, jumula ya mala mirongo miiri na ne. Iye naye wakala wa chivyazi cha Arafa. ⁷ Naye hiye aripholaphya Aiziraeli, Jonathani mwana wa Shimea, mwanao wa Daudi, achimuolaga. ⁸ Osi hinya ala kpwa chivyazi cha Arafa kula Gathi, nao aolagbwa ni Daudi na jeshire.

21

Aiziraeli anaolagbwa

(2 Samueli 24:1-25)

¹ Bada ya higo, Shetani waphiya chinyume cha Iziraeli na achimchenga-chenga Daudi aolange Aiziraeli. ² Ndipho Daudi achimuambira Joabu na akulu a majeshi, "Phiyani mkaolange Aiziraeli kula Beeri-Sheba hadi Dani, alafu munirehere isabu, mana nalonda nimanye ni angaphi."

³ Ela Joabu achimuamba, "Mwenyezi Mlungu naenjereze atue kano gana zaidi kuriko vira arivyo sambu. Bwana wangu mfalume, si hano osi ni atumishio? Mbona phahi bwana wangu unalonda kuhenda vino? Mbona phahi unalonda uhende Iziraeli imkosere Mlungu?" ⁴ Ela neno ra mfalume rakala na nguvu kuriko ra Joabu. Ndipho Joabu achiuka na achendamanya-menya Iziraeli kosi na alafu achiuya Jerusalemu. ⁵ Naye Joabu walavya isabu ya atu alume kpwa Daudi. Iziraeli yosi kala ina alume milioni mwenga na laki mwenga, awezao kuhumira panga, Juda kala kuna alume laki ne na elufu mirongo sabaa, awezao kuhumira panga. ⁶ Ela Joabu kayajumulisha Alawi na Abenjamini kwenye isabu, mana lagizo ra mfalume tariyamhamira.

⁷ Mwenyezi Mlungu piya kayahamirwa ni dzambo hiri, kpwa hivyo waitiya adabu Iziraeli. ⁸ Ndipho Daudi achimuamba Mlungu, "Nkahenda dambi kulu kpwa kuhenda dzambo hiri. Ela nakuvoya uniswamehe makosa gangu mimi mtumishio, mana nkahenda dzambo ra chizuzu sana." ⁹ Mwenyezi Mlungu wamuambira Gadi, muonadzi wa Daudi, ¹⁰ "Phiya ukamuambire Daudi, 'Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi: Nakupha mambo mahahu utsambule mwenga, ambaro ndakuhendera.'" ¹¹ Phahi Gadi waphiya kpwa Daudi na achimuamba, "Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi, 'Tsambula rira ulondaro: ¹² miaka mihahu ya ndzala, au miezi mihahu ya kushindwa vihani ni avihao; au siku tahu za kutiywa adabu ni Mwenyezi Mlungu, yani, tsi ifikpwe ni ukongo kuno malaika wa Mwenyezi Mlungu anamanya-menya makalo gosi ga Iziraeli abanange.' Sambu aza ukate shauri uniphe jibu ra kumuuyizira iye achiyenihuma."

¹³ Daudi achimuamba Gadi, “Nkainjira kwenye mashaka makulu; baha ntiywe adabu ni Mwenyezi Mlungu, mana mbazize ni nyinji, ela usiniriche nkatiywa mikononi mwa anadamu.” ¹⁴ Phahi Mwenyezi Mlungu wareha ukongo mui Iziraeli na atu elufu mirongo sabaa achifwa. ¹⁵ Mlungu wahuma malaika aphiye Jerusalemu ili akaolage atu. Na ariphokala anagahenda, Mwenyezi Mlungu waaonera mbazi na achigaluzwa niaye dzulu ya kuatiya adabu. Ndipho achimuambira ye malaika wa kubananga, “Bahi ikatosha, richira phapho.” Hiye malaika wa Mwenyezi Mlungu kala aimire phatu pha kuwagira mtsere pha Orinani, Mjebusi. ¹⁶ Daudi waunula matsoge achimuona ye malaika wa Mwenyezi Mlungu aimire kahi-kahi ya dzulu mlunguni na duniani, naye kala akatuluzwa upanga na akaugolosea Jerusalemu. Ndipho Daudi phamwenga na atumia achidzibwaga chimabumabu, kuno akavwala nguwo za magunia. ¹⁷ Daudi achimuamba Mlungu, “Dze! Si ni mimi nchiyelagiza atu aolangbwe? Ni mimi nchiyekosa na kuhenda dambi kulu sana. Ela gano mang’ondzi gakahendani? Ee Mwenyezi Mlungu, nakuvoya Mlungu wangu, nitiya adabu mimi na mbari yangu, ela usiriche ukongo mui ukalala dzulu ya atu.” ¹⁸ Ndipho malaika wa Mwenyezi Mlungu achimlagiza Gadi amuambire Daudi aambuke akamdzengere Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka kahi ya phatu pha kuwagira mtsere pha Orinani, Mjebusi. ¹⁹ Phahi Daudi waambuka sawasawa na neno ra Gadi ambaro warigomba kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu. ²⁰ Orinani ariphokala anawaga mtsere, wagaluka achimuona ye malaika, iye na anae a ne alume ambao kala a phamwenga naye adzifwitsa. ²¹ Daudi ariphomfikira phephi Orinani, Orinani watsupha dzitso achimuona Daudi, naye wauka kula hipho phatu pha kuwagira mtsere achendamupha ishima Daudi kpwa kumzamira hadi chilanguche chichiguta photsi. ²² Naye Daudi achimuamba Orinani, “Niguzira hipha phatupho pha kuwagira mtsere ili nindzengere Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka. Niguzira phatu hipha kpwa samaniye kamili ili nyo ukongo mui urio na atu usire.” ²³ Hipho Orinani achimuamba Daudi, “Hala tu! Na bwana wangu mfalume uhende ganagokufwahira. Lola, nalavya hano ndzau kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa na mbao za chifwaya cha kuwagira mtsere gakale kuni na hino nganu ikale sadaka ya unga. Nkavilavya vyosi.”

²⁴ Ela mfalume Daudi wamjibu Orinani achimuamba, “Hata, siyo hivyo, ela ndagula kpwa samani kamili. Mino sindahala chiricho chako nkachihumire kpwa kumuabudu Mwenyezi Mlungu wala sindalavya sadaka za kuochwa zisizonigarimu.” ²⁵ Phahi Daudi waripha Orinani vipande magana sita vya zahabu, kpwa ajili ya hipho phatu. ²⁶ Chisha Daudi wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka phapho, tsona achilavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani. Daudi wamvoya Mwenyezi Mlungu, naye achijibu na moho kula mlunguni, uchiocha sadaka yokala dzulu ya phatu pha kulavira sadaka za kuochwa. ²⁷ Chisha Mwenyezi Mlungu walagiza hiye malaika, naye achiuyiza upangawe mwakpwe chowani.

²⁸ Wakati hinyo, Daudi ariphoona Mwenyezi Mlungu akamjibu kahi ya pho phatu pha kuwagira pha Orinani, Mjebusi, wakala achilavira sadakaze phatu hipho. ²⁹ Kpwa mana Hema ra Mwenyezi Mlungu ambaro Musa waritengeza hiko jangbwani na phara phatu pha kulavira sadaka za kuochwa, siku hizo kala zi pha phatu pha dzulu hiko Gibioni. ³⁰ Ela Daudi kayasubutu kuphiya Gibioni kpendauza mapenzi ga Mlungu, mana kala anatishirwa ni hinyo upanga wa malaika wa Mwenyezi Mlungu.

22

¹ Chisha Daudi achiamba, “Hipha ndipho Nyumba ya Mwenyezi Mlungu ndiphokala na piya ndipho ndiphokala na phatu ambapho Aiziraeli andalavya sadaka za kuochwa.”

Matayarisho ga kudzenga Nyumba ya Kuvoya Mlungu

² Ndipho Daudi achilagiza akusanyirwe ajeni ambao anasagala tsi ya Iziraeli. Kula kpwa hinyo ajeni, Daudi watsambula atsongadzi mawe a tayarisho mawe ga kutsongbwa ili kudzengera Nyumba ya kuvoya Mlungu. ³ Daudi piya waika akiba tele ya chuma kpwa kutengezera misumari ya miryango na vifungiro (bawaba za) vya maryango phamwenga na shaba ambayo uzihowe tauyaweza kupimwa. ⁴ Tsona walavya magogo ga mihi ya mierezi ya kudzengera isiyoolangika, mana Asidoni na atu a Tiro amrehera Daudi mierezi isiyu na isabu. ⁵ Mana Daudi waamba, “Mwanangu Selemani ni mdide na kana ujuzi wowosi wa nyumba ndiyodzengerwa Mwenyezi Mlungu na lazima ikale nono ajabu, imanyikane na iphahe nguma kula kpwa atu a mbari zosi kpwa hivyo ndaihendera matayarisho.” Phahi Daudi waika vifwaya vinji vya kuidzengera kabila ya kufwakpwe.

⁶ Chisha Daudi waiha mwanawe Selemani, achimlagiza amdzengere nyumba Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ⁷ Daudi wamuambira Selemani mwanawe, "Hamu ya moyo wangu kala nidzenga nyumba ili kuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu. ⁸ Ela Mwenyezi Mlungu waniamba, 'Wamwaga mlatso sana na wapigana viha vikulu. Kundadzenga nyumba kpwa ishima yangu mana wamwaga mlatso munji sana duniani mbere zangu. ⁹ Ela lola phahi undavyala mwana mlume, ambaye andakala mutu wa amani. Ndamupha amani na avihae anaomzunguluka. Dzinare andaihua Selemani, nami ndaipha Iziraeli amani na kuhurira siku za utawalawe. ¹⁰ Hiye ndiye andadzenga nyumba kpwa ishima yangu. Andakala mwanangu mlume, nami ndakala ise. Tsona ndaimarisha chihi cha endzi cha ufalumewe dzulu ya Iziraeli hata kare na kare.' ¹¹ Sambu mwanangu, Mwenyezi Mlungu na akale phamwenga nawe, ili ufwaulu kuidzenga Nyumba ya kuvoya Mlungu, Mlunguo dza arivyoamba undahenda. ¹² Mwenyezi Mlungu na akuphe busara na achili, ili ndiphoikpwa chilongozi wa Iziraeli, uweze kulunga shariya za Mwenyezi Mlungu, Mlunguo. ¹³ Uchilunga shariya na uamuli ambao Mwenyezi Mlungu walagiza Musa kpwa ajili ya Iziraeli kpwa makini, undang'arirwa. Dina chilume na ukale jasiri, usiogophe wala usivundzike moyo. ¹⁴ Náhenda chadi cha kuika akiba ya vifwaya vya kudzenga Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, tani elufu tahu za zahabu, tani mirongo mihahu na ne za feza na chiasi chikulu sichopimika cha shaba na chuma, mana ni vinji sana, piya mbao na mawe. Vyosi hivi ni lazima uvienjereze. ¹⁵ Una ahendadzi-kazi anji sana: atsongadzi mawe, mafundi a kudzenga na mawe, mafundi ga mbao, na piya atu enye ufundi wa chila aina ya kazi ¹⁶ za kutengeza vitu vya zahabu, feza, shaba na chuma, mafundi asio isabu. Phahi andza kazi, naye Mwenyezi Mlungu naakale phamwenga nawe."

¹⁷ Halafu Daudi walagiza akulu osi a Iziraeli atery mwanawe Selemani, achiambira, ¹⁸ "Hakika Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu a phamwenga namwi. Iye wakuphani amani pande zosi mana wanipha uwezo wa kuatrya enye tsi hino nayo tsi hino i tsini ya Mwenyezi Mlungu na atue. ¹⁹ Phahi tiyani nia na moyo wa kulonda kumanya mendzwa ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Phahi andzani kumdzengera Mwenyezi Mlungu phatu phatakatifu, ili mrehe sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu na miyo mitakatifu ya Mlungu ndani ya nyumba ndiyo dzengbwa kpwa kuishimu dzina ra Mwenyezi Mlungu."

23

¹ Daudi ariphokala mkare wa siku nyinji, wamuhenda mwanawe Selemani akale mfalume wa Iziraeli.

Alawi anaganyirwa majukumu

² Daudi waakusanya akulu osi a Iziraeli phamwenga na alavyadzi-sadaka na Alawi. ³ Alawi a miaka mirongo mihahu na kuphiya dzulu aolangbwa na jumula yao kala ni alume elufu mirongo mihahu na minane. ⁴ Daudi waamba, "Alume elufu mirongo miiri na ne kahi za hinyo andaimirira kazi ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na elufu sita andakala maofisaa na aamuli katika Nyumba ya kuvoya Mlungu. ⁵ Elufu ne andakala asikari a ryango na elufu ne akumtoga Mwenyezi Mlungu na vifwaya vya kuimbira nriyotengeza."

⁶ Phahi Daudi waaganyira Alawi mazuma ga makundi garigophiya kulengana na mbari ya Lawi: mbari ya Gerishoni, mbari ya Kohathi na mbari ya Merari. ⁷ Ana a Gerishoni kala ni Ladani na Shimei. ⁸ Ana a Ladani kala ni ahahu: Jehieli mkpwulu wao, Zethamu na Joeli. ⁹ Hano kala ni akulu a nyumba za Ladani. Ana a Shimei kala ni ahahu: Shelomothi, Hazieli na Harani. ¹⁰ Badaye Shimei waphaha ana anjina a ne nao ni Jahathi, Zina, Jeushi na Beriya. ¹¹ Mkwulu wao kala ni Jahathi na wa phiriwe ni Ziza, ela Jeushi na Beriya taayakala na ana anji, kpwa hivyo achiolambwa kama kundi mwenga.

¹² Nao ana a Kohathi ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli, atu ane. ¹³ Ana a Amuramu ni Aruni na Musa. Aruni phamwenga na chivyaziche chosi atengbwa maisha gao gosi ili atakase vitu vyosi virivyo vitakatifu zaidi, amuhumikire Mwenyezi Mlungu kpwa kufukiza uvumba mbereze na kubariki atu kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu siku zosi. ¹⁴ Ela Musa mutu wa Mlungu anae ajumulishwa na mbari ya Lawi. ¹⁵ Hinyo ana a Musa kala ni Gerishomu na Eliezeri. ¹⁶ Mkwulu wa ana a Gerishomu kala ni Shebueli. ¹⁷ Mkwulu wa ana a Eliezeri kala ni Rehabiya, ela Eliezeri kayakala na ana anjina a chilume, ela Rehabiya kala ana ana anji a chilume. ¹⁸ Mkwulu wa ana a Ishari kala ni

Shelomithi. ¹⁹ Heburoni anae ni Jeria, mkpwulu wao, Amariya wa phiri, Jahazieli wa hahu, na Jakameamu wa ne. ²⁰ Uzieli anae ni Mika mkpwulu wao, na wa phiriwe ni Ishia.

²¹ Merari anae ni Mahili na Mushi. Ana a Mahili ni Eliazari na Kishi. ²² Eliazari wafwa bila ya kuphaha ana alume, ela anae kala ni achetu bahi. Hipo anáo anababa, ana a Kishi achialóla. ²³ Mushi anae kala ni ahahu, Mahili, Ederi na Jeremothi.

²⁴ Hano ndiokala ni ana a Lawi, kpwa kulunga mbari za ise zao, avyere a mbari za ise zao ambao aandikishwa madzina kpwandzira miaka mirongo miiri na kuphiya dzulu, ili ahende kazi kwenye Nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ²⁵ Mana Daudi waamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, akaapha atue amani, naye akahenda Jerusalemu ikale makaloge hata kare na kare. ²⁶ Phahi Alawi taayaritsukula tsona hiro hema takatifu wala miyoye yoyosi yohumirwa kpwa kuvoyera.” ²⁷ Ndiyo mana, kulengana na maneno ga mwisho ga Daudi, Alawi aandikpwa kpwandzira miaka mirongo miiri na kuphiya dzulu. ²⁸ Kazi yao kala ni kuterya ana a Aruni kahi za utumishi wa Nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Huduma iyo kala ni kuimira kazi za mihala, vyumba, kutakasa chila chiricho chitakatifu na kazi yanjina yoyosi ihusuyo huduma ya Nyumba ya kuvoya Mlungu. ²⁹ Tsona aimirira kazi za mikahe mitakatifu ya kupangbwa mezani na unga mwembamba wa sadaka ya unga, mikahe isiyotiywa hamira, sadaka za kuochwa na zira za kutsanganywa na mafuha na kazi zanjina zosi zinazohusu vipimo vya unji na ukulu. ³⁰ Chisha chila ligundzu na dziloni aima kumshukuru na kumtogola Mwenyezi Mlungu. ³¹ Na piya ahumika wakati sadaka za kuochwa zinalawiwa kpwa Mwenyezi Mlungu kahi za Siku ya Kuoya, sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi na wakati wa sikukuu zosi zirizolagizwa. Kala ni ahumike mbere za Mwenyezi Mlungu chila mara kulengana na idadi yao kama arivyolondwa kulengana na shariya. ³² Hivyo ndivyo Alawi arivyomanyirira hema ra mkpwutano, phatu phatakatifu na kuterya mbari zao ana a Aruni kuhenda kazi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

24

Kazi za Alavyadzi-sadaka

¹ Mazuma ga ana a Aruni kala ni higa. Aruni anae ni Nadabu, Abihu, Eliazari na Ithamari. ² Ela Nadabu na Abihu afwa bakila ya ise yao kufwa na kala taana ana, ndipho Eliazari na Ithamari achikala alavyadzi-sadaka. ³ Daudi waapangira mazuma chivyazi cha Aruni achiterywa ni Sadoki wa mbari ya Eliazari na Ahimeleki wa mbari ya Ithamari, kulengana na mpango wa kazi zao kwenye utumishi wao. ⁴ Kpwa vira aphahikana akulu anji kula kpwa chivyazi cha Eliazari kuriko kpwa chivyazi cha Ithamari, chivyazi cha Eliazari chapangbwa makundi tsini ya akulu kumi na sita na chivyazi cha Ithamari achipangbwa makundi tsini ya akulu anane. ⁵ Aganywa kpwa kupigirwa kura bila upendeleo, mana kala kuna akulu a kuhumika phatu phatakatifu na atumishi a Mlungu kahi za ana a Eliazari na ana a Ithamari. ⁶ Shemaya mwana wa Nethaneli, muandishi, ambaye kala ni Mlawi, waandika madzina gao mbere za mfalume na mbere za akulu: mlavyadzi-sadaka Sadoki na Ahimeleki mwana wa Abiathari, akulu a mbari za alavyadzi-sadaka na za Alawi. Mbari mwenga yatsambulwa kula kpwa Eliazari na yanjina kula kpwa Ithamari.

⁷ Kura ya kpwandza yangbwerera Jehoyaribu na ya phiri Jedaya, ⁸ ya hahu Harimu, ya ne Seorimu, ⁹ ya tsano Malikija, ya sita Mijamini, ¹⁰ ya sabaa Hakozi, ya nane Abija, ¹¹ ya tisiya Jeshuwa, ya kumi Shekania, ¹² ya kumi na mwenga Eliashibu, ya kumi na mbiri Jakimu, ¹³ ya kumi na tahu Hupa, ya kumi na ne Jeshebeabu, ¹⁴ ya kumi na tsano Biliga, ya kumi na sita Imeri, ¹⁵ ya kumi na sabaa Heziri, ya kumi na nane Hapizezi, ¹⁶ ya kumi na tisiya Pethahiya, ya mirongo miiri Jehezikeli, ¹⁷ ya mirongo miiri na mwenga Jakini, ya mirongo miiri na mbiri Gamuli, ¹⁸ ya mirongo miiri na tahu Delaya, ya mirongo miiri na ne Maazia.

¹⁹ Hivyo ndivyo arivyopangirwa kazi katika huduma zao chila kundi rinaphokala na zuma ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu, sawa-sawa na arivyoikirwa malagizo ni mkare wao Aruni, dza vyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli arivyomuamuru. ²⁰ Na kula kpwa ana anjina a Lawi: mmwenga kula kpwa chivyazi cha Amuramu kala ni Shebueli na kula kpwa chivyazi cha Shebueli kala ni Jedeya. ²¹ Kula chivyazi cha Rehabiya, mkpwulu wao kala ni Ishia. ²² Kula chivyazi cha Ishari kala ni Shelomothi na kula kpwa Shelomothi kala ni Jahathi.

²³ Nao ana a Heburoni, mkpwulu wao kala ni Jeria, wa phiri kala ni Amariya, wa hahu kala ni Jahazieli na wa ne kala ni Jekameamu. ²⁴ Kula chivyazi cha Uzieli kala ni Mika na kula chivyazi cha Mika kala ni Shamiri. ²⁵ Kula kpwa chivyazi cha Ishia ndugungbwa wa Mika kala ni Zakariya. ²⁶ Ana a Merari kala ni Mahili na Mushi. Kahi za ana a Jaazia kala kuna Beno. ²⁷ Adzukulu a Merari kutsupira Jaazia ni Beno, Shohamu, Zakuri, na Iburi. ²⁸ Na kutsupira Mahili na Eliazari, ambaye kala kana ana a chilume. ²⁹ Kutsupira Kishi kala ni Jerahimeeli, ³⁰ na kutsupira Mushi kala ni Mahili, Ederi na Jerimothi.

Hano kala ni ana a Alawi, sawa-sawa na mbari za ise zao. ³¹ Hano piya apiga kura, dza vyo arivyopiga kura ndugu zao, ana a Aruni, mbere za mfalume Daudi na mbere za Sadoki, Ahimeleki na akulu a mbari za alavyadzi-sadaka na za Alawi. Nyumba ya mwana mvyere yaruhusiwa kupiga kura sawa-sawa na nyumba ya mwana mdide.

25

Aimbadzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu

¹ Daudi phamwenga na akulu a jeshi atanya ana anjina a Asafu, a Hemani na a Jeduthuni akale achitabiri kuno anapiga ngephephe, vinubi na matoazi. Higa ndigo madzina ga atu ambao ahenda kazi hiyo: ² Kula kpwa ana a Asafu kala ni Zakuri, Yusufu, Nethania na Asarela. Hinya akala tsini ya ulongozi wa Asafu, naye watabiri tsini ya ulongozi wa mfalume. ³ Jeduthuni wakala na ana sita ambao ni Gedalia, Seri, Jeshaya, Shimei, Hashabia na Matithia. Nao akala tsini ya ulongozi wa ise yao Jeduthuni, ambaye watabiri kpwa kuhumira ngephephe, wakati osi anamshukuru na kumtogola Mwenyezi Mlungu. ⁴ Na a Hemani kala ni Bukia, Matania, Uzieli, Shebueli, Jerimothi; Hanania, Hanani, Eliatha, Gidaliti, Romamuti-Ezeri; Joshibekasha, Malothi, Hothiri na Mahaziothi. ⁵ Hano osi kala ni ana a Hemani muonadzi wa mfalume. Mlungu wamupha Hemani ana kumi na a ne a chilume na ahahu a chichetu. Ana hano wahewa sawa-sawa na ahadi ya Mlungu ili Hemani apahahe ishima. ⁶ Hinya osi alongozwa ni ise yao, aimbe nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, kuno anahumira matoazi, vinubi na ngephephe kahi za utumishi wa Nyumba ya kuvoya Mlungu. Asafu, Jeduthuni na Hemani kala a tsini ya ulongozi wa mfalume. ⁷ Osi phamwenga na ndugu zao afundzwa kumuimbira Mwenyezi Mlungu, na achikala na ujuzi, nao isabu yao kala ni atu magana mairi mirongo minane na nane. ⁸ Nao apiga kura, mvyere kpwa mdide, mwalimu kpwa mwanafundzi, osi sawa, ili apahahe mazuma ga kuhenda kazi.

⁹ Kura ya kpwandza yagbwerera Yusufu wa mbari ya Asafu, iye na anae na nduguze jumula atu kumi na airi. Ya phiri Gedalia, iye na nduguze na anae kumi na airi, ¹⁰ ya hahu Zakuri, iye na anae na nduguze kumi na airi, ¹¹ ya ne Iziri, anae na nduguze kumi na airi, ¹² ya tsano Nethania, anae na nduguze kumi na airi, ¹³ ya sita Bukia, anae na nduguze kumi na airi, ¹⁴ ya sabaa Jesharela, anae na nduguze kumi na airi, ¹⁵ ya nane Jeshaya, anae na nduguze kumi na airi, ¹⁶ ya tisiya Matania, anae na nduguze kumi na airi, ¹⁷ ya kumi Shimei, anae na nduguze kumi na airi, ¹⁸ ya kumi na mwenga Azareli, anae na nduguze kumi na airi, ¹⁹ ya kumi na mbiri Hashabia, anae na nduguze kumi na airi, ²⁰ ya kumi na tahu Shebueli, anae na nduguze kumi na airi, ²¹ ya kumi na ne, Matithia, anae na nduguze kumi na airi, ²² ya kumi na tsano Jeremothi, anae na nduguze kumi na airi, ²³ ya kumi na sita Hanania, anae na nduguze kumi na airi, ²⁴ ya kumi na sabaa Joshibekasha, anae na nduguze kumi na airi, ²⁵ ya kumi na nane Hanani, anae na nduguze kumi na airi, ²⁶ ya kumi na tisiya Malothi, anae na nduguze kumi na airi, ²⁷ ya mirongo miiri Eliatha, anae na nduguze kumi na airi, ²⁸ ya mirongo miiri na mwenga Hothiri, anae na nduguze kumi na airi, ²⁹ ya mirongo miiri na mbiri Gidaliti, anae na nduguze kumi na airi, ³⁰ ya mirongo miiri na tahu Mahaziothi, anae na nduguze kumi na airi, ³¹ ya mirongo miiri na ne Romamuti-Ezeri, anae na nduguze kumi na airi.

26

Arindzi a nyumba ya Mlungu

¹ Higa ndigo makundi ga arindzi a maryango: Kula mbari ya Kora kala ni Meshelemia mwana wa Kore, mmwengawapho wa ana a Asafu. ² Ana a chilume a Meshelemia wa kpwandza kala ni Zakariya, wa phiri kala ni Jediaeli, wa hahu kala ni Zebadia, wa ne kala ni Jathinieli, ³ wa tsano kala ni Elamu, wa sita kala ni Jehohanani na wa sabaa kala ni Eliehoenai.

⁴ Obedi-Edomu naye piya wakala na ana a chilume, wa kpwandza kala ni Shemaya, wa phiri kala ni Jehozabadi, wa hahu kala ni Joa, wa ne kala ni Sakari, wa tsano kala ni Nethaneli, ⁵ wa sita kala ni Amieli, wa sabaa kala ni Isakari, wa nane kala ni Pe-Ulethai mana Mlungu wamjaliya.

⁶ Piya mwanawe Shemaya wavyarirwa ana a chilume ambao akala vilongozi a mbari yao, mana kala ni alume akumanya viha. ⁷ Ana a chilume a Shemaya kala ni Othini, Refaeli, Obedi na Elizabadi ambao kala ni adugu ao. Elihu na Semakia kala ni masujaa a kukuluphirika ambao kala ni abari a Shemaya. ⁸ Hano osi kala ni ana alume a Obedi-Edomu phamwenga na ana aho a chilume na ndugu zao, alume ariokala na uwezo wa kuhenda kazi, kala ni atu mirongo sita na airi. ⁹ Naye Meshelemia kala anae a chilume na nduguze alume ariokala na mkpwotse wa kuhenda kazi kala ni atu kumi na nane.

¹⁰ Hosa mmwenga wa ana a chilume a Merari, wakala na ana a chilume ambao ni Shimuri mkpwulu wao, (dzagbwe kayavyalwa wa kpwandza ela iseye wamuika mkpwulu), ¹¹ wa phiri kala ni Hilikiya, wa hahu kala ni Tabalia na wa ne kala ni Zakariya. Ana a chilume osi a Hosa phamwenga na abari aho kala ni atu kumi na ahahu.

¹² Hinya arindzi a ryango aganywa kulengana na akulu a mbari zao, na ahewa mazuma ga kuhenda kazi katika Nyumba ya Mwenyezi Mlungu dza arivyo hewa ndugu zao. ¹³ Nao apiga kura kudzitsamburira maryango gao chimbari zao, bila kupendeleya mbari kulu au ndide. ¹⁴ Kura ya ryango ra uphande wa mlairo wa dzuwa yamgbwerera Shelemia. Chisha kura piya zichipigirwa mwanawe wa chilume Zakariya, mshauri wa achili na kuraye ichituluka ya ryango ra uphande vurini. ¹⁵ Kura ya ryango ra uphande wa mwakani yamgbwerera Obedi-Edomu na anae achi hewa kuimirira urindzi a nyumba za kuikira akiba. ¹⁶ Kura ya ryango ra mtswerero wa dzuwa na ryango ra Shalekethi, hiko kwenye barabara ya kuambuka dzulu, yaagbwerera Shupimu na Hosa. Mazuma galungirana zuma hadi ranjina. ¹⁷ Chila siku kpwai kupa arindzi sita a Lawi uphande wa mlairo wa dzuwa na a ne uphande wa vurini, a ne uphande wa mwakani na airi-airi kwenye nyumba za kuikira akiba. ¹⁸ Na hiko mtswerero wa dzuwa phenye paribari, kpwakala na a ne njirani, na airi phenye hinyo muhala uriozungulukpwa ni uwa wa paribari* yenye. ¹⁹ Higo ndigo makundi ga mazuma ga arindzi a ryango kula mbari ya Kora na Merari.

Majukumu ganjina

ga ndani ya Nyumba ya Mlungu

²⁰ Na Alawi nao, Ahija kala ni muimirizi wa hazina za Nyumba ya kuvoya Mlungu na hazina za miyo yotengerwa Mwenyezi Mlungu. ²¹ Mmwenga wa akulu a mbari ya Gerishoni wa chivyazi cha Ladani kala ni Jehieli. ²² Ana a chilume a Jehieli kala ni Zethamu na mwanáo Joeli, aho aimirira hazina za nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ²³ Kula kpwa mbari ya Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli.

²⁴ Shebueli, mwana wa Gerishomu mwana wa Musa, ndiye yekala muimirizi mkpwulu wa hazina. ²⁵ Na chivyazi cha Eliezeri nduguye wa Gerishoni kala ni Rehabiya, yevyala Jeshaya, yevyala Joram, yevyala Zikiri na Zikiri yevyala Shelomothi. ²⁶ Shelomothi hiyu na abarie kala ni aimirizi a hazina zosi za vitu ambavyo avitengera Mwenyezi Mlungu. Vitu ambavyo mfalume Daudi na akulu a mbari na akulu a jeshi a vikosi vya elufu-elufu na akulu a jeshi a vikosi vya gana-gana na maamiri-jeshi, avitengera Mwenyezi Mlungu. ²⁷ Seemu ya zewe zotekpwa vihani azitenga kpwa ajili ya kutundza nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ²⁸ Na chila chitu chotengbwa ni nabii Samueli, Sauli mwana wa Kishi, Abineri mwana wa Neri, Joabu mwana wa Seruya na zawadi zosi zanjina zotengbwa kala zinatundzwa ni Shelomothi na abarie.

Majukumu ga Alawi anjina

²⁹ Kula mbari ya Ishari watsambulwa Kenania na anae ahende kazi za kondze kpwa kushuulikiya Iziraeli, akale maofisaa ga utawala na aamuli.

³⁰ Kula mbari ya Heburoni, Hashabia na nduguze elufu na magana sabaa, alume akudina, ahewa majukumu ga kuimirira seemu za Iziraeli zirizo uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani. Aimirira kazi zosi za Mwenyezi Mlungu na huduma za mfalume Daudi.

³¹ Hano a Heburoni, Jeria kala ndiye mkpwulu wao kulengana na arivyovyalwa ise za mbari zao. (Mwaka wa mirongo mine wa utawala wa mfalume Daudi, uchunguzi wahendwa na atu enye uwezo mkpwulu aphahikana kahi yao hiko Jazeri ya Giliadi.)

³² Jeria kala ana abarie elufu mbiri na magana sabaa, ambao kala ni atu a kudziweza na akulu a mbari. Mfalume Daudi waaika akale aimirizi a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu mbari ya Manase ambayo kala i uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani. Ahewa majukumu ga chila chitu chinachomuhusu Mlungu na mambo gosi ga mfalume.

27

Vikosi vya majeshi

¹ Higa ni madzina ga atu a Iziraeli ambao amuhumikira mfalume kuhusu mambo gosi ga kuphiya vihani mwezi bada ya mwezi hadi mwaka mzima. Atalwa chi akulu a mbari, akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana na maofisaa gao ga utawala. Chila kundi rakala na jumula ya atu elufu mirongo miiri na ne.

² Zuma ra kpwandza ra mwezi wa kpwandza, raimirirwa ni Jashobeamu mwana wa Zabudiel. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne. ³ Iye wala chivyazi cha Peresi wa mbari ya Juda, naye kala ni mkpwulu wa amiri-jeshi osi a hinyo mwezi wa kpwandza.

⁴ Dodai, Muahohi waimirira zuma ra mwezi wa phiri na Mikilothi kala ndiye msaidiziwe na mkpwulu wa ro kundi. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

⁵ Mkpwulu wa jeshi wa hahu, ariyekala mkpwulu wa mwezi wa hahu, kala ni Benaya, mwana wa mlavyadzi-sadaka Jehoyada. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne. ⁶ Hiyu ni yuya Benaya ariyekala kati ya hara masujaa mirongo mihahu na yekala mkpwulu wao. Mwanawe Amizabadi ndiye ariyeimirira zumare.

⁷ Asaheli mwanao wa Joabu ni wa ne, waimirira mwezi wa ne, na walungirwa ni mwanawe Zebadia. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

⁸ Mkpwulu wa jeshi wa tsano, ariyeimirira mwezi wa tsano, ni Shamuhuthi wa mbari ya Izirahi. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

⁹ Wa sita, ariyeimirira mwezi wa sita kala ni Ira mwana wa Ikeshi wa kula mudzi wa Tekoa. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

¹⁰ Wa sabaa, ariyeimirira mwezi wa sabaa, kala ni Helesi wa kula mudzi wa Peloni, wa chivyazi cha Efuraimu. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

¹¹ Wa nane, ariyeimirira mwezi wa nane kala ni Sibekai kula mudzi wa Husha, wa chivyazi cha Zera. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

¹² Wa tisiya, ariyeimirira mwezi wa tisiya kala ni Abiezeri wa hiko Anathothi wa mbari ya Benjamini. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

¹³ Wa kumi, ariyeimirira mwezi wa kumi kala ni Maharai wa hiko Netofa wa mbari ya Azera. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

¹⁴ Wa kumi na mwenga, ariyeimirira mwezi wa kumi na mwenga kala ni Benaya wa hiko Pirathoni, wa chivyazi cha Efuraimu. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne. ¹⁵ Wa kumi na mbiri, ariyeimirira mwezi wa kumi na mbiri kala ni Helidai wa kula mudzi wa Netofathi, wa chivyazi cha Othineli. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

Akulu a mbari za Iziraeli

¹⁶ Akulu a mbari za Iziraeli ni hinya: wa mbari ya Rubini kala ni Eliezeri mwana wa Zikiri. Wa mbari ya Simioni kala ni Shefatia mwana wa Maaka. ¹⁷ Wa mbari ya Lawi kala ni Hashabia mwana wa Kemueli na wa Aruni kala ni Sadoki. ¹⁸ Wa mbari ya Juda kala ni Elihu, mmwengawapho wa ndugu a Daudi. Wa Isakari kala ni Omuri mwana wa Mikaeli. ¹⁹ Mkpwulu wa mbari ya Zabuloni kala ni Ishimaya mwana wa Obadiya. Mkpwulu wa mbari ya Nafutali kala ni Jerimothi mwana wa Azirieli. ²⁰ Wa mbari ya Efuraimu kala ni Hoshea mwana wa Azazia; wa nusu mbari ya Manase kala ni Joeli mwana wa Pedaya. ²¹ Wa nusu mbari ya Manase rokala Giliadi kala ni Ido mwana wa Zakariya; wa Benjamini kala ni Jaasieli mwana wa Abineri. ²² Wa Dani kala ni Azareli mwana wa Jerohamu. Hano ndio ariokala vilongozi a mbari za Iziraeli.

²³ Mfalume Daudi kayaaolanga hara ariokala na miaka mirongo miiri na kuuya tsini, mana Mwenyezi Mlungu kala akaahidi kuahenda Aiziraeli akale anji dza nyenyezi za mlunguni. ²⁴ Joabu mwana wa Seruya waanza kuaolanga ela kayaamala. Hata viuyo Mlungu watsukirwa, Aiziraeli achiphaha mashaka kpwa sababu ya dzambo hiro, kpwa hivyo jumula ya isabu taiyaandikpwa kwenye kumbukumbu za mfalume Daudi.

Aimirizi a mali za chifalume

²⁵ Azimawethi mwana wa Adieli waimirira nyumba za kuikira akiba za mfalume. Naye Jonathani mwana wa Uziya waimirira nyumba za kuikira akiba za mindani, midzini, vidzidzini na ngomeni. ²⁶ Eziri mwana wa Kelubu waimirira ahendadzi-kazi a kurima minda ya mfalume. ²⁷ Shimei wa mbari ya Ramathi kala achiimirira minda ya mizabibu. Zabudi wa mbari ya Ashifumi waimirira mavuno ga mizabibu na uchi wa zabibu. ²⁸ Baali-Hanani wa kula mudzi wa Gederi ndiye yetundza mizaituni na mikuyu yokala tsi ya kugbwa ya uphande wa mtswerero wa dzuwa. Joashi achiimirira nyumba za kuikira mafuha.

²⁹ Shitirai kula Sharoni watundza ng'ombe zoriswa hiko Sharoni. Shafati mwana wa Adilai watundza vyaa hiko madeteni. ³⁰ Obili wa chivyazi cha Isimaili waimirira ngamia naye Jedeya wa kula mudzi wa Meronothi watundza punda achetu. ³¹ Jazizi yekala Muhagari kala anaimirira makundi ga mang'ondzi. Hano osi kala ni aimirizi a mali za mfalume Daudi.

Ashauri a mfalume Daudi

³² Jonathani ise mdide wa Daudi, mutu wa achili, wakala ni muandishi na mshauri wa mfalume. Iye Jonathani na Jehieli mwana wa Hakimoni atundza na kuafundza ana a chilume a mfalume. ³³ Ahithofeli piya kala ni mshauri wa mfalume, naye Hushai wa mbari ya Ariki kala ni msena wa mfalume. ³⁴ Ahithofeli walungirwa ni Jehoyada mwana wa Benaya na Abiathari. Joabu kala ndiye mkpwulu wa jeshi ra mfalume.

28*Malagizo ga Daudi kpwa Aiziraeli*

¹ Mfalume Daudi wakusanya akulu osi a Iziraeli hiko Jerusalemu, akulu a mbari, akulu a makundi ganago muhumikira mfalume kpwa mazuma, akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana, aimirizi ariomirira mali na mifugo ya mfalume na anae alume, phamwenga na aimirizi a nyumba ya chifalume na alume a nguma na masujaa osi. ² Alafu mfalume Daudi waunuka achiima achiamba, "Enehu na atu angu, niphundzani. Kala nkakata shauri kudzenga nyumba ya sanduku ra chilagane cha Mwenyezi Mlungu na chihi cha Mlungu wehu kuikira maguluge. Nami nahenda matayarisho gosi ga kudzenga. ³ Ela Mlungu achiniamba, 'Uwe kundadzena nyumba kpwa ajili ya dzina rangi kpwa sababu u mutu wa viha na wamwaga mlato.' ⁴ Ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli wanitsambula mimi kahi za atu osi a nyumba ya baba nikale mfalume wa Iziraeli hata kare na kare. Mana watsambula atu a mbari ya Juda akale vilongozi na kula mbari ya Juda watsambula mbari ya baba na kula mbari ya baba watsambula nyumba ya baba na kula nyumba ya baba, kahi ya eneha a chilume wahamirwa nkunihenda mimi mfalume wa Iziraeli yosi. ⁵ Na kahi ya anangu osi (mana Mwenyezi Mlungu wanipha ana anji) ye watsambula mwanangu Selemani asagarire chihi cha ufalume cha Mwenyezi Mlungu ili atawale Iziraeli. ⁶ Waniambira, 'Mwanao Selemani ndiye ndedzenga nyumba yangu na mihala yangu, kpwa mana nkamsambula akale mwanangu nami ndakala ise. ⁷ Ufalumewe ndauimarisha hata kare na kare napho andalunga shariya zangu na amuri zangu kpwa chadi, dza vyo irivyo pha sambu.' ⁸ Kpwa hivyo, matsoni pha Iziraeli osi na mbere za kusanyiko ra Mwenyezi Mlungu na hivi ambavyo Mlungu anasikira, endzani kumanya shariya zosi za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mzilunge. Hipho ndipho mundiphoweza kumiliki tsi hino nono na kuirichira ana enu bada ya mwimwi ikale urisi wao hata kare na kare."

Wasiya wa Daudi kpwa Selemani

⁹ Daudi waenderera kugomba achiamba, "Uwe mwanangu Selemani, manya Mlungu wa sowe, umuhumikire na moyoo wosi na ummendze kpwa achilizo zosi. Mana Mwenyezi Mlungu anaelewa moyoo yosi na anamanya mipango yosi na maazo gosi. Uchimuendza andakujibu, ela uchimpaza andakupuza hata kare na kare. ¹⁰ Phahi makinika, mana Mwenyezi Mlungu akakutsambula uwe udzenge nyumba ambayo indakala phatu phatakafifu. Dina chilume uihende yo kazi."

¹¹ Ndipho Daudi achimupha mwanawe Selemani mchoro wa ukumbi wa nyumba ya kuvoya Mlungu, vyumbavye, vyumba vya kuikira hazina, vyumba vya dzulu gorofani, vyumbavye vya ndani na phatu pha chihi cha mbazi. ¹² Na wamupha mchoro wa chila chitu arichochiaza mwakpwe moyoni kpwa ajili ya mihala ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na vyumba vyosi virivyoizunguluka, vyumba vya hazina za nyumba ya Mlungu na vyumba vya kuikira vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. ¹³ Wamupha

malagizo ga vira alavyadzi-sadaka na Alawi arivyopangirwa mazuma gao, kazi zosi za uhumiki kwenye Nyumba ya Mwenyezi Mlungu na piya miyo ndiyo humirwa kwenye huduma ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Wampimira zahabu kpwa ajili ya miyo yosi ya zahabu na feza kpwa ajili ya miyo yosi ya feza yohumirwa kahi za huduma. ¹⁵ Wamupha chiwango cha zahabu kpwa ajili ya vinara feza taa vya zahabu na taaze na chiwango cha feza kpwa ajili ya chila beseni ra zahabu na chiwango cha feza kpwa ajili ya chila beseni ra feza. ¹⁶ Wamupha chiwango cha zahabu kpwa ajili ya chila meza ya kupangira mikahe mitakatifu na feza kpwa ajili ya meza ya feza. ¹⁷ Zahabu swafi yapimwa kpwa ajili ya shepe za meno-meno (uma), mabeseni na vikombe; chiwango cha zahabu kpwa ajili ya chila beseni ra zahabu na chiwango cha feza kpwa ajili ya chila beseni ra feza. ¹⁸ Tsona wamupha chiasi cha zahabu swafi ya kutengezera phatu pha kufukizira uvumba. Piya wamupha mchoro wa gari ra kuvwehwa ni farasi, yani makerubi ga zahabu, ambago gakaandzula mapha gao kuribwiningiza sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Daudi achiamba, "Higa gosi ga wazi kwenye maandiko kula kpwa Mwenyezi Mlungu, na kazi yosi ni ihendwe kulengana na mchoro hinyo."

²⁰ Chisha Daudi achimuambira mwanawe Selemani, "Dzitiye nguvu Kala na chadi na moyo wa ujasiri, uhende hivyo. Usiogophe na usikale na wasiwasi, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, a phamwenga nawe. Iye kandakuricha ugbwe wala kukuricha hadi kazi yosi ya ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu ikamilike. ²¹ Alavyadzi-sadaka na Alawi ariopangirwa mazuma kpwa ajili ya huduma ya Nyumba ya kuvoya Mlungu kala a tayari. Atu anjina enye ujuzi wa kazi za chila aina ariodzilavya kpwa huduma andakala phamwenga nawe. Piya maofisaa na atu osi andakala tsini ya amuriyo chikamilifu."

29

Mtsango wa kudzenga Nyumba ya Kuvoya Mlungu

¹ Chisha mfalume Daudi achiambira hiro kusanyiko rosi ra atu, "Mwanangu Selemani ambaye macheye ndiye Mlungu akamtsambula, achere dang'a ra mwana na kabado manya chitu. Ela hino kazi nkulu, mana nyumba hino taindakala ya mwanadamu ela ya Mwenyezi Mlungu. ² Phahi kpwa kadiri ya uwezo wangu wosi nkaitayarishira akiba Nyumba ya Mlungu wangu. Nkaika akiba zahabu kpwa miyo ya zahabu, feza kpwa miyo ya feza, shaba kpwa miyo ya shaba, chuma kpwa miyo ya chuma na mbao kpwa miyo ya mbao. Piya nkaika kpwa unji mawe ga shohamu na mawe ga kuodzazira, misumari yenye vitsa vya shaba, mawe ga rangi-rangi, mawe ga samani ga chila aina na marumaru. ³ Tsona zaidi ya iyo akiba ambayo nayiikira tayari nyumba takatifu, nina akiba yangu mwenye ya zahabu na feza. Nami kpwa kukala naimendza Nyumba ya Mlungu wangu, nkalavya kpwa ajili ya iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu wangu: ⁴ zaidi ya tani gana mwenga ya zahabu, zahabu swafi zaidi kula Ofiri na karibu tani magana mairi na mirongo mitsano za feza swafi kpwa ajili ya kufwinika kuta za iyo nyumba. ⁵ Na tsona kpwa ajili ya kazi zosi ndizohendwa ni mafundi, nkalavya zahabu kpwa kazi za zahabu na feza kpwa kazi za feza. Ni ani ariye na moyo wa kulavya kpwa hiyari hino rero? Naalavye mwenye kpwa Mwenyezi Mlungu."

⁶ Ndipho akulu a mbari achilavya zawadi zao za hiyari na akulu a Iziraeli nao piya achilavya, akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi ganagana na aimirizi a kazi za mfalume piya alavya zawadi kpwa hiyari. ⁷ Alavya kama tani gana na mirongo tisiya za zahabu, kama tani magana mahahu na mirongo mitsano za feza, karibu tani magana sita na mirongo sita za shaba na zaidi ya tani elufu tahu na magana matsano za chuma kpwa ajili ya kazi ya Nyumba ya Mlungu. ⁸ Na chila ariyekala na mawe ga samani wagalavya gachiukpwa kwenye hazina ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, tsini ya uimirizi wa Jehieli wa mbari ya Agerishoni. ⁹ Ndipho hinyo atu achihererwa, kpwa sababu akalavya kpwa hiyari yao enye. Kpwa hiyari yao, amlavira Mwenyezi Mlungu moyo kutsuka. Mfalume Daudi naye piya wahererwa sana.

Daudi anatogola Mwenyezi Mlungu

¹⁰ Hipo ndipho Daudi achimtogola Mwenyezi Mlungu mbere za mkpwutano wosi; achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa baba yehu Iziraeli, togolwa hata kare na kare. ¹¹ Ee Mwenyezi Mlungu, ukulu na uwezo ni wako; nguma, kushinda na endzi ni yako. Mana vitu vyosi virivyo mlunguni na duniani ni vyako. Ee Mwenyezi Mlungu, ufalume ni wako, nawe ukatogolwa, u mkpwulu sana na ndiwe chitswa cha chila

chitu. ¹² Utajiri na ishima nkula kpwako nawe unatawala dzulu ya chila chitu. Mwako mkpwononi muna uwezo na nguvu na ni nyo mkpwonoo utiyao nguvu na uahendaye atu osi akakala a ishima na a mkpwotse. ¹³ Naswi pha sambu hunakushukuru, Mlungu wehu na kuritogola dzinaro tukufu.

¹⁴ “Ela mino ni ani na atu angu ni ano ani hata huweze kukulavira kpwa hiyari hivi? Kpwa kukala chila chitu chila kpwako naswi hukakupha tu chira chilacho kpwako. ¹⁵ Mana swino mberezo hu ajeni, tsona huacharo dza vyo arivyokala baba zehu. Hipha duniani, siku zehu ni dza chivurivuri na taphana tumaini. ¹⁶ Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, unji wa mali hizi zosi huchizoziiika ili hukudzengere nyumba kpwa ajili ya dzinaro takatifu zila mwako mkpwononi na zosi ni zako mwenye. ¹⁷ Mlungu wangu, mino namanya kukala uwe ukupima moyo wa mutu, nawe unahamirwa ni mutu wa moyo wa uaminifu na uhendao garigo sawa. Nami kpwa hiyari yangu nkalavya hivi vyosi moyo kutsuka. Chisha atu ambao a hipha, nkaaona anakulavira kpwa hiyari na kuhererwa. ¹⁸ Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa ano baba, Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Iziraeli, nia hino na maazo higa gaika ndani ya mioyo ya atu na ulongoze roho zao zikumendze uwe. ¹⁹ Muphe mwanangu Selemani moyo wa kulunga chikamilifu shariyazo, shuhudazo na malagizogo na kuhenda chila chitu ili aidzenge iyo Nyumba ya Mlungu nchiyoyiihendera matayarisho.”

²⁰ Chisha Daudi achiambira hiro borori ra atu, “Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.” Phahi borori rosi richimtogola Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa baba zao. Azamisa vitswa vyao hadi vilangu vyao vichiguta photsi achimuabudu Mwenyezi Mlungu na achimuishimu mfalume. ²¹ Amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka na siku ya phiriye achimtsindzira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa za ndzau elufu mwenga, maturume elufu mwenga na ana ng’ondzi elufu mwenga, phamwenga na sadaka za chinwadzi. Tsona alavya unji wa sadaka kpwa ajili ya Iziraeli yosi. ²² Nao siku iyo aya na achinwa mbere za Mwenyezi Mlungu kuno akahererwa. Ndipho achimuhenda Selemani, mwana wa Daudi akale mfalume kpwa kano ya phiri. Achimmwagira mafuha mbere za Mwenyezi Mlungu, akale chilongozi na Sadoki akale mlavyadzi-sadaka.

²³ Ndipho Selemani achisagarira chihhi cha endzi cha Mwenyezi Mlungu, akale mfalume badala ya ise Daudi. Naye waongokerwa nao Aiziraeli osi achimphundza. ²⁴ Vilongozi osi na masujaa a viha na piya ana osi a chilume a mfalume Daudi aahidi kukala andamtii mfalume Selemani. ²⁵ Naye Mwenyezi Mlungu wamupha Selemani ishima kulu mbere za Iziraeli yosi na achimupha fahari ya chifalume ambayo taidzangbwekala na mfalume yeyesi wa Iziraeli kabila ya iye.

Chifo cha Daudi

²⁶ Hivyo Daudi mwana wa Jese watawala Iziraeli yosi. ²⁷ Naye watawala Iziraeli kpwa muda wa miaka mirongo mine, hiko Heburoni miaka sabaa, na hiko Jerusalem miaka mirongo mihahu na tahu. ²⁸ Wafwa mutu mtumia wa miaka ya kutosha, akashiba siku, mali na ishima. Naye mwanawe Selemani watawala badalaye. ²⁹ Phahi mambo ga mfalume Daudi, kula mwandzo hadi mwisho, gaandikpwa kpwenye chitabu cha kumbukumbu cha nabii Samueli, chitabu cha kumbukumbu cha nabii Nathani na chitabu cha kumbukumbu cha nabii Gadi. ³⁰ Mamboge gosi ga himo; kutawalwakpwe, nguvuze na mambo gosi garigomfika ye mwenye na garigofika Iziraeli na garigofika falume za tsi zanjina.

Chitabu cha phiri cha MAMBO GA NYAKATI Tanga mbere

Chitabu hichi cha phiri cha Mambo ga Nyakati chaandikpwa ni muandishi iye ariyeandika chitabu cha kpwandza cha mambo ga nyakati na wachiandika wakati uho mmwenga.

Chitabu hichi chinaenderera kusemurira kula phara phosika chitabu cha Mambo ga Nyakati cha kpwandza. Chinaandzira mambo ga utawala wa mfalume Selemani hadi kufwakpwe. Chisha chinahuambira vira mbari za vurini vyolongozwa ni Jeroboamu kumuasi Rehoboamu mwana wa Selemani ariyetawala badalaye, na vira arivyotengana na ufalume wa mwakani yani Jerusalemu.

Zaidi chitabu hichi chinasemurira mambo ga utawala wa uphande wa mwakani yani Juda, ambako afalume anji akala aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, haswa kuhusu kudzengwa kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu hiko Jerusalemu. Mfalume Hezekiya anahewa nafwasi kulu kpwa sababu ya mabadiliko arigohenda kpwa kuuyiza ibada kwenye nyumba ya kuvoya Mlungu wakati wa utawalawe. Piya chinasemurira vira ufalume wa Juda urivyoshindwa hipho mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita kabila ya Jesu kuvyawa, na atue kutsamizwa turi-turi hadi tsi ya Babeli. Masemuriri ga chitabu hichi ganasirira hipho mfalume Koreshi aripholavya ruhusa Ayahudi osi auye kpwa na akadzenge luphya nyumba ya kuvoya Mlungu yokala ikabanangwa.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Utawala wa Selemani na kudzengwa kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu 1:1—9:31
Mbari za vurini zinadzitenga 10:1—19
Afalume a Juda 11:1—36:12
Kutekwa kpwa Jerusalemu 36:13—23

Selemani anavoya ikima (1 Afalume 3:1-15)

¹ Selemani mwana wa Daudi wadziikato kahi za ufalumewe. Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe achikala phamwenga naye na achimuhenda akale mkpwulu sana.

² Selemani wagomba na Aiziraeli osi, akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana, aamuli na vilongozi osi a Iziraeli ambao ni vilongozi a mbari. ³ Phahi Selemani na atu osi ariokala phamwenga naye aphiya phatu pha dzulu pha ibada ko Gibioni. Hino ni kpwa sababu Hema ra Mkpwutano ra Mlungu rotengezwa ni Musa, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, kala ri kuko. ⁴ (Ela Daudi kala akaambuka na sanduku ra Mlungu kula Kiriathi-Jearimu hadi phatu ambapho kala akaritarishira. Iye kala akarichitira hema hiko Jerusalemu.) ⁵ Phapho hipho Gibioni piya, mbere za hema ra Mwenyezi Mlungu ndiphokala phana phatu pha kulavira sadaka pha shaba phariphotengezwa ni Bezaleli mwana wa Uri, mwana wa Huri. Ndipho Selemani na atu osi achirilunga kuko. ⁶ Phahi Selemani waambuka hadi phara phokala phatu pha kulavira sadaka pha shaba mbere za Mwenyezi Mlungu, phokala pha ndani ya Hema ra Mkpwutano na dzuluye achilavya sadaka za kuochwa elufu mwenga.

⁷ Usikuwe Mlungu achimtsembukira Selemani achimuamba, "Voya chochosi ulondacho nami ndakupha." ⁸ Naye Selemani achimjibu Mlungu achimuamba, "Wamuhendera manono baba Daudi, nawe ukanihenda nkale mfalume badalaye. ⁹ Sambi phahi, Ee Mwenyezi Mlungu, hira ahadi uriyomlaga baba Daudi itimize, mana ukanihenda nkale mfalume wa atu ario anji dza mtsanga. ¹⁰ Phahi nipa ikima na marifwa ili uweze kuatawala atu angu ambao nakuika ukale mfalume wao, ¹² phahi nkakupha yo ikima na marifwa. Piya ndakupha utajiri, mali na ishima ambayo takuna mfalume wanjina ambaye kala anayo kabila uwe wala bada ya uwe takuna wanjina ndiye kala nayo dza hiyo." ¹³ Hipho Selemani wauya kula mbere ya Hema ra mkpwutano, rokala phatu pha dzulu pha ibada hiko Gibioni, chisha wauya Jerusalemu ambako watawala Iziraeli.

Mali ya Selemani
(1 Afalume 10:26-29)

¹⁴ Selemani wakusanya magari ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi akuhumira farasi. Magarige kala ni elufu mwenga na magana mane na anajeshi akuhumira farasi elufu kumi na mbiri ario waaika kpwenye midzi yokala achiika magari ga kuvwehwa ni farasi na anjina achikala nao hiko Jerusalem. ¹⁵ Mfalume wahenda feza na zahabu zikale mayamaya dza mawe ko Jerusalem. Mierezi nayo achiuhenda ikale minji dza mihi ya mikuyu yokala tsi ya kugbwa. ¹⁶ Farasi a Selemani nao arehwa kula Misiri na Kue.* O ahendadzi-bishara a mfalume akpwendaagula kula Kue. ¹⁷ Bei ya gari mwenga ra kuvwehwa ni farasi kala ni vipande magana sita vya feza ko Misiri. Na farasi mmwenga kala ni vipande gana mwenga na mirongo mitsano vya feza. Chisha hinyo ahendadzi-bishara a mfalume kala achiaguzira afalume osi a Ahiti na a Aaramu.

2

Matayarisho ga kudzenga
Nyumba ya kuvoya Mlungu
(1 Afalume 5:1-18)

¹ Phahi Selemani waamua kudzenga nyumba ambamo Mwenyezi Mlungu andaabudiwa na piya adzidzengere nyumba ya chifalume. ² Waika atu elufu mirongo sabaa akale atsukuzi a mizigo. Atu elufu mirongo minane akale atsongadzi a mawe timboni hiko myangoni. Atu elufu tahu na magana sita aikpwa akale aimirizi ao. ³ Chisha, Selemani achimuhumira Hiram mfalume wa Tiro ujumbe achiamba, "Nihumira mierezi dza urivyomuhumira baba Daudi wakati phokala anadzenga nyumbaye ya kusagala. ⁴ Lola phahi nalonda nidzenge nyumba ambamo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, andaabudiwa. Mimi nindaitenga kpwa ajili ya Mlungu ikale phatu pha kufukiza uvumba wa kunukato mbereze, phatu pha kuika mikahe ichiyolaviwa kpwa Mlungu chila wakati na kulavya sadaka za kuochwa za ligundzu na za dziloni, sadaka za wakati wa Siku ya Kuoya, za siku ya sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi na za sikukuu zoikpwa ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Aiziraeli alagizwa akale achiuhenda hivi hata kare na kare. ⁵ Nyumba nilondayo kuidzenga indakala kulu, manage Mlungu wehu ni mkpwulu kuriko milungu yosi. ⁶ Ela ni ani awezaye kumdzengera nyumba ichikala hata mlunguni kpwenye takukutosha? Mino ni ani hata nidzengere nyumba, isiphokala ni phatu tu pha kuocha sadaka mbereze? ⁷ Kpwa hivyo nihumira fundi mangungu wa zahabu, feza, shaba na vyuma. Akale piya ana ujuzi wa kutengeza nguwo za mtsanganyiko wa rangi, rangi ya kundu, rangi ya buluu na rangi ya zambarau na akale anaweza kutsonga michoro. Naye andakpweza ahende kazi phamwenge na mafundi ambao ninao hiku Juda na Jerusalem, ariotsambulwa ni baba Daudi. ⁸ Tsona nihumira magogo ga mierezi, miberoshi na misandali kula Lebanoni, mana mino namanya atumishio hiko Lebanoni anamanya sana kuahula mbao vinono. Nindahuma atumishi angu edze ahende kazi phamwenge na hinyo atumishio, ⁹ ili aniahurire mbao kpwa unji kpwa kukala nyumba nilondayo kuidzenga indakala kulu na nono sana. ¹⁰ Nami ndaaripha atumishio ambao ni aahuladzi a mbao, vipinda elufu mirongo mine vya nганu iriyobundughwa, vipinda elufu mirongo mine vya shayiri, madaba elufu mirongo miiri ga uchi wa zabibu na madaba elufu mirongo miiri ga mafuha ga zaituni."

¹¹ Ndipho Hiram mfalume wa Tiro achimjibu Selemani kpwa kumuandikira baruwa yoamba, "Mwenyezi Mlungu anaamendza atue ndiyo mana wakuika uwe ukale mfalume wao." ¹² Hiram achienderera kuamba, "Naatogolowe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, ariyeumba dzulu mlunguni na dunia. Iye achiyemupha mfalume Daudi mwana mlume wa ikima, marifwa na achili ya kumanya mambo ambaye andamdzengera Mwenyezi Mlungu nyumba na adzidzengere nyumba ya chifalume.

¹³ "Sambi namhuma Hiram-Abi ambaye ni fundi mangungu na mwenye achili ya kuhenda kazi bazi nyinji. ¹⁴ Nine ni wa mbari ya Dani na ise wala Tiro. Wasomera ufundi wa zahabu, feza, shaba, chuma, mawe na mbao. Piya ni fundi hodari wa kutengeza nguwo nono kpwa kuhumira nyuzi za rangi ya zambarau na ya kundu na ya buluu na nguwo za katani swafi. Chisha anaweza kukutsongera michoro ya aina zosi na kutengeza muundo wowosi wa chitu ndichomlagiza. Iye andahenda kazi phamwenge na mafundio na mafundi ariotsambulwa ni mkpwulu wangu, sowe Daudi. ¹⁵ Kpwa hivyo mkpwulu wangu ahumire atumishio hivyo vitu urivyolaga, yani mtsere, shayiri,

1:14 1:14 1 Afalume 4:26   **1:16** 1:16 Kumbukumbu 17:16   * **1:16** 1:16 Kue: Dzina ranjina ra eneo ra Silisia hiko Uturuki.   **2:6** 2:6 1 Afalume 8:27; 2 Nyakati 6:18

mafuhu ga zaituni na uchi wa zabibu. ¹⁶ Naswi hundaahula mbao kulengana ulondavyo kula Lebanoni, huzifunge mizigo-mizigo na huzitiye Bahari Kulu ziengelele hadi Jopa. Nawe uzihale hipho uziphirike Jerusalem.”

¹⁷ Chisha Selemani achialagiza ajeni osi ariokala himo Iziraeli aolangbwe, dza arivyohenda ise Daudi. Na isabu yao ichikala ni atu elufu gana mwenga mirongo mitsano na tahu na magana sita. ¹⁸ Atu elufu mirongo sabaa kahi yao waaika akale atsukuli a mizigo, atu elufu mirongo minane achiaika akale atsongi a mawe hiko tsi za myango na atu elufu tahu na magana sita nao achikala aimirizi a kuhakikisha kazi inahendwa.

3

Selemani anadzenga

Nyumba ya kuvoya Mlungu

(1 Afalume 6:1-38)

¹ Ndipho Selemani achianza kudzenga Nyumba ya kuvoya Mlungu dzulu ya mwango uihwao Moriya hiko Jerusalem. Hipho ndipho Mwenyezi Mlungu wantsembukira ise Daudi naye Daudi achiphatsambula, hipho muhala wa kuwagira wa Orinani,* Mjebusi. ² Siku ya phiri ya mwezi wa phiri wa mwaka wa ne wa utawalawe ndipho ariphoandzira kudzenga. ³ Vipimo vya Selemani vyo dzengera iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu ni hivi: Urewe kala ni mita mirongo miiri na sabaa na upanawe kala ni mita tisiya. ⁴ Iyo baraza yo kala mbere za nyumba urewe kala ni mita tisiya na upanawe piya kala ni mita mirongo mitsano na ne sawa na upana wa yo nyumba. Chimo nacho kala ni mita mirongo mitsano na ne. Na himo ndani wamufwinika na zahabu swafi. ⁵ Na cho chumba chikulu wachifwinika chosi na mihi ya mibofeshi yofwinikpwa na zahabu swafi na achichora mitende na silisili dzuluye. ⁶ Hicho chumba wachipamba kpwa mawe ga samani. Zahabu nayo kala ni zahabu yola Parivaimu. ⁷ Tsona wachifwinika na zahabu hangu boritize, miimo na vizingitivyee, kutaze, miryangoye na achitsonga makerubi ukutani.

⁸ Chisha achitengeza Phatu Phatakatifu Zaidi. Phatu hipho urewe kala ni mikono mirongo miiri na upanawe mikono mirongo miiri, kulungirana na upana wa yo nyumba. Napho waphafwinika na talanta magana sita za zahabu swafi. ⁹ Na uziho wa misumari kala ni nusu kilo ya zahabu. Hivyo vyumba vya dzulu gorofasi navyo piya achivifwinika na zahabu. ¹⁰ Himo ndani ya Phatu Phatakatifu Zaidi watsonga makerubi mairi ga muhi nao achiafwinika na zahabu. ¹¹ Mapha ga makerubi higo chivyamwenga kala gana ure wa mikono mirongo miiri. Apha ra mmwenga ambaro ni mikono mitsano raguta ukuta wa nyumba na ranjina ambaro ni mikono mitsano viratu vira raguta apha ra hiye kerubi wanjina. ¹² Hiye kerubi wanjina naye ambaye aphare mwenga ni mikono mitsano, raguta ukuta wa nyumba na aphare ra phiri naro vivyo hivyo mikono mitsano ragutana na hiye kerubi wa kpwandza. ¹³ Mapha ga hinyo makerubi chivyamwenga gagota mikono mirongo miiri nao aima na magulu gao nyuso zao zichilola cho chumba chikulu. ¹⁴ Chisha achitengeza paziya ya katani swafi yenye rangi ya buluu, rangi ya kundu, rangi ya zambarau na tsona dzuluye mchipambwa kpwa kufumwa picha za makerubi.

Nguzo mbiri za shaba

(1 Afalume 7:15-22)

¹⁵ Wadzenga nguzo mbiri mbere za iyo nyumba ya kuvoya Mlungu zenye chimo cha mita kumi na tsano na nusu na dzulu ya chila nguzo phavwikipwa tadzi ya chimo cha mita mbiri nukuta mbiri. ¹⁶ Watengeza silisili mbiri za mviringo achizivwika tadzi za hizo nguzo. Tsona achitengeza makomamanga gana achigatsomeka galewelewe himo silisilini. ¹⁷ Hizo nguzo zaimiswa mbere za iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu, mwenga uphande wa mkpwono kulume na ya phiri uphande wa mkpwono kumotso. Hira ya uphande wa mkpwono kulume wayiha Jakini na hira ya uphande wa mkpwono kumotso achiyiha Boazi.

4

Miyo ya nyumbani mwa Mlungu

(1 Afalume 7:23-51)

3:1 3:1 Mwandzo 22:22 * **3:1** 3:1 Dzina ranjina ra Orinani ni Arauna. **3:8** 3:8 Kutsama 26:33-34 **3:10** 3:10 Kutsama 25:18-20 **3:14** 3:14 Kutsama 26:31

¹ Chisha mfalume Selemani achidzenga phatu pha kulavira sadaka pha shaba, urewe mita tisiya, upanawe mita tisiya na chimoche mita ne na nusu. ² Tsona achitengeza birika ra mviringo ra shaba iriyoyayushwa, kula mkungo hadi mkungo mita ne nukuta ne, kula photsi kuphiya dzulu mita mbiri nukuta mbiri na mviringowe ni mita kumi na tahu nukuta mbiri. ³ Na tsini ya mkungo wa hiro birika kala phana mifano ya ng'ombe zotengezwa phamwenga na ro birika ririphoyayushwa zichiikpwa kurizunguluka chila uphande. Hizo ng'ombe kala zapangbwa misitari miiri kurirembesha. ⁴ Hiro birika raimiswa dzulu ya miongo ya ng'ombe kumi na mbiri za shaba. Tahu zalola vurini, tahu zalola mwakani, tahu zalola mlairo wa dzuwa na tahu zalola mtswerero wa dzuwa. Vyo vyunu vya zo ng'ombe vyakala vinalola pho kahi-kahi ya ro birika. ⁵ Uziho wa mkpwungowe kala ni nchi ne. Nao kala unaigana na mkpwungo wa chikombe na dza ruwa ra toro. Birika kala rinaweza kumenya madzi chiasi cha lita elufu mirongo mitsano. ⁶ Tsona piya atengeza mabeseni kumi, matsano gaikpwa uphande wa vurini na matsano gachiikpwa uphande wa mwakani wa yo nyumba ya kuvoya Mlungu. Higo mabeseni gahumika kusuzira nyama ariolaviwa sadaka za kuochwa na hiro birika rahumika kuikira madzi ga alavyadzi-sadaka ga kusingira mikono na magulu.

⁷ Watengeza vinara kumi vya taa vya zahabu, sawa-sawa na irivyolagizwa, achivitiya ndani ya chumba chikulu mo nyumbani mwa Mlungu, vitsano uphande wa vurini na vitsano uphande wa mwakani. ⁸ Piya watengeza meza kumi achiziika ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu, tsano achiziika uphande wa vurini na tsano uphande wa mwakani. Tsona achitengeza mabakuli gana mwenga ga zahabu. ⁹ Achidzenga muhala wa alavyadzi-sadaka kuzunguluka yo nyumba ya kuvoya Mlungu na yanjina kulu kondze ya iyo ya kpwandza na miryango ya iyo mihala yafwinikpwa na shaba. ¹⁰ Na ro birika wariimisa chipembe cha kondze cha uphande wa kahi-kahi ya mwakani na mlairo wa dzuwa wa iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu.

¹¹ Hiramu piya watengeza nyungu, miko ya kudzengera na mabakuli. Naye wamala kazi zosi za Nyumba ya kuvoya Mlungu dza ariyolagizwa ni mfalume Selemani. ¹² Watengeza nguzo mbiri, mabakuli mairi na tadzi mbiri zotengezwa dza bakuli dzulu ya zo nguzo, nyavu mbiri kpwa ajili ya kufwinika hizo tadzi mbiri zoikpwa dzulu ya nguzo, ¹³ makomamanga magana mane kpwa ajili ya nyavu mbiri, safu mbiri za makomamanga kpwa chila nyavu kpwa kupamba zira tadzi mbiri zokala dzulu ya nguzo. ¹⁴ Watengeza go magari na achitengeza mabeseni dzulu ya go magari, ¹⁵ ro birika kulu na zo ng'ombe kumi na mbiri zokala tsinize. ¹⁶ Piya achitengeza nyungu, miko na uma za kudungira nyama. Miyo yosi ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu ambayo Huramu-Abi wamtengezera mfalume Selemani kala ni shaba iriyotsuswa. ¹⁷ Ye mfalume wavitengeza vivi vyosi ko dete ra Joridani, phatu phokala na ulongo kahi-kahi ya Sukothi na Sereda. ¹⁸ Selemani waitengeza miyo iyo kpwa unji sana, hata nyo uziho wa shaba tauyamanyikana.

¹⁹ Phahi Selemani watengeza miyo yosi yokala nyumbani mwa Mlungu dza vira phatu pha kulavira sadaka pha zahabu na hizo meza ambazo dzuluze phaikpwa mkpwahe mtakatifu, ²⁰ vinara vya kuikira taa na taaze za zahabu swafi, zikale zichiaswa pho tsolokero ya chumba cha ndani, kama irivyolagizwa, ²¹ na mapamo ga maruwa, taa na kpweleo za kugbwirira makala kala ni ga zahabu swafi, ²² makasi ga kukatira tamba, mabakuli, visahani vya kuikira uvumba na vyetezo, miyo hino yosi kala ni ya zahabu swafi. Miryango yosi miiri ya nyumba ya kuvoya Mlungu, hura wa chumba chikulu na hura wa kuinjirira Phatu Phatakatifu Zaidi, kala ikafwinikpwa na zahabu.

5

¹ Hipo Selemani wamala kazi yosi yohendera nyumba ya Mwenyezi Mlungu na achireha vitu vyosi vyotengbwa kpwa ajili ya Mlungu ni ise Daudi. Waika vitu hivi ambavyo ni phamwenga na feza na zahabu na miyo yosi kpwenye vyumba vya kuikira hazina himo nyumbani mwa Mlungu.

*Selemani anareha Sanduku
ra Chilagane*

(1 Afalume 8:1-13)

² Phahi Selemani achiaihia phamwenga atumia osi a Iziraeli na vilongozi osi a mbari za Iziraeli na akulu a mbari zao hiko Jerusalem, ili arirehe sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu kula Sayuni, mudzi wa Daudi. ³ Atu osi a Iziraeli akusanyika mbere za

mfalume wakati wa sikukuu ya mwezi wa sabaa. ⁴ Atumia osi a Iziraeli ariphokpweza ndipho Alawi ariunula ro sanduku ra chilagane. ⁵ Alavyadzi-sadaka na Alawi ariusukula ro sanduku ra chilagane na ro hema ra mkpwutano na miyo yosi mitakatifu iriyokala mo ndani ya hema. ⁶ Mfalume Selemani na mkpwutano wosi wa Iziraeli ariokala akakusanyika phamwenga naye mbere za Sanduku ra Chilagane, alavya sadaka za mang'ondzi na ng'ombe nyinji zisizoolangika. ⁷ Chisha alavyadzi-sadaka achirireha phatuphe sanduku ra chilagane cha Mwenyezi Mlungu, phatuphe kwenye chumba cha ndani cha nyumba, yani Phatu Phatakatifu Zaidi, tsini ya mapha ga makerubi. ⁸ Kpwa kukala hinyo makerubi aandzula mapha gao dzulu ya phatu pha sanduku ra chilagane, aribwiningiza na mapha gao hiro sanduku ra chilagane phamwenga na migongoye ya kutsukurira. ⁹ Yo migongo kala ni mire, hata tsaze kala inaoneka kula pho phatu phatakatifu, mbere ya cho chumba cha ndani, ela taiyaweza kuonekana kula kondze ya pho phatu phatakatifu. Migongo iyo ichere phapho hadi rero. ¹⁰ Mo ndani ya ro Sanduku ra Chilagane kala tamuna chitu, isiphokala vyo vipande viiri vya mawe, vyoandikpwa mumo ni Musa ko Horebu, ambako Mwenyezi Mlungu waika chilagane na atu a Iziraeli, ariphokala akatuluka Misiri.

¹¹ Phahi hinyo alavyadzi-sadaka atuluka kula hipho phatu phatakatifu, (kpwani alavyadzi-sadaka osi ariokalapho kala akadzitakasa bila kujali mazuma gao. ¹² Tsona aimbadzi osi a mbari ya Lawi, yani, Asafu, Hemani, Jeduthuni, ana aho na ndugu zao kuno akavwala katani swafi na ana matoazi, vinanda na ngephephe, aima uphande wa mlairo wa dzuwa wa phatu pha kulavira sadaka phamwenga na alavyadzi-sadaka gana na mirono miiri ambao ni apigadzi tarumbeta. ¹³ Nayo kala ni kazi ya hinyo apigadzi tarumbeta na aimbadzi akale anasikika chivyamwenga achitogola na kushukuru Mwenyezi Mlungu). Nao aunula sauti zao kuno anapiga tarumbeta, matoazi na vinanda kumtogola Mwenyezi Mlungu achiamba,

“Kpwa kukala ni mnono,

kpwa mana mendzwaye isiyosika zinaenderera hata kare na kare.”

Ndipho iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu ichodzala ingu, ¹⁴ Na nyo alavyadzi-sadaka taayaweza kuhenda huduma yao kpwa ro ingu, mana utukufu wa Mwenyezi Mlungu woadzaza yo nyumba ya kuvoya Mlungu.

6

Selemani anabariki atu (1 Afalume 8:14-21)

¹ Chisha Selemani achiamba,
“Mwenyezi Mlungu waamba kukala
anasagala kwenye chilungulungu cha jiza.

² Ela sambi nkakudzengera nyumba nono,
ikale phatupho pha kusagala hata kare na kare.”

³ Phahi ye mfalume waagalukira nyo Aiziraeli osi arikokala aimire achiabariki. ⁴ Achiamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naatogolwe, mana kpwa nguvuze akatimiza ahadiye ariyomlaga baba Daudi. Iye waamba, ⁵ ‘Hangu siku nrivotuluzatu angu kula tsi ya Misiri, sidzangbwetsambula mudzi wowosi wala mbari yoyosi ya Iziraeli ili nidzengerwe nyumba ndimoabudiwa mumo na siyatsambula mutu yeyesi akale mfalume wa atu angu Aiziraeli. ⁶ Ela nikautsambula mudzi wa Jerusalem, ili atu aniabudu mumo na nikamtsambula Daudi, atawale atu angu Aiziraeli.’ ⁷ Baba Daudi kala akakusudiya kudzenga nyumba kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ⁸ Ela Mwenyezi Mlungu achimuamba baba Daudi, ‘Kpwa kukala wokusudiya kudzenga nyumba kpwa nikale ndaabudiwa himo, wahendato kuaza dzambo dza hiri mwako moyoni. ⁹ Ela phahi, uwe kundanidzengera nyumba hiyo, ela mwanao wa kumvya ndiye ndiyedzenga iyo nyumba ambamo nindaabudiwa.’ ¹⁰ Phahi, Mwenyezi Mlungu akaitimiza ahadiye. Mana nkakala mfalume phatu pha baba na kusagarira chihi cha ufalume cha Iziraeli, dza vira Mwenyezi Mlungu arivyoahidi. Tsona nikamdzengera nyumba Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.

¹¹ “Kwenye yo nyumba, nkatenga nafwasi ya kuika Sanduku ra Chilagane ambaro ndaniye muna chilagane cha Mwenyezi Mlungu arichoika na atu a Iziraeli.”

Voyo ra Selemani

¹² Chisha waima mbere za pho phatu pha kulavira sadaka za Mwenyezi Mlungu, mbere za mkpwutano wosi wa Aiziraeli, na achigolosa mikonoye. ¹³ Mana Selemani kala akadzenga uringo wa shaba, urewe kala ni mita mbiri nukuta mbiri, upanawe mita mbiri nukuta mbiri na chimoche cha mita mwenga nukuta tahu nao kala akadzenga kahi-kahi ya muhala wa nyumba ya kuvoya Mlungu. Wachipanda dzuluye na achichita mavindi mbere za mkpwutano wosi wa Aiziraeli na achigolosa mikonoye kpwelekeza mlunguni. ¹⁴ Achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, takuna Mlungu wanjina dza uwe, dzulu mlunguni, wala phapha duniani. Uwe unatimiza chilaganecho cha mendzwa kpwa atumishio agbwirao malagizogo kpwa moyo yao yosi. ¹⁵ Ukatimiza ahadi uriyomlaga mtumishio, baba Daudi. Hakika gara urigogomba na kanwayo, vivi rero ukagatimiza na mikonoye. ¹⁶ Sambu, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nakuvoya utimize vyo vilaganevyo urivyomlaga mtumishio, baba Daudi. Mana uwe wamuamba, 'Kala atu a chivyazicho andadzimanyirira na mambo gosi ndigohenda, na kuphiya kulengana na shariya yangu dza uwe urivyohenda, angetawala Iziraeli siku zosi.' ¹⁷ Phahi, uwe Mwenyezi Mlungu wa Iziraeli, nakuvoya utimize higo gosi urigomlaga mtumishio Daudi.

¹⁸ "Ela, we Mwenyezi Mlungu, kpweli undasagala duniani phamwenga na anadamu? Ichikala hata mlunguni kpwenye, wala mlunguni dzulu sana takukutosha, nkpwedza-kala nyumba hino nchiyoidzenga? ¹⁹ Ela nakuvoya uniphundze, na kunitimizira mavoyo gangu nikuvoyago, na kukuririra mberezo, mimi mtumishio, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu. ²⁰ Navoya urinde nyumba hino usiku na mutsi, phatu ambapho waalaga kukala undaabudiwa hipho, ili uweze kusikira mavoyo ga mtumishio anaphovoya kuelekeya phatu hipha. ²¹ Nawe uphundze mavoyo ga mtumishio na ga atuo Aiziraeli ndiphovoya kuno akalozha phatu hipha. Sikira phahi kula phako makaloni ko mlunguni, na usikirapho, huswamehe.

²² "Napho mutu akamkosera myawe na analondwa arye chirapho, naye achedzaapa mbere za hipha phatupho pha kulavira sadaka ndani ya nyumba hino, ²³ phahi sikira kula mlunguni na uamule. Aamule atumishio, mutu mui mtiye adabu kulengana na uyiwe na ariye kana makosa mrichire dza irivyo hakiye. ²⁴ Napho atuo Aiziraeli akashindwa ni aviha aho kpwa kukala akakuhenda dambi, chisha achikuuyira na kuiha dzinaro, achikuvoya na kukulalamira ndani ya nyumba hino, ²⁵ phahi sikira kula mlunguni, uswamehe dambi ya atuo Aiziraeli na uauyize kwenye tsi ambayo waapha aho na akare ao. ²⁶ Napho mlunguni kukafungbwa na takuna mvula kpwa mana atuo akahenda dambi, achikuvoya kuno akalozha phatu hipha akiuhe na ariche dambi zao kpwa sababu unaagayisa, ²⁷ phahi usikire hiko mlunguni, ukaswamehe dambi za atumishio, atuo Aiziraeli. Afundze atuo njira nono ambayo unalonda ailunge na urehe mvula kwenye tsi uriyoapha atuo ikale urisi wao.

²⁸ "Napho tsi ikamena ndzala au ukongo, au mimea inyale kpwa ukosefu wa mvula au manena, au ivamiywe ni ndzije au makunyati, au ichikala aviha aho akaazangira kwenye midzi yao yosi, au ichikala phana shaka rorosi, au ukongo wowosi wa kutisha, ²⁹ mutu mmwenga au Aiziraeli osi achikuvoya rorosi, chila mmwenga achikala anamanya shidaye na sononoye, achiuunula mikonoye kuloza nyumba hino, ³⁰ phahi sikira kula hiko mlunguni ukalako na uaswamehe. Chila mutu unammanya moyowe urivyo nawe mriphe kulengana na mahendoge (mana uwe tu ndiwe umanyaye maazo ga mioyo ya anadamu osi). ³¹ Henda hivi ili akiogophe na alunge njirazo kwenye tsi uriyoapha akare eh. ³² Viratu vira, mjeni asiyekala mmwenga wa atuo a Iziraeli, edzapho kula tsi ya kure kpwa ajili ya dzinaro kulu na uwezoo na nguvuzo za kutivya, edzapho kuvoya kuelekeya nyumba hino, ³³ phahi sikira kula hiko mlunguni ukalako, ukamuhendere gosi ndigokuvoya hiye mjeni, ili atu osi duniani akumanye na akuogophe, dza vira atuo Aiziraeli. Piya amanye kukala nyumba hino naidzenga ili uwe uabudiwe himo.

³⁴ "Atuo achiphiya vihani kpwendapigana na aviha aho kokosi ndikokala ukaaphirika, achikuvoya kuno analola mudzi huno uriuotsambula na nyumba hino nriyokudzengera ili uabudiwe himo. ³⁵ Phahi sikira mavoyo gao kula hiko mlunguni na uaphe ushinda.

³⁶ "Atuo achikuhendera dambi, mana takuna mutu asiyehenda dambi, nawe uat-sukirirwe na uahende ashindwe ni aviha ao, aahale mateka aphiye nao kahi za tsi yao, iriyo kure au phephi, ³⁷ ichikala hiko ndikotsamizwa kpwa lazima ni aviha ao, andatubu na akuvoye uaonere mbazi na aambe, 'Swino hukahenda dambi, hukahenda ukaidi, hukahenda mai,' ³⁸ ichikala andatubu na mioyo yao yosi na roho zao zosi hiko kwenye tsi yotsamizwa kpwa lazima na avoye kulola tsi yao uriyoapha akare ao, mudzi

huno urioutsambula na nyumba hino niriyoizenga kpwa ajili ya dzinaro, ³⁹ phahi sikira mavoyo gao na chiriro chao kula hiko mlunguni ukalako, uahende ashinde na uswamehe atuo achiokuhendera dambi. ⁴⁰ Ee Mlungu wangu, sambu phahi matsogo nagafwenuke na masikirogo gasikire mavoyo gavoywago phatu hipha.

⁴¹ Sambu unuka, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu uphiye ukamenye pho phatupho pha kuoya, uwe phamwenga na ro sanduku ra nguvuzo.

Alavyadzio-sadaka naavwikipwe wokofuo, uwe Mwenyezi Mlungu, na atakatifuo ahererwe kpwa sababu ya unonoo.

⁴² Ee Bwana Mwenyezi Mlungu, usimlozere kogo mtumishio uriyemwagira mafuha, tambukira mendzwayo isiyosika kpwa ajili ya mtumishio Daudi.”

7

*Nyumba ya kuvoya Mlungu
inatengwa kpwa ajili ya Mlungu
(1 Afalume 8:62-66)*

¹ Phahi Selemani ariphomala mavoyo higo moho watserera kula mlunguni uchiocha sadaka za kuochwa na sadaka zanjina nayo nyumba ya kuvoya Mlungu ichiodzala utukufu wa Mwenyezi Mlungu. ² Nao alavyadzie-sadaka* taayaweza kuinjira Nyumba ya kuvoya Mlungu kpwa mana utukufu wa Mwenyezi Mlungu kala ukaiodzaza. ³ Ana a Iziraeli osi ariphoona hinyo moho ukatserera na utukufu wa Mwenyezi Mlungu u dzulu ya iyo nyumba, achita mavwinda pho muhalani achizama hata vilangu vyao vichiguta photsi. Achimuabudu na kushukuru Mwenyezi Mlungu achiamba,

“Kpwa mana hiye ni mnono,
na mendzwaye taisika hata kare na kare.”

⁴ Chisha mfalume na atu osi amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka. ⁵ Mfalume Selemani walavya sadaka za ng'ombe elufu mirongo miiri na mbiri na mang'ondzi laki mwenga na elufu mirongo miiri. Hivyo ndivyo mfalume na hinyo atu arivyoika iyo nyumba mbere za Mlungu. ⁶ Siku iyo ya sharee, chila mmwenga kala aimire. Alavyadzi-sadaka kala a phatu phao ariphotengerwa anapiga tarumbeta zao. Na Alawi kala analolana nao kuno anapiga vifwaya vya kuvwinira ambavyo mfalume Daudi waatengezera ili avihumire kumtoga Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya mendzwaye isiyosika. Nyo alavyadzi-sadaka apiga tarumbeta zao, kulolana na Alawi, kuno Aiziraeli osi achikala aimire. ⁷ Siku iyo-iyoye Selemani watenga seemu ya kahi-kahi ya muhala yo kala mbere za nyumba ya Mwenyezi Mlungu uhumike kpwa ajili ya Mlungu. Phatu pha kulavira sadaka pha shaba ariphophatengeza kala ni phadide, ndipho achihumira hinyo muhala kulavira sadaka za kuochwa, marunya ga sadaka za amani na sadaka za mtsere. ⁸ Selemani phamwenga na Iziraeli osi, borori ra atu anji sana, kula phatu pha kumenyera Hamathi hadi chidzuo cha Misiri, asherekeya iyo sikukuu kpwa muda wa siku sabaa. ⁹ Siku iriyolungira chila mmwenga wakpweza kwenye ibada malumu, Kpwa mana ahala siku sabaa kutenga phatu pha kulavira sadaka kpwa ajili ya Mlungu na siku sabaa kusherekeya sikukuu. ¹⁰ Iriphofika siku ya mirongo miiri na tahu ya mwezi wa sabaa ndipho Selemani achiruhusu chila mmwenga auye kpwakpwe kaya. Auka hipho na furaha nyinji kpwa ajili ya mambo manono ambago Mwenyezi Mlungu wamuhendera Daudi, Selemani na atue Iziraeli. ¹¹ Kpwa hivyo Selemani achiikamilisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu na nyumba ya chifalume. Na chila dzambo ropanga Selemani mwakpwe moyoni kuhusu nyumba ya Mwenyezi Mlungu na kuhusu nyumbaye mwenye iye warikamilisha.

*Mwenyezi Mlungu anamtsembukira
tsona Selemani*

(1 Afalume 9:1-9)

¹² Badaye, Mwenyezi Mlungu wamtsembukira Selemani ndosoni achimuamba, “Nkasikira mavoyogo nami nkadzitsamburira nyumba hino ikale phatu phangu ndipho lavirwa sadaka. ¹³ Napho dzulu mlunguni nkakufunga mvula isinye, au nkalagiza ndzije arye mimea, au nkaahuma ukongo wa kutisha kpwa atu angu. ¹⁴ Ichikala atu angu aihwao kpwa dzina rangu andagbwa maguluni anivoye, aniendze na ariche njira zao mbii, phahi mino ndasikira kula hiko mlunguni na ndaaswamehe dambi zao na ts

6:41 6:41 Zaburi 132:8-10 7:1 7:1 Alawi 9:23-24 * 7:2 7:2 Atu arioikpwa kuwakilisha anadamu na Mlungu katika kuphokera sadaka kula kpwa atu na kuzilavya kpwa Mlungu. 7:3 7:3 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremia 33:11

yao ndaiphoza. ¹⁵ Sambu matso gangu gandavuguka na masikiro gangu gandaphundza mavoyo ndigovoywa phatu hipha. ¹⁶ Kpwa kukala, nkaitambula nyumba hino na kuitenga ili ikale phatu ambapho ndaabudiwa hata kare na kare. Phahi sindaricha kuitundza na kuirinda chila mara. ¹⁷ Nawe uchilunga njira zangu dza sowe Daudi na uchitimiza gosi nrigokulagiza, uchilunga shariya zangu na mashauri gangu, ¹⁸ ndipho ndaimarisha nirihi cha ufalumeo, dza vira nriyoyomaga sowe Daudi nchimuamba, 'Kundakosa mutu wa chivyazicho wa kutawala Iziraeli.' ¹⁹ Ela mchigaluka kanda na kuziricha shariya zangu na malagizo gangu nrigokuphani, mchendaihumukira milungu yanjina na kuyaabudu, ²⁰ ndipho ndakuusani kula kpwa tsi hino nriyokuphani. Nyumba hino nriyotenga kpwa ajili ya dzina rangu, ndairema na nihendele ikale dza ndzimo na utu wa kutsekpwa ni atu osi. ²¹ Na nyumba hino pha sambu ni ya hali ya dzulu. Ela gago gachihendeka, chila atsupaye phephi andaangalala na auze, 'Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu waihendera hivi tsi hino na nyumba hino?' ²² Atu andaamba, 'Kpwa sababu amricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao, ariyeatuluzi kula tsi ya Misiri, na achigbwira milungu yanjina, na achiabudu na kuihumikira. Ndio mana achiarehera mashaka higa gosi.' "

8

Mambu ganjina gohendwa ni Selemani

(1 Afalume 9:10–28)

¹ Selemani wadzenga nyumba ya Mwenyezi Mlungu na yakpwe mwenye na achizimala kpwa muda wa miaka mirongo miiri. ² Chisha achiidzenga luphya midzi hira ambayo kala akahewa ni Hiram, achiapha Aiziraeli asagale mumo.

³ Naye Selemani waphiya achendavamia mudzi wa Hamathi-Soba, na achiushinda. ⁴ Achidzenga mudzi wa Tadimori hiko weruni na midzi yosi ya kuikira vitu, ariyoidzenga Hamathi. ⁵ Chisha achidzenga luphya mudzi wa Bethi-Horoni ya dzulu na Bethi-Horoni ya tsini, midzi mikulu yozungulusirwa dzikuta ririro na maryango na magbwama ga vyuma. ⁶ Piya wadzenga mudzi wa Baalathi na midziye yosi ya kuikira hazina ambayo kala i phephi na Baalathi, midzi ya kuikira magariye ga kuvwehwa ni farasi na anajeshie akuhumira farasi na chochosi aricholonda kudzenga katika Jerusalem, Lebanoni au phatu phanjina katika ufalumewe. ⁷ Piya himo Iziraeli mwaishi atu anjina ambao kala sio Aiziraeli nao ni Ahiti, Aamori, Aperizi, Ahivi na Ajebusi. ⁸ Hano kala ni a chivyazi cha hara ambao Aiziraeli taayaweza kuaangamiza wakati anahala tsi. Phahi Selemani waahenda atumwae achiarendesa kazi za shokowa hata rero. ⁹ Kahi ya Aiziraeli Selemani kayahenda mutu hata mmwenga kukala mtumwa mwakpwe kazini, ela waaika akale anajeshi na akulu a majeshi, aimirizi a magariye ga kuvwehwa ni farasi, na anajeshi akuhumira farasi. ¹⁰ Kahi ya hinyo Aiziraeli piya atsambulwa vilongozi akulu magana mairi na mirongo mitsano akale aimirizi tsini ya mfalume Selemani.

¹¹ Selemani wamreha mchewe, mwana mchetu wa Farao kula mudzi wa Daudi, achimuinjiza nyumba ariyomdzengera. Manage waamba, "Mkwazangu kandaishi nyumbani mwa Daudi mfalume wa Iziraeli, kpwa kukala phatu phoikpwa sanduku ra Mwenyezi Mlungu ni phatakatifu."

¹² Chisha Selemani wamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ariphophadzenga mbere ya baraza. ¹³ Sadaka hizo zalaviwa chila sikukuu sawa-sawa na vira Musa arivyolagiza yani chila Siku ya Kuoya, siku ya sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi na wakati wa zira sikukuu tahu za chila mwaka ambazo ni sikukuu ya mikahе isiyotiywa hamira, sikukuu ya mavuno na Sikukuu ya Vibanda. ¹⁴ Selemani walunga malagizo ga ise Daudi kulavya mazuma ambago alavyadzi-sadaka andahudumu. Alawi nao awewa mazuma gao, ili alongoze atu kumluka Mlungu na kuterya alavyadzi-sadaka kulengana na kazi za chila siku. Chisha arindzi a ryango nao achiwewa mazuma gao ga chila ryango, dza vira arivyolagiza mutu wa Mlungu, Daudi. ¹⁵ Nao taayateteleka tse kula kpwa malagizo ambago mfalume Daudi waapha alavyadzi-sadaka na Alawi kuhusu dzambo rorosi na hizo hazina.

¹⁶ Hivyo kazi ya Selemani ichikamilika, hangu siku ya kuikpwa msingi wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu hadi kusirakpwe. Hipho Nyumba ya kuvoya Mlungu ichimarigizwa.

¹⁷ Chisha Selemani waphiya Esioni-Geberi na Elothi, midzi ya pwani ya tsi ya Edomu. ¹⁸ Naye Hiram wamhumira meli phamwenga na atumishie mabaharia amanyao vinono

yo bahari. Meli zizo zaphiya hadi tsi ya Ofiri na atumishi a mfalume Selemani achendamrehera Selemani kilo elufu kumi na tsano za zahabu.

9

Malikia wa Sheba anajambosa Selemani

(1 Afalume 10:1-13)

¹ Phahi Malikia wa Sheba ariphosikira nguma ya Selemani, waphiya hiko Jerusalem kpendamjeza na maswali magumu. Waphiya phamwenga na atumishie anji na ngamia anji ariotsukula manukato, zahabu nyinji sana na mawe ga samani. Aripofika kpwa Selemani wauza maswali gosi arigokala nago mwakpwe moyoni. ² Naye Selemani wamjibu maswalige gosi tsetsetse, takuna hata swali mwenga ririromshinda. ³ Naye Malikia wa Sheba ariphooona ikima ya Selemani na nyumba ariyoidzenga, ⁴ vyakurya vya phakpwe mezani, vira akulue arivyosagala pho mezani, vira ahendadzi-kazie arivyohumika, mavwazi gao, alavyadzi vinwadzie na mavwazi gao na sadaka za kuochwa ambazo Selemani walavya kahi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu, waangalala sana. ⁵ Naye Malikia achimuambira mfalume, mambo gosi nrigosikira hiko kpwehu kuhusu mafwanikio na ikimayo, ni kpweli. ⁶ Ela siyagaamini hadi nriphokpweza na nchidzonera mwenye na matso gangu. Na vino lola, mbavi siyaambirwa hata nusu ya ukulu wa ikimayo. Uwe ikimayo ikatsupa mambo nrigosikira. ⁷ Baha atu! Na baha hinya atumishio anaokuhumikira chila siku na kuphunda ikimayo. ⁸ Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu, ambaye wafwahirwa ni uwe na achikuika ukale mfalume ili utawale kpwa niabaye! Ni kpwa kukala Mlungu anamendza Aiziraeli na analonda kpwaimarisha ta kare na kare, wakuika uwe ukale mfalume wao, ili utawale na haki na kuhenda irivyo sawa. ⁹ Chisha Malikia achimupha mfalume Selemani zaidi ya kilo elufu ne za zahabu na manukato manji sana na mawe ga samani. Takuna ambaye kala akamrehera mfalume Selemani vilungo vinji sana dza vira virivyorehwa ni Malikia wa Sheba.

¹⁰ Phamwenga na hivyo vyosi atumishi a Hiram phamwenga na atumishi a Selemani arioreha zahabu kula Ofiri, areha mihi ya misandali na mawe manji ga samani. ¹¹ Naye mfalume Selemani wahumira mihi iyo ya misandali kudzengera ngazi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu na nyumba ya mfalume na ngephephe na vinanda vya aimbadi. Mihi minono dza ikih kala taidzangbweonekana kwenye tsi ya Juda.

¹² Mfalume Selemani naye achimupha Malikia wa Sheba chila chitu arichochiaza na aricholonda. Wawewa zaidi ya vira arivyomrehera mfalume. Chisha Malikia wauya kpwakpwe, iye na atumishie.

Utajiri wa mfalume Selemani

(1 Afalume 10:14-28)

¹³ Phahi uzihwa za zahabu arizophirikirwa Selemani kpwa mwaka kala ni kilo elufu mirongo miiri na tahu. ¹⁴ Hino ni kanda na hira kodi iriyoriphiwa ni achuuzi na atu a bishara. Afalume osi a Warabuni na maliwali a yo tsi amrehera Selemani zahabu na feza. ¹⁵ Mfalume Selemani watengeza ngao magana mairi za zahabu yobandwa. Chila ngao yatengezwa na kama kilo sabaa za zahabu. ¹⁶ Chisha achitengeza vingao vidide magana mahahu. Chila chingao chahumira kama kilo mbiri za zahabu. Naye mfalume waviika kwenye nyumba iihwayo Tsaka ra Lebanoni.

¹⁷ Chisha mfalume watengeza chihi chikulu cha chifalume cha pembe za ndzovu na achichifwinika na zahabu swafi. ¹⁸ Cho chihi kala china ngazi sita na phatu pha kuikira magulu pha zahabu, vyosi vyabwizanywa na cho chihi cha endzi. Chaikirwa mwatu mwa kuikira mkpwono pandeze zosi mbiri na vizuka viiri vya simba viimire kanda-kanda ya mo mwatu mwa kuikira mikono. ¹⁹ Piya kala kuna vizuka vya simba kumi na viiri vyaimiswa chimwenga hiku na chimwenga hiku, dzulu ya chila ngazi, kahi ya hizo ngazi sita. Nako kala takudzangbwetengezwa chihi dza hicho kwenye ufalume wowosi. ²⁰ Miyo yosi ya kunwerera ya mfalume Selemani kala ni ya zahabu na miyo yosi iriyokala kahi za Nyumba ya Tsaka ra Lebanoni kala ni ya zahabu swafi. Takuna iriyotengezwa na feza mana feza taiyaisabiwa kukala chitu cha samani wakati hinyo. ²¹ Meli za Selemani kala zichiphya Tarishishi, nazo kala zichiphirikirwa ni atumishi a Hiram. Meli hizo kala zichisafiri mara mwenga chila bada ya miaka mihahu, nazo kala zinamrehera mfalume zahabu, feza, pembe za ndzovu, chima na tausi.

²² Phahi mfalume Selemani waatsupa afalume osi a duniani kpwa mali na ikima. ²³ Afalume osi duniani akpweza kpwa Selemani ili asikire ikimaye ariyowewa ni

Mlungu. ²⁴ Mwaka bada ya mwaka, chila ariyekpweza wamrehera zawadi nyinji; vitu vya feza na zahabu, piya nguwo, silaha, vilungo, farasi na nyumbu.

²⁵ Naye Selemani kala ana vyaa elufu ne vya farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi akuhumira farasi elufu mrongo mmwenga na mbiri. Hinya waaika kwenye midzi yenye higo magari ga kuvwehwa ni farasi na anjina kala a phephi na mfalume hiko Jerusalem. ²⁶ Naye watawala afalume osi hangu muho Yufurati hadi tsi ya Afilisti na hata mphaka wa Misiri. ²⁷ Mfalume wahenda feza na zahabu zikale mayamaya dza mawe ko Jerusalem. Mierezi nayo achihenda ikale minji dza mihi ya mikuyu yokala tsi ya kugbwa. ²⁸ Farasi a Selemani nao arehwa kula Misiri na kula tsi zosi zanjina.

²⁹ Phahi mambo ganjina ga Selemani chigosala, kula mwandzo hata mwisho, gaandikpwa kwenye chitabu cha kumbukumbu cha nabii Nathani na kwenye unabii wa Ahija kula Shilo, na nabii Ido yeandika unabii kuhusu Jeroboamu mwana wa Nebati. ³⁰ Selemani watawala Iziraeli yosi kpwa miaka mirongo mine kula Jerusalem. ³¹ Mwisho, Selemani wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree kahi za Mudzi wa Daudi. Mwanawe Rehoboamu achitawala badalaye.

10

Mbari kumi za vurini zinampinga Rehoboamu (1 Afalume 12:1-20)

¹ Phahi Rehoboamu waphiya Shekemu, mana Aiziraeli osi kala akakusanyika hiko ili amuhende mfalume. ² Naye Jeroboamu mwana wa Nebati ariphosikira higo, (mana kala bado achere Misiri ambako waphiya ariphomchimbira mfalume Selemani), wauya kula Misiri. ³ Aiziraeli ahuma atu kpendaiha Jeroboamu, iye phamwenga na Aiziraeli osi amlunga Rehoboamu achendamua, ⁴ "Sowe wauhika mzigo mziho. Ela vivi, huphunguzire zo kazi ngumu na mzigo mziho ambao sowe wauhika." ⁵ Rehoboamu achiajibu achiamba, "Phiyani alafu muuye bada ya siku tahu." Hipo hinyo atu aphiya vyao.

⁶ Mfalume Rehoboamu wauza ushauri wa atumia ambao kala ni ashauri a ise Selemani ariphokala moyo, achiamba, "Mnanishauri niaambedze hano atu?"

⁷ Nao achimjibu achimuamba, "Napho undakala mnono kpwa hinya atu na kuaonera mbazi na kugomba nao maneno ga mntswano, ndipho andakala atumishio siku zosi." ⁸ Ela Rehoboamu warema ushauri ariowewa ni hinyo atumia achendalonda ushauri marikage ariokula nao ambao kala ni ashaurie. ⁹ Achiauza, "Mwino munashauri huajibudze hano atu chionimbira niaphunguzire mzigo ambao baba waahika?" ¹⁰ Na hinyo marikage ariokula phamwenga naye achimuamba, "Atu hinyo achiokuamba, 'Sowe wauhika mizigo miziho ela uwe huphunguzire,' kaajibu hivi, 'Chala changu cha kanda nchiziho kuriko chibiri cha baba.'" ¹¹ Ichikala baba wakuhikani mizigo miziho phahi mino ndakuhikani mizigo sana. Baba wakutiyani adabu na vikoto, ela mino ndakutiyani adabu na mchira wa tala."

¹² Phahi, siku ya hahu Jeroboamu na atu osi auya kpwa mfalume Rehoboamu mana kala akaamba, "Uyani kpwangu bada ya siku tahu." ¹³ Naye mfalume wapaza ushauri wa atumia na achiajibu atu hinyo kpwa usiru. ¹⁴ Mfalume Rehoboamu achilunga ushauri wa marikage, achiaambira, "Baba wakuhikani mizigo miziho, nami ndauhenda ukale mziho zaidi. Baba wakutiyani adabu na vikoto, ela mino ndakutiyani adabu na mchira wa tala." ¹⁵ Phahi mfalume waapaza atu hinyo, mana Mwenyezi Mlungu walonda ikale hivyo ili atimize nenore ariromuambira Jeroboamu mwana wa Nebati, kutsupira Ahija kula Shilo.

¹⁶ Phahi, atu osi a Iziraeli ariphoona kukala mfalume kaaphundza, amuambira: "Huna mtalo wani swino kpwa Daudi? Tahuna urisi wowosi kpwa mwana wa Jese. Uyani kpwenu, mwimwi Aiziraeli! Kamanyirire mwenye nyumbayo, uwe Daudi." Phahi Aiziraeli achuuya chila mutu kpwakpwe. ¹⁷ Ela Rehoboamu waenderera kuatawala Aiziraeli okala kwenye midzi ya Juda bahi. ¹⁸ Chisha mfalume Rehoboamu wamuhuma Hadoramu ambaye kala ni muimirizi wa kazi za shokowa aphiye kpwa Aiziraeli a vurini, ela nyo achimpiga mawe hadi achifwa. Mfalume Rehoboamu wapanda mairo kwenye garire ra kuvwehwa ni farasi achichimbira Jerusalem. ¹⁹ Phahi hangu phapho Aiziraeli a vurini arema kutawalwa ni mbari ya Daudi hadi rero.

11

Rehoboamu anaimarisha ufalumewe

(1 Afalume 12:21-24)

¹ Rehoboamu ariphofika Jerusalemu wakusanya atu elufu gana mwenga na mirongo minane, masujaa a viha kula kpwa mbari ya Juda na mbari ya Benjamini, ili apigane na Aiziraeli a vurini na auyize ufalume wosi ukale tsiniye. ² Ela Mwenyezi Mlungu achigomba na Shemaya mutu wa Mlungu achimuamba, ³ “Muambire Rehoboamu mwana wa Selemani, mfalume wa Juda na Aiziraeli osi ario Juda na Benjamini na atu anjina, ⁴ kukala mimi Mwenyezi Mlungu naamba hivi, ‘Musiphiye, wala msipigane na ndugu zenu. Chila mutu auye kpwapkwe kaya, mana higo chigohendeka ni mpango wangu.’ ” Phahi nyo arilunga neno ra Mwenyezi Mlungu na achiuya wala taayaphiya kpwendapigana na Jeroboamu.

⁵ Naye Rehoboamu wasagala Jerusalemu, achidzenga midzi yenye ngome hiko Juda. ⁶ Wadzenga Bethlehemu, Etamu, Tekoa, ⁷ Bethi-Suri, Soko, Adulamu, ⁸ Gathi, Maresha, Zifu, ⁹ Adoraimu, Lakishi, Azeka, ¹⁰ Zora, Aijaloni na Heburoni, midzi yenye ngome iriyo hiko Juda na Benjamini. ¹¹ Hizo ngome waziika imara nazo zaimirirwa ni akulu a jeshi na kala zina vyumba vya kuikira chakurya, mafuha ga zaituni na uchi wa zabibu. ¹² Na kwenye chila mudzi watiya ngao na mafumo, ili ukale na nguvu nyinji sana. Hivyo Juda na Benjamini ichikala tsini ya utawalawe.

Alavyadzi-sadaka na Alawi

anaunga mkpwono Rehoboamu

¹³ Na alavyadzi-sadaka na Alawi osi arioishi Iziraeli kosi amuunga mkpwono Rehoboamu. ¹⁴ Hinyo Alawi aricha makalo gao na midzi yao ya marisa hiko Iziraeli na achiphiya Jerusalemu na midzi yanjina ya Juda, kpwa mana Jeroboamu na anae waatusupa, ili asimuhendere Mwenyezi Mlungu huduma ya ulavyadzi-sadaka. ¹⁵ Jeroboamu wadzitsamburira alavyadzie-sadaka mwenye ahumike hiko mizukani mwatu mwa dzulu, mwatu mokala na majine na vira vizuka vya ndama arivyovitengeza. ¹⁶ Na kula mbari zosi za Iziraeli, atu ariolonda kuabudu Mwenyezi Mlungu chikpweli-kpweli kala achialunga alavyadzi-sadaka hiko Jerusalemu, ili kumlavira sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao. ¹⁷ Chihivyo ufalume wa Juda waimarishwa kpwa miaka mihahu naye Rehoboamu mwana wa Selemani achitywa nguvu, kpwa mana muda hinyo wa miaka mihahu, atu aenderera kulunga dza siku za Daudi na Selemani. ¹⁸ Rehoboamu walóla Mahalathi mwana mchetu wa Jerimothi wa chivyazi cha Daudi. Nine kala ni Abihaili mwana mchetu wa Eliabu, mwana wa Jese.

Rehoboamu na atu a nyumbaye

¹⁹ Rehoboamu na Mahalathi avyala ana ahaha a chilume: Jeushi, Shemaria na Zahamu. ²⁰ Chisha bada ya hiye achilóla Maaka, mwana mchetu wa Abusalomu. Naye wamvyarira Abija, Atai, Ziza na Shelomithi. ²¹ Rehoboamu wammenda Maaka mwana mchetu wa Abusalomu kutsupa ahee osi na anachetue osi, mana kala walóla achetu mrongo mmwenga na anane na anachetu mirongo sita. Naye wavyarirwa ana alume mirongo miiri na anane na achetu mirongo sita. ²² Rehoboamu wahenda Abija mwana wa Maaka akale mkpwolu kahi ya nduguze, kpwa mana kala analonda amtawaze akale mfalume. ²³ Rehoboamu wahumira achili, achiatawanya anae a chilume kwenye midzi yosi ya Juda na Benjamini yenye ngome. Waaphirikira chakurya chinji na achialoza achetu anji.

12

Amisiri anavamia Juda

(1 Afalume 14:25-28)

¹ Mara tu Rehoboamu ariphoinarisha ufalumewe na kuphaha nguvu, iye phamwenga na Aiziraeli osi aricha kulunga shariya ya Mwenyezi Mlungu. ² Mwaka wa tsano wa utawala wa mfalume Rehoboamu, Shishaki mfalume wa Misiri washambuliya Jerusalemu, mana Aiziraeli kala sio aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu. ³ Shishaki wakpwendavamia na magari ge ga kuvwehwa ni farasi elufu mwenga na magana mairi na anajeshi akuhumira farasi elufu mirongo sita na anajeshi a kunyendeka na magulu asioolangika. Nao kala ni Alibiya, Asukii na Akushi ariokpweza nao kula Misiri. ⁴ Wateka midzi yosi ya Juda yokala na ngome, achedza hadi Jerusalemu. ⁵ Ndipho nabii Shemaya achedza kpwa Rehoboamu na kpwa akulu a Juda ambao kala akakusanyika Jerusalemu kpwa kumuogopa Shishaki, achiambira, “Mwenyezi Mlungu

anaamba hivi, 'Mwimwi mwaniricha nami nkakurichani mikononi mwa Shishaki.'⁶ Ndipho akulu a Iziraeli na mfalume asononeka kpwa sababu ya makosa gao achiamba, "Mwenyezi Mlungu ndiye mwenye haki."⁷ Naye Mwenyezi Mlungu ariphoona kukala hinyo atu akasononekera makosa gao, Mwenyezi Mlungu wagomba kutsupira Shemaya kuamba, "Akalamama sindaabananga ela nindaativya wala usiru wangu sindaumwagira Jerusalem kutsupira mkpwooni wa Shishaki."⁸ Ela phahi andamuhumikira ili apahahe kumanya tafwauti kahi ya kunihumikira mimi na kuhumikira afalume a dunia."

⁹ Phahi Shishaki mfalume wa Misiri waambuka hadi Jerusalem, achihala hazina zosi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu na hazina za nyumba ya mfalume. Piya achihala ngao za zahabu zotengezwa ni mfalume Selemani.

¹⁰ Naye mfalume Rehoboamu achitengeza ngao za shaba badalaye na achizipha akulu a arindzi ariorinda mryango wa nyumba ya mfalume. ¹¹ Chila mfalume ariphoinjira nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, arindzi a ryango azihala, na badaye aziuyiza chumba cha arindzi a ryango. ¹² Naye Rehoboamu aripholalama, usiru wa Mwenyezi Mlungu wauka, kayam'bananga tsetsetse. Chisha mambo manono gaoneka hiko Juda.

Utawala wa Rehoboamu kpwa ufupi

(1 Afalume 14:21,29-31)

¹³ Phahi mfalume Rehoboamu wadziimarisha hiko Jerusalem na achitawala. Naye kala ana miaka mirongo mine na mmwanga ariphoandza kutawala. Na watawala miaka mrongo mmwanga na sabaa hiko Jerusalem, mudzi urioticsambulwa ni Mwenyezi Mlungu kahi za mbari zosi za Iziraeli, ili aabudiwe hiko. Nine kala anaihwa Naama, wa kabila ra Aamoni. ¹⁴ Naye wahenda mai, kpwa kukala moyowe kayawelegeza kumuendza Mwenyezi Mlungu.

¹⁵ Phahi mambo ga Rehoboamu, hangu mwandzo hata mwisho, gaandikpwa kpwenye chitabu cha kumbukumbu cha nabii Shemaya na kumbukumbu za Ido muonadzi. Kpwakala na viha vya vivyo kpwa vivyo kahi ya Rehoboamu na Jeroboamu. ¹⁶ Rehoboamu wafwa, achizikpwa kpwenye Mudzi wa Daudi na mwanawe Abija achitawala badalaye.

13

Utawala wa Abija hiko Juda

(1 Afalume 15:1-8)

¹ Abija waandza kutawala Juda mwaka wa kumi na nane wa utawala wa Jeroboamu. ² Watawala miaka mihahu hiko Jerusalem. Nine kala aihwa Maaka mwana mchetu wa Urieli kula Gibeya.

Kpwakala na viha kahi ya Abija na Jeroboamu. ³ Abija waphiya vihani na jeshi ra masujaa a viha elufu magana mane. Jeroboamu naye achedza na akpwe elufu magana manane, atu a nguma akumanya viha.

⁴ Phahi Abija waima dzulu ya chidzango Semaraimu chiricho myangoni mwa Efuraimu achiamba, "We Jeroboamu na Aiziraeli mosi niphundzani!" ⁵ Dze, mwino tammanyana kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli wamupha ufalume Daudi na chivyaziche hata kare na kare kpwa chilagane chisichovundzika?*" ⁶ Ela Jeroboamu mwana wa Nebati, mtumishi wa Selemani wamuasi mfalumewe. ⁷ Chisha atu ayi asinyofwaha chitu, adziunga phamwenga naye, achimpinga Rehoboamu mwana wa Selemani ariphokala dang'a ra mwana ambapho kangeweza kushindana nao. ⁸ Na vino sambu munaona mundaupinga ufalume wa Mwenyezi Mlungu unaolongozwa ni mbari ya Daudi, kpwa kukala mu ndulu ya atu namwi muna vizuka vya ana ng'ombe a zahabu muriotengezerwa ni Jeroboamu? ⁹ Avi mwino mwaazoresa alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu, ana a Aruni na Alawi, mchidzitsamburira alavyadzi-sadaka dza ahendavyo atu a tsi zanjina? Hata mutu yeyesi edzaye na mwana ng'ombe au maturume sabaa kpwa alavye sadaka anaweza kukala mlavyadzi-sadaka wa iyo isiyokala milungu.

¹⁰ "Ela swino, Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu wehu naye tahudzangbwemricha. Swino huna alavyadzi-sadaka, ana a Aruni, ambao anamuhumikira Mwenyezi Mlungu na anaterywa ni Alawi. ¹¹ Nao ligundzu na dziloni anamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa na kufukiza uvumba wa kunukato. Mikahе mitakatifu nkuyiika dzulu ya meza ya zahabu swafi. Piya aho nkuasa taa zirizo kpwenye chinara cha zahabu chila dziloni, kpwa mana swino hunalunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ela mwino mwamricha. ¹² Lolani, Mlungu a phamwenga naswi anahutanguliya. Alavyadzie-sadaka na tarumbeta zao za viha andazipiga ili huandze viha namwi. Mwino

12:9 12:9 1 Afalume 10:16-17; 2 Nyakati 9:15-16

*

13:5 13:5 Chilagane chisichovundzika hipha Chieburania chinaamba Chilagane cha munyu.

ana a Iziraeli richani kupigana na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu mana tamundaweza kumtura.”

¹³ Ela Abija ariphokala anagomba hivyo, Jeroboamu wahuma seemu ya jeshire chisiri-siri kuazangira kpwa nyuma. Phahi baazi ya anajeshi a Jeroboamu achikala mbere za Juda na hinyo aoteo achikala nyuma za atu a Juda. ¹⁴ Na atu a Juda aripholola nyuma, ke, kala anavamiwa mbere na nyuma zao! Phahi amririra Mwenyezi Mlungu, alavyadzi-sadaka achipiga tarumbeta zao ¹⁵ na jeshi ra Juda richipiga zumo ra viha. Jeshi ra Juda ririphopiga hiro zumo ra viha, Mlungu wamturya Jeroboamu na jeshi rosi ra Iziraeli mbere za Abija na jeshi ra Juda. ¹⁶ Hiro jeshi ra Iziraeli rachimbira mbere za jeshi ra Juda naye Mlungu achiatiya Iziraeli mikononi mwa Juda. ¹⁷ Phahi Abija na jeshire waapiga sana hata achiolaga apiganadzi hodari a Iziraeli, elufu magana matsano. ¹⁸ Hivyo ndivyo atu a Iziraeli arivyoshindwa siku hizo. Jeshi ra Juda ashinda kpwa kukala amkuluphira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao.

¹⁹ Naye Abija wamzoresa Jeroboamu hata achimfuta mudzi wa Betheli na malaloge, mudzi wa Jeshana na malaloge na mudzi wa Efuroni na malaloge. ²⁰ Wala Jeroboamu kayakala na nguvu tsona za kupigana viha siku za utawala wa Abija. Mwishirowe Mwenyezi Mlungu wampiga naye achifwa. ²¹ Ela Abija wazidi kukala na nguvu za viha. Naye walóla achetu kumi na a ne na achivyala ana alume mirongo miiri na airi na ana achetu kumi na sita. ²² Na mambo ganjina ga Abija, arigohenda na arigogomba, gaandikpwa kpwenye chitabu cha kumbukumbu cha nabii Ido.

14

Mfalume Asa wa Juda

¹ Phahi Abija wafwa na achizikpwa kpwenye mudzi wa Daudi. Mwanawe Asa watawala badalaye. Siku za utawala wa Asa, tsi yakala na amani kpwa miaka kumi. ² Asa wahenda mambo manono na ga haki mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe. ³ Iye wausa mwatu mwa kulavira sadaka za milungu ya chijeni na mwatu mwa dzulu mwa ibada na kuvundza sanamu za nguzo za mawe. Nguzo za Ashera nazo wazivundza-vundza. ⁴ Naye waamuru atu a Juda aendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho na alunge shariyaze na amurize. ⁵ Chisha wausa kula kpwa midzi yosi ya Juda mwatu mwa dzulu mwa ibada na himo mwatu mwa kufukizira uvumba. Ndipho ufalume wa Asa uchikala na amani. ⁶ Wadzenga midzi yenye ngome hiko Juda kpwa kukala tsi yakala na amani. Miaka iyo kayakala na viha mana Mwenyezi Mlungu wamupha amani. ⁷ Chisha achiambira atu a Juda, “Midzi hino huidzengeni na huizungulusire kuta na minara, maryango na maghwama. Hino tsi bado ni yehu mana hukamlunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Hukaendza Mlungu naye akahupha amani chila uphande.” Nao adzenga na achiongokerwa.

⁸ Asa hiko Juda kala ana jeshi ra atu elufu magana mahahu okala na ngao na mafumo. Na hiko Benjaminini wakala na atu elufu magana mairi na mirongo minane enye ngao, maha na mivi. Hinyo osi kala ni masujaa ga viha.

⁹ Wakati mmwenga, Zera kula Kushi washambuliya Juda na jeshi ra atu milioni mwenga na magari magana mahahu ga kuvwehwa ni farasi, achedza hadi Maresha. ¹⁰ Phahi Asa wakpwendapigana naye na achipanga viha Dete ra Zefatha hiko Maresha.

¹¹ Asa wamririra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe achiamba, “Mwenyezi Mlungu, taphana wanjina dza uwe awezaye kuterya kahi ya mwenye mkpwtose na mnyonje. Ee Mwenyezi Mlungu, huterye kpwa mana swino hunakukuluphira uwe. Naswi hukedzapigana na jeshi hiri kulu kpwa dzinaro. Ee Mwenyezi Mlungu, uwe ndiwe Mlungu wehu, usiriche mwanadamu akakuturya.”

¹² Hipho, Mwenyezi Mlungu waapiga Akushi mbere za Asa na jeshi ra Juda, nao Akushi achichimbira. ¹³ Asa na atu okala phamwenga naye achiazoresa hata Gerari. Phahi Akushi aphukusika taphayasala hata mmwenga. Mana osi tsetsetse aangamizwa ni Mwenyezi Mlungu na jeshire. Atu a Juda ahala zewe vitu vinji sana. ¹⁴ Alafu apiga midzi yosi yokala kanda-kanda ya Gerari mana enyezi a midzi iyo kala akainjirwa ni wuoga wa Mwenyezi Mlungu. Midzi yosi aihala zewe mana kala ina vitu vinji sana. ¹⁵ Piya ashambuliya kambi za afugadzi, achihala mang’ondzi manji na ngamia, ndipho achiuya Jerusalemu.

15

Asa anavundza-vundza vizuka hiko Juda

¹ Chisha Roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Azaria mwana wa Odedi, ² naye achituluka ili akakutane na Asa, achimuambira, “Uwe Asa na atu a Juda na atu a Benjamini mosi niphundzani, Mwenyezi Mlungu a phamwenga namwi napho mundakala phamwenga naye. Mchimuendza Mwenyezi Mlungu mundamphaha, ela muchimuricha naye andakurichani. ³ Kpwa siku nyinji, atu a Iziraeli kala taana Mlungu wa kpweli, wala mlavyadzi-sadaka wa kuafumbira, wala shariya. ⁴ Ela napho akaphahwa ni mashaka achimuuyira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli na amuendzapho, nkumphaha. ⁵ Siku hizo kala takuna amani kpwa atulukaye wala ainjiraye mana wasiwasi mkpwulu wamfika chila ariyesagala tsi hizo. ⁶ Taifa mwenga raangamizwa ni taifa ranjina, na mudzi uchiangamizwa ni mudzi wanjina, kpwa kukala Mlungu waarehera mashaka ga chila aina. ⁷ Ela mwimwi dinani chilume! Msvundzike moyo, mana mundatuzwa kpwa kazi yenu.”

⁸ Naye Asa ariphosikira maneno higo, yani hinyo unabii wa Azaria mwana wa Odedi, wamena nguvu naye achiusa vizuka vyosi vya kutsukiza kula kpwa tsi yosi ya Juda na Benjamini. Na piya kula kpwa midzi yosi yokala akaiteka ya tsi ya myango ya Efuraimu. Chisha achitengeza uphya phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu phokala mbere ya baraza ya Nyumba ya kuvoya Mlungu. ⁹ Asa waakusanya atu osi a Juda na Benjamini na hara ajeni ariola Efuraimu na Manase na Simioni ambao kala anasagala nao, kpwa mana atu anji atuluka Iziraeli ya vurini achimlunga ariphoona kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga naye.

¹⁰ Phahi akusanyika hiko Jerusalemu mwezi wa hahu, mwaka wa kumi na tsano wa utawala wa Asa. ¹¹ Siku hiyo, amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ndzau magana sabaa, mang’ondzi na mbuzi elufu sabaa kula kpwa zewe arizozihala vihani. ¹² Nao aika chilagane cha kukala andaendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho na mioyo yao yosi na roho zao zosi. ¹³ Chisha achikubaliana kukala yeyesi ambaye kandamuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli andaolagbwa, akale mvyere au mdide, akale mlume au mchetu. ¹⁴ Aapa kpwa Mwenyezi Mlungu na raka ra dzulu na kukota kululu, kupiga tarumbeta na kupiga magunda. ¹⁵ Atu osi a Juda ahererwa kpwa kuapa chirapho hicho, kpwa kukala aapa kpwa mioyo yao yosi. Nao amuendza Mwenyezi Mlungu kpwa kumendza kpwao enye na achimphaha. Mwenyezi Mlungu waahenda akale na amani na aviha aho a chila uphanda.

¹⁶ Mfalume Asa wamfuta cheo cha umalikia wawaye yeihwa Maaka kpwa kukala watengeza chizuka cha Ashera ambacho kala ni tsukizo. Iye wachivundza-vundza na achichiocha kpwene Dete ra Kidironi. ¹⁷ Dzagbwe kayabananga mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu kahi za Iziraeli, Asa kala ni muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu maishage gosi. ¹⁸ Naye wareha nyumbani mwa Mlungu miyo ya feza na ya zahabu yotengbwa kpwa ajili ya Mlungu ni ise na yoitenga ye mwenye. ¹⁹ Na wala takuyakala na viha tsona wakati wa utawala wa Asa hadi mwakawe wa mirongo mihahu na tsano wa kutawala.

16

*Mfalume Baasha wa Iziraeli
anavamia Juda*

(1 Afalume 15:16-22)

¹ Mwaka wa mirongo mihahu na sita wa utawala wa Asa, Baasha mfalume wa Iziraeli waambuka kpwendashambuliya tsi ya Juda, na achidzenga ngome ko mudzi wa Rama, ili aphahe kuzuwiya mutu yeyesi kutuluka wala kuinjira tsi ya Asa, mfalume wa Juda.

² Ndipho Asa achituluzza feza na zahabu kula kpwa hazina ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu na kula kpwa nyumba ya mfalume, achimphirikira Beni-Hadadi mfalume wa Shamu, yesagala Damasikasi, achimuambwa, ³ “Nahuike mapatano ga ushirikiano kahi yangu na uwe dza vira baba na sowe arivyohenda. Lola, nkalagiza ureherwe feza na zahabu. Phahi phiya ukavundze mapatanogo na Baasha, mfalume wa Iziraeli, ili ariche kunishambuliya.” ⁴ Naye Beni-Hadadi wamphundza mfalume Asa, achihuma akulu a jeshi kpwendapiga midzi ya Iziraeli. Wakpwendaturya midzi ya Ijoni, Dani, Abeli-Maimu na midzi yosi ya kuikira vitu vya Nafutali. ⁵ Mfalume Baasha ariphophaha habari, waricha kudzenga mudzi wa Rama, na achiyimisa yo kaziye.

⁶ Ndipho mfalume Asa achiareha atu osi a Juda, nao achitsamiza mawe ga Rama, na mbaoze, vitu ambavyo Baasha kala anadzengera. Mfalume Asa achivihumira kudzengera mudzi wa Geba na mudzi wa Mizipa.

Nabii Hanani anamuamula Asa

⁷ Wakati hinyo muonadzi Hanani wakpweza kpwa Asa mfalume wa Juda achimuamba, "Kpwa kukala ukamkuluphira mfalume wa Shamu kuriko Mwenyezi Mlungu, Mlungu, nawe kundaweza kurishinda tsona jeshi ra mfalume wa Shamu. ⁸ Kpwani nyo Akushi na Alibiya kala siro jeshi kulu sana renye magari manji ga kuvwehwa ni farasi na apherikie? Ela Mwenyezi Mlungu ye waatiya mwako mkpwononi kpwa vira uwe wamkuluphira. ⁹ Kpwa mana matso ga Mwenyezi Mlungu badalaye waendza msanda phatu kosi duniani, ili aatiye nguvu hara anaomkuluphira iye chikamilifu. Ukahenda dzambo ra chizuzu nawe kuandzira sambu undakala na viha." ¹⁰ Phahi Asa wareyezwa ni hiye muonadzi ariphosikira maneno higo, achimtiya jela kpwa mana akamtsukiza. Wakati hinyo piya, Asa waandza kuaonera atu anjina.

Asa anafwa

(1 Afalume 15:23-24)

¹¹ Mahendo ganjina ga Asa, kula mwanzo hadi mwisho, gaandikpwa kwenye Chitabu cha Afalume a Juda na a Iziraeli. ¹² Iriphofika mwaka wa mirongo mihahu na tisiya wa utawalawe, Asa wagbwirwa ni ukongo wa magulu. Nyo ukongowe wamzidiya sana, ela hata ariphozidiywa kayamuendza Mwenyezi Mlungu badalaye waendza msanda kpwa aganga. ¹³ Phahi Asa wafwa mwaka wa mirongo mine na mwenga wa utawalawe. ¹⁴ Achizikpwa kwenye mbira yokala akadzitsongera, ko Mudzi wa Daudi. Achimlaza dzulu ya chitanda chokala chikaodzazwa chila aina ya vilungo virivyotayarishwa ni atu amanyao kutengeza manukato. Chisha achikuta moho mkpwulu sana kpwa ishimaye.

17

Jehoshafati mfalume wa Juda

¹ Jehoshafati mwana wa Asa watawala badala ya ise naye wadziya nguvu ili aaturye Aiziraeli a vurini. ² Waika majeshi kwenye midzi yosi ya Juda yenye kuta. Waika asikari arindzi hiko tsi ya Juda na ndani ya midzi ya Efuraimu yokala ise kala akaiteka.

³ Mwenyezi Mlungu wakala phamwenga na Jehoshafati mana katika sikuze za mwanzo za kutawala walunga njira za mkarewe Daudi wala kayaabudu vizuka vya Baali. ⁴ Ye waendza Mlungu wa ise na achipiwa sawa na amurize wala kayalunga mahendo ga atu a Iziraeli a vurini. ⁵ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wauimarisha hinyo ufalume wa Jehoshafati. Atu osi a Juda amrehera Jehoshafati zawadi naye achikala ana mali nyingi na achiishimika sana. ⁶ Moyowe wakala imara katika kulunga njira za Mwenyezi Mlungu. Chisha achiusa mwatu mwa dzulu na nguzo za Ashera hiko Juda.

⁷ Tsona, mwaka wa hahu wa utawalawe, Jehoshafati wahuma vilongozie akafundze shariya za Mwenyezi Mlungu kwenye midzi ya Juda. Nao kala ni Beni-Haili, Obadiya, Zakariya, Nethaneli na Mikaya. ⁸ Hinyo aphiya phamwenga na Shemaya, Nethania, Zebadia, Asaheli, Shemiramothi, Jehonathani, Adonija, Tobija na Tobu-Adonija ambao kala ni Alawi na alavyadzi-sadaka, Elishama na Jehoram. ⁹ Nao kala ana chitabu cha shariya ya Mwenyezi Mlungu, kala achizunguluka midzi yosi ya Juda kufundza atu.

¹⁰ Falume zosi zirizo zunguluka tsi ya Juda zamuogopha Mwenyezi Mlungu nazo taziyahenda viha na Jehoshafati. ¹¹ Aflisti anjina amrehera Jehoshafati zawadi na feza ya kodi. Aarabu nao piya amrehera maturume elufu sabaa na magana sabaa na ndenje elufu sabaa na magana sabaa. ¹² Ukulu wa Jehoshafati waenjerezeka sana naye achidzenga ngome hiko Juda na midzi ya kuika vitu. ¹³ Naye waika akiba ya vitu vinji sana kwenye midzi ya Juda, na hiko Jerusalemu kala ana majeshi, masujaa a viha. ¹⁴ Hivi ndivyo arivyoandikishwa kulengana na mbari za ise zao. Kula mbari ya Juda akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu kala ni: Adina, yekala na masujaa a viha elufu magana mahahu. ¹⁵ Wa phiriwe kala ni Jehohanani, naye kala ni mkpwulu wa anajeshi elufu magana mairi na mirongo minane. ¹⁶ Yemlungira kala ni Amasiya mwana wa Zikiri, mutu yedzitoleya kumuhumikira Mwenyezi Mlungu, kala ana anajeshi hodari elufu magana mairi.

¹⁷ Kula mbari ya Benjamini akulu a vikosi vya anajeshi kala ni Eliada, sujaa naye kala ana anajeshi elufu magana mairi enye maha na ngao. ¹⁸ Wa phiriwe kala ni Jehozabadi, ariyekala na atu elufu gana mwenga na mirongo minane okala tayari na viha. ¹⁹ Hinya ndio okala kwenye huduma ya mfalume, kanda na hinyo ariokpwa kwenye midzi yenye ngome, tsi yosi ya Juda.

18

Mikaya anaonya mfalume Ahabu wa Iziraeli

(1 Afalume 22:1–28)

¹ Phahi Jehoshafati kala ana utajiri munji na kala anaishimika sana. Hiye waandzisha uhusiano na mfalume Ahabu wa Iziraeli kpwa kumloza mwanawe mlume, mwana mchetu wa Ahabu.

² Bada ya muda mure, Jehoshafati watsrerera wakpwendajambosa Ahabu hiko mudzi wa Samariya. Naye Ahabu wamtsindzira iye na atu okala phamwenga naye, mang'ondzi manji na ng'ombe nyinji sana. Chisha achimchenga-chenga aphiye phamwenga akapigane na atu a Ramothi-Giliadi. ³ Ahabu, mfalume wa Iziraeli achimuuzwa Jehoshafati mfalume wa Juda, "Dze! Undaphiya nami ko Ramothi-Giliadi?"

Naye achijibu achiamba, "Mino ni dza uwe na atu angu ni dza atuo, naswi hundakala phamwenga nawe vihani." ⁴ Ela Jehoshafati achimuamba mfalume wa Iziraeli, "Kpwandza kauze Mwenyezi Mlungu ushauri."

⁵ Phahi, mfalume wa Iziraeli wakusanya manabii ambao kala ni kama magana mane, achiaua, "Niphiye hebu nisiphiye kuupiga viha Ramothi-Giliadi?" Nao amjibu, "Ambuka kpwa kukala Mlungu andautiya mwako mkpwononi uwe mfalume."

⁶ Ela Jehoshafati achiaua achiamba, "Dze! Phano taphana nabii wanjina wa Mwenyezi Mlungu ambaye hunaweza kumuza ushauri?"

⁷ Naye mfalume wa Iziraeli achimjibu Jehoshafati achimuamba, "Phasere mutu mmwenga, Mikaya mwana wa Imula, ambaye hunaweza kumuza Mwenyezi Mlungu, ela mino namzira, mana kanitabiriya manono ela mai." Naye Jehoshafati achijibu achiamba, "Hata, mfalume na asiambe hivyo." ⁸ Ndipho mfalume wa Iziraeli achiha ofisaawe mmwenga achimuamba, "Henda wangbwi umrehe Mikaya mwana wa Imula."

⁹ Phahi mfalume wa Iziraeli na Jehoshafati mfalume wa Juda kala chila mmwenga akasagarira chihiche cha endzi, kpwenye muhala wa kuwagira mtsere, kpwenye ryango ra Samariya. Kala akavwala mavwazi gao ga chifalume, na nyo manabii osi kala anatabiri mbere zao.

¹⁰ Naye Zedekiya mwana wa Kenaana wadzitengezera pembe za chuma, na achiamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Mundaasukuma Aaramu na pembe zizi hadi ndiphooangamiza.' "

¹¹ Nyo manabii anjina osi atabiri dza vivyo, achiamba, "Phiya ukashambuliye mudzi wa Ramothi-Giliadi, undaturya! Mwenyezi Mlungu andautiya mkpwononi mwa mfalume."

¹² Naye mjumbe ariyekpwendaiha Mikaya, wamuamba Mikaya, "Lola! Manabii anjina analavya unabii kpwa kauli mwenga, kukala ye mfalume andaturya. Sambi uwe nawe kagombe dza aho, na ugombe manono."

¹³ Ela Mikaya achiamba, "Dza Mwenyezi Mlungu arivyo moyo, neno ndiro gomba Mlungu wangu, ndiro ndirorigomba."

¹⁴ Mikaya ariphofika, ye mfalume wamuza, "Dze swino huphiye kupiga viha Ramothi-Giliadi hebu husiphiye?" Naye achijibu achiamba, "Ambukani, mkaipige, namwi mundaturya mana andatiywa mwenu mikononi."

¹⁵ Mfalume achimuamba, "Nikuhende uape kano ngaphi ili uniambire kpweli kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu?"

¹⁶ Naye Mikaya achiamba, "Naona atu osi a Iziraeli akatsamukana dzulu ya myango dza mang'ondzi gasigo na mrisa. Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, 'Atu hinya taana chilongozi. Ariche chila mutu auye kpwakpwe kaya na amani.' "

¹⁷ Ndipho mfalume wa Iziraeli achimuambira Jehoshafati, "Dze, sikakuambira mino kukala Mikaya kandanitabiriya manono ela mai?"

¹⁸ Mikaya waenderera kugomba achiamba, "Phahi sikira neno ra Mwenyezi Mlungu. Namuona Mwenyezi Mlungu asegere kpwenye chihiche cha endzi, kuno jeshi rosi ra mlunguni riimire mkpwonowe wa kulume na wa kumotso. ¹⁹ Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, 'Ni ani ambaye andamchenga Ahabu mfalume wa Iziraeli, ili aambuke kuphiya Ramothi-Giliadi akaolagbwe kuko?' Mmwenga achiamba hivi na wanjina anaamba vira. ²⁰ Chisha pepho achidzituluza mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba, 'Mino ndaphiya nikamchenge.' Mwenyezi Mlungu achimuza, 'Chi viphi?' ²¹ Ye pepho achiamba, 'Ndaphiya nkakale pepho wa handzo miromoni mwa manabiige gosi.' Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, 'Haya phiya ukahende hivyo, nawe undafwaulu kumchenga.' ²² Sambi phahi, uwe mfalume phundza, Mwenyezi Mlungu akatiya

pepho wa handzo kanwani mwa hinya manabiigo. Mwenyezi Mlungu akatangaza mai dzuluyo.”

²³ Zedeikiya mwana wa Kenaana wamsengerera Mikaya, achimuwanga kofi ra ndzeya na achimuamba, “Ye Roho wa Mwenyezi Mlungu akatulukadze kpwangu ili edze agombe na uwe?”

²⁴ Naye Mikaya achijibu achiamba, “Undamanya yo siku ndiyochimbira, ukadzifwitse chumba cha ndani.”

²⁵ Mfalume wa Iziraeli walavya amuri achiamba, “Mgbwireni Mikaya mumuuyize kpwa Amoni, liwali wa mudzi na kpwa Joashi mwana wa mfalume. ²⁶ Mukaambe, ‘Mfalume anaamba hivi: Yuyu mutiyeni jela, mumuphe mikaha na madzi bahi, hadi ndiphouya salama.’”

²⁷ Mikaya achiamba, “Napho undauya kpwa amani, phahi Mwenyezi Mlungu kagombere nami.” Na achienjereza achiamba, “Mwimwi mosi sikirani!”

Ahabu anafwa hiko Ramothi-Giliadi

(1 Afalume 22:29–30)

²⁸ Phahi mfalume wa Iziraeli na Jehoshafati mfalume wa Juda aambuka achihipiya Ramothi-Giliadi. ²⁹ Mfalume wa Iziraeli achimuamba Jehoshafati, “Mino ndadzhinda avi simi na niphaye vihani, ela uwe undavwala mavwazigo ga chifalume.” Hipo mfalume wa Iziraeli wadzhinda avi siye, nao achihipiya vihani.

³⁰ Phahi mfalume wa Aramu kala akalagiza akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi, achiambira, “Mwimwi msipigane na mutu yeyesi, mkpwulu wala mdide, ela mfalume wa Iziraeli macheye.” ³¹ Ndipho hinyo akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi ariphomuona Jehoshafati achiamba, “Hiyu ndiye mfalume wa Iziraeli!” Kpwa hivyo achimgalukira ili apigane naye. Ela Jehoshafati wapiga kululu, naye Mwenyezi Mlungu achimtivya. Mlungu wauusa akale kure naye. ³² Mana nyo akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi ariphoona kukala siye mfalume wa Iziraeli, aricha kumzoresa achiuya.

³³ Ela, mutu mmwanga watonyola uhawe kpwa kubahatisha, achimlatsa mfalume wa Iziraeli kwenye muungo wa vyazire ra chuma ra kuchinga chifuwa. Hipo Ahabu wamuambira mphiriki wa garire ra kuvwehwa ni farasi, “Galuzi gari uniuse vihani, nkalumizwa.”

³⁴ Na siku iyo viha vyazidi kukala vikali, naye mfalume wa Iziraeli achidzisika-sika ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi, kulola nyo Aaramu hadi dziloni. Dzuwa ririphokala rinatswa achifwa.

19

¹ Jehoshafati mfalume wa Juda wauya salama kpwakpwe kaya Jerusalemu. ² Hipo nabii Jehu mwana wa Hanani, wakpwendakutana naye, achimuza mfalume Jehoshafati, “Mbona unaterya atu ayi na kuhenda usena na atu amzirao Mwenyezi Mlungu? Kpwa kuhenda higo, ukamreya Mwenyezi Mlungu. ³ Hata hivyo, ukaonekana wahenda manono kpwa kubananga zo nguzo za Ashera kahi ya yo tsi nawe wadinisa moyoo kumuendza Mwenyezi Mlungu.”

Jehoshafati anaika aamuli

akuamula malau

⁴ Jehoshafati wasagala Jerusalemu naye watuluka tsona achianyendekera atu, kula Beeri-Sheba hadi hiko tsi ya myango ya Efuraimu. Wakpwendaatiya atu moyo amuuyire Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao.

⁵ Watsambula aamuli achiaika chila phenye mudzi urio na ngome himo tsi ya Juda. ⁶ Naye achiaambira ara aamuli, “Zingatiyani sana munagohenda, kpwa kukala tamuamula kpwa ajili ya mwanadamu ela kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Iye a phamwenga namwi munapholavya amulo. ⁷ Sambu phahi, kalani na hofu ya Mwenyezi Mlungu. Dzimanyirireni munagohenda, kpwa mana kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu takuna kuonera atu, wala kupendeleya, wala kuhongana.”

⁸ Chisha hiko Jerusalemu, Jehoshafati waika Alawi na alavyadzi-sadaka na akulu a mbari za Iziraeli ili alavye uamuli wa Mwenyezi Mlungu na kuamula atu achiokosana. Hinyo ahendera kazi yao hiko Jerusalemu. ⁹ Naye waalagiza achiaambira, “Mundahenda hivyo kpwa hofu ya Mwenyezi Mlungu, kpwa uaminifu na kpwa moyo wosi. ¹⁰ Na chila mtakaphoreherwa lau ni ndugu zenu akalao mwao midzini, rihusuro kumwaga mlatso na kuvundza shariya au amuri au mila, phahi mundaapha mashauri. Hivyo tamundakala na hatiya mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu akakutsukirirwani, mwimwi na ndugu zenu. Phahi hendani hivyo namwi tamundakala na hatiya. ¹¹ Chisha lolani, hiye Amariya mkpwulu wa alavyadzi-sadaka ndiye ariye dzulu yenu kpwa

mambo gosi ga Mwenyezi Mlungu. Naye Zebadia mwana wa Isimaili, chilongozi wa mbari ya Juda, ni wa mambo gosi ga mfalume. Na hinyo Alawi andaahumikira dza maofisaa. Dinani chilume, muhende hivyo naye Mwenyezi Mlungu akale phamwenga na hinyo atu akuhenda haki!”

20

Amoabu na Aamoni anaturywa

¹ Bada ya higo, jeshi ra Amoabu na jeshi ra Aamoni na seemu ya jeshi ra Ameuni akpwedzapigana na Jehoshafati. ² Bazi ya atu akpwedza achimuambira Jehoshafati, “Likumundi ra majeshi rinakulunga kula Edomu hiko ng’ambo ya bahari. Hivi sambi a hiko Hazazoni-tamari (yani Eni-Gedi).”

³ Jehoshafati waogopha, achieuelekeza usowe kumuendza Mwenyezi Mlungu na achipiga mbiru atu osi a Iziraeli na uchiapha chivyazi cha msenao Burahimu hata kare na kare? ⁴ Atu a Juda akusanyika phamwenga ili aendze msada wa Mwenyezi Mlungu. Atuluka kula midzi yosi ya Juda kpwedzaendza Mwenyezi Mlungu.

⁵ Jehoshafati waima mbere ya kusanyiko ra atu a Juda na Jerusalem, mbere za muhala uriodzengbwa uphya wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Naye achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ehu, si ndiwe Mlungu ko mlunguni? Si ndiwe unayetawala falume zosi za mataifa? Mwako mkpwononi muna nguvu na uwezo, usioweza kuzuwiywa ni mutu yeyesi. ⁷ Ee Mlungu wehu, we siwe uriyeazola enyezi a tsi hino mbere za atu a Iziraeli na uchiapha chivyazi cha msenao Burahimu hata kare na kare? ⁸ Nao asagala himo na achikudzengera phatu phatakatifu ili uabudiwe hipho achiamba, ⁹ ‘Napho hundafikpwa ni janga rorosi, ikale ni viha, au kutiywa adabu, au makongo, au ndzala, hundaima mbere za nyumba hino na mberezo, mana uwe unaabudiwa ndani ya nyumba hino na hukuririre katika mashaka gehu, uwe undahusikira na uhutivye.’ ¹⁰ Sambili lola, hinya atu a Amoni, Amoabu na a mwango Seiri ambao kuyaruhusu atu a Iziraeli avamie tsi yao ariphola tsi ya Misiri. Hinya arioochwa taayabanangbwa, ¹¹ aredza ahuriphize kpwa kuhuzola kula kwenye tsi uriyohupha huirisi. ¹² Ee Mlungu wehu, vino hano kundaamula? Kpwa mana swino tahuriweza likumundi hiri ambaro riredza kuhuvamia. Swino tahumanya huendedze, ela matso gehu ganakulola uwe.”

¹³ Alume osi a Juda aima mbere za Mwenyezi Mlungu, phamwenga na ana ao, achetu aho na ana aho atsanga. ¹⁴ Ndipho Roho wa Mwenyezi Mlungu achimwedzera Jahazieli mwana wa Zakariya, mwana wa Benaya, mwana wa Jeieli, mwana wa Matania, Mlawi wa chivyazi cha Asafu, pho kahi-kahi ya mkpwutano wosi. ¹⁵ Naye achiamba, “Phundzani mwimwi mosi msagalao Juda na Jerusalem, na uwe mfalume Jehoshafati, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Msiogophe wala msitishike kpwa ajili ya hiri jeshi kulu kpwa mana viha sivyo vyenu ela ni vya Mlungu. ¹⁶ Muhondo tsererani mkapigane nao. Lolani, nyo andaambuka na njira ya mwango wa Zizi namwi mundaaphahira mwisho wa dete, mbere za weru wa Jerueli. ¹⁷ Tamlondwa kupigana kwenye viha hivi. Mwimwi atu a Juda na Jerusalem, dzipangeni na muhurire, muone vira ambavyo Mwenyezi Mlungu andakutivyani.’ Msiogophe wala msitishike muhondo pihyani mkapigane nao mana Mwenyezi Mlungu a phamwenga namwi.”

¹⁸ Phahi Jehoshafati wazama hadi chitswache chichiguta photsi. Na atu a Juda na Jerusalem ahenda dza vivyo, osi achimuabudu Mwenyezi Mlungu. ¹⁹ Chisha atu a Lawi kula kpwa mbari za Kohathi na Kora, aima ili amtogole Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli kpwa raka ra dzulu. ²⁰ Ligundzure alamuka chiti na achituluka kondze kwenye weru wa Tekoa. Aripohkala anatuluka, Jehoshafati waima achiamba, “Atu a Juda na enyezi a Jerusalem, niphundzani! Aminini Mwenyezi Mlungu namwi mundakalato. Aminini manabiige namwi mundafwaulu.” ²¹ Aripomala kuhenda mashauri na hinyo atu, waika hara ambao andamvwinira Mwenyezi Mlungu na kumtogola kpwa kukala iye ni mnono na ni mtakatifu, kuno anaphiya mbere za rira jeshi achiamba, “Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, kpwa mana mendzwaye taisika ta kare na kare.”

²² Nao ariphoandza kuimba na kutogola, Mwenyezi Mlungu waika avamizi hiko kpwa atu a Amoni, a Moabu na a mwango wa Seiri, ambao kala akpwedzapigana na Juda nao achiturya. ²³ Kpwa mana hinyo atu a Amoni na Moabu aagalukira enyezi a mwango wa Seiri achiaangamiza tsetsetse. Nao aripomala kuangamiza hinyo akalao mwango wa Seiri, osi achigalukirana na achiamgamizana enye kpwa enye.

²⁴ Jeshi ra Juda ririphofika kwenye mnara wa kurindira hiko jangbwani, akpwendalola hiro jeshi kulu. Nao, lola! Osi kala akagbwa photsi ni nyufu taphana ariyetiya. ²⁵ Jehoshafati na atue ariphokpwezahala zewe, akuta unji wa ng'ombe, mali, nguwo na miyo minji ya samani. Ahala miyo minji hata achishindwa ni kuitsukula. Zewe hizo kala ni nyinji sana hata ichiahala siku tahu kuzitsukula. ²⁶ Iriphofika siku ya ne akusanyika kwenye Dete ra Baraka. Hipo ashukuru na kumtoga Mwenyezi Mlungu, ndiyo mana phatu hipo phaiwa Dete ra Baraka hadi rero.

²⁷ Chisha auya, chila mutu wa Juda na Jerusalem naye Jehoshafati kala a mbere zao. Auya Jerusalem na kuhererwa kpwa mana Mwenyezi Mlungu waahenda ahererwe kpwa kuaturya aviha ao. ²⁸ Ainjira Jerusalem kuno anapiga vinanda, ngephephe na magunda hadi nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.

²⁹ Chisha falume zosi za hizo tsi ziriphosikira kukala Mwenyezi Mlungu akapigana na aviha a Iziraeli, amuogopha Mlungu. ³⁰ Phahi ufalume wa Jehoshafati wahurira kpwa mana Mlungu wamupha amani chila uphande.

Jehoshafati anafwa

(1 Afalume 22:41-50)

³¹ Phahi Jehoshafati watawala Juda. Kala ana miaka mirongo mihahu na mitsano ariphoandza kutawala na achitawala kpwa muda wa miaka mirongo miiri na mitsano kula ko Jerusalem. Nine kala ni Azuba mwana wa Shilihi. ³² Jehoshafati walunga njira za ise Asa naye kazirichire hata chidide. Wahenda garigo haki mbere za Mwenyezi Mlungu. ³³ Ela kayabananga mwatu mwa dzulu mwa kuabudira, na nyo atu kala taandzangbwe kuika mioyo yao kpwa ye Mlungu wa akare ao.

³⁴ Sambi mahendo ganjina ga Jehoshafati chigosala, hangu mwanzo hadi mwisho, gaandikpwa kwenye chitabu cha kumbukumbu, cha Jehu mwana wa Hanani na kutiywa kwenye chitabu cha afalume a Iziraeli.

³⁵ Bada ya hipo Jehoshafati mfalume wa Juda wadziunga na Ahaziya mfalume wa Iziraeli ambaye wahenda mai sana. ³⁶ Wadziunga naye kudzenga meli za kuphiira Tarishishi. Meli hizo zadzengerwa ko Esioni-Geberi. ³⁷ Ndipho Eliezeri mwana wa Dodavahu kula Maresha achilavya unabii chinyume cha Jehoshafati achiamba, "Kpwa kukala ukagbwirana na mfalume Ahaziya, Mwenyezi Mlungu andabananga vyo urivyotengeza." Phahi zo meli zavundzika-vudzika na taziyaweza kuphiya Tarishishi.

21

¹ Phahi, Jehoshafati wafwa, na achizikpwa na akaree kwenye mudzi wa mkarewe Daudi, na mwanawe Jehoram achitawala badalaye.

Jehoram mfalume wa Juda

(2 Afalume 8:16-24)

² Jehoram kala ana nduguze, ana anjina a Jehoshafati ambao ni Azaria, Jehieli, Zakariya, Azariahu, Mikaeli na Shefatia. Hano osi kala ni ana a Jehoshafati mfalume wa Iziraeli. ³ Ise yao waapha zawadi nyinji za feza, zahabu na vitu vya samani, phamwenga na midzi yenye ngome himo Juda. Ela ufalume wamupha Jehoram kpwa mana kala ndiye mwanawe mvyere.

⁴ Phahi Jehoram ariphoandza kutawala na ariphodziimarisha, waaolaga anao osi na piya vilongozi anjina a Iziraeli. ⁵ Jehoram kala ana miaka mirongo mihahu na miiri ariphoandza kutawala, naye watawala ko Jerusalem kpwa muda wa miaka minane.

⁶ Jehoram walunga njira za afalume a Iziraeli dza nyumba ya Ahabu irivyohenda, mana walola mwana mchetu wa Ahabu. Naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, ⁷ ela phahi Mwenyezi Mlungu kayalonda kubananga nyumba ya Daudi, kpwa sababu ya chilagane arichokala akachiika naye. Daudi kala waahidiwa kukala andahewa taa phamwenga na chivyaziche hata kare na kare.

⁸ Siku za utawala wa Jehoram, atu a Edomu arema kutawalwa kula Juda, achitawaza mfalume wao. ⁹ Jehoram wavuka na akulu a jeshire phamwenga na magari gosi ga kuvwehwa ni farasi. Usiku wakpwendaapiga Aedomu osi ambao kala akamzangira iye phamwenga na akulu a jeshi a magari ga kuvwehwa ni farasi. ¹⁰ Hivyo ndivyo atu a Edomu arivyorema kutawalwa ni Juda hadi rero. Wakati uho-uho atu a mudzi wa Libuna nao piya arema utawala wa Jehoram mana wamricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akaree.

¹¹ Kuuya phapho, iye wadzenga mwatu mwa dzulu mwa ibada hiko tsi ya myango ya Juda na achiakoseza enyezi a Jerusalem uaminifu na achiahenda aaphuke njira.

12 Wareherwa baruwa kula kpwa nabii Elija, ichimuamba, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa sowe Daudi anavyokuamba, ‘Kpwa kukala kukalunga njira za sowe Jehoshafati, wala njira za Asa mfalume wa Juda,¹³ ela ukalunga njira za afalume a Iziraeli. Atu a Juda na enyezi a Jerusalemu ukaalongoza kuabudu vizuka dza vira Ahabu na nyumbaye arivyohenda. Piya ukaolaga enenu, ana a sowe ambao kala ni atu anono kuriko uwe.¹⁴ Kpwa kukala ukahenda mai higo Mwenyezi Mlungu andareha mashaka makulu kpwa atu, anao, acheo na kpwa maliyo yosi.¹⁵ Na we mwenye, undagbwirwa ni ukongo mui wa mahumbo ambao undazidi chila siku, undalumwa sana hadi mahumbogo gatuluke kondze.’ ”

¹⁶ Ndipho Mwenyezi Mlungu achiafyakatsira Afilisti na Arabu ambao kala ni majirani na Akushi apigane na Jehoram. ¹⁷ Nao ashambuliya Juda achihala mali yosi ariyoiphaha nyumbani mwa mfalume, phamwenga na anae na ahee. Wasazirwa mwana mmwenga tu mdide, yeihwa Jehoashi.

¹⁸ Bada ya higo kuhendeka, ndipho Mwenyezi Mlungu achimrehera Jehoram ukongo wa mahumbo usiophola. ¹⁹ Ukongo wa Jehoram waenderera kuzidi na kufikira mwisho wa mwaka wa phiri wa ukongowe mahumboge gatuluka na achifwa kpwa maumivu makali. Wala atue taayaasa moho mkpwulu kumupha ishima dza arivyohenderwa akaree.

²⁰ Jehoram kala ana miaka mirongo mihahu na miiri ariphoandza kutawala, naye watawala miaka minane hiko Jerusalemu. Chifoche tachiyasononesa yeyesi, naye wazikpwa kpwenye Mudzi wa Daudi ela siyo vikurani pha afalume.

22

Ahaziya mfalume wa Juda

(2 Afalume 8:25-29; 9:21-28)

¹ Bada ya chifo cha Jehoram, enyezi a Jerusalemu amuhenda Ahaziya, mwana mdide wa mfalume atawale badalaye. Ana avyere a mfalume kala akaolagbwa ni vikosi vyokpweza phamwenga na Aarabu kuchita kambi. Kpwa hivyo Ahaziya mwana wa mfalume Jehoram wa Juda achitawala. ² Ahaziya kala ana miaka mirongo miiri na miiri ariphoandza kutawala. Naye watawala kpwa muda wa mwaka mmwenga ko Jerusalemu. Nine kala aihwa Athalia, mdzukulu wa Omuri. ³ Hiyu naye walunga njira za nyumba ya Ahabu kpwa mana kala anashauriwa ni nine ahende mai. ⁴ Wahenda garigo mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza arivyohenda Ahabu. Ise wa Ahaziya ariphofwa, atu a nyumba ya Ahabu ndio okala ashaurie nao achimuangamiza. ⁵ Ahaziya walunga sana mashauri gao hata achiphiya na Joram* mwana wa Ahabu mfalume wa Iziraeli kpwendapigana na Hazaeli mfalume wa Aramu ko Ramothi-Giliadi. Nyo Aramu achimluma Joram. ⁶ Phahi Joram wauya Jezirili ili akararise maronda arigogaphaha hiko Rama,† arikopigana na Hazaeli mfalume wa Aramu. Ndipho Ahaziya mwana wa Jehoram mfalume wa Juda achitserera achendamjambosa Joram mwana wa Ahabu ko Jezirili kpwa mana kala akalumizwa. ⁷ Ela phahi Mwenyezi Mlungu kala akakusudiya kukala Ahaziya andaolagbwa hiko ndiko kpwendamjambosa Joram. Ariphofika hiko, iye na Joram akpwendakutana na Jehu mwana wa Nimushi ambaye kala akatsambulwa ni Mwenyezi Mlungu aangamize nyumba yosi ya Ahabu. ⁸ Phahi Jehu ariphokala anatimiza uamuli wa Mlungu kpwa nyumba ya Ahabu, waphaha akulu a Juda na ana alume a nduguze Ahaziya ambao kala anamuhumikira Ahaziya, achiaolaga. ⁹ Atu a Jehu amuendza Ahaziya achendamgbwira hiko Samariya ambako kala akadzifwitsa, achimreha kpwa Jehu naye achimuolaga. Ahaziya wazikpwa kpwa mana atu aamba, “Hiyu ni mdzukulu wa Jehoshafati ambaye wamuendza Mwenyezi Mlungu na moyowe wosi.” Nyumba ya Ahaziya kala taina mutu yeweza kutawala hinyo ufalume.

Malikia Athalia wa Juda

(2 Afalume 11:1-3)

¹⁰ Phahi Athalia nine wa Ahaziya ariphoona mwanawe akafwa, waunuka achiolaga atu osi a chivyazi cha chifalume cha nyumba ya Juda. ¹¹ Ela Jehosheba, mwana wa chichetu wa mfalume Jehoram, ndugungbwa mchetu wa Ahaziya, wamuhala Joashi mwana wa Ahaziya chisiri-siri, kula kahi ya ana a mfalume ariokala analondwa aolagbwe. Wamuhala iye phamwenga na mreziwe achiatiya chumba cha kulala. Phahi Jehosheba mwana mchetu wa mfalume Jehoram, ambaye piya kala ni mkpwaza

* 22:5 22:5 Joram Chieburania piya nkuihwa Jehoram. † 22:6 22:6 Ramothi yihwa Rama kpwa Chieburania.

mlavyadzi-sadaka Jehoyada, achimfwitsa Joashi, ili asionewe ni Athalia. Jehosheba kala ni ndugu mchetu wa Ahaziya. Kpwa hivyo Athalia kamuolagire Joashi. ¹² Joashi wafwitswa ndani ya Nyumba ya Mlungu kpwa muda wa miaka sita, wakati Athalia ariphokala anatawala yo tsi.

23

Joashi anahendwa mfalume wa Juda (2 Afalume 11:4-21)

¹ Uriphofika mwaka wa sabaa Jehoyada wadzipha moyo, achiahala akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana, Azaria mwana wa Jerohamu, Isimaili mwana wa Jehohanani, Azaria mwana wa Obedi, Maaseya mwana wa Adaya wa Elishafati mwana wa Zikiri, achiika chilagane nao. ² Hinya atu atsano azunguluka tsi ya Juda achikusanya Alawi kula midzi yosi ya Juda na akulu a mbari za Iziraeli, achedza nao Jerusalemu. ³ Na hinyo mkpwutano uchienda chilagane na Joashi, mwana wa mfalume ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu. Naye Jehoyada achiaambira, "Lolani mwana wa mfalume hiyu! Mricheni atawale dza arivyogomba Mwenyezi Mlungu kuhusiana na nyumba ya Daudi. ⁴ Mnalondwa muhende hivi; mwimwi alavyadzi-sadaka na Alawi, munaphoinjira zuma Siku ya Kuoya, dziganyeni madiba mahahu. Diba mwenga naririnde pho ryangoni, ⁵ diba ranjina rindarinda nyumba ya mfalume na diba ranjina rindarinda ryango rihwaro ryango ra msingi na hinyo anjina osi andakala kpwenye muhala wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Msiruhusu mutu yeyesi kuinjira Nyumba ya Mwenyezi Mlungu isiphokala alavyadzi-sadaka na Alawi ambao a kpwenye zuma. Hinyo andainjira kpwa mana ni atakatifu, ela atu anjina ni asikize yo amuri ya Mwenyezi Mlungu ya kusainjira mumo. ⁷ Mwimwi Alawi mzunguluki mfalume, chila mmwenga na silahaye mkpwononi. Mutu yeyesi ndiyemenya himo nyumbani naolagbwe. Kalani na mfalume, kokosi ndikophiya."

⁸ Alawi osi na atu osi a Juda ahenda dza arivyoamriwa ni mlavyadzi-sadaka Jehoyada. Chila chilongozi wareha kundire, hara ariokala akamala zuma na hara ariokala anainjira kugbwira zuma kahi ya Siku ya kuoya, osi akalapho. Mana mlavyadzi-sadaka Jehoyada kayagaruhusu go madiba gauke. ⁹ Na ye mlavyadzi-sadaka Jehoyada achiaapha nyo akulu a anajeshi a gana-gana mafumo na ngao kulu na ndide. Mafumo gaga na ngao zizi kala ni za mfalume Daudi, nazo kala zi mo ndani ya nyumba ya Mlungu. ¹⁰ Naye achiapanga nyo atu, chila mmwenga na silahaye mkpwononi, kuzunguluka ye mfalume, phephi na pho phatu pha kulavira sadaka na yo nyumba ya Mlungu kula uphande wa mwakani hadi uphande wa vurini wa yo nyumba ya Mlungu.

¹¹ Ndipho mwana wa mfalume achituluzwa kondze, achimfwika tadzi na achimupha nakala ya chilagane nao achimtangaza kukala mfalume. Jehoyada na anae achimwaga- gira mafuha nao achipiga kululu achiamba, "Mfalume, kala na maisha mare!"

¹² Athalia ariphosikira kululu za atu anazola kuno anatogola mfalume, waphiya hadi ko nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹³ Aripholola, waona mfalume aimire phephi na nguzo, dza irivyokala kawaida, nao akulu a jeshi na apigi a magunda kala aimire phephi na mfalume, na enyezi osi a yo tsi kala anapiga njerejere na kupiga magunda, na aimbadzi achilongoza sharee kpwa kupiga vifwaya vyao vya mawira. Pahi, Athalia wakpwanyula nguwoze na achipiga kululu achiamba, "Mapinduzi! Mapinduzi!"

¹⁴ Ndipho mlavyadzi-sadaka Jehoyada achiatuluzwa kondze nyo akulu majeshi a gana-gana, ariokala anaimirira go majeshi achiaambira, "Mtuluzeni kondze kahi-kahi ya asikari na mutu yeyesi ndiyemlunge muolageni na upanga." Kpwa kukala mlavyadzi-sadaka kala akaamba, "Msimuolage ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu." ¹⁵ Pahi amgbwira achiphiya naye hadi ryango ambaro kala richihumirwa kuinjizira farasi nyumba ya mfalume, achimuolagira phapho.

Jehoyada anahenda marekebisho (2 Afalume 11:17-20)

¹⁶ Naye Jehoyada wahenda chilagane kahi ya iye mwenye, atu osi na ye mfalume kukala andakala atu a Mwenyezi Mlungu. ¹⁷ Chisha atu osi aphiya kpwenye nyumba ya Baali achendaibomola, avundza phatu pha kulavira sadaka phamwenga na vizukavye, hata achimuolaga Matani, mlavyadzi-sadaka wa Baali mbere za phatu pha kulavira sadaka.

¹⁸ Jehoyada walagiza phakale na uimirizi wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu tsini ya ulongozi wa alavyadzi-sadaka ambao kala ni Alawi dza irivyopangbwa ni Daudi.

Atu areha sadaka za kuochwa himo ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu dza irivyoandikpwa kppenye shariya za Musa, kuno akahererwa na kuimba sawa-sawa na vira Daudi arivyolagiza. ¹⁹ Jehoyada waika arindzi maryangoni mwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu ili mutu yeyesi ariye najisi chivyovyosi asimenye.

²⁰ Chisha akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana, akulu, vilongozi a majimbo na atu osi a yo tsi achitserera na ye mfalume kula kppenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Aho achitsupira ryango rihiwaro ryango ra dzulu hadi achiinjira nyumbani kpwa mfalume. Nao achimsagika ye mfalume dzulu ya chihhi cha endzi cha chifalume. ²¹ Kpwa hivyo, atu osi ahamirwa na mudzi wosi uchihurira, bada ya Athalia kuolagbwa na upanga.

24

Joashi mfalume wa Juda (2 Afalume 12:1-16)

¹ Joashi kala ana miaka sabaa ariphoandza kutawala. Naye watawala miaka mirongo mine ko Jerusalemu. Nine kala aihwa Sibia kula Beeri-Sheba. ² Joashi wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu siku zosi mlavyadzi-sadaka Jehoyada ariphokala moyo. ³ Jehoyada wamloza Joashi achetu airi nao amvyarira ana alume na achetu.

⁴ Bada ya hipho Joashi waamua kurekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁵ Hipho wakusanya alavyadzi-sadaka na Alawi, achiaambira, "Phiyani midzi yosi ya Juda, mkatsole-tsole kula kpwa atu osi a Iziraeli pesa zinazohitajika kuriphwa chila mwaka ili zihumirwe kurekebisha yo nyumba ya Mlungu wenu. Hendani chadi muhende dzambo hiro upesi." Ela alavyadzi-sadaka nyo taayakala na wangbwi kuhenda hivyo. ⁶ Ndipho mfalume achimuiha hiye mkpwulu wao Jehoyada, achimuza, "Mbona nyo Alawi kuyaalagiza kpendatoza iyo kodi kula atu a Juda na Jerusalemu, iriyoambwa ni Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, irehwe kula kpwa kusanyiko ra Iziraeli kpwa ajili ya Hema ra Chilagane?" ⁷ Kpwa kukala ana a Athalia, yuya mchetu mui, kala akedza vundza nyumba ya Mlungu wenu, achihala miyo mitakatifu ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achiihumira kuabudira Baali.

⁸ Phahi mfalume walagiza nao achitengeza sanduku, richiikpwa mbere za ryango ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁹ Chisha mbiru yapigbwa himo Juda na Jerusalemu mosi kukala atu amrehere Mwenyezi Mlungu hira kodi iriyoikirwa Iziraeli ni Musa mtumishi wa Mlungu ko jangbwani.

¹⁰ Dzambo hiro raahamira vilongozi osi na atu osi na achireha kodi zao achizitiya himo sandukuni hadi richiodzala. ¹¹ Chila mara Alawi ariphoreha hiro sanduku mbere za aimirizi a mfalume nao achiona kukala rikaodzala pesa, muandishi wa mfalume na ofisaa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkutuluzha hizo pesa chisha Alawi akariuyiza phatuphe. Hivyo ndivyo arivyohenda chila siku nao akusanya pesa nyinji. ¹² Hiye mfalume na Jehoyada alavya pesa hizo kpwa aimirizi a udzengi wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nao achiandika kazi mafundi a mawe na mafundi a mbao kpwedzirekebisha Nyumba ya kuvoya Mlungu. Pifa mafundi a kufula chuma na shaba nao aandikpwa kazi kpwedzatengeza Nyumba ya kuvoya Mlungu.

¹³ Hinyo mafundi ahenda kazi zao na achimala. Iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu airekebisha achiiyuyiza kama irivyokala hipho mwandzo na achiiimarisha. ¹⁴ Udzungadzi uriphosira, pesa zirizosala zauyizwa kpwa mfalume na Jehoyada. Chisha pesa hizo zahumirwa kugula vitu vya kutengezera miyo ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, yani, miyo ya kuhumirwa kppenye ibada na miyo ya sadaka za kuochwa, phamwenga na vyetezo na miyo ya zahabu na feza. ¹⁵ Jehoyada watsakala sana, na ariphofwa kala ana miaka gana na mirongo mihahu. ¹⁶ Iye wazikpwa vikurani kpwa afalume kppenye Mudzi wa Daudi, kpwa mana kala akahenda manono Iziraeli, kpwa Mlungu na Nyumba ya kuvoya Mlungu.

Joashi anamricha Mwenyezi Mlungu

¹⁷ Bada ya kufwa mlavyadzi-sadaka Jehoyada, vilongozi a Juda aphiya kpwa mfalume, achendazama hadi vilangu vichiguta photsi. Naye mfalume achiphunda garigoaphirika. ¹⁸ Atu a Juda aricha nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa ise zao na achihumikira nguzo za Ashera na vizuka. Mlungu achiatsukirirwa sana atu a Juda na atu a Jerusalemu kpwa sababu ya hizo dambi zao. ¹⁹ Mwenyezi Mlungu wahuma manabii kpwendaaonya ili amuuyire, ela atu taayaphunda.

²⁰ Chisha Roho wa Mlungu achimuinjira Zakariya, mwana wa mlavyadzi-sadaka Jehoyada naye achiima mbere za atu, phatu phounuka chidide, achiaambira,

“Mlungu anaamba hivi, ‘Kpwa utu wani munavundza shariya za Mwenyezi Mlungu? Tamundaongokerwa bii. Kpwa kukala mkamrema Mwenyezi Mlungu naye akakuremani.’ ” ²¹ Phahi hinyo atu amfangira njama na kpwa amuri ya mfalume achimpiga mawe hadi achimuolaga muhalani pha nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ²² Hivyo phahi ndivyo mfalume Joashi arivyoyala unono ambao Jehoyada ise wa Zakariya wamuhendera, hadi achimuolagira mwanawe. Naye Zakariya ariphokala anafwa waamba, “Mwenyezi Mlungu gaone higa na uniriphizire chisasi!”

Joashi anaolagbwa

²³ Phahi iriphofika mwisho wa mwaka, Jeshi ra Shamu ramvamia Joashi. Ravamia Juda na Jerusalemu richiolaga chila chilongozi ariyekala kahi za atu, richihala nyara zao richiziphirikira mfalume wa Damasikasi. ²⁴ Dzagbwe jeshi ra Shamu kala rina atu achache Mwenyezi Mlungu warihenda rishinde jeshi kulu ra Joashi kpwa mana kala akamricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao. Hivyo ahumirwa ni Mlungu kumtiya adabu Joashi. ²⁵ Jeshi ra Shamu ririphouka, ramricha Joashi majuruu. Kpwa sababu ya kumwaga milatso ya mwana wa mlavyadzi-sadaka Jehoyada, atumishi a Joashi apanga njama, achimuolaga phokala a chitandani kadziweza. Hivyo wafwa achizikpwa hiko Mudzi wa Daudi ela kayazikpwa vikurani pha afalume. ²⁶ Hara ari-omfangira njama ni Zabadi mwana wa Shimeathi mchetu wa Chiamoni na Jehozabadi mwana wa Shimurithi mchetu wa Chimoabu. ²⁷ Mambo gosi ga ana a Joashi na mambo mai arigotabirwa ni manabii na kudzengbwa luphya kpwa Nyumba ya kuvoya Mlungu, higo gosi gaandikpwa kwenye chitabu cha mahendo ga Afalume a Iziraeli. Naye mwanawe Amaziya watawala badalaye.

25

Amaziya mfalume wa Juda

(2 Afalume 14:1-6)

¹ Amaziya kala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphoandza kutawala, naye watawala kula Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya. Nine waihwa Jehoadani, kula Jerusalemu. ² Naye wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, ela siyo kpwa moyowe wosi. ³ Amaziya ariphodziimarisha kwenye ufalume, waaolaga atumishie ariomuolaga mfalume, ambaye kala ni ise. ⁴ Ela kayaaolaga ana a aolagadzi kulengana na vira irivyoandikpwa kwenye chitabu cha Shariya ya Musa, Mwenyezi Mlungu walagiza achiamba, “Avyazi kandaolagbwa kpwa sababu ya dambi ya ana ao, wala ana kandaolagbwa kpwa sababu ya dambi za avyazi ao, ela chila mutu andaolagbwa kpwa dambize mwenye.”

Aedomu anashindwa

(2 Afalume 14:7)

⁵ Chisha Amaziya achikusanya atu a Juda achiapanga sawa-sawa na mbari zao, tsini ya akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana, kula Juda na Benjamini. Atu ariotsambulwa ni kuandzira miaka mirongo miiri na zaidi, achiphahikana masujaa elufu magana mahahu, okala a tayari kpwa viha na anaweza kuhumira fumo na ngao. ⁶ Amaziya piya wakodisha anajeshi elufu gana mwenga kula Iziraeli kpwa kilo elufu tahu na magana mane ga feza.

⁷ Ela nabii mmwenga wa Mlungu wamlunga achimuamba, “Ee mfalume, usiriche hiri jeshi ra Iziraeli riphaye na uwe, kpwa mana Mwenyezi Mlungu kaphamwenga na Iziraeli yani hinyo ana osi a Efuraimu. ⁸ Ela uchiona kpwa njira iyo undakala na mkpwotwe wa viha, Mlungu andakubwaga mbere za mvihao, mana Mlungu ana nguvu za kukuterya au kukubwaga.”

⁹ Amaziya achimuambira hiye mutu wa Mlungu, “Hundahenda vipi swino na zira kilo elufu tahu na magana mane ga feza nchizoaripha jeshi ra Iziraeli?” Hiye mutu wa Mlungu achijibu, “Mwenyezi Mlungu anaweza kukupha zaidi ya hizo.”

¹⁰ Ndipho Amaziya achiamuru jeshi rola Efuraimu riuye kpwao nao auya kpwao kuno akaatsukirirwa sana atu a Juda.

¹¹ Hipo Amaziya wadzipha moyo achilongoza jeshire hadi hiko Dete ra Munyu ambako aolaga atu elufu kumi kula Seiri. ¹² Na atu elufu kumi anjina ohalwa ni jeshi ra Juda achere moyo, achiphirikpwa hadi gambani na achendasukumwa achivoromoka kula hiko hadi osi achivundzika vipande-vipande.

¹³ Ela rira jeshi ra Iziraeli ambaro Amaziya wakahala kuphiya naro vihani, achiriuyiza kpwao, rakpwenda vama midzi ya Juda, hangu Samariya hadi Bethi-Horoni. Kula kpwa iyo midzi, atu elufu tahu aolagbwa na zewe nyinji zichihalwa.

Amaziya anaabudu vizuka

¹⁴ Amaziya ariphomala kuturya jeshi ra Edomu, wauya Jerusalemu. Phokala anauya wareha milungu ya atu a Seiri achiuhenda milunguye. Chisha waviabudu na achivilavira sadaka. ¹⁵ Dzambo hiro ramtsukiza sana Mwenyezi Mlungu na achimuhuma nabii kumuza Amaziya, "Kpwa utu wani unaabudu milungu hino mijeni ambayo taiyaweza kuativya atue kula mwako mkpwononi?"

¹⁶ Wakati hiye nabii acheregomba, mfalume Amaziya wamkata kauli achimuamba, "Uwe siwe mmwengawapho wa ashauri angu! Nyamala sedze nkakuolaga." Hipo yuya nabii wanyamala, ela achiamba, "Namanya kukala Mlungu akakusudiya kukutiya adabu, kpwa mana, kpwandza ukakosera na kutaki kuphunda ushauri wangu."

Iziraeli inashinda Juda

(2 Afalume 14:8-14)

¹⁷ Chisha mfalume Amaziya wa Juda wahenda mashauri na ashaurie, achihuma ujumbe kpwa Jehoashi mwana wa Jehoahazi, mwana wa Jehu, mfalume wa Iziraeli, achimuamba, "Ndzo hupigane."

¹⁸ Ela Jehoashi mfalume wa Iziraeli wamuhumira Amaziya mfalume wa Juda ujumbe uambao, "Siku mwenga chidzihii chiihwacho mubaruti chiricho Lebanoni chahumira muhi wa muerezi urio Lebanoni ujumbe kuamba, 'Mlôze mwanao mchetu, mwanangu.' Ela nyama wa tsakani wa ko Lebanoni watsupa na phapho na achivyoga-vyoga nyo mubaruti. ¹⁹ Sambi uwe ukaiturya Edomu, vino unadzikarya. Phahi, tosheka na nyo ushindio na usale kpwako kaya, Kpwa utu wani kudzitakira tabu za kukuhenda ugbwe, uwe phamwenga na atuo a Juda?"

²⁰ Ela Amaziya kayasikira mana Mlungu kala akamuhenda chisoto ili amutiye mikononi mwa maaduike, kpwa kukala kala akaabudu milungu ya Edomu. ²¹ Phahi Joashi mfalume wa Iziraeli waambuka, na iye na Amaziya mfalume wa Juda, achikutana uso kpwa uso, kpwenye viha ko Bethi-Shemeshi, ambayo kala i Juda. ²² Atu a Juda aturya ni atu a Iziraeli hadi chila mmwenga achichimbirira kwakpwe kaya. ²³ Na Jehoashi mfalume wa Iziraeli achimgbwira Amaziya mfalume wa Juda, hiko Bethi-Shemeshi, achimuhala hadi Jerusalemu. Jehoashi wabomola ukuta wa Jerusalemu kula ryango riihwaro Ryango ra Efuraimu hadi ryango riihwaro Ryango ra Pembeni seemu ya ure wa kama mita magana mairi. ²⁴ Wahala zahabu yosi na feza yosi na miyo yosi yophahikana ndani ya Nyumba ya Mlungu ambapho ana a Obedi-Edomu kala ndio aimirizi. Piya achihala hazina yokala kpwenye nyumba ya mfalume na atsamiza atu kpwa lazima achiuya nao Samariya.

Amaziya anaolagbwa

(2 Afalume 14:15-20)

²⁵ Naye Amaziya mwana wa Joashi mfalume wa Juda, waishi miaka kumi na mitsano bada ya chifo cha Jehoashi mfalume wa Iziraeli yekala mwana wa Jehoahazi. ²⁶ Mahendo ganjina ga Amaziya, kula mwandzo hadi mwisho, gaandikpwa kpwenye chitabu cha afalume a Juda na Iziraeli. ²⁷ Phahi kula siku ambapho Amaziya waricha kumlunga Mwenyezi Mlungu, atu anjina ampangira njama hiko Jerusalemu. Ela Amaziya wachimbirira mudzi wa Lakishi, ela avihae achimuhumira atu ko Lakishi, nao achendamulagira kuko. ²⁸ Lufure rauyizwa Jerusalemu kuno rikatsukulwa dzulu ya farasi na achizikpwa na akare ko Mudzi wa Daudi.

26

Uziya mfalume wa Juda

(2 Afalume 14:21,22; 15:1-7)

¹ Bada ya kufwa mfalume Amaziya, atu a Juda amuhala Uziya achimuhenda mfalume badala ya ise Amaziya, dzagbwe kala ana miaka kumi na sita tu. ² Bada ya chifo cha ise, Uziya wahala mudzi wa Elothi achiwuyiza tsini ya utawala wa Juda na achitudzenga luphya. ³ Uziya kala ana miaka kumi na sita ariphoandza kutawala na achitawala miaka mirongo mitsano na miiri ko Jerusalemu. Nine kala aihwa Jekoliya, kula Jerusalemu.

⁴ Naye wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu dza vira ise Amaziya arivyohenda. ⁵ Zakariya kala ndiye mshauri wa Uziya naye wamfundza kumlunga Mlungu. Kpwa hivyo, muda wosi Zakariya ariphokala moyo, Uziya wakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, naye Mlungu achimuhenda aongokerwe.

⁶ Wakati Uziya ariphokala ni mfalume waandza viha na Afilisti. Wakpwendabomola ukuta wa Gathi, wa Jabune na ukuta wa Ashidodi, chisha achidzenga midzi kuzunguluka Ashidodi na katika seemu zanjina za Filisti. ⁷ Mlungu wamterya kuashinda Afilisti na Arabu arioiishi Guri-Baali, na piya Ameuni. ⁸ Hata hinyo Aamoni amupha kodi Uziya. Naye wakala na nguvu hadi atu a kure dza hiko Misiri achisikira ngumaze.

⁹ Chisha Uziya wadzenga minara mo Jerusalemu, hipho phenye Ryango ra Pembeni na phenye Ryango ra Dete na phara phatu ambapho hinyo ukuta unabetera ndani chisha achiidzengera madzikuta. ¹⁰ Piya wadzenga minara ya kudzirindira hiko weruni. Kala ana ndulu ya ng'ombe hiko myangoni na hiko tsi ya kugbwa kanda-kanda ya myango ya Juda hata achitsimba mitsara minji ili kuikira madzi ga mvula. Wamendza sana ukurima, ndipho achiandika akurima hiko tsi za kugbwa na minda yanjina yokala na rutuba ili aitundze iyo minda na kumanyirira mizabibu.

¹¹ Jeshi ra Uziya piya kala ritayari kpwa viha wakati wowosi. Jeshi hiro raganywa vikosi-vikosi na isabu yao kala inamanywa ni Jeieli na myawe Maaseya nao mkpwulu wao kala ni Hanania, mmwengawapho wa akulu a jeshi a mfalume Uziya. ¹² Vikosi hivyo vyalongozwa ni akulu a mbari, ambao kpwa jumula ni masujaa elufu mbiri na magana sita. ¹³ Masujaa hinyo alongoza idadi ya anajeshi elufu magana mahahu na sabaa na magana matsano ambao apigana viha kufwa na kupona kumrinda mfalume asigutwe ni avihae. ¹⁴ Uziya waripha jeshire rosi ngao, mafumo, kofiya za chuma, visibao vya chuma, maha na mawe ga kutsuphira tero. ¹⁵ Hiko Jerusalemu waunda mihambo yo bunywa ni mafundige, ambayo yaweza kutsupha mivi na mawe makulu ga tero. Mihambo iyo Uziya wayiika hiko Jerusalemu kwenye minaraye ya urindzi na vipembeni mwa hinyo ukuta wa mudzi. Mlungu wamterya Uziya sana hata achikala na nguvu na dzinare richigota nguma kosi.

Uziya anadzikarya

¹⁶ Uziya ariphokala na nguvu, wadziunula mwakpwe moyoni na mwishirowe dzambo riro richimuhenda aangamize nguma na uwezowe. Kayakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, na achiinjira nyumba ya Mwenyezi Mlungu ili akafukize uvumba pho dzulu ya phatu pha kufukizira uvumba. ¹⁷ Azaria mlavyadzi-sadaka mkpwulu, phamwenga na alavyadzi-sadaka ayae mirono minane a Mwenyezi Mlungu, ambao kala ni masujaa achimlunga nyuma. ¹⁸ Nao amzuwiya ye mfalume achimuamba, "Kuna haki ya kumfukizira Mwenyezi Mlungu uvumba uwe Uziya. Iyo ni kazi ya alavyadzi-sadaka, chivyazi cha Aruni ambao atengbwa ili afukize uvumba. Tuluka hipho phatu phatakatifu kpwa mana ukakosera na Mlungu kandakukubali."

¹⁹ Wakati hinyo, Uziya kala aimire phephi na phatu pha kufukizira uvumba. Mwakpwe mkpwononi kala ana chetezo cha kufukizira. Phahi hinyo alavyadzi-sadaka ariphomdemurira, waareyera naye achigbwirwa ni mahana ga chilanguni phapho hipho mbere zao ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ²⁰ Azaria na nyo alavyadzi-sadaka osi amloloto, nao achiona kukala ana mahana ga chilanguni. Phahi amtuluzwa upesi-upesi, hata ye mwenye achihenda wangbwi kutuluka, kpwa mana kala akapigbwa ni Mwenyezi Mlungu.

²¹ Naye mfalume Uziya wakala na mahana hadi kufwakpwe. Kpwa ajili ya go mahana wasagala nyumba ya macheye, mana watengbwa asimenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Kpwa hivyo mwanawe Jothamu achikala muimirizi wa yo nyumba ya chifalume, na achitawala atu a yo tsi. ²² Phahi mambo gosi ga Uziya chigosala, hangu mwandzo hadi mwisho, gaandikpwa ni nabii Isaya, mwana wa Amozi. ²³ Uziya wafwa na achizikpwa phephi na akaree kwenye vikura vya afalume kpwa sababu atu kala anaamba, "Yuyu ana mahana." Naye mwanawe Jothamu achitawala badalaye.

27

Jothamu mfalume wa Juda (2 Afalume 15:32-38)

¹ Jothamu kala ana miaka mirono miiri na mitsano ariphokala mfalume wa Juda naye watawala kpwa miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Nine kala anaihwa Jerusha, mwana mchetu wa Sadoki.

² Jothamu wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vira ise Uziya arivyohenda, isiphokala ye kaphihire kpwendafukiza uvumba ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu dza ise arivyohenda. Ela atu a Juda aenderera kuhenda mai.

³ Hiye ndiye ariyedzenga hiro ryango riihwaro Ryango ra Dzulu ra iyo nyumba ya Mwenyezi Mlungu na achihenda kazi kulu zaidi katika kudzenga ukuta hiko mwango wa Ofeli. ⁴ Chisha wadzenga midzi hiko tsi ya myango ya Juda na achidzenga ngome na minara hiko matsakani.

⁵ Piya wapigana na mfalume wa Aamoni na achiaturya. Kpwa miaka mihahu iriyolungira hinyo atu a hiko Amoni alazimishwa amuphe kilo elufu tahu na magana mane za feza na mapipa elufu mrongo mmwenga ga mtsere na mapipa mrongo mmwenga ga shayiri.

⁶ Jothamu waenderera kumtii Mwenyezi Mlungu naye achikala mfalume mwenye nguvu.

⁷ Mambo ganjina gosi ga Jothamu, phamwenga na vihavye vyosi na njiraze, zaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Iziraeli na Juda. ⁸ Jothamu kala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphokala mfalume wa Juda naye watawala kpwa miaka kumi na sita ko Jerusalemu. ⁹ Jothamu wafwa na wazikpwa ko mudzi wa Daudi na mwanawe Ahazi achitawala badalaye.

28

Ahazi mfalume wa Juda (2 Afalume 16:4)

¹ Ahazi kala ana miaka mirongo miiri ariphoandza kutawala, naye watawala miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Kayahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, dza arivyohenda mkarewe Daudi. ² Walunga mifano ya afalume a Iziraeli na achitengeza vizuka vya chuma cha kuyayuswa vya mabaali. ³ Chisha wafukiza uvumba kpwenye dete ra mwana wa Hinomu na achiocha anae a chilume dza sadaka ya kuochwa, sawa na mahendo ga kutsukiza ga mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za atu a Iziraeli. ⁴ Ahazi walavya sadaka, na kufukiza uvumba mo mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka, na tsini ya chila muhi mkpwulu.

Shamu na Iziraeli zinavamia Juda (2 Afalume 16:5-6)

⁵ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimtiya mfalume Ahazi mkpwononi mwa mfalume wa Shamu ambaye wamturya na achihala mateka atue anji sana achiaphirika Damasikasi. Piya watiywa mkpwononi mwa mfalume wa Iziraeli na achipigbwa vibaya, atue anji achiolagbwa. ⁶ Mana Peka mwana wa Remaliya, kpwa siku mwenga tu, waolaga atu masujaa elufu gana mwenga na mirongo miiri a jeshi ra Juda. Ahendwa hivyo kpwa kukala aricha kulunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao. ⁷ Chisha Zikiri, mutu hodari kula Efuraimu achiolaga Maaseya mwana wa mfalume, na Azirikamu ambaye kala ni mkpwulu wa arindzi a nyumba ya mfalume, na Elikana ambaye kala ni wa phiri chimamlaka kula mfalume. ⁸ Hinyo atu a Iziraeli achihala ndugu zao mateka, achetu, ana alume na ana achetu, atu elufu magana mairi. Piya ahala zewe nyinji kula hiko achiphiya nazo kpwao Samariya.

Nabii Odedi anaamula Iziraeli

⁹ Ela Odedi nabii wa Mwenyezi Mlungu kala asagala hiko. Iye watuluka ili akutane na hiro jeshi ririrokpwedza Samariya, achiriambira, "Hebu lolani! Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu kala akatsukizwa ni atu a Juda ndio mana achiatiya mwenu mikononi, ela mwino mkaaolaga kpwa ukatili hadi Mlungu akasononeka. ¹⁰ Na vino mnalonda kuatawala atu a Juda na Jerusalemu, alume kpwa achetu akale atumwa enu. Vino hino siyo dambi mbere za Mwenyezi Mlungu? ¹¹ Haya phahi niphundzani. Uyizani hinya atu muchioahala mateka, kpwa mana ni ndugu zenu. Musiphohenda hivyo, mundamtukiza Mwenyezi Mlungu akutiye ni adabu."

¹² Phapho hipho, vilongozi a ne kula mbari ya Efuraimu ambao kala ni Azaria mwana wa Jehohanani, Berekiya mwana wa Meshilemothi, Jehizikiya mwana wa Shalumu na Amasa mwana wa Hadilai, aunuka na achimuunga mkpwono Odedi kukala majeshi ga Iziraeli kakakosera. ¹³ Nao achiamba, "Hinyo mchioahala mateka msiarehe hipha kpwa mana mundakala munauenjereza hatiya mbere za Mwenyezi Mlungu na kuenjereza zo dambi zehu na makosa gehu. Go makosa gehu ni makulu kare na tsukizize kali zi chinyume cha Iziraeli."

¹⁴ Ndipho hinyo anajeshi achiarichira mateka phamwenga na zewe zosi zirizohalwa kula Juda mbere za vilongozi na mkpwutano wosi. ¹⁵ Na hinyo vilongozi a ne achihala seemu ya nguwo zirizohalwa zewe achiauvwika hara ambao kala achitsaha kahi za

hinyo mateka. Achiapha virahu, chakurya, vinwadzi na achiapaka mafuha ariokala na virona. Hara ariokala akaphunguka mkpwtose achitsukulwa dzulu ya punda achiuyizwa kpwa ndugu zao hiko Jeriko. Ndipho hinyo vilongozi achiuya Samariya.

Ahazi analonda kuterywa ni Shamu

(2 Afalume 16:7-9)

¹⁶ Siku zizo, mfalume Ahazi wa Juda wahuma ajumbe kpwa mfalume wa Ashuru ili edze amterye, ¹⁷ Kpwa mana hinyo atu a Edomu kala akavamia Juda tsona na achihala atu mateka. ¹⁸ Afilisti nao ainjira midzi ya tsi ya kugbwa kanda-kanda ya myango ya Juda, na iriyo jangbwa ririro uphande wa mwakani mwa myango ya Juda, achihala na Bethi-Shemeshi, Aijaloni, Gederothi, Soko phamwenga na malaloge, Timuna phamwenga na malaloge, Gimuzo phamwenga na malaloge, nao achitsamira himo. ¹⁹ Kpwa mana Mwenyezi Mlungu kala akaatiya adabu atu a Juda kpwa sababu ya mfalume Ahazi wa Iziraeli waahenda ahende dambi, naye achikosa kukala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu. ²⁰ Hipo mfalume Tiligathi-Pilineseri wa Ashuru ariphotosoloka kayamterya mfalume Ahazi bii, ela wamgandamiza hadi mikono ichirejera. ²¹ Ahazi wahala vitu vya samani kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu, nyumba ya mfalume, nyumba za akulue, achivilavya dza zawadi kpwa mfalume wa Ashuru, ela taviyamterya.

Chifo cha Ahazi

²² Hata wakati ariphokala mashakani, mfalume Ahazi waenderera kusakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu. ²³ Iyo milungu ya Damasikasi iriyom'bwaga ye wailavira sadaka achiamba, "Kpwa kukala milungu ya afalume a Shamu ikaaterya kuniturya, nami nailavira sadaka ili initerye." Ela gago ndigo garigomrehera maangamizi iye phamwenga na Iziraeli yosi.

²⁴ Naye Ahazi wakusanya miyo yosi ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achiivundzavundza. Miryango ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu achiifunga ili kusiinjire mutu na achitengeza mwatu mwa kulavira sadaka vizuka kpwenye chila pembe ya Jerusalemu. ²⁵ Waika mwatu mwa dzulu mwa ibada kpwa ajili ya milungu yanjina kpwenye chila mudzi hiko Juda achilavira sadaka. Na kpwa kuhenda hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akaree wamtukirirwa.

²⁶ Phahi mambo ganjina ga utawala wa Ahazi, hangu mwandzo hadi mwisho gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Juda na a Iziraeli. ²⁷ Ahazi wafwa, na atu achimzika kpwenye nyo mudzi, yani Jerusalemu, mana taamuzikire kpwenye vikura vya afalume a Iziraeli. Mwanawe Hezekiya achikala mfalume badalaye.

29

Hezekiya mfalume wa Juda

(2 Afalume 18:1-3)

¹ Hezekiya kala ana miaka mirongo miiri na mitsano, naye watawala kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya ko Jerusalemu. Nine kala ni Abija mwana mchetu wa Zakariya. ² Hezekiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vyo arivyohenda mkarewe Daudi.

Nyumba ya kuvoya Mlungu inatakaswa

³ Mwaka wa kpwandza na mweziwe wa kpwandza wa utawalawe, Hezekiya wavugula na achiirekebisha miryango ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁴ Waiha alavyadzi-sadaka na atu a mbari ya Lawi, achiakusanya kpwenye muhala wa Nyumba ya kuvoya Mlungu uphande wa mlairo wa dzuwa. ⁵ Chisha waambira, "Niphundzani mwino Alawi, phasambi dzitakaseni nafsi zenu, tsona mtakase nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu. Chila chiricho najisi chituluzeni kula phatu phatakatifu. ⁶ Kpwa mana akare ehu akosa kukala aaminifu na achihenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Amricha na achilozera kogo hema ra Mwenyezi Mlungu. ⁷ Piya afunga miryango ya baraza na taa achiziricha zichizima. Uvumba tauyafukizwa wala sadaka za kuochwa taziyalaviwa hipo phatu phatakatifu pha Mlungu wa Iziraeli. ⁸ Ndiyo mana Mwenyezi Mlungu waareyerera sana atu a Juda na Jerusalemu. Waalavya akale atu a kuogofyerwa ni atu anjina, atu a kuduwala na a kuzemererwa dza vira muonavyo na matso genu. ⁹ Higo ndigo garigohendesha baba zehu aolagbwe vihani na ana ehu achetu, a chilume na achetu ehu atekpwe na kutsamizwa kpwa lazima. ¹⁰ Ela mino nkakusudiya kuhenda chilagane na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, ili tsukizize siru zihuukire. ¹¹ Phahi anangu, hivi sambu msipuze, mana Mwenyezi Mlungu

wakutsambulani mwimwi mkale atumishie, mumhumikire mbereze na kumfukizira uvumba.”

¹² Hezekiya ariphomala kugomba, hinyo Alawi aunuka. Nao kala ni Mahathi mwana wa Amasai na Joeli mwana wa Azaria kula nyumba ya Akohathi, na kula nyumba ya Merari kala ni Kishi mwana wa Abudi na myawe Azaria mwana wa Jehaleleli, na kula nyumba ya Gerishoni kala ni Joa mwana wa Zima na myawe Edeni mwana wa Joa. ¹³ Kula nyumba ya Elizafani kala ni Shimuri na Jeueli, na kula nyumba ya Asafu kala ni Zakariya na Matania. ¹⁴ Kula nyumba ya Hemani kala ni Jehieli na Shimei. Na kula nyumba ya Jeduthuni kala ni Shemaya na Uzieli.

¹⁵ Atu hinya akusanya ndugu zao Alawi achidzitakasa. Chisha achiisafisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu, kulengana na shariya ya Mlungu, dza vyo mfalume Hezekiya arivyoalagiza. ¹⁶ Hinyo alavyadzi-sadaka ainjira seemu ya ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu kpwendaitakasa. Atuluzi chila chitu najisi ambacho achipaha himo achichiika muhalani. Na kula hipho Alawi aviphirika hadi Dete ra Kidironi.

¹⁷ Hinyo alavyadzi-sadaka na Alawi aanza iyo kazi yao siku ya kpwandza ya mwezi wa kpwandza. Kufikira siku ya nane kala akamala kutakasa baraza ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Ndipho aчитakasa yo nyumba yenye, nayo yahala siku nane zanjina. Kpwa hivyo iyo kazi yosi yahala siku kumi na sita. ¹⁸ Chisha hinyo Alawi achiphiya kpwa mfalume Hezekiya achendamua, “Nyumba yosi ya Mwenyezi Mlungu swino hukaitakasa, na phatu pha kulavira sadaka za kuochwa na miyoye yosi, na meza ya mikahe mitakatifu chiyolaviwa kpwa Mlungu phamwenga na miyoye yosi. ¹⁹ Hira miyo ambayo mfalume Ahazi waituluzi ariphokala akamricha Mlungu, swino hukaitengeza na kuitakasa na hukayiika mbere za phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu.”

*Ibada inaandza tsona
ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu*

²⁰ Ligundzure mfalume Hezekiya walamuka chiti, achiakusanya akulu a Jerusalemu, achiphiya nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu. ²¹ Atsukula ndzau sabaa na maturume sabaa na ana ng’ondzi sabaa na ndenje sabaa, kukala sadaka ya kuusa dambi kpwa ajili ya mfalume na nyo vilongozi, kpwa ajili ya phatu phatakatiifu na kpwa ajili ya atu a Juda. Mfalume waamuru hinyo alavyadzi-sadaka ambao kala ni a chivyazi cha Aruni aalavye dzulu ya phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu.

²² Phahi hinyo ng’ombe atsindzwa nao alavyadzi-sadaka achiihala milatso na achiitimvira-timvira phatu pha kulavira sadaka. Maturume nao achitsindzwa na milatso achiitimvira-timvira phatu pha kulavira sadaka. Mwisho atsindza ana ng’ondzi na milatso achiitimvira-timvira phatu pha kulavira sadaka. ²³ Chisha zira ndenje za sadaka ya kuusa dambi zichirehwa mbere za mfalume na mbere za hiro borori ra atu nao achizibandikira mikono. ²⁴ Ndipho alavyadzi-sadaka achizitsindza hizo ndenje na milatsoye ichilaviwa kukala sadaka ya kuusira dambi Iziraeli yosi. Kpwa mana mfalume kala akaamuru iyo sadaka ya kuochwa na iyo sadaka ya kuusa dambi ilaviwe kpwa ajili ya Aiziraeli osi.

²⁵ Chisha mfalume Hezekiya achiaika Alawi kwenye Nyumba ya kuvoya Mlungu. Nao achiwewa matoazi, vinanda, na ngephephe sawa-sawa na arivyolagiza mfalume Daudi, Gadi, muonadzi wa mfalume, na nabii Nathani. Hivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyolagiza kutsupira manabiige. ²⁶ Hinyo Alawi aima tayari na miyo yotengezwa ni Daudi na hinyo alavyadzi-sadaka nao aima na tarumbeta.

²⁷ Ndipho Hezekiya achialagiza iyo sadaka ya kuochwa ilaviwe hipho phatu pha kulavira sadaka. Nayo iriphoandza kuochwa wira wa Mwenyezi Mlungu nao uchiandzwa kuimbwa phamwenga na tarumbeta na miyo yanjina yotengezwa ni Daudi, mfalume wa Iziraeli. ²⁸ Na hiro borori ra atu rosi richiabudu, avwinadzi achivwina, enye tarumbeta achizipiga. Ichienderera hivyo hadi achimala kulavya sadaka ya kuochwa.

²⁹ Ariphomala kulavya iyo sadaka ya kuochwa, mfalume na atu osi ariokala hipho azama hadi vilangu vyao vichiguta photsi achiabudu. ³⁰ Tsona mfalume Hezekiya na akulu achiamuru Alawi avwine kumtoga Mwenyezi Mlungu kpwa maneno ga Daudi na ga muonadzi Asafu. Avwina kumtoga Mlungu na furaha na achizamisa vitswa vyao, achiabudu. ³¹ Chisha Hezekiya achiaimba, “Kpwa kukala ndipho mkadziika atakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, sengerani phephi mrehe sadaka na mulavye shukurani nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.” Phahi hinyo atu areha sadaka zao na achilavya shukurani zao. Hara ariokala na moyo wa kulavya, areha nyama a kulaviwa sadaka za kuochwa. ³² Isabu ya sadaka zirizorehwa ni ndzau mirongo sabaa na maturume gana mwenga na ana ng’ondzi magana mairi. Hizi zosi zarehwa kukala sadaka za kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu. ³³ Hinyo atu piya areha ndzau magana sita na mang’ondzi

elufu tahu zikale sadaka kpwa Mlungu ili aphahe kubarikiwa ni Mwenyezi Mlungu. ³⁴ Ela taphayakala na alavyadzi-sadaka a kutosha a kuweza kutsuna nyuma osi hinyo a sadaka za kuochwa. Hipho Alawi ambao kala ni adugu aho aaterya hadi kazi ichisira na hadi alavyadzi-sadaka anjina ariphodzitakasa. Alawi kala ana chadi cha kudzitakasa kuriko alavyadzi-sadaka. ³⁵ Chisha phamwenga na unji wa hizo sadaka za kuochwa, kala phana marunya ga sadaka za amani na sadaka za vinwadzi kpwa chila sadaka ya kuochwa. Kpwa hivyo huduma kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu yauyizwa luphya. ³⁶ Naye Hezekiya na atu osi ahererwa sana kpwa ajili ya gara ambago Mwenyezi Mlungu wahendera hinyo atu na kpwa kukala chila chitu chahendwa mara mwenga.

30

Hezekiya anatarisha Pasaka

¹ Mfalume Hezekiya wahuma ajumbe Iziraeli kosi na Juda piya. Baruwa zahumwa hiko Efuraimu na Manase kukala edze Jerusalemu kpwenye Nyumba ya kuvoya Mlungu, ili asherekee Pasaka kpwa kumuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ² Kpwa mana mfalume na vilongozie phamwenga na atu osi hiko Jerusalemu ahenda mashauri na achikubaliana kukala asherekee Pasaka chila mwezi wa phiri. ³ Taayaweza kuisherekeya wakatiwe wa sawa mana taphayakala na alavyadzi-sadaka a kutosha ariodzitakasa, wala atu kala taadzangbwekusanyika hiko Jerusalemu. ⁴ Dzambo hiro ra kusherekeya Pasaka richionekana nono mbere za mfalume na atu osi ariokala pho mkpwutanoni. ⁵ Phahi kuchipigbwa mbiru Iziraeli yosi kula Beeri-Sheba hadi Dani, kukala atu edze asherekee Pasaka kpwa kumuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli hiko Jerusalemu. Hinyo atu kala taadzangbwesherekeya dza irivyolagizwa kpwenye shariya kpwa muda mure.

⁶ Ahumwa kula kpwa Hezekiya na akulue aphiya chila phatu hiko Iziraeli na Juda, sawa-sawa na amuri ya mfalume yokala ikaandikpwa baruwani ziambayo, "Mwi atu a Iziraeli, muuyireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Burahimu, Isaka na Iziraeli naye aphahe kuauyira mwimwi muriosala na muriotiya kula kpwa mikono ya mfalume wa Ashuru. ⁷ Wala msikale dza sowe zenu na ndugu zenu, ambao amuasi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho naye achiahenda akale atu a kuifiwa dza vyo munavyoona enye. ⁸ Sambu msikale na likakado dza sowe zenu, ela dzilavyeni kpwa Mwenyezi Mlungu. Ndzone muinjire phatuphe phatakatifu ambapho akaphatakasa hata kare na kare. Abuduni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu naye andakuuyirani. ⁹ Kpwa mana muchimuuyira Mwenyezi Mlungu, ndugu zenu na ana enu andaonerwa mbazi ni hinyo ariohala mateka nao andaweza kuuya tsi hino. Kpwa mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiye mwenye rehema na mbazi. Namwi mchimuyira, iye kandaenderera kukuzirani."

¹⁰ Phahi ahumwa aphiya kula mudzi hadi mudzi wa tsi yosi ya Efuraimu na Manase hata achifika kure ya hiko tsi ya Zabuloni. Ela hiko atu aatseka na achianyetera. ¹¹ Ni atu achache-achache tu, kula Asheri na kula Manase na kula Zabuloni ambao adzinyenyekeza achedza Jerusalemu. ¹² Mlungu wahenda chila mutu hiko Juda akale na moyo wa kutimiza gara ambago mfalume na akulue agaamuru, kulengana na neno ra Mwenyezi Mlungu.

Pasaka inasherekeywa

¹³ Phahi atu anji akusanyika Jerusalemu kusherekeya sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira hipho mwezi wa phiri naro kala ni liguphuphu kulu sana. ¹⁴ Kazi yaandza, mwatu mosi mwa kulavira sadaka mokala Jerusalemu na mwatu mwa kufukizira uvumba mwahalwa mchitsuphiwa himo Dete ra Kidironi.

¹⁵ Chisha atsindza ana ng'ondzi a Pasaka hipho siku ya kumi na ne ya mwezi wa phiri. Hara alavyadzi-sadaka na Alawi ambao kala bado kudzitakasa agbwirwa ni haya nao achidzitakasa na achikala analavya sadaka za kuochwa himo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁶ Chila mutu wahala nafwasiye, sawa-sawa na mwelekezo urioikpwa ni shariya ya Musa, mutu wa Mlungu. Alawi aaphirikira milatso alavyadzi-sadaka, ambao nao aitimvya-timvya hipho dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. ¹⁷ Kala phana atu anji hipho ambao taadzangbwedzitakasa, ndipho Alawi achiatsindzira asiokala swafi, ana ng'ondzi aho a Pasaka ili kuatenga hinyo ana ng'ondzi mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁸ Anji a hinyo ambao kala taadzangbwedzitakasa ni a kula tsi ya Efuraimu, tsi ya Manase, tsi ya Isakari na tsi ya Zabuloni. Ela aruhusiwa kurya Pasaka, dzagbwe sivyo sawa na shariya ya Mlungu. Kpwa mana Hezekiya kala akaavoyera achiamba, "Mwenyezi Mlungu, mswamehe chila mutu, ¹⁹ ndiye uelekeza

moyowe kuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa baba zehu, dzagbwe siye swafi dza ilondavyo shariya ya utakaso ya phatu phatakatiifu.”²⁰ Mwenyezi Mlungu wakubali mavoyo ga Hezekiya na hinyo atu achiaswamehe.

²¹ Aiziraeli ambao kala akusanyika hiko Jerusalem asherekeya sikukuu ya mikahе isiyotiywa hamira kpwa siku sabaa na achihererwa. Atu a mbari ya Lawi na alavyadzi-sadaka amtogola Mwenyezi Mlungu chila siku kpwa mawira na vinanda vya sauti kulu.²² Hezekiya waatiya moyo Alawi kpwa kuashukuru kpwa vira arivyoonyesa ubingbwa wa kuhumikira Mwenyezi Mlungu na kulongoza sharee. Phahi kpwa muda wa siku sabaa arya sikukuu, achilavya sadaka za amani na achimshukuru Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao.

²³ Chisha hiro borori rakubaliana kukala aenjereze siku sabaa zanjina. Hipho sharee ichienderera siku zanjina sabaa kpwa kuhererwa.²⁴ Mana mfalume Hezekiya waripha hiro kusanyiko ndzau elufu mwenga na mang'ondzi elufu sabaa ikale sadaka na chakurya chitakatifu. Nago maofisaage gachitsanga ndzau elufu mwenga na mang'ondzi elufu kumi. Ndipho alavyadzi-sadaka anji achidzitakasa.²⁵ Chila mutu wahererwa, hara ola Juda na Iziraeli, alavyadzi-sadaka na Alawi phamwenga na ajeni asagalao Iziraeli na asagalao Juda.²⁶ Yakala ni furaha kulu sana hiko Jerusalem, kpwa mana hangu siku za Selemani mfalume wa Iziraeli mwana wa Daudi, kala takudzangwehendeka dzambo dza hiro hiko Jerusalem.²⁷ Ndipho alavyadzi-sadaka na Alawi achiima na achivoyera atu baraka. Naye Mwenyezi Mlungu achisikira kula makaloge hiko mlunguni na achikubali mavoyo gao.

31

Mizuka inabanangbwa (2 Afalume 18:4)

¹ Phahi iyo sharee iriphosira, atu osi a Iziraeli aphiya chila mudzi wa Juda achendavunda-vunda zo nguzo zokala zichiabudiwa, achikata nguzo za Ashera na achibomola mwatumwe mwa dzulu mwa ibada na mwati mwa kulavira sadaka. Afika hadi Benjamini, na Efuraimu, na piya Manase. Ariphomala kazi hiyo, ndipho chila mutu wa Iziraeli wauya kpwapkwa kaya kpwenye midzi yao.

² Chisha Hezekiya achiaganya alavyadzi-sadaka na Alawi kpwenye makundi, sawasawa na mazuma gao, chila mmwenga wamupha kaziye. Kala kuna hara a kulavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani, na hara a kuhumika kpwenye maryango ga nyumba ya Mwenyezi Mlungu na kumupha shukurani na kumtoga. ³ Mfalume walavya mtsangowe mwenye wa nyama kpwa ajili ya sadaka za ligundzu na dziloni chila siku, sadaka za Siku ya Kuoya, za kulumbwa kpwa mwezi na sikukuu zanjina dza irivyoandikpwa ndani ya shariya ya Mwenyezi Mlungu.

⁴ Chisha waambira atu akalao Jerusalem arehere alavyadzi-sadaka na Alawi mtalo wao, ili nao aweze kudzilavya tsetsetse kpwa kazi yao kulengana na shariya ya Mwenyezi Mlungu. ⁵ Mara tu amuri iyo iripholaviwa, atu a Iziraeli areha kpwa unji malumbuko ga mavuno gao, uchi muphya wa zabibu, mafuha ga zaituni, asali na mavuno ganjinage gosi ga mindani. Areha na fungu ra kumi ra chila chitu. ⁶ Atu a Iziraeli na a Juda ariokala anasagala midzi ya Juda nao areha mafungu ga kumi ga ng'ombe, mang'ondzi na mafungu ga kumi ga vitu vyanjina vyotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, achivirundika ndulu-ndulu. ⁷ Mwezi wa hahu ndipho higo mafungu gariphoandza kurundikpwa, yaenderera vivyo hadi mwezi wa sabaa ambapho fungu ra mwisho rainjira. ⁸ Hipho Hezekiya na maofisaage ariphokpedzaona zo ndulu, amshukuru Mwenyezi Mlungu na atue Aiziraeli.

⁹ Ndipho Hezekiya achiaua alavyadzi-sadaka na Alawi kuhusu unji wa hizo sadaka. ¹⁰ Ndipho Azaria, mkpwulu wa alavyadzi-sadaka wa nyumba ya Sadoki wamjibu achiamba, “Hangu atu ariphoandza kureha sadaka nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, hukurya kumvuna na kusaza. Mwenyezi Mlungu akabariki atue ndio mana huna marundo makulu hivi.”

¹¹ Ndipho Hezekiya achilagiza kudzengbwe vyumba vya kuikira vitu himo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu nao achividzenga. ¹² Sadaka zosi, mafungu ga kumi na vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, vichitiywa mumo. Konaniya waikpwa akale muimirizi mkpwulu na watsiniwe kala ni nduguye Shimei, Alawi. ¹³ Naye Jehieli, Azaria, Nahathi, Asaheli, Jerimothi, Jobabadi, Elieli, Isimakiya, Mahathi na Benaya kala ni aimirizi tsini ya Konaniya na Shimei. Hano atsambulwa ni mfalume Hezekiya na Azaria mkpwulu wa Nyumba ya kuvoya Mlungu. ¹⁴ Naye Kore mwana wa Imuna,

Mlawi, ambaye kala ni mrindi wa ryango ra mlairo wa dzuwa, waimirira sadaka za hiyari za Mwenyezi Mlungu na sadaka takatifu zaidi, ili aganyire alavyadzi-sadaka na Alawi ayae. ¹⁵ Nao Edeni, Miniadini, Jeshuwa, Shemaya, Amariya na Shekania, amterya kpwa uaminifu, kuaganyira ndugu zao sawa-sawa na makundi gao ga zuma himo mwao midzini. Mvyere na mdide osi ahewa sawa-sawa. ¹⁶ Chisha bila ya kujali ukoo arikoandikishwa, anache a chilume ambao atimiza miaka mihahu na zaidi, phamwenga na hara ambao ainjira kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu kuhenda kazi, dza irivyopangbwa zuma ra chila siku awewa mtalo wao. Chila mmwenga wahewa mtalowe kulengana na kazi ariyohenda katika zumare. ¹⁷ Alavyadzi-sadaka aandikishwa kulengana na mbari zao. Alawi nao, hara ambao atimiza miaka mirono miiri na zaidi, aandikishwa kulengana na kazi zao na mazuma gao. ¹⁸ Osi aandikishwa phamwenga na ana aho atsanga, achetu ao, ana aho a chilume na a chichetu, yani kundi zima, mana kala ni adzitakase kpwa uaminifu.

¹⁹ Viratu, kahi za chivyazi cha Aruni kala kuna alavyadzi-sadaka ambao aishi kpwenye minda ya jumuiya ya mariso, kondze ya midzi yao. Hiko nako kala kuna atu malumu ambao aganyirwa mitalo yao ya vyakurya, mudzi hadi mudzi, sawa-sawa na vira arivyoandikishwa kulengana na akare ao, akale ni alavyadzi-sadaka au Alawi.

²⁰ Hivyo ndivyo arivyohenda mfalume Hezekiya Juda yosi. Wahenda mambo manono ga haki, na achikala muaminifu mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe. ²¹ Naye Hezekiya waongokerwa sana kpwa sababu chila chitu arichohenda ariphokala mfalume, kpwandzira kazi ariyohenda kpwenye Nyumba ya kuvoya Mlungu, kulunga shariya na amuri, na vira arivyomuendza Mlungu wahenda moyo kutsuka.

32

*Senakeribu mfalume wa Shamu
anavamia Juda*

(2 Afalume 18:13-37; Isaya 36:1-22)

¹ Bada ya mambo higo ambago mfalume Hezekiya wagahenda kpwa uaminifu, mfalume Senakeribu wa Ashuru wakpwezavamia Juda. Washambuliya midzi yenye ngome, achiona labuda andaihala ikale yakpwe.

² Naye Hezekiya ariphona kukala Senakeribu aredza na nia ya kushambuliya Jerusalemu, ³ wahenda mashauri na maofisaage na masujaee kuhusu kuziba pula za madzi ambazo kala zi kondze ya mudzi na achikubaliana naye. ⁴ Liguphupu ra atu richikusanyika na achendaziba pula zosi za madzi na chidzuo ambacho kala chinatsupa kahi-kahi ya tsi iyo achiamba, "Kpwa utu wani afalume a Ashuru edze hipha na apahahe madzi manji?"

⁵ Hezekiya piya wadzenga luphya seemu za ukuta wa mudzi ambazo kala zikabomoka na dzulu achiimisa minara ya urindzi. Achienjereza ukuta wa phiri wa kondze na Milo ya mudzi wa Daudi achiyimarisha. Watengeza silaha na ngao nyinji sana. ⁶ Chisha achiika akulu a jeshi dzulu ya vikosi naye achiakusanya kpwakpwe uwanjani hiko kpwenye ryango ra mudzi, achiatiya moyo na maneno higa: ⁷ "Kalani masujaa na mdine chilume! Taphana sababu ya kumuogopha yuya mfalume wa Ashuru phamwenga na jeshire ra nguvu arironaro. Kpwa mana hiye ariye uphande wehu ana nguvu kuriko hiye ariye uphande wao. ⁸ Dzagbwe uphande wao kuna jeshi ra nguvu, ela nyo ni anadamu tu. Swino huna Mwenyezi Mlungu ambaye anahuterya na nkuhupiganira kondo zehu." Nyo atu achitiywa moyo ni maneno gogombwa ni Hezekiya mfalume wa Juda. ⁹ Bada ya gago, Senakeribu, mfalume wa Ashuru ariphokala a mudzi wa Lakishi phamwenga na jeshire rosi, wahuma atumishie aphiye kpwa Hezekiya, mfalume wa Juda, na kpwa atu osi a Juda ariokala mo Jerusalemu, kuamba, ¹⁰ "Senakeribu, mfalume wa Ashuru anaamba hivi, 'Mkakuluphirani mwino hata munasala mudzi wa Jerusalemu, uchiozangirwa? ¹¹ Dze, siye Hezekiya anayeatongeya ili mufwe na ndzala na chiru, achikuambirani, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu andahutivya na mkpwo na mfalume wa Ashuru?" ¹² Si ni iye-iye Hezekiya ariyebomola mwatu mosi mwa dzulu mwa ibada, mwatumwe mwa kulavira sadaka na achiamurisha atu a Juda na Jerusalemu achiamba, "Mundaabudu mbere za phatu phamwenga tu pha kulavira sadaka na dzuluye ndipho mundalavya sadaka za kuochwa?" ¹³ Mwino kpwani tammany vira mimi na akare angu hurivyogahenda mataifa ga tsi zanjina? Dze! Yo milungu ya zo tsi inaweza kuokola tsi zao kula mwangu mkpwo noni? ¹⁴ Ni yuphi kahi ya milungu ya go mataifa ganjina ariyeweza kuativya atue na mkpwo wangu, hata Mlungu wenu aweze kukutivyani kula mikononi mwangu? ¹⁵ Sambhi pahii msichengbwe ni Hezekiya, wala asiachenge-chenge hivyo na wala msiamini manenoge, mana takuna

mlungu wa taifa rorosi, wala mfalume yeyesi ariyeweza kuokola atue na mkpwoho wangu, wala kula kpwa mkpwoho wa akare angu. Ikale ye Mlungu wenu, andaweza kukutivyani kula mwangu mkpwoho!" "

¹⁶ Na hinyo atumishi a Senakeribu azidi kugomba mabaya manji dzulu ya Mwenyezi Mlungu na dzulu ya mtumishiwe Hezekiya. ¹⁷ Hiye Senakeribu piya waandika baruwa ya kumlaphiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli na achigomba mai chinyumeche achiamba, "Viratu vira ambavyo mlungu ya mataifa ganjina tayaweza kutivya atu aho kula mwangu mkpwoho ndivyo Mlungu wa Hezekiya kandaweza kutivya atu kula mwangu mkpwoho." ¹⁸ Hinyo arioreha hizo baruwa, akota kululu kugomba mambo higa kpwa luga ya Chieburania, ili kuaogofyera na kuaangalaza atu ambao kala anasagala kanda-kanda ya ukuta wa Jerusalemu ili aweze kuuhalala mudzi kpwa vitisho. ¹⁹ Na atu hinyo amgomba Mlungu wa Jerusalemu avi ni mlungu ariye sawa-sawa na mlungu ya atu a duniani ya kutengezwa na mikono ya binadamu.

Chifo cha mfalume Senakeribu

(2 Afalume 19:14-19,35-37; Isaya 37:14-20; 37:36-38)

²⁰ Kpwa ajili ya higo, mfalume Hezekiya na nabii Isaya mwana wa Amози, avoya na achimririra Mlungu ariye mlunguni. ²¹ Ndipho Mwenyezi Mlungu achihuma malaika ambaye wakpwendaolaga masujaa osi, akulu osi a jeshi na maofisaa osi hiko kambini kpwa mfalume wa Ashuru. Senakeribu wauya Ashuru na wauhu. Naye siku ariphomenya nyumba ya mlunguwe, ana a kuavyala mwenye achimuolaga kpwa upanga. ²² Hivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyotivya Hezekiya na atu a Jerusalemu kula mkpwoho mwa Senakeribu mfalume wa Ashuru. Na piya achiarinda na aviha aho osi a chila uphande. ²³ Hangu siku iyo atu anji areha zawadi Jerusalemu kpwa Mwenyezi Mlungu na vitu vya bei gali kpwa mfalume Hezekiya wa Juda. Kula hipho mataifa ganjina gosi gamuishimu mfalume Hezekiya.

Hezekiya analumwa

(2 Afalume 20:1-11; Isaya 38:1-8)

²⁴ Wakati uho, Hezekiya walumwa sana hadi achitsungurira kaburi. Achimvoya Mwenyezi Mlungu naye Mlungu wamjibu na achimupha ishara kukala andaphola. ²⁵ Ela Hezekiya wadzikarya sana wala kayamuuyizira Mwenyezi Mlungu shukurani kpwa higo manono arigohenderwa. Hipho Mwenyezi Mlungu achimsukirirwa iye na atu a Juda na Jerusalemu. ²⁶ Ndipho Hezekiya na enyezi a Jerusalemu achidzinyenyekeza na achimvoya Mwenyezi Mlungu msamaha nao achiswamehewa. Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu kayaatsukirirwa tsona siku zosi za Hezekiya.

Mali za Hezekiya

(2 Afalume 20:12-19; Isaya 39:1-8)

²⁷ Hezekiya kala ana mali nyinji sana na atu osi amuishimu. Naye wadzenga nyumba za kuikira hazinaze za feza, zahabu, mawe ga samani, manukato, ngao na vitu vyanjina vya samani. ²⁸ Piya wadzenga nyumba za kuikira vitu ili kuikira mtsere, uchi wa zabibu, mafuha ga zaituni, na achidzenga vyaa vya chila aina ya ng'ombe, mbuzi na mang'ondzi. ²⁹ Mlungu wamuhenda Hezekiya akale tajiri sana. Kala ana unji wa mang'ondzi, mbuzi na ng'ombe. Ndipho achidzenga midzi ili aikire nyamae hinyo osi.

³⁰ Iye Hezekiya ndiye ambaye wazuwiya madzi ga muho wa Gihoni kuphiya uphande wa dzulu, achigaelekeza na uphande wa mtswerero wa dzuwa hadi mudzi wa Daudi. Naye waongerwa kpwa chila arirohenda. ³¹ Hata akulu a Babeli ariphohuma ajumbe kpedzauza Hezekiya vilinje arivyohenderwa, Mlungu wamricha alavye majibuge mwenye, ili amjaribu na amanye garigo mwakpwe moyoni.

³² Phahi mambo gosi ga Hezekiya chigosala na mahendoge manono, gaandikpwa kpwenye chitabu choandikpwa ruwiya za nabii Isaya, mwana wa Amози, gaandikpwa kpwenye Chitabu cha mahendo ga afalume a Juda na Iziraeli. ³³ Hezekiya wafwa, na achimzika kpwenye vikura vya afalume a chivyazi cha Daudi. Atu osi a Juda na a Jerusalemu amupha ishimo yostahili, naye mwanawe Manase watawala badalaye.

33

Manase mfalume wa Juda

(2 Afalume 21:1-9,17-18)

¹ Manase kala ana miaka kumi na miiri ariphoandza kutawala. Naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo mitsano na mitsano. ² Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, na achilunga mambo ga kutsukiza ga mataifa, ambago

Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za Iziraeli. ³ Wadzenga luphya mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu, ambamo mwabomolwa-bomolwa ni ise Hezekiya. Wadzenga phatu pha kulavira sadaka za kuabudira Baali na kutengeza viguzo vya Ashera. Piya Manase waabudu na kuhumikira vitu vyosi vya mlunguni.

⁴ Wadzenga phatu pha kulavira sadaka ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu phatu ambapho Mwenyezi Mlungu kala akaamba, "Mimi nindaika dzina rangu mo Jerusalem ta kare na kare." ⁵ Wadzenga mwatu mwa kulavira sadaka vitu vyosi vya mlunguni kwenye yo mihala miiri ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Wamlavya mwanawe dza sadaka ya kuochwa ko dete ra mwana wa Hinomu, achipiga mburuga, chisha achihenda utsai na uganga. Waendza ushauri kula kpwa apigi a mburuga, atsai na aganga. Wahenda mambo manji mai mbere za Mwenyezi Mlungu na achimtsukiza. ⁷ Na cho chizuka arichotengeza wachiika kwenye nyumba ya Mlungu, ambayo Mlungu kala akamuamba Daudi, na mwanawe Selemani kukala, "Kwenye nyumba iki na kahi ya mudzi wa Jerusalem nrioutsambula kula kpwa mbari zosi za Iziraeli, ndipho phatu ndiphoabudiwa hata kare na kare. ⁸ Sindahenda Aiziraeli atuluzwe tsona kondze ya tsi niriyoapha akare enu, ichikala mundadzimanyirira na kuhenda gosi nriigoamuru. Naalunge shariya zosi, na malagizo nriigoalagiza kutsupira Musa."

⁹ Ela Manase achiahenda nyo atu a Juda, na nyo atu ariokala anasagala Jerusalem, ahende mai zaidi kutsupa go mataifa ambago Mwenyezi Mlungu wagaangamiza mbere Aiziraeli. ¹⁰ Mwenyezi Mlungu wamuonya Manase na atue, kuhusu dambi zao, ela apuzi maonyo higo. ¹¹ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu waarehera akulu a jeshi ra mfalume wa Ashuru. Hinyo akulu a jeshi amuhala Manase achimtiya pingu, achimtiya chiloo pulani na achimfunga na silisili za shaba, alafu achimphirika hadi tsi ya Babeli. ¹² Ariphekala mashakani, Manase wamvoya Mwenyezi Mlungu amuonere mbazi na achilalama sana mbere za Mlungu wa akaree. ¹³ Manase ariphevo, Mwenyezi Mlungu waona kulalamakpwe na achimkubaliya mavoyoge. Hipo wamuuyiza tsona Jerusalem kpwa ufalumewe. Kpwandzira hipo ndipho Manase achimanya kukala Mwenyezi Mlungu, ndiye Mlungu.

¹⁴ Bada ya higo, Manase wadzenga ukuta wanjina uphanda wa kondze wa Mudzi wa Daudi, hiko deteni mtswerero wa dzuwa wa muho Gihoni. Waendera kuudzenga hadi ryango rihwaro Ryango ra Ng'onda na achiuzungulusa hadi Ofeli. Wawuunula dzulu sana na achiika akulu a jeshi kwenye midzi yosi ya Juda yenye ngome.

¹⁵ Watuluzi kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu, milungu yosi ya chijeni, vizuka, na mwatu mwa kulavira sadaka mokala mkadzengbwa mwangoni phokala nyumba ya Mwenyezi Mlungu na seemu zanjina za Jerusalem naye achivitsupha kondze ya mudzi. ¹⁶ Chisha hipo phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu achiphadzenga luphya na dzuluye achilavya sadaka za amani na sadaka za shukurani. Walavya amuri kukala chila mutu wa Juda ahumikire Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ¹⁷ Hinyo atu amlunga Manase, ela aenderera kulavya sadaka kwenye mwatu mwa dzulu mwa ibada dzagbwe kala ni kpwa Mwenyezi Mlungu macheye.

¹⁸ Mahendo ganjina ga Manase na voyore kpwa Mlungu na go maneno ambago manabii amuambira kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, gosi higo gaandikpwa kwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Iziraeli. ¹⁹ Manabii aandika mambo manji kuhusu Manase, mavoye arigovoya na vira Mlungu arivyomkubaliya, dambize zosi na ukosefuwe wa uaminifu, mwatu mwa dzulu arimodzenga mwa kuabudira vizuka na vira arivyoimisa nguzo za Ashera na arivyotengeza vizuka kabila kabado kulalamira Mlungu. ²⁰ Manase wafwa achizikpwa phakpwe kaya. Chisha mwanawe Amoni achitawala badalaye.

*Amoni mfalume wa Juda
(2 Afalume 21:19-26)*

²¹ Amoni kala ana miaka mirongo miiri na miiri aripheandza kutawala Juda naye watawala miaka miiri kula Jerusalem. ²² Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza vyo arivyohenda ise Manase. Waabudu na achilavira sadaka vizuka vyosi ambavyo ise Manase kala akavitengeza. ²³ Ise Manase wadziyenyekeza mbere za Mwenyezi Mlungu sikuze za mwisho, ela ye warema kuhenda hivyo tse. Amoni waenderera kuhenda dambi dzulu ya dambi. ²⁴ Mwishowe atumishie ampangira njama ya kumuolaga na achimuolagira ndani ya nyumbaye. ²⁵ Ela atu a Juda achiaolaga hara osi ariomuolaga mfalume Amoni na achimuika mwanawe Josiya akale mfalume badalaye.

34

Josiya mfalume wa Juda
(2 Afalume 22:1-2)

¹ Josiya kala ana miaka minane ariphoandza kutawala. Naye watawala miaka mirongo mihau na mmwenga ko Jerusalemu. ² Josiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga njira za mkarewe Daudi, kayagaluka uphande wa kulume wala wa kumotso.

Josiya anakomesa ibada za milungu
(2 Afalume 23:4-20)

³ Kpwenye mwaka wa nane wa utawalawe, ambapho kala bado ni barobaro, Josiya waandza kumuendza Mlungu wa mkarewe Daudi. Na uriphofika mwakawe wa kumi na mbiri wa utawala, waandza kutakasa Juda na Jerusalemu, kpwa kuusa ibada za mwatu mwa dzulu na kuusa nguzo za Ashera na vizuka vyosi vya milungu ya chijeni. ⁴ Atue abomola mwatu mwa kulavira sadaka mabaali kuno ye analola. Chisha achivundzavundza mwatu mwa kufukizira uvumba murimokala dzuluze. Piya watisatisa nguzo za Ashera za kutsonga na vizuka vya vyuma vyabundwa vichikala vumbi, chisha vichimwagbwa-mwagbwa dzulu ya mbira za hinyo arioviabudu. ⁵ Chisha Josiya walavya mifupa ya alavyadzi-sadaka a milungu iyo ichiochwa dzulu ya himo mwatu mwa kulavira sadaka zao. Na kpwa njira iyo achitakasa Juda na Jerusalemu. ⁶ Wahenda vivyo hivyo kpwenye midzi na kpwenye malalo garigorichwa magandzo hiko Manase na Efuraimu na Simioni, achifika hadi Nafutali. ⁷ Wabomola mwatu mwa kulavira sadaka milungu ya chijeni, achitisatisa vizuka vya Ashera hadi zichikala dza unga na achikata-kata mwatu mwa kufukizira uvumba kpwenye tsi yosi ya Iziraeli, ndipho achiuya Jerusalemu.

Hilikiya anatsola chitabu cha shariya
(2 Afalume 22:3-20)

⁸ Uriphofika mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Josiya, naye ariphokala akaitakasa tsi na yo nyumba, mfalume Josiya wamuhuma Shafani mwana wa Azaliya, na Maaseya, liwali wa nyo mudzi, na Joa mwana wa Joahazi, yekala muiki wa kumbukumbu, akarekebishe nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe.

⁹ Nyo atu aphiya kpwa Hilikiya, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, achendamupha zo feza zokala zikarehwa nyumbani mwa Mlungu ambazo Alawi ario arindzi a maryango, azikusanya kula kpwa Manase, na Efuraimu, na kula kpwa atu osi a Iziraeli ariokala akasala, na kula kpwa Juda yosi, na Benjamini, na kula kpwa nyo atu a Jerusalemu. ¹⁰ Pesa hizo azilavya kpwa ahendadzi-kazi ambao kala anaimirira nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Aho nao azihumira kuaripha nyo atu ariorekebisha na kudzenga luphya yo nyumba. ¹¹ Mafundi hinyo kala ni mafundi a mbao na mafundi a kudzenga na mawe, ambao azihumira kugula mawe ga kutsongbwa, mbao za kuunganishira na boriti ili kurekebisha madzengo ambago afalume a Juda agaricha gachibanangika.

¹² Atu hinyo ahenda kazi iyo kpwa uaminifu. Aimirizi aho kala ni Jahathi na Obadiya, Alawi a nyumba ya Merari na Zakariya na Meshulamu, Alawi a nyumba ya Kohathi, ili ahimize kazi. Alawi anjina osi, ambao kala ni ajuzi a kupiga vinanda, ¹³ aikpwa akale aimirizi a hara ariotsukula mizigo na ariohenda kazi tafwauti-tafwauti. Alawi anjina kala ni aandishi, aimirizi na arindzi a maryango.

¹⁴ Nao ariphokala anatuluza zo pesa zirizorehwa nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, mlavyadzi-sadaka Hilikiya waona cho chitabu cha Shariya ya Mwenyezi Mlungu ambacho chalaviwa kutsupira Musa. ¹⁵ Ndipho Hilikiya achimuamba muandishi Shafani, "Nkatsola chitabu cha Shariya ndani ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu." Chisha Hilikiya achimupha Shafani cho chitabu.

¹⁶ Shafani wachiphirika cho chitabu kpwa mfalume na achilavya habari kukala, "Mambo gosi urilogagiza atumishio anagahenda. ¹⁷ Pesa zirizophahikana nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu zikatuluzwa nazo zikahewa aimirizi a mafundi na nyo ahendadzi-kazi." ¹⁸ Chisha muandishi Shafani achimuambira mfalume, "Mlavyadzi-sadaka Hilikiya akanipha chitabu hichi." Naye Shafani achichisoma mbere za mfalume.

¹⁹ Mfalume ariphosikira higo garigo ndani ya Chitabu cha Shariya ya Mlungu, wakpwanyula nguwoze kpwa sonono. ²⁰ Mfalume achimlagiza Hilikiya, Ahikamu mwana wa Shafani, Abudoni mwana wa Mika, muandishi Shafani na Asaya mtumishi wa mfalume, achiamba, ²¹ "Phiyani mkauze kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa ajili yangu

na kpwa ajili ya hinyo atu ariosala Iziraeli na Juda, kuhusu maneno ga chitabu chirichoonewa. Kpwa mana Mwenyezi Mlungu akahutsukirirwa sana kpwa vira ambavyo akare ehu taayalunga shariya zirizoandikpwa kpwenye chitabu chichi.”

²² Ndipho Hilikiya na nyo ariohumwa ni mfalume achihiya kpwa Hulida nabii wa chichetu. Wakala mkpwaza Shalumu mwana wa Tokihathi, mwana wa Hasira, mutu wa kuimirira mavwazi ga mfalume. Naye kala anasagala lalo ra phiri ra Jerusalem. Nao achimsemurira gosi gokala gakahendeka. ²³ Phahi Hulida waambira, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anavyoamba mumuambire hiye achiyeahuma kpwangu, ²⁴ kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Lola! Nindareha mai dzulu ya phatu phapha na dzulu ya asagalao phapha. Nindareha lana zosi zirizoandikpwa kpwenye cho chitabu chirichosomwa mbere za mfalume wa Juda. ²⁵ Kpwa kukala akaniricha na akafukizira milungu yanjina uvumba ili atu anitsukize na kazi zosi azihendazo, phahi, tsukizi zangu zindamwagbwa chinyume cha phatu phapha na tazindaweza kuhurizwa.’ ²⁶ Ela ye mfalume wa Juda, chiyehumani mumuuzire kpwa Mwenyezi Mlungu, kuhusu maneno achigogasikira, kamuambireni kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi kuhusu go maneno urigosikira, ²⁷ ‘Kpwa kukala moyoo ukakubali upesi nawe ukagbwa maguluni mbere za Mlungu uchiphosikira manenoge chinyume cha phatu phapha na atu asagalao mumo, nawe ukagbwa maguluni mbere zangu na ukakpwanyula mavwazigo na kurira mbere zangu, mimi nami nkakusikira, Mwenyezi Mlungu anaamba. ²⁸ Sindarehera mai higo mudzi huno na atue hadi uwe ndiphokala ukafwa dza akareo nawe undazikpwa kpwa amani, matsogo tagandaona nyo uyi ndinyoreha phatu phapha na atu asagalao mumo.’ ” Phahi achimrehera nyo ujumbe ye mfalume.

*Josiya anasoma chitabu cha Shariya
(2 Afalume 23:1-3)*

²⁹ Chisha mfalume walagiza, na achikusanya vilongozi osi a Juda na a Jerusalem. ³⁰ Chisha ye mfalume waambuka kuphiya nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu phamwenga na atu osi a Juda na enyezi a Jerusalem, alavyadzi-sadaka, Alawi na atu osi avyere kpwa adide. Achiasomera maneno gosi ga cho chitabu cha chilagane chopahikana ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

³¹ Halafa mfalume achiima phatuphe achiika chilagane mbere za Mwenyezi Mlungu, kukala andamlunga Mwenyezi Mlungu, na kugbwira malagizoge, shariyaze na amurize kpwa moyowe wosi na kpwa rohoye yosi, na kugbwira maneno ga chilagane, garigoandikpwa kpwenye chitabu chicho. ³² Chisha achiaambira atu a Jerusalem na Benjamini ahende dza vivyo. Nao achiahidi kumuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho tu.

³³ Ndipho Josiya achiusa vizuka vyosi ambavyo kala ni tsukizo kula kpwenye midzi ya Iziraeli na achiamurisha chila mutu ambaye ni Muiziraeli aabudu Mwenyezi Mlungu macheye. Hinyo atu taayaricha kumlunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho siku zosi za utawala wa Josiya.

35

*Pasaka inasherekeywa
(2 Afalume 23:21-23)*

¹ Josiya waamuru kukala Pasaka ishereekewe himo Jerusalemu kumuishimu Mwenyezi Mlungu. Ndipho mwana ng’ondzi wa Pasaka achitsindzwa siku ya kumi na ne ya mwezi wa kpwandza.

² Siku iyo Josiya waaikira alavyadzi-sadaka mazuma gao ga kuumika kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ³ Waiha phamwenga Alawi ambao nkufundza shariya na ni atakatifu mbere za Mwenyezi Mlungu achiaambira, “Hiro sanduku takatifu riinjizeni ndani ya nyumba yodzenzwa ni Selemani mwana wa Daudi, mfalume wa Iziraeli. Tamondwa kuritsukula tsona mwenu mafuzini. Muhumikireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na atue himo. ⁴ Kalani tayari kuhenda kazi yopangirwa ni Daudi, mfalume wa Iziraeli na mwanawe Selemani sawa-sawa na mazuma ga mbari zenu. ⁵ Chisha imani phatu phatakatifu phamwenga na Alawi a chila kundi ra mbari zenu, ili muweze kuterya chila nyumba ya atu a Iziraeli. ⁶ Dzitakaseni ili atu anaphokureherani ana ng’ondzi na ana mbuzi a Pasaka, muatsindze na muatayarisha akale sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu. Hakikishani kukala atu akasherekeya kulengana na neno ra Mwenyezi Mlungu rolaviwa ni Musa.”

⁷ Chisha Josiya achialavira hinyo atu ambao kala akedza, ana ng'ondzi na ana mbuzi elufu mirongo mihahu na ndzau elufu tahu kpwa ajili ya sadaka ya Pasaka, kula kpwa mali za mfalume. ⁸ Na maofisaa a mfalume nao achilavya kpwa hiyari mtsango wao wa nyama a sadaka kpwa ajili ya atu na kpwa ajili ya alavyadzi-sadaka na kpwa ajili ya Alawi. Alavyadzi-sadaka ahewa ni Hilikiya na Zakariya na Jehieli ambao ni aimirizi akulu a Nyumba ya kuvoya Mlungu, ana ng'ondzi na ana mbuzi elufu mbiri na magana sita na ndzau magana mahahu akale sadaka za sharee ya Pasaka. ⁹ Naye Konaniya na anáo airi, Shemaya na Nethaneli, phamwenga na Hashabia, Jeieli na Jozabadi, ambao kala ni akulu a Alawi, piya aapha alavyadzi-sadaka ana ng'ondzi na ana mbuzi elufu tsano na ndzau magana matsano alaviwe kama sadaka ya pasaka.

¹⁰ Wakati chila chitu chiriphokala tayari kpwa ajili ya sharee za Pasaka, alavyadzi-sadaka na Alawi aima phatu aripholagizwa ni mfalume Josiya, kulengana na mazuma gao. ¹¹ Chisha Alawi atsindza na achiyula ana ng'ondzi a Pasaka na milatso achiapha alavyadzi-sadaka nao achiitimvya-timvya phatu pha kulavira sadaka. ¹² Hinyo Alawi atenga sadaka za kuochwa na achiaganyira atu kulengana na mbari zao, ili amlavire Mwenyezi Mlungu dza irivyolagizwa kwenye chitabu cha Musa. Na hizo ndzau nazo piya zahendwa dza vivyo. ¹³ Nao ana ng'ondzi a Pasaka aochwa sawa-sawa na irivyolagizwa na sadaka zanjina takatifu zatseruswa na nyungu, zanjina masufuriani, zanjina kalangoni, achihendwa wangbwi wa kuaphirikira atu arye.

¹⁴ Siku yosi alavyadzi-sadaka ambao kala ni a chivyazi cha Aruni ashuulika kulavya sadaka za kuochwa na kuochwa mafuha ga nyama hipho dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Iriphokala chila mmwenga akamala, ndipho hinyo Alawi achitayarisha nyama zao a Pasaka kpwa ajili yao enye na alavyadzi-sadaka.

¹⁵ Wakati wa sharee hizo, Alawi aatayarishira nyama za Pasaka avwinadzi na arindzi ambao kala ni Alawi a chivyazi cha Asafu ili aweze kukala kwenye mazuma gao, sawa-sawa na arivyolagiza Daudi, Asafu, Hemani na Jeduthuni, muonadzi wa mfalume. Hata arindzi a maryango ga Nyumba ya kuvoya Mlungu taayahitaji kuricha mazuma gao kpwa mana a tayarishirwa nyama zao za Pasaka ni ndugu zao.

¹⁶ Phahi siku iyo Pasaka yasherekeya kumuishimu Mwenyezi Mlungu na achilavirwa sadaka za kuochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu sawa-sawa na amuri ya mfalume Josiya. ¹⁷ Na hinyo atu a Iziraeli ambao kala a hipho Jerusalem kpwa Pasaka, chisha asherekeya sikukuu ya mikaha isiyotiywa hamira kpwa muda wa siku sabaa.

¹⁸ Takuna Pasaka yosherekewa dza iyo ko Iziraeli hangu wakati wa nabii Samueli. Takuna hata mmwenga wa nyo afalume a Iziraeli, ambaye wausa Pasaka dza iyo iriyouswa ni Josiya, alavyadzi-sadaka, Alawi, atu osi a Juda na osi a Iziraeli, ariokala phapho, na nyo atu asagalao Jerusalem. ¹⁹ Pasaka ihi yasherekewa mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Josiya.

*Josiya anafwa vihani
(2 Afalume 23:28-30)*

²⁰ Bada ya mfalume Josiya kumala kuitengeza Nyumba ya kuvoya Mlungu, mfalume Neko wa Misiri, walongoza jeshire kula Misiri ili edze apigane hiko Karikemishi phephi na muho Yufurati. Naye Josiya waambuka kpendapigana naye. ²¹ Ela mfalume Neko wahuma ajumbe kpwa Josiya kumuambira, "Mino sina viha na uwe, mfalume wa Juda! Sikedza pigana na uwe, ela na nyumba nriyona viha nayo. Naye Mlungu akaniamuru nihende upesi. Phahi richa kumpinga Mlungu ariye phamwenga nami asedze akakubananga."

²² Ela Josiya warema kukubali maneno ga Neko dzagbwe kala gala kpwa Mlungu! Hipho ye wadzibadilisha ili asimanyikane na achendapigana na Neko hiko Dete ra Megido.

²³ Wakati wa viha hivyo, mwanajeshi wa Misiri wamlatsa mfalume Josiya na muvwi. Naye Josiya achiambira atumishie, "Niusani hipha vihani mana nkalumizwa sana!"

²⁴ Phahi atumishie amtuluzwa kula kpwa hiro garire ra kuvwehwa ni farasi, achimuinjiza kwenye ranjina ambaro kala anaro na achimphirika hadi Jerusalem. Naye wafwa, achizikpwa vikurani pha akaree. Atu osi a Juda na a Jerusalem amririra Josiya.

²⁵ Naye nabii Jeremia watunga wira wa kumririra Josiya. Kula siku iyo hinyo aimbadzi alume kpwa achetu anaphosononekera chifo cha Josiya nkuimba wira hinyo. Nayo yakala ni desturi ko Iziraeli yoandikpwa kwenye chitabu cha sonono.

²⁶ Mambo gosi ga Josiya chigosala, phamwenga na mahendoge manono ambago wahenda sawa-sawa na shariya ya Mwenyezi Mlungu, ²⁷ hangu mwanzo hadi mwisho, gaandikpwa kwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Iziraeli na a Juda.

36

Jehoahazi mfalume wa Juda (2 Afalume 23:30-35)

¹ Nyo atu a yo tsi, amuhala Jehoahazi mwana wa Josiya na achimuhenda mfalume badala ya ise ko Jerusalem. ² Jehoahazi kala ana miaka mirongo miiri na mihahu ariphoandza kutawala naye watawala kpwa muda wa miezi mihahu ko Jerusalem. ³ Chisha mfalume Neko wa Misiri achimuusa ulongozini ko Jerusalem. Na yo tsi achiitoza kodi kilo elufu tahu na magana mane ga feza na kilo mirongo mihahu na ne za zahabu. ⁴ Alafu mfalume wa Misiri wamuika Eliakimu mwanao wa Jehoahazi, akale mfalume wa Juda na Jerusalem. Eliakimu wagalizwa dzina achiuhwa Jehoyakimu, ela Neko wamuhala Jehoahazi achihiya naye Misiri.

Jehoyakimu mfalume wa Juda (2 Afalume 23:36-24:7)

⁵ Jehoyakimu kala ana miaka mirongo miiri na tsano ariphoandza kutawala naye watawala miaka kumi na mwenga ko Jerusalem. Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu.

⁶ Ndipho Nebukadineza mfalume wa Babeli, waambuka achedzamshambuliya. Jehoyakimu wagbwirwa, achifungbwa na silisili na achiphirikpwa hadi tsi ya Babeli. ⁷ Nebukadineza piya wahala miyo minji ya samani kula kpwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu na achendayiika kwenye nyumbaye ya chifalume hiko Babeli.

⁸ Mahendo ganjina ga Jehoyakimu, na go mai arigogahenda, ga kutsukiza na vira arivyophiya chinyume na Mlungu, gaandikpwa kwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Iziraeli na a Juda. Chisha mwanawe Jehoyakini watawala badalaye.

⁹ Jehoyakini kala ana miaka minane* ariphoandza kutawala na achitawala miezi mihahu na siku kumi ko Jerusalem. Naye piya wamuasi Mwenyezi Mlungu, achienda mai.

¹⁰ Mwaka uriphosira, mfalume Nebukadineza wahuma ajumbe kpwendamuhala mateka Jehoyakini achimphirika hadi Babeli phamwenga na miyo ya samani kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Zedekiya mwanao wa Jehoyakini waikpwa akale mfalume wa Juda na Jerusalem.

Zedekiya mfalume wa Juda (2 Afalume 24:18-20; Jeremia 52:1-3)

¹¹ Zedekiya kala ana miaka mirongo miiri na mmwenga ariphoandza kutawala na achitawala miaka kumi na mwenga kula Jerusalem. ¹² Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Warema kugbwa maguluni mbere za nabii Jeremia, dzagbwe kala anagomba gola kpwa Mwenyezi Mlungu.

¹³ Tsona Zedekiya waasi mfalume Nebukadineza, ambapho kala akaapa kukala andaishimu Mwenyezi Mlungu. Ela Zedekiya kala ni mutu wa moyo mufu, warema kulunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ¹⁴ Atu a Juda na hata alavyadzi-sadaka ambao kala ni akulu ao, akosera Mlungu sana na achienda mambo ga kutsukiza sawa-sawa na mataifa. Nyumba ya Mwenyezi Mlungu aitiya najisi dzagbwe Mlungu kala akaitakasa hiko Jerusalem. ¹⁵ Naye Mwenyezi Mlungu waonera atue mbazi na badala ya kubananga iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu, wahuma manabii kano kpwa kano kpwendaonya. ¹⁶ Ela hinyo atu aatseka na kuanyetera hinyo ahumwa a Mlungu. Aenderera kubera maneno ga Mwenyezi Mlungu hadi achimtsukiza na ichikala taphana budi kuatiya adabu.

Jerusalemu Inaangamizwa (2 Afalume 25:1-21; Jeremia 52:1-3)

¹⁷ Ndipho Mwenyezi Mlungu achihuma Nebukadineza mfalume wa Babeli† kpwendashambuliya Jerusalem. Nebukadineza waolaga mabarobaro aho ambao kala a phatu phatakatifu, wala kayaonera mbazi mutu yeyesi, si mchetu wala mlume, si mvyere

36:4 36:4 Jeremia 22:11-12   **36:5** 36:5 Jeremia 22:18-19; 26:1-6; 35:1-19   **36:6** 36:6 Jeremia 25:1-38; 36:1-32; 45:1-5; Danieli 1:1-2   * **36:9** 36:9 Maandiko ganjina ganaamba miaka kumi na nane.   **36:10** 36:10 a Jeremia 22:24-30; 24:1-10; 29:1,2; Ezekieli 17:12; b Jeremia 37:1; Ezekieli 17:13   **36:11** 36:11 Jeremia 27:1-22; 28:1-17
36:13 36:13 Ezekieli 17:15   **36:17** 36:17 Jeremia 21:1-10; 34:1-5   † **36:17** 36:17 Chieburania chinaamba wa Akalidayo.

wala mdide. Mlungu waatiya osi mkpwononi mwa Nebukadineza. ¹⁸ Nebukadineza watsukula chila chitu ambacho kala chikasala himo nyumba ya kuvoya Mlungu. Hazina za nyumba ya Mwenyezi Mlungu na hazina za mfalume na za maofisaage, zosi wazikusanya achiuya nazo Babeli.

¹⁹ Chisha Nyumba ya kuvoya Mlungu yaochwa ni majeshi ga Nebukadineza na ukuta wa Jerusalemu uchibomolwa na madzumbage ga chifalume na miyo ya samani yosi ichibanangbwa. ²⁰ Hara ambao atiya upanga waateka achiphiya nao Babeli, achendakala atumwa a mfalume na a anae hadi uriphomenya utawala wa Pashia.

²¹ Juda yasala jangbwa huphu nayo yakala hivyo kpwa muda wa miaka mirongo sabaa, ili itimize Miakaye ya Kuoya. Mambo higa gahendeka sawa-sawa na neno ra Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira nabii Jeremia.

Koreshi anarichira Ayahudi

auye kpwao

(Ezira 1:1-4)

²² Phahi mwaka wa kpwandza wa utawala wa mfalume Koreshi wa Pashia, ili neno ra Mwenyezi Mlungu rogombwa ni nabii Jeremia ritimiye, Mwenyezi Mlungu wamuhenda Koreshi mfalume wa Pashia aandike tangazo na ritangazwe kahi za ufalumewe wosi. Tangazo renye kala rinaamba, ²³ "Koreshi, mfalume wa Pashia anaamba hivi, 'Mwenyezi Mlungu, Mlungu ariye dzulu, wanipha falume zosi za duniani. Naye akanilagiza nimdzen gere nyumba ko Jerusalemu, mudzi urio tsi ya Juda. Kpwa hivyo mwimwi mosi ambao mu atue munaweza kuuya Iziraeli na Mwenyezi Mlungu na akale phamwenga namwi.' "

Chitabu cha EZIRA Tanga mbere

Chitabu chichi cha Ezira chinasemurira kuhusu kuuya kpwa bazi ya mateka a Chiyahudi kula Babeli, kuimarisha maisha gao na kuuyira kuabudu Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalem. Mambo higa ganasemurirwa kwenye hatua zilungazo: Kpwandza ni kuhusu diba ra kpwandza ra Ayahudi kuuya kula Babeli bada ya Koreshi mfalume wa Ashuru kulavya amuri. Phiri ni kuhusu kudzengbwa luphya Nyumba ya kuvoya Mlungu na kuitenga kpwa ajili ya Mlungu, na kuuyiza luphya desturi ya kumuabudu Mlungu hiko Jerusalem. Hahu, kundi ranjina ra Ayahudi kuuya Jerusalem tsini ya ulongozi wa Ezira, mutu amanyaye shariya ya Mlungu. Iye waterya atu kupanga mambo ga dini, ga maisha ga kawaida na ga chiroho kahi ya atu a Iziraeli.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kuuya kpwa diba ra kpwandza ra atu ariotsamizwa kpwa lazima 1:1—2:70

Nyumba ya kuvoya Mlungu inadzengbwa luphya na kutengbwa kpwa ajili ya Mlungu 3:1—6:22

Ezira anaaya na atu anjina 7:1—10:44

Mfalume Koreshi

anaaruhusu Ayahudi kuuya kpwao

¹ Mwaka wa kpwandza wa utwala wa mfalume Koreshi wa Pashia, Mwenyezi Mlungu wamuhenda Koreshi mfalume wa Pashia aandike tangazo na ritangazwe kahi za ufalume wosi, ili neno ra Mwenyezi Mlungu rogombwa ni nabii Jeremia ritimiye. Tangazo renye kala rinaamba,

² “Koreshi mfalume mkpwulu wa Pashia anaamba hivi, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu ariye dzulu wanipha falume zosi za duniani. Naye akanilagiza nimdzengere nyumba ko Jerusalem, mudzi urio tsi ya Juda. ³ Kpwa hivyo mwimwi mosi ambao mu atue munaweza kuuya Iziraeli na Mwenyezi Mlungu naakale phamwenga namwi. Phahi ambukani kuphiya Jerusalem, mudzi urio Juda mkadzenge luphya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, Mlungu aabudiwaye Jerusalem. ⁴ Na mutu yeyesi ariyesala phatu phophosi asagalapho dza mjeni, naaterywe ni enyezi a phatu hipho na feza, zahabu, vitu, na mifugo phamwenga na sadaka ya hiyari kpwa ajili ya nyumba ya kuvoya Mlungu iriyo hiko Jerusalem.’ ”

⁵ Hipho vilongozi a mbari ya Juda na ya Benjamini, alavyadzi-sadaka, Alawi na atu ambao Mwenyezi Mlungu waatiya msukumo wa kpwendadzenga, adzitayarisha kpwendadzenga luphya nyumba ya Mwenyezi Mlungu iriyo hiko Jerusalem. ⁶ Atu osi ariosagala nao pande zosi paaterya na miyo ya feza, zahabu, vitu, mifugo na vitu vya samani, mbali na vira vyolaviwa kama sadaka ya hiyari.

⁷ Mfalume Koreshi wawilavya vitu vya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ambavyo Nebukadineza kala akavitsamiza kula Jerusalem na kuviika ndani ya nyumba ya milunguye. ⁸ Phahi Koreshi mfalume wa Pashia wamlagiza Mithiredathi, muiki wa hazina, ambaye waviolanga na achimupha Sheshibaza, chilongozi wa Juda. ⁹ Na ihi ndiyo jumula ya vitu hivyo, mabakuli makulu mirongo mihahu ga zahabu, mabakuli elufu mwenga ga feza na marumu * ganjina mirongo miiri na tisiya, ¹⁰ mabakuli mirongo mihahu ga zahabu, mabakuli magana mane na kumi ga feza na miyo yanjina elufu mwenga. ¹¹ Miyo yosi ya zahabu na feza yakala elufu tsano magana mane. Wakati atu ariohalwa mateka ariphokala anatuluka Babeli, Sheshibaza wahala miyo hino yosi achiuya nayo Jerusalem.

2

Ayahudi ariouya kpwao

kula arikokala mateka

¹ Higa ndigo madzina ga Ayahudi ariouya Jerusalem na midzi yanjina ya Juda kula jimbo arikokala akatsamizwa kpwa lazima ni Nebukadineza, mfalume wa Babeli. Osi auya kwenye midzi yao. ² Atu aha auya phamwenga na Zerubabeli, Jeshuwa, Nehemia, Seraya, Reelaya, Modekai, Bilishani, Misipari, Bigbwai, Rehumu na Baana.

1:1 1:1 Jeremia 25:11; 29:10

1:2 1:2 Isaya 44:28

*

1:9 1:9 Marumu au vyetezo. Neno ra Chieburania ririrohumika hipha manaye taiwazi.

Na hino ndiyo isabu ya alume a Chiizraeli ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima: ³ Kula chivyazi cha Paroshi, atu elufu mbiri gana mwenga mirongo sabaa na airi. ⁴ Atu a chivyazi cha Shefatia kala ni magana mahahu mirongo sabaa na airi. ⁵ Kula chivyazi cha Ara, atu magana sabaa mirongo sabaa na atsano. ⁶ Atu a chivyazi cha Pahathi-Moabu, ariokala ni a chivyazi cha Jeshuwa na Joabu kala ni atu elufu mbiri magana manane na kumi na airi. ⁷ Atu a chivyazi cha Elamu kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo mitsano na ane. ⁸ Atu a chivyazi cha Zatu kala ni magana tisiya mirongo mine na atsano. ⁹ Atu a chivyazi cha Zakai kala ni magana sabaa na mirongo sita. ¹⁰ Atu a chivyazi cha Bani kala ni magana sita mirongo mine na airi. ¹¹ Atu a chivyazi cha Bebai kala ni magana sita mirongo miiri na ahahu. ¹² Atu a chivyazi cha Azigadi kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo miiri na airi. ¹³ Atu a chivyazi cha Adonikamu kala ni magana sita mirongo sita na sita. ¹⁴ Atu a chivyazi cha Bigbwai kala ni elufu mbiri mirongo mitsano na sita. ¹⁵ Atu a chivyazi cha Adini kala ni magana mane mirongo mitsano na ane. ¹⁶ Atu a chivyazi cha Ateri, kutsupira chivyazi cha Hezekiya, kala ni mirongo tisiya na anane. ¹⁷ Atu a chivyazi cha Bezai kala ni magana mahahu mirongo miiri na ahahu. ¹⁸ Atu a chivyazi cha Jora kala ni gana mwenga kumi na airi. ¹⁹ Atu a chivyazi cha Hashumu kala ni magana mairi mirongo miiri na ahahu. ²⁰ Atu a chivyazi cha Gibari kala ni mirongo tisiya na atsano.

²¹ Atu a Bethlehemu kala ni gana mwenga mirongo miiri na ahahu. ²² Atu kula mudzi wa Netofa kala ni mirongo mitsano na sita. ²³ Atu a Anathothi kala ni gana mwenga mirongo miiri na anane. ²⁴ Atu a Azimawethi kala ni mirongo mine na airi. ²⁵ Atu kula mudzi wa Kiriathi-Jearimu, Kefira na Beerothi kala ni magana sabaa mirongo mine na ahahu. ²⁶ Atu a mudzi wa Rama na wa Geba kala ni magana sita mirongo miiri na mwenga. ²⁷ Atu a mudzi wa Mikimashi kala ni gana mwenga mirongo miiri na airi. ²⁸ Atu a mudzi wa Betheli na Ai kala ni magana mairi mirongo miiri na ahahu. ²⁹ Atu a mudzi wa Nebo kala ni mirongo mitsano na airi. ³⁰ Kula Magibishi, atu gana mwenga mirongo mitsano na sita. ³¹ Atu a mudzi wanjina wa Elamu kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo mitsano na ane. ³² Atu a mudzi wa Harimu kala ni magana mahahu mirongo miiri. ³³ Atu a mudzi wa Lodi, Hadidi na Ono kala ni magana sabaa mirongo miiri na atsano. ³⁴ Atu a mudzi wa Jeriko kala ni magana mahahu mirongo mine na atsano. ³⁵ Atu a mudzi wa Senaa kala ni elufu tahu magana sita mirongo mihahu.

³⁶ Hinya ndio alavyadzi-sadaka ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima: A chivyazi cha Jedaya kutsupira Jeshuwa kala ni magana tisiya mirongo sabaa na ahahu. ³⁷ A chivyazi cha Imeri kala ni elufu mwenga na mirongo mitsano na airi. ³⁸ Atu a chivyazi cha Pashihuri kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo mine na sabaa. ³⁹ Kula chivyazi cha Harimu kala ni atu elufu mwenga na kumi na sabaa.

⁴⁰ Hinya ndio Alawi ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima, kula chivyazi cha Jeshuwa wa Kadimieli, a mbari ya Hodavia kala ni atu mirongo sabaa na ane. ⁴¹ Alawi aimbadzi ariouya kala ni: kula chivyazi cha Asafu, atu gana mwenga mirongo miiri na anane. ⁴² Arindzi a miryango ariouya kala ni a chivyazi cha Shalumu, Ateri, Talimoni, Akubu, Hatita na Shobai, osi kala ni atu gana mwenga mirongo mihahu na tisiya.

⁴³ Atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu ariouya kala ni a chivyazi cha Siha, Hasufa, Tabaothi, ⁴⁴ Kerosi, Siaha, Padoni, ⁴⁵ Lebana, Hagaba, Akubu, ⁴⁶ Hagabu, Shalimai, Hanani, ⁴⁷ Gideli, Gahari, Reaya, ⁴⁸ Resini, Nekoda, Gazamu, ⁴⁹ Uza, Pasea, Besai, ⁵⁰ Asina, Meunimu, Nefusimu, ⁵¹ Bakibuku, Hakufa, Harihuri, ⁵² Baziluthi, Mehida, Harisha, ⁵³ Barikosi, Sisera, Tema, ⁵⁴ Nezia na Hatifa.

⁵⁵ Chivyazi cha atumishi a Selemani ariouya kala ni a chivyazi cha Sotai, Hasoferethi, Peruda, ⁵⁶ Jaala, Darikoni, Gideli, ⁵⁷ Shefatia, Hatili, Pokerethi-Hasebaimu na Ami.

⁵⁸ Jumula ya atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na atu a chivyazi cha atumishi a selemani kala ni atu magana mahahu mirongo tisiya na airi.

⁵⁹ Hinya alungirao ni hara ariouya kula midzi ya Teli-Mela, Teli-Harisha, Kerubi, Adoni na Imeri arikokala akatsamizwa kpwa lazima, ela taayaweza kuonyesa kukala akare aho ala Izraeli. ⁶⁰ Na atu a chivyazi cha Delaya, Tobia na Nekoda kala ni magana sita mirongo mitsano na airi. ⁶¹ Piya kahi ya chivyazi cha alavyadzi-sadaka, kuna anjina ambao taayaweza kuonyesa kukala akare aho ala Izraeli nao ni atu a nyumba ya Habaya, ya Hakozi na ya Barizilai (Barizilai hiyu wahaswa dzina hiro bada ya kulola mwana mchetu wa Barizilai wa kula Giliadi). ⁶² Atu aha aendza madzina gao kwenye chitabu cha kumbukumbu za madzina ga vivyazi, ela taagaonere tse, kpwa hivyo achikahazwa kukala alavyadzi-sadaka mana aisabiwa kukala ni najisi. ⁶³ Kpwa hivyo

liwali achiaambira asirye chakurya chitakatifu zaidi hadi mlavyadi-sadaka ndiphouza ushauri kpwa Mwenyezi Mlungu kuhumira Urimu na Thumimu.*

⁶⁴ Jumula ya atu ariouya kula arikokala akatsamizwa kpwa lazima kala ni atu elufu mirongo mine na mbiri magana mahahu na mirongo sita. ⁶⁵ Mbali na hinyo, kala ana atumishi alume na achetu elufu sabaa magana mahahu mirongo mihahu na sabaa, na aimbadzi magana mairi, alume kpwa achetu. ⁶⁶ Piya kala ana farasi magana sabaa mirongo mihahu na sita, nyumbu magana mairi mirongo mine na atsano, ⁶⁷ ngamia magana mane mirongo mihahu na atsano, na punda elufu sita magana sabaa na mirongo miiri.

⁶⁸ Arip Hofika nyumba ya Mwenyezi Mlungu yokala hiko Jerusalemu, vilongozi anjina a mbari alavya mitsango yao kpwa ajili ya kudzenga luphya nyumba ya kuvoya Mlungu pho phokala yo ya mwandzo. ⁶⁹ Chila mutu walavya kadiri ya uwezowe kpwa ajili ya kazi iyo, na vyosi phamwenga kala ni kilo magana matsano za zahabu, kama kilo elufu mbiri magana manane za feza na mavwazi gana mwenga ga alavyadzi-sadaka.

⁷⁰ Kpwa hivyo alavyadzi-sadaka, Alawi, aimbadzi, arindzi a maryango na atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu asagala kahi ya midzi yao, na nyo Aiziraeli anjina ariosala nao asagala mwao midzini.

3

Phatu pha kulavira sadaka phanadzenbwa luphya

¹ Mwezi wa sabaa wa Chiyahudi* uriphofika, Aiziraeli kala akamala kusagala na kuhurira mwao midzini. Phahi atu achikusanyika phamwenga hiko Jerusalemu. ² Ndipho Jesuwa mwana wa Jozadaki achiunuka phamwenga na alavyadzi-sadaka aya, Zerubabeli mwana wa Shealitieli na nduguze achidzenga luphya phatu pha kulavira sadaka Mlungu wa Iziraeli, ili amlavire sadaka za kuochwa dza irivyoandikpwa katika shariya ya Musa, mutu wa Mlungu. ³ Dzagbwe hara mateka ariouya kala anaogopha atu ariokala anasagala tsi hiyo, adzenga phatu pha kulavira sadaka pho phatuphe pha mwandzo. Nao achimlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa chila siku, ligundzu na dziloni. ⁴ Nyo atu asherekaya Sikukuu ya Vibanda dza irivyolagizwa, achikala analavya sadaka za kuochwa sawa-sawa na isabu iriyolondwa chila siku ya sharee. ⁵ Bada ya vivyo, achienderera kulavya sadaka za kuochwa za chila siku, za kulumbwa kpwa mwezi, na za sikukuu zosi ambazo Mwenyezi Mlungu kala akaziika, na piya amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za hiyari. ⁶ Kula siku ya kpwandza ya mwezi wa sabaa aandza kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa. Ela misingi ya yo nyumba ya kuvoya Mlungu kala taidzangbweikpwa.

Nyumba ya kuvoya Mlungu inaandza kudzenbwa luphya

⁷ Phahi aaripha pesa mafundi a mawe na mafundi a mbao ili adzenge yo nyumba ya kuvoya Mlungu. Chisha achiapha atu a Sidoni na atu a Tiro chakurya, vinwadzi na mafuha ili areherwe magogo ga mierezi kula Lebanoni hadi Jopa kpwa njira ya bahari kama arivyoruhusiwa ni Koreshi, mfalume wa Pashia.

⁸ Irip Hofika mwezi wa phiri wa mwaka wa phiri hangu auye Jerusalemu kwenye nyumba ya Mlungu wao, Zerubabeli mwana wa Shealitieli na Jesuwa mwana wa Jozadaki phamwenga na ndugu zao anjina, alavyadzi-sadaka, Alawi na osi ariokala akauya Jerusalemu aandza yo kazi ya kudzenga. Atsambula Alawi a miaka mirongo miiri na zaidi ili aimirire yo kazi ya kudzenga luphya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁹ Jesuwa na anae na nduguze, Kadimieli kula chivyazi cha Juda na anae, Alawi a chivyazi cha Henadadi na ana aho agbwirana achiimirira kazi ya kudzenga yo nyumba ya kuvoya Mlungu.

¹⁰ Adzengi ariphomala kuika msingi wa nyumba ya kuvoya Mwenyezi Mlungu, alavyadzi-sadaka akpwedza na tarumbeta zao kuno akavwala mavwazi gao, na Alawi, yani ana a Asafu aim na matoazi ili kumtologa Mwenyezi Mlungu sawa-sawa na vira

* 2:63 2:63 Vihunde avi ni vidziwe ambavyo enye kala achivumira kumanya mapenzi ga Mlungu. 2:70 2:70

1 Nyakati 9:2; Nehemia 11:3 * 3:1 3:1 Mwezi wa sabaa wa Chiyahudi ni sawa na kahi-kahi ya mwezi wa tisiya hadi kahi-kahi ya mwezi wa kumi wa kalenda ya kawaida. 3:2 3:2 Kutsama 27:1 3:3 3:3 Isabu 28:1-8 3:4 3:4 Isabu 29:12-38 3:5 3:5 Isabu 28:11-29:39 3:10 3:10 1 Nyakati 25:1

Daudi, mfalume wa Iziraeli arivyolagiza. ¹¹ Achiimba kutogola na kushukuru Mwenyezi Mlungu kpwa kuamba, “Mwenyezi Mlungu ni mnono, mana mendzwaye kpwa Iziraeli taisika ta kare na kare.” Nao atu osi achikota kululu kumtoga Mwenyezi Mlungu chausa ni kuikpwa msingi wa nyumba ya kuvoya Mlungu. ¹² Ela anji a alavyadzi-sadaka atumia, Alawi na vilongozi a mbari arioono yo nyumba ya mwando arira kpwa utsungu ariphoona hinyo msingi wa yo nyumba unaikpwa, dzagbwe anjina anji apiga kululu za kuhererwa. ¹³ Apiga kululu sana hadi sauti zichisikirika kure, taphana mutu yeweza kutafwautisha sauti za kuhererwa na za chiriro.

4

Maadui ganapinga kudzengbwa luphya nyumba ya kuvoya Mlungu

¹ Phahi maadui ga mbari ya Juda na Benjamini gariphosikira kukala nyo atu ariouya bada ya kutsamizwa kpwa lazima anadzenga luphya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, ² amlunga Zerubabeli na nyo vilongozi a nyumba za akare aho achiaambira, “Hupheni ruhusa hudzenga phamwenga namwi, mana hunaabudu ye Mlungu wenu dza mwimwi, naswi kala huchimlavira sadaka hangu siku Esarihadoni, mfalume wa Ashuru ariphohureha hipha.” ³ Ela Zerubabeli, Jesuwa na hara vilongozi anjina a nyumba za akare aho hiko Iziraeli achiaambira, “Mwimwi tamfwaha kushirikiana naswi kudzengera Mlungu wehu, hundamdzengera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli swiswi enye, kama Koreshi mfalume wa Pashia arivyohulagiza.”

⁴ Ndipho nyo atu okala anasagala tsi iyo aavundza moyo atu a Juda na kuatiya wuoga ili asienderere kudzenga. ⁵ Ahonga vilongozi fulani ili apinge ro lengo ra Ayahudi kudzenga, wakati wosi wa utawala wa Koreshi hadi wakati wa Dario, afalume a Pashia. ⁶ Kahi za wakati wa mwando-mwando wa utawala wa Ahasuero aandika mashitaka kuhusu enyezi a Juda na Jerusalem.

⁷ Wakati Aritashasita ariphokala anatawala, Bishilamu, Mithiredathi, Tabeeli na ashirika aho amuandikira baruwa. Yo baruwa kala ikaandikpwa kpwa luga ya Chiaramu nayo ichtafusiriwa kpwa ajili ya ye mfalume. ⁸ Rehumu mkpwulu wa majeshi na muandishi Shimushai amuandikira mfalume Aritashasita baruwa mbii kuhusu Jerusalem. Baruwa yenye kala inaamba hivi:

⁹ Kula kpwangu mimi Rehumu, mkpwulu wa majeshi na Shimushai muandishi na anjina, yani aamuli na vilongozi osi ambao pho mwando ala Ereki, Babeli na Susa iriyo tsi ya Elamu, ¹⁰ na atu anjina ambao Asuribanipali, mfalume mkpwulu yeishimiwa sana, waateka achiatamiza achendaaika mudzi wa Samariya na seemu zanjina ng’ambo ya muho Yufurati.

¹¹ Na ujumbe wenye kala unaamba,

Kpwa Mfalume Aritashasita, Ni swiswi atumishio hurio ng’ambo ya muho Yufurati, hunakulamusa. ¹² “Ee mfalume, manya kukala nyo Ayahudi ariotuluka kuko kpwako kpwedza hiku kpwehu, aphiya Jerusalem nao anaudzenga luphya nyo mudzi wa atu asiotii na asiomenda kutawalwa. Vivi anamarigiza kudzenga kutaze na kumarigiza kurekebisha misingiye. ¹³ Phahi uwe mfalume manya kukala uhu mudzi uchidzengbwa luphya na kutaze zichisira, aho taandaripha kodi, ushuru au fungu ra tsi na mapato ga ufalumeo gandaphunguka kwenye hazina. ¹⁴ Kpwa kukala swino hu aaminifu kpwa nyumba ya mfalume, tauweza kuloloto wakati mfalume anavundzirwa ishima. Kpwa hivyo hukahuma ujumbe uhu kukumanyisa uwe mfalume, ¹⁵ ili kuhendwe uchunguzi kwenye vitabu vya kumbukumbu za afalume ariokutanguliya, nawe undaona kukala mudzi uhu ni mudzi wa atu asiomenda kutawalwa, ayugao afalume na vilongozi a majimbo. Ni mudzi usiotii afalume hangu pho kare, ndiyo mana wabomolwa tsetsetse. ¹⁶ Uwe mfalume, hunakumanyisa kukala mudzi uhu uchidzengbwa luphya na kutaze zichimarigizwa, kundamiliki tsona seemu ihi ya ng’ambo ya muho Yufurati.”

¹⁷ Ndipho mfalume waajibu hivi kpwa baruwa:

Kpwa Rehumu, ofisaa mkpwulu na Shimushai muandishi na ayawao anjina anaasagala Samariya na seemu zanjina zirizo ng’ambo ya muho Yufurati. ¹⁸ Hira baruwa mriyohumira ikasomwa mbere zangu, nami nikayielewa. ¹⁹ Nalavya amuri atu aendze vitabuni na vivi ikamanyikana kukala mudzi uhu ukapinga afalume hangu

kare, tsona ni mudzi wa uasi na kufyakatsira atu. ²⁰ Jerusalemu ikakala na afalume a nguvu ambao atawala jimbo ra ng'ambo ya muho Yufurati, ariotoza kodi, ushuru na ada. ²¹ Kpwa hivyo lavyani amuri atu aho ariche yo kazi ahendayo na mudzi uho usidzengbwe tsona hadi mimi ndipholavya amuri. ²² Tsona manyirirani musiriche kushuulikiya dzambo riri sedze ufalume ukaphaha hasara.

²³ Mara tu baruwa ihi ya mfalume Aritashasita iriphosomwa, Rehumu, Shimushai na ayawao anjina auka mara mwenga hadi Jerusalemu achenda ashurutisha na kualazimisha Ayahudi ariche kudzenga.

²⁴ Kpwa hivyo yo kazi ya kudzenga nyumba ya Mlungu ko Jerusalemu ichiima vivii hadi mwaka wa phiri wa utawala wa Dario, mfalume wa Pashia.

5

Kazi ya kudzenga inaandza tsona

¹ Wakati hinyo, nabii Hagai na nabii Zakariya wa kula chivyazi cha Ido atabiri kuhusu Ayahudi a Juda na Jerusalemu kpwa dzina ra Mlungu wa Iziraeli. ² Phahi Zerubabeli mwana wa Shealitieli na Jeshuwa mwana wa Jozadaki auyira kuidzenga yo nyumba ya kuvoya Mlungu iriyo Jerusalemu, nao manabii a Mlungu achikala phamwenga nao na achiaterya.

³ Aripohoandza kudzenga tu, Tatenai liwali wa jimbo ra ng'ambo ya muho Yufurati na Shethari-Bozenai na vilongozi ayawao akpwedza Jerusalemu achiaua, "Ni ani ariyekuphani ruhusa ya kuidzenga nyumba hino na kumarigiza kuudzenga ukutawe?"

⁴ Chisha achiaua tsona, "Nyo adzengao ni ano ani?" ⁵ Ela kpwa kukala Mlungu kala a phamwenga na nyo vilongozi a Ayahudi, taawezere kumisa nyo udzengadzi hadi amuandikire mfalume Dario habari hizi naye alavye ushauriwe kpwa baruwa.

⁶ Hino ndiyo baruwa ambayo Tatenai liwali wa jimbo ririro ng'ambo ya muho Yufurati na Shethari-Bozenai na vilongozi ayawao a ng'ambo ya Yufurati aihuma kpwa mfalume Dario. ⁷ Nyo ujumbe arioadika na kumuhumira mfalume Dario ni hinyo:

Kpwa mfalume Dario, utawalao na ukale wa amani. ⁸ Ee mfalume hunakumanyisa kukala swiswi huaphiya jimbo ra Juda, kwenye yo nyumba ya kuvoya Mlungu mkpwulu. Inadzengbwa na mawe makulu na myambala panya inaikpwa dzulu ya ukata. Yo kazi inahendwa vinono tsona kpwa chadi. ⁹ Swino hwaaza nyo vilongozi, "Yo ruhusa ya kudzenga yo nyumba na kumarigiza nyo ukutawe mwaihewa ni ani?"

¹⁰ Chisha huchiaua madzina ga nyo vilongozi aho ili hugaandike na hukuphe ujumbe.

¹¹ Hivi ndiyo arivyohujibu, Swino hu atumishi a Mlungu wa dzulu mlunguni na duniani, naswi hunaidzenga luphya nyumba yodzengbwa miaka minji yotsupa ni mfalume mkpwulu wa Iziraeli hadi achiimarigiza. ¹² Ela kpwa kukala akare ehu amreyeza Mlungu ariye dzulu mlunguni, waatiya mikononi mwa Nebukadineza, Mkalidayo, mfalume wa Babeli. Iye ndiye ariyebomola yo nyumba na achiahala mateka nyo atu achiaphirika Babeli. ¹³ Ela mwaka wa kpwandza wa kutawala Koreshi, mfalume wa Babeli, iye Koreshi walavya amuri kukala ihi nyumba ya Mlungu idzengbwe tsona. ¹⁴ Iye watuluzi miyo yosi ya zahabu na feza kula nyumbani mwa mlungu wa Babeli ambavyo Nebukadineza kala akayiika bada ya kuihala kula nyumba ya kuvoya Mlungu yokala Jerusalemu. Mfalume Koreshi wailavya achiipha Sheshibaza ambaye kala akamtsambula akale liwali wa jimbo ra Juda. ¹⁵ Ye mfalume achimuamba Sheshibaza, "Hala miyo hino ukayiike ndani ya yo nyumba ya kuvoya Mlungu iriyo Jerusalemu, chisha yo nyumba ya kuvoya Mlungu naidzengbwe luphya phapho phokala yo ya kpwandza." ¹⁶ Ndipho yuya Sheshibaza achedza achiika nyo msingi wa yo nyumba ya kuvoya Mlungu iriyo Jerusalemu. Na kula phapho hadi rero inaenderera kudzengbwa ela taidzangbwesira. ¹⁷ Kpwa hivyo napho ni sawa kpwako mfalume, hunakuvoya ulole katika vitabu vya kumbukumbu za mambo ga chifalume iriyo ko Babeli ichikala mfalume Koreshi walagiza yo nyumba ya Mlungu idzengbwe luphya ko Jerusalemu. Tsona hunakuvoya uwe mfalume huambire maonigo kuhusu dzambo hiri.

6

Nyumba ya kuvoya Mlungu inaenderera kudzengbwa

¹ Ndipho Mfalume Dario achilavya amuri, atu achiendza katika vitabu vya kumbukumbu virivyokala kwenye nyumba ya hazina za chifalume iriyokala hiko Babeli. ² Kuchiphahikana chitabu chimwenga hiko Ekibatana, mudzi wenye ngome urio jimbo ra Umedi na mo ndani muchikala mukaandikpwa hivi:

³ “Kahi za mwaka wa kpwandza wa utawalawe, Koreshi walavya amuri kukala nyumba ya kuvoya Mlungu idzengbwe luphya hiko Jerusalemu dzulu ya misingiye ya pho kare, phapho hipho ambapho atu kala nkumlavira Mlungu sadaka. Chimo nachikale mita mirongo miiri na sabaa na upanawe naukale mita mirongo miiri na sabaa. ⁴ Hizo kuta nazidzengbwe hivi: mistari mihahu ya mawe makulu na dzuluye phakale na mustari mmwenga wa mihi, na garama zosi naziimirirwe ni hazina za mfalume. ⁵ Alafu yo miyo ya zahabu na ya feza, iriyohalwa ni Nebukadineza kula Jerusalemu kwenye nyumba ya kuvoya Mlungu achiireha Babeli, naiuyizwe ndani ya yo nyumba ya kuvoya Mlungu ko Jerusalemu, na chila mmwenga uikpwe phatuphe.”

⁶ Ndipho mfalume Dario achihuma ujumbe huno: Phahi uwe Tatenai liwali wa jimbo ra ng'ambo ya muho Yufurati na Shethari-Bozenai na vilongozi ayawenu ario jimbo riro, dzitengeni na hipho phadzengbwapho yo nyumba ya kuvoya Mlungu. ⁷ Iricheni kazi ya nyumba ya kuvoya Mlungu ienderere, musiizuwiye tsetsetse. Mricheni ye liwali wa Ayahudi na atumia a Chiyahudi aidzenge luphya yo nyumba ya kuvoya Mlungu phapho iriphokala mwandzo. ⁸ Tsona nalavya amuri dzulu ya vyo ndivyoahendera nyo atumia a Chiyahudi kuhusu dzengo hiro ra nyumba ya Mlungu.

Garama zosi za maripho zilavyeni kula kwenye hazina za mfalume, yani kodi za jimbo ra ng'ambo ya muho Yufurati bila kuchelewa, ili kazi isieme. ⁹ Mundaapha nyo alavyadzi-sadaka a Jerusalemu chila chitu achilondacho kpwa ajili ya kumlavira Mlungu wa mlunguni sadaka za kuochwa, yani ndzau, maturume na ana ng'ondzi. Piya apheni mtserere, chiluma, uchi wa zabibu na mafuha chila siku bila ya kukosa, ¹⁰ ili alavye sadaka za kumuhamira Mlungu wa mlunguni tsona anivoyere uzima mimi mfalume na anangu a chilume. ¹¹ Chisha nalavya amuri kukala ye ndiyegaluzana neno hiri, boriti ya nyumbaye naituluzwe, adungbwe nayo chisha ichtitwe photsi iye alewelewe phapho. Na kpwa kosa hiri nyumbaye naihendwe dzala. ¹² Ye Mlungu ariyetsambula Jerusalemu ikale phatuphe phakuabudiwa, naampendule mfalume yeyesi au mutu yeyesi ndiyegaluzana amuri ihi ama kubomola ihi nyumba ya kuvoya Mlungu iriyo Jerusalemu.

Mimi Dario nikagomba, amuri ihi nailungbweto.

*Nyumba ya kuvoya Mlungu
inatengbwa kpwa ajili ya Mlungu*

¹³ Kpwa sababu ya yo amuri iriyolaviwa ni mfalume Dario, Tatenai liwali wa Jimbo ra ng'ambo ya muho Yufurati, Shethari-Bozenai na vilongozi ayawao achihendana vinono go ambago mfalume Dario wagalagiza. ¹⁴ Phahi atumia a Chiyahudi achienderera kudzenga na achiongokerwa. Hinyo atu atiywa moyo ni maneno ga unabii ga nabii Hagai na nabii Zakariya wa nyumba ya Ido. Achimarigiza kudzenga yo nyumba ya kuvoya Mlungu kulengana na lagizo ra Mlungu wa Iziraeli na kutsupira amuri za Koreshi, Dario na Aritashasita, afalume a Pashia. ¹⁵ Nyumba ihi yasira siku ya hahu ya mwezi wa Adari, katika mwaka wa sita wa utawala wa mfalume Dario.

¹⁶ Ndipho Aiziraeli, alavyadzi-sadaka, Alawi na atu osi ariokala akahalwa mateka na achiuya, ahenda sharee kulu ya kuitenga yo nyumba kpwa ajili ya Mlungu. ¹⁷ Wakati wa kuitenga yo nyumba kpwa ajili ya Mlungu, atu alavya sadaka za ndzau gana mwenga, maturume magana mairi na ana ng'ondzi magana mane. Chisha achilavya ndenje kumi na mbiri zikale sadaka ya kuusa dambi kpwa Aiziraeli osi kulengana na mbari kumi na mbiri za Aiziraeli. ¹⁸ Achiika alavyadzi-sadaka kwenye seemu zao na Alawi katika mazuma gao ili amuhumikire Mlungu ko Jerusalemu, kama vyoandikpwa kwenye chitabu cha Musa.

Sikukuu ya Pasaka

¹⁹ Iriphofika siku ya kumi na ne ya mwezi wa kpwandza, nyo atu ariokala akahalwa mateka na achiuya, asherekaya sikukuu ya Pasaka. ²⁰ Nyo alavyadzi-sadaka na Alawi adzitakasa na osi achikala swafi. Kpwa vivyo Alawi achitsindza mwana ng'ondzi wa Pasaka kpwa ajili ya osi ariokala akahalwa mateka na achiuya, kpwa ajili ya ndugu zao

alavyadzi-sadaka na kpwa ajili ya nyo enye. ²¹ Ye mwana ng'ondzi wa Pasaka wariwa ni Aiziraeli ariokala akahalwa mateka na kuuya phamwenga na atu osi arioricha kulunga mila mbii-mbii za atu a mataifa ganjina, ili amuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli. ²² Badaye asherekeya sikukuu ya mikaha isiyotiywa hamira kpwa muda wa siku sabaa. Ahererwa kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala akagaluzwa moyo wa mfalume wa Ashuru na kumuhenda aaterye yo kazi ya kudzenga nyumba ya kuvoya Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.

7

Ezira anauya Jerusalemu

¹ Bada ya mambo gaga kukala, wakati wa utawala wa Aritashasita mfalume wa Pashia, kpwakala na mutu yehwa Ezira. Ezira kala ni mwana wa Seraya, Seraya kala ni mwana wa Azaria, Azaria kala ni mwana wa Hilikiya, ² Hilikiya kala ni mwana wa Shalumu, Shalumu kala ni mwana wa Sadoki, Sadoki kala ni mwana wa Ahitubu, ³ Ahitubu kala ni mwana wa Amariya, Amariya kala ni mwana wa Azaria, Azaria kala ni mwana wa Merayothi. ⁴ Naye Merayothi kala ni mwana wa Zerahia, na Zerahia kala ni mwana wa Uzi, Uzi kala ni mwana wa Buki, ⁵ Buki kala ni mwana wa Abishuwa, Abishuwa kala ni mwana wa Finehasi, Finehasi kala ni mwana wa Eliazari, Eliazari kala ni mwana wa Aruni ambaye kala ni mlvayadzi-sadaka mkpwulu. ⁶ Iye Ezira wakpweza Jerusalemu kula Babeli, naye kala ni muandishi yekala anamanya sana shariya za Musa, ambazo zala kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli na achiapha Aiziraeli. Naye mfalume wamupha rorosi arirovoya mana Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe kala a phamwenga naye.

⁷ Mwaka wa sabaa wa utawala wa Aritashasita, mfalume wa Pashia, Ezira phamwenga na Aiziraeli anjina, alavyadzi-sadaka, Alawi, aimbadi, arindzi a maryango, na atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu aphiya Jerusalemu. ⁸ Ezira wafika Jerusalemu mwezi wa tsano wa mwaka wa sabaa wa utawala wa ye mfalume. ⁹ Mana waandza charo kula Babeli siku ya kpwandza ya mwezi wa kpwandza na achifika Jerusalemu siku ya kpwandza ya mwezi wa tsano, mana Mlunguwe mnono kala a phamwenga naye. ¹⁰ Ezira kala akakusudiya kpwa moyowe wosi kudzifundza na kulunga shariya ya Mwenyezi Mlungu na kuafundza atu malagizo na amuri za Mlungu ko Iziraeli.

Baruwa ya Ezira

kula kpwa mfalume Aritashasita

¹¹ Mfalume Aritashasita wamupha baruwa mlvayadzi-sadaka Ezira, muandishi ariyekala na ilimu kuhusu mambo ga shariya na malagizo ga Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya Aiziraeli. Huno ndio nyo ujumbe:

¹² Kula kpwa Aritashasita mfalume mkpwulu, kpwa mlvayadzi-sadaka Ezira na muandishi wa shariya ya Mlungu ariye dzulu mlunguni. ¹³ Vivi nalavya amuri kukala Aiziraeli osi, phamwenga na alavyadzi-sadaka na Alawi ario kwenye ufalume wangu, alondao kuphiya Jerusalemu, phiya nao. ¹⁴ Mimi mfalume phamwenga na ashauri angu sabaa hunakuhuma ukachunguze habari za juda na alavyadzi-sadaka andalavya, kpwa ajili ya nyumba ya Mlungu wao iriyo hiko Jerusalemu. ¹⁵ Tsona tsukula feza na zahabu ambazo mimi mfalume na ashauri angu hwalavya kpwa hiyari na kumupha Mlungu wa Iziraeli, ambaye makaloga ga Jerusalemu. ¹⁶ Hala feza na zahabu zosi ndizophaha kahi ya jimbo ra Babeli na sadaka za hiyari ambazo atu na alavyadzi-sadaka andalavya, kpwa ajili ya nyumba ya Mlungu wao iriyo hiko Jerusalemu. ¹⁷ Pesa hizo nazihumirwe kugula ndzau, maturume na ana ng'ondzi phamwenga na sadaka za mtsere na za vinwadzi. Nawe undavilavya dzulu ya phatu pha kulavira sadaka pha yo nyumba ya kuvoya Mlungu wenu iriyo hiko Jerusalemu. ¹⁸ Feza na zahabu ndizosala, uwe na Ayahudi ayao mundazihendera kazi yoyosi mndiyoona ni sawa kuhendwa sawa na Mlungu wenu alondavyo. ¹⁹ Miyo yosi uriyohewa kpwa mahumizi ga nyumba ya kuvoya Mlungu wenu, ilavye kpwa ye Mlungu wa Jerusalemu. ²⁰ Chisha chitu chochosi chanjina ndicholonda kpwa ajili ya yo nyumba ya Mlungu, uchiona ni haki kuchilavya, chilavye kula kwenye hazina ya mfalume. ²¹ Nami mimi mfalume Aritashasita nalavya amuri kpwa aiki osi a hazina a jimbo ra ng'ambo ya muho Yufurati kukala chochosi ndicholonda mlvayadzi-sadaka Ezira, muandishi wa shariya ya Mlungu wa dzulu mlunguni, mupheni bila kusita-sita. ²² Mupheni ndicholonda hata kufikira kilo elufu tahu magana mane ga feza, kilo elufu kumi za mtsere, lita elufu mbiri za uchi wa zabibu, lita elufu mbiri za mafuha na chiluma chiasi ndicholonda. ²³ Chila chitu nachikale kama Mlungu wa dzulu mlunguni achivyolagiza. Tsona navihendeke chikamilifu kpwa ajili ya nyumba ya kuvoya Mlungu wa dzulu mlunguni,

sedze Mlungu akanitsukirirwa mimi na anangu. ²⁴ Chisha, hunakumanyisani kukala si ruhosa kutoza kodi nyo alavyadzi-sadaka, Alawi, aimbadzi, arindzi a maryango, atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu au atumishi anjina katika nyumba ihi ya Mlungu. ²⁵ Na uwe Ezira, kulengana na ikima uriyo nayo yohewa ni Mlunguo, tsambula mawakili na aamuli amanyao shariya ya Mlunguo alavye uamuli wa haki kpwa atu osi ario jimbo ra ng'ambo ya muho Yufurati. Na osi asiomanya shariya uafundze. ²⁶ Na mutu yeyesi ambaye kandalunga yo shariya ya Mlunguo na shariya ya mfalume, naahukumiwe bila mbazi. Iye ni aolagbwe, ama azolwe, ama afutwe malize, ama afungbwe jela.

²⁷ Hipo Ezira achiamba, "Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ehu, ariyemupha mfalume moyo wa kuhenda mambo gaga na kuipamba nyumba ya Mwenyezi Mlungu iriyo Jerusalemu. ²⁸ Kpwa sababu ya mendzwa isiyosika na unono wa Mlungu náphaha msada kula kpwa mfalume na ashaurie na akulu osi enye mamlaka kahi ya utawalawe. Nátiywa moyo kpwa kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu kala a phamwenga nami, nami nchiakusanya vilongozi a Iziraeli ili aambuke kuphiya Jerusalemu phamwenga nami."

8

Atu ariouya na Ezira kula Babeli

¹ Higa ndigo madzina ga vilongozi a mbari na atu arioandikishwa tsini yao, ariouka Babeli kuphiya Jerusalemu phamwenga nami wakati mfalume Aritashasita ariphokala anatawala: ² Gerishomu kula chivyazi cha Finehasi, Danieli kula chivyazi cha Ithamari, Hatushi kula chivyazi cha Daudi ³ yekala wa chivyazi cha Shekania. Zakariya kula chivyazi cha Paroshi na atu gana mwenga na mirongo mitsano arioandikishwa phamwenga naye. ⁴ Eliehoenai mwana wa Zerahia kula chivyazi cha Pahathi-Moabu, phamwenga na atu magana mairi. ⁵ Shekania, mwana wa Jahaziel kula chivyazi cha Zatu,* phamwenga na atu magana mahahu. ⁶ Ebedi mwana wa Jonathani kula chivyazi cha Adini phamwenga na atu mirongo mitsano. ⁷ Jeshaya, mwana wa Athalia kula chivyazi cha Elamu, phamwenga na ana alume mirongo sabaa. ⁸ Zebadia mwana wa Mikaeli kula chivyazi cha Shefatia phamwenga na atu mirongo minane. ⁹ Obadiya mwana wa Jehieli kula chivyazi cha Joabu phamwenga na atu magana mairi na kumi na anane. ¹⁰ Shelomithi mwana wa Josifia kula chivyazi cha Bani† phamwenga na atu gana mwenga na mirongo sita. ¹¹ Zakariya mwana wa Bebai kula chivyazi cha Bebai, phamwenga na atu mirongo miiri na anane. ¹² Johanani mwana wa Hakatani kula chivyazi cha Azigadi, phamwenga na atu gana mwenga na kumi. ¹³ Elifeleti, Jeieli na Shemaya kula chivyazi cha Adonikamu phamwenga na atu mirongo sita. Aha auya mwisho-mwisho. ¹⁴ Uthai na Zakuri kula chivyazi cha Bigbwai, phamwenga na atu mirongo sabaa.

Charo cha kuuya Jerusalemu

¹⁵ Atu aha osi, náakusanya phenye muho ujerao kuphiya Ahava na phapho huchichita kambi kpwa muda wa siku tahu. Niriphochunguza kahi ya nyo alavyadzi-sadaka na atu anjina, sionere Mlawi hata mmwenga. ¹⁶ Phahi nálagiza aihwe Eliezeri, Arieli, Shemaya, Elinathani, Jaribu, Elinathani, Nathani, Zakariya na Meshulam ariokala ni vilongozi, na piya Joyaribu na Elinathani atu enye ilimu. ¹⁷ Nchiahuma aphiyee kpwa Ido mkpwulu wa phatu phaihwapho Kasifia, nchialagiza vyo ndivyo muambira Ido na nduguze, atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu hiko Kasifia, kukala ahurehere atumishi kpwa ajili ya nyumba ya Mlungu wehu iriyo Jerusalemu. ¹⁸ Kpwa kukala Mlungu wehu mnono kala a phamwenga naswi, achihurehera Sherebia, mutu mwerevu kula chivyazi cha Mahili ariyekala ni wa kula chivyazi cha Lawi, mwana wa Iziraeli, phamwenga na nduguze na anae, atu kumi na anane kpwa jumula. ¹⁹ Piya ahurehera Hashabia na Jeshaya wa kula chivyazi cha Merari phamwenga na ndugu zao na ana a ndugu zao, atu mirongo miiri. ²⁰ Chisha achiareha atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu atu magana mairi na mirongo miiri ambao Daudi na akulu anjina kwenye utawalawe kala akaatsambula ahumike phamwenga na Alawi. Atu aha aandikpwa madzina gao.

²¹ Na kuko kanda-kanda ya muho Ahava, nálagiza kukala atu afunge ili hunyenyekee mbere za Mlungu wehu na humvoye ahuphe charo chinono, piya ahurinde swiswi na ana ehu phamwenga na vitu vyehu vyosi. ²² Naona waibu kumvoya ye mfalume ahuphe

* **8:5** 8:5 Zatu Maandiko ganjina ga Chieburania tagana dzina hiri. † **8:10** 8:10 Bani Maandiko ganjina ga Chieburania tagana dzina hiri.

anajeshi na farasi ahurinde na maadui mo njirani, mana kala hukamuambira mfalume kukala, “Mwenyezi Mlungu nkurinda chila mutu amkuluphiraye, ela nkuatsukirirwa osi amrichao.”²³ Phahi huchifunga na kumvoya Mlungu wehu kpwa sababu ihi, naye achisikira mavoyo gehu.

²⁴ Alafu natsambula atu kumi na airi kahi ya nyo vilongozi a alavyadzi-sadaka nao ni Sherebia, Hashabia na ndugu zao kumi. ²⁵ Nchiapimira sadaka za feza na zahabu na miyo ambayo ye mfalume, ashaurie, vilongozie na Aiziraeli osi kala akalavya kpwa ajili ya yo nyumba ya Mlungu wehu. ²⁶ Nápima nami nchiapha kilo elufu mirongo miiri na mbiri za feza, miyo ya feza yenye uziho wa kilo elufu tahu magana mane, kilo elufu tahu magana mane za zahabu, ²⁷ na mabakuli mirongo miiri ga zahabu genye uziho wa kilo nane na nusu na miyo miiri ya shaba ya kung’ala-ng’ala yenye samani sawa-sawa na zahabu.

²⁸ Nchiambira nyo alavyadzi-sadaka, “Mwimwi mu atakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, na miyo hino piya ni mitakatifu. Zo feza na zahabu ni sadaka za hiyari kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu. ²⁹ Ziikenito hadi ndiphozipima mbere za alavyadzi-sadaka akulu, Alawi na vilongozi a mbari za Iziraeli hiko Jerusalemu kahi za vyumba vya hazina vya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.” ³⁰ Hiphho, alavyadzi-sadaka na Alawi achihala jukumu ra kuhala zo feza na zahabu na yo miyo ili aiphirike Jerusalemu kpwenye nyumba ya Mlungu wehu.

³¹ Iriphofika siku ya kumi na mbiri ya mwezi wa kpwandza, huchiandza kuuka kula muho Ahava kuphiya Jerusalemu. Mlungu wehu wakala phamwenga naswi na achihurinda na maadui na akora mumo njirani. ³² Naswi hwafika Jerusalemu na huchioya kpwa muda wa siku tahu.

³³ Inafika siku ya ne huchipima zo feza na zahabu na vyo vitu kahi ya nyumba ya Mlungu wehu, huchimupha mlavyadzi-sadaka Meremothi mwana wa Uriya na Elizari mwana wa Finehasi phamwenga na Alawi airi, Jozabadi mwana wa Jesuwa na Noadai mwana wa Binui. ³⁴ Chila chitu chaolangbwa na chichipimwa na yo isabu ichiandikpwa phapho hiphho. ³⁵ Chisha nyo atu ariouya kula Babeli achimlavira Mlungu wa Iziraeli sadaka za kuochwa. Aho alavya ndzau kumi na mbiri kpwa ajili ya Aiziraeli osi, maturume mirongo tisiya na sita na ana ng’ondzi mirongo sabaa na sabaa denje kumi na mbiri kama sadaka ya kuusa dambi. Nyama aha osi alaviwa dza sadaka za kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu. ³⁶ Chisha achiapha nyo akulu a maliwali a mfalume na maliwali a ng’ambo ya muho Yufurati go malagizo ga mfalume. Nao achiaterya Aiziraeli na kazi zosi za nyumba ya Mlungu.

9

Ezira anasononeka kpwa sababu ya atu ariolóla achetu a chijeni

¹ Bada ya mambo gaga kuhendeka, nyo vilongozi anilunga achiamba, “Aha Aiziraeli phamwenga na alavyadzi-sadaka na Alawi taakadzitenga bii na nyo atu a mataifa ganjina asagalao kpwenye tsi ihi. Ahenda mambo ga kutsukiza dza nyo Akanani, Ahiti, Aperi, Ajebusi, Aamoni, Amoabu, Amisiri na Aamori. ² Ao alóla asichana a mataifa gaga na ana aho a chilume achialoza ana achetu a mataifa higo. Kpwa sababu iyo atsanganya chivyazi chitakatifu na atu a mataifa gago. Na nyo vilongozi aho na maliwali ndio ariokala msitari wa mbere kpwa kukosa uaminifu.”

³ Niriphosikira gago, nákwanyula vwazi rangi. Nchimwafula nyere na cheru changu, nchisagala na kudangana kpwa sonono. ⁴ Ndipho nyo atu arioodoswa ni maneno ga Mlungu wa Iziraeli kuhusu ro kosa ra nyo atu ariouya kula Babeli, akusanyika na achinizunguluka. Nami násagala na nchidangana kpwa sonono hadi wakati wa kulavya sadaka za dziloni.

⁵ Iriphofika wakati wa kulavya sadaka za dziloni náunuka kula pho ambapho kala nisegere kula ligundzu kpwa sonono kuno vwazi rangi na joho rangi ambazo kala nkazikpwanyula kare. Náchita mavwinda na nchiunula mikono yangu dzulu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu. ⁶ Návoya nchiamba, “Ee Mlungu wangu, nina haya kuunula uso wangu mberezo, mana uyi wehu ni munji hadi ukahutsupa vitswa na makosa gehu gakazidi hadi gakafika hiko dzulu mlunguni. ⁷ Kula siku za akare ehu hadi rero makosa gehu gakakala manji. Kpwa sababu ya uyi wehu swiswi, afalume ehu na alavyadzi-sadaka ehu, hwatiywa mikononi mwa afalume a tsi za chijeni, anjina ehu huchiolagbwa na upanga, huchihalwa mateka, huchifutwa mali zehu na huchiaibishwa dza irivyo rero.”

⁸ “Ela vivi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ukahuonera mbazi kpwa uhu muda mfupi, nawe ukahusaza na kuhupha usalama kahi za phatupho phatakatifu. Ukahupha

tumaini na kuhuoyeza utumwa wehu. ⁹ Dzagbwe swiswi kala hu atumwa, uwe Mlungu wehu kuhurichire bii kahi za utumwa wehu. Ukahuonyesa mendzwaye isiyosika mbere za afalume a Pashia. Ukahutiya nguvu luphya huidzenge nyumbayo ambayo kala ikakala gandzo. Chisha ukakala ukuta wa kuhurinda hipha Juda na Jerusalemu.

¹⁰ "Haya vino huambede Mlungu wehu bada ya gano? Mana hukaricha malagizogo ¹¹ urigogalavya kutsupira atumishio manabii uchiamba, 'Yo tsi ambayo munaphiya mkaihale ikale yenu ni tsi ambayo yatiywa najisi. Atu asagalao mumo akayoodzaza mahendo ga kutsukiza kula pembe ya tsi hadi pembe ya tsi. ¹² Kpwa hivyo msilavye asichana enu alólwe ni ahana aho na musiriche ahana enu alóle ana achetu ao. Musiike mapatano nao wala kulonda usena nao, ili mkale na nguvu, na murye manono ga yo tsi na kuricha yo tsi ikale urisi wa vivyazi vyenu hata kare na kare.' "

¹³ "Gaga gachigohuphaha ni kpwa sababu ya mahendo gehu mai na makosa gehu, alafu Mlungu wehu, adabu uriyohupha ni ndide kulengana na go makosa gehu garivyofwaha kutiywa adabu, chisha ukahusaza. ¹⁴ Hundawezadze tsona kuvundza amuriyo na kulungana na atu ahendao mambo mai ambago ni tsukizo kpwako? Dze, kundahutsukirirwa na kuhubananga-bananga bila kuhusaza au kutivya hata mutu mmwenga? ¹⁵ Ee Mwenyezi Mlungu wa Iziraeli, uwe u mwenye haki. Siswi hu masaza huriotiya. Huimire mberezo swiswi enye dambi, dzagbwe taphana hata mmwenga wehu afwahaye kuima mberezo kpwa sababu ya makosa gehu."

10

Atu anakubali na kutubu makosa gao

¹ Wakati Ezira ariphokala anavoya na kukubali makosa gao, warira na achichita mavwindi na kusujudu mbere za nyumba ya kuvoya Mlungu, borori kulu ra Aiziraeli alume, achetu na anache akusanyika kumzunguluka, nao achirira kpwa sonono. ² Ndipho Shekania mwana wa Jehieli wa chivyazi cha Elamu, achimuamba Ezira, "Swiswi tahukakala aaminifu kpwa Mlungu wehu mana hukalóla achetu a chijeni kula tsi hino. Ela hata hivyo kuchere na kuluphiro ra Iziraeli kuongokerwa. ³ Phahi nahuikeni chilagane na Mlungu wehu huazole aha achetu na ana ao, kulengana na ushaurio uwe bwana wangu na wa nyo aogophao amuri za Mlungu wehu. Vivyo navihendwe kulengana na shariya. ⁴ Hebu unuka, mana ihi ni kaziyo. Dina chilume uvihende, naswi hundakuterya."

⁵ Phahi Ezira waima na achiaapisha nyo vilongozi, a alavyadzi-sadaka, Alawi na Aiziraeli osi ili akale andahenda go ambago kala gakagombwa. ⁶ Chisha Ezira achiuka pho mbere za nyumba ya Mlungu, achiinjira chumbani kpwa Jehohanani mwana wa Eliashibu. Ariphokala hiko, kayarya chitu wala kunwa madzi mana kala achere kurira kpwa vira ambavyo atu ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima kala sio aaminifu. ⁷ Phahi atu atangazirwa Juda yosi na Jerusalemu kukala atu osi ariokala akahalwa mateka na achiuya akutane Jerusalemu. ⁸ Na mutu yeyesi ambaye kandafika kuko kpwa muda wa siku tahu, kulengana na amuri ya akulu na atumia, andafutwa malize zosi na ye mwenye atengbwe na ro kundi ra atu ariokala akahalwa mateka na achiuya.

⁹ Bada ya siku tahu alume osi a Juda na Benjamini akusanyika ko Jerusalemu, na siku iyo kala ni tarehe mirongo miiri mwezi wa tisiya. Atu osi achisagala pho muhala wa nyumba ya kuvoya Mlungu, kuno anakakama kpwa nyo uziho wa ro neno na kpwa mvula kulu ambayo kala inanya. ¹⁰ Ndipho mlavyadzi-sadaka Ezira waima achigomba nao achiamba, "Mkakosa kukala aaminifu kpwa kulóla achetu a chijeni, chihivyo mkaenjeriza makosa ga Aiziraeli. ¹¹ Vivi kubalini na mtubu makosa genu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu, chisha muhende vira alondavyo. Dzitengeni na atu a tsi ihi na nyo achetu enu a chijeni."

¹² Nao atu osi katika nyo mkpwutano achijibu kpwa sauti kulu achiamba, "Gago uchigogomba ni kpweli, naswi hundagahenda. ¹³ Ela phahi hu anji phatu phapha, tsona ni wakati wa mvula nyinji kpwa vivyo tahuweza kuima kondze. Tsona kazi ihi si ya siku mwenga au mbiri, mana hu anji huriohenda kosa hiri. ¹⁴ Akulu eh u naashuulike kpwa ajili ya mkpwutano wosi. Chisha chila mutu kuko midzini kpwehu ariyelóla mchetu wa chijeni, naedze wakati ndiopangbwa, phamwenga na atumia na aamuli a chila mudzi, hadi tsukizi za Mlungu wehu kpwa atue kuhusu dzambo riri zidigirike." ¹⁵ Jonathani mwana wa Asaheli na Jazeya mwana wa Tikiva machiyao ndio ariopinga mpango uhu nao achiungbwa mkpwono ni Meshulamu na Shabethai ambaye kala ni Mlawi.

¹⁶ Phahi nyo atu ariokala akahalwa mateka na achiuya ahenda dza vyokala vikagombwa. Mlavyadzi-sadaka Ezira watsambula alume ariokala ni vilongozi a mbari, mmwenga kula kahi za chila chivyazi na osi achiandikpwa madzina gao. Atu aha asagala na achiandza kuchunguza go malau tarehe mwenga ya mwezi wa kumi,* ¹⁷ Iriphofika tarehe mwenga ya mwezi wa kpwandza achikala akamarigiza kushuulikiya atu osi ariokala akalóla achetu a chijeni.

Atu ariokala akalóla achetu a chijeni

¹⁸ Kahi za chivyazi cha alavyadzi-sadaka, hinya ndio ariokala akalóla achetu a chijeni. Kula chivyazi cha Jeshuwa mwana wa Jozadaki na nduguze, kala ni Maaseya, Eliezeri, Jaribu na Gedalia. ¹⁹ Hinya osi aahidi kukala andaaricha achetu aho chisha achilavya turume kpwa ajili ya makosa gao. ²⁰ Kula chivyazi cha Imeri kala ni Hanani na Zebadia. ²¹ Kula chivyazi cha Harimu kala ni Maaseya, Elija, Shemaya, Jehieli na Uziya. ²² Kula chivyazi cha Pashihuri kala ni Elioenai, Maaseya, Isimaili, Nethaneli, Jozabadi na Eleasa. ²³ Kahi za Alawi, kala ni Jozabadi, Shimei, Kelaya (yani Kelita), Pethahiya, Juda na Eliezeri. ²⁴ Kula kpwa aimbadzi kala ni Eliashibu na kula kpwa arindzi a maryangoni, kala ni Shalumu, Telemu na Uri.

²⁵ Na kahi ya Aiziraeli anjina, aha ndio ariolóla achetu a chijeni. Kula chivyazi cha Paroshi kala ni Ramia, Izia, Malikija, Mijamini, Eliazari, Malikija na Benaya. ²⁶ Kula chivyazi cha Elamu kala ni Matania, Zakariya, Jehieli, Abudi, Jeremothi na Elija. ²⁷ Kula chivyazi cha Zatu kala ni Elioenai, Eliashibu, Matania, Jeremothi, Zabadi na Aziza. ²⁸ Kula chivyazi cha Bebai kala ni Jehohanani, Hanania, Zabai na Athilai. ²⁹ Kula chivyazi cha Bani kala ni Meshulamu, Maluki, Adaya, Jashubu, Sheali na Jeremothi. ³⁰ Kula chivyazi cha Pahathi-Moabu kala ni Adina, Kelali, Benaya, Maaseya, Matania, Bezaleli, Binui na Manase. ³¹ Kula chivyazi cha Harimu kala ni Eliezeri, Ishia, Malikija, Shemaya, Simioni, ³² Benjamini, Maluki na Shemaria. ³³ Kula chivyazi cha Hashumu kala ni Matenai, Matata, Zabadi, Elifeleti, Jeremai, Manase na Shimei. ³⁴ Kula chivyazi cha Bani kala ni Maadai, Amuramu, Ueli, ³⁵ Benaya, Bedeya, Keluhi, ³⁶ Wania, Meremothi, Eliashibu, ³⁷ Matania, Matenai na Jaasu. ³⁸ Kula chivyazi cha Binui kala ni Shimei, ³⁹ Shelemia, Nathani, Adaya, ⁴⁰ Makinadebai, Shashai, Sharai, ⁴¹ Azareli, Shelemia, Shemaria, ⁴² Shalumu, Amariya na Yusufu. ⁴³ Kula chivyazi cha Nebo kala ni Jeieli, Matithia, Zabadi, Zebina, Jadaí, Joeli na Benaya. ⁴⁴ Atu hinya osi kala akalóla achetu a chijeni na anjina kala akavyala nao.†

* **10:16** 10:16 Mwezi wa kumi wa Chieburania nkula kahi-kahi ya mwezi wa kumi na mbiri na wa kpwandza wa kalenda zehu za sambu hipha kala ni tarehe mirongo miiri na tisiya mwezi wa kumi na mbiri. † **10:44** 10:44 Tafusiri zanjina zinaamba aazola phamwenga na ana ao.

Chitabu cha NEHEMIA Tanga mbere

Chitabu hichi chinaenderera kula hicho chitabu cha pho nyuma, yani chitabu cha Ezira. Nehemia waishi wakati wa Ezira naye kala ni msaidizi wa mfalume Aritashasita wa Pashia. Watsolokerwa ni nduguye naye achiambirwa vira ambavyo Jerusalemu kala i kwenye mashaka makulu. Nehemia waandza kuvoyera Jerusalemu na achimvoya mfalume naye achihewa ruhusa ya kuuya Jerusalemu akadzenge luphya nyo ukuta wa mudzi. Dzagbwe aphaha upindzani, iye na Ayahudi ayae aweza kuudzenza luphya nyo ukuta. Piya wahehera agayi na achihenda haki ihendeke. Ukuta uriphodzenywa luphya na maryango gosi kuikpwa, atu osi aandikishwa. Chisha Ezira achiasomera atu shariya. Nao achitubu dambi zao na achiika chilagane na Mlungu kukala andamuogopha na kulunga gara kala ga kwenye Shariya za Mlungu. Aamua kukala ni ano ani andasagala mudzi wa Jerusalemu na ni ano ani andasagala kondze ya Jerusalemu. Chisha kwenye cho chitabu kala muna madzina ga alavyadzi-sadaka na Alawi. Piya chinasemurira vira ambavyo atu asherekeya kutengwa kpwa zo kuta za Jerusalemu. Ela Nehemia kala akauya kpwa mfalume wa Pashia. Na ariphouya wakpwezdakuta nyo atu kala akahenda dambi tsona kpwa njira nyinji. Iye warekebisha hinyo atu kuhusu zo dambi zohendwa na achimvoya Mlungu amtambukire kpwa go manono arigohenda.

Ujumbe: Chitabu chinaonyesa vira atu a Mlungu arivyokala na likakado na vira ambavyo akaidi Mlungu dzagbwe atsupira magumu wakati kala ni atumwa tsi ya chijeni. Vivyo hivyo chinaonyesa vira uaminifu wa Mlungu na kuaonera mbazi na kuaterya atue hipo atu hinyo anaphokubali kukala sinyo aaminifu na kumvoya aaterye.

Maelezo muhimu kpwa chifupi Chitabu hichi chaganywa hivi:

Nehemia anauya Jerusalemu 1:1—2:20

Kuta za Jerusalemu zinadzenywa luphya 3:1—7:73

Shariya ya Mlungu inasomwa ching'ang'a, chilagane chinaikpwa tsona Sura 8:1—10:39

Mambo ganjina garigohendwa ni Nehemia 11:1—13:31

Nehemia anavoyera atu a kpwao

¹ Higa ndigo maneno ga Nehemia, mwana wa Hakalia.

Kahi za mwezi wa Kisilevu,* mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa Aritashasita, mimi kala ni Susa, mudzi wenye ngome. ² Ndipho wakati uho, mwenehu mmwenga aihwaye Hanani wakpwezda na atu anjina kula Juda. Nchiauza kuhusu Ayahudi ariotiya kutsamizwa kpwa lazima na habari za Jerusalemu.† ³ Nao achinijibu achiamba, "Nyo atu ariotiya kutsamizwa kpwa lazima na kusala kahi za jimbo ra Juda anagaya sana na akatiywa waibu, tsona nyo ukuta wa Jerusalemu wabomolwa-bomolwa na maryangoge gaochwa."

⁴ Nriphosikira gago, násagala nchirira kpwa sonono kpwa siku nyinji, nchifunga na kuvoya Mlungu wa dzulu mlunguni. ⁵ Nchiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mlunguni, u mkpwulu na unaogofya unatimiza chilaganecho na kuonyesa atu akumendzao na kugbwira malagizogo, mendzwayo isiyosika, ⁶ nakuvoya ung'aze matsogo na uhege sikiroro usikize mavoyo ambago mtumishio anakuvoya usiku na mutsi kpwa sababu ya atumishio Aiziraeli. Nakubali kukala swiswi Aiziraeli hwakuhendera dambi. Mimi piya na nyumba ya baba hwahenda dambi. ⁷ Hwakukosera sana kpwa kusalunga malagizogo, amurizo na shariyazo urizohupha kutsupira mtumishio Musa. ⁸ Tambukira vira urivyogomba na mtumishio Musa uriphomuamba, 'Ichikala mwimwi atu a Iziraeli tamundakala aaminifu kpwangu ndakutsamulani-tsamulani kahi za mataifa. ⁹ Ela mchiniuyira na kugbwira malagizo gangu, hata napho atu enu atsamizwa kpwa lazima tsi za kure, nindaakusanya kula kuko na niauyize phatu ambapho náphatsambula niabudiwe.'

* **1:1** 1:1 Kisilevu ni mwezi wa tisiya kulengana na kalenda ya chidini ya Chiyahudi na kulengana na kalenda ya chifalume, ni mwezi wa hahu. Muda uhu unagbwa sawa na kula kahi-kahi ya mwezi wa kumi na mwenga hadi kahi-kahi ya mwezi wa kumi na mbiri kulengana na kalenda ya kawaida. † **1:2** 1:2 Nchiauza kuhusu Ayahudi ariotiya kutsamizwa kpwa lazima Mana yanjina inaweza kukala Nchiauza habari za Ayahudi ariokala akauya kula ko arikokala akaphirikpwa ariphotsamizwa turi-turi. **1:8** 1:8 Alawi 26:33 **1:9** 1:9 Kumbukumbu 30:1-5

¹⁰ “Aho ni atumishio na atuo, urioakombola kpwa nguvuzo nyinji na mkpwoono wenye mkpwotse. ¹¹ Ee Mwenyezi Mlungu nakuvoya uhege sikiroro usikire mavoyo ga mtumishio, na mavoyo ga atumishio ambao ana hamu ya kuogopha dzinaro. Rero nakuvoya unihende mfanikiwe mimi mtumishio ili nkubaliwe mbere za mfalume hiyu.” Mana nákala mjeri wa uchi wa mfalume.

2

Nehemia anaruhusiwa kuphiya Jerusalemu

¹ Na higa ndigo garigohendeka mwezi wa Nisani,* mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa mfalume Aritashasita, uchi kala ukarehwa mbereze, nami nchiuhala nchiujera na nchimupha mfalume. Siku iyo kala na sonono na kala sidzangbwephiya mbere za mfalume kuno nina sonono.

² Ndipho mfalume achiniuza, “Mbona una sonono na kuonyesa kukala unalumwa? Ni lazima una utu ambao unakusononesha mwako moyoni.” Nchikala muoga sana, ³ ela nchimuamba mfalume, “Ee mfalume, ishi ta kare na kare! Kpwadze nsikale na sonono ichikala mudzi uriozikipwa akare angu ukakala gandzo na maryangoge gaochwa?”

⁴ Tsona mfalume achiniuza achiamba, “Unalonda nkuhendereni?” Nami nchimvoya chimoyo-moyo Mlungu ariye mlunguni. ⁵ Chisha nchimjibu mfalume nchimuamba, “Ichikala undakuhamira uwe mfalume na ichikala ukanikubali voyo rangu mimi mtumishio, phahi niruhusu niphaye tsi ya Juda, mudzi ambamo mwazikipwa ano baba ili nkaudzenge luphya.” ⁶ Chisha mfalume achiniuza kuno Malikia asegere phephi naye, achiniamba, “Charocho chindahala muda wani na undauya rini?” Mfalume wahamirwa naye achiniruhusu kuphiya, nami nchimupha mbara ya kuuya. ⁷ Piya nchimuamba ye mfalume, “Ichikala undahamirwa, navoya nihewe baruwa nkaaphe maliwali ario jimbo† ririro ng’ambo ya muho Yufurati, ili aniriche nitsupe hadi nifike Juda. ⁸ Chisha navoya nihewe baruwa nkamuphe Asafu muimirizi wa tsaka ra mfalume, ili aniphe mbao nitengezere maryango ga ngome ya nyumba ya kuvoya Mlungu, ukuta wa mudzi na nyumba ambayo ndasagala.” Ye mfalume wanipha vyosi ambavyo namvoya kpwa kukala mkpwoono wa mbazi wa Mlungu kala u phamwenga nami. ⁹ Phahi naphiya kpwa nyo maliwali a jimbo ririro ng’ambo ya muho Yufurati nami nchiapha zo baruwa za mfalume. Ye mfalume kala akanipha maofisaa ga chijeshi na anajeshi akuhumira farasi aphiye nami. ¹⁰ Ela Sanibalati, yekala Muhoroni na ofisaa Tobia, yekala Muamoni ariphosikira kukala kukedza mutu alondaye kuterya Aiziraeli, taayahamirwa tsetsetse.

Nehemia anachunguza ukuta

¹¹ Phahi naphiya hadi Jerusalemu, nchendakala kuko kpwa muda wa siku tahu. ¹² Nami kala sidzangbweambira mutu yeyesi mambo ambago Mlungu wangu kala akagaika mwangu moyoni nihendere Jerusalemu. Usiku mmwenga nálamuka nchituluka na atu achache. Tahuyahala nyama wanjina yeyesi isiphokala yuya ambaye kala nkampana. ¹³ Nátuluka mudzini na Ryango ra Deteni kutsapira Chisima cha Dzoka hadi Ryango ra Chitole. Wakati naphiya, kala nachunguza kuta za Jerusalemu zirizobomolwa na maryango ambago kala gakaochwa. ¹⁴ Chisha nchienderera hadi Ryango ra Pula ya Madzi, hadi mtsara wa mfalume, ela ye nyama nriyekala dzuluye wakosa mwanya wa kutsupira. ¹⁵ Kpwa hivyo usiku uho náambuka kulunga-lunga dete ra chidzuhu cha Kidironi kuno nachunguza nyo ukuta. Mwishirowe nágaluka nchiuya kuinjira nyo mudzi kutsupira Ryango ra Dete. ¹⁶ Nyo maofisaa taamanyire kura nrikokala nkaphiya wala nrichokala nchahenda mana kala sidzangbweambira hata nyo Ayahudi ayangu, yani alavyadzi-sadaka, vilongozi, maofisaa na nyo atu anjina ambao kala andahenda yo kazi.

¹⁷ Ndipho nchiaambira, “Mwimwi mnamanya yo tabu huriyonayo, ya kukala Jerusalemu ni gandzo na maryangoge gaochwa. Phahi nahudzengeni luphya nyo ukuta wa Jerusalemu, naswi tahundaberwa tsona.” ¹⁸ Piya náambira kuhusu mkpwoono wa mbazi wa Mlungu wangu urivyokala u phamwenga nami na piya vira ambavyo mfalume kala akaniambira. Nao achiamba, “Nahuandze kuudzenga luphya nyo Ukuta.” Achityana moyo wa kuhenda yo kazi nono.

* 2:1 2:1Nisani ni Mwezi wa kpwandza kwenye kalenda ya chidini ya Chiyahudi na kulengana na kalenda ya chifalume ni mwezi wa sabaa. 2:3 2:3 2 Afalume 25:8-10; 2 Nyakati 36:19; Jeremia 52:12-14 † 2:7 2:7 Jimbo ririro ng’ambo ya muho Yufurati kala ri tsini ya utawala wa Pashia na Iziraeli kala i kwenye jimbo hiro.

¹⁹ Ela Sanibalati yekala Muhoroni na ofisa Tobia yekala Muamoni na Geshemu yekala Mwarabu ariphosikira go hurigogapanga ahutseka na kuhubera achiamba, “Munahendani mwi? Dze, mnalonda kumuasi mfalume?” ²⁰ Nami nchiajibu nchiambira, “Ye Mlungu ariye dzulu mlunguni andahuhenda huongokerwe. Swiswi hu atumishie naswi hundaandza kudzenga, ela mwimwi tamundakala na mtalo, tamundakala na haki wala kutambukirwa kahi za Jerusalem.”

3

Ukuta unarekebishwa

¹ Hinya ndio atu arioterya kudzenga luphya ukuta na mryango ga Jerusalem. Eliashibu, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, na alavyadzi-sadaka ayae adzenga Ryango ra Mang'ondzi na achiritiya miryangoye. Aritenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu phamwenga na nyo ukuta hadi kufikira Mnara wa Gana* na wa Hananeli. ² Seemu ya ukuta yolungira yarekebishwa ni atu a Jeriko na iriyolungira hino, yarekebishwa ni Zakuri mwana wa Imuri.

³ Ryango ra Ng'onda rarekebishwa ni atu a mryango wa Hasenaa. Aika mimo na achiimisa miryango, achiitiya tumbuu na magbwamage. ⁴ Seemu ya ukuta yolungira, yarekebishwa ni Meremothi, mwana wa Uriya, mdzukululu wa Hakozi. Seemu ya ukuta yolungira yarekebishwa ni Meshulamu, mwana wa Berekiya, mdzukululu wa Meshezabeli, seemu yolungira yarekebishwa ni Sadoki mwana wa Baana. ⁵ Seemu yolungira yadzengbwa ni atu a Tekoa, ela akulu aho arema kuhenda kazi arizopangirwa ni aimirizi.

⁶ Ryango ra Jeshana radzengbwa ni Joyada, mwana wa Pasea na Meshulamu, mwana wa Besodeya. Aika mimo na achiimisa miryango, achiitiya tumbuu na magbwamage ga kufungira. ⁷ Seemu ya ukuta yolungira yarekebishwa ni Melatia wa kula Gibioni, Jadoni wa kula Meronothi na atu a kula Gibioni na Mizipa, ambako liwali wa jimbo ririro ng'ambo ya muho Yufurati kala anaishi. ⁸ Seemu yolungira yarekebishwa ni Uzieli mwana wa Harihaya, yekala mfuli wa zahabu, na Hanania mmwanga wa atengezadzi a manukato, warekebishwa seemu ya ukuta iriyolungira. Aha adzenga ukuta wa Jerusalem hadi kufikira Ukuta Mpana. ⁹ Seemu yolungira yarekebishwa ni Refaya mwana wa Huri, yekala chilongozi wa nusu wilaya ya Jerusalem. ¹⁰ Seemu ya ukuta yolungizira yarekebishwa ni Jedaya mwana wa Harumafu, seemu iyo kala i mbere ya nyumbaye. Seemu yolungira yarekebishwa ni Hatushi, mwana wa Hashabuneya. ¹¹ Seemu ya ukuta yolungira yarekebishwa ni Malikija mwana wa Harimu phamwenga na Hashubu mwana wa Pahathi-Moabu. Na piya achirekebishwa Mnara wa Tanu. ¹² Seemu yolungira yarekebishwa ni Shalumu, mwana wa Haloheshi, liwali wa nusu ya phiri ya wilaya ya Jerusalem. Hiyu waterywa kurekebishwa ukuta ni anae achetu.

¹³ Ryango ra Deteni rarekebishwa ni Hanuni phamwenga na atu a Zanoa. Aridzenga luphya na achiritiya miryangoye, tumbuu na magbwama. Piya achirekebishwa seemu ya ukuta yenye ure wa kama mita magana matsano hadi kufikira Ryango ra Chitole.

¹⁴ Ryango ra Chitole rarekebishwa ni Malikija, mwana wa Rekabu, chilongozi wa wilaya ya Bethi-Hakeremu. Warirekebishwa, achiritiya miryangoye, tumbuu na magbwama.

¹⁵ Ryango ra Pula ya Madzi rarekebishwa ni Shalumu mwana wa Kolihoze, chilongozi wa wilaya ya Mizipa. Iye waridzenga luphya, achiridzengera paa na achiritiya miryango, tumbuu na magbwama. Chisha achirekebishwa ukuta wa birika ra madzi ra Shela, kanda ya Bustani ya mfalume na kufikira ngazi zitsererazo kula Mudzi wa Daudi.† ¹⁶ Seemu ya ukuta yolungira kuelekezana na vikurani pha Daudi hadi dimbwi rohenda tsimbwa, hadi nyumba ya masujaa, yarekebishwa ni Nehemia mwana wa Azibuki, chilongozi wa nusu ya wilaya ya Bethi-Suri.

¹⁷ Seemu yolungira yarekebishwa ni Alawi tsini ya ulongozi wa Rehumu mwana wa Bani, na Hashabia, chilongozi wa nusu wilaya ya Keila, achirekebishwa seemu yolungira kpwa niaba ya wilayaye. ¹⁸ Seemu yolungizira yarekebishwa ni Alawi ayawao ariokala tsini ya ulongozi wa Binui mwana wa Henadadi, chilongozi wa nusu yanjina ya wilaya ya Keila. ¹⁹ Seemu yolungira yokala inalolana na nyumba ya kuikira silaha za viha, yarekebishwa ni Ezeri mwana wa Jeshuwa chilongozi wa Mizipa, kpwenderera hadi pho pembe ya ukuta. ²⁰ Seemu yolungira kula pho pembe ya nyo ukuta hadi mryango wa nyumba ya mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Eliashibu, yarekebishwa kpwa chadi ni Baruku

* 3:1 3:1 Gana ni dzina ra mnara ko Iziraeli. † 3:15 3:15 Mudzi wa Daudi ni seemu ndide ya Jerusalem iriyo uphandewe wa mwakani ambayo yadzengbwa madzumba ga chifalume, na nyumba ya kuvoya Mlungu ya Selemani.

mwana wa Zabai. ²¹ Seemu yolungira kula mryango wa nyumba ya Eliashibu hadi mwisho wa nyumba iyo yarekebishwa ni Meremothi mwana wa Uriya, mdzukulua wa Hakozi.

²² Seemu zolungira zarekebishwa ni alavyadzi-sadaka ariokala anasagala maeneo ga kugbwirana na Jerusalemu. ²³ Seemu yolungira yarekebishwa ni Benjaminini na Hashubu, nayo kala i mbere ya nyumba zao. Iriyolungira yarekebishwa ni Azaria mwana wa Maaseya, mdzukulua wa Anania nayo kala i kanda-kanda ya nyumbaye. ²⁴ Seemu ya ukuta yolungizira kula pho phenye yo nyumba ya Azaria hadi pembe ya nyo ukuta yarekebishwa ni Binui mwana wa Henadadi. ²⁵ Seemu yolungira kula yo pembe ya ukuta na mnara wa nyumba ya dzulu ya chifalume phephi na muhala wa urindzi yarekebishwa ni Palali mwana wa Uzai. Seemu yolungira yarekebishwa ni Pedaya mwana wa Paroshi. ²⁶ Seemu yolungira hadi phatu phololana na Ryango ra Madzi kuelekeza uphande wa mlairo wa dzuwa na nyo mnara uonekanao kula ukutani yarekebishwa ni atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu ariosagala mwango Ofeli. ²⁷ Seemu yolungizira yarekebishwa ni atu a Tekoa kula pho phenye mnara mkpwulu hadi ukuta wa Ofeli.

²⁸ Seemu yolungira kula Dzulu ya Ryango ra Farasi, yarekebishwa ni alavyadzi-sadaka, chila mmwenga warekebisha seemu iriyokala i mbere ya nyumbaye. ²⁹ Seemu yolungira yarekebishwa ni Sadoki mwana wa Imeri, nayo kala i mbere ya nyumbaye. Seemu yolungira yarekebishwa ni Shemaya mwana wa Shekania, yekala mrindzi wa mryango wa uphande wa mlairo wa dzuwa. ³⁰ Seemu yolungira yarekebishwa ni Hanania, mwana wa Shelemia, na Hanuni mwana wa sita wa Zalafu warekebisha seemu yolungira. Seemu yolungira yarekebishwa ni Meshulam, mwana wa Berekiya, nayo kala i mbere ya nyumbaye. ³¹ Seemu yolungira yarekebishwa ni mfuli wa zahabu mmwenga ariyeihwa Malikija. Iye warekebisha hadi kufikira nyumba ya atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na ya ahendadzi-bishara, yololana na Ryango ra kuchunguzira anajeshi kpwenderera hadi chumba cha dzulu cha pembeni. ³² Na kula hipho hadi Ryango ra Mang'ondzi, ukuta warekebishwa ni afuli a zahabu na ahendadzi-bishara.

4

Kazi ya kurekebisha ukuta inapingbwa

¹ Phahi Sanibalati ariphosikira hunarekebisha nyo ukuta, wasikira utsungu, achit-sukirwa na achiyunyetera swiswi Ayahudi. ² Wagomba mbere za atu okala a phamwenga naye na mbere za jeshi ra Samariya achiamba, "Anahendani hano Ayahudi anyonje? Vino andaweza kudzenga nyo ukuta? Andaweza kulavya sadaka? Yo kazi andaweza kuimala kpwa siku mwenga? Dze, andaweza kuphaha mawe ga kudzengera kula kwenye vyo vifusi chivyophya?" ³ Tobia, Muamoni yekala phephi naye achiamba, "Andazenga utu wani, mana hata kala richikpwera nyo ukuta wao wa mawe undabomoka!"

⁴ Nami nchimvoya Mlungu nchimvua, "Ee Mlungu wehu husikire mana hun-aberwa. Auyizire enye kulaphiza kpwao. Ahende akale mateka kwenye tsi za ujenini na vitu vyao vihalwe zewe. ⁵ Usigafute wala kugafwinika makosa gao mberezo, mana akalaphiza adzengadzi."

⁶ Phahi hwaudzenga nyo ukuta hadi uchifika nusu ya chimoche, mana nyo atu kala anahenda yo kazi moyo kutsuka. ⁷ Ela Sanibalati, Tobia, Aarabu, Aamoni na atu a Ashidodi ariphosikira kukala kazi ya kurekebisha ukuta wa Jerusalemu inaenderera na myanya ya nyo ukuta inazibwa, atsukirwa sana. ⁸ Aho apanga njama phamwenga kpendapigana na nyo atu a Jerusalemu na ahende fujo. ⁹ Ela swino huchimvoya Mlungu wehu chisha huchiika arindzi a usiku na a mutsi kudzirinda nao.

¹⁰ Ela atu a Juda anung'unika achiamba, "Aho atsukulao mizigo akaremwa sana na vyo vifusi vilondwavyo kuzolwa ni vinji sana hata tahundaweza kurekebisha nyo ukuta."

¹¹ Go maadui gehu gachiamba, "Taandamany wala kuhuona, ela andahenda ona hukahi-kahi yao, hualoge na yo kazi huikomese." ¹² Nyo Ayahudi ariokala majirani na maadui gehu ahumbira kano kpwa kano kukala, maadui andakpweza kula chila uphande edze ahushambuliye.

¹³ Ela nchiika atu ariokala na panga zao, mafumo gao na maha gao nyuma ya nyo ukuta kwenye seemu zokala fupi na zokala wazi ili azirinde. Nyo atu naapanga kulengana na mbari zao. ¹⁴ Nripholola yo hali, naunuka nchigomba na vilongozi, maofisaa na atu osi nchiambira, "Msitishirwe ni hinya maadui! Mtambukireni

Mwenyezi Mlungu ariye mkpwulu na wa kuogofya tsona muarinde ndugu zenu, ana enu a chilume na a chichetu, achetu enu na midzi yenu.”

¹⁵ Maadui gehu gariphosikira kukala hukamanya na Mlungu kala akavuruga njama yao, hosi hwauya ko ukutani na chila mutu achienderera na kaziye.

¹⁶ Kula siku iyo nusu ya atu angu achikala anahenda kazi kuno nusu yanjina ikagbwira mafumo, ngao, maha na kuvwala mavwazi ga vyuma ili kuika urindzi. Nyo vilongozi aima nyuma ya atu osi a Juda ¹⁷ ariokala anadzenga nyo ukuta. Chila mmwenga wa ariokala anatsukula mizigo, wahenda kazi na mkpwono mmwenga kuno mkpwono wanjina ukagwiririra silaha. ¹⁸ Na chila mutu yekala anadzenga wakala akatsomeka upangawe chibiruni chila wakati ariphokala anadzenga. Naye mpigi wa gunda kala a phephi nami.

¹⁹ Chisha nchigomba na vilongozi, maofisaa na atu anjina osi nchiamba, “Ihi kazi ni kulu, tsona ikaenea seemu kulu hata ikahuhenda hukale kure-kure pho ukutani. ²⁰ Mchisikira gunda rinapigbwa ndzoni pho huripho. Naye Mlungu wehu andahupigania!”

²¹ Phahi nusu ya atu yaenderera kuhenda kazi, kuno nusu yanjina ikagwiririra mafumo kula ligundzu chiti hadi nyenyezi ziriphotuluka. ²² Piya wakati uho naambira nyo atu ariokala anasagala kondze ya nyo ukuta edze achese Jerusalemu phamwenga na atumishi ao, ili akale arindzi ehu usiku, na mutsi ahende kazi. ²³ Mimi, enehu, atumishi angu na arindzi ariokala phamwenga nami, tahuyavula nguwo zehu, chila mutu wagbwira silahaye.*

5

Nehemia anaterya achiya

¹ Chisha kuchituluka manung'uniko manji kula kpwa atu na achetu aho kuhusu ndugu zao Ayahudi. ² Mana kala phana anjina arioamba, “Swiswi na ana ehu alume na achetu hu anji. Nauhewe mtsere hurye ili husihirike.” ³ Kuchikala na anjina arioamba, “Hwaika mzamana minda yehu, mizabibu yehu, nyumba zehu ili huphaha mtsere kpwa sababu ya ndzala.” ⁴ Anjina nyo achiamba, “Hwaaphasa pesa huriphire kodi ya mfalume kpwa ajili ya minda yehu na vyunga vyehu vya mizabibu. ⁵ Dzagbwe miri yehu ni dza miri ya ndugu zehu, ana ehu ni sawa na ana ao, kpwa utu wani hunalondwa hulazimishe ana ehu a chilume na a chichetu akale atumwa? Hata vivi ana ehu anjina achetu ni atumwa kare. Ela tahuweza kuhenda rorosi, mana minda yehu, mizabibu yehu i mikononi mwa atu anjina.”

⁶ Nriphosikira malalamiko gao náreya sana. ⁷ Naririkana mwangu moyoni, nchiademurira nyo vilongozi na maofisaa nchiaambira, “Mwimwi mkulonda fwaida kula kpwa ndugu zenu anaphokuaphasani.” Nami nchiiha mkpwutano mkpwulu kpwedzaauza. ⁸ Nchiaambira, “Hwahenda iwezekanavyo kukombola ndugu zehu Ayahudi arioguzwa kpwa mataifa, ela mwi hata munaguza ndugu zenu ili huagule!” Nao achinyamala zii, taagmbere neno rorosi.

⁹ Phahi naenderera kugomba nchiamba, “Vyo muhendavyo si vinono. Kpwani tammanya kukala ni mumuogophe Mlungu wehu, ili muzuwiye ufyozu wa maadui gehu a mataifa ganjina? ¹⁰ Mimi na enehu na atumishi angu, piya hunaaphasa pesa na mtsere. Ela nahusiaphase kpwa fwaida! ¹¹ Nakuvoyani muauyizire ihi rero, minda yao, mizabibu yao, mizaituni yao, nyumba zao phamwenga na seemu mwenga ya gana ambayo mwaatoza mriphooaphasa pesa, mtsere, uchi muphya na mafuha.”

¹² Nao achiamba, “Hundaauyizira, naswi tahundalonda chitu tsona; hundahenda kama uchivyogomba.” Ndipho nchiiha alavyadzi-sadaka, na nchiahenda nyo vilongozi na maofisaa aape mbere zao kukala andahenda kama arivyolaga. ¹³ Nchikutakuta nguwo yangu* nchiamba, “Yeyesi ambaye kandatimiza chilagane hichi, Mlungu naamkutekute dza hivi na amfute nyumbaye na maliye ili asale bila chitu.” Mkwutano wosi uchiamba, “Amina,” huchimtogola Mwenyezi Mlungu, na nyo atu achienda dza arivyogomba.

¹⁴ Zaidi ya gago, mimi na enehu tahuyarya chakurya ambacho kala chikapangirwa liwali kpwa miaka kumi na miiri, yani kula mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa mfalume Aritashasita wakati nriphohendwa liwali wa tsi ya Juda, hadi mwaka wa

* **4:23** 4:23 Hata kala anaphiya madzini Phapha phanaweza kukala na mana ya mkpwonowe wa kulume. Mana ya Chieburania phapha taiwazi. **5:7** 5:7 Kutsama 22:25; Alawi 25:35-37; Kumbukumbu 23:19-20 * **5:13** 5:13 Kulengana na mila ya Chieburania mutu kala nkutsukula vitu bindoni. Sambi hiku kukutakuta ni ishara kukala nyo atu anaogomba nao andaangamiza vitu vyao vyosi.

mirongo mihahu na mbiri wa kutawalwakupwe. ¹⁵ Ela nyo maliwali arionitanguliya ahika atu mizigo miziho, achihala vipande mirongo mine vya feza kanda na chakurya na uchi. Hata atumishi aho aonera atu. Ela mimi sihendere hivyo kpwa kumuogopha Mlungu. ¹⁶ Mimi nálunga kazi ya kurekebisha ukuta uhu bila ya kuhala minda kula kpwa atu. Atumishi angu osi akusanyika hiko kpwa ajili ya yo kazi ya kurekebisha.

¹⁷ Zaidi ya vivyo, naarisa atu gana mwenga na mirongo mitsano, Ayahudi na vilongozi, kanda na atu ariohulokera kula mataifa ganjina jirani. ¹⁸ Chakurya chojitwa kpwa siku mwenga kala ni hichi: ng'ombe mwenga na mang'ondzi sita ga kunona na kuku anji. Na chila bada ya siku kumi nalagizirwa uchi munji wa chila aina; ela siyadai fungu ra chakurya chopangirwa liwali, mana nyo atu kala ana mzigo mziho kare.

¹⁹ Nitambukira kpwa manono ee Mlungu wangu, kpwa gosi nrigoahendera atu hinya.

6

Udzengi unapingwa zaidi

¹ Sanibalati, Tobia, Geshemu yuya Mwarabu na maadui gehu ganjina gasikira kukala nkamarigiza kurekebisha nyo ukuta na taphana mwanya wowosi uriosala, dzagbwe kala tahudzangbwetiya miryango, ² Sanibalati na Geshemu anihumira ajumbe achedzaniamba, "Ndzo hukutane chidzidzi chimwengachapho cha tsi ya kugbwa ya Ono." Ela aho kala akapanga kunihendera uyi. ³ Kpwa hivyo nami nchiahumira ajumbe achedaambira, "Nina kazi muhimu sana ambayo siweza kuiricha na kpwedzabisha namwi." ⁴ Anihumira ujumbe uhu kano ne, nami naajibu vivyo hivyo.

⁵ Phahi Sanibalati wahuma mtumishiwe kano ya tsano na ujumbe hinyo-hinyo, achedza na baruwa yokala laza mwakpwe mkpwononi.* ⁶ Baruwa yenye kala inaamba, "Kuna ndziyendziye kahi za mataifa na hata Geshemu naye anaamba vivyo, kukala uwe phamwenga na nyo Ayahudi munapanga kuasi, ndiyo mana munarekebisha nyo ukuta. Chisha inaambwa, uwe unalonda ukale mfalume wao. ⁷ Hata watsambula manabii akutangaze ko Jerusalem, aambe, 'Kuna mfalume kuko Juda.' Maneno gaga gandamfikira mfalume, kpwa hivyo ndzo hushauriane."

⁸ Ndipho nchimuhumira ujumbe nchimuamba, "Takudzangbwehendeka dzambo dza hiro ugombaro, gaga ukagatunga uwe." ⁹ Mana osi kala analonda kuhutiya wuoga, nao kala anaaza mwao mioyoni, kukala hundavundzika mioyo huriche kuhenda yo kazi. Ela nchivoya nchiamba, "Ee Mlungu itiyee nguvu mikono yangu."

¹⁰ Siku mwenga náphiya nyumbani kpwa Shemaya mwana wa Delaya, mdzukulu wa Mehetabeli ambaye kala kaweza kutuluka mwakpwe nyumbani. Iye waamba, "Nahukutane nyumba ya kuvoya Mlungu hufunge miryango mana usiku atu aredda edze akuolage." ¹¹ Ela nchimuambira, "Sindainjira, kpwadze mutu dza mimi nchimbire? Dze, mutu dza mino naweza kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu ili nidzitivyee?" ¹² Námanya kukala kala kahumirwe ni Mlungu, ela walavya unabii chinyume changu, mana kala akakodishwa ni Tobia na Sanibalati. ¹³ Iye kala akakodishwa anitiye wuoga, nami ningedzifwitsa ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu, ningekala nkahenda dambi na angephaha chizigbwa cha kunibanangira dzina chisha anifyorere.

¹⁴ Návoya nchiamba, "Ee Mlungu wangu, tambukira nrigoahenderwa ni Tobia na Sanibalati, piya utambukire Noadia nabii wa chichetu na manabii anjina ariolonda kunitiya wuoga."

Ukuta unamarigizwa kurekebisha

¹⁵ Iriphofika siku ya mirongo miiri na tsano ya mwezi wa Eluli† nyo ukuta uchisira kurekebisha. Nao uchikala ukahala muda wa siku mirongo mitsano na mbiri. ¹⁶ Maadui ehu osi ariphosikira hivyo mataifa ganjina gosi gariouzunguluka gagbwirwa ni wuoga na gachikata tamaa mana gamanya kukala yo kazi yahendwa ni Mlungu wehu.

¹⁷ Wakati uho wosi, vilongozi a Juda amuandikira baruwa nyinji Tobia na majibu kula kpwa Tobia gachiafikira. ¹⁸ Mana atu anji a Juda kala akaapa kumuunga mkpwo kpwa kukala kala ni mtседza wa Shekania mwana wa Ara, chisha mwanawe Jehohanani kala akamlóla mwana wa Meshulam mwana wa Berekiya. ¹⁹ Phahi aho kala nkuniambira manono manono-manono kumuhusu Tobia, chisha achamuambira Tobia maneno gosi nchigogomba. Ndipho Tobia achiniandikira baruwa nyinji za kuniogofyera.

* 6:5 6:5 baruwa ambayo chila mutu anaweza kuisoma. † 6:15 6:15 Eluli ni mwezi wa sita kulengana na kalenda ya chidini ya Chiyahudi na kulengana na kalenda ya chifalume ni mwezi wa kumi na mbiri. Muda uhu unaandzira kahi-kahi ya mwezi wa nane hadi kahi-kahi ya mwezi wa tisiya kulengana na kalenda ya kawaida. Glossary entry.

7

¹ Bada ya ukuta kumarigizwa kurekebishwa, miryango kuikpwa, arindzi, aimbadzi na Alawi kutsambulwa, ² námtsambula mwenehu Hanani na Hanania yekala mkpwulu wa jeshi wa ngome aimirire Jerusalemu. Mana Hanania kala ni mutu muaminifu na aishimuye Mlungu kutsupa atu anjina anji. ³ Nchiaambira, “Miryango ya Jerusalemu naisivugulwe hadi wakati dzuwa ringerengere na nyo arindzi naahakikishe miryango ikafungbwa na tumbuu wakati achere rinda. Chisha tsambulani arindzi kahi ya atu asagalao Jerusalemu, anjina arinde seemu zao za urindzi, na anjina arinde mbere za nyumba zao.”

*Hara ariouya kula arikohalwa mateka
anaandikishwa
(Ezira 2:1–70)*

⁴ Nyo mudzi kala ni mkpwulu tsona mpana, ela atu achikala ni achache na zo nyumba kala tazidzangbwerekebishwa. ⁵ Chisha Mlungu wangu achinipha maazo ga kuakusanya vilongozi a nyo mudzi na atu a kawaida aolangbwe kulengana na mbari zao. Cho chitabu cha chivyazi vya atu ariokala a kpwandza kuuya ko Juda kala nkachiona. Gaga ndigo goandikpwa mumo:

⁶ Higa ndigo madzina ga Ayahudi ariouya Jerusalemu na midzi yanjina ya Juda kula jimbo arikokala akatsamizwa kpwa lazima ni Nebukadineza mfalume wa Babeli. Chila mutu wauya kpwenye mudzi wao. ⁷ Aha akpwedza na Zerubabeli, Jeshuwa, Nehemia, Azaria, Raamia, Nahamani, Modekai, Bilishani, Misiperethi, Bigbwai, Nehumu, na Baana. Hino ndiyo isabu ya alume a Chiiziraeli: ⁸ Atu a chivyazi cha Paroshi kala ni elufu mbiri gana mwenga mirongo sabaa na airi. ⁹ Atu a chivyazi cha Shefatia kala ni magana mahahu mirongo sabaa na airi. ¹⁰ Atu a chivyazi cha Ara kala ni magana sita mirongo mitsano na airi. ¹¹ Atu a chivyazi cha Pahathi-Moabu, ariokala ni a chivyazi cha Jeshuwa na Joabu kala ni atu elufu mbiri magana manane na kumi na anane. ¹² Atu a chivyazi cha Elamu kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo mitsano na ane. ¹³ Atu a chivyazi cha Zatu kala ni magana manane mirongo mine na atsano. ¹⁴ Atu a chivyazi cha Zakai kala ni magana sabaa na mirongo sita. ¹⁵ Atu a chivyazi cha Binui kala ni magana sita mirongo mine na anane. ¹⁶ Atu a chivyazi cha Bebai kala ni magana sita mirongo miiri na anane. ¹⁷ Atu a chivyazi cha Azigadi kala ni elufu mbiri magana mahahu mirongo miiri na airi. ¹⁸ Atu a chivyazi cha Adonikamu kala ni magana sita mirongo sita na sabaa. ¹⁹ Atu a chivyazi cha Bigbwai kala ni elufu mbiri mirongo sita na sabaa. ²⁰ Atu a chivyazi cha Adini kala ni magana sita mirongo mitsano na atsano. ²¹ Atu a chivyazi cha Ateri, kutsupira chivyazi cha Hezekiya, kala ni mirongo tisiya na anane. ²² Atu a chivyazi cha Hashumu kala ni magana mahahu mirongo miiri na anane. ²³ Atu a chivyazi cha Bezai kala ni magana mahahu mirongo miiri na ane. ²⁴ Atu a chivyazi cha Harifu kala ni gana mwenga kumi na airi. ²⁵ Atu a chivyazi cha Gibioni kala ni mirongo tisiya na atsano.

²⁶ Atu a Bethilehemu na Netofa kala ni gana mwenga mirongo minane na anane. ²⁷ Atu a Anathothi kala ni gana mwenga mirongo miiri na anane. ²⁸ Atu a Bethi-Azimawethi kala ni mirongo mine na airi. ²⁹ Atu kula mudzi wa Kiriathi-Jearimu; Kefira na Beerothi, kala ni magana sabaa mirongo mine na ahahu. ³⁰ Atu a mudzi wa Rama na wa Geba kala ni magana sita mirongo miiri na mmwenga. ³¹ Atu a mudzi wa Mikimashi kala ni gana mwenga mirongo miiri na airi. ³² Atu a mudzi wa Betheli na Ai kala ni gana mwenga mirongo miiri na ahahu. ³³ Atu a mudzi wanjina wa Nebo kala ni mirongo mitsano na airi. ³⁴ Atu a mudzi wanjina wa Elamu kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo mitsano na ane. ³⁵ Atu a mudzi wa Harimu kala ni magana mahahu na mirongo miiri. ³⁶ Atu a mudzi wa Jeriko kala ni magana mahahu mirongo mine na atsano. ³⁷ Atu a mudzi wa Lodi, Hadidi na Ono kala ni magana sabaa mirongo miiri na mmwenga. ³⁸ Atu a mudzi wa Senaa kala ni elufu tahu magana tisiya na mirongo mihahu.

³⁹ Hinya ndio alavyadzi-sadaka ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima: A chivyazi cha Jedaya kutsupira Jeshuwa kala ni magana tisiya mirongo sabaa na ahahu, ⁴⁰ a chivyazi cha Imeri kala ni elufu mwenga na mirongo mitsano na airi. ⁴¹ Atu a chivyazi cha Pashihuri kala ni atu elufu mwenga magana mairi mirongo mine na sabaa, ⁴² kula chivyazi cha Harimu kala ni atu elufu mwenga na kumi na sabaa.

⁴³ Hinya ndio Alawi ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima, a chivyazi cha Jeshuwa wa Kadimieli, a mbari ya Hodavia kala ni atu mirongo sabaa na ane.

⁴⁴ Alawi aimbadzi ariouya kala ni a chivyazi cha Asafu, nao kala ni atu gana mwenga mirongo mine na anane.

⁴⁵ Arindzi a miryango ariouya kala ni a chivyazi cha Shalumu, Ateri, Talimoni, Akubu, Hatita na Shobai, osi kala ni atu gana mwenga mirongo mihahu na anane.

⁴⁶ Atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu ariouya kala ni a chivyazi cha Siha, Hasufa, Tabaothi, ⁴⁷ Kerosi, Sia, Padoni, ⁴⁸ Lebana, Hagaba, Shalimai, ⁴⁹ Hanani, Gideli, Gahari, ⁵⁰ Reaya, Resini, Nekoda, ⁵¹ Gazamu, Uza, Pasea, ⁵² Besai, Meunimu, Nefusimu, ⁵³ Bakibuku, Hakufa, Harihuri, ⁵⁴ Baziluthi, Mehida, Harisha, ⁵⁵ Barikosi, Sisera, Tema, ⁵⁶ Nezia na Hatifa.

⁵⁷ Chivyazi cha atumishi a Selemani ariouya kala ni a chivyazi cha Sotai, Soferethi, Perida ⁵⁸ Jaala, Darikoni, Gideli, ⁵⁹ Shefatia, Hatili, Pokerethi-Hasebaimu na Amoni.

⁶⁰ Jumula ya atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na atu a chivyazi cha atumishi a selemani kala ni atu magana mahahu mirongo tisiya na airi. ⁶¹ Hinya alungirao ni hara ariouya kula midzi ya Teli-Mela, Teli-Harisha, Kerubi, Adoni na Imeri arikokala akatsamizwa kpwa lazima, ela taayaweza kuonyesa kukala akare aho ala Iziraeli. ⁶² Atu a chivyazi cha Delaya, Tobia na Nekoda kala ni magana sita mirongo mine na airi. ⁶³ Na kahi ya alavyadzi-sadaka ariouya kala ni atu a nyumba ya Habaya, ya Hakozi na ya Barizilai, (Barizilai hiyu wahaswa dzina hiro bada ya kulóla mwana mchetu wa Barizilai wa kula Giliadi). ⁶⁴ Aha aendza madzina gao kpwenye chitabu cha kumbukumbu za madzina ga vivyazi, ela taagaonere tse, kpwa hivyo achikahazwa kukala alavyadzi-sadaka mana aisabiwa kukala ni najisi. ⁶⁵ Kpwa hivyo liwali achiaambira asirye chakurya chitakatifu zaidi hadi mlavyadzi-sadaka ndiphouza ushauri kpwa Mwenyezi Mlungu kulumira Urimu na Thumimu.*

⁶⁶ Jumula ya atu ariouya kula arikokala akatsamizwa kpwa lazima kala ni atu elufu mirongo mine na mbiri magana mahahu na mirongo sita. ⁶⁷ Mbali na hinyo, kala ana atumishi alume na achetu elufu sabaa magana mahahu mirongo mihahu na sabaa, na aimbadi aho alume kpwa achetu magana mairi mirongo mine na atsano. ⁶⁸ Kala ana farasi magana sabaa mirongo mihahu na sita, nyumbu magana mairi mirongo mine na atsano, ⁶⁹ ngamia magana mane mirongo mihahu na tsano na punda elufu sita magana sabaa na mirongo miiri.

⁷⁰ Vilongozi anjina a mbari alavya mitsango yao kpwa yo kazi. Tirishatha walavya kilo nane za zahabu, mabakuli mirongo mitsano na nguwo magana matsano na mirongo mihahu za alavyadzi-sadaka. ⁷¹ Vilongozi anjina a mbari alavya kilo gana mwenga na mirongo sabaa za zahabu, kilo elufu mwenga na magana mahahu za feza. ⁷² Atu anjina ariosala achilavya kilo gana mwenga na mirongo sabaa za zahabu, kilo elufu mwenga na magana mairi za feza na nguwo mirongo sita na sabaa za alavyadzi-sadaka.

⁷³ Phahi alavyadzi-sadaka, Alawi, arindzi a maryango, aimbadi, bazi ya atu a kawaida, atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na Aiziraeli osi asagala kahi ya midzi yao.

Ezira anasomera atu Shariya

Iriphofika mwezi wa sabaa, Aiziraeli kala anasagala mwao midzini.

8

¹ Atu osi akusanyika dza chitu chimwenga kpwenye muhala uriokala mbere za Ryango ra Madzi. Aho amuambira muandishi Ezira atuluze chitabu cha shariya za Musa ambazo Mwenyezi Mlungu waamuru Aiziraeli azilunge. ² Phahi siku ya kwandaza ya mwezi wa sabaa, mlavyadzi-sadaka Ezira wachireha cho chitabu cha shariya mbere za nyo mkpwutano wa alume na achetu na nyo arioweza kuphundza na kuelewa. ³ Achichisoma kpwa raka ra dzulu kpwenye muhala uriokala mbere za Ryango ra Madzi hangu ligundzu hadi mutsi, mbere za alume, achetu na ariokala anaweza kuelewa. Osi ahega masikiro kuphundza chitabu cha shariya.

⁴ Phahi Ezira waima dzulu ya uringo wa mbao ambao kala ukadzengbwa kpwa ajili hiyo, kuno atu anjina aimire phephi naye. Uphande wa mkpwonowe wa kulume kpwaima Matithia, Shema, Anaya, Uriya, Hilikiya na Maaseya. Uphandewe wa mkpwonowe wa kumotso kuchiima Pedaya, Mishaeli, Malikija, Hashumu, Hashibadana, Zakariya na Meshulam.

⁵ Ezira wachivugula cho chitabu kuno atu osi anamlola (kpwa mana kala a dzulu kushinda atu osi). Ariphokala anachivugula tu, atu osi ang'oka achiima. ⁶ Ezira achimtogola Mwenyezi Mlungu, Mlungu mkpwulu, nao atu osi achiunula mikono yao

7:65 7:65 Kutsama 28:30; Kumbukumbu 38:3 * 7:65 7:65 Urimu na Thumimu ni vihunde viiri vyokala vichiumirwa ni mlavyadzi-sadaka kumanya Mlungu alondaro: Tavimanyikana vinono kala vichiumirwa viphi.

7:73 7:73 1 Nyakati 9:2; Nehemia 11:3

dzulu achijibu achiamba “Amina, Amina.” Achizama kumuishimu Mlungu hadi vilangu vyao vichiguta photsi.

⁷ Nyo atu ambao kala chila mmwenga aimire phatuphe aelezwa vinono zo shariya ni Alawi hano: Jeshuwa, Bani, Sherebia, Jamini, Akubu, Shabethai, Hodia, Maaseya, Kelita, Azaria, Jozabadi, Hanani na Pelaya. ⁸ Phahi asoma cho chitabu cha shariya za Mlungu kpwa raka ra dzulu, achieleza manaye ili atu aelewe gokala ganasomwa.

⁹ Nyo atu arira ariphosikira go maneno ga shariya. Nehemia ariyekala ni liwali na Ezira yekala ni mlavyadzi-sadaka na Alawi ariokala anafundza achiambira atu osi kukala, “Siku ihi ni siku takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, msisononeke wala msirire.” ¹⁰ Chisha Nehemia achiaambira, “Phiyani mkarye vya kunona, munwe vya mtswano, chisha muaphirikire ayawenu ambao taana chitu, mana siku ihi ni takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Tsona msisononeke, mana kuhererwa kahi za Mwenyezi Mlungu ndiyo nguvu zenu.”

¹¹ Phahi nyo Alawi achinyamaza atu osi, achiamba, “Nyamalani, msisononeke kpwa kukala siku ihi ni takatifu.” ¹² Atu osi achiuya makpwao, achendarya, achinwa, achiphirikira atu seemu za vyakurya na achisherekeya kpwa raha sana mana kala akaelewa go maneno kala akaambirwa.

Sikukuu ya vibanda

¹³ Siku ya phiriye, vilongozi a mbari zosi, alavyadzi-sadaka na Alawi akusanyika mbere za muandishi Ezira ili afundzwe maneno ga shariya. ¹⁴ Achimanya kukala kpwenye zo shariya za Mwenyezi Mlungu kala akaamuru kutsupira Musa kukala atu a Iziraeli ni asagale vibandani wakati wa sharee ya mwezi wa sabaa. ¹⁵ Aho kala ni amanyise atu osi neno riri, na aritangaze mwao midzini mosi na ko Jerusalem aambe, “Tulukani muambuke myangoni mkarehe maphungo ga mierezi, maphungo ga mizaituni, mizaituni tsaka na maphungo ga mihadasi, makandza ga mitende na maphungo ga mihi ya makodza manji mudzenge vibanda dza irivyoandikpwa.”

¹⁶ Phahi atu osi achituluka achendareha vyo vitu achidzenga vibanda, chila mmwenga dzulu ya nyumbaye, mihalani mwao, kpwenye mihala ya nyumba ya kuvoya Mlungu na kpwenye muhala wa Mryango wa Madzi, na kpwenye muhala wa Mryango wa Efuraimu. ¹⁷ Atu osi ariokala akauya kula ko arikokala akahalwa mateka adzenga vibanda, achisagala mumo. Hangu wakati wa Joshua mwana wa Nuni hadi siku hiyo, Aiziraeli kala taadzangbwehenda hivyo. Nao achihererwa sana.

¹⁸ Chila siku, kula siku ya kpwandza hadi ya mwisho, Ezira wasoma kula cho chitabu cha shariya za Mlungu nao achisherekeya siku sabaa, siku ya nane achikala na mkpwutano wa mwisho dza arivyolagizwa.

9

Aiziraeli anakubali dambi zao

¹ Phahi siku ya mirongo miiri na ne ya mwezi uho, Aiziraeli akutana, nao kala ana mfungo kuno akavwala nguwo za magunia na kudzimwagira mtsanga mwao vitswani.

² Chisha hara ariokala a mbari za Iziraeli achidzitenga na atu osi ariokala sio Aiziraeli. Aima achitubu dambi zao na makosa ga ise zao. ³ Aima phapho ariphokala, achisoma chitabu cha shariya za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, kpwa muda wa masaa mahahu. Ariphomala kuhenda hivyo, akubali makosa gao na achimuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao kpwa muda wanjina wa masaa mahahu. ⁴ Phakala na uringo wa Alawi, na arioiama dzuluye kala ni Jeshuwa, Bani, Kadimieli, Shebaniya, Buni, Sherebia, Bani na Kenani. Aho amvoya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. ⁵ Sambi nyo Alawi, yani Jeshuwa, Kadimieli, Bani, Hashabuneya, Sherebia, Hodia, Shebaniya na Pethahiya achiamba, “Unukani mumtogole Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wa kare na kare.”

“Naritogolwe dzinaro renye nguma, dzina renye nguma kutsupa madzina gosi. ⁶ Uwe ndiwe Mwenyezi Mlungu macheyo. Uwe waumba kosi mlunguni na vyosi virivyo kuko, uchiumba tsi na vyosi virivyo mumo na bahari na vyosi virivyo mumo. Chisha uwe ndiwe ulavyaye uzima kpwa viumbe vyosi na malaika anaokuabudu.

⁷ “Uwe ndiwe Mwenyezi Mlungu uriyemtsambula Buramu, uchimtuluzwa kula mudzi wa Uru, urio tsi ya Akalidayo, uchimupha dzina ranjina uchimuhiha Burahimu. ⁸ Uwe walola moyowe na uchiona ni muaminifu kpwako ndiyo mana uchimuahidi kukala undaapha atu a chivyaziche tsi ya Akanani, Ahiti, Aamori, Aperizi, Ajebusi na Agirigashi. Nawe maneno gaga gako wagatimiza mana u wa haki.

⁹ “Vivyo uwe uchiona mateso ga akare ehu ko Misiri na uchisikira chiriro chao ko Bahari ya Shamu. ¹⁰ Uchihenda vilinje na mambo ga kpwaangalaza chinyume cha Farao, maofisaage na atu osi a tsiye mana uwe wamanya arivyoonera nyo akare ehu. Uchidzenga dzina kula wakati uho hata vivi. ¹¹ Uwe waiganya bahari mbere zao, nao achitsupa kwenye tsi kavu mo baharini, ela uchitsupha ariokala anaazoresa kwenye chivwa, dza dziwe rituphiwayo kwenye china cha madzi. ¹² Chisha uchialongoza kulumira nguzo ya ingu wakati wa mutsi, na wakati wa usiku uchihumira nguzo ya moho ili kuonyesa njira ndiyogbwira.

¹³ “WATERERA dzulu ya mwango Sinai, uchigomba na atuo kula mlunguni. Uchiapha malagizo ga haki, shariya za kpweli na amuri nono. ¹⁴ Waamanyisa Sikuyo takatifu ya Kuoya, uchiapha amuri, malagizo na shariya kutsupira mtumishio Musa. ¹⁵ Ariphokala ana ndzala, waapha chakurya kula mlunguni na ariphokala ana chiru waatuluzira madzi kula mwambani. Uchiambira ayiinjire na kuihala yo tsi uriyoapa kuapha.

¹⁶ “Ela aho na akare ehu akala na likakado na achirema kulunga shariyazo, ¹⁷ achirema kukusikira, tsona taayavitambukira vyo vilinje urivyohenda kahi yao. Aho arema tsetsetse kukuphundza achidzitsamburira chilongozi ili aweze kuuya kpwao utumwani ko Misiri. Ela uwe u Mlungu uriye tayari kuswamehe, Mlungu mwenye huruma na mbazi nyinji. Mlungu usiye na tsukizi za phephi na mwendzwayo taisika, kuyaaricha! ¹⁸ Hata ariphodzitengezera chizuka cha ndzau na kuamba, ‘Yuyu ndiye mlungu ariyekutuluzi kula Misiri,’ na ariphokala akahenda kufuru kulu, ¹⁹ chisha kuyaaricha ko jangbwani kpwa sababu ya mbazizo nyinji. Nguzo ya ingu yokala inaalongoza mo njirani taiyaaukira wakati wa mutsi wala nguzo ya moho yoamwirikira njira ambayo kala ni aigbwire wakati wa usiku. ²⁰ Waapha Rohoo mnono ili aafundze. Chisha uchiapha chakurya choihwa manna nao achirya na uchiapha madzi kpwa sababu kala ana chiru. ²¹ Waaroma mo jangbwani kpwa muda wa miaka mirongo mine bila kukosa chiru, nguwo zao taziyakpwanyuka wala nyayo zao taziyaufutuka.

²² “Uwe waahenda ashinde mataifa na falume, na uchiaganyira tsi zao. Ahala tsi ya Sihoni, mfalume wa Heshiboni na tsi ya Ogi, mfalume wa Bashani. ²³ Uchihenda chivyazi chao chikale chinji dza nyenyezi ko mlunguni, chisha uchiareha kwenye tsi uriyoambira akare aho ayiinjire na aihale ikale yao. ²⁴ Phahi ana aho ainjira yo tsi na achihenda kukala yao. Uchiaturya Akanani ambao kala ndio enye tsi mbere zao. Uchiatiya mwao mikononi phamwenga na afalume aho na atu a makabila gosi ga yo tsi ili aahende kama amenzavyo. ²⁵ Achiteka midzi iriyokala na ngome na tsi nono, achihala nyumba zirizokala zi tele vitu vinono, mabirika ga madzi ambago kala gakatsimbwa kare, minda ya mizabibu na mizaituni na mihi minji ya matunda. Achirya hata achivibwagira mikono, achinona, achifwahirwa ni unji wa unonoo.

²⁶ “Ela taayakusikira bii, achikuasi na achiricha shariyazo na achiolaga manabiigo gokala ganaakanya ili akuuyire uwe. Ahenda kufuru kulu. ²⁷ Kpwa hivyo uchiatiya mikononi mwa maadui gao achiagayisa. Ela ariphogayiswa akuririra. Uwe uchisikira ko mlunguni na kpwa mbazizo nyinji, uchiapha aokoli ariovatvya kula mikononi mwa maadui gao.

²⁸ “Ela kuriphokala na amani, auyira kuhenda mai tsona mberezo. Ndiyo mana waaricha mikononi mwa maadui gao, ili atawalwe. Chisha ariphokuririra tsona, uwe wasikira kula mlunguni na uchiakola kano nyinji kpwa mbazizo.

²⁹ “Uchiakanya na uchiambira auyre kulunga shariyazo, ela nyo achikala na likakado na taayagbwira amurizo, ahenda dambi kpwa kusalunga malagizogo ambago mutu achigagbwira andaishi. Achikulozera kogo, achirema kulunga shariyazo na kukuphundza. ³⁰ Ela uchiavumirira kpwa miaka minji na uchiakanya kpwa Rohoo kutsupira manabiigo, ela achirema kuphundza. Kpwa sababu iyo, uchiatiya mikononi mwa mataifa ganjina. ³¹ Ela kpwa mbazizo nyinji, kuyaamarigiza wala kuaricha mana uwe u Mlungu wa mbazi.

³² “Sambi, Ee Mlungu wehu mkpwulu mwenye nguvu, Mlungu utishaye, utimizaye chilaganecho cha mwendza isiyosika, kugaya kosi kurikohuphaha: afalume ehu, vilongozi ehu, alavyadzi-sadaka ehu, manabii ehu, akare ehu na atu osi, hangu wakati

9:9 9:9 Kutsama 3:7; Kutsama 14:10-12   **9:10** 9:10 Kutsama 7:8-12:32   **9:11** 9:11 Kutsama 14:21-29; Kutsama 15:4-5   **9:12** 9:12 Kutsama 13:21,22   **9:13** 9:13 Kutsama 19:18-23:33   **9:15** 9:15 Kutsama 16:4-15; Kutsama 17:1-7; Kumbukumbu 1:21   **9:16** 9:16 Isabu 14:1-4; Kumbukumbu 1:26-33   **9:17** 9:17 Kutsama 34:6; Isabu 14:18   **9:18** 9:18 Kutsama 32:1-4   **9:19** 9:19 Kumbukumbu 8:2-4   **9:22** 9:22 Isabu 21:21-35   **9:23** 9:23 Mwandzo 15:5; 22:17; Joshuwa 3:14-17   **9:24** 9:24 Joshuwa 11:23   **9:25** 9:25 Kumbukumbu 6:10,11   **9:26** 9:26 Aamuli 2:11-16   **9:29** 9:29 Alawi 18:5   **9:30** 9:30 2 Afalume 17:13-18; 2 Nyakati 36:15,16   **9:32** 9:32 2 Afalume 15:19,29; 17:3-6; Ezira 4:2,10

wa afalume a Ashuru hadi vivi rero, usigatale gago kukala ni madide. ³³ Kahi ya gosi garigohuphaha uwe u wa haki mana wahenda uaminifu, ela swino huchihenda mai. ³⁴ Afalume ehu, vilongozi ehu, alavyadzi-sadaka ehu na akare ehu taayalunga shariyazo na malagizogo wala ko kuakanya urikoakanya. ³⁵ Hata ariphokala na ufalume wao na kufwahirwa ni unonoo munji urioapha katika yo tsi kulu ya rutuba uriyoapha, taayakuhumikira wala kuricha njira zao mbii.

³⁶ "Ela lola, swiswi rero hu atumwa. Hu atumwa kpwenye tsi uriyoipha akare ehu ili aweze kurya matundage na manonoge. ³⁷ Ela, vivi mavuno manji ga yo tsi ganafwaidi afalume urioaika ahutawale kpwa sababu hwahenda dambi. Anahutawala phamwenga na nyama ehu kama amenzavyo. Swiswi hunagaya sana.

*Aiziraeli anaika chilagane
cha kukala aaminifu*

³⁸ "Kpwa sababu ya gaga gosi, swiswi hunauka chilagane na huchiandike, na vilongozi ehu, Alawi ehu na alavyadzi-sadaka ehu andachitiya muhuri."

10

Atu ariotiya chilagane muhuri

¹ Nyo muhuri kala una madzina ga atu hano; liwali Nehemia, mwana wa Hakalia, Zedekiya, ² Seraya, Azaria, Jeremia, ³ Pashihuri, Amariya, Malikija, ⁴ Hatushi, Shebaniya, Maluki, ⁵ Harimu, Meremothi, Obadiya, ⁶ Danieli, Ginethoni, Baruku, ⁷ Meshulam, Abija, Mijamini, ⁸ Maazia, Biligai na Shemaya. Hinya ndio ariokala alavyadzi-sadaka.

⁹ Alawi ni Jeshuwa mwana wa Azaniya, Binui wa chivyazi cha Henadadi, Kadimieli, ¹⁰ na ayawao kala ni: Shebaniya, Hodia, Kelita, Pelaya, Hanani, ¹¹ Mika, Rehobu, Hashabia, ¹² Zakuri, Sherebia, Shebaniya, ¹³ Hodia, Bani na Beninu.

¹⁴ Vilongozi a atu kala ni: Paroshi, Pahathi-Moabu, Elamu, Zatu, Bani, ¹⁵ Buni, Azigadi, Bebai, ¹⁶ Adonija, Bigwai, Adini, ¹⁷ Ateri, Hezekiya, Azuri, ¹⁸ Hodia, Hashumu, Bezai, ¹⁹ Harifu, Anathothi, Nebai, ²⁰ Magipiashi, Meshulamu, Heziri, ²¹ Meshezabeli, Sadoki, Jadua, ²² Pelatia, Hanani, Anaya, ²³ Hoshea, Hanania, Hashubu, ²⁴ Haloheshi, Piliha, Shobeki, ²⁵ Rehumu, Hashabuna, Maaseya, ²⁶ Ahija, Hanani, Anani, ²⁷ Maluki, Harimu na Baana.

²⁸ Atu ariosala, yani alavyadzi-sadaka, Alawi, arindzi a maryango, aimbadi, atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na atu osi ariodzitenga na atu a tsi jirani kpwa sababu ya yo shariya ya Mlungu, phamwenga na achetu aho na ana aho osi ambao kala akafika umuri wa kuelewa mambo, ²⁹ agbwirana na ndugu zao ariokala vilongozi, achiapa kukala andalunga shariya ya Mlungu ariyoilavya kutsupira Musa mtumishi wa Mlungu, na kugbwira amuri zosi za Mwenyezi Mlungu wehu na malagizoge na hukumuze na kukala ichikala taandahenda vivyo aphahwe ni lana. ³⁰ "Hunaapa kukala tahundaalóza ana ehu achetu kpwa atu a tsi ihi ama kualóza ana aho achetu ana ehu alume. ³¹ Chisha atu a tsi ihi ndiphoreha vitu vyao vya bishara ama mtsere wowosi ili aguze Siku ya Kuoya, ama siku yanjina takatifu, tahundagula tse. Chila mwaka wa sabaa tahundarima minda yehu na madeni gehu gosi hundagaswamehe.

³² "Tsona hundahala jukumu ra kulavya kama giramu ne za feza chila mwaka kpwa utumishi wa nyumba ya Mlungu wehu, ³³ kpwa ajili ya mabofulo matakatifu, sadaka ya chila siku ya unga, sadaka ya kuochwa ya chila siku, sadaka ya Siku ya Kuoya, sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi, sadaka za sikukuu na vitu vitakatifu na sadaka za kuusa dambi za kupatanisha Aiziraeli na Mlungu, na utu wowosi wanjina unaolondwa kpwenye nyumba ya Mlungu wehu.

³⁴ "Swiswi alavyadzi-sadaka, Alawi na nyo atu hukapiga kura ili humanye ni wakati wani ambao chila nyumba indareha kuni za kuochera sadaka kpwenye phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu kahi za wakati urioikpwa chila mwaka kama shariya iambavyo. ³⁵ Hunahala jukumu ra kureha malimbuko ga mavuno gehu na ga matunda ga chila muhi nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu chila mwaka. ³⁶ Tsona kama irivyoandikpwa kpwenye chitabu cha shariya, hundareha ana ehu a kpwandza alume na ana a kpwandza a mifugo yehu kpwenye nyumba ya Mlungu wehu, kpwa alavyadzi-sadaka anaohumika mumo.

³⁷ "Hundareha malimbuko ga unga wehu, mtsango wehu, matunda ga aina yosi ya mihi, uchi na mafuha kpwa alavyadzi-sadaka ndani ya vyumba vya nyumba ya Mlungu

wehu. Hundareha mafungu ga kumi ga tsi yehu kpwa Alawi mana aho ndio aphokerao mafungu ga kumi kwenye midzi yosi huhendamo kazi. ³⁸ Chisha mlavyadzi-sadaka kula chivyazi cha Aruni andagbwirana na Alawi ndiphokala anaphokera mafungu ga kumi. Nao nyo Alawi andahala fungu ra kumi ra go mafungu ga kumi ga kula kpwa atu na arirehe vyumbani mwa nyumba ya kuikira vitu ya Mlungu wehu. ³⁹ Nyo Aiziraeli na Alawi ni arehe mtsango wao wa mtsere, uchi na mafuha chumba cha kuikira vitu, phaikpwapho vitu vya phatu phatakatifu phephi na alavyadzi-sadaka ahumikao, arindzi na aimbadi. Tahundaricha kuitundza nyumba ya Mlungu wehu.”

11

Asagazi aphy a Jerusalemu

¹ Phahi nyo vilongozi a atu kala anasagala Jerusalemu na nyo atu anjina apiga kura kahi ya chila atu kumi ili arehe mutu mmwenga aishi kahi ya mudzi mtakatifu wa Jerusalemu na nyo anjina tisiya ariosala asagale kwenye yo midzi yanjina. ² Nao atu achiabariki atu osi ariokubali kpwendasagala Jerusalemu.

³ Higa ndigo madzina ga vilongozi a majimbo ariokpwezdasagala Jerusalemu. [seemu ya Aiziraeli, alavyadzi-sadaka, Alawi, atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na atu a chivyazi cha atumishi a Selemani aenderera kusagala midzini mwao kahi ya midzi ya Juda, chila mutu phakpwe mundani. ⁴ Ela seemu ya mbari ya Juda na Benjamini asagala Jerusalemu.]

Kula mbari ya Juda:

Athaya mwana wa Uziya, Uziya mwana wa Zakariya, Zakariya mwana wa Amariya, Amariya mwana wa Shefatia na Shefatia mwana wa Mahalaleli wa chivyazi cha Peresi.

⁵ Wanjina kala ni Maaseya mwana wa Baruku, Baruku mwana wa Kolihoze, Kolihoze mwana wa Hazaya, Hazaya mwana wa Adaya, Adaya mwana wa Joyaribu, Joyaribu mwana wa Zakariya wa chivyazi cha Shela. ⁶ Atu osi a chivyazi cha Peresi ariosagala Jerusalemu kala ni masujaa magana mane na mirongo sita na anane.

⁷ Kula mbari ya Benjamini:

Salu mwana wa Meshulamu, Meshulamu mwana wa Joedi, Joedi mwana wa Pedaya, Pedaya mwana wa Kolaya, Kolaya mwana wa Maaseya, Maaseya mwana wa Ithieli, Ithieli mwana wa Jeshaya, ⁸ ariolungana naye kala ni Gabai na Salai na atu magana tisiya na mirongo miiri na anane. ⁹ Joeli mwana wa Zikiri kala ndiye chilongozi wao, na Juda mwana wa Hasenua achikala ni mdidewe kahi za kuimirira nyo mudzi.

¹⁰ Kula kpwa alavyadzi-sadaka:

Jedaya mwana wa Joyaribu, Joyaribu mwana wa Jakini; ¹¹ Seraya mwana wa Hilikiya, Hilikiya mwana wa Meshulamu, Meshulamu mwana wa Sadoki, Sadoki mwana wa Merayothi, Merayothi mwana wa Ahitubu yekala muimirizi wa nyumba ya kuvoya Mlungu, ¹² na ndugu zao ariohenda kazi za nyumbani, magana manane na mirongo miiri na airi. Chisha kala phana Adaya mwana wa Jerohamu, Jerohamu mwana wa Pelalia, Pelalia mwana wa Amuzi, Amuzi mwana wa Zakariya, Zakariya mwana wa Pashihuri, Pashihuri mwana wa Malikija, ¹³ phamwenga na nduguze, atu magana mairi na mirongo mine na airi, ariokala vilongozi a nyumba zao. Piya kala phana Amashisai mwana wa Azareli, Azareli mwana wa Ahizai, Ahizai mwana wa Meshilemothi, Meshilemothi mwana wa Imeri, ¹⁴ phamwenga na nduguze, atu gana mwenga na mirongo miiri na anane ariokala masujaa. Mkpwulu wao kala ni Zabudiel mwana wa Hagedolim.

¹⁵ Kula kpwa Alawi:

Shemaya mwana wa Hashubu, Hashubu mwana wa Azirikamu, Azirikamu mwana wa Hashabia, Hashabia mwana wa Buni; ¹⁶ Shabethai na Jozabadi, ndio vilongozi airi a Alawi ariokala ni aimirizi a kazi za kondze ya nyumba ya kuvoya Mlungu; ¹⁷ Matania mwana wa Mika, mdzukululu wa Zabudi wa chivyazi cha Asafu yekala chilongozi wa aimbadi a nyumba ya Mlungu yelongoza ibada ya shukurani na mavoyo, Bakibukia ambaye kala ni msaidizi wa Matania na Abuda mwana wa Shamua, mdzukululu wa Galali, wa chivyazi cha Jeduthuni.* ¹⁸ Jumula ya Alawi ariokala kwenye mudzi mtakatifu kala ni atu magana mairi na mirongo minane na ane.

¹⁹ Kula kpwa Arindzi a maryangoni:

Akubu, Talimoni na ndugu zao ariorinda maryango kala ni atu gana mwenga na mirongo sabaa na airi.

²⁰ Nyo Aiziraeli anjina, alavyadzi-sadaka na Alawi kala a kahi ya midzi yosi ya Juda na chila mutu wasagala phatuphe. ²¹ Atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu asagala dzulu ya mwango Ofeli na aimirizi aho kala ni Siha na Gishipa.

²² Muimirizi wa Alawi ko Jerusalemu kala ni Uzi mwana wa Bani, Bani mwana wa Hashabia, Hashabia mwana wa Matania, Matania mwana wa Mika. Usi kala ni mmwengawapho wa chivyazi cha Asafu, chivyazi chirichohusika na uimbadzi kpwenye nyumba ya kuvoya Mlungu, ²³ mana kala phana lagizo kula kpwa mfalume kuhusu aho na kuhusu shuuli zao za chila siku.

²⁴ Pethahiya mwana wa Meshezabeli, mmwenga wa atu a chivyazi cha Zera mwana wa Juda kala ni mshauri wa mfalume kuhusu mambo gosi gahusugo atu.

²⁵ Atu anji asagala midzi yokala phephi na minda yao. Bazi ya atu a Juda asagala Kiriathi-Ariba na vidzidzivye, Diboni na vidzidzivye, Jakabuzeeli na vidzidzivye. ²⁶ Anjina achisagala Jeshuwa, Molada, Bethi-Peleti, ²⁷ Hazari-Shuali, Beeri-Sheba na vidzidzivye. ²⁸ Anjina asagala Zikilagi, Mekona na vidzidzivye. ²⁹ Anjina achisagala Ani-Rimoni, Zora, Jarimuthi, ³⁰ Zanoa, Adulamu na vidzidzi vyao, Lakishi na minda iriyouzunguluka na Azeka na vidzidzivye. Phahi asagala Beeri-Sheba hadi Dete ra Hinomu.

³¹ Atu a Benjamini asagala kula Geba hadi Mikimashi, Aya, Betheli na vidzidzivye; ³² Anathothi, Nobu na Anania, ³³ Hazori, Rama, Gitaimu, ³⁴ Hadidi, Seboimu na Nebalati, ³⁵ Lodi, Ono na kpwenye Dete ra Mafundi. ³⁶ Bazi ya makundi ga Alawi garigokala ganasagala Juda gatsamizwa gachendasagala phamwenga na atu a Benjamini.

12

Alavyadzi-sadaka na Alawi

¹ Hinya ni alavyadzi-sadaka na Alawi ariouya phamwenga na Zerubabeli mwana wa Shealiteli na Jeshuwa: Seraya, Jeremia, Ezira, ² Amariya, Maluki, Hatushi, ³ Shekania, Rehumu, Meremothi, ⁴ Ido, Ginethoni, Abija, ⁵ Mijamini, Maadia, Biliga, ⁶ Shemaya na Joyaribu, Jedaya, ⁷ Salu, Amoki, Hilikiya, Jedaya. Aha ndio ariokala vilongozi a alavyadzi-sadaka na ndugu zao wakati wa Jeshuwa.

⁸ Alawi ariouya phamwenga nao kala ni Jeshuwa, Binui, Kadimieli, Sherebia, Juda na Matania, ambaye, iye na ayae kala ni vilongozi a mawira ga kulavira shukurani.

⁹ Ayawao nao, Bakibukia, Uni na ndugu zao aima kulolana nao wakati wa kuhumika.*

¹⁰ Jeshuwa wamvyala Joyakimu, Joyakimu achimvyala Eliashibu, Eliashibu achimvyala Joyada, ¹¹ Joyada achimvyala Jonathani na Jonathani achimvyala Jadua.

¹² Wakati wa Joyakimu, hinya ndio ariokala akulu a nyumba za alavyadzi-sadaka: mcpwulu wa nyumba ya Seraya kala ni Meraya, wa nyumba ya Jeremia kala ni Hanania, ¹³ wa nyumba ya Ezira kala ni Meshulamu, wa nyumba ya Amariya kala ni Jehohanani, ¹⁴ wa nyumba ya Maluki kala ni Jonathani, wa nyumba ya Shebaniya kala ni Yusufu, ¹⁵ wa nyumba ya Harimu kala ni Adina, wa nyumba ya Meremothi kala ni Helikai, ¹⁶ wa nyumba ya Ido kala ni Zakariya, wa nyumba ya Ginethoni kala ni Meshulamu, ¹⁷ wa nyumba ya Abija kala ni Zikiri, wa nyumba ya Miniamini na ya Maadia kala ni Pilitai, ¹⁸ wa nyumba ya Biliga kala ni Shamua, wa nyumba ya Shemaya kala ni Jehonathani, ¹⁹ wa nyumba ya Joyaribu kala ni Matenai, wa nyumba ya Jedaya kala ni Uzi, ²⁰ wa nyumba ya Salu kala ni Kalai, wa nyumba ya Amoki kala ni Eberi, ²¹ wa nyumba ya Hilikiya kala ni Hashabia, wa nyumba ya Jedaya kala ni Nethaneli.

Kumbukumbu za alavyadzi-sadaka

na Alawi

²² Akulu a nyumba za Alawi aandikpwa madzina wakati alavyadzi-sadaka akulu kala ni Eliashibu, Joyada, Johanani na Jadua. Piya akulu a nyumba za alavyadzi-sadaka aandikpwa madzina wakati wa mfalume Dario wa Pashia. ²³ Vilongozi a nyumba za mbari ya Lawi aandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga chila siku hadi wakati wa Johanani mwana wa Eliashibu. ²⁴ Vilongozi a Alawi kala ni Hashabia, Sherebia, Jeshuwa mwana wa Kadimieli na ndugu zao ariouya kulolana nao kuno anaimba mawira ga kutogola na kulavya shukurani achijibizana dza arivyolagiza Daudi mutu wa Mlungu.

²⁵ Matania, Bakibukia, Obadiya, Meshulamu, Talimoni na Akubu kala ni arindzi a vyumba vya kuikira hazina virivyokala ko maryangoni. ²⁶ Atu aha osi aishi wakati wa Joyakimu mwana wa Jeshuwa mdzukulu wa Jozadaki na wakati wa liwali Nehemia na wa mlavyadzi-sadaka na muandishi Ezira.

* 12:9 12:9 Soma 12:34.

*Ukuta wa Jerusalemu unatengbwa
kpwa ajili ya Mlungu*

²⁷ Wakati wa kuvoyera ukuta wa Jerusalemu, Alawi aendzwa kula seemu zosi arikokala anasagala nao achirehwa Jerusalemu asherekkee yo sharee kpwa kuhererwa na kuvoyera ukuta kpwa mawira ga kulavya shukurani kuno anapiga matoazi, vinubi na ngephephe. ²⁸ Na nyo ana a aimbadzi achikusanyika phamwenga kula seemu zinazozunguluka Jerusalemu na kula vidzidzi vya Netofa; ²⁹ piya kula Bethi-Giligali na kula seemu za Geba na Azimawethi, mana nyo aimbadzi kala akadzenga nyumba zao kpwenye vidzidzi vyozunguluka Jerusalemu. ³⁰ Alavyadzi-sadaka na Alawi adzitakasa chisha achitakasa nyo atu, maryango na nyo ukuta.

³¹ Nchiaambira nyo vilongozi a Juda akpwere ukuta, chisha nchitsambula madiba mairi makulu ga kuimba mawira ga kushukuru. Diba mwenga raphiya uphande wa kulume dzulu ya nyo ukuta kpwenderera hadi Ryango ra Chitole. ³² Achilungbwa ni Hoshaya, nusu ya vilongozi a Juda, ³³ phamwenga na Azaria, Ezira, Meshulamu, ³⁴ Juda, Benjamini, Shemaya na Jeremia. ³⁵ Piya kala a phamwenga na alavyadzi-sadaka ariokala na magunda: Zakariya mwana wa Jonathani, Jonathani mwana wa Shemaya, Shemaya mwana wa Matania, Matania mwana wa Mikaya, Mikaya mwana wa Zakuri a chivyazi cha Asafu. ³⁶ Alavyadzi-sadaka ayae kala ni Shemaya, Azareli, Milalai, Gilalai, Maai, Nethaneli, Juda na Hanani na vifwaya vya kuimbira mawira dza Daudi mutu wa Mlungu arivyologiza. Muandishi Ezira kala akaatanguliya. ³⁷ Pho Ryango ra Pula za Madzi aenderera mwenga kpwa mwenga kuhumira ngazi za mudzi wa Daudi phatu ambapho ukuta kala ukauuka hadi Ryango ra Madzi uphande wa mlairo wa dzuwa. ³⁸ Kundi ranjina roimba mawira ga kushukuru raphiya uphande wa kumotso dzulu ya nyo ukuta. Mimi nchialunga nyuma phamwenga na nusu ya nyo atu. Huchitsupa Mnara wa Moho hadi phenye Ukuta Mpana. ³⁹ Kula phapho hwatsupira Ryango ra Efuraimu, Ryango ra Jeshana, Ryango ra Ng'onda, Mnara wa Hananeli, Mnara wa Gana hadi Ryango ra Mang'ondzi. Huchendaima Ryango ra Mrindzi.

⁴⁰ Phahi go madiba mairi goimba mawira ga kulavya shukurani gaima ndani ya nyumba ya Mlungu. Mimi phamwenga na nusu ya maofisa naswi huchihenda dza vivyo, ⁴¹ na alavyadzi-sadaka Eliakimu, Maaseya, Miniadini, Mikaya, Elioenai, Zakariya, na Hanania kala ana magunda gao, ⁴² na Maaseya, Shemaya, Eliazari, Uzi, Jehohanani, Malikija, Elamu na Ezeri nao dza vivyo. Aimbadzi alongozwa kuimba ni Jezirahiya. ⁴³ Siku iyo atu alavya sadaka nyinji nao achifwahirwa, mana Mlungu kala akaapha furaha kulu. Achetu na anache piya ahererwa, na zumo na njerejere za furaha zokala Jerusalemu zasikirika kure.

⁴⁴ Siku iyo atu achitsambulwa kuimirira vyumba vya kuikira vitu murimoikpwa tsangizo, malumbuko na mafungu ga kumi. Kala ni arehe mafungu higo ga minda ya midzi kpwa sababu ya alavyadzi-sadaka na Alawi dza shariya irivyologiza mana atu a Juda ahererwa kpwa sababu ya alavyadzi-sadaka na Alawi ambao kala anahumika. ⁴⁵ Achikala na ibada ya kuvoya Mlungu wao na ibada ya kudzitakasa. Aimbadzi na arindzi a maryango ahenda kazi kulengana na malagizo ga Daudi na mwanawe Selemani, ⁴⁶ hangu wakati wa mfalume Daudi na muimbadozi Asafu, kpwakala na mangui ga kulongoza mawira ga kumtogoza na kumlavira Mlungu shukurani. ⁴⁷ Phahi wakati wa Zerubabeli na Nehemia, Aiziraeli osi alavya seemu ya vyakurya vya chila siku kpwa ajili ya aimbadzi na arindzi a maryango. Chisha Iziraeli yosi ichtenga seemu yanjina ya vyakurya kpwa ajili ya Alawi, nao Alawi achitenga seemu kpwa ajili ya alavyadzi-sadaka yani ana a Aruni.

13

*Mabadiliko ga mwisho
gohenda Nehemia*

¹ Siku iyo, chitabu cha Musa chasomwa nao atu achipfundza vinono sana. Katika cho chitabu muchionewa kukala vyaandikpwa kukala Muamoni na Mmoabu ni asiinjire kpwenye mkpwutano wa Mlungu, ² kpwa sababu taayatsangira Aiziraeli na chakurya na madzi ariphokala akatuluka kula Misiri, ela amkodisha Balaamu ili alani Aiziraeli, naye Mlungu wehu achiugaluzo ya lana ichikala baraka. ³ Kpowedzasikira shariya ihi, Aiziraeli atenga atu ambao kala si Ayahudi.

⁴ Kabila ya gaga kuhendeka, Eliashibu, mlavyadzi-sadaka ariyetsambulwa aimirire vyumba vya akiba za nyumba ya Mlungu wehu, kpwa mana kala ana uhusiano wa

phephi na Tobia, ⁵ wamupha Tobia chumba chikulu ambacho kala chichihumirwa kuikira mitsango kpwa ajili ya alavyadzi-sadaka phamwenga na sadaka ya mtsere, ubani, miyo ya nyumba ya kuvoya Mlungu, na mafungu ga kumi ga mtsere, uchi na mafuha ambago galagizwa gahewe Alawi, aimbadzi na arindzi a maryango.

⁶ Wakati gaga gosi ganahendeka, mimi nákala si Jerusalemu, mana katika mwaka wa mirongo mihahu na mbiri wa utawala wa Aritashasita mfalume wa Babeli náuya kpwa mfalume. Bada ya muda nchimvoya tsona ruhusa ⁷ nchiuya Jerusalemu. Nami nchiona uyi uhu ambao Eliashibu kala akauhenda wa kumupha chumba Tobia kahi ya mihala ya nyumba ya Mlungu. ⁸ Nátsukirwa sana, nchihala yo miyo yosi ya Tobia nchiitupha kondze ili ituluke mo chumbani. ⁹ Nchilagiza atu avitsukutse vyo vyumba, chisha nchiuyiza yo miyo ya nyumba ya Mlungu, phamwenga na sadaka za mtsere na ubani.

¹⁰ Tsona nchiona kukala Alawi kala taahewa mtalo wao. Kpwa hivyo nyo Alawi na aimbadzi ariokala achihumika kwenye nyumba ya Mlungu aricha achiphiya chila mutu kpwakpwe mundani. ¹¹ Phahi náademurira nyo vilongozi nchiauza, “Ni kpwa utu wani nyumba ya Mlungu ikarichwa?” Chisha nchiauyiza Alawi na aimbadzi kwenye nyumba ya Mlungu na chila mmwenga achiuyira hudumaye.

¹² Ndipho atu osi a Juda achireha mafungu gao ga kumi ga mtsere, uchi na mafuha kwenye vyumba vya kuikira vitu. ¹³ Nchimuika mlavyadzi-sadaka Shelemia, muandishi Sadoki na Mlawi ariyehwa Pedaya aimirire vyumba vya kuikira vitu na nchimuhenda Hanani mwana wa Zakuri, mdzukulu wa Matania akale msaidizi wao. Kpwa mana atu aha kala ni atu a kukuluphirika, achihewa kazi ya kuaganyira vyakurya ndugu zao.

¹⁴ Nitambukira ee Mlungu wangu kpwa sababu ya gaga. Usigayale go manono nrigogahenda kpwa ajili ya nyumbayo na utumishiwe ee Mlungu wangu.

¹⁵ Siku zizo náona atu ko Juda anaminya zabibu Siku ya Kuoya. Anjina nao anapandiza mizigo ya mtsere, uchi, tini na mizigo ya chila aina dzulu ya punda, achedza nayo Jerusalemu Siku ya Kuoya. Phahi náakanya kukala asihale Siku ya Kuoya na kuihenda siku ya chete. ¹⁶ Atu a Tiro ariokala anasagala Jerusalemu kala achireha ng’onda na chila aina ya vitu vira kuguza Siku ya Kuoya na kuaguzira atu a Juda kuko Jerusalemu. ¹⁷ Phahi nádemurira akulu a Juda, nchiaambira, “Ni uyi wani huno muhendao wa kubera Siku ya Kuoya?” ¹⁸ Dze, vyo sivyoy arivyohenda akare enu hata achimuhenda Mlungu wehu ahurehere mashaka gosi higa chinyume chehu na chinyume cha mudzi huno? Mbona vino munazidi kureha tsukizi za Mlungu chinyume cha Izraeli kpwa kuitiya najisi Siku ya Kuoya?”

¹⁹ Kpwa hivyo wakati kala kunaandza jiza kwenye maryango ga Jerusalemu kabila ya Siku ya Kuoya kuandza, nálagiza kukala maryango gosi gafungbwe na gasivugulwe hadi Siku ya Kuoya itsupe. Naika bazi ya atumishi angu mo maryangoni ili asiruhusu mzigo wowosi urehwe Siku ya Kuoya. ²⁰ Ela kano mbiri tahu, ahendadzi-bishara ariokala achiguzia vitu vya chila aina achesa kondze ya Jerusalemu. ²¹ Nchiaakanya nchiaambira, “Kpwa utu wani munalala kondze? Muchihenda hivyo tsona ndakugbwirani.” Phahi kula siku iyo taaedzere tsona Siku ya Kuoya.

²² Nchilagiza Alawi adzitakase, edze arinde go maryango ili aihende Siku ya Kuoya isitiywe najisi.

Nitambukira kpwa gaga nago ee Mlungu wangu, kulengana na ukulu wa mendzwayo isiyosika.

²³ Siku zizo piya naona Ayahudi ariokala akalóla achetu a Chiashidodi, Chiamoni na a Chimoabu. ²⁴ Nusu ya ana aho taayaweza kugomba Chiyahudi ela agomba Chiashidodi ama luga zanjina. ²⁵ Nchiademurira na kualani. Anjina náapiga na nchiamwatsula nyere. Nchiahenda aape kpwa Mlungu, nchiaamba, “Tamundaalóza ana enu achetu avulana ao, wala kualóza avulana enu asichana ao, wala kualóla mwimwi enye. ²⁶ Dze, Mfalume Selemani kayahenda dambi kpwa sababu ya achetu dza aha? Kahi ya go mataifa ganjina manji takukarire na afalume dza iye. Mlunguwe wammendza na achimuhenda mfalume wa Izraeli yosi, ela hata vivyo achitiywa dambini ni achetu ambao si Ayahudi. ²⁷ Dze, swino hukuphundzeni mwimwi na huhende uyi huno mkpwulu na kukosa uaminifu kpwa Mlungu wehu kpwa kulóla achetu asiokala Ayahudi?”

²⁸ Mwana mmwenga wa Jehoyada mwana wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu Eliashibu kala ni mtsedza wa Sanibalati Muhoroni, kpwa hivyo nchimzola.

²⁹ Atambukire ee Mlungu wangu, mana akanajisi kazi ya ulavyadzi-sadaka na chilagane cha alavyadzi-sadaka na Alawi.

³⁰ Kpwa hivyo nchiatakasa nyo alavyadzi-sadaka na nyo Alawi kula kpwa utu wowosi ujeni chisha nchiaganyira mazuma, chila mutu na kaziye. ³¹ Piya nahakikisha kukala kuni za phatu pha kuochera sadaka na malimbuko ga mavuno garehwe kpwa wakati uriopangbwa.

Nitambukira kpwa manono nirigohenda ee Mlungu wangu.

Chitabu cha ESTA Tanga mbere

Chitabu cha Esta ni adisi ya mambo ga ikima. Chisa hichi chinasemurira vira mwanache mnono wa chichetu wa Chiyahudi arivyoweza kuhumira cheoche cha umalikia kusisa njama mbii ya kuolaga Ayahudi osi. Mwanache hiyu wa chichetu dzinare kala achiihwa Esta. Chisa hichi chinasemurira sababu ya Ayahudi kukala na sikukuu ya Purimu.

Chitabu hichi piya chinahuonyesa garigoaphaha Ayahudi wakati ariphokala akahalwa mateka kwenye tsi ya Babeli. Phahi Mlungu waakanira nao achijeza kumuhumikira.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Esta anakala Malikia 1:1—2:23

Hamani na njamaze 3:1—5:14

Modekai anahewa ishima, Hamani ananyongbwa 6:1—7:10

Ayahudi anaturya maadui gao 8:1—10:3

Mfalume Ahasuero anahenda sharee

¹ Katika utawala wa Pashia, kpwakala na mfalume mmwenga ariyekala achiihwa Ahasuero. Ahasuero hiyu watawala majimbo gana na mirongo miiri na sabaa, kula India hadi Kushi. ² Ahasuero kala achitawala kula chihiche cha ufalume hiko Susa, mana Susa kala ndio mudzi mkpwulu wa Pashia na ndiko kokala nyumba ya chifalume. ³ Katika mwaka wa hahu wa kutawalakpwe, waahendera sharee akulu na atumishie osi. Akulu a jeshi osi a Pashia na Medi na akulu osi a majimbo, phamwenga na atu a mbari ya chifalume kala a phapho. ⁴ Phahi achiaonyesa hinyo atu utajiriwe wosi na ukulu wa ufalume kpw muda wa siku gana na mirongo minane.

⁵ Ariphomala hivyo, achiausira sharee atu osi ariokala kwenye mudzi wa Susa, enye vyeo na atu a kawaida. Sharee iyo yahala siku sabaa na yahendwa katika muhala wa iyo nyumba ya mfalume. ⁶ Hinyo muhala kala ukapambwa na paziya nyereru na za buluu za kushonwa na pamba. Paziya hizi kala zikafungbwa dzulu ya milingoti ya marumaru kpwa kuhumira pete za feza na nyugbwe nyereru za pamba. Kala phana makochi ga zahabu na feza garigoikpwa kwenye sakafu ya marumaru ya kundu na nyereru, lulu na mawe ganjina ga samani. ⁷ Mfalume walavya uchi wa zabibu wa chifalume kpwa unji. Uchi hinyo watiwazi kwenye vikombe vya zahabu vya chila aina. ⁸ Chila mutu wanwa hadi achitosheka kabisa, mana mfalume kala akalagiza ahendadzi-kazie kukala chila mutu akale huru kunwa kama alondavyo. ⁹ Wakati uho vivyo, Vashiti mkpwaza mfalume naye kala anaahendera sharee achetu hiko ndani ya nyumba ya chifalume ya Ahasuero.

Vashiti anafutwa umalikia

¹⁰⁻¹¹ Sambi, iriphofika siku ya sabaa ya iyo sharee, mfalume wanwa uchi wa zabibu na achisikira raha sana mwakpwe moyoni kpwa sababu ya hinyo uchi wa zabibu. Chisa achialagiza hinyo atumishie sabaa ariotulwa akamrehe mchewe Vashiti mbereze. Atumishi hinyo kala ni Mahemani, Bizitha, Haribona, Bigitha, Abagitha, Zethari na Karikasi. Mfalume walagiza kukala arehwe, kuno akavwala kofiyaye ya chifalume ili edze aonyese hinyo akulu phamwenga na atumishie unono wa Vashiti, mana kala ni mnono tamuna. ¹² Phahi ano ahumwa achiphiya kpwa Vashiti kama arivyolagiza ni mfalume. Ela anafika hiko, Vashiti achirema kuphiya. Hipo mfalume achitsukirwa sana na achisikira utsungu sana mwakpwe moyoni. ¹³ Achiiha ashaurie, atu enye ikima amanyao mambo gahendwavyo, mana kala ni kawaida mfalume kulonda mashauri kula kpwa osi ariokala na ujuzi wa shariya na kuamula kesi. ¹⁴ Ariokala phephi naye kala ni Karishena, Shetari, Adimatha, Tarishishi, Meresi, Marisena na Memukani. Vilongozi hinya sabaa a Pashia na Medi kala ndio vitswa katika utawalawe na ndio ariokala na uhuru wosi wa kumuona mfalume. ¹⁵ Sambi mfalume Ahasuero achiaua achiamba, “Vashiti akarema kulunga lagizo nchirolagiza mimi kama mfalume, kutsupira kpwa hinyo atumishi angu ariotulwa. Dze, chishariya ahendwedze?”

¹⁶ Hipo Memukani achijibu mbere za mfalume na vilongozi anjina achiamba, Malikia Vashiti kakamkosera mfalume macheye, ela hata vilongozi osi ario tsinize, phamwenga na atu anjina osi ario kwenye majimbo gatawalwago ni mfalume Ahasuero. ¹⁷ Mana dzambo hiri achirohenda Malikia Vashiti rindaafikira achetu anjina osi nao andaabera

alume aho na alume andaatsukirira achetu aho mana andaamba, Mbona ye Malikia Vashiti waihwa ni mfalume Ahasuero achirema na kahenderwe chitu? ¹⁸ Ihi roko kare akaza vilongozi a Pashia na Medi achiosikira vyo Malikia Vashiti achivyohenda, andaabera alume aho dza achivyohenda Vashiti na hivi vindaahenda azirane sana. ¹⁹ Phahi uchiona ni sawa uwe mfalume, lavya lagizo kukala kuandikpwe shariya isiyogaluka katika hizo shariya za Pashia na Medi. Shariya iyo naiambe kukala Vashiti kana tsona ruhusa ya kpwedza mbere ya mfalume Ahasuero. Halafu hala iyo nafwasiye ya umalikia uilavye kpwa mchetu wanjina, mnono kutsupa iye. ²⁰ Na chila mchetu katika utawalao wosi mkpwulu achisikira hiro lagizo uchirilavya, andamuishimu mlumewe kula mbaha hadi mdide.

²¹ Phahi maneno ga Memukani gachimuhamira mfalume na vilongozie anjina. Kpwa hivyo mfalume achienda kama Memukani arivyogomba. ²² Achilavya lagizo richiphirikpwa chila jimbo rokala achiritawala. Chila jimbo raandikirwa shariya hizo katika arufuze na chila kabila richiandikirwa katika lugaye kukala, "Chila mlume ni akale chitswa katika nyumbaye na agombe lugaye."*

2

Anache a chichetu anaphirikpwa kaya ya mfalume

¹ Sambu bada ya higa, tsukizi za mfalume Ahasuero ziriphodigirika, achimtambukira Vashiti na higo arigogahenda, phamwenga na hatua ariyoharirwa. ² Hara atumishi achimuamba mfalume, "Lagiza uendzerwe anache a chichetu anono anamwali. ³ Tsona utsambule aimirizi kula majimbo gosi utawalago, akurehere anamwali anono-anono osi hipha Susa. Achifika hipha naaikpwe kpwenye nyumba ya achetu, mikononi mwa mtumishi ariyetulwa aihwaye Hegai, mtundzi wa achetu. Katika nyumba iyo andahewa mafuha na vipodozi vyanjinavye ili adzipambe. ⁴ Hiye msichana ndiyekufwaha uwe mfalume, naakale Malikia badala ya Vashiti." Maneno higa gamhamira mfalume naye achienda vivyo hivyo.

⁵ Sambu, hiko Mudzi mkpwulu wa Susa, kpwakala na Myahudi yeihwa Modekai mwana wa Jairo mwana wa Shimei mwana wa Kishi. Mutu hiyu kala ni wa mbari ya Benjimini. ⁶ Modekai kala ni mmwenga wa hara atu ambao Nebukadineza mfalume wa Babeli waahala mateka phamwenga na Jekonia mfalume wa Juda kula Jerusalemu. ⁷ Modekai kala anamrera mwana wa ise mdide yekala ni mwanachiya. Mwanache hiyu wa chichetu kala aihwa Esta, ela dzinare ra Chiyahudi kala ndiye Hadasa. Bada ya avyazie kufwa Modekai wamuhala Esta achimrera dza mwanawe mwenye. Esta kala ni msichana mnono sana. ⁸ Phahi lagizo ra mfalume ririphotangazwa, anache a chichetu anji arehwa kaya kpwa mfalume hiko Susa na achiikpwa tsini ya Hegai mtundzi wa achetu. Esta naye achiphirikpwa kpwa Hegai dza viratu anache anjina a chichetu. ⁹ Hegai ariphomuona Esta wahamirwa sana hata achimpendeleya. Achihala kare vipodoziye phamwenga na mtalowe wa chakurya achimupha. Achimtsamburira anache a chichetu sabaa a kumterya kula kaya kpwa mfalume. Chisha achimtsamiza achimphirika phatu phanono zaidi kpwenye iyo nyumba ya achetu.

¹⁰ Kufikira wakati hinyo Esta kala kadzangbweambira mutu yeyesi kabilaye hebu mbariye mana Modekai kala akamuambira, asiseme bii. ¹¹ Chila siku Modekai kala achitsupa kota uya hipho muhala wa nyumba ya achetu ili ammanyeye Esta uzimawe na amanye kunaendererani.

¹² Phahi, kulengana na lagizo kuhusu achetu a hiko, msichana kala kaweza kuphirikpwa kpwa mfalume Ahasuero hadi amale miezi kumi na miiri ya kupambwa. Miezi sita kala ni ya kupakpwa mafuha ga manemane na sita ya kupakpwa marashi na vipodozi vyanjina vya kuapambira achetu. ¹³ Wakati wa kumenya kpwa mfalume uriphofika, hiye msichana wahewa chila aricholonda aphiye nacho kula iyo nyumba ya achetu. ¹⁴ Mwanache wa chichetu kala achiphiya kpwa mfalume dziloni na ligundzure akaphirikpwa nyumba ya phiri ya achetu. Kpwenye nyumba ihi achetu osi kala anatundzwa ni Shaashigazi mtumishi ariyetulwa, wa mfalume. Hiye ndiye yekala achitundza anachetu osi a mfalume isiphokala Malikia. Kula phapho hiye msichana kauya kpwa mfalume tsona isiphokala mfalume akale akahamirwa naye na ahende muiha na dzinare.

Esta anahendwa Malikia

* **1:22** 1:22 Mana yanjina ya Chieburania ya maneno higa agombe lugaye ni atawale na mamlaka gosi. **2:6** 2:6
2 Afalume 24:10-16; 2 Nyakati 36:10

¹⁵ Phahi wakati wa Esta kuphirikpwa kpwa mfalume uriphofika kayalonda chitu chochosi chanjina isiphokala chiratu arichoambirwa ni Hegai. Na chila ariyemuona Esta wahamirwa. Esta kala ni mwana wa Abihaili, ise mdide wa Modekai. Hiyu Modekai ndiye ariyemhala Esta achimrera dza mwanawe mwenye. ¹⁶ Esta waphirikpwa kaya kpwa mfalume Ahasuero mwezi wa kumi ambao Chiyahudi uihwa Tebethi. Mwaka uho kala ni wa sabaa hangu Ahasuero aandze kutawala. ¹⁷ Phahi hiye mfalume achimmenda Esta kutsupa anache a chichetu osi. Esta achiphaha huruma na mendzwa mbere za mfalume, kutsupa anamwali osi. Mfalume achihala hicho chirauni cha chifalume achimvika Esta chitswani, achimuhenda akale Malikia phatu pha Vashiti. ¹⁸ Bada ya hivyo mfalume achimuhendera Esta sharee kulu na achialika maofisaage na atumishie osi. Achiika Siku ya Kuoya kwenye majimbo gosi ga utawalawe. Tsona achiapha zawadi atue kulengana na moyowe mnono. ¹⁹ Phahi hinyo anamwali ariphorehwa tsona, Modekai kala anaimirira ryango ra nyumba ya mfalume. ²⁰ Wakati hinyo Esta kala kadzangweambira mutu yeyesi kukala iye ni kabila rani, wala kukala ala mbari yani, dza arivyolagizwa ni Modekai. Mana Esta wahenda viratu arivyolagizwa ni Modekai dza vyokala achihenda wakati phokala anarerwa ni Modekai.

*Modekai anasema njama
ya kumuolaga mfalume*

²¹ Siku hizo Modekai kala anaimirira ryango ra nyumba ya mfalume, Bigithana na Tereshi achitsukizwa ni mfalume na achipanga njama ya kumuolaga. Bigithana na Tereshi kala ni atumishi airi ariotulwa, a mfalume okala achirinda hinyo mryango wa kuinjirira kaya kpwa mfalume. ²² Phahi Modekai ariphogamanya wamtunira Malikia Esta na Esta naye achimuambira mfalume na achiamba kukala akaambirwa ni Modekai. ²³ Na iriphochunguzwa ichionekana kukala ni kpweli. Kpwa sababu iyo Bigithana na Tereshi achiolagbwa dzulu ya muhi na habari iyo ichiandikpwa mbere za mfalume kwenye chitabu cha kumbukumbu za hiye mfalume.

3

*Hamani anapanga njama
ya kuolaga Ayahudi*

¹ Bada ya mambo higa, mfalume Ahasuero wamkpweza cheo mtumishiwe mmwenga yeihwa Hamani mwana wa Hamedatha, wa chivyazi cha Agagi. Achimuhenda akale mkpwulu wa maofisaage gosi. ² Alafu Mfalume achilavya lagizo kukala hinyo ahumwa osi a mfalume ariokala hipo phakpwe ryangoni azame na kudziwanga mbere za Hamani kumuabudu. Na hinyo ahumwa osi achihenda hivyo ela Modekai kayahenda bii. ³ Phahi hinyo ahumwa anjina achimuuza Modekai kpwa utu wani unavundza lagizo ra mfalume. ⁴ Modekai achiamba kukala kaweza kumzamira Hamani kpwa sababu iye ni Myahudi. Hara ahumwa achimuambira Modekai kano nyinji kuhusu kuvundza lagizo ra mfalume ela Modekai kayalonda kuasikira. Phahi ariphoona kukala kaasikira, achimsema na Hamani ili alole napho Modekai andaenderera na imaniye. ⁵ Hamani ariphoona kukala Modekai kamzamira au kudziwaga, achitsukirwa sana. ⁶ Ela ariphoambirwa kukala Modekai ni Myahudi achiona kukala kumuolaga Modekai macheye takutosha bii, njira nono ni kumuolaga iye phamwenga na Ayahudi ariokala katika utawala wa Ahasuero.

⁷ Katika mwezi wa mwandzo, wa Chiyahudi uihwao Nisani, mwaka wa kumi na mbiri wa utawala wa Ahasuero, kura zapigbwa mbere za Hamani ili atsambule mwezi na siku ndiyoalagira Ayahudi. Kura ziriphopigbwa zichigbwerera mwezi wa kumi na mbiri wa Chiyahudi uihwao Adari.

⁸ Hipo Hamani achigomba na mfalume Ahasuero achiamba, "Phana kabila mwenga ambaro atue akagota majimbo gosi ga utawalao. Atu a kabila hiri taaelewana na atu anjina tse. Shariya zao zitafwauti na za atu anjina osi. Tsona higo malagizogo uwe mfalume, taagalunga bii. Kpwa hivyo naona sio vinono kukala atu hinya uariche aenderere kuishi. ⁹ Phahi ichikala hivi nchivyogomba vinakuhamira, lavya shariya kukala aolagbwe nami ndalavya talanta elufu kumi za feza ziinjizwe kwenye akiba ya mfalume ili zigarimie hinyo atu ndiohenda kazi hiyo." ¹⁰ Hamani ariphoricha kugomba, mfalume achivula kare peteye ya kupigira muhuri iriyokala mwakpwe mkpwononi achimupha Hamani wa Hamedatha wa chivyazi cha Agagi, adui wa Ayahudi. ¹¹ Mfalume achimuamba, "Nakupha pesa na atu ndiohenda kazi hiyo. Hivyo uonavyo ni sawa vihende."

Baruwa kuhusu kuolagbwa kpwa Ayahudi zinaandikpwa

¹² Phahi siku ya kumi na tahu ya mwezi wa mwanzo, Hamani achiaha aandishi a mfalume achiandika baruwa dza viratu arivyoalagiza. Baruwa hizo zaandikpwa kpwa dzina ra mfalume Ahasuero na zichiphirikpwa kpwa akulu a maliwali, maliwali osi arioiimirira majimbo na vilongozi osi a chila kabila kwenye majimbo gosi. Baruwa hizo zaandikpwa kulengana na luga ariyogomba hinyo atu ariophirikirwa na kulengana na maandishi na luga arizogomba atu hinyo. Nazo zichipigbwa muhuri wa pete ya mfalume. ¹³ Baruwa hizo zichiphirikpwa ni atu kwenye majimbo gosi ga mfalume. Zalavya uamuzi kukala Ayahudi osi avyere na adide, achetu na ana atsanga aolagbwe kpwa siku mwenga na vitu vyao vihalwe. Kazi iyo kala indahendwa siku ya kumi na tahu ya mwezi wa kumi na mbiri wa Chiyahudi uihwao Adari. ¹⁴ Chila jimbo kala ni riphirikirwe kopi ya baruwa iyo kama shariya ili atu osi adzitayarishie kpwa siku hiyo. ¹⁵ Baruwa hizo zichiphirikpwa upesi sana, kulengana na shariya ya mfalume. Lagizo hiro piya richilaviwa hadi Susa kaya pha mfalume. Phahi Hamani na mfalume achisagala achinwa ela mudzi wosi wa Susa uchimenya wuoga.

4

Modekai anamuambira Esta akamuvoye razi mfalume

¹ Phahi Modekai ariphomanya gosi garigokala gakahendeka, wakwpwanyula nguwoze, achivwala magunia na achidzimwagira ivu. Achituluka achiphiya hata kahi-kahi ya hinyo mudzi achikota kululu na kurira sana kpwa sonono. ² Waphiya hadi mbere za ryango ra nyumba ya mfalume ela kayainjira bii mana mutu achiyevwala nguwo za magunia kala karuhusiwa kuinjira hipho ryangoni. ³ Na chila jimbo ririrofikirwa ni hiro lagizo ra mfalume, Ayahudi asononeka, achirira, achivwala magunia, achifunga na anji aho achilala ivuni.

⁴ Hinyo ariotulwa na ahumwa achetu a Esta ariphombaza habari hino, Malikia Esta wasononeka sana. Achilagiza atu amphirikire nguwo Modekai ili ariche kuvwala higo magunia, ela Modekai achirema. ⁵ Esta ariphosikira hivyo, achimuiha Hathaki, mmwenga wa hinyo atumishi ariotulwa a mfalume. Hiyu ndiye ambaye mfalume kala akamupha kazi ya kumuhumikira Esta. Phahi Esta wamhuma kpwa Modekai akamuuze vira higo mambo garivyoandza na ni kpwa utu wani. ⁶ Phahi Hathaki achituluka achiphiya kpwa Modekai kwenye muhala wa hinyo mudzi uriokala mbere za hiro ryango ra mfalume.

⁷ Ndipho Modekai achimsemurira chila chitu chokala chikamphaha na isabu ya feza yokala Hamani akalaga andalavya kpwa hazina ya mfalume kugaramia kazi ya kuangamiza Ayahudi. ⁸ Chisha achimupha Hathaki nakala ya hiro lagizo ra kuangamiza Ayahudi ririrokala rikalaviwa hipho Susa akamuonyese Esta. Tsona achiumamba Hathaki, amuambe Esta aphiye kpwa mfalume akamuvoye ili aonere atue mbazi. ⁹ Halafu Hathaki achiphiya hadi kpwa Esta, achendamuambira chila chitu arichokala akaambirwa ni Modekai.

¹⁰ Aripheosikira hivyo, Esta achimlagiza Hathaki achiamba, Kamuambe Modekai kukala: ¹¹ ahumwa osi a mfalume na atu osi kwenye majimbo gosi ga mfalume anamanya kukala, mutu yeyesi akale mlume au mchetu ndiyeinjira kwenye muhala wa ndani wa nyumba ya mfalume bila kuihwa ni mfalume shariya inaamba aolagbwe. Isiphokala mutu ambaye mfalume andamgolosera bakoraye ya zahabu. Na vivi mimi nkamala mwezi bila kuihwa ni mfalume. ¹² Phahi ariphooambirwa maneno ga Esta, ¹³ Modekai achimjibu achimuamba, "Hivyo vya kukala u kaya kpwa mfalume phahi visikuhende ukaona una nafwasi kulu ya kutiya kuriko Ayahudi anjina osi. ¹⁴ Mana ichikala uwe undanyamala wakati dza uhu, msada wa kutivya Ayahudi undala kpwahali kpwanjina, ela uwe na atu a nyumbayo mundaangamizwa. Unamanyadze kukala kuyainjizwa katika utawala kpwa sababu ya wakati dza huno?"

¹⁵ Ndipho Esta achimjibu Modekai achiamba, ¹⁶ "Phiya ukaakusanye Ayahudi osi ario himu Susa anifungire. Aambire asireye chitu wala kunwa chochosi kpwa siku tahu usiku na mutsi. Mimi nami na ahendadzi-kazi angu hundahenda dza vivyo. Bada ya higo ndipho nndaphiya kpwa mfalume chinyume cha shariya. Phahi ichikala nindaolagbwa naniolagbwe." ¹⁷ Phahi Modekai ariphosikira hivyo, achiuka achendahenda vyosi arivyokala akalagizwa ni Esta.

5

Esta anamenya kpwa mfalume

¹ Phahi iriphofika siku ya hahu, Esta wavwala nguwoze za chifalume na achendaima hipho muhala wa ndani wa nyumba ya mfalume. Muhala huno kala u mbere ya hicho chumba cha utawala cha mfalume. Wakati hinyo hiye mfalume kala asegere dzulu ya chihiche cha chifalume kulola hinyo mryango wa hicho chumbache. ² Hipho mfalume ariphomuona Malikia Esta aimire kpwenye muhala wa ndani tu wahamirwa. Kpwa hivyo achingolosea iyo bakoraye ya zahabu ariyokutayarishira.” ⁵ Hipho mfalume achiamba, “Haya upesi mreheni Hamani kama Esta achivyogomba.” Kpwa hivyo mfalume na Hamani achiphiya katika sharee yokala ikatayarishwa ni Esta.

⁶ Phahi ariphokala ananwa, hiye mfalume achimuza Esta, “Haya, hajayo nini? Hata ukalonda nusu ya utawala wangu mino ndakupha.” ⁷ Esta achimjibu mfalume achimuamba, “Nlondaro mimi ni hiri: ⁸ Napho mfalume ukahamirwa ni mimi na u tayari kunipha na kunihendera ro ndirovoya, muhondo, uwe mfalume na Hamani ndzoni tsona kpwenye sharee ndiyokuhenderani, nami ndakuambira vira nilondavyo.”

*Hamani anapanga
kumuolaga Modekai*

⁹ Phahi siku iyo Hamani watuluka kaya kpwa mfalume kuno ana raha sana mwakpwe moyoni. Ela raha iki taiyaka bii. Mana ariphofika hiko ryangoni na kuona kukala Modekai kaima wala kukakama kpwa sababuye, wamreyera sana. ¹⁰ Ela wavumirira achiphiya kwakpwe kaya. Ariphofika hiko achiaha asenae phamwenga na mchewe Zeshi. ¹¹ Achisemurira kuhusu nguma ya utajiriwe na ana anji alume ariokala nao na vira mfalume arivyomupha cheo na kumuhenda akale mkpwulu dzulu ya ahendadzika anjina osi a mfalume. ¹² Tsona Hamani achiamba, “Na zaidi ya hivyo, Malikia Esta akahenda sharee na akaniha mimi tu na mfalume. Isitoshе akahualika tsona mimi na mfalume, huphiye kpwenye sharee yanjina ndiyoihenda muhondo. ¹³ Ela hivi vyosi tavina mana kwangu ichikala nindaenderera kuona rira Dziyahudi riihwaro Modekai risegere hipho ryango ra nyumba ya mfalume.”

¹⁴ Hipho Zeshi mkpwaza Hamani na asena a Hamani achimshauri kukala atengeze muhi wa chimo cha mikono mirongo mitsano. Ligundzure kuchicha aphiye akabishe na mfalume kukala Modekai anyongbwe dzulu ya muhi hinyo. Bada ya kukala Modekai akanyongbwa hiye Hamani aphiye shareeni na mfalume kuno akahererwa. Maneno higa gachimuhamira Hamani na achilagiza hinyo muhi uchitengezwa.

6

*Hamani anaphaha waibu
mbere za Modekai*

¹ Phahi usiku uho mfalume wakala na chilahulwe. Achilagiza chitabu cha kumbumbu ya mambo garigohendeka chirehwe. Phahi charehwa na chichisomwa mbereze. ² Chiriphosomwa, waona kukala siku za nyuma, atumishi airi ariotulwa a mfalume, ambao kala ni Bigithana na Tereshi apanga njama ya kumuolaga mfalume Ahasuero ela Modekai achiasema. Atu hano airi kala ni a mwengao kahi ya hara ariokala achirinda ryango ra mfalume. ³ Ariphosikira hivyo mfalume achiaua hinyo atumishie achiamba, “Ni chitu chani cha mana na ishima arichohenderwa Modekai kpwa higo arigohenda?” Na hinyo ahumwa achimuamba kukala kayahenderwa rorosi. ⁴ Mfalume achiaua, “Ni ani ariye hipho muhalani?” Wakati hinyo Hamani kala akedza pho muhalani kondze ya nyumba ya mfalume ili abishe naye kuhusu kumnyonga Modekai dzulu ya hinyo muhi ariokala akautengeza. ⁵ Kpwa hivyo hinyo ahumwa achimuamba kukala Hamani aimire hiko muhalani. Mfalume achiamba, “Muambireni ainjire mara mwenga.” ⁶ Hamani ariphoinjira mfalume achimuamba, “Ni dزامبو rani riwezaro kuhenderwa mutu ambaye mfalume analonda kumtuza?” Hipho Hamani achigomba chimoyo-moyo achiamba, “Ni ani ambaye mfalume analonda kumtuza isiphokala mimi?” ⁷ Phahi Hamani achimjibu mfalume achimuamba, “Mutu ambaye mfalume analonda kumtuza, ⁸ ni areherwe nguwo za chifalume ambazo hiye mfalume mwenye nkuzivwala na farasi ambaye hiye mfalume mwenye nkuphirika. Hiye farasi ni akale akavwikipwa chirauni cha chifalume. ⁹ Hizo nguwo na farasi vichirehwa navihewe chilongozi mmwenga wa chifalume. Amuhale hiye mutu ambaye mfalume akamendza kumtuza, amwike hizo nguwo na ampandize dzulu ya hiye farasi. Achimala hivyo amzunguluse himo mudzini kuno anakota kululu na

kuamba, 'Hivi ndivyo ahenderwavyo mutu ambaye mfalume akamendza kumtuza.'
 " ¹⁰ Mfalume achimuamba Hamani, "Haya upesi kahale hizo nguwo na hiye farasi, ukamuhendere Modekai yuya Myahudi asagalaye kwenye ryango ra nyumba ya mfalume, vyosi uchivoamba, phasiphunguke hata neno mwenga." ¹¹ Phahi Hamani achendahala nguwo na farasi achedzamvika Modekai, halafu achimpendiza dzulu ya hiye farasi achimzungulusa mo mudzini kuno anakota kululu na kuamba, "Hivi ndivyo ahenderwavyo mutu ambaye mfalume analonda kumtuza." ¹² Phahi Hamani wamzungulusa Modekai hata achimala. Chisha Modekai achiuya katika ryango ra nyumba ya mfalume ela Hamani achiwania kuphiya kpwakpwe kaya na sonono nyinji kuno akadziziba uso kpwa waibu.

¹³ Ariphefika kaya, Hamani wamsemurira mchewe na asenae gosi garigokala gakampaha. Atu a Hamani enye achili na Zereshi achimuamba, "Tchikala ye Modekai ambaye ukaandza kare kugbwa mbereze ni Myahudi, phahi kundamturya bii mana kugbwa undagbwa." ¹⁴ Kabila taadzangbwemala kugomba, ahumwa a mfalume otulwa nao poo, achiinjira kare maruru achimuhala Hamani achimphirika kwenye sharee iriyoandaliwa ni Esta.

7

Hamani ananyongbwa

¹ Chisha mfalume na Hamani aphiya achendasherekeya phamwenga na Malikia Esta. ² Hata siku ihi ya phiri ariphefika kwenye karamu, mfalume achimuua tsona Esta swali riratu rira achimuamba, "Haya Malikia Esta niambira. Hajayo nini? Hata ukalonda nusu ya utawala wangu mino ndakupha." ³ Malikia Esta achijibu achiamba, "Napho uwe mfalume, unanionera mbazi na ichikala unaona kukala ni vinono, navoya utivye maisha gangu na ga atu angu." ⁴ Mana mimi na atu angu hwaguzwa huolagbwe na huangamizwe tsetsetse. Kalapho hwaguzwa hukale atumwa bahi, hata ningenyamala, singekuyuga nago tse mfalume.*

⁵ Mfalume Ahasuero achimuua Malikia Esta achiamba, "Ni ani ye awezaye kusubutu kuhenda dzambo dza hiro na akuphi?" ⁶ Esta achiamba, "Adui wehu ahugayisaye ni hiyu Hamani hipha. Ni mui tamuna." Hipho Hamani mwiri uchimuinjira mnyevu phapho kare mbere za mfalume na Malikia. ⁷ Ariphefika hivo hiye mfalume watuluka, achihiya hiko muhala wa iyo nyumba ya chifalume kuno tsukizi zikampanda. Hamani naye kuona hivyo achimanya kare kukala mfalume akaamua kumuhenda uyi kpwa hivyo achiunuka achendamurai Esta ili ativye rohoye. ⁸ Mfalume ariphefika hiko chumba cha karamu achimkuta Hamani akadzibwaga hipho kochini pha Esta, achimuamba Hamani, "Yani unaweza hata kumbwawukira Malikia hipha phangu kaya tsona mbere zangu!" Hata hiye mfalume kala kadzangbwemala kugomba, ahendadzi kaziye achimbwiningiza uso Hamani. ⁹ Hipho Haribona mmwenga wa hara atumishi ariotulwa a mfalume ariokala mbereze achiamba, "Hamani kala akatengeza muhi wa kumsongola Modekai, mutu ariyemtivya mfalume. Muhi hinyo u ko kpwakpwe kaya nao una ure wa mikono mirono mitsano." Hiye mfalume achiamba, "Mhaleni mkamsongole dzulu ya hinyo muhi." ¹⁰ Phahi Hamani achihalwa achendasongolwa dzulu ya hinyo muhi ariokala akamtengezera Modekai na tsukizi za mfalume zichidigirika.

8

Esta anamvoya mfalume ause uamuli wa Hamani

¹ Siku iyo-iyoy mfalume Ahasuero wamupha Malikia Esta nyumba ya Hamani, adui wa Ayahudi, tsona achimreha Modekai mbereze mana Esta wamsemurira mfalume uhusianowe na Modekai. ² Mfalume achivula peteye ya kupigira muhuri ariyokala akamfuta Hamani achimupha Modekai. Esta achimuika Modekai aimirire mali ya Hamani.

³ Chisha Esta wagomba tsona na mfalume. Achimbwerera maguluni kuno anarira, achimvoya kukala gara mambo mai ambago Hamani wa chivyazi cha Agagi kala akapanga kuhusu Ayahudi gauswe. ⁴ Mfalume achimgolosera Esta bakoraye ya zahabu naye Esta achiima mbere ya mfalume. ⁵ Achiamba, "Ichikala ni vinono na ni sawa kpwako uwe mfalume na ichikala ukaona ni vinono na ukanionera mbazi, phahi nakuandikpwe shariya yanjina. Amulo hiri nariandikpwe kupinga zira

* 7:4 7:4 Hipha mana halisi ga Chieburania tagamanyikana.

baruwa zirizoandikpwa ni Hamani mwana wa Hamedatha wa chivyazi cha Agagi katika mipangoye ya kuangamiza Ayahudi osi ario majimbo gosi ga mfalume. ⁶ Mana ndawezadze kulorera atu angu anaolagbwa na kuhenderwa mai?"

⁷ Hiphohi mfalume achimuamba Malikia Esta na Modekai, "Hebu niphundzani, si Hamani wasongolwa dzulu wa muhi kpwa kukala walonda kuolaga Ayahudi na nyumbaye nchikupha uwe Esta. ⁸ Phahi, vyo mndivyoona ni sawa kuandika kuhusu Ayahudi andikani na mtiye muhuri wa mfalume, mana dzambo chiroandikpwa na kutiwa muhuri wa mfalume taripingbwa bii."

Modekai anaandika baruwa za kuakanira Ayahudi

⁹ Phapho hiphohi aho aandishi a mfalume aihwa edze aandike baruwa. Baruwa hizi zaandikpwa tarehe mirongo miiri na tahu mwezi wa hahu, urio Chiyahudi uihwa Sivani na zaandikpwa kulengana na vira arivyolagiza Modekai. Zaandikirwa Ayahudi, akulu a maliwali, maliwali na vilongozi osi ariokala kwenye majimbo ga mfalume. Majimbo gana na mirongo miiri na sabaa, kuandzira India hadi Kushi. Chila jimbo raandikirwa kulengana na arufuze na lugaye na Ayahudi nao achiandikirwa na arufu zao na lugaya. ¹⁰ Kpwa hivyo baruwa za uamuli zichandikpwa kpwa dzina ra mfalume Ahasuero, zichipigbwa muhuri wa hiye mfalume na zichiphirikpwa ni ahumwa ariophiya na farasi aphiyao mairo sana ahumirwao kpwa kazi ya mfalume tsona ariovyalwa chaani mwa mfalume.

¹¹ Kutsupira kpwa amulo hiro, mfalume waaruhusu Ayahudi katika chila mudzi aungane phamwenga na kudzikkanira. Aolage na kubananga-bananga jeshi ra atu ama jimbo rorosi ndiroavamia, phamwenga na achetu na ana aho na ahale zewe vitu vyao. ¹² Mambo higa gosi kala gandahendwa kpwa siku mwenga kwenye majimbo gosi ga mfalume Ahasuero. Siku yenye kala ni tarehe kumi na tahu mwezi wa kumi na mbiri, ambao uihwa Adari kpwa Chiyahudi. ¹³ Nakala ya hiro amulo kala ni ilaviwe kama shariya chila jimbo na ichaphishirwe atu osi ili siku iyo Ayahudi akale tayari na ariphize aviha ao. ¹⁴ Kpwa sababu ya lagizo ra mfalume, hinyo ahumwa kpwa kuhumira farasi a mfalume, azola mairo mara mwenga kuphirika baruwa za uamuzi na achifika hadi Susa mudzi ariokala na nyumba ya mfalume.

Modekai anahendwa mkpwulu

¹⁵ Phahi Modekai wauka mbera za mfalume, kuno akavwala nguwo za chifalume za rangi nyereru na buluu. Tsona kala akavwala chiremba chikulu cha zahabu na chitambaa cha mafuzini* cha katani ya zambarau. Mudzi wosi wa Susa wapiga njerejere kpwa raha. ¹⁶ Kpwa Ayahudi huno kala ni wakati wa raha nyinji, njerejere na ishima. ¹⁷ Siku iyo yakala nono sana kpwa Ayahudi. Mana chila ririphofika hiro lagizo ra mfalume, kwenye majimbo gosi na midzi yosi, Ayahudi apiga njerejere na chihererwa sana na achisherekeya. Atu anji achimenywa ni wuoga achiaogopha Ayahudi hata achidzihenda nao ni Ayahudi.

9

Ayahudi anatiya

¹ Phahi siku ya kutimiza shariya na malagizo ga mfalume kala ni tarehe kumi na tahu, mwezi wa kumi na mbiri, yani mwezi wa Adari. Siku hiyo, maadui ga Ayahudi kala gana hamu ya kuaturya Ayahudi ela taiyakala hivyo bii, mana Ayahudi aphaha ushindi mkpwulu dzulu ya maadui gao. ² Katika majimbo gosi ga mfalume Ahasuero, Ayahudi aungana phamwenga kwenye midzi yao achipigana na osi ariokala akapanga kuahendera mai. Taphana hata mutu mmwenga ariyeweza kuaturya mana atu osi kala anakakama kpwa kuagopha Ayahudi. ³ Vilongozi osi a majimbo, akulu a maliwali, maliwali na vilongozi a mfalume anjina osi aaterya Ayahudi kpwa sababu amuogopha Modekai. ⁴ Mana Modekai kala ni mkpwulu kwenye nyumba ya mfalume na ngumaye kala ikagota majimbo gosi, mana iye kala anaenderera kukala na nguvu zaidi.

⁵ Phahi Ayahudi apiga aviha aho na panga, achiaolaga na kuaangamiza kama arivyomendza enye. ⁶ Katika hinyo mudzi wa Susa kurikokala na nyumba ya mfalume, Ayahudi aolaga atu matana matsano. ⁷ Tsona achiaolaga Parishandatha, Dalifoni, Asipatha, ⁸ Poratha, Adalia, Aridatha, ⁹ Parimashita, Arisai, Aridai na Vaizatha, ¹⁰ ana kumi alume a Hamani mwana wa Hamedatha, adui wa Ayahudi. Aalaga ela taayahala zewe vitu vyao. ¹¹ Siku iyo isabu ya atu ariokala akaolagbwa himo Susa iriphomfikira mfalume hiko kpwakpwe kaya, ¹² mfalume wamuamba Malikia Esta, "Ichikala hipha

* 8:15 8:15 Chitambaa hichi ni dza vira kashida.

Susa tu Ayahudi akaolaga alume magana matsano phamwenga na ana kumi a Hamani, dze, go majimbo ganjina! Haya vino ni dzambo rani tsona uvoyaro uhewe? Hebu ni utu wani ulondao utimizirwe?”

¹³ Esta achiamba, “Ichikala ni vinono kpwako mfalume, navoya muhondo Ayahudi ario hipha Susa aruhusiwe kuhenda dza lagizo ra rero riambavyo. Tsona ana kumi a Hamani atsomekpw dzulu ya iyo mihi ya kusongorera atu.”

¹⁴ Hipho mfalume achilavya lagizo kukala ikale hivyo. Mbiru ichipigbwa hiko Susa na ana kumi a Hamani achitsomekpw dzulu ya iyo mihi ya kusongorera. ¹⁵ Phahi Ayahudi a Susa achiungana phamwenga hadi iyo siku ya kumi na ne ya mwezi wa Adari, achiolaga alume magana mahahu, ela vitu vyao taavigutire bii. ¹⁶ Ayahudi anjina ariokala kwenye majimbo ga mfalume aungana phamwenga kukanira maisha gao na achipaha kuoya kula kpwa maadui gao. Apigana na maadui gao na achiolaga atu elufu mirongo sabaa na tsano, ela vitu vyao taavigutire. ¹⁷ Higa gosi gakala tarehe kumi na tahu mwezi wa Adari. Kuriphocha tarehe kumi na ne achiyoa na achiuhenda siku ya kusherekeya na kuhererwa. ¹⁸ Ayahudi a Susa nyo aungana phamwenga achidzikana tarehe kumi na tahu na kumi na ne za mwezi wa Adari, achiyoa tarehe kumi na tsano. Phahi achiuhenda iyo tarehe kumi na tsano ikale siku ya kusherekeya na kuhererwa. ¹⁹ Ndiyo mana Ayahudi asagalao kwenye midzi ya mindani anaihenda tarehe kumi na ne ya mwezi wa Adari kukala ni Siku ya Kuoya, kusherekeya, kukala na raha na kuphana zawadi.

Sikukuu ya Purimu

²⁰ Phahi Modekai achihala maneno higa gosi achigaandika, halafu achiandika baruwa kpwa Ayahudi osi ariokala kure na ariokala phephi, kwenye majimbo gosi ga mfalume Ahasuero. ²¹ Waandikira achiaambira kukala atambukire siku ya kumi na ne na ya kumi na tsano ya mwezi wa Adari chila mwaka. ²² Siku hizi andazitambukiza kama siku ambazo Ayahudi aphaha kuoya mateso ga maadui gao. Mana katika mwezi hinyo Mlungu wagaluzo sonono yao ichikala raha na siku ya chiriro achiagaluzo Sikukuu. Siku hizi andazitambukira kama siku za kusherekeya, kukala na raha, kuphana zawadi na kuapha vitu achiya.

²³ Phahi Ayahudi achikubali kpwenderera dza arivyokala akaandza, kama arivyoandikirwa ni Modekai. ²⁴ Mana Hamani mwana wa Hamedatha wa chivyazi cha Agagi, hiye adui wa Ayahudi osi kala akapanga kuaangamiza. Wapiga kura ili aakomese na aangamize. ²⁵ Ela iyo mipangoye mii yokala akaapangira Ayahudi iriphomfikira mfalume, mfalume achilavya amuri na iyo njama mbii ichimuyira Hamani mwenye, iye na anae achisongolwa dzulu ya muhi. ²⁶ Ndiyo mana siku hizo achiziha Purimu kpwa sababu ya dzina puri yani kura. Phahi kulengana na zirivyoamba hizo baruwa na hivyo arivyoona vichikala, ²⁷ Ayahudi akata shauri na achikubali kukala aho enye, ana aho na atu ndionjira dini yao, atambukire siku hizo mbiri chila mwaka bila kukosa. Nao kala andazitambukira kulengana na malagizo garigoandikpwa na wakati urioikpwa. ²⁸ Piya akata shauri kukala siku hizi za Purimu zindatambukirwa ni vivyazi vyosi, mbari zosi, majimbo gosi na midzi yosi. Ayahudi na vivyazi vyao vyosi taandaricha kuzitambukira siku zosi. ²⁹ Malikia Esta mwana wa Abihaili na hiye Myahudi ariyehwa Modekai achiandika kuisitiza kuhusu iyo baruwa ya phiri ya Purimu kpwa uwezo wosi ariokala nao. ³⁰ Baruwa za kuahakikishira amani na ishima zichiphirikpwa kpwa Ayahudi osi ariokala kwenye majimbo gosi gana na mirongo miiri na sabaa ga mfalume Ahasuero. ³¹ Baruwa hizi zaasisitiza Ayahudi kukala atambukire siku za Purimu kama arivyokubali kukala aho phamwenga na vivyazi vyao andazitambukira. Tsona zaasisitiza kukala atambukire siku hizi katika siku zoiikpwa na kulengana na malagizo ga kufunga na kumririra Mlungu kama arivyotsupiza Modekai Myahudi na Malikia Esta. ³² Phahi Esta walavya shariya ya kugatiya nguvu mambo ga siku za Purimu, tsona gachiandikpwa kwenye chitabu cha Mambo ga Nyakati.

10

Sifwa na ukulu wa Ahasuero na Modekai

¹ Sambu mfalume Ahasuero watoza atu kodi ya lazima. Wahenda hivi kwenye tsi za bara, pwani na hata visuwani. ² Phahi, mambo gosi arigohenda mfalume Ahasuero katika utawalawe wa nguvu na nguma na vira arivyomuhenda Modekai akale mkpwulu kwenye utawalawe gosi gaandikpwa. Uchilonda kugamanya soma chitabu cha kumbukumbu ya mambo garigohendeka, cha Afalume a Medi na Pashia. ³ Phahi Modekai Myahudi wakala makamo wa mfalume Ahasuero. Iye kala ni mutu wa mana

sana ariyemendzwa ni Ayahudi mana kala achiahendera manono na kuatakira uzima na mafwanikiyo.

Chitabu cha AYUBU Tanga mberere

Ayubu ni chitabu chimwengachapho kahi ya vitabu viihwavyo “Maandishi ga Ikima.” Nacho chaandikpwa chimashairi. Dzina ra chitabu chichi rinalengana na ye mutu ambaye habarize zinasemurirwa mu chitabuni.

Ayubu kala anamuogopa Mlungu, chisha kala ana mali nyinji na ikima. Mutu yuyu waishi tsi ya Usi iriyo mlairo wa dzuwa. Shetani wadai kukala mutu kaweza kumuogopa na kuadamira Mlungu, napho kaishi maisha ga kuongokerwa (1:9-11; 2:4-5). Mlungu waruhusu mateso ga mphaha Ayubu ili apinge madai ga Shetani na kuonyesa uthabiti wa kuluphiro ra Ayubu (1:8; 2:3). Kahi za hali iyo asenae amlunga achendamuamba kukala mateso garigomphaha gasababishwa ni dambize za siri. Ayubu warema hoja za asenae kpwa kukala wamanya kana lawama.

Ayubu watsupira mateso na utsungu mkali ela kamrichire Mlungu dzagbwe wamlalamikira. Mlungu wamdemurira Ayubu kpwa kulalamika naye achikubali makosage na achitubu. Mwisho Mlungu achimjaliya Ayubu, achimupha kano mbiri ya vyo arivyokala navyo pho mwandzo.

Chiini cha chitabu chichi ni kumuogopa Mlungu, kuishi kpwa uaminifu, mana ya maisha, mateso ga mwanadamu phapha duniani na Mlungu alolavyo atue. Nacho china phahikana kpwenye majadiliano ga Ayubu na asenae na majibu ga Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Shetani anamjaribu Ayubu 1:1—2:13

Ayubu analani siku ya kuvyalwakpwe 3:1—26

Seemu tahu za majadiliano 4:1—27:21

Wira wa nguma za ikima 28:1—28

Mwisho wa majadiliano 29:1—31:40

Hoja ya Elihu 32:1—37:24

Hoja ya Mlungu 38:1—42:6

Maneno ga mwisho 42:7—17

Ayubu, atue na malize

¹ Kpwakala na mutu mmwenga ko tsi ya Usi, yehwa Ayubu. Mutu iye kala kana lawama, kala ni mutu wa haki, yemuogopa Mlungu na kudzitenga na uyi. ² Iye kala ana ana sabaa alume na ahahu achetu. ³ Kala ana mang’ondzi na mbuzi elufu sabaa, ngamia elufu tahu, ng’ombe elufu mwenga za kurima, punda achetu magana matsano na ahendadzi-kazi anji sana. Mutu iye kala ni tajiri sana kuriko atu osi a mlairo wa dzuwa. ⁴ Nyo ana alume kala achienda sharee kpwa mazuma mwao madzumbani, nao kala achialika ndugu zao ahahu achetu edze arye na kunwa phamwenga nao. ⁵ Bada ya sharee kusira, Ayubu kala achiha anae na kuatakasa. Ayubu kala achirauka chiti na kulavya sadaka za kuochwa kpwa ajili ya chila mmwenga wao. Mana Ayubu wadziamba, “Mendzerepho anangu alume ahenda dambi, na kumlani Mlungu mwao mioyoni.” Ayubu wahenda vivi chila mara.

Mlungu anamruhusu Shetani amjeze Ayubu

⁶ Phahi siku mwenga malaika* aphiya mberere za Mwenyezi Mlungu, mshitaki Shetani naye achiphiya phamwenga nao. ⁷ Phahi Mwenyezi Mlungu achimuza Shetani achimuamba, “Ulaphi?” Shetani achimjibu Mwenyezi Mlungu achiamba, “Che nazunguluka-zunguluka ko duniani na kunyendeka hiku na hiko.” ⁸ Chisha Mwenyezi Mlungu achimuza Shetani achimuamba, “Dze ukamuona mtumishi wangu Ayubu? Mana takuna dza iye duniani. Iye kana lawama, ni mutu wa haki, naye anamuogopa Mlungu na kudzitenga na uyi.” ⁹ Chisha Shetani achimjibu Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ikale ye Ayubu anakuogopa bila sababu?” ¹⁰ Uwe ukamzungulusira lichigo pande zosi, iye, atue na vyosi arivyonavyo. Ukajaliya kazi za mikonoye na mifugoye ikaenjerezeka kpwenye yo tsi. ¹¹ Ela golosa mkpwonoo na ugute vyosi arivyonavyo, naye andakukufuru ching’ang’a.” ¹² Mwenyezi Mlungu achimuamba

Shetani, “Lola, vyo vitu arivyonavyo unaweza kuvihenda rorosi, ela usimgute ye mwenye.” Phahi Shetani achiuka mbere za Mwenyezi Mlungu.

Ayubu anajezwa kano ya kpwandza

¹³ Phahi siku mwenga nyo anae alume na achetu kala anarya na kunwa uchi wa zabibu nyumbani mwa mvyere wao. ¹⁴ Wakati hinyo muhumwa waphiya kpwa Ayubu achedamuamba, “Ng’ombe che zinarima na punda che anarisa phephi nazo, ¹⁵ gafula hukashambuliya ni atu a Seba, akaolaga ahendadzi-kazio osi kpwa upanga na akahala nyo nyama osi akauka nao. Mimi machiyangu ndimi nchiyetiya, nami nkedzakurehera ujumbe huno.” ¹⁶ Wakati acheregomba, phakpwedza muhumwa wanjina achedzamuamba, “Kukahenda limeme kula mlunguni rikaocha mang’ondzi, mbuzi na arisa, mimi machiyangu ndimi nchiyetiya, nkedzakurehera ujumbe huno.” ¹⁷ Iye ariphokala acheregomba, phakpwedza wanjina achedzamuamba, “Akalidayo akadzipanga makundi mahahu, akahuvamia na akaolaga ahendadzi-kazi kpwa upanga na akahala nyo ngamia akauka nao. Mimi machiyangu ndimi nchiyetiya nami nkedzakurehera ujumbe.” ¹⁸ Ariphokala acheregomba, phakpwedza wanjina achedzamuamba, “Anao alume na achetu che anarya na kunwa uchi wa zabibu nyumbani mwa mvyere wao, ¹⁹ gafula, phuto kali kula jangbwani, rikapiga zo pembe ne za yo nyumba, ikaagwewerera, vivi anao akafwa. Mimi machiyangu ndimi nchiyetiya nami nkedzakurehera ujumbe huno.”

²⁰ Phahi Ayubu waunuka, achikpwanyula vwazire na achinyola chitswache chisha achidzibwaga photsi achimuabudu Mlungu. ²¹ Achiamba, “Nátuluka ndanini mwa mayo chitsaha, nami ndauya chitsaha. Mwenyezi Mlungu wanipha, na Mwenyezi Mlungu akahala, dzinare naritogolwe.” ²² Kahi ya mambo gosi higo Ayubu kahendere dambi, mana kayamlaumu Mlungu.

2

Ayubu anajezwa tsona

¹ Siku yanjina, malaika akpwedza tsona mbere za Mwenyezi Mlungu, Shetani naye achiphiya phamwenga nao. ² Mwenyezi Mlungu achimuua Shetani, “Ulaphi?” Shetani achimjibu achimuamba, “Che nazunguluka-zunguluka ko duniani na kunyendeka hiku na kura kuko.” ³ Mwenyezi Mlungu achimuua Shetani, “Dze, ukamuona ye mtumishi wangu Ayubu? Kpwa kukala takuna dza iye ko duniani. Mutu iye kana lawama, ni mutu wa haki, anayemuogopha Mlungu na kudzitenga na uyi. Iye hata vivi achere gbwiririra kuhenda haki, dzagbwe wanifyakatsira ni muangamize bila chisa.” ⁴ Ndipho Shetani achimjibu Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ngozi kpwa ngozi! Mutu nkulavya vyosi arivyonavyo ili ativye maishage. ⁵ Ela golosa mkpwonoo, ugute mwiriwe, naye andakukufuru ching’ang’a.” ⁶ Mwenyezi Mlungu achimuamba Shetani, “Lola, iye a mwako mkpwononi, ela usimuolage.”

⁷ Phahi Shetani wauka mbere za Mwenyezi Mlungu, achimgbwayisa Ayubu na maphu mai kula lihosini hadi lwayoni. ⁸ Ayubu wahala chidzandzakaya achidzikunira kuno akasagala ivuni dza mutu achiefwererwa.

⁹ Phahi mchewe wamuamba, “Dze, uchere gbwiririra haki? Mkufuru Mlungu, ufwe.” ¹⁰ Ela ye achimuamba, “Uwe unagomba dza mchetu mzuzu. Vino huphokere manono bahi kula kpwa Mlungu, dze go mai?” Kahi ya gago gosi, Ayubu kahendere dambi mana kagombere neno rorosi iyi.

Ayubu anajamboswa ni asenae ahahu

¹¹ Asena ahahu a Ayubu, Elifazi kula Temani, Bilidadi kula Shuwa na Sofari kula Naama ariphosikira mai garigomphaha, apangana, achikutana achiphiya phamwenga kpwendamphoza marendi. ¹² Ariphomuona kula kure, aho taayammanya kpwa urahisi kala ni iye. Nao achianza kurira, achikpwanyula kandzu zao na achidzimwagira vumbi dzulu ya vitswa vyao kpwa sonono. ¹³ Chisha achisagala photsi phamwenga naye kpwa muda wa siku sabaa, usiku na mutsi na taphana ariyegomba naye mana aona go mashaka arigonago ni makulu sana.

3

*Ayubu anaamba
baha kala kavyarirwe*

¹ Bada ya gago, Ayubu wavugula kanwaye na kulani siku ya kuvyalwakpwe. ² Naye waamba,

- 3 “Nailaniwe yo siku niriyovalwa,
na usiku urioamba
‘Mwana mlume akatungbwa.’
- 4 Siku iyo naikale jiza!
Mlungu ariye dzulu naasiishuulikiye,
na mwanga usiing’arire.
- 5 Naikale gigigi na chilungulungu cha jiza nachiiifwinike.
Maingu nagakale dzuluye
na jiza ra mutsi nariiofgyere.
- 6 Chisha usiku uho, nauhende chilungulungu cha jiza!
Nausiolangbwe kahi ya siku za mwaka,
wala kuoneka kahi ya miezi.
- 7 Usiku uho naukale tasa
na kusikirike chitseko cha furaha kula mo mwakpwe.
- 8 Hinyo alanio siku, naalani siku iyo,
aho anaomanya kumlamusa Leviathani.
- 9 Nyenyezi za chimirimiriche nazifunge jiza
naigodzere mwanga, ela isuone,
na isuone mwanga wa chimirimiri;
- 10 kpwa kukala taufungire njira ya vyazi ra mayo,
wala kunihenda nisiphahe mateso.
- 11 Mbona siyafwa wakati wa kuvyalwa
au kufwa wakati wa kutuluka ndanini?
- 12 Kpwa utu wani naikpwa magoni pha mayo?
Kpwa utu wani naamwiswa?
- 13 Mana ningekala nirere kpwa amani
ningekala nirere, ningekala naoya
- 14 phamwenga na afalume na ashauri a dunia,
adzenga luphya midzi iriyokala magandzo,
- 15 phamwenga na akulu enye zahabu
arioodzaza madzumba gao na feza.
- 16 Au kpwa utu wani siyakala dza mimba yomwagika,
dza mwana mtsanga ambaye kaonere dzuwa?
- 17 Mana ko kuzimu atu ayi nkuricha kuyuga,
na kuko arioremwa ni kuoya.
- 18 Kuko afungbwa nkuoya,
taasikira tsona sauti za usiru za arindzi.
- 19 Akulu kpwa adide akuko,
na mtumwa a huru kula mikononi mwa tajiriwe.
- 20 Kpwa utu wani mwanga ung’azirwe alumirao,
na uzima uhewe ario na sonono ya mioyo?
- 21 Aho nkuaza kufwa, ela taafwa,
nkuendza chifo kuriko hazina yofwitsika.
- 22 Aho nkuhererwa sana
afwapho na kuzikpwa.
- 23 Kpwadze kumng’azira mutu ambaye njiraye yafwitswa,
yefungirwa lichigo ni Mlungu?
- 24 Mana migumi ikakala dza chakurya changu,
kuula kpwangu kunasikirika dza madzi gamwagikago.
- 25 Mana go ganiogofyerago gakaniphaha,
na go ganitishirago gakanifikira.
- 26 Sina amani wala siweza kuhurira;
sioya, mashaka garedza kpwedza.”

4

*Elifazi anagomba na Ayubu
kpwa kano ya kpwandza*

¹ Ndipho Elifazi kula Temani achimjibu Ayubu achimuamba:

- 2 “Dze, ukale kundafwahirwa mutu achikuambira neno?
Ela ni ani awezaye kudzizuwiya kugomba?
- 3 Lola, uwe wafundza atu anji,
na kutiya moyo anyonje.
- 4 Manenogo gaterya iye yekala anagbwa,
nawe wahenda mavwindi gasigo nguvu gakale na nguvu.
- 5 Ela vino ukaphahwa ni mashaka, nawe ukavundzika moyo,
gakakuguta nawe unayugika.
- 6 Dze, kumuogopha Mlungu si kuluphiroro?
Na kukala kuna lawama si tumainiro?
- 7 Tambukira: Ni ani asiye na makosa akafwa achere mdide?
Au ni kuphi ambako enye haki aangamizwa?
- 8 Nimanyavyo mimi nkukala, nyo arimao uyi
na kuphanda uyi, nkuvuna uho.
- 9 Mlungu asohapho, aho nkubanangika,
na achiphuma napho akatsukirwa aho nkuangamia.
- 10 Ayi nkunguruma dza simba,
ela Mlungu nkuanyamaza na kuvundza meno gao.
- 11 Simba atumia nkuhirika kpwa kukosa nyama aindzapho,
na nyo ana a simba mchetu nkutsamulwa-tsamulwa.
- 12 Phahi naambirwa neno chisiri-siri,
sikiro rangu richisikira neno rogombwa pokopoko.
- 13 Kahi ya go maazo nirigoona usiku,
wakati atu arere usingizi wa fungo,
- 14 nainjirwa ni wuoga, nchikakama,
na mifupha yangu ichisumba.
- 15 Pepho achitsupa mbere zangu,
nami nchiandukpwa ni midzere.
- 16 Ye pepho achiima gbwii mbere zangu,
ela umbore siwezere kurimanya.
- Umbo hiro raima mbere zangu,
nako kala kugbwii, ndipho nchisikira sauti inaamba,
- 17 ‘Mwanadamu anaweza kukala na haki mbere za Mlungu?
Mutu anaweza kukala swafi mbere za muumbawe?
- 18 Ichikala Mlungu kaweza kuamini atumishie,
na malaikae nkuatuluza makosa,
- 19 dze, nyo asagalao nyumba za ulongo
ambao misingi yao i mtsangani
awezao kuolagbwa chirahisi dza popho?
- 20 Akalao azima ligundzu na ichifika dziloni akafwa,
anaangamia ta kare na kare bila atu kujali.
- 21 Nyugbwe za hema rao nkung’olwa,
nao nkufwa bila ya ikima.’

5

- 1 Phahi iha, ulole ichikala phana mutu ndiyeihika.
Na ni ani kahi ya atakatifu ndiyemgalukira?
- 2 Kpwa kpweli tsukizi nkumuolaga mpumbavu,
na wivu nkumuolaga mzuzu.
- 3 Nikaona mpumbavu anaongokerwa,
ela gafula makaloge gachilaniwa.
- 4 Anae a kure na usalama,
aonerwa pho muhalani mana kala taana wa kuakanira.
- 5 Mavunoge nkuriwa ni andzala,
aho nkugahala hata garigo miyani,
na enye tamaa nkuhega aphahe utajiriwe.
- 6 Mana kugaya takula mtsangani,
wala mashaka kula photsi.
- 7 Mwanadamu nkudzirehera mwenye shida

dza tsetse* ziurukavyo kuphiya dzulu.

- 8 Kala ndimi ningemuendza Mlungu,
ningemuikira iye kesi yangu.
- 9 Iye ndiye ahendaye mambo makulu gasigochunguzika,
mambo ga kuangalaza gasigoolangika.
- 10 Iye ndiye ahendaye tsi ikaphaha mvula,
na ahendaye madzi gakafika mindani.
- 11 Iye nkuunula ario anyenyekevu,
na aho asononekao nkuongokerwa na akakala salama.
- 12 Iye nkubananga mipango ya atu ajanja,
ili mahendo gao gasiongokerwe.
- 13 Iye nkugbwira enye ikima kahi ya ulachu wao,
na mipango ya enye ikima nkubanangbwa upesi.
- 14 Aho nkuona jiza mutsi,
na kuphaphasa mutsi avi ni usiku.
- 15 Ela Mlungu nkutivya anachiya asiolagbwe,
na achiya kula mikononi mwa enye nguvu.
- 16 Kpwa hivyo achiya ana matumaini,
na ayi nkukomeswa.
- 17 Lola, waajaliwa iye atiywaye adabu ni Mlungu,
kpwa hivyo usireme kutiywa adabu ni ye Mwenye Nguvu Zosi.
- 18 Mana nkutiya vironda, chisha akavifunga
iye nkulumiza chisha akaphoza.
- 19 Andakutivya na mashaka sita,
hata ro ra sabaa, andakutivya.
- 20 Wakati wa ndzala andakuokola usihirike,
na vihani andakutivya na upanga.
- 21 Andakuchinga wakati atu anakugomba vii,
nawe kundaogopha ubanangi wedzapho.
- 22 Wakati wa ubanangi na ndzala uwe undatseka
chisha kundaogopha nyama a tsakani.
- 23 Mawe ga mundani tagandakuyuga wakati wa kurima,
na nyo nyama a tsakani andakala na amani nawe.
- 24 Nawe undamanywa kukala nyumbayo i salama,
undalola mwako chaani nawe kundaona nyama asiyekalapho.
- 25 Chisha undamanywa kukala chivyazicho chindakala chinji,
atu andakala anji dza nyasi za weruni.
- 26 Undafwa wakati wa utumiao
dza suche ra nganu chiroivwa vinono.
- 27 Swiswi hwagalola gaga, nago ni ga kpweli.
Kpwa hivyo gasikize, ugamanye kpwa fwaidayo.”

6

Ayubu anamjibu Elifazi

- 1 Phahi Ayubu wajibu achiamba,
- 2 “Kala sonono nriyonayo ungepimwa,
na mashaka gangu gosi gangetiywa kpwenye mizani!
- 3 Gangekala maziho kuriko mtsanga wa pwani,
ndiyo mana maneno gangu ni ga kuropoka.
- 4 Mana nikalatswa ni iye Mwenye Nguvu Zosi,
roho yangu ikakola yo sumuye
Mlungu akapanga vitishovye chinyume changu.
- 5 Dze, foro nkurira napho anarya nyasi?
Au ng’ombe nkurira wakati inarisa?
- 6 Dze, chakurya sicho ladha nkuriwa bila kutiywa munyu?
Na ujinji wa yayi una mtswano wani?
- 7 Sina hamu ya kuguta vyakurya hivyo,
ni dza vyakurya vinavyonihenda nihererwe ni moyo.

* 5:7 5:7 Tafusiri zanjina zinaamba nyama wa mapha aurukavyo kuphiya dzulu.

5:12 5:12 1 Akorintho 3:19

5:17 5:17 Misemo 3:11-12; Aeburania 12:5-6

5:18 5:18 Hosea 6:1

- 8 Kalapho mavoyo gangu gangekubaliwa,
na Mlungu angenipha nilondago,
- 9 kalapho Mlungu angekubali kunisaga-saga,
na kurichira mkpwonowe uniolage!
- 10 Phahi angeniphoza marena,
ningehererwa kahi ya yo hali ya maumivu
mana sikarema go maneno ga ye ariye mtakatifu.
- 11 Nina nguvu zani hata nienderere kukugodza?
Kpwa utu wani nivumirire na simanya mwisho wa maisha gangu?
- 12 Dze, nina nguvu za mawe?
Au mwiri wangu ni wa shaba?
- 13 Kpwa kpweli siweza kudzitera,
wala sina wa kunitivya.
- 14 Iye aremaye kumuonera mbazi msenawe,
anaricha kumuogopha iye Mwenye Nguvu Zosi.
- 15 Enehu taakuluphirika dza vidzuho,
dza vidzuho vifurikavyo na vikanywa.
- 16 Ambavyo nkufurika
wakati barafu inatsatsamuka.
- 17 Ela wakati wa kazikazi nkuricha kujera,
kuchikala dzoho, nkuangamika pho viripho.
- 18 Acharo nkuangamika njira kpwa kuendza madzi,
nkuhangaika jangbwani na kufwerera kuko.
- 19 Acharo kula Tema nkuendza madzi,
achuuzi a Sheba nkugaendza kpwa kutumaini.
- 20 Aho avundzika mioyo mana kala ana uhakika wa kuphaha madzi,
ela kufika phapho, achivundzika mioyo.
- 21 Mwimwi namwi munaonekana tamundaniterya,
munaona vyo niturikavyo, namwi munaogopha.
- 22 Dze, nákuambirani rini, muniphe zawadi
au, mulavye seemu ya mali yenu kpwa ajili yangu?
- 23 Nákuambirani rini, munitivye kula mikononi mwa adui
au, munikombole kula mikononi mwa atu ayi?
- 24 Nifundzani, nami ndanyamala,
nihendani nimanye chiphokosera.
- 25 Maneno ga kpweli gana nguvu!
Ela kuniamba na makosa kuna mana yani?
- 26 Munaona munaweza kulavya makosa maneno gangu?
Na kuhenda maneno ga mutu achiyekata tamaa kukala dza phepho?
- 27 Munaweza kupiga kura ili muhende anachiya akale atumwa,
na kuguza asena enu.
- 28 Ela vivi kalani razi mnilole,
mana sindagomba handzo mbere zenu.
- 29 Nakuvoyani mugaluke, msihende uyi.
Galukani, mana sina makosa.
- 30 Dze, nkagomba utu uyi?
Dze, munaona simanya mai?

7

Ayubu anamlalamikira Mlungu

- 1 Mwanadamu ana kazi ngumu phapha duniani!
Nazo sikuze ni dza za mchibaruwa!
- 2 Dza mtumwa agodzeravyo kpwa hamu masaa gafike,
dza mchibaruwa agodzeravyo mariphoge,
- 3 ndivyo nrivyopangirwa miezi isiyokala na rorosi,
nikapangirwa sonono ya chila usiku.
- 4 Ninapholala nkuamba, 'Kucha rini nkalamuka?'
- Nyo usiku ni mure, nami nagalagala hiku na hiku hadi ligundzu.
- 5 Mwiri wangu u tele mabulu na makoko ga nongo,

- ngozi yangu ikakatika-katika inatuluka ufira.
- ⁶ Siku zangu zinaphiya mairo kuriko gurudumo ra mshonadzi, nazo nkusira bila ya kuluphiro.
- ⁷ Tambukira kukala maisha gangu ni mphuye tu, mutu mimi sindaona manono tsona.
- ⁸ Ye anionaye vivi kandaniona tsona, undaniendza, ela ndakala siko.
- ⁹ Dza ingu ritandavyo chisha rikaangamika, aphiyaye kuzimu kauya.
- ¹⁰ Aukaye kauya kpwakpwe kaya na nyo atu ariosagala naye nkumyala tsetsetse.
- ¹¹ Kpwa hivyo sindanyamala, nindagomba dzagbwe roho yangu inarumira, nindalalamika kpwa sonono ya rohani.
- ¹² Mino kale ni yo bahari, au ni dzinyama ra baharini, hata unikire mrindzi?
- ¹³ Nchiamba, chitanda changu chindanihenda nihurire, malazi gangu gandaphunguza lalamiko rangu.
- ¹⁴ Uwe unaniogofyera na ndoso, na kuniondosa na ruwiya,
- ¹⁵ hata naona baha nifungbwe lugbwe, nifwe kuriko kuku kugaya.
- ¹⁶ Nikabera maisha gangu, mana sindakala moyo ta kare na kare. Nirichani mana maisha gangu ni dza phepho.
- ¹⁷ Mwanadamu ni ani hata umuone wa mana na umfikiriye?
- ¹⁸ Mana unamlola chila kuchapho na kumchunguza chila dakika.
- ¹⁹ Undaenderera kunilola hata rini? Usiyeniricha vichache nkamiza mahe?
- ²⁰ We uchunguzaye anadamu, kpwani nchihenda dambi inakuzuru? Mbona ukanitsata? Kpwa utu wani nkakala mzigo kpwako?
- ²¹ Kpwa utu wani kuswamehe uasi wangu na kuusa uyi wangu?
- Mana muda mchache wedzao ndalala na kogo, na uchiniendza, kundaniuma.”

8

Bilidadi naye anagomba

kano ya kpwandza

- ¹ Chisha Bilidadi kula Shuwa achimjibu Ayubu achiamba,
- ² “Undaenderera kugomba gaga hata rini? Undagomba dza chikulukulu hadi rini?
- ³ Dze, Mlungu nkulavya uamuli usiokala wa haki? Unaona ye Mwenye Nguvu Zosi nkugaluzwa haki ikakala handzo?
- ⁴ Ichikala anao amuhendera dambi, iye akaatiya adabu kpwa uasi wao.
- ⁵ Ela uchimuendza Mlungu na kumvoya ye Mwenye Nguvu Zosi,
- ⁶ ichikala kuna dowo na u mutu wa haki, kpwa kpweli andakpwezakuterya na kukuuyizira makalogo kama garivyokala.
- ⁷ Dzagbwe mwandzo maishago kala si manono, maishago ga mbereni gandakala manono sana.
- ⁸ Dzifundze kula kpwa hinyo ariokutanguliya, na uririkane go garigogunduliwa ni akare.
- ⁹ Kpwa kukala naswi hu a dzana, naswi tahumanya rorosi, mana siku zehu phapha duniani ni dza chivurivuri.

- 10 Ikale taandakufundza na kukuambira?
Ikale taandagomba garigo mwao mioyoni?
- 11 Dze, miduga nkumera phatu phasipho matope?
Au mikangaga inaweza kukula phatu phasipho na madzi?
- 12 Madzi gachinywa wakati ichere mitsanga na taiweza kukatwa ili ihumirwe,
nkunyala mapema kabila ya mimea yanjina.
- 13 Zizo ndizo njira za amyalao Mlungu,
matumaini ga asiommanyana nkuangamika.
- 14 Tegemeo rao nkuvundzika-vundzika,
na kuluphiro rao ni dza muhambo wa dzwidzwidzwi.
- 15 Nkujejemera nyo muhambo, ela tauazuwiya,
nkuugbwira ngingingi ela tauaterya.
- 16 Iye nkukula dza mmea mnono uphahao mwanga wa dzuwa,
utuluzao panda zikagota mo mwakpwe mundani.
- 17 Miziye nkudzilinga-linga maweni,
na kuendza mwanya kahi-kahi ya mawe makulu.
- 18 Unaphong'olwa kula phatuphe,
pho phatu phandaurema phaambe,
'Sidzangbwekuona uwe.'
- 19 Uho ndio mwisho wa maishage,
na yanjina indamera kula mtsangani kuhala nafwasiye.
- 20 Lola, Mlungu kandamrema mutu asiyekala na lawama,
na kandagbwira mkpwono mutu ahendaye mai.
- 21 Iye andahenda mromoo uodzale chitseko,
na madomogo gapige njerejere.
- 22 Osi akuberao andatiywa waibu,
na makalo ga atu ayi tagandakalako tsona."

9

Ayubu anamjibu Bilidadi

- 1 Ndipho Ayubu achijibu achiamba,
2 "Kpweli ninamanya kukala ni vivyo,
ela mutu anawezadze kukala mwenye haki mbere za Mlungu?
3 Ichikala mutu analonda kulumbana naye,
kahi ya maswali elufu ndigouzwa
kandaweza kujibu hata swali mwenga.
4 Iye ana ikima na ni mwenye nguvu
ni ani ariyepigana naye na achishinda?
5 Iye ausaye myango bila ya yo yenye kumanya,
anaphoibomola kpwa tsukizize.
6 Iye asumbisaye dunia na kuyuusa kula phatuphe
na kuhenda nguzoze zikakame.
7 Nkuamuru dzuwa risituluke, naro rikahenda vivyo,
ahendaye nyenyezi kusalavya mwanga.
8 Iye macheye nkuhandika ko mlunguni,
na kuvyoga maimbi ga bahari.
9 Iye ariyeumba nyenyezi ziihwazo Dubu na Orioni,*
Chirimira na nyenyezi za mwakani zikaleko.
10 Iye ahendaye mambo makulu ambago mwanadamu kaweza kugaelewa
na ga kuangalaza gasigoolangika.
11 Iye nkutsapa phephi nami, ela mino simuona,
chisha nkuphiya vyakpwe bila ya mimi kumanya.
12 Avwatulapho, ni ani awezaye kumzuwiyaa?
Ni ani awezaye kumuamba, 'Unahendani?'
- 13 Mlungu kandazuwiya tsukizize.
Amteryao Rahabu† akamsujudiya Mlungu.

9:1 9:1 Ayubu 4:17   9:9 9:9 Ayubu 38:31; Amosi 5:8   * 9:9 9:9 Dubu na Orioni ni nyenyezi chizodzikusanya
avi ni chirimira.   † 9:13 9:13 Rahabu ni dzinyama dzikulu ra baharini rinaroimirira nguvu za fujo na uyi.

- 14 Mino ndamjibudze,
ndaphahaphi maneno ga kulumbana naye?
- 15 Dzagbwe sina lawama, siweza kumjibu,
ni nimvoye iye anilamulaye anionere mbazi.
- 16 Hata nchimuiha naye achinijibu,
nisingeamini kukala che anaphundza sauti yangu.
- 17 Mana ananipiga na phuto
na kunienjereza vironda vyangu bila ya chausa.
- 18 Kaniricha angaa nisohe,
ela ananihenda nkale na utsungu chila phatu.
- 19 Ichikala ni kushindana nguvu, mino simuweza bii!
Na ichikala ni mambo ga uamuli, ni ani awezaye kumreha kotini?
- 20 Dzagbwe sina lawama, kanwa yangu ingeniamula,
dzagbwe sina makosa, iye angeonyesa kukala ni mkosa.
- 21 Dzagbwe sina lawama, maisha nagaona tagana mana,
nabera maisha gangu.
- 22 Gago gosi ni mamwenga, kpwa hivyo naamba,
'Iye nkuolaga osi, asio makosa na ayi.'
- 23 Mashaka garehapho chifo gafula,
iye nkubera kukata tamaa kpwa asio lawama.
- 24 Dunia inatyiwa mikononi mwa atu ayi,
iye nkufunga vigungu aamulie.
Ichikala si iye akale ni ani?
- 25 Maisha gangu ga mairo kuriko azolaye,
ganachimbira bila kuona manono.
- 26 Ga mairo dza dau chirotengezwa na magugu,
dza kozi rivwamukiravyo nyama.
- 27 Ichikala ndaamba, 'Nindaricha kulalama nilalamikako,
nindausa sonono na nkale mwenye raha,'
- 28 bado ningeogopha go mashaka ganiphahago,
mana namanya kundaniolanga kukala sina lawama.
- 29 Ichikala ndahukumiwa kukala ni mkosa,
kpwa utu wani nidziyuge?
- 30 Hata nikaoga na rong'ondo,
na kusinga mikono yangu na sabuni,
- 31 chisha undanitiya dibwani,
na nguwo zangu zenye zindanitsukirirwa.
- 32 Mana iye si mwanadamu dza mimi, hata niweze kumjibu,
hata huphiye kotini phamwenga.
- 33 Taphana muamuli kahi yehu,
awezaye kuhutsanganya swiswi airi.
- 34 Mlungu naaniusire yo fwimboye,
ili kuogofyakpwe kusinihende nkakala muoga.
- 35 Phapho ndipho ndiphogomba bila kumuogopha,
mana vyo nionewavyo ni atu, sivyo nirivyo.

10

*Ayubu anaenderera
kumlalamikira Mlungu*

- 1 Ninabera maisha gangu,
kulalama kpwangu ndakugomba ching'ang'a,
ndagomba utsungu wangu wosi wa moyoni.
- 2 Nindamuambira Mlungu, 'Usinihukumu,
ela nihenda nimanye ro kosa unaronishitakira.'
- 3 Kpwani, unafwahirwa ni ko kunionera,
kubera yo kazi ya mikonoyo?
Au unahamirwa ni mipango ya atu ayi?
- 4 Kpwani, una matso dza ga mwanadamu?
Au unaona dza mwanadamu aonavyo?
- 5 Dze, sikuzo ni dza za mwanadamu

- au miakayo ni dza ya mwanadamu?
⁶ Kpwa utu wani uchunguze uyi wangu
na kuendza dambi yangu?
⁷ Uwe unamanya kukala sina lawama,
na takuna wa kunitivya kula mwako mkpwononi?
⁸ Mikonoyo yaniumba na ichinitengeza,
na vino undagaluka na kuniangamiza?
⁹ Tambukira waniumba na ulongo,
vino undaniuyiza mtsangani tsona?
¹⁰ Uwe wahenda mimba yangu igbwirwe,
na uchiniumba ndanini mwa mayo?
¹¹ Uwe waniumba na mifupha na mishipa,
chisha uchiniinjiza nyama na ngozi.
¹² Wanipha uzima na uchinionyesa mendzwa isiyosika,
na roho yangu uchiitundza vinono.
¹³ Ela gosi higo wagafwitsa mwako moyoni,
namanya riri kala ndiro lengoro.
¹⁴ Kala unagodzera unione ichikala ndahenda dambi,
ili ureme kuniswamehe makosa gangu.
¹⁵ Ni shaka rangu ichikala ni mui!
Hata napho nina haki, siweza kuunula chitswa changu,
mana ni tele waibu
na nahoha kahi ya mateso.
¹⁶ Niunulapho chitswa tu, uwe ukuniindza dza simba,
na kuonyesa tsona uwezoo wa ajabu chinyume changu.
¹⁷ Chila wakati unanirehera mashaidi maphya chinyume changu,
unazidi kunitsukirirwa,
nawe unanirehera maadui maphya.
¹⁸ Kpwa utu wani wanihenda niyvalwe?
Baha kala nafwa kabila ya atu kuniona.
¹⁹ Ningevyalwa tu na kuphirikpwa mwenga kpwa mwenga mbirani,
avi sivyarirwe.
²⁰ Maisha gangu ni mafupi,
phahi niricha, angaa niyoye chidide,
²¹ kabila sidzangbwephiya ko tsi ya jiza na chilungulungu cha jiza,
ambako nchiphiya sindauya.
²² Ni tsi ya chilungulungu cha jiza na fujo,
tsi ambayo mwangawe ni dza jiza.”

11

Sofari naye anagomba

kpwa kano ya kpwandza

- ¹ Ndipho Sofari kula Naama achijibu achiamba,
² “Dze, uno unji wa maneno usijibiwe?
Kuno kugombako sana kukuhende kukala una haki?
³ Dze, cho chibakocho chihende atu anyamale?
Na uberapho atu, usitiywe waibu?
⁴ Kpwa mana unaamba, ‘Mafundzo gangu ni manono,
chisha sina lawama mbere za Mlungu.’
⁵ Kalapho Mlungu angegomba,
kalapho angefwenula kanwaye akakujibu,
⁶ angekuambira siri za ikima,
mana ikimaye ni nyinji.
Chisha umanye kukala Mlungu akakutiya adabu chidide kuriko irivyostahili.
⁷ Dze, we unaweza kumanya siri za Mlungu?
Au kumanya mwisho wa iye Mwenye Nguvu Zosi?
⁸ Ukuluwe unatsupa mlunguni, we unaweza kuhendani?
Na chinache chinatsupa kuzimu, unamanyani we?
⁹ Chipimoche ni chire kuriko dunia,
na ni mpana kuriko bahari.

- 10 Achimtiya mutu jela,
na kumwiiha kotini, ni ani awezaye kumkahaza?
- 11 Kpwa kpweli anamanya atu asiokala na mana,
na aonapho uyi kaupuza.
- 12 Ela mutu mzuzu andaphaha ikima,
wakati foro andavyala mwanadamu.
- 13 Uchitakasa moyoo,
na umgolosere mikonoyo,
- 14 uchiika kanda yo dambi iriyo mwako mkpwononi
na usiriche uyi ukahenda mizi mwako nyumbani,
- 15 ndipho undaunula usoo bila lawama,
undaimarika na kundaogopha.
- 16 Undayala mashakago,
gandakala dza madzi garigotsupa.
- 17 Nago maishago gandang'ala kuriko mwanga wa mutsi,
na jizare rikale dza ligundzu.
- 18 Kpwa kpweli undakala salama, mana undakala na tumaini,
undarindwa na kuoya salama.
- 19 Uwe undalala na taphana ndiye kuondosa,
na anji andakuendza uaterye.
- 20 Ela matso ga atu ayi gandafunga jiza,
na njira zosi za kuchimbirira taandaziona,
nao andaona baha afwe."

12

Ayubu anajibu asenae

- 1 Phahi Ayubu wajibu achiamba,
- 2 "Kpwa kpweli mwimwi ndimwi atu enye,
mchifwa mwimwi, ikima nayo indasira.
- 3 Ela mimi nami naelewa, dza muelewavyo mwimwi,
tamkanizidi marifwa.
Ni ani asiyemanya mambo higa?
- 4 Mimi kala nchimvoya Mlungu ananijibu
ela nkakala chitseko cha atu,
ananitseka dzagbwe ni wa haki bila ya lawama.
- 5 Iye ariye na maisha ga raha nkubera aho ario na tabu
kpwao tabu nkuphahwa ni hara aherezao.
- 6 Makalo ga anyang'anyi gana amani,
na nyo amchokozao Mlungu a salama,
aho atsukulao mlungu wao mwao mikononi.
- 7 Ela uzani nyama, nao andakufundzani,
na nyama a mapha andakuambirani.
- 8 Gombani na dunia, nayo indakufundzani,
na ng'onda a baharini, andakusemurirani.
- 9 Ni ani asiyemanya, kahi ya aha osi,
kukala ni uwezo wa Mwenyezi Mlungu ndio uriohenda gaga?
- 10 Uzima wa chila chiumbe u mwakpwe mkpwononi,
na mphuye wa anadamu osi.
- 11 Dze, sikiro taripima maneno,
dza lilimi ritatavyo chakurya?
- 12 Enye ikima ni atumia,
na enye kuelewa ni hara ario na miaka minji.
- 13 Mwenye ikima na uwezo ni Mlungu,
iye ana ushauri na ujuzi.
- 14 Anaphobananga, taphana awezaye kudzenga luphya,
amfungirapho mutu, taphana awezaye kumvugurira.
- 15 Anaphogbwira mvula, tsi nkuuma,
achiirichira, tsi nkuodzala madzi.
- 16 Iye ana nguvu na ikima,

- nyo achengao na achengbwao osi ni akpwe.
 17 Iye nkusababisha ashauri akose ikima,
 na kuhenda aamuli akale azuzu.
 18 Iye nkuavula afalume mavwazi ga utawala,
 na akaafunga mikumbu mwao vibiruni dza atumwa.
 19 Anaavula alavyadzi-sadaka mavwazi gao matakatifu,
 na kuafuta mamlaka enye uwezo.
 20 Iye nkuafunga kanwa ashauri akuluphirwao,
 na kuusa ufahamu wa atumia.
 21 Iye nkutiya waibu vilongozi,
 na kufuta silaha enye mkpwotse.
 22 Iye nkuika wazi mambo garigo jizani,
 na kuhenda garigo kpwenye chilungulungu cha jiza gakale mwangani.
 23 Iye nkuhenda mataifa gakaenjerezeka chisha akagaangamiza,
 nkuhenda mataifa ganjina gapanuke chisha akagatsamula.
 24 Nkuausira vilongozi a atu marifwa,
 na kuahenda azemeheke ko weruni kusiko njira.
 25 Nkuahenda adedeleke dza alevi,
 nao nkuphaphasa mo jizani musimokala na mwanga.

13

*Ayubu anaaza alumbe kesiye
 na Mlungu*

- 1 Gaga gosi nágaona na matso gangu,
 na nchigasikira na masikiro gangu,
 nami nchigaelewa.
 2 Go mmanyago mwimwi, nami nagamanya.
 Tamkanizidi marifwa.
 3 Ela nalonda nigombe na iye Mwenye Nguvu Zosi,
 nalonda nlumbe lau rangu na Mlungu.
 4 Ela mwi munaniziga na maneno ga handzo,
 mwimwi mosi mu aganga msiofwaha chitu.
 5 Kalapho mungenyamala,
 mungeonekana muna ikima!
 6 Vivi phundzani nidzihehere,
 phundzani maneno ga kanwa yangu.
 7 Dze, mundamuhehera Mlungu na mambo ga handzo
 na kuchenga kpwa sababuye?
 8 Dze, mundampendeleya Mlungu
 na kumhehera?
 9 Vino achikuchunguzani mundaonekato?
 Au munaweza kumchenga, dza mchengavyo mwanadamu?
 10 Kpwa kpweli iye andakudemurirani
 ichikala munapendeleya atu chisiri-siri.
 11 Dze, nyo ukuluwe taundakuogofyerani?
 Dze, kandakutishirani?
 12 Maneno genu ga ikima ni dza misemo isiyo mana dza ivu,
 na maneno genu ga kudzihehera ni dza ngome za ulongo.
 13 Nyamalani, nirichani nigombe,
 ganiphahe ndigoniphaha.
 14 Ni tayari hata ichikala ni kufwa, nifwe.
 15 Andaniolaga, nami sina kuluphiro,
 ela ndahehera mwendo wangu mbereze.
 16 Kuku ndiko ndikokala kutivywa kpwangu,
 mana asiyemuogopha Mlungu kandamsengerera bii.
 17 Phundzani vinono go nigombago,
 nago gakuinjireni mwenu masikironi.
 18 Lolani nikadzitayarisha kudzihehera,
 ninamanya kukala ni ndaisabiwa kukala sina lawama.
 19 Ni ani ndiyenipinga?

- Mana wakati uho ndakala nkanyamala na kufwa.
²⁰ Navoya unihendere mambo mairi bahi,
 nami sindadzifwitsa mberezo.
²¹ Wuuse mkpwonoo unaonipiga
 na usiriche kuogofyako kukaniondosa.
²² Phahi niiha, nami ndaihika,
 au uniriche nigombe, nawe unijibu.
²³ Go makosa na dambi zangu ni ngaphi?
 Nimanyisa uasi wangu na dambi yangu.
²⁴ Kpwa utu wani unanifwitsira usoo,
 na kunihenda aduio?
²⁵ Dze, undaogofyera kodza riphepheruswaro ni phepho?
 Na kuzoresa wiswa mkavu?
²⁶ Mana unaandika mambo mai ga kunishitaki,
 na kunihenda nirisi makosa gangu ga wanacheni.
²⁷ Unafunga magulu gangu gogoni,
 na kulola njira zangu zosi,
 na kutiya alama nyayo zangu ili unimanye ko ndikophiya.
²⁸ Kpwa hivyo nabubudzika dza utu uolao,
 dza nguwo yoriwa ni popho.

14

- ¹ Mwanadamu avyalwaye ni mchetu
 maishage sigo mare, tsona ga tele tabu.
² Iye nkubumuka dza ruwa, chisha akanyala,
 nkuuka mairo dza chivurivuri na kukoma kuishi.
³ Nawe kpwadze unavugula matso kulola mutu dza iye,
 na kumreha kotini alumbane na uwe?
⁴ Ni ani awezaye kutuluzwa chitu swafi kula kpwa chitu chikolo?
 Takuna ng'ò.
⁵ Siku za kuishi mwanadamu zapimwa,
 na isabu ya mieziye unayo uwe,
 na uchimuikira miphaka ambayo kaweza kuitsupa.
⁶ Phahi lola kanda, aphahe kuoya,
 ili ahamirwe ni sikuze, dza muhendadzi-kazi.
⁷ Mana muhi una kuluphiro,
 hata uchikatwa, nkutsephula tsona
 na tsephuze tazindasira.
⁸ Dzagbwe miziye nkukala mikare mo mtsangani,
 na chisichiche nkuuma,
⁹ ela uchiphaha mzizimo wa madzi,
 nkutsephula dza muhi mtsanga.
¹⁰ Ela mwanadamu nkufwa nao ukakala mwishowe,
 nkudosa roho, na ikakala ndio mwisho.
¹¹ Dza madzi ga ziyani gaumavyo,
 na madzi ga muho ganavyokoma kujera na kuuma.
¹² Ndivyo mwanadamu, afwapho kauya tsona,
 hata mlunguni ndiphosira, mwanadamu kandalamuka
 au kulumuswa kula mwakpwe usingizini.
¹³ Kalapho ungenifwitsa kuzimu,
 na kunifwitsa hadi tsukizizo zidigirike
 ungenipangira wakati wa kunitambukira!
¹⁴ Dze, mutu achifwa anaweza kuuya moyo tsona?
 Mutu mimi ningegodzera, siku zosi za utumishi wangu,
 hata wakati wangu wa kuvugulwa ukafika.
¹⁵ Ungeniha, nami ningeihika,
 ungeza kuona cho chiumbe urichoumba na mikonoyo.
¹⁶ Ndipho ungeweza kuolanga nyago zangu,
 ungechunguza dambi zangu,
¹⁷ uasi wangu ungefungirwa mkobani,

- na ungebwiningiza uyi wangu.
 18 Ela dza mwango umomonyokavyo na kufwikitsika,
 na dza vira dziwe rigomokavyo phatuphe,
 19 madzi nkurisa go mawe,
 na mvula kulu nkutsukula mtsanga,
 ndivyo uangamizavyo kuluphiro ra mwanadamu.
 20 Uwe ukumshinda mwanadamu siku zosi, naye akaangamika,
 ukumgaluza umbore ra uso na kumphirika mtsangani.
 21 Ana achihewa ishima ye kamanya,
 na achitserezwa cheo ye kana habari.
 22 Iye asikirago ni maumivu ga mwiriwe,
 na kudzisononekera ye mwenye.”

15

Elifazi anamjibu tsona Ayubu

- 1 Ndipho Elifazi, Mtemani achimjibu Ayubu achiamba,
 2 “Dze, mutu wa ikima nkujibu na maneno ga upuzi,
 na kuodzaza ndaniye na phepho ra mlairo wa dzuwa?
 3 Takuna mutu wa ikima awezaye kugomba dza vyo ugombavyo,
 au kutuluzza maneno gasigoriwa ni mshoka.
 4 Ela uwe kumuogopha Mlungu,
 na unazuwiya atu kumuabudu Mlungu.
 5 Mana uyio unafundza kanwayo,
 nawe ukutsambula gara gagombwago ni ajanja.
 6 Kanwayo mwenye inakulamula, si mimi,
 madomogo mwenye ganashuhudiya chinyumecho.
 7 Kpwani we ndiwe mutu wa kpwandza kuvyalwa?
 Au we wavyalwa kabila ya myango?
 8 Dze, wasikira mashauri ga siri ga Mlungu?
 Kpwani unaona ikima ni yako macheyo?
 9 Unamanya riphhi husirorimanya?
 Na ni riphhi hurimanyaro ambaro tariwazi kpwehu?
 10 Huna enye komvwi na atumia sana,
 avyere kuriko sowe.
 11 Dze, ko kuhurizwa uhurizwako ni Mlungu ni kudide?
 Au ko kukala anagomba nawe kpwa upore takutosha?
 12 Mbona ukatsukirwa mwako moyoni?
 Mbona unahutumburira matso?
 13 Ukatsukirwa hata unaihenda rohoyo ikale chinyume cha Mlungu,
 na kugomba maneno dza higo.
 14 Mwanadamu ni ani, hata akale swafi?
 Au iye yevyalwa ni mchetu ni chitu chani, hata akale wa haki?
 15 Ichikala Mlungu kakuluphira atakatifue,
 na ko mlunguni si kuswafi mbereze,
 16 dze ye mwanadamu amtsukizaye na ariye mkolo,
 ahendaye uyi dza anwaye madzi?
 17 Niphundza nami ndakueleza
 na nkuambire gara nchigoona,
 18 (garigogombwa ni atu a ikima
 ambago aambirwa ni akare aho bila kufwitswa.
 19 O akare machiyao ndio ariohewa yo tsi,
 na takuna mjeni ariyetsapa kahi-kahi yao).
 20 Mutu mui nkugaya maishage gosi,
 mutu aoneraye ayae nkugaya miakaye yosi ariyoikirwa.
 21 Sauti za kuogofya nkuodzala mwakpwe masikironi
 wakati akaongokerwa, andavamiwa ni nyo atekao nyara.
 22 Iye kakuluphira kukala andauya kula jizani,
 chisha nkugodzwa ni upanga.

- 23 Iye nkudengereka kuendza chakurya, kuno anaamba, ‘Chi kuphi?’
Anamanya kukala siku ya jiza i phephi naye.
- 24 Tabu na kulumira vinamtiya wuoga,
vindamshinda dza mfalume ariye tayari kpwa viha.
- 25 Kpwa mana akagolosa mkpwonowe apigane na Mlungu
na kpwenderera kum’bera iye Mwenye Nguvu Zosi.
- 26 Kpwa kudziunula anazola mairo kumshambuliya Mlungu,
kuno akagbwiririra ngao ndziho.
- 27 Dzagbwe usowe ukanona,
na chibiruche chikaodzala mafuha,
- 28 ela andaishi midzi ya magandzoni,
kahi ya nyumba ambazo tazisagalwa ni mwanadamu,
zirizopangirwa kukala ndulu za mawe.
- 29 Kandakala tajiri tsona
na maliye taindadumu
wala taindakala nyinji kpwenye yo tsi.
- 30 Iye kandachimbira ko jizani,
dzuwa rindaihenda yo mitseye inyale,
na pumuzi za Mlungu zindamphyera.
- 31 Asidzichenge kukuluphira chitu chisicho na mana,
mana kandariphiwa chochosi.
- 32 Andariphiwa kabila ya wakatiwe,
na pandaye taindawanda.
- 33 Andakala dza mzabibu ambao zabibuze zikakutika kabila ya wakatiwe,
dza mzaituni uchiokuta maruwa.
- 34 Mana atu asiomuogopha Mlungu, taandakala na chivyazi,
na moho undaocha makalo ga hinyo amenzao kuhongbwa.
- 35 Aho nkupanga fujo na kuhenda mai
na mioyo yao nkupanga handzo.”

16

Ayubu anadzihehera

- 1 Ndipho Ayubu achijibu achiamba,
- 2 “Násikira mambo manji dza gago,
mwimwi mosi mnaniyuga tu, tamniphoza marena.
- 3 Maneno genu gasigo na mana gandasira rini?
Au ni chitu chani chinachokuhendani mujibu?
- 4 Mimi piya ningegomba dza vyo mgombavyo,
kalapho munatsupira gaga garigoniphaha
ningegomba maneno chinyume chenu
na kusukasuka chitswa changu.
- 5 Ningekutiyani nguvu kpwa gara nigombago,
na maneno gangu ga kuphoza marena gangehuriza utsungu wenu.
- 6 Hata nchigomba chisha sonono yangu taisira,
na hata nchinyamala chisha takuniphunguzira sonono.
- 7 Kpwa kpweli Mlungu akaniremweza,
atu angu osi akaaolaga tsetsetse.
- 8 Uwe ukahenda mwiri wangu kukala nkahenda dambi.
Mwiri wangu wenye mikunya-mikunya unashuudiya chinyume changu.
- 9 Akanimwamula kpwa tsukizize, akanimena
na kuning’atira meno,
adui wangu akanitumburira matso.
- 10 Atu akanahula kanwa zao kunizemerera,
akaniwanga makofi kpwa chibero,
anadzikusanya phamwenga chinyume changu.
- 11 Mlungu akanitiya mikononi mwa enye dambi,
na kunilavya kpwa atu ayi.
- 12 Nákala sina maneno, ela achinivundza vipande-vipande,
wanigbwira singo achinibunda-bunda na photsi,

- achinihenda kukala ni mlengbwa.
- 13 Atue a maha akanizangira,
anaahula figo zangu bila ya kunionera mbazi,
anamwaga chihumbo utsungu changu photsi.
- 14 Iye ananilumiza mara kpwa mara,
ananishambuliya dza sujaa.
- 15 Nikadzishonera nguwo za magunia nikavwala,
nami nkamwaga nguvu zangu vumbini.
- 16 Matso gangu gakadobera kpwa ndiro,
na jiza rikagbwira mwangu kopheni.
- 17 Dzagbwe mikono yangu taidzangbwehenda fujo,
na mavoyo gangu ga swafi.
- 18 Uwe tsi, usibwiningize milatso yangu,
na chiriro changu nachisiphahe phatu pha kuoya.
- 19 Hata vivi shaidi wangu a mlunguni,
na iye ndiye nihehera a dzulu.
- 20 Asena angu ananibera,
ela matso gangu ganammwagira Mlungu matsozi.
- 21 Naaza kala phana mutu wa kunihehera mbere za Mlungu,
dza vira mutu aheheravyo msenawe.
- 22 Mana miaka michache indatsapa,
nindaphiya charo ambacho tachiuywa.

17

Ayubu anaenderera kudzihehera

- 1 Nkavundzika moyo, siku zangu zikasira,
mbira i tayari kpwa sababu yangu.
- 2 Kpwa kweli afozi akanizangira,
dzitso rangu rinalola vyo aninyeteravyo.
- 3 Ee Mlungu, hehera kusakala na lawama kpwangu,
mana takuna mutu ndiyenihehera.
- 4 Mana ukaziba achili zao zisielewe,
kpwa hivyo kundaaruhusu ashinde.
- 5 Afyakatsiraye asenae ili aphahe fwaida,
matso ga anae gandafunga jiza.
- 6 Mlungu akanihenda nikale wa kutsekpwa ni atu,
nikakala mutu wa kutsitsirwa mahe.
- 7 Matso gangu gakamenya jiza kpwa sonono,
na vilungo vyangu vyosi tavina mkpwotse dza chivurivuri.
- 8 Vivi atu a haki achiniona anaangalala,
nyo asio na lawama anaona kukala námkosea Mlungu.
- 9 Ela wa haki andagbwira njiraye,
na ye wa mikono swafi andazidi kuphaha nguvu.
- 10 Ela mwimwi mosi, uyani,
nami sindaphaha mutu wa ikima hata mmwenga kahi yenu.
- 11 Siku zangu zikasira, mipango yangu ikavundzika,
vyo moyo wangu umendzavyo, vikakoseka.
- 12 Asena angu taamanya wakati wa usiku wala wakati wa mutsi;
kuchikala usiku nyo nkuamba ni mutsi;
na jiza richikala rinahanda nyo nkuamba kunang'ala.
- 13 Kuluphiro rangu ri kuzimu,
ambako ndahandika chitanda changu ko jizani,
- 14 Ichikala nindaiha mbira, 'Uwe u baba,'
na kuamba bulu, 'Uwe u mayo' au 'Uwe u mwenehu mchetu,'
- 15 kuluphiro rangu ri kuphi?
Ni ani ndiyeona kuluphiro rangu?
- 16 Dze, rindateremuka kuriko na maryango ga kuzimu?

Dze, hundatserera phamwenga mtsangani?”

18

Bilidadi anaamba

Mlungu nkutiya adabu atu ayi

- ¹ Chisha Bilidadi kula Shuwa wajibu achiamba,
- ² “Hadi rini undaenderera kuendza maneno ga kugomba?
Ririkana vinono naswi hundagomba.
- ³ Kpwa utu wani hunaolangbwa dza ng’ombe?
Mbona unahuona dza azuzu?
- ⁴ Uwe unadzimwamula mwenye kpwa tsukizizo,
Dze, yo dunia indarichwa kpwa sababuyo?
Au mwamba undauswa phatuphe?
- ⁵ Yo taa ya atu ayi inazimwa,
na nyo mohowe taundang’ala.
- ⁶ Jiza ndio mwanga mwakpwe nyumbani,
na yo taaye iriyo dzulu indazimwa.
- ⁷ Nyagoze nyire zindafupishwa
naye andabwagbwa ni mipangoye mwenye.
- ⁸ Mana akahegbwa ni maguluge mwenye,
naye ndiphonyendeka andagbwa dibwani.
- ⁹ Andagbwirwa jimbe ni muhambo,
na muhambo undamgbwira ngingingi.
- ¹⁰ Andafwitsirwa lugbwe mtsangani,
na kuhegbwa mo njirani.
- ¹¹ Vitisho vindamtiya wuoga chila uphande,
navyo vindamzoresa lunyolunyo.
- ¹² Ndzala indammala mkpwotse,
mashaka gandamgodzera agbwe.
- ¹³ Ukongo mui undarya ngoziye,
mwana mvyere wa chifo andarya vilungovye.
- ¹⁴ Chifo chindamuhala kula mwakpwe hemani arimokuluphira,
na chindamphirika kpwa mfalume wa vitisho.
- ¹⁵ Tamundakala chirichoche mo mwakpwe hemani
chibiriti chindatsamulwa dzulu ya makaloge.
- ¹⁶ Ko tsini miziye indauma,
na dzulu, pandaze zindanyala.
- ¹⁷ Takuna ndiye mtambukira duniani,
na dzinare tarindahadzwa mo njira-njira.
- ¹⁸ Andazoreswa kula mwangani hadi jizani,
na azoreswe kula duniani.
- ¹⁹ Kandakala na mwana wala mdzukululu kahi za atue,
na taphana ndiyetiya pho ariphokala anasagala.
- ²⁰ Aho asagalao mtswerero wa dzuwa andaangalazwa ni yo sikuye,
na atu a mlairo wa dzuwa andagbwirwa ni wuoga.
- ²¹ Kpwa kpweli ndivyo garivyo makalo ga atu ayi,
hivyo ndivyo pharivyo phatu pha iye asiyemmanya Mlungu.”

19

Ayubu anaamba Mkomboliwe a moyo

- ¹ Ndipho Ayubu achijibu achiamba,
- ² “Dze, mundanigayisa,
na kunivundza na maneno hadi rini?
- ³ Mkanibera tsona na tsona,
tamuona waibu kunihendera mai?
- ⁴ Hata ikale nahenda kosa,
ro kosa nasala naro mwenye.
- ⁵ Mwimwi munadziona mu bora kuriko mimi,
munahumira mateso niphahago chinyume changu.

- 6 Manyani kukala Mlungu akanihendera makosa,
na kunigbwira na nyavuye.
- 7 Dzagbwe nakota kululu, 'Nkahenderwa fujo!' ela taphana anijibuye,
dzagbwe nakota kululu niterywe, ela taphana haki bii.
- 8 Iye akayiikira sandzu njira yangu ili nisiweze kutsupa,
na kuhenda njira zangu zikale jiza.
- 9 Akahenda nguma yangu yiuke,
na kunivula chiremba changu.
- 10 Akanivundza pande zosi, nami nkasira,
naye akazula kuluphiro rangu dza muhi.
- 11 Tsukizize zikaaka dza moho chinyume changu,
na kuniolanga dza mmwenga wa maaduige.
- 12 Majeshige garedza phamwenga,
ganatengeza njira ya kpwedza kpwangu,
na kuchita kambu kuzunguluka hema rangu.
- 13 Akaika enehu kure nami,
na animanyao akanitenga tsetsetse.
- 14 Atu angu akaniricha,
na asena angu akaniyala.
- 15 Ajeni angu akaniyala,
na atumishi angu achetu ananiona avi ni mjeni,
ananiika sawa na atu akuhenda kpwedza.
- 16 Namuiha muhendadzi-kazi wangu ela kanijibu,
dzagbwe nam'bembeleza.
- 17 Pumuzi zangu zinamnukira lov'u m'kpwazangu,
nami ni tsukizo kpwa enehu enye.
- 18 Ninaberwa hata ni anache adide,
nchiunuka ananisengenya.
- 19 Asena angu osi a kurya na kuusa akanitsukirirwa,
nriokala naamendza, akanitsamalala.
- 20 Mifupha yangu ikagbwirana na ngozi yangu,
nkatiya ela che bado phadide nifwe.
- 21 Nionerani mbazi, nionerani mbazi, mwi asena angu,
mana Mlungu akaniguta na m'kpwonowe.
- 22 Mbona munanigayisa dza vyo Mlungu anigayisavvo?
Kpwa utu wani tamtosheka na mwiri wangu?
- 23 Kalapho maneno gangu gangeandikpwa,
yani gangeandikpwa chitabuni!
- 24 Kalapho gangeandikpwa na kalamu ya chuma na risasi
au gangetsongbwa mwambani hata kare na kare!
- 25 Mana namanya mkomboli wangu a moyo,
na kukala pho mwisho andaima dzulu ya tsi.
- 26 Na bada ya ngozi yangu kubanangbwa vivi,
hata nchikala kpwenye mwiri uhu nindamuona Mlungu na matso gangu.
- 27 Mimi nindamuona
na matso gangu gandamlola, naye si wanjina.
Moyo wangu unamgodzera kpwa hamu!
- 28 Ela mwi munaamba, 'Hundambwayisadze!
Mana chandzo cha gaga ni ye mwenye.'
- 29 Phahi ogophani upanga,
mana tsukizi zinareha kutiywa adabu kpwa upanga,
ili umanye kukala kuna uamuli."

20

Sofari anaamba uyi una maripho

- 1 Phahi Sofari kula Naama wajibu achiamba,
2 "Maazo gangu gananihenda nijibu,
kpwa sababu nina more.
3 Nasikira kudemurirwa kunako niusira nguma yangu,

- na kuelewa kpwangu kunanihenda nijibu.
- ⁴ Vino ukale kumanya gano kula kare,
hangu mwanadamu aikpwe duniani,
- ⁵ kukala chitseko cha atu ayi ni cha muda mfupi,
na kuhererwa kpwa asiomuogopha Mlungu ni kpwa muda tu.
- ⁶ Dzagbwe ngulu za asiyemuogopha Mlungu zikafika hadi mlunguni,
na chitswache chikafika mainguni,
- ⁷ iye andaangamika hata kare na kare dza mavige gaangamikavyo,
hara ariomuona andauza, 'Akuphi?'
- ⁸ Andayalwa dza ndoso na kandaonewa tsona,
andafutika dza ruwiya ya usiku.
- ⁹ Iye ariyemuona, kandamuona tsona,
na pho phatuphe taphandamtarajiya tsona.
- ¹⁰ Anae andalonda asaidiywe ni achiya,
na mikonoye indauyiza utajiriwe.
- ¹¹ Mifuphaye i tele nguvu za uhanani,
ela indalazwa photsi mtsangani phamwenga naye.
- ¹² Dzagbwe uyi u mtswano mwakpwe kanwani,
dzagbwe anaufwitsa tsini ya lilimire,
- ¹³ dzagbwe kaweza kuurichira uphiye,
ela anazuwiya mo mwakpwe kanwani,
- ¹⁴ chakuryache chindagaluka utsungu mo mwakpwe ndanini
chindakala dza sumu ya nyoka mo ndani.
- ¹⁵ Iye nkuiya utajiri wa atu, naye andauhaphika,
Mlungu andamuhenda auhaphike.
- ¹⁶ Andafyondza sumu ya nyoka,
andafwa kpwa kuondzwa ni bafwe.
- ¹⁷ Iye kadaishi kufwahirwa ni vidzuo,
myuho ichiyoodzala asali na maziya.*
- ¹⁸ Cho arichochiphaha kpwa jasho
andachiuyiza bila ya kuchirya,
na yo fwaida ya bisharaye
tandamuhenda akale na raha.
- ¹⁹ Mana akaonera achiya na kuaricha bila chitu,
akahala kpwa nguvu nyumba ambazo kazidzengere.
- ²⁰ Kpwa kukala urohove tauna mwisho,
kandativya chochosi ambacho chindamuhenda akale na raha.
- ²¹ Bada ya kurya, taphana ndichosala,
kpwa hivyo kuongokerwakpwe takundadumu.
- ²² Wakati wa kukala na vinji andaphahwa ni mashaka,
na shida za chila aina zindamphaha.
- ²³ Phapho ndiphomvuna,
Mlungu andamtiya adabu,
na tsukizize zimmwagikire dza mvula.
- ²⁴ Iye andachimbira silaha ya chuma,
andafuriswa muvwi urio na chigumba cha shaba.
- ²⁵ Muvwi undafutwa kula mwakpwe mwirini,
chigumba chakung'ala chindamuhumbula chihumbo utsungu,
naye andainjirwa ni wuoga.
- ²⁶ Chilungulungu cha jiza chinagodzera akibaze,
moho ambao tauasirwe ni mwanadamu undamuocha,
na cho ndichokala chikasala mo mwakpwe hemani chindaphya.
- ²⁷ Ko mlunguni kundaika wazi uyiwe,
na dunia indalavya ushuhuda chinyumeche.
- ²⁸ Mali za mwakpwe nyumbani zindatsukulwa ni mafuriko,
zindahalwa ni madzi pho siku ya tsukizi za Mlungu.
- ²⁹ Uhu ndio mtalo wa mutu mui,
urisi ariokirwa ni Mlungu."

* 20:17 20:17 Miho ichiyoodzala mafwanikiyo na utajiri.

21

Ayubu anaamba

atu ayi ndio aongokerwao

- ¹ Phahi Ayubu wajibu achiamba,
- ² “Phundzani vinono maneno gangu,
na muchihenda hivyo mundaniphoza marendra.
- ³ Nivumirirani, nami nigombe,
na bada ya kugomba, zidini kunibera.
- ⁴ Kpwani ko kulalamika kpwangu kunahusu mwanadamu?
Kpwa utu wani nivumirire?
- ⁵ Nilolani na muangalale,
muzibe kanwa zenu na mafumba.
- ⁶ Nchigafikiriya gaga, gananitiya wuoga,
na kunikakamisa mwiri.
- ⁷ Mbona atu ayi anaishi,
kufikira utumia na kukala enye uwezo?
- ⁸ Nkuona ana aho anaimarishwa mbere zao,
na chivyazi chao mbere za matso gao.
- ⁹ Midzi yao i salama, ko kuogofyerwa takuko,
na yo fwimbo ya Mlungu taidzulu yao.
- ¹⁰ Ndzau zao zinavyaza bila kuremwa,
Ndama zao zinavyala bila ya kuvoromosa.
- ¹¹ Nkulongoza ana aho dza chaa cha mfugo,
na ana aho nkuvwina.
- ¹² Nkuimba na tamburini na zeze,
na kuhamirwa ni sauti ya chivoti.
- ¹³ Nkuishi maisha ga kuongokerwa,
nao nkulazwa mbirani na amani.
- ¹⁴ Ela nkumuamba Mlungu, ‘Huukire hipha!
Tahuna haja ya kumanya njirazo.
- ¹⁵ Ni ani ye Mwenye Nguvu Zosi, hata humuhumikire?
Na hata huchimvoya hundaphahani?’
- ¹⁶ Dze, kuongokerwa kpwao taku mwao mikononi?
Ushauri wa atu ayi u kure nami.
- ¹⁷ Taa za atu ayi wazona kano ngaphi zikazimwa?
Nyo enye nkuphahwa ni mafwa?
Kpwani Mlungu nkuatiya adabu wakati akaatsukirirwa?
- ¹⁸ Kpwani nkuphepheruswa ni phepho dza makodza ga kuuma,
au dza wiswa uphepheruswavyo ni chikulukulu?
- ¹⁹ Mwimwi mkuamba, ‘Mlungu nkuika makosa gao na kutiya adabu ana ao.’
Naatiye adabu nyo enye, ili agamanye enye.
- ²⁰ Richa aone kubanangbwa kpwao na matso gao enye,
na aphokere tsukizi za ye Mwenye Nguvu Zosi.
- ²¹ Anajali utu wani kuhusu atu aho bada ya aho kufwa,
miezi yao ariyopangirwa ndiphosira?
- ²² Kuna mutu ndiyemfundza Mlungu marifwa?
iye ndiye ahukumuye hata nyo ario dzulu.
- ²³ Mutu mmwenga nkufwa wakati achere na nguvuze,
achere na raha na salama,
- ²⁴ wakati mwiriwe unanyinyiha,
na mifuphayeye ichere na mafuha.
- ²⁵ Wanjina nkufwa na fundo ra moyo,
wakati bado kadzangbwetata manono gogosi.
- ²⁶ Osi nkulala mtsangani
na kubwiningizwa ni mabulu.
- ²⁷ Lola, ninamanya maazo genu,
na mipango yenu ya kunihendera mai.
- ²⁸ Mana munaamba, ‘Yo nyumba ya ye mkpwulu i kuphi?
Ga kuphi go mahema ambago kala gachikala atu ayi?’

- 29 Kpwani tamudzangbweuza acharo?
 Na tamudzangbwekubali ushuhuda wao,
 30 kukala atu ayi andarichwa wakati wa mafwa
 na kutivywa siku ya tsukizi za Mlungu.
 31 Ni ani ndiyemuambira uyiwe ching'ang'a,
 au kumripha kpwa go mai arigohenda?
 32 Wakati anaphotsukulwa kuphirikpwa mbirani,
 mbiraye nkuikirwa arindzi.
 33 Atu anji nkuphiya ko mbirani,
 anjina nkutanguliya jeneza, anjina nkurilunga nyuma
 na yo mitsanga ya mbira nkumhamira.
 34 Kpwa hivyo mundaniphozadze marena na maneno gasigo na mana?
 Majibu genu tagana kpweli, ni handzo tu."

22

Elifazi anaamba

uyi wa Ayubu ni mkpwulu

- 1 Phahi Elifazi, Mtemani wajibu achiamba,
 2 "Dze, mwanadamu anafwaida yani kpwa Mlungu?
 Kpwa kpweli mutu wa ikima nkudzifwaidi mwenye.
 3 Ko kukala u wa haki, kunamfwahani ye Mwenye Nguvu Zosi?
 Na andaphahani uchihenda njirazo zikale bila lawama?
 4 Dze, Mlungu anakudemurira na kukuamula
 kpwa kukala unamuogopha?
 5 Nyo uyio ni mkpwulu,
 na dambizo tazina mwisho!
 6 Uwe wadai madeni kula kpwa nduguzo,
 na uchiafuta nguwo zao zikale mzamana, nawe uchiaricha chitsaha.
 7 Kuaphere madzi aho ariokala akaremwa,
 na ariokala na ndzala uchialafya chakurya.
 8 Uwe wahumira uwezoo kuhenda yo tsi ikale yako,
 ta vivi unaishi mumo.
 9 Uwe warema kuterya magungu,
 na uchionera anachiya.
 10 Kpwa hivyo mihambo ikakuzunguluka,
 na ukagbwirwa ni chiwewe gafula,
 11 mwangao ukakala jiza hata vino kuona,
 na mafuriko gatakubwiningiza.
 12 Si Mlungu a dzulu mlunguni?
 Hebu lola zo nyenyezi zirivyo dzulu sana!
 13 Ela we ukuamba, 'Mlungu anamanya utu wani?
 Dze, anaweza kuamula kahi ya chilungulungu cha jiza?
 14 Akazibwa ni maingu maziho hata kahuona,
 iye ananyendeka ko dzulu mlunguni.'
 15 Dze, undalunga yo njira ya kare
 ambayo yalungbwa ni atu ayi?
 16 Aho ahalwa kabila ya wakati wao kufika,
 misingi yao yatsimbwa ni mafuriko.
 17 Amuamba Mlungu, 'Huukire hipha,'
 na 'Ye Mwenye Nguvu Zosi anaweza kuhuhenderani?'
 18 Dzagbwe ni iye ariyeodzaza nyumba zao na vitu vinono,
 ela mashauri ga atu ayi ga kure nami.
 19 Enye haki nkuhamirwa aonapho atu ayi anatiywa adabu,
 na nyo asio na lawama nkuabera na kuamba,
 20 'Kpwa kpweli maadui gehu gakaangamizwa,
 na go arigosaza gakaphya na moho.'
 21 Kubaliana na Mlungu, ili ukale na amani,
 kpwa njira iyo uongokerwe.

- 22 Kubali malagizo kula mwakpwe kanwani,
na uike manenoge mwako moyoni.
- 23 Uchimuyira ye Mwenye Nguvu Zosi, uchigbwa maguluni,
na kuusa gasigokala ga haki kure na hemaro,
- 24 uchiika zahabuyo mtsangani,
na zahabu kula Ofiri kahi-kahi za mawe ga myuhoni,
- 25 na ichikala ye Mwenye Nguvu Zosi ndiye yo zahabuyo,
na fezayo ya samani,
- 26 phahi undahererwa ndani ya iye Mwenye Nguvu Zosi,
na kuunula usoo kpwa Mlungu.
- 27 Undamvoya naye andakusikira,
nawe undausa hatizo.
- 28 Chila ndichoamuwa kuchihenda chindaongokerwa,
na mwanga undang'arira njirazo.
- 29 Mana Mlungu nkuatsereza enye kudzikarya,
ela nkutivya anaodzitsereza.
- 30 Nkumuokola iye asiye na lawama,
iye andakutivya kpwa kukala mikonoyo ni miswafi."

23

Ayubu anauza Mlungu akuphi?

- 1 Phahi Ayubu wajibu achiamba,
2 "Hata vivi rero ncherelalamika kpwa sonono,
dzagbwe naula, ela anaenderera kunitiya adabu.
- 3 Ningemanya Mlungu aphahikanapho,
ningephiya pho asagalapho!
- 4 Ningephirika lau rangu mbereze
na kumuambira manji ga kudzihehera.
- 5 Ningemanya go ndigokujibuni,
na ningeelewa go ndigogomba.
- 6 Dze, angehumira uwezowe mkpwulu kulumbana nami?
Hata! Iye angeniphundza vinono.
- 7 Phapho mutu asiye na ila angelumbana naye,
nami ningepahikana sina kosa, na ningekpwa huru ta kare na kare.
- 8 Lola, náphiya mlairo wa dzuwa, na kala kako,
nchiuya mtswerero wa dzuwa, simuonere.
- 9 Namuendza ariphokala kazini ko vurini, ela siyamuona,
nagaluka mwakani, ela simuonere.
- 10 Ela iye anamanya yo njira niigbwirayo,
ndiphokala akanipima, nindatuluka dza zahabu swafi.
- 11 Chigulu changu chikalunga nyagoze,
nikalunga njiraze na sidzangbweaphuka.
- 12 Sidzangbwericha kugbwira malagizo ga madomoge,
nikatundza maneno ga kanwaye kuriko chakurya.
- 13 Ela kabadilika ng'o, ni ani awezaye kushindana naye?
Iye nkuhenda cho alondacho.
- 14 Mana andakamilisha go arigonipangira,
chisha achere na manji dza gago mwakpwe achilini.
- 15 Kpwa hivyo naogopha niimapho mbereze;
niazapho gosi gaga, nkumuogopha.
- 16 Mlungu akahenda moyo wangu ufwe purungire,
na ye Mwenye Nguvu Zosi akaniogofyera,
- 17 ela sinyamala kpwa sababu ya ro jiza,
na chilungulungu cha jiza chichobwiningiza uso wangu.

24

- 1 Kpwa utu wani ye Mwenye Nguvu Zosi kapanga wakati wa kuamula?
Na mbona nyo ammanyao taaona zo siku ambazo Mlungu andaahendera haki?
- 2 Atu nkusengeza miphaka,
na kurisa mifugo achiyoyiia.

- 3 Nkufuta anachiya punda aho
na kuhala ng'ombe ya gungu ikale mzamana.
- 4 Nkusukuma anachiya ili aatuluze mo njirani
nao nkulazimisha achiya a yo tsi, adzifwitse.
- 5 Lola, dza maforo ko jangbwani
nyo achiya nkutuluka kpwendaenda chakurya,
nkuphaha chakurya cha ana aho kula jangbwani.
- 6 Nkutsembwesa mtsere mindani mwa atu anjina,
na zabibu kahi za minda ya atu ayi.
- 7 Aho nkulala usiku wosi chitsaha, bila nguwo,
chisha taana nguwo za kudzibwiningiza asipigbwe ni mnyevu.
- 8 Nkulwama na mvula za myangoni,
na kugadzamira nyamba ili aphahe chivurivuri cha kuowa mvula.
- 9 (Kuna atu ambao anahala kpwa nguvu anachiya asiokala na ise zao kula nyahoni mwa
nine zao,
na kuhala mzamana ana atsanga a achiya.)
- 10 Nyo achiya nkunyendeka chitsaha, bila nguwo,
na kuvuna nganu ya atu kuno anahirika.
- 11 Nkuminya zaituni za atu ayi aatengezere mafuha,
na kuminya zabibu kuno anafwa chiru.
- 12 Kuula kpwa atu afwao kunasikirika mo mudzini,
na nyo achilumizwa anaririra kuterywa
ela Mlungu kaphundza mavoyo gao bii.
- 13 Kuna aremao mwanga,
asiomanya njiraze,
wala kuzigbwira.
- 14 Muolagadzi nkulamuka chimirimiri,
ili aweze kuolaga achiya na agayi,
na usiku akakala dza muivi.
- 15 Dzitso ra mzindzi nkugodzera jiza rihande,
nkudziguza uso na kuamba,
'Takuna mutu ndiyeniona.'
- 16 Usiku aivi nkuvundza na kuinjira nyumbani
nako kuchicha nkudzifungira akalala,
taamanya mwanga bii.
- 17 Mana chilungulungu cha jiza kpwao ni ligundzu,
mana taaogopha mambo ga kutisha gahendekago jizani.
- 18 Munaamba, 'Anaangamika dza povu rinavyophirikpwa ni madzi,
nyo mtalo wao wa yo tsi ukalaniwa,
hata taphana aphyiye kpendahenda kazi kwenye minda yao ya mizabibu.
- 19 Dza ukame na dzuwa riyayushavyo barafu,
ndivyo ko kuzimu kuahalavyo nyo ahendao dambi.
- 20 Andayalwa ni nine zao enye
mabulu gandaona kukala mtswana,
kpwa hivyo uyi undavundzwa dza muhi.
- 21 Atu ayi nkuonera achetu tasa,
na taamuhendera manono mchetu gungu.
- 22 Ela Mlungu nkuausa enye nguvu kpwa uwezowe,
dzagbwe nkuunuka, ela taana uhakika wa kpwenderera kukala moyo.
- 23 Iye nkuahenda anaomuadamira akale salama,
ela matsoge ganalola njira zao.
- 24 Ayi nkuongokerwa kpwa muda tu, chisha badaye nkuyaya,
nkunyala na kuangamika dza kodza,
vitswa vyao nkukatwa dza masuche ga nganu.'
- 25 Ichikala si hivyo ni ani ndiyeniamba nina handzo,
na kuonyesa kukala nigombago si ga kpweli?"

25

Bilidadi: mutu kaweza kukala wa haki mbere za Mlungu

- ¹ Chisha Bilidadi kula Shuwa achijibu achiamba,
² “Endzi na kuogofya ni kpwa Mlungu,
 iye nkuika amani ko kpwapkwe dzulu mlunguni.
³ Dze, jeshire rinaolangika?
 Ni ani asiyeng’azirwa ni mwangawe?
⁴ Kpwa hivyo mutu anawezadze kukala na haki mbere za Mlungu?
 Ye avyalwaye ni mchetu anawezadze kukala swafi?
⁵ Lola, hata nyo mwezi tauna mwanga wa kukala
 na zo nyenyezi si swafi phakpwe matsoni,
⁶ dze, ye mutu ambaye ni dza bulu,
 na mwanadamu ambaye ni dza mnyololo?”

26

Ayubu anatogola ukulu wa Mlungu

- ¹ Ndipho Ayubu achijibu achiamba,
² “Uwe ukaniterya mimi nisiye na uwezo!
 Uwe ukanitivya mimi mnyonje!
³ Ukanipha ushauri mnono mimi nisiye na ikima,
 na kunishirikisha ujuzi munji urio nao!
⁴ Ni ani ariye kuterya kugomba maneno gano,
 na ni roho ya ani ichiyohumira kanwayo kugomba?
⁵ Roho za aho ariofwa zinakakama,
 zo zisagalazo tsini ya madzi.
⁶ Kuzimu ku laza mbere za Mlungu,
 na Abadoni* taina mfwiniko wowosi.
⁷ Iye anakudula vurini dzulu ya phatu phasipho na chitu,
 na anagbwadzika dunia dzulu ya phatu phasipho na chitu.
⁸ Iye nkufunga madzi ndani ya mainguge maziho,
 na maingu tagaahuka kpwa uzihowe.
⁹ Nkubwiningiza uso wa mwezi wa dzungo,†
 kpwa kuutandazira ingure.
¹⁰ Iye waika mwisho wa matso dzulu ya uso wa madzi,
 nao unaonekana dza mviringo uzungulukao dunia,
 phapho ndipho phenye mphaka wa mwanga na jiza.
¹¹ Nguzo za mlunguni nkukakama,
 na kuangalala kpwa kudemurirwa ni Mlungu.
¹² Kpwa uwezowe wahuriza bahari,
 na kpwa kuelewakpwe wamkata Rahabu vipande-vipande.
¹³ Kpwa msehowe ko mlunguni kpwakala kpwereru,
 mkpwonowe wadunga yo nyoka iriyokala inachimbira.
¹⁴ Lola, ihi ni miphaka ya njiraze,
 naswi hunasikira vichache kumuhusu!
 Ni ani awezaye kuchielewa chiguruguru cha uwezowe?”

27

Ayubu anaamba

andaenderera kukala muaminifu

- ¹ Ayubu waenderera kugomba achiamba,
² “Kpwa kpweli dza Mlungu aishivyo, iye ariyeniusira haki yangu,
 iye Mwenye Nguvu Zosi ariyehenda roho yangu ikale na sonono,
³ wakati wosi ndiokala moyo
 na pumuzi ya Mlungu ndiphokala mwangu pulani,
⁴ madomo gangu tagandagomba uyi,
 na lilimi rangu tarindagomba handzo.
⁵ Vino niambe kukala mwimwi mu sawa, hata!
 Mimi nindaamba sina makosa hata nifwe vivyo.
⁶ Nindagbwiririra haki yangu, nami sindaitsuhula,
 Sindadziona mkosa siku zosi za maisha gangu.

* **26:6** 26:6 Abadoni manaye ni ubanangi. Ni dzina ranjina ra kuzimu.

† **26:9** 26:9 Tafusiri zanjina zinaamba anabwiningiza uso wa chihiche cha endzi.

- 7 Richa adui wangu akale dza ye mui,
na iye aunukaye chinyume changu akale dza asiye na haki.
- 8 Kpwani ana kuluphiro rani ye asiyemuogopa Mlungu wakati rohoye inatuluzwa,
wakati Mlungu anahala uzimawe?
- 9 Dze, Mlungu andaphundza chiriroche,
wakati anatsupira mashaka?
- 10 Dze, andahamirwa ni iye Mwenye Nguvu Zosi?
Dze, andamuiha Mlungu wakati wosi?
- 11 Richa nikufundze kuhusu uwezo wa Mlungu,
sindafwitsa njira za iye Mwenye Nguvu Zosi.
- 12 Lolani, mwi enye mkadzionera,
mbona vino mnagomba maneno gasigo na mana?
- 13 Uhu ni mtalo wa mutu mui apangirwao ni Mlungu,
na urisi ambao atu makatili nkuphaha kula kpwa iye Mwenye nguvu Zosi.
- 14 Anae achikala anji mwisho wao ni upanga,
chisha chivyaziche tachindakala na chakurya cha kukola.
- 15 Hara ndiotiya, andaolagbwa ni ukongo mui,
na magungu gao tagandaaririra.
- 16 Dzagbwe anakusanya feza dza vumbi,
na kudziikira nguwo nyinji dza ndulu ya ulongo,
- 17 iye andaikusanya ndulu, ela a haki andazihumira,
na asio na lawama andaganya zo feza.
- 18 Nyumba adzengayo ni dza muhambo wa dzwidzwidzwi,
dza chibanda chodzengbwa ni mrindzi.
- 19 Atu ayi nkulala matajiri,
ela ang'azapho matso, utajiri wao taupho.
- 20 Vitu vya kuogofya vindamwedzera dza mafuriko,
usiku chikulukulu nkumuhala.
- 21 Phuto kula mlairo wa dzuwa nkuphepherusa kula phakpwe kaya,
nao taapho tsona.
- 22 Nkumpiga bila ya mbazi,
wakati anajeza kuchimbira nguvuze.
- 23 Phuto nkuazemerera wakati anazola,
na kuatishira kpwa nguvuze za kubananga.

28

Ayubu anatogola ikima

- 1 Kpweli kuna timbo ya feza,
na phatu phafulwapho zahabu.
- 2 Chuma nkutsimbwa kula mtsangani,
na shaba nkuyayushwa kula maweni.
- 3 Atsimbadzi nkumwirika mo jizani,
na kuendza mawe tsini sana,
kwenye chilungulungu cha jiza.
- 4 Aho nkutsimba madibwa ko deteni kure na kura atu asagalako,
ko kusikotsupirwa ni acharo;
nkufungbwa mikowa akadewadewa, kuphiya mbere na nyuma kure na atu.
- 5 Mtsangani ndimo mutulukamo chakurya,
ela ko tsini aho nkuasa moho akavundza-vundza myamba.
- 6 Mawege ndigo gatulukago yakuti,
na mtsangawe ndio utuluzao zahabu.
- 7 Njira iyo taimanywa ni nyama yeyesi wa mapha aryaye nyama,
na hata kozi taridzangbweiona.
- 8 Nyama a tsakani anaodzinyobola taadzangbweivyoga,
na simba kadzangbweitsupira.
- 9 Mwanadamu nkutsimba myamba mifu,
na kupendula misingi ya myango.
- 10 Nikutsonga mitaru mo myambani,

- na dzitsore nkuona chila dziwe ra samani.
 11 Nkuziba vidzuhu ili visijere,
 na chitu chofwitswa nkuchituluzwa mwangani.
- 12 Ela ikima inaweza kuphahikanaphi?
 Na ko kuelewa kusagalaphi?
- 13 Mwanadamu kamanya samaniye,
 nayo taiphahikana kpwenye tsi ya atu ario moyo.
- 14 Chivwa chinaamba, 'Taimo mu mwangu,'
 na yo bahari inaamba, 'Hata ku kpwangu taiko.'
- 15 Taigulwa na zahabu,
 chisha samaniye taiweza kupimwa feza.
- 16 Samaniye taiweza kupimwa na zahabu kula Ofiri,
 wala na mawe ga shohamu au ga yakuti,
- 17 zahabu wala chilolo tachiweza kufwananishwa nayo,
 wala taiweza kubadilishwa na mwiyo wa zahabu swafi.
- 18 Ikima ina samani kuriko fezaluka na bilauri,
 beiye inatsupa ya lulu.
- 19 Topazi kula Kushi taiweza kufwananishwa nayo,
 wala taiweza kufwananishwa na samani ya zahabu swafi.
- 20 Kpwa hivyo ikima ilaphi?
 Na ko kuelewa kusagalaphi?
- 21 Ikafwitswa ili ario moyo asiione,
 na kufwitswa nyama a mapha.
- 22 Abadoni na Chifo vinaamba,
 'Hukasikira ndziyendziyeze na masikiro gehu.'
- 23 Mlungu ndiye amanyaye njira ya kuphiya ko iriko,
 na pho phatu ikalapho.
- 24 Mana anaona hata misho ya dunia,
 na kuona chila chitu tsini ya mlungu.
- 25 Aripohenda phuto rihende nguvu,
 na kugapima go madzi,
- 26 na aripheokira mvula amuri,
 na yo njira ya limeme,
- 27 hipho ndipho aripheoiona ikima na achiitangaza kukala ina samani,
 achiichunguza na kuihenda ikale imara.
- 28 Naye achigomba na mwanadamu achimuamba,
 'Kumuogopha Mwenyezi Mlungu, ndicho chandzo cha ikima,
 na kudzitenga na uyi ndiko kuelewa.' "

29

Ayubu amarigiza kudzihehera

- 1 Phahi Ayubu achienderera kugomba achiamba,
 2 "Naaza kala ni dza nirivyokala pho kare,
 dza siku ambazo Mlungu kala achinirinda.
 3 Wakati taaye kala inaaka dzulu ya chitswa changu,
 na kunimwirikira mwanga wakati kala nanyendeka jizani.
 4 Naaza kala ni dza nriphokala na nguvu,
 wakati nriphokala msena wa Mlungu, naye kala anarinda mudzi wangu.
 5 Wakati ye Mwenye Nguvu Zosi ariphokala achere nami,
 nami kala nkazungulukpwa ni anangu.
 6 Wakati ng'ombe zangu kala zina maziya manji,
 na vidzuhu vya mafuha kala vyajera kpwenye mwamba urio phatu pha kuminyira
 zaituni zangu!
 7 Wakati niriphotuluka kondze kuphiya ryango ra mudzi,
 na kusagala kpwenye nafwasi yangu mkpwutanoni.
 8 Barobaro ariphoniona, aniphisa,
 nao atumia aunuka kunipha ishima.

- 9 Vilongozi nao taagombere,
anyamala gbwii.
- 10 Hata akulu anyamala,
avi malilimi gao gakagbwirana na malakalaka.
- 11 Yeyesi ariyenisikira waniiha ariyejaliwa
na arioniona agombato kunihusu
- 12 mana nakanira achiya arioririra kuterywa,
na ye mwanachiya ambaye kala kana mutu wa kumterya.
- 13 Náterya atu ariokala phephi na kufwa, nao achinijaliya.
Náhenda gungu aimbe kpwa kuhererwa.
- 14 Náhenda haki wakati wosi nayo ichikala dza nguwo,
na uamuli wa haki, uchikala dza kandzu na chiremba kpwangu.
- 15 Nákala msada kpwa vipofu,
na nchiterya viswere.
- 16 Nákala baba wa achiya,
na nchichunguza malau ga atu ambao kala siamanya.
- 17 Nchivundza ndzeya za atu ayi,
na kuahenda atuluze atu ariokala mwao menoni.
- 18 Chisha nchiaza nchiamba, 'Siku zangu zindakala nyinji dza mtsanga,
nami ndafwerera phangu kaya.
- 19 Mana ndakala dza muhi ambao miziye ikafika madzini,
na pandaze zina manena usiku wosi.
- 20 Ndatogolwa luphya chila wakati,
na uha wangu undakala muphya kpwenderera mwangu mkpwononi.'
- 21 Atu aphundza ushauri wangu
achinyamala achinigodzera nigombe.
- 22 Maneno gangu gainjira mwao masikironi dza matone ga mvula,
niriphomarigiza kugomba, aho taagombere tsona.
- 23 Anigodzera dza agodzeravyo mvula,
na achiphokera maneno gangu dza mkurima aphokeravyo mvula ya mwaka.
- 24 Naonyesa uso wa raha wakati kala taana kuluphiro,
furaha ya uso wangu yaatiya moyo.
- 25 Naatsamburira njira na nchikala dza mkpwulu wao,
nami naishi dza mfalume kahi ya jeshire,
dza mutu aphozaye marena atu asononekao."

30

- 1 Ela vivi ananibera,
aho ambao ni adide angu,
atu ambao ise zao náaona taafwaha
hata kuimirira madiya garindago chaa changu.
- 2 Mino kala ndaphahani mwao mikononi,
atu ambao mikotse yao kala ikaasirira?
- 3 Kpwa kutsowa na kukala na ndzala siru
aguguna mizi mikavu usiku kpwatu kusiko na atu.
- 4 Aendza mimea jangbwani na makodza ga tsakani achiryá
arya hata mizi ya muhi wa lihago.
- 5 Azoreswa akale kure na atu,
atu nkuapigira kululu dza za aivi.
- 6 Anashurutishwa kusagala madeteni,
kahi ya madibwa ga yo tsi na kwenye panga za myamba.
- 7 Mo vitsakani nkurira dza punda,
na kukusanyika tsini ya mihi ya miya.
- 8 Atu azuzu, asiomanyikana,
ariozolwa kahi ya yo tsi.
- 9 Vivi ana aho ananitunga wira wa kunibera,
nikakala ndzimo ya kunyeterana kahi yao.
- 10 Ananibera na kudzitenga kure nami,
achiniona taaricha kunitehera mahe.
- 11 Mana Mlungu akarejeza liphohe ra uha wangu na kunigayisa,

- atu taadzizuwiya tsona kunihendera amenzavyo.
- 12 Likumundi ra atu rikaunuka kunipiga na kunilinga ngoi,
ananihegera mihambo njirani ili niangamizwe.
- 13 Anabomola njira yangu,
anahenda mashaka gangu gazidi,
taalonda kuterywa ni mutu.
- 14 Ananedzera kutsupira mwanya mkpwulu,
na bada ya kunishambuliya, anaenderera mbere.
- 15 Vivi naogopha sana,
nguma yangu ikauswa ni phepho,
na kuongokerwa kpwangu kukatsupa dza ingu.
- 16 Vivi sina matumaini ga kuishi,
siku za kugaya kpwangu zikanigbwira.
- 17 Usiku mifupha yangu inatsanga,
na sonono niisikirayo taisira.
- 18 Mlungu akagbwira vwazi rangu ngingingi,
akanigbwira dza ukosi wa shati rangu.
- 19 Iye akanitsupha matopeni,
nami nikakala dza vumbi na ivu.
- 20 Ee! Mlungu, nakuririra, ela kunilavukiza,
ninaima mberezo ela hata kunilola.
- 21 Ukagaluka kukala msiru kpwangu,
unanigayisa kpwa uwezoo.
- 22 Unanitsupha dzulu ili niphepheruswe ni phepho,
unanihenda nisukpwesukpwe hiku na hiko ni phuto.
- 23 Ee namanya undaniphirika hata chifoni,
phatu phariphopangirwa osi ario moyo.
- 24 Kpwa kpweli taphana mutu asiyegolosea mkpwono mutu alondaye msada,
napho anavoya msada wakati wa mashaka.
- 25 Dze, mino siyaaririra hara ariokala na shida?
Dze, moyo wangu tauyasononeswa ni achiya?
- 26 Ela niriphotarajiya manono, mai ndigo goniphaha,
niriphogodzera mwanga, jiza rakpweza.
- 27 Moyo wangu unagaya, nao tauhurira bii,
nikaphahwa ni siku za mateso.
- 28 Nadengereka kuno nkavundzika moyo,
nikaima mkpwutanoni na kuririra msada.
- 29 Mabawa ndigo chigokala enehu,
na mbuni ndio chiokala asena angu.
- 30 Ngozi yangu inakala nyiru na inayuka,
na mwiri wangu unaphya na dzoho ra homa.
- 31 Ngephephe yangu ikakala ya kusononekera,
na chivoti changu chikakala sauti ya hara arirao.

31

- 1 "Mimi náika chilagane na matso gangu,
nisilole msichana na kumuaza.
- 2 Mtalo wangu ni utu wani kula kpwa Mlungu ariye dzulu,
na urisi wangu ni uphi kula kpwa ye Mwenye Nguvu Zosi?
- 3 Dze, mafwa tagaphaha asio na haki,
na hasara ikaaphaha ahendao mai?
- 4 Ikale Mlungu kaona njira zangu,
na kuolanga nyago zangu zosi?
- 5 Ichikala nkaishi kpwa kugomba handzo,
na kukala maironi kuchenga atu.
- 6 (Nanipimwe na mizani iriyo sawa-sawa,
ili Mlungu amanye kukala sina makosa!)
- 7 Ichikala náricha njira ya sawa, nchiaphuka,
na moyo wangu ukalunga tamaa za matso gangu,
na ichikala mikono yangu ikakala najisi kpwa kuhenda dambi,

- 8 phahi naniphande na wanjina arye,
na mimea yosi ya mwangu mundani naing'olwe.
- 9 Ichikala moyo wangu wahamirwa ni mchetu,
na ichikala naoteya mryangoni pha jirani,
- 10 phahi mkpwazangu naamjitire mutu wanjina,
na alume anjina naalale naye.
- 11 Mana riro rindakala kosa kulu,
kosa ambaro muamuli ni lazima alavye uamuli;
- 12 mana uho ungekala moho uochao Abadoni,
nao ungeocha mizi ya mavuno gangu.
- 13 Ichikala nábera maneno ga muhendadzi-kazi wangu mlume au mchetu,
ariphoreha malalamishi kunihusu,
- 14 mino ndahendadze Mlungu ndiphoniunukira?
Ndiphoniuzwa nindamuambadze?
- 15 Ye ariyeniumba siye ariyeumba aho atumishi?
Dze, siye ariyehuumba swiswi hosi ndanini mwa mayo zehu?
- 16 Ichikala namlafya mchiya chochosi aricholonda,
au kumuhenda gungu akose kuluphiro,
- 17 au nárya chakurya machiyangu,
bila ya kuganyira achiya;
- 18 (mana kula udide wangu nárrera anachiya avi ni ise yao,
na naalongoza magungu hangu kala nchere mdide);
- 19 nikale náona mutu anafwa kpwa kukosa nguwo,
au mchiya asiyekala na nguwo ya kudzibwiningiza,
- 20 na simuphere mavwazi ga nyoya za mang'ondzi gangu go mtiya dzoho,
naye achinishukuru.
- 21 Ichikala naunula mkpwono wangu chinyume cha anachiya,
nchimanya naweza kupendelewa ni aamuli,
- 22 phahi richa kombefupha rangu rinyotoke kula pho fuzini,
na mkpwono wangu unyotoke kula pho phogbwizanyirwa na mwiri.
- 23 Mana naogopha mafwa kula kpwa Mlungu,
na kpwa sababu ya ukuluwe sihendere hivyo.
- 24 Napho nahenda zahabu kukala kuluphiro rangu,
au kuiambira zahabu swafi uwe u tegemeo rangu.
- 25 Ichikala nafwahirwa ni unji wa utajiri wangu,
au kpwa kukala mkpwono wangu wafwanikiwa na vitu vinji.
- 26 Kala nálola dzuwa wakati ririphokala rinang'ala,
au mwezi uriphokala unaphiya kahi ya unonowe,
- 27 na moyo wangu kushawishika kuviabudu chisiri,
na kuidonera mikono yangu kpwa kuvipha ishima.
- 28 Riri naro ringekala kosa ra kutiywa adabu ni aamuli,
mana ningekala wa handzo kpwa Mlungu ariye dzulu.
- 29 Ichikala náhamirwa ni kubanangbwa kpwa iye ariyenimena,
au kudzikarya ariphophahwa ni mai,
- 30 (kanwa yangu taidzangbwehenda dambi
kpwa kulani mutu afwe,)
- 31 kalapho atu a mwangu nyumbani taadzangbweamba,
'Ni ani ambaye kadzangbwerya chakurya cha Ayubu hata akamvuna?'
- 32 (Takuna mjeni ariyelala kondze njirani,
mino naavugurira miryango yangu acharo,)
- 33 sifwitsire dambi yangu dza atu anjina ahendavyo,
sifwitsire kosa rangu mwangu moyoni,
- 34 kpwa sababu ya kuogopha likumundi ra atu
au kuberwa ni atu a mryango wehu,
sinyamarire na sikosere kutuluka kondze.
- 35 Kalapho phangekala mutu wa kuniphundza!
(Naweza kutiya saini kpwa chila neno nrirogomba!)

- Ye Mwenye Nguvu Zosi naanijibu
 mashitaka anagonilavira gangeandikpwa.
³⁶ Kpwa kpweli ningegatsukula phangu mafuzini,
 ningegavwala dza tadzi.
³⁷ Ningemuolangira gosi nrigohenda,
 nami ningemsengerera dza mkpwulu.
³⁸ Ichikala tsi yangu nkurira chinyume changu
 na mitaruye nkurira phamwenga,
³⁹ na kurya mavunoge bila ya kugariphira,
 na kusababisha chifo cha enye munda,
⁴⁰ richa miya imere badala ya nganu,
 na nyasi badala ya mere.”
 Uhu ndio mwisho wa kugomba kpwa Ayubu.

32

Elihu anagomba

- ¹ Phahi aho atu ahahu aricha kumjibu Ayubu, kpwa kukala kala ni mwenye haki phakpwe matsoni mwenye. ² Ndipho Elihu, mwana wa Barakeli, wa mryango wa Buzi, wa chivyazi cha Ramu achitsukirwa. Iye watsukizwa ni Ayubu kpwa sababu Ayubu kala ni mwenye haki phakpwe matsoni mwenye na kukala Mlungu wamtiya adabu bila kosa. ³ Chisha achiatsukirirwa asena ahahu a Ayubu mana aamba kukala Ayubu ana makosa, ela taayaweza kuonyesa makosage. ⁴ Phahi Elihu kala akagodzera agombe na Ayubu, mana nyo anjina kala ni avyere kuriko iye. ⁵ Naye ariphoona kukala nyo atu ahahu taana jibu ra kugomba tsona, achitsukirwa.
⁶ Ndipho Elihu mwana wa Barakeli, wa mryango wa Buzi achiamba,
 “Mimi ni mdide kpwenu,
 namwi muavyere kuriko mimi,
 ndiyo mana náogopha
 kukuambirani go nimanyago.
⁷ Nchiamba, ‘Richa atumia agombe,
 mana miaka minji inafundza ikima.’
⁸ Ela ni yo roho ndani ya mwanadamu,
 yo pumuzi ya iye Mwenye Nguvu Zosi, ndiyo imuhendayo aelewe.
⁹ Si utumia macheye umuhendesao mutu kukala na ikima,
 wala si atumia machiyao amanyao chiricho sawa.
¹⁰ Kpwa hivyo naamba, ‘Niphundzani
 nami nigombe nimanyacho.’
¹¹ Lolani, nágodzera mugombe,
 náphundza maneno genu ga ikima,
 mriphokala munatsambula ra kugomba.
¹² Náhega sikiro kukuphundzani,
 ela taphana ariyemshinda Ayubu,
 au ariyejibu manenoge.
¹³ Dzimanyirireni sedze mukaamba, ‘Swiswi hukaphaha ikima,
 Mlungu tu ndiye awezaye kumtura, si mwanadamu.’
¹⁴ Iye kaniambirire mimi go manenoge,
 nami sindamlavukiza dza vyo mchivyomlavukiza mwimwi.
¹⁵ Aho akaangalala, taana ranjina ra kumlavukiza,
 taana ra kugomba.
¹⁶ Kpwa utu wani nigodzere, kpwa sababu taagomba,
 mana aho aimire bila ya kujibu rorosi?
¹⁷ Mimi nami ndagomba
 na nilavye maoni gangu.
¹⁸ Mana nina maneno manji ga kugomba,
 na yo roho iriyo ndani yangu inanihimiza nigombe.
¹⁹ Mo mwangu ndani ni dza uchi uchiotywa miyo uchiofundirwa,
 dza viriba viphya virivyo phephi na kuahuka.
²⁰ Ni lazima nigombe ili niphunguze dukuduku nrironaro,

ni lazima ninahule kanwa yangu nijibu.

- 21 Sindapendeleya mutu yeyesi
au kulavya maneno ga kubembeleza mutu.
22 Mana simanya kubembeleza,
la sivyo ariyeniumba anaweza kuniangamiza mara mwenga.

33

Elihu anamdemurira Ayubu

- 1 Vivi navoya Ayubu, unisikize,
na uphundze chila rorosi ndirogomba.
2 Lola, nafwenula kanwa yangu,
ro lilimi ndani ya kanwa yangu rinagomba.
3 Go nigombago gala moyo urio sawa,
nayo kanwa yangu indagomba go nimanyago.
4 Roho ya Mlungu yeniumba,
na mseho wa iye Mwenye Nguvu Zosi unanipha uzima.
5 Nijibu ichiwezekana,
panga manenogo vinono na ulumbe lauro mbere zangu.
6 Lola, mimi ni dza uwe mbere za Mlungu,
mimi piya naumbwa na ulongo.
7 Taphana sababu ya kuniogopha,
maneno gangu tagandakala maziho kpwako.
8 Kpwa kpweli ukagomba,
nami nikasikira go manenogo.
9 Uwe unaamba, 'Mimi ni swafi, sina dambi,
sina ila wala uyi.
10 Ela Mlungu akaona sababu ya kukosana na mimi,
na kunihenda nkale aduiwe.
11 Anafunga magulu gangu na magogolo,
na kulolato njira zangu zosi.'
12 Lola, kpwa riri uwe una makosa,
mana Mlungu ni mkpwulu kuriko mwanadamu.
13 Kpwa utu wani ushindane naye,
kuamba, 'Kandanjibu hata neno mwenga?'
14 Mana Mlungu nkugomba kpwa njira hino na hira,
dzagbwe anadamu taaphundza kpwa makini.
15 Mlungu nkugomba na atu kwenye ndoso na ruwiya usiku,
anadamu agbwirwapho ni usingizi wa fungo,
wakati arere vitandani mwao,
16 ndipho nkuavugula masikiro gao,
na kuaogofyera kpwa kuakanya,
17 ili ariche mahendo gao mai,
na kuausira kudzikarya kpwao.
18 Mlungu nkuzuwiya roho ya mutu isiinjire kuzimu,
maishage gasiangamike kpwa upanga.
19 Mlungu nkumtiya adabu ya kulumiza pho phakpwe chitandani,
na kuhenda mifuphaye itsange bila kuricha.
20 Nkuangamiza hamu yosi ya chakurya,
naye nkurema chakurya amendzacho.
21 Iye nkuonda hata akakala mifupha mihuphu,
na kutuluka ngungundu ambazo kala tazionekana.
22 A phephi asirirwe mbirani,
na maishage ganasengerera ajumbe arehao chifo.
23 Chisha ichikala kuna malaika ko uphandewe,
mmwenga kahi ya maelufu,
wa kumuambira mwanadamu afwahago kuhenda,
24 amuonere mbazi na aambe,

- mtiviyeni asitserezwe mbirani,
nina maripho ga kumtivira.
- 25 Hipho mwiriwe undakala dza wa barobaro,
andaweza kuuyiza nguvuze za uvulanani.
- 26 Iye nkuvoya na Mlungu nkukubali mavoyoge,
nkumuabudu Mlungu kuno ana raha.
Iye andasemurira ayae vira Mlungu arivyomtivya na chifo.
- 27 Iye andaimba mbere za atu, aambe,
'Mimi náhenda dambi nami silungire haki,
chisha siyariphizwa.
- 28 Mlungu wativya roho yangu isitserezwe mbirani,
nami nindakala moyo nione mwanga.'
- 29 Lola, Mlungu nkumuhendera mwanadamu,
gaga gosi kano mbiri au hata kano tahu,
- 30 ili ativye rohoye kula mbirani,
na aone mwanga wa uzima.
- 31 Hega sikiro unisikize uwe Ayubu,
nyamala nami ndagomba.
- 32 Ichikala una ra kuniamba, nijibu,
gomba, mana nalonda nionyeshe kukala u wa haki.
- 33 Ichikala kuna ra kulavukiza, kala zii,
niphundza, nami ndakufundza ikima."

34

Elihu anaamba Ayubu anadzikarya

- ¹ Chisha Elihu waamba,
- 2 "Phundzani go nigombago mwi atu enye ikima,
niphundzani, mwimwi mmanyao.
- 3 Mana sikiro nkupima maneno,
dza lilakalaka ritatavyo chakurya.
- 4 Nahutsambuleni gara garigo ga sawa,
nahudzifundzeni garigo manono.
- 5 Mana Ayubu anaamba, 'Mino sina lawama,
na Mlungu akaniusira haki yangu.
- 6 Dzagbwe sina makosa, ela natalwa kukala wa handzo,
dzagbwe sina uasi, vironda vyangu taviphola.'
- 7 Ni ani ariye dza Ayubu,
ambaye kuhenda uyi kpwakpwe ni dza kunwa madzi?
- 8 Iye nkudziunga na atu ahendao mai,
na kunyendeka phamwenga na atu ayi.
- 9 Mana nkuamba, 'Taimfwaidi mutu
achiamira Mlungu.'
- 10 Kpwa hivyo niphundzani, mwi atu muelewao,
Mlungu kaweza kuhenda uyi,
iye Mwenye Nguvu Zosi kaweza kuhenda kosa.
- 11 Mana andamripha mutu kulengana na kaziye,
na andamriphiza mutu kulengana na njiraze.
- 12 Kpweli nkukala, Mlungu kaweza kuhenda uyi,
chisha iye Mwenye Nguvu Zosi kandalavya uamuli wa handzo.
- 13 Ni ani ariyemuika muimirizi wa dunia,
na ni ani ariyemuika atawale dunia yosi?
- 14 Kalapho Mlungu angehala rohoye,
na kuusa pumuziye,
- 15 anadamu osi angeangamika chivyamwenga,
na mwanadamu angeuya mtsangani.
- 16 Ichikala unaelewa, sikira vivi,
phundza maneno nigombago.
- 17 Dze, ye aberaye haki anaweza kutawala?

- Dze, unaweza kuamula mwenye haki na uwezo kukala mkosa?
 18 Amuambiraye mfalume, 'Uwe kuna mana,
 na kpwa vilongozi, 'Mwi atu ayi.'
 19 Iye kapendeleya vilongozi,
 wala kapendeleya matajiri kuriko achiya,
 mana osi ni kazi ya mikonoye.
 20 Aho nkufwa gafula, usiku wa manane,
 atu nkusumbiswa na kufwa
 na enye nguvu nkuuswa bila ya kugutwa ni mkpwono wa mutu.
 21 Mana matsoge ganalola njira za mwanadamu,
 na kuona chila hatuwa avyogayo.
 22 Taphana jiza au chilungulungu cha jiza,
 ambacho chinaweza kufwitsa atu ayi.
 23 Mana Mlungu kana haja ya kuchunguza mutu zaidi,
 napho ni edze mbereze ahukumawe.
 24 Iye nkuangamiza masujaa bila ya kuachunguza,
 na kuika anjina phatu phao.
 25 Kpwa kukala anamanya go ahendago,
 iye nkuapendula usiku na kuabananga-bananga.
 26 Iye nkuapiga kpwa uyi wao,
 mbere za atu,
 27 kpwa sababu aricha kumlunga,
 na taakubali kugbwira njiraye hata mwenga.
 28 Aho ahenda chiriro cha achiya chichimfikira,
 naye achisikira chiriro cha agayao.
 29 Ela achinyamala, ni ani awezaye kumlamula?
 Afwitsapho usowe taphana awezaye kumlola,
 si taifa, si mutu.
 30 Iye nkuzuwiya atu asiomuogopha Mlungu asitawale,
 ili asedze akahegera atu mihambo.
 31 Kpwani mutu achimuamba Mlungu,
 'Ni mwenye makosa, nami sindauyira tsona.
 32 Nifundza makosa nisigogaona,
 ichikala nikahenda uyi, sindauhenda tsona.'
 33 Dze, Mlungu andakuriphiza dza umendzavyo uwe,
 uchirema kutubu?
 Mana uwe ndiwe umanyaye, si mimi
 kpwa hivyo gomba umanyaro.
 34 Atu a kuelewa andaniamba,
 enye ikima anisikirao andaniamba,
 35 'Ayubu anagomba bila ya marifwa,
 na manenoge tagana busara.'
 36 Naaza Ayubu angechunguzwa hadi mwisho,
 kpwa mana anajibu dza atu ayi.
 37 Mana zo dambize anazienjereza kpwa kuasi,
 uwe kuna ishima,
 unagomba maneno ga kutsukiza chinyume cha Mlungu."

35

Elihu anaenderera

kumdemurira Ayubu

- ¹ Chisha Elihu achienderera kugomba achiamba,
² "Dze, we unaona ino ni haki?
 Hangbwe unaamba, 'Mino nina haki mbere za Mlungu.'
³ Tsona unaauza unaamba, 'Ina fwaida yani kpwako?
 Ninaphahani kpwa kusahenda dambi?'
⁴ Nindakujibu phamwenga na nyo asenao.
⁵ Lola ko mlunguni na uone,
 unula matso ulole go maingu garivyo dzulu sana.

- 6 Kpwani Mlungu andayugika ichikala wahenda dambi?
Na ichikala dambizo ni nyinji, vyo zinamuhendadze?
- 7 Ichikala u wa haki, we unamuphani,
au anaphokerani kula mwako mkpwononi?
- 8 Uyio unahusu mwanadamu dza uwe,
na hakiyo inaweza kufwaha mwanadamu wanjina.
- 9 Kpwa sababu ya kuonerwa sana, atu nkurira,
nukuririra msada kpwa go ahenderwago ni atu enye mkpwotse.
- 10 Ela taphana aambaye, 'Akuphi ye Mlungu muumba wangu,
alavyaye mawira wakati wa usiku,
- 11 anayehufundza zaidi kuriko nyama,
na ahuhendaye hukale na ikima kuriko nyama a mapha?'
- 12 Aho nkurira, ela ye kaajibu,
kpwa sababu ya kudzikarya kpwa atu ayi.
- 13 Kpwa kpweli Mlungu kaphundza chiriro sicho mana,
wala ye Mwenye Nguvu Zosi kachijali.
- 14 Andakujibu viphi ichikala unaamba kumuona,
na lauro ri mbereze nawe unamgodzera!
- 15 Mwimwi munaamba iye tsukizize tazitiya adabu,
na kajali sana uyi.
- 16 Ayubu anafwenula kanwaye kugomba maneno sigo mana,
anagomba maneno manji bila marifwa."

36

Elihu anatogola unono wa Mlungu

- 1 Phahi Elihu waenderera kugomba achiamba,
2 "Nivumirirani chidide nami nindakuonyesani,
mana nchere na utu wa kugomba kpwa ajili ya Mlungu.
- 3 Marifwa gangu ndagalavya kula kure,
na kuonyesa kukala muumba wangu ni wa haki.
- 4 Mana kpwa kpweli maneno nigombago si ga handzo,
iye ariye mkamilifu kahi za marifwa a phamwenga nawe.
- 5 Lola, Mlungu ni mwenye uwezo na kabaguwa mutu,
ana uwezo wa kuelewa.
- 6 Iye karicha atu ayi akakala moyo,
ela anaapha agayao haki yao.
- 7 Iye kausa matsoge kpwa enye haki,
ela nkuasagika kpwenye vihi vya utawala phamwenga na afalume
na nkuahenda aishimiwe ta kare na kare.
- 8 Ela atu achifungbwa silisili,
na kufungbwa na nyugbwe za kugaya,
- 9 Mlungu nkuaonyesa mahendo gao mai
kukala aho ni atu a kudzikarya.
- 10 Nkuahenda asikire malagizoge,
na kualagiza atubu uyi wao.
- 11 Achimphundza na kumuhumikira,
nikuogokerwa kahi ya siku zao ziserezo,
na kuhererwa kahi ya miaka yao.
- 12 Ela asiphophundza, andaangamizwa na upanga
na kufwa bila ya marifwa.
- 13 Asiomuogopha Mlungu nkukala na tsukizi mwao mioyoni,
hata aafungapho, taarira kulonda msada.
- 14 Aho nkufwa atsanga,
na maisha gao gasirira na waibu.
- 15 Iye nkuakombola agayao kula kpwa kugaya kpwao,
Iye nkuahenda amusikize kuumira mashaka gao.
- 16 Mlungu wakutuluzwa tabuni

achikulongoza phatu wazi, phasipho shida,
na kuodzaza mezayo na vyakurya vinono-vinono.

- 17 Ela vivi unaamulwa dza atu ayi aamulwavyo,
uamuli na haki zikakugbwira.
- 18 Dzimanyirire sedze ukachengbwa ni utajiri,
au chiasi chikulu cha hongo chikakuhenda ugaluke.
- 19 Dze, maliyo au mkpwotseo munji
unaweza kukuterya usigaye?
- 20 Usiaze usiku uinjire,
wakati mataifa gandaangamizwa.
- 21 Dzimanyirire, usigalukire uyi,
mana uwe ukautsambula kuriko kugaya.
- 22 Lola, Mlungu nkuhenda makulu kpwa uwezowe,
ni ani awezaye kufundza dza iye?
- 23 Ni ani ariye mpangira ra kuhenda?
Au ni ani awezaye kumuamba, 'Ukahenda makosa?' "
- 24 Usiyale kutogola mahendoge,
ambago atu nkugaimba kumtogola.
- 25 Atu osi aona Mlungu arigohenda,
atu nkugaona kula kure.
- 26 Mlungu ni mkpwulu sana hata tahuweza kumanya ukuluwe wosi,
miakaye taimanyikana.
- 27 Mana iye nkuvuta dzulu matone ga madzi,
na kula kpwa guro, mvula ikanya.
- 28 Nkuhenda maingu garehe mvula,
na ikaapiga atu kpwa unji.
- 29 Takuna amanyaye atandazavyo maingu,
wala chiguruguru chibandavyo kula kwakpwe.
- 30 Lola, atsamusavyo limemere kumzunguluka,
na kubwiningiza vivwa vya bahari.
- 31 Kpwa kureha mvula, nkuarisa atu
na kuaphahira chakurya chinji.
- 32 Iye nkugbwiririra limeme mwakpwe mikononi,
na kurihuma kura alondako.
- 33 Chiguruguru chinatangaza kukala phuto kulu riredza
hata mifugo nkumanya kukala kuredza phuto kali.

37

- 1 "Kpwa gago moyo wangu unakakama
na kuuka kula phatuphe.
- 2 Phundzani kpwa makini ko kunguruma kpwa sautiye,
na nyo mngurumo utulukao mwakpwe kanwani.
- 3 Nkurichira limeme tsini ya mlunguni kosi,
na kurihuma hata mwisho wa dunia.
- 4 Bada ya riro chiguruguru nkururuma,
iye nkunguruma kpwa sautiye kulu.
Atuluzapho sautiye, kazuliya ro limeme.
- 5 Mlungu nkunguruma kpwa njira ya kuangalaza,
anahenda mambo makulu ambago tahuweza kugaelewa.
- 6 Mana nkuambira barafu, 'Gbwa dzulu ya tsi,'
na mawasa, 'Kala mvula kulu.'
- 7 Nkuhenda chila mutu ariche kaziye,
ili atu osi arioaumba amanye kazize.
- 8 Nyama a tsakani nkuphiya mwao mafwitsoni,
na kusala mwao pangani.
- 9 Chikulukulu nkutulukuka kula pho chiandzirapho,
na phuto kali nkureha mnyevu.
- 10 Mseho wa Mlungu nkutuluza barafu
nago madzi manji nkuganda.
- 11 Mlungu nkuhenda maingu maziho gakakala madzi,

- nkutsamusa limeme kutsupira gago.
- ¹² Gago nkugaluka kpwa ulongoziwe kutimiza gosi arigogalagiza, dzulu ya dunia yosi.
- ¹³ Mlungu nkuhenda higa duniani, ili kutiya atu adabu, au kuonyesa mendzwaye.
- ¹⁴ Vivi phundza, uwe Ayubu, nyamala, uririkane maajabu ga Mlungu.
- ¹⁵ Dze, unamanya vira Mlungu aamuravyo maingu, na kuhenda limemere ring'ale?
- ¹⁶ Dze, unamanya vyo maingu gaphiyavyo, kazi ya ajabu ya iye ariye mkamilifu wa kuelewa?
- ¹⁷ Uwe ambaye nguwozo nikukola dzoho, wakati tsi ihurire kpwa sababu ya phuto kula mwakani,
- ¹⁸ dze, unaweza kukudula mlunguni dza iye ahendavyo, na kukuhenda kukale kufu dza chilolo cha shaba ichiyotsuswa?
- ¹⁹ Hufundze ga kumuambira, kpwa kukala tahuweza kugomba lau rehu mana hu jizani.
- ²⁰ Dze, nimuambire Mlungu kukala nalonda nigombe naye? Ela ni ani alondaye kumizwa?
- ²¹ Anadamu taaweza kulola dzuwa wakati rinang'ala ko dzulu, bada ya phuto kuphepherusa maingu gosi.
- ²² Mng'alo wa zahabu nkuonekana vurini, utukufu wa Mlungu nkuhuhenda ukaogopa.
- ²³ Iye Mwenye Nguvu Zosi tahuweza kumuona, iye ni mwenye uwezo na haki akaodzalwa ni haki naye kaonera mutu.
- ²⁴ Kpwa hivyo anadamu anamuogopa, ela iye kajali mutu adzionaye ana ikima."

38

Mlungu anamjibu Ayubu

- ¹ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimjibu Ayubu kula mo ndani ya chikulukulu achiamba,
- ² "Ni ani yuno ariye na shaka na ikima yangu? Auzaye maswali bila marifwa?"
- ³ Dzifunge nguwo zidine, ndakuuza maswali, nawe undanijibu.
- ⁴ Kala u kuphi nririphoika msingi wa dunia? Haya niambira ichikala unaelewa.
- ⁵ Ni ani ariyeika vipimovye? Kpwa kpweli uwe unamanya! Au ni ani ariyegolosa mkpwowa wa kupimira, achiupima?
- ⁶ Yo misingiye yaimiswa dzulu ya utu wani? Au ni ani ariyeika dziwe kulu ra msingi?
- ⁷ Wakati nyenyezi za pepho za kucha ziriphoimba phamwenga, na malaika a Mlungu ariphokota kululu kpwa kuhererwa?
- ⁸ Au ni ani ariyefungira bahari na miryango, wakati bahari iriphofurika kpwa nguvu dzulu ya tsi?
- ⁹ Mimi ndimi nriyehenda maingu kukala vwazire, ndimi nriyeibwiningiza na chilungulungu cha jiza.
- ¹⁰ Mimi naikira bahari miphaka, miryango na magbwama ga kufungira.
- ¹¹ Nchiamba, 'Undakpwedza hadi hipha ela kundatsupa, na maimbiga ga nguvu gandazuwiywa hipha.'

- 12 Dze, udzangbwelavya amuri kukale ligundzu hangu uandze kuishi
na kuamuru kukale chiti
- 13 ili kuche duniani kosi,
na nyo atu ayi akutwekutwe kula mwao mafwitsoni?
- 14 Mwanga nkuhenda myango na madete duniani
gaonekane wazi dza maandishi garigo kpwenye muhuri,
au dza maruwa garigo kpwenye nguwo.
- 15 Atu ayi akausirwa jiza ambaro ndiro mwanga wao,
nao taaweza tsona kuunula mikono kuhenda uyi.
- 16 Dze, udzangbwefikira pula za bahari,
au kunyendeka ko tsini za vivwa vya bahari?
- 17 Dze, wavugurirwa yo miryango ya chifo ko kpwako,
au waonyeswa yo miryango ya kuzimu?
- 18 Dze, unamanya upana wa dunia?
Aya, gomba ichikala unagamanya gosi higa.
- 19 Ni iphi yo njira ya ko kusagalako mwanga?
Na ko kusagalako jiza nkuphi?
- 20 Dze, unaweza kuviphirika ko kpwao
na kumanya zo njira za kuphihira ko vikalako?
- 21 Uwe ni ukale unamanya mana kala ukavyalwa kare,
nawe ukaishi miaka minji.
- 22 Dze, wainjira vyo vitsaga vya barafu,
au kuona vitsaga vya mvula ya mawe?
- 23 Vivyo naviikira wakati wa tabu,
kpwa siku ya kondo na viha.
- 24 Yo njira iphiyayo ko kuganywako mwanga ni iphi?
Au phuto ra mlairo wa dzuwa rinaandziraphi dzulu ya tsi?
- 25 Ni ani ariyetsimba mtaru hewani kpwa ajili ya mvula nyinji,
au kutengezera njira limeme?
- 26 Ni ani ariyehenda mvula inye phatu phasiphokala na atu,
yani jangbwani kusikokala na mwanadamu,
- 27 ni ani areheraye mvula tsi ya chitsapi isiyo na chitu,
na kuihenda imere nyasi?
- 28 Dze, yo mvula ina mvyazi wa chilume?
Au ni ani ariyevyala matone ga manena?
- 29 Yo barafu yatuluka ndanini mwa ani?
Ni ani ariyevyala manena ga barafu kula mlunguni?
- 30 Madzi nkugaluka gakakala mafu dza dziwe,
na madzi ga dzulu-dzulu ya bahari nkuganda.
- 31 Dze, unaweza kufunga kowa Chirimira
au kurejeza kowa za Orioni?
- 32 Dze, unaweza kurilongoza kundi ra nyenyezi wakati wa majirage,
au kumlongoza Dubu na anae?
- 33 Dze, unamanya shariya zitawalazo mlunguni?
Ukale unaweza kuzihumira kutawala duniani?
- 34 Dze, unaweza kukota likululu rikafika mainguni,
ili ubwiningizwe ni mafuriko ga madzi?
- 35 Dze, unaweza kuhuma limeme na rikaphiya,
naro rikakuamba, 'Himi hipha?'
- 36 Ni ani ariyehenda moyo ukale na ikima,
au kuihenda achili ing'arirwe?
- 37 Ni ani ariye na ikima ya kuolanga maingu?
Au ni ani awezaye kuwesa viriba vya madzi ko mlunguni,
- 38 wakati vumbi rikakala dzinji,
na madongolowa kugbwirana phamwenga?

- 39 Unaweza kumuindzira simba nyama?
 Au kumvunisa ana simba ario na ndzala,
 40 wakati anaphodzifwitsa mwao pangani,
 au adzifwitsapho kuoteya ko tsakani?
 41 Ni ani amuphaye kunguru chakurya,
 wakati anae anaphomririra Mlungu,
 na kudengereka kpwa kukosa chakurya?

39

- 1 Dze, unamanya wakati mbuzi za myangoni zivyalapho?
 Udzangbweona mbala achivyala?
 2 Dze, unaweza kuaolangira miezi hadi kuvyala kpwao?
 Au unamanya nyo wakati avyarirao,
 3 wakati azamapho na kuvyala ana ao,
 na nyo utsungu wa kuvyala ukasirira phapho?
 4 Ana aho nkukula na kuphaha nguvu ko weruni,
 nikuuka na kusauya tsona.
- 5 Ni ani ariye richira foro akale huru?
 Ni ani ariyevugula kowa?
 6 Námupha jangbwa rikale kayaye,
 na tsi ya munyu ikale makaloge.
 7 Iye nkutseka kululu za mudzi,
 chisha kana mphiriki wa kumpigira kululu.
 8 Nkuzunguluka ko myangoni kuendza nyasi,
 nkuendza chila kodza itsi.
- 9 Dze, nyahi andakubali kukuhumikira?
 Au kusala mwako chaani usiku?
 10 Dze, unaweza kumfunga nyahi mikowa arime?
 Yani arime madeteni nyumazo?
 11 Dze, undamuadamira kpwa kukala ana nguvu nyinji,
 au umrichire kaziyo ngumu?
 12 Dze, unamuamini akurehere mtsero
 na aukusanye phatu pha kuwagira?
- 13 Mbuni nkupiga-piga maphage kpwa shobo,
 ela nyoyaze taziyaigana na za korongo.
 14 Nikubwaga mayayige photsi,
 na kugaricha gaphahe dzoho mtsangani,
 15 na kuyala kukala ganaweza kuvundzwa ni lwayo
 na kukala nyama wa tsakani anaweza kugavyoga.
 16 Nkuahendera ukatili anae avi sio akpwe,
 hata anae achifwa ye kajali
 17 mana Mlungu wamuhenda ayale ikima,
 na kamuphere achili ya kufikiriya.
 18 Aandzulapho maphage azole mairo,
 iye nkutseka farasi na mphirikiwe kpwa kukala farasi kamshinda mairo.
- 19 We ndiwe uriyemupha farasi nguvu,
 au kuvwika singoye nyoya nyire?
 20 We ndiwe umhendaye akatinatina dza ndzije?
 Mrirowe wa maringo unaogofya.
 21 Nkumvura-mvura deteni na kufwahirwa ni nguvuze,
 nkutuluka kpwendakutana na enye silaha.
 22 Iye nkutseka wuoga, naye kaogopha bii,
 kalozera upanga kogo.
 23 Ryaka rinakokolosa phakpwe lavuni,
 phamwenga na fumo ring'alaro-ng'alaro na mkuki ung'alao-ng'alao.
 24 Kpwa usiru na more nkuitifula yo tsi,
 chisha gunda ririrapho iye kaweza kuima.
 25 Gunda ripigbwapho, iye nkurira,

Nkunusa kungu ya viha kula kure,
nkusikira msindo wa akulu a jeshi na kululu za viha.

- 26 Dze, cho chiphanga chinauruka kpwa ikimayo,
na kuandzula maphage kuphiya uphande wa mwakani?
27 Dze, kozi nkuphiya dzulu kpwa amuriyo,
na kudzenga nyumbaye phatu pha dzulu?
28 Nkuishi dzulu za myamba na kuihenda mudziwe,
myamba yenye lutsa ndiyo ngomeye.
29 Kula kuko nkuriyariya chakuryache,
matsoge nkuchiona kula kure.
30 Anae nkufyondza mlatso,
na pharipho chimba, nkukala phapho.”

40

- 1 Mwenyezi Mlungu achimuamba Ayubu,
2 “Dze, ashindanaye na ye Mwenye Nguvu Zosi anaweza kumrekebisha?
Ye ahehaye na Mlungu, iye naamjibu.”

Ayubu anamjibu Mlungu

- 3 Ndipho Ayubu achimjibu Mwenyezi Mlungu achiamba,
4 “Lola, mimi si rorosi, ndakujibu utu wani?
Nkafunga mromo wangu.
5 Nikagomba limwenga, nami sindajibu.
Nikagomba kano mbiri, ela sindaenderera.”

Mwenyezi Mlungu anamjibu Ayubu

- 6 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimjibu Ayubu kula mo chikulukuluni achiamba,
7 “Dzifunge nguwo zidine,
Ndakuuza maswali, nawe undanijibu.
8 Dze, ikale undaonyesa kukala uamuli wangu sio wa haki?
Undanihenda kukala na makosa ili udzihende u wa haki?
9 We una mkpwono dza wa Mlungu,
na kutuluzsa sauti ya kunguruma dza yakpwe?

- 10 Aya dzivwike ukulu na uwezo,
dzipambe na nguma na ishima.
11 Onyesa tsukizizo nyinji,
umlole adzikipwezaye, umtsereze.
12 Lola chila mmwenga adzikaryaye, umutsereze,
na uvyoge-vyoge ayi osi pho achiphoima.
13 Azike mtsangani phamwenga,
afungire ko kuzimu.
14 Ndipho nami ndakuambira
kukala mkpwono wa kulume unaweza kukupha ushindi.
15 Lola, cho chiboko,
nrichoumba phamwenga nawe,
chicho nkurya nyasi dza ng’ombe.
16 Lola, nguvuze zi mwakpwe chibiruni,
na uwezowe u kwenye kano za ndaniye.
17 Nkuhenda mchirawe ukagoloka dza muerezi,
kano za vigavye zikindikindi phamwenga.
18 Mifuphaye ni dza miridza ya shaba,
na maguluge dza miraba ya chuma.

- 19 Iye ni wa kpwandza kahi ya kazi ya Mlungu,
richa iye ariyemuumba amusengerere na upangawe!
20 Mana myango nkumvyarira chakurya
pho phavumbwapho ni nyama osi a tsakani.
21 Nkudzilaza tsini ya migunga, mihi ya miya,
achifwitswa ni miduga mo matopeni.

- 22 Vivuri-vuri vya migunga nkumfwitsa,
mihi imerayo kanda-kanda ya muho ikamzunguluka.
- 23 Lola, muho uchifurika, iye kaogopha,
hata muho Joridani ukafurika kufikira kanwaye, ye kana wasiwasi.
- 24 Ni ani awezaye kumuhenda chipofu ili amgbwire?
Au ni ani awezaye kugbwira pulaye na muhambo?

41

- 1 Dze, unaweza kugbwira Leviathani* na chiloo?
Au kurifunga lilimire na mkpwowa?
- 2 Dze, unaweza kuritiya mkpwowa mwakpwe pulani?
Au kurikobola ndzeyaye na chiloo?
- 3 Dze, rindaenderera kukuvoya urionere mbazi?
Au rindagomba nawe na maneno ga upore?
- 4 Dze, rindaika chilagane nawe,
urihale rikale muhendadzi-kazio hata kare na kare?
- 5 Dze, undarivumbira dza uvumbavyo na chinyama cha mapha?
Au kuridunga chitswache na migundzo ya kuvuwira ng'onda?
- 6 Dze, ahendadzi-bishara andaripigira bei?
Dze, andariganya kahi yao?
- 7 Dze, unaweza kuridunga ngoziye na vyuma vya lutsa,
au kuridunga chitswache na migundzo ya kuvuwira ng'onda?
- 8 Uchiriguta, kundaviuyira tsona
mana undatambukira yo nyulula iriyokalapho.
- 9 Taphana tamaa ya kuriturya,
ko kuriona tu kunam'bwaga mutu photsi.
- 10 Napho taphana sujaa awezaye kurishituwa,
vino ni ani awezaye kuima mbere zangu?
- 11 Ni ani aniisaye hata nimriphe?
Chila chitu chiricho tsini ya mlunguni ni changu.
- 12 Sindaricha kugomba kuhusu vilungovye,
nguvuze nyinji na umbore nono.
- 13 Ni ani awezaye kuriguwa mambage?
Ni ani awezaye kudunga yo chingoye iriyo nyifu dza chuma?
- 14 Ni ani awezaye kurinahula kanwaye?
Menoge ga kanda ta kanda ya madomoge nago ganatisha.
- 15 Mongowe una misitari ya mamba ambago ni dza ngao,
garigo phephi-phephi phamwenga.
- 16 Chila mwenga ri phephi na yawe
hata taphana hewa iwezayo kutsupa kahi-kahize.
- 17 Gagbwirana ngingingi phamwenga,
hata tagaweza kukangahulwa.
- 18 Richipiga myasa rinamwaga mwanga,
na matsoge ga kundu dza mwanga wa chidanidani.
- 19 Mwakpwe kanwani munatuluka vimwindi viakavyo,
tsetse za moho nkutuluka kondze.
- 20 Mosi nkutuluka kula mwakpwe pulani,
dza utulukao nyungu iokohayo na nyasi ziphyazo.
- 21 Kusohakpwe nkuasa makala,
na chimwindi cha moho nkutuluka mwakpwe kanwani.
- 22 Nguvuze zikala mwakpwe singoni,
na kuogofya nkumtanguliya.
- 23 Nyama za mwiriwe zikagbwirana ngingingi,
nazo taziweza kuuswa.
- 24 Moyowe ni mufu dza dziwe,
ni mufu dza dziwe ra tsini ra lala.
- 25 Anaphounuka, masujaa nkuogopha,
aphiyapho kpwa nguvu aho nkusirirwa ni mkpwtotse akachimbira.
- 26 Takuna upanga unaoweza kumlumiza,

41:1 41:1 Zaburi 74:14; 104:26; Isaya 27:1 * 41:1 41:1 Leviathani Ni dzinyama ra baharini mfwano wa dzoka kulu.

- kalumizwa ni fumo, muvwi wala mkuki.
²⁷ Iye anaona chuma avi mibuwa,
na shaba dza muhi wa kuola.
²⁸ Muvwi taumuhenda achimbire,
na mawe ga tero kpwakpwe ni dza wiswa.
²⁹ Marungu kpwakpwe ni dza mibuwa,
riro nkutseka rinaphotsuphirwa mikuki.
³⁰ Seemu za uphande wa ndanini ni dza vidzandzakaya vya nyungu,
nkukpwaruza ulongo dza chifwaya cha kuwagira mtsere.
³¹ Nkusumbisa vivwa vya bahari dza nyungu iokohayo,
nkuihenda bahari ikakala dza nyungu ya mafuha iokohayo.
³² Atsupirapho nkuricha imbi ra kung'ala-ng'ala,
mutu angeona vyo vivwa vina komvwi.
³³ Takuna chiumbe choigana naro,
chiumbe sichoogopha.
³⁴ Riro nkubera chiumbe chochosi chidziunulacho,
riro ni mfalume wa nyama osi ario na shobo.”

42

Ayubu anatubu

- ¹ Phahi Ayubu wamjibu Mwenyezi Mlungu achiamba,
² “Ninamanya unaweza kuhenda chila chitu,
na rorosi uchirokusudiya kurihenda taphana wa kurizuwiya.
³ Uwe wauza uchiamba, ‘Ni ani yuno ahendaye ikima yangu isieleweke?’
Kpwa kpweli nágomba mambo ambago kala sigaelewa,
ga kuniangalaza, ambago kala sigamanya.
⁴ Uwe waamba, ‘Nindagomba na nakuvoya unisikize,
nindakuuza maswali, nawe undanijibu.’
⁵ Mimi kala nkakusikira tu,
ela vivi nkakuona na matso gangu.
⁶ Kpwa hivyo naona waiibu kpwa go nrigogomba,
nami nádzimwagira mtsanga na ivu kuonyesa nkatubu.”

⁷ Bada ya Mwenyezi Mlungu kumuambira Ayubu maneno higa, achimuamba Elifazi kula Temani, “Uwe na nyo asenao airi mkanitsukiza, mana tamkagomba ukpweli kunihusu, dza mtumishi wangu Ayubu. ⁸ Phahi halani ndzau sabaa na maturume sabaa, mphiyee kpwa mtumishi wangu Ayubu, mkadzilavire sadaka ya kuochwa, naye mtumishi wangu Ayubu andakuvoyerani. Nindaphokera mavoyoge ili nisikuhendereni kulengana na uzuzu wenu, mana tamukagomba kpweli kunihusu dza achivyohenda mtumishi wangu Ayubu.” ⁹ Phahi Elifazi kula Temani, Bilidadi kula Shuwa na Sofari kula Naama aphiya achendahenda go arigokala akaambirwa ni Mwenyezi Mlungu ahende, naye Mwenyezi Mlungu achikubali mavoyo ga Ayubu.

Ayubu anaunyizirwa maliye

kano mbiri

¹⁰ Bada ya Ayubu kuavoyera asenae, Mwenyezi Mlungu wamuuyizira Ayubu malize, wayiuyiza kano mbiri ya yo ariyokala nayo pho mwandzo. ¹¹ Phahi Ayubu walokerwa ni nduguze osi, alume na achetu na osi ariomanyana naye pho kare, nao osi achirya naye chakurya mwakpwe nyumbani. Achimupha pore na kumphoza marena kpwa mai gosi ambago Mwenyezi Mlungu kala akagaruhusu gamuphahe. Chila mmwenga achimupha Ayubu chipande cha feza na pehe ya zahabu.

¹² Chisha Mwenyezi Mlungu achijaliya maisha ga badaye ga Ayubu kuriko maishage ga pho mwandzo. Achikala na mang'ondzi na mbuzi elufu kumi na ne, ngamia elufu sita, jozi elufu mwenga za ng'ombe za kurima na punda achetu elufu mwenga. ¹³ Piya achikala na ana alume sabaa na achetu ahahu. ¹⁴ Ye wa kpwandza wamuiha Jemima, wa phiri achimuiha Kezia na wa hahu achimuiha Kerani-Hapuki. ¹⁵ Kahi ya tsi yosi takuyakala na achetu anono dza nyo ana a Ayubu. Naye ise yao waapha urisi phamwenga na ndugu zao alume. ¹⁶ Na bada ya gago Ayubu waishi miaka gana mwenga na mirongo mine. Achiona anae, adzukulue hadi chivyazi cha ne. ¹⁷ Phahi Ayubu wafwa mtumia sana.

Chitabu cha ZABURI Tanga mbere

Chitabu cha Zaburi ni chitabu cha mawira na mavoyo. Mawira genye gatungbwa ni atu tafwauti-tafwauti kpwa muda mure. Mawira na mavoyo gaga gakusanywa na gachihumirwa ni atu a Iziraeli wakati wa kuabudu. Mwishirowe, mawira na mavoyo gaga gatsanganywa kwenye chitabu chao cha Neno ra Mlungu.

Gaga mashairi ga chidini ga bazi nyinji: kuna mawira ga kutogola na kuabudu Mlungu; mavoyo ga kulonda msada, urindzi na wokofu; Kuvoya mswamaha; mawira ga kumshukuru na kuvoya baraka Mlungu; na kuvoya maadui atiywe adabu. Mavoyo gaga ganaweza kukala ga mutu binafsi na gakakala ga taifa rosi; ganjina ganaonyesa vira mutu anavyodzisikira, ambapho ganjina ganaonyesa haja na kudzisikira kpwa atu osi a Mlungu.

Mawira gaga gahumirwa ni Jesu, ambago aandishi a Chilagane Chiphya agaandika, na chichikala chitabu cha samani cha kuabudirwa ni Afuasi a Kristo kula pho mwandzo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Go mawira gana mwenga na mirongo mitsano ga seemu tsano au vitabu vitsano:

- a. Chitabu cha kpwandza 1:1—41:13
- b. Chitabu cha phiri 42:1—72:20
- c. Chitabu cha hahu 73:1—89:52
- d. Chitabu cha ne 90:1—106:48
- e. Chitabu cha tsano 107:1—150:6

CHITABU CHA KPWANDZA

1

Zaburi 1:1—41:13

Njira ya mutu wa haki

na ya mutu mui

- ¹ Baha mutu asiyelunga mashauri ga atu ayi, asiyegbwira njira za enye dambi, wala kasagala kwenye vikalo vya atu a matani.
- ² Badalaye anahamirwa ni shariya za Mwenyezi Mlungu, naye nkuiririkana usiku na mutsi.
- ³ Mutu hiye ni dza muhi uriophandwa kanda-kanda ya vidzoho, ambao nkuvyala matunda kpwa mingaye, na makodzage taganyala.
Na chila ahendaro, nkuongokerwa.
- ⁴ Ela atu ayi taahivyo, aho ni dza wiswa uphepheruswao ni phepho.
- ⁵ Kpwa hivyo atu ayi taandatiya uamuli wa Mlungu, na enye dambi taandaima phamwenga na atu a haki.
- ⁶ Mana Mwenyezi Mlungu nkulola njira za enye haki; ela njira ya atu ayi indaalongoza kwenye ubanangi.

2

Mfalume yetsambulwa ni Mlungu

- ¹ Kpwa utu wani atu a mataifa ganjina anapanga njama mbii?
Mbona anapanga mambo ambago tagandahendeka?
- ² Afalume a dunia anadzitayarisha, na atawala anapanga njama phamwenga, chinyume cha Mwenyezi Mlungu
na chinyume cha ye mmwagirwawe mafuha.
- ³ Aho anaamba, "Nahukate silisili zao, ili husikale atumwa tsona."

- 4 Hiye atawalaye hiko mlunguni anatseka;
Mwenyezi Mlungu anaanyetera.
- 5 Chisha andaademurira kpwa usiru
na kuatishira kpwa tsukizi, aambe,
- 6 “Mimi nkatawaza Mfalume nriyemtsambula,
anatawala kula Sayuni, mwango wangu mtakatifu!”
- 7 Na ye Mfalume anaamba:
“Nindakuambirani lagizo rolaviwa ni Mwenyezi Mlungu.
Iye waniamba, ‘Uwe u mwanangu,
rero nikakala sowe.
- 8 Nivoya,
nami nindahenda mataifa ganjina gosi gakale urisio,
na dunia yosi indakala yako.
- 9 Undaavundza na fwimbo ya chuma
na kuatisa-tisa dza nyungu.’ ”
- 10 Kpwa hivyo, mwimwi afalume kalani na ikima,
na mwimwi atawala mchikanywa, sikirani!
- 11 Muhumikireni Mwenyezi Mlungu na wuoga,
fwahirwani na mkakame.
- 12 Msujudiyeni, sedze akatsukirwa,
namwi mkafwa kabila ya wakati,
mana tsukizi za Mlungu ni za phephi.
Ela atu amchimbirirao Mlungu, aajaliwa.

3

Mkuluphire Mlungu wakati wa tabu

Zaburi ya Daudi ariyoitunga wakati anachimbira mwanawe Abusalomu.

- 1 Ee Mwenyezi Mlungu, aviha angu ni anji!
Anji ananiunukira!
- 2 Anji ananigomba, anaamba,
“Mlungu kandamtivya tse!”
- 3 Uwe Mwenyezi Mlungu ndiwe ngao yangu.
Uwe ndiwe nguma yangu, na ndiwe unitiyaye moyo.
- 4 Nkumuiha Mwenyezi Mlungu aniterye,
naye nkunijibu kula mwangowe mtakatifu.
- 5 Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu ananirinda, nkudziambalaza nkulala
na nkalamuka salama.
- 6 Siogopha maelufu ga maadui
achiodzipanga chinyume changu chila uphande.
- 7 Unuka ee Mwenyezi Mlungu!
Nitivya ee Mlungu wangu!
Wanga makofi maadui gangu,
ang’ole meno na uariche bila ya uwezo.
- 8 Wokofu ula kpwako uwe Mwenyezi Mlungu.
Barakazo nazikale dzulu ya atuo.

4

Voyo ra kulonda msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi: Kpwa kuumira vifwaya vya nyugbwe. Zaburi ya Daudi.

- 1 Ee Mlungu, mhehezi wa haki yangu,
nijibu nivoyapho.
Nriphokala na shida, uwe waniterya.
Vivi nionera mbazi na uniphe nivoyaro.

- ² Mwi atu, mundanibanangira dzina hadi rini?
Mundamendza maneno mahuphu na ga handzo hadi rini?
- ³ Manyani Mwenyezi Mlungu wadzitsamburira aaminifu akale akpwe;
naye nkusikira ninaphomuiha.
- ⁴ Mchitsukirwa, msihende dambi.
Wakati mkadziambalaza mwenu vitandani
garirikaneni gaga na mnyamale.
- ⁵ Lavyani sadaka za haki,
na munkuluphire Mwenyezi Mlungu.
- ⁶ Anji nkuamba, "Ni ani awezaye kuuhendera manono?
Mwenyezi Mlungu, hulole na mbazizo!"
- ⁷ Ukanihenda nihererwe
kuriko hinyo aphahao mtsere na uchi muphya kpwa unji.
- ⁸ Wakati nchidziambalaza nkulala kpwa amani,
mana uwe, Mwenyezi Mlungu, macheyo
ndiwe unihendaye nikakala salama.

5

Voyo ra kulonda urindzi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira vivoti. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu, phundza higa nikuambirago,
na usikire kuula kwangu.
- ² Sikira chiriro changu,
Mlungu wangu na mfalume wangu,
mana uwe ndiwe nikuvooyaye.
- ³ Ligundzu uwe Mwenyezi Mlungu, ukuphundza sauti yangu.
Ligundzu nkukuvoya,*
chisha nkagodzera unijibu.
- ⁴ Uwe u Mlungu usiyehamirwa ni uyi,
tsona kusagala na atu ayi.
- ⁵ Anaodzikarya taaweza kuima mberezo,
mana ukumena atu ahendao mai.
- ⁶ Uwe, ukuangamiza agombao handzo;
Mwenyezi Mlungu nkuzira aolagadzi
na atu a handzo.
- ⁷ Ela kpwa sababu ya unji wa mendzwayo
nindainjira mwako nyumbani,
na kuabudu kpwa kukuogopha
ndani ya Nyumbayo takatifu.
- ⁸ Ee Mwenyezi Mlungu, nilongoza nihende hakiyo,
kpwa sababu ya maadui gangu,
na ugolose njirayo mbere zangu ili niilunge.
- ⁹ Anagobisha sigo ga kpweli,
maazo gao ni ga kuangamiza atu.
Miro zao ni dza mbira za wazi, †
anahumira ndimi zao kugomba handzo.
- ¹⁰ Uwe Mlungu, atiye adabu kpwa uasi wao;
henda mipango yao iaangamize enye.
Azole kpwa sababu ya unji wa dambi zao,
mana akakuasi.
- ¹¹ Ela osi anaokuchimbirira naahererwe,
tsona aimbe na raha hata kare na kare.

^{4:4} ^{4:4} Aefeso ^{4:26} * ^{5:3} ^{5:3} Tafusiri zanjina zinaamba sadaka. ^{5:9} ^{5:9} Arumi ^{3:13} † ^{5:9} ^{5:9} mbira za wazi: kulengana na mila za Chiyahudi, nyufu kala zichiikpwa pangoni; muandishi anaamba kukala atu hinyo nkutuluzza maneno mai dza lovu ndani ya mbira.

Rinda anaokumendza,

ili aphahe kupiga njerejere kpwa sababuyo.

¹² Mana kpwa kpweli uwe Mwenyezi Mlungu ukujaliya enye haki;
na menzwayo nkuarinda dza ngao.

6

Voyo ra kulonda kuphozwa

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe, kpwa sauti ya Sheminithi. Zaburi ya Daudi.

¹ Ee Mwenyezi Mlungu, usinidemurire wakati ukareya,
usinitiye adabu wakati ukatsukirwa!

² Nionera mbazi ee Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ni mnyonje.
Niphoza, mana mifupha yangu inaluma.

³ Nayugika sana mwangu moyoni.
Ee Mwenyezi Mlungu, usikae kuniphoza!

⁴ Galuka unitivye; ee Mwenyezi Mlungu,
unikombole kpwa ajili ya menzwayo.

⁵ Atu ariofwa, taakutambukira tsona.
Ni ani awezaye kukutogola kula kuzimu?

⁶ Nikaremwa kpwa sababu ya kuula;
chila usiku nalwamisa chitanda changu na matsozi,
muto wangu ukalwama kpwa chiriro.

⁷ Matso gangu tagaona vinono kpwa sababu ya ndiro,
nago ganaona wiziwizi kpwa sababu ya kusononeswa ni aviha angu.

⁸ Niukirani mwi muhendao mai,
mana Mwenyezi Mlungu akasikira chiriro changu.

⁹ Mwenyezi Mlungu akasikira chiriro changu,
naye akakubali mavoyo gangu.

¹⁰ Maadui gangu gosi gandaifika na kutishirwa sana,
nago gandachimbira gafula kpwa waibu.

7

Voyo ra mutu anayeonerwa

Wira wa sonono wa Daudi ariomuimbira Mwenyezi Mlungu bada ya kugombwa vii ni Kushi, Mubenjamini.

¹ Ee Mwenyezi Mlungu nakuchimbirira unirinde;
nitivya na anaonizoresa na unitivye,

² sedze akanimwamula dza simba ahendavyo,
na akaniguruta, bila ya mutu kunitivya.

³ Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, ichikala nahenda hivi,
yani ichikala mikono yangu yahenda uyi,

⁴ ichikala nahendera uyi mutu asiye na dzana nami
au naiyira mviha wangu bila sababu,

⁵ phahi mviha wangu naanizorese anigbwire,
anivyoge-vyoge aniolage,
na aniriche pho photsi!

⁶ Unuka na tsukizizo ee Mwenyezi Mlungu!
Unuka chinyume cha usiru wa maadui gangu.
Lamuka, ee Mlungu wangu, mana walagiza haki ihendeke.

⁷ Mataifa nágakusanyike kukuzunguluka,
nawe ugatawale kula kuko mlunguni.

⁸ Mwenyezi Mlungu, amula mataifa!
Niamula kulengana na haki yangu
na ukamilifu wangu.

⁹ Ee Mlungu wa haki, umanyaye siri za mioyo,
na maazo ga atu,

komesa fujo ra atu ayi
na uimarishe enye haki.

¹⁰ Mlungu ndiye ngao yangu,
ndiye ativyaye atu aaminifu mwao mioyoni.

¹¹ Mlungu ni muamuli wa haki;
iye nkutsukirirwa atu ayi chila siku.

¹² Ichikala mutu katubu,
Mlungu andanola upangawe,
andaphinda uhawe tayari kuuhumira.

¹³ Akatayarisha silahaze kali
na miviye iriyo na vigumba viakavyo moho.

¹⁴ Phundza! Mutu mui nkugbwira mimba ya uyi,
nkutsukula mimba ya kubananga, na kuvyala handzo.

¹⁵ Nkutsimba dibwa ra ndani sana,
chisha akagbwa mumo ye mwenye.

¹⁶ Mipangoye ya kubananga ayae nkumuuyira mwenye,
nkupanga fujo rikamuuyira ye mwenye.

¹⁷ Nindamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ni wa haki.
Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, mawira ga mkutogola.

8

Nguma ya Mlungu na ishima ya mutu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Gitithi. Zaburi ya Daudi.

¹ Mwenyezi Mlungu na Mtawala wehu,
ukuluo unaoneka kosi duniani!

Sifwazo nkufika
hadi dzulu mlunguni.

² Wafundza anache adide na atsanga
kukulika,

ili unyamaze avihao
na atu alondao kudziriphiza.

³ Nlolapho ko mlunguni,
kazi za mikonoyo,

mwezi na nyenyezi
ambazo waziika phatu ziripho,

⁴ mutu ni chitu chani, hata umuririkane,
na mwanadamu ni ani hata umjali?

⁵ Uwe wahenda anadamu akale tsini chidide kuriko Malaika*
na uchiapha utukufu na ishima.

⁶ Uchiahenda atawale vitu vyosi urivyoviumba;
uchiiika vyosi tsini ya utawala wao:

⁷ mang'ondzi, ng'ombe,
na nyama a tsakani;

⁸ nyama a mapha,
ng'onda,
na viumbe vyosi vya baharini.

⁹ Ee Mwenyezi Mlungu, Mwenyezi Mlungu wehu,
ukuluo unaoneka kosi duniani!

^{8:2} 8:2 Mathayo 21:16   ^{8:4} 8:4 Ayubu 7:17-18; Zaburi 144:3; Aeburania 2:6-8   * ^{8:5} 8:5 malaika: Chieburania
mana yanjana ni milungu ama Mlungu.   ^{8:6} 8:6 1 Akorintho 15:27; Aefeso 1:22; Aeburania 2:8

9

*Kushukuru Mlungu kpwa hukumuye**ya haki*

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa mtindo wa “Chifo cha mwana.” Zaburi ya Daudi.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu, nindakushukuru na moyo wangu wosi, nindasemurira mahendogo gosi ga ajabu.
- ² Nindahererwa na kupiga njerejere kpwa sababuyo, nindamuimbira mawira ga kutogola Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
- ³ Uriphotsembuka, maadui gangu gauya nyuma, gakpwala, gachigbwa na gachifwa.
- ⁴ Mana uwe uamulio ni wa haki, usegere kpwenye chihicho cha chifalume na unalavya uamuli wa haki.
- ⁵ Ukademurira atu a mataifa ganjina na kuangamiza atu ayi, nao taandatambukirwa hata kare na kare.
- ⁶ Maadui gakaangamia hata kare na kare na midzi yao ukaibananga wala taphakasala chochosi cha kuhenda gatambukirwe.
- ⁷ Ela Mwenyezi Mlungu anatawala hata kare na kare. Asegere chihiche cha utawala tayari kulavya uamuli.
- ⁸ Anatawala dunia na haki, na kuamula atu osi bila ubaguzi.
- ⁹ Mwenyezi Mlungu ni chimbiriro ra anaonerwa, iye ni ngome wakati za tabu.
- ¹⁰ Osi anaokumanya nkukukuluphira, mana uwe ee Mwenyezi Mlungu, kumricha yeyesi anayekuenda.
- ¹¹ Muimbireni mawira ga kumtogola Mwenyezi Mlungu atawalaye ko Sayuni! Atangazireni atu a mataifa mahendoge.
- ¹² Mana iye ariphizaye aolagadzi anajali na kapuza chiriro cha aonerwao.
- ¹³ Nionera mbazi ee Mwenyezi Mlungu! Lola vira nigayiswavyo ni hinyo anizirao, nitivya kula kpwenye maryango ga chifo,
- ¹⁴ ili niasimurire atu osi a Sayuni yani Jerusalemu mambo ganagohenda, nkutogole. Na nihererwe kpwa sababu ukanitivya.
- ¹⁵ Mataifa ganjina gasigommanya Mlungu gakagbwa kpwenye dibwa chiroritsimba enye, mihego yao ikaagbwira enye.
- ¹⁶ Mwenyezi Mlungu akadzimanyisa kpwa kulavya uamuli wa haki. Atu ayi akagbwirwa kpwa sababu ya mahendo gao enye.
- ¹⁷ Atu ayi yani osi amremao Mlungu, mwisho wao ni kuzimu.
- ¹⁸ Ela agayi taandayalwa siku zosi, na kuluphiro ra achiya tarindaangamika.
- ¹⁹ Unuka ee Mwenyezi Mlungu! Usimriche mwanadamu akashinda, mataifa ganjina nagalamulwe mberezo!
- ²⁰ Atishire ee Mwenyezi Mlungu, atu a mataifa ganjina amanye kukala aho si chochosi ni anadamu tu.

10

Voyo ra kukombolwa na maadui

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu, mbona ukaima kure? Kpwa utu wani unadzifwitsa wakati swino hu tabuni?
- ² Atu ayi anagayisa achiya bila kujali njama zao arizozipanga naziagbwire enye.

- ³ Atu ayi anadzilika kpwa mambo mai anagopanga kugahenda aroho analani na kumrema Mwenyezi Mlungu.
- ⁴ Atu ayi taamuendza Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala anadzikarya, aho anaona takuna Mlungu.
- ⁵ Aho nkuongokerwa na chila ahendaro taaelewa hukumu za mlungu. Aho nkunyetera maadui gao.
- ⁶ Nkudziambira mwao mioyoni, "Sindashindwa ng'o. Sindaphaha tabu ta kare na kare."
- ⁷ Miromo yao i tele lana, handzo na vitisho. Aho nkugomba maneno mai ga kureyeza chila wakati.
- ⁸ Nkudzifwitsa phephi na vidzidzi akadziiya-iya kuolaga atu asio na makosa. Chila wakati anaoteya anyonje.
- ⁹ Nkudzifwitsa na kumuoteya dza simba. Nkugodza ili amgbwire mchiya. Iye nkumgbwira mnyonje na kumguruta kpwenye nyavuye.
- ¹⁰ Anyonje nkugbwirwa akatiswa-tiswa ni hinyo atu ayi ario na mkpwotse.
- ¹¹ Mui nkudziambira mwakpwe rohoni, "Mlungu akayala akalozu usowe kanda, kaona chitu.
- ¹² Unuka uwe Mwenyezi Mlungu, unula mkpwoonoo uwe Mlungu. Usiyale anaogaya.
- ¹³ Ee Mlungu, kpwa utu wani mutu mui anakubera, na kuamba hangbwe kundamuisabira kukala ana makosa?"
- ¹⁴ Ela uwe unaona yo ziki na yo shida anayosababisha, nawe u tayari kватиya adabu. Mnyonje anakuadamira uwe uwe ndiwe msada wa anachiya.
- ¹⁵ Bananga mkpwotse wa mutu mui, sisa uyiwe wosi.
- ¹⁶ Mwenyezi Mlungu ni mfalume hata kare na kare, atu a mataifa ganjina andaangamizwa kula kpwenye tsiye.
- ¹⁷ Ee Mwenyezi Mlungu undaphundza mavoyo ga anyenyekevu, uatiye moyo na usikire chiriro chao,
- ¹⁸ uahendere haki anachiya na anaonerwa, ili mwanadamu ariyeumbwa kpwa ulongo asiweze kuaogofyera tsona.

11

Kumkuluphira Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Mwenyezi Mlungu ndiye chimbiriro rangu. Mnawezadze kuniamba, "Uruka dza nyama wa mapha uchimbirire myangoni,
- ² mana atu ayi akaphinda maha gao na mivi akaipharika tayari kulatsa enye haki jizani.
- ³ Misingi ichibanangbwa, mwenye haki undahendadze?"
- ⁴ Mwenyezi Mlungu a ndani ya nyumba takatifu ya kuvoya Mlungu na chihiche cha utawala chi mlunguni. Iye analola anadamu osi na anachunguza gara ahendago.
- ⁵ Mwenyezi Mlungu nkupima atu a haki na ayi iye anamena atu amendzao fujo.
- ⁶ Iye andamwagira atu ayi makala ga moho na chibiriti avi ni mvula,

andaatiya adabu na phuto ra dzoho kali.

- ⁷ Mana Mwenyezi Mlungu ni mwenye haki
na anamendza uamuli wa haki.
Atu ahendao irivyo sawa andasagala phamwenga na Mlungu.

12

Voyo ra msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Sheminithi. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Huterye Mwenyezi Mlungu mana takuna tsona atu anono,
atu aaminifu akasira duniani.
- ² Chila mmwenga anagomba handzo na jiraniwe
ng'andzi zao ni za handzo na unafiki
- ³ Ee Mwenyezi Mlungu naakate miromo ya handzo
na chila lilimi rinarodzikarya.
- ⁴ Mana nyo nkuamba, "Swino huchigomba hunaphaha hulondaro,
hundagomba hulondaro na taphana ndiye huturya."
- ⁵ Ela Mwenyezi Mlungu anaamba, "Kpwa sababu achiya anaonerwa,
na agayi anasononeka,
ndaunuka, niaphahe usalama
anaougodzera kpwa hamu."
- ⁶ Ahadi za Mwenyezi Mlungu tazina ati-ati,
ni swafi dza feza ichiyotsuswa na moho kano sabaa,
dza feza ichiyotsuswa kano sabaa.
- ⁷ Hurinde ee Mwenyezi Mlungu,
hurinde siku zosi na chivyazi hichi chii.
- ⁸ Atu ayi nkuzunguluka chila phatu bila wasiwasi,
uyi ndio ulikpwao kahi ya anadamu.

13

Voyo ra kulonda kutivywa na maadui

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu undaniyala hata rini?
Dze, undaniyala hata kare na kare?
Undanilozero kogo hadi rini?
- ² Dze, roho yangu ni ivumirire utsungu,
na kusononeka chila siku hadi rini?
Maadui gangu gandanuturya ta rini?
- ³ Gapime na unijibu ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu,
nitiya nguvu nsedze nkafwa.
- ⁴ Sedze maadui gangu gakaamba, "Hukamturya,"
na aviha angu akahererwa kpwa sababu nkashindwa.
- ⁵ Ela mino nakuluphira mendzwayo isiyosika,
moyo wangu unahererwa kpwa sababu ya wokofuo.
- ⁶ Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu
kpwa sababu akakala mnono kpwangu.

14

Uyi wa anadamu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

(Zaburi 53)

- ¹ Azuzu nkuamba mwao moyoni kukala,
"Takuna Mlungu."
Osi taafwaha, anahenda mambo ambago tagahendwa,
takuna hata mmwenga ahendaye manono.

- ² Mwenyezi Mlungu analola anadamu kula mlunguni
aone napho phana yeyesi mwenye ikima,
amuendzaye Mlungu.
- ³ Ela osi akakosera njira, osi ni ayi,
takuna hata mmwenga ahendaye manono, hata, taphana hata mmwenga.
- ⁴ Dze, ano ahendao mai, ni taaelewa?
Aho aryao atu angu dza aryavyo mkpwahe,
na taamuiha Mwenyezi Mlungu.
- ⁵ Aho andainjirwa ni wuoga,
mana Mlungu a phamwenga na atu ahendao haki.
- ⁶ Atu ayi nkuvuruga mipango ya achiya,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye chimbiriro rao.
- ⁷ Naaza kala wokofu wa Iziraeli ungekpwedza kula Sayuni!
Mwenyezi Mlungu ndiphohenda atue aongokerwe tsona,
atu a chivyazi cha Jakobo andashangiliya, atu a Iziraeli andahererwa.

15

Mseni wa Mlungu

Zaburi ya Daudi.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu, ni ani ndiyesagala mwako hemani?
Ni ani ndiyeishi dzulu ya mwango mtakatifu?
- ² Ni yuya asiye na makosa,
ahendaye haki
na kugomba kpweli kula mwakpwe moyoni.
³ Mutu ambaye kaochera atu ngulu,
na kamuhendera mai msenawe
wala kusengenya jiraniwe.
- ⁴ Ni yuya ambaye kana shuuli na atu ayi,
ela anaishimu hara anaogopha Mwenyezi Mlungu,
na achiapa kuhenda utu
kabadilisha hata dzagbwe ganamtiya hasara.
- ⁵ Ni yuya ambaye achiaphasa pesa, kalonda fwaida,
na kahala hongo ili aonere asio na makosa.

Mutu ahendaye higa
kandakakamiswa ni utu ta kare na kare.

16

Voyo ra kuluphiro

Wira* wa Daudi.

- ¹ Nirinda, ee Mlungu,
mana ninachimbirira kwako.
- ² Ninamuamba Mwenyezi Mlungu, "Uwe ndiwe Mlungu wangu,
vitu vyosi vinono nrivyo navyo vila kwako uwe."
- ³ Atakatifu ario kwenye tsi ndio akulu
nami nahamirwa kukala phamwenga nao.
- ⁴ Anaoadamira milungu yanjina
anadzienjerezera tabu,
mino sindamwaga sadaka za milatso za milungu yanjina,
wala kuhadza madzina gao.
- ⁵ Mwenyezi Mlungu, uwe ndiye seemu yangu, na ndiwe unijaliyaye,
mtalo wangu u salama mwako mikononi.
- ⁶ Tsi uriyoniphakira ni nono,
kpwa kpweli nina urisi mnono.

* 16: 16:0 Wira Neno ra Chieburania rohumirwa papha ni Mikitamu ambaro manaye ni wira au voyo au utundzi.

- ⁷ Namtogola Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ananilongoza,
na usiku zamiri yangu inaniumya.
- ⁸ Ninamanya kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga nami wakati wosi,
kpwa kukala a phephi nami takuna chochosi ndichonihenda nikakame.
- ⁹ Kpwa hivyo moyo wangu ukahererwa, nami nina raha.
Nami nadzisikira kukala ni salama.
- ¹⁰ Kundaniricha kahi ya ariofwa,
wala kuricha mtumishio muaminifu aole mbirani.
- ¹¹ Unaniumyesa njira iphiyayo uzimani.
Nami nahamirwa kukala phephi nawe
na uphande wa mkpwnoo wa kulume kuna manono siku zosi.

17

Voyo ra mutu asiye na makosa

Voyo ra Daudi.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu sikira chiriro changu cha kulonda nihenderwe haki!
Sikiza mavoyo gangu nivoyago kpwa roho swafi.
- ² Uwe ndiwe uniphaye haki
mana unamanya irivyo sawa.
- ³ Uwe ukanedzera usiku,
ukanichunguza ukakuta sina uyi wowosi,
mana nkaamuwa kusahenda dambi na kanwa yangu.
- ⁴ Nikalunga malagizogo,
ambago gananihenda nisilunge njira za atu a fujo.
- ⁵ Mimi nkulunga njirayo
nami sidzangbweitephuta.
- ⁶ Ninakuvoya uwe Mlungu kpwa sababu undanijibu,
hega sikiroro, usikire voyo rangu.
- ⁷ Onyesa mendzwayo isiyosika kpwa njira ya ajabu
uwe uokolaye atu kula kpwa aviha aho
uwe utivyaye na mkpwnoo wa kulume, atu anaokuchimbirira.
- ⁸ Nirinda dza vira urindavyo tembe ya dzitsoro
nifwitsa mwako maphani
- ⁹ sedze atu ayi akanishambuliya
na maadui gachigonizangira gakaniolaga.
- ¹⁰ Taanionera mbazi
tsona anagomba maneno ga kudzikarya.
- ¹¹ Akaniindza na vino ananizunguluka chila uphande
anaenda nafwasi anibwage.
- ¹² Akakala avi ni simba mwenye ndzala,
a tayari kunimwamula-mwamula
dza mwana simba chiyedzifwitsa na kuoteya.
- ¹³ Unuka Mwenyezi Mlungu! Pingana nao uashinde!
Nitivya na atu ayi kpwa upangao.
- ¹⁴ Mwenyezi Mlungu nitivya na hinyo ambao hipha sambu ana chila chitu alondacho.
Atiye adabu na mateso urigoapangira,
na ana aho aphahe zaidi ya higo,
na ganjina gasazwe kpwa ajili ya adzukulu ao.
- ¹⁵ Ela kpwa vira ni mwenye haki, nindaona usoo.
Ndipholamuka ndahererwa kukuona.

18

*Wira wa kumtoga Mlungu**kpwa ushindi**(2 Samueli 22:1-15)*

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu. Iye wamuimbira Mwenyezi Mlungu hipho siku Mwenyezi Mlungu ariphomtivya kula mikono ya avihae osi na kula mkpwono wa Sauli. Waimba achiamba:

- ¹ Ninakumendza sana Mwenyezi Mlungu mana ndiwe nguvu zangu.
- ² Mwenyezi Mlungu ndiye mwamba wangu, ngome yangu na mkomboli wangu, Iye ndiye Mlungu wangu, mwamba wangu na chimbiriro rangu. Iye ndiye ngao yangu, nguvu ya wokofu wangu na ngome yangu.
- ³ Námvoya Mwenyezi Mlungu astahiliye togo, naye achinitivya na maadui gangu.
- ⁴ Kowa za chifo kala zikanizunguluka, maimbi ga kuangamiza ganibwiningiza.
- ⁵ Kowa za kuzimu zanilinga-linga, mihego ya chifo yanizangira.
- ⁶ Katika kugaya kpwangu námuiha Mwenyezi Mlungu, námririra Mlungu wangu. Naye wasikira sauti yangu kula mo mwakpwe nyumbani, masikiroge gachiphundza chiriro changu.
- ⁷ Yo tsi yasumba na ichikakama, misingi ya myango ichisumba kpwa sababu Mlungu kala akatsukirwa.
- ⁸ Mosi wafuka kula mwakpwe pulani, moho uochao uchituluka kula mwakpwe mromoni, makala ga moho gachituluka kula mumo.
- ⁹ Wakuwesa ko Mlunguni achitserera, ingu dziru richikala tsini ya maguluge.
- ¹⁰ Wapanda dzulu ya kerubi achiuruka. Achionewa dzulu ya mapha ga phepho.
- ¹¹ Wahenda jiza rikale hemare chiromzunguluka, maingu maziho ga mvula.
¹² Mvula ya mawe na makala ga moho gatuluka kula kpwa nyo mwanga mkali uriokala mbereze na go maingu maziho ga mvula.
- ¹³ Chisha Mwenyezi Mlungu wapiga msindo ko mlunguni, iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi wakota kululu, na kuchinya mvula ya mawe na makala ga moho.
- ¹⁴ Watsupha miviye, achitsamula maaduige, waatsuphira limeme, achiachimbiza.
- ¹⁵ Ndipho mikondo ya madzi ichioneka na misingi ya dunia ichifwenulwa kpwa kudemurirwa ni uwe Mwenyezi Mlungu, kpwa pumuzi za pulayo.
- ¹⁶ Wagolosa mkpwonowe kula dzulu, achinigbwira, achinituluzi kula madzi manji.
- ¹⁷ Wanitivya na maadui angu enye mkpwotse, hinyo arionimena mana kala ana mkpwotse zaidi yangu.
- ¹⁸ Anivamia wakati kala nagaya ela Mwenyezi Mlungu achinikanira.
- ¹⁹ Achinituluzi achiniphirika phatu pharipho na nafwasi, achinitivya kpwa kukala kala ninamhamira.
- ²⁰ Mwenyezi Mlungu wanihendera sawa-sawa na haki yangu, waniripha sawa-sawa na uswafi wa mikono yangu.
- ²¹ Mana nágbwira njira za Mwenyezi Mlungu, na siyamricha Mlungu wangu, kpwa kuhenda uyi.
- ²² Mana malagizoge gosi nagagbwira, na amurize siyaziricha.
- ²³ Siyakala na kosa mbereze,

nádzizuwiyi nsihende dambi.

- 24 Phahi Mwenyezi Mlungu akaniripha sawa-sawa na haki yangu, sawa-sawa na uswafi wangu mbereze.
- 25 Kpwa mutu muaminifu unadzionyesa kukala u muaminifu, kpwa mutu asiye na kosa unadzionyesa kukala kuna makosa,
- 26 kpwa mutu achiyedzita kasa unadzionyesa kukala u mtakatifu, ela kpwa mutu mui unadzionyesa kukala u msiru.
- 27 Unaativya atu a pole, ela unaatsereza atu adziunulao.
- 28 Uwe Mwenyezi Mlungu, ndiwe uasaye taa yangu. Mlungu wangu nkuhenda jiza rangi rikakala nuru.
- 29 Kpwa msadao, ninashambulia jeshi, kpwa msadao wa Mlungu wangu ninaturya midzi yenye ngome.
- 30 Njira ya Mlungu taina ila, ahadi ya Mwenyezi Mlungu ni ya kukuluphirika! Iye ni ngao kpwa osi amchimbirirao.
- 31 Takuna Mlungu wanjina isiphokala Mwenyezi Mlungu. Takuna mwamba wanjina isiphokala Mlungu wehu.
- 32 Mlungu ndiye anitiyaye mkpwotse, na kuhenda njira yangu ikale salama.
- 33 Anahenda magulu gangu, gakale dza ga kulungu, na kuniwezesha niime kwenye myango.
- 34 Nkunifundza kupigana viha ili mikono yangu iweze kutonyola uha wa shaba.
- 35 Nawe ukanipha ngaoyo ya ushindi, na mkpwonoo wa kulume ukanigbwiririra, msadao ukanihenda nkale mutu mkpwulu.
- 36 Ukahenda njira yangu ikale pana, na magulu gangu tagahereza.
- 37 Názoresa maadui gangu hadi nchigagbwira, nami siyalola nyuma hadi niriphogaangamiza.
- 38 Nágapiga hadi gachigbwa phangu maguluni, nago tagawezere kuunuka tsona.
- 39 Wanipha nguvu za kupigana viha, na uchihenda maadui gangu gachite mavwindi mbere zangu.
- 40 Wahenda maadui gangu ganichimbire, nami nkuangamiza osi animenao.
- 41 Aririra msadao ela taphana ariyeativya, amririra Mwenyezi Mlungu, ela ye kayajibu.
- 42 Náasaga-saga achikala dza vumbi riphepheruswaro ni phepho, nchiavyoga-vyoga dza tope za njirani.
- 43 Uwe waniokola kula kpwa atu angu ariolonda kunishambuliya, uchihenda mfalume wa mataifa. Atu nsioamanya akakala tsini yangu.
- 44 Ariphephosikira habari zangu tu, nyo ajeni anitii, achedza na achidzitserereza mbere zangu.
- 45 Ajeni avundzika moyo, achituluka kula mwao ngomeni kuno anakakama.
- 46 Mwenyezi Mlungu a moyo! Naatogolwe hiye ariye mwamba wangu! Náaunulwe Mlungu wa wokofu wangu.
- 47 Iye ndiye Mlungu aniriphiziraye chisasi, na kuika mataifa gakale tsini yangu,
- 48 anitivyaye kula kpwa maadui gangu. Waniunula dzulu ya atu anipingao, na uchinitivya na atu a fujo.
- 49 Kpwa hivyo, nindakulavira shukurani kahi za mataifa, uwe Mwenyezi Mlungu, nami ndaimba mawira ga kukutogola.

⁵⁰ Mlungu nkumupha mfalumewe ushindi mkpwulu,
na kumuonyesa mendzwa isiyosika hiye mmwagirwa mafuhawe,
yani Daudi na chivyaziche hata kare na kare.

19

Nguma ya Mlungu kahi za viumbe

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

¹ Ko mlunguni kunatangaza utukufu wa Mlungu
na dzulu kunaonyesa kazi ya mikonoye.

² Siku bada ya siku nkwenderera kusemurira,
na usiku bada ya usiku kumuhenda amanyikane.

³ Kunasemurira bila ya kulavya kauli
na rakare tarisikirika.

⁴ Ela rakare rikagota dunia ndzima,
na maneno gao gakafika mwisho wa dunia.

Mlungu akachitira dzuwa hema kuko mlunguni,

⁵ naro nkutuluka dza bwana arusi kula kpwakpwe chumbani,

dza mutu ashindanaye mairo ahamirwavyo kuzola kwenye njiraye.

⁶ Nkutuluka kula mwisho wa mlungu,
rikazunguluka hadi mwisho wanjina,
na taphana chitu chinachoweza kudzifwitsa dzohore.

Shariya ya Mwenyezi Mlungu

⁷ Shariya ya Mwenyezi Mlungu taina ila,
nkumupha mutu nguvu uphya,
malagizo ga Mwenyezi Mlungu ganakuluphirika
nkumupha ikima mutu asiyekalanayo.

⁸ Shariya za Mwenyezi Mlungu zi sawa,
nkuhenda moyo ukahererwa.

Malagizo ga Mwenyezi Mlungu ni ga haki,
nkumvugula mutu matso.

⁹ Kumuogopa Mwenyezi Mlungu
ni kunono na kunaenderera hata kare na kare.

Malagizo ga Mwenyezi Mlungu ni ga kpweli
na gosi ni ga haki.

¹⁰ Gago ganatamanika kuriko zahabu,
tsona zahabu iriyoswafi zaidi.

I mtswano kushinda asali
itwenayo kula phalalani.

¹¹ Mtumishio nkuonywa na gago
na achigagbwira anaphaha tuzo kulu.

¹² Ni ani awezaye kuona makosage?
Niswamehe makosa ga siri.

¹³ Mrinde mtumishio asikale na makosa ga kusudi,
usigariche gakanitawala

nami ndakala sina lawama,
sindaisabiwa kukala nina makosa makulu.

¹⁴ Maneno nigombago na maazo ga mwangu moyoni
nagakubalike phako matsoni,
Ee Mwenyezi Mlungu, mwamba wangu na mkomboli wangu.

20

Kuvoya ushindi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

¹ Mwenyezi Mlungu naakujibu wakati u mashakani.

Dzina ra Mlungu wa Jakobo narikurinde.

² Naakurehere msada
kula nyumbaye ya kuvoya Mlungu,

- na akuphe msada kula mwango wa Sayuni.
³ Naatambukire sadakazo zosi
 naakubali sadakazo za kuochwa.
⁴ Naakuphe chira uchiazacho mwako moyoni
 na aihende mipangoyo yosi ifwanikiwe.
⁵ Hundashangiliya hutakaphoturya
 na huimise bendera zehu kpwa dzina ra Mlungu wehu.
 Mwenyezi Mlungu naakujibu mavoyogo gosi!
⁶ Sambi ninamanya Mwenyezi Mlungu nkumterya mmwagirwa mafuhawe,
 andamjibu kula phatuphe phatakatifu kuko Mlunguni
 na kumupha ushindi mkpwulu kpwa uwezo wa mkpwonowe wa kulume.
⁷ Anjina nkudzikarya kpwa sababu ya magari ga kuvwehwa ni farasi,
 anjina akadzikarya kpwa sababu ya farasi,
 ela swino hundakuluphira nguvu za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.
⁸ Aho andadzikipwala na kugbwa
 ela swino hundaunuka na kuima wima.
⁹ Muphe mfalume ushindi, ee Mwenyezi Mlungu,
 huchikuvoya hujibu.

21

Kushukuru kpwa ajili ya ushindi

- Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
¹ Mfalume anahamirwa kpwa sababu ya nguvuzo, ee Mwenyezi Mlungu
 naye anashangiliya kpwa sababu ukamupha ushindi!
² Uwe ukamupha higo aazago mwakpwe moyoni
 wala kukamlafya achigovoya.
³ Wamkaribisha na baraka nono-nono
 na uchimvika tadzi ya zahabu swafi phakpwe chitswani.
⁴ Wakuvoya uzima, nawe uchimupha,
 wamupha siku nyinji za kuishi, kare na kare.
⁵ Ushindi uchiomupha ukamuhenda akale na utukufu mkpwulu
 ukamjaliya nguma na ishima.
⁶ Kpwa kpweli ukamuhenda akale mutu yejaliwa hata kare na kare
 ukamuhenda ahererwe na raha ya kukala phamwenga na uwe.
⁷ Mana mfalume nkumkuluphira Mwenyezi Mlungu
 na kpwa sababu ya mendzwa isiyosika ya Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
 kandakakamiswa ni utu.
⁸ Mfalume andaagbwira avihae osi
 na mkpwonowe wa kulume undagbwira osi anaommena.
⁹ Hipho ndiphotsembuka
 andaangamiza dza moho mkali.
 Mwenyezi Mlungu andaangamiza kpwa tsukizize
 na moho undaocha tsetsetse!
¹⁰ Andaangamiza chivyazi chao duniani,
 ana aho taandasala kahi za anadamu.
¹¹ Dzagbwe nkukupangira mai,
 taandafwaulu.
¹² Mana andaahenda azole,
 miviye ndiphualenga usoni.
¹³ Unulwa, ee Mwenyezi Mlungu kahi ya nguvuzo!
 Hundaimba na kutogola uwezoo.

22

Chiriro cha kulonda kukombolwa

- Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Chiphala cha ligundzu." Zaburi ya Daudi.

- ¹ Mlungu wangu, Mlungu wangu, mbona ukaniricha?
Nakuvoya na kuula,
ela msadao u kure nami.
- ² Nkukuiha mutsi, Mlungu wangu, ela kunijibu;
nkukuiha usiku, ela sioya.
- ³ Ela uwe ndiwe Mtakatifu, usagariraye chihi cha endzi,
utogolwaye ni Aiziraeli.
- ⁴ Akare ehu akukuluphira,
akukuluphira, nawe uchiao kola.
- ⁵ Akuririra uwe, nao achitivya;
akukuluphira uwe, nao kuyaagbwiza haya.
- ⁶ Ela atu nkuniona dza mnyololo,
nao ananifyorera na kunibera.
- ⁷ Atu osi anionao, nkunizemerera;
nkunivwinyurira madomo na kusukasuka vitswa.
- ⁸ Aho nkuamba, "Wamkuluphira Mwenyezi Mlungu,
phahi naamutivye
naamuokole mana anamuhmira!"
- ⁹ Uwe ndiwe uriyenukuluza kula ndanini mwa mayo,
na ndiwe uriyeniika salama phakpwe chifuwani.
- ¹⁰ Nkakala mikononi mwako hangu nivyalwe,
na ukakala Mlungu wangu hangu nituluke ndanini mwa mayo.
- ¹¹ Usikale kure nami,
mana tabu i phephi,
nami sina wa kuniterya.
- ¹² Maadui manji gakanizunguluka dza ndzau,
maadui enye mkpwotse dza ndzau kula Bashani
akanizangira!*
- ¹³ Maadui gangu gakafwenula kanwa zao chinyume changu,
dza simba angurumao wakati anamwamula-mwamula nyama.
- ¹⁴ Mwiri wangu ukasirirwa ni nguvu,
mifupha yangu yosi ikateguka.
Nkakata tamaa,
moyo wangu ukatsatsamuka avi ni mshumaa uakao.
- ¹⁵ Umiri wangu ukauma dza chidzaya
na lilimi rangu rikagbwirana na lilakalaka.
Nawe ukaniricha vumbini ili nifwe.
- ¹⁶ Kundi ra atu ayi rikanizunguluka;
rikanizangira dza kundi ra madiya.
Rikadunga mikono na magulu gangu.
- ¹⁷ Nkasala mifupha mihuphu,
maadui gangu gakanitong'orerera matso na kunifyorera.
- ¹⁸ Anaganya nguwo zangu,
na kupigira kura kpwa ajili ya kandzu yangu.†
- ¹⁹ Ela uwe Mwenyezi Mlungu, usikale kure nami;
uwe uriye msada wangu, henda wangbwi wedze uniterye!
- ²⁰ Nikombola sedze nikaolagbwa na upanga;
tivya maisha gangu na madiya higo!
- ²¹ Uniokole kanwani mwa simba;
nitivya na pembe za nyahi!

22:1 22:1 Mathayo 27:46; Mariko 15:34   **22:7** 22:7 Mathayo 27:39; Mariko 15:29; Luka 23:35   **22:8** 22:8 Mathayo 27:43   * **22:12** 22:12 Chieburania chinaamba, maadui manji gakanizunguluka dza ndzau, gakanisengerera dza ndzau siru za Bashani! Bashani kala ni seemu ya mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, ambako kala kuna marisa manono kpwa ng'ombe.   **22:18** 22:18 Mathayo 27:35; Mariko 15:24; Luka 23:34; Johana 19:24   † **22:18** 22:18 Soma Injili ya Johana 19:24.

- 22 Nindatangaza dzinaro kpwa enehu,
nindakutogola kahi-kahi ya mkpwutano wao.
- 23 Mwimwi munaogopha Mwenyezi Mlungu, mtogoleni!
Muishimuni mwi chivyazi cha Jakobo!
Muogopheni mwi vivyazi vyosi vya Iziraeli!
- 24 Iye kayakpwinya agayi, wala kayabera kugaya kpwao;
kayaaricha, ela ariphovoywa msada wasikira.
- 25 Nindakutogola kwenye mkpwutano mkpwulu.
Nindausa naziri zangu mbere za aho anaokuogopha.
- 26 Agayi andarya kumvuna.
Osi amuendzao Mwenyezi Mlungu andamtogola.
Kalani moyo ta kare na kare.
- 27 Atu a dunia ndzima
andatambukira na amgalukire Mwenyezi Mlungu.
Yani atu a makabila ganjina gosi duniani
andaabudu mbereze.
- 28 Mana Mwenyezi Mlungu ni mfalume,
naye anatawala mataifa gosi duniani.
- 29 Matajiri osi duniani andaabudu mbereze,
osi ambao nkufwa andachita mavwinda mbereze,
osi ambao taaweza kudziika moyo.
- 30 Vivyazi vyedzavyo vindamhumikira,
vindasemurirwa habari za Mwenyezi Mlungu.
- 31 Atu ambao taadzangbwevyalwa, andatangazirwa
kukala Mlungu ndiye ariyetivya atue na kuapha haki.

23

Mwenyezi Mlungu ndiye aniroromaye

Zaburi ya Daudi.

- 1 Mwenyezi Mlungu ndiye mrisa wangu,
nami sindaphungukirwa ni chitu chochosi.
- 2 Nkunihenda ntindizhe phenye mjina mnono,
na kunilongoza phatu pha madzi manono,
- 3 nkunipha nguvu nyiphya.
Iye nkunilongoza njira za haki,
kpwa ajili ya dzinare.
- 4 Hata nchitsupira kwenye dete renye chilungulungu cha jiza,
na hatari ya chifo, sindaogopha mai.
Mana uwe u phamwenga nami,
gongoro na ndatayo nkuniphoza marena.
- 5 Unaniandazira karamu
kuno maadui gangu ganalola.
Ukanimwagira mafuha phangu chitswani ili kuniishimu,
na kuodzaza chikombe changu hadi chinafurika.
- 6 Hakika unonoo na mbazizo zindanilunga
siku zosi ndizo kala moyo.
Nami nindasagala nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu
hata kare na kare.

24

Mfalume mkpwulu

Zaburi ya Daudi.

- 1 Dunia na vyosi virivyo mumo ni vya Mwenyezi Mlungu,
phamwenga na ulimwengu na atu osi asagalao mumo.
- 2 Mana wachita misingiye dzulu ya bahari
na achiidzenga dzulu ya madzi.

- ³ Ni ani ndiyeambuka mwango wa Mwenyezi Mlungu?
Ni ani ndiyeima phatuphe phatakatifu.
- ⁴ Ni hiye ambaye kahenda mai na ana moyo swafi,
ambaye kaabudu vizuka
wala kuapa wakati anagomba handzo.
- ⁵ Mutu iye andaphokera baraka kula kpwa Mwenyezi Mlungu
na uamuli wa haki kula kpwa Mlungu ariyemtivya.
- ⁶ Hivyo ndivyo chirivyo chivyazi cha atu amuendzao Mlungu,
atu amuendzao Mlungu wa Jakobo.
- ⁷ Vugukani mwi maryango,
mwimwi maryango ga kare vugukani
ili mfalume wa nguma amenye.
- ⁸ Ye mfalume wa nguma ni ani?
Ni Mwenyezi Mlungu ariye na nguvu na uwezo,
Mwenyezi Mlungu ariye sujaa wa viha.
- ⁹ Vugukani mwi maryango,
mwimwi maryango ga kare vugukani
ili mfalume wa nguma amenye.
- ¹⁰ Ye mfalume wa nguma ni ani?
Ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
ndiye mfalume wa nguma.

25

*Daudi anamvoya Mlungu
amlongoze na amrinde*
Zaburi ya Daudi.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu nakupha maisha gangu.
- ² Nakukuluphira uwe, ee Mlungu wangu
usiniriche nkagbwirwa ni waibu,
usiriche maadui gangu gakahererwa kpwa sababu nkashindwa.
- ³ Usimriche anayekukuluphira akagbwirwa ni waibu
ela aifye osi achengao ayawao bila sababu.
- ⁴ Nionyesa njirazo, uwe Mwenyezi Mlungu,
nifundza kulunga njirazo.
- ⁵ Nilongoza katika kpweliyo na unifundze
mana uwe u Mlungu muokoli wangu,
nakukuluphira uwe mutsi wosi.
- ⁶ Tambukira mbazizo, uwe Mwenyezi Mlungu na mendzwayo isiyosika
ambayo wahuonyesa hangu kare.
- ⁷ Usitambukire dambi zangu na uasi wangu
nrigohenda wakati ni barobaro
nitambukira kulengana na mendzwayo isiyosika,
mana uwe Mwenyezi Mlungu u mnono.
- ⁸ Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu ana haki na ni mnono
nkuafundza enye dambi njiraze.
- ⁹ Iye nkualongoza anaogbwa maguluni kuhenda garigo sawa
na kuafundza njiraye.
- ¹⁰ Njira zosi za Mwenyezi Mlungu ni za mendzwa isiyosika na uaminifu
kpwa hinyo agbwirao chilaganeche na malagizoge.
- ¹¹ Kpwa ajili ya dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu
niswamehe makosa gangu dzagbwe ni manji.
- ¹² Chila aogophaye Mwenyezi Mlungu,
Mlungu andamfundza njira ya kugbwira.
- ¹³ Iye andaongokerwa
na tsi indakala urisi wa anae.
- ¹⁴ Mwenyezi Mlungu ni msenangbwa wa hara amuogophao
na nkuafundza chilaganeche.

- 15 Wakati wosi namlola Mwenyezi Mlungu anisaidiye,
mana iye ndiye anitivyaye na mihambo.
- 16 Galuka unilole na unionere mbazi
mana ni muweche na nagaya.
- 17 Huriza tabu za moyo wangu
na unitivye na mashaka gangu.
- 18 Lola mateso na ziki niphahazo
na uniswamehe dambi zangu zosi.
- 19 Lola vira maadui gangu garivyo manji
na vyo ganimenavyo sana.
- 20 Rinda maisha gangu, niokola,
nkakuluphira uwe kpwa usalama wangu,
usiniriche nkagbwirwa ni waibu mana nkakuchimbirira uwe.
- 21 Ukamilifu na uaminifu wangu naunirinde
mana nakukuluphira uwe.
- 22 Ee Mlungu, kombola Aiziraeli,
na tabu zao zosi.

26

Voyo ra mutu asiye na makosa

Zaburi ya Daudi.

- 1 Ee Mwenyezi Mlungu, amula kukala sina makosa
kpwa sababu nikaishi maisha gasigo ila
na nkakukuluphira uwe bila ya kuyumba-yumba.
- 2 Nipima, ee Mwenyezi Mlungu, na unijeze,
chunguza moyo wangu na nia yangu.
- 3 Mana unanionyesa mwendzwayo isiyosika
nami naishi kulengana na uaminifuo.
- 4 Sisagala na atu a handzo
wala sina uhusiano na anafiki.
- 5 Nazira mikutano ya atu ayi
na sindasagala na atu ayi.
- 6 Natsukutsa mikono kuonyesa sina makosa
na kuzunguluka phatu pha kulavira sadaka, ee Mwenyezi Mlungu,
- 7 kuno naimba wira wa shukurani kpwa sauti
na kuambira atu mahendogo ni ga ajabu.
- 8 Ee Mwenyezi Mlungu, namendza nyumba usagalayo,
makalo ga ngumayo.
- 9 Usiniangamize phamwenga na enye dambi
wala kuusa uhai wangu phamwenga na aolagadzi,
- 10 apangao mai wakati wosi
na mikono yao ya kulume i tele hongo.
- 11 Ela mino naishi maisha gasigo na ila,
nionera mbazi na unitivye!
- 12 Niimire phatu pha kugbwa,
nindamtogola Mwenyezi Mlungu kahi za mkpwutano mkpwulu.

27

Voyo ra kumtogola Mlungu

Zaburi ya Daudi.

- 1 Mwenyezi Mlungu ndiye mwanga wangu na wokofu wangu,
nimuogophe ani?
- Mwenyezi Mlungu ndiye ngome ya maisha gangu,
nimuogophe ani?
- 2 Atu ayi ariphonedzera,
ili aniangamize,
yani maadui gangu na aviha angu

- andadzikpwala agbwe.
³ Hata nkazangirwa ni jeshi zima,
 moyo wangu taundahenda wuoga.
 Hata viha vichinibwera,
 bado nindamkuluphira Mlungu.
- ⁴ Mimi navoya chitu chimwenga tu kpwa Mwenyezi Mlungu,
 na hicho ndicho ndichochiendza
 kukala nisagale Nyumba ya Mwenyezi Mlungu
 maisha gangu gosi,
 nilole unono wa Mwenyezi Mlungu,
 na nimuendze mumo.
- ⁵ Mana siku ya tabu
 andanifwitsa phakpwe makaloni;
 andanifwitsa mwakpwe hemani,
 na kuniika salama kpwenye mwamba urio dzulu.
- ⁶ Kpwa hivyo nindaunulwa
 dzulu ya maadui gangu ga pande zosi.
 Nindamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka mwakpwe hemani kuno nampigira njerejere.
 Nindaimba na kumtoga Mwenyezi Mlungu.
- ⁷ Nisikira ninaphokuiha ee Mwenyezi Mlungu,
 nionera mbazi na unijibu!
- ⁸ Uwe waamba, "Endza uso wangu!"
 Na moyo wangu unaamba usoo ndauendza, ee Mwenyezi Mlungu.
- ⁹ Usinifwitse usoo,
 usireye ukaniricha mimi mtumishio
 mana ukakala msada wangu.
 Usinireme wala kuniricha,
 ee Mlungu, muokoli wangu.
- ¹⁰ Baba na mayo anaweza kuniricha,
 ela Mwenyezi Mlungu andaniroroma.
- ¹¹ Nifundza njirazo, ee Mwenyezi Mlungu,
 na unilongoze kpwenye njira iriyogoloka,
 mana nina aviha anji.
- ¹² Usiriche aviha angu akanihendera vyo alondavyo,
 mana atu anizigao ni anji
 tsona analonda kunihendera fujo.
- ¹³ Naamini kukala nindaona unono wa Mwenyezi Mlungu
 kahi za tsi ya atu ario moyo.
- ¹⁴ Mkuluphire Mwenyezi Mlungu.
 Dina chilume, wala usivundzike moyo.
 Mkuluphire Mwenyezi Mlungu!

28

Kuvoya msada

Zaburi ya Daudi.

- ¹ Nakuiha uwe Mwenyezi Mlungu,
 mwamba wangu, usinipuze.
 Mana uchininyamarira
 ndakala sina tafwauti na hinyo atserezwao mbirani.
- ² Phundza mavoyo gangu,
 ninaphokuririra uniterye,
 na ninaphounula mikono
 kuloza phatupho phatakatifu.
- ³ Usiniangamize phamwenga na atu ayi,
 yani hinyo anaohenda mai
 atu abishao manono na ayawao
 kuno maroho gao ganaazira mai.
- ⁴ Atiye adabu kulengana na mahendo gao,

- kulengana na mai arigohenda.
 Atiye adabu kulengana na arigohenda na mikono yao,
 ahendere gara ganagofwaha kuhenderwa.
⁵ Kpwa vira taajali ahendago Mwenyezi Mlungu,
 wala kazi za mikonoye,
 andaabananga
 na kandaadzenga tsona.
⁶ Mwenyezi Mlungu naatogolwe
 mana akasikira mavoyo gangu.
⁷ Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu yangu na ngao yangu,
 moyo wangu unamkuluphira iye,
 iye nkuniterya, na moyo wangu unashangiliya
 nami nindamuimbira wira wa shukurani.
⁸ Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu ya atue,
 ni chimbiriro ra usalama kpwa mpakpwa mafuhawe.
⁹ Atiye atuo, ajaliye urisio
 kala mrisa wao, uarorome hata kare na kare.

29

Raka ra Mlungu kahi za phuto

Zaburi ya Daudi.

- ¹ Muishimuni Mwenyezi Mlungu, mwi viumbe vya mlunguni,
 kpwa kukala ana nguma na nguvu.
² Muishimuni Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya nguma ya dzinare,
 muabuduni kahi ya unono wa utakatifuwe.
³ Sauti ya Mwenyezi Mlungu inasikirika dzulu ya madzi,
 Mlungu wa nguma ananguruma dza chiguruguru,
 na sautiye inasikirika dzulu ya bahari.
⁴ Sauti ya Mwenyezi Mlungu ina nguvu,
 sauti ya Mwenyezi Mlungu ina nguma.
⁵ Sauti ya Mwenyezi Mlungu nkuvundza mihi na mierezi,
 Mwenyezi Mlungu nkuvundza-vundza mierezi ya Lebanoni.
⁶ Nkuihenda myango ya Lebanoni ikatina-tina avi ni ndama,
 mwango wa Sirioni* avi ni mwana nyahi.
⁷ Sauti ya Mwenyezi Mlungu
 nkuhenda limeme rimeke.
⁸ Sauti ya Mwenyezi Mlungu nkusumbisa weru,
 iye anasumbisa weru wa Kadeshi.
⁹ Sauti ya Mwenyezi Mlungu inasumbisa mivure
 na kuhenda mihi yosi ya tsakani ikute makodza,
 wakati chila mmwenga ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu
 anaamba kpwa raka ra dzulu, "Nguma ina Mwenyezi Mlungu."
¹⁰ Mwenyezi Mlungu asegere kpwenye chihi cha endzi dzulu ya mafuriko,
 Mwenyezi Mlungu asegere kpwenye chihi cha endzi na anatawala hata kare na kare.
¹¹ Mwenyezi Mlungu na aaphe nguvu atue!
 Mwenyezi Mlungu najaliye atue amani!

30

Voyo ra kumshukuru

Mwenyezi Mlungu

Zaburi ya Daudi. Wira wa wakati wa kutenga nyumba ya kuvoya Mlungu kpwa ajili ya Mlungu.

- ¹ Nindakutogola, ee Mwenyezi Mlungu,
 mana ukanitivya
 na kukaricha aviha angu anifyorere.
² Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu nákuririra uniterye,
 nawe uchiniphoza.

- ³ Ee Mwenyezi Mlungu ukanituluza kula kuzimu
ukanihenda nisiterezwe mbirani.
- ⁴ Muimbireni Mwenyezi Mlungu mawira ga kumtogola mwi atakatifu,
togolani dzinare takatifu.
- ⁵ Mana tsukizize ni za muda mfupi
ela mbazize ni za siku zosi.
Chiriro chinaweza chikakala usiku wosi
ela ligundzu kukakala na kuhererwa.
- ⁶ Mimi nrirhoongokerwa naamba,
“Sindakakamiswa ni utu!”
- ⁷ Kpwa sababu ya mbazizo, ee Mwenyezi Mlungu
waniimarisha dza mwango mkpwulu,
ela uriphonilozera kogo
nayugika.
- ⁸ Nákuririra, ee Mwenyezi Mlungu,
nakuvoya uniterye.
- ⁹ Náamba, “Kuna fwaida yani mino nchifwa?
Kuna fwaida yani mino nchitserera hadi mbirani?
Dze, mtsanga undakutogola?
Dze, undasemurira kuhusu uaminifuo?”
- ¹⁰ Sikira, ee Mwenyezi Mlungu, na unionere mbazi.
Ee Mwenyezi Mlungu, niterya!”
- ¹¹ Uwe ukaniusira sonono na ukanihenda nifwihe kpwa kuhererwa,
ukanivula nguwo za magunia ukanivwika raha,
- ¹² ili nikutogole mwangu moyoni na nisinyamale.
Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu ndakushukuru hata kare na kare.

31

*Voyo na kulika kpwa kukombolwa
kula kpwa maadui*

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Nikakuchimbirira uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
usiniriche nikagbwirwa ni waibu,
niokola kpwa sababu u wa haki.
- ² Hega sikiro uniphundze,
henda wangbwi unitivye,
kala mwamba wangu wa kuchimbirira,
ngome ya kudina ya kuniokola.
- ³ Uwe u mwamba wangu na ngome yangu,
kpwa ishima ya dzinaro, nilongoza na unionyese njira.
- ⁴ Ntuluza kpwenye muhego nchiohegerwa
mana uwe ndiwe chimbiri rangu.
- ⁵ Roho yangu nayiika mwako mikononi,
nikombola, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu muaminifu.
- ⁶ Nikamena hara aabuduo vizuka visivyo na mana
ela namkuluphira Mwenyezi Mlungu.
- ⁷ Nindahererwa na kufwahirwa kpwa sababu ya mendzwayo isiyosika,
mana waona mateso gangu
na kumanya tabu yokala nayo mwangu rohani.
- ⁸ Uwe kunitiire mikononi mwa maadui gangu
ela ukaniika phatu phapana.
- ⁹ Nionera mbazi, ee Mwenyezi Mlungu mana nina shida.
Matso gangu tagaonato kpwa sababu ya chiriro
mwiri wangu na roho yangu ikaremwa.
- ¹⁰ Maisha gangu gakasira kpwa sonono
na miaka yangu inaphunguka kpwa kuula

- sina mkpwotse kpwa sababu ya tabu
hata mifupha yangu ikakala minyonje.
- 11 Maadui gangu gananinyetera
majirani gangu gananibera.
- Nikakala utu wa kuogofya kpwa asena angu,
achiniona himo njirani ananichimbira.
- 12 Chila mmwenga akaniyala, avi nafwa.
Nkakala dza nyungu yovundzika.
- 13 Nkasikira maadui gangu gachigomba pokopoko,
nami naogofyerwa chila uphande.
- Aho anapanga njama mbii chinyume changu,
njama ya kuniolaga.
- 14 Ela nakukuluphira uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
na ninaamba, "Uwe u Mlungu wangu."
- 15 Maisha gangu ga mwako mikononi,
nikombola kula kpwa maadui gangu
na hinyo anaonigayisa.
- 16 Mlote mtumishio na mbazi
nitivya kpwa mendzwayo isiyosika.
- 17 Usiniriche nkatiywa waibu, ee Mwenyezi Mlungu,
mana nakuvoya uwe.
- Atu ayi naatiywe waibu
naahendwe anyamale ko kuzimu.
- 18 Miromo igombayo handzo nainyamazwe,
igombayo maneno mai kuhusu atu a haki
kpwa shobo na chibero.
- 19 Unonoo ni munji
na ukaikira hara anaokuogopha.
- Uwe ukuapha hara anaokuchimbirira,
kuno atu osi analola.
- Kpwa kpweli hinyo anaokuogopha ukaaikira manono teletele,
atu osi anamanya kukala u mnono
na unaarinda vizuri hinyo anaokuchimbirira.
- 20 Ukuafwitsa phapho uripho,
kure na njama mbii za atu
unaaika salama kpwenye makalogo
kure na atu anaoshitaki.
- 21 Naatogolwe Mwenyezi Mlungu
mana akanionyesa mendzwaye isiyosika kpwa njira ya ajabu
wakati kala ni kpwenye mudzi uchiozangirwa kushambuliwa.
- 22 Mino naogopha nchiamba,
"Nikatengbwa kure na Mwenyezi Mlungu."
Ela wasikira chiriro changu nriphokuririra uniterye.
- 23 Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, mwi atakatifue mosi!
Mwenyezi Mlungu nkuarinda atu aaminifu
ela nkuatiya adabu kali hinyo anaodzikarya.
- 24 Dinani chilume na mkale jasiri,
mwimwi mosi munaomkuluphira Mwenyezi Mlungu!

32

Kutubu na kuswamehewa

Zaburi ya Daudi.

- 1 Baha aho ambao Mlungu waaswamehe makosa gao
ambao dambi zao zauswa.
- 2 Baha mutu ambaye Mwenyezi Mlungu kamuisabira kukala ana dambi,
ambaye kana handzo mwakpwe moyoni.
- 3 Wakati sidzangbwekubali makosa gangu
kala ni mnyonje

- kpwa kuula mutsi wosi.
- ⁴ Usiku na mutsi mkpwoono wanitiya adabu
mkpwotse wangu wasira dza madzi gaumavyo wakati wa kazikazi.
- ⁵ Náakubali makosa gangu mberezo
wala siyafwitsa uyi wangu.
Náamba, “Ndakubali makosa gangu mbere za Mwenyezi Mlungu,”
nawe uchiniswamehe dambi zangu.
- ⁶ Kpwa hivyo chila ariye muaminifu
naakuvoye wakati unaphahikana,
tabu ziunukapho dza mafuriko,
tazindamfikira.
- ⁷ Kpwako uwe nina phatu pha kudzifwitsa
unanirinda nsiphahe tabu
ukanizunguluka na kululu za atu ahamirwao ni kukombolwa kpwangu.
- ⁸ Mlungu anaamba: “Ndakufundza na nikuonyese njira ambayo inafwaha uilunge.
Ndakushauri na nkumanyirire.
- ⁹ Phahi usikale dza farasi au nyumbu,
ambao taana ufahamu,
ambao ni lazima alongozwe kpwa kufungbwa chuma na mkpwowa,
bila ya hivyo taandakusengerera.”
- ¹⁰ Atu ayi nkuphaha tabu nyinji,
ela anaomkuluphira Mwenyezi Mlungu
andazungulukpwa ni mendzwaye isiyosika.
- ¹¹ Hererwani na mshangiliye kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu mwimwi murio na
haki,
pigani njerejere mwimwi murio na mioyo swafi!

33

Wira wa kutogola Mlungu

kpwa uaminifuwe

- ¹ Mwimwi enye haki, muimbireni na raha, Mwenyezi Mlungu,
mwimwi muhendao irivyo sawa inafwaha mumtogle.
- ² Mtogoleni Mwenyezi Mlungu kpwa ngephephe,
muimbireni kpwa kuhumira chinubi cha nyugbwe kumi.
- ³ Muimbireni wira muphya,
pigani chinubi kuchimanya na mpige njerejere.
- ⁴ Kpwa mana neno ra Mwenyezi Mlungu ni ra kpweli
na kazize zosi nkuzihenda kpwa uaminifu.
- ⁵ Mwenyezi Mlungu anamendza haki na uamuli wa haki,
dunia ikaodzala mendzwaye isiyosika.
- ⁶ Kpwa neno ra Mwenyezi Mlungu, mlunguni kpwaumbwa,
na vyosi virivyo mumo kpwa pumuzi ya kanwaye.
- ⁷ Wakusanya madzi ga bahari achigaikira miphaka
na vivwa achivifungira seemuye.
- ⁸ Dunia yosi naimuogophe Mwenyezi Mlungu!
Atu osi duniani na amuishimu.
- ⁹ Aripogomba dunia yaumbwa
aripholavya amuri chila chitu chichitsembuka.
- ¹⁰ Mwenyezi Mlungu nkubananga mipango ya mataifa ganjina
na kuzuwiya mipango ya atu isikale.
- ¹¹ Ela mipango ya Mwenyezi Mlungu inadumu hata kare na kare
malengoge ganaenderera hata kare na kare.
- ¹² Baha taifa ambaro Mlunguwe ni Mwenyezi Mlungu,
atu ambao Mlungu akaatsambula ili akale urisiwe.
- ¹³ Mwenyezi Mlungu analola photsi kula mlunguni,
na anaona anadamu osi.
- ¹⁴ Iye analola osi asagalao duniani
kula hipho asegerepo kpwenye chihiche cha utawala.

- 15 Iye watengeza mioyo yao osi,
 kpwa hivyo anaelewa mahendo gao gosi.
- 16 Mfalume kativywa kpwa sababu ana jeshire kulu,
 na sujaa kativywa kpwa kukala ana nguvu nyinji.
- 17 Kukuluphira farasi wa viha kureha ushindi takufwaha,
 dzagbwe ana nguvu nyinji kaweza kutivya mutu.
- 18 Ela matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola hinyo anaomuogopha,
 hinyo anaokuluphira mendzwaye isiyosika,
- 19 ili aativye na chifo
 na kuaika moyo wakati wa ndzala.
- 20 Mioyo yehu inamkuluphira Mwenyezi Mlungu,
 iye ndiye msada wehu na ngao yehu.
- 21 Ee, mioyo yehu inahererwa kpwa sababuye,
 mana hunakuluphira dzinare takatifu.
- 22 Hujaliye mendzwayo isiyosika, ee Mwenyezi Mlungu
 mana swino hunakukuluphira uwe.

34

Kumtogola Mlungu kpwa unonowe

Wira wa Daudi ariphodzihenda ana koma mbere za mfalume Abimeleki, wamzola na Daudi achiphiya vyakpwe.

- 1 Nindamshukuru Mwenyezi Mlungu chila wakati
 ndamtogola siku zosi.
- 2 Nindadzikarya kpwa go ambago Mwenyezi Mlungu akahenda,
 osi agayao naasikire na ahererwe!
- 3 Ayangu, nahumupheni nguma Mwenyezi Mlungu
 nahutogole dzinare phamwenga.
- 4 Mino námvoya Mwenyezi Mlungu, na achinijibu,
 achinikombola na gosi nrigokala ni muoga nago.
- 5 Anaomlola iye, nyuso zao nkung'ala kpwa furaha
 namwi tamundaifika bii.
- 6 Mgayi achimvoya Mwenyezi Mlungu, iye nkumsikira
 na akamtivya na tabuze zosi.
- 7 Malaika wa Mwenyezi Mlungu nkurinda hinyo amuogophao
 na akaativya.
- 8 Tatani muone vira Mwenyezi Mlungu arivyo mnono.
 Baha mutu anayemchimbirira iye.
- 9 Ogophani Mwenyezi Mlungu mwi atakatifue,
 mana hinyo amuogophao taandatsowekpwa.
- 10 Simba enye nguvu anaweza kukosa chakurya akahirika na ndzala,
 ela hinyo amuendzao Mwenyezi Mlungu taatsowa chochosi chinono.
- 11 Hebu ndzoni mniphundze anangu
 nami ndakufundzani kumuogopha Mwenyezi Mlungu.
- 12 Dze, unaaza kuishi maisha mare
 na ga kuongokerwa?
- 13 Phahi richa kugomba mai
 na usikale mutu wa handzo.
- 14 Richa mai, uhende manono,
 endza amani na usiiriche.
- 15 Matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola ahendao haki,
 na masikiroge ganaphundza chiriro chao.
- 16 Uso wa Mwenyezi Mlungu u chinyume cha ahendao mai,
 ili aahende asitambukirwe tsona duniani.
- 17 Atu a haki achimvoya Mwenyezi Mlungu nkuasikira
 na nkuativya na tabu zao zosi.
- 18 Mwenyezi Mlungu a phephi na chiyekuluhukpwa
 na nkumtivya hiye ambaye akavundzika moyo.

- 19 Dzagbwe mutu ariye na haki nkuphaha mateso manji,
ela Mwenyezi Mlungu nkumtivya nago gosi.
- 20 Tsona nkutundzato vilungo vyosi vya mwiriwe,
usivundzike hata mfupha mmwenga.
- 21 Uyi undaasukumiza chifoni
aviha azirao atu a haki andaharirwa kukala ana makosa.
- 22 Mwenyezi Mlungu anativya maisha ga atumishie,
takuna hata mmwenga wa hinyo achimbirirao urindzi wa Mlungu ndiyeharirwa
kukala ana makosa.

35

Voyo ra kulonda msada

Zaburi ya Daudi.

- 1 Ee Mwenyezi Mlungu, apinge hinyo anipingao,
pigana nao aho anaopigana nami.
- 2 Hala ngao na chigao
unuka wedze uniterye.
- 3 Gbwira fumo na mkuki
chinyume cha anaonizoresa!
Iambire nafsi yangu,
"Mimi ndimi wokofuo!"
- 4 Hinyo anaolonda kuniolaga
naashindwe na agbwirwe ni waibu.
Hinyo anaonipangira mai
auyize nyuma na aogofyerwe.
- 5 Na akale avi ni wiswa uphepheruswao ni phepho,
na malaika wa Mwenyezi Mlungu aazorese!
- 6 Njira yao naikale na jiza na wereza
wakati anazolwa ni malaika wa Mwenyezi Mlungu.
- 7 Kpwa kukala anihegera muhego bila sababu
na achinitsimbira dibwa bila chausa,
8 naangamizwe gafula!
Muhego wao nauagbwire enye
naagbwe kpwenye dibwa rao enye na aangamie!
- 9 Ndipho nindahererwa mwangu moyoni kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu,
ndashangiliya kpwa sababu akanitivya.
- 10 Nindamtogola Mwenyezi Mlungu na moyo wangu wosi nimuambe,
"Takuna ariye dza uwe, ee Mwenyezi Mlungu!
Uwe unativya anyonje kula mikononi mwa enye nguvu,
agayi na achiya kula mikononi mwa anao aonera."
- 11 Mashaidi a handzo akaniunukira
na ananiuza mambo nsigogamanya.
- 12 Mino nâhendera manono nyo ananiripha na mai,
na akaricha roho yangu inasononeka.
- 13 Wakati aho ariphokala akongo,
mino naasononekera
nâdzitesa kpwa kufunga.
Mavoyo gangu gariphokosa kujibiwa,
- 14 nâsononeka avi ni msena wangu au mwenehu.
Nâzamisa chitswa changu kpwa sonono
dza mutu achiyefwererwa ni nine.
- 15 Ela nriphodzikipwala, akusanyika kuno akahererwa,
atu ayi nsioamanya adzikusanya chinyume changu,
achinikatira bila ya kuricha.
- 16 Aenderera kuninyetera
na kunikundzira sura kpwa usiru.
- 17 Ee Mwenyezi Mlungu, gano undagalola hadi rini?

- Nitivya na maangamizi gao
niokola nsedze nkaolagbwa ni simba!
- 18 Ndipho nindakushukuru kahi za kusanyiko kulu ra atuo
nindakutogola kahi ya borori kulu ra atu.
- 19 Usiriche nkafyorerwa
ni aho ario na uadui nami bila ya chausa.
Usiriche achionimena bila chausa akafwahirwa.
- 20 Maneno agombago sigo manono,
anagomba maneno mai
chinyume cha anatsi asiokondo na mutu.
- 21 Anamaka anaamba: "Aa! Aa!
Hukamuona enye na matso gehu!"
- 22 Ela uwe Mwenyezi Mlungu ukariona dzambo hiro
usinyamale ee Mwenyezi Mlungu, usikale kure nami.
- 23 Unuka unikanire,
Nihehera, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.
- 24 Kpwa vira u wa haki ee Mwenyezi Mlungu, amula kukala sina makosa
usiriche maadui gangu gakanifyorera.
- 25 Usiariche akadziamba chimoyo-moyo: Hukaphaha go huchigolonda
au aambe: "Hukamkomesa!"
- 26 Hinyo anifyorerao nfkpwapho ni mai
naaphahe waibu na atatizike
aho adzikaryao chinyume changu
naatiye waibu na aberwe.
- 27 Ela hinyo ario na hamu ya kuona ikaamulwa sina makosa
naahamirwe na apige njerejere
siku zosi na aambe: "Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu sana!
Iye ahamirwaye ni kuongokerwa kpwa mtumishiwe."
- 28 Ndipho nindasemurira hakiyo
na togozo mutsi wosi.

36

Uyi wa mwanadamu

na mendzwa ya Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Zaburi ya Daudi, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu.

- 1 Dambi nkubisha na mutu mui
mwakpwe moyoni,
mana kamuogopha Mlungu kanago.
- 2 Mui nkudzichenga mwenye
iye nkuona uyiwe taundamanyikana na akahukumiwa.
- 3 Chila agombaro ni iyi na ra handzo;
akaricha kuhumira ikima na kuhenda manono.
- 4 Nkupanga mai hata pho phakpwe chitandani
gosi akusudiyago ni mai
naye kaaza kuricha kuhenda mai.
- 5 Mendzwayo isiyosika ee Mwenyezi Mlungu inafika dzulu mlunguni
nao uaminifuo unafika mainguni.
- 6 Hakiyo ni dza myango ya Mlungu,
uamulio avi ni vivwa vya bahari
uwe Mwenyezi Mlungu unamanyirira atu na nyama.
- 7 Kpwa kpweli mendzwayo isiyosika ni ya samani, ee Mlungu!
Anadamu osi nkuchimbirira mwako maphani.
- 8 Ukuamvunisa na unji wa vitu vya mwako nyumbani
na kuanwesa kula muho wa manono urigo nago.
- 9 Mana uwe ndiwe chandzo cha uhai wosi
naswi hunaona kpwa sababu ya mwangao.

- 10 Enderera kuamendza hinyo anaokumanya,
na kuativya ario na mioyo swafi.
11 Usiruhusu atu anaodzikarya anivamie
wala atu ayi anizole.
12 Lola atu ayi akagbwa,
akabwagbwa photsi taaweza kuunuka.

37

Mwisho wa atu ayi na anono

Zaburi ya Daudi.

- 1 Usibabaishwe ni atu ayi,
usionere wivu atu ahendao makosa.
2 Mana andanyala upesi dza nyasi
na aume upesi dza mimea.
3 Mkuluphire Mwenyezi Mlungu na uhende manono,
ili uishi salama kwenye yo tsi na uongokerwe.
4 Hererwa kahi ya Mwenyezi Mlungu
naye andakupha unagoaza mwako moyoni.
5 Mrichire Mwenyezi Mlungu njirazo zosi,
mkuluphire iye naye andakuhendera.
6 Andahenda hakiyo ing'ale dza mwanga wa ligundzu
na uamulio wa haki dza dzuwa ra lihosini.
7 Hurira mbere za Mwenyezi Mlungu, mgodze na uvumirire,
usibabaishwe ni iye ambaye njiraze zinaongokerwa,
wakati anahenda mipangoye mii.
8 Usireye wala kukala na tsukizi
usibabaike sedze ukahenda mai.
9 Mana atu ahendao mai andaangamizwa,
ela anaomkuluphira Mwenyezi Mlungu andarisi tsi.
10 Bada ya muda mfupi atu ahendao mai taandakalapho tsona
hata ukaaendza hipho akalapho, kundaaona.
11 Ela hinyo anaogbwa maguluni andarisi tsi,
nao andasagala kpwa amani na aongokerwe.
12 Mutu ahendaye mai nkumpangira njama mbii mutu wa haki
na kumkundzira uso kpwa kummena.
13 Ela Mwenyezi Mlungu anamtseka hiye muhenda mai
mana anamanya sikuye iredza.
14 Atu ahendao mai anatuluza panga zao
na kuphinda maha gao
aolage agayi na achiya,
atsindze hinyo anaohenda garigo sawa.
15 Ela panga zao zindadunga mioyo yao enye
na maha gao gandavundzwa.
16 Baha chidide aricho nacho mutu wa haki
kuriko utajiri wa atu anji ahendao mai.
17 Mana nguvu ya ahendao mai indauswa
ela Mwenyezi Mlungu andaroroma enye haki.
18 Mwenyezi Mlungu anamanya hesabu ya siku za uhai wa hinyo asio na makosa,
na andarinda urisi wao ukalepho hata kare na kare.
19 Taandagaya wakati wa mashaka,
na wakati wa ndzala andakala na chakurya cha kukola.
20 Ela ahendao mai andaangamika.
Maadui ga Mwenyezi Mlungu ni dza maruwa ga weruni, gandanyala

ee gandaangamika dza mosi.

- 21 Mutu mui nkuaphasa na kuripha,
ela enye haki nkulavya na moyo mmwenga.
- 22 Mana ariojaliwa ni Mwenyezi Mlungu andarisi tsi,
ela ariolaniwa ni Mwenyezi Mlungu andaangamizwa.
- 23 Mwenyezi Mlungu nkulongoza hatuwa za mutu,
ambaye njiraze zinamhamira,
- 24 hata achikpwala kandagbwa
mana Mwenyezi Mlungu andamgbwira mkpwono.
- 25 Hangu ni mdide hata vino nkatsakala
sidzangbweona mwenye haki akarichwa ni Mlungu
wala anae anavoya-voya chakurya.
- 26 Wakati wosi analavya moyo mmwenga na kuaphasa anjina
na anae andakala baraka.
- 27 Richa uyi uhende manono
nawe undasagala kpwenye yo tsi hata kare na kare.
- 28 Mana Mwenyezi Mlungu anamendza uamuli wa haki,
naye kandaricha atakatifue.
- Enye haki andaroromwa hata kare na kare
ela chivyazi cha ahendao mai chindaangamizwa.
- 29 Atu a haki andamiliki tsi
na kusagala mumo hata kare na kare.
- 30 Kanwa ya mutu wa haki igomba ikima
na lilimire rigomba uamuli wa haki.
- 31 Shariya ya Mlunguwe i mwakpwe moyoni
wala karicha kuilunga.
- 32 Mutu mui anamuoteya mwenye haki,
kpwa kuendza njira za kumuolaga.
- 33 Ela Mwenyezi Mlungu kandamricha mwakpwe mikononi
wala kandaricha mwenye haki ahukumiwe kukala ni mkosa ndiphoshitakiwa.
- 34 Mgodze Mwenyezi Mlungu
na ugbwire njiraze,
naye andakuunula na akuhende umiliki tsi,
nawe undashuhudiya atu ayi achiangamizwa.
- 35 Siku mwenga naona mutu mui na katili
anawanda dza muhi wa muerezi wa Lebanoni,
- 36 badaye nátsupa tsona na phapho ela achikala kapho!
Námuendza ela wapi, siyamuona.
- 37 Chunguza mutu asiye lawama, na mutu wa haki
mana mutu amendzaye amani chivyaziche nkpwenderera.
- 38 Ela enye dambi osi andaangamizwa
na chivyazi cha atu ai tachindaenderera.
- 39 Wokofu wa enye haki ni Mwenyezi Mlungu,
iye ndiye chimbiriro rao wakati wa shida.
- 40 Mwenyezi Mlungu nkuaterya na kuakombola,
nkuakombola na atu ahendao mai na kuativya
kpwa sababu anamchimbirira iye.

38

Voyo ra mutu anayegaya

Zaburi ya Daudi, sadaka ya kumuhenda atambukirwe.

¹ Ee Mwenyezi Mlungu usinidemurire kuno ukareya

- usinitiye adabu kuno ukatsukirwa!
² Mana miviyo ikanidunga
 na mkpwoonoo ukanifyeha.
³ Mwiri wangu sio mzima tsona
 kpwa sababu ukanireyera
 nkakala mnyonje
 kpwa sababu ya dambi yangu.
⁴ Mana makosa gangu gakanizidi
 gananiremerera dza mzigo mzihho nsiouweza.
⁵ Kpwa sababu ya uzuzu wangu
 vironda vyangu vikaola na vinanuka.
⁶ Nkazamiswa na nkabwagbwa photsi
 mutsi wosi naangaika na sonono.
⁷ Vilungo vyangu vinaaka moho
 mwiri wangu tauna uzima.
⁸ Nkalela na kuvundzika moyo
 ninaula kpwa sonono ya moyo.
⁹ Ee Mwenyezi Mlungu, gosi niazago unago
 mseho wangu sio siri kpwako.
¹⁰ Moyo wangu unaphiya mairo, nami sina mkpwootse,
 hata matso gangu piya tagaona vinono.
¹¹ Asena angu na ayangu akanitenga kpwa sababu ya mateso gangu
 abari angu piya a kure nami.
¹² Alondao kuniolaga akanihegera mihego,
 anaolonda nrumire anapanga kuniangamiza
 mutsi wosi anapanga handzo.
¹³ Ela ni dza masito, sisikira
 dza mutu ariye bwibwi asiyeweza kugomba rorosi.
¹⁴ Nkakala dza mutu asiyesikira,
 na ambaye kanwaye taiweza kujibu.
¹⁵ Ela nakugodzera, ee Mwenyezi Mlungu,
 uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu ndiwe ndiyenijibu.
¹⁶ Navoya tu usiriche maadui gangu gakanifyorera
 usiriche gakahamirwa kpwa kuona nkashindwa.
¹⁷ Mimi ni phephi sana na kugbwa,
 nasikira maumivu wakati wosi.
¹⁸ Nakubali uyi wangu,
 ninasononeka kpwa sababu ya dambi yangu.
¹⁹ Maadui gangu manji gana nguvu,
 na anaonimena bila sababu ni anji.
²⁰ Aho nrloahendera manono ananiripha mai
 kpwa sababu mino nalunga kuhenda manono.
²¹ Usiniriche, ee Mwenyezi Mlungu,
 usikale kure nami, ee Mlungu wangu.
²² Henda wangbwi wedze uniterye,
 ee Mwenyezi Mlungu, muokoli wangu.

39

*Mwanadamu si chochosi
 mbere za Mlungu*

Kpwa Jeduthuni, chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Mimi náamba: “Nindamanyirira njira zangu,
 sedze nikahenda dambi kpwa maneno nigombago.
 Sindagomba chitu
 napho atu ayi a phephi nami.”
² Nákala dza bwibwi,
 sigombere chitu ela siyaphaha baha,

- mateso gangu gazidi,
³ moyo wangu waaka moho mwangu ndani
 nirivyozi kuririkana ndivyo zirivyozi kuaka moho,
 ndipho nchigomba nchiamba:
- ⁴ "Ee Mwenyezi Mlungu, nimanyisa mwisho wangu,
 na isabu ya siku zangu
 ili nimanye vira maisha gangu garivyo mafupi.
- ⁵ Lola, ukahenda siku zangu zikale chache
 muda wa maisha gangu si chochosi kpwako.
 Kpwa kpweli chila mutu ni dza mseho tu!
- ⁶ Kpwa kpweli mwanadamu anatsupa dza chivurivuri
 chadiche chosi ni bure,
 mana anakusanya mali na kamanya indarisiwa ni ani."
- ⁷ Na sambi Mwenyezi Mlungu, ndakuluphira ani mino?
 Mimi tumaini rangu ni uwe.
- ⁸ Nitivya na makosa gangu gosi
 usinihende mutu wa kunyeterwa ni azuzu.
- ⁹ Nányamala, siyagomba chitu
 mana uwe ndiwe yegahenda.
- ¹⁰ Niusira pigoro.
 Pigo ra mkpwonoo rikaniremweza.
- ¹¹ Unaphomtiya adabu mutu kpwa kumdemurira kuhusu dambi
 ukubananga chila amenzacho dza lutswa ribanangavyo,
 kpwa kpweli mwanadamu ni dza mseho!
- ¹² "Sikira mavoyo gangu ee Mwenyezi Mlungu,
 phundza chiriro changu
 usihurire wakati ninarira
 mana mimi ni dza mjeni atsupaye,
 ni mcharo dza arivyokala akare angu.
- ¹³ Lola kanda ili nkale na raha tsona
 kabila sidzangbwefwa, nsikaleko tsona."

40

- Wira wa kumtoga Mlungu
 na voyo ra kulonda msada*
 Kpwa chilongozi wa aimbadi. Zaburi ya Daudi.
- ¹ Nágodza Mwenyezi Mlungu aniterye kpwa kuvumirira
 naye achiniphundza na achisikira chiriro changu.
- ² Wanituliza kwenye dibwa ra ubanangi,
 kula kwenye matope na uharezi
 achiniimisa dzulu ya mwamba
 na achiimarisha nyago zangu.
- ³ Wanipha wira muphya mwangu kanwani,
 wira wa kumtoga Mlungu wehu.
 Anji andaona mahendoge na kuogopha,
 na kumkuluphira Mwenyezi Mlungu.
- ⁴ Baha mutu anayemkuluphira Mwenyezi Mlungu;
 mutu asiyelonda msada kpwa atu a kudzikarya
 atu agalukao na kuabudu vizuka!
- ⁵ Uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu
 mahendogo ga ajabu ni manji,
 na mambo uhupangirago
 tagaolangika!
 Nchiamba nagatangaza na kugasemurira
 sindaweza kugamala.
- ⁶ Uwe ukanisodola masikiro na kunihenda nielewe,

- kukala kuna haja na sadaka za kuochwa wala zawadi zanjina.
 Kuyalonda sadaka za kuochwa
 na za kuusira atu dambi.
- ⁷ Ndipho nchiamba, "Himi nkedza, malagizo utakago nigbwire
 dza vyoandikpwa kunihusu kpwenye chitabu cha shariya.
- ⁸ Nalonda nihende ulondavyo, ee Mlungu wangu,
 shariyayo i mwangu moyoni."
- ⁹ Nkatangaza hakiyo kahi za mkpwutano wa atuo,
 siyafunga mromo wangu,
 uwe Mwenyezi Mlungu, unamanya.
- ¹⁰ Sikafwitsa hakiyo mwangu moyoni,
 nkasemurira uaminifuo na wokofuo,
 sikafwitsa nyo mkpwutano wa atuo mendzwayo isiyosika.
- ¹¹ Usikose kunionera mbazi ee Mwenyezi Mlungu
 mendzwayo isiyosika na uaminifuo naunitundze siku zosi!
- ¹² Mana nkazungulukpwa ni mashaka gasigoolangika,
 dambi zangu zikanizidi
 ni nyinji kuriko isabu ya nyere zangu,
 nami nkavundzika moyo.
- ¹³ Hamirwa ni kuniokola ee Mwenyezi Mlungu!
 Henda wangbwi wedze uniterye ee Mwenyezi Mlungu!
- ¹⁴ Naagbwirwe ni haya na atatizike,
 aho alondao kuniolaga.
 Naauyizwe nyuma na kukoserwa ishima,
 aho alondao niphahwe ni mai.
- ¹⁵ Hinyo anaonitseka
 naangalazwe ni waibu wao.
- ¹⁶ Ela osi anaokuendza uwe
 naahererwe na akale na raha kpwa sababuyo.
 Hinyo amendzao wokofuo,
 wakati wosi naambe, "Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu!"
- ¹⁷ Mino ni mchiya na mgbwayi,
 ela Mwenyezi Mlungu ananiririkana.
 Uwe ndiwe uniteryaye na uniokolaye
 usikae, ee Mlungu wangu.

41

Voyo ra mkpwongo

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Baha mutu amanyiriraye mchiya,
 mana Mwenyezi Mlungu andamuokola wakati wa tabu.
- ² Mwenyezi Mlungu nkumrinda na kumuhenda akale moyo
 andamuhenda aongokerwe kpwenye yo tsi
 na kumtivya na maaduike.
- ³ Napho ni mkpwongo Mwenyezi Mlungu andamtery
 na kumphoza makongoge gosi.
- ⁴ Nami nchiamba, "Nionera mbazi, ee Mwenyezi Mlungu,
 niphoha, mana nkahenda dambi chinyumecho."
- ⁵ Aviha angu ananigomba vii,
 anauzana, "Andafwa rini yuno dzinare riyalwe?"
- ⁶ Na hipo edzapho nijambosa nkugomba maneno ga kudzihenda a phamwenga nami,
 kuno mwakpwe rohoni anakusanya umbeya
 achituluka aphiye akatangazire anjina.
- ⁷ Osi achionimena anagomba pokopoko kunihusu
 ananiazira mai,
- ⁸ anaamba, "Akagbwirwa ni ukongo mui sana,
 kandaunuka tsona phakpwe chitandani."

- ⁹ Hata msena wangu wa kurya na kuusa nriyemkuluphira
yekala huchirya mkpwahe phamwenga,
akanigalukira.
- ¹⁰ Ela nionera mbazi, ee Mwenyezi Mlungu,
niphoha, ili nidziriphize chisasi.
- ¹¹ Nionapho maadui gangu taganiturya
ndamanya kukala nkakuhamira.
- ¹² Ela uwe u uphande wangu kpwa sababu ya ukamilifu wangu
nawe unaniika phephi nawe hata kare na kare.
- ¹³ Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
hangu kare na kare!

Amina na Amina.
SEEMU YA PHIRI

42

Zaburi 42:1—72:20

Voyo ra mutu ariyetsamizwa

kpwa lazima

Kpwa chilongozi aimbadzi. Wira wa ana a Kora.

¹ Dza viratu kulungu aazavyo vidzuhu vya madzi,
ndivyo moyo wangu urivyo na chiru, Mlungu wangu.

² Nafsi yangu ina chiru ya Mlungu, Mlungu ariye moyo.
Nindafika rini kpwedzaonana naye?

³ Matsozi gangu gakakala avi ndicho chakurya changu
usiku na mutsi

chila wakati anaamba,

“Akuphi ye Mlunguo?”

⁴ Mambo higa nagatambukira

na kusononeka mwangu rohoni

vira nrivyophiya na borori ra atu

nchirilongoza kuphiya nyumba ya Mlungu

kuno rinapiga njerejere na kumtogola,

kpwenye ro borori ra atu ariphokala anasherekeya.

⁵ Kpwa utu wani unasononeka we moyo wangu,

kpwa utu wani unaangaika?

Mkuluphire Mlungu,

mana nindamtogola iye tsona

muokoli wangu na Mlungu wangu.

⁶ Moyo wangu unasononeka

kpwa hivyo nakutambukira uwe Mlungu

kula tsi kola muho Joridani,

kula virere vya Herimoni

kula mwango Mizari.

⁷ Chivwa chinaiha chivwa,

kpwa kuvuma kpwa madzigo gajerago kula dzulu mwambani

maimbigo gosi na mafurikogo

gakanibwiningiza.

⁸ Mutsi Mwenyezi Mlungu nkulagiza mendzwaye,

na usiku wirawe u phamwenga nami

voyo kpwa Mlungu aniphaye uzima.

⁹ Ndamuamba Mlungu, mwamba wangu,

“Kpwa utu wani ukaniyala?”

Kpwa utu wani niangaika na sonono

kpwa kuteswa ni adui?”

¹⁰ Maneno ga aviha angu gakanihenda nkale dza mutu wa chironda cha mrema, saa zosi ananiuza anaamba, "Akuphi ye Mlungu?"

¹¹ Kpwa utu wani moyo wangu unasononeka?
Kpwa utu wani nayugika mwangu moyoni?
Mkuluphire Mlungu,
mana nindamtogola tsona iye,
muokoli wangu na Mlungu wangu.

43

¹ Niamula kukala sina makosa, ee Mlungu,
nikanira na taifa risiromanya Mlungu,
nitivya na atu a handzo na ayi.
² Uwe Mlungu ndiwe nkuchimbiriraye,
mbona unaniricha?
Kpwa utu wani niangaiki na sonono
kpwa kuteswa ni maadui?
³ Ning'azira mwangao na kpweliyo
inilongoze,
iniphirike kuriko na mwangoo mtakatifu
kahi ya makalogo.
⁴ Hiphoo ndaphiya phatu pha kulavira sadaka pha Mlungu,
kpwa Mlungu ariye furaha yangu kulu
nindakutogola kpwa ngephephe
ee Mlungu, Mlungu wangu.
⁵ Kpwa utu wani moyo wangu unasononeka?
Kpwa utu wani nayugika mwangu moyoni?
Mkuluphire Mlungu,
mana nindamtogola tsona iye,
muokoli wangu na Mlungu wangu.

44

Voyo ra urindzi wa Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Wira wa ana a Kora.
¹ Hukasikira na masikiro gehu, ee Mlungu,
akare ehū ahusemurira
mambo urigohenda wakati wao, pho kare.
² Kpwa kuhumira mkpwonoo, wazola mataifa.
Phatu phao uchiphaika akare ehū.
Mataifa ganjina wagaangamiza
na uchihenda atu ehū aongokerwe.
³ Mana taayahala tsi kpwa kupigana kuhumira panga zao,
wala taayaturya maadui gao kpwa mikono yao,
ela kpwa uwezoo na nguvuzo
na kualola na mbazi kpwa vira kala akakuhamira.
⁴ Uwe ndiwe mfalume wangu na Mlungu wangu
unayehenda chivyazi cha Jakobo chiphahe ushindi.
⁵ Kutsapira uwe hunaturya aviha ehū,
kpwa dzinaro hunaavyoga-vyoga aviha ehū.
⁶ Mana mino siadamira uha wangu,
na upanga wangu tauweza kunitivya.
⁷ Ela uwe ukahutivya na maadui gehu,
ukuifya anaohuonera.
⁸ Swino wakati wosi hunashobo kpwa sababu ya Mlungu wehu
na hundatogola dzinaro hata kare na kare.
⁹ Ela uwe ukahuricha na ukahuhenda hushindwe ni maadui gehu,
kuphiya na majeshi gehu tsona.
¹⁰ Ukahuhenda huchimbire maadui gehu,
nao akadziharira mali zehu.

- 11 Ukahuhenda avi hu mang'ondzi ambago gayatsindzwa
ukahutsamula kahi za mataifa ganjina.
- 12 Uwe ukaaguza atuo kpwa bei ya rahisi,
isiyo fwaida yoyosi.
- 13 Ukahuhenda hukale utu wa kuberwa ni majirani gehu,
nao anahunyetera na kuhutseka.
- 14 Ukahuhenda hukale ndzimo ya kunyetera kpwa atu a mataifa,
anahenda humyosera madomo kpwa chibero.
- 15 Mutsi wosi naona waibu,
na uso u tele haya,
- 16 Kpwa sababu ya maneno ga hinyo anaonibera na kuninyetera,
na kpwa sababu ya maadui gangu ganagolonda kuriphiza.
- 17 Higa gosi gakahuphaha dzagbwe tahuyakuyala
wala kuvundza chilaganecho.
- 18 Tahudzangberema kugbwira shariyazo,
wala kurema kuhenda vira ulondavyo.
- 19 Ela ukahuricha tahudziweza kahi za mabawa,
ukahubwiningiza na chilungulungu cha jiza.
- 20 Kalapho kala hukayala dzina ra Mlungu wehu,
au huchigolosa mikono yehu kuvoya milungu ya chijeni,
- 21 dze, Mlungu kangegamanya?
Mana iye anamanya siri za moyoni.
- 22 Ela swino hunaolagbwa chila siku kpwa ajiliyo
hunahendwa dza mang'ondzi ganagophirikpwa gakatsindzwe.
- 23 Lamuka ee Mwenyezi Mlungu, mbona urere?
Lamuka! Usihutsuphe hata kare na kare.
- 24 Mbona unahulozera kogo?
Mbona unayala kukala hunagaya na hunaonerwa.
- 25 Hukazamiswa hadi photsi mtsangani,
miri yehu ikagbwirana na photsi.
- 26 Unuka, wedze uhuterye!
Hukombole kpwa sababu ya mendzwayo isiyosika!

45

*Wira wa sikukuu ya harusu
ya chifalume*

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Wira wa mendzwa wa atu a chivyazi cha Kora. Wira wa harusu.

- ¹ Moyo wangu ukaodzala maazo manono,
nami namtungira mfalume wira wangu;
lilimi rangu ni dza kalamu ya mutu amanyaye kuandika vinono.
- ² Uwe u mnono kuriko anadamu osi;
maneno ga mbazi nkutuluka kula mwako kanwani,
kpwa mana Mlungu wakubariki hata kare na kare.
- ³ Tsomeka upangao chibiruni, uwe sujaa,
mana una nguma na utukufu.
- ⁴ Kahi ya ngumayo, sengeru mbere ili uphahe ushindi;
enderera kuhehera kpweli, upole na haki,
na mkpwonoo wa kulume naukuhendere makulu.
- ⁵ Miviyo iryayo naidunge mioyo ya maadui ga mfalume,
na atu a mataifa naagbwe phako maguluni.
- ⁶ Chihicho cha chifalume, uwe Mlungu, chindasala hata kare na kare,
na utawalao ni wa haki.
- ⁷ Uwe unamendza gara garigo manono, na kuzira gosi garigo mai.

- Kpwa hivyo Mlungu, Mlunguo, akakumwagira mafuha,
ga kukuhenda uhamirwe kpwa kukuhenda mkpwulu kuriko ayao osi.
- ⁸ Mavwazigo gananuka marashi ga manemane, udi na mdalasinini.
Kpwenye madzumba gopambwa na pembe za ndzovu
mawira ganaimbwa kuumira ngephephe na ganakuhenda ukale na raha.
- ⁹ Ana achetu a afalume ni kahi ya hinyo anaokuchinjira,
naye Malikia aimire uphandeo wa kulume,
akavwala mapambo ga zahabu swafi kula tsi ya Ofiri.
- ¹⁰ Sikiza mwanangu mchetu, hega sikiroro, tsona uririkane!
Yala atuo na abari a sowe,
- ¹¹ naye mfalume andahamirwa ni unonoo,
muishimu kpwa kukala iye ndiye bwanao.
- ¹² Atu a mudzi wa Tiro* andakurehera zawadi,
matajiri andadzipendekeza kpwako.
- ¹³ Mwana mchetu wa mfalume,
anagodzera mwakpwe chumbani.
Vwazire rashonwa na nyugbwe za zahabu,
- ¹⁴ analongozwa kuphiya kpwa mfalume,
kuno akavwala ro vwazire.
Anasindikizwa ni vyandamavye.
- ¹⁵ Anainjira dzumba ra mfalume,
kuno akahererwa na anapiga njerejere.
- ¹⁶ Anao andakala afalume dza arivyokala akareo,
undaahenda atawale duniani kosi.
- ¹⁷ Nindahenda dzinaro ritambukirwe kahi za vivyazi vyosi,
nago mataifa gandakutogola hata kare na kare.

46

Mlungu a phamwenga naswi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora. Kuumira sauti ya Alamothe. Wira.

- ¹ Mlungu ndiye chimbiriro rehu na nguvu,
chila wakati a tayari kuhuterya wakati wa tabu.
- ² Kpwa hivyo tahundaogopha, hata tsi ichisumba,
na myango ikavoromoka na kuzama chivwa cha bahari.
- ³ Tahundaogopha hata madzige gavume na kutuluzwa povu,
na myango isumbiswe ni nyo mchafukowe.
- ⁴ Phana muho ambao vidzuhovye vinahamira enyezi a mudzi wa Mlungu
makalo matakatifu ga iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
- ⁵ Mudzi hinyo taundabanangbwa, mana Mlungu asagala mumo,
naye nkuuterya chila kuchapho.
- ⁶ Mataifa ganjina gatsanganyikirwa, falume zikapendulwa;
achinguruma, dunia inamomonyoka.
⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi a phamwenga naswi,
Mlungu wa Jakobo ndiye chimbiriro rehu.
- ⁸ Ndzoni muone mahendo ga Mwenyezi Mlungu,
muone vyo arivyobananga dunia.
- ⁹ Nkukomesa viha duniani kosi,
nkuvundza maha na mafumo,
na kuocha ngao.
- ¹⁰ Iye anaamba, "Hurirani mmanye kukala mimi ndimi Mlungu!
Mimi natogolwa ni chila taifa,
Mimi natogolwa duniani kosi."
- ¹¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi a phamwenga naswi,

* 45:12 45:12 Hipha Chieburania chinaaamba msichana wa Tiro.

Mlungu wa Jakobo ndiye chimbiriro rehu.

47

Mlungu ni mfalume wa dunia yosi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora.

¹ Pigani makofi mwimwi mosi!

Muimbireni Mlungu mawira ga kumtoga kpwa sauti ya dzulu.

² Mana Mwenyezi Mlungu, Ariye Dzulu Kuriko Vyosi anaogofya,
iye ni mfalume mkpwulu wa dunia yosi.

³ Wahuhenda huturye atu

na huturye mataifa ganjina.

⁴ Wahutsamburira tsi hino ikale urisi wehu,

ambayo atu a chivyazi cha Jakobo amendzwaye ni Mlungu, adziunule.

⁵ Mlungu akapanda chihiche cha utawala na kululu za kuhamirwa,

Mwenyezi Mlungu akapanda na sauti ya gunda.

⁶ Muimbireni Mlungu mawira ga kumtoga, muimbireni sifwa.

Muimbireni mfalume wehu mawira ga kumtoga, muimbireni sifwa.

⁷ Muimbireni Mlungu mawira ga kumtoga,

na iye ndiye mfalume wa dunia yosi.

⁸ Mlungu anatawala mataifa,

Mlungu asegere dzulu ya chihiche chitakatifu cha endzi.

⁹ Atawala a atu a mataifa anakusanyikana kudziunga

na atu a Mlungu wa Burahimu.

Mana afalume osi duniani ni a Mlungu,

iye akaunulwa zaidi.

48

Sayuni, mudzi wa Mlungu

Wira. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora.

¹ Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu na anafwaha kutogolwa,
kwenye mudziwe urio kwenye mwangowe mtakatifu.

² Ni mure na ni mnono

atu a dunia yosi awoonapho anahamirwa.

Mwango wa Sayuni, mudzi wa Mfalume mkpwulu,

ni dza virere vya mwango Zafoni.*

³ Kahi za ngomeze,

Mlungu akadzionyesa kukala iye ndiye mrindzi.

⁴ Mana afalume na majeshi gao gagbwirana

achiandza kushambuliya mwango Sayuni.

⁵ Ela ariphouona aangelala

achigbwirwa ni wuoga, na achichimbira.

⁶ Achiandza kukakama phapho kpwa wuoga,

achikala na utsungu dza wa mchetu ariye phephi na kudzivugula.

⁷ Uwe waavundza-vundza dza meli za Tarishishi

zopigbwa ni phuto ra mlairo wa dzuwa.

⁸ Go hurigosikira, ndigo huchigoona

kwenye mudzi wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,

kwenye mudzi wa Mlungu wehu

ambao mwenye nkuuhenda ukale salama hata kare na kare.

⁹ Himo ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu

hukaririkana kuhusu mendzwayo isiyosika, ee Mlungu.

¹⁰ Dza viratu dzinaro rinavyotogolwa chila phatu, ee Mlungu

sifwazo zikagota pembe zosi za dunia

na mkpwonoo wa kulume ukaodzazwa haki.

- 11 Atu a Sayuni naahamirwe!
Atu a Juda naahererwe
kpwa sababu ya uamulio wa haki!
- 12 Nyendekani, zungulukani Sayuni yosi
muolange minaraye,
- 13 Zitundzeni vinono kutaze
na ngomeze mziloleto
mpahahe kusemurira vivyazi vyedzavyo,
- 14 kukala yuyu ni Mlungu, Mlungu wehu hata kare na kare.
Andakala chilongozi wehu hata kare na kare.

49

Uzuzu wa kukuluphira mali

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya ana a Kora.

- 1 Phundzani higa, mwimwi atu a mataifa gosi,
hegani masikiro mwi mosi msagalao mumu duniani.
- 2 Phundzani mosi, avyere kpwa adide
tajiri na achiya osi phamwenga.
- 3 Kanwa yangu indagomba maneno ga ikima
maazo ga moyo wangu gandalavya kuelewa.
- 4 Mimi nindahega sikiro nisikize msemu na
nvugule mana ya fumbo kutsupira ngephephe.
- 5 Kpwa utu wani niogophe wakati wa tabu,
wakati uyi wa anaonigayisa ukanizunguluka,
- 6 aho akuluphirao mali zao
na kudzikarya kpwa sababu ya utajiri wao?
- 7 Hakika takuna mutu awezaye kudzikombola mwenye*
au kumripha Mlungu mzamana ili akale moyo.
- 8 Mana garama ya maisha ga mutu ni kulu sana,
mutu kaweza kuripha chochosi chikatosha,
- 9 kumuhenda aenderere kukala moyo hata kare na kare
bila ya kuona kaburi.
- 10 Osi anamanya kukala hata mutu wa ikima nkufwa,
apumbavu na azuzu nao piya nkufwa
na kurichira atu anjina mali zao.
- 11 Mbira zao ndizo nyumba zao hata kare na kare
ndigo makalo gao chivyazi bada ya chivyazi,
dzagbwe kala ana minda yoipha madzina gao enye.
- 12 Ela anadamu, phamwenga na utajiri wao, kandadumu,
andafwa tu dza nyama.
- 13 Higa ndigo gaafikago anaodzikuluphira,
ndio mwisho wa hinyo atoshekao na misemo yao enye.
- 14 Andaphirikpwa kuzimu dza mang'ondzi,
chifo chindakala avi ni mrisa wao,
andatserera mbirani mwenga kpwa mwenga,[†]
miri yao indaola kuko,
kuzimu kundakala makalo gao.
- 15 Ela Mlungu andanikombola,
andanitivy na nguvu za kuzimu, mana andaniphokera.
- 16 Usiogophe uchiona mutu anatajirika,
na maliye ya nyumbaye ichienjerezeka.
- 17 Mana achifwa kandatsukula chochosi,
malize tazindatserera kuzimu phamwenga naye.
- 18 Dzagbwe wakati anaishi nkudziharira kukala ana baha,

* 49:7 49:7 Tafusiri zanjina zinaamba, takuna mutu awezaye kukombola maisha ga myawe. Chieburania hipha chinamanisha enye haki andaatawala ligundzu.

† 49:14 49:14

na kulikpwa ni atu, wakati anaphoongokerwa.

- 19 Achifwa andadziunga na akaree
ambako taandaona mwanga tsona.
- 20 Mwanadamu ambaye ni tajiri ela kana ufahamu,
anafwa dza nyama.

50

Ibada ya kpweli

Zaburi ya Asafu.

- 1 Mlungu mwenye nguvu, Mwenyezi Mlungu anagomba
anaiha osi asagalao duniani
kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa.
- 2 Mlungu anang'ala na utukufuwe kula Sayuni
mudzi ambao unonowe tauna ila.
- 3 Mlungu aredza na kakala zii,
mbereze kuna moho mkali
na phuto kali rikamzunguluka.
- 4 Anaiha mlunguni na dunia
zedze zikale mashaidi anaphoamula atue.
- 5 Anaamba, "Nikusanyirani atu angu aaminifu,
arioika chilagane nami kpwa kulavya sadaka!"
- 6 Ko mlunguni kunatangaza kukala Mlungu ni mwenye haki
mana iye mwenye ndiye muamuli!
- 7 Mlungu anaamba, "Sikirani mwi atu angu, nami ndagomba,
nindalavya ushaidi wa uyi wenu, mwimwi Aiziraeli.
Mimi ndimi Mlungu, Mlungu wenu.
- 8 Sikudemurirani kpwa sababu ya sadaka zenu,
wala sadaka za kuochwa munilavirazo chila wakati.
- 9 Mimi sina haja na ndzau kula kpwako chaani
wala ndenje kahi za mifugoyo,
- 10 mana chila nyama wa tsakani ni wangu
phamwenga na ng'ombe zosi kpwenye myango yosi.
- 11 Nyama osi a mapha naamanya
na viumbe vyosi vya mindani ni vyangu.
- 12 Ninge kala na ndzala, nisingekuambira uwe
mana dunia na vyosi virivyo himu ni vyangu.
- 13 Kpwani mino narya nyama za ndzau
au kunwa milatso ya mbuzi?
- 14 Mlavire Mlungu sadaka ya shukurani,
na uuse hatizo kpwa Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
- 15 alafi nivoya napho ukafikpwa ni shida,
nindakukombola nawe undanitogola!"
- 16 Ela kpwa atu ayi Mlungu anaauza,
"Kpwa utu wani munahadza shariya zangu
au kugomba kuhusu chilagane changu?"
- 17 Mana mwimwi tammenda malagizo gangu
na tamgbwira maneno gangu.
- 18 Muonapho aivi, munagbwirana nao usena
na munashirikiana na azindzi.
- 19 Kanwa zenu zi tele uyi
na ndimi zenu zinatunga handzo chila wakati.
- 20 Mkusagala na kugomba mai abari enu,
na kuaochera ngulu enenu ndani mwenga.
- 21 Higa gosi mwagahenda mino nchinyamala,
mchiona mimi ni dza mwimwi.
- Ela sambu nakudemurirani
na nikuambireni makosa genu ching'ang'a.
- 22 Gatiyeni manani gaga, mwi myalao Mlungu,

sedze nikakumwamulani mkakosa mutu wa kukutivyani!
 23 Alavyaye sadaka ya shukurani ndiye anayeniishimu,
 hiye anayelunga njira zangu
 ndiye ndiyemuonyesa wokofu wa Mlungu.”

51

Voyo ra kutubu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi yotungbwa ni Daudi, wakati nabii wa Mlungu Nathani ariphomwedzera bada ya kuzinga na Bathisheba.

- 1 Nionera mbazi, ee Mlungu,
sawa-sawa na mendzwayo isiyosika.
- Futa uyi wangu,
kulengana na unji wa mbazizo.
- 2 Niusira makosa gangu kabisa,
nitsusa dambi zangu.
- 3 Mana namanya makosa gangu,
na dambi zangu nazitambukira chila wakati.
- 4 Uwe macheyo ndiwe nchiyekuhendera dambi,
nkahenda mai mberezo.
- Kpwa hivyo mashitakago ni ga kpweli,
na uamulio ni wa haki.
- 5 Mimi ni mwenye dambi hangu nivyalwe,
yani, ni mui hangu ndanini mwa mayo.
- 6 Uwe unafwahirwa ni mutu ariye mkpweli mwakpwe moyoni,
kpwa hivyo nifundza ikima mwangu moyoni.
- 7 Nitsusa dambi zangu na muhisopo,* nami nindatsuka;
niogesa niere, nkale mwereru kuriko bafuta.
- 8 Nihenda nihererwe na nisikire raha,
Nihenda mimi, uriyenivundza-vundza nikale na raha.
- 9 Usitambukire dambi zangu,
na ufute uyi wangu wosi.
- 10 Niumbira moyo swafi, ee Mlungu,
na roho yangu uihende luphya na ya kuhurira.
- 11 Usinike kure nawe;
na usiniusire Rohoo Mtakatifu.
- 12 Niuyizira raha ya wokofuo,
na uniphe roho ya kugbwira ulondago.
- 13 Ndipho nindaafundza akosao njirazo,
na enye dambi andakuuyira.
- 14 Ee Mlungu, unitivyaye,
nitivya na dambi ya kuolaga,
nami nindaimba kuhusu ukombolio na raka ra dzulu.
- 15 Ee Mwenyezi Mlungu, nihendesha nigombe,
nami nindatangaza sifwazo.
- 16 Mana uwe kuhamirwa ni sadaka za nyama;
ningekulavira sadaka za kuochwa usingeziphokera.
- 17 Sadaka Mlungu alodayo ni roho iriyovundzika.
Mutu mwenye moyo uriovundzika na kutubu kabisa,
uwe Mlungu, undamphokera.
- 18 Uonere mbazi mudzi wa Sayuni na uuhendere manono,
uzidenge tsona kuta za Jerusalemu.
- 19 Hipho ndiphohamirwa ni sadaka za sawa,
sadaka za kuochwa na sadaka za kuochoa nyama mzima;
hipho ndipholaviwa ndzau phatupho pha kulavira sadaka.

51:4 51:4 Arumi 3:4   * **51:7** 51:7 Muhisopo: ni mmea wenye makodza madide laini ambao kala nkuhumirwa kutimvira-timvira madzi au milatso kahi za ibada za utakaso.

52

*Uamuli wa Mlungu**kpwa atu a handzo*

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Wira wa Daudi arioutunga, wakati Doegi Muedomu ariphophiya kpwa Sauli na kumuambira kukala Daudi akaphiya kpwa Ahimeleki.

¹ Kpwa utu wani unadzikarya na mai, we sujaa?

Uaminifu wa Mlungu ni wa kare na kare.

² Mutsi wosi unapanga mai
lilimiro rikakala dza wembe mkali
u mjuzi wa kuchenga!

³ Unamendza mai kuriko manono
na handzo kuriko kpweli.

⁴ Uwe uchengaye
unamendza maneno ga kuangamiza atu.

⁵ Ela Mlungu andakuangamiza hata kare na kare
andakugbwira akutuluze mwako nyumbani
andakuusa, usiishi tsona tsi ya ario moyo.

⁶ Atu a haki andaona na aogophe
chisha andamtseka na aambe,

⁷ "Mloleni hiye ambaye kayamuhenda Mlungu chimbirirore,
ela waadamira unji wa utajiriwe
na achihenda maliye kukala chimbirirore."

⁸ Ela mino ni dza mzaituni
ndani ya nyumba ya Mlungu.

Ninakuluphira mendzwa ya Mlungu isiyosika
hata kare na kare.

⁹ Nindakushukuru hata kare na kare mana ukanihendera.
Hippo mbere za atu aaminifu
nindatangaza kukala u mnono.

53

*Uyi wa atu**(Zaburi 14)*

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Kpwa kuhumira sauti ya Mahalathi. Wira wa Daudi.

¹ Azuzu nkuamba mwao mioyoni kukala,
"Takuna Mlungu."

Osi taafwaha, anahenda mambo ga kutsukiza,
takuna hata mmwenga ahendaye manono.

² Mlungu analola
anadamu kula mlunguni
aone napho phana yeyesi mwenye ikima
amuendzaye Mlungu.

³ Osi akakosera njira,
osi ni ayi
taphana yeyesi ahendaye manono,
taphana hata mmwenga.

⁴ Dze, ano ahendao mai, ni taaelewa?
Aho aryao atu angu dza aryavyo mkpwahe,
na taamuiha Mlungu?

⁵ Aho andainjirwa ni wuoga
ambao taadzangbweuona!
Mana Mlungu andatsamula mifupha ya asiomendza Mlungu,
andatiywa waibu mana Mlungu andaarema.

⁶ Mendza kala wokofu wa Iziraeli ungekpwedza kula Sayuni!
Mlungu ndiphohenda atue aongokerwe tsona,

atu a chivyazi cha Jakobo andashangiliya, atu a Iziraeli andahererwa.

54

Voyo ra kulonda kurindwa na maadui

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Wira wa Daudi arioutunga wakati Azifu ariphophiya kpwa Sauli kpwendammanyisa kukala Daudi akadzifwitsa kahi zao.

- ¹ Nitivyva kpwa dzinaro, ee Mlungu,
amula kukala sina makosa kpwa nguvuzo.
- ² Phundza mavoyo gangu, ee Mlungu,
phundza maneno nigombago.
- ³ Mana atu ayi akaniunukira
atu makatili analonda kuniolaga
atu asiojali Mlungu.
- ⁴ Namanya Mlungu ndiye aniteryaye,
Mwenyezi Mlungu ndiye aniikaye moyo.
- ⁵ Andariphiza maadui gangu na uyi wao enye.
Kpwa sababu ya uaminifuo, uabanange.
- ⁶ Nindakulavira sadaka ya hiyari,
nindakushukuru, ee Mwenyezi Mlungu mana ni vinono.
- ⁷ Ukanikombola na tabu zosi
nami nkadzionera aviha angu achiturywa.

55

Voyo ra mutu agayiswaye

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Wira wa Daudi.

- ¹ Phundza voyo rangu, ee Mlungu,
usinilozere kogo wakati ninakuvoya!
- ² Niphundza na unijibu
shida zangu zikanizidiya,
nkaremwezwa
- ³ ni hoyo ra maadui,
na mateso ga atu ayi
mana ananirehera tabu
na anahamirwa ni kunionyesa uadui na tsukizi.
- ⁴ Moyo wangu una utsungu munji,
natishirwa kpwa sababu naona ndafwa.
- ⁵ Ninakakama kpwa wuoga,
natishirwa sana.
- ⁶ Mendza kala nina mapha dza njiya,
ningeuruka kuphiya kure nchaphaha kuoya.
- ⁷ Ee, ningephiya kure sana,
nchasagala weruni.
- ⁸ Ningedziendzera pharipho salama
phatu pharipho kure na phepho kali na phuto.
- ⁹ Bananga mipango yao ee Mwenyezi Mlungu, vuruga luga zao,
mana naona mudzi ukaodzala atu a fujo na a kumendza kuheha.
- ¹⁰ Mai higa ganaenderera usiku na mutsi na kusababisha vifo
na atu kuhenda vii.
- ¹¹ Tsi yosi inabanangika,
atu anagayisana na kuchengana chila phatu.
- ¹² Hata siyugbwa ni adui
mino kala nigago ningevumirira
wala sio kukala nahenderwa mai ni mviha wangu,
kala ni hivyo ningedzifwitsa.

- 13 Ela ni uwe, myangu msena wangu,
ambaye u msiri wangu.
- 14 Enye kala hukabisha ng'andzi za mtswano,
kala huchishuulika phamwenga katika nyumba ya kuvoya Mlungu.
- 15 Baha gakafwa higo maadui gangu,
kamwe nagaphiye kuzimu kuno ganalola
mana mioyo yao ikaodzala uyi.
- 16 Ela mino navoya Mlungu,
naye Mwenyezi Mlungu andanitivya.
- 17 Dziloni, ligundzu hata wakati wa namutsi
nalalama na kurira
na hiye Mlungu andasikira raka rangu.
- 18 Andaikombola roho yangu
na viha ninavyopigana nikale salama
hata dzagbwe aviha angu ni anji.
- 19 Mlungu atawalaye hata kare na kare
andaaphundza na aahende anyenyekee,
kpwa sababu taalunga shariya
na taaogopha Mlungu.
- 20 Myangu wa mwandzo washambuliya asenae,
achivundza chilagane chao.
- 21 Manenoge kala ga laini kuriko siagi,
ela mwakpwe moyoni kala anaaza viha,
manenoge kala ga laini kutsupa mafuha
ela ganakata dza upanga.
- 22 Gosi ganagokuremerera garichire Mwenyezi Mlungu
naye andakuterya
hiye kandaricha mutu wa haki aphahe tabu.
- 23 Ela uwe Mlungu undaahenda hinyo aolagadzi
na atu a handzo avoromoke dibwani hata tsini kabisa
kabila ya nusu ya siku zao za kuishi duniani.
Ela mino nindakukuluphira uwe.

56

Kumkuluphira Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Njiya mpore akalaye kure." Wira wa Daudi arioutunga bada ya kugbwirwa ni Afilisti hiko Gathi.

- 1 Nionera mbazi, ee Mlungu, mana atu ananishambuliya.
Aviha ananionera dii.
- 2 Aviha angu ananizoresa mutsi wosi,
hinyo anaohaha nami kpwa kudzikarya ni anji sana.
- 3 Wakati naogopha
nindakukuluphira uwe.
- 4 Namkuluphira Mlungu ambaye nenore naritogola,
namkuluphira Mlungu bila wuoga.
Kpwani mwanadamu andanierendani?
- 5 Mutsi wosi ananifyakatsira
ananiazira mai chila siku.
- 6 Nkukutana akapanga na akanioteya,
nkulolato gosi nihendago,
kuno a tayari kuniolaga.
- 7 Ariphe sawa na uyi wao, ee Mlungu,
aangamize kpwa tsukizizo!
- 8 Uwe unamanya vira nirivyohangaika,
matsozi gangu unagatambukira,
dze, gano gosi tagaandikirwe mwako chitabuni?

- 9 Hiphho nikuvoyapho maadui gangu nkushindwa.
Mino namanya kukala Mlungu a uphande wangu.
- 10 Namkuluphira Mlungu ambaye nenore naritogola,
namkuluphira Mwenyezi Mlungu ambaye nenore naritogola.
- 11 Namkuluphira Mlungu bila wuoga.
Pho kpwani mwanadamu andanihendani?
- 12 Mino lazima niuse naziri yangu kpwako, ee Mlungu,
nindakulavira sadaka za shukurani.
- 13 Mana uwe ukaitivya roho yangu na chifo ee,
ukanirinda nisigbwe
nikale ndasagala phephi na uwe, ee Mlungu,
pharipho na mwangao ulavyao uhai.

57

Voyo ra kulonda msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Usibanange." Wira wa Daudi arioutunga bada ya kumchimbira Sauli na kpendadzifwitsa pangani.

- 1 Nionera mbazi, ee Mlungu, nionera mbazi
mana usalama wangu naulorera kula kpwako.
Mino ndachimbirira mwako maphani
hadi phuto riolagaro ndiphohurira.
- 2 Namririra Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
Mlungu anayenitimizira achigonipangira.
- 3 Andanihumira msada kula mlunguni na kunitivya,
andaatiya waibu hinyo anaonishambuliya.
Mlungu andanionyesa mendzwaye isiyosika na uaminifuwe.
- 4 Nkazungulukpwa ni simba aroho,
a kurya atu,
meno gao avi ni mikuki na mivi,
ndimi zao avi ni panga kali.
- 5 Uwe Mlungu, togolwa ko dzulu mlunguni,
ngumayo naigote duniani kosi.
- 6 Akanihegera chimia ili anigbwire,
hata nafsi yangu inasononeka.
Akanitsimbira dibwa phangu njirani
ela akagbwa enye mumo.
- 7 Moyo wangu tauna shaka, ee Mlungu,
moyo wangu tauna shaka!
Nindaimba na kukuhendera shangbwe!
- 8 Lamuka, uwe moyo wangu.
Lamuka, uwe ngephephe na zeze!
Nindalamuka chiti cha ngutu.
- 9 Nindakushukuru uwe Mwenyezi Mlungu kahi za atu,
nindakuimbira mawira ga kukutogola kahi za mataifa.
- 10 Mana mendzwayo isiyosika i dzulu hata inafika mlunguni,
uaminifuo unafika mainguni.
- 11 Togolwa, ee Mlungu, kutsupa mlunguni!
Uaminifuo naugote dunia yosi!

58

Mlungu ndiye muamuli wa aamuli

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa mtindo wa "Usibanange." Wira wa Daudi.

- 1 Mwi munaotawala, dze, munaamula kpwa haki?
Dze, munaamula anadamu bila ubaguzi?

- 2 Hata, mioyo yenu inapanga mai,
mikono yenu inahenda fujo duniani.
- 3 Atu ayi akoseka hangu ndanini mwa nine zao
hinyo akoseka hangu kuvyalwa, agomba handzo.
- 4 Ana sumu dza ya nyoka,
ni masito dza fira azibaye masikiroge.
- 5 Ili asisikire sauti za hinyo aihao nyoka
au sauti ya mgbwanga mlachu.
- 6 Ee Mlungu, avundze meno gao,
gang'ole, ee Mwenyezi Mlungu, meno ga simba hinyo.
- 7 Na ayaye dza madzi gajerago, naavyogbwe-vyogbwe
na anyale dza nyasi.
- 8 Naakale dza kovwi ambaye nkutsatsamuka akayaya,
naakale dza mimba ichiyovoromoka isione hata dzuwa.
- 9 Naaswe upesi kabila taadzangbweelewa, naang'olwe dza miya,
mimea ya weruni au kpwepwe, katika tsukizize Mlungu naaphepheruse kure
wakati achere moyo.
- 10 Atu a haki andahererwa achiona ayi anatiywa adabu,
nyayo zao zindavyoga-vyoga iyo milatso ya atu ayi.
- 11 Atu andaamba,
"Kpwa kpweli atu a haki andaphaha tuzo,
hakika phana Mlungu anayeamula hipha duniani."

59

Kuvoya urindzi wa Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Kpwa sauti ya "Usibanange." Wira wa Daudi, arioutunga wakati Sauli ariphokala akahuma atu aphiye nyumbani mwa Daudi akamuolage.

- 1 Nitivya na maadui gangu, ee Mlungu wangu,
nirinda na hinyo anaonishambuliya!
- 2 Nitivya na atu ayi,
niokola na aolagadzi!
- 3 Mana ananiindza aniolage,
maadui ga mkpwotse gakakutana anishambuliye,
nami sihendere kosa wala dambi, ee Mwenyezi Mlungu.
- 4 Dzagbwe sidzangbwehenda rorosi
nyo amaironi kudziika tayari kpwa anivamiye.
Unuka wedze ulole na uniterye.
- 5 Uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiwe Mlungu wa Iziraeli.
Unuka utiye adabu atu a mataifa,
usiriche hata mmwenga wa hinyo apangao mai.
- 6 Chila dziloni nkuuya
kuno anapheka dza madiya,
na kudengereka mudzi wosi.
- 7 Lola, analaphiza kpweli-kpweli
maneno gao avi ni panga kali
enye anaona taphana anayesikira.
- 8 Ela uwe Mwenyezi Mlungu unaatseka,
unaapuza hinyo atu anjina asiokumanya.
- 9 Nindakugodzera, uwe uriye nguvu yangu,
mana uwe, ee Mlungu, ndiwe ngome yangu.
- 10 Mlungu wangu andakpwedza kpwangu katika mendzwaye isiyosika
Mlungu wangu andanihenda nturye maadui gangu.
- 11 Usiaolage mara mwenga sedze atu angu akayala
asukesuke kpwa uwezoo ndipho uabwage photsi
ee Mwenyezi Mlungu, ngao yehu!
- 12 Hinyo nkuhenda dambi kutsupira maneno agombago
kpwa hivyo naagbwirwe, kpwa gago agahenderago shobo

- kpwa sababu ya lana na handzo anarogomba.
¹³ Aangamize katika tsukizizo,
 aangamize hadi asire tsetsetse
 ili atu amanye kukala Mlungu anatawala
 chivyazi cha Jakobo hadi pembe zosi za dunia.
- ¹⁴ Chila dziloni nkuuya
 kuno anapheka dza madiya
 na kudengereka mudzi wosi.
- ¹⁵ Nkuweha-weha kuendza chakurya
 napho taashibire nkunguruma.
- ¹⁶ Ela mino nindaimba kutogola nguvuzo,
 ligundzu nindaimba na sauti ya dzulu kuhusu mendzwayo isiyosika.
 Mana uwe ukakala ndiwe ngome yangu
 na chimbiriro rangu wakati nina tabu.
- ¹⁷ Nindakuibira mawira ga kukutogola, uwe nguvu yangu,
 mana uwe, ee Mlungu, ndiwe ngome yangu,
 Mlungu unionyesaye mendzwa isiyosika.

60

Wira wa kuvoya ushindi

bada ya kushindwa

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Ushuhuda wa chilagane (toro)." Wira wa Daudi arioutunga, kpwa kufundzira, bada ya kupigana na Aaramu a Naharaimu na Soba, wakati Joabu ariphouya na kuolaga Aedomu elufu kumi na mbiri, kwenye Dete ra Munyu.

- ¹ Ee Mlungu, ukahurema na kuhuhenda hushindwe,
 ukahureyera, ela, galuka uhutiye nguvu tsona.
- ² Uwe ukaihenda tsi isumbe na ukaihula,
 izibe chikoahuka mana inabomoka.
- ³ Ukahenda atuo agaye,
 hunayumba-yumba dza atu achiolewa uchi wa zabibu.
- ⁴ Uwe ukaaikira ishara ya bendera hinyo akuogophao
 ili aweze kuhecha mivi.
- ⁵ Niterya kpwa mkpwonoo wa kulume,
 hutivye, ili atuo uamenzao aweze kutivywa.
- ⁶ Mlungu akagomba kula phatuphe phatakatifu,
 "Kpwa kuhamirwa ndaganya Shekemu,
 na nipime Dete ra Sukothi.
- ⁷ Tsi ya Giliadi ni yangu, na tsi ya Manase ni yangu,
 Efuraimu ni kofiya yangu ya chuma
 na Juda ni fwimbo yangu ya chifalume.
- ⁸ Moabu ni beseni rangu ra kuogera,
 Edomu ndaitsuphira chirahu changu,
 halafu nikote kululu za ushindi chinyume cha Filisti."
- ⁹ Ni ani ndiyeniphirika mudzi uriozungulusirwa ngome?
 Ni ani ndiyenilongoza hadi Edomu?
- ¹⁰ We Mlungu, ukahuricha tsetsetse?
 Uwe kuphiya tsona na majeshi gehu.
- ¹¹ Huterye kuturya aviha eh,
 mana msada wa mwanadamu taufwaha chitu.
- ¹² Kpwa msada wa Mlungu, hundahenda makulu,
 iye andavyoga-vyoga aviha eh.

61

Kuvoya urindzi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Wira wa Daudi.
¹ Sikira chiriro changu, ee Mlungu,

phundza mavoyo gangu.

² Ninakuririra kula pembe za dunia,
kuno nkavundzika moyo.

Nilongoza uniphirike mwambani
urio dzulu sana kpwa nikale salama.

³ Mana uwe ndiwe chimbiriro rangu,
u ngome yangu ya nguvu ya kunichinga na maadui.

⁴ Navoya nikale mwako nyumbani hata kare na kare!
Niphahe chimbiriro tsini ya maphago!

⁵ Mana uwe, ee Mlungu, ukasikira naziri zangu,
uwe ukanipha urisi wa nyo akuogophao.

⁶ Mjaliye mfalume aishi siku nyinji,
miakaye ienderere chiasi cha vivyazi vyosi.

⁷ Naatawale hata kare na kare mberezo, ee Mlungu,
mrinde kpwa mendzwayo isiyosika na uaminifuo.

⁸ Kpwa hivyo nindaimba mawira ga kukutogola,
kuno nausa naziri zangu siku bada ya siku.

62

Mlungu ndiye mrindzi

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Kuhumira sauti ya Jeduthuni. Zaburi ya Daudi.

¹ Nkahirira, namgodza Mlungu bahi,
wokofu wangu ula kpwakpwe.

² Iye ndiye mwamba wangu na wokofu wangu,
ngome yangu, sindakakamiswa ni utu.

³ Pho mino mundanishambuliya hadi rini?
Mwi mosi mundanipiga hadi rini,
mino ambaye ni dza chambaza chirichoweka
dza ukuta unaoandza kubomoka?

⁴ Mkapanga kunibwaga mnibanangire ishima yangu,
munahamirwa nkugomba handzo tu,
maneno genu ni ga kubariki ela mioyoni mwenu munalani.

⁵ Nkahirira namgodzera Mlungu bahi
mana ndiye kuluphiro rangu.

⁶ Iye macheye ndiye mwamba na wokofu wangu,
ndiye ngome yangu, sindakakamiswa ni utu.

⁷ Wokofu wangu na ishima yangu vila kpwa Mlungu.
Mlungu ndiye mwamba wangu wa nguvu na chimbiriro rangu.

⁸ Mwi atu, mkuluphireni Mlungu wakati wosi,
muambireni gosi garigo mwenu mioyoni.
Mlungu ndiye chimbiriro rehu.

⁹ Anadamu osi ni dza mseho,
osi avyere kpwa adide, taafwaha chitu.

Tsona uchiapima mkpwotse wao taufika hata kilo mwenga,
osi phamwenga achipimwa mkpwotse wao taufika hata wa pumuzi.

¹⁰ Msiadamire kuonera atu,
sihendeni ngulu na mali ya wiivi,
napho utajiri ukaenjerezeka
msiadamire.

¹¹ Mlungu wagomba limwenga,
higa nkagasikira kano mbiri,
kukala uwezo ni wa Mlungu,

¹² na piya mendzwa isiyosika ni yako uwe, Mwenyezi Mlungu.

Mana uwe unamripha mwanadamu
kulengana na mahendoge.

63

Hamu ya kukala na Mlungu

Zaburi ya Daudi arioutunga ariphokala nyika ya Juda.

- 1 Uwe Mlungu, u Mlungu wangu,
nami nakuendza;
roho yangu ina chiru nawe.
Mwiri wangu unatunu nawe
kahi ya tsi kavu isivyokala na madzi.
- 2 Nákuona phatupho phatakatifu,
náona vira urivyo na uwezo na utukufu.
- 3 Mana mendzwayo isiyosika ni bora kuriko uzima,
kpwa hivyo ndakutogola.
- 4 Nindakulika siku zosi za maisha gangu,
ndakuunurira mikono yangu nikuvoye.
- 5 Roho yangu nkurya na ikamvuniswa,
nami nkuimba mawira ga raha kukutogola.
- 6 Ninaphodziambalaza phangu litsagani nkukutambukira,
usiku wosi nkukuririkana,
- 7 mana uwe ndiwe uniteryaye,
nami naimba na raha mwako maphani.
- 8 Nkagbwirana nawe ngingingi,
na mkpwoonoo wa kulume wenye nguvu unanirinda.
- 9 Aviha analonda kunimarigiza,
ela andatserera kuzimu enye.
- 10 Aho andaolagbwa vihani,
na miri yao indakala chakurya cha mabawa.
- 11 Ela Mlungu andahenda mfalume ahererwe.
Hinyo aapao kpwa kuhadza dzina ra Mlungu andamtogola,
mana atu agombao handzo andasiswa.

64

Kuvoya urindzi chinyume cha maadui

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Zaburi ya Daudi.

- 1 Ee Mlungu, sikira kulalama kpwangu,
rinda maisha gangu na vitisho vya adui.
- 2 Nifwitsa na njama za atu ayi,
na ujanja wa atu ahendao mai.
- 3 Atu aha ananola ndimi zao dza panga
na kutuluzana maneno genye sumu dza mivi.
- 4 Kuvamia na kulatsa mutu asiye lawama,
kumlatsa mutu gafula bila wuoga.
- 5 Hinyo nkugbwirana katika nia zao mbii,
nkubisha kuhusu vira ndivyofwitsa mihego yao,
kuno anaaza, "Ni ani ahuonaye?"
- 6 Ni ani awezaye kuzembula ugaidi wehu?
Hukafikiriya njama ya chisawa-sawa."
Mana moyo wa mutu ni tsaka!
- 7 Ela Mlungu andaalatsa na miviye,
andatiywa majeraha gafula.
- 8 Mlungu andaangamiza kpwa sababu ya maneno gao enye,
osi ndioaona andasuka-suka vitswa vyao.

- ⁹ Halafu atu osi andaogopha.
Andasemurira vira Mlungu achivyohenda
na kuririkana kuhusu mahendoge.
- ¹⁰ Phahi hinyo ario na haki na ahererwe katika Mwenyezi Mlungu,
na kumchimbirira.
Atu osi ahendao ga haki naamtogle.

65

Kumtoga na kumshukuru Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi. Wira.

- ¹ Unafwaha kutogolwa hiko Sayuni, ee Mlungu,
atu andakutumizira naziri zao.
- ² Uwe usikiraye mavoyo!
Anadamu osi andakpwedza kpwako kpwa sababu ya dambi.
- ³ Makosa gehu gachihuzidiya
uwe unahuswamehe.
- ⁴ Baha iye unayemtsambula
na kumreha phephi asagale phako muhalani.
Hundatosheka na manono ga nyumbayo,
nyumbayo takatifu ya kuvoya Mlungu.
- ⁵ Ee Mlungu, uhutivyaye
ukuhujibu na kuhutivya kutsupira mahendogo ga kutisha,
uwe uriye kuluphiro ra viumbe vyosi duniani kosi
na vya bahari za kure.
- ⁶ Uwe ambaye kpwa nguvuzo ukaimisa myango
kuonyesa una nguvu sana.
- ⁷ Unahuriza ngurumo za bahari,
ngurumo za maimbi,
na fujo za atu.
- ⁸ Aho akalao duniani kosi anaangalazwa ni isharazo,
kpwa sababu ya mahendogo
unahenda atu ashangiliye na raha mutsi wosi.
- ⁹ Uwe ukumanyirira tsi kpwa kuimwagira mvula
ukuihenda ikale na mtsanga mnono urio na mboleya,
muhoo uwe Mlungu, u tele madzi,
uwe ndiwe ulavyaye chakurya chao
mana hivyo ndivyo urivyopanga ikale.
- ¹⁰ Minda ukujaliya na mvula nyinji
hadi ikagota madzi,
arizi unailainisha pore-pore
na kujaliya mimea ikule.
- ¹¹ Una hujaliya na mavuno manono wakati wa mwaka.
Chila utsapirapho pha tele vitu vinono.
- ¹² Nyasi za kurisira mifugo weruni zinapwipwita,
myango nayo i tele raha.
- ¹³ Marisani kala mu tele mang'ondzi,
madete gakaodzala mtsere
chila chitu chinashangiliya na kuimba kpwa raha.

66

Wira wa kumtoga Mlungu

kpwa unonowe kpwa Iziraeli

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Wira. Zaburi.

- ¹ Mshangiliyeni Mlungu mwi atu mosi duniani.
² Imbani kuhusu utukufu wa dzinare,
mlavireni sifwa za kumtoga!
- ³ Muambireni Mlungu, "Mahendogo ni ga ajabu sana!
Uwezoo ni mkpwulu chiasi cha kuhenda
maaduigo gadzikundze kpwa wuoga.

- 4 Atu a dunia yosi anakuabudu
anakuimbira sifwa
kuimba sifwa za dzinaro.”
- 5 Ndzoni mlole gara achigohenda Mlungu,
mahendoge kahi za anadamu ganatisha.
- 6 Wagaluzi bahari ichikala tsi kavu,
atu achivuka na magulu gao.
Hippo hwahererwa kpwa sababuye.
- 7 Anatawala na uwezo hata kare na kare
na matsoge ganalola mataifa gosi,
hinyo asiosikira naasiime kumpinga.
- 8 Mwi atu mtogoleni Mlungu wehu
sauti za kumsifu iye nazisikirike.
- 9 Ambaye akaniika kahi za ario moyo
na karichire magulu gehu gakaereza.
- 10 Mana uwe, ee Mlungu, ukahupima,
uwe ukahujeza dza viratu feza itsukutswavyo na moho.
- 11 Ukahuricha ugbwirwe na chimia,
ukahuhenda huphahe tabu.
- 12 Ukaruhusu atu ahuvyoge-vyoge,
hukatsupa mohoni na madzini,
ela sambu ukahureha pharipho na usalama.
- 13 Ndakpwedza kpwako nyumbani na sadaka za kuochwa.
Nindausa naziri niriyoika,
14 hizo nrizohadza na kauli yangu
na nchiahidi wakati phokala ni shidani.
- 15 Nindakulavira sadaka za kuochwa za nyama arionona,
na mosi wa sadaka za maturume.
Nindatengeza sadaka ya ndzau na mbuzi.
- 16 Mwimwi mosi muogophao Mlungu ndzoni mumphundze,
nami ndakusemurirani achigonihendera.
- 17 Námririra na raka ra dzulu,
na nchimtogola na kauli yangu.
- 18 Kalapho kala nkakusudiyi mai mwangu moyoni,
Mwenyezi Mlungu kangeniphundza.
- 19 Ela kpwa kpweli Mlungu akanisikira
akaphundza mavoyo gangu.
- 20 Mlungu naatogolwe,
kpwa sababu kakarema mavoyo gangu
wala kuniusira mendzwaye isiyosika.

67

Wira wa kushukuru

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Zaburi. Wira.

- 1 Mlungu hulole na mbazi na hujaliye;
hulole na mbazi,
- 2 ili atu a dunia amanye vira ulondavyo,
nao atu a mataifa gosi amanye kukala unativya.
- 3 Atu a makabila gosi naakutogole uwe Mlungu,
atu osi naakutogole!
- 4 Atu a mataifa ganjina gosi naahererwe na kuimba na raha,
mana anaamula atu bila ubaguzi
na kulongoza chila taifa duniani.
- 5 Atu a makabila gosi naakutogole uwe Mlungu,
atu osi naakutogole!

- ⁶ Tsi indavyala mavunoge,
mana Mlungu wehu wahujaliya.
⁷ Mlungu naenderere kuhujaliya;
atu a dunia ndzima amuogophe.

68

*Wira wa kumtologa Mlungu
na kumshukuru*

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi. Wira.

- ¹ Mlungu naaunuke avihae atsamukane,
hinyo ariomzira naazole kure naye!
² Aphepheruse dza mosi uphepheruswavyo ni phepho,
hinyo ayi na aangamizwe ni Mlungu,
dza mshumaa utsatsamuswavyo ni moho.
³ Ela atu a haki naahererwe
naashangiliye mbere za Mlungu!
Naashangiliye na kuimba na raha!
⁴ Muimbireni Mlungu, imbani sifwa za dzinare
mtengezereni njira iye atsupaye dzulu ya maingu,
dzinare ni Mwenyezi Mlungu,
hererwani kpwa sababuye.
⁵ Mlungu, asagalaye kpwenye makaloge matakatifu,
ni baba wa anachiya na mrindzi wa magungu.
⁶ Mlungu nkuapha agayi makalo ga kudumu,
nkurichira mabusu akaahenda akale na mafwanikiyo
ela hinyo asiomendza kulunga shariya andasagala tsi isiyi na chitu.
⁷ Ee Mlungu, uriphoalongoza atuo
wakati wa charo ariphonyendeka hiko weruni,
⁸ tsi yasumba, na mlunguni kuchireha mvula,
kpwa sababu ya kpwedzako Mlungu wa Sinai,
kpwedzako uwe Mlungu wa Iziraeli.
⁹ Uwe Mlungu wahenda mvula inye nyinji tsi yosi,
waihenda tsi yiuyize nguvu wakati kala ikatsakala.
¹⁰ Atuo achiphaha makalo gao mumo,
katika uzurio, ee Mlungu, uchiashuulikiya achiya.
¹¹ Mwenyezi Mlungu walavya amuri
naro jeshi kulu ra achetu achitangaza habari.
¹² "Afalume na majeshi gao anazola ovyo-ovy!"
Achetu madzumbani anaganya nyara.
¹³ Dzagbwe asala mwao vyaani,
vizuka vya njia vyotengezwa na feza,
na mapha gao ganang'ala dza zahabu.
¹⁴ Mwenye Nguvu Zosi ariphoatsamula afalume hiko,
barafu yagbwa dzulu ya mwango wa Salimoni.
¹⁵ Ee mwango mure, mwango wa Bashani,
ee mwango wa virere vinji, mwango wa Bashani.
¹⁶ Ee mwango wa virere vinji, kpwa utu wani unauonera chidzitso
mwango ambao Mlungu wamendza ukale makaloge,
ambapho Mwenyezi Mlungu andasagala hata kare na kare.
¹⁷ Mwenyezi Mlungu aredza kula Sinai hadi phatuphe phatakatifu
na msafara mkpwulu wa magari ga kuvwehwa ni farasi.
¹⁸ Uwe waambuka mwango mure,
kuno ukatsukula mateka
na kuphokera zawadi kahi za anadamu
hata kahi za atu asiolunga shariya
ili Mwenyezi Mlungu ukale undasagala kuko.
¹⁹ Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu ni wokofu wehu,

- ahutsukuriraye mizigo yehu chila siku.
²⁰ Mlungu wehu ni Mlungu aokolaye,
 Mwenyezi Mlungu ndiye ariye na njira ya kuhuhenda husifwe.
- ²¹ Mlungu andavundza vitswa vya maaduige,
 chirauni cha nyere cha hiye ahendaye mambo garigo ni kosa.
- ²² Mwenyezi Mlungu waamba, "Nindauyiza maadui kula Bashani,
 nindaayiza kula vivwa vya bahari.
- ²³ Ili magulu genu gaoge milatso ya aviha enu
 na madiya genu gailambe kumvuna kama mtalo wao."
- ²⁴ Vyarovyo vya ushindi, ee Mlungu,
 vinaonekana vyaro vya Mlungu wangu na mfalume wangu, kuelekeya phatakati-
 fuphe.
- ²⁵ Mbere kuna aimbadzi nyuma kuna apigadzi ngoma
 kahi-kahi yao asichana anapiga tamburini.
- ²⁶ "Mtogoleni Mlungu katika borori,
 mtogoleni Mwenyezi Mlungu mwi chivyazi cha Iziraeli!"
- ²⁷ Kpwandza ni Benjamini, mdide wa osi,
 chisha vilongozi a Juda na kundi rao
 halafu akulu a Zabuloni na Nafutali.
- ²⁸ Ee Mlungu, onyesha nguvuyo kulu,
 nguvu uriyoihumira kpwa ajili yehu.
- ²⁹ Kula nyumbayo ya kuvoya Mlungu hiko Jerusalemu
 ambako afalume andakpwezera na zawadi zao.
- ³⁰ Ademurire hinyo nyama asagalao Ziyani,
 kundi ra ndzau na ndama.
- Avyoge-vyoge hinyo ario na chere ya kodi,
 atsamule hinyo atu anaohamirwa ni viha.
- ³¹ Shaba nairehwe kula Misiri,
 Kushi ahende wangbwi kumuunurira mikono Mlungu.
- ³² Mwi falume za dunia, muimbireni Mlungu,
 imbani mawira ga kumtograma Mwenyezi Mlungu.
- ³³ Muimbireni iye atsupaye mlunguni, Mlungu wa kare na kare,
 analavya sautiye, sautiye ya nguvu.
- ³⁴ Mtogoleni Mlungu kukala ana nguvu
 hiye atawalaye Iziraeli
 na uwezowe u mlunguni.
- ³⁵ Mlungu anaogofya hipho phatuphe phatakatiifu,
 Mlungu wa Iziraeli nkuapha atue uwezo na nguvu.

Mlungu naatogolwe!

69

Voyo ra kulonda msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Matoro." Zaburi ya Daudi.

¹ Nitivya, ee Mlungu!

Mana madzi gakanifika singoni.

² Nkazama matopeni,

sina hata phatu pha kuvyoga.

Nkafika chivwani

na mafuriko gananibwiningiza.

³ Kurira kpwangu kukaniremweza,

umiro wangu ukafuwa.

Nikamgodza Mlungu wangu

hata ndipho matso gangu gaona wiziwizi.

⁴ Hinyo anaonizira bila sababu ni anji

kuriko isabu ya nyere za chitswa changu.

Hinyo anaolonda kuniolaga ana nguvu sana,
hinyo anaonishambuliya na mambo ga handzo.
Nalondwa niuyize
chitu ambacho siiyire.

- ⁵ Ee Mlungu, uwe unamanya uzuzu wangu,
makosa gangu tagakafwitswa usigaone.
- ⁶ Usiriche hinyo akukuluphirao
aphahe waibu kpwa sababu ya chigoniphaha,
Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
usiriche hinyo anaokuendza
akakosa kuishimiwa kpwa sababu yangu,
ee Mlungu, wa Iziraeli.
- ⁷ Mana mino nkakoserwa ishima
na kuphaha waibu kpwa sababuyo.
- ⁸ Nkakala mjeni kpwa enehu anangbwa a mayo
ananiona avi ni mutu yela kure.
- ⁹ Mana iyo mendzwa nriyo nayo kpwa sababu ya nyumbayo inanirya,
na higo matusi ga hinyo anaokulaphiza gakanigbwerera.
- ¹⁰ Niriphofunga
ili roho yangu inyenyekee atu anilaphiza.
- ¹¹ Niriphovwala magunia kpwa sonono
atu aninyetera.
- ¹² Atu achisagala achibisha ananihadza mimi,
anwadzi uchi nao anatunga mawira kuniimba mimi.
- ¹³ Ela mino nakuvoya uwe ee Mwenyezi Mlungu,
kahi za wakati unaokubali uwe,
ee Mwenyezi Mlungu, kahi za mendzwayo isiyosika,
nijibu uniterye kpwa uaminifu.
- ¹⁴ Niokola
nisizame topeni
nitivya na maadui gangu
na madzi manji.
- ¹⁵ Usiriche mafuriko gakanibwiningiza
au chivwa chikanimiza
au dibwa rikanibwiningiza.
- ¹⁶ Nijibu ee Mwenyezi Mlungu, kpwa sababu ya mendzwayo nono isiyosika,
nigalukira mimi kulengana na unji wa mbazizo.
- ¹⁷ Usimfwitwe usoo mtumishio,
naona tabu, hala-hala unijibu.
- ¹⁸ Sengera phephi nami unikombole,
niokola na aviha angu!
- ¹⁹ Uwe unamanya ninavyolaphizwa na aibu yangu na kukoserwa ishima,
aviha angu osi unaamanya.
- ²⁰ Kulaphizako kunanivundza moyo,
hata sina tamaa tsona.
Naendza huruma ela kala takuna
nchiendza atu akuniphoza roho siphahire.
- ²¹ Anirisa sumu kama chakurya,
na achininwesa digbwa ili kuniusira chiru.
- ²² Sikukuu zao nazikale mihego kpwao,
na sikukuu zao za sadaka za kutsindza ziagbwire.
- ²³ Matso gao nagatiwe jiza ili asione,
na myongo-myongo yao naimyoke siku zosi.
- ²⁴ Amwagire tsukizizo
na tsukizizo kali ziagute.
- ²⁵ Kambi zao nazikale gandzo,

- asisagale mutu yeyesi katika mahema gao.
²⁶ Mana anaagayisa hinyo urioatiya adabu,
na hinyo urioatiya vironda anaalumiza zaidi.
²⁷ Atiye adabu kpwa sababu ya chila uyi wao
usiaswamehe bii.
²⁸ Afute kpwenye chitabu cha ario moyo,
asikalemo kahi za isabu ya enye haki.
²⁹ Ela mino ninagaya na nasikira unyonje
niunula unitivye, ee Mlungu!
³⁰ Nindaimba wira wa kutogola dzina ra Mlungu.
Nindamtogola na shukurani.
³¹ Dzambo hiri rindamhamira Mwenyezi Mlungu kuriko kumlavira sadaka ya ng'ombe,
wala ndzau phamwenga na pembeze na makpwatsage.
³² Hinyo anaonerwa na aone na akale na raha,
nao anaomuishimu Mlungu, mioyo yao indaphaha nguvu.
³³ Mana Mwenyezi Mlungu nkusikira mavoyo ga achiya,
na kabera ario akpwe achiofungbwa.
³⁴ Mlungu na dunia navimtogole Mlungu,
bahari na chila chitu chinyendekacho himo piya navimtogole Mlungu.
³⁵ Mana Mlungu andativya Sayuni
na kudzenga midzi ya Juda
na atumishie andasagala himo na kuimiliki.
³⁶ Ana a atumishie andairisi
na hinyo ammendzao.

70

Kuvoya msada
(Zaburi 40:13-17)

- Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Wira wa Daudi kuhusu sadaka ya ukumbusho.
¹ Hamirwa ni kunikombola, ee Mlungu!
Henda wangbwi wedze uniterye, ee Mwenyezi Mlungu!
² Naagbwirwe ni haya na aangalale,
aho alondao kuniolaga.
Naauyizwe nyuma na kukoserwa ishima,
aho alondao niphahwe ni mai.
³ Hinyo anaonitseka,
naauyizwe nyuma kpwa waibu wao.
⁴ Hinyo anaokuendza uwe
naahererwe na akale na raha kpwa sababuyo.
Hinyo amendzao wokofuo, wakati wosi naambe,
“Mlungu ni mkpwulu!”
⁵ Ela mino ni mchiya na mgbwayi,
ndzo upesi, ee Mlungu!
Uwe u msada wangu na ndiwe unikombolaye,
ee Mwenyezi Mlungu, usikae!

71

Mavoyo ga mtumia

- ¹ Nikakuchimbirira uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
usiniriche nikagbwirwa ni waibu.
² Niokola na unitivye kpwa sababu u wa haki,
sikiroro na riniphundze na unitivye.
³ Kala mwamba na chimbiriro rangu,
ngome ya nguvu ya kuniokola
mana uwe u mwamba wangu
na ngome yangu.

- 4 Nitivya, ee Mlungu wangu, kula mikono ya atu ayi,
kula mikononi mwa atu ayi na katili.
- 5 Mana uwe (bwana) Mwenyezi Mlungu u kuluphiro rangu,
uwe ndiwe ninaye kuadamira hangu wanache wangu.
- 6 Nikakukuluphira uwe hangu nivyalwe,
uwe ndiwe uriyenituluzana ndanini mwa mayo.
Mimi ndakutogola uwe siku zosi.
- 7 Maisha gangu gakakala ga kuangalaza kpwa anji
ela uwe u chimbiriro rangu ra nguvu.
- 8 Kanwa yangu inakutogola uwe
na kukutukuza dii yosi.
- 9 Nchedza nchitsakala usinitsuphe,
nchedza fikira wakati wa kukala sina nguvu usiniriche.
- 10 Mana maadui gangu ganagomba mai kunihusu,
hinyo anaolonda kuniolaga anapanga njama.
- 11 Na anaamba, “Mlungu akaniricha,
mlungeni mkamgbwire
mana taphana mutu wa kumtivya.”
- 12 Ee Mlungu, usikale kure nami,
henda upesi wedze uniterye, ee Mlungu wangu.
- 13 Hinyo unishitakio naagbwizwe haya na aangamizwe,
hinyo alondao kunilumiza,
naaphahwe ni waibu na akoserwa ishima.
- 14 Ela mino nindaenderera kukala na matumaini
na nindakutogola uwe zaidi na zaidi.
- 15 Kanwa yangu indagomba kuhusu mahendogo ga haki,
na kuhusu mahendogo ga wokofu dii yosi,
mana isabuye ikatsupa ufahamu wangu.
- 16 Nindakpwedza nitangaze mahendo makulu ga Mwenyezi Mlungu,
nindagomba kukala uwe macheyo ndiwe mwenye haki.
- 17 Ee Mlungu, ukanifundza hangu wanache wangu,
na nchere semurira mahendogo ga ajabu.
- 18 Kpwa hivyo hata ndiphotsakala na kukala na komvwi,
ee Mlungu, usiniriche,
hadi vivyazi vyosi vyedzavyo
nivitangazirwe nguvuzo.
- 19 Na haki uriyo nayo, ee Mlungu, inafika mlunguni.
Uwe ukahenda mambo makulu,
ee Mlungu, ni ani ariye dza uwe?
- 20 Uwe uchiyenihenda nitsupire mashaka manji makulu
undanitiya nguvu tsona.
Undanituluza vivwa vya duniani
unirehe dzulu tsona.
- 21 Uwe undaenjereza ishima yangu
na uniphoze marena tsona.
- 22 Piya nindakutogola na ngephephe
kpwa sababu ya uaminifuo, ee Mlungu wangu.
Nindaimba mawira ga kukutogola na zeze
uwe Mtakatifu wa Iziraeli.
- 23 Nindapiga njerejere
nikuumbirapho mawira ga kukutogola uwe.
Nafsi yangu uchiyoitivya piya indakutogola.
- 24 Lilimi rangu rindagomba kuhusu msadao wa haki
dii yosi,
mana hinyo ariolonda kunilumiza
akaabishwa na kuvundzirwa ishima.

72

Kumvoyera mfalume

Zaburi ya Selemani.

- ¹ Ee Mlungu, mjaliye mfalume akale na uamuli wa haki
na umuphe mwana wa mfalume hakiyo.
- ² Na aweze kuamula atu irivyo sawa
na agayi aamule na haki!
- ³ Myango nairehere atu mafwanikiyo
na vidzango virehe haki.
- ⁴ Mfalume na akanire agayi kpwenye tsi,
aterye ana a achiya
na kuangamiza atu anaonera ayawao.
- ⁵ Andakuogopa wakati wosi wa kuaka kpwa dzuwa
na wakati wa kuala kpwa mwezi kahi ya vivyazi vyosi!
- ⁶ Naakale dza mvula inyayo dzulu ya nyasi chizokatwa,
dza mawasa gatiyavyo arizi madzi!
- ⁷ Wakati wa maishage gosi haki indatawala
na kukale na amani hadi mwezi ukale taupho tsona!
- ⁸ Naatawale kula bahari hadi bahari
na kula muho Yufurati hadi mwisho wa dunia!
- ⁹ Avihae naamlavire ishima
na maaduike galambe mitsanga.
- ¹⁰ Afalume a Tarishishi na a visuwa
andareha kodi,
afalume a Sheba na Seba
andamrehera zawadi.
- ¹¹ Afalume osi andamsujudiya
na atu a mataifa ganjina gosi amuhumikire.
- ¹² Mana andamkombola achiyetsowekpwa amuririraye
na mgbwayi asiye na mutu wa kumterya.
- ¹³ Anaonera imani anyonje na atsowi,
na anativya maisha ga atsowekpwao.
- ¹⁴ Anaakombola na kuonerwa na fujo
mana kpwakpwe iye maisha gao gana samani kulu.
- ¹⁵ Mfalume na akale na maisha mare
aphokere zawadi ya zahabu kula Sheba,
atu amuvoyere Mlungu siku zosi
na kumvoyera baraka za Mlungu dii yosi!
- ¹⁶ Tsi najjaliwe ikale na mtsere munji,
masuche ganazugbwa kpwenye virere vya vidzango,
matundage gakale dza ga Lebanoni,
atu midzini akale anji dza nyasi!
- ¹⁷ Dzinare naridumu hata kare na kare,
sifwaye nono naienderere wakati wosi dzuwa rialapho!
- Atu naahumire dzinare kuvoya baraka na mataifa ganjina gosi
gamuihe ariyeajaliwa.
- ¹⁸ Mwenyezi Mlungu naatogolwe, Mlungu wa Iziraeli
ambaye iye macheye ndiye ahendaye mambo ga ajabu.
- ¹⁹ Dzinare nono naritogolwe hata kare na kare
dunia yosi naigote ngumaye.

Amina, Amina!

- ²⁰ Huno ndio mwisho wa mavoyo ga Daudi mwana wa Jese.

SEEMU YA HAHU

73

Zaburi 73:1—89:52

Haki indatawala

Zaburi ya Asafu.

- ¹ Hakika Mlungu ni mnono kpwa Aiziraeli,*
kpwa hinyo ariotsuka mioyo.
- ² Ela mino chidide nidzikpwale
kala bado chidide nihereze.
- ³ Mana kala naaonera wivu hinyo anaodzikarya
niriphoona atu ayi anaongokerwa.
- ⁴ Mana taaona tabu
miri yao ina afya na nguvu.
- ⁵ Taana shida dza atu anjina,
taateseka dza atu anjina.
- ⁶ Kpwa hivyo kpwao kuhenda shobo ni dza kuvwala mkpwufu singoni
na kuaonyesa ayawao ukatili ni dza nguwu za kuvwala.
- ⁷ Mioyo yao mii, nkuaza kuhenda uyi
na mioyo yao i tele mipango mii.
- ⁸ Nkutenda ayawao na kugomba mai
nkuhenda ngulu na kupanga kuonera ayawao.
- ⁹ Nkulaphiza Mlungu ariye mlunguni
na kuamrisha atu na jeuri dunia yosi.
- ¹⁰ Kpwa hivyo atu nkugaluka na kuasifu
wala taaona kukala na kosa rorosi.
- ¹¹ Nao nkuamba, "Mlungu andamanyadze?
Dze, Ye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi ana marifwa?"
- ¹² Sambu hivi ndivyo arivyo atu ayi
ana chila alondacho na anaenderera kuphaha zaidi.
- ¹³ Kale nkahenda kazi ya bure kukala na roho swafi
na kusahenda dambi?
- ¹⁴ Mana nateseka dii yosi
na chila ligundzu natiywa adabu.
- ¹⁵ Kalapho nagomba hivyo kpwao
ningekala wa handzo hata kpwa chivyazi cha ana ao.
- ¹⁶ Niriphojeza kufikiriya dzambo hiri
rakala gumu sana kpwangu.
- ¹⁷ Hadi nriphomenya phatupho phatakatifu
ndipho nchimanya ndigoafika atu ayi.
- ¹⁸ Kpwa kpweli unaaika phatu phanaphoereza,
unaahenda agbwe na kuangamia.
- ¹⁹ Anaangamizwa gafula
na kutsuphiwa kure kpwa vitisho.
- ²⁰ Uwe uchiunuka, ee Mwenyezi Mlungu
nyo nkuyaya mara mwenga
dza ndoso iyavyo mutu achilamuka kula usingizini.
- ²¹ Moyo wangu uriphokala na utsungu,
na roho kudunga,
- ²² nriphokala mzuzu na nsiyemanya rorosi
nakala dza nyama wa weruni phako matsoni.
- ²³ Hata hivyo ni phamwenga nawe siku zosi, ee Mlungu!
Uwe ukanigbwira mkpwono wangu wa kulume.
- ²⁴ Uwe unanilongoza kutsupira mashauri unagonipha

* 73:1 73:1 Tafusiri zanjina zinaamba Mlungu ni mnono kpwa enye haki.

- na mwishirowe undaniphokera katika utukufuo.
 25 Hiko mlunguni sina yeyesi wa kuniterya isiphokala uwe,
 na hipha duniani sina nnachoaza isiphokala uwe.
 26 Mwiri wangu na moyo wangu vinaweza kushindwa,
 ela Mlungu ndiye autiaye nguvu moyo wangu
 na ndiye mtalo wangu hata kare na kare.
 27 Hiye adzitengaye nawe kpwa kpweli andaangamia
 anayekutsamalala, undamuangamiza.
 28 Ela kwangu ni vinono kukala phephi na Mlungu,
 Mwenyezi Mlungu ndiye chimbiriro rangu,
 nindatangaza gosi urigohenda.

74

Wira wa kuvoya tsi itiviwe

Wira wa Asafu.

- 1 Ee Mlungu, mbona ukahutsupha kamare?
 Kpwa utu wani unatsukirirwa atuo, mang'ondzi ugarisago?
 2 Tambukira kundi ra atuo ambaro unaro hangu kare,
 ambaro warikombola rikale mbari ndiyo kurisi
 tambukira mwango wa Sayuni phatu uriphosagala.
 3 Tsupa kahi za magandzo gaga ga hangu kare,
 adui akabananga chila chitu kwenye nyumba ya kuvoya Mlungu.
 4 Avihao ananguruma kahi za phatupho phatakatifu
 akaika himo bendera zao dza ishara ya ushindi.
 5 Akaiga mtsangi wa kuni
 anayekata mihi na mbadzoye.
 6 Avundza-vundza miryango ya nyumba ya kuvoya Mlungu
 kpwa kuhumira mbadzo na nyundo zao.
 7 Atiya moho phatupho phatakatifu,
 achitiya makalogo najisi.
 8 Akusudiya kuhuangamiza osi bu,
 aocha chila phatu hunaphokutana kukuabudu Mlungu tsi yosi.
 9 Tahuona ishara zehu,
 takuna tsona nabii yeyesi
 na taphana amanyaye hali indakala hivi hadi rini.
 10 Ee Mlungu, adui andakutseka hadi rini?
 Dze, maadui andalaphiza dzinaro hadi rini?
 11 Mbona ukakundza mkpwonoo?
 Mbona kuugolosa?
 12 Hata vivyo uwe Mlungu u mfalume wehu hangu kare
 ukahenda mahendo ga kutivya kahi za tsi.
 13 Kpwa utawalao mkpwulu waganya bahari,
 wabunda vitswa vya madzinyama makulu ga baharini.
 14 Uwe wabunda vitswa vya nyama mkpwulu aihwaye Leviathani
 uchimlavya dza chakurya kpwa nyama a tsakani.
 15 Uwe ndiwe uriyehumbula pula za madzi na vidzuho
 na waumisa madzi myuho mikulu.
 16 Mutsi ni wako na usiku ni wako,
 uwe waumba mwezi na dzuwa.
 17 Ukaika miphaka yosi ya dunia,
 ukapanga wakati wa kazikazi na wakati wa mnyevu.
 18 Ee Mwenyezi Mlungu, tambukira vyo maaduigo gakuberavyo,
 na vyo atu azuzu alaphizavyo dzinaro.
 19 Usiriche uzima wa njiyao, kpwa nyama a tsakani,
 usiyale maisha ga aonerwao, hata kare na kare.

- 20 Tambukira chilagane urichoika naswi,
tsi ikaodzala fujo chila phatu phenye jiza.
- 21 Usiriche hinyo anaoonerwa aabishwe,
achiya na atsowi naatogole dzinaro.
- 22 Unuka udzihehere, ee Mlungu,
tambukira vira azuzu akulaphizavyo chila siku.
- 23 Usiyale hoyo ra maaduigo
na gasiya za wakati wosi za anaokupinga.

75

Mlungu ni muamuli wa haki

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Usibanange." Zaburi ya Asafu. Wira.

- 1 Hunakushukuru, ee Mlungu,
hunakushukuru, kpwa kukala dzinaro ri phephi,
na kusemurira kuhusu mahendogo makulu.
- 2 Mlungu anaamba: "Nkaika wakati malumu!
Wakati uho nindaamula kpwa haki.
- 3 Tsi ichisumba na vyosi virivyo himo,
mimi ndimi ninayedinisa nguzoze.
- 4 Nakuambirani mwimwi munaodzikarya, 'Msidzikarye,'
nao ario ayi ninaamba, 'Msidzikutule!
- 5 Msidzikutule
wala kugomba maneno ga ngulu.' "
- 6 Mana kuunulwa kpwa mutu takula mlairo wa dzuwa
hebu mtswerero wa dzuwa wala weruni.
- 7 Ela Mlungu ndiye aamulaye.
Nkumtsereza mmwenga na akaunula wanjina.
- 8 Mwenyezi Mlungu akagbwira chikombe mkpwononi
chi tele uchi mufu ufurikao fulo, uchiotsanganywa na vilungo,
ambao ni tsukizi za Mlungu andaamwagira atu ayi na osi andaunwa,
ee, andaunwa hadi tone ra mwisho.
- 9 Ela mino nindahererwa hata kare na kare,
nindamuimbira Mlungu wa Jakobo mawira ga kumtogola.
- 10 Andavundza nguvu zosi za atu ayi,
ela enye haki andaenjerezwa nguvu na akale imara.

76

Mlungu ni mshindi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Zaburi ya Asafu. Wira.

- 1 Mlungu anamanyikana Juda.
Dzinare ni kulu ko Iziraeli.*
- 2 Makaloge ga hiko Salemu,*
Sayuni anakosagala.
- 3 Hiko wavundza mivi,
ngao, panga na silaha za viha.
- 4 Uwe unang'ala sana na u mkpwulu
kuriko myango yokalapho hangu kare.
- 5 Asikari masujaa akafutwa vitu vyao vyohala zewe,
vino arere na kogo,
taphana hata mmwenga wa nyo masujaa a viha,
ariyeweza kuunula mkpwono.
- 6 Ee Mlungu wa Jakobo,
uriphoademurira, farasi na hiye anayepanda farasi osi adangana.
- 7 Ela uwe, unaogophewa!

* 76:2 76:2 Salemu ni dzina ra kare ra Jerusalemu.

- Ni ani awezaye kuima mberezo kano tu utsukirwapho?
⁸ Uwe walavya uamuli kula mlunguni dunia ichiogopha na ichikala gbwi,
⁹ wakati Mlungu ariphounuka kuamula ili kuativya osi aonerwao duniani.
¹⁰ Hakika tsukizizo chinyume cha anadamu zindahenda ulikpwe, na ndiosazwa ni tsi zizo andakuabudu wakati wa sikukuuzo.
¹¹ Ika hatiyo kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo na uitimize, chila ariye phephi naamrehere zawadi iye ambaye ni wa kuogophewa.
¹² Iye nkusisa maisha ga atu ario na uwezo, iye anatishira afalume a dunia.

77

Wira wa kuphoza marend

wakati wa shida

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Jeduthuni. Zaburi ya Asafu.

- ¹ Námririra Mlungu kpwa sauti ili aniterye.
 Námririra Mlungu kpwa sauti ili aniphundze.
² Wakati nriphokala nina tabu namuendza Mwenyezi Mlungu, usiku wosi námvoya kuno nkaunula mikono yangu ela moyo wangu tauyahurira.
³ Ee Mlungu, nákutambukira uwe kpwa kuula; Nchirikana, nchivundzika moyo.
⁴ Uwe wanihenda nisiphahe usingizi, Náyugika nchishindwa ra kugomba.
⁵ Naririkana kuhusu siku za kare, miaka minji yotsupa.
⁶ Usiku nátambukira mawira gangu náririkana na moyo wangu nchidziuza:
⁷ "Dze, Mwenyezi Mlungu akahurema hata kare na kare? Dze, kandakala razi naswi tsona?
⁸ Dze, mendzwaye isiyosika ikasira hata kare na kare? Dze, kandakamilisha ahadize tsona?
⁹ Dze, Mlungu akayala kukala na mbazi? Dze, akazuwiya mbazize kpwa tsukizi?"
¹⁰ Halafu nchiamba, "Chinilumizacho zaidi ni kukala mkpwono wa kulume wa Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi kahuhendera tsona chochosi."
¹¹ Nindatambukira mahendo ga Mwenyezi Mlungu; ee, nindaririkana maajabugo ga hipho kare.
¹² Nindaririkana kuhusu kazizo zosi, nindaririkana kuhusu mahendogo makulu.
¹³ Chila uhendacho, ee Mlungu, ni chitakatifu. Ni mlungu yuphi ariye mkpwulu dza Mlungu wehu?
¹⁴ Uwe u Mlungu unayehenda vilinje, uwe ukaonyesa atu a mataifa uwezoo.
¹⁵ Uwe waakombola atu kpwa mkpwonoo wa nguvu. Atu a chivyazi cha Jakobo na cha Yusufu.
¹⁶ Madzi gariphokuona, ee Mlungu, madzi gariphokuona, gaogopha, navyo vivwa vichikakama.
¹⁷ Maingu gamwaga madzi, mlunguni kuchinguruma, limeme richimeka chila uphande.
¹⁸ Msindo wa mngurumoo wasikirika kwenye chikulukulu, limemero riching'aza dunia,

dunia ichisumba na ichikakama.

¹⁹ Wahenda njirayo yatsupa na kahi-kahi ya bahari,
wanyendeka dzulu ya madzi manji,
ela nyayozo taziyaonekana.

²⁰ Uwe waalongoza atuo dza mifugo
kpwa ulongozi wa Musa na Aruni.

78

Mlungu na atue

Wira wa Asafu.

¹ Phundzani mafundzo gangu, mwi atu angu,
masikiro genu na gasikize maneno ga mromo wangu!

² Nindabisha namwi kpwa kuumira ndarira,
nindagomba maneno ga siri za hangu kare.

³ Mambo ambago hwagasikira na kugamanya,
mambo hurigoambirwa ni akare eh.

⁴ Gago tahundafwitsa ana eh,
hundasemurira chivyazi chedzacho
mahendo ga nguma ga Mwenyezi Mlungu,
na uwezowe na mambo ga ajabu arigohenda.

⁵ Waapha malagizo atu a Iziraeli, chivyazi cha Jakobo
wachipha malagizo.

Walagiza akare eh
aafundze ana ao,

⁶ ili chivyazi chedzacho chidzifundze kula kpwao
nao edze aambire ana ao.

⁷ Chihivyo nao piya andamkuluphira Mlungu
na taandayala gara achigohenda,
ela agbwire malagizoge siku zosi.

⁸ Taandakala dza akare ao,
atu a mioyo mifu na aasi,
ambao tayamuamini Mlungu chikamilifu
na taayakala aaminifu wakati wosi.

⁹ Dzagbwe Aefuraimu akala na maha,
aho achimbira viha.

¹⁰ Taayagbwira chilagane cha Mlungu,
arema kugbwira shariyaze.

¹¹ Ayala gara garigohendwa ni Mlungu
na vilinje ambavyo kala akaaonyesa.

¹² Mlungu wahenda vilinje mbere za akare ao,
hiko tsi ya Misiri, seemu za Soani.

¹³ Waahula njira baharini na achiahenda atsupe,
wahenda madzi gaime dza kuta.

¹⁴ Wakati wa mutsi waalongoza na ingu,
na usiku wosi waalongoza na mwanga wa moho.

¹⁵ Waahula myamba hiko jangbwani
achiapha madzi kpwa unji dza madzi ga bahari.

¹⁶ Wahenda vidzuhu kula mwambani,
na achihenda madzi gajere dza myuho.

¹⁷ Ela phamwenga na vivyo,
aenderera kuhenda dambi kpwa kumuasi Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi ko
jangbwani.

¹⁸ Amjeza Mlungu kusudi
kpwa kuvoya chakurya arichokala na kwiriro nacho.

¹⁹ Agomba chinyume cha Mlungu achiamba,

- “Kale Mlungu anaweza kuhuandazira chakurya ku weruni?
 20 Ni kpweli, iye wapiga mwamba, madzi gachihumbuka
 na myuho ichifurika.
 Kale iye andaweza kuapha atue chakurya
 au kuapha atue nyama?”
 21 Hipho Mwenyezi Mlungu ariphosikira hivyo wareya sana
 moho wa tsukizize uchiocha atu a chivyazi cha Jakobo
 tsukizize zichiamenyerera atu a Iziraeli.
 22 Kpwa sababu taayamuamini Mlungu
 na taayamkuluphira kukala anaweza kuativya.
 23 Ela walagiza kuko dzulu,
 na achivugula miryango ya mlunguni,
 24 Achiamwagira manna dza mvula kula dzulu ili arye,*
 waapha mtsere kula mlunguni.
 25 Anadamu achirya chakurya cha malaika,
 naye waapha chakurya cha kukola.
 26 Iye wasababisha phepho ra mlairo wa dzuwa ripige kula mlunguni,
 na kpwa uwezowe achituluzi phepho ra mwakani.
 27 Waamwagira nyama dza vumbi,
 nyama a mapha anji dza mtsanga wa baharini.
 28 Nyama hinyo a mapha arichwa agbwe mo mwao kambini
 na kuzunguluka go mahema gao.
 29 Phahi arya kumvuna
 mana waapha chira arichokala na kpwiru nacho.
 30 Ela kabila kpwiru yao taidzangbwesira,
 wakati chakurya chichere mwao miromoni,
 31 tsukizi za Mlungu zichiedzera chinyume chao,
 achiaolaga hara ariokala na nguvu kahi zao
 achibwaga mabarobaro ga Iziraeli.
 32 Ela phamwenga na gago gosi aenderera kuhenda dambi,
 dzagbwe waahendera mambo ga ajabu, aho taayaamini.
 33 Kpwa hivyo achienda siku zao zisire upesi dza mseho,
 na miaka yao isire upesi na vifo vya gafula.
 34 Chila ariphoaolaga, hinyo ariosala amuendza Mlungu,
 atubu achimuendza Mlungu kpwa chadi.
 35 Atambukira kukala Mlungu ndiye mwamba wao,
 Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi ndiye mkomboli wao.
 36 Ela amchenga kpwa maneno gao,
 achigomba handzo kpwa kanwa zao.
 37 Taayakala aaminifu kpwakpwe,
 taayakala aaminifu kpwa chilaganeche.
 38 Hata hivyo kpwa kukala iye ni wa mbazi,
 waaswamehe uyi wao,
 wala kayaangamiza,
 wazuwiya tsukizize hipha na hipha,
 wala kayadziricha apandwe ni asira.
 39 Watambukira kukala aho ni atu tu,
 dza phepho ripigaro richitsupa na tariuya tsona.
 40 Amkosera adabu kano ngaphi amuasi ko weruni
 na achimsononesa ko jangbwani?
 41 Amjeza Mlungu kano kpwa kano
 achimchokoza Mtakatifu wa Iziraeli.
 42 Taayatambukira kukala iye ana uwezo
 wala kutambukira hira siku ariphoativya kula kpwa aviha ao,
 43 ariphohenda isharaze ko Misiri
 na mahendoge ga ajabu hiko seemu ya Soani.
 44 Achigaluzi myuho yao ichikala milatso,

78:24 78:24 Johana 6:31 * **78:24** 78:24 mkpwahe huno awiia manna, kpwa vira kala achiuzana “uno ni utu wani?” **78:37** 78:37 Mahendo 8:21 **78:44** 78:44 Kutsama 7:17–21

- ili asiweze kunwa madzi ga vidzoho vyao.
 45 Waahumira maipho ga maindzi gachiapashira
 na magula, garigoahenda asikale na amani.
 46 Mimea yao wairichira makunyati
 na mavuno ga kazi yao achigarichira ndzije.
 47 Wabananga mizabibu yao na mvula ya mawe
 na mikuyu yao achiibananga na mnyevu kali.
 48 Ng'ombe zao waziolaga na mvula ya mawe,
 na achihenda mifugo yao ipigbwe ni limeme ra chiguruguru.
 49 Waricha tsukizize kali ziake dzulu yao,
 warichira tsukizize, utsunguwe na mashaka phamwenga
 na kuahumira kundi ra malaika anaangamiza atu.
 50 Tsukizize wazitengezera njira
 kayaativya na chifo
 ela waaolaga na ukongo mui.
 51 Waolaga ana a kpwandza a chilume a Amisiri
 yani matunda ga kpwandza kahi za mahema ga Hamu.
 52 Halafu waatuluzza atue dza mifugo
 achialongoza dza mang'ondzi kutsupira weruni.
 53 Waalongoza salama, hata taogophere
 ela bahari ichihosa maadui gao.
 54 Achiareha hadi kwenye mphaka wa tsiye takatifu,
 ko tsi ya myango ariyoishinda na mkpwonowe wa kulume.
 55 Wazola atu a mataifa ganjina mbere zao,
 achiaganyira tsi zao zikale urisi wao,
 achihenda mbari za Iziraeli kahi ya midzi yao.
- 56 Ela phamwenga na vivyo, aho amjeza
 na achimuasi Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi
 na taayalunga malagizoge.
 57 Badalaye agaluka achihenda mai dza akare ao,
 akosa kukuluphirika dza uha urio na kasoro.
 58 Mana amreyeza Mlungu kpwa hizo seemu zao za dzulu za kuabudira milungu
 amtiya Mlungu wivu na vyo vizuka vyao vya kudzitengezera.
 59 Mlungu ariphoona, achitsukirwa sana,
 achikahala Iziraeli tsetsetse.
 60 Waricha makaloge hiko Shilo,
 hema ambamo wasagala kahi za atu.
 61 Waricha sanduku ra nguvuze rihalwe kuphirikpwa utumwani
 utukufuwe mikononi mwa adui.
 62 Waatsukirirwa sana atue
 achiaricha aolagbwe kpwa upanga.
 63 Moho uchiaochoa ana aho alume
 nao ana aho achetu achikosa achumba.
 64 Alavyadzi-sadaka aolagbwa vihani
 wala magungu aho taayaweza kuasononekera.
- 65 Halafu Mwenyezi Mlungu walamuka dza alaye usingizini,
 dza mutu jasiri achiyechangamshwa ni uchi.
 66 Achizola maaduige,
 achiatiya waibu hata kare na kare.
 67 Iye achirema chivyazi cha Yusufu,
 wala kayatsambula mbari ya Efuraimu.
 68 Badalaye watsambula mbari ya Juda,
 Mwango wa Sayuni, anaoumendza.
 69 Achidzenga phatuphe phatakatifu dza dzulu mlunguni,
 achikuhenda imara dza arivyohenda dunia hata kare na kare.

78:45 78:45 Kutsama 8:20-24; Kutsama 8:1-6   **78:46** 78:46 Kutsama 10:12-15   **78:47** 78:47 Kutsama 9:22-25

78:51 78:51 Kutsama 12:29   **78:52** 78:52 Kutsama 13:17-22   **78:53** 78:53 Kutsama 14:26-28   **78:54** 78:54

Kutsama 15:17; Joshuwa 3:14-17   **78:55** 78:55 Joshuwa 11:16-23   **78:56** 78:56 Aamuli 2:11-15   **78:60** 78:60

Joshuwa 18:1; Jeremia 7:12-14; 26:6   **78:61** 78:61 1 Samueli 4:4-22

- ⁷⁰ Wamtsambula Daudi mtumishiwe,
yekala mrisa wa mang'ondzi,
⁷¹ kula arikorisa mang'ondzi na vidzana ng'ondzi achimreha
edze akale mrisa wa chivyazi cha Jakobo,
Aiziraeli, atu a Mlungu.
⁷² Naye waaroroma na ukamilifu
na achialongoza kpwa ujuzi wa mikonoye.

79

Wira wa kuvoyera tsi ikombolwe

Zaburi ya Asafu.

- ¹ Ee Mlungu, atu a mataifa ganjina akavamia tsiyi,
akatiya najisi nyumbayo takatifu ya kuvoya Mlungu,
Jerusalemu akaihenda ikale gandzo.
² Nyufu za atumishio akazirichira
nyama a mapha ahende chakurya,
miri ya atuo atakatifu ikarichirwa ikale chakurya cha nyama a tsakani.
³ Amwaga milatso yao dza madzi
mo Jerusalemu,
na taphakarire yeyesi wa kuazika.
⁴ Hukakala utu wa kutsekpwa, kunyeterwa ni majirani,
na kuchengbwa ni hinyo auzungulukao.
⁵ Ee Mwenyezi Mlungu, undatsukirwa hadi rini?
Dze, undatsukirwa hata kare na kare?
Dze, tsukizizo za wivu zindaaka dza moho hadi rini?
⁶ Tsukizizo zimwagire atu a mataifa ganjina
asiokumanya na uimwage
dzulu ya falume
za atu asioadamira dzinaro.
⁷ Mana akaolaga atu osi a chivyazi cha Jakobo
na kubananga makalo gao.
⁸ Usihutiye adabu kpwa sababu ya makosa ga akare ehu,
huonere mbazi vivi kare
mana hukatsowekpwa.
⁹ Huterye, ee Mlungu, muokoli wehu,
kpwa sababu ya utukufu wa dzinaro,
hukombole na uhuswamehe dambi zehu,
kpwa ishima ya dzinaro.
¹⁰ Kpwa utu wani mataifa ganjina gaambe,
"Akuphi ye Mlungu wao?"
Hebu riphiza mlatso wa atumishio
na imanyikane wazi kpwa mataifa ganjina na mbere zehu!
¹¹ Kuula kpwa mabusu nakukufikire
humira uwezoo mkpwulu
kuarinda hinyo arioamulwa kuolagbwa!
¹² Ee Mwenyezi Mlungu, ariphize kano sabaa, atu a mataifa jirani
kpwa sababu ya kulaphiza ariookulaphiza.
¹³ Halafu ndipho naswi atuo, mang'ondzi ugarisago,
hundakulavira shukurani hata kare na kare,
kula chivyazi chimwenga hadi chanjina
hundakutogola siku zosi.

80

*Kuvoyera Iziraeli iuyizwe
dza irivyokala pho mwandzo*

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya “Matoro ga chilagane.” Zaburi ya Asafu.

¹ Huphundze uwe mrisa uroromaye Aiziraeli

uwe ulogozaye chivyazi cha Yusufu dza mifugo

uwe ambaye chihicho cha ufalume chi dzulu ya makerubi, onyesa mwangao,

² kpwa atu a Efuraimu, Benjamini na Manase.

Onyesa uwezoo

na wedze uhutivye.

³ Hutivye tsona nguvu, ee Mlungu

na huulole na mbazi

ili huphahe kutivywa.

⁴ Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,

undatsukirirwa mavoyo ga atuo hadi rini?

⁵ Ukahenda matsozi gakale chakurya chehu,

na ukahunwesa matsozi bakuli tele.

⁶ Ukahuhenda hukale atu a kuberwa ni majirani gehu,

maadui gehu ganahutseka.

⁷ Hutivye nguvu tsona, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,

hulole na mbazi

ili huphahe kutivywa.

⁸ Uwe wareha mzabibu kula Misiri

uchizola atu a mataifa ganjina, nawe uchiuphanda.

⁹ Waurimira phatu

nao wahenda mizi yogota tsi yosi.

¹⁰ Myango ichifwinikpwa na pepho ya hinyo mzabibu

na mierezi mikulu ichifwinikirwa ni pandaze.

¹¹ Pandaze zichiphiya hadi baharini

na mizi ichifika muho Yufurati.

¹² Mbona wabomola kutaze,

hata vino chila atsupaye anadola zabibuze?

¹³ Nguluwe a tsakani anaubananga-bananga,

na nyama a tsakani anarisa mumo.

¹⁴ Uyiza moyoo kpwehu tsona, ee Mlungu wa majeshi.

Lola kula mlunguni, uone mzabibu huno.

¹⁵ Ukarinde muhi uriouphanda na mkpwonoo wa kulume.

¹⁶ Mzabibuo ukatemwa na ukaochwa,

kpwa kuademurira, atuo anaangamia.

¹⁷ Mkpwonoo na umurinde hiye mutu ariye mkpwonoo wa kulume,

hiye mutu uriyemupha mkpwotse kpwa ajiliyo mwenye.

¹⁸ Halafu naswi tahundagaluka na kukuricha,

huphe uzima naswi hundakuabudu.

¹⁹ Hutivye nguvu tsona, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,

hulole na mbazi

ili huphahe kutivywa.

81

Wira wa sikukuu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Gitithi. Zaburi ya Asafu.

¹ Muimbireni na raha Mlungu, iye ariye nguvu yehu,

mshangiliyeni na sauti ya dzulu Mlungu wa Jakobo.

² Andzani wira, pigani tamburini,

pigani zeze na ngephephe ya sauti nono.

- ³ Pigani gunda ra pembe ya turume kutangaza kulumbwa kpwa mwezi
tsona mwezi ukalapho dzungo, siku ya sikukuu yehu.
- ⁴ Mana ihi ndiyo shariya kpwa Iziraeli
hiro ndiro lagizo ra Mlungu wa Jakobo.
- ⁵ Walagiza atu a Iziraeli
wakati ariphovamia tsi ya Misiri.
Nasikira sauti nisiyoimanya inaamba.
- ⁶ Nákuhulani mizigo kula mwenu mafuzini,
nchikuoyeza yo kaphu ndziho yokala mwako mikononi.
- ⁷ Wakati kala una shida wanivoya nkuterye nami nchikuterya.
Nakujibu phatu pha siri pha chiguruguru,
nákujeza ko kwenye madzi ga Meriba.
- ⁸ Mwi atu angu, sikirani ninavyokukanyani.
Ee Iziraeli, mendza kala unanisikira!
- ⁹ Si ruhusa kukala na milungu ya chijeni kahi zenu,
msiabudu mlungu wanjina.
- ¹⁰ Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu,
niriyekulavya kula tsi ya Misiri.
Vugula kanwayo nami ndakurisa.
- ¹¹ Ela atu angu taamendze kuniphundza.
Aiziraeli taalunga nilondavyo.
- ¹² Kpwa hivyo nchiarichira alunge mioyo yao mifu,
alunge mashauri gao enye.
- ¹³ Ee mendza kala atu angu ananiphundza
kalapho Aiziraeli angelunga njira zangu.
- ¹⁴ Ningeashindira maadui gao upesi,
na mkpwono wangu ungekala tayari kupiga avihae.
- ¹⁵ Hinyo asiommendza Mwenyezi Mlungu angemchitira mavwindi kpwa wuoga,
na adabu yao ingeenderera hata kare na kare.
- ¹⁶ Ningekurisa nganu nono ya zosi,
ningekumvunisa na asali kula mwambani.

82

Voyo ra kuendza haki

Zaburi ya Asafu.

- ¹ Mlungu akahala nafwasiye kahi za mkpwutano hiko mlunguni,
analavya uamuli kahi-kahi ya milungu.
- ² Mundaenderera kuamula phasipho na haki
na kupendelea atu ayi hadi rini?
- ³ Ahendereni haki anyonje na anachiya,
timizani haki ya asiodziweza na achiya.
- ⁴ Ativyeni anyonje na agayi,
akomboleni kula mikononi mwa atu ayi.
- ⁵ “Taamanya na taelewa,
ananyendeka jizani
misingi yosi ya dunia ikasumbiswa.”
- ⁶ Náamba, “Mwimwi mu milungu,
mosi mu ana a Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
- ⁷ Ela phahi mundafwa dza anadamu a kawaida,
mundagbwa dza mkpwulu yeyesi.”
- ⁸ Unuka, ee Mlungu, uamule dunia,
mana mataifa ganjina gosi ni gako.

83

Kuvoya maadui a Iziraeli aturywe

Zaburi ya Asafu.

- ¹ Ee Mlungu, usikale gbwi
usinyamale, ee Mlungu, na usihurire!
- ² Mana ke, maaduigo ganaizaiza,
hinyo avihao anaokuzira akaunula vitswa vyao.
- ³ Akaapangira atuo njama mbii,
anashauriana vira ndivyoahenda vii hinyo unaoarinda.
- ⁴ Anaamba, "Ndzoni hukomese ro taifa rao,
dzina ra Iziraeli risitambukirwe tsona."
- ⁵ Ee, anapanga phamwenga kpwa umwenga,
anaika chilagane chinyumecho.
- ⁶ Mahema ga Aedomu na ga atu a Isimaili,
Moabu na ga Ahagari,
- ⁷ Agebali, Aamoni na Aamaleki.
Afilisti asagalao Tiro.
- ⁸ Hata Aashuru akashirikiana nao,
akaunga mkpwono chivyazi cha Lutu.
- ⁹ Ahende dza urivyoahenda atu Amidiani,
urivyoahenda Sisera na Jabini hipho chidzuhu cha Kishoni,
- ¹⁰ atu urioaangamiza kuko Eni-Dori
achikala dza chitole cha ng'ombe dzulu ya tsi.
- ¹¹ Ahende akulu aho akale dza Orebu na Zeebu,
atawala akale dza Zeba na Salimuna,
- ¹² ambao aamba, "Náhudziharire tsi ya Mlungu ikale yehu."
- ¹³ Ee Mlungu wangu, ahende dza vumbi chirounulwa ni chikulukulu,
dza wiswa wakati wa phepho.
- ¹⁴ Dza viratu moho unavyoocha tsaka,
na Jimbijimbi ra moho riochavyo myango,
- ¹⁵ azorese na phutoro,
na waaogofyere na phuto kali!
- ¹⁶ Henda nyuso zao zikale na haya,
ili aendze dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu.
- ¹⁷ Naatiywe waibu na ahangaike hata kare na kare
naafwe na waibu wao.
- ¹⁸ Naamanye kukala uwe macheyo,
ambaye dzinaro ndiwe Mwenyezi Mlungu,
uwe macheyo ndiwe Uriye Dzulu Kuriko Vyosi himu duniani.

84

Hamu ya kukala

nyumbani mwa Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Kuhumira sauti ya Gitithi. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora.

- ¹ Makalogo ni manono ajabu,
ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
- ² Moyo wangu unaaza sana,
yani unazimiya kpwa hamu ya kusagala muhalani pha Mwenyezi Mlungu;
Moyo wangu na mwiri wangu
unamuimbira na raha Mlungu ariye moyo.
- ³ Hata mberya nkuphaha makalo,
na mbayumbayu ana chidzumbache
ambapho anaweza kuika vidzanavye,

- phephi na phatu pha kulavira sadaka,
ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
mfalume wangu na Mlungu wangu.
- ⁴ Baha hinyo asagalao mwako nyumbani
na kukuimbira mawira ga kukutogola chila wakati!
- ⁵ Baha ambao mkpwotse wao ula kpwako.
Aazao njira ziphiyazo Sayuni.
- ⁶ Anaphotsupa Dete ra Baka risiro madzi,
nkurihenda rikale na pula za madzi
na mvula za mapema nkurihenda rikakala na vidimbwi vya madzi.
- ⁷ Anaenderera kuphaha nguvu zaidi na zaidi
Mlungu mkpwulu kushinda milungu yosi andaonekana Sayuni.
- ⁸ Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, sikira mavoyo gangu,
niphundza, uwe Mlungu wa Jakobo!
- ⁹ Ee Mlungu, tundza vinono ngao yehu,
mlole na mbazi iye uriyemmwagira mafuha.
- ¹⁰ Mana siku mwenga phako mihalani ni bora
kuriko siku elufu phatu phanjina.
Ni baha nikale mrindzi wa ryango ra nyumba ya Mlungu wangu
kuriko kusagala hema za atu ayi.
- ¹¹ Mana Mwenyezi Mlungu ni dzuwa na ni ngao,
nkuhupendeleya na kuhujaliya ishima.
Mwenyezi Mlungu kaalafya chochosi chiricho chinono
hinyo ahendao garigo sawa.
- ¹² Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
baha hiye akukuluphiraye.

85

Kuvoyera Iziraeli itiviwe

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya atu a Kora.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu, ukaonera mbazi atu a tsiyiyo,
ukahenda chivyazi cha Jakobo chiongokerwe.
- ² Waaswamehe atuo kosa rao,
dambi zao zosi uchizifuta!
- ³ Wausa tsukizizo zosi,
na uchiricha tsukizizo kali.
- ⁴ Huhende huongokerwe tsona, ee Mlungu Muokoli wehu,
uriche kuutsukirirwa.
- ⁵ Dze, undahureyera hata kare na kare.
Ukale tsukizizo zindaenderera hata vivyazi vyosi?
- ⁶ Dze, kundahutiya nguvu tsona
ili swiswi atuo, huhamirwe ni uwe?
- ⁷ Huonyese mendzwayo isiyosika, ee Mwenyezi Mlungu,
na uhuphe wokofu.
- ⁸ Nanisikire ndigogomba Mwenyezi Mlungu
mana anaahidi amani kpwa atue, atumishi aaminifu.
Ela naasiuyire uzuzu wao.
- ⁹ Hakika iye a tayari kutivya hinyo amuogophao,
ili ngumaye isale kwenye tsi yehu.
- ¹⁰ Mendzwa isiyosika na uaminifu vindakutana.
Haki na amani vindadonerana.
- ¹¹ Uaminifu undazuka kula photsi
na haki indatsungurira kula mlunguni.
- ¹² Ee, Mwenyezi Mlungu andahurehera mambo manono,
nayo tsi yehu indalavya mavuno manji.

¹³ Haki indamtanguliya Mlungu
na kumtengezera njira.

86

Kuvoya msada

Voyo ra Daudi.

- ¹ Niphundza, ee Mwenyezi Mlungu na unijibu,
mana ni mchiya na mgbwayi.
- ² Nirinda mana ni muaminifu kwako.
Mtivye mtumishio akukuluphiraye.
Uwe u Mlungu wangu.
- ³ Nionera mbazi, ee Mwenyezi Mlungu,
mana ninakuririra dii yosi.
- ⁴ Henda moyo wa mtumishio uhererwe,
mana moyo wangu nauelekeza kwako, ee Mwenyezi Mlungu.
- ⁵ Mana uwe, ee Mwenyezi Mlungu, u mnono na unaswamehe
hinyo akuvoyao unaoonyesa mendzwa isiyosika.
- ⁶ Phundza mavoyo gangu, ee Mwenyezi Mlungu,
phundza chiriro changu nikuvoyapho.
- ⁷ Siku nchikala tabuni nindakuiha,
mana uwe undanijibu.
- ⁸ Kahi ya milungu yosi takuna ariye dza uwe, ee Mwenyezi Mlungu
wala awezaye kuhenda dza gago uhendago uwe.
- ⁹ Mataifa ganjina gosi urigoumba
gandakpwedza gakusujudiye, ee Mwenyezi Mlungu,
na gandaripha nguma dzinaro.
- ¹⁰ Mana uwe u mkpwulu na unahenda mambo ga ajabu.
Uwe machayo u Mlungu.
- ¹¹ Nifundza njirayo, ee Mwenyezi Mlungu,
ili niweze kunyendeka kahi ya ukpwelio.
Nipha moyo usiositasita,
ili niweze kuishimu dzinaro.
- ¹² Nindakutogola moyo kutsuka, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.
Nindaripha nguma dzinaro hata kare na kare.
- ¹³ Mana mendzwayo ni nyinji kwangu,
ukakombola nafsi yangu na kuzimu.
- ¹⁴ Ee Mlungu, atu ayi ananishambuliya,
atu asiojali analonda kuniolaga,
na taakujali.
- ¹⁵ Ela uwe, ee Mwenyezi Mlungu, u Mlungu wa huruma na mbazi,
kureya upesi na u tele mendzwa isiyosika na uaminifu.
- ¹⁶ Kala uphande wangu unionere mbazi,
muphe mkpwotse mtumishio
umtivye mwana wa mtumishio wa chichetu.
- ¹⁷ Nionyesa ishara ya unonoo
ili hinyo anaonizira aone na agbwirwe ni haya
mana uwe Mwenyezi Mlungu ukaniterya na kuniphoza marena.

87

Raha ya kusagala Sayuni

Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora. Wira.

- ¹ Mwenyezi Mlungu wadzenga mudziwe dzulu ya mwango mtakatifu.
² Mwenyezi Mlungu anamendza maryango ga Sayuni,
kuriko makalo gosi ga Jakobo.
- ³ Mambo ga nguma ganagombwa kuhusu uwe,
ee mudzi wa Mlungu.
- ⁴ Kahi za hinyo animanyao,

ni Rahabu na Ababeli.

Piya kuna Afilisti na Atiro, phamwenga na Akushi,
na anaamba, "Hiyu wavyalwa Sayuni."

⁵ Na kuhusu Sayuni atu andaamba

"Hiyu na yuya avyalwa mumo,
mana Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi andauimarisha."

⁶ Mwenyezi Mlungu andaika kumbukumbu wakati ndiphoandikisha atu,
"Hiyu wavyalwa Sayuni."

⁷ Anaomba na anaofwiha piya anaamba,
"Sayuni ndicho chandzo cha baraka zehu."

88

Chiriro cha kuvoya msada

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora. Kuhumira sauti ya
"Mahalathi leanoti." Wira wa Hemani, Muezira.

¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu unitivyaye,
nakuririra uwe mutsi na usiku wosi.

² Sikira higa nivoyago,
phundza chiriro changu!

³ Mana roho yangu inafwasa na sonono,
na maisha gangu ganasengerera kuzimu.

⁴ Ninaisabiwa phamwenga na atsererao dibwani.
Mimi ni sawa na mutu asiye na uwezo,

⁵ ni dza mutu achiyerichwa kahi ya nyufu,
ni dza arioolagbwa arereo mbirani,
atu ambao uwe kuatambukira tsona,
mana kuna rorosi uahenderaro tsona.

⁶ Ukanitiya dibwani tsini kabisa,
mwatu murimo na chilungulungu cha jiza.

⁷ Tsukizizo zinaniremerera,
unanigayisa na maimbi ga tsukizizo.

⁸ Ukahenda asena angu anizire,
ukanihenda nikale tsukizo kpwao.

Nkafungirwa na siweza kutuluka,
⁹ matso gangu ga tele kpwa sababu ya chiriro.

Chila siku ninakuririra, uwe Mwenyezi Mlungu,
ninakugolosea mikono yangu.

¹⁰ Dze, nyo ariofwa ukuahendera vilinje?
Au nkuunuka akakutogola?

¹¹ Dze, mendzwayo isiyosika nkusemurirwa mo mbirani?
Au uaminifuo nkusemurirwa wakati wa ubanangi?*

¹² Dze, vilinjevyo nkumanyikana phatu phenye jiza,
au mahendogo ga haki kahi ya tsi ya arioyalwa?

¹³ Ela ninakuririra uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
chila ligundzu nkukuvoya.

¹⁴ Haya, mbona unanirema Mwenyezi Mlungu?
Mbona unalola kanda usinione?

¹⁵ Nágaya hangu wanache wangu, nágaya karibu kufwa.
Unanitishira hata ninakakama kpwa chiwewe, nami nkakata tamaa!

¹⁶ Nkafwinikpwa ni tsukizizo,
mahendogo ga kuogofya gakaniamamiza.

¹⁷ Gakanizunguluka dza mafuriko mutsi wosi,
gananisengerera chila uphande.

¹⁸ Ukahenda asena na majirani aniriche,

* **88:11** 88:11 Ubanangi tafusiri zanjina zinaamba Abadoni.

jiza vivi ndiro msena wangu wa phephi.

89

Chilagane cha Mlungu na Daudi

Wira wa Ethani, Muezira.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu, nindaimba kuhusu mendzwayo isiyosika hata kare na kare, nindatangaza uaminifuo kpwa vivyazi vyosi.
- ² Nindaamba kukala mendzwayo isiyosika inadumu hata kare na kare, uaminifuo u imara dza mlunguni.
- ³ Uwe waamba, "Nkaika chilagane na mutu nriyemtsambula. Nkamuapira mtumishi wangu Daudi,
- ⁴ kukala nindaimarisha chivyazicho hata kare na kare, na kudumisha ufalumeo kpwa vivyazi vyosi."
- ⁵ Mlunguni nakutogole maajabugo, ee Mwenyezi Mlungu, uaminifuo nautogolwe kahi za mikutano ya atakatifu.
- ⁶ Mana ni ani ko mainguni awezaye kulenganishwa na uwe Mwenyezi Mlungu. Ni ani kahi za viumbe vya mlunguni ariye dza uwe Mwenyezi Mlungu?
- ⁷ Mlungu anayeogophewa kpwenye mkpwutano wa atakatifu hiko mlunguni na anaishimiwa sana kuriko osi achiomzunguluka?
- ⁸ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, ni ani ariye na nguvu dza uwe Mwenyezi Mlungu? Uaminifuo ukakuzunguluka.
- ⁹ Uwe unatawala mngurumo wa bahari maimbige ganaphozuka unagahuriza.
- ¹⁰ Uwe watisatisa dzoka ra baharini riuhwaro Rahabu uchiriolaga unagatsamula kpwa mkpwono wa nguvu.
- ¹¹ Mlunguni ni maliyo na dunia piya ni yako. Dunia yosi na vyosi virivyo himo ndiwe uriyeviumba.
- ¹² Uwe ndiwe uriyeumba uphande wa vurini na wa mwakani, mwango wa Tabori na wa Herimoni inatogola dzinara na raha.
- ¹³ Uwe una mkpwono urio na nguvu, mkpwonoo una mkpwotse, mkpwonoo wa kulume ukaunulwa kpwa ushindi.
- ¹⁴ Chihicho cha endzi misingiye ni usawa na haki. Mendzwa isiyosika na uaminifu vi mberezo.
- ¹⁵ Baha atu ariodzifundza kukutogola na mawira, anyendekao kpwenye mwanga wa unonoo, ee Mwenyezi Mlungu.
- ¹⁶ Atu ahamirwao ni dzinara dii yosi na kukutogola kpwa haki uriyo nayo.
- ¹⁷ Mana uwe ndiwe nguma yao na nguvu zao na kpwa kumenzako hunaphaha ushindi.
- ¹⁸ Mana urindzi wehu ni wako uwe Mwenyezi Mlungu mfalume wehu ala kwako uwe Mtakatifu wa Iziraeli.
- ¹⁹ Hipho kare wagomba katika ruwiya na mtumishio muaminifu, uchiamba, "Nkamupha nguvu sujaa mmwenga, Nkamupha cheo cha dzulu mmwanga ariyetsambulwa kahi za atu.
- ²⁰ Nkamphaha Daudi, mtumishi wangu nkammwagira mafuha gangu matakatifu
- ²¹ ili mkpwono wangu ukale naye siku zosi, mkpwono wangu mimi mwenye umutiye nguvu.
- ²² Maadui tagandaweza kumtura, atu ayi taandaweza kumuonera.
- ²³ Nindaapiga avihae mberezo, nindaangamiza osi ariomzira.
- ²⁴ Uaminifu wangu na mendzwa yangu isiyosika indakala phamwenga naye,

- na kpwa kutsupira dzina rangu andaphaha ushindi.
- 25 Nindaika mkpwonowe dzulu ya Bahari Kulu hadi muho wa Yufurati.
- 26 Iye andaniiha aambe, 'Uwe u Baba, Mlungu wangu, na mwamba wa wokofu wangu.'
- 27 Nami ndamuhenda mwanangu mvyere, akale mkpwulu kuriko afalume osi duniani.
- 28 Nindaenderera kummendza hata kare na kare na chilagane chehu na iye chindadumu kpwa sababuye.
- 29 Uvyaziwe ndauhenda uenderere kukala afalume, na utawalawe taundakala na mwisho dza mlunguni kurivyo.
- 30 Ela phahi, atu a chivyaziche achiricha kulunga shariya zangu, na kukala taahenda kulengana na malagizo gangu,
- 31 ichikala andavundza masharuti gangu na kuricha kutimiza amuri zangu,
- 32 nindaatiya adabu kpwa sababu ya makosa gao, nindaapiga kpwa sababu ya uyi wao.
- 33 Ela sindamuusira mendzwa yangu isiyosira, au nikose kukala muaminifu.
- 34 Sindavundza chilagane changu wala kubadilisha nirogomba mwenye.
- 35 Nkaapa limwenga tu, ra kpwandza na ra mwisho kpwa sababu ya utakatifu wangu sindamuambira handzo Daudi.
- 36 Chivyaziche chindaenderera hata kare na kare na utawalawe undadumu mbere zangu dza dzuwa.
- 37 Undadumu hata kare na kare dza mwezi, shaidi muaminifu ko mainguni."
- 38 Ela samba, ukamtsukirirwa iye uriyemtsambula, ukamtsukirirwa iye uriyemmwagira mafuha.
- 39 Ukavundza chilagane urichoika na mtumishio ukatiya najisi tadziye kpwa kuitsupha vumbini.
- 40 Ukabomola kuta zosi za mudziwe ukahenda ngomeze zikale gandzo.
- 41 Osi anaotsupa na phapho ananfuta maliye akakala mutu wa kuberwa ni majiranige.
- 42 Ukaapha ushindi avihae, ukahenda maaduige gosi gahererwe.
- 43 Ee, ukahenda silahaze zikale mabutu, na kukamterya vihani.
- 44 Ukamuusira uwezo wa kutawala na kubwaga chihiche cha utawala.
- 45 Ukaphunguza siku za uhanawe, ukamvwika waibu.
- 46 Undadzifwitsa hata rini, ee Mwenyezi Mlungu? Dze, undadzifwitsa hata kare na kare? Tsukizizo zindaaka dza moho hata rini?
- 47 Tambukira vyo maisha gangu garivyo mafupi, tambukira mwanadamu uriyemuumba ni kufwa.
- 48 Ni mwanadamu yuphi ambaye anaweza kuishi asifwe? Ni ani awezaye kudzikombola kula kpwa nguvu za kuzimu?
- 49 Mwenyezi Mlungu, iphaphi mendzwayo ya kare isiyosika? Ambayo wamuapira Daudi kpwa uaminifuo?
- 50 Tambukira, ee Mwenyezi Mlungu vira mtumishio anavyoberwa, vira ninavyovumirira kulaphizwa ni atu a mataifa ganjina.
- 51 Maneno ga kulaphiza ganagogombwa ni maaduigo, ee Mwenyezi Mlungu, ambago anamlaphizira mmwagirwao mafuha chila aphiyapho.
- 52 Mwenyezi Mlungu na aajaliwe ta kare na kare!

Amina na Amina.
SEEMU YA NE

90

Zaburi 90:1—106:48

*Mlungu wa kare na kare
na mutu asiyedumu*

Voyo ra Musa, mutu wa Mlungu.

¹ Mwenyezi Mlungu, ukakala makalo gehu
chivyazi hadi chivyazi.

² Uwe wakala Mlungu huriyekuabudu
kabila myango kuumbwa na ulimwengu,
uwe undasala kukala Mlungu hunayekuabudu.

³ Ukuuyiza atu mtsangani,
na kuamba, "Mwi anadamu, uyani mrikola!"*

⁴ Mana miaka elufu kpwako ichitsapa ni kama dzana,
au usiku mmwenga.

⁵ Uwe ukusisa uzima wa anadamu dza viratu ndoso.
Anadamu ni dza nyasi zimerazo ligundzu,

⁶ ambazo ligundzu nkupwipwita,
ela ichifika dziloni ni kunyala na kuuma.

⁷ Mana tsukizizo zinahumarigiza,
naswi hunaogofyerwa ni kutsukirwako.

⁸ Ukaika mai gehu mberezo,
dambi zehu za siri zi wazi mberezo.

⁹ Kpwa sababu ya tsukizizo, siku zehu nkukala chache,
miaka yehu ikasira upesi dza mseho.

¹⁰ Hunaweza kuishi miaka mirongo sabaa,
au ichikala huna nguvu, miaka mirongo minane,

ela yo minono nayo ni ya tabu na sonono,
kano ikasira naswi tahupho tsona.

¹¹ Ni ani amanyaye uziho wa tsukizizo?

Ni ani amanyaye wuoga urehwao ni tsukizizo?

¹² Hufundze humanye vira maisha gehu garivyo mafupi,
ili hukale na ikima.

¹³ Ee Mwenyezi Mlungu, undatsukirwa hadi rini?
Hunonere mbazi swiswi atumishio!

¹⁴ Chila ligundzu hushibishe na mendzwayo isiyosika,
ili huhererwe na kukala na raha siku zehu zosi.

¹⁵ Hujaliye siku nyinji za raha chiasi cha urivyohenda hugaye;
miaka yehu ya tabu naikale chiasi sawa na miaka ya kujaliwa.

¹⁶ Huonyese mahendogo, swiswi atumishio,
aonyese ana ehu ngumayo.

¹⁷ Unono wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu naukale dzulu yehu,
na kazi za mikono yehu ziongokerwe.

Ustawishe kazi za mikono yehu!

91

Mlungu ndiye mrindzi wehu

¹ Mutu akalaye kahi ya makalo ga Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
andaoya kpwenye urindzi wa iye Mwenye Nguvu Zosi,

² andaweza kumuamba Mwenyezi Mlungu,
"Uwe ndiwe chimbiriro rangu na ngome yangu,
Mlungu wangu, ninayekukuluphira!"

* **90:3** 90:3 Chitabu cha Mwanzo 3:19 Mlungu wamuambira Adamu, "Waumbwa na mitsanga na undauya mtsangani." **90:4** 90:4 2 Petero 3:8

- ³ Kpwa kpweli Mlungu andakuokola na muhambo wa muindza,
na kukurinda na makongo mai.
- ⁴ Andakufwinika dza nyama a mapha afwinikavyo anae na mapha,
nawe undaphaha chimbiriro.
Uaminifuwe undakurinda dza ngao irindavyo asikari.
- ⁵ Uwe kundaogopa hatari za usiku,
wala muvwi ujezwao wakati wa mutsi,
- ⁶ wala ukongo mui uzidio usiku,
wala mafwa gahendekago dzuwa ngerengere.
- ⁷ Hata atu elufu achifwa mkpwonoo wa kumotso,
na elufu kumi achifwa uphande wa mkpwonoo wa kulume,
ela we, chifo tachindakuphaha.
- ⁸ Undaona na matsogo mwenye
vira atu ayi ndivyotiywa adabu.
- ⁹ Kpwa kukala ukamuhenda Mwenyezi Mlungu, chimbiriroro,
na Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, makalogo,
- ¹⁰ mai tagandakuphaha,
wala mafwa tagandasengerera hemaro.
- ¹¹ Mana andalagiza malaikae
akurinde phophosi uphiyapho.
- ¹² Nao andakuunula na mikono yao,
usedze ukakpwala dziwe.
- ¹³ Undavyoga simba na fira,
undavyoga-vyoga simba asiru na nyoka zenye sumu kali.
- ¹⁴ Mlungu anaamba, "Nindaokola iye animendzaye,
nindarinda iye amanyaye dzina rangu!
- ¹⁵ Achiniha, nami nindamuihikira,
achikala tabuni, nindakala phamwenga naye,
nindamuokola, naye andaishimiwa.
- ¹⁶ Nindamupha maisha mare,
na kumuonyesa wokofu wangu."

92

Wira wa kumtogola Mlungu

Zaburi. Wira wa Siku ya Kuoya.

- ¹ Ni vinono kumtogola Mwenyezi Mlungu,
na kukuimbira mawira ga kutogola dzinaro, uwe Uriye Dzulu Kuriko Vyosi.
- ² Kutangaza mendzwayo isiyosika wakati wa ligundu,
na uaminifuo wakati wa usiku,
- ³ kpwa kuhumira chivoti na ngephephe,
na kpwa sauti ya zeze.
- ⁴ Mana mahendogo uwe Mwenyezi Mlungu gakanihenda nihererwe,
nindaimba na raha kpwa sababu ya kazi ya mikonoyo.
- ⁵ Mahendogo, ee Mwenyezi Mlungu ni makulu sana!
Si rahisi kumanya maazogo!
- ⁶ Hiri ni dzambo ambaro mzuzu kaweza kurimanya,
mjinga kaweza kurielewa.
- ⁷ Dzagbwe atu ayi anakula dza nyasi
nao ahendao mai achioongokerwa,
mwisho wao ni kuangamika hata kare na kare.
- ⁸ Ela uwe, ee Mwenyezi Mlungu unatukuzwa hata kare na kare.
- ⁹ Mana maaduigo, ee Mwenyezi Mlungu,
maaduigo gandaangamika,
osi ahendao mai andatsamukana.

- ¹⁰ Ukanihenda nikale na mkpwotse dza nyahi
ukanimwagira mafuha maphya.
- ¹¹ Matso gangu gakadzionera maadui gachishindwa
na masikiro gangu gakasikira chiriro cha aviha angu.
- ¹² Enye haki andapwipwita dza mitende,
na kukula dza mierezi ya Lebanoni.
- ¹³ Aho ni dza mihi iriyophandwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
inayopwipwita muhalani pha Mlungu wehu.
- ¹⁴ Andaenderera kuyala matunda hata ukareni
chila wakati indakala mitsanga-mitsanga na yenye nguvu.
- ¹⁵ Vivi vinaonyesa kukala Mwenyezi Mlungu ni mkamilifu,
iye ni mwamba wangu
na ndaniye tamuna uyi.

93

Mlungu ndiye mfalume

- ¹ Mwenyezi Mlungu anatawala na akavwala nguma
Mwenyezi Mlungu akavwala nguma na ana nguvu,
dunia ikaikpwa imara taindasumba.
- ² Chihicho cha utawala chaikpwa imara hangu kare,
uwe ukakalapho hangu kare.
- ³ Mafuriko gatuluza sauti, ee Mwenyezi Mlungu
mafuriko gatuluza sauti ya dzulu,
mafuriko gana nguruma.
- ⁴ Mwenyezi Mlungu ariye dzulu ana nguvu,
ana nguvu kuriko mngurumo wa madzi manji,
ni mkpwulu kuriko maimbi ga bahari.
- ⁵ Ee Mwenyezi Mlungu, malagizogo ni ga kpweli,
nyumbayo ni takatifu, hata kare na kare.

94

Mlungu ndiye muamuli wa atu osi

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu, uwe Mlungu uriphizaye chisasi,
uwe Mlungu uriphizaye chisasi, dzimanyise ching'ang'a!
- ² Unuka uwe muamuli wa dunia,
atiye adabu anaodzikarya kulengana na kudzikarya kpwao.
- ³ Hata rini, ee Mwenyezi Mlungu?
Atu ayi andaenderera kuhererwa hata rini?
- ⁴ Anagomba maneno ga kudziunula,
ahendao mai osi anadzikarya.
- ⁵ Anatisa-tisa atuo, ee Mwenyezi Mlungu
anaonera hinyo ario ni urisio.
- ⁶ Anatsindza magungu na ajeni asagalao kahi ya tsi yehu,
anaolaga anachiya.
- ⁷ Nao anaamba, "Mwenyezi Mlungu kaona,
Mlungu wa Jakobo kamanya."
- ⁸ Mwi azuzu kuriko atu osi!
Mwi apumbavu, mundakala rini na ikima?
- ⁹ Dze, ye ariyeumba sikiro, akale kasikira?
Ye ariyeumba dzitso, akale kaona?
- ¹⁰ Dze, ye anayetiya adabu mataifa ganjina, akale kandakutiyani adabu?
Dze, ye aafundzaye anadamu, akale kana marifwa?
- ¹¹ Mwenyezi Mlungu anamanya maazo ga mwanadamu,
kukala tagana mana yoyosi.

- 12 Baha mutu umutiyaye adabu, ee Mwenyezi Mlungu,
umfundzaye shariyayo,
13 ukumupha kuhurira wakati wa siku za tabu,
hadi atu ayi atsimbirwe dibwa.
14 Mana Mwenyezi Mlungu kandaricha atue,
kandatsupha atu ario urisiwe.
15 Mana uamuli wa haki undalaviwa tsona,
na enye haki osi andailunga.
16 Ni ani ndiyeniterya kupingana na atu ayi?
Ni ani ndiyekala uphande wangu chinyume cha atu ayi?
17 Kala Mwenyezi Mlungu kayaniterya,
ningekala náphiya kare tsi ya ariofwa.
18 Niriphoamba, "Nahereza,"
mendzwayo isiyosika, ee Mwenyezi Mlungu, yanigbwiririra.
19 Moyo wangu uriphokala unayugika na mambo manji,
uwe waniphoza marena na uchinihenda nihererwe.
20 Uwe kuweza kuungana na atawala ayi,
atungao shariya za kukanira mai?
21 Ao nkuungana ili aangamize maisha ga atu a haki,
na kuamula atu asio na makosa aolagbwe.
22 Ela Mwenyezi Mlungu akakala ngome yangu,
na Mlungu wangu akakala mwamba wangu wa kuchimbirira.
23 Iye andaaripha dambi zao,
na aangamize kpwa uyi wao.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu andaangamiza tsetsetse.

95

Wira wa kumtoga Mlungu

- 1 Ndzoni humuimbire na raha Mwenyezi Mlungu!
Nahumpigireni njerejere mwamba wa wokofu wehu!
2 Nahusengereni mbereze na mioyo iriyo tele shukurani,
nahumshangilie na mawira ga kumtoga!
3 Mana Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu,
ndiye mfalume mkpwulu kushinda milungu yanjina yosi.
4 Dunia yosi ni yakpwe, kula vivwa vya dunia,
hadi virere vya myango ni vyakpwe.
5 Bahari ni yakpwe, mana waiumba mwenye;
tsi kavu nayo ni yakpwe, ndiye ariyeiumba.
6 Ndzoni humsujudiye, humuabudu,
nahuchite mavwinda mbere za Mwenyezi Mlungu, ariyehumba!
7 Mana iye ndiye Mlungu wehu,
naswi hu atue,
mang'ondzige amanyirirago.
Rero phundzani agombavyo,
8 ⁸ Msihende mioyo yenu kukala mifu,
dza akare enu arivyohenda hiko Meriba,
dza arivyohenda siku hizo, ariphokala a hiko weru wa Masa.*
9 Mana hiko anijeza na kunipima,
hata dzagbwe aona nrivyoahenda.
10 Kpwa miaka mirongo mine chivyazi hicho nachitsukirirwa,
nchiamba, 'Atu hano ni atu a maazo mai siku zosi,
nao taamendze kulunga njira zangu.'
11 Kpwa hivyo náreya na nchiapa, nchiamba,

95:7 95:7 Aeburania 3:7-11,15; 4:7 95:8 95:8 Kutsama 17:1-7; Isabu 20:2-13 * 95:8 95:8 Meriba na Masa: Soma Chitabu cha Kutsama 17:7. 95:11 95:11 Isabu 14:20-23; Kumbukumbu 1:34-36; Aeburania 4:3,5; Kumbukumbu 12:9-10

'Taandainjira phatu phangu pha kuoya.' "

96

Mlungu ndiye mfalume na muamuli
(1 Nyakati 16:23-33)

- 1 Muimbireni Mwenyezi Mlungu wira muphya!
Muimbireni Mwenyezi Mlungu dunia yosi!
- 2 Muimbireni Mwenyezi Mlungu na mutogole dzinare!
Chila siku tangazani anavyotivya.
- 3 Tangazirani mataifa gosi ngumaye,
gaambireni makabila gosi kuhusu mahendoge ga ajabu.
- 4 Mana Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu, naye anastahili kutogolwa;
iye anafwaha kuogophewa kuriko milungu yosi.
- 5 Mana milungu yosi ya mataifa ni vizuka tu,
ela Mwenyezi Mlungu waumba mlunguni.
- 6 Ishima na mamlaka ga mbereze,
nguvu na unono u phatuphe phatakatifu.
- 7 Mupheni Mwenyezi Mlungu, mwi atu phapha duniani,
mupheni Mwenyezi Mlungu nguma na nguvu.
- 8 Mupheni Mwenyezi Mlungu nguma inayofwaha dzinare,
reheni sadaka na muinjire phakpwe mihalani.
- 9 Muabuduni Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya unono wa utakatifuwe,
dunia yosi naikakame mbereze!
- 10 Gaambireni mataifa, "Mwenyezi Mlungu anatawala!
Dunia yimara taisumbisika.
Andaamula mataifa na haki!"
- 11 Mlunguni nakuhamirwe, na dunia naihererwe,
bahari na vyosi virivyo mumo navivume,
12 minda na vyosi virivyo mumo navipige njerejere!
Chisha mihi yosi ya tsakani indaimba kpwa raha
13 mbere za Mwenyezi Mlungu,
mana aredza kutawala dunia.
Andatawala dunia na haki,
na aamule mataifa gosi kpwa uaminifu.

97

Mlungu ndiye mtawala mkpwulu

- 1 Mwenyezi Mlungu anatawala, dunia naihererwe
tsi za pwani nazikale na raha.
- 2 Maingu na chilungulungu cha jiza chikamzunguluka
Msingi wa utawalawe ni haki na uamuli wa haki.
- 3 Moho nkumtanguliya
na kuocha avihae pande zosi.
- 4 Limeme rilaro kpwakpwe nkung'aza dunia,
arizi nkuwoona ikasumba.
- 5 Myango nkutsatsamuka dza mshumaa mbere za Mwenyezi Mlungu,
mbere za Mwenyezi Mlungu wa dunia yosi.
- 6 Mlunguni kunatangaza hakiye,
na mataifa gosi ganaona ngumaye.
- 7 Osi anaobudu vizuka naatiywe waibu,
hinyo anaodzikarya kpwa sababu ya vizuka visivyo mana.
Muabuduni mwi milungu mosi.
- 8 Atu a Sayuni anasikira na kuhererwa,
atu a midzi ya Juda anapiga njerejere

kpwa sababu ya uamulio, ee Mwenyezi Mlungu.

- ⁹ Mana uwe, ee Mwenyezi Mlungu, Uriye Dzulu Kuriko dunia yosi, uwe ukutogolwa zaidi ya milungu yosi.
- ¹⁰ Ammendzao Mwenyezi Mlungu naazire mai, iye nkurinda maisha ga atakatifu, na kuaokola kula mikononi mwa atu ayi.
- ¹¹ Mwanga nkuang'arira mutu wa haki, na raha nkumung'arira mwenye moyo uriotsuka.
- ¹² Hererwa katika Mwenyezi Mlungu mwi a haki, na mtogole dzinare takatifu.

98

Mlungu ndiye mtawala wa dunia yosi

Zaburi.

- ¹ Muimbireni Mwenyezi Mlungu wira muphya mana akahenda mambo ga ajabu! Mkpwonowe wa kulume na mkpwonowe mtakatifu, akaphaha ushindi.
- ² Mwenyezi Mlungu akahenda ushindiwe umanyikane, akaonyesa hakiye kpwa mataifa ganjina.
- ³ Akatambukira mendzwaye isiyosika na uaminifuwe kpwa nyumba ya Aiziraeli. Dunia yosi ikawoona ushindi wa Mlungu wehu.
- ⁴ Mshangiliyeni Mwenyezi Mlungu, dunia yosi, muimbireni mawira ga kumtoga na njerejere.
- ⁵ Imbani mawira ga kumtoga Mwenyezi Mlungu mchihumira zeze. Imbani kpwa kuhumira zeze na sauti za mtswano.
- ⁶ Mpigireni njerejere Mwenyezi Mlungu, mfalume wehu mshangiliyeni kpwa tarumbeta na mumpigire magunda.
- ⁷ Bahari naivume na vyosi virivyo mumo, dunia na osi anaosagala mumo.
- ⁸ Myuho naipige makofi, myango nayiimbe phamwenga na raha,
- ⁹ mbere za Mwenyezi Mlungu, mana aredza aamule dunia. Andaamula dunia na haki na mataifa kpwa usawa.

99

Mlungu ndiye mtawala mkpwulu

- ¹ Mwenyezi Mlungu anatawala, mataifa nagakakame. Chihiche cha chifalume chi dzulu ya makerubi dunia naisumbe.
- ² Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu kuko Sayuni, iye a dzulu zaidi ya mataifa gosi.
- ³ Atu naatogole dzinara ririro kulu na ra kuogofya! Iye ni mtakatifu!
- ⁴ Mfalume ana uwezo na unamendza haki ukaimarisha usawa, uamuli wa haki na ukahenda haki kahi ya chivyazi cha Jakobo.
- ⁵ Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, muabuduni mbere za chihiche cha kuikira magulu! Iye ni mtakatifu!
- ⁶ Musa na Aruni kala ni kahi za alavyadzie-sadaka,

Samueli piya ni kahi za hara ariomvoya Mwenyezi Mlungu.
Amririra Mwenyezi Mlungu
naye achiajibu.
7 Iye wabisha nao kula nguzo ya ingu,
agbwira amurize na shariya arizoapha.

8 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
uwe waajibu,
kpwao wakala Mlungu anayeswamehe,
ela waatiya adabu kpwa makosa gao.
9 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
na muabudu kpwenye mwangowe mtakatifu,
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu ni mtakatifu!

100

Wira wa kumtoga Mlungu

Zaburi ya shukurani.

1 Mshangiliyeni Mwenyezi Mlungu, dunia yosi.
2 Muabuduni Mwenyezi Mlungu kpwa raha,
ndzoni mbereze kuno munaimba!
3 Manyani kukala Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu.
Ndiye ariyehumba, naswi hu atue.
Swiswi hu atue, atu aamanyirirao dza viratu mrisa amanyiriravyo mang'ondzige.
4 Injirani mwakpwe maryangoni na shukurani
injirani mwakpwe mihalani kuno munamtogola.
Mshukuruni na mumtogle.
5 Mana Mwenyezi Mlungu ni mnono.
Mendzwaye isiyosika indaenderera hata kare na kare,
na ni muaminifu chivyazi hadi chivyazi.

101

Chilagane cha mfalume kpwa Mlungu

Zaburi ya Daudi.

1 Nindaimba kuhusu mendzwayo isiyosika na uamulio wa haki,
nindakuibira mawira ga kukutogola uwe, ee Mwenyezi Mlungu.
2 Nindahenda chadi niishi bila lawama.
Vino undaniedzera rini?

Nindasagala mwangu nyumbani na uaminifu.
3 Sindaruhusu matso gangu
galole chochosi chii.

Namena mahendo ga atu achiaphuka,
sindagbwirana na mambo gao.

4 Maazo mai nagakale kure nami
sindahenda rorosi ririro iyi.
5 Mutu amuocheraye ngulu jiraniwe
nindam'bananga,
na sindamvumirira mutu mwenye chibero
na anayedzikarya.

6 Nindaatundza vinono atu ario aaminifu tsi yosi,
nao andasagala phamwenga nami.

Mutu asiye na lawama
ndiye ndiyenihumikira.

7 Wa handzo yeyesi
kandasagala mwangu nyumbani.

Takuna wa kugomba handzo
ndiye sagala mbere zangu.

⁸ Chila siku nindaangamiza mai gosi garigo kahi ya tsi.
Niasise kabisa atu ayi
kpwenye mudzi wa Mwenyezi Mlungu.

102

Kuvoya msada kula kpwa Mlungu

Voyo ra mutu ariye tabuni. Ambaye anagaya na anamlalamikira Mwenyezi Mlungu.

- ¹ Phundza mavoyo gangu, ee Mwenyezi Mlungu
chiriro changu cha kuvoya msada nachikufikire!
- ² Usinilozere kogo
siku ndiphokala ninagaya
sikiroro na riniphundze,
nijibu mara mwenga siku nikuvoyapho!
- ³ Mana siku zangu zinatsupa dza mosi,
na mifupha yangu inaphya dza tanu.
- ⁴ Moyo wangu ukabumbundika na kunyala avi ni nyasi,
sina hata hamu ya chakurya.
- ⁵ Kpwa sababu ya sonono yangu
nkasala mifupha mihuphu.
- ⁶ Nkakala dza chimburu cha weruni,
dza chimburu chiricho phatu photsamwa.
- ⁷ Nilalapho siphaha usingizi
dza nyama wa mapha chiyesala macheye dzulu ya nyumba.
- ⁸ Maadui gangu gananifyorera dii.
Hinyo anaonibera, anahumira dzina rangu kulani atu.
- ⁹ Ivu rikakala ndicho chakurya changu,
matsozi ganatsanganyika na chinwadzi changu
- ¹⁰ Kpwa sababu ya tsukizizo nyinji
mana ukanitsola na kunitsupha kure.
- ¹¹ Siku zangu zikakala avi ni chivurivuri cha dziloni
ninanyala dza nyasi.
- ¹² Ela uwe, ee Mwenyezi Mlungu, unatawala ta kare na kare,
dzinaro rinatambukirwa ni vivyazi vyosi.
- ¹³ Uwe undazuka uhuonere mbazi mudzi wa Sayuni,
mana wakati wa kuhuhendera manono ukafika.
- ¹⁴ Atumishio anahusamini dzagbwe ukabomolwa,
na anahuonera mbazi dzagbwe ni gandzo.
- ¹⁵ Atu a mataifa ganjina andaogopha dzina ra Mwenyezi Mlungu,
afalume osi duniani andaogopha utukufuwe.
- ¹⁶ Mwenyezi Mlungu andadzenga luphya Sayuni
andatsembuka kuonyesa ngumaye.
- ¹⁷ Andajibu mavoyo ga achiya
wala kandarema mavoyo gao.
- ¹⁸ Mambo higa nagaandikpwe phatu kpwa sababu ya vivyazi vyedzavyo,
ili ndiovyalwa badaye aweze kumtogola Mwenyezi Mlungu.
- ¹⁹ Mwenyezi Mlungu walola photsi kula phatuphe phatakatifu pha dzulu,
Mwenyezi Mlungu walola dunia kula mlunguni,
- ²⁰ asikize chiriro cha mabusu
na kuarichira ariokala akahukumiwa kuolagbwa,
- ²¹ ili atu atangaze dzina ra Mwenyezi Mlungu ko Sayuni
na amtogole kuko Jerusalemu,
- ²² siku atu ndiphokusanyika phamwenga
na falume zikutane kumuabudu Mwenyezi Mlungu.
- ²³ Mlungu akaphunguza nguvu zangu wakati nchere mwanache,
akahenda maisha gangu gakale mafupi.

- 24 Kpwa hivyo naamba, “Uwe Mlungu wangu,
usinihale sambili kahi-kahi ya maisha gangu,
uwe ambaye unaishi hata kare na kare!
- 25 Pho kare, uwe waika misingi ya dunia,
na ko mlunguni ni kazi ya mikonoyo.
- 26 Vyosi vindaangamika, ela uwe undadumu,
vyosi vindatsakala dza nguwo.
Uwe undavigaluzi dza nguwo
navyo tavindaparara,
27 ela uwe kundagaluka,
na miakayo taina mwisho.
- 28 Ana a atumishio andasagala salama,
vivyazi vyao vindadumu kpwa uwezoo.”

103

*Wira wa kushukuru
kpwa unono wa Mlungu
Zaburi ya Daudi.*

- 1 Mtogole Mwenyezi Mlungu, uwe roho yangu,
Na vyosi virivyo ndani yangu navitogole dzinare takatifu.
- 2 Mtogole Mwenyezi Mlungu, uwe roho yangu,
na usiyale mahendoge gosi manono.
- 3 Ndiye aniswameheye dambi zangu zosi,
na kuniphoza makongo gangu gosi.
- 4 Ndiye anikombolaye na mbira,
tsona ndiye anionyesaye mendzwaye isiyosika na kunionera mbazi.
- 5 Maisha gangu gosi nkunijaliya na vitu vinono
na kunihenda nikale barobaro mwenye nguvu dza kozi.
- 6 Mwenyezi Mlungu ndiye ahendaye mahendo ga haki
na nkuahendera haki osi aonerwao.
- 7 Wammanyisa Musa njiraze,
na atu a Iziraeli achiaonyesa mahendoge.
- 8 Mwenyezi Mlungu ana huruma na mbazi,
iye katsukirwa upesi na ana unji wa mendzwa isiyosika.
- 9 Iye kandaalaumu atue hata kare na kare,
wala kandaenderera kuareyera.
- 10 Iye kahutiya adabu sawa-sawa na dambi zehu,
wala kahuriphiza kadiri ya mahendo gehu mai.
- 11 Dza viratu mlunguni kurivyo dzulu sana kula duniani,
vivyo ndivyo, mendzwaye isiyosika ni kulu kpwa hara amuogophao.
- 12 Dza viratu mlairo wa dzuwa urivyo kure na mtswerero wa dzuwa,
ndivyo Mlungu nkuusa dambi zehu zikakala kure naswi.
- 13 Dza viratu baba anavyoonera anae mbazi,
ndivyo Mwenyezi Mlungu anavyoonera mbazi amuogophao.
- 14 Mana anamanya vira hurivyoumbwa,
anatabukira kukala swiswi hu mitsanga.
- 15 Ela maisha ga mwanadamu, ni dza nyasi tu:
nkukula na kusitawi dza ruwa ra mundani,
- 16 nkuphepheruswa ni phepho,
na takuna ndiyeriona tsona.
- 17 Ela mendzwa isiyosika ya Mwenyezi Mlungu kpwa aho amuogophao,
ni ya kare na kare.
Na hakiye nkuapha chivyazi hadi chivyazi,
- 18 cha hara agbwirao chilaganeche
na kulunga malagizoge.
- 19 Mwenyezi Mlungu waika chihiche cha endzi hiko mlunguni,
naye anatawala vitu vyosi.

- 20 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, mwimwi malaikae!
Muna uwezo mkpwulu, namwi munalunga malagizoge
na kuphundza gara agombago.
- 21 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, mwi majeshi ga mlunguni!
Mwimwi atumishie muhendao alondago!
- 22 Viumbe vyosi navimtogole Mwenyezi Mlungu;
naatogolwe seemu zosi anazozitawala.

Roho yangu naimtogole Mwenyezi Mlungu!

104

Kumlika muumba

- 1 Mtogole Mwenyezi Mlungu, uwe roho yangu.
Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, uwe ndiwe mkpwulu sana,
ukaodzala nguma na mamlaka.
- 2 Nawe unang'ala yesi avi ukavwala mwanga.
Mlunguni nako ukakutandaza dza hema,
3 na unasagala kuko.
- Maingu ukugahenda gariyo ya kuvwehwa ni farasi,
na ukupanda dzulu ya phuto.
- 4 Uwe ukuhenda malaikao akakala dza phuto,
na ukuahenda atumishio akakala dza moho wa kuaka.
- 5 Tsi nayo, waidinisa ndindindi kwenye misingiye,
hata taiweza kusumbiswa.
- 6 Chisha uchiitandya bahari dzuluye dza nguwo,
nago madzi gachibwiningiza hadi virere vya myango.
- 7 Ela uriphogademurira, madzi higo gazola,
gariphosikira kungurumako, gajera upesi.
- 8 Madzi gapanda myango,
gachitserera madeteni,
kpwatu ambako kala ukagapangira.
- 9 Uchigaikira mphaka ambao tagaweza kuuvuka,
ili gasibwiningize dunia tsona.
- 10 Ukuhenda vidzuhu vimwage madzi madeteni,
nayo myuho ijere kahi-kahi za vidzango.
- 11 Madzi higa nkuafwaha nyama a tsakani,
hipho maforo nkuusa chiru zao.
- 12 Nao nyama a mapha nkudzenga nyumba zao mo kanda-kanda
na kuimba mo pandani.
- 13 Ukuhuma mvula kula mlunguni ikanya dzulu ya myango,
nayo tsi ikatosheka na matunda ga kaziyo.
- 14 Ukuhenda nyasi zimere ili ng'ombe ziphahe marisa,
na mimea imere ili mwanadamu ahumire.
Kpwa hali iyo atu nkuphaha mavuno kula mtsangani,
- 15 uchi wa zabibu wa kuachangamusha,
mafuha ga kuahenda nyuso zao zinyinyihe,
na chakurya cha kuatiya nguvu.
- 16 Mihi ya Mwenyezi Mlungu inamwagirwa madzi ga kukola,
mihi ya mierezi ya Lebanoni ariyoiphanda.
- 17 Dzulu ya panda za yo mihi nyama a mapha nkudzenga nyumba zao,
nao manjera nkuhenda makalo gao dzulu ya virere vyao.
- 18 Myango mire ni makalo ga mbuzi a myangoni,
mapango ni chimbiriro ra makpwang'a.
- 19 Uwe wahenda mwezi ukale ni alama ya kupimira minga,
na dzuwa rimanye wakatiwe wa kutswa.
- 20 Ukuhenda jiza, nako kukakala usiku,
na nyama osi a tsakani akatuluka.
- 21 Simba nkunguruma achikala anaindza,
nkuendza chakurya chao kula kpwa Mlungu.
- 22 Wakati dzuwa richituluka,

- nao nkuuka achadziambalaza kwenye makalo gao.
 23 Atu nao nkutuluka achaandza kazi zao
 nao nkukala na chadi cha kuhenda kazi hadi dziloni.
 24 Ee Mwenyezi Mlungu, ukahenda mambo manji sana!
 Wagahenda gosi kpwa ikima,
 dunia ikaodzala viumbevyo!
 25 Kuna bahari, kulu na pana,
 yoodzala viumbe visivyoolangika,
 viumbe vya chila aina vikulu kpwa vidide.
 26 Meli nkutsupira mumo,
 na mumo ndimo murimo yuya nyama mkpwulu aihwaye Leviathani,
 uriyemuumba avumbe mumo.
 27 Viumbevyo vyosi vinakugodzera uwe,
 uviphe chakurya chao kpwa wakati unaofwaha.
 28 Uchivipha chochosi, vinahala;
 uchivugula mikonoyo, vinamvuna vinono.
 29 Uchivilozera kogo, vinaogopa;
 uchiviusira pumuzi,* vinafwa,
 na kuuya mtsangani virikola.
 30 Unaphohuma Rohoo,
 vinaumbwa,
 nawe ukugaluzi sura ya dunia.
 31 Utukufu wa Mwenyezi Mlungu naudumu ta kare na kare;
 Mwenyezi Mlungu naahamirwe ni kazize.
 32 Nkulola dunia, nayo nkusumba,
 nkuguta myango, nayo ikatuluzi mosi!
 33 Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu maisha gangu gosi,
 ndaimba kumtoga Mlungu wangu siku zangu zosi.
 34 Naahamirwe ni maazo gangu,
 mana Mwenyezi Mlungu ndiye anihamiraye.
 35 Enye dambi naauswe duniani,
 phasikale na atu ayi tsona!
 Mtogole Mwenyezi Mlungu, uwe roho yangu!
 Mtogole Mwenyezi Mlungu!

105

*Uaminifu wa Mlungu kpwa atue
 (1 Nyakati 16:8-22)*

- 1 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mvoyeni,
 amanyiseni mataifa mambo arigohenda.
 2 Muimbireni, imbani mawira ga kumtoga,
 semurirani mahendoge ga ajabu!
 3 Hendani ngulu kpwa sababu ya dzinare takatifu.
 Hinyo amuogopha Mwenyezi Mlungu naaharerwe.
 4 Muendzeni Mwenyezi Mlungu na nguvuze,
 chila wakati londani kukala aripho iye.
 5 Tambukirani mahendo ga ajabu arigohenda,
 vilinjevye na hukumu arizolavya,
 6 mwimwi chivyazi cha Burahimu mtumishiwe,
 mwimwi chivyazi cha Jakobo, atue ariokutsambulani.
 7 Iye Mwenyezi Mlungu, ndiye Mlungu wehu,
 uamuliwe wa haki unaonekana duniani kosi.
 8 Iye anatambukira chilaganeche cha kare na kare,

- na anatambukira ahadiye hadi vivyazi elufu,
⁹ chilagane arichoika na Burahimu,
 na ahadi ariyomuapira Isaka.
¹⁰ Ariyomuhakikishira Jakobo dza amuri
 kpwa Iziraeli dza chilagane cha kare na kare,
¹¹ waamba, "Ndakupha tsi ya Kanani
 ikale seemu ya urisi wenu."
¹² Ariphekala ni achache,
 ee achache sana, na ajeni mumo,
¹³ adengereke kula taifa hadi taifa,
 kula ufalume mmwenga hadi wanjina,
¹⁴ kayamruhusu yeyesi aonere,
 waademurira afalume kpwa sababu yao.
¹⁵ Waamba, "Msigute apakpwa mafuha angu,
 wala msiahende mai manabii angu."
¹⁶ Mlungu wareha ndzala kahi ya tsi
 naye achibananga chakurya chao chosi.
¹⁷ Ela kala akaatangulizira mutu mmwenga,
 Yusufu yekala akaguzwa dza mtumwa.
¹⁸ Maguluge gafungbwa silisili,
 na achimfunga silisili ya chuma singoni,
¹⁹ hadi gariphotimiya gara arigotabiri,
 hadi neno ra Mwenyezi Mlungu ririphomanyikana kukala ni ra kpweli.
²⁰ Mfalume walagizira kukala avugulwe,
 mtawala wa mataifa wamrichira huru.
²¹ Achimuhenda muimirizi wa nyumbaye,
 na mkpwulu wa malize zosi,
²² Aafundze akulu a utawalawe kama aonavyo sawa
 na aafundze ikima atumiae.
²³ Ndipho Aiziraeli achiinjira tsi ya Misiri,
 Jakobo achisagala dza mjeni kpwenye tsi ya Hamu.
²⁴ Phahi Mwenyezi Mlungu wahenda atue avyalane,
 na achiahenda akale na mkpwotse kuriko aviha ao.
²⁵ Achihenda Amisiri azire atue
 na aahendere mai atumishie.
²⁶ Chisha wamhuma mtumishiwe Musa,
 phamwenga na Aruni ariyekala akamtsambula.
²⁷ Achihenda vilinjevye kahi za Amisiri,
 na mahendoge ga ajabu kpwenye tsi ya Hamu.
²⁸ Wahuma jiza kpwenye yo tsi,
 ela Amisiri achirema kulunga manenoge.
²⁹ Madzi gao achigagaluzwa kukala milatso,
 na achihenda ng'onda aho afwe.
³⁰ Tsi yao ichigota magula,
 hata vyumbani mwa atawala ao.
³¹ Achigomba na kuchedza maindzi
 na madadada tsi yosi.
³² Achiarehera mvula ya mawe
 na limeme richimeka kula pembe mwenga ya tsi hadi yanjina.
³³ Wabananga mizabibu na mitini yao,
 na achivundza-vundza mihi yosi ya tsi yao.
³⁴ Mlungu walagiza na kuchedza ndzije,

105:9 105:9 Mwandzo 12:7; 17:8; Mwandzo 26:3   **105:10** 105:10 Mwandzo 28:13   **105:14** 105:14 Mwandzo
 20:3-7   **105:16** 105:16 Mwandzo 41:53-57   **105:17** 105:17 Mwandzo 37:28; 45:5   **105:18** 105:18 Mwandzo
 39:20-40:23   **105:20** 105:20 Mwandzo 41:14   **105:21** 105:21 Mwandzo 41:39-41   **105:23** 105:23 Mwandzo
 46:6; Mwandzo 47:11   **105:24** 105:24 Kutsama 1:7-14   **105:26** 105:26 Kutsama 3:1-4:17   **105:28** 105:28
 Kutsama 10:21-23   **105:29** 105:29 Kutsama 7:17-21   **105:30** 105:30 Kutsama 8:1-6   **105:31** 105:31 Kutsama
 8:20-24; Kutsama 8:16,17   **105:32** 105:32 Kutsama 9:22-25   **105:34** 105:34 Kutsama 10:12-15

- na maelufu ga fumbiri,
³⁵ achedzarya mimea yosi ya tsi yao,
 achirya matunda ga tsi yao.
³⁶ Halafu waolaga ana a mwandzo osi a tsi yao,
 matunda ga kpwandza ga nguvu zao.
³⁷ Ndipho achiatuluzza Aiziraeli kula tsi hira kuno akatsukula feza na zahabu,
 wala taphana hata mmwenga wao ariyekpwala.
³⁸ Amisiri ahamirwa ariphouka,
 mana kala anaogopha sana.
³⁹ Mlungu waaikira ingu kufwinika dzuwa ra mutsi
 na moho ili uang'azire usiku.
⁴⁰ Achimvoja, naye achiarehera makpware,
 achiapha chakurya kpwa unji kula mlunguni.
⁴¹ Waahula dziwe, richituluzza madzi
 gachijera dza muho hiko jangbwani.
⁴² Mana kala akatambukira ahadiye takatifu,
 ariyomupha mtumishiwe Burahimu.
⁴³ Kpwa hivyo achilongoza atue na raha
 atu ariotsambula achihipiya kuno anashangiliya.
⁴⁴ Achiapha tsi za mataifa ganjina,
 achihala minda ambayo kala ikarimwa ni atu anjina,
⁴⁵ ili mwishowe akale andagbwira malagizoge
 na kulunga shariyaze.
 Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
 Haleluya.

106

Unono wa Mlungu kpwa atue

- ¹ Haleluya. Mtogoleni Mwenyezi Mlungu.

- Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mana iye ni mnono,
 kpwa kukala mendzwaye isiyosika ni ya kare na kare.
² Ni ani awezaye kusemurira mahendo makulu ga Mwenyezi Mlungu,
 au kutangaza sifwaze zosi?
³ Baha aho anaohenda haki,
 anaohenda garigo sawa wakati wosi!
⁴ Nitambukira, ee Mwenyezi Mlungu,
 wakati uonyesapho atuo mbazizo,
 uniterye wakati unaphoakombola
⁵ ili nami nione kuongokerwa kpwa atuo urioatsambula,
 ili nidzikarye phamwenga na taifaro
 na kuungana na atuo kukutogola.
⁶ Swiswi osi hwahenda dambi dza akare eh,
 hukahenda makosa, swiswi hukahenda garigo mai.
⁷ Akare eh, ariphokala Misiri,
 taayajali mahendogo ga ajabu,
 taayatambukira unji wa mendzwayo isiyosika,
 ela aasi ko kanda-kanda ya Bahari ya Shamu.
⁸ Ela ye achiativya kpwa sababu ya dzinare,
 ili uwezowe mkpwulu umanyikane.
⁹ Wademurira Bahari ya Shamu, nayo ichiuma,
 naye achialongoza atue achivuka na vivwani avi anatsupa na jangbwani.
¹⁰ Chihivyo achiativya atue kula mikononi mwa aviha ao,
 na achiaakombola na nguvu za adui.

- 11 Madzi gachiahohesa aviha ao,
taphana hata mmwenga ariyesala.
- 12 Ndipho atuo achiamini manenoge,
achiimba mawira ga kumtogola.
- 13 Ela bada ya jumwa na chisiku ayala mahendoge
taayagodzera mashaurige.
- 14 Achikala na kpwiru ajabu kura jangbwani
achimjeza Mlungu kuko weruni.
- 15 Achiapha arichovoya,
ela achiarichira ukongo wa nyerenyere.
- 16 Kuko kambini atu aonera wivu Musa
na Aruni, mtumishi mtakatifu wa Mwenyezi Mlungu.
- 17 Hipo tsi yaahuka ichimiza Dathani,
na kumzika Abiramu na kundire rosi.
- 18 Moho uchiatulukira afuasi ao,
uchiaocha nyo atu ayi.
- 19 Achitengeza ndama ya zahabu ko Horebu
achiabudu chizuka cha kuyayushwa.
- 20 Jibu abadilisha nguma ya Mlungu,
achiipha chizuka cha ndzau iryayo nyasi.
- 21 Ayala Mlungu muokoli wao,
ambaye kala akaahendera mambo makulu ko Misiri,
mahendo ga ajabu katika tsi ya Hamu,
na mambo ga kutisha ko Bahari ya Shamu.
- 23 Kpwa hivyo achiamba andaangamiza,
ela Musa, ariyemtsambula, achiakanira
achimuhenda Mlungu asiaolage kpwa tsukizize.
- 24 Halafu abera tsi ira nono
kpwa sababu taayaamini ahadi za Mlungu.
- 25 Arurumika mwao mahemani
wala taayamtii Mwenyezi Mlungu.
- 26 Kpwa hivyo waunula mkpwonowe
achiapa kukala andaahenda afwe jangbwani,
na chivyazi chao achitsamule kahi za mataifa
na achigoteze dunia yosi.
- 28 Halafu achidziunga kuabudu Baali kula Peori,
achirya sadaka zolavirwa milungu ya kufwa.
- 29 Achimtsukiza Mwenyezi Mlungu kpwa mahendo gao,
na ukongo mui uchiashambuliya.
- 30 Ela Finehasi waima achiakanira,
na hura ukongo uchiarichira.
- 31 Dzambo hiri nkutambukirwa kpwa ishimaye,
ni vivyazi vyosi hata kare na kare.
- 32 Amtsukiza Mwenyezi Mlungu ko madzi ga Meriba,
Musa achipaha tabu kpwa sababu yao,
mana amtiya utsungu,
hata achigomba vii bila ya kuririkana.
- 34 Tsona taayaolaga atu,
dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu,
35 ela badaye adzitsanganya na mataifa ganjina
achidzifundza mila zao.
- 36 Ahumikira vizuka vyao,
navyo vichikala muhego wa kuaangamiza.
- 37 Alavya ana aho alume na achetu kpwa pepho dza sadaka.
- 38 Amwaga milatso ya atu asio na makosa,

milatso ya ana aho alume na achetu,
 arioalavya sadaka kpwa milungu ya Kanani,
 tsi ichikala najisi kpwa yo milatso yao.
 39 Chihivyo nao achidzitiya najisi kpwa mahendo gao,
 akosa uaminifu kpwa Mlungu kpwa mahendo gao.
 40 Tsukizi za Mwenyezi Mlungu zichiakira atue,
 achiatsukirirwa sana nyo ariokala urisiwe,
 41 achiatiya mikononi mwa atu a mataifa,
 na aho achitawalwa ni atu arioazira.
 42 Maadui gao gachiaonera,
 achihendwa atumwa kpwa kushurutishwa.
 43 Waativya kano nyinji,
 ela aho kala ni aasi kpwenye nia zao,
 nao achitsezewa kpwa uyi wao.
 44 Ela Mlungu waajali vivyo kahi ya tabu zao,
 ariphosikira chiriro chao.
 45 Kpwa sababu yao watambukira chilaganeche,
 achiaonera imani kulengana na unji wa mendzwaye isiyosika.
 46 Achiahenda aonerwe mbazi
 ni hinyo ariokala akaatsamiza kpwa lazima.
 47 Hutivye, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
 hukusanye kula kahi ya mataifa
 ili hushukuru dzinaro takatifu
 na kudzikarya kpwa ngumazo.
 48 Naajaliwe iye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
 hangu kare na kare, hata kare na kare!
 Nao atu osi na aambe, "Amina!"
 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu!
 Haleluya.

SEEMU YA TSANO

107

Zaburi 107:1—150:6

Kumtogola Mlungu kpwa unonowe

- 1 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mana iye ni mnono,
 mana mendzwaye isiyosika inaenderera hata kare na kare!
- 2 Hinyo ariokombolwa ni Mwenyezi Mlungu naagombe hivyo,
 ariokombolwa kula mikononi mwa aviha.
- 3 Na achiakusanya kula tsi zosi,
 kula mlairo wa dzuwa na kula mtswerero wa dzuwa,
 kula uphande wa vurini na kula uphande wa mwakani.
- 4 Anjina adengereka jangbwani,
 taaonere njira ya kualongoza kpwenye mudzi wa kusagala.
- 5 Asikira ndzala na chiru,
 nao achivundzika moyo.
- 6 Chisha achimirira Mwenyezi Mlungu kahi ya tabu zao,
 naye achiakombola kula kpwa mateso gao.
- 7 Achialongoza kpwenye njira ya mwenga kpwa mwenga,
 hadi achifika mudzi ambao kala andasagala.
- 8 Naamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mendzwaye isiyosika,
 na mahendoge ga ajabu ahenderago anadamu.
- 9 Mana nkumuusira chiru hiye ariye na chiru,
 na kumvunisa enye ndzala na vitu vinono.
- 10 Anjina asagala jizani murimo na sonono,
 akala afungbwa agayao na silisili za chuma.
- 11 Mana arema kugbwira maneno ga Mlungu,
 tsona abera wasiya wa Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
- 12 Kpwa hivyo achiaricha alazimishwe kazi ngumu,
 adzikpwala na taphakarire mutu wa kuaterya.

- 13 Alafu achimririra Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya tabu zao,
naye achiativya kula kpwa mateso gao.
- 14 Waatuluza jizani na kuriko na sonono kali,
achivundza silisili zokala zikaafunga.
- 15 Naamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mendzwaye isiyosika,
na mahendoge ga ajabu ahenderago anadamu,
- 16 mana nkuvundza maryango ga shaba,
na kukata magbwama ga chuma.
- 17 Anjina akala azuzu kpwa sababu ya uasi wao,
achiteseka na makongo sababu ya uyi wao.
- 18 Asinywa ni chila aina ya chakurya,
hata achikala a phephi na kufwa.
- 19 Halafu achimririra Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya shida zao,
naye achiativya na mateso gao.
- 20 Wahuma nenore richiaphoza,
na achiakombola asiangamike.
- 21 Naamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mendzwaye isiyosika,
na mahendoge ga ajabu ahenderago anadamu.
- 22 Naamlavira sadaka za shukurani,
na atangaze mahendoge kpwa mawira ga raha!
- 23 Phahi anjina aho asafiri baharini,
na meli achienda bishara zao kwenye go madzi manji.
- 24 Aona mahendo ga Mwenyezi Mlungu,
mahendo ga ajabu arigohenda mo vivwani.
- 25 Mana walavya amuri na kucedza phuto kali
rounula maimbi ga bahari.
- 26 Phahi gaapandiza atu hata dzulu mlunguni
chisha gachiatsereza hadi tsini ya bahari
werevu wao uchisira kahi za mipango yao mii.
- 27 Ayumba na achidedeleka avi ni alevi
na ujuzi wao uchifika mwisho.
- 28 Ndipho katika tabu yao achimririra Mwenyezi Mlungu,
naye achiativya na mateso gao.
- 29 Wahuriza rira phuto kali,
nago maimbi gachihurira.
- 30 Hiphohurira ahererwa kuriphohurira,
achiafisa kwenye yo bandari arikokala anailonda.
- 31 Naamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mendzwaye isiyosika,
na mahendoge ga ajabu ahenderago anadamu.
- 32 Mtogoleni kwenye mkpwutano wa atu
na mumtogle kahi za mkpwutano wa angambi.
- 33 Iye nkugaluzi myuho ikakala jangbwa,
na kuumisa pula za madzi,
- 34 nkuhenda tsi yenye rutuba ikakala litsapi
kpwa sababu ya uyi wa atu anaosagala mumo.
- 35 Nkugaluzi jangbwa rikala visima vya madzi,
na tsi kavu ikakala na pula za madzi.
- 36 Chisha nkuaphirika ario na ndzala akasagala mumo,
nao nkuimarisha mudzi akasagala.
- 37 Arima minda na achipanda mizabibu,
na achitsenga mavuno manji.
- 38 Waajaliya atue, nao achienjerezeka sana,
wala kaphunguzire isabu ya mifugo yao.
- 39 Tsona ariphophunguka na kutserezwa,
kpwa kuonerwa, kugayiswa na sonono,
- 40 waabera nyo akulu arioatesa
achiazungulusa kahi ya jangbwa kusiko njira.
- 41 Ela achiya nkuunula akaausa kwenye mateso gao,
na kuahenda atu aho akale dza vyaa vya mang'ondzi.
- 42 Atu anaohenda garigo sawa anaona na kuhamirwa
ela atu ayi osi andahendwa anyamale.
- 43 Yeyesi ariye na ikima naaririkane mambo higa,

naaririkane kuhusu mendzwa ya Mwenyezi Mlungu isiyosika.

108

Voyo ra kulonda msada

kula kpwa Mlungu

(Zaburi 57:7-11; 60:5-12)

Zaburi ya Daudi. Wira.

- ¹ Moyo wangu tauna shaka, ee Mlungu,
Nindaimba na kukuhendera shangbwe!
Moyo wangu naulamuke.
- ² Lamuka, uwe ngephephe na zeze.
Nindalamuka chiti cha ngutu.
- ³ Nindakushukuru, uwe Mwenyezi Mlungu, kahi za atu a mataifa.
Nindakuimbira mawira ga kukutogola kahi za mataifa.
- ⁴ Mana mendzwayo isiyosika i dzulu kutsupa mlunguni,
na uaminifuo unafika mainguni.
- ⁵ Uwe Mlungu, togolwa ko dzulu mlunguni,
ngumayo naigote duniani kosi.
- ⁶ Niterya kpwa mkpwonoo wa kulume,
nijibu ili atuo uamendzao aweze kutivywa.
- ⁷ Mlungu akagomba kula phatuphe phatakatifu,
"Kpwa kuhamirwa ndaganya Shekemu,
na nipime Dete ra Sukothi.
- ⁸ Tsi ya Giliadi ni yangu, na tsi ya Manase ni yangu,
Efuraimu ni kofiya yangu ya chuma
na Juda ni fwimbo yangu ya chifalume.
- ⁹ Moabu ni beseni rangu ra kuogera
Edomu ndaitsuphira chirahu changu,
halafa nikote kululu za ushindi chinyume cha Filisti."
- ¹⁰ Ni ani ndiyeniphirika mudzi uriozungulusirwa ngome?
Ni ani ndiyenilongoza hadi Edomu?
- ¹¹ We Mlungu, ukahuricha tsetsetse?
Uwe kuphiya tsona na majeshi gehu.
- ¹² Huterye kuturya aviha ehu,
mana msada wa mwanadamu taufwaha chitu.
- ¹³ Kpwa msada wa Mlungu, hundahenda makulu,
iye andavyoga-vyoga aviha ehu.

109

Voyo ra mutu ariye tabuni

Chilongozi wa aimbadi. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Usinyamale,
ee Mlungu nkutogolaye,
- ² mana kanwa za atu ayi na a handzo zinanishambuliya,
zinagomba maneno ga handzo chinyume changu.
- ³ Akanizunguluka na maneno ga kunimena,
na ananishambuliya bila chausa.
- ⁴ Dzagbwe naamendza nyo anishitaki
ela hata hivyo naavoyera.
- ⁵ Kpwa hivyo ananiripha mai kpwa manono gangu,
na tsukizi kpwa mendzwa yangu.
- ⁶ Muikire mviha wangu muamuli mui
na ye amshitakiye naime mkpwono kulume.
- ⁷ Ndiphoamulwa naaphahikane kukala ana makosa,
mavoyoge nagaisabiwe kukala ni dambi!
- ⁸ Sikuze na zikale chache,
na cheoche nachihalwe ni mutu wanjina!

- 9 Anae na akale anachiya,
na mchewe naakale gungu.
- 10 Anae naazemeheke na akale a kuvoya-voya
naazolwe atuluke himo nyumba za magandzo!
- 11 Hiye ariyemuaphasa naedze ahale vitu vyosi arivyonyavyo,
ajeni naedze abanange matunda ga jashore.
- 12 Naphasikale na yeyesi wa kumuonera mbazi
wala wakuaonera mbazi anachiyae.
- 13 Atu a chivyaziche naangamizwe,
dzinare na riyalwe kpwenye chivyazi chedzacho!
- 14 Mwenyezi Mlungu naatambukire uyi wa akaree
dambi ya nine naisifutwe!
- 15 Mwenyezi Mlungu naatambukire dambi zao siku zosi,
na aho enye naayalwe kabisa duniani.
- 16 Mana kayatambukira kuhenda manono,
ela waonera achiya na agayi
na atu ariovundzika moyo hadi achifwa.
- 17 Wamendza kulani atu, sambi lana naimuphahe mwenye.
Kayamendza kubariki, sambi baraka nazikale kure naye.
- 18 Wadzivwika lana avi ni koti,
phahi lana nazimuinjire dza mutu anwavyo madzi,
na nazimuinjire dza mafuha ga mwakpwe mifuphani.
- 19 Naikale dza shuka adzifwinikirayo,
na dza mkanda adzifungao chila siku.
- 20 Mwenyezi Mlungu naariphe gago aho anishitakio,
aho agombao mai kunihusu!
- 21 Ela uwe, ee Mwenyezi Mlungu Bwana wangu,
nishuulikiya vinono kpwa sababu ya dzinaro
kpwa vira mendzwayo isiyosika ni nono, nitivya.
- 22 Mana mino ni mchiya tsona mgbwayi,
na moyo wangu ukalumizwa sana.
- 23 Mimi nkuyaya dza chivurivuri cha dziloni,
nkakutwa-kutwa dza ndzije.
- 24 Mavwindi gangu ganarejera kpwa kufunga,
na nkasala mifupha mihuphu.
- 25 Nkakala utu wa kuberwa ni anishitakio
achiniona anasukasuka vitswa vyao.
- 26 Niterya, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu!
Niokola kulengana na mendzwayo isiyosika!
- 27 Amanyise kukala uhu ni mkpwnoo,
kukala uwe, ee Mwenyezi Mlungu ndiwe uriyehenda vivyo!
- 28 Ariche alani ela we unajaliya!
Ariche aviha angu aphahe waibu,
mtumishio naaherewe!
- 29 Anaonishitaki naaphahe waibu
waibu wao nauabwiningize dza mutu adzibwiningizavyo burangeti!
- 30 Ndamlavira Mwenyezi Mlungu shukurani kulu na mromo wangu,
nindamlika kahi za borori ra atu,
- 31 mana ndiye akaniraye agayi
na kuativya kula kpwa hara anaoamulwa kuolagbwa.

110

*Mwenyezi Mlungu na mfalumewe
ariyemtsambula
Zaburi ya Daudi.*

- ¹ Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu,
"Sagala uphande wangu wa kulume,
hadi nihende maaduiyo akale chihicho cha kuikira magulu."
- ² Mwenyezi Mlungu andagoteza uwezo wa ndatayo ya chifalume kula Sayuni,
undatawala kahi-kahi ya maaduiyo.
- ³ Anajeshio andadzilavya kukuhumikira kpwa kumendza kpwao
siku ndiphophiya vihani.
Dzulu ya myango mitakatifu barobaroo andakulunga,
dza manena ga ligundzu.
- ⁴ Mwenyezi Mlungu akaapa
na kandagaluzi niaye
"Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare,
ulavyadziyo-sadaka undakala sawa na wa Melikisedeki."
- ⁵ Mwenyezi Mlungu a uphandeo wa kulume,
siku ya tsukizize andasaga-saga afalume.
- ⁶ Andaamula mataifa
na zo tsi aziodzaze nyufu,
na andashinda atawala a dunia yosi.
- ⁷ Iye andanwa madzi ga chidzuo chiricho kanda-kanda ya njira,
naye andaunula chitswa kpwa ushindi.

111

Mlungu anatogolwa kpwa mahendoge

- ¹ Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe
ndamshukuru Mwenyezi Mlungu na moyo wangu wosi
kahi za ngambi ya atu ahendao haki na kahi ya mkpwutano.
- ² Mahendo ga Mwenyezi Mlungu ni makulu,
osi ahamirwao ni gago nkugaririkana.
- ³ Mahendoge ga tele nguma na mamlaka,
na hakiye inadumu hata kare na kare.
- ⁴ Akahenda mahendoge ga ajabu gatambukirwe,
Mwenyezi Mlungu ana huruma na mbazi.
- ⁵ Nkuapha chakurya hinyo amuogophao
na kayala chilaganeche hata kare na kare.
- ⁶ Akaonyesa atue uwezo wa mahendoge,
kpwa kuapha tsi zanjina zikale urisi wao.
- ⁷ Mahendoge ni ga kuaminika na ga haki,
malagizoge gosi ni ga kukuluphirwa,
- ⁸ ganadumu hata kare na kare
gahendwa kpwa uaminifu na haki.
- ⁹ Wakombola atue
na achiika chilagane nao cha kare na kare.
Dzinare ni takatifu na ra kuogofya.
- ¹⁰ Kumuogopha Mwenyezi Mlungu ndicho chandzo cha ikima.
Osi alungao malagizoge nkuhewa ufahamu mnono.
Sifwaze zindadumu hata kare na kare.

112

Baraka za mwenye haki

- ¹ Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe.

Baha mutu amuogophaye Mwenyezi Mlungu,
mutu ahamirwaye ni malagizoge.

- ² Chivyaziche chindakala chivyazi cha mkpwotse kwenye tsi,
chivyazi cha atu ahendao haki chindajaliywa.
- ³ Mali na utajiri vi mwao nyumbani
na hakiye inadumu hata kare na kare.
- ⁴ Hata kuchikala na jiza chisha mwanga undamung'arira mutu ahendaye sawa,
Mwenyezi Mlungu ana mbazi, huruma na haki.
- ⁵ Manono gandamwedzera iye ariye na mbazi na aaphasaye atu,
ahendaye mamboge kpwa njira ya haki.
- ⁶ Mana mutu wa haki kandakakamiswa ni utu
andatambukirwa hata kare na kare.
- ⁷ Kandaogopha kusikira habari mbii,
moyowe u imara, anamkuluphira Mwenyezi Mlungu.
- ⁸ Moyowe u imara, kandaogopha
hadi aone gara aazirago maauige gakatimiya.
- ⁹ Anaganya vituuye moyo kutsuka kuganyira achiya,
hakiye inadumu hata kare na kare,
andakala na nguvu nyinji na ishima.
- ¹⁰ Mutu mui achiona mwenye haki anaongokerwa nkutsukirwa,
nkusaga meno na kuangamika,
mipango ya mutu mui taikala.

113

Unono wa Mwenyezi Mlungu

¹ Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

Togolani, mwi atumishi a Mwenyezi Mlungu.

Togolani dzina ra Mwenyezi Mlungu.

² Dzina ra Mwenyezi Mlungu naritogolwe
kula sambu hata kare na kare.

³ Kula mlauro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa,
dzina ra Mwenyezi Mlungu naritogolwe.

⁴ Mwenyezi Mlungu anatawala mataifa gosi
na ngumaye i dzulu za ko mlunguni.

⁵ Ni ani ariye dza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu?
Iye asegere dzulu sana, kwenye chihiche cha utawala,

⁶ iye nkuzama kulola
mlunguni na duniani.

⁷ Iye nkuunula achiya kula vumbini
na kukpweza agayi kula dzalani,

⁸ na kuasagika phamwenga na akulu,
phamwenga na akulu a atue.

⁹ Nkumuhenda tasa akakala na mudzi,
nkumuhenda akale na raha kpwa kumupha ana.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

114

Maajabu ga Mwenyezi Mlungu

wakati ariphola Misiri

¹ Wakati Aiziraeli ariphotuluka Misiri,

atu a chivyazi cha Jakobo ariphotuluka kula yo tsi ya luga njeni,

² Juda yakala makalo matakatifu ga Mlungu
na Iziraeli ichikala utawalawe.

- 3 Bahari yalola nayo ichichimbira
muho Joridani nao uchiricha kujera!
- 4 Myango yatina-tina dza maturume,
na vidzango vichitina-tina dza ana ng'ondzi.
- 5 Haya we bahari, yakaladze hata uchichimbira?
Nawe muho Joridani mbona waricha kujera?
- 6 Mwi myango, mbona mwatina-tina dza maturume?
Namwi vidzango mwatinadze dza vidzana turume?
- 7 Kakama mbere za Mwenyezi Mlungu, uwe dunia,
kakama mbere za Mlungu wa Jakobo,
- 8 anayeguta mwamba ukakala mtsara wa madzi
na mwamba ukakala pula za madzi.

115

Mlungu wa kpweli ni mmwenga

- 1 Si kpwehu swiswi, ee Mwenyezi Mlungu, si kpwehu swiswi,
ela nguma naihewe dzinano,
kpwa sababu ya mwendzwayo isiyosika na uaminifuo!
- 2 Kpwa utu wani mataifa ganjina gauze,
"A phaphi ye Mlungu wao?"
- 3 Mlungu wehu a mlunguni
anahenda vira alondavyo.
- 4 Milungu yao ni ya feza na zahabu,
yotengezwa ni anadamu.
- 5 Ina milomo ela taigomba,
ina matso ela taiona.
- 6 Ina masikiro ela taisikira,
ina pula ela tainusa.
- 7 Ina mikono ela taigbwira,
ina magulu ela tainyendeka,
miro zao tazituluzo sauti yoyosi.
- 8 Aho aitengeza, na aho aikuluphirao,
andakala dza iyo.
- 9 Mwi Aiziraeli, mkuluphireni Mwenyezi Mlungu,
iye ndiye anayekuteryani na ndiye ngao yenu.
- 10 Mwi chivyazi cha Aruni, mkuluphireni Mwenyezi Mlungu,
iye ndiye anayekuteryani na ndiye ngao yenu.
- 11 Mwi muogophao Mwenyezi Mlungu, mkuluphireni,
iye ndiye anayekuteryani na ndiye ngao yenu.
- 12 Mwenyezi Mlungu anahutambukira na kuhujaliya.
Andajaliya atu a Iziraeli,
andajaliya chivyazi cha Aruni.
- 13 Mwenyezi Mlungu andajaliya osi amuogophao,
avyere kpwa adide.
- 14 Mwenyezi Mlungu naakuhendeni muenjerezeke
mwimwi na ana enu!
- 15 Mwenyezi Mlungu ariyeumba mlunguni na tsi
naakujaliyeni.
- 16 Ko mlunguni ni kpwa Mwenyezi Mlungu,
ela dunia waipha anadamu.
- 17 Atu ariofwa taaweza kumtologa Mwenyezi Mlungu,
wala aho ariotserera kuzimu.

¹⁸ Ela swiswi hurio moyo hundamtogola Mwenyezi Mlungu,
hundamtogola vivi sambu hata kare na kare.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

116

*Kumshukuru Mlungu
bada ya kutivywa na chifo*

¹ Nammendza Mwenyezi Mlungu, kpwa sababu anasikira chiriro changu
na mavoyo gangu.

² Kpwa vira ananisikira,
nindamvoya siku zosi za maisha gangu.

³ Nyugbwe za chifo zanilinga-linga,
utsungu wa mbira waniphaha
nágaya na mahangaiko na sonono.

⁴ Ndipho nchimvoya Mwenyezi Mlungu,
"Ee Mwenyezi Mlungu, ninakuvoya unitivye."

⁵ Mwenyezi Mlungu ni wa mbazi na wa haki,
Mlungu wehu ana huruma.

⁶ Mwenyezi Mlungu nkurinda atu ambao taana mutu wa kuaterya,
niriphokala hatarini, iye wanitivya.

⁷ Hurira uoye uwe roho yangu
mana Mwenyezi Mlungu akanihendera manono.

⁸ Iye wativya roho yangu na chifo
na achienda nsitukpwe matsozi gangu,
na kunirinda nisikpwale.

⁹ Phahi nindanyendeka mbere za Mwenyezi Mlungu,
kahi ya tsi ya atu ario moyo.

¹⁰ Nákuluphira hadi wakati niriphoamba,
"Mimi ninagaya sana."

¹¹ Kahi za tabu zangu nágomba nchiamba,
"Anadamu osi ana handzo."

¹² Ndamuphani Mwenyezi Mlungu
kpwa manono arigonihendera?

¹³ Nindamrehera sadaka ya uchi wa zabibu kpwa kunitivya,
na nivoye kpwa dzinare ye Mwenyezi Mlungu.

¹⁴ Nindamtimizira Mwenyezi Mlungu naziri zangu
mbere za atue osi.

¹⁵ Chifo cha mutu muaminifu
china samani kpwa Mwenyezi Mlungu.

¹⁶ Mwenyezi Mlungu, mimi ni mtumishio,
ni mtumishio mwana wa mtumishio mchetu
ukanivugula silisili zangu.

¹⁷ Ndakulavira sadaka za shukurani
na nivoye kpwa dzinano uwe Mwenyezi Mlungu.

¹⁸ Nindamtimizira Mwenyezi Mlungu naziri zangu
mbere za atue osi,

¹⁹ kahi za mihala ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
kahi-kahiyo uwe Jerusalemu.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

117

Wira wa kumtogola Mlungu

¹ Haleluya.

Mwi mataifa gosi, mtogoleni Mwenyezi Mlungu,
atu osi ni amtogole.

² Mana mendzwaye isiyosika ni kulu kpwehu,
na uaminifu wa Mwenyezi Mlungu unadumu hata kare na kare.

Mtogoleni Mwenyezi Mlungu! Haleluya.

118

Wira wa kulavya shukuruni

kpwa kuphaha ushindi

¹ Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mana ni mnono,
mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.

² Aiziraeli naambe,

“Mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.”

³ Atu a chivyazi cha Aruni naagombe aambe,

“Mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.”

⁴ Aho amuogophao Mwenyezi Mlungu naambe,

“mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.”

⁵ Kahi ya tabu zangu namuiha Mwenyezi Mlungu,
naye achinjibu kpwa kuniika huru.

⁶ Mwenyezi Mlungu a uphande wangu, nami sindaogopha chochosi.
Mwanadamu andanihendani?

⁷ Mwenyezi Mlungu a uphande wangu ili anitereye,
nami ndadzionera aho achionimena achiturya.

⁸ Baha umchimbirire Mwenyezi Mlungu
kuriko kumkuluphira mwanadamu.

⁹ Baha uchimbirire Mwenyezi Mlungu
kuriko kukuluphira akulu.

¹⁰ Mataifa ganjina gosi kala gakanizangira
ela nchigaturya kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.

¹¹ Ganizangira chila uphande
ela nchigaturya kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.

¹² Ganizunguluka dza nyuchi
ela gachiphya mara mwenga dza moho wa miya,
kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu nchigaangamiza.

¹³ Násukumwa sana, phadide nighbwe
ela Mwenyezi Mlungu achiniterya.

¹⁴ Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu yangu,
iye akakala wokofu wangu.

¹⁵ Sauti za raha na ushindi zinasikirika
kpwenye mahema ga ahendao haki,

“Mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu ukahenda makulu.

¹⁶ Mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu ukareha ushindi!

Mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu ukahenda Makulu!”

¹⁷ Sindafwa ela ndakala moyo,
nitangaze mahendo ga Mwenyezi Mlungu.

¹⁸ Mwenyezi Mlungu akanitiya adabu sana
ela kakaniricha nifwe.

- 19 Nivugurira maryango ga haki,
niphenye nimlavire shukuruni Mwenyezi Mlungu.
- 20 Riri ndiro ryango ra Mwenyezi Mlungu,
atu a haki andatsupira phapha.
- 21 Nakushukuru kpwa kukala ukanijibu
na ukakala wokofu wangu.
- 22 Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.
- 23 Mwenyezi Mlungu ndiye yehenda dzambo hiri,
naro huchirilola rinahuangalaza!
- 24 Hino ni siku achioihenda Mwenyezi Mlungu
nahuhererwe na hukaleni na raha.
- 25 Hutivyee, hunakuvoya uwe, ee Mwenyezi Mlungu!
Ee Mwenyezi Mlungu, hunakuvoya huhende huongokerwe.
- 26 Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina la Mwenyezi Mlungu!
Hundakujaliya kula nyumba ya kuvoya Mlungu.
- 27 Mwenyezi Mlungu ni Mlungu,
akahung'azira mwangawe.
- Gbwirani maphungo ga mihi mwenu mikononi
mlongozane wakati wa sikukuu,
mphiyee phamwenga phenye pembe za phatu pha kulavira sadaka.
- 28 Uwe u Mlungu wangu, nami nindakushukuru,
uwe u Mlungu wangu, nindakutogola.
- 29 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mana ni mnono
mendzwaye isiyosika, inadumu hata kare na kare!

119

Shariya ya Mwenyezi Mlungu

- 1 Baha atu ambao njira zao tazina lawama,
atu alungao shariya za Mwenyezi Mlungu!
- 2 Baha aho alungao malagizoge,
aho amuendzao kpwa mioyo yao yosi,
- 3 asiohenda makosa,
ela analunga njiraze.
- 4 Uwe ukahupha malagizogo,
ili hugalunge chikamilifu.
- 5 Ningemendza nilunge malagizogo vinono,
kahi za kulunga malagizogo!
- 6 Nchilunga malagizogo gosi,
sindaphaha waibu.
- 7 Nindakutogola moyo kutsuka,
ndiphodzifundza malagizogo ga haki.
- 8 Nindagbwira shariyazo.
Kpwa hivyo nakuvoya usiniriche tsetsetse.

Kugbwira shariya ya Mwenyezi Mlungu

- 9 Dze, barobaro anawezadze kuhenda maishage gakale swafi?
Ni kpwa kuishi kulengana na nenoro.
- 10 Nakuvoya moyo kutsuka,
usiniriche nkakosa kulunga malagizogo!
- 11 Nenoro nkariika mwangu moyoni,
ili nisikuhendere dambi.
- 12 Utogolwe, ee Mwenyezi Mlungu,
nifundza shariyazo!

- 13 Kpwa raka ra dzulu ninasemurira
malagizogo gatulukago mwako kanwani.
14 Nahamirwa ni kulunga malagizogo,
dza viratu mutu ahamirwavyo ni utajiri munji.
15 Ndaririkana kuhusu shariyazo
na kugbwira njirazo.
16 Nahamirwa ni shariyazo
sindayala nenoro.

Kuhamirwa ni kugbwira shariya ya Mwenyezi Mlungu

- 17 Nihendera manono mimi mtumishio
ili niishi na kugbwira nenoro.
18 Ning'aza matso gangu ili nione
mambo ga ajabu garigo mwako shariyani.
19 Mimi ni mjeni phapha duniani, mino natsupira tu,
usinifwitse malagizogo.
20 Roho yangu inaluma
kpwa kuaza kumanya shariyazo wakati wosi.
21 Uwe ukuademurira enye kudzikarya, ariolaniwa,
asiolunga malagizogo.
22 Niusira chibero chao na ufyozu wao,
mana mimi nina chadi cha kulunga malagizogo.
23 Dzagbwe akulu ananipangira njama mbii,
mino mtumishio ndaririkana shariyazo.
24 Malagizogo gananihamira
ndigo ganago nipa ushauri.

Kulunga shariya

ya Mwenyezi Mlungu kpwa chadi

- 25 Nikalazwa vumbini,
nipa tsona uhai dza urivyolaga.
26 Nakuolangira njira zangu zosi nawe uchinijibu,
nifundza shariyazo.
27 Nihenda nielewe mafundzo ga malagizogo
nami ndaririkana mahendogo ga ajabu.
28 Moyo wangu una sonono,
nitiya mkpwotse dza urivyolaga.
29 Nirinda nisigombe handzo,
na kahi ya mbazizo nifundza shariyayo.
30 Nkatsambula njira ya uaminifu
na nkadzilavya kulunga malagizogo.
31 Nikagbwira malagizogo, ee Mwenyezi Mlungu,
usiniriche nkamena waibu!
32 Ndalunga malagizogo,
mana ukanivugula ufahamu.
33 Ee Mwenyezi Mlungu, nifundza kulunga shariyazo,
nami ndazilunga hadi mwisho.
34 Nipa ufahamu ili niweze kugbwira shariyayo
na kuilunga moyo kutsuka.
35 Nilongoza kahi ya kugbwira njira za malagizogo,
mana zinanihamira.
36 Elekeza moyo wangu ukale na chiru ya kulunga malagizogo,
na si kpwa sababu ya kuphaha fwaida!
37 Rinda matso gangu gasilunge mambo gasigo mana,
tundza maisha gangu sawa-sawa na nenoro.
38 Nitimizira ahadi uriyonilaga mimi mtumishio,
ahadi ya hara akuogopha.
39 Niusira waibu ninaowogopha
mana malagizogo ni manono.
40 Naaza sana kulunga malagizogo
tundza maisha gangu mana uwe u wa haki!

*Kukuluphira shariya
ya Mwenyezi Mlungu*

- 41 Mendzwayo isiyosika nainedzere, ee Mwenyezi Mlungu
na wokofuo naunedzere kulengana na ahadiyo.
- 42 Hipho ndipho ndiphokala na jibu ra hinyo anaonifyorera,
mana mino nakuluphira nenoro.
- 43 Nihenda nigombe kpweli chila wakati
mana nikakuluphira malagizogo.
- 44 Ndalunga shariyazo siku zosi,
hata kare na kare.
- 45 Nami ndakala huru,
mana naendza shariyazo.
- 46 Nindagomba kuhusu malagizogo mbere ya afalume,
nami sindaona waibu.
- 47 Mana nafwahirwa ni kugbwira malagizogo,
kpwa kukala nagamendza.
- 48 Naishimu na kumendza malagizogo,
nindaririkana kuhusu shariyazo.
- 49 Tambukira neno urironilaga, mimi mtumishio,
neno ambaro rinanipha matumaini.
- 50 Utu unaoniphoza marendanda wakati wa kugaya kpwangu
ni kukala ahadiyo inanipha uzima.
- 51 Atu a kudzikarya ananibera,
ela siricha kulunga shariyazo.
- 52 Ninaphotambukira malagizogo ga hangu kare
nasikira kuphozwa marendanda, ee Mwenyezi Mlungu.
- 53 Nasikira utsungu kpwa sababu ya atu ayi,
ambao aricha kulunga shariyazo.
- 54 Malagizogo gakakala wira wangu
phophosi nisagalapho.
- 55 Usiku ninatambukira dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu
na kugbwira shariyazo.
- 56 Hiku kugbwira malagizogo,
ni baraka kulu kpwangu.
- 57 Uwe Mwenyezi Mlungu ndiwe mtalo wangu
ninaahidi kukala, nindagbwira manenogo.
- 58 Nikaendza usoo kpwa moyo wangu wosi,
nionera mbazi dza urivyolaga.
- 59 Nikaririkana njira zangu,
nami nkagaluzo nyayo zangu kulunga malagizogo.
- 60 Nahenda upesi na sindachelewa
kugbwira malagizogo.
- 61 Atu ayi ananihega na nyugbwe
ela mino sindayala shariyazo.
- 62 Usiku wa manane nalamuka na kukushukuru,
kpwa sababu ya malagizogo ga haki.
- 63 Mino ni msena wa osi akuogophao,
msena wa hinyo alungao malagizogo.
- 64 Ee Mwenyezi Mlungu, dunia ikaodzala mendzwayo isiyosika,
nifundza malagizogo.

Samani ya shariya ya Mlungu

- 65 Ukanihenderato mimi mtumishio,
sawa-sawa na nenoro, ee Mwenyezi Mlungu.
- 66 Nipha achili na marifwa
mana ninakuluphira malagizogo.
- 67 Kabila kudzangbwenitiya adabu, nakala nkaangamika njira,
ela vivi nagbwira nenoro.
- 68 Uwe u mnono na uhendago ni manono,
nifundza malagizogo.

69 Dzagbwe atu adzikaryao anagomba handzo chinyume changu,
ela mino nagbwira shariyazo moyo kutsuka.

70 Mioyo yao ni mii
ela mino nahamirwa ni shariyazo.

71 Ni vinono kukala nateseka,
ili niweze kudzifundza shariyazo.

72 Shariya ya kula mwako kanwani ni bora
kuriko maelufu ga vipande vya zahabu na feza.

73 Waniumba mwenye uwe, na mikonoyo,
nipha ufahamu, ili nidzifundze malagizogo.

74 Hinyo akuogophao andaniona na ahererwe,
kpwa kukala nikaika tumaini rangu kwenye nenoro.

75 Namanya, ee Mwenyezi Mlungu, kukala hukumuzo ni za haki
na kukala ukanitiya adabu kulengana na uaminifuo.

76 Mendzwayo isiyosika na iniphoze marena
kulengana na ahadi uriyonilaga mimi mtumishio.

77 Nionera mbazi ili niishi
mana shariyayo inanihamira.

78 Aho adzikaryao naaibike, kpwa kunihendera makosa bila chausa,
ela mino nindaririkana shariyazo.

79 Aho aniogophao naanigalukire,
ili aweze kumanya malagizogo.

80 Moyo wangu naugbwire malagizogo
ili nisedze nikamenya waibu.

81 Roho yangu ikaremwa kpwa kugodzera wokofuo,
ela nikaika tumaini rangu kahi ya nenoro.

82 Matso gangu gakaremwa kpwa kurorera ahadiyo,
nauza, "Undaniphoza marena rini?"

83 Mana ndipho nkakonya-konya dza chiriba chiricho mosini,
ela sidzangbweyala malagizogo.

84 Mino mtumishio nigodzere hadi rini,
undaatiya adabu rini ano anaonigayisa?

85 Atu a kudzikarya akanitsimbira madibwa,
chinyume cha shariyayo.

86 Malagizogo gosi ni ga kukuluphirika,
niterya mana atu ananigayisa bila chausa!

87 Phadide aniangamize,
ela mino sidzangbwericha shariyazo.

88 Nitivya kulengana na mendzwayo isiyosika,
ili niweze kulunga malagizogo.

89 Ee Mwenyezi Mlungu, nenoro rinadumu hata kare na kare,
nkuima imara ko mlunguni.

90 Uaminifuo unadumu chivyazi hadi chivyazi,
dunia ukayiika phatuphe nayo inadumu.

91 Viumbe vyosi vi phapha rero kpwa shariyayo,
mana vitu vyosi vinakuhumikira uwe.

92 Kalapho si ko kuhamirwa ni shariyazo
mino ningekala nkafwa na kugaya kpwangu.

93 Sindagayala malagizogo,
mana ndigo chigonihenda nkale moyo.

94 Mino ni wako, nitivya,
mana nkahenda chadi kulunga malagizogo.

95 Atu ayi ananiotea aniangamize,
ela mino naririkana malagizogo.

96 Nkamanya kukala chila chitu china mwishowe,
ela malagizogo tagana mwisho.

*Kumendza shariya
ya Mwenyezi Mlungu*

97 Kpwa kpweli shariyayo naimendza,

nasinda dii kuiririkana.

- 98 Malagizogo gananihenda nkale na ikima kuriko maadui gangu,
mana ga phamwenga nami chila wakati.
99 Nina ufahamu kuriko alimu angu osi,
kpwa kukala nkuririkana malagizogo.
100 Nina ufahamu kuriko atumia,
mana ninagbwira shariyazo.
101 Nkadzizuwiya nsilunge njira mbii,
ili niweze kugbwira nenoro.
102 Sikaricha shariyazo,
mana we mwenye ukanifundza.
103 Manenogo ga mtswano sana kpwangu,
ga mtswano kuriko asali!
104 Kutsupira malagizogo ninaphaha ufahamu,
kpwa hivyo nazira chila njira mbii.

Neno ra Mwenyezi Mlungu ni mwanga

- 105 Nenoro ndiyo taa inilongozayo,
na ni mwanga wa njira yangu.
106 Nkaapa kpwa kuhenda rya chirapho
kukala nindagbwira shariyazo za haki.
107 Nikagaya sana,
ee Mwenyezi Mlungu, nihenda nikale moyo kulengana na nenoro!
108 Ee Mwenyezi Mlungu, phokera voyo rangu ra shukurani,
na unifundze shariyazo.
109 Maisha gangu ga hatarini wakati wosi,
ela siyala shariyayo.
110 Atu ayi akanihegera mihego
ela sindaricha malagizogo.
111 Malagizogo ni urisi wangu wa kare na kare,
gago ndigo gahamirago mwangu moyoni.
112 Moyo wangu u tayari kulunga shariyazo
hata kare na kare.

Kugbwira shariya ya Mlungu

kunarinda

- 113 Simendze anafiki,
ela namendza shariyayo.
114 Uwe ndiwe chimbiriro rangu na ngao yangu,
nikaika tumaini rangu kahi ya nenoro.
115 Niukirani, mwi muhendao mai,
ili niweze kulunga malagizo ga Mlungu wangu.
116 Nigbwiririra dza urivyolaga kpwa nikale moyo,
usikubali niifike kahi za tumaini rangu!
117 Nigbwira kpwa nikale salama,
na nienderere kuririkana shariyazo wakati wosi!
118 Uwe ukuarema osi arichao kulunga shariyazo,
mana likakado rao ni ra bure.
119 Ayi osi duniani unaausa dza uchafu,
kpwa hivyo mino namendza malagizogo.
120 Nakakama kpwa kukuogopha uwe,
naogopha uamulio.
121 Nkahenda garigo ga haki na ga sawa,
usiniriche mikononi mwa hinyo anitesao.
122 Hakikisha mtumishio a salama,
usiriche atu asiomanya Mlungu akanigayisa.
123 Matso gangu gakaremwa kuropera wokofuo,
kpwa kugodzera chilaganecho cha haki.
124 Nihendera mimi mtumishio kulengana na mendzwayo isiyosika,
na unifundze shariyazo.
125 Mimi ni mtumishio, nipa uwezo wa kuelewa
ili nimanye malagizogo.

126 Ni wakati wa uwe kuhenda chitu, ee Mwenyezi Mlungu
mana shariyazo tazilungbwa.

127 Mana mino namendza malagizogo
kuriko zahabu, tsona kuriko zahabu swafi.

128 Na kpwa vira malagizogo gosi kpwangu ga sawa,
ndiyo mana nazira chila njira ya handzo.

129 Malagizogo ni ga ajabu,
kpwa hivyo mino nagalunga moyo kutsuka.

130 Maelezo ga mafundzogo nkureha mwanga,
na kumuhenda asiyemanya aweze kuelewa.

131 Mromo wangu u laza na navumahika,
kpwa kuaza sana malagizogo.

132 Galuka unionere mbazi,
dza uhenderavyo akumendzao wakati wosi.

133 Nilongoza kama urivyolaga kulengana na nenoro,
usiriche uyi wowosi ukanitawala.

134 Nitivya na mateso ga anadamu
ili niweze kugbwira shariyazo.

135 Nimwirikira mwangao mimi mtumishio,
na unifundze shariyazo.

136 Matsozi gananimwagika
kpwa vira ambavyo shariyazo tazigbwirwa.

*Neno ra Mwenyezi Mlungu
rinadumu ta kare na kare*

137 Ee Mwenyezi Mlungu, Uwe u wa haki,
na uamulio ni wa sawa.

138 Uwe ukalavya malagizogo
kpwa haki na uaminifu.

139 Mendzwa yangu kpwako inanirya,
kpwa sababu aviha angu taalunga manenogo.

140 Ahadizo zinakuluphirika,
nami mtumishio nazimendza.

141 Mino ni mdide na ninaberwa,
ela mino siyala shariyazo.

142 Hakiyo ni haki hata kare na kare,
na shariyayo ni ya kpweli.

143 Nkaphaha tabu na mashaka,
ela malagizogo gananihenda nihamirwe.

144 Malagizogo ni ga haki hata kare na kare,
nipha ufahamu kpwa nikale moyo.

Kuvoya kukombolwa

145 Naiha na moyo wangu wosi, nijibu ee Mwenyezi Mlungu,
nami ndalunga shariyazo.

146 Ninakuririra uwe, unitivye
ili niphahe kugbwira malagizogo.

147 Nikurauka chiti na kuvoya msada,
tumaini rangu nkariika kpwenye nenoro.

148 Nachesa matso usiku wosi
ili niririkane ahadizo.

149 Sikira sauti yangu kulengana na mendzwayo isiyosika,
rinda maisha gangu, ee Mwenyezi Mlungu, kulengana na shariyazo.

150 Hinyo anipangirao njama akanifikira phephi,
ela aho a kure na shariyazo.

151 Ela uwe u phephi nami, ee Mwenyezi Mlungu,
na malagizogo gosi ni ga kpweli.

152 Hangu kare nádzifundza kula kpwa malagizogo,
kpwa kukala wagahenda gakale ga kare na kare.

Kuvoya msada

153 Lola vira nigayavyo na unitivye,

- mana siyarire shariyayo.
 154 Nikanira na unikombole,
 rinda maisha gangu kulengana na ahadiyo.
 155 Wokofu u kure na atu ayi,
 mana aho taaendza shariyazo.
 156 Mbazizo ni nyinji, ee Mwenyezi Mlungu,
 manyirira maisha gangu kulengana na hakiyo.
 157 Aviha angu na anigayisao ni anji,
 ela sindaricha kulunga malagizogo.
 158 Nionapho aho ario si aaminifu, nikutsukirwa sana,
 mana taagbwira nenoro.
 159 Lola vira nimendzavyo shariyazo,
 tundza maisha gangu, ee Mwenyezi Mlungu, kulengana na mendzwayo isiyosika.
 160 Manenogo gosi ni ga kpweli,
 shariyazo zosi za haki zinadumu ta kare na kare.

Kugbwira shariya ya Mlungu

kpwa kudzilavya

- 161 Akulu ananigayisa bila chausa,
 ela moyo wangu unakakama kpwa kuogopha nenoro.
 162 Ninahamirwa ni nenoro,
 dza mutu achiyeteka mali nyinji.
 163 Handzo narizira na kurinema,
 ela namendza shariyazo.
 164 Nakutogola kano sabaa kpwa siku,
 kpwa ajili ya shariyazo za haki.
 165 Hinyo amendzao shariyayo ana amani kulu
 na taphana chochosi ndicho ahenda akpwale.
 166 Ninagodza unitivyee, ee Mwenyezi Mlungu,
 na ninalunga malagizogo.
 167 Nagbwira malagizogo,
 mana nagamendza sana.
 168 Nagbwira shariyazo na malagizogo,
 mana uwe unamanya njira zangu zosi.

Kuvoya msada

- 169 Chiro changu nachikufikire, ee Mwenyezi Mlungu,
 nipa ufahamu kulengana na nenoro.
 170 Mavoyo gangu nagakufikire,
 nitivya kulengana na ahadiyo.
 171 Madomo gangu nagakutogole,
 mana uwe unanifundza shariyazo.
 172 Lilimi rangu rindaimba kuhusu nenoro,
 mana malagizogo gosi ni ga haki.
 173 Mkpwonoo naukale tayari kuniterya,
 mana nkatsambula kugbwira shariyazo.
 174 Naaza wokofuo, ee Mwenyezi Mlungu,
 na shariyayo inanihenda nihamirwe.
 175 Nijaliya nkale moyo ili nipahe kukutogola,
 na shariyazo ziniterye.
 176 Nkatanga-tanga dza ng'ondzi chiroangamika,
 niendza mimi mtumishio, mana siyala malagizogo.

120

Wira wa kupanda kuphiya mwango Sayuni kpwa sharee.

- 1 Nriphokala kpwenye shida, námuiha Mwenyezi Mlungu
 naye achinijibu.
 2 Ee Mwenyezi Mlungu, nitivya na atu agombao handzo
 na unitivye na achengao.
 3 Mwimwi mgombao handzo,
 mnalonda Mlungu akuhendereni utu wani?
 Au akupheni utu wani zaidi?
 4 Andakutiya adabu

- kpwa kuhumira mivi ya kurya ya sujaa,
na makala ga moho ga mphingo.
⁵ Shaka hiro, kukala mimi nisagala Mesheki dza mjeni,
kukala naishi kahi za mahema ga Kedari!
⁶ Nkaishi muda munji
kahi za atu asiomendza amani.
⁷ Mino ni mutu wa amani,
ela nchigomba kuhusu amani nyo nkulonda viha.

121

*Mwenyezi Mlungu
ndiye mrindzi wehu*

- Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.
¹ Naunula matso gangu kulola vidzangoni.
Ndipho nchidziuza msada wangu undalaphi?
² Msada wangu ula kpwa Mwenyezi Mlungu,
ariyeumba mlunguni na tsi.
³ Kandakuricha ukpwale,
iye akurindaye kakuka.
⁴ Kpweli iye mrindzi wa Iziraeli
kandakuka wala kalala.
⁵ Mwenyezi Mlungu ni mrindzio,
a uphandeo wa kulume anakurinda.
⁶ Dzuwa tarindakupiga wakati wa mutsi,
na mwezi taundakulumiza wakati wa usiku.
⁷ Mwenyezi Mlungu andakurinda na uyi wosi,
naye andarinda maishago.
⁸ Mwenyezi Mlungu andakurinda chila utulukapho na uinjirapho,
vi sambu hata kare na kare.

122

Nguma za Jerusalemu

- Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Daudi.
¹ Nahamirwa ariphoniamba,
"Huphiye nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu."
² Vivi huimire
mwako maryangoni, uwe Jerusalemu.
³ Jerusalemu ni mudzi uchiodzengbwa vinono
na kutaze zikagbwirana ngingingi.
⁴ Hiko ndiko ambako mbari nkuambuka
mbari za Mwenyezi Mlungu
kpwendatogola dzina ra Mwenyezi Mlungu
kulengana na shariya zohewa Iziraeli.
⁵ Hiko ndiko kuriko na vihi vya uamuli
vihi vya utawala vya chivyazi cha Daudi.
⁶ Voyerani Jerusalemu ikale na amani:
"Hinyo anaokumendza na akale salama!
⁷ Namukale na amani ndani ya kutazo,
na usalama ndani ya madzumbago."
⁸ Kpwa ajili ya enehu na asena angu,
nindaamba, "Kalani na amani."
⁹ Kpwa ajili ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
nindakuvoyera uongokerwe.

123

Kuvoya mbazi

- Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.
¹ Naunula matso gangu kpwako,

uwe usegereye kwenye chihicho cha endzi ko mlunguni!

- ² Lola, dza viratu ahendadzi-kazi
 akuluphiravyo matajiri gao,
 dza viratu muhendadzi-kazi mchetu
 akuluphiravyo tajiriwe mchetu,
 ndivyo swiswi hunavyokukuluphira uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
 hadi ndiphohuonera mbazi.
- ³ Huonere mbazi, ee Mwenyezi Mlungu, huonere mbazi,
 mana hukaberwa vya kutosha.
- ⁴ Hukagayiswa sana ni hinyo anaodzikarya
 hukaberwa ni hinyo asiojali na enye ngulu.

124

Mlungu ndiye mrindzi wa atue

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Daudi.

- ¹ Mwenyezi Mlungu asingekala uphande wehu,
 Aiziraeli naambe,
- ² Mwenyezi Mlungu asingekala uphande wehu,
 wakati maadui gehu gariphohushambuliya,
- ³ phahi angehumiza wakati huchere moyo,
 wakati kala akahutsukirirwa,
- ⁴ mafuriko gangehuosa,
 madzi gangehufwinika.
- ⁵ Hipho madzi ga kukukusa
 gangetsupa dzulu yehu.
- ⁶ Mwenyezi Mlungu naatogolwe
 ambaye kakahuricha
 kwenye meno gao.
- ⁷ Hukaponea dza nyama wa mapha
 kuponea na muhambo wa muindza.
 Muhambo ukavundzwa!
 Naswi hukatiya.
- ⁸ Msada wehu ula kpwa Mwenyezi Mlungu,
 yeumba mlunguni na tsi.

125

Usalama wa atu a Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

- ¹ Amukuluphirao Mwenyezi Mlungu ni dza mwango wa Sayuni,
 ambao tauweza kusumbiswa, ela unadumu hata kare na kare.
- ² Dza vira myango chivyozunguluka Jerusalemu,
 ndivyo Mwenyezi Mlungu azungulukavyo atue
 hangu sambu hata kare na kare.
- ³ Mana atu ayi taandatawala tsi ya enye haki
 sedze atu a haki akahenda mai.
- ⁴ Ahendere manono, ee Mwenyezi Mlungu, hinyo ario anono,
 na hinyo ario na mioyo swafi!
- ⁵ Ela hinyo anaolunga njira za kubeta-beta,
 Mwenyezi Mlungu andaausa phamwenga na ahendao mai!
 Iziraeli naikale na amani.

126

Atu a Mlungu ariouyizwa

kula utumwani

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

- ¹ Mwenyezi Mlungu ariphoauyiza Sayuni atu ariokala akahalwa mateka,
 hwaona avi hunaloha.
- ² Miromo yehu yaodzala chitseko
 na malilimi gehu gachipiga njerejere,
 halafu atu a mataifa ganjina aamba:
 "Mwenyezi Mlungu akaahendera mambo makulu."

- ³ Mwenyezi Mlungu akahuhendera mambo makulu,
naswi huna raha.
- ⁴ Huuyizire kuongokerwa kpwehu, ee Mwenyezi Mlungu,
dza mvula itiyavyo madzi madete makavu ga Negebu.
- ⁵ Hinyo aphantao na matsozi
andavuna na raha.
- ⁶ Hiye atulukaye na kurira
kuno akatsukula mbeyu kpendaphanda,
andauya kaya na njerejere za raha,
kuno akatsukula mavunoge.

127

*Bila Mlungu kazi ya mwanadamu
taifwaha chitu*

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Selemani.

- ¹ Mwenyezi Mlungu asiphodzenga nyumba,
hinyo adzengao anahenda kazi ya bure.
- Mwenyezi Mlungu asiphorinda mudzi,
hinyo arindao anachesa bure.
- ² Ni kazi ya bure kurauka ligundzu
na kulala kuchelewa,
na kuphaha chakurya kpwa tabu.
Mana Mlungu nkuatimizira mahitaji ga anaoamendza
na kuapha usingizi mnono.
- ³ Ana ni urisi kula kpwa Mwenyezi Mlungu,
chivyazi ni zawadi kula kwakpwe.
- ⁴ Mutu ariye na ana alume wakati kadzangbwetsakala
ni dza sujaa mwenye mivi mwakpwe mikononi.
- ⁵ Baha mutu ariye na ana anji alume
dza mutu ambaye ryakare ri tele mivi.
Iye kandaifika,
wakati anapholumbana na maaduige pho ryangoni.

128

Baraka za atu

amuogophao Mwenyezi Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

- ¹ Baha mutu amuogophaye Mwenyezi Mlungu,
alungaye njira za Mlungu.
- ² Andarya matunda ga kazi za mikonoye,
andakala na raha, na mamboge gandamphihirato.
- ³ Mcheo andakala dza mzabibu uvyalao sana mwako nyumbani,
anao andakala dza mitse ya mizaituni,
kuzunguluka mezayo.
- ⁴ Hivyo ndivyo ndivyojaliywa
mutu ndiye muogopha Mwenyezi Mlungu.
- ⁵ Mwenyezi Mlungu naakubariki kula Sayuni!
Uajaliwe uone kuongokerwa kpwa Jerusalemu,
siku zosi za maishago.
- ⁶ Mlungu akujaliye uone adzukuluo.
Izraeli naikale na amani!

129

Voyo chinyume cha maadui a Izraeli

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

- ¹ "Maadui gangu ganigayisa hangu ni barobaro,"
Aizraeli naambe,
- ² "Hangu ni barobaro maadui gangu ganigayisa sana,
ela taakaweza kuniturya.
- ³ Aho akanitiya vironda vya mongo,

dza mkurima atsimbavyo mitaru mire mundani.”

⁴ Mwenyezi Mlungu ni wa haki,
akadusula kowa za atu ayi.

⁵ Osi amenao Sayuni
naatiywe waibu na auyizwe nyuma!

⁶ Naakale dza nyasi dzulu ya nyumba,
zinazonyala kabila tazidzangbwekula,

⁷ ambazo hata mtsengi akazikuya-kuya taziodzala fumba
na mfungi wa mahiha kandafisa butsa.

⁸ Hinyo anaotsupa na njira taandaamba,
“Baraka za Mwenyezi Mlungu nazikale phamwenga nawe!
Hunakubariki kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”

130

Kuvoya kuterywa

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

¹ Mwenyezi Mlungu, nakuririra uwe wakati nkavundzika moyo.

² Mwenyezi Mlungu phundza sauti yangu!

Masikirogo nagasikize vinono
mavoyo gangu!

³ Ee Mwenyezi Mlungu, ichikala uwe undaolanga makosa gehu,
ni ani ndiyeweza kuima mberezo?

⁴ Ela kpwako kuna msamaha
ili huphahe kukuogopha.

⁵ Namgodzera Mwenyezi Mlungu, moyo wangu unagodzera,
matumaini gangu ni kwenye nenore.

⁶ Nagodzera Mwenyezi Mlungu,
zaidi ya vira arindzi a usiku agodzeravyo kuche,
ehe, ni zaidi ya vira arindzi a usiku agodzeravyo aone kukacha.

⁷ Uwe Iziraeli mkuluphire Mwenyezi Mlungu,
mana Mwenyezi Mlungu ana mendzwa isiyosika,
tsona iye ana nguvu nyinji za kukombola.

⁸ Iye andakombola Iziraeli
na dambize zosi.

131

Kukuluphira Mwenyezi Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Daudi.

¹ Ee Mwenyezi Mlungu, moyo wangu taudzikarya,
wala sidziunula.

Nami sidzihusisha na mambo makulu,
mambo garigo makulu kpwangu.

² Ela nkahuriza na kunyamaza moyo wangu;
dza mwana achiyerikiswa ahuriravyo magoni pha nine,
ndivyo nrivyohuriza moyo wangu.

³ Mwi atu a Iziraeli, kuluphirani Mwenyezi Mlungu
vi sambu hata kare na kare.

132

Makalo ga Mwenyezi Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

¹ Ee Mwenyezi Mlungu mtambukire Daudi
na tabu zosi arizokala nazo.

² Tambukira arivyoopa, ee Mwenyezi Mlungu
naziri ariyokuikira uwe Mwenye Nguvu wa Jakobo.

³ Iye waamba, “Sindamenya mwangu nyumbani
wala kupanda mwangu chitandani,

⁴ sindakubali kulala usingizi
wala kusenukira,

- 5 hadi ndiphomphahira phatu Mwenyezi Mlungu
ndiphomphahira makalo iye Mwenye Nguvu wa Jakobo.”
- 6 Swino hwasikira habari kuhusu Sanduku ra Chilagane huriphokala Efuratha,
chisha huchendariphaha kahi ya minda hiko Jaari.
- 7 “Huphiyeni kwenye makaloge,
huphiyeni hukaabudu, kwenye chihiche cha kuikira magulu.”
- 8 Unuka, uwe Mwenyezi Mlungu, uphiye ukamenye pho phatupho pha kuoya,
uwe phamwenga na ro sanduku ra nguvuzo.
- 9 Alavyadzio-sadaka naahende haki wakati wosi
na aaminifuo, naapige njerejere na raha.
- 10 Na kpwa ajili ya Daudi, mtumishio,
usimreme ye mtumishio yemmwigira mafuha.
- 11 Mwenyezi Mlungu wamuapira Daudi chirapho cha uhakika
ambacho ni achitimize,
“Nindaika mmwenga wa chivyazicho mwenye,
kwenye chihicho cha endzi.
- 12 Ichikala chivyazicho andagbwira chilagane changu
na kulunga malagizo gangu ndigoafundza,
ana aho nao andakala afalume hata kare na kare.”
- 13 Mana Mwenyezi Mlungu akatsambula Sayuni
phakale makaloge:
- 14 “Phapha ndipho phatu phangu pha kuoya hata kare na kare
mino ndasagala phapha mana nkaphamendza.
- 15 Nindajaliya Sayuni kpwa kuupha mahitajige
na agayie ndaamvunisa.
- 16 Alavyadzie-sadaka ndaavwika wokofu,
na aaminifu ario himo andakala achiimba kpwa raha.
- 17 Nindaunula mutu wa chivyazi cha Daudi akale mfalume himo,
nkatayarisha taa kpwa ajili ya mmwagirwa mafuha wangu.
- 18 Ndatiya waibu maauige
ela ndamvrika tadzi ya chifalume imekayo siku zosi.”

133

Unono wa kusagala kpwa umwenga

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Daudi.

- 1 Ni vinono na vinahama
ndugu achisagala phamwenga, kpwa umwenga.
- 2 Ni dza mafuha ga samani gajerago kula chitswani mwa Aruni
na kutserera cheruni,
cheru cha Aruni,
na kujera hata ukosini mwa vwazire!
- 3 Avi ni manena ga mwango Herimoni,
gagbwago dzulu ya mwango Sayuni!
- Mana kuko ndiko ambako Mwenyezi Mlungu arikoahidi kulavya baraka,
na uzima wa kare na kare.

134

Mwiho wa kumlika Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

- 1 Ndzoni mumtogole Mwenyezi Mlungu, mwi atumishie mosi
muhumikao usiku kahi ya nyumba ya kuvoya Mlungu!
- 2 Unulani mikono yenu kuelekeza phatu phatakatifu,
na mumtogole Mwenyezi Mlungu.
- 3 Mwenyezi Mlungu naakujaliyeni kula Sayuni,
ariyeumba mlunguni na tsi.

135

Wira wa kutogola Mlungu

¹ Haleluya.

Mtogoleni Mwenyezi Mlungu.

Dzina ra Mwenyezi Mlungu naritogolwe,
mtogoleni Mwenyezi Mlungu mwi atumishie.

² Mwimwi muhumikao kwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
muhalani mwa nyumba ya Mlungu wehu!

³ Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, mana iye ni mnono,
muimbireni mana ana mbazi!

⁴ Mana Mwenyezi Mlungu akadzitsamburira atu a chivyazi cha Jakobo,
Aiziraeli akale atue anaoasamini.

⁵ Mana namanya kukala Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu
na kukala iye ni zaidi ya milungu yosi.

⁶ Mwenyezi Mlungu anahenda rorosi alondaro,
mlunguni na duniani,
baharini na katika vivwa vyosi.

⁷ Iye ndiye ahendaye maingu gakazuka, chila pembe za dunia
atengezaye limeme ra mvula,
na kureha phepho kula kwenye nyumbaze za kuika hazina.

⁸ Iye ndiye ariyeolaga ana a mwandzo a chilume a Misiri,
a binadamu na a nyama.

⁹ Iye ambaye wakuhendera ishara na maajabu mo mwako uwe Misiri,
chinyume na Farao na atumishie osi.

¹⁰ Ariyeolaga atu a mataifa ganjina manji,
na afalume a mkpwotse.

¹¹ Sihoni, mfalume wa Aamori
na Ogi, mfalume wa Bashani
na falume zosi za Kanani.

¹² Tsi zao achizilavya kama urisi,
urisi wa atue, Aiziraeli.

¹³ Dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu rinadumu hata kare na kare,
undatambukirwa ni vivyazi vyosi.

¹⁴ Mana Mwenyezi Mlungu andaamula atue kukala taana makosa,
na kuaonera mbazi atumishie.

¹⁵ Milungu ya mataifa, ni ya feza na zahabu,
yotengezwa ni anadamu.

¹⁶ Ina milomo ela taigomba,
ina matso ela taiona.

¹⁷ Ina masikiro ela taisikira,
na milomoni mwao tamuna pumuzi.

¹⁸ Aho aitengezao na aho aikuluphirao,
andakala dza iyo.

¹⁹ Mwi atu a Iziraeli, mtogoleni Mwenyezi Mlungu!
Mwi a nyumba ya Aruni mtogoleni Mwenyezi Mlungu.

²⁰ Mwi achina Lawi, mtogoleni Mwenyezi Mlungu!
Mwi muogophao Mwenyezi Mlungu, mtogoleni!

²¹ Mwenyezi Mlungu naatogolwe hiko Sayuni,
iye asagalaye Jerusalemu!

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Haleluya.

136

Wira wa shukurani

¹ Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala iye ni mnono,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.

² Mshukuruni Mlungu wa milungu,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.

³ Mshukuruni Mlungu mkpwulu kushinda milungu yosi,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.

⁴ Kpwa iye macheye ambaye nkuhenda maajabu,

- mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
⁵ Kpwa iye ambaye kpwa kumanyakpwe waumba mlunguni,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
⁶ Kpwa iye ariyetengeneza tsi dzulu ya madzi,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
⁷ Kpwa iye ariyetengeza mianga mikulu.
 Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
⁸ Dzuwa ra kutawala wakati wa mutsi,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
⁹ Mwezi na nyenyezi za kutawala usiku.
 Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹⁰ Kpwa iye ariyeolaga ana a mwandzo a Amisiri,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹¹ Na kutuluzza Aiziraeli kahi zao,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹² Kpwa mkpwono wa nguvu uchiogolowa,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹³ Kpwa iye ariyeganya Bahari ya Shamu kano mbiri,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹⁴ Na kuhenda Aiziraeli atsupe kahi-kahi,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹⁵ Ela Farao na asikarie a viha achiahenda ahohe,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹⁶ Kpwa iye ariyelongoza atue weruni,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹⁷ Kpwa iye ariyepiga afalume akulu, masujaa.
 Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹⁸ Na kuolaga afalume enye nguvu.
 Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
¹⁹ Sihoni, mfalume wa Aamori
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
²⁰ Na Ogi mfalume wa Bashani,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
²¹ Tsi zao achizilavya zikale urisi,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
²² Urisi wa Iziraeli mtumishiwe.
 Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
²³ Iye ndiye ariyehutambukira wakati kala hu anyonje.
 Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
²⁴ Achihutivya na maadui gehu.
 Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
²⁵ Iye anayerisa viumbe vyosi,
 mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
²⁶ Mshukuruni Mwenyezi Mlungu wa mlunguni.
 Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.

137

Wira wa sonono kahi za tsi ya chijeni

- ¹ Hwasagala kanda ya myuho ya Babeli, hwasagala na huchirira
 huriphotambukira Sayuni.
² Ngoma zehu za ngephephe
 huchizitsomeka mihini phapho hipho.
³ Mana ariokala akahugbwira alonda huaimbire,
 nao ariokala anahugayisa aamba,
 "Huimbireni wira mmwenga wa mawira ga Sayuni!"
⁴ Hundaimbadze wira wa Mwenyezi Mlungu
 na kuno hu kahi ya tsi ya chijeni?
⁵ Ichikala ndakuyala uwe Jerusalemu

- phahi mkpwono wangu wa kulume nauswene.
⁶ Lilimi rangu narigbwirane na lilakalaka,
 napho sindakutambukira uwe,
 napho sindakuririkana uwe Jerusalemu,
 kuriko chochosi chinachonifwahira.
⁷ Ee Mwenyezi Mlungu usiyale vira Aedomu arivyohenda
 siku Jerusalemu iriphohalwa mateka,
 hinyo aamba, "Ibomoleni, ibomoleni
 hata misingiye!"
⁸ Mwi atu a Babeli, m'banangadzi mkpwulu we!
 Baha hiye ndiyekuriphiza
 go mai urigohuhendera!
⁹ Baha hiye ndiyehala anao
 na aabande-bande maweni!

138

Voyo ra shukurani

Wira wa Daudi.

- ¹ Nakushukuru na moyo wangu wosi, uwe Mwenyezi Mlungu.
 Ndaimba mawira ga kukutogola mbere za milungu.
² Nazama kukuabudu kuelekeya nyumbayo takatifu
 na kurilavira shukurani dzinaro
 kpwa sababu ya mendzwayo isiyosika na uaminifuo.
 Mana uwe ukaika dzinaro na nenoro
 ukarihenda rikale dzulu kuriko vitu vyosi.
³ Siku nriphokuvoya, uwe wanijibu,
 uchiniphoza marena, kpwa kunitiya nguvu.
⁴ Afalume osi duniani andakutogola uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
 asikirapho maneno ugombago.
⁵ Andaimba kuhusu njira za Mwenyezi Mlungu,
 mana utukufu wa Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu.
⁶ Dzagbwe Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu, anajali anyonje,
 ela atu a roho mbii, nkuamanya kula kure.
⁷ Hata ntsupirapho shida,
 uwe unanirinda.
 Unagolosa mkpwonoo dzulu ya maadui gangu achionitsukirirwa,
 na unanitivya kuumira mkpwonoo wa kulume.
⁸ Mwenyezi Mlungu andatimiza arigonilaga,
 mendzwayo isiyosika, ee Mwenyezi Mlungu, inadumu hata kare na kare.
 Usiyale kazi ya mikonoyo.

139

Mlungu anamanya chila chitu

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Zaburi ya Daudi.

- ¹ Uwe Mwenyezi Mlungu ukanichunguza
 nawe unanamanya vyo nrivyo.
² Unanamanya nisagalapho na niunukapho;
 unamanya maazo gangu wakati u kure nami.
³ Uwe unamanya kutuluka kpwangu na kulala kpwangu
 unaelewa njira zangu zosi.
⁴ Hata kabila ya mimi kugomba neno rorosi,
 uwe Mwenyezi Mlungu ukumanya rondirogomba.
⁵ Unanizangira pande zosi, mbere na nyuma,
 nawe unanirinda na mkpwonoo wenye uwezo.
⁶ Marifwago, gananiangalaza,
 ni makulu sana hata siweza kugaelewa.
⁷ Niphiyephi ili nchimbire Rohoo?
 Niphiyephi ili nchimbire usoo?

- 8 Nchiambuka kuphiya mlunguni, uwe u kuko;
nchihenda kuzimu kukala chitanda changu, uwe u kuko.
- 9 Nchiuruka dza nyama wa mapha, hadi kure sana ko uphande wa mlauro wa dzuwa,
au hata nchisagala mwisho wa bahari,
- 10 hata kuko undanilongoza na mkpwonoo,
mkpwonoo wa kulume undanigbwira ngingingi.
- 11 Nchiamba, "Hakika jiza narinibwiningize,
na mwanga uchionizunguluka ukale usiku,"
- 12 mana ro jiza taringekala jiza kpwako,
usiku ungeng'ala dza mutsi,
mana jiza na mwanga usawa kpwako.
- 13 Uwe ndiwe uriyeumba vilungo vyosi vya ndani vya mwiri wangu,
waniunganisha phamwenga ndanini mwa mayo.
- 14 Nakutogola mana waniumba kpwa njira ya ajabu.
Mahendogo ni ga ajabu,
nami nagamanya tsetsetse.*
- 15 Umbo rangu tariyafwitsika mwako
nriphoubwa phatu pha siri,
nriphoubwa kwenye vivwa vya dunia.
- 16 Uwe waniona kabila sidzangbwekamilika.
Siku zangu zosi urizonipangira,
zaandikpwa mwako chitabuni
kabila taidzangbwekalako hata mwenga.
- 17 Ee Mlungu, maazogo ni ga samani sana kpwangu!
Ni manji hata tagaweza kuolangika.
- 18 Ningealanga gangedkala manji kuriko mtsanga.
Nilamukapho bado ni phamwenga nawe.
- 19 Ee Mlungu, naaza ungeolaga atu ayi!
Niukirani hipha mwi aolagadzi!
- 20 Anagomba mai kukuhusu,
na kugomba mai kpwa kuhumira dzinaro.
- 21 Ee Mwenyezi Mlungu, unamanya kukala ninaamena nyo akumenao,
na kuatsukirirwa nyo anaokuasi.
- 22 Maadui ni maadui gangu,
nami ndaamena piya.
- 23 Nichunguza, uwe Mlungu, umanye moyo wangu,
nijeza umanye maazo gangu.
- 24 Lola ichikala muna njira mbii mwangu ndani,
na unilongoze njira ya kare na kare.

140

Kuvoya urindzi wa Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadi. Zaburi ya Daudi.

- 1 Ee Mwenyezi Mlungu, nitivya na atu ayi,
nchinga na atu a maroho ga kulonda kuhenda fujo,
- 2 apangao mai mwao mioyoni
na kufyakatsira kondo wakati wosi.
- 3 Ananola malilimi gao na kukala dza ga nyoka,
na maneno gao ni makali dza sumu ya tsakapala.
- 4 Ee Mwenyezi Mlungu, nirinda na mikono ya atu ayi,
nchinga na atu a maroho ga kulonda kuhenda fujo, ambao akapanga kunihega.
- 5 Atu a kudzikarya akanihegera mihego
akanihegera chimia na kowa
akanihegera mihego mwangu njirani.

* 139:14 139:14 Mana yanjina Chieburania ni nami nagamanya tsetsetse.

- ⁶ Uwe Mwenyezi Mlungu, nakuambira kukala, uwe ndiwe Mlungu wangu, kpwa hivyo phundza mavoyo gangu.
- ⁷ Ee Mwenyezi Mlungu, Bwana wangu na muokoli wangu mwenye nguvu, uniheheraye wakati wa viha.
- ⁸ Ee Mwenyezi Mlungu, usiaphe ayi alondago, usiriche mipango yao mii ikaongokerwa.
- ⁹ Usiruhusu maadui gangu gakanishinda, go mai anipangirago, nagaauyire enye!
- ¹⁰ Makala ga moho nagaamwagikire, naatsuphwe mohoni, kpwenye madibwa na asiunuke tsona!
- ¹¹ Hinyo amendzao kusengenya ayawao naasiongokerwe kpwenye tsi, uyi nauangamize mara mwenga hinyo atu ahendao fujo.
- ¹² Namanya kukala Mwenyezi Mlungu anakanira achiya, na kuahendera haki agayi.
- ¹³ Hakika atu a haki andatogola dzinaro, na ahendao ga haki andasagala pho phako uripho.

141

Kuvoya kurindwa na atu ayi

Zaburi ya Daudi.

- ¹ Ee Mwenyezi Mlungu nakuiha, henda wangbwi wedze. Nihundza wakati ninakuiha.
- ² Mavoyo gangu nagakale dza uvumba mberezo, na nikuunurirapho mikono yangu, nikubali dza ukubalivyo sadaka ya dziloni!
- ³ Rinda kanwa yangu, ee Mwenyezi Mlungu, rinda madomo gangu.
- ⁴ Usiriche moyo wangu ukaaza mai sedze nikahenda mambo mai, phamwenga na atu ahendao mai, wala kurya vyakurya vya sharee zao.
- ⁵ Mwenye haki achinipiga au achinidemurira indakala ni dza mafuha mwangu chitswani. Chitswa changu tachindarema.
- Kpwa kpweli sindaricha kuvoya kuhusu uyi wao.
- ⁶ Wakati atu ayi ndipholaviwa kpwa hinyo ndioamula, phapho andadzifundza kukala neno ra Mwenyezi Mlungu kala ni ra kpweli.
- ⁷ Aho andaamba, "Dza viratu mutu arimavyo na kubumbundisa madongolowa, vivyo ndivyo mifupha yehu phenye mryango wa mbira."
- ⁸ Ela matso gangu ganakulola uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu. Ninakuvoya unirinde, usiniriche niolagbwe.
- ⁹ Nirinda na mihego achiyonihegera, niika kure na mihego ya atu ayi.
- ¹⁰ Richa nyo atu ayi agbwirwe ni vyo vimia vyao, kuno natsupa salama.

142

Kuvoya kuterywa

Zaburi ya Daudi, wakati ariphokala pangani. Voyo.

- ¹ Namririra Mwenyezi Mlungu kpwa sauti ya dzulu, ninamvoya Mwenyezi Mlungu kpwa sauti.
- ² Ninammwagira malalamishi gangu na kumuambira tabu zangu.
- ³ Nivundzikapho moyo, uwe ndiwe umanyaye njira yangu. Himo njirani nitsupiramo,

akanihegera mihambo.

⁴ Lola mkpwono wangu wa kulume uone,
takuna mutu adzishuulishaye nami.

Sina phatu pha kuchimbirira,
taphana mutu anayenijali.

⁵ Nakuririra uwe Mwenyezi Mlungu,
ninaamba, "Uwe ndiwe chimbiriro rangu,
uwe ndiwe urisi wangu kwenye tsi ya atu ario moyo."

⁶ Phundza chiriro changu,
mana pho niripho sidziweza tse!

Ntivya na anigayisao
mana ana mkpwotse kuriko mimi.

⁷ Nituluza chifungoni
ili nami niweze kukutogola.

Atu a haki andanizangira
mana ukanihendera mambo manono.

143

Kuvoya kukombolwa

Zaburi ya Daudi.

¹ Ee Mwenyezi Mlungu, sikira voyo rangu,
hega sikiro usikire go nivoyago, mana uwe u muaminifu,
nijibu sawa-sawa na hakiyo.

² Usiniamule mimi mtumishio,
mana takuna mutu ariye na haki mberezo.

³ Mana adui ananilunga-lunga,
akanivundza-vundza mtsangani,
akanihenda nisagale jizani dza mutu yefwa hangu kare.

⁴ Kpwa hivyo nkavundzika moyo,
roho yangu ikamaka kpwa wuoga.

⁵ Natambukira hipho kare, siku zotsupa,
naririkana mahendogo gosi,
na kuaza kazi za mikonoyo.

⁶ Nakugolosea mikono yangu,
moyo wangu unakuaza dza tsi ichiyokosa mvula siku nyinji.

⁷ Henda wangbwi unijibu ee Mwenyezi Mlungu,
mana nkavundzika moyo!

Usinilozero kogo,
sedze nikakala dza atsererao kuzimu.

⁸ Ligundzu nanisikire kuhusu mendzwayo isiyosika,
mana mino nakukuluphira uwe.

Nionyesa njira ya kulunga
mana moyo wangu nkauuelekeza kpwako.

⁹ Nitivya na maadui gangu, Ee Mwenyezi Mlungu,
mana nkakuchimbirira uwe.

¹⁰ Nifundza kuhenda vira ulondavyo
mana uwe u Mlungu wangu!

Rohoo mnono
naanilongoze kahi ya njira ya sawa!

¹¹ Tundza maisha gangu kpwa sababu ya dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu!
Kpwa sababu ya hakiyo ntuluza tabuni!

¹² Komesa maadui gangu kpwa mendzwayo isiyosika,
angamiza aviha angu osi
mana mimi ni mtumishio.

144

Mfalume anashukuru Mlungu

kpwa ushindi

Zaburi ya Daudi.

- ¹ Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, mwamba wangu,
iye aifundzaye mikono yangu
na mala gangu kupigana viha.
- ² Iye ni mwamba wangu na ngome yangu
ngome yangu ya kudina na mkomboli wangu
ngao yangu na chimbiriro rangu
ndiye ashindaye mataifa na kugaika tsini yangu.
- ³ Ee Mwenyezi Mlungu, mutu ni utu wani hata umujali
ama mwanadamu ni utu wani hata umuririkane?
- ⁴ Mutu ni dza mseho bahi
sikuze avi ni chivurivuri chitsupacho.
- ⁵ Wesa ko kpwako mlunguni ee Mwenyezi Mlungu, wedze photsi!
Guta myango, ifuke mosi!
- ⁶ Ng'aza limeme uatsamule,
jeza miviyo, uazorese.
- ⁷ Golosa mkpwonoo kula dzulu,
unitivye na unituluze
kula higa madzi manji,
na kula mikononi mwa ajeni,
- ⁸ ambao kanwa zao nkugomba handzo,
na ambao mikono yao ya kulume nkulavya ushaidi wa handzo.
- ⁹ Ndakuimbira wira muphya ee Mwenyezi Mlungu,
ndawiimba kuno napiga ngephephe.
- ¹⁰ Uwe uaphaye afalume ushindi,
umtivyaye Daudi mtumishio kula kpwa upanga mkali.
- ¹¹ Nitivya na unikombole kula mikononi mwa ajeni,
ambao kanwa zao zi tele handzo,
aunulao mikono yao ya kulume na kulavya ushaidi wa handzo.
- ¹² Ana eh u a chilume na aajaliwe katika uvulana wao
akule dza mimea ikulayo ikaphera,
na ana eh u a chichetu akale dza nguzo za pembeni
chizokatwa vinono ili kudzengera dzumba ra mfalume.
- ¹³ Vitsaga vyehu naviodzale vyakurya
vya chila aina,
mang'ondzi gehu gavyale maelufu
na maelufu mwehu mindani,
¹⁴ ng'ombe zehu zitsukule mizigo miziho chiyovunwa.
Husivamiywe ni adui na kuvundzirwa kuta zehu,
husitsamizwe kpwa lazima
wala husikale na chiriro cha sonono!
- ¹⁵ Ana raha hinyo ndiojaliwa na mambo dza higa!
Ana raha hinyo ambao Mlungu wao ni Mwenyezi Mlungu!

145

Wira wa kumluka Mlungu

Zaburi ya sifwa ya Daudi.

- ¹ Nindakulika uwe Mlungu wangu na mfalume wangu,
nindatogola dzinaro hata kare na kare.
- ² Chila siku ndakulika uwe,
na kutogola dzinaro hata kare na kare.

- 3 Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu na anafwaha kutogolwa sana,
ukuluwe taupimika.
- 4 Sifwa za mahendoge zindasemurirwa
chivyazi hadi chivyazi.
- 5 Nindaririkana nguma ya unono wa ukuluo
na mahendogo ga ajabu.
- 6 Atu andatangaza ukulu wa mahendogo ga kuogofya
nami ndatangaza ukuluo.
- 7 Andatangaza sifwa za vira urivyo mnono sana
na kuimba kpwa kufwahirwa kuhusu haki uriyo nayo.
- 8 Mwenyezi Mlungu ana huruma na mbazi,
iye katsukirwa upesi na ana unji wa mendzwa isiyosika.
- 9 Mwenyezi Mlungu ni mnono kpwa osi,
na ana mbazi na vyosi arivyoumba.
- 10 Viumbevyo vyosi vindakutogola, ee Mwenyezi Mlungu,
atakatifuo andakuuyizira shukurani.
- 11 Andagomba kuhusu nguma ya ufalumeo,
na kugomba kuhusu uwezoo,
- 12 ili chila mutu amanye mahendogo makulu,
na nguma ya unono wa ufalumeo.
- 13 Ufalumeo ni wa kare na kare,
na utawalao unadumu vivyazi vyosi.
- Mwenyezi Mlungu ni muaminifu kahi ya gosi arigolaga,
na wa mbazi katika gosi ahendago.
- 14 Mwenyezi Mlungu nkuaimisa osi agbwao
na kuaunula osi anaoremererwa ni mizigo.
- 15 Viumbe vyosi vinakulolera uwe
nawe unavipha chakurya kpwa wakati unaofwa.
- 16 Unafwenula mkpwoonoo,
na kumvunisa chila chiumbe chiricho moyo.
- 17 Mwenyezi Mlungu ni wa haki kahi ya njiraze zosi,
na ni wa mbazi kahi ya mahendoge gosi.
- 18 Mwenyezi Mlungu a phephi na osi amvoyao,
osi amuihao kpwa uaminifu.
- 19 Nkuatimizira haja zao osi amuogophao,
tsona nkusikira chiriro chao na kuativya.
- 20 Mwenyezi Mlungu nkuarinda osi ammendzao,
ela andaangamiza ayi osi.
- 21 Mino ndatangaza sifwa za Mwenyezi Mlungu,
viumbe vyosi navitogole dzinare takatifu hata kare na kare.

146

Kumtogola Mlungu muokoli wehu

- 1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Uwe nafsi yangu mtogole Mwenyezi Mlungu!
- 2 Nindamtogola Mwenyezi Mlungu, maisha gangu gosi.
Ndamuimbira sifwa Mlungu wangu muda wosi nrio moyo.
- 3 Usiadamire akulu,
wala mwanadamu asiyeweza kukutivya.
- 4 Arichapho kuphuma anauya mtsangani
na siku iyo mipango yao yosi nikusika.
- 5 Baha iye aterwaye ni Mlungu wa Jakobo,
amkuluphiraye Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe,
- 6 ariyeumba mlunguni na dunia,

- bahari na vyosi virivyo himo
 Mwenyezi Mlungu ariye muaminifu hata kare na kare.
⁷ Aaphaye haki zao hinyo aonerwao
 na kuapha chakurya ario na ndzala.
 Mwenyezi Mlungu nkuricha huru afungbwa.
⁸ Mwenyezi Mlungu nkuvugula matso vipofu.
 Mwenyezi Mlungu nkuaunula achioremererwa ni mizigo.
 Mwenyezi Mlungu anamendza atu a haki.
⁹ Mwenyezi Mlungu nkuarinda ajeni,
 iye nkuapha kuluphiro magungu na anachiya
 ela mipango ya mutu mui nkuibananga.
¹⁰ Mwenyezi Mlungu anatawala hata kare na kare.
 Mlunguo uwe Sayuni ni wa vivyazi vyosi.
 Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

147

Ni vinono kutogola Mlungu

- ¹ Haleluya.
 Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
 Ni vinono kumuimbira sifwa Mlungu wehu,
 vinafwaha na vinahama kumtogola.
² Mwenyezi Mlungu ndiye adzengaye Jerusalemu,
 na kukusanya Aiziraeli ariokala akatsamizwa kpwa lazima.
³ Anaphoza marendra ariovundzika moyo
 na kualagula virona vyao.
⁴ Ndiye apangaye nyenyezi zikale ngaphi,
 na kuzipha zosi madzina gao.
⁵ Mwenyezi Mlungu wehu ni mkpwulu, na ana uwezo munji,
 kumanyakpwe takuna mphaka.
⁶ Mwenyezi Mlungu anaunula anyenyekevu
 ela atu ayi anaabwaga photsi.
⁷ Muimbireni Mwenyezi Mlungu mawira ga shukurani,
 mpigireni ngephephe Mlungu wehu.
⁸ Iye nkufwinika mlunguni na maingu,
 tsi akaipha mvula,
 nkuhenda nyasi zimere dzulu ya vidzango.
⁹ Nkuapha chakurya nyama a tsakani
 na vidzana nyama a mapha virirapho.
¹⁰ Kahamirwa ni mkpwotse wa farasi
 wala usujaa wa anajeshi.
¹¹ Ela Mwenyezi Mlungu ahamirwa ni hinyo amuogophao,
 hinyo adamirao mendzwaye isiyosika.
¹² Ee Jerusalemu, mtogole Mwenyezi Mlungu!
 Mtogole Mlunguo uwe Sayuni.
¹³ Mana ndiye adinisaye magbwama ga maryangogo,
 iye nkuajaliya atuo ario mumo.
¹⁴ Iye nkuhenda miphakayo ikale na amani,
 nkukumvunisa na nganu nono.
¹⁵ Iye nkulavya malagizoge duniani
 na nenore nkukamilisha kaziye, mara mwenga.
¹⁶ Nkutandaza barafu phepheya dza nyoya za mang'ondzi
 na kutsamula manena dza ivu.
¹⁷ Nkureha mvula ya mawe dza kokoto,

takuna awezaye kuvumirira mnyevu aihumayo.

¹⁸ Chisha nkugomba neno gakatsatsamuka,
akavumisa phutore, na madzi gakajera.

¹⁹ Nkumanyisa nenore kpwa chivyazi cha Jakobo,
na Aiziraeli masharutige na malagizoge.

²⁰ Gaga kagahenderere taifa ranjina rorosi,
aho taamanya shariyaze.
Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

148

Ulimwengu wosi naumtogole Mlungu

¹ Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

Mtogoleni Mwenyezi Mlungu kula mlunguni,
mtogoleni kula hiko dzulu mlunguni!

² Malaikae osi naumtogole,
jeshire rosi ra mlunguni narimtogole!

³ Mtogoleni, mwi dzuwa na mwezi,
mtogoleni, mwi nyenyezi zosi zing'alazo!

⁴ Dzulu kabisa mlunguni nakumtogole,
na madzi garigo dzulu ya hinyo mlungu.

⁵ Navitogole dzina ra Mwenyezi Mlungu,
mana iye waamuru na vichiumbwa.

⁶ Achiviika phatuphe hata kare na kare,
kpwa shariya ambayo taiweza kugaluzwa tsona.

⁷ Mtogoleni Mwenyezi Mlungu kula duniani
mwi madzinyama ga baharini na vivwa vyosi,

⁸ moho na mvula ya mawe, barafu na maingu
phuto ritimizaro shariyaye!

⁹ Mtogoleni mwi myango na vidzango,
mihi ya matunda na mierezi!

¹⁰ Mtogoleni mwi nyama a tsakani na a kufugbwa,
a kuambala photsi na nyama a mapha!

¹¹ Mtogoleni mwi afalume a dunia na mataifa ganjina gosi,
vilongozi na osi atawalao duniani!

¹² Avulana phamwenga na asichana,
atumia hata piya anache!

¹³ Naatogole dzina ra Mwenyezi Mlungu,
mana dzinare bahi ndiro renye sifwa kulu,
ukuluwe ukatsupa dunia na mlunguni.

¹⁴ Akaapha atue nguvu,
atogolwe ni atue osi,
Aiziraeli, atu ario vipendzivye.
Haleluya.

Naatogolwe Mwenyezi Mlungu!

149

Wira wa kumtogola Mlungu

¹ Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

Muimbireni Mwenyezi Mlungu wira muphya,
wa kumtogola kahi za mkpwutano wa atu aaminifu.

² Aiziraeli naahererwe kpwa sababu ya Muumba wao,
atu a Sayuni naahamirwe ni mfalume wao!

- ³ Naalike dzinare kuno anafwiha,
naamupigire tamburini na zeze.
- ⁴ Mana Mwenyezi Mlungu nkuhamirwa ni atue,
naye nkuapha anyenyekevu ushindi.
- ⁵ Hinyo aaminifu naakale na raha kpwa sababu ya unonowe,
naaimbe kpwa kufwahirwa mwao vitandani.
- ⁶ Naakale atu akumtogola Mlungu
kuno panga zao zenye maso kosi-kosi zi mwao mikononi.
- ⁷ Tayari kuriphiza atu a mataifa ganjina,
kuatiya adabu atu a go mataifa.
- ⁸ Kuafunga afalume aho na silisili
na kuatiya pingu vilongozi,
- ⁹ ili aphaha kutiywa adabu kama arivyopangirwa!
Higo ndigo manono arigopangirwa atu aaminifue osi.
Haleluya.
- Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

150

Mtogoleni Mwenyezi Mlungu

- ¹ Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Mtogoleni Mwenyezi Mlungu kahi za phatuphe phatakatifu.
Mtogoleni ko mlunguni kuriko na nguvu nyinji.
- ² Mtogoleni kpwa sababu ya mahendoge makulu.
Mtogoleni kulengana na ukulu ario nao!
- ³ Mtogoleni kpwa kupiga tarumbeta.
Mtogoleni kpwa kupiga ngephephe na zeze.
- ⁴ Mtogoleni kpwa tamburini na kufwiha,
mtogoleni kpwa firimbi na chivoti.
- ⁵ Mtogoleni kpwa kupiga matoazi,
mtogoleni na matoazi!
- ⁶ Chila chiumbe chiricho moyo nachimtogole Mwenyezi Mlungu.
Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

Chitabu cha MISEMO Tanga mbere

Chitabu hichi ni cha Misemo yotungbwa pho kare na ichihumirwa kufundza atu a Mlungu kusagalato hiko Iziraeli. Misemo minji yatungbwa ni Selemani, ela yanjina ni ya Aguri na mfalume Lemueli wa Masa.

Misemo hino yosi yaandikpwa chimashairi dza Zaburi. Umaarufu wa misemo hino iriyo Bibiliani ni vira inavyolavya ujumbe mziho kpwa maneno machache. Kpwa hivyo inaweza kuikpwa moyoni na kuhumirwa kpwa maisha ga chila siku.

Chitu cha muhimu chinachofundzwa ni iyo Misemo ni kukala, ikima ni chipawa kula kpwa Mwenyezi Mlungu. Ikima hino ndiyo imuphayo mutu ushauri wa kusagalato napho a kaya, kazini, siasani na hata sukuli.

Kpwa kukala misemo minji ni mifupi-mifupi na ujumbewe unalaviwa katika aya mwenga tu, chila aya nkuima macheye. Ela piya kuna seemu zanjina za chitabu hichi ambazo zina mtiririko mure wa somo. Kpwa mfwano sura ya 8:1—9:18 zinahuambira kukala ikima ni dza mchetu anayeshauri atu ariche uzuzu asagale kpwa ikima.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jinsi misemo inavyoweza kuhumirwa 1:1-7

Mvyazi anashauri umuhimu wa kuendza ikima na kuricha uzuzu 1:8—7:27

Ikima inagomba 8:1-36

Ikima inaalika karamu 9:1-12

Kululu za mchetu mzuzu 9:13-18

Misemo ya busara ya Selemani 10:1—24:34

Chienjerezo cha Misemo ya Selemani 25:1—29:27

Misemo ya Aguri 30:1-33

Mambo ambago Mfalume Lemueli wafundzwa ni nine 31:1-31

Mahumizi ga misemo

¹ Hino ni misemo ya Selemani ambaye kala ni mwana wa Daudi na mfalume wa Iziraeli.

² Ni ya kumanyisa atu ikima na adabu; iahende aelewe maneno ga busara;

³ inafundza kuhumira ikima, kuhenda haki, uadilifu na usawa.

⁴ Nkuapha ulachu asiomanya, na kuhenda barobaro aphahe marifwa na akale makini.

⁵ Mwenye busara asikire na aenjereze ilimu, mwenye ikima aphahe mashauri ga kumlongoza.

⁶ Aho naelewe misemo na ndarira, maneno ga enye ikima na mafumbo gao.

⁷ Kumuogopha Mwenyezi Mlungu ndicho chandzo cha marifwa, ela azuzu nkubera ikima na adabu.

Kukanywa na asena ayi

⁸ Mwanangu, gbwira mafundzo ga sowe, wala usipuze malagizo ga mayoo.

⁹ Mana gago gandakala chiremba dza ishima phako chitswani, na mkpwufu phako singoni.

¹⁰ Mwanangu, enye dambi achikuchenga-chenga uwe rema.

¹¹ Achikuamba: "Haya ndzo! Kala phamwenga naswi, huviziye atu huaolage;

Hushambuliye asio na makosa!

¹² Hundaamiza azima-azima dza kuzimu, tsona wakati achere moyo, andakala dza vira atsererao kuzimu.

¹³ Hundaphaha mali zao za samani, nyumba zehu hundaziodzaza nyara.

- 14 Ndzo ukale phamwenga naswi,
ndivyophahikana hundaganya phamwenga.”
- 15 Mwanangu, usiphiye nao tse!
Zuwiya chigululocho usialunge.
- 16 Mana magulu gao nkuzorera kuhenda mai,
ni epesi kumwaga mlatso.
- 17 Muhambo uhegbwapho kuno nyama a mapha analola,
unahegbwa bure.
- 18 Hinyo nkudziotea enye,
na kuhega mihambo ndiyoagbwira nyo enye.
- 19 Hivyo ndivyo njira za magaidi zirivyo,
zinaausira uhai wao.

Ikima inagomba

- 20 Ikima inaiha kpwa raka ra dzulu kpwenye njira kulu,
inakota kululu cheteni,
- 21 inaiha phatu phenye atu anji,
inatangaza kpwenye maryango ga mudzi,
- 22 “Mwi msiomanya! Mnalonda kusamanya hadi rini?
Na mwi enye chibero, mundamendza kubera hata rini?
Namwi apumbavu! Mundazira marifwa hadi rini?”
- 23 Kala mwaphundza mashauri gangu,
ningeaambira garigo mwangu moyoni,
namwi mngephaha marifwa.
- 24 Vyo nchivyoiha ela mkarema kuphundza,
na nkakusengererani ela tamkajali,
- 25 mwamena mashauri gangu gosi,
wala maonyo gangu tamgajali.
- 26 Nami phahi, nindakutsekani siku ya mashaka genu,
mimi nami nindakutsekani ndiphofikpwa ni nduni.
- 27 Nduni iyo ndiphokugbwavukirani dza phuto,
na mashaka genu ndiphokuphepherusani dza chikulukulu,
hipho ziki na tabu ndiphokuphahani,
- 28 ndipho ndiphoniha ela sindaihika,
mundaniendza kpwa chadi ela tamundaniphaha.
- 29 Kpwa kukala mwatsukirira marifwa,
wala tamyatsambula kumuogopha Mwenyezi Mlungu.
- 30 Madamu mwarema mashauri gangu,
na mchipuza maonyo gangu gosi,
- 31 phahi, mundarya matunda ga mahendo genu,
mundayugbwa ni werevu wenu enye.
- 32 Kpwa kukala atu asiomanya nkudziolaga kpwa likani rao,
azuzu nkudziangamiza kpwa kura kudziamini kpwao.
- 33 Ela chila aniphundzaye andakala salama,
naye andahurira bila ya kuogopha mai.”

2

Fwaida ya kukala na ikima

- 1 Mwanangu, uchikubali maneno gangu,
na kusamini malagizo gangu,
- 2 uchihega sikiro kuphundza ikima,
na kuelekeza moyoo uphahe kuelewa.
- 3 Nawe uchivoya busara,
na uchiririra kuelewa;
- 4 Uchiendza ikima dza feza,
na uiendze dza hazina iriyofwitsika;
- 5 Ndipho ndiphoelewa kumuogopha Mwenyezi Mlungu,
na kuweza kummanya.
- 6 Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu nkuapha atu ikima;
mwakpwe mromoni nkutuluka marifwa na uwezo wa kuelewa;
- 7 Nkuaikira ahendao garigo sawa akiba ya ikima iriyo kamili;

- Naye ni ngao kpwa hinyo apхийao kpwa uaminifu;
⁸ Aphahe kuarinda apхийao kpwa haki,
 Na kusitiri njira za aaminifu.
⁹ Uchiphundza ndipho undamanya kuhenda ra uadilifu na haki,
 Undamanya ra sawa na nono ra kuhenda.
¹⁰ Mana ikima indainjira mwako moyoni,
 na marifwa gandafwahira nafusiyo.
¹¹ Busara indakurinda;
 Na marifwa gandakusitiri.
¹² Gago gandakutenga na njira za uyi,
 na atu a maneno ga kuangamiza.
¹³ Atu arichao njira za kugoloka,
 ili atsupe na njira za jiza.
¹⁴ Ahamirwao ni kuhenda mai,
 na amendzao kubanangbwa ni uyi,
¹⁵ atu ambao mahendo gao ni mai,
 na njira zao taziaminika.

Ikima indakutenga na uzembe

- ¹⁶ Uchikala na ikima undaweza kuepuka kuruswa ni mchetu malaya,
 Ee, mchetu malaya wa maneno ga mtswano,
¹⁷ Mchetu ariyericha mlumewe wa uhanani,
 na kuyala chirapho cha ndowa arichohenda mbere ya Mlunguwe.
¹⁸ Nyumbaye inadidimiza chifoni,
 na njiraze zinaphirika kuzimu.
¹⁹ Yeyesi amlungaye kandauya tsona,
 wala kandaishi tsona.
²⁰ Kpwa hivyo, iga mfwano wa atu anono,
 na kulunga njira za enye haki.
²¹ Mana alungao usawa andasagala kpwenye tsi,
 na asagalao chikamilifu andasazwa ndani ya tsi.
²² Ela atu ayi andatuluzwa kula ndani ya tsi,
 na asio aaminifu andang'olwa.

3

Kuluphira Mlungu na moyoo wosi

- ¹ Mwanangu, usiyale mafundzo gangu,
 ela gbwira malagizo gangu na moyoo wosi.
² Kpwa kukala zindakupha siku nyinji,
 maisha mare na kpwenderera vinono katika mambogo gosi.
³ Mendzwa na uaminifu usirichane nawe,
 uvwale mwako singoni, uandike mwako moyoni.
⁴ Ndipho undakubalika na kutogolwa
 mbere za Mwenyezi Mlungu na mbere za mwanadamu.
⁵ Mkuluphire Mwenyezi Mlungu na moyoo wosi,
 wala usiadamire achilizo mwenye;
⁶ Chila uhendaro muadamire iye
 naye andagolosa njirazo.
⁷ Usidziona kukala u mwerevu,
 Muogophe Mwenyezi Mlungu na uriche kuhenda mai.
⁸ Iyo indakala dawa mwako mwirini,
 na chitu cha kutiya nguvu mifuphayo.
⁹ Muishimu Mwenyezi Mlungu kpwa malizo,
 na seemu ya mavuno ga kpwandza ga chila uphandacho.
¹⁰ Uchihenda hivyo vitsagavyo vindakoterwa,
 na simikiro zindaodzazwa uchi wa zabibu.

- 11 Mwanangu, Mwenyezi Mlungu achikutiya adabu ili kukulongoza vinono,
usigatsukurire madide, na achikukanya, usivundzike moyo.
12 Mana Mwenyezi Mlungu nkumtiya adabu ye ammendzaye
dza vyo baba amtiyavyo adabu mwanawe ammendzaye.

Unono wa ikima

- 13 Baha mutu aphahaye ikima,
na mutu awezaye kuelewa.
14 Ikima ni bora kuriko feza,
ina fwaida kuriko zahabu.
15 Ikima ni bora kuriko mawe ga samani,
takuna chitu chochosi cha kuazika chinachoweza kulengana nayo.
16 Indakupha maisha mare, utajiri na ishima.
17 Njiraze ni nono,
zosi zinaelekea kpwenye amani.
18 Ikima ni muhi wa uzima kpwa osi anaiphaha,
ana baha osi anaogbwirana nayo.
19 Kpwa ikima Mwenyezi Mlungu waika misingi ya dunia,
na kpwa ufahamu Mwenyezi Mlungu wadumisha dzulu mlunguni.
20 Kpwa marifwage vilindi vya madzi vyatsembuka,
na maingu ganatweneza manena.
21 Mwanangu, gbwira ikima na uhende achili,
usiviriche bii.
22 Navyo vindakupha maisha manono,
dza mkipwufu uhendavyo singoyo ikakala nono.
23 Ndipho undaweza kuphiya vyako kpwa usalama,
wala chiguluchochi tachindakpwala.
24 Ulalapho, kundakala na hofu,
undaphaha usingizi mnono.
25 Usiogophe tisho ra gafula,
wala shambulizi kula kpwa atu ayi.
26 Kpwa mana Mwenyezi Mlungu andakala kuluphiroro,
andakuepusha usedze ukagbwirwa ni muhego.
27 Usimlafye mutu alodaye msada,
ichikala una uwezo wa kuhenda hivyo.
28 Usimuambire jirania,
"Phiya wedze muhondo, nindakpwedza nkuphe,"
ichikala cho chitu unacho phapho.
29 Usipange mai dzulu ya jirania,
anayeishi phephi nawe vinono bila wasiwasi.
30 Usihehe na mutu bila chisa,
ichikala kadzangbwekuhendera uyi wowosi.
31 Usimuonere wivu mutu wa fujo,
wala usiige mwendowe.
32 Mana atu ayi ntsukizo kpwa Mwenyezi Mlungu,
ela ye nkuamini atu ambao njira zao zagoloka.
33 Mwenyezi Mlungu anaapiza nyumba za atu ai,
ela anabariki za enye haki.
34 Iye nkubera enye chibero,
ela nkuonera mbazi a pole.
35 Enye ikima andavuna ishima,
ela azuzu andaiftwa.

4

Ushauri kpwa anache

- 1 Anangu, gbwirani mafundzo ga sowe yenu,
hegani masikiro genu mphahe kuelewa.
- 2 Nakuphani malagizo manono,
kpwa hivyo msireme mafundzo gangu.
- 3 Nriphokala mriphokala mwanache mimi mwanangbwa wa baba,
wa kurengbwarengbwa, chipendzi cha macheye cha mayo,
- 4 baba wanifundza achiamba,
“Moyoo nauririkane sana maneno gangu,
gbwira shariya zangu, nawe undaishi.
- 5 Dziphahire ikima, dziphahire kuelewa mambo;
usiyale wala kubera maneno gangu.
- 6 Usimriche naye andakutundza,
mmenze naye andakurinda.
- 7 Dzambo ra msingi ni kudziphahira ikima;
lavya chila urichonacho kpwa uphahe busara.
- 8 Siamini sana ikima, naye andakuika dzulu
na andakuhenda uishimiwe.
- 9 Andakuvwika chiremba cha unono phako chitswani,
andakala tadziyo nono.”

Tsambula njira nono

- 10 Mwanangu, phundza na ugbwire maneno gangu,
ili miakayo ya kuishi ikale minji.
- 11 Nikakufundza njira ya ikima,
na nikakuphirika na njira ya sawa.
- 12 Unyendekapho, nyagozo tazindazuwiywa,
na hata uzolapho kundakpwala ugbwe.
- 13 Gbwira sana mafundzo ga ikima usigariche gatsopoke,
gatundzeto kpwani ni uzimao.
- 14 Usilungane na atu ayi,
wala usiige atu ayi.
- 15 Njira yao iriche, usiisengerere;
usiilunge, lunga njirazo!
- 16 Atu ayi taalala bila ya kuhenda uyi,
taaphaha usingizi bila kulumiza mutu.
- 17 Mana uyi ndicho chakurya chao,
na kuhumira nguvu ndio uchi wao.
- 18 Ela njira ya enye haki inaigana na mwanga wa chimirimiri,
uzidio kung'ala hadi kufikira mutsi kamili.
- 19 Nayo njira ya atu ayi ni dza chilungulungu cha jiza,
taamanya akpwalacho.
- 20 Mwanangu, phundza ninagokuambira,
hega sikiro uphundze nigombago.
- 21 Higa usigariche bii,
ela gaike mwako moyoni.
- 22 Kpwa vira higo ni uzima kpwa iye agaphahaye,
na ni dawa ya mwiri wosi.
- 23 Rinda moyoo kuriko chitu chanjina chochosi
kpwa kukala himo ndimo chandzo cha uzima.
- 24 Maneno gasigo ga kpweli na gakale kure nawe,
mromoo usigombe handzo.
- 25 Matsogo gaelekeze sawa-sawa,
na ulole mbere kpwa mbere.
- 26 Henda makini njira utsupirayo,
na hatuwazo zindakala salama.
- 27 Usiaphuke kulume wala kumotso,
dzitenge na mai.

5

Onyo Kuhusu Uzembe

- ¹ Mwanangu, phundza ikima yangu,
hega sikiro usikize kuelewa kpwangu.
- ² Ndipho undaweza kukala na achili,
na mromoo undaika marifwa.
- ³ Kpwa mana lilimi ra malaya ri mtswano dza asali,
na maneno ga kurusakpwe ga laini kuriko mafuha.
- ⁴ Ela mwisho wa higo gosi wu utsungu kuriko chihumbo utsungu,
unakata kuriko mufyu urio na maso kosi-kosi.
- ⁵ Nyagoze zinaelekea chifoni,
hatuwaze zinaphirika kuzimu.
- ⁶ Wala kajali njira ya sawa ya uzima,
njiraze ni za kuangaika na mwenye kamanya.
- ⁷ Sambu mwanangu niphundza,
na usiriche maneno ninagokuambira.
- ⁸ Tsupa na njira ya kure naye,
tsona usiphiye phephi na nyumbaye.
- ⁹ Usedze ukadzivundzira ishima,
na ahenda mai akafwaidi urivyotsuma.
- ¹⁰ Sedze ajeni akashibishwa malizo,
na jashoro rikahumirwa ni mutu wanjina.
- ¹¹ Mwisho wa maishago ukaula,
wakati mwirio na nyama zinabubudziswa.
- ¹² Ndipho undaamba, "Baha kala siyazira kutiywa adabu
na moyo wangu kubera kuonywa!
- ¹³ Siyaphundza sauti za alimu angu,
wala kuahegera sikiro rangu arionifundza.
- ¹⁴ Pho vino nikabanangikirwa,
na nkadzitiya waibu mbere za atu."
- ¹⁵ Mwanangu, nwa madzi ga chisimacho mwenye,
madzi gatulukago mwako chisimani.
- ¹⁶ Kpwadze umwage madzi ga chisimacho chila phatu,
na myuhoyo imwagbwe madzi njira kulu?
- ¹⁷ Higo madzi nagakale gako macheyo,
sigo ga kunwa phamwenga na ajeni usioamanya.
- ¹⁸ Chisimacho cha madzi nachibarikiwe,
nawe uhamirwe ni mcheo wa uhanani.
- ¹⁹ Ni mnono na anafwahira dza kulungu,
nyahoze zikutoshe wakati wosi,
mahabage gakuliwaze chila mara.
- ²⁰ Mwanangu, mbona unahalwa ni mchetu malaya?
Mbona unaphaphasa mchetu wanjina?
- ²¹ Mana ahendago mwanadamu gosi ganaonewa ni Mwenyezi Mlungu,
iye anachunguza njira zosi.
- ²² Mutu mui andachengbwa ni uyiwe mwenye;
andafungbwa na mkpwowa wa dambize mwenye.
- ²³ Andafwa kpwa kutsowa makini,
andaangamika kpwa uzuzuwe.

6

Phatsula usikale mzuzu

- ¹ Mwanangu, napho ukadzilavya kuimirira deni ra mutu wanjina,
napho ukaahidi kuzamini mjeni,
- ² phahi ukadzihega na manenogo mwenye,
na ukadzifunga na kauliyo mwenye.
- ³ Umanye phahi uisini ya mamlaka ga mutu wanjina, na uchilonda kudziphatsula,
henda hivi:
phiya upesi ukamrai akurichire.
- ⁴ Usiriche ukagbwirwa ni usingizi,

wala kukuka.

- ⁵ Phatsula upesi dza chiphala kula mikononi mwa muindza,
dza nyama wa mapha aphatsulavyo agbwirwapho ni muhego.
- ⁶ We mvivu! Phiya ukalole tsungutsungu,
karirikane njiraze ili uphahe ikima.
- ⁷ Tsungutsungu kana chilongozi,
afisa, wala mtawala.
- ⁸ Ela anadziikira chakurya minga ya mwaka,
anadzikusanyira akiba siku za mavuno.
- ⁹ We mvivu! Undalala ta rini?
Undalamuka rini kula usingizini?
- ¹⁰ Lala vichache, senukira vichache,
na kundza mikono magoni, udzioyeze!
- ¹¹ Ndipho uchiya undakugbwavukira dza mnyang'anyi,
na kutsowa kundakpwezera dza jaili.
- ¹² Mutu mui, mutu asiyefwaha chitu,
anadengereka na maneno ga ovyo.
¹³ Nkufwinya dzitso kuakocheza anjina,
anahenda ishara na chigulu na kuoloha na chala.
¹⁴ Moyowe mui, utunga mai,
chila aphiyapho anazula kondo.
- ¹⁵ Kpwa ajili ya higo, mai gandampahaha gafula,
mara mwenga andalumizwa vibaya na kandaphola.
- ¹⁶ Kuna vitu sita ambavyo vinamtsukiza Mwenyezi Mlungu,
ee, kamwi ni sabaa ambavyo wavimena:
- ¹⁷ Mutu wa shobo,
lilimi rigombaro handzo,
mikono imwagayo milatso isiyo hatiya,
- ¹⁸ Moyo utungao mipango mui,
magulu gazorerago kuhenda mai,
- ¹⁹ Shaidi agombaye handzo
na ye aphantaye mbeyu ya ufyakatsi kahi za ndugu.
- ²⁰ Mwanangu, gbwira malagizo ga sowe,
wala usiriche mafundzo ga mayoo;
- ²¹ Gaike moyoni chila mara,
gavwale mwako singoni.
- ²² Gandakulongoza kpwenye njirazo,
gandakurinda ulalapho,
gandakushauri ulamukapho.
- ²³ Mana shariya hizi ni taa,
na mafundzo higa ni mwanga,
nako kuonywa na kutiywa adabu
ni njira ya uzima,
- ²⁴ Mafundzo higa gandakurinda na mchetu mui,
na manenoge ga kurusa.
- ²⁵ Usiaze unonowe mwako moyoni,
wala usikubali akuvwehe kpwa kukutsuphira nyusi.
- ²⁶ Malaya andakurehera uchiya,
mchetu mzindzi nkuindza maishago ambago ni ga samani.
- ²⁷ Dze, unaweza kuika moho chifuwani
na nguwozo zisiphye?
- ²⁸ Dze, unaweza kuvyoga makala ga moho
na nyayozo zisiphye?
- ²⁹ Ndivyo mutu alalaye mkpwaza myawe akalavyo,
yeyesi amgutaye mkpwaza myawe andatiywa adabu.
- ³⁰ Atu taabera sana muivi aiyapho
ili ause ndzala,

- ³¹ ela achiphahikana andaripha kano sabaa,
tsona andaripha na malize zosi arizo nazo.
- ³² Aziniye kana achili kamare,
ahendaye hivyo anaangamiza maishage mwenye.
- ³³ Andalumizwa na kuberwa,
waibu ndioupfaha taundafutika tse.
- ³⁴ Kpwani wivu wa mlume unamuhenda akale msiru sana,
anaphoriphiza chisasi kana mbazi.
- ³⁵ Kandakubali maripho gogosi,
wala kuhurizwa ni unji wa malu.

7

Kusakala muaminifu ni uzuzu

- ¹ Mwanangu, gbwira maneno gangu,
shariya yangu kpwako naikale azina.
- ² Lunga shariya zangu nawe undaishi,
rinda mafundzo gangu dza tembe ya dzitsoro.
- ³ Gafunge mwako malani
na ugaandike mwako moyoni.
- ⁴ Muambire ikima, "Uwe u mwenehu mchetu,"
na umuambire busara, "Uwe u msena wangu."
- ⁵ Nao andakuika kanda na mkpwaza mutu ambaye ni mdiya,
andakuusa phephi na maneno ga mchetu mwenye maneno ga kuhama.
- ⁶ Siku mwenga kwenye dirisha ra nyumba yangu,
natsungurira kondze kwenye paziya ya kulangala.
- ⁷ Náona avulana anji azuzu,
na hasa mmwenga wao kala ni mzuzu tse!
- ⁸ Hiye kala anatupa na njira kulu,
phephi na phatu ariphoishi mchetu mzindzi.
Phahi achigbwira njira iphiyayo kpwa mchetu hiye,
- ⁹ kala dzuwa rikatswa,
jiza rikaanda.
- ¹⁰ Gafula yuya mchetu wakpwedzamsengerera yuya mvulana,
naye akavwala mavwazi ga umalaya, ana mipango ya udiya.
- ¹¹ Mchetu mwenye anakululu na likakado;
iye ni wa chigulu na njira:
- ¹² Mara a njirani, kano a cheteni,
naye kakosekana chipembeni mwa njira anaoteya.
- ¹³ Phahi, wamtiya chifuwani yuya mvulana,
achimdonera, na wamlola na uso wa kutsowa haya achimuamba:
- ¹⁴ "Mino yanibidi nilavye sadaka;
na rero nkausa naziri zangu.
- ¹⁵ Ndipho nkedza kukuphokera,
che nakuendza kpwa hamu nami nikakupfaha.
- ¹⁶ Chitanda changu nkachindika vinono,
shuka za rangi ya zambarau kula Misiri.
- ¹⁷ Chitanda changu nkachitiya marashi
ga manemane, udi na mdalasinini.
- ¹⁸ Huphiye vyehu! Hukarye raha hadi ligundzu,
hukapige mioyo yehu pasi na mahaba.
- ¹⁹ Mana mlume wangu kapfo kaya,
waphiya charo cha kure.
- ²⁰ Watsukula bunda ra pesa,
andauya bada ya sabaa mbiri."
- ²¹ Hipho wamchenga-chenga na manenoge manono,
na achimrusa na maneno ga mtswana.
- ²² Mara mwenga yuya mvulana wamlunga-lunga ye mchetu,
dza ng'ombe aphirikpwaye chitsindzironi,
dza kulungu agbwirwavyo ni muhego.
- ²³ Kayamanya kukala kuphiyakpwe kundagarimu maishage,

- hadi moyowe uchilatswa na muvwi.
 Wakala dza nyama wa mapha ariyegbwa muhegoni.
²⁴ Sambani anangu niphundzani,
 hegani masikiro genu musikize maneno galago mwangu mromoni.
²⁵ Msikubali mioyo yenu igbwire njira za mchetu dza iye,
 wala kulunga tabiyaze mbii.
²⁶ Mana waahenda anji agbwe,
 alume anji ariomlunga waaolaga.
²⁷ Nyumbaye ni njira ya kuphihira kuzimu,
 chumbache ni pango ritsezaro chifoni.

8

Ikima inagomba

- ¹ Sikiza! Ikima anakuiha.
 Ufahamu anakuiha na raka ra dzulu.
² Aimire maganiko ga njira
 dzulu ya phatu riphounuka.
³ Aimire phephi na maryango ga kumenyera mudzi,
 anapiga lichemi phatu amenyerapho atu:
⁴ "Mwinoo! Mino naiha mwimwi,
 mwiho wangu ni wa anadamu mosi.
⁵ Mwino azuzu dzifundzeni kukala alachu,
 namwi apumbavu kalani na makini.
⁶ Niphundzani mana nigombaro ni dzambo muhimu
 na mwangu mromoni munatuluka mambo ga haki.
⁷ Mromo wangu unagomba kpweli tuphu
 na handzo ni tsukizo mwangu kanwani.
⁸ Maneno gosi galago mwangu mromoni ni ga haki,
 taphana rakukoseka wala ra handzo hata mwenga.
⁹ Mutu mwenye ufahamu andaelewa maneno gangu
 na ga sawa-sawa kpwa mutu mwenye marifwa.
¹⁰ Inafwaha utsambule mafundzo gangu kuriko feza
 na uphahe marifwa badala ya zahabu swafi.
¹¹ Mana ikima ni bora kuriko mawe ga samani sana
 na chitu chochosi unachochiaza tachilengana nayo.
¹² Mimi ikima nina ulachu,
 piya nina marifwa na achili.
¹³ Kumuoogopha Mwenyezi Mlungu ni kuzira uyi,
 mino nazira ngulu na shobo,
 tabiya mbii na maneno mai.
¹⁴ Nina uwezo wa kushauri na ikima halisi,
 nina achili na nguvu.
¹⁵ Kpwa msada wangu afalume nkutawala
 na vilongozi akatunga shariya za haki.
¹⁶ Atawala alongoza na msada wangu
 na akulu akalavya uamuli wa haki.
¹⁷ Ninaamendza hara animendzao
 na hara aniendzao kpwa chadi andaniphaha.
¹⁸ Utajiri na ishima i kpwangu,
 tsona utajiri unaodumu na baraka.
¹⁹ Matunda gangu ni bora kuriko zahabu swafi
 na fwaida yangu ikashinda feza swafi.
²⁰ Ninanyendeka kahi-kahi ya haki,
 ninalunga shariya ya haki.
²¹ Ninaatajirisha hara animendzao,
 tsona naodzaza tele hazina zao.
²² Mwenyezi Mlungu waniumba mwandzo wa kaziye,
 kabila kadzangbweumba chochosi.
²³ Natsambulwa pho kare,

- kabila ya dunia kuandza.
- 24 Návýalwa kabila ya vilindi vya bahari,
kabila ya pula zoodzala madzi.
- 25 Nákalapho kabila ya myango
na vidzango kuumbwa.
- 26 Kabila Mwenyezi Mlungu kuumba tsi na minda
wala vumbi ga tsi.
- 27 Nákalapho ariphotengeza dzulu mlunguni,
hipho Mwenyezi Mlungu ariphopiga msitari wa kuphaka mlunguni na bahari matso
gasikapho kuona.
- 28 Nákalapho ariphoika imara maingu hiko dzulu,
na kuunda pula za madzi gajerago kuphiya baharini.
- 29 Nákalapho hipho Mlungu ariphoyiikira miphaka bahari
kusudi madzige gasivundze shariyaze.
Nákalapho ariphoika misingi ya dunia.
- 30 Mino nákala phamwenga naye kama fundi mangungu.
Mimi kala ndimi furahaye chila siku, nchisherekeya mbereze siku zosi.
- 31 Náfurahia dunia na anadamu akalao mumo,
piya náfwahirwa kukala phamwenga nao.
- 32 Sambu phahi, anangu niphundzani,
hara alungao njira zangu ana baraka.
- 33 Gbwirani mafundzo gangu mkale na ikima,
wala msigareme.
- 34 Mutu aniphundzaye ana baraka,
napho andakala phangu mryangoni,
achichesa kugodza phangu chizingitini chila mara.
- 35 Mana aniphahaye mimi ana uzima,
naye akakubaliwa ni Mwenyezi Mlungu.
- 36 Ela anikosao analumiza mioyo yao enye,
na osi anizirao mimi anamendza chifo.”

9

Ikima inaalika karamu

- 1 Ikima akadzenga nyumbaye,
akaichitira nguzo sabaa.
- 2 Ikima akatsindza nyama a karamu,
akatayarisha uchi wa zabibu,
na meza ikaandaliwa.
- 3 Ikima akahuma atumishie a chichetu,
akaima mwatu mwa dzulu mwa mudzi kuatangazira atu,
- 4 achiamba, “Chila ariye mzuzu naainjire himu,”
chisha anamuambira ariyephungukirwa ni achili,
- 5 “Ndzo urye chakurya changu,
na unwe uchi wa zabibu nchiotengeza.
- 6 Richani uzuzu mphahe kuishi,
lungani mambo ga achili.”

Ikima ya kpweli na fwaidaye

- 7 Piya anaamba, “Amkanyaye mwenye chibero anadzikira kulaphizwa,
amdemuriraye mutu mui, anadzirehera waibu.
- 8 Mwenye chibero usimuonye, mana andakuzira,
muonye mwenye ikima naye andakumendza.
- 9 Mfundze mwenye ikima naye andazidi kukala na ikima,
muelimisha mwenye haki naye andaenjereza ilimuye.
- 10 Kumuoogopa Mwenyezi Mlungu ndicho chando cha ikima,
na mwenye achili ni yuya ammanyaye Mlungu Mtakatifu.
- 11 Kpwa kutsupira mimi sikuzo zindakala nyinji,
nawe maishago gandaenjereza miaka minji.
- 12 Uchikala una ikima indakufwaha we mwenye,

unaphoibera undaphaha hasara we mwenye.”

Kululu za mchetu mzuzu

- ¹³ Mchetu mpumbavu ana hoyo,
kamanya chitu na kamendze kumanya.
- ¹⁴ Asagala mryangoni pha nyumbaye,
nkuika chihiche phatu phariphounuka mo mudzini.
- ¹⁵ Kuno anaiha atu atsupao na njira,
alungao shuuli zao anaambira,
- ¹⁶ “Chila ariye mjinga na abete hipha,”
nao azuzu anaambwa,
- ¹⁷ “Madzi ga kuiya ga lucht,
na uchirya chakurya kudzifwitsa chimtswano.”
- ¹⁸ Ela azuzu taamanya himo ndani muna nyufu,
na ajeni ariomenya mwa mchetu hiye pha sambu a kuzimu.

10

Misemo ya Selemani

- ¹ Hino ni misemo ya Selemani:
Mwana ariye na achili anahamira ise,
ela mwana achikala mzuzu anarehera sonono nine.
- ² Mali iphahikanayo na njira mbii taina baraka,
ela haki inativya mutu na chifo.
- ³ Mwenyezi Mlungu karicha mwenye haki akale na ndzala,
ela tamaa za atu ayi kazimendze.
- ⁴ Uvivu unareha uchiya,
mkpwono wa mutu mwenye chadi unatajirisha.
- ⁵ Mwenye achili nkukusanya siku za mavuno,
ela mwana alalaye siku za mavuno nkureha waibu.
- ⁶ Baraka nkukala chitswani pha mutu wa haki,
ela maneno ga mutu mui nkufwitsa mai.
- ⁷ Mwenye haki andatambukirwa na mahendoge manono,
ela mutu mui andayalwa tsetsetse.
- ⁸ Mwenye moyo wa achili andatii shariya,
ela azuzu adererekao maneno manji andaangamika.
- ⁹ Aishiye maisha ga haki ana usalama,
na aishiye vii gakpwe gandamanywa.
- ¹⁰ Afwinyiraye dzitso mutu andazula tabu,
ela mzuzu asiyetsambula maneno, andadziangamiza.
- ¹¹ Mromo wa mwenye haki nchisima cha uzima,
ela mromo wa mutu mui u tele jeuri.
- ¹² Kuzirana kuna sababisha kuheha,
ela kumendzana kunasitiri makosa gosi.
- ¹³ Maneno ga ikima gala mromoni mwa mwenye achili,
ela asiye achili andapigbwa fwimbo ya mongo.
- ¹⁴ Atu enye ikima nkuika akiba ya marifwa,
ela azuzu nkudzigombera na kudzirehera tabu.
- ¹⁵ Tajiri nkurindwa ni malize,
mgbwayi akagayiswa ni ugayiwe.
- ¹⁶ Mshahara wa atu a haki ni maisha manono,
ela mapato ga atu ayi mwishowe ni kutiywa adabu kpwa sababu ya dambi.
- ¹⁷ Akubaliye kuhenda adabu anaelekeya njira ya uzima,
ela iye aremaye kudemurirwa andaangamika.
- ¹⁸ Mutu aziraye myawe chisiri-siri ni munafiki,
na akatiraye ni mzuzu.
- ¹⁹ Phenye maneno manji taphakosekana dambi,
ela anayezuwiya mromowe ana achili.
- ²⁰ Maneno ga mwenye haki ni dza feza swafi,
ela achili ya mutu mui taina samani.
- ²¹ Maneno ga enye haki ganafwaidi atu anji,

- ela azuzu aolagbwa ni kukosa achili.
- 22 Baraka za Mwenyezi Mlungu ndizo zinazotajirisha,
wala kareha sonono phamwenga nazo.
- 23 Mpumbavu anafwahirwa ahendapho mai,
ela mwenye ikima nkufwahirwa ni ufahamu.
- 24 Mutu mui achiogopa dzambo rindamfika,
ela ariazaro mwenye haki ndiro ndirohewa.
- 25 Phuto rinaphotsupa atu ayi nkuphepheruswa,
ela enye haki andadumu hata kare na kare.
- 26 Viratu vira digbwa rihendavyo gandzi menoni au mosi uawisavyo matsoni,
ndivyo mvivu alumizavyo achiomuandika kazi.
- 27 Kumuogopa Mwenyezi Mlungu kunareha maisha mare,
ela maisha ga atu ayi gandafupishwa.
- 28 Kuluphiro ra mwenye haki rinareha furaha,
ela tazamio ra atu ayi tarindakala.
- 29 Mwenyezi Mlungu ni chimbiriro ra enye haki,
ela atu ayi nkuaangamiza.
- 30 Enye haki taandang'oka kula kpwenye tsi yao,
ela atu ayi taandasala bii.
- 31 Mromo wa mwenye haki unafundza ikima,
ela lilimi ra mutu wa handzo rindakatwa.
- 32 Miromo ya enye haki igomba maneno ganagofwaha,
ela miromo ya atu ayi inagomba machafu bahi.

11

- 1 Vipimo vya handzo vinamtsukiza Mwenyezi Mlungu,
ela vipimo vya sawa-sawa vinamfwahira.
- 2 Kudzikarya nkpwedza phamwenga na waibu,
ela anyenyekevu ndio enye ikima.
- 3 Atu a haki nkulongozwa ni ukamilifu wao
na atu ayi akaangamizwa ni handzo rao.
- 4 Mali taziokola siku ya uamuli,
ela haki inaokola na chifo.
- 5 Haki ya atu asio na lawama inaalongoza kuhenda garigo sawa;
ela atu ayi andamalwa ni uyi wao.
- 6 Haki ya atu asio na makosa indaativya,
ela atu asio aaminifu andahalwa mateka ni mipango yao mii.
- 7 Mutu mui achifwa tamaaze nazo zinaangamika,
mana wakuluphira nguvuze ambazo ni bure.
- 8 Mwenye haki nkuuswa shidani,
na badalaye mutu mui akainjizwa shidani.
- 9 Mutu asiyemuogopa Mlungu nkubananga ayae na mromowe,
ela mwenye haki andativywa ni marifwage.
- 10 Enye haki achiongokerwa, mudzi wosi nkusherekeya,
na mutu mui afwapho mudzi nkuhererwa.
- 11 Baraka za enye haki nkuhenda mudzi ukaongokerwa,
ela maneno ga atu ayi ganavundza mudzi.
- 12 Mutu aberaye jiraniwe ni mzuzu,
ela mwenye ufahamu nkunyamala.
- 13 Mutu mmbeya nkuzunguluka kusema siri za ayae,
ela mutu muaminifu nkufwitsa siri.
- 14 Taifa nkugbwa phachikosekana ulongozi wa mwenye achili,
ela pharipho ashauri anji phana usalama.
- 15 Anayeimirira mjeni andaphaha tabu,
ela aremaye kukala mzamini a salama.
- 16 Mchetu wa mbazi nkuishimiwa,
na mlume mwenye chadi nkutajirika.
- 17 Mutu ahamirwaye nkukaribisha ayae nkufwaidika mwenye,
ela mutu katili nkudzilumiza mwenye.
- 18 Mutu mui ahumira handzo nkuvuna uyiwe,
ela ahendaye haki mariphoge gandadumu.
- 19 Mutu alungaye kuhenda haki andakala moyo,

- ela atsambulaye kuhenda mai andafwa.
²⁰ Mwenyezi Mlungu nkutsukizwa ni atu enye nia mbii,
 ela nkufwahirwa ni atu ambao njira zao tazina lawama.
²¹ Hakika atu ayi andatiywa adabu,
 ela atu anaogopha Mlungu andaokolwa.
²² Mchetu mnono asiye na achili,
 ni kama pete ya zahabu ichiyovwikipwa pula ya nguluwe.
²³ Hamu ya enye haki ni kuphaha manono tu,
 ela matumaini ga atu ayi ganareha tsukizi.
²⁴ Mutu alavyaye na moyo mmwenga nkuzidi kutajirika,
 ela achoyo nkuzidi kukala achiya.
²⁵ Mutu alavyaye na moyo mmwenga andaongokerwa,
 na amnwesaye myawe madzi naye andanweswa.
²⁶ Atu nkulani achuuzi ambao anafwitsa chakurya ili aguze badaye na bei gali,
 ela hara aguzao nkuvoyerwa baraka.
²⁷ Mutu ahendaye chadi kuhenda manono andamenzwa,
 ela ahendaye mai andaphahwa ni mai.
²⁸ Mutu anayekuluphira malize andafilisika,
 ela mwenye haki andavuvumuka dza makodza maitsi ga wakati wa mwaka.
²⁹ Atu areherao nyumba zao tabu andarisi phepho,
 na mzuzu andakala mtumwa wa mwenye achili.
³⁰ Mwenye haki ni dza muhi uvyalao matunda ga uzima,
 na mutu ariye na ikima nkuvutia atu.
³¹ Ichikala enye haki nkuriphiwa pha hipha duniani,
 dze, si zaidi atu ayi na enye dambi kuriphiwa!

12

- ¹ Akubaliye mafundzo anamendza marifwa,
 ela asiyelonda kuonywa ni mzuzu.
² Mutu mnono nkupendeleywa ni Mwenyezi Mlungu,
 ela mutu wa nia mbii nkuhukumiwa ni Mwenyezi Mlungu.
³ Mutu ahendaye mai kandadumu,
 ela enye haki taandang'olwa.
⁴ Mchetu wa tabiya nono nkurehera mlumewe ishima,
 ela mchetu arehaye waibu ni dza kuola misozani mwa mlumewe.
⁵ Mipango ya atu anaomuogopha Mlungu ni ya haki,
 ela mashauri ga atu ayi ni ga handzo.
⁶ Maneno ga atu ayi nkumanya kuolaga,
 ela maneno ga enye haki ganativya.
⁷ Atu ayi nkuangamizwa na akasira,
 ela nyumba ya mwenye haki indadumu.
⁸ Mutu nkulikpwa kulengana na achilize,
 ela mwenye nia mbii nkuberwa.
⁹ Baha mutu wa hali ya photsi anayedzikuluphira,
 kuriko mutu adzikaryaye na kana chitu.
¹⁰ Mwenye haki nkuroroma nyama ao,
 ela hendo ra mbazi kabisa ra mutu mui ni ukatili tu.
¹¹ Mutu arimaye mundawe andakala na chakurya chinji,
 ela alungaye mambo ga upuzi kana achili.
¹² Atu ayi nkuaza nyara za atu ayi,
 ela enye haki nkukala imara na akavyala matunda.

- 13 Atu ayi agbwirwa ni maneno gao mai,
ela enye haki nkuepuka tabu.
- 14 Mutu anaweza kufanikishwa ni manenoge,
dza vira kazi ya mikono inavyoweza kureha fwaida.
- 15 Azuzu nkudzihenda a sawa,
ela mwenye achili nkuphokera mashauri.
- 16 Mzuzu ana tsukizi za phephi,
ela mlachu nkupuza alaphizwapho.
- 17 Shaidi anayegomba kpweli nkulavya ushaidi wa kpweli,
ela shaidi wa handzo nkugomba handzo.
- 18 Maneno ga ovyo ganakata dza upanga,
ela ariye na achili manenoge ganaphoza.
- 19 Kpweli inadumu hata kare na kare,
ela handzo ni ra wakati mfupi.
- 20 Handzo rikaodzala mioyoni mwa atu apangao mambo mai,
ela atu arehao amani mioyo yao ina raha.
- 21 Enye haki taandafikpwa ni mai,
ela atu ayi nkuphaha mashaka manji.
- 22 Mwenyezi Mlungu nkuzira atu agombao handzo,
ela nkuhamirwa ni atu agombao kpweli.
- 23 Mutu wa achili kaonyesa marifwage,
ela mutu mzuzu nkunadi uzuzuwe.
- 24 Mutu wa chadi andakpwezwa cheo,
ela mutu mvivu andahenda kazi za mtumwa.
- 25 Moyo uchihenda wasiwasi mwanadamu nkukosa raha,
ela maneno manono ganachangamusha.
- 26 Mwenye haki nkuapha ayae mashauri manono,
ela njira za mutu mui nkuhenda ayae akakosera.
- 27 Muindza mvivu nkushindwa hata kuwada nyamawe achiyemphaha,
ela mutu wa chadi nkuhumira vinono chila aphahacho.
- 28 Katika njira za haki muna uzima;
himo mutsupirwamo tamuna chifo.

13

- 1 Mwana wa ikima nkugbwira mafundzo ga ise,
ela mwana mwenye chibero kaphundza mashauri.
- 2 Mutu mnono nkuphaha manono kpwa ajili ya manenoge manono,
ela hamu ya ajanja nkupanga mai.
- 3 Mutu wa maneno ga chiasi andakala na maisha mare,
ela mutu wa maneno ga bovobovo andabanangbwa.
- 4 Atu avivu nkutamani na kaphaha chitu,
ela gaazwago ni atu a chadi nkutimizwa.
- 5 Enye haki nkuzira handzo,
ela atu ayi nkugbwirwa ni haya na waibu.
- 6 Haki inarinda mutu aphiyaye njira za sawa,
ela dambi inabananga atu ayi.
- 7 Kuna atu anaodzikarya ni matajiri ela taana chitu,
anjina nkudziika chigayi ela a tele mali.

- 8 Utajiri wa mutu unaweza kumtivya maishage,
ela mchiya katishirwa ni yeyesi.
- 9 Maisha ga enye haki gana mwanga na kuhererwa,
ela maisha ga atu ayi gandazimwa dza taa.
- 10 Ngulu nkureha mvwehano,
ela atu akubalio mashauri ana ikima.
- 11 Mali ya kuphahikana upesi-upesi kpwa njira zisizo za sawa taikala,
ela ahendaye chadi kurundikiza maliye chidide-chidide indaenjerezeka.
- 12 Hamu ya mutu ichikaizwa kuuswa moyo nkuluma,
ela ndoso ya mutu itimizwapho,
nkureha uzima.
- 13 Atu anaobera mafundzo nkumenya matatani,
ela anaoshimu shariya andatuzwa.
- 14 Mafundzo ga mwenye ikima ni dza pula ya madzi inayoriza uzima,
nkumuhenda mutu achimbire mihego ya chifo.
- 15 Mutu wa achili nkukubalika,
ela njira atsupirayo mutu asiye muaminifu nkumphirika kpwenye maangamizi.
- 16 Atu a achili nkuhenda mambo na marifwa,
ela azuzu taafikiri, anaonyesa uzuzu wao tu!
- 17 Mjumbe mui nkuinjiza atu tabuni,
ela mjumbe muaminifu nkureha uphozi.
- 18 Mutu apuzaye mafundzo andafikpwa ni uchiya na waibu,
ela agbwiraye mafundzo andaishimiwa.
- 19 Tunu ya moyo inaphotimizwa, inareha raha,
ela kuricha mai, ni tsukizo kpwa azuzu.
- 20 Mutu alunganaye na atu enye ikima naye andakala na ikima,
ela alunganaye na azuzu andaphaha hasara.
- 21 Mambo mai nkulunga enye dambi,
ela baraka nkulunga enye haki.
- 22 Atu anono nkuikira adzukulu aho urisi,
ela urisi wa enye dambi nkuhalwa ni enye haki.
- 23 Munda wa mchiya unaweza kuvyala chakurya chinji,
ela chosi nkuzolwa ni aonerao.
- 24 Mutu asiychapa mwanawe kammendza,
ela mutu ammendzaye mwanawe karicha kumtiya adabu.
- 25 Enye haki andarya kumvuna,
ela ndani ya mutu mui indakala na ndzala.

14

- 1 Mchetu wa achili nkudzena nyumbaye,
ela mchetu mzuzu nkuibomola na mikonoye mwenye.
- 2 Mutu alungaye njira ya sawa anamuogopha Mwenyezi Mlungu,
ela mutu alungaye njira mbaya anabera Mlungu.
- 3 Maneno ga mutu mzuzu nkumtongea achapwe milawa mongoni,
ela maneno ga mutu wa achili nkumrinda na tabu.
- 4 Napho taphana ng'ombe a kurima, taphana mtsere wa kutiya kpwenye miyo ya kutiya marisa,
ela nguvu za ng'ombe a kurima nkureha mavuno manji.
- 5 Shaidi muaminifu kachenga,
ela shaidi wa handzo agomba handzo.
- 6 Mutu wa chibero nkuendza ikima na kaiphaha,
ela marifwa ganaphahwa rahisi ni mwenye busara.
- 7 Kala kanda na mutu mzuzu,
mana phakpwe kundaphaha marifwa.
- 8 Ikima ya mwenye achili ni kuelewa njiraze,
ela uzuzu wa ajinga nkuachenga nyo enye.
- 9 Atu azuzu taajali kuhusu dambi zao,
ela enye haki nkupendeleywa ni Mlungu.
- 10 Chila mutu nkumanya utsungu wa moyowe,
takuna mutu wanjina awezaye kumanya kuhererwakpwe.
- 11 Nyumba ya mutu mui indabomolwa,
ela hema ra mwenye haki rindaimarishwa.

- 12 Kuna njira ambayo mutu nkuona i sawa,
ela mwishowe ni chifo.
- 13 Chitseko chinaweza kufwitsa sonono,
ela chitseko chinaphosira, sonono inauya.
- 14 Mwenye dambi nkuriphiwa mshahara kamili wa mahendoge,
naye amuogophaye Mlungu akahewa sawabuze.
- 15 Atu azuzu nkuamini chila anachoambirwa,
ela mutu wa achili nkulola mwendowe.
- 16 Mutu wa achili nkumuogopa Mlungu na kuricha mai,
ela azuzu taana makini na taajali.
- 17 Mutu wa tsukizi za phephi nkuhenda mambo ga chizuzu,
na atu a kuhega ayawao achili nkuzirwa.
- 18 Azuzu avwikipwa ujinga,
ela atu a achili avwikipwa chiremba cha marifwa.
- 19 Atu ayi andasujudu mbere za atu anono,
ahendao mai andasujudu maryangoni mwa enye haki.
- 20 Mchiya kamendzwa hata ni majiranige,
ela tajiri ana asena anji.
- 21 Mutu aberaye jiraniwe anakosera,
ela baha atu aonerao mbazi achiya.
- 22 Mutu apangaye mai nkuangamika,
ela mutu apangaye manono nkumendzwa na kuaminiwa.
- 23 Kazi yoyosi ichihendwa na chadi ina fwaida,
ela maneno mahuphu ganareha uchiya.
- 24 Utajiri nchiremba cha atu a achili,
ela uzuzu wa ajinga nkuvyala uzuzu.
- 25 Shaidi wa kpweli nkutivya maisha,
ela shaidi wa handzo nkusalata.
- 26 Atu amuogophao Mwenyezi Mlungu ana kuluphiro ra kudina,
na ana aho ana phatu salama pha kuchimbirira.
- 27 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu ni dza pula ya madzi inayoriza uzima,
nkumuhenda mutu achimbire mihego ya chifo.
- 28 Mfalume nkukala mkpwulu napho anatawala atu anji,
ela mfalume asiyekala na atu si chitu.
- 29 Mutu asiyereya upesi ana ufhamu mkpwulu,
ela wa kureya upesi anaonyesa uzuzuwe.
- 30 Moyo wa amani, nkumupha mutu uzima,
ela chidzitso chinaihenda mifupha ya mwiri iole.
- 31 Atu aonerao achiya anamlaphiza Muumba wao,
ela atu aoteryao achiya anamuishimu Mlungu.
- 32 Atu ayi nkuangamizwa ni dambi zao,
ela enye haki ana tumaini hata bada ya kufwa.
- 33 Ikima ikala achilini mwa mutu wa marifwa,
ela ikima taiphahikana* mioyoni mwa azuzu.
- 34 Haki inatukuza taifa,
ela dambi ni waibu kpwa chila atu.
- 35 Mfalume nkufwahirwa ni mtumishi ahumiraye achiliye vinono ahendapho kazi,
ela arehaye waibu nkumtiya adabu.

15

Mlungu anago gosi

- 1 Mutu uchimupha jibu ra upole rindausa hasira,
ela jibu ra usiru nkutsangira hasira.
- 2 Mromo wa mutu wa achili nkugoteza marifwa,
ela miromo ya azuzu nkueneza ujinga.
- 3 Matso ga Mwenyezi Mlungu ga chila phatu,
ganachunguza ayi na anono.
- 4 Maneno ga upole ni msingi wa uzima na afya,
ela maneno ga handzo ganavundza moyo.

- 5 Mutu mzuzu nkubera mafundzo ga avyazie,
ela mutu adzifundzaye anaphokanywa ni mlachu.
- 6 Nyumba ya enye haki ina mali nyinji,
ela mapato ga mutu mui ganareha chisirani.
- 7 Mromo wa mutu wa achili nkueneza marifwa,
ela mzuzu kaweza.
- 8 Sadaka za atu ayi ni tsukizo kpwa Mwenyezi Mlungu,
ela nkufwahirwa ni mavoyo ga enye haki.
- 9 Mwenyezi Mlungu nkutsukirirwa njira za atu ayi,
ela nkuamendza atu adinisao kuhenda haki.
- 10 Mutu aremaye njira ya sawa andatiywa adabu kali
na mutu amenaye kukanywa andafwa.
- 11 Mwenyezi Mlungu anamanya garigo kuzimu na garigo ndani ya dibwa ra kubananga
[Abadoni],
phahi moyo wa mwanadamu anaumanya zaidi.
- 12 Mutu wa chibero kamendze kukanywa,
phahi kalunga ushauri kpwa atu a achili.
- 13 Moyo wa kuhererwa unachangamusha uso,
ela sonono inavundza moyo.
- 14 Mutu wa achili ana hamu ya kuphaha marifwa,
ela azuzu anaenderera na uzuzu wao.
- 15 Kpwa anayeonerwa chila siku kwakpwe ni mbii,
ela moyo wa furaha una karamu isiyosika.
- 16 Baha ukale na mapato machache phamwenga na kumuogopha Mwenyezi Mlungu,
kuriko kukala na mali nyinji phamwenga na tabu nyinji.
- 17 Baha kurya mtsunga pharipho na mendzwa,
kuriko kurya nyama za kunona pharipho kuzirana.
- 18 Mutu wa tsukizi za phephi kakaa kubwaga kondo,
ela mutu mpole nkukanya kondo.
- 19 Njira ya mutu mvivu yamera miya,
ela njira ya mwenye haki ikaera dza njira kulu.
- 20 Mwana wa achili nkumfurahisha ise,
ela mwana mzuzu nkum'bera nine.
- 21 Uzuzu nkumfurahisha asiye achili,
ela mwenye ufahamu nkutsambula njira ya sawa.
- 22 Bila ya mashauri mipango nkukoseka,
ela pharipho ashauri anji mambo nkugoloka.
- 23 Kulavya jibu nono kunafurahisha,
ni ajabu kuphaha neno ra kufwaha kano unaphoritaka!
- 24 Mutu wa achili njiraye inaphirika dzulu uzimani,
ili aepuke njira ya kuinjira tsini mbirani.
- 25 Mwenyezi Mlungu nkubananga nyumba ya mutu wa ngulu,
ela miphaka ya magungu nkuirinda.
- 26 Mwenyezi Mlungu nkuzira maazo ga atu ayi,
ela anafwahirwa ni maneno ga atu ario swafi.
- 27 Mutu amenzaye kuhongbwa andarehera jamaaze sonono,
ela aziraye kuhongbwa andaishi.
- 28 Mwenye haki nkuaza kabila ya kugomba,
ela kanwa ya mutu mui imwaga mai.
- 29 Mwenyezi Mlungu a kure na atu ayi,
ela anaphundza mavoyo ga enye haki.
- 30 Uso wa kuchangamuka unafurahisha moyo,
na habari nono nkureha afya mwirini.
- 31 Mutu asikiraye maonyo ga kumdzenga,
andaolangbwa phamwenga na atu a achili.
- 32 Mutu akosaye adabu anadzibera mwenye,
ela mutu achikubali kukanywa anaenjereza achili.
- 33 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu kunafundza mutu akale na ikima,
mutu achigbwa maguluni badaye andaishimiwa.

16

Alondavyo Mlungu Ndivyo vikalavyo

- 1 Mwanadamu nkupanga mipangoye,
ela uamuzi wa mwisho ni wa Mwenyezi Mlungu.
- 2 Mutu nkuona mahendoge ga sawa,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye achunguzaye moyo wa atu.
- 3 Mrichire Mwenyezi Mlungu kazizo zosi uchizopanga,
ndipho mipangoyo indakalato.
- 4 Mwenyezi Mlungu waumba chila chitu kpwa kusudire,
hata atu ayi waaumba ili edze aahukumu.
- 5 Chila mutu mwenye ngulu ni tsukizo kpwa Mwenyezi Mlungu.
Kpwa kpweli mutu iye andatiywa adabu.
- 6 Kpwa mbazi na uaminifu dambi nkuuswa.
Mutu anayemuogopa Mwenyezi Mlungu nkuricha kuhenda mai.
- 7 Njira za mutu zichimfwahira Mwenyezi Mlungu,
Mwenyezi Mlungu nkuhenda maadui ga mutu hiye gaishi naye kpwa amani.
- 8 Baha mutu aphahe mali chache kpwa njira ya haki,
kuriko akale tajiri kpwa kuonera.
- 9 Mwanadamu nkudzipangira mipango,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye nkulongoza nyagoze.
- 10 Mfalume nkulongozwa ni Mlungu kuhenda uamuzi,
phahi anaphoamula, naamule na haki.
- 11 Mwenyezi Mlungu analonda vipimo vya haki;
chila dziwe ra kupimira ratengezwa ni iye.
- 12 Kuhenda mai kunatsukiza afalume,
mana mamlaka gao gaimarishwa ni haki.
- 13 Mfalume nkufwahirwa ni maneno ga haki,
nkumendza atu agombao kpweli tuphu.
- 14 Tsukizi za mfalume ni dza muhumwa wa kpwendaolaga,
mutu wa achili anaweza kuidigirisa.
- 15 Uso wa mfalume uching'ala ni dalili ya uzima,
na mendzwaye nkuburudisha dza mvula ya mwaka.
- 16 Ni bora iriyodze kuphaha ikima kuriko zahabu
na kutsambula kukala na achili kuriko feza.
- 17 Njira ya mwenye haki nikudzitenga na mai,
arindaye njiraye anarinda maishage.
- 18 Ngulu nkutanguliya kubanangika,
na roho ya kudziunula ikatanguliya kugbwa.
- 19 Baha kukala mnyenyekevu na kuishi phamwenga na mchiya,
kuriko kuganya nyara phamwenga na atu a ngulu.
- 20 Atu aphundzao mafundzo andaongokerwa
na atu anaoadamira Mwenyezi Mlungu ana baha.
- 21 Mutu wa ikima andamanywa na achilize
na mutu amanyaye kugombato andavweha atu adzifundze.
- 22 Ikima ni chemichemi ya uzima kpwa mutu ariye nayo,
ela uzuzu nkuhenda ajinga atywe adabu.
- 23 Mutu wa achili agomba maneno ga busara,
maneno ga mutu wa achili gana luvuho.
- 24 Maneno mazuri ni dza asali,
ga mtswano moyoni na ganareha afya mwirini.
- 25 Kuna njira ambayo mutu nkuona i sawa,
ela mwishowe ni chifo.
- 26 Ndzala nkumsukuma mutu ahende kazi,
hamu ya kurya ndiyo imuhendesayo akakala na chadi.
- 27 Mutu mui apanga mai;
na manenoge ni makali dza moho uochao.
- 28 Fyakatsi nkusababisha kondo
fitina nkutenganisha asena.
- 29 Mutu wa fujo nkuchenga-chenga ayawao,
akaalongoza njira mbii.

- 30 Afwinyiraye mutu dzitso akapanga mai,
abenyulaye mromo andahenda vii.
- 31 Kukala na komvwi za utumiani ni tadzi ya ishima;
ziphahwa ni mutu anayeishi maisha ga haki.
- 32 Baha mutu mvumirizi kuriko mwenye nguvu,
na mutu awezaye kudzizuwiya kuriko mutu atekaye mudzi.
- 33 Anadamu nkupiga kura,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye aamulaye.

17

Mlungu ndiye apimaye mioyo

- 1 Baha kurya mwiku mkavu na amani,
kuriko kurya karamu kpwenye nyumba ya kondo.
- 2 Mtumwa wa achili andatawala mwana arehayaye waibu,
na andaphaha seemu ya urisi dza mmwengawapho wa ana a nyumba hiyo.
- 3 Ubora wa feza na zahabu nkupimwa na moho,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye apimaye moyo wa mutu.
- 4 Mutu wa kuhenda mai aphundza miromo ya kugomba mai,
mutu wa handzo naye aphundza maneno ga kubananga.
- 5 Mutu anyeteraye mchiya analaphiza Muumba wa hiye mchiya
na ahererwaye napho myawe akafikpwa ni mashaka andatiywa adabu.
- 6 Adzukulu ni tadzi ya togo ya atumia,
nao ana nkudzivunia avyazi ao.
- 7 Maneno manono tagafwaha mromoni mwa mpumbavu,
na taifwaha zaidi maneno ga handzo kula mromoni mwa chilongozi.
- 8 Hongo rihenda kazi dza pingu kpwa mutu alavyaye,
anafwaulu na chila amlungaye.
- 9 Mutu anayeswamehe makosa anadzenga usena,
ela mutu atambukizaye makosa nkutenganisha asena.
- 10 Mutu wa achili achikanywa limwenga nkuteryeka zaidi,
kuriko mzuzu atiywapho mbugu gana mwenga.
- 11 Mutu wa mai aphiya chinyume na ayae,
phahi dzumbe asiye mbazi andahumwa akamutiye adabu.
- 12 Baha kukutana na dubu* mchetu achiyefutwa anae,
kuriko kukutana na mzuzu anaphohenda ujingawe.
- 13 Uchiripha mai kpwa manono,
mai tagandatuluka mwako nyumbani.
- 14 Mwandzo wa kuheha ni dza kuombola phatu phenye madzi manji,
phahi richa kuvwehana usedze ukareha kondo.
- 15 Mwenyezi Mlungu nkuzira mutu aamulaye chiyehenda makosa kukala ana haki
na asiye makosa kukala akakosera.
- 16 Taina mana mzuzu kukala na pesa za kuriphira ilimu,
napho kana hamu ya kuphaha ikima.
- 17 Msena wa kpweli ni kuonyesa mendzwa wakati wosi
na ndugu nkuvyalwa ili afwae siku za tabu.
- 18 Mutu asiye na achili nkukubali kukala mzamana
nkukubali kuripha deni ra mutu wanjina.
- 19 Mutu amendzaye kondo anamendza dambi
na adzikaryaye anadzikira kubanangbwa.
- 20 Mutu wa moyo mui kandaongokerwa,
na mutu wa handzo andadziinjiza mashakani.
- 21 Mwana mzuzu nkusononesa ise
na isengbwa wa mwana mzuzu kana raha.
- 22 Moyo wa kuchangamuka ni dawa nono,
ela moyo wa sonono nkuhenda mwiri ukakala mnyonje.
- 23 Mutu mui nkuphokera hongo kpwa siri
ili azuwiye haki isihendeke.
- 24 Mutu mwenye achili lengore nkuphaha ikima,
ela nia ya mzuzu inatapatapa hadi mwisho wa dunia.
- 25 Mwana mzuzu nkumtiya huzuni ise,

* 17:12 17:12 Nyama aphahikanaye tsi za mnyevu.

- na nine nkumtiya sonono.
 26 Si vinono kumtoza faini mutu asiyekosa,
 wala kumtiya adabu dzumbe mwenye haki.
 27 Mutu mwenye marifwa nkutsambula maneno,
 mutu mpore ana ufahamu.
 28 Piya azuzu achinyamala nkuonekana ana achili,
 achifunga miromo yao nkuonekana atu a busara.

18

Ni vii kupendeleya mwenye hatiya

- 1 Mutu asiyelonda ga ayae anadziendzera fwaidaye mwenye,
 na nkupingana na chila ushauri mnono ahewao.
 2 Mutu mpumbavu kataki kumanya,
 chitu muhimu kpwakpwe nkulavya maonige.
 3 Mutu mui achedza nkureha chibero,
 na lawama nkpwedza bada ya waibu.
 4 Maneno ga mutu ni dza chivwa cha bahari,
 na chisima cha ikima ni dza chidzuho chijeracho.
 5 Siyo vinono kumkanda ngao mutu mui,
 na kumlafya ukpweli mutu wa haki.
 6 Maneno ga mzuzu nkumrehera kondo,
 chila arigombaro ni rakuhendesa apigbwe.
 7 Mutu mzuzu ariwa ni mromowe,
 nkutongewa ni manenoge mwenye.
 8 Maneno ga mutu mmbeya ni dza chakurya cha mtswano,
 nkuinjira hadi ndani ya moyo.
 9 Mutu mvivu wa kazi
 ni sawa na mutu m'banandzi.
 10 Dzina ra Mwenyezi Mlungu ni ngome imara,
 atu a haki achirikuluphira andakala salama.
 11 Mutu tajiri nkurindwa ni malize,
 iye nkuona kukala malize ni ukuta mure wa usalama.
 12 Moyo wa mutu nkudzikarya kabila kabadogbwa,
 ela upole nkuhenda mutu aishimiwe.
 13 Mutu achilavya jibu kabila ya kuphundza
 ni mzuzu na anahenda dzambo ra waibu.
 14 Roho ya mutu inaweza kuvumirira mwiri mkpwongo,
 ela uchivundzika moyo undastamili viphi?
 15 Mutu wa achili chila mara anaenjereza marifwa,
 na sikiro ra mutu wa busara nkuendza marifwa.
 16 Zawadi inamvugurira mutu miryango,
 inaweza kumfikisa mutu mbere ya akulu.
 17 Mutu adziheheraye, kpwandza nkuonekana mkpweli,
 ela mpindzaniwe achedza andalumbana.
 18 Kura inakomesa ubishi,
 na inaamula kahi za atu anaopigania mamlaka.
 19 Ndugu uchiyeheha naye ni vigumu kumuuyiza kuriko kuteka mudzi urio na ngome,
 na makosano nkutenganisha ndugu dza kufuli ya ryango ra ngome.
 20 Maneno ganashibisha roho dza vyo chakurya chimvunisavyo ndani,
 mutu ni ashibe mavuno ga manenoge.
 21 Lilimi rina nguvu za kuhenda mutu atiye au aolagbwe,
 na atu amendzao kurihumira andarya matundage.
 22 Mutu aphahaye mchetu akaphaha chitu chinono,
 naye andapendeleywa ni Mwenyezi Mlungu.
 23 Mutu mchiya avoya na kugbwa maguluni,
 ela tajiri nkujibu na usiru.
 24 Kuna asena ambao anaweza kukubwaga,
 ela kuna msena awezaye kukala muaminifu kuriko mwenenu chihumbo.

19

Kukala mvumirizi ni ikima

- 1 Baha mchiya ambaye kana lawama,
kuriko mzuzu wa maneno mai.
- 2 Sio vinono mutu akale bila marifwa,
wala mutu aphiye mairo-mairo na akosekerwe.
- 3 Mutu nkubananga maishage kpwa uzuzuwe,
alafu akamreyera Mwenyezi Mlungu.
- 4 Utajiri unavweha asena anji,
ela mutu mchiya nkuchimbirwa ni asenae.
- 5 Shaidi wa handzo kandakosa kutiywa adabu,
na mutu achengaye kandaweza kuchimbira.
- 6 Atu anji nkudzipendekeza kpwa akulu,
na chila mutu ni msena wa mutu alavyaye zawadi.
- 7 Mchiya nkuzirwa ni nduguze,
na asenae nkumchimbira tse! Hata achiarai taamuphundza!
- 8 Mutu aphahaye ikima anamendza rohoye,
na atu ario na ufahamu andaongokerwa.
- 9 Mutu alavyaye ushaidi wa handzo kandakosa kutiywa adabu,
na agombaye handzo andaangamizwa.
- 10 Taifwaha mutu mzuzu kuishi maisha ga starehe,
tsona ni vibaya zaidi mtumwa kutawala ana a akulu.
- 11 Mutu wa achili kareya upesi,
kuswameekpwe makosa kunamrehera ishima.
- 12 Tsukizi za mfalume ni dza ngurumo ya simba,
ela mendzwaye ni dza manena garigo nyasini.
- 13 Mwana mzuzu ni tabu kpwa ise,
na mchetu wa kuheha-heha ni dza matone ga mvula isiyosika.
- 14 Nyumba na mali mutu arisi kula kpwa ise,
ela mchetu wa busara mutu ahewa ni Mwenyezi Mlungu.
- 15 Uvivu nkureha usingizi wa fungo,
na mutu asiyelonda kuhenda kazi andagaya na ndzala.
- 16 Mutu agbwiraye mafundzo anarinda maishage;
ela anayebera shariya andafwa.
- 17 Mutu amteryaye mchiya anamuaphasa Mwenyezi Mlungu,
naye Mwenyezi Mlungu andamripha kpwa achirorihenda.
- 18 Mwanao mtiye adabu napho bado phana kuluphiro,
uchimrichira tsari unam'bananga.
- 19 Mutu wa tsukizi za phephi ni sharuti umriche atiywe adabu.
Uchimtiyva limwenga, undalazimika uuyire.
- 20 Sikiza mashauri na ugbwire mafundzo
nawe undakala na ikima ya kukufwaha siku zedzazo.
- 21 Moyo wa mwanadamu una mipango minji;
ela ropangbwa ni Mwenyezi Mlungu ndiro rikalaro.
- 22 Chitu chinacholondwa mwanadamu akale nacho ni uaminifu;
baha mutu akale mchiya kuriko akale wa handzo.
- 23 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu kunareha uzima,
amuogophaye Mlungu andakala salama wala mai tagandampaha.
- 24 Mutu mvivu nkutiya mkpwonowe ligani
ela akashindwa kuutiya mromoni!
- 25 Mtiye adabu mutu wa chibero, na mzuzu andakala mlachu,
na mutu wa achili achikanywa nkuonjereza marifwa.
- 26 Mwana amuiyiraye ise na amzolaye nine
kana mana na ni waibu muhuphu.
- 27 Mwanangu, uchirema kuphundza mafundzo,
marifwa undagapha kogo.
- 28 Shaidi achiyehongbwa nkubera haki,
na mutu mui nkuhamirwa ni mai.
- 29 Atu a chibero andatiywa adabu
na mongo wa mzuzu u tayari na kupigbwa.

- 1 Uchi wa zabibu nkureha chibero na uchi wowosi nkusababisha fujo
na mutu akosezwaye ni vitu hivyo kana ikima.
- 2 Usiru wa mfalume ni dza simba angurumaye,
mutu amtsukizaye anahatarisha maishage.
- 3 Ni ishima mutu kudzitenga na makosano,
azuzu tu ndio amenzao kuheha.
- 4 Mvivu karima minga ya kurima
naye minga ya kuvuna andaaza aphahe mavuno ela kandaphaha chitu.
- 5 Maazo ga mutu ni dza chivwa cha bahari,
ela mutu mwenye ufahamu andagaheka.
- 6 Atu anji anadai kukala ni asena anono,
ela msena muaminifu kpweli-kpweli aphahikana kuphi?
- 7 Mwenye haki achiishi kahi za haki,
achiuka, anae achiomuiga andabarikiwa.
- 8 Mfalume asagalaye chihi cha kulavira uamuli,
matsoge nkupheha mai gosi.
- 9 Ni ani awezaye kuamba, "Moyo wangu ni swafi,
mino sina dambi?"
- 10 Vipimo visivyo vya sawa na pishi zisizo pima sawa,
zosi zinatsukiza Mwenyezi Mlungu.
- 11 Mwanache piya undamnya kpwa mahendoge,
napho tabiyaye ni swafi na nono.
- 12 Sikiro rinarosikira na dzitso rinaroono,
vilungo viiri hivi vyatengezwa ni Mwenyezi Mlungu.
- 13 Uchimenda usingizi undakala mchiya,
kala matso, nawe undakala na chakurya chinji.
- 14 Mguladzi nkulalamika, "Ni vipi, tavifwaha tse,"
ela achiuka anadzikarya akaguzirwa rahisi.
- 15 Kuna zahabu na unji wa mawe ga samani,
ela chitu cha samani chisichophahikana sana ni neno ra marifwa.
- 16 Mutu achikubali kuzamani mutu asiyemnya;
hala nguwoye uyiike mzamana.
- 17 Chakurya chiphahikanacho kpwa njira isiyo ya sawa nkuonekana mtswano,
ela mromoni nkugaluka tsangalawe.
- 18 Mipango minono inalonda kushauriana
na phaha ushauri wa busara kabila ya kuphiya vihani.
- 19 Mutu wa lisengenyo kaika siri,
phahi dzitenge na mutu wa maneno ga chizuzu.
- 20 Mutu amlaniye ise au nine,
maishage gandazimwa dza taa wakati wa chilungulungu cha jiza.
- 21 Urisi uchiphahikana mairo-mairo mwandzoni,
mwishirowe taundakala na baraka.
- 22 Usiambe, "Nindarithiza uyi nchiopherwa."
Mrichire Mwenyezi Mlungu naye andakuterya.
- 23 Mwenyezi Mlungu anatsukizwa ni vipimo visivyo vya sawa-sawa
na piya pishi zisizo za haki.
- 24 Maisha ga mutu galongozwa ni Mwenyezi Mlungu.
Dze, binadamu andaelewadze njiraze?
- 25 Ni hatari kuikira Mlungu naziri upesi-upesi,
alafu ugaluze nia kuhusu kulavya naziri hiyo.
- 26 Mfalume mwenye ikima nkupheha atu ayi,
alafu akaatiya adabu bila ya kuaonera mbazi.
- 27 Moyo wa mutu ni taa ya Mwenyezi Mlungu
itailiyo hadi ndani ya roho ya binadamu.
- 28 Mfalume achikala na mbazi na uaminifu a salama,
na achihenda haki chihiche cha endzi chinadumu.
- 29 Nguma ya mabarobaro ni mkpwotse wao,
na unono wa atumia ni vitswa vyenye komvwi.
- 30 Viboko vinavyohulukiza mwiri nkuusa uyi,
mutu achitiywa adabu hivyo nkusafika hadi moyowe.

21

Mwenyezi Mlungu anatawala

- 1 Moyo wa mfalume u mkpwononi mwa Mwenyezi Mlungu,
dza mfumbi wa madzi nkuugaluzza kokosi alondako.
- 2 Mutu mwakpwe moyoni nkudziona anaphiya sawa-sawa,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye achunguzaye moyo.
- 3 Mwenyezi Mlungu anafwahirwa ni mambo garigo ga haki na ga sawa
kuriko kulavya sadaka.
- 4 Matso ga shobo na moyo wa ngulu na mambo mai,
gosi higo ni dambi.
- 5 Mipango ya mutu wa chadi indamtajirisha
ela mutu wa more kafwaidi.
- 6 Mali iphahikanayo na njira ya handzo
ni dza mvuche utsamulwao ni phepho na ni muhambo wa kuolaga.
- 7 Ujeuri wa atu ayi undaangamiza
mana taalonda kuhenda mambo ga haki.
- 8 Mutu wa dambi tabiyaye i komakoma,
ela tabiya ya mutu wa moyo swafi i sawa-sawa.
- 9 Baha kuishi chipembeni, dzulu ya dari
kuriko kuishi ndani ya nyumba nono na mchetu wa chibako.
- 10 Atu ayi ang'akira kuhenda mai,
taana mbazi na majirani gao.
- 11 Uchitiya adabu mutu mwenye chiphurye, mzuzu andahenda ikima,
uchifundza mutu wa ikima, andaphaha marifwa.
- 12 Iye wa haki, yani Mlungu, anamanya gaendererago ndani ya nyumba ya mutu mui
na kpwa higo andamuangamiza.
- 13 Mutu aremaye kuphundza chiriro cha mchiya,
iye naye andarira, ela kandasikizwa.
- 14 Zawadi ya siri nkuhuriza hasira
na hongo ilaviwayo kudzifwitsa-fwitsa inausa tsukizi.
- 15 Haki ichtimizwa atu amuogophao Mlungu nkuhererwa,
ela atu ayi nkutishirwa.
- 16 Mutu aikosaye njira ya busara
andadziphaha kundi ra afwadzi.
- 17 Mutu amendzaye anasa andakala mchiya,
amendzaye uchi na starehe kandatajirika.
- 18 Mara yanjina mutu mui nkutiywa adabu badala ya atu amuogophao Mlungu
na mutu asiye muaminifu akazurika badala ya mutu mwenye haki.
- 19 Baha kuishi macheyo jangbwani
kuriko kuishi na mchetu wa chikanwa na chibako.
- 20 Nyumbani mwa mutu wa achili muna hazina na raha,
ela mutu mzuzu nkuhumira vibaya maliye yosi.
- 21 Mutu ahendaye mambo ga haki na kuonera ayae mbazi
andaphaha uzima, haki na ishima.
- 22 Mutu wa achili anaweza kuteka mudzi wa atu a nguvu
na kubananga ngome yao anayoikuluphira.
- 23 Mutu anayezuwiya mromowe na lilimire
anadzitenga nafusiye na tabu.
- 24 Mutu wa shobo na ngulu dzinare aihwa "Chibero,"
mamboge gosi agahenda na chibero.
- 25 Tamaa ya mutu mvivu ndiyo ndiyomuolaga,
mana mikonoye tailonda kuhenda kazi.
- 26 Mutsi wosi analonda aphahe iye,
ela enye haki nkulavya bila kuzuwiya.
- 27 Sadaka ya mutu mui ni dzambo ra kutsukiza.
Inatsukiza zaidi ichirehwa na nia mbii.
- 28 Shaidi anayeshuhudiya handzo andaangamizwa,
ela shaidi wa makini kaweza kunyamazwa.
- 29 Mutu mui nkudzihenda kajali,
ela mutu mwenye haki nkuhenda mamboge kpwa makini.
- 30 Takuna ikima, wala ufahamu, wala mashauri ga mwanadamu

ambago ganaweza kupinga Mwenyezi Mlungu.

- ³¹ Farasi nkutayarishwa kpwa ajili ya siku ya viha, ela ushindi nkurehwa ni Mwenyezi Mlungu.

22

Sifwa nono ni bora

- ¹ Baha mutu atsambule kukala na sifwa nono kuriko utajiri, mana kukala na chibali ni bora kuriko feza au zahabu.
- ² Matajiri na achiya ana hali mwenga hino, osi muumba wao ni Mwenyezi Mlungu.
- ³ Mutu wa achili nkuona hatari mbereze akadzifwitsa, ela mzuzu nkudziphirika bila ya kuogopha achaphaha tabu.
- ⁴ Sawabu ya unyenyekevu na kumuogopha Mwenyezi Mlungu ni utajiri, ishima na maisha mare.
- ⁵ Njira ya mutu kaidi ina miya na mihego, ela mutu atundzaye moyowe andakala kure nayo.
- ⁶ Mfundze mwanao namuna ya kuishi vinono naye kandairicha achikala mutu mzima.
- ⁷ Tajiri nkumtawala mchiya, naye mutu aaphasaye ni mtumwa wa akopeshaye.
- ⁸ Mutu aphantaye uyi andavuna mashaka, na uwezowe wa kuhenda mai undakoma.
- ⁹ Mutu wa mbazi andabarikiwa, mana anaganyira achiya chakuryache.
- ¹⁰ Mutu wa chibero mtsuphe kondze na fujo rindauka, kukosana na kulaphizana kundakoma.
- ¹¹ Mutu wa moyo mswafi na maneno manono andakala msena wa mfalume.
- ¹² Mwenyezi Mlungu nkurinda mutu wa marifwa, ela mipango ya atu a handzo nkuivuruga.
- ¹³ Mutu mvivu nkuamba, "Ko kondze kuna simba, anaweza kuniolaga mo njirani."
- ¹⁴ Mromo wa mdiya ni dibwa dzire, azirwaye ni Mwenyezi Mlungu andatubwika himo.
- ¹⁵ Moyo wa mwanache una uzuzu munji, ela fwimbo ya kumtiira adabu indawuusa wosi.
- ¹⁶ Mutu aoneraye mchiya ili aenjereze utajiri na mutu aphyaye matajiri zawadi osi andafilisika.
- ¹⁷ Hega sikiro uphundze maneno ga ikima na moyoo ugbwire marifwa gangu.
- ¹⁸ Mana ni vinono maneno higa gachikala mwako moyoni, tsona chila mara gakale tayari mwako mromoni.
- ¹⁹ Nimendzaye kumfundza rero hasa ni uwe, ili kuluphiroro rikale kpwa Mwenyezi Mlungu.
- ²⁰ Nikakuandikira misemo mirongo mihahu, misemo ya mashauri na marifwa,
- ²¹ ili kukumanyisa uhakika wa maneno ga kpweli, na akuhumaye umuuyizire jibu ra ukpweli.
- ²² Usionere mchiya kpwa kukala ni mchiya wala hiko kotini usimlafye mchiya hakiye.
- ²³ Mana Mwenyezi Mlungu ndiye mkanizi wao, naye andaalafya uzima aho ndioogofyera uzima wao.
- ²⁴ Usihende usena na mutu asiyekaa kureya, wala usilungane na mutu wa tsukizi za phephi.
- ²⁵ Usedze ukadzifundza tabiyaze na kuhatarisha maishago.
- ²⁶ Usidziike mzamana wa mutu wanjina wala usikubali kuimirira deni ra mutu.
- ²⁷ Napho kuna chitu chochosi cha kuriphira,

hata chitanda urariracho undafutwa.

²⁸ Usiiye munda kpwa kutsapa miphaka iriyoikpwa ni akareo.

²⁹ Udzangbweona fundi mangungu?

Hiye andahendera kazi afalume wala kandahendera kazi atu achiya.

23

Uroho na ulevi tauna mana

¹ Usagalapho kurya phamwenga na mtawala, muhendere adabu sana iye ariye mberezo.

² Na ichikala umroho zuwiya hamuyo ya kurya.

³ Wala usivimizire mahe vyakuryavye vya mtswano mana nkuhenda vyakurya hivyo ni vya kukuhega.

⁴ Usidzikate palata kuendza utajiri humira achilizo kudzizuwiya usiangaike sana kuendza mali.

⁵ Dze, undavitong'orerera matso vitu visivyodumu?

Mana, bila shaka mali nkumera mapha, ikauruka mlunguni dza nyama wa mapha.

⁶ Usirye chakurya cha mutu wa choyo, wala usitulupwe ni nyuhe kpwa vyakuryavye vinono.

⁷ Kpwa mana iye ni yuyatu wa kawaida, ndivyo arivyo. Mromoni andakuamba, "Rya, nwa!"

Ela moyowe tauphamwenga nawe.

⁸ Undaaphika madonje uchigorya na shukurani uchizozilavya zindakala za bure.

⁹ Mutu mzuzu kaambirwa, mana andabera mashaurigo ga ikima.

¹⁰ Usiuse alama za miphaka ya kare, wala usiinjirire munda wa anachiya.

¹¹ Mana, Mlungu mkomboli wao ana nguvu naye andakanira haki yao.

¹² Elekeza moyoo ulunge mafundzo, humira masikirogo usikize maneno ga marifwa.

¹³ Usiriche kumtiya mwanao adabu, mana uchimchapa kandafwa.

¹⁴ Uchimchapa milawa, undativya maishage asiphiye kuzimu.

¹⁵ Mwanangu, uchikala na ikima, moyo wangu undahererwa.

¹⁶ Moyo wangu undahererwa sana, mromoo uchigomba ga sawa na ga haki.

¹⁷ Moyoo usiaonere wivu atu a dambi, ela chila mara henda chadi kumuogopha Mwenyezi Mlungu.

¹⁸ Hakika siku nono zindafika, wala kuluphiro ra moyoo tarindakala ra bure.

¹⁹ Mwanangu, phundza na ukale na ikima, moyoo naufikiri sana vira uishivyo.

²⁰ Usikale phamwenga na alevi, wala atoni amendzao kurya nyama.

²¹ Mana alevi na atoni andakala achiya na usingizi munji undakuvwika mademu-mademu.

²² Musikize sowe ariyekuvyala, wala usim'bere mayoo achikala mkare.

²³ Gula kpweli, wala usiiguze, tsona gula ikima, mafundzo na ufahamu.

²⁴ Isengbwa wa mwenye haki nkuhamirwa sana, mutu avyalaye mwana wa achili andafwahirwa

²⁵ Phahi mfurahishe sowe na mayoo, mchetu ariyekuvyala muhende ahererwe.

²⁶ Mwanangu, niphundza kpwa makini, moyoo nahufwairwe nkuiga maisha gangu.

- 27 Mana malaya ni dibwa dzire,
mchetu mdiya ni muhambo dza lwina.
- 28 Ye nkupweka dza mnyang'anyi,
nkusababisha alume anji kukosa uaminifu kpwa achetu ao.
- 29 Ni ani ariraye? Ni ani ariye na huzuni?
Ni ani ahehaye? Ni ani alalamikaye?
Ni ani aphahaye jeraha bila sababu?
Ni ani ariye na matso ga kundu?
- 30 Ni hara ambao taabanduka phenye uchi,
hara aphiyao kpwendaenda uchi uchiotsanganywa.
- 31 Usichengbwe ni hamu ya uchi,
wala rangiye unaphouona kasini,
nao unatserera vinono mironi.
- 32 Mana mwisho unang'ata dza nyoka,
kulumakpwe ni dza kuratu kpwa kuondzwa ni bafwe.
- 33 Matsogo gandaona mambo majeni,
na manenogo gandakala ga koma.
- 34 Undakala dza mutu alalaye kahi-kahi ya bahari,
auruswaye hiku na hiku dza mutu ariye dzulu ya mlingoti wa meli.
- 35 Nawe undaamba, "Akanipiga ela sikarumira,
akanibumbunda, ela sisikirire tse!
Ndalamuka rini
mino nkanwe tsona?"

24

- 1 Usiaonere wivu atu ayi,
wala usikale na hamu ya kukala phamwenga nao.
- 2 Mana mioyo yao i panga mai
na miromo yao ni ya kubwaga zani.
- 3 Nyumba idzengbwa ni ikima
na kuimarishwa ni uwezo wa kuelewa.
- 4 Kpwa marifwa vyumbavye
nkuodzazwa vitu vya kufwahira na vya samani.
- 5 Mutu wa achili ana uwezo zaidi
kuriko mutu wa nguvu,
na mutu mwenye marifwa
kuriko mwenye mkpwotse.
- 6 Kpwa hivyo usiphiye vihani bila ya ushauri wa ikima,
mana mashauri manono nkureha ushindi vihani.
- 7 Mzuzu kaweza kuelewa ikima,
kaweza kutsangira rorosi phatu phenye mkpwutano.
- 8 Mutu apangaye mambo mai aihwa fyakatsi.
- 9 Mutu mzuzu aaza dambi
na mutu mwenye chibero nkuzirwa ni atu.
- 10 Uchishindwa ni kudzikanira wakati wa shida,
phahi mkpwotseo ni mchache.
- 11 Mutu ambaye ayaolagbwa phasipho haki mtivye,
wala usiriche mutu achaolagbwa bila kosa.
- 12 Chisha usiambe, "Swino taugamanyire higo!"
Mana Mlungu achunguzaye mioyo anakuona,
Ye arindaye rohoyo anamanya unamanya,
naye andaripha chila mmwenga sawa-sawa na mahendoge.
- 13 Mwanangu, rya asali mana ni nono,
na phalala ra nyuchi uchiritata ri mtswano.
- 14 Vyo hivyo ikima i mtswano mwako achilini
nawe uchiiphaha, ukaphaha maisha manono ga siku zedzazo
wala kuluphiro tarindakala ra bure.
- 15 Usiotee dza mutu mui aoteavyo nyumba ya mutu wa haki,
wala usijeze kubananga phatu asagalapho.
- 16 Mwenye haki anaweza kugbwa kano sabaa na akaunuka,
ela atu ayi nkuangamizwa ni mashaka.
- 17 Mviahao achifikpwa ni mai usihererwe,

wala achikpwala usimtseke.

¹⁸ Mana Mwenyezi Mlungu achiona kandafwahirwa nawe undatophola tsukizize.

¹⁹ Usibabaishwe ni atu ahendao mai, wala atu ayi usiaonere wivu.

²⁰ Mana mutu mui kana matumaini ga badaye, na taa ya maishage indazimwa.

²¹ Mwanangu, muogophe Mwenyezi Mlungu na mfalume, wala usigbwirane na aasi.

²² Mana andafikpwa ni shaka ra mara mwenga, na taphana amanyaye iyo adabu ya Mwenyezi Mlungu na ya mfalume indasira rini.

Mafundzo zaidi

²³ Hino ni misemo yanjina ya atu a ikima.

Sio sawa kupendeleya atu unapholavya uamuli.

²⁴ Mutu amuambiraye mwenye makosa, "Kuna hatiya," andalaniwa ni utsi na Mataifa gandamzira.

²⁵ Ela mutu ahukumuye haki andavugukirwa na andamwagirwa baraka nyinji.

²⁶ Majibu ga sawa ni dza mutu kudonerwa ni msenao.

²⁷ Mala kuhenda kazi za kondze, alafu utayarishe mundao, uchimala ndipho udzenge nyumbayo.

²⁸ Usilavye ushaidi wa handzo dzulu ya jiranio, wala mromoo usichenge.

²⁹ Usiambe, "Nindamuhendera dza vyo achivyonihendera mimi, lazima ndariphiza chisasi!"

³⁰ Nátsupa phephi na munda wa mutu mvivu, phephi na munda wa mizabibu wa mutu asiye achili.

³¹ Ke! Wosi kala ukamera miya na kpwekpwe zagota kosi. Hata ukutawe wa mawe piya wavoromoka.

³² Nálola, nchifikiri, mwishirowe nchiphaha fundzo.

³³ Lala vichache, senukira vichache, kundza mikono magoni, udzioyeze,

³⁴ na uchiya undakugbwavukira dza mnyang'anyi, na kutsowa kundakpwezera dza jaili ariye na silaha.

25

Misemo yanjina ya Selemani

¹ Hino nayo ni misemo yanjina ya mfalume Selemani, iriyo kusanywa ni atu a Hezekiya, mfalume wa Juda.

² Mlungu achifwitsa mambo nkutogolwa, naye mfalume nkutogolwa achimanya mambo.

³ Vyo ambavyo takuna mutu awezaye kupima ure wa dzulu mlunguni wala tsi i ndani chiasi gani, ndivyo mwanadamu asivyoweza kutaili moyo wa mfalume.

⁴ Usa uchafu kula kwenye feza, mufulu wa chuma andakutengezera chombo chinono.

⁵ Uchimuusira mfalume atu ai, utawalawe undaimarika na haki.

⁶ Usidzipendekeze mbere za mfalume, wala usidzisagike phenye akulu.

⁷ Baha mfalume akuambe: "Ndzo usagale hipha mbere," kuriko kukuaibisha mbere za akulue.

- Napho ukaona dzambo na dzitsoro,
⁸ usikale mwepesi kpendashitaki,
 usedze ukakosa kumanya ra kuhenda, myao wanjina achikutiya waibu kpwa kushinda
 yo kesi.
- ⁹ Kpwa hivyo pahana na myao machiyenu,
 wala usilavye siri,
- ¹⁰ Sedze ukaihwa mmbeya,
 nawe kpwako indakala ngumu kuuyiza ishimayo.
- ¹¹ Neno rilaviwaro wakati wa kufwaha
 ni dza matunda ga zahabu kwenye chano cha feza.
- ¹² Onyo ra mutu wa achili kpwa sikiro ra mutu asikiraye
 ni dza pete au mkpwufu wa zahabu swafi.
- ¹³ Mjumbe muaminifu nkumfurahisha achiyemuhuma
 dza madzi ga kuzizima siku za dzuwa kali.
- ¹⁴ Mutu anayeahidi zawadi bila ya kuilavya
 ni dza phepho na maingu gasigoreha mvula.
- ¹⁵ Mtawala nkushawishiwa ni kuvumirira kunjji,
 na lilimi laini nkuvundza mfupha.
- ¹⁶ Uchiphaha asali, rya ya kukutosha,
 sedze ikakukinai ukaiaphika.
- ¹⁷ Jiranio mnyendekere ela kpwa chiasi,
 sedze akakuzira na kukureyera.
- ¹⁸ Mutu achilavya ushaidi wa handzo kuhusu jiraniwe nkumzuru
 dza vyo nyundo, upanga au hondza.
- ¹⁹ Kukuluphira mutu asiyeaminika siku za tabu,
 ni dza kuafuna na dzino kongo au kunyendekera chigulu chichohemuka.
- ²⁰ Mutu asononekaye uchimuimbira mawira
 ni dza kumvula nguwo minga ya mnyevu au kumwagira magadi digbwa.
- ²¹ Aduio achikala ana ndzala, muphe chakurya arie,
 tsona napho ana chiru, muphe madzi anwe.
- ²² Uchihenda vivyo, undakala avi ukamhika makala ga moho,
 naye Mwenyezi Mlungu andakupha zawadi.
- ²³ Viratu phepho ra vuri rirahavyo mvula
 ndivyo lisengenyo rirahavyo tsukizi.
- ²⁴ Baha kuishi chipembeni dzulu ya dari,
 kuriko kuishi nyumba nono na mchetu wa chibako.
- ²⁵ Viratu madzi ga kuzizima garivyo kpwa mutu ariye na chiru,
 ndivyo irivyo habari nono kula tsi ya kure.
- ²⁶ Mwenye haki achikubali kulunga mambo ga mutu mui,
 ni dza madzi ga chidzuhu gachigovurugbwa au ga chisima gachigochafuliwa.
- ²⁷ Viratu isivyo vinono kurya asali nyinji,
 na sivyo kudzikata nguma mwenye.
- ²⁸ Mutu asiyeweza kutawala moyowe
 ni dza mudzi ambao ukutawe wabomoka.

26

- ¹ Ishima ahewayo mutu mzuzu taimufwaha
 dza vyo mvula ya mawe minga ya kazikazi au mvula minga ya mavuno.
- ² Viratu mberya aurukavyo,
 ndivyo lana isiyo sababu nkuuruka, isigbwire mutu achiyekusudiwa.
- ³ Viratu farasi aphirikpwavyo na ndata, na punda mijeledi,
 ndivyo mongo wa mzuzu ni ukiritwe vikoto.
- ⁴ Usimjibu mzuzu kulengana na uzuzuwe,
 sedze ukaigana naye.
- ⁵ Mjibu mzuzu kulengana na uzuzuwe,
 ili asidziona kukala ana ikima.
- ⁶ Kuadamira mzuzu aphirike ujumbe
 ni dza kudzikata magulu au kudzikata shida.
- ⁷ Misemo igombwayo ni mzuzu taifwaha
 dza magulu ga chiswere galewalewago.
- ⁸ Kumupha mutu mzuzu ishima

- ni dza kufunga dziwe teroni.
⁹ Msemo uchigombwa ni mzuzu una hatari
 dza panda ya miya iriyo mikononi mwa mlevi.
¹⁰ Mutu amwandikaye kazi mzuzu au mlevi
 ni dza muindza alatsaye chila mutu.
¹¹ Mutu mzuzu nkuuyira uzuzuwe
 dza vyo diya riuyiravyo kurya maaphikage.
¹² Dze, unamuona mutu adzihendaye ana ikima sana?
 Phahi baha kukuluphira mutu mzuzu kuriko iye.
¹³ Mutu mvivu nkuamba: "Ko kondze kuna simba,
 anaweha mo njirani!"
¹⁴ Viratu mryango ugalukavyo kpwenye bawaba,
 ndivyo mutu mvivu agalukavyo chitandani.
¹⁵ Mutu mvivu nkutiya mkpwonowe ligani,
 ela akaremwezwa nkuwuuyiza mromoni.
¹⁶ Mutu mvivu nkudziona wa achili sana
 kuriko atu sabaa awezao kujibu kpwa busara.
¹⁷ Mutu adziinjizaye kpwenye maneno gasigokala gakpwe,
 ni dza agbwiraye masikiro ga diya asirorimanya.
¹⁸ Viratu irivyo hatari mutu wa koma kuvumbira vinga vya moho,
 au mivi ya kuolaga,
¹⁹ ndivyo arivyo mutu amchengaye myawe
 halafu akamuamba, "Che ni machani tu."
²⁰ Moho uchikosa kuni nkufwa
 na bila ya fyakatsi kondo nkusira.
²¹ Viratu makala gafyakatsiravyo makala ga moho au kuni zifyakatsiravyo moho
 ndivyo mmbeya asunganyavyo kondo.
²² Maneno ga mutu mmbeya ni dza chakurya cha mtswano,
 nkuinjira hadi ndani ya moyo.
²³ Maneno manono gafwitsago uyi,
 ni dza nyungu iriyopakpwa rangi ya feza.
²⁴ Mutu achikuzira nkudzipendekeza na maneno manono
 ela ndani ya moyowe nkufwitsa mai.
²⁵ Dzagbwe manenoge ni manono usimuamini
 mana ana tsukizi nyinji sana mwakpwe moyoni.
²⁶ Dzagbwe anaweza kufwitsa usiruwe
 ela niaye mbii indamanywa ni atu osi.
²⁷ Mutu atsimbiraye ayae lina andabovoka mwenye
 naye apingilisiraye ayae dziwe rindamfnyanga mwenye.
²⁸ Mutu agombaye handzo waazira hara azurikao na hiro handzore,
 na mutu achengaye-chengaye anakusudiya kubananga.

27

- ¹ Usidzikarye na siku ya muhondo
 mana kumanya siku ya rero kundagbwani.
² Richa atu anjina akutogole
 wala sio mromoo mwenye.
³ Dziwe ni ziho na mtsanga nao dza vivyo,
 ela chibako cha mutu mzuzu china uziho kuriko hivi vyosi viiri.
⁴ Tsukizi ni siru na hasira zinabananga kuriko mafuriko,
 ela ni ani awezaye kuzuwiya uyi wa wivu.
⁵ Baha mutu akulaumu ching'ang'a
 kuriko adzihende anakumendza na kakumanyisa.
⁶ Msenao hata achikuudhi unaweza kumuamini
 ela mvihao achikudonera, kala makini.

- 7 Mutu wa kumvuna nkukinai asali
ela ariye na ndzala chakurya chirichoutsungu kpwakpwe chimtswana.
- 8 Mutu achimbiraye phakpwe kaya
ni dza nyama wa mapha achiyaye-chiyaye bila makalo.
- 9 Mashauri galago moyoni mwa msenao ganafurahisha
dza viratu mafuha ga kunukato.
- 10 Usitsuphe asenao mwenye wala a sowe,
mana uchiphaha magumu, kundazorera nduguzo akuterye.
Baha jirani wa phephi kuriko ndugu wa kure.
- 11 Mwanangu, kala wa ikima unifurahishe moyo wangu
nami sindakosa neno ra kumjibu mutu yeyesi anayenibera.
- 12 Mutu wa achili nkuona hatari iredza akadzifwitsa,
ela mzuzu nkudziinjiza mzima-mzima achaphaha tabu.
- 13 Mutu achiahidi mberezo kuimirira deni ra mutu asiyemmanya
hala nguwoye ikale mzamana; izuiye mzamana wa mutu amuimiriraye mchetu
asiyemmanya.
- 14 Mutu araukaye chiti kumupha mwadzo jirani kpwa raka ra dzulu,
indaonekana achamlani.
- 15 Mchetu wa kuheha anareyeza
dza kuvudzirwa ni mvula isiyocha.
- 16 Kujaribu kuzuwiya mchetu dza hiye
ni sawa na kuzuwiya phepho au kufukanya mafuha ga madzi.
- 17 Viratu chuma nkunola chuma
ndivyo mutu nkugololwa ni myawe.
- 18 Mutu atundzaye mtini andarya matundage
na mutu amuhumikiraye mbahawe andaishimiwa.
- 19 Viratu uso udzionavyo wenye madzini,
ndivyo mutu adzimanavyo mwenye mwakpwe moyoni.
- 20 Kuzimu na dibwa rinarobananga taritosheka,
dza viratu matso ga anadamu gasivyo shiba.
- 21 Ubora wa feza na zahabu nkupimwa na moho,
ela mutu nkupimwa na sifwaze.
- 22 Hata mzuzu uchiphonda chinuni dza matsere
kundaweza kumtenganisha na uzuzuwe.
- 23 Manyirira hali ya mifugoyo vinono,
rinda vinono nyamao.
- 24 Mana utajiri taudumu hata kare na kare,
wala tadzi ya ufalume taidumu kpwa vivyazi vyosi.
- 25 Bada ya kukata magugu, gariche gatsephule,
na ukarehe nyasi za kula myangoni.
- 26 Mang'ondzi gandakupha nyoya za kutengezera nguwo,
mbuzi nao uchiguza, undaphaha pesa ugule munda.
- 27 Nawe undakala na maziya ga mbuzi

ga kutosha we mwenye, atu a nyumbayo,
na piya ahendadzi-kazio.

28

- 1¹ Atu ayi nkuchimbira dzagbwe taazoreswa,
ela enye haki ni jasiri dza simba.
- 2² Taifa ra fujo nkuzula vilongozi anji,
ela mutu wa achili na marifwa nkuhenda tsi ikakala na amani.
- 3³ Mchiya achionera mnyonje,
ni dza mvula kulu ibanangayo mimea.
- 4⁴ Atu avundzao shariya nkulika ayi,
ela atu alungao shariya anapingana na uyi.
- 5⁵ Atu ayi taaelewa haki,
ela atu amuogophao Mwenyezi Mlungu anaielewa chikamilifu.
- 6⁶ Baha mchiya alungaye haki
kuriko tajiri alungaye njira mbii.
- 7⁷ Mwana agbwiraye shariya ana achili,
ela alunganaye na atu aroho anaifya ise.
- 8⁸ Mutu aenjerezaye utajiriwe kpwa kuhala riba kulu na fwaida kulu
anamkusanyira mutu ndiyeonera mbazi achiya.
- 9⁹ Mutu akahalaye kusikira shariya
hata mavoyoge ganatsukiza Mlungu.
- 10¹⁰ Mutu achengaye-chengaye atu a haki kuhenda dambi
andagbwa mwenye mwakpwe dibwani,
ela atu asio na ila andarisi manono.
- 11¹¹ Mutu tajiri nkudziona wa achili mwakpwe moyoni,
ela mutu mchiya ariye na achili andammanya.
- 12¹² Enye haki achishinda atu nkuhererwa,
ela atu ayi achitawala atu nkuchimbirira mafwitsoni.
- 13¹³ Mutu afwitsaye dambize kandaongokerwa,
ela mutu akubaliye makosage na kugaricha andaonerwa mbazi.
- 14¹⁴ Baha mutu amuogophaye Mlungu siku zosi,
ela mutu wa likakado andapata tabu.
- 15¹⁵ Viratu simba angurumavyo au dubu ashambuliyavyo,
ndivyo ahendavyo mutu mui anaphotawala achiya.
- 16¹⁶ Mtawala asiye na ufahamu nkuonera atu sana,
ela atsukirirwaye zuluma na hongo andaenjereza sikuze.
- 17¹⁷ Mutu asikiraye kuhukumika na kosa ra kuolaga,
andakala mchimbizi hadi kufwakpwe, usimterye mriche!
- 18¹⁸ Mutu mkamilifu andativywa ni Mlungu,
ela mutu wa handzo andabanangbwa.
- 19¹⁹ Mutu arimaye mundawe andakala na chakurya chinji,
ela alungaye mambo ga upuzi andakala mchiya.

- 20 Mutu muaminifu andaphaha baraka nyinji;
ela azoreraye utajiri wa mairo-mairo kandakosa kutiywa adabu.
- 21 Kubaguwa atu sio vinono tse;
ela atu nkuhenda mai kpwa ajili ya chipande cha mkpwahe.
- 22 Mutu mchoyo nkuzorera mali
wala kafikiri kukala uchiya undamphaha.
- 23 Mutu aonyaye ayae mwishowe andamendzwa
kuriko mutu adzipendekezaye na maneno manono.
- 24 Mutu aiyraye ise au nine alafu aambe: “Siro kosa,”
mwana hiye a kundi ra atu anaobananga.
- 25 Mutu mchoyo nkusunganya atu ahehe,
ela mutu akuluphiraye Mwenyezi Mlungu andaongokerwa.
- 26 Mutu anayekuluphira achilize mwenye ni mzuzu,
ela mutu aishiye kpwa ikima andakala salama.
- 27 Mutu alavyaye kpwa achiya kandaphungukirwa,
ela mutu aremaye kulavya andalaniwa vyenye.
- 28 Atu ayi achitawala atu nkuchimbira achadzifwitsa,
ela achiuka mamlakani, enye haki nkuenjerezeka.

29

Humira achili

- 1 Mutu aonywaye kano nyinji na ahende likakado,
andavundzwa gafula bila ya kupona.
- 2 Enye haki achitawala anatsi nkuhererwa,
ela atu ayi achitawala anatsi nkugaya.
- 3 Mutu amendzaye ikima nkumfwahira ise,
ela mutu agbwiranaye na malaya nkufuja malize.
- 4 Mfalume anayelunga utawala wa haki taifare rindaimarika,
ela aphokeraye hongo nkubananga tsi.
- 5 Mutu adzipendekezaye kpwa jiraniwe
anadziikira chimia cha kudzigbwira mwenye magulu.
- 6 Mutu mui nkutongeywa ni dambize,
ela mwenye haki nkuimba na kuhererwa.
- 7 Mutu aogophaye Mlungu anamanya haki za achiya,
ela mutu m'baya kajali masilahi gao.
- 8 Atu a chibero nkusunganya fujo mudzi mzima,
ela atu a achili nkuhuriza chisirani.
- 9 Mutu wa ikima achilumbana na mzuzu kotini,
yuya mzuzu andakala wa kureya au kutseka wala taphandakala na amani.
- 10 Atu amendzao kumwaga milatso
nkuzira atu asio na ila na kulonda kuaolaga.
- 11 Mpumbavu nkuonyesa tsukizize zosi,
ela mutu mwenye ikima nkudzizuwiya na kuzihuriza.
- 12 Mtawala achipfundza mambo ga handzo,

maofisaage andakala atu ayi.

- ¹³ Mutu mchiya na mutu wa kuonera anaigana,
osi airi matso gao nkung'azwa ni Mwenyezi Mlungu.
- ¹⁴ Mfalume ahukumuye achiya kpwa haki
utawalawe undaimarika hata kare na kare.
- ¹⁵ Kumchapa na kumkanya mwana kundamuhenda akale na ikima,
ela mwana wa kurichirwa tsari nkuifya nine.
- ¹⁶ Atu ayi achitawala dambi nkuenjerezeka,
ela enye haki andashuhudiya kuangamizwa kpwao.
- ¹⁷ Mwanao mtiye adabu naye kandakutiya wasiwasi,
andahamira moyoo.
- ¹⁸ Atu achikosa maono nkuricha kudzizuwiya,
ela mutu agbwiraye shariya ana baha.
- ¹⁹ Taitosha kumuonya mtumwa na maneno macheye,
hadi atiywe adabu, mana agbwe anaelewa, kandagagbwira.
- ²⁰ Dze, unaona mutu wa maneno ga more?
Baha kukuluphira mzuzu kuriko iye.
- ²¹ Mutu atendekezaye mtumwawe hangu ni mwanache,
mwishowe mtumwa hiye aredza asababishe sonono.
- ²² Mutu wa tsukizi nkuchokoza kondo,
na mutu asiyekaa kureya nkuhenda makosa manji.
- ²³ Ngulu za mutu zindam'bwaga,
ela mwenye moyo wa kugbwa maguluni andaishimiwa.
- ²⁴ Mutu ashirikianaye na muivi kamendze maishage,
hata achiapizwa kugomba kpweli kagomba tse.
- ²⁵ Kuogopha anadamu ni muhego hatari,
ela mutu amkuluphiraye Mwenyezi Mlungu a salama.
- ²⁶ Atu anji nkudzipendekeza kpwa mtawala,
ela mutu aphaha haki kula kpwa Mwenyezi Mlungu.
- ²⁷ Mutu mui nkuzirwa ni mutu mnono
na mutu wa haki akazirwa ni mutu mui.

30

Misemo ya Aguri

- ¹ Higa ni maneno ga Aguri mwana wa Jake,
vira arivyomuambira
Ithieli, ee, Ithieli na Ukali.
- ² Mino ni mjinga sana hata sifwaha kukala mwanadamu,
sina achili za chibinadamu.
- ³ Sibado kudzifundza ikima
wala mino sina marifwa ga kumanya Mtakatifu.
- ⁴ Ni ani ariyepanda mlunguni na kutserera photsi?
Ni ani ariyefukanya phepho na fumbare?
Ni ani ariyefunganya madzi bindoni?
Ni ani ariyeimarisha pembe za dunia?

Dzinare ndiye ani na mwanawe aihwadze?
Niambira napho unammanya!

⁵ Chila neno ra Mlungu ni ra kuaminika,
Iye ni ngao kpwa hara amzorerao kudzitivya.

⁶ Usienjereze neno kpwenye manenoge,
sedze akakulaumu, ukaonekana u wa handzo.

⁷ Mwenyezi Mlungu nakuvoya mambo mairi,
usinilafye kabila sidzangbwefwa.

⁸ Niusira maisha ga kuviringa atu na handzo.
Usiniphe uchiya wala utajiri.
Ela nipha chakurya changu cha chila siku.

⁹ Sedze nikashiba nkakutsamalala,
Nkaamba, "Kpwani Mwenyezi Mlungu ni ani?"
Wala nisikale mchiya nikaiya,
chihivyo nkarikosera ishima
dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.

¹⁰ Usiochere ngulu mtunwa kpwa tajiriwe,
sedze akakulani, ukaonekana una hatiya.

¹¹ Kuna atu ambao analani ise zao,
wala taabariki nine zao.

¹² Kuna atu ambao nkudziona swafi phao matsoni,
ela uchafu wao taudzangbwesafishwa.

¹³ Kuna atu a kudziunula,
akubera chila achionacho!

¹⁴ Kuna atu anjina meno gao ni dza panga,
na majego gao ni dza marumu,
ambao a tayari kuafuna achiya na
agayi ario duniani.

¹⁵ Mwamsundzu ana ana airi a chichetu, arirao,
"Nipha! Nipha!"

Kuna vitu vihahu visivyomvuna kamare,
kamwe ni vine ambavyo taviamba "Ni bahi":

¹⁶ Kuzimu, ndani ya mchetu tasa,
tsi isiyoshiha madzi,
na moho usioamba, "Ni bahi!"

¹⁷ Dzitso ra mutu am'beraye ise,
na kumena nine,
rindang'olwa ni kunguru a deteni,
na kuriwa ni nderi.

¹⁸ Kuna mambo mahahu ambago ni ajabu kpwangu,
kamwe ni mane ambago sigaelewa.

¹⁹ Mwendo wa kozi hewani,
mwendo wa nyoka aambalapho mwambani,
mwendo wa meli baharini,
na vira mlume amendzavyo mwanache wa chichetu.

²⁰ Tabiya ya mchetu mzindzi i hivi:
nkurya, akaphangusa mromowe,
halafu akaamba, "Nkahenda kosa rani?"

- 21 Kuna mambo mahahu ganago kakamisa dunia,
kamwe ni mane ambago dunia taiweza kugavumirira.
- 22 Mtumwa anaphokala mfalume,
mutu mzuzu napho akamvuna chakurya,
- 23 Mchetu asiyemendzwa achilólwa,
Muhendadzi-kazi mchetu ahalapho nafwasi ya mkpwaza tajiriwe.
- 24 Kuna viumbe vine duniani virivyo vidide
ela vina ikima nyinji sana:
- 25 Tsungutsungu ni adudu adide asinyo nguvu
ela nkudziikira chakurya cha minga za kazikazi.
- 26 Makpwang'a ni nyama asinyouwezo
ela nkudzenga nyumba zao mwambani.
- 27 Ndzije taana mfalume ela
aphiya phamwenga maipho-maipho.
- 28 Unaweza kuchigbwira chijenje mkpwononi
ela nkumenya dzumba ra mfalume.
- 29 Kuna viumbe vihahu vyenye tabiya ya kufwahira;
kamwe ni vine vyenye tabiya nono:
- 30 Simba, ambaye ni hodari
kuriko nyama osi wala katishirwa ni yeyesi.
- 31 Dzogolo apigapho mkpwangala, na ndenje,
na mfalume napho a mbere za atue.
- 32 Ichikala ukahenda uzuzu wa kudzikarya,
au ukapanga kuhenda mai,
richa tsetsetse.
- 33 Mana, viratu kusuka maziya nkutuluza samuli,
na kupiga pula kukatuluza minaga
ndivyo fyakatsi nkureha kondo.

31

Misemo ya Mfalume Lemueli

- 1 Higa ni maneno ga Lemueli, mfalume wa Masa, mashauri arigofundzwa ni nine.
- 2 Nkuambireni, mwanangu?
Mwana nriye kuvyala, nkuambireni?
Nkuambireni, mwana wa naziri zangu?
- 3 Usimale mkpwotseo na achetu,
atu abanangao afalume.
- 4 Taifwaha afalume kunwa uchi, Lemueli, taifwaha,
wala taifwaha atawala kuaza uchi mufu.
- 5 Sedze akalewa na akayala shariya
na kulafya atu agayao haki zao.
- 6 Muphe uchi mutu ambaye ana shida nyinji
mphirikire uchi mutu ambaye ana sonono ya moyo.
- 7 Na alewe aphahe kuyala uchiya wao
na tabu zao asizitambukire tsona.
- 8 Ela uwe, gomba kpwa niaba ya atu asioweza kugomba
na uhehere haki za atu asiodziturya.
- 9 Gomba kpwa niaba yao na uamule malau gao na haki
rinda haki za mchiya na mgbwayi.
- 10 Mchetu wa tabiya nono, ni ani awezaye kumphaha?
Samaniye inashinda ya alimasi.
- 11 Nkukuluphirwa ni mlumewe
wala kakosa kuphaha mapato.
- 12 Nkumuhendera mlumewe manono

- wala si mai, siku zosi za maishage.
- 13 Nkuendza nyoya za mang'ondzi na katani
na kuzihendera kazi ya mikono kpwa chadi.
- 14 Anaigana na meli za bishara,
chakuryache nkuchireha kula kure.
- 15 Tsona nkulamuka chiti cha ngutu,
kutayarisha chakurya cha atu a phakpwe kaya,
na kuapangira kazi ahendadzi-kazie a chichetu.
- 16 Nkufwahirwa ni munda akaugula,
na akauphanda mizabibu kpwa mapato ga mikonoye.
- 17 A tayari kuhenda kazi kpwa nguvu,
na mikonoye waimarisha kabisa.
- 18 Anamanya kukala shuulize zina fwaida,
ndipho taaye taizima usiku.
- 19 Nkuphalaza nyuzi na mikonoye mwenye,
na kuhumira malage kushona nguwo.
- 20 Nkuapha vitu achiya,
na kuterya agayi.
- 21 Kaogopha likarare ra umande,
mana atue osi a mwakpwe nyumbani ana mayamba ga kudzibwiningiza.
- 22 Nkudzitengezera tandiko,
na mavwazige ni ga katani swafi za rangi ya zambarau.
- 23 Mlumewe ni mutu mashuhuri mabarazani,
anakoshiriki mikutano ya atumia a mudzi.
- 24 Mchetu hiye nkutengeza nguwo akaziguza,
ahendadzi-bishara nkuaguzira mikanda.
- 25 Nkutogolwa kpwa mkpwotsewe na ishimaze,
wala kayugbwa ni siku za usoni.
- 26 Agombapho manenoge gana ikima
na nkufundza atu na mbazi.
- 27 Nkuchunguza kpwa makini mambo gosi gahendekago mwakpwe nyumbani,
kamwe kasagala bure.
- 28 Ana nkuunuka na kumshukuru
na mlumewe nkumtogola akamuamba.
- 29 "Achetu anji nkuhenda mambo ga ajabu,
ela uwe ukaatsupa osi!"
- 30 Urembo unachenga, na uzuri wa uso nkusira,
ela mchetu wa kumuogopha Mwenyezi Mlungu ndiye ndiyetogolwa.
- 31 Naariphiwe kulengana na kazi za mikonoye,
na nguma za unonowe zimanyikane na vilongozi a mudzi.

Chitabu cha MUHUBIRI Tanga mberere

Chitabu cha Muhubiri (Chieburania: Kohelethi) china ujuzi wa mutu ambaye waaza sana kuhusu ufupi wa maisha ga mwanadamu na mashakage. Walola ikimaye, utajiriwe na furahaye, achiona kukala maisha gana mambo manji ambago ni magumu gasigoeleweka. Katika kuazakpwe, iye waona taviwezekana kuelewa mipango ya Mlungu ambaye ndiye alongozaye mambo ga phapha duniani. Phahi kpwa sababu ya gago anaahimiza atu ahende kazi kpwa chadi na adziburudishe na vyo arivyo hewa ni Mlungu.

Maazo manji ga Muhubiri yuyu ganaonekana kukala ni ga mashaka na matatizo. Kpwa sababu iyo, Muhubiri anahuonya kpwa kuamba: “Muogopheni Mlungu, chisha mlunge malagizoge; kpwa kukala gago ndigo ga lazima kpwa mwanadamu.” (12:13)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Dze, maisha gana umuhimu? 1:1—2:26

Misemo kuhusu maisha 3:1—11:8

Maonyo ga mwisho 11:9—12:8

Chimarigizo 12:9-14

Maisha ganatsapa

¹ Higa ni maneno ga Muhubiri. Muhubiri iye kala ni mwana wa Daudi, ariyekala mtawala wa Iziraeli ko Jerusalemu.

² Muhubiri anaamba, “Takuna rinarodumu tsetsetse, gosi gahendekago ganatsapa.”

³ Mutu anaphaha fwaida yani
kpwa kazi ahendayo phano tsini ya dzuwa?

⁴ Chivyazi chimwenga chiredza, chanjina chinasira
ela dunia inasala vivyo ta kare na kare.

⁵ Dzuwa nkutuluka na kutsua,
na kuhenda wangbwi kuuya chikoandzira rikatuluke tsona.

⁶ Phepho nkupiga kuphiya mwakani,
rikagaluka kupiga kuphiya vurini
nkuzunguluka zunguluka
na kuuyira mizungulukoye.

⁷ Myuho yosi inamwaga madzi baharini,
ela yo bahari tayiodzala.

Madzi nkuuya ko myuho iandzirako,
chisha gakaandza tsona kujera.

⁸ Mambo ni gago kpwa gago siku zosi.
Matso tagaremwezwa ni kuona,
wala masikiro tagasinywa ni kusikira.

⁹ Gokala, ndigo ndigokala,
na gohendwa ndigo ndigohendwa.

Taphana chitu chiphya bii hipha tsini ya dzuwa.

¹⁰ Dze, kuna chitu chochosi ambacho atu anaweza kuamba,
“Lolani chitu chiphya hichi?”

Chicho chakala kare
pho kare kabila yehu.

¹¹ Takuna mutu atambukiraye atu ariokalako pho kare
hata nyo ndiokala bada ya swiswi
taandatambukirwa ni nyo ndiolungira.

Ikima ya mwanadamu taitosha

¹² Mimi muhubiri, kala ni mfalume wa Iziraeli ko Jerusalemu. ¹³ Náhenda chadi kuchunguza na kuendza kpwa ikima chila chitu chihendekacho hipha tsini ya dzuwa. Mlungu waapha anadamu kazi ngumu. ¹⁴ Náona mahendo gosi gahendwago phapha tsini ya dzuwa, nago tagana fwaida yoyosi, ni sawa na kuzoresa phepho.

¹⁵ Chiricho kundzika tachiweza kugoloswa,
na ambacho tachipho tachiweza kuolangbwa.

¹⁶ Phahi náaza nchiamba, “Náphaha ikima kuriko osi ariotanguliya kutawala ko Jerusalem. Nao moyo wangu ukamanya ikima na marifwa ni chitu chani.” ¹⁷ Náhenda chadi cha kumanya ikima ni chitu chani na koma na uzuzu ni utu wani. Nchielewa kukala higo gosi piya ni dza kuzoresa phepho.

¹⁸ Kpwa mana ikima nyinji inareha sonono nyinji; na nyo aenjereza marifwa anadzienjereza huzuni.

2

Raha taina mana

¹ Phahi náaza nchiamba, “Godzera nidziinjize kwenye raha, nidzifurahishe.” Ela hata vivyo gaga piya tagana fwaida. ² Nchimanya kukala chitseko na kudziburudisha tavifwaha chitu. ³ Náririkana na nchiendza njira ya kudzichangamsha mwiri kpwa kunwa uchi na kuhenda mambo ga chizuzu (kuno nchere na ikima). Kala nalonda nimanye ni chitu chani chinono ambacho anadamu anaweza kuhenda, wakati anaendera kuishi maisha gao mafupi phapha duniani. ⁴ Náhenda mambo makulu: nádzidzengera nyumba na nchirima minda ya mizabibu. ⁵ Nádzitengezera bustani na nchirima minda, nami nchiipanda mihi ya matunda ga chila aina. ⁶ Nchidzitengezera mitsara ya madzi ga kumwagira mihi mitsanga. ⁷ Nágula atumwa alume na achetu, nchikala na atumwa ariovyalwa mwangu nyumbani, tsona nchikala na vyaa vinji vya mifugo kuriko osi arionitanguliya kuishi Jerusalem. ⁸ Chisha nádzikusanyira feza na zahabu na hazina kula kwenye falume nyinji na kula kwenye majimbo manji. Nami nchidziphahira aimbadi alume na achetu na nchidzistarehesha na anachetu anji dza mlume yeyesi aazavyo.

⁹ Phahi nákala mkpwulu kutsupa osi arioiishi kabila yangu ko Jerusalem. Kahi ya gosi gaga náenderera kukala na ikima.

¹⁰ Siyadzilafya chitu chochosi nrichochiaza.

Siyadzizuwiya starehe yoyosi,

na moyo wangu uchifwahirwa ni mambo nrigogahenda na gaga gachikala zawadi yangu.

¹¹ Chisha nchilola gosi nrigohenda na mikono yangu na vyo nirivyokala na chadi kugahenda.

Nami nchimanya kukala gosi tagana mana, sawa na kuzoresa phepho, chitu sichokala na fwaida phapha tsini ya dzuwa.

Ikima na raha

ihewa ahamiraye Mlungu

¹² Phahi náandza kuaza mana ya kukala na ikima, kukala na koma na uzuzu.

Mfalume anaweza kuhenda chitu chani, isiphokala go garigohendwa ni afalume ariotanguliya.

¹³ Ndipho nriphomanya kukala ikima ni nono kuriko uzuzu dza mwanga urivyo mnono kuriko jiza.

¹⁴ Mwenye ikima anaona aphiyako, wakati mzuzu ananyendeka jizani.

Ela namanya kukala mwisho wa osi airi ni mmwenga.

¹⁵ Chisha náchigomba chimoyo-moyo nchiamba, “Ndigophaha mzuzu, piya mimi gandaniphaha.

Kpwa utu wani phahi nkakala na ikima nyinji?”

Ndipho nchidziambira kukala gaga gosi piya ganasinya.

¹⁶ Mana atu osi andafwa, enye ikima na azuzu nao taandatambukirwa,

kpwa sababu siku zedzazo osi andakala akayalwa.

¹⁷ Kpwa hivyo nchisinywa ni maisha, mana gosi gahendekago tsini ya dzuwa ganareha tabu kpwangu. Shuuli nyinji tazina mana yoyosi, ni sawa na kuzoresa phepho.

Chadi tachina mana

¹⁸ Náзира gosi nrigogatuluzira jasho phapha tsini ya dzuwa, kuona kukala ndamrichira urisi ye ndiyekpwedzatalawala bada yangu. ¹⁹ Na ni ani amanyaye kukala iye andakala

mwenye ikima au mzuzu? Ela iye, ndiye ndiyemiliki vyosi nrivyoviphaha kpwa chadi changu na ikima yangu phapha tsini ya dzuwa. Cho chadi changu china mana yani? ²⁰ Phahi nrirphoaza kuhusu zo kazi zozihenda kpwa chadi phapha tsini ya dzuwa, návundzika moyo, ²¹ mana mutu ariyehenda kazi kpwa ikima na marifwa na kpwa ustadi, ni ariche vitu vyosi vifurahishe mutu wanjina ambaye kayavituluzira jasho. Gaga nago ganasinya, na ni mai sana. ²² Mutu anaphaha fwaida yani kula kpwa kazize zosi ahendazo kpwa chadi phapha tsini ya dzuwa? ²³ Mana sikuze zosi zikaodzala sonono, na kaziye inamtsukiza. Hata usiku achiliye taioya. Cho chadiche china mana yani?

²⁴ Takuna dzambo nono zaidi kpwa mwanadamu kuriko kurya, kunwa na kudzibu-rudisha na mapato ga kaziye. Gaga nago námanya gala mikononi mwa Mlungu. ²⁵ Mana bila ya iye, mutu kaweza kuphaha chakurya au kudziburudisha? ²⁶ Mlungu nkumupha ikima, marifwa na furaha mutu amuhamiraye. Ela kpwa mwenye dambi nkumupha kazi za kuvuna na kuika phamwenga, chisha akamupha yuyatu amuhamiraye. Gaga nago ganasinya, ni sawa na kuzoresa phepho.

3

Chila chitu china wakatiwe

¹ Chila chitu china mingaye
na chila chihendekacho phapha tsini ya dzuwa china wakatiwe:
² kuna wakati wa kuvyalwa na wakati wa kufwa,
wakati wa kuphanda na wakati wa kuvuna,
³ wakati wa kuolaga na wakati wa kuphoza
wakati wa kubomola na wakati wa kudzenga
⁴ wakati wa kurira na wakati wa kutseka,
wakati wa kusunoneka na wakati wa kufwiha,
⁵ wakati wa kutsamula mawe na wakati wa kugakusanya
wakati wa kudonerana na wakati wa kusadonerana
⁶ wakati wa kuendza na wakati wa kuangamiza
wakati wa kuika na wakati wa kutsupha
⁷ wakati wa kuahula na wakati wa kushona
wakati wa kunyamala na wakati wa kugomba
⁸ wakati wa kumendza na wakati wa kumena
wakati wa viha na wakati wa amani.

Kazi huhewayo ni Mlungu

⁹ Mutu anaphaha fwaida yani kpwa kazi ahendayo? ¹⁰ Nikaona go majukumu ambago ganamyuga mwanadamu ambago Mlungu wamupha. ¹¹ Mlungu wahenda chila chitu chikale chinono kpwa wakatiwe. Waika maazo ga wakati ambao tauna mwisho, ndani ya moyo wa mwanadamu, ela mutu anaweza kuelewa seemu ndide ya mahendo ga Mlungu. ¹² Ndipho nchimanya kukala takuna nono kpwa mwanadamu isiphokala kufwahirwa na kudziburudisha wakati wosi aishio. ¹³ Tsona kukala chila mutu achirya, achinwa na kudziburudisha kpwa manono ga kazize zosi, ni zawadi kula kpwa Mlungu. ¹⁴ Ninamanya kukala chila chitu Mlungu ahendacho chindadamu ta kare na kare. Takuna chinachoweza kuenjerezwa au kuphunguzwa. Mlungu wagahenda gakale vivyo ili atu amuogophe. ¹⁵ Chihendekacho vivi, chahendeka kare, ndichohendeka siku zedzazo, piya chahendeka kare. Mlungu nkuhenda chitu chohendeka kare chihendeki tsona na tsona.*

Uamuli na maisha ga badaye ni ga Mlungu

¹⁶ Zaidi ya gago, nikaona chitu chanjina phapha tsini ya dzuwa: Uyi ukahala phatu pha haki na usawa. ¹⁷ Phahi nágomba mwangu moyoni nchiamba, "Mlungu andaamula atu a haki na ayi, mana chila chitu na chila kazi ina wakatiwe." ¹⁸ Nchiaza mwangu moyoni nchiamba, "Mlungu anaajeza anadamu kpwa kuaonyesa kukala aho ni sawa tu na nyama." ¹⁹ Mana mwisho wa mwanadamu ni sawa na mwisho wa nyama. Vyo afwavyo mwanadamu, ndivyo afwavyo nyama. Osi anaphuma sawa, mwanadamu kana cha zaidi kuriko nyama. Osi taadumu. ²⁰ Osi nkuphiya phatu phamwenga. Osi ala mtsangani na osi andauya mtsangani. ²¹ Ni ani amanyaye kukala roho ya mwanadamu

2:23 2:23 Ayubu 5:7; 14:1   **2:24** 2:24 Muhubiri 3:13; 5:18; 9:7; Isaya 56:12; Luka 12:19; 1 Akorintho 15:32   **2:26** 2:26 Ayubu 32:8; Misemo 2:6   * **3:15** 3:15 Tasfiri ya Chieburania inaweza kumanisha hivi Mlungu anaendza chira ambacho chaendzwa ela ni vigumu kuitafusiri.

nkuphiya dzulu na roho ya nyama ikaphiya photsi? ²² Kpwa hivyo náona kukala takuna chitu chinono zaidi kpwa mwanadamu kuriko kudziburudisha na mapato ga kazize mana uho ndio mtalowe. Ni ani awezaye kummanyisa mwanadamu ndigohendeka bada ya iye?

4

Uyi phapha tsini ya dzuwa

¹ Chisha nchiona kuonerana kurikokala kunaenderera phapha tsini ya dzuwa: naona chiriro cha atu aonerwao, nao kala taana mutu wa kuaterya mana arioanera kala ana nguvu kuashinda. ² Nami nchiona kukala baha atu ariofwa kare kuriko atu ario moyo. ³ Ela zaidi, baha aho ambao taadzangbwevyalwa, mana taadzangbweona mai gahendekago phapha tsini ya dzuwa.

Chimuphacho mutu hamu ya kuhenda kazi

⁴ Chisha nchiona kukala sababu ya mutu kuhenda chadi kpwa kuhumira ujuziwe ni kuonera ayae wivu. Gaga nago tagana mana, ni sawa na kuzoresa phepho.

⁵ Mzuzu kahenda kazi

na mwishowe nkudzihirisa.

⁶ Ela ni baha kukala na chitu chidide na ukale na amani, kuriko kukala na vitu vinji kpwa kuhenda kazi ngumu, kuku ni sawa na kuzoresa phepho.

⁷ Tsona nchiona chitu chanjina ambacho kala tachina mana phapha tsini ya dzuwa.

⁸ Náona mutu mmwenga muweche, kana mwana wala ndugu. Ela karichire kuhenda kazi wala kayatosheka na mali ariyokala nayo. Naye achidziuza: "Natuluzha jasho na kudzilafya starehe kpwa sababu ya ani?" Gaga nago tagana mana na ni utu wa kusunonesa.

Samani ya msena

⁹ Ni baha kukala airi kuriko kukala muweche. Kpwa kukala chila mmwenga andafwaidika kula kpwa myawe. ¹⁰ Mmwenga achigbwa, ye myawe andamuunula. Ela shauriye ye mutu ariye muweche, mana ndiphogbwa kandaphaha mutu wa kumuunula. ¹¹ Tsona atu airi achilala phamwenga, andatiyana dzoho. Ela mutu achilala macheye andaphahadze dzoho? ¹² Mutu achikala muweche anaweza kuturywa ni adui, ela achikala airi andaturya adui. Kowa ya nyugbwe tahu si rahisi kudoka.

¹³ Baha mvulana mchiya mwenye ikima kuriko mfalume mtumia ambaye ni mzuzu, tsona kalunga ushauri. ¹⁴ Muhana dza iye anaweza kukala wakala busu, chisha akakala mtawala. Au anaweza kukala wavyalwa mchiya na akakala mtawala. ¹⁵ Nami nchiona atu osi aishio anaenderera na shuuli zao tsini ya dzuwa, piya nchiona mvulana wanjina ndiyekpwezatawala bada ya ye mfalume. ¹⁶ Isabu ya atu arioatanguliya kala taina mwisho. Ela hinyo ndiovyalwa badaye taandahamirwa ni iye. Kpwa kpweli gaga nago ni dza mvuche, sawa na kuzoresa phepho.

5

Kumuogopha Mlungu

¹ Dzimanyirire uinjirapho ndani ya nyumba ya Mlungu. Mana baha kuinjira himo ili uphundze, kuriko kulavya sadaka za azuzu, mana azuzu taamanya kukala anahenda mai. ² Ririkana kabila kudzangbwegomba na usikale mwepesi wa kuahidi utu mbere za Mlungu. Mana Mlungu a dzulu mlunguni ela uwe u phapha duniani. Kpwa hivyo usikale na maneno manji.

³ Mutu achikala na wasiwasi munji nkuloha ndoso, na mutu achikala na maneno manji nkugomba uzuzu.

⁴ Uchiika naziri kpwa Mlungu, usikae kuiusa. Mana Mlungu kahamirwa ni azuzu. Yo naziri uriyoika iuse. ⁵ Ni baha usiike naziri tsetsetse kuriko kuyiika na usiyiuse. ⁶ Tundza lilimiro sedze rikakuinjiza dambini. Mana uchihenda hivyo indabidi umuambire mtumishi wa Mlungu kukala wapitiliywa. Kpwa utu wani umtsukize Mlungu na manenogo na kumuhenda abanange kaziyo?

⁷ Ndoso nyinji na maneno manji tagana mana yoyosi. Chitu cha mana ni kumuogopha Mlungu.

Mali taina mana yoyosi

⁸ Usiangelale uchiona achiya anaonerwa na kulafiwa haki yao kwenye tsi, mana chila ariye na cheo anatetewa ni mkpwulu wanjina ariye dzuluye, na dzulu ya aho osi kuna mkpwulu zaidi anayeaehehera.* ⁹ Fwaida ya mavuno ga tsi ni kpwa atu osi, hata mfalume anakuluphira mavuno gago.

¹⁰ Amenzaye pesa kandatosheka na zo pesa, wala amenzaye mali kandatosheka nyongeza. Gago nago tagana mana.

¹¹ Mali ichienjerezeka, aryadzi nao nkuenjerezeka. Dze, ye mwenye mali anaphaha fwaida yani isiphokala ko kualoloto anaphozirya?

¹² Mchibaruwa alala usingizi wa mtswano, akale akarya kumvuna au akahenda lamba-lamba tu. Ela tajiri kaphaha usingizi kpwa sababu ya utajiriwe munji.

¹³ Nkaona dzambo dzii hipha tsini ya dzuwa: atu nkudziikira akiba kpwa ajili ya wakati wa shida, ¹⁴ chisha zikaangamika bahati mbaya kwenye bishara. Mwisho atu aho nkukala taana chitu cha kuarichira ana aho ario avyala enye. ¹⁵ Vyo arivyotuluka chitsaha kula ndanini mwa nina zao, ndivyo ndivyoyu kuko arikala bila chitu. Kandaweza kuphiya na hata seemu ndide ya mapatoge mwakpwe mikononi. ¹⁶ Chichi piya ni chitu chii. Aho andauya dza vyo vyokpewedza, nao andakala akaphaha fwaida yani kutuluzi jasho kpwa ajili ya phepho? ¹⁷ Siku zosi arya jizani, kuno ana sonono, makongo na utsungu.

¹⁸ Phahi nchimanya kukala ni vinono na vinfwaha atu arye, anwe na adziburudisha kpwa gosi arigogatuluzira jasho phapha tsini ya dzuwa kpwa muda mchache ambao Mlungu waapha, mana hinyo ndio mtalo wao. ¹⁹ Chila mwanadamu ambaye Mlungu akamupha utajiri na mali na kumjaliya wakati wa kudziburudisha, naashukuru chisha ahampirwe ni vyo arivyophaha kpwa jashore. Mana chicho ni chipawa kula kpwa Mlungu. ²⁰ Na kpwa kukala Mlungu akamjaliya kuishi na furaha, mwanadamu kandakala na wasiwasi munji kuhusu maishage mafupi.

6

Maisha gasigo na raha

¹ Nikaona chitu chimwenga chii phapha tsini ya dzuwa, ambacho chikaaremerera anadamu; ² Mlungu nkumuajaliya mutu utajiri, mali na nguma hata chila achiazacho akachiphaha, ela Mlungu kamupha uwezo wa kudziburudisha na vitu vivyo badalaye mutu wanjina nkudziburudisha navyo. Gaga nago ganasinya na ganasononesha. ³ Mutu achiweza kuvyala ana gana mwenga na kuishi miaka minji, ela asihampirwe ni maishage wala kuzikpwato, phahi naamba baha mimba iriyomwagika kuriko iye. ⁴ Mimba iriyomwagika, nkuuya jizani chisha ikayalwa. Hiri naro ni dzambo risiroelezeka. ⁵ Zaidi ya gago, mwana wa namuna iyo kaphahire kuona mwanga wa dzuwa au kumanya chitu chochosi, ela ayaoya vinono kuriko ye tajiri. ⁶ Na hata kala mutu iye andaishi miaka elufu mbiri, ela kandadziburudisha, phahi ni baha ye mwana kuriko iye. Osi airi anaphiya phatu phamwenga.

⁷ Mwanadamu nkutuluka jasho kpwa ajili ya chakurya, ela hamuye ya kurya taisira bii. ⁸ Kpwani mutu mwenye ikima ana fwaida yani kuriko mzuzu? Na mchiya anaphaha fwaida yani achimanya kuendeleza maishage vinono? ⁹ Baha kuhamirwa ni urichonacho kuriko kuhangaika kpwa kuaza chitu usichokala nacho. Gaga nago tagana mana, ni sawa na kuzoresa phepho.

¹⁰ Chila chitu chihendekacho, chapangbwa kula kare, na chila ndichomphaha mwanadamu chinamanyikana. Kpwa hivyo mwanadamu kaweza kushindana na Mlungu mwenye nguvu kuriko iye. ¹¹ Maneno gachikala manji nkukala ganatsanganya mutu nago tagana fwaida kpwa mwanadamu. ¹² Mana ni ani amanyaye garigo manono kpwa mwanadamu wakati anaishi maishage mafupi gatsupago dza chivurivuri? Ni ani awezaye kumuambira mwanadamu mambo ndigohendeka bada ya iye kufwa hipha tsini ya dzuwa?

7

Maazo kuhusu maisha

¹ Baha nguma nono kuriko marashi ga gali.

Baha siku ya kufwa kuriko siku ya kuvyalwa.

² Baha kuinjira nyumba ya hanga kuriko kuinjira nyumba ya sharee.

* 5:8 5:8 Maandiko ga Chieburania tagawazi.

5:15 5:15 Ayubu 1:21; Zaburi 49:17; 1 Timothy 6:7

7:1 7:1

Mana hinyo ndio mwisho wa chila mwanadamu
na osi ario moyo ni amanye.

³ Baha sonono kuriko chitseko,
mana sonono nkumuhenda mutu akale na ikima.

⁴ Mwenye ikima nkuririkana kuhusu chifo
ela mzuzu nkuaza raha.

⁵ Baha kudemurirwa ni mwenye ikima
kuriko kuphundza wira wa azuzu.

⁶ Mana kpwakpwa za azuzu
ni dza miya idodorekayo mohoni na tayiivwisa chitu.

⁷ Kpwa kpweli kuonerwa nkumuhenda mwenye ikima mzuzu,
na kuhongbwa nkubananga moyo.

⁸ Baha mwisho wa utu kuriko mwanzowe,
na baha moyo wa kuvumirira kuriko wa kudzikarya.

⁹ Usitsukirwe upesi,
mana tsukizi zikala moyoni mwa azuzu.

¹⁰ Usiuze, "Kpwa utu wani mambo kala ni manono pho kare kuriko siku zizi?"
Mana riro ni swali ra chanache.

¹¹ Ikima ni nono kuriko urisi,
nayo ina manufwaha kpwa nyo ario moyo.

¹² Kpwa mana urindzi wa ikima ni dza urindzi wa pesa,
na fwaida ya marifwa ni hino:
kukala ikima nkumfwaidi iye ariye nayo.

¹³ Ririkana vinono kuhusu kazi ya Mlungu.
Mana ni ani awezaye kugolosa utu ambao iye akauhenda umyoke?

¹⁴ Kala na raha siku za kuongokerwa, na siku za mai tambukira kukala Mlungu
wahenda hiri na ro ranjina piya, ili mwanadamu asiweze kutabiri ndigokpwedza
badaye.

¹⁵ Kahi ya maisha gangu gasigodumu, náona mambo higa: náona mutu wa haki
anafwa mapema dzagbwe ana haki, na mutu mui anaishi maisha mare dzagbwe ni
mui. ¹⁶ Phahi, usikale wa haki kutsupa chiasi, au kukala wa ikima kutsupa chiasi. Kpwa
utu wani unalonda kudziangamiza mwenye? ¹⁷ Usikale mui kutsupa chiasi, na usikale
mzuzu. Kpwa utu wani ufwe kabila ya wakatio? ¹⁸ Phahi gbwira ro lagizo ra kpwandza
na ro ra phiri piya. Mana amuogophaye Mlungu andakala na chiasi.

¹⁹ Mwenye ikima ana nguvu kuriko atawala kumi ario mudzini.

²⁰ Kpwa kpweli takuna mutu phapha duniani mwenye haki ambaye nkuhenda
manono siku zosi, bila kuhenda dambi.

²¹ Usiphundze chila chitu ambacho atu anagomba sedze ukasikira mtumishio
anakulani. ²² Kpwa mana uwe mwenye unamanya urivyogomba mai kano nyinji kuhusu
atu anjina.

²³ Wakati wosi nájeza niwezavyo kuhenda ikima ilongoze kufikiriya kpwangu na
mahendo gangu. Nchiamba, "Naaza kukala na ikima." Ela taiyawezekana. ²⁴ Ikima
i kure na ni vigumu kuiphaha. ²⁵ Kpwa hivyo náamua kuchunguza, kuelewa, kuenda
ikima na kumanya mana ya mambo gahendekago. Kala nalonda nimanye napho uyi ni
upumbavu na uzuzu ni koma. ²⁶ Chitu chimwenga ambacho námanya chiutsungu zaidi
ya chifo ni hichi: ni mchetu ambaye ni dza muhego, ambaye moyowe ni dza chimia na
mikonoye ni dza silisili. Mutu ammendzaye Mlungu andadzitavya na mchetu iye, ela
mwenye dambi andagbwirwa. ²⁷ Mimi muhubiri nakuambira, higa ndigo nrigomanya
niriphohenda uchunguzi wangu. ²⁸ Náenderera kuenda mambo gago, ela siphahire
chitu. Kahi ya alume elufu mwenga náphaha mmwenga tu ariye wa haki, ela kahi ya
achetu osi, sionere hata mmwenga ariye wa haki. ²⁹ Lola, hiri ndiro nriromanya kukala
Mlungu wamuumba mwanadamu akale wa haki, ela nyo enye nkuhenda gara alondago.

8

¹ Ni ani ariye dza mwenye ikima?

Ni ani amanyaye mana ya chitu?

Ikima nkuhenda uso wa mutu ukang'ala,
na kumuusira usiru.

Ogopa mfalume ukale na raha

² Mimi naamba hivi, Gbwira amuri za mfalume kpwa kukala uwe waapa kpwa Mlungu kukala undahenda hivyo. ³ Usihende wangbwi wa kuuka mbere za mfalume, na usipange kuhenda mai, mana mfalume anahenda vira amenzavyo. ⁴ Neno ra mfalume rina nguvu. Ni ani awezaye kumpinga, akamuza akaamba, "Unahendazde?" ⁵ Agbwiraye malagizo kandaphahwa ni mai, na mutu mwenye ikima anamanya wakati wa sawa wa kuhenda utu. ⁶ Kpwa mana chila chitu china wakatiwe na njiraye, ela mwanadamu analondwa avumirire mashaka makulu. ⁷ Kpwa kukala kamanya ndichomphaha siku zedzazo, mana taphana awezaye kuelewa ndigohendeka. ⁸ Takuna mutu ariye na uwezo wa kuzuwiya roho isituluke; takuna mutu ariye na uwezo kuhusu siku ya kufwa. Wakati wa viha vivyo, takuna kuchimbira, wala uyi tauweza kutivya mutu auhendaye. ⁹ Náaza sana kuhusu gosi gahendekago phapha tsini ya dzuwa nami nchiona kukala kuna atu ambao nkugayisa ayawao.

Njira za Mlungu tazichunguzika

¹⁰ Nikaona atu ayi anazikpwato, aho ariokala achiinjira na kutuluka phatu phatakatifu, vivi anatogolwa kwenye mudzi uho arimohenda mai. Gaga nago tagana mana.* ¹¹ Uamuli wa mahendo mai isiphohendwa upesi, moyo wa mwanadamu undakala mairo kuhenda mai. ¹² Dzagbwe enye dambi nkuhenda mai kano gana na akaishi maisha mare, chisha namanya kukala baha aho amuogophao Mlungu, akakamao mbereze. ¹³ Ela mambo ga atu ayi tagandaaphihirato, wala taandakala na maisha mare dza chivurivuri cha dziloni chikalavyo chire. Kpwa mana taaogopha Mlungu.

¹⁴ Kuna chitu chanjina ambacho tachina mana phapha duniani nacho ni hichi: atu a haki kuhenderwa dza atu ayi afwahavyo kuhenderwa, na atu ayi kuhenderwa dza atu a haki afwahavyo kuhenderwa. Nami nchiamba kukala gago nago tagaeleweka. ¹⁵ Kpwa hivyo naona baha kudziburudisha, mana takuna chochosi chiricho bora phapha tsini ya dzuwa kuriko kurya, kunwa na kuburudika. Kpwa njira iyo mutu anaweza kudziburudisha na mapato ga kaziye wakati wa maishage arigojaliwa ni Mlungu phapha tsini ya dzuwa.

¹⁶ Chila mara nriphodzilavya kuendza ikima na kuona gahendekago phapha duniani, náona kukala mutu anaweza kukosa usingizi usiku na mutsi. ¹⁷ Namanya kukala takuna mwanadamu awezaye kuelewa gahendwago ni Mlungu phapha tsini ya dzuwa. Mwanadamu anaweza kuhenda chadi cha kugachunguza, ela kandagaelewa. Hata atu alachu anaweza kudzikarya kukala anamanya, ela kpweli ni kukala, taamanya.

9

Chila mutu andafwa

¹ Náririkana sana kuhusu gosi, nchimanya kukala mahendo ga atu enye ikima na enye haki ga mikononi mwa Mlungu. Ela takuna amanyaye ichikala mahendo ga atu hinya gandakubaliwa au gandaremewa (ndiphokusanyika mbere za Mlungu siku ya uamuli.) ² Atu osi mwisho wao ni mmwenga na mambo mai na manono ganaphaha chila mmwenga; enye haki na asio a haki, atu anono na atu ayi, mutu swafi na ariye najisi, ye alavyaye sadaka na asiyelavya sadaka. Mutu mnono ni sawa-sawa na mwenye dambi, na aapaye a sawa na aogophaye kuapa. ³ Dzambo ra kukala atu osi mwisho wao ni mmwenga ni dzii sana. Ndiyo mana atu taana makini kuhenda manono, badalaye nkuamua kuishi dza atu a koma, kpwa kukala taana kuluphiro. Mana mwisho andafwa. ⁴ Ela ariye moyo, achere na kuluphiro, hata diya ririro moyo rina baha kuriko simba wa kufwa. ⁵ Kpwa sababu ario moyo anamanya kukala andafwa, ela atu a kufwa taamanya rorosi, wala taana maripho tsona. Mana takuna aatambukiraye tsona. ⁶ Mendzwa yao, tsukizi zao na wivu wao, vyosi vyaangamika phamwenga na nyo enye. Nao taandashiriki tsona kahi ya chitu chochosi phapha tsini ya dzuwa.

⁷ Vivi enderera kurya chakuryacho kpwa raha, chisha unwe uchio kpwa kuhererwa, mana gaga ganamuhamira Mlungu.

⁸ Vwala mavwazi gakuajuja chila wakati na udzipake manukato.

⁹ Ishi na ufurahie maisha phamwenga na mcheo ummendzaye wakati wosi wa maishago mafupi, ambago Mlungu wakupha phapha tsini ya dzuwa. ¹⁰ Chochosi ndichojaliwa kuchihenda, chihende kpwa mkpwotseo wosi, mana kuko kuzimu uphiyako takuna kazi, wala ushuri, wala marifwa wala ikima.

¹¹ Tsona, nkedzamanya kukala enye mairo sio ashindao chila wakati kwenye mashindano ga mairo. Na hata enye mikotse sio ashindao vihani chila wakati. Enye ikima wakati wanjina nkukosa chakurya, kukala na ufahamu taimanisha kuongokerwa,

* 8:10 8:10 Msitari uhu ni mufu kuutafusiri mana Chieburania tachiwazi.

na kukala na ilimu taimanisha kupendelewa phapha tsini ya dzuwa. Ela, wakati na bahati nikuaphaha osi. ¹² Mana mwanadamu kamanya wakatiwe undafika rini. Iye nkuphahwa ni wakati mui gafula dza ng'onda agbwirwavyo ni nyavu na dza nyama a mapha agbwirwavyo ni mihambo.

Baha ikima kuriko uzuzu

¹³ Piya naona mfwano wanjina urionifwahirira, wa mutu yekala na ikima phapha tsini ya dzuwa. ¹⁴ Kpwakala na mudzi mdide uriokala na atu achache. Mfalume mmwenga mwenye nguvu, achedza achiuzangira na achiudzengera ukuta wa mtsanga. ¹⁵ Mumo mudzini mwakala na mchiya mwenye ikima, naye kpwa ikimaye wautivya nyo mudzi. Ela takuna yemtambukira. ¹⁶ Kpwa hivyo naamba, ikima ni nono kuriko nguvu, ela ikima ya mchiya inaberwa na manenoge tagagbwirwa.

¹⁷ Baha kuphundza maneno ga pore ga mwenye ikima, kuriko kuphundza kululu za mfalume kahi ya azuzu.

¹⁸ Ikima ni bora kuriko silaha za viha, ela kosa ra mutu mmwenga rinaweza kubananga mambo manji manono.

10

¹ Dza maindzi ga kufwa gavundisavyo mafuha ga kunukato uzuzu mchache nkuangamiza ikima na ishima.

² Moyo wa mutu wa ikima nkumlongoza kuhenda mambo manono ela moyo wa mzuzu nkumuhenda akosere.

³ Mzuzu nkukosa achili hata napho a njirani, na kuonyesa chila mmwenga kukala iye ni mzuzu.

⁴ Mkpwuluo achikureyera, usiriche kazi kpwa riro, mana uporeo unaweza kukuhenda ukafutirwa makosa makulu.

⁵ Kuna uyi wanjina nrionuona phapha tsini ya dzuwa. Afalume na atawala nkuhenda makosa makulu, ⁶ anaphoapha azuzu vyeo vya dzulu na kupuza matajiri. ⁷ Nikaona atumwa akapanda dzulu ya farasi, na akulu ananyendeka na magulu dza atumwa.

⁸ Atsimbaye dibwa anaweza kuvoromoka mumo ye mwenye, na abomolaye ukuta anaweza kuondzwa ni nyoka.

⁹ Atsongaye mawe ganaweza kumlumiza mwenye, na aahulaye mbao zinaweza kumlumiza.

¹⁰ Mutu ahumiraye mbadzo ambayo taikanolwa, nkuhumira mkpwotse munji. Ela ikima ichihumirwato nkumuhenda mutu aongokerwe.

¹¹ Kuhumira mihaso ya kuzuwiya usiondzwe ni nyoka kuna fwaida yani napho nyoka ikakuondza kare.

¹² Maneno ga mutu mwenye ikima gana chibali; ela mzuzu nkubanangbwa ni manenoge.

¹³ Mazungumuzoge nkuandza na uzuzu, na mwishirowe kukala uyi na koma zenye,

¹⁴ naye karemwa kugomba.

Takuna awezaye kumanya ndigohendeka, takuna awezaye kumuambira ndigohendeka bada ya kufwa.

¹⁵ Mzuzu nkuremwezwa ni kazi ndide, hata asimanye njira ya kuphiira mudzini.

¹⁶ Shauriyo uwe tsi, ambaye mfalumeo ni barobaro, na vilongozio anahenda sharee ligundzu.

¹⁷ Baha uwe tsi, uriye mfalumeo ni wa chivyazi cha chifalume, na vilongozio anahenda sharee wakati wa sawa ili aphahe nguvu wala si kpwa sababu ya ulevi.

¹⁸ Kpwa sababu ya uvivu, paa ra nyumba nkuhopa, na kpwa kudzisagarira bure, nyumba nkuvudza.

¹⁹ Sharee nkuhendwa kpwa sababu ya kudziburudisha, uchi nkuchangamusha maisha, ela pesa ndiyo suluhisho ra chila chitu.

²⁰ Usimlani mfalume hata kahi za maazogo, usimlani tajiri hata uchikala mwako chumbani.

Mana nyama wa mapha anaweza kuhala kauliyo,

au chiumbe cha kuuruka chikaphirika habari.

11

Fwaida ya kukala na chadi

¹ Tsupha chakuryacho madzini,

nawe bada ya siku nyinji undachiphaha tsona na zaidi.

² Ganyira mali uriyo nayo atu sabaa au hata anane,

mana kumanya tsi indaphahwa ni shaka rani.

³ Maingu gachiodzala madzi,

mvula nkunya duniani.

Na muhi uchigbwa kulola uphande wa mwakani au uphande wa vurini,

phapho ugbwapho ndipho ndipholala.

⁴ Alolaye phepho, kandaphanda,

na alolaye maingu kandavuna.

⁵ Uwe kumanya ni wakati wani phepho nkugaluzi riphiyako. Piya kumanya mwana aumbwavyo ndanini mwa nine. Kpwa hivyo kuweza kumanya chila kazi ihendwayo ni Mlungu, iye ahendaye chila chitu.

⁶ Phanda ligundzu na uphande dziloni, mana kumanya ni mbeyu ziphi ndizomerato, ichikala ni hizi au hizi, au ichikala zosi zindavyala vinono.

Ushauri kpwa anache na atumia

⁷ Kukala moyo kunahama. Kuona mwanga wa dzuwa nkunono.

⁸ Mutu achiishi miaka minji, naahamirwe ni gosi. Ela naatambukire kukala siku mbii zindakala nyinji, na kukala mambo gosi ndigokpwedza siku zedzazo tagana mana.

⁹ We barobaro hamirwa ni ubarobaroo na moyoo ukuphe raha siku za ubarobaroo. Lunga moyoo umendzavyo na chinacholondwa ni matsogo. Ela umanye kukala Mlungu andakuamula kulengana na vira urivyoishi.

¹⁰ Usa utsungu mwako moyoni na utundze afya ya mwirio mana ubarobaroo na nyere nyiru nkuyaya upesi.

12

¹ Mtambukire muumbao wakati uchere barobaroo kabila ya siku za tabu tazidzangbwekpwedza, ndiphotambukira kukala takuna wakati tsona wa kudziburudisha. ² Kabila mwanga wa dzuwa, mwezi na nyenyezi kukala jiza kpwako, nawe ukaona vurungu-vurungu avi kuna maingu ga mvula. ³ Mtambukire kabila arindzi a nyumba taadzangbwekakama, enye mkpwotwe taadzangbwenyendeka kuzamazama, asagao taadzangbwericha kusaga kpwa kukala ni achache na atsungurirao madirishani taadzangbwehindwa ni kuona. ⁴ Mtambukire kabila miryango ya njira kulu taidzangbwefungbwa, na sauti ya lala taidzangbwephunguka. Wakati ambapho undakala kusikira vinono sauti za mawira ela undalamuswa ni sauti ya nyama wa mapha. ⁵ Wakati ndiphokala unaogopha kukpwa dzulu, na kunyendeka barabarani, kundakala ni hatari kpwako. Wakati mlozi ndiphobumula maruwa, bandzi ndiphoshindwa ni kuuruka na hamu kusira. Mana undauya kpwenye nyumbayo ya kare na kare na arizi andazunguluka mo barabarani wakati wa mazishigo. ⁶ Mtambukire muumbao kabila ya uzi wa feza kudoka, au liga ra zahabu kuvundzika. Usigodze hadi nyungu ya madzi na roda ikavundzika pho chisimani. ⁷ Mana hipho ndipho vumbi rindauya mtsangani na roho imuuyire Mlungu ariyeiumba. ⁸ Muhubiri anaamba, "Takuna rinarodumu tsetsetse. Gosi ganatsapa."

Maneno ga mwisho ga Muhubiri

⁹ Phahi zaidi ya kukala na ikimaye, muhubiri waafundza atu marifwa. Wapima, achichunguza na kutunga misemo minji. ¹⁰ Muhubiri walonda kuphaha maneno ga kuhama, achiandika maneno ga kpweli tuphu.

¹¹ Misemo ya alachu ni dza mlawa wa kutsungira ng'ombe. Misemo yokusanywa phamwenga ni mrisa ni dza misumari yokotwa kpwa nguvu. ¹² Zaidi ya gago mwanangu, manya kukala kuandika vitabu takuna mwisho na kusoma sana kunaremweza mwiri.

¹³ Bada ya higo gosi, mino namarigiza hivi: Muogopheni Mlungu, chisha mlunge malagizo kpwa kukala gago ndigo ga lazima kpwa mwanadamu. ¹⁴ Mana Mlungu andaamula mahendo gosi, hata go gahendwago chisiri-siri, gakale manono au mai.

Chitabu cha WIRA MNONO WA SELEMANI Tanga mberere

Chitabu cha “Wira mnono sana” choandikpwa ni mfalume Selemani karine ya kumi kabila ya Jesu kuvyalwa.

Hichi ni chitabu cha mawira ga mendzwa, ambago mchetu na mlume kala anaambi-rana jinsi amenzanavyo.

Kpwa Aeburania, chitabu chichi chinaonyesa mendzwa ya Mlungu kpwa Aiziraeli, na kpwa Afuasi a Jesu, chinaonyesa mendzwa ya Jesu kpwa kanisare, yani Afuasie.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Wira wa Kpwandza 1:1—2:7

Wira wa phiri 2:8—3:5

Wira wa hahu 3:6—5:1

Wira wa ne 5:2—6:3

Wira wa tsano 6:4—8:4

Wira wa sita 8:5—14

1

¹ Wira mnono sana wa Selemani, kutsupa mawira gosi.

Wira wa kpwandza

Maneno ga mwanamwali

² Naanidonere na mromowe

mana mendzwaye ni nono kutsupa uchi wa zabibu

³ Marashige gananakato,

dzinare rinanihamira dza viratu kungu nono ya marashi chigomwagika.

Ndiyo mana asichana anammendza.

⁴ Nigbwira mkpwono huhende wangbwi!

Mfalume akaniphirika kpwakpwe chumbani.

Asichana

Hunahererwa kpwa ajili yenu

huna raha kpwa sababuyo ee, mfalume

kpwa kpweli mendzwayo i mtswano kutsupa uchi wa zabibu.

Ni sawa asichana kukumendza.

Maneno ga mwanamwali kpwa asichana

⁵ Mwi achetu a Jerusalemu,

mimi myawenu dzagbwe ni mwiru, ela ni mnono

dzagbwe ni mwiru dza mahema kula Kedari

au paziya za mahema ga Selemani.

⁶ Msinilole sana kpwa sababu ya wiru wangu

dzuwa ndiro chirohenda ngozi yangu ikale hivi.

Mana enehu a chilume anireyera,

achinishurutisha kutundza minda ya mizabibu.

Nami nchishindwa kutundza munda wangu wa mizabibu.

⁷ Niambira uwe wangu wa moyoni,

go mang’ondzigo undagarisaphi rero?

Undagatindizha kuphi dzuwa ra mutsi?

Niambira sedze nkaonekana kuyeya kahi za arisa ayao.

Maneno ga mlume

⁸ We mchetu mnono kuriko osi, napho kumanya

lunga ro gurufu ra mang’ondzi na mbuzi

na urise ana mbuzio phephi na mahema ga arisa.

⁹ Wende wangu, uwe u wa samani na u mnono,

dza farasi mchetu kahi za farasi alume a kuvweha magari ga Farao.

¹⁰ Mafundago mmanono na vipuli uchivyovwala vikakuajira,

na singoyo nono ikaajirwa ni mkpwufu uchiovwala.

¹¹ Hundakutengezera mikufu ya zahabu,

ichiyodonwa na feza.

Maneno ga mwanamwali

¹² Wakati mfalume akasagala phakpwe kochini,
marashi gangu ga narido gananukato kosi.

¹³ Naye wende wangu ni dza chikoba cha manemane
kahi-kahi ya nyaho zangu.

¹⁴ Wende wangu ni dza viluwa chivyobumuka
kwenye minda ya mizabibu ya Eni-Gedi.

Maneno ga mlume

¹⁵ Lola, wende wangu, urivyo mnono,
u mnono sana; matsogo ganapendeza dza ga njiya manga.

Maneno ga mwanamwali

¹⁶ Wende wangu, uwe piya u mnono,
tsona u mnono haswa.

Na phatu phehu pha kudziambalaza phana nyasi mbitsi.

¹⁷ Nguzo za nyumba yehu ni muhi uihwao muerezi,
na maphaluge ni ga miboreshi.

2

Maneno ga mwanamwali

¹ Mimi ni dza ruwa kahi ya maruwa ganjina kwenye tsi ya kugbwa ya Sharoni,
dza ruwa ra toro ko deteni.

Maneno ga mlume

² Dza ruwa ra toro kahi za miya,
ndivyo arivyo wende wangu kahi ya asichana ayae.

Maneno ga mwanamwali

³ Dza mtofaa kahi ya mihi ya tsakani,
ndivyo arivyo wende wangu kahi za avulana ayae.

Naonato kusagala phakpwe pephoni na kurya matundage ga mtswano.

⁴ Waniphirika kpwakpwe nyumbani kwenye sharee,
achinibwiningiza na mahaba.

⁵ Nimvunisani na zabibu za kuuma,
niburudishani na matofaa mana mahaba gananiolaga!

⁶ Mkpwonowe wa kumotso u tsini ya chitswa changu,
na mkpwonowe wa kulume unaniphaphasa.

⁷ Niapirani mwimwi achetu a Jerusalemu,
kpwa kuhadza chiphala na kulungu a hiko weruni

kukala tamundalamusa wala kugondomola mkpwatyo
hadi wakatiwe ufike.

Wira wa phiri

Maneno ga mwanamwali

⁸ Nasikira raka ra wende wangu,
lola, hiyu aredza
anaambuka myango na kuteremuka vidzangoni mairo.

⁹ Wende wangu ana mairo dza chiphala ama chidzisa.
Lola! Hiye aimire nyuma ya ukuta wehu,

anatsungurira na dirishani
anatsungurira kutsupira paziya ya kulangala.

¹⁰ Wende wangu wagomba nami achiniamba,
"Unuka, wende wangu,
wangu uriye mnono, ndzo huphiye vyehu!

¹¹ Mana lola, minga ya mwaka ikasira
mvula ikatsupa.

¹² Maruwa gakabumula chila phatu,
wakati wa kuimba ukafika
na sauti za njiya zinasikirika kosi kwenye tsi yehu.

¹³ Mitini ina vidaka
na maruwa ga mizabibu ganagobumuka ganatuluza kungu nono.

Unuka, wende wangu,
wangu uriye mnono, ndzo huphiye vyehu!

¹⁴ Aa njiya wangu, udzifwitsaye kwenye panga za mawe
hebu nione usoo mnono.

Hebu nisikire rakaro ra kuvutiya

mana rakaro rinapendeza na usoo ni mnono.

¹⁵ Hugbwirireni madiya mbewa, haswa mbewa adide-adide kabila taadzangwebewananga minda yehu ya mizabibu ibumulayo maruwa.”

Maneno ga mwanamwali

¹⁶ Wende wangu ni wangu, nami ni wakpwe iye nkurisa mifugoye kahi za matoro,

¹⁷ hadi dzuwa ritswe na vivuri-vuri viangamike.

Uya mairo dza chiphala wende wangu, dza chidzisa kpwenye mavoromoko ga myango.

3

Maneno ga mwanamwali

¹ Usiku phangu chitandani námuaza iye wangu wa moyoni. Námuaza ela kedzere.

² Ndipho nchiamba, “Godza ntuluke, nkamuendze mo mudzini, mo barabarani na kpwenye bustani.” Námuendza ela simphahire.

³ Asikari arindao mudzi aniona wakati anazunguluka kuhenda kazi yao, nchiauza, “Mkamuona ye wangu wa moyoni?”

⁴ Nriphorichana nao tu, námuona iye wangu wa moyoni.

Námgbwira ngingingi wala siyamtsuhula hadi nriphomreha nyumbani mwa mayo, nyumba nriyovyalwa.

⁵ Niapirani mwimwi achetu a Jerusalemu, kpwa kuhadza chiphala na kulungu a hiko weruni kukala tamundalamusa wala kugondomola mkpwatyo hadi wakatiwe ufike.

Wira wa hahu — wira wa harusi

Maneno ga mwanamwali

⁶ Ni ani yuya edzaye kula jangbwani?

Ambaye anaonekana dza ingu ra mosi rinarounuka, rinaronukia manemane na ubani phamwenga na chila aina ya manukato garehwago ni achuuzi.

⁷ Lolani, ni Selemani anarehwa akaunulwa dzulu kpwenye kochire chiropambwa na mapaziya, masujaa mirongo sita akamzunguluka, Aiziraeli amanyao viha.

⁸ Osi anamanya kuhumira upanga na ujuzi wa kupigana viha.

Chila mmwenga ana upangawe chibiruni kumrinda mfalume na uvamizi wa usiku.

⁹ Mfalume Selemani watengezerwa kochi ra kutsukurirwa, richipambwa na paziya ratengezwa na mihi minono kula Lebanoni.

¹⁰ Mihi ya kutsukurira ro kochi yapakpwa feza, phatu pha kugandamira phapakpwa zahabu.

Mitoye ya kusagarira yakala ya rangi ya zambarau, na himo ndani muchikala mukapambwa marembo ga kupendeza ni asichana a Jerusalemu.

¹¹ Tulukani, mwi asichana a Sayuni, mwedze mlole mfalume Selemani, akavwala tadzi ariyovwikipwa ni nine siku ya arusiye, siku yohamira sana moyowe.

4

Maneno ga mlume

- 1 Aa, u mnono wende wangu! Aa u mnono!
Matsogo ni dza ga njiya
unapholola kula ndani ya mtandiyoo wa kulangala.
Nyerezo ni nyiru na zikatserera mafuzini
dza chaa cha mbuzi chitsereravyo mavoromoko ga Giliadi.
- 2 Menogo ni mereru dza mang'ondzi mereru
galago kunyolwani na kuogeswa,
chila mwenga rina patsaye,
na taphana hata mwenga ambaro rang'oka.
- 3 Madomogo ni dza chitambaa cha rangi ya kundu.
Na mromoo, ukaajiza.
Mafundago ni dza cheche mbiri za komamanga
ndani ya mtandiyoo.
- 4 Singoyo ilaini na ichidengelesa dza mnara wa Daudi
na mkpwufuo ni dza ngao elufu mwenga za masujaa
chizotomekpwa kpwenye nyo mnara.
- 5 Nyahozo ni dza ana airi a chiphala,
Viphala vya patsa vinavyorisa kahi ya matoro.
- 6 Kabila takudzangbwecha na jiza kuuka,
ndafika mwangoo uchiodzala manemane
na kpwenye chidzango cha ubani.
- 7 Chila chitu kukuhusu nchinono, wende wangu;
unonoo tauna ila.
- 8 Nahuuke Lebanoni wende wangu,
nahuuke Lebanoni.
Tserera kula chirere cha mwango Amana,
kula chirere cha mwango Seniri yani Herimoni.
Uka hiko kuriko na panga za simba
na mafwitso ga matsui.
- 9 Mwenehu mchetu, wende wangu, moyo wangu ukaumala.
Ukaumala kpwa kunilola limwenga tu,
ukanimala kpwa mkpwufu mmwenga uchiovwala.
- 10 Mendzwayo i mtswano mwenehu, wende wangu!
Menzwayo ni nono kuriko uchi wa zabibu,
na harufuyo ya manukato ni nono kuriko aina zosi za vilungo.
- 11 Aa! Wende wangu, madomogo ga mtswano,
maziya na asali i mwako lilimini,
na kungu nono ya nguwozo ni dza ya Lebanoni.
- 12 Mwenehu mchetu, wende wangu,
ni munda uriozungulusirwa lichigo,
pula ya madzi ichiyozibwa.
- 13 Uwe u munda wa mikomamanga,
phamwenga na chila aina ya matunda ga mtswano, hina na narido,
- 14 narido na zafarani, mchai na mdalasini,
na mihi yosi ilavyayo ubani, manemane na udi,
na vilungo vyosi vinukavyo vinono.
- 15 Uwe u pula za madzi himo mindani,
chisima cha madzi gajerago,
kula myango ya Lebanoni.
- Maneno ga mwanamwali*
- 16 Phepho zuka kula vurini, phepho kula mwakani ndzo.
Naripige kutsupira munda wangu,
ili ritsukule kungu ya vilungo.
Richa wende wangu edze mundani
ili arye matunda manono.

5

Maneno ga mlume

- 1 Nredza kpwangu mundani,
mwenehu mchetu, wende wangu.
Nikakusanya manemane phamwenga na vilungo vyangu,

nikarya phalala ra asali yangu ya mtswano, nkanwa uchi wangu wa zabibu na maziya gangu.

Maneno ga asichana

Toshekani na mendzwa!

Mnaomendzana, nwani sana mendzwa.

Inweni kukolwa!

Wira wa ne

Maneno ga mwanamwali

² Kala nrere, ela moyo wangu uchikala matso.

Nchisikira wende wangu anabisha hodi mryangoni.

Maneno ga mlume

"Nivugurira, mwenehu mchetu, wende wangu,

njiya wangu, wangu ambaye kuna ila.

Mana chitswa changu chinadoda manena,

na nyere zangu zinazizima kpwa sababu ya guro ra usiku."

Maneno ga mwanamwali

³ "Nkavula kare vwazi wangu,

kpwa nini nrivwale tsona?

Nkasinga magulu,

dze, niuye kugatiya mtsanga?"

⁴ Wende wangu watiya mkpwonowe kuriko na tumbuu ya mryango,

nao moyo wangu uchidunda kpwa ajliye.

⁵ Nánuka nimvugurire wende wangu,

nayo mikono yangu kala inadoda manemane,

nriphogbwira tumbuu ya mryango.

⁶ Nchimvugurira wende wangu,

ela wende wangu kala akagaluka na kuuka,

moyo wangu uchikata tamaa ariphouka,

nchimwendza, ela simuonere,

nchimuiha, ela kayaihika.

⁷ Asikari arindao mudzi ariphokala anazunguluka aniona,

achinipiga achinilumiza,

hinyo arindao kuta anifuta mtandiyo wangu.

⁸ Niapirani mwimwi achetu a Jerusalemu,

kukala muchimuona wende wangu,

mundamuambira kukala ni mnyonje kpwa mendzwa.

Maneno ga asichana

⁹ We mchetu mnono kuriko osi,

ni utu wani unaomuhenda wendeo kukala muhimu kuriko alume anjina?

Ni utu wani unaomuhenda wendeo akale tafwauti na ayae,

hata huambire huape dza hivi?

Maneno ga mwanamwali

¹⁰ Wende wangu ni mnono,

nawe unaweza kumtafwautisha kahi ya atu elufu kumi anjina.

¹¹ Usowe waumbika vinono dza zahabu swafi.

Nyereze ni za likophya, nyiru pipipi dza nyoya za kunguru.

¹² Matsoge ni dza ga njiya achioima kanda-kanda ya vidzuhu vya madzi,

njiya ereru dza maziya, asegero kanda-kanda ya go madzi.

¹³ Mafundage ni dza munda

uphandwao vilungo vinukavyo vinono.

Madomoge ni dza matoro,

chigotiywa manukato ga manemane.

¹⁴ Mikonoye ni dza nguzo za zahabu,

zirizoimiswa na mawe ga samani.

Mwiriwe ni mnono dza pembe za ndzovu

zodonwa na yakuti ya rangi ya buluu.

¹⁵ Maguluge ni dza nguzo za marumaru,

zoimiswa kpwenye misingi ya zahabu.

Na umbore ni dza Lebanoni,

ni nono dza mihi ya mierezi.

¹⁶ Manenoge ga mtswano,

na chila chitu kumuhusu chinavutiya.
Hivi ndivyo wende wangu na msena wangu arivyo,
mwimwi achetu a Jerusalemu.

6

Asena a mwanamwali

¹ We mchetu mnono kuriko achetu osi,
wendeo akaphiyaphi?
Akagbwira njira iphi?
Huambire ili hukuterye kumuendza.

Maneno ga mwanamwali

² Wende wangu akatserera kpwakpwe mundani,
phatu ambapho vilungo vinakuzwa.
Acharisa mang'ondzige,
na kutsola-tsola matoro.
³ Mimi ni wa wende wangu, naye ni wangu;
iye nkurisa mifugoye kahi za matoro.

Wira wa tsano

Maneno ga mlume

⁴ Wende wangu, uwe u mnono dza mudzi wa chifalume wa Tirisa,
u mnono dza Jerusalemu,
uwe unavutiya dza anajeshi chiogbwira bendera.
⁵ Galuza matsogo usinilole, usinilole dza hivyo,
mana gananivutiya.
Nyerezo zikatserera mafuzini
dza chaa cha mbuzi chitsereravyo mavoromoko ga Giliadi.
⁶ Menogo ni mereru dza mang'ondzi mereru,
galago kunyolwani na kuogeswani.
Chila mwenga rina patsaye,
napho taphana hata mwenga ambaro rang'oka.
⁷ Mafundago ni dza cheche mbiri za komamanga,
ndani ya mtandiyoo.
⁸ Kunaweza kukala Malikia mirongo sita,
anachetu mirongo minane
na asichana anji ambao taadzangbwelólwa asiolangika!
⁹ Ela njiya wangu a kamili, iye ni wa chimacheye.
Iye ni mwana mchetu wa macheye kpwa nine,
ndiye chipendzi cha ye ariyemvyala.
Asichana amuona nao achiamba,
"Lolani arivyojaliwa!"
Malikia na anachetu piya alika unonowe.
¹⁰ Ni ani yuno mchetu mnono anayeng'ala dza kombezi,
mnono dza mwezi, swafi dza mwanga wa dzuwa,
anayevutiya dza anajeshi chiogbwira bendera?
¹¹ Nátserera hadi munda ambao mihi ya matunda nkumera
kpwendalola maruwa hiko deteni,
kpwendalola ichikala mizaituni ikafundula makodza,
na ichikala mikomamanga ikabumula maruwa.
¹² Kabila ya kudzimanya,
maazo gangu ganiphirika ndani ya gari ra kuvwehwa ni farasi ra chifahari
phephi na ye wangu yetukuka.*
¹³ Uya, uya, uwe msichana kula Shulamu,
uya, uya ili hulole unonoo.†

Kpwa utu wani mnalonda kumlola ye msichana kula Shulamu
kadiri anavyotsapa kahi-kahi ya mikungo miiri ya avwinadzi?

* 6:12 6:12 Mana ya chifungu hichi taiwazi Chieburania. † 6:13 6:13 Chifungu hichi tachiwazi Chieburania.

7

Maneno ga mlume

- ¹ Magulugo ni manono uchivwala virahu,
uwe mwana wa Malikia.
Nyongazo zichidengelesa dza mawe ga samani,
kazi ya fundi mangungu.
- ² Tovuyo ni dza chibakuli cha mviringo, naaza chisisire uchi siku zosi.
Ndaniyo ni dza chitsuri cha nganu
ichiyozungulukpwa ni matoro.
- ³ Nyahozo ni dza ana airi a chiphala,
viphala vya patsa.
- ⁴ Singoyo yagoloka dza mnara wa pembe za ndzovu.
Matsogo ganang'ala dza vidibwa vya madzi ga Heshiboni,
virivyo kanda-kanda ya ryango riihwaro Bathi-Rabimu.
Pulayo yaima dza mnara wa Lebanoni,
mnara ulolao uphande wa Damasikasi.
- ⁵ Chitswacho chaima dza mwango Karimeli.
Nyerezo nyire, nyiru na za kunyinyiha
hata mfalume anahamirwa ni unonowe.
- ⁶ Aa, u mnono wende wangu,
unanihamira, uwe nikumendzaye!
- ⁷ Uwe umboro ni ra kupendeza dza mtende.
Na nyahozo ni dza chendze cha matundage.
- ⁸ Nami nadziambira, "Ndaupanda nyo mtende
ili nifikire vyendzeveye."
Nyahozo nazinikarire mtswano dza zabibu,
uphuyeo uninukireto dza matofaa.
- ⁹ Madonerigo ganahama dza uchi wa mtswano.

Maneno ga mwanamwali

- Uchi uho naumuinjire wende wangu,
ujere phakpwe madomoni hadi menoni.
- ¹⁰ Mimi ni wa wende wangu,
naye hamuye kulu ni mimi.
- ¹¹ Ndzo huphiye kondze ya mudzi, wende wangu.
Huphiye hukalale ko vidzidzini.
- ¹² Hundalamuka ligundzu huphiye kpwenye minda ya mizabibu
hukalale ichikala mizaituni ikafundula makodza matsanga,
na hukaoone ichikala mikomamanga ikabumula maruwa.
Hiko ndakupha mendzwa yangu.
- ¹³ Mitungudza inatuluza kungu nono,
na phehu miryangoni phana chila aina ya matunda manono,
maphya na ga kare,
ambago nkakuandazira uwe, wende wangu.

8

Maneno ga mwanamwali

- ¹ Kalapho u mwenehu wa chilume,
mmwenga wa nyumba yehu,
phahi ningekudonera ching'ang'a
na takungekala na mutu wa kuhuoloha na chala cha lawama.
- ² Ningekuhala na kukulongoza kuphiya nyumbani kpwa mayo,
hadi chumbani kpwa ye yenivyala,
na kuko ningekupha uchi wangu wa zabibu uchiotiywa vilungo,
uchi wa makomamanga gangu.
- ³ Mkpwonoo wa kumotso ungekala tsini ya chitswa changu,
na mkpwonoo wa kulume unaniphaphasa.
- ⁴ Niapirani mwimwi achetu a Jerusalemu,
kukala tamundalamusa wala kugondomola mkpwatyo
hadi wakatiwe ufike.

*Wira wa sita**Asichana a Jerusalemu*

⁵ Ni ani yuya edzaye kula weruni,
 achiyegadzamira wendewe?

Maneno ga mwanamwali

Phapho kolo ya mtofaa nakulamusa,
 phapho ambapho mayoo wakala na utsungu wa kudzivugula,
 phapho ambapho mayoo wakuvyala.

⁶ Andika dzina rangu phako moyoni,
 dzirinde kpwa sababu yangu tu,
 mana mendzwa ina nguvu dza nguvu za chifo!

Wivu ni mkali dza kuzimu,
 nao unaaka dza moho mkali
 na ukaliwe ni wa kuolaga.

⁷ Ela vidzuhu vya madzi taviweza kuzimya moho wa mendzwa,
 hata myuho mikulu taiweza kuuzimya.

Ichikala mutu anghumira maliye yosi kugula mendzwa,
 atu angem'bera tsetsetse!

Ndugu a chilume a Mwanamwali

⁸ Huna mwenehu wehu mchetu,
 ambaye bado kadzangbwemera nyaho.

Hundamuhenderani mwenehu wehu,
 ndiphokpwezaposwa?

⁹ Ichikala ye mwenye ni ukuta,
 hundampamba dza minara ya feza.

Ela achikala ni ryango,
 phahi hundamrinda na mbao za muerezi.

Maneno ga mwanamwali

¹⁰ Mimi nákala dza ukuta,
 na nyaho zangu kala zikaima dza minara!

Kpwa hivyo wende wangu anaphonilola
 anaphaha amani na anaona kukala nkatosheka.

¹¹ Selemani kala ana munda wa mizabibu hiko Baali-Hamoni,
 ambao kala nkuukodi kpwa akurima.

Chila mmwenga kala nkuripha vipande elufu vya feza
 bada ya kuvuna matunda gao.

¹² Munda wangu wa mizabibu ni wangu mwenye,
 uwe Selemani kala na elufuzo za feza,

na chila anayetundza matundage
 naasale na maganage mairi.

¹³ Uwe usagalaye mundani,
 ayangu anagodzera kusikira sautiyo,
 ela mimi tu na nisikire rakaro!

Maneno ga mwanamwali

¹⁴ Henda wangbwi, wende wangu,
 mairo dza ga chiphala,

ama chidzisa,
 dzulu ya vidzango ambako vilungo nkumera!

Chitabu cha ISAYA Tanga mbere

Isaya ndiye nabii yemanyikana zaidi kwenye chilagane cha kare. Waishi wakati mmwenga na Amози, Hosea na Mika katika karine ya nane kabila kuvyalwa Masihi. Kpwao kala ni Jerusalemu. Wakala nabii kpwa muda wa miaka mirongo sita chipindi cha afalume a ne a Juda. Isaya washuhudiya viha vikali vya Iziraeli na Juda na Aiziraeli kihalwa mateka ni Aashuru hata kpwendaishi kure na kpwao. Chisha Isaya watabiri kukala Juda indatawalwa ni Ababeli na higa gatimiya mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita kabila kuvyalwa Masihi. Piya watabiri kukala Aiziraeli andauya kwenye tsi yao hadi adzenge tsona Jerusalemu na kukala bada ya miaka magana matsano kundakpweza Masihi. Dzambo kulu anarofundza Isaya ni atu amuuyire Mlungu kabila mambo tagadzangbwekala mai.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Maonyo na ahadi 1:1—12:6

Mataifa ganatiywa adabu 13:1—23:18

Dunia indahukumiwa ni Mlungu 24:1—27:13

Maonyo na ahadi zaidi 28:1—35:10

Mfalume Hezekiya na Aashuru 36:1—39:8

Ujumbe wa ahadi na tumaini 40:1—55:13

Maonyo na ahadi 56:1—66:24

¹ Hizi ni ruwiya arizoziona Isaya mwana wa Amози kuhusu Juda na Jerusalemu wakati wa utawala wa Uziya, Jothamu, Ahazi na Hezekiya ambao kala anatawala tsi ya Juda.

Uyi wa Juda

² Phundzani ko mlunguni na musikire ko duniani!

Mana Mwenyezi Mlungu akagomba:

“Náarera anangu hadi achikula
ela akaniasi taalonda kuniphundza.

³ Ndzau inamanya anayeifuga

na punda anamanya chidau atirwacho chakurya ni ye amfugaye,

ela Aiziraeli taamanya,
atu angu taaelewa.”

⁴ Shaka hiro, ro taifa renye dambi,
atu ario tele uyi,

atu ahendao makosa,
atu amendzao kuhenda uyi!

Akamricha Mwenyezi Mlungu
akam'bera Mtakatifu wa Iziraeli
na kumlozera kogo.

⁵ Kpwa utu wani ucherelonda kupigbwa?

Kpwa utu wani unaenderera kuasi?

Chitswacho chosi chikalumizwa
moyoo wosi ni mkpwongo.

⁶ Kula lihosini hadi lwayoni,
taphana phazima

ni majeraha na vitswetswe
vironda ambavyo vinavudza

tavidzangbwetsukutswa na kufungbwa mademu
wala kuhurizwa kpwa kumwagirwa mafuha.

⁷ Tsi yenu ikasala bila chitu

midzi yenu ikatiywa moho.

Minda yenu inahalwa na kubanangbwa ni ajeni
kuno enye munalola.

⁸ Mudzi wa Jerusalemu ukarichwa

dza muweka kwenye munda wa mizabibu

dza chibanda kwenye munda wa matikiti madzi
dza mudzi uchiozangirwa.

⁹ Napho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
kahusazirire moyo atu achache
hungekala dza atu a Sodoma
yani hungeigana na atu a Gomora.

¹⁰ Sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu wehu
mwi mtawalao Sodoma.
Sikirani shariya za Mlungu wehu
mwi atu a Gomora!

¹¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Zo sadaka zenu nyinji
zinanifwahani?

Nikasinywa ni sadaka zenu za kuochwa,
za maturume na marunya ga nyama a kunona
Sihamirwa ni milatso ya ndzau,
ya ana ng’ondzi na ya mbuzi.

¹² Yuno yekuambirani mrehe vitu hivi
na kuvyoga-vyoga phangu mihalani
mwedzapho mbere zangu, ni ani?

¹³ Richani kunirehera sadaka zisizo na mana!
Uvumba wenu unanitsukiza.

Siweza tsona kuvumirira mikutano yenu
ya kulumbwa kpwa mwezi, ya siku za kuoya na ya mionano ya ibada
mana munahenda mai.

¹⁴ Mimi namena sikukuu zenu za kulumbwa kpwa mwezi,
na sikukuu zenu zoikpwa.

Zizo zikakala dza mzigo na nkaremwa kuzitsukula.

¹⁵ Ndiphounula mikono yenu kunivoya,
nindalola kanda.

Hata mkavoya mavoyo manji
sindakuphundzani
mana mikono yenu i tele milatso.

¹⁶ Tsukutsani mikono yenu na mkale swafi.
Usani mahendo genu mai
phangu matsoni.

Richani kuhenda mai.

¹⁷ Dzifundzeni kuhenda garigo sawa,
hakikishani haki inahendwa, teryani atu aonerwao
kanirani anachiya,
na mkanire magungu.”

¹⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Sambi, ndzoni hugombe, hupataneni.
Dzagbwe dambi zenu zi kundu
zindakala nyereru dza bafuta.

Dzagbwe zi kundu dododo,
zindakala nyereru dza nyoya za mang’ondzi.

¹⁹ Napho mundakubali na kuhenda nilondago
phahi mundafwaidi manono gosi ga tsi.

²⁰ Ela mchirema na mchiniasi
maadui genu gandakuturyani mufwe vihani.”
Mana Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

Mudzi uchioodzala dambi

²¹ Lola vira ambavyo mudzi uriokala muaminifu
uchivyokala dza malaya.

Uho ambao kala u tele aamuli a haki,
na ariosagala mumo kala ni enye haki,
ela vivi ni aolagadzi!

²² Wakala dza feza swafi,
vino ukakala dza uchafu.

Wakala swafi,

- ela vino ukakala dza uchi uchiotsanganywa na madzi.
 23 Vilongozio ni aasi
 na ni asena a aivi
 osi anamendza kuhongbwa
 na kuhewa zawadi.
 Aho taakanira anachiya
 na taaphundza malau ga magungu.
 24 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
 Mwenye Nguvu Zosi wa Iziraeli, anaamba,
 “Ndakupigani mwimwi maadui gangu kpwa tsukizi zangu,
 ndakuriphizani kpwa mai gosi mrigonihendera.
 25 Nindagolosa mkpwono wangu chinyume chenu,
 na nikutsukutse uchafuo wosi,
 dza mutu afulavyo chuma.
 26 Aamulio ndaauyiza dza arivyokala pho kare
 na ashaurio dza pho mwandzo.
 Bada ya higo undaihwa
 mudzi wa haki,
 mudzi muaminifu.”
 27 Sayuni indakombolwa ni uamuli wa haki,
 na hinyo ario himo ndani achitubu andakombolwa ni haki.
 28 Ela aasi na enye dambi andaangamizwa,
 na hinyo amrichao Mwenyezi Mlungu andaochwa.
 29 Mana mundagbwirwa ni haya,
 kpwa kuabudu vizuka kpwenye mialoni mriyoimendza,
 mundagbwirwa ni waibu kpwa sababu ya kuabudu kpwenye minda
 mriyoitsambula.
 30 Mana mundakala dza muhi wa mwaloni ukutao makodza,
 na dza munda usio na madzi.
 31 Ariye na mkpwotse andakala kana pephe dza mabuwa,
 na kaziye indakala dza tsetse ya moho,
 osi andaphya phamwenga,
 wala taphandakala na wa kuzimya moho hinyo.

2

¹ Hino ndiyo ruwiya ariyoonyeswa Isaya mwana wa Amози kuhusu Juda na Jerusalemu:

² Siku za mwisho mwango wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu undaimarishwa
 ukale mwango mkpwulu kahi za myango yosi
 mure kuriko vidzango vyosi,
 na atu osi andaphiya kuko.

³ Atu anji andakpwedza aambe,
 “Ndzoni huambuke mwango wa Mwenyezi Mlungu,
 huphiye nyumba ya Mlungu wa Jakobo
 ili ahufundze njiraze
 naswi huhende gara alondago.”

Mana Shariya indala Sayuni
 na Neno ra Mwenyezi Mlungu rindala Jerusalemu.

⁴ Andahukumu mataifa,
 andaamula malau ga atu anji.
 Nao andabanda panga zao zikale majembe
 na mafumo gao gakale marumu ga kutsatsurira.
 Takuna taifa ndiropigana na ranjina
 wala taandadzifundza viha tsona.

⁵ Mwi atu a nyumba ya Jakobo, ndzoni,
 nahunyendekeni kpwenye mwanga wa Mwenyezi Mlungu.

Siku ya Mwenyezi Mlungu

⁶ Ukaricha atuo
 atu a nyumba ya Jakobo
 kpwa kukala analunga mila za atu a mlairo wa dzuwa;

- anapiga mburuga dza Afilisti
na kugbwirana na atu asioamini kukala kuna Mlungu.
- ⁷ Tsi yao ikaodzala feza na zahabu
hazina yao taiolangika.
Tsi yao i tele farasi a viha
magari gao ga kuvwehwa ni farasi tagaolangika.
- ⁸ Tsi yao ikaodzala vizuka,
anazama kusujudiya vitu arivyotengeza enye,
vitu arivyotengeza na mikono yao.
- ⁹ Kpwa hivyo atu andatserezwa,
chila mmwenga andatiywa waibu.
Usiaswamehe!
- ¹⁰ Menyani pangani hiko myambani
na madibwani
mdzifwitse kutisha kpwa Mwenyezi Mlungu
na nguma ya ukuluwe.
- ¹¹ Mutu wa shobo andahendwa anyenyekee,
na atu a ngulu andatserezwa.
Mwenyezi Mlungu macheye ndiye ndiyetogolwa siku hiyo.
- ¹² Mana kundakala na siku ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
chinyume cha atu enye ngulu na kudziunula
na chinyume cha vyosi chivyounuka,
- ¹³ chinyume cha mierezi yosi ya Lebanoni
iriyo mire na iriyogoloka,
na chinyume cha mihi yosi ya mialoni iriyo Bashani,
- ¹⁴ chinyume cha myango yosi mire
na vidzango vyosi vire,
- ¹⁵ chinyume cha chila mnara urio mure sana
na chila ukuta wa ngome
- ¹⁶ chinyume na meli zosi za Tarishishi
na chila chombo chinono.
- ¹⁷ Kudzikarya kpwa mwanadamu kundatserezwa
na kudzikudula kpwa anadamu kundauiyiza photsi.
Mwenyezi Mlungu macheye ndiye ndiyetogolwa siku hiyo,
- ¹⁸ takundakala na vizuka tsetsetse.
- ¹⁹ Atu andazorera pangani hiko myambani
na madibwa ga kudzifwitsa,
kpwa sababu ya kutisha kpwa Mwenyezi Mlungu
na nguma ya endziye,
pho ndiphounuka kusumbisa dunia.
- ²⁰ Siku iyo vyo vizuka vyao vya feza na vya zahabu
ambavyo adzitengezera ili aviabudu,
andavirichira kotso na manundu.
- ²¹ Atu andazorera pangani hiko myambani
na kpwenye myanya kahi-kahi ya mawe,
kpwa sababu ya kutisha kpwa Mwenyezi Mlungu,
na nguma ya endziye,
ndiphounuka kusumbisa dunia.
- ²² Usimkuluphire mwanadamu,
ambaye si chochosi dza pumuzi.
Vino mwanadamu andakuterya na utu wani?

3

- ¹ Lola, Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi
a phephi na kuusira Jerusalemu na Juda
chila chitu akuluphiracho,
yani chakurya na madzi.

- ² Masujaa na asikari a viha,
 aamuli na manabii,
 apigi a mburuga na atumia,
³ akulu a jeshi a vikosi vya anajeshi mirongo mitsano-mitsano,
 mutu mwenye cheo,
 ashauri, mafundi mangungu
 na aganga amanyao uganga.
⁴ Ndahenda barobaro akale akulu ao,
 anache adide ndio ndiokala atawala.
⁵ Atu andaonerana,
 mutu andaonera myawe, jirani andaonera jiraniwe.
 Anache andadzikarya mbere za avyere,
 mutu wa hali ya photsi andadzikudula mbere za mutu anayeishimiwa.
- ⁶ Mutu andamgbwira mwanao
 phao kaya pha ise amuambe,
 "Uwe una koti, hulongoze!
 Imirira gandzo hiri."
⁷ Ela andakota kululu aambe,
 "Sindaweza kukuteryani,
 mana kpwangu takuna chakurya wala nguwo,
 msinihende chilongozi wenu."
- ⁸ Mana Jerusalemu inadedeleka
 na Juda ikagbwa,
 maneno gao na mahendo gao ga chinyume na Mwenyezi Mlungu,
 ganabera nguma ya Mlungu.
⁹ Nyuso zao zinashuhudiya chinyume chao,
 mana anahenda dambi ching'ang'a bila kufwitsa dza Sodoma.
 Shaka hiro!
 Mana akadzirehera enye uyi.
- ¹⁰ Aambire hinyo enye haki kukala mambo gao gandaaphihirato,
 mana andarya matunda ga mahendo gao.
¹¹ Shaka hiro kpwa atu ayi! Mambo gao gandakala komakoma,
 mana higo chigohendera atu, nao andahendwa dza vivyo.
- ¹² Atu angu anaonerwa ni anache
 na anatawalwa ni achetu.
 Aa, atu angu, vilongozi enu anakuangamizani
 anakuhendani msimanye njira ya kulunga.
- ¹³ Mwenyezi Mlungu aimire ili kulumba laure,
 a tayari kuamula atue.
¹⁴ Mwenyezi Mlungu andalavya uamuli
 chinyume cha atumia na vilongozi a atue aambe,
 "Mwimwi ndimwi mchiobananga munda wangu wa mizabibu!
 Nyumba zenu mkaziodzaza vitu murivyofuta achiya.
¹⁵ Kpwa utu wani munaonera atu angu
 na kusagarira achiya?"
 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
- Waibu badala ya sura nono*
¹⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 "Achetu a Sayuni* ana ngulu,
 ananyendeka na singo za kugoloka
 na kulimbwisa matso.
 Ananyendeka na nyago fupi
 kuno anariza ndzuga zao.
¹⁷ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu andaatiya achetu a Sayuni vironda mwao vitswani.
 Iye andaavula nguwo."

---

* 3:16 3:16 Au achetu a Jerusalemu.

¹⁸ Siku iyo Mwenyezi Mlungu andaausira vikuku vyao vya nguyu, mabanda kogo, mapambo ga nusu mvingo, ¹⁹ vipuli, bangili, mitandiyo, ²⁰ viremba, bangili pana, mikanda, vitupa vya marashi, hirizi, ²¹ pete za muhuri, vishaufu, ²² nguwo nono, joho, makoti gasigo mikono, pochi, ²³ vilolo, nguwo za katani, nguwo za chitswa na utaji.

²⁴ Badala ya kungu ya manukato, lovu ra kuola,

badala ya mkanda, kowa,

badala ya misongo minono, vitswa vindanyolwa viphala,

badala ya nguwo nono, magunia

na badala ya urembo, waibu.[†]

²⁵ Atuo, uwe Jerusalemu andafwa kpwa upanga,

masujaa andafwa vihani.

²⁶ Mudzi wosi undarira na kukala na sonono,

Jerusalemu, indasagala photsi dza mchetu, kpwa sababu atue taapho.

4

¹ Wakati hinyo achetu sabaa

andammamanira mlume mmwenga

amuambe, "Swiswi hundadzimanya enye kurya kpwehu

na kuvwala kpwehu,

ela huruhusu huhiwe acheo tu

ili uhuzibe waibu."

Jerusalemu indauya tsona

kukala salama

² Siku iyo tsi ya Mwenyezi Mlungu indakala na rutuba na yenye nguma na mavunoga gandakala nguma ya Aiziraeli ariotiya nao andagaonera ngulu. ³ Na hiye ndiyerichwa ko Sayuni na kusala hiko Jerusalemu andaihua mtakatifu. Yani chila mmwenga ndiyeandikishwa kahi za atu asagalao Jerusalemu. ⁴ Mwenyezi Mlungu ndiphogesa achetu a Sayuni uchafu wao na kusuza nongo za milatso ya Jerusalemu kpwa roho wa uamuli na roho wa moho. ⁵ Chisha Mwenyezi Mlungu andareha ingu ra mosi wakati wa mutsi, na jimbijimbi ra moho wakati wa usiku, dzulu ya mwango Sayuni na osi chiokusanyika hipho. Nayo nguma ya Mlungu indafwinika mudzi wosi. ⁶ Ro ingu rindakala pepho wakati wa mutsi, chimbiriro na phatu pha kuowa mvula na kudziziba phuto.

5

Wira wa chungu cha mizabibu

¹ Godza nimwimbire wende wangu

wira wa mendzwa dzulu ya mundawe wa mizabibu.

Wende wangu kala ana munda wa mizabibu

chidzangoni pharipho na mtsanga wa rutuba.

² Watiga na achiusa mawe gosi

achiphanda mizabibu minono.

Pho kahi-kahi ya nyo munda wadzenga uringo wa mrindzi

na achitengeza phatu pha kuminyira zabibu.

Chisha achigodza phavyalwe zabibu nono,

ela zichivyalwa za koma.

³ Sambi mwimwi enyezi a Jerusalemu na Juda

nakuvoyani muamule kahi yangu na munda wangu wa mizabibu.

⁴ Uno munda wangu kala niuhendereni zaidi

ambaro siyarihenda?

Mbona nriphogodza uvyale zabibu nono

wavyala zabibu za koma?

⁵ Sambi ndakuambirani

vira ndivyohenda huno munda wangu wa mizabibu.

Ndauusira lichigo

umenyererwe.

Ndabomola kutaze

uvyogbwe-vyogbwe.

[†] 3:24 3:24 Tafusiri zanjina zinaamba alama ya kuochwa ya mabusu. 4:5 4:5 Kutsama 13:21; 24:16 5:1 5:1 Mathayo 21:33; Mariko 12:1; Luka 20:9

- ⁶ Ndauricha ukale vuwe,
taundatsatsulwa wala kurimwa,
undamera vikpwata na miya.
Piya ndaamuru maingu
gasinye mvula dzuluye.
- ⁷ Mana munda wa mizabibu wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
ni nyumba ya Aiziraeli
na atu a Juda,
ndio mbeyu yomhamira.
Iye walola aone uamuli wa haki ela achiona uolagadzi,
badala ya haki, achiona chiriro!
- Shaka kpwa atu ayi*
- ⁸ Shaka hiro kpwa hinyo agulao nyumba bada ya nyumba,
na munda bada ya munda
hadi ikale taphana tsona nafwasi
na ibidi asagale machiyao kahi za tsi.
- ⁹ Namsikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Hakika nyumba nyinji zindakala magandzo.
Nyumba kulu tsona nono zindakala bila enye.
- ¹⁰ Eka kumi za mizabibu zindatuliza lita mirongo miiri na mbiri tu za uchi,
na kaphu kumi za mbeyu zindatuliza mtsere kaphu mwenga bahi.”
- ¹¹ Shaka hiro aho araukirao kpendanwa uchi,
na kukala kuko hadi usiku wa manane,
hadi uchi ualevyve tsetsetse.
- ¹² Kpwenye karamu zao ana ngephephe na chinanda,
tamburini, chivoti na uchi.
Ela taajali mahendo ga Mwenyezi Mlungu
wala kuona kazi za mikonoye.
- ¹³ Kpwa hivyo atu angu andatsamizwa kpwa lazima
kpwa kukosa marifwa.
Atu enye vyeo andahirika
na atu anjina andafwa chiru.
- ¹⁴ Kpwa hivyo kuzimu kukaenjereza hamuye
na kufwenula kanwaye zaidi.
Enye vyeo a Jerusalemu na umatiwe wosi undatserera mumo.
Phamwenga na amendzao kulumba na amendzao kuhenda sharee.
- ¹⁵ Atu andatserezwa
na enye ngulu andahendwa anyenyekee.
- ¹⁶ Ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andatogolwa kpwa uamuliwe wa haki
na Mlungu mtakatifu andaonyesa utakatifuwe kpwa hakiye.
- ¹⁷ Alafu ana ng’ondzi andarisa avi ni phao marisani,
ndama na ana mbuzi andarisa magandzoni.
- ¹⁸ Shaka hiro hinyo avwehao uyi kuhumira kowa za handzo
na dambi dza rukpwama rivwehwavyo na kowa.
- ¹⁹ Aho anaamba,
“Naahende wangbwi ye Mlungu, naahende kaziye upesi huione.
Nagakale go arigopanga hiye Mtakatifu wa Iziraeli,
nagedze hugaone!”
- ²⁰ Shaka hiro kpwa hinyo aonao uyi kukala ni unono
na unono kukala ni uyi.
Hinyo aonao jiza kukala ni mwanga
na mwanga kukala ni jiza.
Aonao chitu cha mtswano kukala ni cha utsungu
na cha utsungu kukala ni cha mtswano!
- ²¹ Shaka hiro kpwa hinyo adzionao ana ikima,
aho adzionao ni erevu.
- ²² Shaka hiro kpwa hinyo ario masujaa a kunwa uchi
na atu amanyikanao kubiganya madzuchi.
- ²³ Atu arichirao enye makosa kpwa sababu ya kuhongbwa
na kumlafya haki asiyekosa!
- ²⁴ Kpwa hivyo dza viratu moho uochavyo mibuwa mifu

na nyasi zouma ziphyavyo na moho,
 mizi yao andaola
 na maruwa gao gandaphepheruswa dza vumbi.
 Mana akarema shariya ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
 na kubera neno ra Mtakatifu wa Iziraeli.
²⁵ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu watsukizwa ni atue,
 achigolosa mkpwonowe achiapiga na kuabwaga.
 Myango yasumba
 na nyufu zao zichikala dza uchafu barabarani.
 Hata bada ya higa gosi, tsukizize tazidzangbwedigirika
 na mkpwonowe uchere goloka chinyume chao.
²⁶ Andalavya ishara kpwa mataifa ga kure,
 agapigire milozi kula pembe za dunia.
 Na hinyo aredza
 na wangbwi na upesi sana.
²⁷ Kahi yao taphana ndiyeremwa au kukpwala,
 taphana ndiye senukira wala kulala,
 mikanda yao taindafungbwa rejereje
 na kowa za virahu vyao tazindadoka.
²⁸ Mivi yao ina lutsa,
 maha gao gosi gaphindwa kare,
 makpwata ga farasi aho ni mafu dza mawe
 na magurudumo ga magari gao ga kuvwehwa ni farasi ni dza chikulukulu.
²⁹ Mngurumo wao ni dza wa simba,
 ananguruma dza mwana simba angurumavyo.
 Nkunguruma agbwirapho nyama chiyemuindza
 na akauka naye na taphana wa kumtivya.
³⁰ Siku iyo andaangurumira
 dza bahari ingurumavyo.
 Mutu achilola kahi ya yo tsi andaona jiza na mashaka
 na maingu gandahenda kufunge jiza.

6

Isaya anaihua ni Mlungu akale nabii

¹ Mwaka ariofwerera mfalume Uziya námuona Mwenyezi Mlungu. Námuona akasagarira chihiche cha utawala chirichounulwa naye kala a dzulu sana. Pindo ra vwazire kala rikagota nyumba yosi ya kuvoya Mlungu. ² Dzuluye kala phakaima maserafi, chila mwenga kala rina mapha sita. Mairi ga kubwiningiza uso, mairi ga kubwiningiza magulu na mairi ga kuurukira. ³ Phahi higo maserafi gagombekezana gachiamba,

“Mtakatifu, mtakatifu, mtakatifu,
 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ni mtakatifu.
 Dunia yosi ikaodzala
 utukufuwe.”

⁴ Sauti zao zahenda misingi ya vizingiti isumbe na nyumba ya kuvoya Mlungu ichiodzala mosi. ⁵ Ndipho nchiamba, maye mino! Aa sikaangamika mino! Mana mimi mromo wangu ni mchafu na nisegere kahi za atu a miromo michafu na vino matso gangu gakamuona Mfalume, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ⁶ Alafu serafi mmwengawapho wanisengerera kuno akagbwira kala ra moho rokala akarihala na chidziko cha kunyahira moho hipho phatu pha kulavira sadaka. ⁷ Hiye waniguta kanwa na rira kala, na achiniamba, “Lola, hiri rikaguta mromoo, uyio ukauswa na dambiyo ikaswamehewa.” ⁸ Bada ya higo násikira sauti ya Mwenyezi Mlungu, inauza, “Nimuhume ani, ni ani ndiyephiya kpwa ajili yehu?” Ndipho nchiamba, “Himi hipha, nihuma.” ⁹ Naye achiniamba, “Phiya ukaambire atu hano,
 ‘Mundaphundza kpwa makini, ela tamundaelewa;
 mundalola ela tamundamanya gahendekago.’

¹⁰ Henda mioyo ya atu hano ikale mifu,
 masikiro gao gakale masito,
 funga matso gao, sedze akaona na matso gao,

akasikira na masikiro gao
akaelewa na mioyo yao,
akagaluka akaphozwa.”

¹¹ Ndipho nchiuza, “Ee Mwenyezi Mlungu, hadi rini?”

Naye achinjibu achiamba,
“Hadi midzi ndiphokala magandzo,
na ikale wekee bila atu,
nyumba zitsamwe
na minda irichwe bila kurimwa.

¹² Hadi Mwenyezi Mlungu ndiphotsamiza atu aphiye kure sana.
Na tsi yosi irichwe bila atu.

¹³ Dzagbwe seemu mwenga ya kumi indakala ikasala mumo,
indaochwa tsona.

Ela dza chisichi cha mvure au muhi uihwao mwaloni
chitsephulavyo bada ya kukatwa
ndivyo ndivyokala yo mbeyu takatifu kwenye yo tsi.”

7

*Isaya anamupha mfalume Ahazi
matumaini*

¹ Wakati Ahazi mwana wa Jothamu, mwana wa Uziya anatawala Juda, mfalume Resini wa tsi ya Shamu na mfalume Peka wa tsi ya Iziraeli ambaye kala ni mwana wa Remaliya, aambuka Jerusalemu ili akapigane na Juda ela taayaweza kuiteka. ² Mfalume Ahazi wa chivyazi cha Daudi ariphoasikira kukala Shamu ikaungana na Iziraeli, iye na atue agbwirwa ni wuoga, achikakama dza mihi ya tsakani isumbiswavyo ni phepho. ³ Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuambira Isaya, “Phiya uwe na mwanao Sheari-Jashubu mkakutane na Ahazi hiko mwisho wa mfumbi uinjizao madzi kwenye birika ra dzulu ririro barabara ya kuphiya chiwanjani kufumwako nguwo. ⁴ Kamuambire, adzimanyirire, ahurire, asiogophe wala asivundzike moyo kpwa sababu ya hasira siru ya Resini wa Shamu na mwana wa Remaliya, mana aho ni dza vinga viiri vufukavyo mosi chivyotuluzwa kula mohoni. ⁵ Shamu, mfalume wa Iziraeli na atue akampangira mai. Aho akaambirana, ⁶ ‘Huphiyeni hukashambuliye tsi ya Juda. Nahukabomoleni huihale ikale yehu na humuike mwana wa Tabeeli akale mfalumewe.’ ” ⁷ Mwenyezi Mlungu, mkpwulu wa osi anaamba,
“Tavindahendeka,
tavikala bii.

⁸ Mana Shamu taina mkpwotse kushinda mudziwe mkpwulu Damasikasi
na Damasikasi taina mkpwotse kushinda mfalumewe Resini.
Na bada ya miaka mirongo sita na tsano
taifa ra Efuraimu tarindakalapho tsona.

⁹ Efuraimu taina mkpwotse kushinda mudziwe mkpwulu Samariya
na Samariya taina mkpwotse kushinda mfalumewe mwana wa Remaliya.
Napho kukadina kukuluphira
kundaimarika tsetsetse.”

¹⁰ Mwenyezi Mlungu achigomba tsona na Ahazi achimuamba, ¹¹ “Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo akuphe ishara, ikale ni ya kula kuzimu au ya kula mlunguni.”

¹² Ela Ahazi achiamba, “Sindavoya, sindamjeza Mwenyezi Mlungu.”

¹³ Alafu Isaya achiamba, “Sambi niphundzani mwimwi atu a chivyazi cha Daudi! Dze, vyo vyakuremweza atu tavitoshia hata vino mnalonda muremweze Mlungu wangu?”

¹⁴ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu mwenye andakupha ishara. Lola, mwanamwali andagbwira mimba, adzivugule mwana mlume, naye andamuiha Imanueli. ¹⁵ Andarya maziya ga mtindi na asali hadi ndiphoweza kurema mai na kutsambula manono. ¹⁶ Mana kabila hiye mwana amanye kurema mai na kutsambula manono, hizo tsi ambazo afalume airi unaagopha zindakala tazina atu. ¹⁷ Mwenyezi Mlungu andakuhenda uwe na atu a nyumbayo na atu a nyumba ya sowe mphahe mashaka makulu ambago tagadzangbwehendeka hangu tsi ya Efuraimu iriphotengana na Juda, yani andairehera mfalume wa Ashuru.

¹⁸ Siku iyo Mwenyezi Mlungu andapigira milozi jeshi ririro mwisho wa vidzoho vya Misiri redze dza maindizi na jeshi ra Ashuru redze dza nyuchi. ¹⁹ Nao andakpweza

ahurire kwenye madete gasigo na chitu na kwenye panga za mawe na dzulu ya vikori vyosi na dzulu ya marisa gosi. ²⁰ Siku iyo Mwenyezi Mlungu andahumira wembe uchiokodishwa kula kanda-kanda ya muho Yufurati yani mfalume wa Ashuru. Andakunyolani vitswa, vyeru na malalaika ga maguluni. ²¹ Siku iyo mutu andafuga mwana ng'ombe mmwenga na mang'ondzi mairi. ²² Ela andaphaha maziya manji hata akale na maziya ga mtindi, mana chila ndiyesala kwenye tsi andanwa maziya ga mtindi na asali. ²³ Siku iyo chila phatu phokala na mizabibu elufu mwenga ambayo garamaye ni dza vipande elufu mwenga vya feza, phandakala miya na vikpwata. ²⁴ Mutu andakpweza hipho na maha na mivi kpwedzaindza mana tsi yosi i tele miya na vikpwata. ²⁵ Kundaphiya tsona hiko vidzangoni ambako kala uchikurima, kpwa kuogopha miya na vikpwata, ela kundarichirwa ng'ombe na mang'ondzi garise.

8

*Mwana mlume wa Isaya
anakala dza ishara*

¹ Mwenyezi Mlungu waniamba, "Hala mwalawe uandike maneno higa na maandishi ga kawaida, Maheri-Shalali-Hashi-Bazi.* ² Alafu ndamuambira Uriya na Zakariya mwana wa Jeberekiya akale mashaidi a hiro dzambo."

³ Siku zanjina nákala na mkpwazangu, ambaye ni nabii wa chichetu, naye achigbwira mimba na achivyala mwana mlume. Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Dzinare muihe Maheri-Shalali-Hashi-Bazi, ⁴ mana hiye mwana kabila amanye kuamba 'mayo' au 'baba,' mfalume wa Ashuru andavamia na kuhala zewe mali ya Damasikasi na ya Samariya."

Mfalume wa Ashuru aredza

⁵ Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona achiamba,

⁶ "Kpwa sababu atu hano akarema
madzi ga Shiloa ambago ganajera pore-pore,
na anahererwa ni Resini
na mwana wa Remaliya,

⁷ phahi Mwenyezi Mlungu andaarehera mfalume wa Ashuru
na jeshire kulu renye nguvu
nao andaavamia dza madzi ga Muho Yufurati
wakati unavundza.

⁸ Jeshi ra maadui rindabwiningiza Juda
dza mafuriko kufikira singoni."

Jeshi hiro rindaandzula maphage dza kozi na ribwiningize tsiyo,
ee Mlungu kala phamwenga naswi.†

⁹ Gbwiranani mwi mataifa na muogophe
phundzani mwi tsi za kure.

Dzipangeni na viha ela mundabumbundwa.

Ehe, dzipangeni na viha ela mundabumbundwa.

¹⁰ Unganani mpange

ela tamundaongokerwa
mana Mlungu a phamwenga naswi.

Ogopha Mlungu

¹¹ Mana Mwenyezi Mlungu wagomba nami na achisisitiza kukala nisiige tabiya za hinya atu. Iye waniamba,

¹² "Usi ihe 'njama mbii' chochosi chiihwacho njama mbii ni atu hano.

Usiogophe anachochiogopha wala kumakizwa ni chinachoamakiza.

¹³ Ela muone Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kukala ni mtakatifu.
Muogophe iye na utishirwe ni iye bahi.

¹⁴ Iye ni phatu phatakatifu kpwa osi amukuluphirao,
ela kpwa atu a Juda na Iziraeli ni dziwe ambaro aho andarikpwala
na mwamba ambao undahenda atu agbwe.

Kpwa atu a Jerusalemu andakala muhego na utu wa kuogofya.

¹⁵ Anji andakpwala dziwe na mwamba hinyo,
andagbwa na avundzike,

* **8:1** 8:1 Maheri-Shalali-Hashi-Bazi manage ni piga-gafula-uhale-haraka.
"Ela Mlungu a phamwenga naswi. Andaandzula maphage arinde tsi yehu."

† **8:8** 8:8 Tafusiri zanjina zinaamba,
8:12 8:12 1 Petero 3:14-15 **8:14**

andaogopha na andagbwirwa.”

¹⁶ Andika maneno gangu gosi na ugafunge
na ugatiye muhuri higo nchigofundza anafundzi angu.

¹⁷ Ndamgodza Mwenyezi Mlungu
na kumkuluphira iye bahi,
iye ambaye akalozera kogo chivyazi cha Jakobo.

¹⁸ Lola, mimi na ana nriohewa ni Mwenyezi Mlungu, hu ishara na mfwano kpwa Iziraeli. Mifwano ihi yala kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, asagalaye Mwango Sayuni. ¹⁹ Atu andakuambirani mkauze ushauri koma na atsai agombao dza kurira kpwa nyama a mapha na kugomba pokopoko. Dze, si atu analondwa auze ushauri Mlungu wao? Kpwa utu wani atu ario moyo auze mikoma ushauri? ²⁰ Ela mwimwi gbwirani lagizo na fundzo ra Mlungu. Aho agombao higo taadzangbweona mwanga, ²¹ andadengereka tsi yosi na tabu na ndzala, ndiphokala anahirika andatsukirwa hadi amlani mfalume wao na milungu yao. Chisha andaendza msada kula mlunguni, ²² na hipha duniani ela andaona shida tuphu na jiza, tabu sana na chilungulungu cha jiza.

9

Mwana akavyalwa kpwa ajili yehu

¹ Aho ambao kala anateseka, taandateseka tsona. Pho kare Mwenyezi Mlungu wahenda tsi ya Zabuloni na tsi ya Nafutali ziphahe tabu, ela siku zedzazo, andaishimu Galilaya ya atu asio kala Ayahudi, iriyo ng'ambo ya muho Joridani kuelekezana na Bahari Kulu.

² Dzagbwe atu enu kala anaishi jizani,
akaona mwanga mkpwulu.

Tsona dzagbwe kala anaishi tsi ya chilungulungu cha jiza ra chifo,
mwanga ukaang'arira.

³ Tsi ukaihenda ikale kulu zaidi,
Ukaahenda akale na raha sana;

Ana raha sana kpwa sababuyo,
dza atu aonavyo raha wakati akaphaha mavuno,
dza raha ya atu asikiravyo
dza anajeshi aonavyo raha wakati anaphoganya zewe.

⁴ Undavundza gogolo rinaroamerera,
gongo ririro phao mafuzini,
fwimbo ya hiye anayeaonera.
Dza vira irivyokala wakati wa kushindwa kpwa Midiani.

⁵ Mabuti ga anajeshi garigovyoga kwenye viha vikali
na mavwazi gao gosi golwama milatso
gandatiywa moho,
gaphye tsetsetse.

⁶ Mana mwana akavyalwa kpwa sababu yehu,
hukahewa mwana mlume, ambaye andakala mtawala wehu.

Dzinare andaihwa,
Mshauri wa ajabu, Mlungu mwenye nguvu,
Baba wa kare ta kare,
Mfalume wa Amani.

⁷ Uwezo wa utawalawe taundakala na mwisho,
amaniye indaenderera hadi kare na kare.

Andatawala kula Jerusalemu
dza mfalume Daudi,
na auhende ufalumewe ukale na nguvu.
Siku zosi andatawala na kpweli na haki
kula sambu hata kare na kare.

Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
andahakikisha higa gakahendeka.

*Mlungu andazitiya adabu
mbari za vurini*

⁸ Mwenyezi Mlungu waonya atu a chivyazi cha Jakobo, ⁹ na osi hadi chila mmwenga kahi za Efuraimu na mudzi mkpwulu wa Samariya achikala anamanya. Ela akala a kudzikarya na visoto, nao achiamba,

¹⁰ “Nyumba za matofali ga ulongo zikagbwa
ela hundazidzenga tsona na mawe ga kutsonga;
nguzo za mikuyu zikabwagbwa,
ela badalaye hundazidzenga na nguzo za mierezi.”

¹¹ Mwenyezi Mlungu akaatiya nguvu aviha a Resini akale chinyume cha Iziraeli akagafyakatsira maadui gao.

¹² Wahuma Aaramu kula mlairo wa dzuwa na Afilisti kula mtswerero wa dzuwa achedzashambuliya Iziraeli na kuimiza yosi,
na bado Mwenyezi Mlungu achere na tsukizi,
na andaenderera kuitiya adabu Iziraeli.

¹³ Ela hinyo atu ariotiywa adabu taadzangbwetubu
na kumuuyira hiye ariyeapiga,
wala kumuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

¹⁴ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wakata Iziraeli chitswa na mchira
likandza na nyasi ndani ya siku mwenga.

¹⁵ Chilongozi na mutu anayeishimiwa ndio vitswa,
manabii anaofundza ga handzo ndio michira.

¹⁶ Hinyo anaolongoza hinya atu anaolongoza chimakosa
na anaolongozwa anakosera njira.

¹⁷ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu kahamirwa ni barobaro aho
wala kaonera mbazi anachiya na magungu,
mana osi taamendze Mlungu na akakala ayi,
osi anagomba mai.

Na bado Mlungu akatsukirwa
na mkpwonowe u tayari kuatiya adabu.

¹⁸ Hakika uyi unaaka dza moho,
unaocha vikpwata na miya,
nkutiya moho tsaka rikaaka

na kulavya mosi mziho uphiyao dzulu mlunguni.

¹⁹ Tsukizi za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
zinaocha tsi

na atu anakala avi ni kuni za hinyo moho.

Atu anagalukirana enye kpwa enye

²⁰ dza nyama a tsakani avamiavyo na kurya chila ariye phephi hata napho ni mdugu,
ela bado taatosheka.

²¹ Mbari ya Manase na ya Efuraimu zashambuliyana
alafu zichiungana na kuvamia Juda.

Ela bada ya higo gosi Mwenyezi Mlungu bado akaatsukirirwa
na andaenderera kuatiya adabu Aiziraeli.

10

¹ Shaka hiro kpwa hinyo atengezao shariya zisizo za haki,
na aandikao amuri za kuonera atu

² ili kualafya achiya haki zao
na kuonera atu angu

kufuta magungu vitu vyao,
na kuiyira anachiya.

³ Siku iredza ambayo Mlungu andakutiya adabu kali,
anajeshi kula tsi za kure andakpwedza akuvamie.

Taphandakala na yeyesi wa kukuterya ndipholonda kuchimbira kutiywa adabu,
wala taphandakala na phatu pha kufwitsa maliyo.

⁴ Mundahalwa mateka,
au mufwe vihani.

Na bado Mwenyezi Mlungu andakala achere na tsukizi,
na andaenderera kuitiya adabu Iziraeli.

*Mwenyezi Mlungu
andatiya Ashuru adabu*

- ⁵ “Shaka hiro kpwa tsi ya Ashuru ambayo naihumira dza fwimbo yangu ya tsukizi, mikono ya Aashuru ikagwiririra rungu rangu ra tsukizi!
- ⁶ Nkaahuma akapige atu asiomendza Mlungu, akashambuliye atu anitsukizao, ahale zewe na kutsukula vitu, na naavyoge-vyoge barabarani dza matope.”
- ⁷ Ela hiri siro arilondaro bahi, siro arironaro achilini lengore ni kubananga, yani kuangamiza mataifa ganjina manji.
- ⁸ Mfalume wa Ashuru anaamba, “Akulu a majeshi gangu ni afalume.
- ⁹ Akateka kare midzi ya Kalino, Karikemishi, Hamathi, Aripadi, Samariya na Damasikasi.
- ¹⁰ Dza viratu mikono yangu irivyoangamiza falume zoabudu vizuka, falume ambazo kala zina vizuka vinji kuriko vya Jerusalem na Samariya
- ¹¹ ndivyo ndivyoangamiza Jerusalem na vizukavye, dza nirivyoahenda Samariya na vizukavye.”
- ¹² Mwenyezi Mlungu anaamba, ndiphomala kuhenda achigopanga kuhendera Jerusalem na Mwango wa Sayuni, andamtiya adabu mfalume wa Ashuru kpwa vira arivyo na ngulu na kudzikarya. ¹³ Mana iye mfalume wa Ashuru anaamba akahenda dzambo hiro kpwa ikimaye na nguvuze. Anaona iye ana achili. Anaamba, “Mino nkausa miphaka ya atu na kuhala hazina zao. Atu asegerezo dzulu ya vihi vya utawala nikaabwaga dza ahendavyo sujaa. ¹⁴ Mkpwono wangu ukanyaha utajiri wa atu dza mutu ahalavyo mayayi ndani ya nyumba ya nyama wa mapha. Nikakusanya dunia yosi dza vira atu akusanyavyo mayayi chigorichwa bila urindzi. Taphana chuyejeza kukutisa maphage au kufwenula kanwa alavye kauli.” ¹⁵ Dze, mbadzo inaweza kudzikarya mbere za anayehumira au msumeni kudzitogola mbere za anayekutira? Ni kama avi ndata inaweza kumuunula anayei gwira au bakora kumuunula iye ariye inayendekeza. ¹⁶ Kpwa vira Ashuru ikadzikarya, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andaatiya ukongo masujaa aho ario na miri aonde sana na kundahenda moho ndioangamiza mfalume, jeshire na mali yao yosi. ¹⁷ Mwanga wa Iziraeli undakala moho na Mtakatifu wa Iziraeli andakala jimbijimbi ra moho. Moho hinyo undaocha na kuangamiza tsetsetse mihi ya miya na vikpwata kpwa siku mwenga. ¹⁸ Mwenyezi Mlungu andabanza matsaka makulu ga tsi hiyo, na mindaye ya mtsanga mnono indakala avi ni mutu achiyeonda kpwa ukongo. ¹⁹ Tsakare rindasala mihi michache chiasi cha kukala mwanache mdide anaweza kuiolanga. ²⁰ Siku ziredza ambapho Aiziraeli ariosala, yani atu a chivyazi cha Jakobo taandaadamira tsona taifa ririroatiya adabu. Ela andamkuluphira chikpweli-kpweli Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wa Iziraeli. ²¹ Atu achache a chivyazi cha Jakobo andasala na andamuuyira Mlungu Mwenye nguvu. ²² Dzagbwe Aiziraeli ni anji dza mtsanga wa pwani, ni nyo ndiosala ndio ndiouya. Kuangamizwa kpwenu kukapangbwa na kundahendeka kpwa haki. ²³ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akakata kare shauri kubananga tsi yosi viratu arivyoamba.
- ²⁴ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, “Mwimwi atu angu msagalao Sayuni msiaogophe Aashuru anaokupigani na fwimbo, anaokuunurirani bakora zao dza arivyoahenda Amisiri. ²⁵ Jumwa na chisiku sindakutsukirwani, tsukizi zangu zindakuukirani ziagalukire aho ziangamize.” ²⁶ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, andaapiga na chikoto, dza nirivyoahenda Amidiani phephi na mwamba wa Orebu wakati wa Gidioni. Fwimbo yangu ndayunula dzulu ya bahari na kuatiya adabu dza arivyoahenda ko Misiri. ²⁷ Siku iyo Mwenyezi Mlungu andaaoeyeza atue na utumwa. Gogolo ra Ashuru ririro mwako singoni rindavundzwa na kuuswa. ²⁸ Hivi sambi Jeshi ra Ashuru rikatsupa Migironi rikafika Ayathi na mizigo yao akayiika Mikimashi. ²⁹ Akatsupa na njira ya kahi-kahi za myango achalala mudzi wa Geba, vurini mwa Juda. Atu a mudzi wa Rama anakakama na wuola na a Gibeya mudzi wa Sauli akachimbira. ³⁰ Atu a mudzi wa Galimu kotani kululu mphahe kuterywa! Atu a mudzi wa Laisha phundzani, na mwimwi atu a Anathothi teryani ayawenu. ³¹ Atu a mudzi wa Madimena anachimbira na a mudzi wa Gebimu achaendza kpwa kudzifwita. ³² Rero maadui gakaama mudzi wa Nobu na ganajeza ngumi mwango wa Sayuni urio Jerusalem. ³³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kpwa nguvuze andahenda maadui gagbwe dza panda za muhi chizokatwa. Hinyo akulu zaidi anaodzikutula

andatserezwa. ³⁴ Mwenyezi Mlungu andatema mihi ya tsaka kuumira mbadzo na mihi mire ya Lebanoni indabwagbwa.

11

Mutse kula chisichi cha Jese

- ¹ Dza viratu panda iwezavyo kutsephula tsona kula chisichini,
phandatsembuka mutu wa chivyazi cha Jese edze akale mfalume.
- ² Roho wa Mwenyezi Mlungu andakala ndaniye,
Roho wa ikima na kuelewa,
Roho wa uwezo na wa ushuri,
Roho wa marifwa na Roho wa kuogopa Mwenyezi Mlungu.
- ³ Iye andahamirwa ni kumuogopa Mwenyezi Mlungu alondavyo.
Kandaamula kulengana na vira mutu arivyo
au atu aambavyo.
- ⁴ Achiya na agayi andalamulwa na haki.
Dunia indatirywa adabu kpwa nenore na atu ayi andaaolaga.
- ⁵ Haki indakala dza mkpwanda
na uaminifu ukale dza mkumbuu mwakpwe chibiruni.
- ⁶ Diya-mbewa andaishi phamwenga na mwana ng'ondzi
na tsui phamwenga na mwana mbuzi.
Ana ng'ombe na ana simba andarisa phamwenga
nao andaphirikpwa marisani ni mwanache mdide.
- ⁷ Ng'ombe na dubu andarisa phamwenga
na ana aho andalala phatu phamwenga.
Simba naye andarya nyasi dza ng'ombe.
- ⁸ Mwana mtsanga andavumba kwenye wina wa fira
na mwanache mdide kutiya mkpwono pango ra bafwe na akale salama.
- ⁹ Kahi za mwango wangu mtakatifu,
takuna ndiyelumiza au kubananga
mana dunia indaodzala atu anaomanya Mwenyezi Mlungu
dza bahari irivyo tele madzi.
- ¹⁰ Siku iyo ye mutu ambaye ni chivyazi cha Jese, andaima dza ishara kpwa mataifa ganjina kukala ndiye chilongozi wao. Atu andamuenda na phatuphe pha kuoya phandakala na utukufu. ¹¹ Siku iyo Mwenyezi Mlungu andagolosa mkpwonowe aayuze hinyo atue achache ariosala. Atu ndiosala kula Ashuru, Misiri, Pathirosi, Kushi, Elamu, Shinari, Hamathi na kula visuwani na pwani za kure.
- ¹² Andaonyesa ishara kpwa mataifa
na kukusanya Aiziraeli ariotsamizwa turi-turi
na kukusanya atu a Juda nyo tsamukana
kosi duniani.
- ¹³ Efuraimu andaricha kuonera wivu Juda
maadui ga Juda gandaangamizwa
na Juda andaricha kuonera Efuraimu.
- ¹⁴ Efuraimu na Juda andavamia chivyamwenga Afilisti ario mtswerero wa dzuwa wa Iziraeli
na kuhala zewe mali za atu asagalao mlairo wa dzuwa wa muho Joridani.
Andaaturya Aedomu, Amoabu na Aamoni andakala tsini yao.
- ¹⁵ Mwenyezi Mlungu andaumisa mkpwono wa bahari ya Misiri.
Andatsupha mkpwonowe dzulu ya muho Yufurati
na auganye vidzuho sabaa kpwa phutore ra kuocha
ili atu aweze kuvuka na magulu.
- ¹⁶ Kundakala na barabara kulu kula Ashuru
kpwa ajili ya atue ariosala
dza viratu irivyokala wakati Aiziraeli ariphola Misiri.

12

Wira wa shukurani

- ¹ Wakati hinyo undaamba,
 “Uwe Mwenyezi Mlungu nindakushukuru
 mana dzagbwe wanitsukirirwa
 tsukizizo zikadigirika
 nawe ukanihuriza moyo.
- ² Kpwa kpweli Mlungu ndiye muokoli wangu,
 ndamkuluphira wala sindaogopha.
 Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu zangu na wira wangu,
 iye akakala wokofu wangu.”
- ³ Kpwa kuhererwa mundaheka madzi
 kula visima vya wokofu.
- ⁴ Namwi siku iyo mundaamba,
 “Mshukuruni Mwenyezi Mlungu na mumvoye iye.
 Gabazeni mataifa mahendoge na kugaambira
 kukala dzinare ni kulu.
- ⁵ Muimbireni Mwenyezi Mlungu kpwa kukala akahenda mambo makulu.
 Higa nagamanyikane kosi duniani.
- ⁶ Kotani kululu na muimbe kpwa kuhererwa mwimwi atu a Sayuni,
 mana Mtakatifu wa Iziraeli ni mkpwulu kahi yenu.”

13

Mudzi wa Babeli undatiywa adabu

- ¹ Hino ni ruwiya iriyoonyeswa Isaya mwana wa Amози kuhusu Babeli:
- ² Imisa bendera dza ishara dzulu ya chidzango chisicho mihi,
 aihe kpwa raka ra dzulu.
 Atsuphire mkpwono
 ili edze amenye maryango ga vilongozi!
- ³ Nkalavya amuri kpwa anajeshi angu nrioatsambula.
 Nkalagiza masujaa angu a kudzikarya asioogopha rorosi,
 ambao nkufwahirwa ninaphoturya
 edze aonyese vira nchivyotsukirwa.
- ⁴ Phundzani hiro hoyo hiko mwangoni,
 ni dza hoyo ra borori ra atu!
 Hoyu dza ra falume
 za mataifa ganjina manji gachigokusanyika phamwenga!
 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anapanga jeshire
 tayari kpwa viha.
- ⁵ Nao aredza kula tsi za kure,
 kula mwisho wa dunia.
 Mwenyezi Mlungu aredza na silaha za tsukizize
 edze aangamize dunia yosi.
- ⁶ Rirani mana wakati wa uamuli wa Mwenyezi Mlungu ukafika phephi.
 Uamuli uredza na uwezo wosi wa kuangamiza kula kpwa iye Mwenye Nguvu Zosi.
- ⁷ Kpwa sababu hiyo, atu andakala na chiwewe
 na mikono indarejera.
- ⁸ Andagbwirwa ni wuoga,
 andalumwa dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula.
 Andatong'orerana matso na kuangalala,
 na kumbi zindakundzika kpwa chiwewe.
- ⁹ Lola, siku ya Mwenyezi Mlungu iredza,
 siku ya tsukizi na usiru munji.
 Iye andaangamiza chila chitu kpwenye tsi
 na kubananga atu enye dambi.
- ¹⁰ Nyenyezi zosi za mlunguni
 tazindang'ala tsona,
 dzuwa richtuluka tarindang'ala
 na mwezi nao taundaala.
- ¹¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nindareha mashaka duniani

- na kuatiya adabu atu osi ayi kpwa sababu ya dambi zao.
 Chila ariye na ngulu ndamuhenda anyenyekee
 na ndamtiya adabu chila mutu mwenye ngulu na jaili.
- ¹² Ndahenda atu akale achache
 ikale ni kazi kuaona kuriko zahabu swafi.
 Andakala taaphahikana hata baha zahabu kula Ofiri.
- ¹³ Siku hiyo, Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
 ndiphokala naonyesa tsukizi zangu kali,
 ndahenda mlunguni na duniani kusumbe.
- ¹⁴ Dza chiphala chiindzwacho
 au dza mang'ondzi gatsamukavyo wakati tagana mrisa,
 chila mutu andauya kpwa atue,
 na chila mutu andachimbirira tsi ya kpwao.
- ¹⁵ Chila ndiyephahikana andadungbwa fumo
 na chila ndiyegbwirwa andaolagbwa na upanga.
- ¹⁶ Ana aho andabandwa-bandwa myambani kuno enye analola,
 vitu vya mwao madzumbani vindahalwa na achetu aho agbwavukirwe.
- ¹⁷ Lola, nindaafyakatsira Amedi ahehe na atu a Babeli.
 Amedi taandalonda kuhongbwa feza
 wala taanahaja ya zahabu.
- ¹⁸ Hinya andaolaga mabarobaro na maha.
 Taandaaonera mbazi ana atsanga
 wala anache adide.
- ¹⁹ Babeli, ufalume urio na nguma kutsupa falume zosi,
 Akalidayo anauonera ngulu kpwa vira urivyo mkpwulu na mnono,
 Mlungu andaubananga
 dza Sodoma na Gomora.
- ²⁰ Tamundakala tsona na atu,
 tamundasagalwa chivyazi hadi chivyazi.
 Takuna Mwarabu ndiyechita hemare
 wala mrisa ndiyetindizha mifugoye.
- ²¹ Badalaye nyama asiru a jangbwani andamusagala
 na nyumba za mudzi hinyo zindasagalwa ni vimburu.
 Mbuzi a tsakani nao andatina-tina mumo.
- ²² Mafisi gandarira mo mwenye minara ya urindzi
 na makala kusagala mumo mwenye madzumba manono-manono ga chitajiri.
 Wakatiwe u phephi
 na sikuze tazindaenjerezwa.”

14

Aiziraeli andauyizwa kpwao

- ¹ Mwenyezi Mlungu andaaonera mbazi atu a chivyazi cha Jakobo na aatsambule tsona akale atue. Andaauyiza edze asagale kpwenye tsi yao na ajeni andakpwedza agbwirane nao asagale phamwenga. ² Atu anjina anji andaaterya Aiziraeli kuuya kpwenye tsi yao ariyowewa ni Mwenyezi Mlungu. Hinyo Aiziraeli andaamiliki atu hano alume kpwa achetu akale atumwa ao. Andaahala mateka atu ambao kala akaateka na andatawala atu ambao kala anaonera ³ Bada ya sonono, tabu yenu na kuhendeswa kazi za shokowa, Mwenyezi Mlungu andakpwedza akuphozeni marena. Ndiphohenda hivyo, ⁴ mwimwi mundaimba wira huno wa kumnyetera mfalume wa Babeli uambao,
 Lola, oneraye ayae akafika mwisho,
 lola, tsukizize nyinji zikasira.
- ⁵ Mwenyezi Mlungu akasisa uwezo wa mfalume mui.
 Iye akavundza fwimbo ya utawala ya atu ayi.
- ⁶ Ariyepiga atu a mataifa ganjina na tsukizi nyinji,
 na mashaka gasigo na mwisho.
 Watawala atu a mataifa ganjina na tsukizi,
 na achiagayisa vinyo kpwa vivyo.
- ⁷ Kuona ndipho dunia ikahurira, atu anaoya.
 Atu anaimba kpwa kuhererwa.

- ⁸ Hata mihi ya miboreshi indahererwa
na mierezi ya Lebanoni indapiga njerejere kpwa sababuyo iambe,
“Ukahendato kugbwa,
vivi taphana mutu ndiye kpwedzahukata.”
- ⁹ Kuzimu kukadzipanga kare
kukuphokera ndiphofika uwe mfalume wa Babeli.
Kunalamusa koma za akareo zikale tayari kukuphokera,
osi ariokala akulu a dunia.
Kunahenda osi ariokala afalume a mataifa
aunuke kula kpwenye vihi vyao vya utawala.
- ¹⁰ Osi andagomba na uwe aambe,
“Uwe nawe ukakala mnyonje dza swiswi!
Uwe na swiswi hali yehu ni mwenga.”
- ¹¹ Ngumayo ikatserezwa hadi kuzimu,
phamwenga na sauti za ngephephe.
Mabulu gakakala chitandacho
na dzulu ukabwiningizwa ni minyololo.
- ¹² Lola, vyo uchivyogbwa kula mlunguni uwe mfalume wa Babeli,
uwe nyenyezi kulu ya ligundzu, mwana wa kucha!
Ukatsuphiwa tsini duniani,
uwe uriyeteka mataifa ganjina!
- ¹³ Mwenye kala unadziamba,
‘Nindapanda hadi dzulu mlunguni,
nindaika chihi changu cha utawala dzulu
kutsupa nyenyezi za Mlungu.
Nami nindasagala dzulu ya mwango wa mkpwutano,
hiko dzulu sana.
- ¹⁴ Nindapanda dzulu kutsupa maingu,
nikale dza iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.’
- ¹⁵ Ela ukatserezwa hadi kuzimu,
hadi photsi tsini kabisa.
- ¹⁶ Atu ndiokuona andaangalala
na adziuze,
‘Yuno ndiye yehendesha dunia ikakame,
na achisumbisa falume?’
- ¹⁷ Yuno ndiye ariyehenda dunia isale tuphu
na midziye ikale magandzo?
Dze, ndiye yerema kurichira matekae auye kpwao?’
- ¹⁸ Afalume a mataifa ganjina azikpwa na ishima,
chila mmwenga phakpwe mbirani.
- ¹⁹ Ela uwe ukatsuphiwa kure na mbirayo,
dza panda ya muhi ichiyokatwa isiyo na mana,
nawe ukabwiningizwa
ni atu arioolagbwa vihani,
atsererao hadi tsini ya dibwa dzire.
Uwe u dza lufu rinarovyogbwa-vyogbwa.
- ²⁰ Kundazikpwa phamwenga nao mana wabananga tsiyiyo,
na uchiolaga atuo.
Mutu wa chivyazi chii
andayalwa na kandahadzwa tsona.
- ²¹ Atu naatayarisha chitsindziro cha kuolagira ana alume a mfalume
kpwa sababu ya makosa ga akare ao.
Hinya taafwaha kuhala tsi
na kudzenga midzi himu duniani.”
- ²² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Nindaivamia tsi ya Babeli ikale gandzo.
Sindasaza chitu himo,
si nyo enye, si vivyazi vyao.”

Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

²³ “Nndaihenda ikale makalo ga vinungumariya
na madzi-madzi dza bura.

Ndaiphyera na lihago ra kubananga chila chitu,”
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

Unabii chinyume cha Ashuru

²⁴ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akaapa hivi,
“Manyani kukala indakala dza nchivyokusudiya,
indatimiya kama nchivyopanga.

²⁵ Ndam bananga iye Muashuru ariye kpwenye tsi yangu
na nimvyoge-vyoge dzulu ya myango yangu.

Ndaausira atu angu gogolo ra Aashuru
na mizigo ambayo kala akaitasukula.

²⁶ Huno ndio mpango nrionao kpwa ajili ya dunia yosi
na huno ndio uwezo ndioonyesa mataifa gosi.”

²⁷ Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akaamua kuhenda hivi
ni ani awezaye kumzuwiya?

Mkpwonowe wa nguvu u tayari kupiga,
ni ani awezaye kuuzuwiya?

Unabii chinyume cha Afilisti

²⁸ Ujumbe huno wakpwedza mwaka wa kufwerera mfalume Ahazi.

²⁹ Mwi Afilisti! Iyo fwimbo yokala inakupigani ikavundzika
ela msihererwe.

Mana kula pho chiphofwa nyoka phandatuluka bafwe
naro rindavyala dzoka siru ra kuuruka renye sumu kali.

³⁰ Mwenyezi Mlungu andahakikisha achiya a mwisho anaphaha marya
na agayi anasagala salama.

Ela atuo ndaaolaga na ndzala,
achache ndiosala indaamarigizwa.

³¹ Kotani kululu himo maryangoni! Rirani himo midzini!
Afilisti mosi kakamani kpwa wuoga!

Jeshi kulu riredza dza mosi munji kula vurini
na tarina hata mutu mmwenga ambaye kaweza viha.

³² Dze, ajumbe a Afilisti ajibiwedze?
Naambwe kukala, “Mwenyezi Mlungu akaimarisha Sayuni
na atue ariogaya akaphaha phatu pha kudzifwitsa.”

15

Unabii chinyume cha Moabu

¹ Huno ni ujumbe kuhusu Moabu:

Moabu ikasira,
mana mudzi wa Ari ukaangamizwa usiku mmwenga.

Moabu ikasira,
mana mudzi wa Kiri ukaangamizwa usiku mmwenga.

² Atu a Diboni akaambuka
kuphiya mwatu mwa dzulu mwa ibada kpwendarira
Amoabu anaririra myango ya Nebo na Medeba.

Osi akanyolwa viphalala
na kunyolwa vyeru vyao tsetsetse.

³ Atu barabarani akavwala magunia,
nao ario midzini
anarira na kusunoneka.

⁴ Atu a Heshiboni na Eleale anarira sana
na sauti zao zinasikirwa hadi kufika Jahazi.

Kpwa sababu iyo anajeshi a Moabu achiotsukula silaha anakota kululu
kuno anakakama kpwa wuoga.

14:24 14:24 Isaya 10:5-34; Nahumu 1:1-3:19; Zefania 2:13-15   **14:28** 14:28 2 Afalume 16:20; 2 Nyakati 28:27

14:29 14:29 Jeremia 47:1-7; Ezekieli 25:15-17; Joeli 3:4-8; Amosi 1:6-8; Zefania 2:4-7; Zakariya 9:5-7   **15:1** 15:1
Isaya 25:10-12; Jeremia 48:1-47; Ezekieli 25:8-11; Amosi 2:1-3; Zefania 2:8-11

- ⁵ Moyo wangu unaririra Moabu
mana atue anachimbirira Soari
na Egilathi-Shelishiya.
Anjina anaambuka na barabara iphiyayo Luhithi
kuno anarira.
Anjina anazorera Horonaimu
kuno anarira kululu kusononekera kuangamizwa kpwao.
- ⁶ Chidzuhu chiihwacho Nimurimu chikauma,
nyasi zikanyala
na mitse ikafwa
na taphana chochosi chimeracho.
- ⁷ Kpwa hivyo hizo mali zao arizoweza kudziikira,
andazitseteza azivuse Dete ra Miandzi.*
- ⁸ Mana chiriro chao chikagota Moabu yosi,
chikafika hadi Egilaimu
na chiriro chao cha sonono chikafika hadi Beeri-Elimu.
- ⁹ Muho urio phephi na mudzi wa Diboni ni milatso mihuphu
na bado Mlungu achere na tsukizi kali, kpwa ajili ya atu hinyo.
Simba andaindza atu a Moabu ariochimbira
phamwenga na hinyo ariosala.

16

- ¹ Phirikani ana ng'ondzi dza kodi
kpwa mtawala wa tsi.
Ndzoni kula Sela kutsupira jangbwani
hadi mfike mwango Sayuni,
yani Jerusalemu.
- ² Achetu a Moabu
ni dza nyama a mapha aurukao hiku na hiko
kahi za vivuko vya Arinoni,
nyama achioondoswa mwao vidzumbani.
- ³ Hupheni ushauri,
amulani.
Dzaghwe ni saa sita za mutsi,
vihendeni vivuri-vuri vyenu vikale dza usiku.
Afwitseni hinyo ariozolwa
na msisalate achimbizi.
- ⁴ Aricheni hinyo alao Moabu asagale namwi.
Arindeni na maadui hadi maadui ndiphoricha kuaangamiza,
kuavyoga-vyoga na atuluke kahi za tsi yehu.
- ⁵ Chihi cha endzi chindaimarishwa kpwa mendzwa isiyosika.
Mutu wa chivyazi cha Daudi andatawala kpwa uaminifu na mendzwa,
naye andalavya uamuli wa haki
na kukala na wangbwi kuhenda garigo sawa.
- ⁶ Hukasikira Moabu inavyodzikarya,
irivyo na ngulu kutsupa chiasi,
ela kudzikaryakpwe si chitu.
- ⁷ Kpwa hivyo Amoabu osi andaririra tsi yao.
Nao andarira kpwa sababu ya magande ga zabibu za kuuma za Kiri-Haresethi.
- ⁸ Minda ya Heshiboni ikarichwa
na mizabibu ya Sibuma ikanyala.
Vilongozi a mataifa
akavyoga-vyoga mizabibu minono
ambayo yafika hadi Jazeri
ichitanda kuphiya weruni.
Pandaze zakula zichigota kosi,
zichifika hadi Bahari ya Munyu.
- ⁹ Kpwa hivyo ninaririra mizabibu ya Sibuma

* **15:7** 15:7 Miandzi Tafusiri zanjina zina Mierezi ambayo ni mihi myembamba mire ikulayo upesi, imerayo phenye madzi manji.

dza atu a Jazeri ariravyo.
 Midzi ya Heshiboni na Eleale
 munanihenda nimwagikpwe ni matsozi
 mana taphana njerejere za mavuno.
¹⁰ Raha na njerejere za mavuno zikauswa,
 taphana aimbaye mo mindani.
 Takuna anayeminya zabibu himo mtengezwamo uchi,
 njerejere nkazisisa.
¹¹ Moyo wangu unasononeka,
 nami narira dza ngephephe kuririra Moabu,
 Uhumbo wangu unaluma kpwa sababu ya Kiri-Haresethi.
¹² Hinyo Amoabu
 anaphoambuka kuphiya phatu pha dzulu pha ibada
 anadziremweza.
 Anaphophiya mizukani kpwendavoya
 piya tavindaokola bii.
¹³ Huno ndio ujumbe ambao Mwenyezi Mlungu walavya hipho kare kuhusu Moabu.
¹⁴ Ela hivi sambu Mwenyezi Mlungu anaamba, "Bada ya miaka mihahu, utajiri wa Moabu
 undaangamika phamwenga na atue osi. Na ndiotiya andakala achache sana, tsona
 anyonje."

17

Unabii chinyume cha Damasikasi

¹ Hino ni ruwiya kuhusu Damasikasi.
 "Lola, Damasikasi taindakala mudzi tsona,
 ela indakala tsumbi ya mawe.
² Midzi inayozunguluka Aroeri indakala wekee bila atu
 nayo indakala weru wa kurisa vyaa vya mang'ondzi
 na taphana ndiyegaogofyera.
³ Mudzi wa Efuraimu uriozungulusirwa ngome undaangamizwa,
 phamwenga na nguma ya ufalume wa Damasikasi;
 na Aaramu ariosala andasiswa
 dza irivyosiswa nguma ya Iziraeli."
 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
⁴ "Siku iyo nguma ya Jakobo indaphunguka
 dza mutu mziho aondavyo akasala mifupha.
⁵ Indakala dza viratu mutu atsengavyo mtsere,
 akatavyo masuche na mkpwonowe.
 Chisha mutu wanjina akedzatsembwesa
 hiko Dete ra Arafa.
⁶ Ela andasala atu achache
 dza zaituni zisalavyo mbiri tahu chirereni bada ya mzaituni kuzuguzwa.
 Au ne tsano
 kpwenye panda bada ya muhi kuzuguzwa."
 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba.
⁷ Wakati hinyo uchifika,
 atu andamkuluphira Muumba wao,
 nao andamgalukira Mtakatifu wa Iziraeli.
⁸ Aho taandakuluphira tsona mwatu mwa kulavira sadaka
 wala mwatu mwa kufukizira uvumba
 taandakuluphira vizuka vya Ashera
 ambavyo adzitengezera enye na mikono yao.
⁹ Wakati hinyo midzi yao yozungulusirwa ngome indakala tsaka, dza mwatu ambamo
 mwarichwa wakati enyezie ariphoshindwa ni Aiziraeli namo mundakala wekee bila atu
 tsona.
¹⁰ Mana mwimwi Aiziraeli mkamyala Mlungu Muokoli wenu,
 ngome yenu, anayekurindani.
 Badalaye mwahenda vyunga vinono
 na mchiphanda mitse minono ya mizabibu kpwa ajili ya milungu ya chijeni.

- ¹¹ Sambu manyani kukala
hata mkaihenda imere siku iyo mriyoiphanda
tamundavuna chochosi chinono siku iyo ya sonono
na mavune gasigo na dawa.
- ¹² Phundzani mngurumo wa atu anji,
anavuma dza bahari!
Atu a mataifa anarira,
anavuma dza madzi manji.
- ¹³ Dzagbwe atu a mataifa ganjina ananguruma dza mvumo wa madzi manji,
achiademurira aho nkuchimbira kure kwenye
dza maphephe garigo mwangoni gaphepheruswavyo ni phepho
na vumbi riunulwavyo dzulu ni phuto.
- ¹⁴ Dziloni anahuogofyera
ela kabila takudzangbwecha taapho tsona.
Huno ndio mtalo wa atu anaohunyang'anya,
na kuhala vitu vyehu.

18

Unabii chinyume cha Kushi

- ¹ Shauri ya tsi iriyo na mapha gavumago,
tsi iriyo ng'ambo ya myuho ya Kushi,
- ² inayohuma ajumbe kutsupira muho Naili
kuhumira madau ga nyasi.
Phiyani mwi ajumbe enye mairo,
kpwa atu are na a ngozi laini,
atu anaogophewa phephi na kure.
Atu a taifa ra mkpwotse rinaroturya
ambaro tsiye ikaganywa ni myuho.
- ³ Mwimwi mosi msagalao duniani,
lolani bendera iunulwapho hiko myangoni
na gunda richipigbwa phundzani!
- ⁴ Mana Mwenyezi Mlungu akaniamba hivi:
"Mino ndanyamala zii nlole kula kwangu makaloni
dza dzoho wakati wa dzuwa ngerengere,
dza guro ritandavyo usiku wakati wa minga ya mavuno.
- ⁵ Mana kabila ya mavuno, bada ya kukala maruwa gakaricha kubumula
hadi wakati zabibu zikaandza kuphera,
andakpweza akate panda zitsephulavyo na phanga ra kutsatsurira
na akate panda zisizo matunda.
- ⁶ Vyosi hivyo vindarichirwa nyama a mapha hiko myangoni
na nyama anjina a tsakani.
Nyama asiru a mapha andarya wakati wa kazikazi,
na minga ya mnyevu, nyama a tsakani andarya."
- ⁷ Ela wakati hinyo
atu are enye ngozi laini,
atu anaogophewa phephi na kure.
Atu a taifa ra nguvu rinaroshinda
ambaro tsiye ikaganywa ni myuho,
andamrehera zawadi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
Zawadi hizo andazireha mwango wa Sayuni, phatu anaphoabudiwa Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi.

19

Unabii chinyume cha Misiri

- ¹ Hino ni ruwiya kuhusu Misiri.
Lola, Mwenyezi Mlungu aredza Misiri
dzulu ya ingu riphuyaro mairo.

Ndiphotsembuka, vizuka vya Misiri vindakakama
na Amisiri andasirirwa ni nguvu kpwa wuoga.

² Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Nindaafyakatsira Amisiri apigane enye kpwa enye.
Ndugu mlume andapigana na mwanao mlume,
jirani na jiraniwe,
mudzi mmwenga na mudzi wanjina
ufalume mmwenga na ufalume wanjina.

³ Amisiri andavundzika moyo tsetsetse
na mipango yao ndaibananga.
Andaendza ushauri wa vizuka na koma,
atu auzao koma na aganga.

⁴ Nindaatiya Amisiri mkpwononi mwa mutu jaili,
andatawalwa ni mfalume msiru."
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagomba.

⁵ Nindaumisa madzi ga muho Naili
nao undauma na usale bila chitu.

⁶ Mikono ya myuho indanuka lovu
na vidzuhu vya Misiri vindaswena madzi alafu viume.
Magugu na nyasi zanjina zimerazo kanda-kanda ya muho zindanyala.

⁷ Mimea yosi imerayo kanda-kanda ya muho Naili
indauma
na minda yosi iriyo phephi na muho
indauma ikale vumbi riphepheruswe.

⁸ Avuvi andaula na kurira,
osi anaolowa andasononeka
na atsuphao vimia madzini
andasononeka.

⁹ Atu ahendao kazi ya kufuma vitambaa vya nguwo andakuluhukpwa
na ashonao nguwo za katani andavundzika mioyo.

¹⁰ Atengezadzi a vitambaa andasononeka
na vibaruwa andakala na sonono.

¹¹ Akulu a Soani ni azuzu sana!
Ashauri enye ikima a Misiri analavya ushauri wa chizuzu!

Anawezadze kumuambira Farao
kukala aho ni chivyazi cha atu enye ikima,
na ni ana a afalume a kare?

¹² Vino a phaphi nyo atu enye ikima?
Haya naakuambire

mambo ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
akapanga chinyume cha Misiri.

¹³ Akulu a Soani akakala azuzu
na atawala a Memufisi anadziphuphiza.

Vilongozi a mbarize
aihenda Misiri ikosere njira.

¹⁴ Mwenyezi Mlungu akaitiya Misiri
roho ya kutsanganyikirwa.

Kpwa sababu hiyo, Misiri inahenda chila chitu makosa
nayo inadedeleka
dza mlevi aherezaye kpwenye mahaphikage.

¹⁵ Takuna awezaye kuterya hiko Misiri,
si tajiri si mchiya, si mutu wa mana wala asiyekala na mana.

¹⁶ Siku Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiphounula mkpwonowe chinyume
cha Misiri, Amisiri andakala dza achetu, andakakama kpwa wuoga. ¹⁷ Tsi ya Juda
indakala utu wa kutisha kpwa Amisiri. Chila ndiyehadzirwa Juda andaogopa kpwa
sababu ya mai ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagapanga chinyume
cha Amisiri. ¹⁸ Wakati hinyo uchifika, atu a midzi mitsano hiko Misiri andagomba
Chieburania na kuapa kukala andamuhumikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
Mudzi mmwenga kahi ya midzi iyo undaihwa "Mudzi wa Dzuwa." ¹⁹ Wakati uho
kundakala na phatu pha kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka pho kahi-kahi ya tsi ya

Misiri na nguzo chiyotengbwa kpwa ajiliye himo miphakani. ²⁰ Phatu hipho pha kulavira sadaka phandakala ishara na ushaidi wa wazi kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu wa majeshi ko tsi ya Misiri. Ndiphomririra Mwenyezi Mlungu kpwa sababu anaonerwa, iye andaahumira muokoli na mkanizi ndiyeativya. ²¹ Mwenyezi Mlungu andadzionyesa kpwa Amisiri, nao andakubali mamlakage. Andalavya sadaka za kuochwa na sadaka zanjina. Andaika naziri kpwa Mwenyezi Mlungu na aziuse. ²² Mwenyezi Mlungu andaipiga Misiri, alafu aiphoze. Nao andagaluka kumlola iye, naye andaphundza mavoyo gao na aaphoze. ²³ Wakati hinyo kundakala na barabara kulu kula Misiri hadi Ashuru. Aashuru andaphiya Misiri na Amisiri aphiye Ashuru na osi andaabudu phamwenga. ²⁴ Wakati hinyo Aiziraeli andakala kundi ra hahu phamwenga na Misiri na Ashuru, Aiziraeli andakala baraka kpwa atu a dunia yosi. ²⁵ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andaitangazira baraka dunia kpwa kuamba, "Naajaliwe Amisiri atu angu, Aashuru ni kazi ya mikono yangu na Aiziraeli ni urisi wangu."

20

Ashuru indavamia Misiri na Kushi

¹ Kpwahenda wakati mfalume Sarigoni wa Ashuru wahuma mcpwulu wa jeshire aphiye mudzi wa Afilisti urioihwa Ashidodi. Mcpwulu hiye waphiya achendapigana viha na achuteka hura mudzi. ² Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu wagomba kutsupira nabii Isaya mwana wa Amози achiamba, "Vula hizo nguwo za magunia uchizovwala na virahu urivyo navyo maguluni." Naye nabii achienda kama arivyolagizwa, achinyendeka chitsaha tsona bila virahu.

³ Badaye Mwenyezi Mlungu achiamba, "Dza viratu ambavyo mtumishi wangu Isaya wanyendeka chitsaha, bila virahu kpwa muda wa miaka mihahu ili kuonyesa ishara mbii ya ndigophaha Misiri na Kushi, ⁴ ndivyo mfalume wa Ashuru ndivylongoza mateka a Misiri na Kushi, avyere kpwa adide. Mateka hinyo andaphiya chitsaha tsona bila virahu. Mahako gao gandakala wazi, dzambo ra waibu kabisa kpwa Misiri. ⁵ Hinyo ariokuluphira Kushi na kudzikarya kuhusu Misiri andaogopha na kutiywa waibu. ⁶ Wakati hinyo, hinyo asagalao pwani hino andaamba, 'Lola, chigoafika hinyo hurioakuluphira, atu huriochimbirira ili huphahe kuterywa kula mikononi mwa mfalume wa Ashuru! Swino hundativywa ni ani?' "

21

Mwenyezi Mlungu

andaamula Babeli

¹ Huno ni ujumbe kuhusu jangbwa ririro kanda-kanda ya bahari:

Dza viratu chikulukulu chipigavyo kula mwakani,
ndivyo mvamizi ndivyo kpwedza kula tsi iogofyayo.

² Nkaonyeswa ruwiya ya kuogofya:

Wa kusalata anasalata, wa kubananga anabananga.
Ambuka uwe tsi ya Elamu, zangira uwe Umedi!
Ndasisa kuula kosi arikosababisha.

³ Kpwa kukala nyo mwiri wangu unaluma sana,
nina utsungu dza wa mchetu alondaye kudzivugula,
ninasikira utsungu kpwa go nsikirago,
sina ra kuhenda kpwa go nionago.

⁴ Moyo wangu unaphiya mairo,
ninakakama kpwa wuoga,
chidzuwa cha dziloni chokala nachilonda,
vivi chinaniogofyera.

⁵ Wakati ariphokala anatarisha meza na kuandika majamvi,
wakati anarya na kunwa;
sauti yasikirika gafula ichiamba,
"Unukani, mwi maofisaa,
pakani ngao mafuha!"

⁶ Mana Mwenyezi Mlungu waniambira hivi,
"Phiya ukaike mrindzi
na umuambe atangaze go aonago.

⁷ Naye ndiphona kundi ra magari ga kuvwehwa ni farasi na apheriki a farasi anaphiya airi-airi
na kundi ra punda na apheriki a ngamia,

ni aphundze vinono, tsona aphundze sana.”

⁸ Ndipho ye mrindzi achikota kululu achiamba,

“Ee Mwenyezi Mlungu, mimi nkuima dzulu ya uringo wa urindzi kurinda wakati wosi usiku na mutsi.

⁹ Lola, kuredza kundi ra atu,

kundi ra anajeshi akuhumira farasi, aredza airi-airi.”

Naye achilavya habari achiamba, “Utawala wa Babeli ukagbwa,

na vizukavye vyosi vya milunguye vikavundzwa-vundzwa na kubwagbwa photsi.”

¹⁰ Mwi atu angu, muriobumbundwa phatu pha kuwagira mtsere,

ninakuambirani mambo nrigosikira kula kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,

Mlungu wa Iziraeli.

Unabii chinyume cha Edomu

¹¹ Ruwiya kuhusu Duma.

Kuna mutu ananiririra ko Seiri, anaamba,

“We mrindzi, ni usiku wa saa ngaphi?

We mrindzi bado masaa mangaphi kuche?”

¹² Ye mrindzi achijibu achiamba,

“Kuredza mutsi, na usiku nao uredza.

Mchilonda kumanya, ndzoni muuze tsona.”

Unabii chinyume cha Warabuni

¹³ Ruwiya kuhusu Warabuni.

Mwi acharo a kula Dedani,

mwimwi msagalao tsaka ra Warabuni.

¹⁴ Mwi atu a Tema,

arehereni madzi atu ario na chiru,

phiyani mkaachinjire na chakurya nyo achimbirao.

¹⁵ Mana anachimbira upanga,

anachimbira upanga uchiotuluzwa chowani,

anachimbira uha uchiophindwa,

anachimbira viha vikali.

¹⁶ Mana Mwenyezi Mlungu waniambira hivi, “Kahi ya mwaka mmwenga, dza viratu muhendi wa kazi achiyehewa kandarasi, nguma ya Kedari indasira. ¹⁷ Na masujaa akuhumira maha ariosala ko Kedari andakala achache,” Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, akagomba.

22

Unabii kuhusu Jerusalemu

¹ Huno ni ujumbe kuhusu Dete ra Ruwiya:

Kpwani munani mwi

hata mkapanda dzulu ya paa ra nyumba?

² Mwimwi murio na hoyo,

mudzi wa amani, mudzi wenye furaha.

Atuo ariofwa taayaolagbwa na upanga

wala taafwere vihani.

³ Akuluo osi akachimbira phamwenga,

akagbwirwa hata bila ya kuhumira maha gao kurinda mudzi wao.

Dzagbwe kala akafika kure sana,

osi arioonekana atekpwa.

⁴ Kpwa sababu iyo ninaamba,

“Galuzo usoo usinilole,

niphahe kurira kpwa sonono.

Usidzishuulishe kuniphoza marendu

kpwa sababu ya kubanagbwa kpwa atu angu.”

⁵ Siku iyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi

andareha tabu, kuvyogbwa-vyogbwa na fujo kahi za Dete ra Ruwiya.

- Siku iyo kuta zindabomolwa
 na atu andaririra myango iaterye.
⁶ Anajeshi kula Elamu akagbwiririra maryaka
 na ana magari ga viha na anajeshi akuhumira farasi.
 Na jeshi ra Kiri ritayari na ngaoze.
⁷ Madetego manono gakaodzala magari ga kuvwehwa ni farasi
 na anajeshi akuhumira farasi akadzipanga mo maryangoni.
⁸ Mwenyezi Mlungu wausa urindzi wa Juda.

Siku iyo mwimwi atu a Juda
 mwakuluphira silaha za viha zirizo Nyumba ya Tsakani.*

- ⁹ Mwaona kukala myanya
 kahi za ukuta wa mudzi wa Daudi ni minji
 mchikusanya madzi
 kpwenye birika ra tsini.
¹⁰ Mwaolanga nyumba za Jerusalemu
 mchibomola zanjina ili muhumire mawege kuuenda ukuta udine.
¹¹ Mchidzenga birika ra madzi kahi-kahi ya zo kuta mbiri,
 kpwa kuikira madzi ga ro birika ra kare.
 Ela tamyamkuluphira Mlungu ariyeritengeza
 wala kumuona chitu hiye ariyeripanga hangu kare.
¹² Siku iyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Majeshi
 walavya amuri kukala atu arire
 na kukala na sonono, anyolwe vipkala
 na kuvwala magunia.

- ¹³ Ela lola! Atu akahererwa na kuhamirwa,
 anatsindza ng'ombe na mang'ondzi
 na kurya nyama na kunwa uchi!

Enye munaamba,

"Nahurye na hunwe mana muhondo hundafwa."

¹⁴ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagomba wazi, nami nkasikira na masikiro
 gangu: Iye akaamba, "Dambi hino taindaswamehewa hadi mundiphofwa.

¹⁵ "Hivi ndivyo anavyogomba Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Majeshi, iye anaamba,
 Phiya mara mwenga kpwa yuya mtundza hazina,
 yani Shebuna, aimiriraye dzumba ra mfalume, ukamuambe,

- ¹⁶ 'Haya go uhendago ndigo? Uwe kuna haki ya kuhenda hivyo hata chidide!
 Uwe ukadzitsimbira mbira

hipho chidzangoni,

ukadzitengezera phatu phanono pha kuzikirwa kpwenye mwamba.

- ¹⁷ Sambu uwe sujaa manya kukala
 Mwenyezi Mlungu andakugbwira kpwa nguvu akutsuphe kure.

- ¹⁸ Andakulinga-linga ukale duara dza mpira
 na akutsuphe kuko hiko tsi iriyo pana sana.

Undafwa kuko

na magari go manono ga kuvwehwa ni farasi gandasala kuko
 uwe uchiyemrehera bwanao waibu.

- ¹⁹ Nindakufuta kazi,
 nawe undafutwa cheo urichonacho.' "

²⁰ Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba kutsupira nabii achiamba, "Siku iyo
 ndamuiha mtumishi wangu Eliakimu, mwana wa Hilikiya. ²¹ Nami ndamvika
 mavwazigo na kumfunga mkumbuu uriokala wako na nimuphe mamlakago. Iye
 andakala isengbwa wa enyezi a Jerusalemu na atu osi a Juda. ²² Mino ndamupha
 funguwo za mamlaka dzulu ya mudzi wa Daudi. Ndirorirema iye, takuna ndiyeweza
 kuriruhusu na ndiroruhusu iye, takuna ndiyeweza kuripinga. ²³ Nami ndamdinisa
 dza msumari uchiokotwa ukutani ngingingi, naye kpwa cheoche, andamrehera ise na
 nyumba yao yosi ishima kulu.

* **22:8** 22:8 Nyumba ya Tsakani Nyumba ya tsakani kala ni nyumba ya kuikira silaha yodzenzwa ni mfalume
 Selemani, phephi na nyumba ya kuvoya Mlungu. Nyumba iyo yadzenzwa na mihi kula Lebanoni. **22:13** 22:13
 1 Akorintho 15:32 **22:22** 22:22 Maono 3:7

²⁴ “Ela anae na abarie a kpwa ise andakala mzigo kpwakpwe. Hangu adide hadi avyere andamuadamira, avi ni vibakuli na nyungu chivyotsomekpwa kwenye msumari mmwenga. ²⁵ Siku hiyo,” Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Hinyo msumari urikotwa ngingingi undarejera, ung’oke, ugbwe na hinyo mzigo uriotsomekpwa dzuluye, undagbwa.”

23

Unabii kuhusu Tiro

- ¹ Hino ni ruwiya kuhusu Tiro:
Rirani mwi enye meli za Tarishishi!
Mana mudzi wa Tiro ukaangamizwa
ukasala bila nyumba wala bandari.
Habari hizi zamanyikana
kula Kupuro.
- ² Hurirani mwi atu msagalao pwani
na mwimwi achuuzi a Sidoni
mchiotajirishwa ni mabaharia,
- ³ ariovuka madzi manji kpendagula mtsere kula Shihori,
na kula muho Naili.
Nao ndio okala pato ra Tiro.
Tiro ichikala soko ra mataifa.
- ⁴ Gbwirwa ni haya uwe Sidoni mana bahari ikagomba,
iyo ngome ya bahari yaamba,
“Sidzangbwehenda utsungu wa kuvyala wala sidzangbwedzivugula.
Sidzangbwerera avulana wala asichana.”
- ⁵ Habari za kuangamizwa kpwa Tiro ndiphofika Misiri,
atu andasikira sonono sana!
- ⁶ Vukani mphiyee Tarishishi mwimwi msagalao pwani.
Rirani kpwa sonono.
- ⁷ Dze, huno ndio mudzi wenu wa raha,
mudzi wa hangu kare na kare
ambao atue atsamizwa
kpendasagala tsi za kure?
- ⁸ Ni ani ariyepanga njama hino chinyume cha Tiro,
mudzi uriovwisa tadzi atu anji?
Mudzi ambao ahendadzie bishara kala ni ana a afalume
na achuuzie kala ni atu akulu duniani?
- ⁹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiye yepanga njama hino
ili kubananga ngulu zirehwazo ni iyo nguma ya Tiro
na kuifya osi anaoshimiwa duniani.
- ¹⁰ Mwimwi enyezi a Tarishishi, mwagirani tsi yenu madzi
dza muho Naili ufurikavyo, mphande mtsere
mana Tiro taina bandari tsona.
- ¹¹ Mwenyezi Mlungu akagolosa mkpwonowe dzulu ya bahari
na kuhenda falume zisumbe.
Akalavya amuri kukala midzi ya Kanani
yozungulusirwa ngome, ivundzwe-vundzwe.
- ¹² Kundakala na raha tsona
uwe mwanamwali wa Sidoni unayeonerwa.
- Uka uphiye Kupuro,
na kuko piya kundaoya bii.
- ¹³ Lola, iyo tsi ya Akalidayo,
atue taako tsona!
Aashuru akaigaluzi
ikakala phatu pha nyama a tsakani.
Akaizangira na kuidzengera minara ya viha.

Akabomola madzumbage ga afalume
na kuihenda ikale gandzo.

14 Rirani mwimwi enye meli za Tarishishi,
mana mudzi wenu urio na ngome ukahendwa gandzo!

15 Phahi wakati hinyo mudzi wa Tiro undayalwa kpwa muda wa miaka mirongo sabaa, sawa-sawa na muda wa umuri wa mfalume mmwenga. Ela muda uhu wa miaka mirongo sabaa ndiphosira, mudzi wa Tiro undakala dza hura wira wa malaya uambao:

16 "Hala ngephephe uwe malaya uriyeyalwa
uzunguluke nyo mudzi!

Piga ngephephe vinono
na uimbe mawira manji ili azembeo akuuyire tsona."

17 Bada ya iyo miaka mirongo sabaa, Mwenyezi Mlungu andaufufula mudzi wa Tiro. Bisharaze zindaauya dza hipho mwandzo na kudziphahira pesa kpwa kudziguza kpwa falume zosi duniani. 18 Ela higo maripho ga bisharaze gandatengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Tagandaikpwa kuikpwako hazina wala akiba, ela fwaida za bisharaze zindakala mali ya hinyo ahumikao mbere za Mwenyezi Mlungu, aphahe kurya kumvuna na avwaletu.

24

*Mwenyezi Mlungu
andaiamula dunia*

1 Lola, Mwenyezi Mlungu
akaihenda dunia ikale tuphu.

Anaihenda chiya, anaipendula
na kutsamula asagalao mumo.

2 Na indakala
irivyo hali ya atu ndivyo hali ya mlavyadzi-sadaka ndivyokala,
irivyo hali ya mtumwa ndivyo hali ya tajiriwe ndivyokala,
irivyo hali ya muhendadzi-kazi mchetu ndivyo hali ya tajiriwe mchetu ndivyokala,
irivyo hali ya agulaye ndivyo hali ya aguzaye ndivyokala,
irivyo hali ya aaphasaye ndivyo hali ya aaphaswaye ndivyokala.

3 Dunia hino indakala tuphu kabisa
na kubanangbwa tsetsetse
mana Mwenyezi Mlungu akagomba hivyo.

4 Dunia inarira, atu anafwa purungire,
dunia inakosa mkpwortse
na akulu a dunia anafwa purungire.

5 Tsona dunia ikatiywa najisi
ni atu aisagalao
kpwa kukala akaasi shariya,
akagaluzi amuri
na kuvundza chilagane cha hangu kare na kare.

6 Ndiyo mana dunia ikalaniwa,
na hinyo aisagalao anagaya kpwa makosa gao.
Ndiyo mana atu aisagalao dunia akafwa
achiosala ni achache tu.

7 Uchi muphya wa zabibu tauphahikana, mizabibu ikanyala
na osi ariokala na raha anarira.

8 Sauti za tamburini,
mawira ga raha za ngephephe,
na ngoma zikasika.

9 Takuna tsona mtswano wa kuimba ko mangbweni.
Uchi undakala utsungu kpwa hinyo anwadzi.

10 Mudzi wa machafuko ukabomolwa
chila nyumba ikafungbwa kusimenye mutu yeyesi.

11 Atu anarira kpwenye barabara kulu kpwa sababu ya uchi.
Takuna raha tsona.

12 Mudzi ukakala gandzo,
maryangoge gakavundzwa-vundzwa
na kurichwa ndulu.

13 Mana hivi ndivyo ndivyokala kahi za dunia

na kahi za mataifa gosi.
 Indakala dza phara mzaituni ukutiswapho
 au dza zabibu za mwisho-mwisho wakati wa kutsembweswa.
¹⁴ Anakota kululu na kuimba na raha.
 Atu a mntswerero wa dzuwa anatogola ukulu wa Mwenyezi Mlungu.
¹⁵ Mwi atu a mlairo wa dzuwa mtogoleni Mwenyezi Mlungu,
 murio kanda-kanda ya pwani
 togolani nguma ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
¹⁶ Hunasikira mawira kula pande za mwisho wa dunia
 ga kumtogola iye Mwenye Haki.

Ndipho nchiamba, "Naonda, naonda mimi.
 Ndahendadze mino!
 Atu a handzo anagomba handzo,
 na akusalata anasalata sana!"
¹⁷ Wuoga, lwina na muhego inakugodzerani
 mwi msagalao duniani!
¹⁸ Indakala chila achimbiraye sauti ya kuogofya
 andagbwa lwinani,
 na chila apandaye ili kutuluka lwinani,
 andagbwirwa ni muhego.

Mana madirisha ga mlunguni gakavugulwa,
 na misingi ya dunia ikasukpwa-sukpwa.
¹⁹ Dunia ikavundzwa-vundzwa,
 dunia ikaahulwa-ahulwa,
 dunia ikasukpwa-sukpwa kpwa nguvu.
²⁰ Dunia inadedeleka dza mlevi,
 inasumba-sumba dza chibanda wakati wa phuto.
 Inaremererwa ni dambiye,
 inagbwa na taindaunuka tsona.
²¹ Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu andatiya adabu
 vitu vyosi virivyo na uwezo ko mlunguni
 na afalume hipha duniani.
²² Andaikpwa phamwenga dibwani
 dza mabusu,
 alafu atiywe jela kpwa muda wa kukola,
 ndipho atiywe adabu.
²³ Dzuwa na mwezi undagbwirwa ni haya
 kpwa kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andatawala
 hiko Mwango Sayuni, hiko Jerusalemu
 na akulu a atue andaona utukufuwe.

25

Wira wa kumtogola

Mwenyezi Mlungu

¹ Ee Mwenyezi Mlungu, uwe u Mlungu wangu.
 Nindakutogola na kulika dzinaro
 kpwa kukala ukahenda mambo ga ajabu.
 Mambo urigogapanga hangu kare
 ukagatimiza kpwa uaminifu.
² Kpwa sababu mudzi ukauhenda tsumbi ya vifusi,
 mudzi wenye ngome ukauhenda ukale gandzo.
 Phatu ambapho kala ni ngome ya ajeni, sio mudzi tsona
 wala taundadzengbwa tsona.
³ Kpwa hivyo atu enye mkpwotse andakutogola,
 atu a midzi ya mataifa ganjina gatishago andakuogopha.
⁴ Mana ukakala ngome ya agayi,
 ngome ya hiye anayehitaji wakati wa hajaye.
 Phatu pha kuchimbirira wakati wa tabu;
 pepho wakati wa dzuwa kali
 mana pumuzi ya hinyo atishao

- ni dza phuto ripigaro ukuta,
⁵ dza ukame kwenye tsi isiyonya mvula.
 Ela uwe Mwenyezi Mlungu undakomesa maadui gehu
 dza dzuwa rizibwavyo ni ingu,
 ndivyo ambavyo wira wa hinyo atu jaili undakomeswa.
- ⁶ Na kahi za mwango uhu
 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andagahendera karamu mataifa gosi,
 karamu ya vyakurya vinono-vinono,
 nyama za kunona na uchi mufu wa zabibu.
- ⁷ Kwenye mwango uhu andausira atu osi
 utu uchioafwinika,
 dza shanda ichiyobwiningiza mataifa gosi.
- ⁸ Iye andausa chifo hata kare na kare.
 Andaafta matsozi atu osi,
 na aausire waibu atue duniani kosi,
 mana Mwenyezi Mlungu akagomba, naye andahenda vivyo.
- ⁹ Siku iyo atu andaamba,
 “Lola, hiyu ndiye Mlungu wehu.
 Ndiye huriyemgodza ahuterye.
 Yuyu ndiye Mwenyezi Mlungu
 nahupige njerejere na kufwahirwa ni wokofuwe.”
- ¹⁰ Mana uwezo wa Mwenyezi Mlungu undahurira kwenye mwango uhu,
 naye andavyoga-vyoga atu a Moabu
 dza mabuwa gavyogbwavyo kwenye chitole gakarichwa gaole.
- ¹¹ Nao andagolosa mikono yao kujeza kutuluka kula mo ndani
 dza vira mutu agolosavyo mikonoye ili aojorere.
 Mlungu andatsereza kudzikarya kpwa
 dzagbwe ana ujuzi.
- ¹² Andabomola ngome zao nyire za madzikuta,
 azivoromose zigbwe photsi.

26

Wira wa kutogola Mlungu

- ¹ Siku iyo wira huno undaimbwa kahi za tsi ya Juda.
 Swiswi huna mudzi urio na nguvu,
 mudzi urindwao na kutivywa ni Mlungu.
- ² Vugulani maryango
 ili taifa ra enye haki na ario aaminifu rimenye.
- ³ Mwenyezi Mlungu andamupha amani
 hiye ariye muaminifu wakati wosi
 kpwa kukala anamkuluphira.
- ⁴ Mkuluphireni Mwenyezi Mlungu siku zosi,
 mana Mwenyezi Mlungu ni mwamba wa kare na kare.
- ⁵ Iye nkutsereza ario na ngulu,
 nkubananga mudzi wa atu a kudzikarya,
 na kuhenda kutaze zivoromoke.
- ⁶ Achiya na agayi,
 nkuuvyoga-vyoga.
- ⁷ Njira za mutu wa haki zi sawa-sawa.
 Uwe Mwenyezi Mlungu ukuhenda njira za mwenye haki zikagoloka.
- ⁸ Uwe Mwenyezi Mlungu hunakugodza
 kahi ya njirazo na uamulio;
 hamu ya mioyo yehu ni kuritambukira dzinaro na kuritogola.
- ⁹ Nafsi yangu inakuaza uwe usiku wosi,
 moyo wangu unakuendza kpwa chadi
 mana hukumuzo zikalapho duniani
 atu nkudzifundza haki.
- ¹⁰ Dzagbwe ayi akaonerwa mbazi,

- taadzifundza kuishi na haki
hata kahi za tsi ya atu a haki nyo nkwenderera kuhenda mai,
na taaona nguma ya Mwenyezi Mlungu.
- ¹¹ Uwe Mwenyezi Mlungu ukaaunurira mkpwonoo ili uatiye adabu,
ela taauna.
- Ariche aone vira unavyoamendza atu na agbwirwe ni haya.
Moho urioikira maaduiyo nauaoche.
- ¹² Mwenyezi Mlungu undahujaliya amani
mana uwe ndiwe uriyehuwezesha kuhenda kazi zehu zosi.
- ¹³ Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
swiswi hukatawalwa kpweli ni akulu anjina
ela hunatogola dzinaro macheye.
- ¹⁴ Aho afwa na taandafufuka tsona,
mana uwe waangamiza kwenye uamulio
nao andayalwa tsetsetse.
- ¹⁵ Ela uwe Mwenyezi Mlungu ukarihenda taifa rikale kulu,
nawe ukadziphahira nguma,
kpwa kurienjerezera miphakaye.
- ¹⁶ Mwenyezi Mlungu, atu ariphokala anagaya
kpwa sababu unaatiya adabu, akuvoya sana.
- ¹⁷ Dza viratu mchetu chiyefisa sikuze za kudzivugula
agbwirwavyo ni utsungu akarira,
ndivyo hurivyokala swiswi mberezo uwe Mwenyezi Mlungu.
- ¹⁸ Hwakala na mimba, huchihenda utsungu,
ela hwakala dza ariyedzivugula phepho.
- Tahurehere wokofu kahi ya tsi yehu,
wala kukala na chivyazi cha kukala himo.
- ¹⁹ Atu ariofwa andafufuka tsona.
Lamukani muimbe na raha
mwimwi mkalao vumbini
dza manena gahendavyo tsi kavu ikamera nyasi,
ndivyo Mwenyezi Mlungu ndivyofufula atu ariofwa.
- ²⁰ Phiyani atu angu,
menyani mwenu madzumbani mdzifungire miryango.
Dzifwitseni kpwa muda mchache hadi tsukizi za Mwenyezi Mlungu ndiphodigirika.
- ²¹ Kpwa mana, Mwenyezi Mlungu aredza kula phatuphe
ili aatiye adabu asagalao duniani kpwa sababu ya uyi wao.
Tsi nayo indaatuluzi atu osi arioolagbwa,
na taindaafwitsa tsona.

27

- ¹ Siku iyo Mwenyezi Mlungu andahumira upangawe uryao, mkpwulu na wa nguvu,
kumtiya adabu nyoka aihwaye Leviathani,* nyoka iye aambalaye upesi. Naye
andariolaga rira dzoka rikalaro baharini.
- ² Siku iyo mundaimba kuhusu chungu chinono cha mizabibu wira uambao,
- ³ "Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi nchimanyiriraye,
ndachimwagira madzi mara kpwa mara.
Ndachirinda usiku na mutsi sedze mutu akachibananga.
- ⁴ Sikatsukirwa.
Nchiona vikpwata na miya
nindaitema,
niyooche yosi phamwenga.
- ⁵ Ela ichikala maadui ga atu angu ganalonda urindzi kpwangu,
ni gaphahane nami,
Kpwa kpweli ni gaphahane nami."
- ⁶ Siku zedzazo Jakobo andahenda mizi,
Iziraeli kutsephula na indabumula maruwa
na kuiodzaza matunda dunia yosi.

- ⁷ Mwenyezi Mlungu kakaitiya Iziraeli adabu kali
dza arivyotiya adabu maadui gao,
wala kakaalaga anji dza arivyoolaga maadui gao.
- ⁸ Mwenyezi Mlungu waatiya adabu chidide
ariphoatsamiza kpwa lazima,
avi anavyokukuswa ni phuto ra mlairo wa dzuwa.
- ⁹ Kpwa njira ihi, uyi wa chivyazi cha Jakobo undatuswa,
vivi ndivyo dambize ndivyoswamehewa kabisa,
andabananga-bananga mwatu mwa kulavira vizuka sadaka,
na kusaga-saga mawe gosi ga mwatu himo hadi gakale chokaa,
taphana viguzo vya Ashera
au mwatu mwa kufukizira uvumba ndimosala.
- ¹⁰ Mudzi uriozungulusirwa ngome ukakala gandzo,
undatsamwa na kurichwa dza jangbwa,
hiko ndiko ambako ng'ombe zindarisa na kutindizha.
- ¹¹ Pandaze ndizouma zindavundzwa,
achetu andazihala azihende kuni.
- Kpwa kpweli atu hano taelewa,
kpwa hivyo muumba wao kandaonera mbazi
wala kuaswamehe.
- ¹² Siku hiyo, Mwenyezi Mlungu andakusanya atue Iziraeli mmwenga-mmwenga, kula muho wa Yufurati hadi chidzuhu cha Misiri, dza viratu mutu awagavyo nganu na kutuluzwa mtsere. ¹³ Alafu siku iyo kundapigbwa gunda kulu. Hinyo ambao kala anagaya hiko Ashuru na ariokala akatsamizwa kpwa lazima kuphiya Misiri andakpweza amuabudu Mwenyezi Mlungu, dzulu ya mwango mtakatifu hiko Jerusalem.

28

Aiziraeli anatiywa adabu

- ¹ Shaka hiro kpwa alevi a Efuraimu enye ngulu;
hinyo ambao unono wao ni dza maruwa ndigo nyala,
maruwa gophandwa dete renye rutuba,
dzulu ya vilongozi achiogbwa photsi kpwa a tele uchi.
- ² Lola, Mwenyezi Mlungu ana mmwenga ariye jasiri,
mwenye nguvu dza phuto ra mvula ya mawe,
phuto ribanangaro dza madzi manji gafurikago,
iye andagabwaga.
- ³ Iyo tadzi ya alevi a Efuraimu anayoihendera ngulu
indavyogbwa-vyogbwa.
- ⁴ Mudzi hura urio dza ruwa nono,
urio dete renye rutuba undaangamizwa
dza mazao ga mwandzo ga tini,
ambazo mutu nkuziona akazidola na akazirya.
- ⁵ Siku iyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
andakala dza tadzi ya nguma
na chiremba chinono
kpwa atue ariosala.
- ⁶ Andaapha aamuli moyo wa kulavya uamuli wa haki,
na kuatiya nguvu
anaokanira mudzi ryangoni.
- ⁷ Alavyadzi-sadaka na manabii anadedeleka,
na kuzuwa-zuwa kpwa sababu ya uchi.
Anazuwa-zuwa kpwa sababu ya uchi,
anadedeleka wakati wa kuona ruwiya,
na anadzikpwala wakati wa kuhenda uamuli.
- ⁸ Meza zosi zi tele maaphika,
taphana phaswafi hata phadide.
- ⁹ Aho anaamba, "Andamfundza ani marifwa?
Andamusemurira ani ujumbewe?
Kpwani swino hu ana atsanga achiorikiswa,
yani achiouswa linyahoni?"

- ¹⁰ Mana iye anahuamuru:
kano henda hiri, kano henda rira,
dzambo mwenga-mwenga avi hu anache.”
- ¹¹ Ichikala tamundaniphundza, Mwenyezi Mlungu andagomba namwi kutsupira luga ya chijeni,
na kpwa chigugumizi.
- ¹² Aho waambira kukala,
“Hipha ndipho phatu pha kuoya, achioremwa naaoye.
Hipha ndipho phatu pha kuphoza marena.”
Ela nyo taayagaphundza.
- ¹³ Kpwa hivyo sambu neno ra Mwenyezi Mlungu kpwao rindakala hivi,
kano henda hiri, kano henda rira,
dzambo mwenga-mwenga avi hu anache.
Ili aphiye akagbwe na kogo,
arumire, agbwirwe ni muhambo na ahalwe mateka.
- ¹⁴ Phahi phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu mwi atu a chibero
mtawalao atu hinya asagalao Jerusalemu.
- ¹⁵ Mwimwi munadzikarya, munaamba, “Hukahenda chilagane na chifo,
hukaphahana na kuzimu.
Shaka kulu richtsupa,
tarindahuguta,
mana hukahenda handzo rikale chimbiriro rehu.
Na kuchenga kukale phatu pha kudzifwitsa.”
- ¹⁶ Kpwa sababu hiyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Lola, ninaika dziwe ra msingi hiko Sayuni,
dziwe ambaro rapimwa.
Dziwe ra pembeni ra samani ra kudzenga msingi urio imara.
Yeyesi ndiyekuluphira kandaabika.
- ¹⁷ Nami ndahumira uamuli wa haki ikale chipimo
na kuhenda haki ikale kabiro.
Mvula ya mawe indausa chimbiriro renu, yani handzo
na madzi gandafurika hipho phatu phenu pha kudzifwitsa.
- ¹⁸ Chilagane chenu mrichoika na chifo, chindavundzwa
na kuphahana kpweni na kuzimu, kundafutwa.
Shaka kulu ndirokpwedza
rindakuphahani rikubwagani.
- ¹⁹ Rorosi ndirokpwedza rindakuphahani,
chila siku, ikale mutsi, ikale usiku
rindakuphahani.”
- Muchielewa ujumbe uhu
mundatishirwa.
- ²⁰ Mundakala avi mu atu achiodziambalaza kpwenye chidzitanda chidide,
na kudzibwiningiza shuka ndide ambayo taigota.
- ²¹ Mana Mwenyezi Mlungu andavamia dza arivyovamia Mwango wa Perazimu.
Andatsukirwa dza arivyoatsukirirwa hiko Dete ra Gibioni
ela andahenda utu wa kuangalaza
utu ambao tamuyautarajiya.
- ²² Kpwa hivyo msimnyetere
sedze silisili zenu zikakuremererani zaidi.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akanibaza
kukala akakusudiya kuangamiza tsi ndzima.
- ²³ Hegani masikiro musikire sauti yangu.
Phundzani higa nigombago.
- ²⁴ Dze, yuno mkurima achitayarisha utseru ili aphande,
nkpwenderera kurima vivyo kpwa vivyo?
Dze, nkpwenderera kutsimba na kuvundza madongolowa?

- ²⁵ Iye achimala kuvundza madongolowa,
nkuphanda kunde na kukumbira bizari nyembamba.
Alafu akaphanda nganu phatuphe
na mere phatuphe.
- ²⁶ Mlunguwe nkumlagiza
na kumfundza irivyo sawa.
- ²⁷ Kunde taziwagbwa na rungu ziho,
wala bizari nyembamba kutsupizirwa gurudumo ra rukpwama dzuluye.
Kunde ziwagbwa na gongo,
na bizari nyembamba ikawagbwa na chigongo.
- ²⁸ Mtsere ni usagbwe ukale unga ndipho utengezwe mkpwahe,
kpwa hivyo tauwagbwa tu kpwenderera.
Dzagbwe mutu nkutsupiza magurudumo ga garire ra kuwagira,
ela farasie taandausaga.
- ²⁹ Higa gosi gala kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
ambaye ana ushauri wa ajabu
na ikima ya hali ya dzulu.

29

Mudzi wa Arieli ukazangirwa

- ¹ Shaka hiro kpwa Arieli,
mudzi ambao Daudi wachita kambiye.
Mwimwi endererani na Sikukuu zenu
mwaka bada ya mwaka,
² ela mmanye mudzi uhu ndauzangira na jeshi
na atu andarira na kuomboleza.
Nao undakala avi ni phatu phangu pha kulavira sadaka.
- ³ Nami ndauzunguluka pande zosi
niuzangire na minara
na kuudzengera lichigo.
- ⁴ Undatserezwa, na kula pho vumbini
undavoya msada kpwa sauti ya pokopoko
sautiyo indakala avi ni ya pepho.
- ⁵ Ela maauigo gandakala manji dza vumbi,
hinyo atu jaili andakala dza maphephe gaphepheruswago.
Gafula bila kutarajiya,
⁶ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andakpwezwa
na chiguruguru, msumbo wa dunia na hoyo dzinji
na chikulukulu, phuto na moho uochao.
- ⁷ Na mataifa ganjina gosi gapiganago na mudzi wa Arieli,
gachigouzunguluka phamwenga na ngomezwa na kuhenda atue agaye,
gandaangamika dza ndoso, ruwiya ya usiku.
- ⁸ Dza mutu ariye na ndzala alohavyo anarya,
ela achivumbuluka ana ndzala
au mutu mwenye chiru alohavyo ananwa madzi,
ela achivumbuluka ni mnyonje na achere na chiruye.
Hivyo ndivyo ndivyokala unji wa atu anjina ndiopigana na atu a mwango wa Sayuni.
- ⁹ Angalalani na mdangane,
zibani matso genu msione.
Kalani avi mkalewa ela si kpwa sababu ya uchi,
dedelekani, ela si kpwa sababu ya uchi.
- ¹⁰ Mana mwimwi manabii, Mwenyezi Mlungu akakutiyani roho ya usingizi.
Akakufungani matso, mwi manabii
na kubwiningiza vitswa vyenu, mwi aonadzi.
- ¹¹ Maono higa gosi gakakala dza chitabu chiricho fungbwa na muhuri. Uchimupha
mutu amanyaye kusoma anaamba, "Siweza kuchisoma mana china muhuri." ¹² Ela
achihewa mutu asiyemanya kusoma andaamba, "Siweza mana simanya kusoma."
- ¹³ Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Atu hano ananisengerera

na kuniishimu kpwa kanwa zao
ela mioyo yao i kure nami.

Ibada zao zinalongozwa ni malagizo arigofundzwa ni anadamu.

¹⁴ Kpwa sababu iyo ndahenda tsona kazi ya kuangalaza kahi ya atu aha.
Nindahenda kazi ya kuangalaza na vilinje.

Ikima ya enye ikima indaangamika
na kumanya kpwa atu a kpwao amanyao, kundafwitswa.”

¹⁵ Shauri yao hinyo amfwitsao Mwenyezi Mlungu mipango yao.
Hinyo ahendao mambo gao chisiri-siri na kudziamba mwao mioyoni,
“Taphana ahuanaye, tsona taphana mutu ndiyehumanya.”

¹⁶ Mwimwi mkuika mambo chitswatsi.
Dze, mfinyangi anaweza kuambwa a sawa na ulongo?

Haya cho chitu chirichofinyangbwa chinaweza kumuamba ariyechifinyanga,
“Uwe kunifinyangire.”

Au chitu chirichofinyangbwa chinaweza kumuamba ariyechifinyanga,
“Uwe kumanya rorosi.”

¹⁷ Bado muda mchache tu, Lebanoni indagaluzwa kukala munda wenye rutuba
na munda wenye rutuba undakala tsaka.

¹⁸ Wakati hinyo masito andaweza kusikira maneno ga hicho chitabu
na matso ga vipofu gandaona
kahi za upofu na jiza.

¹⁹ Anyenyekevu andahamirwa tsona ni Mwenyezi Mlungu
na achiya andahamirwa ni Mtakatifu wa Iziraeli.

²⁰ Mana atu majaili andaangamizwa,
enye chibero andasiswa
nao apangao kuhenda mai andaangamizwa.

²¹ Hinyo ni hara amuhendao mutu kukala mkosa
na kumhehera mkosadzi
hinyo nkumlafya haki mutu asiye makosa kpwa maneno ga handzo.

²² Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu ariyemkombola Burahimu anaamba hivi kuhusu atu
a mudzi wa Jakobo:

“Jakobo kandagbwirwa ni haya tsona
wala kandagbwirwa ni waibu.

²³ Atu ndipholola na kudziona arivyo anji,
andamanya kukala mimi Ndimi Mtakatifu.

Andamtogola Mtakatifu wa Jakobo,
andamuogopha Mlungu wa Iziraeli.

²⁴ Aho akosao mwao rohoni andang’arirwa
na aho anung’unikao andakubali mafundzo.”

30

¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Shaka hiro kpwa hinyo anaosiasi.

Anahenda mipango isiyokala yangu,
na kuhenda ushirika bila Roho wangu,
aenjerezao dambi dzulu ya dambi.

² Atsererao kuphiya Misiri
bila kunitaka ushauri,

avoyao msada na urindzi kula kpwa farao,
na kukuluphira urindzi kula tsi ya Misiri.

³ Phahi hinyo urindzi wa Farao undakutiyani waibu,
na kuadamira kpweni pepo ya Misiri kundakuhendani mkale chitu cha kuberwa.

⁴ Mana dzagbwe akulue a hiko Soani
na ahumwae akafika Hanesi,

⁵ chila mutu andatiywa waibu
kpwa sababu atu a Misiri taaweza kutivya bii.

Taana msada wala fwaida, ela waibu.”

⁶ Higa ni maneno kuhusu nyama a tsakani ario tsi ya kugbwa, mwakani mwa Juda:
Ahumwa enu nkutsupira tsi ya tabu na ziki

tsi ambayo nkutuluka simba achetu na simba alume,
 mabafwe na nyoka siru za kuuruka.
 Nkutsukula mali zao dzulu ya punda na ngamia
 akaziphirika kpwa atu asioweza kuterya,
⁷ taifa ra Misiri ambaro msadawe taufwaha rorosi.
 Ndiyo mana Misiri nkayiiha
 Rahabu* anayedzisagarira tu.

Izraeli tailonda kusikira

⁸ Mwenyezi Mlungu waniamba niuandike ujumbe huno kwenye mwalawe
 na uandike chitabuni,
 ili wedze ukale ushaidi hata kare na kare.

⁹ Mana ni atu akaidi,
 asiolonda kusikira malagizo ga Mwenyezi Mlungu.

¹⁰ Nkuambira aonadzi,
 "Msione tsona ruwiya."

Na manabii, "Huambireni mambo manono na kuhutabiriya handzo!

¹¹ Richani iyo njira,
 galukani mriche iyo njira,
 na mriche kuhudemurira

msihuambire tsona kuhusu iye Mtakatifu wa Izraeli!"

¹² Phahi dzulu ya higo, Mtakatifu wa Izraeli anaamba hivi:
 "Kpwa sababu mkarema ujumbe huno,
 namwi mkaadamira kuonera na kuchenga,

¹³ phahi yui wenu
 undakala dza mwanya kwenye ukuta mure

ukuta ulondao kugbwa,
 na kugbwakpwe kundakala gafula bila kumanya.

¹⁴ Na kuvundzikakpwe kundakala dza nyungu ya ulongo,
 ichiyovundzwa kusudi
 isisale seemu ichiyotivywa.

Phasisale hata chidzaya cha kutsukurira moho,
 au cha kuhekera madzi chisimani."

¹⁵ Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wa Izraeli anaamba,
 "Mundativywa ichikala mundatubu makosa genu na kuhurira.
 Kuhurira na kukuluphira ndiyo nguvu yenu,"
 ela tamyakubali.

¹⁶ Badaye mwimwi mwaamba,
 "Hata! Swino hundazola na farasi azolao mairo."

Ni kpweli mundazola ela hinyo anaokuzoresani
 andakala na mairo zaidi.

¹⁷ Atu elufu mwenga andazolwa ni mutu mmwenga
 na kundi zima rindazolwa ni atu atsano bahi.

Achache enu ndiotiya
 andakala dza mlingoti wa bendera dzulu ya chidzango.

Mwenyezi Mlungu anaonera mbazi

atue

¹⁸ Mwenyezi Mlungu anagodza kpwa hamu akukubalini
 na kukuonerani mbazi.

Mwenyezi Mlungu ni Mlungu ahendaye haki,
 iye nkujaliya anaomkuluphira.

¹⁹ Kpwa kpweli mwimwi atu a Sayuni, yani Jerusalemu tamundarira tsona. Mchiririra
 kuterywa, andakuonerani mbazi, naye andasikira chiriro chenu, andakujibuni.

²⁰ Dzagbwe Mwenyezi Mlungu nkuapha chakurya chichache agbwiririre wakati wa
 shida na madzi machache ga kuphunguza chiru bado andaenderera kukala mwalimu
 wenu namwi mundamuona na matso genu. ²¹ Napho mkagaluka uphanda wa kulume
 au wa kumotso, mundasikira sauti inaamba, "Njira ni hino, igbwireni!" ²² Alafu vizuka
 vyenu vya feza na zahabu mundaviona dza najisi na kuvitsupha dza mademu ga nongo.

²³ Mwenyezi Mlungu andahenda mvula inye kpwa ajili ya mbeyu zenu mchizophanda.
 Minda yenu indavyala mtsere munji na mifugo yenu indaphaha nyasi nyinji za kurisa.

* **30:7** 30:7 Rahabu ni dzinyama kulu ra baharini.

²⁴ Hata ndzau na nyo punda a kurimira minda yenu andariswa mtserere uchiokola munyu vinono na uchiophehwa. ²⁵ Siku iyo atu anji andaolagbwa na minara kubanangbwa, madzi gandajera kula myango mire na vidzango vire. ²⁶ Alafu Mwenyezi Mlungu andaafunga bendeji atue ariolumizwa na kuphoza viroonda arivyosababisha. Mwezi undaala na mwanga munji avi ni dzuwa, na dzuwa rindalavya mwanga munji kano sabaa zaidi ya kawaida. Indakala avi ni mwanga wa siku sabaa kpwa siku mwenga.

Ashuru indatiywa adabu

- ²⁷ Mwenyezi Mlungu aredza kula kure
na usiru munji na maingu maziho ga mosi.
Kanwaye i tele maneno ga tsukizi
na lilakare ni dza moho uochao tsetsetse.
- ²⁸ Pumuziye ni dza chidzuo chirichofurika madzi
gafikago hadi singoni.
Iye nkusumbisa mataifa ganjina na kugabananga.
Alafu nkutiya lijamu[†] chila mutu wa tsi ya kure
na kualongoza aangamike.
- ²⁹ Atu a Mwenyezi Mlungu andaimba
dza wakati wa usiku anaphokala na sikukuu takatifu.
Mwenyezi Mlungu ni mwamba wa nguvu kpwa Iziraeli
na atue andakala na raha dza akalavyo anapholunga-lunga sauti za chivoti
kuphiya mwango wa Sayuni kpendahenda ibada.
- ³⁰ Mwenyezi Mlungu andakala msiru.
Sautiye kulu ya kuogofya indasikirika
na mkpwonowe undakala tayari kupiga.
Usiruwe undakala dza moho uochao tsetsetse,
uchilungirwa ni chiguruguru na phuto.
- ³¹ Aashuru achisikira sauti ya Mwenyezi Mlungu
na kumuona apigavyo na fwimboye ya chuma,
andaogopha.
- ³² Chila pigo ndiropiga Mwenyezi Mlungu
kuhumira ndataye ya kutiira adabu
kudasikirwa sauti za tamburini na za ngephephe.
- ³³ Phatu pha kuochera lufu ra mfalume
phatarishwa hangu kare.
Dibwa hiro ni pana tsona ra china.
Phana kuni nyinji chizopangbwa kare.
Mwenyezi Mlungu andaasa moho kpwa pumuziye
dza moho wa chibiriti.

31

Mwenyezi Mlungu

andakanira Jerusalemu

- ¹ Shaka hiro kpwa hinyo anaotserera kuphiya Misiri kpendavoya msada,
hinyo anaoadamira farasi a viha.
Anaoadamira magari gao ga kuvwehwa ni farasi
kpwa kukala anajeshi akuhumira farasi ana mkpwortse,
badala ya kumuadamira Mtakatifu wa Iziraeli,
au kuvoya msada kpwa Mwenyezi Mlungu.
- ² Iye ana ikima na anaweza kureha mashaka.
Achigomba nenore kakosa kuritimiza.
Andaatiya adabu hinyo anaohenda uyi,
na atu ateryo ahendao mai.
- ³ Amisiri ni anadamu, si milungu
Farasi aho ana miri ya kawaida
taaweza kuishi ta kare na kare,
Mwenyezi Mlungu ndiphoonyesa nguvuze
andaangamiza ateryo na ateryo wao.
Osi andafwa phamwenga.
- ⁴ Mwenyezi Mlungu, waniamba,

[†] 30:28 30:28 Lijamu ni neno ra Chiswahili ririro na mana ya chigongo chitiywacho mlomoni mwa farasi ili kumlongoza kura mutu alondako aphiye.

“Ndanguruma na kukushambuliya dza simba asiyeogopha.
 Asiyetishirwa ni sauti ya guphuphu ra arisa
 anaorinda mang’ondzi.
 Hivyo ndivyo mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndivyotserera
 na kupigana kwenye mwango Sayuni.
⁵ Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi nindarinda Jerusalemu
 dza nyama wa mapha anavyouruka-uruka kuzunguluka nyumbaye.
⁶ “Mwi atu a Iziraeli, muuyireni iye mriyemuasi. ⁷ Mana siku hiyo, chila mmwenga
 andarema vizuka vya feza na zahabu arivyodzitengezera na mikono yenu ya dambi.
⁸ Aashuru andaolagbwa
 ela si kpwa panga za atu.
 Aho andajeza kuchimbira upanga
 na barobaro aho andagbwirwa alazimishwe kukala atumwa.
⁹ Urindi za Aashuru undagbwa kpwa sababu ya wuoga,
 Akulue a viha andadziondoka achimbire ariche bendera yao vihani.”
 Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu aambavyo
 iye ambaye mohowe mkpwulu u dzulu ya mwango Sayuni
 na jimbi-jimbire ri Jerusalemu.

32

Mfalume ahendaye haki

¹ Lola, mfalume andatawala na haki
 na kulue andalavya uamuli wa haki.
² Chila mmwenga wao andakala dza phatu pha kudzifwitsa
 pha kudzichinga na phuto kali,
 dza chidzuhu cha madzi hiko jangbwani
 na dza pepho ya mwamba mkpwulu wakati wa dzuwa ngerengere
 kwenye tsi isiyomera chitu.
³ Alafu chila ariye na matso ga kuona andagatong’ola aoneto
 na ariye na masikiro andaphundza ili asikire.
⁴ Osi asio vumirira andahenda chituwo aririkane,
 chila ariye na chigugumiza andagomba vinono.
⁵ Azuzu taandaisabiwa tsona kukala ni chitu
 na asio na adabu taandaishimiwa.
⁶ Azuzu anagomba ga chizuzu,
 chila wakati anahenda mipango ya kuhenda dambi
 ya kugomba handzo kuhusu Mwenyezi Mlungu.
 Mipango ya kuahirisa ario na ndzala
 na kualafya madzi ario na chiru.
⁷ Njira za mutu wa handzo ni mbii.
 Anapanga hila,
 ili aangamize achiya na agayi,
 kpwa kulavya ushaidi wa handzo
 hata napho enye analalamikira haki.
⁸ Atu ario na ishima nkupanga mambo ga ishima
 na mahendo gao ga ishima nkuaimarisha.

Achetu a Jerusalemu

andatiywa adabu
⁹ Hendani makini musikire higa nigombago
 mwi achetu enye raha.
 Niphundzani mwi ana a achetu
 munaodziona mu salama.
¹⁰ Mwimwi achetu munadziona mu salama
 ela ndani ya mwaka mmwenga mundakakama,
 mana minda ya mizabibu indafusa,
 na tamundavuna matunda gogosi.
¹¹ Kakamani mwi achetu enye raha,
 kakamani na wuoga mwimwi msagalao raha msitarehe.
 Vulani nguwo zenu
 mvwale magunia.
¹² Pigani vifuwa vyenu kpwa sonono

- kpwa sababu ya minda ya mizabibu yenu,
¹³ na kpwa sababu ya tsi ya atu angu
 ambayo i tele miya.
 Sononekani kpwa sababu ya nyumba zenye raha
 kpwenye mudzi wenye raha wa Jerusalemu.
¹⁴ Dzumba ra mfalume rindarichwa wekee bila atu
 mudzi uriokala ukaodzala atu
 undakala wekee.
 Minara ya urindzi indakala magandzo ta kare na kare
 na ikale uwanja wa mvumbo za maforo
 na weru wa kurisa mang'ondzi.
¹⁵ Hali indakala hivyo
 hadi Roho wa Mlungu ndiphohwedzera kula dzulu mlunguni,
 ndipho majangbwa gandakala minda yenye rutuba,
 na minda yenye rutuba indakala dza tsaka.
¹⁶ Ndipho hiko weruni atu andaamula na haki
 na atu andakala enye haki kpwenye tsi ya rutuba.
¹⁷ Atu andasagala kpwa amani kpwa kukala ni enye haki,
 kpwa haki yao andahurira na akale salama ta kare na kare.
¹⁸ Atu angu andasagala kpwa amani
 makalo gao gandakala phatu salama pha kuishi,
 andahurira na taandayugbwa ni yeyesi.
¹⁹ Dzagbwe mvula ya mawe indanya na kubwaga mihi yosi ya tsakani *
 na mudzi ubanangbwe tsetsetse.
²⁰ Ela mwimwi mundajaliwa, mundaphanda mbeyu zenu kanda-kanda ya seemu zosi
 za madzi
 na kuricha punda enu na ng'ombe zenu zirise bila kufungbwa.

33

Jerusalemu indakala salama

- ¹ Shaka hiro uwe uriyebananga atu angu,
 kala kudzangbwebanangbwa, ela vivi undabanangbwa.
 Shaka hiro uwe uriyesalata atu angu,
 kala kudzangbwesalatwa, ela vivi undasalatwa.
 Ndiphomala kubananga na kusalata
 nawe undabanangbwa na usalatwe.
² Nakuvoya Mwenyezi Mlungu uhuonere mbazi,
 swiswi hunakukuluphira uwe.
 Hutiye nguvu chila ligundzu
 na uhutivye chila wakati wa mashaka.
³ Unaphonguruma mataifa ganjina nkuchimbira
 unaphoonyesa urivyo mkpwulu mataifa nkutsamukana.
⁴ Hukuvamia maadui gehu dza ndzije adide avamiavyo
 na kuhala zewe chila aricho nacho dza ipho ra ndzije riryavyo.
⁵ Uwe Mwenyezi Mlungu una utukufu munji na chihicho chi dzulu sana.
 Undareha uamuli wa haki na kusaonerana ko Sayuni.
⁶ Uwe ndiwe msingi unayehuhenda hukale imara wakati wosi.
 Ukuhutivya na kuhupha ikima ya kpweli na marifwa,
 na kukuogopha uwe Mwenyezi Mlungu ndicho chitu cha samani zaidi kpwehu.
⁷ Lolani, masujaa enu anakota kululu njira-njira kulonda msada.
 Ajumbe enu atarajiya amani ela achiuya kaya na chiriro.
⁸ Takuna tsona anyendekaye,
 barabara zosi zikarichwa wekee.
 Vilagane vikavundzwa
 wala takuna ishima kpwa yeyesi aikaye chilagane.
⁹ Minda taimera chitu mana yauma,
 mwango Lebanoni ukagbwirwa ni waibu mana mihiye ikanyala.
 Seemu ya tsi ya kugbwa iriyo na rutuba, yihwayo Sharoni ikakala jangbwa.
 Mihi ya tsi ya kugbwa iihwayo Bashani

* 32:19 32:19 Chieburania tachiwazi.

- na tsaka ra mwango Karimeli rinakuta makodza.
¹⁰ Ela Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Nindahenda chitu ili nitogolwe sana.
¹¹ Mipango yenu ni dza wiswa
 na mahendo genu ni dza mibuwa, tagaokola rorosi.
 Pumuzi zenu ni dza moho wa kukuangamizani.
¹² Mundaochwa mkale ivu
 dza miya iphyavyo mohoni.”
¹³ Chila mutu wa kure na wa phephi naedze alole nchivyohenda.
 Naedze alole uwezo wangu mkpwulu!
¹⁴ Enye dambi ario mwango Sayuni
 anakakama kpwa wuoga, nao anauza,
 “Hundasagaladze phatu pharipho na moho mkali,
 moho usioricha kuaka?”
¹⁵ Ela hinyo asagalao kpwa kuhenda haki
 na kugomba kpweli,
 hinyo aremao kuhala pesa kpwa nguvu
 na asiokubali hongo,
 hinyo asiodzihusisha na njama za kuolaga
 na asioshiriki kuhenda mai,
¹⁶ ndio ambao andasagala dzulu, phatu pharipho salama,
 na chimbiriro rao rindakala ngome iriyo mwambani.
 Andakala na chakurya
 na madzi ga kutosha wakati wosi.

Mwenyezi Mlungu

ndiye mfalume wehu

- ¹⁷ Siku mwenga undamuona mfalume arivyo mnono.
 Undalola uone tsi anayoitawala irivyo kulu na pana ya kufika kure.
¹⁸ Alafu undaririkana urivyogaya na undadziua,
 “Akuphi nyo vilongozi akulu ariohuogofyera
 na kuhulazimisha kuripha kodi ya dzulu?”
¹⁹ Kundaona tsona atu hinyo a mabavu
 hinyo ariogomba luga usiyoimanya na usiyoiwelewa.
²⁰ Kuluphiroro narikale Sayuni,
 mudzi wa kukusanyana kpwa ajili ya sikukuu zehu zoikpwa.
 Undaona Jerusalem iriyo imara
 dza hema ambaro vingivye taviweza kung’olwa
 ambavyo vikafungbwa ngingingi kpwa kowa zisizoweza kudoka.
²¹ Kpwa kpweli, hipho Mwenyezi Mlungu wa nguvu andakala phamwenga naswi.
 Iye andaphahenda hipho phakale dza phatu phenye myuho mipana na vidzuho.
 Phatu ambapho meli kulu za maadui tazindaphafika.
²² Mwenyezi Mlungu ndiye muamuli wehu
 na mtawala wehu.
 Mwenyezi Mlungu ndiye mfalume wehu
 iye ndiye ndiyehutivya.

- ²³ Kowa zenu zikarejera,
 taziweza kudinisa mlingoti,
 ama kubumula tangare.
 Chisha zewe nyinji zindaganywa,
 hata virema piya aphahe.
²⁴ Taphana ndiyeamba ni mkpwongo,
 na dambi za asagalao himo, zindaswamehewa.

34

Mataifa ganjina gandaamulwa

- ¹ Mataifa gosi nagasengere phephi ganisikize,
 atu osi naaniphundze.
 Atu osi a dunia naanisikire na vyosi viodzazavyo
 dunia yosi na vyosi vimeravyo himo.

- 2 Mwenyezi Mlungu akatsukizwa sana ni mataifa na majeshi gao.
Akaamua kukala ni gaolagbwe tsetsetse.
- 3 Nyufu zao zindarichwa bila kuzikpwa.
Zindaola na zinuke lovu.
Myango indalwamiswa ni milatso yao.
- 4 Nyenyezi zosi mlunguni zindaangamika
na mlungu undakundzwa dza jamvi.
Chila chitu mlunguni chindagbwa
dza makodza ga mzabibu chigonyala
au ga mtini chigouma pho muhini.
- 5 Bada ya upanga wa Mwenyezi Mlungu kuhenda alondavyo hiko dzulu mlunguni,
undatserera hadi Edomu,
taifa ambaro Mwenyezi Mlungu akapanga kuriangamiza tsetsetse.
- 6 Upanga wa Mwenyezi Mlungu ukaodzala milatso na marunya.
Milatso ya ana ng'ondzi na mbuzi,
marunya ga figo za maturume.
- Mana Mwenyezi Mlungu analavya sadaka hiko Bosira,
akatsindza sana katika tsi yosi ya Edomu.
- 7 Nyahi andatsindzwa phamwenga nao,
ana ndewa phamwenga na ndzau a mkpwotse.
Tsi yao indalwama milatso
na mitsanga yao indaodzala mafuha gao.
- 8 Mana Mwenyezi Mlungu ana wakatiwe wa kuriphiza chisasi.
Wakati ambapho andaakanira atu a mudzi wa Sayuni
chinyume cha atu a tsi ya Edomu na mataifa ganjina.
- 9 Vidzoho vya Edomu vindagaluzwa kukala lami
na mtsangawe kugaluzwa kukala chibiriti,
alafu tsi yosi indakala lami iakayo.
- 10 Indaaka usiku na mutsi
wala taindasika kutifuka mosi ta kare na kare.
Edomu indakala jangbwa muda mure,
chivyazi chimwenga hadi chanjina.
Takuna mutu ndiyetsupa tsona kahi za tsi iyo hata kare na kare.
- 11 Mweko na vimburu vindasagala himo.
Mlungu andairicha ikale gandzo,
ikale tsumbi ya mawe.
- 12 Edomu indaihwa, "Ufalume usio na chitu."
Ana osi a afalume taandakala chitu tsona.
- 13 Madzumbage ga afalume na ngomeze
zindaodzala miya.
Diya-mbewa na mbuni
ndio ndiosagala himo.
- 14 Nyama a tsakani andaindza phamwenga na fisi,
mbuzi a weruni andaihana.
Nyama a usiku andakpwedza kuko
nao andaphaha phatu pha kuoya.
- 15 Vimburu vindadzidzengera nyumba zao vibwage mayayi,
viahire na vikokote na kukusanya vidzana vyao na kuvirinda.
Viphanga piya vindakusanyika kuko
chila chichetu na chiyawe chilume.
- 16 Endzani kpwenye chitabu cha Mwenyezi Mlungu
mundaona phatu phakaandikpwa hivi,
"Taphana hata mmwenga wa hinya ndiyekosa kukalapho,
chila mmwenga andakala na myawe.
Mana Mwenyezi Mlungu akaamuru ikale hivyo,
na akaakusanya kpwa uwezo wa Rohowe."
- 17 Mwenyezi Mlungu ndiye chiyeapha tsi ya Edomu,
akaaganyira mwenye tsi hiyo.
Edomu indakala mali yao hata kare na kare

nao andasagala himo chivyazi bada ya chivyazi.

35

Kuuya Jerusalemu na raha

- ¹ Jangbwa na tsi kavu zindahererwa
na maruwa gandabumula weruni.
- ² Tsi zirizo weru, zindabumula dza maruwa
na kuimba mawira ga raha.
Zindaodzala mihi dza mwango wa Lebanoni
na kukala nono dza mwango wa Karimeli au Dete ra Sharoni.
Atu andaona mahendo manono ga Mwenyezi Mlungu,
mambo makulu anagohenda Mlungu wehu.
- ³ Tiyani nguvu mikono minyonje,
dinisani magoyo sigoweza kuima.
- ⁴ Hinyo achiomaka kpwa wuoga aambireni,
"Msiogophe, dzitiyeni nguvu! Mlungu wehu aredza!
Aredza ariphize chisasi,
aredza akutivyeni."
- ⁵ Ndiphokpwedza, vipofu andahewa uwezo wa kuona
na masito andasikira.
- ⁶ Viswere nao andaweza kutinatina dza kulungu
na bubu andaimba na raha.
Weruni kundazembuka pula za madzi
na jangbwani kundajera myuho.
- ⁷ Tsi ichiyokola dzuwa indakala ziya ra madzi,
mtsanga uchouma kpwa kukosa mvula
undagota vidzuo vya madzi.
Hiko kusagalako diya-mbewa
magugu manji gandamera.
- ⁸ Kundakala na barabara kulu ndiyoihwa
"Njira ya utakatifu." Indakala njira ya atu a Mlungu.
Yeyesi ariye najisi
kandatsupira njira hiyo.
Chila ndiyetsupira njira iyo
kandaangamika hata kala ni mzuzu.
- ⁹ Njira iyo taindakala na simba
wala nyama yeyesi msiru wa tsakani.
Ela hinyo ariotivywa ni Mwenyezi Mlungu
ndio ndiotsupira njira hiyo.
- ¹⁰ Atu ambao Mwenyezi Mlungu waativya andauyiza salama
kula tsi za kure arikoatsamiza kpwa lazima
andauya na kuinjira Sayuni
kuno anaimba kpwa raha isiyosika.
Andakala na raha siku zao zosi
wala taphana ndiyekala na sababu ya kusononeka wala kuula.

36

Senakeribu anavamia Juda

(2 Afalume 18:13-27; 2 Nyakati 32:1-19)

¹ Mwaka wa kumi na ne, wa utawala wa mfalume Hezekiya, mfalume Senakeribu wa Ashuru washambuliya midzi yosi ya Juda yenye ngome na achiiteka. ² Mfalume wa Ashuru wamuhuma mkpwulu wa jeshi kula Lakishi, aphiye kpwa mfalume Hezekiya ko Jerusalemu na jeshire kulu. Ye mkpwulu wa jeshi waphiya achendaima phephi na mfumbi uinjizao madzi mtsara wa dzulu kpwenye barabara kulu iphiyayo chiwanja cha mfuli wa nguwo. ³ Hipo watulukirwa ni Eliakimu mwana wa Hilikiya, ambaye kala ni muimirizi wa dzumba ra mfalume, muandishi Shebuna na Joa mwana wa Asafu, muiki wa vitabu vya kumbukumbu.

⁴ Ye mkpwulu wa jeshi achiaambira, "Muambireni Hezekiya kukala, 'Mfalume mkpwulu wa Ashuru ana kuuza hivi: Ukakuluphira utu wani?' ⁵ Maneno mahuphu

tagatoshha kukuhenda uwe uturye viha. Ukamkuluphira ani we hata unaniasi? ⁶ Namanya ukakuluphira Misiri, iyo ni dza mridza wa nyasi uchiopufuka. Utu ambao undamdunga mkpwono yeyesi ndiyeujejemera. Hivyo ndivyo arivyo Farao mfalume wa Misiri kpwa osi anaomkuluphira.’ ⁷ Ela hata kama mundaniambira, ‘Humamkuluphira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,’ nami ndakuuzani, ‘Dze siye hiye ambaye Hezekiya wabananga mwatumwe mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kulavya sadaka na kuambira atu a Juda na Jerusalem, “Abuduni mbere za phatu pha kulavira sadaka!” ’

⁸ “Ndzoo upatane na bwana wangu, mfalume wa Ashuru, nami ndakupha farasi elufu mbiri napho undaweza kuphaha aphirikie. ⁹ Kundaweza kuturya hata ofisaa wa tsini wa bwana wangu, hata ukaikuluphira Misiri kpwa magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie. ¹⁰ Zaidi ya gosi nakuamba, mino sikadzireha mwenye kpwedzapigana ili hino tsi niangamize, Mwenyezi Mlungu ndiye ariyeniamba, ‘Ambuka ukaishambuliye hira tsi na uangamize.’ ”

¹¹ Ndipho Eliakimu, Shebuna na Joa achimuamba yuya mkpwulu wa jeshi, “Swino atumishio hunaelewa Chiaramu vinono, kpwa hivyo gomba naswi Chiaramu usigombe Chieburania, mana nyo atu ario pho dzulu ya ukuta anasikira.”

¹² Ela yuya mkpwulu wa jeshi achiamba, “Pho kwani mino nkalagizwa ni tajiri wangu maneno higa nkuambireni mwimwi na mkpwulu wenu bahi? Maneno higa ni mgamanye mwimwi phamwenga na hinyo asegero ukutani. Aho piya a mashakani phamwenga namwi, andarya mavi gao na kunwa mikodzo yao dza mwimwi.”

¹³ ye mkpwulu wa jeshi waunuka, achikota kululu kpwa Chieburania achiamba, “Phundzani maneno ga mfalume mkpwulu, mfalume wa Ashuru! ¹⁴ Ye mfalume anaamba, ‘Msikubali Hezekiya akuchengeni, kpwa sababu kandaweza kukutivyani.

¹⁵ Msikubali Hezekiya akuhendeni mumkuluphire Mwenyezi Mlungu kpwa kuamba: Hakika Mwenyezi Mlungu andahutivya, mudzi huno taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.’ ¹⁶ Musimusikize Hezekiya, mana mfalume wa Ashuru anaamba, ‘Patanani nami na mdzilavye kpwangu. Hiphoo ndipho chila mmwenga wenu andaweza kurya matunda ga mzabibuwe na matunda ga mtiniwe, na kunwa madzi ga chisimache mwenye, ¹⁷ hadi ndiphokpwedza atsamiza niaphirike tsi ambayo i dza yo yenu, tsi yenye msere na uchi wa zabibu, tsi yenye chakurya na minda ya mizabibu.’

¹⁸ “Na musimusikize Hezekiya anaphokuchengani achiamba, ‘Mwenyezi Mlungu andahuokola.’ Kuna yeyesi kahi ya milungu ya mataifa ariyeokola tsi yao kula mikononi mwa mfalume wa Ashuru? ¹⁹ Iphaphi yo milungu ya Hamathi na Aripadi? Iphaphi yo milungu ya Sefarivaimu? Dze, yaokola Samariya kula mikononi mwangu? ²⁰ Kahi ya milungu yosi ya tsi, ni milungu iphi iriyoweza kuokola tsi yao kula mikononi mwangu, hadi Mwenyezi Mlungu aweze kuiokola Jerusalem kula mikononi mwangu?” ²¹ Ela aho anyamala zii, mana kala akalagizwa ni mfalume Hezekiya asimjibu rorosi.

²² Phahi, Eliakimu mwana wa Hilikiya ariyekala muimirizi wa nyumba ya mfalume, na Shebuna yekala muandishi wa mfalume na Joa mwana wa Asafu, muiki wa kumbukumbu, aphiya kpwa Hezekiya kuno akakpwanyula nguwo zao, achimsemurira maneno ga yuya mkulu wa jeshi.

37

Hezekiya anaendza msada kpwa Isaya

(2 Afalume 19:1-13)

¹ Mfalume Hezekiya ariphosikira mambo gago, wakpwanyula nguwoze, achivwala gunia, achiinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ² Naye achimuhuma Eliakimu, yekala muimirizi wa dzumba ra mfalume, muandishi Shebuna na alavyadzi-sadaka avyere aphiye kpwa nabii Isaya mwana wa Amози, kuno akavwala magunia. ³ Nao ariphofika kpwa Isaya achimuamba, “Hezekiya anaamba hivi, ‘Rero ni siku ya sonono, ya kudemurirwa na ya kuberwa. Swino hukakala dza mchetu alondaye kudzivugula, ela kana mkpwotse wa kupiga mbavu. ⁴ Chahi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, wasikira maneno ga mkpwulu wa jeshi ambaye wahumwa ni bwanawe mfalume wa Ashuru, kumkufuru Mlungu ariye moyo, naye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo andamzemerera kpwa ajili ya maneno achigosikira. Voyera nyo ariosala.’ ”

⁵ Hara atumishi a mfalume Hezekiya ariphofika kpwa Isaya, ⁶ Isaya waambira, “Muambireni bwana wenu, kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Usiogophe kpwa sababu ya maneno chigosikira, ambago atumishi a mfalume wa Ashuru akanilaphiza nago. ⁷ Nindamtiya roho ya wasiwasi naye andasikira ndziyendziye na auye kpwa. Chisha ndamuhenda akaolagbwe kuko kpwa upanga.’ ”

Aashuru analavya tsona vitisho

⁸ Phahi yuya mkpwulu wa jeshi ra Ashuru ariphosikira kukala mfalumewe akauka Lakishi, wauya achendakuta majeshi gao ganapigana na atu a mudzi wa Libuna, achimlunga kuko.

⁹ Alafu mfalume Senakeribu achisikira kukala mfalume Tirihaka wa Kushi aredza apigane naye. Phahi ariphosikira vivyo, achihuma ajumbe kpwa Hezekiya achi-amba, ¹⁰ “Kamuambire Hezekiya mfalume wa Juda, ‘Usichengbwe ni ye Mlungu unayemkuluphira akuambaye kukala mudzi wa Jerusalem taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.’ ¹¹ Lola, we mwenye wasikira kare vira afalume a Ashuru arivyohendera tsi zosi, aho aziangamiza tsetsetse. Dze we undatiya? ¹² Dze, yo milungu ya mataifa goangamizwa ni ano baba, yani Gozani, Harani, Resefu na atu a Edeni asagalao mudzi uihwao Telasari yaweza kugaokola? ¹³ A phaphi ye mfalume wa Hamathi, au wa Aripadi, au mudzi wa Sefarivaimu, au wa Hena au wa Iva?”

Mavoyo ga Hezekiya

(2 Afalume 19:14-19)

¹⁴ Hezekiya waphokera hira baruwa kula mikononi mwa hara ajumbe achiisoma. Chisha achiambuka achiphiya nyumbani kpwa Mwenyezi Mlungu achendayiika wazi mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Hezekiya achivoya Mwenyezi Mlungu achiamba, ¹⁶ “Uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, usagalaye chih cha chifalume dzulu ya makerubi, uwe macheyo ndiwe Mlungu wa falume zosi za dunia. Uwe ndiwe uriyeumba mlunguni na tsi. ¹⁷ Hega sikiro uwe Mwenyezi Mlungu usikire, vugula matsogo uwe Mwenyezi Mlungu uone. Sikiza maneno gosi ga Senakeribu, achigolagiza ili kumnyetera Mlungu ariye moyo.

¹⁸ “Ni kpweli uwe Mwenyezi Mlungu, kukala nyo afalume a Ashuru abananga tsetsetse mataifa ganjina gosi na tsi zao. ¹⁹ Atsupha milungu yao mohoni na kuibananga-bananga kpwa sababu kala siyo milungu ya kpweli, ela kala ni vizuka vya mihi na mawe vyotsongwa ni anadamu. ²⁰ Sambu, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, hutivyeye kula mwakpwe mikononi, ili falume zosi duniani zimanye kukala uwe macheyo ndiwe Mwenyezi Mlungu.”

Ujumbe wa Isaya kpwa mfalume

²¹ Ndipho Isaya mwana wa Amози, achihuma ujumbe kpwa Hezekiya achiamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi: Voyo uchironivoya kuhusu Senakeribu mfalume wa Ashuru, ²² riri ndiro neno arirogomba Mwenyezi Mlungu kumuhusu iye:

‘Ye mwanamwali wa Sayuni, anakubera na kukunyetera,

Ye msichana wa Jerusalemu,

anasukasuka chitswache nyumazo wakati unachimbira.

²³ Ukamnyetera na kumlaphiza ani?

Ukamdemurira ani?

Ni ani uchiyemlola na matso ga chibero?

Ni iye Mtakatifu wa Iziraeli!

²⁴ Kutsupira atumishio,

ukam’bera Mwenyezi Mlungu,

uwe ukaamba,

“Kpwa magari gangu manji ga kuvwehwa ni farasi nikakpwa dzulu ya virere vya myangoni, hadi ndani ya Lebanoni.

Nami nikatema mierezi mire-mire,

na misonobariye minono-minono.

Nikainjira hata seemuze za ndani-ndani,

kpwenye tsakare ririro gigigi mihi.

²⁵ Nátimba visima kpwenye tsi za chijeni na nchinwa madzige.

Na náumisa vidzuhu vya Misiri

kpwa magulu gangu.”

²⁶ Dze, we kudzangbwesikira,

kukala mimi ndimi yepanga dzambo hiri hangu kare?

Nágapanga hangu kare na vivi ninagatimiza.

Nápanga kukala ubomole midzi yenye ngome,

ikale tsumbi za mawe na magandzo.

²⁷ Ndiyo mana enyezie a midzi iyo achikala akasira nguvu,

akavundzika mioyo na kunyala,
akala dza mimea ya mundani, dza nyasi tsanga,
dza nyasi zimerazo dzulu ya nyumba,
ziumuzo kabila ya kuphera.

²⁸ Ela, mimi namanya vyo uishivyo,
shuulizo zosi nazimanya.
Ninamanya vyo unitsukirirwavyo.

²⁹ Kpwa vira ukanitsukirirwa
na nkasikira kudzikaryako,
ndatiya chiloo changu mwako pulani
na nkutiye lijamu mwako kanwani.
Ndakuuyiza na yo njira uriyokpwezera.’ ”

³⁰ “Na hino ndiyo ndiyokala ishara kpwako uwe Hezekiya.

Mwaka uhu mundarya vya kumera vyenye,
na mwaka wa phiri mundarya matunda ga vitu vivyo.
Ela mwaka wa hahu,

phandani na mvune,
phandani mizabibu na murye matundage.

³¹ Hinyo atu ariosala a nyumba ya Juda,
andakala dza mihi imerayo mizi tsini,
na kuvyala matunda.

³² Mana ko Jerusalemu, kundatuluka atu ndiosala,
na kula mwango wa Sayuni, kundatuluka chikundi cha atu ndiotiya.
Menzwa nyinji ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
ndiyo ndiyogahenda gaga.”

³³ Kpwa vivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu mfalume wa Ashuru:

“Iye kandamenya mudzi huno
wala kulatsa muvwi hipha,
wala kpwedza mbere na ngao,
wala kandaudzengera mwati mwa kupandira ukuta wa nyo mudzi.

³⁴ Iye andauya na yo njira ndiyotsolokera
wala kandamenya mudzi uhu,
vivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu.

³⁵ Nami ndaurinda mudzi uhu, niutivye, kpwa ajili ya mimi mwenye
na kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi.”

³⁶ Phahi, malaika wa Mwenyezi Mlungu wamenya ndani ya kambi ya Aashuru usiku
uho na kuolaga atu elufu gana mwenga na mirongo minane na tsano. Ligundzure,
wakati atu aripholamuka, aona kambi ikagota nyufu za hinyo achiolagbwa. ³⁷ Ndipho
Senakeribu mfalume wa Ashuru achiuka, achiuya kpwakpwe, achendakala Ninawi.
³⁸ Siku mwenga wakati Senakeribu ariphokala anaabudu ndani ya nyumba ya Nisiroki
mlunguwe, anae airi, Adirameleki na Sharezeri amuolaga kpwa upanga, halafu
achimbira achiphiya tsi ya Ararati. Halafu mwanawe Esarihadoni achitawala badalaye.

38

Hezekiya analumwa

¹ Wakati uho, Hezekiya walumwa sana hadi achitsungurira kaburi. Nabii Isaya, mwana wa Amози wakpwendamlola naye achimuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Lavya wasiya wa mwisho mana kundaphola, undafwa.’ ” ² Hezekiya wagaluzza usowe ukutani na achimvoya Mwenyezi Mlungu achiamba, ³ “Uwe Mwenyezi Mlungu, nakuvoya utambukire vira nrivyokuhumikira kpwa uaminifu, na kpwa moyo wangu wosi, na kuhenda manono mberezo.” Naye Hezekiya achirira sana kpwa utsungu.

⁴ Ndipho neno ra Mwenyezi Mlungu richimwedzera Isaya kuamba, ⁵ “Phiya ukamuambire Hezekiya kukala, ‘Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mkareo Daudi, nkasikira voyoro na nkaona matsozigo. Lola ndakuenjerezera miaka kumi na mitsano ya maishago. ⁶ Nami nindakukombola uwe na mudzi uhu na niurinde kula kpwa mfalume wa Ashuru.’

⁷ “Hino ndiyo ishara kula kpwa Mwenyezi Mlungu kpwako kukala dzambo hiri arirogomba andaritimiza: ⁸ ‘Lola, nindahenda chivurivuri cha dzuwa ra kutswa chiuye nyuma nyago kumi kpwenye ngazi ya Ahazi.’ ” Naro dzuwa richiuya nyuma nyago kumi.

⁹ Hezekiya mfalume wa Juda ariphophola, waandika maneno higa:

- 10 Mimi naamba, “Kpwa utu wani nikatirwe umuri?
Ni turi yani niphaye kuzimu kabila sidzangbwekala mkare?”
- 11 Nami nchiaza, “Vino sindamuona tsona Mwenyezi Mlungu,
na kumenya nyumba ya Kuvoya Mlungu hipha duniani?
Sindaona tsona ayangu aishio duniani.
- 12 Nyumba yangu ikang’olwa na kuhalwa
dza hema ra mrisa.
- Uhai wangu nkaukuba dza mfumadzi akubavyo chitambaa,
Mlungu akanikata dza chitambaa chikatwavyo kula kwenye mbao ya kufumira
naye kala ananimarigiza chila siku.
- 13 Náririra msada hadi ligundzu,
ela wavundza mifupha yangu yosi dza simba;
naye kala ananimarigiza chila siku.
- 14 Nárira dza mbayumbayu au korongo,
náula dza njiya ariravyo.
- Matso gangu garemwa kpwa kulola dzulu.
Ee Mwenyezi Mlungu,
ndzo uniterye mana nkaonerwa!
- 15 Vivi sina ra kugomba;
Iye wagomba nami,
na iye mwenye akahenda higa.
- Siphaha usingizi tsona,
kpwa sababu maisha gangu gakaodzala utsungu.
- 16 Ee Mwenyezi Mlungu, kpwa manenogo na mahendogo atu nkukala moyo;
nami piya naishi kpwa gago.
Phahi niphoza na uniphe uhai.
- 17 Kpwa kpweli kala nateseka kpwa fwaida yangu
Ukanitivya na kaburi kpwa mendzwayo
kpwa kukala ukaniwamehe dambi zangu.
- 18 Mbira taiweza kukushukuru,
chifo tachiweza kukutogola;
Hara aphiyao kaburini
taatarajiya kuona uaminifuo.
- 19 Ario moyo ndio awezao kukutogola,
dza nkutogolavyo rero;
Ano baba nkumanyisa ana aho uaminifuo.
- 20 Mwenyezi Mlungu andanitivya,
naswi hundaimba na kupiga ngephephe
maisha gehu gosi
kwenye nyumba ya kuvoya Mlungu.”
- 21 Kabila ya higa Isaya kala akaamba, “Naahale gande ra tini aribandike pho iphuni,
naye andaphola.”
- 22 Mana Hezekiya kala akauza, “Ni utu wani ndiokala ishara kukala nindaambuka
nkainjire nyumba ya Mwenyezi Mlungu?”

39

Ajumbe kula Babeli (2 Afalume 20:12-19)

1 Wakati uho Merodaki-Baladani mwana wa Baladani, mfalume wa Babeli, wamuhumira Hezekiya baruwa na zawadi ariphosikira kukala Hezekiya wakala mkpwongo na achiphola. ² Hezekiya waakaribisha na achiaonyesa chila chirichokala kwenye nyumbaye ya hazina. Waaonyesa feza, zahabu, vilungo, mafuha ga thamani, silahaze zosi, na vyosi tsetsetse virivyokala kwenye nyumbaze za kuikira hazina. Takuyakala na chitu chochosi kwenye nyumbaye ya chifalume, au kahi za ufalumewe wosi, ambacho Hezekiya kaonyesere.

³ Ndipho nabii Isaya achiphiya kpwa mfalume Hezekiya achendamuuza, “Hara atu akaambadze? Nyo enye alaphi?” Hezekiya wamjibu achiamba, “Ala kure, hiko tsi ya Babeli.” ⁴ Halafu achimuza; “Akaona utu wani ndani ya nyumbayo ya chifalume?”

Hezekiya wamjibu achiamba, “Akaona chila chitu. Takuna chitu chochosi kwenye hazina zangu ambacho siaonyesere.”

⁵ Phahi Isaya achimuamba Hezekiya, “Phundza neno ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ⁶ ‘Siku ziredza ambapho vitu vyosi vya mwako nyumbani, na hazina zosi zirizoikpwa ni akareo hadi rero, zindahalwa ziphirikpwe Babeli. Taphandasazwa hata chitu chimwenga, Mwenyezi Mlungu anaamba. ⁷ Tsona anao anjina a chilume andahalwa kpwa lazima, akatulwe na kuhumika ndani ya nyumba ya mfalume wa Babeli.’ ”

⁸ Naye Hezekiya achimuamba Isaya, “Neno ra Mwenyezi Mlungu uchirorigomba ni nono.” Waamba hivyo mana waaza mwakpwe moyoni achidziamba, “Bora kukale na amani na usalama muda wosi wa siku zangu.”

40

Atu a Mlungu andaphozwa marena

¹ Mlungu wenu anaamba,

“Aphozeni marena atu angu,
aphozeni marena.

² Gombani na atu a Jerusalemu kpwa upole,
atangazireni kukala mateso gao gakasira,
na dambi zao zikaswamehewa.

Mwenyezi Mlungu waatiya adabu kano mbiri*
kpwa sababu ya dambi zao zosi.”

³ Phundzani, kuna sauti ya mutu akotaye kululu ko weruni iambayo,

“Tayarishani njira ya Mwenyezi Mlungu,
mtayarishireni Mlungu wenu njira kulu
ya kugoloka ko weruni.

⁴ Chila dete rindasirirwa,

na chila mwango na chidzango chindatandazwa,
kpwatu kuriko na vitsulu kundahendwa kukale herera,
na kuriko magome-magome kundahendwa tsi ya kugbwa.

⁵ Na utukufu wa Mwenyezi Mlungu undaikpwa wazi,
na anadamu osi andauona,
mana Mwenyezi Mlungu akagomba.”

⁶ Sauti yaamba, “Kota kululu!”

Nami nchiamba, “Nikote kululu niambedeze?”

Atu osi ni dza nyasi,

na unono wao ni dza maruwa ga weruni.

⁷ Nyasi nkunyala na maruwa gakagbwa,
kpwa pumuzi ya Mwenyezi Mlungu.

Kpwa kpweli atu ni nyasi.

⁸ Nyasi nkunyala na maruwa gakagbwa,
ela neno ra Mlungu wehu rindakalako hata kare na kare.

⁹ Uwe ambaye unahubiri habari nono ko Sayuni,
kpwera dzulu ya mwango mure.

Uwe ambaye unahubiri habari nono Jerusalemu,
kota kululu kpwa nguvu.

Kota kululu, usiogophe,
iambire midzi ya Juda,
“Lolani, Mlungu wenu hiyu.”

¹⁰ Lola, Mwenyezi Mlungu andakpwedza dza sujaa,
na andatawala na mkpwonowe wa nguvu.

Lola, aredza na zawadiye mkpwononi phamwenga na mariphoge.

¹¹ Andarisa mifugoye dza mrisa,

andakusanya ana ng’ondzi mwakpwe mikononi,
na kuaika phakpwe lagani,

39:7 39:7 Danieli 1:1-7; 2 Afalume 24:10-16; 2 Nyakati 36:10   **40:2** 40:2 Kutsama 22:3,6,8   * **40:2** 40:2 Kala ni shariya ya Chiyahudi, mutu achiolaga nyama au achiya utu, kala ni ariphe kano mbiri.   **40:3** 40:3 Mathayo 3:3; Mariko 1:3; Johana 1:23   **40:3** 40:3 Luka 3:4-6   **40:6** 40:6 Jakobo 1:10-11; 1 Petero 1:24-25   **40:10** 40:10 Isaya 62:11; Maono 22:12   **40:11** 40:11 Ezekieli 34:15; Johana 10:11

na riamwisaro andarilongoza pore-pore.

Takuna ariye dza Mlungu

- 12 Ni ani ariyepima madzi na fumbare,
na kupima ko mlunguni na mikonoye?
Ni ani ariyetiya vumbi ra dunia kwenye pishi,
au kuipima myango kpwa kuhumira ratili,
na vidzango kpwa kuhumira mizani?
- 13 Ni ani awezaye kumuambira Roho wa Mwenyezi Mlungu ra kuhenda,
na ni ani anayeweza kumfundza au kumshauri?
- 14 Mwenyezi Mlungu walonda ushauri kpwa ani,
na ni ani ariyemfundza njira za sawa?
Ni ani ariyemfundza marifwa,
na kumuonyesa njira za ufahamu?
- 15 Lola, mataifa ganjina ni dza tone ra madzi ndani ya ndoo,
ambago ni dza vumbi dzembamba kwenye mizani.
Iye nkuunula visuwa avi ni vumbi dzembamba.
- 16 Tsaka ra Lebanoni taritoshia kukala kuni za kuochera sadaka za Mwenyezi Mlungu,
na nyamae taatosha kukala sadaka za kuochwa.
- 17 Mataifa ganjina gosi si chitu mbereze,
kpwakpwe iye ganatalwa kukala tagana mana yoyosi
na tagafwaha chitu.
- 18 Dze, mundamfwananisha Mlungu na ani?
Au ni utu wani munaoweza kuamba waigana nao?
- 19 Tamuweza kumfwananisha na chizuka!
Chicho nkutengezwa ni fundi,
na mfuli wa zahabu akachifwinika na zahabu,
na akachitengezera mikufu ya feza.
- 20 Ariye mchiya asiyeweza kuhumira feza au zahabu
nkutsambula muhi ambao tawuola,
na kuendza fundi mangungu akatengezerwa chizuka cha kutsonga,
ambacho chikadiniswato na chichiimiswa tachigbwa.
- 21 Dze, tammanyire? Au tamsikirire?
Vino, tamuambirirwe hangu mwanzo?
Dze, tamyagaelewa hangu kuumbwa kpwa dunia?
- 22 Iye ndiye asagalaye dzulu ya mviringo wa dunia,
na nyo asagalao mumo ni dza mabandzi,
iye ndiye atandazaye ko dzulu mlunguni dza paziya,
na kukukudula dza hema ra kusagala atu.
- 23 Iye ndiye atsezeyeye akulu
na kuahenda atawala akakala si chitu.
- 24 Aho ni dza mbeyu ambayo ichiphandwa tu,
kabila taidzangbwehenda mizi mtsangani,
iye nkuavuvurira phepho akanyala,
na chikulukulu nkuaphepherusa dza mibuwa ya kuuma.
- 25 Iye Ariye Mtakatifu anaamba,
"Dze, mundanifwananisha na ani,
niphahe kukala sawa naye?"
- 26 Unulani matso genu mlole ko dzulu,
ni ani ariyeumba zo nyenyezi mzionazo?
Iye azilongozaye dza jeshi na kuzimanya isabuye,
aziihayeye zosi, chila mwenga na dzinare.
Kpwa kukala ana nguvu nyinji,
na uwezo mkpwulu, taphana hata mwenga isiyokalapho.
- 27 Mwi atu a chivyazi cha Jakobo, kpwa utu wani munalalamika na kuamba,
'Mwenyezi Mlungu kamanya tabu zehu,
Mlungu wehu kajali haki zehu.'

28 Kpwani tammanya?
 Vino tamdzangbwesikira?
 Iye Mwenyezi Mlungu ni Mlungu hata kare na kare,
 iye ndiye muumba wa dunia.
 Iye kavundzika moyo wala karemwa,
 na takuna awezaye kuchunguza fahamuze.
 29 Mwenyezi Mlungu nkuatiya nguvu achioremwa
 na kuapha anyonje uwezo.
 30 Hata anache andavundzika moyo na kuremwa,
 na barobaro andakpwala agbwe.
 31 Ela osi amukuluphirao Mwenyezi Mlungu
 andatiywa nguvu nyiphya,
 nao andauruka dzulu sana dza kozi,
 andazola wala taandaremwa,
 andanyendeka wala taandafwa purungire.”

41

Mlungu ndiye msaidizi wa Iziraeli

1 Nyamalani mnisikize mwi atu a visuwani,
 atu a mataifa ni adzitiye nguvu nyiphya,
 aricheni asengere edze agombe,
 na hukusanyikeni phamwenga phapho phatu pha uamuli.
 2 Ni ani ariyeunula mfalume kula mlairo wa dzuwa,
 mutu ambaye anaturya chila aphiyo?
 Iye nkutiya mataifa ganjina mwakpwe mikononi,
 na kuavyoga-vyoga afalume.
 Nkuahenda akale vumbi kpwa upangawe,
 na kpwa uhawe nkuahenda akale dza wiswa uchiophetheruswa.
 3 Iye nkuazoresa na akaashinda bila ya kuzurika,
 hata kpwenye njira ambazo kاذzangbwetsapira.
 4 Ni ani ariyehenda na kutimiza mambo higo,
 aviihaye vivyazi hangu mwandzo?
 Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi wa kpwandza na wa mwisho,
 mimi ndimi hiye.
 5 Atu a visuwani akaona na akaogopha,
 atu a pembe zosi za dunia andakakama,
 hinyo anasengera, aredza.
 6 Chila mutu anaterya myawe,
 chila mutu anamuambira nduguye “Dzitiye moyo!”
 7 Fundi wa kutsonga anamtiya moyo mfuli wa zahabu
 na iye alainishaye vyuma na nyundo anamtiya moyo iye apigaye fulawe,
 na kuitogola kazi ya kugbwizanya kpwa kuamba, “Ni kazi nono.”
 Nao nkuchiimisa phatuphe na kuchikota misumari ndindindi ili chisisumbe.
 8 “Ela uwe Iziraeli, mtumishi wangu,
 Jakobo, nriyekutsambula,
 uriye u wa chivyazi cha msena wangu Burahimu,
 9 uwe nriyekuiha
 na nchikuhala kula pembe za dunia
 na nchikuamba, ‘Uwe u mtumishi wangu,
 sikutsuphire bali nkakutsambula.’
 10 Usiogophe, mana mimi ni phamwenga nawe,
 usihende wasiwasi mana mimi ndimi Mlunguo,
 nindakutiya nguvu na nkuterye
 ndakugbwira na mkpwono wa kulume wa haki yangu.
 11 Osi ariokutsukirirwa
 andagbwirwa ni waibu na kuhenda wasiwasi,
 ashindanao nawe andaangamika
 nao andakala si chitu.

- 12 Undaaendza aho apiganao nawe,
nawe kundaana.
Aho arioheha nawe
andakala si chitu.
- 13 Mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
nindakugbwira mkpwooo wa kulume
na nkuambe, 'Usiogophe,
mimi nindakuterya.'
- 14 Usiogophe uwe Jakobo, ambaye u dza mnyololo,
mwimwi atu Aiziraeli, 'Nindakuteryani!' "
- Ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu,
Mkombolio, Mtakatifu wa Iziraeli.
- 15 "Lola, nindakuhenda ukale chifwaya cha kuwagira
chiphya chenye meno.
Undatisa-tisa myango na kuisaga-saga,
nawe undavihenda vidzango vikale dza wiswa.
- 16 Undavipheha, phuto riviphepheruse,
na chikulukulu chindavitsamula-tsamula.
Nawe undahamirwa ni Mwenyezi Mlungu,
na kumtogola Mtakatifu wa Iziraeli.
- 17 Achiya na akutsowa anaendza madzi
ela taphana,
chila mmwenga lilimire rikakpwalala kpwa chiru.
Mimi Mwenyezi Mlungu nindaajibu,
mimi Mlungu wa Iziraeli sindaaricha.
- 18 Nindaihenda myuho ijere kula dzulu za vidzango
na pula za madzi zihumbuke madeteni.
Nindagaluzi weru ukale madimbwi ga madzi
na pharipho kpwalala phakale vidzuho vya madzi.
- 19 Nindaphanda mierezi,
mishita, mihadasi na mizaituni ko jangbwani.
Chisha nindaphanda miboreshi,
mitidhari phamwenga na miteashuru,
- 20 ili atu aone na amanye,
osi aririkane na aelewe,
kukala Mwenyezi Mlungu ndiye ariyehenda utu uhu,
Mtakatifu wa Iziraeli ndiye ariyeumba."
- Vizuka tavina mana*
- 21 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Lavyani malalamishi genu,
dzihehereni," anaamba mfalume wa Jakobo.
- 22 "Vireheni vizuka vyenu vihuambire kundakalani.
Navihuambire ni mambo gaphi garigohendeka pho kare,
ili hugaririkane na humanye gandasababisha utu wani,
au vihutangazire mambo ndigokpwedza.
- 23 Navihumanyise mambo ndigokala badaye,
naswi hundakubali kukala vyo vizuka ni milungu.
Navihende manono au mai
ili huangalale na huogophe.
- 24 Mwimwi vizuka si chitu, chisha tamuna uwezo wowosi.
Iye anayekutsambulani ni tsukizo.
- 25 Natsambula mutu asagalaye uphande wa vurini,
naye andakpwedza na njira ya mlairo wa dzuwa,
iye andaiha dzina rangu.
Andaavyoga-vyoga afalume dza ulongo,
au dza mfinyangi anavyotiga-tiga ulongo.
- 26 Ni ani ariyetabiri higa kula mwandzo ili hugamanye?
Au kabila gahendeke ili huambe, 'Wagomba kpweli.'
Taphana hata mmwenga ariyehumanyisa,
taphana hata mmwenga ariyehuonyesa,
taphana ariyesikira maneno genu.

- 27 Nákala wa kpwandza kuwaambira mudzi wa Sayuni, 'Lola, si hinya hipha!'
 Nami nindaapha atu a Jerusalemu mjumbe wa kuarehera habari nono.
- 28 Ela nriphounula matso kahi za yo milungu,
 sionere hata mmwenga awezaye kulavya ushauri,
 wala ambaye nchimuuza swali anaweza kunijibu.
- 29 Lola, milungu yosi ni bure, kazi yao si chitu,
 vizuka vyao ni dza phepho tu."

42

Mtumishi wa Mwenyezi Mlungu

- 1 Lola ye mtumishi wangu, nimlongozaye, nriyemtsambula,
 ambaye ananihamira,
 nikatiya Roho yangu ndaniye,
 naye andagaamula mataifa kpwa haki.
- 2 Iye kandarira, kandakota kululu,
 wala kuhenda sautiye isikirwe mo barabarani.
- 3 Mwandzi uchichetuka, kandauvundza
 na taa ilondayo kufwa, kandaizimya,
 naye andalavya uamuli kpwa uaminifu.
- 4 Iye kandaremwa wala kufwa moyo
 hadi ndiphoimarisha uamuli wa haki duniani,
 visuwa vindakuluphira shariyaze.
- 5 Mwenyezi Mlungu, ariyeumba mlunguni na achikutandaza,
 ariyetandaza tsi na mavunoge,
 aaphaye pumuzi atu a tsi,
 aaphaye uhai aho aishio mumo
 ndiye aambaye hivi:
- 6 "Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu, nikakuiha na kukupha uwezo,
 ili nione kukala haki inahendeka kahi za dunia.
 Kutsupira uwe nindahenda chilagane na atu,
 na kutsupira uwe nindareha mwanga kpwa mataifa.
- 7 Undavugula matso ga vipofu,
 uatuluze afungbwa kula jela
 na uatuluze nyo ariofungbwa kpwenye jela za jiza.
- 8 Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu, riro ndiro dzina rangu,
 na sindamupha mutu wanjina utukufu wangu,
 au kuvipha nguma yangu vizuka.
- 9 Lola, mambo ga kpwandza gahendeka,
 nami ninahubiri mambo maphya,
 ninakuambirani gago
 kabila tagadzangbwehendeka."
- 10 Muimbireni Mwenyezi Mlungu wira muphya,
 mtogoleni kpwa mawira duniani kosi.
 Mtogoleni kpwa mawira mwimwi muphiyao baharini.
 Mtogoleni mwimwi viumbe vyosi vya bahari,
 visuwa na osi asagalao mumo.
- 11 Jangbwa na midziye naikote kululu,
 vidzidzi visagalavyo atu a Kedari navishangiliye.
 Atu a Sela naaimbe,
 naakote kululu kula kpwenye virere vya myango.
- 12 Naamuphe Mwenyezi Mlungu utukufu,
 na atangaze ngumaze visuwani.
- 13 Mwenyezi Mlungu nkuphiya vihani dza sujaa,
 andaphiya na tsukizize dza mutu wa viha.
 Andarira na kukota kululu,
 andaangamiza maaduige.
- 14 Mlungu anaamba, "Nkanyamala siku nyinji,

- nikanyamala na kudzizuwiya,
 ela vivi nindaula dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula,
 na kupiga pumuzi.
- 15 Nindabananga myango na vidzango,
 na kuumisa vyosi vimeravyo.
 Myuho ndaihenda ikale visuwa,
 na niუმise madzi ga maziyani.
- 16 Nindaalongoza vipofu
 kpwenye njira ambazo taadzangbwezitsupira.
 Nindagaluzi jiza rikale mwanga mbere zao,
 na kuhenda tsi iriyo magome-magome ikale sawa-sawa.
 Higa ndigo mambo ndigogahenda
 nami sindaaricha.
- 17 Ela akuluphirao vizuka vya kutsongbwa,
 na kviambira vizuka vya vyuma,
 ‘Mwimwi ndimwi milungu yehu,’
 aho andakahalwa na kutiywa waiibu sana.”
- Aiziraeli taasikira*
- 18 Phundzani mwi visoto,
 lolani mwi vipofu, muweze kuona.
- 19 Mtumishi wangu nriyemtsambula ni chipofu,
 mjumbe wangu nriyemuhuma ni masito.
 Takuna mutu ariye chipofu dza mtumishi wangu chiyedzilavya
 chipofu dza mtumishi wa Mwenyezi Mlungu.
- 20 Munaona mambo manji ela tamugatiya manani,
 masikiro genu ga wazi, ela tamsikira.
- 21 Vyamuhamira Mwenyezi Mlungu kuihenda shariyaye ikale kulu,
 na ya kuishimika kpwa ajili ya hakiye.
- 22 Ela mwimwi mu atu murioiyirwa na kutekpwa,
 mosi mwafungirwa madibwani na kufwitswa jela,
 mukakala mateka bila mutu wa kukuokolani
 au kuamba, “Auyizeni kpwao.”
- 23 Ni ani kahi yenu ndiyehega sikiro na kugasikira go?
 Ni ani ndiyephundza siku zedzazo?
- 24 Ni ani ariyeatiya Aiziraeli mikononi mwa aivi,
 na chivyazi cha Jakobo akale mateka?
 Si ariyehenda hivyo ni Mwenyezi Mlungu?
 Iye ambaye Aiziraeli amkosera
 na achirema kulunga njiraze na shariyaze.
- 25 Kpwa sababu iyo achiatiya adabu kpwa tsukizize kali,
 achiaricha apigbwe vihani.
 Tsukizize zaaka chila uphande dza moho,
 ela taayaelewa wala taayagatiya manani.

43

Mlungu anaahidi kukombola atue

- 1 Ela vivi Mwenyezi Mlungu, ariyekuumba uwe Iziraeli,
 ariyekutengeza uwe Jakobo, anaamba hivi,
 “Usiogophe, mana nikakukombola,
 nikakuiha na dzinaro, uwe u wangu.
- 2 Ndiphotsupa na phatu phenye madzi manji,
 nindakala phamwenga nawe
 na myuho taindakuhosa,
 ndiphotsupira mohoni,
 kundaphya.
- 3 Mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo,
 Mtakatifu wa Iziraeli, Muokolio.
 Nikalavya Misiri ikale maripho ili nikukombole,
 Kushi na Seba badalayo.
- 4 Kpwa kukala uwe u wa samani mwangu matsoni,

- ninakuishimu na kukumendza,
 Nindalavya atu badalayo,
 na makabila ga atu badala ya uhaio.
- ⁵ Usiogophe, mana mimi ni phamwenga nawe,
 nindareha atu a chivyazicho kula mlairo wa dzuwa,
 na niakusanye kula mtswerero wa dzuwa.
- ⁶ Ndauambira uphande wa vurini, 'Atuluze,'
 na uphande wa mwakani nindauamba, 'Usiazuwiye bii.'
 Arehe anangu alume kula kure,
 na anangu achetu kula pembe za dunia,
- ⁷ chila mmwenga anayehwa kpwa dzina rangu,
 ambaye namuumba kpwa nguma yangu,
 ambaye namuumba na nchimtengeza.
- ⁸ Arehe nyo atu asioona dzagbwe ana matso,
 nyo ario masito dzagbwe ana masikiro.
- ⁹ Mataifa gosi gandakusanyika phamwenga,
 makabila ganjina gosi ni gakusanyike.
 Ni ani kahi-kahi yao awezaye kutabiri gedzago
 au kuhutangazira mambo garigotsapa?
 Naarehe mashaidi ao, aphahe kuisabiwa kukala ni a haki,
 ili anjina asikire na aambe, 'Ni kpweli.' "
- ¹⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Mwimwi mu mashaidi angu
 na atumishi angu nriokutsambulani,
 ili munimanye na mnikuluphire
 na mng'arirwe kukala mimi machiyangu ndimi Mlungu,
 takudzangbwekala na mlungu wanjina kabila ya mimi
 na takundakala na wanjina bada ya mimi.
- ¹¹ Mimi, yani mimi machiyangu ndimi Mwenyezi Mlungu,
 takuna muokoli wanjina isiphokala mimi.
- ¹² Nátangaza, nchitivya na nchionyesa,
 na taphakarire na mlungu wa chijeni kahi-kahi yenu."
 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Mwimwi mu mashaidi angu, kukala mimi ndimi
 Mlungu.
- ¹³ Ndimi Mwenyezi Mlungu siku zosi hata kare na kare.
 Takuna awezaye kutivya nriyemtiya mkpwononi.
 Nihendapho kazi taphana wa kunizuwiya."
- Kukombolwa kula Babeli*
- ¹⁴ Mimi Mwenyezi Mlungu,
 mkomboli wenu, Mtakatifu wa Iziraeli naamba hivi,
 "Kpwa sababu yenu nikahuma jeshi chinyume cha Babeli,
 nami nindaatserereza Akalidayo akale mateka,
 na achimbire kuhumira meli zao kuno anarira.
- ¹⁵ Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wenu,
 muumba wa Iziraeli na mfalume wenu."
- ¹⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, iye ahendaye njira baharini,
 na phatu pha kutsupira kahi-kahi ya madzi genye nguvu,
¹⁷ yeangamiza magari ga kuvwehwa ni farasi, farasi na majeshi genye uwezo,
 gachigbwa na tagawezere kuunuka tsona,
 gachiangamika na kuzimwa dza utambi:
- ¹⁸ "Msitambukire mambo ga kare,
 wala kuaza mambo garigotsapa.
- ¹⁹ Lola, ninahenda dzambo dziphya,
 vivi rindadzituluzi, dze, tamundariona?
 Nindatengeza njira weruni
 na myuho ko jangbwani.
- ²⁰ Nyama a tsakani andaniishimu,
 makala na mbuni andaniishimu,
 mana nikaapha madzi weruni
 na myuho ko jangbwani,
 ili nianwese atu angu nriotsambula,

21 atu nriodziumbira,
ili anitogole.”

Dambi ya Iziraeli

- 22 “Ela kuniihire uwe chivyazi cha Jakobo,
ukasinywa ni mimi uwe Iziraeli!” Mwenyezi Mlungu anaamba.
23 “Kuyanirehera ana ng’ondzi akale sadaka za kuochwa,
na kuyaniishimu na sadakazo za nyama.
Siyakulazimisha kulavya sadakazo za mtserere,
au kukuremweza kpwa kulonda ubani.
24 Kuyanigurira marashi
au kunimvunisa na marunya ga sadakazo,
ela ukanitsukuzwa na dambizo
na kuniremweza na uyio.
25 Mimi ndimi nigafutaye makosago kpwa ajili yangu,
na sindazitambukira dambizo tsona.
26 Nitambukiza mambo ga kare,
hugombekezane,
lumba lauro ili uhewe haki.
27 Mkareo wa kpwandza wahenda dambi,
na agombio achiniasi.*
28 Kpwa hivyo, nindaahenda akulu a phatu phatakatifu akale najisi,
na nindamuhenda Iziraeli aangamizwe,
na Jakobo, afyorerwe.”

44

Mlungu ndivyoajaliya Aiziraeli

- 1 Ela phundza uwe Jakobo, mtumishi wangu,
phundza uwe Iziraeli nriyekutsambula.
2 Ye Mwenyezi Mlungu ariyekuumba hangu ndanini,
ye ndiyekuterya anaamba hivi,
“Usiogophe Jakobo, mtumishi wangu,
usiogophe uwe Jeshuruni nriyekutsambula.
3 Mana nindamwaga madzi dzulu ya tsi kavu,
na nindahenda vidzoho vya madzi kpwenye tsi ya kukpwalala.
Nindamwaga Roho wangu dzulu ya chivyazicho,
na nindaajaliya nyo ambao undaavyala.
4 Chivyazicho chindatsephula dza nyasi phatu phenye madzi,
chindatsephula dza miandzi kanda-kanda ya vidzoho.
5 Atu a mataifa ganjina andakpwezwa aambe, ‘Mimi ni wa Mwenyezi Mlungu,’
aho andadziunga na atu a Jakobo,
na anjina andaandika mwao mafumbani,
‘Mimi ni wa Mwenyezi Mlungu’ nao andadziiha Aiziraeli.”
6 Mwenyezi Mlungu, Mfalume wa Iziraeli na mkombolio,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi,
“Mimi ndimi wa kpwandza na ndimi wa mwisho,
takuna Mlungu wanjina isiphokala mimi.
7 Ni ani ariye dza mimi?
Naagombe na aike wazi
mambo garigohendeka hangu niriphoimarisha atu angu pho kare,
naagombe mambo ndigokala siku zedzazo.
8 Msioyophe wala msihende wasiwasi,
kpwani siyakuambirani pho kare na kugatangaza?
Mwimwi mu mashaidi angu! Dze, kuna Mlungu wanjina badala yangu?
Kpwa kpweli simanya Mwamba wanjina.”
9 Osi atengezao vizuka si chitu,
chisha vyo vitu viafwahiravyo tavina fwaida yoyosi,
na nyo avivoyao, ni vipofu chisha taamanya,

* **43:27** 43:27 Agombio ni manabii au pengine alavyadzi-sadaka na afalume.
2:8; 22:13

44:6 44:6 Isaya 48:12; Maono 1:17;

nao andatiywa waibu.

¹⁰ Ni ani ariyedzitsongera mlungu,
au ariyeyayusha chuma achitengeza chizuka chisichomfwaha chitu?

¹¹ Lola, ayae osi andatiywa waibu,
na nyo mafundi ni atu tu.

Phahi osi naakusanyike phamwenga edze adzitetee,
nao andaogopha na kutiywa waibu.

¹² Mfula vyuma nkuhala chuma,
chisha akahumira makala kutengeza chizuka kpwa kuhumira nyundo.

Iye nkuchitengeza kpwa nguvu za mkpwonowe,
naye nkusikira ndzala na akakala mnyonje
na asiphonwa madzi nkufwa purungire.

¹³ Fundi wa mbao nkuchipima na wuuzi,
na kuchichora na kalamu,
nkuchitsonga na tezo na kuchitiya alama na bikari,
nkuchitsonga mfwano wa mwanadamu,
na kuchitiya unono wa mwanadamu,
chisha nkuchiika mzukani.

¹⁴ Iye nkubwaga mierezi,
au akahala mtiriza au mwaloni.
Iye nkudzitsamburira muhi mmwenga
kahi ya mihi ya tsakani,
nkutsambula dza mvinde akauricha upigbwe ni mvula ili ukuleto.

¹⁵ Iye nkukata kuni kula muhi hinyo.
Zanjina nkuziasa moho akaoha,
na zanjina akaziochera mikaha.
Chisha akatengeza chizuka na muhi hinyo-hinyo akachiabudu,
nkutsonga chizuka na akachisujudiya.

¹⁶ Kuni zanjina nkuzijitira chakurya,
akaziochera nyama akarya, akamvuna.
Chisha nkuoha moho na akaamba,

“Moho u mtswano, mnyevu ukanituluka!”

¹⁷ Seemu yanjina ya nyo muhi nkutengeza chizuka na akachisujudiya,
akachiabudu na kuchivoya kpwa kuamba,
“Niokola, mana uwe ndiwe mlungu wangu.”

¹⁸ Taamanya chisha taelewa,
mana akazibwa matso ili asione
na achili zao zikafwinikpwa asing’arirwe.

¹⁹ Taphana aazaye
wala ariye na marifwa au kung’arirwa, aambaye,
“Seemu ya nyo muhi nkaioha moho na nkaiochera mikaha,
seemu yanjina nkaiochera nyama nkarya.
Dze, yo seemu isereyo inaweza kukala mlungu?
Nawezadze kuabudu chipande cha muhi?”

²⁰ Iye nkurya ivu* na moyowe uchiochengeka nikumuangamiza,
asiweze kutivya rohoye au kuamba,
“Rino ririro mkpwono wangu wa kulume si handzo?”

²¹ “Gatambukire gaga uwe Iziraeli, uwe Jakobo, mtumishi wangu.
Nakuumba, uwe u mtumishi guro.
Uwe Iziraeli, mimi sindakuyala.

²² Nikagafuta makosago dza ingu ziho,
nikazifuta dambizo dza guro,
niuyira, mana nikakukombola.

²³ Imbani kpwa kuhererwa mwi murio mlunguni,
mana Mwenyezi Mlungu ndiye achiyehenda vivyo.
Pigani kululu mwi vivwa vya dunia,

imbani mwi myango,
imba uwe tsaka na chila muhi uriomumo,
mana Mwenyezi Mlungu akamkombola Jakobo,

* **44:20** 44:20 Kuabudu mizuka ni uzuzu sawa na mutu kurya ivu dza chakurya.

- naye andadzipha nguma kahi za Iziraeli.”
- ²⁴ Mwenyezi Mlungu mkombolio, ariyekuumba ndanini mwa mayoo, anaamba hivi,
 “Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu niriyeumba vitu vyosi,
 ni ani ariyekala phamwenga nami nriphohenda hivyo?
 mimi machiyangu ndimi nriyetandaza mlunguni na tsi.
- ²⁵ Ndimi niikaye wazi handzo ra manabii a handzo,
 na kuahenda apigi a mburuga aonekane azuzu,
 nivaluzaye marifwa ga enye ikima na kugahenda gakale uzuzu.
- ²⁶ Mimi ndimi nitimizaye neno ra mtumishi wangu
 na mipango nchiyohuma ajumbe angu,
 niambiraye Jerusalemu, ‘Mudzi uhu undaishi atu,’
 na kuiambira midzi ya Juda, ‘Indadzenbwa tsona,’
 nami phatuphe phariphobomolwa-bomolwa nindaphadzenga tsona.
- ²⁷ Mimi ndimi niviamurishaye vivwa vya madzi na kuviamba,
 ‘Umani! Nindayiumisa myuho yenu.’
- ²⁸ Higa ndigo niambago kuhusu Koreshi, ‘Iye ni mrisa wangu
 naye andatimiza mahendo gangu gosi,’
 na niambiraye Jerusalemu, ‘Undadzenbwa luphya,’
 na kuiambira nyumba ya kuvoya Mlungu, ‘Misingiyo indaikpwa.’ ”

45

Koreshi mtumishi wa Mlungu

- ¹ Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu anavyomuambira Koreshi,
 mpakpwa mafuhawe,
 ambaye akamgbwira mkpwonowe wa kulume na kumtiya nguvu,
 ili agashinde mataifa ganjina mbereze,
 na arejeze nguvu za atawala na silaha zao,
 ili avugule miryango mbereze
 na maryango tagandafungbwa:
- ² “Nindakutanguliya na kutandaza myango,
 nindavundza-vundza maryango ga shaba
 na kukata magbwama ga vyuma.
- ³ Nindakupha hazina zofwitswa jizani,
 na mali zirizofwitswa phatu pha siri,
 ili umanye kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli
 nikuihaye na dzinaro.
- ⁴ Kpwa sababu ya Jakobo mtumishi wangu,
 na Iziraeli nriyemtsambula,
 nikakuiha na dzinaro.
 Nkakupha nguma dzagbwe kunimanya.
- ⁵ Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu na takuna wanjina,
 zaidi ya mimi takuna Mlungu wanjina,
 nindakutiya nguvu dzagbwe kunimanya,
- ⁶ ili kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa
 atu amanye kukala takuna wanjina isiphokala mimi.
 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu na takuna wanjina.
- ⁷ Mimi ndiye niumbaye mwanga na jiza,
 ndimi nirehaye kuongokerwa na mashaka.
 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu nigahendaye gaga gosi.
- ⁸ Ko dzulu mlunguni nakumwage haki dza ingu ra mvula,
 tsi naivuguke ili wokofu na haki vimere phamwenga.
 Mimi Mwenyezi Mlungu nikaviumba.
- ⁹ Shakare iye ahehaye na muumbawe,
 iye ambaye ni dza chidzandzakaya kahi ya vidzandzakaya virivyo mtsangani.
 Vino ulongo unaweza kumuza ye mfinyandziwe, ‘Unatengezani?’
 Au kumuamba, ‘Kumanya kutengeza.’
- ¹⁰ Shakare iye amuambaye ise au nine,
 ‘Mbona wanivyala vino?’
- ¹¹ Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wa Iziraeli na muumbawe anaamba hivi,

- 'Dze, undaniuza maswali kuhusu anangu,
 au kunipha malagizo kuhusu kazi ya mikono yangu?
- ¹² Ni mimi nriyeumba dunia na nchimuumba mwanadamu dzuluye.
 Mikono yangu ndiyo iriyotandaza ko mlunguni,
 na nchilagiza kukale nyenyezi ko mlunguni.
- ¹³ Nindamuunula Koreshi kahi za haki yangu,
 na ndagolosa njiraze zosi.
 Andaudzenga luphya mudzi wangu
 naye andaarichira huru atu angu ariohalwa mateka,
 bila ya kuriphiwa wala kuhewa zawadi.' "
- Vivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
- ¹⁴ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
 "Utajiri wa Misiri na vitu vya kula Kushi vindakala vyako,
 nao Aseba, atu ario are,
 andakulunga, nao andakala ako,
 andakulunga kuno akafungbwa silisili.
 Andakusjudiya na akuvoye aambe,
 'Kpwa kpweli Mlungu a phamwenga nawe,
 na takuna Mlungu wanjina.'
- ¹⁵ Kpwa kpweli uwe u Mlungu udzifwitsaye,
 uwe u Mlungu na muokoli wa Iziraeli.
- ¹⁶ Osi atengezao vizuka andatiywa waibu na kuangalazwa,
 osi andaberwa.
- ¹⁷ Ela Iziraeli andativywa ni Mwenyezi Mlungu
 kpwa wokofu wa kare na kare,
 kundatiywa waibu wala kuberwa
 hata kare na kare."
- ¹⁸ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba kukala iye ndiye ariyeumba mlunguni,
 naye ni Mlungu.
 Iye waumba dunia
 naye achiyiika imara,
 kayaiumba ikale tuphu,
 ela wayiumba ili isagalwe ni atu.
 Iye anaamba,
 "Mimi machiyangu ndimi Mwenyezi Mlungu, na takuna wanjina.
- ¹⁹ Sigombere chisiri-siri wala kpwenye tsi ya jiza,
 nisingeambira chivyazi cha Jakobo, aniendze kalapho siphahikana.
 Mimi Mwenyezi Mlungu nagomba kpweli,
 ninagomba mambo ga haki.
- ²⁰ Dzikusanyeni na mwedze phamwenga
 mwi atu a mataifa muriosala!
 Aho atsukulao vizuka vyao vya kutsonga,
 na kuvoya milungu isiyotivya, ni azuzu.
- ²¹ Tangazani na mwedze mdzihehere,
 uzanani mashauri phamwenga.
 Ni ani ariyetabiri mambo gano hangu kare?
 Ni ani ariyegatangaza hangu kare?
 Dze si mimi Mwenyezi Mlungu?
 Takuna Mlungu wanjina isiphokala mimi,
 Mlungu mwenye haki na muokoli.
 Takuna Mlungu wanjina isiphokala mimi.
- ²² Nigalukirani mimi mtivywe,
 mwi atu a dunia ndzima,
 mana mimi machiyangu ndimi Mlungu na takuna wanjina.
- ²³ Naapa kpwa dzina rangu,
 neno riri ratuluka mwangu kanwani kahi za haki
 naro tarindagbwa photsi,
 chila mutu andachita mavwindi mbere zangu,

na chila lilimi rindaapa kpwa dzina rangu.

- ²⁴ Atu andagomba kunihusu kuamba, 'Kpwa Mwenyezi Mlungu macheye, ndiko kuriko na haki na nguvu.'
Osi ariomtsukirirwa andamwedzera, nao andatiywa waibu.
- ²⁵ Chivyazi chosi cha Iziraeli chindakala cha enye haki nao andamtogola Mwenyezi Mlungu."

46

Mlungu wa kpweli

na milungu ya handzo ya Babeli

- ¹ "Beli na Nebo, milungu ya Babeli ikazama, vizuka vyao vi dzulu ya nyama na ng'ombe. Vizuka hivyo kala mchiphya navyo hiku na hiko, vikakala mzigo, vinaremerera nyama achioremwa.
- ² Anazama phamwenga, taaweza kuhula yo mizigo nyo enye anatsamizwa kpwa lazima.
- ³ Niphundzani, mwi atu a nyumba ya Jakobo, mwi atu a nyumba ya Iziraeli msereo, mwimwi nriokuroromani hangu ndanini mwa mayo zenu, nami nkakutsukulani hangu mriphovyalwa.
- ⁴ Hata mkatsakala na kuhenda komvwi, ndimi ndiyekuroromani, nákuumbani nami ndakuroromani na kukutivyani.
- ⁵ Mundanifwananisha na ani, mundanilinganisha na ani ambaye hwaigana?
- ⁶ Anjina nikutuluzza zahabu kula mwao mikobani, na kupima feza kpwenye mizani, nkumuandika mfuli wa zahabu akatengezerwa chizuka, chisha akachisujudiya na kuchiabudu.
- ⁷ Nkuchipiga tsuritsuri akachitsukula achachiimisa phatuphe. Pho ndiphoikpwa tachiweza kuuka, na hata mutu akachiririra tachiweza kumjibu, wala kumtivya na tabuze.
- ⁸ Gatambukireni gaga na mgaririkane, gatiyeni manani mwi atu ayi.
- ⁹ Gatambukireni go mambo ga kare, mana mimi ndimi Mlungu na takuna wanjina dza mimi, Mimi ndimi Mlungu, takuna wanjina dza mimi.
- ¹⁰ Kula pho mwandzo nátabiri ndigokpwezahendeka, pho kare nátangaza mambo ndigohendeka. Náamba kukala mipango yangu indafwaulu, nami ndahenda gosi nrigokusudiya kugahenda.
- ¹¹ Náiha mutu kula tsi ya mlairo wa dzuwa, iye andakpwedza dza kozi na atimize gara nrigopanga. Nkagagomba, nami ndagatimiza, nikagakusudiya nami ndagahenda.
- ¹² Niphundzani mwi atu a likakado, mwimwi murio kure na kuhenda haki.
- ¹³ Mimi nareha haki yangu phephi, nayo taikure na wokofu wangu taundachelewa. Nindauokola mudzi wa Sayuni, kpwa sababu ya Iziraeli, nguma yangu."

47

Babeli inahukumiwa

- ¹ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Tserera usagale photsi uwe mwanamwali wa Babeli,
 sagala photsi phasipho na chihi cha utawala,
 we msichana wa Akalidayo,
 mana kundaihwa tsona mwenye mwiri laini na mnono.
- ² Hala lala usage unga,
 vula tadziyo,
 sega rindaro na uvule johoro,
 na uvuke myuho.
- ³ Undavulwa nguwo urichwe chitsaha mbere za atu,
 nawe undatinywa waibu.
 Ndakuriphiza chisasi
 na sindamuonera mbazi mutu hata mmwenga.”
- ⁴ Mkomboli wehu, Mwenyezi Mlungu wa majeshi ndiro dzinare,
 iye ndiye Mtakatifu wa Iziraeli.
- ⁵ “Sagala unyamale zii, injira jizani,
 uwe mwana mchetu wa Kalidayo,
 mana kundaihwa tsona
 Malikiya wa falume.
- ⁶ Kala nkaatsukirirwa atu angu,
 nchiahenda atu ambao kala ni urisi wangu akale najisi,
 nchiatiya mwako mikononi,
 nawe kuyaaonera mbazi.
 Hadi nyo atumia
 uchiatsukuza mizigo miziho.
- ⁷ Uchiamba, ‘Mimi nindakala Malikiya hata kare na kare,’
 ela kuyagaririkana mambo urigohenda
 wala kuaza mwishoo undakaladze.
- ⁸ Sambu phundza gaga uwe unaye starehe,
 phundza uwe usagalaye na kudziona u salama,
 uambaye mwako moyoni, ‘Ni mimi bahi, na takuna wanjina.
 Sindakala gungu wala kufwererwa ni ana.’
- ⁹ Ela mambo gaga mairi, kufwererwa ni ana na kukala gungu,
 gandakuphaha gafula siku mwenga.
 Dzagbwe u mtsai na mgbwanga mkpwulu,
 mambo higa gosi gandakuphaha.
- ¹⁰ Ukakuluphira uyio
 nawe ukaamba, ‘Taphana anionaye.’
 Ikima na marifwago ganakuangamiza
 unaphodziambira mwako moyoni,
 ‘Ni mimi bahi, takuna wanjina.’
- ¹¹ Kpwa sababu iyo undaphahwa ni mafwa,
 nawe kundamanyu ugausedze.
 Undaphaha hasara
 ambayo kundaweza kuyiepuka.
 Na ubanangi undakpwezera gafula,
 ambao uwe kuutarajiya.
- ¹² Enderera na ugangao na utsaio,
 ambao unauhenda hangu wanacheo,
 mendzerepho undaongokerwa,
 na uzuwiye go mapigo.
- ¹³ Ukaremwezwa ni ashauri anji urioaphaha.
 Haya vivi ariche hinyo ajuzi a nyenyezi atabirio chila mwezi,
 edze mbere akutivye na gago ndigokuphaha.
- ¹⁴ Lola, andakala dza mibuwa ichiyouma,
 nao andaochwa ni moho,
 taandaweza kudziokola na ruche ra moho,
 mana uho taundakala moho wa kuoha.
- ¹⁵ Hivyo ndivyo ndivyokala atu uriohenda nao kazi,

hara muriohenda nao bishara hangu wanacheo,
osi andakuchimbira,
taphandakala na mutu wa kukutivya.”

48

Likakado ra Iziraeli

- ¹ Phundzani higa mwi atu a nyumba ya Jakobo,
mwimwi muihwao na dzina ra Iziraeli,
na mwimwi murio a chivyazi cha Juda.
Mwimwi muapao kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu
na kumhadza Mlungu wa Iziraeli,
ela si kpwa kulunga kpweli wala haki.
- ² Mnadziamba mula mudzi mtakatifu,
na kumkuluphira Mwenyezi Mlungu wa Iziraeli,
ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
- ³ “Mimi nátangaza mambo ga kare hangu kare,
gago gatuluka mwangu kanwani, nami nchigasema,
chisha nágahenda gafula nago gachitimiya.
- ⁴ Mana námanya uwe unalikakado,
na singoyo taigaluzika, ni nyifu dza chuma,
na chilangucho nchifu dza shaba.
- ⁵ Kpwa hivyo nákuambira mambo gaga hangu kare,
nákutangazira kabila tagadzangbwehendeka ili usedze ukaamba,
‘Gaga gahendwa ni chizuka changu,
gaamuriwa ni chizuka changu cha kutsonga,
na chizuka changu cha chuma.’
- ⁶ Uwe wasikira mambo gaga, vivi gaone.
Dze, kundagakubali?
Phahi hangu sambu ndakuambira mambo maphya ga siri,
ambago kala kugamanya.
- ⁷ Vivi gakaumbwa, sigo ga kare,
kudzangbwegasikira, rero ndio mwandzo,
phahi kuweza kuamba, ‘Mino kala nágamanya kare.’
- ⁸ Uwe kudzangbwegasikira wala kugamanya,
hangu kare sikiroro kala rikazibwa.
Mana námanya unahenda mambo kpwa kuchenga,
na kukala hangu uvyalwe u muasi.
- ⁹ Kpwa ajili ya dzina rangu na nguma yangu,
nikazuwiya tsukizi zangu zisikufikire,
sedze nikakuangamiza.
- ¹⁰ Lola, nikakutsusa, dzagbwe si dza feza,
nikakujeza kwenye tanuru ya mateso.
- ¹¹ Kpwa sababu yangu mwenye, ninahenda gaga.
Sindaricha dzina rangu riberwe,
sindamupha wanjina nguma yangu.
- Aiziraeli anarichwa huru*
- ¹² Niphundza uwe, Jakobo,
Niphundza uwe Iziraeli nriyekuiha!
Mimi ndimi iye,
mimi ndimi wa kpwandza na ndimi wa mwisho.
- ¹³ Mkpwono wangu ndio urioika msingi wa dunia,
na mkpwono wangu wa kulume uchitandaza ko mlunguni,
ninaphoziamurisha nyenyezi,
nkudzikusanya phamwenga.
- ¹⁴ Dzikusanyeni phamwenga mwimwi mosi, musikize!
Ni chizuka chiphi chotabiri mambo higa?
Iye amendzwaye ni Mwenyezi Mlungu,
andatimiza lengore chinyume cha Babeli,
na kushambuliya Akalidayo.

- 15 Mimi nkamuiha na nikagomba naye,
nindamreha, naye andaongokerwa kahi ya njiraze.
- 16 Nisengererani musikize maneno gaga
kula mwandzo sigombere chisiri-siri,
kula wakati gariphohendeka nákala phapho.”
Na vivi Mwenyezi Mlungu na Rohowe akanihuma.
- 17 Mwenyezi Mlungu, Mkombolio, Mtakatifu wa Iziraeli anaamba hivi,
“Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
nikufundzaye ili uongokerwe,
nikulongozaye kwenye njira ufwahayo kuilunga.
- 18 Kalapho waphundza amuri zangu,
phahi amaniyo ingekala dza muho,
na hakiyo ingekukupukira dza maimbi ga bahari.
- 19 Chisha atu a chivyazicho angekala anji dza mitsanga,
dzina rao taringeuswa
au kufutwa mbere zangu.
- 20 Haya tulukani ko Babeli,
chimbirani kula kpwa Akalidayo!
Gagombeni na mgatangaze gaga kpwa kufwahirwa.
Gatangazeni kosi duniani, ambani,
‘Mwenyezi Mlungu akakombola mtumishiwe Jakobo.’
- 21 Taayasikira chiru ariphoalongoza ko jangbwani,
waatuluzira madzi kula mwambani.
Waahula mwamba, madzi gachijera kpwa nguvu.”
- 22 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Takuna amani kpwa atu ayi.”

49

Mtumishi wa Mwenyezi Mlungu

- 1 Niphundzani mwi atu a visuwani,
hegani masikiro mwi atu a mataifa ga kure.
Mwenyezi Mlungu waniha hangu ni ndanini mwa mayo
na achinihadza dzina rangu kabila sidzangbwevyalwa.
- 2 Iye wahenda kanwa yangu ikale dza upanga wa kurya.
Achinifwitsa na chivurivuri cha mkpwonowe,
na achinihenda nikale dza muvwi uchionolwa,
chisha achinifwitsa kwenye ryakare.
- 3 Naye achiniamba, “Uwe Iziraeli u mtumishi wangu,
mimi nindaheha nguma kpwa sababuyo.”
- 4 Ela nchiamba, “Nkahenda kazi ya bure,
nkatsupha nguvu zangu bure bila sababu,
ela kpwa kpweli haki yangu ina Mwenyezi Mlungu,
na zawadi yangu ina Mlungu wangu.”
- 5 Vivi Mwenyezi Mlungu anaamba,
iye ariyeniumba kula ndanini mwa mayo nikale mtumishiwe,
wahenda hivi ili nimuyizire atu a Jakobo,
na Aiziraeli akusanyiike mbereze,
mana Mwenyezi Mlungu akanipha ishima,
na Mlungu wangu akakala nguvu yangu.
- 6 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Sikakutsambula uwe mtumishi wangu,
ili uziunule mbari za Jakobo
na kuauyiza atu a Iziraeli ariosazwa macheye,
ela piya nkuhende ukale mwanga kpwa atu ambao sio Ayahudi,
ili uphirike wokofu wangu chila phatu duniani.”
- 7 Mwenyezi Mlungu, mkomboli na Mtakatifu wa Iziraeli,
anamuambira hivi ye aberwaye ni anadamu,
iye achiyemenwa ni mataifa,

iye ariye mtumishi wa atawala,
 “Afalume andakuona na kuunuka,
 vilongozi nao andadzizamisa hata vilangu vyao vigute photsi,”
 kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu, ariye muaminifu,
 Mtakatifu wa Iziraeli ariyekutsambula.

⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
 “Wakati wangu uriokubalika uchifika ndakujibu,
 siku ya wokofu, nindakuterya.
 Nindakuiukato nami ndakuhenda ukale chilagane cha atu aha,
 ili kuyiuyizato yo tsi yobanangbwa na kuauyizira enye.

⁹ Uambire afungbwa, ‘Kalani huru,’
 na aho ario jizani uambire, ‘Tulukani mkale mwangani!’
 Andaphaha chakurya cha kukola kanda-kanda za njira,
 na hata dzulu ya vidzango ambavyo kala tavina chitu.

¹⁰ Taandakala na ndzala wala chiru,
 taandapigbwa ni dzuwa ra weruni,
 mana iye aaoeraye mbazi, andaalongoza,
 kanda-kanda za vidzuo vya madzi.

¹¹ Nindahenda myango yangu yosi
 na madete gakale njira zangu kulu zirizogbwa.

¹² Lola, andakpwedza kula kure,
 anjina andatuluka kula vurini,
 anjina kula mtswerero wa dzuwa
 na anjina kula seemu ya Sinimu.*

¹³ Ko dzulu mlunguni na kumbe na raha,
 tsi naihererwe na myango yimbe.
 Mana Mwenyezi Mlungu akaaphoza marena atue,
 na andaaonera mbazi atue ariogayiswa.

¹⁴ Ela atu a Sayuni aamba,
 ‘Mwenyezi Mlungu akahuricha,
 Mwenyezi Mlungu akahuyala.’

¹⁵ Dze, mchetu anaweza kuyala mwanawe aamwaye
 na asimuonere mbazi mwanawe wa kumvyala?
 Hata napho iye anaweza kuyala,
 ela mimi sindakuyalani bii!

¹⁶ Lola, nakuchora kpwenye mafumba gangu,
 na kutazo zi mbere zangu chila mara.

¹⁷ Anao aredza upesi
 na aho ariokubananga na kukuhenda gandzo,
 andauka akuriche.

¹⁸ Unula matsogo ulole pande zosi,
 anao osi andakusanyika phamwenga na kukulunga.”
 Kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Atuo osi andakala dza mapambo
 nawe udzivwise dza bibi arusi.

¹⁹ Dzagbwe wabanangbwa na kuhendwa gandzo,
 undaodzala atu hadi ukale kutosha,
 na nyo ariokubananga andakala kure.

²⁰ Atu ariovyalwa wakati kala unasononeka
 undaasikira anaamba,
 ‘Phatu hipha ni phadide,
 huphe seemu kulu zaidi husagale.’

²¹ Phapho ndipho ndiphogomba chimoyo-moyo uambe,
 ‘Ni ani ariyenivyarira ana hano?
 Náfwererwa na nchikala siweza kuphaha anjina,
 nchihalwa mateka nchiphirikpwa kure.
 Vino ni ani ariyearera hano?
 Kala nkarichwa machiyangu, vino hano alaphi?’ ”

^{49:8} 49:8 2 Akorintho 6:2   ^{49:10} 49:10 Maono 7:16-17   * ^{49:12} 49:12 Mudzi urio mwakani mwa tsi ya Misiri
 ambao kpwa wakati uhu unamanyikana kama Aswani.

- 22 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
 “Lola, ndaunula mkpwono wangu kpwa mataifa,
 na kuunurira bendera yangu atu a makabila,
 andaareha ana enu alume kuno akaika lagani
 na ana enu achetu kuno akaapiga tsuritsuri.
- 23 Atawala andakala ano sowe a kukurera,
 na Malikia aho akale mayozo a kukurera,
 andakusujudiya hadi vilangu vyao vigute photsi
 na kulamba vumbi ra phako nyayoni,
 nawe undamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
 na kukala nyo ndionikuluphira taandaphaha waibu.”
- 24 Dze, sujaa anaweza kufutwa matekae?
 Au mateka a mutu msiru anaweza kutivywa?
- 25 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
 “Hata mateka a mutu sujaa andahalwa,
 na mateka a mutu msiru andativywa,
 mana nindaheha na ye ahehaye nawe
 chisha nindativya anao.
- 26 Na aho anaokuonera andarya nyama zao enye,
 na andanwa milatso yao enye,
 alewe dza mutu aleweswavyo ni uchi.
 Chisha anadamu osi andamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu ni Muokolio,
 na mkombolio ni Mwenye Nguvu Zosi wa Jakobo.”

50

Dambi ya Jerusalemu

na nguvu za Mlungu

- 1 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
 “Chi kuphi cheti cha kumricha mayo yenu?
 Kpwani nakuguzani ili niriphe madeni?
 Hata, náríchana na mayo yenu na mwimwi nchikuguzani kpwa sababu ya dambi
 zenu.
- 2 Nákpwedza nikutivyeni ela sionere mutu,
 nchiiha ela taphana mutu yenijibu.
 Kpwani mkpwono wangu ni mfupi sana
 hata usiweze kukukombolani?
 Au sina uwezo wa kukutivyani?
 Nnaphodemula, nikuumisa bahari,
 nikuhenda myuho ikakala jangbwa,
 ng’onda aho nkufwa akanuka lovua kpwa kukosa madzi.
- 3 Ko mlunguni nkukuvwika wiru,
 na nkukubwiningiza na nguwo za magunia.
- 4 Mwenyezi Mlungu akanifundza ga kugomba,
 ili niatiye moyo achioremwa.
 Chila ligundzu ananilamusa
 ili nipahe kuphundza mambo alondago kunifundza.
- 5 Mwenyezi Mlungu akanisodola masikiro,
 nami siyakala muasi,
 na siuyire nyuma.
- 6 Aho ariokala ananipiga naarichira mongomongo,
 na aho ariokala anamwafula nyere za cheru nchiarichira mafunda.
 Siyaafwitsira uso wangu ariokala ananifyorera na kunitehera mahe.
- 7 Mana Mwenyezi Mlungu ananiterya,
 sindatiywa waibu.
 Kpwa hivyo nkakata shauri kusauya nyuma,
 na namanya sindatiywa waibu.
- 8 Iye aniphaye haki yangu a phephi.
 Ni ani ndiyenishitaki?

Adui wangu ni ani?

Naadzituluze mbere hugbwirane.

⁹ Lola, Mwenyezi Mlungu ndiye aniteryaye.

Ni ani ndiyeniamba nina makosa?

Lola, aho osi andariwa

dza nguwo iriwavyo ni lutswa.

¹⁰ Ni ani kahi yenu amuogophaye Mwenyezi Mlungu,

na kulunga kauli ya mtumishiwe?

Ni iye anyendekaye jizani kusiko mwanga,

kuno anamkuluphira Mwenyezi Mlungu

na kuadamira Mlunguwe.

¹¹ Ela mwimwi mosi muasao moho,

na kudzitengezera silaha za vimwinda mchivyoviasa,

humirani mwanga wa moho wenu

na wa vimwinda vyenu mchivyoviasa.

Ela Mwenyezi Mlungu andasababisha nyo myoho wenu ukuangamizeni.

51

Sayuni indaphaha wokofu

wa kare na kare

¹ Niphundzani mwi mlungao haki,

mwimwi mumuendzao Mwenyezi Mlungu.

Uloleni nyo mwamba muriotuluzwa kpwa kuhenda tsongbwa,

na yo timbo mriyotsimbwa.

² Mloleni sowe yenu Burahimu,

na Sara, ariyekuyalani.

Kpwa mana nriphomuiha, kala amacheye,

nami nchimjaliya na nchimuhenda akale taifa ra atu anji.

³ Mana Mwenyezi Mlungu andaphoza marena mudzi wa Sayuni,

na chila phatu phokala gandzo,

na andahenda weru wa mudzi hinyo ukale dza bustani ya Edeni,

na jangware rikale dza munda wa Mwenyezi Mlungu.

Atu a himo andahererwa na kuhamirwa,

sauti za shukurani na kuimba zindasikirwa kula mumo.

⁴ Niphundzani mwi atu angu,

nisikirani mwi taifa rangu,

mana shariya indala kpwangu

na uamuli wangu wa haki undakala mwanga kpwa mataifa.

⁵ Haki yangu i phephi, wokofu wangu u njirani,

nami nindatawala makabila ga atu,

visuwa vinanigodzera,

navyo vindakuluphira nguvu zangu.

⁶ Unulani matso genu mlole mlunguni,

na mlole dunia

mana mlunguni kundatsamuka dza mosi,

tsi indatsakala dza nguwo,

na aho asagalao mumo andafwa dza maindzi.

Ela wokofu wangu undakala wa kare na kare,

na haki yangu taindasira bii.

⁷ Niphundzani mwimwi mmanyao haki,

mwimwi mmanyao shariya yangu mwenu mioyoni,

msiogophe kulaphizwa ni atu,

chisha msitishirwe ni chibero chao.

⁸ Mana andariwa dza nguwo iriwavyo ni lutswa,

na dza mabulu garyavyo nyoya za mang'ondzi,

ela haki yangu indakala ta kare na kare,

na wokofu wangu vivyazi hadi vivyazi."

⁹ Lamuka, uwe Mwenyezi Mlungu uhuterye.

Humira uwezoo uhuokole,

uuhumire dza urivyouhumira pho kare.

Dze, siwe uriyekata ro dzoka ra Naili
riihwaro Rahabu?

¹⁰ We siwe uriyeumisa bahari,
na madzi ga vivwavye?

Uriyehenda vivwa vya bahari vichikala njira
ili aho ariokombolwa avuke!

¹¹ Aho ariokombolwa ni Mwenyezi Mlungu andauya.

Andainjira Sayuni kuno anaimba,
kuhererwa kundakala chiremba mwao vitswani ta kare na kare,
andahererwa sana
na taandasononeka wala kuula.

¹² “Mimi ndimi ninaye kuphozani marena.

Kpwa utu wani mumuogophe mwanadamu
ambaye andafwa na aole dza nyasi?

¹³ Kpwa utu wani mummyale Mwenyezi Mlungu, ariyekuumbani,
ariyetandaza ko mlunguni na achiika misingi ya dunia?

Kpwa utu wani muishi kpwa wuoga chila siku kpwa sababu ya tsukizi za iye
anayekuonerani,

wakati anapanga kukuolagani?
Dze, zo tsukizize vino ziphaphi?

¹⁴ Aho ariotekpwa achendafungbwa andavugulwa upesi.

Taandafwa na kuzikpwa
wala taandakosa chakurya.

¹⁵ Mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
nichafuaye bahari na kuhenda maimbiga gavume,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiro dzina rangu.

¹⁶ Nikatiya maneno gangu mwako kanwani,
na kukufwitsa kwenye chivurivuri cha mkpwono wangu

mimi nriyetandaza ko mlunguni
na nchiika misingi ya dunia
na nchiaambira atu a Sayuni, ‘Mwimwi mu atu angu.’ ”

¹⁷ Lamuka! Ima uwe Jerusalemu,
uwe wanwa chikombe kula mkpwononi mwa Mwenyezi Mlungu,

chikombe cha tsukizize,
wanwa hadi tone ra mwisho
chikombe chihendacho atu adedeleke.

¹⁸ Kahi za ana osi ario wavyala na kuarera,
taphana hata mmwenga wa kumlongoza

wala wa kumbwira mkpwono.

¹⁹ Mashaka gaga mairi gakakuphaha,
ni ani awezaye kukuonera mbazi?

Ukakala gandzo, ukabanangbwa,
ndzala na viha vikakuphaha,
ni ani awezaye kukuphoza marena?

²⁰ Anao akafwa purungire,
akagbwa kahi ya chila pembe ya barabara,
dza kulungu chiyegbwirwa ni nyavu.

Mwenyezi Mlungu, Mlungu akaatiya adabu kali kpwa tsukizize.

²¹ Kpwa hivyo phundzani gaga ninagokuambirani mwi murioteswa na kulewa,
dzagbwe si kulewa kpwa uchi.

²² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
akaniraye atue, anaamba,

“Lolani, nkachiusa mwenu mikononi
cho chikombe cha tsukizi zangu,

chokuhendani mdedeleke
namwi tamundachinwerera tsona.

²³ Nami ndachitiya mikononi mwa nyo ariokugayisani,
ariokuhendani mlale barabarani,

na achikuvyogani dza mtsanga,
na kutsupa dzulu ya myongo-myongo yenu.”

52

Mlungu andakombola Jerusalemu

¹ Lamuka, udzitiye nguvu uwe Sayuni.

Vwala nguwozo nono, uwe Jerusalemu, mudzi mtakatifu.

Mo mwako tamundainjira tsona atu ambao taadzangbwetiyya tsatsani,
au ario najisi.

² Unuka udzikutekute vumbi,
usagarire chihi cha endzi uwe Jerusalemu.

Dzivugule silisili mo mwako singoni,
uwe mwana mchetu wa Sayuni uriyetekpwa.

³ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Mwaguzwa bure,
namwi mundakombolwa bila pesa.”

⁴ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Pho mwandzo atu angu atserera achiphiya Misiri
achendasagala kuko dza ajeni,
na badaye Aashuru achiaonera bila chisa,

⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kuna fwaida yani atu angu achihalwa mateka tsona?
Aho aatawalao anaabera,’

na anaenderera kulaphiza dzina rangu mutsi wosi.

⁶ Kpwa hivyo, atu angu andarimanya dzina rangu,
siku iyo andamanya kukala mimi ndimi nriyetabiri.
Oo, ni Mimi.”

⁷ Vinahama sana
kumuona muhumwa arehaye habari nono a ko myangoni aredza,
iye atangazaye amani,
arehaye habari nono za mambo manono,
iye atangazaye wokofu,
aambiraye atu a mudzi wa Sayuni, “Mlungu wenu anatawala!”

⁸ Phundzani, arindzi enu andapiga kululu,
andaimba phamwenga kpwa kuhererwa.

Mana andaona na matso gao enye,
Mwenyezi Mlungu ndiphouya Sayuni.

⁹ Kotani kululu phamwenga kpwa kuhererwa
mwimwi magandzo ga Jerusalemu,
kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akaphoza marendataue,
akakombola mudzi wa Jerusalemu.

¹⁰ Mwenyezi Mlungu andaunula mkpwonowe mtakatifu wenye uwezo
mbere za mataifa gosi,
andaaokola atue duniani kosi,
na atu andaona wokofu wa Mlungu wehu.

¹¹ Ukani! Tulukani kuko!
Msigute chitu najisi.

Tulukani kahi ya utumwa wa Babeli na mkale atakatifu,
mwi mtsukulao vitu vitakatifu vya Mwenyezi Mlungu.

¹² Mana tamundatuluka upesi,
na kuhenda wangbwi wa kuchimbira,
mana Mwenyezi Mlungu andakutanguliyani
na Mlungu wa Iziraeli andakala nyuma zenu akurindeni.

Mtumishi agayaye

¹³ Lola, mtumishi wangu andahenda mambo kpwa ikima,
andatogolwa na kuunulwa dzulu,
naye andakala dzulu sana.

¹⁴ Atu anji ariomuona aangalala.
Usowe na umbore kala rikabanangbwa-banangbwa,

hata achikala kamanyikana kukala ni mwanadamu.

¹⁵ Ela vivi andaangalaza mataifa manji,
atawala andakosa ra kugomba kpwa kuangalala.
Mana andaona mambo ambago taadzangbweambirwa,
na andaelewa mambo ambago taadzangbwegasikira.

53

¹ Ni ani ariyeamini ujumbe hurioureha?

Ni ani ariyeonyeswa nguvu za Mwenyezi Mlungu?

² Mana iye mtumishi wakula dza mutse mtsanga,
na dza muzi kahi ya tsi kavu.

Iye kana umbo au unono,
ili huchimlola hummendze.

³ Waberwa na achiremewa ni atu,
mutu wa sonono nyinji na amanyaye kugaya ni utu wani.

Atu taalondere kumuona,
waberwa na tahumuonere dza chitu.

⁴ Kpwa kpweli iye wahala makongo gehu,
na kutsukula kulumira kpwehu,

ela huchiona anatiywa adabu
na kugayiswa ni Mlungu.

⁵ Ela walumizwa kpwa sababu ya makosa gehu,
achigopholwa-gopholwa kpwa uyi wehu.

Hwaphaha amani kpwa kutiywakpwe adabu,
na kpwa kupigbwakpwe, swiswi hwaphola.

⁶ Swiswi hosi hwaangamika njira dza mang'ondzi,
chila mwenga akagaluka na kulunga njiraye,
na Mwenyezi Mlungu akamuhika iye makosa gehu gosi.

⁷ Waonerwa na kugayiswa,
ela kayagomba chitu.

Iye walongozwa dza mwana ng'ondzi apherikpwaye chitsindzironi,
naye dza mwana ng'ondzi anyamalavyo

mbere za iye amunyolaye, iye naye wanyamala.

⁸ Kpwa kuonerwa na kpwa kuhukumiwa, wauswa.
Taphana mutu awezaye kugomba kuhusu chivyaziche,

kpwa kukala wauswa kula tsi ya atu ario moyo.

Wapigbwa kpwa sababu ya makosa ga atu angu.

⁹ Wazikpwa phamwenga na atu ayi,
kpwenye mbira ya tajiri,

dzagbwe kahendere fujo
wala kugomba handzo.

¹⁰ Ela Mwenyezi Mlungu kala akalonda amguphyule na amuhende agaye,
dzagbwe Mwenyezi Mlungu anamuhenda akale sadaka ya kuusa dambi,

iye andachiona chivyaziche na maishage gandakala mare,
na kutsupira iye alondaro Mwenyezi Mlungu rindaongokerwa.

¹¹ Bada ya kugayakpwe andaona mwanga naye andatosheka.
Kutsupira marifwage,

mtumishi wangu mwenye haki andaahenda anji akale enye haki,
naye andatsukula uyi wao.

¹² Kpwa hivyo nindamupha mtalo phamwenga na akulu,
naye andaganya zewe phamwenga na enye mcpwotse,

kpwa kukala wadzilavya hadi afwe,
waolambwa phamwenga na atu ayi.

Iye wahala dambi za anji
na kuavoyera ili Mlungu aaswamehe.

54

Nguma ya Sayuni yedzayo

- 1 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Imba uwe uriye tasa,
uwe ambaye kuvyarire.
Kota kululu uimbe kpwa raha,
uwe usiyemanya utsungu wa kuvyala,
mana ana a ye mchetu ariyerichwa ni anji
kuriko nyo a iye ariye na mlume.
- 2 Enjereza phatu pha hemaro,
kudula vyandaruwa vya makalogo,
usidzizuwiye, enjereza ure wa nyugbwezo,
na vigingi vya hemaro vikote vinono.
- 3 Mana undaenea uphande wa kulume na wa kumotso.
Chivyazicho chindahala mataifa ganjina
na atu andasagala kpwenye midzi iriyokala magandzo.
- 4 Usiogophe, mana kundagbwirwa ni waibu,
usikale na wasiwasi, mana kundatyiwa waibu.
Undayala waibu wa wanacheni,
na urivyoberwa wakati uriphokala gungu.
- 5 Kpwa kukala muumbao ndiye mlumeo,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiro dzinare,
Mtakatifu wa Iziraeli ndiye mkombolio,
iye ndiye Mlungu wa dunia yosi.
- 6 Mana Mwenyezi Mlungu andakuiha
dza mchetu ariyerichwa ni mlumewe
na achisononeswa moyowe,
dza mchetu wa uhanani arichwavyo ni mlumewe,
Mlungu anaamba.
- 7 Nakuricha kpwa muda mfupi tu,
ela kpwa mbazi nyinji, ndakuuyira.
- 8 Kpwa tsukizi nyinji
nakufwitsa uso wangu kpwa muda mfupi,
ela kpwa mendzwa ya kare na kare,
nindakuonera mbazi,”
Mwenyezi Mlungu mkombolio aambavyo.
- 9 “Dza nrivyoapa wakati wa Nuhu,
kukala madzi tagandabwiningiza tsi tsona,
vivi piya naapa kukala sindakutsukirirwa,
na sindakudemurira tsona.
- 10 Dzagbwe myango indasumbiswa na vidzango vindauswa,
ela sindaricha kukuonyesa mendzwa yangu isiyosika,
chisha sindavundza chilagane changu cha kukala ndakupha amani,”
Mwenyezi Mlungu aambavyo.
- 11 “Uwe uriyegayiswa na kusukumwa hiku na hiko ni phuto bila kuphozwa marena,
lola, ndakudzenga na mawe ga samani,
na misingiyo ndayiika na yakuti ya rangi ya bahari.
- 12 Nami nindaizenga minarayo na akiki ya kundu,
na maryangogo nindagadzenga na alimasi,
na kutazo zosi nizidzenge na mawe ga samani.
- 13 Na anao osi andafundzwa ni Mwenyezi Mlungu,
na akale na amani.
- 14 Undaimarika kpwa kulunga haki na utakatifu undakuhenda ukale na nguvu,
nawe kundaonerwa,
mana kundaogopha na kundatishirwa ni rorosi.
- 15 Mutu yeyesi ndiye kushambuliya, andakala si mimi chiyehenda gago,
na yeyesi ndiye kushambuliya, undamturya.
- 16 Mimi ndimi nriyeumba mfula vyuma,

akusanyiraye moho wa makala,
na kutengeza silaha za chila aina,
piya nchimuumba m'banangi ahumiraye silaha
kubananga.

¹⁷ Chila silaha ndiyotengezwa kukupigira, taindafwanikiwa,
na chila mutu ndiyeunuka kukushitaki, undamuamula.
Uhu ndio urisi wa atumishi a Mwenyezi Mlungu
na haki yao ilayo kpwangu," Mwenyezi Mlungu anaamba.

55

Atu enye chiru anaalikpwa

¹ "Haya, chila mwenye chiru naaedze anwe madzi,
na iye ambaye kana pesa naaedze agule arye.

Ndzoni mugule uchi wa zabibu na maziya
bila pesa na bila garama.

² Kpwa utu wani munahumira pesa zenu kpwa mambo ambago si chakurya?
Na kpwa utu wani munadzishuulisha na vitu visivyomvunisa?

Niphundzani mimi na murye vitu vinono,
na mdzifurahishe na vya kunona.

³ Hegani masikiro genu na mnilunge,
niphundzani, na roho zenu zindaishi.

Nindaika namwi chilagane cha kare na kare.
Chilagane chichi ni mendzwa yangu isiyosika niriyoumlaga Daudi.

⁴ Lola, namuhenda shaidi kpwa mataifa,
nchimuhenda chilongozi na mkpwulu wao wa jeshi.

⁵ Lola, undaiha mataifa ganjina usigogamanya,
nago gandakulunga mairo

kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo,
Mtakatifu wa Iziraeli,
mana andakuhenda uishimiwe sana."

⁶ Muendzeni Mwenyezi Mlungu, wakati achere phahikana,
muiheni wakati achere phephi.

⁷ Mutu mui naariche uyiwe,
na mutu asiye na haki naariche maazoge mai,
amuuyire Mwenyezi Mlungu, naye andaonerwa mbazi.
Naamuyire Mlungu wehu, naye andamswamehe tsetsetse.

⁸ "Mana maazo gangu sigo dza genu,
na njira zenu sizo dza zangu."
Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁹ "Dza vyo mlunguni kurivyo dzulu sana kuriko tsi,
ndivyo njira zangu zirivyo dzulu kuriko zenu,
na maazo gangu garivyo dzulu kuriko go genu.

¹⁰ Dza mvula inyavyo na barafu igbwavyo kula mlunguni,
na isiuye tsona dzulu,

ela nkuihenda tsi ikalwama na ivyale,
na kuapha mbeyu akurima na chakurya atu angu,

¹¹ ndivyo neno rangu ritulukaro mwangu kanwani ririvyo.
Riro tarindaniuyira chihuphu,

ela rindakamilisha vyo nilondavyo
na kutimiza lengo ambaro narihumira.

¹² Mana mundatuluka kpwa furaha,
na mundalongozwa kpwa amani.

Myango na vidzango vindaimba kpwa sauti mbere zenu,
na mihi yosi ya mindani indapiga makofi.

¹³ Badala ya mihi ya miya, kundamera misonobari,
na badala ya vikpwata kundamera mihadesi.

Mambo gaga gandakala kumbukumbu kpwa Mwenyezi Mlungu,
na ishara ya kare na kare ambayo taindabanangbwa."

56

Wokofu wa atu a mataifa

- ¹ Mwenyezi Mlungu anaamba vivi,
 “Hendani ga haki na garigo sawa,
 mana ni phephi na kukutivyani,
 na haki yangu taikure na kuikpwa wazi.
- ² Baha mutu ahendaye gaga na kugagbwira sana,
 agbwiraye Siku za Kuoya bila ya kuzivundza
 na kudzizuwiya asihende mai gogosi.”
- ³ Mjeni ariyedziunga na atu a Mwenyezi Mlungu asiambe,
 “Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu andanitenga na atue.”
 Naye ariyetulwa asiambe, “Mimi ni muhi mufu tu.”
- ⁴ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba vivi,
 “Atu a kutulwa agbwirao Siku zangu za Kuoya,
 na kutsambula ganifwahirago,
 na kuchigbwira chilagane changu ngingingi,
- ⁵ nindaaikira kumbukumbu kahi za nyumba yangu na kuta zangu,
 na kuapha dzina nono kuriko hara ario na ana alume na achetu,
 dzina ridumuro ambaro tarindafutwa hata kare na kare.
- ⁶ Chisha ajeni adziungao na Mwenyezi Mlungu ili amuhumikire,
 aho amendzao dzina ra Mwenyezi Mlungu na kukala atumishie,
 aho agbwirao Siku ya Kuoya bila ya kuivundza
 na kugbwira chilagane changu ngingingi,
- ⁷ nindaareha kahi za mwango wangu mtakatifu
 nindaafurahisha kahi za nyumba yangu ya mavoyo.
 Sadaka zao za kuochwa na sadaka zanjina,
 zindakubaliwa dzulu ya phatu phangu pha kulavira sadaka,
 mana nyumba yangu indaihwa nyumba ya mavoyo kpwa mataifa gosi.”
- ⁸ Mwenyezi Mlungu akusanyaye Aiziraeli ariotsamizwa kpwa lazima anaamba,
 “Nindamkusanyira anjina, mbali na aho ambao akusanywa kare.”

Vilongozi a Iziraeli anademurirwa

- ⁹ Mwimwi nyama mosi a tsakani
 ndzoni murye.
- ¹⁰ Arindzi a Iziraeli ni vipofu,
 osi taana maarifwa,
 osi ni madiya mabwibwi,
 tagaweza kupheka,
 ganadziambalaza na kuloha ndoso,
 ganamendza kulala.
- ¹¹ Aho ni dza madiya matoni,
 ambago tagamvuna.
 Aho ni dza arisa asioelewa.
 Osi akagaluka na kulunga njira zao enye,
 na chila mmwenga anadziendzera fwaidaye mwenye.
- ¹² Aho nkuamba, “Ndzoni, hunwe uchi wa zabibu,
 hata hulewe,
 na muhondo indakala dza vi rero au hata zaidi.”

57

Aiziraeli anavoya vizuka

- ¹ Mutu wa haki achifwa,
 taphana mutu ajaliye,
 atu amuogophao Mlungu nkuuswa duniani,
 taphana aelewaye kukala
 enye haki nkuuswa ili asiphahwe ni mai.
- ² Mutu wa haki afwapho,
 nkuinjira kpwenye amani na akaoya.
- ³ “Ela mwi, ana a mchetu mtsai, ndzoni hipha
 mwimwi atu a chivyazi cha azindzi na malaya.

- 4 Munamnyetera ani mwi enye?
Munabenyurira ani madomo?
Mwimwi mu ana a aasi na chivyazi cha atu a handzo.
- 5 Mwi muhendao muzingao tsini ya mialoni,
na tsini ya chila muhi wenye pepho.
Munalavya ana enu sadaka madeteni,
tsini ya mapango ga myamba.
- 6 Mtalo wenu u kahi za tsangalawe za deteni.
Ukazilavira sadaka ya chinwadzi na sadaka ya mtsere.
Dze, nihamirwe ni mambo gago?
- 7 Waika chitandacho dzulu ya mwango mure,
na waphiya kuko kpwendalavya sadaka.
- 8 Nyuma ya miryango na miimo, mukaika mifwano ya milungu yenu.
Mukaniricha na kuvula nguwo zenu,
mwadziambalaza na mchikaribisha alume anjina azinge namwi.
Mwimwi mwapatana na anjina ao,
na kumendza kulola vitsaha vyao.
- 9 Waphiya kpwa Moleki* na mafuha ga zaituni,
uchienjereza marashigo.
Uchihuma ajumbeo aphiye kure,
na uchidzitereza sana hadi kuzimu.
- 10 Wadziremweza kpwa kulunga njira nyire,
ela kuyavundzika moyo.
Waphaha mkpwotse muphya,
na kpwa vivyo kuyafwa moyo.
- 11 Kala unamuogopha ani
ariyekuhenda ukakame hadi uchigomba handzo,
bila kunitambukira wala kuniaza?
Dze, tamniogopha kpwa kukala nákunymarirani hangu kare?
- 12 Nindatangaza mahendogo uonago ni ga haki,
ela tagandakufwaha chitu.
- 13 Ndiphorira, vyo vizuka urivyovikusanya navikutivye,
phepho rindaviphepherusa,
pumuzi chache indaviusa.
Ela mutu anikuluphiraye
andarisi tsi na mwango Mtakatifu undakala wakpwe.”
- 14 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Dzengani, dzengani, tayarishani barabara!
Usani vikpwazo vyosi kpwenye njira za atu angu.”
- 15 Mana vivi ndivyo aambavyo iye ariye dzulu,
iye aunulwaye sana,
iye ariye moyo hata kare na kare, ambaye dzinare ni Mtakatifu,
“Mimi nasagala phatu phatakatifu pharipho dzulu,
chisha ninasagala phamwenga na nyo adziterezao na kutubu,
ili niatiye nguvu nyiphya.
- 16 Sindashindana na atu siku zosi,
wala kukala na tsukizi za kpwenderera,
mana nchihenda hivyo atu angu nrioaumba mwenye
andavundzika mioyo sana.
- 17 Kpwa sababu ya tamaa zao mbii, nátsukirwa nchiapiga,
na kpwa sababu ya tsukizi nchiricha kualola,
ela achiederera kuhenda mioyo yao irivyolonda.
- 18 Nikaona mahendo gao, ela nindaaphoza,
nindaalongoza na kuaphoza marena tsona
inyo asononekao.
- 19 Mimi nindaahenda osi asononekao anitogole kahi ya Iziraeli.
Nindaahenda osi ario kure na ario phephi akale na amani na niaphoze,”
Mwenyezi Mlungu aambavyo.
- 20 Ela atu ayi andakala dza bahari ichiyochafuka,

* 57:9 57:9 Neno riri Moleki rikaigana na neno ra Chieburania ambaro manaye ni mtawala (mlungu wa Akanani).

ambayo taiweza kuhurira,
na maimbige nkutuluza misuya na tope.
21 Mlungu wangu anaamba, "Takuna amani kpwa atu ayi."

58

Saumu ya kpweli

- 1 "Piga kululu, usiriche.
Piga kululu dza tarumbeta.
Atangazire atu angu makosa gao,
na uambire atu a nyumba ya Jakobo dambi zao.
- 2 Ananiendza chila siku,
na anahamirwa ni kumanya njira zangu,
avi ni taifa rihendaro haki
ambaro taririchire kugbwira amuri za Mlungu wao.
Analonda kula kpwangu amuri za haki,
nao anahamirwa ni kumsengerera Mlungu.
- 3 Aho anaamba, 'Kpwa utu wani hukafunga, ela kuhuona?
Kpwa utu wani hunadzigayisa, ela Mlungu kalola?'
Wakati mkafunga mkuhenda mlondavyo enye,
na kuaonera ahendadzi-kazi enu osi.
- 4 Saumu zenu zinasirira na kukosana, kuzirana,
na kupigana ngumi.
Kufunga kuku, mufungako,
takundakuhendani musikirwe ko dzulu.
- 5 Siyatsambula kufunga dza hiku.
Kpwani kufunga ni kudzigayisa?
Au ni kuzama dza nyasi
na kurarira nguwo za magunia na ivu?
Ko ndiko mukuihako kufunga kukubaliwako ni Mwenyezi Mlungu?
- 6 Kufunga nrikokutsambula mimi ni hiku:
Ni kuusa silisili za uyi na gogolo ra kuonerana,
kuaika huru atu aonerwao,
na kubananga chila aina ya utumwa.
- 7 Ni kuganya chakurya chenu na ario na ndzala,
na kuapha makalo achiya asio na makalo.
Kumupha nguwo mutu ariye chitsaha,
na kusaricha kumterya mduguo.
- 8 Ndipho mwangao undang'ala dza ligundzu,
namwi mundaphozwa upesi,
hakiyo indakutanguliya,
na nguma ya Mwenyezi Mlungu indakurinda nyumazo.
- 9 Ndiphomuiha Mwenyezi Mlungu, andaihika,
undamririra akuterye naye andaamba, 'Himi hipha.'
Muchiusa utumwa kahi-kahi yenu,
muchiricha kulaumu na kugomba mai kuahusu,
- 10 mchidzilavya kurisa mutu mwenye ndzala,
na kutosheleza mahitaji ga mutu agayiswaye,
mwanga wenu undang'ala jizani
na gunjugunju yenu indakala dza dzuwa ra mutsi.
- 11 Naye Mwenyezi Mlungu andakulongoza siku zosi,
na kutosheleza mahitaji kahi ya tsi kavu,
na kuitiya nguvu mifuphayo,
nawe undakala dza munda wenye madzi,
na dza chisima sichouma madzi.
- 12 Magandzogo ga kare gandadzengbwa luphya,
undaimisa misingi ya kare,
mundaihwa atu a kurekebisha kuta zenye myanya,
na njira za midzi.
- 13 Ela msivundze Siku ya Kuoya.
Msilunge muonago ni sawa siku yangu takatifu.

Ihende Siku ya Kuoya ikale ya furaha na takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu,
 muyiishimu na kuitogola.
 14 Muchihenda vivyo mundaphaha furaha kahi za Mwenyezi Mlungu,
 nami ndakuunulani phatu pharipho dzulu kahi za tsi,
 nindakuhendani murye urisi wa mkare wenu Jakobo,”
 Mwenyezi Mlungu anaamba.

59

Atu anakubali na kutubu dambi zao

- 1 Lola, mkipwono wa Mwenyezi Mlungu si mfupi hata usiweze kutivya,
 na sikirore si ziho hata risiweze kusikira.
 2 Ela makosa genu gakakutengani mwimwi na Mlungu wenu,
 na dambi zenu zikaufwitsa usowe musiuone,
 ndiyo mana kakusikirani.
 3 Mikono yenu ikatiywa najisi kpwa kuolaga,
 na mala genu gakatiywa najisi ni makosa,
 miromo yenu ikagomba handzo,
 na malilimi genu gakagomba uyi.
 4 Taphana ashitakiye kpwa haki,
 na taphana adziheheraye kpwa kugomba kpweli.
 Mnakuluphira maneno mahuphu na kugomba handzo,
 na kupanga njama mbii za kuhenda uyi.
 5-6 Mipango muhendayo ni mii dza mayayi ga bafwe.
 Mwenga richivundzwa, bafwe nkutuluka.
 Ela mipango yenu taindakufwaidini,
 mipango dza iyo taina mana
 dza nguwo ichiyotengezwa na muhambo wa dzwidzwidzwi.
 7 Amaruru kuhenda mai,
 na kuhenda wangbwi wa kuolaga atu asio na makosa.
 Maazo gao ni ga uyi,
 chila phatu ainjirapho, nkuphabananga na kuphahenda gandzo.
 8 Taamanya kuishi kpwa amani,
 na taphana uamuli wa haki, kahi yao.
 Adzitengezera njira za kumyoka.
 Chila atsupiraye njira zizo, kandaishi kpwa amani tsona.
 9 Kpwa sababu iyo, uamuli wa haki u kure naswi na haki taihufikira,
 hunagodzera mwanga, ela kosi kuna jiza,
 hunagodzera kung'ale, ela hunanyendeka kwenye chilungulungu cha jiza.
 10 Hunaphaphasa kuta dza chipofu,
 hunakpwala mutsi, avi ni usiku.
 Kahi-kahi ya enye nguvu, swiswi hu dza nyufu.
 11 Swiswi hosi hunanguruma dza dubu,
 na hunaula dza njiya kpwa sonono, hunalonda haki ela taipho,
 hunalorera wokofu, ela u kure naswi.
 12 Mana makosa gehu ni manji mberezo,
 chisha dambi zehu zinatuluzwa ushaidi kuuhusu,
 kpwa kukala huna makosa,
 na uyi wehu hunaumanya.
 13 Hukakuasi na kukurema uwe Mwenyezi Mlungu,
 hukakuricha uwe Mlungu wehu,
 hukaonera atu na kukuasi uwe,
 hukatunga maneno ga handzo mioyoni mwehu na kugagomba.
 14 Uamuli wa haki ikaikpwa kanda
 na haki i kure naswi,
 kpweli ikarichwa kotini
 uaminifu taupho.
 15 Kpweli taipho
 na iye arichaye uyi anakala muindzwa.

Mwenyezi Mlungu waona kala takuna uamuli wa haki,

- vivyo taviyamuhamira.
- ¹⁶ Waangalala ariphoona taphana mutu wa kuhehera aonerwao, pahai mkpwonowe wenye, ndio uriokurehera ushindi, na hakiye ndiyo iriyokuterya.
- ¹⁷ Achivwala haki dza chisibao cha chuma chifuwani, na wokofu dza kofiya mwakpwe chitswani, achidzivwisa chisasi dza nguwo, na achidzifwinikira wivu dza vwazi.
- ¹⁸ Andariphiza maaduike kulengana na mahendo gao, andaatsukirirwa nyo ampingao, naye andariphiza maaduike hadi garigo pembe za dunia.
- ¹⁹ Phahi atu andariogopha dzina ra Mwenyezi Mlungu, na kuishimu ngumaye, kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa, mana andakpwedza dza madzi ga mafuriko gachigovuvurirwa ni Mwenyezi Mlungu.
- ²⁰ “Mkomboli andakpwedza Sayuni, akombole atu a chivyazi cha Jakobo atubuo dambi zao,” Mwenyezi Mlungu anaamba.
- ²¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Chichi ndicho chilagane changu nao, Roho wangu ariye ndani yenu, kandakurichani kula vi sambi, hata kare na kare. Na maneno gangu nrigogatiya mwenu kanwani, tagandauka mwenu kanwani, kanwani mwa ana enu, wala kanwani mwa adzukulu enu kula vivi sambi, hata kare na kare.”

60

Nguma ya Sayuni

- ¹ Unuka ung'ale, kpwa kukala mwangao ukedza, na nguma ya Mwenyezi Mlungu ikakutsembukira.
- ² Lola, jiza rindaifwinika dunia na chilungulungu cha jiza chindaafwinika makabila ga atu, ela Mwenyezi Mlungu andakutsembukira uwe na ngumaye indaonekana dzuluyo.
- ³ Mataifa ganjina gandalunga mwangao, na atawala andalunga chimirimiri cha sikuyo nyiphya.
- ⁴ Unula matsogo, ulole pande zosi. Osi anakusanyika edze kpwako. Anao alume andakpwedza kula kure, na anao achetu andaunulwa.
- ⁵ Ndipho ndiphoona na kutiywa nuru, undatangamuka na kuhamirwa. Kpwa kukala utajiri wa bahari undarehwa kpwako, utajiri wa mataifa ganjina undakufikira.
- ⁶ Makundi ga ngamia atsanga-atsanga a Midiani na Efa gandaodzaza tsi. Osi alao Sheba, andareha zahabu na ubani, na azitangaze nguma za Mwenyezi Mlungu.
- ⁷ Vyaa vyosi vya Kedari vindakusanyika ko kpwako, maturume kula Nebayothi undagahumira, gandakubalika dza sadaka dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, nami ndaipamba nyumba yangu ya nguma.
- ⁸ Ni ano ani hano aurukao dza maingu, dza njiya aurukao kuphiya kpwao makaloni?
- ⁹ Kpwa kpweli visuwa vindanigodzera. Meli kula Tarishishi zinalongoza kuareha anao kula kure, phamwenga na feza na zahabu zao,

ili kumuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao
 iye Mtakatifu wa Iziraeli,
 kpwa kukala iye akakuunula.

¹⁰ Ajeni andadzenga kutazo,
 na afalume aho andakuhumikira.

Dzagbwe nakupiga kpwa tsukizi zangu,
 ela nindakuonera mbazi kpwa unono wangu.

¹¹ Maryangogo gandakala laza wakati wosi,
 tagandafungbwa mutsi wala usiku,

ili atu aweze kukurehera utajiri wa mataifa ganjina,
 kuno afalume aho akaatanguliya.

¹² Mana mataifa na falume zanjina ambazo tazindakuhumikira,
 zindaangamizwa tsetsetse.

¹³ Nguma ya Lebanoni,

yani miberoshi, mitidhari phamwenga na mialoni indarehwa ko kpwako.

Ili ihumirwe kupamba phatu phangu phatakatifu,
 nami ndaphatogola phatu phangu pha kuikira magulu.

¹⁴ Ana alume a nyo ariokugayisa andakpwedza phako maguluni akusujudiye,
 osi ariokubera andakugbwerera maguluni,

nao andakuiha "Mudzi wa Mwenyezi Mlungu,
 Sayuni, mudzi wa Mtakatifu wa Iziraeli."

¹⁵ Kpwa kukala warichwa na kuberwa,

taphana mutu ariyetsupira kpwako,
 ela nindakuhenda ukale na nguma hata kare na kare,
 na furaha ya vivyazi vyosi.

¹⁶ Mataifa na atawala andakutundza,
 dza viratu mwana mtsanga aamwiswavyo,

nawe undamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu,
 mimi ndimi Muokolio na mkombolio
 Mwenye Nguvu Zosi, wa Jakobo.

¹⁷ Badala ya shaba nindareha zahabu,
 badala ya chuma nindareha feza,

badala ya mbao nindareha shaba,
 badala ya mawe nindareha chuma

Tsona nindaahenda vilongozio
 atawale kpwa amani na haki.

¹⁸ Takundasikirwa tsona fujo kpwenye tsiyo,
 takundakala magandzo au kubanangika kpwenye miphakayo

ela kutazo undaziiha "Wokofu,"
 na maryangogo undagaiha "Togo."

¹⁹ Dzuwa tarindakala tsona mwangao wakati wa mutsi,
 na mwezi mwangao usiku,

ela Mwenyezi Mlungu andakala mwangao hata kare na kare,
 na Mlunguo andakala ngumayo.

²⁰ Dzuwaro tarindatswa tsona,
 na mwezio taundakosa kung'ala,

mana Mwenyezi Mlungu mwenye andakala mwangao hata kare na kare,
 na sikuzo za kusunoneka zindasira.

²¹ Atuo osi andakala enye haki,
 nao andairisi tsi hata kare na kare.

Aho ni mitse ambayo náiphanda mwenye,
 ni kazi ya mikono yangu,
 ili ionyese nguma yangu.

²² Iye ariye mdide andakala atu elufu mwenga
 ariye mdide andakala taifa kulu renye nguvu.

Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu
 nami ndagatimiza kpwa wakatiwe.

61*Habari nono za ukomboli*

- ¹ Roho wa Mwenyezi Mlungu a phamwenga nami,
mana Mwenyezi Mlungu akanipaka mafuha
nihubiri habari nono kpwa achiya.
Akanihuma niphoze marena atu ariovundzika mioyo,
nitangazire atumwa uhuru wao,
na kuvugulwa kpwa afungbwa.
- ² Akanihuma niutangaze mwaka ambao Mwenyezi Mlungu andaonyesa mbazize,
na siku ambayo Mlungu wehu andariphiza chisasi,
na kuaphoza marena osi asononekao.
- ³ Na kuapha osi asononekao ko Sayuni,
tadzi za maruwa badala ya ivu,
mafuha ga furaha badala ya sonono,
vwazi ra nguma badala ya kuvundzika moyo
aphahe kuihwa mihi ya haki,
iriyophandwa ni Mwenyezi Mlungu
ili atogolwe kpwa go arigohenda.
- ⁴ Nao andagadzenge luphya magandzo ga kare,
andaimisa midzi iriyobanangbwa pho kare.
Andayiuyiza luphya midzi,
iriyorichwa magandzo vivyazi vinji virivyotsupa.
- ⁵ Ajeni andakala arisa a vyaa vyenu vya mang'ondzi,
atu a makabila ganjina andakala ahendadzi-kazi a mwenu mindani,
na kutundza mizabibu yenu.
- ⁶ Ela mwimwi mundaihwa alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu,
atu andakuihani atumishi a Mlungu wehu.
Mundarya utajiri wa mataifa,
na kudziunula kpwa utajiri wao.
- ⁷ Badala ya waibu muriophaha, mundaphaha ishima kano mbiri,
phatu pha kuberwa, mundahamirwa ni urisi wenu.
Mundaphaha mtalo kano mbiri kahi ya tsi yenu,
na mundahererwa hata kare na kare.
- ⁸ Mana mimi Mwenyezi Mlungu namendza uamuli wa haki,
namena wivi na uyi.
Nindaapha zawadi atu angu kpwa sababu ya uaminifu wangu
nindaika nao chilagane cha kare na kare.
- ⁹ Atu a chivyazi chao andamanyikana kahi za mataifa,
andamanyikana kahi za makabila ga atu.
Osi ndioaona andaamba
hano ni atu ariojaliwa ni Mwenyezi Mlungu.
- ¹⁰ Nindahamirwa sana kahi za Mwenyezi Mlungu,
roho yangu indashangiliya kahi ya Mlungu wangu,
mana akanibwiningiza vwazi ra wokofu,
akanivwika vwazi ra haki,
dza viratu bwana harusi adzipambavyo na chiremba chinono dza cha mlavyadzi-sadaka,
dza bibi harusi adzipambavyo na vitu vya samani.
- ¹¹ Mana, dza viratu tsi ituluzavyo mimea,
na viratu munda uhendavyo mbeyu zikamera,
ndivyo Mwenyezi Mlungu ndivyoreha haki
na togo kahi za mataifa gosi.

62*Dzina dziphya ra Sayuni*

- ¹ Kpwa ajili ya Sayuni, sindanyamala,
kpwa sababu ya Jerusalem, sindahurira bii,
hadi hakiye ing'ale dza mwanga wa ligundzu,

- na wokofuwe ung'ale dza chimwindi cha moho.
- ² Mataifa ganjina gandaona hakiyo,
na afalume osi andaona ngumayo.
Nawe undaihwa na dzina dziphya,
ndirohewa ni Mwenyezi Mlungu.
- ³ Undakala dza tadzi nono mkpwononi mwa Mwenyezi Mlungu,
dza chiremba cha chitawala mkpwononi mwa Mlungu.
- ⁴ Kundaihwa tsona "Ariyerichwa,"
wala tsiyo kuihwa "Gandzo."
Ela undaihwa "Hefuziba,"*
na tsiyo indaihwa "Beula,"†
mana Mwenyezi Mlungu andafwahirwa ni uwe,
na tsiyo indalólwa.
- ⁵ Atuo andalóla tsiyo,
dza vira mvulana alólavyo msichana.
Dza bwana harusi ahamirwavyo ni bibi harusiwe,
ndivyo Mlungu ndivyohamirwa ni uwe.
- ⁶ Nikaika arindzi dzulu ya kutazo, uwe Jerusalemu,
aho taandanyamala usiku na mutsi.
Mwimwi mundamuhenda Mwenyezi Mlungu atambukire ahadize,
musioye.
- ⁷ Musimuriche Mwenyezi Mlungu aoye
hadi aihende imara Jerusalemu,
na itogolwe kosi duniani.
- ⁸ Mwenyezi Mlungu akaapa kpwa mkpwonowe wa kulume,
mkpwonowe wa nguvu, kuamba,
"Sindalavya mtsere wenu tsona
ukale chakurya cha maadui genu,
chisha ajeni taandanwa tsona uchi wenu
muriouhendera kazi.
- ⁹ Ela nyo avunao mtsere ndio ndiourya
na kumtogola Mwenyezi Mlungu,
na aho ahundao zabibu, ndio ndionwa uchi wa zabibu
kpwenye mihala ya phatu phangu phatakatifu."
- ¹⁰ Atu a Jerusalemu, tulukani kondze ya mudzi
atengezereni barabara nyo atu auyao.
Tengezani barabara kulu, usani mawe.
Ikani alama ili atu ndiourya aweze kuiona.
- ¹¹ Mwenyezi Mlungu andatangaza dunia yosi,
"Aambire atu a Sayuni kukala, 'Lolani, muokoli wenu aredza,
aredza na zawadize na mariphoge.' "
- ¹² Nao andaihwa atu atakatifu,
atu ariokombolwa ni Mwenyezi Mlungu,
na Jerusalemu indaihwa "Mudzi umendzwao,"
"Mudzi ambao Taurichika."

63

*Mlungu anatiya adabu maadui
ga atue*

- ¹ Ni ani yuno edzaye kula Edomu
alaye Bosira, ambaye mavwazige gana mabara ga kundu?
Ni ani yuno achiyevwala mavwazi ga nguma,
anyendekaye kpwa nguvu?
"Ni mimi nigombaye haki,
mwenye nguvu za kutivya."

* 62:4 62:4 Hefuziba manaye ni anayanifwahirwa. † 62:4 62:4 Beula manaye ni ariyelólwa. 62:11 62:11 Isaya 40:10; Maono 22:12 63:1 63:1 Isaya 34:5-17; Jeremia 49:7-22; Ezekieli 25:12-14; 35:1-15; Amosi 1:11-12; Obadiya 1:1-14; Malaki 1:2-5

- ² Kpwa utu wani go mavwazigo ga kundu,
dza ga mutu aminyaye zabibu?
- ³ “Návyoga-vyoga atu a mataifa machiyangu
dza mutu aminyaye zabibu,
taphana mutu ariyekpwedza kuniterya.
Kpwa tsukizi zangu siru, náavyoga-vyoga
milatso yao ichitsiririkira mavwazi gangu,
ichitiya madowa nguwo zangu.
- ⁴ Mana yo siku ya kuriphiza kala i moyoni mwangu,
na mwaka wa kukombola atu ukafika.
- ⁵ Náriyariya, ela sipatire mutu wa kuniterya,
náangalala kpwa kukala taphayakala na mutu wa kuniunga mkpwono,
phahi mkpwono wangu uchinipha ushindi,
na tsukizi zangu zichinitiya nguvu.
- ⁶ Mimi návyoga-vyoga nyo atu a mataifa kpwa tsukizi zangu,
nchiahenda adedeleke na kugbwa,
milatso yao nchiimwaga photsi.”

Togo na mavoyo

- ⁷ Nindasemurira mendzwa ya Mwenyezi Mlungu isiyosika,
nindamtogola kpwa gosi arigohuhendera
Mwenyezi Mlungu waihendera mambo manji manono nyumba ya Iziraeli,
kpwa sababu ya mbazize na mendzwaye isiyosika.
- ⁸ Mana waamba, “Kpwa hakika aho ni atu angu,
anangu asioweza kunichenga,”
naye achikala muokoli wao.
- ⁹ Katika kugaya kpwao, iye naye wagaya,
na malaika kula mbere za Mlungu waativya.
Kpwa mendzwaye na mbazize waakombola,
na waaroroma dza anae pho kare.
- ¹⁰ Ela aasi achisononesa Roho Mtakatifu.
Kpwa hivyo achigaluka kukala adui wao,
naye achipigana nao.
- ¹¹ Ndipho atue achitambukira siku za kare,
wakati wa Musa na atue.
Achiuza achiamba, “Akuphi ye ariyevusa atu a Iziraeli
phamwenga na chilongozi wao Musa, kutsupira kahi-kahi ya bahari?
Akuphi ye ariyeika Rohowe Mtakatifu kahi-kahi yao?”
- ¹² Ariyealongoza kpwa nguvuze na ngumaye
kutsupira Musa?
Ariyeganya madzi mbere zao,
ili dzinare ritogolwe hata kare na kare?
- ¹³ Iye waalongoza kutsupira vivwa vya madzi,
nao taayakpwala dza farasi atsupiravyo weruni.
- ¹⁴ Dza mrisa atserezavyo ng’ombe deteni zikatindizhe,
ndivyo Roho wa Mwenyezi Mlungu arivyooyeza atue.
Hivi ndivyo urivyoalongoza atuo,
ili dzinano riphaha nguma.
- ¹⁵ Hulole kula ko mlunguni,
na uone kula kpwenye makalogo matakatiifu ga nguma.
U phaphi wivuo na uwezoo?
Usiriche kuhuonera mbazi,
- ¹⁶ mana uwe ndiwe Baba yehu.
Dzagbwe Burahimu kahumanya,
na Iziraeli kahutambuwa,
uwe Mwenyezi Mlungu, ndiwe Baba yehu,
uwe ndiwe mkomboli wehu hangu kare.
- ¹⁷ Kpwa utu wani we Mwenyezi Mlungu,

unahuhenda huriche kulunga njirazo,
na kuihenda mioyo yehu ikale mifu hata husikuogophe?
Uya kpwa ajili ya atumishio,
mbari za atuo mwenye.

¹⁸ Atuo atakatifu amiliki phatupho phatakatifu kpwa muda mchache,
ela vivi maadui gehu gakavyoga-vyoga phatupho phatakatifu.

¹⁹ Hukakala dza atu ambao taadzangbwetawalwa ni uwe,
atu asioihwa kpwa dzinaro.

64

¹ Kalapho ungekpwanyula ko mlunguni na kutserera,
myango ingesumba mberezo.

² Tserera dza viratu moho ugbwizavyo tsandzala,
na kuhenda madzi gaokohe,

ili uhende maaduiyo gamanye dzinaro,
na mataifa ganjina gakakame mberezo!

³ Mana uriphohenda mambo ga kutisha,
ambago tahumanyire kukala gandahendeka,
uwe watsrerera na myango ichisumba mberezo.

⁴ Mana hangu kare, takuna ariyeona Mlungu wanjina isiphokala uwe,
uhendaye mambo kpwa sababu ya aratu akugodzerao.

⁵ Uwe ukpwezaterya hara ahamirwao ni kuhenda haki,
hara atambukirao njirazo.

Ela uwe watsukirwa kpwa kukala swiswi hwahenda dambi,
na huchiricha kulunga njirazo kpwa muda mure.

Kpwa msadao bahi hunaweza kutivywa.

⁶ Swiswi hosi hukakala dza mutu mkolo,
na mahendo gehu gosi ga haki ni dza mademu machafu.

Swiswi hosi hunanyala dza makodza,
dambi zehu zinahuphepherusa dza makodza gaphepheruswavyo ni phepho.

⁷ Taphana mutu ahadzaye dzinaro
wala mwenye chadi cha kukulunga,

mana ukafwitsa usoo,
na kuhubananga-bananga kpwa sababu ya uyi wehu.

⁸ Ela hata hivyo, uwe Mwenyezi Mlungu, ndiwe Baba yehu.
Swiswi hu ulongo, uwe ndiwe mfinyangi,

swiswi hosi hukazi ya mikonoyo.

⁹ Usitsukirwe sana, ee Mwenyezi Mlungu,
usitambukire dambi zehu hata kare na kare.

Hunakuvoya uhulole,
mana swiswi hosi hu atuo.

¹⁰ Midziyo mitakatifu ikakala jangbwa,
hata Sayuni ni jangbwa na Jerusalemu ikakala gandzo.

¹¹ Nyumba yehu ya kuvoya Mlungu, iriyo takatifu na nono,
phatu akare ehu ariphokutogola,

ikatiywa moho ikaphya,
na vitu vyosi hurivyovisamini vikabanangbwa-banangbwa.

¹² Ee Mwenyezi Mlungu, dze, undadzizuwiya usihende chitu bada ya gago?
Vino undaenderera kunyamala na kuhutiya adabu kali?"

65

Uamuli na wokofu

¹ "Nákala tayari kujibu mavoyo ga atu angu,
ela taanivoyere,

nákala tayari anione, ela taniendzere.

Aho ni taifa ambaro tarinivoyere dzagbwe naamba,
'Himi hipha, himi.'

² Kutwa ndzima náagoloserá mkpwono atu arioasi
anyendekao kpwenye njira zisizo kala nono,

- atu alungao maazo gao,
³ atu ambao anahenda mambo ga kunitsukiza phangu matsoni, alavyao sadaka mindani, na kufukiza uvumba mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka mwa matofali,
⁴ asagalao vikurani na kuchesa mwatu mwa siri, aryao nyama za nguluwe, na nyungu zao zina nyama ambazo ni tsukizo.
⁵ Aho akutanapho nkuambirana, 'Kalani kure naswi, musihusengerere bii, mana swiswi hu atakatifu kuriko mwimwi.'
 Atu aha ananitsukiza sana, dza mosi uinjirao pulani, dza moho uakao siku ndzima.
⁶ Lola, dzambo riri náriandika nami sindanyamala bii, ela ndariphiza, ndariphiza kulengana na makosa gao.
⁷ Ndakuriphizani makosa genu phamwenga na makosa ga akare enu," Mwenyezi Mlungu anaamba.
 "Kpwa kukala mwafukiza uvumba myangoni chisha mchinikufuru ko vidzangoni, ndakuriphizani kulengana na mahendo genu ga kare."
⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, "Dza viratu ambavyo atu nkuamba butsa ra zabibu risitsuphiwe mana richere na uchi mimi nami nindaahendera atumishi angu dza vivyo, sindaaolaga osi.
⁹ Nindaareha atu a chivyazi cha Jakobo, a mbari ya Juda, atu angu nriotsambula, arisi tsi ihi ya myango yangu, nao andakala atumishi angu.
¹⁰ Sharoni indakala weru wa kurisa vyaa vya mang'ondzi, na Dete ra Akori rindakala phatu pha kutindizha mifugo, ya atu angu aniendzao.
¹¹ Ela mwimwi mumrichao Mwenyezi Mlungu, na kuyala mwango wangu mtakatifu, muabuduo mlungu wa bahati, na kumlavira sadaka ya uchi wa zabibu mlungu wa majaliwa,
¹² ndakuhendani muolagbwe kpwa upanga, namwi mosi mundatsindzwa, kpwa kukala nákuihani ela tamuihikire, nágomba ela tamuniphundzire.
 Mwahenda mai phangu matsoni, na mchitsambula mambo gasigonihamira."
¹³ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, "Lola, atumishi angu aniabuduo na kuniogopha andarya, ela mwimwi mundakala na ndzala.
 Atumishi angu andanwa, ela mwimwi mundasala na chiru.
 Atumishi angu andahererwa ela mwimwi mundagbwizwa waibu.
¹⁴ Atumishi angu andaimba kpwa kuhererwa mwao mioyoni, ela mwimwi mundarira kpwa utsungu wa mioyo, mundapiga hofwi kpwa utsungu wa mioyo.
¹⁵ Dzina renu rindahumika dza lana kahi za atu angu nriotsambula.
 Mwenyezi Mlungu andakuolagani, ela atumishie andaapha dzina ranjina.
¹⁶ Phahi iye ndiyevoya baraka, andazivoya kpwa Mlungu wa kpweli,

na iye ndiyeapa

andaapa kpwa Mlungu wa kpweli
kpwa kukala zo tabu za pho mwandzo zindayalwa
na tazipho tsona phangu matsoni.

Mlunguni kuphya na dunia nyiphya

¹⁷ Lola, ninaumba mlunguni kuphya na dunia nyiphya,
na mambo ga kare tagandatambukirwa wala kurikiranwa.

¹⁸ Ela hamirwani na muhererwe siku zosi
kahi ya vyo ndivyoviumba,
mana ndahenda Jerusalemu ikale phatu pha raha,
na atue andahererwa.

¹⁹ Jerusalemu indanifwahira,
na ndahamirwa ni atu angu.
Atu angu taandasononeka na kurira tsona.

²⁰ Tamundakala tsona na vifo vya ana atsanga,
na atumia nao taandafwa kabila ya siku zao,
mana ndiyefwa na miaka gana mwenga andakala achere mwanache,
na iye ambaye kandafisa miaka gana mwenga,
atu andaona akalaniwa.

²¹ Andadzenga nyumba na asagale mumo,
andaphanda mizabibu na arye matundage.

²² Taandadzenga nyumba na atu anjina akazisagale,
wala kuphanda mizabibu na atu anjina akarye matundage,
mana atu angu nriotsambula andaishi maisha mare dza mihi,
nao andafwaidi matunda ga kazi yao siku nyinji.

²³ Taandahenda kazi ya bure,
na ana aho taandaolagbwa ni makongo mai-mai,
mana aho andakala atu ariojaliwa ni Mwenyezi Mlungu,
aho phamwenga na vivyazi vyao.

²⁴ Kabila taadzangbweiha nindaihika,
ndiphokala achere kugomba, nindaasikira.

²⁵ Mabawa na ana ng'ondzi andarisa phamwenga,
simba andarya nyasi dza ng'ombe,
ela nyoka andarya vumbi.

Taandalumiza atu wala kubananga chitu
kpwenye mwango wangu mtakatifu,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

66

Ibada ilondwayo ni Mlungu

¹ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
"Mlunguni ni chihi changu cha chifalume,
na dunia ni chigogo changu cha kuikira magulu.

Ni nyumba ya vipi yo ndiyonidzengera mwimwi?
Na ni phatu phaphi ambapho naweza kuoya?

² Vitu vivi vyosi navitengeza na mkpwono wangu,
navyo vichikala,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

Nkuhamirwa ni hara adzitserezao na kutubu,
aniogophao na kunitii.

³ "Ela ye ndiyelavya sadaka ya ndzau
andakala avi akaolaga mutu.
Na ndiyelavya sadaka ya mwana ng'ondzi,
andakala dza mutu achiyevundza singo ya diya.

Alavyaye sadaka ya mtsere
ni dza arehaye mlatso wa nguluwe,
na alavyaye sadaka ya kumbukumbu ya kufukiza ubani
ni dza anayeabudu vizuka;

- kpwa kukala atsambula njira zao enye
nao ahamirwa ni matsukizo gao.
- ⁴ Phahi, nami ndaarehera mapigo,
ndaarehera go agaogophago.
Mana nriphoiha, taphana ariyehika,
nriphogomba, taphana mutu ariyephundza.
Ahenda mai phangu matsoni,
go gasigonifwahira ndigo arigotsambula kugahenda.”
- ⁵ Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu,
mwimwi mkakamao munaphorisikira.
“Ndugu zenu achiokumenani,
na kukutangani kpwa sababu ya dzina rangu, akunyeterani achiamba,
‘Naahewe nguma ye Mwenyezi Mlungu,
ili huone furaha yenu!’
Ela aho andagbwirwa ni waibu.
- ⁶ Phundzani zo kululu zilazo mo mudzini!
Phundzani zo kululu zilazo mo nyumba ya kuvoya Mlungu!
Ni sauti ya Mwenyezi Mlungu, anaariphiza maaduige.
- ⁷ Kabila ya kugbwirwa ni utsungu,
wadzivugula
kabila utsungu taudzangbwekolea,
wadzivugula mwana mlume.
- ⁸ Ni ani ariyesikira utu dza huno?
Ni ani ariyeona mambo dza gano?
Dze, tsi inaweza kuvyalwa kpwa siku mwenga?
Au taifa kuvyalwa gafula?
Ela Sayuni iriphogbwirwa ni utsungu tu,
yavyala anae mara mwenga.
- ⁹ Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Dze, nirirehe taifa hata
rikale phephi na kuvyalwa,
chisha nizuwiye risivyalwe?
Hata! Siweza kuzuwiya taifa riri risivyalwe,’ ”
Mwenyezi Mlungu anaamba.
- ¹⁰ Fwahirwani phamwenga na Jerusalemu,
hererwani kpwa ajiliye,
mwimwi mosi mmendzao Jerusalemu,
hererwani sana phamwenga nao,
mwimwi msononekao kpwa ajiliye.
- ¹¹ Mana indakutundzani
namwi mundanwa na kutosheka
na mfwahirwe ni unji wa ngumaye
dza mwana aamwiswavyo hadi akatosheka.
- ¹² Mana Mwenyezi Mlungu anaamba vivi,
“Nindareha kuongokerwa ko Jerusalemu
na utajiri wa mataifa ganjina dza muho uchiofurika.
Jerusalemu indakuroromani dza mwana achiyesagikpwa magoni ni nine
mwana anayeamwiswa kuno anayigbwayigbwa.
- ¹³ Nindakuphoza marendi dza viratu mayo amphozavyo marendi mwanawe,
namwi mundaphozwa marendi mo Jerusalemu.
- ¹⁴ Mundiphooa mambo gago, mioyo yenu indahererwa,
namwi mundapwipwita dza mjina,
na atu andamanya kukala
uwezo wa Mwenyezi Mlungu u phamwenga na atumishie,
ela andagatsukirira maaduige.
- ¹⁵ Mana Mwenyezi Mlungu andakpwedza na moho,
na magariye ga kuvwehwa ni farasi dza chikulukulu.
Kpwa tsukizize, andatiya adabu atu
na kuademurira na moho uakao.
- ¹⁶ Mana kpwa moho na upangawe,
Mwenyezi Mlungu andalavya uamuli chinyume cha atu osi,

nao anji ni hara ndioolagbwa ni Mwenyezi Mlungu.

¹⁷ "Aho adzitetengao na kudzitakasa ili ainjire mindani kuno anamlunga ye mutu ariye kahi-kahi yao aryaye nguluwe, kotso na vitu vyanjina vikolo, aho osi andaolagbwa," Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹⁸ "Mana namanya mahendo gao na maazo gao. Nami ndakpwedza nikusanye atu a mataifa ganjina gosi na a luga zosi, nao andaona nguma yangu.

¹⁹ "Nindaika ishara yangu kahi-kahi yao, chisha nindahuma anjina aho ariotiya kula mataifa gaga aphiye Tarishishi, Puli na Ludi (anajeshi ahumirao maha) na Tubali na Javani, na visuwa vya kure ambavyo tavidzangbwesikira togo zangu au kuona nguma yangu. Nao andatangaza nguma yangu kahi ya mataifa. ²⁰ Nao andareha ndugu zenu osi kula mataifa ganjina gosi dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu. Andaareha dzulu ya farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi, na dzulu ya marukpwama, nyumbu na ngamia hadi Jerusalemu, mwango wangu mtakatifu. Aho andaareha dza Aiziraeli arehavyo sadaka zao za mtsere kpwenye chombo chiswafi, kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu." ²¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Nindatsambula anjina aho akale alavyadzi-sadaka na Alawi."

²² Mwenyezi Mlungu anaamba, "Dzina renu na vivyazi vyenu vindadumu dza viratu mlunguni kuphya na tsi nyiphya ndiyoiumba ndivyoenderera kukalako." ²³ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Anadamu osi andakpwedza aniabudu chila wakati wa kulumbwa kpwa mwezi na chila Siku ya Kuoya. ²⁴ Nao andatuluka kondze, kpwendalola nyufu za atu arioasi, nazo zindakala zinariwa ni mabulu chila wakati na kuochwa ni moho ambao taufwa bii. Andakala ni utu wa kutsukiza kpwa atu osi."

Chitabu cha JEREMIA Tanga mbere

Nabii Jeremia waishi wakati wa mwisho-mwisho wa karine ya sabaa na mwanzo wa karine ya sita kabila ya Jesu kuvyalwa. Wakati wa hudumaye yohala kama miaka mirongo mine, iye wakanya atu a Mlungu dzulu ya gara ambago ro taifa rindatsupira kpwa sababu ya kuabudu vizuka na kuhenda dambi. Iye waishi hata achishuhudiya go arigokala akagatabiri mwaka wa magana matsano mirongo minane na sabaa hadi mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita kpwa kugbwa kpwa Jerusalemu tsini ya mikono ya Nebukadineza, mfalume wa Babeli. Iye watabiri kubomolwa kpwa nyo mudzi na yo nyumba ya kuvoya Mlungu, kuhalwa mateka kpwa mfalume wa Juda na atu anji. Piya watabiri kuuya kpwa nyo atu kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima na kudzenga luphya ro taifa ra Iziraeli.

Chitabu chichi cha Jeremia ndicho chitabu chire cha unabii kpwenye Chilagane cha Kare.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jeremia anaihwa 1:1–19

Ujumbe kula kpwa Mlungu wakati wa utawala wa Josiya, Jehoyakimu, Jehoiachini na Zedekiya 2:1–25:38

Jeremia anagomba chinyume cha manabii a handzo 26:1–29:32

Kuuya kaya na mwanzo muphya 30:1–33:26

Mashaka ndigophaha Juda na Jerusalemu 34:1–44:30

Uamuli wa Mlungu dzulu ya mataifa 45:1–51:64

Jerusalemu inagbwa tsona 52:1–34

¹ Higa ni maneno ga Jeremia mwana wa Hilikiya, mlavyadzi-sadaka kula mudzi wa Anathothi kahi ya tsi ya mbari ya Benjamini. ² Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia mwaka wa kumi na tatu wa utawala wa mfalume Josiya mwana wa Amoni, yekala mfalume wa Juda. ³ Wagomba naye tsona kula wakati wa utawala wa mfalume Jehoyakimu mwana wa Josiya, yekala mfalume wa Juda, hadi mwezi wa tsano wa mwaka wa kumi na mwenga wa utawala wa Zedekiya, mfalume wa Juda, Jerusalemu iriphohalwa mateka.

Mwenyezi Mlungu anamtenga

Jeremia kukala nabii

⁴ Mwenyezi Mlungu waniamba, ⁵ “Kabila ya kukuumba ndanini mwa mayoo mimi nakumanya, na kabila kudzangbwevyalwa nakutenga, Nakutsambula ukale nabii wa mataifa.” ⁶ Ndipho nchiamba, “Aa, Mwenyezi Mlungu! Lola, mimi siweza kugomba vinono mana nchere mwanache.” ⁷ Ela Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Usiambe, ‘Nchere mwanache,’ mana ni uphiye kpwa osi ndiokuhuma kpwao, na uaambire gosi ndigokulagiza. ⁸ Usiaogophe mana ni phamwenga nawe ili nikuokole. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

⁹ Ndipho Mwenyezi Mlungu achigolosa mkpwono achiniguta mromo chisha achiamba, “Lola, nkatiya maneno gangu mwako kanwani.

¹⁰ Lola, ihi rero nkakupha mamlaka dzulu ya mataifa na falume, ung’ole na uvundze-vundze, ubanange na upendule, udzenge na uphande.”

¹¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba, “Jeremia, unaonani?” Nami nchijibu nchiamba, “Naona chipanda cha Mlozi.” ¹² Chisha ye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Uwe ukaona vinono, mana kpwa kpweli nkakusudiya kutimiza neno rangi.”

¹³ Mwenyezi Mlungu achiniuza tsona, “Unaonani?” Nchimjibu nchiamba, “Naona nyungu inaokoha nayo ikaweka na inamwaga kula uphande wa vurini.” ¹⁴ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Osi akalao kahi za tsi andaphahwa ni mashaka kula vurini. ¹⁵ Mana lola ninaiha atu osi a tawala za vurini, Mwenyezi Mlungu anaamba,

atawala aho andakpwedza avamie maryango ga Jerusalemu; abomole kutaze zosi na aangamize midzi yosi ya Juda. ¹⁶ Nindatangaza uamuli wangu dzulu ya atu angu kpwa sababu ya uyi wao wa kuniricha na kulavira sadaka za kuochwa milungu yanjina na kuabudu vizuka ambavyo avitengeza na mikono yao.

¹⁷ “Funga nguwo zidine Jeremia! Unuka uaambire mambo gosi nikulagizago. Usiaogophe, sedze nikakuhenda ukakame kpwa wuoga mbegu zao. ¹⁸ Rero nkakuhenda ukale mudzi wenye ngome, mnara wa chuma na ukuta wa shaba. Undaweza kuima chinyume cha tsi ndzima, afalume a Juda, maofisaage, alavyadzi-sadaka na atu osi a tsi hiyo. ¹⁹ Andapigana nawe ela taandakuturya tse, mana ni phamwenga nawe ili nikuokole. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

2

Aiziraeli anaricha Mlungu

¹ Mwenyezi Mlungu achiniamba, ² “Phiya ukaatangazire ching’ang’a atu a Jerusalemu asikire. Aambire Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,

‘Nátambukira uaminifuo wa wanacheni,
urivyokala uchinimendza dza bibi harusi,
na urivyonilunga ko jangbwani,
kpwenye tsi isiyovyala chochosi.

³ Aiziraeli kala ni atakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu,
malimbuko kahi ya mavunoge.

Osi ariojeza kuaolaga aharirwa kukala akosa,
na achipahwa ni mashaka. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”

⁴ Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu
mwi atu a nyumba ya Jakobo,
mwimwi mosi a miryango ya mbari za Aiziraeli.

⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Akare enu aniphaha na kosa rani
hata achiniricha na kuphiya kure nami?
Aho alunga vizuka visivyo na mana
na nyo enye achikala taana mana.

⁶ Aho tautire, ‘Akuphi ye Mwenyezi Mlungu
ariyehutuluzi kula tsi ya Misiri
na kuhulongoza ko nyikani,
tsi ya jangbwa na madibwa,
tsi kavu yenye chilungulungu cha jiza,
tsi isiyotsupirwa ni mutu wala kusagalwa?’

⁷ Mimi nákurehani kahi za tsi nono
murye matundage na vituvye vinono-vinono,
ela mriphoyiinjira mwatiya tsi yangu najisi
na kuuhenda urisi wangu ukale utu wa kutsukiza.

⁸ Alavyadzi-sadaka tautire,
‘Akuphi ye Mwenyezi Mlungu?’
Ario manyirira shariya taanimanyire tse,
na vilongozi aniasi.

Manabii alavya unabii kpwa dzina ra Baali
na kulunga vitu visivyo na mana.

⁹ Kpwa sababu hiyo, nindaenderera kulumbana namwi, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.

Chisha nindalumbana na adzukulu enu.
¹⁰ Vukani hadi visuwa vya Kupuro mukalole
ama humani atu tsi ya Kedari akachunguze vinono,
mlole ichikala kpwakala na utu dza uhu.

¹¹ Takuna taifa ririroricha kuabudu milunguye na kuabudu yanjina
dzagbwe si milungu tse.
Ela atu angu akakakaniza nguma yao
na vizuka visivyo na mana.

¹² Ko mlunguni nakuangalale kpwa utu uhu,
nakakakame kpwa wuoga, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

13 Mana atu angu akahenda makosa mairi:
 Akaniricha mimi
 niriye pula za madzi ga uzima,
 na kudzitsimbira visima vya madzi,
 visima ambavyo taviika madzi.

14 Iziraeli siye mtumwa!
 Tsona kavyarirwe mtumwa!
 Kpwa utu wani phahi akahalwa mateka?

15 Simba akamngurumira,
 mngurumo mkpwulu sana,
 akaihenda tsiye chitsapi;
 midziye ni magandzo, taina atu.

16 Chisha atu a Memufisi na Tapanesi
 akakuvundza chitswa.

17 Dze, tamuyadzirehera enye mambo gano
 kpwa kumricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
 ariphokulongozani njira?

18 Vino munaphaha fwaida yani kpwa kuphiya Misiri
 kpwendanwa madzi ga muho Naili?
 Ama munaphaha fwaida yani kpwa kuphiya Ashuru
 kpwendanwa madzi ga muho Yufurati?

19 Uyio mwenye undakutiya adabu,
 na kuasiko kundakudemurira.

Vivi manya kukala, kumricha Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
 na kusamuogopha, ni utu uyi na wa kulumiza,
 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

20 Hangu kare wavundza gogolo nrirokufunga
 chisha uchikata kowa nrizokufungira
 uchiamba, 'Sindakuhumikira.'

Nawe uchidzizamisa kuvoya milungu yanjina
 kpwenye chila chidzango chire na tsini ya chila muhi mkpwulu.

21 Tsona mimi nakuphanda dza mzabibu mnono,
 mzabibu wa kupwipwita na wa mbeyu nono.

Vino ukagalukadze kukala muhi usiofwaha,
 mzabibu wa tsakani?

22 Dzagbwe unaoga na magadi
 na kuumira sabuni nyinji,
 mabakpwa ga makosago nchere gaona, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

23 Unawezadze kuamba, 'Mino si najisi,
 silungire Mabaali?'

Lola urivyohenda mo deteni,
 tambukira urigohenda.

Uwe u dza ngamia mchetu
 anyendekaye hiku na hiku,

24 dza foro ye bara weruni
 anaye nusa-nusa kpwa tamaa.
 Ni ani awezaye kumzuwiya wakati ana mkpwatyo?

Chila punda mlume amlondaye kaphaha shida
 wakati wa mkpwatyo andamphaha.

25 Manyirira magulugo sedze ukagaremweza
 na umiroo ukakala na chiru kpwa kuzola hiku na hiku.

Ela uwe uchiamba, 'Taina mana kunikahaza
 mana namendza milungu ya chijeni,
 nami ndailunga.'

26 Dza muivi agbwirwavyo ni waibu anaphogbwirwa
 ndivyo atu a Iziraeli ndivyogbwirwa ni haya:

Aho, afalume aho na maofisaa gao,
 alavyadzi-sadaka aho na manabii ao.

27 Aho nkuambira muhi, 'Uwe u baba,'

na Kuambira dziwe, 'Uwe wanivyala.'

Hinyo akanilozera kogo

na taanilola tse.

Ela wakati ana shida nkuamba,

'Ndzo uhutivye!'

²⁸ Kpwani yo milungu yenu
mriyoitengeza enye i kuphi?

Iricheni iunuke napho inaweza kukutivyani
wakati wa shida!

Mana dza vyo midzi yenu irivyo minji
ndivyo milungu yenu, mwimwi atu a Juda.

²⁹ Kpwa utu wani munaninung'unikira?

Mwimwi mosi mkaniasi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

³⁰ Anao naatiya adabu bure,
taalondere kurekebishwa.

Mwimwi mwaolaga manabii genu enye kpwa upanga
dza simba avwamukiravyo nyama wanjina.

³¹ Phahi mwimwi a chivyazi chichi, rigbwireni neno ra Mwenyezi Mlungu.
Dze, mino nkakala weru kpwa Iziraeli?

Ama tsi ya chilungulungu cha jiza?

Kpwa utu wani atu angu anaamba,
'Swiswi u huru;

swiswi tahundauya kpwako tsona?'

³² Dze, mwanamwali anaweza kuyala mapamboge?
Ama bibi arusi kuyala mavwazige?

Ela atu angu akaniyala
kpwa siku nyinji zisizoolangika!

³³ Uwe u stadi wa kuendza azembe!

Hata nyo achetu ayi anaweza kudzifundza njirazo.

³⁴ Mwako nguwoni muna milatso

ya achiya asio na makosa

waaolaga dzagbwe kuagbwirire achivundza nyumbayo!

Chisha mbali na vivi vyosi,

³⁵ unaamba, 'Sina makosa,

kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu kanitsukirirwa tsona.'

Ela mino ndakuamula

kpwa ko kuamba, 'Sina makosa.'

³⁶ Mbona unadengereka sana

na kugaluzi njirazo?

Undatiywa waibu ni atu a Misiri

dza urivyohendwa ni atu a Ashuru.

³⁷ Piya undauka phatu hipho

kuno ukadzihika mikono ya chitswa,

mana ye Mwenyezi Mlungu akaarema nyo uchioakuluphira,
na kuongokerwa kutsupira aho."

3

¹ "Mutu achiricha mchewe
achiuka

na achendalólwa ni mlume wanjina,

mutu iye kandaweza kuuyirana na mchewe tsona.

Mana gago gandanajisi yo tsi.

Ela uwe Iziraeli ukakala na alume anji dza malaya.

Unawezadze kuniuyira?

Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

² Unula usoo ulole mizuka ko myangoni!

Kuna phatu ambapho kudzangbwedzinajisi kpwa kuabudu vizuka?

Wasagala kanda-kanda za njira kugodzera azembeo

dza Mwarabu atangaye-tangaye ko jangbwani.

Tsi ukaitiya najisi

kpwa umalayao na mahendogo mai.
³ Ndiyo mana mawasa ga mvula gazuwiywa,
 na mvula za vuri tazidzangbwenya
 ela una matso mafu dza ga malaya
 kuona waibu tse.
⁴ Dze, vino kuniambire,
 'Baba, na msena wangu hangu wanache wangu,
⁵ dze, undakala na tsukizi za kpwenderera,
 dze, undaenderera kutsukirwa hata kare na kare?'
 Vivi ndivyo ugombavyo
 ela wahenda mambo mai urigoweza."

Iziraeli inalondwa itubu

⁶ Wakati wa mfalume Josiya, Mwenyezi Mlungu waniamba, "Dze ukaona go arigohenda ye Iziraeli asiye muaminifu? Iye wazinga kwenye chila chidzango chire na tsini ya chila muhi mkpwulu? ⁷ Mino náona kukala bada ya kuhenda mambo gaga andaniuyira, ela kayaniuyira bii, na Juda, mwanao mchetu mwenye handzo achiviona. ⁸ Mimi námupha Iziraeli, mchetu asiye muaminifu, talaka ya kuonyesa kukala hukarichana kpwa sababu ya kusakala muaminifu. Ela Juda, mwanáo mchetu mwenye handzo kayaogofyerwa, iye naye watuluka achendahenda udiya. ⁹ Kpwa kukala uzembe kpwakpwe kala ni dzambo ra kawaida, waihenda tsi ikale najisi kpwa kuvoya vizuka vya mawe na mihi. ¹⁰ Bada ya gaga gosi, Juda, nduguye mchetu mwenye handzo kayaniuyira moyo kutsuka, ela wahenda dzihenda tu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."

¹¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Ye Iziraeli asiye muaminifu chisha ana baha kuriko Juda, mwenye handzo. ¹² Phiya uphande wa vurini ukatangaze uambe, 'Uya we Iziraeli usiye muaminifu,

sindakutsukirirwa tsona
 mana mimi ni mwenye mbazi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

Sindatsukirwa ta kare na kare.
¹³ Uwe kubali tu kukala u mkosa,
 kukala waniasi mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
 na uchimendza milungu ya chijeni na kuiabudu tsini ya mihi mikulu
 na kukala kuyaphundza sauti yangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹⁴ Uyani mwi anache msio aaminifu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,
 mana mimi ni Bwana wenu.
 Nindakuhalani, mmwenga kula kahi mudzi mmwenga na airi kula kahi ya mryango
 mmwenga
 nikureheni mudzi wa Sayuni.

¹⁵ " Nami ndakuphani arisa anifwahira moyoni, ambao andakufundzani marifwa na kumanya. ¹⁶ Na wakati ndiphokala mkavyalana na kuenjerezeka kwenye yo tsi, atu taandahadza tsona Sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu. Taandaritambukira tsona, taandariaza wala kutengeza ranjina, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ¹⁷ Wakati uho Jerusalemu indaihwa chihi cha endzi cha Mwenyezi Mlungu, na atu osi a mataifa andakusanyika mumo Jerusalemu ili kuishimu dzina ra Mwenyezi Mlungu, nao taandailunga tsona mioyo yao mii na mifu. ¹⁸ Wakati uho atu a Juda andagbwirana na atu a Iziraeli, nao andakpweza phamwenga kula tsi za uphande wa vurini, edze kwenye tsi nriyoapha akare enu arisi.

¹⁹ Mimi náririkana nchiamba,
 Náaza kala ningekuharirani dza anangu
 na kukuphani tsi nono,
 urisi urio mnono kuriko mataifa gosi.

Nami náona mundaniha Baba,
 na tamundaricha kunilunga.

²⁰ Kpwa kpweli dza mchetu asiyekala muaminifu kpwa mlumewe,
 vivyo ndivyo mchivyokosa uaminifu kpwangu, mwi atu a Iziraeli,
 mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "

²¹ Kululu zinasikirika dzulu ya myango,
 Aiziraeli anarira na kuvoya Mlungu
 kpwa sababu njira zao zikakala mbii,

akamyala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.

22 “Uyani mwi ana msioaminika,
mino ndakuphozani kusaamini kpwenu.”

“Mwimwi munaamba, ‘Lola, hundakuuyira
mana uwe ndiwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.

23 Kpwa kpweli hukachengeka sana
kuabudu hiko myangoni.

Kpwa kpweli wokofu wa Iziraeli
ula kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.’

24 “Ela hangu hu adide hendo hiri ra waibu rikaangamiza ana ehu alume na achetu phamwenga na chila chitu ambacho chaphahikana kpwa jasho ra akare ehu: vya vya mang’ondzi, mbuzi na ng’ombe. 25 Nahulale photsi kpwa waibu hurio nao na waibu wehu ukale wazi, mana hukamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, swiswi na baba zehu hangu hu adide hadi rero. Tahuyaishimu sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.”

4

1 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Kala nkuuya mwi Iziraeli,
niuyirani

Mchiusa milungu yenu ya kutsukiza mbere zangu,
na kuyeya.

2 Na mchiapa kpwa kuamba, ‘Dza Mwenyezi Mlungu aishivyo,’
katika kpweli, haki na utakatifu

ndipho mataifa ganjina gandaniyoya nigabariki
nago gandaniyona nguma.”

3 Mana ye Mwenyezi Mlungu anaamba vivi kpwa atu a Juda na a Jerusalemu:
“Rimani minda yenu ambayo tamdzangbweirima,
na msiphande miyani.

4 Dzitiyeni tsatsani kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
usani masunyū ga mioyo yenu,

Mwi atu a Juda na mwi msagalao Jerusalemu,
sedze tsukizi zangu zikatuluka dza moho,
zikaocha bila ya mutu kuuzimya,
kpwa sababu ya uyi wa mahendo genu.”

Uvamizi kula vurini

5 Tangazani ko Juda na mkote kululu ko Jerusalemu muambe,
“Pigani magunda tsi yosi

kotani kululu muambe,

‘Nahukusanyikeni phamwenga na huphiyeni hukainjire midzi yenye ngome!’

6 Unulani bendera ya kuelekeza atu kuphiya Sayuni,
zorerani usalama, msisale,

mana nareha mashaka kula vurini,
na kubananga kukulu.

7 Simba akatuluka kula phakpwe tsakani,
m’banangi wa mataifa ganjina akatuluka,

akatuluka phatuphe
aihende tsi yenu ikale bila chitu
midzi yenu indakala magandzo
gasigosagala atu.

8 Kpwa hivyo vwalani magunia,
sononekani na mrire,
mana tsukizi siru za Mwenyezi Mlungu
tazidzangbwehuukira.”

9 Siku iyo Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mfalume na maofisaa andavundzika moyo, alavyadzi-sadaka andakala aoga na manabii andaangalala.” 10 Ndipho nchiamba, “Aa Mwenyezi Mlungu, kpwa kpweli ukachenga atu aha na atu a Jerusalemu, kpwa kuamba, ‘Mambo gandakala manono kpwenu,’ kuno upanga ukafika mironi.” 11 Wakati uho atu aha na a Jerusalemu andaambwa, “Phuto ra kuocha kula dzulu ya myango ko jangbwani

rindapiga atu angu. Riro si phuto ra kupheha au kutakasa, ¹² phuto kali sana kula kpwangu. Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi ndiyelavya uamuli.”

¹³ Lola, adui aredza dza maingu,
magarige ga kuvwehwa ni farasi ni dza chikulukulu,
farasie ni epesi kuriko makazi.

Shauri yehu, mana hukabanangbwa-banangbwa!

¹⁴ Mwi atu a Jerusalemu dzisafisheni, muuse mai mwenu moyoni
ili mphahe kutivywa.

Hadi rini maazo mai gandakala na nafwasi mwenu moyoni?

¹⁵ Mana sauti inagomba kula Dani
nayo inatangaza mafwa kula myango ya Efuraimu.

¹⁶ Gamanyiseni go mataifa mambo higa,
aambireni atu a Jerusalemu,

“Avamizi andakpwedza kula tsi za kure,
andakotera kululu midzi ya Juda.

¹⁷ Dza viratu arindzi azungulukavyo munda,
ndivyo ndivyo zangirwa mana mkanirema,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹⁸ Njira zenu na mahendo genu
gakahureherani mai gaga.

Higa ndigo mafwa ambago gakakuphahani tsona ga utsungu,
sonono ikakuinjirani hadi mwenu mioyoni.”

¹⁹ Naawiwa, naawiwa, nagalagala kpwa sonono.
Ee nina utsungu wa moyo!

Moyo wangu unagungunda sana,
siweza kunyamala,
mana nasikira sauti ya gunda,
dalili ya viha.

²⁰ Mafwa bada ya mafwa,
tsi yosi ikakala wekee.

Mara mwenga mahema gangu gakabanangbwa,
vyandaruwa vyangu vikauswa.

²¹ Nindaenderera kuona bendera ya viha,
na kusikira sauti ya gunda hata rini?

²² “Mwenyezi Mlungu achiamba, atu angu ni azuzu,
taanimanya tse;

Aho ni anache azuzu,
asiomanya rorosi.

Atu aho ni anamanya kuhenda mai,
ela kuhenda manono taamanya.”

²³ Nálola ko duniani,
nayo tsi ichikala taina umbo na bila chitu,
nako dzulu mlunguni kala takuna mwanga.

²⁴ Nálola ko myangoni, yo myango kala inasumba,
na vyo vidzango vinanema hiku na hiku.

²⁵ Nálola nami siyaona hata mutu,
na nyo nyama a mapha kala akachimbira.

²⁶ Nálola na nchiona yo tsi ya kuivwisa vitu kala ikakala jangbwa,
na midziye yosi kala ikarichwa magandzo
kpwa sababu ya tsukizi kali za Mwenyezi Mlungu.

²⁷ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, “Tsi yosi indabanangbwa-banangbwa, dzagbwe
sindaibananga kabisa.

²⁸ Kpwa sababu ihi dunia indakala na chiriro,
na ko dzulu mlunguni kundakala na jiza,
mana nkagomba na sindagaluzi nia yangu,
nikakata shauri na sindagaluzi.”

²⁹ Ndiphosikira misindo ya anajeshi akuhumira farasi na atu a maha

atu a chila mudzi andachimbira.
 Anjina andachimbirira tsakani, anjina akapande myambani.
 Midzi yosi indarichwa wekee,
 taphana mutu ndiyesagala mumo.
³⁰ Nawe, uwe ambaye undabanangbwa,
 kpwa utu wani unadzivwika nguwo za kundu,
 na kudzipamba na mapambo ga zahabu,
 na kuhenda matsogo gakale makulu kpwa kudzipaka wanda?
 Unadzipamba bure
 azembeo anakubera
 anaindza uhaio.
³¹ Mana nasikira kululu za mchetu ariye na utsungu,
 kululu za mchetu avyalaye mwanawe wa kpwandza,
 chiriro cha msichana wa Sayuni asohaye kpwa tabu,
 agolosaye mikonoye kuno anaamba,
 “Shaka rangu mimi! Nafwa purungire mbere za aolagadzi.”

5

Dambi ya Jerusalemu

¹ Zolani mairo kpwenye barabara za Jerusalemu,
 lolani na mdzionere enye!
 Chunguzani mo mwakpwe mihalani
 ichikala mundaona angaa mutu mmwenga,
 ahendaye haki
 na aendzaye kpweli
 ili niswamehe mudzi uhu.
² Dzagbwe nkuapa akaamba, “Kpwa kpweli dza Mwenyezi Mlungu aishivyo,”
 ela nkukala taana ukpweli.
³ Ee Mwenyezi Mlungu, uwe ukuendza uaminifu
 Uwe ukaapiga,
 ela taasikirire utsungu,
 waasaga, ela arema kugaluka.
 Ahenda nyuso zao kukala nyifu kuriko dziwe
 na kurema kutubu.
⁴ Ndipho nriphoririkana nchiamba, “Ni kpweli kukala atu aha ni achiya,
 ni azuzu
 mana taamanya njira za Mwenyezi Mlungu,
 taaelewa shariya za Mlungu wao.
⁵ Ndaphiya kpwa vilongozi,
 nami ndagomba nao,
 mana anamanya njira ya Mwenyezi Mlungu,
 taaelewa shariya ya Mlungu wao.”
 Ela osi jumula akavundza gogolo,
 na kukata zo silisili.
⁶ Kpwa hivyo simba kula tsakani andaavamia,
 bawa kula jangbwani andaamwamula.
 Tsui andapiga chamba phephi na midzi yao,
 yeyesi ndiyetuluka andamwamulwa-mwamulwa;
 kpwa sababu makosa gao ni manji
 na auya nyuma kano nyinji.
⁷ Kpwa utu wani nikuswameheni?
 Ana enu akaniricha,
 na kuapa kpwa milungu ya handzo.
 Nriphoarisa na kumvuna,
 azinga
 na kukusanyana madzumbani mwa malaya.
⁸ Akala dza farasi achioriswa vinono enye mkpwatyo,
 chila mmwenga achiaza kulala na mchetu wa myawe.
⁹ Dze, nisiatiye adabu kpwa mambo higa? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

Kpwa utu wani nisiriphize taifa dza rino?

10 "Tsupirani kpwenye minda ya mizabibu na muibanange,
ela msiibanange tsetsetse,

katani pandaze,
mana zizo si za Mwenyezi Mlungu.

11 Mana atu a Iziraeli na a Juda
taakakala aaminifu kpwangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

12 Akagomba handzo kuhusu Mwenyezi Mlungu,
na kuamba, 'Kandahuhenda rorosi,
takuna rorosi iyi ndirohuphaha,
taundaolagbwa na upanga wala ndzala.

13 Manabii ni dza phuto,
na neno tarindani yao.

Go agombago gandaaphaha nyo enye.' "

14 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Kpwa sababu atu aho agomba maneno higa,
lola, ndahenda neno rangu mwako kanwani rikale moho,
na atu aha ndaahenda kuni na nyo moho undaaocha.

15 Lola, ndareha
taifa kula kure chinyume chenu, mwi atu a Iziraeli, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.

Ni taifa ambaro tarishindika,
ni taifa ra kare

taifa ambaro lugaye tamuimanya,
wala kuelewa agombago.

16 Anajeshi ahumirao mivi ni hatari kpwa kuolaga
osi ni masujaa a viha.

17 Aho andarya mavuno genu na chakurya chenu,
andarya ana enu a chilume na a chichetu,
andarya vyaa vyenu vya mang'ondzi, vya mbuzi na vya ng'ombe,
andarya mizabibu yenu na mitini yenu.

Ngome mchizozikuluphira
zindabomolwa kpwa upanga."

18 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Hata siku zizo, sindakumalani tsetsetse." 19 Chisha mwimwi mundaau muambe, "Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu akahuhendera hivi?" Undaambira, "Vivyo ambavyo mwaniricha na kuhumikira milungu ya chijeni kpwenye tsi yenu, mundaahumikira ajeni kpwenye tsi ambayo si yenu."

20 Dزامبو riri ritangazire atu a nyumba ya Jakobo,
na uriseme ko Juda:

21 Vivi phundzani mwi azuzu na akuphupha,
murio na matso ela tamuona,
murio na masikiro ela tamphundza.

22 Kpwa utu wani tamuniogopha? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Tamukakama mbere zangu?

Mimi naika mtsanga ukale mphaka wa bahari,
chizuwizi ambacho bahari taiweza kutsupa;
dzagbwe maimbi nkpwedza kpwa nguvu ela tagatsapa
hata gakavuma sana ela tagaweza kutsupa.

23 Ela atu aha ana mioyo migumu na ya kurema,
akanirema na kuniricha.

24 Mwao mioyoni taamba,
"Nahumuogopheni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
ahuphaye mvula kpwa wakatiwe,
mvula za vuri na za mwaka
na siku za kuvuna."

25 Mahendo genu mai gakahenda gosi higa gauke

- dambi zenu zikahenda manono gaga gakale kure namwi.
- ²⁶ Mana atu ayi anaishi kahi ya atu angu
ambao nkugodzera dza atu ahegao nyama a mapha
Nkuhega mihego yao ili agbwire atu.
- ²⁷ Dza bweko ririro tele nyama a mapha,
nyumba zao zi tele handzo,
kpwa vivyo akakala akulu na matajiri,
²⁸ aha akanona kpwa kurya vinono.
- Atu aha taogofyerwa ni kuhenda mai;
taahenda anachiya akaphaha haki yao
na taahehera haki za achiya.
- ²⁹ Dze, nsiatiey adabu kpwa mambo higa? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,
na nsiriphize
kpwa taifa dza rino?
- ³⁰ Utu wa kuangalaza na wa kuogofya
ukahendeka kpwenye tsi ihi:
- ³¹ manabii anatabiri handzo,
na alavyadzi-sadaka analongoza kpwa mamlaka gao enye.
Na atu angu anamendza ikale vivyo,
ela mundahendadze siku ya mwisho ichifika?

6

Jerusalemu inavamiywa

- ¹ Chimbirirani usalama, mwi atu a Benjamini,
kula kahi-kahi ya Jerusalemu!
Pigani gunda hiko Tekoa,
onyesani dalili ko Bethi-Hakeremu,
mana utu uyi hinyo uredza kula vurini,
nyo ubanangi mkpwulu.
- ² Aa Jerusalemu, uwe msichana mnono wa mwiri wa kunyinyiha
ndakubananga!
- ³ Maadui andakuzunguluka
dza arisa achitavyo kambi kuzunguluka mudzi.
Chila mmwenga andatsambula phatu pha kushambuliya.
- ⁴ Dziikenito mkapigane naye,
unukani hukapigane naye mutsi!
Ela mundamanya enye, mana kunatswa,
mana vivuri-vuri vya dziloni vikaandza kukala vire!
- ⁵ Unukani hukaavamie usiku,
hubanange ngomeze.
- ⁶ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Katani mihiye
mtengeze ngazi za kupandira Jerusalemu.
Uhu ndio mudzi ambao ni lazima utiwe adabu,
mana u tele kuonerana.
- ⁷ Dza chisima chiikavyo madzige swafi
ndivyo mudzi uhu uikavyo uyiwe,
fujo na kubananga kunasikirwa mo mwakpwe ndani,
makongoge na marondage ga mbere yangu chila wakati.
- ⁸ Nakukanya uriche uwe Jerusalemu,
au niriche kukuririkana
na kuihenda tsiyo ikale gandzo,
phatu phasiphoishi atu."
- ⁹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Amaleni tsetsetse nyo Aiziraeli achiosala
dza mutu atsembwesavyo
tsupiza mkpwonoo mo pandani
dza mutu adolaye zabibu."

- 10 Nigombe na ani na kumkanya ani
hata asikire?
Lola, masikiro ni mazito,
taaweza kusikira;
lola, neno ra Mwenyezi Mlungu anaribera,
taafwahirwa ni ro neno.
- 11 Ndiyo mana ni tele tsukizi za Mwenyezi Mlungu,
nikaremwa kuzizuwiya.
Mwenyezi Mlungu achiamba, "Zimwagire nyo anache mo njirani,
na kpwa nyo mkusanyiko wa barobaro,
pharipho na mlume wa mutu na mkpwaza mutu, osi andahalwa,
atumia piya andahalwa.
- 12 Nyumba zao zindahewa atu anjina,
minda yao na achetu aho dza vivyo,
mana nindagolosa mkpwono wangu
kuapiga nyo asagalao tsi hiyo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."
- 13 "Mana kula mvyere hadi mdide,
chila mmwenga akachifyula kuendza mali isiyo ya haki
kula nabii hadi mlavyadzi-sadaka,
chila mmwenga anahenda ga handzo.
- 14 Akafunga rejereje vironda vya atu angu na kuamba, 'Amani, amani,'
wakati takuna amani.
- 15 Dze aona waibu wakati ariphohenda mambo ga kutsukiza?
Hata taayaona waibu bii;
aho taayamanya tse.
Kpwa hivyo andagbwa kahi za nyo ariogbwa;
ndiphoatiya adabu undakala mwisho wao,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."
- 16 Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Imani maganikoni na mlole,
na muuze njira za kare,
uzirani kuriko njira nono, namwi muigbwire,
namwi mioyo yenu indaphaha amani.
Ela achiamba, 'Swino tahundalunga bii.'
- 17 Mimi nakuikirani arindzi, nchiamba,
'Phundzani yo sauti ya gunda!'
Ela nyo achiamba, 'Swino tahundaphundza.'
- 18 Kpwa hivyo sikirani mwi anatsi,
na sikirani, mwi mashaidi ndigoaphaha.
- 19 Phundza, we dunia yosi; nindareha utu mui kpwa atu hinya,
garigo matunda ga uyi wao
kpwa sababu ya kusaphundza maneno gangu
na kurema shariya yangu.
- 20 Taina mana kunilavira ubani kula Sheba,
ama udi wa kungu nono kula tsi za kure?
Sindakubali sadaka zenu za kuochwa,
na hata sadaka zenu tazinihamira.
- 21 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba,
'Lola, ndaikira vizuizi akpwale agbwe.
Baba na ana aho a chilume andafwa
jirani na msenawe andafwa.' "
- 22 Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Lola, jeshi riredza kula tsi ya vurini,
taifa kulu rinafyakatsirwa kula mwisho wa dunia.
- 23 Ana maha na mafumo,
ni jaili na taana mbazi,
ana mvumo dza maimbi ga bahari,
wakati akapanda farasi ao,
akadzipanga dza mutu ariye tayari na viha,

kupigana na uwe Jerusalemu!”

²⁴ Hukasikira ripoti yao,
nayo mikono yehu ikarejera;
hukagbwirwa ni utsungu,
utsungu dza wa mchetu alodaye kudzivugula.

²⁵ Musiphiye mindani,
wala kunyendeka barabarani
mana ye adui ana fumo
na chila phatu phanaogofya.

²⁶ Mwi atu angu, vwalani magunia,
na mgalegale ivuni,
rirani dza mutu achiyefwererwa
ni mwanawe wa chilume wa macheye,
mana ye m’banangi
andakpwedza gafula.

²⁷ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nikakuhenda ukale wa kupima ubora wa vyuma na kuvitsusa
atu angu ndio vyuma,
ni umanye na kujeza njira zao.

²⁸ Osi ni atu a kuasi kutsupa chiasi na mioyo mifu,
aphiyao hiku na hiku kueneza handzo rao.
Aho ana mioyo mifu dza shaba na chuma,
osi nkuhenda mai.

²⁹ Tanu inaaka moho mkali,
na vyuma vya risasi taviyayuka vikasira,
sawa na atu ayi tauswa.

³⁰ Aho anaihwa feza chafu,
mana Mwenyezi Mlungu akaarema.”

7

Jeremia anatangaza hukumu ya Mlungu

¹ Riri ndiro neno ra Mwenyezi Mlungu ririromuedzera Jeremia kuamba, ² “Ima pho ryango ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na utangaze neno hiri, uambe, ‘Sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu, mwi mosi a Juda muinjirao maryango gaga kuabudu Mwenyezi Mlungu. ³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, anaamba, “Rekebishani myenendo yenu nami ndakurichani muisihi phapha. ⁴ Msikuluphire maneno higa ga handzo kukala: Ihi ni nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ni nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ni nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁵ Mana mchirekebisha njira zenu na mahendo genu na chila mmwenga kumuhendera haki myawe, ⁶ ichikala tamundaonera ajeni, anachiya, magungu au kumwaga mlato wa atu asio na makosa phatu hipha, na ichikala tamundalunga milungu ya handzo inayo kutiyani hasara, ⁷ ndipho nindakurichani msagale kwenye tsi ambayo náapha akare enu ta kare na kare.

⁸ “ ‘ “Ela mwi munakuluphira maneno ga handzo gasigo mana yoyosi. ⁹ Munaiya, munaolaga, munazinga, munaapa kpwa handzo, kuocha mavumba kpwa Baali na milungu yanjina ambayo kala tamuimanya ¹⁰ na badaye mkpwedza mkaima mbere zangu kwenye nyumba ihi, yiihwayo na dzina rangu, na kudziamba kukala mu angu Iziraeli. Ela mchereenderera kuhenda mambo ga kutsukiza. ¹¹ Dze, nyumba hino inayoihwa kpwa dzina rangu, ikakala pango ra anyang’anyi phenu matsoni? Lolani, mimi mwenye nkagaona, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ¹² Vi sambi phiyani Shilo, phatu nrirhoabudiwa kpwandza, mukalole nrivyophahenda kpwa sababu ya uyi wa atu angu Iziraeli. ¹³ Sambu, kpwa sababu mwahenda mambo higa, nágomba namwi kano kpwa kano tamuniphundzire na nrirhokuihani tamuyaihika, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ¹⁴ Kpwa hivyo go nrigogahenda ko Shilo vivi ndagahendera yo nyumba ninamoabudiwa, nyumba ambayo munaikuluphira, phatu nrirhokuphani mwimwi na akare enu. ¹⁵ Nami nindakuzolani mniukire phangu matsoni dza nrivyozola ndugu zenu atu a Efuraimu.” ’ ’ ”

¹⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Jeremia, atu aha usiavoyere, kuaririra wala usinirai niaterye mana sindakusikira bii. ¹⁷ Kpwani kuona go ahendago kwenye yo midzi ya Juda na mo njira za Jerusalemu? ¹⁸ Anache anaendza kuni, ano baba anakuta moho na achetu anakanda unga kumtengezera keki mlungu wao mchetu aihwaye Malikiya wa mlunguni. Aho nkulavya sadaka za vinwadzi kpwa milungu yanjina ili anitsukize. ¹⁹ Akale ananitsukiza mimi! Si anadzhendera uyi enye, kpwa waibu wao. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

²⁰ “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kureya kpwangu na tsukizi zangu zindamwagbwa phatu phapha, dzulu ya atu na nyama, dzulu ya mihi ya mindani na matunda ga weruni. Gandaaka na moho nao taundazimwa tse.’ ”

²¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Zo sadaka zenu za kuochwa zienjerezeni na sadaka zanjina na zo nyama mzirye enye. ²² Mana nrirhoatuluza akare enu kula tsi ya Misiri siyaapha malagizo kuhusu sadaka za kuochwa na sadaka zanjina bahi, ²³ ela naapha na lagizo hiri: Niphundzani nami ndakala Mlungu wenu, namwi mundakala atu angu. Lungani malagizo gosi ninagokuphani, ili muongokerwe.

²⁴ “Ela nyo taagalungire tse go ga kuniphundza au kuhega masikiro gao badalaye alunga ushauri wao enye na mioyo yao mii, achiuya chinyume-nyume badala ya kuphiya mbere. ²⁵ Hangu nrirhotuluza akare enu kula Misiri hadi rero, nkakala wa kukuhumirani atumishi angu manabii mara kpwa mara. ²⁶ Ela tamuyaniphundza wala kuhega masikiro genu, ela mwazidi kuhenda mai kushinda akare enu.

²⁷ “Jeremia, hata ukagombadze nao, aho taandakuphundza, Undaaiha ela taandaihika. ²⁸ Nawe undaambira, ‘Riri ni taifa ambaro tarimphundzire Mwenyezi Mlungu wala kukubali kurekebishwa, kpweli yaangamika nayo taimo tsona mwao kanwani.

²⁹ Atu a Jerusalemu, nyolani nyere zenu mzitsuphe, kuonyesa kukala muna sonono rirani dzulu za myango mana mimi Mwenyezi Mlungu nkakuremani mwimwi murio chivyazi chiricho sababisha tsukizi zangu.’

³⁰ “Mana atu a Juda akahenda mai matsoni phangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. Aho akaika miyo ya kutsukiza ndani ya nyumba yihwayo na dzina rangu, na kuihenda najisi. ³¹ Chisha akadzenga phatu pha kulavira sadaka za Tofethi kwenye Dete ra mwana wa Hinomu* na achilavya sadaka za kuochwa za ana aho a chilume na a chichetu kuko, dzambo ambaro siyarilagiza wala kuriaza. ³² Kpwa hivyo, kala uchimanya kukala wakati uredza Mwenyezi Mlungu anaamba ambao taphandaihwa tsona Tofethi wala Dete ra mwana wa Hinomu, ela phandaihwa dete ra chitsindziro. Phandaihwa hivyo kpwa sababu atu andazika nyufu ko Tofethi mana ko kpwanjina kundakala kukaodzala takuna nafwasi. ³³ Zo nyufu za atu aha zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama a tsakani, napho taphandakala na mutu wa kuashinga. ³⁴ Nindasisa sauti za kuhererwa na njerejere zipigirwazo bibi arusi na bwana arusi kwenye midzi ya Juda na mo njira za Jerusalemu, mana yo tsi indakala wekee.”

8

¹ “Wakati uho Mwenyezi Mlungu naamba mifupha ya afalume na maofisa ga Juda, mifupha ya alavyadzi-sadaka na manabii na mifupha ya atu a Jerusalemu indatuluzwa kula mbirani irimo. ² Nayo indatsamulwa ipigbwe ni dzuwa na mwezi na viumbe vyosi vya mlunguni, ambavyo avimendza na kuvihumikira, ambavyo avilunga na kuviabudu, nayo taindakusanywa na kuzikpwa ela indakala dza mavi pho photsi. ³ Kokosi ndikotsamula atu ndiosala a taifa riri dzii, andaaza kufwa kuriko kuishi, mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

Dambi na kutiywa adabu

⁴ Aambire, ‘Mwenyezi Mlungu naamba hivi:

Mutu achigbwa kaunuka tsona?

Dze, mutu achikosera njira kaweza kuuya?

⁵ Ni kpwa utu wani atu ano anagaluka?

Kpwa utu wani atu a Jerusalemu ananigaluka mara kpwa mara?

Akagbwiririra handzo ngi

taamendze kuuya bii.

⁶ Nikaaphundza na kuaphundza vinono,

ela taagomba garigo sawa
takuna mutu atubuye uyiwe,
na kuamba, "Aya nkahendadze mino?"
Chila mutu analunga njiraze,
dza farasi ainjiraye vihani mairo.
⁷ Hata manjera anamanya wakati wa kutsama;
na njiya, mberya na mariro,
nkulunga majira gao ga kuuya;
ela atu angu taamanya zo amuri zangu
mimi Mwenyezi Mlungu.

⁸ Mnawezadze kuamba, "Huna marifwa
na shariya za Mwenyezi Mlungu hunazo?"
Ela lolani, aandishi akazigaluzwa akazihenda kukala za handzo.
⁹ Atu a ikima andagbwa kpwenye mihego ya upumbavu wao,
mana arema neno ra Mwenyezi Mlungu.
Gaphaphi marifwa gao?

¹⁰ Kpwa hivyo nindalavya achetu ao kpwa atu anjina
na minda yao ndaipha ajeni.
Kpwa sababu kula mdide hata mvyere
chila mmwenga ni mtoni kpwa kuphaha gasigo ga haki;
kula nabii hadi mlavyadzi-sadaka
osi taahenda ga ukpweli.

¹¹ Anaphoza vironda vya atu angu dzulu-dzulu tu
na kuamba kukala, kuna amani,
wakati takuna amani.

¹² Dze ariphohenda utu wa kutsukiza agbwirwa ni waibu?
Taayaona waibu tsetsetse
vyo vya mutu kuona waibu aho taavimanya.

Kpwa hivyo andagbwa kahi za atu ariogbwa;
ndiphoatiya adabu, andaangamia,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹³ Nindagausa mavuno gao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,
yo mizabibu na mitini taindakala na chitu na makodzage gandanyala.
Kpwa hivyo, nikaruhusu atu kula kondze kuhala yo tsi.' "

¹⁴ Ndipho atu achiamba,
"Kpwa utu wani hunasagala phano huhurire?
Nahukusanyikeni,
huchimbirire midzi iriyo na ngome
hukafwerere kuko;
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu akahupangira hukafwe
akahupha madzi ga sumu hunwe
mana hukahenda dambi mbere za Mwenyezi Mlungu.

¹⁵ Hwaendza amani, ela tahuyaiphaha,
wakati wa kuphozwa, ela chokalapho ni kuogofyerwa.

¹⁶ Sauti za farasi aho zinasikirika kula mudzi wa Dani.
Miriro ya farasi a viha, inasumbisa tsi na vyosi virivyo mumo.
Aredza abanange tsi na vyosi virivyo mumo,
nyo mudzi na osi asagalao mumo."

¹⁷ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Lolani, nakuhumirani nyoka kahi yenu,
tsakapala mwenye sumu isiyolagulika,
nao andakuondzani."

¹⁸ Sonono yangu takuna awezaye kuyiusa
nikafwa moyo.

¹⁹ Phundzani chiriro cha atu angu,
ariravyo ko tsi ya kure.
Dze, ye Mwenyezi Mlungu kako ko Sayuni?

Dze, ye mfalume kapho tsona pho?

Mwenyezi Mlungu achijibu, “Kpwa utu wani akanitsukiza na vizuka vyao vya kutsonga, na milungu yao ya chijeni?”

²⁰ Atu anasononeka anaamba, “Wakati wa mavuno ukasira, nayo kazikazi ikasira naswi tahudzangbwetivywa.”

²¹ Nasononeka kpwa kukala atu angu akalumizwa, Moyo wangu unaluma.

²² Dze, takuna dawa za mavune ko Giliadi? Dze, takuna mgbwanga ko?

Kpwa utu wani atu angu taadzangbwephola?

9

¹ Naaza kala chitswa changu chingekala dza chisima cha madzi na matso gangu gakakala chemichemi ya matsozi, ningesinda na kuchesa kurira

kpwa sababu ya atu angu achioolagbwa!

² Naaza kala nina phatu phangu pha kulazira ajeni ko jangbwani,

Ningericha atu angu na kuphiya kure nao!

Mana osi ni azindzi, ni kundi ra atu a handzo.

³ Akaphinda malilimi gao dza uha, kpwa kpweli handzo rikaodzaza yo tsi mana anaenderera kuhenda uyi huno na hura, nao taanimanya, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

⁴ Chila mutu naadzimanyirire na jiraniwe, na usimuamini nduguyo yeyesi, mana chila ndugu ana handzo, na chila jirani ni msengenyadzi.

⁵ Chila mutu anachenga jiraniwe, taphana agombaye kpweli, akafundza malilimi gao kugomba handzo, anahenda uyi chiasi cha kushindwa kutubu.

⁶ Kazi yao ni kuonera kpwa kuonera, na handzo kpwa handzo, anarema kunimanya, Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁷ Kpwa hivyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi: Lola, nindaatsatsamusa na kuajeza, mana niahendere utu wani wanjina hano atu angu?

⁸ Malilimi gao ni dza mivi ya sumu, ganagomba handzo wakati wosi, chila mutu anagomba manono na jiraniwe, ela mwakpwe moyoni anapanga kumvamia.

⁹ Dze, nisiatiye adabu kpwa sababu ya mambo higa? Dze, nisiriphize chisasi taifa dza hiri? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹⁰ Nindatulukpwa ni matsozi kpwa kuririra yo myango, na kusunonekera nyasi za jangbwani, mana zindabanangbwa na takuna ndiyetsapira, na ng’ombe tazindasikirwa zichirira tsona Nyama a mapha na nyama a tsakani akachimbira na kuzirimika.

¹¹ Nindahenda Jerusalemu ikale tsumbi ya dzala na pango ra makala, tsona ndahenda midzi ya Juda iangamizwe hata kuisagale mutu.

¹² Ni ani ariye na ikima kuweza kuelewa mambo higa? Ni ani ariyephundza malagizo ga Mwenyezi Mlungu ili aweze kugaeleza? Kpwa utu wani tsi ikabanangbwa na kuhendwa gandzo dza jangbwa hata mutu asiweze kuitsupira? ¹³ Naye Mwenyezi Mlungu anaamba, “Kpwa kukala akaricha shariya yangu niriyooapha, nao taani-phundzire wala kuilunga. ¹⁴ Badalaye akalunga mioyo yao mifu na kulunga vizuka vya Mabaali, dza arivyofundzwa ni ise zao.”

¹⁵ Kpwa hivyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Lola, nindaarisa atu aha chakurya cha utsungu na nianwese madzi ga sumu. ¹⁶ Nindaahenda ahalwe mateka ni atu a mataifa ganjina ambago aho na akare ao taadzangbwegasikira, nami ndaazoresa na upanga hadi niamale.”

¹⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Ririkanani na muaihe arizi a kukodisha ihani arizi hodari edze.

¹⁸ Naahende wangbwi edze ahusononekere ili matso gehu gatuluze matsozi na madzi gandatuluka kula mwehu matsoni.

¹⁹ Mana sauti ya chiriro inasikirika kula Sayuni, ‘Lolani huchivyoangamizwa! Hukagbwizwa haya,

chisa hukatsama tsi yehu, mana akabomola nyumba zehu.’ ”

²⁰ Mwi achetu, phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu, na muhege masikiro musikire akaambadze.

Afundzeni ana enu achetu kurira, na chila mutu afundze jiraniwe wira wa sonono.

²¹ Mana chifo chinatsungurira mwehu madirishani, chikainjira madzumba ga mfalume wehu, chikamala anache mo barabarani na barobaro kula viwanja vya mudzi.

²² Gomba uambe, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Nyufu za atu zindagota chila phatu dza ufumba wa ng’ombe urio mundani, dza masuche garigorichwa ni avunadzi, na takuna ndiye gatsembwesa.’ ”

²³ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mutu ariye na ikima naasidzikarye kpwa ikimaye, na mwenye mkpwotse naasidzikarye kpwa mkpwotsewa na tajiri naye naasidzikarye kpwa utajiriwe. ²⁴ Ela alondaye kudzikarya, naadzikarye kpwa kukala ananimanya na kuelewa kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu niriye na mendzwa isiyosika, niamulaye na haki na nkureha haki duniani, mana ndigo ganihamirago.” Vivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu aambavyo.

²⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Lola, wakati uredza ndiphoatiya adabu hara ariotiywa tsatsani chimwiri bahi, ²⁶ yani atu a Misiri, a Juda, a Edomu, a Amoni, a Moabu na osi asagalao tsi za kure za jangbwani. Kpwa mana mataifa gaga tagadzangbwetiyya tsatsani na hata yo nyumba yosi ya Iziraeli taadzangbwetiyya tsatsa mioyo yao.”

10

Kuabudu vizuka takuna mana

¹ Phundzani neno ambaro Mwenyezi Mlungu anakuambirani mwi Aiziraeli!

² Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,

“Msidzifundze njira za go mataifa ganjina wala msiangalazwe ni ishara zisizo za kawaida ko mlunguni dzagbwe nkuangalaza mataifa ganjina.

³ Mana mila za atu aha ni za handzo.

Muhi nkukatwa kula tsakani, fundi nkautsonga na patasi.

⁴ Atu akaupamba na feza na zahabu nkuhumira nyundo na misumari ili udine.

⁵ Vizuka vyao ni dza dzogofyo kpenye munda wa madzungu, vinyemere zii, chisha vihenda tsukulwa, mana taviweza kunyendeka.

Msiviogophe

mana taviweza kukuhenderani mambo mai
wala kuhenda utu wowosi mnono.”

⁶ Taphana wanjina dza uwe Mwenyezi Mlungu,
uwe u mkpwulu na dzinaro rina uwezo usiowezekana.

⁷ Ni ani asiyekuogopha, ee Mfalume wa mataifa ganjina?

Ihi ni hakiyo,

mana kahi ya atu a ikima a mataifa
na kpwenye utawala wao
takuna dza uwe.

⁸ Takuna rorosi ra kudzifundza kula kpwa milungu yao,
mana milungu iyo ni mihi tu,

⁹ inayopambwa na feza kula mudzi wa Tarishishi,
na zahabu kula mudzi wa Ufazi.

Vivyo vizuka ni kazi za mafundi na za afuli a zahabu,
chisha nkuvwikipwa nguwo za kundu na za zambarau,
zosi ni kazi za mafundi hodari.

¹⁰ Ela ye Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu wa kpweli,
Iye ndiye Mlungu ariye moyo na ndiye mtawala wa kare na kare.

Achitsukirwa, tsi nkusumba
na mataifa ganjina tagaweza kuvumirira tsukizize.

¹¹ Mwimwi mundaambira, “Yo milungu ambayo taiyaumba ko mlunguni na duniani
indaangamika duniani na tsini ya mlunguni.”

¹² Ela Mlungu ndiye ariyeumba tsi kpwa uwezowe,
achiimarisha dunia kpwa ikimaye
na kpwa kuelewakpwe achitandaza mlunguni.

¹³ Atuluzapho sauti, madzi nkuvuma ko mlunguni,
nkuhenda guro rikapanda kula pembe za tsi.
Nkuhenda limeme wakati wa mvula,
na kureha phuto kula kpwenye nyumbaze za kuikira akiba.

¹⁴ Chila mutu ni mzuzu na kana amanyaro,
chila mfuli wa zahabu nkutiywa waibu ni vizukavye,
mana vizukavye ni vya handzo,
navyo tavisoha.

¹⁵ Tavina mana yoyosi, ni vitu vya kuberwa,
wakati wa kutiywa adabu vindaangamika.

¹⁶ Iye ariye mtalo wa Jakobo si dza vyo vizuka,
mana ndiye ariyeumba vitu vyosi,
chisha mbari za Iziraeli ni urisiwe
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Majeshi ndiro dzinare.

Ubanangi wedzao

¹⁷ Unula bahasharo kula pho photsi,
uwe uishiye phatu chiphozangirwa!

¹⁸ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Lola, atu a tsi naatiya teroni niatsuphe dza dziwe wakati uhu,
ndaarehera mateso
ambago gandaaguta.”

¹⁹ Nshaka rangu mimi Jerusalemu,
mana nikatiywa chironda.

Chironda changu ni chibaya!
Ela nchiamba, “Kpweli enye gaga ni mateso,
na ni lazima nigavumirire.”

²⁰ Hema rangu rikabomolwa,
na mikowaye ikakatwa-katwa.
Anangu akaniricha na taapho tsona
taphana achiyesala kunichitira hema
na kufunga paziya zangu.

²¹ Mana arisa ni apumbavu,

taalonda kuuza kula kpwa Mwenyezi Mlungu
kpwa hivyo taadzangbweongokerwa
na mang'ondzi gao gosi gakatsamukana.

²² Phundzani ndziyenziye ziredza!

Misindo ya farasi iredza kula tsi ya vurini,
kuhenda midzi ya Juda ikale magandzo,
panga za makala.

²³ Ninamanya, ee Mwenyezi Mlungu kukala mwanadamu kana uwezowe,
Mwanadamu kaweza kudzilongoza.

²⁴ Nirekebisha, ee Mwenyezi Mlungu, henda vivyo kpwa haki,
usihende na tsukizi sedze ukaniangamiza.

²⁵ Tsukizizo zimwagire atu a mataifa ganjina asiokumanya,
na umwagire atu asiohadza dzinaro.

Mana akammiza Jakobo,
akamuangamiza tse
na makaloge akagahenda gandzo.

11

Chilagane chinavundzwa

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achiumbamba, ² “Phundza mapatano ga chilagane hichi na uaambire atu a Juda na aho asagalao Jerusalem. ³ Aambire kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi, ‘Naalaniwe mutu yeyesi ambaye kandagagbwira go mapatano ga chilagane chichi. ⁴ Mapatano nriigoalagiza akare enu agagbwire niriphoatuluza kula tsi ya Misiri, kula kpwa moho mkali wa kuyayusa vyuma.’ Nchiaambira, ‘Niphundzani na muhende chila chitu ninachokulagizani. Muchihenda hivyo mundakala atu angu nami ndakala Mlungu wenu. ⁵ Ili nitimize chirapho choaapira akare enu kukala nindaapha tsi, tsi yenye rutuba ambayo munasagala hadi rero.’ ”

Ndipho nami nchijibu nchiamba, “Navikale vivyo Mwenyezi Mlungu.” ⁶ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Katangaze maneno gaga midzi yosi ya Juda na kpwenye barabara zosi za Jerusalem. Aambire, ‘Phundzani go maneno ga chilagane hichi na mgalunge. ⁷ Mana naänderera kuakanya akare enu hangu nririphoatuluza kula Misiri hadi rero, nchiaambira, asikize maneno gangu. ⁸ Ela taayanigophia wala kuniphundza, ela chila mmwenga wahenda kama moyowe mui urivyomlagiza. Kpwa vira taayalunga malagizo ga chilagane nririchapha, phahi naärehera lana zosi za kusalunga cho chilagane.’ ”

⁹ Chisha ye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Atu a Juda na nyo asagalao Jerusalem anapanga njama ya kuniasi. ¹⁰ Akauyira dambi za akare ao, ariorema kuphundza maneno gangu. Akalunga milungu yanjina na kuihumikira. Atu a Iziraeli na atu a Juda akavundza chilagane nririchoka na akare ao. ¹¹ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Nindaärehera mashaka ambago taandaweza kugaepuka. Dzagbwe andaniririra, mino sindaaphundza. ¹² Chisha nyo atu a midzi ya Juda na Jerusalem andaphiya akairirire yo milungu aifukizirayo uvumba, ela taindativya ndiphophahwa ni go mashaka. ¹³ Mana muna milungu minji dza midzi yenu irivyo minji mwi atu a Juda. Na dza barabara zirivyo nyingi Jerusalem ndivyo munji mwatu mwa kufukizira uvumba Baali, mlungu wenu wa waibu.’

¹⁴ “Kpwa hivyo Jeremia usiavoyere atu aha, usiniririre kpwa sababu yao, mana sindaaphundza tsetsetse wakati a kpwenye mashaka. ¹⁵ Atu niamendzao taana haki ya kuinjira tsona mwangu nyumbani. Anji aho ni ayi hali ya kukala uyi wao tawuuswa ni sadaka za nyama. Ela nchiatiya adabu, taahamirwa. ¹⁶ Wakati fulani Mwenyezi Mlungu wakuiha mzaituni mnono wenye matunda manono, ela kpwa kuvuma kpwa pephho kali andauti ya moho na pandaze ziphye tsetsetse. ¹⁷ Iye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ariyekuphanda, ndiye achiyekupangira mai gaga, kpwa uyi wa kufukizira Baali uvumba uriohendwa ni atu a Iziraeli na a Juda.”

¹⁸ Mwenyezi Mlungu wanifwenurira nami nchimanya,
wanionyesa mai arigokala ananipangira.

¹⁹ Nami nchikala dza mwana ng'ondzi mpole
anayephirikpwa chitsindzironi.

Simanyire kukala kala akapanga njama
chinyume changu achianza,

“Nahuolage nyo muhi na matundage,
nahumuuse kpwenye tsi ya ario moyo,
ili dzinare risitambukirwe tsona.”

²⁰ Ela uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, uamulaye kpwa haki
uwe ujezaye moyo na achili ya mutu,
navoya uariphize chisasi
mana nikakurehera chisa changu.

²¹ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anagomba kuhusu atu a
Anathothi anaoidza uhaio, aambao, “Usitabiri kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, au
hundakuolaga.”

²² Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Lola, nindaatiya
adabu. Avulana aho ndaangamiza kpwa upanga; ana aho alume na achetu andafwa
na ndzala. ²³ Tsona taphana mutu ndiyetiya, mana nindareha mashaka kpwa atu a
Anathothi mwaka wao wa kutiywa adabu ndiphofika.”

12

Jeremia anamlalamikira Mlungu

¹ Ee Mwenyezi Mlungu, uwe u wa haki,
wakati nkulalamikirapho,

ela nalonda nikuuze kuhusu hakiyo:

Kpwa utu wani atu ayi nkuongokerwa?

Kpwa utu wani atu ayi nkuishi vinono?

² Uwe waaphanda, nao achimera,
anakula na kuvyala matunda.

Aho anakuhadza kano kpwa kano
ela kumo mwao mioyoni.

³ Ela uwe Mwenyezi Mlungu unanamanya
unaniona na ukujeza moyo wangu vyo ukumendzavyo.

Agurute dza mang’ondzi gaphirikpwago chitsindzironi,
na kupangirwa siku ya kutsindzwa.

⁴ Yo tsi indaenderera kusononeka hadi rini?

Na zo nyasi kunyala mindani?

Kpwa sababu ya uyi wa nyo asagalao mumo
nyama na nyama a mapha akamalwa tse
mana aamba, “Mlungu kandagaona go huhendago.”

⁵ Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ichikala ukashindana mairo na atu nao akakuremweza,
unawezadze kushindana na farasi?

Na ichikala unadzikipwala na kugbwa kpwenye tsi ya usalama,
ko tsaka ra Joridani, undahendadze?

⁶ Mana hata nyo nduguzo na atu a nyumba ya sowe,
nao piya aho nao akakuhendera mai,
akakukotera kululu ra ndiro.

Usiakuluphire tsetsetse,
dzagbwe anakuambira maneno manono.”

⁷ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nikairicha nyumba yangu
iriyo urisi wangu,

Nindaatiya atu angu niamendzao
mikononi mwa maadui gao.

⁸ Atu angu mwenye akanigalukira
ananingurumira dza simba ko tsakani;
kpwa hivyo naamena.

⁹ Atu angu akakala dza chinyama cha mapha,
chichozungulukpwa na kutsotwa ni makozi pande zosi.

Phiya ukakusanye nyama osi a tsakani,
arehe edze arye nyama za atu angu.

¹⁰ Arisa anji akabananga munda yangu ya mizabibu
akavyoga-vyoga munda wangu,
akahenda munda wangu mnono
ukakala litsapi usiomera chochosi.

¹¹ Akauhenda litsapi
nao unaniririra.

Tsi yosi ikahendwa litsapi

ela taphana mutu atambukiraye.

¹² Dzulu ya myango ko jangbwani
aolagadzi andakpwedza

mana upanga wa Mwenyezi Mlungu undaangamiza atu
kula mwandzo hadi mwisho wa tsi.

Taphana ndiyekala salama.

¹³ Andaphanda mtsere ela andavuna miya
andadziremweza bila kuphaha chochosi.

Andaona haya kpwa cho ndichovuna

kpwa sababu ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu.”

¹⁴ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu majiranige ayi arioapha urisi atue Iziraeli, “Lola, nindaausa kula tsi yao, nami nindaausa atu a Juda kula kahi yao. ¹⁵ Na hata bada ya kuausa, nindaonera mbazi tsona, na kuareha kwenye tsi yao chila mmwenga kwenye seemuye. ¹⁶ Nao achidzifundza njira za atu angu na kuapa kpwa kuhadza dzina rangu, na kuamba, ‘Kpwa kpweli dza Mwenyezi Mlungu aishivyo,’ dza arivyodzifundza kuapa kpwa dzina ra Baali, vivyo ndivyoahenda imara kahi ya atu angu. ¹⁷ Ela ichikala taifa rorosi tarindaphundza, phahi ndariusu na kuriangamiza tsetsetse.” Vivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu aambavyo.

13

Mkanda wa katani

¹ Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Phiya ukagule mkanda wa katani, udzifunge chibiruni ela usiugutize madzi.” ² Phahi nágula mkanda kulengana na Mwenyezi Mlungu arivyonilagiza na nchidzifunga chibiruni. ³ Chisha Mwenyezi Mlungu wagomba kano ya phiri achiamba, ⁴ “Hala nyo mkanda uchiogula na udzifunge chibiruni, uphiye vivii hadi muho Yufurati ukaufwitse kwenye panga za mawe.” ⁵ Phahi naphiya nchendaufwitsa kanda-kanda ya muho Yufurati dza Mwenyezi Mlungu arivyokala akalagiza. ⁶ Bada ya siku nyinji ye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Uka uphiye muho Yufurati ukahale nyo mkanda nriokuambira ukaufwitse kuko.” ⁷ Ndipho nchiuka nchiphya ko muho Yufurati nchenda uhala nyo mkanda nriokala nkaufwitsa, ela uchikala ukabanangika hata uchikala tauna mana tsona.

⁸ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, ⁹ “Mwenyezi Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi, ‘Hivi ndivyo ndivyobananga ngulu za atu a Juda na kudziunula sana kpwa atu a Jerusalemu. ¹⁰ Atu aha ayi, anaorema kuphundza neno rangu, alungao kuhenda vyo mioyo yao mifu ilondavyo na kulunga milungu yanjina, kuihumikira na kuiabudu, aho andakala dza nyo mkanda ambao tauna mana yoyosi. ¹¹ Mana dza vira ambavyo mkanda nkukala chibiruni mwa mutu, ndivyo nrivyohenda nyumba yosi ya Iziraeli na nyumba yosi ya Juda aungane nami, ili akale atu angu, amanyikane kpwa dzina rangu, aphahe nguma na utukufu, ela taayaphundza, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’

¹² “Kpwa hivyo aambire hivi, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Chila chiburu chindaodzazwa uchi.” ’ Nao andakuamba, ‘Hukale tahumanya kukala chila chiburu chindaodzazwa uchi?’ ¹³ Ndipho undaambira, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, “Lola, nindaalevyo atu osi asagalao tsi ihi: afalume asagarirao chih cha Daudi, alavyadzi-sadaka, manabii na atu osi a Jerusalemu. ¹⁴ Nami ndaafyakatsira enye kpwa enye, ano baba na ana ao. Mwenyezi Mlungu anaamba, Sindaaonera mbazi, sindaaricha wala kuaonera huruma chiasi cha kukala nisialoage.” ’ ”

¹⁵ Hegani masikiro musikize, msihende ngulu
mana Mwenyezi Mlungu akagomba.

¹⁶ Mupheni nguma Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
kabila takudzangbwekela jiza,

kabila kudzangbwekpwala
vidzango virivyo jizani.

Na wakati munaenda mwanga

iye andaugaluzo ukale jiza-jiza

na ro jiza-jiza arihende rikale chilungulungu cha jiza.

¹⁷ Ela ichikala tamundaphundza,

roho yangu indarira chisiri-siri kpwa sababu ya ngulu zenu,

nindarira kpwa utsungu na kumwagikpwa ni matsozi,

mana mang’ondzi ga Mwenyezi Mlungu gakahalwa mateka.

¹⁸ Muambire ye mfalume na nine,

atserere kwenye vihi vyao vya utawala,
 mana tadzi zao nono
 zikauswa mwao vitswani zikagbwa.
 19 Midzi ya Negebu ikazangirwa,
 na taphana mutu awezaye kuvugula maryangoge.
 Atu osi a Juda akahalwa mateka,
 osi tsetsetse akahalwa mateka.
 20 Ng'aza matsogo uwe Jerusalem ulole
 nyo edzao kula uphande wa vurini.
 Go mang'ondzi urigohewa ga kuphi?
 Go mang'ondzigo manono?
 21 Kuna atu urioahenda asenao,
 dze, undaahariradze achihendwa atawalao?
 Dze, kundasikira utsungu?
 Dza hura wa mchetu alondaye kudzivugula?
 22 Na mo mwako moyoni uchiamba,
 "Kpwadze nkafikpwa ni mambo higa?"
 Mambo gaga gakahendeka kpwa sababu ya uyio
 ndiyo mana nguwoyo ikasegbwa
 na kuhendwa vibaya.
 23 Dze, Mkushi anaweza kugaluzi rangiye ya mwiri
 ama tsui kuusa mabarage?
 Nawe piya kuweza kugaluzi kuhenda mai ukahenda manono.
 24 Nindakutsamusani dza wiswa
 uphepheruswavyo ni phuto kula jangbwani.
 25 Uhu ndio mtaloo nriokupangira, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba
 kpwa kukala ukaniyala
 na kukuluphira milungu ya handzo.
 26 Mimi mwenye ndimi ndiyekusega nguwoyo
 na atu andaona waibuo.
 27 Nikaona maigo ga kutsukiza:
 kuzingako, kugayako kpwa mkpwatyo,
 umalayao na mahendo mai ughenderago myangoni na mindani.
 Shaka hiro, uwe Jerusalem!
 Undakala mchafu hadi rini?

14

Kazikazi kulu

1 Riri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira Jeremia kuhusu kazikazi.
 2 "Tsi ya Juda ina chiriro
 na maryangoge gakarejera.
 Atue anasononeka pho photsi,
 na chiriro cha Jerusalem chikafika dzulu.
 3 Akulue anahuma atumishi akaheke madzi,
 achifika ko mabirikani
 anakosa madzi
 anauya na nyungu zao tuphu;
 akagbwirwa ni haya na kuangalala.
 4 Tsi ikaahuka myanya-myanya,
 kpwa kukala takuna mvula kahi ya yo tsi,
 akurima anaona waibu,
 anabwiningiza vitswa vyao.
 5 Hata mbala ko weruni anaricha mwanawe mtsanga
 kpwa sababu takuna nyasi.
 6 Maforo gaimire kwenye virere vya myango ko jangbwani,
 ganasoha mairo-mairo dza makala,
 matso gao tagaweza kuona
 kpwa kukosa nyasi."
 7 Dzagbwe dambi zehu zinashuhudiya uyi,
 huterye ee Mwenyezi Mlungu, kpwa ishima ya dzinano.
 Mana uyi wehu ukazidi

hukakuhendera dambi.

⁸ Uwe uriye kuluphiro ra Izraeli,
utivyaye wakati wa shida;
kpwa utu wani ukale dza mjeni kpwenye yo tsi,
dza mcharo akalaye kpwa usiku mmwenga bahi?

⁹ Mbona unakala dza mutu usiyeterya,
dza mutu asiyeweza kuokola?
Uwe u kahi yehu, ee Mwenyezi Mlungu
na hunaihwa kpwa dzinaro
hunakuvoya usihuriche.

¹⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, kuhusu atu ano,
"Ano anamendza sana kuangaika
taaweza kuzuwiya nyayo zao
kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu akaarema
vivi andatambukira mai gao
nami ndaatiya adabu kpwa dambi zao."

¹¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Usiavoyere manono atu aha. ¹² Dzagbwe nkufunga, sindasikira chiriro chao, na hata dzagbwe analavya sadaka za kuochwa na za mtserere, mino sindazikubali. Ela nindaangamiza kpwa upanga, ndzala na ukongo mui."

¹³ Ndipho nami nchiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, lola nyo manabii anaambira, 'Takundakala na viha wala ndzala, ela ndakuhendani mkale na amani phatu phapha.'"
¹⁴ Naye Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Nyo manabii analavya unabii wa handzo kpwa dzina rangi; siyaahuma, siyaalagiza wala kugomba nao. Anakuphani unabii wa ruwiya ya handzo, mburuga zisizo na mana na maazo gao ga handzo. ¹⁵ Kpwa hivyo mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba hivi, kuhusu nyo manabii alavyao unabii kpwa dzina rangi dzagbwe siahumire. Aho anagomba handzo kuamba, 'Tsi taindakala na viha na ndzala.' Manabii aho andaolagbwa na upanga na ndzala. ¹⁶ Na nyo atu alavirwao unabii andabwagbwa mo barabara za Jerusalemu kpwa sababu ya ndzala na viha. Chisha taphandakala na mutu wa kuazika: nyo enye, achetu ao, ana aho alume na ana aho achetu. Mana ndaahenda ariphe kpwa sababu ya uyi wao.

¹⁷ Aambire hivi,
'Richa nimwagikpwe ni matsozi usiku na mutsi,
bila ya kusira,
mana mwanamwali, yani atu angu akalumizwa vibaya,
akapigbwa pigo risiropigbwa mutu.
¹⁸ Nchiphya ko mindani,
naona nyo achioolagbwa na upanga!
Na nchiinjira mo mudzini,
naona ahirikao na ndzala!
Manabii na alavyadzi-sadaka anazunguluka kahi ya yo tsi,
nao taamanya ahendaro.' "

Jeremia anavoya Mlungu

¹⁹ Dze, Juda ukarema tsetsetse?
Dze, moyoo ukatsukizwa ni Sayuni?
Kpwa utu wani ukahupiga vino
hata tahuweza kuphola?
Hwatazamiya amani, ela tahuyionere,
hwatazamiya kuphola, badalaye hwaphaha vitisho.
²⁰ Hunakubali uyi wehu, ee Mwenyezi Mlungu,
na makosa ga ano baba,
mana hwakuhendera dambi.
²¹ Kpwa ishima ya dzinaro, usihutsuphe,
usichibere chihicho cha utawala
utambukire na usivundze chilaganecho urichoika naswi.
²² Dze, kahi ya yo mlungu ya mataifa ganjina kuna anayeweza kureha mvula?
Au ko mlunguni kunaweza kureha mvula kpwenye?
Uwe macheyo ndiwe uwezaye, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu!
Uwe ndiwe kuluphiro rehu,
mana uwe ndiwe uhendaye gaga gosi.

15

Atu a Juda andatiywa adabu

¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Hata Musa na Samueli akaima mbere zangu kuavoyera, nisingehamirwa ni atu ano. Auseni mbere zangu na muariche auke!

² Na ndiphokuuzani kuamba, ‘Swino huphiyephi?’ mundaambira, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,

Aho achiopangirwa kufwa, andafwa,

na nyo ndioolagbwa na upanga, andaolagbwa na upanga.

Na ndioolagbwa ni ndzala, andaolagbwa ni ndzala,

na ndiohalwa mateka, andahalwa.

³ “Mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ‘Nindaaphirikira aina ne za abanangi. Ndaaphirikira upanga wa kuaolaga, madiya ambago gandaamwamula, nyama a mapha na nyama a tsakani ndioarya na kuaangamiza. ⁴ Nindahenda akale chitu cha kutisha matsoni pha falume zosi za dunia kpwa vyo Manase mwana wa Hezekiya mfalume wa Juda arivyohenda ko Jerusalemu.

⁵ Ni ani ndiye kuonera mbazi we Jerusalemu?

Au ni ani ndiyekusononekera?

Ni ani ndiyeima kuuza uzima wenu?

⁶ Mwimwi mwanirema, Mwenyezi Mlungu anaamba,

munaenderera kuuya nyuma,

kpwa vivyo nikakugoloserani mkpwono na kukuangamizani,

nikaremwa kuvumirira.

⁷ Nikakuphehani na lungu,

kpwenye maryango ga midzi ya yo tsi,

nindakureherani chiriro na kuangamiza atu angu

mana tamukaricha njira zenu mbii.

⁸ Nikahenda magungu gao gakale manji

kuriko mtsanga wa pwani.

Nkareha m’banangi mapema genye

akaolaga barobaro za ano mayo

gafula ndaahenda ano mayo asikire utsungu

na kuogofyerwa.

⁹ Iye ariyevyala ana sabaa andafwa purungire

na kukata roho.

Andatswererwa ni dzuwa wakati kuchere mutsi,

akagbwizwa haya na kuangalala.

Nyo ndiosala ndaaolaga na upanga

mbere za maadui gao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”

¹⁰ Ee maye mino! Baha kala sivyarirwe! Chila mmwenga tsi yosi ananipinga na kuheha nami. Sidzangweaphaswa ni mutu wala kuaphasa mutu yeyesi ela osi ananilani. ¹¹ Ye Mwenyezi Mlungu achiamba, “Hakika nindakuokola kpwa lengo nono. Kpwa kpweli ndagahenda maadui gao gakualamire wakati wa mashaka na tabu.

¹² Takuna yeyesi awezaye kuvundza shaba wala chuma, hasa chuma kula vurini.

¹³ “Utajiri wenu na akiba zenu ndazilavya zewe. Ndazilavya bure kpwa sababu ya dambi zenu chila phatu kahi ya tsi yenu. ¹⁴ Nindakuhendani muhumikire maadui genu

kpwenye tsi msiyoimanya, mana tsukizi zangu zinaaka dza moho ndiokuochani hata kare na kare.”

¹⁵ Ee, Mwenyezi Mlungu, unamanya chila chitu,

nitambukira na wedze uniterye

na uniriphizire nyo maadui gangu.

Uwe unavumirira, usiniriche nikaangamika,

manya kukala ninalaphizwa kpwa ajiliyo.

¹⁶ Uripogomba nami, nasikira manenogo,

nago gachihenda nikale na raha,

mana ninaihwa kpwa dzinaro,

Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

¹⁷ Siyasagala phamwenga na anao kusherekeya,

wala kuhenda kuhamirwa phamwenga nao,

násagala machiyangu, mana mkpwoonoo kala u phamwenga nami,
mana kala ukaniodzaza tsukizizo.

¹⁸ Kpwa utu wani kugaya kpwangu takusira
chironda changu ni cha mrema,
tachilonda kuphola.

Dze, undanivundza moyo dza chidzuho cha madzi chiumacho?

¹⁹ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Uchiniuyira, ndakuhenda ukale dza pho mwandzo
nawe undaima mbere zangu,

Ichikala undagomba maneno ga mana, si gasigoriwa ni tsango
undakala mtumishi wangu.

Aho naakusikize uwe,
ela uwe usiasikize.

²⁰ Nami ndakuhenda ukale imara
dza ukuta wa shaba kpwa atu aha;

andapigana nawe,
ela taandakuturya

mana ni phamwenga nawe

nikuokole na kukukombola, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

²¹ Nindakukombola kula mikononi mwa atu ayi,

na kukupwakpwatsula kula kombeni mwa asio na mbazi. Mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.”

16

Siku ya mashaka

¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achiamba, ² “Kundalóla mchetu na kuphaha ana a chilume
na a chichetu phatu hipha. ³ Mana ye Mwenyezi Mlungu anaamba vivi kuhusu nyo ana
alume na achetu ndiovyalwa hipha, na nyo ano mayo na ano baba ndioavyala. ⁴ Aho
andaolagbwa ni makongo mai. Taphana mutu ndiyeasononekera wala kuazika, aho
andakala dza mavi pho dzulu ya tsi. Andaolagbwa na upanga na ndzala, na nyufu zao
zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama a tsakani.

⁵ “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Usiinjire nyumba za mahanga, ama kp-
wendasononeka nao ama kuaonyesa mbazi, kpwa kukala nikausa amani yangu,
mendzwa yangu isiyosika na mbazi kula kpwa atu aha. ⁶ Avyere kpwa adide osi
andafwa kwenye tsi ihi, taandazikpwa na takuna ndiyeasononekera, ndiyedzikata ama
kunyolwa chiphala kpwa ajili yao. ⁷ Taphana mutu ndiyeapha chakurya afwererwa wala
kuapha pore hata napho akafwererwa ni ise zao au nine zao.

⁸ “ ‘Chisha usiinjire nyumba yiuswayo sharee na kusagala kurya na kunwa
phamwenga nao. ⁹ Mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli anaamba hivi: Lola, nindakomesa sauti za kuhererwa phamwenga na njerejere
anazopigirwa bwana arusi na bibi arusi phatu hipha wakati mcheremoyo. ¹⁰ Na wakati
uchiambira maneno gaga atu aha andakuuza, kpwa utu wani ye Mwenyezi Mlungu
akatangaza uyi huno mkpwulu chinyume chao. Piya andakuuza ana makosa gani
na amuhendera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao dambi yani. ¹¹ Ndipho undaamba,
Mwenyezi Mlungu anaamba, “Ni kpwa sababu akare enu aniricha na kulunga milungu
yanjina, achiuhumikira na kuiabudu. Aho aniricha na achiricha kulunga shariya yangu.
¹² Ela mwimwi mkahenda mai kushinda go ga akare enu, mana chila mmwenga
wenu analunga vira moyowe mui unuambavyo badala ya kuniogopha. ¹³ Kpwa hivyo
ndakuusani kula tsi ihi nkuphirikeni tsi ambayo mwimwi na akare enu tamuimanya.
Kuko mundahumikira milungu yanjina usiku na mutsi, mana sindakuonerani mbazi.”

¹⁴ “ ‘Kpwa hivyo mimi Mwenyezi Mlungu naamba, siku ziredza, wakati atu
ndiphoricha kuamba, “Dza ye Mwenyezi Mlungu ariyetuluzo ana a Iziraeli kula Misiri,
aishivyo.” ¹⁵ Na aambe, “Kpwa kpweli dza Mwenyezi Mlungu aishivyo, iye ariyeatuluzo
atu a Iziraeli kula tsi ya uphande wa vurini na kula chila tsi ambayo kala akaaphirika.”
Mana nindaauyiza kwenye tsi yao enye, tsi nriyoapha akare ao.

¹⁶ “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nindaphirika avuvi anji akagbwire atu aha. Chisha
nindaphirika akala anji, aindze kula chila mwango na chidzango na kula mafwitso ga
panga za mawe. ¹⁷ Mana mahendo gao gosi tagaweza kufwitsika mbere zangu. Dambi
zao zi wazi mbere zangu. ¹⁸ Nami nindaariphiza kano mbiri ya uyi wao na dambi zao.

Mana akainajisi tsi na vizuka vyao visivyo na uhai na kuodzaza tsi ya urisi wangu na vizuka vya kutsukiza.”

¹⁹ Ee Mwenyezi Mlungu uriye nguvu yangu na ngome yangu, uriye kuluphiro rangu wakati wa tabu,

ko kpwako mataifa ganjina gandakulunga kula pembe za dunia na kuamba,

“Sowe zenu taayakala na chitu isiphokala milungu ya handzo ambayo taiyaafwaha chitu.

²⁰ Dze, mutu anaweza kudzitengezera milungu?

Iyo si milungu bii!”

²¹ “Kpwa hivyo lola, kano ihi ndaafundza, amanye nguvu na uwezo wangu, chisha andamanya kukala dzina rangu ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

17

Dambi na uamuli wa Juda

¹ Mwenyezi Mlungu achiamba, “Dambi ya atu a Juda yaandikpwa na kalamu ya chuma yenye lutsa ra alimasi, ichichorwa kwenye mioyo yao na phenye pembe za phatu pha kulavira sadaka. ² Hata ana aho atambukira phatu pha kulavira sadaka vizuka vyao viihwavyo Ashera, kanda-kanda ya chila muhi muitsi na dzulu ya vidzango vire, ³ na dzulu ya myango kwenye tsi yogbwa. Utajiri wenu na akiba zenu ndazilavya zewe kama garama ya dambi zenu chila phatu kwenye tsi yenu. ⁴ Indabidi muiangamize yo tsi niri yokuphani dza urisi wenu. Nami ndakuhendani muahumikire maadui genu kwenye tsi msiyoimanya, mana mkalamusa tsukizi zangu ambazo zindaaka dza mohu hata kare na kare.”

⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,

“Walaniwa amkuluphiraye mwanadamu iye akuluphiraye nguvu za mwanadamu, ambaye moyowe ukamricha Mwenyezi Mlungu.

⁶ Iye andakala dza chidzihi ko jangbwani, iye kandaongokerwa bii.

Mutu iye andaishi phatu pha litsapi ko weruni, kwenye tsi ya munyu isiyosagala atu.

⁷ Waajaliwa mutu amkuluphiraye Mwenyezi Mlungu, ambaye kuluphirore ni Mwenyezi Mlungu.

⁸ Iye ni dza muhi uriophandwa kanda-kanda ya madzi, ambao miziye inafika pho muhoni,

kandaogopa wakati wa kazikazi, mana makodzage gandaenderera kukala maitsi.

Mwaka wa ukame taundaricha kuvyala matunda.

⁹ Moyo una handzo kuriko vyosi, nao tauweza kulagulwa na takuna awezaye kumanya uazacho.

¹⁰ Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi nchunguzaye achili za mwanadamu na kupima moyowe.

Na kumuhendera chila mutu kulengana na tabiyaze na mahendoge.”

¹¹ Aphahaye utajiri usio wa halali

ni dza kppure riahiraro mayayi gasigokala gakpwe, wakati madzana kppure ndiphokula gandauka na mwishirowe andaonekana kukala mjinga.

¹² Nyumba yenu ya kuvoya Mlungu ni dza chihi cha chifalume chenye utukufu, chiimirecho dzulu ya mwango hangu pho mwandzo.

¹³ Ee Mwenyezi Mlungu uriye kuluphiro ra Iziraeli, osi anaokurema andaphaha waibu.

Aho akurichao andaandikpwa mtsangani, mana akakuricha uwe Mwenyezi Mlungu, uriye pula ya madzi ga uzima.

14 Niphoza, ee Mwenyezi Mlungu, nami nindaphola;
 Nitivya, nami nindaokoka,
 mana uwe ndiwe ninayekutogola.
 15 Lola, atu a Juda ananiamba,
 “Ri kuphi ro neno ra Mwenyezi Mlungu?
 Richa rihendeke!”
 16 Sidzangbwericha kukala mrisa
 wala siaza siku ya chifo yedze.
 Uwe mwenye unamanya nrigogomba na kanwa yangu,
 nirigogomba ga wazi mberezo.
 17 Usiniogofyere
 mana uwe u chimbiriro rangu wakati wa shida.
 18 Aifye hara anaonigayisa,
 ela mino usiniifye.
 Ahende agbwirwe ni wuoga
 ela usinihende nikakala muoga
 arehere siku mbii,
 uaangamize kpwa maangamizi kano mbiri.

Kuishimu siku ya kuoya

19 Mwenyezi Mlungu achiniambira hivi, “Phiya ukaima ryango ra Benjamini, ryango ambaro rinahumirwa ni afalume a Juda kuinjirira na kutuluka, na maryango gosi ga Jerusalemu ambago atu osi nkugahumira kpwa kutsupira. 20 Ukaambire, ‘Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu aambavyo mwi afalume na atu a Juda na chila mutu asagalaye Jerusalemu atsupiraye na maryango gaga. 21 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Dzimanjirireni msitsukule mzigo Siku ya Kuoya au kuureha Jerusalemu kutsupira maryango gaga. 22 Chisha msituluke na mzigo kula mwenu nyumbani au kuhenda kazi Siku ya Kuoya, ela yikieni takatifu dza nrivyoalagiza akare enu. 23 Ela phahi, taayaniphundza wala kuhega masikiro gao. Badalaye akala na likakado, taayalonda kunigopha wala kudzifundza kula kpwangu.”

24 “ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mchiniphundza na kusareha mizigo kutsupira maryango ga mudzi Siku ya Kuoya, ela kuihenda Siku ya Kuoya ikale takatifu na msihende kazi siku hiyo, 25 phahi afalume na ana a afalume anaomlunga mfalume Daudi katika utawala, phamwenga na atu a Juda na asagalao Jerusalemu, andainjira kutsupira maryango ga mudzi hinyu kuno akapanda farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi. Nao mudzi uhu undasagala atu siku zosi. 26 Atu andakpweza kula midzi ya Juda, malalo ga phephi na Jerusalemu, kula tsi ya Benjamini, kula Shefela, kula tsi za myango na kula Negebu, edze arehe sadaka za kuochwa, sadaka za kawaida, sadaka za unga, uvumba na sadaka za shukurani kwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu. 27 Ela ichikala tamundaniphundza na kuihenda Siku ya Kuoya kukala takatifu kpwa kusatsukula mizigo muinjirapho maryango ga Jerusalemu, phahi ndaasa moho usiozimika ndioocha maryango ga Jerusalemu na madzumba ga mudzi wa chifalume.”

18

Mfnyangi wa nyungu

1 Riri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira Jeremia, 2 “Unuka utserere hadi nyumbani kpwa mfnyangi wa miyo ya ulongo, kuko ndakupha ujumbe wangu.”

3 Phahi natserera, nchendamuona ye mfnyangi phakpwe muhamboni anaamba. 4 Nyo mwiyo ariokala anaamba, kala ukabanangika mo mwakpwe mikononi. Naye ye mfnyangi achifnyanga mwiyo wanjina na ulongo uho kama arivyomendza mwenye.

5 Ndipho Mwenyezi Mlungu achiniambira, 6 “Mwi atu a Iziraeli, dze, mino siweza kukuhendani vyo mfnyangi wa nyungu achivyohenda? Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Lola, dza ulongo urivyo mikononi mwa mfnyangi, ndivyo murivyo mwimwi atu a Iziraeli mwangu mikononi. 7 Wakati wowosi nimendzapho naweza kung’ola, kuvundza na kuangamiza taifa ama ufalume. 8 Alafu taifa hiro richigaluka na kuricha uyiwe, phahi nindaricha kurihendera mai nrigopanga kurihendera. 9 Vivyo hivyo wakati wowosi nchigomba kukala nindadzenga na kuimarisha taifa ama ufalume, 10 chisha taifa hiro ririche kunitii na rihende mai, phahi nami ndaricha kurihendera manono nrigopanga kurihendera. 11 Chisha aambire atu a Juda na nyo asagalao Jerusalemu kukala Mwenyezi

Mlungu anaamba hivi, “Lola, ninaapangira uyi. Chila mmwenga naariche njiraze mbii, agaluze mahendoge na masagazige.”¹² Ela aho andajibu aambe, “Higo ni bure! Swino hundaenderera na mipango yehu, chisha chila mutu andahenda kulengana na moyowe mui ndivyomlongoza.”

¹³ Phahi mimi Mwenyezi Mlungu naamba hivi,
“Uzani kula nyo atu a mataifa,
ni ani achiyesikira mambo higa?

Ye mwanamwali Iziraeli
akahenda utu uyi sana.

¹⁴ Dze, yo barafu ya Lebanoni
nkusira ko myambani?

Dze, yo myuho ya madzi ga kuzizima
ijerayo kula dzulu nkuuma?

¹⁵ Ela atu angu akaniyala,
anafukizira uvumba milungu ya handzo.

Akakupwala katika njira zao,
kpwenye njira za kare zisizohumirwa.

Anatupira vijirajira
badala ya kugbwira barabara kulu.

¹⁶ Andaihenda tsi yao itishe,
ikale chitu cha kuberwa ta kare na kare.

Atu ndiotsupa na phapho andaangalala
na kusukasuka vitswa.

¹⁷ Nindaatsamula mbere za maadui gao
dza phuto kula mlairo wa dzuwa.

Siku iyo ndaalozera kogo,
taandaona uso wangu siku iyo ya mashaka.” ‘ ‘

¹⁸ Chisha nyo atu achiamba, “Ndzoni humpangire njama Jeremia, mana go mafundzo ga shariya kula kpwa alavyadzi-sadaka tagandaangamika, wala ushauri wa atu a ikima, wala neno ra Mlungu kutsupira manabii. Ndzoni hugombe vii kumuhusu na husigatiye manani gosi agombago.”

¹⁹ Niphundza ee Mwenyezi Mlungu,
phundza nyo ashitaki angu agombavyo!

²⁰ Dze, manono nkuriphiwa na mai?
Nao akanitsimbira dibwa,

Tambukira nrivyoima mberezo
kuavoyera manono
ili uuse tsukizizo kpwao.

²¹ Kpwa hivyo ariche ana aho ahirike na ndzala,
ariche afwe vihani kpwa upanga.

Achetu aho naakale bila ana na magungu
Alume aho afwe kpwa makongo mai-mai,
na ana aho barobaro atsindzwe na upanga vihani.

²² Chiriro nachisikirwe mwao madzumbani
undiphoarehera avamizi gafula,
mana akatsimba dibwa ili nigbwe
nao akahega mihego ili nigbwirwe.

²³ Uwe Mwenyezi Mlungu unamanya
mipango yao ya kulonda kuniangamiza.

Usiaswamehe uyi wao,
wala kufuta dambi zao.

Naagbwe photsi mberezo,
shuulika nao wakati ukatsukirwa.

19

Simikiro inavundzwa

¹ Mwenyezi Mlungu wamuambira Jeremia hivi, “Phiya kpwa mfinyangi wa miyo ya ulongo ukagule tupa ya kutiira madzi. Hala seemu ya nyo vilongozi a atu na seemu ya nyo akulu a alavyadzi-sadaka. ² Chisha tuluka uphiye Dete ra mwana wa Hinomu phephi

na phatu pha kuinjirira kutsupira ryango ra madzaya, kuko ukatangaze ndigokuambira. ³ Undaamba, 'Mwi afalume a Juda na mwi msagalao Jerusalemu phundzani vyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli aambavyo: Lolani, nareha uyi phatu hipha hata atu ndiosikira akakamwe ni miri. ⁴ Mana nyo atu akaniricha na kunajisi phatu hipha kpwa kufukizira uvumba milungu yanjina ambayo nyo enye, akare aho wala afalume a Juda taimanya. Piya akaphaodzaza phatu hipha na mlato wa atu asio na makosa. ⁵ Nao akadzenga mwahali mwa dzulu mwa kulavira sadaka vizuka vya Baali, ili alavye ana aho a chilume na a chichetu dza sadaka za kuochwa, utu ambao siyaalagiza wala kuaamuru, sigaaizire tse. ⁶ Kpwa hivyo mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba: Lola, siku ziredza ambapho atu taandaiha tsona phatu phapha Tofethi, ama Dete ra mwana wa Hinomu ela phandaihua dete ra kuolagira atu. ⁷ Chisha ndabananga mipango ya atu a Juda na a Jerusalemu nami ndahenda atu aho aolagbwe na upanga ni maadui gao. Nindaatiya mikononi mwa nyo aendzao uhai wao, na nyufu zao zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama a tsakani. ⁸ Nami ndauhenda mudzi uhu mkpwulu ukale wa kuangalaza na wa kuberwa. Yeyesi ndiyetsupa phephi na phapho andaangalala na kuuzemerera kpwa sababu ya mapigoge. ⁹ Nindaahenda arye ana aho alume na achetu, chisha arye majirani gao wakati wa tabu ndiyosababishwa ni maadui gao arioazangira, alondao kuaangamiza.'

¹⁰ "Chisha undavundza yo simikiro mbere za nyo atu uphiyao nao. ¹¹ Nawe undaambira hivi ambavyo mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi naamba: Hivi ndivyo ndivyovundza mudzi uhu na nyo asagalao mumo dza mutu avundzavyo nyungu hata isiweze kufinyangbwa luphya, na atu andazikana Tofethi mana taphandakala na nafwasi phatu phanjina. ¹² Vivi ndivyo ndivyohendera mudzi uhu na atue. Mimi ndauhenda mudzi uhu ukale dza Tofethi mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ¹³ Nyumba za Jerusalemu na madzumba ga afalume a Juda, yani nyumba zosi ambazo dzuluye atu afukizira uvumba vitu vyosi virivyo dzulu mlunguni na kunwaga sadaka za uchi milungu yanjina, vyosi vindakala najisi dza Tofethi."

¹⁴ Phahi Jeremia wauka Tofethi ambako kala akahumwa ni Mwenyezi Mlungu kpwendalavya unabii. Achendaima muhala wa nyumba ya kuvoya Mlungu, achiambira atu, ¹⁵ "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi, 'Lolani nindaahendera atu a mudzi uhu mkpwulu na vidzidzivye chila aina ya mashaka nrigopanga chinyume chao, kpwa kukala ni atu visoto asiomendza kuniphundza.' "

20

Jeremia anakosana na Pashihuri

¹ Phahi mlavyadzi-sadaka, Pashihuri, mwana wa Imeri, ariyekala ofisaa mkpwulu kwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu, wamsikira Jeremia analavya unabii uho. ² Phahi Pashihuri achimpiga nabii Jeremia chisha achimfunga magogolo phatu phokala ryango ra dzulu ra Benjamini kahi ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ³ Kuriphocha achimrichira kula chifungoni, naye Jeremia achimuamba, "Mwenyezi Mlungu kandakuiha tsona Pashihuri, ela Tisho ra pande zosi. ⁴ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Lola, ndakuhenda udziogofyere we mwenye na uogofyere asenao osi. Asenao andaolagbwa na upanga ni maadui aho kuno unalola. Chisha ndatiya atu a Juda mikononi mwa mtawala wa Babeli. Iye andaahala mateka aaphirike Babeli ambako andaolaga anjina kpwa upanga. ⁵ Zaidi ya gago, ndalavya utajiri wa nyo mudzi, mapato gosi, vitu vyosi vya samani na akiba zosi za afalume a Juda kpwa maadui gao ndiovihala aphiye navyo Babeli. ⁶ Nawe uwe Pashihuri na osi asagalao mwako nyumbani mundahalwa mateka mphirikpwe Babeli. Kuko undafwa na uzikpwe phamwenga na asenao uriolavya nao unabii wa handzo.' "

Jeremia analalama kpwa utsungu

⁷ Ee Mwenyezi Mlungu wanichenga,
nami nchichengeka;
uwe una nguvu kunishinda
nawe ukaniturya.

Atu anasinda dii kunitseka,
chila mutu ananibera.

⁸ Mana nigombapho, nkukala narira
na kululu kuamba, "Fujo na kuangamizwa!"

Mana kutangaza neno ra Mwenyezi Mlungu kukanihenda
niolohewe na kuberwa dii yosi.

- ⁹ Ela nchiamba, "Sindamuhadza ye Mwenyezi Mlungu, wala kugomba tsona kpwa dzinare," nenoro nkukala avi ni moho unaoaka mwangu moyoni moho uchiotiywa mwangu mifuphani. Nami najeza kuuzuwiya, ela nashindwa.
- ¹⁰ Násikira anji achigomba pokopoko kunihusu, nao ananiogofyera chila uphande, aho anaamba "Mshitakini, nahumshitaki!" Asena angu a kurya na kuusa, ananiazira mai. Aho anaamba, "Menzerepho andachengeka, ndipho humturye na hudziriphize."
- ¹¹ Ela uwe Mwenyezi Mlungu u phamwenga nami dza sujaa wa viha. Kpwa hivyo anigayisao andadzikipwala, na taandaweza kuniturya. Andaabika sana, mana taandafwaulu. Takuna ndiye yala waibu wao.
- ¹² Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, uchunguzaye enye haki, unayeona ulachu wa mutu na mutu aazavyo, nijaliya nione unavyoriphiza maadui gangu, mana chisa changu nikachiika mwako mikononi.
- ¹³ Muimbireni Mwenyezi Mlungu! Mtogoleni Mwenyezi Mlungu! Mana akativya maisha ga anyonje kula mikononi mwa atu ayi.
- ¹⁴ Nailaniwe yo siku nriyovyalwa! Yo siku mayo ariyonivyala naisitambukirwe!
- ¹⁵ Naalaniwe ye mutu ariyemrehera baba habari, iye ariyemuhenda ahererwe kpwa kumuamba, "Ukavyarirwa mwana mlume."
- ¹⁶ Mutu iye naakale dza yo midzi ambayo Mwenyezi Mlungu waipendula bila mbazi; mutu iye naasikire chiriro cha sonono ligundzu na mutsi gunda ra viha.
- ¹⁷ Mana kayaniolaga ndanini mwa mayo ili mayo akale mbira yangu naye ndaniye ingekala kulu siku zosi.
- ¹⁸ Kpwa utu wani natuluka kula mo ndanini mwa mayo? Dze, natuluka ili nipahe tabu na sonono na kuishi maisha ga waibu?

21

Mlungu anarema mavoyo ga Jeremia

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia wakati mfalume Zedekiya ariphomuhumira Pashihuri mwana wa Malikija na mlavyadzi-sadaka Zefania mwana wa Maaseya kpwedzamuza, ² "Huuzire ushauri kpwa Mwenyezi Mlungu, mana Nebukadineza, mfalume wa Babeli analonda ahuvamie. Nkuhenda Mlungu akahuhendera vilinje dza arivyohuhendera pho kare na kumuhenda ye Nebukadineza ahuriche."

³ Phahi Jeremia achiaambira, ⁴ "Muambireni Zedekiya, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, 'Lola, nindausa silaha za viha zirizo mwenu mikononi ambazo mngelumira kupigira viha mfalume wa Babeli na jeshi ra Akalidayo ambao akauzangira nyo mudzi wenu. Chisha nindaareha ro jeshi ra maadui hadi kahi-kahi ya nyo mudzi wenu. ⁵ Mi mwenye ndapigana namwi kpwa nguvu zangu zosi na tsukizi

nyinji kpwa sababu mkanireyeza. ⁶ Nindaapiga osi asagalao mumu mudzini ikale ni nwanadamu ama ni nyama, andaolagbwa ni ukongo mui. ⁷ Mimi Mwenyezi Mlungu naamba, nindamlavya Zedekiya mfalume wa Juda, atumishie na atu a nyo mudzi ambao andatiya ukongo mui, upanga au ndzala niatiye mikononi mwa Nebukadineza, mfalume wa Babeli, na mikononi mwa maadui genu alondao kukuangamizani. Iye andakuolagani kpwa upanga, kandakujalini, kandakusazani wala kukuswameheni.’ ⁸ Zaidi ya gago, aambire nyo atu kukala Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Nakuphani njira mbiri mtsambule, njira ya uzima na njira ya chifo. ⁹ Mutu yeyesi ndiyesala mumu mudzini andaolagbwa na upanga, ndzala au ukongo mui. Ela ndiyetuluka kondze na kudzisalimisha kpwa Akalidayo ndiokala akakuzungulukani andatiya. Na uhai wao undakala ndiyo zewe achiyophaha vihani.’ ¹⁰ Mana nkakata shauri kuuhendera mudzi uhu mai wala si manono, undatiywa mikononi mwa mfalume wa Babeli naye andautiya moho uphye, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

¹¹ “Chisha nyo atu a nyumbani mwa mfalume wa Juda aambire, ‘Phundzani vyo Mwenyezi Mlungu aambavyo, ¹² mwi atu a nyumba ya Daudi! Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

Lavyani uamuli wa haki ligundzu,
 okolani iye achiyefutwa kpwa nguvu,
 kula mikononi mwa iye amuoneraye.
 Bila ya hivyo tsukizi zangu zindatuluka dza moho
 ambao tauweza kuzimwa,
 kpwa sababu ya mahendo genu mai.’

¹³ Lola, mimi ni chinyume chenu, mwimwi msagalao deteni,
 dzulu ya tsi ya kugbwa ya tsagalawe, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
 Mwimwi muuzao, ni ani ndiyetserera kupigana namwi,
 au ni ani ndiyeinjira mwehu husagalamo?

¹⁴ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 Nindakutiyani adabu kulengana na mahendo genu,
 ndatiya moho ko tsakani
 nao undaocha chila chitu chiricho kanda-kandaye.”

22

Mwenyezi Mlungu anaonya afalume

a Juda

¹ Mwenyezi Mlungu waniambira, “Tserera hadi nyumbani kpwa mfalume wa Juda, ukaambire atu maneno higa, ² ‘Phundzani vyo Mwenyezi Mlungu aambavyo, uwe mfalume wa Juda usagariraye chihi cha chifalume cha Daudi phamwenga na atumishio na atu ainjirao maryango gaga. ³ Mwenyezi Mlungu anaamba kukala muhenge ga haki na garigo sawa. Mterenyi achiyetywa mikononi mwa atu ayi achiomuiyira malize. Musiahendere mai ajeni, anachiya na magungu wala msimwage mlatso wa mutu asiye na makosa kahi ya tsi ihi. ⁴ Mana ichikala mundasikira gaga ninagokuambirani, ndipho phahi afalume ndiosagarira chihi cha chifalume cha Daudi ndiphophiya vihani na kuuya salama, na ainjire maryango ga nyumba ihi ya chifalume, kuno akapanda magari ga kuvwehwa ni farasi na dzulu ya farasi phamwenga na atumishi aho na atu ao. ⁵ Ela msiphosikira maneno gaga, mimi Mwenyezi Mlungu naapa kpwa dzina rangu kukala nyumba ihi indakala gandzo.’ ⁶ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu dzumba ra mfalume wa Juda:

Uwe u dza tsi nono ya Giliadi kpwangu,
 dza myango ya Lebanoni,
 ela kpwa kpweli ndakuhenda ukale jangbwa,
 mudzi usio na atu a kuusagala.
⁷ Nindakukira atu ndio kuangamiza,
 chila mmwenga andakala na silahaye,
 nao andatema nguzo za miereziyo minono-minono,
 na azitsuphe mohoni.

⁸ “Phahi atu andatsegatsega na mudzi uho nao andauzana, ‘Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu wauhenda hivi mudzi huno mkpwulu?’ ⁹ Nao andajibu aambe, ‘Kpwa sababu ariha kulunga chilagane cha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, achiabudu milungu yanjina na kuihumikira.’ ”

- 10 Msiririre mutu achiyefwa,
wala msimsononekere
ela mririreni iye aphiyaye tsi ya kure
kpwa kukala kandaiona tsona tsi arikovyalwa.
- 11 Phahi kuhusu Shalumu* mwana wa mfalume Josiya wa Juda ariyetawala badala ya ise ela achitsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu anaamba, “Kandauya ng’o.
- 12 Mutu iye andafwerera ko arikotsamizwa kpwa lazima na tsi ihi kandaiona tsona.”
- 13 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Shaka hiro kpwa yeyesi adzengaye nyumbaye isiyu uaminifu,
na vyumba vya dzulu bila haki;
ahendaye jiraniwe amuhumikire bila maripho,
amuhende myawe ahende kazi bila mshahara.
- 14 Iye aambaye, ‘Ndadzenga dzumba kulu ra gorofa ririro na vyumba vikulu vyenye nafwasi,
nivitiye madirisha
na nifwinike kutaze na mbao za muerezi
chisha niipake rangi ya kundu.’
- 15 Dze, unadziona u mfalume
kpwa kushindana kudzenga na mierezi?
Sowe warya kumvuna na kunwa
na achiamula sawa-sawa na haki.
Naye mamboge gachimphihira vinono.
- 16 Waamula achiya na ariotsowa kpwa haki
na mamboge gachimphihira vinono.
Gano si gahendeka kpwa kunimanya mimi Mwenyezi Mlungu?
- 17 Ela matsogo na moyoo
unaphalahira mapato gasigo ga halali,
kpwa kuolaga asio makosa,
kuonera atu na kuahendera ujeuri.”
- 18 Kpwa hivyo kuhusu Jehoyakimu mwana wa mfalume Josiya wa Juda Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Atu taandamririra, kuamba,
‘Aa mwenehu mlume!’ au ‘Aa mwenehu mchetu!’
Aho taandamririra kuamba,
‘Aa Mwenyezi Mlungu!’ au ‘Aa ngumaye!’
- 19 Mutu iye andazikpwa dza punda,
andagurutwa na kutsuphiwa kure na maryango ga Jerusalemu.”
- 20 “Ambukani mphiyee Lebanoni mkarire,
atu a Jerusalemu kotani kululu ko Bashani,
chisha mphiyee Abarimu mkarire,
mana asena enu akaolagbwa.
- 21 Nágomba nawe wakati mambogo ganakuphihirato,
ela we uchiamba, ‘Sindagasikira tse.’
Ndivyo urivyo, hangu ubarobaroo kuniphundza,
yani kuogopha sauti yangu.
- 22 Arisa enu andakukuswa ni phuto
na asena enu andahalwa mateka;
phahi undagbwirwa ni haya na kuberwa
kpwa sababu ya uyio.
- 23 Mwi atu a Lebanoni,
msagalao nyumba za mierezi,
mundaualadze wakati ndiphogbwirwa ni utsungu,
utsungu dza wa mchetu alondaye kudzivugula!”
- 24 “Mwenyezi Mlungu anaamba, kpweli dza niishivyo, mfalume Konia, mwana wa Jehoyakimu, mfalume wa Juda, hata kala u pehe nivwalayo dza muhuri wa

22:11 22:11 2 Afalume 23:31-34; 2 Nyakati 36:1-4 * 22:11 22:11 Dzina ranjina ra mfalume Shalumu ni mfalume Jehohazi. 22:18 22:18 2 Afalume 23:36—24:6; 2 Nyakati 36:5-7 22:24 22:24 2 Afalume 24:8-15; 2 Nyakati 36:9-10

mfalume, ningekutuluzwa kula mwangu chalani. ²⁵ Nkakutiya mikononi mwa nyo alondao kukutuluzwa uhai, mikononi mwa atu akuogofyerao. Nindakutiya mikononi mwa mfalume Nebukadineza wa Babeli na mikononi mwa Akalidayo. ²⁶ Nindakuzolani, uwe na mayoo ariyekuyvala mphiyi tsi ambayo tamyavyalwa, mkafwerere kuko. ²⁷ Namwi tamundauya tsetsetse tsi ambayo mundakala munaiaza.”

²⁸ Dze, yuno Konia, akakala dza dzaya,
chombo ambacho nkuberwa?

Kpwa utu wani iye na anae
andatsuphiwa kpwenye tsi asiyoimanya?

²⁹ Ee tsi, ee tsi, ee tsi,
phundza vyo Mwenyezi Mlungu aambavyo!

³⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Mutu yuyu muandike kukala kana mwana,
mutu ambaye kandafwaulu maishage gosi;
mana katika chivyaziche takuna ndiyefwaulu
kusagarira chihi cha utawala cha Daudi,
na kutawala tsona ko Juda.”

23

Tumaini ra siku zedzazo

¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Shaka hiro mwi arisa muangamizao na kutsamula mang’ondzi gangu!” ² Kpwa hivyo kuhusu nyo arisa amanyirirao atu angu, ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Kpwa kukala mkatsamula chaa changu na kuchizola wala tamchiroromere, ndakutiyani adabu kpwa uyi wenu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ³ Chisha mimi mwenye nindagakusanya gaserego kula tsi zosi ambazo gaphiya ambako nagazoresa, nami ndagauyiza kpwao chaani, nago gandavyalana na kuenjerezeka. ⁴ Nindagaikira arisa ambao andagaroroma, nago tagandaogopha tsona, tagandaangalala wala takuna ndiroangamika, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

⁵ “Lola, kpwa kpweli siku ziredza, Mwenyezi Mlungu anaamba, ndiphounula mutu wa haki kula chivyazi cha Daudi. Iye andakala mfalume, naye andahenda mahendo kpwa busara, kuhenda garigo haki na ga sawa kpwenye yo tsi. ⁶ Wakati wa kutawalwakpwe, tsi ya Juda indativywa na Iziraeli indakala salama. Mfalume iye andaihwa, ‘Mwenyezi Mlungu ndiye haki yehu.’

⁷ “Lola, wakati undafika, Mwenyezi Mlungu anaamba, wakati ambao atu taandaamba tsona ‘Dza Mwenyezi Mlungu ariyetuluzwa Aiziraeli kula Misiri aishivyo.’ ⁸ Ela andaamba, ‘Dza Mwenyezi Mlungu aishivyo ariyereha chivyazi cha Aiziraeli kula tsi ya vurini na kula tsi zosi ambako kala akaatsamiza kpwa lazima.’ Phapho ndiphokala anaishi kpwenye tsi yao enye.”

Kutiya adabu kpwa manabii a handzo

⁹ Kuhusu nyo manabii,
Nikavundzika moyo,
mifupha yangu inakakama;
ni dza mlevi
dza mutu achiyelewa chapa,
kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu
na kpwa sababu ya nenore ni takatifu.

¹⁰ Mana atu a yo tsi si aaminifu
Maisha gao ni mai chisha anahumira uwezo wao vibaya.
Kpwa sababu ya yo lana tsi inasononeka
na go marisa ko weruni gauma.

¹¹ “Manabii na alavyadzi-sadaka osi taamuogopha Mlungu,
nami nkaaona anahenda uyi mwangu nyumbani,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹² Kpwa hivyo njira zao
zindakala na jiza na kuhereza,
njira ambazo zindaahenda agbwe.
Mana nindaarehera utu uyi

nyo mwaka wa kutiywa kpwao adabu,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹³ Kahi ya nyo manabii a Samariya
nkaona dzambo ra kutsukiza.

Aho atabiri kpwa dzina ra Baali
nao achiangamiza atu angu Aiziraeli.

¹⁴ Ela kahi ya nyo manabii a Jerusalemu
nkaona utu wa kutsukiza

aho nkuzinga na kulunga njira za handzo;
nkuungana mikono na ahendao mai,
hata phasikale na mutu wa kurichana na kuhenda mai.

Kpwangu osi ni dza atu a Sodoma,
na atu a Jerusalemu ni ayi dza atu a Gomora.”

¹⁵ Kpwa hivyo kuhusu nyo manabii, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Nindaahenda arye vyakurya vya utsungu na kunwa madzi ga sumu,
kpwa sababu kula kpwa manabii a Jerusalemu
kusamuogopa Mlungu kukagota kosi.”

¹⁶ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Musigagbwire go maneno ga
unabii muambirwago ni nyo manabii, aho andakuhendani muinjirwe ni tamaa ya bure.
Andagomba ruwiya achizoziata enye, si ruwiya zilazo kpwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁷ Aho
andaenderera kuaambira hara aberao Mwenyezi Mlungu, ‘Indakala sawa kpweni,’ na
hara amenzao kuhenda dza amenzavyo andaambira, ‘Takuna iyi ndirokuphahani.’

¹⁸ Ela ni ani ariyekala kpwenye baraza ya Mwenyezi Mlungu
kuelewa na kusikira aambavyo?

Ni ani ariyephundza na kusikira nenore?

¹⁹ Tsukizi za Mwenyezi Mlungu
ni dza phuto.

Nazo zikazuka dza chikulukulu,
zinapiga dzulu ya vitswa vya atu ayi.

²⁰ Zo tsukizi za Mwenyezi Mlungu tazindasira
hadi ndiphomarigiza garigo mwakpwe moyoni.
Gaga mundagaelewa vinono siku zedzazo.

²¹ Mimi siyahuma manabii aha,
ela auka mairo na ujumbe wao.

Siyaambira chitu,
ela nyo achilavya unabii.

²² Ela angekala kpwenye baraza rangu,
phahi angetangaza maneno gangu kpwa atu angu
na atu angu angericha njira zao mbii,
na mahendo gao mai.”

²³ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mimi ndimi Mlungu nriye phephi, si Mlungu nriye
kure. ²⁴ Dze, mutu anaweza kudzifwitsa hata nsimuone? Dze, sigotere ko mlunguni
na duniani? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ²⁵ Nikasikira nyo manabii alavyao
unabii wa handzo kpwa dzina rangu vyo aambavyo. Anaamba, ‘Nkaloha! Nkaloha!’
²⁶ Mambo gano gandaenderera hadi rini? Go ga manabii afundzao handzo anaroza
mwao achilini. ²⁷ Aho ahendao atu angu ayale dzina rangu kpwa sababu ya ndoso
anazo semurira, dza akare aho arivyoyala dzina rangu kpwa sababu ya vizuka vya Baali.
²⁸ Richa ye nabii ariye na ndoso aiseme, ela richa iye ariye na neno rangu arigombe
kpwa uaminifu. Dze, wiswa una uhusiano wani na mtsere? Mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.” ²⁹ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Dze, neno rangu si dza moho, na dza
nyundo iahulayo mwamba ukakala vipande-vipande? ³⁰ Kpwa hivyo, mimi Mwenyezi
Mlungu ni chinyume cha manabii, ambao nkusikira maneno ga manabii injina nao
akaamba ni maneno gangu. ³¹ Ye Mwenyezi Mlungu anaamba, ni chinyume na nyo
manabii abobodzokpwao kuamba, ‘Mwenyezi Mlungu akaamba.’ ³² Lola, ni chinyume
na aho alavyao unabii wa ndoso zao za handzo, atu aho anaambira na kuangamiza
atu angu kpwa handzo rao wakati siahumire wala kuatsambula. Atu aho taana fwaida
kpwa atu aha. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

³³ “Mwenge wa atu aha, au nabii au mlavyadzi-sadaka achikuuza, ‘Ukuphi mzigo anaohutsukuza Mwenyezi Mlungu?’ Mwimwi mundaamba, ‘Mwimwi ndimwi nyo mzigo, nami ndakurichani, Mwenyezi Mlungu anaamba.’ ³⁴ Tsona nabii, mlavyadzi-sadaka au mutu yeyesi ndiyeamba, ‘Mzigo wa Mwenyezi Mlungu,’ nindamtiya adabu mutu iye na atue osi. ³⁵ Chitu mlondwacho kuuzana mwi enye ni ‘Mwenyezi Mlungu akakujibu utu wani?’ Au ‘Ye Mwenyezi Mlungu akaambadze?’ ³⁶ Ela msiuihe tsona ‘mzigo wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,’ kpwa mana maneno ga chila mutu ganakala mzigowe mwenye, nago gandabananga neno ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, Mlungu wa majeshi, Mlungu wehu. ³⁷ Mundaenderera kumuza ye nabii, ‘Ye Mwenyezi Mlungu akakujibu utu wani?’ Au ‘Ye Mwenyezi Mlungu akaambadze?’ ³⁸ Dzagbwe munadai, ‘mzigo uhu ni wa Mwenyezi Mlungu,’ Mwenyezi Mlungu anaamba, mwimwi munaamba ‘mzigo wa Mwenyezi Mlungu’ dzagbwe nákulagizani msiambe, ‘mzigo wa Mwenyezi Mlungu.’ ³⁹ Kpwa hivyo, lola, ndakuusani phamwenga na nyo mudzi nriokuphani mwimwi na akare enu nikakutsupheni kure nami. ⁴⁰ Nami ndakuhendani mgbwirwe ni haya hata kare na kare, waibu wa kpwenderera ambao atu taandauyala.”

24

Tini nono na mbii

¹ Bada ya Jehoyakini, mwana wa mfalume Jehoyakimu wa Juda na nyo maofisaa, mafundi na enye vyanda kuhalwa mateka kula Jerusalem kuphirikpwa Babeli ni mfalume Nebukadineza, Mwenyezi Mlungu wanipha ruwiya. Lola, phakala na vikaphu viiri vya tini mbere ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ² Chikaphu chimwenga kala china tini nono dza ziratu zivyalo chimbere. Chikaphu chanjina kala china tini mbii zisizorika. ³ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Jeremia unaonani?” Nchimuamba, “Naona tini, zanjina ni nono sana, ela zo zanjina ni mbovu taziweza kurika.”

⁴ Phahi Mwenyezi Mlungu waniamba, ⁵ “Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naamba, dza vyo tini nono zirivyo, ndivyo ambavyo naaharira mateka a Juda, ambao náaphirika tsi ya Akalidayo kula hipha. ⁶ Nindaamanyirira ili aongokerwe na niauyize tsi ihi. Nindaadzenga nami sindaabomola, nindaaphanda wala sindaang’ola. ⁷ Nindaapha moyo wa kumanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, nao andakala atu angu nami ndakala Mlungu wao, mana andaniuyira mioyo kutsuka.

⁸ “Ela Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Ndamuhenda Zedekiya mfalume wa Juda na nyo maofisaage, phamwenga na atu ariosala Jerusalem na nyo asagalao Misiri, akale dza zo tini mbii zisizorika. ⁹ Nindaahenda akale utu wa kutisha kahi za mataifa gosi duniani. Andakala atu a kulaumiwa na a kuberwa na lana kosi-kosi ambako nindaaphirika. ¹⁰ Chisha nindaahenda aolagbwe na upanga, ndzala na makongo mai hadi asire tse kpwenye tsi nriyoapha, aho na ise zao.’”

25

Miaka mirongo sabaa

ya kutsamizwa kpwa lazima

¹ Katika mwaka wa ne wa kutawala mfalume Jehoyakimu mwana wa mfalume Josiya wa tsi ya Juda, (uho kala ni mwaka wa kpwandza wa Nebukadineza kukala mfalume wa Babeli). Mwaka uho, neno ramwedzera Jeremia. ² Phahi Jeremia wagomba na atu osi a Juda na asagalao Jerusalem achiaambira, ³ “Kpwa muda wa miaka mirongo miiri na mihahu kula mwaka wa kumi na tahu wa Josiya mwana wa mfalume Amoni wa Juda hadi rero, Mwenyezi Mlungu kala achiniambira maneno ambago kala nchikuambirani ela tamphundzire bii. ⁴ Dzagbwe Mwenyezi Mlungu kala achikuhimirani atumishie manabii chila mara, ela tamuyaaphundza. ⁵ Aho manabii aamba, ‘Chila mmwenga naariche njiraze na mahendoge mai. Muchihenda hivyo munaweza kusagala tsi ihi ambayo mwimwi na akare enu mwaihewa ni Mwenyezi Mlungu hata kare na kare. ⁶ Msiihumikire na kuiabudu milungu yanjina, msinitsukize na vizuka mchivyodzitengezera. Muchihenda hivyo, sindakuhenderani rorosi iyi.’ ⁷ Ela tamuyaniphundza, tsona mwanitsukiza kpwa vizuka murivyodzitengezera enye, namwi phahi mkadzirehera mashaka enye. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

⁸ “Kpwa hivyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Kpwa kukala tamnisikizire, ⁹ phahi, ndahuma makabila gosi ga tsi ya vurini na mtumishi wangu Nebukadineza mfalume wa Babeli. Nami nindahenda apige tsi ihi na osi akalao mumo na mataifa ganjina jirani. Mimi nindakuangamizani tse na kukuhendani mkale atu

a kuzemererwa na a kuberwa hata kare na kare. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ¹⁰ Ndausa zo sauti za furaha na kuhererwa, yani njerejere zipigirwazo bwana arusi na bibi arusi, na niuse sauti za lala, piya ndausa mwanga wa taa. ¹¹ Tsi ihi yosi indabanangbwa na ikale wekee bila ya atu na mataifa gaga gandahumikira mfalume wa Babeli kpwa muda wa miaka mirongo sabaa. ¹² Ela bada ya nyo muda wa miaka mirongo sabaa kusira, mimi nindamtiya adabu ye mfalume wa Babeli na tsiye, yani tsi ya Akalidayo kpwa sababu ya makosa gao, nami yo tsi ndaihenda ikale tuphu hata kare na kare. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ¹³ Nindairehera tsi iyo mambo gosi nrigogomba chinyumeche, gosi garigoandikpwa kpwenye chitabu chichi ambago Jeremia wagatabiri chinyume na mataifa gosi. ¹⁴ Nyo atu a Babeli andahendwa atumwa ni mataifa ganjina manji na afalume a mkpwotse, nindaaripha kulengana na mahendo na kazi za mikono yao.' "

Chikombe cha tsukizi

za Mwenyezi Mlungu

¹⁵ Phahi higa ndigo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli arigoniambira, "Hala chichi chikombe cha uchi wa tsukizi, ukaaphe nyo atu a mataifa ganjina gosi ambago nkakuhuma uphiye, ukaaphe anwe. ¹⁶ Ndiphonwa, andadedeleka na kuinjirwa ni koma kpwa sababu ya nyo upanga ndioapigira."

¹⁷ Phahi náphokera cho chikombe nrichoheva ni Mwenyezi Mlungu na nchianwesa nyo atu a mataifa ganjina nrigohumwa. ¹⁸ Náahenda atu osi a Jerusalemu, vidzidzi vya Juda, phamwenga na afalume na vilongozi, anwe kuumira cho chikombe, ili kuahenda akale chitu cha kuogofya, kuberwa na kulaniwa dza irivyo hadi rero. ¹⁹ Ano piya náahenda anwe: Farao mfalume wa Misiri, atumishie, maofisaage na atue osi, ²⁰ phamwenga na ajeni osi asagalao phamwenga nao; afalume osi a tsi ya Usi na afalume osi a tsi ya Afilisti (afalume a Ashikeloni, Gaza, Ekironi na atu a Ashidodi ariosala); ²¹ Edomu, Moabu na Amoni; ²² afalume osi a Tiro na Sidoni; afalume a seemu za pwani ya Bahari Kulu; ²³ Dedani, Tema, Buzi na osi adirao nyere zao; ²⁴ afalume osi a Warabuni na ajeni osi akalao ko jangbwani; ²⁵ afalume osi a Zimuri, Elamu na Medi; ²⁶ afalume osi a tsi za vurini, a phephi na a kure, mmwenga bada ya wanjina, na falume zosi za dunia ndzima. Bada ya aha kunwa, mfalume wa Babeli* naye andanwa.

²⁷ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Aambire, Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli naamba, 'Nwani mlewe hata muhaphike, mugbwe na msiweze kuima tsona, kpwa sababu ya nyo upanga ndioureha kahi yenu.' ²⁸ Ela achirema kuchihala cho chikombe kula mwako mikononi, phahi undaambira, 'Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba ni munwe hangu mnalonda hata kale tamlonda! ²⁹ Mana lola, ninaandza kuuhenda mai mudzi uihwao kpwa dzina rangu, dze, ikale mudzi huno undaepuka kutiywa adabu? Taandaepuka bii, mana atu osi aishio duniani naatayarishira upanga, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.'

³⁰ "Phahi tabiri maneno gaga gosi na uambire:

Mwenyezi Mlungu andanguruma kula dzulu,
andaruruma kula phatuphe phatakatifu,
andangurumira atue kpwa nguvu,
andakota kululu dza atu aminyao zabibu,
andangurumira atu osi a duniani.

³¹ Mbiru indasikirwa hadi mwisho wa dunia,
mana Mwenyezi Mlungu andashitaki go mataifa,
andaamula anadamu osi,
na ayi andaolagbwa na upanga," Mwenyezi Mlungu anaamba.

³² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba:

"Lola, mafwa garedza na kuphaha
chila taifa mwenga hadi ranjina,
na phuto kali rinazuka
kula seemu za kure duniani!"

³³ Ndioolagbwa ni Mwenyezi Mlungu wakati uho andaenea chila phatu duniani. Takuna ndiye asononekera, ndiyekusanya nyufu zao wala kuazika, andakala dza mavi chigogota chila phatu.

³⁴ Rirani na mmwagikpwe ni matsozi mwi arisa,

lalani ivuni mwi vilongozi a cho chaa.
 Mana nyo wakati wa kutsindzwa ukafika
 mundagbwa na mvundzike-vundzike dza nyungu nono.
³⁵ Nyo arisa taandakala na phatu pha kudzifwitsa
 wala vilongozi a chaa taandaweza kuchimbira.
³⁶ Sikiza vyo arisa ariravyo,
 na chiriro cha nyo vilongozi a vyaa!
 Mana Mwenyezi Mlungu anabananga marisa gao,
³⁷ Mjina mnono ukabanangbwa
 kpwa sababu ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu.
³⁸ Mwenyezi Mlungu andauka dza simba chiyeuka alalapho,
 na tsi yao indakala taina chitu
 kpwa sababu ya viha vya atu ayi
 na tsukizi za Mwenyezi Mlungu.

26

Atu analonda kumuolaga Jeremia

¹ Pho mwandzo-mwandzo wa utawala wa Jehoyakimu mwana wa mfalume Josiya wa Juda, Mwenyezi Mlungu waniamba, ² “Ima muhala wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ugombe na atu osi a vidzidzi vya Juda edzao kuabudu ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu maneno gosi ambago nakulagiza uaambire na usiriche hata neno mwenga. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ³ Nkuhenda akasikira na kuricha njira zao mbii, ili mimi Mwenyezi Mlungu agaluze nia ya kuahendera mambo mai. ⁴ Aambire kukala mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ‘Ichikala tamundaphundza na kugbwira shariya yangu niriyokuphani, ⁵ na kuphundza go maneno ga atumishi angu manabii ambao náahuma chila mara, dzagbwe tamuasikizire, ⁶ phahi ndahenda nyumba ihi dza Shilo na kuuhenda mudzi uhu uhendwe ndzimo ya kulanira ni mataifa ganjina gosi ga dunia ndzima.’ ”

⁷ Nyo alavyadzi-sadaka, manabii na atu osi amsikira Jeremia achigomba maneno gaga ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁸ Bada ya Jeremia kumarigiza kugomba maneno gosi ambago Mwenyezi Mlungu kala akamlagiza aambire atu osi, alavyadzi-sadaka, manabii na atu osi amgbwira achimuamba, “Uwe ni lazima ufwe! ⁹ Kpwa utu wani ukatabiri kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kukala nyumba ihi indakala dza Shilo na mudzi uhu undakala wekee bila ya atu?” Phahi Jeremia wazangirwa ni atu ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

¹⁰ Nyo maofisaa a Juda ariphosikira mambo higa, akpwedza kula dzumba ra chifalume hadi nyumba ya Mwenyezi Mlungu na achikala na muonano kpwenye Ryango Dziphya ra yo nyumba. ¹¹ Phahi alavyadzi-sadaka na manabii aambira nyo maofisaa na atu osi, “Mutu yuyu anafwaha kuhukumiwa chifo, kpwa kukala akatabiri kuhusu mudzi uhu dza mchivyosikira enye.”

¹² Phahi Jeremia wagomba na nyo maofisaa na atu osi achiamba, “Mwenyezi Mlungu wanihuma nitabiri kuhusu nyumba ihi na mudzi uhu gosi mchigogasikira nagagomba. ¹³ Vivi phahi rekebishani myenendo yenu na mahendo genu na mumphundze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Nkuhenda Mwenyezi Mlungu akagaluzia nia akaricha kuhenda nyo utu uyi ariomuambira andauhenda. ¹⁴ Ela mino ni mwenu mikononi, nihendani vyo muonavyo sawa. ¹⁵ Ela mchiniolaga manyani kamare kukala mwimwi, nyo mudzi na nyo asagalao mumo munadzihika makosa ga kuolaga mutu asiye na makosa, mana kpwa kpweli náhumwa ni Mwenyezi Mlungu nkuambireni gaga gosi mchigosikira.”

¹⁶ Phahi nyo maofisaa na atu osi aambira alavyadzi-sadaka na manabii, “Mutu hiyu kafwaha kuhukumiwa chifo, mana akagomba naswi kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.” ¹⁷ Phahi atumia anjina a yo tsi aunuka achigomba na nyo mkpwutano achiamba, ¹⁸ “Wakati wa utawala wa mfalume Hezekiya wa Juda, Mika kula Moreshethi watabiri achiamba, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba:

Mudzi wa Sayuni undarimwa dza munda,

Jerusalemu indakala gandzo,

na chidzango cha nyumba ya kuvoya Mlungu chindakala tsaka.

¹⁹ “ ‘Kpwani mfalume Hezekiya au atu a Juda amuolaga Mika? Avi Hezekiya wamuogopa Mwenyezi Mlungu na achimvoya Mlungu amuonere mbazi! Naye

Mwenyezi Mlungu achiricha kuahenda mai gokala akaambira. Ela swino hunalonda kudzirehera mashaka enye.”

²⁰ Phakala na mutu wanjina yehwa Uriya mwana wa Shemaya kula Kiriathi-Jearimu, ariyetabiri kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kuhusu mudzi uhu na tsi iki dza anavyotabiri Jeremia. ²¹ Naye mfalume Jehoyakimu, jeshire na maofisaage ariphosikira mambo gogombwa ni Uriya, ye mfalume achilonda kumuolaga. Uriya ariphosikira, wainjirwa ni wuoga achichimbira kuphiya Misiri. ²² Phahi mfalume Jehoyakimu wahuma Elinathani mwana wa Akibori phamwenga na atu anjina aphiye Misiri akamrehe Uriya. ²³ Aho amuuyiza Uriya kula Misiri, achimphirika kpwa mfalume Jehoyakimu, yelagiza aolagbwe kpwa upanga na mwiriwe ukatsuphiwe phatu phazikpwapho atu a kawaida.

²⁴ Ela Ahikamu mwana wa Shafani wamuunga mkpwono Jeremia, hata mfalume kalagizire atu amuolage.

27

Jeremia anaambira atu a Juda amuhumikire Nebukadineza

¹ Mwandzo-mwandzo wa utawala wa mfalume Zedekiya mwana wa Josiya, mfalume wa Babeli, Mwenyezi Mlungu wanipha ujumbe uhu, ² Mwenyezi Mlungu akaamba, “Hala mikowa ya chingo na boriti utengeze gogolo na urivwale singoni. ³ Chisha humu ujumbe kpwa mfalume wa Edomu, wa Moabu, wa Aamoni, wa Tiro na wa Sidoni kutsupira ajumbe a tsi hizo achiokpwedza Jerusalemu kpwa mfalume Zedekiya wa Juda. ⁴ Alagize akaambire akulu aho kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi, ⁵ ‘Kpwa uwezo na nguvu zangu, mimi náiumba dunia na atu na nyama ario mumo, nami nkumupha nimmendzaye. ⁶ Phahi zo tsi zenu nkazilavya kpwa mtumishi wangu Nebukadineza, mfalume wa Babeli. Ndahenda hata nyama a tsakani amuhumikire. ⁷ Mataifa ganjina gosi gandamuhumikira iye, mwanawe wa chilume na mdzukuluwe hadi wakati ndiphofika ambapho tsiye indakala tsini ya mataifa ganjina na afalume anjina enye mkpwotse.

⁸ “Ela ichikala taifa au utawala wowosi taundamuhumikira Nebukadineza mfalume wa Babeli na kutiya singoye kpwenye gogolore, taifa riro ndaritiya adabu kpwa upanga, ndzala na makongo mai hadi nrimarigize kutsupira iye, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ⁹ Kpwa hivyo musiasikize manabii enu, avuguli enu a ndoso, apigi enu a mburuga, agombao na mikoma na atsai enu ambao anakuambirani kukala, tamundamuhumikira ye mfalume wa Babeli. ¹⁰ Mana utabiri wao ni wa handzo, nao undakuhendani mphirikpwe kure na tsi yenu, nami ndakuzolani namwi mundaangamika. ¹¹ Ela taifa rorosi ndirotiya singoye kpwenye gogolo ra mfalume wa Babeli na kumuhumikira, phahi taifa riro ndariricha kpwenye yo tsi ririme na risagale mumo,” Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹² Mimi námupha Zedekiya, mfalume wa Juda ujumbe dza uho nchimuamba, “Injiza singoyo kpwenye gogolo ra mfalume wa Babeli; muhumikire iye na atue, nawe undakala moyo. ¹³ Kpwa utu wani uwe na atuo muolagbwe na upanga, ndzala na ukongo mui, dza Mwenyezi Mlungu arivyoambira mataifa ambago tagandamuhumikira mfalume wa Babeli? ¹⁴ Musigagbwire gago muambirwago ni nyo manabii aambao, ‘Tamundamuhumikira mfalume wa Babeli,’ mana aho anakuchengani. ¹⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba, kukala aho analavya unabii wa handzo kuumira dzina rangi ela siahumire. Kpwa hivyo andakuzolani mwimwi na nyo manabii anaokuchengani, namwi mundaangamika.”

¹⁶ Chisha nchigomba na nyo alavyadzi-sadaka na atu osi nchiamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Musigagbwire bii go muambirwago ni manabii enu. Aho anakuambirani kukala yo miyo ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu taindaka kuuyizwa kula Babeli. Gosi anagokutabiriyani ni ga handzo. ¹⁷ Musiaphundze, muhumikireni ye mfalume wa Babeli namwi mundakala moyo. Kpwa utu wani mudzi uno ubanangbwe-banangbwe? ¹⁸ Ichikala aho ni manabii na ichikala neno ra Mwenyezi Mlungu ri phamwenga nao, naavo ye ili Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi asiruhusu yo miyo ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, iriyo ndani ya nyumba ya mfalume wa Juda na ko Jerusalemu, iphirikpwe Babeli. ¹⁹ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagomba kare kuhusu zo nguzo, ro beseni ra shaba riihwaro bahari na marukpwama ga kuimisira vitu na yo miyo yosazwa mu mudzini, ²⁰ ambavyo Nebukadineza mfalume wa Babeli kaiharire wakati ariphohala mateka Jekonia mwana wa Jehoyakimu mfalume

wa Juda na vilongozi a Juda na a Jerusalemu. ²¹ Ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli piya wagomba kuhusu miyo yorichwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na ndani ya dzumba ra mfalume wa Juda ko Jerusalemu, ²² kukala indahalwa iphirikpwe Babeli na isale kuko hadi ndiphodzisikira kuilunga. Chisha ndaiuyiza na kuyiika phapha, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "

28

Hania anaftwa

kpwa kulavya unabii wa handzo

¹ Mwezi wa tsano wa mwaka uho wa mwandzo-mwandzo wa utawala wa mfalume Zedekiya wa Juda, nabii aihwaye Hania mwana wa Azuri wa kula Gibioni, wagomba nami kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu mbere za alavyadzi-sadaka na atu osi achiamba, ² "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, anaamba, 'Nindavundza ro gogolo ra mfalume wa Babeli. ³ Miaka miiri ndiphosira, ndauyiza miyo yosi ya nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu iriyohalwa phapha ichiphirikpwa Babeli ni mfalume Nebukadineza. ⁴ Chisha ndamuuyiza phapha Jekonia mwana wa Jehoyakimu, mfalume wa Juda na atu anjina osi ariohalwa mateka kula Juda achiphirikpwa Babeli, mana ndarivundza ro gogolo ra mfalume wa Babeli, Mwenyezi Mlungu anaamba.' "

⁵ Phahi nabii Jeremia achimjibu nabii Hania mbere za alavyadzi-sadaka na atu osi ariokala aimire ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Naye Jeremia achimuamba, "Amina! Mwenyezi Mlungu naahende vivyo! Naaza atimize nyo unabii uchiolavya na auyize yo miyo ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na nyo atu osi ariotsamizwa kpwa lazima kuphirikpwa Babeli. ⁷ Ela phundza higa nikuambirago mbere ya atu osi. ⁸ Nyo manabii ariohutanguliya atabiri viha, ndzala na makongo chinyume cha mataifa manji na falume zenye nguvu. ⁹ Ela ye nabii atabiriye amani andamanyikana akahumwa kpweli ni Mwenyezi Mlungu phara ambapho unabiiwe undatimiya!"

¹⁰ Phahi nabii Hania achivula ro gogolo rokala singoni mwa nabii Jeremia na achirivundza. ¹¹ Naye Hania achigomba mbere za atu osi achiamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Hivi ndivyo ndivyovundza gogolo ra Nebukadineza mfalume wa Babeli kula singoni mwa mataifa ganjina gosi kpwa muda usiozidi miaka miiri.' " Bada ya higo nabii Jeremia achiuka.

¹² Muda mchache bada ya Hania kuvula gogolo kula singoni mwa Jeremia na kurivundza, Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achiamba, ¹³ "Phiya ukamuambe Hania kukala Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Uwe wavundza gogolo ra mihi, ela badalaye mundaphaha magogolo ga vyuma. ¹⁴ Mana ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, "Mataifa gaga nkagavvisa magogolo ga chuma singoni ili gahumikire Nebukadineza mfalume wa Babeli, nago gandamuhumikira. Nindamuhenda atawale hata nyama a tsakani." ' " ¹⁵ Naye nabii Jeremia achimuambira nabii Hania, "Ebu phundza we Hania, Mwenyezi Mlungu kakuhumire, nawe ukaahenda atu aamini handzoro. ¹⁶ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Lola nindakuusa duniani. Mwaka uhu undafwa, mana ukahenda atu amuasi Mwenyezi Mlungu.' "

¹⁷ Mwaka uho mwezi wa sabaa, nabii Hania achifwa.

29

Baruwa ya Jeremia

¹ Nabii Jeremia waandika baruwa ko Jerusalemu. Baruwa ambayo waahumira nyo vilongozi na alavyadzi-sadaka, manabii na atu osi ambao Nebukadineza kala akaahala mateka kula Jerusalemu achiaphirika Babeli. ² Gaga ni bada ya mfalume Jekonia na nine na maofisaa ariotulwa a nyumbani mwa mfalume, vilongozi a Juda na a Jerusalemu, mafundi na enye vyanda, kuhalwa mateka kula Jerusalemu. ³ Zedekiya mfalume wa Juda waihala yo baruwa achimupha Eleasa mwana wa Shafani na Gamario mwana wa Hilikiya aphiye nayo kpwa Nebukadineza, mfalume wa Babeli. Baruwa yenye yaandikpwa hivi:

⁴ Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaambira atu osi ambao naausa kula Jerusalemu kuphiya Babeli akale mateka, ⁵ "Dzengani nyumba na msagale mumo, rimani minda, mphande na murye mavunoge. ⁶ Lólani achetu mvyale nao ana a chilume na a chichetu. Alózeni achetu ana enu alume na ana enu achetu naalólwe ili aweze kuvyala ana alume na achetu. Hakikishani

munaenjerezeka kuko msiphunguke. ⁷ Chisha voyani kpwa Mwenyezi Mlungu ili mudzi ambao nakuphirikani mateka uongokerwe, mana uchiongokerwa, mwimwi piya mundaongokerwa. ⁸ Mana ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, 'Musiriche manabii genu na apigadzi enu a mburuga akakuchengani. Msisikize atu anaovugua ndoso zenu. ⁹ Unabii anaoulavya kpwa dzina ranguni wa handzo, mana mimi siahumire, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "

¹⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Miaka mirongo sabaa ichisira kuko Babeli, nindakpweza nitimize nrigolaga na nikuuyizeni phapha. ¹¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Mana namanya yo mipango ninayokuazirani. Ni mipango ya kuongokerwa si ya uyi, mipango ya kukuphani kuluphiro ra siku zedzazo. ¹² Ndipho mundaniha na kunivoya nami ndakusikirani. ¹³ Mndiphoniendza na mioyo yenu yosi mundaniona. ¹⁴ Mundaniona, nami nindakutuluzani kula utumwani nikuuyizeni. Nindakukusanyani kula kahi za mataifa nrikokala nakutsamizani kpwa lazima, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "

¹⁵ Mwimwi munaweza kuamba, "Mwenyezi Mlungu akakuphani manabii ko Babeli," ¹⁶ ela Mwenyezi Mlungu akagomba kuhusu ye mfalume achiyesagarira chihi cha utawala cha Daudi na kuhusu atu osi ariosala mo mudzini, abari enu ambao taayahalwa mateka phamwenga namwi. ¹⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Lola, nindahenda ko ariko kukale na viha, ndzala na makongo mai, nao andakala dza tini mbii ambazo tazirika. ¹⁸ Nindaazoresa na upanga, ndzala na makongo na akale utu wa kuogofya kpwa mataifa gosi duniani, ndzimo ya kulanira, utu wa kuangalaza, wa kuberwa na kuzemerwa ni mataifa gosi kosi ambako náaphirika. ¹⁹ Mana tamgagbwirire maneno gangu nrigokuambirani chila mara kutsupira atumishi angu manabii," Mwenyezi Mlungu anaamba. ²⁰ Sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu, mwimwi mateka nriokuusani Jerusalemu nchikuphirikani Babeli. ²¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba kuhusu Ahabu mwana wa Kolaya na Zedekeya mwana wa Maaseya, ambao anatabiri handzo kpwa dzina ranguni, "Nindaatiya mikononi mwa Nebukadineza mfalume wa Babeli, naye andaaolaga mbere zenu. ²² Kpwa sababu yao, atu osi ario Babeli ariohalwa mateka kula Juda wakati analani andaamba, 'Mwenyezi Mlungu naakuhendeni dza arivyomuhenda Zedekeya na Ahabu arioochwa ni mfalume wa Babeli.' ²³ Mana ahenda mai ko Iziraeli, azinga na akaza majirani gao na agomba maneno ga handzo ambago siahumire kpwa dzina ranguni. Mimi ndimi nigamanyaye mana nagashuhudiya, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."

Baruwa ya Shemaya

²⁴ Mwenyezi Mlungu waniambira nimuambire Shemaya kula Nehelamu, ²⁵ kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, "Uwe wahuma baruwa kpwa atu osi a Jerusalemu na Zefania mwana wa mlavyadzi-sadaka Maaseya na alavyadzi-sadaka osi, yoamba:

²⁶ Mwenyezi Mlungu mwenye akakutsambula ukale mlavyadzi-sadaka badala ya Jehoyada, ukale muimirizi wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Chila anayedzihenda wa koma na kulavya unabii undamfunga magongo maguluni na silisili singoni.

²⁷ Kpwa utu wani kukamdemurira Jeremia kula Anathothi anayekutabiriyani. ²⁸ Mana akahurehera unabii kuku Babeli kuamba, 'Utumwa wenu ni wa muda mure kpwa hivyo dzenani nyumba msagale, phandani minda yenu na murye mavunoge.' "

²⁹ Phahi mlavyadzi-sadaka Zefania wasoma yo baruwa mbere ya nabii Jeremia. ³⁰ Mwenyezi Mlungu achimuamba Jeremia, ³¹ "Huma ujumbe kpwa atu osi ariotsamizwa kpwa lazima uaambire kukala higa ndigo ambago Mwenyezi Mlungu anagomba kuhusu Shemaya kula Nehelamu: Kpwa kukala Shemaya wakutabiriyani wakati simuhumire na achikuhendani muamini handzore, ³² phahi mimi Mwenyezi Mlungu ndamtiya adabu Shemaya phamwenga na chivyaziche, na taphana hata mutu mmwenga ndiyetiya na aone manono ambago ndagahendera atu angu, mana akaahenda atu angu aniasi. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."

30

Mlungu anauyiza atu a Iziraeli na a Juda

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achimuamba, ² "Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nakuamba uandike chitabuni maneno gosi nchigokuambira. ³ Mana wakati uredza ambapho mimi Mwenyezi Mlungu ndatuluzatu angu a Iziraeli na a

Juda kula ko arikotsamizwa kpwa lazima na niauyize kpwenye tsi niriyoapira ise zao kukala nindaapha ikale yao.”

⁴ Higa ndigo maneno ambago Mwenyezi Mlungu wagomba kuhusu Iziraeli na Juda:

⁵ “Mwenyezi Mlungu anaamba,
Hukasikira chiriro cha kubabaisha
chiriro cha kuogofya wala si cha amani.

⁶ Vivi uza umanye,
dze, mlume anaweza kuvyala?
Kpwa utu wani naona chila mlume
akagbwiririra ndani
dza mchetu mwenye utsungu wa kudzivugula?
Kpwa utu wani chila uso ukakundzika?

⁷ Wee! Siku iyo ni ya kutisha sana
takuna dza iyo
undakala wakati wa kuteseka kpwa Jakobo,
ela andativywa na gago.”

⁸ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Siku iyo ndiphofika andavundza magogolo garigo mwao singoni na kukata silisili zao, nao taandahendwa atumwa tsona ni ajeni. ⁹ Ela andahumikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao na mfalume wa chivyazi cha Daudi ambaye Mlungu andaatsamburira.”

¹⁰ Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Usiogophe uwe Jakobo mtumishi wangu,
wala usiangaike, uwe Iziraeli;
mana ndakutivya uwe na chivyazicho,
kula tsi za kure mrikophirikpwa mkakale mateka.
Jakobo andakala na amani na urindzi tsona,
na takuna ndiyemtishira.

¹¹ Mana ni phamwenga nawe ili nikutivye,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

Go mataifa ganjina gosi
ambago kala nkakutsamula ndagaangamiza tsetsetse
ela uwe sindakuangamiza.

Sindakuricha bila kukutiya adabu,
nindakutiya adabu kpwa haki.

¹² Mana Mwenyezi Mlungu anaamba:
virondavyo tavilagulika,
na chirondacho tachina dawa.

¹³ Kuna mkanizi
chirondacho tachina dawa,
tachilagulika bii.

¹⁴ Asenao na azembeo osi akakuyala,
taakujali kpwa chochosi.

Mana nkakupiga dza adui apigavyo,
pigo ra mviha asiye na mbazi,
kpwa sababu kosaro nkulu
dambizo ni nyinji sana.

¹⁵ Kpwa utu wani unarizwa ni chirondacho?
Kulumirako takuna dawa.

Mana makosago ni makulu,
dambizo ni nyinji sana.
Nami nkakuhendera mambo gaga.

¹⁶ Kpwa hivyo osi akuryao andariwa
na avihaos osi andahalwa mateka.
Ahalao zewe vituvyo, vyao navyo vindahalwa
na nyo akuindzao nindaainza.

¹⁷ Mana ndakuhenda ukale mzima tsona
na ndaphoza virondavyo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

Mana akakuiha chijego:
‘Sayuni, mudzi usio na aroromi!’ ”

- 18 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Lola, nindauyiza atu a chivyazi cha Jakobo kwenye tsi yao
 na niaonere mbazi mwao makaloni.
 Mudzi hinyo undadzungbwa dzulu ya ro gandzo,
 na ro dzumba ra chifalume rindadzungbwa pho ririphokala.
- 19 Mumo mundatuluka mawira ga shukurani,
 na sauti za atu achiohererwa.
 Nindaahenda aenjerezeke, nao taandakala achache;
 nindaahenda aishimiwe, nao taandaberwa tsona.
- 20 Ana ao andakala dza arivyokala pho kare,
 na atu ao andaimarishwa mbere zangu
 nami ndaatiya adabu anaoonera.
- 21 Mmwenga wao andakala chilongozi,
 mtawala wao andala kahi yao;
 nindamuhenda anisengerere, naye andanilunga,
 mana ni ani awezaye kunisengerera?
 Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
- 22 Mwimwi mundakala atu angu,
 nami ndakala Mlungu wenu.”
- 23 Lola, phuto ra Mwenyezi Mlungu!
 Tsukizi zikazuka,
 chikulukulu chikali,
 ndichopiga vitswa vya atu ayi.
- 24 Tsukizi za Mwenyezi Mlungu tazindadigirika
 hadi ndiphohenda na kutimiza ro ririro mwakpwe moyoni.
 Higa mundagaelewa siku zedzazo.

31

Aiziraeli anauya kpwao

- 1 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Wakati uho nindakala Mlungu wa miryango yosi ya
 Iziraeli, nao andakala atu angu.”
- 2 Mwenyezi Mlungu anaamba:
 atu ariotivywa na upanga
 aphaha mbazi ko weruni,
 wakati atu a Iziraeli ariphoendza amani.
- 3 Mwenyezi Mlungu wahutsembukira pho kare achiamba,
 “Nikakumendzani na mendzwa isiyosika
 na nkaenderera kukala muaminifu kpwenu.
- 4 Nindakudzenga tsona uwe Iziraeli, nawe undakalato,
 uwe mwanamwali Iziraeli!
 Undahala tamburini uphiye
 ukavwine na atu ario na raha.
- 5 Undaphanda tsona mizabibu
 kpwenye myango ya Samariya;
 mkurima andaphanda,
 naye andafwaidi mavunoge.
- 6 Mana siku indafika arindzi andakota kululu
 ko myango ya Efuraimu, aambe,
 ‘Unukani hukaambuke Sayuni,
 kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.’ ”
- 7 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Muimbireni Jakobo na raha,
 rikotereni kululu ro taifa kulu kuriko gosi.
 Tangazani, mtogole muambe,
 ‘Mwenyezi Mlungu akativya atue
 atu asereo a Iziraeli.’
- 8 Lola, nindaareha kula tsi ya vurini,
 nindaakusanya kula seemu za kure za dunia,
 kahi yao vipofu na viswere,

achetu achiopheza na ario na utsungu wa kudzivugula,
borori ra atu rindauya.

⁹ Andauya na ndiro,

kuno anavoya mavoyo ga kutubu.

Nindaalongoza na kanda-kanda za vidzuhu vya madzi,

ndaalongoza na njira ya kugoloka ili asikpwale.

Mana mimi ndimi ise wa Iziraeli,

na Efuraimu ni mwana mlume wa kpwandza.”

¹⁰ Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu aambavyo mwi mataifa,

naritangazwe tsi za kure za pwani,

amba, “Iye ariyetsamula Aiziraeli andaakusanya,”

naye andaaroroma dza mrisa aroromavyo mang’ondzige.

¹¹ Mana Mwenyezi Mlungu akamkombola Jakobo,

na kumuika huru kula mikononi mwa enye mkpwotse kuriko iye.

¹² Andakpwedza aimbe na raka ra dzulu pho mwango wa Sayuni,

andahererwa kpwa sababu ya unono wa Mwenyezi Mlungu,

kpwa mtsere, uchi na mafuha niaphago,

na kpwa mang’ondzi na ng’ombe piya.

Maisha gao gandakala dza minda iriyo na chinemi,

nao taandakala na sonono tsona.

¹³ Ndi pho asichana aho andavumba na kuhererwa,

avulana na atumia andafwahirwa.

Nindagalaza chiriro chao chikale raha,

nindaaphoza marendra na kuahenda ahamirwe badala ya sonono.

¹⁴ Nyo alavyadzi-sadaka ndaapha vitu vinji vya kuaotosha,

nao atu angu andatosheka na unono wangu,

mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Sauti inasikirika hiko Rama

ya chiriro na sonono.

Raheli anaririra anae;

anarema kunyamazwa mana kandaaona tsona.”

¹⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Dzizuwiye usirire

na usimwagikpwe ni matsozi;

mana kaziyo indatuzwa,

anao andauya kula yo tsi ya maadui. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹⁷ Kuna kuluphiro siku zedzazo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,

na anao andauya kpwenye tsi yao yenye.”

¹⁸ Nkasikira Efuraimu anaula kuno anaamba,

“Ukanitiya adabu dza mwana ndzau ambaye kadzangbwefundzwa kurima;

nirekebishia niuye dza vyo kare,

mana uwe u Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.

¹⁹ Mana bada ya kuangamika mimi nátubu;

bada ya kumanya, nájuta.

Nágbwirwa ni haya na nchikala mzuzu,

mana nágbwirwa ni waibu wa uvulanani.”

²⁰ Dze, Efuraimu si mwanangu mlume nimmendzaye?

Dze, siye mwanangu ambaye nammendza?

Dzabgwe nkugomba chinyumeche,

nchere mtambukira.

Kpwa hivyo moyo wangu unamuaza iye,

kpwa kpweli ndamuonera mbazi,

mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

²¹ “Ika alama mwako njirani,

ika viguzo vikulongoze,

itambukire vinono yo barabara kulu,
yo barabara mriyophihira.

Uya uwe mwanamwali Iziraeli,
uyani kpwenu midzini.

²² Undadengereka hadi rini,
we msichana usiyekala muaminifu?

Kpwani Mwenyezi Mlungu akaumba chitu chiphya duniani,
mchetu andamrinda mlume.”

²³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Ndiphoauyiza kula ko arikotsamizwa kpwa lazima, atu ko Juda na vidzidzivye andaamba hivi tsona, ‘Mwenyezi Mlungu naakujaliye, uwe uriye makalo enye haki, uwe mwango mtakatifu!’

²⁴ “Atu andaishi phamwenga ko Juda na vidzidzi vyosi — akurima na nyo anyendekao hiku na hiku na mifugo yao. ²⁵ Mana ndamuoyeza iye ambaye moyowe ukaremwa na kuamvunisa achiogbwa na mtsare.

²⁶ “Mana mutu andaweza kuamba, ‘Nkalala usingizi mnono na nchipholumuka nkadzisikirato.’

²⁷ “Mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ‘Wakati undafika, ndiphoozaza nyumba ya Iziraeli na ya Juda chivyazi cha atu na cha nyama. ²⁸ Na dza nrivyokala muaminifu kukung’olani, kukubomolani, kukubwagani, kukubanangani na kukugayisani, ndivyo ndivyokala kukuphandani na kukudzengani, Mwenyezi Mlungu anaamba. ²⁹ Wakati uho atu taandaamba tsona,

“Akare aya zabibu za ngbwadu

ela meno ga ana aho ndigo garigofwa gandzi.”

³⁰ “ ‘Ela chila mmwenga andafwa kpwa dambiye mwenye; chila mutu ndiyerya zabibu za ngbwadu, menoge mwenye ndigo ndigofwa gandzi.’ ”

³¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Lola, wakati uredza ambapho nindaika chilagane chiphya na atu a Iziraeli na atu a Juda. ³² Hicho tachindakala dza chilagane nrichoika na akare ao nrirphoagbwira mikono nchiatuluza kula tsi ya Misiri. Chilagane ambacho achivundza, dzagbwe nakala dza mlume wao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ³³ Hichi ndicho chilagane ndichoika na atu a Iziraeli wakati hinyo. Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Nindatiya shariya yangu mwao achilini na kuiandika mwao mioyoni. Mimi ndakala Mlungu wao, nao andakala atu angu. ³⁴ Takundakala na haja ya mutu kumfundza jiraniwe au nduguye tsona kumuamba, “Mmanyee Mwenyezi Mlungu,” mana chila mmwenga andanamanya kuandzira mdide hadi mvyere, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. Mana nindaaswamehe makosa gao na sindatambukira tsona dambi zao.’ ”

³⁵ Iye arihendaye dzuwa riale mutsi

na kulagiza mwezi na nyenyezi zilavye mwanga usiku,

iye avurugaye bahari ikakala na maimbi,

iye ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba

³⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Siku amuri zizi zichiangamika mbere zangu, ndipho chivyazi cha Iziraeli chindasika

kukala taifa mbere zangu ta kare na kare.

³⁷ Mwenyezi Mlungu anaamba,

kala ko dzulu mlunguni kungepimika,

na yo misingi ya dunia ingeweza kuchunguzwa,

phahi ningechitsupha kure chivyazi cha Iziraeli,

kpwa gosi arigohenda, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

³⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Wakati uredza ambapho mudzi uhu undadzengbwa luphya ukale mudzi wangu mtakatifu, kula mnara wa Hananeli hadi ryango ra pembeni.

³⁹ Na muphakawe undaphiya kure hadi mwango Garebu, chisha ugaluke kuelekea Goa.

⁴⁰ Dete rosi ritsuphiwaro nyufu, ivu na minda yosi kula chidzoho Kidironi, hadi pembeni mwa Ryango ra Farasi kuelekea uphande wa mlairo wa dzuwa, rindakala takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu. Nyo mudzi taundang’olwa wala kubanangbwa tsona ta kare na kare.”

32

Jeremia anagula munda

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia mwaka wa kumi wa utawala wa Zedekiya mfalume wa Juda, ambao kala ni mwaka wa kumi na nane wa utawala wa Nebukadineza. ² Wakati uho jeshi ra mfalume wa Babeli kala rikazangira Jerusalem, naye Jeremia nabii wafungirwa kwenye muhala wa arindzi kahi ya nyumba ya mfalume wa Juda. ³ Zedekiya mfalume wa Juda kala akamfunga na kuamba, “Kpwa utu wani unalavya unabii kuamba kukala, Mwenyezi Mlungu anaamba andautiya mudzi mikononi mwa mfalume wa Babeli, naye andauhala mateka. ⁴ Mimi Zedekiya Mfalume wa Juda sindachimbira mikononi mwa Akalidayo, ela kpwa kpweli ndatiywa mikononi mwa mfalume wa Babeli nami ndamuona na matso gangu na nigombe naye uso kpwa uso. ⁵ Chisha mfalume wa Babeli andanihala mimi Zedekiya aphiye nami Babeli, nkakale kuko hadi Mwenyezi Mlungu ndiphonishuulikiya. Tsona unaamba kukala Mwenyezi Mlungu anaamba napho hundapigana na atu a Babeli tahundaaturya bii.”

⁶ Jeremia achiamba, “Mwenyezi Mlungu waniamba: ⁷ Lola, Hanameli mwana wa aphuyo Shalumu andakpwedza ko kpwako akuambe, ‘Gula munda wangu urio Anathothi mana una haki ya kuukombola na kuuhenda ukale wako kpwa kukala umdugu wa phephi.’ ⁸ Phahi mkoi wangu Hanameli wanedzera hiko jela kahi za muhala wa arindzi, dza Mwenyezi Mlungu arivyogomba, naye achiniamba, ‘Gula munda wangu urio Anathothi hiko tsi ya Benjamini, mana una haki ya kuukombola, ugule ukale wako.’ Nami nchimanya hiri ni neno ra Mwenyezi Mlungu.

⁹ “Nami nchiugula nyo munda wa mkoi Hanameli uriokala Anathothi, nchimpimira vipande kumi na sabaa vya feza nchimupha. ¹⁰ Phahi naphaha mashaidi achitiya muhuri cho cheti kuonyesa kukala nyo munda ni wangu kpweli, na nchimupha zo pesa. ¹¹ Nchihala cho cheti cha kugurira chopigbwa muhuri, chiricho na masharuti na makubaliano, na cho chanjina ambacho tachipigirwe muhuri. ¹² Phahi nahala cho cheti cha kugurira nchimupha Baruku mwana wa Neriya mdzukulwa wa Mahiseya, mbere za mkoi wangu Hanameli na mashaidi ariotiya saina cho cheti cha kugurira, na mbere za Ayahudi osi ariokala asegere muhala wa jela. ¹³ Nchimupha malagizo gaga mbere zao, nchiamba, ¹⁴ ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Hala vyo vyeti vyosi — cho chenye muhuri na cho ambacho tachina muhuri uvitiye nyunguni, vikale mumo muda mure. ¹⁵ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Atu andagula nyumba, munda ya mizabibu na munda yanjina kpwenye tsi ihi.’ ”

Jeremia anavoya uwezo wa kuelewa

¹⁶ Bada ya kuchilavya cho cheti cha kugurira kpwa Baruku mwana wa Neriya, namvoya Mwenyezi Mlungu, nchiamba, ¹⁷ “Aa, Mwenyezi Mlungu! Uwe ndiwe uriyeumba mlunguni na duniani kpwa uwezoo mkpwulu na mkpwoono wenye nguvu! Takuna gumu ambaro kuriweza.” ¹⁸ Uwe ukuonyesa mwendza isiyosika vivyazi vinji ela ukutiya adabu ana kpwa makosa ga ise zao. Ee Mlungu mwenye uwezo na mwenye nguvu, uihwaye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ¹⁹ Ushaurio na mahendogo ni makulu. Uwe unaona gosi gahendwago ni anadamu, uwe ukutuza chila mutu kulengana na tabiyaze na mahendoge. ²⁰ Uwe uriyehenda vilinje ko tsi ya Misiri, na hadi rero unaenderera kuahendera ko Iziraeli na kahi ya anadamu osi, na kuhenda umanyikane dza irivyo ihi rero. ²¹ Uwe waatuluza atuo Aiziraeli kula Misiri kpwa ishara na vilinje kpwa mkpwoono wenye nguvu na uwezo na kuogofya kunji. ²² Uwe waapha tsi ihi uriyoaapira akare aho kukala undaapha tsi yenye rutuba. ²³ Aho achiiinjira achiihenda yao. Ela taayaogopha sautiyo au kugbwira shariyayo, aho taahendere urivyoalagiza ahende. Ndiyo mana uchiarehera mashaka higa gosi. ²⁴ Lolani Akalidayo akaika tsumbi za mtsanga kuzunguluka mudzi, akauzangira ili aphafe kuuvalia na kuuteka. Kpwa sababu ya upanga, ndzala na ukongo wa tauni, mudzi unalaviwa mikononi mwa Akalidayo auvamiaio. Urigogomba ganatimiya dza uonavyo. ²⁵ Dzagbwe nyo mudzi undatiywa mikononi mwa Akalidayo, uwe Mwenyezi Mlungu unaniamba niphaha mashaidi nilavye pesa nigule munda.

²⁶ Phahi Mwenyezi Mlungu wamuamba Jeremia, ²⁷ “Lola, mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa anadamu osi. Ni utu wani nisiuweza? ²⁸ Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, mudzi uhu nautiya mikononi mwa Akalidayo na mikononi mwa Nebukadineza mfalume wa Babeli, naye andauteka. ²⁹ Nyo Akalidayo aupigao viha nyo mudzi andakpwedza autiye moho phamwenga na nyumba za atu ariofukizira uvumba vizuka vya Baali darini mwa nyumba zao na kulavira milungu yanjina sadaka za vinwadzi, ili anitsukize. ³⁰ Mana nyo atu a Iziraeli na a Juda akakala a kunihendera mai

tu kula wanache wao. Akakala a kunitsukiza tu kpwa sababu ya kazi za mikono yao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ³¹ Hangu mudzi uhu udzengbwe hadi rero, mudzi uhu ukanitsukiza, kpwa hivyo ndawuusa phangu matsoni. ³² Kpwa sababu ya uyi wao ana a Iziraeli na a Juda akanitsukiza — aho, afalume ao, vilongozi ao, alavyadzi-sadaka na manabii ao, atu a Juda na a Jerusalemu. ³³ Aho akanilozera kogo wala si nyuso zao, dzagbwe náafundza chila mara nyo taanisikizire wala kulunga malagizo gangu. ³⁴ Aho nkuika vizuka vya kutsukiza ndani ya nyumba ninamoabudiwa, na kuitiya najisi. ³⁵ Adzenga phatu pha dzulu pha Baali ko Dete ra mwana wa Hinomu ili alavye ana aho a chilume na a chichetu kpwa mlungu aihwaye Moleki, dzagbwe siyaalagiza, wala tariyainjira mwangu maazoni kukala anaweza kuhenda utu wa kutsukiza na kuahenda atu a Juda ahende dambi.

³⁶ “Kpwa hivyo kuhusu mudzi huno ambao mwimwi munaamba, ‘Ukatiywa mikononi mwa mfalume wa Babeli kpwa upanga, kpwa ndzala na kpwa ukongo mui,’ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, ³⁷ ‘Lola, nindaakusanya kula tsi zosi nrikoazola niriphokala nikatsukirwa na tsukizi nyinji. Mimi nindaauyiza phapha na kuahenda asagale kpwa usalama. ³⁸ Aho andakala atu angu nami ndakala Mlungu wao. ³⁹ Nindaahenda ahende manono anagoza mwao mioyoni na agahende ili aniogophe wakati wosi kpwa fwaida yao na ya vivyazi vyao. ⁴⁰ Nindaika nao chilagane cha kare na kare, nami sindaricha kuahendera manono, chisha ndaahenda aniogophe ili asiniriche tsetsetse. ⁴¹ Nindahamirwa ni kuahendera manono na kuaika kahi ya tsi ihi na moyo wangu wosi na roho yangu yosi.’

⁴² “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Dza nrivyoahendera mai atu aha, ndivyo ndivyoahendera mambo manono nrigoalaga atu aha. ⁴³ Minda indagulwa tsona kpwenye tsi ihi ambayo munaamba kukala, ikakala wekee, bila ya atu na nyama, mana ikatiywa mikononi mwa Akalidayo. ⁴⁴ Minda indaguzwa kpwa feza na vyeti vindatiywa saini na kupigbwa mihiri mbere ya mashaidi kahi ya tsi ya Benjamini, vidzidi kuzunguluka Jerusalemu, midzi ya Juda, vidzidi vya tsi ya myangoni, midzi ya Shefela na midzi ya Negebu. Mana nindaahenda aongokerwe tsona, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”

33

Ahadi za amani na kuongokerwa

¹ Mwenyezi Mlungu wamuamba tsona, Jeremia ariphokala achere jela kpwenye muhala wa urindzi, ² “Mimi Mwenyezi Mlungu nriyeumba tsi na nchihenda ikale nono, dzina rangu ndimi Mwenyezi Mlungu. ³ Niiha nami ndaihika, nami ndakuonyesa mambo makulu garigofwitsika ambago kudzangbwegamanya. ⁴ Mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nkgomba kuhusu nyumba za mudzi uhu na nyumba za afalume a Juda ambazo zabomolwa na kuhumira go mawe kudzenga tsona kuta za kuzuwiya zo kambi za maadui ariozangira nyo mudzi asiupige viha. ⁵ Akalidayo aredza mpigane nao, ela yo mitaru mikulu indaodzala nyufu za atu ambao ndaolaga kpwa tsukizi kali. Mudzi uhu nkaulozera kogo kpwa sababu ya uyi wao wosi. ⁶ Ela ndaupoza na niuhende ukaletu tsona, nindaapoza atu angu na niahende ahamirwe kpwa kuongokerwa kunji na usalama. ⁷ Nindaauyiza atu a Juda na a Iziraeli kula ko arikotsamizwa kpwa lazima, nami ndahenda akale dza arivyokala pho mwandzo. ⁸ Nindatakasa dambi zao arizonihendera na kuswamehe dambi yao ya kuniasi. ⁹ Na mudzi uhu undanihenda niishimiwe, nikale na raha, nitogolwe na niphaha nguma mbere za mataifa ganjina gosi ga duniani, ndigosikira go mambo manono niahenderago na amani niaphayo.

¹⁰ “Mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ‘Munaamba kukala phatu phapha ni gandzo phasipho na mana, phasipho na mutu wala nyama. Ela mo ndani ya midzi ya Juda yotsamwa na barabara za Jerusalemu zorichwa wekee bila atu wala nyama, kundasikirwa tsona ¹¹ sauti za raha na kuhererwa, njerejere apigirwazo bwana na bibi arusi na sauti za aimbadzi wakati anareha sadaka za shukurani nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu:

“Mlavireni shukurani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
mana Mwenyezi Mlungu ni mnono,
mana mendzwaye taisika ta kare na kare!”

¹² “ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, “Phatu phapha ambapcho ni gandzo phasipho na atu wala nyama na kpwenye midziye yosi, kundakala na marisa manono ga kutosha arisa kurisa mifugo yao. ¹³ Arisa andaolanga tsona mang’ondzi gao, kpwenye midzi ya myangoni, midzi ya Shefela, midzi ya Negebu, tsi ya Benjamine, vidzidzi vyozunguluka Jerusalem na midzi ya Juda, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

¹⁴ “ Mimi Mwenyezi Mlungu naamba kukala, wakati uredza ndiphotimiza ahadi nriyoika na atu a Iziraeli na atu a Juda. ¹⁵ Siku zizo na wakati uho nindahenda Panda yenye haki itsephule kula chivyazi cha Daudi, naye andahenda haki na garigo sawa kpwenye yo tsi. ¹⁶ Siku zizo tsi ya Juda indativywa na Jerusalem indakala salama, nayo indaihwa, “Mwenyezi Mlungu ndiye haki yehu.” ’ ’ ”

¹⁷ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, “Daudi kandakosa mutu wa kusagarira chihi cha utawala cha nyumba ya Iziraeli. ¹⁸ Vivyo hivyo alavyadzi-sadaka kula chivyazi cha Alawi taandakosa mutu ndiyeima mbere zangu kunilavira sadaka za kuochwa, sadaka za mtsere wa kuocha na sadaka zanjina hata kare na kare.”

¹⁹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achiamba, ²⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, “Dza viratu ambavyo tamuweza kuvundza chilagane changu nrichoika kuhusu usiku na mutsi kpwedza wakatiwe niriopanga, ²¹ vivyo hivyo chilagane changu na Daudi mtumishi wangu tachiweza kuvundzika, na kumuhenda iye akose mwana mlume wa kusagarira chihiche cha utawala na piya chilagane changu na atumishi angu alavyadzi-sadaka a chivyazi cha Lawi. ²² Dza nyenyezi ko mlunguni na mtsanga baharini usivyooolangika, ndivyo ndivyoenjereza chivyazi cha Daudi mtumishi wangu na alavyadzi-sadaka ario chivyazi cha Lawi anihumikirao.”

²³ Mwenyezi Mlungu wamuamba Jeremia, ²⁴ “Dze tamdzangbwechunguza gara gagombwago ni hinya atu? Aho nkuamba, ‘Mwenyezi Mlungu akarema zo falume mbiri arizozitsambula.’ Akabera atu angu chiasi cha kuona kukala si taifa mwao matsoni. ²⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Kala siikire chilagane changu cha usiku na mutsi na kuika malagizo kuhusu utaratibu wa mlunguni na duniani, ²⁶ phahi ningerema cho chivyazi cha Jakobo na Daudi mtumishi wangu na nisingetsambula mmwenga wa chivyaziche kutawala chivyazi cha Burahimu, Isaka na Jakobo. Mana ndaaonera mbazi na niauyizire kuongokerwa kpwao.’ ”

34

Ujumbe kpwa Zedekeya

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia, wakati Nebukadineza mfalume wa Babeli na jeshire rosi na falume zosi zokala tsini ya utawalawe ariphokala anapigana na Jerusalem na midzi chiyozunguluka. ² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli wamuamba, “Phiya kpwa Zedekeya mfalume wa Juda ukamuamba kukala mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ni phephi kutiya mudzi uhu mikononi mwa mfalume wa Babeli naye andauocha na moho. ³ Kundaweza kuchimbira bii, ela undagbwirwa na kutiywa mwakpwe mikononi. Undamuona ye mfalume wa Babeli na matsogo mwenye na undagomba naye uso kpwa uso, chisha andakuphirika Babeli. ⁴ Ela sikira neno ra Mwenyezi Mlungu uwe Zedekeya mfalume wa Juda. Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kukuhusu, ‘Kundaolagbwa na upanga, ⁵ uwe undafwa na amani. Dza viratu atu arivyofukizira uvumba akareo, yani afalume a kare ariokutanguliya, ndivyo ndivyofukizira uvumba kukupha ishima na kukuririra na kuamba, “Masikini mfalume wehu akafwa!” Mana mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba neno riri.’ ”

⁶ Phahi nabii Jeremia wagomba na Zedekeya mfalume wa Juda ko Jerusalem. ⁷ wakati jeshi ra mfalume wa Babeli kala rinapigana na atu a Jerusalem na atu a midzi ya Juda ambavyo kala ikasala. Midzi iyo kala ni Lakishi na Azeka, mana ndiyo midzi yenye ngome yokala ikasala.

Atumwa a Chieburania anarichwa huru

⁸ Jeremia waphaha ujumbe tsona kula kpwa Mwenyezi Mlungu bada ya mfalume Zedekeya kuika chilagane na atu asi a Jerusalem kuatangazira uhuru atumwa. ⁹ Chila mutu kala ni amriche huru mtumwa wa Chieburania akale ni mchetu au mlume; ili phasikale na mutu ndiyemuhenda mtumwa Mueburania myawe. ¹⁰ Phahi maofisaa asi na atu arioika chilagane chicho akubali kurichira atumwa aho a chilume na a chichetu ili

asikale atumwa tsona. ¹¹ Ela badaye agaluka achiahala nyo atumwa ariokala akaarichira huru nao achialazimisha kukala atumwa tsona.

¹² Mwenyezi Mlungu achigomba na Jeremia achimuamba, ¹³ "Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naamba, 'Náika chilagane na akare enu nrphoatuluzi kula tsi ya Misiri murikokala atumwa. Naambira, ¹⁴ "Chila mwisho wa mwaka wa sita ni lazima mriche huru Aeburania ayawenu ambao mwaguzirwa na akuhumikireni kpwa muda wa miaka sita, ni lazima mwarichire. Ela akare enu taanisikizire wala kuniphundza. ¹⁵ Dzuzi-dzuzi mwimwi mwatubu na kuhenda haki mbere zangu mana chila mmwenga warichira mtumwa wa Chieburania akale huru. Hata mwahenda ika chilagane mbere zangu kwenye nyumba ninamoabudiwa. ¹⁶ Ela badalaye mchigaluka na mchiriifya dzina rangi, mana chila mutu wauyira kuhala atumwae a chichetu na a chilume ambao kala akaaricha aphiye vyao amenzako, na mchiashurutisha akale atumwa tsona." ' ' "

¹⁷ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, "Mwimwi tanyaniogopha kpwa kutangaza uhuru, chila mmwenga kpwa nduguye na jiraniwe. Lola, nakutangazirani kuolagbwa na upanga, ukongo mui na ndzala, Mwenyezi Mlungu anaamba. Nindakuhendani mkale utu wa kutisha matsoni pha falume zosi duniani. ¹⁸ Nyo atu ariovundza chilagane changu na kusatimiza masharuti ga chilagane arichoika mbere zangu ndaahenda dza mwana ng'ombe ariyemkata manungu mairi na achitsupa kahi-kahize. ¹⁹ Atu hinyo ni vilongozi a Juda na a Jerusalem, aimirizi a muhala, atu ariotulwa, alavyadzi-sadaka na atu osi a yo tsi, ariotsupa kahi-kahi ya vyo vipande viiri vya ye mwana ng'ombe. ²⁰ Nami ndaatiya mikononi mwa maadui gao alondao kuaolaga. Nyufu zao zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama a tsakani. ²¹ Nindamtiya Zedekiya mfalume wa Juda na maofisaage mikononi mwa maadui gao alondao kuaolaga, yani mikononi mwa jeshi ra mfalume wa Babeli arioaricha na kuphiya vyao. ²² Mimi Mwenyezi Mlungu ndaamuru, auye kahi ya mudzi uhu. Yo midzi andaipiga viha, aiteke na kuiocha. Nami ndaihenda yo midzi ya Juda ikale magandzo na wekee bila atu."

35

Uaminifu wa atu a nyumba ya Rekabu

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia, wakati wa utawala wa Jehoyakimu mwana wa Josiya, mfalume wa Juda, achimuamba ² "Phiya kpwa mryango wa Rekabu ukaalike edze kwenye chumba chimwenga kahi ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, chisha uaphe uchi anwe." ³ Phahi nakpwendaiha Jaazania mwana wa Jeremia, mdzukululu wa Habazinia na nduguze na anae osi na atu osi a nyumba ya Rekabu. ⁴ Nchedza nao nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu nchiainjiza chumbani mwa ana a mutu wa Mlungu Hanani, mwana wa Igidalia, chumba hicho kala chi phephi na chumba cha vilongozi, dzulu ya chumba cha Maaseya mwana wa Shalumu, muimirizi wa ryango. ⁵ Chisha nchiika mbere zao kadzama zirizo tele uchi na kasi, nchiaambira "Nwani uchi." ⁶ Ela nyo achijibu achiamba, "Swino tahundanwa uchi bii, mana mkare wehu Jonadabu mwana wa Rekabu wahulagiza achiamba, 'Msinwe uchi, mwimwi na ana enu hata kare na kare. ⁷ Piya msidzenge nyumba, msiphande mbeyu mindani wala kukala na chungu cha mizabibu. Ela mundaishi mahemani siku zosi za maisha genu, ili msagale maisha mare kwenye yo tsi mriyo mu ajeni.' ⁸ Swiswi hwagagbwira gosi hurigoamuriwa ni mkare wehu Jonadabu mwana wa Rekabu. Swiswi na achetu ehu na ana ehu a chilume na a chichetu tahudzangbwenwa uchi bii, ⁹ taudzangbwedzenga nyumba za kuishi mumo, kukala chungu cha mizabibu wala minda. ¹⁰ Ela hukasagala mahemani kulunga gosi hurigolagizwa ni mkare wehu Jonadabu mwana wa Rekabu. ¹¹ Ela Nebukadineza mfalume wa Babeli ariphokpwezapigana na tsi ihi, huchiamba, 'Ndzoni huchimbire jeshi ra Akalidayo na jeshi ra Aaramu.' Ndiyo mana hukakala huchisagala Jerusalemu."

¹² Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Jeremia achimuamba, ¹³ "Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli nakuamba phiya ukaambire atu a Juda na a Jerusalemu hivi, 'Dze tamuweza kugbwira mafundzo na kulunga maneno gangu? ¹⁴ Ro lagizo ra kusanwa uchi ririrolaviwa ni Jonadabu mwana wa Rekabu ralungbwa, nao taanwa uchi hadi rero, mana anatii ro lagizo arirohewa ni mkare wao. Mimi nikagomba namwi kano kpwa kano ela tamukaniphundza. ¹⁵ Nikaenderera kukuhumirani mosi atumishi angu manabii kuamba, "Chila mutu naariche uyawe, adzirekebishe na asilunge milungu yanjina wala kuihumikira. Muchihenda vivyo mundaishi kwenye tsi nriyokuphani mwimwi na akare enu." Ela mwimwi tamuyanihegera sikiro au

kuniphundza. ¹⁶ Atu a chivyazi cha Jonadabu mwana wa Rekabu arigbwira ro lagizo arirolagizwa ni mkare wao, ela mwimwi mwarema kuniphundza.

¹⁷ “ Kpwa hivyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Lola nindaarehera mai atu a Juda na osi a Jerusalemu nrigomba ndaarehera, kpwa sababu nkagomba nao, ela taaniphundza, nikaaiha ela taaihika.” ’ ’ ”

¹⁸ Phahi Jeremia achiaambira atu a nyumba ya Rekabu, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Kpwa sababu mkalunga go malagizo ga mkare wenu Jonadabu na kugbwira malagizoge gosi na kuhenda vyosi arivyokulagizani, ¹⁹ phahi mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba kukala Jonadabu mwana mlume wa Rekabu kandakosa mutu wa kunihumikira.”

36

Jehoyakimu anaacha chitabu cha Jeremia

¹ Mwaka wa ne wa utawala wa Jehoyakimu mwana wa Josiya, mfalume wa Juda, Mwenyezi Mlungu wamuamba Jeremia, ² “Hala chitabu uandike gosi ndigokuambira kuhusu Iziraeli, Juda na mataifa gosi kula wakati nrirphoandza kugomba nawe, wakati wa utawala wa Josiya hadi rero. ³ Mendzerepho atu a Juda ndiphosikira kuhusu mai gosi nipangango kuahendera andaricha uyi wao. Achihenda hivyo, mimi nindaaswamehe makosa gao na dambi zao.”

⁴ Phahi Jeremia wamuiha Baruku mwana wa Neriya. Aripshokpwezwa, Jeremia wagomba arigokala akaambirwa ni Mwenyezi Mlungu, naye Baruku achikala anaangaandika chitabuni. ⁵ Phahi Jeremia achimlagiza Baruku, “Mimi siruhusiwa kuphiya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Kpwa hivyo uwe phiya nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu siku ambayo atu andakala ana mfungo. Kaasomere nyo atu go garigo mo chitabuni ambago nkakuambira ugaandike. Asomere atu osi a Juda edzao kula midzini mwao. ⁷ Mendzerepho andamvoya Mwenyezi Mlungu aaswamehe na kukala chila mutu andaricha uyiwe, mana Mwenyezi Mlungu akapanga kuatiya adabu atu aha kpwa tsukizi nyinji sana.” ⁸ Naye Baruku mwana wa Neriya wahenda dza nabii Jeremia arivyomlagiza. Iye wasoma go garigokala chitabuni mo nyumba ya Mwenyezi Mlungu go maneno ga Mwenyezi Mlungu.

⁹ Mwezi wa tisiya, mwaka wa tsano wa utawala wa Jehoyakimu mwana wa Josiya, mfalume wa Juda, atu osi ko Jerusalemu na osi ariola midzi ya Juda kpwezwa Jerusalemu, atangaza mfungo mbere za Mwenyezi Mlungu. ¹⁰ Phahi Baruku wasoma cho chitabu chokala na ujumbe wa Jeremia ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, kpwenye chumba cha muandishi yehwa Gemaria, mwana wa Shafani, chokala muhala wa dzulu phephi na Ryango Dziphyra ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

¹¹ Kpwezwasikira nyo ujumbe wa Mwenyezi Mlungu uriosomwa kula mo chitabuni, Mikaya mwana wa Gemaria, mdzukulwa wa Shafani, ¹² wateremuka hadi chumba cha muandishi chokala ndani ya dzumba ra chifalume, ambako vilongozi osi kala asegere: Muandishi Elishama, Delaya mwana wa Shemaya, Elinathani mwana wa Akibori, Gemaria mwana wa Shafani, Zedekiya mwana wa Hanania na vilongozi osi. ¹³ Mikaya achiaambira maneno gosi ambago kala gakasomwa ni Baruku kula mo chitabuni mbere za atu. ¹⁴ Phahi maofisaa osi achimuhuma Jehudi mwana wa Nethania, mwana wa Shelemia, mwana wa Kushi akamuambire Baruku, “Ndzo na cho chitabucho urichohisoma mbere za atu.” Baruku mwana wa Neriya wahala chira chitabu mwakpwe mkpwoononi achiphiya. ¹⁵ Nao achimuamba, “Sagala uhusomere cho chitabu.” Phahi Baruku achiasomera. ¹⁶ Aripshosikira gara maneno achilolana enye kpwa enye kpwa wuoga na achimuambira Baruku, “Ni lazima hukamuambire mfalume ujumbe uhu wosi.” ¹⁷ Chisha achimuamba Baruku achimuamba, “Huambire gano gosi wagaandikadze? Ikale Jeremia wagomba nawe uchiandika?” ¹⁸ Baruku achiajibu achiamba, “Ehe gaga gosi wagagomba, nami nchigaandika na wino mumu chitabuni.” ¹⁹ Phahi nyo maofisaa achimuamba Baruku, “Uwe na Jeremia phiyani mkadzifwitse, na mutu asimanye mchadzifwitse kuphi.”

²⁰ Bada ya kuchiika cho chitabu chumbani mwa muandishi Elishama, aphiya ko muhalani kpwa mfalume achendamuambira gosi. ²¹ Chisha mfalume achimuhuma Jehudi akahale cho chitabu. Naye achendachihala mo chumbani mwa muandishi Elishama achedzamsomera mfalume na go maofisaa gosi garigokala gaimire phephi na mfalume. ²² Kala ni mwezi wa tisiya naye mfalume kala asegere ndani ya nyumba ihumirwayo wakati wa mnyevu na mbereze kala phana dzocho ra moho ndani ya

nyungu. ²³ Chila Jehudi ariphomala kusoma karatasi tahu au ne, ye mfalume wazikata na rumu na achizitsupha ndani ya yo nyungu ya moho, hadi chitabu chosi chichisira kuphya. ²⁴ Ela mfalume na atumishie osi taaogophere wala kukpwanyula mavwazi gao kpwa sonono ariphosikira maneno higo. ²⁵ Hata dzagbwe Elinathani, Delaya na Gemaria am'bembeleza mfalume asioche cho chitabu, ela kayaaphundza. ²⁶ Naye mfalume achilagiza mwanawe Jerahmeeli, Seraya mwana wa Azirieli na Shelemia mwana wa Abudeeli akamgbwire muandishi Baruku na nabii Jeremia, ela Mwenyezi Mlungu achikala akaafwitsa.

²⁷ Bada ya mfalume kuocho chira chitabu ambacho Baruku wachiandika kpwa maneno ga Jeremia, Mwenyezi Mlungu achimuamba Jeremia, ²⁸ "Hala chitabu chanjina uchiandike ujumbe wosi ambao kala u kwenye chitabu cha kpwandza chirichoochwa ni Jehoyakimu mfalume wa Juda. ²⁹ Chisha muambire Jehoyakimu mfalume wa Juda, 'Mwenyezi Mlungu anaamba: Uwe wachiocha cho chitabu na uchiamba, "Kpwa utu wani waandika mo chitabuni kukala ati mfalume wa Babeli ni lazima edze abanange tsi ihi na kuaolaga atu na nyama osi ariomumu?" ³⁰ Kpwa hivyo kuhusu Jehoyakimu mfalume wa Juda, Mwenyezi Mlungu anaamba, "Kandakala na mutu wa chivyaziche wa kusagarira chihi cha utawala cha Daudi. Lufure rindatsuphiwa kondze riphye na dzuwa mutsi na usiku rindalwamiswa ni manena. ³¹ Nindamtiya adabu iye, anae na atumishie kpwa uyi wao. Nindaahenda aho na nyo atu asagalao Jerusalemu na a Juda apahwe ni chila aina ya uyi nriogomba nindaahenda, mana taayasikira bii." ' ' "

³² Phahi Jeremia wahala chitabu chanjina achimupha muandishi Baruku mwana wa Neriya. Naye Jeremia achigomba tsona na Baruku achiandika. Iye waandika gosi garigokala ndani ya chira chitabu chirichoochwa ni Jehoyakimu mfalume wa Juda isiphokala charo hichi waandika maneno manji zaidi.

37

Jeremia anafungbwa jela

¹ Zedekiya mwana wa Josiya watawazwa ni mfalume Nebukadineza wa Babeli kuitawala Juda badala ya Konia mwana wa Jehoyakimu. ² Ela iye, atumishie na atu a tsiye taayagagbwira gokala gagagombwa ni Mwenyezi Mlungu kutsupira nabii Jeremia.

³ Phahi mfalume Zedekiya wahuma Jehukali mwana wa Shelemia phamwenga na mlavyadzi-sadaka Zefania mwana wa Maaseya kpwa nabii Jeremia kumuamba, "Nakuvoya uhuvoyere kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu." ⁴ Wakati uho Jeremia kala achere na uhuru wa kunyendeka kahi ya nyo atu, mana kala kadzangbwefungbwa jela. ⁵ Jeshi ra Farao kala riredza kula Misiri; Akalidayo ariokala akazangira Jerusalemu ariphosikira habari zao, auka.

⁶ Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na nabii Jeremia achiamba, ⁷ "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Izraeli anaamba: Muambire ye mfalume wa Juda ariyekuhuma kpwangu kpedzaniua mashauri kuhusu jeshi ra Farao richirokpedza kukuterya kukala ri phephi kuuya Misiri, tsi yao. ⁸ Nao Akalidayo andauya edze apigane na mudzi uhu, aho andauhala na autiye moho. ⁹ Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Msidzichenge mukaamba, atu a Babeli andahuricha. Mana taandauka bii. ¹⁰ Na hata mchiturya jeshi rosi ra Babeli munaropigana naro hata asale achiolumizwa bahi mwao mahemani, aho andaunuka edze aoche mudzi uhu.' "

¹¹ Bada ya jeshi ra Babeli kuchimbira Jerusalemu kpwa sababu ya jeshi ra Farao, ¹² Jeremia watuluka Jerusalemu achihipiya tsi ya Benjamini kpwendahewa urisiwe kahi ya atue. ¹³ Ela ariphofika Ryango ra Benjamini, mkpwulu wa arindzi aihwaye Irija mwana wa Shelemia, mdzuku wa Hanania, achimgbwira nabii Jeremia achimuamba, "Uwe unachimbira ukadziunge na Akalidayo!" ¹⁴ Jeremia achiamba, "Hata, mino sichimbira kpwa nkadziunge na Akalidayo." Ela Irija kayalonda kumphundza, badalaye wangbwira Jeremia achimphirika kpwa vilongozi. ¹⁵ Nyo vilongozi kala akammena sana Jeremia, achimpiga na achimtiya ndani ya nyumba ya muandishi Jonathani ambayo kala ikahendwa jela. ¹⁶ Phahi Jeremia watiywa dibwani mo jela kpwa muda mure.

¹⁷ Chisha mfalume Zedekiya wamlagizira na achirehwa phakpwe dzumbani. Achimuza chisiri achimuamba, "Dze una ujumbe wowosi kula kpwa Mwenyezi Mlungu?" Jeremia achimuamba, "Ehe, uwe undatiywa mikononi mwa mfalume wa Babeli." ¹⁸ Chisha Jeremia achimuza mfalume Zedekiya, "Nakukoserani, au naakoserani atumishio au atu hinya hata unitiye jela?" ¹⁹ Akuphi nyo manabiio ariokulavira unabii kpwa kuamba kukala mfalume wa Babeli kandakuvamia uwe wala

tsi ihi? ²⁰ Ela vivi niphundza uwe bwana na mfalume wangu. Nakuvoya usiniuyize nyumbani mwa muandishi Jonathani, sedze nchafwerera kuko.” ²¹ Phahi mfalume Zedekiya walavya amuri Jeremia aikpwe kpwenye muhala wa mrindzi na ahewe mkpwahe mwenga chila siku hadi yo mikahe ichisira mo mudzini. Phahi Jeremia wasala kpwenye muhala wa mrindzi.

38

Jeremia anatiywa ndani ya birika risiro na madzi

¹ Shefatia mwana wa Matani, Gedalia mwana wa Pashihuri, Jukali mwana wa Shelemia na Pashihuri mwana wa Malikija asikira go maneno Jeremia arigokala achiumbira atu. Iye kala anaamba, ² “Mwenyezi Mlungu anaamba kukala mutu yeyesi ndiyesala kpwenye mudzi uhu andafwa kpwa upanga, ndzala na makongo, ela iye ndiyephiya Babeli, andakala moyo, iye andatiyva rohore. ³ Na Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Mudzi uhu undakala tsini ya jeshi ra mfalume wa Babeli, ndiyeuteka.’” ⁴ Chisha vilongozi achimuamba mfalume, “Mutu yuyu naolagbwe kpwa kuvundza mioyo ya nyo anajeshi ariosala mu mudzini na nyo atu kpwa go agombago. Mana mutu yuyu kaavoyera atu aha manono ela anaavoyera mai.” ⁵ Mfalume Zedekiya achiamba, “Mutu iye a mwenu mikononi, muhendeni mlondaro, nami sindakupingani.” ⁶ Phahi amuhala Jeremia achimtiya ndani ya birika ra madzi ra Malikija mwana wa mfalume chokala kpwenye muhala wa arindzi. Amtsereza na kowa mo birikani mokala tamuna madzi ela matope. Phahi Jeremia achizama mo matopeni.

⁷ Ela Ebedi-Meleki Mkushi yetulwa kpwa ajili ya utumishi kpwenye dzumba ra mfalume, wasikira kukala Jeremia akatiywa birikani. Wakati mfalume kala asegere Ryango ra Benjamini, ⁸ Ebedi-Meleki watuluka mo dzumbani mwa mfalume achen-damuamba, ⁹ “Bwana na mfalume wangu, atu hinya akamuhendera uyi nabii Jeremia kpwa kumtiya birikani, naye andahirika na ndzala mana takuna chakurya chichosala mu mudzini.” ¹⁰ Phahi mfalume achimlagiza Ebedi-Meleki, yuya Mkushi achimuamba, “Hala atu ahahu kula hipha mukamtuluze nabii Jeremia kula mo birikani kabila kadzangbwekufwa.” ¹¹ Kpwa hivyo Ebedi-Meleki na nyo atu achiphiya ko dzumbani kpwa mfalume, achiinjira chumba cha kuikira azina. Achihala mademu achimtserereza Jeremia mo birikani na kowa. ¹² Chisha Ebedi-Meleki, Mkushi achimuamba Jeremia, “Hala go mademu ugatiye mwako makpwaphani ndipho uvwale yo kowa.” Naye Jeremia achienda hivyo. ¹³ Phahi achimvweha dzulu kuumira yo kowa hadi achimtuluzwa kula mura birikani naye Jeremia achisala pho muhala wa arindzi.

¹⁴ Phahi mfalume Zedekiya wahuma atu akamuhale nabii Jeremia, nao achimreha mryango wa hahu wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Ye mfalume achimuamba Jeremia, “Ndakuuza swali nami navoya usinifwitse chitu.” ¹⁵ Jeremia achimuamba Zedekiya, “Dze, nchikujibu kundaniolaga? Hata nkakupha ushuri kundanihundza bii.” ¹⁶ Ndipho mfalume Zedekiya achimuapira Jeremia chisiri achimuamba, “Dza vyo Mwenyezi Mlungu aishivyo, iye anayehenda husohe, mimi sindakuolaga wala kukulavya kpwa nyo alondao kukuolaga.”

¹⁷ Phahi Jeremia achimuamba Zedekiya, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, anaamba kukala uchidzsalimisha kpwa vilongozi a mfalume wa Babeli, undakala ukatiyva maishago na mudzi uhu taundaochwa, na uwe phamwenga na atu a nyumbayo mundaenderera kuishi. ¹⁸ Ela usiphodzsalimisha kpwa vilongozi a mfalume wa Babeli, phahi mudzi uhu undatiywa mikononi mwa Akalidayo, nao andauocha nawe kundaweza kuchimbira kula mwao mikononi.” ¹⁹ Mfalume Zedekiya achimuamba Jeremia, “Naogopa Ayahudi ariodziunga na Akalidayo, mana aho Akalidayo anaweza kunilavya kpwa aho Ayahudi akanihenda vii.” ²⁰ Jeremia achiamba, “Taandakulavya. Uwe kubali gaga ga Mwenyezi Mlungu nikuambirago, nawe mambogo gandakala manono na kundaolagbwa bii. ²¹ Ela uchirema kudzsalimisha, higa ndigo Mwenyezi Mlungu achigioniyesa: ²² Achetu osi achiosala kpwenye dzumba ra mfalume wa Juda andaphirikpwa kpwa vilongozi a mfalume wa Babeli. Nao nyo achetu andaamba,

‘Atu uaaminio akakuchenga

agbwira njira zao;

kpwa vira magulugo gakazikika matopeni,

asena akakuricha.’

²³ “Acheo na anao osi andalaviwa kpwa Akalidayo. Na hata uwe mwenye kundaweza kuchimbira kula mwao mikononi, ela undagbwirwa ni mfalume wa Babeli na mudzi uhu undaochwa.”

²⁴ Phahi Zedekiya achimuamba Jeremia, “Usimuambire mutu yeyesi mambo gaga huchigobisha, nawe kundafwa. ²⁵ Ichikala nyo vilongozi andasikira kukala nkabisha nawe na edze akuambe, ‘Huambire go uchigogomba na ye mfalume, usihufwitse naswi tahundakuolaga,’ ²⁶ Phahi aambire, ‘Che namvoya mfalume asiniuyize nyumbani kpwa Jonathani sedze nchafwerera kuko.’ ” ²⁷ Phahi nyo maofisaa akpwezamuza Jeremia, naye achiaambira viratu vira arivyokala akaambwa ni mfalume agombe. Kpwa hivyo taamuzire utu wanjina tsona, mana kala taphana mutu ariyesikira ariphogomba na mfalume. ²⁸ Phahi Jeremia wasala kpwenye muhala wa arindzi hadi siku Jerusalemu iriphotekpwa.

39

Jerusalemu inatekpwā

¹ Mwezi wa kumi wa mwaka wa tisiya wa Zedekiya mfalume wa Juda kutawala, Nebukadineza mfalume wa Babeli wakpwedza na jeshire rosi kpwedzavamia Jerusalemu. ² Iriphofika siku ya tisiya ya mwezi wa ne, mwaka wa kumi na mwenga wa utawala wa Zedekiya, ukuta wa nyo mudzi wabomolwa. ³ Phahi Jerusalemu iriphohalwa mateka, maofisaa osi a mfalume wa Babeli akpwedza achisagala ryango ra kahi-kahi achiaandza kutawala. Aho kala ni Nerigali-Sharezeri kula Samigari, Nebo-Sarisekimu mkpwulu wa maofisaa na maofisaa anjina kula kpwa mfalume wa Babeli. ⁴ Mfalume Zedekiya na anajeshi osi ariphoaona, achimbira kula mo mudzini usiku kutsupira munda wa mfalume, achitsupa na ryango ra kahi-kahi za zo kuta mbiri na achilongoza kuphiya uphande wa Araba.* ⁵ Ela ro jeshi ra Akalidayo raazoresa hadi achimbwira Zedekiya kpwenye tsi ya kugbwa ya Jeriko, achimuhala achiphiya naye kpwa Nebukadineza mfalume wa Babeli hiko Ribula kahi ya tsi ya Hamathi naye achimuamula. ⁶ Kuko Ribula ye mfalume wa Babeli watsindza ana osi a Zedekiya mbereze na kuolaga vilongozi osi a Juda. ⁷ Chisha achimsokola matso ye Zedekiya na achimfunga silisili za shaba ili amphirike Babeli. ⁸ Nyo Akalidayo aocha dzumba ra mfalume na zo nyumba za atu na achiomola ukuta wa Jerusalemu. ⁹ Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi a mfalume achiahala mateka, nyo atu ariosala mo mudzini, nyo ariokala akadzisalimisha kpwakpwe na atu anjina osi achiphiya nao Babeli. ¹⁰ Ela Nebuzaradani waricha atu ariokala ni achiya kahi ya tsi ya Juda na achiapha mizabibu na minda yokala na mimea wakati uho.

¹¹ Nebukadineza mfalume wa Babeli kala akamlagiza Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi a mfalume, kuhusu Jeremia, kuamba, ¹² “Muhale na umrinde vinono, usimuhende rorosi iyi, ela muhendere rorosi akuambiraro.” ¹³ Phahi Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi wa mfalume na Nebushazibani, mkpwulu wa vilongozi na Nerigali-Sharezeri mutu wa cheo chikulu na maofisaa osi anjina a mfalume wa Babeli, ¹⁴ alagiza Jeremia atuluzwe kula muhala wa arindzi, achimuika tsini ya urindzi wa Gedalia mwana wa Ahikamu, mdzukulu wa Shafani amuyize kpwao. Ndipho Jeremia achendasagala na atu a kpwao.

¹⁵ Jeremia ariphokala akafungirwa ndani ya muhala wa arindzi, Mwenyezi Mlungu wagomba naye achimuamba, ¹⁶ “Phiya ukamuambire Ebedi-Meleki kukala, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, ‘Lola, ndatimiza nrigogomba kuhusu mudzi uhu, si kpwa manono, ela kpwa mai. Nawe undagaona wakati ndiphohendeka. ¹⁷ Ela mino ndakuokola siku iyo. Kundatiywa mikononi mwa hinyo atu uaogophao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ¹⁸ Mana kpwa kupweli ndakutiyya, nawe kundaolagbwa na upanga, ela undatiya kpwa sababu unanikuluphira,’ mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

40

Jeremia anarichwa huru

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba wa Jeremia bada ya kukala akarichirwa ni Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume ko Rama. Nebuzaradani kala akamuona Jeremia akafungbwa silisili phamwenga na atu osi a Jerusalemu na a Juda ariokala akahalwa mateka anaphirikpwa Babeli. ² Nebuzaradani ariphomphaha Jeremia

wamuiha kanda achimuamba “Mwenyezi Mlungu, Mlunguo waatangazira kukala phatu phapha phandafikpwa ni mashaka higa. ³Naye akahenda kpweli dza vira arivyoamba andahenda. Vivi vyakala kpwa kukala mwamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu tsona tamumphundzire bii. ⁴Ela vivi rero nakuvugula silisili za mikononi nikurichire. Ichikala u tayari kuphiya nami Babeli, huphiye nami ndakutundza vinono. Ela napho kulonda, tsambula phophosi ulondapho kwenye tsi yosi hino nawe uphiye. ⁵Ichikala undasala, phahi uya kpwa Gedalia, mwana wa Ahikamu, mdzukulwa wa Shafani, ariyetsambulwa ni mfalume wa Babeli aimirire midzi ya Juda, ukasagale phamwenga na nyo atu, au uphiye kokosi ambako unaona ni sawa kuphiya.” Ye mkpwulu wa arindzi wamupha chakurya, zawadi na achimrichira aphiye vyakpwe. ⁶Phahi Jeremia waphiya kpwa Gedalia mwana wa Ahikamu hiko Mizipa, achendasagala kuko phamwenga na atu ambao kala akasala kwenye tsi iyo.

⁷Akulu osi a majeshi na vikosi vyao ariodzifwitsa ko tsi ya kugbwa wakati wa viha asikira kukala mfalume wa Babeli kala akatsambula Gedalia mwana wa Ahikamu kukala liwali kahi ya yo tsi. Piya asikira kala akamuika chilongozi wa alume, achetu na anache ambao kala ni achiya kwenye yo tsi, ambao taaharirwe mateka kuphirikpwa Babeli. ⁸Ndipho achedza kpwa Gedalia ko Mizipa. Aho kala ni Isimaili mwana wa Nethania, Jonathani na Johanani ana a Karea, Seraya mwana wa Tanihumethi, ana a Efai Munetofa, Jezaniya kula Maaka, aho osi na vikosi vyao. ⁹Gedalia mwana wa Ahikamu, mdzukulwa wa Shafani waapira aho na vikosi vyao achiamba, “Msiogophe kuahumikira Akalidayo, sagalani mumu tsini na mumuhumikire mfalume wa Babeli na mambo genu gandakuphihiranito. ¹⁰Mimi nindasala Mizipa nkuwakilisheni mbere za Akalidayo ndiohutsolokera. Ela mwimwi siyani uchi wa zabibu, mvune matunda ga wakati wa vuri, mtengeze mafuha ga zaituni, mgatiye miyoni na msagale kwenye midzi mriyoihala.” ¹¹Vivyo hivyo, Ayahudi ariokala Moabu, Amoni, Edomu na tsi zosi ariphosikira kukala mfalume wa Babeli kala akaricha atu ko Juda na achitsambula Gedalia mwana wa Ahikamu mdzukulwa wa Shafani, akale mtawala wao, ¹²osi auya kula kokala akatsamukana achihiya tsi ya Juda kpwa Gedalia ko Mizipa. Achendavuna zabibu na matunda ga vuri kpwa unji.

¹³Phahi Johanani mwana wa Karea na vilongozi osi a jeshi ariodzifwitsa ko weruni, akpwedza kpwa Gedalia ko Mizipa ¹⁴achimuamba, “Unamanya kukala mfalume Baalisi wa Aamoni akahuma Isimaili mwana wa Nethania edze akuolage?” Ela Gedalia mwana wa Ahikamu kayaamini. ¹⁵Phahi Johanani wamuiha njama Gedalia ko Mizipa achimuamba, “Niricha nikamuolage Isimaili mwana wa Nethania na taphana ndiyemanya. Kpwa utu wani akuolage na kuahenda Ayahudi osi achiokukuluphira atsamuke na atu a Juda asereo aangamike?” ¹⁶Ela Gedalia mwana wa Ahikamu achimuamba Johanani mwana wa Karea, “Usimuolage, unagomba handzo, Isimaili kaweza kuhenda dzambo dza hiro.”

41

Gedalia anaolagbwa

¹Mwezi wa sabaa, Isimaili mwana wa Nethania, mdzukulwa wa Elishama, ambaye kala ni wa chivyazi cha chifalume, wakpwedza kpwa Gedalia mwana wa Ahikamu phamwenga na ayae kumi ko Mizipa. Wakati ariphokala anarya chakurya phamwenga Gedalia ko Mizipa, ²Isimaili mwana wa Nethania na hara utu kumi ariokala a phamwenga naye aunuka achimuolaga Gedalia mwana wa Ahikamu, mdzukulwa wa Shafani na upanga, iye ambaye mfalume wa Babeli kala akamtsambula akale chilongozi wa yo tsi. ³Isimaili piya waatsindza Ayahudi osi ariokala na Gedalia hiko Mizipa, na anajeshi a Akalidayo ariokala kuko.

⁴Siku ya phiriye bada ya kuolagbwa Gedalia, kabila tagadzangbwemanyikana, ⁵phakpwedza atu mirongo minane kula Shekemu, Shilo na Samariya. Atu aha kala akanyola vyeru vyao, akavwala mademu na miri yao kala ikakatwa-katwa. Atu aha kala akedza nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu kulavya sadaka za mtsere na uvumba. ⁶Phahi Isimaili mwana wa Nethania wauka Mizipa achendaaphokera kuno anarira. Ariphokutana nao waambira, “Ndzoni kpwa Gedalia mwana wa Ahikamu.” ⁷Ariphoinjira mo mudzini, Isimaili mwana wa Nethania na nyo atu ariokala phamwenga naye, achiaolaga na achiatiya chisima cha ndoo. ⁸Ela atu kumi kahi yao achimuamba Isimaili, “Usihuolage, mana huna nganu, shayiri, mafuha na asali ambayo hukaifwitsa ko mindani.” Phahi aho achiaricha kaaolagire.

⁹ Cho chisima cha ndoo ambao Isimaili watiya miri ya hara atu ambao kala akaaolaga kala ni chisima cha ndani sana chotsimbwa ni mfalume Asa kpwa adzirinde na mfalume Baasha wa Iziraeli. Isimaili mwana wa Nethania achichiodzaza nyufu za hara ambao kala akaaolaga. ¹⁰ Chisha Isimaili wahala mateka atu osi ambao kala a hiko Mizipa, ana achetu a mfalume na atu osi ariorichwa hiko Mizipa, ambao Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi a mfalume kala akaaika tsini ya Gedalia mwana wa Ahikamu. Isimaili mwana wa Nethania achiahala mateka na achiuka na kuvuka nao muho Joridani hadi tsi ya Aamoni.

¹¹ Ela Johanani mwana wa Karea na vilongozi osi a majeshi ariokala phamwenga naye ariphosikira mai gosi ambago Isimaili mwana wa Nethania kala akahenda, ¹² ahala atu aho achiphiya ili akapigane na Isimaili mwana wa Nethania. Akpwendakutana naye kwenye mtsara mkpwulu urio hiko Gibioni. ¹³ Atu ariokala phamwenga na Isimaili ariphona Johanani mwana wa Karea na vilongozi osi a majeshi, ahererwa sana. ¹⁴ Chisha atu osi ambao Isimaili kala akaahala mateka kala Mizipa bada ya kumuolaga Gedalia mwana wa Johanani mwana wa Karea. ¹⁵ Ela Isimaili mwana wa Nethania wachimbira Johanani na atu anane, nao achiphiya tsi ya Aamoni. ¹⁶ Phahi Johanani mwana wa Karea na vilongozi osi a majeshi ariokala phamwenga naye ahala nyo atu ambao Isimaili mwana wa Nethania kala akaahala mateka kala Mizipa bada ya kumuolaga Gedalia mwana wa Ahikamu. Hinya kala ni anajeshi, achetu, anache na atumishi ariotulwa, ambao Johanani kala anaauyiza kula Gibioni. ¹⁷ Auka, achendachita kambi Geruthi-Kimuhamu phephi na Bethlehemu, kuno ana nia ya kuphiya Misiri, ¹⁸ ili kuchimbira Akalidayo. Aho kala anaogopa kpwa vira Isimaili mwana wa Nethania kala akamuolaga Gedalia mwana wa Ahikamu, ambaye mfalume wa Babeli kala akamsambula akale mtawala wa tsi hiyo.

42

Atu ariosala anaonywa asiphiye Misiri

¹ Chisha nyo akulu a majeshi, Johanani mwana wa Karea na Azaria mwana wa Hoshaya na atu osi kula mvyere hadi mdide, aphiya kpwa ² nabii Jeremia achendamua, “Hunakuvoya ukubali mavoyo gehu, huvoyere swiswi huriosala kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu. Mana kala hu anji ela vihi hukasala achache dza uonavyo. ³ Mvoya Mwenyezi Mlungu, Mlungu ahuambire huphiyepi na huhendede.” ⁴ Nabii Jeremia achiajibu achiaamba, “Nikakusikirani, nami ndamvoya ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kulengana na muchivyonyoya, na vyo Mwenyezi Mlungu ndivyojibu, ndakuambirani, nami sindakufwitsani chitu.” ⁵ Chisha achimuamba Jeremia, “Mwenyezi Mlungu naakale shaidi wa kpweli na muaminifu chinyume chehu ichikala tahundahenda kulengana na gosi ndigokuhuma uhuambire. ⁶ Gakale ni manono au mai, swiswi hundalunga sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu ambaye hunakuhuma kpwakpwe. Hundamphundza ili mambo gehu gakale manono.”

⁷ Bada ya siku kumi Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia. ⁸ Phahi wamuiha Johanani mwana wa Karea na akulu osi a majeshi ariokala phamwenga naye na atu osi kula akulu hadi adide. ⁹ Achiaambira, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli mriyenihuma kpwakpwe nikakuvoyereni, anaamba hivi, ¹⁰ Mchisala tsi ihi mimi ndakuzengani, sindakuvomolani bii. Sindakung’olani ela ndakuphandani, mana nasoneka kpwa go mashaka nrigokureherani. ¹¹ Msimuogophe ye mfalume wa Babeli ambaye hivi sambu munamuogopa, msikale na wasiwasi kumuhusu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. Mana ni phamwenga namwi, nami ndakutivyani na kukukombolani kula mwakpwe mikononi. ¹² Nindakuonerani mbazi, na nimuhende akuonerani mbazi ili akuricheni msale kwenye tsi ihi. ¹³ Ela mchirema kuphunda Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kpwa kuamba, “Tahundasala kwenye tsi ihi.” ¹⁴ Au muambe, “Hata, swiswi hundaphiya tsi ya Misiri, ambako tahundashuhudiya viha, tahundasikira gunda ra viha wala tahundatsowa chakurya, hukasagale kuko.” ¹⁵ Napho mwi atu a Juda muriosala mundahenda hivyo phahi phundzani agombago Mwenyezi Mlungu. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Ichikala mkakata shauri kuphiya Misiri kpendasagala kuko, ¹⁶ phahi vyo viha ambavyo munaviogopa myakutana navyo kuko na yo ndzala ambayo munaviogopa indakulungani hadi ko Misiri, namwi mundafwa kuko. ¹⁷ Atu osi ario na nia ya kpendasagala Misiri, anjina andafwa kpwa upanga, anjina na ndzala na anjina kpwa makongo mai. Taphana mutu ndiyetiya wala kuepuka go mashaka ndigoarehera.”

¹⁸ “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Mwimwi ndiphophiya Misiri ndakutsukirirwani na kukutiyani adabu dza nrivyotsukirirwa na

kuatiya adabu atu a Jerusalemu. Mundakala atu a kulaphizwa na a kuzemererwa, utu wa kutisha, ndzimo ya kulanira na atu a kunyeterwa. Namwi tamundaona tsi ihi tsona.”

¹⁹ Jeremia achiambira atu, “Mwenyezi Mlungu anakuambirani mwi atu a Juda muriosala, ‘Musiphiye Misiri.’ Manyani kukala nikakuonyani siku ihi ya rero, ²⁰ kukala mchiphya mundahenda makosa makulu. Mriphonihuma kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu mwaamba, ‘Huvoyere kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, na gogosi ndigokuambira swiswi hundagahenda.’ ²¹ Ihi rero nkakuambirani ela tamtaki kulunga rorosi ambaro Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wanihuma nikuambireni. ²² Kpwa hivyo manyani kukala mundafwa kpwa upanga, ndzala na makongo mai kuko ambako munaririkana kuphiya kpwendasagala.”

43

Jeremia anaphirikpwa Misiri

¹ Jeremia ariphomarigiza kuaambira atu osi gosi arigolagizwa ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao aambire, ² Azaria mwana wa Hoshaya na Johanani mwana wa Karea na atu osi ajeuri achimuamba Jeremia, “Uwe unahuchenga. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu kakakuhuma uambe, ‘Musiphiye Misiri mchasagala kuko,’ ³ ela Baruku mwana wa Neriya ndiye achiyekufyakatsira chinyume chehu, ili hutiywe mikononi mwa Akalidayo, ahuolage au ahutsamize kpwa lazima ahuphirike Babeli.” ⁴ Kpwa hivyo Johanani mwana wa Karea na akulu a majeshi na atu osi taayaphundza sauti ya Mwenyezi Mlungu, kukala asale mo tsi ya Juda. ⁵ Badalaye Johanani mwana wa Karea na akulu osi a majeshi ahala atu a Juda ariokala akauya ili asagale tsi ya Juda kula mataifa ganjina ambako kala akaphirikpwa. ⁶ Aho alongoza alume, achetu, anache, ana achetu a mfalume na chila mmwenga ambao Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume waaricha tsini ya ulongozi wa Gedalia mwana wa Ahikamu mdzuku wa Shafani. Nabii Jeremia na Baruku mwana wa Neriya piya akala kpwenye charo chicho. ⁷ Phahi akosa kulunga sauti ya Mwenyezi Mlungu achiphiya Misiri. Aho atsokera mudzi wa Tapanesi.

⁸ Kuko Tapanesi Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achimuamba, ⁹ “Hala mawe makulu ukagafwinike na ulongo kanda-kanda ya ryango ra kuinjirira dzumba ra Farao ko Tapanesi, mbere za nyo atu a Juda. ¹⁰ Chisha uambire, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Lola, nindamlagizira mtumishi wangu Nebukadineza mfalume wa Babeli, naye andaika chihiche cha utawala dzulu ya gaga mawe nchigafwitsa phapha, naye andatandaza paa ra utawalawe. ¹¹ Iye andakpweza Misiri edze aivamie na aiturye. Ariopangirwa kuolagbwa na makongo andaolagbwa na makongo, ariopangirwa kuhlwa mateka andahalwa mateka na ariopangirwa kuolagbwa na upanga andahendwa hivyo. ¹² Andazitiya moho zo nyumba za kuvoya milungu ya Misiri na kuihala mateka yo milungu yao. Dza mrisa adondolavyo tsaha mwakpwe nguwoni, ndivyo Nebukadineza ndivyo dondola chila chitu mo tsi ya Misiri na kuuka kuko na amani. ¹³ Mumo kpwenye nyumba ya kuvoya mlungu wa dzuwa ko Misiri, andabomola nguzo za milungu ya Misiri na kuzitiya moho zo nyumba za kuvoya milungu ya dzuwa.”

44

Aiziraeli ariosala Misiri anaenderera kuabudu vizuka

¹ Hiri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira Jeremia kuhusu Ayahudi osi ariokala anasagala Misiri, haswa midzi ya Migidoli, Tapanesi, Memufisi na tsi ya Pathirosi. ² “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Mwimwi mwaona go mai gosi nrighendera Jerusalemu na midzi ya Juda. Aho midzi iyo ni magandzo na i wekee bila atu, ³ kpwa sababu ya go mai arighenda. Rero anitsukiza kpwa kufukiza uvumba na kuabudu milungu yanjina ambayo aho, mwimwi na akare enu tamuimanya. ⁴ Ela naenderera kuahumira atumishi angu manabii, arioambira, ‘Msihende dzambo hiri ra kutsukiza ambaro narimena.’ ⁵ Ela taayahega masikiro gao wala kuniphundza, taayaricha kuhenda mai, ahaenderera kufukizira uvumba milungu yanjina. ⁶ Kpwa hivyo nchiatsukirirwa sana na tsukizi zangu zichika dza moho kpwenye midzi ya Juda na barabara za Jerusalemu, nazo zichikala madzala na magandzo hadi rero. ⁷ Vivi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Kpwa utu wani munadzirehera mashaka makulu hivi ndigokuangamizani

mosi? Hata phasisale alume wala achetu, anache wala ana atsanga kahi za tsi ya Juda?⁸ Kpwa utu wani munanitsukiza kpwa kufukizira uvumba vizuka murivyovitengeza enye hiku Misiri? Mwimwi mnalonda kudziolaga enye, na muhende atu a mataifa gosi duniani kukuhendani ndzimo ya kulanira na kunyetera atu.⁹ Dze, mwayala nyo uyi wa akare enu, uyi wa afalume a Juda, uyi wa achetu ao, uyi wenu enye na uyi wa achetu enu, muriouhenda ko tsi ya Juda na kwenye barabara za Jerusalemu?¹⁰ Aho taadzangbwegbwa maguluni hadi rero wala kuogopha, wala kulunga shariya na amuri zangu ambazo nakuikirani mbere zenu na mbere za akare enu.

¹¹ “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, Nikakata shauri kukureherani mai na kuangamiza chila mmwenga kahi za Juda yosi.¹² Na kuhusu atu osi a Juda ariosala achiokata shauri kuphiya Misiri na kpendasagala, nindahakikisha osi akaangamizwa kuko hiko. Osi, avyere hadi adide andaolagbwa na upanga au ndzala, nao andakala utu wa kutisha, ndzimo ya kulanira na atu a kuberwa.¹³ Nindaatiya adabu atu kuko Misiri kpwa upanga, ndzala na makongo dza nirivyoahenda ariphokala Jerusalemu.¹⁴ Taphana hata mmwenga kahi ya atu a Juda ariosala achiophiya Misiri, ndiyechimbira au kuuya au kuuya Juda. Dzagbwe anaaza kuuya na kuishi kuko, taandauya isiphokala atu achache tu ndiotiya.”

¹⁵ Phahi nyo alume ariomanya kukala achetu aho kala achifukizira uvumba milungu yanjina, na achetu ariokala aimire phapho, yani mkpwutano mkpwulu wa atu osi asagalao Pathirosi hiko tsi ya Misiri, amuamba Jeremia,¹⁶ “Swiswi tahundaphundza nyo ujumbeo ambao unaamba wahumwa ni Mwenyezi Mlungu.¹⁷ Ela hundahenda hurichoapa kuchihenda. Hundamfukizira uvumba mlungu aihwaye Malikiya wa mlunguni na kummwagira sadaka za vinwadzi dza vyo hurivyokala huchihenda swiswi na akare ehu, afalume ehu na vilongozi ehu arivyohenda hiko midzi ya Juda na kwenye barabara za Jerusalemu. Wakati hinyo kala huna chakurya cha kutosha, tahutsowere chitu na tahuphahirwe ni utu wowosi uyi.¹⁸ Ela hangu huriche kumfukizira uvumba ye Malikiya wa mlunguni na kumlavira sadaka za vinwadzi, hukatsowa chila chitu na hunaolagbwa na upanga na ndzala.”¹⁹ Nao achetu achiamba, “Huriphomfukizira uvumba Malikiya wa mlunguni na kummwagira sadaka za vinwadzi, na kumtengezera keki za umbore kpwani alume ehu taamanyire?”

²⁰ Phahi Jeremia achigomba na atu osi, alume kpwa achetu ariokala akamjibu achiamba,²¹ “Dze munaona Mwenyezi Mlungu kayatambukira wala kutiya manani kukala mwimwi, akare enu, afalume enu, vilongozi enu phamwenga na atu osi a yo tsi mwafukiza uvumba kwenye midzi ya Juda na barabara za Jerusalemu?²² Ye Mwenyezi Mlungu ariphokala kaweza tsona kuvumirira uyi wenu na go mambo ga kutsukiza mrigogahenda, tsi yenu yahendwa ndzimo ya kulanira, ichikala gandzo tsona wekee bila mutu dza irivyo rero.²³ Ni kpwa sababu mwamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu kpwa kufukiza uvumba. Tamuyamtii Mwenyezi Mlungu wala kulunga shariyaze, amurize na shuhudaze, ndiyo mana mkaphahwa ni mashaka gaga dza muonavyo hivi rero.”

²⁴ Jeremia achiambira atu osi phamwenga na achetu, “Phundzani vyo Mwenyezi Mlungu aambavyo, mwimwi atu a Juda murio tsi ya Misiri.²⁵ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Mwimwi na achetu enu mwagomba na vino mkagahenda, mwimwi mwaamba, ‘Swiswi hwaika naziri kukala hundamfukizira uvumba Malikiya wa mlunguni na kumlavira sadaka za vinwadzi na hundaziusa!’ Haya timizani mrigogomba, usani naziri zenu.²⁶ Ela sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu, mwimwi atu a Juda msagalao tsi ya Misiri: Mwenyezi Mlungu anaamba, lola, nikaapa kpwa dzina rangu kulu, kukala takuna hata mmwenga kahi ya atu a Juda ndiyeapa kpwa dzina rangu kuamba, ‘Dza Mwenyezi Mlungu aishivyo.’²⁷ Mana naalola ili niahende mambo mai wala si manono. Atu osi a Juda ario Misiri andaolagbwa na upanga na ndzala hata asire.²⁸ Na nyo ndiochimbira upanga na kuuya tsi ya Juda kula tsi ya Misiri andakala achache sana. Phahi atu osi a Juda ndiotiya andamanya ni neno ra ani risirogaluka, ni rangu au ni rao.²⁹ Ihi ndiyo ndiyokala ishara kukala mimi ndakutiyani adabu phapha hipha, Mwenyezi Mlungu anaamba, ili mmanyee kukala kpwa kpweli ahadi yangu ya kukuhenderani mai ndaitimiza.³⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba, lola, nindamuhenda Farao Hofira, mfalume wa Misiri aturywe ni maaduike alondao kumuolaga, dza nrivyomuhenda Zedekiya mfalume wa Juda aturywe ni Nebukadineza mfalume wa Babeli, aduiwe na ariyelonda kumuolaga.”

45

Ahadi ya Mlungu kpwa Baruku

¹ Gaga ndigo maneno garigogombwa ni nabii Jeremia mwaka wa ne wa utawala wa Jehoyakimu mwana wa Josiya mfalume wa Juda, naye Baruku mwana wa Neriya kala anagaandika chitabuni, ² “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anakuamba uwe Baruku: ³ Uwe waamba, ‘Shaka rani mino! Mana ye Mwenyezi Mlungu akaniengerezera sonono kahi ya shida nrizo nazo. Nikaremwa kuula wala siona baha.’ ⁴ Ela Mwenyezi Mlungu akaniambira nikuambe hivi, ‘Lola, chila nrichodzenga ndachibomola na nrichophanda ndaching’ola, kahi za tsi yosi. ⁵ Dze, unadzilondera mambo makulu? Usigalonde, mana nindaarehera atu osi mashaka, ela ndativya maishago kpwahali kokosi ambako undaphiya. Nayo indakala ni zawadiyo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”

46

Unabii chinyume cha Misiri

¹ Hiri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Jeremia kuhusu atu a mataifa.

² Kuhusu Misiri: Uhu ni ujumbe kuhusu jeshi ra Farao Neko, mfalume wa Misiri ariyeturywa ni Nebukadineza, mfalume wa Babeli hiko Karikemishi kanda-kanda ya muho wa Yufurati mwaka wa ne wa utawala wa Jehoyakimu mwana wa Josiya, mfalume wa Juda.

³ “Tayarishani ngao kulu na ndide,
mphiye mkapigane viha!

⁴ Afungeni magari ga viha nyo farasi,
pandani mwi aphiriki!

Dzipangeni kuno mkavwala kofiya zenu za chuma,
nolani mafumo genu,
vwalani mavwazi genu ga chuma!

⁵ Dze, mino naonani?

Naaona akainjirwa ni wuoga,
nao anauya nyuma.

Masujaa gao gakashindwa,
ganachimbira mairo,
bila kulola nyuma,
chisha chila phatu phanaogofya!” Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

⁶ Nyo a mairo taaweza kuchimbira,
wala nyo masujaa kutiya.

Ko uphande wa vurini kanda-kanda ya muho Yufurati,
akakpwala na akagbwa.

⁷ “Ni ani yuno adziunulaye dza muho Naili,
dza myuho ambayo madzige gana maimbi?

⁸ Misiri ni dza muho Naili uriofurika,
dza myuho ambayo madzige gana maimbi.

Iye waamba, ‘Mimi ndadziunula, nindaifwinika dunia,
nindabomola midzi na akalao mumo.’

⁹ Sengerani mbere, mwi farasi,
shambuliyani mwi anajeshi akuhumira magari ga kuvwehwa ni farasi!

Sengerani mbere mwi masujaa:

Atu a Kushi na Puti ajuzi akuhumira ngao,
atu a Ludi amanyao kuhumira uha.

¹⁰ Ela siku iyo ni siku ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
ni siku ya kuriphiza chisasi avihae.

Upangawe undarya hadi umvune,
undanwa mlatso wao hadi ukolwe.

Mana ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andalavya sadaka
kuko tsi ya vurini kanda-kanda ya muho Yufurati.

¹¹ Kpwera Giliadi ukahale dawa za mavune,
uwe mwanamwali wa Misiri!

Ela unahumira mihaso minji bure,
 na taphana ndiokuphoza.
 12 Mataifa ganjina gakasikira uchivyotiywa waibu,
 atu osi duniani akasikira chirirocho
 mana asikari mmwenga andakpwala wanjina,
 osi andagbwa phamwenga.”

Nebukadineza anavamia Misiri

13 Uhu ndio ujumbe ambao Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Jeremia kuhusu mpango wa Nebukadineza, mfalume wa Babeli wakpawedza shambuliya tsi ya Misiri:

14 “Gasemeni ko midzi ya Misiri,
 yani pigani koiko ko mudzi wa Migidoli, wa Memufisi na wa Tapanesi,
 ‘Dzipangeni na mdzitaryarisha kudzichinga,
 mana nyo upanga undaolaga osi achiokuzunguluka.’

15 Kpwa utu wani mlungu wenu Apisi akachimbira?
 Hicho chizuka chenu cha ndzau tachiyavumirira,
 mana Mwenyezi Mlungu akachibwaga photsi.

16 Anajeshi enu adzikipwala achigbwa,
 nao achiambirana,
 ‘Nahuunukukeni huuye kpwa atu ehu
 kpwenye tsi hurivyovalwa,
 huchimbire upanga wa nyo ahulumizao.’

17 Muhaseni Farao, mfalume wa Misiri,
 ‘Ye mwenye kululu achiyekosa nafwasiye.’

18 Iye mfalume ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
 Kpwa kpweli dza niishivyo
 kuredza mutu chinyumecho uwe Misiri mwenye nguvu kutsapa osi ariokpwedzera.
 Kpwako uwe andakala dza mwango Tabori urivyo mure kutsupa myango yanjina
 na dza mwango Karimeli urivyo mure ko kanda-kanda ya bahari.

19 Funganyani mizigo yenu mkale tayari kutsamizwa kpwa lazima,
 mwimwi msagalao Misiri!

Mana mudzi wa Memufisi undabanangbwa,
 ukale gandzo risiro sagala atu.

20 Misiri ni dza ndama nono,
 ela mabu kula vurini gakamvamia.

21 Anajeshi a kukodishwa ario nao,
 ni dza ndama chizonona.
 Aho piya akagaluka na kuchimbira phamwenga,
 taakaweza kuvumirira,
 mana siku yao ya kuangamizwa ikafika,
 wakati wao wa kutiywa adabu.

22 Misiri analavya sauti dza nyoka ichimbirayo,
 mana maaduike garedza na nguvu,
 nago garedza na mbadzo
 dza atu abwagao mihi.

23 Aho andatema ro tsakare,
 dzagbwe tariinjirika.
 Mana ni anji kuriko ndzije,
 nao taaolangika, Mwenyezi Mlungu nkaamba.

24 Atu a Misiri andaifiwa,
 andatiywa mikononi mwa atu kula vurini.”

25 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Izraeli waamba, “Lola, nindamtiya adabu Amoni, mlungu wa Thebesi, Farao, Misiri na milunguye na afalume na aho akuluphirao Farao. 26 Nindaatiya mikononi mwa hara alondao kuaangamiza, mikononi mwa Nebukadineza, mfalume wa Babeli na maofisaage. Badaye Misiri indasagalwa ni atu dza hipho kare, Mwenyezi Mlungu anaamba.

27 Usiogophe, uwe Jakobo mtumishi wangu,
 usiangalale, uwe Izraeli,

mana nindakutivya kula kure,
 na atu a chivyazicho niauyize kula ko nrikoatsamiza kpwa lazima.
 Uwe Jakobo undauya uhurire na ustarehe,
 na takuna ndiye kuogofyera
 28 Usiogophe, uwe Jakobo mtumishi wangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,
 mana ni phamwenga nawe.
 Nindaangamiza mataifa ganjina gosi tsetsetse
 kosi ambako nakuphirika,
 ela uwe sindakuangamiza.
 Ndakutiya adabu chidide tu,
 sindakuricha bila kukutiya adabu.”

47

Unabii chinyume cha Afilisti

¹ Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyomuambira nabii Jeremia kuhusu Afilisti kabila Farao kadzangbwevamia Gaza.
² Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Lola, maadui garedza kula uphande wa vurini dza madzi manji,
 aho andakala dza muho uchiofurika.
 Gandabwiningiza yo tsi na vyosi virivyo mumo dza mafuriko,
 midzi na osi asagalao mumo.
 Atu andarira,
 na osi asagalao tsi iyo andarira kpwa utsungu.
³ Andiphosikira misindo ya farasie,
 mvumo wa magari ga kuvwehwa ni farasi na wa magurudumoge,
 ano baba taandagaluka kuterya ana ao,
 mikono yao indakala minyonje,
⁴ mana siku ya kuangamiza
 Afilisti osi ikafika,
 kuolaga chila mutu ariyesala
 awezaye kuterya Tiro na Sidoni.
 Mana Mwenyezi Mlungu anaangamiza Afilisti,
 atu ariosala kula pwani ya Kafutori.*
⁵ Atu a Gaza akanyola vitswa vyao kpwa sonono,
 mudzi wa Ashikeloni ukaangamizwa.
 Mwi atu a Anakimu msereo,
 mundadzikata-kata hadi rini?
⁶ Munarira ‘upanga wa Mwenyezi Mlungu
 vino undaoya rini?
 Uya mwako chowani,
 ukahurire na kunyamala!’
⁷ Dze, unawezadze kuhurira,
 ichikala Mwenyezi Mlungu akaulagiza?
 Akaulagiza ukashambuliye mudzi wa Ashikeloni,
 na atu anaosagala pwani.”

48

Unabii chinyume cha Moabu

¹ Kuhusu Moabu.
 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba,
 “Shaka hiro mwi atu a Nebo, mana mudzi uho ukabanangbwa!
 Mudzi wa Kiriathaimu ukatiywa waibu na kuhalwa mateka;
 ngome zindaphahwa ni waibu na kubomolwa.
² Tsi ya Moabu taindatogolwa tsona.
 Ko Heshiboni atu andaipangira njama mbii aambe,
 ‘Ndzoni hurikomese ro taifa!’
 Mwi a koma namwi mundaolagbwa,

47:1 47:1 Isaya 14:29-31; Ezekieli 25:15-17; Joeli 3:4-8; Amosi 1:6-8; Zefania 2:4-7; Zakariya 9:5-7 * 47:4 47:4 dzinare ranjina ni Kirete. 48:1 48:1 Isaya 15:1-16:14; 25:10-12; Ezekieli 25:8-11; Amosi 2:1-3; Zefania 2:8-11

upanga undakulungani.

- ³ Phundzani chiriro kula Horonaimu,
chiriro cha maangamizi na kubanangbwa kukulu!
- ⁴ Moabu ikabanangbwa,
chiriro chinasikirika hadi Soari.
- ⁵ Anaambuka kuphiya Luhithi
anaambuka kuno anarira kpwa utsungu,
wakati anaterera kuphiya Horonaimu
anasikira chiriro cha kubanangbwa.
- ⁶ Chimbirani! Tivyani maisha genu!
Kalani dza punda wa tsakani!*
- ⁷ Kpwa kukala mwakuluphira mahendo genu na utajiri wenu,
mwimwi namwi mundahalwa mateka;
na mlungu wenu aihwaye Kemoshi andatsamizwa kpwa lazima
phamwenga na manabiige na maofisaage.
- ⁸ Ye m'banangi andakpwedza chila mudzi,
taphana mudzi ndiotiya;
chila chitu mo madeteni chindabanangbwa
na tsi za kugbwa zindabanangbwa,
dza Mwenyezi Mlungu arivyogomba.
- ⁹ Muphe mapha Moabu,
ili aweze kuurukira;
midziye indakala magandzo,
gasigosagala atu.
- ¹⁰ Naalaniwe iye ahendaye kazi ya Mwenyezi Mlungu bila ya chadi!
Naalaniwe azuwiaye upangawe usimwage mlatso.
- ¹¹ Hangu pho mwandzo, Moabu ikakala na amani,
dza uchi uchiorichwa na siraye.
Iye kakabiganywa kula mwiyo hadi wanjina,
wala kadzangbwehalwa mateka.
Kpwa hivyo mtswanowe uchere vivyo kula kare,
na kunguye taidzangbwegaluka.
- ¹² "Kpwa hivyo, wakati uredza, Mwenyezi Mlungu anaamba, ndiphomuhumira
atu amanyao kutenga sira na uchi. Aho andaumwaga kula chila mwiyo na miyo
andaivundza vipande-vipande. ¹³ Atu a Moabu andagbwirwa ni waibu kpwa sababu
ya mlungu Kemoshi, dza nyumba ya Iziraeli irivyophahwa ni waibu ariphokuluphira
chizuka chokala Betheli.
- ¹⁴ Mwi atu a Moabu kpwa utu wani munaamba, 'Hu ashindi
na masujaa a viha?'
- ¹⁵ Ye ndiyeangamiza Moabu na midziye akedza,
barobaroe anono akatsindzwa,
ye mfalume, ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
- ¹⁶ Shaka ra Moabu rikafika
kugayakpwe kuredza mairo sana.
- ¹⁷ Mririreni mwimwi murio majiranige,
mwimwi mosi mmanyao dzinare;
ambani, 'Lola vira ambavyo yo fwimbo yenye nguvu yavundzika,
fwimbo yenye nguma.'
- ¹⁸ Dzitserenzi, richani ko kudziunula kpwenu,
na msagale photsi vumbini,
mwi msagalao mudzi wa Diboni!
Mana ye m'banangi wa Moabu
akafika kukuvamiani
na kubananga midzi yenu yenye ngome.
- ¹⁹ Imani kanda-kanda ya njira muone,

* 48:6 48:6 Chieburania chinaamba, Undakala macheyo dza chitsaka ko jangbwani.

mwi msagalao Aroeri!
 Muuzeni ye mlume azolaye na mchetu achimbiraye;
 auzeni, 'Kukahendekani?'
²⁰ Moabu akagbwirwa ni haya, mana akabanangbwa;
 gbwira chitswa na urire!
 Gatangazeni ko muho Arinoni,
 kukala Moabu ikabanangbwa.

²¹ "Uamuli ukaufikira midzi ya seemu za dzulu, ko Holoni, Jahaza na Mefaathi.
²² Diboni, Nebo na Bethi-Dibulathaimu, ²³ Kiriathaimu, Bethi-Gamuli na Bethi-Meoni,
²⁴ Keriothi, Bosira na midzi yosi ya tsi ya Moabu iriyo phephi na ya kure. ²⁵ Yo pembe
 ya Moabu ikakatwa na mkpwonowe ukavundzika, Mwenyezi Mlungu anaamba.

²⁶ "Mlevyeni, mana anadzihenda mkpwulu kuriko Mwenyezi Mlungu. Kpwa hivyo
 Moabu andagalagala dzulu ya mahaphikage, nao atu andamtseka. ²⁷ Dze, Moabu,
 kuyamtseka Iziraeli? Kpwani wamgbwira na aivi, hata phophosi unasuka-suka chitswa
 chila ugombapho kumuhusu?"

²⁸ Mwi enyezi a Moabu,
 itulukeni yo midzi yenu, mkakale pangani.
 Kalani dza njiya adzengaye nyumbaye gambani.

²⁹ Hukasikira ko kudziunula kpwa Moabu,
 iye ana ngulu sana
 Hukasikira kuhusu kudzikudulakpwe, chiphuryeche
 na anavyodzilika mwakpwe moyoni.
³⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba, namanya chimvuteche;
 kudziunulakpwe ni kpwa bure,
 mahendoge tagafika phophosi.

³¹ Kpwa hivyo nasononekera Moabu;
 naririra Moabu yosi;
 nasononekera atu a Kiri-Heresi.

³² Nakuririra uwe mizabibu wa Sibuma
 kuriko nrivyoririra Jazeri!

Panda zenu zinakula hadi pwani,
 zinafika hadi bahari ya Jazeri,

Ye m'banangio akagbwa
 iye akagwewera matundago maivu ga vuri na tini.

³³ Kuhamirwa na kuhererwa kukauswa
 kula yo tsi ya Moabu ya vyunga vya matunda;
 Nikahendesa uchi usijere kula pho phatu pha kuminyira zabibu;
 taphana mutu aziminyaye na njerejere;
 dzagbwe kuna kululu, ela sizo za kuhererwa."

³⁴ Kululu za chiriro chao zinasikirika kula Heshiboni hadi Eleale na Jahazi, kula Soari
 hadi Horonaimu na Egilathi-Shelishiya. Mana go madzi ga Nimurimu piya gakauma.

³⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba, Nindakomesa, iye alavyaye sadaka mwatu mwa dzulu
 mwa ibada na kufukizira uvumba milunguye, ko Moabu. ³⁶ Kpwa hivyo moyo wangu
 unasononeka nami naririra Moabu dza chivoti, na moyo wangu unaririra atu a Kiri-
 Heresi dza chivoti. Utajiri wao ariouphaha ukaangamika.

³⁷ "Chila mutu akanyola chiphala na cheruche. Chila mutu akadzikata-kata mikononi
 na akadzifunga magunia vibiruni. ³⁸ Dzulu za nyumba zosi za Moabu na mihalani
 takuna utu wanjina isiphokala chiriro. Mana Moabu nkaivundza dza mwiyo ambao
 tautundzwa ni yeyesi, Mwenyezi Mlungu anaamba. ³⁹ Lola vyo ichivyovundzwa, na vyo
 atu ariravyo! Tsi ya Moabu ikatiywa waibu, ikakala utu wa kuberwa na wa kutisha
 kpwa mataifa jirani."

⁴⁰ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba:
 "Lola, taifa mwenga riredza mairo dza kozi,
 redze rifwinike Moabu na maphage.

⁴¹ Midziye indahalwa mateka
 na ngomeze zindainjirwa.

Siku iyo mioyo ya masujaa a Moabu indakala
 dza ya mchetu ariye na utsungu wa uvyazi.

⁴² Tsi ya Moabu indabanangbwa na taindakala taifa tsona
 kpwa sababu yadziunula mbere za Mwenyezi Mlungu.

- 43 Kuogofya, madibwa na mihego
inakugodzerani, mwi atu a Moabu! Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
- 44 Iye achimbiraye vyo vitisho
andagbwa madibwani,
na iye ndiyeweza kutuluka dibwani
andagbwirwa ni muhego.
Mana gaga ndagahendera Moabu
mwaka uho wa kutiywa adabu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
- 45 Achimbizi andaendza urindzi ko Heshiboni
nao akakosa mkpwotse
mana moho ukatuluka ko Heshiboni.
Chenje ya moho ila nyumbani mwa Sihoni;
nayo ikaocha chilangu cha Moabu,
tadzi ya ana a chilume a hinyo amendzao viha.
- 46 Shaka hiro we Moabu!
Atu a Kemoshi akaangamizwa;
mana ana enu a chilume
na a chichetu akatekpa.
- 47 Ela siku zedzazo nindastawisha Moabu tsona," Mwenyezi Mlungu anaamba.
Uno ndio uamuli kuhusu Moabu.

49

Unabii chinyume cha Aamoni

- 1 Kuhusu Aamoni, Mwenyezi Mlungu anaamba:
"Dze Iziraeli taina ana a chilume?
Ikale taina mutu wa kurisi?
Ni kpwa utu wani atu anaoabudu Milikomu ahale tsi ya Gadi
na asagale kahi ya midzi ya Gadi?
2 Ela siku ziredza, Mwenyezi Mlungu anaamba,
ambapho ndahenda sauti ya viha isikirike
chinyume cha Raba ya Aamoni.
Raba indakala gandzo,
na vidzidzivye vindaochwa.
Chisha Iziraeli indahala tsiye kula kpwa hara ariokala akaafuta. Mimi Mwenyezi
Mlungu nkaamba.
- 3 Sononeka uwe Heshiboni, mana mudzi wa Ai ni gandzo!
Rirani mwi atu a Raba!
Vwalani nguwo za magunia,
msononeke na mzole hiku na hiko mo muhalani!
Mana mlungu wenu aihwaye Milikomu andatekpa,
phamwenga na alavyadzie-sadaka na vilongozie.
- 4 Mwi atu msio aaminifu, kpwa utu wani muna ngulu
na madete genu genye rutuba?
Mwimwi mukuluphirao hazina zenu na kuamba,
'Ni ani ndiye nivamia?'
- 5 Lola, nindahenda majirani genu
gakuogofyereni chila uphande.
Mosi mundazolwa kwenye tsi yenu,
na takundakala na mutu wa kuterya ndioangamika,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
- 6 "Ela bada ya gaga nindaahenda Aamoni aongokerwe tsona," Mwenyezi Mlungu
anaamba.

Unabii chinyume cha Edomu

- 7 Ela kuhusu Edomu, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Dze takuna ikima ko Temani?
Dze, nyo enye ikima akaangamikpwa ni ushauri?
Dze, ikima ikaaukira tsetsetse?"

- ⁸ Galukani mchimbire, mwi msagalao Dedani,
mkadzifwitse pangani!
Nindarehera mashaka atu a chivyazi cha Esau
mana wakati wa kuatiya adabu ukafika.
- ⁹ Atu avunapho zabibu
nkusaza-saza zabibu mo mihini,
na aivi amenyererapho atu usiku,
nkuhala vyo alondavyo tu.
- ¹⁰ Ela nkaricha atu a chivyazi cha Esau chihuphu,
nikafwenula mwatu mwao mwa kudzifwitsa,
nao taaweza kudzifwitsa tsona.
- Aho akaangamizwa phamwenga na ndugu zao na majirani gao
tsi yao taindakalako tsona.
- ¹¹ Richani anachiya enu, nami nindahenda akale moyo.
Na magungu genu naganikuluphire mimi.”

¹² Mwenyezi Mlungu anaamba, “Ichikala nyo ariokala taafwaha kunwa chikombe cha tsukizi zangu achinwa, dze, we undaepuka kutiywa adabu? Uwe kundarichwa, ela ni unwe chikombe cha tsukizi zangu. ¹³ Mana nkaapa kpwa dzina rangu, Mwenyezi Mlungu anaamba, kukala mudzi wa Bosira undakala gandzo, utu wa kutisha, wa kuberwa na ndzimo ya kulanira. Nayo midziye indakala magandzo hata kare na kare.”

- ¹⁴ Mwenyezi Mlungu akaniamba kukala,
akahuma mjumbe kpwa mataifa akaambe,
“Dzikusanyeni phamwenga mwedze chinyumeche,
unukani mkapigane na Aedomu!”
- ¹⁵ Mwenyezi Mlungu anaiambira Edomu, “Nindakuhenda taifa dide kahi ya mataifa,
na kuberwa kahi ya atu.
- ¹⁶ Kuogofyako na kudzikaryako mo mwako moyoni
kukakuchenga,
uwe usagalaye kpwenye panga za myamba,
uwe usagalaye dzulu ya chirere cha chidzango.
Dzagbwe ukudzenga nyumbayo dzulu sana dza kozi,
chisha nindakutsereza vivyo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹⁷ “Mudzi wa Edomu undakala utu wa kuangalaza na wa kuberwa. Yeyesi ndiye tsupa phephi na phapho andaangalala na kuuzemerera kpwa sababu ya mapigoge. ¹⁸ Uho undaangamizwa dza vira Sodoma na Gomora na midzi iriyo jirani irivyoangamizwa, takuna mutu ndiyekusagala tsona, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁹ Lola, dza simba aambukaye kula weru wa Joridani kuvamia chaa imara cha mang’ondzi, nindaazola atu a Edomu kula kahi ya tsi yao. Chisha ye chilongozi ndiyemtsambula ndiye ndiyetawala tsi. Mana ni ani ariye dza mimi? Ni ani awezaye kulumbana na mimi? Ni mrisa yuphi awezaye kunipinga? ²⁰ Kpwa hivyo phundza vira mimi Mwenyezi Mlungu nchivyopangira Edomu na nchivyopanga kuahendera atu asagalao Temani. Hata nyo ana a yo mifugo andagurutwa, iye andabananga marisa kpwa sababu yao. ²¹ Kpwa msindo wa kugbwa kpwa Edomu, dunia indakakama, sauti za viriro vya atue vindasikirika hadi Bahari ya Shamu. ²² Lola, mmwenga andapanda na kuuruka dza kozi, na kuandzula maphage dzulu ya Bosira. Siku iyo mioyo ya anajeshi a Edomu indakala dza moyo wa mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula.”

Unabii chinyume cha Damasikasi

- ²³ Kuhusu Damasikasi.
“Atu a midzi ya Hamathi na Aripadi akaangalala,
mana akasikira habari mbii.
Anakakamwa ni miri kpwa wuoga, akayugika dza bahari
ambayo taihurira.
- ²⁴ Atu a Damasikasi akakala anyonje, akagaluka achimbire,
chisha akagbwirwa ni mchecheta
utsungu na sonono zikaagbwira
dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula.
- ²⁵ Kpwa utu wani nyo mudzi wa nguma ukarichwa?
Mudzi unaonihamira.

- 26 Kpwa hivyo barobaroe andaolagbwa mo mwakpwe mihalani,
nao anajeshie andaangamizwa siku iyo,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
27 Kuta za mudzi wa Damasikasi ndazitiya moho,
nao undaocha madzumba ga chifalume ga Beni-Hadadi.”

*Unabii chinyume cha Kedari
na Hazori*

- 28 Kuhusu Kedari na falume za Hazori ambazo zabomolwa ni Nebukadineza, mfalume wa Babeli, Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Unuka ukaupige mudzi wa Kedari!
Ukaangamize atu a mlauro wa dzuwa!
29 Mahema gao na mifugo yao indahalwa,
vyandaruwa vyao, mizigo yao indahalwa,
phamwenga na ngamia ao
nao atu andaaririra aambe: ‘Ubanangi chila uphande!’
30 Chimbirani, phiyani kure, mkaishi pangani,
mwi msagalao Hazori! Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Mana Nebukadineza, mfalume wa Babeli
akakupangira njama,
akakupangira mpango mui.

- 31 Unuka, ukapige taifa risiro na fujo,
riro riishiro salama, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Mudzi usio na maryango wala magbwama
ni taifa rinaroishi macheye.
32 Ngamia aho andahalwa zewe,
vyaa vyao vya ng’ombe vinatekwa nyara.
Nindaatsamula chila uphande
aho anyolao denge,
nami nindaahenda mambo mai
chila uphande wa pho aripho, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
33 Hazori indakala makalo ga makala,
gandzo ra kare na kare,
Taphana mutu ndiyeishi kuko,
taphana mutu ndiye sagala mumo.”

Unabii chinyume cha Elamu

- 34 Hiri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Jeremia kuhusu Elamu, mwandzo-mwandzo wa utawala wa Zedekiya, mfalume wa Juda.
35 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi waamba, “Lola, nindavundza uha wa Elamu, ambao ndiyo nguvu zao nyinji. 36 Nindareha phuto chinyume cha Elamu kula pembe ne za dunia. Nindaatsamula Aelamu pembe ne za dunia na takuna taifa ambaro taandafika. 37 Nindatishira Elamu mbere za maadui ao na mbere za nyo aendzao uhai wao. Nindaahenda mambo mai dzulu yao kpwa tsukizi zangu, Mwenyezi Mlungu anaamba. Nindaalunga na upanga hadi niamale osi. 38 Nami nindaika chihhi changu ko Elamu, nami ndaolaga mfalume wao na vilongozi ao, Mwenyezi Mlungu anaamba.
39 “Ela siku zedzazo nindaulyiza kuongokerwa kpwa Elamu, Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

50

Unabii chinyume cha Babeli

- 1 Hiri ndiro neno ra Mwenyezi Mlungu chinyume cha Babeli na tsi ya Akalidayo arirogomba kutsupira nabii Jeremia:
2 “Semani na mtangazire mataifa ganjina,
unulani chibao mutangaze
msifwitse chochosi, ela ambani:
‘Babeli ikahalwa mateka,
Beli akagbwizwa haya,
Merodaki anaogofyerwa.
Vizukavye vikatiywa waibu.’

³ “Mana taifa kula vurini rikedza kupigana naye, ambaro rindabananga tsiye tsetsetse. Takuna ndiye sagala mumo, anadamu na nyama andachimbira.

⁴ “Siku zizo na wakati uho, Mwenyezi Mlungu anaamba, atu a Iziraeli na a Juda andakpwedza phamwenga kuno anarira kpwedzamuenda Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. ⁵ Andauza njira ya Sayuni na kuloza nyuso zao kuko kuno anaamba, ‘Ndzoni huike chilagane na Mwenyezi Mlungu, chilagane cha kare na kare ambacho tachindayalwa.’

⁶ “Atu angu akakala mang’ondzi ga kuangamika. Arisa akagaangamiza na kugahenda gazunguluke ko myangoni. Gakakala ga kudengereka ko myangoni na vidzangoni na kuyala kpwao chaani. ⁷ Osi ariogaona agavamia achigarya, na maadui gao aamba, ‘Tahuna makosa, mana gamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu, ambaye ndiye makalo gao, ye Mwenyezi Mlungu ambaye ndiye kuluphiro ra akare ao.’

⁸ “Kuleni ko Babeli, iricheni yo tsi ya Akalidayo na mkale dza ndenje zitanguliyazo cho chaa. ⁹ Mana nindaafyakatsira na kureha mkusanyiko wa majeshi ga mataifa ganjina makulu kula vurini kpwedzapigana na Babeli. Gandadzipanga kuipiga, na kula vurini andagbwirwa. Mivi yao indakala dza muindza alengaye, asiyeuya kaya chihuphu. ¹⁰ Vitu vya Kalidayo vindahalwa zewe, nao ndiohala zewe andahala hadi atosheke, Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹¹ Dzagbwe munafwahirwa na kuhererwa,
mwi muhalao vitu vya atu angu zewe,
dzagbwe munatona dza ndama ichiyoona nyasi,
na kurira dza farasi mwenye mkpwotse.

¹² Mudzi wenu mkpwulu ambao ni dza mayo yenu undatiywa waibu,
iye ariyekuvyala andaangalala.
Lola, iye andakala wa mwisho kahi za mataifa gosi,
tsi isiyo chinemi na jangbwa.

¹³ Kpwa sababu ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu, Babeli takundakalika,
ela kundakala gandzo tsetsetse.

Chila atspiraye na kuko andaangalala na kuuzemerera,
kpwa go mapigoge gosi.

¹⁴ Dzipangeni kuizunguluka Babeli
mwimwi muhumirao maha.
Mulatseni! Msisaze hata muvwi mmwenga,
mana akamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu.

¹⁵ Ipigireni kululu za viha chila uphande,
iyo ikakubali kuturya
kutaze zikavundzwa na kubwagbwa mana Mwenyezi Mlungu andadziriphiza.
Iriphize chisasi,
dza vyo irivyohendera anjina.

¹⁶ Muuse ko Babeli iye aphantaye,
na iye agbwiraye rumu ra kuvunira wakati wa kuvuna.
Kpwa sababu ya upanga wa iye aoneraye
chila mutu ni auye kpwao,
chila mutu azorere kpwao.

¹⁷ “Atu a Iziraeli ni dza mang’ondzi gachigoondoswa ni simba. Wa mwandzo kuavamia kala ni mfalume wa Ashuru, na wa mwisho kuvundza mifupha yao ni Nebukadineza, mfalume wa Babeli. ¹⁸ Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, ‘Nindamtiya adabu mfalume wa Babeli na tsiye, dza nrivyotiya adabu mfalume wa Ashuru. ¹⁹ Ela ndaauyiza Aiziraeli kpwao marisani, nao andarisa ko Karimeli na Bashani, tsona andamvuna ko myango ya Efuraimu na Giliadi.’ ²⁰ Siku zizo na wakati uho, Mwenyezi Mlungu anaamba, makosa ga Iziraeli gandaendzwa ela tagandaphahikana; na dambi indaendzwa ko Juda ela taindaphahikana tse; mana mimi ndaswamehe nyo atu nriooasaza.

²¹ Vamiani yo tsi ya Merathaimu
na atu asagalao Pekodi.
Aendzeni muaolage na muaangamize tsetsetse,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Hendani kama nchivyokulagizani.

²² Kululu za viha zi kahi ya tsi,

na kululu za ubanangi mkpwulu!
²³ Ikakaladze yo nyundo ya dunia ndzima
 kukatika na kuvundzika?
 Ikakaladze Babeli kukala gandzo
 kahi ya mataifa?
²⁴ Nakuhegera muhego uwe Babeli,
 uchigbwirwa bila kumanya.
 Nawe waonewa uchigbwirwa,
 mana wapingana na Mwenyezi Mlungu.
²⁵ Mwenyezi Mlungu akavugula chumba cha silaha,
 naye akatuluzza silaha za tsukizize,
 mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
 ana kazi ya kuhenda ko tsi ya Akalidayo.
²⁶ Ndzoni kula chila uphande muivamie,
 vugulani vitsagavye.
 Muikeni phamwenga dza ndulu ya mtsere na mumuangamize tsetsetse,
 msisaze chochosi.
²⁷ Tsindzani ndzauze zosi,
 ziricheni zitserere chitsindzironi.
 Shaka hiro mana siku yao ikafika,
 wakati wao wa kutiywa adabu.”

²⁸ “Phundzani! Anazola mairo na kuchimbira tsi ya Babeli, kpwendatangaza ko Sayuni vira ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu akadziriphiza kpwa ajili ya nyumbaye ya kuvoya.

²⁹ “Thani atu ahumirao maha edze apige Babeli, osi awezao kulatsa. Chitani kambi kuizungulukana na musiriche hata mutu mmwenga akachimbira. Iriphizeni kulengana na mahendoge, ihendereni kulengana na vyo irivyohenda. Mana Babeli yamuhendera ngulu Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wa Iziraeli. ³⁰ Kpwa hivyo barobaroe andaolagbwa mo mwakpwe mihalani na anajeshie andaangamizwa siku iyo, Mwenyezi Mlungu anaamba.

³¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
 mimi ni chinyumecho uwe mwenye ngulu,
 mana sikuyo ikafika,
 wakati wa kukutiya adabu.

³² Uwe mwenye ngulu, undakpwala na ugbwe,
 na taphana ndiyekuterya kuima.
 Nindaasa moho mo mwako midzini,
 nao undaocha osi akuzungulukao.

³³ “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, Atu a Iziraeli anaonerwa na a Juda dza vivyo. Osi arioahala mateka akaagbwira ngingingi, anakahala kuarichira auke.

³⁴ Ela mkomboli wao ana nguvu; dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. Iye andaaherera ili aahende aoye kahi ya yo tsi, ela atu asagalao Babeli asioye.

³⁵ Upanga naukale chinyume cha Akalidayo, Mwenyezi Mlungu anaamba,
 upanga naukale chinyume cha asagalao Babeli,
 na chinyume cha vilongozie na atue enye ikima!

³⁶ Upanga ukale chinyume cha go manabiige ga handzo,
 ili akale azuzu!

Upanga ukale chinyume cha anajeshie,
 ili aphaha kuangamizwa!

³⁷ Upanga naukale chinyume cha farasie na chinyume cha magariye ga kuvwehwa ni farasi,
 na nyo anajeshi a chijeni ario nao,
 ili akale dza achetu.

Upanga ukale chinyume cha hazinaze zosi,
 ili zihalwe zewe!

³⁸ Nakukale na kazikazi ili myuhoye ya madzi inywe,
 mana ni tsi ya vizuka,
 nao akainjirwa ni ndzundzuwa kpwa vyo vizuka.

³⁹ “Kpwa hivyo nyama a tsakani andaishi na mafisi ko Babeli na vimburu vindaishi kuko. Takuna mutu ndiye sagala mumo tsona, wala taindasagalwa ta kare na kare.
⁴⁰ Dza viratu Mlungu arivyoangamiza Sodoma na Gomora na midzi yokala phephi, takuna mutu ndiyekusagala tsona,” Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁴¹ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Lola, jeshi riredza kula tsi ya vurini,
 taifa kulu na afalume anji
 anafyakatsirwa kula mwisho wa dunia.

⁴² Ana silaha za maha na mafumo,
 ni majaili na taana mbazi,
 ana mvumo dza maimbi ga bahari,
 wakati akapanda farasi ao,
 akadzipanga dza mutu ariye tayari na viha,
 kupigana na uwe mwana mchetu wa Babeli!

⁴³ Mfalume wa Babeli wasikira ripoti yao,
 mikonoye ichirejera;
 achigbwirwa ni utsungu,
 dza wa mchetu alodaye kudzivugula.

⁴⁴ “Lola, dza simba aambukaye kula weru wa Joridani kuvamia chaa imara cha mang’ondzi, nindaazola atu a Babeli kula kahi ya tsi yao. Chisha ye chilongozi ndiyemtsambula ndiye ndiyetawala tsi. Mana ni ani ariye dza mimi? Ni ani awezaye kulumbana na mimi? Ni mrisa yuphi awezaye kunipinga?” ⁴⁵ Kpwa hivyo phundza vira mimi Mwenyezi Mlungu nchivyopangira Babeli na nchivyopanga kuahendera atu asagalao tsi ya Kalidayo. Hata nyo ana a yo mifugo andagurutwa, iye andabananga marisa kpwa sababu yao. ⁴⁶ Kpwa msindo wa kugbwa Babeli, dunia indakakama, sauti za viriro vya atue vindasikirika kahi za mataifa ganjina.”

51

¹ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

“Lola, nindafyakatsira roho ya ubanangi chinyume cha Babeli
 yani chinyume cha atu a Kalidayo ambao ni maadui gangu makulu.*

² Nindahuma atu a kupheha ko Babeli,
 akaiphehe.

Siku iyo ya mashaka
 andaivamia yo tsi chila uphande
 na aiphyere tsetsetse.

³ Usiriche mutu wa kuhumira maha akatonyola uhawe,
 usiariche akavwala mavwazi ga viha.

Usisaze barobaroe,
 ro jeshire riangamize tsetsetse.

⁴ Aho andaolagbwa na kubwagbwa kahi ya tsi ya Akalidayo,
 na andalumizwa mo mwakpwe barabarani

⁵ Mana Iziraeli na Juda tazikarichwa
 ni Mlungu wao, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

Ela tsi ya Akalidayo ikaodzala uyi
 mbere za ye Mtakatifu wa Iziraeli.

⁶ Chimbirani kula Babeli,
 chila mutu naachimbize rohoye!

Musiangamizwe kpwa ajili ya dambize,
 mana uhu ni wakati wa Mwenyezi Mlungu kudziriphiza
 andamripha kulengana na uyiwe.

⁷ Babeli kala ni chikombe cha zahabu mkpwononi mwa Mwenyezi Mlungu,
 chohenda atu a dunia alewe.

Mataifa ganjina ganwa uchiwe wa zabibu,
 kpwa hivyo gachigbwirwa ni koma.

⁸ Babeli ikagbwa gafula na ikavundzika.
 Iririreni!

50:39 50:39 Maono 18:2   **50:40** 50:40 Mwandzo 19:24–25   * **51:1** 51:1 Vitabu vyanjina vina Lebu-Kumai ambayo ina mana ya “Moyo wa hinyo aunukao chinyume changu.”   **51:7** 51:7 Maono 17:2–4; 18:3

Kaiendzereni dawa ya mavune,
mendzerepho andaphozwa.

⁹ Hungempfoza Babeli,
ela kaweza kuphola.

Nahumricheni, chila mutu naauye kpwao,
mana hukumuye ikafika mlunguni,
na ikaunulwa hata ko mainguni.

¹⁰ Mwenyezi Mlungu akailavya haki yehu,
ndzoni huseme ko Sayuni
vyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu achivyohenda.

¹¹ Nolani yo mivi,
Halani zo ngao!

Mwenyezi Mlungu akaafyakatsira roho nyo afalume a Medi,
mana lengore ni kuangamiza Babeli.

Mwenyezi Mlungu andariphiza chisasi,
chisasi kpwa ajili ya nyumbaye ya kuvoya.

¹² Unulani bendera ya viha chinyume cha kuta za Babeli;
enjerezani nguvu go majeshi,

ikani arindzi,
dzitayarisheni kuvamia!

Mwenyezi Mlungu andatimiza lengore,
kusudire kuhusu atu a Babeli.

¹³ Uwe ukalaye kanda-kanda ya madzi manji,
ambaye u tajiri,

mwishoo ukafika,
wakati wa kufwako ukafika.

¹⁴ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akaapa kpwa dzinare:
Nindareha atu anji akuvamie dza ndzije uwe Babeli.

Nao andapiga njerejere za ushindi dzuluyo.

¹⁵ Mlungu ndiye ariyeumba tsi kpwa uwezowe,
achiimarisha dunia kpwa ikimaye
na kpwa kuelewakpwe achitandaza mlunguni.

¹⁶ Atuluzapho sauti, madzi nkuvuma ko mlunguni,
nkuhenda guro rikapanda kula pembe za tsi.

Nkumeka limeme wakati wa mvula,
na kureha phuto kula kwenye nyumbaze za kuikira akiba.

¹⁷ Chila mutu ni mzuzu na kana amanyaro,
chila mfuli wa zahabu nkutiywa waibu ni vizukavye,

mana vizukavye ni vya handzo,
navyo taviphuma.

¹⁸ Tavina mana, ni vitu vya kuberwa,
wakati wa kutiywa adabu vindaangamika.

¹⁹ Iye ariye mtalo wa Jakobo si dza vyo vizuka,
mana ndiye ariyeumba vitu vyosi,

chisha mbari za Iziraeli ni urisiwe,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Majeshi ndiro dzinare.

²⁰ Uwe u rungu rangu, silaha yangu ya viha
kuhumira uwe, nkuvundza-vundza mataifa
na kpwa uwe, nkuangamiza falume.

²¹ Kuhumira uwe, nkuvundza-vundza farasi na mpandadzi-farasi,
na kpwa uwe, nkuvundza-vundza magari ga kuvwehwa ni farasi na nyo
agaphirikao.

²² Kuhumira uwe, nkuvundza-vundza alume na achetu,
na kpwa uwe, nkuvundza-vundza atumia na barobaro,
na kpwa uwe, nkuvundza-vundza avulana na asichana.

²³ Kuhumira uwe, nkuvundza-vundza mrisa na mifugoye,
na kpwa uwe, nkuvundza-vundza mkurima na ng'ombeze za kurima,

na kpwa uwe nkuvundza-vundza vilongozi a majimbo na akulu a jeshi.

²⁴ “Mimi ndairiphiza Babeli na nyo asagalao kuko mbera za matso genu kpwa uyi ariouhenda ko Sayuni, Mwenyezi Mlungu anaamba.

²⁵ Lola, ni chinyumecho, uwe mwango wa kubananga ubanangaye dunia yosi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

Nindagolosa mkpwono wangu nikupige, nikupingilise kula gambani nami ndakuhenda mwango urioochwa.

²⁶ Kpwako takundakala na dziwe ra pembeni wala dziwe ra msingi, mana undakala gandzo ta kare na kare, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

²⁷ Unula chibao cha matangazo kahi ya yo tsi, Piga gunda kahi za mataifa ganjina.

Tayarisha go mataifa gampige, Iha mataifa ganjina gedze gampige, taifa ra Ararati, ra Mini na ra Ashikenazi. Tsambulani mkpwulu wa jeshi apigane naye, humani farasi anji dza ndzije.

²⁸ Tayarisha go mataifa ganjina gapigane naye, nyo afalume a Medi, vilongozi aho na maofisaa gao, na tsi zosi azitawalazo.

²⁹ Tsi inakakama na kusumba kpwa utsungu, mana lengo ra Mwenyezi Mlungu kuhusu Babeli richerepho ra kuihenda tsi ya Babeli kukala gandzo, tuphu bila ya atu.

³⁰ Anajeshi a Babeli akaricha kupigana, nao akasala mwao ngomeni, mkpwotse wao ukaasirira, akakala dza achetu.

Makalo gao ganaaka moho, magbwama ga maryango gao gakavundzika.

³¹ Muhumwa wa habari a mairo kukutana na wanjina, na mjumbe mmwenga kukutana na wanjina, kpwendamambira mfalume wa Babeli kukala mudziwe ukatekpa chila uphande.

³² Vivuko vikavamiwa, nayo mikangaga ikatiywa moho, na nyo anajeshi akagbwirwa ni chiwewe.

³³ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, anaamba, Ye msichana wa Babeli ni dza phatu pha kuwagira wakati phana kuvyogbwa-vyogbwa, wakati wa kuvunwakpwe ukafika.”

³⁴ “Nebukadineza, mfalume wa Babeli akahumiza, na akahufyondza asisaze chitu.

Iye akahuricha chihuphu bila chitu, iye akahumiza dza dzoka na kuodzaza ndaniye na vinono vyehu na badaye akahuaphika.

³⁵ Go mai hurigohenderwa naye Babeli naahenderwe,” nyo asagalao Sayuni anaamba.

Atu a Jerusalemu anaamba, “Milatso yehu naikale dzulu ya nyo akalao Babeli.”

³⁶ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, “Lola, nindakuhehera na kukuriphizira chisasi.

Nindaumisa bahariye na kuhenda visimavye viume.

³⁷ Babeli indakala gandzo, makalo ga makala,

utu wa kuangalaza na wa kuberwa,
phatu phasiphosagala mutu.

³⁸ Atue osi ananguruma dza simba,
ananguruma dza ana simba.

³⁹ Ela wakati ana hamu kulu,
nindaatayarishira karamu
niaphe uchi alewe

hata aimbe kpwa kuhamirwa
chisha alale hata kare yedze, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

⁴⁰ Nindaatsereza dza mang'ondzi gaphirikpwago chitsindzironi,
dza maturume na ndenje.

⁴¹ Lola vyo Babeli ichivyohalwa mateka,
mudzi uirokala unalikpwa dunia ndzima akagbwirwa!

Babeli indakala utu wa kutisha
kahi ya mataifa!

⁴² Yo bahari ikabwiningiza Babeli,
maimbi ga kunguruma gandambwiningiza.

⁴³ Midziye indakala gandzo,
tsi kavu na jangbwa,

tsi isiyosagalwa ni mutu,
tsi ambayo takuna ndiyeitsupira.

⁴⁴ Nindamtiya adabu Beli ko Babeli,
nimuhendese ahaphike vyo arivyomiza.

Go mataifa ganjina tagandamlunga tsona.
Kuta za Babeli zikagbwa.

⁴⁵ Mwi atu angu, tulukani kula kahize!
Chila mmwenga naachimbize rohoye
chimbirani tsukizi za Mwenyezi Mlungu!

⁴⁶ Usifwe moyo wala kuogopha
kpwa uvumi munaosikira kahi ya yo tsi,
uvumi wedzao chila mwaka
uvumi wa fujo kpwenye yo tsi
na wa mtawala kuheha na mtawala myawe.

⁴⁷ Kpwa hivyo, lola, siku ziredza
ambapho nindatiya adabu vyo vizuka vya Babeli.

Tsiye yosi indatiywa waibu,
na atu osi ndioolagbwa andagbwa mo mwakpwe.

⁴⁸ Phahi mlunguni na duniani na vyosi virivyo mumo
vindapiga kululu kpwa raha kuhusu Babeli,

mana abanangi andakpwedza
kula vurini amvamie,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

⁴⁹ Babeli ni iangamizwe
dza viratu irivyoangamiza atu a dunia ndzima
kpwa sababu yaolaga Aiziraeli.

⁵⁰ Mwimwi muchiochimbira upanga,
musiime, endererani kuphiya!
Mtambukireni Mwenyezi Mlungu ko kure mriko,
na musiiyale Jerusalemu.

⁵¹ Hukatiywa waibu,
mana hukalaphizwa
tahumanya hulolephi kpwa waibu,
kpwa sababu ajeni akainjira mwatu mtakatifu
mwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

⁵² Ela siku ziredza, Mwenyezi Mlungu anaamba

ndiphoangamiza vizukavye,
na ariolumizwa andaula kpwa utsungu
kahi ya tsiye yosi.
53 Hata dzagbwe Babeli inaweza kupanda hadi mlunguni;
dzagbwe inaweza kuhenda ngomezze kukala imara
nindaihumira abanangi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

54 Phundzani zo ndiro kula Babeli,
Kululu za ubanangi kula Babeli!
55 Mwenyezi Mlungu andaangamiza Babeli,
na kukomesa yo sautiye kulu.
Maadui gandamvamia dza maimbi ga madzi manji,
gandamvamia kuno anakota kululu.
56 M'banangi andakpwedza chinyume cha Babeli,
anajeshie andatekpwa,
na maha gao gandavundzwa.
Mana Mwenyezi Mlungu ni Mlungu wa chisasi,
ni lazima andariphiza.
57 Nindaalewesa vilongozie na atue enye ikima,
maliwalie, akulue a jeshi na anajeshie;
andalala tsetsetse na taandalamuka,
mfalume anaamba, ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.”

58 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi,
“Zo kuta ndziho za Babeli
zindabwagbwa photsi tse
na maryangoge mare gandaochwa.
Atu andahenda kazi ya bure,
mana kazi za mataifa ganjina zindaochwa.”

*Ujumbe wa Jeremia
unaphirikpwa Babeli*

59 Uhu ndio ujumbe uriolawiwa ni nabii Jeremia kpwa Seraya mwana wa Neriya, mwana wa Mahiseya, ariphophiya na Zedekeya, mfalume wa Juda ko Babeli mwaka wa ne wa utawalawe. 60 Jeremia kala akaandika chitabuni mai gosi ndigophaha Babeli, piya maneno ganjina kuhusu Babeli. 61 Phahi Jeremia wamuamba Seraya: “Ndiphofika Babeli, henda chadi uasomere maneno higa kpwa sauti, 62 chisha uambe, ‘Uwe Mwenyezi Mlungu waamba undaangamiza phatu hipha, ili mwanadamu wala nyama asiphasagale, mana phandakala gandzo hata kare na kare.’ 63 Ndiphomala kusoma chitabu chichi, chifunge dziwe uchitsuphe muho wa Yufurati. 64 Chisha uambe, ‘Babeli indazama dza vivyo nayo taindaunuka tsona kpwa sababu ya mashaka ambago ndairehera phamwenga na atue.’ ”

Ujumbe wa Jeremia uchisirira phapho.

52

Kugbwa kpwa Jerusalemu

1 Zedekeya kala ana miaka mirongo miiri na mmwenga ariphoandza kutawala, naye watawala kpwa muda wa miaka kumi na mmwenga hiko Jerusalemu. Nine kala aihwa Hamutali mwana wa Jeremia kula Libuna 2 Zedekeya wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, dza Jehoyakimu arivyohenda. 3 Iye ndiye ambaye wamuasi mfalume wa Babeli.

Mwenyezi Mlungu waareyera sana atu a Jerusalemu na Juda hata achiazola mbereze, ndiyo mana mambo ga kuogofya gahendeka kuko. 4 Phahi mwaka wa tisiya, mwezi wa kumi na siku ya kumi ya utawalawe, Nebukadineza, mfalume wa Babeli wakpwedza na jeshire rosi kuvamia Jerusalemu. Aho achita kambi kondze ya mudzi na achidzenga kuta za mtsanga kuuzunguluka kuzuwiya atu asichimbire. 5 Phahi nyo mudzi waenderera kuzangirwa hadi mwaka wa kumi na mwenga wa utawala wa mfalume Zedekeya. 6 Kufikira siku ya tisiya ya mwezi wa ne, ndzala yakala kali sana mo mudzini hata nyo atu achikala taana utu wa kurya. 7 Phahi, abomola seemu ya ukuta wa mudzi, na mfalume na jeshire rosi achichimbira wakati wa usiku, na njira ya busitani ya mfalume, achitsupira kwenye ryango ririro kahi-kahi ya kuta mbiri, (phahi hara Akalidayo kala

akauzangira mudzi pande zosi) achiphiya vyao na njira ya uphande wa Araba. ⁸ Ela Jeshi ra Akalidaya ramzoresa mfalume hadi richimbwira kahi za tsi ya kugbwa ya Jeriko. Jeshire rosi ramricha, richitsamukana. ⁹ Phahi amgbwira ye mfalume achimphirika kpwa mfalume wa Babeli hiko Ribula, tsi ya Hamathi, naye achimuhukumu. ¹⁰ Ko Ribula, mfalume wa Babeli waolaga ana a chilume a Zedekeya mberenze, piya waolaga vilongozi osi a Juda kuko. ¹¹ Achimuombola matso Zedekeya, achimfunga silisili za shaba na achiphiya naye Babeli, achendamtiya jela hadi wakati wa kufwakpwe.

¹² Iriphofika siku ya kumi ya mwezi wa tsano mwaka wa kumi na tisiya wa utawala wa Nebukadineza, mfalume wa Babeli, Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume ariyehumikira mfalume wa Babeli, wakpwedza Jerusalem. ¹³ Watiya moho nyumba ya Mwenyezi Mlungu, dzumba ra mfalume na nyumba zosi za Jerusalem. Nyumba zosi za akulu wazitiya moho. ¹⁴ Jeshi rosi ra Babeli ambaro kala ri tsini ya ye mkpwulu wa arindzi a mfalume, ravundza-vundza kuta zosi zozunguluka Jerusalem. ¹⁵ Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi watsamiza seemu ya achiya, atu ariokala akasala mo mudzini, hara ariokala akadzisalimisha kpwa mfalume wa Babeli phamwenga na mafundi. ¹⁶ Ela ye Nebuzaradani wasaza atu ariokala achiya kabisa kwenye tsi, akale atundzi a mizabibu na akurima.

¹⁷ Atu a Babeli avundza-vundza zo nguzo za shaba, hako za shaba na birika ra shaba rokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu achitsukula shaba yosi hadi Babeli. ¹⁸ Chisha achihala nyungu, miko, makasi, mabakuli, masahani na miyo yosi ya shaba iriyohumika kahi za nyumba ya kuvoya Mlungu. ¹⁹ Piya wahala mabeseni, vyetezo, mabakuli ga zahabu, nyungu, vifwaya vya kuikira taa, vibakuli vya uvumba na mabakuli ga kujerera uchi. Ye mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala chila mwiyo wa zahabu swafi na wa feza. ²⁰ Yo shaba ya nguzo mbiri, yo bahari, ndzau kumi na airi ariokala tsini ya yo bahari na vyango ambavyo mfalume Selemani wavitengeza kpwa ajili ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Uziho wa shaba ya vitu vyosi hivi uchikala tauyaweza kupimika. ²¹ Chila nguzo kala ina ure wa futi mirongo miiri na sabaa, na kuizunguluka kala ni futi kumi na nane. Chila nguzo kala ina tundu pho kahi-kahi dza mridza, na uzihowe kala ni kama vyala vine. ²² Dzuluye kala kuna chitswa cha shaba nyiru. Ure wa chila chitswa kala ni futi ne na nusu. Chila chitswa chazungulusirwa mapambo ga makomamanga ga shaba nyiru. ²³ Kala kuna makomamanga mirongo tisiya na sita mbavuni mwa zo nguzo. Jumula ya mapambo kala ni makomamanga gana mwenga. ²⁴ Ye mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala Seraya mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Zefania msaidiziwe, na arindzi a maryango ahahu. ²⁵ Kula mo mudzini wahala ofisaa mmwenga yekala mkpwulu wa vikosi vya jeshi, atu sabaa okala ashauri a mfalume, piya wahala muandishi wa mkpwulu wa jeshi yekala achiandikisha atu phamwenga na atu mashuhuri mirongo sita ambao waona mo mudzini Jerusalem. ²⁶ Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala atu hinyo achiaphirika kpwa mfalume wa Babeli hiko Ribula. ²⁷ Naye mfalume wa Babeli walagiza atu aha apigbwe na aolagbwe ko Ribula kahi za tsi ya Hamathi. Kpwa hivyo atu a Juda atsamizwa achendakala atumwa kondze ya tsi yao.

²⁸ Hino ndiyo jumula ya atu ariohalwa mateka ni Nebukadineza kahi za mwaka wa sabaa wa utawalawe: Ayahudi elufu tahu na mirongo miiri na tahu. ²⁹ Kahi za mwakawe wa kumi na nane, Nebukadineza wahala mateka atu magana manane mirongo mihahu na airi kula Jerusalem. ³⁰ Mwaka wa mirongo miiri na mihahu ya utawala wa Nebukadineza, Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala mateka Ayahudi magana sabaa mirongo mine na atsano; jumula kala ni atu elufu ne na magana sita.

³¹ Mwaka wa mirongo mihahu na sabaa bada ya Jehoyakini, mfalume wa Juda kuhlwa mateka, Evili-Merodaki wakala mfalume wa Babeli. Iye wamrichira Jehoyakini, mfalume wa Juda kula jela siku ya mirongo miiri na tsano ya mwezi wa kumi na mbiri. ³² Evili-Merodaki wamuonera mbazi na achimupha cheo cha dzulu kuriko afalume anjina ariokala ko Babeli phamwenga naye. ³³ Phahi Jehoyakini wavula nguwo za jela achibadilisha. Naye achikala anarya mezani pha mfalume maishage gosi. ³⁴ Chila siku wahewa posho ni mfalume wa Babeli kulengana na mahitajige.

Chitabu cha sonono za JEREMIA Tanga mbere

Hichi chitabu chidide cha sonono ni mkusanyiko wa mashairi vifungu vitsano ambapho muandishi ana sonono kuhusu kuochwa kpwa Jerusalemu mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita kabila ya Jesu kuvyalwa. Atu kala achimnung'unikira Mlungu kuhusu hendo riro ela atu a Iziraeli na vilongozi aho ndio haswa ariohendesha Jerusalemu ichibanangbwa na ndio alaumiwao. Kahi ya sonono zizo, atu anatiywa moyo na kuhewa tumaini kukala Mlungu andaaterya siku zedzazo.

Vifungu vivi vya mashairi kala vichihumirwa wakati wa ibada za chila mwaka ambapho atambukira kubomolwa kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu ya kpwandza ko Jerusalemu.

Vifungu vine vya kpwandza katika luga ya Chieburania vyaandikpwa kpwa kulunga mtindo wa alifabeti 22 za Chieburania. Kulengana na mtindo uho, sura 1, 2 na ya 4 zina vifungu 22, na sura ya 3 ina vifungu 66.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Sonono ya Jerusalemu 1:1-22

Kutiya adabu kpwa Jerusalemu 2:1-22

Kuluphiro richerepho 3:1-66

Jerusalemu ikakala gandzo 4:1-22

Ayahudi anavoya aonerwe mbazi 5:1-22

Jerusalemu ikakala gandzo

¹ Lola, vyo mudzi urivyo wekee

mudzi uriokala ukaodzala atu!

Vivi ukakala dza mchetu gungu,

yekala mkpwulu kahi ya mataifa!

Mchetu yekala Malikia kahi ya midzi

vivi akahendwa kukala mtumwa.

² Iye nkurira sana wakati wa usiku,

matsozi gakajera mwakpwe mafundani.

Kahi ya azembee osi

taphana wa kumphoza marena,

asanae osi amsalata,

aho akakala maaduige.

³ Atu a Juda akalazimishwa kuphiya kure na kpwao

kpwa sababu ya mateso na kuhendeswa kazi ngumu.

Vivi anasagala kahi za mataifa,

nao taaphaha phatu pha kuoya,

osi anaomzoresa akamgbwira

na kana phatu pha kuchimbirira.

⁴ Njira ziphiyazo Sayuni ni tuphu

mana takuna aphiyaye sikukuuni.

Maryangoge gakakala gandzo,

alavyadzie-sadaka anaula,

asichanae anasononeka,

na ye mwenye ana utsungu sana.

⁵ Avihae akamturya,

nago maaduige gana ongokerwa,

Mana Mwenyezi Mlungu akamuhenda ateseke

kpwa sababu ya dambize nyinji,

anae akahalwa mateka,

ni mviha.

⁶ Ngumaye yosi ikamuukira

iye mwana mchetu wa Sayuni.
 Vilongozie akakala dza kulungu
 asiokala na marisa.
 Anachimbira ela taana mkpwotse
 mbere ya iye aazoresaye.

⁷ Jerusalemu inatambukira
 siku za mateso na sonono
 na vitu vyosi vya samani
 vyokala vyakpwe hangu kare.
 Atue ariphoshindwa ni avihae,
 napho taphayakala na wa kumkanira,
 avihae amlola
 na kumtseka wakati wa kushindwakpwe.

⁸ Jerusalemu akahenda dambi sana,
 kpwa hivyo akakala najisi
 osi ariokala anamuishimu anam'bera
 mana akaona chitsahache.
 Ye mwenye anaula
 na kufyula usowe kpwa waibu.

⁹ Ukolowe kala u wazi;
 kayaririkana sikuze za mbereni,
 kpwa hivyo chavuche ni cha kuangalaza,
 kana mutu wa kumsononekera.
 "Lola, kugaya kpwangu ee Mwenyezi Mlungu,
 mana ye adui akaniturya!"

¹⁰ Adui akagolosa mikonoye
 ahale vitu vyosi vya samani vya Jerusalemu.
 Jerusalemu waona atu a mataifa ganjina
 achiinjira phatuphe phatakatifu,
 aratu ambao Mwenyezi Mlungu waakahaza
 kuinjira kpwenye mkpwutanowe.

¹¹ Atue osi anaula
 kuno anaendza utu wa kurya,
 anakakana vitu vyao vya samani na chakurya
 ili auyize mikotse yao.
 "Nilola, Mwenyezi Mlungu,
 mana ninaberwa."

¹² "Kale tamuona kusononeka kpwangu mwi mosi mtsupao?
 Lolani na muone
 ichikala kuna mwenye sonono dza sonono yangu
 ambayo Mwenyezi Mlungu wanirehera,
 ariphonigayisa
 yo siku ya tsukizize nyinji.

¹³ Iye wahuma mwangu mifuphani moho kula dzulu, nao unaniocha.
 Wahandika nyavu anigbwire magulu,
 aniuyize nyuma.
 Waniricha machiyangu,
 mnyonje siku yosi.

¹⁴ Dambi zangu zafungbwa kpwenye gogolo,
 kpwa mikonoye wazifunga phamwenga,
 nazo achinivwika mwangu singoni.
 Akanihenda nisirirwe ni mkpwotse.
 Mwenyezi Mlungu wanilavya mikononi
 mwa nyo ambao siaturya.

15 Mwenyezi Mlungu waarema masujaa osi
ariokala kahi yangu,
waiha mkpwutano chinyume changu
ili aapige ahana angu.

Mwenyezi Mlungu akamvyoga-vyoga ye mwanamwali, mwana mchetu wa Juda,
dza zabibu zivyogbwavyo.

16 Ndiyo mana ninarira,
namwagikpwa ni matsozi
mana wa kuniphoza marena a kure nami,
takuna wa kunitiya moyo.
Anangu akarichwa a weche,
mana adui akaniturya.”

17 Sayuni anagolosa mikonoye,
ela taphana wa kumterya.
Mwenyezi Mlungu akalavya amuri chinyume cha Jakobo
ili majiranige akale avihae,
Jerusalemu ikakala
najisi kahi yao.

18 “Mwenyezi Mlungu ni wa haki,
mana nkakala wa kuasi nenore,
ela phundzani mwimwi mataifa,
lolani kugaya kpwangu.
Ahana angu na asichana angu
akahalwa mateka.

19 Náiha azembe angu
ela anichenga,
alavyadzi-sadaka na atumia angu
afwa mo mudzini,
ariphokala anaenda chakurya
ili auyize mikotse yao.

20 Lola, ee Mwenyezi Mlungu, mana nagaya,
roho yangu ikachafuka,
nao moyo wangu ukayugika
kpwa sababu nkakala muasi sana.
Ko kondze upanga unaolaga atu,
na mo nyumbani namo munafwewa.

21 Aho akasikira vyo niulavyo,
taphana wa kuniphoza marena
maadui gangu gosi gakasikira kuhusu mashaka gangu,
aho akahamirwa ni kukala ukanihenda hivyo.
Rehe yo siku uriyotangaza,
uahende dza vyo urivyonihenda.

22 Uyi wao wosi nawedze mberezo
atiye adabu
dza urivyonitiya adabu
kpwa sababu ya dambi zangu
mana kuula kpwangu ni kunji
nami nikafwa moyo.”

2

*Mwenyezi Mlungu
andatiya adabu Jerusalemu*

¹ Mwenyezi Mlungu, akabwiningiza
Sayuni na ingu ra tsukizize!
Nyo unono wa Iziraeli

akautsupha kula mlunguni hadi duniani
naye kakatambukira chihiche cha kuikira magulu
siku ya tsukizize.*

² Mwenyezi Mlungu akabomola-bomola bila mbazi
makalo gosi ga Jakobo.
Kpwa tsukizize akabomola
ngome za mwana wa chichetu wa Juda.†
Akatsereza hadi photsi
utawalawe na vilongozie.

³ Iye akaangamiza masujaa gosi ga Iziraeli
kpwa tsukizize nyinji.
Akausa mkpwonowe wa kulume kula kpwakpwe,
wakati adui ariphomvamia.
Iye akaocha Jakobo dza moho uakao,
na kuocha chila chitu chimzungulukacho.

⁴ Iye akatonyola uha dza adui,
na mkpwonowe wa kulume u tayari kulatsa.
Dza adui, akaolaga atu osi anono-anono ahamirao matso,
akamwaga tsukizize nyinji dza moho
ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu ko Sayuni.

⁵ Mwenyezi Mlungu akakala dza adui,
iye akabomola-bomola Iziraeli.
Akabomola-bomola madzumbage gosi,
akahenda ngomeze zosi zikale gandzo,
chisha akamuenjerezera Juda
chiriro na sonono.

⁶ Nyumbaye ya kuvoya akaibomola dza chibanda cha mundani,
pho phatuphe pha kuusira sikukuuze zirizoikpwa akaphahenda gandzo.
Mwenyezi Mlungu akahenda Sayuni iyale
sikukuuze na Sikuze za Kuoya,
na kpwa tsukizize kali akamrema
mfalume na mlavyadzi-sadaka.

⁷ Mwenyezi Mlungu akarema pho phatuphe pha kulavira sadaka,
akalozera kogo pho phatu phatakatifu.
Akazitiya mikononi mwa adui
zo kuta za madzumbage.
Go maadui gapiga kululu mo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu,
dza hurivyohenda wakati wa sikukuu.

⁸ Mwenyezi Mlungu wakata shauri kubomola
ukuta wa mwana mchetu wa Sayuni.
Iye wahumira mkpowa wa kupimira
naye kayausa mkpwonowe wakati anabomola.
Wahenda nyo ukuta wa kondze na wa ndani usononeke,
zosi mbiri zabomolwa phamwenga.

⁹ Maryangoge gakadodomea mtsangani,
akabananga na kubomola magbwamage ga kufungira,
mfalumewe na akulue anasagala kahi ya mataifa.
Alavyadzi-sadaka taafundza tsona shariya,
na manabiige tagaona ruwiya tsona
kula kpwa Mwenyezi Mlungu.

¹⁰ Atumia a ye mwana mchetu wa Sayuni

* 2:1 2:1 Chihiche cha kuikira magulu inaweza kukala ni Jerusalemu au yo nyumba ya kuvoya Mlungu. † 2:2
2:2 mwana wa chichetu wa Juda ni Jerusalemu.

asegere photsi kuno akanyamala zii
 akadzitiya mtsanga mwao vitswani,
 na akavwala nguwo za magunia.
 Asichana a Jerusalemu
 akazamisa vitswa vyao hadi photsi.

11 Matso gangu gakaremwa kpwa kurira,
 roho yangu ikachafuka.
 Moyo wangu unafwa purungire kpwa sonono
 kpwa sababu ya kubanangbwa kpwa mwana mchetu wa atu angu,
 kpwa kukala anache na ana atsanga
 anahirika mo njira-njira za nyo mudzi.

12 Anaririra nine zao achiamba,
 "Ukuphi mkpwahe na uchi?"
 Kuno anahirika dza atu achilumizwa
 mo njira-njira za nyo mudzi
 wakati anafwa
 magoni mwa nine zao.

13 Nigombeni kukuhusu? Nikulinganishe na chitu chani,
 uwe mwana mchetu wa Jerusalemu?
 Nikulinganishe na utu wani, ili niweze kukuphoza marendu,
 we mwanamwali, mwana mchetu wa Sayuni?
 Mana chirondacho china chivwa dza cha bahari.
 Ni ani awezaye kukuphoza?

14 Manabiigo gakuonera
 ruwiya ya handzo na ya kuchenga,
 aho taayafwenula uyio
 ili akurekebishe,
 ela akakuonera ruwiya
 ya handzo na ya kuangamiza.

15 Osi atsupao na njira
 anapiga makofi kpwa kukubera,[‡]
 anapigira mishoni ye mwana mchetu wa Jerusalemu
 na kusukasuka vitswa vyao.
 "Dze, uno ndio mudzi kala uchiihwa
 ukamilifu wa unono
 fwahiro ra dunia?"

16 Maaduigo gosi
 ganahula kanwa zao chinyumecho,
 ana kubera na kusaga meno
 na kuamba, "Hukamuolaga!
 Hino ndiyo siku ambayo kala hunaigodzera
 vino hukaiona!"

17 Mwenyezi Mlungu akahenda ariropanga,
 akatimiza nenore
 dza arivyorigomba pho kare,
 akakubwaga bila mbazi
 akamuhenda aduio ahererwe,
 na kuapha nguma masujaa a avihao.

18 Mioyo ya atu
 inamririra Mwenyezi Mlungu.
 Uwe ukuta wa mwana mchetu wa Sayuni,
 richa matsozigo gajere usiku na mutsi

[‡] 2:15 2:15 kupiga makofi hapha ni kpwa kubera. Nyo apigi a makofi kala anahenda vivyo kpwa kuonyesa raha ariyo nayo kpwa go mai garigophaha Jerusalemu.

dza muho.
 Usioye tse,
 matsogo nagasiriche kulavya matsozi.

¹⁹ Usiku wosi unuka mara kpwa mara,
 umririre Mwenyezi Mlungu!
 Mwaga moyoo dza madzi
 mbere za Mwenyezi Mlungu!
 Muunurire mikonoyo
 kpwa ajili ya uzima wa anao,
 ambao anahirika na ndzala
 kpwenye maganiko ga chila barabara.

²⁰ Lola, ee Mwenyezi Mlungu na uone!
 Ni ani uriyemuhendera dza rino?
 Dze, ano mayo arye ana ao,
 ana arioarera?
 Dze, mlavyadzi-sadaka na nabii aolagbwe
 pho phatu phatakatifu pha Mwenyezi Mlungu?

²¹ Miri ya avyere kpwa adide
 irere photsi barabarani;
 ahana angu na asichana angu
 akagbwa kpwa upanga.
 Uwe waaolaga wakati wa tsukizizo,
 waatsindza bila mbazi.

²² Uwe waiha maadui gangu dza ualikaye atu siku ya sikukuu
 nao akanizunguluka chila uphande,
 Na siku ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu
 takuna ariyechimbira au ariyetiya
 osi nrinoaereka na kuarera
 akaolagbwa ni adui wangu.

3

Kuluphiroro ni kulu

- ¹ Mimi ni ye mutu nchiyetsupira mateso
 kpwa fwimbo ya tsukizize.
- ² Iye akanizola na kunireha
 jizani phatu phasipho mwanga.
- ³ Kpwa kpweli akagaluzi mkpwonowe chinyume changu
 kano nyinji, mutsi wosi.
- ⁴ Akatsakaza mwiri wangu na chingo yangu
 na kuvundza mifupha yangu.
- ⁵ Akanigbwira na kunizunguluka
 kpwa utsungu na tabu.
- ⁶ Akanihenda nisagale jizani
 dza atu ariofwa kare.
- ⁷ Akanizungulusira ukuta hata siweza kuchimbira
 akanifunga na silisili ndziho.
- ⁸ Dzagbwe naiha na kuririra kuterywa,
 ela ye nkupuza mavoyo gangu.
- ⁹ Akaziba njira yangu na mawe ga kutsonga,
 akahenda njira yangu ikale fyuko.
- ¹⁰ Kpwangu mimi iye ni dza dubu aoteaye,
 dza simba chiyedzifwitsa.
- ¹¹ Iye wanivwamukira ko njirani na achinimwamula vipande-vipande
 na achiniricha bila msada.
- ¹² Iye watonyola uhawe,

achinilenga na nyo muvwiiwe.

- 13 Walatsa moyo wangu
na mivi ya mwakpwe ryakani.
- 14 Nikakala wa kutsekpwa kahi ya atu angu osi
anasinda dii kunitunga mawira.
- 15 Iye akaniodzaza na utsungu,
na kunilazimisha kumiza subiri.
- 16 Wanihenda nigogode mawe,
na kunivyoga-vyoga ivuni.
- 17 Moyo wangu ukafutwa amani,
nikayala kufwahirwa ni utu wani.
- 18 Kpwa vivyo naamba, "Nikakata tamaa tse,
na sitarajiya utu wowosi tsona kula kpwa Mwenyezi Mlungu."
- 19 Kutambukira mateso na kudengereka kpwangu,
kunanitiya utsungu dza subiri na chihumbo utsungu!
- 20 Chila nchigatambukira,
nkukata tamaa.
- 21 Ela nchere na tumaini
ninaphotambukira neno hiri:
- 22 Huchere moyo kpwa sababu ya mendzwa ya Mwenyezi Mlungu isiyosika,
mbazize tazina mwisho,
- 23 ni nyiphya chila ligundzu,
na uaminifuwe ni mkpwulu.
- 24 Nchidziamba, "Mwenyezi Mlungu ndiye mtalo wangu
kpwa hivyo ndamkuluphira iye."
- 25 Mwenyezi Mlungu ni mnono kpwa nyo amgodzerao,
na nyo amuendzao.
- 26 Ni vinono mutu kuhurira wakati anagodzera
nyo wokofu wa Mwenyezi Mlungu.
- 27 Piya ni vinono mutu atsukule gogolo,
wakati achere barobaro.
- 28 Naasagale macheye na ahurire,
maziho kula kpwa Mwenyezi Mlungu ganaphomphaha.
- 29 Indam' bidi adzitsereze,
nkuhenda kukakala kuchere na kuluphiro.
- 30 Na alavye ndzeyaye kpwa ye mpigi,
na akale tayari kulaphizwa.
- 31 Mana Mwenyezi Mlungu kandahuricha
hata kare na kare.
³² Dzagbwe nkureha sonono, ela nkuonyesa mbazi,
kulengana na mendzwaye nyinji isiyosika.
- 33 Mana kahamirwa ni kugayisa,
au kusononesha anadamu.
- 34 Afungbwa osi a tsi
anaphovyogbwa-vyogbwa,
35 kulafiwa haki zao
mbere za iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
36 na kufungbwa wakati taana makosa,
ikale Mwenyezi Mlungu kaona gosi higo?
- 37 Ni ani awezaye kugomba na vikakala,
ichikala Mwenyezi Mlungu kalagizire?
- 38 Manono na mai nkuhendeka tu

- kpwa amuri ya ye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
³⁹ Kpwa utu wani mutu ariye moyo alalamike, wakati anaphotiywa adabu kpwa dambize?
- ⁴⁰ Nahupime na kuchunguza njira zehu, na humuuyire Mwenyezi Mlungu!
- ⁴¹ Nahuunule mioyo yehu na mikono yehu kpwa Mlungu ariye mlunguni na huambe,
- ⁴² "Hukakosera na kukuasi, nawe kukahuswamehe.
- ⁴³ Ukaodzala tsukizi na kuhuzoresa, nawe ukahuolaga bila mbazi.
- ⁴⁴ Ukadzifwinika ingu ili mavoyo gehu gasiweze kutsupa.
- ⁴⁵ Ukahuhenda hukale taka-taka na uchafu kahi za mataifa.
- ⁴⁶ Maadui gehu gosi ganagomba maneno ga kuhunyetera.
- ⁴⁷ Hukaphahwa ni wasiwasi na wuoga, uweche na kubanangbwa."
⁴⁸ Matso gangu ganaparariza myuho ya matsozi kpwa sababu ya kubanangbwa kpwa atu angu.
- ⁴⁹ Matso gangu gandaparariza matsozi bila kusira,
- ⁵⁰ hadi ye Mwenyezi Mlungu alole kula mlunguni na aone.
- ⁵¹ Nasononeka kpwa kuona kuteseka kpwa achetu a mudzi wangu.
- ⁵² Nikaindzwa dza nyama wa mapha ni hinyo achionimena bila ya chisa.
- ⁵³ Anizika mzima dibwani na achichibwiningiza na dziwe.
- ⁵⁴ Madzi gachinitsupa chitswani, nami nchiamba, "Nikaangamika."
- ⁵⁵ Nahadza dzinaro, uwe Mwenyezi Mlungu, kula mo dibwani.
- ⁵⁶ Uchisikira kulalama kpwangu, nriphokuvoya nchiamba, "Usizibe masikirogo niriphokuririra kulonda kuterywa!"
- ⁵⁷ Wakpwedza phephi niriphokuiha, nawe uchiamba, "Usiogophe!"
- ⁵⁸ Ee Mwenyezi Mlungu, uwe wahehera lau rangu, uwe wativya maisha gangu.
- ⁵⁹ Ukaona uyi niriohenderwa, ee Mwenyezi Mlungu kala muamuli wangu na uniyizire haki yangu.
- ⁶⁰ Ukaona maadui gangu ganavyonimena, na kunipangira mai.
- ⁶¹ Ee Mwenyezi Mlungu, ukasikira kulaphiza kpwao, na mipango yao yosi mii chinyume changu.
- ⁶² Maadui gangu ganagomba pokopoko wakati ananipangira mai chinyume changu mutsi wosi.
- ⁶³ Lola, asagalapho na aunukapho ananifyorera kpwa mawira gao.
- ⁶⁴ Ariphe vyo inavyofwaha, ee Mwenyezi Mlungu, kulengana na kazi za mikono yao.

- 65 Aphe mioyo mifu,
na lanayo ikale dzulu yao.
66 Azorese na tsukizi na uabanange-banange
ahende asionekane tsona duniani, ee Mwenyezi Mlungu.

4

Jerusalemu bada ya kubanangbwa

- 1 Zahabu ikaricha kung'ala,
hata yo zahabu swafi taing'ala tsona!
Go mawe matakatifu gakatsamukana
maganikoni mwa chila njira.
- 2 Nyo ana a Sayuni ariokala na nguma,
ariokala a samani sawa na zahabu swafi,
vivi anaaharira dza nyungu za ulongo zisizo na samani
kazi ya mfinyangi.
- 3 Hata makala nkulavya nyaho
kuamwisa ana ao,
ela atu angu akakala majaili,
dza mbuni ko jangbwani.
- 4 Lilimi ra mwana aamwaye
rikagbwirana na lilakalaka kpwa chiru.
Anache anavoya chakurya
ela taphana aaphaye.
- 5 Nyo ariorya vyakurya vya hali ya dzulu
anafwa mo njirani,
na ariorerwa na nguwo za zambarau
vivi analala ivuni.
- 6 Atu angu akatiywa adabu kulu
kuriko adabu iriyophaha atu a Sodoma,
mudzi ambao wapendulwa gafula,
taphayakala na mutu wa kuaterya.
- 7 Vilongozie akala ereru dza barafu
na ereru kutsupa maziya,
miri yao yakala na afya na nguvu,
na madzeni ga miri yao gakala dza dziwe ra samani riihwaro yakuti samawi.
- 8 Vivi nyuso zao ni nyiru kushinda misizi,
nao taaweza kumanyikana mo njirani.
Ngozi zao zikahenda nyambwi,
na zikaumalala dza mbao.
- 9 Baha nyo arioolagbwa na upanga
kuriko nyo ahirikao,
ambao anafwa pore-pore
kpwa kukosa chakurya kula mindani.
- 10 Mikono ya achetu enye mbazi
ikajita ana aho enye,
akala chakurya chao
wakati wa kubanangbwa kpwa atu angu. *
- 11 Mwenyezi Mlungu wadigirika,
bada ya kumwaga tsukizize kali.
Iye waasa moho mo Sayuni,

urioocha yo misingiye.

¹² Afalume a dunia,

phamwenga na atu osi taayaamini,
kukala maadui na aviha anaweza kuinjira
maryango ga Jerusalem.

¹³ Vyakala vivi chisa ni dambi za manabiige

na mai ga alavyadzie-sadaka,
ariotiya mudzi najisi
kpwa kuolaga enye haki asagalao kahi zao.

¹⁴ Aphaphasa mo njirani dza vipofu,

aho akadzinajisi na ukolo wa milatso
hata taphana awezaye kuguta
nguwo zao.

¹⁵ Atu aaririra achiambira, "Phaukeni mwi akolo;

ukani! Ukani! Msihugute!"
Kpwa hivyo achikala achimbizi na a kudengereka;
atu a mataifa achiamba,
"Taandaishi phamwenga naswi tsona."

¹⁶ Mwenyezi Mlungu mwenye akaatsamula,

naye kandaajali tsona,
alavyadzi-sadaka taandahewa tsona ishima,
na atumia taandaonerwa mbazi tsona.

¹⁷ Matso gehu gakaremwa kuphelephesa,

kpwa kulorera msada ambao tahuuphahire;
kula mwehu minarani hwarorera,
taifa risiroweza kuhuokola.

¹⁸ Maadui ahulunga-lunga nyago hadi nyago

hata huchikala tahuweza kunyendeka mwehu njirani.
Mwisho wehu wasengera phephi, siku zehu kala zikaolangbwa,
kpwa kpweli mwisho wehu kala ukafika.

¹⁹ Nyo ariohuzoresa kala ni epesi

kuriko makozi ko mlunguni
ahuzoresa ko myangoni,
achihuoteya ko weruni ahugbwire.

²⁰ Mfalume wehu, ye mmwagirwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu, ariye mrindzi wa taifa

rehu,
wagbwirwa ni mihambo yao.
Enye kala hukafikiriya
kukala andahurinda na taifa rorosi phapha duniani.

²¹ Mwimwi atu a Edomu na Usi;

hererwa na kupiga njerejere!
Ela manyani kukala cho chikombe chindafika ko kpwenu,
namwi mundalewa hadi mvule nguwo zenu, mkale chitsaha.

²² We mwana mchetu wa Sayuni, kutiywako adabu kukasira

kandakuricha ko urikotsamizwa kpwa lazima kpwa muda mure.
Ela uwe mwana mchetu wa Edomu, dambizo zindafwenulwa,
na utiywe adabu.

5

Voyo ra kusononesha

¹ Ee Mwenyezi Mlungu, tambukira garigohuphaha;

- lola na uone waibu wehu.
- ² Urisi wehu ukahewa ajeni,
nyumba zehu zikalaviwa kpwa ajeni.
- ³ Hukakala anachiya, asio na baba,
mayo zehu ni magungu.
- ⁴ Ni lazima huriphire madzi hunwago,
kuni uhumirazo ni huzigule.
- ⁵ Nyo auzoresao anahukpwala majimbe,
hukaremwa ela tauruhusiwa kuoya.
- ⁶ Hukaagolosea mikono Amisiri na Aashuru
ili huphahe chakurya cha kukola.
- ⁷ Baba zehu ahenda dambi, nao taako tsona
naswi hunagaya kpwa dambi zao.
- ⁸ Atumwa anahutawala,
taphana wa kuhuokola kula mwao mikononi.
- ⁹ Hunaphaha chakurya kpwa kuhatarisha maisha gehu,
kpwa sababu ya upanga ko weruni.*
- ¹⁰ Miri yehu i moho dza dziko ra kuochera mikahe,
chisa ni ndzala.
- ¹¹ Achetu agbwavukirwa ko Sayuni,
na anamwali kahi ya midzi ya Juda.
- ¹² Vilongozi afungbwa mikowa mikononi achileweswaleweswa,†
atumia taahewa ishima.
- ¹³ Barobaro anashurutishwa kusaga na lala
avulana anadedeleka kpwa mahiha maziho ga kuni.‡
- ¹⁴ Atumia taasagala tsona pho ryango ra mudzi,
avulana akaricha kuimba mawira gao.
- ¹⁵ Tahuna raha tsona,
Kuvwina kpwehu kukagaluzwa kukala chiriro.
- ¹⁶ Tadzi ya chifalume ikagbwa kula chitswani phehu,
ni shauri yehu mana hukahenda dambi.
- ¹⁷ Kpwa sababu iyo, mioyo yehu ni minyonje,
kpwa utu uho matso gehu tagaonato,
- ¹⁸ mana mwango Sayuni, ukarichwa wekee bila mutu,
makala nkunyendeka dzuluye.
- ¹⁹ Ela uwe Mwenyezi Mlungu unatawala hata kare na kare.
Chihicho cha endzi chinadumu chivyazi hadi chivyazi.
- ²⁰ Kpwa utu wani unaenderera kuhuyala?
Mbona ukahuricha kpwa muda mure?
- ²¹ Huuyize kwako ee Mwenyezi Mlungu, ili naswi hukuuyire!
Henda siku zehu zikale dza zo za kare!
- ²² Ebu ukahurema tsetsetse?
Dze, ukahutsukirirwa kpweli-kpweli?

* 5:9 5:9 Upanga ko weruni vinamanisha kukala kala kuna atu ko weruni ambao kala a tayari kuaolaga na kuafuta vitu. † 5:12 5:12 Seemu hino yatiywa ili atu aelewe chihendo chohenderwa atu. ‡ 5:13 5:13 Kahi ya mila za Chieburania kutsuma kuni na kusaga, kala si kazi ya achetu machiyao ela hata afungbwa na atumwa.

Chitabu cha EZEKIELI Tanga mbere

Ezekieli kala ni nabii wa Mlungu, piya kala ni mlavyadzi-sadaka. Iye wahenda hudumaye kuandzira mwaka wa magana matsano mirongo tisiya na miiri labuda hadi mwaka wa magana matsano mirongo sabaa kabila ya Jesu kuvyalwa, iye phamwenga na mfalume Jehoyakini na atu mashuhuri a Jerusalem, atsamizwa kpwa lazima kuphirikpwa Babeli. Ezekieli walavya unabiiwe kuko nao wahuu nyo atu ariotsamizwa kpwa lazima na hara ariosala Jerusalem.

Kabila ya Jerusalem kutekpwa mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita, unabiiwe wahuu haswa kuademurira atu na kuakanya kuhusu maangamizi ambago gangehendeka badaye. Ela bada ya Jerusalem kutekpwa Ezekieli, waatiya moyo ayae, achiapha tumaini ra manono ndigo phahikana badaye.

Unabiiwe wosi wauphaha kpwenye ruwiya dza hunavyoelezwa kpwenye chitabu chichi. Mara nyinji unabiiwe waulavya kpwa njira ya mahendo ambago kala ni ishara ya gara ambago kala gandahendeka. Iye anasisitiza kukala walongozwa ni uwezo mkpwulu wa Mlungu kuhenda hudumaye.

Ezekieli watabiri kukala “Mutu ahendaye dambi ndiye ndiyefwa” (18:20). Piya waatiya moyo anatsi ayae kuko kotsamizwa kpwa lazima yani ko Babeli ili akale na matumaini kukala Mlungu wao andauyiza atu a Iziraeli na Juda kpwenye tsi yao. Na kukala andaswamehewa dambi zao na Mlungu andaatiya roho nyipha na mioyo mipha (11:19-20; 36:25-26).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Ezekieli anaihwa 1:1—3:27

Dambi na uamuli wa Jerusalem 4:1—24:27

Mwenyezi Mlungu andatiya adabu mataifa sabaa 25:1—32:32

Ahadi ya Mlungu kpwa atue 33:1—37:28

Unabii chinyume cha Gogu 38:1—39:29

Ruwiya kuhusu mchoro wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu na mipha ya tsi 40:1—48:35

Ruwiya kuhusu utukufu wa Mlungu

¹ Tarehe tsano ya mwezi wa ne mwaka wa mirongo mihahu, kala ni kahi ya atu ariotsamizwa kpwa lazima hiko kanda-kanda ya muho Kebari. Ko mlunguni kuchivuguka, nami nchiona ruwiya kula kpwa Mlungu.

² Siku ya tsano ya nyo mwezi (nayo kala ni mwaka wa tsano hangu mfalume Jehoyakini ahalwe mateka), ³ Mwenyezi Mlungu wagomba na mlavyadzi-sadaka Ezekieli mwana wa Buzi ko tsi ya Akalidayo kanda-kanda ya Kebari, na uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u dzuluye.

⁴ Wakati nriphokala nalola, náona phuto ra chikulukulu rinapiga kula uphande wa vurini, ingu kulu rozungulukpwa ni mwanga. Kahi ya ro ingu kala kunatuluka limeme rokala rinameka-meka. Na kahi-kahi ya nyo mmeko kala phanang’ala dza chuma ching’alacho. ⁵ Na mo kahi-kahi mwatuluka viumbe vine viriviro moyo. Navyo kala vina umbo dza ra mutu. ⁶ Ela chila chiumbe kala china nyuso ne na mapha mane.

⁷ Magulu gao kala gakagoloka twaa, na nyayo zao kala ni dza makpwatsa ga mwana ndzau; nago kala ganang’ala dza shaba ichiyotsuswa. ⁸ Tsini ya mapha gao pande zosi ne, kala vina mikono dza ya mwanadamu; navyo vyosi vine kala vina nyuso na mapha. ⁹ Tsa za mapha ga mmwenga zagutana na tsa za viumbe viiri chimwenga uphande huno na chanjina uphande huno. Vyosi vyaphiya mbere mwenga kpwa mwenga, tavigalukire.

¹⁰ Navyo kala vina sura za atu uphande wa mbere, sura za simba uphande wa kulume, sura za ndzau uphande wa kumotso na ko mongoni vyakala na sura za kozi. ¹¹ Mapha mairi ga chila chiumbe kala gakaandzulwa kuphiya dzulu, na chila apha kala rikagutana na apha ra chiumbe chanjina kahi ya vyo viumbe vine, kuno mapha ganjina mairi gakafwinika miri yao. ¹² Chila chiumbe chaphiya mbere mwenga kpwa mwenga; kokosi roho arikophiya, vyaphiya kuko. Navyo kala tavigaluka wakati vinaphiya. ¹³ Navyo vyo viumbe kala uchiviloloto, vinaonekana dza makala ga moho, au vimwindi. Na moho kala

unamwirika hiku na hiku kahi ya vyo viumbe navyo kala vinatuluza limeme. ¹⁴ Phahi vyo viumbe vyazola upesi kuphiya mbere na nyuma, dza limeme rimekavyo.

¹⁵ Nriphokala navilola, naona gurudumo pho photsi kanda-kanda ya chila chiumbe. ¹⁶ Magurudumo gago kala ganameka-meka dza dziwe ra zabarajadi, na muundo wao kala ni dza gurudumo ndani ya gurudumo ranjina. ¹⁷ Viriphokala vinaphiya uphande wowosi kahi ya zo pande ne, vyaphiya bila ya kugaluka. ¹⁸ Go magurudumo mane kala gana ringi kulu za kutisha, na zo ringi kala zina matso chila phatu. ¹⁹ Vira viumbe viriphokala vinaphiya, go magurudumo nago gaphiya pho kanda-kanda; na viriphouruka kula photsi nago piya gauruka. ²⁰ Kokosi roho arikophiya, vyo viumbe vyaphiya, na magurudumo gachiphiya navyo. Mana ye roho wa vyo viumbe kala a mo magurudumoni. ²¹ Viumbe viriphokala vinaphiya, nago magurudumo gaphiya, viriphoma nago gaima, viriphouruka nago gauruka phamwenga navyo, kpwa kukala roho ya vyo viumbe kala i mo magurudumoni.

²² Dzulu za vitswa vya vyo viumbe virivyo moyo kala phakatandazwa utu dza uringo wa kutisha ambao kala unang'ala dza gilasi. ²³ Mapha gao mairi kala gakaandzulwa tsini ya nyo utu kuelekeana, na mapha mairi gachikala gakafwinika miri yao. ²⁴ Viriphokala vinaphiya, násikira sauti ya mapha gao, nayo kala ni dza mvumo wa madzi manji, dza sauti ya ye Mwenye Nguvu Zosi, dza hoyo ra jeshi. Navyo viriphoma, vyatsereza mapha gao. ²⁵ Wakati vikaima ti kuno vikatsereza mapha gao, násikira sauti kula dzulu ya ura uringo uriokala dzulu ya vitswa vyao.

²⁶ Na dzulu ya nyo uringo naona chitu dza chihi cha endzi chotengezwa na dziwe ra samani ra rangi ya buluu na ariye chisagarira kala ana umbo ra mwanadamu. ²⁷ Kula phara phariphonekana dza phakpwe chibiruni kuphiya dzulu kala rinang'ala dza chuma chichotsuswa, na kula phapho kuphiya photsi kala ni dza jimbijimbi ra moho. Ro umbo razungulupwa ni mwanga mkali, ²⁸ urioonekana dza likore wakati wa mvula.

Uho kala ni mfwano wa utukufu wa Mwenyezi Mlungu. Nriphouona nádzibwaga chimabumabu, nami nchisikira mutu anagomba.

2

Kuihwa kpwa Ezekieli

¹ Phahi waniamba, "We mwanadamu, unuka uime nikuambire." ² Ariphokala anagomba nami, Roho waniinjira na achiniimisa, nami nchimsikira anagomba nami. ³ Achiniamba, "Mwanadamu, nakuhuma kpwa Aiziraeli, taifa kaidi roniasi; aho na akare aho anigomera hadi rero. ⁴ Nakuhuma kpwa atu ambao taana haya na enye likakado, ukaambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi.' ⁵ Napho andakusikira au taandakusikira (mana ni aasi) ela andamanya phakala na nabii kahi-kahi yao. ⁶ Nawe uwe mwanadamu, usiaogophe, wala usitishirwe ni maneno gao. Dzagbwe vitisho vyao vikakuzunguluka dza vitsaka vya miya, avi u kahi-kahi ya visuse, ela usitishirwe ni maneno gao wala matso gao kpwa kukala ni aasi. ⁷ Ni uaambire maneno gangu ikale andasikira au taandasikira mana ni aasi.

⁸ "Ela uwe mwanadamu, sikira nikuambirago. Usiniasi dza nyo aasi; fwenula kanwayo urye hichi nkuphacho." ⁹ Chisha nchiona nkagoloserwa mkpwono ambao kala ukagbwira chitabu; ¹⁰ naye achichifwenula mbere zangu, nacho kala chikaandikpwa kosi-kosi, kala chikaandikpwa mawira ga sonono, chiriro na mashaka.

3

¹ Achiniamba, "We mwanadamu, rya karatasi ya chitabu chiricho mberezo! Chisha ukagombe na atu a Iziraeli." ² Phahi nafwenula kanwa yangu naye achinirika cho chitabu. ³ Mana kala akaniamba, "We mwanadamu, rya chitabu hichi ambacho nakupha hadi umvune." Phahi nachirya, nacho kala chimtswano dza asali.

⁴ Chisha achiniamba, "Mwanadamu, phiya kpwa atu a Iziraeli, ukaambire maneno gangu. ⁵ Mana sikuhuma kpwa atu a luga ngumu usiyolelewa, ela kpwa atu a Iziraeli. ⁶ Sikuhuma kpwa atu a luga ngumu ambazo kuzielewa. Mana kala nákuhuma kpwa atu dza hinyo angekusikira. ⁷ Ela nyo atu a Iziraeli taandakuphundza, mana taalonda kuniphundza. Aho ni atu ambao taana haya na ni enye likakado. ⁸ Lola ndakuhenda usikale na haya na ukale na likakado dza aho. ⁹ Nkahenda chilangucho chikale chifu dza dziwe ra ngedye. Dzagbwe aho ni aasi usiaogophe wala usitiye wasiwasi ni matso gao." ¹⁰ Tsona achiniamba, "We mwanadamu, phundza vinono gosi ndigokuambira

chisha ugaririkane. ¹¹ Phiya kpwa nyo atuo ariohalwa mateka na ukagombe nao akale andasikira au taandasikira, uaambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi!' "

¹² Chisha ye Roho achiniunula dzulu nami nchisikira mngurumo ko nyuma zangu wakati utukufu wa Mwenyezi Mlungu kala unaphiya dzulu kula phatuphe.*

¹³ Mngurumo uho kala ni wa mapha ga vira viumbe virivyo moyo wakati ganagutana na sauti ya magurudumo kanda-kanda zao, nao kala unatisha dza msumbo mkpwulu wa tsi. ¹⁴ Phahi ye Roho waniunula na achiniusa, nami náphiya kuno nina utsungu na nkatsukirwa mwangu moyoni; ela Mwenyezi Mlungu kala akanigbwira kpwa nguvu. ¹⁵ Nchifika kpwa atu ariotsamizwa kpwa lazima, ambao kala anasagala phephi na muho Kebari hiko Teli-Abibu. Násagala nao kpwa muda wa siku sabaa kuno nikaangalala.

Ezekieli anatsambulwa

kukala mrindzi

¹⁶ Bada ya siku sabaa, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ¹⁷ "Uwe mwanadamu, nkakuhenda mrindzi wa Aiziraeli. Phahi niphundza nigombago, chisha uakanye kpwa niaba yangu. ¹⁸ Ichikala ndamuambira mutu mui, 'Uwe kpwa kpweli undafwa,' na usimkanye kpwa kumuambira ariche njiraze mbii ili ative maishage, mutu iye mui andafwa na uyiwe, ela ndakulaumu uwe kpwa chifoche. ¹⁹ Ela uchimkanya mutu mui naye asiriche njiraze mbii, andafwa kpwa uyiwe; ela uwe undakala ukadzitivya.

²⁰ "Chisha mutu wa haki achiricha kulunga haki na achihenda uyi, nami nchimruhusu atsupire mitihani ili abadilike ela ichikala kandabadilika, mutu hiye andafwa kpwa dambize kpwa kukala kumkanyire, mahendoge ga haki arigohenda tagandatam-bukirwa, nawe undatsukula lawama ra chifoche. ²¹ Ela uchimkanya ye mutu wa haki asihende mai naye asigahende, andakala moyo kpwa kukala wakanywa na achisikira, nawe undakala ukadzitivya."

Ezekieli anakala bwibwi kpwa muda

²² Uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u dzulu yangu, naye achiniamba, "Unuka uphiye tsi ya kugbwa, nikagombe nawe." ²³ Phahi náuka nchiphya ko tsi ya kugbwa. Naona utukufu wa Mwenyezi Mlungu kuko dza utukufu nrionona ko kanda-kanda ya Kebari, nami nchidizibwaga chimabumabu. ²⁴ Chisha ye Roho achiniinjira na achiniimisa. Naye achiamba, "Phiya ukadzifungire mwako nyumbani. ²⁵ Na uwe mwanadamu, undafungbwa kowa ni atu ili usiweze kuphiya kondze kahi yao. ²⁶ Nami ndahenda lilimiro rigbwirane na lilakalaka ili unyamale usiademurire mana ni aasi. ²⁷ Ela ndiphokala nagomba nawe, ndakupha uwezo wa kugomba, nawe undaambira, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi!' Iye ndiyesikira, naasikire na ndiyerema kusikira, naasisikire; mana aho ni aasi.

4

Ezekieli anaonyesa kubanangbwa kpwa Jerusalemu kpwa ishara

¹ "We mwanadamu, hala tofali uriike mberezo na uchoore mudzi wa Jerusalemu dzuluze. ² Onyesa kukala ukazangirwa ni maadui. Dzenga ukuta wa mtsanga kuzuwiya atu asichimbire, tengeneza mwatu mwa kupandira ukuta wa nyo mudzi kanda-kandaye, ika kambi za asikiri kuzunguluka na magogo ga kubomorera maryangoge. ³ Chisha hala bamba urriike rikale ukuta wa chuma kahi-kahi ya uwe na nyo mudzi na ugaluze usoo uulole. Hinyo mudzi undakala ukazangirwa, nawe undauzangira. Ihi indakala ishara kpwa Aiziraeli.

⁴ "Chisha larira lavu ra kumotso, na uike dambi za Aiziraeli dzuluyo. Ni utsukule dambi zao siku zosi ndizolarira lavu hiro. ⁵ Mana nkakupangira jumula ya siku iriyo sawa na jumula ya miaka ya kugaya kpwao. Kpwa siku magana mahahu na mirongo tisiya undatsukula kutiywa adabu kpwa Aiziraeli. ⁶ Ndiphomala siku hizo, undagaluka ulale na lavu ra kulume utsukule dambi za atu a Juda. Nnikakupangira siku mirongo mine, siku mwenga kpwa chila mwaka. ⁷ Galuka ulole Jerusalemu chiyozangirwa na uikundzire ngumi chisha uigolosere mkpwono uitabiriye. ⁸ Nindakufunga mikowa ili usiweze kugaluka hiku wala hiku ta siku za kuzangirwako zisire.

⁹ "Hala nganu, shayiri, maragbwe, dengu, muhama na mawelevi uviye kwenye mwiyo mmwenga na udzitengezeze mikaha. Undairya kpwa siku zosi ndizolarira lavu, siku magana mahahu na mirongo tisiya. ¹⁰ Nawe undarya chakurya muda dza uhu chila siku, chenye uziho wa giramu magana mairi na mirongo mihahu. ¹¹ Chisha

* 3:12 3:12 Tafusiri zanjina zinaamba mngurumo "Nautogolwe utukufu wa Mwenyezi Mlungu kula phatuphe."

unwe madzi vikombe viiri mara mwenga kpwa siku. ¹² Undaitengeza kpwa kuhumira mavi ga atu dza kuni na uirye dza uryaye keki ya shayiri kuno atu analola.” ¹³ Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, “Hivyo ndivyo ambavyo Aiziraeli andarya chakurya chichonajisika, kahi-kahi ya mataifa ganjina kuko ndikoatsamula.” ¹⁴ Ndipho nami nchiamba, “Aa! Mwenyezi Mlungu! Mimi sidzangbwedzitiya najisi kula wanache wangu hadi vivi. Sidzangbwerya nyama wa kufwa mwenye au achiyemwamulwa ni nyama wa tsakani, wala kutiya nyama iriyonajisi mwangu kanwani.” ¹⁵ Ndipho achiniamba, “Phahi ndakuruhusu uhumire mavi ga ng’ombe kubiira chakuryacho badala ya mavi ga mwanadamu.” ¹⁶ Tsona achiniamba, “Mwanadamu, nindahenda chakurya chisiphahikane kpwa urahisi ko Jerusalem. Aho andarya chiwoga-wuoga chakurya cha kupimirwa na andanwa madzi ga kupimirwa bila matumaini. ¹⁷ Andatumburirana matso bila matumaini mana akakosa chakurya na madzi. Nao andaonda kpwa sababu ya makosa gao.”

5

¹ “Uwe mwanadamu, hala upanga wa kurya uhumire dza wembe wa kunyorera, udzinyole chitswa na cheru. Chisha hala chipimo uganye zo nyere. ² Siku za kuzangirwa Jerusalem zichisira, undaocha seemu mwenga ya tahu ya zo nyere kahi-kahi ya nyo mudzi. Undahala seemu mwenga ya tahu ya zo nyere uzikate na upanga kuzunguluka nyo mudzi, na seemu ya tahu undaitsamula iphepheruswe ni phuto. Mana ndaazoresa kuno nkagbwiririra upanga. ³ Ela hala vidzere uvifunge mchindoni. ⁴ Chisha hala vichache vyanjina uvitsuphe mohoni viphye. Phapho phandatuluka moho uoche tsi yosi ya Iziraeli. ⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba: Jerusalem, nchiyoyiika kahi-kahi ya mataifa, nayo ikazungulupwa ni tsi pande zosi. ⁶ Ela kpwa sababu ya uyiwe, nyo mudzi ukarema shariya zangu na malagizo gangu na kuenda mai kuriko mataifa ganjina. Yani ukakahala shariya zangu na malagizo gangu. ⁷ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba: Kpwa kukala mkazidi kusasikira kuriko mataifa ganjina garigokuzungulukani, namwi tamlungire shariya na malagizo gangu, wala kuhenda kulengana na shariya za mataifa ganjina chigokuzungulukani, ⁸ phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, mimi ni chinyumecho uwe Jerusalem, nami ndakutiya adabu ching’ang’a kuno atu a mataifa analola. ⁹ Kpwa sababu ya vizukavyo vya kutsukiza, ndakuhenda utu ambao sidzangbweuhenda na sindauhenda tsona. ¹⁰ Kpwa hivyo ano baba andarya ana aho himo Jerusalem na ana arye ise zao kpwa ndzala. Nindakutiyan adabu na nyo ndiosala nindaatsamula pande zosi. ¹¹ Kpwa sababu hiyo, Mwenyezi Mlungu anaamba kpwa kpweli dza niishivyo, nindakuangamiza wala sindakuonera mbazi, kpwa kukala ukanajisi phatu phangu phatakatiifu na vituvyo vya kutsukiza na mahendogo ga kutsukiza. ¹² Seemu mwenga ya tahu andafwa na makongo na ndzala kahi yenu. Seemu mwenga ya tahu andaolagbwa na upanga kondze ya kuta zenu na seemu yanjina ya tahu ndaatsamula chila uphande na niatuluzire upanga wangu niazorese.

¹³ “Ndipho tsukizi zangu zindadigirika, nami ndakala nkaricha kuareyera. Bada ya kuariphiza, andamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba kpwa wivu. ¹⁴ Tsona ndakuhenda gandzo na utu wa kuberwa ni mataifa ganjina gachigokuzunguluka na atu osi atsupao na njira. ¹⁵ Undakala utu wa kuberwa na wa kutsekpwa; undakala fundzo na dzogofyo kpwa atu a mataifa ganjina ganago kuzunguluka wakati nakutiya adabu kpwa tsukizi na hasira zangu kali, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. ¹⁶ Ndakulatsani mivi ya ubanangi ya ndzala, ndailatsa ili nkuolageni. Na ndareha ndzala ya kpwenderera hadi chakurya chisiphahikane kpwa urahisi. ¹⁷ Phamwenga na ndzala ndiyoologa ana enu, nindakuhimirani nyama a tsakani, ndioarya. Mundaphahwa ni makongo, fujo na mundaolagbwa na upanga ni maadui genu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

6

Uamuli kpwa kuabudu milungu yanjina

¹ Naphaha ujumbe kula kpwa Mwenyezi Mlungu urioamba, ² “Mwanadamu, loza usoo kulola myango ya Iziraeli, chisha utabiri chinyume chao, ³ uambe, ‘Mwi myango ya Iziraeli, phundzani Mwenyezi Mlungu aambavyo. Mwenyezi Mlungu anayambira myango na vidzango, vidzuhu na madete: Lolani, mimi ni phephi kukureherani upanga chinyume chenu na nibomole mwatu mwenu mwa dzulu mwa ibada. ⁴ Mwatu mwenu mwa kulavira sadaka mundakala magandzo, na mwatu mwenu mwa kufukizira uvumba mundavundzwa, chisha ndaolaga atu enu mbere za vizuka vyenu. ⁵ Nindabwagabwaga

nyufu za Aizraeli mbere za vizuka vyao na kutsamula mifupha yao kuzunguluka mwatu mwenu mwa kulavira sadaka. ⁶ Midzi yosi ya Izraeli indakala magandzo na mwatu mwenu mwa dzulu mwa ibada mubomolwe, ili mo mwatu mwa kulavira sadaka mubanangbwe, vizuka vyenu vivundzwe-vundzwe, mwatu mwenu mwa kufukizira uvumba mubomolwe na vitu vyenu vyosi murivyotengeza viangamizwe. ⁷ Na nyo ndioolagbwa andagbwa kahi-kahi yenu, namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

⁸ “Ela sindakumalani mosi tsetsetse. Anjina enu taandaolagbwa ela andatiya na atsamukane kahi za mataifa ganjina. ⁹ Ndiphokala kuko kahi za mataifa ganjina chikohalwa mateka, andanitambukira na vira ambavyo anitsukiza kpwa kusakala aaminifu na kuniricha mana matso gao gafwahirwa ni vizuka. Nao andadzimena kpwa go mai gosi na mambo ga kutsukiza arigohenda. ¹⁰ Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, na kukala sigombere handzo nriphomba ndakureherani mafwa higa.

¹¹ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Piga makofi chisha upige mawala uambe, “Shauri yao!” kpwa sababu ya mahendo ga kutsukiza ga atu a Izraeli, mana andaolagbwa na upanga, ndzala na makongo. ¹² Iye ariye kure andaolagbwa ni ukongo, na ye ariye phephi andaolagbwa na upanga, na ye ndiyetiya andahirika. Hivyo ndivyo ndivyohuriza tsukizi zangu chinyume chao. ¹³ Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, atu ao ndiphoolagbwa na kutsamulwa kahi ya vizuka vyao, kuzunguluka mwatu mwa kulavira sadaka, dzulu ya chila chidzango chire na dzulu ya virere vyosi vya myango, makolo ga chila muhi muitsi, tsini ya chila mwaloni na chila phatu ambapho afukizira vizuka vyao uvumba. ¹⁴ Nami ndagolosa mkpwo wangu chinyume chao niihende yo tsi ikale gandzo na litsapi, kula jangbwa ririro uphande wa mwakani hadi mudzi wa Ribula urio uphande wa vurini, yani chila asagalapho. Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

7

Siku ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu

¹ Mwenyezi Mlungu achiniamba, ² “Uwe mwanadamu, Mwenyezi Mlungu anaiambira tsi ya Izraeli hivi: Mwisho ukafika, mwisho chinyume cha pembe ne za tsi! ³ Vivi mwisho ukakufikira, nami sindazuwiya tsukizi zangu chinyumecho. Nindakumula kulengana na tabiyazo na kukutiya adabu kpwa mahendogo ga kutsukiza. ⁴ Sindakuonera mbazi wala kukusaza, ela ndakutiya adabu kpwa tabiyazo na mahendogo ga kutsukiza. Nawe undamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

⁵ “Mwenyezi Mlungu anaamba: Mafwa garedza, mafwa ambago tagadzangbweoneka. ⁶ Mwisho ukafika! Mwisho ukafika! Mwisho ukadziunula chinyumecho! Hinyo ukakufika! ⁷ Mwi msagalao tsi hino, kuangamizwa kpweni ukafika. Siku ikafika phephi, siyo siku ya kululu za kuhererwa ko myangoni, ela ni za fujo. ⁸ Muda mchache wedzao sindazuwiya tsona tsukizi zangu. Nindakumalani kulengana na tabiya zenu na nikutiyani adabu kpwa go mai mrigohenda. ⁹ Sindakuonerani mbazi wala kukusazani. Nindakutiyani adabu kulengana na mahendo genu na mambo genu ga kutsukiza. Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, nipigaye.

¹⁰ “Lolani, siku ikafika! Kuangamizwa kpweni ukafika, uyi wenu ukatsephula na kudzikarya kpweni kukabumula maruwa. ¹¹ Fujo rikakula na kukala dza fwimbo ya kutiira adabu uyi. Takuna ndichosala: atu, utajiri wao na chochosi chiricho cha samani. ¹² Wakati hinyo uredza na siku ikafika phephi. Mguli naasihererwe kpwa kuphunguzirwa bei na aguzaye asisononeke kpwa kuphaha hasara, mana Mlungu akatsukirirwa atu osi. ¹³ Mguzi kandauyira nyo munda ariouguza wakati iye na ye achiyegula achere moyo, mana ruwiya hino inahusu mkpwutano wosi na taindagaluzwa. Kpwa sababu ya dambi zao, takuna hata mmwenga ndiyetiya maishage.

¹⁴ “Dzagbwe akapiga gunda na kutayarisha chila chitu, taphana ndiyephiya vihani, mana nikaatsukirirwa osi. ¹⁵ Kondze ya mudzi kuna viha na ndani kuna makongo na ndzala. Ario weruni andaolagbwa na upanga na ario ndani ya mudzi andafwa na makongo na ndzala. ¹⁶ Na nyo ndiotiya andachimbirira myangoni, ambako andarira dza njiya a deteni; chila mmwenga andakala anasononekera dambize. ¹⁷ Mikono yao indarejera na adzikodzorete magulu kpwa mchecheta. ¹⁸ Andavwala nguwo za magunia kpwa sonono na akakame kpwa wuoga. Andanyolwa vitswa vyao na agbwirwe ni haya. ¹⁹ Andatsupha feza zao mo njira-njira na zahabu zao andazona najisi, tazindaakola siku ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu. Tazindaamvunisa wala kuausira ndzala mana

ndizo zirizosababisha ahende dambi. ²⁰ Akala na ngulu kpwa mapambo gao manono ambago badaye agahumira kutengezera vizuka vyao vya kutsukiza. Kpwa sababu iyo ndauhenda utajiri wao ukale najisi kpwao. ²¹ Nami ndaulavya zewe kpwa ajeni, yani atu ayi sana a tsi, nao andaunajisi. ²² Sindalola go magaidi, wakati ndiphoinjira na kunjisi phatu phangu pha mana.

²³ "Tayarishani silisili kpwa kukala tsi i tele uolagadzi na mudzi ukaodzala fujo. ²⁴ Nindahenda taifa ranjina iyi sana rihale nyumba zao; nindasisa kudzikarya kpwao na mwatu mwao mtakatifu mundatiywa najisi. ²⁵ Mambo ga kuaogofyera ndiphoaphaha andaendza amani ela taindakalako bii. ²⁶ Kundahendeka mafwa bada ya mafwa na uvumi undakala wa kpwenderera. Andaendza ruwiya kula kpwa nabii na taandaphaha; mafundzo ga shariya galaviwago ni mlavyadzi-sadaka na ushauri wa atumia undaangamika. ²⁷ Mfalume andasononeka, mkpwulu andakata tamaa na mikono ya nyo atu indarejera kpwa wuoga. Nindaahendera kulengana na tabiya zao chisha niamule dza vira arivyoamula anjina. Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu."

8

Mambo ga kutsukiza ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu

¹ Siku ya tsano ya mwezi wa sita mwaka wa sita bada ya kutsamizwa kpwa lazima, niriphokala nisegere phamwenge na atumia a Juda mwangu nyumbani, uwezo wa Mwenyezi Mlungu uchiedzera. ² Nami nchiona umbo dza ra mwanadamu. Kula phara pharaphoonekana dza phakpwe chibiruni kuphiya photsi kala ni dza jimbijimbi ra moho, na kula phapho kuphiya dzulu kala rinang'ala dza chuma chotsuswa. ³ Richigolosa utu dza mkpwono richinighwira nyere zangu. Chisha mo ruwiyani Roho waniunula achiniphirika Jerusalemu, phatu pha kumenyera ryango ra vurini ra muhala wa ndani pho ambapho chizuka cha kutiwa wivu kala chikaima. ⁴ Nchiona utukufu wa Mlungu wa Iziraeli phapho, dza yo ruwiya nriyokala nkaiona ko deteni.

⁵ Ndipho achiamba, "Mwanadamu, galuka ulole uphande wa vurini." Niripholola, naona cho chizuka cha kutiwa wivu pho phatu pha kumenyera uphande wa vurini wa ryango ra phatu pha kulavira sadaka. ⁶ Phahi waniamba, "Mwanadamu, unaona go mambo ga kutsukiza ahendago atu a Iziraeli? Mambo ndigonihenda nipiye kure na phatu phangu phatakatiifu. Ela undaona mambo ga kutsukiza zaidi ya higa."

⁷ Badaye wanireha phenye ryango ra nyo muhala, na nchiona tundu pho ukutani. ⁸ Ndipho achiniamba, "Mwanadamu, enjereza kuombola yo tundu pho ukutani." Phahi nahenda hivyo, nami nchiona mryango. ⁹ Naye achiniamba, "Injira ndani ukaone nyo uyi na mambo ga kutsukiza gahendwago hipha." ¹⁰ Niriphoinjira ndani, naona michoro mo ukutani chila uphande, michoro ya viumbe vihambalavyo, nyama ario najisi na vizuka vyosi vya atu a Iziraeli. ¹¹ Pho mbere za yo michoro kala phaimire atumia a Aiziraeli mirongo sabaa na Jaazania mwana wa Shafani kala a phamwenga nao. Chila mmwenga kala akagbwiririra chetezo, na mosi wenye kungu nono ya mavumba kala unafuka kuphiya dzulu. ¹² Chisha achiniamba, "Mwanadamu, ukaaona nyo atumia a Aiziraeli chivyokala anahenda pho jizani, chila mmwenga kpwenye chumbache cha vizuka? Aho anaamba, 'Mwenyezi Mlungu kahuona, ihi tsi akairicha.' " ¹³ Tsona achiniamba, "Undaona mambo makulu ga kutsukiza zaidi ambago aha anagahenda."

¹⁴ Ndipho achinireha hadi phatu pha kumenyera ryango ra vurini ra yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu na phapho nchiona achetu anarira kpwa sababu mlungu aihwaye Tamuzi kala akafwa. ¹⁵ Chisha achiniamba, "Mwanadamu, ukagaona gano? Phahi undaona mambo ga kutsukiza zaidi kuriko gago."

¹⁶ Chisha achinireha hadi muhala wa ndani wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Na pho mryangoni pha kuinjirira nyumba ya kuvoya Mlungu, kahi-kahi ya baraza na phatu pha kulavira sadaka, kala phana atu kama mirongo miiri na atsano, achiolozera kogo yo nyumba, na nyuso zao akaziloza mlairo wa dzuwa, nao kala anariabudu ro dzuwa. ¹⁷ Iye waniamba, "Mwanadamu, ukagaona gano? Dze, ni dزامbo dide ra atu a Juda, kuhenda mambo ga kutsukiza dza anagogahenda hipha? Mana tsi akaiodzaza fujo ra vinyo kpwa vinyo anarorihenda phapha ili anitsukize. Lola anavyonilumiza kpwa kunionyesa chironda. ¹⁸ Kpwa hivyo nindaatiya adabu na tsukizi, sindaonera mbazi wala kuaricha atiye. Hata achikota kululu mwangu masikironi, sindaaphundza bii."

9

Kuolagbwa kpwa anaobabudu vizuka

¹ Bada ya gago, násikira Mwenyezi Mlungu anagomba na sauti kulu achiamba, “Ndzoni mwi ndiotiya adabu nyo mudzi. Chila mmwenga naedze kuno akagbwiririra silaha ya kuangamiza mwakpwe mkpwononi.” ² Nami nchiona atu sita arioinjira na uphande wa ryango ra dzulu rilolaro uphande wa vurini, chila mmwenga akagbwiririra silaha ya kuolagira mwakpwe mkpwononi. Aho kala a phamwenga na mutu yevwala nguwo za katani na vitu vya kuandikira phakpwe chibiruni. Aho ainjira nyumba ya kuvoya Mlungu achendaima kanda ya phatu pha kulavira sadaka photengezwa na shaba.

³ Nyo utukufu wa Mlungu wa Iziraeli waunuka kula pho dzulu ya makerubi uriphokala, uchiphiya phenye chizingiti cha nyumba ya kuvoya Mlungu. Achimuiha yuya mutu yevwala nguwo za katani, yekala na vitu vya kuandikira phakpwe chibiruni.

⁴ Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Tsupira ndani ya mudzi wosi wa Jerusalem na utiye alama vilangani mwa hara ambao anasononeka na kurira kpwa sababu ya mambo ga kutsukiza gahendwago mumo.” ⁵ Chisha násikira anaambira nyo anjina, “Mlungeni-lungeni chila ndikophiya mo mudzini na muolage bila ya mbazi na bila kuricha anjina moyo. ⁶ Olagani atumia, barobaro na asichana, anache adide na achetu, ela yeyesi ariye na alama msimuolage. Andzani na phatu phangu phatakafu.” Phahi achianza na atumia ariokala mbere za yo nyumba ya kuvoya Mlungu. ⁷ Chisha achiaamuru, “Itiyeni najisi yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu! Gotezani yo mihala na nyufu za nyo arioolagbwa! Haya phiyani!” Phahi auka achendaandza kuolaga atu mudzi mzima. ⁸ Aripokala anaenderera kuolaga nami nkarichwa machiyangu, nádzibwaga chimabumabu nchirira nchiamba, “Aa, Mwenyezi Mlungu! Vino u phephi na kuangamiza Aiziraeli osi ariosala kpwa tsukizizo, kpwa kukala ukaitukirirwa Jerusalem?” ⁹ Ndipho achiniamba, “Kosa ra atu a Iziraeli na Juda ni kulu sana, mana yo tsi ikaodzala aolagadzi na mudzi mzima tauhenda haki. Mana anaamba, Mwenyezi Mlungu akairicha yo tsi na kaona. ¹⁰ Nami sindaasaza wala kuaonera mbazi, ela go arigohenda ndaahika enye.”

¹¹ Ndipho yuya mutu yekala akavwala katani na vitu vya kuandikira phakpwe chibiruni achireha habari achiamba, “Nikahenda dza urivyonilagiza.”

10

*Utukufu wa Mlungu unauka**kula nyumba ya kuvoya Mlungu*

¹ Niriphotsupha matso, náona utu dza chihi cha endzi cha dziwe ra samani ra rangi ya buluu hipho dzulu ya utu dza uringo uriokala dzulu ya vitswa vya makerubi. ² Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba yuya yevwala nguwo za katani, “Injira kahi-kahi ya go magurudumo garigo tsini ya go makerubi chisha uodzaze mafumbago makala ga moho, ukagatsamule dzulu ya nyo mudzi.” Wakati nalola, iye wainjira ndani. ³ Mutu yuyu ariphoinjira, makerubi gaima uphande wa mwakani mwa yo nyumba ya kuvoya Mlungu, na ingu richiodzaza muhala wa ndani. ⁴ Chisha utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchiuruka kula pho dzulu ya makerubi na uchiphiya hadi kwenye chizingiti cha nyumba ya kuvoya Mlungu. Nyumba yosi ichiodzala ro ingu, na nyo muhala wa ndani uching’ala-ng’ala kpwa utukufu wa Mwenyezi Mlungu. ⁵ Na sauti ya mapha ga makerubi yaweza kusikirwa hadi muhala wa kondze, nayo kala i dza sauti ya Mlungu Mwenye Nguvu Zosi anaphogomba.

⁶ Phahi Mwenyezi Mlungu ariphomuamuru yuya mutu yevwala nguwo za katani, kukala ahale moho kula kahi-kahi ya magurudumo gazungulukago kahi-kahi ya go makerubi, wainjira ndani na achiima phephi na gurudumo mwenga. ⁷ Ndipho kerubi mwenga ragolosa mkpwoyo richihala moho pho kahi-kahi yao, richimbwiza mikononi yuya mutu yevwala nguwo za katani, achiphiya nao. ⁸ Go makerubi gaonekana kukala gana mikononi dza ya mwanadamu ndani ya mapha gao.

⁹ Nripholola, náona magurudumo mane kanda-kanda ya go makerubi. Kanda ya chila kerubi kala phana gurudumo, nago kala ganang’ala-ng’ala dza zabarajadi. ¹⁰ Go magurudumo gosi mane kala gakaigana, nago kala uchigalola garivyo, avi muna gurudumo ndani ya gurudumo ranjina. ¹¹ Go makerubi kala ganaweza kuphiya uphande wowosi wa pande ne kokala ganalola, bila ya kugaluka wakati ganaphiya. Gaphiya ko ambako kala ganalola bila ya kugaluka. ¹² Miri yao yosi, phamwenga na myong-

myongo, mikono na mapha kala gakaodzala matso dza vyokala magurudumo gao mane. ¹³ Násikira magurudumo gago ganaihwa “Magurudumo gazungulukago mairo sana.”

¹⁴ Chila kerubi kala rina nyuso ne. Uso wa kpwandza kala ni wa ndzau,* wa phiri kala ni wa mwanadamu, wa hahu kala ni wa simba na wa ne kala ni wa kozi.

¹⁵ Phahi go makerubi gauruka kuphiya dzulu, nago ndigo vira viumbe nrivyokala nkaviona kanda-kanda ya muho Kebari. ¹⁶ Makerubi gariphophiya, magurudumoge gokala kanda-kanda piya gaphiya na gariphoadzula mapha kuuruka kula photsi, go magurudumo tagayarichwa ela gakala pho kanda-kanda yao. ¹⁷ Gariphoima kuhurira nago gaima kuhurira na gariphouruka, gauruka phamwenga nago, kpwa kukala roho wa go makerubi, yani vyo viumbe virivyo moyo kala i mo magurudumoni.

¹⁸ Chisha nyo utukufu wa Mwenyezi Mlungu wauka pho phenye chizingiti cha nyumba ya kuvoya Mlungu uchendaima dzulu ya makerubi. ¹⁹ Niriphokala nalola, makerubi gaandzula mapha gao gachiuruka hewani phamwenga na magurudumo gao kanda-kanda yao. Gachendaima ryango ra mlairo wa dzuwa wa nyumba ya kuvoya Mwenyezi Mlungu na utukufu wa Mlungu wa Iziraeli uchikala u dzulu yao.

²⁰ Hivi ni viumbe virivyo moyo nrivyokala nkaviona tsini ya Mlungu wa Iziraeli kanda-kanda ya Kebari, nami nchimanya kukala ni go makerubi. ²¹ Chila kerubi kala rina nyuso ne, mapha mane na ndani ya mapha gao kala phana mikono dza ya mwanadamu. ²² Nyuso zao kala ni dza zira nrizokala nkaziaona ko Kebari. Chila kerubi raphiya mbere kpwa mbere bila ya kugaluka.

11

Uamuli dzulu ya vilongozi ayi

¹ Phahi náunulwa ni Roho na achiniphirika hadi ryango wa mlairo wa dzuwa wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nálola pho phatu pha kumenyera, nami nchiona atu mirongo miiri na atsano. Kahi yao kala phana vilongozi airi a atu, yani Jaazania mwana wa Azuri na Pelatia mwana wa Benaya. ² Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Mwanadamu, aha ndio atu apangao mai na anaopha atu a mudzi uhu ushauri mui. ³ Aha anaamba, ‘Wakati wa kudzenga nyumba tauphephi. Mudzi uhu ni dza nyungu ya kujitira, naswi hu dza nyama ndaniye.’ ⁴ Kpwa hivyo lavya unabii, we mwanadamu, tabiri chinyume chao.”

⁵ Phahi Roho wa Mwenyezi Mlungu wanedzera, naye achiniamba, “Amba, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mwi atu a Iziraeli, ninamanya mgombago kpwa mana namanya gosi garigo mwenu achilini. ⁶ Mwimwi mwaolaga atu anji kahi ya uhu mudzi, na barabaraze mchizodzaza nyufu. ⁷ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba: Zo nyufu mrizozibwaga mo kahi ya mudzi, ndizo nyama na mudzi uhu ndio yo nyungu, ela mwimwi, nindakutuluzani mo mudzini. ⁸ Munaogopha upanga ela Mwenyezi Mlungu anaamba ndareha upanga chinyume chenu. ⁹ Tsona ndakutuluzani kondze ya nyo mudzi, nikutiyei mikononi mwa ajeni nami nikuhukumuni. ¹⁰ Mundaolagbwa na upanga, nindakuamulani kahi za tsi yenu, Iziraeli. Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ¹¹ Mudzi uhu taundakala nyungu kpweni wala mwimwi tamundakala nyama ndaniye. Mimi nindakuamulani hadi miphakani mwa Iziraeli, ¹² namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. Kpwa kukala tamlungire malagizo gangu wala kugbwira shariya zangu ela mwaiga mambo ga mataifa ganjina ganagokuzungulukani.”

¹³ Wakati natabiri, Pelatia mwana wa Benaya achifwa. Ndipho nchidzibwaga chimabumabu na nchirira kpwa sauti nchiamba, “Aa Mwenyezi Mlungu, nyo Aiziraeli ariosala undaolaga tsetsetse?” ¹⁴ Mwenyezi Mlungu achinjibu achiniamba, ¹⁵ “Mwanadamu, nduguzo yani abario, na atu osi a Iziraeli ndio arioambwa ni atu a Jerusalem, ‘Aho a kure na Mwenyezi Mlungu; tsi ihi hwaihewa ikale yehu.’

Ahadi ya kuuya Iziraeli

¹⁶ “Kpwa hivyo amba, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba: Dzagbwe náausa nchiaphirika kure kahi za mataifa, na kuatsamula kahi ya tsi nyinji, ela nkakala phatu phao phatakatifu kpwa muda mfupi kahi ya tsi chizophiya.’ ¹⁷ Kpwa hivyo amba, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba: Nindakukusanyani kula kpwenye mataifa na tsi ambako kala mkatsamulwa, na nkuuyizireni tsi ya Iziraeli.’ ¹⁸ Nao ndiphouya, andausa vitu vyosi vya kutsukiza ninavyovimena. ¹⁹ Nindaahenda akale na moyo wa msimamo na roho nyiphya, nindausira moyo mufu na niaphe moyo wa kutii, ²⁰ ili alunge malagizo gangu

na kugbwira shariya zangu kpwa makini. Achihenda hivyo andakala atu angu nami ndakala Mlungu wao. ²¹ Ela nyo ambao mioyo yao indakala inahamirwa ni vyo vitu vya kutsukiza, Mwenyezi Mlungu anaamba, nindaariphiza kpwa kuahika lawama ra mahendo gao.”

²² Phahi gara makerubi gaandzula mapha gao gachiuruka, nago magurudumo kanda-kandaye na nyo utukufu wa Mlungu wa Iziraeli kala u dzulu yao. ²³ Nao nyo utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchiambuka dzulu kula mo mudzini nao uchendaima dzulu ya mwango urio mlairo wa dzuwa wa nyo mudzi. ²⁴ Kpwenye yo ruwiya nriyoonyeswa ni Roho wa Mlungu, ye Roho waniunula, achiniuyiza ko kurikokala atu anjina ariotsamizwa kpwa lazima, yani ko tsi ya Akalidayo. Nayo ruwiya ambayo kala naiona ichisika. ²⁵ Phahi nchiambira nyo atu ariotsamizwa kpwa lazima mambo gosi ambago Mwenyezi Mlungu kala akanionyesa.

12

Ishara ya kutekpwa kpwa atu a Iziraeli

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ² “Mwanadamu, uwe unasagala na atu aasi. Atu aha ana matso ela taaona, ana masikiro ela taasikira; mana ni aasi. ³ Kpwa hivyo, uwe mwanadamu, funganya bahasharo avi unatsamizwa kpwa lazima na utsame mutsi ili atu akuone. Tsama phako kaya dza mateka uphiye kpwatu kpanjina kuno analola. Nkuhenda akaelewa dzagbwe ni atu a nyumba ya likakado. ⁴ Uwe undatuluzi bahasharo mutsi kuno atu analola, bahasha avi ni wa mutu achiyetsamizwa kpwa lazima nawe undatuluka wakati wa dziloni mbere za matso gao dza atu atulukavyo napho anatsamizwa kpwa lazima. ⁵ Ombola dzitundu pho ukutani mbere za matso gao na utuluze bahasharo na phapho. ⁶ Udzibandike fuzini kuno analola na uuke nao na jiza. Dzibwiningize usoo ili usiweze kuona yo tsi unayoiricha mana ndakuhenda ukale ishara kpwa nyo atu a Iziraeli.”

⁷ Phahi nahenda kama nriyolagizwa. Natuluzi bahasha rangi namutsi ambao kala nkaufunga dza wa mutu atsamizwaye kpwa lazima. Kuriphofika dziloni, naombola dzitundu ukutani na mikono yangu mwenye. Natuluka na jiza mbere za matso gao, na bahasha rangi fuzini.

⁸ Kuriphochi, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ⁹ “Mwanadamu, kpwa vira nyo aasi a Iziraeli akuuza unahendani, ¹⁰ phahi aambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mambo gaga ganahusu chilongozi wa Jerusalem na nyo atu a Iziraeli ario mumo.’ ¹¹ Aambire, ‘Mimi ni dza ishara kpweni; hivi nchivyohenda aho Aiziraeli andahendwa dza vivyo; andatsamizwa dza mateka.’ ¹² Na piya ye mkpwulu wa Jerusalem ambaye a kahi yenu andatsukula bahasharo phakpwe fuzini wakati kuna jiza na aphiyi. Phandaombolwa dzitundu pho ukutani na iye andatuluka na phapho; andafwinika usowe ili asione yo tsi. ¹³ Nami nindatandaza nyavu yangu dzuluye naye andagwirwa ni muhenge wangu. Nindamphirika madzi wa Babeli, urio tsi ya Akalidayo wala kandauona na andafwa kuko. ¹⁴ Nindaatsamula chila uphande osi ariomzunguluka yani atumishie na vikosivye. Ndaatuluzira upanga wangu niazorese. ¹⁵ Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, wakati ndipoatsamula kahi ya mataifa ganjina na kuaphirika kahi ya tsi nyinji. ¹⁶ Ela achache a ndaaricha moyo asiolagbwe kpwa upanga, asihirike na ndzala wala asifwe na ukongo. Ili ko ndikophiya kpwenye mataifa ganjina, akatambukire mahendo gao ga kutsukiza; chisha amanye kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

¹⁷ Chisha Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona achiamba, ¹⁸ “Mwanadamu, rya chakuryacho kuno unakakamwa ni mwiri na unwe madzigo kuno unakakama kpwa wuoga. ¹⁹ Aambire atu a yo tsi, ‘Mwenyezi Mlungu anaambira nyo asagalao Jerusalem na tsi ya Iziraeli hivi: Aho andarya chakurya chao kpwa wuoga na kunwa madzi gao kpwa kuangalala mana tsi yao indakala ikarichwa bila chitu kpwa sababu ya fujo ra nyo asagalao mumo. ²⁰ Na midzi yosi iriyosagala atu indakala magandzo nayo tsi indakala taimera chitu, namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

Maneno ga Mwenyezi Mlungu ganatimiya

²¹ Mwenyezi Mlungu achiniamba, ²² “Mwanadamu, ni ndarira yani hino muhumirayo muno tsi ya Iziraeli muambapho, ‘Siku zinasengera na chila ruwiya taitimiya?’ ²³ Uwe aambire hivi, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba: Ndarira iyo nindaikomesa asihumire tsona phapha Iziraeli.’ Ela aambire siku chache zedzazo chila ruwiya indatimizwa. ²⁴ Kpwa

mana takundakala tsona ruwiya za handzo au mburuga za kuchenga kahi ya atu a Iziraeli. ²⁵ Mana mimi Mwenyezi Mlungu nindagomba ro nilondaro, naro rindatimizwa bila kukaa. Nindagomba neno naro rindatimizwa kabila tamdzangbwefwa mwimwi aasi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

²⁶ Tsona Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ²⁷ “Mwanadamu, lola, nyo atu a Iziraeli anaamba, ‘Yo ruwiya aionayo ni ya siku nyinji zedzayo, naye anatabiri habari za miaka minji yedzayo.’ ²⁸ Kpwa hivyo aambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba: Takuna neno ndirocheleweshwa tsona, chila ndirogomba rindatimizwa. Mimi, Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”

13

Unabii chinyume cha manabii

ga handzo

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, lavya unabii chinyume cha atu a Iziraeli anaotabiri, aambire hinyo atabirio kpwa kulunga maazo gao enye, ‘Risikireni neno ra Mwenyezi Mlungu!’ ³ Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Shaka hiro mwi manabii azuzu mlungao maazo genu enye wala tamuonere ruwiya yoyosi! ⁴ Manabii genu, mwimwi Aiziraeli, ni dza makala galalago magandzoni. ⁵ Tamudzangbwepanda kpendarekebisha myanya ya ukuta wa kurinda atu a Iziraeli ili uweze kuvumirira viha siku ya Mwenyezi Mlungu. ⁶ Ruwiya zao ni za handzo na mburuga zao ni za kuchenga. Aho nkuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba,” wakati Mwenyezi Mlungu kaahumire, chisha anagodzera utabiri wao utimiye. ⁷ Kpwani zo ruwiya zenu na mburuga zenu sizo za handzo muambapho, “Mwenyezi Mlungu anaamba,” wakati sidzangbwegomba?”

⁸ “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kpwa kukala mwagomba handzo na kuona ruwiya za handzo, mimi nchiniyume chenu. ⁹ Mkpwono wangu undakala chinyume cha go manabii gaonago ruwiya za handzo na kulavya mburuga za kuchenga. Aho taandakala kwenye mkpwutano wa ashauri a atu angu, taandaandikpwa kwenye chitabu cha madzina ga atu a Iziraeli, wala kuinjira tsi ya Iziraeli. Namwi mundamany kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ¹⁰ Kpwa kukala anachenga atu angu na kuaambira, “Kuna amani,” wakati takuna amani, piya atu adzengapho ukuta mnyonje nyo nkuupaka chokaa, ¹¹ phahi aambireni hinyo aupakao nyo ukuta chokaa kukala undagbwa. Kundanya mvula ya mafuriko, na nihume mvula kulu ya mawe na phuto kali ndirouhenda nyo ukuta ugwe. ¹² Nyo ukuta ndiphogbwa, atu taandakuuzani, “Yo chokaa mriyoipaka i kuphi?” ¹³ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kpwa tsukizi zangu nindarichira phuto kali na ndahenda mvula ya mawe. Na ndaireha mvula kulu na tsukizi za kubananga. ¹⁴ Nindaubomola nyo ukuta mchioupaka chokaa hadi msingiwe urichwe laza. Uchigbwa mwimwi mundaangamia mumo, ndipho mundamany kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Hipho ndipho ndakala nkausa tsukizi zangu dzulu ya ukuta uho na dzulu ya nyo arioupaka chokaa. Nami ndakuambirani, “Ukuta uho taupho tsona wala nyo arioupaka chokaa, ¹⁶ yani nyo manabii a Iziraeli ariotabiri kuhusu Jerusalem na kuonera ruwiya za amani wakati kala takuna amani, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.” ’

¹⁷ “Na uwe mwanadamu, unula usoo ulole achetu kahi za atuo atabirio kpwa kuhumira maazo gao enye, tabiri chinyume chao. ¹⁸ Na uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba: Shaka hiro mwi achetu mshonao pingu na kuzivwala mwenu mikononi na kutengeza vitambara vyenu vya vitswa vyenye ure tafwauti-tafwauti kpwa kuhenga atu. Dze, mundahega atu angu na kudzirinda enye? ¹⁹ Mukaninjisi kahi ya atu angu kpwa ajili ya mafumba machache ga shayiri na vipande vya mkpwahe. Mkaachenga atu angu amenzao kuphunda handzo, namwi mukaolaga atu ambao taafwaha kufwa, na kuika moyo atu ambao taafwaha kukala moyo.

²⁰ “ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, zo pingu zenu, ambazo mu-nazihumira kuindzira atu angu dza nyama a mapha nazimena. Phahi mino ndazikata kula mwenu mikononi kpwa nguvu, nami ndaarichira nyo atu ambao munaaindza dza nyama a mapha. ²¹ Navyo vyo vitambara vyenu vya vitswa ndavikpwanyula-kpwanyula na kuokola atu angu kula mwenu mikononi, wala taandakala tsona tandzi mwenu mikononi, namwi mundamany kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ²² Kpwa kukala mwavundza moyo enye haki kpwa handzo renu nriphokala sidzangbwehenda asononeke, na piya mchiahenda atu ayi asiriche kuhenda mai ahendango akatavya maisha gao, ²³ phahi tamundaona tsona ruwiya za handzo wala kupiga mburuga za handzo.

Nindativya atu angu kula mwenu mikononi. Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.' "

14

Uamuli wa anaobudu vizuka

¹ Ndipho atumia fulani a Iziraeli aniedzera achisagala mbere zangu. ² Na Mwenyezi Mlungu achiniamba, ³ "Mwanadamu, atu aha, anamendza vizuka vyao mwao mioyoni na akaika uyi mbere. Dze, niariche aniuze mashauri kpweli? ⁴ Phahi aambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mutu yeyesi wa Iziraeli amenzaye vizukavye mwakpwe moyoni na akaika uyi mbere, achedza kpwa nabii, mimi Mwenyezi Mlungu mwenye ndamjibu kulengana na vizukavye vinji. ⁵ Nindahenda hivi ili niweze kugbwira tsona mioyo ya atu a Iziraeli ambao aniricha achilunga vizuka vyao.'

⁶ "Kpwa hivyo aambire atu a Iziraeli, Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Tubuni chisha mriche vyo vizuka vyenu na go mahendo genu ga kutsukiza. ⁷ Mana chila mutu wa Iziraeli au mjeni asagalaye Iziraeli adzitengaye nami, amenzaye vizuka mwakpwe moyoni na kuika uyi mbere; chisha edze kpwa nabii ili kuniuza ushauri, mimi Mwenyezi Mlungu nindamjibu mwenye. ⁸ Nindakala chinyume na mutu iye na nimuhende akale ishara na ndarira. Nindamtenga na atu angu, namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ⁹ Na ichikala ye nabii andachegeka na agombe utu, mimi Mwenyezi Mlungu ndimi ndiyemuhenda achengeke, chisha nindamgolosera mkpwono wangu na nimuangamize kahi-kahi ya atu angu Iziraeli. ¹⁰ Aho andatiywa adabu kpwa uyi wao, ye nabii andatiywa adabu sawa na ye chiyemlunga kumtaka ushauri, ¹¹ ili atu a Iziraeli asiangamike tsona, wala asidzinajisi tsona na uyi wao; ela akale atu angu nami nikale Mlungu wao, Mwenyezi Mlungu anaamba.' "

¹² Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona achiniamba, ¹³ "Mwanadamu, tsi ichinikosera kpwa kukosa uaminifu nami nchigolosa mkpwono wangu chinyumeche na kuusa tegemeore ra chakurya na kuirehera ndzala na kuangamiza anadamu na nyama, ¹⁴ napho atu aha ahahu, Nuhu, Danieli* na Ayubu angekalamo, aho angekola maisha gao tu kpwa haki yao, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁵ Nchireha nyama a tsakani avamie yo tsi, aolage atu osi a yo tsi na kuihenda gandzo; ikale mutu kaweza kutsupira tsi iyo kpwa nyo nyama a tsakani, ¹⁶ kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, hata aha atu ahahu angekalamo taangeokola ana ao, angeokolwa nyo enye tu, ela yo tsi ingekala gandzo. ¹⁷ Au nchireha upanga chinyume cha yo tsi na kuamba, 'Upanga, tsupa kahi-kahi ya tsi ihi ikale na viha na kuolaga atu na nyama aho mumo,' ¹⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba, kpwa kpweli dza niishivyo atu aha ahahu angekalamo taangeokola ana ao, ela angeokolwa nyo enye tu kpwa haki yao. ¹⁹ Au nchireha ukongo kwenye yo tsi na kuolaga atu kpwa tsukizi zangu, niaolage atu na nyama ao, ²⁰ hata Nuhu, Danieli na Ayubu angekalamo, kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, asingeokola ana ao, angeokoka aho enye tu kpwa haki yao.

²¹ "Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Indakaladze ndiphoreha hukumu zangu ne zirizo kali chinyume cha Jerusalem, yani upanga, ndzala, nyama a tsakani na makongo ndigoolaga atu na nyama ao? ²² Ela phandasala anjina ambao andatiya, ana alume na achetu. Aho andakpwezwa kpwenu, namwi mundiphooona njira na mahendo gao mundaphozwa marendi, kpwa vyo nriyokureherani mafwa ko Jerusalem. ²³ Mundaphozwa marendi ndiphooona njira zao na mahendo gao, namwi mundamanya kukala si bure go nrigohendera nyo mudzi, Mwenyezi Mlungu anaamba.' "

15

Ndarira ya mzabibu usiofwha

¹ Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiniamba, ² "Mwanadamu, mzabibu una unono wani kushinda mihi yanjina ya tsakani? ³ Dze, unaweza kutsongbwa mbao ukatengezerwa utu wowosi wa mana? Dze, unaweza kutengezerwa chigongo cha kutsomekera vitu? ⁴ Hata, uho nkuhendwa kuni. Nao uchiphya pande zosi mbiri na pho kahi-kahi phachikala pharu, undafwaha kpwa rorosi? ⁵ Wakati uriphokala uchere mzima tauyafwaha rorosi; vino ukaphya, unaweza kutengezwa chitu chochosi cha mana? ⁶ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Dza nriyovuhenda mzabibu kuni za kukutira moho kahi ya mihi ya tsakani, ndivyo ndivyoahenda asagalaa Jerusalem. ⁷ Nindahakikisha napho andachimbira moho huno, moho wanjina undaaocha. Wakati

* **14:14** 14:14 Danieli Danieli ni mutu wa ikima yemanyikana pho kare kpwa maishage ga haki. Danieli yuyu ni wanjina, si yuya Danieli nabii wa Mlungu. **14:21** 14:21 Maono 6:8

ndiphogaluka chinyume chao mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
⁸ Ndaihenda yo tsi ikale gandzo kpwa kukala taakarire aaminifu kwangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

16

*Jerusalemu,
 mchetu asiye muaminifu*

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, iambire Jerusalemu mamboge ga kutsukiza. ³ Phahi amba, Mwenyezi Mlungu anaiambira Jerusalemu hivi: Asiliyo na kuvyalwako ni tsi ya Kanani, sowe ni Muamori na mayoo ni Muhiti. ⁴ Uriphovyalwa kukatirwe tovu, chisha kuogeserwe na madzi ga kukuhenda ukale swafi wala kupakera muniyo au kulingbwa nguwo. ⁵ Takuna mutu ariyekuonera mbazi na kukuhenda mambo gago, ela siku uriphovyalwa waberwa na uchitsuphiwa weruni.

⁶ “ ‘Nami nriphotsupa phephi na phapho uriphokala, nchikuona unagalagala kahi za milatsoyo. Uriphokala umo mwako milatsoni, nchikuamba, “Kala moyo.” ⁷ Nchikuhenda ukule dza mmea wa weruni. Uwe wakula na uchikala msichana mnono sana uchihenda nyaho na nyerezo zichikala nyire, ela uchikala u chitsaha bila nguwo.

⁸ “ ‘Niriphotsupa tsona nákuona ukakula nawe kala ukafika wa kuphaha wende, nchihala vwazi rangu nchibwiningiza chitsahacho, narya chirapho nchiika chilagane na uwe, Mwenyezi Mlungu anaamba, nawe uchikala wangu. ⁹ Chisha nchikuogesa na madzi, nakuogesa, nchisafisha nyo mlattoo na nchikupaka mafuha. ¹⁰ Nchikuvwika nguwo zoshonwa marembo na nchikuvwika virahu vya chingo ya pomboo, nchikufunga chitambaa swafi cha katani mwako chitswani na nchikubwiningiza mtandiyi wa hariri. ¹¹ Nchikupamba na mapambo na kukuvwika bangili mwako mikononi na mkpwufu mwako singoni. ¹² Nchikuvwika chishaufu mwako pulani, vipuli mwako masikironi na tadzi nono dzulu ya chitswacho. ¹³ Uwe wapambwa na zahabu na feza, nguwozo kala ni katani na hariri swafi chizoshonwa marembo. Uchirya chakurya cha unga mnono, asali na mafuha ga zaituni. Nawe uchikala mnono sana hata uchifikira kukala dza Malikiya. ¹⁴ Ngumayo ichienea kahi za mataifa ganjina kpwa sababu ya unonoo. Mana unonoo kala ukakamilika kpwa yo nguma niriyokupha, Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹⁵ “ ‘Ela wakuluphira unonoo na kumanyikanako kpwa kuhenda udiya, uchilala na chila mutu yetsupira phephi, na unonoo uchikala wakpwe. ¹⁶ Uwe wahala seemu ya nguwozo uchizipamba mizukayo, na uchizinga phapho. Dzambo riro taridzangbwehendeka na tarindahendeka. ¹⁷ Piya wahala mapambogo manono gotengezwa na zahabu na feza nrizokupha uchitingezera vizuka mfwano wa alume na uchizinga navyo. ¹⁸ Chisha uchihala nguwozo zoshonwa marembo uchivibwiningiza na uchivipha mafuha gangu na uvumba wangu. ¹⁹ Hata cho chakurya cha unga mnono, mafuha na asali nriryokupha urye, piya waipha yo mifwano ya atu ikale sadaka yenye kungu nono. Hivyo ndivyo irivyokala, Mwenyezi Mlungu anaamba. ²⁰ Phamwenga na gago, wahala anao, urionivyarira, uchialavya sadaka kpwa vyo vizuka ili viry. Nyo umalaya wenu kala tautosha ²¹ hata mchitsindza anangu na kuipha yo mifwano ya atu dza sadaka ya kuochwa? ²² Na kahi ya mambogo gosi ga kutsukiza na kuzingako, kuyatambukira wakati wa usichanao, uriphokala chitsaha bila nguwo, unagalagala kahi ya milatsoyo.

²³ “ ‘Shaka hiro! Shaka hiro! Mwenyezi Mlungu anaamba, mana phamwenga na uyio wosi, ²⁴ wadzidzengera mwatu mwa dzulu mwa kuabudira vizuka chila muhala wa mudzi. ²⁵ Wadzenga phatu pha dzulu pha kuabudira vizuka kpwenye maganiko ga chila barabara, nawe uchitiya ila unonoo kpwa kuzidi kuzinga na chila yetsupa na njira. ²⁶ Chisha uchizinga na Amisiri, majiranogo ga mkpwayo, nawe uchizidisha uzembeo ili nitsukirwe. ²⁷ Kpwa hivyo lola, nágolosa mkpwo wangu chinyumecho nchiphunguza mtaloo wa seemu ya tsi na nchiupha maaduiyo matoni, nyo Afilisti, arioona waibu kpwa tabiyazo mbii. ²⁸ Kpwa kukala kutoshekere, wazinga na Aashuru. Na vivyo piya tavikutoshere, ²⁹ uchizinga na tsi ya Akalidayo, tsi ya ahendadzi-bishara, ela kutoshekere vivyo.

³⁰ “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba: Nyo moyoo ni mui chiasi gani hata uhende mambo gosi higa, avi umalaya asiye na haya? ³¹ Uwe wadzidzengera mwatu mwa dzulu mwa ibada za vizuka kpwenye chila maganiko na chila muhala wa mudzi. Ela kuyakala dza malaya anjina mana warema kuriphiwa. ³² Uwe u dza mchetu amenzaye kulala na alume anjina kuriko kulala na mlumewe mwenye. ³³ Chila malaya nkuriphiwa, ela we ukuripha azembeo na kuahonga ili edze kula chila uphande wedze uzinge nao. ³⁴ Phahi kuzingako kutafwauti na achetu anjina kpwa kukala taphana akulungaye, uwe ndiwe ulungaye azembeo na badala ya aho kukuripha, we ukuripha.

³⁵ “Kpwa hivyo, uwe malaya, hega sikiro usikire vyo Mwenyezi Mlungu aambavyo. ³⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba: Kpwa sababu ya mkpwayoo munji, chitsahacho kuonewa ni azembeo kahi za umalayao, vizukavyo vyosi vya kutsukiza na milatso ya anao urioapha vizuka, ³⁷ ndakusanya azembeo ambao mwahamirwa phamwenga, osi urioamendza na osi urioamena. Ndaakusanya chinyumecho kula chila uphande nikuvule nguwo mbere zao aone chitsahacho. ³⁸ Nami nindakutiya adabu dza achetu ariolólwa kuno ni azindzi na ni aolagadzi. Kpwa tsukizi zangu na wivu wangu nindakuamula chifo. ³⁹ Mimi nindakutiya mikononi mwa azembeo, nao andabomola mwatumo mwa kuabudira vizuka na kuvundza mwatomo mwa dzulu. Aho andakuvula nguwo, ahale mapambogo na akuriche chitsaha. ⁴⁰ Andakufyakatsira atu akupige mawe na akukate vipande-vipande na panga zao. ⁴¹ Aho andaocha nyumbazo na akutiye adabu mbere za achetu anji. Nindakuhenda uriche kukala malaya na nkuhende uriche kuhonga azembeo. ⁴² Phapho ndipho tsukizi zangu zindadigirika, nami sindakutsukirirwa na kukuhendera wivu tsona. ⁴³ Kpwa sababu kuyatambukira siku za usichanao ela wanitsukiza kpwa kuhenda mai gosi higa, nindadziriphiza kpwa dambizo, Mwenyezi Mlungu anaamba. Kpwa utu wani go mambogo mai urigohenda wagaenjereza na kuzinga?

⁴⁴ “Lola, chila mutu ndiyehumira ndarira andakala anakuhadza uwe, nao andaamba, “Vyo arivyo mayo ndivyo arivyo mwanawe mchetu.” ⁴⁵ Uwe u mwana mchetu wa mayoo ariyericha mlumewe na anae, nawe u ndugu mchetu wa nduguzo a chichetu arioricha alumu aho na ana ao. Mayoo kala ni Muhihi na sowe kala ni Muamori. ⁴⁶ Mvyerezo mchetu kala ni Samariya, ariyesagala na anae achetu uphandeo wa vurini. Na mdideo mchetu kala ni Sodoma, ariyesagala na anae achetu uphandeo wa mwakani.* ⁴⁷ Uwe kuyalunga njira zao na kuhenda kulengana na mambo gao ga kutsukiza tu, ela kpwa muda mchache njirazo zosi zichikala mbii kuriko zao. ⁴⁸ Mwenyezi Mlungu achiamba: Kpwa kpweli dza niishivyo, Sodoma, mwenenu mchetu na anae achetu taahendere dza uwe na anao achetu murivyohenda. ⁴⁹ Lola, makosa ga mwenenu mchetu Sodoma na anae achetu ni higa: Kudziunula na kusaterya achiya na akutsowa, dzagbwe kala akaongokerwa na kala ana chakurya chinji. ⁵⁰ Nao adzikarya na achihenda mambo ga kutsukiza mbere zangu, kpwa sababu ya gago, náausa dza mrivyoona. ⁵¹ Hata Samariya taidzangbwehenda nusu ya makosa urigohenda uwe. Uwe ukahenda mambo manji ga kutsukiza kuriko aho na kuahenda enenu achetu aonekane ni a haki. ⁵² Uwe nawe, gbwirwa ni waibu, mana ukaahenda enenu achetu akale na haki kuriko uwe. Kpwa kukala dambi urizohenda ni za kutsukiza kuriko zao, phahi gbwirwa ni waibu mana ukaahenda enenu achetu aonekane a haki.

⁵³ “Nami nindauiyiriza Sodoma na anae achetu, Samariya na anae achetu phamwenga na uwe, kuongokerwa kpwenu, ⁵⁴ ili ugbwirwe ni waibu kpwa gosi urigogahenda na kuaphoza marendu. ⁵⁵ Phahi enenu achetu, Sodoma na Samariya na ana aho achetu andauyiriza vyo arivyokala pho mwandzo na uwe na anao achetu mundauiyiriza vyo murivyokala pho mwandzo. ⁵⁶ Kpwa mana mwenenu mchetu Sodoma, kumhadzire kpwa kauliyo siku za kudzikaryako, ⁵⁷ kabila uyio taudzangbwemanyikana. Vivi ukakala wa kuzemererwa ni ana achetu a Edomu† na majiranige gosi na ana achetu a Afilisti, yani osi akuzungulukwa anaokubera. ⁵⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba: Ni uvumirire kutiywa adabu kpwa uyio na mambogo ga kutsukiza.

⁵⁹ “Kpwa mana Mwenyezi Mlungu anaamba: Nindakuhendera kulengana na mahendogo, kpwa kukala wabera chirapho changu kpwa kuvundza chilagane changu. ⁶⁰ Ela ndatambukira chilagane nrichoika nawe wakati wa usichanao, nami ndaika chilagane cha kudumu na uwe. ⁶¹ Phahi undatambukira njirazo mbii na kugbwirwa ni haya ndiphoaphokera enenu achetu avyere na adide. Aho ndakupha akale dza anao ela si kpwa msingi wa chilagane changu na uwe. ⁶² Nami ndachiimarisha tsona chilagane changu na uwe, nawe undamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ⁶³ Mwenyezi Mlungu anaamba: Wakati ndiphokuswamehe kpwa gosi urigogahenda undatambukira, ugbwirwe ni waibu, nawe kundagomba tsona kpwa sababu ya kutserezwako.”

17

Makazi mairi na mzabibu

¹ Mwenyezi Mlungu汪omba nami achiamba, ² “Mwanadamu, aambire atu a Iziraeli ndarira. ³ Aambe, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kozi kulu renye mapha makulu

* **16:46** 16:46 Mvyerezo mchetu ina mana ya mudzi mkpwulu na anae achetu ni midzi midide chiyozunguluka nyo mudzi mkpwulu. † **16:57** 16:57 Vitabu vyanjina vina dzina Aramu.

na nyoya nyinji nyire-nyire za rangi tafwauti-tafwauti rakpwedza myango ya Lebanoni, richigbwa chirene cha muerezi. ⁴ Kozi riro ravundza chipungo cha chireneni kabisa richiphya nacho tsi ya ahendadzi-bishara na richichiphanda kpwenye mudzi wa achuuzi. ⁵ Chisha richihala mbeyu ya yo tsi richiiphanda kpwenye mtsanga wa rutuba, ili ukule dza muhi urio kanda-kanda ya muho. ⁶ Yo mbeyu yadunga ichikala mzabibu mfupi wa kuwanda sana. Pandaze zakula kuphiya dzulu kulola kokala na ro kozi na miziye ichikula kuphiya tsini mtsangani. Nyo mzabibu uchihenda panda na makodza manji.

⁷ “Ela phakala na kozi ranjina kulu rokala na mapha makulu na nyoya nyinji. Phahi hura mzabibu uchituluza miziye na pandaze kuloza kura ambako kala kuna ro kozi kpwa matumaini ga kuphaha madzi kula kpwa ro kozi, ⁸ dzagbwe kala ukaphandwa kare kpwenye mtsanga wa rutuba na kuphaha madzi ga kukola ili utsephule panda, uvyale matunda na ukale mzabibu mnono.” ⁹ Aambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Dze, nyo undaenderera kukala vinono? Dze, taundang’olwa, matundage gaphukusike na unyale? Tsephuze zosi zindanyala, taundalonda mkpwono wenye mkpwotse wala atu anji kuung’ola. ¹⁰ Vino, uchiphandwa tsona phatu phanjina undakula vinono? Dze, taundauma tsetsetse pho uriphophandwa ndiphopigbwa ni phuto ra kula mlairo wa dzuwa?’ ”

¹¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba, ¹² “Aambire nyo aasi, ‘Vino mambo gano tamgamanya manage?’ Aambire, ‘Mfalume wa Babeli waphiya Jerusalemu achendatsamiza mfulumewe na vilongozie, achiaphirika Babeli. ¹³ Chisha achiika chilagane na mutu mwenga wa nyumba ya chifalume na achimrisa chirapho. Piya wahala vilongozi a yo tsi, ¹⁴ ili nyo ufalume aumale nguvu na usiweze kuunuka tsona. Ufalume uho undaima tu kpwa kulunga cho chilaganeche. ¹⁵ Ela mfalume wa Juda waasi na achihuma ajumbe Misiri ili ahewe jeshi kulu na farasi anji. Dze, andaweza kushinda? Vino ahendaye mambo higo andatiya? Anawezadze kuvundza chilagane chisha akatiya? ¹⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba: Kpwa kpweli dza niishivyo, iye andafwa Babeli, kuko asagalako ye mfalume ariyemuika akale mfalume, ambaye wabera chirapho na kuvundza chilagane arichoika naye. ¹⁷ Ye Farao na jeshire kulu na borori kulu ra atu taandamtera vihani, wakati atu a Babeli ndiphotengeneza mwatu mwa kupandira ukuta na kudzenga kuta za mtsanga ili kuolaga atu anji. ¹⁸ Iye wabera chirapho na achivundza chilagane. Kpwa kukala wakubaliana naye hata achilavya mkpwonowe, ela achihenda mambo gosi higa, iye kandatiya.

¹⁹ “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kpweli dza niishivyo, nindamtiya adabu kpwa kubera chirapho changu na kuvundza chilagane changu. ²⁰ Nindamtsuphira nyavu yangu naye andagbwirwa ni muhambo wangu. Nindamphirika Babeli nkamuamule kuko kpwa kusakala muaminifu kwangu. ²¹ Masujaae osi a viha andaolagbwa na upanga na ndiotiya nindaatsamula pande zosi. Ndipho mundamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

²² “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindavundza chipungo cha muerezi cha chireneni nami nchiphande dzulu ya mwango mure. ²³ Nindachiphanda dzulu ya mwango mure ko Iziraeli, nacho chindakula chihende panda na chivyale matunda chikale muerezi mkpwulu. Nyama a mapha andadzenga nyumba dzuluze na kuphaha mwatu mwa kusagala phenye vivuri-vuri vya pandaze. ²⁴ Na mihi yosi ya weruni indamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu nkubwaga muhi mure na kuuhenda muhi mdide ukale mure. Nkuhenda muhi muitsi uume na muhi mufu uwande. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba na ndagahenda!’ ”

18

Chila mutu andatiywa adabu kpwa dambize mwenye

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ² “Mnaphohumira ndarira iambayo, ‘Ano baba arya zabibu mbitsi na meno ga anache gachifwa gandzi,’ kuhusu tsi ya Iziraeli manage nini? ³ Kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba: Ndarira ihi taindahumirwa tsona mu tsi ya Iziraeli. ⁴ Lola, uhai wa osi ario moyo ni wangu, uhai wa mwana na wa ise wosi ni wangu. Ye mutu ndiyehenda dambi ndiye ndiyefwa.

⁵ “Ichikala mutu wa haki, nkuhenda haki na garigo sawa. ⁶ Iye karya sadaka za mizuka ya myangoni, kavoya vizuka vya Aiziraeli, kalala na mkpwaza mutu wala kulala na mchetu wakati ana ga chichetu. ⁷ Iye kaonera mutu ela nkumuuyizira mdeniwe

mzamaniwe. Kafuta mutu maliye kpwa nguvu ela nkuaganyira andzala chakuryache na kuapha nguvu ario chitsaha. ⁸ Mutu iye kaaphasa ili aphahe fwaida, ela nkuupusha mkpwonowe usihende mai, nkuhukumu kpwa haki kahi ya mutu na myawe ⁹ na nkulunga shariya zangu na malagizo gangu. Hiye ndiye mutu wa haki na kpwa kpweli andakala moyo, Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹⁰ “Mutu yuyu achivyala mwana mkora au muolagadzi wa atu, au ahendaye mwengarapho ra mambo gaga chigohadzwa, ¹¹ ambago ise kagahendere: Akale nkurya vyakurya chivyolavirwa sadaka vizuka ko dzulu za myango na nkudzitiya najisi kpwa kulala na mkpwaza jiraniwe. ¹² Piya nkuonera achiya na agayi na nkufuta atu mali zao kpwa nguvu. Nkukala kauyiza choikpwa mzamana ni myawe, nkuabudu vizuka, nkuhenda mambo ga kutsukiza, ¹³ na nkuaphasa kpwa lengo ra kuphaha fwaida kulu, vino mutu ye andakala moyo? Kpwa kpweli mutu iye kandaishi, ela andafwa kpwa kukala wahenda mambo ga kutsukiza na lawama ra chifoche rindakala dzuluye mwenye.

¹⁴ “Na ichikala mutu iye andavyala mwana, na ye mwana aone dambi zosi zihendwazo ni ise, ela aogophe na asihende dza ise. ¹⁵ Naye akale karya sadaka chizolavirwa vizuka, kavoya vizuka vya atu a Iziraeli, wala kutiya najisi mkpwaza mutu. ¹⁶ Iye kaonera mutu, kahala mzamana wala kafuta atu mali zao kpwa nguvu, ela nkuapha chakuryache atu ahirikao, nkuapha nguvu ario chitsaha, ¹⁷ nkudzizuwiya kuhenda dambi, kaaphasa ili aphahe fwaida, ela nkulunga shariya zangu na malagizo gangu, kpwa kpweli mutu iye andakala moyo na kandafwa kpwa sababu ya dambi za ise. ¹⁸ Ela ye ise andafwa kpwa dambize mwenye, kpwa kukala wachenga na kafuta nduguye malize kpwa nguvu, na kuhenda mai kahi za atue.

¹⁹ “Mwimwi munaamba, ‘Kpwa utu wani ye mwana asitiye adabu kpwa makosa ga ise?’ Ela napho ye mwana anahenda haki na garigo sawa, kpwa kpweli iye andakala moyo. ²⁰ Mutu ahendaye dambi ndiye ndiyefwa. Mwana kandatsukula makosa ga ise, wala baba kutsukula makosa ga mwanawe. Mambo ga haki ga mwenye haki gandakala dzuluye na uyi wa mutu mui undakala dzuluye.

²¹ “Ela mutu mui achigaluka na kuricha dambize zosi arizohenda na kugbwira malagizo gangu gosi na kuhenda haki na garigo sawa, kpwa kpweli mutu iye andakala moyo, kandafwa. ²² Zo dambi arizohenda tazindatambukirwa, naye andakala moyo kpwa sababu ya mambo ga haki arigohenda. ²³ Vino mino nkuhamirwa ni chifo cha mutu mui? Mwenyezi Mlungu anaamba. Si baha agaluke ariche mai ili akale moyo? ²⁴ Ela napho mutu wa haki andaricha kuhenda haki na ahende mambo ga kutsukiza dza mutu mui, dze, mutu ye andakala moyo? Gosi ga haki arigohenda tagandatambukirwa. Iye andafwa kpwa sababu ya kusakala muaminifu na kpwa dambi arizohenda.

²⁵ “Ela mwimwi munaamba, ‘Mwenyezi Mlungu kahenda haki,’ phahi phundzani mwi atu a Iziraeli: Dze, sihendere haki? Vino ni mimi nisiyehenda haki au ni mwimwi? ²⁶ Mutu wa haki achiricha kuhenda haki na achihenda mambo mai, iye andafwa kpwa go mai arigohenda. ²⁷ Chisha mutu mui achiricha uyiye ariohenda na kuhenda haki na garigo sawa, andativya maishage. ²⁸ Kpwa kukala andaririkana na kuricha uyiye ariouhenda kpwa kpweli andakala moyo, kandafwa. ²⁹ Ela atu a Iziraeli anaamba, ‘Mwenyezi Mlungu kahenda haki.’ Vino ni mimi nisiyehenda haki au ni mwimwi?

³⁰ “Kpwa hivyo nindakuamulani mwi atu a Iziraeli, chila mmwenga kpwa mahendoge, Mwenyezi Mlungu anaamba. Tubuni na mriche makosa genu gosi sedze gakakuangamizani. ³¹ Richani dambi zenu zosi mrizohenda na muhende mioyo na achili zenu zikale nyiphya. Mbona munadzilondera kufwa mwi atu a Iziraeli? ³² Mana sihamirwa ni chifo cha mutu yeyesi, Mwenyezi Mlungu anaamba. Kpwa hivyo tubuni mkale moyo.”

19

Wira wa kusononekera akulu a Iziraeli

¹ Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba niimbe wira huno wa sonono kpwa ajili ya akulu a Iziraeli, ² na niambe:

“Mayoo kala ni simba mchetu sujaa
kahi ya simba!

Iye waambalala kahi za simba adide
na kurera anae.

³ Iye warera mwanawe mmwenga kahi za ana simba
naye achikala simba mwenye nguvu.

Iye wadzifundza kuindza,
na achirya atu.

⁴ Mataifa ganjina gasikira habarize,
gachimbwira kwenye wina wao.
Gachimreha na viloo hadi tsi ya Misiri.

⁵ Nine ariphoona akamgodza
hadi kuluphirore rikasira,
wahala mwanawe wanjina
achimuhenda simba mwenye nguvu.

⁶ Achiphiya hiku na hiko kahi ya simba,
achikula achikala simba mwenye nguvu,
achidzifundza kuindza
na achirya atu.

⁷ Achivundza ngome zao,
achibananga midzi yao.

Tsi na osi okala mumo aogopha
kpwa sababu ya mngurumowe.

⁸ Ndipho mataifa ganjina gachimvamia
kula pande zosi

gachimuhegera nyavu,
naye achigwirwa ni wina wao.

⁹ Kpwa kuumira viloo gamtiya kengeni
na gachimphirika kpwa mfalume wa Babeli

gachendamtiya jela
ili mngurumowe usisikirwe
ko myango ya Iziraeli.

¹⁰ Mayoo kala ni dza mzabibu kahi za munda wa mizabibu
uriophandwa kanda-kanda ya madzi,

uriovya sana na uchikala na panda nyinji
kpwa sababu ya madzi manji.

¹¹ Naye wakala na panda za nguvu
zirizofwaha kukala fwimbo za atawala
na uchikala mure

kushinda mihi yanjina,
uchionekana kpwa urewe na unji wa pandaze.

¹² Ela nyo muhi wang'olwa kpwa tsukizi,
uchibwagbwa photsi,

matundage gachikutiswa ni phuto kula mlairo wa dzuwa,
pandaze ndziho zichinyala,

na sinare renye nguvu,
richiphya na moho.

¹³ Vivi waphandwa jangbwani,
tsi kavu isiyo na madzi.

¹⁴ Moho ukatuluka pho phakpwe sinani,
ukaocha pandaze na matundage.

Kpwa hivyo tausarire na panda yenye nguvu
panda ya kutengezera fwimbo ya utawala.

“Uhu ni wira wa sonono nao undahumirwa wakati wa kusunoneka.”

20

Aiziraeli anaenderera kuasi

¹ Siku ya kumi ya mwezi wa tsano, mwaka wa sabaa bada ya kutsamizwa kpwa lazima, atumia fulani a Iziraeli akpewedzasagala mbere zangu achiuza ushauri kula kpwa Mwenyezi Mlungu. ² Naye Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba, ³ “Mwanadamu, gomba na nyo atumia a Iziraeli uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba, mkedzaniuza ushauri? Kpwa kweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, sindakuruhusuni muniuze ushauri bii.’ ⁴ Dze, undaamula? Dze, we mwanadamu, undaamula? Amanyise mahendo ga kutsukiza ga akare ao, ⁵ na uaambire,

'Mwenyezi Mlungu anaamba: Siku nriphotsambula Iziraeli, naapira chivyazi cha Jakobo, nchidzimanyisa kpwao ko tsi ya Misiri, naapira nchiamba, "Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu." ⁶ Siku iyo naapira nchiamba nindaatuluza kula tsi ya Misiri na kuaphirika tsi ambayo naatsamburira, tsi yenye rutuba, tsi nono kuriko zosi. ⁷ Phahi naambira, "Chila mmwenga wenu nause vizuka vya kutsukiza anavyoviabudu na msidzinajisi na vyo vizuka vya Misiri. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu." ⁸ Ela nyo aniasi na taalondere kuniphundza, taatsuphire vitu vya kutsukiza aviabuduvyo, wala taayaricha vizuka vya Misiri. Ndipho nchilonda kuatiya adabu kpwa tsukizi zangu ko tsi ya Misiri. ⁹ Ela sihendere kpwa ajili ya dzina rangu, ili risitiywe najisi mbere za atu a mataifa ganjina asagalao kahi yao. Mana kala nkaatangazira Aiziraeli mbere za nyo atu kukala ndaatuluza kula tsi ya Misiri. ¹⁰ Kpwa hivyo náalongoza kutuluka tsi ya Misiri, nchiareha jangbwani. ¹¹ Nchiapha shariya zangu na nchiachenda amanye malagizo gangu, ambago ichikala mutu andagalunga, iye andaishi. ¹² Tsona nchiapha siku zangu za kuoya dza ishara kahi zao, ili amanye kukala mimi Mwenyezi Mlungu, ndimi niatakasaye. ¹³ Ela atu a Iziraeli aniasi ko jangbwani. Taayagbwira malagizo gangu, akahala shariya zangu, ambazo yeyesi azigbwiraye andaishi, aho anajisi sana siku zangu za kuoya. Ndipho nchilonda kuangamiza tsetsetse ko jangbwani kpwa tsukizi zangu. ¹⁴ Ela sihendere hivyo ili dzina rangu risitiywe najisi mbere za atu a mataifa, ambao ashuhudiya wakati nriphokala naatuluza. ¹⁵ Chisha nchiaapira ko jangbwani kukala sindaareha kwenye tsi nriyokala nkaapha, tsi yenye rutuba na nono kuriko zosi. ¹⁶ Náhenda hivi kpwa sababu arema shariya zangu, taagbwiraye malagizo gangu na anajisi siku zangu za kuoya, kpwa mana mioyo yao kala inamenda vizuka. ¹⁷ Ela nchiaonera mbazi na siaangamizire wala kuamarigiza ko jangbwani.

¹⁸ " 'Nami nchiambira ana aho ko jangbwani, "Msilunge malagizo na mila za sowe zenu, wala kudzitija najisi kpwa vizuka vyao. ¹⁹ Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, gbwirani malagizo gangu na gbwirani shariya zangu kpwa makini. ²⁰ Ikani siku zangu za kuoya zikale takatifu ili zikale ishara kahi yenu na mimi, ili mmanye kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."

²¹ " 'Ela chivyazi hicho chaniasi. Aho taayagbwira malagizo gangu wala kugbwira shariya zangu kpwa makini ambazo ndiyezilunga andaishi. Aho anajisi siku zangu za kuoya. Phahi nálonde kuatiya adabu ili nimarigize tsukizi zangu chinyume chao ko jangbwani. ²² Ela názuwiya mkpwono wangu ili dzina rangu risitiywe najisi mbere za atu a mataifa, ariokala analola wakati nriphokala naatuluza Misiri. ²³ Piya, náapira ko jangbwani kukala ndaatsamula kahi za atu a mataifa ganjina na kahi za tsi mbali-mbali, ²⁴ kpwa sababu taayalunga malagizo gangu, arema shariya zangu, achinajisi siku zangu za kuoya na mioyo yao ichikala ikahamirwa ni vizuka vya ise zao. ²⁵ Naaricha alunge malagizo ambago kala si manono na shariya ambazo tazingeapha uzima. ²⁶ Piya nchiaricha adzinajisi enye kpwa kulavya ana ao a kpwanda sadaka za kuochwa. Nághenda ili niaogofyere na amanye kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.'

²⁷ "Kpwa hivyo, mwanadamu, kagombe na atu a Iziraeli, uaambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Akare enu anikufuru kpwa kusakala aaminifu. ²⁸ Mana nriphofisa kwenye tsi nriyoapira kukala ndaapha, aho anitsukiza kpwa kulavya sadaka zao za kuochwa zenye kungu nono na kumwaga sadaka zao za vinwadzi chila ariphoona chidzango chire au muhi wa makodza maitsi. ²⁹ Ndipho nchiauza: Nini mana ya pho phatu pha dzulu ambapho munaphaphiya?' " Phahi hadi rero phatu hipho phaihwa Bama.*

³⁰ "Phahi ambira atu a Iziraeli, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Dze, mundadzinajisi kpwa kulunga njira za akare enu, ambao taakarire aaminifu kpwa kulunga vizuka vyao vya kutsukiza? ³¹ Wakati munalavya sadaka zenu na kualavya ana enu dza sadaka za kuochwa, munaenderera kudzinajisi na vyo vizuka vyenu hadi rero. Kpwa utu wani nikuricheni muniuze ushauri mwi atu a Iziraeli? Kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, sindakuruhusuni muniuze ushauri bii.

³² " 'Na go muazago mwenu mioyoni tagandakala bii, mana munaamba, "Swiswi nahukale dza atu a mataifa na makabila ga tsi zanjina ambao anaabudu vizuka vya mihni na vya mawe."

³³ " 'Kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, nindakutawalani kpwa nguvu, uwezo na tsukizi nyinji. ³⁴ Nindakutuluzani kula kahi za mataifa, nikukusanyeni na kukutuluzani kwenye tsi murizotsamukana kpwa nguvu, uwezo na

20:11 20:11 Alawi 18:5   20:12 20:12 Kutsama 31:13-17   20:15 20:15 Isabu 14:26-35   20:23 20:23 Alawi

26:33   * 20:29 20:29 Bama manage ni chidzango chire au phatu pha dzulu pha kulavira sadaka vizuka.

tsukizi nyinji. ³⁵ Nindakuphirikani jangbwa ra mataifa na kuko ndakuamulani uso kpwa uso. ³⁶ Ndakuamulani dza nrivyoamula akare enu ko jangbwa ra Misiri, Mwenyezi Mlungu anaamba. ³⁷ Nindakuchunguzani kpwa makini sana nami nindakufungani na chilagane. ³⁸ Nami ndakusafishani kpwa kuausa aniasio na anikoserao kula kahi yenu. Dzagbwe ndaatuluzana kula tsi anayosagala chijeni, taandainjira tsi ya Iziraeli. Ndipho mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

³⁹ “ ‘Ela mwimwi atu a Iziraeli, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Chila mmwenga naakahumikire vizukavye na badaye mundaniphundza na tamundarinajisi tsona dzina rangu takatifu, kpwa zawadi zenu mzilavirazo vizuka vyenu. ⁴⁰ Mana kahi za mwango wangu mtakatifu, mwango mure wa Iziraeli, Mwenyezi Mlungu anaamba, ndiko ambako atu osi a Iziraeli andanikumikira kahi za yo tsi. Kuko nindaakubali na kuzikubali sadaka zao na malumbuko gao, phamwenga na vitu vyao vyosi vitakatifu. ⁴¹ Ndiphokutuluzani kula kahi za mataifa na kukukusanyani kula tsi nrizokutsamulani, ndakukubalini dza kungu nono inihamirayo. Chisha nionyesa utakatifu wangu kahi yenu mbere za atu a mataifa. ⁴² Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, ndiphokurehani hadi tsi ya Iziraeli, tsi ambayo naapira kuapha akare enu. ⁴³ Kuko mundatambukira tabiya zenu na mahendo genu gosi ambago gakahendani muinjire najisi, namwi mundadzitsukirirwa enye kpwa uyi wosi muriouhenda. ⁴⁴ Mwi atu a Iziraeli, mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu ndiphokushuulikirani kpwa sababu ya dzina rangu, si kulengana na tabiya zenu mbii wala mahendo genu mai, Mwenyezi Mlungu anaamba.’ ”

⁴⁵ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ⁴⁶ “Mwanadamu, loza usoo uphande wa mwakani, hubiri chinyume cha uphande wa mwakani, ulavye unabii chinyume cha tsaka ra Negebu. ⁴⁷ Uambire weru wa Negebu, ‘Sikiza neno ra Mwenyezi Mlungu. Mwenyezi Mlungu anaamba: Ni phephi na kukutiya moho, moho ndioocha chila muhio muitsi na mufu. Nyo moho taundazimika na undaocha chila chitu kula mwakani hadi vurini. ⁴⁸ Chila mutu andaona kukala mimi Mwenyezi Mlungu ndimi nchiyeuasa, nao taundazimika.’ ” ⁴⁹ Ndipho nchiamba, “Aa Mwenyezi Mlungu, atu ananiamba, kukala nagomba ndarira tu.”

21

Babeli ni upanga wa Mlungu wa kuhukumu

¹ Mwenyezi Mlungu achiniamba, ² “Mwanadamu, loza usoo uphande wa Jerusalemu na uhubiri chinyume cha phatu phatakatifu. Lavya unabii chinyume cha tsi ya Iziraeli. ³ Uambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mimi ni chinyume na uwe Iziraeli. Nindatuluzana upanga wangu chowani niolage atuo a haki na atu ayi. ⁴ Kpwa sababu iyo ndautuluzana upanga wangu chinyume cha chila mutu, mwenye haki na mui, kula mwakani hadi vurini. ⁵ Na atu osi andamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu, nkautuluzana upanga wangu kula chowani, nao taundauya tsona.’ ⁶ Phahi we mwanadamu, sononeka kpwa utsungu munji mbere za matso gao. ⁷ Na ndiphokuuza, ‘Kpwa utu wani unahula?’ nawe undaambira, ‘Nasononeka kpwa sababu ya zo habari za mambo ndigokpwezana. Atu andavundzika mioyo na mikono yao irejere, atu andafwa purungire na adzikodzorerere magulu kpwa mchecheta.’ Nago ga phephi na kuhendeka, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

⁸ Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba, ⁹ “Mwanadamu, lavya unabii uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

Upanga, upanga

ukanolwa na kutsuswa piya,

¹⁰ ukanolwa uolage,

ukatuswa ili umeke dza limeme.

“ ‘Dze, hundahererwa kpwa sababu ya fwimbo ya utawala ya mwanangu Juda? Nyo upanga unabera fwimbo za aina iyo.

¹¹ Nao ukatuluzwana unolwe na kutsuswa

ili ugbwirwe ni ye muolagadzi.

¹² We mwanadamu, kota kululu urire kpwa utsungu

mana upanga u chinyume cha atu angu

chinyume cha vilongozi osi a Iziraeli.

Akalaviwa aolagbwe na upanga

phamwenga na atu angu,

kpwa hivyo dzihike mikono ya chitswa kpwa kuangalala.

¹³ “Mana kujezwa kundakalako. Indakaladze ichikala nyo upanga undabera yo fwimbo ya utawala, fwimbo iyo taindakalapho tsona Mwenyezi Mlungu anaamba.’

¹⁴ Mwanadamu, alavire unabii
na upige makofi.

Upanga uho naupige wangbwi kano mbiri
au kano tahu.

Ni upanga wa kuolaga,
upanga ndioolaga sana ukaazunguluka.

¹⁵ Phahi atu andavundzika mioyo
na anji afwe.

Nindaika upanga
kahi za maryango gao gosi.

Uho wahendwa umeke-meke dza limeme,
walaviwa uolage.

¹⁶ Uwe upanga, kata uphandeo wa kulume
na ukate uphandeo wa kumotso,
uphande wowosi masogo ndikolola.

¹⁷ Mimi piya ndapiga makofi
na tsukizi zangu zindasira.

Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

¹⁸ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ¹⁹ “Mwanadamu, ika alama njira mbiri ndizohumirwa ni mfalume wa Babeli wakati aredza na upanga, zosi mbiri zila tsi mwenga. Ika chibao phapho maganikoni cha kuonyesa njira ya kuinjirira mudzini.

²⁰ Ika alama yo njira ndiyokpwedzera upanga kufikira Raba ya Aamoni na yanjina ya kuonyesa njira ya kufikira Jerusalem, mudzi mkpwulu wa Juda, uriodzengerwa ngome. ²¹ Mana ye mfalume wa Babeli andaima pho maganikoni phenye alama, ili apige mburuga. Andatukusa mivi hiku na hiku, auze ushauri kpwa vizuka, andachunguza ini ra nyama. ²² Kpwenye mkpwonowe wa kulume andakala na kura ya Jerusalem, ambapho andalavya amuri ya kuolaga, kupiga gunda ra viha, kuika magongo ga kubomorera dzulu za maryango, kutengeza mwatu mwa kupandira nyo ukuta wa mudzi na kudzenga ukuta wa mtsanga kuzuwiya atu asichimbire. ²³ Ela atu a Jerusalem andariona dzambo riri dza mburuga ya handzo kpwa kukala aika chirapho kumlunga ye mfalume wa Babeli. Ela andaatambukiza makosa gao na aatiye mbaroni.

²⁴ “Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: ‘Kpwa sababu mkahenda makosa genu gatambukirwe kpwa kuasi ching’ang’a na mkafwenula dambi zenu kpwa mahendo genu, phahi mundahalwa mateka. ²⁵ Na uwe chilongozi wa Iziraeli, uriye najisi na mui ambaye sikuzo zikatimiya, wakatio wa kutiywa adabu ra mwisho ukafika. ²⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Usa tadziyo na uvule chirembacho. Mambo tagandasala dza vyo gariyokala, anyenyekevu andaunulwa na adzikaryao andatserezwa. ²⁷ Kubanangbwa! Kubanangbwa! Kpwa kpweli nindabananga nyo mudzi. Nao taundadzengebwa tsona hadi iye ambaye anafwaha kuwaamula edze. Nami ndamupha iye.’

²⁸ “Nawe mwanadamu, lavya unabii uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu Aamoni na vyo alaphizavyo Aiziraeli, amba:

Upanga, upanga
watuluzwa chowani kuolaga,

ukanolwa ili uangamize,
na kumeka dza limeme.

²⁹ Dzagbwe anakuonera ruwiya za handzo
na kukupigira mburuga za handzo, uwe upanga
undaikpwa singoni

mwa atu atsukizao na ayi
ambao siku yao ya kutiywa adabu ikafika.

³⁰ We Muamoni, uyiza upangao mwako chowani.
Phatu uriphoubwa,

kpwenye tsi uriyovyalwa,
nindakuumula.

³¹ Nindakutsukirirwa
na niase moho wangu wa tsukizi chinyumecho.

Nindakulavya kpwa atu majaili
anaomanya kubananga.

³² Uwe undakala kuni za nyo moho.

Mlatsoo undamwagika kahi ya tsiyo mwenye,
nawe kundatambukirwa tsona,
mana mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "

22

Dambi za Jerusalem

¹ Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba, ² "We mwanadamu, dze, undauhukumu? Undauhukumu nyo mudzi wa aolagadzi? Phahi aambire atu a mumo mahendo gao gosi ga kutsukiza. ³ Nawe undaamba, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mwi atu a mudzi munaodzirehera mafwa kpwa kuolaga atu mumo, munaodzinajisi kpwa kutengeza vizuka, ⁴ mukakala akosa kpwa kuolaga na mkadzinajisi kpwa vizuka mchivyotengeza. Mkaihenda yo siku yenu ya kubanangbwa isengere phephi, mwisho wa miaka yenu ukafika. Kpwa hivyo nindakuhendani atu a kuberwa ni mataifa na kutsekpwa ni tsi zosi. ⁵ Go majirani genu ga phephi na ga kure gandakutsekani, mwi atu a mudzi wenye nguma mbii, uchiodzala fujo.

⁶ " 'Lola, vira ambavyo akulu a Iziraeli asagalao mumo ahumiravyo uwezo wao kuolaga atu asio na makosa. ⁷ Mumo mudzini mwi atu mukabera sowe zenu na mayo zenu, mukaonera ajeni na mukagayisa anachiya na magungu. ⁸ Mukabera vitu vyangu vitakatifu na mkaharira siku zangu za kuoya zikale za kawaida. ⁹ Mo mwako, muna atu afyakatsirao ayawao ili aolagbwe, mo mwako, muna atu aryao vyakurya chivyolaviwa sadaka kpwa vizuka mo dzulu ya myango na kuzinga. ¹⁰ Mo mwako, muna atu alalao na akaza ise zao, na alazimishao achetu ario kpwenye ga chichetu kulala nao, wakati taaswafi. ¹¹ Piya muna mutu ahendaye mambo ga kutsukiza na mkpwaza myawe, wanjina na mkpwaza-mwanawe na wanjina analala na mwanao mchetu, mwana baba. ¹² Mo mwako, atu anahongbwa akaolage atu. Anaaphasa ili aphahe fwaida, anaphaha mapato gasigo ga haki kpwa kuonera Aiziraeli ayawao na kuniyala mimi, Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹³ " 'Lola, ndapiga ngumi fumba rangu kpwa kukala nkatsukirirwa yo fwaida isiyo ya haki na ko kuolagana kahi yenu. ¹⁴ Dze, mioyo yenu indaweza kuvumirira na mikono yenu kpwenderera kukala na nguvu ndiphokushuulikirani? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba, nami nindavihenda. ¹⁵ Nindakutsamulani kahi za mataifa ganjina na kahi za tsi mbali-mbali, na nyo unajisi wenu nindaukomesa. ¹⁶ Namwi mndiphokala najisi kuno atu a mataifa analola, mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.' "

¹⁷ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ¹⁸ "Mwanadamu, atu a Iziraeli kpwangu akakala uchafu, osi ni shaba, bamba, chuma na aina ya chuma chiihwacho risasi yorichwa kpwenye nyungu dzulu ya moho munji, aho akala uchafu wa feza. ¹⁹ Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: 'Kpwa sababu mosi mukakala uchafu wa feza, lola mosi ndakukusanyani Jerusalem. ²⁰ Dza mutu akusanyavyo mawe garigo na feza, shaba, chuma, risasi na bamba akagatiya nyunguni dzulu ya jimbijimbi ra moho ili garurumuswe, ndivyo mimi ndivyokukusanyani kpwa tsukizi nikutiyeni mo mudzini muyayuke. ²¹ Nindakukusanyani na nikuasireni moho wa tsukizi zangu, namwi mundayayuka mo mudzini. ²² Dza feza iyayuswavyo kpwenye nyungu dzulu ya moho munji, mwimwi mundayayuka mo mudzini, namwi mundamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu nikakutsukirirwani sana.' "

²³ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ²⁴ "Mwanadamu, iambire, 'Uwe u tsi ambayo taidzangbwetakasa au kuphaha mvula wakati wa tsukizi zangu.' ²⁵ Fitina za akulue* zi ndaniye dza simba angurumaye kuno anamwamula nyama achiyembwira. Anaolaga atu. Nkuhala kpwa nguvu hazina na vitu vya samani, nkuenjereza jumula ya magunguge mumo. ²⁶ Alavyadzie-sadaka akavundza shariya yangu na akavitiya najisi vitu vyangu vitakatifu. Taatafwautisha vitu najisi na vitu viswafi, na akaninjisi kahi yao kpwa kusagbwira siku zangu za kuoya. ²⁷ Nyo vilongozi ario kahi-kahize ni dza mabawa amwamulao nyama achiogbwira. Anamwaga milatso kpwa kuolaga atu ili aphahe fwaida isiyo ya haki. ²⁸ Manabiige ganaapaka mafuha na mongo wa tupa kpwa kuaonera ruwiya za handzo na kuapigira mburuga za handzo kpwa kuamba, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,' wakati Mwenyezi Mlungu kagombere. ²⁹ Nyo asagalao kahi ya yo tsi anaonera atu na kuanyang'anya; anaagayisa achiya na agayi, piya anahendera

22:7 22:7 Kutsama 20:12; 22:21-22; Kumbukumbu 5:16; 24:17   22:8 22:8 Alawi 19:30; 26:2   22:10 22:10 Alawi 18:7-20   22:12 22:12 Kutsama 22:25; 23:8; Kumbukumbu 16:19; 23:19; Alawi 25:36,37   * 22:25 22:25 Akulue Tafusiri zanjina zinaamba manabiige.   22:26 22:26 Alawi 10:10

uyi ajeni na kualafya haki zao. ³⁰ Phahi naenda mutu kahi-kahi yao ndiyerekebisha ukuta na kuima phenye mwanya kpwa niaba ya yo tsi ili nisiibanange, ela siyamphaha. ³¹ Kpwa sababu iyo náatsukirirwa sana na nchiabananga na moho wa tsukizi zangu. Náariphiza kpwa go mai arigogahenda, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

23

Ohola na Oholiba

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, kpwakala na ndugu airi achetu, ariovyalwa ni mayo mmwenga. ³ Aho auanda umalaya wao ko Misiri hangu achere adide. Kuko kppenye yo tsi, nyaho zao zagutwa-gutwa* na vifuva vyao ambavyo kala tavidzangbwegutwa ni alume vichiphaphaswa. ⁴ Mvyere kala anaihwa Ohola† na mdidewe kala anaihwa Oholiba. Náalóla achivyala ana alume na achetu. Ohola ni Samariya na Oholiba ni Jerusalemu.

⁵ “Ohola ariphokala achere wangu wahenda umalaya, naye achimendza sana azembe, yani masujaa ga Aashuru, ⁶ ariovwala nguwo za rangi ya buluu, maliwali, akulu a jeshi na barobaro osi anono-anono ambao ni aphiriki a farasi. ⁷ Iye wapiga umalaya na Aashuru osi enye vyeo naye achidzitiya unajisi kpwa kuabudu vizuka vya chila ariyemuaza. ⁸ Iye karichire umalayawe ariouanza ko Misiri hangu usichanawe, atu alala naye achiusa hamu zao na kuvumbira nyahoze tsanga. ⁹ Phahi namtiya mikononi mwa azembe, Aashuru ariouamendza sana. ¹⁰ Achimvula nguwo achimricha chitsaha, achiteka anae alume na achetu na achimuolaga na upanga. Ariphtiywa adabu ichikala fundzo kpwa achetu anjina.

¹¹ “Nduguye Oholiba achiona gaga, ela hamuye na umalayawe uchizidi wa ye nduguye Ohola. ¹² Iye waaza Aashuru, maliwali, maofisaa ga anajeshi, anajeshi ovwala chijeshi, anajeshi anaopirika farasi na barobaro anono-anono osi. ¹³ Nchiona kukala piya iye akadzitiya najisi mana osi airi alunga njira mwenga. ¹⁴ Ela ye achienderera na nyo umalayawe. Waona michoro ya alume a Chikalidayo ukutani, yopakpwa rangi ya kundu. ¹⁵ Michoro ya atu chiodzifunga mikanda mwao vibiruni na virembe mwao vitswani. Osi kala ni dza maaofisa gaphirikago magari ga kuvwehwa ni farasi ga Babeli garigovyalwa tsi ya Kalidayo. ¹⁶ Aripheona yo michoro tu, achiaaza, naye achiahumira ajumbe ko Kalidayo. ¹⁷ Phahi nyo atu a Babeli amwedzera achilala naye, nao achimtiya najisi na nyo mkpwayo wao. Bada ya kutiywa najisi, amsinya na achirichana nao. ¹⁸ Aripheenderera kuhenda umalaya ching’ang’a na kuonyesa chitsahache, wanisinya nchimricha dza nrivyomricha nduguye Ohola. ¹⁹ Ela waenjereza kuhenda umalayawe, achitambukira siku za usichanawe, ariphohenda umalaya ko Misiri. ²⁰ Kuko achimendza azembe ario na ulume dza wa punda na kutulukpwa ni minya dza farasi. ²¹ Vivyo ndivyo urivyooza kuuyira udiya wa usichanao ko Misiri, ambako waphaphaswa chifuwa na uchigutwa-gutwa nyahozo tsanga.

²² “Kpwa sababu hiyo, uwe Oholiba, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola nindasunganya azembe chinyumecho, nyo ariokusinya uchiaricha, ndaareha kula chila uphande. ²³ Nindareha atu osi kula Babeli, Kalidayo, Pekodi, Shoa, Koa na Ashuru. Ndakusanya barobaro anono-anono ambao osi ni maliwali, akulu a jeshi, maaofisa gaphirikago magari ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi enye vyeo; osi achiopanda farasi. ²⁴ Nao andakuvamia kula uphande wa vurini na magari ga kuvwehwa ni farasi, marukpwama na likumundi ra atu. Andakuzangira pande zosi kuno akavwala kofiya za shaba na akagbwira ngao kulu na ndide. Nindaaricha akuamuleni, nao andakuamulani kulengana na shariya zao. ²⁵ Mimi nindakutsukirirwa kpwa wivu, nao andakuhenda mambo kpwa tsukizi kali. Andakukata pula na masikiro na atuo ndiosala andaolagbwa na upanga. Andateka anao na vitu ndivyosala mo mwako vindaochwa. ²⁶ Aho andakuvula nguwo akuriche chitsaha na ahale mapambogo. ²⁷ Hipo ndipho ndiphokomesa udiyao na umalayao uriokpweza nao kula Misiri. Uwe kundaaza tsona mambo gaga au kutambukira Misiri tsona.

²⁸ “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola ndakutiya mikononi mwa aho unaoamena, atu ariokusinya mchirichana. ²⁹ Kpwa kukala anakumena andahala chila chitu urichophaha kpwa jashoro nao andakuricha chitsaha, muhuphu na waibu wa udiyao uikpwe wazi, uzembeo na umalayao. ³⁰ Nikakuhenda uphahwe ni gaga kpwa sababu ukazinga na atu a mataifa na kudzinajisi kpwa kuabudu vizuka vyao.

* **23:3** 23:3 nyaho zao zagutwa-gutwa Chieburania chinaamba hivi Nyaho zao zagutwa-gutwa na vinyoti vya nyaho zao vichifyehwa-fyehwa. † **23:4** 23:4 Ohola manage ni hemare Oholiba manage ni hema rangi ri ndaniye.

³¹ Ukalunga njira ya mwenenu mchetu, kpwa hivyo nindakupha chikombeche mwako mkpwononi. ³² Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

'Undanwa chikombe cha nduguyo,
chikombe chikulu chiricho na china.

Undatsekpwa na kuberwa,
mana chikaodzala sana.

³³ Undalewa sana na kusononeka,
chikombe cha wuoga na uweche,
chikombe cha nduguyo mchetu Samariya.

³⁴ Undachinwa hadi uchimale,
undaafuna vidzandzakayavye,
uphaphule nyahozo.

"Mana mimi nkaamba, Mwenyezi Mlungu anaamba.

³⁵ "Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala ukaniyala na kuniika nyuma, phahi vumirira gosi garigosababishwa ni udiyao na umalayao.' "

³⁶ Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Mwanadamu, dze, u tayari kuamula Ohola na Oholiba? Phahi atangazire mahendo gao ga kutsukiza. ³⁷ Mana azinga na achiolaga atu asio na makosa. Nao taayakala aaminifu kpwa sababu aabudu vizuka vyao na achivilavira chakurya, yani ana aho ambao anivyarira. ³⁸ Kanda na higo, anihendera higa: Anajisi phatu phangu phatakatifu na taayaishimu siku zangu za kuoya. ³⁹ Mana bada ya kutsindza ana aho na kualavya akale sadaka za vizuka vyao, achiinjira phatu phangu phatakatifu achiphanajisi siku iyo-iyu. Higa ndigo arigohenda kpenye nyumba yangu. ⁴⁰ Chisha achihuma ajumbe kuiha alume kula kure, nao achedza. Nyo alume ariphokpwedza, mwimwi mwaoga, mchidzipaka wanda matsoni na kuvwala mapambo manono. ⁴¹ Chila mmwenga wenu wasagarira kochi ra chifahari renye meza yoandikpwa kare mbereze, ambayo kala dzuluye phakaikpwa uvumba wangu na mafuha gangu. ⁴² Na sauti za atu ario hererwa zakala phamwenga namwi na phamwenga na atu asio na adabu na alevi kula jangbwani. Achikuvwikani bangili mikononi na tadzi nono mwenu vitswani.

⁴³ "Ndipho nchiamba, 'Aho anazinga na malaya ambaye akatsafutsika kpwa kuzinga.' ⁴⁴ Achilala naye dza atu alalavyo na malaya. Vivyo ndivyo arivyolala na Ohola na Oholiba, hara achetu a mkpwayo. ⁴⁵ Ela atu a haki andaamula nyo ndugu airi kpwa vira arivyo azindzi na aolagadzi.

⁴⁶ "Mana Mwenyezi Mlungu anaamba: Reheni atu anji aavamie, aatishire na ahale vitu vyao zewe. ⁴⁷ Ro likumundi ra atu rindaapiga mawe na kuaolaga na upanga. Andaaolaga ana aho alume na achetu na nyumba zao azitiye moho. ⁴⁸ Chihivyo ndakomesa udiya kpenye tsi ihi, ili achetu osi aphahe fundzo, asihende udiya dza vyo urivyohenda uwe. ⁴⁹ Nao andakutiyani adabu kpwa udiya wenu na kpwa dambi ya kuabudu vizuka. Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu."

24

Nyungu ya kujitira

¹ Siku ya kumi ya mwezi wa kumi mwaka wa tisiya bada ya kutsamizwa kpwehu kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² "Mwanadamu, yiandike ihi siku ya rero kpwa kukala mfalume wa Babeli akazangira Jerusalemu. ³ Aambire ndarira atu a nyumba ya kuasi uambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba:

Bandika nyungu mafigani
chisha uitiye madzi,

⁴ mo ndani tiya zo finyango za nyama,
zo finyango nono-nono za chiga na za kombefupha,
uiodzaze mifupha hino minono zaidi.

⁵ Tsambula ye ariye mnono zaidi kula chaa cha mbuzi na mang'ondzi
tiya kuni

na uiriche iokohe vinono
jita zo nyama phamwenga na mifuphaye.

⁶ "Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba:
Shaka hiro nyo mudzi wa atu aolagao atu asio na makosa,

ambao u dza nyungu iriyo na ng'andu,
ambayo kutuye taindatuluka.

Tuluza finyango mwenga-mwenga

bila ya kutsambula.

⁷ Mana mlatso arioumwaga u kahi-kahiye,
kaumwagire photsi

ili aufwinike na mitsanga

ela waumwaga phereru dzulu ya mwamba.

⁸ Kpwa kufyakatsira tsukizi zangu na kuriphiza chisasi,
nyo mlatso nauiika phereru dzulu ya mwamba
ili usisirirwe.

⁹ “ Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

Shaka hiro nyo mudzi wa atu aolagao atu asio na makosa!

Chisha ndaika m’walo mkpwulu wa kuni.

¹⁰ Tiya kuni nyinji,

kusanya moho

nyama iokohe sana

na utiye vilungo,

na mifupha iphye.

¹¹ Chisha bandika yo nyungu tuphu mohoni

hata idobere na yo shaba ikole moho

na zo nongo mo ndani zitsatsamuke

na yo ng’andu isire.

¹² Nkadziremweza bure

na kutuye taiyukire,

hata kpwa moho.

¹³ “ Kutuzo ni udiyao. Mana najeza kukutakasa ela kuyaera bii, phahi kundaera tsona
hadi ndiphoricha kukutsikirirwa.

¹⁴ “ ‘Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba, na wakati ukafika wa kutimiza, sindalola
nyuma, sindaonera mutu mbazi, sindajuta. Mundahukumwiwa kulengana na tabiya zenu
na mahendo genu, Mwenyezi Mlungu anaamba.’ ”

Mkpwaza Ezekieli anafwa

¹⁵ Mwenyezi Mlungu achigomba nami tsona achiniamba, ¹⁶ “Mwanadamu, lola, kpwa
pigo mwenga nindausa cho ambacho chinahamira matsogo, nawe ni usisononeke,
usirire wala kumwagikpwa ni matsozi. ¹⁷ Hula pore-pore, usirire kpwa sauti kpwa
sababu ukafwererwa. Dzfunge chirembacho na uvwale virahuvyo, usizibe kanwayo
wala kurya chakurya cha hangani.” ¹⁸ Phahi gaga nágasemurira nyo atu ligundzu,
kuriphotswa mkpwazangu achifwa. Kuriphocha náhenda kama nrivyolagizwa.

¹⁹ Nyo atu achiniuza achiamba, “Gano uhendago gana mana yani kpwehu?”

²⁰ Nami nchiaambira, “Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ²¹ Aambire
Aiziraeli, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, ni phephi kuphanajisi phatu phangu
phatakatifu ambapho phana kuhendani mdzikarye, phatu ambapho munaphamenda
na phana hamira matso genu. Chisha ana enu a chilume na a chichetu ariorichwa
andaolagbwa na upanga. ²² Namwi ni muhende dza nchivyohenda, ni musizibe kanwa
zenu wala kurya chakurya cha hangani. ²³ Mundavwala viremba vyenu na virahu vyenu
maguluni. Msisononeke wala kurira kpwa sauti, ela mundaonda kpwa dambi zenu
na kuula. ²⁴ Ezekieli andakala ishara kpwenu, mundahenda dza achivyohenda. Gaga
ndiphohendeka mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’

²⁵ “Uwe mwanadamu, siku iyo ndiyoausira phatu anaphophahira nguvu zao, ambapho
ni furaha na nguma yao, phatu anaphophamenda na phanaphohamira matso gao na
ndiphohausira ana aho alume na achetu, ²⁶ siku iyo mutu achiyetiwa andakurehera habari
hizi. ²⁷ Siku iyo-iyu undaphaha uwezo wa kugomba tsona, nawe undagomba na ye mutu
achiyetiwa. Kpwa hivyo undakala ishara kpwao, nao andamanya kukala mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.”

25

Unabii chinyume cha Amoni

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, loza usoo kuriko na
Aamoni na ulavye unabii chinyume chao. ³ Aambire, ‘Phundzani neno ra Mwenyezi
Mlungu. Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa sababu mwafwahirwa, wakati phatu
phangu phatakatifu phariphotiywa najisi, wakati tsi ya Iziraeli iriphorichwa wekee

bila atu na atu a Juda ariphohalwa mateka, ⁴ phahi ndakutiyani mikononi mwa atu a kula mlairo wa dzuwa yo tsi yenu indakala yao. Andapiga kambi na kuchita mahema kahi yenu, andarya mavuno genu na kunwa maziya genu. ⁵ Nindauhenda mudzi wa Raba ukale weru wa kurisa ngamia na tsi yosi ya Amoni ikale vyaa vya mang'ondzi na mbuzi. Ndipho mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ⁶ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa sababu mwapiga makofi na mchipiga mawala kpwa kuhererwa na kpwa mioyo yenu mii chinyume cha Iziraeli, ⁷ phahi lolani, nindaagoloserwa mkpwono wangu chinyume chenu, nami ndakulavyani dza zewe kpwa mataifa. Nami ndakuusani kahi ya mataifa, yani nindakuangamizani tsetsetse msikale na tsi yenu tsona. Nindakubanangani, ndipho mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

Unabii chinyume cha Moabu

⁸ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala Moabu na Seiri nkuamba, “Lola, nyo atu a Juda ni sawa na mataifa gosi ganjina,” ⁹ kpwa hivyo nindausira Moabu urindzi kpwa kuhenda midziye iriyo miphakani ivamiywe, midzi ihendayo Moabu idzikarye. Midzi yenye ni Bethi-Jeshimothi, Baali-Meoni na Kiriathaimu. ¹⁰ Nindalavya Moabu phamwenga na Amoni kpwa atu a mlairo wa dzuwa zikale zao, ili Amoni asitambukirwe tsona kahi za mataifa. ¹¹ Nami ndahukumu Moabu, nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

Unabii chinyume cha Edomu

¹² “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa sababu Edomu wariphiza chisasi atu a Juda na achikala mwenye makosa makulu kpwa kuhenda hivyo, ¹³ phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindagolosa mkpwono wangu chinyume cha Edomu na niolage atue na nyama ao, na niuhende ikale wekee bila atu. Kula Temani hadi Dedani atu andaolagbwa na upanga. ¹⁴ Ndahumira atu a Iziraeli kuriphiza Edomu chisasi na kuko andahenda kulengana na tsukizi zangu nyinji, nao andamanya mimi ndimi nriphizaye chisasi, Mwenyezi Mlungu anaamba.

Unabii chinyume cha Filisti

¹⁵ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala Afilisti ahenda mambo na chisasi, ariphiza Juda hijaili, na achiyangamiza kpwa uadui wa kare, ¹⁶ phahi Mwenyezi Mlungu anaamba: Lola, ni phephi kugolosa mkpwono wangu chinyume cha Afilisti, niolage nyo Akerethi* na kuangamiza hara ariosala kanda-kanda ya pwani. ¹⁷ Nindaariphiza chiasi chikulu chisha kpwa tsukizi niatiye adabu, nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

26

Unabii chinyume cha Tiro

¹ Iriphofika siku ya kpwandza ya mwezi,* mwaka wa kumi na mwenga bada ya kut-samizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ² “Mwanadamu, kpwa sababu Tiro yafwahirwa ichiamba hivi kuhusu Jerusalem, ‘Ryango ra mataifa rikavundzika, na miryangoye ikanivugukira. Kpwa vira Jerusalemu ikakala gandzo ndaongokerwa,’ ³ phahi Mwenyezi Mlungu anaamba: Mimi ni chinyumecho, uwe Tiro, nami ndareha atu a mataifa ganjina manji chinyumecho, dza bahari irehavyo maimbige. ⁴ Aho andabomola kutazo na minarayoye, nami ndakpwanguka mitsangayo na kukuuhenda ukale mwamba muhuphu. ⁵ Nawe undakala phatu pha kuanikira vimiyoye kahi ya bahari, mana mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba gaga, nawe vituvuyo vindahalwa zewe ni atu a mataifa. ⁶ Na atu a vidzidzivyo vya pwani andaolagbwa na upanga, nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

⁷ “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: We Tiro, ni phephi kukurehera Nebukadineza, mfalume wa Babeli, mfalume mkpwulu kula uphande wa vurini na farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi, apandadzi-farasi na anajeshi anji. ⁸ Iye andaolaga kpwa upanga osi asagalao pwani. Andadzenga ukuta wa mtsanga kuzuwiya atu asichimbire, andatengeza mwatu mwa kupandira nyo ukuta wa mudzi na aunule

25:8 25:8 Isaya 15:1–16:14; 25:10–12; Jeremia 48:1–47; Amosi 2:1–3; Zefania 2:8–11 25:12 25:12 Isaya 34:5–17; 63:1–6; Jeremia 49:7–22; Ezekieli 35:1–15; Amosi 1:11–12; Obadiya 1:1–14; Malaki 1:2–5 25:15 25:15 Isaya 14:29–31; Jeremia 47:1–7; Joeli 3:4–8; Amosi 1:6–8; Zefania 2:4–7; Zakariya 9:5–7 * 25:16 25:16 Akerethi ni atu kula chisuwa cha Yunani chiihwacho Kerethi kula mwandzo. 26:1 26:1 Isaya 23:1–18; Joeli 3:4–8; Amosi 1:9–10; Zakariya 9:1–4; Mathayo 11:21–22; Luka 10:13–14 * 26:1 26:1 Mwezi Chieburania tachiika wazi ni mwezi wa ngaphi.

ngao chinyumecho. ⁹ Naye andapiga kutazo na magogo ga kubomorera, naye andahumira tarimbo kubomorera minarayo. ¹⁰ Farasie andakala anji sana hadi vumbi rao rikufwinikeni. Kutazo zindasumbiswa ni misindo ya anajeshi akuhumira farasi, marukpwama na magari ga kuvwehwa ni farasi ndiphokala anamenya mwako maryangoni dza atu avamiavyo mudzi ambao kutaze zina myanya. ¹¹ Njirazo zosi zindavyogbwa-vyogbwa ni makpwatsa ga farasie, andaaolaga atu kpw upanga na nguzozo za kudina zindagbwa photsi. ¹² Nao andahala zewe utajirio na vituvyo vya bishara. Aho andabomola kutazo na kubomola nyumba zenu nono-nono. Alafu atsuphe mawego, mbaozo na taka-taka zosi kahi-kahi ya bahari. ¹³ Nami ndakomesa sauti za mawira genu muimbago na sauti ya ngephephe taindasikirika tsona. ¹⁴ Nami ndakuhenda ukale mwamba muhuphu. Undakala phatu pha kuanikira vimiya. Kundadzengbwa tsona, mana mimi Mwenyezi Mlungu nkagomba, Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹⁵ “Mwenyezi Mlungu anaiambira Tiro hivi: Dze, zo tsi za pwani tazindasumba kpwa msindo wa kugbwako, wakati atu achiolumizwa, anaula na atu anaolagbwa kahizo? ¹⁶ Ndipho akulu osi asagalao pwani andatserera kula mwao vihini, vihi vya utawala, avule majoho gao na nguwo zoshonwa marembo. Andagbwirwa ni wuoga, asagale photsi na akakame chila wakati, na aangelazwe ni uwe. ¹⁷ Nao andakuimbira wira wa sonono na akuambe:

Ikakaladze ukabanangika,

uriyekala mtawala wa bahari

uwe mudzi uriyetogolwa,

uriyekala na uwezo ko baharini,

uwe na nyo asagalao mumo

waahenda asagalao pwani asumbwe ni miri.

¹⁸ Vivi, tsi za pwani zindasumba

siku ya kugbwako,

na visuwa virivyo baharini

vindatishirwa kpwa kugbwako.

¹⁹ “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba: Uwe mudzi ndiphokuhenda gandzo, dza midzi ambayo taisagalwa ni atu, ndiphoreha vivwa vya bahari dzuluyo, na madzi manji gakufwinike, ²⁰ chisha nkuhende uphiye phamwenga na nyo ainjirao mbirani, kuriko na atu a kare. Ndakuhenda ukasagale kuzimu dza mutu asagalaye kpwenye magandzo ga kare phamwenga na hara ariotserera mbirani, ili usisagalwe ni atu wala kukala tsona mudzi kahi ya tsi ya ario moyo. ²¹ Nindakuhenda chitu cha kuogofya nawe kundakalako tsona. Dzagbwe undaenzwa, ela kundaphahikana tsetsetse, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

27

Wira wa kusunonekera Tiro

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ² “Uwe mwanadamu, imbira Tiro wira wa sonono. ³ Uambire mudzi wa Tiro, yo bandari, ye muhendadzi bishara wa atu a tsi nyinji za pwani, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

Uwe Tiro unaamba,

“Mimi ni mnono takuna.”

⁴ Miphakayo i kahi-kahi ya bahari

adzengadzio akamilisha unonoo.

⁵ Ategeza kuta za meliyo

kuhumira mbao za misonobari kula Seniri.

Achitengeza mlingoti

kuhumira muerezi kula Lebanoni.

⁶ Akutengezera makafi

kuhumira mbao za mialoni kula Bashani

na achikutengezera seemu ya dzulu ya kusagala mo melini

kuhumira mbao za miteashuru kula pwani ya Kupuro.

Mbao hizo zapambwa na pembe za ndzovu.

⁷ Tangaro kala ni ra katani swafi chiyoshonwa marembo kula Misiri,

yokala dza bendera

na vyandaruwavyo kala ni vya rangi ya buluu na zambarau

kula pwani ya Elisha.

⁸ Apigio a makafi kala ni Asidoni na Aarivadi

maderevao a meli kala ni atu enye ujuzi kula Zerimeri.

⁹ Mafundi mangungu kula Gebali enye ujuzi wa kutosha kala a kpwako anarekebisha myanya.

Meli kula chila tsi zakpwedza na vitu

kukakanizana na vitu urivyokala navyo.

¹⁰ " 'Atu a Pashia, Ludi na Puti ahumika dza asikari mwako jeshini. Aho agbwadzika ngao na kofiya za chuma mwako kutani, nao achionyesa unonoo. ¹¹ 'Atu a Arivadi na Heleki kala a dzulu ya kutazo pande zosi, nao atu a Gamadi kala a dzulu ya minarayoo. Aho agbwadzika ngao zao mo mwako kutani pande zosi, achihenda unonoo ukamilike.

¹² " 'Tarishishi yahenda bishara nawe kpwa sababu ya utajirio munji wa vitu. Aho akupha feza, chuma, bamba na aina ya chuma chiihwacho risasi nawe uchiapha vitu urivyokala navyo. ¹³ Wahenda bishara na Javani, Tubali na Mesheki, aho akupha atumwa na vitu vya shaba nawe uchiapha vitu urivyokala navyo. ¹⁴ Uwe wakakanizana na atu kula Bethi-Togarima, aho akupha farasi a kuvweha magari kuhendera kazi, farasi a viha na nyumbu nawe uchiapha vitu urivyokala navyo. ¹⁵ Wahenda bishara na atu a Dedani. Tsi nyinji za pwani zakala agulio, aho akurehera pembe za ndzovu na mphingo dza maripho. ¹⁶ Aramu* yahenda bishara nawe kpwa sababu ya vituvuyo vinji uguzavyo, akakanize vituvuyo na zumaridi, nguwo za katani swafi, za zambarau, za kushonwa marembo, marijani na akiki. ¹⁷ Juda na tsi ya Iziraeli zahenda bishara nawe, aho akakaniza vituvuyo na nganu kula Minithi, muhama, asali, mafuha na dawa ya mavune. ¹⁸ 'Atu a Damasikasi ahenda bishara nawe kpwa sababu ya vitu vinji urivyokala navyo, mana kala una utajiri wa vitu vinji vya chila aina, achireha uchi kula Heliboni na nyoya za mang'ondzi kula Sahari. ¹⁹ Wedani na Javani zirizo phephi na Uzali akakanizana nawe, aho areha chuma, mdalasinu na vilungo vyokakanizwa na vituvuyo. ²⁰ Dedani wahenda bishara nawe kpwa vitu vya kuhandikira dzulu ya farasi au punda. ²¹ Warabuni na vilongozi osi a Kedari kala ni agulio. Aho akukakanizira ana ng'ondzi, maturume na ndenje. ²² Ahendadzi-bishara a Sheba na Raama ahenda bishara nawe. Aho akakaniza vituvuyo na vilungo vinono zaidi, na aina zosi za mawe ga samani na zahabu. ²³ Wahenda bishara na Harani, Kane, Edeni, Sheba, Ashuru na Kilimadi. ²⁴ Aho ndio ariokuguzira mavwazi manono, nguwo za buluu na nguwo zoshonwa marembo, mazuliya ga rangi-rangi na nyugbwe zophalazwa ngingingi. ²⁵ Meli za Tarishishi zahumirwa kukutsukurira vituvuyo.

Uwe u dza meli irihoodzazwa mizigo minji
ko kahi-kahi ya bahari.

²⁶ Apigio a makafi
akuphirika kure na pwani.

Ela phuto ra mlairi wa dzuwa rindakuvundza vipande-vipande

ko kahi-kahi ya bahari.

²⁷ Utajirio, vitu uguzavyo,
mabahariyao na maderevao a meli,
mafundigo ga kurekebisha meli, achuuzio
na anajeshio,

yani atu osi mo melini
andazama kahi-kahi ya bahari
yo siku ya kuangamizwako.

²⁸ Maderevao a meli ndiphorira kpwa wuoga
ko kanda-kanda ya pwani kundakakama.

²⁹ Na osi apigao makafi,
mabahariya na madereva a meli
andaricha meli zao
aime langbwani.

³⁰ Andakota kululu
na kukuririra kpwa utsungu.
Andadzimwagira vumbi mwao vitswani,
na agalegale ivuni.

³¹ Andadzinyola mabato mwao vitswani kpwa sababuyo
na avwale nguwo za magunia.
Andakuririra na utsungu mwao mioyoni
na kukala na chiriro cha sonono.

* 27:16 27:16 Aramu Tafusiri zanjina zinaamba Edomu. 27:25 27:25 Maono 18:11-19

- 32 Phahi wakati anakuririra andatunga wira wa sonono
nao andakusononekera:
“Ni ani ariyesiswa dza Tiro
kahi-kahi ya bahari?”
- 33 Vyo vitu uguzavyo viriphosafirishwa baharini,
waahenda anji atosheke
na utajirio munji na vituvyo
watajirisha atawala a dunia.
- 34 Vivi meliyo ikaangamizwa mo madzini
na kuzama chivwani ko baharini
vituvyo na atuo osi akaangamika phamwenga nawe.
- 35 Osi asagalao tsi za pwani
akaangalazwa ni go chigokuphaha.
Na atawala aho anakakama kpwa wuoga,
akakundza nyuso zao kpwa wasiwasi.
- 36 Nyo ahendadzi-bishara kahi ya atu anakukpwinya,
ukamarigiza komakoma,
na kundakalako tsona ta kare na kare.’ ”

28

Unabii chinyume cha mfalume wa Tiro

- ¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, muambire mfalume wa Tiro, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Kpwa kukala una moyo wa kudziunula,
nawe ukaamba, “Mimi ni mlungu
ninasagarira chihi cha utawala cha mlungu,
kahi-kahi ya bahari,”
ela u mutu tu, ku mlungu,
dzagbwe unadzihenda kukala una ikima dza mlungu.
- ³ Kpwa kpweli uwe una ikima kuriko Danieli,
taphana siri ambayo unaweza kufwitswa.
- ⁴ Kpwa ikimayo na kuelewako
ukadziphahira utajiri,
nawe ukadzikusanyira zahabu na feza
mwako azinani.
- ⁵ Kpwa ulachuo munji wa chibishara
ukadzienjerezera utajiri,
nawe unadzikarya kpwa nyo utajirio.
- ⁶ “ ‘Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Kpwa kukala unadziona una ikima
una ikima dza mlungu,
⁷ ndareha ajeni akushambuliye,
atu ayi zaidi a go mataifa
nao andatuluza panga zao chinyume cha unonoo na ikimayo
na kunajisi ngumayo.
- ⁸ Aho andakutsereza kuzimu
nawe undaolagbwa chikatili
kahi-kahi ya bahari.
- ⁹ Dze, undaenderera kuamba, “Mimi ni mlungu,”
mbere za nyo akuolagao?
Uwe undakala mutu tu, si mlungu,
mikononi mwa hinyo akuolagao.
- ¹⁰ Uwe undafwa chifo cha iye asiyetiyywa tsatsani,
mikononi mwa ajeni,
mana mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”
- ¹¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona, achiamba, ¹² “Mwanadamu, imba wira wa sonono kuhusu mfalume wa Tiro, unuambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Uwe kala u mfwano wa ukamilifu,
mwenye ikima nyinji na mnono takuna.
- ¹³ Uwe wakala Edeni, bustani ya Mlungu,
uchipambwa kpwa mawe ga samani ga chila aina:

akiki, yakuti ya mandano, alimasi,
 zabarajadi, shohamu, jasipa,
 yakuti samawi, zumaridi, baharamani
 na mapambogo ga zahabu.
 Vyokala vikatengezwa kare
 siku uriyoumbwa.

14 Uwe wakala kerubi mrindzi yekutenga
 nchikuika dzulu ya mwango mtakatifu wa Mlungu,
 uchinyendeka kahi-kahi ya mawe ga samani ga kumeka-meka.

15 Njirazo kala tazina ila
 kula siku uriyoumbwa
 hadi wakati uriphomanywa una makosa.

16 Kpwa unji wa bisharazo
 uchikala mutu wa fujo na uchihenda dambi.
 Ndipho nchikuzola kpwa waibuo kpwenye mwango wa Mlungu,
 nami nchikuusa, uwe kerubi mrindzi,
 kula kahi-kahi ya mawe ga samani ga kumeka-meka.

17 Moyoo wadzikarya kpwa sababu ya unonoo,
 uchibananga ulachuo kpwa sababu ya ngumayo.
 Phahi náku bwaga photsi,
 nchikufwenula mbere za afalume,
 aphahe kukuona.

18 Kpwa dambizo nyinji na bisharazo zisizo za haki
 wahenda mwatumo mtakatifu mkale najisi.
 Phahi náku henda uake moho
 nao uchikuocho
 nami nchikuhenda ukale ivu pho photsi
 mbere za osi ariokala anakulola.

19 Atu osi ariokumanya kahi za mataifa
 andaangalazwa ni go chigokuphaha.
 Uwe ukamarigizwa komakoma
 nawe kundakalako tsona ta kare na kare.’ ”

Unabii chinyume cha Sidoni

²⁰ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ²¹ “Mwanadamu, galuza usoo uphanda wa Mluni, na ulavye unabii chinyumeche ²² uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

Lola, nchinyumecho, uwe Sidoni,
 nami ndadziphahira nguma kahi-kahiyo.
 Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu
 ndiphomtiya adabu
 na kuonyesa mo mwakpwe vira nirivyo mtakatifu.

²³ Mana ndamphirikira makongo,
 na nimwage mlatso mo mwakpwe njirani
 na atu andaolagbwa mo mwakpwe
 na upanga ndioavamia pande zosi.
 Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

Ahadi kpwa atu a Iziraeli

²⁴ “ ‘Atu a Iziraeli taandakala tsona na majirani anao abera, ambao ni dza mwiya wa mchinjiri uawisao au mwiya mkali ulumizao. Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

²⁵ “ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ndiphoakusanya atu a Iziraeli kula tsi ambazo atsamuka, nindadzionyesa kukala ni mtakatifu kahi-kahi yao mbere za atu a mataifa. Chisha andasagala kpwenye tsi yao enye, tsi ambayo naipha mtumishi wangu Jakobo.
²⁶ Nao andasagala mumo kpwa usalama, adzenge nyumba na kuphanda minda ya mizabibu. Aho andasagala kpwa usalama wakati ndiphotiya adabu majirani gao gosi garigoabera. Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.’ ”

29

Unabii chinyume cha Misiri

¹ Siku ya kumi na mbiri ya mwezi wa kumi, mwaka wa kumi bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, elekeza usoo uphande ariko Farao, mfalume wa Misiri na ulavye unabii chinyumeche na chinyume cha Misiri yosi. ³ Gomba naye uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

Lola mimi ni chinyumecho, uwe Farao, mfalume wa Misiri,

uwe dzoka kulu uambalalaye kahi ya vidzuhovyoyo, unaamba, “Muho Naili ni wangu nadzitengezero mwenye.”

⁴ Nami ndakutiya viloo mwako ndzeyani,

chisha niahende ng’onda a mwako vidzuhoni agbwirane na mambago.

Nami nindakuvweha nkutuluze kula kahi ya vidzuhovyoyo,

phamwenga na ng’onda osi ambao agbwirana na mambago.

⁵ Nami ndakutsupha ko jangbwani,

uwe phamwenga na nyo ng’onda a mwako vidzuhoni.

Uwe undagbwa weruni,

kundatsolwa wala kuzikpwa.

Nami ndakulavya dza chakurya

kpwa nyama a tsakani na nyama a mapha.

⁶ “Ndipho atu osi asagalao Misiri andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

Kpwa sababu ukakala mlawa wa mduga kpwa atu a Iziraeli. ⁷ Ariphekugbwira

na mikono ili uaterye wavundzika na uchimwamula mabega gao; ariphekujemera,

wavundzika na kuahenda osi akakamwe ni magulu. ⁸ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu

anaamba hivi: Lola, nindarehera upanga chinyumecho ndioolaga atuo na nyamao.

⁹ Nayo Misiri indakala gandzo na litsapi. Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

“Kpwa kukala waamba, “Naili ni yangu, náitengeza mwenye,” ¹⁰ phahi, ni

chinyumecho na chinyume cha vidzuhovyoyo, nami ndaihenda tsi yosi ya Misiri ikale

wekee bila atu na ikale gandzo kula Migidoli iriyo vurini hadi Siyene iriyo uphande wa

mwakani, kpwenderera hadi mphaka wa Kushi. ¹¹ Taphandakala lwayo ra mwanadamu

ndirotsupa mumo wala ra nyama. Tsi iyo indakala gandzo kpwa miaka mirongo

mine. ¹² Nami tsi ya Misiri ndaihenda gandzo kahi-kahi ya tsi zirizo magandzo na

midziye indakala magandzo kpwa muda wa miaka mirongo mine kahi-kahi ya midzi

iriyohendwa magandzo. Nindaatsamula Amisiri kahi za mataifa na tsi mbali-mbali.

¹³ “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Miaka mirongo mine ichisira nindaaku-

sanya Amisiri kula kwenye mataifa arikotsamuka. ¹⁴ Nami nindaauyizira kuongokerwa

kpwa na niauyize tsi ya Pathirosi iriyo mwakani mwa Misiri, tsi arikovyalwa na kuko

andakala na ufalume wa hali ya tsini. ¹⁵ Undakala ni ufalume wa tsini kuriko falume

zosi. Nami ndaahenda akale achache chiasi cha kukala taandatawala mataifa ganjina.

¹⁶ Nao taandakala atu a kukuluphirwa ni atu a Iziraeli, ela indaatambukiza dambi

yao ariphoagalukira ili aphahe kuterywa. Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi

Mwenyezi Mlungu.’ ”

¹⁷ Siku ya kpwandza ya mwezi wa kpwandza ya mwaka wa mirongo miiri na sabaa

hangu huriphotsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,

¹⁸ “Mwanadamu, Nebukadineza, mfalume wa Babeli wahanda jeshire rihende kazi

ngumu chinyume cha mudzi wa Tiro. Waatsukuza anajeshie mizigo miziho hadi

achihenda vipihala na mafuzi gao gachihenda vironnda. Ela iye na jeshire taaphahire

chitu kpwa kazi iyo yoihenda chinyume cha Tiro. ¹⁹ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu

anaamba hivi: Ni phephi na kumupha Nebukadineza, mfalume wa Babeli tsi ya Misiri,

naye andatsukula utajiriwe wosi. Vituvye andavihala zewe, navyo vindakala maripho

ga jeshire. ²⁰ Mimi nkamupha tsi ya Misiri dza mariphoge kpwa kazi ariyoihenda, mana

anihendera kazi, Mwenyezi Mlungu anaamba.

²¹ “Siku iyo ndahenda Iziraeli ikale na nguvu, nami nindakupha ujasiri wa kugomba

kahi yao. Hipo ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

30

Mwenyezi Mlungu andatiya Misiri adabu

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, lavya unabii na uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

Rira kpwa utsungu, kpwa ajili ya siku iyo!

³ Mana yo siku i phephi,

yo siku ya Mwenyezi Mlungu i phephi.
Indakala siku ya maingu,
wakati wa atu a mataifa kuphaha tabu.

⁴ Misiri indalokerwa ni upanga,
na Kushi indatishirwa
anji andaolagbwa ko Misiri,
na utajiriwe undahalwa
na misingiye indabomolwa-bomolwa.

⁵ “ ‘Anajeshi a kukodishwa kula Kushi, Puti, Ludi, Arabiya yosi, Libiya na hata atu a tsi
ya chilagane changu andaolagbwa na upanga phamwenga na Amisiri.

⁶ “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Nyo aungao mkpwono Misiri andafwa,
na jeshire renye uwezo rimuhendaro akale na ngulu rindashindwa
kula Migidoli iriyo vurini hadi Siyene iriyo mwakani
andaolagbwa mo mwakpwe na upanga,
Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁷ Nao andakala magandzo kahi ya tsi zirizo magandzo,
na midzi yao indakala kahi ya midzi yobanangbwa.

⁸ Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
ndiphotiya Misiri moho,
na asaidizie osi ndiphoangamizwa.

⁹ “ ‘Siku iyo ya Misiri kutiywa adabu, andahuma ajumbe na meli kpwendaogofyera
Akushi ambao anadziona a salama, nao andatishirwa. Kpwa kpweli yo siku indakp-
wedza.

¹⁰ “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Kpwa mkpwono wa Nebukadineza, mfalume wa Babeli
utajiri wa Misiri undasira.

¹¹ Iye phamwenga na jeshire, taifa katili kuriko gosi,
andarehwa abanange yo tsi,
nao andatuluzwa panga zao chinyume cha Misiri
na yo tsi indaodzala nyufu.

¹² Nindahenda vidzuhu vya Naili viume,
na yo tsi niiguzire atu ayi.
Nami ndaihenda tsi ihendwe gandzo na vyosi virivyo mumo
kpwa mkpwono wa ajeni.

Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

¹³ “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Nindabananga vyo vizuka,

na kuusa kamare milungu ko Nofu.*
Takundakala tsona na chilongozi kula tsi ya Misiri,
nindatiya wuoga tsi yosi ya Misiri.

¹⁴ Nami ndahenda tsi ya Pathirosi ikale gandzo
mudzi wa Soani niutiye moho,
na nitiye adabu mudzi wa No.†

¹⁵ Nami ndatsukirirwa mudzi wa Sini,‡
ambayo ni ngome ya Misiri,
na niolage atu anji a Thebesi.

¹⁶ Misiri ndaitiya moho,
Sini indagalagala kpwa maumivu.
Kuta za No zindakala na myanya

na mudzi wa Nofu§ undapigbwa ni maadui chila siku.

¹⁷ Barobaro a mudzi wa Oni na a Pibesethi andaolagbwa na upanga
na atu a yo midzi andahalwa mateka.

¹⁸ Mutsi kundakala na jiza ko mudzi wa Tapanesi
ndiphousa uwezo wa Misiri kuko,
na mkpwotsewe umuhendesao akale na ngulu undafika mwisho.

Mudzi hinyo undabwiningizwa ni maingu,
na vidzidzive vindahalwa mateka.

* **30:13** 30:13 Nofu Dzinare ranjina ni Memufisi. † **30:14** 30:14 No kpwa Chiyunani ni Thebesi. ‡ **30:15** 30:15
Sini dzina hiri kpwa Chiyunani ni Pelusiumu. § **30:16** 30:16 Nofu kpwa Chiyunani ni Memufisi.

¹⁹ Phahi hivyo ndivyo ndivyotiya adabu Misiri.

Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

²⁰ Siku ya sabaa ya mwezi wa mwanzo wa mwaka wa kumi na mwenga bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ²¹ “Mwanadamu, nikavundza mkpwo na Farao, mfalume wa Misiri na lola, taukafungbwa bendeji ili uphole wala kufungbwa mbamba ili ukale na mkpwotse tsona wa kugbwira upanga. ²² Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, mimi ni chinyume na Farao, mfalume wa Misiri nami ndamvundza mkpwonowe mzima piya ili mikonoye yosi ikale ikavundzika na nihende nyo upanga ugbwe kula mwakpwe mkpwononi. ²³ Nindaatsamula Amisiri kahi za mataifa na kuatsamula tsi mbali-mbali. ²⁴ Phahi ndautiya mkpwotse mkpwo na mfalume wa Babeli na nitiye upanga wangu mwakpwe mkpwononi. Ela mikono ya Farao ndaivundza, naye andaula mbere za Nebukadineza dza mutu achiyelumizwa sana. ²⁵ Nindaitiye nguvu yo mikono ya mfalume wa Babeli, ela mikono ya Farao indarejera. Ndipho aho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu ndiphotiya upanga wangu mkpwononi mwa mfalume wa Babeli, naye andaugolosa chinyume cha tsi ya Misiri. ²⁶ Nami ndaatsamula Amisiri kahi za mataifa ganjina na kuatsamula tsi mbali-mbali. Chisha aho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

31

Muerezi wa Lebanoni

¹ Siku ya kpwandza ya mwezi wa hahu, mwaka wa kumi na mwenga bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, muambire Farao, mfalume wa Misiri na jeshire kulu:

‘Ufwananishwe na ani kpwa vira urivyo mkpwulu?

³ Lola, Ashuru yakala dza muerezi ko mwango wa Lebanoni, urio na panda nono na chivurivuri chichofwinika tsaka, urio na chimo chire, na chirereche chinaguta maingu.

⁴ Madzi gauhenda upwipwite, na madzi garigo tsini ya mtsanga gauhenda ukale mure, myuhoye yajera kuzunguluka phatu uriphophandwa, vidzuhovye vichifikira mihi yosi ya tsakani.

⁵ Phahi wakala mure kuriko mihi yosi ya tsakani; pandaze zichikula zichikala kulu na ndziho pandaze zichikala nyire kpwa sababu miziye kala inanwa madzi manji.

⁶ Nyama osi a mapha adzenga nyumba mwakpwe pandani na tsini ya pandaze nyama osi a tsakani adzivugula; mataifa ganjina gosi makulu gasagala phakpwe pepthoni.

⁷ Nyo muhi kala ni mnono sana kpwa cho chimoche na pandaze nyire-nyire, mana miziye yaphiya tsini kpwenye madzi manji.

⁸ Yo mierezi ya bustani ya Mlungu taiyaushinda wala yo misonobari taiyashinda pandaze hata yo miamori taiyashinda pandaze.

Takuna muhi mo bustani ya Mlungu ambao kala ni mnono dza uho.

⁹ Nauhenda ukale mnono na ukale na panda nyinji,

Nayo mihi yosi ya Edeni ichiuonera wivu, mihi iriyokala kpwenye bustani ya Mlungu.

¹⁰ “ ‘Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala wakala mure na kuika chirereche kahi ya maingu nao uchihenda ngulu kpwa chimoche, ¹¹ naulavya mikononi mwa mtawala mwenye nguvu kahi za mataifa. Naye achiushuulikiya dza uyiwe urivyo. Nautsupha kondze, ¹² na ajeni, a taifa ranjina katili achiukata na achiuricha. Pandaze zagbwa myangoni kpwenye madete gosi na maphungoge

gavundzika gachigbwa kpwenye vidzuhu vyosi vya yo tsi. Nao atu osi a mataifa ganjina auka pho phakpwe pephoni. ¹³ Nyama osi a mapha asagala dzulu ya nyo muhi uriobwagbwa na nyama osi a tsakani kala a kahi ya pandaze. ¹⁴ Gosi higo ni kpwa sababu phasikale na muhi kanda-kanda ya muho ndiodziunula kpwa sababu ya chimoche, au chirereche chisifike mainguni. Kusikale na mihi yanjina iphahayo madzi vinono ndiyofika ure hinyo, mana yosi yapangirwa kufwa, iphiye tsini kahi ya anadamu afwao, phamwenga na nyo atsererao mbirani.

¹⁵ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku nyo muhi uriphophiya kuzimu nazuwiya myuhoye na vidzuhoveye visijere ili viusononekere. Na madzige manji gachinywa. Kpwa sababuye náfwinikira Lebanoni na jiza na mihi yosi ya tsakani ichinyala. ¹⁶ Náhenda mataifa ganjina gasumbe kpwa msindo wa kugbwakpwe, hipho nriphoutsupha kuzimu phamwenga na hinyo atsererao mbirani. Na mihi yosi ya Edeni, mihi yosi minono na bora ya Lebanoni, mihi yosi imwagirwayo madzi vinono yafarijiwa ko tsini. ¹⁷ Aho ariosagala tsini ya pephoye, ariouterya kahi za mataifa atserera nao kuzimu achendadziunga na nyo arioolagbwa na upanga.

¹⁸ “Ni muhi uphi wa Edeni ambao unaweza kufwananishwa na ngumayo na ukuluo we Farao? Uwe undatsezewa phamwenga na mihi ya Edeni ko kuzimu, undalazwa kahi ya nyo asiotiywa tsatsani, phamwenga na arioolagbwa na upanga. Higa ndigo ndigomphaha Farao phamwenga na jeshire kulu, Mwenyezi Mlungu anaamba.”

32

*Wira wa sonono kuhusu Farao
na Misiri*

¹ Siku ya kpwandza ya mwezi wa kumi na mbiri ya mwaka wa kumi na mbiri bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, mwimbire wira wa sonono Farao, mfalume wa Misiri na umuambe,

‘Uwe unadziona avi u simba kahi za mataifa,
ela uwe u dza dzinyama mo madzini,
unapiga-piga madzi mo mwako vidzuhoni,
unatibula go madzi na magulugo,
na unaihenda yo myuho ikale matope.

³ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Ndakutsuphira nyavu yangu
kahi-kahi ya atu anji,
nao andakuvweha na nyavu yangu.

⁴ Nami ndakutsupha kpwenye tsi kavu,
nkakubwage weruni,
nami ndaahenda nyama a mapha akugbwerere,
nami ndaamvunisa nyama a tsakani na nyamazo.

⁵ Nindaanika nyamazo myangoni
na kuodzaza madete masazago.

⁶ Ndaihenda yo tsi hata ko myangoni ilwame
milatsoyo ijerayo,
na myuho indaodzala milatsoyo.

⁷ Ndiphokuolaga, ko mlunguni ndakufwinika
na kutiya jiza nyenyezize.
Dzuwa ndaribwiningiza na ingu,
nao mwezi taundaala.

⁸ Mianga yosi ya mlunguni
ndaitiya jiza,
nami ndahenda tsiyo ikale na jiza,
Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁹ Mataifa manji gandayugika
ndiphotangaza kubanangbwako ko kpwenye mataifa,
kahi ya tsi ambazo kudzangbwezimanya.

¹⁰ Nami ndaangalaza atu anji kpwa sababu ya habarizo,
na afalume aho andakakama kpwa wuoga kpwa sababuyo,
wakati ndiphounula upanga wangu mbere zao.

Siku iyo ambayo undagbwa aho andakakama

chila wakati kpwa ajili ya maisha gao.

11 “ Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

Upanga wa mfalume wa Babeli
undakpwedza chinyumecho.

12 Nindaahenda atu anji aolagbwe
na panga za masujaa
atu a taifa jaili kuriko gosi.

Andakomesa kudziunula kpwa Misiri,
na atue anji andaangamika.

13 Nindaangamiza mfugowe wosi
kanda-kanda ya madzi manji

na takuna lwayo ra mwanadamu ndirogatibula tsona,
wala makpwatsa ga nyama kugahenda matope.

14 Phahi ndahenda go madzige gagbwe,
na kuhenda myuhoye ijere dza mafuha,
Mwenyezi Mlungu anaamba.

15 Ndiphohenda tsi ya Misiri kukala gandzo,
vitu vyosi virivyo mumo vindauswa

wakati ndiphoolaga atu osi asagalao mumo,
aho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’

16 “Uhu ndio wira wa sonono ambao andamuimba. Achetu a mataifa ganjina andaimba Misiri na jeshire kulu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

17 Siku ya kumi na tsano ya mwezi wa kumi na mbiri ya mwaka wa kumi na mbiri bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, 18 “Mwanadamu, ririra ro jeshi kulu ra Misiri na uatserere mbirani phamwenga na atu a mataifa ga nguvu. 19 ‘Unamshinda ani kpwa unono? Tserera, ukalazwe phamwenga na atu asiotiywa tsatsani.’ 20 Atu a Misiri andagbwa phamwenga na nyo aolagbwao vihani. Upanga u tayari kuaolaga osi. 21 Vilongozi a nguvu andaambira Misiri na asaidizie ko kuzimu, ‘Akaterera na kulala phamwenga na asiotiywa tsatsani, arioolagbwa na upanga.’

22 “Atu a Ashuru akuko, mbira ya mfalume wao ikazungulupwa ni mbira za anajeshie osi ariofwa, arioolagbwa na upanga. 23 Mbiraye i mwisho wa kuzimu na mbira za anajeshie zikazunguluka yo yakpwe. Osi ariotishira atu a tsi ya ario moyo, aolagbwa na upanga.

24 “Atu a Elamu a kuko, mbira ya mfalume wao ikazungulupwa ni mbira za jeshire kulu, hara arioolagbwa na upanga. Aho ariotishira atu a tsi ya ario moyo, afwa bila kutiywa tsatsani achitserera kuko. Agbwirwa ni waibu phamwenga na nyo atsererao mbirani. 25 Waikirwa chitanda kahi ya aho arioolagbwa phamwenga na jeshire kulu ariozunguluka mbiraye. Osi taatiirwe tsatsani arioolagbwa na upanga mana vitisho vyao vyahendeka kpwenye tsi ya ario moyo, nao akagbwirwa ni haya phamwenga na nyo atsererao mbirani, akalazwa kahi ya arioolagbwa.

26 “Atu a Mesheki na Tubali a kuko, mbira ya mfalume wao ikazungulupwa ni mbira za anajeshie anji, osi taatiirwe tsatsani, arioolagbwa na upanga. Mana atishira atu a tsi ya ario moyo. 27 Aho taazikirwe dza masujaa anjina a kare ambao azikpwa na silaha zao. Ambao panga zao zaikpwa tsini ya vitswa vyao, na ngao zao zichikpwa dzulu ya mifupha yao; mana masujaa hinyo atishira atu a tsi ya ario moyo. 28 Hivyo ndivyo ambavyo undavundzwa-vundzwa uwe Farao na kulazwa kahi ya asiotiywa tsatsani arioolagbwa na upanga.

29 “Atu a Edomu akuko, mfalumewe na akulu ao osi azikpwa phamwenga na hara arioolagbwa na upanga dzagbwe kala ana mkpwotse. Alala phamwenga na hara asiotiywa tsatsani, atsererao mbirani.

30 “Vilongozi osi a kula vurini na Asidoni osi a kuko, osi atserera kpwa waibu phamwenga na nyo arioolagbwa. Dzagbwe atishira atu na mkpwotse wao, alazwa bila kutiywa tsatsani phamwenga na hara arioolagbwa na upanga na kugbwirwa ni haya phamwenga na nyo ainjirao mbirani.

31 “Farao na jeshire rosi ndiphooaona andafarijika, kukala si jeshire kulu bahi ririoolagbwa na upanga, Mwenyezi Mlungu anaamba. 32 Dzagbwe namuhenda atishire atu a tsi ya ario moyo, Farao na jeshire kulu andalala phamwenga na nyo asiotiywa tsatsani, nyo arioolagbwa na upanga. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

33

Ezekieli, mrindzi wa Iziraeli

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, gomba na atu uaaambire, Nchireha viha chinyume cha yo tsi, na atu a tsi ahale mutu kahi yao amuhende mrindzi wao, ³ naye achiona maadui garedza kupiga yo tsi, andapiga gunda kuonya nyo atu. ⁴ Phahi mutu achisikira ro gunda ela apuze na maadui gedze gamuolage na upanga, shauriye. ⁵ Kpwa kukala wasikira ro gunda ela achipuza, shauriye, mana kala waphundza angetiya. ⁶ Ela ye mrindzi achiona go maadui garedza na asipige gunda, nyo atu asimanye hata mmwenga aolagbwe na nyo upanga, mutu iye andaolagbwa kpwa makosage, ela mlatsowe undadaiwa ye mrindzi.’

⁷ “Phahi we mwanadamu, nikakuika ukale mrindzi wa atu a Iziraeli, kpwa hivyo phundza neno ndirokuambira na uakanye kpwa niaba yangu. ⁸ Nchimuamba mutu mui, ‘Kpwa kpweli undafwa,’ nawe usimkanye akaricha njiraze mbii, mutu mui iye andafwa kpwa makosage, ela ndakudai uwe mlatsowe. ⁹ Ela uchikanya mutu mui ariche njiraze mbii na asiriche, andafwa kpwa makosage, ela undakala ukativya maishago.

¹⁰ “Na uwe mwanadamu, aambire atu a Iziraeli, ‘Mwimwi munaamba, “Makosa gehu na dambi zehu zi dzulu yehu, naswi zikahuondeza, hunawezadze kukala moyo?”

¹¹ Aambire, ‘Kpwa kpweli dza niishivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, sifwahirwa ni chifo cha mutu mui, ela ninahamirwa ni iye agalukaye, akaricha njiraze mbii na akale moyo. Richani njira zenu, richani! Kpwa utu wani mufwe mwi atu a Iziraeli?’

¹² Na uwe mwanadamu, ambira atu, ‘Mutu wa haki kandaokolwa ni hakiye ichikala andahenda dambi. Na mutu mui kandaolagbwa achigaluka na kuricha uyiwe. Na mutu wa haki kandaweza kuishi kpwa hakiye ichikala andahenda dambi.’ ¹³ Dzagbwe nkuamba mutu wa haki kpwa kpweli andaishi, ela ichikala andakuluphira hakiye na kuhenda mai, takuna hendo nono arirohenda ndiro tambukirwa. Ela andafwa kpwa mai ndigokala akagahenda. ¹⁴ Phahi nchimuambira mutu mui, ‘Kpwa kpweli undafwa,’ ela mutu iye ariche kuhenda dambi na ahende haki na garigo sawa, ¹⁵ ichikala mutu iye andauyiza arichoikirwa mzamana, andauyiza arichoiya, achilunga shariya irehayo uzima na kuricha kuhenda uyi, kpwa kpweli mutu iye andakala moyo, kandafwa. ¹⁶ Takuna dambi ariyoihenda ambayo indatambukirwa chinyumeche. Iye akahenda haki na garigo sawa, mutu iye kpwa kpweli andakala moyo.

¹⁷ “Ela atu anaamba, ‘Mwenyezi Mlungu kahenda haki,’ wakati ni nyo enye ndio asiokala a haki. ¹⁸ Mutu wa haki achiricha kuhenda haki na kuhenda mai, mutu iye andafwa kpwa gago. ¹⁹ Na mutu mui achiricha maige na kuhenda haki na garigo sawa, mutu iye andakala moyo kpwa kuhenda vivyo. ²⁰ Chisha mkuamba, ‘Njira za Mwenyezi Mlungu si za haki.’ Mwi atu a Iziraeli, nindakuamulani chila mmwenga kulengana na njiraze.”

²¹ Siku ya tsano ya mwezi wa kumi ya mwaka wa kumi na mbiri bada ya kutsamizwa kpwa lazima, nalokerwa ni mutu mmwenga ariyekala akachimbira Jerusalem na achiamba, “Jerusalemu ikatekpwa.” ²² Phahi uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u dzulu yangu dziloni riro kabila ya ye mchimbizi kadzangbwenifikira. Mlungu kala akanipha tsona uwezo wa kugomba, ye mchimbizi ariphokpweza ligundzu. Kpwa hivyo kauli yangu ichikala ikavugulwa, nami siyakala bwibwi tsona.

²³ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ²⁴ “Mwanadamu, atu asagalao magandzoni ko Iziraeli anaenderera kuamba, ‘Burahimu kala ni iye tu nayo yo tsi kala ni yakpwe, ela vino hu anji, kpwa kpweli yo tsi hukaihewa ikale yehu.’ ²⁵ Kpwa hivyo aambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala munarya nyama na milatsoye na kuviunurira vizuka vyenu matso genu na kuolaga atu asio na makosa, munawezadze kuamba yo tsi ni yenu? ²⁶ Munakuluphira upanga wenu, munahenda mambo ga kutsukiza na chila mmwenga wenu analala mkpwaza myawe, munawezadze kuamba yo tsi ni yenu?’ ²⁷ Aambire hivi, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kpweli dza niishivyo, aho asagalao magandzoni andaolagbwa na upanga na ario weruni nindaalavya ariwe ni nyama a tsakani na ario ngomeni na mapangoni andaolagbwa ni makongo. ²⁸ Nami ndaihenda yo tsi ikale wekee na tuphu, na mkpwotsewe umuhendesao akale na ngulu undafika mwisho na myango ya Iziraeli indakala wekee chiasi cha kukala taphana mutu ndiyeitsupira. ²⁹ Ndiphokala nkaihenda yo tsi gandzo huphu kpwa sababu ya kuhenda mambo ga kutsukiza, andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’

³⁰ “Mwanadamu, atu achikala phamwenga nkugomba kukuhusu achikala kanda-kanda ya kuta na miryangoni, nkuambirana, ‘Ndzo usikize ujumbe kula kpwa Mwenyezi

Mlungu.’³¹ Phahi andakulokera kama kawaida edze asagale mberezo dza atu angu na kuphunda ugombago ela taandagalunga. Mana mendzwa yao ni ya mromo bahi, ela mioyo yao inahamirwa ni kuphaha mapato gasigo ga haki.³² Na lola, uwe u dza mutu aimbaye mawira ga arusi kpwa sauti nono kuno anapiga vinono chifwaya cha kuimbira, mana aho anasikira ugombago, ela taandagahenda bii.³³ Nago gaga ndiphotimiya, nago kpwa kpweli gandatimiya, nao andamanya kukala akala na nabii kahi yao.”

34

Arisa ayi a Iziraeli

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, lavya unabii chinyume cha arisa a Iziraeli uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Shauri yao arisa a Iziraeli adzirisao enye! Dze, si kazi ya arisa kurisa mang’ondzi na mbuzi?’³ Mnanwa maziya gao, munavwala nguwo zotengezwa na nyoya zao na kutsindza garigonona, ela tamgarisa.⁴ Tamukaroromato magongoro gakaphaha nguvu, au kulagala garigo makongo, tamugafungire mbamba garigovundzika magulu, tamgauyizire godengereka kure na tamgaendzere goangamika, ela mwagalongoza kpwa fujo na usiru.⁵ Nago gatsamukana kpwa kukala tagayakala na mrisa, nago gachikala chakurya cha nyama osi a tsakani.⁶ Mang’ondzi na mbuzi zangu zatsamukana, zadengereka myangoni kosi na kpwenye vidzango vire. Zatsamulwa dunia ndzima na taphana wakuziendza.

⁷ “ ‘Kpwa hivyo mwimwi arisa, phundzani Mwenyezi Mlungu aambavyo.⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba: Kpwa kpweli dza niishivyo, kpwa kukala mang’ondzi na mbuzi zangu zikakala za kuindzwa na kuriwa ni nyama a tsakani, kpwa kukala tazina mrisa na kpwa kukala arisa angu taaziendzere wala kuzirisa, ela nyo adzirisa enye,⁹ phahi, mwi arisa phundzani Mwenyezi Mlungu aambavyo.¹⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola mimi ni chinyume cha nyo arisa, nami ndaadai mang’ondzi na mbuzi zangu, niahende ariche kuziroma na niafute kazi ya kuzirisa. Nindativya mang’ondzi na mbuzi zangu kula mwao kanwani, ili zisikale chakurya chao tsona.

Mrisa mnono

¹¹ “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola mimi mwenye ndaendza mang’ondzi na mbuzi zangu na kuziroroma vinono.¹² Dza mrisa aendzavyo chaache wakati seemu ya mang’ondzige na mbuzize zikatsamuka, ndivyo ndivyoendza mang’ondzi na mbuzi zangu. Nami ndazitivya kula kosi ambako zatsamulwa siku yofunga jiza kpwa maingu.¹³ Nizituluze kula kpwa mataifa na kuzikusanya kula tsi za chijeni, nizirehe tsi yao enye. Nindazirisa myango ya Iziraeli kanda-kanda ya vidzuo vya madzi na kpwenye seemu za tsi zisagalwazo ni atu.¹⁴ Nindazirisa mjina mnono kpwenye virere vya myango ya Iziraeli, hiko ndiko ndikokala kpwatu kpwa kurisa. Kuko gandasagala seemu nono na kurisa mjina mnono dzulu ya myango ya Iziraeli.¹⁵ Mimi mwenye ndimi ndiyekala mrisa wa mang’ondzi na mbuzi zangu na kuzihenda zisagale, Mwenyezi Mlungu anaamba.¹⁶ Zoangamika ndaziendza, zotanga-tanga kure ndaziuyiza, zakuvundzika magulu ndazifunga mbamba na magongoro nigahende gakale na nguvu, ela zo za kunona na zenye nguvu ndaziangamiza, nami ndarisa cho chaa kpwa haki.

¹⁷ “ ‘Ela mwimwi, murio chaa changu, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, ndaamula nyama osi akale ni ng’ondzi au mbuzi, maturume au ndenje.¹⁸ Kpwani tavitoshia vyo vya kurya mjina mnono? Kpwa nini muvyoge-vyoge zo nyasi zanjina? Kpwani tavitoshia mwi kunwa madzi manono? Kpwa nini mgatibule kpwa kugavyoga-vyoga?’¹⁹ Dze, ni turi mang’ondzi na mbuzi zangu zirise mchichovyoga-vyoga na kunwa madzi mchigogachafuwa kpwa kugavyoga-vyoga?

²⁰ “ ‘Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaambira hivi: Lola, mimi mwenye ndaamula nyama a chaa changu kahi ya a kunona na a kuonda.²¹ Kpwa kukala munasukuma magongoro chilavu-lavu na mafuzi na kugadunga pembe hata mkagatsamula kuphiya kure.²² Nindativya chaa changu, nacho tachindaizwa tsona. Nami ndaamula nyama a chaa changu kahi ya mmwenga na wanjina.²³ Nami ndagaikira mrisa mmwenga dza mtumishi wangu Daudi, naye andagarisa. Iye andagarisa, naye andagaroroma na kukala mrisa wao.²⁴ Nami, Mwenyezi Mlungu ndakala Mlungu wao nao andakala na chilongozi dza mtumishi wangu Daudi kahi-kahi yao. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

²⁵ “ ‘Nindaika chilagane cha kuahakikishira usalama. Ndausa nyama a tsakani kula kpwenye yo tsi ili chaa changu chisagale salama ko weruni na kulala ko tsakani.²⁶ Nindajaliya atu angu na nyumba zao zizungulukazo chidzango changu chitakatifu.

Nindaahenda aphahe mvula kpwa wakatiwe, nayo indakala mvula ya baraka. ²⁷ Mihi indavyala matunda na tsi indalavya mavuno, nayo indakala salama kpwao aho kusagala, nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu ndiphovundza magogolo gao na kuativya kula mikononi mwa hara arioahenda atumwa. ²⁸ Vitu vyao tavindahalwa zewe tsona ni mataifa wala kuriwa ni nyama a tsakani, nao andaishi salama na taphana ndiyeaogofyera. ²⁹ Nami nindaapha tsi ambayo inamanyikana kpwa mavunoge nao taandahirika na ndzala kpwenye yo tsi, wala kuberwa tsona ni atu a mataifa. ³⁰ Nao andamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, ni phamwenga nao, aho atu a Iziraeli, ni atu angu, Mwenyezi Mlungu anaamba. ³¹ Namwi chaa changu, chaa cha marisa gangu, mu atu angu, nami ni Mlungu wenu, Mwenyezi Mlungu anaamba.' ”

35

Unabii chinyume cha Edomu

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ² “Mwanadamu, loza usoo chinyume cha mwango Seiri, na ulavye unabii chinyumeche, ³ nawe uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, mimi ni chinyumecho, mwango Seiri, nami ndagolosa mkpwo wangu chinyumecho, nami ndakuhenda ukale gandzo huphu. ⁴ Nindaihenda midziyo ikale magandzo na urichwe wekee bila atu, nawe undamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ⁵ Kpwa kukala ukakala na uadui wa kpwenderera na kulavya Aiziraeli apigbwe na upanga wakati ariphophahwa ni shaka, wakati wao wa kutiywa adabu ya mwisho, ⁶ phahi Mwenyezi Mlungu anaamba, kpwa kpweli dza niishivyo kpwa sababu uwe kuyamena kuolaga atu asio na makosa, ndakuricha uolagbwe, kpwa hivyo aolagadzi andakuzoresa. ⁷ Ndahenda mwango Seiri ukale gandzo huphu nami ndaolaga atu atsupirao na hipho. ⁸ Myangoyo ndaiozaza atu arioolagbwa. Aho arioolagbwa na upanga andagbwa mo mwako vidzangoni, madeteni na mwako vidzuhoni. ⁹ Nindakuhenda ukale gandzo ta kare na kare na midziyo taindasagala atu. Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

¹⁰ “ ‘Mana uwe waamba, “Tsi ya mataifa gaga mairi indakala yangu nami ndaihala,” dzagbwe mimi Mwenyezi Mlungu kala ni phapho. ¹¹ Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, kpwa kpweli dza niishivyo, nindakuhenda kulengana na tsukizi na wivu uriounyesa kpwa sababu ya kuamenako. Mimi ndadzimanyisa kahi yao wakati ndiphokuumula. ¹² Nawe undamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu, nkasikira kulaphiza kosi urikogomba chinyume cha myango ya Iziraeli, uriphoamba, “Ikahendwa magandzo na nikaheva mimi niibanange.” ¹³ Wadzikarya na uchiderereka chinyume changu nami nchisikira. ¹⁴ Mwenyezi Mlungu anaamba: Ndakuhenda wekee bila atu, wakati atu osi a dunia anahererwa. ¹⁵ Dza urivyohererwa wakati Iziraeli iriphohendwa wekee bila atu, ndivyo ndivyokuhendera uwe. Uwe undakala wekee, uwe mwango Seiri na tsi yosi ya Edomu. Phahi atu andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

36

Mlungu anajaliya myango ya Iziraeli

¹ “Uwe wanadamu, lavya unabii kuhusu myango ya Iziraeli na uambe, ‘Mwi myango ya Iziraeli, phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu. ² Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Maadui genu gafwahirwa gachiamba, “Mo mwatu mwa dzulu mwa kare vivi mukakala mwehu.” ’ ³ Phahi lavya unabii uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala amuhenda mkale wekee bila atu na kuazulumu chila uphanda, ili mkale mali ya mataifa ganjina na mkale atu a kugombwa vii na kuocherwa ngulu, ⁴ kpwa hivyo, mwi myango ya Iziraeli, sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu aambavyo: Mwenyezi Mlungu anaiambira yo myango na vidzango, vidzuo na madete, magandzo na midzi iriyotsamwa ambayo vituvye vyahalwa zewe na ichitsepwa ni mataifa ganjina goizunguluka. ⁵ Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa wivu wangu munji nagomba chinyume cha mataifa ganjina na chinyume cha Edomu yosi, ahenda tsi yangu ikale yao kpwa kuhererwa na chibero mwao mioyoni ili seemuze za marisa azihale zewe.’ ⁶ Kpwa hivyo lavya unabii kuhusu tsi ya Iziraeli na uiambire myango na vidzango, vidzuo na madete kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola nagomba na tsukizi za wivu wangu, kpwa kukala mkavumirira kulaphizwa ni mataifa. ⁷ Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ninaapa kukala go mataifa ganjina ganagokuzungulukani nago gandalaphizwa.

⁸ “Ela mwimwi myango ya Iziraeli, mihi yenu indahenda panda na kuavyarira matunda atu angu Iziraeli, mana a phephi na kuuya kpwao. ⁹ Mana mimi ni uphande wenu, nami ndakupendeleya nawe undarimwa na kuphandwa mbeyu. ¹⁰ Nami ndaenjereza nyo atuo, yani atu osi a Iziraeli. Magandzo gandadzengbwa luphya na midzi indasagalwa. ¹¹ Anadamu na nyama nindaahenda aenjerezeke kahizo, andavyalana na akale anji. Ndaahenda atu asagale ko kpweni dza arivyosagala pho kare, nami ndakuhenderani manono zaidi kuriko pho mwandzo. Chisha mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. ¹² Nindaahenda atu, atu angu Iziraeli asagale dzulu zenu. Mundakala mali na urisi wa atu angu. Namwi tamundahala tsona ana ao. ¹³ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala atu anakuambani, ‘Munarya atu na kuhala ana a taifa renu.’ ¹⁴ Phahi tamundarya atu tsona wala kuhala tsona ana a taifa renu, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁵ Ndakuhendani msisikire tsona chibero cha atu a mataifa, namwi tamundaona waibu tsona wala kuhenda taifa renu rikpwale. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

Maisha maphya ga Iziraeli

¹⁶ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba, ¹⁷ “Mwanadamu, wakati atu a Iziraeli ariphokala acheresagala tsi yao, aitiya najisi kpwa tabiya zao na mahendo gao. Njira zao mbere zangu zakala dza unajisi wa mchetu ariye na ga chichetu. ¹⁸ Kpwa hivyo nchiatsukirirwa sana kpwa sababu aolaga atu asio na makosa kahi ya yo tsi na kpwa kukala kala akainajisi na vyo vizuka vyao. ¹⁹ Naátsumula kahi za mataifa na achitsamuka kahi ya tsi nyinji. Naámula kulengana na tabiya na mahendo gao. ²⁰ Ela kosi arikophiya kahi za mataifa, anajisi dzina rangu takatifu, mana atu aamba hivi kuahusu, ‘Aha ni atu a Mwenyezi Mlungu ela yabidi auke kahi ya yo tsi ambayo waapha.’ ²¹ Ela nasononeka kpwa vira ambavyo Aiziraeli kala ananajisi dzina rangu kahi ya go mataifa ganjina hiko arikophiya.

²² “Kpwa hivyo, aambire atu a Iziraeli, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Sihenda gaga kpwa sababu yenu, mwimwi atu a Iziraeli, ela ni kpwa ajili ya dzina rangu takatifu ambaro mwarinajisi kahi za go mataifa ganjina mrigophiya. ²³ Nami ndaonyesa vira dzina rangu kulu ririvyo takatifu, dzina ambaro mwarinajisi kahi za mataifa ganjina murikokala, nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, wakati ndiphoonyesa utakatifu wangu kutsupira mwimwi mbere za matso gao, Mwenyezi Mlungu anaamba. ²⁴ Mana ndakutuluzani kula kahi za mataifa na nikukusanyeni kula kpwa zo tsi, nami nikuuyizeni kwenye tsi yenu enye. ²⁵ Ndakutimvirani-timvirani madzi swafi ambago gandakuhendani mkale swafi kula kpwa vizuka vyenu na chila chitu chanjina chokuhendani mkale najisi. ²⁶ Nindakuphani moyo muphya na roho nyipha; nindakusirani moyo mufu na nkupheni moyo wa kuvundzika. ²⁷ Nami ndakutiyani Roho wangu, na nkuhendeni mgbwire malagizo gangu na shariya zangu. ²⁸ Mundasagala tsi nriyoipha akare enu, namwi mundakala atu angu, nami ndakala Mlungu wenu. ²⁹ Nindakutivyani na unajisi wenu wosi. Ndaamuru mtsere uenjerezeke ukale munji nami sindakureherani ndzala. ³⁰ Nindahenda matunda ga mihini na mavuno ga mindani gakale manji, ili msiphahe waibu kahi za mataifa kpwa sababu ya ndzala. ³¹ Ndipho mundatambukira kukala njira zenu kala ni mbii na mahendo genu tagayakala manono namwi mundadzitsukirirwa kpwa sababu ya dambi zenu na mahendo genu ga kutsukiza. ³² Ninalonda mmanye kukala sihenda gaga kpwa ajili yenu, Mwenyezi Mlungu anaamba. Gbwirwani ni haya na waibu kpwa mahendo genu, mwi atu a Iziraeli.

³³ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku ndiyotakasa dambi zenu zosi, ndahenda magandzo genu gadzengbwe luphya na midzi yenu isagalwe ni atu. ³⁴ Tsi ambayo kala ni tuphu indarimwa badala ya kuonewa ni tuphu ni hinyo aitsupirao. ³⁵ Atu andaamba, “Tsi iriyokala weru vivi ikakala dza munda wa Edeni, na midzi yokala magandzo, yokala wekee bila chitu, yobomolwa-bomolwa vivi inasagala atu na ikadzengerwa ngome.” ³⁶ Ndipho mataifa ganjina garigosala kukuzungulukani gandamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu nkadzenga tsona midzi yobomolwa na nkaphanda tsona tsi ambayo kala ni tuphu; mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba nami ndavihenda.’

³⁷ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindaruhusu tsona Aiziraeli anivoye msada wowosi, nami nindaaricha avyalane akale anji dza mang’ondzi. ³⁸ Yo midzi ambayo ni magandzo indaodzala atu, dza viratu Jerusalemu kala ichiodzala vyaa vya mang’ondzi ga kulaviwa sadaka wakati wa sikukuuze. Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

37

Dete ra mifupha ya kuuma

¹Uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u dzulu yangu, Roho wa Mwenyezi Mlungu achinituluzza kondze na achinireha kahi-kahi ya dete rokala ri tele mifupha. ²Achinizungulusa chila phatu mo deteni, namo kala muna mifupha minji sana ya kuuma ngbwungbwungbwu. ³Achiniuza, "Mwanadamu, mifupha hino inaweza kuishi tsona?" Nami nchijibu nchiamba, "Uwe Mwenyezi Mlungu macheyo, ndiwe umanyaye." ⁴Ndipho iye achiniamba, "Ilavire unabii yo mifupha, na uiambe, 'Mwi kano za kuuma phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu. ⁵Mwenyezi Mlungu anaambira mifupha: Nindahenda muinjirwe ni pumuzi, namwi mundakala moyo. ⁶Nindakutiyani kano, nihende nyama zikale dzulu yenu na kukufwinikani na ngozi, na kutiya pumuzi ndani yenu, namwi mundakala moyo, namwi mundamany kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.' "

⁷Phahi nálavya unabii dza nrivyolagizwa. Nriphokala nalavya unabii, gafula kpwahenda ngongolo-ngongolo, na yo mifupha ichiuyirana, mfupha na mfupha wanjina. ⁸Wakati nalola náona kano na nyama dzulu ya mifupha na ngozi ichiifwinika dzuluye, ela kala taina pumuzi ndani yao. ⁹Chisha achiniambira, "Lavira pumuzi unabii na uiambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ndzo kula pembe zosi ne wedze uavuvurire pumuzi hinya ariokala akaolagbwa, ili auye kukala moyo.' " ¹⁰Nálavya unabii dza arivyoniagiza, pumuzi ichiainjira, achiuya kukala moyo nao achiima; jeshi kulu sana.

¹¹Chisha achiniamba, "Mwanadamu, mifupha iki ni atu osi a Iziraeli. Aho nkuamba, 'Mifupha yehu yauma, na tahuna kuluphiro tsona, hukaolagbwa.' ¹²Kpwa hivyo lavya unabii, uaambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ni phephi na kufwenula mbira zenu nikutuluzeni, mwi atu angu, nami ndakuuyizani tsi ya Iziraeli. ¹³Namwi mundamany kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu ndiphofwenula mbira zenu na kukutuluzani. ¹⁴Nindakutiyani Roho wangu namwi mundakala moyo nami ndakuhendani msagale kpwenye tsi yenu enye, ndipho mundamany kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. Nkaamba nami nkavihenda,' " Mwenyezi Mlungu anaamba.

*Juda na Iziraeli
zinahendwa ufalume mmwenga*

¹⁵Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona achiniamba, ¹⁶"Uwe mwanadamu, hala chigongo uchiandike, 'Cha Juda na Aiziraeli anaoshirikiana naye.' Chisha hala chigongo chanjina na uchiandike, 'Chigongo cha Efuraimu ambacho ni chigongo cha Yusufu na Aiziraeli ayae osi.' ¹⁷Kavigwire vyo vigongo viiri vikale avi ni chigongo chimwenga mwako mkpwononi. ¹⁸Na Aiziraeli ayao ndiphokuuza, 'Go uhendago manaye nini?' ¹⁹aambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ndahala chigongo cha Yusufu na mbari zosi za Iziraeli zinazoshirikiana naye chiricho mkpwononi mwa Efuraimu, nchilundzanye na chigongo cha Juda vikale chigongo chimwenga mwangu mkpwononi.' ²⁰Gbwiririra vyo vigongo uchivyoviandika mbere zao. ²¹Chisha uaambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nami ni phephi na kureha atu a Iziraeli kula mataifa ganjina arigophiya, nami ndaakusanya kula chila phatu na niauyize kpwenye tsi yao enye. ²²Nindaahenda akale taifa mwenga kahi ya yo tsi, dzulu ya myango ya Iziraeli, nao andatawalwa ni mfalume mmwenga. Taandakala mataifa mairi tsona wala taandaganyika falume mbiri. ²³Taandadzitiya najisi tsona kpwa vizuka vyao vya kutsukiza wala kpwa mwengarapho ra makosa gao ganjina. Nindaativya na dambi zosi arizozihenda na niatakase. Ndipho andakala atu angu, nami ndakala Mlungu wao.

²⁴" 'Nami ndaapha mfalume dza mtumishi wangu Daudi akale mfalume wao, nao osi andakala na mrisa mmwenga, nao andagbwira shariya zangu na kulunga malagizo gangu. ²⁵Andasagala kpwenye tsi nrivyomupha mtumishi wangu Jakobo, tsi ambayo akare enu asagala. Aho andakala kuko na ana aho na adzukulu aho hata kare na kare, naye mfalume dza mtumishi wangu Daudi, ndiye ndiyekala mkpwulu wao ta kare na kare. ²⁶Nindaika chilagane cha kuahakikishira usalama, nacho chindakala chilagane cha kudumu, nami nindaajaliya na kuaenjereza, na phatu phangu phatakatifu ndaphaika kahi yao ta kare na kare. ²⁷Makalo gangu gandakala phamwenga nao, nami ndakala Mlungu wao, nao andakala atu angu. ²⁸Wakati ndiphoika phatu phangu phatakatifu kahi yao ta kare na kare, mataifa ganjina gandamany kukala mimi Mwenyezi Mlungu ndimi nchiyetenga atu angu Aiziraeli akale atakatifu.' "

38

Unabii chinyume cha Gogu

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ² “Mwanadamu, loza usoo uphande wa Gogu, wa tsi ya Magogu, mkpwulu wa Mesheki na Tubali, ukalavye unabii chinyumeche, ³ uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola mimi ni chinyumecho, uwe Gogu, mkpwulu wa Mesheki na Tubali. ⁴ Ndakugaluzi na nkutiye viloo vya ndzeya, nami ndakulongoza utuluke na jeshiro rosi, farasi na aphirikie osi ariovwala chijeshi, borori kulu ra anajeshi, kuno osi akagbwira ngao kulu na ndide na ni hodari kpwa kuhumira panga. ⁵ Anajeshi a Pashia, Kushi na Puti a phamwenga nao, chila mmwenga ana ngao na kofiya ya chuma. ⁶ Anajeshie osi a Gomeri na a Bethi-Togarima kula pande za kure za vurini na anajeshi anji kula mataifa manji kala a phamwenga nawe.

⁷ “ ‘Dzitayarisha na ukale tayari na anajeshio osi achiokusanyika kukuzunguluka na ukale mkpwulu wao wa jeshi. ⁸ Bada ya miaka minji ndakulagiza ukavamie tsi ambayo ikahurira bada ya viha, ambayo atue naokusanya na nchiauyiza kula mataifa ganjina manji nao achisagala bila ya chiwewe cha viha. Uwe undavamia myango ya Iziraeli, ambayo kala ni magandzo bila ya atu kpwa muda mure, ela kuko atu anaishi kpwa usalama. ⁹ Uwe na vikosivyo vyosi na anajeshi anji kula mataifa ganjina ario phamwenga nawe, mundavamia dza phuto, mundakala dza ingu chirobwiningiza yo tsi.

¹⁰ “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku iyo undaphaha azo, nawe undapanga mpango mui. ¹¹ Nawe undaamba, “Nindavamia tsi ya vidzidzi visivyo na kuta, nikaapige atu ariohurira asagalao kpwa usalama, osi asagalao makalo gasigo na kuta, magbwama wala maryango. ¹² Nami ndaahala zewe vitu vya atu asagalao midzi ambayo kala ni magandzo. Aho asagalao kahi-kahi ya tsi, akusanywa kula mataifa, nao vivi ana mifugo na mali.” ¹³ Ahendadzi-bishara kula Sheba, Dedani na Tarishishi phamwenga na anajeshi sujaa andakuambani, “Mkedza hala zewe? Mukakusanya anajeshi sujaa mwedze mtsukule feza na zahabu, muhale mifugo, yani muhale vitu vinji zewe?”

¹⁴ “Kpwa hivyo uwe mwanadamu, lavya unabii na uambire Gogu, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku iyo uwe undamanya kukala atu angu Iziraeli anasagala salama, ¹⁵ nawe undakpweziza kula kpwako, kula pande za mwisho wa vurini, uwe phamwenga na atu anji kuno osi akapanda farasi, jeshi kulu renye nguvu. ¹⁶ Undavamia atu angu Iziraeli, dza ingu ribwiningizavyo tsi. Siku zedzazo ndakureha upige viha tsi yangu, ili go mataifa ganjina ganimanye ndiphonyesa utakatifu wangu mbere zao kutsupira uwe Gogu.

¹⁷ “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Uwe ndiwe nriyekuhadza pho kare kutsupira atumishi angu manabii a Iziraeli, ariolavya unabii miaka minji ya kukala ndakureha upigane nao. ¹⁸ Siku iyo ambapho Gogu indakpweziza ivamie tsi ya Iziraeli, Mwenyezi Mlungu anaamba, ndaatsukirirwa sana. ¹⁹ Mana kahi za wivu wangu na tsukizi zangu kali natangaza kukala siku iyo kundakala na misumbo minji ya tsi ko Iziraeli. ²⁰ Ng’onda a baharini, nyama a mapha, nyama a tsakani, viumbe vihambalavyo dzulu ya tsi na anadamu osi duniani, andakakama mbere zangu. Myango indagbwa, magamba gandavoromoka na chila ukuta undagbwa. ²¹ Nindabwaga viha chinyume cha Gogu ko kpwenye myango yangu yosi, Mwenyezi Mlungu anaamba, nao andapigana enye kpwa enye. ²² Nami ndaamula kpwa makongo na kuaolaga. Nindareha mvula kulu, mvula ya mawe na moho wa chibiriti dzuluye na anajeshie, na dzulu ya mataifa manji garigo phamwenga naye. ²³ Phahi vivyo ndivyo ndivyodzionyesa kukala nina nguvu na ni mtakatifu na nidzimanyise mbere za mataifa manji. Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’

39

Gogu anaturywa

¹ “Na uwe mwanadamu, lavya unabii chinyume cha Gogu, uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, mimi ni chinyumecho uwe Gogu, mkpwulu wa Mesheki na Tubali. ² Mimi ndakugaluzi na nkugurute, nkurehe kula seemu za kure za vurini nikulongoze uvamie myango ya Iziraeli. ³ Nami ndapiga uhao kula mkpwoonoo wa kumotso na nihende miviyo igbwe kula mkpwoonoo wa kulume. ⁴ Uwe undafwa dzulu ya myango ya Iziraeli phamwenga na vikosivyo vyosi na anajeshi anji a mataifa phamwenga nawe. Ndakulavyani mriwe ni nyama a mapha a chila aina aryao nyama na nyama a tsakani. ⁵ Mundaolagbwa ko weruni, mana mimi nkagomba, Mwenyezi Mlungu anaamba. ⁶ Nami

ndahenda kuake moho ko tsi ya Magogu na kpwa mataifa garigo pwani gafikiriyago kukala ga salama, nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

⁷ “ Nindahenda dzina rangu takatifu rimanyikane kahi ya atu angu Iziraeli wala sindariricha ritiywe najisi tsona. Nao atu a mataifa ganjina andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, mimi ndimi Mtakatifu wa Iziraeli. ⁸ Lola riredza, rindahenda, Mwenyezi Mlungu anaamba, siku hino ndiyo hira nriyogomba.

⁹ “ Chisha nyo asagalao midzi ya Iziraeli andatuluka akatsoletsole silaha za viha chizorichwa azihende kuni. Andatsola-tsola ngao kulu na ndide, maha, mivi, marungu na mafumo, nazo zindakala kuni nyinji ambazo andazihumira kpwa miaka sabaa. ¹⁰ Taandakala na haja ya kuendza kuni weruni, wala kukata kuni matsakani, mana andakuta myoho kuumira silaha zizo. Nyo Aiziraeli andahala zewe vitu vya atu ambao kala analonda kuhala zewe vitu vyao, Mwenyezi Mlungu anaamba.

Kuzikpwa kpwa Gogu

¹¹ “ Bada ya Gogu kuangamizwa, ndamupha phatu azikpwe, iye na anajeshie osi ko Iziraeli kpwenye Dete ra acharo, ririro mlairo wa duzuwa wa Bahari ya Munyu. Mbira zizo zindakala nyinji hata vizuwiye atu atsupirao dete hiro, ambaro badaye rindaihwa Dete ra Hamoni-Gogu. ¹² Aiziraeli andahala miezi sabaa ya kuzika nyufu ili atakase tsi yao. ¹³ Chila mutu andahusika na kuzika, nao andahewa nguma kpwa gaga siku ndiyoonyesa utukufu wangu, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁴ Miezi sabaa ndiphosira, andatsambula atu ambao andahenda kazi ya kuphiya chila phatu kuendza na kuzika nyufu chizosala kpwenye tsi ili aitakase. ¹⁵ Phahi aho atsupao hiku na hiku kahi ya yo tsi na mmwenga aone mfupha wa mutu, andaika alama phephi nao hadi aziki ndiphouzika Dete ra Hamoni-Gogu. ¹⁶ Piya phephi na phapho phandakala na mudzi ndiohwa Hamona. Hivyo ndivyo ambavyo andatakasa yo tsi.’

¹⁷ “We mwanadamu, Mwenyezi Mlungu anaamba: Gomba na chila aina ya nyama a mapha na nyama osi a tsakani uambe: ‘Dzikusanyeni mwedze kula pande zosi mwedze karamuni, karamu kulu ya kulavya sadaka ninayo kutayarishirani ko myango ya Iziraeli. Kuko mundarya nyama na kunwa milatso. ¹⁸ Mundarya nyama za masujaa, na kunwa milatso ya akulu a dunia, avi ni maturume, ana ng’ondzi, ndenje na ndzau, zosi za kunona kula Bashani. ¹⁹ Nina kutayarishirani karamu za kutsindza sadaka, namwi mundarya marunya hata mmvune na munwe milatso hata mlewe. ²⁰ Mundarya hata mmvune pho phangu mezani, farasi na apheriki ao, masujaa na anajeshi a chila aina,’ Mwenyezi Mlungu anaamba.

²¹ “Phahi nindaonyesa utukufu wangu kahi ya mataifa ganjina, na mataifa ganjina gosi gandaona ndivyoahukumu na ndivyoaonyesa uwezo wangu. ²² Kula siku iyo na kpwenderera, atu a Iziraeli andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. ²³ Nago mataifa ganjina gandamanya kukala nyo atu a Iziraeli atsamizwa kpwa lazima kpwa dambi zao, mana taakarire aaminifu kwangu. Nami nchialozera kogo na nchiatiya mikononi mwa maadui gao, nao osi achiolagbwa na upanga. ²⁴ Naaahendera kulengana na unajisi wao na makosa gao, nami nchialozera kogo.

²⁵ “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Vivi ndamuuyizira Jakobo kuongokerwawpwe na nionere mbazi atu osi a Iziraeli, nami ndarionera wivu dzina rangu takatifu. ²⁶ Andayala waibu wao na vira ambavyo taakarire aaminifu kwangu ndiphokala asegere salama kpwenye tsi yao bila ya kuyugbwa ni yeyesi. ²⁷ Atu a mataifa andaona wakati ndiphokala naatuluzwa Aiziraeli kula tsi za maadui na kuareha kwao, nao nyo atu a mataifa andamanya kukala mimi ni mtakatifu. ²⁸ Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao mana dzagbwa naahenda atsamizwe kpwa lazima kahi za mataifa, naakusanya tsona kpwenye tsi yao enye bila ya kusaza hata mutu mmwenga. ²⁹ Nami sindaalozera kogo tsona, ndiphomwagira atu a Iziraeli Roho wangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

40

Ruwiya ya Nyumba nyipha ya Mwenyezi Mlungu

¹ Siku ya kumi ya mwezi wa kwandza, mwaka wa mirongo miiri na tsano bada ya kutsamizwa kpwa lazima yani mwaka wa kumi na ne bada ya kubomolwa Jerusalemu, siku iyo uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u dzulu yangu, naye achinireha kuko. ² Nriphokala kpwenye ruwiya kula kpwa Mlungu, iye wanireha Iziraeli achiniika dzulu

* **39:11** 39:11 Hamoni-Gogu manage ni Jeshi kulu ra Gogu. **39:17** 39:17 Maono 19:17-18 **40:2** 40:2 Maono 21:10

ya mwango mure sana. Na pho kanda uphände wa mwakani kala phana madzengo dza mudzi. ³ Ariphtonireha phapho, phakala na mutu ambaye kala anang'ala dza shaba akagbwiririra lugbwe ra katani na chigongo cha kupimira mwakpwe mkpwononi, naye kala aimire pho ryangoni. ⁴ Ye mutu achiniamba, "Mwanadamu, unula usoo ulole na uhege sikiro usikize na uririkane kuhusu gosi ambago ni phephi kukuonyesa, mana uwe warehwa phapha ili nikuonyese. Kaambire atu a Iziraeli gosi ambago undagaona."

⁵ Phahi náona ukuta uchiozunguluka nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Ure wa cho chigongo cha kupimira chokala mkpwononi mwa ye mutu kala ni mita tahu, naye achipima nyo ukuta. Nyo ukuta kala una chimo cha mita tahu na upana wa mita tahu. ⁶ Chisha achiphiya kwenye ryango rilolaro uphände wa mlairo wa dzuwa, achipanda yo ngaziye na achipima cho chizingiti cha ro ryango, chichikala ni mita tahu kuphiya ndani. ⁷ Chila uphände wa pho phatu pha kuinjirira kala phana vyumba vihahu vya arindzi. Vyo vyumba kala vi sawa-sawa, mita tahu kpwa mita tahu na kuta zokala kahi ya chumba na chanjina kala ni mita mbiri na nusu na chizingiti cha ryango phephi na baraza kuelekezana na nyumba ya kuvoya Mlungu kala vina upana wa chigongo chimwenga. ⁸ Chisha achipima baraza iriyo pho ryangoni nayo ichituluka mita ne kuphiya ndani, ⁹ na upana wa kuta za phatu pha kumenyera kala ni mita mwenga. Yo baraza iriyo pho ryangoni kala inalola uphände wa nyumba ya kuvoya Mlungu. ¹⁰ Ro ryango ra mlairo wa dzuwa kala rina vyumba vya arindzi, vihahu uphände huno na vihahu uphände huno na vyosi kala visawa. Na zo kuta ambazo kala zi kahi-kahi ya chumba chimwenga na chanjina kala zi sawa chila uphände. ¹¹ Achipima upana wa phatu pha kumenyera nao uchikala ni mita tsano na upana wa varanda ya ryango nayo ichikala ni mita sita na nusu. ¹² Napho phachikala na ukuta mfupi mbere ya vyo vyumba wenye upana wa sentimita mirongo mitsano na chimo cha sentimita mirongo mitsano na vyo vyumba kala ni mita tahu chila uphände. ¹³ Chisha achipima kula ukuta wa nyuma wa vyumba vya uphände hinyu hadi ukuta wa nyuma wa vyumba vya uphände wanjina; napho kala ni mita kumi na mbiri na nusu. ¹⁴ Piya achipima chimo cha kuta za phatu pha kumenyera baraza nacho chichikala mita kumi. Yo baraza kala inalolana na nyo muhala. ¹⁵ Ure wa varanda ya kuinjirira kula ukuta wa kondze wa ryango hadi uphände wa mwisho wa chumba cha mwisho, kala ni mita mirongo miiri na tsano. ¹⁶ Zo kuta za nyuma ya vyo vyumba kala zina madirisha madide dza irivyokala yo baraza. Na zo kuta ziganyazo vyumba zachorwa mitende uphände unaololana na varanda.

¹⁷ Ndipho achinireha kwenye muhala wa kondze. Hipho kala phana vyumba mirongo mihahu vyodzenywa kugbwirana na nyo ukuta. Nyo mtsiriri mbere ya vyo vyumba kala ukadzenywa na mawe kuzunguluka nyo muhala. ¹⁸ Nyo upana wa mtsiriri kula ukuta wa vyo vyumba kuelekea muhalani wasisira hatuwa zizo ambazo ryango rafikira. Uhu ndio ndiokala mtsiriri wa tsini. ¹⁹ Chisha achipima hatuwa kula ndani ya ryango hiri ambaro kala ri tsini hadi kondze ya muhala wa ndani napho kala ni mita mirongo mitsano. Huno kala ni uphände wa mlairo wa dzuwa na bada ya hipha, huaphiya uphände wa vurini.

²⁰ Phapho ye mutu achipima ure na mapana ga ryango ra muhala wa kondze rolola uphände wa vurini. ²¹ Vyumbavye vya arindzi kala ni vihahu chila uphände. Nyo ukulu wa vyo vyumba, kutaze na barazaye kala vi sawa na vyo vyumba vya ryango ra kpwandza. Ure wa varanda ya kuinjirira ryangoni kala ni mita mirongo miiri na tsano na upanawe kala ni mita kumi na mbiri na nusu. ²² Madirishage, barazaye na michoroye ya mitende kala i sawa na yo ya ryango rilolaro mlairo wa dzuwa. Kala phana ngazi yenye nyago sabaa ya kupandira pho ryangoni wakati ananjira pho varandani kuphiya mwenga kpwa mwenga hadi kwenye baraza. ²³ Na hura muhala wa ndani kala una ryango rololana na ryango ra uphände wa vurini, dza vira kurivyokala uphände wa mlairo wa dzuwa. Achipima hatuwa kahi ya maryango mairi gololana, napho kala phana ure wa mita mirongo mitsano.

²⁴ Chisha achinilongoza kuphiya uphände wa mwakani, nako piya kpwakala na ryango, naye achipima kuta za phatu pha kumenyera barazani na yo barazaye na vipimovye kala vi sawa na vyo vyanjina. ²⁵ Ukuta wa nyuma wa vyo vyumba na barazaye kala ina vidirisha dza irivyokala maryango ganjina. Ure wa yo varanda kala ni mita mirongo miiri na tsano na upanawe kala ni mita kumi na mbiri na nusu. ²⁶ Kala phana ngazi yenye nyago sabaa ya kupandira pho ryangoni wakati mutu ananjira pho varandani kuphiya mwenga kpwa mwenga hadi kwenye baraza. Na zo kuta ziganyazo vyumba zachorwa mitende uphände unaololana na varanda. ²⁷ Nyo muhala wa ndani

piya kala una ryango rolola uphande wa mwakani, naye achipima hatuwa kula ryango hiri hadi ryango ra kondze napho phachikala na ure wa mita mirongo mitsano.

²⁸ Chisha achinireha muhala wa ndani kutsupira na ryango ra uphande wa mwakani, naro achiripima richikala sawa na gara ganjina. ²⁹ Vyumba vya arindzi, kuta zoganya vyumba vya arindzi chimwenga na chanjina na barazaye kala vi sawa na vyo vyanjina. Ukuta wa nyuma wa vyo vyumba na barazaye kala una vidirisha pande zosi. Ure wa yo varanda kala ni mita mirongo miiri na tsano na upanawe kula ukuta wa nyuma wa vyumba vya uphande hinyu hadi ukuta wa nyuma wa vyumba vya uphande wanjina kala ni mita kumi na mbiri na nusu. ³⁰ Tsona go maryango ga muhala wa ndani kala gana baraza pande zosi zenye ure wa mita mbiri na nusu na upana wa mita kumi na mbiri na nusu. ³¹ Barazaye kala inalola muhala wa kondze, na zo kuta za phatu pha kumenyera baraza kala zikatsongbwa mitende na ngazize kala zina nyago nane.

³² Chisha achinireha muhala wa ndani uphande wa mlairo wa dzuwa naye achipima ro ryango, richikala sawa na maryango ganjina. ³³ Vyumba vya arindzi, kuta zoganya vyumba vya arindzi chimwenga na chanjina na barazaye kala vi sawa na vyo vyanjina. Ukuta wa nyuma wa vyo vyumba na barazaye kala una vidirisha pande zosi. Ure wa yo varanda kala ni mita mirongo miiri na tsano na upanawe kala ni mita kumi na mbiri na nusu. ³⁴ Barazaye kala inalola muhala wa kondze, na zo kuta za phatu pha kumenyera barazani kala zikatsongbwa mitende na ngazize kala zina nyago nane.

³⁵ Chisha achinireha ryango ra uphande wa vurini, naye achiripima richikala sawa na maryango ganjina. ³⁶ Vyumba vya arindzi, kuta zoganya vyumba vya arindzi chimwenga na chanjina na barazaye kala vi sawa na vyo vyanjina. Ukuta wa nyuma wa vyo vyumba na barazaye kala una vidirisha pande zosi. Ure wa yo varanda kala ni mita mirongo miiri na tsano na upanawe kala ni mita kumi na mbiri na nusu. ³⁷ Barazaye kala inalola muhala wa kondze, na zo kuta za phatu pha kumenyera barazani kala zikatsongbwa mitende na ngazize kala zina nyago nane.

³⁸ Pho muhala wa kondze phephi na ro ryango ra ndani kala phana chumba ambacho mryangowe kala u pho barazani. Himo ndimo ambamo kala muchitsukutswa nyama za sadaka za kuochwa. ³⁹ Hipho barazani kala phana meza, mbiri uphande huno na mbiri uphande huno ambazo zahumirwa kutsindzira nyama a sadaka za kuochwa, sadaka za kuusa dambi na za kuusa makosa. ⁴⁰ Kondze ya ryango ra vurini kala phana meza, mbiri uphande huno wa ngazi na mbiri uphande wanjina wa ngazi. ⁴¹ Jumula kala phana meza nane za kutsindzira nyama a sadaka, meza ne uphande wa ndani na meza ne uphande wa kondze. ⁴² Tsona kala phana meza ne za mawe ga kutsongbwa gokala na ure wa mita kasoro robo na upana wa mita kasoro robo na chimo cha nusu mita. Meza hizo zakala ni kpwa ajili ya sadaka za kuochwa, ambazo dzuluye aika vifwaya vya kutsindzira nyama a sadaka za kuochwa na sadaka zanjina. ⁴³ Tsona phakala na vyuma vya kutsomekera nyama vyokala na ure wa milimita mirongo sabaa na tsano vyochitwa kutani kuzunguluka meza. Zo meza zahumirwa kuikira nyama za sadaka.

⁴⁴ Chisha achinireha muhala wa ndani, nako kala kuna vyumba viiri. Chimwenga kala chi kanda ya ryango ra vurini nacho kala chinalola mwakani, cho chanjina kala chi kanda ya ryango ra mwakani nacho kala chinalola vurini. ⁴⁵ Phahi waniamba, "Chumba hichi chilolacho mwakani ni cha alavyadzi-sadaka aimirirao nyumba ya Mlungu. ⁴⁶ Na chumba chilolacho vurini ni cha alavyadzi-sadaka aimirirao phatu pha kulavira sadaka yani a chivyazi cha Sadoki. Aha ndio Alawi machiyao ambao anaruhusiwa kuphiya mbere za Mwenyezi Mlungu kumuhumikira." ⁴⁷ Phahi wapima nyo muhala wa ndani, urewe kala ni mita mirongo mitsano na upanawe kala ni mita mirongo mitsano. Na pho mbere za nyumba ya kuvoya Mlungu kala phana phatu pha kulavira sadaka.

Nyumba ya kuvoya Mlungu

⁴⁸ Chisha wanireha kwenye baraza ya nyumba ya kuvoya Mlungu, achipima kuta za phatu pha kumenyera baraza nazo zichikala na uzihwa wa mita mbiri na nusu chila uphande. Na phatu pha kumenyera kala phana upana wa mita sabaa, na upana wa kuta mita mwenga na nusu chila uphande wa ryango. ⁴⁹ Kula mbere hadi nyuma kala ni mita sita na upana wa yo baraza kala ni mita kumi. Piya kala phana ngazi za kupandira na nguzo uphande huno na huno.

41

Phatu Phatakatifu

na Phatu Phatakatifu Zaidi

¹ Chisha ye mutu wanireha hadi Phatu Phatakatifu, achipima kuta za phatu pha kumenyera napho uzihowe kala ni mita tahu hiku na hiku. ² Na pho phatu pha

kumenyera kala phana upana wa mita tsano na kuta za kanda na kanda kala zina upana wa mita mbiri na nusu hiku na hiku. Chisha achipima pho Phatu Phatakatifu phachikala phana ure wa mita mirongo miiri na upana wa mita kumi. ³ Chisha achiinjira chumba cha ndani zaidi, achipima kuta za phatu pha kumenyera. Nazo chila mwenga kala ina uzihu wa mita mwenga na upana wa mita tahu na nusu hiku na hiku. Phatu pha kumenyera napho kala phana upana wa mita tahu. ⁴ Achipima ure wa phatu phatakatifu pha ndani ambapho kala ni mbere ya Phatu Phatakatifu, phachikala ni mita kumi na upanawe uchikala ni mita kumi. Achiniamba, “Hipha ndipho Phatu Phatakatifu Zaidi.”

⁵ Chisha achipima upana wa ukuta wa yo nyumba ya kuvoya Mlungu, nao uchikala ni mita tahu na upana wa vyumba vya kanda-kanda kuzunguluka nyumba ya kuvoya Mlungu kala ni mita mbiri. ⁶ Vyumba hivi kala vi kahi ya dzengo ra gorofa tahu, na chila gorofa kala ina vyumba mirongo mihahu. Ukuta wa kondze wa nyumba ya kuvoya Mlungu kala ukadzengbwa na mwatu avi ni ngazi mwa chila gorofa kugandamira. Kadiri uphiyavyo dzulu kala unakala mwembamba, ili vira vyumba vikale mazubuti kpwa kugandamira bila ya kuunganishwa na nyo ukuta wa nyumba ya kuvoya Mlungu. ⁷ Phahi yo varanda ya vyumba vya kanda-kanda yazidi kukala pana kuphiya dzulu kula gorofa mwenga hadi yanjina. Kala phana ngazi yopanda kula gorofa ya photsi hadi ya dzulu kutsapira gorofa ya kahi-kahi. ⁸ Náona yo nyumba ya kuvoya Mlungu ikadzengerwa msingi wa mawe kpwa kondze wenye chimo cha chigongo chimwenga chenye mita tahu ambao kala ndio msingi wa vyo vyumba vya kanda-kanda. ⁹ Uzihu wa kuta za kondze wa vyo vyumba vya kanda-kanda kala ni mita mbiri na nusu na yo seemu yokala wazi kahi-kahi ya vyo vyumba vya kanda-kanda vya yo nyumba ya kuvoya Mlungu, ¹⁰ na vyo vyumba vya muhala vyakala na upana wa mita kumi chila uphande kuzunguluka yo nyumba ya kuvoya Mlungu. ¹¹ Na miryango ya vyo vyumba vya kanda-kanda yalola seemu iriyo wazi, mryango mmwenga uphande wa vurini na wanjina uphande wa mwakani. Nafwasi iyo kala ina upana wa mita mbiri na nusu pande zosi.

¹² Dzengo rokala rinalolana na muhala wa ndani wa nyumba ya kuvoya Mlungu kpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa kala rina upana wa mita mirongo mihahu na tsano na ure wa mita mirongo mine na tsano. Uzihu wa kutaze kala ni mita mbiri na nusu kuzunguluka.

¹³ Chisha achipima yo nyumba ya kuvoya Mlungu nayo ichikala ina ure wa mita mirongo mitsano. Piya wapima kula nyuma ya Nyumba ya kuvoya Mlungu, kutsupira muhalani hadi mwisho wa dzengo ra uphande wa mtswerero wa dzuwa napho kala ni mita mirongo mitsano. ¹⁴ Alafu wapima upana wa yo nyumba ya kuvoya Mlungu na muhala wa uphande wa mlauro wa dzuwa uchikala ni mita mirongo mitsano.

¹⁵ Chisha achipima ure wa ro dzengo rolola muhala uriokala mtswerero wa dzuwa, phamwenga na kutaze za pande zosi, nazo zichikala ni mita mirongo mitsano.

Baraza ya nyumba ya kuvoya Mlungu ilolaya muhalani, Phatu Phatakatifu na Phatu Phatakatifu Zaidi, ¹⁶ na vizingiti na vidirisha vidide na baraza zololana na cho chizingiti zafwinikpwa na mbao kosi kuzunguluka kula photsi hadi vidirishani, navyo vidirisha kala vikafwinikpwa, ¹⁷ hadi dzulu ya mryango hadi chumba cha ndani na kondze. Na dzulu ya kuta zosi kuzunguluka chumba cha ndani na kondze, ¹⁸ kpwapambwa na michoro ya makerubi na mitende, chila bada ya kerubi mwenga, mtende mmwenga. Chila kerubi kala rina nyuso mbiri. ¹⁹ Uso wa mutu waelekezana na mtende uphande mmwenga na uphande wa phiri, uso wa simba waelekezana na mtende wanjina. Mapambo gaga yatsongbwa chila phatu dzulu ya nyumba ya kuvoya Mlungu. ²⁰ Makerubi na mitende yatsongbwa kpwenye ukuta wa nyumba ya Mlungu kula photsi hadi dzulu ya mryango.

²¹ Mimo ya miryango ya Phatu Phatakatifu kala ni mraba. Pho mbere za Phatu Phatakatifu Zaidi kala phana mimo dza iyo. ²² Phakala na phatu pha kulavira sadaka photengezwa na mbao, chimoche kala ni mita mwenga na nusu na ure wa mita mwenga na upana wa mita mwenga. Pembeze, hakore na kutaze kala ni mbao. Achiniamba, “Ihi ndiyo meza inayoikpwa mbere za Mwenyezi Mlungu.” ²³ Pho Phatu Phatakatifu kala phana mryango unaovuguka hiku na hiku na pho Phatu Phatakatifu Zaidi dza vivyo. ²⁴ Chila mryango kala una pande mbiri, mbao mbiri zivugukazo uphande hinyu na uphande hinyu. ²⁵ Yo miryango ya Phatu Phatakatifu kala ikatsongbwa makerubi na mitende dza vyotsongbwa zo kuta. Tsona pho mbere ya baraza kpwa kondze phakala na paa ra mbao. ²⁶ Zo kuta za baraza kala zina madirisha madide-madide na kala gakatsongbwa mitende chila uphande. Mbere ya vyo vyumba vya kanda na kanda vya nyumba ya kuvoya Mlungu kala vina paa za mbao.

42

Vyumba vya alavyadzi-sadaka

¹ Phahi ye mutu wanilongoza kuphiya muhala wa kondze uphande wa vurini, naye achinireha kwenye vyumba vyokala vinalolana na muhala wa kondze. Na kulolana na muhala wa ndani, kuphakana na ro dzengo ra macheye, phakala na vyumba uphande wa vurini wa ro dzengo. ² Ro dzengo ambaro mryangowe kala unalola uphande wa vurini, kala rina ure wa mita mirongo mitsano na upana wa mita mirongo miiri na tsano. ³ Naro kala rina gorofa tahu na barazaze za uphande mmwenga kala zinalolana na mtsiriri wa muhala wa kondze na uphande wanjina kala zinalolana na nafwasi iriyo wazi ya muhala wa ndani yenye upana wa mita kumi. ⁴ Uphande wanjina tsona wa ro dzengo, kala phana vyumba ambavyo miryangoye inalola vurini. Mbere ya vyo vyumba kala phana njira ya ndani yenye upana wa mita tsano na ure wa mita mirongo mitsano. ⁵ Phahi ye vyumba vya dzulu kala ni vifupi kpwa mana baraza zizo zaviphunguza kuriko zirivoviphunguza vya kahi-kahi na vya tsini. ⁶ Mana kala vina gorofa tahu, wala taviyakala na nguzo dza madzengo ganjina ga nyo muhala. Phahi chila chumba chirichokala dzulu kala ni chembamba kuriko cha kahi-kahi na cha tsini. ⁷ Kala phana ukuta olunga-lunga yo njira kanda-kanda ya vyo vyumba uriovwehwa zaidi uphande wa muhala wa kondze. Urewe kala ukazidi ure wa vyo vyumba virivyo phephi kpwa mita mirongo miiri na tsano. ⁸ Mana nyo mlolongo wa vyumba vyokala vinalola muhala wa kondze kala una ure wa mita mirongo miiri na tsano, na mlolongo wa vyumba vyokala phephi na nyumba ya kuvoya Mlungu kala una ure wa mita mirongo mitsano. ⁹ Tsini ya vyumba vivi kala phana njira ya kuinjirira vyo vyumba kutsupira muhala wa kondze kula uphande wa mlairo wa dzuwa. ¹⁰ Ko uphande wa mwakani kala kuna vyumba kulunga-lunga nyo ure wa ukuta wa muhala wa kondze vyogbwirana na muhala wa nyumba ya kuvoya Mlungu kulolana na ukuta wa kondze.* ¹¹ Vyumba vivi kala vina njira mbere zao, navyo kala vi sawa na vira vya uphande wa vurini, urewe, upanawe, njiraze za kutulukira, na vira vyopangbwa. ¹² Phahi yo miryango ya vyumba vya uphande wa mwakani yainjirwa kutsupira mryango uriokala mbere ya njira yolunga-lunga ukuta wendererao kuphiya uphande wa mlairo wa dzuwa.

¹³ Chisha ye mutu achiniamba, "Vyumba vya uphande wa vurini na vya uphande wa mwakani vinavyolola muhala wa ndani, ni vyumba vitakatifu. Alavyadzi-sadaka amuhumikirao Mwenyezi Mlungu andarya vitu virivyo vitakatifu zaidi mumo. Andaika vitu virivyo vitakatifu zaidi: sadaka za mtsere, sadaka za kuusa dambi na sadaka za kuusa makosa, mana phatu hipho ni phatakatifu zaidi. ¹⁴ Alavyadzi-sadaka ndiphoinjira pho phatakatifu, taandatuluka na kuinjira muhala wa kondze bila ya kuvula mavwazi ga agahumirago wakati wa huduma, mana mavwazi gaga ni matakatifu. Andavwazi nguwo zanjina kabila taadzangbwephiya phephi na seemu iriyo wazi ambapho atu nkukusanyika."

¹⁵ Phahi ariphomala kupima seemu ya ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, wanituluza kondze na ryango rilolaro mlairo wa dzuwa na achizunguluka kupima eneo rosi ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁶ Achipima uphande wa mlairo wa dzuwa na chigongo cha kupimira, kuchikala ni mita magana mairi na mirongo mitsano. ¹⁷ Achipima uphande wa vurini, kuchikala ni mita magana mairi na mirongo mitsano kuumira chigongo cha kupimira. ¹⁸ Achipima uphande wa mwakani, kuchikala ni mita magana mairi na mirongo mitsano kpwa kuumira chigongo cha kupimira. ¹⁹ Achigaluka achiphiya uphande wa mtswerero wa dzuwa, achipima mita magana mairi na mirongo mitsano kuumira chigongo cha kupimira. ²⁰ Phahi wapima zo seemu za pande zosi ne za ukuta wa kutenga phatu phatakatifu na phatu pha kawaida. Nao kala una ure wa mita magana mairi na mirongo mitsano chila uphande.

43

Utukufu wa Mlungu unauya nyumba ya kuvoya Mlungu

¹ Chisha ye mutu achinireha hadi ryango rilolaro mlairo wa dzuwa, ² nami nchiona utukufu wa Mlungu wa Iziraeli uredza kula uphande wa mlairo wa dzuwa. Sautiye kala ni dza mvumo wa madzi manji, na yo tsi kala inang'ala-ng'ala kpwa nyo utukufuwe. ³ Go maono nrigoona kala ni dza maono nriogkala nkagaona ariphokpwedza bomola nyo mudzi na dza maono nrigoona kanda-kanda ya muho Kebari, nami nchidzibwaga

* **42:10** 42:10 Mwakani Chieburania chinaamba uphande wa mlairo wa dzuwa. **43:2** 43:2 Ezekieli 10:3-4,18-19; 11:22-23; Maono 1:15

chimabumabu. ⁴ Nyo utukufu wa Mwenyezi Mlungu uriphokala unainjira nyumba ya Mwenyezi Mlungu kutsupira ryango rilolaro mlairo wa dzuwa, ⁵ ye Roho waniunula na achinireha muhala wa ndani, na lola, utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchiodzaza yo nyumba ya kuvoya Mlungu.

⁶ Ye mutu ariphokala aimire phephi nami, násikira mutu anagomba nami kula mo ndani ya nyumba. ⁷ Iye waniamba, “Mwanadamu, phapha ndipho phatu pha chihi changu cha chifalume na phatu pha kuikira nyayo zangu, phatu ndiphosagala kahi ya atu a Iziraeli ta kare na kare. Nao atu a Iziraeli taandaritiya najisi dzina rangu takatifu, si aho wala afalume aho kpwa kuabudu vizuka vyao na kpwa nyufu za afalume aho himo mwatu mwao mwa dzulu mwa ibada. ⁸ Kpwa kuika chizingiti chao phephi na chizingiti changu na mimo ya miryango yao phephi na mimo ya mryango wangu na kutengbwa ni ukuta bahi. Aho kala ananjisi dzina rangu takatifu kpwa mahendo gao ga kutsukiza. Kpwa hivyo náangamiza kpwa tsukizi zangu. ⁹ Vivi sambi, naariche kuabudu vizuka na kuusa miri ya atawala aho kure nami, nami ndasagala kahi-kahi yao ta kare na kare.

¹⁰ “Phahi uwe mwanadamu, ambira atu a Iziraeli vyo yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu irivyo na mchorowe, ili akaweze kugbwirwa ni haya kpwa makosa gao. ¹¹ Ndiphogbwirwa ni haya kpwa gosi arigohenda, aonyese mchoro wa yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu, irivyopangbwa, miryango ya kutulukira na ya kuinjirira na umbore kpwa jumula na malagizoge gosi na shariyaze zosi. Gaga gaandike mbere zao, ili akale aaminifu kulunga mchorowe wosi na kulunga malagizoge gosi. ¹² Higa ndigo malagizo ga nyumba ya Mwenyezi Mlungu: Seemu yosi ya chirere cha mwango ichiyoizunguluka indakala takatifu sana. Elewani kukala gaga ni malagizo ga nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

Phatu pha kulavira sadaka

¹³ “Vivi ndivyo vipimo vya phatu pha kulavira sadaka: Phakala na mfumbi kuzunguluka ro hako ra phatu pha kulavira sadaka, nao wakala ni nusu mita kuphiya tsini na upana wa nusu mita na mkanda wa upana wa robo mita kuzunguluka kanda-kanda ya nyo mfumbi. Hichi ndicho ndichokala chimoche: ¹⁴ Nyo ukutawe kula pho photsi hakoni hadi daraja ra tsini chimoche ni mita mwenga na upanawe nusu mita. Na kula daraja dide hadi daraja kulu nyo ukutawe kala una chimo cha mita mbiri na upana wa nusu mita. ¹⁵ Na seemu ya dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phandakala na chimo cha mita mbiri, napho phandakala na pembe ne kuphiya dzulu. ¹⁶ Na pho phaaswapho moho kala ni mraba, urewe kala ni mita sita na upanawe mita sita. ¹⁷ Daraja ra dzulu piya kala ni mraba, rindakala na ure wa mita sabaa na upana wa mita sabaa, mkanda wa upana wa robo mita na mchinga wa nusu mita kuzunguluka. Ngazi za phatu pha kulavira sadaka zindalola mlairo wa dzuwa.”

¹⁸ Chisha ye mutu achiniamba, “Mwanadamu, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Higa ndigo malagizo ga vira ambavyo mundalavya sadaka za kuochwa na kumwagira-mwagira mlatso phatu pha kulavira sadaka wakati ndiphodzengebwa. ¹⁹ Undaapha alavyadzi-sadaka ambao ni Alawi a chivyazi cha Sadoki, edzao phephi nami kunihumikira, ndzau ya sadaka ya kuusa dambi, Mwenyezi Mlungu anaamba. ²⁰ Undahala seemu ya milatso upake zo pembe ne za pho phatu pha kulavira sadaka na kpwenye pembe ne za daraja na kpwenye nyo mkanda kuzunguluka. Kpwa njira iyo pho phatu pha kulavira sadaka undaphatakasa na kuphahendera upatanisho. ²¹ Chisha undahala yo ndzau ya kuusa dambi na uioche pho phatu phariphotengbwa kondze ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ²² Kuchicha, undalavya sadaka ya kuusa dambi, ndenje isiyo na chirema na pho phatu pha kulavira sadaka phandahendwa phatakatiifu dza pharivyohendwa phatakatiifu kpwa ndzau iyo. ²³ Ndiphomala kuphatakasa, undalavya sadaka mwana ndzau asiye na chirema na turume risiro na chirema kula mo chaani. ²⁴ Nawe undaareha mbere za Mwenyezi Mlungu, nao alavyadzi-sadaka andaatimvira munyu na kualavya dza sadaka ya kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu. ²⁵ Kpwa muda wa siku sabaa mundalavya ndenje ya kuusira dambi chila siku. Piya mundalavya ndzau na turume asio na chirema kula mo chaani. ²⁶ Kpwa muda wa siku sabaa andahendera phatu pha kulavira sadaka upatanisho, kuitakasa na kuitenga kpwa ajili ya Mlungu. ²⁷ Muda uho ndiphosira, kuandzira siku ya nane na kpwenderera, alavyadzi-sadaka andalavya sadaka zenu za kuochwa na sadaka zenu za amani dzulu ya phatu pha kulavira sadaka nami ndakukubalini. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

44

*Ryango ra mlairo wa dzuwa
rinafungbwa*

¹ Chisha ye mutu achiniuyiza ryango ra kondze ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu rilolaro mlairo wa dzuwa naro richikala rikafungbwa. ² Mwenyezi Mlungu achini-amba, "Ryango riri rindasala kufungbwa, tarindavugulwa wala takuna mutu yeyesi ndiyeinjirira ryango riri. Kpwa mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nkarihumira kuinjirira, kpwa hivyo ni risale kufungbwa. ³ Mkwulu macheye ndiye ambaye anaweza kusagala ndani ya ro ryango kurya chakurya mbere za Mwenyezi Mlungu. Iye andainjira na njira ya baraza ya ryango na kutuluka kutsupira phapho."

Kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu

⁴ Chisha ye mutu achinireha mbere za yo nyumba ya kuvoya Mlungu na njira ya ryango ra vurini. Phahi nálola nami nchiona utukufu wa Mwenyezi Mlungu ukaodzaza yo nyumba ya kuvoya Mlungu, nami nchidzibwaga chimabumabu. ⁵ Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Mwanadamu, lola vinono, uphundzeto na ghwira gosi ndigokuambira kuhusu malagizo ga nyumba ya Mwenyezi Mlungu na shariyaze zosi. Nawe henda makini umanye ni atu aphi ndioruhusiwa kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu na hara ambao taandaruhusiwa. ⁶ Aambire nyo aasi, atu a Iziraeli kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nkasinywa ni higo mambo genu ga kutsukiza mwi atu a Iziraeli. ⁷ Mwimwi mkunajisi nyumba yangu wakati munanilavira chakurya changu, marunya na milatso, kpwa kuinjiza ajeni ambao taayatiywa tsatsani na taamuogopha Mlungu. Mwimwi mwavundza chilagane changu kpwa mambo genu ga kutsukiza. ⁸ Namwi tamtundzire vitu vyangu vitakatifu, ela mwi mwatsambula ajeni kuimirira nyumba ya kuvoya Mlungu.

⁹ "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mjeni yeyesi ambaye kayatiywa tsatsani na kaniogopha kandainjira kwenye nyumba yangu, hata akale anasagala kahi ya atu a Iziraeli.

¹⁰ "Ela Alawi ariokala kure nami kpwa kulunga na kuabudu vizuka vyao wakati Aiziraeli ariphonikosera, andatiywa adabu kpwa dambi zao. ¹¹ Aho andaruhusiwa kuhumika kahi za eneo ra nyumba yangu. Anaweza kukala arindzi a maryango na kuhenda kazi za eneo ra nyumba yangu. Piya anaweza kutsindzira atu nyama aho a sadaka za kuochwa na sadaka zanjina, nao andaima mbere zao aahumikire. ¹² Kpwa sababu aahumikira mbere za vizuka vyao, ahenda atu a Iziraeli ahende dambi, kpwa hivyo nkaapa kukala andatiywa adabu kpwa dambi zao, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹³ Aho taandanisengerera, kunihumikira dza alavyadzi-sadaka wala kusengerera sadaka zangu takatifu, vitu ambavyo ni vitakatifu zaidi. Aho ni avumirire waibu wa mahendo ga kutsukiza arigogahenda. ¹⁴ Ela nindaahenda akale arindzi a nyumba yangu, kpwa kazi za kawaida na gosi ambago ni gahendwe mumo.

¹⁵ "Ela nyo alavyadzi-sadaka ambao ni Alawi a chivyazi cha Sadoki, ariohenda kazi kwenye nyumba yangu kpwa uaminifu, wakati atu a Iziraeli ariphokala kure nami na kuangamika, andanisengerera na kuhumika mbere zangu, andaima mbere zangu alavye marunya na milatso ya sadaka, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁶ Aho machiyao ndioinjira nyumba yangu na aho machiyao ndio ndiolavya sadaka phatu phangu pha kulavira sadaka na kuhenda gosi nriogalagiza. ¹⁷ Wakati anainjira maryango ga muhala wa ndani, andavwala mavwazi ga katani. Ndiphokala ananikumikira kwenye muhala wa ndani na ndani ya nyumba yangu, taandavwala nguwo zotengezwa na nyoya za mang'ondzi. ¹⁸ Aho andavwala viremba vya katani na suruwale za katani vibiruni. Ni asidzifunge chochosi ambacho chindaahenda atuluke jasho. ¹⁹ Ndiphotuluka kuinjira muhala wa kondze kuriko na atu ni aandze kuvula mavwazi gao arigovwala wakati ariphohumika, agariche vyumba vitakatifu, asedze akatakasa nyo atu kpwa mavwazi gao. ²⁰ Aho taandanyola vitwa vyao, wala kuricha nyere zao zikale nyire, aho ni azidire tu. ²¹ Taphana mlavyadzi-sadaka yeyesi ndiyeruhusiwa kunwa uchi ainjirapho muhala wa ndani. ²² Taandaruhusiwa kulóla gungu, wala mchetu ariyerichwa ni mlumewe, ela ni alóle mwanamwali kula kpwa nyo atu a Iziraeli au alóle gungu ambaye mlumewe kala ni mlavyadzi-sadaka. ²³ Andaafundza atu angu kumanya tafwauti ya vitu vitakatifu na vitu vya kawaida na kuaonyesa kutafwautisha vitu najisi na virivyo swafi. ²⁴ Aho andakala aamuli a malau, na andaamula kulengana na malagizo gangu. Andagbwira

shariya na amuri zangu kuhusu sikukuu zangu zirizopangbwa na kutakasa siku zangu za kuoya.

²⁵ “Mlavyadzi-sadaka ni asidzinajisi kpwa kuguta lufu, ela napho lufu hiro ni ra ise au nine, ra mwanawe mlume au mchetu, ra nduguye mlume au mchetu ambaye kadzangbwelólwa, hipho anaweza kudzinajisi. ²⁶ Mlavyadzi-sadaka ndiyeguta lufu ni lazima alunge sharee ya kudzitakasa. Chisha siku sabaa badaye, ²⁷ andainjira muhala wa ndani wa nyumba yangu kpwendahumika Phatu Phatakatifu, mumo andalavya sadakaye ya kuusa dambi, Mwenyezi Mlungu anaamba.

²⁸ “Aho taandakala na urisi isiphokala mimi, mimi ndimi urisi wao. Msiaphe mali yoyosi mo Iziraeli, mana mimi ni mali yao. ²⁹ Andarya sadaka za mtsere, za kuusa dambi na za kuusa makosa na chila chotengerwa Mwenyezi Mlungu ko Iziraeli chindakala chao. ³⁰ Na mavuno gosi ga kpwandza-kpwandza ga chila aina na sadaka za chila aina zindakala za alavyadzi-sadaka. Piya mundaapha unga wa kpwandza mundiphosaga mavuno ga mwandzo ili nyumba zenu ziphahe kujaliwa. ³¹ Nyo alavyadzi-sadaka ni asirye nyama ya nyama yeyesi chiyefwa mwenye au chiyemwamulwa ni nyama wa tsakani, akale wa mapha au wa magulu mane.

45

Tsi inaganywa

¹ “Ndiphoganya yo tsi ili ikale urisi wenu, mundatenga seemu ya yo tsi ikale ya Mwenyezi Mlungu. Yo seemu takatifu indakala na ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano na upana wa mita elufu kumi. Seemu iyo indakala takatifu. ² Kahi ya seemu iyo, phakale na chiseemu cha mita magana mairi na mirongo mitsano kpwa mita magana mairi na mirongo mitsano ambacho chindakala cha nyumba ya Mwenyezi Mlungu na eneo ra wazi kuzunguluka mita mirongo miiri na tsano. ³ Kula seemu iyo takatifu, undapima seemu ya ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano na upana wa mita elufu tsano, ambapho phandakala nyumba ya Mwenyezi Mlungu, yani phatu phatakatifu zaidi. ⁴ Iyo indakala seemu takatifu ya yo tsi, nayo indakala ya nyo alavyadzi-sadaka, ahumikao ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu, asengerao ili kumuhumikira Mwenyezi Mlungu, napho phandakala phatu pha nyumba zao na phatakatifu kpwa ajili ya nyumba ya kuvoya Mlungu. ⁵ Seemu ichiyosala ya ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano, na upana wa mita elufu tsano indakala ni ya Alawi ahumikao kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu nayo indakala ya midzi yao ya kusagala.

⁶ “Kulunga-lunga yo seemu takatifu yotengbwa, mundapima seemu yenye upana wa mita elufu mbiri magana matsano na ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano, ikale ya mudzi. Nayo indakala ya atu osi a Iziraeli.

⁷ “Na seemu ndiyokala ya mkpwulu indakala ya uphande hinyu na uphande hinyu wa seemu yotengbwa kukala takatifu na seemu ya mudzi. Indaenderera uphande wa mtswerero wa dzuwa hadi Bahari Kulu na kpwenderera uphande wa mlairo wa dzuwa hadi mphaka wa mlairo wa dzuwa. Urewe kula mtswerero wa dzuwa hadi mlairo wa dzuwa undakala sawa-sawa na seemu ya mbari mwengayapho. ⁸ Tsi ihi indakala ni maliye ko Iziraeli. Chisha akulu angu taandaonera tsona atu angu ela andaaruhusu atu a Iziraeli kuihala yo seemu yanjina ya tsi kulengana na mbari zao.

⁹ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Vinatosha mwi akulu a Iziraeli! Komesani fujo na kuonera, na mkahukumu kpwa haki. Richani kuausa atu angu kula kpwenye tsi yao, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁰ Ni mkale na ratili za haki, efa za haki na bathi* za haki. ¹¹ Chipimo cha efa ni cha kupimira vitu vikavu, nacho ni chikale sawa na chipimo cha bathi ambacho ni chipimo cha kupimira vitu vya madzi-madzi. Chipimo cha bathi ni chikale seemu mwenga ya kumi ya chipimo cha homeri, vivyo hivyo efa ni ikale seemu mwenga ya kumi ya homeri. Homeri ndicho chipimo cha kawaida cha kulenganishira hivyo vipimo vyanjina. ¹² Nayo shekeli† mwenga indakala sawa na gera mirongo miiri. Shekeli mirongo sita ni sawa na mina mwenga.

¹³ “Hino ndiyo sadaka ambayo mundalavya: Atu andalavya seemu mwenga ya sita ya efa kpwa chila homeri mwenga ya nganu na seemu mwenga ya sita ya efa kpwa chila homeri ya shayiri. ¹⁴ Na seemu ya mafuha yolagizwa, ni seemu mwenga ya kumi ya bathi kula kpwa chila kori (kori, dza homeri i sawa na bathi kumi). ¹⁵ Piya andalavya

44:25 44:25 Alawi 21:1-4   44:28 44:28 Isabu 18:20   44:29 44:29 Isabu 18:8-19   44:31 44:31 Alawi 22:8

45:10 45:10 Alawi 19:36   * 45:10 45:10 Efa ni chipimo cha kupimira vitu vikavu bathi ni chipimo cha kupimira vitu vya madzi-madzi.   † 45:12 45:12 Shekeli mwenga ni sawa na giramu kumi na mwenga na nusu.

mfugo mmwenga kula kpwenye chaa cha mbuzi na mang'ondzi magana mairi, kula kpwenye mjina mnono wa Aizraeli. Hivi vyosi ndivyo ndivyohumirwa kpwa sadaka za mtsere, za kuochwa na sadaka za amani ambazo zindarehera upatanisho kpwa hinyo ndio zilavya, Mwenyezi Mlungu anaamba. ¹⁶ Atu osi a yo tsi andaungana kulavya sadaka ihi kpwa ye mkpwulu ko Izraeli. ¹⁷ Ela katika sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi, za Siku za Kuoya na sikukuu zanjina zosi za atu a Izraeli, ye mkpwulu andalavya sadaka za kuusa dambi, za mtsere, za kuochwa, na sadaka za amani. Sadaka zizi zosi zindalaviwa kpwa kureha upatanisho kpwa ajili ya atu a Izraeli.

¹⁸ "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku ya kpwandza ya mwezi wa mwandzo, mundahala mwana ndzau asiye na chirema na mtakase phatu phatakatifu. ¹⁹ Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya nyo mlatso wa sadaka ya kuusira dambi na aipake mimo ya miryango ya nyumba ya kuvoya Mlungu, zo pembe ne za daraja ra dzulu ra phatu pha kulavira sadaka na mimo ya ryango ra muhala wa ndani. ²⁰ Siku ya sabaa ya nyo mwezi, mundamuhendera dza vivyo mutu achiyehenda dambi bahati mbaya au kpwa kusamanya. Hivyo undaihendera upatanisho yo nyumba ya kuvoya Mlungu.

²¹ "Siku ya kumi na ne ya mwezi wa mwandzo, mundasherekeya sikukuu ya Pasaka, namwi mundarya mikae isiyotiywa hamira kpwa siku sabaa. ²² Siku iyo ye mkpwulu andalavya sadaka ya ndzau kpwa kudziusira dambi ye mwenye na dambi za atu osi a tsi ya Izraeli. ²³ Phahi kpwa muda wa zo siku sabaa za sharee, chila siku andamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa za ndzau sabaa, maturume sabaa gasigo na virema na ndenje ya kuusira dambi. ²⁴ Andalavya sadaka za mtsere efa mwenga kpwa chila ndzau, efa mwenga kpwa chila turume na hini ya mafuha kpwa chila efa mwenga. ²⁵ Wakati wa zo siku sabaa za sikukuu ya vibanda ambayo nkuandza siku ya kumi na tsano ya mwezi wa sabaa, andalavya dza vivyo kpwa sadaka za kuusa dambi, za kuochwa, za mtsere na za mafuha kpwa siku sabaa.

46

¹ "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ryango ra muhala wa ndani rilolaro uphande wa mlairo wa dzuwa rindafungbwa kpwa siku sita za kuhenda kazi, ela rindavugulwa Siku ya Kuoya na sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi. ² Ye mkpwulu andainjira kula muhala wa kondze kutsupira baraza ya ryango, na aime kpwenye mimo ya ro ryango. Alavyadzi-sadaka andalavya sadakaye ya kuochwa na ya amani, naye andaabudu phenye chizingiti cha ryango. Chisha andatuluka kondze, ela ro ryango tarindafungbwa hadi dziloni. ³ Siku za Kuoya na za kulumbwa kpwa mwezi, atu a yo tsi andaabudu mbere ya ryango mbere za Mwenyezi Mlungu. ⁴ Sadaka ya kuochwa ambayo mkpwulu andailavya kpwa Mwenyezi Mlungu Siku ya Kuoya ni ana turume sita, osi asio na virema na turume mwenga risiro na chirema. ⁵ Na sadaka ya mtsere indakala efa mwenga ya unga kpwa chila turume, na sadaka ya mtsere kpwa hara ana turume andalavya chiasi awezacho kulavya. Hini mwenga ya mafuha indalaviwa na efa mwenga. ⁶ Siku ya kulumbwa kpwa mwezi andalavya mwana ndzau, ana turume sita na turume, osi asio na virema. ⁷ Andalavya sadaka ya mtsere, efa mwenga ya unga kpwa chila mwana nzau na efa mwenga kpwa chila turume. Na kpwa hara ana turume, andalavya chiasi awezacho kulavya. Hini mwenga ya mafuha indalaviwa na efa mwenga. ⁸ Ye mkpwulu ndiphoinjira, andainjira kutsupira baraza ya ryango na andatuluka na phapho.

⁹ "Atu a yo tsi ndiphokpewiza mbere za Mwenyezi Mlungu siku za sikukuu ziri-zopangbwa, iye ndiyeinjira kuabudu kutsupira ryango ra vurini, andatuluka kutsupira ryango ra mwakani. Na yeyesi ndiyeinjira kuabudu kutsupira ryango ra mwakani, andatuluka kutsupira ryango ra vurini. Naasituluke kutsupira ryango achiroyinjirira, ela naatuluke kutsupira ryango ririro mbereze. ¹⁰ Atu ndiphoinjira ye mkpwulu andainjira phamwenga nao, na ndiphokala anatuluka, andatuluka nao.

¹¹ "Wakati wa sikukuu zizo na zanjina zoikpwa, andalavya sadaka ya mtsere, efa mwenga ya unga kpwa ndzau na efa mwenga kpwa turume. Na kpwa hara ana turume, andalavya chiasi awezacho kulavya. Hini mwenga ya mafuha indalaviwa na efa mwenga. ¹² Mkwulu ndipholavya sadaka ya hiyari kpwa Mwenyezi Mlungu, ikale ni sadaka ya kuochwa au ya amani, andavugurirwa ryango rilolaro mlairo wa dzuwa. Naye andalavya sadakaye ya kuochwa au ya amani dza ahendavyo Siku ya Kuoya. Chisha andatuluka kondze na badaye ro ryango rindafungbwa.

¹³ "Andamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa, mwana turume wa mwaka mmwenga asiye na chirema, naye andailavya chila ligundzu. ¹⁴ Phamwenga na sadaka iyo andalavya sadaka ya mtsere chila ligundzu, yani unga mnono seemu mwenga ya

sita ya efa na seemu mwenga ya tahu ya hini ya mafuha ambago gandatsanganywa na ura unga mnono. Riri ni lagizo ra hata kare na kare kuhusu sadaka ihi kpwa Mwenyezi Mlungu. ¹⁵ Hivyo ndivyo ambavyo mwana turume, sadaka ya mtsere na mafuha gandalaviwa chila ligundzu ikale sadaka ya kuochwa ya chila siku.

¹⁶ “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mkpwulu achimupha mwanawe yeyesi munda ukale urisiwe, undakala wakpwe na chivyaziche ta kare na kare. ¹⁷ Ela achimupha mmwenga wa atumishie munda, undakala wa ye mtumishi hadi mwaka wa kurichirwa huru, munda uho undamuuyira ye mkpwulu. Urisiwe ni wa anae tu. ¹⁸ Ye mkpwulu ni asihale urisi wa atu na kuahenda auke kpwenye munda yao. Iye ni aaphe anae urisi kula kpwa vituvye, ili atu angu asifutwe urisi wao.”

¹⁹ Chisha ye mutu achinireha kutsupira njira yokala kanda ya ro ryango hadi phokala vyumba vitakatifu vilolavyo vurini, ambavyo ni vya alavyadzi-sadaka naye achinionyesa phatu kanda, uphande wa mtswerero wa dzuwa. ²⁰ Achiniamba, “Hipa ni phatu ambapho alavyadzi-sadaka andajita nyama za sadaka ya kuusa makosa na ya kuusa dambi, na ndiphotengeza mikahe ya sadaka za mtsere, ili asizirehe muhala wa kondze na kutakasa nyo atu.”

²¹ Chisha achinireha muhala wa kondze, na achinilongoza kutsupa zo pembe ne za nyo muhala. Na chila pembe ya nyo muhala kala phana muhala mdide. ²² Kahi za zo pembe ne za nyo muhala wa kondze kala phana mihala midide ya ure wa mita mirongo miiri na upana wa mita kumi na tsano, yo mihala mine midide kala i sawa. ²³ Hira mihala mine kala ikazungulukpwa ni ukuta mfupi wa mawe, na mafiga pande zosi kanda-kanda ya nyo ukuta. ²⁴ Ndipho achiniamba, “Higa ni madziko ga kujitira ambago gandahumirwa ni hara ahumikao kahi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu kujitira nyama za sadaka chizorehwa ni atu.”

47

Madzi gajerago kula nyumba ya kuvoya Mlungu

¹ Ye mutu achiniuyiza hadi phatu pha kumenyera nyumba ya kuvoya Mlungu, na nchiona madzi ganatuluka tsini ya chizingiti cha yo nyumba, gojera kuelekea uphande wa mlairo wa dzuwa (mana yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu kala inalola uphande wa mlairo wa dzuwa). Go madzi kala ganajera kula tsini uphande wa kulume wa yo nyumba, uphande wa mwakani wa pho phatu pha kulavira sadaka. ² Phahi wanituluza kutsupira ryango ra uphande wa vurini na achinilongoza kuzunguluka hadi ryango ra kondze rilolaro mlairo wa dzuwa, nago madzi kala ganatuluka uphande wa mwakani.

³ Chisha ye mutu waphiya uphande wa mlairo wa dzuwa kuno akagbwiririra mkpwowa wa kupimira, achipima mita magana matsano na achinilongoza kutsupira madzi gofika nguyuni. ⁴ Chisha wapima tsona mita magana matsano na achinilongoza kutsupira madzi ga mavwindini. Wapima tsona mita magana matsano achinilongoza kutsupira madzi gofika chibiruni. ⁵ Wapima tsona mita magana matsano na uchikala muho ambao wanishinda kuvuka mana kala una china chire. Kala ni muho ambao mutu kala kaweza kuuvuka na magulu isiphokala kpwa kuojorera. ⁶ Achiniamba, “Mwanadamu, ukagaona gano?”

Chisha achiniuyiza na ko kanda-kanda ya nyo muho. ⁷ Nriphokala nauya, naona mihi minji kanda-kanda ya nyo muho uphande hinyu na nyo uphande wanjina. ⁸ Achiniamba, “Madzi gaga ganajera kuelekea seemu za mlairo wa dzuwa na kujera hadi tsi ya kugbwa ya Araba, na gainjirapho Bahari ya Munyu, go madzi ga munyu gandakala pepho. ⁹ Kokosi nyo muho uphiyako, chila chiembe chiojoreracho mumo chindaweza kuishi. Namo mundakala na ng’onda anji sana kpwa kukala madzi gaga ganaphiya kuko ili madzi ga bahari gakale pepho. Kokosi muho ndikophiya chila chitu chindakala moyo. ¹⁰ Avuvi andaima kanda-kanda ya bahari, kula Eni-Gedi hadi Eni-Egilaimu undakala na mwatu mwa kuanika nyavu. Ng’ondae andakala a bazi nyinji dza ng’onda a Bahari Kulu. ¹¹ Ela madzi ga madimbwini tagandakala pepho, gandarichwa gakale ga munyu. ¹² Na mo michechemoni mwa nyo muho mundamera mihi ya bazi nyinji ndiyovyala vyakurya. Makodzage tagandanyala na taindakosa kuvyala, ela indavyala matunda maphya chila mwezi kpwa sababu go madzige ganatuluka phatu phatakatifu. Matundage gandakala chakurya na makodzage gandakala dawa.”

Miphaka miphya ya yo tsi

¹³ Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: “Hino ndiyo miphaka ya yo tsi muniyoiganyira mbari kumi na mbiri za Iziraeli. Atu a chivyazi cha Yusufu chindaphaha seemu mbiri. ¹⁴ Phahi undaaganyira sawa-sawa tsi ambayo naapa kuapha akare enu. Tsi ihi indakala ni urisi wenu.

¹⁵ “Hino ndiyo miphaka ya yo tsi: Uphande wa vurini undaandzira Bahari Kulu kutsupira Hethiloni hadi phatu pha kumenyera Hamathi na kpwenderera hadi Sedadi. ¹⁶ Kula hipho watsupira Berotha, Sibiraimu (ambao u muphakani mwa seemu ya Damasikasi na seemu ya Hamathi), kpwenderera hadi Haseri-Hatikoni, urio kahi za mphaka wa Haurani. ¹⁷ Phahi nyo mphaka undaandzira baharini hadi Hasari-Enoni kulunga-lunga mphaka wa vurini wa Damasikasi, phamwenga na mphaka wa Hamathi kuelekea uphande wa vurini. Uno undakala mphaka uphande wa vurini.

¹⁸ “Na uphande wa mlauro wa dzuwa mphaka undala Hasari-Enoni kahi-kahi ya Haurani na Damasikasi, kulunga muho Joridani kahi-kahi ya Giliadi na yo tsi ya Iziraeli hadi bahari iriyo mlauro wa dzuwa hadi kufikira Tamari. Uno undakala mphaka wa uphande wa mlauro wa dzuwa.

¹⁹ “Na uphande wa mwakani, undaandza Tamari hadi madzi ga Meriba-Kadeshi kula hipho mphaka undaenderera kulunga-lunga chidzuhu cha Misiri hadi Bahari Kulu. Hinyu undakala mphaka wa uphande wa mwakani.

²⁰ “Uphande wa mtswerero wa dzuwa, Bahari Kulu indakala mphaka hadi phatu pha kulolana na phatu pha kumenyera Hamathi. Hinyu undakala mphaka wa uphande wa mtswerero wa dzuwa.

²¹ “Phahi mundadziganyira yo tsi kulengana na mbari za Iziraeli. ²² Mundaiganya kpwa kupiga kura ikale urisi wenu na kpwa nyo ajeni asagalao kahi-kahi yenu na ario na ana. Aho kpwenu mwimwi andakala dza enyezi Aiziraeli. Andaganyirwa urisi phamwenga na mwimwi kahi ya mbari za Iziraeli. ²³ Mjeni yeyesi asagalaye na mbari yoyosi, andahewa urisiwe kahi yao,” Mwenyezi Mlungu anaamba.

48

Mbari zinaganyirwa tsi

¹ “Higa ndigo madzina ga zo mbari: Kuandzira mphaka wa vurini, kanda-kanda ya njira ya Hethiloni hadi phatu pha kumenyera Hamathi kpwenderera hadi Hasari-Enani (muphakani mwa seemu ya Damasikasi na seemu ya Hamathi). Hinyu ndio mphaka wa mtalo wa Dani kula mlauro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. ² Mtalo wa mbari ya Asheri, undaphakana na mtalo wa Dani kula uphande wa mlauro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. ³ Mtalo wa tsi ya Nafutali undakala uphande wa mwakani mwa tsi ya Asheri, ambayo indaenderera kula mlauro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. ⁴ Mtalo wa Manase undaandzira mphaka wa Nafutali, kula uphande wa mlauro wa dzuwa hadi uphande wa mtswerero wa dzuwa. ⁵ Na mtalo wa Efuraimu undakala kula mphaka na Manase kpwa uphande wa mlauro wa dzuwa hadi uphande wa mtswerero wa dzuwa. ⁶ Kuphakana na mtalo wa Efuraimu kula uphande wa mlauro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa undakala mtalo wa Rubini. ⁷ Kuphakana na mtalo wa Rubini, kula uphande wa mlauro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa undakala mtalo wa Juda.

⁸ “Kuphakana na mtalo wa Juda kula uphande wa mlauro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa, indakala seemu ambayo mundaitenga. Seemu iyo indakala na upana wa mita elfu kumi na mbiri na magana matsano, na urewe undakala sawa-sawa na mtalo mmwenga wa yo mitalo yoganyirwa mbari kula uphande wa mlauro wa dzuwa hadi uphande wa mtswerero wa dzuwa. Yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu indakala kahi-kahize. ⁹ Yo seemu ndiyomtengera Mwenyezi Mlungu urewe undakala mita elfu kumi na mbiri na magana matsano na upana wa mita elfu kumi. ¹⁰ Ihi indakala seemu takatifu kpwa ajili ya alavyadzi-sadaka, nayo indakala na ure wa mita elfu kumi na mbiri na magana matsano uphande wa vurini, upana wa mita elfu tsano uphande wa mtswerero wa dzuwa, upana wa mita elfu tsano uphande wa mlauro wa dzuwa na ure wa mita elfu kumi na mbiri na magana matsano uphande wa mwakani, kahi-kahize phandakala phatu phatakatiifu pha Mwenyezi Mlungu. ¹¹ Seemu ihi indakala ya alavyadzi-sadaka ariotengbwa, atu a chivyazi cha Sadoki. Aho anihumikira kpwa uaminifu na taayaphiya kure nami dza Alawi anjina arivyohenda wakati Aiziraeli ariphohenda dambi. ¹² Phahi seemu iyo indakala yao dza mtalo wao malumu kula seemu takatifu ya yo tsi, indakala seemu takatifu zaidi iphakanayo na seemu ya Alawi. ¹³ Na kuelekezana na seemu ya alavyadzi-sadaka, Alawi andahewa seemu iriyo na ure wa mita elfu kumi na mbiri na magana matsano na upana wa mita elfu tsano. Jumula ya ure wosi undakala mita elfu kumi na mbiri na magana matsano na upanawe wa

mita elufu kumi. ¹⁴ Taandaguza seemu yoyosi au kuikakaniza. Ihi ndiyo seemu nono zaidi kahi ya yo tsi ni isihewe atu anjina, mana ni seemu takatifu ya Mwenyezi Mlungu.

¹⁵ “Seemu ndiyosala ya upana wa mita elufu mbiri na magana matsano na ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano indakala ni ya mahumizi ga kawaida ga mudzi, ga nyumba na phatu pha kurisa na kahi-kahiye kundakala ni mudzi. ¹⁶ Na hivi ndivyo ndivyokala vipimovye: Uphande wa vurini indakala mita elufu mbiri na magana mairi na mirongo mitsano, uphande wa mwakani mita elufu mbiri magana matsano na mirongo mitsano, uphande wa mlatiro wa dzuwa mita elufu mbiri na magana matsano na mirongo mitsano na uphande wa mtswerero wa dzuwa piya mita elufu mbiri magana mairi na mirongo mitsano. ¹⁷ Nao mudzi undakala na seemu ya kurisa ambayo kpwa uphande wa vurini indakala mita gana mwenga na mirongo miiri na tsano na uphande wa mwakani mita gana mwenga na mirongo miiri na tsano, uphande wa mlatiro wa dzuwa mita gana mwenga mirongo miiri na tsano na uphande wa mtswerero wa dzuwa mita magana mairi na mirongo miiri na tsano. ¹⁸ Ure usereo undalunga-lunga mphaka wa seemu takatifu nao undakala mita elufu tsano uphande wa mlatiro wa dzuwa na mita elufu tsano uphande wa mtswerero wa dzuwa. Na mavunoge gandakala chakurya cha atu ahendao kazi mumo mudzini. ¹⁹ Na nyo ahendao kazi mo mudzini kula mbari zosi za Iziraeli, andarima yo tsi. ²⁰ Seemu yosi mudiyoitenga indakala na ure na upana wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano, yani seemu takatifu phamwenga na mali ya mudzi.

²¹ “Phatu phaserepho uphande hinyu na uphande hinyu pha yo seemu takatifu na yo seemu ya mudzi phandakala pha ye mkpwulu wa Iziraeli. Chila seemu indakala na upana wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano na kuphiya hadi mphaka wa uphande wa mlatiro wa dzuwa na mphaka wa uphande wa mtswerero wa dzuwa wa Iziraeli. Nayo seemu takatifu na nyumba ya kuvoya Mlungu indakala kahi-kahi. ²² Seemu ya Alawi na seemu ya mudzi zindakala kahi-kahi ya seemu ya ye mkpwulu. Yo seemu ya mkpwulu indakala kahi-kahi ya mtalo wa Juda na mtalo wa Benjamini.

²³ “Kuhusu mbari ziserezo: Uphande wa mwakani wa yo seemu malumu indakala mtalo wa Benjamini, kula mlatiro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. ²⁴ Tsona kugbwirana na mtalo wa Benjamini kula uphande wa mlatiro wa dzuwa hadi uphande wa mtswerero wa dzuwa, undakala mtalo wa Simioni. ²⁵ Kugbwirana na mtalo wa Simioni kula uphande wa mlatiro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa, undakala mtalo wa Isakari. ²⁶ Kugbwirana na mtalo wa Isakari kula mlatiro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa, undakala mtalo wa Zabuloni. ²⁷ Kugbwirana na mtalo wa Zabuloni kula mlatiro wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa, undakala mtalo wa Gadi. ²⁸ Na mphaka wa Gadi kpwa uphande wa mwakani undakala kula Tamari hadi madzi ga Meriba-Kadeshi, kula hipho mphaka undaenderera kulunga-lunga chidzuhu cha Misiri hadi Bahari Kulu. ²⁹ Iyo ndiyo tsi ndiyoganyira mbari za Iziraeli kukala urisi wao na iyo ndiyo mtalo yao,” Mwenyezi Mlungu anaamba.

³⁰ “Hizi ndizo seemu za kutulukira mo mudzini: Kuandzira uphande wa vurini ambao ni mita elufu mbiri magana mairi na mirongo mitsano, ³¹ maryango ga midzi gandahewa madzina ga mbari za Iziraeli. Maryango ga uphande wa vurini gandakala ryango ra Rubini, ra Juda na ra Lawi. ³² Uphande wa mlatiro wa dzuwa, ambao ni ukale mita elufu mbiri na magana mairi na mirongo mitsano, phandakala na maryango mahahu: ryango ra Yusufu, ra Benjamini na ra Dani. ³³ Uphande wa mwakani ambao ni ukale mita elufu mbiri na magana mairi na mirongo mitsano, undakala na maryango mahahu: ryango ra Simioni, ra Isakari na ra Zabuloni. ³⁴ Uphande wa mtswerero wa dzuwa ambao ni mita elufu mbiri na magana mairi na mirongo mitsano, undakala na maryango mahahu: ryango ra Gadi, ra Asheri na ra Nafutali. ³⁵ Ure wosi kuzunguluka undakala ni mita elufu tisiya. Na nyo mudzi kula wakati uho undaihwa: Mwenyezi Mlungu a phapho.”

Chitabu cha DANIELI Tanga mberere

Chitabu hichi chaandikpwa wakati Ayahudi kala akatsamizwa kpwa lazima ni mfalume Nebukadineza ambaye kala kammanya Mlungu. Muhusika mkpwulu kwenye chitabu hichi ni Danieli, mmwenga wa hara ariotsamizwa kuphirikpwa Babeli. Mana ya Danieli ni “Mlungu ni muamuli wangu.”

Lengo ra muandishi ni kutiya atu a Iziraeli moyo na kuapha kuluphiro kukala Mlungu andaangamiza maadui gao na kuaika huru.

Chitabu hichi china seemu mbiri: Seemu ya kpwandza ni simurizi ya Danieli na asenae, aho amkuluphira Mlungu kahi ya mazingira magumu. Simurizi hizi ni mambo garigokala wakati wa utawala wa Babeli na wa Pashia. Seemu ya phiri ni ruwiya ambazo Danieli wazona. Ruwiya hizi zinatabiri kuhusu kuunuka na kugbwa kpwa tawala nyinji zisizo za Chimlungu na ushindi wa atu a Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Danieli na asenae ahahu 1:1-21

Mfalume Nebukadineza analoha 2:1-49

Mlungu anativya Shediraka, Meshaki na Abedinego 3:1-30

Mfalume Nebukadineza anafutwa utawalawe kpwa miaka sabaa 4:1-37

Mfalume Belishaza na maandishi ukutani 5:1-31

Mlungu anamtivya Danieli asiriwe ni simba 6:1-28

Ruwiya za Danieli 7:1—12:13

Danieli na asenae

¹ Mwaka wa hahu wa utawala wa Jehoyakimu, mfalume wa Juda, Nebukadineza, mfalume wa Babeli, wakpwezazangira Jerusalem. ² Phahi Mwenyezi Mlungu wamtiya mfalume Jehoyakimu mikononi mwa Nebukadineza phamwenga na seemu ya miyo ya nyumba ya kuvoya Mlungu. Naye achiitsukula hadi tsi ya Shinari, achendayinjiza phatu pha kuikira hazina kwenye nyumba ya mlunguwe.

³ Chisha ye mfalume achimlagiza Ashipenazi, mkpwulu wa maofisaage ahale seemu ya Aiziraeli kula nyumba ya chifalume na nyumba za vilongozi edze nao; ⁴ yani barobaro asio na virema, enye sura nono, enye ikima, amanyao mambo, agbwirao mambo upesi na enye uwezo wa kuhumika nyumbani mwa mfalume. Chisha aafundze kugomba na kuandika luga ya Chikalidayo. ⁵ Mfalume waamuru ahewe chakurya dza cho aryacho iye na uchi dza nyo anwao iye. Nao kala ni afundzwe kpwa muda wa miaka mihahu chisha aphirikpwe akaandze kumuhumikira mfalume. ⁶ Kahi ya atu ariotsambulwa kala ni Danieli, Hanania, Mishaeli na Azaria, atu a mbari ya Juda. ⁷ Ye mkpwulu wa maofisaa waapha madzina ganjina. Danieli wamuiha Beliteshaza, Hanania achimuiha Shediraka, Mishaeli achimuiha Meshaki na Azaria achimuiha Abedinego.

⁸ Ela Danieli wakata shauri mwakpwe moyoni kukala kandadziya najisi kpwa kurya chakurya wala kunwa uchi wa mfalume. Kpwa hivyo achimvoya ye mkpwulu wa maofisaa amruhusu asidzitiye najisi. ⁹ Phahi Mlungu wamjaliya Danieli, na achimuhenda ye mkpwulu wa maofisaa ampendelee na amuonere mbazi. ¹⁰ Ye mkpwulu achimuamba Danieli, “Naogopha sedze ye bwana wangu, mfalume, iye ariyekupangirani mtalo wa chakurya na chinwadzi, akaone tamnyinyiha dza go marika genu, kpwa riro mnihende niolagbwe.” ¹¹ Ndipho Danieli achigomba na ye muimirizi ariyetsambulwa ni ye mkpwulu wa maofisaa aimirire Danieli, Hanania, Mishaeli na Azaria achiamba, ¹² “Hunakuvoya uhujeze swiswi atumishio kpwa kuhupha mtsunga na madzi ga kunwa bahi kpwa muda wa siku kumi. ¹³ Chisha hulenganishe na nyo barobaro aryao chakurya cha chifalume ndipho ukate shauri kuhuhendera kulengana na vyo ndivyohuona.” ¹⁴ Phahi wakubali achiajeza kpwa muda wa siku kumi. ¹⁵ Siku kumi ziriphosira, achiaona ananyinyiha na akanona kuriko hara barobaro aryao chakurya chinono cha mfalume. ¹⁶ Bada ya hipho ye muimirizi wahupha mtsunga bahi kahuphere cho chakurya chinono na uchi wa mfalume.

¹⁷ Mlungu waapha marifwa aha barobaro a ne na achiahenda aelewe maandishi ga chila aina na ikima. Phamwenga na vivyo achimupha Danieli kuelewa ruwiya na ndoso za chila namuna.

¹⁸ Miaka mihahu ambayo kala ikaikpwa ni mfalume iriphosira, mkpwulu wa maofisaa waareha hara barobaro mbere za Nebukadineza. ¹⁹ Naye mfalume achigomba nao, achiona kukala taphana ariyekala dza Danieli, Hanania, Mishaeli na Azaria. Kpwa hivyo achiandza kumuhumikira mfalume. ²⁰ Phahi utu wowosi ariouauza, ikale ni ikima au kumanya mambo, iye waaona kukala anafwaha kano kumi kushinda aganga na apigi a mburuga osi ariokala kwenye ufalume wosi. ²¹ Naye Danieli waenderera kuhumika kuko hadi mwaka wa kpwandza wa mfalume Koreshi.

2

Ndoso ya mfalume Nebukadineza

¹ Mwaka wa phiri wa utawalawe, Nebukadineza waloha ndoso yomuhenda ayugike mwakpwe moyoni hadi achikosa usingizi. ² Ndipho ye mfalume achilagiza aganga, apigi a mburuga, atsai na enye ikima a Kalidayo edze amuambire yo ndoso ariyoiloha. Nao akpwezaima mbere. ³ Ndipho mfalume achiaambira, "Mimi nkaloha ndoso nayo ikahenda moyo wangu uyugike. Nami nalonda nimanye manaye." ⁴ Nao achimjibu ye mfalume kpwa luga ya Chiaramu achimuamba, "Ee mfalume, ishi hata kare na kare! Huambire swiswi atumishio yo ndoso, naswi hukuambire manaye." ⁵ Mfalume achiaambira, "Nikaamua hivi; ni muniambire yo ndoso yenye na mniambire manaye. Musiphohenda hivyo, vilungo vyenu vindakatwa-katwa na nyumba zenu zibomolwe. ⁶ Ela muchinisekurira yo ndoso na kuniambira manaye, nindakuphani zawadi na ishima kulu. Phahi nisekurirani yo ndoso na muniambire manaye." ⁷ Nao achimjibu kano ya phiri achiaamba, "Ee mfalume, huambire yo ndoso swiswi atumishio naswi hundakuambira manaye." ⁸ Mfalume achiamba, "Namanya kamare kukala mnalonda kuangamiza wakati kpwa kukala mnamanya vyo nchivyogomba tavindagaluka. ⁹ Ichikala tamundaniambira yo ndoso, adabu yenu ni mwenga. Mkapanga njama munichenge na kuniambira maneno mai mchikuluphira kukala ndagaluzi maazo. Kpwa hivyo niambirani yo ndoso nami ndamanya kukala munaweza kuniambira manaye." ¹⁰ Nyo enye ikima a Kalidayo achimuamba mfalume, "Phapha duniani taphana mutu awezaye kukutimizira ulondago. Taphana mfalume ariyeuza aganga au apigi a mburuga au enye ikima a Kalidayo utu dza uhu, hata akale ni mkpwulu na mwenye nguvu chiasi gani. ¹¹ Utu uulondao uwe mfalume ni mgumu, taphana mutu awezaye kukufwenurira isiphokala yo milungu, nayo taisagala na atu."

¹² Gaga gamtsukiza sana mfalume, achilagiza enye ikima osi a Babeli aolagbwe. ¹³ Phahi ro lagizo ra kuolaga nyo enye ikima richtangazwa. Na achihuma atu akamuendze Danieli na asenae ili aolage. ¹⁴ Danieli kpwa makini na busara waphiya kpwa Arioko mkpwulu wa arindzi a mfalume ambaye kala akatuluka kpwendaolaga enye ikima a Babeli. ¹⁵ Achimuamba Arioko, "Mbona ro lagizo ra mfalume ni kali namuna hiyo?" Arioko achimsemurira Danieli garigohendeka. ¹⁶ Phahi Danieli wainjira kpwa mfalume achendamvoya amuphe wakati ili aweze kumuambira mana ya yo ndoso.

¹⁷ Ndipho Danieli achiphya kpwakpwe nyumbani achendaambira asenae, yani Hanania, Mishaeli na Azaria, ¹⁸ achiaambira avoye Mlungu wa mlunguni aonere mbazi kuhusu siri ya yo ndoso ili asiolagbwe phamwenga na enye ikima anjina a Babeli. ¹⁹ Ndipho Danieli achifwenurirwa mana ya yo ndoso usiku kwenye maono. Naye achimshukuru Mlungu wa mlunguni ²⁰ achiaamba, "Naritogolwe dzina ra Mlungu hata kare na kare, mana ikima na uwezo ni wakpwe.

²¹ Iye agaluzaye wakati na minga, ndiye ausaye na kutawaza afalume, ndiye aphaye ikima atu a ikima na ndiye aaphaye marifwa aho ario na marifwa.

²² Iye nkufwenula mambo ga ndani garigofwitsika, iye anamanya garigo jizani, chisha ko kpwakpwe ndiko kukalako mwanga.

²³ Nakushukuru na kukutogola uwe Mlungu wa akare angu, mana ukanipha ikima na mkpwotse, nawe ukanionyesa hurichokuvoya, mana ukahumanyisa gara mfalume alondago."

²⁴ Kpwa hivyo Danieli waphiya kpwa Arioko, ariyekala akatsambulwa ni mfalume aolage enye ikima a Babeli achimuamba, "Usiaolage nyo enye ikima. Niphirika kpwa mfalume nami ndamuambira mana ya yo ndosoye."

²⁵ Arioko achihenda wangbwi wa kumphirika Danieli kpwa mfalume achen-damuamba, "Nikaphaha mutu kahi ya atu ariotsamizwa kpwa lazima kula Juda ambaye anaweza kukuambira mana ya yo ndosoyo." ²⁶ Ye mfalume achimuamba Danieli ambaye dzina ranjina kala ni Beliteshaza, "Dze, unaweza ukanisemurira yo ndoso nriyoloha na ukaniambira manaye?" ²⁷ Danieli wamjibu ye mfalume achimuamba, "Taphana mutu wa ikima, mpigi wa mburuga, mganga wala mwenye ujuzi wa nyenyezi awezaye kukuambira uwe mfalume ndoso iyo na manaye. ²⁸ Ela kuna Mlungu ko mlunguni ambaye nkuika wazi siri, naye akammanyisa mfalume Nebukadineza mambo ndigohendeka siku zedzazo. Vivi ndakuambira ndosoyo na ruwiyayo iriyokpwezera mwako chitswani uriphokala urere mwako chitandani. ²⁹ Wakati uriphokala urere mwako chitandani, waloha kuhusu mambo ndigohendeka badaye. Naye Mlungu aikaye wazi siri ya ndoso wakuonyesa gara ndigohendeka. ³⁰ Siyaikirwa wazi siri ya ndoso ihi kpwa kukala nina ikima kushinda atu osi, ela ni kpwa sababuyo uwe mfalume ili umanye mana ga yo ndosoyo na maazogo.

³¹ "Uwe mfalume, waloha chizuka chikulu. Chizuka hicho chenye nguvu na cha kung'ala-ng'ala sana, kala chiimire mberezo nacho kala chinatisha. ³² Chitswa cha chizuka chichi kala ni cha zahabu swafi, chifuwache na mikonoye kala ni ya feza, ndaniye na nyongaze kala ni za shaba. ³³ Maguluge kala ni ga chuma, seemu ya nyayoze kala ni chuma na seemu kala ni ulongo uchiochwa. ³⁴ Wakati uriphokala unalola, phakatwa dziwe kulu, naro tarikatirwe ni mwanadamu, naro richibanda zo nyayo za chuma na ulongo, nazo zichivundzika vipande-vipande. ³⁵ Chisha cho chuma, nyo ulongo, shaba, feza na zahabu, vyosi vyavundzika vipande-vipande chivyamwenga, na vichikala dza wiswa wa phatu pha kuwagira wakati wa kazikazi. Phuto richedza richiuphepherusa nao tauyaonekana tsona. Ela ro dziwe kulu ro banda cho chizuka, ragaluka mwango mkpwulu na richiodzaza dunia yosi.

³⁶ "Iyo ndiyo yo ndosoyo, nami ndakuambira manaye: ³⁷ Ee mfalume, uwe u mfalume wa afalume uriyehewa ufalume, uwezo, nguvu na nguma ni Mlungu wa mlunguni. ³⁸ Chisha achikuhenda utawale anadamu osi, nyama osi a tsakani na nyama osi a mapha. Uwe u cho chitswa cha zahabu. ³⁹ Bada ya ufalumeo, kundazuka ufalume wanjina urio na uwezo mchache kuriko uhu wako, chisha kundazuka ufalume wa hahu ambao ni dza shaba ndio tawala dunia yosi. ⁴⁰ Bada ya falume zizo kundazuka ufalume wa ne ndiokala na nguvu dza chuma, kpwa mana chuma nkuvundza-vundza na kusaga-saga vitu vyosi, ndipho nyo ufalume uho undavundza-vundza na kusaga-saga falume zirizotanguliya. ⁴¹ Na vyo uchivyoona, nyayoze na malage ni ga chuma na seemu ni ga ulongo, manaye ni nkukala ufalume uho undaganyika. Ela ufalume uho undakala na nguvu za chuma chiasi fulani, dza uchivyoona chuma chikatsanganywa na ulongo. ⁴² Seemu zanjina za ufalume zindakala na nguvu dza chuma, ela zanjina tazindakala phamwenga dza viratu ambavyo chuma tachiweza kutsanganyika na ulongo. ⁴³ Cho chuma chichotsanganywa na ulongo ni falume ndizojeza kuungana na falume zanjina kpwa kulózana atu aho ili atiye nguvu falume zao. Ela tavindakala, mana chuma tachiweza kutsanganywa na ulongo. ⁴⁴ Na wakati uho wa afalume aho Mlungu wa mlunguni andaandzisha ufalume ambao taundavundzwa, wala taundarichirwa atu anjina. Ufalume uho undavundza-vundza falume zizi zosi nao undakala ta kare na kare. ⁴⁵ Dza uchivyoona dziwe rakatwa kula mwangoni, na tarikatirwe ni mkpwono wa mwanadamu naro ravundza-vundza cho chuma, shaba, ulongo, feza na yo zahabu. Mlungu mkpwulu akakuonyesa uwe mfalume gara ndigohendeka siku zedzazo. Ndoso iyo ni ya kpweli na manaye ni ya kukuluphirika."

⁴⁶ Ndipho mfalume Nebukadineza achidzibwaga chimabumabu achimupha ishima Danieli na achilagiza atu amlavire Danieli sadaka na uvumba. ⁴⁷ Mfalume achimuamba Danieli, "Kpweli Mlungu wenu ni Mlungu mkpwulu kushinda milungu yosi na Bwana wa afalume, na anaweza kuika wazi siri, mana ukaweza kuika wazi siri ya ndoso ihi." ⁴⁸ Ndipho ye mfalume achimupha Danieli cheo cha dzulu na zawadi kulu-kulu, achimuhenda akale liwali wa jimbo rosi ra Babeli na mkpwulu wa enye ikima osi. ⁴⁹ Danieli wamvoya mfalume aahende Shediraka, Meshaki na Abedinego kukala aimirizi a mambo gosi ga jimbo ra Babeli, ela Danieli achisala dzumbani mwa mfalume.

3

*Asena a Danieli anarema
kusujudiya chizuka cha zahabu*

¹ Mfalume Nebukadineza watengeza chizuka cha zahabu chokala na chimo cha mita mirongo miiri na sabaa, na upana wa mita tahu. Achichiimisa tsi ya kugbwa ya Dura,

iriyo jimbo ra Babeli. ² Chisha mfalume Nebukadineza achilagiza akulu a maliwali, maakida, maliwali, ashauri, aiiki a azina, aamuli, na amanyi a shariya na akulu osi a majimbo, edze kwenye sharee ya kutenga cho chizuka arichokala akachiimisa. ³ Phahi nyo akulu a maliwali, maakida, maliwali, ashauri, aiiki a azina, aamuli, na amanyi a shariya na akulu osi a majimbo akusanyika ili atenge cho chizuka ambacho mfalume Nebukadineza kala akachiimisa, osi aima mberewe. ⁴ Ye mpigi wa mbiru wa mfalume watangaza kpwa sauti kulu achiamba, "Mwi atu a chila kabila na chila taifa na chila luga, mfalume akalagiza muhende hivi: ⁵ Mundiphosikira sauti za magunda, vivoti, mazeze, vinanda, ngephephe, ndzumari na aina zosi za vifwaya, mwimwi ni mugbwe photsi na muabudu cho chizuka cha zahabu ambacho mfalume Nebukadineza akachiimisa, ⁶ na yeyesi ambaye kandachigbwerera na kuchiabudu mara mwenga andatsuphiwa kwenye chumba cha moho mkali." ⁷ Kpwa hivyo atu osi ariphosikira sauti za magunda, vivoti, mazeze, vinanda, ngephephe, na aina zosi za vifwaya, agbwa na achiabudu cho chizuka chirichoimiswa ni mfalume Nebukadineza.

⁸ Ela Akalidayo fulani akpwedza achiashitaki nyo Ayahudi. ⁹ Achimuamba mfalume Nebukadineza, "Ee mfalume ishi ta kare na kare! ¹⁰ Uwe mfalume walagiza kukala chila mutu achisikira sauti za magunda, vivoti, mazeze, vinanda, ngephephe, ndzumari na aina zosi za vifwaya, ni lazima adzibwage na kuabudu cho chizuka cha zahabu. ¹¹ Na mutu yeyesi ambaye kandagbwa na kuabudu andatsuphiwa ndani ya chumba cha moho mkali. ¹² Phahi kuna Ayahudi fulani ambao waatsambula akale aimirizi a mambo ga jimbo ra Babeli yani Shediraka, Meshaki na Abedinego. Atu aha taakuphunda na piya taahumikira milunguyo wala kuabudu cho chizuka cha zahabu urichoimisa."

¹³ Ndipho Nebukadineza achitsukurwa sana achilagiza Shediraka, Meshaki na Abedinego arehwe mberewe. Phahi atu aha arehwa mbere za mfalume. ¹⁴ Nebukadineza achiaambira, "Vino mwi ano Shediraka, Meshaki na Abedinego, ni kpweli kukala tamuhumikira milungu yangu wala kuabudu cho chizuka cha zahabu nrichoimisa? ¹⁵ Vivi mndiphosikira sauti za magunda, vivoti, mazeze, vinanda, ngephephe, ndzumari na aina zosi za vifwaya, gbwani na muabudu cho chizuka nrichotengeza namwi mundakala salama. Ela msiphochiabudu, mundatsuphiwa ndani ya chumba cha moho mkali mara mwenga. Vino ni mlungu yuphi awezaye kukuokolani kula mwangu mikononi?" ¹⁶ Shediraka, Meshaki na Abedinego amjibu ye mfalume achiamba, "Ee Nebukadineza, tahuna haja ya kudzihehera kuhusu dzambo hiri. ¹⁷ Ichikala undahutsupha chumba cha mohoni mkali, Mlungu wehu humuhumikiraye anaweza kuhutivya na nyo moho mkali, naye andahuokola kula mwako mikononi, uwe mfalume. ¹⁸ Ela hata napho kandahenda hivyo, ee mfalume, manya kukala tahundahumikira milunguyo bii wala kuabudu cho chizuka cha zahabu urichoimisa."

¹⁹ Phahi Nebukadineza watsukizwa sana ni Shediraka, Meshaki na Abedinego hadi usowe uchibadilika. Iye walagizira nyo moho uenjerezwe kano sabaa kuriko kawaida. ²⁰ Chisha achilagiza atu enye mkpwtose kahi za majeshige aafunge Shediraka, Meshaki na Abedinego na aatsuphe kwenye cho chumba cha moho mkali. ²¹ Phahi atu aha afungbwa na achitsuphiwa kwenye chumba cha moho mkali kuno akavwala kandzu zao, suruwale, viremba na mavwazi gao ganjina. ²² Kpwa kukala mfalume kala akalagiza chisiru na nyo moho kala ni munji sana, hara atu ariotsupha Shediraka, Meshaki na Abedinego aolagbwa ni ro reti ra moho. ²³ Atu aha ahahu Shediraka, Meshaki na Abedinego, agbwa kahi-kahi ya cho chumba cha moho mkali kuno akafungbwa.

²⁴ Ndipho mfalume Nebukadineza achiangalala, achiunuka upesi achiaambira ashauri, "Kpwani, swino tahutsuphire atu ahahu achiofungbwa mura mohoni?" Nao achimjibu achiamba, "Ee ni vivyo mfalume." ²⁵ Naye achijibu achiamba, "Vino mbona naona atu a ne ambao taafungirwe ananyendeka kahi-kahi ya nyo moho tsona taaphya. Chisha ye wa ne ni dza mwana wa mlungu."

²⁶ Phahi Nebukadineza achisengera pho phenye mryango wa chumba cha moho mkali achiha, "Shediraka, Meshaki na Abedinego, atumishi a Mlungu Ariye Dzulu Zaidi, tulukani mo mohoni mwedze kondze," nao achituluka. ²⁷ Akulu a maliwali, maakida, maliwali na ashauri akusanyika phamwenga na achiona kukala nyo moho tauyaaocha. Nyere zao, nguwo zao taziphyere na kala taanuka mosi. ²⁸ Nebukadineza wagomba achiamba, "Naatogolwe Mlungu wa Shediraka, Meshaki na Abedinego achiyehuma malaikawe kutivya atumishie. Aho amkuluphira na achivundza lagizo ra mfalume na kulavya miri yao badala ya kuhumikira na kuabudu mlungu wanjina isiphokala Mlungu wao enye. ²⁹ Kpwa hivyo naamuru kukala atu a chila kabila, a chila taifa na a chila luga ndiogomba chinyume cha Mlungu wa Shediraka, Meshaki na Abedinego andakatwa vilungo vyao chimwenga-chimwenga na nyumba zao zindabomolwa. Mana takuna

mlungu awezaye kutivya dza hivi.”³⁰ Phahi mfalume achiapandiza vyeo Shediraka, Meshaki na Abedinego ko jimbo ra Babeli.

4

Ndoso ya phiri ya mfalume Nebukadineza

¹ Mimi mfalume Nebukadineza nahuma ujumbe kpwenu mwimwi atu a chila taifa na chila luga msagalao duniani kosi. Nakuvoyani msagale na amani tele. ² Naona ni vinono nikumanyiseni ishara na maajabu ambago Mlungu Ariye Dzulu Zaidi wanihendera.

³ Isharaze ni kulu sana,
na maajabuge ni ga nguvu!

Ufalumewe tauna mwisho,
na mamlakage gandadumu kula chivyazi hadi chivyazi.

⁴ Mimi Nebukadineza kala ni phangu kaya kwenye dzumba rangu ra chifalume na mambo gangu kala gananihihirato na naenderera kuongokerwa. ⁵ Ela siku mwenga náloha ndoso yoniogofyera; naona ruwiya yoniondosa wakati kala nrere mwangu chitandani. ⁶ Phahi nálagizira atu osi enye ikima a Babeli edze mbere zangu, ili anisemurire mana ya ndoso nriyoloha. ⁷ Ndipho aganga, apigi a mburuga, enye ikima a Kalidayo na ajuzi a nyenyezi akpwedza, nchiasemurira yo ndoso, ela taphana ariyeweza kuniambira manaye. ⁸ Mwishowe, phakpwedza Danieli (ariyeihwa Beliteshaza, dza dzina ra mlungu wangu, Beli) ambaye ndaniye muna roho ya mlungu mitakatifu. Nami nchimuambira yo ndoso.

⁹ Nchimuambira, “We Beliteshaza, mkpwulu wa aganga, namanya uwe una roho ya mlungu mitakatifu, chisha takuna siri iriyongumu kpwako, vyo nrivyoloha ni hivi na navoya uniambire manaye: ¹⁰ Wakati kala nrere chitandani, náloha muhi mure sana kahi-kahi ya dunia. ¹¹ Muhi wakula na uchikala na nguvu na chirereche chichifika mlunguni, nao uchikala unaonewa ni atu aishio mwisho wa dunia. ¹² Makodzage kala ni manono na matundage manji kala ganakola kukala chakurya cha atu osi. Nyama a tsakani atindizha tsinze, nyama a mapha asagala dzulu ya pandaze na viumbe vyosi vyarya kula muhi uho.

¹³ “Kwenye yo ruwiya nriyoona wakati kala nrere chitandani, naona mrindzi, mtakatifu, yetserera kula mlunguni. ¹⁴ Ye mrindzi wakota kululu achiamba, ‘Ukateni nyo muhi muubwage, zo pandaze mzikatekate, phululani go makodzage na go matundage mgatsamule-tsamule. Nyo nyama a tsakani naachimbire kula pho peponi na nyo nyama a mapha auke kwenye zo pandaze. ¹⁵ Ela cho chisichi msiching’ole, chiricheni pho vuveni kuno chikafungbwa silisili ya chuma na shaba.

“Mutu hiyu naalwame manena ga mlunguni, mricheni aishi na nyama a tsakani kahi ya mimea ya tsi. ¹⁶ Achiliye ya chibinadamu naigaluzwe, ahewe achili ya nyama kpwa muda wa miaka sabaa. ¹⁷ Hukumu ihi ikedza kutsupira lagizo ra arindzi, amuri ikatangazwa ni nyo atakatifu, ili hao ario moyo amanye kukala iye Ariye Dzulu Zaidi ni mfalume wa falume zosi za anadamu na nkumupha ufalume iye amlondaye, chisha nkumuhenda mfalume hata ye mutu wa tsini kabisa.’

¹⁸ “Mimi mfalume Nebukadineza náloha ndoso ihi. Vivi uwe Beliteshaza, niambira manaye kpwa kukala enye ikima osi kahi ya ufalume wangu akashindwa kuniambira, ela uwe unaweza mana ndaniyo muna roho ya mlungu mitakatifu.”

¹⁹ Ndipho Danieli, ambaye dzinare kala ni Beliteshaza, waangalala kpwa muda, na maazoge gachimyuga. Ye mfalume achimuambira, “Beliteshaza, usiyugbwe ni yo ndoso wala yo manaye.” Beliteshaza achimuambira, “Bwana wangu, baha kala yo ndoso na manaye inahusu maaduigo ela si uwe. ²⁰ Uwe waona muhi mkpwulu ambao chirereche chafika mlunguni na atu osi duniani achiuona. ²¹ Makodzage kala ni manono nao kala una matunda manji gakuweza kurisa atu osi. Nyama a tsakani atindizha tsini ya pepheyo na nyama a mapha adzenga nyumba zao kwenye pandaze. ²² Uwe ndiwe nyo muhi, ee mfalume. Uwe ukakala mkpwulu tsona mwenye nguvu. Ukuluo ukakula hadi kufikira mlunguni na utawalao ukafika hadi mwisho wa dunia. ²³ Chisha uwe mfalume waona mrindzi, mtakatifu, aredza kula mlunguni na kuamba, ‘Ukateni nyo muhi muubwage na muubanange-banange, ela cho chisichi msiching’ole, chiricheni pho vuveni kuno chikafungbwa silisili ya chuma na shaba. Mutu hiyu naalwame manena ga mlunguni na aishi na nyama a tsakani hadi miaka sabaa isire.’

²⁴ “Manaye ni hino ee mfalume: Ihi ni amuri ya ye ariye dzulu ambayo akailavya chinyumecho uwe bwana wangu, mfalume. ²⁵ Uwe undazolwa uphiye kure na atu na undaishi na nyama a tsakani. Undarya nyasi dza ng’ombe na undalwama na manena

kpwa muda wa miaka sabaa hadi ndiphomanya kukala iye Ariye Dzulu anatawala ufalume wa anadamu na nkumupha ufalume yeyesi amlondaye. ²⁶ Na ro lagizo ra kuricha cho chisichi na miziye, manaye ni kukala ufalumeo undaimarishwa tsona ndiphotambukira kukala Mlungu wa mlunguni ndiye atawalaye. ²⁷ Kpwa hivyo uwe mfalume, phundza ushauri wangu. Richa kuhenda dambi na uhende haki. Richa makosago kpwa kuonera mbazi aonerwao, mendzerepho siku za kuongokerwako, nkuenjerezwa.”

Ndosu inatimiya

²⁸ Mambo gosi gaga gamphaha mfalume Nebukadineza. ²⁹ Miezi kumi na miiri badaye, ariphokala ananyendeka dzulu ya nyumbaye ya chifalume ko Babeli, ³⁰ iye waamba, “Uno si mudzi mkpwulu wa Babeli, ambao naudzenga kpwa nguvu zangu kpwa ajili ya nguma yangu ili ukale makalo gangu ga chifalume?”

³¹ Kabila ya mfalume kumala kugomba, kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Ee mfalume Nebukadineza, phundza ujumbe huno kukuhusu! Uwe si mtawala tsona. ³² Undazolwa uphiye kure na anadamu nawe undaishi na nyama a tsakani. Undarya nyasi dza ng’ombe kpwa miaka sabaa hadi umanye kukala iye Ariye Dzulu anatawala falume zosi za anadamu, na nkumupha utawala mutu amlondaye.” ³³ Phapho hipho neno riro kuhusu ye Nebukadineza ratimizwa. Wazolwa kahi ya anadamu, na achirya nyasi dza ng’ombe. Walwamiswa ni manena hadi malalika gachikala mare dza nyoya za kozi na kombeze zichikala dza za nyama wa mapha.

³⁴ Mwisho wa yo miaka sabaa, mimi Nebukadineza nálola mlunguni, na achili zangu zichiniuyira. Nami nchintogola iye Ariye Dzulu Zaidi. Námogola na kumupha ishima iye ariye moyo hata kare na kare.

Mana utawalawe tauna mwisho

na ufalumewe unadumu kula chivyazi hadi chivyazi.

³⁵ Osi asagalao duniani taonewa dza chitu,

naye nkuhenda amenzavyo kahi ya viumbe vya mlunguni
na kahi ya viumbe vya duniani.

Taphana awezaye kumpinga

wala kumuza, “Ukahendani?”

³⁶ Wakati uho achili zangu ziriphoniuyira, ishima yangu, fahari na nguma ya ufalume wangu vyaniuyira. Ashauri angu na vilongozi angu akpwezaniendza, nchiuyizirwa ufalume chisha nchiwendwa mkpwulu kuriko pho mwandzo. ³⁷ Vivi mimi Nebukadineza namtogola, namuunula na kumuishimu mfalume wa mlunguni, mana kazize zi sawa na njiraze ni za haki, na nyo adziunulao iye anaweza kuatsereza.

5

Ukuta unaandikpwa maneno

¹ Bada ya miaka minji, mfalume Belishaza wausira sharee vilongozie elufu mwenga na achinwa uchi phamwenga nao.

² Belishaza ariphokala akaandza kulewa, walagiza miyo ya zahabu na ya feza ambavyo kala ikahalwa ni ise, Nebukadineza kula nyumba ya kuvoya Mlungu ko Jerusalem, ili ye mfalume, vilongozie, ahee na anachetue akale andavinwerera uchi. ³ Phahi areha yo miyo ya zahabu na ya feza ambavyo yahalwa kula nyumba ya kuvoya Mlungu ko Jerusalem. Naye mfalume na vilongozie, ahee na anachetue ainwerera uchi. ⁴ Anwa uchi kuno anatogola milungu yotengezwa na zahabu, feza, shaba, chuma, mihi na mawe.

⁵ Gafula fumba ra mwanadamu raoneka rinaandika ukutani kwenye nyumba ya mfalume kulolana na phatu pha kuikira taa. Mfalume piya waona ro fumba wakati kala rinaandika. ⁶ Phahi mfalume waangalala na usowe uchibadilika na mavwindige gachikakama kpwa wuoga. ⁷ Mfalume wakota kululu areherwe apigi a mburuga, enye ikima a Kalidayo na atu enye ujuzi wa nyenyezi. Ariporehwa, mfalume achiambira nyo enye ikima a Babeli, “Mutu yeyesi ndiyeweza kusoma maandishi gaga na kuniambira manaye, andavwikipwa vwazi ra rangi ya zambarau na mkpwufu wa zahabu mwakpwe singoni chisha andakala mutu wa hahu kpwa cheo kahi ya ufalume.” ⁸ Phahi enye ikima osi a mfalume akpwezwa, ela taayaweza kusoma go maandishi wala kumuambira manaye. ⁹ Ndipho mfalume Belishaza waogopha zaidi hadi usowe uchizidi kubadilika. Na vilongozie achiinjirwa ni wasiwasi.

¹⁰ Nine wa mfalume ariphosikira sauti za mfalume na vilongozie, wainjira chumba chikulu cha sharee achiamba, “Ee mfalume ishi ta kare na kare! Usiungalale wala usoo usigaluke. ¹¹ Kahi za ufalumeo muna mutu ariye na roho ya milungu. Wakati wa

sowe, ndani ya mutu iye mwaonekana mwanga, kuelewa na ikima. Sowe Nebukadineza wamuika mutu iye akale mkpwulu wa aganga, apigi a mburuga, enye ikima a Kalidayo na atu ario na ujuzi wa nyenyezi, ¹² kpwa kukala nkuhenda mamboge vinono sana, ana marifwa na ujuzi wa kutafasiri ndoso, kuvugula mafumbo na kutatuwa matatizo. Mutu iye ni Danieli, ambaye mfalume wamuiha Beliteshaza. Sambi naahwe naye andakuambira manaye.”

¹³ Phahi Danieli warehwa mbere za mfalume. Ye mfalume achimuamba, “We ndiwe Danieli, mmwenga wa atu ariotsamizwa kpwa lazima na kurehwa ni baba kula Juda? ¹⁴ Nikasikira kukala una roho ya milungu, na kukala una mwanga, kuelewa na ikima. ¹⁵ Phahi nyo enye ikima na aganga akarehwa mbere zangu asome higa maandishi aniambire manaye, ela akashindwa. ¹⁶ Mimi nkasikira kukala unaweza kulavya mana na kuika wazi siri ya ndoso. Phahi ichikala unaweza kusoma na kuniambira manaye, undavwipwa vwazi ra rangi ya zambarau na mkpwufu wa zahabu mwako singoni, nawe undakala wa hahu kpwa cheo kwenye ufalume uhu.”

¹⁷ Ndipho Danieli achimjibu ye mfalume achiamba, “Unaweza kusala nazo mwenye zo zawadi, au umuphe mutu wanjina, ela mino ndakusomera go maandishi na nikuambire manaye. ¹⁸ Ee mfalume, Mlungu mkpwulu wamupha sowe Nebukadineza ufalume, ukulu, nguma na utukufu. ¹⁹ Kpwa sababu ya ukulu ariomupha, atu a chila taifa na chila kabila akakama na kuogopha. Waolaga yeyesi ariyemenda kumuolaga na kuricha moyo mutu ariyemenda kumricha moyo. Wakpweza cheo mutu yelonda kumukpweza cheo na kutsereza cheo yeyesi ariyelonda. ²⁰ Ela ariphoandza kudziunula na kukala na roho ngumu, wauswa pho chihini, chihiche cha utawala na ngumaye ichiuswa. ²¹ Wazolwa achiphiripkwa kure na anadamu, achiliye ichihendwa dza ya nyama na achiishi phamwenga na maforo. Warya nyasi dza ng’ombe na mwiriwe uchilwama na manena hadi ariphomanya kukala Mlungu Ariye Dzulu Zaidi anatawala falume za anadamu naye nkumupha ufalume yeyesi amlondaye. ²² Ela uwe mwanawe Belishaza kuyagbwa maguluni dzagbwe wamanya mambo gaga gosi. ²³ Ela ukadziunula chinyume na Mwenyezi Mlungu wa mlunguni nawe ukareherwa miyo ya nyumba ya kuvoya Mlungu, chisha uwe, vilongozio, acheo na anachetuo mkainwerera uchi. Mukatogola milungu ya feza na zahabu, ya shaba, chuma na mawe, milungu isiyoonu, kusikira wala kumanya. Ela ye Mlungu ambaye kuphuma kpweni na njira zenu zi mwakpwe mkpwononi, tamukamuishimu. ²⁴ Ndiyo mana Mlungu akahuma mkpwono uandike maandishi gaga.

²⁵ “Maandishi genye ni: MENE, MENE, TEKELI, NA PERESI. ²⁶ Mana ya maandishi ni hino: MENE, Mlungu akaolanga siku za utawalao na kuzikomesa. ²⁷ TEKELI, ukapimwa mizanini na ukaonekana ni mphepheya. ²⁸ PERESI, utawalao ukaganywa nao ukahewa Amedi na Apashia.”

²⁹ Phahi Belishaza achilagiza Danieli avwikpwe vwazi ra rangi ya zambarau na mkpwufu wa zahabu mwakpwe singoni, chisha achitangazwa kukala iye ni mutu wa hahu kpwa cheo kwenye utawala.

³⁰ Usiku uho Belishaza, mfalume wa Kalidayo achiolagbwa. ³¹ Naye Dario, Mmedi achihala nyo ufalume, naye kala ana miaka mirongo sita na miiri.

6

Danieli anatsuphiwa kwenye dibwa ra simba

¹ Mfalume Dario ariphoandza kutawala, waamua kutsambula akulu a maliwali gana mwenga na mirongo miiri kuimirira mambo ga ufalume wosi. ² Piya watsambula aimirizi ahahu, mmwenga wao kala ni Danieli. Nyo akulu a maliwali kala ni alavye isabu kpwa hano aimirizi, ili mfalume asiphaye asara. ³ Phahi Danieli waonekana kukala bora kuriko aimirizi na akulu a maliwali osi, mana iye kala achihenda mamboge vinono sana. Kpwa sababu iyo mfalume achipanga kumuhenda chilongozi wa ufalume wosi. ⁴ Phahi nyo aimirizi anjina na akulu a maliwali aendza utu wa kumshitakira Danieli kuhusiana na ulongoziwe, ela taaphahire utu wa kumshitakira wala ila yoyosi. Mana Danieli kala ni mutu muaminifu, kayapuzza majukumuge wala kuhenda ufsadi wowosi. ⁵ Phahi atu aha achiamba, “Tahundaweza kuona utu wa kumshitakira Danieli isiphokala utu unaohusu shariya ya Mlunguwe.”

⁶ Ndipho nyo aimirizi na akulu a maliwali achikubaliana achiphiya kpwa mfalume achendamamba, “Ee mfalume Dario, ishi ta kare na kare! ⁷ Swiswi uriohutsambula, yani aimirizi, maakida, akulu a maliwali, ashauri na maliwali hosi hukaphahana kukala inafwaha ee mfalume ulavye amuri na kuhakikisha kukala indalungbwa. Amuru kukala

kpwa muda wa siku mirongo mihahu takuna mutu yeyesi ndiye ruhusiya kuvoya chochosi kula kpwa mlungu yeyesi, au kula kpwa mutu yeyesi isiphokala uwe mfalume. Mutu yeyesi ndiyevundza amuri ihi naatsuphiwe dibwa ra simba. ⁸ Vivi lavya yo amuri na uitiye saini kukala taindagaluzwa kulengana na shariya ya Amedi na Apashia ambayo taigaluzwa.” ⁹ Kpwa hivyo mfalume Dario watiya saini yo amuri.

¹⁰ Phahi Danieli ariphomanya kukala go maandishi gakatyiwa saini, wauka achen-dapanda chumba cha gorofani cha nyumbaye, chirichokala na madirisha gokala wazi kulola Jerusalem. Achichita mavwindi mbere za Mlunguwe achimvoya na kumlavira shukurani kano tahu chila siku dza arivyokala akabara kuhenda. ¹¹ Ndipho atu aha ariokubaliana kuhenda njama kuhusu Danieli, akutana achihiya kpwa Danieli achendankuta anavoya na kumririra Mlungu amterye. ¹² Phahi aphiya kpwa mfalume achendagomba naye kuhusu yo amuriye. Achiamba, “Ee mfalume, dze, we kuyatiya saini amuri iambayo kukala mutu yeyesi ndiyevoya mlungu yanjina na mutu wanjina mbali na kuvoya uwe kpwa muda wa siku mirongo mihahu, andatsuphiwa dibwa ra simba?” Ye mfalume achijibu achiamba, “Gago ni ga kpweli kulengana na shariya ya Amedi na Apashia isiyogaluzika.” ¹³ Ndipho achimjibu mfalume achimuamba, “Danieli ambaye ni mmwenga wa atu ariotsamizwa kpwa lazima kula Juda kakuishimu, uwe, ee mfalume wala amuriyo uriyoitiya saini. Iye achere voya kano tahu kpwa siku.”

¹⁴ Mfalume ariphosikira maneno higa wayugika sana na achikala anaenda njira ya kumtivya Danieli, phahi wahenda chadi cha kulonda kumtivya hadi dzuwa richtswa. ¹⁵ Hara atu akutana achimlunga mfalume Dario achendamuamba, “Ee mfalume manya kukala kulengana na shariya ya Amedi na Apashia, takuna shariya wala amuri yoyosi inayoweza kugaluzwa bada ya kutuluzwa ni mfalume.”

¹⁶ “Ndipho mfalume achilagiza Danieli arehwe, na achitsuphiwa ndani ya dibwa ra simba. Mfalume achimuamba Danieli, ‘Ye Mlungu umuhumikiraye siku zosi naakutivye!’ ” ¹⁷ Pharehwa dziwe richibwiningiza nyo mromo wa ro dibwa, mfalume achiritiye muhuri na mihuri ya akulue ili phasigaluzwe chitu kuhusu Danieli. ¹⁸ Bada ya hipho mfalume wauya kpwakpwe kaya. Usiku uho kayarya, kayapigirwa ngoma na achikala na chauluwe.

¹⁹ Kuriphocha, mfalume wafululiza hadi ko kwenye ro dibwa ra simba. ²⁰ Aripohofika phephi, wamuiha Danieli kuno ana wasiwasi achiamba, “Ee Danieli, mtumishi wa Mlungu ariye moyo, dze, ye Mlungu umuhumikiraye siku zosi akaweza kukutivya na nyo simba?” ²¹ Naye Danieli achimjibu mfalume achiamba, “Ee mfalume, ishi ta kare na kare!” ²² Mlungu wangu akahuma malaikawe, akedzafunga kanwa za nyo simba na taanihendere chitu, mana sionekanire na kosa rorosi na hata uwe sidzangbwekukukosera.” ²³ Phahi mfalume achihererwa sana, na achilagiza Danieli atuluzwe mo dibwani. Achituluzwa naye kayaonekana na mgbwaruto wowosi mwakpwe mwirini, kpwa kukala kala anamkuluphira Mlungu. ²⁴ Chisha mfalume achilagiza nyo ariokala akamshitaki Danieli akarehwe. Arehwa phamwenga na ana aho na achetu ao, osi achitsuphiwa ndani ya dibwa ra simba. Nyo simba achiaurukira, achiamwamula-mwamula kabila taadzangbweguta photsi.

²⁵ Ndipho mfalume Dario achiandika baruwa kpwa atu a chila taifa ranjina na a chila luga duniani. Baruwa yenye kala inaamba, “Nakutakirani mkale na amani. ²⁶ Ninalavya amuri kukala atu osi kahi ya ufalume wosi naamuogophe Mlungu wa Danieli na akakame mbereze.

Mana ni Mlungu ariye moyo
na anaishi ta kare na kare,
ufalumewe taundabanangbwa,
na mamlakage tagana mwisho.

²⁷ Iye nkukombola na kutivya,
iye nkuhenda ishara na vilinje
ko mlunguni na duniani,
iye akativya Danieli
kula kpwa nguvu za simba.”

²⁸ Phahi Danieli achiongokerwa wakati wa utawala wa Dario na wakati wa utawala wa Koreshi, Mpashia.

¹ Mwaka wa kpwandza wa utawala wa Belishaza mfalume wa Babeli, Danieli waloha ndoso na achiona ruwiya ariphokala arere phakpwe chitandani. Naye achiandika mambo muhimu arigogaona kpwenye yo ndoso. ² “Kpwenye yo ruwiya yangu ya usiku uho, mimi Danieli naona phuto kula pembe ne za mlunguni ropiga bahari kulu. ³ Mumo baharini mwatuluka madzinyama mane makulu. Chila dzinyama kala ritafwauti na dzinyama ranjina. ⁴ Ro ra kpwandza kala dza simba naro kala rina mapha dza ga kozi. Wakati nchere lola, maphage gauswa naro richiunulwa kula mtsangani richihendwa riime na magulu mairi dza mwanadamu na richihewa achili ya mwanadamu. ⁵ Chisha, nchiona dzinyama ra phiri rokala dza dubu. Dzinyama riro kala rikaunulwa dzulu uphande mmwenga. Mwakpwe mromoni kala rikang’ata mbavu tahu. Richiambwa, ‘Unuka urye nyama nyinji.’ ⁶ Bada ya gago, naunula matso, nchiona dzinyama ranjina dza tsui rokala na mapha mane ga nyama wa mapha ko mongoni, chisha richikala na vitswa vine naro richihewa mamlaka. ⁷ Bada ya gago, kuko ruwiyani naona dzinyama ra ne. Dzinyama riri kala rinatisha na rinaogofya chisha kala rina nguvu nyinji. Riri kala rina meno makulu ga chuma, naro rarya na kuvundza-vundza maaduige, na richivyoga-vyoga chokala chikasala. Dzinyama riri kala ritafwauti na go madzinyama ganjina, naro kala rina pembe kumi. ⁸ Wakati nriphokala nchere chunguza zo pembeze, phachituluka pembe yanjina ndide yong’ola zo pembe tahu za kpwandza. Pembe iki kala ina matso dza ga mwanadamu na kanwa yokala inagomba maneno ga kudzikarya.

⁹ “Wakati nchere lola,
 phaikpwa vihi
 na Chingetse achisagarira chihiche.
 Nguwoze kala ni nyereru dza bafuta
 na nyere za chitswache kala ni nyereru dza nyoya za mang’ondzi
 chihiche kala ni moho mkali,
 magurudumoge kala ganaaka moho.
¹⁰ Muho wa moho waandzira pho phakpwe chihini
 uchijera mbereze.
 Maelufu na maelufu ga atu kala ganamuhumikira
 na mamilioni ga atu kala gaimire mbereze.
 Koti kala i tayari kuamula
 na vitabu vichivugulwa.

¹¹ “Naenderera kulola, mana kala nchere sikira go maneno ga kudzikarya ambago kala ganagombwa ni yo pembe. Niriphokala nalola, naona ro dzinyama ra ne rinatsindzwa na mwiriwe uchitsuphiwa mohoni na uchiphya tsetsetse. ¹² Go madzinyama ganjina gafutwa ufalume wao, ela garichwa moyo kpwa muda fulani.

¹³ “Mo ruwiyani usiku,
 naona umbo dza ra Mutu Yela Mlunguni riredza
 kuno akazungulukpwa ni maingu,
 naye achedza kpwa yuya Chingetse
 achirehwa mbereze.

¹⁴ Naye achihewa utawala,
 nguma na ufalume,
 ili atu a chila taifa na a chila luga
 amuhumikire.
 Utawalawe ni wa kare na kare,
 nao taundasira
 na ufalumewe taundaangamizwa.

¹⁵ “Mambo gaga nrigogaona ganiangalaza na roho yangu ichiyugika. ¹⁶ Nasengerera mmwenga wa hara ariokala aimire pho kanda ya chihi nchimuuza mana ya mambo gaga gosi. Naye achinieleza, ¹⁷ achiamba, ‘Madzinyama gaga mane ni falume ne ndizokala duniani. ¹⁸ Ela nyo atakatifu a ye Ariye Dzulu Zaidi andaphokera nyo ufalume na aumiliki ta kare na kare.’

¹⁹ “Chisha nchilonda kumanya mana kuhusu ro dzinyama ra ne rokala tafwauti na madzinyama ganjina. Dzinyama riro kala rinaogofya sana, naro kala rina meno ga chuma na kombe za shaba. Riri kala rina meno makulu ga chuma na kombe za shaba, naro rarya na kuvundza-vundza maaduige, na richivyoga-vyoga chokala chikasala. ²⁰ Piya nauza kuhusu zo pembe kumi zokala zi phakpwe chitswani na kuhusu yo pembe

yanjina yomera badaye na ichihenda pembe tahu zigbwe. Pembe iyo kala ni kulu kuriko zo zanjina na kala ina matso na mromo uriogomba maneno ga kudzikarya. ²¹ Wakati nchere lola, pembe ihi yapigana viha na atu atakatifu, na ichiaturya, ²² hadi ye Chingetse achedza achiamula kpwa kupendeleya nyo atakatifu a ye Ariye Dzulu Zaidi, na wakati wa atakatifu kuphokera nyo ufalume kala ukafika.

²³ “Ndipho achiamba, ‘Ro dzinyama ra ne, ni ufalume wa ne ndiokala duniani,

ambao undakala tafwauti na falume zanjina zosi.

Jeshi ra ufalume hinyo rindaangamiza dunia ndzima, rindabwaga photsi atu osi na kuavyoga-vyoga.

²⁴ Zo pembe kumi ni afalume kumi ndiola kpwenye ufalume uhu.

Bada ya aho phandakala na mfalume wanjina, iye andakala tafwauti na nyo ariomtanguliya, naye andaturya afalume ahahu.

²⁵ Mfalume iye andagomba maneno chinyume cha ye Ariye Dzulu Zaidi naye andagayisa atakatifu a iye Ariye Dzulu Zaidi.

Iye andajeza kugaluzi siku za sikukuu zoikpwa na shariya nao nyo atakatifu andatiywa mwakpwe mikononi kpwa muda wa miaka mihahu na nusu.

²⁶ Ela yo koti indasagala kuamula, naye andausirwa utawalawe, na aangamizwe tsetsetse.

²⁷ Na uwezo wa chifalume, utawala na ukulu wa falume duniani kosi undahewa atakatifu a iye Ariye Dzulu Zaidi.

Ufalume wao taundakala na mwisho, na tawala zosi zindaahumikira na kuaogopha.’

²⁸ “Uhu ndio mwisho wa mambo gaga. Ruwiya hizi zaniangalaza, na rangi ya ngozi yangu ichibadilika. Ela mambo gaga nágaika mwangu moyoni.”

8

Ruwiya kuhusu turume na ndenje

¹ Mwaka wa hahu wa utawala wa Belishaza, mimi Danieli naona ruwiya ya phiri. ² Mo ruwiyani, nádziona ni ngome ya Susa, iriyo jimbo ra Elamu, nami kala ni kanda-kanda ya muho Ulai. ³ Niriphounula matso, náona turume riimire kanda-kanda ya nyo muho. Ro turume kala rina pembe mbiri nyire, ela mwenga kala ni nyire zaidi kuriko yo yanjina, na yo nyire ndiyo yomera mwisho. ⁴ Ro turume ravamia uphanda wa mtswerero wa dzuwa, vurini na mwakani. Takuna nyama ariyeweza kuripinga na takuna mutu yeweza kutivywa kula kpwenye uwezowe. Riro rahenda vyo vyolonda na richidzitogola renye.

⁵ Wakati nriphokala naririkana higa, phatsembuka ndenje kula mtswerero wa dzuwa ichtikanya dunia yosi mairo sana hata ichikala taiguta photsi. Yo ndenje kala ina pembe mwenga kulu kahi-kahi ya matsoge. ⁶ Ichirilunga rira turume ra pembe mbiri, nriroriona riimire kanda-kanda ya muho, ichiripiga na mkpwotsewe wosi. ⁷ Yo ndenje yapiga ro turume kpwa tsukizi na ichirivundza zo pembeze mbiri. Ro turume richikala tarina mkpwotsewa na kudzikanira. Yo ndenje ichiribwaga na ichirivyoga-vyoga, napho kala taphana mutu wa kuweza kuritivya na uwezo wa yo ndenje. ⁸ Yo ndenje nayo yadzitogola sana. Ela uwezowe uriphokala ukafika chirereni, hira pembe kulu yavundzika na phatuphe phachimera pembe ne kulu zomera kulola pande ne za dunia.

⁹ Kpwenye pembe mwenga kahi ya zo pembe ne kulu, phatsephula pembe mwenga ndide ambayo yakula ichikala na uwezo kuelekeya mwakani, mlairo wa dzuwa na kuelekeya yo tsi nono ya Iziraeli. ¹⁰ Pembe iyo yakula hata ichifikira nyenyezi nayo yabwaga photsi bazi ya nyenyezi ichizivyoga-vyoga. ¹¹ Ichidziunula na kudziona kulu kuriko ye mkpwulu wa jeshi ra mlunguni, nayo ichikahaza kulaviwa sadaka za kuochwa za chila siku. Na pho phatu phatakatifu phachitiywa najisi. ¹² Kpwa sababu ya uasi, jeshi ra atakatifu na sadaka za kuochwa za chila siku zaikpwa tsini ya mamlakage. Nayo ichiongokerwa ni chila chitu irichohenda, na kpweli ichirichwa. ¹³ Chisha nchisikira mtakatifu mmwenga anagomba na mtakatifu wanjina, achimuza, “Dze, go mambo

nchigogaona kpwenye ruwiya gandaenderera kpwa muda wani? Ye mutu aasiye Mlungu na ahendaye nyumba ya kuvoya Mlungu itiywe najisi andazuwiya sadaka za kuochwa za chila siku hadi rini? Andavyoga-vyoga yo nyumba ya kuvoya Mlungu na nyo atu a Mlungu hadi rini?" ¹⁴ Naye achimuamba, "Vindakala siku elufu mwenga, gana mwenga na mirongo mitsano, ligundzu na dziloni. Chisha pho phatu phatakatifu phandatakaswa tsona."

Maelezo ga ruwiya

¹⁵ Mimi Danieli, niriphokala náririkana ruwiya ihi ili niweze kuimanya, lola, phatsembuka umbo dza ra mwanadamu mbere zangu. ¹⁶ Nchisikira sauti ya mutu yekala ng'ambo ya muho Ulai, inaiha, "Gaburaeli, muambire ye mutu mana ya yo ruwiya." ¹⁷ Aripbokala anasengera pho nriphokala niimire, naogopha, nchidzibwaga chimabumabu. Ela iye achiniamba, "Mwanadamu, elewa kukala yo ruwiya ni ya wakati wa mwisho."

¹⁸ Aripbokala acheregomba, nágbwirwa ni usingizi wa fungo kuno nrere chimabumabu. Ela ye achinigbwira achiniimisa. ¹⁹ Achiamba, "Lola, ndakumanyisa mambo ndigohendeka wakati Mlungu ndiphokala akatsukirwa. Mana yo ruwiya inahusu wakati wa mwisho uriopangbwa. ²⁰ Ro turume renye pembe mbiri uchiroriona, ni ufalume wa Medi na ufalume wa Pashia. ²¹ Yo ndenje ni ufalume wa Uyunani. Na yo pembe kulu kahi-kahi ya matsoge ni ufalume wa kpwandza wa Uyunani. ²² Zo pembe ne ambazo zatephula bada ya yo pembe ya kpwandza kuvundzika, inamanisha kukala nyo ufalume undaganyika falume ne ela tazindakala na nguvu dza nyo ufalume wa kpwandza. ²³ Wakati uyi wao ukafika chirereni, na utawala wao u phephi na kusira, phandaunuka mfalume wa likakado, jaili na wa kuchenga. ²⁴ Utawalawe undakala wa nguvu ela si kpwa uwezowe. Andasababisha ubanangi wa kutisha, na chila ahendaro rindaongokerwa. Iye andaangamiza masujaa na atakatifu. ²⁵ Kpwa kuhumira ulachuwe andaongokerwa kpwa kuhenda mambo ambago gandachenga atu anji, chisha andadzikarya na aangamize atu anji wakati enye anaona a salama. Piya andaunukira ye Mfalume mkpwulu kuriko osi, ela andabanangbwa bila kuhumira nguvu za mwanadamu. ²⁶ Yo ruwiya ya sadaka za ligundzu na dziloni nchiyokuambira manaye ni ya kpweli, ela inyamale, kpwa kukala indahendeka miaka minji badaye."

²⁷ Mimi Danieli, naremwa na nchikala mkpwongo kpwa siku fulani. Niriphophola, nauya nchendaenderera na shuuli za mfalume, ela yo ruwiya ichikala ikianiangelaza, nami siimanyire manaye.

9

Danieli anavoyera atue

¹ Kahi ya mwaka wa kpwandza wa Dario, mwana wa Ahasuero, Mmedi, ambaye kala ni mtawala wa Akalidayo, ² mimi Danieli kala nasoma vitabu vitakatifu, nami nchielewa neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Jeremia kukala Jerusalem indakala wekee bila atu kpwa miaka mirongo sabaa.

³ Phahi námvoja Mwenyezi Mlungu kpwa kufunga, nchivwala nguwo za magunia na nchidzimwagira ivu. ⁴ Návoya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, nchikubali kukala huna makosa, nchiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, uwe uriye mkpwulu na wa kuogofya, uikaye chilagane na kuaonera mbazi akumendzao na kulunga amurizo. ⁵ Swiswi hukahenda dambi na hukakukosera. Hukakuhendera mai na hukakuasi. Hukavundza amurizo na shariyazo. ⁶ Tahuyaphundza atumishio manabii ariogomba na afalume ehu, vilongozi ehu, akare ehu na taifa rehu rosi kpwa dzinaro. ⁷ Kpwako uwe Mwenyezi Mlungu kuna haki, ela swiswi hukudzitiya enye waibu. Dzambo riri ni ra kpweli kuhusu swiswi huishio Juda na Jerusalem phamwenga na Aiziraeli osi urioazola kuphiya tsi za phephi na za kure kpwa kukala tahukarire aaminifu kpwako. ⁸ Ee Mwenyezi Mlungu, swiswi, afalume ehu, vilongozi ehu na akare ehu hukagbwirwa ni haya mana hukakuhendera dambi. ⁹ Ela uwe Mwenyezi Mlungu u wa mbazi na msamaha hata napho hukakuasi. ¹⁰ Tahuyakutii uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wala kulunga shariyazo, ambazo wahulagiza kutsupira atumishio manabii. ¹¹ Aiziraeli osi akavundza shariyayo na akaaphuka kpwa kurema kuphundza sautiyo. Hukagbwirwa ni lana yoandikpwa kpwenye shariya ya Musa mtumishi wa Mlungu, kpwa kukala hwahenda dambi chinyumecho. ¹² Uwe wahuhendera gara maneno urigogomba chinyume chehu na chinyume cha atawala ehu. Nako takudzangbwehendeka mashaka makulu dza garigohendeka Jerusalem. ¹³ Chila uyi urioandikpwa kpwenye

shariya ya Musa ukahuphaha, ela hadi sambi, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, tahudzangbwekuhenda uhamirwe kpwa kuricha kuhenda dambi na kulunga kpweliyo. ¹⁴ Kpwa hivyo uwe Mwenyezi Mlungu wahutiya adabu kpwa pigo uriroritayarisha, nawe wahenda hivyo mana uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, u wa haki ya rorosi urihendaro, ela swiswi tahuyaphundza sautiyo. ¹⁵ Vivi ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, uriyereha atuo kula Misiri na uwezoo mkpwulu, uwe ambaye wahenda dzinaro rimanyikane hadi rero, hukakuhendera dambi na kukuhendera mai. ¹⁶ Ee Mwenyezi Mlungu, kulengana na mahendogo ga haki, usihutsukirirwe wala kuuhendera mai mudzio Jerusalem, mwangoo mtakatifu. Atu a mataifa jirani anabera Jerusalem na atuo kpwa sababu ya dambi zehu na uyi wa akare eh. Jerusalem na atuo anaberwa ni atu ariohuzunguluka. ¹⁷ Sambu phahi, uwe Mlungu wehu, sikira mavoyo ga mtumishio ee Mwenyezi Mlungu, na kpwa ajiliyo ulole na upendelee yo nyumba ya kuvoya Mlungu iriyobomolwa-bomolwa. ¹⁸ Hega sikiro usikire ee Mlungu wangu, ung'aze matsogo ulole zo tabu hurizo nazo na vira mudzi uihwao kpwa dzinaro urivyo gandzo. Hunakuvoya si kpwa kukala hwahenda haki, ela ni kpwa kukala una mbazi nyinji. ¹⁹ Ee Mwenyezi Mlungu husikire. Ee Mwenyezi Mlungu huswamehe. Ee Mwenyezi Mlungu sikira na uhende. Kpwa ajiliyo usikae, ee Mlungu wangu, na kpwa sababu ya mudzio na atuo aihwao kpwa dzinaro."

Malaika Gaburaeli anareha jibu

²⁰ Wakati niriphokala navoya na kutubu dambi zangu na dambi za atu angu a Iziraeli, phamwenga na kumvoya Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya mwangowe mtakatifu, ²¹ malaika aihwaye Gaburaeli nriyekala nkamuona kahi ya ruwiya ya awali, watserefa upesi hadi pho nriphokala na kala ni wakati wa kulavya sadaka ya dziloni. ²² Wakpwedza achiniamba, "Danieli, mimi nkedza nkuphe ikima na kuelewa mambo. ²³ Uririphoandza kuvoya tu, Mlungu walavya jibu nami nkedza nikuambire, mana unamendzwa sana. Kpwa hivyo, hega sikiro usikire jibu na uelewe mana ya ruwiya hiyo.

²⁴ "Muda wa miaka mirongo sabaa kano sabaa ukaikpwa kpwa ajili ya atuo na kpwa ajili ya mudzio mtakatifu, ili kukomesa uasi, dambi, kutakasa uyi na kureha haki hata kare na kare, kutiya muhuri unabii wa ruwiya na kupakpwa mafuha pho Phatu Phatakatifu Zaidi. ²⁵ Phahi gaga ni ugamanye na ugaelewe: Kula wakati amuri ya kudzenga luphya Jerusalem ndiphotuluzwa hadi ndiphokpwedza ye mkpwulu ariyepakpwa mafuha, ni muda wa miaka sabaa kano sabaa. Chisha kpwa muda wa miaka mirongo sita na miiri kano sabaa, Jerusalem indadzengbwa luphya na barabara na mitaru mikulu kuzunguluka, ela muda uho undakala wa tabu. ²⁶ Bada ya yo miaka mirongo sita na miiri kano sabaa, iye mpakpwa mafuha andaolagbwa. Nyo atuo a iye mkpwulu ndiyekpwezatawala andabomola nyo mudzi na pho phatu phatakatifu na taphandasala chochosi. Mwisho undakpwedza na mafuriko na kundakala na viha na maangamizi dza irivyopangbwa. ²⁷ Mfalume iye andaika chilagane imara na atu anji kpwa muda wa miaka sabaa. Ela kufikira kahi-kahi ya muda uho andapiga marufuku kulavya sadaka. Kanda na maige gosi, iye andaimisa chitu cha kutsukiza chinachohenda phatu kukala wekee. Phahi chitu chicho tachindauka phapho hadi ye ariyechiimisa ndiphobanangbwa sawa na vyo vyopangbwa."

10

Danieli anaona ruwiya

kanda-kanda ya muho Tigrisi

¹ Mwaka wa hahu wa utawala wa Koreshi, mfalume wa Pashia, Danieli ariyehwa Beliteshaza, waphaha ujumbe kpwenye ruwiya. Ujumbe hinyo kala ni wa kpweli, ela yakala vigumu sana, kuuelewa. Danieli wahewa mana ya ujumbe hinyo kpwenye ruwiya.

² Wakati uho, mimi Danieli kala nikasononeka kpwa muda wa wiki tahu. ³ Siyarya chakurya chinono wala nyama, siyanwa uchi na siyadzipaka mafuha hadi zo wiki tahu ziriphosira. ⁴ Siku ya mirongo miiri na ne ya mwezi wa kpwandza, kala niimire kanda-kanda ya muho mkpwulu Tigrisi. ⁵ Nánula matso, nchiona mutu akavwala mavwazi ga katani na chibirini akadzifunga mkanda wa zahabu swafi. ⁶ Mwirirwe kala ni dza dziwe ra samani riihwaro zabarajadi, usowe kala ni dza limeme na matsoge kala ganang'ala dza moho. Mikonoye na maguluge kala ni dza shaba ichiyotsuswa na sautiye kala ni dza sauti ya likumundi ra atu. ⁷ Ruwiya ihi náiona mimi Danieli machiyangu.

Nyo atu nriokala nao taaonere, ela aona avi phana mutu, nao achiinjirwa ni wuoga, achichimbira achendadzifwitsa. ⁸ Kpwa hivyo nasala machiyangu kuona yo ruwiya ya kuangalaza, nguvu zanisirira, uso uchigaluka na nchikala mnyonje. ⁹ Niriphosikira sautiye, nádzibwaga photsi chimabumabu, nchigbwirwa ni usingizi wa fungo.

¹⁰ Phapho nchigutwa ni mkpwono, uchiniunula, uchinihenda nchite mikono na mavwindi kuno nakakama. ¹¹ Naye achiniamba, “Uwe Danieli unamendzwa sana, unuka usikize vinono, na umanye gaga nilondago kukuambira, mana nkahumwa kpwako.” Aripbokala ananiambira maneno gaga, naima kuno mwiri unanikakama. ¹² Ndipho achiniamba, “Danieli, usiogophe. Mlungu wasikira mavoyogo hangu siku iratu ya kpwandza uriphokata shauri kudzitseriza mbereze ili uphahe kuelewa. Mimi nkedza kpwa sababu ya go mavoyogo. ¹³ Ela malaika mrindzi wa ufalume wa Pashia wanizuwia kpwa muda wa siku mirongo miiri na mwenga, ndipho Mikaeli, mmwenga wa akulu a malaika wakpwezaniterya, kpwa hivyo nikamricha phapho na ye malaika mrindzi wa ufalume wa Pashia. ¹⁴ Vivi nkedza kumanyisa go ndigophaha atuo siku zedzazo, mana yo ruwiya inahusu wakati wedzao.”

¹⁵ Aripbokala ananiseumurira maneno higo, nálola photsi nami siyaweza kugomba chitu. ¹⁶ Chisha phakpweza umbo dza ra mwanadamu, richiniguta madomo. Phahi návugula kanwa yangu nchigomba. Nchimuaamba iye ariyeima mbere zangu, “Ee bwana wangu, kpwa sababu ya yo ruwiya nayugika nami nchisirirwa ni mkpwotse. ¹⁷ Naweza dze kugomba nawe, bwana wangu? Nguvu zikanisirira nami siweza kuphuma vinono.”

¹⁸ Ye yekala na umbo ra mwanadamu waniguta tsona na achinitiya nguvu. ¹⁹ Achiniamba, “We mutu umendzwaye sana, usiogophe, kala na amani, dzitiye nguvu na udzitiye moyo.” Na aripfogomba nami, nátiywa nguvu nchiamba, “Bwana wangu, gomba nami mana ukانيتiya nguvu.” ²⁰ Phahi waniamba, “Dze unamanya kpwa utu wani nkedza kpwako? Ela vivi sambu nauya nikapigane na ye malaika mrindzi wa Pashia. Ndiphomalana naye, malaika mrindzi wa mfalume wa Uyunani andakpweza. ²¹ Ela ndakuambira go garigo mo chitabu cha kpweli: taphana aniungaye mkpwono isiphokala Mikaeli, malaika mrindzi wa Iziraeli.

11

¹ Nami náhehera na kumterya Mikaeli mwaka wa kpwandza wa utawala wa Dario, Mmedi.

Afalume a mwakani na a vurini

² “Vivi ndakuambira kpweli. Lola, kundazuka afalume anjina ahahu ko Pashia. Afalu kundazuka mfalume wa ne ndiyekala tajiri kushinda aho ariomtanguliya. Wakati ndiphokala na nguvu kpwa utajiriwe, andafyakatsira chila mmwenga chinyume cha ufalume wa Uyunani. ³ Chisha kundazuka mfalume mwenye nguvu ndiyetawala kpwa uwezo mkpwulu na kuhenda amenzavyo. ⁴ Phahi utawalawe ndiphokala ukagbwira tsambala, ufalumewe undavundzika kano ne sawa na phuto kula pembe ne za dunia. Takuna wa chivyaziche ndiye tawala wala nyo ufalume taundadziimirira, mana undahalwa ni atu anjina.

⁵ “Mfalume wa mwakani andakala na nguvu, ela mkpwuluwe mmwenga wa chijeshi andakala na nguvu kumshinda iye na utawalawe undakala mkpwulu zaidi ⁶ Bada ya miaka fulani, mfalume wa vurini na mfalume wa mwakani andagbwirana usena. Mwan mchetu wa mfalume wa mwakani, andalólwa ni mfalume wa vurini ili kuimarisha mapatano gao, ela mapatano gao tagandakala na nguvu, ye mchetu, mlumewe, mwanawe na ahendadzi kazie ariophiya nao, osi andaolagbwa.

⁷ “Badaye m’bari wa ye mchetu andazuka akale mfalume wa mwakani, naye andashambuliya majeshi ga mfalume wa vurini. Iye andainjira kpwenye ngome ya mfalume wa vurini na kumshinda. ⁸ Chisha andahala milungu yao, vizuka vyao vya chuma na miyo yao ya samani ya feza na ya zahabu. Andaikusanya aphiye nayo Misiri. Kpwa muda wa miaka fulani, ye mfalume wa mwakani kandashambuliya mfalume wa vurini. ⁹ Badaye ye mfalume wa vurini andaphiya kpendashambuliya ufalume wa mwakani, ela andauya nyuma aphiye tsi ya kpwao.

¹⁰ “Ana a mfalume wa vurini andakusanya majeshi manji kudzitayarisha kuphiya vihani. Jeshi riro rindapiga na kusengera mbere dza mafuriko, na viha vindaenderera hadi vifike ngomeni kpwa maadui gao. ¹¹ Chisha ye mfalume wa mwakani andatuluka na tsukizi apigane na ye mfalume wa vurini ye kusanya majeshi manji ela go majeshi manji gandashindwa. ¹² Bada ya kushinda jeshi ra mfalume wa vurini na kuolaga

maelufu mfalume wa mwakani andadzikarya ela kandaenderera kukala mshindi. ¹³ Mana mfalume wa vurini andakusanya tsona majeshi manji kuriko go ga kpwandza na bada ya miaka minji, andauya na jeshi kulu ririro na silaha nyinji.

¹⁴ “Wakati uho, atu anji andaunuka chinyume cha mfalume wa mwakani. Atu a fujo kahi ya atuo uwe Danieli, andaasi ili atimize yo ruwiya, ela andashindwa. ¹⁵ Phahi mfalume wa vurini andavamia nyo mudzi wenye ngome na auzungulusire sumbi za mtsanga na auteke. Go majeshi ga mfalume wa mwakani tagandaaturya, hata go majeshi gakuluphirwago chisha tagandakala na nguvu za kuzuwiya. ¹⁶ Ye mfalume wa vurini andahenda amenzavyo na taphana ndiyeweza kumpinga. Iye andaima ko tsi nono ya Iziraeli nayo yo tsi yosi indakala tsinize. ¹⁷ Ye mfalume wa vurini andapanga kpwedza na jeshire rosi. Iye andaika chilagane na mfalume wa mwakani na kumloza mwanawe mchetu kpwa lengo ra kuangamiza nyo ufalume, ela nyo mpangowe taundakala. ¹⁸ Chisha andagalukira tsi za pwani, na nyinji andaziteka. Ela mkpwulu wa jeshi ra chijeni andakomesa ko kudzikaryakpwe na amuhende ye mfalume wa vurini auye kpwao kpwa waibu. ¹⁹ Chisha andauya kwenye ngome za tsiye mwenye, ela andashindwa kwenye vyo viha na uho ndio ndiokala mwishowe.

²⁰ “Mfalume ndiye tawala badalaye andahuma mtoza kodi ili aenjereze utajiri wa ufalume. Mfalume iye andafwa bada ya miaka michache, ela kandaolagbwa kpwa sababu ya tsukizi za atu wala vihani.”

²¹ Ye malaika achienderera kueleza achiamba, “Ye mfalume ndiye mlungira andakala mutu mui ambaye kana ishima ya kukala akale mfalume. Mutu iye andakpwedza bila atu kutarajiya naye andahala ufalume kuhumira ujanja. ²² Majeshi manji ndigounuka chinyumeche gandaolagbwa, piya mlavyadzi-sadaka mkpwulu andaolagbwa. ²³ Kpwa kuika vilagane na mataifa, iye andagachenga naye andatawala kpwa uwezo mkpwulu dzagbwe afuasie ni achache. ²⁴ Wakati majimbo garigo tajiri sana ganaphodziona ga salama, iye andagavamia na agahende utu ambao tauhenderwe ni iseze wala tsaweze. Chisha andaaganyira afuasie mali na vitu arivyohala zewe vihani. Andapanga mipango ya kpendashambuliya ngome, ela vindakala kpwa muda mfupi. ²⁵ Andaunda jeshi kulu ili akashambuliye mfalume wa mwakani. Naye mfalume wa mwakani andajibu mashambulizi na jeshi kulu zaidi na renye nguvu nyinji sana. Ela mfalume wa mwakani kandashinda mana andapangirwa njama chinyumeche. ²⁶ Hata asenae a kurya na kuusa andajeza kumuolaga. Jeshire rindaphyerwa na atu anji andaolagbwa vihani. ²⁷ Ndipho nyo afalume airi andasagala meza mwenga, ela chila mutu andamuazira myawe mai, nao andachengana. Ela taphana ndiye phaha alondacho, mana wakati undakala taudzangbwefika. ²⁸ Mfalume wa vurini andauya tsi ya kpwao na utajiri munji, ndiphokala anauya, andatiya nia ya kuangamiza atu a Iziraeli ambao ni atu a chilagane chitakatifu. Andahenda alondavyo chisha auye tsi ya kpwao.

²⁹ “Wakati uriopangbwa ndiphofika, andauya kpendavamia tsona tsi ya mwakani, ela charo chichi tachindakala dza chira cha kpwandza. ³⁰ Mana Akitimu andamshambuliya kuhumira meli, naye andaogopha. Phahi andauya nyuma kuno akatsukirwa na avamie atu a Iziraeli ambao ni atu a chilagane chitakatifu. Mfalume wa vurini andahenda gara ndigoshauriwa ni Aiziraeli arioricha kulunga chilagane chitakatifu. ³¹ Majeshige gandaunuka gatiye najisi yo ngome ya nyumba ya kuvoya Mlungu na kupiga marufuku zo sadaka za kuochwa za chila siku. Chisha andaimisa chitu cha kutsukiza chinachohenda phatu kukala weke. ³² Iye andahumira maneno manono-manono kuchenga hara ariovundza chilagane, ela ammanyao Mlungu wao andampinga vikali. ³³ Vilongozi a ikima andafundza atu anji, ela kpwa muda fulani anjina andaolagbwa na upanga, anjina andaolagbwa kpwa kuochwa, anjina andahalwa mateka na mali zao zihalwe zewe. ³⁴ Wakati atu a Mlungu anaolagbwa, andaphaha msada kula kpwa atu achache ela bazi ya nyo atu ndioaterya taandahenda hivyo moyo kutsuka. ³⁵ Bazi ya atu a ikima andaolagbwa, kpwa njira iyo, nyo ndiosala atsuswe, atakaswe chisha asikale na ila hadi wakati wa mwisho mana ni lazima gatimiye wakati uriopangbwa.

³⁶ “Ye mfalume andahenda amenzavyo; andadziunula na kudzikarya kukala iye ni mkpwulu kutsupa milungu yosi. Iye andagomba mambo ga kumkufuru ye Mlungu mkpwulu kushinda milungu yosi. Iye andaenderera kuongokerwa hadi Mlungu ndiphomtiya adabu. Mana garigopangbwa ni Mlungu lazima gatimiye. ³⁷ Mfalume iye kandajali milungu ya akaree wala milungu amenzwaye ni achetu. Iye kandajali milungu yoyosi yanjina mana iye andadzikpweza dzulu ya osi. ³⁸ Badala ya milungu iyo, andaishimu milungu mrindzi wa ngome, mlungu ambaye akaree taamuvoyere.

Andamlavira zahabu, feza, mawe ga samani na zawadi zanjina za gali sana. ³⁹ Iye andavamia ngome imara kpwa kuterywa ni mlungu wa chijeni. Hara ndiotambuwa ufalumewe andaapha ishima kulu, andaapha vyeo vikulu na kuaganyira minda dza zawadi.

⁴⁰ “Wakati wa mwisho mfalume wa mwakani andamshambuliya mfalume wa vurini. Naye mfalume wa vurini andajibu kpwa kushambuliya kpwa nguvu dza chikulukulu, andahumira magari ga kuvwehwa ni farasi, anajeshi akuhumira farasi na meli nyinji. Andavamia tsi nyinji na kuenea kpwenye tsi hizo dza mafuriko. ⁴¹ Andavamia hata yo tsi nono ya Iziraeli na atu anji andafwa, ela Edomu, Moabu na vilongozi a Aamoni andativywa kula mwakpwe mikononi. ⁴² Wakati anavamia tsi hizo, tsi ya Misiri taindatiya. ⁴³ Na hazina za zahabu, za feza na vitu vyanjina vyosi vya samani vya Misiri, vindakala tsiniye. Piya andatawala atu a Libiya na a Kushi. ⁴⁴ Ela andaondoswa ni habari kula mlairo wa dzuwa na kula vurini, naye andatuluka na tsukizi nyinji akabanange na kuolaga atu anji. ⁴⁵ Iye andachita mahemage makulu kahi-kahi ya bahari na nyo mwango mtakatifu urio mnono. Ela andaolagbwa kuko, mana taphana ndiyemterya.”

12

Siku za mwisho

¹ Ye malaika yevwala katani waenderera kuamba, “Wakati uho Mikaeli, malaika mkpwulu arindaye atu a Iziraeli andatsembuka. Alafu kundakala na wakati wa mashaka mai ambago tagadzangbweoneka hangu mataifa ganjina gaumbwe. Ela wakati uho chila mutuo ambaye dzinare raandikpwa kpwenye chitabu cha uzima, andativywa. ² Atu anji ariofwa, andafufuka, anjina ainjire uzima wa kare na kare, na anjina aphahe waibu na kuberwa hata kare na kare. ³ Na nyo ario na ikima andang’ala dza mwanga wa mlunguni na nyo ariolongoza atu anji njira ya haki andang’ala dza nyenyezi ta kare na kare. ⁴ Ela uwe Danieli, go maneno usigaseme, na chitabu chichi chifunge na uchitiye muhuri hadi wakati wa mwisho. Anji andaphiya hiku na kura na marifwa gandaenjerezeka.”

⁵ Ndipho mimi Danieli náunula matso nchiona atu anjina airi, mmwenga kala a uphande huno wa muho na wanjina kala a ng’ambo ya phiri. ⁶ Mmwenga wao achiuza ye mutu ariyekala akavwala mavwazi ga katani ariyekala akaima uphande wa dzulu wa muho, achimuamba, “Gano mambo ga kuangalaza gandahendeka rini?” ⁷ Ye mutu yevwala nguwo za katani, ariyekala a uphande wa dzulu wa nyo muho, waunula mikonoye kuelekeza mlunguni achiapa kpwa dzina ra iye ariye moyo hata kare na kare. Achiamba, “Vindakala kpwa muda wa miaka mihahu na nusu. Wakati uwezo wa atakatifu ndiphoswa, mambo gaga gosi gandakala gakatimiya.” ⁸ Mambo gago nágasikira, ela sigaelewere. Phahi nauza nchiamba, “Ee bwana wangu, nyo mwisho wa mambo gano gosi undakaladze?” ⁹ Achinjibu achiniamba, “Danieli phiya vyako, kpwa mana chitabu cha maneno gaga chikafungbwa na kutiywa muhuri hadi wakati wa mwisho. ¹⁰ Atu anji andatuswa, ahendwe asikale na ila na atakaswe, ela atu ayi andaenderera kuhenda uyi. Nyo atu ayi taandaelewa, ela nyo a ikima andaelewa. ¹¹ Hangu kukomeswa kpwa sadaka za kuochwa za chila siku, yani wakati ndiphomiswa chitu cha kutsukiza chinachohendesha phatu kukala wekee hadi gaga ndiphosira, undakala ni muda wa siku elufu mwenga, magana mairi na mirongo tisiya. ¹² Baha mutu avumiriraye hadi zo siku elufu mwenga, magana mahahu na mirongo mihahu na tsano zisire. ¹³ Ela uwe Danieli enderera kuishi hadi mwishoo. Nawe undafwa, ela mwisho wa zo siku undafufuka ili uhewe zawadi iriyoikpwa kpwa ajiliyo.”

Chitabu cha HOSEA Tanga mbere

Nabii Hosea watabiri kwenye utawala wa vurini wa Iziraeli, bada ya nabii Amosi, wakati wa misukosuko na kugbwa kpwa mudzi mkpwulu uihwao Samariya mwaka wa magana sabaa mirongo miiri na mmwenga kabila ya Jesu kuvyalwa. Iye wasononeswa ni nyo atu a Iziraeli na Juda kpwa arivyokala anaabudu vizuka badala ya kukala aaminifu kpwa Mlungu. Hosea walenganisha hiku kukosa kpwa uaminifu na halize bada ya kulola malaya. Dza vira Gomeri arivyoenderera na umalaya, ndivyo atu a Mlungu arivyoenderera kuabudu vizuka. Kpwa sababu ihi, atu a Iziraeli kala ni aamulwe. Ela pho mwisho mendzwa ya Mlungu isiyosika kpwa atue indauya, naye andauyiza uhusiano nao. Mendzwa ihi inaelezwa ni maneno higa: “Nkale ndaweza kukurichani mwi atu a Efuraimu? Ndawezadze kukulavyani mwi atu a Iziraeli? Vino nindaweza kukuhenda dza mudzi wa Adima? Ndawezadze kukuhenda dza mudzi wa Seboimu. Nkagalukpwa ni moyo, nkedzerwa ni mbazi.” (11:8)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Hosea, mchewe na anae 1:1—3:5

Ujumbe chinyume cha Iziraeli 4:1—13:16

Mlungu analaga kuswamehe Aiziraeli ndiphotubu 14:1—9

¹ Hosea mwana wa Beeri waphaha ujumbe kula kpwa Mwenyezi Mlungu wakati wa utawala wa Uziya, Jothamu, Ahazi na Hezekiya hiko tsi ya Juda; nao kala ni wakati wa utawala wa Jeroboamu mwana wa Joashi afalume a Iziraeli.

Mkpwaza Hosea na anae

² Mwenyezi Mlungu ariphoandza kugomba kutsupira Hosea wamuamba, “Phiya ukalole mchetu amenzaye kuzinga, na uvyale ana kpwa kuzinga mana nyo atu a tsi ihi anazinga zaidi kpwa kuniricha mimi Mwenyezi Mlungu.” ³ Kpwa hivyo Hosea wamlola Gomeri mwana wa Dibulaimu. Gomeri wagbwira mimba na achivyala mwana mlume.

⁴ Mwenyezi Mlungu achimuamba Hosea, “Iye mwana dzinare undamuiha Jeziriili, mana si kure na kutiya adabu chivyazi cha Jehu kpwa vira arivyooolaga atu anji hiko Jeziriili. Mimi ndamarigiza tse nyo ufalume wa Iziraeli. ⁵ Siku iyo ndaangamiza silaha za viha za Iziraeli ko Dete ra Jeziriili.”

⁶ Gomeri achigbwira mimba tsona na achidzivugula mwana mchetu. Ndipho Mwenyezi Mlungu achigomba na Hosea achimuamba, “Hiyu dzinare muihe Loruhamu,* mana sindaaonera tsona mbazi atu a Iziraeli, wala kuaswamehe. ⁷ Ela nindaonera mbazi atu a Juda, nami nindaativya bila ya viha. Sindahumira maha, panga, farasi, wala anajeshi akuhumira farasi, ela kpwa nguvu zangu mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.

⁸ “Gomeri ariphomrikisa Loruhamu, wagbwira mimba yanjina, achivyala mwana mlume wa phiri. ⁹ Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na Hosea achimuamba, ‘Hiyu muihe Loami,† kpwa mana mwimwi simwi atu angu, nami simi Mlungu wenu.’ ”

Iziraeli indaongokerwa tsona

¹⁰ “Ela yo isabu ya ana a Iziraeli indakala dza ya mtsanga wa pwani ambao taphana awezaye kuupima wala kuutala. Na badala ya kuambwa, ‘Simwi atu angu,’ aho andakpweza aihwe, ‘Ana a Mlungu ariye moyo.’ ¹¹ Atu a Juda na a Iziraeli andaungana atsambule chilongozi mmwenga; nao andaenjerezeka na kuongokerwa kahi ya tsi yao kpwa kukala yo siku ya Jeziriili indakala siku kulu.”

2

¹ Namwi mundaiha ndugu zenu alume “atu a Mlungu,” na enenu achetu “arioonerwa mbazi ni Mwenyezi Mlungu.”

Aiziraeli ni dza Gomeri, sio aaminifu

² Anangu, bishani na mayo yenu, (mana iye siye mkpwazangu nami simi mlumewe tsona).

Muambireni aliche kuzinga

1:1 1:1 2 Afalume 15:1-7; 15:32-38; 16:1-20; 18:1-20:21; 14:23-29; 2 Nyakati 26:1-23; 27:1-8; 28:1-27; 29:1-32:33

1:4 1:4 2 Afalume 10:11 * 1:6 1:6 Loruhamu manaye ni sindamuonera mbazi. † 1:9 1:9 Loami manaye ni

Mwimwi simwi atu angu. 1:10 1:10 Arumi 9:26

na umalayawe,
³ nisedze nikamvula nguwo
 akakala chitsaha dza arivyovyalwa.
 Chisha nimuhende akale dza jangbwa,
 dza tsi ya chitsapi,
 na nimuolage na chiru.
⁴ Hata nyo anae sindaaonera mbazi,
 kpwa kukala ni ana a kuzinga.
⁵ Kpwa mana nine yao wahenda umalaya,
 iye wagbwira mimba katika waibu.
 Mana iye wáamba, "Nindaalunga azembe angu,
 mana aho ndio aniphao chakurya na madzi,
 nyoya* za mang'ondzi na katani, mafuha na uchi wangu."
⁶ Kpwa hivyo ndampigira lichigo ra miya mo mwakpwe njirani
 ndamdzengera ukuta ili asione njira.
⁷ Iye andaalunga azembee
 ela kandaaphaha
 andaaenda
 ela kandaaona.
 Ndipho andaamba,
 "Nindauya kpwa mlume wangu,
 mana hiko nakala vinono kuriko vi nirivyo sambi."
⁸ Iye kamanyire kukala,
 mimi mwenye ndimi nriyemupha
 nyo mtsere, uchi na mafuha.
 Chisha kamanyire kukala yo feza na zahabu,
 ariyoihumira kumuabudu Baali,†
 ndimi nriyemupha.
⁹ "Kpwa hivyo wakati wa mavuno,
 sindamupha mtsere wangu wala uchi wangu.
 Chisha nindauyira nyoya zangu za mang'ondzi na katani yangu,
 ambazo kala nkamupha abwiningize chitsahache.
¹⁰ Nindamvula nguwo nimriche chitsaha
 mbere za azembee
 na takuna ndiyemuusa kula mwangu mikononi.
¹¹ Nindakomesa sikukuuze zosi.
 Sikukuu za mwaka hadi mwaka, sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi,
 sikukuu zosi za Siku za Kuoya,
 na sikukuu zirizoikpwa.
¹² Iyo mizabibuye na mitiniye,
 ambayo mwenye waamba,
 'Thi ni maripho gangu
 nrigoriphiwa ni azembe angu,' ndaibananga.
 Nindaihenda ikale tsaka,
 na matundage gariwe ni nyama a tsakani.
¹³ Nindamtiya adabu
 kpwa sababu siku hizo iye waniyala achifukizira uvumba Mabaali,
 achidzipamba pehe na mapambo ganjina,
 na achilunga azembee," Mwenyezi Mlungu anaamba.
Menzwa ya Mwenyezi Mlungu
kpwa Aiziraeli
¹⁴ Kpwa hivyo nalonda nimchenge-chenge
 nimphirike hadi weruni nikabishe naye
 maneno ga kumuhuriza moyo.
¹⁵ Na kuko ndiko ndikomuuyizira
 mindaye ya mizabibu,
 na kurihenda ro Dete ra tabu
 rikale mryango wa kumrehera kuluphiro.

* 2:5 2:5 Atu a Iziraeli kala nkhumira nyoya na katani kufuma nguwo. † 2:8 2:8 Baali ni dzina ra mlungu wa Chikanani ambaro manaye yanjina hipha ni "Bwana." 2:15 2:15 Joshuwa 7:24-26

Nchimuiha andaihiha

dza wakati ariphokala msichana,
dza siku ariphotuluka kula Misiri.

16 Mwenyezi Mlungu achienderera kuamba, "Siku iyo kundaniiha tsona 'Baali wangu' undaniiha 'Mlume wangu.'

17 Sindamruhusu kuhadza madzina ga mabaali, naye kandagatambukira tsona.

18 Siku iyo nindaika chilagane na nyama a tsakani, nyama a mapha na nyama a kuambala.

Nindavundza maha na panga, na kukomesa viha kahi ya yo tsi, nao andakala salama.

19 Nami nindakuposa uwe Iziraeli ukale wangu hata kare na kare. Nindakala muaminifu kwako na wa haki nindakuonyesa mendzwa isiyosika na mbazi.

20 Nindakala muaminifu kwako nikuhende ukale wangu, nawe undampanya Mwenyezi Mlungu."

21 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Siku iyo mlunguni kundajibu kpwa kuipha maingu ga mvula,

nako mlunguni kundajibu tsi kpwa kuirehera mvula.

22 Na yo tsi indajibu kpwa kumeza mimea ya mtsero, uchi muphya wa zabibu na mafuha.

Iyo nayo indajibu kpwa kulavya mavuno manono, yani Jeziriili.‡

23 Nami nindaamarisha kahi ya yo tsi kpwa ajili yangu mwenye.

Nindaonera mbazi hinyo nrioamba taaonereka mbazi.

Na hara nrioamba kukala si atu angu, nindaambira, 'Mwimwi ndimwi atu angu,' nao andaamba, 'Uwe u Mlungu wehu.' "

3

Hosea anakombola mchewe

¹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, "Phiya ukamuonyese tsona mendzwa mcheo dzagbwe ni mzindzi na phapho aripho ana mlume wanjina. Mmendze dza viratu Mwenyezi Mlungu aamendzavyo Aiziraeli, dzagbwe analunga mlungu yanjina, kpwa kumendza kulavya magande ga zabibu za kuuma kpwa vizuka." ² Phahi náphiya nchendamriphira vipande kumi na vitsano vya feza na kilo gana mwenga na mirongo mitsano za shayiri tu. ³ Nami nchimuiha, "Vivi ni usagale phapha na mimi siku nyinji bila kuzinga, bila kulala na mlume wanjina wala mimi."

⁴ Mana nyo Aiziraeli andakala siku nyinji bila kukala na mfalume au chilongozi, bila sadaka, bila nguzo ya kuvoywa, bila chisibao wala chizuka. ⁵ Badaye Aiziraeli andauya na kumuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao na mfalume wao wa chivyazi cha Daudi. Andakpwedza kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuogopa na kulunga unonowe hipho siku za mwisho.

4

Makosa ga Aiziraeli

¹ Mwi Aiziraeli phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu.

Mwenyezi Mlungu ana malau na mwi msagalao tsi ihi mana tamuna uaminifu wala mbazi chisha tamumpanya Mlungu.

² Kazi yenu ni kulani, kuchenga, kuolaga, kuiya na kuzinga.

Atu ahendao mambo chimabavu, hipha na hipha anaolaga ayawao.

³ Kpwa sababu hiyo, yo tsi indauma

‡ 2:22 2:22 Tsi nono yenye rutuba nkuihwa Jeziriili.

2:23 2:23 Arumi 9:25; 1 Petero 2:10

na osi asagalao mumo anaonda.
 Nyama a tsakani,
 nyama a mapha
 hadi ng'onda a baharini anafwa.
⁴ Ela msilaumiane
 au kushitakiana
 mana mimi nina malau na nyo alavyadzi-sadaka.
⁵ Mundakpwala mutsi na usiku,
 mwimwi phamwenga na manabii genu.
 Na yo tsi ya Iziraeli ambayo ndiyo mayo yenu, ndaiangamiza.
⁶ Atu angu anaangamika kpwa kukosa marifwa.
 Kpwa kukala mwakahala marifwa,
 mimi nami nkakukahalani mkale alavyadzi-sadaka angu.
 Kpwa sababu mwayala shariya za Mlungu wenu,
 nami piya nindayala ana enu.
⁷ Alavyadzi-sadaka arivyokala anaenjerezeka,
 ndivyo arivyoenderera kunihendera dambi.
 Nami ndabadilisha ishima yao nono na waibu.
⁸ Aho nkurya sadaka za dambi za atu angu,
 kpwa hivyo analonda nyo atu aenderere kuhenda dambi
 ili nao aenderere kurya.
⁹ Vyo ndivyotiya adabu nyo atu, ndivyo ndivyotiya adabu nyo alavyadzi-sadaka,
 osi ndaatiya adabu.
 Nindaariphiza kpwa ajili ya mahendo gao mai.
¹⁰ Andarya mtalo wao wa sadaka ela taandamvuna,
 andahenda umalaya, ela taandavyalana
 kpwa kukala akamricha Mwenyezi Mlungu,
¹¹ na akadzitiya umalaya, uchi mufu na uchi muitsi
 ambao nkuusa ufahamu.
¹² Atu angu anapiga mburuga kula kpwa vizuka vya mihi
 nao nkumanyiswa maneno ni fwimbo.
 Roho ya umalaya ikaangamiza
 nao akamricha Mlungu wao.
¹³ Aho analavya sadaka dzulu ya virere vya myango,
 na kulavya sadaka za kuochwa vidzangoni,
 tsini ya mihi mikulu dza mialoni, milibuwa na miela,
 kpwa kukala ina pepho nono.
 Kpwa hivyo ana enu achetu anahenda umalaya,
 na akaza ana enu anazinga.
¹⁴ Sindaatiya adabu ana enu achetu ahendao umalaya,
 wala akaza ana azingao,
 mana nyo alume enye anazinga na malaya,
 na kulavya sadaka na malaya a nyumba za kuabudu milungu.
 Phahi mwimwi atu msiokala na ufahamu
 mundabanangbwa-banangbwa.

*Atu a Juda anakahazwa
 kuiga Aiziraeli*

¹⁵ Mwi atu a Iziraeli, dzagbwe munazinga,
 msihende atu a Juda akakala na makosa.
 Musiphiye mudzi wa Giligali*
 wala msiambuke kuphiya Bethi-Aveni,
 na msiape mukaamba, "Dza Mwenyezi Mlungu arivyo moyo."
¹⁶ Atu a Iziraeli ana likakado
 dza ndama mwenye likakado.
 Vino ye Mwenyezi Mlungu anawezadze kuarisa
 dza mwana ng'ondzi kahi ya mjina mnono?
¹⁷ Richanani na atu a Efuraimu,†
 mana aho akagbwirana na vizuka.

* 4:15 4:15 Giligali na Bethi-Aveni kala ni midzi iriyokala Juda. † 4:17 4:17 Efuraimu ni dzina sawa na Aiziraeli.

- 18 Nkunwa uchi na achilewa nkuhenda umalaya,
 aho anamendza waibu kuriko ishima yao.
 19 Andaphepheruswa ni chikulukulu,
 nao andaphaha waibu kpwa kulavira sadaka vizuka.

5

Makosa ga vilongozi a Iziraeli

- 1 Mwi alavyadzi-sadaka phundzani!
 Hegani masikiro, mwi Aiziraeli!
 Phundzani mwi atu a nyumba ya mfalume!
 Mana hukumu ihi ni yenu;
 Mana mukakala muhego ko Mizipa,
 na nyavu chizohegbwa ko Tabori.
 2 Aasi akaenjereza kuolaga kpwao,
 ela osi nindaarekebishwa.
 3 Atu a Efuraimu naamanya
 na atu a Iziraeli kpwangu taaweza kudzifwitsa.
 Aefuraimu anahenda umalaya,
 Aiziraeli akadzinajisi.
 4 Mahendo gao gakaagbwira ngi
 hadi taaweza kumuuyira Mlungu wao.
 Mana yo roho ya umalaya i mwao mioyoni,
 nao taammanya Mwenyezi Mlungu.
 5 Kudzikarya kpwa Aiziraeli ni ushaidi kukala ana makosa,
 Aiziraeli na Aefuraimu andakpwala dambi zao,
 na atu a Juda andakpwala phamwenga nao.
 6 Andamuendza Mwenyezi Mlungu kpwa kumlavira sadaka za mifugo yao
 ya mang'ondzi na ng'ombe,
 ela taandamuona
 mana iye akaaricha.
 7 Taakarire aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu,
 mana avyala ana wa vuweni.
 Andaangamiza phamwenga na minda yao
 wakati wa sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi.
Viha vya Iziraeli na Juda
 8 Pigani gunda ko Gibeya,
 na mpige tarumbeta ko Rama.
 Pigani kululu za viha ko Bethi-Aveni
 hulongozeni kuphiya vihani mwi atu a Benjamini.
 9 Siku ya kutiywa adabu,
 Efuraimu indakala gandzo.
 Ndatangazira mbari za Iziraeli
 go ndigokala kpweli.
 10 Vilongozi a tsi ya Juda
 akakala dza atu asengezao miphaka.
 Nami ndaatsukirirwa
 na tsukizi zangu zindakala dza mafuriko kpwao.
 11 Aefuraimu akaonerwa,
 hukumu ikaalumiza sana.
 Mana akala na chadi
 cha kulunga mambo gasigo na mana.
 12 Nindabananga nyo Aefuraimu dza ving'onyo vibanangavyo matsere
 nindabananga atu a Juda dza lutswa ribanangavyo nyumba.
 13 Aefuraimu ariphoona ukongo wao,
 na atu a Juda ariphoona vironda vyao,
 Aefuraimu aphiya tsi ya Ashuru,
 achendavoya msada kula kpwa mfalume mkpwulu.
 Ela iye kaweza kukulagulani,
 wala kukuphozani vironda vyenu.
 14 Mana nindakala dza simba kpwa atu a Efuraimu
 na dza mwana simba kpwa atu a Juda.

Ndaamwamula-mwamula vipande-vipande mimi mwenye, chisha niuke,
 nindaaguruta niphye nao na taphana ndiyeweza kuativya.
 15 Chisha nindauya kpwangu makaloni
 hadi ndiphogaya kpwa ajili ya dambi zao na kukubali makosa gao.
 Nao andaniendza,
 kahi ya kugaya kpwao, andaniendza kpwa chadi.

6

Aiziraeli anarema kutubu

1 "Hebu ndzoni humuuyireni Mwenyezi Mlungu,
 mana wahumwamula-mwamula
 ela andahuphoza.

Akahupiga hata akahutiya vironda,
 ela andahufunga mademu.

2 Bada ya siku mbiri andahuuyiza hurivyokala
 siku ya hahu andahuunula,
 ili husagale mbereze.

3 Nahummanyeni Mwenyezi Mlungu,
 nahuhendeni chadi cha kummanya iye;
 naye kpwa kpweli andahusengerera bila kukosa
 dza vira ligundzu redzavyo bila kukosa.

Iye andahuedzera dza mvula ya mwaka,
 andahuedzera dza mvula ya vuri, itiyayo chinemi tsi."

4 Ela Mwenyezi Mlungu anaamba,
 "Nikuhendeni utu wani mwi atu a Efuraimu?
 Nikuhendeni utu wani mwi atu a Juda?

Menzwa yenu ni dza guro,
 nkuuma dza manena ga ligundzu.

5 Ndiyo mana nkahuma manabii angu
 na ujumbe wa uamuli na kubananga.

Kpwa kukala uamuli wangu uredza
 dza mwanga.

6 Mana naaza mkale na mendzwa isiyosika,
 si kunilavira sadaka.

Nalonda mmanye Mlungu,
 kuriko kunilavira sadaka za kuochwa.

7 Aho avundza chilagane dza arivyohenda Adamu,
 nao taayakala aaminifu kpwangu.

8 Giliadi ni mudzi wa atu ayi
 na aolagadzi.

9 Dza viratu anyang'anyi aoteavyo atu,
 ndivyo ahendavyo nyo alavyadzi-sadaka.

Nyo alavyadzi-sadaka anaolaga atu ko njira ya kuphihira mudzi wa Shekemu.*
 Aho anahenda uyi usiowezezana.

10 Nikaona utu uyi sana
 kahi ya atu a Iziraeli.

Atu a Efuraimu anahenda umalaya,
 Aiziraeli akadzitiya najisi.

11 Ela mwimwi atu a Juda
 mwapangirwa wakati wenu wa kuhukumiwa dza uratu wa kuvuna.
 Wakati ndiphouyizira kuongokerwa atu angu."

7

Aiziraeli anamendza kuhenda mai

1 Chila nilondapho kuphoza Aiziraeli,
 naona dambi za Aefuraimu
 mahendo mai ga Samariya ganaikpwa wazi.
 Kpwa mana anamendza kugomba handzo,

- aivi anavundza nyumba za atu na kuiya,
akora anafuta atu vitu mo njira-njira.
- ² Ela taaririkana mwao mioyoni,
kukala mahendo gao mai gosi mino nagamanya.
Vivi mahendo gao mai gakaazunguluka,
nami nagaona.
- ³ Anamuhenda mfalume wao ahamirwe ni uyi wao
na kuhamira akulu kpwa handzo rao.
- ⁴ Atu aho osi ni azindzi,
ni dza dziko ra kuochera mikahe,
ambaro ye mji wa mikahe kana haja ya kuukusanyira
hangu kukanda unga hadi unga uumuke.
- ⁵ Siku ya sikukuu ya mfalume wehu
vilongozi nkunwa uchi wa zabibu hata akakala akalewa,
mfalume achinwa phamwenga na atu enye matani.
- ⁶ Mioyo yao inaaka dza moho wa kujitira mikahe,
nao anapanga kuchenga atu,
tsukizi zao nkuokoha usiku wosi,
na ligundzu zikaonekana dza moho mkali.
- ⁷ Atu osi a moho dza dziko ra kuochera mikahe,
nao anaangamiza vilongozi ao.
Akaolaga afalume aho osi,
na taphana hata mmwenga anivoyaye nimterye.
- ⁸ Efuraimu akadzitsanganya na atu a mataifa ganjina,
Efuraimu akakala dza mkpwahe uchioivwa uphande mmwenga.
- ⁹ Ajeni akahumira mkpwotsewe,
naye mwenye kamanya.
Akaandza kutsakala,
ela ye mwenye kana amanyaro.
- ¹⁰ Na kudzikarya kpwa Aiziraeli ni ushaidi chinyume chao,
ela phamwenga na gago,
taamuuyira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao,
wala kumuendza.
- ¹¹ Atu a Efuraimu akakala azuzu dza njiya
asiokala na dzuphi.
Mara anaendza msada kula Misiri,
kano kula Ashuru.
- ¹² Wakati anaphiya, nindaahegera nyavu,
niagbwire dza nyama a mapha.
Nindaatiya adabu
kpwa mahendo gao mai.
- ¹³ Ni shaka rao, mana akanichimbira.
Andaangamizwa,
mana aniasi.
Ningeakombola,
ela anagomba handzo kunihusu.
- ¹⁴ Taaniririra kula mwao mioyoni,
ela anamwagikpwa ni matsozi mwao vitandani,
anadzikata-kata wakati anavoya milungu ya chijeni
ili aphaha mtsere na uchi muphya
nao akanilozera kogo.
- ¹⁵ Dzagbwe naafundza na nchiatiya nguvu
ela vivi ananipangira njama mbii.
- ¹⁶ Aho nkugaluka kuendza msada ela si kpwa iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi
nao taana mana dza uha uchiovundzika.
Akulu aho andaolagbwa na upanga
kpwa maneno gao ga kudzikarya,
gaga gandaahenda atsekpwe,
kahi ya tsi ya Misiri.

8

Mwenyezi Mlungu anahukumu

Aiziraeli kpwa kuabudu vizuka

¹ Piga gunda! Umaniyise atu kukala

adui aredza chinyume cha atu a nyumba ya Mwenyezi Mlungu dza kozi
mana akavundza chilagane changu
na akaasi shariya zangu.

² Aiziraeli ananiririra na kuamba,

“Swiswi hunamanya kukala uwe u Mlungu wehu.”

³ Ela Aiziraeli andazoreswa ni maadui,

kpwa sababu akakahala kuhenda manono.

⁴ Anatawaza afalume bila ya kunivoya ruhusa,
achitsambula vilongozi bila ya kunimanyisa.

Ahumira feza na zahabu zao kutengeza vizuka
utu undioahenda aangamizwe.

⁵ Chizuka chenu cha ndama nkachimena, mwimwi atu a mudzi wa Samariya,
nami nkakutsukirirwani.

Mundaenderera kukala akolo hadi rini?

⁶ Chizuka chichi chatengezwa Iziraeli,
chatengezwa ni fundi wenu,
nacho si Mlungu.

Chizuka cha mwana ndzau cha Samariya,
chindavundzwa vipande-vipande.

⁷ Kpwa kukala aphanda phepho,
andavuna chikulukulu.

Mimea yao taindavyala bii

kpwa vivyo taindaavyarira chakurya.

Na hata ichivyala,

chisha indariwa ni ajeni.

⁸ Atu a Iziraeli andamizwa ni mataifa ganjina,
aho ni chitu sicho mana dza chidzaya.

⁹ Aho akakala dza foro atangaye-tangaye macheye,
mana akota kuphiya Ashuru.
Aefuraimu akadziguza kpwa azembe.

¹⁰ Dzagbwe adziguza kpwa mataifa ganjina ili aphaha msada
vivi nindaakusanya phamwenga.

Nao andaandza kuphunguka

kpwa kuonerwa ni mfalume mkpwulu.

¹¹ Aefuraimu adzenga mwatu munji mwa kulavira sadaka za kuusira dambi,
mwatu mumo mwa kulavira sadaka mukakala mwatu mwa kuhendera dambi.

¹² Dzagbwe naandikira mambo manji kuhusu shariya zangu,
aho anazona avi taziahusu.

¹³ Ananilavira sadaka

na kurya zo nyama za sadaka
ela mimi tazinihamira.

Mwenyezi Mlungu andatambukira makosa gao,
na aatiye adabu kpwa ajili ya dambi zao,
nao andauya Misiri.

¹⁴ Aiziraeli akayala muumba wao
na kudzenga madzumba ga chifalume.

Atu a Juda adzenga midzi minji yenye ngome.

Ela yo midzi yao ndaitiya moho,
nao undaocha ngome zao tsetsetse.

9

Hosea anatangaza kutiywa adabu

kpwa Aiziraeli

¹ Mwi Aiziraeli musishererwe,

musitine-tine kpwa raha dza atu a mataifa ganjina asiomanya Mlungu.

- Mwimwi simwi aaminifu kpwa Mlungu wenu,
munamendza maripho ga umalaya
kahi za mwatu mwa kuwagira.
- ² Mwatu mwa kuwagira na mwatu mwa kuminyira zabibu tamundarisa atu bii.
Uchi muitsi wa zabibu taundatosha tsetsetse.
- ³ Taandakala tsona kahi ya yo tsi ya Mwenyezi Mlungu.
Aefuraimu andauya Misiri,
andarya chakurya chiricho najisi hiko tsi ya Ashuru.
- ⁴ Taandamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya uchi,
taandamuhamira kpwa sadaka zao.
Sadaka zao zindakala dza chakurya cha hangani,
chila achiryaye andakala najisi.
Chakurya hichi chindakala cha kuamvunisa enye,
tachindatiywa nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.
- ⁵ Mundahendadze siku ya sikukuu zirizopangbwa?
Mundahendadze yo siku ya sikukuu iriyopangbwa ni Mwenyezi Mlungu?
- ⁶ Hata akatiya, asibanangbwe ni Aashuru,
chisha andakusanywa ni Amisiri,
na andazikpwa ko Memufisi.
- Vitu vyao vya feza vindalingbwa-lingbwa ni miya,
miya indamera na kubwiningiza mahema gao.
- ⁷ Siku za kutiywa adabu zikatimu,
siku za kuvuna urichophanda ikafika.
Aiziraeli naagamanye gago.
- Nabii munamuona ni mzuzu,
na mutu alongozwaye ni roho munamuamba ana koma.
Kpwa sababu ya dambi zenu nyinji
mkummena sana.
- ⁸ Iye nabii phamwenga na Mlungu wangu,
ndiye mrindzi wa atu a Efuraimu.
Ela akahegwa dza nyama wa mapha chila njira atsupirayo,
akamenwa hata kahi ya nyumba ya Mlunguwe.
- ⁹ Azidi kuhenda mai
dza akare aho arivyohenda hiko Gibeya.
Mlungu andagatambukira go makosa gao,
naye andaatiya adabu kpwa ajili ya dambi zao.
- Maripho ga dambi ya Iziraeli*
- ¹⁰ Nriphoaona Aiziraeli,
yakala ni dza kuona zabibu ko weruni.
Nriphoaona akare enu,
yakala dza kuona tini za kpwandza dzulu ya mtini.
Ela ariphofika Baali-Peori,
adzitenga kpwa ajili ya Baali, utu wa waibu,
achikala tsukizo dza hicho chizuka arichochimendza.
- ¹¹ Ishima ya Efuraimu indauruka iuke dza nyama wa mapha.
Taphandagbwirwa mimba, wala kutsukulwa mimba, wala kuvyalwa ana!
- ¹² Hata akarera anache,
chisha mino ndaaolaga osi.
Shaka rao, pho ndiphoaricha.
- ¹³ Nikaona atu a Efuraimu,
atu ariokala phatu phanono dza Tiro.
Ela Aefuraimu andatuluzwa ana aho
amphirikire muolagadzi.
- ¹⁴ Ee Mwenyezi Mlungu
nikuvoyeni cha kukala uaphe atu hano?
Aphe ndani za kuvoromosa
na nyaho zisizo na maziya.

*Uamuli wa Mwenyezi Mlungu
kpwa Iziraeli*

- 15 “Kpwa uyi wao wosi ariouhenda hiko Giligali,
nami náandza kuamena kuko.
Kpwa ajili ya mahendo gao mai
nindaatuluzwa mwangu nyumbani.
Sindaamendza tsona,
vilongozi aho osi ni aasi.
- 16 Aefuraimu akapigbwa,
mizi yao ikauma,
taandavyala tsona matunda.
Na hata achivyala ana,
chisha nyo ana aho aamendzao nindaaolaga.”
- 17 Mlungu wangu andaakahala
kpwa kukala taayamphundza.
Andakala atu a kudengereka kahi za mataifa.

10

Mwenyezi Mlungu ndivyo hukumu

Aiziraeli

- 1 Aiziraeli akala dza mzabibu uriowanda vinono,
uyyalao zabibu kpwa unji.
Dza zabibu zirivyoenjerezeka,
ndivyo arivyoenjereza mwatu mwa kulavira sadaka.
Dza tsi yao irivyoenjerezeka kukala tajiri,
ndivyo arivyoenzi kupamba zo nguzo za kuabudira.
- 2 Mioyo yao ikaodzala handzo,
sambi ni agaye kpwa ajili ya dambi zao.
Mwenyezi Mlungu andavundza-vundza mo mwatu mwao mwa kulavira sadaka,
na abanange-banange zo nguzo zao anazozabudu.
- 3 Chisha andaamba, “Swino tahuna mfalume,
kpwa kukala tahuyamuogopha Mwenyezi Mlungu.
Hata kala hunaye ye mfalume,
angehuhenderani?”
- 4 Anadzigombera maneno mahuphu
na kuapa handzo,
na kuika vilagane asivyovitimiza
ndiyo mana malau ganaenjerezeka
dza kpwekpwe ya mwambanyama kpwenye munda.
- 5 Atu a Samariya andakakama
kpwa chizuka cha ndzau cha Bethi-Aveni.
Atue andarira,
hata alavyadzi-sadaka ariochiabudu nao andarira,
aho ariochiabudu kpwa yo ngumaye,
andarira mana yo ngumaye yauswa.
- 6 Chizuka chicho chindahalwa chiphirikpwe Ashuru
chikakale maripho ga kodi kpwa mfalume mkpwulu.
Atu a Efuraimu* andaphaha waibu
na Aiziraeli andagbwirwa ni haya kpwa cho chizuka chao cha muhi.
- 7 Atu a Samariya na mfalume wao
andaunulwa dzulu-dzulu dza chiphungo chikuluzwavyo ni madzi.
- 8 Mo mwatu mwa dzulu mwa kuvoya vizuka ko Aveni mundabanangbwa,
mana kuko ndiko Aiziraeli ahendako dambi.
Miya na vidunga-dunga vindamera na vilingelinge mo mwatu mwa dzulu mwa kulavira
sadaka,
ndipho atu andaambira myango, “Hufwinikeni,”
na vidzango, “Hugbwerereri.”

*Uamuli wa Mwenyezi Mlungu
kpwa Iziraeli*

* 10:6 10:6 Efuraimu ni dzina ranjina ra Iziraeli. 10:8 10:8 Luka 23:30; Maono 6:16

- ⁹ Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Hangu wakati wa Gibeya hadi sambi mwi Aiziraeli munaenderera kuhenda dambi, Mundaolagbwa vihani ko Gibeya mwi atu ayi.
- ¹⁰ Pho ndiphokata shauri nindakutiyani adabu, mataifa ganjina gandaungana gakupigeni nao andakufungani silisili kpwa sababu ya dambi zenu nyinji.
- ¹¹ “Efuraimu ni ndama yofundzwa na imenzayo kuwaga mtsere, ela sambi singoye nono nindaifunga gogolo.
- Ndamfunga Efuraimu niuke naye, Juda ni turi arime, Jakobo ni lazima arime mwenye.
- ¹² Dziphandireni haki, mvune mendzwa isiyosika Tengezani mioyo yenu mana uhu ni wakati wa kumuendza Mwenyezi Mlungu, hadi edze akumwagireni mvula ya haki.
- ¹³ Ela mwi mwaphanda uyi muchivuna uyi mkariphiwa kulengana na handzo renu, kpwa kukuluphira mkpwotse wenu enye na asikari enu anji.
- ¹⁴ Kpwa hivyo kundagbwa viha kahi ya atuo, ngome zenu zindabomolwa dza viratu mfalume Shalimani arivyobananga mudzi wa Bethi-Aribeli wakati wa viha, ambapho achetu na ana ao abundwa na photsi.
- ¹⁵ Mwimwi atu a Betheli namwi mundahenderwa dza vivyo, kpwa sababu ya uyi wenu munji.
- Siku ya yo hukumu ichifika, mfalume wa Iziraeli andaolagbwa.”

11

Menzwa ya Mlungu kpwa Aiziraeli

- ¹ Iziraeli ariphokala achere mwanache, náammendza, námuiha mwanangu kula Misiri.
- ² Ela nirivyoenderera kumuiha, ndivyo arivyoenderera kuniricha. Atu angu aenderera kulavira vizuka vya Baali sadaka na kufukizira vizuka mavumba.
- ³ Tsona ndimi nriyeafundza Aefuraimu kunyendeka dza mwana, na nchiagbwira mikono nchialongoza. Ela taamanyire, kukala ndimi nriyephaza.
- ⁴ Mimi naalongoza na nyugbwe za mbazi za chibinadamu naafunga na mendzwa nchiausira magogolo garigokala mwao singoni, nchizama nchiarisa dza mwana.
- ⁵ Kpwa kukala arema kuniuyira mimi, andauya Misiri, nao andatawalwa ni Aashuru.
- ⁶ Kundagbwa viha kpwenye midzi yao, vindavundza-vundza maryango makulu na magbwamage ga kufungira, na kubananga mipango yao.
- ⁷ Atu angu anaenderera kuniricha, dzagbwe ananiiha Ariye Dzulu, ela kandaakubali.

- ⁸ Nkale ndaweza kukurichani mwi atu a Efuraimu?

Ndawezaadze kukulavyani mwi atu a Iziraeli?
 Vino nindaweza kukuhenda dza mudzi wa Adima?
 Ndawezaadze kukuhenda dza mudzi wa Seboimu.
 Nkagalukpwa ni moyo,
 nkedzerwa ni mbazi.
 9 Sindahenda kulengana na zo tsukizi zangu nyinji,
 wala kuangamiza tsona atu a Efuraimu.
 Mana mimi ni Mlungu, si mwanadamu,
 mimi Ndimi Mtakatifu kahi yenu,
 nami sindakpwedzerani na tsukizi.
 10 Andamlunga Mwenyezi Mlungu,
 iye andanguruma dza simba,
 na angurumapho
 anae andakpwedza kula mtswerero wa dzuwa kuno anakakama.
 11 Andauya kuno anakakama
 dza nyama wa mapha kula Misiri,
 na dza njiya kula tsi ya Ashuru.
 Mimi ndaauyiza mwao midzini
 mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
 12 Atu a Efuraimu akanizunguluka na handzo,
 atu a Iziraeli ikanizunguluka na kuchenga,
 ela Juda ndiye anyendekaye phamwenga na Mlungu.
 Juda ndiye ambaye achere muaminifu kpwa iye Ariye Mtakatifu.

12

*Mwenyezi Mlungu andaatiya adabu
 atue kpwa dambi zao*

1 Atu a Efuraimu ni dza mutu adzirisaye phepho,
 ni dza mutu asindaye kuzoresa phepho ra mlairo wa dzuwa.
 Akaenjereza handzo na kuumira mabavu.
 Anaika chilagane na Ashuru,
 na kuphirika mafuha ga zaituni Misiri.
 2 Mwenyezi Mlungu ana lau na Juda.
 Andamtiya adabu Jakobo kulengana na tabiyaze
 na kumripha kulengana na mahendoge.
 3 Ariphekala ndanini mwa nine wamgbwira mwanáo jimbe
 na ariphekala mutu mzima waminyana na Mlungu.
 4 Waminyana na malaika achimtura.
 Achirira na achimvoya ye malaika am'bariki.
 Waonana na Mlungu hiko Betheli,
 na kuko Mlungu achigomba naswi.
 5 Iye ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
 Mwenyezi Mlungu ndiro dzinare.
 6 Kpwa hivyo kpwa msada wa Mlungu wenu, muuyireni,
 onyesani mendzwa na muhenge ga haki.
 Mkuluphireni Mlungu chila wakati.
 7 Achuzi anahumira vipimo vya wiivi dza atu a Akanani,
 anamendza kuiyira atu.
 8 Atu a Efuraimu anadzikarya kpwa kuamba,
 "Mimi ni tajiri, na utajiri uhu nauendza mwenye.
 Kahi ya shuuli zangu zosi zophahira utajiri taphana awezaye kuamba nina kosa,
 wala awezaye kuniamba nina dambi."
 9 Mimi, Ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
 niriye kutuluzwa kula tsi ya Misiri.
 Nindakuhenda usagale mahemani tsona
 dza viratu uhendavyo wakati wa sikukuu ya vibanda.
 10 Mimi nágomba na manabii

nchiaonyesa ruwiya nyinji,
na kutsupira aho nchikuambirani ndarira.

¹¹ Atu a Giliadi ni ayi!

Nao taana mana!

Analavya sadaka za ndzau ko Giligali,

Mwatu mwao mwa kulavira sadaka mundakala dza tsumbi za mawe,
kpwenye munda uchiorimwa.

¹² Jakobo wachimbirira jimbo ra Aramu,

kuko, ye Iziraeli wahenda kazi ili aphahe mchetu,
waphaha mchetu kpwa kurisa mang'ondzi.

¹³ Mwenyezi Mlungu waatuluza Aiziraeli kula Misiri kutsupira kpwa nabii,
na kutsupira nabii achiarinda.

¹⁴ Atu a Efuraimu amtsukiza Mwenyezi Mlungu

kpwa sababu iyo Mlungu andaarichira makosa gao ga kumwaga milatso,
chisha aariphe sawa-sawa na chibero chao.

13

Tsukizi kali za Mwenyezi Mlungu

kpwa Aiziraeli

¹ Aefuraimu kala achigomba, mbari zanjina zinakakama,

kala achiishimiwa ko Iziraeli,
ela ariphohenda makosa ga kumuabudu Baali, afwa.

² Na vivi anazidi kuhenda dambi.

Anahumira feza zao kudzitengezera vizuka,
anadzitengezera vizuka vya kupambwa vinono sana,
na zosi ni kazi za mafundi mangungu.

Kazi yao ni kuamba,

"Aho nkulavya atu dza sadaka kpwa vizuka,
na kudonera vyo vizuka vya ndama."

³ Kpwa hivyo aho andakala dza kunje ra ligundzu,
andakala dza manena gaumago mara mwenga.

Andakala dza wiswa uphepheruswao ni phepho kula phatu pha kuwagira,
au andakala dza mosi utulukao na dirishani.

⁴ Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
nriyekutuluzani kula tsi ya Misiri.

Msikale na mlungu wanjina isiphokala mimi,
mana taphana muokoli wanjina isiphokala mimi.

⁵ Mimi ndimi nriyekutundzani ko weruni,
kahi ya tsi ya dzuwa kali.

⁶ Naarisa hadi achimvuna,
ela ariphomvuna tu, aandza kudziunula,
nao achim'yala.

⁷ Phahi nindaashambuliya dza simba,
Nindaaootea njirani dza tsui.

⁸ Nindaavamia dza dubu achiyefutwa anae,
nindaahula vifuwa vyao.

Na kuko nindaavwamukira dza simba,
nindaamwamula-mwamula dza nyama wa tsakani.

⁹ Uwe Iziraeli ndakuangamiza,
mana u chinyume changu,
mimi niwezaye kukuterya.

¹⁰ A kuphi ye mfalume akutivye?

Na nyo vilongozi kahi ya yo midziyo yosi akuphi akukanire?

Aho murioalonda mchiamba,

"Huphe mfalume na vilongozi."

¹¹ Phahi nakuphani mfalume wakati nkatsukirwa,
na kahi ya tsukizi zangu, ye mfalume nchimuusa.

- ¹² Uyi wa Efuraimu unatambukirwa
na dambize zikaandikpwa.
- ¹³ Utsungu wa kudzivugula undamgbwira,
ela iye ni dza mwana mzuzu,
ambaye wakati wa kuvyalwa ukafika
ela ye kalonda kutuluka kula ndanini.
- ¹⁴ Sindaakombola na nguvu za kuzimu,
wala kuativya na chifo.
We chifo, utsunguo ukuphi?
We kuzimu, kubanangako kuphaphi?
Sindaaonera tsona mbazi.
- ¹⁵ Dzagbwe ndiye chiyeongokerwa kuriko nduguze,
Mwenyezi Mlungu andahuma phepho kula mlairo wa dzuwa
naro rindapiga kula weruni.
Pulaze za madzi zindauma,
visimavye vindauma.
Nyumbaze za kuikira hazina zindavundzwa
na vituvye vya samani vindahalwa.
- ¹⁶ Atu a Samariya andatiywa adabu kpwa ajili ya makosa gao,
kpwa sababu amuasi Mlungu wao.
Aho andaolagbwa na upanga
ana aho atsanga andakatwa-katwa vipande-vipande
na achetu aho enye mimba andaahulwa.

14

Hosea anaambira Aiziraeli atubu

- ¹ Mwimwi Aiziraeli, muuyireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
kpwa kukala dambi zenu ndizo chizokuhendani mugbwe.
- ² Muuyireni Mwenyezi Mlungu,
ndzoni mumvoye mumuambe,
"Huswamehe dambi zehu zosi.
Na uhuphokere kpwa mbazizo
ili hukulavire sadaka za togo kpwa kanwa zehu.
- ³ Ashuru taandahutivya,
wala farasi ehu a viha taandahuterya.
Vizuka hurivyovitengeza enye kpwa mikono yehu,
tahundaviiha tsona milungu
kpwa kukala uwe ukuonera mbazi anachiya."
- ⁴ Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Nindaaphoza ko kukosa kpwao uaminifu,
nindaamendza bila aho kunihendera utu.
Mana sindaatsukirirwa tsona.
- ⁵ Mimi nindakala dza manena
kpwa Aiziraeli.
Aho andabumula dza maruwa,
mizi yao indagota dza mierezi ya Lebanoni.
- ⁶ Mitse yao indakula
unono wao undakala dza wa mizaituni,
na kungu yao nono dza mierezi ya Lebanoni.
- ⁷ Atu angu andauya asagale tsona salama phangu chivurivurini,
andapwipwita vinono dza tsere.
Andabumula maruwa dza mzabibu,
chisha andamanyikana dza uchi wa zabibu kula Lebanoni.
- ⁸ Mwimwi atu a Efuraimu, msikale na vizuka tsona,
nindajibu mavoyo genu na nkumanyirireni.
Mimi ni dza muhi wenye makodza maitsi,
mimi ndiye ninayekuhendani muvyale matunda."

⁹ Mutu yeyesi ariye na ikima naaelewe,

na hiye awezaye kutambuwa naamanye maneno gaga,
mana njira za Mwenyezi Mlungu ni za haki,
na enye haki andazilunga,
ela aasi andakpwala agbwe mo njirani.

Chitabu cha JOELI Tanga mbere

Chitabu hichi cha unabii chaandikpwa ni Joeli ambaye kala ni mmwenga wa manabii adide hiko Iziraeli. Ela adisi ya maishage taimanyikana vinono, wala wakati aripohoandika chitabu hichi taumanyikana mana kahadza mfalume yeyesi ariyekala anatawala. Inafikiriywa kukala wachiandika bada ya Ayahudi kuuya kula Babeli kahi ya mwaka wa magana manane mirongo mihahu na tsano hadi mwaka wa magana sabaa mirongo tisiya na sita kabila ya Jesu kuvyalwa. Joeli waishi Juda phephi na Jerusalem.

Chitabu hichi chinagomba kuhusu siku ya uamuli wa Mwenyezi Mlungu ambayo kala indakpwedza. Dalili za siku iyo ni kuvamiwa ni ndzije na kukosa mvula. Joeli watabiri kukala atu achikubali makosa gao na achitubu, Mwenyezi Mlungu andaaswamehe na kuajaliya. Piya wagomba kuhusu ahadi ya atu kumwagirwa Roho wa Mlungu (2:28). Ahadi iyo yatimiya siku ya Pentekosti, muda mchache bada ya Jesu kuhalwa kuphiya Mlunguni (Mahendo ga mitume 2:16-21).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Tsi inavamiywa ni Ndzije 1:1—2:17

Mwenyezi Mlungu anaaonera mbazi atue 2:18-32

Mlungu andaajaliya atue 3:1-21

Tsi inavamiywa ni Ndzije

¹ Hiri ndiro neno arirogomba Mwenyezi Mlungu kumuambira Joeli mwana wa Pethueli.

² Mwi atumia phundzani,
mwimwi msagalao tsi hino hegani masikiro.

Dze, hangu mvyalwe mdzangbweona dzambo dza hiri?

Au mwasikira kukala rakala wakati wa akare enu?

³ Aambireni ana enu mambo higa,
nao ana enu aambire ana ao,
na hinyo ana aho nao aambire chivyazi ndicholunga.

⁴ Mimea iriyosazwa ni ipho ra ndzije
yariwa ni ndzije akulu,
iriyosazwa ni ndzije akulu ichiriwa ni ndzije adide,
iriyosazwa ni ndzije adide ichimarigizwa ni fumbiri.

⁵ Lamukani mwi alevi mrire,
kotani kululu mwi mmendzao kunwa uchi muphya wa zabibu
mana tamundaunwa tsona.

⁶ Mana ipho ra ndzije rikavamia tsi yangu.

Ni anji hata taaolangika,
meno gao ganarya dza ga simba.

⁷ Akarya mizabibu yangu
na kubananga mitini yangu.

Akaiguguna hadi magopha
na pandaze akaziricha wekee.
⁸ Vwalani nguwo za magunia mrire
dza mwanamwali achiyefwererwa ni mchumbawe wa usichanani.

⁹ Tamuna sadaka za mtsere wala za vinwadzi
kahi za nyumba ya kuvoya Mlungu.
Alavyadzi-sadaka yani ahumwa a Mwenyezi Mlungu anarira.

¹⁰ Minda ikabanangbwa-banangbwa
tsi ikarichwa bila ya chitu.

Takuna mtsere,
uchi wa mizabibu ukauma
na mizaituni ikanyala.

¹¹ Mwi akurima, kuluhukpwani!
Mwi mroromao mizabibu kotani kululu mrire
sononekani, kpwa ajili ya nganu na shayiri,
mana mavuno ko mindani gakabanangbwa-banangbwa.

- 12 Mizabibu ikauma
mitini nayo ikanyala.
Mikomamanga, mitende na mitofaa
yani mihi yosi ya mundani yasira kuuma.
Nao atu taana raha tsona.
- 13 Mwi alavyadzi-sadaka, vwalani magunia,
kotani kululu mwimwi muhendao kazi phatu pha kulavira sadaka.
Ndzoni mchese kuno mkavwala magunia
mwi ahumwa a Mlungu wangu!
Mana takuna arehaye tsona sadaka za mtsere wala za chinwadzi
nyumbani mwa Mlungu wenu.
- 14 Tengani muda wa kufunga na kuvoya,
tangazani mkpwutano mtakatifu.
Kusanyani atumia osi
na atu anjina osi anaoshi himu tsi ya Juda
edze amririre Mwenyezi Mlungu,
kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
- 15 Siku ya Mwenyezi Mlungu indakala ya kutisha nayo i phephi,
nayo indakpwedza na ubanangi
kula kpwa Mwenye Nguvu Zosi.
- 16 Chakurya chikauswa
kuno hunalola.
Takuna raha tsona
nyumbani mwa Mlungu wehu.
- 17 Mbeyu zaola mitsangani,
nyumba za kuikira vitu zikakala magandzo.
Vitsaga ni vihuphu
mana takuna mavuno ga kuika.
- 18 Nyama anarira na ndzala.
Ng'ombe zinahangaika hiku na hiku
kpwa kukosa nyasi,
hata vyaa vya mang'ondzi navyo vinagaya.
- 19 Hunakuririra uwe Mwenyezi Mlungu,
mana tsandzala yaocha marisa gosi ga weruni
phamwenga na mihi yosi ya mindani.
- 20 Hata nyama a tsakani anakuririra uwe,
mana vidzuho vya madzi vikauma
na nyasi za weruni zikaphya na moho.

2

Jeshi ra ndzije

- 1 Pigani gunda ko Sayuni;
kotani kululu dzulu ya mwango wangu mtakatifu.
Osi asagalao tsi ya Juda naakakame
mana siku ya Mwenyezi Mlungu iredza
nayo i phephi.
- 2 Siku iyo ni siku ya jiza na vurungu-vurungu,
indakala siku ya maingu na chilungulungu cha jiza.
Gafula jeshi kulu ra ndzije rindabwiningiza myango.
Jeshi kulu chisha ra nguvu,
ambaro taridzangbweoneka hangu kare
wala takundakala na jeshi dza hiro tsona hata kare na kare.
- 3 Dza moho uochavyo, ndivyo ndzije aryavyo phophosi atsapirapho
na nyuma zao nkuricha tsandzala.
Achimenya phatu, dzagbwe ni phanono dza munda wa Edeni,
ela achituluka phatu hipho nkukala avi ni jangbwa
mana taphana mmea hata mmwenga ndiosala.

- 4 Uchialola akaigana na farasi,
ana mwendo dza farasi a viha.
- 5 Anaphotina-tina dzulu za virere vya myango,
mriro wao ni dza wa magari ga kuvwehwa ni farasi,
au tsandzala iochayo mibuwa,
au jeshi kulu riinjiraro vihani.
- 6 Atu nkugbwirwa ni wuoga aonapho
nao nkukakama.
- 7 Anashambuliya dza masujaa
na kukpwera kuta dza majeshi,
osi anaphiya kpwenye misitari
bila kubeta.
- 8 Chila mmwenga anaphiya mwenga kpwa mwenga
bila kupigana kumbo na myawe.
Aho anadudula na pho phenye silaha
na takuna silaha inayoweza kuazuwiya.
- 9 Nkuinjira kpwenye midzi
kpwa kukpwera dzulu za kuta,
nkuinjira madzumbani
kutsupira madirishani dza aivi.
- 10 Dunia nkusumba
na mlunguni kukakakama mbere zao,
dzuwa na mwezi nkufunga jiza
na nyenyezi zikakosa kung'ala.
- 11 Mwenyezi Mlungu analongoza jeshire na mngurumo.
Majeshige galungago malagizoge gana nguvu na tagaolangika.
Iyo siku ya Mwenyezi Mlungu ni kulu tsona ya kutisha.
Ni ani awezaye kuivumirira?
- Joeli anaambira atu
amuuyire Mwenyezi Mlungu*
- 12 Ela hata vivi, Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Uyani kpwangu na mioyo yenu yosi,
fungani, mrire na kusononeka."
- 13 Mnaphosononeka msikpwanyule mavwazi genu,
ela kpwanyulani mioyo yenu.
Muuyireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
kpwa kukala iye ana huruma na mbazi,
kana tsukizi za phephi bali ana mendzwa nyinji isiyosika,
na higo mai achigopanga kukuhenderani a tayari kugaricha.
- 14 Ni ani amanyaye? Iye anaweza kugaluzi nia na akakuonerani mbazi
na akakujaliyani na mavuno hata mkaweza
kumlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
sadaka za mtsere na za uchi wa zabibu.
- 15 Pigani gunda ko Sayuni,
tengani wakati wa kufunga na kuvoya
na muihe mkpwutano mtakatifu.
- 16 Kusanyani atu avyere na adide,
hendani mkpwutano mtakatifu
kusanyani atumia, anache na hata ana a mongoni.
Bwana arusi na bibi arusi nao naatuluke chumbani mwao
edze mkpwutanoni.
- 17 Alavyadzi-sadaka, atu amuhumikirao Mwenyezi Mlungu
naarire kahi-kahi ya baraza ya Nyumba ya kuvoya Mlungu na phatu pha kulavira
sadaka
na aambe, "Ee Mwenyezi Mlungu aonere mbazi atuo.
Usiahende atuo akaberwa
na kutsekpwa ni mataifa ganjina.
Kpwa utu wani atu anjina aambe,

'Akuphi ye Mlungu wao?' "

Mwenyezi Mlungu

anaaonera mbazi atue

¹⁸ Ndipho Mwenyezi Mlungu achiona wivu kpwa ajili ya tsiye, naye achiaonera mbazi atue.

¹⁹ Mwenyezi Mlungu achijibu atue achiamba, "Lolani ninakureherani mtsere, uchi muphya wa zabibu na mafuha hadi mtosheke.

Wala sindakuhendani muberwe kahi ya mataifa ganjina.

²⁰ Jeshi ra kula uphande wa vurini ndariusi rikale kure namwi na kurizola hadi jangbwani, tsi isiyomera chitu.

Vikosi vya mbere vya ro jeshi ndaviinjiza bahari ya uphande wa mlauro wa dzuwa na hivyo vya nyuma ndaviinjiza bahari ya uphande wa mtswerero wa dzuwa.

Nao andafwa kuko na kungu ya kuola kpwa mundaisikira.

Mwenyezi Mlungu anahenda mambo makulu.

²¹ Uwe tsi, usiogophe bii, hamirwa na upige njerejere, mana Mwenyezi Mlungu akahenda mambo makulu.

²² Mwi nyama a tsakani, msiogophe, mana hiko weruni kundakala tele nyasi mbitsi.

Mihi inavyala matunda mizabibu na mitini inavyala kpwa unji tsona.

²³ Hererwani mwi atu a Sayuni, pigani njerejere na muhamirwe ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

Iye akakuonyesani mbazize kpwa kukureherani mvula ya vuri kpwa chipimo cha haki na ya mwaka dza irivyokala hangu mwandzo.

²⁴ Phatu pha kuwagira phandaodzala mtsere na viburu vyenu vindaodzala uchi muphya wa zabibu na mafuha.

²⁵ Nami nindakuuyizirani miaka yosi iriyoriwa ni ndzije angu anji nriohuma kpwedzarya mimea yenu: yariwa ni maipho ga ndzije akulu na ndzije adide, na ipho ra ndzije anjina na fumbiri.

²⁶ Mundarya kumvuna na mritogole dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ariyekuhenderani mambo ga kuangalaza.

Atu angu taandatiywa waibu tsona ta kare na kare.

²⁷ Namwi mundamanya kukala ni kahi ya Aiziraeli na kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na badala yangu takuna wanjina.

Atu angu taandatiywa waibu tsona hata kare na kare.

²⁸ Phahi, bada ya higa kukala, nindamwaga Roho wangu dzulu ya atu osi.

Ana enu alume kpwa achetu andatabiri.

Atumia enu andaloha ndoso na ana enu alume andaona ruwiya.

²⁹ Tsona siku hizo, nindamwaga Roho wangu dzulu ya ahumwa angu alume kpwa achetu.

³⁰ Nindahenda mambo ga kuangalaza ko dzulu mlunguni na ko duniani, kundakala na milatso, moho na maingu ga mosi.

³¹ Dzuwa rindagbwirwa rikale jiza na mwezi nao undagbwirwa ukale kundu dza mlato, kabila siku kulu na ya kutisha ya Mwenyezi Mlungu kufika.

³² Indakala hiye ndiyemririra Mwenyezi Mlungu, andaokolwa,

mana dzulu ya mwango Sayuni yani hiko Jerusalemu,
kundakala na atu ariotiya,
dza Mwenyezi Mlungu arivyoamba kukala,
hinyo arioihwa ni Mwenyezi Mlungu
andakala kahi ya hinyo ariotiya.

3

*Mlungu ndivyoamula
maadui a atue*

¹ Siku hizo na wakati uho

ndiphouyiza utajiri wa Juda na Jerusalemu,

² nindakusanya mataifa ganjina gosi

na nigatsereze kwenye Dete ra Jehoshafati,

Nkaamula kuko kpwa ajili ya atu angu Aiziraeli.

Aho aatsamula atu angu kahi za mataifa

na achiganya tsi yangu.

³ Aaganya atu angu kpwa kupiga kura.

Aguza avulana ili kuriphira malaya,

na achiguza asichana ili agule uchi wa zabibu anwe.

⁴ “Mu ano ani kpwangu mwi atu a Tiro na Sidoni na seemu zosi za Filisti? Dze, mnalonda mniriphize? Ichikala mnalonda mniriphize, phahi hivyo mlondavyo kuvihenda nindakuyizirani enye tsona haraka sana. ⁵ Mwahala feza na zahabu zangu na hazina zangu za samani mchiziphirika kwenye nyumba zenu za ibada. ⁶ Mwaaguza atu a Jerusalemu na atu a Juda kpwa Ayunani, ili akale kure na tsi yao. ⁷ Haya lolani, nindaauyiza tsona kula hiko mrikoaguza na nkuhendereni gosi mrigoahendera. ⁸ Ndaaguza ana enu a chilume na a chichetu, niatiye mikononi mwa atu a Juda nao andaaguza kpwa atu a Sheba, taifa ambaro ri kure sana,” Mwenyezi Mlungu ndiye achiyegomba higa.

⁹ Aambire mataifa adzitayarishie kpwa viha.

Tayarishani masujaa enu.

Anajeshi osi naasengere akashambuliye.

¹⁰ Majembe genu gagaluzeni panga

na maphanga genu nago gagaluzeni mafumo.

Hinyo asio mkpwotse na aambe, “Mino nina mkpwotse.”

¹¹ Ndzoni upesi mwino atu a mataifa ganjina gosi,

kusanyikani hipho deteni.

Uwe Mwenyezi Mlungu, rehe masujaago phapho.

¹² Mataifa ganjina nagahimizwe

gaphiye Dete ra Jehoshafati,

mana hiko ndiko ndikosagala

niahukumu atu osi a mataifa ganjina jirani.

¹³ Haya, akateni-kateni

dza mutu atsengaye nganu.

Avyogeni-vyogeni dza mutu aminyaye zabibu,

mana pho phatu pha kuminyira phaodzala hata phanafurika

mana uyi wao ni munji sana.

¹⁴ Makundi-makundi ga atu

ganagodza hiko Dete ra uamuli,

mana siku ya Mwenyezi Mlungu

kpwedza hiko Dete ra uamuli i phephi.

¹⁵ Dzuwa na mwezi vindatiywa jiza,

nyenyezi nazo zindaricha kung’ala.

¹⁶ Mwenyezi Mlungu andanguruma kula Sayuni,

mngurumowe undasikika kula Jerusalemu.

Mlunguni na duniani kundasumba,

ela Mwenyezi Mlungu andakala chimbiriro kpwa atue
na ngome kpwa Aiziraeli.

Mlungu andaajaliya atue

17 Ndipho mndiphomanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
nasagala Sayuni, mwango wangu mtakatifu.

Jerusalemu undakala mudzi mtakatifu
na ajeni taandavyoga tsona.

18 Wakati hinyo kundakala na uchi munji wa zabibu hiko dzulu myangoni,
na ko vidzangoni kundakala na maziya manji,
chila chidzuhu kpwenye tsi ya Juda chindajera madzi.

Himo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu mundaomboka pula za madzi
na madzige gandajera Dete ra Shitimu.

19 Misiri indakala gandzo

na Edomu indakala jangbwa huphu,
kpwa sababu atu aho aahendera mai atu a Juda,
mana aolaga atu a asiokala na makosa kpwenye tsi yao.

20 Ela tsi ya Juda na ya Jerusalemu,
kundakala na atu vivyazi na vivyazi hata kare na kare.

21 Mimi Mwenyezi Mlungu nisagalaye dzulu ya mwango wa Sayuni
sindakutiyani adabu tsona dza hivyo nirivyohenda.

Chitabu cha AMOSI Tanga mbera

Amosi ni nabii wa kpwandza ambaye ujumbewe waandikpwa kpwa chirefu. Dzagbwe wavyalwa Tekoa mudzi urio Juda, ela kaziye ya unabii waihendera kpwenye utawala wa Iziraeli, utawala wa uphande wa vurini, phephi na kahi-kahi ya karine ya nane kabila ya Jesu kuvyalwa. Wakati hinyo Aiziraeli kala akaongokerwa sana; na kala asegere salama na chidini aonekana kukala ni aaminifu ela kala anadzihenda. Ela Amosi waona vira ambavyo Aiziraeli kala anaona kuongokerwa ni kukala matajiri, na vira ambavyo utajiri hinyo auphaha kpwa kusalunga haki na kuonera achiya. Atu kala taalunga malagizo ga dini chikamilifu, nao adziona a salama ela kala si hivyo. Amosi wahubiri kpwa chadi na ujasiri kukala Mlungu kala andatiya adabu ro taifa. Iye wahubiri achiamba, “Richani haki ijere dza madzi” (5:24), “Mendzerepho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, andaonera mbazi atu a Yusufu ariosala.” (5:15)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Hukumu kpwa majirani ga Iziraeli 1:1—2:5

Uamuli wa Iziraeli 2:6—6:14

Ruwiya tsano 7:1—9:15

¹ Higa ni maneno ga Amosi, ariyekala mmwenga wa arisa a Tekoa. Maono gaga kuhusu Iziraeli, wagaona wakati mfalume Uziya ariphokala anatawala Juda na Jeroboamu mwana wa Joashi ariphokala anatawala Iziraeli. Gaga gahendeka miaka miiri kabila ya msumbo wa tsi kukala.

Uamuli wa majirani ga Iziraeli

² Amosi achiamba,

“Mwenyezi Mlungu andaruruma kula Sayuni,
andanguruma dza chiguruguru kula Jerusalemu;
na weru wa kurisa arisa gandauma,
na chirere cha mwango Karimeli chindanyala.”

³ Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Kpwa sababu atu a Damasikasi akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.

Aho apiga atu a Giliadi

dza mutu awagavyo mtsere kpwa vifwaya vya meno-meno ga vyuma.

⁴ Kpwa hivyo, dzumba ririrodzengbwa ni mfalume Hazaeli nindaritiya moho,
nao undaocha ngome za mfalume Beni-Hadadi.

⁵ Nindavundza magbwama ga miryango ya Damasikasi,
na kuusa mtawala wa Dete ra Aveni,

agbwiraye fwimbo ya utawala ko Bethi-Edeni;

na atu a Aramu andatsamizwa kpwa lazima apherikpwe Kiri,”

Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Kpwa sababu atu a Gaza akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.

Ahala mateka malalo mazima-mazima,

na atue achiaguza dza atumwa kpwa Aedomu.

⁷ Kpwa hivyo ndautiwa moho ukuta wa Gaza,
nao undaocha ngomeze.

⁸ Nindausa mfalume wa Ashidodi,

na ye agbwiraye fwimbo ya utawala ko Ashikeloni.

Nindagolosa mkpwono wangu nipige Ekironi,

na nyo Afilisti asereo andaangamika,”

Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁹ Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Kpwa sababu atu a Tiro akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,

1:1 1:1 Uziya 2 Afalume 15:1-7; 2 Nyakati 26:1-23Jeroboamu 2 Afalume 14:23-29   **1:2** 1:2 Joeli 3:16   **1:3** 1:3 Isaya 17:1-3; Jeremia 49:23-27; Zakariya 9:1   **1:6** 1:6 Isaya 14:29-31; Jeremia 47:1-7; Ezekieli 25:15-17; Joeli 3:4-8; Zefania 2:4-7; Zakariya 9:5-7   **1:9** 1:9 Isaya 23:1-18; Ezekieli 26:1—28:19; Joeli 3:4-8; Zakariya 9:1-4; Mathayo 11:21-22; Luka 10:13-14

- ni niatiye adabu.
 Aho ahala mateka malalo mazima-mazima,
 na atue achiaguza dza atumwa kpwa Aedomu,
 nao taayagbwira chilagane cha udugu.
¹⁰ Kpwa hivyo, ukuta wa Tiro ndautiya moho,
 nao undaocha ngomeze.”
¹¹ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Kpwa sababu atu a Edomu akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
 ni niatiye adabu.
 Aho azoresa adugu ao, Aiziraeli
 na achiaolaga kpwa upanga bila mbazi.
 Tsukizi zao zaenderera kuaka hata kare na kare.
¹² Kpwa hivyo, mudzi wa Temani ndautiya moho,
 nao undaocha ngome za Bosira.”
¹³ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Kpwa sababu atu a Amoni akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
 ni niatiye adabu.
 Wakati anapigana ili kupanula miphaka yao,
 aahula achetu a mimba a Giliadi.
¹⁴ Kpwa hivyo, ukuta wa Raba nindautiya moho,
 nao undaocha ngomeze,
 na siku iyo kundakala na kululu za viha,
 navyo viha vindavuma dza phuto.
¹⁵ Na mfalume wao andatsamizwa kpwa lazima,
 iye phamwenga na vilongozie,”
 Mwenyezi Mlungu anaamba.

2

- ¹ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Kpwa sababu atu a Moabu akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
 ni niatiye adabu.
 Aho aocha mifupha ya mfalume wa Edomu
 hadi ivure richikala dza chokaa.
² Kpwa hivyo, tsi ya Moabu ndaitiya moho,
 nao undaocha ngome za Keriothi.
 Na Amoabu andafwa kahi za kululu za viha,
 chiriro, na kululu za gunda.
³ Nami ndamuolaga ye mtawalawe,
 na niolage vilongozie osi,”
 Mwenyezi Mlungu anaamba.
Uamuli wa Juda na Iziraeli
⁴ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Kpwa sababu atu a Juda akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
 ni niatiye adabu.
 Aho arema shariya ya Mwenyezi Mlungu,
 na taalungire amurize,
 ela alongozwa visivyo ni milungu ya handzo
 ambayo akare aho ailunga.
⁵ Kpwa hivyo, tsi ya Juda ndaitiya moho,
 nao undaocha ngome za Jerusalem.”
⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba,
 “Kpwa sababu atu a Iziraeli akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
 ni niatiye adabu.
 Aho nkuguza atu a haki dza atumwa,
 agayi asioweza kuripha deni hata napho ni dide dza ra jozi ya virahu.
⁷ Anaonera sana achiya hata taana pha kuphumira
 anaalafya haki atu asiodziweza.

- Mutu na ise analala mchetu mmwenga
na kpwa njira iyo ananjisi dzina rangu takatifu.
- 8 Aho nkularira nguwo zoikpwa mzamana ni achiya,
phephi na chila phatu pha kulavira sadaka.
Nao nkunwa uchi uchioriphiwa dza faini
kpwenye nyumba ya Mlungu wao.
- 9 Dzagbwe náangamiza Aamori tsetsetse kpwa sababu yenu,
ambao vimo vyao kala ni dza mierezi,
na enye mkpwotse dza mialoni.
- 10 Mimi nákutuluzani kula tsi ya Misiri,
nchikulongozani kutsupira jangbwani kpwa muda wa miaka mirongo mine,
ili muimiliki tsi ya Aamori.
- 11 Nami nátsambula manabii kahi ya anao
na barobaro enu anjina akale atu ariotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.
Hebu gano nigombago ni handzo, mwi atu a Iziraeli?
Mwenyezi Mlungu anaamba.
- 12 Ela mwi mwahenda atu ariotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu anwe uchi,
na mchiaamuru manabii,
mchiaambira, 'Msilavye unabii.'
- 13 Kpwa hivyo, ndakufyehani
dza rukpwama chírosindirirwa mtsere.
- 14 Enye mairo manji, taandaweza kuchimbira.
Enye mikpwotse andasirirwa ni mikotse yao,
masujaa tagandaweza kutivya maisha gao.
- 15 Atu sujaa a kuhumira maha taandaweza kuima,
enye mairo taandaweza kudzitivya,
na anajeshi akuhumira farasi taandaweza kutivya maisha gao.
- 16 Na nyo enye mioyo isiyooogopha chitu kahi za nyo masujaa,
andabwaga silaha achimbire siku iyo,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

3

Dambi ya Iziraeli na adabuye

- 1 Phundzani ujumbe huno ambao Mwenyezi Mlungu akaugomba chinyume chenu
mwi atu a Iziraeli, chinyume cha taifa rosi nrirorituluza kula tsi ya Misiri, nchiamba,
2 "Kahi za mataifa gosi ga duniani,
nkakutsambulani mwimwi bahi.
Kpwa hivyo nindakutiyani adabu
kpwa dambi zenu zosi."
- 3 Dze, atu airi anaweza kunyendeka phamwenga
bila kulagana?
- 4 Dze, simba anaweza kunguruma tsakani,
wakati kana nyama?
Dze, simba mdide anaweza kurira phakpwe asagalapho,
ichikala kagbwirire chitu?
- 5 Dze, nyama wa mapha anaweza kugbwirwa ni muhambo urio photsi
ichikala tauna chambo?
Dze, muhambo unaweza kufyatuka
bila ya kugbwira chitu?
- 6 Dze, gunda ra viha rinaweza kupigbwa kpwenye mudzi,
na atu asigbwirwe ni wuoga?
Dze, mudzi unaweza kuphahwa ni mai,
ichikala tagakarehwa ni Mwenyezi Mlungu?
- 7 Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu kahenda utu,
bila ya kuafwenurira atumishie manabii mipangoye.
- 8 Simba achinguruma,
ni ani asiyeogopha?

Mwenyezi Mlungu akaamba,
ni ani ambaye kandatabiri?

- ⁹ Tangazani kahi za zo ngome za Ashidodi,
na mo mwenye ngome za tsi ya Misiri,
Muambe, “Dzikusanyeni dzulu ya myango Samariya,
mlole zo fujo nyinji
na kuonerana kuriko mumo.”
- ¹⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Taamanya kuhenda haki
aho atu aikao mali mwao ngomeni arizoziphaha kpwa kuhumira fujo.”
- ¹¹ Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Maadui gandazunguluka pande zosi za tsi,
nao andausa urindzio,
na kuhala zewe mo mwenu ngomeni.”

- ¹² Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Aiziraeli achache asagalao mudzi wa Samariya andatiya
na kutsola-tsola vipande vya makochi na magunguhi ga vitanda bahi.
Indakala dza wakati ambao mrisa andatsola marondo mairi au chipande cha sikiro ra
ng’ondzi
chiroriwa ni simba.”
- ¹³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Phundzani na mshuhudiye
chinyume cha chivyazi cha Jakobo.
- ¹⁴ Yo siku ndiyotiya adabu Aiziraeli kpwa makosa gao,
ndabomola mwatu mwa kulavira sadaka mwa Betheli.
Na zo pembe za phatu pha kulavira sadaka
zindakatwa zigbwe photsi.
- ¹⁵ Nindazibomola nyumba za wakati wa umande,
na za wakati wa dzoho,
na zo nyumba zenye mapambo ga pembe za ndzovu zindabanangbwa
na go madzumba manono tagandakalako tsona,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

4

Iziraeli inarema

kumuuyira Mwenyezi Mlungu

- ¹ Phundzani higa, mwi achetu a Samariya,
mnonao dza ng’ombe ziriswazo vinono za Bashani,
muonerao achiya na kutesa agayi,
ambao mkuambira alume enu, “Haya reheni uchi hunwe!”
- ² Mwenyezi Mlungu akaapa kpwa utakatifuwe kuamba,
“Kpwa kpweli siku ziredza,
mindiphogurutwa na viloo,
hata ye wa mwisho andagbwirwa na viloo vya kulowera ng’onda.
- ³ Chila mmwenga andatuluzwa na mwanya wa ukuta urio phephi naye,
namwi mundatsuphiwa Harimoni,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.
- ⁴ “Ndzoni Betheli, mwedze muhende dambi,
ndzoni Giligali muhende dambi zaidi.
Reheni sadaka zenu chila ligundzu
na mafungu genu ga kumi chila bada ya siku tahu.
- ⁵ Reheni sadaka za shukurani za mikahe yotiywa hamira,
na mdzikarye kpwa sadaka za hiyari mlavyazo,
mana munamendza kuhenda hivyo, mwi atu a Iziraeli!”
Mwenyezi Mlungu anaamba.
- ⁶ “Mimi náhenda midzi yenu yosi ikale na ndzala,
nchikuhendani mkose chakurya kahi za mwatu mwenu mosi,
ela tamuyaniuyira,”

Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁷ “Chisha nchizuwia mvula isinye kpwenu wakati kala bado miezi mihahu mguwe.

Náhenda mvula inye mudzi mmwenga, na kuhenda mvula isinye mudzi wanjina.

Munda mmwenga uphahe mvula na nyo munda ambao tauyaphaha mvula unyale.

⁸ Phahi atu a midzi minji aphiya mudzi mmwenga na kuluphiro ra kuphaha madzi, wala takuyakala na madzi ga kuakola kunwa, ela tamuyaniuyira vivyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁹ “Nami nárehera mimea yenu makongo nayo ichiuma, chisha nchireha ndzije achirya minda yenu ya mizabibu, mitini yenu na mizaituni yenu, ela tamuyaniuyira vivyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹⁰ “Nchikureherani makongo dza nrigophirika Misiri barobaro enu náahenda aolagbwe kpwa upanga nchisababisha farasi enu ahalwe, na nchihenda lovu ra nyufu kwenye kambi yenu rikuinjireni mwenu pulani ela tamuyaniuyira vivyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹¹ “Naangamiza midzi yenu yanjina, dza nrivyoangamiza midzi ya Sodoma na Gomora. Nyo ariotiya kala ni dza chinga cha moho chichotuluzwa mohoni, ela tamuyaniuyira vivyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

¹² “Kpwa hivyo, hivi ndivyo ndivyokuhenderani mwi Aiziraeli. Na kpwa kukala nindakuhenderani vivi, haya dzitayarisheni kuonana na Mlungu wenu, mwi Aiziraeli.”

¹³ Kpwa mana lolani, iye atengezaye myango na kuumba phepho ahendaye mwanadamu akamanya maazoge iye ahendaye ligundzu kukala na jiza, na kuvyoga mwatu mwa dzulu mwa tsi, dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

5

Aiziraeli anaambirwa atubu

¹ Mwi atu a Iziraeli, phundzani huno wira wa sonono nilondao kuimba kukuhusuni.

² Mwanamwali Iziraeli akagbwa, na kandaunuka tsona.

Akarichwa macheye kwenye tsiye, taphana mutu wa kumuunula.

³ Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu anaambira Aiziraeli,

“Mudzi utuluzao asikari elufu mwenga, undasarirwa ni asikari gana mwenga, na mudzi wanjina utuluzao asikari gana mwenga, undasarirwa ni asikari kumi.”

⁴ Kpwa mana Mwenyezi Mlungu anaambira atu a Iziraeli,

“Niendzani namwi mundakala moyo.

⁵ Musiphiye mchaniendza Betheli, na musinjire Giligali

wala msivuke kuphiya Beeri-Sheba kpwendaabudu
mana atu a Giligali andatsamizwa kpwa lazima
na Betheli indaangamizwa.”

⁶ Muendzeni Mwenyezi Mlungu mkale moyo,
sedze akavamia tsi ya Iziraeli dza moho,
ndioocha Betheli

na takundakala na mutu wa kuuzimya.

⁷ Shaka hiro mwimwi munaolafya atu haki zao kpwa kusalunga shariya,
na kubera haki.

⁸ Muendzeni iye ariyetengeza Chirimira na Rambo
iye ahendaye chilungulungu cha jiza chikakala ligundzu,
na kuhenda mutsi kukala usiku

iye aihaye madzi ga bahari,

akagamwaga tsi kavu,

dzinare ni Mwenyezi Mlungu.

⁹ Iye aangamizaye enye mkpwotse gafula,
na kubomola ngome zao.

¹⁰ Mwimwi nkummena aamuli aaminifu mo kotini,*
na nkutsukirirwa mashaidi agombao kpweli.

¹¹ Phahi kpwa sababu mkuonera achiya,

na kuatoza kodi za mtsere,

mwimwi mkadzenga nyumba za mawe ga kutsonga,

ela tamundazisagala,

mwaphanda minda minono ya mizabibu,

ela tamundanwa uchiwe.

¹² Mana namanya vyo makosa genu garivyo manji,

na vyo dambi zenu zirivyo kulu,

mwimwi munaonera atu a haki na kuhala hongo,

na kuzuwiya agayi asiphahe haki zao mo kotini.

¹³ Kpwa hivyo enye busara andanyamala wakati dza uho,
kpwa kukala ni wakati mui.

¹⁴ Dzitahidini kuhenda garigo sawa, wala si mai

ili mphahe kukala moyo.

Chihivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andakala phamwenga namwi,

dza muchivyoamba.

¹⁵ Menani mai na mmendze manono

na muhakikishe haki inalungbwa mwenu makotini

mendzerepho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,

andaonera mbazi atu a Yusufu ariosala.

¹⁶ Kpwa sababu iyo, ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, anaamba,

“Kundakala na chiriro chila muhala wa mudzi

na chila barabara aambe, ‘Maye! Maye!’

Andaiha akurima

phamwenga na arirao kpwa maripho, aririre ariofwa.

¹⁷ Mo minda yosi ya mizabibu mundakala na chiriro,

mana nindatsupira kahi-kahi yenu nkutiyeni adabu,”

Mwenyezi Mlungu anaamba.

Siku ya Mwenyezi Mlungu

¹⁸ Shauri yenu mwimwi muazao siku ambayo Mwenyezi Mlungu andaamula mataifa!

Kpwa utu wani munaaza siku ya Mwenyezi Mlungu?

Siku iyo indakala ya jiza si ya mwanga.

¹⁹ Ni dza mutu achimbiraye simba,

akakutana na dubu.

Ama mutu ainjiraye nyumbani akajejemeza mkpwonowe ukutani,

na akaondzwa ni nyoka.

²⁰ Yo siku ya Mwenyezi Mlungu indakala ya jiza, si ya mwanga, indakala ya chilungulungu cha jiza bila ya mwanga wowosi.

²¹ “Mimi Mwenyezi Mlungu namena na kubera zo sikukuu zenu, na sifwahirwa ni mikutano yenu.

²² Dzagbwe mukunilavira sadaka zenu za kuocha na za mtserere, mimi sindazikubali

na sadaka zenu za amani za nyama a kunona sindazilola bii.

²³ Niusirani kululu za mawira genu sindaphundza sauti za ngephephe zenu.

²⁴ Ela uamuli wa haki ujere dza madzi, na haki dza muho usiouma.

²⁵ “Dze, mwanilavira sadaka za kuochwa na sadaka zanjina, yo miaka mirono mine mriphokala ko jangbwani, mwi atu a nyumba ya Iziraeli? ²⁶ Ela mkahala vizuka vyenu murivyodzitengezera enye, yani Sakuthi mfalume wenu, na Kiuni, mlungu wenu wa nyenyezi. ²⁷ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, ambaye dzinare ni Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Ndakutsamizani kpwa lazima nkuphirikeni kpwatu kure, kutsupa Damasikasi.’ ”

6

Mwenyezi Mlungu andaangamiza

atu a Iziraeli

¹ Shauri yenu mwimwi msiokala na wasiwasi kuko Sayuni, na mwimwi mdzionao mu salama ko mwango wa Samariya, atu mashuhuri a taifa ririro ra kpwandza ambao atu a Iziraeli nkulunga msada kpwao.

² Hebu vukani hadi mudzi wa Kaline mkaone, mchila kuko phiyani mudzi mkpwulu wa Hamathi, chisha teremukani hadi Gathi, mudzi wa Afilisti.

Vino we Juda na Iziraeli muna unono wani kuriko falume hizi? Yo tsi yenu siyo kulu kuriko yao?

³ Mwimwi msiokubali kukala siku ya mai iredza, na kureha phephi utawala wa fujo.

⁴ Shauri yenu mwimwi mularirao vitanda vyopambwa na pembe za ndzovu, na kudziambalaza dzulu ya makochi genu, na kurya nyama za ana turume kula kpwenye mifugo yenu, na ana ndzau kula mwenu vyaani.

⁵ Mwimwi munamendza kutunga mawira dza Daudi arivyohenda, na kugaimba kuhumira ngephephe.

⁶ Mwimwi munaonwa uchi kuhumira ndzele, na kudzipaka mafuha manono, ela tamsononeka kpwa sababu ya magandzo ga Iziraeli.

⁷ Kpwa hivyo mundakala a mwandzo kutsamizwa kpwa lazima, na zo kululu zenu za sharee na ko kudziambalaza kpwenye kundasira.

⁸ Mwenyezi Mlungu akaapa kpwa kudzihadza mwenye

Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,

“Natsukizwa ni ngulu za atu a Jakobo na kumena madzumba gao.

Nami ndaulavya nyo mudzi wao na vyosi virivyo mumo kpwa maadui gao.”

⁹ Na hata phakasala atu kumi a nyumba kutuluzwa lufu kpwendariocha, andamuza ye mutu ndiphoinjira ndani ya nyumba kutuluzwa lufu kpwendariocha, andamuza ye mutu ndiyekala akadzifwitsa ko ndani kpwenye, “Dze, kuna mutu yeyesi ariye phamwenga nawe?” Naye andajibu aambe, “Hata, takuna.” Ndipho ye aphu wa mutu andaamba, “Shii! Nahusirihadze dzina ra Mwenyezi Mlungu.”

¹¹ Wakati Mwenyezi Mlungu andalavya lagizo

- zo nyumba kulu zindavundzwa-vundzwa
na ndide zindahendwa vibandzu-vibandzu.
- 12 Dze, farasi anaweza kuzola dzulu ya gamba?
Ama mutu kurima na ng'ombe baharini?
Ela mwimwi munaolafya atu haki zao kpwa kusalunga shariya,
na matunda ga haki kukala dza muhi wa utsungu,
- 13 mwimwi munaohererwa kpwa kushindwa kpwa mudzi wa Lo-Debari,
mwimwi mdzikaryao kpwa kuamba, "Nyo mudzi wa Karinaimu tahuyauteka kpwa
mkpwtose wehu enye?"
- 14 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Lolani, ni phephi nirehe taifa chinyume chenu, mwimwi atu a Iziraeli,
nao andakugayisani kula phatu pha kumenyera Hamathi, uphande wa vurini
hadi chidzuhu cha Araba chiricho uphande wa mwakani."

7

Ruwiya ya ndzije ya moho na ya kabiro

- ¹ Higa ndigo arigonionyesa Mwenyezi Mlungu. Námuona anaumba ndzije wakati mtalo wa mfalume wa nyasi kala ukakatwa kare na nyasi kala zikaandza kumera tsona.
- ² Ndzije ariphokala taadzangbwemala kurya mimea yosi ya yo tsi, naamba,
"Ee Mwenyezi Mlungu, nakuvoya uhuswamehe!
Mana Jakobo ni mdide sana,
andatiyadze?"
- ³ Mwenyezi Mlungu achigaluzia nia kuhusu gaga, achiamba, "Tagandahendeka."
- ⁴ Higa ndigo Mwenyezi Mlungu arigonionyesa: Námuona Mwenyezi Mlungu anaiha uamuli wa moho, dzohore richiumisa vivwa vikulu na uchiandza kuocha tsi kavu.
- ⁵ Ndipho nchiamba,
"Ee Mwenyezi Mlungu, nakuvoya ugariche!
Mana Jakobo ni mdide sana,
andatiyadze?"
- ⁶ Mwenyezi Mlungu achigaluzia nia kuhusu riri achiamba, "Riri piya tarindahendeka."
- ⁷ Higa ndigo Mwenyezi Mlungu arigonionyesa: Naona aimire kanda-kanda ya ukuta uriodzengbwa kuno unapimwa na kabiro, naye kala akagbwiririra kabiro. ⁸ Mwenyezi Mlungu achiniuza, "Amosi, unaonani?" Nchimjibu nchiamba, "Naona kabiro." Ndipho Mwenyezi Mlungu achiamba,
"Lola, nahumira kabiro kuonyesa kukala atu angu Iziraeli
ni dza ukuta ambao ukamyoka
nami ndaatiya adabu wala sindagaluzia nia.
- ⁹ Seemu za dzulu za kuabudira atu a chivyazi cha Isaka zindakala gandzo,
na mwatu mtakatifu mwa Iziraeli mundabanangbwa,
nami ndakomesa utawala wa chivyazi cha mfalume Jeroboamu na upanga."

Amaziya anagomba chinyume cha Amosi

- ¹⁰ Ndipho Amaziya, mlavyadzi-sadaka wa mudzi wa Betheli, wahuma ujumbe kpwa Jeroboamu, mfalume wa Iziraeli achiamba, "Amosi akapanga njama mbii chinyumecho kahi-kahi ya Iziraeli, na nyo atu taaweza kuvumirira manenoge gosi. ¹¹ Mana Amosi akaamba hivi,
'Jeroboamu andaolagbwa na upanga,
na kpwa kpweli Aiziraeli andatsamizwa kpwa lazima
aphirikpwe kure na tsi yao.' "
- ¹² Naye Amaziya achimuamba Amosi, "We muonadzi wa maono, phiya vyako, chimbirira tsi ya Juda, ukaphahe mshaharao kpwa kulavya unabii kuko. ¹³ Ela usilavye unabii tsona hiku Betheli, mana ni phatu phatakatifu pha mfalume, na ni nyumba ya kuvoya ya chifalume."
- ¹⁴ Chisha Amosi achimjibu Amaziya achimuamba, "Mimi simi nabii wala mwana wa nabii, ela ni mrisa na mroromi wa mikuyu. ¹⁵ Ela Mwenyezi Mlungu waniusa kwenye kazi ya kurisa mifugo, naye achiniamba, 'Phiya ukalavye unabii kpwa atu angu Aiziraeli.' ¹⁶ Phahi phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu.
Uwe unaamba, 'Usilavye unabii chinyume cha Iziraeli,
na usihubiri chinyume cha atu a nyumba ya Isaka.'
- ¹⁷ "Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:

'Mcheo andakala malaya kahi za nyo mudzi,
 anao a chilume na a chichetu andaolagbwa na upanga,
 na mundao undaganywa, uhewe atu anjina.
 Uwe mwenye undafwa kpwenye tsi ya chijeni,
 na kpwa kpweli Aiziraeli andatsamizwa kpwa lazima aphirikpwe kure na tsi yao.'

8

Ruwiya ya chikaphu cha matunda

¹ Higa ndigo Mwenyezi Mlungu arigonionyesa, nami naona chikaphu cha matunda maivu. ² Iye achiniuza achiamba, "Amosi, unaonani?" Nami nchimuamba, "Naona chikaphu cha matunda maivu." Ndipho Mwenyezi Mlungu achiniamba,

"Mwisho wa atu angu Aiziraeli ukafika,
 sindagaluzi nia yangu kuhusu kuatiya adabu.

³ Mawira gaimbwago nyumba ya kuvoya Mlungu ko Betheli gandagaluka gakale chiriro siku iyo,"

Mwenyezi Mlungu anaamba.

"Nyufu zindakala nyinji,
 nazo zindaenea chila phatu. Takuna sauti ndiyosikirika!"

⁴ Phundzani mwimwi muonerao agayi,
 na kuangamiza achiya a yo tsi,

⁵ mwimwi mkudzizamba, "Indasira rini yo sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi ili huguze mtsere

na yo Siku ya Kuoya indasira rini,
 ili huguze nganu?

Hundaphunguza pishi na huenjereze bei,
 na kuachenga atu kpwa mizani zisizo za sawa.

⁶ Hundaguza wiswa wa nganu kpwa bei ya dzulu
 na hugule achiya dza atumwa

kpwa sababu taaweza kuripha madeni gao
 hata napho ni deni dide dza ra jozi ya virahu."

⁷ Ye Mwenyezi Mlungu waapa kpwa nguma ya Jakobo achiamba,
 "Kpwa kpweli sindayala mahendo gao gosi.

⁸ Kpwa ajili ya gaga ndaihenda yo tsi isumbe,
 na osi akalao mumo andasononeka,
 tsi yosi indaunuka dza muho Naili,
 indasumbiswa na kupwaya dza muho wa Misiri."

⁹ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Siku iyo
 ndahenda dzuwa ritswe mutsi,
 na kuhenda tsi ikale jiza wakati wa mutsi.

¹⁰ Nindagaluzi sikukuu zenu zikale siku za chiriro,
 na mawira genu gosi gakale ga chiriro.

Nindakuhendani mvwale nguwo za magunia,
 na chila chitswa chinyolwe chiphala.

Siku iyo ndaihenda ikale ya chiriro dza cha mutu achiyefwererwa ni mwanawe wa macheye,
 na mwishirowe, indakala dza siku ya utsungu."

¹¹ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Lolani wakati uredza,
 ambapho ndareha ndzala kahi ya yo tsi.

Taindakala ndzala ya chakurya wala chiru ya kukosa madzi,
 ela ndzala ya kukosa kusikira neno ra Mwenyezi Mlungu.

¹² Aho andahangaika kula Bahari ya Munyu hadi Bahari Kulu
 na kula vurini hadi mlairo wa dzuwa,
 andadengereka hiku na hiku kuendza neno ra Mwenyezi Mlungu,
 ela taandariphaha ng'o.

¹³ Siku iyo asichana anono na barobaro enye mkpwotse
 andafwa purungire kpwa chiru.

14 Na aho aapao kpwa kuhadza chizuka cha Samariya
na kuamba, 'Dza mlungu aishivyo uwe Dani,'
na 'Dza mlungu wa Beeri-Sheba aishivyo,'
aho andagbwa na taandaunuka tsona."

9

Iziraeli inaangamizwa

¹ Kpwenye ruwiya yanjina Námuaona Mwenyezi Mlungu aimire phephi na phatu pha kulavira sadaka, naye achiniamba,
"Piga vyo vitswa vya nguzo hata misingiye isumbe,
na uzivundze vipande-vipande dzulu ya vitswa vya atu osi
na hinyo ndiosala ndaaolaga kpwa upanga.

Taphana mutu ndiyechimbira,
taphana ndiyetiya.

² Hata akatsimba dibwa hadi kuzimu,
kuko mkpwono wangu undaatuluza.
Nao achikpwera kuphiya mlunguni,
chisha ndaatsereza kula kuko.

³ Hata akadzifwitsa dzulu ya mwango Karimeli,
chisha nindaaendza na niatuluze kula kuko.
Hata achadzifwitsa tsini ya bahari ili nisiaone,
nindalagiza dzoka kuko rikaaondze.

⁴ Na hata achitsamizwa kpwa lazima ni maadui gao,
kuko ndalagizira upanga, nao undaaolaga.
Nami nkapanga kuahendera mai
wala si manono."

⁵ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
iye agutaye tsi nayo ikasumba,
na osi asagalao mumo akarira,
tsi yosi ikaunuka dza muho Naili,
chisha ikapwaya tsona dza muho wa Misiri;

⁶ iye adzengaye gorofaye ko dzulu mlunguni,
na kuika misingiye phapha duniani;
iye ndiye aihaye madzi ga bahari,
na kugamwaga dzulu ya tsi,
Mwenyezi Mlungu ndiro dzinare.

⁷ "Dze, mwi kpwangu simwi dza Akushi,
mwi atu a Iziraeli," Mwenyezi Mlungu anaamba.
"Dze, mino siyatuluza Aiziraeli kula tsi ya Misiri,
na Afilisti kula Kafutori* na Aaramu kula Kiri?"

⁸ Lolani, matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola ufalume wa dambi wa Iziraeli.
Nami ndaubananga na niwuuse duniani
isiphokala sindabananga tsetsetse chivyazi cha atu a Jakobo,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

⁹ "Kpwa mana, ndalavya lagizo,
ndatsunga nyumba ya Iziraeli kahi ya mataifa ganjina gosi
dza mutu atsungavyo na chungiyu
ela taphana chidziwe ndichogbwa photsi.

¹⁰ Enye dambi osi kahi za atu angu andaolagbwa na upanga
aho ambao nkuamba, "Takuna mai ndigohuphaha."

Kuuyizwa kpwa utawala wa Daudi

¹¹ Siku iyo nindaulyiza tsona
ufalume wa Daudi ambao ni dza nyumba iriyogbwa.
Ndarekebisha myanya ya kuta zirikobomoka,
na kuunula magandzoge

* 9:7 9:7 Kafutori ni dzina ra Chieburania yenye mana ya Kirete. 9:11 9:11-12 Mahendo 15:16-18

na kuudzenga, dza urivyokala pho kare,

¹² ili Aiziraeli amiliki seemu ya tsi ya Edomu iriyosala
na atu osi asio kala Ayahudi aihwao kpwa dzina rangu,”
Mwenyezi Mlungu andahenda gaga anaamba.

¹³ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Lolani siku ziredza,
ambapho mvunadzi andagbwirana na mkurima wakati achere kuvuna,
na mminyi wa zabibu agbwirane na mphandi wa mbeyu wakati achere minya.
Uchi wa mtswano undatwena kula myangoni
na undajera kula vidzango vyosi.

¹⁴ Nindaauyiza atu angu Iziraeli
nao andadzenga luphya magandzo ga midzi yao asagale.
Andaphanda minda ya mizabibu na kunwa uchiwe,
andaphanda minda na arye mavunoge.

¹⁵ Nindaaphanda kahi ya yo tsi yao,
nao taandang’olwa tsona
kula kwenye yo tsi ambayo naapha,”
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anaamba.

Chitabu cha OBADIYA Tanga mbere

Chitabu hichi chinasemurira ruwiya zohewa nabii mmmwenga yehwa Obadiya. Dzina Obadiya manage ni "mtumishi wa Mlungu." Ruwiya hizi kala ni kuhusu taifa ra Edomu. Hichi ndicho chitabu chidide kuriko vyosi kahi za vitabu vya manabii. Inawezekana Obadiya waandika chitabu hichi bada ya Afilisti na Aarabu kushambuliya Jerusalemu kama mwaka wa magana manane mirongo mine na tahu kabila ya kuvyalwa Masihi (Soma 2 Nyakati 21:7). Napho ni hivyo phahi Obadiya waishi wakati mmmwenga na nabii Elisha. Piya inawezekana chitabu chichi chaandikpwa bada ya Aiziraeli kuhalwa mateka.

Dzambo kulu rinarobishwa himu ni kuhusu kutiywa adabu kpwa Aedomu ambao ni atu a chivyazi cha Esau mana dzagbwe aho kala ni abari a Aiziraeli, atu a chivyazi cha Jakobo, ashiriki kushambuliya na kuhala zewe ko Jerusalemu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Uamuli wa Aedomu 1—14

Mwenyezi Mlungu andagatiya adabu mataifa 15—16

Ayahudi andauyizwa kwenye tsi yao 17—21

Uamuli wa Edomu

¹ Hizi ni ruwiya arizoonyeswa Obadiya.

Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu aambavyo kuhusu atu a Edomu;

Hukaphaha habari kula kpwa Mwenyezi Mlungu kukala,

kpwahumwa mjumbe kpwa mataifa akaambe,

"Unukani! Uphiyeni hukapigane na Aedomu!"

² Mwenyezi Mlungu anaambira Edomu, "Lola, Nindakuhenda taifa dide kahi ya mataifa nawe undaberwa sana.

³ Ko kudzikaryako mo mwako moyoni kukakuchenga uwe usagalaye kwenye panga za myamba,

na makalogo ga dzulu ya myango

unadziamba, 'Takuna mutu awezaye kunit Dereza photsi bii.' ⁴ Mana Mwenyezi

Mlungu anaamba kukala, 'Hata ukauruka dzulu sana dza kozi

au ukaika midziyo kahi-kahi za nyenyezi

chisha nindakutsereza vivyo.' "

⁵ Majambazi au aivi amenyererapho atu usiku, nkuiya vitu alondavyo tu.

Na atu avunapho zabibu

nkusaza-saza ili achiya nao aphahe kutsembwesa.

Ela uwe undaangamizwa tsetsetse.

⁶ Kpwa kpweli uwe Edomu, yani chivyazi cha Esau undafutwa chila chitu, hata yo akibayo uriyofwitsa, indaendzwa ihalwe.

⁷ Hinyo osi achlogbwirana nawe

andakuzola kula tsiiyo.

Hinyo urioika nao chilagane

andakuchenga na kukuturya.

Asenao a chala na pete andakuchenga na akuhege,

bila uwe mwenye kumanya.

⁸ "Mwenyezi Mlungu anaamba,

Siku iyo nindabananga-bananga enye ikima osi a Edomu

atu enye ufahamu kahi ya milima ya Esau.

⁹ Mwimwi masujaa a mudzi wa Temani,

mundagbwirwa ni mchecheta.

Chila ariye kahi ya mwango wa Esau

andaolagbwa."

Makosa arigohenda Aedomu

¹⁰ Kpwa sababu ya uyi muriohendera ndugu zenu ana a Jakobo mundaibishwa;

na m'banangbwe hata kare na kare.

11 Wakati hura atu ambao sio Ayahudi ariphomenya Jerusalemu
na kuahala mateka ndugu zenu phamwenga na vitu vyao
na kuiganya Jerusalemu kpwa kupiga kura,
mwimwi mwaima kanda mchilorera
avi kala mu phamwenga na higo maadui.

12 Msingeonato wakati ndugu zenu kala a mashakani.
Msingehererwa wakati mudzi wao unaangamizwa.
Mwahenda makosa kpwa kutseka ndugu zenu
siku ya mashaka gao.

13 Siku iyo ya mashaka gao,
msingevyoga maryango ga atu angu.
Msingeonato wala msingehala vitu vyao.

14 Msingeima maganikoni
ili kugbwira hara ariokala anachimbira,
Msingevalavya kpwa maadui gao hinyo ariokala akatiya
siku ya mashaka gao.

*Mwenyezi Mlungu
andagatiya adabu mataifa*

15 Mana siku ya Mwenyezi Mlungu kuamula mataifa gosi
i phephi.

Na hivyo murivyoahendera ayawenu mwi atu a Edomu,
namwi mundahenderwa dza vivyo.

Mambo mai gosi mrigogahenda
gandakuuyirani enye.

16 Mwenyezi Mlungu waenderera kuamba,
"Mana dza viratu atu a Juda arivyophaha mashaka dzulu ya mwango wangu
mtakatifu,

mataifa ganjina gosi gandagaya dza vivyo
andagaya kpwa kugaya
hadi asire tsetsetse ikale avi taayakalapho hipha duniani.

Ayahudi andauyizwa kpwenye tsi yao

17 Ela mwango wa Sayuni phandakala na atu ndiotiya
napho phandakala phatakatifu.

Atu a nyumba ya Jakobo ndiosala
andahala tsona urisi wao kula kpwa maadui gao.

18 Atu a chivyazi cha Esau andakala dza mibuwa mifu
ela atu a chivyazi cha Jakobo
na cha Yusufu indakala dza moho uakao.

Nazo zindaocha atu a chivyazi cha Esau tsetsetse
bila kusaza hata mutu mmwenga, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."

19 Atu asagalao jangbwa ra uphande wa mwakani wa Juda,
andahala mwango wa Esau.

Atu asagalao tsi za myango ya Juda
andahala tsi ya Afilisti, ya Efuraimu na ya Samariya.
Mbari ya Benjamini nayo andahala tsi ya Giliadi.

20 Kundi ra Aiziraeli ariotsamizwa kpwa lazima kula Kanani
andakpwedza ahale tsi yosi hadi Sarefathi.

Atu a Jerusalemu ariotsamizwa kpwa lazima ambao kala a Sefaradi,
nyo andahala midzi ya jangbwa ra uphande wa mwakani wa Juda.

21 Atu a Jerusalemu ariotiya andapanda mwango Sayuni
ili autawale mwango wa Esau,
na Mwenyezi Mlungu mwenye ndiye ndiyekala mfalume wao.

Chitabu cha JONA Tanga mbere

Jona, mwana wa Amitai, kala ni nabii wa Mlungu ko tsi ya Iziraeli. Chitabu hichi cha Jona chinahuonyesa vira Mlungu arivyo na mbazi nyinji na atu osi bila kubaguwa.

Mlungu watsukizwa ni atu a Ninawi na achimuiha Jona aphiye akaambire kukala kandachelewa bii hinyo mudzi wao andauocha. Atu a Ninawi kala ni aviha akulu a Aiziraeli. Phahi Jona ariphohumwa ni Mlungu taviyamhamira bii, achiona baha achimbire ili hinyo ujumbe usiafikire hinyo atu a Ninawi. Kpwa njira hino aviha a Aiziraeli angeangamizwa. Hivyo ndivyo virivyomhamira Jona. Ela kpwa sababu Mlungu kala analonda akubali makosa na aativye, achihenda vilinje hadi Jona achiphiya Ninawi. Atu a Ninawi ariphosikira ujumbe, akubali makosa na Mlungu achiaonera mbazi.

Chitabu hichi chinahuonyesa wazi kukala mwanadamu ana moyo mui wa kulonda kuriphiza, ela Mlungu ana mbazi na analonda aativye mwanadamu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jona anarema kutii 1:1-16

Jona anatubu na anakombolwa 1:17—2:10

Ujumbe wa Jona chinyume cha atu a Ninawi 3:1-10

Mlungu anaonera Ninawi mbazi 4:1-11

Jona anamchimbira Mlungu

¹ Siku mwenga Mwenyezi Mlungu wagomba na Jona mwana wa Amitai achimuamba, ² "Uka uphiye hadi mudzi mkpwulu wa Ninawi, ukakote kululu uaambire atu a Ninawi kukala, uyi wao ukanifikira hiku dzulu." ³ Ela badala ya hivyo Jona wauka achiphiya Tarishishi ili amchimbire Mwenyezi Mlungu. Phahi wauka achiphiya hadi bandari ndide yoihwa Jopa. Hiko waphaha meli iriyokala inaphiya Tarishishi, achiripha nauli achiinjira na achiandza charo cha kuphiya Tarishishi, ili akakale kure na Mwenyezi Mlungu.

Phuto rinazuka

na Jona anatsuphiwa baharini

⁴ Sambi ariphokala a charoni, Mwenyezi Mlungu wareha phuto kali hiko baharini. Phuto hiro kala rina nguvu sana nusura meli ivundzike. ⁵ Hinyo mabaharia achimenywa ni wuoga sana, chila mutu achiandza kumririra mlunguwe. Achiandza kuhala mizigo na kuitsupha madzini ili iyo meli iphunguke uziho. Wakati hinyo Jona kala akatserera hiko chumba cha ndani cha tsini kabisa cha iyo meli, arere. ⁶ Phahi mphiriki wa iyo meli achendamuona Jona hiko ndani arere achimuamba, "We hata urere tse! Haya unuka uvoye, chahi Mlunguo andahuonera mbazi ahutivye."

⁷ Phahi achiambirana, "Nahupige kura humanye ni ani achiyeuhenda huphahe mashaka higa." Kpwa hivyo achipiga kura,* na kura ichimgbwerera Jona. ⁸ Achimuza Jona achimuamba, "Haya huambire, wakosani hata ukaurehera shaka rino! Una kazi yani? Ulaphi? Kpwenu ni kuphi? U kabila yani?" ⁹ Jona achiaambira, "Mino ni Mueburania na ninamuabudu Mwenyezi Mlungu ariye dzulu mlunguni, yeumba bahari na tsi kavu. ¹⁰ Ela vivi phahi ninachimbira Mwenyezi Mlungu, niphaye kure naye." Ariphosikira hivyo hinyo mabaharia achimenywa ni wuoga sana. Phahi achimuamba, "Ukahendani we!"

¹¹ Na kpwa sababu rira phuto kala rinazidi kuenjerezeka, achimuza achiamba, "Sambi hukuendedze hata rino phuto rihurire?" ¹² Jona achiamba, "Nihalani mnitsuphe himo baharini nayo bahari indahurira. Mana ninamanya kukala mimi ndimi nchiyekuhendani mkutane na phuto kulu chiasi hichi." ¹³ Hata hivyo hinyo mabaharia ajeza kuphirika iyo meli kama arivyoweza ili ifike tsi kavu, ela achishindwa mana hiro phuto kala ni kali sana. ¹⁴ Kpwa hivyo achimvoya Mwenyezi Mlungu achiamba, "Mwenyezi Mlungu hunakuvoya usihuangamize kpwa sababu ya roho ya mutu hiyu. Tsona mlato wa mutu hiyu ambaye kakahukosera usuiusabu dzulu yehu bii, mana uwe Mwenyezi Mlungu ukahenda kama ulondavyo." ¹⁵ Phahi achimuhala Jona achimsupha himo baharini na iyo bahari ichihurira hu! ¹⁶ Hinyo mabaharia ariphoona hivi, amuogopha Mwenyezi Mlungu sana, achimlavira sadaka, tsona achimuikira hati.

*Jona anamvoya Mlungu
ndanini mwa ng'onda*

¹⁷ Phahi wakati uho, Mwenyezi Mlungu achihuma ng'onda mkpwulu achedzammiza Jona. Naye Jona achikala ndanini mwa ye ng'onda siku tahu, usiku na mutsi.†

2

¹ Sambu, Jona ariphokala himo ndanini mwa hiye ng'onda mkpwulu, wamvoya Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe ² achiamba, "Niriphokala nagaya, Mwenyezi Mlungu nakuiha nawe uchinijibu.

Niriphokala kuzimu* nakuririra nawe uchisikira chiriro changu.

³ Wanitsupha kwenye chivwa cha bahari, kahi-kahi ya bahari tsini ya higo madzi.

Madzi ganizunguluka pande zosi, kuno maimbigu makulu na madide gachinifwinika.

⁴ Nchiona kukala ukaniusa mberezo kabisa Nchiona kukala sindaona tsona nyumbayo takatifu ya kuvoya Mlungu.

⁵ Madzi ganibwiningiza chidide ganihale roho.

Madzi ga chivwani gachinizunguluka, na nyasi za baharini zichinilinga-linga chitswa.

⁶ Nazama tsini ya kolo za myango, nchendasindikirwa na maphungo† ga tsi hata kare na kare.

Ela uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu uchiniusa tsona hai kula hiko kuzimu.

⁷ Niriphokala nakata roho, natambukira Mwenyezi Mlungu, na mavoyo gangu gachikufikira kwenye nyumbayo takatifu ya kuvoya Mlungu.

⁸ Aho avoyao vizuka, vitu visivyo mana nkukala akarema matumaini ga kumendzwa ni Mlungu.

⁹ Ela mimi nindakutogola na kanwa yangu. Nindakulavira sadaka na kuusa hizo naziri nrizoika, mana uwe Mwenyezi Mlungu ndiwe utivyaye."

¹⁰ Phahi Mwenyezi Mlungu achiamuru hiye ng'onda achendamuphika Jona tsi kavu.

3

*Jona anahubiri Ninawi
na atu anatubu*

¹ Mwenyezi Mlungu achigomba na Jona kano ya phiri achiamba, ² "Uka uphiye hadi mudzi mkpwulu wa Ninawi ukaambire garatu maneno nrigokuambira." ³ Ndipho Jona achiphiya Ninawi kama arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Mudzi hinyo kala ni mkpwulu sana, mana kala inahala siku tahu kuutikanya. ⁴ Chisha Jona achiinjira Ninawi na achiphiya charo cha siku mwenga, achikota kululu kuambira atu a Ninawi kukala, "Zikasala siku mirongo mine tu, mudzi wa Ninawi ubanangbwe-banangbwe!" ⁵ Atu a Ninawi ariphosikira habari hiyo, achiamini higo maneno ga Mlungu, achitangaza mfungo na achivwala magunia* kula akulu hadi adide.

⁶ Habari hizi ziriphomfikira mfalume wa Ninawi, wauka hipho phenye chihiche cha chifalume, achivula nguwoze za chifalume, achivwala gunia na achendasagala ivuni.

⁷ Chisha mfalume achilavya shariya kpwa atu a Ninawi achiamba, "Kpwa shariya yangu na ya vilongozi angu anjina, atu osi naafunge. Nyama osi a kufuga naasiriswe wala kuneswa madzi. ⁸ Atu osi naavwale magunia na aawikwe nyama aho nao. Chila mmwenga amririre Mlungu kpwa chadi na ariche kuhenda mai na tabiya za chinguvu-nguvu. ⁹ Mana Mlungu alala macheye, anaweza kugalukpwa ni moyo akahuonera mbazi na akakala kandahuangamiza kama arivyopanga." ¹⁰ Chisha Mlungu ariphoona kukala higo mambo mai arigokala achigahenda akagaricha, waonera mbazi na kayaangamiza kama arivyokala akaamba.

1:17 1:17 Mathayo 12:40 † 1:17 1:17 Mathayo 12:40. * 2:2 2:2 Neno ra Chieburania hipha ni "Sheol" rina mana ya kuzimu. † 2:6 2:6 maphungo: ni seemu za panda ndide zirizo na makodza. 3:4 3:4 Mathayo 12:41; Luka 11:32 * 3:5 3:5 kuvwala magunia kunaonyesa kukala anamanya makosa gao.

4

*Tsukizi za Jona
na mbazi za Mlungu*

¹ Sambu, Jona ariphoona kukala Mlungu akaaonera mbazi atu a Ninawi, watsukirwa sana. ² Achimvoya Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Mwenyezi Mlungu, mino námanya kare hangu nchere hiko kpwehu kukala vivi ndivyo ndivyokala, ndiyo mana nchiamua kukala nchimbire niphaye Tarishishi. Mana námanya kukala uwe u Mlungu wa mbazi na huruma nyinji. Kuna tsukizi za phephi, una mendzwa nyinji isiyosika. Uwe ukugalupwa ni moyo ukaricha kuahenda mai kama urivyopanga. ³ Haya Mwenyezi Mlungu hivi phahi hala roho yangu mana ni baha kufwa kuriko kukala moyo.”* ⁴ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Dze ni sawa kukala utsukirwe kpwa higa nchigohenda?”

⁵ Phahi yakala hivi: Jona watuluka himo mudzini, achiphiya uphande wa mlauro wa dzuwa wa hinyo mudzi. Hiko achidzenga chibanda ili kudziziba dzuwa na achisagala mumo kuno analolera hinyo mudzi ndivyokala. ⁶ Phahi Mwenyezi Mlungu achienda phamere mmea wa kuambala wa makodza manji. Muhi hinyo uchimziba Jona dzuwa na uchimphunguzira kugayakpwe. Jona wahamirwa sana ni hinyo mmea. ⁷ Ela kuriphocha, ligundzu chiti chenye, Mlungu achilagiza bulu richiurya hinyo mmea hadi uchinyala uchifwa. ⁸ Dzuwa ririphotuluka Mlungu achireha phepho ra dzoho kula mlauro wa dzuwa uchipiga. Dzuwa kali richimpiga Jona chidide afwe purungire achiamba, “Baha nifwe kabisa kuriko kukala moyo.” ⁹ Mlungu achimuuza achimuamba, “Dze ni sawa utsukirwe kpwa sababu ya hinyo mmea?” Jona achiamba, “Ni sawa. Nkareya sana hata baha kufwa.” ¹⁰ Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Una utsungu na mmea uriomera kpwa usiku mmwenga na uchifwa kpwa usiku mmwenga, dzagbwe kuuphandire uwe na kuuhendere ukule. ¹¹ Dze, mino nami sifwaha kukala na utsungu na huno mudzi mkpwulu wa Ninawi, urio una zaidi ya atu elufu gana na mirongo miiri asiomanya zuri ni riphi na iyi ni riphi? Haya mbali na hivyo phahi, mudzi uhu una mifugo, tsona minji.”

Chitabu cha MIKA Tanga mbere

Hichi ni chitabu chimwengachapho cha vitabu vya manabii adide a Iziraeli. Chieburania Mika manage ni: “Ni ani ariye dza Mwenyezi Mlungu.” Nabii Mika wala mudzi mdide urioihwa Moresethi urio kahi za mwakani na mtswerero wa dzuwa wa Jerusalemu. Mika waishi wakati mmwenga na nabii Isaya na nabii Hosea naye wahubiri ujumbe wa tumaini na hukumu. Iye watabiri kukala Mlungu andaamula Samariya, mudzi mkpwulu wa ufalume wa vurini yani Iziraeli na Jerusalemu, mudzi mkpwulu wa ufalume wa mwakani yani Juda kpwa kukosa kukala mfwano mnono kpwa atu. Atawala ni ayi, manabii ana handzo, alavyadzi-sadaka ni ayi, ahendadzi-bishara si aaminifu na aamuli anaphokera hongo.

Fundzo kulu ni kukala Mlungu ni wa haki na analonda atu asagale vinono. Mika piya watabiri kuhusu matumaini ga siku zedzazo, kukala kundavyalwa muokoli na kundakala na ufalume urio na amani.

Maelezo Muhimu Kpwa Chifupi

Uamuli wa Iziraeli na Juda 1:1—3:12

Ujumbe wa kuluphiro kpwa atu a Mlungu 4:1—5:15

Ujumbe wa kukanya na tumaini 6:1—7:20

¹ Higa ni maneno ambago Mwenyezi Mlungu wagomba kumuambira Mika. Mika kala achisagala kpwahali koihwa Moresethi. Mwenyezi Mlungu wagomba na Mika wakati Jothamu, Ahazi na Hezekiya ariphokala afalume a Juda. Mika waonyeswa ruwiya kuhusu Samariya na Jerusalemu.

² Mwimwi mosi phundzani,

Dunia na vyosi virivyo ndani naviphundze
ili Mwenyezi Mlungu alavye ushaidi dzulu yenu,
hiye Bwana agombe kula nyumbaye takatifu ya kuvoya Mlungu.

Uamuli wa Samariya na Jerusalemu

³ Lola! Mwenyezi Mlungu aredza kula phakpwe makaloni;
andatserera na kuvyoga virere vya myango ya dunia!

⁴ Myango indamomonyoka tsinize,
na madete ganaganyika pande mbiri
dza mshumaa utsatsamukavyo ukalapho phephi na moho
dza madzi gajeravyo upesi mteremukoni.

⁵ Gosi higa ni kpwa sababu ya Jakobo kukosera,
kpwa sababu ya dambi za chivyazi cha Iziraeli.

Kosa ra Jakobo ni riphi? Dze, si Samariya?

Dze, phatu pha dzulu pha Juda pha kuabudu milungu yao ni phaphi?

Dze, si Jerusalemu?

⁶ “Kpwa hivyo Samariya ndaihenda dzala
phatu pha kumeza mitse ya mizabibu.

Mawege ndagamwaga deteni
na misingiye niiriche wazi.

⁷ Vizukavye vyosi vya kutsongbwa vindavundzwa vipande-vipande,
zawadize zosi za nyumba ya kuvoya Mlungu zindatiywa moho.

Nindabananga vizukavye vyosi.

Mana wakusanya zawadize zosi kula kpwa maripho ga umalaya,
nazo zindahumika tsona kuripha maripho ga umalaya.”

Chiriro na sonono

⁸ Chisha Mika achiamba, “Kpwa sababu hino ndasononeka na nrire,
nindanyendeka chitsaha tsona bila virahu.

Nindapheka dza bawa,
na kurira dza chimburu.

⁹ Mana chirondache ni cha chirema,
chikaambukiza Juda.

Chikafika hadi ryango ra Jerusalemu,

- phephi na ko atu angu asagalako.
¹⁰ Gaga msigaseme Gathi,
 msirire bii
 galagalani kpwenye vumbi
 hiko Bethi-Ofura.*
¹¹ Mwimwi msagalao Shafiri
 tsapani chitsaha
 na enye kuodzala waibu.
 Hinyo asagalao Zaanani
 taandatuluka kondze ya mudzi
 Bethi-Eseli inasononeka,
 urindziwe ukauswa ko kpwenu.
¹² Mana hinyo asagalao Marothi anasononeka
 anagodza kpwa hamu ausirwe sonono.
 Mana mai gakatsezwa kula kpwa Mwenyezi Mlungu
 hadi phenye ryango ra Jerusalemu.
¹³ Mwi enyezi a Lakishi,
 fungani farasi kpwenye magari ga viha.
 Mwimwi ndimwi chandzo cha mwana mchetu wa Sayuni kuhenda dambi,
 mana makosa ga Iziraeli gaphahikana kpwako.
¹⁴ Kpwa hivyo undaapha enyezi a Moreshethi Gathi
 zawadi za kulagana.
 Atu a mudzi wa Akizibu andakala chitu chisichookola
 kpwa afalume a Iziraeli.
¹⁵ Mwimwi enyezi a Maresha
 ndakureherani mutu ndiyekuturyani.
 Iye ariye utukufu wa Iziraeli
 andakpwedza hadi Adulamu.
¹⁶ Nyolani nyere zenu kpwa sababu ya sonono
 kpwa ajili ya ana enu anaokuhendani mkale na raha,
 dzihendereni chiphala dza tai
 mana ana enu andauswa aphirikpwe tsi ya ujenini.”

2

- Shaka hiro kpwa aonerao ayawao*
¹ Shaka hiro kpwa apangao kuhenda mai,
 anaopanga uyi mwao vitandani,
 ligundzu kunaphocha anagahenda
 kpwa sababu ana uwezo.
² Nkuaza minda na akaihala,
 akaaza nyumba na akazihala.
 Nkumuonera mutu na atu a nyumbaye,
 na nkufuta mutu urisiwe.
³ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
 “Lola, ninapanga kureha shaka kpwa atu aha,
 namwi tamundaweza kudzikombola enye,
 tamundanyendeka tsona na shobo
 mana undakala wakati mui.
⁴ Siku iyo atu andakutungirani wira wa sonono wa kukunyeterani
 nao andaamba,
 ‘Hukaangamizwa tsetsetse,
 Mwenyezi Mlungu akaganya vitu vya atu angu.
 Iye akanifuta mtalo hinyo,
 na minda yehu akaipha atu ario uhala mateka.’ ”
⁵ Kpwa hivyo takundakala na mutu ndiyekupima na kukuganyani minda, kpwa kupiga
 kura,
 kahi ya kusanyiko ra atu a Mwenyezi Mlungu.

Manabii a handzo

- ⁶ Manabii aho nkuamba, “Usihubiri, usihubiri mambo higo,

* **1:10** 1:10 Bethi-Ofura kpwa Chieburania manaye ni nyumba ya vumbi.

swiswi tahundagbwirwa ni waibu.”

⁷ Mwi atu a Jakobo, gano mgombago ni sawa? Mnaphouza,
“Kpwani Roho wa Mwenyezi Mlungu kavumirira?
Vino iye nkuhenda mambo dza higa?”

Mwenyezi Mlungu anaamba, “Dze maneno gangu tagamuhendera manono
mutu ahendaye irivyo sawa?”

⁸ Ela siku hizi mukaanukira atu angu
dza maadui,

munaavula vwazi ra chitajiri
atu atsupao kpwa amani
ambao taatarajiya viha.

⁹ Munaazola achetu a atu angu
kula kpwenye nyumba zao nono,
munaausira ana ao

baraka zangu hata kare na kare.

¹⁰ Unukani mphiyе vyenu!

Hipha sipho phatu pha kuoya,
kpwa sababu ya phakanajisika,
phakabanangika kutsupa chiasi.

¹¹ Ichikala mutu wa handzo amenzaye kuchenga atu andakpwedza aambe,
“Ndakutabiriani kukala kundakala na uchi munji na vinwadzi vya kulevya,”
Muhubiri iye andamenzwa ni atu hinya!

Mwenyezi Mlungu andakombola atue

¹² Kpwa kpweli ndakukusanyani phamwenga mwimwi atu a Jakobo.
Ndaakusanya phamwenga atu a Iziraeli achiosala.

Ndaareha phamwenga dza mang’ondzi kpwenye chaa,
dza mifugo phao marisani,
napho phandakala na atu anji.

¹³ Hiye awezaye kuvugula njira andaatanguliya,
nao andavundza ryango ra mudzi na kutuluka kondze.

Mfalume wao andaatanguliya,
Mwenyezi Mlungu andakala chilongozi wao.

3

Vilongozi na manabii anademurirwa

¹ Alafu nchiamba,
“Phundzani mwi vilongozi a Jakobo,
mwimwi atawala a nyumba ya Iziraeli.

Dze, simwi mlondwao kumanya haki?
² Mwimwi muriozira manono na kumendza mai,
mwimwi munaoyula ngozi atu angu
na kuusa nyama mwao mifuphani.

³ Mwimwi mryao nyama za atu angu,
na kuyula ngozi zao.
Na kuvundza mifupha yao vipande-vipande
na kuakata dza nyama ndizojitwa,
dza nyama ndizotiywa nyunguni.”

⁴ Siku zedzazo andamririra Mwenyezi Mlungu,
ela ye kandaajibu.

Wakati hinyo andaafwitsa usowe
kpwa sababu ya mahendo gao mai.

⁵ Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu aambavyo,
“Kuhusu manabii anaalongoza atu angu chimakosa,
mutu achiapha chakurya, anatangaza, ‘Amani’
ela mutu asiphoapha anadzipanga kupigana nao.

⁶ Kpwa hivyo mundakala na usiku usio na ruwiya
mwedzerwe na jiza msiweze kutabiri.

Dzuwa rindakutswererani nyo manabii
na mutsi undakala jiza kpwao.

- ⁷ Aonadzi andagbwirwa ni haya,
na apigi a mburuga agbwirwe ni haya,
osi andafunga kanwa zao
mana taphana jibu kula kpwa Mwenyezi Mlungu.”
- ⁸ Ela mino nkaodzazwa nguvu,
nkaodzazwa Roho wa Mwenyezi Mlungu,
nkaodzala haki na uwezo,
ili nimtangazire Jakobo makosage,
na Iziraeli dambiye.
- ⁹ Phundzani higa mwino vilongozi a nyumba ya Jakobo
mwimwi atawala a nyumba ya Iziraeli
mwimwi munaomena haki
na kugaluzo chochosi cha haki,
- ¹⁰ mdzengao mudzi wa Sayuni kpwa kumwaga milatso
na Jerusalemu kpwa kuhenda mai.
- ¹¹ Vilongozie anaamula kpwa kuphokera hongo,
alavyadzi-sadaka anafundza kpwa maripho,
manabiie anatabiri kpwa kuphokera pesa.
Chisha achere mtegemea Mwenyezi Mlungu kpwa kuamba,
“Si Mwenyezi Mlungu a phamwenga naswi,
taphana mashaka ndigohuphaha.
- ¹² Sambu phahi, kpwa sababu yenu,
mudzi wa Sayuni undarimwa dza munda
Jerusalemu indakala gandzo,
na chidzango cha nyumba ya kuvoya Mlungu chindakala tsaka.”

4

Ufalume wa Amani

- ¹ Siku za mwisho
mwango wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu undaimarishwa
ukale mwango mkpwulu kahi za myango yosi,
mure kuriko vidzango vyosi,
na atu andaphiya hiko kpwa unji.
- ² Atu a mataifa ganjina manji andakpwedza aambe,
“Ndzoni, huambuke mwango wa Mwenyezi Mlungu,
huphiye nyumba ya Mlungu wa Jakobo.
Ili ahufundze njiraze,
naswi huhende gara alondago.”
Mana shariya indala Sayuni,
na neno ra Mwenyezi Mlungu rindala Jerusalemu.
- ³ Andaamula malau ga atu anji
na andaamula mataifa manji genye mkpwotse ga phephi na ga kure.
Nao andabanda panga zao zikale majembe
na mafumo gao gakale marumu ga kutsaturira.
Takuna taifa ndiropigana na ranjina
wala taandadzifundza viha tsona.
- ⁴ Ela chila mmwenga andasagala tsini ya mzabibuwe
na muhiwe wa mtini,
na takuna ndiyeaogofyera,
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagomba.
- ⁵ Atu a mataifa andalunga milungu yao
ela swiswi hundalunga Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu, ta kare na kare.

Mwenyezi Mlungu andativya Sayuni

- ⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Siku iyo
nindakusanya virema osi,
na niarehe hara ariokala akatsamizwa kpwa lazima
phamwenga na hinyo nrioagayisa.
- ⁷ Aho ni dza viswere ario kure na kpwao,

ela ndakala na mwandzo muphya na nyo ariosala, nao andakala taifa kulu.
Mwenyezi Mlungu andaatawala kula mwango Sayuni
hangu wakati uho hata kare na kare.

⁸ Na hiko Jerusalem ambako Mwenyezi Mlungu anarinda atue,
dza mrisa arindavyo mifugoye kula mnara wa urindzi,
kundakala tsona mudzi mkpwulu wa ufalume wa Iziraeli.

Mwango wa mwana mchetu wa Sayuni,
undauiyizirwa utawalao wa kare,
yani ufalume wa mwana mchetu wa Jerusalemu.”

⁹ Sambu kwani utu wani unarira na raka ra dzulu?
Kpwani kuna mfalume?

Dze, mshaurio akafwa,
ndipho ukale na utsungu dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula?

¹⁰ Galagala na uule kpwa utsungu uwe mwana mchetu wa Sayuni
dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula.

Mana vivi undatuluka kondze ya mudzi
ukasagale kpwewereri,

undaphiya Babeli
hiko undativywa,

na kuko Mwenyezi Mlungu andakukombola
kula mikononi mwa maaduigo.

¹¹ Vivi mataifa ganjina manji
gakakusanyika chinyume na uwe.

Ganaamba, “Mriche atiywe najisi,
matso gehu nagafwaidi kuona Sayuni ichibanangbwa!”

¹² Ela taamanya
maazo ga Mwenyezi Mlungu

taaelewa mipangoye,
kukala akaakusanya dza masuche hipho muhala wa kuwagira.

¹³ “Unuka uwage, uwe mwana mchetu wa Sayuni
mana pembeyo ndaihenda chuma;

kwatsazo ndazihenda shaba,
undavundza-vundza mataifa manji.”*

Mapato gao haramu undagatenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
hinyo utajiri wao undamupha Mlungu wa dunia yosi.

5

Mtawala yelagbwa

kukala andala Bethlehemu

¹ Vivi kusanya majeshigo uwe mudzi uriye na majeshi manji,
mana hukazangirwa.

Aho andampiga fwimbo ya ndzeya mtawala wa Iziraeli.

² “Ela uwe Bethlehemu wa Efuratha,
dzagbwe u mudzi mdide kahi ya miryango ya Juda,

kuko kwako ndavyarirwa mutu
ndiyekpwedza kala mtawala wa Iziraeli.

Mutu ambaye wakalako hangu mwandzo.”

³ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu andaaricha Aiziraeli mikononi mwa maadui gao
hadi ndiphodzivugula* hiye mchetu ariye na utsungu.

Alafu ndugu za ye mwana, ariosala kwenye tsi ya maadui gao
andauya adziunge na Aiziraeli ayawao.

⁴ Andalongoza na kumanyirira atue kpwa nguvu za Mwenyezi Mlungu,
na kpwa ukulu wa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe

dza mrisa amanyiriravyo mifugoye.

Nao andaishi salama mana wakati hinyo
iye andakala ndiye mkpwulu dunia yosi.

* **4:13** 4:13 hipha Jerusalemu inalinganishwa na ndzau yenye mkpwote ambayo nkuhumira kwatsaze kusaga mtsere kahi ya phatu pha kuwagira. **5:2** 5:2 Mathayo 2:6; Johana 7:42 * **5:3** 5:3 kudzivugula ni hipho Jerusalemu ichiphaha kuoya na higo mateso.

- ⁵ Naye andakala amani yao.
Aashuru ndiphokpwedza vamia tsi yehu,
na kuinjira kwenye ngome zehu
hundaaimisira vilongozi sabaa
na akulu anane a majeshi apigane nao.
- ⁶ Andatawala tsi ya Aashuru kuhumira upanga,
iyo tsi ya Nimurodi† kula phakpwe maryangoni.
Andahutivya na Aashuru,
hipho Aashuru ndiphokpwedza kwenye tsi yehu
na kuvuka miphaka yehu.
- ⁷ Hinyo ndiosala kahi za atu a Jakobo,
andasagala kahi za atu a mataifa manji.
Nao andakala dza umande kula kpwa Mwenyezi Mlungu,
dza mawasa ga mvula nyasini
ambago tagachelewa kpwa sababu ya mutu
wala tagagodza anadamu.
- ⁸ Hinyo ndiosala a chivyazi cha Jakobo,
andasagala kahi za mataifa ganjina, kahi za atu anji
andakala dza simba kahi za nyama a tsakani,
dza mwana simba kahi za kundi ra mang'ondzi,
ambaye achitsupa nkuavyoga-vyoga na kuamwamula vipande-vipande,
wala taphana yeyesi wa kuativya.
- ⁹ Mkpwonoo uwe Iziraeli undaunulwa dzulu ya maaduiyo
na avihao andaolagbwa tsetsetse.

Mwenyezi Mlungu andatakasa atue

- ¹⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Siku iyo nindaolaga farasi enu
na kubananga magari genu ga kuvwehwa ni farasi.
- ¹¹ Nindabananga tsetsetse midzi ya tsiyo
na kubomola ngomezo zosi.
- ¹² Nindausa nguvu zosi za utsai kula mwako mikononi
na kundakala tsona na atu a kupiga mburuga.
- ¹³ Nindabananga vizukavyo vya kutsongbwa
na milungu ya handzo ya nguzo iriyo kahizo.
Nawe kusujudira tsona vitu
urivyotengeza na mikonoyo.
- ¹⁴ Nindang'ola vizuka vya Ashera virivyo kahizo
na kubananga midziyo.
- ¹⁵ Ndariphiza mataifa ganjina ambago tagandanisikira
wakati nkareya na kutsukirwa sana."

6

Mwenyezi Mlungu analonda haki

- ¹ Sambu phahi phundzani agombavyo Mwenyezi Mlungu. Iye anaamba,
"Ima urehe malaugo mbere za myango
na udzikanire mbere ya vidzango.
- ² Sikirani malalamishi ga Mwenyezi Mlungu mwimwi myango
na mwimwi misingi ya kudumu ya dunia.
Mana Mwenyezi Mlungu ana malau na atue
na andauzana maswali na Aiziraeli."
- ³ "Mwi atu angu, nkakuhendani utu wani?
Nikakuremwezani na ni? Hebu nijibuni.
- ⁴ Nákutuluzani Misiri
nchikukombolani kula tsi ambayo kala mu atumwa.
Námuhuma Musa phamwenga na Aruni na Miriamu,
edze akulongozeni.
- ⁵ Atu angu tambukirani

vira Balaki* mfalume wa Moabu arivyokupangirani mai
na vira Balaamu mwana wa Beori arivyomjibu.
Tambukirani gara garigohendeka hangu mriphola Shitimu† hadi mriphofika Giligali,
ili mmanye mahendo ga haki ga Mwenyezi Mlungu.”

- 6 Ndiphokpwedza mbere za Mwenyezi Mlungu kusujudu,
nimrehereni Mlungu ariye dzulu?
Dze, nedze na sadaka za kuochwa
za ana ndzau a mwaka mmwenga-mmwenga?
7 Dze, Mwenyezi Mlungu andahamirwa ni maelufu ga maturume
au myuho maelufu na maelufu ga mafuha ga zaituni?
Dze, nimulavye mwanangu wa mbere kpwa kuniriphira makosa gangu,
mlatso wangu mwenye kpwa sababu ya dambi yangu?
8 Hata, uwe mwanadamu Mwenyezi Mlungu akakuonyesa ririro ra sawa.
Ye Mwenyezi Mlungu analonda utu wani?
Iye analonda uhende haki na ukale na mendzwa isiyosika,
ukale mutu wa kugbwa maguluni mbereze.

Hatiya ya Iziraeli
na Kutiywakpwe Adabu

- 9 Phundzani! Mwenyezi Mlungu anagomba na atu a Jerusalemu!
Kuogopha dzinare ni ikima.
Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Sikira we taifa na osi achiokusanyika mo mudzini.
10 Uwe nyumba ya uyi,
siweza kuyala hazinayo uriyoiphaha kpwa handzo
na vipimo vya handzo ambavyo navizira.
11 Dze, nimuhesabire mutu ahumiraye mizani ya handzo kukala kana hatiya
hiye ariye na mawe ga kupimira gasigo sawa?
12 Atue ario matajiri a mudzi wa fujo
na enyeziesi ana handzo
aho anagomba handzo.
13 Kpwa hivyo nikaandza kukubanangani,
nami ndakuangamizani kpwa sababu ya dambi zenu.
14 Mundarya ela tamundamvuna,
mundaenderera kukala na ndzala.
Mundaika ela tamundakala na akiba,
kpwa sababu hicho mndichoika akiba chindahalwa zewe wakati wa viha.
15 Mundaphanda ela tamundavuna,
mundaminy zaituni ela tamundadzipaka mafuhage,
mundavyoga zabibu ela tamundanwa uchiwe.
16 Mkagbwira malagizo ga mfalume Omuri
na mahendo gosi ga mfalume Ahabu na chivyaziche,
na mkalunga mila zao.
Kpwa hivyo ndakuangamizani
ndahenda atu enu anyeterwe,
mataifa gosi gandakuberani.”

7

Mahendo mai ga atu a Iziraeli

- 1 Mimi nahenda ya bure tse! Sindaphaha rorosi.
Ni dza vira bada ya atu kukusanya matunda ga vuri,
bada ya atu kutsembwesa.
Taphana hata tsana ya zabibu
wala tini ya kuiywa ya kurya mimi nriye na ndzala sana.
2 Atu aaminifu kpwa Mlungu akauswa kpwenye tsi.
Takuna hata mmwenga achiyesala wa hinyo ahendao garigo sawa.
Atu osi anagodza kpwa hamu aphahe nafwasi ya kuolaga,
chila mmwenga anaindza myawe na nyavu.

* 6:5 6:5 Soma chitabu cha Isabu sura 22—24. † 6:5 6:5 Soma chitabu cha Joshuwa sura ya 3—4. 6:16 6:16
1 Afalume 16:23-34; 21:25-26

- ³ Aho anaujuzi wa kuhenda mai.
 Akulu analonda zawadi,
 muamuli anavoya hongo
 atu ario na uwezo nkuahenda aamuli aahende vira alondavyo
 nao osi nkupanga njama phamwenga.
- ⁴ Hiye ariye mnono kahi yao ni dza muhi wa miya,
 na ye aambwaye ana chadi cha kuhenda garigo sawa
 ni mui kuriko chitsaka cha miya.
 Wakati wa kutiywa adabu ukafika,
 wakati uriohadzwa ni arindzio, yani manabii,
 vivi nyo atu a phephi na kutatizika.
- ⁵ Usimumamini jiriano
 wala usimkuluphire msenao wa phephi!
 Dzimanyirire sana na maneno ugombago
 hata kpwa hiye alalaye phako lavuni.
- ⁶ Mana mwana mlume anabera ise,
 mwanache wa chichetu anaunuka kumpinga nine,
 na mkpwaza-mwana anaheha na nine-vyala,
 maadui ga mutu ni atu a nyumbaye mwenye.
- ⁷ Ela mino ninamlola Mwenyezi Mlungu,
 ndamgodza Mlungu muokoli wangu,
 Mlungu wangu andasikira chiriro changu.
- Mwenyezi Mlungu andativya atue*
- ⁸ Usihererwe uwe adui wangu!
 Dzagbwe nkagbwa ndaunuka tsona,
 dzagbwe nsegere jizani,
 Mwenyezi Mlungu andakala mwanga wangu.
- ⁹ Ni ndavumirira kutiywa adabu ni Mwenyezi Mlungu
 kpwa sababu nkahenda dambi,
 hadi ndiphonikanira na kunihendera haki.
 Andanireha kuriko na mwanga nami ndaona wokofuwe.
- ¹⁰ Adui wangu ariyeniamba "Akuphi ye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo?"
 Andaona higa na agbwirwe ni haya.
 Ndamuona na matso gangu ndivyogbwa,
 na kuvyogbwa-vyogbwa photsi dza tope njirani.
- Iziraeli kuuyizwa hali ya mwanzo*
- ¹¹ Wakati wa kudzenga kuta zenu u phephi!
 Wakati hinyo miphaka yenu indaenjerezwa.
- ¹² Wakati hinyo atu andakpwedza kpwako uwe Jerusalemu,
 kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa, andala Ashuru na muho Yufurati,
 na uphande wa mwakani, andala Misiri,
 na kula bahari hadi bahari, na kula mwango hadi mwango.
- ¹³ Ela tsi indakala Gandzo,
 dza kutiywa adabu kpwa sababu ya mai arigohendera atu ariosagala himo.
- ¹⁴ Longoza atuo dza mrisa amanyiriravyo mifugo kuumira fwimboye,
 hinyo ario dza mifugo ya urisio.
 Aho asegere tsakani machiyao,
 kpwenye tsi ambayo taidzangbwerimwa,
 ichiyozungulupwa ni marisa manono.
 Ariche akasagale tsi ya rutuba ya Bashani na Giliadi,
 dza arivyohenda hipho mwanzo.
- ¹⁵ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Ndakuonyesani vilinje
 dza irivyokala wakati hura mriphokala munatuluka Misiri."
- ¹⁶ Mataifa ganjina gandaona na gagbwirwe ni waibu
 kpwa kukala gadziona gana mkpwotse
 mbavi mkpwotse wao si chitu kpwa Mlungu.
 Gandamaka na gabandike mafumba gao miromoni
 na masikiro gao gasisikire.
- ¹⁷ Gandalamba vumbi dza nyoka,

dza mdudu wa kuambala na photsi.

Gandatuluka kula ngomeni mwao kuno ganakakama,
gandagalukira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu kpwa kumuogopa,
gandakuogopa uwe Mwenyezi Mlungu.

¹⁸ Takuna Mlungu ariye dza uwe anayeswamehe dambi
na kusalola makosa ga atu a urisiwe ariosala kutiywa adabu.

Uwe kutsukirwa na ikakala ni bahi hata kare na kare,
ela unaonato kuhuonyesa mendzwa isiyosika.

¹⁹ Undahuonera tsona mbazi

dambi zehu undaziturya avi ukazivyoga vyoga photsi
na uyi wehu undautsupha kpwenye vivwa vya bahari.

²⁰ Undakala muaminifu kpwa chivyazi cha Jakobo
na kumuonyesa mendzwa isiyosika chivyazi cha Burahimu,
dza urivyoalaga akare ehu hipho kare, kpwa kuhenda apa.

Chitabu cha NAHUMU Tanga mbere

Chitabu cha Nahumu ni cha mashairi ga kusherekeya kuangamizwa kpwa Ninawi, mudzi mkpwulu wa Ashuru, adui mkpwulu wa Iziraeli. Kugbwa kpwa Ninawi phephi na mwisho wa karine ya sabaa kabila ya Jesu kuvyalwa, kunaonekana kukala ni uamuli wa Mlungu chinyume cha taifa ambaro tariyakala na mbazi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Uamuli wa Ninawi 1:1–15

Kugbwa kpwa Ninawi 2:1—3:19

¹ Hichi ni chitabu cha ruwiya za Nahumu kula chidzidzi cha Elikoshi. Ni maono kuhusu mudzi wa Ninawi.

*Tsukizi za Mlungu
chinyume cha Ninawi*

² Mwenyezi Mlungu ni mwenye wivu naye nkuriphizira chisasi;
iye nkuriphiza chisasi naye ana tsukizi nyinji.

Iye nkuriphiza chisasi maaduiye
na kuendeleza tsukizize kpwa achiommena.

³ Mwenyezi Mlungu katsukurirwa upesi na ana nguvu nyinji,
wala kandasita bii kumtiya adabu mutu mwenye makosa.
Pho anyendekapho nkukala na chikulukulu na phuto,
na maingu ni vumbi ra nyayoze.

⁴ Iye nkuamuru bahari na kuumisa,
na kuumisa myuho yosi.

Nyasi za Bashani, mihi ya mwango Karimeli
na maruwa ga Lebanoni gosi gandanyala.

⁵ Myango nkukakama mbereze
na vidzango vikasumba.

Mwenyezi Mlungu achidzionesa, dunia nkusumba,
na osi asagalao mumo nkukakamwa ni miri.

⁶ Ni ani awezaye kushindana na tsukizize?
Ni ani awezaye kuvumirira usiruwe?

Nkumwaga tsukizize kali dza moho,
na nkuhenda myamba ikaahuka vipande-vipande.

⁷ Mwenyezi Mlungu ni mnono,
naye ni chimbiriro rangu wakati wa kugaya.

Iye nkurinda osi amukuluphirao,
⁸ iye ndaangamiza maaduiye
na mafuriko makulu,

naye nkuzoresa maaduiye na kuaolaga.

⁹ Takuna njama muwezayo kupanga chinyume cha Mwenyezi Mlungu,
iye andakuangamizani,

takuna adui ndiyeunuka kano ya phiri.

¹⁰ Dza miya ichiyolingana-lingana na mibuwa mifu,
mwimwi alevi mundaochwa.

¹¹ Kula kuko Ninawi kukatuluka mutu,
mshauri apangaye mipango mii,
iye anapanga mai chinyume cha Mwenyezi Mlungu.

Habari nono kuhusu Juda

¹² Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Dzagbwe Aashuru ana nguvu na ni anji,
andaangamizwa tsetsete.

Dzagbwe nakuhendani mgaye,
sindakugayisani tsona.

¹³ Na vivi ndavundza gogolo mrigofungirwa,
na kudosa mikanda ya ngozi mriyofungirwa.”

14 Mwenyezi Mlungu akalavya amuri chinyumecho uwe Ninawi kuamba,
 “Kundakala na chivyazi cha kuendeleza dzinaro,
 ndausa vizuka vyosi kula mo nyumba ya milunguyo,
 vizuka vya kutsonga na vya kuyayusha.
 Ndakutsimbira mbira, mana kuna mana.”

15 Mwi atu a Juda, lolani
 ko myangoni kuredza mutu mwenye habari nono.
 Iye anatangaza habari nono ya amani.
 Sherekeyani sikukuu zenu
 na kuusa naziri zenu.
 Atu ayi taandakuuyirani tsona
 mana andauswa kamare.

2

Ninawi inabanangbwa

1 Adui ndiyekutsamula aredza chinyumecho uwe Ninawi.
 Rinda ngomezo
 na uchunguze njirazo.
 Tayarisha jeshiro kpwa ajili ya viha.

2 Mwenyezi Mlungu andauyiza nguma ya Jakobo
 dza urivyo nguma ya Iziraeli,
 dzagbwe abanangi akaihenda ikale gandzo
 na kubananga mihi yao ya mizabibu.

3 Masujaae akavwala nguwo za kundu
 na ngao zao zi dododo.
 Vyuma kpwenye magari ga kuvwehwa ni farasi vinameka-meka
 yo siku gariphoikpwa tayari kushambuliya Ninawi
 kuno anajeshie anatokusa mafumo gao.

4 Magari ga kuvwehwa ni farasi ganaphiya mairo hiku na hiku
 mo njirani na mihalani.
 Ganameka dza vimwindi vya moho
 nago ganaphiya mairo dza limeme.

5 Mkpwulu wa jeshi ra Ninawi analavya amuri kpwa anajeshie,
 nao anadzikipwala wakati anamlunga.
 Maadui gao anahenda wangbwi kuphiya kpwenye ukuta wa mudzi
 na kudzengera paa ra kudzichingira mawe gatsuphiwago
 kula ukuta wa mudzi.

6 Maryango ga muho gakavugulwa,
 na atu a nyumba ya chifalume akagbwirwa nchiwewe.

7 Ninawi ikatiywa waibu, atue akatsamizwa kpwa lazima,
 atumishie a chichetu anarira dza njiya na kudzipiga-piga vifuwa.

8 Ninawi ni dza mtsara uchiovundza
 na madzige ganajera bila kusika.
 Atu anachimbira
 nao anaambwa, “Imani! Imani!” Ela taphana mutu alolaye nyuma.

9 “Halani zewe feza!
 Halani zewe zahabu!”
 Ninawi una hazina isiyosira,
 utajiri wa chila aina ya vitu vya samani.

10 Ninawi ukabanangbwa, ukatsamwa na ukakala gandzo!
 Atuo akamaka hata anakakamwa ni mavwindi.
 Aho taana mkpwotse
 na akaangalala.

11 Ga kuphi go makalo ga simba,
 phatu pha simba adide,
 ambapho simba mlume na simba mchetu nkuphiya,
 ambapho ana aho nkukala, bila kuyugbwa ni yeyesi?

12 Simba waolagira anae nyama
 achimmwamula vipande kpwa ajili ya ahee na anae;

waodzaza go makalo vipande vya nyama chivyomwamulwa.

¹³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Lola, mimi nchinyumecho. Magarigo ga kuvwehwa ni farasi ndagatiya moho. Barobaroo uchioakuluphira kpwa viha andaolagbwa na upanga. Kundahala tsona atu kpwa lazima au vitu kula phapha duniani. Na takundasikirika tsona sauti za ahumwao."

3

Uamuli wa Mwenyezi Mlungu

chinyume cha Ninawi

- ¹ Shauriyo uwe mudzi uriye na aolagadzi anji,
mudzi urio tele atu a handzo na anyang'anyi,
na kuhala atu mateka kusikosira.
- ² Phundzani hinyo mririo wa mijeledi na kuvye-kuvye ya magurudumo,
farasi anavyodzimwirika na magari ga kuvwehwa ni farasi ganavyotina-tina.
- ³ Apandadzi-farasi anashambuliya,
panga na mafumo ganameka-meka.
Anji akalumizwa
nyufu zirere tandala
miri isiyoolangika
hata nyo anajeshi ashambuliyao anazikpwala.
- ⁴ Gaga gosi gandakala
mana uwe Ninawi ukakala malaya.
Ukavutiya atu kpwa utsaio
ukahenda atu a mataifa ganjina kukala atumwa kpwa umalayao na utsaio.
- ⁵ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Mimi ni chinyumecho
ndafwenula na kuunula nguwozo hata zifwinike usoo,
ili atu a mataifa ganjina gosi aone chitsahacho
na falume zione waibuio.
- ⁶ Nami ndakuhendera chibero.
Nindakumwagira uchafu
na nkuhende ukale utu wa kuberwa.
- ⁷ Chisha nyo ndiokuona andadzitenga nawe na kuamba,
'Ninawi ukabanangbwa tse, ni ani ndiyekusononekera?'
Atu dza hinyo ndaaphahaphi?"
- ⁸ Kpwani Ninawi ina unono wani kuriko Thebesi?*
- Mudzi uriodzengbwa kahi-kahi ya mikono ya muho Naili.
Ni mudzi uriozungulukpwa ni madzi
nago kala ndio urindzi wao dza ukuta.
- ⁹ Nguvu za Thebesi kala ni Kushi na Misiri
tsi zoipha nguvu zisizosira.
Msada wa Thebesi kala ula Puti na Libiya.
- ¹⁰ Ela gago tagayaokola chitu.
Thebesi yatekpwa
na atue achitsamizwa kpwa lazima.
Ana aho atsanga abundwa na photsi, phenye mawe hadi achifwa
kpwenye maganiko ga nyo mudzi.
- Vilongozi a nyo mudzi afungbwa silisili,
na go maadui gao achiaganya kpwa kuapigira kura.
- ¹¹ Mwimwi atu a Ninawi piya mundadedeleka dza mutu achiyelewa,
mundadzifwitsa
na kuendza ngome za kudzifwitsa ili maadui gasikuoneni.
- ¹² Ngome zenu zindakala dza mitini
iriyo na matunda ga kpwandza ga kuivwa
ndiphozuguzwa tu
zindagbwa kanwani mwa azuguzaye.
- ¹³ Lolani nyo anajeshi enu
akakala anyonje kahi-kahi yenu.

* 3:8 3:8 Thebesi kala ni mudzi mkpwulu wa Misiri, piya Chieburania wiihwa No-Amoni.

Maryango ga tsi yenu

ga mwaa kpwa aviha enu

magbwama ga maryango gakasira kuphya na moho.

¹⁴ Hekani madzi muike akiba

mana mundazangirwa ni maadui.

Tigani ulongo mtengeze matofali

ili mudzenge ngome zenu zidine.

¹⁵ Hata muhendedze mudzi wenu undaochwa

na mwi enye muolagbwe kpwa upanga.

Mwimwi mundaangamizwa dza viratu ndzije aryavyo mimea.

Enjerezekani dza mabandzi,

enjerezekani dza ndzije!

¹⁶ Mwaenjereza ahendadzi-bishara

achikala anji kuriko nyenyezi,

ela muna tabiya dza ya ndzije, aho nkurya chila mmea

chisha akauruka kuphiya vyao.

¹⁷ Arindzio ni dza mabandzi,

na atumishi a mfalume wenu ni dza maipho ga ndzije

gagbwago kutani siku ya mnyevu

ela dzuwa richiala, aho nkuuruka akaangamika

akakala taandaoneka tsona.

¹⁸ We mfalume wa Ashuru,

vilongozio arere na kogo.

Atuo akaenea ko myangoni

na taphana mutu wa kuakusanya phamwenga.

¹⁹ Uwe u dza mutu achiyetiywa chironda

chironda ambacho tachina dawa.

Chila mutu asikiraye kugbwako,

anapiga makofi kpwa kuhererwa.

Mana takuna mutu hata mmwenga

ambaye kumuhenderere uyio.

Chitabu cha HABAKUKI Tanga mbere

Hichi ni chitabu cha unabii choandikpwa ni Habakuki. Habakuki manage ni “Kugandamira chilaga.” Habakuki mwenye waishi wakati atu a Juda kala akahenda mai miaka ya mwisho-mwisho ya karine ya sabaa kabila ya Jesu kuvyalwa. Manabii Jeremia na Zefania piya aishi wakati uho.

Habakuki watabiri kukala Mlungu andahumira atu a Babeli kutiya adabu atu a Juda kpwa mahendo gao mai. Nabii hiyu wayugika na vira ambavyo Mlungu anaweza kuhumira atu asiomanya Mlungu kuhenda alondavyo. Piya waona vira Mlungu adzionesavyo wazi kukala ana nguvu.

Atu amuogophao Mlungu naasiogophe hali anazotupira ela ni amkuluphire mana ndiye muamuli wa haki.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Habakuki analalama na Mwenyezi Mlungu anamjibu 1:1—2:20

Mavoyo ga Habakuki 3:1-19

¹ Huno ndio ujumbe ambao Mwenyezi Mlungu wamfwenurira nabii Habakuki.

Habakuki analalama

² Vino we Mwenyezi Mlungu, nikuririre hadi rini ndipho unisikire?

Ninakota kululu uhutivye na fujo, ela kuhutivya.

³ Kpwa utu wani unihende nione uyi na nigaye? Atu a kubananga na a fujo a mbere zangu, kuna kuheha na kukosana vivyo kpwa vivyo.

⁴ Kpwa sababu iyo shariya taina nguvu tsona na haki tailungbwa.

Ayi akaaturya ario na haki, kpwa hivyo haki taihendeka.

Mwenyezi Mlungu

anamjibu Habakuki

⁵ Hebu tsuphani matso mlole go mataifa.

Mundamaka na muangalale, mana ndahenda dzambo siku zizi zenu, ambaro hata mchiambirwa tamundamuamini.

⁶ Mana lolani, nahenda taifa ra Akalidayo rikale na nguvu, taifa siru na renye more.

Hiro rindatsupa kahi-kahi za tsi yosi rivamie na kuhala makalo gasigokala gao.

⁷ Ni atu a kutisha na kuogofya aho nkuuamula kuhenda alondavyo kpwa kudzikarya kpwao.

⁸ Farasi aho ana mairo kuriko tsui, tsona ni asiru kuriko mabawa.

Dzagbwe anajeshi aho akuhumira farasi ala kure, nkuphiya mairo dza nderi aonapho nyama wa kurya.

⁹ Osi aredza na lengo ra kuhenda fujo. Akadina kuphiya mbere dza phuto ra mlairo wa dzuwa. Andahala mateka anji dza mitsanga.

¹⁰ Aho nkuafyorera afalume na kunyetera vilongozi ao.

Midzi yosi yenye ngome nkuitseka, na akaidzengera tsulu za mitsanga akaiteka.

¹¹ Hinyo nkutsupa mairo dza phepho, ela akahenda dambi mana mkpwotse wao ukakala avi ndio mlungu wao.

Habakuki analalamika kano ya phiri

¹² Ela uwe Mwenyezi Mlungu,

Mtakatifu wangu, u Mlungu wa kare na kare.
Kundafwa bii.

Uwe Mwenyezi Mlungu waatsambula ili ahuamule,

uwe uriye ngome waahuma, uchiatiya mkpwotse ili ahutiye adabu.

¹³ Matsogo uwe Mwenyezi Mlungu ni matakatifu sana hata kuweza kulola uyi,
wala kuvumirira makosa.

Kpwa utu wani phahi unalola na kuvumirira wakati atu ayi
anaangamiza atu a haki kuriko aho?

¹⁴ Ukaahenda atu akale dza ng'onda ko baharini,
au viumbe vihambalavyo ambavyo tavina chilongozi.

¹⁵ Atu osi akakala dza ng'onda kpwa atu a Babeli.

Anaavuwa na chiloo na kimia
kuaphirika kpwao kuno akahererwa.

¹⁶ Kpwa hivyo aho nkulavira sadaka

na kufukizira uvumba vimiya vyao,

kpwa kukala anaamba hivyo ndivyo vichivyoahenda matajiri
na kukala na vitu vinji vinono.

¹⁷ Vino andaenderera kuodzaza vimiya vyao na kpwendakupula kpwao siku zosi?
Dze, andaenderera kuolaga atu a mataifa ganjina bila mbazi hadi rini?

2

¹ Nindapanda dzulu ya uringo

nirinde wakati wa zuma rangu

nigodzere Mwenyezi Mlungu ndivyoniambira,
na nikale tayari kumjibu kuhusu malalamiko gangu.

Mwenyezi Mlungu anajibu

kano ya phiri

² Mwenyezi Mlungu achinijibu achiniamba,

"Hizi ruwiya zandike ching'ang'a dzulu ya myalawe
ili chila ndiyetangazira atu akale andagasoma kpwa urahisi.

³ Ruwiya hizi zindatimiya kpwa wakatiwe,
tsona gandahendeka upesi mana sigo ga handzo.

Hata gachioneka kala ganachelewa, gagodzere
mana ni gatimiye, tagandachelewa.

⁴ Lola, mutu anayedzikarya kasawa bii mwakpwe rohoni,
ela mutu mwenye haki andaishi kpwa kukuluphirakpwe.

⁵ Uchi unamchenga,
kpwa kudzikaryakpwe kandaoya bii.

Kpwa kukala ni mtoni, katosheka dza kuzimu na chifo,
anaakusanyira mataifa ganjina gosi
na anateka atu osi akale akpwe."

⁶ Ela kuredza wakati ambao osi arioahala mateka andatunga mawira na misemo ya
kumfyorera na kumnyetera aambe,

"Shauriye hiye ariyedzikusanyira vitu visivyokala vyakpwe!

Iye ambaye wadzitajirisha kpwa kuumira nguvu!

Waona gandaenderera hadi rini?"

⁷ Gafula adenio andakuunukira

akuhende ukakame kpwa wuoga.

Nao andakuhala kpwa nguvu phamwenga na vituvyo.

⁸ Kpwa kukala wahala mateka mataifa manji,
hinyo atu ariosala andakuhala kpwa nguvu phamwenga na vituvyo.

Kpwa kukala waolaga atu

kpwa kusababisha fujo kahi za tsi, mo midzini na osi asagalao mumo.

⁹ Shauriye! Iye adzengaye nyumba

kpwa utajiri ariouphaha kpwa njira mbii.

Kuno anaona kukala utajiri hinyo undamrinda,
na kumtivya iye na atue asiphahwe ni mai.

¹⁰ Kpwa sababu ya kuolaga atu anji
wairehera nyumbayo waibu

- na uchidzirehera mwenye maangamizi.
 11 Mana hata higo mawe ga kuta gandatangaza kukala u mkosa na maphalu nago gandakubaliana nago.
 12 Shauriye hiye adzengaye mudzi na pesa arizophaha kpwa kuolaga atu na kuwiimarisha kpwa kuhenda fujo na uyi.
 13 Avi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi wapanga kukala atu anjina andahenda kazi na kudziremweza bure, mana juhudi zao zindasirira mohoni.
 14 Dza madzi gaodzazavyo bahari, ndivyo ambavyo dunia indaodzala atu amanyao uwezo na ukulu wa Mwenyezi Mlungu.
 15 Shauriye hiye amuhendaye myawe alewe kpwa kumkota uchi ili aphahe kumuona chitsaha.
 16 Undaphaha waibu badala ya nguma. Ni zumaro kunwa cho chikombe na uonyese chitsahacho. Chikombe chiricho mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu chikakufikira nawe undaphaha waibu badala ya nguma.
 17 Fujo urirohenda Lebanoni rindakuuyira mwenye. Waolaga nyama a tsakani nawe undaolagbwa. Kpwa sababu ya fujo na kuolaga ukabananga tsi, midzi na osi ario mumo.
 18 Chizuka china mana yani, chitu chihendacho tengezewa ni mwanadamu? Nacho ni mfwano unaochenga atu. Ye mutu achitengezaye nkukuluphira kazi ya mikonoye. Mana ni chizuka sichoweza kugomba.
 19 Shauriye hiye achiambaye chizuka cha muhi "Unuka," au chizuka cha dziwe "Lamuka"
 Vino chizuka chinaweza kulavya malagizo? Tachiphuma dzagbwe chikafwinikpwa na zahabu na feza.
 20 Ela, Mwenyezi Mlungu ye, a kpwenye Nyumbaye takatifu ya kuvoya Mlungu, tsi yosi nainyamale mbereze.

3

Mavoyo ga Habakuki

- 1 Higa ni mavoyo ga nabii Habakuki.
 2 Mwenyezi Mlungu nkasikira ngumayo, nami naogopha mahendogo, Gahende luphya uhu wakati wehu na gamanyikane siku zehu, usiyale kuhuonera mbazi hata ichikala ukahutsukirirwa.
 3 Mlungu wakpwedza kula Temani, iye mtakatifu wakpwedza kula mwango wa Parani. Ngumaye yagota mlunguni na kutogolwakpwe kuchiodzaza tsi yosi.
 4 Kung'alwakpwe kala avi ni dzuwa. Panga mbiri za limeme zameka kula mwakpwe mkpwononi, ambamo ndimo arimofwitsa uwezowe.
 5 Makongo gamtanguliya mbereze na nyumaze achiricha mashaka.
 6 Aimapho, dunia nkusumba, alolapho, mataifa ganjina nkukakama. Myango ya kare na kare nkumomonyoka na vidzango vya kare na kare nkudodomea. Hivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyo hata kare na kare.
 7 Naona mahema ga atu a Kushani gakagbwa na paziya za mahema ga atu a Midiani zinaphepheruswa.

- 8 Vino we Mwenyezi Mlungu,
phara uriphopanda farasio
na magari ga ushindi ga kuvwehwa ni farasi,
kala ukatsukirirwa myuho na vidzuho, au bahari?
- 9 Uwe watuluza uhao
na ryakaro uchiriodzaza mivi.
Waahula tsi na myuho.
- 10 Myango yakuona, ichisumba;
kuchikala na mafuriko,
vivwa vichivuma,
na maimbi gachiunuka.
- 11 Dzuwa na mwezi viriphoona mng'alo wa miviyo iriphokala inatsapa
na kumeka-meka kpwa fumoro,
vyaima ti hipho vikalapho.
- 12 Wanyendeka dzulu ya tsi kpwa tsukizi
na uchivyoga-vyoga mataifa.
- 13 Watuluka kpendatavya atuo
yani uchendaakola urioatsambula.
Uchimpiga chilongozi wa atu ayi,
uchimvula nguwo kula chitswani hadi lwayoni.
- 14 Wamdunga chitswache na fumore mwenye.
Majeshige gariphokpweza dza phuto ili gahutsamule,
gahufyorera mana gaona avi gandahupiga kpwa urahisi
dza achiya asioweza chitu.
- 15 Wavyoga-vyoga bahari na farasio
nayo ichitibuka.
- 16 Niriphosikira, naahukpwa ni roho,
madomo gangu gachikakama kpwa hinyo msindo.
Mwiri wangu uchirejera,
magulu gangu gachigbwirwa ni mchecheta.
Ela nindahurira nigodze kpwa kuvumirira iyo siku ya mashaka
ambayo indaedzera hara anaohuvamia.
- 17 Dzagbwe mitini taitsephula,
na mizabibu taina matunda,
dzagbwe mizaituni taivyarire
na minda taina mavuno,
dzagbwe vyaa tavina mang'ondzi
wala tavina ng'ombe.
- 18 Bado nindahamirwa ni Mwenyezi Mlungu,
kpwa kukala Mlungu ni muokoli wangu.
- 19 Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu yangu,
iye nkuhenda magulu gangu gakale dza ga kulungu,
tsona nkunihenda ninyendeke myangoni.

Chitabu cha ZEFANIA Tanga mbere

Zefania kala ni wa chivyazi cha mfalume Hezekiya naye wasumurira ujumbewe mwisho-mwisho wa karine ya sabaa kabila ya Jesu kuvyalwa, wakati ambao Josiya kala ni mfalume wa Juda. Mana ya dzina Zefania ni “Mwenyezi Mlungu akafwitsa.”

Wakati hinyo, atu a Juda na a Jerusalemu kala anaamini kukala Mwenyezi Mlungu andatiya adabu mataifa ganjina ela si aho. Ela Zefania wasisitiza kukala Mwenyezi Mlungu andaatiya adabu aho kpwandza kpwa kosa ra kuabudu mlungu yanjina, ndipho atiye adabu mataifa ganjina. Njira macheye ya kuongokerwa na kuphaha usalama ni kugbwa maguluni mbere za Mwenyezi Mlungu na kumuabudu iye macheye dza irivyoandikpwa kpwenye 2:3. (Hendani haki na mnyenyekee, nkuhenda mkaepuka kutiywa adabu siku iyo ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu.)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Siku ya uamuli wa Mwenyezi Mlungu 1:1—2:3

Mashaka ndigofika mataifa garigo jirani na Juda 2:4-15

Mashaka ndigofika Jerusalemu na kutivywakpwe 3:1-20

¹ Hiri ni neno ra Mwenyezi Mlungu ambaro wamuambira Zefania, wakati wa utawala wa Josiya mwana wa Amoni mfalume wa Juda. Zefania kala ni mwana wa Kushi, Kushi kala ni mwana wa Gedalia, Gedalia kala ni mwana wa Amariya, Amariya naye kala ni mwana wa Hezekiya.

Siku ya uamuli wa Mwenyezi Mlungu

² Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Ndaangamiza tsetsetse chila chitu chiricho duniani:

³ anadamu, nyama, nyama a mapha na ng’onda.

Chila chimuhendacho mwanadamu kuhenda dambi,
ndachiangamiza phamwenga na atu ayi.

Nindaphyera anadamu osi duniani,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

⁴ Ndagolosa mkpwono wangu kupiga atu a Juda
na osi asagalao Jerusalemu.

Nindausa tsetsetse chila chitu cha Baali kpwenye tsi hino,
na takuna ndiyetambukira tsona alavyadzi-sadaka a Baali
wala alavyadzi-sadaka a atu angu ariomuhumikira Baali.

⁵ Nindaangamiza hinyo ambao nkusujudu dzulu ya paa za nyumba
kuabudu dzuwa, mwezi na nyenyezi.

Nindaangamiza hara anao niabudu na kuapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu,
ela piya anaapa kpwa dzina ra mlungu aihwaye Milikomu.

⁶ Nindaangamiza osi arioniricha mimi Mwenyezi Mlungu
ambao taanami ngbweni wala taaniuza ushauri.”

⁷ Nyamalani mbere za Mwenyezi Mlungu,
kpwa kukala siku ya Mwenyezi Mlungu i phephi.

Mwenyezi Mlungu akatayarisha sadaka
na arioaalika akaatakasa.

⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Siku iyo ambayo nindalavya sadaka,
ndaatiya adabu akulu a atu
na piya ana a mfalume

phamwenga na osi alungao mila za chijeni.

⁹ Siku iyo ndaatiya adabu
osi aabuduo dza makafiri,
na hara aodzazao nyumba ya mlungu wao
vitu arivyoviphaha kpwa fujo na handzo.”

¹⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Siku hiyo,
kundasikirwa chiriro kula Ryango ra Ng’onda,

chiriro chindasikirwa kula Lalo ra Phiri,*
 na msindo mkpwulu undasikirwa kula mryangoni.
 11 Rirani mwimwi mkalao lalo ra Makiteshi
 mana achuuzi enu osi taako tsona,
 apimadzi osi a feza akaolagbwa.
 12 Wakati uho nindamwirika Jerusalemu na taa na niipeleleze.
 Nindaatiya adabu atoshekao na hali yao,
 hinyo aambao mwao mioyoni,
 ‘Mwenyezi Mlungu kandahenda rorosi nono wala iyi.’
 13 Utajiri wao undahalwa zewe
 na nyumba zao zindabomolwa-bomolwa.
 Andadzenga nyumba ela taandazisagala,
 andaphanda mizabibu ela taandanwa uchi wa mizabibu hiyo.”
Siku kulu ya Mwenyezi Mlungu
 14 Siku kulu ya Mwenyezi Mlungu i phephi,
 na iredza wangbwi sana.
 Indakala siku ya utsungu munji
 hata masujaa enye, andarira.
 15 Siku iyo indakala siku ya tsukizi,
 siku ya nduni na mashaka
 siku ya kubananga na kuangamiza
 siku ya jiza na vurungu-vurungu
 siku ya maingu na chilungulungu cha jiza.
 16 Siku ya kupiga magunda na kukota kululu za viha
 chinyume cha midzi yenye ngome
 na chinyume cha minara mire iriyo kwenye pembe za ngome.
 17 “Nindaarehera mashaka atu aha
 chiasi cha kuahenda anyendeke kuno anaphaphasa dza vipofu,
 kpwa kukala anikosera mimi Mwenyezi Mlungu.
 Milatso yao indamwagbwa dza madzi
 na nyufu zao zindarichwa ziole.”
 18 Siku iyo ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu,
 feza na zahabu zao tazindaweza kuaokola.
 Tsi yosi indaochwa
 na moho wa wivuwe.
 Osi asagalao mumo
 andaangamizwa gafula.

2

Atu a Juda anaonywa

1 Mwimwi atu a taifa risiro na haya,
 kusanyikani phamwenga
 2 kabila tamdzangbwephetheruswa dza wiswa,
 kabila Mwenyezi Mlungu kadzangbwekuhenderani mai kulengana na tsukizize
 nyinji,
 kabila siku ya Mwenyezi Mlungu kuonyesa tsukizize kufika.
 3 Muendzeni Mwenyezi Mlungu mwi atu anyenyekevu murio kwenye tsi, mlungao
 amurize.
 Hendani haki na mnyenyekee
 nkuhenda mkaepuka kutiywa adabu
 siku iyo ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu.
Mataifa ndigotiywa adabu
 4 Mudzi wa Gaza undarichwa,
 wa Ashikeloni undakala gandzo.
 Atu a Ashidodi nao andazolwa mutsi wenye,
 na atu a Ekironi andauswa kwenye mudzi wao.

* 1:10 1:10 Lalo ra phiri ni seemu nyipha ya mudzi iriyo mtswerero wa dzuwa wa ryango ra ng’onda. 2:4 2:4
 Isaya 14:29-31; Jeremia 47:1-7; Ezekieli 25:15-17; Joeli 3:4-8; Amosi 1:6-8; Zakariya 9:5-7

⁵ Shaka hiro mwi atu kula Kerethi msagalao pwani kulunga-lunga bahari.
 Neno ra Mwenyezi Mlungu ri chinyumecho
 uwe Kanani, yani tsi ya Afilisti.
 Ndakuangamiza na taphana hata mutu ndiyesala kpwenye tsiyo.

⁶ Tsi yenu ya pwani indahendwa weru wa kurisa
 na kudzengbwa vibanda vya arisa na vyaa vya mang'ondzi na mbuzi.

⁷ Yo tsi ya pwani indakala ya atu a Juda ndiosala,
 na kuko andaphaha marisa.
 Dziloni andakpwedza aoye kpwenye nyumba zorichwa hiko Ashikeloni,
 mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao andaamanyirira,
 na aauiyire hali nono ariyokala nayo pho mwandzo.

⁸ "Nkasikira ufyozo wa Amoabu
 na Aamoni anyetavyo
 vira ambavyo osi afyorera atu angu,
 na kudzikarya kukala andahala tsi yao.

⁹ Kpwa kpweli dza niishivyo,
 mimi Mlungu wa Iziraeli, naapa kukala
 Moabu indakala dza Sodoma
 na Amoni indakala dza Gomora.
 Tsi hizo zindamera mihi ya miya na madibwa ga munyu,*
 na zindakala tuphu hata kare na kare.
 Atu angu ndiosala andaziteka tsi zao,
 atu a taifa rangu ndiosala andazihala zikale urisi wao."

¹⁰ Higo gandakala maripho ga ngulu zao
 kpwa kukala afyola na achidzikarya
 chinyume cha atu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

¹¹ Mwenyezi Mlungu andaaogofyera,
 mana andabananga-bananga milungu yosi kpwenye yo tsi,
 na atu a pwani zosi
 andamsujudiya kuko kpwenye tsi zao.

¹² Mwenyezi Mlungu anaamba, "Piya mwimwi atu a Kushi
 mundaolagbwa na upanga wangu."

¹³ Mwenyezi Mlungu andagolosa mkpwonowe chinyume cha vurini
 na kuangamiza tsi ya Ashuru.
 Andauhenda mudzi wa Ninawi ukale gandzo
 na tsiye ikale kavu dza jangbwa.

¹⁴ Mifugo ya chila aina indakala mumo
 na chila aina ya nyama a tsakani.
 Vimburu vindalala dzulu ya magandzoge,
 vindarira mo madirishani.

Makunguru gandarira vizingitini.
 Mapambo ga mierezi gandarichwa pheruru.

¹⁵ Ninawi iriyodzikarya kukala i salama,
 yadziamba,
 "Takuna wanjina dza mimi."

Haya vino lola,
 ikakala gandzo na makalo ga nyama a tsakani.
 Chila atsupaye phephi na phapho
 anaufyorera na kuubera.

3

Uasi wa Jerusalemu

¹ Shaka hiro nyo mudzi wa atu aonerao ayawao,

2:8 2:8 Amoabu: Isaya 15:1–16:14; 25:10–12; Jeremia 48:1–47; Ezekieli 25:8–11; Amosi 2:1–3Aamoni: Jeremia 49:1–6; Ezekieli 21:28–32; 25:1–7; Amosi 1:13–15   **2:9** 2:9 Mwandzo 19:24   * **2:9** 2:9 Madibwa ga munyu kala ni madibwa ambago kala nkutiywa madzi ga Bahari ya Munyu, madzi higo gariphouma, atu kala achizola munyu.   **2:12** 2:12 Isaya 18:1–7   **2:13** 2:13 Isaya 10:5–34; 14:24–27; Nahumu 1:1–3:19

mudzi unaoasi, tsona uriodzitiya najisi!

² Mudzi usiosikira ra mutu,
usiokubali kukanywa,
usiomkuluphira Mwenyezi Mlungu,
wala kumsengerera.

³ Vilongozie ni dza simba angurumao.
Aamulie ni dza mabawa garigo na ndzala garyago dziloni,
gasigosaza chitu hadi ligundzu.

⁴ Manabiige ni ajeuri na a handzo.
Alavyadzie-sadaka akatiya najisi pho phatu phatakatifu
na kuvundza shariya za Mlungu.

⁵ Ela Mwenyezi Mlungu ariye himo mudzini ni wa haki,
iye kahenda dzambo rorosi iyi.
Chila ligundzu kashindwa kulavya uamuli wa haki,
ela asio a haki taona waibu hata chidide.

⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nkaangamiza mataifa
na minara yao iriyo kpwenye pembe za ngome ikakala magandzo.
Barabara zao názibananga,
na njira zao tazitsupirwa ni mutu.
Midzi yao ikakala magandzo,
na taisagalwa ni mutu.

⁷ Náamba hivi kuhusu atu a nyo mudzi,
‘Kpwa kpweli andaniogopha
na kukubali kukanywa!’
Nao, angehenda vivyo, asingebanangbwa-banangbwa
wala nisingeatiya adabu.
Ela hamu yao kala ni
kpwenderera kuhenda chila aina ya mambo mai.”

Jerusalemu indakombolwa

⁸ Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Godzani siku iyo ambayo ndaunuka dza shaidi,
mana nkaamula kukusanya atu
a chila taifa na a chila falume,
niatiye adabu kpwa usiru wa tsukizi zangu.
Nindaocha dunia yosi
na moho wa wivu wangu.

⁹ Wakati uho nindaapha atu a mataifa luga swafi,
ili akale achimuabudu Mwenyezi Mlungu,
na kumuhumikira kpwa umwenga.

¹⁰ Atu angu ariotsamukana,
andanirehera sadaka
hata kula ng’ambo ya myuho ya Kushi.

¹¹ Siku iyo ichifika uwe Jerusalemu kundakala na waibu
kpwa vira urivyoni.

Mana ndaaua osi ambao anadzikarya na kudziunula,
na taphana ndiyedzikarya
hiphó dzulu ya mwango wangu mtakatifu.

¹² Ela ndasaza atu ambao ni anyenyekevu na anaodzitereza kahiyo.
Dzina ra Mwenyezi Mlungu ndiro ndirokala chimbiriro rao.

¹³ Nyo Aiziraeli ndiosala
taandahenda mai
na taandagomba handzo,
mana takundakala na mutu wa handzo kahi yao.
Andarisa na kulala salama
na takuna yeyesi ndiyeaogofyera.”

Wira wa sharee

¹⁴ Imbani sana, mwi atu mkalao Sayuni!

Kotani kululu, mwi Aiziraeli!
 Hererwani na mpige njerejere,
 mwi atu a Jerusalemu!
 15 Mwenyezi Mlungu akausa hukumu chinyume chenu,
 chisha akaatsamula aviha enu.
 Mwenyezi Mlungu, mfalume wa Iziraeli, a kahi yenu
 msiogophe mai tsona.
 16 Siku iyo Jerusalemu indaambwa,
 "Usiogophe uwe Sayuni,
 mikonoyo isinjire nyong'onyo.
 17 Mwenyezi Mlungu, Mlunguo a kahiyo,
 iye ndiye sujaa ndiyekuhenda uturye maaduigo.
 Andafwahirwa sana ni uwe,
 kpwa mendzwaye andakujaliya maisha maphya.
 Naye andahererwa kpwa ajiliyo na kupiga kululu za furaha,
 18 avi ni siku ya sikukuu."
 Mwenyezi Mlungu anaamba,
 "Ndakuusira mashaka gosi
 na kundaona waibu tsona.
 19 Siku hiyo, ndaatiya adabu
 osi akuonerao.
 Ndativya anyonje na asiodziweza
 na kuauyiza osi ariotsamizwa kpwa lazima.
 Nami ndagaluzwa waibu wao ukale nguma nono
 na atu duniani kosi andaatogola.
 20 Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Wakati hinyo ndakukusanyani phamwenga
 nkuuyizeni kpweni kaya.
 Kpwa kpweli ndakuhendani mmanyikane na mphahe nguma
 kahi za atu a dunia ndzima
 wakati ndiphokuuyizirani hali nono mriyokala nayo hipho mwandzo
 kuno munalola.' "

Chitabu cha HAGAI Tanga mbere

Chitabu cha Hagai ni mkusanyiko wa habari fupi-fupi zogombwa ni Mwenyezi Mlungu kutsupira nabii Hagai karibu miaka wa magana matsano na mirongo miiri kabila ya Jesu kuvyalwa. Ayahudi anjinae kala akauya kula tsi ya Babeli arikosagala bada ya kutsamizwa kpwa lazima na achisagala Jerusalemu hata achikala akadzidzengera nyumba za chifahari, ela Nyumba ya Kuvoya Mlungu kala ichere gandzo. Habari hizi zahimiza vilongozi a hinyo atu adzenge uphya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Naye Mwenyezi Mlungu anaahidi kukala siku zedzazo andaahendesha hinyo atu ndiokala akagaluzwa na kutakaswa akale na amani na abarikiwe.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwenyezi Mlungu analagiza Nyumbaye idzengbwe 1:1-15
Habari za faraja na matumaini 2:1-23

Mwenyezi Mlungu analagiza Nyumbaye idzengbwe tsona

¹ Katika mwaka wa phiri wa Dario kukala mfalume hiko tsi ya Pashia, tarehe mwenga mwezi wa sita, Mwenyezi Mlungu kutsupira kpwa nabii Hagai, wagomba na Zerubabeli liwali wa Juda ambaye kala ni mwana wa Shealiteli na Joshuwa, mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambaye kala ni mwana wa Jehosadaki. Phahi achiamba, ² "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, atu hinya anaamba kukala wakati wa kudzenga tsona Nyumba ya kuvoya Mlungu taudzangbwefika." ³ Phahi Mwenyezi Mlungu achigomba kutsupira kpwa nabii Hagai achiamba, ⁴ "Dze uno ni wakati wa mwimwi kusagala nyumba nnono zopambwa na mbao za bei kuno nyumba yangu yo i viratu irivyobanangbwa-banangbwa?"

⁵ Haya, vivi phahi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Lolani hivyo muishivyo! ⁶ Mnaphanda kpwa unji ela munavuna chichache. Kurya munarya ela tam-mvuna. Kunwa munanwa ela tamuna uchi wa kutosha kualevyu. Nguwo munavwala ela mnyevu munao. Mishahara munaphokera ela ni kama avi munaitiya mifuko yenye tundu." ⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Lolani hivyo muishivyo!" ⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Ambukani myangoni mkateme mihi mwedze muidzenge iyo nyumba nami nindahamirwa na kuhewa nguma. ⁹ Mwakuluphira kuphaha mavuno manji ela mchiphaha machache. Na hata hivyo navyo murivyoreha kaya nchivivuvurira vichiuka. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, Dze, kpwa utu wani yakala hivyo? Ni kpwa sababu chila mutu a mairo kudzidzengera nyumba nono, ela nyumba yangu yo ichere gandzo. ¹⁰ Kpwa hivyo, kpwa sababu yenu mwimwi manena ambago ni baraka za mlunguni tagapho na tsi nayo ikazuwiywa isivyale chitu. ¹¹ Nikareha dzuwa riumise tsi na myango ili minda yenu isivyale chochosi na kazi zosi zihendwazo ni anadamu zisikale. Dzuwa hiro rindaocha mimea ya nafaka isivyale nafaka, mizabibu isituluzi uchi wenu muphya wa zabibu na mizaituni isituluzi mafuha. Dzuwa hiro rindahenda anadamu na nyama agaye."

Atu analunga Shariya ya Mwenyezi Mlungu

¹² Chisha Zerubabeli mwana wa Shealiteli na mlavyadzi-sadaka mkpwulu Joshuwa mwana wa Jehosadaki phamwenga na hinyo atu anjina osi a Mlungu, achiphundza sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao na maneno ga nabii Hagai kama Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao arivyokala akamlagiza. Na atu achimuogopha Mwenyezi Mlungu. ¹³ Phahi Hagai muhumwa wa Mwenyezi Mlungu achiaambira atu hinyo habari yokala akaambirwa ni Mwenyezi Mlungu achiamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Ni phamwenga namwi.' " ¹⁴ Hivyo Mwenyezi Mlungu achiatiya moyo Zerubabeli, liwali wa Juda, ambaye kala ni mwana wa Shealiteli na mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Joshuwa mwana wa Jehosadaki na atu anjina osi a Mwenyezi Mlungu. Na achiphiya achendahenda kazi ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ¹⁵ Phahi aandza kazi mwaka wa phiri wa utawala wa mfalume Dario, tarehe mirongo miiri na ne, mwezi wa sita.

2

*Utukufu wa Nyumba
ya Mwenyezi Mlungu*

¹ Tarehe mirongo miiri na mwenga mwezi wa sabaa, Mwenyezi Mlungu wagomba tsona kutsupira kpwa nabii Hagai achiamba, ² "Gomba na liwali wa Juda, Zerubabeli mwana wa Shealitieli na mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Joshuwa mwana wa Jehosadaki na hinyo atu anjina osi a Mlungu uauze, ³ 'Dze phana mutu achiyesala kahi yenu ariyeona nguma ya nyumba hino yokala hipho mwandzo? Na vino munaionadze? Dze, taionekana avi si chitu?' ⁴ Ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Dina uwe Zerubabeli. Uwe mlavyadzi-sadaka mkpwulu Joshuwa mwana wa Jehosadaki nawe piya dina. Atu osi a tsi hino namwi dinani. Mosi endererani kuhenda kazi mana mimi ni phamwenga namwi. ⁵ Kama dza viratu nrivyolagana namwi wakati mriphokala munatuluka Misiri, Roho yangu ichere phamwenga namwi, kpwa hivyo msioyophe.' "

⁶ "Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Bado muda mchache tu nindasumbisa tsona mlungu na dunia, bahari na tsi kavu.' ⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Mataifa ganjina gosi nindagatikisa na utajiri wao wosi andaureha hipha na nyumba hino niiodzaze nguma.' ⁸ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Feza na zahabu ni mali yangu.' ⁹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Nguma ya mwisho ya nyumba hino indakala kulu kutsupa hira ya mwandzo na phapha hipha nindakuphani amani.' "

Atu na sadaka zao ni najisi

¹⁰ Katika mwaka uho wa phiri wa Dario kukala mfalume, tarehe mirongo miiri na ne mwezi wa tisiya, Mwenyezi Mlungu wagomba na nabii Hagai achiamba, ¹¹ "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Kaaenzi alavyadzi-sadaka shariya iambavyo kuhusu dzambo hiri. ¹² Dze, ichikala mutu akatsukula nyama takatifu mwakpwe bindoni halafu hiro bindore rigute mkpwawe, hebu sima, hebu uchi wa zabibu, hebu mafuha, hebu chakurya chochosi, chira chakurya chichogutwa nacho chindakala chitakatifu?' " Hinyo alavyadzi-sadaka achiamba, "Hata!"

¹³ Chisha Hagai achiuza achiamba, "Dze mutu achiyehendwa najisi kpwa kuguta lufu achiguta chimwengachapho cha vyakurya chivyohadzwa, chindakala najisi?" Hinyo alavyadzi-sadaka achiamba, "Ee chindakala najisi." ¹⁴ Phahi Hagai achiamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Na hivyo ndivyo arivyo atu a taifa hiri ririro mbere zangu. Kazi zosi ahendazo na chila chitu achilavyacho sadaka ni najisi.' "

Mwenyezi Mlungu analaga kubariki atue

¹⁵ "Kutsupira Hagai Mwenyezi Mlungu achienderera kuamba, 'Sambi kula rero kpwenderera ririkanani vinono vira mambo garivyokala kabila Nyumba ya kuvoya Mlungu kala taidzangbwedzengbwa. ¹⁶ Wakati hinyo mutu kala anaweza kuwaga nganu kuno ana matumaini ga kuphaha magunia mirongo miiri ela akaphaha kumi. Wanjina yekala anaweza kuminya zabibu na matumaini ga kuphaha mifuko mirongo mitsano, ela akaphaha mirongo miiri bahi.' " ¹⁷ Mwenyezi Mlungu anaamba, "Kazi zosi za mikono yenu naziabananga kpwa phuto ra dzoho kali, madzi-madzi ganagohendesha chitu chihende koga na mvula ya mawe, ela tamuyaniuyira vivyo. ¹⁸ Kula rero, tarehe mirongo miiri na ne mwezi wa tisiya, kpwenderera, ririkanani vinono kuhusu siku hino ambapho nyumba ya Mwenyezi Mlungu ikasira kudzengerwa msingi. Ririkanani vinono. ¹⁹ Kama mmanyavyo himo chitsagani tamuna mbeyu na mizabibu, mikuyu, mikomamanga na mizaituni taidzangbwevyala matunda. Ela kula rero nindakujaliyani."

²⁰ Sambi siku iyo-iyu ya tarehe mirongo miiri na ne mwezi wa tisiya, Mwenyezi Mlungu wagomba tsona na Hagai achiamba, ²¹ "Gomba na Zerubabeli liwali wa Juda unuambe, 'Ni phephi na kuhenda mlunguni na dunia kusumbe. ²² Nindapindula afalume na falume zao. Tsona nindabananga nguvu za mataifa. Nindapindula magari ga kuvwehwa ni farasi na aphiriki ao. Farasi andafwa na aphiriki ao andaolagana enye kpwa enye.' " ²³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Siku iyo nindakuhala uwe mtumishi wangu Zerubabeli mwana wa Shealitieli, nikuhende utawale kpwa dzina rangu, ukale dza pete yangu ya kupigira muhuri* mana nkakutsambula."

2:3 2:3 Ezira 3:12 2:5 2:5 Kutsama 29:45-46 2:6 2:6 Aeburania 12:26 2:13 2:13 Isabu 19:11-22 * 2:23

2:23 Hipho kare Pete ya kupigira muhuri yahumika na mutu mkpwulu kuonyesa uhalisi wa chitu arichochipiga muhuri.

Chitabu cha ZAKARIYA Tanga mbera

Nabii Zakariya walavya unabiiwe kpwa atu ariotsamizwa kpwa lazima na kuuya Jerusalemu kula Babeli. Mana ya dzina Zakariya ni “Mlungu nkutambukira.” Unabiiwe kala u kpwenye seemu mbiri: Seemu ya kpwandza kala u kpwenye mfumo wa ruwiya, nayo kala inaandzira sura ya 1:1—8:23. Unabii wa seemu hino waulavya kuandzira mwaka wa magana matsano na mirongo miiri hadi mwaka wa magana matsano na kumi na nane kabila ya Jesu kuvyalwa. Nao unaonyesa kuuyizwa kuongokerwa kpwa mudzi wa Jerusalemu kama urivyokala kpwandza, kudzengbwa luphya kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu, kutakaswa kpwa atu a Mlungu na wakati Masihi ndiphokala akedza. Seemu ya phiri inaandzira sura 9:1—14:21, nayo ina jumbe tafwauti-tafwauti kuhusu kuuya kpwa Masihi na uamuli wa mwisho.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jumbe za maonyo na kuluphiro 1:1—8:23

Hukumu kpwa mataifa garigo jirani na Iziraeli 9:1-8

Kuongokerwa kpwa badaye na amani 9:9—14:21

Mwiho wa kumuuyira

Mwenyezi Mlungu

¹ Mwezi wa nane wa mwaka wa phiri wa utawala wa Dario, mfalume wa Pashia, Mwenyezi Mlungu wagomba na nabii Zakariya mwana wa Berekiya mdzukululu wa Ido achimuamba, ² “Mimi Mwenyezi Mlungu naatsukirirwa sana akare enu. ³ Kpwa hivyo, aambire atu kukala, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, ‘Niuyirani, nami nindakuuirani.’ ⁴ Msikale dza akare enu, ambao aambirwa ni manabii a kare kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Richani njira zenu mbii na mahendo genu mai.’ Ela nyo taayanisikira tsetsetse. ⁵ Vino akuphi nyo akare enu? Dze, nyo manabii nao anaishi hata kare na kare? ⁶ Nyo akare enu taayagaphaha go maneno na malagizo gangu goalagiza atumishi angu manabii? Nao atubu achiamba, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akauhendera kulengana na njira zehu na mahendo gehu dza vyo arivyopanga.’ ”

Ruwiya ya kpwandza:

Aphiriki a farasi

⁷ Iriphofika siku ya mirongo miiri na ne ya mwezi wa kumi na mwenga, mwezi uihwao Shebati, mwaka wa phiri wa utawala wa Dario, Mwenyezi Mlungu wagomba na nabii Zakariya mwana wa Berekiya mdzukululu wa Ido. Higa ndigo arigogaona:

⁸ Usiku naona ruwiya. Mo ruwiyani naona mutu akapanda farasi wa kundu. Naye kala akamuimisa kahi ya mihi yihwayo mihadasi na nyumaze kuchikala na farasi anjina a kundu, a ivu-ivu na ereru. ⁹ Ndipho nchimuza ye malaika yegomba nami nchiamba, “Bwana wangu, hano manaye nini?” Ye malaika achinjibu achiamba, “Nindakuuonyesa mana yao.” ¹⁰ Phahi yuya mutu yekala aimire kahi ya yo mihadasi achijibu achiamba, “Hinya ni hara ariohumwa ni Mwenyezi Mlungu, edze azunguluke aone gara gahendekago duniani.” ¹¹ Chisha nyo atu nao achigomba na ye malaika wa Mwenyezi Mlungu yekala akaima kahi ya yo mihadasi achimuamba, “Swiswi hukazunguluka hiku na hiko duniani kulola gahendekago, naswi hukaona dunia yosi ikahurira na ina amani.” ¹² Ndipho ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi undaonera mbazi rini mudzi wa Jerusalemu na midzi ya Juda? Mana ukaitukirirwa kpwa muda wa miaka mirongo sabaa.” ¹³ Mwenyezi Mlungu achimjibu ye malaika ambaye kala akagomba nami maneno manono na ga kuphoza marendra. ¹⁴ Phahi ye malaika yekala akagomba nami achiniamba nikote kululu niambe kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, “Mimi nina wivu sana kpwa ajili ya Jerusalemu na Sayuni. ¹⁵ Ela nagatsukirirwa sana mataifa ganjina ganagodziona ga salama. Mimi kala nikaitukirirwa Iziraeli chidide tu, ela go mataifa ganjina gachiaenjereza mateso.” ¹⁶ Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, “Nikauya Jerusalemu ili niyooneere mbazi. Nyumba yangu ya mavoyo indadzengbwa luphya mumo, na mkpwowa wa kupimira ukagoloswa kare kupima Jerusalemu.” ¹⁷ Ye malaika waniamba nikote kululu tsona niambe, Mwenyezi

Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, “Midzi yangu indaongokerwa sana, chisha Mwenyezi Mlungu andaiti ya moyo Sayuni na aitsambule tsona Jerusalemu.”

Ruwiya ya phiri: Pembe ne

¹⁸ Badaye náunula matso, nami nchiona ruwiya yanjina, mo ruwiyani naona pembe ne za nyama. ¹⁹ Nchimuuza ye malaika yekala akagomba nami nchimuamba, “Zino pembe manaye nini?” Naye achinijibu achiniamba, “Pembe hizi ni mataifa ga nguvu garigotsamula atu a Juda, a Iziraeli na a Jerusalemu.” ²⁰ Chisha Mwenyezi Mlungu achinionyesa atu ane, atengezadzi a miyo ya vyuma. ²¹ Nami nchimuuza ye malaika nchimuamba, “Atu hano akedzahendani?” Naye achinijibu achiamba, “Hinya akedza ogofyera na kuangamiza zira pembe ne ambazo ni mataifa ganjina garigotsamula na kuti ya waibu atu a Juda.”

2

Ruwiya ya hahu: Mutu mwenye mkpwowa wa kupimira

¹ Badaye nchiona ruwiya yanjina, na mo ruwiyani, náona mutu yekala akagbwira mkpwowa wa kupimira mwakpwe mkpwononi. ² Ndipho nchimuuza, “Uyaphi we?” Naye achinijibu achiniamba, “Naphiya nkapime Jerusalemu ili niimanye urewe na upanawe.” ³ Chisha ye malaika yegomba nami achisengera mbere na phachedza malaika wanjina kpwedzakutana naye, ⁴ achimuamba, “Phiya mairo kpwa yuya barobaro ariye na mkpwowa wa kupimira ukamuambire, Jerusalemu indakala mudzi usiozungulusirwa ukuta mana undakala unasagala atu anji na mifugo minji. ⁵ Kpwa mana mimi mwenye, nindakala ukuta wa moho kuzunguluka nyo mudzi wosi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. Nami nindakala utukufu mo mudzini.”

Atu ariokala akatsamizwa

kpwa lazima anaihwa auye kpwao

⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Haya! Haya! Chimbirani kula tsi ya vurini, mana nkakutsamulani chila uphande. ⁷ Haya! Chimbirani mwi atu a Sayuni msagalao Babeli.” ⁸ Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba kukala iye wanihuma kpwa go mataifa ganjina garigohala zewe vitu vyenu, ili aphahe nguma. Mana iye anaamba, “Yeyesi anayekugutani mwimwi, anaguta tembe ya dzitso rangu. ⁹ Phundzani, mimi nindaajeza ngumi niapige, na vitu vyao vindahalwa zewe ni nyo atumwa ao.” Gago gachihendeka, mundamanya kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akanihuma. ¹⁰ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Imbani na muhererwe mwi atu a Sayuni, mana nindasagala kahi yenu.” ¹¹ Siku iyo atu a tsi nyinji andakpweza kpwa Mwenyezi Mlungu, nao andakala ni atue. Naye andasagala kahi yenu, namwi mundamanya kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiye ariyenihuma. ¹² Mwenyezi Mlungu andaihala Juda ikale mtalowe kahi ya tsi takatifu na kuitsambula tsona Jerusalemu. ¹³ Nyamalani mbere za Mwenyezi Mlungu mwimwi mosi, mana iye aredza kula phatuphe phatakatifu.

3

Ruwiya ya ne: Mlavyadzi-sadaka mkpwulu

¹ Chisha nchiona ruwiya yanjina na Mwenyezi Mlungu achinionyesa Joshuwa, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, aimire mbere za malaika wa Mwenyezi Mlungu, na Shetani kala aimire uphande wa mkpwonowe wa kulume ili amshitaki. ² Mwenyezi Mlungu naakudemurire uwe Shetani, Ndipho ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba Shetani, “Mwenyezi Mlungu yetsambula Jerusalemu naakudemurire! Mutu hiyu ni dza chinga cha moho chichotuluzwa mohoni.” ³ Wakati uho Joshuwa kala aimire mbere za ye malaika kuno akavwala nguwo za nongo. ⁴ Ye malaika achiaambira nyo ariokala aimire mbereze, “Mvuleni zo nguwo za nongo.” Chisha achimuamba Joshuwa hivi, “Sikiza, nikakuusira uyio na nindakuvwika mavwazi manono.” ⁵ Nami nchiamba, “Mfungeni chiremba chiswafi.” Nao achimfunga chiremba chiswafi na achimfwika mavwazi ga ulavyadzi-sadaka kuno malaika wa Mwenyezi Mlungu aimire pho kanda.

⁶ Chisha ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achimsisitiza Joshuwa achimuamba, ⁷ “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, Ichikala undalunga njira zangu na kugbwira malagizo gangu, undatawala nyumba yangu na uimirire mihala yangu, nami nindakuruhusu uime phamwenga na nyo aimire mbere zangu. ⁸ Phahi phundza uwe Joshuwa, mlavyadzi-sadaka mkpwulu na ayao asagalao mberezo, mana aho ni ishara

ya mambo manono gedzago. Mimi nindareha mtumishi wangu aihwaye Panda. ⁹ Lola, mimi nkaika dziwe mbere za Joshuwa na dziwe hiro mwenga rina pande sabaa. Nami nindatsonga maneno dzulu ya ro dziwe na niuse makosa ga tsi ihi siku mwenga.' "Gaga ndigo aambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ¹⁰ "Siku iyo, chila mmwenga wenu andamualika jiraniwe edze asagale naye kpwa amani tsini ya mzabibuwe na mtiniwe," Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

4

Ruwiya ya tsano: Chinara cha kuikira taa na mizaituni miiri

¹ Ye malaika yekala akagomba nami wauya achedzanilamusa avi kala nirere. ² Naye achiniuza, "Unaona utu wani?" Nami nchimjibu nchimuamba, "Mimi naona chinara cha kuikira taa cha zahabu tuphu na dzuluye phana bakuli ra mafuha, taa sabaa na chila taa ina phatu pha kutiira utambi. ³ Na kanda-kandaye phana mihi miiri ya mizaituni, mmwenga u uphande wa kulume wa ro bakuli na nyo wanjina u uphande wa kumotso." ⁴ Phahi námuuza ye malaika yekala anagomba nami, nchimuamba, "Bwana wangu, vino vitu manage nini?" ⁵ Ndipho ye malaika achinjibu achiniamba, "Dze, ukale kumanya vino ni vitu vyani?" Nami nchimjibu nchimuamba, "Simanya, bwana wangu."

⁶ Naye achiniamba, "Hiri ni neno ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaromuambira Zerubabeli, 'Uwe kundafwaulu kpwa nguvu wala uwezo, isiphokala kpwa Roho wangu.' ⁷ Takuna ndichoweza kukuzuwiya uwe, Zerubabeli. Hata napho ni mwango mkpwulu, undahendwa ukale herera mberezo. Na wakati uchiika dziwe ra mwisho ra nyumba ya kuvoya Mlungu, atu andakota kululu aambe, 'Mlungu naajaliye! Mlungu naajaliye!'"

⁸ Mwenyezi Mlungu achigomba nami tsona achiniamba, ⁹ "Zerubabeli ndiye ariyeika msingi wa nyumba ya kuvoya Mlungu na ndiye ndiyemarigiza kuidzenga." Hipo ndipho undamanya kukala náhumwa kpweni ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ¹⁰ Mana hata ye ariyebera siku ya mambo madide-madide andaherewa ndiphoona Zerubabeli ana kabiro mkpwononi, anadzenga.

Chisha ye malaika achiniambira, "Hizi taa sabaa ni matso ga Mwenyezi Mlungu, nago ganaona chila phatu duniani." ¹¹ Chisha nchimuuza, "Hino mizaituni miiri ambayo mmwenga u uphande wa kulume na wanjina kumotso mwa chinara cha kuikira taa manage nini?" ¹² Nchimuuza tsona nchiamba, "Zino panda mbiri za mizaituni ambazo zinamwaga mafuha ga rangi ya zahabu kutsupira mifereji miiri ya zahabu manage nini?" ¹³ Naye achiniamba, "Kpwani we kumanya vino ni vitu vyani?" Nami nchimjibu nchimuamba, "Simanya, bwana wangu." ¹⁴ Ndipho achiamba, "Hinya ni nyo apakpwa mafuha airi amuhumikirao Mwenyezi Mlungu wa dunia yosi."

5

Ruwiya ya sita: Chitabu chiurukacho

¹ Nami nálola tsona nchiona chitabu chinauruka! ² Ye malaika achiniuza, "Unaonani?" Nami nchimjibu nchimuamba, "Naona chitabu chinauruka, chenye ure wa mita tisiya na upana wa mita ne na nusu." ³ Naye achiniamba, "Chitabu hichi chikaandikpwa lana ambayo indaphiya tsi yosi ya Juda. Uphande mmwenga chikaandikpwa kukala chila ndiyeiya andaikpwa nyunga ni utsi, na ura wa phiri chikaandikpwa kukala chila anayeapa wakati anagomba handzo piya andatengbwa na utsi. ⁴ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Nindaihuma hino lana, nayo indamenya nyumbani mwa muivi na nyumbani mwa iye anayeapa wakati anagomba handzo. Indakala mumo hadi ibomole na kubananga mbaoze na mawege.'"

Ruwiya ya sabaa: Mchetu ndani ya bweko

⁵ Bada ya higo, ye malaika ambaye kala anagomba nami wanitsembukira tsona achiniamba, "Lola, utu wanjina uredza." ⁶ Nchimuuza, "Ni utu wani?" Naye achinjibu achiamba, "Ni bweko ambaro rikaodzazwa dambi za chila mmwenga ko tsi ya Juda." ⁷ Ro bweko kala rina mfwiniko uriotengezwa na chuma chiihwacho risasi. Nao wavugulwa kuno nalola, na mo ndani kala muna mchetu asegere! ⁸ Ye malaika achiamba, "Hiyu mchetu anawakilisha uyi." Ye malaika achimsukuma mo bwekoni tsona na achisukuma nyo mfwiniko achibwiningiza ro bweko. ⁹ Chisha nchilola dzulu, nchiona achetu airi anauruka kpwedza kuku nrikokala kuno anasukumwa ni phepho, nao kala ana mapha dza ga manjera. Aunula hiro bweko na achiuruka naro

hewani. ¹⁰ Ndipho nchimuuza yuya malaika, “Ro bweko anariphirikaphi?” ¹¹ Achinijibu achiniamba, “Anariphirika tsi ya Babeli* akaridzengere nyumba ya ibada. Yo nyumba ndiphokamilika andaika ro bweko mumo.”

6

Ruwiya ya nane: Magari mane ga kuvwehwa ni farasi

¹ Mimi naunula matso tsona nami nchiona magari mane ga kuvwehwa ni farasi, ganatuluka kahi-kahi ya myango miiri ya shaba. ² Gari ra kpwandza kala rinavwehwa ni farasi a rangi ya kundu, ra phiri richikala rinavwehwa ni farasi a rangi nyiru, ³ ra hahu kala rinavwehwa ni farasi a rangi nyereru na ra ne kala rinavwehwa ni farasi a rangi ya ivu-ivu. Farasi osi kala ana mkpwotse. ⁴ Phapho namuuza ye malaika yekala anagomba nami nchimuuza, “Bwana wangu, gano magari ga kuvwehwa ni farasi manaye nini?” ⁵ Ye malaika achinijibu achiniamba, “Gaga ga tayari kuphiya kwenye pembe ne za mlunguni, bada ya kuima mbere za Mwenyezi Mlungu wa dunia yosi. ⁶ Gari rivwehwaro ni farasi aru rinaphiya uphande wa vurini. Gari rivwehwaro ni farasi ereru rinaphiya uphande wa mtswerero wa dzuwa na ro rivwehwaro ni farasi a ivu-ivu rinaphiya uphande wa mwakani.” ⁷ Nyo farasi ariphotuluka, kala ana hamu ya kuandza kuzunguluka duniani. Ye malaika achiaambira, “Phiyani mkazunguluke duniani mlole gahendekago.” Phahi aphiya duniani kosi. ⁸ Badaye ye malaika achiniamba kupa raka ra dzulu achiniamba, “Lola, nyo farasi achiophiya uphande wa vurini akahuriza moyo wangu kuhusu uphande wa vurini.”

Joshuwa anavwipwa chiremba

⁹ Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, ¹⁰ “Rero phiya nyumbani kupa Josiya, mwana wa Zefania ukahale zawadi za feza na zahabu chizorehwa ni Helidai, Tobia na Jedaya kula kpwa atu ambao atsamizwa kpwa lazima ko Babeli. ¹¹ Hala zo feza na zahabu, utengeze chiremba ukamvwiwe mlavyadzi-sadaka mkpwulu Joshuwa mwana wa Jehosadaki ¹² na umuambe kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi: ‘Sikiza, hiyu ndiye mutu aihwaye Panda. Iye andatsephula kula pho phatuphe aripho na andadenga luphya yo nyumba yangu. ¹³ Iye ndiye ndiyeidzenga luphya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu, naye andaphaha nguma ya chitawala chisha andasagala na kutawala kwenye chihiche cha utawala. Pho kanda-kanda ya chihiche phandakala na mlavyadzi-sadaka, nao osi airi andahenda kazi phamwenga na amani.’ ¹⁴ Cho chiremba chindaikpwa mo ndani ya nyumba ya kuvoya Mwenyezi Mlungu ili kutambukiza atu kuhusu Helidai, Tobia, Jedaya na mbazi za Josiya mwana wa Zefania. ¹⁵ “Na atu ario kure andakpwezda akuteryeni kudzenga luphya yo nyumba ya kuvoya Mwenyezi Mlungu, namwi mundamanya kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akanihuma kpwenu. Mambo gaga gandakala ichikala mundakala na chadi cha kugbwira gosi ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuambirani.”

7

Haki na mbazi

¹ Iriphofika siku ya ne ya mwezi wa tisiya, yani mwezi wa Kisilevu, kahi za mwaka wa ne wa utawala wa mfalume Dario, Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona. ² Wakati hinyo atu a Betheli kala akahuma Sharezeri, Regemu-Meleki na atu aho akamvoye Mwenyezi Mlungu aonere mbazi. ³ Piya kala achauza alavyadzi-sadaka a nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi na manabii kuamba, “Dze huenderere kusunoneka na kufunga mwezi wa tsano dza vyo hurivyokala huchihenda miaka minji?” ⁴ Ndipho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi achigomba nami achianza, ⁵ “Auze atu osi a yo tsi na alavyadzi-sadaka uaambe, ‘Kpwani mriphofunga na kusunoneka mwezi wa tsano na wa sabaa kpwa mirongo sabaa, mkale kala munanifungira mimi? ⁶ Na mriphokala munarya na kunwa, tamuhendere hivyo kpwa kudzifurahisha enye? ⁷ Gano sigo maneno ga Mwenyezi Mlungu arigogomba kutsupira manabiige ga kare, wakati Jerusalem na midzi yozunguluka iriphokala ina atu asegero kpwa amani na ikaongerwa? Gagombere wakati jangbwa ririro uphande wa mwakani wa Juda na tsi ya myango midide-midide iriyo uphande wa mtswerero wa dzuwa wa myango ya Juda iriphokala i tele atu?’ ”

⁸ Chisha Mwenyezi Mlungu wagomba tsona na Zakariya achimuamba, ⁹ “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, ‘Lavyani uamuli wa haki, muonerane mbazi

* 5:11 5:11 Babeli dzinare na kare ni Shinari.

6:2 6:2 Maono 6:4-5

6:3 6:3 Maono 6:2

6:5 6:5 Maono 7:1

6:12 6:12 Jeremia 23:5; 33:15; Zakariya 3:8

na mmendzane. ¹⁰ Musionere magungu, anachiya, ajeni asagalao kahi yenu wala achiya. Tsona musipange kuhenderana mai.’ ¹¹ Ela arema kuphundza, na kpwa kukala ana likakado anilozera kogo na kuziba masikiro gao ili asisikire. ¹² Ahenda mioyo yao kukala mifu dza dziwe ili asedze akasikira shariya na maneno ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi wagalagiza kpwa njira ya Rohowe mtakatifu kutsupira manabii a pho kare. Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi achiatsukirirwa sana. ¹³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Náaiha ela taayaniphundza, phahi ariphoniha nami siyaaphundza. ¹⁴ Náatsamula na chikulukulu kuaphirika tsi zanjina zosi ambazo kala taazimanya. Kpwa hivyo yo tsi yao ariyoiricha ichisala gandzo, hata kuchikala takuna mutu ainjiraye wala atulukaye. Aho aihenda tsi nono ikale gandzo.’ ”

8

Ahadi ya Mlungu

ya kujaliya Jerusalemu manono

¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi wagomba nami achiniamba, ² “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, ‘Mimi nina wivu kpwa ajili ya Sayuni, tsona sana, na nagatsukirirwa sana maaduige.’ ³ Chisha Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Nindauya Sayuni na nindasagala Jerusalemu. Nayo Jerusalemu indaihwa Mudzi wa Kukuluphirika na Mwango wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, undaihwa Mwango Mtakatifu.’ ⁴ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaenderera kuamba hivi, ‘Atumia na achetu a kare andasagala tsona kpwenye viwanja vya Jerusalemu, chila mmwenga agbwiririre mgbwufu kpwa sababu ya ukarewe. ⁵ Na njira za nyo mudzi zindaodzala anache avumbao.’ ⁶ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, ‘Nyo atu achache ndiokala akasala wakati uho anaweza kuona avi neno riri tariwezekana. Dze, rikale kpwangu tariwezekana?’ ⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi waenderera kuamba hivi, ‘Ni npehi nitivye atu angu kula tsi za mlairo wa dzuwa na mtswerero wa dzuwa, ⁸ nami ndaareha edze asagale Jerusalemu. Aho andakala atu angu nami nindakala Mlungu wao muaminifu na mwenye haki.’ ⁹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaenderera kuamba hivi, ‘Mwimwi ambao munasikira maneno higa gagombwago ni manabii ariokalapho wakati msingi wa Nyumba ya kuvoya Mlungu wa majeshi uriphokala unaikpwa, dinani chilume ili nyumba ya Mlungu idzengbwe luphya. ¹⁰ Mana kabila ya wakati hinyo, kala takuna kazi yenye maripho, kpwa ajili ya mutu wala nyama. Chisha takuyakala na usalama kpwa yeyesi ainjiraye wala atulukaye kpwa sababu ya maadui, nami namuhenda chila mmwenga amgalukire myawe. ¹¹ Ela vivi atu aha ariosala sindaahendera dza nrivyohenda pho kare,’ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba. ¹² ‘Mana atu andaphanda kpwa amani, mizabibu indavyala matundage, tsi indalavya mavuno na mlunguni kundalavya manena. Nindaapha atu aha ariosala vitu hivi vyosi vikale vyao. ¹³ Pho kare atu a mataifa akuhendani mwimwi atu a Juda na a Izraeli mkale ndzimo ya kulanirana. Ela nindakutivyani, namwi nindakujaliyani manono. Msiogophe, badalaye dinani chilume.’

¹⁴ “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaenderera kuamba hivi, ‘Akare enu ariphonitsukiza, nápanga kuahendera mai nami sigaluzire nia. ¹⁵ Ela vivi nikapanga kuhendera manono atu a Jerusalemu na a Juda. Kpwa hivyo msiogophe. ¹⁶ Higa ndigo mambo ambago ni muhende: Ambiranani kpweli, amulani na haki kukale na amani. ¹⁷ Msiaze kupangirana mai mwenu mioyoni na msimondze kuapa kpwa dzambo ra handzo. Mana gaga gosi nagamena, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”

¹⁸ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi wagomba nami tsona achiniamba, ¹⁹ “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, ‘Mfungo wa mwezi wa ne, wa mwezi wa tsano, wa mwezi wa sabaa na wa mwezi wa kumi undakala wakati wa kusherekeya na kuhamirwa kpwa atu a Juda. Kpwa hivyo mendzani kpweli na amani.’ ”

²⁰ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi waenderera kuamba hivi, “Atu a kula tsi zanjina na kula midzi minji andakpwedza Jerusalemu. ²¹ Atu a mudzi mmwenga andakpwedza kpwa atu a mudzi wanjina aambire, ‘Huphiyeni Jerusalemu hukamuendze na hukamvoye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ili ahuonere mbazi. Swiswi piya hunaphiya.’ ²² Atu anji kula mataifa ganjina ga nguvu andakpwedza amuendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ko Jerusalemu na avoye aonere mbazi.” ²³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaenderera kuamba hivi, “Siku hizo atu kumi kula mataifa ganjina ga luga tafwauti-tafwauti andagbwira pindo ra nguwo ya Myahudi

na amuambe, 'Huruhusu huphiye phamwenga namwi, mana hukasikira kukala Mlungu a phamwenga namwi.' "

9

Uamuli wa maadui ga Iziraeli

- ¹ Ujumbe wa Mwenyezi Mlungu kuhusu tsi ya Hadiraki,
na mudzi wa Damasikasi ni phatuphe pha kuoya.
Kpwa mana Mwenyezi Mlungu analola anadamu osi
dza viratu lolavyo mbari zosi za Iziraeli.
- ² Piya anamanyirira tsi ya Hamathi yophakana na tsi ya Hadiraki,
na kumanyirira midzi ya Tiro na Sidoni,
mana atu a kuko ni enye ikima nyinji.
- ³ Atu a Tiro adzidzengera ngome,
na achidzikusanyira ndulu za feza na zahabu,
hadi zichikala tazina mana dza vumbi na matope ga barabarani.
- ⁴ Ela lola, Mwenyezi Mlungu andaausira mali zao
na ngome zao andaziangamiza baharini,
na nyo mudzi undatiywa mohu.
- ⁵ Atu a mudzi wa Ashikeloni andaona gago na aogophe;
Atu a mudzi wa Gaza andagalagala kpwa utsungu,
na atu a mudzi wa Ekironi piya andagalagala kpwa utsungu
kpwa kukala kuluphiro rao rikaangamika.
Mfalume wa Gaza andaolagbwa,
na Ashikeloni taindasagalwa ni mutu.
- ⁶ Atu asiokala na avyazi a kabila mwenga andasagala mudzi wa Ashidodi,
nami nindakomesa kudzikarya kpwa Afilisti.
- ⁷ Nao taandarya tsona nyama yenye milatso,
na taandarya chakurya ambacho ni tsukizo.
Na Afilisti ndiosala andakala seemu ya atu angu,
andakala dza mryango mmwengawapho kahi ya mbari ya Juda,
Aekironi andakala seemu ya atu angu dza vyokala Ajebusi.
- ⁸ Chisha nindachita kambi kuzunguluka nyumba yangu niirinde,
ili majeshi ga maadui gangu gasitsupe na phapho,
kusikale na mutu wa kuaonera tsona atu angu,
mana nkaona mwenye go mateso ga atu angu.

Kpwedza kpwa mfalume

wa atu a Mlungu

- ⁹ Hererwani sana, mwi atu a Sayuni!
Kotani kululu, mwi atu a Jerusalemu!
Lolani, mfalume wenu aredza,
iye ni wa haki, chisha ni mshindi,
iye ni mpole, naye akapanda dzulu ya punda,
akapanda dzulu ya mwana punda.
- ¹⁰ Nindausa magari ga kuvwehwa ni farasi gavwehwago ni farasi kula Efuraimu,
na farasi a viha kula Jerusalemu.
Maha ga viha gandauswa,
naye andatangazira mataifa amani.
Utawalawe undakala kula bahari hadi bahari,
na kula muho Yufurati hadi pembe za dunia.
- ¹¹ Kpwa sababu ya chilagane nrichoika namwi
mwimwi atu a Sayuni kpwa kumwaga mlatso,
nindaika huru atu enu ariotsamizwa kpwa lazima
ambao ni dza afungbwa ndani ya dibwa risirokala na madzi.
- ¹² Uyani kpweni ngomeni, mwimwi afungbwa murio na kuluphiro;
rero nakutangazirani kukala nindakuyizirani kano mbiri vyosi murivyoviangamiza.

13 Mana Juda nkaiphinda dza uha wangu;
na Efuraimu nkaipharika dza muvwi.
Nindaasunganya atuo, uwe Sayuni,
na kuahenda dza upanga wa viha wa sujaa
apigane na atuo, uwe Uyunani.

14 Chisha Mwenyezi Mlungu andatsembuka dzulu yao,
na miviye indaphiya dza limeme.

Mwenyezi Mlungu andapiga gunda
na kunyendeka kwenye chikulukulu kula mwakani.

15 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andaarinda,
nao andaturya maadui gao kpwa kulumira mawe ga tero.

Aho andakota kululu mo vihani avi akalewa uchi wa zabibu,
nao andakala tele dza bakuli richingirwaro mlatso wa nyama chiyelaviwa sadaka,
na kulwama dza pembe za phatu pha kulavira sadaka.

16 Siku iyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao andaativya
dza mrisa ativyavyo mang'ondzige na mbuzize wakati wa shida.

Aho andameka-meka mo mwenye tsiye
dza mawe ga samani gobandikpwa chirembani.

17 Atue andakala anono sana!

Mtsere na uchi muitsi undaahenda avulana na asichana akale vitibwatibwa.

10

Mwenyezi Mlungu andativya atue

1 Mvoyeni Mwenyezi Mlungu akupheni mvula wakati wa mwaka,
mana iye ndiye arehaye maingu ga mvula.

Iye nkuapha atu mawasa ga mvula,
na kumupha chila mmwenga mimea ya mundani.

2 Kuvoya vizuka kpwaapha atu maneno ga handzo,
na apigi a mburuga aona ruwiya za kuchenga.

Alavyao mana ya ndoso, agomba ga handzo,
aho nkuaphoza atu mioyo bure.

Kpwa hivyo nyo atu anadengereka dza mang'ondzi,
anagaya kpwa kukosa mrisa.

3 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Nkaatsukirirwa sana nyo arisa,
nami nindaatiya adabu."

Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anamanyirira mifugoye, yani atu a Juda,
naye andaahenda akale dza farasie anono a viha.

4 Kahi ya atu a Juda kundatuluka vilongozi a chila aina,
ambao andakala dza dziwe ra msingi,
dza chigingi cha kuimisira hema na dza uha wa kupigira viha.

5 Osi phamwenga andakala dza anajeshi sujaa vihani,
aho andavyoga-vyoga maadui gao kwenye tope za barabara za mudzi.

Andapiga viha kpwa kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga nao,
nao andaagbwiza waibu anajeshi akulumira farasi.

6 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Nindaatiya mkpwotse atu a Juda
na niaphe ushindi atu a nyumba ya Yusufu.

Nindaauyiza kpwa sababu naaonera mbazi,
nao andakala avi siyaarema,
mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao,
nami nindajibu mavoyo gao.

7 Chisha atu a Efuraimu andakala dza masujaa,
na mioyo yao indahamirwa dza atu achionwa uchi mchache wa zabibu.

Ana aho andagaona na ahamirwe,
nao andahererwa mwao mioyoni kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu.

8 Nindaapigira milozi atu angu niakusanye phamwenga,
kpwa mana nikaakombola,

- nao andakala anji dza vyo arivyokala pho mwandzo.
⁹ Dzagbwe naatsamula kahi za mataifa,
 ela andanitambukira kuko tsi za kure.
 Aho na ana aho asagalao kuko, andauya.
¹⁰ Nindaauyiza kpwao kula tsi ya Misiri,
 na niakusanye kula Ashuru.
 Nindaareha tsi ya Giliadi na tsi ya myango ya Lebanoni
 mana tsi yao indakala ikaodzala taina nafwasi.
¹¹ Andatsupira na bahari ya mateso,
 maimbi ga bahari gandahurizwa,
 na vivwa vya muho Naili vindauma.
 Chimvute cha Aashuru chindatserezwa,
 na utawala wa Misiri undasiswa.
¹² Mimi mwenye nindaatiya nguvu atu angu,
 nao andaniabudu na kuniogopha. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

11

Uamuli wa Iziraeli

- ¹ Lebanoni, vugula miryangoyo,
 ili moho uoche mihiyo yiihwayo mierezi!
² Rirani mwi mihi yiihwayo misonobari, mana mierezi ikagbwa
 mihi minono ikabanangbwa!
 Rirani mwi mihi yiihwayo mialoni ya Bashani.
 Mana ro tsaka rokala gigigi mihi, rikatemwa!
³ Phundzani cho chiriro cha arisa a atu
 mana marisa gao manono gakabanangbwa!
 Phundzani vyo simba angurumavyo,
 mana vitsaka virivyo kanda-kanda ya muho Joridani vikabanangbwa!

Mrisa mnono na mui

- ⁴ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu anaamba hivi, “Chirise cho chaa cha mang’ondzi na mbuzi ndichotsindzwa. ⁵ Aho agagulao anagatsindza wala taatiywa adabu, na nyo achuuzi nkuamba, ‘Naatogolwe Mwenyezi Mlungu mana hukakala matajiri!’ Na hata nyo arisa aho piya taagaonera mbazi.” ⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mimi sindaonera mbazi tsona atu asagalao tsi hino. Nindahenda chila mmwenga amgalukire jiraniwe na niatiye mikononi mwa mfalume wao, nao andabananga yo tsi, nami sindatavya hata mmwenga kula mwao mikononi.”
⁷ Phahi nákala mrisa wa chaa cha mang’ondzi na mbuzi za kutsindzwa ambazo kala ni za achuuzi. Náhala ndata mbiri, mwenga nchiyiha Mbazi na yanjina nchiyiha Umwenga, nami nchimanyirira go mang’ondzi na mbuzi. ⁸ Mimi náusa arisa a hahu ndani ya mwezi mmwenga, mana siyaavumirira nao achikala akanimena. ⁹ Ndipho nami nchiamba, “Sindakala mrisa wenu tsona. Ga kufwa nagafwe, ga kuangamika nagaangamike na go ndigosala nagaryane.” ¹⁰ Nchihala yo ndata yangu yiihwayo Mbazi nchiivundza, ili nivundze cho chilagane nrichoika na mataifa gosi. ¹¹ Phahi cho chilagane chavundzwa siku iyo, na nyo achuuzi a mang’ondzi ariokala ananilola, achimanya kukala Mwenyezi Mlungu kala anagomba nao kpwa go nrigokala nikahenda. ¹² Ndipho nami nchiaambira, “Ichikala munaona ni sawa kpwenu, niphani maripho gangu, ela mchiona sivyo sawa kalani nago.” Phahi achiniripha vipande mirongo mihahu vya feza. ¹³ Badaye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Mtsuphire mfinyangi wa nyungu vyo vipande mirongo mihahu vya feza, maripho machache sana ambago náhewa ni nyo atu.” Phahi návihala nchimsuphira ye mfinyangi yekala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. ¹⁴ Chisha nchivundza ndata yangu ya phiri iriyoihwa Umwenga, ili kuvundza udugu wa Juda na Iziraeli.
¹⁵ Badaye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Vihale tsona vyo vitu vya mrisa mzuzu. ¹⁶ Kpwa mana vivi ni phephi niike mrisa kahi ya yo tsi ambaye kandajali mang’ondzi na mbuzi ziangamikazo, kandaendza chizotsamukana, kandalagula chizolumira wala kurisato ndzima. Ela andarya go mang’ondzi na mbuzi zirizonona na kuafuna hadi makpwatsa gao.
¹⁷ Andamanya mwenye ye mrisa asiyekala na mana,
 arichaye mang’ondzi na mbuzi ziinjirirwe!

Upanga naukate mkpwonowe,
na uhumbule dzitsore ra kulume!
Mkpwonowe naupholoze,
na dzitsore ra kulume narihohe kamare!"

12

*Mlungu andaangamiza maadui
ga Jerusalemu*

¹Ujumbe wa Mwenyezi Mlungu kuhusu tsi ya Iziraeli. Mwenyezi Mlungu ariyetandaza ko mlunguni, ariyeika misingi ya dunia na ariyeumba roho ya mwanadamu anaamba hivi, ²"Phundzani, mimi nindahenda Jerusalemu ikale dza chikombe cha uchi, na atu osi achiozunguluka andaunwa na adedeleke dza atu achiolewa. Jerusalemu ichizangirwa, Juda nayo indahendwa dza vivyo. ³Siku iyo ichifika, nindaihenda Jerusalemu ikale dza dziwe ra kuremera kpwa mataifa gosi, osi ndiojeza kuriunula andadzilumiza enye. Chisha mataifa ganjina gosi duniani gandavamia Jerusalemu." ⁴Mwenyezi Mlungu anaamba, "Siku iyo ndaatiya wuoga farasi osi na aphiriki aho niatiye koma. Ela nindamanyirira atu a Juda na nihose matso ga farasi a maadui gao. ⁵Ndipho vilongozi a Juda andaaza mwao mioyoni adziambire, 'Atu a Jerusalemu anatiywa nguvu ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wao.'

⁶"Siku iyo nindahenda vilongozi a Juda akale dza chidzaya cha moho kahi ya kuni, na dza chimwindi cha moho kahi ya masuche ga mtsere gachigofungbwa mabutsa-mabutsa. Aho andaangamiza atu a pande zosi zozunguluka Jerusalemu, ela atu a Jerusalemu andasala salama mumo mudzini.

⁷"Na Mwenyezi Mlungu andagapha ushindi majeshi ga Juda mwandzo, ili nguma ya nyumba ya Daudi na ya atu asagalao Jerusalemu isikale kulu kuriko ya atu anjina a Juda. ⁸Siku iyo Mwenyezi Mlungu andaarinda atu a Jerusalemu ili nyo asio mkpwotse kahi yao akale dza Daudi. Atu a chivyazi cha Daudi andaalongoza avi ni Mlungu mwenye, au avi ni malaika wa Mwenyezi Mlungu. ⁹Siku iyo mimi nindaangamiza mataifa ganjina gosi ndigo kpwedzavamia Jerusalemu.

Atu anatubu

¹⁰"Nami nindaapha roho ya mbazi na mavoyo, atu a nyumba ya Daudi na asagalao Jerusalemu, ili ndiphomlola iye ariyemdunga fumo, amsononekere dza mutu amsononekeravyo mwanawe wa macheye na amririravyo mwanawe wa kpwandza. ¹¹Siku iyo atu a Jerusalemu andakala na sonono kulu dza vyokala wakati wa kumsononekera Hadadi-Rimoni ko tsi ya kugbwa ya Megido. ¹²Atu a yo tsi andakala na sonono, chila mryango chivyakpwe. Atu a mryango wa nyumba ya Daudi chivyao, na achetu ao nao chivyao; atu a mryango wa nyumba ya Nathani chivyao, na achetu ao nao chivyao. ¹³Atu a mryango wa nyumba ya Lawi andakala chivyao, na achetu ao nao chivyao; atu a mryango wa Shimei* chivyao, na achetu ao nao chivyao. ¹⁴Na atu a miryango yosi chiyosala andasononeka chivyao na achetu ao nao chivyao.

13

¹"Siku iyo ichifika, kundahumbuka pula ya madzi kpwa atu a chivyazi cha Daudi na atu asagalao Jerusalemu ili gatakase dambi zao na unajisi wao."

²Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Siku iyo, nindausa madzina ga vyo vizuka kula kahi za yo tsi, ili visitambukirwe tsona. Piya nindausa manabii gosi ga handzo genye roho mchafu. ³Na mutu achienderera kulavya unabii, nine na ise ariomvyala andamuamba, 'Uwe ni ufwe mana unatabiri maneno ga handzo kuhumira dzina ra Mwenyezi Mlungu.' Chisha nyo avyazie andamdunga fumo hadi afwe wakati anatabiri. ⁴Siku iyo chila nabii andaonera waibu ruwiyaze wakati anatabiri. Tsona kandavwala mavwazi ga chinabii ga nyoya ili achenge atu. ⁵badalaye andaamba, 'Mino simi nabii, ni mkurima mana nkahenda kazi hino hangu wanache wangu.' ⁶Na mutu achimuuzza achimuamba, 'Gano makuphyu pho phako lagani, ni gani?' Iye andajibu aambe, 'Makuphyu higa nagaphaha wakati kala kuna kondo nyumbani mwa asena angu.' "

⁷Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Lamuka, we upanga, ukavamie mrisa wangu,
kala chinyume cha hiye ariye phephi nami.
Mpige ye mrisa, ili go mang'ondzi na mbuzi zitsamukane

nami nindavamia nyo ana.”

⁸ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Kpwenye tsi yosi, seemu mbiri ya tahu ya atu andaangamia, na seemu mwenga ya tahu ya atu andarichwa moyo.

⁹ Yo seemu mwenga ya tahu ya atu ndiorichwa moyo, nindaatiya mohoni niatsuse dza viratu mutu atsusavyo feza na moho, nindaajeza dza viratu zahabu ijezwavyo.

Aho andanivoya,

nami nindaajibu mavoyo gao.

Mimi nindaamba, ‘Aho ni atu angu,’

nao andaamba, ‘Mwenyezi Mlungu ni Mlungu wehu.’ ”

14

Mwenyezi Mlungu andatawala

¹ Phunguza, siku ya Mwenyezi Mlungu iredza uwe Jerusalemu, ambapho vituvyo virivyohalwa zewe vindaganywa kuno unalola. ² Mana nindakusanya mataifa ganjina gosi gedze gapigane na Jerusalemu, na nyo mudzi undatekpwa, vituvyo kpwenye hizo nyumba vindahalwa zewe na achetu agbwavukirwe. Nusu ya atu andatsamizwa kpwa lazima, ela nyo ndiosala taandauswa.

³ Chisha Mwenyezi Mlungu andatuluka akapigane na atu a tsi zanjina zizo dza ahendavyo wakati wa viha. ⁴ Siku iyo, maguluge gandaima dzulu ya Mwangi wa Mizaituni urio mlairo wa dzuwa wa Jerusalemu. Hinyo Mwangi wa Mizaituni undaganywa pande mbiri, pho kahi-kahi phakale na dete pana kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. Nusu ya nyo mwango indaphiya vurini na yo nusu yanjina iphiye mwakani. ⁵ Namwi mundachimbira kutsupira dete ririro kahi-kahi ya myango ya Mwenyezi Mlungu, dete ambaro rinaphiya hadi Azeli. Mwimwi mundachimbira dza akare enu arivyochimbira msumbo wa tsi wakati mfalume Uziya kala anatawala Juda. Badaye, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu andakpwedza phamwenga na atakatifu osi.

⁶ Siku iyo takundakala na mwanga, mnyevu wala barafu. ⁷ Kundakala mutsi kpwenderera (Siku iyo inamanywa ni Mwenyezi Mlungu). Takundakala na mutsi wala usiku kama kawaida mana hata dziloni kundakala na mwanga.

⁸ Tsona siku iyo, madzi manono gandajera kula Jerusalemu. Nusu ya madzi higo gandajera kuphiya bahari ya mlairo wa dzuwa* na nusu yanjina gajere kuphiya bahari ya mtswerero wa dzuwa.† Madzi higo gandaenderera kujera ikale ni wakati wa kazikazi au wakati wa mwaka.

⁹ Siku iyo Mwenyezi Mlungu macheye ndiye ndiyekala mfalume wa dunia yosi. Iye macheye ndiye ndiyekala Mlungu wa kpweli, ndiyeabudiwa.

¹⁰ Tsi yosi, kula Geba hadi Rimoni uphande wa mwakani wa Jerusalemu indahendwa ikale herera dza Araba. Ela Jerusalemu indasala pho dzulu iripho kula Ryango ra Benjamin hadi phokala Ryango ra Kare, hadi Ryango ra Pembeni na kula mnara wa Hananeli hadi phatu pha kuminyira zabibu pha mfalume. ¹¹ Atu andasagala mumo Jerusalemu, na mudzi hinyo undakala salama wala taandaangamizwa tsona.

¹² Na hiri ndiro pigo ambaro Mwenyezi Mlungu andapiga mataifa gosi gopigana na atu a Jerusalemu: Miri yao indaola kuno aimire, matso gao gandaola ndani ya vitswa vyao na malilimi gao gandaola mwao miromoni. ¹³ Siku iyo, Mwenyezi Mlungu andatiya wuoga munji hadi chila mutu andamtiya myawe mkpwononi nao apigane enye kpwa enye. ¹⁴ Atu a Juda andapigana kukanira Jerusalemu.‡ Na utajiri wa mataifa ganjina chigozunguluka undakusanywa kpwa unji, yani zahabu, feza na mavwazi. ¹⁵ Pigo riro hiro rindapiga farasi, nyumbu, ngamia, punda, yani nyama osi ndiokala kpwenye kambi hizo.

¹⁶ Bada ya gago, chila mutu ndiyetiya kula tsi hizo zanjina zosi zokpwedza pigana na Jerusalemu, andakala achiambuka kuphiya kuko Jerusalemu mwaka bada ya mwaka kpwendaabudu mfalume, yani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, na asherekee Sikukuu ya Vibanda. ¹⁷ Na atu a tsi yoyosi himu duniani ambao taandaambuka kuphiya Jerusalemu kpwendaabudu ye mfalume, yani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, mvula taindanya kpwenye tsi yao. ¹⁸ Ichikala atu a Misiri taandaambuka na kufika

14:8 14:8 Ezekieli 47:1; Johana 7:38; Maono 22:1 * **14:8** 14:8 bahari ya mlairo wa dzuwa piya nkuihwa Bahari ya Munyu. † **14:8** 14:8 bahari ya mtswerero wa dzuwa piya nkuihwa Bahari Kulu. **14:11** 14:11 Maono 22:3

‡ **14:14** 14:14 Atu a Juda andapigana kukanira Jerusalemu tafusiri zanjina zinaamba atu a Juda andapigana na atu a Jerusalemu. **14:16** 14:16 Alawi 23:39-43

phatu phapho, phahi andaphahwa ni mapigo ga Mwenyezi Mlungu ambago andapiga atu a mataifa ganjina ambao taandaambuka kpwendasherekeya Sikukuu ya Vibanda.¹⁹ Ihi ndiyo ndiyokala adabu ndiyotiywa atu a Misiri na atu osi a mataifa ganjina ambao taandaambuka kpwendasherekeya Sikukuu ya Vibanda.

²⁰ Siku iyo, kengele ndizofungbwa farasi zindaandikpwa maneno higa: “Takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu.” Na nyungu za kujitira zirizo kwenye nyumba ya kuvoya Mlungu zindakala takatifu dza mabakuli garigo mbere ya phatu pha kulavira sadaka.²¹ Na chila nyungu mo Jerusalemu na Juda indakala takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, ili osi alavyao sadaka aweze kpwedzahala bazi ya zo nyungu ajitire nyama chizolaviwa sadaka. Siku iyo tamundakala na Mkanani mo nyumba ya Mwenyezi Mlungu wa majeshi.

Chitabu cha MALAKI Tanga mbere

Habari za chitabu hichi cha Malaki zakpewedza kama miaka mia ne na mirongo mitsano hadi mia ne kabila ya Jesu kuvyalwa. Habari hizi zaandikpwa bada ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu ya Jerusalemu kudzengbwa luphya tsini ya ulongozi wa Ezira. Hipha zaidi sana nabii anaalonda alavyadzi-sadaka aike luphya chilagane chao cha kukala aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu. Ni wazi kukala atu kala sio aaminifu katika masagazi gao na ibada zao kpwa Mwenyezi Mlungu. Alavyadzi-sadaka na atu kpwa jumula kala anamchenga Mwenyezi Mlungu mana kala taamupha sadaka afwahazo kuwewa na kala taishi kulengana na mafundzoge. Ela phahi Mwenyezi Mlungu andakpewedza aamule na kutakasa atue na andatanguliwa ni muhumwawe ndiyetayarisha njira na kutangaza chilaganeche.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mendzwa ya Mlungu kpwa Aiziraeli 1:1-5

Dambi za Aiziraeli 1:6—2:16

Uamuli wa Mlungu na mbazize 2:17—4:6

¹ Hiri ni neno ra Mwenyezi Mlungu kpwa Aiziraeli kutsupira nabii Malaki.

*Mendzwa ya Mwenyezi Mlungu
kpwa Iziraeli*

² Mwenyezi Mlungu anaamba, “Hangu kare mino naonyesa mendzwa.” Ela mwi munaamba, “Ukakala uchiuonyesadze mendzwa?”

Mwenyezi Mlungu anaamba, “Avi Esau ni nduguye Jakobo? Ela mino námwendza Jakobo, ³ ela Esau námzira. Iyo myango anayosagala, ambayo ndiyo urisiwe, náibananga na kuihenda makalo ga mabawa a weruni.” ⁴ Aedomu ambao ndio mbari ya Esau anaamba, “Dzagbwe hwapigbwa na midzi yehu ichibomolwa, hundauya tsona hwedze hugadzenge luphya higo magandzo gehu.” Ela hiye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Hata akadzenga tsona, chisha mino ndabomola hadi iyo tsi yao iihwe ‘tsi ya uyi’ na hinyo enye, aihwe ‘atu arioreyera ni Mwenyezi Mlungu hata kare na kare.’ ⁵ Mwimwi Aiziraeli mundaona mambo higa na matso genu na muambe, ‘Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu hata dzulu za tsi za kondze ya Iziraeli.’ ”

Sadaka zisizofwaha

⁶ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mwana nkumuishimu ise na mtumishi akamuishimu tajiriwe. Haya ichikala mino ni sowe yenu yo ishima yangu i kuphi? Hebu ichikala ni Mwenyezi Mlungu wenu yo ishima yangu i kuphi?” Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Ni mwimwi alavyadzi-sadaka, ndimwi munaobera dzina rangu! Mbona mwi alavyadzi-sadaka munabera dzina rangu? Ela mwi munaamba ‘Ro dzinaro hunaribera viphi swino?’ ” ⁷ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mnabera dzina rangu kpwa kunilavira chakurya najisi dzulu ya phatu phangu pha kulavira sadaka. Halafu munaamba, ‘Hunakuhendadze najisi?’ Mnanitiya najisi kpwa kukala munaamba, ‘Meza ya Mwenyezi Mlungu sio chitu cha mana.’ ” ⁸ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Dze, mlavyapho sadaka ya nyama asio matso, hebu enye virema, au akongo, sio uyi ni utu wani nyo? Hebu jezani kumlavira liwali wenu vitu dza hivyo. Dze, andafwahirwa kpweli? Dze, andakukubalini kpweli?” ⁹ Phahi ninakuraini mwimwi alavyadzi-sadaka mumvoye Mlungu ahuonere mbazi.” Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Mchienderera kumlavira sadaka dza hizo, hiye kandakukubalini bii. ¹⁰ Hata baha muifunge iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu kuriko kpwenderera kuasa myoho nsiyokubali dzulu ya hipho phatu phangu pha kulavira sadaka!” Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Mino sina raha namwi na hizo sadaka zenu mlavyazo sindaziphokera bii. ¹¹ Mana dzina rangu nkulu kahi za mataifa kuandzira mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. Chila phatu uvumba unafukizwa na sadaka za nyama a kuriwa zinalaviwa kpwa sababu ya dzina rangu, mana dzina rangu nkulu kahi za mataifa, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba. ¹² Ela mwimwi munarikosera ishima dzina rangu kpwa kuririkana kukala phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu ni najisi na kulavya dzuluye vyakurya

visivyokubaliwa.”¹³ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Munaamba, ‘Mambo higa gakahuremweza swino na kpwa hivyo munagabera.’ Mwenyezi Mlungu anaamba, Mnahala nyama akuhenda iya, nyama a virema na hata nyama akongo phahi munanirehera mimi kama sadaka. Dze, sadaka hizo munaona ndaziphokera?”¹⁴ Mutu mwenye nyama mlume kahi za mifugoye, achiika naziri kukala andamlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, halafu amlavire nyama wa chirema, ana handzo na naalaniwe.” Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Mimi ni mfalume mkpwulu na dzina rangu rinaogophewa kahi za mataifa.”

2

Alavyadzi-sadaka anaonywa

¹ Sambu phahi, amuri hino ni kpwa ajili yenu mwimwi, alavyadzi-sadaka. ² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, Niphundzani! Kpwa mana napho tamundani-phundza na kudzifundza kuniishimu, phahi ndakulanini phamwenga na hizo baraka zenu mrizo nazo. Kpwandza hata nkazilani kare kpwa sababu tamniishimu moyo kutsuka. ³ Lolani nindademurira ana enu na nihale ufumba wa hinyo nyama enu mualavyao sadaka nipake nyuso zenu. Bada ya hivyo kundakpwedza atu akuhaleni phamwenga na hinyo ufumba. ⁴ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, bada ya higo ndipho mtakaphomanya kukala mimi náapha amuri hino, ili chilagane changu na chivyazi cha Lawi chienderere. ⁵ Chilagane changu nao kala ni chilagane cha uzima na amani. Nami higo náapha ili aniishimu. Phahi nao achiniishimu chikpwelikpweli na achiogopha dzina rangu. ⁶ Hinyo Alawi afundza Shariya ya kpweli na mafundzo gao tagayakala na uyi wowosi. Maisha gao gosi anilunga katika amani na haki na achiahenda anji achiricha uyi. ⁷ Mana alavyadzi-sadaka analondwa atundzeto marifwa na atu analondwa aphiye kpwao akafundzwe shariya mana alavyadzi-sadaka ni ahumwa a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ⁸ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Mwimwi mwairicha iyo njira ya sawa na muchihenda atu anji aikose kpwa higo mafundzo genu. Mwimwi mkavundza chilagane changu na Alawi. ⁹ Kpwa hivyo, nkakuhendani m’berwe na kuaibishwa mbere za atu osi, kpwa vira mwaricha njira zangu mchipeleleya atu anjinae katika uamuli wenu wa mambo ga Shariya.”

Atu asivyo aaminifu kpwa Mlungu

¹⁰ Avi hosi baba yehu ni mmwenga? Tsona avi hosi hwaumbwa ni Mlungu mmwenga? Mbona hunavundza chilagane cha akare eh u kpwa kusahenderana uaminifu? ¹¹ Atu a Juda taakakala aaminifu kpwa Mlungu. Anahenda mambo ga kutsukiza hiko Jerusalem na katika tsi ndzima ya Iziraeli. Akaphatiya najisi phatu phatakatiu aphamendzapho Mwenyezi Mlungu kpwa kulóla achetu avoyao vizuka. ¹² Mutu yeyesi ahendaye mambo higo, Mwenyezi Mlungu naamtenge kabisa na atu a chivyazi cha Jakobo, hata dzagbwe mutu hwe nkureha sadaka mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

Mlungu anatsukizwa ni talaka

¹³ Dzambo ranjina muhendaro ni hiri: munaphaodzaza matsozi phatu pha kumlavira sadaka Mwenyezi Mlungu, kpwa kurira na kuula, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kaphokera tsona hizo sadaka zenu mana tazimfwahira. ¹⁴ Ela mwi munauza munaamba, Ni kpwa utu wani kaphokera sadaka zehu? Ni kpwa kukala Mwenyezi Mlungu wakala shaidi wa chilaganecho na mcheo wa uhanani. Ukakala siwe muaminifu kpwakpwe dzagbwe ndiye myao wa chitseko na ng’andzi na ndiye mcheo wa ndowa. ¹⁵ Dze, Mlungu kayaaumba uwe na mcheo mkale chitu chimwenga? Mosi mu akpwe hangu roho hata mwiri. Sababu ya Mlungu kuhenda hivyo kala ni mviale ana ndiomuogopha iye. Kpwa hivyo manyirirani roho zenu sedze mutu akakosa uaminifu kpwa mchewe wa uhanani. ¹⁶ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Mino natsukirirwa mutu arichaye mchewe. Tsona nazira mutu ahenderaye mchewe mambo ga ujaili, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.* Kpwa hivyo dzimanyirireni katika mioyo yenu sedze mkakosa uaminifu kpwa achetu enu.”

Siku ya Uamuli i phephi

¹⁷ “Mkamremweza Mwenyezi Mlungu na higo maneno genu. Ela mwi munauza, ‘Ni maneno gani huchigomremweza nago?’ Mkamremweza kpwa kuamba, ‘Mwenyezi

2:4 2:4 Isabu 3:11-13   2:5 2:5 Isabu 25:12   * 2:16 2:16 Tsona nazira mutu ahenderaye mchewe mambo ga ujaili mana kamili ya maneno ga Chieburania garigo hipha tagamanyikana vinono. Mana ga mwenga kpwa mwenga hipha ni “nazira mutu abwiningizaye nguwoye na ukatili.”

‘Mlungu anamendza ahendi a mai osi tsona anamuhamira.’ Au kpwa kuuza, ‘Ye Mlungu ahendaye haki a kuphi.’ ”

3

¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Lola, ninatanguliza muhumwa wangu mberezo ndiye nitayarishira njira. Iye Mwenyezi Mlungu mumlondaye andakpweza kpwenye Nyumba ya kuvoya Mlungu gafula. Lolani hiye muhumwa wa chilagane mumlondaye aredza.”

² Ela ni ani awezaye kuvumirira iyo siku ya kpwedzakupwe? Au siku ndiphotuluka, ni ani awezaye kuima mbereze? Mana iye phahi ni dza viratu moho wa kueza vyuma, au sabuni iriyo na nguvu ya mfuli wa nguvo. ³ Iye andasagala dza mutu anayehumira moho kutsusa feza na zahabu. Andatsusa Alawi dza feza na zahabu ili amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka za sawa. ⁴ Ndipho wakati hinyo Mwenyezi Mlungu andakubali sadaka chizorehwa ni atu a Juda na a Jerusalemu dza irivyokala hipho kare.

⁵ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Nami nindasengera phephi namwi nilavye uamuli. Nindalavya ushaidi upesi chinyume cha atsai, azinifu, anaoapa na handzo, anaoakopya vibaruwa katika maripho gao, anaoonera magungu na anachiya na anaonera atsupi a njira, jibu osi ambao taaniogofha.”

Msimuiyire Mlungu

⁶ “Mana mimi Mwenyezi Mlungu sibatilika bii, ndiyo mana hata sidzangbwekukuangamizani tsetsetse mwimwi chivyazi cha Jakobo. ⁷ Mwimwi mwaricha kulunga malagizo gangu hangu siku za akare enu.” Phahi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba “Niuyirani nami nindakuyirani. Ela mwi munaamba, ‘Phahi swino hukuyire viphi?’ ⁸ Dze, mwanadamu anafwaha kumuiyira Mlungu? Ela mwino munaniiyira. Na bado munaamba, ‘Kpwani swino hunakuiyira viphi?’ Munaniiyira fungu ra kumi na sadaka. ⁹ Kpwa kukala munaniiyira mimi, mosi taifa zima mkalaniwa. ¹⁰ Rehani kamili fungu ra kumi kpwenye nyumba yangu ya kuikira akiba ili mwangu nyumbani mkale na chakurya.” Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Ni jezani kpwa njira hino phahi mlote ichikala sindakuvugurirani madirisha ga mlunguni na kuamwagira baraka, hadi mkose phatu pha kuziika.” ¹¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Nindaademurira adudu aryao mimea yenu ili asibanange mavuno ga minda yenu na mizabibu iriyo mwenu mindani taindakosa kuvyala.” ¹² Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Ndipho mataifa ganjina gosi gandakuihani atu muriojaliwa, mana tsi yenu indakala ni tsi inayofwahira sana.”

Ahadi ya Mwenyezi Mlungu ya mbazi

¹³ Mwenyezi Mlungu anaamba, “Maneno genu mgombago kunihusu ni masiru, ela mwi munaamba, ‘Hukaambadze?’ ¹⁴ Mwimwi munaamba, ‘Kumuhumikira Mlungu ni kazi ya bure. Ni fwaida yani huriyophaha kpwa kulunga malagizoge? Hebu ko kudziyenyekeza na kusononeka mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kpwahufwahani? ¹⁵ Sambi inaonekana kukala atu asiojali akabarikiwa. Atu ayi anaongokerwa na hata anaomjeza Mlungu, taahendeka rorosi.’ ”

¹⁶ Halafu hara ambao kala anamuogofha Mwenyezi Mlungu abisha naye achi-asikira. Madzina ga hinyo ariomuogofha Mwenyezi Mlungu na kuishimu dzinare, gachiandikpwa mbereze kpwenye chitabu cha kumbukumbu. ¹⁷ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Andakala angu. Andakala hazina yangu ya samani siku iyo ya uamuli. Nami nindaonera mbazi dza vira mutu amuoneravyo mbazi mwana amuhumikiraye. ¹⁸ Na hipho ndipho mndiphoona tsona tafwauti kahi za ario na haki na ayi na tafwauti kahi za atu amuhumikirao Mlungu na asiomhumikira.”

4

Siku ya Mwenyezi Mlungu ya uamuli iredza

¹ Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Lola, siku iredza nayo indaaka dza moho mkali. Siku iyo atu asiojali na ayi osi andaochwa dza mibuwa mifu. Andaphya tsetsetse dza mihi iphyavyo na moho mkali isisale hata muzi wala panda. ² Ela mwimwi muogofhao dzina rangu, dzuwa ra haki rindakutulukirani na mwangawe undareha uphozi. Mundatina-tina kpwa raha dza ana ng’ombe achiotuluka chaani.” ³ Mwenyezi

Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Siku ntakaphotimiza higo nchigogapanga, mundavyoga-vyoga ayi dza mvyogavyo vumbi tsini ya nyayo zenu.”

⁴ “Tambukirani Shariya, phamwenga na malagizo na mambo ga utawala nrigomupha mtumishi wangu Musa, hiko mwango wa Horebu, kpwa ajili ya Aiziraeli osi. ⁵ Lolani nindamhuma nabii Elija edze kpwenu kabila ya iyo siku ya Mwenyezi Mlungu kpwedza. Siku iyo indakala kulu na ya kuogofya. ⁶ Naye andahenda mioyo ya ano baba ierekezane na ya ana ao na mioyo ya ana ierekezane na ya ise zao, sedze iyo tsi nkedzaitiya lana.”

Injili irivyoandikpwa ni MATHAYO Tanga mbere

Injili hino ni chitabu choandikpwa ni mwanafundzi mmwenga wa Jesu yeihwa Mathayo. Mutu hiyu kala ni mtoza kodi ambaye dzina ranjina kala achihiwa Lawi. Unaweza kuphaha habarize kula sura ya 9:9-13 (soma piya Mariko 2:13-17 na Luka 5:27-32).

Chitabu hichi chinaonyesa kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu, na ndiye Masihi yetabiriwa ni manabii (soma sura ya 16:16). Mathayo anaonyesa hivi kpwa kuambira atu gara arigohenda Jesu ariphokala hipha duniani, na vira mambo ga Chilagane cha Kare (yani, Torati) garivyotimiya. Katika maandikoge anahadza seemu nyinji za Chilagane cha Kare.

Piya anahuonyesa kukala Jesu ni mwalimu mkpwulu ariye na uwezo wa kutafasiri Shariya za Mlungu na kufundza kuhusu ufalume ulao kpwa Mlungu. Mafundzo ga Jesu ganaphahikana seemu tsano (5:1-7:27; 10:1-42; 13:1-52; 18:1-35; 24:1-25:46).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Ubari na kuvyalwa kpwa Jesu Masihi 1:1-2:23

Kazi ya Johana M'batizadzi 3:1-12

Jesu anabatizwa ni Johana na kujezwa ni Shetani 3:13-4:11

Kazi ya Jesu hiko Galilaya 4:12-18:35

Jesu anaphiya Jerusalem na anafundzie 19:1-20:34

Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 21:1-27:66

Jesu anafufuka na kutsembukira anafundzie 28:1-20

Akarengwa a Jesu

(Luka 3:23-38)

1 Hino ni adisi ya Jesu Masihi. Iye kala ni chivyazi cha Daudi, na chivyazi cha Burahimu.

2 Burahimu wavyala Isaka, Isaka achivyala Jakobo, naye Jakobo achivyala Juda na nduguze.

3 Juda achivyala Peresi na Zera, ambao nine yao kala ni Tamari. Peresi kala ni isengbwa wa Hezironi, naye Hezironi achivyala Rami.

4 Rami achivyala Aminadabu, Aminadabu achivyala Nashoni, naye Nashoni achivyala Salimoni.

5 Salimoni na mchewe Rahabu avyala Boazi, naye Boazi na mchewe Ruthi avyala Obedi, naye Obedi achivyala Jese.

6 Jese wakala isengbwa wa Mfalume Daudi. Daudi naye wavyala Selemani na mchetu ambaye kala ni mkpwaza Uriya.

7 Selemani wavyala Rehoboamu, Rehoboamu achivyala Abija, naye Abija achivyala Asafu.

8 Asafu wavyala Jehoshafati, Jehoshafati achivyala Joram, naye Joram achivyala Uziya.

9 Uziya wakala isengbwa wa Jothamu, Jothamu achivyala Ahazi, naye Ahazi achivyala Hezekiya.

10 Hezekiya wakala isengbwa wa Manase, Manase achivyala Amoni, naye Amoni achivyala Josiya.

11 Josiya wavyala Jekonia na nduguze. Hinyu ndio wakati Ayahudi ariphohalwa achiphirikpwa tsi ya Babeli.

12 Bada ya Ayahudi kuhlwa kuphirikpwa Babeli, Jekonia wavyala Shealtieli, naye Shealtieli kala ni isengbwa wa Zerubabeli.

13 Zerubabeli wavyala Abihudi, Abihudi achivyala Eliakimu, naye Eliakimu achivyala Azori.

14 Azori wavyala Sadoki, Sadoki wakala isengbwa wa Akimu, naye Akimu achivyala Eliudi.

15 Eliudi wavyala Eliazari, Eliazari achivyala Mathani, naye Mathani achikala isengbwa wa Jakobo.

16 Jakobo wakala isengbwa wa Yusufu, mlumengbwa wa Maryamu. Naye Maryamu wakala ninengbwa wa Jesu, aihwaye Masihi.*

1:6 1:6 2 Afalume 24:14-15; 2 Nyakati 36:10; Jeremia 27:20

* 1:16 1:16 Masihi manage ni mutu yetsambulwa ni

Mlungu kuokola atu.

¹⁷ Kpwa hivyo vivyazi vyosi kula Burahimu hadi Daudi ni vivyazi kumi na vine. Kula Daudi hadi Ayahudi kuhalwa kuphiya Babeli ni vivyazi kumi na vine. Bada ya Ayahudi kuhalwa kuphirikpwa Babeli hadi wakati wa kuvyalwa Masihi[†] ni vivyazi kumi na vine.

*Kuvyalwa kpwa Jesu
(Luka 2:1-7)*

¹⁸ Kuvyalwa kpwa Jesu Masihi kpwakala hivi. Maryamu nine wa Jesu ariphokala wende wa Yusufu, kabila taadzangbwekala phamwenga, waphaha mimba kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu. ¹⁹ Yusufu ariphomanya kukala wendewe ana mimba, wapanga kumricha chisiri-siri kpwa mana kala ni mutu wa haki, naye kayalonda kumuifya. ²⁰ Bada ya kuririkana dzambo hiro, malaika wa Mlungu wamwedzera ndosoni, achimuamba, “Yusufu, chivyazi cha Daudi, usiogophe kumhala Maryamu akale mcheo, mana ana mimba kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu. ²¹ Iye andadzivugula mwana wa chilume, naye undamuiha Jesu,[‡] kpwa kukala iye ndiye ndiyeokola atue kula dambini.” ²² Phahi gosi higa gahendeka ili neno rogombwa ni Mlungu kutsupira nabii ritimiye, roamba: ²³ “Lola, mwanamwali andagbwira mimba, adzivugule mwana mlume, naye andamuiha Imanueli, yani Mlungu a phamwenga naswi.”

²⁴ Yusufu aripholamuka kula usingizini, wahenda vira malaika wa Mlungu arivyolagiza. Wamlóla Maryamu, ²⁵ ela kayalala naye hadi ariphodzivugula. Wadzivugula mwana wa chilume, ndipho Yusufu achimhasa dzina ra Jesu.

2

Ajeni kula mlairo wa dzuwa

¹ Phahi, Jesu wavyalwa hiko Bethlehemu, mudzi urio jimbo ra Judea. Siku na hizo, Herode ndiye kala ni mfalume. Bada ya Jesu kuvyalwa, kpwakpwedza atu hiko Jerusalem, mudzi mkpwulu. Atu hinyo kala ni ajuzi a nyenyezi kula mlairo wa dzuwa. ² Achiuza, “A kuphi mwana achiyevyalwa, mfalume wa Ayahudi? Swino hwaona nyenyeziye iriphotsembuka na vino hukedza kumuabudu.”

³ Herode ariphosikira higo, iye phamwenga na atu anji a Jerusalemu ainjirwa ni wasiwasi sana. ⁴ Phahi waaiha akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya, achiauza, “Masihi* andavyalwa kuphi?” ⁵ Nao achimuamba, “Andavyalwa Bethlehemu, mudzi wa Judea kama Mlungu arivyoamba kutsupira kpwa Maandiko ga nabii:

⁶ ‘Mudzi wa Bethlehemu urio tsi ya Juda, si mudzi mdide kahi ya atawala a Juda, mana kula kuko kundatuluka mfalume, ndiyekala mrisa wa atu angu, Aiziraeli.’ ”

⁷ Phahi Herode waaiha njama hara ajuzi a nyenyezi achilonda kumanya hasa ni wakati gani iriphotsembuka hira nyenyezi. ⁸ Naye achiahuma hiko Bethlehemu achiamba, “Phiyani mkamuendze na mchimuona nireherani habari ili nami nkamuabudu.”

⁹ Bada ya kuphundza yuya mfalume, agbwira njira achiphiza vyao. Hira nyenyezi ambayo kala akaiona, yatsembuka tsona mbere zao. Ichialongoza hadi ichiima dzulu ya phatu phokala yuya mwana. ¹⁰ Aripheoiona, atu hinyo ahererwa sana. ¹¹ Na bada ya kuinjira mura nyumbani amuona mwana na nine Maryamu, nao achimsujudiya na achimuabudu. Badaye avugula mikoba yao achilavya zawadi za ye mwana za zahabu, uvumba na manemane. ¹² Nao achikahazwa ndosoni asiuye kpwa Herode, kpwa hivyo achuuya kpwao na njira yanjina.

Avyazi a Jesu anachimbirira Misiri

¹³ Hara atu ariphouka, malaika wa Mlungu wamtsembukira Yusufu ndosoni achimuamba, “Unuka uchimbire phamwenga na hiye mwana na nine mphiye Misiri. Na msagale kuko hadi ndiphokuambirani muuye, mana Herode anamuendza hiye mwana ili amuolage.” ¹⁴ Yusufu wavumbuluka achifunganya, achimuhala yuya mwana na nine, achuuka usiku kpwa usiku kuphiya Misiri. ¹⁵ Nao asagala hiko Misiri hadi Mfalume Herode ariphofwa. Higa gosi gahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa kutsupira nabii, roamba, “Námuiha mwanangu kula Misiri.”

¹⁶ Phahi Herode ariphoona akachengbwa ni hara ajuzi a nyenyezi, watsukirwa sana. Achihuma asikarie hiko Bethlehemu na vidzidzi vya phephi, ili akaolage ana osi a chilume kula mtsanga hadi wa miaka miiri. Mana hangu aambirwe ni hara ajuzi

† 1:17 1:17 Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 1:18 1:18 Luka 1:27 1:21 1:21 Luka 1:31

‡ 1:21 1:21 Jesu manage ni Mlungu anaokola. 1:23 1:23 Isaya 7:14 1:25 1:25 Luka 2:21 * 2:4 2:4 Masihi manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 2:6 2:6 Mikka 5:2 2:15 2:15 Hosea 11:1

a nyenyezi kala ikatsupa kama miaka miiri kula iriphoonewa. ¹⁷ Chisha maneno arigogomba Mlungu kutsupira nabii Jeremia gatimiya:

¹⁸ "Sauti yasikirika hiko Rama, ya chiriro na sonono,
Raheli anaririra anae na anarema kunyamazwa mana kandaaona tsona."

Avyazi a Jesu anauya kula Misiri

¹⁹ Bada ya chifo cha Herode, Yusufu watsembukirwa ni malaika wa Mlungu ndosoni, wakati achere hiko Misiri. ²⁰ Achiambwa, "Hala mcheo na mwanao wuuke hipha wuuye Iziraeli, mana hara kala analonda kumuolaga mwana afwa." ²¹ Phahi Yusufu wafunganya achihala mwana na nine achiuya Iziraeli.

²² Ela Yusufu ariphosikira kukala Arikelao, mwana wa Herode, ndiye mtawala wa Judea waogopha kuphiya hiko. Naye bada ya kukahazwa ndosoni waphiya jimbo ra Galilaya,[†] ²³ ambako wakpwendasagala mudzi wa Nazareti. Gahendeka hivyo ili gara gogombwa ni manabii kuhusu Masihi gatimiye. Mana manabii aamba andaihwa Mnazareti.

3

*Johana M'batizadzi
anaandza kuhubiri*

(Mariko 1:1-8; Luka 3:1-18; Johana 1:19-28)

¹ Bada ya miaka minji, hiko weru wa jimbo ra Judea kpwatsembuka mutu yeandza kazi ya kuhubiri. Mutu hiye kala anaihwa Johana M'batizadzi. ² Kala achiamba, "Tubuni! Mana Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi kpwedzatawala atue." ³ Johana ndiye ambaye habarize zagombwa ni nabii Isaya ariphoamba, "Kuna mutu anakota kululu ko weruni kuaambira atu:

'Tayarishani njira ya Bwana na muigolose.' "

⁴ Johana wawwala vwazi rotengezwa na nyoya za ngamia, na kala achidzifunga mkanda wa chingo chibiruni. Chakuryache chakala ndzije na asali. ⁵ Phahi atu anji amlunga kula Jerusalem na jimbo rosi ra Judea na tsi iriyo kanda-kanda ya muho Joridani.

⁶ Ariphotubu dambi zao, waabatiza muho Joridani.

⁷ Ela ariphoona Mafarisayo na Masadukayo anji aredza abatizwe, waambira, "Ee, nyoka mwi! Mnalonda kuchimbira adabu ya Mlungu yedzayo bila ya kutubu kpweli! Iyo siyo sababu nono ya kukala mnalonda m'batizwe!" ⁸ Ichikala mnalonda nikubatizeni, kpwandza galuzani mahendo genu muonyese kukala ni kpweli mkatubu dambi. ⁹ Na msidzichenge mukaamba, 'Swino huna haki kpwa kukala hu ana a Burahimu.' Nakuambirani kpweli kala Mlungu anaweza kugaluzi hata mawe higa gakakala ana a Burahimu. ¹⁰ Hata vivi sambu uamuli wa Mlungu u tayari, dza mbadzo iriyo tayari kubwaga muhi. Chila muhi usiovyala matunda manono undakatwa utsuphiwe mohoni." ¹¹ Ndipho Johana ariphogomba na atu osi, achiamba, "Mimi nakubatizani na madzi, kuonyesa mkaricha dambi zenu. Ela aredza mutu ambaye ana uwezo zaidi yangu, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye. Naye andakubatizani na Roho Mtakatifu na mohoni. ¹² Iye ana lungore mkpwononi, naye andapheha nganu na aitiye chitsagani. Ela maphepe andagatsupha mohoni, mohoni usiofwa."

Jesu anabatizwa

(Mariko 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Chisha Jesu wakpwedza kula jimbo ra Galilaya achihiya muho Joridani kokala Johana, ili akabatizwe. ¹⁴ Ela Johana wakahala, achiamba, "Mbona we uredza kpwangu? Mimi ndimi nifwahaye kpwedza kpwako unibatize." ¹⁵ Ela Jesu achimuamba, "Richa vikale hivyo. Mana hivyo ndivyo hulondwavyo kuhenda ili huhende vira Mlungu alondavyo." Phahi Johana wakubali.

¹⁶ Jesu ariphomala kubatizwa, watuluka mura madzini. Ariphotuluka tu, mlunguni kpwafwenuka naye achiona Roho Mtakatifu anatsereza dza mfwano wa njiya na achedzagbwa dzuluye. ¹⁷ Chisha kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, "Hiyu ni mwanangu nimmendzaye, naye ananihamira sana."

2:18 2:18 Jeremia 31:15 † **2:22** 2:22 Tsi ya Iziraeli kpwakala na majimbo mahahu, yani Judea, Galilaya na Samariya. **2:23** 2:23 Mariko 1:24; Luka 2:39; Johana 1:45 **3:2** 3:2 Mathayo 4:17; Mariko 1:15 **3:3** 3:3 Isaya 40:3 **3:4** 3:4 2 Afalume 1:8 **3:7** 3:7 Mathayo 12:34; 23:33 **3:9** 3:9 Johana 8:33 **3:10** 3:10 Mathayo 7:19 **3:17** 3:17 Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 12:18; 17:5; Mariko 1:11; Luka 9:35

4

*Jesu anajezwa ni Shetani**(Mariko 1:12-13; Luka 4:1-13)*

¹ Alafu Jesu walongozwa ni Roho Mtakatifu kuphiya hiko weruni ambako wakpwen-dajezwa ni Shetani. ² Bada ya kufunga siku mirongo mine usiku na mutsi, Jesu wasikira ndzala. ³ Phahi Shetani wamtsolokera achimuamba, "Ichikala kpweli u Mwana wa Mlungu, gaambire gano mawe galaluke mikahе." ⁴ Ela achijibu achiamba, "Yaandikpwa kukala, 'Mwanadamu kandaishi kpwa chakurya bahi, ela kpwa chila neno rilaro kanwani mwa Mlungu.' "

⁵ Chisha Shetani wamuhala achimphirika hadi Jerusalemu, mudzi mtakatifu, achen-damuimisa chirere cha Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ⁶ Achimuamba, "Ichikala u Mwana wa Mlungu kpweli, tina ugbwe, mana yaandikpwa, 'Mlungu andalagiza malaikae akurinde sawa-sawa,' na 'Malaikae andakuunula, ili usedze ukakpwala dziwe.' " ⁷ Jesu achimuamba, "Piya yaandikpwa kukala, 'Usimjeze Bwana Mlungu.' "

⁸ Chisha Shetani wamuhala Jesu hadi dzulu ya mwango mure, achimuonyesa unono wa falume zosi za dunia. ⁹ Naye achimuamba, "Uchinisujudiya nindakupha hivi vyosi."

¹⁰ Phahi Jesu wamuamba, "Niukira hipha, Shetani we! Mana yaandikpwa, 'Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlungu na umuhumikire iye macheye.' " ¹¹ Mara mwenga Shetani wamricha, na malaika achedzamterya Jesu.

*Jesu anaandza kuhubiri**(Mariko 1:14-15; Luka 4:14-15)*

¹² Phahi Jesu ariphosikira habari hizo kukala Johana akatiywa jela, wauya Galilaya. ¹³ Wauka Nazareti achiphiya Kaperinaumu, mudzi wa kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya, piya mudzi hinyo kala u seemu ya Zabuloni na seemu ya Nafutali. ¹⁴ Higa gahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni nabii Isaya, roamba:

¹⁵ "Tsi ya Zabuloni na tsi ya Nafutali,
njira ya kanda-kanda ya ziya Galilaya,
tsi ya kuvuka muho Joridani,

na tsi ya Galilaya kusagalako atu msiokala Ayahudi.

¹⁶ Dzagbwe atu enu anaishi jizani,
andaona mwanga mkpwulu.

Tsona dzagbwe anaishi tsi ya chilungulungu cha jiza ra chifo,
mwanga ukaang'arira."

¹⁷ Jesu ariphokala hiko Kaperinaumu waandza kuhubiri achiamba, "Tubuni! Mana Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi kpwedzatawala atue!"

*Jesu anatsambula anafundzie**a kpwandza**(Mariko 1:16-20; Luka 5:1-11)*

¹⁸ Jesu ariphokala ananyendeka kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya, waona ndugu airi a chilume, Simoni ambaye piya anaihua Petero na nduguye Anderea. Atu hinya kala anatsupha kimia ziyani mana kala ni avuvi. ¹⁹ Phahi waambira, "Nilungani, nami nindakuhendani avuvi a atu." ²⁰ Phapho hipho aricha vimia vyao achimlunga.

²¹ Jesu ariphosengera mbere, waona ndugu anjina airi, Jakobo na nduguye Johana anangbwa a Zebedayo. Aho na ise yao kala a dauni anashona vimia vyao. Phahi Jesu waaaha. ²² Phapho hipho amricha ise yao phamwenga na ro dau, achimlunga Jesu.

*Jesu anafundza atu**na kuphoza akongo**(Luka 6:17-19)*

²³ Jesu wanyendeka Galilaya yosi kuno anafundza masinagogini mwao na kutangaza habari nono kuhusu utawala wa Mlungu, na kuphoza atu anji ariokala na makongo na nyonje wa chila aina. ²⁴ Ngumaye yavuma na ichigota hadi seemu yosi ya jimbo ra Siria. Atu amrehera akongo a chila aina, a kulumwa sana, a kutawalwa ni pepho, a chifwafwa na a kuphola vilungo, naye achiaphoza. ²⁵ Kundi kulu ra atu ramlunga-lunga. Anjina kula mumo Galilaya na kula Midzi Kumi,* anjina kula Jerusalemu na Judea yosi na anjina kula seemu ya kuvuka muho Joridani.

4:1 4:1 Aeburania 2:18; 4:15   4:4 4:4 Kumbukumbu 8:3   4:6 4:6 Zaburi 91:11,12   4:7 4:7 Kumbukumbu 6:16   4:10 4:10 Kumbukumbu 6:13   4:12 4:12 Mathayo 14:3; Mariko 6:17; Luka 3:19-20   4:13 4:13 Johana 2:12   4:15 4:15 Isaya 9:1-2   4:17 4:17 Mathayo 3:2   4:23 4:23 Mathayo 9:35; Mariko 1:39   * 4:25 4:25 Midzi kumi manaye ni Dekapoli Chieburania.

5

Jesu anafundza atu gambani
(Luka 6:20-23)

- ¹ Jesu ariphooa atu anazidi kpwedza, wapanda gambani achendasagala. Nao anafundzie achimlunga. ² Chisha achiandza kuafundza, achiamba:
³ "Baha adzimanyao kukala ni agayi a chiroho, mana ufalume wa mlunguni ni wao.
⁴ Baha asononekao, mana Mlungu andaapha pore.
⁵ Baha a pole, mana Mlungu andaapha tsi ikale yao.
⁶ Baha ahirikao na ndzala na chiru ya kuhenda vira Mlungu alondavyo, mana mundamvuniswa.
⁷ Baha aonerao ayawao mbazi, mana Mlungu andaaonera mbazi.
⁸ Baha ario na moyo swafi, mana andamuona Mlungu.
⁹ Baha apatanishao atu, mana andaihwa ana a Mlungu.
¹⁰ Baha aphahao mashaka kpwa kuhenda vira Mlungu alondavyo, mana Mlungu andaakubali akale atue.
¹¹ "Baha mwimwi mlaphizwao, mgbwayiswao na mzigbwao na chila aina ya uyi kpwa sababu yangu. ¹² Mana gago muhenderwago ndigo atu arigoahendera manabii ariokala kabila ya mwimwi. Phahi hererwani na mpige njerejere mana Mlungu wakuikirani zawadi kulu ko mlunguni."

Munyu na mwanga
(Mariko 9:50; Luka 14:34-35)

- ¹³ Jesu waenderera kugomba, "Mwimwi mu munyu wa atu a dunia. Ela uchibanangika taufwaha na tauweza kuhendwa ukafwaha tsona, ela utsuphiwe uvyogbwe-vyogbwe ni atu.
¹⁴ "Mwimwi mu mwanga umwirikao atu a dunia yosi. Mudzi uriodzengbwa gambani taufwitsika. ¹⁵ Vivyo hivyo takuna aasaye taa na kuifwinika bakuli, ela nkuyiika dzulu ili chila mmwenga ariye nyumbani aone mwanga. ¹⁶ Phahi namwi mwanga wenu naung'arire atu, ili aone mahendo genu manono na kumtogola Sowe yenu ariye mlunguni.

Jesu anafundza kuhusu Shariya za Musa

- ¹⁷ "Msifikiriye kukala nakpwezagaluzza Shariya za Musa na mafundzo ga manabii, hata! Sedzere kugagaluzza, ela nakpwedza ili nigatimize. ¹⁸ Nakuambirani kpweli: Kabila mlunguni na duniani kusika, takuna hata arufu mwenga au seemu ndide ya Shariya ndiyouswa bii hadi yosi ikamilike. ¹⁹ Kpwa hivyo avundzaye mwenga kahi ya hizi shariya ndide na akafundza ayae kuzivundza andakala mdide kahi za atu a Mlungu. Ela azigbwiraye na kufundza ayae, Mlungu andamtala kukala muhimu kahi za atu a Mlungu. ²⁰ Phahi nakuambirani, musiphohenda vira Mlungu alondavyo zaidi ya Mafarisayo na alimu a Shariya, tamundajaliwa kukala atu a Mlungu bii.

Mafundzo kuhusu tsukizi
(Luka 12:57-59)

- ²¹ "Mwasikira kukala akare enu aambwa, 'Usiolage!' Na 'Yeyesi ndiyeolaga myawe andaumulwa.' ²² Ela mino nakuambirani kukala mutu achireyera myawe, ni lazima aamulwe. Aberaye mfuasi myawe anafwaha kuphirikpwa mbere za baraza ra atumia. Na mutu ndiyelaphiza myawe andakala mashakani mana anaweza kuphirikpwa mohoni. ²³ Phahi uchikala unalavya sadaka kpwa Mlungu, na utambukire kala wamkosera myao, ²⁴ iriche mwandzo uphiye mkarye sluhulu ndipho wedze ulavye sadakayo. ²⁵ Mshitakio achikala anakuphirika kotini phahana naye mapema wakati mchere mo njirani munaphiya kotini. Mana usiphohenda hivyo andakuphirika kpwa muamuli, naye muamuli achikuamula andakulavya kpwa asikari ukafungbwe jela. ²⁶ Nami nakuambira wazi, kundatuluka hadi uriphe faini yosi tsetsetse.

Onyo kuhusu kuzinga

- ²⁷ "Mwasikira kukala yaambwa, 'Usizinge!' ²⁸ Ela mino ndimi nakuambirani kukala mutu achiona mchetu na achimuaza, phahi hiye ni kukala a kazini na yuya mchetu

mwakpwe moyoni. ²⁹ Ichikala dzitsoro ra kulume ndiro rikuhendaro ukahenda dambi risokole uritsuphe! Mana ni baha ukale na tsongo kuriko mwirio wosi kutsuphiwa mohoni. ³⁰ Na ichikala mkpwoonoo wa kulume ndio ukuhendao ukahenda dambi, ukate uutsuphe! Mana ni baha ukose mkpwono mmwenga kuriko mwirio wosi utsuphiwa mohoni.

Onyo kuhusu talaka

(Mathayo 19:9; Mariko 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ "Piya yaambwa, 'Mutu ndiyemricha mchewe, naamuphe cheti cha talaka kuonyesa kukala akamricha.' ³² Ela mino nakuambirani kukala, mutu ndiyericha mchewe kpwa sababu yoyosi yanjina isiphokala kuzinga, anamuhenda iye mchetu ahende dambi ya kuzinga achihalwa tsona. Na yeyesi ndiyelóla mchetu iye piya andakala anazinga.

Onyo kuhusu kuapa

³³ "Mwasikira kukala akare enu aambwa, 'Usivundze naziri, ela ni lazima ulavye nazirizo mbere za Mwenyezi Mlungu.' ³⁴ Ela mino nakuambirani kukala, msiape tse. Msiape kuhadza mlunguni mana ni chihi cha Mlungu, ³⁵ wala kuhadza dunia mana ni phatuphe pha kuikira magulu. Tsona msiape kuhadza Jerusalem mana ni mudzi wa Mlungu ariye ni Mfalume mkpwulu. ³⁶ Piya usiape kuhadza chitswacho mana kuweza kugaluzi nyere mwenga kukala nyereru wala ikale nyiru. ³⁷ Kpwa hivyo uchiamba, 'Ni kpweli,' naikale kpweli. Na uchiamba, 'Sivyo,' vikale sivyo. Mana chochosi ndichoziidi maneno higa mairi chila kpwa Shetani.

Onyo kuhusu kudziriphiza

(Luka 6:29-30)

³⁸ "Mwasikira kukala yaambwa, 'Mutu achikudunga dzitso nawe mdunge. Achikung'ola dzino nawe mng'ole.' ³⁹ Ela mino nakuambirani, mutu achikuhendera uyi usidziriphize. Mutu achikupiga ndzeya hino, mgaluzire yanjina nayo apige. ⁴⁰ Na mutu achikushitaki kotini kpwa analonda kuhala shatiro, muphe hata yo kandzuyo. ⁴¹ Mutu achikulazimisha umtsukurire mzigowe kilomita mwenga, phahi mtsukurire kilomita mbiri. ⁴² Akuvoyaye chitu muphe, na hiye alondaye kukuaphasa usimriche akauka mikono mihuphu.

Menzani aviha enu

(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³ "Mwasikira kukala yaambwa, 'Mmendze myao na umzire mvihao.' ⁴⁴ Ela mino nakuambirani kukala, amendzeni maadui genu na muavoyere atu ambao anakugayisani, ⁴⁵ ili mkale dza Sowe yenu ariye mlunguni. Mana nkuhenda dzuware riang'arire atu anono na ayi, na mvula ikanya kpwa atu a haki na asio haki. ⁴⁶ Kpwani ichikala munamendza hara anaokumendzani bahi mundaphaha zawadi yani? Mana hata aandishi a kodi nkumendza asena ao! ⁴⁷ Na ichikala mlamusa asena enu bahi, ro jeni rindakala riph? Mana hata atu asiommanya Mlungu nkuhenda dza vivyo. ⁴⁸ Kpwa hivyo kalani akamilifu, dza Sowe yenu ariye mlunguni arivyo mkamilifu.

6

Mafundzo kuhusu kulavya zaka

¹ "Dzinyirirani sedze mkahenda mahendo genu ga haki mbere za atu, ili muonekane munahenda manono. Muchihenda hivyo, Sowe yenu ariye mlunguni kandakutuzani.

² "Kpwa mfwano, wakati unalavya zaka, usimanyise atu anjina uhendaro, dza anafiki anavyohenda ndani ya sinagogi na barabarani, ili atogolwe ni atu. Nami nakuambirani kpweli kukala atu aho aphaha kare zawadi zao. ³ Ela ichikala unalavya zaka, lavya chisiri-siri hata msenao asimanye. ⁴ Naye Sowe, aonaye garigo sirini, andakutuza."

Jesu anafundza atu kuvoya Mlungu

(Luka 11:2-4)

⁵ "Wakati munavoya msikale dza anafiki. Mana anamendza kuvoya wima ndani ya sinagogi na maganikoni, ili atu aaone. Nakuambirani kpweli kukala atu hinyo

5:29 5:29 Mathayo 18:9; Mariko 9:47   5:30 5:30 Mathayo 18:8; Mariko 9:43   5:31 5:31 Kumbukumbu 24:1-4; Mathayo 19:7; Mariko 10:4   5:32 5:32 Mathayo 19:9; Mariko 10:11-12; Luka 16:18; 1 Akorintho 7:10-11   5:33 5:33 Alawi 19:12; Isabu 30:2; Kumbukumbu 23:21   5:34 5:34 Jakobo 5:12; Isaya 66:1; Mathayo 23:22   5:35 5:35 Isaya 66:1; Zaburi 48:2   5:38 5:38 Kutsama 21:24; Alawi 24:20; Kumbukumbu 19:21   5:48 5:48 Alawi 19:2; Kumbukumbu 18:13   6:1 6:1 Mathayo 23:5   6:5 6:5 Luka 18:10-14

aphaha kare zawadi zao. ⁶ Ela wakati unavoya, injira mwako chumbani ufunge mryango, chisha uvoye Sowe usiyemuona. Naye Sowe, aonaye garigo sirini, andakutuza. ⁷ Tsona munaphovoya msidziayuse na maneno manji dza atu asiomanya Mlungu ahendavyo. Mana nkufikiri kukala mavoyo gao gandasikizwa kpwa sababu ya maneno gao manji. ⁸ Msikale dza atu hinyo, mana Sowe yenu anamanya mlondavyo kabila tamdzangbwemvoya. ⁹ Phahi mwimwi voyani hivi:

Baba, uriye mlunguni, dzinaro nariogophewe.

¹⁰ Utawalao nauonekane wazi,

na ulondaro rihendeke himu duniani dza irivyo hiko mlunguni.

¹¹ Huphe ihi rero chakurya chehu cha kuhutosha.

¹² Na huswamehe makosa gehu,

dza viratu hunavyoswamehe ahukoserao.

¹³ Usihuriche hukatiywa dambini ni Shetani,

ela hutivye na ye mui.*

¹⁴ “Mana mchiswamehe ayawenu, Sowe yenu ariye mlunguni piya andakuswameheni.

¹⁵ Ela msiphoswamehe, naye Sowe yenu kandaswamehe makosa genu.

Mafundzo kuhusu kufunga

¹⁶ “Wakati mkafunga, msikundze nyuso dza anafiki. Mana atu hinyo nkudziika na sonono ili amanywe kukala akafunga. Nami nakuambirani kpweli kukala atu hinyo aphaha kare zawadi zao. ¹⁷ Ela uwe uchifunga, singa uso na udzipake mafuha chitswani, ¹⁸ ili kufungako kusimanywe ni atu, ela kumanywe ni Mlungu bahi ambaye kaonekana. Hiphho Sowe aonaye garigo sirini, andakutuza.”

Utajiri wa mlunguni

(Luka 12:33-34)

¹⁹ “Msidziikire akiba zenu hipha duniani, ambapho adudu na ng’andu ni kuubananga ama aivi ni kuvundza nyumba akaiya. ²⁰ Ela dziikireni akiba hiko mlunguni, ambako takuna adudu wala ng’andu ibanangayo, wala aivi taaweza kufika akaiya. ²¹ Mana hiphho uikapho akibayo ndiphho ambapho rohoyo inalonda ikale.”

Mwanga wa mwiri

(Luka 11:34-36)

²² Jesu waenderera kufundza achiamba, “Matso ndigo taa ya mwiri. Phahi matso gachikala mazima, mwiri wosi undakala na mwanga. ²³ Ichikala mwanga ambao ni ukale mwako mwirini taumo, phahi jizare rindakala ra kutisha!”

Msikale na wasiwasi

(Luka 12:22-31)

²⁴ “Takuna mutu awezaye kuhumikira matajiri airi. Mana achienda vivyo, andamendza mmwenga na amzire yuya wanjina. Mmwenga andamuhendera kazi vinono na am’bere yuya wa phiri. Tamuweza kuhumikira Mlungu na kuno munahumikira mali.

²⁵ “Phahi nakuambirani, msihende wasiwasi kuhusu maisha genu, kala mundaryani, mundanwani, wala kuhusu miri yenu mundavwalani. Hakika maisha ni muhimu kuriko chakurya, na mwiri ni muhimu kuriko nguwo. ²⁶ Lolani nyama a mapha. Taaphanda, taavuna, wala taaika vitsagani. Ela Sowe yenu ariye Mlunguni nkuarisa. Dze, mwi si mu a samani kulu kuriko aho? ²⁷ Ni ani awezaye kudzienjereza maisha kpwa kuhenda wasiwasi, hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga tu? ²⁸ Na kuhusu nguwo, kpwa utu wani muna wasiwasi? Lolani maruwa ga tsakani gameravyo. Tagahenda kazi wala tagashona nguwo, ²⁹ ela nakuambirani, hata Mfalume Selemani mwenye na utajiriwe wosi, kayapambwa vinono dza ruwa mwengarapho. ³⁰ Ee, mwi atu mukuluphirao chidide mwi! Ichikala Mlungu anaweza kupamba nyasi ambazo rero munazona na muhondo zinatiywa moho, dze si zaidi andakuvwikani mwi?”

³¹ “Kpwa hivyo, msitangetange kuamba, mundaryani, mundanwani, wala mundavwalani, ³² Mana gosi higo ni kuendzwa ni atu asiomanya Mlungu, ela Sowe yenu ariye mlunguni anamanya mnalonda vitu hivyo. ³³ Phahi, endzani ufalume wa Mlungu kpwandza na muhende hakiye na go ganjina gosi andakuenjerezani. ³⁴ Phahi msidzitiye wasiwasi kuhusu muhondo, mana muhondo indadzimanya yenye. Tabu za siku mwenga zinatosha kpwa siku hiyo.

* **6:13** 6:13 Vitabu vyanjina vya kare vina seemu iambayo: Mana ufalume, nguvu, na utukufu ni vyako, hata kare na kare. Amina. **6:14** 6:14 Mariko 11:25-26 **6:19** 6:19 Jakobu 5:2-3 **6:29** 6:29 1 Afalume 10:4-7; 2 Nyakati 9:3-6

7

*Kuamula anjina**(Luka 6:37-38,41-42)*

¹ “Msiamule ayawenu, sedze mkaamulwa ni Mlungu. ² Mana vyo ndivyoamula ayawenu, namwi mundaamulwa vivyo. Na chipimo mpimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi. ³ Kpwa utu wani unalola chifusi dzitsoni mwa myao, ela kuona boriti ndzima iriyo mwako dzitsoni? ⁴ Unawezadze kumuamba myao, ‘Hebu nikuuse chifusi mwako dzitsoni,’ na kuno una boriti ndzima mwako dzitsoni? ⁵ Munafiki we! Andza kutuluzza borti iriyo mwako dzitsoni, ndipho undaona vinono hata utuluzze chifusi chiricho dzitsoni mwa myao.

⁶ “Musitsuphire madiya vitu vya Mlungu gasedze gakakung’atani. Piya musitsuphire nguluwe lulu zenu asedze akazivyoa-vyoga.

*Voyani, endzani, pigani hodi**(Luka 11:9-13)*

⁷ “Voyani namwi mundaheha, endzani namwi mundaphaha, pigani hodi namwi mundavugurirwa. ⁸ Mana avoyaye nkuhewa, aenzaye nkuphaha, na apigaye hodi nkuvugurirwa. ⁹ Ni yuphi kahi yenu ambaye mwanawe achimvoya bofulo, andamupha dziwe? ¹⁰ Hebu achimvoya ng’onda andamupha nyoka? ¹¹ Ichikala mwi atu ayi tu, mnamanya kuapha ana enu vitu vinono, dze si zaidi Sowe yenu ariye mlunguni, iye nkuapha vitu vinono osi amvoya. ¹² Vyo mlondavyo atu akuhendereni, namwi ahendereni dza vivyo. Mana higo ndigo mafundzo ga Shariya na Maandiko ga manabii.”

*Anafundzi a kpweli na a handzo**(Luka 13:24; 6:43-44; 13:25-27; 6:47-49)*

¹³ “Mchilonda kuona uzima, humirani ryango mphutsu. Mana mryango uphiyao mohoni ni mpana na njiraye i wazi, nao atu anji ndio aihumirayo. ¹⁴ Ela mryango wa kuinjirira uzimani ni mphutsu na njiraye si rahisi, nao aionao na kuigbwira ni achache.

¹⁵ “Dzimanirireni na manabii a handzo edzao kpwenu kpwa upore dza mang’ondzi ela mwao mioyoni ni mabawa masiru. ¹⁶ Mundaamanya kpwa mahendo gao. Mdzangbweona muhi wa miya ukavyala zabibu, hebu mngololi ukavyala tende? Ng’o! ¹⁷ Phahi, muhi mnono nkuyvala matunda manono, ela muhi mui nkuyvala matunda mai. ¹⁸ Muhi mnono tauweza kuvyala matunda mai, na muhi mui tauweza kuvyala matunda manono. ¹⁹ Chila muhi usiovyalato nkukatwa, ukapigbwa maiyi na kutiywa moho. ²⁰ Phahi, manabii a handzo mundaamanya kpwa mahendo gao.”

²¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Si chila mmwenga aniihaye ‘Bwana, Bwana,’ andakala mmwenga kwenye ufalume wangu, ela ni yuya atimizaye alondago Baba ariye mlunguni. ²² Siku iyo ya hukumu anji andaniamba, ‘Bwana, swino hwatabiri kpwa dzinaro, piya huchituluzza pepo na kuhenda vilineje vinji kpwa dzinaro!’ ²³ Nami nindaambira ching’ang’a, ‘Sikumanyani tse. Niukirani hipha mwi atu ayi!’ ”

²⁴ “Kpwa hivyo, chila mutu asikiraye higa maneno gangu na kugalunga andakala dza mutu wa ikima yedzenga nyumbaye dzulu ya mwamba. ²⁵ Phahi mvula iriphonya, myuho yafurika, na phuto richiipiga hira nyumba. Ela taiyagbwa mana kala ikadzengbwa dzulu ya mwamba. ²⁶ Ela asikiraye maneno gangu na asigalunge andakala dza mutu mzuzu yedzenga nyumbaye difwirini. ²⁷ Phahi mvula iriphonya, myuho yafurika, na phuto richiipiga hira nyumba. Nayo ichigbwa na msindo mkpwulu sana.”

²⁸ Jesu ariphomala kufundza mambo higa, atu osi aangalazwa ni mafundzoye, ²⁹ mana wafundza dza mutu ariye na uwezo, wala si dza alimu a Shariya afundzavoye.

8

*Jesu anaphoza mutu wa mahana**(Mariko 1:40-45; Luka 5:12-16)*

¹ Jesu ariphomala kufundza, watsrerera kula gambani, kuno kundi kulu ra atu kala rinamlunga-lunga. ² Phahi phakala na mutu mmwenga ambaye kala ana mahana.* Mutu hiye wakpwezachita mavwinda mbere za Jesu achimuamba, “Bwana, uchimendza, unaweza kunitakasa.” ³ Naye Jesu wagolosa mkpwonowe achinguta yuya mutu wa mahana, achimuamba, “Ehe! Nalonda, takasika.” Achiphola phapho kpwa

7:2 7:2 Mariko 4:24   7:12 7:12 Luka 6:31   7:19 7:19 Mathayo 3:10; Luka 3:9   7:20 7:20 Mathayo 12:33

7:23 7:23 Zaburi 6:8   7:28 7:28 Mariko 1:22; Luka 4:32   * 8:2 8:2 Mutu wa mahana kala ni najisi, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achiphozwa kala ni akadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu.

phapho. ⁴ Chisha Jesu achimuamba, “Sikiza, usimuambire mutu yeyesi! Ela phiya ukadzionyesse kpwa mlavyadzi-sadaka, na ulavye sadaka ya kutakaswa dza vyologiza Musa, ili ukale ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli.”

*Jesu anaphoza mtumishi
wa mkwulu wa jeshi
(Luka 7:1-10)*

⁵ Badaye, Jesu waphiya mudzi wa Kaperinaumu. Ariphekala ananjira mudzi hinyo, mkwulu wa jeshi ra Chirumi wamlunga achimvoya amterye. ⁶ Achiamba, “Bwana, mtumishi wangu arere hiko kaya kadziweza, analumwa sana mana ana ukongo wa kuphola vilungo.” ⁷ Jesu achimuamba, “Haya nkasikira ndakpweza nimphoze.” ⁸ Ela yuya mkwulu wa jeshi wamuamba, “Bwana, sifwaha kukukaribisha mwangu nyumbani. Nakuvoya ugombe neno tu, na mtumishi wangu andaphola. ⁹ Mana hata mimi ni tsini ya akulu angu, nami nina asikari ambao a tsini yangu. Nchimuamba mmwenga, ‘Phiya phatu fulani!’ Anaphiya; na wanjina nchimuamba, ‘Ndzo!’ Aredza. Piya nchimuamba mtumishi wangu, ‘Henda utu fulani!’ Naye anahenda.”

¹⁰ Jesu ariphomsikira, waangalala na achiaambira hara atu kala anamlunga-lunga achiamba, “Nakuambirani kpweli kukala sidzangbweona mutu ariye na imani dza ihi mumu tsi ya Iziraeli. ¹¹ Nakuambirani kukala atu anji kula mlairo wa dzuwa na mtswero wa dzuwa andakpweza karamuni phamwenga na Burahimu, Isaka na Jakobo kpwenye ufalume wa Mlungu. ¹² Ela nyo Aiziraeli ariotsambulwa ni Mlungu andatsuphiwa kondze jizani ambako andarira na kusaga meno.” ¹³ Naye Jesu achimuamba yuya mkwulu wa jeshi, “Phiya vyako, na indakala uchivyoamini.” Naye mtumishiwe achiphola wakati uho.

*Jesu anaphoza atu anji
(Mariko 1:29-34; Luka 4:38-41)*

¹⁴ Jesu ariphofika nyumbani kpwa Petero, wakpwendakuta mtsedza mchetu wa Petero arere chitandani ana homa. ¹⁵ Wanguta mkwuwono yuya mchetu, na homa richiphola, achiunuka achiandza kumuhumikira. ¹⁶ Iriphofika dziloni wareherwa atu anji okala ana pepho. Naye achiatuluzza pepho kpwa uwezo wa nenore. Piya waphoza atu osi ambao kala ni akongo. ¹⁷ Phahi gosi higa gahendeka ili ritimiye rira neno rogombwa ni nabii Isaya, roamba, “Wahuusira unyonje wehu na makongo gehu.”

*Atu ariolonda kumlunga Jesu
(Luka 9:57-62)*

¹⁸ Phahi Jesu ariphoona kukala borori ra atu rikamzunguluka, waambira anafundzie avuke ng’ambo ya ziya. ¹⁹ Phapho hipho mwalimu mmwenga wa Shariya waphiya kpwa Jesu achendamuamba, “Mwalimu, mino nindakulunga kokosi ndikophiya.” ²⁰ Jesu achimuamba, “Makala gakala winani, na nyama a mapha ana nyumba zao, ela mimi, Mutu Yela Mlunguni, sina phatu pha kuika mbavu.” ²¹ Mwanafundzi wanjina achiamba, “Bwana, niricha kpwandza nkazike baba ndipho nedze nikulunge.” ²² Ela Jesu achimuamba, “Nilunga na ariche atu ambao taamkuluphira Mlungu adzishuulishe na mambo dza higo.”

*Jesu anahuriza phuto
(Mariko 4:35-41; Luka 8:22-25)*

²³ Jesu ariphoinjira dauni, anafundzie amlunga. ²⁴ Ariphekala anaphiya, kpwazuka phuto kali sana hiko ziyani, hata maimbi gachiandza kufwinika dau. Ela wakati gaga ganahendeka, Jesu kala arere. ²⁵ Anafundzie akpwendamlamau, kuno anaamba, “Bwana, hutivyee, hunahoha!” ²⁶ Naye achiaambira, “Mwi utu msioamini, mbona mu aoga?” Phahi waunuka na achidemurira rira phuto na go maimbi, gachihurira hu. ²⁷ Hara atu achiangalala, achizana, “Ni mutu wa viphi yuno ambaye anasikizwa hata ni phuto na maimbi?”

*Jesu anaphoza atu airi ario na pepho
(Mariko 5:1-20; Luka 8:26-39)*

²⁸ Ariphekala ng’ambo ya ziya, uphanda wa tsi ya Agerasi,[†] Jesu wakutana na atu airi ariotuluka kula vikurani. Atu hinyo kala ana pepho na kala anatisha hata taphana ariyekubali kutsupira njira hiyo. ²⁹ Nao achikota kululu achiamba, “Hukakukosani we Mwana wa Mlungu? Dze, ukedzahugayisa kabila ya wakati kufika?” ³⁰ Phephi na phapho kala phana chaa cha nguluwe anji chinaris. ³¹ Phahi hara pepho

amvoya ruhusa Jesu achimuamba, "Ichikala undahulavya mirini mwa hinya atu, hujijize mura nguluweni." ³² Jesu achiaambira, "Haya phiyani." Hara pepho atuluka achendainjira hara nguluwe. Chaa chosi chatserera mairo mteremukoni, chichiinjira ziyani, na nguluwe osi achihoha. ³³ Hara arisa ariphoona hivyo azola kuphiya mudzini, achendasema gosi garigokala gakahendeka na gara goaphaha hara atu okala ana pepho. ³⁴ Phahi atu a mudzi wosi akpwezamlola Jesu, na ariphomuona amvoya auke tsi yao.

9

Jesu anaswamehe dambi

(Mariko 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Phahi Jesu wapanda dau achivuka ziya achiuya kpwao Kaperinaumu. ² Hipo atu amreha mutu wa kuphola vilungo akamlaza chitandani. Naye Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya mkpwongo, "Usiogophe mwanangu! Mana dambizo zikaswamehewa." ³ Jesu ariphogomba vivyo, lola anjina kahi ya nyo alimu a Shariya achiandama kunung'unika chimoyo-moyo kuamba, "Mutu hiyu anagomba kufuru." ⁴ Ela Jesu wamanya maazo gao, achiaua, "Ni kpwa utu wani munaaza mai mwenu mioyoni?" ⁵ Ni rhipi ra rahisi, ni kumuamba mutu, 'Dambizo zikaswamehewa,' hebu ni kuamba, 'Unuka unyendeke?' ⁶ Ela nalonda nikuonyeseni kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, nina uwezo himu duniani wa kuswamehe dambi." Chisha achimuamba yuya mkpwongo, "Unuka, hala chitandacho uphiye kpwako kaya." ⁷ Hiye mkpwongo waunuka, achiphiya kaya. ⁸ Hara atu ariphoona gara, aangelala na achitishirwa. Achimtogola Mlungu yemupha mwanadamu uwezo dza hinyo.

Jesu anatsambula Mathayo

(Mariko 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Jesu ariphokala anaphiya vyakpwe, wamuona mtoza kodi aihwaye Mathayo,* asegere phakpwe ofisini, achimuamba, "Nilunga." Mathayo waunuka achimlunga.

¹⁰ Badaye, Jesu na anafundzie aphiya nyumbani kpwa Mathayo, kpendarya. Na ariphokala asegere anarya phamwenga na atoza kodi na atu anjina anji ariokala achiharirwa kala ni achina-dambi akpwezarya phamwenga nao. ¹¹ Mafarisayo ariphoona higo, achiaua anafundzie, "Mbona mwalimu wenu anarya phamwenga na atoza kodi na achina-dambi?" ¹² Ela Jesu ariphosikira, waamba, "Azima taana haja ya mganga, ela akongo ndio ario na haja ya mganga. ¹³ Haya dzibazeni mafundzo higa ga Mlungu gaambago, 'Nilondacho ni atu akale na mbazi wala si kunipha sadaka bahi.' Mana siyakpwezaiha atu adzionao ana haki, ela nakpwezaiha achina-dambi."

Jesu anauzwa kuhusu kufunga

(Mariko 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Alafu anafundzi a Johana akpweza kpwa Jesu achedza muuza, achimuamba, "Swiswi na Mafarisayo hukufunga, kpwa utu wani anafundzio taafunga?" ¹⁵ Jesu achiamba, "Dze, ajeni a harusini nkukala na sonono wakati bwana arusi a phamwenga nao? Hata! Ela wakati uredza ambapho bwana arusi andauswa asikale phamwenga nao. Hinyo ndio wakati ndiphofunga. ¹⁶ Tsona, takuna ariyeshona chiraka chiphya nguwo ya kare, mana hicho chiraka chichiandza kuuyirana, iyo nguwo ya kare indazidi kuahuka. ¹⁷ Wala uchi muphya tauweza kutiywa viriba vya kare; mana hivyo viriba vindaahuka, uchi umwagike na vyo viriba vindakala tavina mana. Ela uchi muphya utiywa viriba viphya ili uchi na viriba visibanagike."†

Jesu anaphoza mchetu wa mruwo na kufufula mwana wa Jairo

(Mariko 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Jesu ariphokala acheregomba nao, phatsoloka chilongozi mmwenga wa Chiyahudi, achedzamchitira mavwindi mbereze, achimuamba, "Mwanangu mchetu akadosa roho chisambi-sambi, ela uchedzam'bandikira mkpwoonoo, andafufuka." ¹⁹ Phahi Jesu waunuka achiphiya naye, nao anafundzie achimlunga.

²⁰ Ariphokala charoni, mchetu mmwenga, ariyekala mkpwongo wa mruwo‡ kpwa miaka kumi na miiri, wamlunga Jesu ko nyuma achiguta mutse wa nguwoye. ²¹ Mana kala akagomba mwakpwe moyoni, "Nchiguta nguwoye tu, nindaphola." ²² Phahi ariphoguta nyo mutse wa nguwo, Jesu wagaluka, na ariphomuona yuya mchetu

* 9:9 9:9 Dzina ranjina ra Mathayo ni Lawi, (soma Mariko 2:14 na Luka 5:27). 9:10 9:10 Luka 15:1,2 9:13 9:13 a Mathayo 12:7; b Hosea 6:6 † 9:17 9:17 Chiriba ni kama chiburu cha chingo. ‡ 9:20 9:20 Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi.

wamuamba, “Dzitiye moyo, mayo, kpwa sababu ya kunikuluphira, ukaphola.” Mchetu hiye achiphola phapho kpwa phapho.

²³ Alafu Jesu wafika kaya ya yuya chilongozi wa Chiyahudi achiinjira nyumbani. Aripheona apigadzi ngoma za hanga na atu anji anarira kpwa sonono, ²⁴ achiaamba, “Ukani hipha! Mana hiyu msichana kafwere, arere tu.” Ela hara atu achimtseka. ²⁵ Phahi atu osi ariphotuluzwa kondze, Jesu wainjira ndani, achendamgbwira mkpwono yuya msichana, naye achiunuka. ²⁶ Nazo habari hizi zagota lalo zima.

Jesu anaphoza vipofu airi

²⁷ Jesu waphiya vyakpwe na himo njirani walungbwa-lungbwa ni vipofu airi ariokala anakota kululu, “Mwana wa Daudi,[§] huonere mbazi!” ²⁸ Jesu ariphoinjira nyumbani, hara vipofu airi amlunga ko ndani, naye Jesu achiaua, “Dze, munakuluphira kukala nina uwezo wa kukuphozani?” Nao achiaamba, “Ehe, Bwana.” ²⁹ Ndipho Jesu achiaguta matso, kuno anaamba, “Navikale kulengana na kuluphiro renu.” ³⁰ Matso gao gavuguka achiona. Jesu waakahaza kpwa usiru, “Msimuambire mutu yeyesi dzambo hiri!” ³¹ Ela nyo auka na achendagoteza habari za Jesu tsi ndzima.

Jesu anaphoza bwibwi

³² Hara atu airi ariphokala anauka, atu anjina amreha mutu yekala ni bwibwi, mana kala ana pephe. ³³ Phahi Jesu wamtuluzwa yuya pephe, naye yuya bwibwi achiandza kugomba. Atu anji aangelala, achiaamba, “Dzambo dza hiri tahudzangbweriona kahi ya tsi ya Iziraeli.” ³⁴ Ela Mafarisayo achiaamba, “Anatuluzwa pephe kpwa uwezo wa mkpwulu wa pephe.”

Jesu anaonera atu mbazi

³⁵ Jesu wanyendeka midzi na vidzidzi vyosi vya seemu hiyo. Wakala achifundza ndani ya masinagogi na kutangaza habari nono kuhusu utawala wa Mlungu, kuno anaphoza chila aina ya makongo na unyonje. ³⁶ Phahi aripheona go makundi ga atu, waonera mbazi kpwa sababu kala ana wasiwasi na kala taamany aahendedze, dza mang’ondzi gasigo na mrisa. ³⁷ Chisha achiaambira anafundzie, “Mavuno ni manji ela avunadzi ni achache. ³⁸ Phahi, mvoyeni Mlungu, Bwana mchina-munda, ahume ahendadzi-kazi zaidi edze avune.”

10

Madzina ga anafundzi kumi na airi

a Jesu

(Mariko 3:13–19; Luka 6:12–16)

¹ Jesu waiha anafundzie kumi na airi achiapha uwezo wa kutuluzwa pephe, na kuphoza chila aina ya makongo na unyonje. ² Higa ndigo madzina ga hara mitume kumi na airi. Kpwanza ni Simoni, ambaye dzina ranjina ni Petero, na nduguye Andrea, Jakobo mwanangbwa wa Zebedayo, na nduguye Johana, ³ Filipu na Batholomayo, Tomasi na Mathayo yekala mtoza kodi, Jakobo mwana wa Alifayo, na Thadayo, ⁴ Simoni ambaye piya kala achiihwa “Mpiganiadzi Uhuru”, na Juda Isikarioti ambaye mwisho wamsalata Jesu.

Jesu anahuma anafundzie

kumi na airi

(Mariko 6:7–13; Luka 9:1–6)

⁵ Jesu waahuma hara anafundzie kumi na airi, achialagiza achiaamba, “Musiphiye majimbo ga atu asiokala Ayahudi, wala msiinjire midzi ya Asamariya, ⁶ ela phiyani kpwa atu a Iziraeli, ariangamika dza mang’ondzi. ⁷ Mphiya pho tangazirani atu hivi, ‘Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi kpwedzatawala atue.’ ⁸ Kaphozeni akongo a mahana na akongo anjina, kafufuleni ariofwa, na kutuluzwa pephe. Mwaahewa bure kpwa hivyo kalavyeni bure. ⁹ Wakati munaphiya msihale pesa yoyosi, ¹⁰ mkoba, nguwo yanjina, virahu vya kugaluzwa wala bakora. Mana muhendadzi-kazi ni lazima ahewe chakuryache.

¹¹ “Chila muinjirapho mudzi ama chidzidzi, endzani ndiyekukaribishani msagale naye hadi mundiphouka. ¹² Muinjirapho nyumbani mwa enyezi enu, alamuseni. ¹³ Na ichikala achina-nyumba iyo anafwaha, phahi amani yenu naikale phamwenga

§ 9:27 9:27 Manage ni chivyazi cha Mfalume Daudi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. 9:34 9:34 Mathayo 10:25; 12:24; Mariko 3:22; Luka 11:15 9:35 9:35 Mathayo 4:23; Mariko 1:39; Luka 4:44 9:36 9:36 Isabu 27:17; 1 Afalume 22:17; 2 Nyakati 18:16; Ezekieli 34:5; Mariko 6:34 9:37 9:37 Luka 10:2 10:10 10:10 1 Akorintho 9:14; 1 Timothi 5:18

nao. Ela ichikala taafwaha, phahi amani yenu indakuuyirani. ¹⁴ Mchikosa mutu wa kukukaribishani hebu wa kukuphundzani, tulukani nyumba au mudzi hinyo. Wakati munatuluka, kukutani vumbi ra mwenu maguluni kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphundzani. ¹⁵ Nakuambirani kpweli kukala, siku ya uamuli atu a mudzi hinyo andatiywa adabu kali kuriko hira ndiyophaha atu a midzi ya Sodoma na Gomora.”

Mateso ndigokpweza

(*Mariko 13:9-13; Luka 21:12-17*)

¹⁶ “Phundzani! Nakuhumani mphiyeye, namwi mundakala dza mang’ondzi gaphiyago kahi ya mabawa. Kpwa hivyo kalani erevu dza nyoka na a pole dza njija. ¹⁷ Dzimanyirireni na atu dza hinyo, mana andakuphirikani mkashitakiwe mbere ya vilongozi a chidini, na andakuchapani viboko ndani ya masinagogi gao. ¹⁸ Namwi mundagbwirwa mphirikpwe mbere za atawala na afalume kpwa sababu yangu, ili mphahwe kunishuhudiya kpwa atu hinyo na atu asio kala Ayahudi. ¹⁹ Na munaphogbwirwa na kuphirikpwa mbere zao, msitangetange ra kpwendagomba wala ndivyogomba. Gosi ga kugomba mundaheba wakati uchifika. ²⁰ Kpwa sababu si mwimwi mudiogomba, ela Roho wa Sowe yenu ariye mwenu mioyoni.

²¹ “Mutu andafyakatsira nduguye aolagbwe, baba andamfyakatsira mwanawe, nao ana andaagalukira avyazi aho aafyakatsire ili aolagbwe. ²² Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu. Ela ndiyevumirira hadi mwisho andaokolwa. ²³ Mchiteswa ni atu a mudzi mmwenga, ukani mphiyeye mudzi wanjina. Mana nakuambirani kpweli tamundamala midzi yosi ya Iziraeli kabila ya mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuuya.

²⁴ “Mwanafundzi kamshinda mwalimuwe, wala mtumishi kushinda tajiriwe. ²⁵ Phahi mwanafundzi naatosheke kukala dza mwalimuwe, na mtumishi dza tajiriwe. Ichikala mkpwulu wa nyumba anaihua Belizebuli,* dze hara atue, taandaihua na madzina mai zaidi?

Ogophani Mlungu macheye

(*Luka 12:2-7,8-9,51-53; 14:26-27*)

²⁶ “Kpwa hivyo msigophe atu, mana takuna chochosi chofwitsika ambacho tachindamanyikana wazi, wala takuna dzambo ra siri ambaro tarindamanyikana. ²⁷ Mambo ninagokuambirani jizani gagombeni mutsi, na muambirwago pokopoko gatangazeni mbere za atu. ²⁸ Msigophe atu aolagao mwiri bahi, ela taaweza kuolaga roho. Baha kumuogopha Mlungu awezaye kubananga mwiri phamwenga na roho mohoni. ²⁹ Mnamanya kala mberya airi anaguzwa rahisi. Ela takuna hata mberya mmwenga awezaye kufwa bila ya ruhusa ya Sowe yenu. ³⁰⁻³¹ Hata nyere zenu za vitswani zosi Mlungu anazimanya isabuye. Phahi, msigophe, mana mwimwi muna samani zaidi kuriko mberya anji!

³² “Yeyesi ndiyedzimanyisa wazi mbere za atu kala ni mfuasi wangu, nami piya nindamkubali mbere za Baba ariye mlunguni. ³³ Ela ndiyenitsamalala mbere za atu, nami piya nindamtsamalala mbere za Baba ariye mlunguni.

³⁴ “Msione kukala nakpwezdahenda atu aelewane himu duniani. Sedzerereha maelewano, ela nakpwezdareha kondo. ³⁵ Mana nakpwezdazanya mutu na ise, mwana mchetu na nine, na mkpwaza-mwana na nine-vyala. ³⁶ Maadui ga mutu ni atu a nyumbaye mwenye. ³⁷ Mutu amendzaye ise ama nine zaidi kuriko mimi kafwaha kukala mwanafundzi wangu. Amendzaye mwanawe zaidi kuriko mimi kafwaha kukala mwanafundzi wangu. ³⁸ Tsona asiyekala tayari kugaya na kunilunga, kafwaha kukala mfuasi wangu. ³⁹ Mutu amendzaye maishage himu duniani andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu yangu, andagaokola.

Tuzo

(*Mariko 9:41*)

⁴⁰ “Ndiye kuphokerani ananiphokera mimi, na aniphokera, anamphokera hiye ariyenihuma. ⁴¹ Aphokera nabii kpwa kukala anamanya mjeni ni nabii, andaphokera

10:14 10:14 Mahendo 13:51   **10:15** 10:15 Mathayo 11:24; Mwanzo 19:24-28   **10:15** 10:15 Luka 10:4-12
10:16 10:16 Luka 10:3   **10:17** 10:17 Mariko 13:9-11; Luka 12:11-12; 21:12-15   **10:21** 10:21 Mariko 13:12; Luka 21:16   **10:22** 10:22 Mathayo 24:9-13; Luka 21:17; Mariko 13:13   **10:24** 10:24 Luka 6:40; Johana 13:16; 15:20   **10:25** 10:25 Mathayo 9:34; 12:24; Mariko 3:22; Luka 11:15   * **10:25** 10:25 Belizebuli ni dzina ranjina ra Shetani.   **10:26** 10:26 Mariko 4:22; Luka 8:17   **10:33** 10:33 2 Timothi 2:12   **10:35** 10:35 Mika 7:6   **10:38** 10:38 Mathayo 16:24; Mariko 8:34; Luka 9:23   **10:39** 10:39 Mathayo 16:25; Mariko 8:35; Luka 9:24; 17:33; Johana 12:25   **10:40** 10:40 Luka 9:48; 10:16; Johana 13:20; Mariko 9:37

tuzo ra nabii. Aphokeraye mutu wa haki kpwa kukala anammanya ni mutu wa haki, andaphokera tuzo ra mutu wa haki. ⁴² Mutu ndiyemupha angaa chikombe cha madzi ga kunwa mmwengawapho wa afuasi hinya ambao si muhimu, ela kpwa sababu ni mfuasi wangu, nakuambirani kpweli andatuzwa.”

11

¹ Jesu ariphomala kulagiza anafundzie kumi na airi, wauka achendafundza na kutangazira atu a midzi yanjina ya Galilaya ujumbewe.

*Johana M'batizadzi
anahuma anafundzie
(Luka 7:18-35)*

² Phahi, wakati hinyo Johana kala a jela. Aripfosikira mambo gahendwago ni Masihi, wahuma anafundzie ³ akamuuze, “Dze, we ndiwe iye huriye kala hunamgodzera, hebu hugodze mutu wanjina?” ⁴ Na Jesu achiajibu achiamba, “Phiyani mkamsemurire Johana mchigogasikira na kugaona: ⁵ Vipofu anaona, viswere ananyendeka, akongo a mahana anaphozwa, masito anasikira, atu a kufwa anafutulwa, na achiya anasemurirwa habari nono kula kpwa Mlungu. ⁶ Tsona muambireni kukala mutu yeyesi asiye na wasiwasi nami waajaliwa.”

⁷ Anafundzi a Johana ariphokala anauka, Jesu wagomba na rira borori ra atu kuhusu Johana, achiamba, “Mriphophiya weruni kpwendampfundza Johana, kala munaona myaonani? Dze, mwakpwendalola nyasi zizugbwavyo ni phuto? ⁸ Ichikala sio hivyo, sambi kala mchalolani? Hebu kala mchalola mutu wa kuvwala nguwo nono? Hata! Atu avwalao nguwo nono akala madzumba ga chifalume. ⁹ Haya niambirani, kala mchalolani? Kala mchalola nabii? Ehe! Ni kpweli kabisa, tsona nakuambirani iye ni zaidi ya nabii. ¹⁰ Iye ndiye ambaye Maandiko gaandikpwa kumuhusu, gaambago, ‘Nindatanguliza muhumba wangu mberezo, ambaye andakutengezera njirayo.’

¹¹ “Nakuambirani kpweli kukala, takudzangbwetsembuka mutu kahi ya anadamu osi ariye muhimu kuriko Johana M'batizadzi. Ela mutu yeyesi ariye mfuasi wangu, hata yuya wa tsini kabisa kwenye utawala wa mlunguni ni mkpwulu kuriko Johana.

¹² “Hangu Johana M'batizadzi aandze kusemurira neno ra Mlungu na kubatiza atu hadi sambi, ujumbe kuhusu utawala wa Mlungu unapingbwa sana na hinyo apindzani anahenda chadi cha kuuangamiza. ¹³ Mana kabila ya Johana kpwedza, manabii osi na Shariya za Musa zatabiri kuhusu wakati hinyo. ¹⁴ Na ichikala mundakubali, phahi Johana ndiye Elija yetabiriwa ni manabii kukala andauya. ¹⁵ Ariye na masikiro, naasikire!”

¹⁶ Jesu waenderera kuamba, “Ela ni ndaafwananisha na chitu chani atu a siku hizi? Aho ni dza anache asegero cheteni analaumu kundi ranjina:

¹⁷ ‘Hwakupigirani ngoma za arusi,
ela tamfwihire.

Huchikupigirani ngoma ya chifudu,
ela tamkarira.’

¹⁸ “Johana ariphokpwedza, wafunga na kanwere uchi, na atu kala achimuamba, ‘Pepho ana koma.’ ¹⁹ Nriphokpwedza mimi, Mutu Yela Mlunguni, narya na kunwa, nao atu ananamba, ‘Mloleni, hiye mroho na mlevi, msena wa atoza kodi na achina-dambi anjina!’ Ela ikima ya Mlungu nkuhakikishwa kala ni kpweli kpwa mahendo ga atue.”

*Midzi isiyokuluphira
(Luka 10:13-15)*

²⁰ Phahi Jesu waandza kulaumu atu a midzi ambayo wahenda vlinje vinji, kpwa sababu taayatubu dambi zao. ²¹ Achiamba, “Shaka hiro, mwi atu a midzi ya Korazini na Bethisaida! * Mana kala vlinje vyohendwa kwenye, vyahenderwa atu a midzi ya Tiro na Sidoni, atue angekala atubu chitambo, akavwala magunia na kudzisaka ivu kuonyesa akatubu. ²² Ela nakuambirani kukala siku ya hukumu mwimwi mundaphaha uamuli mkali kuriko ya atu a Tiro na Sidoni. ²³ Na mwi atu a Kaperinaumu, dze mundadzikarya hadi mfike mlunguni? Hata! Mundatserezwa hadi kuzimu, mana kalapho vlinje

11:5 11:5 Isaya 35:5-6; 61:1 **11:10** 11:10 Malaki 3:1 **11:12** 11:12 Luka 16:16 **11:14** 11:14 Malaki 4:5; Mathayo 17:10-13; Mariko 9:11-13 **11:21** 11:21 Isaya 23:1-18; Ezekieli 26:1-28:26; Joeli 3:4-8; Amosi 1:9-10; Zakariya 9:2-4

* **11:21** 11:21 Jesu anafwananisha atu a midzi ya Chiyahudi na atu a midzi ya atu asiokala Ayahudi (Tiro, Sidoni na Sodoma), ambao kala anamanyikana kpwa uyi wao. **11:23** 11:23 Isaya 14:13-15; Mwanzo 19:24-28

vyohenderwa mwimwi vyahendwa mudzi wa Sodoma, phahi mudzi hinyo ungekala uchereko. ²⁴ Ela nakuambirani kukala siku ya uamuli, mwimwi mundaphaha uamuli mkali kuriko ya atu a Sodoma.”

Ndzoni kpwangu mwedze muoye
(Luka 10:21-22)

²⁵ Wakati hinyo Jesu waamba, “Baba Mlungu, Bwana wa dzulu mlunguni na duniani, nakushukuru kpwa sababu waafwitsa atu a ilimu na marifwa mambo higa na uchiang’azira atu akuluphirao dza anache. ²⁶ Ehe, ni sawa Baba, mana hivyo ndivyo vyokuhamira. ²⁷ Baba wanipha uwezo wa mambo gosi. Takuna mutu ammanyaye Mwana isiphokala Baba, wala takuna ammanyaye Baba Mlungu isiphokala Mwana na mutu yeyesi ambaye Mwana nkumtsambula kumfwenurira.

²⁸ “Ndzoni kpwangu mwimwi mosi mgayao na kuremererwa ni mizigo miziho, nami nindakuoyezani. ²⁹ Gbwirani mzigo wangu na mdzifundze kula kpwangu; mana mimi ni mpole na wa mbazi, namwi roho zenu zindaoya. ³⁰ Mana mafundzo gangu ga rahisi,† na mzigo wangu tauremera.”

12

Kuhusu Siku ya Kuoya

(Mariko 2:23-28; 3:1-6; Luka 6:1-11)

¹ Wakati uho, Jesu na anafundzie atsapira minda ya nganu Siku ya Kuoya. Phahi hara anafundzie kala ana ndzala na achikala anakata masuche ga nganu, achigaphulula na kurya. ² Ela Mafarisayo ariphoona gara gahendekago amuamba Jesu, “Lola! Anafundzio anahenda dzambo ambaro si shariya kpwehu swiswi Ayahudi kuhendwa Siku ya Kuoya.”*

³ Jesu achiaua, “Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume Daudi na ayae ariphosikira ndzala? ⁴ Wainjira hema ra kumuabudu Mlungu achendarya mabofulo gotengbwa kpwa kazi ya Mlungu. Chishariya, iye na ayae kala taaruhusiwa kugarya isiphokala alavyadzi-sadaka bahi. ⁵ Hebu tamdzangbwesoma kukala alavyadzi-sadaka nkuhenda kazi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu Siku ya Kuoya? Wakati anahenda hivyo nkukala anavundza shariya, ela taayaisabiwa kukala na makosa. ⁶ Phahi nakuambirani kukala hipha phana mkpwulu kuriko Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ⁷ Kala mnamanya mana ga Maandiko higa, ‘Nilondacho ni atu akale na mbazi wala si kunipha sadaka bahi,’ msingeamula asio na makosa. ⁸ Mana, Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo wa mambo gosi ga Siku ya Kuoya.”†

⁹ Chisha Jesu wauka hipho na achendainjira sinagogi ra nyo Mafarisayo. ¹⁰ Mo ndani kala muna mutu wa kufuwa mkpwono. Na kpwa kukala hara Mafarisayo kala anaenda chizigbwa cha kumshitakira Jesu, amuua, “Dze, ni shariya kuphoza mutu Siku ya Kuoya?” ¹¹ Ela Jesu achiaua, “Ni ani kahi yenu ambaye ng’ondzire richigbwa dibwani Siku ya Kuoya karituluzi? ¹² Sambani ni yuphi ariye na mana zaidi, mutu hebu ng’ondzi? Phahi ni shariya kumuhendera mutu mambo manono Siku ya Kuoya.” ¹³ Chisha wamuamba yuya mutu, “Golosa mkpwonoo.” Naye achiugolosa uchikala mzima dza hura wanjina. ¹⁴ Hipho Mafarisayo atuluka kondze na achendapanga njama na ndivyo muolaga Jesu. ¹⁵ Ela ye wamanya mipango yao na achiuka hipho.

Atu anji amlunga-lunga naye achiuphoza atu osi ariokala akongo; ¹⁶ chisha achiaonya asimuambire mutu yeyesi kukala iye ni ani. ¹⁷ Phahi wahenda hivi ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni nabii Isaya:

¹⁸ “Lola ye mtumishi wangu yemtsambula,
nammendza sana na moyo wangu unahamirwa kpweli-kpweli.

Naye nindamupha Roho wangu,
na andatangaza uamuli wa haki kpwa mataifa gosi.

¹⁹ Kandalumbana na mutu wala kukota kululu,
tsona kandatangaza na hoyo barabarani.

11:24 11:24 Mathayo 10:15; Luka 10:12   **11:27** 11:27 Johana 1:18; 3:35; 10:15   **11:29** 11:29 Jeremia 6:16

† **11:30** 11:30 Chiyunani chinaamba gogolo rangi.   **12:1** 12:1 Kumbukumbu 23:25   * **12:2** 12:2 Shariya za Musa kala zinaruhusu atu kuphulula nganu wakati anatsupa na minda ya atu anjina (soma Kumbukumbu 23:25.) Mafarisayo atsukirwa kpwa sababu anafundzi a Jesu kala anahenda kazi ya “kuvuna”, ambayo ni mwengayapho ya malagizo mirongo mine na tisiya ambago kala taaruhusiwa kugahenda siku ya kuoya (soma Kutsama 20:8-11; 34:21 na Kumbukumbu 5:12-15.)   **12:3** 12:3 1 Samueli 21:1-6   **12:4** 12:4 Alawi 24:9   **12:5** 12:5 Isabu 28:9-10

12:7 12:7 Mathayo 9:13; Hosea 6:6   † **12:8** 12:8 Chiyunani chinaamba, ni Bwana wa siku ya Kuoya.   **12:11**

12:11 Luka 14:5   **12:18** 12:18 Isaya 42:1-4

²⁰ Mwandzi uchiochetuka, kanda uvundza. Na taa itakayo kufwa, kanda zimya, naye andaenderera vivyo hadi ndiphohenda haki itawale;

²¹ na kutsupira dzinare, atu asio kala Ayahudi andamkuluphira iye.”

Jesu ana nguvu kumshinda Shetani
(Mariko 3:20-30; Luka 11:14-23; 6:43-45)

²² Phahi, Jesu wareherwa mutu yekala na pepho zomuhenda chipofu na bwibwi. Achimphoza hata achiandza kugomba na kuona. ²³ Atu osi okala hipho aagalala, achiamba, “Dze, akale yuno ndiye Mwana wa Daudi?” ²⁴ Ela Mafarisayo ariphosikira swali hiro, aamba, “Mutu hiyu anatuluza pepho kpwa uwezo wa Belizebuli, mkpwulu wa pepho.”

²⁵ Jesu wamanya maazo gao, ndipho achiaambira, “Tsi yoyosi ambayo vilongozie anapingana, tsi iyo taindadumu, tsona mudzi wowosi ama nyumba iganyanayo makundi kupingana, nkutsamuka. ²⁶ Ichikala Shetani anatuluza Shetani myawe, hino inaonyesa kukala ufalumewe ukadziganya. Phahi kpwa kpweli ufalume hinyo taundaweza kudumu. ²⁷ Sambu mino ichikala ninatuluza pepho kpwa uwezo wa Belizebuli, mkpwulu wa pepho osi, dze afuasi enu nkutuluza pepho kpwa uwezo wa ani? Phahi afuasi enu ndio ndiokuamulani. ²⁸ Ela kpwa kukala ninatuluza pepho kpwa uwezo wa Roho wa Mlungu, phahi manyani kukala ufalume wa Mlungu ukedza kpwenu. ²⁹ Mana, takuna mutu awezaye kuinjira nyumba ya mutu wa mkpwotse ili amfute malize, isiphokala kpwandza, amfunge mikowa yuya mutu wa mkpwotse ndipho amfute malize.

³⁰ “Yuya ambaye ka uphande wangu, manyani ananipinga; na iye ambaye tahukusanya phamwenga, manyani anatsamula. ³¹ Kpwa hivyo nakuambirani, atu andaswamehewa chila dambi na kufuru, ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu kandaswamehewa bii! ³² Piya, yeyesi ndiyegomba maneno kunipinga mimi, Mutu Yela Mlunguni, andaswamehewa; ela ndiyegomba maneno kumpinga Roho Mtakatifu kandaswamehewa, hipha sambu na wakati wedzao.”

³³ Jesu achienderera kugomba, achiamba “Mchiroroma muhi vinono mundaphaha matunda manono, ela msiphouroroma vinono, mundaphaha matunda mai. Mana muhi nkumanyikana kpwa matundage. ³⁴ Mwi ana a nyoka! Mnawezadze kugomba manono ichikala mwi enye mu ayi? Mana mutu nkugomba gachigoodzala mwakpwe moyoni. ³⁵ Mutu mnono nkutuluza manono kula kpwa akibaye nono na mutu mui nkutuluza mai kula kpwa akibaye mbii. ³⁶ Phahi nakuambirani kukala siku ya kuamula atu andalazimika kueleza kuhusu chila neno risirofwa arirogomba. ³⁷ Mana manenogo manono gandakuhenda uamulwe kukala wa haki, na manenogo mai gandakuhenda uamulwe kala una makosa.”

Jesu anarema kuhenda chilinje
(Mariko 8:11-12; Luka 11:29-30)

³⁸ Chisha alimu anjina a Shariya na Mafarisayo anjina amuamba Jesu, “Mwalimu hunalonda huone ishara ya chilinje kula kpwako kuonyesa uwezoo.” ³⁹ Ela achiaambira, “Mwimwi chivyazi cha atu ayi msiokala aaminifu! Mnalonda ishara! Hata! Tamundaonyeswa isiphokala iratu yohenderwa nabii Jona. ⁴⁰ Mana viratu Jona arivyokala siku tahu, usiku na mutsi, ndanini mwa dzing’onda kulu, ndivyo piya mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakala kuzimu siku tahu, usiku na mutsi. ⁴¹ Siku ya uamuli, atu a Ninawi andaima phamwenga na atu a chivyazi hichi, nao andachishitaki kpwa makosa gao. Mana atu a Ninawi atubu dambi zao kpwa sababu ya mahubiri ga Jona, ela sambu, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Jona. ⁴² Vivyo hivyo siku hiyo, malikia wa kula tsi ya Mwakani andaima phamwenga na atu a chivyazi hichi, naye andachishitaki kpwa makosa gao. Mana wala pembe ya dunia kpwedzaphundza maneno ga marifwa ga Selemani, ela sambu, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Selemani.”

Mutu auyirwaye ni pepho
(Luka 11:24-26)

⁴³ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Pepho achintuluka mutu, nkuphiya weruni achaendza phatu pha kuoya. Ela asiphophaha, ⁴⁴ nkudziamba, ‘Nindauya kpwangu nyumbani kpwa kare nrikola.’ Phahi achedzakuta phara phatu ni pahuphu, phaphyerwa na chila chitu chaikpwato, ⁴⁵ chisha nkuphiya achahala pepho ayae sabaa ayi zaidi kuriko iye, na achamuinjira yuya mutu na akaishi himo. Hipho, hali ya yuya

mutu nkukala mbii zaidi kuriko hira ya mwandzo. Na hivyo ndivyo ndivyokala atu a chivyazi hichi chii.”

Udugu wa kpweli

(Mariko 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Na ariphokala acheregomba na hara atu, nine na nduguze a chilume a Jesu akpwezdaima kondze, mana kala analonda kubisha naye. ⁴⁷ Phahi mutu fulani ariyekala hipho wamuamba Jesu, “Bwana! Mayoo na enenu aimire kondze analonda kubisha nawe.” ⁴⁸ Ela wamuamba yuya mutu, “Mayo ni ani? Na enehu ni aph?” ⁴⁹ Phahi waoloha anafundzie, na achiamba, “Lolani, hinya ndio mayo na enehu!” ⁵⁰ Mana yeyesi ahendaye alondago Baba ariye mlunguni, ndiye mwenehu na mayo.”

13

Ndarira ya mkurima

(Mariko 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Siku iyo-iyu, Jesu watuluka himo nyumbani na achiphiya kanda-kanda ya ziya ra Galilaya, ambako wakpwendasagala achifundza atu. ² Sambu kpwela vira umati mkpwwulu kala ukamzunguluka, wapanda dauni achisagala. Nao atu osi achiima kanda-kanda ya ziya. ³ Naye achiaambira mambo manji kpwela ndarira.

“Phundzani! Mkurima mmwenga waphiya kpwakpwe mundani kpwendakumbira mbeyu. ⁴ Ariphokala anakumbira, mbeyu zanjina zagbwa njirani, zichitsotwa ni nyama a mapha. ⁵ Mbeyu zanjina zagbwa dzulu ya mawe kokala na mtsanga mchache. Zichimera upesi, kpwela sababu mtsanga kala sio munji. ⁶ Ela kuriphokala na dzuwa kali, hira mimea yanyala, ichifwa kpwela vira miziye kala i dzulu-dzulu. ⁷ Mbeyu zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya. Phokala zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-lingbwa ni hira miya. ⁸ Mbeyu zanjina zagbwa mtsanga wa nguvu, zichikulato na zichivyala masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina ga tembe mirongo sita na ganjina hata ga tembe gana.” ⁹ Chimarigizo Jesu waamba, “Ariye na masikiro, naasikire!”

Sababu ya Jesu kuhumira ndarira

(Mariko 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Chisha anafundzi aphiya kpwela Jesu na achendamuuza, “Kpwela utu wani uchigomba na atu hinyo unahumira ndarira?” ¹¹ Jesu waajibu achiamba, “Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za ufalume ambao Mlungu wanipha, ela hano ayawenu taayaajaliwa. ¹² Mana yeyesi ariye na chitu na kuchihumira andaenjerewa akale na vinji. Ela ariye kana chitu, hata cho chidide aricho nacho andafutwa. ¹³ Ndiyo mana nagomba nao na ndarira, kpwela sababu ana matso ela taaona, ana masikiro ela taasikira, wala taaelewa. ¹⁴ Nao utabiri wa nabii Isaya unatimiya, uambao, ‘Kusikira mundasikira, ela tamundaalewa, na kulola mundalola, ela tamundaona.

¹⁵ Mana mioyo yao ikakala mifu, aziba masikiro gao, akafwinya matso gao, asedze akaona na go matso gao, akasikira na go masikiro gao, akaelewa na yo mioyo yao, asedze akanigalukira, nami nikaaphoza.’

¹⁶ ‘Ela baha mwimwi, mana matso genu ganaona na masikiro genu ganasikira. ¹⁷ Nakuambirani kpweli kukala manabii anji na atu a haki anji aaza kuona mgaonago mwimwi ela taagaonere, piya achiaza kusikira higa msikirago mwimwi ela taaya-gasikira.

Jesu anaeleza mana ya ndarira ya mkurima

(Mariko 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ “Phahi, phundzani mana ya ndarira ya mkurima. ¹⁹ Mutu asikirapho neno kuhusu ufalume wa Mlungu na asiuelewe, ni kukala Shetani akedza akahala chira chophandwa mwakpwe moyoni. Hinyu ni mfwano wa mbeyu yogbwa njirani.” ²⁰ Mbeyu iriyogbwa

dzulu ya mtsanga wa tsangalawe, kokala na mtsanga mchache ni dza mutu asikiraye ujumbe na mara mwenga akauphokera na raha. ²¹ Ela neno hiro tarimenya ndani, mana mutu hiyu kurigbwira kpwa muda tu. Tabu na mateso ganaphozuka kpwa sababu ya hiro neno, nkuricha kuamini mara mwenga. ²² Zira mbeyu zirizogbwa kpwenye miya, ni mfwano wa mutu asikiraye neno, ela mambo ga dunia, na tamaa za mali nkpwedzalingalinga rira neno hata rikakala tarivyala. ²³ Zira mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni mfwano wa mutu asikiraye neno chisha akarielewa. Naye nkuvyala matunda, dza viratu mbeyu vyovyala masuche ga tembe gana, ganjina tembe mirongo sita na ganjina mirongo mihahu.”

Ndarira ya nganu na mbondo

²⁴ Jesu waambira atu ndarira yanjina, achiamba, “Ufalume ambao Mlungu wanipha unaelezwani ni ndarira hino. Mutu mmwenga waphanda mbeyu nono mwakpwe mundani. ²⁵ Usiku mmwenga, wakati chila mmwenga kala arere, kpwakpwe adui wa yuya mutu achedzaphanda mbondo mo murimo na nganu na achiphiya vyakpwe. ²⁶ Phahi nganu iriphokula na kuandza kulavya masuche, mbondo nazo zaandza kuonekana. ²⁷ Atumwa a yuya mchina-munda aphiya kpwakpwe, achendamuamba, ‘Bwana, hwakuphandira mbeyu nono mura mundani, vino zira mbondo zalaphi?’ ²⁸ Yuya mchina-munda achiamba, ‘Hiye yehenda hivyo ni adui.’ Alafu hara atumwa achimuamba, ‘Dze, hukazing’ole?’ ²⁹ Naye achiaambira, ‘Hata, msihende hivyo, mana mng’olapho mbondo munaweza kung’ola nganu piya. ³⁰ Ziricheni zikule phamwenga na nganu hadi wakati wa kuvuna. Alafu nindaambira ahendadzi-kazi akusanye mbondo azifunge mabutsa-mabutsa na azitiye moho, ndipho ahale hira nganu ayiike chitsagani mwangu.’ ”

Ndarira ya tembe ya mgandi

(Mariko 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Jesu waambira atu ndarira yanjina, achiamba, “Ufalume ambao Mlungu wanipha ni dza tembe ya mgandi, ambayo mutu mmwenga waitsupha mwakpwe mundani. ³² Hata dzagbwe tembe yenye ni ndide kuriko mbeyu zosi, ela ichimera inakala muhi mkpwwulu sana, hata nyama a mapha akadzenga nyumba zao dzulu ya zira pandaze.”

³³ Jesu piya wahumira ndarira hino kuambira atu kukala, “Ufalume ambao Mlungu wanipha ni dza hamira chache ambayo mchetu waitiya unгани, na unga wosi pishi tahu uchiyumuka.”

³⁴ Jesu wagomba na umati wa atu mambo higa gosi kpwa kuhumira ndarira. Nako takuna neno hata mwenga arirogomba bila kuhumira ndarira. ³⁵ Higa gahendesha Maandiko gatimiye gaambago:

“Nindagomba namwi kpwa kuhumira ndarira.

Nindaeleza mambo garigofwitswa hangu dunia iriphoumbwa.”

*Jesu anaeleza anafundzie
mana ya ndarira hino*

³⁶ Jesu ariphorichana na rira kundi ra atu, wainjira nyumbani. Chisha anafundzie achendamuamba, “Tafadhali huambire mana ga mbondo himo mundani.”

³⁷ Phahi Jesu waambira, “Mkurima yephanda zira mbeyu nono ni mimi, Mutu Yela Mlunguni. ³⁸ Nao munda ni dunia, nazo zira mbeyu nono ni hara amukuluphirao Muokoli yela kpwa Mlungu; mbondo nazo ni hara alongozwao ni Shetani. ³⁹ Yuya adui ariyephanda mbondo ni Shetani. Mavuno ni wakati wa mwisho wa dunia, nao avunadzi ni malaika.

⁴⁰ “Viratu mbondo ikusanywavyo na kutiywa moho, ndivyo ndokala siku ya mwisho.

⁴¹ Mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya kutawala dza mfalume nindahuma malaika angu, akusanye kula ufalume wangu osi ariohenda dambi na osi ariosababisha anjina kuhenda dambi. ⁴² Nao andatuphiwa ziya ra moho, ambako andarira na kusaga meno.

⁴³ Ela hinyo a haki andang’ala dza dzuwa kpwenye ufalume wa Ise yao. Ariye na masikiro, naasikire!

*Ndarira za amana
na dziwe ra samani kulu*

⁴⁴ “Nindakuelezani vira ambavyo mutu anaweza kukubali ukpwele kunihusu na kukala mmwenga katika ufalume ambao Mlungu wanipha. Mutu mmwenga waona amana yokala ikafwitswa mundani, na achiona baha aifwitse zaidi. Na kpwa raha ariyokala nayo wakpwendaguza chila chitu arichokala nacho, achedzagula hura munda. ⁴⁵ Tsona, utawala wa Mlungu unafwanishwa na mutu mmwenga yekala anahenda

bishara ya mawe ga samani. ⁴⁶ Siku mwenga wakpwendaona dziwe ra samani kulu sana. Phahi, wauya achendaguza chila chitu arichokala nacho, achedzarigula rira dziwe!

Ndarira ya chimia

⁴⁷ “Chisha, ufalume ambao Mlungu wanipha unaelezwa ni ndarira hino. Avuvi akpwendahega chimia madzini na achigbwira ng’onda a aina zosi. ⁴⁸ Chira chimia chiriphoodzala ng’onda, avuvi achivweha kondze na achiandza kutsambula ng’onda anono, achiatiya tengani, na hara asiofwaha achiatsupha. ⁴⁹ Phahi, hivyo ndivyo ndokala siku ya mwisho. Malaika andakpwedza atenge atu ayi kanda na a haki, ⁵⁰ andatsupha atu ayi ndani ya ziya ra moho. Na mumo, andarira na kusaga meno. ⁵¹ Dze, mambo gano gosi munagaelewa?” Nao achiamba, “Oho.”

⁵² Chisha Jesu achienjereza kuamba, “Kpwa hivyo, yeyesi amanyaye Shariya za Musa, na ambaye akamkuluphira Muokoli yela kpwa Mlungu ni dza mchina-nyumba alavyaye vitu vya kare na viphya kula chumbani aikamo vituvye vya samani.”

Jesu anaremewa hiko Nazareti

(Mariko 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Jesu ariphomala kugomba ndarira hizi, wauka ⁵⁴ achiuya kpwao Nazareti, mudzi arikorerwa. Phahi ariphofika hiko, wainjira sinagogini na achiandza kufundza, na nyo atu ariphosikira mafundzoge, aangalala achiamba, “Waphahaphi marifwa higa na uwezo wa kuhenda vilinje? ⁵⁵ Dze, yuno si mwana wa yuya fundi wa mbao? Dze, nine si Maryamu, na nduguze alume si Jakobo, Yusufu, Simoni na Juda? ⁵⁶ Si nduguze achetu osi husagala nao? Sambi, mambo gosi gano yuno mwanache wagaphahaphi?” ⁵⁷ Phahi taayafwahirwa, achimrema. Chisha Jesu achiaambira, “Nabii nkutogolwa chila phatu, isiphokala phao laloni na phao kaya.” ⁵⁸ Jesu wahenda vilinje vichache phatu hipho, kpwa sababu ya kusakuluphira kpwao.

14

Chifo cha Johana M’batizadzi

(Mariko 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Phahi siku zizo hizo, Herode mtawala wa jimbo ra Galilaya, wasikira sifwa za Jesu ² na achiaambira atumishie, “Hiye ni lazima akale ni Johana M’batizadzi! Akafufuka ndiyo sababu anaweza kuhenda vilinje vinji.” ³⁻⁴ Hipho mwandzo Herode kala akalagiza Johana agbwirwe na afungbwe jela, kpwa sababu Johana kala achimuambira Herode kala chishariya ni makosa sana kumlóla Herodiya ambaye kala ni mkpwaza nduguye Filipu. ⁵ Herode kala analonda kumuolaga Johana, ela achiogopha atu, mana kala anaamini kukala ni nabii.

⁶ Ela wakati wa kusherekeya kumbukumbu ya kuvyalwa kpwa Herode, mwana mchetu wa Herodiya wafwiha vinono mbere za ajeni osi. Naye Herode piya achiamirwa ⁷ hata achimuahidi yuya msichana kpwa kuapa kumupha chochosi ndichovoya. ⁸ Yuya msichana bada ya kuambirwa ni nine, waamba, “Nalonda uniphe chitswa cha Johana M’batizadzi ndani ya chano.” ⁹ Mfalume ariphosikira hivyo wasononeka, ela kpwa vira kala akaapa mbere za ajeni, walagiza areherwe. ¹⁰ Phahi achihuma mutu ko jela, akamkate chitswa Johana. ¹¹ Nacho chitswa chichireherwa yuya msichana ndani ya chano, naye achimphirikira nine. ¹² Anafundzi a Johana akpwezahala mwiriwe na achendauzika, chisha achendamuaambira Jesu.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano

(Mariko 6:30-44; Luka 9:10-17; Johana 6:1-14)

¹³ Jesu ariphosikira habari hizo, wapanda dauni achihiphiya phatu phokala taphana atu ili akakale macheye. Ela makundi ga atu kula vidzidzi vinji ariphomanya kura ariko, anyendeka achimlunga kuko. ¹⁴ Jesu ariphotuluka dauni waona rira kundi kulu ra atu. Naye waonera mbazi na achiphoza atu ariokala akongo.

¹⁵ Dziloni iriphofika anafundzie akpwendamuamba, “Mwalimu, hipha ni kure na midzi na jiza rinahanda. Aambire hinya atu aphiye midzini ili akagule chakurya.” ¹⁶ Ela Jesu achiamba, “Si lazima aphiye; ariseni mwimwi.” ¹⁷ Nao achimjibu, “Huna mabofulo matsano na ng’onda airi bahi!” ¹⁸ Jesu achiamba, “Hebu nireherani.” ¹⁹ Chisha waambira hara atu asagale nyasini. Alafu achihala gara mabofulo matsano na hara ng’onda airi, achilola dzulu mlunguni achimshukuru Mlungu. Ariphomala kuvoya, wamega-mega gara mabofulo achiapha anafundzie aaganyire hara atu. ²⁰ Atu osi arya

kumvuna. Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza goodzaza kaphu kumi na mbiri.
²¹ Na hara ariorya kala ni kama alume elufu tsano bila ya kuolanga achetu na anache.

Jesu ananyendeka dzulu ya madzi
(Mariko 6:45-52; Johana 6:15-21)

²² Bada ya higa tu, Jesu waambira anafundzie apande dau amtanguliye kuvuka ng'ambo. Ela ye mwenye wasala ko nyuma kuaambira atu auye makpwao. ²³ Bada ya kulagana na hara atu, waphiya gambani macheye kpendavoya Mlungu. Iriphofika dziloni, Jesu wakala kuko macheye hadi usiku. ²⁴ Wakati hinyo dau kala rikafika kure sana, naro kala rinasukpwa-sukpwa ni maimbi mana phuto kala rinapiga kula kokala anaphiya.

²⁵ Wakati wa dzogolo ra kpwandza kuika, waalunga anafundzie kuno ananyendeka dzulu-dzulu ya madzi. ²⁶ Nao ariphomuona, achikota kululu kpwa wuoga, achiamba, "Ni tsunusi!" ²⁷ Ela phapho hipho Jesu achiaambira, "Msitishirwe! Ni mimi!"

²⁸ Alafu Petero wamuiha achiamba, "Bwana, ichikala ni uwe kpweli, niamba ninyendeke dzulu ya madzi kpwedza kuko uriko." ²⁹ Achiambwa, "Haya, ndzo!" Phahi Petero watuluka mura dauni na achinyendeka dzulu-dzulu ya madzi kuphiya kura kpwa Jesu. ³⁰ Ela ariphoona zira tsulu za maimbi, watishirwa na achiandza kuhoha. Phahi wakota kululu achiamba, "Bwana nitivya!" ³¹ Jesu wagolosla mkpwono mara mwenga achingbwira, chisha achimuamba, "Mutu usiyekuluphira, we! Kpwa utu wani ukakala na wasiwasi?" ³² Ariphogomba vivyo, iye na Petero ainjira mo dauni, na rira phuto richihurira. ³³ Chisha atu osi mura dauni amuabudu na achiamba, "Kpwa kpweli uwe u Mwana wa Mlungu!"

³⁴ Bada ya kuvuka ziya, atuluka tsi kavu seemu za Genesareti. ³⁵ Atu a seemu iyo ariphomtambukira kala ni Jesu, agoteza habari seemu zosi za phephi, na achimrehera atu osi ariokala akongo. ³⁶ Jesu wavoywa aruhusu akongo agute hata dzagbwe ni mutse wa nguwoye ili aphozwe, nao osi arioriguta aphola.

15

Mafundzo kuhusu mila
(Mariko 7:1-13)

¹ Siku mwenga, Mafarisayo na alimu a Shariya anjina akpwedza kula Jerusalemu kumuza Jesu, ² "Anafundzio nkuvundza mila hurizorichirwa ni akare ehu. Mana wakati anarya taatsukutsa mikonu yao kama mila ziambavyo. Mbona nkuhenda hivyo?"

³ Jesu achiaamba, "Mbona mwi munavundza shariya ya Mlungu kpwa kulunga mila zenu?" ⁴ Mana Mlungu walavya shariya achilagiza, 'Ishimu sowe na mayoo,' na chisha achiamba, 'Yeyesi alaphizaye ise au nine, ni lazima aolagbwe.' ⁵ Ela mwi munaamba kukala mutu achimuamba ise au nine, 'Cho nricho nacho kpwa kukuteryani nkachilavya sadaka kpwa Mlungu,' phahi kana lazima tsona ya kumterya ise. ⁶ Phahi, kpwa sababu ya mila zenu, munabera malagizo ga Mlungu. ⁷ Mbavi mu anafiki mwi! Nabii Isaya wagomba kpweli kukuhusuni ariphotabiri ujumbe hinyu kula kpwa Mlungu.

⁸ Mana waamba, 'Atu hinya nkuniogopa na maneno bahi, ela mioyo yao i kure nami.

⁹ Kuniabudu kpwao takuna mana, mana anafundza atu alunge mafundzo ga chibinadamu dza malagizo gangu. "

Mambo gamtiyago mutu najisi
(Mariko 7:14-23)

¹⁰ Jesu ariphomala kugomba na hara Mafarisayo, waaiha rira kundi ra atu achiaambira, "Hebu niphundzani na mmanye ninagokuambirani! ¹¹ Chimtiyacho mutu najisi sicho chira aryacho. Ela ni chira chilacho mwakpwe kanwani, hicho ndicho chimtiyacho mutu najisi."

¹² Chisha anafundzie amlunga achendamuaamba, "Dze, unamanya kukala hara Mafarisayo achiphosikira manenogo akatsukirwa?" ¹³ Ela naye achiamba, "Baba ariye mlunguni andang'ola chila mmea ambao kauphandire. ¹⁴ Msidzishuulishe na hinyo vilongozi vipofu. Chipofu achilongoza chipofu myawe, osi airi andavoromoka dibwani."

¹⁵ Alafu Petero wamuamba Jesu, "Hueleze mana ga hira ndarira ya mutu atiywavyo najisi." ¹⁶ Jesu achiaamba, "Hata mwimwi piya bado tamuelewa?" ¹⁷ Kpwani tammanya kukala chochosi chiinjiracho kanwani nkutsupira ndanini na badaye chikanyewa! ¹⁸ Ela

maneno mai galago kula kanwani, asiliye ni moyoni, nago ndigo gamuhendesago mutu kukala najisi. ¹⁹ Mana moyoni mwa mutu, ndimo asili ya maazo mai, gamuhendago akaolaga, akahenda uzembe, udiya, wivi, ushaidi wa handzo, na lisengenyo. ²⁰ Higa ndigo gamtiyago mutu najisi. Ela kurya chakurya bila kutsukutsa mikono kama mila ziambavyo takumtiya mutu najisi.”

*Kuluphiro ra mayo
ambaye kala si Myahudi
(Mariko 7:24-30)*

²¹ Jesu ariphouka hiko Galilaya, waphiya seemu za midzi ya Tiro na Sidoni. ²² Phahi, mchetu mmwenga wa Chikanani wa tsi iyo wakpwedza kpwa Jesu, achipiga kululu achiamba, “Bwana, Mwana wa Daudi,* nionera mbazi! Mwanangu mchetu ana pepho mui sana.” ²³ Ela Jesu kayamugombekeza neno rorosi. Anafundzie achedzamuamba, “Muambire aphiye vyakpwe, kpwa sababu anahulunga-lunga na kuhukotera kululu.” ²⁴ Phahi Jesu waamba, “Mino siyahumwa kpwa atu asiokala Aiziraeli ela náhumwa kpwa atu osi a Iziraeli arioangamika dza mang’ondzi.” ²⁵ Ela yuya mchetu wakpwedzachita mavwinda mbere za Jesu achimuamba, “Bwana, niterya!” ²⁶ Naye Jesu achimuamba, “Si vinono kuhala chakurya cha anache na kuchitsuphira madiya.” ²⁷ Ye mchetu achiamba, “Ni kpweli Bwana, ela amba madiya nkurya pukupuku zigbwazo kula mezani pha matajiri gao.” ²⁸ Hiphho Jesu wamuamba, “Mayo, kuluphiro ni kulu, navikale vyo ulondavyo.” Paphho hiphho, mwanawe achiphola.

*Jesu anarisa atu zaidi ya elufu ne
(Mariko 8:1-10)*

²⁹ Jesu wauka hiphho achiphiya na kanda-kanda ya ziya ra Galilaya. Chisha achiphiya gambani, achendasagala kuko. ³⁰ Kundi kulu ra atu ramlunga richimphirikira virema, viswere, vipofu, mabwibwi na akongo anjina anji. Akongo osi aikpwa mbere za maguluge, naye achiaphoza. ³¹ Atu aangelala ariphoona mabwibwi ganagomba, virema akauyato, viswere ananyendeka na vipofu anaona. Nao achimtogola Mlungu wa Iziraeli. ³² Phahi Jesu waiha anafundzie, achiaambira, “Naaonera mbazi atu hinya mana nkakala nao siku tahu, na sambu taana chakurya. Simendze niause na ndzala asedze achahirika njirani.” ³³ Anafundzie achimuamba, “Phano weruni hundaphahaphi chakurya cha kutosha cha kurisa borori rosi hiri?” ³⁴ Jesu achiaua, “Kpwani muna mabofulo mangaphi?” Nao achiamba, “Huna mabofulo sabaa na ng’onda achache.” ³⁵ Phahi Jesu waambira atu osi asagale. ³⁶ Chisha achihala gara mabofulo sabaa na hara ng’onda na achimshukuru Mlungu. Achigamega-mega, alafu achiapha anafundzie, nao achiaganyira atu. ³⁷ Atu osi achirya kumvuna. Bada ya kurya anafundzie achitsola-tsola masaza goodzaza mabweko sabaa. ³⁸ Na jumula ya atu ariorya kala ni alume elufu ne bila ya kuolanga achetu na anache. ³⁹ Bada ya Jesu kulagana na hara atu, wapanda dauni achiphiya seemu za Magadani.

16

*Jesu anaambirwa ahende dalili
(Mariko 8:11-13; Luka 12:54-56)*

¹ Siku mwenga, Mafarisayo na Masadukayo aphiya kpwa Jesu kpwendamhega achili, achimuamba aahendere ishara ya chilinje kuonyesa kala uwezowe ula mlunguni. ² Naye achiaamba, “Ichifika dziloni mkuamba, ‘Hali ya hewa indakala nono muhondo mana mlunguni ku kundu!’” ³ Na ichifika ligundzu mkuamba, ‘Kundakala na phuto ro mana mlunguni ku kundu na maingu manji.’ Phahi mwimwi mkumanya hali ya hewa kpwa kulola mlunguni kurivyo, ela kuna mambo ambago ganahendeka hivi sambu wala tammanya manage. ⁴ Mwimwi chivyazi cha atu ayi msiokala aaminifu! Mnalonda ishara! Hata! Tamundaonyeswa isiphokala iratu yohenderwa Jona.” Phahi Jesu waaricha hara atu achiphiya vyakpwe.

*Onyo kuhusu mafundzo
ga Mafarisayo na Masadukayo
(Mariko 8:14-21)*

⁵ Phahi ariphomala gago Jesu na anafundzie apanda dauni achivuka ng’ambo ya phiri ya ro ziya ra Galilaya. Nao anafundzi kala akayala kutsukula mabofulo. ⁶ Jesu

* 15:22 15:22 Mwana wa Daudi chiyahudi manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. 16:1 16:1 Mathayo 12:38; Luka 11:16 * 16:2 16:2 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa phiri na wa hahu. 16:4 16:4 Mathayo 12:39; Luka 11:29 16:6 16:6 Luka 12:1

achiaambira, “Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo na wa Masadukayo, ambao ni dza hamira.” ⁷ Ela nyo abisha enye kpwa enye achiamba, “Anagomba higo kpwa sababu tahutsukurire mabofulo.” ⁸ Ela Jesu waamanya agombago, achiaambira, “Mwi atu murio na imani chache, mbona munabisha kuhusu kusakala na mabofulo? ⁹ Dze, tamdzangbweelewa? Si munatambukira gara mabofulo matsano hurigoapha atu elufu tsano. Badaye, mwatsola-tsola kaphu ngaphi za masaza? ¹⁰ Na gara mabofulo sabaa goapha atu elufu ne, mwatsola-tsola mabweko mangaphi ga masaza? ¹¹ Pho sambi mbona tamuelewa kukala sigomba kuhusu mabofulo? Phahi nakuambirani mdzimanyirire na hamira ya Mafarisayo na ya Masadukayo!” ¹² Ndipho nao achimanya kukala akaambira adzimanyirire si hamira itiywayo mabofuloni, ela ni kuhusu mafundzo ga Mafarisayo na Masadukayo.

Petero anakubali kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu

(Mariko 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Jesu ariphofika phephi na mudzi wa Kaisaria Filipi, wauza anafundzie, “Atu nkuamba mino, Mutu yela Mlunguni, ni ani?” ¹⁴ Nao achimuamba, “Anjina nkuamba u Johana M’batizadzi, anjina nkuamba u nabii Elija, anjina nkuamba u nabii Jeremia, u mmwenga wa manabii.” ¹⁵ Jesu achiauza, “Dze, mwino, munaamba mino ni ani?” ¹⁶ Simoni Petero achimuamba, “Uwe ndiwe Masihi,† Mwana wa Mlungu ariye moyo.” ¹⁷ Naye Jesu achimuamba, “Waajaliwa Simoni mwana wa Jona, mana higo ugombago si mwanadamu achiyekumanyisa, ela ni Baba ariye mlunguni. ¹⁸ Nami nakuamba, nindakuiha Petero.‡ Atu ndionikuluphira, nindaahenda akale atu angu, nawe undakala ndiwe dziwe ra msingi. Na hata nguvu za kuzimu tazindaweza kurivundza kanisa rangu. ¹⁹ Nindakupha uwezo wa kutawala atu a ufalume ambao Mlungu wanipha. Chochosi ndichokahaza himu duniani chindakala chikakahazwa hiko mlunguni, na chochosi ndichokubali himu duniani chindakala chikakubaliwa hata hiko dzulu mlunguni.” ²⁰ Chisha waakahaza sana anafundzie asimuambire mutu yeyesi kukala iye ndiye Masihi.

Jesu anabisha kuhusu kugaya na chifoche

(Mariko 8:31—9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Kula wakati hinyo Jesu waandza kubisha na anafundzie ching’ang’a, achiamba, “Ni lazima niphiye Jerusalemu ili nikateswe ni vilongozi a Chiyahudi, na akulu a alavyadzi-sadaka, na alimu a Shariya na niolagbwe ela siku ya hahu nindafufulwa.” ²² Phahi Petero wamuhala Jesu kanda achimdemurira achimuamba, “Bwana dzambo hiri tarindakuphaha.” ²³ Ela Jesu achimgalukira Petero, achimuamba, “Hebu niukira, Shetani wee! Unanizuwiya nishende nilondwago nihende, mana maazogoni ni ga chibinadamu bahi, sigo ga chimlungu.”

²⁴ Chisha Jesu achiaambira anafundzie, “Yeyesi amenzaye kukala mwanafundzi wangu ni lazima ariche njiraze mwenye, akale tayari kugaya kpwa kutsukula msal-abawe, na anilunge. ²⁵ Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu yangu, andagaokola. ²⁶ Mana indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima, ela rohoje yiangamike? Ama mutu anaweza kulavya chitu chani chikale badili ya uzima? ²⁷ Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpwedza phamwenga na malaika angu. Ndakpwedza na utukufu ulao kpwa Baba. Na hipho ndipho ndiphomripha chila mmwenga kulengana na mahendoge. ²⁸ Nakuambirani kpweli kukala, phapha phana anjina ambao taandafwa hadi amuone Mutu Yela Mlunguni, aredza kpwenye ufalumewe.”

17

Jesu anagaluka sura

(Mariko 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Bada ya siku sita Jesu wauka na Petero, Jakobo na Johana ndugungbwa wa Jakobo, achiambuka nao mwango mure achendakala machiyao. ² Ariphokala hiko, Jesu

16:9 16:9 Mathayo 14:17-21   **16:10** 16:10 Mathayo 15:34-38   **16:14** 16:14 Mathayo 14:1-2; Mariko 6:14-15; Luka 9:7-8   **16:16** 16:16 Johana 6:68-69   † **16:16** 16:16 Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. ‡ **16:18** 16:18 Petero ni dzina ra chiyunani ambaro manage ni dziwe.   **16:19** 16:19 Mathayo 18:18; Johana 20:23
16:24 16:24 Mathayo 10:38; Luka 14:27   **16:25** 16:25 Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25   **16:27** 16:27 Mathayo 25:31; Zaburi 62:12; Arumi 2:6

wagaluka mbere za anafundzie. Usowe wang'ala dza dzuwa, nazo nguwoze zichikala nyereru za kung'ala-ng'ala. ³ Gafula Musa na Elija achiatsembukira na achibisha naye. ⁴ Chisha Petero achimuamba Jesu, "Bwana, ni vinono swiswi kukala hipha. Uchimendza nindadzenga vibanda vihahu. Chimwenga chako, cha phiri cha Musa, na cha hahu cha Elija." ⁵ Wakati acheregomba, kpwatserera ingu dzereru richiafwinika na kuchituluka sauti kula mo inguni ichiamba, "Hiyu ni mwanangu, namndziza naye ananihamira sana. Muogopheni!" ⁶ Hara anafundzi ariphosikira hivyo, atishirwa sana hata achigbwa chimabumabu. ⁷ Ela Jesu wakpwedza phara kala aripho achiaguta na achiamba, "Unukani, msigophe!" ⁸ Na ariphounula uso, taonere mutu wanjina yeyesi ela Jesu macheye.

⁹ Wakati kala anatserera kula mwangoni, Jesu waakahaza hara anafundzi achiamba, "Mambo higa mchigogaona, msigaambire mutu hadi mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphofufulwa." ¹⁰ Chisha anafundzie achimuza, "Mbona alimu a Shariya anaamba ati ni lazima Elija edze kpwandza?" ¹¹ Jesu achiaambira, "Ni kpweli Elija ni lazima edze atayarisha chila chitu. ¹² Ela nakuambirani kukala Elija wakpwedza kare, nao taayamtambukira, ela atu achimgbwayisa vira arivyolonda. Na kpwa njira iyo andanigayisa mimi, Mutu Yela Mlunguni." ¹³ Ndipho anafundzi achimanya kukala Jesu kala anagomba kuhusu Johana M'batizadzi.

Jesu anaphoza mvulana wa pepho
(Mariko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ Jesu na anafundzie ariphofika ko kurikokala ro kundi ra atu, mutu mmwanga waphiya achendamchitira mavwindi mbereze. ¹⁵ Achiamba, "Bwana, muonere mbazi mwanangu wa chilume mana ana chifwafwa, tsona anagaya sana. Mara nyinji nkugbwa mohoni au madzini. ¹⁶ Nami nkamrehera anafundzio ela taakaweza kumphoza." ¹⁷ Jesu ariphosikira waamba, "Aa! Mwi atu msiolunga manono na kusamkuluphira Mlungu! Ndakala namwi hadi rini? Nindakuvumirirani hadi rini? Hebu mreheni hipha ye mwanache." ¹⁸ Chisha Jesu wamdumurira yuya pepho achituluka, naye mwanache achiphola phapho kpwa phapho.

¹⁹ Badaye hara anafundzi amlunga Jesu wakati kala a macheye, achendamuuza, "Kpwa utu wani swino tahuwezere kumtuluzwa yuya pepho?" ²⁰ Achiaambira, "Ni kpwa sababu tayaamini. Nakuambirani kpweli kalapho muna imani, hata dzagbwe ni ndide dza tembe ya mgandi, mngeweza kuuambira hinyu mwango, 'Ng'oka hipha uphiye kura,' nao ukang'oka ukaphiya. Takuna sichowezekana kpwenu. [²¹ Ela aina hino ya pepho katuluka isiphokala kpwa kufunga na kuvoya bahi.]"*

Jesu anagomba tsona
kuhusu chifoche

(Mariko 9:30-32; Luka 9:43-45)

²² Anafundzie ariphokala akakusanyika phamwenga hiko Galilaya, Jesu waambira, "Wakati ukafika mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa anadamu ²³ ambao andaniolaga. Ela siku ya hahu bada ya kuolagbwa nindafufulwa." Anafundzi ariphosikira higo asononeka sana.

Kodi ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

²⁴ Jesu na anafundzie ariphofika Kaperinaumu, atoza kodi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu amlunga Petero achendamuuza, "Avi yuno mwalimu wenu, nkuripha kodi ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu?" ²⁵ Petero achiamba, "Ee, nkuripha." Phahi Petero ariphoinjira mura nyumbani, kabila kadzangbwegomba neno, Jesu wamuza, "Simoni, we uonadze? Afalume a dunia nkukusanya maripho au kodi kula kpwa ano ani? Kula kpwa arisi aho hebu kula kpwa anjina?" ²⁶ Petero achiamba, "Kula kpwa anjina." Phahi Jesu wamuamba, "Kpwa hivyo arisi taahusika. ²⁷ Hata hivyo nahusiakosere, phiya ziyani ukalowe. Na ng'onda wa kpwandza ndiyemgbwira, mnahule kanwa, undaona feza. Ihale ukaariphe, kodiyo na yangu."

18

Ni ani mkpwulu kuriko osi?

(Mariko 9:33-37; Luka 9:46-48)

17:5 17:5 Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; 12:18; Mariko 1:11; Luka 3:22; Kumbukumbu 18:15
17:5 17:5 2 Petero 1:17-18 17:10 17:10 Malaki 4:5 17:12 17:12 Mathayo 11:14 17:20 17:20 Mathayo
21:21; Mariko 11:23; 1 Akorintho 13:2 * 17:21 17:21 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 21. 17:24
17:24 Kutsama 30:13; 38:26

¹ Wakati hinyo anafundzi amlunga Jesu, achendamuuza, “Kahi ya osi ariokubali kukala atu a Mlungu, ni ani mkpwulu zaidi?” ² Phahi Jesu wamuiha mwanache mdide, achimuimisa mbere zao, ³ na achiamba, “Nakuambirani kpweli, mwimwi msiphogaluka na kunikuluphira dza anache adide, tamundakala atu angu katika ufalume wa mlunguni. ⁴ Yeyesi ndiyegbwa maguluni dza hiyu mwanache, hiye ndiye mkpwulu kahi za atu angu. ⁵ Na yeyesi ndiyemkaribisha mwanache dza hiyu kpwa sababu yangu, ananikaribisha mimi. ⁶ Ela shakare yeyesi ndiyehenda mmwenga wa hinya adide anikuluphirao kuhenda dambi; mutu hiye baha afungbwe lala kulu singoni na akatsuphiwe chivwa cha bahari.”

Mambo gatiyago mutu dambini

(Mariko 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁷ “Shaka rani ro ra atu ahendesao ayawao akahenda dambi! Majaribu dza higo ni lazima gakale, ela shakare hiye ndiyegareha. ⁸ Na mkpwoonoo ama chiguluchochikuhenda uhende dambi, chikate uchitsuphe. Ni baha kuinjira uzima wa kare na kare na mkpwono mmwenga au chigulu chimwenga, kuriko kukala na mikonoyo na magulugo mairi na kutsuphiwa mohoni, moho uakao ta kare. ⁹ Na dzitsoro richikuhenda uhende dambi, risokole uritsuphe. Ni baha kuinjira uzima wa kare na kare na tsongo, kuriko kukala na matsogo mairi na kutsuphiwa mohoni, moho uakao ta kare na kare.”

Ndarira ya ng’ondzi roangamika

(Luka 15:3-7)

¹⁰ “Dzimanyirireni! Msibere hinya adide, hata mmwenga. Nakuambirani kukala siku zosi malaika aho a mbere za Baba hiko dzulu mlunguni.* ¹² Dze munaonadze? Mutu achikala na mang’ondzi gana, alafu mwenga riangamike, andahendadze? Si andaricha gara mirongo tisiya na tisiya hiko marisani, na akaendze rira chiroangamika? ¹³ Nakuambirani kpweli hiro ng’ondzi achiriphaha, andahererwa zaidi kpwa hiro kuriko gara mirongo tisiya na tisiya ambago tagaangamikire. ¹⁴ Vivyo hivyo Sowe yenu ariye mlunguni kamendze hata mmwenga wa hano adide aangamike.”

Vira afuasi alondwavyo akanyana

(Luka 17:3)

¹⁵ “Mfuasi myao achikukosera, mlunge ukamkanye mwi airi machiyenu. Achikusikira mundakala mkaphahana, tsona undakala ukamuuyiza njira ya sawa. ¹⁶ Asiphokusikira, hala mutu mmwenga au airi ukale phamwenga nao, ili ‘chila kosa rihakikishwe ni mashaidi airi au ahahu.’ ¹⁷ Achirema kuaphundza, naambirwe afuasi ayae. Achikubali ni vinono, achirema kuaphundza, phahi mtsukurireni dza mutu ambaye si mmwenga wa atu a Mlungu. ¹⁸ Nakuambirani kpweli kukala, chochosi ndichokahaza himu duniani, chindakala chikakahazwa hiko mlunguni, na chochosi ndichokubali himu duniani, chindakala chikakubaliwa hata hiko dzulu mlunguni. ¹⁹ Tsona nakuambirani kukala airi ama zaidi hipha duniani achiphahana na kuvoya kuhusu dzambo rorosi, phahi Baba ariye mlunguni andakuhenderani. ²⁰ Kpwa mana atu airi ama zaidi achikala phamwenga kpwa sababu ni afuasi angu, nami ndakala phamwenga nao.”

Jesu anafundza kuhusu kuswameheana

²¹ Chisha Petero wamlunga Jesu achendamuamba, “Bwana, mfuasi myangu anikosere kano ngaphi ndipho nisimswamehe? Dze hata kano sabaa?” ²² Jesu achiamba, “Siamba unswamehe kano sabaa bahi, ela mirongo sabaa kano sabaa.

²³ “Ndarira hino inaeleza afuasi angu alondwavyo kuswameheana. Mfalume mmwenga wakata shauri kumanya isabu ya pesaze arizoapha atumishie. ²⁴ Aripoandza kuhenda isabu, wareherwa mutu yekala na deni ra maelufu ga pesa. ²⁵ Kpwa vira kala kaweza kuripha rira deni, tajiriwe walagiza aguzwe ye mwenye, mchewe, anae na vitu vyosi arivyokala navyo ili ariphe rira deni. ²⁶ Phahi yuya mtumishi wambwerera maguluni tajiriwe na achimuamba, ‘Bwana, nivumirira nami nindakuripha deniro rosi.’ ²⁷ Ndipho yuya tajiri achimuonera mbazi yuya mtumishiwe achimwamehe rira deni, chisha achimricha achiphiya vyakpwa.

18:1 18:1 Luka 22:24   **18:3** 18:3 Mariko 10:15; Luka 18:17   **18:8** 18:8 Mathayo 5:30   **18:9** 18:9 Mathayo 5:29

18:10 18:10 Luka 19:10   * **18:10** 18:10 Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 11: Mana mimi, mutu yela

mlunguni, nakpwezativya arioangamika.   **18:15** 18:15 Luka 17:3   **18:16** 18:16 Kumbukumbu 19:15   **18:18**

18:18 Mathayo 16:19; Johana 20:23   **18:21** 18:21 Luka 17:3-4   **18:22** 18:22 Mwandzo 4:24

²⁸ “Ela yuyatu mtumishi ariyeswamehewa deni, ariphouka, wakutana na mtumishi myawe ambaye kala anamdai pesa chache. Phahi wamgbwira umiro na achimuamba, ‘Niripha deni rangu!’ ²⁹ Hiye mtumishi myawe wagbwa chimabumabu, achimuamba, ‘Nivumirira nami nindakuripha!’ ³⁰ Ela ye warema, achendamtiya jela myawe hadi ndiphoripha rira denire.

³¹ “Phahi hinyo mtumishi anjina ariphona mambo higo, asononeka sana, na achendasema na tajiri wao. ³² Yuya tajiri wamuiha yuya mtumishi na achimuamba, ‘Uwe u mtumishi mui sana! Wanivoya nikuswamehe, nami nchikuswamehe deniro rosi. ³³ Dze, che si sawa kumuonera mbazi mtumishi myao dza nrivyokuonera mbazi?’ ³⁴ Phahi yuya mfulume watsukirwa sana, achimlavya kpwa asikari a jela akatiwe adabu hadi ndiphoripha denire rosi.” ³⁵ Chimarigizo Jesu waamba, “Naye Baba ariye mlunguni andakuhenderani vivyo chila mmwenga ambaye kandamswamehe mfuasi myawe moyo kutsuka.”

19

*Jesu anafundza
kuhusu kulólana na kurichana
(Mariko 10:1-12)*

¹ Jesu ariphomala kugomba higo, wauka seemu ya Galilaya, achiphiya seemu ya Judea, ng’ambo ya Muho wa Joridani. ² Atu madiba-madiba amlunga kuko, naye achiaphozera akongo ao.

³ Mafarisayo anjina akpwendamuza ili kumhega achili, achiamba, “Dze, shariya inamruhusu mutu kumricha mchewe kpwa kosa rorosi?” ⁴ Jesu achiaambira, “Dze, tamdzangbwesoma Maandikoni kukala iye ariyeumba atu hipo mwandzo waumba mlume na mchetu, ⁵ na achiamba, ‘Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na mchewe, nao osi airi andakala mwiri mmwenga.’ ⁶ Phahi atu hinyo si airi tsona ela ni mwiri mmwenga. Kpwa hivyo ariounganishwa ni Mlungu, mwanadamu asiatenganishe.”

⁷ Ela hara Mafarisayo achimuza, “Sambi kpwa utu wani Musa walagiza kukala mlume anuphe mchewe cheti cha talaka na amriche?” ⁸ Jesu achiamba, “Musa wakuruhusuni kuricha achetu enu kpwa sababu ya mnyo yenu mifu. Ela taiyakala hivyo kula mwandzo. ⁹ Ela nakuambirani, mlume yeyesi ndiyericha mchewe, isiphokala kpwa sababu ya kuzinga, phahi achilóla mchetu wanjina anazinga.”

¹⁰ Anafundzie achimuamba, “Ichikala mambo ga mutu na mchewe ga hivyo, phahi baha kusalóla kamare!” ¹¹ Ela Jesu achiaambira, “Munafikiri chila mutu anaweza kusala bila ya kulóla? Hata chidide, ni hara ambao Mlungu waakubaliya kusalóla ndio anaweza. ¹² Mana kuna anjina ambao taalóla kpwa sababu avyalwa taaokola, anjina ahenda tulwa ni anadamu ayawao, na kuna anjina nkurema kulóla ili amuhumikire Mlungu bahi. Awezaye kugbwira fundzo hiri naarigbwira.”

*Jesu anajaliya anache adide
(Mariko 10:13-16; Luka 18:15-17)*

¹³ Chisha atu amrehera Jesu anache adide ili aakire mikono na kuavoyera. Anafundzie achiademurira hara atu, ¹⁴ ela Jesu achiaamba, “Aricheni hinyo anache adide edze kpwangu, wala msiazuwiye, mana atu ambao nindahewa ni Mlungu kuatawala ni dza hinya anache.” ¹⁵ Naye achiabandikira mikono kpwa kuajaliya, chisha achiuka.

*Barobaro tajiri
(Mariko 10:17-31; Luka 18:18-30)*

¹⁶ Barobaro mmwenga wakpwedza kpwa Jesu achimuza, “Mwalimu, nihende chitu chani chinono ili Mlungu aniphe uzima wa kare na kare?” ¹⁷ Jesu achimuamba, “Mbona unaniuza mino kuhusu chitu chinono? Kuna Mmwenga bahi ariye mnono. Ela uchilonda kuinjira uzimani, gbwira malagizo ga Shariya.” ¹⁸ Yuya barobaro achuza, “Ni malagizo gaphi?” Jesu achiamba, “Usiolage, usizini, usiuye, usizige myao na dzambo ra handzo, ¹⁹ muishimu sowe na mayoo na mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.” ²⁰ Yuya barobaro achimuamba, “Higo gosi nágalunga. Dze, nihendeni zaidi?” ²¹ Jesu achimuamba, “Uchilonda kukala bila lawama, phiya ukaguze malizo na pesaze ukaziganyire achiya, nawe undakala na akiba hiko mlunguni. Chisha ndzo unilunge.”

22 Yuya barobaro ariphosikira higo, waphiya vyakpwe na kureya, mana kala ana mali nyinji.

23 Phahi Jesu waambira anafundzie, “Nakuambirani kpweli kukala ni vigumu sana tajiri kukala mmwenga katika ufalume ambao Mlungu wanipha. 24 Tsona nakuambirani kukala ni rahisi zaidi ngamia kutsapira na tundu ya sindano kuriko tajiri kukala mmwenga katika ufalume wa Mlungu.” 25 Hara anafundzi ariphosikira hivyo aangalala sana, achimuuza Jesu, “Pho sambini ano ani ambao anaweza kuokolwa?” 26 Ela Jesu waalolato na achiamba, “Dzambo hiri tariwezekana kpwa anadamu, ela kpwa Mlungu chila chitu chinawezekana.”

27 Chisha Petero achiamba, “Dze swino? Kpwani hwaricha vitu vyehu vyosi huchikungu hukale anafundzio! Vino hundaphahani?” 28 Jesu achiamba, “Nakuambirani kpweli, wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphosagarira chihi cha endzi cha utukufu, mwimwi murionilunga mundasagarira vihi kumi na viiri vya chifalume kuhukumu mbari kumi na mbiri za Iziraeli. 29 Na yeyesi arichaye muzziwe ama ndugu alume na achetu, ise ama nine, anae ama munda, kpwa ajili ya dzina rangu, andaphaha kano gana zaidi, na Mlungu andamupha uzima wa kare na kare. 30 Ela anji ambao ni a kpwandza andakala a mwisho, na anji a mwisho andakala a kpwandza.”

20

Ndarira ya ahendadzi-kazi

1 “Phahi ufalume ambao Mlungu wanipha unaelezwa ni ndarira hino. Mchina-munda mmwenga warauka chiti achendaenda atu a vibaruwa. 2 Aripophahana na hara vibaruwa kuaripha maripho ga kutwa, waaphirika akarime mundawe wa mizabibu. 3 Yuya mchina-munda wauka tsona achiphiya cheteni kama saa tahu za ligundzu, achendaona atu anjina aimire bila ya kazi yoyosi. 4 Achiaambira, ‘Mwimwi piya phiyani mkahende kazi munda wa mizabibu, nami nindakuriphani haki yenu.’ 5 Phahi hinyo atu aphiya. Yuya mchina-munda waphiya tsona cheteni kpwendalola vibaruwa anjina wakati wa saa sita na saa tisiya. 6 Wauya tsona muda wa saa kumi na mwenga achiona atu anjina aimire hipho cheteni. Na achiaua, ‘Mbona muimire hipha mutsi wosi bila ya kazi?’ 7 Nao achimuamba, ‘Kpwa sababu tahupahire mutu wa kuhupha chibaruwa.’ Yuya mchina-munda achiaambira, ‘Haya, phiyani mkahende kazi munda wangu wa mizabibu.’

8 “Dziloni, yuya mchina-munda wa mizabibu wamuiha mwiiki wa pesa na achimuamba, ‘Iha vibaruwa osi uariphe haki yao, kuandza hara a mwisho na umarigize na hara a mwandzo.’ 9 Phahi akpwedza hara kala akahewa kazi saa kumi na mwenga, nao achiriphiwa maripho ga kutwa chila mmwenga. 10 Hara arioandza kazi mwandzo aripokpwedzariphiwa haki yao, aona andahewa zaidi, ela nao piya ariphiwa maripho ga kutwa chila mmwenga. 11 Aripophokera pesa zao, aandza kumnung’unikira yuya mchina-munda. 12 Amuamba, ‘Hinya vibaruwa uchioareha mwisho, akahenda kazi saa mwenga bahi. Mbona ukaaripha sawa na swiswi huchiohenda kazi ngumu ya kutwa ndzima na dzuwa kali?’ 13 Ela achimuamba yuya mmwenga, ‘Msena wangu, sikakuonera hata chidide! Kpwani tahukaphahana maripho ga kutwa?’ 14 Hala hakiyo uuke. Nkamendza kumupha hiyu wa mwisho sawa na uwe. 15 Dze, nikale sina haki ya kuhenda nilondavyo na pesa zangu? Dze, uzuri wangu unaonera chidzitso?’ ”

16 Chimarigizo Jesu waamba, “Phahi a mwisho andakala a kpwandza na a kpwandza andakala a mwisho.”

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche

(Mariko 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Jesu aripokala anaphiya Jerusalemu, himo njirani, wahala hara anafundzi kumi na airi achiphiya nao njama, achiaambira, 18 “Phundzani, vivi hunaphiya Jerusalemu, ambako mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindalaviwa kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya, nao andaniamula nikaolagbwe. 19 Chisha andanilavya kpwa atu ambao sio Ayahudi. Nao andanizemerera, andanichapa viboko na anikote msalabani. Ela siku ya hahu nindafufuka.”

Voyo ra nine wa Jakobo na Johana (Mariko 10:35-45)

²⁰ Bada ya muda, mkpwaza Zebedayo waphiya kpwa Jesu phamwenga na anae, achendachita mavwinda Jesu achimuamba, "Bwana, navoya chitu chimwenga." ²¹ Jesu achimuuza, "Nikuhendereni?" Hiye mchetu achiamba, "Niahidi kukala ndiphoandza kutawala, hinya anangu airi, mmwenga asagale uphandeo wa kulume na wanjina uphandeo wa kumotso." ²² Ela achiaambira, "Tammenya mvoyaro. Dze, munaweza kuvumirira mateso ambago gandaniphaha?"* Nao achimuamba, "Hunaweza." ²³ Jesu achiaambira, "Mundagaya dza vivyo ndivyogaya, ela kusagala uphande wangu wa kulume au wa kumotso siyo kazi yangu kupanga. Dzambo hiro andahewa hara ambao aikirwa ni Baba ariye mlunguni."

²⁴ Hara anafundzi kumi ariphosikira hivyo, aareyera hara ndugu airi. ²⁵ Ela Jesu waiha anafundzie osi phamwenga na achiaambira, "Mnamanya kukala atawala a himu duniani nkutawala atu aho chinguvu-nguvu, na hinyo vilongozi nkuatawala atu aho na uwezo wao. ²⁶ Ela kpwenu mwimwi taindakala hivyo. Amenzaye kukala mkpwulu ni lazima akale mtumishi wa ayae, ²⁷ na amenzaye kukala wa kpwandza kahi yenu, ni lazima akale mtumishi wa ayae. ²⁸ Vivyo hivyo mimi, Mutu Yela Mlunguni, kedzere kuhumikirwa, ela wakpwedza kuhumikira na alavye uzimawe ukale mzamana wa kukombola atu anji."

Jesu anaphoza vipofu airi

(Mariko 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹ Jesu na anafundzie ariphokala anauka mudzi wa Jeriko, kundi kulu ra atu ramlungalunga. ³⁰ Phakala na vipofu airi asegere kanda-kanda ya barabara. Na ariphosikira kukala Jesu anatsapa na phapho, aandza kukota kululu kuno anaamba, "Bwana, Mwana wa Daudi, huonere mbazi!" ³¹ Rira kundi ra atu richiademurira richiaambira anyamale, ela azidi kukota kululu, "Bwana, Mwana wa Daudi, huonere mbazi!" ³² Phahi Jesu waima, achiaaiha na kuaiza, "Mnalonda nikuhendereni?" ³³ Nao achiamba, "Bwana, hunalonda huuvugule matso huone." ³⁴ Phahi Jesu waaonera mbazi, achiaguta matso, na phapho hipho achiona, nao achimlungalunga.

21

Jesu anainjira Jerusalemu

(Mariko 11:1-11; Luka 19:28-38; Johana 12:12-19)

¹ Jesu na anafundzie ariphofika phephi na Jerusalemu afika Bethifage, ko Mwango wa Mizaituni. Chisha Jesu achihuma anafundzie airi ² achiaambira, "Phiyani hadi mudzi wa hipho mbere na phapho hipho mundaona punda akafungbwa na mwanawe. Avuguleni munirehere. ³ Na mutu achikuuzani chochosi, muambeni, 'Bwana ana haja nao,' naye andakurichirani mara mwenga." ⁴ Dzambo hiri rahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni nabii, roamba,

⁵ "Aambireni atu a Jerusalemu:

'Lolani, mfalume wenu aredza!

Ni mpole, naye akapanda mwana punda.' "

⁶ Hara anafundzi apihya achendahenda viratu achivyolagizwa ni Jesu. ⁷ Achimrehera yuya punda na mwanawe, achihandika nguwo zao dzulu ya yuya mwana punda naye Jesu achipanda achisagala.

⁸ Borori kulu sana ra atu rahandika nguwo zao barabarani, anjina akata makandza ga mitende achigahandika barabarani.* ⁹ Makundi gosi ga atu, kundi rokala mbere na rira ririrokala nyuma, gakota kululu gachiamba:

"Naatogolwe Mwana wa Daudi!"

"Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!"

"Mlungu ariye dzulu mlunguni naatogolwe!"

¹⁰ Jesu ariphokala anainjira Jerusalemu, mudzi wosi wadedemuka. Atu achikala anauzana, "Yuno ni ani?" ¹¹ Rira borori richiamba, "Hiyu ni Jesu, nabii kula Nazareti mudzi wa Galilaya."

* **20:22** 20:22 Chiyunani chinaamba, Jesu achiaambira, "Dze, munaweza kunwerera chikombe ndichochinwerera?"

Nao achijibu, "Hunaweza." **20:25** 20:25 Luka 22:25,26 **20:26** 20:26 Mathayo 23:11; Mariko 9:35; Luka 22:26

† **20:30** 20:30 Manage ni chivyazi cha Mfalume Daudi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala. **21:5** 21:5

Zakariya 9:9 * **21:8** 21:8 Ayahudi ahenda hivyo kuonyesa ishima yao kpwa mutu muhimu, ama kuonyesa ushindi wakati mfalume anaaya kula vihani. **21:9** 21:9 Zaburi 118:25-26

*Jesu anazoresa achuuzi
ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu
(Mariko 11:15-19; Luka 19:45-48; Johana 2:13-22)*

¹² Badaye Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, achizoresa atu ariokala anahenda bishara mo ndani. Achipendula-pendula meza za hara okala anabadilisha pesa na vihi vya hara okala anaguzwa njiya. ¹³ Achiaambira, “Maneno ga Mlungu gaandikpwa, ‘Nyumba yangu indaihwa nyumba ya mavoyo.’ Ela mwino munaihenda kukala mwamdzifwitso wa aivi!”

¹⁴ Vipofu na viswere anji amlunga hiko ndani na Nyumba ya Kuvoya Mlungu, naye achiaphoza. ¹⁵ Nao akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya aona vilinje virivyohendwa ni Jesu. Piya achisikira kululu za anache himo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu ambao kala anaamba, “Naatogolwe Mwana wa Daudi!” Kpwa hivyo achitsukirwa, ¹⁶ nao achimuza Jesu, “Dze, ukale kusikira gano gagombwago ni hano anache?” Ela Jesu achiaamba, “Ehe, nagasikira! Dze, tamdzangbwesoma maandiko kuhusu mambo higo? ‘Wahumira anache adide na atsanga ili udziphahire nguma kamili.’ ”

¹⁷ Phahi Jesu waaricha hara atu achituluka kondze ya mudzi na achihiya Bethania ambako wakpwendalala.

*Jesu analani muhi wa mtini
(Mariko 11:12-14,20-24)*

¹⁸ Ligundzu chiti Jesu ariphokala anauya Jerusalem, wasikira ndzala. ¹⁹ Waona muhi uihwao mtini kanda-kanda ya njira, achiaphuka kpwendalola tini, ela kayakuta chochosi ela makodza mahuphu. Alafu waulani hura muhi achiamba, “Kundavyala tsona bii!” Na phapho hipho hinyo muhi wanyala uchiuma. ²⁰ Anafundzie ariphoona higo, aangalala achiamba, “Ni kpwa utu wani huno mtini ukauma gafula?” ²¹ Naye Jesu achiajibu achiamba, “Nakuambirani kpweli, mchimkuluphira Mlungu bila wasiwasi, munaweza kuhenda hivyo. Tsona munaweza hata kuuambira mwango hinyu, ‘Ng’oka ukadziye baharini,’ na kpweli gakahendeka. ²² Namwi mchikuluphira, mundaphokera chochosi mundichomvoya Mlungu.”

*Jesu anauzwa kuhusu uwezowe
(Mariko 11:27-33; Luka 20:1-8)*

²³ Jesu wauya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, nao akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi anjina a Chiyahudi amlunga wakati kala anafundza, achimuza, “We, gano unagogahenda, unahenda kpwa uwezo wa ani? Ni ani yekupha uwezo huno?” ²⁴ Achiaambira, “Mimi piya nindakuuzani swali, na mchinijibu, nami nindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani. ²⁵ Uwezo wa Johana wa kubatiza walaphi? Dze, wala kpwa Mlungu hebu wala kpwa atu?”

Phahi, aphiya njama, achendabisha enye kpwa enye, “Huchiamba, ‘Wala mlunguni,’ andahuamba, ‘Sambi mbona tamyamkuluphira?’ ²⁶ Na huchiamba, ‘Wala kpwa atu,’ hundaphaha tabu mana atu osi anakubali kukala Johana kala ni nabii.” ²⁷ Phahi amuamba Jesu, “Tahumanya.” Naye achiaambira, “Wala nami sindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani.”

Ndarira ya ana airi

²⁸ Jesu waenderera kugomba, “Hebu munaonadze? Kpwakala na mutu yekala na ana airi a chilume. Werera mwanawe mvyere achendamuaamba, ‘Mwanangu, rero phiya ukahende kazi ko munda wa mizabibu.’ ²⁹ Yuya mwana achimuamba ise, ‘Sindaphiya!’ Ela badaye achigaluzi nia, achendahenda kazi. ³⁰ Halafu baba achimuamba mwanawe mdide vivyo, naye achimuamba, ‘Haya Baba nkasikira!’ Ela kayakpwendahenda hira kazi. ³¹ Dze, ni ani kahi ya hara ana airi yehenda vira alondavyo ise?” Nao achimuamba, “Yuya mwanawe mvyere.” Phahi, Jesu achiaambira, “Nakuambirani kpweli kukala, atoza kodi na malaya anatubu na kukala atu a Mlungu badala ya mwimwi. ³² Mana Johana wakpwedza kpweni ili akuonyeseni kusagala vira Mlungu alondavyo, wala tamuyamuamini. Ela atoza kodi na malaya (atu ambao anaharirwa ni achina-dambi) amuamini, na hata bada ya kuona gosi higo, mwi tamyatubu na kumuamini.”

*Ndarira ya akurima ayi
(Mariko 12:1-12; Luka 20:9-19)*

³³ Jesu achiamba, “Phundzani ndarira yanjina. Kpwakala na mutu mmwenga yephanda mizabibu mwakpwe mundani. Achiizungulusira lichigo, achitsimba phatu pha kuminyira zabibu, na piya achidzenga uringo. Chisha hura munda achiukodishira akurima, naye mwenye achiphiya tsi yanjina. ³⁴ Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, yuya mchina-munda wahuma atumishie aphiye kpwa hara akurima ariokodisha mundawe, ili akahewa fungure ra mavuno. ³⁵ Ela hara akurima aagbwira hara atumwa; mmwenga achimpiga, wanjina achimuolaga, na wanjina achimpiga mawe. ³⁶ Alafu mchina-munda wahuma atumishi anjina anji kuriko hara a kpwandza, na hara akurima achiahenda dza viratu hara a kpwandza. ³⁷ Mwisho waahumira mwanawe mwenye, achifikiri achiamba, ‘Hakika hiyu andamuishimu, mana ni mwanangu.’ ³⁸ Ela hara akurima ariphomuona hiye mwanawe aambirana, ‘Hiyu ni mwanawe ndiyemrisi. Nahumuolageni ili huale urisiwe!’ ³⁹ Phahi amgbwira, achimtuluzza kondze ya hura munda wa mizabibu, na achendamuoalaga. ⁴⁰ Dze! Ye mchina-munda achedza, andaahendadze hara akurima ariokodisha hura munda?”

⁴¹ Hara atu achimuamba, “Andaaolaga hara atu ayi, na hinyo munda aukodisha akurima anjina ambao andamupha fungure wakati wa kuvuna.” ⁴² Hipo Jesu waambira, “Hakika mnamanya Maandiko higa ga Mlungu gaambago: ‘Dziwe roremewa ni adzengi,

ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.

Mwenyezi Mlungu ndiye yehenda dzambo hiri,

naro huchirilola rinahuangalaza!’

⁴³ “Kpwa hivyo nakuambirani kukala ufalume wa Mlungu undauswa kula kpweni na uhewe atu anjina ambao andauvyarira matundage.”†

⁴⁵ Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka, ariphosikira hizo ndariraze, amanya kukala anagomba kuhusu aho, ⁴⁶ phahi alonda kumgbwira Jesu kpwa nguvu ili amutiye jela. Ela achiogopha atu mana aho kala anaamini kukala iye ni nabii.

22

Ndarira ya karamu ya arusi

(Luka 14:15–24)

¹ Jesu waenderera kugomba nao kuhumira ndarira, achiamba, ² “Njira ya Mlungu kutsambula atue inaelezwa ni ndarira hino. Mfalume mmwenga wamuhendera mwanawe karamu ya arusi. ³ Achihuma atumishie akaihe atu arioolikpwa edze arusini. Ela hinyo arioolikpwa arema kpwedza. ⁴ Hipo wahuma atumishi anjina, achiaambira, ‘Aambireni hara arioolikpwa: Ndzi karamu i tayari, natsindza ndzau na ndama za kunona; chila chitu chi tayari. Ndzoni arusini!’ ⁵ Ela hara arioolikpwa agapuza, chila mmwenga walunga shuulize. Mmwenga waphiya kwakpwe mundani na wanjina achiphiya kwakpwe dukani. ⁶ Anjina achiagbwira hara atumishi achiagayisa, na chisha achiaolaga.

⁷ “Mfalume ariphosikira hivyo, watsukirwa sana. Achihuma asikarie akaolage hara atu ayi na kuocha mudzi wao. ⁸ Chisha achiaambira atumishie, ‘Chakurya cha arusi chi tayari, ela arioolikpwa kala taafwaha. ⁹ Sambu phiyani hiko mudzini na yeyesi ndiyemuona barabarani muambireni edze arusini.’ ¹⁰ Hara atumishi aphiya chila njira, achiaheha atu osi, anono na ayi. Nyumba ya arusi ichiodzala ajeni.

¹¹ “Ela mfalume ariphoinjira kulola hara ajeni, waona mutu mmwenga ambaye kala kavwarire nguvu ya arusi. ¹² Phahi achimuza, ‘Msena wangu, ukainjiradze muno bila nguvu ya arusi?’ Ela yuya mutu kayagomba chitu. ¹³ Chisha mfalume waambira atumishie, ‘Mfungeni mikono na magulu mukamtuphe kondze jizani, ambako andarira na kusaga meno.’”

¹⁴ Chimarigizo Jesu waamba, “Mana atu anji nkualikpwa, ela atsambulwao ni achache.”

Jesu anajibu swali

kuhusu kuripha kodi

(Mariko 12:13–17; Luka 20:20–26)

¹⁵ Chisha Mafarisayo aphiya njama, achendapanga njira ya kumgbwira Jesu kpwa sababu ya manenoge. ¹⁶ Phahi ahuma afuasi aho na hara a chikundi cha Herode, nao achendamuamba, “Mwalimu, hunamanya kukala uwe u mutu muaminifu, na

21:33 21:33 Isaya 5:1–2 **21:42** 21:42 Zaburi 118:22–23 † **21:43** 21:43 Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 44: Ndiyegebwa dzulu ya dziwe hiro andavundzika-vundzika, na ndiyegebwererwa ni hiro dziwe andasagbwa-sagbwa.

22:13 22:13 Mathayo 8:12; 25:30; Luka 13:28

unafundza kpweli kuhusu Mlungu alagizago, nawe kulunga maoni ga atu mana cheo si chochosi kpwako. ¹⁷ Hebu huambire unaonadze. Dze, shariya zehu zinahuruhusu kuripha kodi kpwā Kaisari, mtawala wa Chirumi? Huriphe hebu husiriphe?*"

¹⁸ Ela Jesu wamanya maazo gao mai, achiaambira, "Mwi anafiki, mbona munanipima achili? ¹⁹ Nionyesani hira pesa ya kuriphira kodi." Nao achimrehera hira pesa. ²⁰ Aripohiwea achiaua, "Sura na dzina ni ra ani?" ²¹ Nao achimuamba, "Ni vya Kaisari." Ndipho achiaambira, "Phahi, vya Kaisari mupheni Kaisari, na vya Mlungu, mupheni Mlungu." ²² Aripfosikira hivyo, aangalala. Phahi achimricha, na achiphiya vyao.

Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa
(Mariko 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Siku iyo-iyō Jesu watsolokerwa ni Masadukayo njina. Nao Masadukayo ni kundi ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafufuka. ²⁴ Agomba achimuamba, "Mwalimu, Musa waamba mutu achilōla alafu achifwa bila ya kuphaha ana, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye gungu, na amvyarire ana yuya mufwa. ²⁵ Phahi kpwakala na ndugu sabaa ambao hwaishi nao. Wa mwanzo walōla mchetu, achifwa bila ya kuvyala naye ana. Hiye gungu achihalwa ufwa ni ndugungbwa wa yuya mufwa. ²⁶ Phahi hiye wa phiri wafwa kabila ya kuphaha mwana. Wa hahu naye dza vivyo, hadi achisira osi sabaa. ²⁷ Mwisho, yuya mchetu naye piya wafwa. ²⁸ Dze, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani? Mana ndugu osi amlōla."

²⁹ Ela Jesu waambira, "Mwimwi Masadukayo munakosera, mana tammanya Maandiko wala uwezo wa Mlungu. ³⁰ Mana siku ya kufufulwa, atu andakala dza malaika hiko mlunguni ambao taalōla wala taalōlwa. ³¹ Na kuhusu atu kufufulwa, dze, tamdzangbwesoma gara ambago muambirwa ni Mlungu? Iye waamba, ³² 'Mimi ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.'† Kpwa hivyo, iye si Mlungu wa atu ariofwa, ela ni Mlungu wa ario moyo." ³³ Na atu osi aripfosikira higo, aangalazwa ni mafundzoge.

Shariya muhimu
(Mariko 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Mafarisayo aripfosikira kukala Jesu waahendesa Masadukayo anyamale, akutana. ³⁵ Mmwenga wao, yekala ni mwanashariya, wamuuzā Jesu swali kumhega achili. ³⁶ Waamba, "Mwalimu, ndani wa Shariya za Musa ni shariya iphi iriyo kulu sana?" ³⁷ Naye Jesu achiaamba, " 'Mmendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na mkpwotse wenu wosi.' ³⁸ Iyo ndiyo shariya ya kpwandza na ya muhimu sana. ³⁹ Na ya phiri yoigana na iyo ya kpwandza, ni hino yiambayo, 'Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.' ⁴⁰ Shariya zosi za Musa na mafundzo ga manabii zinategemea shariya hizi mbiri."

Swali dzulu ya Yetsambulwa
ni Mlungu kuokola atu

(Mariko 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Mafarisayo aripfosikira achere phamwenga, Jesu wauza, ⁴² "Kpwani mwino munamanyani kuhusu Masihi?‡ Ni chivyazi cha ani?" Nao achimuamba, "Ni chivyazi cha Mfalume Daudi." ⁴³ Jesu achiaambira, "Sambi inawezekanadze Daudi wagomba kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu achimuiha 'Bwana?' Mana wagomba achiamba:

⁴⁴ 'Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu, Sagala uphande wangu wa kulume,

hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.'

⁴⁵ "Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, 'Bwana wangu,' vinakaladze akale ni chivyaziche?" ⁴⁶ Taphana ariyeweza kumjibu neno. Na hangu siku iyo atu osi aogopha kumuuzā maswali zaidi.

* **22:17** 22:17 Mpango wao wa kumgbwira kala ni hinyu: ichikala angejibu ndiyo, angevundza shariya za Chiyahudi ambazo zinakahaza kuripha kodi kpwa atu asiokala Ayahudi. Angerema kukala atu asiriphe kodi, atu a chikundi cha Herode angephaha nafwasi ya kumshitaki kpwa mkpwulu wa Chirumi, mana chikundi hicho kala chinaunga mkpwono utawala wa Chirumi. **22:23** 22:23 Mahendo 23:8 **22:24** 22:24 Kumbukumbu 25:5 **22:32** 22:32 Kutsama 3:6 † **22:32** 22:32 Ndani ya chitabu cha Kutsama 3:6; Mlungu wamuambira Musa maneno higa miaka minji ambapho Burahimu, Isaka na Jakobo kala akafwa kare. **22:37** 22:37 Kumbukumbu 6:5 **22:39** 22:39 Alawi 19:18 **22:40** 22:40 Luka 10:25-28 ‡ **22:42** 22:42 Yani Masihi. **22:44** 22:44 Zaburi 110:1

23

*Jesu anademurira alimu a Shariya
na Mafarisayo*

(Mariko 12:38-40; Luka 11:39-52; 20:45-47)

¹ Chisha Jesu wagomba na hura umati wa atu phamwenga na anafundzie, achiamba, ² "Munaona, alimu a Shariya na Mafarisayo ndio ariohala nafwasi ya Musa. Kazi yao ni kukufundzani na kukuelezani shariya ziambavyo. ³ Phahi gbwirani na muhende chochosi ndichokuambirani. Ela msilunge gara ahendago, mana taahenda gara agombago. ⁴ Atu hinya nkufunga mizigo miziho ya Shariya ambazo ni vigumu kuzilunga, na akaahika ayawao. Ela nyo enye taamendze kugolosa hata chala kuterya atu kuitsukula.

⁵ "Ela nkuhenda mahendo gao gosi ili aonewe ni atu. Nkuvwala vibandiko vipana virivyo na maandishi ga Shariya chilanguni na mikononi, na nkuhenda pindo za kandzu zao nyire. ⁶ Atu hinya nkumendza kusagala vihi vya mbere-mbere karamuni na masinagogini. ⁷ Piya nkumendza kulamuswa na ishima mbere za atu, na kuihwa, 'Alimu' ni atu osi. ⁸ Msiruhusu atu anjina akpwiweni 'Alimu', mana mosi mu ndugu na mwalimu wenu ni Mmwenga bahi. ⁹ Wala msihe mutu yeyesi hipha duniani 'Baba', mana Sowe yenu ni Mmwenga bahi, naye a mlunguni. ¹⁰ Wala msiruhusu atu akuiheni 'Bwana,' mana muna bwana mmwenga bahi, naye ndiye Yetsambulwa Kuokola Atu.* ¹¹ Ariye mkpwulu kuriko mosi mwenu kundini ni lazima akale mtumishi wa anjina. ¹² Adzikipwezaye andatserezwa, na adzitserezaye andakpwezwa.

¹³ "Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mnafungira ayawenu miryango ya mlunguni, mana mwimwi enye tamuinjira, wala tamuaruhusu ayawenu alondao kuinjira, ainjire.

¹⁴ "Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mkufuta vitu vya magungu na kudzhenda kukala mu atu anono kpwa kuvoya mavoyo mare. Kpwa hivyo mundaphaha adabu kali sana.†

¹⁵ "Shaka rani ro, mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mkuhenda vyaro vya baharini na tsi za kure ili mphahe mutu mmwenga alunge dini yenu. Ela mchimphaha, mukumuhenda akale mui zaidi na kuinjirakpwe mohoni kukale kano mbiri ya mwimwi enye.

¹⁶ "Shaka rani ro, mwi vilongozi vipofu! Mnadzichenga kukala mutu achiapa kuhadza Nyumba ya Kuvoya Mlungu hata asiphotimiza chilaganeche nkukala kana neno. Ela achiapa kuhadza zahabu iriyo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ni asivundze chilagane arichochoiika. ¹⁷ Vipofu apumbavu mwi! Ni chiphi cha mana zaidi: zahabu hebu Nyumba ya Kuvoya Mlungu ihendayo iyo zahabu kukala takatifu? ¹⁸ Piya mkugomba mukaamba, mutu yeyesi ndiyeapa kuhadza phatu pha kulavira sadaka si chitu; ela achiapa kuhadza sadaka ichiyoikpwa dzuluye, ni asivundze cho chilaganeche arichochoiika. ¹⁹ Mwi vipofu! Ni chiphi cha mana zaidi: hira sadaka, au phatu pha kulavira sadaka ambapho nkuhenda hira sadaka kukala takatifu? ²⁰ Phahi yeyesi aapaye kuhadza phatu pha kulavira sadaka nkuapa kpwa hipho phatu pha kulavira sadaka, na chochosi chirichoikpwa dzuluze. ²¹ Na aapaye kuhadza Nyumba ya Kuvoya Mlungu nkuapa kpwa iyo nyumba na Mlungu asagalaye himo ndani. ²² Na aapaye kuhadza mlunguni nkuapa kuhadza chihi cha endzi cha Mlungu na iye achisagariraye.

²³ "Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mkulavya fungu ra kumi ya chikatsu, iliki, na bizari nyembamba ambavyo ni vilungo bahi, na kuno munaricha haki, mbazi, na kuluphiro ambago ni mambo muhimu ga Shariya. Higo ndigo mlondwago kuhenda, bila ya kubera higo ganjina. ²⁴ Vilongozi vipofu mwi! Mkutuluza indzi chikombeni, ela mkamiza ngamia mzima!

²⁵ "Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mbona munatsukutsa vikombe na sahani kondze macheye, na ndani munakuricha kunaodzala unyang'anyi na uchoyo. ²⁶ We Mfarisayo chipofu! Amba tsukutsa chikombe ndani kpwandza nako kondze piya kundakala swafi.

²⁷ "Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mana mu dza mbira zopakpwa chokaa kondze na zinaonekana nono, ela ndani zikaodzala misoza na lovu. ²⁸ Phahi namwi munaonekana atu a haki, ela ndani mukaodzala unafiki na uyi.

23:5 23:5 Mathayo 6:1; Kumbukumbu 6:8; Isabu 15:38 * **23:10** 23:10 Yani Masihi. **23:11** 23:11 Mathayo 20:26-27; Mariko 9:35; 10:43-44; Luka 22:26 **23:12** 23:12 Luka 14:11; 18:14 † **23:14** 23:14 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 14. **23:22** 23:22 Isaya 66:1; Mathayo 5:34 **23:23** 23:23 Alawi 27:30 **23:27** 23:27 Mahendo 23:3

²⁹ “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mnadzenga mbira za manabii a kare na kupamba vikuta vya atu a haki, ³⁰ kuno munaamba, ‘Kala swiswi hwaishi wakati wa akare ehu, husingegbwirana nao kuolaga manabii!’ ³¹ Kpwa hivyo munadzishuhudiya kukala mu chivyazi cha atu arioolaga manabii. ³² Haya, marigizani mwi enye hira kazi yoandzwa ni atumia enu!

³³ “Nyoka a sumu mwi! Mundahepadze uamuli wa kutiywa mohoni? ³⁴ Nindakureherani manabii, atu okala na marifwa, na alimu; ela anjina mundaachapa viboko mwenu masinagogini na kuagayisa chila mudzi. ³⁵ Kpwa hivyo mundatiywa adabu kpwa sababu ya atu osi arioolagbwa ariokala taana lawama, hangu chifo cha Abeli ambaye kayakala na lawama hadi Zakariya mwana wa Barakiya, ambaye mwamuolaga mbere za Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kahi-kahi ya iyo nyumba na phatu pha kulavira sadaka. ³⁶ Nakuambirani kpweli, chivyazi chichi tachindakosa kutiywa adabu hizo zosi.”

Jesu anaririra Jerusalemu

(Luka 13:31-35)

³⁷ Jesu waenderera kugomba, achiamba, “Ee maye, mwi atu a Jerusalemu! Mkuolaga manabii na kuapiga mawe ariohumwa kpwenu. Mara nyinji náaza kukuikani phamwenga dza kolo ra kuku rifwinikavyo anae mwakpwe maphani, ela mwi mwakahala! ³⁸ Haya phundzani, mkarichirwa mudzi wenu[†] enye na vivi ni muhuphu. ³⁹ Nakuambirani kukala, tamundaniona tsona hadi wakati ndiphokpwezdaamba, ‘Waajaliwa iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.’ ”

24

Mateso ndigokpwezda

(Mariko 13:1-20; Luka 21:5-24)

¹ Jesu watuluka Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na ariphokala anaphiya vyakpwe, anafundzie amlunga achimuonyesa madzengo ga Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ² Ela Jesu waamba, “Hebu lolani, munaona madzengo gosi higa! Nakuambirani kpweli, taphana hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya ranjina, chila chitu chindabomolwa.”

³ Jesu wakpwendasagala Mwango wa Mizaituni, na anafundzie amlunga achikala naye machiyao. Nao achimuza, “Huambire mambo higo gandakala rini? Ni dalili yani ambayo indaonyesa kpwedzako na mwisho wa dunia ukafika?”

⁴ Naye Jesu achiaambira, “Dzimanyirireni sedze mkachengbwa. ⁵ Mana kundakpwezda anji ahumire dzina rangu, nao andachenga atu anji, aambe, ‘Mimi ndiye iye Masih!’* ⁶ Mundasikira habari za viha na ndziyendziye za viha, ela msitishirwe, mana higa ni lazima gakale, ela mwisho wa dunia undakala taudzangbwe. ⁷ Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, mfulume mmwenga andapigana na mfulume wanjina. Kundakala na ndzala na dunia indasumba kpwatu kunji. ⁸ Mambo higa ni dza viratu mwandzo wa utsungu wa mayo alondaye kudzivugula.

⁹ “Chisha andakuphirikani kpwa atu ambao andakugayisani na kukuolagani. Atu anjina osi asiomkuluphira Mlungu dunia ndzima andakuzirani kpwa sababu yangu. ¹⁰ Na anji andaricha kunikuluphira; andasalatana na andazirana. ¹¹ Kundazuka manabii anji a handzo na andachenga atu anji. ¹² Na kpwa sababu ya kuenjerezeka uyi, mendzwa ya atu anji indaphunguka. ¹³ Ela ndiyevumirira hadi mwisho ndiye ndiyeokolwa. ¹⁴ Iyo habari nono kuhusu ufalume ambao Mlungu wanipha indatangazwa dunia ndzima, ili ikale ushuhuda kpwa atu osi. Na ndipho mwisho wa dunia undafika.

¹⁵ “Kundakpwezda wakati muone ‘Chitu cha kutsukiza na cha kubananga,’ † chiri-chogombwa ni nabii Danieli chimire pho phatu phatakatifu.” (Msomadzi naamanye manage.) ¹⁶ “Wakati hinyo, ario Judea naachimbirire myangoni. ¹⁷ Ndiyekala kondze ya nyumba naasiuye mwakpwe nyumbani kuhala chitu. ¹⁸ Na ariye mundani naasiuye kaya kpwedzahala nguwoye. ¹⁹ Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo!

23:33 23:33 Mathayo 3:7; 12:34; Luka 3:7 **23:35** 23:35 Mwandzo 4:8; 2 Nyakati 24:20-21 **23:38** 23:38 Jeremia 22:5 † **23:38** 23:38 Mana yanjina ni nyumba yenu ya kuvoya Mlungu au tsi yenu. **23:39** 23:39 Zaburi 118:26

* **24:5** 24:5 Yani Masih. (Misitari ya 23 na 24.) **24:9** 24:9 Mathayo 10:22 **24:13** 24:13 Mathayo 10:22 **24:15** 24:15 Danieli 9:27; 11:31; 12:11 † **24:15** 24:15 Chitu cha kutsukiza na cha kubananga chinahadzwa chitabu cha Danieli 9:27; 11:31 na 12:11. Labuda Danieli kala anatabiri kuhusu chizuka choikpwa ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu miaka zaidi ya gana mwenga kabila ya Jesu kuvyalwa. Ela Jesu kala anabisha kuhusu mambo ambago anamanya gandakpwezda, chahi Nyumba ya Kuvoya Mlungu kubomolwa miaka kama mirongo mine bada ya Jesu kufwa, ama mpinzani ndiphokpwezda siku za mwisho (soma 2 Athesalonike 2:3-10; 1 Johana 2:18-22). **24:17** 24:17 Luka 17:31

20 Voyani Mlungu ili siku ya kuchimbira kpwenu kusikale minga ya mnyevu wala Siku ya Kuoyal! 21 Mana wakati hinyo kundakala na tabu kulu ambazo tazidzangbwekala kula mwandzo wa dunia hadi rero, wala tazindahendeka tsona. 22 Ela Mlungu wapanga kare kuphunguza siku za mateso kpwa ajili ya atu ariotsambula. Kala Mlungu kahendere hivyo, takungesala mutu.”

Wakati wa Mutu Yela Mlunguni

kuuya

(Mariko 13:24-37; Luka 21:25-36)

23 Jesu waenderera kuamba, “Siku hizo mutu achikuambirani, ‘Lolani, ye Masihi hiyu hiphal!’ au ‘Hiye hiko!’ musimusikize. 24 Mana kundazuka manabii a handzo na atu ambao andadziamba ni ye Masihi. Andahenda vilinje na maajabu ili aachenge atu na hata ichiwezekana piya aangamize atu ariotsambulwa ni Mlungu kukala afuasi angu. 25 Phundzani, nakuambirani chimbere mambo higa kabila tagadzangbwehenedeka. 26 Phahi atu achikuambirani, ‘Lolani, akaonewa hiko weruni,’ musiphiye; na achikuambirani, ‘Lolani, akadzifwitsa chumbani,’ wala msiaamini bii. 27 Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuuya kpwangu kundakala dza viratu limeme ring’alavyo kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. 28 Sababu phophosi pharipho na lufu, ndipho nderi nkukutana.

29 “Phahi bada ya siku za mateso kusira tu, dzuwa rindakala jiza, na mwezi taundang’ala. Nyenyezi zindagbwa kula dzulu, na nguvu za dzulu mlunguni zindasumbiswa. 30 Chisha dalili ya Mutu Yela Mlunguni indaonewa mlunguni, na hipho makabila gosi ga dunia ndzima gandarira kuno gananonwa mimi, Mutu Yela Mlunguni, niredza na maingu kula mlunguni na nguvu na utukufu munji. 31 Nami nindahuma malaika angu na gunda ra sauti kulu sana, nao andakusanya ariotsambulwa kula chila pembe ya dunia.

32 “Dzifundzeni kula kpwa mfwano hinyo wa mtini: Panda za mtini zinaphotula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi. 33 Mwimwi namwi mchiona mambo higa gosi ganahendeka, manyani kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kuuya. 34 Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachindasira kabila ya mambo higa gosi kuhendeka. 35 Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana mwisho.”

36 Jesu waenderera kuaambira, “Ela takuna mutu amanyaye siku wala saa indakala rini ndiphohendeka mambo gaga, hata nyo malaika a mlunguni, wala Mwana taimanya bii. Baba macheye ndiye aimanyaye. 37 Vivyo vyokala wakati wa Nuhu, ndivyo ndivyokala wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya. 38 Mana wakati hinyo kabila ya mafuriko makulu, atu kala achirya na kunwa, kala achilola na kulola, hadi siku Nuhu ariphoinjira ndani ya hira safina. 39 Nao taamanyire kala kundahendekani hadi mafuriko gariphokala, gachiaolaga osi bu. Vivi ndivyo ndivyokala wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya.

40 “Wakati hinyo alume airi andakala mundani, mmwenga andahalwa na wanjina arichwe. 41 Achetu airi andakala anasaga, mmwenga andahalwa na wanjina arichwe. 42 Phahi, dzimanyirirani mana tammanya siku ndiyoyu Bwana wenu. 43 Ela mmanye: Kalapho mchina-nyumba anamanya saa ngaphi za usiku edzerayo muivi, angechesa kurinda na asingekubali nyumbaye ivundzwe. 44 Kpwa hivyo mwimwi piya ni lazima mkale tayari, kpwa sababu tammanya saa ndizokpwedza mimi, Mutu Yela Mlunguni.”

Mtumishi muaminifu

na asiyekala muaminifu

(Luka 12:41-48)

45 Jesu achienderera kuamba, “Kalani dza mtumishi muaminifu na wa marifwa, ambaye tajiriwe nkumupha kazi ya kuimirira nyumbaye na kuapha atumishi ayae chakurya wakati unaofwaha. 46 Ni baha hiye mtumishi ambaye siku tajiriwe achedza, andakutwa anahenda hivyo. 47 Phahi nakuambirani kpweli, tajiriwe andamuhenda muimirizi wa malize zosi. 48 Ela mtumishi mui achiamba, ‘Tajiri wangu andakaa kuuya,’ 49 naye aandze kuapiga atumishi ayae, na kurya na kunwa phamwenga na alevi. 50 Phahi yuya tajiriwe ndiphouya siku asiyomtarajiya na saa asiyoiimanya, 51 andamtiya adabu kali sana, na andamuika kundi mwenga na anafiki, ambako atu andarira na kusaga meno.”

25

Ndarira ya vyandama kumi

¹ Jesu waamba, “Wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya kutawala ufalume ambao Mlungu wanipha, undaelezwa na ndarira hino. Siku mwenga, vyandama kumi ahala taa zao, achendamchinjira bwana arusi. ² Kahi-kahi yao, atsano akala azuzu na atsano achikala alachu. ³ Mana hara vyandama azuzu ahala taa zao, ela taayatsukula mafuha, ⁴ ela hara alachu atsukula taa zao na tupa za mafuha. ⁵ Kpwa vira bwana arusi wachelewa kpwedza, hara vyandama asenukira na achilala.

⁶ “Ela usiku wa manane kpwakala na hoyo rosikirwa kuamba, ‘Hiye bwana arusi aredza; phiyani mkamchinjire.’ ⁷ Phahi hara vyandama kumi alamuka achitayarisha taa zao. ⁸ Nao hara azuzu achiaambira hara alachu, ‘Hupheni mafuha genu sababu taa zehu zinafwa.’ ⁹ Ela hara alachu achiaambira, ‘Hata! Tagandatosha swiswi na mwimwi; ni baha mphiyee dukani mkagule genu.’

¹⁰ “Phahi hara vyandama azuzu ariphouka kpwendagula mafuha, bwana arusi wakpwedza. Hara ambao kala a tayari ainjira phamwenga naye dzumba ra arusi, chisha mryango uchifungwa. ¹¹ Badaye hara vyandama anjina piya auya achedzaamba, ‘Bwana, bwana, huvugurire!’ ¹² Ela naye achiaamba, ‘Nakuambirani kpweli kukala sikumanyani.’ ”

¹³ Chimarigizo Jesu waamba, “Kpwa hivyo chesani, mana tammanya mambo gaga gandahendeka siku iphi na saa ngaphi.”

*Ndarira ya atumishi ahahu
(Luka 19:11-27)*

¹⁴ Jesu achiederera kugomba, achiamba, “Kuuya kpwangu kundakala dza hivi. Mutu mmwenga wapanga kuphiya charo. Phahi waiha atumishie achiaapha madaraka ga kuimirira malize, ¹⁵ naye achimupha chila mmwenga kulengana na uwezowe. Mmwenga wamupha mifuko mitsano ya zahabu,* wanjina achimupha mifuko miiri ya zahabu, wanjina achimupha mfuko mmwenga wa zahabu. Chisha achiphiya charoche. ¹⁶ Mara mwenga yuya yephokera mifuko mitsano waandza bishara nayo, naye achiphaha mifuko mitsano zaidi. ¹⁷ Vivyo hivyo yuya wa mifuko miiri waphaha fwaida ya mifuko miiri zaidi. ¹⁸ Ela yuya ariyehewa mfuko mmwenga wakpwendatsimba dibwa, achiu fwitsa.

¹⁹ “Bada ya muda mure, yuya bwana wauya, achedzahenda isabu phamwenga na atumishie. ²⁰ Phahi yuya kala akaphaha mifuko mitsano ya zahabu wakpwedza kuno akatsukula mifuko mitsano zaidi, achiamba, ‘Bwana, wanipha mifuko mitsano ya zahabu, ela nkakurehera mifuko mitsano zaidi, ndiyo fwaida nriyophaha.’ ²¹ Yuya bwana achimuamba, ‘Wahendato! U mtumishi mnono tsona muaminifu. Kpwa sababu wakala muaminifu wa mambo madide, nindakupha garigo makulu. Ndzo husherekee phamwenga.’

²² “Naye yuya yehewa mifuko miiri piya wakpwedza, achiamba, ‘Bwana, wanipha mifuko miiri ya zahabu vino hala mifuko miiri zaidi ndiyo fwaida nriyophaha.’ ²³ Yuya mutu achimuamba, ‘Wahendato! U mtumishi mnono tsona muaminifu. Kpwa sababu wakala muaminifu wa mambo madide, nindakupha garigo makulu. Ndzo husherekee phamwenga.’

²⁴ “Chisha yuya kala akahewa mfuko mmwenga wa zahabu wakpwedza, achiamba, ‘Bwana, namanya kukala uwe u mutu mufu, ukuvuna ambapho kuphandire, na ukukusanya phatu ambapho mutu wanjina wakumbira. ²⁵ Kpwa hivyo nao gopha, nchifwitsa mfukoo dibwani. Phahi, hala mfukoo wa zahabu.’

²⁶ “Ela yuya bwana achimuamba, ‘We mtumishi mui na mvivu! Unamanya kukala nkuvuna phatu ambapho siphandire, na nkukusanya phatu ambapho siyakumbira. ²⁷ Phahi uwe kala waika pesa zangu bengi, nami nriphouya ningeiphaha na fwaida. ²⁸ Kpwa hivyo halani hinyo mfuko ario nao mumuphe hiye ariye na mifuko kumi. ²⁹ Mana ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa akale na vinji. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa. ³⁰ Na kuhusu mtumishi hiyu asiye na fwaida, mhaleni mukamtuphe kondze jizani ambako andarira na kusaga meno.’ ”

*Mutu Yela Mlunguni
andaamula atu anjina osi*

25:1 25:1 Luka 12:35   25:11 25:11 Luka 13:25   25:14 25:14 Luka 19:11-27   * 25:15 25:15 Chiyunani talanta mwenga ni sawa na kilo 34 za zahabu, au mshahara wa miaka kumi na mitsano wa muhendadzi-kazi.   25:29 25:29 Mathayo 13:12; Mariko 4:25; Luka 8:18   25:30 25:30 Mathayo 8:12; 22:13; Luka 13:28

³¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya na utukufu phamwenga na malaika osi, hipo ndipho ndiphosagarira chihhi changu cha endzi cha utukufu. ³² Atu a mataifa ganjina gosi andakusanyika mbere zangu nami nindaatanya dza viratu mrisa atanyavyo mang’ondzi na mbuzi. ³³ Nindaika atu a haki uphande wangu wa kulumbe, na hara atu ayi uphande wa kumotso.

³⁴ “Chisha nindaambira hara ario uphande wa mkpwo na kulumbe, ‘Ndzoni mosi muriojaliwa ni Baba, phokerani majaliwa’ mrigotengezerwa hangu kuumbwa kpwa dunia. ³⁵ Mana nákala na ndzala namwi mchinipha chakurya, nákala na chiru namwi mchinipha madzi ga kunwa, nákala mjeni namwi mchinikaribisha. ³⁶ Tsona nákala sina nguwo namwi mchinivwika, nákala mkpwongo namwi mchedza mchinilola, nákala jela namwi mchedzanilamusa.’

³⁷ “Hipo hara atu a haki andaniamba, ‘Bwana, ni rini huriphokuona una ndzala huchikupha chakurya, ama ni rini huriphokuona una chiru naswi huchikupha madzi ga kunwa?’ ³⁸ Ni rini huriphokuona u mjeni huchikukaribisha, hebu ni rini huriphokuona kuna nguwo naswi huchikuvwika? ³⁹ Ni rini huriphokuona mkpwongo ama busu naswi huhedza kulola?’ ⁴⁰ Nami nindaambira, ‘Nakuambirani kpweli, chila chitu mrichomuhendera mmwenga wa hinya enehu adide, mwanihendera mimi.’

⁴¹ “Chisha nindaambira hara ario uphande wa kumotso, ‘Ukani mbere zangu mwimwi muriolaniwa! Phiyani moho wa kare na kare uriotengezerwa Shetani na malaikae. ⁴² Mana nákala na ndzala namwi tamyaniipha chakurya, nákala na chiru namwi tamniphere madzi, ⁴³ nákala mjeni namwi tamyanikaribisha. Tsona nákala sina nguwo namwi tamyaniwika, nákala mkpwongo namwi tamyanirarisa na nákala jela namwi taphana yekpwezanihila.’

⁴⁴ “Hipo nao andaniamba, ‘Bwana, ni rini huriphokuona una ndzala au chiru, u mjeni au bila nguwo, phokala mkpwongo au busu, naswi huchikuricha bila ya kukuterya?’ ⁴⁵ Nami nindaambira, ‘Nakuambirani kpweli, chila chitu mrichorema kuhendera mmwenga wa hinya adide, mwarema kunihendera mimi.’ ⁴⁶ Alafu atu ayi andainjira mateso ga kare na kare, ela hara a haki andainjira uzima wa kare na kare.”

26

Mpango wa kumuolaga Jesu

(*Mariko 14:1-2; Luka 22:1-2; Johana 11:45-53*)

¹ Jesu ariphomala kufundza mambo higa gosi, waambira anafundzie, ² “Mnamanya kukala bada ya siku mbiri hundakala na Sikukuu ya Pasaka, na mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindalaviwa ili nikakotwe misumari msalabani.”

³ Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi akutana dzumbani mwa Kayafa, yekala mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁴ Akpwendahenda njama ya kungbwira Jesu chiwerevu ili amuolage. ⁵ Ela akubaliana kukala dzambo hiro risihendeke wakati wa sikukuu, sedze atu akahenda fujo.

Jesu anapakwa marashi

hiko Bethania

(*Mariko 14:3-9; Johana 12:1-8*)

⁶ Jesu ariphokala hiko chidzidzi cha Bethania, wainjira nyumbani mwa Simoni, yekala na mahana. ⁷ Wakati Jesu kala asegera anarya chakurya, phakpwezda mchetu yekala akatsukula tupa ya marashi ga samani kulu, achimmwagira chitswani. ⁸ Anafundzie ariphoona vira, atsukirwa sana na achiamba, “Hasara hino ni yani? ⁹ Marashi higa che ganaweza kuguzwa pesa nyinji na hizo pesa zikahewa agayi!”

¹⁰ Jesu ariphogamanya gokala anagomba, achiaambira, “Kpwa utu wani munamyuga yuno mchetu? Akanihendera dzambo ra mana sana. ¹¹ Mana siku zosi, agayi mundakala nao, ela mino sindakala namwi siku zosi. ¹² Hiyu mchetu akaumwagira mwiri wangu marashi kuutayarisha kpwa mazishi gangu. ¹³ Nakuambirani kpweli kukala kokosi dunia ndzima ndikotangazwa iyo habari nono, dzambo hiri achirohenda hiyu mchetu rindahadza kpwa kumtambukira.”

Juda anakubali kumsalata Jesu

(*Mariko 14:10-11; Luka 22:3-6*)

¹⁴ Chisha, Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni mwanafundzi wa Jesu, waphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka, ¹⁵ achendaaauza, “Nchikuphani Jesu, mundaniphani?” Nao

achimuisabira vipande mirongo mihahu vya feza achimupha. ¹⁶ Na kula wakati hinyo Juda waandza kuendza nafwasi ya kumsalatira Jesu.

*Jesu anadzitayarisha
kurya Sikukuu ya Pasaka*

(Mariko 14:12-21; Luka 22:7-13; Johana 13:21-30)

¹⁷ Siku ya kpwandza ya Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira, * anafundzi amlunga Jesu achimuza, “Unalonda hukakutayarishire chakurya cha Pasaka kuphi?” ¹⁸ Naye achiaambira, “Phiyani hiko mudzini mundamuona mutu fulani, mumuambe, ‘Mwalimu anaamba, wakati wangu u phephi, phahi nindarya Pasaka phamwenga na anafundzi angu mwako nyumbani.’” ¹⁹ Phahi hara anafundzi ahenda vyo arivyolagizwa, na achenatayarisha chakurya cha Pasaka mumo.

²⁰ Kuriphofika dziloni, Jesu wasagala arye chakurya phamwenga na anafundzie kumi na airi. ²¹ Na ariphokala anarya, Jesu wagomba achiamba, “Nakuambirani kpweli, mmwenga wenu andanialata.” ²² Anafundzie ariphosikira hivyo, asononeka sana, na achiandza kumuza Jesu mmwenga-mmwenga achiamba, “Dze! Bwana, ikale ni mimi?” ²³ Jesu achimjibu achiamba, “Atsotsaye mkpwahe bakuli mwenga nami ndiye ndiyenialata. ²⁴ Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindafwa kama Maandiko gaambavyo, ela shakare ye ndiyenialata! Baha kala mutu iye kavyarirwe.” ²⁵ Juda, yemalata, achimuza achiamba, “Dze! Ikale ni mimi Mwalimu?” Jesu achimjibu, “Ehe, ni uwe.”

Chakurya cha Bwana

(Mariko 14:22-25; Luka 22:14-20; 1 Akorintho 11:23-25)

²⁶ Jesu ariphokala anarya na anafundzie, wahala mkpwahe na achimshukuru Mlungu. Chisha achiumega-mega na achiapha anafundzie, achiamba, “Halani murye; hinyo ni mwiri wangu.” ²⁷⁻²⁸ Tsona wahala chikombe cha uchi wa zabibu, achimshukuru Mlungu, na achiapha, achiamba, “Hinyo ni mlatso wangu ambao unaika chilagane† cha Mlungu na atue, nao unamwagbwa kpwa fwaida ya atu anji ili aswamehewe dambi. Nwani mosi. ²⁹ Nakuambirani, sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi siku iyo ndiphounwa luphya phamwenga namwi kahi ya ufalume wa Baba.”

*Jesu anatabiri
kukala Petero andamtsamalala*

(Mariko 14:26-31; Luka 22:31-34; Johana 13:36-38)

³⁰ Bada ya kuimba wira wa kumtologa Mlungu,‡ auka achihiya Mwango wa Mizaituni. ³¹ Chisha Jesu waambira anafundzie, “Usiku uhu wa rero mwimwi mosi mundakala na wasiwasi nami na kuniricha, mana Mlungu anaamba kwenye Maandikoge, ‘Nindampiga mrisa, nago mang’ondzi gandatsamukana.’” ³² Ela bada ya kufufulwa, nindakutanguliyani kuphiya Galilaya.” ³³ Ela Petero achimuamba, “Hata osi achikala na wasiwasi nawe na kukuricha, mino sindakuricha bii!” ³⁴ Naye Jesu achimuamba, “Nakuambira kpweli kukala usiku uhu wa rero, kabila ya dzogolo kuika, undanitsamalala kano tahu.” ³⁵ Petero achimuamba, “Hata ichikala ni kufwa, nahufwe hosi, ela sindakutsamalala bii!” Chisha hara anafundzi osi achigomba dza vivyo.

*Jesu anavoya Mlungu
hiko Gethisemane*

(Mariko 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Chisha Jesu wauka phamwenga na anafundzie hadi phatu phaihwapho Gethisemane, achiaambira, “Sagalani hipha nami naphiya phara mbere nkavoye.” ³⁷ Achimuhala Petero na anangbwa airi a Zebedayo. Hipho waandza kusononeka na kuvundzika moyo, ³⁸ achiaambira, “Yo sonono nriyo nayo, naona indanirya! Phahi kalani hipha hucheseni phamwenga.”

³⁹ Na ariphosengera mbere chidide, wagbwa chimabumabu, chisha achivoya, “Baba, nakuvoya ichiwezekana, uniusiere mateso chigonilenga; ela sio nimendzavyo mimi, ela ulondavyo uwe.” ⁴⁰ Alafu achiauyira hara anafundzie na achiakuta arere. Achimlamusa Petero achimuamba, “Kpwani tamuweza kukala matso phamwenga nami hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga? ⁴¹ Chesani kuvoya ili Shetani asedze akakutiyani dambini, mana roho inamendza kuhendato, ela mwiri tauweza.”

* 26:17 26:17 Chitabu cha Kutsama 12:15-20. 26:23 26:23 Zaburi 41:9 26:27-28 26:27-28 Kutsama 24:8; Jeremia 31:31-34 † 26:27-28 26:27-28 Vitabu vyanjina vinaenjeneza chiphya. ‡ 26:30 26:30 Desturi ya Ayahudi ni kuimba Zaburi 115-118 bada ya kurya Pasaka. 26:31 26:31 Zakariya 13:7 26:32 26:32 Mathayo 28:16

⁴² Jesu wauka tsona kano ya phiri kpendavoya, achiamba, “Baba, ichikala mateso tagaweza kuuswa kpwa ganiphahe, phahi ulondago nagakale.” ⁴³ Ariprouya tsona achiakuta arere, mana kala akashindwa ni usingizi.

⁴⁴ Phahi waaricha na achendavoye kano ya hahu achigomba maneno garatu gara. ⁴⁵ Chisha achiauyira hara anafundzie, na achialamusa kuno anaamba, “Mbona mchere rere na kuoya? Phundzani! Saa ikafika, na mimi, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kulaviwa kpwa atu a dambi. ⁴⁶ Unukani, huphiyeni vyehu. Lolani, mutu ndiyenisalata aredza.”

Jesu anagbwirwa

(Mariko 14:43-50; Luka 22:47-53; Johana 18:3-12)

⁴⁷ Jesu ariprouya acheregomba, Juda, mmwenga wa hara anafundzie kumi na airi, wakpweza na kundi kulu ra atu okala akatsukula panga na marungu. Atu hinyo kala akahumwa ni akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi. ⁴⁸ Hiye yelonda kumsalata Jesu kala akaapha dalili achiamba, “Ye ndiyemdonera kumlamusa ndiye iye, mgbwireni.” ⁴⁹ Phahi Juda mara mwenga wamsengerera Jesu, achimuamba, “Uonadze, Mwalimu?” Chisha achimdonera. ⁵⁰ Jesu achimuamba, “Msena wangu, henda uchirorilunga.” Hipo hara atu achedza achimbwira Jesu. ⁵¹ Mmwenga wa hara ariokala na Jesu, watsomola upanga achimkata sikiro mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁵² Chisha Jesu achimuamba, “Hai! Hai! Uyiza upangao chowani, mana yeyesi ahumiraye upanga, andaolagbwa na panga. ⁵³ Mkale tammanya kukala naweza kumvoya Baba na sambu akanirehera zaidi ya asikari elufu kumi na mbiri a malaika? ⁵⁴ Ela nchihenda hivyo gara Maandiko ambago ganaamba higa ni gahendeke, gandahendekadze.”

⁵⁵ Wakati hinyo-hinyo Jesu wauza rira kundi ra atu ambao kala akedzambwira, “Mbona mkedza na panga na marungu avi mkedzagbwira jambazi? Kala nchisagala na kufundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu chila siku, mbona tamuyanigbwira? ⁵⁶ Ela gosi higa gahendeke ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni manabii.”[§] Hipo anafundzie osi amricha achichimbira.

Jesu anaphirikwa mbere za ngambi

(Mariko 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Johana 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Phahi hara ariombwira Jesu amphirika kaya kpwa Kayafa, yekala mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ambako kala kukakutana alimu a Shariya na vilongozi a Chiyahudi. ⁵⁸ Naye Petero wamlunga kpwa kure hadi muhala wa nyumba ya mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Ariproujira ndani, wasagala phamwenga na arindzi ili aone mambo gandakaladze.

⁵⁹ Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na ngambi yosi yaendza ushaidi wa handzo, wa kutosha wa kumshitakira Jesu ili aphahe kumuolaga, ⁶⁰ ela taayaphaha ushaidi dzagbwe mashaidi manji ga handzo galavya ushaidi wao. Mwisho, akpweza mashaidi airi, ⁶¹ nao achiamba, “Mutu hiyu waamba kukala anaweza kubomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na akaidzenga tsona kpwa siku tahu.” ⁶² Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu waima, na achimuamba Jesu, “Ikale kuna ra kudzihehera kuhusu mashitaka ga hinya atu?” ⁶³ Ela Jesu wanyamala zi. Mlavyadzi-sadaka Mkpwulu achimuamba, “Nakulagiza kpwa Mlungu ariye moyo ugombe kpweli, huambire ichikala uwe ndiwe Masihi,* yani Mwana wa Mlungu!” ⁶⁴ Jesu achimuamba, “Kama uchivyogomba. Tsona nakuhakikishirani mosi kukala hangu sambu mundaniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nisegere mkpwono wa kulume† wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu sana, na chisha mundaniona nchedza dzulu ya maingu.”

⁶⁵ Hipo, mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwanyula nguwoze, na achiamba, “Akaku-furu! Kuna haja yani ya mashaidi zaidi? Avi mkasikira enye achivyogomba! ⁶⁶ Hebu munaonadze?” Nao achimuamba, “Hiye ni wa kuolagbwa!” ⁶⁷ Alafu amtehera mahe ga uso kuno anampiga, na anjina achimuwanga makofi, ⁶⁸ na kumuuzi, “We Masihi, ichikala u nabii kpweli, huambire achiyekupiga ni ani?”

Petero anamtsamalala Jesu

(Mariko 14:66-72; Luka 22:56-62; Johana 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Petero kala asegere kondze muhalani. Phahi mtumishi wa chichetu wamlunga Petero achendamuaamba, “Hata uwe wakala phamwenga na Jesu wa Galilaya.” ⁷⁰ Ela

26:55 26:55 Luka 19:47; 21:37 § 26:56 26:56 Chitabu cha Isaya 53:12. 26:61 26:61 Johana 2:19 * 26:63 26:63 Masihi, manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu (msitari wa 68 piya). 26:64 26:64 Danieli 7:13 † 26:64 26:64 Chitabu cha Zaburi 110:1. 26:65 26:65 Alawi 24:16 26:67 26:67 Isaya 50:6

warema mbere za atu osi, achiamba, “Simanya unaambadze.” ⁷¹ Alafu Petero ariphokala anatuluka bomani, waonewa ni mtumishi wa chichetu wanjina hipho mryangoni, naye achiaambira atu ariokala hipho, “Mutu hiyu akakala phamwenga na Jesu wa Nazareti.” ⁷² Phahi wamtsamalala tsona na achihendaapa, achiamba, “Mutu hiye simmanya bii.” ⁷³ Bada ya muda, atu ariokala aimire hipho amlunga Petero achendamuaamba, “Hakika uwe piya u myawao, mana magombigo ganaonyesa.” ⁷⁴ Phahi waandza kudzilani na kuapa achiamba, “Mutu hiye simmanya tsetsetse!” Mara mwenga dzogolo richiika. ⁷⁵ Naye Petero achitambukira maneno goambirwa ni Jesu, kukala, “Kabila dzogolo kuika, undanitsamalala kano tahu.” Phahi watuluka kondze, achendarira kpwa sonono.

27

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato

(Mariko 15:1; Luka 23:1-2; Johana 18:28-32)

¹ Chiti kuriphocha, akulu osi a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi akata shauri ya kumuolaga Jesu. ² Amfunga mikowa, achimphirika kpwa Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi.

Juda anadzifunga lugbwe

(Mahendo 1:18-19)

³ Juda, ambaye kala akamsalata Jesu, ariphoona akahukumiwa kuolagbwa, wajuta na achuiyiza vira vipande mirongo mihahu vya feza kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi. ⁴ Achiamba, “Nakosa kpwa kulavya mlatso wa mutu asiye na makosa.” Ela nyo achiamba, “Ganahuhusuni go? Iyo ni shauriyo.” ⁵ Juda wazitsupha zira pesa ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, achituluka achendadzisongola.

⁶ Akulu a alavyadzi-sadaka ahala zira pesa, achiamba, “Si shariya kuika pesa hizi mfuko wa Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kpwa vira zariphiwa kpwa kumwaga mlatso.” ⁷ Phahi apanga azihumire kugula munda wa mfinyangi ili phakale phatu pha kuzikira ajeni. ⁸ Ndiyo mana munda hinyo uihwa Munda wa Mlatso hadi rero. ⁹ Chisha maneno arigogomba Mlungu kutsupira nabii Jeremia gahendeka goamba, “Ahala vipande mirongo mihahu vya feza, samani ya yuya ambaye atu a Iziraeli akampigira bei, ¹⁰ achizihumira kugula munda wa mfinyangi, dza Mlungu arivyonilagiza.”

Pilato anamuza Jesu

(Mariko 15:2-5; Luka 23:3-5; Johana 18:33-38)

¹¹ Jesu waimiswa mbere za liwali, naye achimuza, “We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?” Jesu achimuamba, “Kama uchivyogomba.” ¹² Ela akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi ariphokala anamshitaki, kagombere neno. ¹³ Chisha Pilato achimuza, “Ukale kusikira go mashitaka manji anagokushitakira?” ¹⁴ Ela ye kayajibu neno,* phahi hiye liwali achiangalala sana.

Jesu anaamulwa kuolagbwa

(Mariko 15:6-15; Luka 23:13-25; Johana 18:39-19:16)

¹⁵ Kawaida chila Sikukuu ya Pasaka liwali kala nkuavugurira mfungbwa mmwenga ariyemtsambula enye. ¹⁶ Wakati hinyo kpwakala na mfungbwa mmwenga yemanyikana sana, na dzinare ni Baraba. ¹⁷ Phahi kundi ra atu ririphokala rikakutana, Pilato waambira, “Nikuvugurireni yuphi? Mnalonda Baraba hebu Jesu aihwaye Muokoli?”[†] ¹⁸ Wagomba hivyo mana kala akamanya kukala akamreha Jesu kpwapwe kpwa sababu ya chidzitso.

¹⁹ Pilato ariphokala asegere chih cha uamuli, mchewe wahuma ujumbe achiamba, “Usidziinjize katika mambo ga mutu hiye wa haki, mana nkagaya sana ndosoni kpwa sababuye.”

²⁰ Ela wakati hinyo akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi achiabembeleza atu avoye kuvugurirwa Baraba, ela Jesu anyongbwe. ²¹ Mkpwulu wa jimbo wauza tsona, “Kahi ya hinya airi, ni ani mlondaye nikuvugurireni?” Nao achimuamba, “Baraba!” ²² Pilato achiaua, “Sambi, yuno Jesu aihwaye Muokoli, nimuhendedeze?” Nao osi achiamba, “Naakotwe msalabani!” ²³ Ela Pilato achiaua, “Kpwa utu wani? Kpwani wahanda uyi wani?” Ela nyo achizidi kukota kululu, achiamba, “Naakotwe msalabani!”

²⁴ Phahi, Pilato ariphoona hata akahendadze kandasikirwa na kpwa vira fujo kala rikaandza, wahala madzi achitsukutsa mikonu mbere za rira kundi ra atu, achiamba,

^{27:3} 27:3 Mahendo 1:18-19   ^{27:9} 27:9 Zakariya 11:12-13   * ^{27:14} 27:14 Soma chitabu cha Isaya 53:7.

[†] ^{27:17} 27:17 Muokoli: Yani Masihi mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue (msitari wa 22 piya).   ^{27:24}

27:24 Kumbukumbu 21:6-9

“Mino sina lawama dzulu ya mlatso wa mutu hiyu asiye na kosa; shauri yenu enye.”
²⁵ Atu osi achiamba, “Mlatsowe nauwiswe swiswi na ana ehul!” ²⁶ Hipo Pilato waavugurira Baraba, ela achilagiza Jesu achapwe viboko sana, chisha achimlavya akakotwe msalabani.

Asikari anamnyetera Jesu

(Mariko 15:16-20; Johana 19:2-3)

²⁷ Chisha asikari a liwali amuinjiza Jesu ndani ya dzumba ra liwali wa jimbo ra Chirumi, nao achiha chikosi chosi cha asikari chichimzunguluka. ²⁸ Achimvula nguwo, achimvuka kandzu ya kundu, rangi ya chifalume. ²⁹ Tsona achisuka chiremba cha miya, achimvuka chitswani, na achimuikira mlawa mkpwonowe wa kulume. Achichita mavwindi mbereze, achimnyetera achimuamba, “Mfalume wa Ayahudi! Kala na maisha mare!” ³⁰ Amtehera mahe, chisha achimfuta hura mlawa achimkiritana nao chitswani. ³¹ Bada ya kumnyetera, amvula hira kandzu, achimvuka nguwoze. Chisha achimphirika kpendakotwa msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani

(Mariko 15:21-32; Luka 23:26-43; Johana 19:17-27)

³² Hara asikari ariphokala anamphirika Jesu akakotwe msalabani, himo njirani akutana na mutu mmwenga yehwa Simoni. Mutu iye kala ni mwenyezi wa mudzi wa Kirene. Phahi amlazimisha iye mutu atsukule msalaba wa Jesu ³³ hadi phatu phaihwapo Gologotha, manage ni “Zekeya ra Chitswa.” ³⁴ Hipo atu ajaribu kumupha mtsanganyiko wa uchi wa zabibu na dawa ya kuusa mavune, ela Jesu ariphoutata achirema kuunwa.

³⁵ Na bada ya kumkota misumari msalabani, achipiga kura kuganya nguwoze ili amanye ni ani ndiyeziphaha. ³⁶ Alafu asagala phapho kumrinda. ³⁷ Dzulu ya chitswache phaikpwa chibao cha shitakare ambacho kala chikaandikpwa HIYU NI JESU, MFALUME WA AYAHUDI. ³⁸ Phamwenga naye, akora airi akotwa misalabani, mmwenga uphande wa kulume na wanjina uphande wa kumotso.

³⁹ Atu okala anatsupa phatu hipo amlaphiza na kusukasuka vitswa ⁴⁰ na kuamba, “We wadzikarya vya kukala unaweza kubomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na kuidzenga tsona kpwa siku tahu. Sambu amba dzitivye. Ichikala u Mwana wa Mlungu, amba tserera kula msalabani!”

⁴¹ Vivyo hivyo akulu a alavyadzi-sadaka, phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina nao amnyetera achiamba, ⁴² “Waokola anjina, ela kaweza kudziokola mwenye! Hangbwe ni Mfalume wa Iziraeli! Phahi, naatserere kula msalabani naswi humuamini. ⁴³ Anamkuluphira Mlungu; haya, Mlungu naamutivye ichikala anammenda. Mana waamba ati, ‘Mlungu wamtsambula akale Mwanawe.’ ” ⁴⁴ Hata hara aivi ariokotwa phamwenga naye, piya nao amlaphiza.

Chifo cha Jesu

(Mariko 15:33-41; Luka 23:44-49; Johana 19:28-30)

⁴⁵ Kpwakala na jiza tsi ndzima kula saa sita za mutsi hadi saa tisiya. ⁴⁶ Iriphofika kama saa tisiya, Jesu warira kululu, achiamba, “Eloi, Eloi, lama sabakithani?” Manage ni, “Mlungu wangu, Mlungu wangu, mbona ukaniricha?” ⁴⁷ Atu anjina ariokala akaima phephi ariphosikira hivyo aamba, “Mutu hiyu anamuiha Elija.” ⁴⁸ Mmwenga wao wazola achendahala demu achirivvika ndani ya uchi wa ngbwadu, achirigbwadzika mgongoni. Chisha achimupha Jesu afyondze. ⁴⁹ Ela anjina achiamba, “Mriche, hulole ichikala Elija andakpwedza amtivye.”

⁵⁰ Jesu wakota kululu tsona na achidosa roho.

⁵¹ Wakati hinyo-hinyo paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka pande mbiri, kula dzulu hadi photsi. Tsi ndzima ichisumba, myamba ichiahuka, ⁵² mbira zichifwenuka, na atakatifu anji ariofwa achifululwa. ⁵³ Na bada ya Jesu kufufuka, atu hinyo atuluka mbirani achiphika mudzi mtakatifu wa Jerusalem, na achiatsembukira atu anji. ⁵⁴ Phahi, asikari okala anarinda Jesu na mkpwulu wa hara asikari, ariphoona tsi irivyosumba na gara mambo gachivyohendeka, atishirwa sana achiamba, “Hakika mutu hiyu ni Mwana wa Mlungu!”

⁵⁵ Piya kala phana achetu anji ambao kala achimlunga-lunga Jesu na kumuhimikira hangu ariphokala Galilaya. Achetu hinyo kala aimire kure chidide analola, ⁵⁶ ambao

anjina kala ni Maryamu kula Magidala, Maryamu ninengbwa wa Jakobo na Yusufu, phamwenga na mkpwaza Zebedayo.

Jesu anazikpwa

(Mariko 15:42-47; Luka 23:50-56; Johana 19:38-42)

⁵⁷ Iriphofika dziloni, watsoloka tajiri mmwenga yeihwa Yusufu. Tajiri hiye kpwao kala ni mudzi wa Arimathaya, naye piya kala ni mwanafundzi wa Jesu. ⁵⁸ Waphiya kpwa Pilato achendavoya ruhusa ahewe mwiri wa Jesu, naye Pilato achilagiza ahewe. ⁵⁹ Yusufu achihala hura mwiri achiulinga shanda ya katani swafi, ⁶⁰ achiuzika ndani ya mbiraye nyiphya ambayo kala akaitsonga mwambani. Chisha achibwiningiza mryango wa mbira na dziwe kulu, na badaye achiphiya vyakpwe. ⁶¹ Maryamu kula Magidala na yuya Maryamu wanjina kala asegere kulola kura mbirani.

Mbira ya Jesu inarindwa

⁶² Siku ya phiriye, ambayo kala ni Siku ya Kuoya, akulu a alavyadzi-sadaka na Mafarisayo amlunga Pilato, ⁶³ achendamuamba, “Muishimiwa, hunatambukira kukala yuya wa handzo kabila ya kufwa waamba, ‘Bada ya siku tahu nindafufuka.’” ⁶⁴ Kpwa hivyo lagiza asikari akarinde hira mbira hadi siku ya hahu, ili anafundzie asedze akamuiya, akaambira atu, ‘Akafufuka.’ Hiri handzo ra mwisho rindakala iyi zaidi kuriko rira ra kpwandza.” ⁶⁵ Pilato achiaambira, “Halani asikari; mkahakikishe iyo mbiraye inarindwato.” ⁶⁶ Phahi, aphiya achendatiya alama dzulu ya rira dziwe na achiricha asikari arinde.

28

Jesu anafufuka

(Mariko 16:1-10; Luka 24:1-12; Johana 20:1-10)

¹ Bada ya Siku ya Kuoya kusira, wakati kala kuchere chimirimiri cha siku ya kpwandza ya wiki, Maryamu kula Magidala na yuya Maryamu wanjina aphiya kpwendalola hira mbira. ² Gafula tsi yasumba sana, mana malaika wa Mlungu wateserera kula mlunguni, achedzapingilisa rira dziwe ra kubwiningizira mbira na achirisagarira. ³ Ye malaika waonekana dza lime na mavwazige kala ni mereru dza bafuta. ⁴ Arindzi a hira mbira akakama kpwa wuoga na achigbwa achikala avi akafwa. ⁵ Ela yuya malaika waambira hara achetu, “Msiogophe! Ninamanya kukala munamuendza Jesu ariyekotwa misumari msalabani. ⁶ Kapho hipha, mana akafufuka dza viratu arivyogomba. Ndzoni mlole phatu phokala akalazwa. ⁷ Namwi phiyani upesi mkaambire anafundzie kukala akafufuka, na hivi sambu akakutanguliyani kuphiya Galilaya ambako mundamuona. Msiyale nchivyokuambirani.” ⁸ Phahi auka upesi phara mbirani na wuoga kuno akahererwa sana, achizola kpwendaambira anafundzie.

⁹ Mara mwenga Jesu achikutana nao, na waalamusa achiamba, “Mkalamukadze, ano mayo?” Hara achetu amlunga, achingbwira maguluge achimuabudu. ¹⁰ Chisha Jesu achiaamba, “Msiogophe! Phiyani mkaambire enehu aphiye Galilaya, na andaniona kuko.”

Arindzi anaphirika habari

¹¹ Hara achetu ariphokala anaphiya vyao, arindzi anjina a mbira aphiya mudzini kpwendalavya habari kpwa akulu a alavyadzi-sadaka kuhusu mambo gosi gohendeka mbirani. ¹² Phahi, hinyo akulu a alavyadzi-sadaka akutana na vilongozi anjina a Chiyahudi. Bada ya kubisha nao, achiahonga pesa nyinji hara asikari, ¹³ achiaambira, “Mwimwi mundaamba, ‘Anafundzie akedza usiku na akamuiya wakati swino che hurere.’” ¹⁴ Na liwali achigasikira higa, swino hundagomba naye hata akubali kukala tamuna makosa.” ¹⁵ Phahi hara asikari ahala zira pesa, na achihenda viratu arivyolagizwa. Habari hizi zaenea hiko kpwa Ayahudi hadi rero.

Jesu anatsembukira anafundzie

(Mariko 16:14-18; Luka 24:36-49; Johana 20:19-23; Mahendo 1:6-8)

¹⁶ Hara anafundzi kumi na mmwenga aphiya Galilaya hiko gambani ambako kala akalagizirwa ni Jesu. ¹⁷ Aripomuona, amuabudu, dzagbwe kala ana wasiwasi taamini kukala ni iye.

¹⁸ Chisha Jesu waasengerera phara kala aripho, achiaambira, “Náhewa uwezo wosi dzulu mlunguni na duniani. ¹⁹ Kpwa hivyo phiyani mkahende makabila gosi gakale anafundzi angu. Muabatize kpwa dzina ra Baba, ra Mwana, na ra Roho Mtakatifu,

²⁰ mkaafundze alunge chila chitu nrichokulagizani. Hakika nami ndakala phamwenga namwi siku zosi, hadi mwisho wa dunia.”

Injili irivyoandikpwa ni MARIKO Tanga mbere

Muandishi wa chitabu hichi ni Johana Mariko ambaye kala ni msenangbwa wa Petero na msaidizi wa Paulo na Barinaba (soma Mahendo ga Mitume 12:12, 25; 13:4-5; 15:37-39; Baruwa yoandikirwa Akolosai 4:10; Baruwa ya Phiri yoandikirwa Timothy 4:11). Kpwenye Baruwaye ya Kpwandza, sura ya 5:13, Petero anamuiha “mwanangu wa chiroho.” Inaonekana kukala *Injili irivyoandikpwa ni Mariko* ni Injili ya kpwandza kuandikpwa, chahi wakati Mariko na Petero kala achisagala mudzi mkpwulu wa Rumi, ambako Petero waolagbwa.

Injili irivyoandikpwa ni Mariko ni fupi kuriko injili zanjina. Ni chitabu chinachosemurira gara arigohenda Jesu, hasa vilinje arivyohenda, na vira arivyo na uwezo wa Mlungu wa kuokola atu. Chitabu hichi chinaonyesa kukala Jesu anaweza kuphoza makongo, kutuluzwa pepo na kuswamehe dambi, yani kutivya atu aphahe uzima wa kare na kare. Huchisoma chitabu hichi hunaona kukala Jesu ariphoandza kaziye tu, wahenda kare vilinje; ariphotsambula anafundzie a ne a kpwandza waphoza akongo na kutuluzwa pepo (1:16-28). Gosi arigohenda Jesu ganaonyesa kukala wagahenda kpwawezwa wa Mlungu.

Msitari muhimu ni 10:45 ambapho Jesu anaeleza kaziye, “Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, sedzere kuhenderwa, ela nākpwedza kuhendera na kulavya maisha gangu ili gakale maripho ga kukombola atu anji.”

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kazi ya Johana M’batizadzi 1:1-8

Jesu anabatizwa ni Johana na kujezwa ni Shetani 1:9-13

Kazi ya Jesu hiko Galilaya 1:14—9:50

Jesu anaphiya Jerusalemu na anafundzie 10:1-52

Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 11:1—15:47

Jesu anafufuka 16:1-8

Jesu anatsembukira anafundzie na kuphiya mlunguni 16:9-20

Mahubiri ga Johana M’batizadzi

(Mathayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Johana 1:19-28)

¹ Hino ni Injili* kuhusu Jesu Masihi, Mwana wa Mlungu. Habarize zaandza, ² viratu irivyoandikpwa ni manabii Isaya kukala,

“Nindatanguliza muhumwa wangu mberezo,
ambaye andakutengezera njirayo.

³ Mutu hiye anakota kululu hiko weruni kuaambira atu:

‘Mtsengerani Mwenyezi Mlungu njira na muigolose.’”

⁴ Phahi kpwakpwedza Johana M’batizadzi hiko weruni naye kala anahubiri na kuambira atu abatizwe achiamba, “Tubuni dambi m’batizwe, ili Mlungu akuswamehenei.” ⁵ Atu anji kula jimbo ra Judea na Jerusalemu amlunga Johana ili asikize mahubirige. Aripotubu dambi zao, waabatiza muho Joridani.

⁶ Johana kala achivwala vwazi rotengezwa na nyoya za ngamia na kala achidzifunga mkanda wa chingo chibiruni. Chakuryache chakala ndzije na asali. ⁷ Kala achi-atangazira atu kukala, “Ye edzaye bada ya mimi ana uwezo zaidi yangu, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye. ⁸ Mino nakubatizani na madzi; ela iye andakubatizani na Roho Mtakatifu.”

*Jesu anabatizwa ni Johana
na kujezwa ni Shetani*

(Mathayo 3:13—4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Wakati hinyo Jesu wakpwedza kula Nazareti, mudzi wa jimbo ra Galilaya, na Johana achim’batiza muho Joridani. ¹⁰ Phapho hipho Jesu aripotuluka mura madzini, waona mlunguni kukafwenuka, na Roho Mtakatifu anaterera na mfwano dza wa njia, achedzagbwa dzuluye. ¹¹ Chisha kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Uwe ndiwe mwanangu nikumendzaye, nawe unanihamira sana.”

* 1:1 1:1 Injili manage ni habari nono. 1:2 1:2 Malaki 3:1 1:3 1:3 Isaya 40:3 1:6 1:6 2 Afalume 1:8
1:11 1:11 Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; 12:18; Mariko 9:7; Luka 3:22

¹² Phapho hipho Jesu walongozwa ni Roho Mtakatifu kuphiya hiko weruni. ¹³ Phahi wakala hiko siku mirongo mine, iye na nyama a weruni bahi. Wakati wosi uho, Jesu wajezwa ni Shetani, ela malaika achedzamterya.

Jesu anaandza kuhubiri hiko Galilaya
(Mathayo 4:12-17; Luka 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Sambu bada ya Johana kutiywa jela, Jesu waphiya jimbo ra Galilaya achenatangaza habari nono kula kpwa Mlungu. ¹⁵ Waamba, "Wakati ukatimia, na ufalume wa Mlungu ukafika. Phahi, tubuni na muamini hizo habari nono."

Jesu anatsambula anafundzie
a kpwandza

¹⁶ Siku mwenga Jesu ariphokala anatsupa na kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya, waona atu airi, Simoni na nduguye Anderea. Atu hinya kala anatsupha chimia ziyani mana kala ni avuvi. ¹⁷ Phahi waambira, "Nilungani, nami nindakuhendani avuvi a atu." ¹⁸ Na phapho hipho aricha vimia vyao achimlunga.

¹⁹ Jesu ariphosengera mbere chidide, waona Jakobo na nduguye Johana, anangbwa a Zebedayo. Kala a dau ni anashona vimia vyao. ²⁰ Phapho hipho Jesu waaiha, achimrichira ise yao ro dau phamwenga na ahendadzi-kazi na achimlunga Jesu.

Jesu anatuluza pepho
(Luka 4:31-37)

²¹ Jesu na hara arioatsambula aphiya hadi mudzi wa Kaperinaumu na Siku ya Kuoya iriphofika Jesu wainjira sinagogini achiandza kufundza. ²² Atu aangelazwa ni mafundzoge, mana wafundza dza mutu ariye na uwezo, wala si dza alimu a Shariya afundzavyo.

²³ Phapho hipho mumo Sinagogini kala muna mutu wa pepho. ²⁴ Wakota kululu achiamba, "Unamini wee, Jesu wa Nazareti? Ukedzahumarigiza? Nakumanya! Uwe u Mutu wa Haki yela kpwa Mlungu." ²⁵ Ela Jesu wamdemurira yuya pepho, achimuamba, "Nyamala, na utuluke!" ²⁶ Phahi yuya pepho wamuhenda yuya mutu akakame, achikota kululu ndipho achituluka. ²⁷ Atu osi aangelala na achiuzana enye kpwa enye, achiamba, "Ni utu wani huno? Hebu, ni mafundzo maphya ga uwezo! Hata anademurira pepho nao anamsikira!" ²⁸ Hipho nguma ya Jesu yaenea jimbo rosi ra Galilaya.

Jesu anaphoza atu anji
(Mathayo 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Phapho hipho Jesu na anafundzie ariphotuluka mura sinagogini, Jesu, Jakobo, na Johana, aphiya phamwenga na Simoni na Anderea kpwao kaya. ³⁰ Ko kaya, mtzedza mchetu wa Simoni kala akadziambalaza kpwa sababu kala ana homa. Naye Jesu ariphofika phara kaya achiambirwa. ³¹ Phahi wangbwira mkpwno yuya mchetu, naye achiunuka. Phapho hipho homa richiphola achiandza kuahumikira.

³² Dziloniye, Siku ya Kuoya kala ikasira naro jiza rinahanda, atu amrehera Jesu akongo osi na hara ambao kala ana pepho. ³³ Atu osi, mudzi mzima akpwedza pho muhalani, ³⁴ na Jesu achihoza anji ariokala na makongo ga bazi nyinji. Piya watuluza pepho, ela kayaziricha zikagomba, mana kala zinamanya iye ni ani.

Jesu anahubiri Galilaya
(Luka 4:42-44)

³⁵ Siku ya phiriye, chimirimiri kabila ya atu kulamuka, Jesu watuluka achihiphiya phatu kanda macheye achenavoya. ³⁶ Ela Simoni na ayae akpwendamuenda, ³⁷ na ariphomuona amuamba, "Atu osi anakuenda." ³⁸ Ela Jesu achiaambira, "Nahuphiyeni midzi yanjina ili nikatangaze ujumbe wangu hiko nako, mana nakpwedza kpwa gago." ³⁹ Phahi wanyendeka Galilaya yosi, achiangaza ujumbe kula kpwa Mlungu masinagogini mwao na kutuluza pepho.

Jesu anaphoza mutu wa mahana
(Mathayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Mutu mmwenga ambaye kala ana mahana wakpwezachita mavwinda mbere za Jesu achimuamba, "Uchimendza unaweza kunitakasa."† ⁴¹ Jesu wamuonera mbazi sana, achigolosa mkpwnowe achimguta yuya mutu wa mahana, achimuamba, "Ehe! Nalonda, takasika." ⁴² Na phapho kare hura ukongo wa mahana uchiphola, mwiriwe

1:15 1:15 Mathayo 3:2   1:22 1:22 Mathayo 7:28-29   1:39 1:39 Mathayo 4:23; 9:35   † 1:40 1:40 Mutu wa mahana, kala ni najisi, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achihozwa kala ni akadzionyeshe kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu.

uchikala mnono. ⁴³ Jesu achimuamba yuya mutu aphiye vyakpwe na achimsisitiza sana achimuamba, ⁴⁴ "Usimuambire mutu yeyes! Ela phiya ukadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka na ulavye sadaka ya kutakaswa dza vyolagiza Musa, ili ukale ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli." ⁴⁵ Ela yuya mutu wamuambira chila mutu yemuona kala akaphozwa ni Jesu, na habari zichigota hata ichikala Jesu kaweza tsona kuinjira midzini ching'ang'a, ela akale ko vidze-vidze kusiko na atu. Hata hivyo atu amlunga vivyo kula chila phatu.

2

Jesu anaswamehe dambi na kuphoza
(Mathayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ Jumwa na chisiku Jesu wauya Kaperinaumu, na atu achisikira kukala wakpweza asegere ko asagalako. ² Hipo umati mkpwulu wa atu wakpweza uchiodzala hadi atu achikala taaweza kusengerera mryango, naye Jesu achieleza atu mambo ga Mlungu. ³ Chisha kwakpweza atu a ne ambao kala akatsukula mutu wa kuphola vilungo kumreha kpwa Jesu. ⁴ Ela kpwa sababu ya hura umati wa atu, hara okala akatsukula mkpwongo, taayaweza kumfisa phara ariphokala Jesu. Phahi apanda dzulu ya hira nyumba, achielekeza phara ariphokala Jesu, achipahenda mwanya, chisha achimtsereza yuya mkpwongo na chitandache. ⁵ Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya mkpwongo, "Mwanangu, dambizo zikaswamehewa."

⁶ Phahi alimu anjina a Shariya ariokala asegere hipho adziua mwao mioyoni, ⁷ "Kpwa utu wani yuno anagomba vino? Anakufuru. Takuna mutu awezaye kuswamehe dambi siphokala Mlungu macheye." ⁸ Phapho hipho Jesu wamanya maazo gao, na achiaua, "Kpwa utu wani munaaza hivyo mwenu mioyoni?" ⁹ Ni riphi ra rahisi, ni kumuamba hiyu mutu wa kuphola vilungo, 'Dambizo zikaswamehewa,' hebu ni kumuamba, 'Unuka, hala tandikoro uphiye vyako?' ¹⁰ Ela nindakuhendani mmanyenye kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, nina uwezo wa kuswamehe dambi himu duniani." Chisha achimuamba yuya mkpwongo, ¹¹ "Nakuamba, unuka uhale tandikoro uphiye kaya." ¹² Phapho kare achionuka, achihala chitandache na achiuka kuno atu osi analola. Atu osi aangelala na achimtogola Mlungu, achiamba, "Mambo higa! Tahudzangbwegaona bii."

Jesu anamtsambula Lawi
(Mathayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Jesu waphiya tsona kanda ya ziya ra Galilaya. Kundi kulu ra atu richimlunga naye achiantza kuafundza. ¹⁴ Ariphokala anaphiya vyakpwe, wamuona mtoza kodi aihwaye Lawi, * mwana wa Alifayo, asegere phakpwe ofisini. Achimuamba, "Nilunga," naye Lawi waunuka achimlunga.

¹⁵ Badaye, Jesu na anafundzie akpwendarya chakurya nyumbani kpwa Lawi. Na ariphokala asegere anarya na atoza kodi na atu anjina ariokala achiharirwa kala ni achina-dambi akpwezdarya phamwenga nao. ¹⁶ Alimu a Shariya okala ni a kundi ra Mafarisayo amuona Jesu anarya na atu hinya. Phahi achiaua anafundzie, "Mbona yuno anarya phamwenga na atoza kodi na achina-dambi?" ¹⁷ Jesu ariphosikira waambira, "Azima taana haja ya mganga, ela hara akongo ndio ario na haja ya mganga. Mino siyakpwezaiha atu adzionao ana haki, ela nákpwezaiha achina-dambi."

Jesu anauzwa kuhusu kufunga
(Mathayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Wakati mmwenga ambapho Mafarisayo na anafundzi a Johana kala akafunga, atu anjina akpwezdamuza Jesu, "Mbona anafundzi a Johana na a Mafarisayo anafunga ela anafundzio taafunga?" ¹⁹ Jesu achiamba, "Hangu rini ajeni a harusini akafunga, naye bwana arusi achere phamwenga nao? Taaweza kufunga wakati bwana arusi achere phamwenga nao. ²⁰ Ela kuredza wakati ambapho bwana arusi andauswa asikale phamwenga nao, hinyo ndio wakati ndiphofunga.

²¹ "Tsona takuna ashonaye chiraka chiphya nguwo ya kare; mana cho chiraka chiphya chindauyirana chirichane na cha kare, na hipho nguwo ya kare indazidi kuahuka. ²² Wala takuna awezaye kutiya uchi muphya viriba† vya kare. Mana achihenda hivyo, hura uchi undaahula vyo viriba na nyo uchi, phamwenga na vyo viriba andavikosa. Ela uchi muphya utiywa viriba viphya."

^{1:44} 1:44 Alawi 14:1-32   * ^{2:14} 2:14 Dzina ranjina ra Lawi ni Mathayo (soma Mathayo 9:9; Luka 5:27-29).

† ^{2:22} 2:22 Chiriba ni kama chiburu cha chingo.

Jesu anauzwa kuhusu Siku ya Kuoya

(Mathayo 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Wakati mmwenga kala ni Siku ya Kuoya, Jesu na anafundzie atsapira minda ya nganu. Ariphekala anatsupa anafundzie aandza kukata na kuphulula masuche ga nganu achirya. ²⁴ Mafarisayo ariphoona vira, amuza Jesu, “Mbona anafundzio anahenda kazi Siku ya Kuoya? Lola! Anahenda dzambo ambaro si shariya kpwewu swiswi Ayahudi kuhendwa Siku ya Kuoya.” ²⁵ Jesu achiaambira, “Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume Daudi na ayae ariphosikira ndzala?” ²⁶ Wakati Abiathari kala ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Daudi wamenya hema ra kumuabudu Mlungu, achirya mabofulo gotengbwa kpwa kazi ya Mlungu. Chishariya, alavyadzi-sadaka bahi ndiokala anaruhusiwa kugarya, ela Daudi warya, tsona achiapha ayae.” ²⁷ Alafu Jesu achiaambira, “Siku ya Kuoya yaikirwa atu, wala siyo kukala atu aumbwa kpwa sababu ya Siku ya Kuoya. ²⁸ Kpwa hivyo, Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo wa mambo gosi ga Siku ya Kuoya.”*

3

Jesu anaphoza mutu Siku ya Kuoya

(Mathayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ Siku yanjina Jesu wainjira sinagolini, namo kala muna mutu yefuwa mkpwono. ² Piya kala muna atu ambao kala anaendza chizigbwa cha kumshitakira Jesu. Atu hinyo amrorera aone ichikala andamphoza yuya mutu Siku ya Kuoya. ³ Jesu achimuamba yuya mutu wa kufuwa mkpwono, “Ndzo hiku.” ⁴ Chisha achiauza hara ariokala phara, “Ni riphi ra shariya kuhenda Siku ya Kuoya? Ni mutu kuhenda manono hebu kuhenda mai? Ni kutivya mutu hebu kuolaga?” Ela osi achinyamala. ⁵ Hipho Jesu waatong’orera matso kpwa utsungu, achisononeka kpwa sababu ya kukosa mbazi kpwao. Alafu achimuamba yuya mutu, “Golosa mkpwonoo,” naye achiugolosa na uchikala mzima. ⁶ Phapho hipho Mafarisayo atuluka kondze achiungana na atu a chikundi cha Herode kupanga njama ya ndivyo muolaga Jesu.

Umami wa atu unamlunga Jesu

(Mathayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

⁷ Jesu na anafundzie auka achiphiya kanda-kanda ya ziya ra Galilaya, na kundi kulu ra atu kula Galilaya, jimbo ra Judea richimlunga. ⁸ Piya kpwakpwedza atu anji kula Judea, Jerusalem na jimbo ra Idumea, ng’ambo ya muho Joridani, na phephi na midzi ya Tiro na Sidoni. Hano osi akpwedza mana kala akasikira gara arigohenda Jesu. ⁹⁻¹⁰ Kpwa vira Jesu kala akaphoza atu anji, akongo osi kala analonda amgute. Phahi Jesu ariphoona hura umati, waambira anafundzie amsengezere dau akale andasagala asedze akafeyehwa ni atu. ¹¹ Na atu a pepho ariphomuona, adzibwaga photsi mbereze na hinyo pepho achikota kululu achiamba, “Uwe u Mwana wa Mlungu!” ¹² Ela Jesu waaonya sana asimuambire mutu yeyesi kukala iye ni ani.

Jesu anatsambula mitume

kumi na airi

(Mathayo 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Alafu Jesu waphiya gambani na achiiha hara kala anaalonda, nao achimlunga. ¹⁴ Watsambula kumi na airi, achiaiha “mitume.” Waatsambula ili akale phamwenga naye, aahume kpwendatangaza ujumbewe, ¹⁵ na akale na uwezo wa kutuluzwa pepho. ¹⁶ Phahi hara kumi na airi kala ni: Simoni (ariyemuiha Petero), ¹⁷ Jakobo na Johana, ana a Zebedayo, (waaiha Boanerige, yani manage ni ana a Chiguruguru), ¹⁸ Anderea, Filipu, Batholomayo, Mathayo, Tomasi, Jakobo mwana wa Alifayo, Thadayo, Simoni (ambaye piya kala achiihwa Mpiganiadzi Uhuru), ¹⁹ na Juda Isikarioti, ambaye mwisho wamsalata Jesu.

Jesu ana nguvu kumshinda Shetani

(Mathayo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Badaye Jesu wakpwendainjira nyumba fulani, na kundi ra atu richedza tsona hata ichikala Jesu na anafundzie taana nafwasi ya kurya. ²¹ Atu a kpwao kaya ariphosikira, aphiya kpwendamuhala mana atu kala anaamba, “Ana koma!” ²² Piya alimu a Shariya ariphokpwedza kula Jerusalem, aamba, “Analongozwa ni Belizebuli, mkpwulu wa pepho. Anatuluzwa pepho kpwa uwezo mkpwulu wa pepho.” ²³ Hipho

Jesu waaiha, achibisha nao kuhumira ndarira, “Dze Shetani anawezadze kutulua Shetani? ²⁴ Tsi yoyosi ambayo vilongozie anapingana taiweza kudumu, ²⁵ tsona nyumba iganyanayo makundi kupingana, nkutsamuka. ²⁶ Phahi ichikala kundi mwenga ra pepho rinapinga utawala wa Shetani, inaonyesa kukala ufalume hinyo unaganyana, nao tauweza kpwenderera, mana mwishowe u phephi. ²⁷ Wala takuna mutu awezaye kuinjira nyumba ya mutu wa mkpwotse ili amfute malize, isiphokala kpwandza, amfunge mikowa yuya mutu wa mkpwotse ndipho amfute malize.

²⁸ “Nakuambirani kpweli kukala atu andaswamehewa chila dambi na kufuru, ²⁹ ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu kandaswamehewa bii, andakala ana dambi ya kare na kare.” ³⁰ Jesu wagomba hivyo mana hara atu kala anaamba, “Hiyu ana pepho.”

Udugu wa kpweli

(Mathayo 12:46–50; Luka 8:19–21)

³¹ Phapho hipho, nine na ndugu a chilume a Jesu akpwedza. Achiima kondze, achilagiza Jesu aihwe. ³² Kundi ra atu kala risegere kumzunguluka; achimuamba, “Bwana! Mayo na enenu a pho phondze analonda kukuona.” ³³ Jesu achiaua, “Mayo na enehu ni ano ani?” ³⁴ Alafu walola hara ariokala asegere kumzunguluka na achiamba, “Lolani, hinya ndio mayo na enehu! ³⁵ Yeyesi ahendaye alondago Mlungu, ndiye mwenehu na mayo.”

4

Ndarira ya mkurima

(Mathayo 13:1–9; Luka 8:4–8)

¹ Siku yanjina Jesu waphiya tsona kanda ya Ziya ra Galilaya achiandza kufundza. Sambi kpwa vira umati mkpwulu kala ukamzunguluka, wapanda dauni achisagala. Nao atu osi amfundza pho kanda-kanda ya madzi. ² Wahumira ndarira kuafundza mambo manji, na kahi ya mafundzoge achiamba, ³ “Phundzani! Mkurima mmwenga waphiya kpwakpwe mundani kpendakumbira mbeyu. ⁴ Aripbokala anakumbira, mbeyu zanjina zagbwa njirani, zichitsotwa ni nyama a mapha. ⁵ Mbeyu zanjina zagbwa dzulu ya mawe kokala na mtsanga mchache. Zichimera upesi, kpwa sababu mtsanga kala sio munji. ⁶ Ela kuriphokala na dzuwa kali, hira mimea yanyala, ichifwa kpwa vira miziye kala i dzulu-dzulu. ⁷ Mbeyu zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya. Phokala zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-lingbwa ni hira miya hata taiyyarire. ⁸ Mbeyu zanjina nazo zagbwa mtsanga wa nguvu, zichimera na zichikula. Hizi zavyala masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina ga tembe mirongo sita na hata masuche ganjina gachivyala tembe gana.” ⁹ Chisha achiamba, “Ariye na masikiro, naasikire!”

Sababu ya Jesu kuhumira ndarira

(Mathayo 13:10–17; Luka 8:9–10)

¹⁰ Jesu aripbokala macheye, hara kumi na airi na anjina ambao kala akaphundza mahubirige amlunga, achendamuuza mana ya ndariraze. ¹¹ Jesu achiambira, “Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za ufalume wa Mlungu, ela nyo asioamini andatsuphirwa zo ndarira bahi ¹² ili,

‘Alole na matso gao ela asione,
asikize na masikiro gao ela asielewe;
asedze akagaluka, akamuuyira Mlungu
na akaswamehewa.’ ”

*Jesu anaeleza mana ya ndarira
ya mkurima*

(Mathayo 13:18–23; Luka 8:11–15)

¹³ Alafu Jesu achiaua, “Kpwani ndarira hino tamuielwa? Sambi mundaelewadze hizo ndarira zanjina?” ¹⁴ Ndipho naye achiaambira, “Mkurima ni dza mutu atangazaye neno ra Mlungu. ¹⁵ Mbeyu zanjina phokala zinaphandwa zagbwa njirani na zichiriwa ni nyama a mapha. Hivyo ni dza atu asikirao neno, na phapho hipho Shetani akedzarihala ro neno richirophandwa mwao mioyoni. ¹⁶ Nazo mbeyu zanjina zagbwa mtsanga wa tsangalawe, zichimera upesi ela kpwa vira mizi kala i dzulu-dzulu zafwa. Hivyo ni dza atu asikirao neno na mara mwenga akariphokera na raha, ¹⁷ ela tarimanya ndani, nao nkwenderera kurigbwira kpwa muda tu. Kpwa hivyo kuchizuka tabu na mateso gogosi kpwa sababu ya kulunga rira neno, atu hinyo nkuriricha mara mwenga.

¹⁸ Mbeyu zanjina zagbwa miyani zichilingbwa-lingbwa hata zichikosa kuvyala. Hivi ni dza atu asikirao neno, ¹⁹ ela mambo ga dunia, na tamaa za mali na mambo ganjina nkpwedzalinga-linga rira neno hata rikakala tarivyala. ²⁰ Ela mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni mfwano wa atu asikirao neno chisha akariphokera. Nao nkuvyala matunda, dza viratu mbeyu vyovyala masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina mirongo sita, na ganjina gana.”

Jesu anafundza na mfwano wa taa
(Luka 8:16-18)

²¹ Jesu wafundza achiamba, “Dze, mutu nkuasa taa akaibwiningiza bakuli au akayiika mvunguririni? Hata! Nkuyiika phatu pha dzulu. ²² Mana chitu chofwitswa chindaonekana wazi, na chila siri indamanyikana. ²³ Ichikala mutu yeyesi ana masikiro naasikire.”

²⁴ Piya achiaambira, “Phundzani vinono gara msikirago! Chipimo mupimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi, na hata muenjerezwe zaidi. ²⁵ Mana yeyesi ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa.”

Mfwano wa mbeyu ikulavyo

²⁶ Jesu waambira ndarira yanjina achiamba, “Hino ni ndarira kuhusu ufalume wa Mlungu ndivyokala. Mutu nkukumbira mbeyu, ²⁷ alafu achaenderera na shuulize. Usiku na mutsi, dzagbwe mutu arere hebu a matso, mbeyu nkumera na kukula bila iye kumanya higo gahendekadze. ²⁸ Mana mtsanga nkuhenda mbeyu ikamera, ikatuluza chikodza kpwandza, alafuye ikakula, ikatuluza suche, chisha mwisho suche rikahenda tembe. ²⁹ Mavuno gachiphera, ye mkurima nkuphiya na rumure achatsenga mana mavuno ga tayari.”

Ndarira ya tembe ya mgandi
(Mathayo 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

³⁰ Jesu wagomba tsona achiamba, “Huambe ufalume wa Mlungu ni dza utu wani? Hebu, huhumire ndarira hiphi kueleza? ³¹ Hinyo ni dza tembe ya mgandi, ambayo ni ndide kuriko zosi. ³² Tembe hino ichiphandwa nkumera, ikakala muhi mkpwulu sana, hata nyama a mapha akedza dzenga nyumba zao dzulu ya pandaze ambapho taphafika dzuwa.”

³³ Phahi Jesu wahumira ndarira nyinji dza hino kufundza hura umati. Achisemurira chiasi ambacho angeweza kuelewa. ³⁴ Wakati wosi ariphogomba nao wahumira ndarira, ela ariphokala kanda na anafundzie wagomba wazi na kueleza chila chitu.

Jesu anahuriza phuto
(Mathayo 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ Dziloniye, Jesu waambira anafundzie, “Nahuvukeni ng’ambo.” ³⁶ Phahi aricha rira kundi ra atu, achimenya dauni arimokala Jesu na achihiya naye. Na piya kala phana madau ganjina ga nyuma. ³⁷ Gafula kpwazuka phuto kali, maimbi gachiandza kpwedza dzulu hata dau richikala rinainjira madzi. ³⁸ Ela Jesu ye ta kala arere, akaejemeza chitswache mutoni nyuma ya dau. Anafundzie achimlamusa, achimuamba, “Mwalimu, unaona si chitu swino kuhoha?” ³⁹ Phapho hipho walamuka na achidemurira rira phuto na achigaambira maimbi, “Amani! Hurira!” Hipho phuto raricha na kuchihurira hu.

⁴⁰ Alafu Jesu achiaua anafundzie, “Mnaogophani? Dze tamnikuluphira?” ⁴¹ Ela nyo atishirwa sana, achiuzana, “Yuno akale ni ani ambaye hata phuto na maimbi ganamphundza?”

5

Jesu anaphoza mutu wa pepho
(Mathayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Phahi Jesu na anafundzie avuka Ziya ra Galilaya achifika tsi ya Agerasi.* ² Ariphtoluluka dauni tu, Jesu wakutana na mutu yekala na pepho, ambaye kala ala vikurani. ³ Mutu hiyu kala achiishi vikurani, wala takuna yeyesi ariyeweza kumfunga hata na silisili. ⁴ Mana kano nyinji kala achifungbwa mikono na magulu, ela chila wakati anadusula zira silisili. Phahi, kpwa sababu ya mkpwotsewe, takuna yeyesi ariyeweza kumdinisa. ⁵ Usiku na mutsi mutu hiyu kala achinyendeka ko vikurani na gambani kuno

4:21 4:21 Mathayo 5:15; Luka 11:33   4:22 4:22 Mathayo 10:26; Luka 12:2   4:24 4:24 Mathayo 7:2; Luka 6:38
4:25 4:25 Mathayo 13:12; 25:29; Luka 19:26   4:29 4:29 Joeli 3:13   * 5:1 5:1 Maandiko ganjina nkuiha tsi hino
Gadara au Gerigesu.

anakota kululu na kudzikata-kata na mawe. ⁶ Aripomuona Jesu aredza kpwa kure, wazola achendamgwerera maguluni. ⁷ Chisha pepho ariyekala ndani ya yuya mutu wakota kululu achiamba, "Jesu, Mwana wa Mlungu Ariye Dzulu Zaidi, unamini? Lapha kukala kundani gayisa!" ⁸ Ye pepho wagomba vivi kpwa kukala Jesu kala akaamba, "Pepho mui we, mtuluke hiyu mutu!" ⁹ Alafu Jesu achimuza, "Uihwadze?" Naye achiamba, "Naihua Jesu, mana hu anji!" ¹⁰ Achim'bembeleza sana Jesu asiazole tsi hiyo.

¹¹ Sambu kala kuna chaa cha nguluwe anji chinariisa kanda-kanda ya gamba. ¹² Hara pepho achimvoza Jesu achimuamba, "Hulagize hukainjira hara nguluwe." ¹³ Jesu achikubali, na pepho achituluka yuya mutu, achendainjira hara nguluwe. Chaa chosi cha nguluwe elufu mbiri, chatserera mairo mteremukoni, chichiinjira ziyani, na nguluwe osi achiho. ¹⁴ Arisa ariphoona vira, azola achendaambira atu hiko mudzini na mindani gara gachigohendeka. Na atu anji akpowedzalola gokala gakahendeka, ¹⁵ akpowedza phara ariphokala Jesu, na achimuona yuya mutu yekala akatuluzwa kundi ra pepho asegere akavwala nguwo na ana achilize, nao achitishirwa. ¹⁶ Hara ambao kala akaona vyo vyokala vikahendeka asemurira ayawao, achiambira atu vira vyokala kpwa ye mutu, na gara gophaha hara nguluwe. ¹⁷ Ndipho atu a jimbo riro achiandza kumvoza Jesu auke tsi yao.

¹⁸ Jesu ariphokala anainjira dauni, yuya mutu ambaye kala akatuluzwa pepho wamvoza ruhosa aphiye naye. ¹⁹ Ela Jesu achikahala, achimuamba, "Phiya kaya na ukaasemurire asenao mambo gosi Mlungu achigokuhendera na vira achivyokuonera mbazi." ²⁰ Phahi yuya mutu wanyendeka kuko jimbo ra Midzi Kumi achendatangaza arigohenderwa ni Jesu, na osi ariogasikira achiangalala.

*Jesu anaphoza mchetu wa mruwo
na kufufula mwana wa Jairo
(Mathayo 9:18-26; Luka 8:40-56)*

²¹ Jesu ariphola tsi ya Agerasi, wavuka tsona na dau hadi ng'ambo ya phiri ya ziya. Waima kanda-kanda ya ziya, na kundi kulu ra atu richedza richimzunguluka. ²² Alafu mutu mmwenga aihwaye Jairo, yekala mmwenga wa akulu a masinagogi wakpowedza phapho. Aripomuona Jesu, wamgwerera maguluni, ²³ achimvoza achiamba, "Mwanangu mchetu anafwa. Tafadhali huphiye ukam'bandikire mkpwono, ili aphole na akale moyo." ²⁴ Hipo Jesu achiuka naye, na atu anji achimlunga hata achikala anamfyeha.

²⁵ Mo kundini, kala muna mchetu mmwenga, ariyekala mkpwongo wa mruwo[†] kpwa miaka kumi na miiri. ²⁶ Mchetu hiyu kala akagaya sana. Wamala aganga, na kuhumira malize zosi, ela badala ya kuhenda baha, ukongo wazidi. ²⁷⁻²⁸ Aripohisikira habari za Jesu, waaza mwakpwe moyoni, "Nchiguta yo nguwoye tu, nindaphola." Ndipho wamlunga Jesu ko nyuma mo kundini, achiguta nguwoye. ²⁹ Aripohiguta tu, mruwo uchituma na achidzisikira akaphola.

³⁰ Phapho hipo Jesu achimanya kala nguvuze zikaphoza mutu, achigalukira rira kundi ra atu achiaua, "Ni ani chiyeguta nguwo yangu?" ³¹ Anafundzie achimuamba, "Uwe unaona atu akakuzunguluka, tsona unauza, 'Ni ani chiyeniguta?' " ³² Ela Jesu achendera kuenda ili amanye ni ani achiyeguta nguwoye. ³³ Hipo yuya mchetu, kpwa vira kala akamanya chigomphaha, wakpowedzangmwerera maguluni kuno anakakama kpwa wuoga, achisemurira chila chitu. ³⁴ Jesu achimuamba, "Mayo, kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola. Phiya salama mana kundagaya tsona."

³⁵ Aripohokala acheregomba gaga, kpwakpowedza atu kula kaya ya yuya chilongozi, achiamba Jairo, "Pore, ela ye mwanao msichana akafwa, kpwa hivyo takuna haja ya kumyuga mwalimu tsona." ³⁶ Ela Jesu kayagatiya nazi gara gobishwa ni hara atu, ela achimuamba Jairo, "Gasikuondose higo, kuluphira tu." ³⁷ Phahi Jesu kayaruhusu mutu yeyesi kumlunga isiphokala Petero, Jakobo na mwanáo Johana.

³⁸ Aripohofika kaya pha yuya chilongozi wa sinagogi, Jesu wakuta atu anapiga kululu na kurira. ³⁹ Wainjira ndani achiaambira hara atu, "Mbona munarira na kusunoneka? Hiya mwanache kafwere, ela arere tu!" ⁴⁰ Atu achimtseka, ela ye achiatuluzwa kondze osi. Chisha achihala ise na nine a yuya mwanache na hara ariokala naye, achiinjira chumbani mokala akalazwa. ⁴¹ Jesu achimgwira mkpwono achigomba chikpwao achiamba, "Talitha koum." Manage ni, "Msichana, nakuamba lamuka." ⁴² Phapho hipo yuya mwanache waunuka. Achiandza kunyendeka, na atu aripomuona aangalala sana. Naye kala ni msichana wa miaka kumi na miiri. ⁴³ Hipo, Jesu waakahaza asimuambire mutu yeyesi dzambo hiro. Chisha achilagiza yuya mwanache ahewe chakurya.

[†] 5:25 5:25 Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi.

6

Jesu anaremewa hiko Nazareti
(Mathayo 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Jesu wauka hipo phamwenga na anafundzie, achiphiya mudzi arikorerwa. ²⁻³ Iriphofika Siku ya Kuoya, waandza kufundza sinagogini na anji ariosikira aangalala. Achiuzana, “Yuno, si ni yuyatu fundi wa mbao, mwana wa Maryamu, na ambaye nduguze ni Jakobo, Jose, Juda na Simoni. Na nduguze a chichetu hunasagala nao phapha. Ni marifwa gani arigohewa? Vyo kpweli, yuno ana uwezo wa kuhenda vilinje hivyo?” Phahi nyo atu taayafwahirwa na achimrema tsetsetse.

⁴ Alafu Jesu achiaambira, “Nabii nkutogolwa chila phatu, isiphokala phao laloni pharipho na mbarize, na phao kaya pharipho na atue mwenye.” ⁵ Jesu kayaweza kuhenda vilinje isiphokala waabandikira mikono akongo achache achiaphoza. ⁶ Phahi Jesu waangalazwa ni hara atu kpwa sababu ya kusakuluphira kpwao.

Jesu anahuma anafundzie
kumi na airi

(Mathayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Jesu waphiya chidzidzi hadi chidzidzi kuno anafundza. ⁷ Chisha achiha anafundzie kumi na airi na achiandza kuahuma airi-airi. Achiapha uwezo wa kutuluzza pepho ayi. ⁸ Ndipho achialagiza asitsukule chochosi isiphokala bakora bahi. Msitsukule chakurya, au mkoba ama pesa mabindoni mwenu. ⁹ Msivwale nguwo mbiri, ela vwalani virahu. ¹⁰ Na achiaambira, “Phatu mundiphokaribishwa, kalani kahi ya nyumba iyo hadi mundiphouka kuphiya kpwanjina. ¹¹ Phophosi ambapho atu andarema kukukaribishani ama kukuphondzani phaukeni, na ichikala munauka kukutani vumbi ra mwenu maguluni, kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphondzani.” ¹² Phahi anafundzi akpwendahubiriya atu kuno anaambira atubu dambi zao. ¹³ Achituluza pepho anji, na achiapaka mafuha akongo anji na achiphola.

Chifo cha Johana M'batizadzi
(Mathayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ Herode, mfalume wa jimbo ra Galilaya, wasikira mambo higa gosi, kpwa vira dzina ra Jesu kala rikaenea chila phatu. Atu anjina kala achiamba, “Johana M'batizadzi akafufuka! Ndiyo mana anaweza kuhenda vilinje vinji.” ¹⁵ Anjina kala achiamba, “Mutu hiyu ni Elija.” Anjina nao achiamba, “Hiyu ni nabii dza viratu manabii anjina a kare.” ¹⁶ Ela Herode ariphosikira kuhusu Jesu, waamba, “Hiye ni Johana nriyemkata chitswa, akafufuka.”

¹⁷⁻¹⁸ Hipo awali Herode walagiza Johana agbwirwe na afungbwe jela. Wahenda hivyo kpwa mana Johana kala akamuambira kala chishariya ni makosa sana kumlóla Herodiya, ambaye kala ni mkpwaza nduguye Filipu. ¹⁹ Phahi, Herodiya wamzira sana Johana achilonda kumuolaga. Ela washindwa kuhenda hivyo ²⁰ kpwa sababu Herode kala anamrinda. Herode wamuogopha Johana kpwa mana wamanya kukala ni mutu wa haki na asiye na lawama. Herode wamendza kumphundza, dzagbwe kala anayugika mwakpwe moyoni.

²¹ Ela wakati wa kusherekeya kumbukumbu ya kuvyalwa kpwa Herode, Herodiya waphaha nafwasi. Siku iyo Herode waatayarishira karamu atumia a ngambiye, akulu a viha, na vilongozi a Galilaya. ²² Mwana mchetu wa Herodiya wakpwezafwiha vinono mbere za hara atu, hata Herode na ajenie achihamirwa. Ndipho mfalume achimuamba yuya msichana, “Voya chochosi ulondacho nami nindakupha.” ²³ Chisha achihendaapa achiamba, “Nindakupha chochosi ndichovoya, hata ikale ni nusu ya ufalume wangu!”

²⁴ Hipo yuya msichana watuluka achendamuuza nine, “Mayo, nkavoyeni?” Nine achimuamba, “Kavoye chitswa cha Johana M'batizadzi.” ²⁵ Ndipho yuya msichana achiuya kpwa mfalume upesi achendamuuamba, “Nalonda uniphe chitswa cha Johana M'batizadzi ndani ya chano.”

²⁶ Mfalume ariphosikira hivyo wasononeka sana, ela kpwa vira kala akaapa mbere za ajenie, kayamendza kumkahaza. ²⁷ Phapho hipo achihuma mutu arehe chitswa cha Johana, naye mutu achendamkata chitswa mumo jela. ²⁸ Chisha achireha chira chitswa ndani ya chano, achimupha yuya msichana, naye achimphirikira nine. ²⁹ Anafundzi a Johana ariphosikira habari hizo, akpwezahala mwiriwe na achendauzika.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano

(Mathayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Johana 6:1-14)

³⁰ Hara mitume ariphouya kula charo chao cha kpwendahubiri, akutana phamwenga achimsemurira Jesu gosi arigohenda na kuhubiri. ³¹ Phahi kpwa vira kala phana atu anji, edza na aukao, akala taana nafwasi ya hata kurya. Hipo Jesu waambira anafundzie, "Nahuukeni hukakale machiyehu, ili huoye kpwa muda." ³² Phahi auka na dau achiphiya kpwahali kusikokala na atu, ili akakale machiyao.

³³ Ela Jesu waonewa anauka, nao atu anji kula midzi minji azola na kanda-kanda ya ziya hata Jesu na anafundzie ariphofika, nyo kala a kuko kare. ³⁴ Jesu ariphotuluka dauni waona rira kundi kulu ra atu. Naye achiaonera mbazi mana kala ni dza mang'ondzi gasigo na mrisa. Phahi achiafundza mambo manji.

³⁵ Kuriphotswa anafundzie akpwendamuamba, "Mwalimu, hipha ni kure na midzi, na jiza rinahanda." ³⁶ Baha uambire apiye mindani na vidzidzi virivyo phephi akagule chakurya." ³⁷ Ela Jesu achiaambira, "Ariseni mwimwi." Nao achimuamba, "Huyaphahaphi chakurya cha maelufu ga pesa ili chitoshe atu hinya?" ³⁸ Jesu achiaua, "Kpwani muna mabofulo mangaphi? Phiyani mukalole." Ariphokpwendalola, achimuamba, "Huna mabofulo matsano, na ng'onda airi." ³⁹ Phahi Jesu waambira atu asagale nyasini madiba-madiba. ⁴⁰ Nao achisagala makundi ga atu mirongo mitsano-mitsano, na ga gana-gana. ⁴¹ Jesu wahala gara mabofulo matsano na hara ng'onda airi, achilola dzulu mlunguni achimshukuru Mlungu. Ariphomala kuvoya, wamega-mega gara mabofulo na hara ng'onda achiapha anafundzie aaganyire atu. ⁴² Atu osi ariya kumvuna. ⁴³ Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza ga mabofulo na ng'onda goodzaza kaphu kumi na mbiri. ⁴⁴ Na hara ariorya mabofulo kala ni alume elufu tsano.

Jesu ananyendeka dzulu ya madzi

(Mathayo 14:22-36; Johana 6:15-21)

⁴⁵ Phapho hipo Jesu waambira anafundzie apande dau avuke ng'ambo apiye Bethisaida. Ela ye mwenye wasala ko nyuma kuaambira atu auye makpwao. ⁴⁶ Bada ya kulagana na hara atu, waphiya gambani kpwendamvoya Mlungu.

⁴⁷ Dziloni, dau kala rikafika kahi-kahi ya ziya, naye Jesu kala a macheye tsi kavu. ⁴⁸ Phahi waona anafundzie kpwa kure agayavyo na phuto kali kuhenda dau rao kuphiya mbere. Na iriphofika wakati wa dzogolo ra kpwandza kuika, waalunga anafundzie kuno ananyendeka dzulu ya madzi, achienda avi anaatsupa. ⁴⁹ Ela anafundzie ariphomuona ananyendeka dzulu ya madzi, aona ni tsunusi. Nao achikota kululu kpwa wuoga, ⁵⁰ mana atishirwa ariphomuona. Ela phapho hipo Jesu waambira, "Msitishirwe! Ni mimi!" ⁵¹ Chisha achiinjira mo dauni, naro phuto richihurira. Hinyo anafundzie aagalazwa sana ni gara arigogaona. ⁵² Taayaelewa uwezo wa Jesu wa kurisa atu na mabofulo machache kala ulaphi, mana kala ni visoto na kala taamini.

⁵³ Bada ya kuvuka ziya, atuluka tsi kavu seemu za Genesareti, achitiya nanga. ⁵⁴ Jesu na anafundzie ariphotuluka dauni, phapho hipo atu amtambukira. ⁵⁵ Phahi atu azunguluka tsi yosi, achitsukula akongo ambao akalazwa michekani mwao, achiaphirika chila phatu ariphosikira Jesu akaphiya. ⁵⁶ Na kokosi Jesu arikophiya, vidzidzini, midzini ama mindani, atu asagika akongo cheteni. Nao achimvoya aaruhusu akongo agute hata dzagbwe ni mutse wa nguwoye ili aphozwe, nao osi arioriguta aphola.

7

Kuhusu mila za Ayahudi

(Mathayo 15:1-9)

¹ Siku mwenga Mafarisayo na alimu a Shariya anjina ambao kala ala Jerusalem, akpwedzakusanyana mbere za Jesu. ² Phapho aona anafundzi a Jesu anarya bila ya kutsukutsa mikono. ³ Mana Mafarisayo na Ayahudi anjina osi nkulunga mila za akare ao; taarya chitu bila ya kutsukutsa mikono vinono. ⁴ Tsona, achiuya kula cheteni taarya chochosi bila kutawaza. Piya kuna mila zanjina ambazo azirisi kula kpwa akare aho kama vira atsukutsavyo miyo ya kuririra na kujitira. ⁵ Phahi, Mafarisayo na alimu a Shariya amuuza Jesu, "Kpwa utu wani anafundzio anavundza mila hurizorichirwa ni akare eh? Mana nyo nkurya bila kutsukutsa mikono."

⁶ Jesu achiaambira, "Mbavi mu anafiki mwi! Nabii Isaya wagomba kpweli kukuhusuni ariphotabiri ujumbe hinyu kula kpwa Mlungu.

Mana waamba, 'Atu hinya nkuniogopha na maneno bahi, ela moyo yao i kure nami.

⁷ Kuniabudu kpwao takuna mana,
mana anafundza atu alunge mafundzo ga chibinadamu
dza malagizo gangu.’

⁸ “Mwimwi mkuricha shariya za Mlungu na kugbwiririra mila za atu.”

⁹ Jesu achienderera kuaambira, “Mwimwi mnamanya kuricha shariya ya Mlungu chiwerevu ili mlunge mila zenu!” ¹⁰ Mana nabii Musa walavya shariya achilagiza, ‘Ishimu sowe na mayoo.’ Na chisha achiamba, ‘Yeyesi alaphizaye ise na nine, ni lazima aolagbwe.’ ¹¹ Ela mwi unaruhusu mutu kuricha avyazie, kpwa kuambira, ‘Cho nricho nacho kpwa kukuteryani nkachilavya sadaka kpwa Mlungu.’ ¹² Kpwa hivyo karuhusiwa kuterya ise au nine tsona. ¹³ Kpwa kulunga mila zenu mrizophokera kula kpwa akare enu na kuzifundza, munabera malagizo ga Mlungu. Namwi munahenda mambo manji ga kuigana na higo.”

Mambo gamtiyago mutu najisi
(Mathayo 15:10-20)

¹⁴ Jesu waiha tsona rira kundi ra atu achiaambira, “Hebu niphundzani vinono mosi, na mmanyen ninagokuambirani!” ¹⁵ Takuna chitu chochosi chiinjiracho ndani ya mutu kula kondze chinachoweza kumtiya najisi. Ela chilacho ndani ndicho chimtiyacho najisi.

¹⁶ Ariye na masikiro, naasikire!”*

¹⁷ Bada ya kurichana na hara atu, Jesu wainjira ndani ya nyumba. Himo nyumbani, anafundzie amuuzwa mana ya maneno arigogomba. ¹⁸ Naye achiaua, “Hata mwimwi piya tamuelewa? Kpwani tammanyen kukala chitu chimuinjiracho mutu kula kondze, tachiweza kumtiya najisi?” ¹⁹ Mana tachimuinjira moyoni, ela chinainjira ndanini na badaye chikanyewe.” (Kpwa kugomba hivyo, Jesu wahalalisha vyakurya vyosi.)

²⁰ Achienderera kuamba, “Maneno mai galago ndani ya mutu ndigo gamtiyago najisi. ²¹ Mana kula ndani, moyoni mwa mutu, ndimo asili ya uyi wosi, kpwa mfwano maazo mai, udiya, wivi, kuolaga, ²² uzembe, uroho, kuhenda mai, lihandzo, tamaa mbaya, chidzitso, lisengenyo, ngulu, na uzuzu. ²³ Uyi wosi hinyu ula moyoni mwa mutu, nao ndio umtiyao mutu najisi.”

Mayo asiyekala Myahudi anaamini
(Mathayo 15:21-28)

²⁴ Jesu ariphouka hiko Galilaya, waphiya seemu ya mudzi wa Tiro. Hiko wamenya nyumba mwenga achitaka asimanywe ni atu, ela kayaweza kudzifwitsa. ²⁵⁻²⁶ Kpwakala mchetu mmwenga Myunani, yevyalwa Foinike ya Siria, ambaye kala ana mwana mchetu yekala ana pepho, phahi ariphosikira kukala Jesu akedza a pho laloni, wakpwendadziwaga maguluni pha Jesu. ²⁷ Jesu achimuamba, “Richa anache amvune kpwandza, mana si vinono kuhala chakurya cha anache na kuchitsuphira madiya.” ²⁸ Ela yuya mchetu achimjibu achiamba, “Ni kpweli Bwana, ela amba madiya nkurya pukupuku zibwagbwazo ni nyo anache.” ²⁹ Alafu Jesu achimuamba, “Kpwa sababu ya maneno uchigogomba, phiya kaya. Pepho akamtuluka mwanao!” ³⁰ Phahi, waphiya kaya, na ariphofika achimuona mwanawe arere chitandani, pepho kala akamtophokpwa kare.

Jesu anaphoza bwibwi masito

³¹ Chisha Jesu wauka seemu za midzi ya Tiro na Sidoni, achiphiya avi anauya seemu za ziya ra Galilaya, hadi achifika jimbo ra Midzi Kumi. ³² Phahi atu amreha mutu ambaye kala ni bwibwi na masito, achimvoya Jesu amwiikire mikono ili aphole. ³³ Jesu wamuhala achiphiya naye kanda, kure na rira kundi ra atu. Achendamtiya mala ga masikiro, chisha achitsitsa mahe malani, achimguta lilimi. ³⁴ Chisha achilola dzulu mlunguni, achuiyiza mseho, achimuamba, “Efatha,” manage ni “Vuguka.” ³⁵ Phapho hipho yuya mutu achiandza kusikira na kugomba. ³⁶ Jesu achiaambira hara ariokala hipho asiseme na mutu yeyesi. Ela chila arivyozidi kuakahaza, ndivyo arivyozidi kutangaza sana. ³⁷ Atu aangalala sana, achiamba, “Mambo achigohenda ni manono sana, mana akahenda asioweza kusikira asikire, na mabwibwi agombe!”

8

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu ne
(Mathayo 15:32-39)

¹ Siku yanjina, kundi kulu ra atu rakusanyika phatu tsona, ela achikala taana chakurya. Hipo Jesu waiha anafundzie, achiamba, ² “Naaonera mbazi hinya atu, mana nkakala nao siku tahu, na hivi sambi taana chakurya. ³ Nchiaricha aphiye vyao na ndzala, anaweza kpwendahirika mo njirani, mana anjina ao ala kure.” ⁴ Nao achimuamba, “Mutu anawezadze kuarisa atu phano weruni?” ⁵ Achiauza, “Kpwani muna mabofulo mangaphi?” Nao achiamba, “Sabaa.”

⁶ Phahi Jesu waambira atu osi asagale. Chisha achihala gara mabofulo sabaa na achimshukuru Mlungu. Achigamega-mega, alafu achiapha anafundzie aaganyire atu, nao achienda vivyo. ⁷ Piya akala na ng'onda achache. Phahi Jesu waajaliya, achilagiza aganyirwe atu piya. ⁸ Atu osi arya kumvuna. Bada ya kurya anafundzie achitsola-tsola masaza goodzaza mabweko sabaa. ⁹ Nao atu ariorya kala ni kama elufu ne. Bada ya higo Jesu walagana nao, achiuka. ¹⁰ Phapho hipo wapanda dau phamwenga na anafundzie, achiphya seemu za Dalimanutha.*

*Mafarisayo anamuamba Jesu
aonyese dalili*

(Mathayo 16:1-4)

¹¹ Badaye Mafarisayo akpwezalumbana na Jesu kumhega achili, achimuamba “Uhendere ishara ya chiline kuonyesa kala uwezoo ula mlunguni.” ¹² Ela Jesu achuuya mseho kpwa sonono, achiamba, “Mbona atu a chivyazi hichi analonda ishara? Nakuambirani kpweli kukala atu a chivyazi hichi taandaonyeswa dalili yoyosi.” ¹³ Phahi, wauricha hara atu achipanda dauni tsona, achivuka ng'ambo ya rira ziya.

*Onyo kuhusu mafundzo ga Mafarisayo
na Herode*

(Mathayo 16:5-12)

¹⁴ Anafundzi kala akayala kutsukula mabofulo, ela himo dauni achikala na bofulo mwenga tu. ¹⁵ Jesu achiaonya anafundzie, “Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo na wa Herode, ambao ni dza hamira.” ¹⁶ Ela nyo abisha enye kpwa enye achiamba, “Anagomba hivyo kpwa kukala tahuna mabofulo.” ¹⁷ Ela Jesu waamanya agombago, achiaambira, “Mbona munabisha kuhusu kusakala na mabofulo? Kpwani bado tamdzangbwelewa? Mbona muna mioyo mifu? ¹⁸ Hangbwe muna matso na masikiro, ela tamuona wala kusikira! Kpwani tamtambukira, ¹⁹ wakati nriphomega-mega gara mabofulo matsano na kuaganyira atu elufu tsano? Mwaodzaza kaphu ngaphi za masaza?” Nao achimuamba, “Kumi na mbiri.” ²⁰ Jesu achiauza tsona, “Na nriphomega-mega gara mabofulo sabaa goapha atu elufu ne, mwaodzaza mabweko mangaphi ga masaza?” Nao achimuamba, “Sabaa.” ²¹ Phahi achiaambira, “Na tamdzangbwelewa?”

*Jesu anaphoza chipofu
hiko Bethisaida*

²² Jesu wafika Bethisaida phamwenga na anafundzie. Atu a hiko amrehera chipofu achimvoya Jesu amgute, ili aone. ²³ Jesu wamgbwira mkpwoyo yuya chipofu, achimphirika kondze ya chidzidzi. Achimtehera mahe matsoni, achimuikira mikono, chisha achimuza, “Dze, unaweza kuona chitu?” ²⁴ Yuya mutu achilola, achiamba, “Naona atu vurungu-vurungu, avi mihi inanyendeka.” ²⁵ Chisha Jesu wauyira kumuikira mikono matsoni. Naye achikodola matso na uwezowe wa kuona uchimuuyira, achikala anaona chila chitu sawa-sawa. ²⁶ Jesu wamuamba aphiye kpwakpwe kaya mwenga kpwa mwenga, na achimkahaza asiphie achazunguluka chidzidzini.

*Petero anakubali kukala Jesu
ndiye Yetsambulwa ni Mlungu*

(Mathayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Chisha Jesu waphiya phamwenga na anafundzie vidzidzi virivyo phephi na mudzi wa Kaisaria Filipi. Mo njirani, wauza anafundzie, “Atu nkuamba mino ni ani?” ²⁸ Nao achimuamba, “Anjina nkuamba u Johana M'batizadzi, anjina nkuamba u Elija na anjina nkuamba u mmwenga wa manabii.” ²⁹ Jesu achiauza, “Dze, mwino, munaamba mino ni ani?” Petero achimuamba, “Uwe ndiwe Masihi.”† ³⁰ Phahi Jesu waakahaza sana asimuambire mutu yeyesi kuhusu habarize.

* **8:10** 8:10 Maandishi ganjina ga kare ganaamba Mageda au Magidala. **8:11** 8:11 Mathayo 12:38; Luka 11:16
8:12 8:12 Mathayo 12:39; Luka 11:29 **8:15** 8:15 Luka 12:1 **8:18** 8:18 Jeremia 5:21; Ezekieli 12:2; Mariko 4:12
8:28 8:28 Mariko 6:14-15; Luka 9:7-8 **8:29** 8:29 Johana 6:68-69 † **8:29** 8:29 Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

*Jesu anatabiri kuhusu kugaya
na chifoche*

(Mathayo 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Jesu achiandza kuafundza anafundzie, waamba, “Ni lazima Mutu Yela Mlunguni ateswe na akahalwe ni vilongozi a Chiyahudi, na akulu a alavyadzi-sadaka, na alimu a Shariya na aolagbwe ela siku ya hahu andafufulwa.” ³² Waambira anafundzie mambo higa ching’ang’a. Hipo Petero wamuhala Jesu kanda achendaandza kumdemurira. ³³ Phahi Jesu achigaluka, achialola anafundzie, achimdemurira Petero achiamba, “Hebu niukira, Shetani wee! Maazogo ni ga chibinadamu bahi, sigo ga chimlungu.”

³⁴ Chisha achiha kundi ra atu na anafundzie, achiaambira, “Yeyesi amendzaye kukala mfuasi wangu ni lazima ariche njiraze, akale tayari kugaya kpwa kutsukula msalabawe, na anilunge. ³⁵ Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu yangu na kpwa sababu ya kutangazira atu habari zangu,‡ andagaokola. ³⁶ Mana indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima, ela rohoye yiangamike? ³⁷ Ama mutu anaweza kulavya chitu chani chikale badili ya uzima? ³⁸ Phundzani mwiwini atu ayi a chivyazi hichi msiokala aaminifu. Mmanyee kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpweza phamwenga na malaika, na utukufu ulao kpwa Baba. Mutu yeyesi ndiyenionera waibu, na kuonera haya maneno gangu wakati hinyu, nami nindamuonera haya wakati ndiphokpweza.”

9

¹ Jesu waenderera kuaambira anafundzie, “Nakuambirani kpweli, phapha phana anjina ambao taandafwa hadi auone ufalume wa Mlungu ukedza kpwa nguvu.”*

Jesu anagaluka sura

(Mathayo 17:1-13; Luka 9:28-36)

² Bada ya siku sita, Jesu wauka na Petero, Jakobo na Johana, achiambuka nao mwango mure ili akakale machiyao. Aripokala hiko mwangoni, mwiri wa Jesu wagaluka mbere yao. ³ Nguwoze zang’ala sana zichikala nyereru hali ya kukala takuna mutu awezaye kuzifula dza hivyo. ⁴ Phapho hipo Elija na Musa achiatsembukira, achikala anabisha na Jesu. ⁵ Chisha Petero achimuamba, “Mwalimu, ni vinono swiswi kukala hipha. Phahi baha hudzenge vibanda vihahu. Chimwenga chako, cha phiri cha Musa, na cha hahu cha Elija.” ⁶ Petero achikala kana ra kugomba mana iye na hara aye atishirwa sana. ⁷ Chisha phatserera ingu richiabwiningiza, na kuchituluka sauti kula himo inguni ichiamba, “Hiyu ni mwanangu nimmendzaye sana. Muogopheni!” ⁸ Phapho hipo hara anafundzi aphelephesa chila phatu, ela taonere mutu wanjina yeyesi ela Jesu macheye.

⁹ Na wakati kala anatserera kula mwangoni, Jesu waakahaza asimuambire mutu yeyesi mambo achigogaona, hadi iye, Mutu Yela Mlunguni, ndiphofufuka. ¹⁰ Phahi, agbwira lagizo hiro, ela achikala anadziua, “Mana ya kufufuka nini?” ¹¹ Nao achimuamba, “Mbona alimu a Shariya anaamba ati ni lazima Elija edze kpwandza?” ¹² Naye achiamba, “Ni kpweli Elija ni lazima edze kpwandza atayarishe chila chitu. Hata hivyo kpwa utu wani yaandikpwa kukala ni lazima mimi, Mutu Yela Mlunguni, niteswe sana na kukahalwa? ¹³ Ela nakuambirani kukala Elija wakpweza kare, na nyo atu achimgbwayisa vira arivyolonda, dza maandiko gaambavyo kumuhusu.”

Jesu anaphoza barobaro wa pepho

(Mathayo 17:14-21; Luka 9:37-43a)

¹⁴ Jesu na hara anafundzi ahahu aripofika kura kala kuna anafundzi ayawao, aona kundi kulu ra atu hipo. Na alimu anjina a Shariya akala analumbana nao. ¹⁵ Rira kundi ra atu ririphomuona Jesu, osi aangalala, chisha achimzorera kpendamlamusa. ¹⁶ Jesu achiaua, “Mnalumbana nao chisa nini?” ¹⁷ Mutu mmwenga kula mo kundini wamuamba, “Mwalimu, nkakurehera mwanangu barobaro, ana pepho yemuhenda bwibwi. ¹⁸ Chila achigbwirwa ni hiye pepho, nkum’bwaga akatuluka fulo ra mromo, akasaga meno na kudina mwiri mzima. Nkaambira anafundzio amtuluze hiyu pepho ela akashindwa.” ¹⁹ Jesu aripfosikira hivyo, waamba, “Mwi atu msiomkuluphira Mlungu! Ndakala namwi hadi rini? Nindakuvumirirani hadi rini? Hebu mreheni ye mwanache.”

8:34 8:34 Mathayo 10:38; Luka 14:27 8:35 8:35 Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25 ‡ 8:35 8:35 Chiyunani chinaamba, kpwa ajili ya injili. * 9:1 9:1 Chiyunani chinaamba, kabila ya kuona ufalume wa Mlungu ukedza na uwezo mkpwulu. 9:2 9:2 2 Petero 1:17-18 9:7 9:7 Mathayo 3:17; Mariko 1:11; Luka 3:22 9:11 9:11 Malaki 4:5; Mathayo 11:14

²⁰ Phahi amphirika yuya mwanache kpwa Jesu. Na phapho hipo pepho ariphomuona wam'bwaga yuya mwanache na achimtiya chifwafwa. Yuya mwanache wagbwa achigalagala na achituluka fulo ra mromo. ²¹ Jesu achimuuza ise wa yuya mwanache, "Mambo gano gamuandza rini?" Naye achiamba, "Hangu wanachewe. ²² Mara nyinji hiye pepho nkum'bwaga mohoni au madzini ili amuolage. Phahi ichikala unaweza kuhenda chochosi, huonere mbazi na huuterye!" ²³ Achiamba, "Hangbwe ichikala ninaweza! Chila chitu chinawezekana kpwa mutu aaminiye." ²⁴ Phapho hipo yuya ise wa mwanache wakota kululu achiamba, "Naamini! Ela niterya niamini zaidi."

²⁵ Jesu ariphoona kundi kulu ra atu rinaenjerezeka zaidi, wamdemorira yuya pepho, achiamba, "Uwe pepho yemuhenda bwibwi na masito hiyu mwanache, nakulagiza umtuluke na usimuuyire tsona!" ²⁶ Hipo yuya pepho wakota kululu, achim'bwaga yuya mwanache na achimuhenda afurukute sana alafu achimtuluka. Yuya mwanache achizimya, hata anji aho achiamba, "Akafwa." ²⁷ Ela Jesu achimgbwira mkpwono achimuunula, naye yuya mwanache achiima.

²⁸ Phahi, Jesu ariphoinjira nyumbani, anafundzie achimuuza wakati kala a machiyao, "Kpwa utu wani swino tahuwezere kumtuluzi yuya pepho?" ²⁹ Naye achiamba, "Aina hino ya pepho taiweza kutuluka isiphokala kpwa kufunga na kuvoya bahi."

*Jesu anagomba tsona
kuhusu chifoche*

(Mathayo 17:22-23; Luka 9:43-45)

³⁰ Jesu na anafundzie auka hipo, na ariphokala anaphiya, atsupira seemu za Galilaya. Jesu kayamendza atu amanye kura ariko, ³¹ kpwa mana kala anafundza anafundzie. Wagomba achiamba, "Wakati ukafika mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa anadamu ambao andaniolaga. Ela siku ya hahu bada ya kuolagbwa, ndafufuka." ³² Ela hara anafundzie taelewere mana ya mambo higo, na achiogopa kumuza.

Ni ani mkpwulu kuriko osi?

(Mathayo 18:1-5; 20:26-27; Luka 9:46-48)

³³ Phahi aphiya Kaperinaumu. Na Jesu ariphokala akainjira nyumbani, wauza anafundzie, "Che munalumbana nani kura njirani?" ³⁴ Ela nyo achinyamala, mana himo njirani kala analumbana kuhusu ndiyekala mkpwulu kahi yao. ³⁵ Phahi bada ya Jesu kusagala, waiha hara anafundzi kumi na airi achiaambira, "Mutu achilonda kukala wa kpwandza ni lazima akale wa mwisho na akale mtumishi wa osi." ³⁶ Chisha achigbwira mkpwono mwanache mdide, achimuimisa mbere zao. Achimuika chifuwani alafu achiaambira, ³⁷ "Mutu yeyesi ndiyemkaribisha mwanache dza hiyu kpwa sababu yangu, ananikaribisha mimi. Na kanikaribisha mimi bahi, ela anamkaribisha hiye ariyenihuma."

Asiyehupinga ni myawehu

(Luka 9:49-50)

³⁸ Johana achimuamba, "Mwalimu, hwamuona mutu anahumira dzinaro kutuluzi pepho, naswi huchimkahaza, kpwa kukala siye myawehu." ³⁹ Ela Jesu achiaambira, "Msimzuwiye, mana takuna awezaye kuhenda vilinje kpwa uwezo wangu, chisha phapho akagomba mai kunihusu. ⁴⁰ Mana mutu ambaye kahupinga, manyani ni myawehu. ⁴¹ Mutu yeyesi ndiyekuphani chikombe cha madzi ga kunwa kpwa sababu mu atu a Masihi,[†] nakuambirani kpweli andatuzwa."

Mambo gatiyago mutu dambini

(Mathayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴² Jesu waenderera kugomba achiamba, "Shakare yeyesi ndiyehenda mmwenga wa hano adide anikuluphirao kuhenda dambi; mutu hiye baha afungbwe lala kulu singoni akatsuphiwe ndani ya bahari. ⁴³ Na mkpwono uchikuhenda uhende dambi, ukate. Mana ni baha uinjire uzima wa kare na kare na mkpwono mmwenga, kuriko kukala na mikonoyo miiri na utsuphiwe moho wa kare na kare usiozimika.[‡] ⁴⁵ Na chigululo chichikuhenda uhende dambi, chikate. Mana ni baha uinjire uzima wa kare na kare na chigulu chimwenga, kuriko kukala na magulugo mairi chisha utsuphiwe kuzimu. ⁴⁷ Na dzitisoro richikuhenda uhende dambi, risokole! Ni baha kuinjira ufalume wa

9:34 9:34 Luka 22:24   9:35 9:35 Mathayo 20:26-27; 23:11; Mariko 10:43-44; Luka 22:26   9:37 9:37 Mathayo 10:40; Luka 10:16; Johana 13:20   9:40 9:40 Mathayo 12:30; Luka 11:23   9:41 9:41 Mathayo 10:42   † 9:41 9:41 Chiyunani chinaamba Masihi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.   9:43 9:43 Mathayo 5:30   ‡ 9:43 9:43 Vitabu vyanjina vya kare vina misitari ya 44 na 46, ambayo ni sawa na misitari wa 48.   9:47 9:47 Mathayo 5:29

Mlungu na tsongo, kuriko kukala na matsogo mairi na utsuphiwe kuzimu. ⁴⁸ Hiko atu andariwa ni mabulo ambago tagafwa, na andaochwa ni moho usiofwa. ⁴⁹ Chila mmwenga andasafishwa na moho, dza viratu chakurya chitiywavyo munyu. ⁵⁰ Munyu ni mzuri, ela uchibanangika taufwaha na tauweza kuhendwa ukafwaha tsona. Kpwa hivyo kundi renu rikale dza munyu, yani mdinise kuishi na amani na ayawenu.”

10

*Jesu anafundza kuhusu kulólana
na kurichana*

(Mathayo 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Alafu Jesu wauka achiphiya seemu ya Judea, ng'ambo ya Muho wa Joridani. Atu madiba-madiba amlunga tsona, naye achiafundza kama vyokala tabiyaye. ² Hiphohi, Mafarisayo anjina akpwendamuza ili kumhega achili, achiamba, “Dze, shariya inamruhusu mutu kumricha mchewe?” ³ Naye achiamba, “Kpwani Shariya za Musa zinaambadze?” ⁴ Nao achiamba, “Musa waruhusu mlume amuphe mchewe cheti cha talaka na amriche.” ⁵ Jesu achiamba, “Musa wakuandikirani shariya iyo kpwa sababu ya mioyo yenu mifu. ⁶ Ela hangu dunia iumbwe, ‘Mlungu waumba mlume na mchetu.’ ⁷ ‘Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na mchewe, ⁸ nao osi airi andakala mwiri mmwenga.’ Phahi atu hinyo si airi tsona ela ni mwiri mmwenga. ⁹ Kpwa hivyo ariounganishwa ni Mlungu, mwanadamu asiatenganishe.”

¹⁰ Badaye, ariphokala ndani ya nyumba, anafundzie amuza tsona dzulu ya dzambo hiri. ¹¹ Naye achiaambira, “Mutu arichaye mchewe akalólwa mchetu wanjina, nkukala anazinga. ¹² Na mchetu arichaye mlumewe na akalólwa ni mutu wanjina, nkukala anazinga.”

Jesu anajaliya anache adide

(Mathayo 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Atu amrehera Jesu anache adide ili aagute na kuajaliya, ela anafundzie achiaademurira hara atu. ¹⁴ Aripheona hivyo, wareya sana achiaambira, “Aricheni hinyo anache adide edze kpwangu, wala msiazuwiye, mana ufalume wa Mlungu ni wa anache dza hinya. ¹⁵ Nakuambirani kpweli, mutu asiyekuluphira ufalume wa Mlungu dza mwanache akuluphiravyo ise, kandauinjira.” ¹⁶ Chisha waakusanya phakpwe chifuwani, achiabandikira mikono kpwa kuajaliya.

Mutu tajiri

(Mathayo 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ Jesu ariphokala anaandza kuuka, mutu mmwenga wamtisolokera mairo achimgbw-erera maguluni, achimuza, “Mwalimu mnono, nihendedze mino ili Mlungu aniphe uzima wa kare na kare?” ¹⁸ Jesu achimuamba, “Kpwa utu wani unanihi mnono? Takuna ariye mnono isiphokala Mlungu macheye. ¹⁹ Avi unamanya malagizo ga Mlungu: ‘Usiolage, usizini, usiye, usizige myao na dzambo ra handzo, usichenge, tsona muishimu sowe na mayoo.’ ” ²⁰ Yuya tajiri achimuamba, “Mwalimu, higo gosi nágalunga hangu wanache wangu.” ²¹ Jesu achimlola na achimmenda. Chisha achiamba, “Ukaphungukirwa ni chitu chimwenga tu. Phiya ukaguze chila chitu urichonacho, na pesaze ukaziganyire achiya, nawe undakala na akiba hiko mlunguni. Chisha ndzo unilunge.” ²² Yuya tajiri ariphosikira higo wasononeka, achiphiya vyakpwe na kureya, mana kala ana mali nyinji.

²³ Jesu waalolato hara anafundzie osi, chisha achiaambira, “Indakala vigumu sana tajiri kuinjira kppenye ufalume wa Mlungu.” ²⁴ Nao anafundzie aagalazwa ni manenoge. Achiaambira tsona, “Anangu, indakala vigumu sana* kuinjira kppenye ufalume wa Mlungu! ²⁵ Ni rahisi zaidi ngamia kutsapira na tundu ya sindano kuriko tajiri kuinjira kppenye ufalume wa Mlungu.” ²⁶ Anafundzie achiangalala achiuzana, “Pho sambu ni ano ani ambao anaweza kuokolwa?” ²⁷ Ela Jesu waalolato na achiamba, “Dzambo hiri tariwezekana kpwa anadamu, ela kpwa Mlungu ni chitu chidide. Kpwa Mlungu chila chitu chinawezekana.”

²⁸ Petero achimuza, “Dze swino? Kpwani hwaricha vitu vyehu vyosi huchikulunga hukale anafundzio!” ²⁹ Jesu achiamba, “Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi arichaye

9:48 9:48 Isaya 66:24   **9:50** 9:50 Mathayo 5:13; Luka 14:34-35   **10:4** 10:4 Kumbukumbu 24:1-4; Mathayo 5:31   **10:6** 10:6 Mwandzo 1:27; 5:2   **10:7** 10:7 Mwandzo 2:24   **10:11** 10:11 Mathayo 5:32; 1 Akorintho 7:10-11   **10:15** 10:15 Mathayo 18:3   **10:19** 10:19 Kutsama 20:12-16; Kumbukumbu 5:16-20   * **10:24** 10:24 Vitabu vyanjina vya kare tavina seemu hino: kpwa hara ambao anaona utajiri wao undaakola.

mudziwe ama ndugu alume na achetu, ise ama nine, anae, ama minda kpwa sababu yangu na kpwa sababu ya kutangazira atu habari zangu,[†] ³⁰ andaphaha kano gana zaidi. Himu duniani andaphaha midzi, ndugu alume na achetu, mayo, ana na minda. Ela andateswa piya. Na wakati wedzao andaphaha uzima wa kare na kare. ³¹ Ela anji ambao ni a kpwandza andakala a mwisho, na anji a mwisho andakala a kpwandza.”

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mathayo 20:17-19; Luka 18:31-34)

³² Phahi, aenderera na charo chao cha kuphiya Jerusalemu, na Jesu wakala mbere anaalongoza. Hara anafundzi achitezeka na atu ariomlunga-lunga achitishirwa. Tsona Jesu wahala hara anafundzi kumi na airi achiphiya nao njama, na kuaambira gara ambago andahenderwa. ³³ “Phundzani, vivi hunaphiya Jerusalemu, ambako mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindalaviwa kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya, nao andaniamula kuolagbwa. Chisha andanilavya kpwa atu ambao sio Ayahudi. ³⁴ Nao andanizemerera, andanitehera mahe, andanichapa viboko na kuniolaga. Ela bada ya siku tahu nindafufuka.”

Jakobo na Johana anamvoya Jesu
aaphe vyeo
(Mathayo 20:20-28)

³⁵ Jakobo na Johana anangbwa a Zebedayo, amlunga Jesu achendamuamba, “Mwalimu, hunalonda huuhendere chitu chochosi ndichokuvoya.” ³⁶ Naye achiaua, “Mnalonda nikuhendereni utu wani?” ³⁷ Nao achimuamba, “Wakati uchitawala, hunakuvoya mmwenga asagale uphando wa kulume na wanjina uphando wa kumotso.” ³⁸ Ela achiaambira, “Tamanya mvoyaro. Dze, munaweza kuvumirira mateso ambago gandanihaha? Hebu munaweza kugaya dza vivyo ndivyogaya mimi?” ³⁹ Nao achimuamba, “Hunaweza.” Achiaambira, “Mateso ndigophaha, namwi mundagaphaha, na mundagaya dza vivyo ndivyogaya. ‡ ⁴⁰ Ela kusagala uphando wangu wa kulume au wa kumotso siyo kazi yangu kupanga. Dzambo hiro andahewa hara ambao aikirwa kare.”

⁴¹ Hara anafundzi kumi ariphosikira hivyo, aandza kureyera Jakobo na Johana. ⁴² Ela Jesu waiha anafundzie na achiaambira, “Mnamanya kukala atawala a himu duniani nkutawala atu aho chinguvu-nguvu, na hinyo vilongozi nkuatawala atu aho na uwezo wao. ⁴³ Ela kpwenu mwimwi taindakala hivyo. Amendzaye kukala mkpwulu ni lazima akale mtumishi wa ayae, ⁴⁴ na amendzaye kukala wa kpwandza kahi yenu, ni lazima akale mtumwa wa osi. ⁴⁵ Mana, ye Mutu Yela Mlunguni, kedzere kuhumikirwa, ela wakpwezahumikira na alavye uzimawe ukale mzamana wa kukombola atu anji.”

Jesu anaphoza chipofu
aihwaye Batimayo
(Luka 18:35-43)

⁴⁶ Jesu na anafundzie atsupira mudzi wa Jeriko. Ariphokala anauka mudzi hinyo phamwenga na kundi kulu ra atu, chipofu, yeihwa Batimayo (manage ni mwana wa Timayo), kala asegere kanda-kanda ya barabara anavoya-voya. ⁴⁷ Phahi hiye Batimayo, ariphosikira kukala Jesu wa Nazareti a pho phephi, waandza kukota kululu achiamba, “Jesu, Mwana wa Daudi, § nionera mbazil!” ⁴⁸ Atu anji amdemurira anyamale, ela ye achizidi kukota kululu, “Jesu, Mwana wa Daudi, nionera mbazil!” ⁴⁹ Jesu ariphosikira waima achiamba, “Muiheni.” Phahi, atu amuiha yuya chipofu, achimuamba, “Dziphe moyo! Unuka, anakuiha.” ⁵⁰ Naye wabwaga nguwoye ya tadzi, aching’oka, achiphiya kpwa Jesu. ⁵¹ Jesu achimuuzwa, “Unalonda nikuhendereni?” Yuya chipofu achimuamba, “Mwalimu, navoya nione.” ⁵² Jesu achimuamba, “Kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola, kpwa hivyo phiya salama.” Phapho hipho yuya chipofu achikala anaona, na achimlunga-lunga Jesu.

† **10:29** 10:29 Chiyunani chinaamba, kpwa ajili ya injili. **10:31** 10:31 Mathayo 20:16; Luka 13:30 **10:38** 10:38 Luka 12:50 ‡ **10:39** 10:39 Maandiko ganjina ganaamba, “Dze, munaweza kunwerera chikombe ndichochinwerera au kubatizwa kama ndivyobatizwa?” Nao achijibu “Hunaweza.” Jesu achiaambira, “Chikombe ndichonererwa mundachinererwa kpweli, na mundabatizwa kama ndivyobatizwa.” **10:42** 10:42 Luka 22:25-26 **10:43** 10:43 Mathayo 23:11; Mariko 9:35; Luka 22:26 § **10:47** 10:47 Manage ni chivyazi cha Mfalume Daudi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue.

11

Jesu anainjira Jerusalemu

(*Mathayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Johana 12:12-19*)

¹ Jesu na anafundzie ariphofika phephi na Jerusalemu afika Bethifage na Bethania, ko Mwango wa Mizaituni. Midzi iyo kala i phephi na Jerusalemu. Hipo Jesu wahuma anafundzie airi, ² achiaambira, "Phiyani hinyo mudzi wa pho mbere, na mchiinjira tu mundaona mwana punda akafungbwa, naye kadzangbwepandwa ni mutu. Mvuguleni mumrehe. ³ Na mutu ndiyekuuzani, 'Mnayani ye mwana punda, mbona munamvugula?' Muambeni, 'Bwana ana haja naye na achimala andamuuyiza mara mwenga.' "

⁴ Phahi aphiya na achendakuta mwana punda akafungbwa mryangoni phatu phereru. Ariphokala anamvugula, ⁵ atu ariokala aimire phephi auuza, "Mnahendadze! Mbona munamvugula ye mwana punda?" ⁶ Nao achigomba viratu arivyolagizwa ni Jesu; na atu achiarichira aphiye vyao. ⁷ Ariphomrehera Jesu yuya mwana punda, ahandika nguwo zao dzuluye, naye achipanda achisagala. ⁸ Atu anji ahandika nguwo zao barabarani, na anjina achihandika makandza ga mitende ambago kala akagakata mo mindani.* ⁹ Phahi ariokala mbere na ariokala nyuma osi akota kululu achiamba:

"Mlungu naatogolwe!"

"Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!"

¹⁰ "Naujaliwe ufalume wedzao wa baba Daudi!"

"Mlungu ariye dzulu mlunguni naatogolwe!"

¹¹ Jesu ariphofika Jerusalemu, wakpwendamenya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Bada ya kulola chila chitu, kpwa vira kala kukatswa waphiya vyakpwe Bethania phamwenga na anafundzie kumi na airi.

Jesu analani muhi wa mtini

(*Mathayo 21:18-19*)

¹² Siku ya phiriye, Jesu ariphokala anauya kula Bethania, kala ana ndzala. ¹³ Waona muhi uihwao mtini kure chidide, uriokala na makodza, achiafuka kwendalola ichikala wavyala. Ela ariphofika hipo wakuta makodza mahuphu, mana kala sio msimu wa tini. ¹⁴ Alafu waulani hura muhi achiamba, "Atu taandarya matundago tsona bii!" Na anafundzie achisikira gara maneno.

Jesu anazoresa achuuzi

kula ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

(*Mathayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Johana 2:13-22*)

¹⁵ Jesu ariphofika Jerusalemu, wamenya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na achiandza kuzoresa atu ariokala anahenda bishara mo ndani. Achipendula-pendula meza za hara okala anabadilisha pesa na vihi vya hara okala anaguzwa njiya, ¹⁶ wala kayamruhusu mutu yeyesi kutikanya na chitu cha kuguza mura ndani. ¹⁷ Alafu achiafundza hara atu, "Maneno ga Mlungu gaandikpwa, 'Nyumba yangu indaihwana nyumba ya mavoyo kpwa atu a mataifa gosi.' Ela mwino munaihenda kukala mwamdzifwitso wa aivi!" ¹⁸ Akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya ariphosikira higo aendza njira ya kumuolaga. Mana amuogopa, kpwa sababu kundi kulu ra atu kala rikaangalazwa ni mafundzoge. ¹⁹ Dziloniye, Jesu na anafundzie auka mudzi hinyo.

Fundzo kuhusu hura muhi wa mtini

(*Mathayo 21:20-22*)

²⁰ Ligundzure Jesu na anafundzie ariphokala anaphiya Jerusalemu aona hura muhi wa mtini ukanyala wosi hadi mizi. ²¹ Petero achitambukira, achimuamba, "Mwalimu, lola! Hura mtini urio ulani dzana, ukanyala." ²² Jesu achiajibu achiamba, "Mkuluphireni Mlungu. ²³ Nakuambirani kpweli, mutu anaweza kuuambira mwango hinyu, 'Ng'oka ukadzitiye baharini.' Mutu hiye achikuluphira bila wasiwasi kukala go agombago gandakala, naye Mlungu andamuhendera. ²⁴ Kpwa hivyo, nakuambirani chochosi ndichomvoya Mlungu, kuluphirani kukala mkachiphokera, namwi mundachiphaha. ²⁵ Na muimapho kuvoya, na phana mutu yeyesi ariyekukoserani, mswameheni kpwandza, ili Sowe yenu ariye mlunguni piya aswamehe makosa genu." ²⁶ Ela ichikala tamundaaswamehe, phahi Sowe yenu ariye mlunguni kandaswamehe makosa genu.†

* **11:8** 11:8 Ayahudi ahenda hivyo kuonyesa ishima yao kpwa mutu muhimu, ama kuonyesa ushindi wakati mfalume anauya kula vihani. **11:9** 11:9 Zaburi 118:25-26 **11:17** 11:17 Isaya 56:7; Jeremia 7:11 **11:23** 11:23 Mathayo 17:20; 1 Akorintho 13:2 **11:25** 11:25 Mathayo 6:14-15 † **11:26** 11:26 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 26.

Jesu anauzwa kuhusu uwezowe
(*Mathayo 21:23-27; Luka 20:1-8*)

²⁷ Jesu na anafundzie auya tsona Jerusalem, na achendainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Jesu ariphokala ananyendeka himo, akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi anjina a Chiyahudi amlunga, ²⁸ achendamua, “We, gano unagohenda, unahenda kpwa uwezo wa ani? Ni ani yekupha uwezo huno wa kuhenda mambo higa?” ²⁹ Achiaambira, “Nindakuuzani swali, mchinijibu, nami nindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani. ³⁰ Niambirani, uwezo wa Johana wa kubatiza, wala kpwa Mlungu hebu wala kpwa atu?” ³¹ Phahi aphiya njama, achendabisha enye kpwa enye, achiamba, “Huchiamba, ‘Wala mlunguni,’ andahuamba, ‘Sambi mbona tamyamkuluphira?’ ³² Na tahuweza kuamba, ‘Wala kpwa atu.’ ” (Agomba hivyo kpwa sababu aogopha kuphaha tabu, mana atu osi akubali kukala Johana kala ni nabii kpweli.) ³³ Phahi amuamba Jesu, “Tahumanya.” Naye achiaambira, “Wala nami sindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani.”

12

Ndarira ya akurima ayi
(*Mathayo 21:33-46; Luka 20:9-19*)

¹ Chisha Jesu wahumira ndarira kugomba na hara vilongozi a Chiyahudi. Achiambira, “Kpwakala na mutu mmwenga yephanda mizabibu mwakpwe mundani. Achiuzungulusira lichigo, achitsimba phatu pha kuminyira zabibu, na piya achidzenga uringo. Chisha hura munda achiukodishira akurima, naye mwenye achihiya tsi wanjina. ² Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, yuya mchina-munda wahuma mtumishiwe aphiye kpwa hara akurima ariokodisha mundawe, ili akahewe fungure ra mavuno. ³ Hara ariokodi achingbwira yuya mtumishi, achimpiga, na achimuuyiza mikono mihuphu. ⁴ Alafu mchina-munda wahuma mtumishi wanjina. Nao hara ariokodisha hura munda, ampiga, achimlumba chitswa na achimuhenda mambo ga waibu. ⁵ Chisha, mchina-munda wahuma mtumishi wanjina ambaye amuolaga, na tsona achiagayisa anjina dza vivyo, kuapiga na anjina kuaolaga.

⁶ “Sambi wasala na mutu mmwenga bahi; mutu hiye kala ni mwanawe amwendzaye sana. Phahi wamuhuma kpwa hara akurima, achifikiri achiamba, ‘Hakika hiyu andamuishimu, mana ni mwanangu.’ ⁷ Ela hara akurima aambirana, ‘Hiyu ni mwanawe ndiyemrisi, phahi nahumuolageni ili huno munda ukale wehu.’ ⁸ Phahi amgbwira, achimuolaga, na achimsupha kondze ya hura munda wa mizabibu.

⁹ “Dze! Ye mchina-munda achedza, andahendadze? Andakpedzaolage hara akurima, na hura munda aukodishe akurima anjina. ¹⁰ Hakika mnamanya Maandiko higa ga Mlungu gaambago:

‘Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.

¹¹ Mwenyezi Mlungu ndiye yehenda dzambo hiri,
naro huchirilola rinahuangalaza.’ ”

¹² Phahi hara vilongozi a Chiyahudi amanya kukala akagomba ndarira iyo kuonyesa kala aho ndio akurima ayi ariokodisha hura munda. Kpwa hivyo alonda kumbwira Jesu kpwa nguvu ili amutiye jela. Ela amricha, nao achihiya vyao, mana aogopha rira kundi ra atu.

Jesu anajibu swali
kuhusu kuripha kodi

(*Mathayo 22:15-22; Luka 20:20-26*)

¹³ Mafarisayo anjina, na atu a chikundi cha Herode, ahumwa ni vilongozi a Chiyahudi akamuuze Jesu maswali kumhega achili. ¹⁴ Amuuzwa, “Mwalimu, hunamanya kukala uwe u mutu muaminifu, kulunga maoni ga atu mana cheo si chochosini kpwako. Tsona unafundza kpweli kuhusu Mlungu alagizago. Dze, shariya zehu zinahuruhusu kuripha kodi kpwa Kaisari, mtawala wa Chirumi? Huriphe hebu husiriphe?”* ¹⁵ Ela Jesu wamanya lengo rao ra kpweli, achiamba, “Mbona munanipima achili? Hebu, nireherani pesa ya Chirumi, nami nindakuambirani.” ¹⁶ Ariphomupha hira pesa, Jesu achiuza, “Sura na dzina ni ra ani?” Nao achimuamba, “Ni vya Kaisari.” ¹⁷ Ndipho achiaambira,

12:1 12:1 Isaya 5:1-2   **12:10** 12:10 Zaburi 118:22-23   * **12:14** 12:14 Muhego wao wakala hinyo: ichikala angejibu ndiyo, angevundza shariya za Chiyahudi ambazo zinakahaza kuripha kodi kpwa atu asiokala Ayahudi. Angerema kukala atu asiriphe kodi, atu a chikundi cha Herode angephaha nafwasi ya kumshitaki kpwa mkpwulu wa Chirumi, mana chikundi hicho kala chinaunga mkpwono utawala wa Chirumi.

“Phahi, vya Kaisari mupheni Kaisari, na vya Mlungu, mupheni Mlungu.” Jibu hiri raangalaza hara atu.

Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa
(Mathayo 22:23–33; Luka 20:27–40)

¹⁸ Siku mwenga Jesu watsolokerwa ni Masadukayo anjina. Nao Masadukayo ni kundi ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafufuka. Phahi achimuamba, ¹⁹ “Mwalimu, Musa wahuandikira kwenye Shariya kukala, mutu achifwa na achikala karichire mwana, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye gungu, na amvyarire ana yuya mufwa. ²⁰ Hipo kare kpwahenda ndugu sabaa. Wa mwanzo walóla mchetu, na ariphofwa karichire ana. ²¹ Mdidewe achihala ufwa yuya gungu, naye achifwa bila kuricha ana. Dzambo hiro rakala vivyo na ndugu wa hahu. ²² Osi sabaa alóla hiyu gungu ela afwa osi bila kuricha mwana. Mwisho, yuya mchetu naye piya wafwa. ²³ Dze, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani? Mana ndugu osi sabaa amlóla.”

²⁴ Ela Jesu waambira, “Makosa genu nkukala tammanya Maandiko wala uwezo wa Mlungu. ²⁵ Atu ndiphofufuka andakala dza malaika hiko mlunguni ambao taalóla wala taalólwa. ²⁶ Mwasoma vitabu vya Musa ela tamdzangbwemanya kukala atu andafufulwa! Seemu ihusuyo chira chitsaka chokala chinaaka moho, Mlungu wamuamba Musa, ‘Mimi ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.’[†] ²⁷ Kpwa hivyo, iye ni Mlungu wa atu hinyo dzagbwe afwa kare. Higa ganaonyesa kukala afwadi kpwakpwe achere moyo. Mwimwi Masadukayo munakosera sana.”

Shariya muhimu
(Mathayo 22:34–40; Luka 10:25–28)

²⁸ Mwalimu mmwenga wa Shariya watsoloka na achisikira Jesu na Masadukayo anashindana kuhusu mambo ga kufufulwa. Aripheona Jesu akaajibu vinono, wadzituluza, achimuza, “Kulengana na shariya zosi za Mlungu ni iphi ya muhimu kuriko zosi?” ²⁹ Jesu wajibu achiamba, “Ya muhimu zaidi ni hino: ‘Phundzani mwimwi Aiziraeli! Mwenyezi Mlungu wehu, Mwenyezi Mlungu ni mmwenga. ³⁰ Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na achili zenu zosi na mkpwotse wenu wosi.’ ³¹ Na ya phiri inaamba, ‘Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.’ Takuna shariya muhimu zaidi kuriko hizi.”

³² Yuya mwalimu wa Shariya wamuamba Jesu, “Mwalimu u sawa, ukagomba kpweli kuamba Mlungu ni mmwenga, wala takuna wanjina isiphokala iye. ³³ Kpwa kpweli ni lazima mutu amendze Mlungu na moyowe wosi, na rohoye yosi, na achilize zosi na mkpwotse wosi, na umendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye. Na kulunga mambo higa ni muhimu zaidi kuriko kulavya sadaka zosi za nyama na za kuocha nyama mzima kama hutakpwavyo ni Shariya.”

³⁴ Jesu aripheona kukala hiyu mutu akagombato, wamuamba, “Uwe kukure na ufalume wa Mlungu.” Bada ya higo atu osi aogopha kumuza swali rorosi.

Swali dzulu ya Yetsambulwa ni Mlungu
kuokola atu

(Mathayo 22:41–46; Luka 20:41–44)

³⁵ Jesu aripheona anafundza muhalani, muhala wa Nyumba ya Kuvoya Mlungu, wauza, “Kpwani alimu a Shariya a sawa achiamba Masihi[‡] ni chivyazi cha Mfalume Daudi? ³⁶ Ambapho Daudi mwenye walongozwa ni Roho Mtakatifu achiamba:

‘Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu,[§]

Sagala uphanda wangu wa kulume,
hadi nihende maadigo akale chihicho cha kuikira magulu.’

³⁷ “Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, ‘Bwana wangu,’ vinakaladze akale ni chivyaziche?” Naro kundi kulu ra atu ramphundzato sana.

Jesu anademurira alimu a Shariya
(Mathayo 23:1–36; Luka 11:39–52; 20:45–47)

³⁸ Wakati Jesu kala anafundza waamba, “Dzimanyirireni na alimu a Shariya! Mana nkumendza kuvwala kandzu nyire na kutsupa-tsupa hiko cheteni ili alamuswe na

12:18 12:18 Mahendo 23:8   **12:19** 12:19 Kumbukumbu 25:5   **12:26** 12:26 Kutsama 3:6   † **12:26** 12:26 Ndani ya Chitabu cha Kutsama 3:6 na 3:15, Mlungu wamuambira Musa maneno higa miaka minji ambapho Burahimu, Isaka na Jakobo kala akafwa kare.   **12:29** 12:29 Kumbukumbu 6:4–5   **12:31** 12:31 Alawi 19:18   **12:32** 12:32 Kumbukumbu 4:35   **12:33** 12:33 Kumbukumbu 6:5; Hosea 6:6   **12:34** 12:34 Luka 10:25–28   ‡ **12:35** 12:35 Yani Masihi.   **12:36** 12:36 Zaburi 110:1   § **12:36** 12:36 Bwana wangu manage ni Masihi (soma Chitabu cha Zaburi 110:1).

ishima mbere za atu. ³⁹ Piya anamendza kusagala vihi vya mbere-mbere masinagogini na karamuni. ⁴⁰ Ela nkuafuta magungu vitu vyao, na kudzihenda kala ni atu anono kpwa kuvoya mavoyo mare! Siku ya mwisho atu dza hinyo andaphaha adabu kali sana.”

*Gungu analavya sadaka
(Luka 21:1-4)*

⁴¹ Jesu ariphokala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, wasagala phephi na sanduku ra kuikira pesa za sadaka. Achikala analola kundi kulu ra atu atiyavyo pesa mura sandukuni. Matajiri anji alavya pesa nyinji. ⁴² Chisha phachedza mayo mmwenga gungu mgbwayi, achilavya senti mbiri. ⁴³ Phahi Jesu achiaambira anafundzie, “Lolani hiyu mayo. Nakuambirani kpweli, hiyu gungu mchiya akatiya pesa nyinji kuriko anjina osi. ⁴⁴ Mana anjina osi akatiya kulengana na fwaida ya mali arizo nazo. Ela hiyu mayo, dzagbwe ni mchiya, akalavya pesa zosi achizokala nazo, hata vivi kana chitu cha kumterya kuishi.”

13

*Mateso ndigokpwedza
(Mathayo 24:1-22; Luka 21:5-24)*

¹ Jesu ariphokala anatuluka kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu, mwanafundziwe mmwenga wamuamba, “Mwalimu, lola vira higa mawe garivyo manono na dzengo ririvyo nono ra ajabu!” ² Naye achimuamba, “Dze, unagaona gara madzengo makulu? Taphana hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya ranjina, chila chitu chindabomolwa.”

³ Badaye aphiya Mwango wa Mizaituni, ambao unalolana na Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Wakati Jesu kala asegere hiko, Petero, Jakobo, Johana na Anderea amlunga achikala naye machiyao, achimuza, ⁴ “Huambire mambo higo gandakala rini? Ni dalili yani ndiyoonyesa kukala mambo higa gosi ga phephi gahendeka?” ⁵ Naye Jesu achiaambira, “Dzimanyirireni sedze mkachengbwa. ⁶ Mana kundakpwedza anji ahumire dzina rangu, nao andachenga atu anji, na kuamba, ‘Mimi ndiye iye Masihi!’* ⁷ Na mchisikira habari za viha na ndziyendziye za viha, msitishirwe. Mana mambo higa ni lazima gakale, ela mwisho wa dunia undakala taudzangbwe. ⁸ Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, mfalume mmwenga andapigana na mfalume wanjina. Dunia indakala ichisumba kpwatu kunji na kundakala na ndzala. Mambo higa ni dza viratu mwandzo wa utsungu wa mayo alodaye kudzivugula.

⁹ “Ela mwimwi dzimanyirireni. Mana atu andakuphirikani mkashitakiwe mbere ya vilongozi vya chidini, na andakuchapani viboko ndani ya masinagogi. Chisha mundagbwirwa mphirikpwe mbere za atawala na afalume kpwa sababu yangu. Hino indakala nafwasi yenu ya kunishuhudiya mbere zao. ¹⁰ Na kabila dunia kuangamizwa, ni lazima habari nono kunihusu† itangazwe kpwa atu a mataifa gosi. ¹¹ Na wakati achikugbwirani na kukushitakini, msitangetange ra kugomba kabila tamdzangbweshitakiwa. Ela gombani rorosi ndirohewa ni Mlungu; mana si mwimwi ndiogomba, ela Roho Mtakatifu. ¹² Mutu andafyakatsira nduguye na amulavye aolagbwe, baba andamfyakatsira mwanawe, nao ana andaagalukira avyazi aho aafyakatsire ili aolagbwe. ¹³ Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu. Ela ndiyevumirira hadi mwisho, andaokolwa.

¹⁴ “Kundakpwedza wakati muone ‘Chitu cha kutsukiza na cha kubananga,’ chiimire phatu phasiphokala phakpwe, nyo, (Asomadzi naamanye manage.) Ndiokala Judea naachimbirire myangoni. ¹⁵ Ndiyekala kondze ya nyumba naasiyuwe mwakpwe nyumbani kuhala chitu. ¹⁶ Na ariye mundani naasiyuwe kaya kpwedzahala nguwoye. ¹⁷ Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo! ¹⁸ Tsona voyani Mlungu ili mambo higa gasikale minga ya mnyevu. ¹⁹ Mana wakati hinyo kundakala na tabu kulu ambazo tazidzangbwekaloko kula Mlungu aumbe dunia hadi rero, wala tazindahendeka tsona. ²⁰ Ela Mlungu wapanga kare kuphunguza siku za mateso kpwa ajili ya atu ariotsambula. Kala Mlungu kahendere hivyo, takungesala mutu.”

²¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Siku hizo mutu achikuambirani, ‘Lolani, ye Masihi hiyu hipha!’ Au ‘Hiye hiko!’ Musimphundze. ²² Mana kundazuka manabii a handzo na atu ambao andadziamba ni ye Masihi. Andahenda vilinje na maajabu ili aachenge atu na hata ichiwezekana piya aangamize atu ariotsambulwa ni Mlungu

* **13:6** 13:6 Yani Masihi. (Misitari 21 na 22.) **13:9** 13:9 Mathayo 10:17-20; Luka 12:11-12 † **13:10** 13:10 Chiyunani chinaamba injili. **13:13** 13:13 Mathayo 10:22 **13:14** 13:14 Danieli 9:27; 11:31; 12:11 **13:15** 13:15 Luka 17:31 **13:19** 13:19 Danieli 12:1; Maono 7:14

kukala afuasi angu. ²³ Phahi dzimanyirireni. Nakuambirani chimbere mambo higa gosi kabila tagadzangbwehendeka.

Wakati wa Mutu Yela Mlunguni

kuuya

(Mathayo 24:29–44; Luka 21:25–36)

²⁴ “Ela siku zizo, bada ya mateso gago kutsupa, dzuwa rindakala jiza, na mwezi taundang’ala. ²⁵ Nyenyezi zindagbwa kula dzulu, na nguvu za dzulu mlunguni zindasumbiswa. ²⁶ Ndipho atu ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nchitsembuka mainguni kpwedza na nguvu na utukufu munji. ²⁷ Chisha nindahuma malaika angu ili akusanye ariotsambulwa kula chila pembe ya dunia na chila pembe ya mlunguni.

²⁸ “Dzifundzeni kula kpwa mfwano hinyu wa mtini: Panda za mtini zinaphotula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi. ²⁹ Mwimwi namwi mchiona mambo higa ganahendeka, manyani kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kuuya. ³⁰ Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachindasira kufwa kabila ya mambo higa gosi kuhendeka. ³¹ Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana mwisho.”

³² Jesu waendera kuaambira, “Ela takuna mutu amanyaye siku wala saa indakala rini ndiphohendeka mambo gaga, hata nyo malaika a mlunguni, wala Mwana taimanya bii. Baba macheye ndiye aimanyaye. ³³ Kpwa hivyo chesani, mana tammanyama mambo gaga gandahendeka rini. ³⁴ Kuuya kpwangu kundakala dza hivi. Mutu mmwenga wapanga kuphiya charo. Phahi warichira atumishie madaraka, chila mmwenga na kaziye, na badaye achimuamba mrindzi wa mryango akale matso. ³⁵ Atumishi taamanya mchina-nyumba andauya rini. Inawezekana andauya dziloni, usiku wa manane, pepho za kucha au ligundzu. Phahi dzimanyirireni! ³⁶ Kalani matso ili nchedza gafula nisedze nkakukutani murere. ³⁷ Kpwa hivyo, gago ambago nakuambirani, ninagaambira chila mmwenga: Kalani matso!”

14

Chugo cha kumuolaga Jesu

(Mathayo 26:1–5; Luka 22:1–2; Johana 11:45–53)

¹ Phokala bado siku mbiri kabila ya Sikukuu ya Pasaka na Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira, * akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya akala anaendza njira ya kumbwirira Jesu chisiri ili amuolage. ² Ela aphahana kukala dzambo hiro risihendeke wakati wa sikukuu, sedze atu akahenda fujo.

Jesu anapakpwa marashi

hiko Bethania

(Mathayo 26:6–13; Johana 12:1–8)

³ Jesu ariphokala hiko chidzidzi cha Bethania, wainjira nyumba ya Simoni, yekala na mahana. Wakati Jesu kala asegere anarya chakurya, phainjira mchetu mmwenga yekala akatsukula tupa ya marashi ga samani kulu.† Yuya mchetu wavundza hira tupa achimmwagira Jesu chitswani. ⁴ Atu anjina ariokalapho atsukirwa sana, achiuzana, “Hasara hino ya marashi ni yani? ⁵ Marashi higa che ganaweza kuguzwa pesa nyinji kama mshahara wa mwaka mzima, na pesaze zikahewa agayi!” Nao achimlaumu sana yuya mchetu.

⁶ Ela Jesu achiamba, “Kpwa utu wani munamyuga yuno mchetu? Mricheni, mana akanihendera dzambo ra mana sana. ⁷ Mana siku zosi, agayi mundakala nao, namwi munaweza kuaterya wakati wowosi mmendzao. Ela mino sindakala namwi siku zosi. ⁸ Hiyu mayo akahenda awezavyo, akaumwagira mwiri wangu marashi kuutayarisha kpwa mazishi gangu. ⁹ Nakuambirani kpweli kukala kokosi dunia ndzima ndikotangazwa habari nono,‡ dzambo hiri achirohenda hiyu mchetu rindahadzwa kpwa kumtambukira.”

Juda anakubali kumsalata Jesu

(Mathayo 26:14–16; Luka 22:3–6)

13:24 13:24 Isaya 13:10; Joeli 2:10–31; 3:15; Maono 6:12; Ezekieli 32:7 **13:25** 13:25 Isaya 34:4; Maono 6:13; Joeli 2:10 **13:26** 13:26 Danieli 7:13; Maono 1:7 **13:32** 13:32 Mathayo 24:36 **13:34** 13:34 Luka 12:36–38

14:1 14:1 Kutsama 12:1–27 * **14:1** 14:1 Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10. **14:3** 14:3 Luka 7:37–38 † **14:3** 14:3 Marashi higa gala kpwa mizi ya muhi uihwao narido, na tupa yotengezwa na dziwe ra samani roihwa alabasta.

14:7 14:7 Kumbukumbu 15:11 ‡ **14:9** 14:9 Chiyunani chinaamba injili.

¹⁰ Phahi Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni mwanafundzi wa Jesu, waphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka akamsalate Jesu. ¹¹ Nao ariphosikira habari hizo ahererwa sana, achilaga kumupha pesa. Phahi Juda waandza kuendza nafwasi ya kumsalatira Jesu.

Jesu anadzitayarisha kurya ya Pasaka

(Mathayo 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Johana 13:21-30)

¹² Siku ya kpwanda ya Sikukuu ya miaka isiyotiywa hamira, wakati ambao Mwana ng'ondzi wa Pasaka nkutsindzwa kpwa sadaka, Jesu wauzwa ni anafundzie, "Unalonda huphiyephi hukakutayarishire chakurya cha Pasaka?" ¹³ Phahi Jesu wahuma anafundzie airi achiaambira, "Phiyani Jerusalemu, namwi mundakutana na mlume achiyedzihika nyungu ya madzi. Mlungeni-lungeni ¹⁴ hadi nyumba ndiyoinjira, mkamuambe mchina-nyumba, 'Mwalimu anauza kukala, chumba ambacho nindarya chakurya cha Pasaka phamwenga na anafundzi angu nchipi?' ¹⁵ Naye andakuonyesani chumba chikulu dzulu gorofani ambacho chikatayarishwa kare. Huandazireni chakurya mumo." ¹⁶ Phahi hara anafundzi airi auka kuphiya mudzini, na achendakuta viratu Jesu arivyoaambira. Achitayarisha chakurya cha Pasaka mumo.

¹⁷ Kuriphofika dziloni, Jesu wafika phamwenga na anafundzie kumi na airi. ¹⁸ Nao ariphokala anarya chakurya, waamba, "Nakuambirani kpweli, mmwenga wenu ambaye narya naye phapha, andanisalata." ¹⁹ Hipo anafundzie asononeka sana, na achiandza kumuua, mmwenga-mmwenga achiaamba, "Dze! Ikale ni mimi?" ²⁰ Jesu achiaambira, "Iye ni myawenu, naye anatotsa mkpwahe bakuli mwenga nami. ²¹ Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindafwa kama Maandiko gaambavyo, ela shakare ye ndiyenisalata! Baha kala mutu iye kavyarirwe."

Chakurya cha Bwana

(Mathayo 26:26-29; Luka 22:14-20; 1 Akorintho 11:23-25)

²² Ariphokala anarya na anafundzie, wahala mkpwahe na achimshukuru Mlungu. Chisha achiumega-mega na achiapha anafundzie, achiaamba, "Halani murye; hinyu ni mwiri wangu." ²³ Tsona achihala chikombe cha uchi wa zabibu, achimshukuru Mlungu. Alafu achiapha, nao achinwa osi. ²⁴ Ndipho Jesu achiaambira, "Hinyu ni mlatso wangu ambao unaika chilagane^S cha Mlungu na atue, nao unamwagbwa kpwa fwaida ya atu anji. ²⁵ Nakuambirani kpweli, sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi siku iyo ndiphounwa luphya kahi ya ufalume wa Mlungu."

Jesu anatabiri kukala Petero andamtsamalala

(Mathayo 26:30-35; Luka 22:31-34; Johana 13:36-38)

²⁶ Bada ya kuimba wira wa kumtogola Mlungu,* auka achiphiya Mwango wa Mizaituni. ²⁷ Chisha Jesu achiaambira anafundzie, "Mwimwi mosi mundakala na wasiwasi nami na kuniricha, mana Mlungu anaamba katika Maandikoge anaamba: 'Nindampiga mrisa, nago mang'ondzi gandatsamukana.'

²⁸ "Ela bada ya kufufulwa, nindakutanguliyani kuphiya Galilaya." ²⁹ Ela Petero achimuamba, "Hata osi achikala andakuricha, mino sindakuricha bii." ³⁰ Naye Jesu achimuamba, "Nakuambira kpweli kukala usiku uhu wa rero, kabila ya dzogolo kuika kano mbiri, undanitsamalala kano tahu." ³¹ Ela Petero wahenda likani, achiaamba, "Hata ichikala ni kufwa, nahufwe hosi, ela sindakutsamalala bii!" Chisha hara anjina osi nao achigomba dza vivyo.

Jesu anavoya Mlungu hiko Gethisemane

(Mathayo 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² Chisha auka hadi phatu phaihwapho Gethisemane, na Jesu achiaambira anafundzie, "Sagalani hipha wakati ninavoya." ³³ Achimuhala Petero, Jakobo na Johana. Hipo waandza kusononeka sana na kuvundzika moyo, ³⁴ achiaambira, "Yo sonono nriyo nayo, naona indanirya! Phahi kalani hipha muchese." ³⁵ Na ariphosengera mbere chidide, wagbwa chimabumabu, achivoya kukala ichiwezekana wakati hinyo wa mateso

14:12 14:12 Kutsama 12:15-20   **14:18** 14:18 Zaburi 41:9   **14:24** 14:24 Kutsama 24:8; Jeremia 31:31-34   **§ 14:24**
14:24 Vitabu vyanjina vinaenjereza chiphya.   * **14:26** 14:26 Desturi ya Ayahudi ni kuimba Zaburi 115-118 bada ya kurya Pasaka.   **14:27** 14:27 Zakariya 13:7   **14:28** 14:28 Mathayo 28:16

asiuphahe. ³⁶ Achiamba, “Baba, mambo gosi kpwako ganawezekana. Niusira mateso chigonilenga; bora isikale vira nimendzavyo mimi, ela ulondavyo uwe.” ³⁷ Achiauyira hara anafundzie, na achiakuta arere. Achimlamusa Petero achimuamba, “Simoni, mbona urere? Kuweza kukala matso hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga?” ³⁸ Chesani kuvoya ili Shetani asedze akakutiyani dambini, mana roho inamendza kuhendato, ela mwiri tauweza.”

³⁹ Bada ya kugomba higo, wauka tsona achendavoya vivyo hivyo vya mwandzo. ⁴⁰ Aripouya tsona achiakuta arere, mana kala akashindwa ni usingizi. Nao achikala taana ra kumjibu. ⁴¹ Chisha achiauyira hara anafundzie kano ya hahu, na achialamusa kuno anaamba, “Mbona mchere rere na kuoya? Vikatosha! Saa ikafika, nami, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kulaviwa kpwa atu a dambi. ⁴² Unukani, huphiyeni vyeuhu. Lolani, mutu ndiyenisalata aredza.”

Jesu anagbwirwa

(Mathayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Johana 18:3-12)

⁴³ Jesu ariphokala acheregomba, Juda, ambaye piya kala ni mwanafundziwe, wakpweza na kundi ra atu ariokala akatsukula panga na marungu. Atu hinyo kala akahumwa ni akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya na vilongozi a Chiyahudi. ⁴⁴ Juda kala akaapha dalili achiamba, “Ye ndiyemdonera kumlamusa ndiye iye, mgbwireni, muke naye na mumrinda.” ⁴⁵ Phahi ariphofika wamsengerera Jesu, achimuamba, “Mwalimul!” Chisha achimdonera, ⁴⁶ na hinyo atu achimgwira. ⁴⁷ Ela mmwenga wa hara okala aimire na Jesu, watsomola upanga achimkata sikiro mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁴⁸ Chisha Jesu achiaambira, “Mbona mkedza na panga na marungu avi mkedzagbwira jambazi?” ⁴⁹ Hwakalani hosi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na chila siku kala nchifundza. Mbona tamuyanigbwira? Ela ni lazima Maandiko gatimiye.” ⁵⁰ Hipo anafundzie osi amricha achichimbira.

⁵¹ Jesu aripholongozwa, barobaro mmwenga, yekala akavwala shuka bahi, wamlungalunga. Hinyo atu ariphojeza kumbwira, ⁵² yuya barobaro waahepa. Achiricha hira shuka, achidiganya chitsaha.

Jesu anaphirikpwa mbere za ngambi

(Mathayo 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Johana 18:13-14,19-24)

⁵³ Phahi Jesu waphirikpwa kaya kpwa mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambako akulu osi a alavyadzi-sadaka phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina a Chiyahudi kala akakutana. ⁵⁴ Petero wamlunga kpwa kure, hadi achifika muhala wa nyumba ya mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Wasagala phamwenga na arindzi achioha moho.

⁵⁵ Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na ngambi yosi yaendza ushaidi wa handzo, wa kutosha wa kumshitakira Jesu ili aphahe kumuolaga, ela tauphahire. ⁵⁶ Mana atu anji alavya ushaidi wa handzo kumuhusu, ela ushaidi wao tauyagbwirana. ⁵⁷ Mwisho anjina aima achilavya ushaidi wa handzo achiamba, ⁵⁸ “Hwamsikira anaamba, ‘Nindabomola hino Nyumba ya Kuvoya Mlungu yodzengbwa ni atu, na kpwa siku tahu nindadzenga yanjina isiyodzengbwa ni atu.’” ⁵⁹ Ela hata hivyo, ushaidi wao tauyagbwirana. ⁶⁰ Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu waima, achimuza Jesu, “Ikale kuna ra kudzihehera kuhusu mashitaka ga atu hinya?” ⁶¹ Ela Jesu wanyamala zii. Mlavyadzi-sadaka Mkwulu achimuza swali ranjina, “We ndiwe Masihi,† yani Mwana wa Mlungu?” ⁶² Jesu achiamba, “Ehe ndimi. Tsona mundaniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nisegere mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu sana, na chisha mundaniona nchedza dzulu ya maingu.”

⁶³ Hipo mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwanyula nguwoze, na achiamba, “Kuna haja yani ya mashaidi zaidi? ⁶⁴ Mkasikira enye achivyokufuru! Hebu munaonadze?” Osi achigomba chivyamwenga kala anafwaha kuolagbwa. ⁶⁵ Phahi anjina aanza kumtehera mahe, achimfunga chigungu, achimuudula makonde kuno anamuza, “Huambire ni ani achiyekupiga.” Nao arindzi amuhala na achimuwanga makofi.

Petero anamtsamalala Jesu

(Mathayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Johana 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Petero ariphokala bado achere pho muhalani, mtumishi wa chichetu wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpweza. ⁶⁷ Aripomuona Petero anaoaha moho, wamloloto, achimuamba, “Hata uwe wakala phamwenga na yuya Jesu Mnazareti.” ⁶⁸ Ela achirema, achiamba, “Simanya wala sielewa unaambadze.” Chisha achiuka, na ariphofika

mryangoni kuphiya kondze, dzogolo richiika. ⁶⁹ Yuya mtumwa, ariphomuona tsona, waambira atu ariokala aimire hipho, "Mutu hiyu piya ni myawao." ⁷⁰ Ela Petero achienderera kumsamalala.

Bada ya muda, hara okala aimire phephi naye, amuamba Petero tsona, "Hakika uwe u myawao, mana hata uwe u mwenyezi wa Galilaya." ⁷¹ Phahi Petero waandza kudzilani na kuapa achiamba, "Mutu hiye munayegomba habarize simmanga tsetsetsel!" ⁷² Phapho hiphos dzogolo richiika kano ya phiri. Ndipho, naye Petero achitambukira maneno arigoambirwa ni Jesu, kukala, "Kabila ya dzogolo kuika kano mbiri, undanit-samalala kano tahu." Phahi warira matsozi fwafwafwa kpwa sonono.

15

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato

(Mathayo 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Johana 18:28-38)

¹ Chiti kuriphocha, akulu a alavyadzi-sadaka osi, phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina a Chiyahudi, yani angambi osi, akutana achibisha. Amfunga Jesu mikowa achimphirika kpwa Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi. ² Pilato achimuza, "We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?" Naye achimuamba, "Kama uchivyogomba." ³ Nao akulu a alavyadzi-sadaka amshitaki na mambo manji. ⁴ Phahi Pilato wamuza tsona Jesu, "Sikira go mashitaka manji anagokushitakira. Dze, vino kundadzikanira?" ⁵ Ela kayajibu neno, hata Pilato achiangalala.

Jesu anahukumiwa kuolagbwa

(Mathayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Johana 18:39—19:16)

⁶ Kawaida chila Sikukuu ya Pasaka, Pilato kala nkuavugurira Ayahudi mfungbwa mmwenga ariyemtsambala enye. ⁷ Wakati hinyo, kpwakala na mutu mmwenga yeihwa Baraba, ambaye kala akafungbwa phamwenga na atu anjina. Atu hinyo kala akahenda fujo na kuolaga atu. ⁸ Kundi kulu ra atu ramlunga Pilato achendamvoya aahendere kama kawaidaye. ⁹ Pilato achiaua, "Mnalonda nikuvugurireni Mfalume wa Ayahudi?" ¹⁰ Pilato wagomba hivyo mana kala akamanya kukala, akulu a alavyadzi-sadaka kala akamreha Jesu kpwakpwe kpwa sababu ya chidzitso. ¹¹ Ela akulu a alavyadzi-sadaka afyakatsira atu amuambe Pilato aavugurire Baraba badala ya Jesu.

¹² Pilato achiaua tsona, "Vino mnalonda nimuhendedze yuno mumuihaye Mfalume wa Ayahudi?" ¹³ Atu achikota kululu chivyamwenga achiamba tsona, "Naakotwe msalabani!" ¹⁴ Ela Pilato achiaua, "Kpwa utu wani? Kpwani wahenda uyi wani?" Ela nyo achizidi kukota kululu, achiamba, "Naakotwe msalabani!" ¹⁵ Kpwa vira Pilato kala analonda kufurahisha rira kundi ra atu, waavugurira Baraba. Achilagiza Jesu achapwe viboko sana, chisha achimlavya akakotwe msalabani.

Asikari anamnyetera Jesu

(Mathayo 27:27-31; Johana 19:2-3)

¹⁶ Asikari amphirika Jesu dzumba ra liwali wa jimbo ra Chirumi, nao achiha chikosi chosi cha asikari chichimzunguluka. ¹⁷ Achimvika kandzu ya zambarau, rangi ya chifalume, achisuka chiremba cha miya achimvika chitswani. ¹⁸ Ndipho achiandza kumlamusa achimuamba, "Ikpwa ni Mlungu, mfalume wa Ayahudi!" ¹⁹ Achimchapa chitswani na mlawa na achimtehera mahe na achidzihenda anachita mavwinda mbereze. ²⁰ Bada ya kumnyetera, amvula hira kandzu ya zambarau, achimvika nguwoze. Chisha achimphirika kpendakotwa msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani

(Mathayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Johana 19:17-27)

²¹ Ariphokala achere njirani, akutana na mutu mmwenga yeihwa Simoni. Mutu hiye kala ni isengbwa wa Isikanda na Rufo, mwenyezi wa mudzi wa Kirene. Wakati uho kala anainjira Jerusalem kula vidzidzini. Phahi asikari amlamizimisha atuskule msalaba wa Jesu. ²² Chisha achimphirika Jesu hadi phatu phaihwapho Gologotha, manage ni, "Zekeya ra Chitswa." ²³ Atu amupha uchi wa zabibu uriotsanganywa na dawa ya kuusa mavune,* ela kayaunwa. ²⁴ Phahi asikari amkota Jesu msalabani. Chisha achipiga kura kuganya nguwoze ili amanye ni ani ndiyeziphaha. ²⁵ Ariphomkoma msalabani yakala saa tahu za ligundzu. ²⁶ Dzulu ya msalaba kala phakakotwa chibao chikaandikpwa shitakare, HIYU NI MFALUME WA AYAHUDI. ²⁷ Piya, asikari akota akora airi misalaba

yanjina, mmwenga uphandewe wa kulumbe na wanjina uphande wa kumotso. ²⁸ Higa gatimiza Maandiko gaambago, “Amuhenda avi ni mkora.”†

²⁹ Atu ariokala anatsupa phatu hipho amlaphiza na kusukasuka vitswa na kuamba, “Haya! We wadzikarya kukala unaweza kubomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na kuidzenga tsona bada ya siku tahu. ³⁰ Sambi amba tserera pho msalabani udzitivyey!” ³¹ Vivyo hivyo akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya amnyetera, achiambirana, “Waokola anjina, ela kaweza kudziokola mwenye! ³² Hangbwe iye ndiye Masihi,‡ ati Mfalume wa Iziraeli! Amba naatserere msalabani ili huone na kuamini.” Hata hara aivi ariokotwa phamwenga naye, piya nao amlaphiza.

Chifo cha Jesu

(Mathayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Johana 19:28-30)

³³ Kala ni kama saa sita za mutsi, na kpwakala na jiza tsi ndzima hadi saa tisiya. ³⁴ Saa tisiya iriphofika, Jesu warira na kululu achiamba, “Eloi, Eloi, lama sabakithani?” Manage ni, “Mlungu wangu, Mlungu wangu, mbona ukaniricha?” ³⁵ Atu anjina ariokala akaima phephi ariphosikira hivyo aamba, “Phundzani! Anamuiha Elija.” ³⁶ Mutu mmwenga wazola achendahala demu achirivwika uchi wa ngwadu, achirigbwadzika mgongoni. Chisha achimupha Jesu afyondze, achiamba, “Godzani, hulole ichikala Elija andakpwezamtserereza msalabani.”

³⁷ Jesu wakota kululu tsona, na achidosa roho.

³⁸ Paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka pande mbiri, kula dzulu hadi photsi. ³⁹ Mkwuwu wa asikari yekala aimire kuelekezana naye wasikira chiriroche. Na ariphoona Jesu achivyofwa waamba, “Hakika mutu hiyu ni Mwana wa Mlungu!”

⁴⁰ Piya phakala na achetu ambao kala aimire kure chidide kulola. Anjina aho kala ni Maryamu kula Magidala, Salome, phamwenga na Maryamu ninengbwa wa Jose na Jakobo mdide. ⁴¹ Hinya kala achimlunga-lunga Jesu ariphokala Galilaya ili amuhumikire. Piya phakala na achetu anjina anji ambao kala akedza Jerusalemu phamwenga naye.

Jesu anazikpwa

(Mathayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Johana 19:38-42)

⁴² Siku iyo kala ni Ijumaa, dzuwa kala rinatswa, wakati wa kuandza Siku ya Kuoya. ⁴³ Phahi phakpwezwa Yusufu mwenyezi wa Arimathaya, ariyeishimiwa sana. Iye piya kala anagodzera kpwa hamu ufalume wa Mlungu. Phahi, wamlungu Pilato bila chiwewe, achivoya ahewe mwiri wa Jesu. ⁴⁴ Pilato waangalala ariphosikira kukala Jesu kala akafwa kare. Phahi wamuiha mkpwuwu wa asikari, achilonda kumanya ichikala ni kpweli. ⁴⁵ Pilato ariphoambirwa ni hiye mkpwuwu wa asikari kukala Jesu akafwa, wamruhusu Yusufu kuuhala hura mwiri. ⁴⁶ Phahi Yusufu wagula shanda ya katani, achitserereza hura mwiri, achiungana-linga hira shanda. Chisha achiwiika mbirani, mbira ambayo kala ikatsongbwa mwambani, achipingilisira dziwe phara mryangoni. ⁴⁷ Nao Maryamu kula Magidala, na Maryamu nine wa Jose, aona phatu Jesu ariphozikpwa.

16

Jesu anafufuka

(Mathayo 28:1-8; Luka 24:11-12; Johana 20:1-10)

¹ Dziloni bada ya Siku ya Kuoya kusira, Maryamu kula Magidala, Salome, na Maryamu nine wa Jakobo agula marashi ili akapake mwiri wa Jesu. ² Siku ya kpwandza ya wiki chiti, afika mbirani, dzuwa kala rinatuluka. ³ Nao achikala anauzana-uzana, “Ni ani ndiyehupingilisira rira dziwe phara mryango wa mbira?” ⁴ Naro ro dziwe kala ni kulu sana, ela ariphololoto, aona dziwe rikapingiliswa kare.

⁵ Hara achetu amenya mbirani, nao achimuona barobaro yekala akavwala kandzu nyereru, asegere uphande wa kulumbe wa hira mbira. Nao achiangalala sana, ⁶ ela ye barobaro waambira, “Msiangalale. Mnamuendza Jesu wa Nazareti, yekotwa msalabani. Phahi akafufuka, kapho hipha. Lolani! Hipha ndipho phatu ambapho kala akamlaza. ⁷ Phiyani mkaambire anafundzie phamwenga na Petero kukala akakutanguliyani kuphiya Galilaya. Mundamuona hiko kama arivyokuambirani.”* ⁸ Phahi atuluka mairo mo mbirani, kuno anakakama kpwa wuoga na kuangalala. Tayaambira mutu yeyesi mana kala ni aoga.†

† 15:28 15:28 Vitabu vyanjina vya kare tavina misitari wa 28. Soma chitabu cha Isaya 53:12. 15:29 15:29 Zaburi 22:7; 109:25; Mariko 14:58; Johana 2:19 ‡ 15:32 15:32 Masihi: Yani Muokoli, mutu yetambulwa ni Mlungu kuokola atu. 15:34 15:34 Zaburi 22:1 15:36 15:36 Zaburi 69:21 15:38 15:38 Kutsama 26:31-33 15:40 15:40 Luka 8:2-3 16:7 16:7 Mathayo 26:32; Mariko 14:28 * 16:7 16:7 Mariko 14:28. † 16:8 16:8 Vitabu vinji vya kare tavina misitari ya 9 hadi 20.

*Jesu anaatsembukira atu anji**(Mathayo 28:9-10,16-20; Luka 24:13-53; Johana 20:11-22; Mahendo 1:6-11)*

⁹ [Jesu ariphofufuka chiti cha siku ya Jumapili, kpwandza wadzionyesa kpwa Maryamu kula Magidala, ambaye kala akamtuluza pepho sabaa. ¹⁰ Maryamu waphiya achendaambira hara ariokala phamwenga na Jesu, na wakati uho akala ana sonono na kurira. ¹¹ Ela ariphosikira kukala Jesu a moyo tsona na kukala iye akamuona, taayaamini.

¹² Badaye, Jesu waatsembukira anafundzie airi njirani, nao kala ala Jerusalemu. Ela tayamtambukira mana kala akagaluka chivyanjina. ¹³ Aho piya auya achendaambira ayawao, ela hata hivyo taayaamini. ¹⁴ Mwishowe Jesu waatsembukira anafundzie kumi na mmwenga wakati kala anarya. Achiademurira kpwa kusakuluphira kpwao na usoto wao, mana taayaamini hara kala akamuona bada ya kufufuka. ¹⁵ Ndipho achiaambira, “Phiyani chila phatu duniani mkatangaze habari nono kunihusu* kpwa makabila gosi duniani. ¹⁶ Yeyesi ndiyekuluphira na kubatizwa andaokolwa, naye asiyeamini andahukumiwa. ¹⁷ Na Mlungu andaapha hara anikuluphirao uwezo wa kuhenda dalili hizi. Andatuluza pepho kpwa uwezo wangu na andagomba kpwa luga ambazo taazimanya. ¹⁸ Andagbwira nyoka na mikono yao, na hata achinwa chochosi chiricho na sumu kali tachindaazuru. Piya andabandikira mikono akongo, nao andaphola.”

¹⁹ Bwana Jesu ariphomala kugomba higo na anafundzie, wahalwa kuphiya mlunguni, ambako asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. ²⁰ Anafundzie aphiya kpwendatangaza nenore chila phatu. Bwana Jesu achiaterya na vira vilinje arivyohenda vyaonyesa kala ujumbe wao ni wa kpweli.]

Injili irivyoandikpwa ni LUKA Tanga mbere

Muandishi wa chitabu hichi ni dakitari Luka yekala msaidizi wa mtume Paulo (soma Baruwa yoandikirwa Akolosai 4:14; Baruwa ya Phiri yoandikirwa Timothi 4:11 na Baruwa yoandikirwa Filemoni 24). Piya ndiye yeandika chitabu cha *Mahendo ga Mitume*.

Injili irivyoandikpwa ni Luka inaonyesha kukala Mlungu anamendza chila mutu, na kukala Jesu wakpwedza duniani ili aokole chila mutu. Sura ya 19:10 Jesu mwenye anaamba, “Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nakpwedza ili niendze na kutivya atu arioangamika.” Hasa Luka anasemurira vira Jesu arivyoterya hara ambao kala anaharirwa kukala ni enye dambi, kama atoza kodi (3:12-13; 5:27-32 na 18:9-14), na hara ambao kala anaharirwa kukala taana mana, kama ajeni (7:1-10; 9:51-55 na 17:11-19) na achetu (1:5-7, 1:26-56; 2:36-38; 7:11-17; 8:1-3; 13:10-13; 23:27-29 na 24:1-10).

Ndarira zinazohumirwa kuonyesha mendzwa ya Mlungu kpwa atu ni kama vira: Msamariya mnono (10:25-37), ng’ondzi roangamika (15:1-7) na mwana yetubu bada ya kumkosera ise (15:11-32). Mambo Luka anagosisitiza kula mwanzo hadi mwisho wa chitabu hichi ni mavoyo, kazi ya Roho Mtakatifu, kazi ya achetu kumuhimikira Jesu, habari nono kpwa achiya na msamaha wa dambi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Sababu ya Luka kuandika chitabu hichi 1:1-4

Utabiri na kuvyalwa kpwa Johana M’batizadzi na Jesu 1:5—2:52

Matayarisho ga kazi ya Jesu 3:1—4:13

Kazi ya Jesu hiko Galilaya 4:14—9:50

Jesu anaphiya Jerusalem na anafundzie 9:51—19:27

Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 19:28—23:56

Jesu anafufuka na kutsembukira anafundzie 24:1-49

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni 24:50-53

¹ Muishimiwa Theofilo:

Atu anji aandika kare habari za mambo gohendeka ku kpwehu. ² Ahumira maelezo ga hara arioona mambo higa na matso gao kula mwanzo na ambao atangaza habari hizo. ³ Muishimiwa Theofilo, bada ya kugachunguza gosi sawa-sawa kula mwanzo, nami náona inafwaha nikuandikire kpwa mpango, ⁴ ili nawe udzionere mwenye ukpweli wa mambo hurigofundzwa.

Kuvyalwa kpwa Johana M’batizadzi

kunasemwa

⁵ Wakati Herode kala ni mfalume wa tsi ya Judea, kpwakala kuna mlavyadzi-sadaka mmwenga yeihwa Zakariya. Mutu hiye wahenda kazi na chikundi cha Abija. Mchewe kala ni Elizabethi, naye piya kala ni wa chivyazi cha Aruni. ⁶ Osi airi kala ni atu a kumuogopa Mlungu, alunga shariya za Mlungu na malagizoge gosi bila lawama tse. ⁷ Ela kala taana mwana, mana Elizabethi kala ni tasa, tsona osi airi kala ni atumia sana.

⁸ Siku mwenga, kala ni zuma ra chikundi cha Zakariya kulavya sadaka. ⁹ Mila yo kala ni kupiga kura kutsambula mmwenga kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu kufukiza ubani, na siku iyo kura yamgbwerera Zakariya. ¹⁰ Wakati Zakariya kala anafukiza ubani himo ndani, kundi rosi ra atu kala rinavoya hiko kondze.

¹¹ Phahi Malaika wa Mlungu wantsembukira mo ndani, achiima mkpwono wa kulume wa phatu pha kufukizira uvumba. ¹² Zakariya ariphomuona yuya malaika wakala na wasiwasi na achiogopa. ¹³ Ela malaika achimuamba, “Usiogophe Zakariya! Mlungu wasikira mavoyogo na mcheo Elizabethi andavyala mwana mlume. Nawe undamuiha Johana. ¹⁴ Ni raha ya viphi yo ndiyokala nayo, na atu anji andaherwadze ndiphovyalwa ye mwana! ¹⁵ Mlungu andamuona mutu muhimu. Ni lazima asinwe uchi wala asihumire ulevi wa aina yoyosi, na andatawalwa ni Roho Mtakatifu hangu ndanini mwa nine. ¹⁶ Na andaaelekeza Aiziraeli anji kumuogopa Mlungu wao tsona. ¹⁷ Andamtanguliya Mlungu na nguvu na uwezo dza viratu nabii Elija. Andaapatanisha ano baba na ana ao; andaagaluzwa atu asiomuogopa Mlungu kukala na maazo ga kumuogopa Mlungu na andamtayarishira Mlungu atue.” ¹⁸ Zakariya achimuza yuya

malaika, “Nindamanyadze kala mambo higa gandahendeka kpweli? Mimi ni mtumia sana na mkpwazangu naye piya ni mtumia.”¹⁹ Malaika achimuamba, “Mimi ni Gaburaeli, niimaye mbere za Mlungu kumuhumikira, na nkahumwa nedze nikuambire higa mambo manono.”²⁰ Sikiza, undakala bwibwi kpwa sababu kukaamini maneno gangu, ambago gandakala wakatiwe uchifika. Kundagomba hadi higo chigokuambira gahendeki.”

²¹ Wakati hinyo, hara atu kura kondze kala anamgodzera Zakariya kuno akatezeka kpwadze anakaa mo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ²² Ariphtuluka kondze, achikala kaweza kubisha nao. Ndipho hara atu achimanya kala Zakariya akaphaha ruwiya mo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Kayaweza kugomba ela kala anabisha nao na mikono.

²³ Zakariya ariphomala zumare, waphiya kaya. ²⁴ Badaye mchewe Elizabethi wabgwira mimba. Wadzifwitsa nyumbani miezi mitsano. ²⁵ Waamba, “Sambi Mlungu akaniterya, akaniusira waibu nriokala nao mbere za atu.”

*Malaika anatangaza
kuyalwa kpwa Jesu*

²⁶ Mwezi wa sita wa mimba ya Elizabethi, yuya malaika Gaburaeli wahumwa ni Mlungu aphiye mudzi wa Nazareti ko jimbo ra Galilaya, ²⁷ kpwa msichana mmwenga mwanamwali aihwaye Maryamu. Hiye Maryamu kala ni mchumba wa mutu yehiwa Yusufu ambaye kala ni chivyazi cha Mfalume Daudi. ²⁸ Malaika ariphofika kpwa Maryamu achimuamba, “Togola we umendzwaye sana! Mlungu wakujaliya.”

²⁹ Maryamu wayugika sana na maneno higa, na achidziuza mana ya mwadzo hinyo. ³⁰ Malaika achimuamba, “Usiogophe Maryamu, mana Mlungu wakujaliya. ³¹ Sikiza, undagbwira mimba na undavyala mwana mlume na undamuiha Jesu. ³² Naye andakala mkpwulu na andaihwa mwana wa Mwenyezi Mlungu. Bwana Mlungu andamuhenda mfalume dza mkarewe Daudi. ³³ Naye andakala mfalume wa atu a chivyazi cha Jakobo hata kare na kare, na utawalawe taundakala na mwisho.”

³⁴ Maryamu achimuza yuya malaika, “Gandakladze gano, na bado mino nchere mwanamwali?” ³⁵ Achiambwa, “Undakpwedzerwa ni Roho Mtakatifu na nguvu za Mwenyezi Mlungu zindakufwinika. Kpwa hivyo ndiyevyalwa andaihwa Mtakatifu, Mwana wa Mlungu. ³⁶ Piya umanye kala m’bario Elizabethi ana mimba ya mwana mlume, hata dzagbwe atu kala achiamba ni tasa; phamwenga na utumiawe, huno ni mweziwe wa sita. ³⁷ Mana kpwa Mlungu takuna rorosi risirowezekana.” ³⁸ Maryamu achiamba, “Mimi ni muja wa Mlungu, naikale kama uchivyoamba.” Alafu yuya malaika achiuka.

Maryamu ayamlamusa Elizabethi

³⁹ Phahi, bada ya muda, Maryamu waphiya mara mwenga kpwa Elizabethi, mudzi mmwenga urio myango ya Juda. ⁴⁰ Wamenya nyumbani mwa Zakariya na achen-dalamusa Elizabethi. ⁴¹ Elizabethi ariphosikira mwadzo wa Maryamu, yuya mwana mura ndanini wasumba. Chisha Elizabethi walongozwa ni Roho Mtakatifu, ⁴² achikota kululu achiamba, “Wajaliwa kuriko achetu osi na hiye ndiyemvyala piya wajaliwa! ⁴³ Ni ajabu ya vipihi yo, nine wa Bwana wangu kpwedza kpwangu kunijambosa! ⁴⁴ Lola! Nchiphosikira mwadzo tu, mwanangu himu ndanini akasumba-sumba kpwa raha. ⁴⁵ Wajaliwa uwe yeamini kala gandahendeka gara ambago Mlungu wakuambira!”

Shairi ra Maryamu

⁴⁶ Naye Maryamu achiamba:

“Roho yangu inamtogola Mlungu,

⁴⁷ na inahererwa kpwa sababu ya Mlungu Muokoli wangu.

⁴⁸ Kpwa mana Mlungu wanionera mbazi mimi mtumishiwe mnyonje.

Hangu sambu vivyazi vyosi vindaniha yejaliwa.

⁴⁹ Kpwa sababu Mlungu wa Uwezo Wosi wanihendera mambo makulu, naye dzinare ni takatifu.

⁵⁰ Andaaonera mbazi atu amuogopha, vivyazi na vivyazi.

⁵¹ Wahenda mambo makulu na uwezowe;

waatsamula atu a mioyo ya kudzikarya.

⁵² Waasira ufalume wao afalume akulu-akulu,

na achiahenda muhimu anyonje.

⁵³ Waamvunisa andzala na mambo manono-manono, ela achiausa matajiri mikono mihuphu.

⁵⁴ Waaterya Aiziraeli atumishie, na achiaonera mbazi,

⁵⁵ Burahimu na uvyaziwe hata kare na kare, kama vyoalaga akare ehu.”

⁵⁶ Maryamu wasagala kama miezi mihahu na Elizabethi, ndipho achiuya kaya.

Johana M'batizadzi anavyalwa

⁵⁷ Wakati wa kuvyala uriphofika, Elizabethi wavyala mwana mlume. ⁵⁸ Ndugu na majirani ga Elizabethi ariphosikira kala Mlungu akamjaliya mwana, ahererwa piya.

⁵⁹ Mwana ariphokala akamala sabaa mwenga, akpweza atu achimdeka, na atu kala analonda amuihe dzina ra Zakariya, dzina ra ise. ⁶⁰ Ela nine achiamba, “Hata! Kandaihwa hivyo, ela ni aihwe Johana.” ⁶¹ Hara atu achimuamba, “Ni m'bario ani aihwaye Johana?” ⁶² Phahi, abisha na mikono na ise wa yuya mwana ili amanye analonda kumuiha ani. ⁶³ Hipo, Zakariya wavoya chibao cha kuandikira, achiandika hivi: “Dzinare ni Johana.” Na atu osi achiona ajabu! ⁶⁴ Phapho hipo Zakariya achivugulwa kauli, achimtogola Mlungu. ⁶⁵ Majirani osi aangalala na achiogopha. Mambo higo gaenea seemu za gambani za tsi yosi ya Judea. ⁶⁶ Osi ariosikira mambo higo aririkana mwao mioyoni na achiamba, “Mwana yuno andakala mutu wa vipi?” Mana kala ni wazi kala uwezo wa Mlungu kala u phamwenga naye.

Shairi ra Zakariya

⁶⁷ Alafu Zakariya ise wa Johana, walongozwa ni Roho Mtakatifu na achiaambira atu maneno ga Mlungu:

⁶⁸ “Naatogolwe Bwana Mlungu wa Iziraeli, mana wakpweza kuterya na kukombola atue.

⁶⁹ Wahurehera muokoli wa uwezo mkpwulu, kula kpwa chivyazi cha mtumishiwe Daudi,

⁷⁰ kama arivyolaga hipho kare, ariphohumira manabiige matakatifu,

⁷¹ kukala andahuokola kula kpwa maadui gehu na atu osi ariohuzira.

⁷² Mlungu waamba andaonera mbazi akare ehu, na andatimiza ahadiye takatifu.

⁷³ Ahadiye yomlaga mkare wehu Burahimu:

⁷⁴ Kukala andahutivya kula kpwa maadui gehu na andahujaliya ili humhumikire bila wuoga,

⁷⁵ piya hudzitenge kumuhumikira Mlungu, na hulunge haki siku zosi za maisha gehu.

⁷⁶ Nawe mwanangu, undaihwa nabii wa Mwenyezi Mlungu, mana undatanguliya Mlungu kumtayarishira njiraze,

⁷⁷ kuatangazira atue kukala andaaokola, kpwa kuswamehewa dambi zao.

⁷⁸ Mlungu wehu ni mpole na wa mbazi; andahurehera mwanga wa dzuwa wa wokofu kula mlunguni.

⁷⁹ Undaang'arira atu ario jizani, ambaro ni dalili ya chifo,

na undahuelekeza maisha ga salama.”

⁸⁰ Phahi, yuya mwana wakula, na achiphera chiroho. Naye wasagala vidze-vidze hadi siku ariyotsembukira Aiziraeli ching'ang'a.

2

Kuvalwa kpwa Jesu

(Mathayo 1:18-25)

¹ Siku hizo Kaisari Agosto, Mtawala wa Chirumi, walagiza atu osi akalao tsi zitawalwazo ni Arumi atalwe. ² Hino yakala isabu ya atu ya kpwandza wakati Kirenio kala ndiye mkpwulu wa tsi ya Siria. ³ Phahi, chila mmwenga waphiya mudzi wa kwao kpwendadziandikisha kutalwa. ⁴ Yusufu piya wauka kula mudzi wa Nazareti tsi ya Galilaya kuphiya Bethlehemu tsi ya Judea, kovalwa Mfalume Daudi. Waphiya hiko kpwa sababu kala ni chivyazi cha Daudi. ⁵ Wakpwendadziandikisha phamwenga

na mchumbawe Maryamu ambaye kala ana mimba. ⁶ Ariphokala hiko Bethlehemu, wakatiwe wa kudzivugula uchifika, ⁷ naye Maryamu wadzivugula mwanawe wa kpwandza, mwana mlume. Phahi wamuhala ye mwana achimfunga-funga nguwo na achimlaza chidau cha kutiira mifugo chakurya. Vivi vyahendeka kpwa sababu zo nyumba za ajeni kala zikaodzala atu.

Arisa anaambirwa habari ni malaika

⁸ Uphande uho kala kuna arisa ambao kala anarinda mbuzi na mang'ondzi gao usiku ko weruni. ⁹ Malaika wa Mlungu waatsembukira na mwanga wa Mlungu uchiang'arira pande zosi, nao achitishirwa sana. ¹⁰ Ela malaika achiaambira, "Msiogophe! Nkakureherani habari nono za raha sana kpwa atu osi. ¹¹ Mana rero, hiko mudzi wa Daudi, Muokoli wenu akavyalwa, naye ndiye Bwana Muokoli. ¹² Na hivi hino ndiyo ndokala dalili ya kukumanyisani: Mundakuta mwana mtsanga akafungbwa-fungbwa nguwo, na akalazwa ndani ya chidau cha kutiira mifugo chakurya."

¹³ Gafula kundi kulu ra malaika a mlunguni akala phamwenga na yuya malaika wanjina na achimtogola Mlungu, achiamba:

¹⁴ "Naatogolwe Mlungu dzulu mlunguni,

na atu ambao anamuhamira Mlungu naakale salama duniani!"

¹⁵ Hara malaika ariphouka kuuya mlunguni, hara arisa abisha achiambirana, "Huphiyeni Bethlehemu hukarioneni rira chirohendeka na chiroambirwa ni Mlungu."

¹⁶ Phahi, auka upesi na achendamuona Maryamu na Yusufu na yuya mwana mtsanga akalazwa ndani ya chidau cha kutiira mifugo chakurya. ¹⁷ Ariphomuona yuya mwana, asemurira gara ambago aambirwa ni malaika kuhusu ye mwana. ¹⁸ Osi ariosikira habari hizo za arisa aagalala. ¹⁹ Ela Maryamu wagaika rohani mambo gosi higa, na achikala anagaririkana sana. ²⁰ Hara arisa auya kpwao, kuno anamtogola Mlungu na kumshukuru kpwa gara gogasikira na kugaona, ambago gakala viratu vyoambirwa ni malaika.

Jesu anaphirikpwa

kpwenye Nyumba ya Kuvoya Mlungu

²¹ Bada ya sabaa mwenga, kala ni wakati wa kutiya tsatsani yuya mwana na kumupha dzina; amuiha Jesu, dzina ambaro ralaviwa ni malaika hata kabila nine kadzangbwegbwira mimba.

²² Maryamu ariphomala mirongo mine kala ni wakati wa iye na Yusufu kutakaswa, kama vyolagiza Shariya za Musa. Phahi amphirika mwana wao Jerusalemu kumuonyesa Mlungu, ²³ kama Shariya ya Mlungu vyoandikpwa: "Chila mwana mlume yevyalwa kpwandza ni atengbwe kpwa kazi ya Mlungu." ²⁴ Piya alavya sadaka kulengana na Shariya ya Mlungu, ambayo inaamba, "Sadaka ya njija airi au ana njija munga airi."

²⁵ Wakati hinyo hiko Jerusalemu, kala kuna mutu mmwenga aihwaye Simioni, mutu wa haki ariyekala anamuogopha Mlungu. Naye kala anagodza wokofu wa Aiziraeli, na Roho Mtakatifu kala a phamwenga naye. ²⁶ Roho Mtakatifu kala akamahakikishira kukala kandafwa hadi amuone yuya Masihi.* ²⁷ Simioni walongozwa ni Roho Mtakatifu na achiinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Avyazi a Jesu ariphomreha mwana wao himo ndani ili amuhendere vira Shariya ilondavyo, ²⁸ Simioni wamphokera achikala naye mikononi na achimtogola Mlungu achiamba:

²⁹ "Sambi, Mlungu Mtawala wangu, ukanitimizira ahadiyo, niricha mtumishio nifwe pore.

³⁰ Mana nkamuona Muokoli kula kpwako

³¹ ambaye wamtayarisha kpwa atu osi.

³² Ni mwanga ndiong'arira atu ambao sio Aiziraeli

kuaonyesa mendzwayo,

na ni mwanga wa kureha nguma kpwa atuo Aiziraeli."

³³ Avyazi a Jesu aagalazwa ni maneno ga Simioni kuhusu mwana wao. ³⁴ Alafu Simioni waajaliwa, na achimuamba nine wa Jesu, "Mwana hiyu andakala sababu ya Aiziraeli anji kuangamika na anji kuokoka, na andakala dalili ndiopingbwa ni atu. ³⁵ Hivyo maazo ga atu anji gandakala ching'ang'a. Piya utsungu undakulumiza roho dza upanga udungavyo mwiri."

³⁶ Mumo Nyumba ya Kuvoya Mlungu kala muna nabii wa chichetu mzehe sana, dzinare kala ndiye Ana, mwana wa Fanueli, kabila ra Asheri. Bada ya kulólwa waishi na mlume miaka sabaa, ³⁷ alafu wakala gungu hadi wakati huno, ambapho kala ana

miaka mirongo minane na mine. Wakati wosi nabii Ana kala katuluka Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kpwa kumuabudu usiku na mutsi, kufunga na kuvoya. ³⁸ Wakati uratu ura, Ana wadzituluza mbere zao, achimshukuru Mlungu na achigomba na atu osi okala anagodza wakati Mlungu ndiphoikombola Jerusalemu. Phahi wagomba nao kuhusu yuya mwana.

Yusufu na Maryamu anauya Nazareti

³⁹ Yusufu na Maryamu ariphomala mambo gosi ambago kala ni agahende kulengana na Shariya za Mlungu, auya kaya, mudzi wa Nazareti, jimbo ra Galilaya. ⁴⁰ Yuya mwana wakula, achikala na nguvu na achili, na Mlungu achimjaliya.

Jesu ndani ya Nyumba

ya Kuvoya Mlungu

⁴¹ Chila mwaka avyazi a Jesu kala achiphiya Jerusalemu wakati wa Sikukuu ya Pasaka. ⁴² Jesu ariphokala na miaka kumi na miiri, waphiya sikukuuni na avyazie, kama vyokala desturi. ⁴³ Sikukuu iriphosira, avyazie aandza charo cha kuuya, ela Jesu wasala Jerusalemu bila ya avyazie kumanya. ⁴⁴ Aona mwana wao a mo kundini, nao achisafiri mwendo wa kutwa ndzima, ndipho achiandza kuuza-uzi kpwa ndugu na asena. ⁴⁵ Ariphokala taamuona, auya Jerusalemu kpwendamuzi. ⁴⁶ Siku ya hahu amkuta ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, asegere na alimu, anaaphundza na kuaiza maswali. ⁴⁷ Chila mmwenga yemsikira watezeka kpwa achiliye na majibuge. ⁴⁸ Avyazie ariphomuona, aangelala. Alafu nine achimuamba, "Mwanangu, mbona ukahuhenda hivi? Mimi na sowe hukaangaika sana kukuenda." ⁴⁹ Naye achiamba, "Kala munanienderani? Tamyamanya kukala ni nikale nyumbani mwa Baba?" ⁵⁰ Ela aho taayamuelewa vira arivyoaambira.

⁵¹ Hipo, Jesu wauya kaya Nazareti na avyazie, na achikala anaogopa. Ela nine wagaika rohani mambo gosi higa. ⁵² Phahi, Jesu waenderera kukula chimo na achili, achizidi kumuhamira Mlungu na atu.

3

Johana M'batizadzi anahubiri

(Mathayo 3:1-12; Mariko 1:1-8; Johana 1:19-28)

¹ Mwaka wa kumi na tsano wa utawala wa Kaisari Tiberiyo, mfalume mkpwulu wa tsi zosi zotawalwa ni Arumi, Pontio Pilato kala anatawala jimbo ra Judea. Herode kala anatawala jimbo ra Galilaya, na nduguye Filipu kala anatawala majimbo ga Iturea na Tirakoniti, naye Lusania kala anatawala Abilene. ² Anasi na Kayafa kala ni akulu a alavyadzi-sadaka. Wakati hinyo Johana mwana wa Zakariya kala a weruni na Mlungu achimlagiza aandze kazi ya kuhubiri. ³ Phahi, Johana waphiya seemu zosi zophakana na muho Joridani kuno anahubiri, kuamba, "Tubuni dambi m'batizwe ili Mlungu akuswameheni." ⁴ Kala anahubiri kama vyoandikpwa ni nabii Isaya kuamba:

"Kuna mutu anakota kululu hiko weruni kuaambira atu:

'Mtsengerani Mwenyezi Mlungu njira na muigolose.

⁵ Chila dete narisirirwe,

chila mwango na chidzango navihendwe herera,

phariphobeta naphagoloswe,

na njira mbii nazitengezwe zikale nono.

⁶ Anadamu osi andaona wokofu wa Mlungu.' "

⁷ Hipo, atu anji akpwedza ili abatizwe ni Johana, naye achiaamba, "Ehe, nyoka mwi! Mnalonda kuchimbira adabu ya Mlungu yedzayo bila ya kutubu kpweli! Iyo siyo sababu nono ya kukala mnalonda m'batizwe!" ⁸ Haya onyesani na mahendo genu kala kpweli mkatubu. Na msidzichenge mukaamba, 'Swino huna haki kpwa kukala hu ana a Burahimu.' Nakuambirani kpweli kala Mlungu anaweza kugaluzi hata mawe higa gakakala ana a Burahimu. ⁹ Hata vivi sambu uamuli wa Mlungu u tayari, dza mbadzo iriyo tayari kubwaga muhi. Chila muhi usiovyala matunda manono undakatwa utsuphiwe mohoni."

¹⁰ Alafu hara atu amuza Johana, "Sambu swino huendedze?" ¹¹ Naye achiaamba, "Ariye na nguwo mbiri, naamuphe mwenga myawe asiye na nguwo, na ariye na chakurya naamganyire myawe ambaye kana." ¹² Atoza kodi piya nao akpwedza ili abatizwe, achimuza, "Mwalimu, dze naswi huhendedze?" ¹³ Naye achiaamba,

“Msitoe kodi zaidi ya chipimo choikpwa.”¹⁴ Na asikari nao achimuuza, “Dze, swino huhendedeze?” Achiaambira, “Msihale pesa za atu kpwa nguvu wala msizige mutu. Toshekani na mishahara yenu.”

¹⁵ Atu okala hipho kala ana dzuphi, na osi achidziuza rohoni kuhusu Johana, achiamba, “Menzerepho hiyu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.”*¹⁶ Ndiipho Johana ariphogomba na atu osi, achiamba, “Mimi nakubatizani na madzi; ela aredza mutu ambaye ana uwezo zaidi yangu, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye. Naye andakubatizani na Roho Mtakatifu na moho. ¹⁷ Iye ana lungore mkpwononi, na a tayari kupheha nganu na aitiye chitsagani. Ela maphephe andagatsupha mohoni, moho usiofwa.”¹⁸ Hipho, Johana watangaza habari nono kula kpwa Mlungu; waaonya na achiakalata ahende mambo manono, naye wahumira mifwano minji tafwauti-tafwauti.

¹⁹ Johana piya wamkanya mtawala Herode, mana kala akalóla Herodiya mkpwaza nduguye, na mambo ganjina mai manji ambago kala akahenda. ²⁰ Chisha Herode wazidisha ubayawe kpwa kumtiya jela Johana.

Jesu anabatizwa

(Mathayo 3:13-17; Mariko 1:9-11)

²¹ Atu osi ariphokala anabatizwa, Jesu naye wabatizwa. Na phokala anavoya Mlungu, mlunguni kwawenuka, ²² na Roho Mtakatifu achitserera dza mfwano wa njiya na achigbwerera Jesu mwirini. Chisha kwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Uwe ndiwe mwanangu nikumendzaye, nawe unanihamira sana.”

Akare a Jesu

(Mathayo 1:1-17)

²³ Jesu ariphoandza kaziye kala ana kama miaka mirongo mihahu. Atu kala achiona ni mwana wa Yusufu, mdzukulwa wa Heli. ²⁴ (Madzina gosi chigohadzwa ni ga ana alume.) Heli kala ni mwana wa Mathati, naye Mathati kala ni mwana wa Lawi, naye Lawi kala ni mwana wa Meliki.

Meliki kala ni mwana wa Janai, naye Janai kala ni mwana wa Yusufu, naye ²⁵ Yusufu kala ni mwana wa Matathia.

Matathia kala ni mwana wa Amosi, naye Amosi kala ni mwana wa Nahumu, naye Nahumu kala ni mwana wa Hesili.

Hesili kala ni mwana wa Nagai, naye ²⁶ Nagai kala ni mwana wa Maathi, naye Maathi kala ni mwana wa Matathia.

Matathia kala ni mwana wa Semeni, naye Semeni kala ni mwana wa Joseki, naye Joseki kala ni mwana wa Joda.

²⁷ Joda kala ni mwana wa Joanani, naye Joanani kala ni mwana wa Resa, naye Resa kala ni mwana wa Zerubabeli.

Zerubabeli kala ni mwana wa Shealtieli, naye Shealtieli kala ni mwana wa Neri, naye ²⁸ Neri kala ni mwana wa Meliki.

Meliki kala ni mwana wa Adi, naye Adi kala ni mwana wa Kosamu, naye Kosamu kala ni mwana wa Elimadamu.

Elimadamu kala ni mwana wa Eri, naye ²⁹ Eri kala ni mwana wa Joshuwa, naye Joshuwa kala ni mwana wa Eliezeri.

Eliezeri kala ni mwana wa Jorimu, naye Jorimu kala ni mwana wa Mathati, naye Mathati kala ni mwana wa Lawi.

³⁰ Lawi kala ni mwana wa Simioni, naye Simioni kala ni mwana wa Juda, naye Juda kala ni mwana wa Yusufu.

Yusufu kala ni mwana wa Jonamu, naye Jonamu kala ni mwana wa Eliakimu, naye ³¹ Eliakimu kala ni mwana wa Melea.

Melea kala ni mwana wa Mena, naye Mena kala ni mwana wa Matatha, naye Matatha kala ni mwana wa Nathani.

Nathani kala ni mwana wa Daudi, naye ³² Daudi kala ni mwana wa Jese, naye Jese kala ni mwana wa Obedi.

Obedi kala ni mwana wa Boazi, naye Boazi kala ni mwana wa Salimoni, naye Salimoni kala ni mwana wa Nashoni.

³³ Nashoni kala ni mwana wa Aminadabu, naye Aminadabu kala ni mwana wa Adimini, naye Adimini kala ni mwana wa Arini.

Arini kala ni mwana wa Hezironi, naye Hezironi kala ni mwana wa Peresi, naye Peresi kala ni mwana wa Juda.

* **3:15** 3:15 Yani Masihi. **3:19** 3:19 Mathayo 14:3-4; Mariko 6:17-18 **3:22** 3:22 Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; Mariko 1:11; Luka 9:35

³⁴ Juda kala ni mwana wa Jakobo, naye Jakobo kala ni mwana wa Isaka, naye Isaka kala ni mwana wa Burahimu.
 Burahimu kala ni mwana wa Tera, naye Tera kala ni mwana wa Nahori, naye ³⁵ Nahori kala ni mwana wa Serugi.
 Serugi kala ni mwana wa Reu, naye Reu kala ni mwana wa Pelegi, naye Pelegi kala ni mwana wa Eberi.
 Eberi kala ni mwana wa Sala, naye ³⁶ Sala kala ni mwana wa Kainani, naye Kainani kala ni mwana wa Arifakisadi.
 Arifakisadi kala ni mwana wa Shemu, naye Shemu kala ni mwana wa Nuhu, naye Nuhu kala ni mwana wa Lameki.
³⁷ Lameki kala ni mwana wa Methusela, naye Methusela kala ni mwana wa Enoko, naye Enoko kala ni mwana wa Jaredi.
 Jaredi kala ni mwana wa Mahalaleli, naye Mahalaleli kala ni mwana wa Kainani, naye ³⁸ Kainani kala ni mwana wa Enoshi.
 Enoshi kala ni mwana wa Sethi, naye Sethi kala ni mwana wa Adamu, naye Adamu kala ni mwana wa Mlungu.

4

Jesu anajezwa ni Shetani

(Mathayo 4:1-17; Mariko 1:12-15)

¹ Jesu wauya na uwezo mkpwulu wa Roho Mtakatifu kula muho Joridani, na achilongozwa ni Roho hadi weruni, ² hiko Jesu wakala siku mirongo mine kuno anajezwa ni Shetani. Siku zosi hizo kayarya chitu, badaye wasikira ndzala. ³ Shetani achimuamba, "Ichikala kpweli u Mwana wa Mlungu, riambire hiri dziwe rigaluke mkpwahe." ⁴ Jesu achimjibu achiamba, "Yaandikpwa kukala, 'Mwanadamu kandaishi kpwa chakurya bahi.' "

⁵ Chisha Shetani achiphiya naye hadi phatu phokala dzulu, mara mwenga achimuonyesa falume zosi za dunia. ⁶⁻⁷ Alafu achimuamba, "Uchiniabudu, nindakupha uwezo wa kutawala falume zosi hizi na manono gosi garigo himo, kpwa mana nâhewa na naweza kumupha yeyesi nilondaye. Kpwa iyo uchinivoya, vivi vyosi vindakala vyako." ⁸ Jesu achimuamba, "Yaandikpwa, 'Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo na umuhumikire iye macheye.' "

⁹ Chisha Shetani achimuhala hadi mudzi wa Jerusalemu achendamumisa chirere cha Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Achimuamba, "Ichikala u Mwana wa Mlungu, tina ugbwe, ¹⁰ mana yaandikpwa, 'Mlungu andalagiza malaikawe akurinde sawa-sawa, ¹¹ naye andakuunula, ili usedze ukakpwa dziwe.' " ¹² Ela Jesu achimjibu achiamba, "Neno ra Mlungu rinaamba, 'Usimjeze Bwana Mlungu.' " ¹³ Phahi, Shetani wamala kumjeza Jesu, achiuka achimricha hadi muda wanjina.

¹⁴ Jesu wauya Galilaya kuno analongozwa ni uwezo wa Roho Mtakatifu. Habarize zichienea seemu zosi za jirani. ¹⁵ Phahi wafundza mo masinagogini mwao, na chila mmwenga achimtogola.

Atu a Nazareti anamkahala Jesu

(Mathayo 13:53-58; Mariko 6:1-6)

¹⁶ Jesu waphiya Nazareti, ambako ndiko korerwa, na Siku ya Kuoya wainjira sinagogini kama vyokala kawaidaye. Achiima ili asome maandiko. ¹⁷ Wahewa Chitabu cha nabii Isaya, achichivugula na achisoma phatu phoandikpwa kuhusu Masihi phoamba hivi:

¹⁸ "Roho Mtakatifu a phamwenga nami,
 mana wanitsambula niarehere achiya habari nono.

Akanihuma niatangazire afungbwa kuvugulwa kpwao
 na niatangazire vipofu kala andaona,

kuaika huru aonerwao, ¹⁹ na kutangaza
 mwaka ambao Mwenyezi Mlungu andaonyesa mbazize."

²⁰ Aripromala kuasomera, wafunga chitabu, achimuuyizira mtumishi na achisagala. Chila mmwenga mo sinagogini wamtong'orera matso. ²¹ Alafu Jesu achiamba, "Rero maneno higa gakatimiya, kula wakati mchiphosikira nagasoma."

²² Atu osi amtogola, na achiangalazwa ni manenoge mazuri achigomomba. Chisha achiuzana, "Yuno siye yuya mwana wa Yusufu?" ²³ Naye achiaambira, "Namanya mundaniamba msemu huno: 'Ichikala u mganga dzilagule mwenye!' Piya mundaniamba,

'Mbona phano phenu laloni kuhenda mambo dza higo hurigosikira hiko Kaperinaumu?'
²⁴ Ela nakuambirani kpweli kala nabii kamendzwa phao laloni. ²⁵ Nakuhakikishirani kala, zamani za nabii Elija, Iziraeli kala kuna magungu anji, kuriphokosekana mvula miaka mihahu na nusu na kuchikala na ndzala kali tsi ndzima. ²⁶ Ela nabii Elija kayahumwa kpwa yeyesi hiko, ela kpwa gungu yesagala Sareputa, tsi ya Sidoni. ²⁷ Tsona wakati wa nabii Elisha, Iziraeli kala kuna akongo anji a mahana, ela takuna hata mmwenga yephozwa isiphokala Naamani kula tsi ya Siria."

²⁸ Jesu phogomba hivyo, atu osi ariokala mo sinagogini areya sana. ²⁹ Phahi aunuka achintuluzwa kondze ya mudzi, aphiya naye hadi mchechemo wa mwango phodzenzbwa mudzi wao, ili amsukume ko tsini mavoromokoni. ³⁰ Ela achitsapa na pho kahi-kahi za atu achiphiya vyakpwe.

Jesu anaphoza mutu wa pepho
(Mariko 1:21-28)

³¹ Alafu Jesu waphiya Kaperinaumu, mudzi wa Galilaya, na Siku ya Kuoya, wainjira sinagogini achiandza kufundza. ³² Atu aangalazwa ni mafundzoge, kpwa kukala kala anafundza na uwezo.

³³ Mo sinagogini kala muna mutu yekala na pepho, na achikala anakota kululu, ³⁴ anaamba, "Unamini wee, Jesu wa Nazareti? Ukedzahumarigiza? Nakumanya! Uwe u Mutu wa Haki yela kpwa Mlungu." ³⁵ Ela Jesu wamdemurira yuya pepho, achimuamba, "Nyamala na utuluke!" Alafu yuya pepho wam'bwaga yuya mutu pho mberu za atu, chisha achituluka bila ya kumlumiza. ³⁶ Atu osi aangalala na achibisha enye kpwa enye, achiamba, "Ni mafundzo ga viphi gano? Kpwa mana anademurira pepho kpwa uwezo na nguvu nao anatuluka!" ³⁷ Habarize zaenea chila phatu seemu hiyo.

Jesu anaphoza atu anji
(Mathayo 8:14-17; Mariko 1:29-34)

³⁸ Jesu wauka sinagogini na achiphiya kaya kpwa Simoni. Mtsedza mchetu wa Simoni kala ana homa kali, atu achimuamba Jesu amphoze. ³⁹ Phahi, waima phephi naye na achiridemurira rira homa riuke, na richiuka achiphola. Yuya mchetu waunuka na phapho hipho achiandza kuahumikira.

⁴⁰ Dzuwa phokala rinatswa, osi ariokala na akongo a chila aina, amrehera Jesu, naye achibandikira mikono osi achiaphoza. ⁴¹ Piya pepho atuluka atu anji, kuno anapiga kululu, anaamba, "Uwe ndiwe Mwana wa Mlungu!" Ela Jesu kala achiademurira, na kala kaaricha akagomba, mana kala anamanya kukala iye ndiye Masihi.

Jesu anatangaza neno ra Mlungu
(Mariko 1:35-39)

⁴² Ligundzure, Jesu wauka achiphiya phatu kanda achendakala macheye. Atu achikala anamuendza na ariphomuona ajeza kumzuwiya asiariche machiyao. ⁴³ Ela achiaambira, "Ni lazima piya nikitangaze midzi yanjina habari nono kuhusu ufalume wa Mlungu, mana iyo ndiyo sababu yohenda nihumwe."

⁴⁴ Phahi, waenderera kutangaza ujumbe mo masinagogini ko Judea ndzima.

5

Jesu anatsambula anafundzie
a kpwandza

(Mathayo 4:18-22; Mariko 1:16-20)

¹ Siku mwenga, Jesu kala aimire kanda-kanda ya ziya ra Genesareti na phachikala pha tele atu anji anasukumana hata Jesu mwenye achikala anafyehwa. Nao kala akedzaphundza mafundzo ga Jesu kula kpwa Mlungu. ² Waona madau mairi pho kanda-kanda ya ziya, enye kala akatuluka anatsukutsa nyavu zao. ³ Dau mwenga rakala ni ra Simoni; Jesu wapanda dau hiro ra Simoni na achimuamba arisengeze madzi manji chidide. Wasagala himo dauni na achifundza nyo atu.

⁴ Ariphomala kufundza, wamuamba Simoni, "Phirika dau chinani, mkabwage nyavu zenu mvuwe ng'onda." ⁵ Simoni achimuamba, "Bwana, usiku kucha hukahenda chadi cha kuvuwa, wala tahukaphaha chitu. Kpwa kukala ukaamba, hundabwaga nyavu huvuwe." ⁶ Phahi ariphoandza kuvuwa, agbwira ng'onda anji hata nyavu zao zichianza kudoka. ⁷ Ariphoona hivyo, aatsuphira mikono ayawao okala dau ranjina ili edze aaterye. Nao ariphokpweza aodzaza ng'onda madau gosi mairi, hata

4:24 4:24 Johana 4:44 4:25 4:25 1 Afalume 17:1 4:26 4:26 1 Afalume 17:8-16 4:27 4:27 2 Afalume 5:1-14

4:32 4:32 Mathayo 7:28-29 5:1 5:1 Mathayo 13:1-2; Mariko 3:9-10; 4:1 5:5 5:5 Johana 21:3 5:6 5:6

phadide gahohe. ⁸ Simoni Petero ariphoona hivyo, wamgbwerera Jesu maguluni, na achimuamba, “Bwana, tafadhali uka hipha, mana mino ni mutu wa dambi, sifwaha kukala na uwe!” ⁹ Simoni na ayae aangalazwa ni vira arivyogbwira ng’onda anji, ¹⁰ nao Jakobo na Johana, ana a Zebedayo, ambao kala ni avuvi ayae piya aangalala. Alafu Jesu wamuamba Simoni, “Usiogophe! Hangu sambi na kpwenderera undavuwa atu.” ¹¹ Phahi, ariphotuluzwa madau gao kondze, aricha chila chitu na achimlunga Jesu.

Jesu anaphoza mutu wa mahana

(Mathayo 8:1-4; Mariko 1:40-45)

¹² Siku mwenga Jesu ariphokala mudzi fulani, kpwakpwedza mutu ana mahana mwiri mzima. Ariphomuona Jesu, wadzibwaga photsi chimabumabu mbereze na achimuamba, “Bwana, uchimendza unaweza kunitakasa.”* ¹³ Jesu wagolosa mkp-wonowe achimguta yuya mutu wa mahana, achimuamba, “Ehe! Nalonda, takasika.” Phapho hipho mahana gachiyaya. ¹⁴ Chisha achimkahaza achimuamba, “Usimuambire mutu yeyes! Ela phiya ukadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka na ulavye sadaka ya kutakaswa dza vyolagiza Musa, ili ukale ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli.”

¹⁵ Ela habari za Jesu zazidi kugota, hata atu anji achedzampundza na kuphozwa makongo gao. ¹⁶ Mara kpwa kano Jesu kala nkuphiya phatu kanda macheye achavoya Mlungu.

Jesu anaphoza mkpwongo

wa kuphola vilungo

(Mathayo 9:1-8; Mariko 2:1-12)

¹⁷ Siku mwenga, wakati Jesu kala anafundza, kpwakpwedza Mafarisayo na alimu a Shariya kula chila lalo ra Galilaya, na kula Judea na Jerusalemu. Jesu kala ana uwezo wa Mlungu wa kuphoza akongo, ¹⁸ phahi phakpwedza atu akatsukula mutu wa kuphola vilungo mzega-mzega chitandani. Ajeza kumuinjiza ndani amphirikike Jesu, ¹⁹ ela kpwa sababu ya hura umati wa atu uriokala hipho akosa phatu pha kuinjirira mo ndani. Phahi, apanda naye dzulu ya nyumba, achiusa vigae vichache na achimtserereza na chitandache hadi mbere za Jesu. ²⁰ Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya mkpwongo, “Msena wangu, dambizo zikaswamehewa.”

²¹ Hara Mafarisayo na alimu a Shariya achiandza kudziuza chimoyo-moyo, achiamba, “Ni ani yuno ambaye anagomba kufuru? Takuna mutu awezaye kuswamehe dambi siphokala Mlungu macheye!” ²² Jesu ariphomanya aazago, achiuza, “Kpwa utu wani munaaza hivyo mwenu mioyoni?” ²³ Ni riphi ra rahisi, ni kumuamba mutu, ‘Dambizo zikaswamehewa,’ hebu ni kuamba, ‘Unuka uphiye vyako?’ ²⁴ Ela ili kukuhakikishirani kala mimi Mutu Yela Mlunguni nina uwezo wa kuswamehe dambi duniani, ninamuamba hiyu mkpwongo, ‘Unuka, hala chitandacho uphiye kpwako kaya.’”

²⁵ Mara mwenga yuya mkpwongo achiunuka, achiima pho mbere za atu, achihala tandikore achiphiya kaya kuno anamtogola Mlungu. ²⁶ Chila mmwenga waangalala sana na achimtogola Mlungu. Atishirwa sana na achiamba, “Rero hukaangirwa.”

Jesu anamtsambula Lawi

(Mathayo 9:9-13; Mariko 2:13-17)

²⁷ Badaye, Jesu watuluka kondze ya mudzi, achimuona muandishi mmwenga wa kodi aihwaye Lawi, asegere phakpwe ofisini. Achimuamba, “Nilunga.” ²⁸ Naye Lawi waunuka, achiricha chila chitu, achimlunga.

²⁹ Alafu Lawi wamuhendera Jesu karamu kulu phakpwe kaya, na kundi kulu ra atoza kodi na atu anjina ariokala achiharirwa kala ni achina-dambi akpwedzarya phamwenga nao. ³⁰ Phahi, Mafarisayo anjina na alimu aho a Shariya ariphoona gago, anung’unika kuaauza anafundzi a Jesu, “Mbona munarya na kunwa na atoza kodi na achina-dambi?” ³¹ Jesu achiaambira, “Azima taana haja ya mganga, ela hara akongo ndio ario na haja ya mganga. ³² Siyakpwedzaiha atu adzionao ana haki, ela nâkpwedzaambira enye dambi atubu dambi zao.”

Jesu anauzwa kuhusu kufunga

(Mathayo 9:14-17; Mariko 2:18-22)

³³ Alafu atu anjina amuuza Jesu, “Anafundzi a Johana kano kpwa kano kala achifunga na kuvoya Mlungu, na hata anafundzi a Mafarisayo piya. Ela mbona anafundzio kazi

* **5:12** 5:12 Mutu wa mahana, kala ni najisi, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achiphozwa kala ni akadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu. **5:14** 5:14 Alawi 14:1-32 **5:30** 5:30 Luka 15:1-2

yao ni kurya na kunwa bahi?" ³⁴ Jesu waambira, "Mchiaalika ajeni harusini, kpwa kpweli tamuweza kuahenda afunge na kuno bwana arusi a phamwenga nao. ³⁵ Ela kundakpwedza wakati ambapho ye bwana arusi andauswa asikale phamwenga nao. Hinyo ndio wakati ndiphofunga."

Mafundzo ga kare na maphya tagagbwirana

³⁶ Chisha achiaambira mfwanu hinyo: "Takuna mutu akataye chipande cha nguwo nyiphya akachitiya chiraka nguwo ya kare. Kpwa mana uchihenda hivyo undabananga hira nguwo nyiphya, na hicho chiraka tachindagbwa sawa na iyo nguwo ya kare. ³⁷ Wala takuna atiyaye uchi muphya viriba vya kare; mana achihenda hivyo vira viriba vindafutuka na viahuke, chisha uchi undamwagika na vyo viriba vindakala tavina mana. ³⁸ Ela uchi muphya ni lazima utiywe viriba viphya! ³⁹ Tsona phahi, takuna mutu anwaye uchi wa kare akaaza muphya, mana andaamba, 'Hura wa kare ndio mnono.' "

6

Jesu anauzwa kuhusu Siku ya Kuoya
(Mathayo 12:1-8; Mariko 2:23-28)

¹ Siku mwenga, kala ni Siku ya Kuoya, Jesu na anafundzie atsipira minda ya nganu. Anafundzie achikata masuche ga nganu, achigaphulula na kurya. ² Mafarisayo anjina achiauzwa, "Mbona munahenda dzambo ambaro si shariya kpwehu swiswi Ayahudi kuhenda Siku ya Kuoya?"* ³ Jesu achiaambira, "Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume Daudi na ayae ariphosikira ndzala? ⁴ Daudi wamenya hema ra kumuabudu Mlungu, achihala mabofulo gotengbwa kpwa kazi ya Mlungu na achiirya. Chishariya, alavyadzi-sadaka bahi ndiokala anaruhusiwa kugarya. Piya waapha ayae achirya." ⁵ Chimarigizo achiaambira, "Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo wa mambo gosi ga Siku ya Kuoya."†

Jesu anaphoza mutu Siku ya Kuoya
(Mathayo 12:9-14; Mariko 3:1-6)

⁶ Siku yanjina ya Kuoya, Jesu wainjira sinagogini kufundza, na kala muna mutu ambaye mkpwonowe wa kulume wafuwa. ⁷ Alimu a Shariya na Mafarisayo kala anaenda chizigbwa cha kumshitakira Jesu, hipho, amrorera ichikala andamphoza hiye mutu Siku ya Kuoya. ⁸ Ela Jesu wamanya maazo gao, na achimuamba yuya mutu wa kufuwa mkpwono, "Ng'oka wedze uime hipha." Yuya mutu wang'oka na achendaima hipho. ⁹ Alafu Jesu achiaambira, "Nakuuzani, ni riphi ra shariya kuhenda Siku ya Kuoya? Ni mutu kuhenda manono hebu kuhenda mai? Ni kutivya mutu hebu kuolaga?" ¹⁰ Waatong'orera matso atu osi, chisha achimuamba yuya mkpwongo, "Golosa mkpwonoo." Yuya mkpwongo achiugolosa, na uchikala mzima. ¹¹ Ela aho areya sana achibisha nyo enye kpwa enye achiamba, "Humuhendedze yuno Jesu?"

Jesu anatsambula anafundzie kumi na airi
(Mathayo 10:1-4; Mariko 3:13-19)

¹² Siku mwenga Jesu waphiya gambani kpwendavoya Mlungu. Wakala kuko usiku kucha kuvoya. ¹³ Ligundzure kuriphocha, walha afuasie, na kahi yao achitsambula kumi na airi ambao waailha "mitume." ¹⁴ Nao kala ni: Simoni (ambaye piya kala achimuiha Petero) na nduguye Anderea, Jakobo, Johana, Filipu, Batholomayo, ¹⁵ Mathayo, Tomasi, Jakobo mwana wa Alifayo, Simoni (ambaye piya kala achiihwa Mpiganiadzi Uhuru.) ¹⁶ Juda mwana wa Jakobo na Juda Isikarioti, ambaye mwisho wamsalata Jesu.

Jesu anafundza atu na kuphoza akongo
(Mathayo 4:23-25)

¹⁷ Jesu wala gambani na hara mitume, achedzaima hererani. Kala phana kundi kulu ra afuasie na kundi kulu ra atu anjina. Hinyo kala ala Jerusalemu na seemu zanjina zosi

6:1 6:1 Kumbukumbu 23:25 * 6:2 6:2 Shariya za Musa kala zinaruhusu atu kuphulula nganu wakati anatsupa na minda ya atu anjina (soma chitabu cha Kumbukumbu za Shariya 23:25.) Mafarisayo atsukirwa kpwa sababu anafundzi a Jesu kala anaona kukala anahenda kazi ya "kuvuna", ambayo ni mwengayapho ya malagizo mirongo mine na tisiya ambago kala taaruhusiwa kugahenda siku ya kuoya (soma chitabu cha Kutsama 20:8-11 na 34:21, na chitabu cha Kumbukumbu za Shariya 5:12-15.) 6:4 6:4 Alawi 24:9 6:4 6:4 1 Samueli 21:1-6 † 6:5 6:5 Chiyunani chinaamba, ni Bwana hata wa siku ya kuoya.

za Judea, na kula seemu za pwani ya midzi ya Tiro na Sidoni. ¹⁸ Nao kala akedzaphundza mafundzo na kuphozwa makongo gao. Piya Jesu waphoza atu ariokala anayugbwa ni pepho. ¹⁹ Atu osi kala achiaza kumguta, mana nguvu kala zichimtuluka zikaaphoza osi.

*Raha na mashaka
(Mathayo 5:1-12)*

²⁰ Jesu walola afuasie, na achiamba:
"Baha mwi agayi, mana nyo ufalume wa Mlungu ni wenu.
²¹ Baha mwimwi mhirikao na ndzala sambi, mana mundamvuniswa!
Baha mwimwi mrirao sambi, mana mundatseka!
²² Baha mwimwi, atu achikuzirani, achikuhendani nyunga na kukulaphizani,
na achikuoherani ngulu kpwa sababu ya mimi Mutu Yela Mlunguni.
²³ "Phahi, siku mambo higo gachikuphahani, hererwani na mtinetine na raha,
mana Mlungu wakuikirani zawadi kulu hiko mlunguni. Mana ndivyo akare aho
arivyoahendera manabii pho kare.
²⁴ Ela shaka rani hiro mwi matajiri,
mana mundakala mwarya raha yenu kare.
²⁵ Shaka rani hiro mwi mmvunao sambi, mana badaye mundahirika!
Shaka rani hiro mwi mtsekao sambi, mana badaye mundarira!
²⁶ Shaka rani hiro atu achikutogolani,
mana piya akare aho atogola manabii a handzo."

*Menzani maadui enu
(Mathayo 5:38-48; 7:12a)*

²⁷ Chisha Jesu achiamba, "Ela mino nakuambirani mwimwi mphundzo kukala, amenzeni maadui genu. Ahendereni manono anaokuzirani. ²⁸ Ajaliyeni anaokuvoyera mai, avoyereni Mlungu anaokuhenderani vibaya. ²⁹ Mutu achikupiga ndzeya hino, mgaluzire yanjina nayo apige. Mutu achikufuta kandzuyo, mrichire na shatiro piya. ³⁰ Akuvovoyaye chitu muphe, na ndiyekufuta chitucho mrichire wala usimuise. ³¹ Viratu ambavyo mnalonda atu akuhendereni, mwi namwi ahendereni dza vivyo. ³² Kpwani ichikala munamendza anaokumenzani bahi, mundaphaha zawadi yani? Mana hata atu a dambi nao anamendza asena ao! ³³ Na ichikala munahenderato hara anaokuhenderani manono bahi, mundaphaha zawadi yani? Mana vivyo ndivyo atu a dambi ahendavyo. ³⁴ Na mundaphahani mchiaaphasa pesa atu ambao munaona anaweza kukuriphani? Mana hata atu a dambi nao nkuaaphasa ayawao na nkulonda ariphiwe pesa zosi. ³⁵ Ela amenzeni maadui genu na ahendereni manono. Aphaseni wala msikale na tamaa ya kuriphwi. Namwi mundatuzwa vinono na mundakala ana a Mlungu wa Uwezo wosi. Mana Mlungu nkuaonera mbazi atu asioshukuru na ayi. ³⁶ Phahi, kalani na mbazi dza Sowe yenu ariye mlunguni arivyo."

*Msilavye makosa ayawenu
(Mathayo 7:1-5)*

³⁷ Tsona Jesu waamba, "Msiamule ayawenu, namwi tamundaamulwa ni Mlungu. Msilaumu ayawenu, namwi tamundalaumiwa. Swameheni ayawenu, namwi mundaswamehewa. ³⁸ Apheni ayawenu, naye Mlungu andakuphani. Mundahewa tele ya kusindirirwa na kusukpwa-sukpwa hata kufwasa. Mana chipimo mpimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi."
³⁹ Alafu Jesu waapha mfwano, waamba, "Dze chipofu anaweza kumlongoza njira chipofu myawe? Hata! Kaweza, mana osi airi andagbwa dibwani. ⁴⁰ Mwanafundzi kamshinda mwalimuwe, ela mwanafundzi achimala masomoge vinono, andakala dza mwalimuwe.

⁴¹ "Kpwa utu wani unalola chifusi dzitsoni mwa myao, ela kuona boriti ndzima iriyo mwako dzitsoni? ⁴² Unawezadze kumuamba myao, 'Hebu mwenehu, nikuuse chifusi mwako dzitsoni,' kuno we mwenye kuona boriti ndzima mwako dzitsoni? Munafiki we! Andza kutuluzwa boriti iriyo mwako dzitsoni, ndipho undaona vinono hata utuluzwe chifusi chiricho dzitsoni mwa myao."

*Muhi nkumanyikana kpwa matundage
(Mathayo 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ Jesu achiederera kugomba achiamba, "Muhi mnono tauvyala matunda mai, wala muhi mui tauvyala matunda manono. ⁴⁴ Mana chila muhi nkumanyikana kpwa gara

matunda uvyalago. Kuweza kuphaha zabibu kula muhi wa miya, wala mngololi tauvyala tende. ⁴⁵ Mutu mnono nkutuluza manono kula kpwa akibaye nono iriyo mwakpwe moyoni. Naye mutu mui nkutuluza mai kula kpwa akibaye mbii. Kpwa mana mutu nkugomba gachigoodzala mwakpwe moyoni.”

Mfuasi wa kpweli
(Mathayo 7:24-27)

⁴⁶ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Phahi, mbona munaniiha ‘Bwana, Bwana,’ ela tamuhenda go nigombago? ⁴⁷ Nami nindakuambirani mutu asikiraye maneno gangu na kugalunga arivyo: ⁴⁸ Hiye ni dza mutu yedzenga nyumba, achitsimba msingi wa ndani na achidzenga dzulu ya mwamba. Mafuriko gariphokpwedza, gapiga nyumba ela tayagbwa, mana kala ikadzengbwa vinono. ⁴⁹ Ela yuya asikiraye maneno gangu na akagapuzza, ni dza mutu yedzenga nyumba dzulu ya mtsanga bila ya kutsimba msingi. Mafuriko gariphokpwedza gapiga hira nyumba, na kano nyumba ichigbwa na kubomokakpwe kpwakala kukulu sana.”

7

*Jesu anaphoza mtumishi
wa mkpwulu wa jeshi*
(Mathayo 8:5-13)

¹ Jesu ariphomala kuaambira atu mambo higo, wainjira mudzi wa Kaperinaumu. ² Kuko kpwakala na mkpwulu wa jeshi ra Chirumi, yekala na mtumishi ambaye kala anamendza sana. Hiye mtumishi wakala mkpwongo hata kayamanyikana kutiya. ³ Mkpwulu wa jeshi ariphosikira habari za Jesu, wahuma vilongozi a Chiyahudi achiaambira, “Kamuambireni Jesu edze amphoze mtumishi wangu.” ⁴ Nao ariphofika kpwa Jesu, amlonda sana amterye, amuamba, “Mutu hiye anafwaha kuterywa, ⁵ mana anamendza atu ehu na wahudzengera sinagogi.”

⁶ Phahi, Jesu waphiya nao. Ela ariphofika phephi na hipho, yuya mkpwulu wa jeshi ra Chirumi wahuma asenea akamuambe, “Bwana, usidziyuge kpwedza hadi kpwangu, mana sifwaha kukukaribisha mwangu nyumbani. ⁷ Ndiyo mana sedzere kpwako mimi mwenye. Nakuvoya ugombe neno tu, na mtumishi wangu andaphola. ⁸ Mana hata mimi ni tsini ya akulu angu, nami nina asikari ambao a tsini yangu. Nchimuamba mmwenga ‘Phiya phatu fulani!’ Anaphiya; na wanjina nchimuamba, ‘Ndzo!’ Aredza. Piya nchimuamba mtumishi wangu, ‘Henda utu fulani!’ Naye anahenda.”

⁹ Jesu ariphosikira hivyo, waangalala sana; achiugalukira hura umati wa atu okala unamlunga-lunga, achiaambira, “Nakuambirani kukala sidzangbweona mutu ariye na imani kulu dza ihi mumu tsi ya Iziraeli.”

¹⁰ Phahi, hara ahumwa auya kaya kpwa mkpwulu wa jeshi na ariphofika mura nyumbani akuta yuya mtumishi akaphola.

Jesu anafufula mwana wa gungu

¹¹ Siku ya phiri Jesu waphiya mudzi uihwao Naini phamwenga na anafundzie na umati mkpwulu wa atu. ¹² Ariphofika phephi na ryango ra mudzi, wakuta atu anatuluka kula mudzi hinyo, akatsukula lufu ra mutu ambaye kala ni mwana wa macheye kpwa nine, tsona nine kala ni gungu. Atu anji kula mudzi hinyo kala a phamwenga na yuya gungu. ¹³ Jesu ariphomuona yuya nine wa mufwa, wamuonera mbazi, na achimuamba, “Usirire mayo.” ¹⁴ Warisengerera rira jeneza achiriguta na hara okala anaritsukula achiima. Alafu achiamba, “We mfulana, nakuamba unuka!” ¹⁵ Yuya mufwa wang’oka achisagala na achiandza kubisha. Chisha Jesu achimlavya kpwa nine. ¹⁶ Atu osi ariokala hipho atezeka na achiogopha sana, na achimtogola Mlungu, achiamba, “Kpwazuka nabii mkpwulu kpwehu siku hizi. Mlungu wakmpwedzaterya atue!” ¹⁷ Habari hizo zaenea tsi ndzima ya Judea na seemu zosi za jirani.

*Jesu anagomba kuhusu Johana
M’batizadzi*

(Mathayo 11:2-29)

¹⁸ Johana M’batizadzi ariphoambirwa ni anafundzie habari za mambo gosi higo, waiha anafundzie airi, ¹⁹ achiahuma kpwa Jesu akamuuze, “Dze, we ndiwe iye huriye kala hunamgodzera, hebu hugodze mutu wanjina?”

²⁰ Phahi, hara ahumwa ariphofika kpwa Jesu, amuamba, “Johana M’batizadzi akauhuma wedze hukuuze, ‘Dze, we ndiwe hiye Muokoli ugodzewaye, hebu hugodze mutu wanjina?’ ”

²¹ Wakati hinyo-hinyo Jesu kala anaphoza atu anji makongo na ayugbwao ni pepho, piya waphoza vipofu anji. ²² Phahi, waajibu hara ahumwa achiamba, “Phiyani mkamsemurire Johana gara mchigogaona na kugasikira: Vipofu anaona, viswere ananyendeka, akongo a mahana anaphozwa, masito anasikira, atu a kufwa anafufulwa na achiya anasemurirwa habari nono kula kpwa Mlungu. ²³ Tsona muambireni kukala mutu yeyesi asiye na wasiwasi nami waajaliwa.”

²⁴ Ahumwa a Johana ariphokala anauka, Jesu wagomba na rira kundi ra atu kuhusu Johana, achiamba, “Mriphophiya weruni kpendamphundza Johana, kala munaona muyaonani? Dze, mwakpwendalola nyasi zizugbwazo ni phuto? ²⁵ Ichikala sio hivyo, sambi kala mchalolani? Hebu kala mchalola mutu wa kuvwala nguwo nono? Hata! Atu avwalao nguwo maridadi na kuishi maisha mazuri akala madzumba ga chifalume. ²⁶ Haya niambirani, kala mchalolani? Kala mchalola nabii? Ehe! Ni kpweli kabisa, tsona nakuambirani iye ni zaidi ya nabii. ²⁷ Iye ndiye ambaye Maandiko gaandikpwa kumuhusu, gaambago,

‘Nindatanguliza muhumwa wangu mberezo, ambaye andakutengezera njirayo.’

²⁸ “Nakuambirani, kahi ya anadamu osi takuna mutu muhimu kuriko Johana, ela mutu yeyesi ariye mdide kwenye ufalume wa Mlungu, iye ni mkpwulu kuriko Johana.”

²⁹ Na atu osi phamwenga na atoza kodi amphundza Johana, achimtogola Mlungu, nao achibatizwa ni Johana. ³⁰ Ela Mafarisayo na alimu a Shariya arema kubatizwa ni Johana, hipho achikala akarema mpango wa Mlungu.

³¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Sambi atu a siku hizi ndaafwananisha na chitu chani. ³² Aho ni dza anache avumbao cheteni, kundi mwenga rinaambira ranjina: ‘Hukakupigirani ngoma ya arusi,

ela tamkafwiha!

Hukakupigirani ngoma ya chifudu,

ela tamkarira!’

³³ “Kpwa mana Johana M’batizadzi kala achifunga na kanwere uchi, ela mwi mchiamba, ‘Ana Pepho.’ ³⁴ Nriphokpwedza mimi Mutu Yela Mlunguni, narya na kunwa uchi, vino munaamba, ‘Moleni hiye mroho na mlevi, tsona ni msena wa atoza kodi na achina-dambi!’ ³⁵ Ela phahi, ikima ya Mlungu nkuhakikishwa kala ni kpweli ni atu osi aikubalio na kuilunga.”

Jesu anaphiya kaya kpwa Mfarisayo mmwenga

³⁶ Mfarisayo mmwenga wamualika Jesu akarye naye kpwakpwe kaya. Alafu Jesu waphiya achendasagala chakuryani. ³⁷ Phahi, mudzi hinyo kala kuna mchetu mmwenga malaya. Hiye mchetu ariphosikira Jesu anarya nyumbani mwa Mfarisayo, wahala tupa ya marashi ga samani na achedza nago mura nyumbani. ³⁸ Waima phephi na Jesu, achianza kurira na matsozige gachitwena maguluni pha Jesu. Chisha achigaphangusa na nyereze, achimdonera magulu alafu achigapaka higo marashi.

³⁹ Yuya Mfarisayo yemualika Jesu ariphoona vira, wagomba na rohore, achiamba, “Kala mutu hiyu ni nabii, angemanya ni ani na ni mchetu wa aina yani amgutaye, mana ni mchina-dambi!” ⁴⁰ Ndipho Jesu achimuamba yuya Mfarisayo, “Simoni, nina maneno nalonda nikuambire.” Simoni achiamba, “Haya mwalimu, niambira.”

⁴¹ Phahi, Jesu waamba, “Kpwahenda mutu mmwenga achiaphasa pesa atu airi: Mmwenga wamuaphasa shilingi elufu mirongo mitsano na wanjina achimuaphasa shilingi elufu tsano. ⁴² Osi airi ashindwa kuripha, hipho yuya mutu yeaphasa pesa achiaswamehe. Sambu, unafikiri ni yuphi ndiyeshukuru zaidi?” ⁴³ Simoni achimuamba, “Naona ni yuya yeswamehewa deni kulu.” Jesu achimuamba, “Ni sawa, ukagomba kpweli.”

⁴⁴ Alafu wagaluka achilola yuya mchetu na achimuamba Simoni, “Unamuona yuno mchetu? Nchiphoinjira himu mwako nyumbani, kukanipha madzi ga kusinga magulu, ela yuno mchetu akanisinga magulu na matsozige na akaniphangusa na nyereze.

⁴⁵ Kukanipha mwadzo wa kunidonera, ela hiyu mchetu akanidonera magulu hangu nchiphokpwedza. ⁴⁶ Tsona kukanipaka mafuha chitswani kama desturi, ela iye akanipaka marashi ga magulu. ⁴⁷ Phahi, nakuamba, mendzwa nyinji achigonihendera hiyu mayo ganaonyesa akaswamehewa dambize nyinji. Ela mutu aswamehewaye chidide andamendza chidide.”

⁴⁸ Ela Jesu achimuamba yuya mchetu, “Mayo, ukaswamehewa dambizo.” ⁴⁹ Ndipho hara atu anjina okala anarya naye achiuzana, “Ni ani yuno, ambaye anaswamehe hata dambi?” ⁵⁰ Ela Jesu achimuamba yuya mchetu, “Kuluphiroro rikakuokola, phiya salama.”

8

Achetu okala achimlunga-lunga Jesu

¹ Bada ya higo, Jesu wazunguluka midzi na vidzidzi achitangaza na kusemurira habari nono kuhusu ufalume wa Mlungu. Piya kala achiphiya na hara anafundzie kumi na airi. ² Achetu anjina ambao kala akatuluzwa pepo na kuphozwa makongo kala achiphiya naye. Achetu hinyo kala ni Maryamu (mwenyezi wa Magidala), naye kala akatuluzwa pepo sabaa, ³ Joana, mkpwaza Kuza (hiye Kuza kala ni muimirizi wa nyumba ya Mfalume Herode), Suzana na achetu anjina anji. Achetu hinyo kala achitsanga mali zao kumterya Jesu na anafundzie.

Ndarira ya mkurima

(Mathayo 13:1-9; Mariko 4:1-9)

⁴ Siku mwenga, umati wa atu waphiya kpwa Jesu na anjina achikala bado acherephiya kula chila mudzi, phahi waatsuphira ndarira, achiamba, ⁵ “Mkurima mmwenga waphiya kpwakpwe mundani kpendakumbira mbeyuye. Aripokala anamwaga-mwaga zira mbeyu, zanjina zagbwa njirani, zichivyogbwa-vyogbwa na zichitsotwa ni nyama a mapha. ⁶ Zanjina zagbwa seemu za mawe, na ziriphoandza kumera zichinyala, mana kala taphana mtsanga wa haja wa kuika chinemi. ⁷ Zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya. Phokala zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-lingbwa ni hira miya. ⁸ Zanjina nazo zichigbwa mtsanga wa nguvu, zichikulato na kuvyala masuche ga tembe gana.”

Chimarigizo Jesu wagomba achiamba, “Ariye na masikiro, naasikire!”

Jesu anaeleza mana ya ndarira ya mkurima

(Mathayo 13:10-23; Mariko 4:10-20)

⁹ Anafundzie amuuzwa, “Ndarira iyo manaye nini?” ¹⁰ Jesu achiamba, “Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za ufalume wa Mlungu, ela kpwa atu anjina nagomba nao na ndarira tu, ili ‘alole na matso gao ela asione, na asikize na masikiro gao ela asielewe.’

¹¹ “Mana ya ndarira hino ni hivi: Zira mbeyu ni neno ra Mlungu. ¹² Mbeyu zogbwa njirani na zichiriwa ni nyama a mapha, ni dza atu asikirao neno, alafu Shetani akariusa mwao mioyoni, ili asedze akaamini na kuokoka. ¹³ Mbeyu zogbwa seemu za mawe zichimera upesi ela kpwa vira mizi kala i dzulu-dzulu zafwa. Hizi ni dza atu asikirao neno akariphokera na raha, ela tarimenya mwao ndani. Nkuriamini kpwa muda tu, ela Shetani achiajeza nkuriricha. ¹⁴ Mbeyu zogbwa miyani zichilingbwa-lingbwa hata zichikosa kuvyala. Hizi ni dza atu asikirao neno, ela anavyoenderera kuishi, badaye nkulingbwa-lingbwa ni mambo ga dunia, tamaa za mali na raha za maisha, hipho, imani zao taziphera. ¹⁵ Ela mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni dza aratu atu asikirao neno ra Mlungu, akarigbwira moyo kutsuka, nao kpwa kuvumirira nkpwenderera kuhenda mambo manono.”

Jesu anafundza na mfwano wa taa

(Mariko 4:21-25)

¹⁶ Alafu Jesu waamba, “Takuna mutu aasaye taa akaifwinika daba ama akayiika mvunguririni. Ela mutu achiasa taa, nkuyiika dzulu, ili chila ainjiraye aone nyo mwanga. ¹⁷ Mambo gosi gofwitsika gandaonekana wazi na maneno gosi ga siri gandamanyikana wazi. ¹⁸ Phahi phundzanito neno ra Mlungu, kpwa mana ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa.”

Udugu wa kpweli

(Mathayo 12:46-50; Mariko 3:31-35)

¹⁹ Siku mwenga, nine na ndugu za chilume a Jesu akpwedzamlola, ela taayaweza kumfikira kpwa sababu ya umati wa atu uriokala hipho. ²⁰ Mutu mmwenga wamuamba Jesu, “Mayoo na enenu aimire kondze analonda kukuona.” ²¹ Ela Jesu achiaambira atu, “Mayo na enehu ni hara aphundzao neno ra Mlungu na kuhenda vira riambavyo.”

*Jesu anahuriza phuto**(Mathayo 8:23-27; Mariko 4:35-41)*

²² Siku mwenga, Jesu na anafundzie ainjira dauni, achiaambira, "Nahuvukeni ng'ambo ya ziya." Phahi achiandza charo chao. ²³ Aripbokala anavuka, Jesu wagbwirwa ni usingizi achilala mo dauni. Alafu kpwapiga phuto kali ziyani, na dau richikala rinainjira madzi, phadide ahohe. ²⁴ Hara anafundzie akpwendamlamusa, achimuamba, "Bwana, Bwana, hunahoha!" Jesu walamuka na achiridemurira rira phuto na maimbi, rira phuto rahurira, na kuchikala kuhurire. ²⁵ Alafu achiaambira anafundzie, "Kuluphiro renu ri kuphi?" Ela aho aangalala na achiona wuoga, na achiuzana, "Yuno ni mutu wa viphi ambaye anaweza kudemurira hata phuto na maimbi, ganampfundza?"

*Jesu anaphoza mutu wa pepho**(Mathayo 8:28-34; Mariko 5:1-20)*

²⁶ Badaye Jesu na anafundzie aenderera na charo chao na achifika tsi ya Agerasi,* ambayo ni kuvuka ng'ambo ya ziya kula Galilaya. ²⁷ Jesu ariphtoluka dauni, wakutana na mutu kula mudzi uho yepagaliwa ni pepho. Siku nyinji mutu hiye kala kavwala nguwo wala kala kaishi kaya, ela kala achisagala vikurani. ²⁸ Aripthomuona Jesu, wapiga kululu na achidzibwaga maguluni, achigomba na hoyo, achiamba, "Jesu, Mwana wa Mlungu Ariye Dzulu Zaidi, unamini? Nakuvoya usinitese!" ²⁹ Mana Jesu kala akaademurira hara pepho atuluke mura mwa yuya mutu. (Mara nyinji pepho kala achidedemuka hiye mutu; kala nkufungbwa silisili za mikono na magulu na akarindwa, ela kala achidzidzula na akaphirikpwa weruni ni pepho.) ³⁰ Jesu achimuza, "Uihwadze?" Naye achiamba, "Ndimi Jeshi." Wagomba hivyo mana kala ana pepho anji. ³¹ Hara pepho am'bembeleza sana Jesu asiatsuphe kuzimu.

³² Sambali kala kuna chaa cha nguluwe anji chinariisa kanda-kanda ya gamba. Pepho amvoya ruhosa Jesu akainjira hara nguluwe, naye achikubali. ³³ Hipo, hara pepho atuluka yuya mutu na achendainjira rira kundi ra nguluwe, nacho chira chaa chosi chatserera mairo mteremukoni, chichiinjira ziyani, na nguluwe osi achihoha.

³⁴ Arisa aripthoona gara gachigohendeka, azola achendasema habari hizo ko midzini na mindani. ³⁵ Atu akpwezalola mambo gachigohendeka. Aripthofika phara aripthokala Jesu, amuona yuya mutu kala akatuluzwa pepho asegere maguluni pha Jesu, akavwala nguwo na ana achilize, nao achitishirwa. ³⁶ Hara ambao kala akaona vyo vyokala vikahendeka asemurira ayawao, achiaambira atu vira vyokala kpwa ye mutu yekala na pepho achivyophozwa. ³⁷ Alafu enyezi osi a tsi ya Gerasi amvoya Jesu auke, mana kala anatishirwa sana. Phahi, wapanda dauni na achiuka.

³⁸ Kabila Jesu kadzangbweuka, yuya mutu yekala akatuluzwa pepho wamvoya ruhosa Jesu aphiye naye. Ela wamkahaza, achimuamba, ³⁹ "Phiya kaya na ukaambire atu mambo gosi Mlungu achigokuhendera." Phahi, yuya mutu wauka na achendatangazira atu mudzi mzima mambo gosi achigohenderwa ni Jesu.

*Jesu anaphoza mchetu wa mruwo**na kufufula mwana wa Jairo**(Mathayo 9:18-26; Mariko 5:21-43)*

⁴⁰ Jesu aripthouya ng'ambo ya phiri, kundi ra atu ambaro kala rinamgodzera, ramkaribisha. ⁴¹ Alafu kpwakpweza mutu mmwenga aihwaye Jairo. Mutu yuyu kala ni chilongozi wa sinagogi. Phahi aripthofika wadzigbwaga maguluni pha Jesu, na achimvoya aphiye naye kpwakpwe kaya. ⁴² Mana kala ana mwanawe wa chichetu, wa kama miaka kumi na miiri, na kala ndiye mwana macheye, naye kala ni mkpwoongo hata wa kutsungurira mbira.

Phahi, Jesu phokala anaphiya kpwa Jairo, kala anafyehwa sana chila uphande. ⁴³ Mo kundini, kala muna mchetu mmwenga, ariyekala mkpwoongo wa mruwo kpwa miaka kumi na miiri.† Naye wamala aganga‡ na malize zosi wala takuna yemphoza. ⁴⁴ Phahi, hiye mchetu waphiya ko nyuma ya Jesu, achiguta mutse wa nguwoye, mara mwenga hura mruwo uchituma. ⁴⁵ Ndipho Jesu wauza, "Ni ani chiyeniguta?" Phahi, chila mmwenga aripthorema kala akamguta, Petero wamuamba, "Bwana, umati wosi huno uchiokuzunguluka na vyo atu afyehanavyo, unauza chiyekuguta!" ⁴⁶ Ela Jesu achiamba, "Mmwenga akaniguta, mana nkasikira nguvu zangu za kuphoza zikanituluka."

⁴⁷ Phahi, yuya mchetu aripthoona akamanyikana, wadzituluza kuno anakakama, achimgbwerera maguluni, na achimuambira sababu ya kumguta pho mbere za atu osi,

* 8:26 8:26 Maandiko ganjina nkuiha tsi hino Gadara au Gerigesa. † 8:43 8:43 Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi. ‡ 8:43 8:43 Naye wamala aganga. Vitabu vyanjina vya kare tavina maneno higa.

na vira achivyophola phapho kpwa phapho. ⁴⁸ Phahi Jesu wamuamba yuya mchetu, “Mayo, kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola. Phiya salama.”

⁴⁹ Phokala acherebisha na yuya mchetu, kwakpawedza muhumwa kula kaya ya yuya chilongozi, achimuamba Jairo, “Pore, ela ye mwanao msichana akafwa, kpwa hivyo takuna haja ya kumyuga mwalimu tsona.” ⁵⁰ Ela Jesu ariphosikira higo, wamuamba Jairo, “Gasikuondose higo, kuluphira tu.”

⁵¹ Jesu ariphofika phara kaya, kayamruhusu mutu yeyesi kuinjira naye mura nyumbani, siphokala Petero, Johana na Jakobo, na avyazi a ye mufwa. ⁵² Wakati na hinyo, atu osi himo nyumbani kala anapiga kululu na kurira kpwa sonono. Ela Jesu achiaambira, “Nyamalani, msirire! Mana hiyu mwanache kafwere, ela arere tu!”

⁵³ Atu amtseka, mana kala anamanya yuya mwanache akafwa. ⁵⁴ Ela Jesu wamgbwira mkpwono yuya msichana, na achiamba, “Mwanangu, unuka!” ⁵⁵ Yuya mwanache wauya moyo, na mara mwenga achiima. Alafu Jesu achilagiza ahewe chakurya. ⁵⁶ Avyazie aangelala sana. Ela Jesu waambira asimuambire mutu yeyesi higo chigohendeka.

9

Jesu anahuma anafundzie

kumi na airi

(Mathayo 10:5-15; Mariko 6:7-13)

¹ Badaye Jesu wakusanya anafundzie kumi na airi, achiapha nguvu na uwezo wa kutuluzza pephe osi na kuphoza makongo. ² Chisha waahuma akahubiri kuhusu ufalume wa Mlungu na kuphoza akongo. ³ Waambira, “Msitsukule chitu chochosi: bakora, wala mkoba, wala chakurya, wala pesa; wala mutu naasitsukule nguwo yanjina. ⁴ Nyumba ndiyokaribishwa, kalani nyumba iyo hadi mundiphouka kuphiya kpwanjina. ⁵ Atu achirema kukukaribishani, ukani mudzi hinyo, na ichikala munauka kukutani vumbi ra mwenu maguluni kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphundzani.”

⁶ Phahi, hara anafundzi auka, achiphiya chidzidzi hadi chidzidzi kutangaza habari nono na kuphoza akongo chila phatu.

Wasiwasi wa Herode

(Mathayo 14:1-12; Mariko 6:14-29)

⁷ Herode, mtawala wa jimbo ra Galilaya, ariphosikira habari za higo mambo gahendwago ni Jesu, wahenda wasiwasi sana, mana anjina kala anaamba, “Johana M’batizadzi akafufuka!” ⁸ Na anjina kala anaamba, “Elija wazembuka,” na anjina nao kala anaamba, “Nabii mmwenga wa kare wafufuka.” ⁹ Phahi, Herode waamba, “Johana námkata chitswa; sambi ye nisikiraye habarize, akale ni ani?” Hipo, wahenda chadi akutane naye.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano

(Mathayo 14:13-21; Mariko 6:30-44; Johana 6:1-14)

¹⁰ Anafundzi a Jesu auya, achimsemurira chila chitu arichohenda. Alafu Jesu na hara anafundzie auka machiyao achiphiya mudzi wa Bethsaida. ¹¹ Hura umati wa atu uriphomanya achikophiya, wamlunga kuko. Jesu waakaribisha na achiafundza kuhusu ufalume wa Mlungu, na achiphoza akongo.

¹² Dzuwa riphokala rinatswa, hara anafundzie kumi na airi akpwendamuamba, “Mwalimu, aambire hano atu aphiye mitaa na midzi ya phephi ili akaendze chakurya na malazi, mana hiku huriko ni weruni.” ¹³ Ela Jesu achiaambira, “Ariseni mwimwi.” Nao achimuamba, “Huna mabofulo matsano na ng’onda airi tu. Tavitosha kurisa atu hinya osi, labuda hukaagurire.” ¹⁴ (Kala phana alume kama elufu tsano.) Phahi, waambira anafundzie, “Aambireni asagale madiba-madiba, kama atu mirongo mitsano-mitsano.” ¹⁵ Anafundzie ahenda hivyo, chila mmwenga achisagala. ¹⁶ Alafu Jesu wahala gara mabofulo matsano na ng’onda airi, achilola dzulu mlunguni na achimshukuru Mlungu, alafu achigamega-mega, na achiapha anafundzie aandazire atu. ¹⁷ Atu osi aya kumvuna. Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza na achiodzaza kaphu kumi na mbiri.

Petero anaamba kukala Jesu

ndiye Yetsambulwa ni Mlungu

(Mathayo 16:13-19; Mariko 8:27-29)

¹⁸ Siku mwenga, Jesu kala anavoya Mlungu macheye. Anafundzie amlunga pho phephi, naye achiaua, “Atu nkuamba mino ni ani?” ¹⁹ Nao achimuamba, “Anjina nkuamba uwe u Johana M’batizadzi; anjina nkuamba u Elija; anjina nao nkuamba u nabii fulani wa kare ye fufuka.” ²⁰ Chisha achiaua, “Dze, mwino, munaamba mino ni ani?” Petero achimuamba, “Uwe ndiwe Masihi.”* ²¹ Jesu waakahaza sana, asimuambire mutu yeyesi.

Jesu anagomba kuhusu kugaya na chifoche

(Mathayo 16:21-28; Mariko 8:31—9:1)

²² Alafu Jesu achiamba, “Ni lazima Mutu Yela Mlunguni ateswe na akahalwe ni vilongozi a Chiyahudi, na akulu a alavyadzi-sadaka, na alimu a Shariya na aolagbwe ela siku ya hahu andafufulwa.”

²³ Alafu Jesu wagomba na atu osi, achiaambira, “Yeyesi amendzaye kukala mfuasi wangu ni lazima ariche njiraze, akale tayari kugaya chila siku kpwa kutsukula msalabawe, na anilunge. ²⁴ Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu yangu, andagaokola. ²⁵ Indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima ela rohoye yiangamike? ²⁶ Mmanyenye kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpwedza na utukufu, phamwenga na wa malaika, na utukufu wa Baba. Mutu yeyesi ndiyenionera waibu, na kuonera haya maneno gangu, nami nindamuonera haya wakati ndiphokpwedza. ²⁷ Tsona nakuambirani kpweli, phapha phana anjina ambao taandafwa hadi auone ufalume wa Mlungu.”

Jesu anagaluka sura

(Mathayo 17:1-8; Mariko 9:2-8)

²⁸ Iriphotsapa kama wiki bada ya kugomba maneno higa, Jesu wamuhala Petero, Johana na Jakobo kpendavoya Mlungu dzulu ya mwango. ²⁹ Ariphekala anavoya Mlungu, suraye yagaluka, na nguwoze zichikala nyereru za kung’ala-ng’ala. ³⁰⁻³¹ Gafula katika utukufu, phatsembuka atu airi ariokala anang’ala-ng’ala, atu hinyo kala ni Musa na Elija, nao kala anabisha na Jesu kuhusu vira ambavyo kala andatimiza kpwa chifoche, ambacho kala chindakala ko Jerusalemu. ³² Wakati hinyo Petero na ayae kala anasenukira, ela ariphong’aza matso, aona Jesu anang’ala ajabu, naye kala aimire na hara airi. ³³ Badaye, Musa na Elija aanza kuuka. Ariphekala anauka, Petero wamuamba Jesu, “Bwana, ni vinono swiswi kukala hipha. Nahudzengeni vibanda vihaha. Chimwenga chako, cha phiri cha Musa, na cha hahu cha Elija.” (Ela Petero kala kamanya agombago.)

³⁴ Petero phokala acheregomba, kpwakpwedza ingu na chira chivurivuriche chichi-abwiningiza. Hara anafundzi atishirwa ariphekala ndani ya rira ingu. ³⁵ Alafu kpwatuluka sauti kula mo inguni, ichiamba, “Hiyu ni mwanangu, yemtsambula. Muogopeni!” ³⁶ Bada ya iyo sauti kutsupa, anafundzie amuona Jesu akasala macheye, na taayamuambira mutu yeyesi mambo higo arigogaona.

Jesu anaphoza mvulana wa pepho

(Mathayo 17:14-18; Mariko 9:14-27)

³⁷ Siku ya phiriye, Jesu na hara anafundzie ahahu ariphekala akatserera kula mwangoni, umati wa atu wakpwedzakutana na Jesu. ³⁸ Mutu mmwenga mo kundini wapiga hoyo achiamba, “Mwalimu, nakuvoya umterye mwanangu, ambaye ni yuyu mmwenga tu. ³⁹ Pepho nkumbwira akapiga hoyo gafula. Nkumuhenda akafurukuta na kutuluka fulo ra mromo. Nkpwenderera kumbwayisa sana na nkumrichira kpwa tabu. ⁴⁰ Nkavoya anafundzio amtuluze hiyu pepho, ela akashindwa.” ⁴¹ Jesu achiamba, “Aa! Mwi atu msilunga manono na kusamkuluphira Mlungu! Ndakala namwi hadi rini? Nindakuvumirirani hadi rini?” Chisha achimuamba ise wa yuya mwanache, “Mrehe hipha ye mwanao.”

⁴² Wakati yuya mvulana kala anarehwa, yuya pepho achim’bwaga photsi na achifurukuta. Ela Jesu achimdemurira amtuluke, na achimphoza yuya mwanache, chisha achimlavya kpwa ise. ⁴³ Atu osi aangalazwa ni uwezo mkpzwulu wa Mlungu.

9:19 9:19 Mathayo 14:1-2; Mariko 6:14-15; Luka 9:7-8   9:20 9:20 Johana 6:68-69   * 9:20 9:20 Masihi manage ni yetambulwa ni Mlungu kuokola atu.   9:23 9:23 Mathayo 10:38; Luka 14:27   9:24 9:24 Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25   9:35 9:35 Isaya 42:1; Mathayo 3:17; 12:18; Mariko 1:11; Luka 3:22   9:35 9:35 2 Petero 1:17-18

*Jesu anagomba tsona
kuhusu chifoche*

(Mathayo 17:22-23; Mariko 9:30-32)

Wakati atu osi kala achere angalazwa ni mambo gahendwago ni Jesu, Jesu waambira anafundzie, ⁴⁴ “Niphundzani sawa-sawa higa ndigokuambirani. Wakati ukafika mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa anadamu.” ⁴⁵ Ela taelewele mana ya maneno higo. Manage kala gakafwitwa ili asielewe, nao achiogopha kumuza kuhusu mambo higo.

Ni ani mkpwulu kuriko osi?

(Mathayo 18:1-5; Mariko 9:33-37)

⁴⁶ Anafundzi a Jesu aanza kulumbana kuhusu ni ani ndiyekala mkpwulu kahi yao. ⁴⁷ Ela wamanya anafundzie aazago, hipo, wahala mwanache mdide na achimuimisa phephi naye. ⁴⁸ Alafu achiaambira, “Mutu yeyesi ndiyemkaribisha hiyu mwanache kpwa sababu yangu, ananikaribisha mimi. Na hiye ndiyenikaribisha mimi, anamkaribisha hiye ariyenihuma. Kpwa mana yuya ndiyekubali kuhumikira ayae, ndiye mkpwulu kuriko mosi.”

Asiyekupingani ni myawenu

(Mariko 9:38-40)

⁴⁹ Alafu Johana achimuamba, “Bwana, hwamuona mutu anahumira dzinaro kutuliza pepho, naswi huchimkahaza, kpwa kukala siye mmwenga wehu.” ⁵⁰ Jesu achiamba, “Msimzuwiye, mana mutu ambaye kakupingani, manyani a uphande wenu.”

Asamariya anamkahala Jesu

⁵¹ Phokala Jesu sikuze za kuhalwa kuphiya mlunguni zi phephi, wakata shauri kuphiya Jerusalemu. ⁵² Phahi, walavya ahumwa amtanguliye, ambao akpwendainjira lalo mmwenga ra Asamariya ili amtarishire phatu. ⁵³ Ela enyezi a lalo hiro arema kumkaribisha Jesu, mana kala anatsapa kuphiya Jerusalemu.† ⁵⁴ Phahi, anafundzie airi, Johana na Jakobo ariphoona vira, amuamba, “Bwana, unalonda huihe moho kula mlunguni wedze uangamize?” ⁵⁵ Ela Jesu wagaluka na achiademurira. ⁵⁶ Alafu Jesu na anafundzie aphiya lalo ranjina.

Garama ya kukala mfuasi wa Jesu

(Mathayo 8:19-22)

⁵⁷ Phahi, ariphokala anaphiya vyao, akutana na mutu mmwenga mo njirani, achimuamba Jesu, “Mwalimu, mino nindakulunga kokosi ndikophiya.” ⁵⁸ Jesu achimuamba, “Makala gaishi winani na nyama a mapha ana nyumba zao, ela mimi Mutu Yela Mlunguni sina phatu pha kuika mbavu.” ⁵⁹ Wakati wanjina Jesu wakutana na mutu wanjina achimuamba, “Nilunga.” Ela yuya mutu achiamba, “Bwana, niricha kpwandza nkazike baba ndipho nedze nikulunge.” ⁶⁰ Ela Jesu achimuamba, “Ariche atu ambao taamkuluphira Mlungu adzishuulise na mambo dza higo, ela uwe ni muhimu zaidi ukatangazire atu ufalume wa Mlungu.” ⁶¹ Alafu mutu wanjina wamuamba, “Bwana, nindakulunga, ela niricha mwandzo nkalage enehu.” ⁶² Ela Jesu achimuamba, “Mutu yeyesi achiandza kumuhumikira Mlungu alafu achiaza kuuyira mamboge ga kare, kafwaha kwenye ufalume wa Mlungu.”

10

*Jesu anahuma afuasie
mirongo sabaa na airi*

¹ Bada ya higo, Jesu watsambula afuasi anjina mirongo sabaa na airi, achialavya airi-airi amtanguliye kuphiya chila mudzi na kpwahali ambako kala akapanga kuphiya. ² Achiaambira, “Mavuno ni manji ela avunadzi ni achache. Phahi, mvoyeni Mlungu, Bwana mchina-munda, ahume ahendadzi-kazi zaidi edze avune. ³ Phundzani! Nakuhumani mphiyee, namwi mundakala dza ana ng’ondzi aphiya kahi ya mabawa. ⁴ Msihale pochi, wala mkoba, wala virahu, wala msihumire muda ure kulumusana na atu njirani. ⁵ “Nyumba yoyosi ndiyoinjira, kpwandza ambani, ‘Mlungu naakupheni amani.’ ⁶ Ichikala muna mutu wa kumendza amani, phahi, andaphaha amani. Ela ichikala tamuna mutu wa amani, phahi amani indamuuyira enye. ⁷ Kalani nyumba iyo, murye

9:46 9:46 Luka 22:24 **9:48** 9:48 Mathayo 10:40; Luka 10:16; Johana 13:20 † **9:53** 9:53 Asamariya kala akazirana na Ayahudi na kala taataki Ayahudi atsape na tsi yao kuphiya Jerusalemu kpwendahiji. **9:54** 9:54 2 Afalume 1:9-16 **9:61** 9:61 1 Afalume 19:20 **10:2** 10:2 Mathayo 9:37-38 **10:3** 10:3 Mathayo 10:16 **10:7** 10:7 1 Akorintho 9:14; 1 Timothi 5:18

na munwe ndicho hewa, kpwa mana muhendadzi-kazi anafwaha kuhewa mariphoge. Msitsame-tsame kuphiya nyumba hadi nyumba.

⁸ “Mchiinjira mudzi wowosi na mchikaribishwa, ryani hicho ndichoandazirwa. ⁹ Phozani akongo a mudzi hinyo na muambire atu, ‘Ufalume wa Mlungu ukakufikirani.’ ¹⁰ Ela mchiinjira mudzi wowosi na enyezi achirema kukukaribishani, phiyani barabara za mudzi hinyo na muambe, ¹¹ ‘Kpwa kukala mkarema kuhukaribisha mkasikira maneno ga Mlungu, tahutaki kugbwirana namwi hata chidide. Hata vumbi ra mudzi wenu chirogbwira mwehu maguluni, hunarikutakuta, kuonyesa tahu phamwenga. Ela mmanye kukala hwalonda kukuambirani kukala ufalume wa Mlungu ukafika.’ ¹² Nakuambirani kukala, siku ya mwisho, vindakala baha vyo ndivyokala Sodoma, kuriko vyo ndivyokala mudzi hinyo.”

Midzi isiyokuluphira
(Mathayo 11:20-24)

¹³ Jesu waamba, “Shaka hiro, mwi atu a midzi ya Korazini na Bethisaida! * Mana kala vili nje vyohendwa kpweni, vyahenderwa atu a midzi ya Tiro na Sidoni, atue ange kala atubu chitambo, akasagala photsi kuno akawala magunia na kudzisaka ivu kuonyesa akatubu. ¹⁴ Ela siku ya mwisho, mwimwi mundaphaha hukumu kali kuriko ya atu a Tiro na Sidoni. ¹⁵ Namwi atu a Kaperinaumu, dze mundadzikarya hadi mfike mlunguni? Hata! Mundatserezwa hadi kuzimu.”

¹⁶ Jesu waambira afuasie, “Mutu ndiyekuphondzani ananiphondza mimi, na ndiyekukahalani ananikahala mimi; na ndiyenikahala mimi anamkahala hiye ariyenihuma.”

Afuasi mirongo sabaa na airi auaya

¹⁷ Badaye, hara afuasi mirongo sabaa na airi auya kpwa Jesu na raha, achimuamba, “Bwana, hata pepho atuluka huriphozidemurira kpwa dzinaro!” ¹⁸ Jesu achiaambira, “Namuona Shetani anagbwa kula mlunguni dza lime. ¹⁹ Phundzani! Nákuphani uwezo wa kuvyoga nyoka na visuse, na uwezo wa kuturya nguvu za adui Shetani. Takuna chochosi ndichokulumizani. ²⁰ Ela, msishererwe kpwa kukala mwatuluzza pepho, ela hererwani kpwa kukala mkakubaliwa ni Mlungu kukala atue hata kare na kare.”

Raha ya Jesu

(Mathayo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Wakati hinyo-hinyo, Roho Mtakatifu wamuhenda Jesu akale na raha sana, naye achiamba, “Baba Mlungu, Bwana wa dzulu mlunguni na duniani, nakushukuru kpwa sababu waafwitsa atu a ilimu na marifwa mambo higa na uchiang’azira atu akuluphirao dza anache. Ehe, ni sawa Baba, mana hivyo ndivyo vyokuhamira. ²² Baba wanipha uwezo wa mambo gosi. Takuna mutu ammanyaye Mwana isiphokala Baba, wala takuna ammanyaye Baba Mlungu isiphokala Mwana na mutu yeyesi ambaye Mwana nkumtsambula kumfwenurira.”

²³ Alafu wagalukira anafundzie ariphokala machiyao, achiaambira, “Baha mwimwi muonao mambo higa mgaonago! ²⁴ Kpwa hivyo nakuambirani kukala manabii anji na afalume anji aaza kuona mgaonago mwimwi ela taagaonere, piya achiaza kusikira higa msikirago mwimwi ela taayagasikira.”

Ndarira ya Msamariya mnono

²⁵ Sikuye, mwalimu mnwenga wa shariya wakpweza kpwa Jesu kumhega achili, achimuamba, “Mwalimu, nihendedze hata nipahe uzima wa kare na kare?” ²⁶ Jesu achimuamba, “Shariya za Mlungu zinaambadze?” ²⁷ Yuya mwalimu achiamba, “Zinaamba, Mwendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na mkpwoitse wenu wosi, na umendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.” ²⁸ Jesu achimuamba, “Ukagomba sawa-sawa. Nawe henda vivyo na undaphaha uzima wa kare na kare.” ²⁹ Ela yuya mwalimu walonda kuonyesa kala swalire achiroriuza mwandzo ni ra mana, hipho wamuuza Jesu, “Ye myangu ambaye ni nimmendze ni yuphi?”

10:10 10:10 Mahendo 13:51   **10:11** 10:11 Mathayo 10:7-14; Mariko 6:8-11; Luka 9:3-5   **10:12** 10:12 Mwandzo 19:24-28; Mathayo 10:15; 11:24   **10:13** 10:13 Isaya 23:1-18; Ezekieli 26:1-28:26; Joeli 3:4-8; Amosi 1:9-10; Zakariya 9:2-4   * **10:13** 10:13 Jesu anafwananisha atu a midzi ya Chiyahudi na atu a midzi ya atu asiokala Ayahudi (Tiro na Sidoni) ambao kala anamanyikana kpwa uyi wao.   **10:15** 10:15 Isaya 14:13-15   **10:16** 10:16 Mathayo 10:40; Mariko 9:37; Luka 9:48; Johana 13:20   **10:19** 10:19 Zaburi 91:13   **10:22** 10:22 Johana 3:35; 10:15   **10:25** 10:25 Mathayo 22:35-40; Mariko 12:28-34   **10:27** 10:27 Kumbukumbu 6:5; Alawi 19:18   **10:28** 10:28 Alawi 18:5

³⁰ Phahi, Jesu wamtsuphira ndarira, achimuamba, “Myahudi mmwenga kala ala Jerusalemu anaphiya Jeriko. Mo njirani achivwamukirwa ni akora. Achimvula nguwo, achimpiga, na achimfuta malize zosi, chisha achim’bwaga pho njirani kadzimanya. ³¹ Kpwa bahati, mlavyadzi-sadaka mmwenga wa dini ya Chiyahudi wagbwira njira hiyo. Aripomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni akora, watsega-tsega na kanda, achimricha phapho. ³² Alafu Mlawi naye aripomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni akora, watsega-tsega na kanda. ³³ Ela Msamariya mmwenga yekala ana vyarovye, watsapa na phapho. Na aripomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni akora, wamuonera mbazi. ³⁴ Achimsengerera, achendamfuta-futa virondavye na uchi kama dawa na mafuha chisha achimfunga bendeji. Yuya Msamariya kala ana pundawe, wamuhala yuya mutu achimpandiza dzulu ya punda, achimtsukula hadi hotelini, ambako wakpwendamtundza. ³⁵ Siku ya phiriye, yuya Msamariya walavya pesa achimupha mwenye hoteli, achimuamba, ‘Mrorome hiyu mkpwo wangu, na chochosi ndichozidi ndakpweza nikuriphe, siku nchiuya.’ ”

³⁶ Chimarigizo Jesu wamuamba yuya mwalimu wa Shariya, “Sambi unaonadze, hara atu ahahu, ni yuphi ambaye waonyesa kukala ni myawe wa kpweli wa yuya mutu yevwamukirwa ni akora?” ³⁷ Yuya mwalimu wa Shariya achiamba, “Ni yuya yemuonera mbazi.” Jesu achimuamba, “Phahi, nawe kahende dza vyo arivyohenda Msamariya.”

*Jesu anatsapa na kaya
pha ano Maritha na Maryamu*

³⁸ Jesu na anafundzie aripokala anaenderera na charo chao ya kuphiya Jerusalemu, afika lalo fulani, ambako wakaribishwa kaya ni mchetu yehiwa Maritha. ³⁹ Maritha kala ana mididewe ambaye kala aihwa Maryamu. Maryamu wasagala photsi, phephi na Jesu na achikala anamphundza afundzago. ⁴⁰ Ela Maritha kala anagaya macheye na kazi ya kutayarishira ajeni. Phahi, wamlunga Jesu achendamuaamba, “Bwana, kuona vibaya ichikala mwenehu akanirichira kazi zosi machiyangu? Muambire edze anitere!” ⁴¹ Ela Jesu wamuamba Maritha, “Unagaya na kuhangaishwa ni mambo manji, ⁴² ela umanye kuna chitu chimwenga muhimu. Maryamu akatsambula chitu chinono, kuniphundza, na takuna ndiyemfuta.”

11

*Jesu anafundza anafundzie
kuvoya Mlungu*

(Mathayo 6:9-13; 7:7-11)

¹ Siku mwenga, Jesu kala a phatu anavoya Mlungu. Aripomala, mwanafundziwe mmwenga wamuamba, “Bwana, hufundze kuvoya Mlungu, dza Johana vyofundza anafundzie.” ² Phahi, Jesu waambira, “Ichikala munavoya Mlungu, ambani:

‘Baba Mlungu, dzinaro nariogophewe.

Utawalao nauonekane wazi duniani.

³ Chila siku huphe chakurya chehu cha kuhutosha.

⁴ Na huswamehe dambi zehu,

dza viratu hunavyoswamehe osi ahukoserao.

Usihuriche hukatiywa dambini ni Shetani.’ ”

⁵ Chisha Jesu achiaambira, “Mendzerepho mutu una msenao, siku mwenga uphiye kpwakpwe usiku wa manane, ukamuambe, ‘Msena wangu, nikopesha mabofulo mahahu, ⁶ mana nkatosolokerwa ni mjeni, nami sina chitu cha kumupha.’ ⁷ Alafu hiye msenao himo nyumbani akuambe, ‘Usiniyuge, mino nkafunga kare mryango; mimi na anangu hurere. Sindang’oka nkedzakupha chitu chochosi.’ ⁸ Ela nakuhakikishirani, dzagbwe kandakupha mabofulo kpwa ni msenao, elaandang’oka na edze akuphe chochosi utakacho kpwa sababu ya likaniro.

⁹ “Phahi, nakuambirani, Voyani namwi mundaheha, endzani namwi mundaphaha, pigani hodi namwi mundavugurirwa. ¹⁰ Mana chila avoyaye nkuhewa, aendzaye nkuphaha, na apigaye hodi nkuvugurirwa. ¹¹ Ni yuphi kahi yenu ambaye mwanawe achimvoya ng’onda andamupha nyoka? ¹² Ama mwanawe achimvoya yayi andamupha chisuse? ¹³ Ichikala mwi atu ayi tu, mnamanya kuapha ana enu vitu vinono, dze si zaidi ye Sowe yenu ariye mlunguni? Iye nkuapha Roho Mtakatifu atu osi amvoo.”

*Jesu ana nguvu kumshinda Shetani
(Mathayo 12:22-30; Mariko 3:20-27)*

¹⁴ Badaye, Jesu kala anatuluza pepho bwibwi. Yuya pepho ariphotuluka, yuya bwibwi waandza kugomba na atu osi achiangalala. ¹⁵ Ela atu anjina kala anaamba, "Anatuluza pepho kpwa uwezo wa Belizebuli,* mkpwulu wa pepho." ¹⁶ Anjina achimhega achili kpwa kumuamba ahende ishara ya chilinje kuonyesa kala uwezowe ula mlunguni. ¹⁷ Jesu wamanya maazo gao ndipho achiaambira, "Tsi yoyosi ambayo vilongozie anapingana, tsi iyo taindadumu, na nyumba iganyanayo makundi kupingana, nkutsamuka. ¹⁸ Sambu, ichikala Shetani akadziganya, nyo ufulumewe undadumu? Nkaamba hivyo kpwa sababu, mwimwi munaamba kala natuluza pepho na uwezo wa Belizebuli. ¹⁹ Pho mino ichikala natuluza pepho na uwezo wa Belizebuli, dze, afuasi enu nkutuluzo pepho na uwezo wa ani? Afuasi enu ndio ndiokuamulani. ²⁰ Ela kpwa kukala ninatuluza pepho kpwa uwezo wa Mlungu, phahi manyani kukala ufalume wa Mlungu ukedza kpwenu.

²¹ "Mutu wa mkpwotse ariye na silaha, arindapho nyumbaye, malize zindakala salama. ²² Ela achedza mutu wa mkpwotse zaidi kumvwamukira na kumshinda nguvu, andamfuta silahaze achizozikuluphira na kuapha ayae mali achizozihala zewe.

²³ "Yeyesi ambaye ka uphande wangu, manyani ananipinga; na iye ambaye tahuku-sanya phamwenga, manyani anatsamula."

Mutu auyirwaye ni pepho

(Mathayo 12:43-45)

²⁴ "Pepho achimtuluka mutu, nkuphiya weruni achaendza phatu pha kuoya, ela asiphophaha, nkudziamba, 'Nindauya kpwangu nyumbani kpwa kare nrikola.' ²⁵ Phahi achedzakuta phara phatu ni phahuphu, phaphyerwa na chila chitu chaikpwato, ²⁶ nkuphiya achahala pepho ayae sabaa ayi zaidi kuriko iye, na achamuinjira yuya mutu na akaishi himo. Hipo, hali ya yuya mutu nkukala mbii zaidi kuriko hira ya mwanzo."

²⁷ Jesu phokala anagomba higo, mchetu mmwenga mo kundini wapiga kululu, achiamba, "Baha hiye mchetu yekuvyala na achikuamwisa!" ²⁸ Ela Jesu achimuamba, "Ni kpweli, ela ario na raha zaidi ni hinyo asikirao ujumbe wa Mlungu na akaukubali!"

Chivyazi chii chinalonda dalili za vilinje

(Mathayo 12:38-42)

²⁹ Atu ariphokala anazidi kpwedza, Jesu waamba, "Atu a chivyazi hichi ni ayi. Analonda ishara ya chilinje, ela taandaonyeswa chochosi isiphokala chiratu chohenderwa Jona. ³⁰ Viratu Jona arivyokala ishara kpwa atu a Ninawi, vivyo hivyo nami Mutu Yela Mlunguni ndakala ishara kpwa atu a chivyazi hichi. ³¹ Vivyo hivyo siku hiyo, malikia wa kula tsi ya Mwakani andaima phamwenga na atu a chivyazi hichi, naye andachishitaki kpwa makosa gao. Mana wala pembe ya dunia kpwedzaphundza maneno ga marifwa ga Selemani, ela sambu, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Selemani. ³² Siku ya hukumu atu a Ninawi andaima phamwenga na atu a chivyazi hichi, nao andachishitaki kpwa makosa gao. Mana atu a Ninawi atubu dambi zao kpwa sababu ya mahubiri ga Jona, ela sambu, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Jona."

Mafundzo ga Jesu

ganang'aza atu matso

(Mathayo 5:15; 6:22-23)

³³ Chisha Jesu achiaambira atu, "Takuna mutu aasaye taa na kuitiya mvunguririni, ela nkuyiika dzulu ili ainjirao aone nyo mwanga. ³⁴ Matsogo ndigo taa ya mwiri, nago gachikala ni mazima, mwiri wosi undakala na mwanga. Ela gachikala ni makongo, phahi mwiri wosi undaodzala jiza. ³⁵ Phahi, hakikishani munagbwira mafundzo gangu, ili maisha genu gasikale na jiza. ³⁶ Chumbacho chosi chichikala na mwanga, maishago gandakala na mwanga munji, dza taa iakavyo chumbani."

Jesu anaonya Mafarisayo

na alimu a Shariya

(Mathayo 23:1-36; Mariko 12:38-40)

³⁷ Jesu ariphomala kugomba higo, Mfarisayo mmwenga wamualika kpwakpwe kaya akarye naye. Jesu wakubali, achiinjira nyumbani, achisagala achirya naye. ³⁸ Mfarisayo hiye watezeka ariphomuona Jesu anarya bila ya kulunga mila ya dini yao, yani bila ya kutsukutsa mikono kabila ya kurya. ³⁹ Jesu wamuamba, "Mwimwi Mfarisayo muna

11:15 11:15 Mathayo 9:34; 10:25 * **11:15** 11:15 Belizebuli ni dzina ra Chiyunani renye mana ya shetani. **11:16** 11:16 Mathayo 12:38; 16:1; Mariko 8:11 **11:23** 11:23 Mariko 9:40 **11:29** 11:29 Mathayo 16:4; Mariko 8:12 **11:30** 11:30 Jona 3:4 **11:31** 11:31 1 Afalume 10:1-10; 2 Nyakati 9:1-12 **11:32** 11:32 Jona 3:5 **11:33** 11:33 Mathayo 5:15; Mariko 4:21; Luka 8:16

chadi cha kudzionyesa mu atu anono. Hivyo ni sawa na kutsukutsa chikombe na sahani kondze macheye. Ela mwenu marohoni mukaodzala unyang'anyi na uyi. ⁴⁰ Mu azuzu! Kpwani tammanya kala yetengeza kondze ndiye ariyetengeza ndani piya? ⁴¹ Ela phahi, lavyani zaka vyo murivyo navyo mo vikombeni muaphe agayi, alafu tamundakala na chochosi chiricho najisi.

⁴² "Ela shaka hiro mwi Mafarisayo! Kpwa mana munalunga Shariya ya kumupha Mlungu fungu ra kumi ra mavuno makulu na hata mavuno madide, ela tamjali haki wala tammendze Mlungu. Higa ndigo mlondwago kuhenda, bila ya kubera higo ganjina.

⁴³ "Shaka hiro mwi Mafarisayo! Kpwa mana munamendza kusagala vihi vya mbere-mbere masinagogini na kulamuswa na ishima mbere za atu. ⁴⁴ Shaka hiro, mana mu dza mbira zisizo na alama, ambazo atu nkunyendeka dzuluze bila ya kumanya uyi na lovu ririro himo."

⁴⁵ Alafu mwalimu mmwenga wa Shariya wamuamba Jesu, "Mwalimu, uchiamba hivyo, unahujirira hata swiswi alimu a Shariya piya." ⁴⁶ Achiambwa, "Shaka hiro hata mwimwi alimu a Shariya. Mnamendza kutsukuza ayawenu mizigo miziho, yani Shariya ngumu, ela mwi enye tamuterya atu kuzilunga hata chidide.

⁴⁷ "Shaka hiro! Mana munadzengera mbira manabii ambao aolagbwa ni akare enu. ⁴⁸ Hivyo munadzishuhudiya kukala munakubaliana na mambo gohendwa ni akare enu, mana aho aolaga manabii, namwi munaadzengera vikuta. ⁴⁹ Kpwa sababu ya higo, Mlungu wa marifwa waamba, 'Nindakureherani manabii na mitume, ela mundaolaga anjina na anjina mundaagayisa.' ⁵⁰ Phahi, atu a chivyazi hichi andatiywa adabu kpwa sababu ya vifo vya manabii osi oolagbwa hangu kuumbwa kpwa dunia, ⁵¹ tsona hangu chifo cha Abeli hadi chifo cha Zakariya.† Hiye Zakariya waolagbwa mbere za Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kahi-kahi ya iyo nyumba na phatu pha kulavira sadaka. Kpweli nakuambirani, atu a chivyazi hichi andatiywa adabu kpwa sababu ya hinyo manabii.

⁵² "Shaka hiro mwi alimu a Shariya! Kpwa mana munaafwisa ayawenu mafundzo ga kpweli ga Mlungu. Mwi enye mwagarema na munazuwiya atu ambao analonda kugamanya!"

⁵³ Jesu ariphouka phara, Mafarisayo na alimu a Shariya atsukirwa sana na achikala anampinga na kumhega achili na maswali manji, ⁵⁴ ili kulola ichikala andagomba maneno ambago sigo, kpwa amgbwire.

12

*Jesu anaonya kuhusu unafiki
(Mathayo 10:26-27)*

¹ Wakati hinyo-hinyo, atu aodzazana maelufu na maelufu hata ichikala anasukumana. Phahi, Jesu wagomba na anafundzie kpwandza, achiaambira, "Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo, ambao ni dza hamira, ambayo ni ko kudzikarya kpwao. ² Takuna chochosi chofwitsika ambacho tachindamanyikana wazi, wala takuna dzambo ra siri ambaro tarindamanyikana. ³ Phahi, gosi mgombago jizani gandasikirwa mutsi, na gosi mgombago pokopoko chumbani, gandatangzwa mbere za atu.

*Muogopheni Mlungu macheye
(Mathayo 10:28-31)*

⁴ "Asena angu, nakuambirani, msiogophe atu aolagao miri bahi, na badaye taana ranjina rorosi ariwezaro. ⁵ Ela nindakuambirani wa kumuogopha: Muogopheni iye ambaye bada kuolaga mwiri, ana uwezo wa kuuhala na akautsupha mohoni. Ehe, nakuambirani kpweli, muogopheni iye! ⁶ Mnamanya kala mberya atsano anaguzwa rahisi, ela taphana hata mmwenga ambaye Mlungu anaweza kumyala. ⁷ Hata nyere zenu za vitswani zosi Mlungu anazimanya isabuye. Phahi, msiogophe, mana mwimwi muna samani zaidi kuriko mberya anji!

*Kumkubali ama kumkahala Jesu
(Mathayo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ "Tsona nakuambirani, yeyesi ndiyedzimanyisa wazi mbere za atu kala ni mfuasi wangu, nami Mutu Yela Mlunguni nindamkubali mbere za malaika a Mlungu. ⁹ Ela ndiyenitsamalala mbere za atu, andatsamalalwa mbere za malaika a Mlungu. ¹⁰ Atu osi

11:42 11:42 Alawi 27:30 **11:51** 11:51 Mwanzo 4:8; 2 Nyakati 24:20-21 † **11:51** 11:51 Zakariya: Siye yuya ise wa Johana, ela ni mutu wanjina yeishi miaka minji yotsupa. Soma chitabu cha phiri cha Mambo ga Nyakati 24:20-21.

12:1 12:1 Mathayo 16:6; Mariko 8:15 **12:2** 12:2 Mariko 4:22; Luka 8:17 **12:10** 12:10 Mathayo 12:32; Mariko 3:29

ndiogomba maneno kunipinga mimi Mutu Yela Mlunguni andaswamehewa, ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu, kandaswamehewa bii!

¹¹ “Mchiphirikpwa masinagogini ama kpwa atawala kushitakiwa, msitangetange ndivyokpwendadzikanira ama ndivyogomba, ¹² kpwa mana phapho hipho Roho Mtakatifu andakufundzani maneno ambago ni mugombe.”

Ndarira ya tajiri mzuzu

¹³ Alafu mutu mmwenga pho kundini wamuamba Jesu, “Mwalimu, muambire mwenehu aniganyire urisi wa baba nami.” ¹⁴ Jesu achimuamba, “Msena wangu, ni ani yenitsambula nikale muamuli wenu ama mutu wa kukuganyirani urisi?” ¹⁵ Chisha achiamba, “Dzimanirireni! Dziepusheni na chila aina ya tamaa. Mana maisha ga mutu tagakala kamili kpwa unji wa mali arizo nazo.”

¹⁶ Chisha achiatsuphira ndarira, achiamba, “Kpwahenda tajiri mmwenga ambaye mundawe wavyala sana. ¹⁷ Yuya tajiri waaza rohani, ‘Nihendedze mino? Mana sina phatu pha kuika mavuno gangu. ¹⁸ Ndahenda hivi: Nindabomola vitsaga vyangu vyosi na nidzenge vyanjina vikulu zaidi, alafu mavuno gangu gosi nigatiye himo na vitu vyangu vyanjina. ¹⁹ Nchimala kuhenda vivyo niambire roho yangu, una vitu vinji vya akiba vya kuhumira miaka na miaka. Sambi oya, urye, unwe na ustarehe.’ ²⁰ Ela Mlungu achimuamba, ‘U mpumbavu uwe! Rero usiku undafwa. Sambi, vyo vitu vyodziikira akiba, vindakala vya ani?’ ” ²¹ Jesu achimarigiza kuamba, “Hivyo ndivyo ndivyokala mutu adziikiraye mali ya akiba, ela maishage tagamhamira Mlungu.”

Mkuluphireni Mlungu

(Mathayo 6:25-34)

²² Alafu Jesu waambira anafundzie achiamba, “Phahi, nakuambirani, msihende wasi-wasi kuhusu maisha genu, kala mundaryani, wala kuhusu miri yenu mundavwalani. ²³ Kpwa mana maisha ni muhimu kuriko chakurya, na mwiri ni muhimu kuriko nguwo. ²⁴ Hebu lolani makunguru. Tagaphanda wala tagavuna, tsona tagana vitsaga wala tagaika akiba, ela Mlungu anagarisa. Dze, mwino si mu a samani kulu kuriko nyama a mapha? ²⁵ Ni ani awezaye kudzienjerezera maisha kpwa kuhenda wasiwasi, hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga tu? ²⁶ Sambi, ichikala neno dide dza hiri tamriweza, kpwa utu wani munadziitiya wasiwasi wa higo mambo ganjina?

²⁷ “Lolani maruwa gameravyo. Tagahenda kazi wala tagashona nguwo, ela nakuambirani, hata Mfalume Selemani mwenye na utajiriwe wosi, kayapambwa vinono dza ruwa mwengarapho. ²⁸ Ee, mwi atu mukuluphirao chidide mwi! Ichikala Mlungu anaweza kupamba nyasi, ambazo rero munazona na muhondo zinatiywa moho, dze si zaidi andakuvwikani mwi? ²⁹ Phahi, msitangetange kala mundaryani, wala mundanwani, msihende wasiwasi kuhusu mambo gago. ³⁰ Mana gosi higo ni kuendzwa ni atu osi asiommanya Mlungu, ela Sowe yenu ariye mlunguni anamanya mnalonda vitu hivyo. ³¹ Phahi, dzilavyeni kpwa Mlungu Mfalume wenu, na go ganjina andakuenjerezani.

Utajiri wa mlunguni

(Mathayo 6:19-21)

³² “Mwi afuasi angu mu chikundi chidide, ela msiogophe, mana Sowe Yenu Mlungu anaonato kukutawalani na kukurindani. ³³ Guzani mali zenu na zo pesa muaphe achiya. Namwi kpwa kuhenda vivyo, mundakala munadziikira akiba ko mlunguni, ambako taisira. Mana kuko, muivi kaweza kuisengerera, na adudu taaweza kubananga vitu. ³⁴ Mana hipo uikapho akibayo ndipho ambapho rohoyo inalonda ikale.”

Dzimanirireni na mkale tayari

wakati wowosi

³⁵ Alafu Jesu waamba, “Kalani tayari kuhumika, na muase taa zenu tayari tayari. ³⁶ Mkale avi mu atumishi amgodzao tajiri wao edze kula harusini, ili achitsoloka na kupiga hodi, amvugurire mryango mara mwenga. ³⁷ Baha hinyo atumishi ndiokpewedzakutwa matso ni tajiri wao. Nakuambirani kpweli, iye mwenye andavwala nguwo za kazi, aakaribishe na aandaze chakurya. ³⁸ Baha hinyo atumishi ndiokpewedzakutwa tayari ni tajiri wao, hata achedza usiku wa manane au pephe za kucha. ³⁹ Ela mmanye: Kalapho mchina-nyumba anamanya saa edzerayo muivi, kpwa kpweli kangekubali nyumbaye ivundzwe. ⁴⁰ Namwi piya ni lazima mkale tayari, kpwa sababu tammanya saa ndizokpewedzera mimi, Mutu Yela Mlunguni.”

*Mtumishi muaminifu
na asiye muaminifu
(Mathayo 24:45-51)*

⁴¹ Alafu Petero wamuuzwa Jesu, “Bwana, huno mfwano uchiohuambira, unauhusu swiswi bahi hebu ni unahusu atu osi?”

⁴² Jesu achimuamba, “Kalani dza mtumishi muaminifu na wa marifwa, ambaye tajiriwe nkumupha kazi ya kuimirira nyumbaye na kuapha atumishi ayae chakurya wakati unaofwaha. ⁴³ Ni baha hiye mtumishi ambaye siku tajiriwe achedza, andakutwa anahenda hivyo. ⁴⁴ Nami nakuambirani kpweli, tajiriwe andamuhenda muimirizi wa malize zosi. ⁴⁵ Ela yuya mtumishi achiamba, ‘Tajiri wangu kedza sambu,’ naye aandze kupiga atumishi ayae, alume kpwa achetu, na kurya, kunwa na kulewa. ⁴⁶ Phahi yuya tajiriwe ndiphouya siku asiyomtarajiya na saa asiyoiamanya, andamtiya adabu vibaya sana, na andamuika kundi ra atu asiomkuluphira Mlungu.

⁴⁷ “Mtumishi ambaye anamanya tajiriwe alondavyo, ela kadzitayarisha wala kahenda alondavyo tajiriwe, andapigbwa vibaya sana. ⁴⁸ Ela mtumishi ambaye kamanya tajiriwe alondavyo, achienda mambo ambago ni atiywe adabu, phahi, andapigbwa chidide. Chila ariyehewa chinji, andaiswa chinji, chiasi ndichohewa mutu ndicho ndichoiswa.”

*Atu taandakubaliana kuhusu Jesu
(Mathayo 10:34-36)*

⁴⁹ Jesu waenderera kuaambira atu, “Nakpwezasa moho duniani wa kutakasa atu ndionikuluphira na kuangamiza atu asionikuluphira. Nami naaza ukale unaaka kare! ⁵⁰ Nakpwezagaya na kuolagbwa, na nina tabu kulu hadi mambo higa ndiphokamilika! ⁵¹ Munaona nakpwezahenda atu aelewane himu duniani? Aa, nakuambirani kpwedza kpwangu kundahenda atu aganyane. ⁵² Hangu sambu, atu a nyumba mwenga andakala na maoni tafwauti-tafwauti kunihusu; anjina andanipinga na anjina andanikubali. ⁵³ Kpwa mfwano, baba andakala na maoni tafwauti na mwanawe wa chilume, naye mwana wa chilume andakala na maoni tafwauti na ise. Mayo andakala na maoni tafwauti na mwanawe wa chichetu, naye mwana wa chichetu andakala na maoni tafwauti na nine. Mayovyala andakala na maoni tafwauti na mkpwaza-mwanawe, naye mkpwaza-mwana andakala na maoni tafwauti na nine-vyala.”

*Kumanya minga
(Mathayo 16:2-3)*

⁵⁴ Jesu waambira atu, “Mchiona ingu rikakunga mtswerero wa dzuwa, mara mwenga mkuamba, ‘Kundanya mvula,’ na kpweli mvula nkunya. ⁵⁵ Na mchiona phuto rinapiga kula mwakani, mkuamba, ‘Kundahenda dzoho,’ na kpweli nkuhenda dzoho. ⁵⁶ Anafiki mwi! Kumbavi munaweza kumanya hali ya hewa kpwa kulola dunia na mlunguni kurivyo. Mbona tamuweza kumanya mambo ganagohendeka wakati hurio nao?”

*Phahana na mdenio mapema
(Mathayo 5:25-26)*

⁵⁷ Alafu Jesu waamba, “Kpwa utu wani tantsambula ra sawa? ⁵⁸ Mutu achikala anakuphirika kotini, henda chadi murye suluhu mo njirani, asedze akakuguruta hata kpwa muamuli, naye muamuli akakulavya kpwa asikari, nao asikari akakutiya jela. ⁵⁹ Nami nakuambirani wazi, kundatuluka hadi uriphe faini yosi tsetsetse.”

13

Tubuni dambi zenu ama mundafwa

¹ Wakati hinyo-hinyo atu fulani amuambira Jesu habari za kuhusu atu a Galilaya arioolagbwa ni Pilato, mtawala wa Chirumi, enye kala akareha nyama kualavya sadaka kpwa Mlungu. ² Jesu achiamba, “Dze, munafikiri vyo arivyogaya, nyo atu a Galilaya arioolagbwa, kala ana dambi zaidi kuriko anjina osi hiko Galilaya? ³ Si hivyo hata chidide! Nakuambirani kpweli, msiphotubu dambi zenu, mwimwi mosi mundafwa piya. ⁴ Hebu munaona hara atu kumi na anane ariogbwererwa ni gorofa ya Siloamu achifwa, kala ana dambi zaidi kuriko atu anjina osi akalao Jerusalem? ⁵ Si hivyo hata chidide! Nakuambirani kpweli, msiphotubu dambi zenu, mwimwi mosi mundafwa piya.”

Mfwano wa muhi usiovyala matunda

⁶ Chisha Jesu waatsuphira atu ndarira hino: “Mutu mmwenga kala akaphanda muhi uihwao mtini mwakpwe mundani. Sikuye, wakpwenenda matunda, ela kayaphaha rorosi. ⁷ Phahi, yuya mchina-munda wamuamba mkurimawe, ‘Lola, na miaka mihahu

sambi kpwedza nchilola huno muhi ichikala wavyala, ili nami nifwaidi matundage, ela sidzangbwephaha rorosi. Ukate, mana naona unabananga munda bure!’⁸ Yuya mkurima achimuamba, ‘Bwana, uriche uhu mwaka mmwenga, niurimire na niutiire mboleya.’⁹ Uchivyala mwaka wedzao, ni vinono, ela usiphovyala, phahi ndipho undaukata.’ ”

Jesu anaphoza mchetu chiswere

Siku ya Kuoya

¹⁰ Siku mwenga ya Kuoya, Jesu kala anafundza ndani ya sinagogi fulani. ¹¹ Mo sinagogini kala muna mchetu ambaye pepho kala akamuhenda mkpwongo miaka kumi na minane. Kala akamuhenda chinundu hata kaweza kugoloka kabisa. ¹² Jesu ariphomuona yuya mchetu, wamuiha phara mbere, na achimuamba, “Mayo, ukarichirwa, ukongoo ukaphozwa.” ¹³ Achim’bandikira mkpwono, na phapho hipho yuya mchetu achigoloka, na achimtogola Mlungu.

¹⁴ Ela mkpwulu wa sinagogi wareya kpwa sababu Jesu akaphoza mutu Siku ya Kuoya. Achiaambira atu, “Kuna siku sita za kuhenda kazi. Phahi, ndzoni siku hizo mwedze mphozwe makongo genu, ela sedze Siku ya Kuoya.” ¹⁵ Phahi, Jesu wamuamba, “Mu anafiki mwimwi! Ni ani asiyevugula ng’ombeye ama pundawe achanwesa kpwa sababu ni Siku ya Kuoya?” ¹⁶ Sambu yuno mchetu, chivyazi cha mkare wehu Burahimu, Shetani wamfunga miaka kumi na minane. Dze, kafwaha kuvugulwa Siku ya Kuoya?” ¹⁷ Ariphoamba hivyo, apinzanie osi agbwirwa ni haya, ela atu anjina kala anahamirwa ni higo maajabu ahendago.

Ndarira ya hamira

na ya tembe ya mgandi

(Mathayo 13:31-33; Mariko 4:30-32)

¹⁸ Alafu Jesu waamba, “Ufalume wa Mlungu u viphi? Sambu nindakuambirani urivyo. ¹⁹ Ufalume ambao Mlungu wanipha ni dza tembe ya mgandi, ambayo mutu waitsupha mwakpwe mundani, ichimera na ichikala muhi hata nyama a mapha achidzenga nyumba zao dzulu ya pandaze.”

²⁰ Achiaambira tsona, “Nindakuambirani ufalume wa Mlungu urivyo. ²¹ Hinyo ni dza hamira chache ambayo mchetu waitiya ungani, na unga wosi pishi tahu uchiumuka.”

Kuokoka ni kama kuinjira

na mryango mwembamba

(Mathayo 7:13-14,21-23)

²² Jesu ariphokala anaphiya Jerusalemu, watsapa na midzini na laloni kuno anafundza. ²³ Mutu mmwenga achimuuzwa, “Bwana, dze, Mlungu andaokola atu achache tu?” ²⁴ Naye Jesu achimuamba, “Hendani chadi muinjire na mryango mwembamba, kpwa kukala, nakuambirani kukala atu anji andalonda kuinjira, ela taandaweza. ²⁵ Siku mchina-nyumba achedzafunga mryango, mundakala kondze mpige hodi na muambe, ‘Bwana, huvugurire mryango!’ Ela andakuambirani ‘Sikumanyani tse wala simanya mlako!’ ²⁶ Ndipho namwi mundamuamba, ‘Hwarya na huchinwa phamwenga na uwe, tsona wafundza kpwehu malaloni.’ ²⁷ Ela naye andaamba, ‘Sikumanyani tse. Niukirani hipha mwi atu ayi!’ ²⁸ Ndipho mundarira na kusaga meno mana mundaona akare ehu Burahimu, Isaka na Jakobo na manabii osi a kahi za nyo ufalume wa Mlungu, ela mwi enye mukatsuphiwa kondze. ²⁹ Atu kula mlairo wa dzuwa, na mtswerero wa dzuwa, kula vurini na kula mwakani, andakpwedza karamuni kwenye ufalume wa Mlungu. ³⁰ Hakika, kuna atu ambao ni a mwisho ambao andakala a mwandzo, na ambao ni a mwandzo vi sambu andakala a mwisho.”

Jesu anaririra Jerusalemu

(Mathayo 23:37-39)

³¹ Siku iyo-iyu Mafarisayo anjina akpwedzamuamba Jesu, “Uka hipha, uphiye phatu phanjina, mana Mfalume Herode analonda akuolage.” ³² Jesu achiaambira, “Kamuambireni hiye mwerevu, ‘Natuluzwa pepho na kuphoza akongo rero na muhondo, na wairya nindamala kazi yangu.’ ³³ Ela, ni lazima nienderere na charo changu kuphiya Jerusalemu rero, muhondo na wairya, mana si sawa nabii kuolagbwa phatu phanjina siphokala Jerusalemu!

³⁴ “Ee, mwi atu a Jerusalemu! Mkuolaga manabii na kuapiga mawe ariohumwa kpwenu. Mara ngaphi náaza kukuikani phamwenga dza kolo ra kuku rifwinikavyo

anae mwakpwe maphani, ela mwi mwakahala! ³⁵ Haya phundzani, mkarichirwa mudzi wenu* enye, Mlungu kandakurindani tsona. Nami nakuhakikishirani, tamundaniona tsona hadi wakati ndiphokpwezzaamba, 'Wajaliwa iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.' "

14

Jesu anaphoza mkpwongo

Siku ya Kuoya

¹ Siku mwenga ya Kuoya, Jesu kala anarya nyumbani kpwa mkpwulu mmwenga Mfarisayo, na atu amlolato chila ahendaro. ² Pho mbereze kala phana mkpwongo wa kufutuka mwiri. ³ Phahi Jesu wauza Mfarisayo na alimu a Shariya, "Dze, chishariya ni sawa kuphoza mkpwongo Siku ya Kuoya hebu si sawa?" ⁴ Ela aho achinyamala. Phahi, Jesu wamguta yuya mkpwongo, achimphoza na achimricha aphiye vyakpwe. ⁵ Alafu achiamba, "Ni ani ambaye mwanawe ama ng'ombeye ichigbwa chisimani Siku ya Kuoya kandaituluzi mara mwenga?" ⁶ Ela taayakala na ra kugomba.

Msidzihende a mbere-mbere

⁷ Phahi phara karamuni ajeni anjina adzitsamburira nafwasi za ishima ko mbere-mbere. Jesu ariphoona vira ahendavyo, achiakanya achiaambira, ⁸ "Mutu achikualika harusini, usisagale nafwasi ya mbere, sedze kala kuna mutu aishimiwaye zaidi ya uwe yealikpwa, ⁹ na mwenyezi wenu yekualikani akakuamba, 'Tafadhali mphise hiyu bwana iyo nafwasiyo.' Hipo undaona waibu mbere za atu kuphiya nafwasi ya nyuma. ¹⁰ Ela uchialikpwa, sagala nafwasi ya nyuma, ili yuya mwenyezi achedzakuona, akuambe, 'Mseni wangu, ndzo usagale hiku mbere zaidi.' Hino indakuikira ishimayo mbere za ajeni anjina osi. ¹¹ Mana mutu yeyesi ndiyedzihenda muhimu, andatsezewa, na ndiyedzitezewa, andahendwa muhimu."

Ajeni anaalikpwa karamu

¹² Alafu Jesu wagomba na yuya chiyemualika karamu, achimuamba, "Uchihenda karamu, usialike asenao, enenu, mbarizo wala majiranigo matajiri. Mana uchihenda hivyo, nao anaweza kukualika, nao akakala akariphiza. ¹³ Ela uchihenda karamu, alika agayi, viswere, atu a virema na vipofu, ¹⁴ nawe undajaliwa, hata dzagbwe taana cha kukuripha. Mlungu andakuripha wakati atu a haki achifufuka."

Ndarira ya karamu ya arusi

(Mathayo 22:1-10)

¹⁵ Phahi, mutu mmwenga ambaye kala anarya na Jesu phosikira hivyo, wamuamba, "Baha aho ndiorya karamu kwenye ufalume wa Mlungu." ¹⁶ Jesu achimuamba, "Mutu mmwenga wahenda karamu kulu, achialika atu anji. ¹⁷ Karamu iriphokala tayari, wamhuma mtumishiwe akaambire hara arioalikpwa, 'Ndzoni, mana sambi chila chitu chi tayari.' ¹⁸ Ela chila mmwenga walavya sababuye ya kusaphiya karamuni. Wa mwanzo waamba, 'Nágula munda, na ni lazima nkaulole. Tafadhali niswamehe.' ¹⁹ Wanjina naye achiamba, 'Nágula ng'ombe kumi za kurima, na vivi naphiya nkazijeze. Tafadhali niswamehe.' ²⁰ Na wanjina naye achiamba, 'Mino nálóla dzuzi-dzuzi, kpwa hivyo sindaweza kpwedza.'

²¹ "Phahi, yuya mtumishi wauya kaya kpwa tajiriwe achendasema. Tajiriwe watsukirwa, ndipho achimuamba hiye mtumishiwe, 'Upesi phiya ukazunguluke mudzi mzima, barabarani na malaloni ukaarehe agayi, viswere, atu a virema na vipofu.'

²² "Badaye yuya mtumishi wakpwedzamuamba tajiriwe, 'Bwana, higo uchigonilagiza nikagahenda, ela bado kuchere na nafwasi.' ²³ Yuya tajiri achimuamba, 'Sambi phiya chila barabara na chila njira, ukaashurutishe atu edze, ili nyumba yangu iodzale. ²⁴ Mana kpwa kugomba kpweli, hinyo arioalikpwa taphana yeyesi ndiyetata karamu yangu.' "

Garama ya kukala mfuasi wa Jesu

(Mathayo 10:37-38)

²⁵ Wakati mmwenga, umati wa atu kala unamlunga-lunga Jesu, achiagalukira na achiamba, ²⁶ "Mutu yeyesi aчитaka kukala mfuasi wangu, ni lazima animendze kuriko

13:35 13:35 Zaburi 118:26 * **13:35** 13:35 Mana yanjina ni nyumba yenu ya kuvoya Mlungu au tsi yenu (soma chitabu cha Zaburi 118:26). **14:5** 14:5 Mathayo 12:11 **14:8** 14:8 Misemo 25:6-7 **14:11** 14:11 Mathayo 23:12; Luka 18:14 **14:26** 14:26 Mathayo 10:37

ise na nine, nduguze, mchewe na anae, na hata maishage mwenye. ²⁷ Mana asiyekala tayari kugaya na kunilunga, kaweza kukala mfuasi wangu.

²⁸ “Ela kabila ya kukala mfuasi wangu, ni lazima mwandzo umanye ichikala undaweza kuvumirira hadi mwisho. Kpwa mfwano, uchilonda kudzenga nyumba,* kpwandza ni lazima uhende isabu ya pesa urizo nazo ichikala zindatosha. ²⁹ Mana uchidzenga msingi macheye alafu uchishindwa ni kuimarigiza, atu andakutseka, ³⁰ andaamba, ‘Lolani, mutu hiyu waandza kudzenga nyumba, vino inamshinda kumarigiza!’

³¹ “Ama, mfalume yeyesi aчитaka kuphiya vihani, kupigana na mfalume wanjina, kpwandza ni lazima apime ichikala asikarie elufu kumi andaweza kupiga asikari elufu mirongo miiri. ³² Na achiona kaweza kupigana nao, analavya muhumwa wakati hara asikari anjina achere kure ili atake mapatano. ³³ Phahi, mutu yeyesi aчитaka kukala mfuasi wangu, ni lazima akale tayari kuricha chila chitu aricho nacho.”

Munyu wa kubanangika
(Mathayo 5:13; Mariko 9:50)

³⁴ Tsona Jesu achiamba, “Munyu ni mzuri, ela uchibanangika taufwaha na tauweza kuhendwa ukafwaha tsona. ³⁵ Taufwaha kuhendwa rorosi kabisa, kpwa hivyo ni wa kutsuphiwa. Phahi, atu ambao taandavumirira kukala afuasi angu ni dza munyu uriobanangika.† Ariye na masikiro, naasikire.”

15

Ndarira ya ng'ondzi roangamika
(Mathayo 18:12-14)

¹ Siku mwenga, atoa kodi anji na atu anjina ariokala achiharirwa kala ni achina-dambi akpweza kpwa Jesu ili amusikize. ² Phahi, Mafarisayo na alimu a Shariya aandza kunung'unika achiamba, “Mloleni hiyu! Anakaribisha achina-dambi na kurya nao!”

³ Ndipho Jesu aripheetuphira ndarira hino: ⁴ “Mendzerepho mutu ana mang'ondzi gana, mwenga richiangamika, andahendadze? Andaricha gara mirongo tisiya na tisiya ko marisani na akaendze rira richiroangamika hadi arione. ⁵ Achiriphaha andaribandika mafuzini kuphiya naro kaya na kuhererwa. ⁶ Na achifika kaya, andaiha asenae na majirani aambire, ‘Ayangu, nauherwereni mana ng'ondzi rangu che rikaangamika na vino nkariphaha.’ ⁷ Phahi, nakuambirani kpweli, vivyo hivyo kundakala na kuhererwa zaidi mlunguni mchina-dambi mmwenga aчитubu dambize, kuriko atu mirongo tisiya na tisiya ambao anadziona ana haki na wala taana haja ya kutubu.”

Ndarira ya pesa yoangamika

⁸ Alafu Jesu waatsuphira ndarira yanjina, achiamba, “Mendzerepho mchetu ana shilingize kumi,* mwenga ichiangamika, andahendadze? Andaasa taa, aphyere nyumbani mosi kuno anaendza pore-pore hadi aione. ⁹ Na achiiona, andaiha asenae na majirani aambire, ‘Ayangu nauherwereni, mana shilingi yangu che nkayaangamiza, na vino nkaiphaha.’ ¹⁰ Phahi, nakuambirani, malaika a Mlungu nkuhamirwa kpwa sababu ya mchina-dambi mmwenga aчийetubu dambize.”

Ndarira ya mwana yeangamika

¹¹ Alafu Jesu waatsuphira ndarira yanjina, achiamba, “Kpwahenda mutu na anae airi. ¹² Yuya mdide wamuamba ise, ‘Baba, niganyira urisi wangu sambu kabila kudzangbwefwa.’ Phahi, ise yao waaganyira osi airi, chila mmwenga fungure.

¹³ “Bada ya siku chache, yuya mdide waguza fungure na achiuka, kuphiya tsi ya kure, ambako wakpwendahumira pesaze ovyo ovyo. ¹⁴ Aripheetala akamala chila chitu, kpwahenda ndzala kali tsi hiyo, naye achiandza kugaya. ¹⁵ Phahi, wakpwendauza kazi kpwa mwenyezi mmwenga wa tsi hiyo, ambaye wamphirika kpwakpwe mundani akarise nguluwe. ¹⁶ Waaza kurya chakurya chokala anarisa nguluwe, ela takuna mutu yeyesi yemupha chitu.

¹⁷ “Badaye achili zamuedzera, achiamba, ‘Kaya, baba ana ahendadzi-kazi anji ambao anarya na kusaza, mino kuno nahirika! ¹⁸ Nindaphiya kpwa baba nkamuambe, ‘Baba,

14:27 14:27 Mathayo 10:38; 16:24; Mariko 8:34; Luka 9:23 * **14:28** 14:28 Nyumba: Neno hiri Chiyunani rina mana ya nyumba nyire za gorofa. † **14:35** 14:35 Chiyunani chinaamba munyu ambao taufwaha kpwa mtsanga na hata kuhendwa mboleya. **15:1** 15:1 Luka 5:29-30 * **15:8** 15:8 Shilingi: Neno ra Chiyunani dragma, pesa ya Chiyunani. Dragma mwenga kala ni sawa na mshahara wa siku mwenga wa chibaruwa.

námkosera Mlungu na nchikukosera uwe piya. ¹⁹ Sifwaha kuihwa mwanao tsona; nihenda kama muhendadzi-kazi.” ’

²⁰ “Phahi, waandza charo cha kuuya kaya kpwa ise. Ela ariphokala achere chikurekure, ise wamuona na achimuonera mbazi. Achimzorera achendamkumbatira na achimdonera. ²¹ Phahi yuya mwana wamuamba ise, ‘Baba, námkosera Mlungu na nchikukosera uwe piya. Sifwaha kuihwa mwanao tsona.’ ²² Ela ise achiaambira ahendadzi-kazie, ‘Upesi kahaleni kandzu nono mumvwike, piya muhale pete na virahu mumvwike. ²³ Chisha mrehe mwana ng’ombe wa kunona mumtsindze, ili huhendeni karamu na kusherekeya. ²⁴ Kpwa mana kala naona mwanangu wafwa, kumbavi ni mzima, kala akaangamika na vino akaphahikana.’ Ndipho achiandza kusherekeya.

²⁵ “Wakati hinyo, mwana mvyere wa yuya mzehe kala a mundani. Ariphofika phephi na kaya kula mundani, wasikira ngoma na njerejere. ²⁶ Hipho, wamuiha muhendadzi-kazi mmwenga achimuua, ‘Phano kaya rero phanani?’ ²⁷ Muhendadzi-kazi achimuamba, ‘Mwenenu akedza, na sowe akamtsindzira mwana ng’ombe wa kunona, kpwa sababu mwanawe akauya kaya mzima na salama.’ ²⁸ Ela hiye mwanawe mvyere wareya na achirema kuinjira nyumbani. Phahi, ise waphiya achendamchenga-chenga. ²⁹ Ela naye achimuamba ise, ‘Lola baba, miaka yosi yokuhumikira kama mtumwa, tsona wakati wosi nihenda ulondavyo. Ela kudzangbwenipha hata mwana mbuzi nami nkarya na asena angu. ³⁰ Ela yuno mwanao yehumira maliyo ovyo ovyo na malaya, achiphokpwedza, ukamtsindzira mwana ng’ombe wa kunona!’ ³¹ Naye ise achimuamba, ‘Mwanangu, uwe hu osi siku zosi, na vitu vyosi nrivyo navyo ni vyako. ³² Ela ni lazima huhendeni karamu na kusherekeya kpwa sababu ya mwenenu, mana kala naona wafwa, kumbavi achere moyo, kala akaangamika na vino akaphahikana.’ ”

16

Ndarira ya muandishi muimirizi mlachu

¹ Jesu waatsuphira anafundzie ndarira, achiamba, “Kpwahenda tajiri mmwenga ambaye muandishiwe muimirizi kala analaumiwa kpwa kuhumira mali za tajiriwe komakoma. ² Phahi, hiye tajiri wamuiha muandishiwe achimuua, ‘Ni maneno gani gano nisikirago? Nalonda ulavye isabu kamili ya mali na fwaida, mana kuweza kpwenderera kukala muandishi wangu.’

³ “Yuya muandishi achidziua, ‘Nihendedze mino? Tajiri wangu analonda kunifuta kazi. Nami siweza kurima, na kuvoya-voya naona haya! ⁴ Sambi, namanya ndivyohenda ili siku nchifutwa kazi, atu anikaribishe kpwao madzumbani.’ ⁵ Hipho, waiha adeni a tajiriwe osi, mmwenga-mmwenga. Achimuua yuya wa kpwandza, ‘Unaiswani ni tajiri wangu?’ ⁶ Yuya mdeni achiamba, ‘Naiswa madaba gana mwenga ga mafuha.’ Naye muandishi achimuamba, ‘Hala hino karatasiyo ya deni, sagala upesi na uandike madaba mirongo mitsano.’ ⁷ Alafu achimuua mdeni wanjina, ‘Nawe unaiswani ni tajiri wangu?’ Yuya mdeni achimuamba, ‘Naiswa magunia gana mwenga ga nganu.’ Yuya muandishi achimuamba, ‘Hala hino karatasiyo ya deni, na uandike magunia mirongo minane.’

⁸ “Phahi, yuya tajiri wamtogola hiye muandishi mkora kpwa vira achivyohumira achili. Sambi, hivyo ndivyo atu asiomjali Mlungu arivyo, ni erevu zaidi kushuulikiya mambo gao kuriko atu amukuluphirao Mlungu ashuulikiyavyo mambo ga Mlungu. ⁹ Nami nakuambirani, humirani pesa chiwerevu, yani dziphahireni asena kpwa kuhumira pesa, ili siku mchifwa, Mlungu akuphokereni mlunguni, kuriko na makalo ga kare na kare.

¹⁰ “Yeyesi ambaye ni muaminifu wa mambo madide, piya andakala muaminifu wa mambo makulu; na mutu ambaye si muaminifu wa mambo madide, piya andakala muaminifu wa mambo makulu. ¹¹ Sambi, ichikala tamyaminika na mali ya duniani, ni ani ndiyekuumini na mali ya kpweli yola Mlunguni? ¹² Na kama tamyaminika na mali ya mutu wanjina, ni ani ndiyekuphani mali ikale yenu?

¹³ “Takuna mtumishi awezaye kuhumikira matajiri airi. Mana achihenda vivyo, andamendza mmwenga na amzire yuya wanjina. Mmwenga andamuhendera kazi vinono na am’bere yuya wa phiri. Tamuweza kuhumikira Mlungu na kuno munahumikira mali.”

Jesu anademurira Mafarisayo

(Mathayo 11:12-13; 5:31-32; Mariko 10:11-12)

¹⁴ Mafarisayo ariphosikira hivyo, amzemerera Jesu, kpwa sababu ni atu a kumendza pesa. ¹⁵ Phahi waambira, “Mwimwi munadzionyesa kpwa atu kala mu atu anono,

ela Mlungu anamanya wazi mambo mai garigo mwenu mioyoni. Kpwa mana mambo gamuhendagoto mutu aonekane mzuri kpwa atu anjina, kpwa Mlungu ni mabaya.

¹⁶ “Shariya za Musa na Maandiko ga manabii gahumika hadi wakati wa Johana M’batizadzi. Hangu siku hizo habari nono kuhusu utawala wa Mlungu unahubiriwa atu, na anji anahenda chadi ili akubaliwe kukala atu a Mlungu. ¹⁷ Ni rahisi zaidi mlunguni na duniani kusira kuriko arufu mwenga au seemu ndide ya Shariya kuuswa.

¹⁸ “Mutu arichaye mchewe akalóla mchetu wanjina, nkukala anazinga, na mutu alólaye mchetu yerichwa ni mlumewe, nkukala anazinga.”

Tajiri na Lazaro

¹⁹ Alafu Jesu waamba, “Kpwakala na mutu mmwenga tajiri, ambaye kala achivwala nguwo nono za gali sana, na kuishi maisha manono chila siku. ²⁰⁻²¹ Na phakpwe ryangoni kala phachilazwa mgbwayi mmwenga yeihwa Lazaro kpwedzavoya. Mutu hiye kala nkuhenda ndzala hata akaaza kurya pukupuku za chakurya cha yuya tajiri. Tsona kala ana vironda mwiri mzima, na madiya kala nkpwedzamlamba-lamba vira virondavye.

²² “Lazaro sikuze za kufwa ziriphofika, wafwa. Malaika achimuhala achendamuka phamwenga na Burahimu hiko mlunguni. Yuya tajiri naye, sikuze phofika, piya naye wafwa, achizikpwa. ²³ Yuya tajiri phokala mohoni hiko kuzimu, wagaya sana. Aripshotsupha matso, wamuona Burahimu kpwa kure na Lazaro pho kandakanda. ²⁴ Phahi, wamuiha Burahimu, ‘Baba Burahimu, nionera mbazi umhume Lazaro adyoge madzi na tsa ya chalache edze anireze lilimi, mana nagaya sana na huno mohu!’ ²⁵ Ela Burahimu achimuamba, ‘Mwanangu, umanye wakati kala unasagala ko duniani waphaha mambogo manono manono, kuno Lazaro anagaya. Ela sambi iye anafurahishwa hipha, na uwe anagaya. ²⁶ Zaidi ya hivyo, kahi-kahi ya uwe na swiswi phana dibwa kulu ra ndani, ili kuzuwiya atu alondao kutsapa kula hiku kpwedza hiko, wala kusivuke mutu yeyesi kula hiko kpwedza kpwedu.’

²⁷ “Alafu yuya tajiri achiamba, ‘Phahi, nakuvoya baba Burahimu umhume Lazaro kpwedu kaya, ²⁸ aphiye akaonye enehu atsano, ili nao asedze akainjira hipha mashakani.’ ²⁹ Ela Burahimu achimuamba, ‘Enenu ana Shariya za Musa na Maandiko ga manabii, naalunge higo.’ ³⁰ Yuya tajiri achiamba, ‘Hata baba Burahimu, iyo taitosha, ela kuchiphia mutu kula kuzimu, enehu andatubu dambi zao.’ ³¹ Ela achiamba, ‘Ichikala enenu taandagbwira Shariya za Musa na maneno ga manabii, phahi, hata mutu achifufuka kula kuzimu taandagbwira manenoge.’ ”

17

Mafundzo kuhusu kuswamehe na kuluphiro

(Mathayo 18:6-7,21-22; Mariko 9:42)

¹ Jesu waambira anafundzie, “Mambo gamtiyago mutu dambini ga kuko, ela shakare hiye mutu ndiyegareha! ² Mutu hiye baha afungbwe lala singoni na akatsuphiwe baharini, kuriko kumuhenda mmwenga wa hinya anyonje ainjire dambini. ³ Phahi dzimanyirireni!

“Myao achikukosera, mkanye, na achitubu achikuvoya msamaha, mswamehe. ⁴ Hata achikukosera kano sabaa siku mwenga, na achedza kano sabaa achikuamba, ‘Nkatubu mwenehu, niswamehe,’ phahi ni lazima umswamehe.”

Mafundzo kuhusu imani na kazi ya mtumishi

⁵ Hara mitume achimuamba Jesu, “Hutiye imani zaidi.” ⁶ Naye achiaambira, “Kala muna imani, hata dzagbwe ni ndide dza tembe ya mgandi, mngeweza kuuambira muhi huno, ‘Ng’oka ukamere baharini,’ nao hinyo muhi ungehenda uchivyolagiza.”

⁷ Chisha achiamba, “Mendzerepho una mtumishio acharima ama acharisa mang’ondzi. Achedza kula mundani ama marisani, unaweza kumuamba, ‘Karibu wedze hurye?’ ⁸ Hata chidide! Ela ungemuamba, ‘Nitengezera chakurya, uniandazire nirye na ninwe, nchimala ndipho nawe undarya.’ ⁹ Wala kundamshukuru hiye mtumishio kpwa sababu akakuhendera vira uchivyomlagiza. ¹⁰ Phahi, hata mwimwi piya, muchikala mkahenda chila chitu sawa-sawa kama mchivyolagizwa, ambani, ‘Sisi hu atumwa tu na hukahenda vyo hulondwavyo kuhenda.’ ”

*Jesu anaphoza akongo kumi
a mahana*

¹¹ Wakati Jesu kala anaphiya Jerusalemu, watsapira mphaka wa Samariya na Galilaya. ¹² Wainjira lalo fulani, ambako wakutana na akongo kumi a mahana. Hara akongo aima chikure-kure, ¹³ na achikota kululu achiamba, "Bwana Jesu, huonere mbazi!" ¹⁴ Jesu ariphoona, waambira, "Phiyani kpwa alavyadzi-sadaka akakuloleni ichikala mkaphola." Na wakati kala anaphiya, gara mahana gaphola.

¹⁵ Ndipho mmwenga wao ariphoona akaphola, wauya kpwa Jesu, kuno anamtogola Mlungu na kululu. ¹⁶ Achedzadzibwaga maguluni pha Jesu na achimshukuru. Naye kabilaye kala ni Msamariya. ¹⁷ Jesu achiuza, "Akongo osi kumi akaphozwa. Dze, hara tisiya a kuphi?" ¹⁸ Mbona chiyeyu kpwedzamtogola Mlungu ni yu mjeni bahi?" ¹⁹ Alafu Jesu achimuamba, "Unuka uphiye vyako; kuluphiroro rikakuphoza."

*Utawala wa Mlungu ndivyokpwedza
(Mathayo 24:23-28,37-41)*

²⁰ Siku mwenga, Mafarisayo anjina amuuzwa Jesu ufalume wa Mlungu ndiphokpwedza. Jibure waamba, "Ufalume wa Mlungu tawedza na ishara za kuonekana na matso. ²¹ Wala atu taandaamba, 'Huno hipha,' ama 'Hura kura,' mana ufalume wa Mlungu u kahi-kahi yenu."

²² Chisha achiaambira anafundzie, "Kundakpwedza wakati ambapho mundaaza siku mwengayapho ya mimi Mutu Yela Mlunguni, ela tamundaiona. ²³ Atu anjina andakuambirani, 'Yuya kura,' ama 'Hiyu hipha,' ela msialunge gao, wala musiphiye mchalola. ²⁴ Kpwa mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, kpwedza kpwangu kundaonekana ching'ang'a chila phatu, dza viratu limeme rimekavyo mlungu mzima. ²⁵ Ela, kpwandza ni lazima niteswe sana na niremewe ni atu a chivyazi hichi.

²⁶ "Vivyo vyokala wakati wa Nuhu, ndivyo ndivyokala wakati mimi Mutu Yela Mlunguni ndiphouya. ²⁷ Wakati wa Nuhu wa Nuhu atu kala achirya na kunwa, kala achilola na kulolwa, hadi siku Nuhu ariphoinjira safina, alafu mafuriko gachedza, na gachiolaga atu osi. ²⁸ Hata siku za Lutu yakala vivyo piya, atu ariya na kunwa, kuhenda bishara, kurima na kudzenga. ²⁹ Ela siku Lutu ariphouka Sodoma, vidziwe vya chibiriti viakavyo moho kula mlunguni vyamwagika dza mvula na vichiaolaga osi.

³⁰ "Phahi, hivyo ndivyo ndivyokala siku mimi Mutu Yela Mlunguni ndiphouya himu duniani. ³¹ Siku hiyo, mutu ndiyekala kondze ya nyumba naasiuye mwakpwe nyumbani kuhala malize. Naye ariye mundani naasiuye kpwedzahala chitu chochosi.

³² Mnatambukira gomphaha mkpwaza Lutu!" ³³ Mutu yeyesi ndiye dzishuulisha na maishage himu duniani bahi, andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani andarinda maishage ga kare na kare. ³⁴ Nakuambirani, usiku uho ndiokpwezera mimi, atu airi andakala arere chitanda chimwenga, mmwenga andahalwa na wanjina arichwe. ³⁵ Achetu airi andakala anasaga, mmwenga andahalwa na wanjina andarichwa. ³⁶ Alume airi andakala mundani anahenda kazi phamwenga, mmwenga andahalwa na wanjina andarichwa." ³⁷ Anafundzie achimuuzwa, "Bwana, mambo higa gandakala kuphi?" Naye achiaambira, "Pho pharipho na lufu, ndipho nderi nkukutana."

18

*Ndarira ya gungu yevoya
bila kuremwa*

¹ Alafu Jesu waatsuphira anafundzie ndarira kuafundza kala ni lazima atu avoye Mlungu chila wakati na asikate tamaa. ² Waamba, "Kpwahenda muamuli mmwenga mudzi fulani, ambaye kala kamuogopha Mlungu wala kujali mutu. ³ Na piya kala kuna gungu mmwenga mudzi uho, ambaye kano kpwa kano kala achimlunga yuya muamuli achamuamba, 'Nakuvoya unisaidiye niphahe haki yangu kula kpwa mviha wangu.' ⁴ Kpwa muda mure hiye muamuli warema. Ela badaye waamba, 'Hata dzagbwe simuogopha Mlungu wala sijali mutu, ⁵ ela kpwa kukala hiyu mchetu ananiyuga, nindamupha hakiye, ama andaniremweza achienderera kpwedza chila wakati.' "

⁶ Alafu Jesu achiamba, "Ichikala ye muamuli mui tu waona baha amuhehere ye

17:14 17:14 Alawi 14:1-32

17:26 17:26 Mwandzo 6:5-8

17:27 17:27 Mwandzo 7:6-24

17:28 17:28

Mwandzo 18:20; 19:25

17:31 17:31 Mathayo 24:17-18; Mariko 13:15-16

* **17:32** 17:32 Lutu na mchewe

aambwa ni malaika achimbire kuphiya mwangoni, ela mkpwaza Lutu walola nyuma na achigaluka nguzo ya munyu. Soma Chitabu cha Mwandzo 19:26.

17:33 17:33 Mathayo 10:39; 16:25; Mariko 8:35; Luka 9:24; Johana 12:25

† **17:36** 17:36 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari huno wa 36.

gungu mana kala kumvoya gago kpwa gago. ⁷ Phahi, Mlungu andaahendera haki atu oatsambula akale atue, amririrao na kumvoya usiku na mutsi. Na wala kandakaa kuaterya. ⁸ Nakuhakikishirani, andaahendera haki, tsona upesi. Ela dze, mino Mutu Yela Mlunguni, siku nchiuya duniani, nindakuta atu anikuluphirao?"

*Ndarira ya Mfarisayo
na mtoza kodi*

⁹ Jesu waatsuphira ndarira hara atu adzionao a mana na kubera ayawao, waamba: ¹⁰ "Kpwahenda atu airi, achiphiya Nyumba ya Kuvoya Mlungu kpwendavoya. Mmwenga kala ni Mfarisayo na wanjina kala ni mtoza kodi. ¹¹ Yuya Mfarisayo waima na achivoya chimoyo-moyo, achiamba, 'Nakushukuru Mlungu, kpwa kukala mino si dza atu anjina: aivi, atu ayi na azinifu, wala si dza huyu mtoza kodi. ¹² Mino nafunga kano mbiri kpwa wiki na nalavya sadaka fungu ra kumi ra pato rangu.' ¹³ Ela yuya mtoza kodi waima kanda. Kayaweza hata kuunula usowe kulola mlunguni, ela wadzipiga-piga chifuwa kpwa utsungu na achiamba, 'Mlungu nakuvoya unionere mbazi, mimi mchina-dambi.'"

¹⁴ Alafu Jesu achiaambira, "Nakuambirani kpweli, hiye mtoza kodi waswamehewa dambize na achikubaliwa ni Mlungu. Ela kpwa yuya Mfarisayo taiyakala hivyo. Kpwa mana chila adzikipwezaye andatserezwa, na adzitserezaye andakpwezwa."

*Jesu anajaliya anache adide
(Mathayo 19:13-15; Mariko 10:13-16)*

¹⁵ Atu anjina amrehera Jesu hata ana aho atsanga ili aagute na kuaajaliya. Ela anafundzie ariphoona hivyo, achiaademurira hara atu. ¹⁶ Ela Jesu waaiha na achiaambira, "Aricheni hinyo anache adide kpwangu wala msiazuiye, mana ufalume wa Mlungu ni wa anache dza hinya. ¹⁷ Nakuambirani kpweli, mutu asiyephokera ufalume wa Mlungu dza mwanache kandaunjira."

*Mtawala tajiri
(Mathayo 19:16-30; Mariko 10:17-31)*

¹⁸ Siku mwenga mtawala mmwenga wamuza Jesu, waamba, "Mwalimu mnono, nihendedze mino ili Mlungu aniphe uzima wa kare?" ¹⁹ Jesu achimuamba, "Kpwa utu wani unaniha mnono? Takuna ariye mnono isiphokala Mlungu macheye. ²⁰ Avi unamanya malagizo ga Mlungu: 'Usizini, usiolage, usiye, usizige myao na dzambo ra handzo, tsona muishimu sowe na mayoo.' " ²¹ Yuya mutu achiaamba, "Ehe, higa gosi nágalinga hangu wanache wangu." ²² Jesu ariphosikira hivyo, wamuamba, "Bado kuna chitu chimwenga ambacho unatakiwa uchihende. Kaguze malizo zosi na pesaze ukaaphe achiya, nawe undakala na akiba hiko mlunguni. Chisha ndzo unilunge." ²³ Ela yuya mutu ariphosikira higo, wasononeka sana, mana kala ni tajiri.

²⁴ Jesu ariphoona yuya mutu anasononeka, waamba, "Ni vigumu sana atu ario na utajiri kuinjira ufalume wa Mlungu. ²⁵ Ni rahisi zaidi ngamia kutsupira tundu ya sindano kuriko tajiri kuinjira kwenye ufalume wa Mlungu." ²⁶ Atu ariphosikira hivyo, amuza, "Pho sambi ni ano ani ambao anaweza kuokolwa?" ²⁷ Achiaambira, "Risirowezekana kpwa mwanadamu, kpwa Mlungu rinawezekana." ²⁸ Ndipho Petero wamuamba, "Dze, swino? Hwaricha vitu vyehu vyosi ili hukale anafundzio!" ²⁹ Jesu achiaambira, "Hakika nakuambirani, yeyesi ndiyeona kazi ya ufalume wa Mlungu ni muhimu zaidi kuriko nyumbaye, mchewe ama nduguze, avyazie ama anae, ³⁰ andaphaha vinji zaidi wakati wa maishage, na wakati wedzao andaphaha uzima wa kare na kare."

*Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mathayo 20:17-19; Mariko 10:32-34)*

³¹ Jesu wahala hara anafundzi kumi na airi achiphiya nao njama, achendaambira, "Phundzani, vivi hunaphiyani Jerusalemu, ambako gosi goandikpwa ni manabii kuhusu mimi, Mutu Yela Mlunguni, gayatimiya. ³² Nindalaviwa kpwa atu ambao sio Ayahudi, andanizemerera, andanilaphiza na kunitehera mahe, ³³ andanichapa viboko na mwisho andaniolaga, ela siku ya hahu nindafufuka." ³⁴ Ela anafundzie taayaelewa chochosi kuhusu mambo higo. Taayaelewa manage wala taayamanya Jesu anagomba kuhusuni.

*Jesu anaphoza chipofu
(Mathayo 20:29-34; Mariko 10:46-52)*

³⁵ Jesu na anafundzie ariphokala a phephi na Jeriko, kala phana chipofu asegere kanda-kanda ya barabara, anavoya-voya pesa. ³⁶ Hiye chipofu ariphosikira umati wa atu unatsapa, wauza, “Kunani?” ³⁷ Achiambwa, “Jesu wa Nazareti anatsapa.” ³⁸ Phahi, hiye chipofu wakota kululu, achiamba, “Jesu, Mwana wa Daudi,* nionera mbazi!” ³⁹ Atu ambao kala a mbere ya msafara wa Jesu amdemurira anyamale, ela ye achizidi kukota kululu achiamba, “Jesu, Mwana wa Daudi, nionera mbazi!” ⁴⁰ Phahi Jesu waima, achilagiza hiye mutu arehwe. Ariphofika phephi, achimuza, ⁴¹ “Unalonda nikuhendereni?” Achiamba, “Bwana, nalonda nione.” ⁴² Achiambwa, “Vi sambi ona! Kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola.” ⁴³ Phapho hipho yuya chipofu achikala anaona, achimlunga-lunga Jesu na kumtoga Mlungu. Atu osi ariphoona hivyo, nao piya amtogola Mlungu.

19

Jesu anakutana na Zakayo

¹ Jesu wainjira mudzi wa Jeriko ambapho kala anatsapa kuphiya Jerusalemu. ² Hiko Jeriko kala kuna mutu mmwenga yehwa Zakayo, mkpwulu wa atoza kodi tsona kala ni tajiri. ³ Zakayo kala analonda kumuona Jesu, ela kayaweza, mana kala phana umati wa atu, naye mwenye kala ni mfupi. ⁴ Phahi, watanguliya mbere ya hura umati wa atu, achendapanda dzulu ya muhi ili amuone Jesu, mana kala andatsapa na njira iyo.

⁵ Jesu ariphofika phara, walola dzulu na achimuamba, “Zakayo tserera upesi, mana rero ni lazima nikale mjenio.” ⁶ Zakayo watsrera upesi na achimkaribisha na raha. ⁷ Atu osi ariokala hipho aanza kunung'unika, kuno anaamba, “Jesu anahenda ujini kaya kpwa mchina-dambi!” ⁸ Ela Zakayo waunuka achimuamba Jesu, “Sikiza Bwana, nusu ya mali yangu nindaipha achiya, na ichikala námchenga mutu yeyesi kpwa kumtoza kodi zaidi, nindamuuyizira kano ne zaidi.” ⁹ Phahi Jesu achiamba, “Rero yuyu akaokolwa phamwenga na atue, mana hata iye piya ni chivyazi cha Burahimu. ¹⁰ Kpwa mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, nákpwedzakuendza na kuokola atu arioangamika.”

Ndarira ya atumishi kumi (Mathayo 25:14-30)

¹¹ Wakati atu kala anaphundza mambo higo, Jesu watsupha ndarira. Mana kala a phephi na kufika Jerusalemu, nao atu kala anaona ufalume wa Mlungu undaonekana wakati hinyo-hinyo. ¹² Phahi Jesu waambira, “Kpwahenda mutu mmwenga wa mbari ya chifalume, achiphiya tsi ya kure ili akahewe madaraka ga chifalume, alafu auye. ¹³ Ela kabila kadzangbweuka, waiha atumishie kumi, na achiapha osi pesa chiasi sawa,* achiaambira, ‘Zihendereni bishara hadi ndiphouya.’ ¹⁴ Nao anatsi a tsi iyo kala akamzira, phahi ariphouka hiye mutu, hiku nyuma hara anatsi alavya ahumwa akaambe, ‘Tahumtaki mutu hiyu akale mfalume wehu.’

¹⁵ “Ela, yuya mutu wakpwendahendwa mfalume vivyo, na achiuya. Alafu wala-giza hara atumishie ariopho pesa aihwe, ili amanye chila mmwenga arichophaha. ¹⁶ Mtumishi wa kpwanda wakpwedza mbereze, achiamba, ‘Bwana, náphaha fwaida kano kumi ya zira pesa zonipha.’ ¹⁷ Yuya mfalume achimuamba, ‘Wahendato! U mtumishi mnono! Kpwa sababu wakala muaminifu wa mambo madide, nindakuhenda mkpwulu wa midzi kumi.’ ¹⁸ Wa phiri naye achedza, achiamba, ‘Bwana, pesazo zaphaha fwaida kano tsano zaidi.’ ¹⁹ Yuya mfalume achimuamba, ‘Nindakuhenda mkpwulu wa midzi mitsano.’ ²⁰ Alafu achedza mtumishi wanjina, achiamba, ‘Bwana, pesazo hizi, názifwitsa vinono chitambaani. ²¹ Nákuogopha, kpwa sababu uwe u mutu mufu, mana unahala ambacho si chako, na unavuna ambacho kuyaphanda.’ ²² Yuya mfalume achimuamba, ‘Nindakuamula kpwa kauliyo mwenye, u mtumishi mui! Nawe unamanya mino ni mutu mgumu, nihalaye ambacho si changu na kuvuna ambacho siphandire, ²³ phahi, kpwa utu wani kuyaika pesa zangu bengi ili nikaziphaha na fwaida siku ndiphouya?’

²⁴ “Ndipho achiambira hara ariokala aimire pho phephi, ‘Mfuteni hizo pesa na mumuphe iye ariye na mifuko kumi.’ ²⁵ Ela hara atu achimuamba, ‘Bwana, iye anazo kare pesa dza zizo kano kumi!’ ²⁶ Naye achiaambira, ‘Nakuhakikishirani kukala, chila ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa. Ela asiyehumira chitu chidide aricho

* 18:38 18:38 Manage ni chivyazi cha Mfalume Daudi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. 19:10

19:10 Mathayo 18:11 * 19:13 19:13 Chiyunani, chila mmwenga wahewa mina mwenga, ambayo ni sawa na mshahara wa siku gana mwenga, kama nusu kilo ya feza. 19:26 19:26 Mathayo 13:12; Mariko 4:25; Luka 8:18

nacho, hata chicho chindahalwa. ²⁷ Sambu, hara maadui angu ambao kala taanitaki nikale mfulume wao, areheni phano na muaolage pha mbere zangu.' "

Jesu anainjira Jerusalemu

(*Mathayo 21:1-11; Mariko 11:1-11; Johana 12:12-19*)

²⁸ Jesu ariphomala kugomba higo, watsapa mbere ya afuasie kuphiya Jerusalemu. ²⁹ Aripfokala a phephi na kufika midzi ya Bethifage na Bethania, ko Mwangu wa Mizaituni, watanguliza anafundzie airi, na achialagiza hivi: ³⁰ "Phiyani hinyo mudzi wa pho mbere, na mchiinjira tu, mundamkuta mwana punda akafungbwa, naye kadzangbwepandwa ni mutu. Mvuguleni munirehere. ³¹ Mutu achikuuzani, 'Mnayani ye mwana punda, mbona munamvugula?' Muambeni, 'Bwana ana haja naye.' "

³² Phahi, hara ahumwa aphiya na achendaona viratu achivyoambwa. ³³ Aripfokala anamvugula yuya mwana punda, enye aauza, "Mbona munamvugula ye mwana punda?" ³⁴ Achiaambira, "Bwana ana haja naye." ³⁵ Chisha amreha yuya mwana punda kpwa Jesu, achihandika nguwo zao dzulu ya hiye punda, alafu achimterya Jesu kupanda pho dzulu. ³⁶ Jesu ariphokala anaphiya, atu ahandika nguwo zao barabarani.†

³⁷ Aripfokala phephi na Jerusalemu, phatu ambapho barabara inatserera Mwangu wa Mizaituni, umati wosi wa afuasie waandza kupiga njerejere kpwa raha na kumtogola Mlungu kpwa mambo gosi makulu-makulu gohenda Jesu. Achiamba,

³⁸ "Wajaliwa hiye mfulume edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!"

"Naatogolwe Mlungu ariye dzulu na mlunguni nakukale salama!"

³⁹ Ela Mafarisayo anjina ariokala mo kundini amuamba Jesu, "Mwalimu, anyamaze hano afuasio." ⁴⁰ Ela achiaambira, "Nakuhakikishirani, hano atu achinyamala, higo mawe gandapiga hoyo."

Jesu anaririra Jerusalemu

⁴¹ Jesu ariphofika phephi na Jerusalemu na kuona hinyo mudzi, wauririra ⁴² achiamba, "Naaza kala rero mnamanya mambo garehago amani! Ela tanyamanya. ⁴³ Kundakpwedza wakati ambapho jeshi ra maadui genu rindauzungulusira lichigo mudzi wenu, asikarie akuzungulukeni na akupigeni kula chila uphande. ⁴⁴ Andakuolagani na kubomola mudzi wenu kabisa. Taandaricha hata dziwe mwenga dzulu ya ranjina, kpwa kukala tanyamanya wakati wa Mlungu kpwedzakuokolani!"

Jesu anazoresa achuuzi

kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu

(*Mathayo 21:12-17; Mariko 11:15-19; Johana 2:13-22*)

⁴⁵ Alafu Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu na achiandza kuzola nyo achuuzi. ⁴⁶ Waamba, "Maneno ga Mlungu gaandikpwa, 'Nyumba yangu indakala nyumba ya mavoyo.' Ela mwino munaihenda mwamdzifwitso wa aivi!"

⁴⁷ Chila siku Jesu kala achifundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi aendza njira ya kumuolaga, ⁴⁸ ela taayaweza, mana atu osi ammendza sana dza mwalimu wao na alonda kumphundza vinono na taatafire atsupwe ni neno hata mwenga.

20

Jesu anauzwa kuhusu uwezowe

(*Mathayo 21:23-27; Mariko 11:27-33*)

¹ Siku mwenga, Jesu kala anafundza atu na kutangaza habari nono za Mlungu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Hiphohi, akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi anjina akpwedzabisha naye. ² Achimuamba, "Huambire, gano unagoghenda, unahenda kpwa uwezo wa ani? Ni ani yekupha uwezo huno?" ³ Naye achiaambira, "Nami nindakuuzani swali, niambirani, ⁴ dze, uwezo wa Johana wa kubatiza wala kpwa Mlungu hebu wala kpwa atu?"

⁵ Hara vilongozi aphiya njama kpwendabisha, achiamba, "Huchiamba, 'Wala mlunguni,' andahuamba, 'Sambu mbona tanyamkuluphira?' ⁶ Na huchiamba, 'Wala kpwa atu,' atu osi andahupiga mawe, mana kpwa kpweli anaamini kukala Johana kala ni nabii." ⁷ Phahi, amuamba Jesu, "Tahumanya uwezowe urikola." ⁸ Naye achiaambira, "Wala nami sindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani."

*Ndarira ya munda wa mizabibu
na akurima*

(Mathayo 21:33–46; Mariko 12:1–12)

⁹ Jesu waatsuphira atu ndarira achiamba, “Kpwakala na mutu mmwenga yephanda mizabibu mwakpwe mundani, na hura munda achiukodisha akurima. Alafu achiphiya tsi yanjina kpwa muda wa kukola. ¹⁰ Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, mchina-munda wahuma mtumishiwe aphiye kpwa hara ariokodisha mundawe ili akaheve fungure ra mavuno. Ela hara ariokodisha hura munda ampiga na achimuuyiza mikono mihuphu. ¹¹ Alafu mchina-munda wahuma mtumishi wanjina, ela naye ampiga, achimuhenda mambo ga waibu na achimuusa mikono mihuphu. ¹² Yuya mchina-munda achihuma mutu wa hahu. Hiye naye ampiga na achimlumiza, chisha achimtsupha kondze ya munda.

¹³ “Phahi yuya mchina-munda waamba, ‘Sambi mino nihendedze? Si chitu, nindamhuma mwanangu mwenye nimmendzaye, mwanangu nimmendzaye sana, naona andamuishimu.’ ¹⁴ Ela hara akurima ariokodisha hura munda ariphomuona yuya mwanangbwa, aima njama, achiambirana, ‘Hiyu ni mwanawe ndiyemrisi, phahi nahumuolageni ili huno munda ukale wehu.’ ¹⁵ Hipho amtuluzza kondze ya hura munda na achimuolaga. Dze! Ye mchina-munda achedza, andaahendadze hara akurima ariokodisha hura munda? ¹⁶ Andakpwezza aalage, na hura munda aukodishe akurima anjina.”

“Hara atu phosikira hivyo, aamba, ‘Hunavoya dzambo dza hiri risihendeke kabisa!’”
¹⁷ Phahi Jesu waatong’orera matso, chisha achiamba, “Sambi mana ga Maandiko gano nini?

‘Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.’

¹⁸ “Mutu yeyesi ndiyegbwa dzulu ya hiro dziwe andavundzika-vundzika, na ndiyegbwererwa ni hiro dziwe andasagbwa-sagbwa.”

*Jesu anajibu swali
kuhusu kuripha kodi*

(Mathayo 22:15–22; Mariko 12:13–17)

¹⁹ Phahi hara alimu a Shariya na akulu a alavyadzi-sadaka amanya kala akagomba ndarira iyo kuonyesa kala aho ndio akurima ayi ariokodisha hura munda. Kpwa hivyo alonda kumbwira Jesu mara mwenga, ela achimricha kpwa kuogopha atu. ²⁰ Phahi amchunguza chila ahendaro na achihuma apelelezi ambao adzihenda avi ni aaminifu. Nia yao kala ni kumbwira na manenoge agombago ili amshitaki kpwa liwali wa jimbo ra Chirumi. ²¹ Phahi hara achunguzi amuamba Jesu, “Mwalimu, hunamanya kala manenogo na mafundzogo ni ga kpweli na ga haki, wala kuonera mutu, ela unafundza kpweli kuhusu Mlungu alagizago. ²² Dze, ni shariya kuripha kodi kpwa Kaisari, mtawala wa Chirumi, hebu si shariya?”

²³ Ela Jesu wamanya wewevu wao, hipho waamba, ²⁴ “Nionyesani pesa mwenga. Dze, pesa hino ina sura na dzina ra ani?” Nao achimuamba, “Ni vya Kaisari.”
²⁵ Ndipho achiaambira, “Phahi, vya Kaisari mupheni Kaisari, na vya Mlungu, mupheni Mlungu.” ²⁶ Hipho, taayaweza kumbwira kpwa maneno achigogomba mbere za atu, ela aangaalazwa ni majibuge na achikala taana ra kuamba.

*Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa
(Mathayo 22:23–33; Mariko 12:18–27)*

²⁷ Jesu watsolokerwa ni Masadukayo anjina. Nao Masadukayo ni kundi ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafufuka. Phahi achimuamba, ²⁸ “Mwalimu, Musa wahuandikira kwenye Shariya kukala, mutu achifwa na achikala kavyarire, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye gungu, na amvyarire ana yuya mufwa. ²⁹ Phahi, hipho kare, kpwahenda ndugu sabaa. Wa mwanzo walóla, achifwa bila ya kuvyala naye ana. ³⁰ Mdidewe achimuhala ufwa, naye achifwa, ³¹ na wa hahu achimlólá, na achifwa. Phahi, yakala hivyo hadi ndugu osi sabaa achisira kufwa, bila ya kuvyala naye. ³² Mwisho, hiye mchetu naye piya wafwa. ³³ Sambi, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani? Kpwa mana ndugu osi sabaa amlólá.”

³⁴ Jesu achiaamba, “Hipha sambu alume na achetu analólana, ³⁵ ela wakati wedzao, atu ambao Mlungu andaona anafwaha kufufulwa na kuishi tsona wakati hinyo, taandalólana. ³⁶ Kpwa kpweli taandafwa tsona, mana andakala dza malaika na ni ana a Mlungu, ahendafufulwa. ³⁷ Na kuhusu atu kufufulwa, si Musa wakuhakikishirani

ching'ang'a ariphoandika kuhusu chitsaka chokala chinaaka moho. Mana Musa anamhadza Bwana dza Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.*³⁸ Kpwa hivyo iye si Mlungu wa atu ariofwa, ela ni Mlungu wa ario moyo, mana kpwakpwe anadamu osi a moyo."

³⁹ Alimu a Shariya anjina achiamba, "Mwalimu, ukagombato!" ⁴⁰ Phahi, atu osi tayasubutu kumuza maswali tsona.

*Swali dzulu ya Yetsambulwa
ni Mlungu kuokola atu*

(Mathayo 22:41-46; Mariko 12:35-37)

⁴¹ Chisha Jesu wauza, "Kpwadze, atu nkuamba Masihi† andakala chivyazi cha Mfalume Daudi? ⁴² Kpwa mana hata Daudi mwenye ariphoandika Chitabu cha Zaburi waamba:

'Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu:

Sagala uphande wangu wa kulume,

⁴³ hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.'

⁴⁴ "Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, 'Bwana wangu,' vinakaladze akale ni chivyaziche?"

*Jesu anaonya atu
kuhusu alimu a Shariya*

(Mathayo 23:1-36; Mariko 12:38-40)

⁴⁵ Jesu wagomba na anafundzie mbere za atu osi, achiamba, ⁴⁶ "Dzimanyirireni na alimu a Shariya! Mana nkumenda kuvwala kandzu nyire na kutsupa-tsupa hiko cheteni ili alamuswe na ishima mbere za atu. Piya anamenda kusagala vihi vya mbere-mbere masinagogini na karamuni. ⁴⁷ Nkufuta magungu vitu vyao na kudzhinda kukala ni atu anono kpwa kuvoya mavoyo mare! Siku ya mwisho atu a aina iyo andaphaha adabu kali sana."

21

*Gungu analavya sadaka
(Mariko 12:41-44)*

¹ Badaye Jesu watsupha matso na achiona matajiri anatiya pesa zao ndani ya sanduku ra kulavira sadaka. ² Piya wamuona mayo mmwenga gungu, tsona mchiya, anatiya senti mbiri. ³ Jesu waamba, "Lolani hiyu mayo. Nakuambirani kpweli, hiyu gungu mchiya akatiya pesa nyinji kuriko anjina osi. ⁴ Mana anjina osi akatiya kulengana na fwaida ya mali arizo nazo. Ela hiyu mayo, dzagbwe ni mchiya, akalavya pesa zosi achizokala nazo, hata vivi kana chitu cha kumterya kuishi."

Mateso ndigokpweza

(Mathayo 24:1-22; Mariko 13:1-20)

⁵ Anafundzie anjina kala anabisha kuhusu vira Nyumba ya Kuvoya Mlungu vyo-dzengbwato na mawe manono, na vira vyopambwa vinono na zawadi zolaviwa sadaka kpwa Mlungu. Ela Jesu achiamba, ⁶ "Kuredza wakati ambapho higa gosi mgaonago gandabomolwa, na taphana hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya ranjina."

⁷ Phahi anafundzi anjina a Jesu amuza, "Mwalimu, mambo higo gandakala rini? Na ni dalili yani ndiyoonyesa kukala mambo higa gosi ga phephi gahendeke?" ⁸ Jesu waambira, "Dzimanyirireni sedze mkachengbwa. Kpwa mana atu anji andadzihenda kala ni mimi na andaamba, 'Mimi ndiye hiye Yetsambulwa ni Mlungu,' na andaamba, 'Huno ndio wakati wa mwisho!' Ela nakuambirani, msialunge gao. ⁹ Na mchisikira habari za viha na fujo, msiogophe, mana kpwandza, higo ni lazima gakale, ela sio kukala ni mwisho kare."

¹⁰ Chisha achiamba, "Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, na mfalume mmwenga andapigana na mfalume wanjina. ¹¹ Dunia indakala ichisumba sana, kundakala na ndzala na makongo ga kuolaga atu anji seemu nyinji. Kundakala na mambo ga ajabu-ajabu na ga kutisha ko dzulu mlunguni. ¹² Ela kabila ya kpweza mambo higa, atu andakugwirani akuteseni. Andakushitakini masinagogini na kukufungani jela, mundashitakiwa kpwa afalume na atawala kpwa sababu yangu. ¹³ Na uho ndio ndiokala wakati mnono wa kulavya ushaidi kunihusu. ¹⁴ Ela nalonda mgbwireto mambo

* **20:37** 20:37 Ndani ya chitabu cha Kutsama 3, Musa waandika gara arigoambirwa ni Mlungu. Mlungu wamuamba kukala iye ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo miaka minji bada ya atu hinya kufwa. † **20:41** 20:41 Masihi, manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **20:42** 20:42 Zaburi 110:1 **21:14** 21:14 Luka 12:11,12

higa. Msitangetange ra kugomba kuhusu ndivyodzikanira, ¹⁵ kpwa mana nindakuphani maneno ga marifwa, ambago maadui genu gosi tagandaweza kugarema wala kugapinga. ¹⁶ Mundafyakatsirwa na kulaviwa hata ni avyazi enu, ndugu zenu, abari enu na asena enu kpwa atu akuteseni, na anjina mundaolagbwa. ¹⁷ Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu. ¹⁸ Ela mambo higa tagandaangamiza roho zenu, hata chidide! ¹⁹ Mchivumirira, mundaokola roho zenu.”

*Jesu anagomba kuhusu kuangamizwa
kpwa Jerusalemu*

(Mathayo 24:15–21; Mariko 13:14–19)

²⁰ Alafu Jesu waamba, “Mchiona Jerusalemu ikazungulukpwa ni majeshi, phahi manyani i phephi na kuangamizwa. ²¹ Wakati na hinyo, ario seemu ya Judea naachimbirire myangoni, ario mudzini Jerusalemu naamutuluke, na ario mindani ni asiinjire nyo mudzi. ²² Kpwa sababu siku hizo zindakala ni siku za kutiywa adabu ili gosi goandikpwa ndani ya Maandiko ga Mlungu gatimiye. ²³ Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo! Kundakala na tabu kulu sana tsi hiyo, na utsungu wa Mlungu undaapiga atu a tsi hiyo. ²⁴ Atu anjina andaolagbwa vihani na anjina andahalwa mateka kuphirikpwa tsi tafwauti-tafwauti duniani. Jerusalemu indatekpwa na itawalwe ni atu ambao sio Yahudi hadi wakati wao ndiphosira.”

Wakati wa Mutu Yela Mlunguni

kuuya

(Mathayo 24:29–44; Mariko 13:24–37)

²⁵ “Kundakala na vituko vya dzuwa, mwezi na nyenyezi. Himu duniani, atu anjina andakala na tabu sana na kuangalala kpwa sababu ya mngurumo wa maimbi makulu ga bahari. ²⁶ Atu andafwa purungire kpwa wuoga, na kuririkana higo gedzago himu duniani, mana nguvu za dzulu mlunguni zindasumbiswa. ²⁷ Ndipho atu ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nchitsembuka inguni kpwedza na nguvu na utukufu munji. ²⁸ Mambo higa gachiandza kuonekana, hererwani na msifwe moyo, mana mu phephi na kukombolwa.”

²⁹ Chisha Jesu walavya mfwano, achiamba, “Lolani mtini na mihi yanjina. ³⁰ Mchiona inatula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi. ³¹ Mwimwi namwi mchiona mambo higa ganahendeka, manyani kukala ufalume wa Mlungu u phephi. ³² Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachindasira kufwa kabila ya mambo higa gosi kuhendeka. ³³ Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana mwisho.

³⁴ “Dzimanyirireni sedze mkavwererwa ni kurya kunji, kulewa, na shuuli za maisha, ama siku ya mwisho indakpwezakugbwirani gafula ³⁵ dza muhego. Kpwa mana siku iyo indakpwedza kpwa atu osi duniani. ³⁶ Kpwa hivyo Kalani matso wakati wosi, na mvoye ili mphahe nguvu za kugatsupira mambo gago ndigohendeka, tsona muweze kuima mbera za ye Mutu Yela Mlunguni.”

³⁷ Phahi chila siku, namutsi Jesu kala achifundza atu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na dziloni kala achiphiya Mwango wa Mizaituni achalala. ³⁸ Ligundzu chiti atu osi kala achiphiya Nyumba ya Kuvoya Mlungu achamphundza Jesu.

22

Chugo cha kumuolaga Jesu

(Mathayo 26:1–5; Mariko 14:1–2; Johana 11:45–53)

¹ Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira, yani Pasaka, kala i phephi. ² Phahi, akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya alonda kumuolaga Jesu, ela kala analonda njira ambayo atu taandahenda fujo, utu ambao kala anaugopha. ³ Phahi, Shetani wamuinjira Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni mwanafundzi wa Jesu. ⁴ Juda waphiya kpendabisha na akulu a alavyadzi-sadaka na akulu a asikari a kurinda Nyumba ya Kuvoya Mlungu vira ambavyo andamsalata Jesu. ⁵ Nao ahererwa sana, achilaga kumupha pesa. ⁶ Phahi, Juda wakubali na achikala anaendza penyenye ya kumsalatira Jesu kpwa hinyo akulu bila ya makundi ga atu kumanya.

*Jesu anadzitayarisha kurya Sikukuu
ya Pasaka*

(Mathayo 26:17–25; Mariko 14:12–21; Johana 13:21–30)

⁷ Alafu yafika Sikukuu ya miaka isiyotiywa hamira, ambapo siku iyo mwana ng'ondzi wa Pasaka nkutsindzwa kpwa sadaka. ⁸ Jesu walagiza Petero na Johana, achiaambira, "Phiyani mkahutayarishire chakurya cha Pasaka wedze huryeni." ⁹ Achimuza, "Unalonda hukaitayarishe kuphi?" ¹⁰ Achiaambira, "Wakati muchikala mkainjira mudzini, mundakutana na bwana mmwanga akadzihika nyungu ya madzi. Mlungeni-lungeni hadi nyumba ndiyoinjira. ¹¹ Chisha muambeni mchina-nyumba hiyo, 'Mwalimu anakuza: Chi kuphi chira chumba ambacho nindarya Pasaka na anafundzi angu?' ¹² Andakuonyesani chumba chikulu dzulu gorofani ambacho chikatayarishwa. Tayarishani chakurya cha Pasaka mumo." ¹³ Phahi, nyo anafundzi auka na achendakuta viratu Jesu arivyooambira. Achitayarisha chakurya cha Pasaka mumo.

Chakurya cha Bwana

(*Mathayo 26:26-30; Mariko 14:22-26; 1 Akorintho 11:23-25*)

¹⁴ Wakati wa kurya uriphofika, Jesu wasagala phamwenga na hara mitume kurya chakurya. ¹⁵ Chisha achiaambira, "Kala naaza sana kurya Pasaka hino na mwimwi kabila sidzangbweteswa. ¹⁶ Mana kpwa kweli nakuambirani, sindairya tsona hadi manage ndiphokamilika kwenye ufalume wa Mlungu."

¹⁷ Wahala chikombe cha uchi wa zabibu, na bada ya kumshukuru Mlungu, waamba, "Halani hinyu uchi mtsumbuzane mosi. ¹⁸ Nakuambirani, hangu sambu sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi ufalume wa Mlungu ndiphokpweza." ¹⁹ Chisha achihala mkpwahe, achimshukuru Mlungu alafu achiumega-mega na achiapha aye, achiamba, "Huno ni mwiri wangu, ambao unalaviwa kpwa fwaida yenu. Kalani muchihenda hivi ili mkale mchinitambukira."

²⁰ Aripomala kurya chakurya, vivyo hivyo Jesu wahala chikombe cha uchi wa zabibu na achigomba tsona, achiamba, "Uchi wa chikombe hichi ni dalili ya chilagane chiphya cha Mlungu, ambacho chinaikpwa na mlatso wangu ndiomwagika kpwa fwaida yenu. ²¹ Ela phundzani, hiye mutu ndiyenialata a phapha, hata narya naye. ²² Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindaoligbwa kama vyopangbwa ni Mlungu, ela shakare ye ndiyenialata!" ²³ Hipo hara mitume achikala anauzana, "Ni myawehu ani ye ambaye andahenda dzambo dza hiro?"

Mitume analumbana

kuhusu ndiyekala mkpwulu zaidi

²⁴ Alafu phazuka malumbano kuhusu ni ani ndiye tsukurirwa kukala ni mkpwulu kuriko ayae osi. ²⁵ Ndipho Jesu achiaambira kukala, "Afalume a duniani nkutawala atu chinguvu-nguvu, nao atawala nkumendza kuihwa 'atu anono aterayo anatsi.' ²⁶ Ela mwimwi taindakala hivyo. Ela mkpwulu kahi yenu ni lazima akale mdide wa osi. Chisha chilongozi ni lazima akale dza mtumishi. ²⁷ Kpwani mkpwulu ni ani: ni yuya asagalaye mezani, hebu ni yuya aandazaye? Asagalaye mezani ndiye mkpwulu. Ela mimi ni myawenu kama muandazi. ²⁸ Mwimwi ndimwi muriokala nami wakati wosi nriphajaribiwa. ²⁹ Phahi, nakuphani uwezo wa kutawala, dza viratu Baba Mlungu arivyonipha uwezo wa kutawala, ³⁰ ili murye na munwe phangu chikaloni wakati wa utawala wangu, na mundasagarira vihi vya chifalume kuhukumu mbari kumi na mbiri za Iziraeli."

Jesu anatabiri kukala Simoni Petero

andamtsamalala

(*Mathayo 26:31-35; Mariko 14:27-31; Johana 13:36-38*)

³¹ Alafu Jesu wagomba na Simoni Petero achiumbamba, "Simoni, phundza! Shetani wavoya ruhusa Mlungu akujezeni, kuatenga aaminifu na asio aminifu, dza viratu mkurima aphehavyo nganu kutuluzwa makoya. ³² Ela nkakuvoyera Mlungu Simoni, ili kuluphiroro risiphunguke. Na wakati ndiphoniuyira, atiyu nguvu ayao." ³³ Petero achiumbamba, "Bwana, mimi ni tayari kutiywa jela na piya kufwa phamwenga nawe." ³⁴ Jesu achiamba, "Petero, nakuambira, rero usiku kabila dzogolo taridzangbweika, undakala ukanitsamalala kano tahu na uambe kala kunimanya."

Wakati wa hatari

³⁵ Alafu Jesu wauza anafundzie, "Nriphokulavyani mphiyu bila ya pochi, mkoba wala virahu vya akiba, mwakosa chitu chochosi?" Aho achiumbamba, "Hata, tahuyakosa chitu." ³⁶ Achiaambira, "Ela sambu, ariye na pochi au mkoba naahale. Na mutu

asiye na upanga, naaguze nguwoye agule upanga. ³⁷ Gara maneno ga Mlungu goandikpwa, 'Amtsukurira kama avi ni mkora,' gananihusu mimi. Nakuhakikishirani maneno higa ni lazima gatimizwe. Ehe, mambo goandikpwa kunihusu ga phephi na kutimu." ³⁸ Anafundzie achimuamba, "Bwana, lola, huna panga mbiri." Achiaambira, "Zinatoshia."

Jesu anavoya Mlungu

Mwango wa Mizaituni

(Mathayo 26:36-46; Mariko 14:32-42)

³⁹ Jesu wauka kuphiya Mwango wa Mizaituni kama kawaidaye, na anafundzie nao achimlunga. ⁴⁰ Arip Hofika kuko, waambira anafundzie, "Voyani Mlungu ili Shetani asedze akakujezani."

⁴¹ Phahi Jesu waphiya kanda macheye, hatuwa ya mutu kutsupha dziwe, achichita mavwindi na achivoya Mlungu. ⁴² Achiamba, "Baba, nakuvoya ichikala ni kumendzako niusira mateso chigonilenga, ela isikale vira nimendzavyo mimi, ela vihendeke ulondavyo uwe." ⁴³ Alafu malaika wa Mlungu wamtsembukira na achimtiya nguvu. ⁴⁴ Ela wasikira utsungu sana rohoni na achivoya Mlungu kpwa chadi zaidi. Achituluka jasho, na richtitwena photsi dza matone makulu ga mlatso. ⁴⁵ Arip Hofika kuvoya, wang'oka achuyira anafundzie na achendaakuta arere, akaremwa na sonono. ⁴⁶ Achiaambira, "Mbona mrere? Lamukani mvoye ili Shetani asedze akakujezani."

Jesu anagbwirwa

(Mathayo 26:47-56; Mariko 14:43-50; Johana 18:3-11)

⁴⁷ Phahi, Jesu arip Hofika acheregomba na anafundzie, phakpweza kundi ra atu chirolongozwa ni Juda, mmwenga wa nyo kumi na airi. Phahi wamsengerera Jesu ili amdonere. ⁴⁸ Ela achimuamba, "Juda, mimi, Mutu Yela Mlunguni, unanilavya na atu kpwa kunidonera?" ⁴⁹ Anafundzie arip Hofika gara gedzago, amuamba, "Bwana, huakate na upanga?" ⁵⁰ Mwanafundzi mmwenga wa Jesu wamkata sikiro ra kulume mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁵¹ Ela Jesu achiamba, "Bahi, richani!" Alafu achiguta sikiro ra yuya mutu achiyekatwa na achimphoza. ⁵² Chisha achigomba na akulu a alavyadzi-sadaka, arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na vilongozi anjina okala akedzambwira, achiamba, "Mkanilunga na panga na marungu avi mkedzagbwira jambazi! ⁵³ Hwakalani hosi chila siku ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Mbona tamuyanigbwira? Ela hinyu ndio wakati wenu wa kuhenda mlondago, wakati jiza rinatawala."

Petero anamtsamalala Jesu

(Mathayo 26:57-58, 69-75; Mariko 14:53-54, 66-72; Johana 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Phahi amgbwira Jesu, achimphirika kaya kpwa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Petero achikala anaalunga-lunga kpwa kure. ⁵⁵ Atu hinyo arip Hofika hipho muhalani akuta moho, achisagala kuwooha, alafu Petero achedzasagala phamwenga nao. ⁵⁶ Msichana mmwenga muhendadzi-kazi wamuona Petero asegere pho mohoni. Achimlolato, chisha achiamba, "Mutu hiyu piya kala a phamwenga na Jesu!" ⁵⁷ Ela Petero achirema, achiamba, "Mwenehu mchetu, hata! Simmanya hiye." ⁵⁸ Badaye chidide mutu wanjina wamuona Petero na achimuamba, "Uwe piya u myawao." Ela Petero achiamba, "Mwenehu, hata, simi."

⁵⁹ Bada ya kama dzisaa dzimwenga, mutu wanjina wamng'atira dzino Petero, achiamba, "Hakika mutu hiyu kala a phamwenga na Jesu, mana piya ni mwenyezi wa Galilaya!" ⁶⁰ Ela Petero achimuamba, "Msena wangu, sikuelewa unaambadze!"

Na phapho hipho, wakati Petero bado acheregomba, dzogolo raika. ⁶¹ Alafu Jesu wagaluka achimlola. Ndipho Petero achitambukira maneno ga Bwana Jesu, arip Hofika, "Rero usiku, kabila ya dzogolo taridzambweika, undanitsamalala kano tahu." ⁶² Phahi watuluka kondze, achendarira na sonono.

Jesu anazemererwa na kupigbwa

(Mathayo 26:67-68; Mariko 14:65)

⁶³ Atu ambao kala anamrinda Jesu amzemerera na kumpiga. ⁶⁴ Amfunga chigungu, chisha mmwenga-mmwenga achimuamba, "Ichikala u nabii kpweli, huambire achiyekupiga ni ani?" ⁶⁵ Na achizidi kumlaphiza na matusi manji.

Jesu anaphirikpwa kpwa angambi

(Mathayo 26:59-66; Mariko 14:55-64; Johana 18:19-24)

⁶⁶ Ligundzu kuriphofika, vilongozi a Chiyahudi akusanyika phamwenga, yani akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya. Phahi Jesu waphirikpwa hiko ngambini, nao

achimuamba, ⁶⁷ “Huambire ichikala uwe ndiwe Masihi.”* Jesu achiaambira, “Hata nchikuambirani ndimi, tamundaniamini, ⁶⁸ na nchikuuzani swali, piya tamundanijibu. ⁶⁹ Ela hangu sambu mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndasagala mkpwo w wa kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu sana.” ⁷⁰ Hiphho, osi amuuzwa, “Vino we u Mwana wa Mlungu?” Naye achiaambira, “Mwimwi mkagomba kukala mimi ndiye iye.” ⁷¹ Chisha hinyo atu hiphho ngambini achiaamba, “Hunaendza ushaidi wani zaidi? Mana hukamsikirani swiswi enye achigogomba na kauliye!”

23

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato

(*Mathayo 27:1-2,11-14; Mariko 15:1-5; Johana 18:28-38*)

¹ Hiphho, atu osi ariokala hiphho ngambini aunuka na achimphirika Jesu kpwa Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi. ² Achianza kumshitaki Jesu, achiaamba, “Hunaona mutu hiyu anaangamiza atu ehu, anaambira atu asiriphe kodi kpwa sirikali ya Kaisari, na piya anadziha Masihi, yani mfulume.” ³ Phahi, Pilato wamuuzwa Jesu, “We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?” Naye achimuamba, “Kama uchivyogomba.”

⁴ Pilato waambira akulu a alavyadzi-sadaka na atu anjina osi okala hiphho, “Mutu hiyu simuona kosa rorosi.” ⁵ Ela hara atu azidi na kuamba, “Mafundzoge gakahenda Judea ndzima ihende fujo! Waandza hiko Galilaya na vino akafika hiku.”

Jesu anaphirikpwa kpwa Herode

⁶ Pilato ariphosikira hivyo, wauza ichikala Jesu wala Galilaya. ⁷ Phahi, Pilato ariphomanya kala Jesu ala Galilaya, ambako ni kpwa Mfalume Herode, walagiza aphiropwe kpwa Herode, ambaye wakati hinyo piya kala a Jerusalemu.

⁸ Herode phomuona Jesu, wahererwa sana, mana kala akasikira habarize na waaza kumuona siku nyinji. Kala anaaza kumuona Jesu anahenda vilinje. ⁹ Hiphho wamuuzwa maswali manji, ela Jesu kayamjibu. ¹⁰ Nao akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya kala aimire kuno akadina kulavya mashitaka gao kuhusu Jesu. ¹¹ Alafu Herode na asikarie am'bera Jesu na achimnyetera. Achimvwika kandzu nono sana na achimuuyiza kpwa Pilato. ¹² Kula siku hiyo, Herode na Pilato akala asena, mana kabila ya hiphho kala taaphahana.

Jesu anaamulwa kuolagbwa

(*Mathayo 27:15-26; Mariko 15:6-15; Johana 18:39-19:16*)

¹³ Phahi, Pilato waiha akulu a alavyadzi-sadaka, vilongozi na atu anjina, ¹⁴ achiaambira, “Mkamreha kpwangu kpedzamshitaki kala anaangamiza atu na mafundzoge. Ela phundzani, nkamuuzwa maswali kuhusu higo mashitaka mbere zenu, na sikaona makosage, kama muambavyo. ¹⁵ Na hata Herode kamuonere na makosa; ndiyo mana naye wamuuyiza kpwangu. Phahi, ni wazi kahendere rorosi ra kumuhenda anyongbwe. ¹⁶ Kpwa hivyo, nindalagiza achapwe viboko, alafu arichirwe.”* ¹⁸ Ela atu osi achipiga kululu chivyamwenga achiaamba, “Naaolagbwe hiye! Huvugurire Baraba!” ¹⁹ (Baraba kala akafungbwa jela kpwa sababu ya kuandza kuhenda fujo na kuolaga atu hiko mudzini.)

²⁰ Pilato kala analonda kumrichira Jesu, hiphho wagomba na hura umati wa atu tsona. ²¹ Ela aho achipiga kululu, kuamba, “Naakotwe, naakotwe msalabani!” ²² Alafu Pilato wagomba nao kano ya hahu, “Kpwa utu wani? Kpwani wahenda uyi wani yuno hata aolagbwe? Mino siona uyi wowosi wa kumuhenda anyongbwe! Kpwa hivyo, nindalagiza achapwe viboko na arichirwe.” ²³ Ela atu azidi kupiga kululu na nguvu kulonda Jesu akotwe msalabani. Na mwisho kululu rao rashinda.

²⁴ Phahi, Pilato wakata shauri kuahendera hivyo enye vyolonda. ²⁵ Waavugurira hiye mutu yefungbwa kpwa kuhenda fujo na kuolaga, na achimlavya Jesu anyongbwe kama enye vyolonda.

Jesu anakotwa misumari msalabani

(*Mathayo 27:32-44; Mariko 15:21-32; Johana 19:17-27*)

²⁶ Phahi, asikari amuhala Jesu kumphirika akaolagbwe. Na mo njirani amgbwira mutu mmwenga yekala anaihwa Simoni, mwenyezi wa mudzi wa Kirene. Mutu iye kala anainjira Jerusalemu kula vidizini. Amuimisa na achimhika msalaba, autsukule nyuma za Jesu. ²⁷ Umati wa atu wamlunga-lunga Jesu, phamwenga na achetu ambao

* **22:67** 22:67 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **22:69** 22:69 Zaburi 110:1 * **23:16** 23:16 Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 17: Chila wakati wa sikukuu ya Pasaka, Pilato kala inam' bidi aavugurire busu mwenga.

kala anamririra na kudzipiga-piga vifuwa kpwa utsungu. ²⁸ Ela Jesu waagalukira hara achetu na achiaambira, "Ano mayo a Jerusalemu, msiniririre, ela dziririreni enye na ana enu. ²⁹ Kpwa mana kundakpweza wakati atu aambe, 'Baha achetu ambao taavyarire!' ³⁰ Wakati hinyo atu andaiambira myango, 'Hugwerereni!' Piya andaviambira vidzango, 'Hufwinikeni.' ³¹ Ichikala atu ananihenda hivi mimi, ambaye sina makosa, dze, andakuhendani viphi, mwino murio na makosa?"†

³² Phahi, atu anjina airi ambao kala ni akora, aphirikpwa phamwenga na Jesu akanyongbwe. ³³ Aripkofika phatu phaihwapho "Zekeya ra Chitswa", asikari amkota Jesu misumari msalabani na piya akota misalabani hara akora airi, mmwenga uphandwe wa kulume na wanjina uphande wa kumotso. ³⁴ Jesu waamba, "Baba Mlungu, aswamehe, kpwa mana taamanya ahendaro."

Phahi, hara asikari aganya nguwoze kpwa kuzipiga kura. ³⁵ Atu aima hipho kumrorera, kuno vilongozi a Chiyahudi anamnyetera, anaamba, "Waokola ayae, phahi naadziokole mwenye ichikala kpweli ndiye Muokoli,‡ Yetsambulwa ni Mlungu!" ³⁶ Asikari nao achendamchania, amupha uchi wa ngbwadu anwe, ³⁷ achimuamba, "Ichikala kpweli uwe ndiwe mfalume wa Ayahudi, phahi dzitivye!" ³⁸ Dzulu ya msalaba kala phakakotwa chibao chikaandikpwa: HIYU NI MFALUME WA AYAHUDI.

³⁹ Mmwenga wa hara akora okala akakotwa phara msalabani wamlaphiza Jesu, achimuamba, "Avi we ndiwe Masihi? Phahi, dziokole na uhuokole naswi piya!" ⁴⁰ Ela yuya mkora wanjina wamdemurira myawe achimuamba, "We kuogopa hata Mlungu? Hosi hwahukumiwani hukumu mwenga. ⁴¹ Hukumu yehu ni ya haki mana hunatiywa adabu kpwa sababu ya makosa gehu. Ela hiyu kahendere kosa rorosi." ⁴² Chisha achianza, "Jesu, nakuvoya unitambukire wakati ndiphoadza kutawala." ⁴³ Jesu achimuamba, "Nakuahidi kala vivi rero hundakala hosi Peponi."

Chifo cha Jesu

(Mathayo 27:45-56; Mariko 15:33-41; Johana 19:28-30)

⁴⁴ Kala ni kama saa sita za mutsi, na kpwakala na jiza tsi ndzima hadi saa tisiya. ⁴⁵ Wakati uho paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka pande mbiri. ⁴⁶ Jesu wakota kululu achianza, "Baba, roho yangu nayiika mwako mikononi." Aripfomala kugomba hivyo, achidosa.

⁴⁷ Mkwawulu wa hara asikari ariokala hipho phoona hivyo, wamtogola Mlungu na achianza, "Hakika mutu hiyu kala ni mutu wa haki!" ⁴⁸ Atu osi ariokpweza hipho kulola Jesu na hara akora airi aolagbwavyo, aripfomala hivyo, auya kaya kuno anadzipiga-piga vifuwa kpwa sababu ya sonono. ⁴⁹ Ela asena osi a Jesu, na achetu ambao kala akamlunga-lunga kula Galilaya, aima kure chidide kulorera mambo higo.

Jesu anazikpwa

(Mathayo 27:57-61; Mariko 15:42-47; Johana 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Phahi, kala kuna mutu mmwenga aihwaye Yusufu, mwenyezi wa mudzi wa Arimathaya, tsi ya Judea. Kala ni mutu mnono na wa haki na kala anagodzera kpwa hamu kuona ufalume wa Mlungu. Yusufu kala ni mngambi, ela kayakubaliana na ayae kuhusu uamuzi uho. ⁵² Phahi, waphiya kpwa Pilato achendavoya ruhusa ahewe mwiri wa Jesu ili akauzike. ⁵³ Alafu wakpwendautsereza phara msalabani, achuuvwika shanda ya katani na achendauwiika mbirani, mbira ambayo kala ikatsongbwa mwambani na kala taidzangbwezikpwa mutu. ⁵⁴ Gago ganahendeka, kala ni siku ya Matayarisho, mana siku ya Kuoya kala i phephi na kuandza. ⁵⁵ Hara achetu ambao kala akamlunga-lunga Jesu kula Galilaya, aphiya na Yusufu na achiona mbira na vira mwiri wa Jesu urivyolazwa himo. ⁵⁶ Alafu aphiya vyao kaya na achendatayarisha marashi ga kupaka mwiri wa Jesu. Ela Siku ya Kuoya taayahenda kazi yoyosi, kama Shariya za Musa vyolonda.

24

Jesu anafufuka

(Mathayo 28:1-10; Mariko 16:1-8; Johana 20:1-10)

¹ Siku ya kpwandza ya wiki, ligundzu chiti, hara achetu ahala gara marashi ga kupaka lufu, ambago kala akagatayarisha, na achiphiya mbirani. ² Aripfomala hipho,

23:30 23:30 Hosea 10:8; Maono 6:16 † **23:31** 23:31 Chiyunani chinaamba: Sambu ichikala atu anauhendera muhi muitsi hivi, dze, wa kuuma indakaladze? **23:34** 23:34 Zaburi 22:18 **23:35** 23:35 Zaburi 22:7 ‡ **23:35** 23:35 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu (msitari wa 39 piya). **23:36** 23:36 Zaburi 69:21 **23:44** 23:44 Kutsama 26:31-33 **23:46** 23:46 Zaburi 31:5 **23:49** 23:49 Luka 8:2,3 **23:56** 23:56 Kutsama 20:10; Kumbukumbu 5:14

akuta dziwe ra kubwiningizira mryango wa mbira rikapingiliswa kure na yo mbira. ³ Ainjira mo mbirani, ela taayaona mwiri wa Bwana Jesu. ⁴ Wakati acheretezeka na higo, phatsembuka atu airi gafula okala akavwala nguwo za kung'ala-ng'ala, achiima phephi. ⁵ Hara achetu azamisa witswa photsi kpwa wuoga, ela hara atu achiaambira, "Kpwa utu wani munaenda mutu mzima phatu pha atu a kufwa?" ⁶ Jesu kapho hipha, akafufuka! Mnatambukira ga arigokuambirani ariphokala achere Galilaya, ⁷ kukala iye, Mutu Yela Mlunguni, ni lazima alaviwe kpwa atu a dambi, anyongbwe na siku ya hahu afufuke." ⁸ Ndipho hara achetu achitambukira.

Mitume anakahala kuamini maneno ga achetu ola mbirani

⁹ Hara achetu ariphouya kula mbirani, akpwendasemurira mambo higo hara anafundi kumi na mmwenga na afuasi osi. ¹⁰ Achetu hinyo kala ni Maryamu kula Magidala, Joana, Maryamu nine wa Jakobo, na achetu anjina ndio ariambira mitume higa. ¹¹ Ela mitume taayaamini hara achetu kpwa sababu aona maneno gao ni maphuphe. ¹² Ela Petero wang'oka achizola mairo hadi ko mbirani. Wazama achitsungurira hiko ndani, achiona yo shanda i macheye. Hipho wauya kaya na kuangalala.

Jesu anatembukira afuasie airi njira ya Emau

(Mariko 16:12-13)

¹³ Siku iyo-iyoy, afuasi airi a Jesu kala anaphiya lalo ra Emau, ambao ni mwendo wa kama masaa mairi kula Jerusalem. ¹⁴ Akala anabisha kuhusu mambo gohendeka. ¹⁵ Ariphekala anabisha, Jesu mwenye wakpweza kula nyuma zao na achinyendeka nao. ¹⁶ Amuona na matso gao, ela aangamizwa fwahamu za kumanya kala ni Jesu. ¹⁷ Jesu achiaua, "Mnabishani mu njirani?" Hara mabwana airi aima, na sura zao zichionyesa taana raha. ¹⁸ Mmwenga, ambaye kala aihwa Kileopa, achimuamba, "Naona ni uwe macheye hiko Jerusalem usiyemanya mambo gohendeka vi dzuzi-dzuzi." ¹⁹ Achiaua, "Mambo gani?" Nao achimuamba, "Ni mambo garigomphaha Jesu wa Nazareti. Iye kala ni nabii, tsona Mlungu na atu osi aona manenoge na mahendoge gana uwezo mkpwulu. ²⁰ Ela akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi ehu amlavya ili aamulwe kuolagbwa, na achinyongbwa, wakotwa misumari dzulu ya msalaba. ²¹ Kala huna tamaa kukala iye ndiye ndeikombola tsi ya Izraeli. Zaidi ya higo, rero ni siku ya hahu hangu mambo higa gahendeka. ²² Tsona, achetu anjina a kundi rehu akahuteza rero. Akaphiya mbirani ligundu chiti, ²³ ela achiphofika hipho, taaonere mwiri wa Jesu. Achiphouya akahuambira kala akatsembukirwa ni malaika, akaambwa Jesu ni mzima. ²⁴ Alafu ayawehu anjina akaphiya ko mbirani na achakuta vivyo achivyoambirwa ni nyo achetu, ela Jesu mwenye taamuonere."

²⁵ Ndipho Jesu achiaambira, "Mu azuzu mwimwi, mbona munaona ugumu kuamini maneno garigogombwa ni manabii? ²⁶ Mana Masihi* kala ni lazima agaye hivyo kpwandza, ndipho aphahe nguma nyinji kula kpwa Mlungu." ²⁷ Alafu waeleza vinono mambo goandikpwa kumuhusu iye, kuandzira vitabu vya Musa hadi goandikpwa ni manabii anjina gosi.

²⁸ Hara mabwana ariphofika phephi na Emau ambako kala anaphiya, Jesu wahenda avi anatsapa. ²⁹ Ela aho am'bembeleza, achimuamba, "Kala phapha na sisi, mana dzuwa rikatswa na jiza rinahanda." Hipho, wakubali kukala nao. ³⁰ Wakati wa chakurya wasagala kurya nao, achihala bofulo na achishukuru Mlungu, achirimega-mega chisha achiapha. ³¹ Ndipho nao aching'alwa ni matso na achitambukira. Ela Jesu achiyaya. ³² Hara mabwana achiamba, "Kpwa kpweli roho zehu che zina raha kura njirani, achiphokala anahueleza Maandiko ga Mlungu!"

³³ Auka phapho hipho kuuya Jerusalem. Ariphekala hiko, akuta hara anafundi kumi na mwenga a Jesu na ayawao anjina akakutana phamwenga. ³⁴ Hara anafundi kumi na mwenga achiamba, "Ni kpweli Bwana Jesu akafufuka! Akatsembukira Simoni Petero." ³⁵ Alafu nao hara afuasi airi achieleza gachigohendeka hiko njirani, na vira achivyomtambukira Jesu achiphomega-mega bofulo.

Jesu anatembukira afuasie

(Mathayo 28:16-20; Mariko 16:14-18; Johana 20:19-23; Mahendo 1:6-8)

³⁶ Wakati kala acheresemurirana mambo higo, Jesu mwenye watsembuka gafula achiima kahi-kahi yao achiamba, "Amani naikale kpwenu." ³⁷ Atishirwa, mana kala

anaona akaona jine. ³⁸ Ela Jesu achiamba, “Kpwa utu wani munaogopha? Na ni kpwa utu wani muna shaka mwenu mioyoni? ³⁹ Hebu lolani mikono yangu na magulu, muone ichikala simi. Nigutani muone, mana jine tarina mwiri na mifupha dza hivyo nriyoy mimi.” ⁴⁰ Aripomari giza kugomba vivyo, achiaonyesa mikonoye na maguluge. ⁴¹ Akala na raha sana ela taayaamini, piya achiangalala. Hipho Jesu achiaambira, “Muna chakurya phano?” ⁴² Achimupha chipande cha ng’onda wa kuwada, ⁴³ na achichirya pho mbere zao.

⁴⁴ Alafu achiaambira, “Nriphokala nchere namwi kala nchikuambirani kukala, mambo gosi ganibusugo garigoandikpwa Chitabu cha Shariya za Musa, goandikpwa ni manabii na garigo mo ndani ya Chitabu cha Zaburi, ni lazima gatimizwe.” ⁴⁵ Chisha waang’aza matso ili aelee Maandiko ga Mlungu, ⁴⁶ achiaambira, “Higa ndigo goandikpwa himo vitabuni kukala Masihi † ni lazima ateswe na siku ya hahu afufuke. ⁴⁷ Kpwa sababu yangu, kuandzira hipha Jerusalem, atu a makabila gosi duniani andasikira kukala Mlungu anaswamehe dambi za osi anaokubali makosa gao na kumuuyira Mlungu. ⁴⁸ Mwimwi mu mashaidi a mambo higa. ⁴⁹ Na phundzani, nindakureherani Roho Mtakatifu kama Baba arivyolaga. Ela kalani hipha Jerusalem hadi ndiphohewa nguvu kula mlunguni.”

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni

(Mariko 16:19–20; Mahendo 1:9–11)

⁵⁰ Alafu Jesu walongoza njira afuasie kuuka Jerusalem hadi phephi na Bethania. Ariphofika hipho waunula mikono‡ achiajaliya afuasie. ⁵¹ Aripokala anaajaliya, wauswa, achihalwa kuphiya dzulu mlunguni. ⁵² Alafu afuasie amuabudu, chisha achiuya Jerusalem na raha sana. ⁵³ Phahi, afuasie kala nkuhumira muda munji chila siku kumtoga Mlungu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

---

† **24:46** 24:46 Yani yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.   **24:49** 24:49 Mahendo 1:4   **24:50** 24:50 Mahendo 1:9–11   ‡ **24:50** 24:50 Wakati wa kujaliya mutu, Ayahudi nkuunula mikono kama alama ya kujaliya.

Injili irivyoandikpwa ni JOHANA Tanga mbere

Injili ya Johana inahuambira kukala Jesu ni Neno wa Mlungu. Injili hino yaandikpwa ili asomao aamini kukala, “Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu, yani Mwana wa Mlungu.” (20:31) Na mutu achimuamini aphahe uzima wa kare na kare.

Muandishi wa Injili hino ni mwanafundzi wa Jesu yehwa Johana. Ye mwenye anadziha “mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu.” (19:26 na 21:7). Bada ya kuhung’azira ching’ang’a kukala Jesu ndiye Neno wa Mlungu, Johana anaandika dzulu ya mutu wanjina yehwa Johana, yani Johana M’batizadzi, ariyemtanguliya Jesu.

Johana anahuonyesa Jesu arivyokala anahumira mifwano ya maisha ga kawaida kueleza maisha ga chiroho: mfwano, madzi, chakurya, mwanga, mrisa, mkurima, na ganjinage. Haswa, Johana waonyesa kukala, uzima wa kare na kare unaphahikana kpwa Jesu bahi, ambaye iye ndiye njira, kpweli, na uzima (14:6).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jesu anasemwa ching’ang’a kala ndiye Neno wa Mlungu 1:1–18

Johana M’batizadzi anamtanguliya Jesu 1:19–34

Anafundzi a kpwandza a Jesu 1:35–51

Vilinje na kazi zohendwa ni Jesu 2:1—12:50

Jesu anabisha na anafundzie na kuvoya Mlungu 13:1—17:26

Jesu anagbwirwa na kuhukumiwa 18:1—19:16

Jesu anaolagbwa na kuzikpwa 19:17–42

Jesu anafufuka na kuatsembukira anafundzie 20:1—21:25

Jesu ni Neno ra uzima

¹ Hipo mwandzo kabila ya dunia kuumbwa kpwakala na Neno. Hiye Neno kala a phamwenga na Mlungu, naye kala ni Mlungu. ² Hangu mwandzo, Neno kala a phamwenga na Mlungu. ³ Viumbe vyosi vyaumbwa ni hiye Neno, wala takuna hata chiumbe chimwenga ambacho chaumbwa bila iye. ⁴ Hiye Neno ndiye chandzo cha uzima, nao uzima nkureha mwanga kpwa atu. ⁵ Hinyo mwanga nkung’ala jizani, naro jiza tariuturya bii.

⁶ Mlungu wahuma mutu mmwenga yehwa Johana. ⁷ Mutu hiye wakpwezaambira atu kuhusu mwanga, ili atu osi asikire hinyo ujumbewe na aamini. ⁸ Johana kala siye hinyo mwanga, ela wakpwezaambira atu kuhusu mwanga hinyo. ⁹ Hiye mwanga wa kpweli, ang’ariraye chila mmwenga, kala areda duniani. ¹⁰ Hiye Neno wakpweza duniani, ela atu duniani taayampanya, hata dzagbwe iye ndiye ariyeumba dunia. ¹¹ Wakpweza kpwa atue, ela taayamkubali. ¹² Ela osi ariomkubali na kumkuluphira, waapha haki ya kukala ana a Mlungu. ¹³ Taayakala ana a Mlungu kpwa kumanyana chimwiri, wala kpwa mipango ya mutu, wala kpwa kuvyalwa ni baba wa chibinadamu. Ela Mlungu mwenye ndiye yeahenda akale anae.

¹⁴ Tsona Neno rakala mutu, na achiishi phamwenga naswi. Naswi hwaona ukuluwe, ukulu wa mwana wa macheye yela kpwa Baba. Maishage gahuonyesa ukulu wa Mlungu, mana kala ni mutu wa mbazi nyinji tsona muaminifu. ¹⁵ Johana walavya ushahidi kumuhusu, achikota kululu, achiamba, “Hiye ndiye yekuambirani, ‘Ye edzaye nyuma zangu ni mkpwulu kuriko mimi, mana kala a kuko hangu sidzangbwevyalwa.’”

¹⁶ Kpwa vira ni mutu wa mbazi nyinji, anaenderera kuhuonera mbazi. ¹⁷ Mlungu walavya Shariya na Musa, ela waonyesa mbazi na kpweliye kpwa gara arigohenda Jesu Masihi. ¹⁸ Takuna mutu yeyesi ariyemuona Mlungu isiphokala mwana wa macheye yela kpwa Mlungu, ambaye iye mwenye ni Mlungu. Naye ana uhusiano wa phephi na Baba, na wahumanyisa Mlungu arivyo.

Ushaidi wa Johana M’batizadzi

(*Mathayo 3:1–12; Mariko 1:1–8; Luka 3:1–18*)

¹⁹ Siku mwenga vilongozi a Chiyahudi hiko Jerusalem ahuma alavyadzi-sadaka na Alawi akamuze Johana, “Ye edzaye ni ani?” ²⁰ Johana karemere kulavya ushaidi, ela wagomba tsona ching’ang’a achiamba, “Mimi simi iye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.”* ²¹ Nao achimuza, “Vino we u ani? Ukale u Elija?” Johana achiamba, “Hata

simi." Chisha achimuuzwa, "Ukale we u yuya Nabii?"[†] Ela achiamba, "Hata simi." ²² Hara ariohumwa amuuza tsona, "Hebu huambire kpwani we u ani, mana ni lazima huphirike majibu kpwa hinyo achiouhuma. Unaambadze kuhusu we mwenye?" ²³ Achiaambira, "Mimi ni hiye apigaye kululu hiko weruni, kuamba, 'Mtsengerani Mwenyezi Mlungu njira na muigolose.'" (Maneno higa gagombwa kare ni nabii Isaya.)[‡]

²⁴ Phahi hara atu ariohumwa kpwa Johana, anjina kala ni Mafarisayo. ²⁵ Nao achimuuzwa, "Ichikala siwe Yetsambulwa Kuokola Atu, wala Elija, wala siwe hiye Nabii, mbona unabatiza atu?" ²⁶ Johana achiamba, "Ninabatiza na madzi, ela mumu makundini muna mutu ambaye tamumanya. ²⁷ Iye ndiye ndekpweza bada ya mimi, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuyve." ²⁸ Gosi higo gahendeka Bethania, uphanda wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, ambako Johana kala anabatiza atu.

*Jesu ndiye Mwana ng'ondzi
wa Mlungu*

²⁹ Siku ya phiriye Johana waona Jesu anatsoloka, naye Johana achiamba, "Hiyu ndiye Mwana ng'ondzi wa Mlungu ausaye dambi za atu osi! ³⁰ Ndiye yekala nchikuambirani, 'Ye edzaye nyuma zangu ni mkpwulu kuriko mimi, mana a kuko hangu sidzangbwevyalwa.'" ³¹ Kala simanya, ela chonihenda nibatize na madzi, ni kuamanyisa Aiziraeli kuhusu hiye mutu."

³² Chisha Johana achishudiya achiamba, "Náona Roho Mtakatifu anatsereza dza njija kula mlunguni, achendagbwa mwakpwe mwirini achisala phapho. ³³ Kalapho siyagaona higa, singegamanya. Ela Mlungu ariyenihuma nibatize na madzi wagomba nami achiniamba, 'Uchedzaona Roho Mtakatifu anatsereza na kusala na mutu, manya iye ndiye ndiyebatiza na Roho Mtakatifu.'" ³⁴ Nikaona mwenye mambo higa gachihendeka, nami nashuhudiya kukala yuyu ndiye Mwana wa Mlungu."

*Jesu anatsambula anafundzie
a kpwandza*

³⁵ Siku ya phiriye tsona Johana kala a phamwenga na anafundzie airi. ³⁶ Aripomuona Jesu anatsupa, waamba, "Lolani, yuya ndiye Mwana ng'ondzi wa Mlungu!" ³⁷ Hara anafundzi airi ariphosikira maneno higo, amlunga-lunga Jesu. ³⁸ Phahi Jesu wagaluka achiaona anamlunga-lunga achiaua, "Mnaendzani?" Nao achiamba, "Rabi, usagalaphi?" (Rabi manage ni Mwalimu.) ³⁹ Achiaambira, "Ndzoni namwi mundaona." Kala ni kama saa kumi za dziloni ariphophiya naye kuona asagalapho na achendamarigiza naye dzuwa phapho.

⁴⁰ Mmwenga wa hara ariosikira Johana anagomba na kumlunga Jesu, kala ni Anderea. Iye kala ni ndugungbwa wa Simoni Petero. ⁴¹ Dzambo ra kpwandza Anderea arirohenda ni kumlunga nduguye Simoni na achendamuamba, "Hukamuona Masihi." (Manage ni Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.) ⁴² Alafu Anderea wamreha Simoni kpwa Jesu. Jesu wamloloto Simoni achimuamba, "Uwe u Simoni mwanangbwa wa Johana. Hivi sambu undaihua Kefa." (Yani Petero).[§]

*Filipu na Nathanieli
anakala anafundzi a Jesu*

⁴³ Siku ya phiri, akata shauri kuphiya Galilaya. Hiko akpwendamuona mutu yehiwa Filipu, naye Jesu achimuamba, "Nilunga-lunga." ⁴⁴ Filipu kala ala Bethisaida, mudzi ambao Anderea na Petero kala ndiko kpwao. ⁴⁵ Filipu wamuona msenawe Nathanieli achimuamba, "Hukamuona mutu ambaye Musa na manabii aandika habarize. Mutu hiye ni Jesu mwana wa Yusufu, mwenyezi wa mudzi wa Nazareti." ⁴⁶ Nathanieli achiamba, "Takuna chochosi chinono ambacho chinaweza kula Nazareti." Ndipho Filipu achimuamba, "Ati unaambadze? Huphiye ukadzionere mwenye."

⁴⁷ Jesu aripomuona Nathanieli anatsoloka, wagomba kumuhusu achiamba, "Ye edzaye ni Muiziraeli mwenye-mwenye, mana mwakpwe rohoni, kana handzo." ⁴⁸ Nathanieli achimuza, "Ukanimanyadze?" Achiambwa, "Nkakuona kabila Filipu kadzangbwekukuiha, mana che u kolo ya muhi wiihwao mtini." ⁴⁹ Ndipho Nathanieli achiamba, "Rabi, uwe u Mwana wa Mlungu! Ndiwe Mfalume wa Iziraeli!" ⁵⁰ Jesu achiamba, "Vino, ukaamini kpwa vira nkakuamba nkakuona che u kolo ya mtini? Hebu ni viphi? Phahi undaona mambo makulu zaidi ya higa." ⁵¹ Achienjereza kuamba,

[†] 1:21 1:21 Ayahudi aamini kukala Mlungu andahumira nabii dza Musa, ambaye andakala na uwezo mkpwulu (soma Kumbukumbu 18:15,18). [‡] 1:23 1:23 Isaya 40:3 [§] 1:23 1:23 Chitabu cha Isaya 40:3. [§] 1:42 1:42 Dzina Petero ni ra Chiyunani na dzina Kefa ni ra Chieburania, gosi manage ni mwamba. [§] 1:51 1:51 Mwandzo 28:12

“Nakuambirani kpweli mundaona mlunguni kuchifwenuka, piya mundaona malaika a Mlungu achikipwera na kutserera kpwa sababu yangu mimi, Mutu Yela Mlunguni.”

2

Jesu anaphiya harusini hiko Kana

¹ Siku ya hahu kpwakala na arusi hiko mudzi wa Kana, jimbo ra Galilaya. Nine wa Jesu kala a phapho. ² Jesu naye piya waalikpwa arusi iyo phamwenga na anafundzie. ³ Uchi wa zabibu uriphosira hipo harusini, nine wa Jesu wakpwezamuamba, “Uchi wao ukasira.” ⁴ Jesu achimuamba nine, “Phana rangu rani mayo? Wakati wangu taudzangbwe.” ⁵ Nine achiaambira ahendadzi-kazi, “Hendani rorosi ndirokuambirani muhunde.”

⁶ Phahi kala phana simikiro sita za mawe ambazo chila mwenga kala inaodzala madzi, madaba mane hadi sita. Zaikpwa kpwa jadi ya Chiyahudi ya kudzitakasa.* ⁷ Jesu waambira hara ahendadzi-kazi, “Odzazani madzi hizi simikiro zosi.” Nao achizodzaza lingo lingo. ⁸ Chisha achiaambira, “Haya hekani mumphirikire muandazi mkpwulu wa sharee.” Nao achiheka achimphirikira, ⁹ naye muandazi mkpwulu achitsumbula. Mbavi gara madzi kala gakagaluka uchi, phahi wadziua ulaphi huno. Ela ahendadzi-kazi arioheka higo madzi kala anamanya ulako. Phahi yuya muandazi mkpwulu wamuiha kanda bwana arusi, ¹⁰ achendamuaamba, “Kawaida mutu nkuandza kulavya uchi mnono hata atu achikolwa, ndipho akalavya uchi mui. Ela uwe unalavya uchi mnono mwisho-mwisho!”

¹¹ Jesu wahenda chiline hichi hiko Kana, jimbo ra Galilaya. Chiline hichi chakala dalili ya kpwandza kuonyesa kukala uwezowe wala kpwa Mlungu. Kpwa sababu iyo anafundzie amkuluphira.

¹² Badaye Jesu wauka achiphiya Kaperinaumu phamwenga na nine, nduguze a chilume na anafundzie. Hiko akpwendakala siku chache.

Jesu anazola achuuzi

kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu

(Mathayo 21:12-13; Mariko 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Sikukuu ya Chiyahudi ya Pasaka iriphofika phephi, Jesu waphiya Jerusalem. ¹⁴ Ariphefika hiko, wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu na achiona atu anaguzi ng’ombe, mang’ondzi na njia. Piya waona atu okala asegere mezani anagaluzi pesa. ¹⁵ Phahi wasuka chikoto achiatuluzi kondze hara atu phamwenga na ng’ombe na mang’ondzi. Achipendula-pendula meza za ariokala anagaluzi pesa, na pesa zao zichimwagika. ¹⁶ Chisha achialugukira hara aguzao njia, na achiaambira kpwa usiru, “Tuluzani vitu vyenu! Nyumba ya Baba msiihinde chete!” ¹⁷ Anafundzie ariphefikira hivyo, atambukira Maandiko gaambago, “Mendzwa nriyo nayo kpwa sababu ya nyumbayo indanirya.”

¹⁸ Phahi vilongozi a Chiyahudi amuza Jesu, “Undahuonyesa chiline chani hata humane una uwezo wa kuhenda gosi higa uhendago?” ¹⁹ Achiaambira, “Ivundzeni hino Nyumba ya Kuvoya Mlungu nami nindaidzenga tsona kpwa siku tahu.” ²⁰ Nao achimuamba, “Dzengo rohala miaka mirongo mine na sita kusira, uridzenge kpwa siku tahu? Iyo taiwezekana bii!” ²¹ Ela nyumba ambayo Jesu kala anabisha habarize, kala ni mwiriwe. ²² Phahi ariphefufulwa, anafundzie atambukira kukala maneno higa wagagomba. Nao achiamini higo Maandiko na higo ambago Jesu kala akaambira.

²³ Jesu ariphefika Jerusalem, wakati wa Sikukuu ya Pasaka, atu anji amkuluphira kpwa sababu aona viline arivyohenda. ²⁴ Ela Jesu wamanya hinya atu taakuluphira, mana anamanya achili za anadamu zirivyo. ²⁵ Kala kana haja ya mutu yeyesi kumuambira vira anadamu arivyo, kpwa sababu ye mwenye anamanya moyo wa chila mutu.

3

Jesu anabisha na Nikodemu

¹ Kpwakala na chilongozi mmwenga wa Chiyahudi yeihwa Nikodemu. Mutu hiyu piya kala ni Mfarisayo. ² Siku mwenga waphiya kpwa Jesu usiku achendamuaamba, “Rabi, hunamanya kukala uwe u mwalimu yehumwa ni Mlungu. Mana takuna awezaye

* **2:6** 2:6 Ayahudi kala achisinga mikono na kudzitakasa kpwa njira malumu kabila ya kurya, kabila ya kuinjira ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na wakati wanjina malumu. **2:12** 2:12 Mathayo 4:13 **2:13** 2:13 Kutsama 12:1-27 **2:17** 2:17 Zaburi 69:9 **2:19** 2:19 Mathayo 26:61; 27:40; Mariko 14:58; 15:29

kuhenda viliinje uhendavyo bila ya Mlungu kukala phamwenga naye.”³ Jesu achiamba, “Nakuambira kpweli, mutu kaweza kuona ufalume wa Mlungu asiphovyalwa kano ya phiri.”*

⁴ Nikodemu achimuza, “Ela mutu anawezadze kuvyalwa ichikala ni mvyere? Mana kpwa kpweli mutu kaweza kuuya ndanini mwa nine kano ya phiri na akavyalwa tsona!”⁵ Achiambwa, “Hakika nakuambira kpweli, mutu asiphovyalwa kpwa madzi na Roho Mtakatifu, kaweza kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu.”⁶ Anadamu nkuvyala anadamu ario na uhai, ela Roho Mtakatifu nkuvyala atu ario na uhai wa chiroho.⁷ Kpwa hivyo gasikuangalaze higa nchigokuambira, kukala ni lazima mutu avyalwe kano ya phiri.⁸ Roho Mtakatifu ndiye aaphaye atu uhai wa chiroho. Ni dza viratu phuto, mana nkuvuma kuphiya kokosi rilondako. Unarisikira nkvuma, ela kumanya rilako wala riphiyako.”

⁹ Nikodemu achiuza, “Mambo gano ganawezekanadze?”¹⁰ Jesu achimuamba, “Uwe mwalimu mzima wa Ayahudi uheshimiwaye sana hipha Iziraeli! Inawezekanadze kale kumanya mambo higa?”¹¹ Nakuambira kpweli kukala hunagomba mambo humanyago na kuaambira atu hurigoona, ela bado tamuna mioyo ya kukubali ujumbe wehu.¹² Sambi nakuuza, nkakuambirani mambo ga himu duniani, ela tamniamini, dze, nchikuambirani mambo ga mlunguni vyo kpweli mundaamini?¹³ Takuna ariyephiya dzulu mlunguni, ela mimi, Mutu Yela Mlunguni, natserera kula kuko.¹⁴ Dza viratu Musa arivyounula nyoka ya shaba† dzulu ya chatsi hiko weruni, vivyo hivyo nami, Mutu Yela Mlunguni, ni lazima niunulwe¹⁵ ili chila mutu ndiyenikuluphira aphahe uzima wa kare na kare.”

¹⁶ Kpwa sababu iyo Mlungu wamendza atu duniani hata achimlavya mwanawe wa macheye, ili chila mutu amkuluphiraye asiangamike, ela akale na uzima wa kare na kare.¹⁷ Mlungu kayamhuma mwanawe ili aamule atu himu duniani, ela wamhuma ili edze kuokola atu.¹⁸ Takuna uamuli umgodzayo mutu amkuluphiraye. Ela aamulwa kare osi asiomkuluphira, mana taayamkuluphira Mwana wa macheye wa Mlungu.¹⁹ Na sababu ya kuamulwa kpwao ni kukala, mwanga wakpwedza duniani kula mlunguni, ela atu amendza jiza zaidi kuriko mwanga, mana mahendo gao ni mai.²⁰ Chila mutu ahendaye mai nkuuzira hinyo mwanga. Na kaweza kuusengerera phephi kpwa kuogopa dambize zisedze zikamanywa.²¹ Ela ahendaye ga haki nkpedwa mwangani bila wasiwasi. Nkpedwa mwangani ili chila mmwenga aone kukala ahendago anawezeshwa ni Mlungu.

Johana M'batizadzi anashuhudiya kuhusu Jesu

²² Badaye, Jesu na anafundzie auka Jerusalem, achendakala seemu zanjina za jimbo ra Judea kpwa muda na achikala anabatiza atu kuko.²³ Johana naye kala anabatiza hiko Ainoni phephi na seemu za Salimu, sababu kala kuna madzi manji na atu kala aredza kubatizwa.²⁴ (Wakati hinyo Johana kala kadzangbwetiyya jela.)

²⁵ Siku mwenga anafundzi anjina a Johana na Myahudi mmwenga alumbana kuhusu mila za kutawaza.²⁶ Phahi anafundzi a Johana akpwedza achimuamba, “Mwalimu, yuya mutu yekala naye ng'ambo ya Joridani ambaye wamshuhudiya, vivi sambu anabatiza na chila mutu anaphiya kwakpwe.”²⁷ Johana achiamba, “Mutu kaweza kuphaha chitu asiphohewa ni Mlungu.”²⁸ Mwimwi enye munaweza kushuhudiya kukala náamba, ‘Mino simi Yetsambulwa Kuokola Atu,’ ela náamba, ‘Natangulizwa.’²⁹ Bwana arusi ndiye mwenye bibi arusi. Chandama nkuhamirwa kumuona bwana arusi na kukala phephi naye. Iye ndiye bwana arusi, nami ni dza chandamawe na iyo ndiyo mana nkahamirwa.³⁰ Ni lazima aphahe nguma zaidi na zaidi, nami nguma yangu izidi kuphuguka.

³¹ “Edzaye kula dzulu ni mkpwulu kuriko osi. Alaye duniani ni wa dunia, naye nkugomba mambo ga chidunia. Ela edzaye kula mlunguni ni mkpwulu kushinda osi.³² Iye nkugomba arigogaona na kugasikira ela taphana mutu aphokeraye ujumbewe.³³ Ela mutu achikubali ushaidi wa Jesu, anaonyesa kukala Mlungu ni wa kpweli.³⁴ Mana iye ambaye Mlungu wamhuma anagomba maneno ga Mlungu. Na nkuhewa nguvu za Roho ni Mlungu bila chipimo.³⁵ Baba nkumendza mwanawe na waika chila chitu chikale tsini ya uwezowe.³⁶ Yeyesi akuluphiraye Mwana ana uzima wa kare na kare. Ela asiyemuogopa kandakala na uzima mana Mlungu anaenderera kumreyera.”

* **3:3** 3:3 Chiyunani, mana ganjina ga kano ya phiri ni kula dzulu. **3:14** 3:14 Isabu 21:9 † **3:14** 3:14 Nyoka ya shaba: Nyoka yotengezwa na shaba yoikpwa dzulu ya chatsi ili yeyesi ariyekala mkpwongo ariphoiola waphola (soma Isabu 21:9). **3:24** 3:24 Mathayo 14:3; Mariko 6:17; Luka 3:19,20 **3:28** 3:28 Johana 1:20 **3:35** 3:35 Mathayo 11:27; Luka 10:22

4

*Jesu anagomba na mchetu
wa Chisamariya*

¹⁻³ Mafarisayo asikira kukala Jesu anaphaha afuasi anji kuriko Johana na anaabatiza. (Ela si Jesu ariyekala anabatiza afuasie, ela anafundzie ndiokala anabatiza.) Jesu ariphomanya mambo higa, wauka Judea na achiuya jimbo ra Galilaya. ⁴ Jesu ariphokala anaphiya, yambidi atsupe na jimbo ra Samariya. ⁵ Wafika Sukari, mudzi mmwenga wa jimbo ra Samariya, ambao kala u phephi na munda wa Yusufu ariokala akahewa ni ise Jakobo. ⁶ Phahi hipho kala phana chisima chokala cha Jakobo. Jesu wasagala hipho chisimani mana kala akaremwa na charo. Nayo kala ni kama saa sita za mutsi.

⁷⁻⁸ Anafundzie amricha hipho chisimani achiphiya mudzini kpendagula chakurya. Badaye chidide, phachedza mchetu wa Chisamariya kuheka madzi. Jesu wamuamba yuya mchetu, "Nipha madzi ninwe." ⁹ Yuya mchetu achiamba, "Uwe u Myahudi, nami ni mchetu wa Chisamariya, inakaladze unanivoya madzi ga kunwa?" (Wagomba hivyo mana Ayahudi na Asamariya kala taagbwirana.)

¹⁰ Jesu achimuamba, "Uwe kumanya zawadi ya Mlungu alavyayo kpwa anadamu wala kumanya akuvoyaye madzi ga kunwa ni ani. Kala unamanya, uwe ungemvoya iye akakupha madzi, naye angekupha madzi garehago uzima." ¹¹ Yuya mchetu achiamba, "Bwana kuna mwiyo wa kuhekerwa madzi na chisima chi ndani. Undagaphahadze go madzi garehago uzima?" ¹² Ama unalonda kudzhenda mkpwulu kuriko mkare wehu Jakobo? Iye wahurichira chisima hichi ambacho iye mwenye, anae na mifugoye, osi anwa madzi ga chisima hichi."

¹³ Achiambwa, "Yeyesi ndiye nwa madzi higa nkukala na chiru tsona, ¹⁴ ela mutu ndiye nwa madzi ndigomupha mimi, kandahenda chiru hata kare na kare. Higo madzi ndigomupha gandakala dza pula za muho urehao uzima wa kare na kare." ¹⁵ Yuya mchetu achiamba, "Bwana nakuvoya, uniphe madzi higo, ili nisikale na chiru tsona ama kpedwza hipha chisimani kuheka madzi."

¹⁶ Jesu achiamba, "Phiya ukamuihe mlumeo wedze naye." ¹⁷ Yuya mchetu achimuamba, "Sina mlume." Achiambwa, "Ukagomba kpweli kabisa kukala kuna mlume. ¹⁸ Mana wahalwa ni alume atsano, na hata iye uriye naye, kayakulola ela ni msena tu, wala siye mlumeo. Phahi uchivyogomba uwe ni kpweli tsetsetse!"

¹⁹ Yuya mchetu achiamba, "Bwana, naona kukala uwe u nabii. ²⁰ Akare eh u aabudu dzulu ya mwango uhu, ela mwimwi Ayahudi mkuamba kukala Jerusalem ndipho phatu pha atu kuabudu Mlungu." ²¹ Jesu achimuamba, "Mayo! Amini nagokuambira, wakati uredza ambapho tamundamuabudu Baba dzulu ya mwango hinyu wala hiko Jerusalem. ²² Mwimwi Asamariya tamumanya munayemuabudu, ela swiswi Ayahudi hunampanya humuabuduye, mana wokofu uredza kula kpwa Ayahudi. ²³ Kuredza wakati, na wakati wenye ni uhu, wa Roho Mtakatifu kulongoza atu amuabudu Baba Mlungu chikpweli-kpweli. Mana hiye Baba anamendza atue amuabudu dza hivi. ²⁴ Mlungu ni Roho, na atue achimuabudu ni lazima alongozwe ni Rohowe ili amuabudu chikpweli-kpweli." ²⁵ Yuya mchetu achiamba, "Namanya kukala kuredza Masihi. Ndiphofika andahueleza mambo gosi." (Masihi manage ni Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.) ²⁶ Jesu achimuamba, "Mimi nigombaye, ndiye."

²⁷ Phapho hipho anafundzie achiuya. Ariphouya, achitezeka kumuona Jesu anabisha na mchetu. Ela taphana yemuza yuya mchetu, "Unalondani?" Wala taphana ariyemuza Jesu, "Kpwa utu wani unabisha naye?" ²⁸ Phahi yuya mchetu waricha nyunguye ya madzi na achiphiya hiko mudzini, achendaambira atu, ²⁹ "Ndzoni muone mutu achiyeniambira chila chitu nrichohenda. Kale mutu yuno ndiye Masihi?" ³⁰ Atu akpwezza kula hiko mudzini kulola Jesu.

³¹ Wakati atu kala aredza kulola Jesu, anafundzie kala anamchenga-chenga ku-muamba, "Mwalimu rya chakurya." ³² Ela achiambira, "Nina chakurya ambacho tamchimanya." ³³ Hara anafundzie achiuzana, "Kale kuna mutu achiyemrehera chakurya?" ³⁴ Ndipho achiaeleza achiamba, "Chakurya changu ni kuhenda gara ambango nalagizwa ni iye ariyeniuhuma, na kumala kaziye. ³⁵ Mwimwi mkuamba, 'Sere miezi mine tu atu avune.' Ela nakuambirani, ilolenito yo minda namwi mundaona! Lolani, mavuno ga tayari kuvunwa. ³⁶ Avunadzi anahewa mshahara kpwa kazi ahendayo. Na mavuno avunago ni atu ambao andaphaha uzima wa kare na kare. Kpwa hivyo aphantaye na avunaye osi andahererwa. ³⁷ Mnamanya msemu uambao, 'Mmwenga nkuphanda na wanjina akavuna.' Nayo ni kpweli! ³⁸ Kpwa hivyo nakuhumani mkavune

minda ambayo tamuiphandire mwimwi. Mana ariohenda kazi kpwa chadi ni anjina, namwi munavuna jasho rao.”

³⁹ Asamariya anji kula mudzi hinyo amkuluphira Jesu kpwa sababu ya maneno arigogomba yuya mchetu. Mana kala akaambira, “Mutu hiyu akaniambira chila chitu nrichohenda.” ⁴⁰ Phahi hinyo Asamariya ariphokpwedza kpwa Jesu, am'bembeleza akale nao. Hipo wasagala nao siku mbiri, ⁴¹ na manenoge arigogomba gahenda atu anji sana amkuluphire. ⁴² Hara atu achimuamba yuya mchetu, “Hipa sambi hukaamini kpwa sababu hukamsikira enye na masikiro gehu, wala si kpwa sababu ya maneno uchigohuambira. Kpwa hivyo hunamanya kpwa kpweli, yuyu ndiye ndiyetivya atu duniani.”

Jesu anaphoza mwana wa dzumbe

⁴³ Zira siku mbiri ambazo Jesu wakubali kusagala Samariya phosira, wauka achiphiya Galilaya. ⁴⁴ Mana Jesu mwenye kala akaamba, “Nabii katogolwa phao laloni.” ⁴⁵ Atu a Galilaya kala akaphiya kuko Jerusalem wakati wa Sikukuu ya Pasaka, nao kala akaona chila chitu ambacho Jesu kala akahenda hiko. Kpwa sababu ya higo, Jesu ariphofika Galilaya, atu amkaribisha vinono.

⁴⁶ Phahi Jesu ariphokala Galilaya, wauya mudzi wa Kana ambako kala akagaluzza madzi kukala uchi. Kpwakala na mkpwulu wa jeshi ambaye kala ana mwana mkpwongo sana mudzi wa Kaperinaumu. ⁴⁷ Ye mkpwulu wa jeshi ariphosikira kukala Jesu akedza Galilaya kula Judea, wamlunga kuko Kana. Ariphofika, wamvoya sana aphiye naye Kaperinaumu, ili akamuphoze mwanawe ambaye kala kamanyikana kutiya. ⁴⁸ Jesu achimuamba, “Tamundaamini hadi muone vilinje na mambo ga kuangalaza!” ⁴⁹ Ela yuya mkpwulu wa jeshi achimuamba, “Bwana, huphiye phamwenga kabila mwanangu kadzangbwekufwa.” ⁵⁰ Achiambwa, “Phiya kaya; mwanao akaphola.” Naye achiamini maneno ga Jesu, achigbwira njira.

⁵¹ Siku ya phiriye, ariphokala achere njirani anauya kaya, wakutana na atumishie, achimuamba kukala mwanawe waphola. ⁵² Phahi wauza, “Waandza kuphola saa ngaphi?” Nao achimuamba, “Dzana saa sabaa za mutsi ndipho homa ramrichira.” ⁵³ Ise wa yuya mwanache watambukira kukala uho ndio wakati ambao Jesu waamba, “Mwanao akaphola.” Kpwa hivyo iye na atue osi pho phakpwe kaya amkuluphira Jesu. ⁵⁴ Chilinje hichi chakala ishara ya phiri, ambayo Jesu waihenda hiko Galilaya bada ya kuuya kula Judea.

5

Jesu anaphoza chiswere

¹ Badaye Jesu wauya Jerusalem kusherekeya Sikukuu muhimu ya Chiyahudi. ² Hiko Jerusalem, phephi na ryango roihwa Ryango ra Mang'ondzi, kala phana birika ra madzi ambaro Chieburania kala richihwa Betizatha. Hiro birika razungulukpwa ni mabanda matsano. ³ Himo mabandani kala muna kundi kulu ra akongo ambao kala akadziambalaza. Kala phana vipofu, viswere, na ariopholoza vilungo.* Akongo kala achigodza madzi gatebulwe. [⁴ Kpwa mana chila bada ya muda fulani malaika wa Mlungu kala achitserera mura madzini na akagatebula. Mkwongo wa kpwandza yetserera mura madzini bada ya madzi kutebulwa kala achiphola.] ⁵ Phahi kala phana mutu mmwenga yekala mkpwongo miaka mirono mihahu na minane. ⁶ Jesu ariphomuona akadziambalaza hipo na kumanya kukala ukongowe ni wa masiku, wamuza, “Unalonda kuphola?” ⁷ Yuya mkpwongo achiamba, “Bwana, sina mutu wa kuniterya kunitiya himu birikani, madzi gachitebulwa. Mana nchitaka kuinjira, mutu wanjina ananitanguliya.” ⁸ Phahi Jesu wamuamba, “Unuka! Hala tandikoro uphiye vyako.” ⁹ Phapho hipo yuya mkpwongo waphola. Achiunuka, achihala tandikore, na achiandza kunyendeka.

Mambo higa gahendwa Siku ya Kuoya, ¹⁰ kpwa hivyo vilongozi a Chiyahudi amuamba yuya mutu achiyephozwa, “Chishariya rero ni Siku ya Kuoya na tairuhusiwa kutsukula mzigo.” ¹¹ Ela ye achiamba, “Iye mutu achiyeniphoza akaniamba nihale tandiko rangu niphaye vyangu.” ¹² Nao achimuza, “Ye chiyekuamba uhale tandikoro uphiye vyako ni ani?” ¹³ Ela yuya mutu yekala akaphozwa, kamanyire achiyemphoza. Mana Jesu kala akayaya mo kahi-kahi za atu, kpwa vira kala phana atu anji sana. ¹⁴ Badaye Jesu wamuona yuya mutu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu achimuamba, “Unaona,

4:44 4:44 Mathayo 13:57; Mariko 6:4; Luka 4:24 4:45 4:45 Johana 2:23 4:46 4:46 Johana 2:1-11 * 5:3 5:3b Maandiko ganjina ga Chiyunani tagana seemu ya mwisho ya msitari wa 3 wala msitari wa 4. 5:10 5:10 Nehemia 13:19; Jeremia 17:21

sambi u mzima, phahi usihende dambi tsona, usedze ukaphaha mashaka makulu zaidi.”
¹⁵ Yuya mutu waphiya vyakpwe achendaambira vilongozi a Chiyahudi kukala Jesu ndiye yemphoza.

Jesu anagomba kuhusu uwezowe

¹⁶ Phahi, kpwa vira Jesu kala achienda mambo higa Siku ya Kuoya, vilongozi a Chiyahudi amgwayisa. ¹⁷ Jesu achiaambira, “Baba anahenda kazi wakati wosi, na ndiyo mana nami ni lazima nihende kazi.” ¹⁸ Aripogomba hivyo, kayavundza shariya ya Siku ya Kuoya bahi, ela piya wadzihenda sawa na Mlungu kpwa kuamba Mlungu ni ise. Hicho ndicho chokala chizigbwa cha vilongozi a Chiyahudi azidi kutaka kumuolaga.

¹⁹ Jesu achienderera kugomba, achiamba, “Nakuambirani kpweli, mimi Mwana siweza kuhenda rorosi mi mwenye kare. Mambo ambago nkumuona Baba anahenda, ndigo nihendago bahi. Mana higo gahendwago ni Baba, nami Mwana ndigo nihendago.” ²⁰ Kpwa vira Baba ananimendza mi Mwanawe, nkunionyesa chila chitu ambacho ye mwenye nkuhenda. Na andanionyesa mambo makulu zaidi kuhenda kuriko higa mchigogaona, namwi mundaangalazwa sana. ²¹ Viratu Baba afululavyo atu ariofwa na kuapha uzima, ndivyo nrivyo hata mimi Mwana, nkuapha uzima atu nriotsambula. ²² Baba mwenye kaamula mutu yeyesi, ela uwezowe wosi wa kuamula wanirichira mi Mwanawe, ²³ ili atu osi aniishimu, dza viratu amuishimavyo Baba. Mutu yeyesi asiyemuishimu Mwana, piya kamuishimu Baba ambaye wanihuma.

²⁴ “Nakuambirani kpweli, mutu asikiraye maneno gangu na kumuamini ye ariyenihuma, ana uzima wa kare na kare. Kandaamulwa, ela wavuka kufwewako achiinjira uzimani. ²⁵ Nakuambirani kpweli kuredza wakati, na wakati wenye ni uhu, ambapho ariofwa chiroho andasikira sauti ya Mwana wa Mlungu, na hinyo ndiosikira, andaishi. ²⁶ Vyo ambavyo Baba ndiye chandzo cha uzima, phahi wamjaliya Mwanawe naye akale chandzo cha uzima. ²⁷ Tsona wamupha uwezo wa kuamula kpwa sababu iye ni Mutu Yela Mlunguni. ²⁸ Msitezeke na higa mana wakati uredza ambapho osi ario mbirani andasikira sautiye, ²⁹ nao andatuluka. Hara ariohenda manono andafulwa na aishi hata kare na kare. Ela ariohenda mai andafulwa, chisha aamulwa na kutiywa adabu. ³⁰ Siweza kuhenda chochosi mimi mwenye machiyangu. Naamula niambiwapho ni Mlungu. Kpwa hivyo uamuli wangu ni wa haki kpwa sababu sihenda nilondavyo, ela nahenda alondavyo iye ariyenihuma.”

³¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Ichikala nindadzishuhudiya mi mwenye tu, phahi ushaidi wangu taundakala na mana. ³² Ela kuna wanjina ambaye ananishuhudiya, na namanya higo agombago kunihusu ni kpweli. ³³ Mwimwi mwalavya ahumwa kpwa Johana, naye piya achiashuhudiya ukpweli kunihusu. ³⁴ Kugomba hivi sio kala nina haja na mwanadamu akale shaidi, ela nakuambirani ili muamini na muokolwe. ³⁵ Johana kala ni dza taa ing’alayo, namwi mwahererwa kpwa muda, kpwa sababu ya hinyo mwangawe. ³⁶ Ela ushaidi nirio nao ni mkpwulu kuriko wa Johana. Chila nihendacho, nahewa ni Baba nchikamilishe. Higa nihendago ganagomba badala ya mimi na ganaonyesa kukala Baba ndiye ariyenihuma. ³⁷ Naye Baba ariyenihuma washuhudiya mwenye kunihusu. Tamdzangbwesikira sautiye wala kumuona uso kpwa uso, ³⁸ wala tamlunga manenoge, kpwa sababu tamnikuluphira mimi ariyenihuma. ³⁹ Mnadzifundza sana Maandiko kpwa sababu munaona ndigo ndigokuphani uzima wa kare na kare. Ela Maandiko genye gananishuhudiya mimi! ⁴⁰ Ela mbona munarema kpwedza kpwangu kuphaha uzima wa kare na kare?”

⁴¹ Phahi Jesu wazidi kugomba na hara atu, achiamba, “Mino silonda nguma kula kpwa anadamu. ⁴² Ela nakumanyani murivyo, na namanya kukala tamumendza Mlungu mioyo kutsuka. ⁴³ Nakpwedza kumuwakilisha Baba, ela mwimwi mchinikahala. Ela mutu wanjina achidzihuma mwenye, mundamkaribisha. ⁴⁴ Mnamendza kutogolwa ni ayawenu, ela tamlonda kuphaha nguma kula kpwa Mlungu mwenye. Vyo kpweli mundaweza kunikuluphira mino? ⁴⁵ Msione kukala nindaime mbere za Baba nikushitakini. Ye Musa yemkuluphira akuteryeni, ndiye ndekushitakini. ⁴⁶ Kalapho mwamuamini Musa, hata mimi piya mngeni amini, kpwa sababu Musa waandika kunihusu. ⁴⁷ Ela ichikala tamuamini Maandiko ga Musa, gano nigombago mundagaaminidze?”

6

Jesu anarisa atu elufu tsano

(Mathayo 14:13-21; Mariko 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ Badaye Jesu na anafundzie avuka ziya ra Galilaya, ambaro piya riihwa Tiberiya. ² Kundi kulu ra atu ramlunga-lunga, kpwa sababu kala akaona vilinje arivyohenda kpwa kuphoza akongo. ³ Phahi Jesu waphiya gambani achendasagala na anafundzie.

⁴ Wakati hinyo Sikukuu ya Pasaka kala i phephi. ⁵ Jesu ariphokala hiko gambani, watsupha matso achiona likumundi ra atu rinamlunga. Achimuza Filipu, "Hunaweza kugulaphi chakurya cha kurisa atu hinya?" ⁶ Wamuza Filipu kumpima tu, ela ye mweneye kala anamanya ndirohenda. ⁷ Filipu achimuamba, "Hata maripho ga siku mwenga ga vitaruwa magana mairi tagatosha kuhenda chila mmwenga hipha ang'ate chitu." ⁸ Phahi Anderea, mwanafundzi wa Jesu, na ambaye kala ni ndugungbwa wa Simoni Petero, waamba, ⁹ "Phana barobaro ambaye ana mabofulo matsano ga shayiri, na ng'onda airi. Ela kpwa kpweli tagatosha atu osi hinya." ¹⁰ Jesu achiamba, "Aambireni atu asagale." Phatu hipho kala phana seemu kulu ya nyasi, nao achisagala pho nyasini. Alume machiyao ariosagala kurya kala ni kama elufu tsano.

¹¹ Phahi Jesu wahala gara mabofulo na hara ng'onda na achimshukuru Mlungu. Ariphomala achiapha anafundzie aaganyire hara atu, nao osi arya kumvuna. ¹² Hinyo atu ariphokala akarya na kumvuna, Jesu waambira anafundzie, "Tsolani-tsolani masaza gosi, ili husibanange chakurya." ¹³ Phahi anafundzie atsola-tsola na achiodzaza kaphu kumi na mbiri za masaza kula kpwa gara mabofulo matsano ga shayiri gosazwa ni hara ariorya.

¹⁴ Atu ariphoona chilinje ambacho Jesu akachihenda, abisha nyo enye achiamba, "Kpwa kpweli hiyu ndiye nabii ambaye kala ni edze himu duniani!" ¹⁵ Jesu ariphomanya hara atu analonda kumbwira amuhende mfalume wao turi-turi, wauka tsona achisengera mbere ko gambani achendasagala macheye.

Jesu ananyendeka dzulu ya madzi
(*Mathayo 14:22-33; Mariko 6:45-52*)

¹⁶ Dziloni anafundzi a Jesu atserera hadi ziyani. ¹⁷ Ariphofika hiko, apanda dau achiandza charo cha kuvuka ziya kuphiya Kaperinaumu. Phahi jiza kala rikahanda na Jesu kadzangbwepwedza kula gambani. ¹⁸ Hiko ziyani kwazuka phuto kali hata kuchikala na maimbi makulu. ¹⁹⁻²⁰ Hinyo anafundzi ariphokala akauka mwendo wa kama kilomita tsano ama sita, amuona mutu ananyendeka dzulu ya madzi. Hiye mutu kala aredza ko dauni, kpwa hivyo hara atu atishirwa sana. Ela yuya mutu kumbavi kala ni Jesu, naye achiaambira, "Ni mimi, msitishirwe!" ²¹ Phahi anafundzie akala razi kumhokera mo dauni, na phapho hipho dau richifika yo tsi yokala anaphiya.

²²⁻²³ Siku ya phiriye, hiro likumundi ra atu rorya mabofulo bada ya Bwana Jesu kumshukuru Mlungu, kala richere phapho ng'ambo ya ziya rinamgodzera. Mana ratambukira kukala dzana Jesu na anafundzie kala akedza na dau mwenga bahi, na badaye hara anafundzi achiuka na dau machiyao. Jesu kayainjira dauni phamwenga nao. Ela madau ganjina kula Tiberiya kala gakatiya nanga phephi na phapho. ²⁴ Phahi hara atu ariphomanya kala Jesu na anafundzie taapho, nao ainjira madauni achihipiya Kaperinaumu kpwendamuenza.

²⁵ Hara atu ariphomuona Jesu ng'ambo ya ziya, amuamba, "Mwalimu, wakpwedza rini phano?" ²⁶ Jesu achiaambira, "Nakuambirani kpweli, munaniendza kpwa sababu mwarya mabofulo mchimvuna wala si kpwa sababu ya vilinje nrivyohenda. ²⁷ Msidziyuge kuendza chakurya chibanangikacho. Ela endzani chakurya chirehacho uzima ambacho mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindakuphani. Mana Baba Mlungu wanipha uwezo wa kulavya chakurya sichobanangika."

²⁸ Ndipho hara atu achimuza, "Sambi, huhendedze ili hutimize gara ambago Mlungu analonda?" ²⁹ Achiambwa, "Mlungu analonda mumuamini hiye ariyemuhuma." ³⁰ Phahi amuamba, "Swino hunalonda kuona chilinje, sambu we, undauhendera chilinje chani hata hukuamini?" ³¹ Akare ehuru arya chakurya choihwa manna hiko weruni, kama Maandiko gagombavyo, 'Waapha mikahe kula mlunguni achirya.' " ³² Phahi achiaambira, "Nakuambirani kpweli, Musa siye yekuphani chakurya kula mlunguni, ela ni Baba ndiye alavyaye chakurya cha kpweli kula mlunguni. ³³ Kpwa sababu chakurya hicho chitsereracho kula mlunguni nkuapha atu uzima himu duniani." ³⁴ Nao achiamba, "Bwana, huphe hicho chakurya chila wakati."

³⁵ Phahi Jesu wagomba ching'ang'a achiamba, "Mimi ndimi hicho chakurya chirehacho uzima. Yeyesi edzaye kwangu kandasikira ndzala tsona tse! Na ndiyenikuluphira, kpwa kpweli kandasikira chiru bii!" ³⁶ Ela kama nchivyokuambirani, mkaniona wala tamundanikuluphira. ³⁷ Ela phahi, osi ambao Baba andanipha andakpwedza kwangu, na yeyesi ndiyekpwedza kwangu, sindamricha bii. ³⁸ Kpwa sababu siyakpwedza kula

mlunguni kuhenda nilondago, ela nákpwedza ili nihende gara nrigolagizwa ni iye ariyenihuma. ³⁹ Na iye ariyenihuma alondago ni kukala, osi arionipha nisyaze hata mmwenga, ela siku ya mwisho osi niafufule. ⁴⁰ Baba analonda yeyesi ndiyemuona mwana na kumkuluphira akale na uzima wa kare na kare. Nami nindamfufula siku ya mwisho.”

⁴¹ Ndipho hara atu* achiandza kunung'unika, sababu Jesu kala akaamba, “Mimi ndimi hicho chakurya chotserera kula mlunguni.” ⁴² Nao achiamba, “Avi yuno ni Jesu mwana wa Yusufu? Ise na nine ni atu huamanyao sana! Kpwadze anaamba wala mlunguni?”

⁴³ Ela Jesu achiamba, “Richani kunung'unika kpwa higa nchigogomba. ⁴⁴ Takuna mutu awezaye kpwedza kpwangu isiphokala Baba ariyenihuma amrehe, nami nindamfufula siku ya mwisho. ⁴⁵ Manabii aandika achiamba, ‘Atu osi andafundzwa ni Mlungu.’ Yeyesi aphundzaye na kudzifundza kula kpwa Baba, nkpwedza kpwangu. ⁴⁶ Takuna ariyemuona Baba isiphokala mimi yela kpwakpwe. ⁴⁷ Nakuambirani kpweli, ndiyenikuluphira ana uzima wa kare na kare. ⁴⁸ Mimi ndimi hicho chakurya chirehacho uzima. ⁴⁹ Akare enu arya chakurya choihwa Manna,† hiko weruni, na achifwa. ⁵⁰ Ela chakurya hicho chatserera kula mlunguni ili mutu achichirya asifwe. ⁵¹ Mimi ndimi chakurya chotserera kula mlunguni, chinachoaapha atu uzima. Uchirya chakurya hicho undaishi hata kare na kare. Chakurya hicho ni mwiri wangu, ulaviwao ili atu himu duniani akale na uzima.”

⁵² Atu‡ ariphosikira gara gogombwa ni Jesu, alumbana enye kpwa enye achiamba, “Inawezekanadze mutu hiyu ahuphe mwiriwe hurye?” ⁵³ Phahi Jesu wagomba nao achiamba, “Nakuambirani kpweli, msiphorya mwiri wa Mutu Yela Mlunguni na kunwa mlatso, tamuna uzima wa kare na kare. ⁵⁴ Yeyesi ndiyerya mwiri wangu na kunwa mlatso wangu ana uzima wa kare na kare, nami nindamfufula siku ya mwisho. ⁵⁵ Kpwa sababu mwiri wangu ndio chakurya cha kpweli na mlatso wangu unauasa chiru haswa. ⁵⁶ Aryaye mwiri na kunwa mlatso wangu andakala nami, nami ndakala naye. ⁵⁷ Kpwa vira Baba aishiye wanihuma, naye ndiye anihendaye niishi, phahi yeyesi ndiyenirya nami piya nindamuhenda aishi. ⁵⁸ Phahi hichi ndicho chakurya chotserera kula mlunguni. Sicho dza chira chakurya chorya akare enu. Mana bada ya kurya afwa, ela osi ndiorya chakurya hichi andaishi hata kare na kare.”

⁵⁹ Jesu wagomba higa gosi chakala anafundza sinagoyi hiko Kaperinaumu.

Maneno garehago uzima wa kare na kare

⁶⁰ Afuasi anji a Jesu ariphomsikira anagomba hivyo, aamba, “Higa ni mafundzo mafu sana. Ni ani ndiyegakubali?” ⁶¹ Ela Jesu wamanya bila ya kuambirwa ni mutu kukala afuasia ananung'unika kuhusu dzambo hiro, naye achiaua, “Kpwani dzambo rino rinakutsukizani? ⁶² Indakaladze ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, ninauya hiko dzulu kokala mwandzo? ⁶³ Roho Mtakatifu ndiye alavyaye uzima. Mwanadamu kana rorosi awezaro. Maneno higa nchigokuambirani ni ga Roho Mtakatifu, nago ganalavya uzima. ⁶⁴ Ela anjina tamnikuluphira.” Jesu waamba hivyo mana wamanya kula mwandzo ni ano ani asiomkuluphira, na hiye ndiyemsalata. ⁶⁵ Naye achienjereza kuamba, “Hino ndiyo sababu hata nkakuambirani kukala takuna mutu ndiyeweza kpwedza kpwangu isiphokala Baba amuwezeshe.”

⁶⁶ Kufikira hipho, afuasia anji aricha kumlunga-lunga. ⁶⁷ Phahi Jesu wagalukira hara anafundzi kumi na airi, achiaua, “Hata mwimwi piya mnalonda munichimbire?” ⁶⁸ Ela Simoni Petero achiamba, “Bwana, huphiye kpwa ani? Uwe ndiwe uriye na maneno ga kuapha atu uzima wa kare na kare. ⁶⁹ Naswi hunaamini na kumanya kukala uwe ndiwe Mtakatifu wa Mlungu.” ⁷⁰ Ndipho Jesu achiamba, “Avi mino nákutsambulani mwimwi kumi na airi? Ela mmwenga wenu ni wa Shetani!” ⁷¹ Wagomba higo kumuhusu Juda, mwana wa Simoni Muisikarioti. Hiya piya kala ni mwanafundzi wa Jesu ela kala mwishowe andamsalata.

7

Jesu anabisha na nduguze

¹ Badaye Jesu wakpwendazunguluka jimbo ra Galilaya. Kayalonda kuphiya jimbo ra Judea, mana vilongozi a Chiyahudi kala analonda amuolage. ² Ela Sikukuu ya Vibanda, sharee muhimu ya Ayahudi, iriphokala ikafika phephi, ³ nduguze amuamba, “Baha uuke hipha uphiye Judea, ili afuasio aone vilinje uhendavyo. ⁴ Takuna mutu amendzaye

* 6:41 6:41 Chiyunani chinaamba, Ayahudi. 6:45 6:45 Isaya 54:13 † 6:49 6:49 Manna Kpwa Chieburania manage ni; Ni utu wani? ‡ 6:52 6:52 Chiyunani chinaamba, Ayahudi. 6:68 6:68 Mathayo 16:16; Mariko 8:29; Luka 9:20 7:2 7:2 Alawi 23:34; Kumbukumbu 16:13

kumanyikana na atu, na akadzifwitsa. Ichikala kpweli unaweza kuhenda mambo ga kpwaangalaza, gahende ching'ang'a ili atu amanye u ani." ⁵ Nduguze Jesu agomba higa, mana hata aho kala taamuamini. ⁶ Jesu achigomba nao achiamba, "Wakati wangu taudzangbwefika, ela mwimwi munaweza kuphiya hiko wakati wowosi. ⁷ Atu a dunia taana sababu ya kukureyerani mwimwi, ela mimi ananireyera kpwa vira naambira wazi kukala mahendo gao ni mai. ⁸ Kpwa hivyo mwimwi phiyani hiko shareeni, ela mimi sindaphiya sambu mana wakati wangu taudzangbwefika."

⁹ Bada ya kugomba higo wasala hiko Galilaya. ¹⁰ Ela bada ya nduguze kuuka kuphiya kuko shareeni, Jesu naye waphiya ela kudziya-ya.

*Jesu anafundza ching'ang'a
ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu*

¹¹ Hiko shareeni, vilongozi a Chiyahudi azunguluka kumuendza Jesu kuno anauza, "Yu phaphi yuno mutu?" ¹² Phahi phakala na pokopoko nyinji kumuhusu Jesu hipho kundini. Anjina achiamba, "Iye ni mutu mnono," na anjina achirema achiamba, "Hata anachenga ayae." ¹³ Ela taphana mutu yegomba ching'ang'a kpwa kuogopha vilongozi a Chiyahudi.

¹⁴ Sharee iriphokala ikafika kahi-kahi, Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu achiandza kufundza. ¹⁵ Vilongozi a Chiyahudi aangalala nao achiuzana achiamba, "Inakladze mutu hiyu anamanya sana mambo gano bila ya kusomera walimu?" ¹⁶ Jesu achiamba, "Higa mafundzo si gangu, ela ni ga iye ariyenihuma. ¹⁷ Mutu achitsambula kuhenda amenzago Mlungu, iye andamanya ichikala mafundzo higa gala kpwa Mlungu ama nagomba gangu. ¹⁸ Ye agombaye gakpwe nkudziendzera nguma mwenye, ela hiye amuenderaye nguma ariyemuhuma ni mkpweli, wala kana handzo bii. ¹⁹ Musa wakuphani Shariya, ela taphana hata mmwenga azilungaye. Na ichikala munazilunga, mbona mnalonda kuniolaga?" ²⁰ Atu achimuamba, "Una pepo nini? Ni ani alondaye kukuolaga?"

²¹ Jesu achiamba, "Mino nriphohenda chilinje chimwenga cha kuphoza mutu Siku ya Kuoya, chakuangalazani na chichikutsukizani mosi. ²² Musa walagiza muatiye tsatsani ana enu a chilume. Ela siye wa kpwandza kugomba kuhusu tsatsa, ela akare enu ndio ariozandza mambo higa. Namwi mkuatiya tsatsani ana enu hata Siku ya Kuoya. ²³ Mwimwi mkumtiya tsatsani mwanache hata dzagbwe ni Siku ya Kuoya, ili Shariya za Musa zisivundzwe. Phahi, mbona munanireyera kpwa kuphoza mutu akale mzima Siku ya Kuoya? ²⁴ Richani kulola mambo dzulu-dzulu na kulavya hukumu, ela hukumuni na haki kulengana na vira mambo garivyo."

*Atu anadziuza napho Jesu ndiye
Yetsambulwa Kuokola Atu*

²⁵ Atu anjina a Jerusalemu agomba achiamba, "Dze! Mutu yuno siye aendzwaye aolagbwe ni vilongozi ehu? ²⁶ Hiyu anafundza ching'ang'a na taphana hata chilongozi mmwenga agombaye chochosi kumuhusu. Nyo vilongozi akale taamanya kukala hiyu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu?" ²⁷ Ela hino taiwezekana, mana swino hunamanya mutu hiyu alako. Wakati Yetsambulwa Kuokola Atu ndiphokpwezda takuna mutu ndiyemanya alako."

²⁸ Phahi Jesu ariphokala acherefundza himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, wagomba achiamba, "Mnanimanya na hata kura nilako. Mimi sedzere kpwa uwezo wangu! Ela iye yenihuma ni wa kpweli, namwi tamumanya. ²⁹ Mino namanya kpwa sababu nála kpwakpwe, naye ndiye yenihuma kpwenu."

³⁰ Phahi Ayahudi anjina ariokala himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu ajeza kumgbwira, ela taphana mutu yemguta, mana wakatiwe kala taudzangbwefika. ³¹ Ela atu anji pho kundini amuamini. Achiamba, "Wakati yuya Yetsambulwa Kuokola Atu ndiphokpwezda, andahenda vilinje vinji kuriko hiyu?"

Arindzi anahumwa kumgbwira Jesu

³² Mafarisayo asikira hira pokopoko ya rira kundi kuhusu Jesu. Nao Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka ahuma arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu akamgbwira. ³³ Ela Jesu achiambira, "Ndakala namwi muda mchache na badaye nindauya kpwa iye ariyenihuma. ³⁴ Chisha mundaniendza, ela tamundaniona, na phatu ndiphokala tamundaweza kuphafika." ³⁵ Phahi hinyo akulu a Chiyahudi ariphosikira hivi, aandza kuuzana achiamba, "Mutu yuno analonda aphiye kuphi ambako swino tahundaweza kumuona? Akale andaphiya midzi ambako atu ehu atsamukana, ili akafundze atu

asiokala Ayahudi? ³⁶ Mutu yuno anahuambirani, anaphoamba hundamuendza ela tahundamuona, na phatu ndiphokala swino tahundaweza kuphafika?"

Myuho ya madzi ga uzima

³⁷ Siku ya mwisho ya Sikukuu ya Vibanda, ambayo ni muhimu sana, Jesu waima na achikota kululu achiamba, "Mutu yeyesi ariye na chiru naedze kpwangu edze anwe madzi. ³⁸ Mutu yeyesi anikuluphiraye, vidzuhu vya madzi ga uzima vindatuluka kula mwakpwe moyoni, kama Maandiko gagombavyo." ³⁹ Aripogomba higa kala anagomba kuhusu Roho Mtakatifu, ambaye hara ambao kala andamkuluphira andamhewa. Nao kala taadzangbwehewa hiyu Roho, mana Jesu kala kadzangbwehalwa kuphiya mlunguni.

⁴⁰ Atu ariphosikira maneno garigogombwa ni Jesu, anjina agomba achiamba, "Kpwa kpweli hiyu ndiye yuya nabii kala hunamgodzera." ⁴¹ Anjina achiamba, "Tye ni lazima akale ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu." Ela anjina aho achiamba, "Yetsambulwa Kuokola Atu kaweza kula Galilaya! ⁴² Mana Maandiko ganaamba kukala Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu ni m'bari wa Mfalume Daudi, naye andavyalwa Bethlehemu, mudzi arikovyalwa Daudi." ⁴³ Kpwa hivyo hara atu aganyikana chimaazo kuhusu Jesu. ⁴⁴ Anjina kala analonda kumbwira, ela taphana mutu yemguta.

Vilongozi a Chiyahudi

taamkuluphira Jesu

⁴⁵ Phahi, hara arindzi okala akahumwa kpendamgbwira Jesu ariphouya, akulu a alavyadzi-sadaka na Mafarisayo aauza, "Kpwa utu wani tamungbwirire mkedza naye?" ⁴⁶ Hara arindzi achiamba, "Takudzangbwehenda mutu yegomba maneno dza higo achigogomba hiyu!" ⁴⁷ Mafarisayo achiamba, "Hata mwimwi piya mchahendwa azuzu? ⁴⁸ Hebu mkasikira angaa mmwenga wa vilongozi ama Mafarisayo achiyemkuluphira? ⁴⁹ Ela kundi rosi hiri tarimanya Shariya za Musa, kpwa hivyo ralaniwa."

⁵⁰ Mfarisayo mmwenga kala ni Nikodemu. Mutu hiyu kala akaphiya kpwa Jesu hipho mwandzo. Phahi wagomba na ayae achiamba, ⁵¹ "Kulengana na Shariya zehu, tahuweza kuhukumu mutu bila ya kumphundza na kumanya arigohenda." ⁵² Nao achiamba, "We nawe ula Galilaya? Kasometo Maandiko nawe undamanya kukala takuna nabii ndiyekpweza kula Galilaya."

⁵³ Badaye chila mmwenga waphiya kpwakpwe kaya.

8

Mchetu anagbwirwa anazinga

¹ Jesu ariphomala kufundza, waphiya dzulu Mwango wa Mizaituni. ² Kuriphocha, chiti sana, wakpweza tsona Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Atu anji achedzamzunguluka, naye achisagala achiandza kuafundza.

³ Alimu a Shariya na Mafarisayo areha mchetu ambaye kala akagbwirwa anazinga, achimuimisa mbere za hiro kundi. ⁴ Ariphomreha amuamba Jesu, "Mwalimu, mchetu hiyu akagbwirwa anazinga. ⁵ Na kulengana na Shariya zehu, Musa walagiza mchetu dza hiyu ni apigbwe mawe hadi afwe. Dze, we ndiwe unaambadze?" ⁶ Atu hinyo ahumira swali hiri kumhega Jesu, ili aphahe chizigbwa cha kumshitakira. Ela ye wazama achiandika photsi na chala. ⁷ Na ariphokala anazidi kumuza maswali, waunuka achigomba nao achiamba, "Yeyesi asiye na dambi, naakale wa kpwandza kumpiga dziwe." ⁸ Achiuya kuzama tsona na achiandika photsi. ⁹ Hara atu ariphosikira higa auka mmwenga-mmwenga. Avyere ndio ariokala a mwandzo kuuka, hadi mwisho Jesu achisala mcheye na yuya mchetu ambaye kala acheremire. ¹⁰ Jesu ariphounula uso achimuza yuya mchetu, "Mayo, phana angaa mmwenga achiyesala kukuamula kukutiya adabu?" ¹¹ Yuya mchetu achiamba, "Bwana, taphana hata mmwenga." Phahi Jesu achimuamba, "Mimi nami sindakuamula kukala una makosa. Phiya vyako, ela kula rero usihende dambi tsona." *

Jesu ni mwanga wa atu duniani

¹² Jesu waenderera kugomba na atu achiamba, "Mimi ni mwanga ung'arirao atu himu duniani. Mutu ndiyenilunga mimi kandanyendeka jizani kamare, ela andaphaha mwanga uaphao atu uzima."

¹³ Mafarisayo achigomba naye achiamba, “Unagomba ushaidi wa kuhusu we mwenye, phahi iyo inaonyesa kala ushaidio ni wa handzo!” ¹⁴ Phahi Jesu achiamba, “Gaga nigombago ni kpweli, hata dzagbwe nikadzishuhudiya mwenye. Kpwa mana mimi namanya nilako na niphiiyako, ela mwimwi tammanya nilako wala niphiiyako. ¹⁵ Mwimwi munanihukumu chibinadamu, ela mino sihukumu mutu. ¹⁶ Na hata nchihukumu, hukumu yangu ni ya kpweli kpwa sababu si mimi machiyangu nihukumuye, ela ni phamwenga na ye Baba ariyenihuma. ¹⁷ Yaandikpwa mwenu Shariyani kukala ushaidi wa atu airi uchikubaliana, chochosi agombacho nkukala kpweli. ¹⁸ Kpwa hivyo mimi ni mmwenga wa hinyo mashaidi alavyao ushaidi kunihusu, na wa phiri alavyaye ushaidi kunihusu, ni Baba ariyenihuma.”

¹⁹ Ndipho hara atu amuuzza, “Yu kuphi ye sowe?” Achiaambira, “Tamnimanya mimi wala Baba, na kalapho munanimanya, hata Baba naye piya mngemmanya.”

²⁰ Jesu wagomba higo ariphokala anafundza himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, phephi na phatu phokala phachiikpwa visanduku vya pesa. Na taphana yemgbwira, mana wakatiwe kala taudzangbwefika.

Jesu anaonya atu asioamini

²¹ Waenderera kugomba na atu achiamba, “Nindaphiya vyangu, namwi mundaniendza. Ela bila ya kutubu iyo dambi yenu ya kusaniamini, mundafwa. Kura niphiiyako mwimwi tamuweza kukufika.” ²² Maneno higa gahenda vilongozi a Chiyahudi auzane, “Akale andadziolaga? Mana anaamba, ‘Niphiiyako tamuweza kukufika.’ ” ²³ Jesu achiaambira, “Mwimwi mu a photsi, ela mino ni wa dzulu. Mwimwi mu a duniani, ela mimi ni wa mlunguni. ²⁴ Nkakuambirani kare kukala bila ya kutubu iyo dambi yenu ya kusaniamini, mundafwa. Na hakika mundafwa ichikala tamundaamini kukala Mimi ndiye hiye.” ²⁵ Hara atu amuuzza achiamba, “Kpwani we u yuphi?” Achiaambira, “Vyo nchivyokuambirani hangu mwandzo, ni vivyo. ²⁶ Nina manji ga kugomba kukuhusuni, tsona ga kukuhukumuni. Ela mwimwi atu a duniani nakuambirani nrigosikira kula kpwa iye ariyenihuma tu. Naye agombago ni ga kpweli.”

²⁷ Ela taayamanya kala Jesu anagomba nao kuhusu Ise ariye mlunguni. ²⁸ Phahi waamba, “Ndiphomuunula msalabani Mutu Yela Mlunguni, ndipho ndiphomanya kukala Mimi ndiye hiye. Na piya mundamanya kala sihenda rorosi kpwa uwezo wangu, ela nkugomba nfundzwago ni Baba. ²⁹ Naye ariyenihuma a phamwenga nami. Kadzangbweniricha machiyangu, mana chila wakati nahenda alondago.” ³⁰ Atu anji ariomsikira Jesu anagomba hivyo, amuamini.

Kpweli inaika atu huru

³¹ Jesu wagomba na hara Ayahudi ariomkuluphira achiamba, “Ichikala mundaenderera kulunga mafundzo gangu, mundakala afuasi angu chikpweli-kpweli. ³² Mwimwi mundamanya kpweli, nayo kpweli indakuikani huru.” ³³ Nao achimuamba, “Swinu hu chivyazi cha Burahimu, na tahudzangbwekala atumwa a mutu yeyesi. Kpwadze unaamba hundakala huru?” ³⁴ Ndipho achiaambira, “Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi aishiye maisha ga dambi ni mtumwa wa dambi. ³⁵ Mtumwa kaweza kukala hata kare na kare nyumba ya tajiriwe ariphogulwa, ela mwana nkukala phao kaya hata kare na kare. ³⁶ Mimi ndimi hiye mwana, phahi nchikuikani huru, mundakala huru kpweli-kpweli. ³⁷ Nakubali kukala, mwimwi mu chivyazi cha Burahimu. Ela mnalonda kuniolaga, kpwa sababu tamlonda kukubali mafundzo gangu. ³⁸ Nakuambirani kukala higa nigombago ni gara goonyeswa ni Baba, ela namwi mkuhenda mriigoambirwa ni sowe yenu.”

³⁹ Nao achimuamba, “Sisi, baba ni Burahimu.” Ndipho achiaambira, “Ichikala mu chivyazi cha Burahimu kpweli, mbona tamlunga mifwanoye? ⁴⁰ Mimi nakuambirani kpweli ambayo Mlungu waniambira, ela kpwadze mcherelonda kuniolaga? Kala ni Burahimu, kangehenda higo muhendago! ⁴¹ Ela mwimwi mkuhenda mambo ambago sowe yenu ndigo ahendago.”

Nao achimuamba, “Sisi sio ana a vuweni, hunaye baba, naye ni Mlungu.” ⁴² Jesu achiaambira, “Kala Mlungu ndiye Sowe yenu, mngenimendza. Kpwa sababu mimi nála kpwakpwe, na ndiyo mana ni hipha. Siyakpwedza kpwa uwezo wangu, ela iye ndiye ariyenihuma. ⁴³ Mwimwi tamuelewa nagokuambirani, mana tamlonda kusikira maneno gangu! ⁴⁴ Kpwa kpweli mwimwi sowe yenu ni Shetani, namwi mkumendza kuhenda mai go alondago. Hangu mwandzo iye ni muolagi wala kamendze kpweli, kpwa sababu ye mwenye kana kpweli. Na chila agombapho handzo, nkugomba kulengana na asiliye, mana iye ana handzo na ni baba wa handzo. ⁴⁵ Ela kpwa vira mimi nagomba

kweli, mwimwi tamuamini nigombago. ⁴⁶ Phano phana mutu yeyesi ambaye anaweza kunihukumu? Sambi, ichikala nagomba kweli, kpwadze tamniamini? ⁴⁷ Yeyesi ambaye ni mutu wa Mlungu, anaphundza maneno ga Mlungu. Na kpwa vira tamphundza, inaonyesa kala simwi atu a Mlungu.”

Jesu ni mkpwulu kuriko Burahimu

⁴⁸ Ayahudi amuamba Jesu, “Phahi tahukosera huchiamba uwe siwe Myahudi ela u Msamariya, tsona una pepho!” ⁴⁹ Achiaambira, “Mimi sina pepho tsetsetse, ela namuishimu Baba! Ela mwimwi munanibera. ⁵⁰ Mino sidziendzera nguma kabisa, ela kuna mmwenga ambaye analonda nitogolwe, naye ndiye muamuli. ⁵¹ Nakuambirani kweli, mutu yeyesi ndiyelunga mafundzo gangu kandafwa bii.”

⁵² Phahi hara atu achimuamba, “Kpwa kweli hivi sambi hukakumanya kala una pepho! Ichikala Burahimu mwenye wafwa na manabii piya nago gachifwa, kpwadze unaamba ndiyelunga mafundzogo kandafwa bii? ⁵³ Kpwani we u mkpwulu kuriko mkare wehu Burahimu? Iye tu wafwa! Na piya manabii afwa. Kpwani we unadzihenda u ani?” ⁵⁴ Jesu achiamba, “Nchidzihenda mkpwulu mi mwenye, phahi ukulu hinyo tauna mana. Ela Baba, ambaye mwimwi munamuiha Mlungu wenu, ndiye anihendaye mkpwulu. ⁵⁵ Mwimwi tamdzangbwemmanya, ela mimi nammanya. Mimi nchiamba simmanya, phahi ndakala ninagomba handzo dza mwimwi. Ela nammanya, tsona nalunga manenoge. ⁵⁶ Mkare wenu Burahimu waherwera ariphomanya kala andaona siku ya mimi kpwedza. Burahimu waiona na achiamirwa.”

⁵⁷ Ndipho achimuza, “Uwe kudzangbwefisa hata miaka mirongo mitsano, ye Burahimu wamuonaphi?” ⁵⁸ Achiaambira, “Nakuambirani kweli, kabila ya Burahimu kuvyalwa, mino kala ni kuko kare!” ⁵⁹ Phahi ariphosikira hivyo, alonda kumpiga mawe Jesu. Ela achidziwitsa na achituluka mura Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

9

Jesu anaphoza mutu yevyalwa chipofu

¹ Siku mwenga, Jesu ariphokala anatsupa, wamuona mutu yekala chipofu hangu kuvyalwakpwe. ² Anafundzie achimuza, “Mwalimu, ni dambi za yuphi zomuhenda yuno avyalwe chipofu? Ni dambize mwenye, hebu ni za avyazie?” ³ Jesu achiamba, “Upofuwe tauhusiana na dambize, wala za avyazie. Ela ni chipofu ili uwezo wa Mlungu uonekane unahenda kazi mwa hiye mkpwongo. ⁴ Kpwa vira kuchere namutsi, ni lazima huendeni kazi za iye ariyenihuma. Kpwa mana usiku uredza ambapho taphana mutu yeyesi ndiyeweza kuhenda kazi. ⁵ Vivi nrivyo mumu duniani, mimi ndimi mwanga wa atu.”

⁶ Bada ya kugomba higo, watsitsa mahe mtsangani na achikoroga tope achimpaka yuya chipofu matsoni. ⁷ Na achimuamba, “Phiya ukasinge uso chidimbwi cha Siloamu.” (Manage ni “Yehumwa.”) Phahi yuya mutu wakpwendasinga uso na ariphokala anauya achikala anaona.

⁸ Majiranige na atu anjina ariomuona wakati kala ni mutu wa kuvoya-voya auzana, “Yuno siye yuya mutu ambaye kala achisagala akavoya-voya?” ⁹ Anjina achiamba, “Ee, niiye.” Ela anjina nao achiamba, “Wahendaigana naye.” Ela ye mwenye achiamba, “Ni mimi.” ¹⁰ Nao achimuza, “Vyakaladze hata vino sambi unaona?” ¹¹ Achiaambira, “Yuya mutu aihwaye Jesu akatengeza tope, akanipaka matsoni, na akaniamba nkasinge uso mtsara wa Siloamu. Phahi nchasinga uso, na vino naona.” ¹² Nao achimuza, “Ye mutu yu kuphi?” Naye achiamba, “Simmanya ariko.” ¹³ Badaye yuya mutu yekala chipofu achimphirika kpwa Mafarisayo.

¹⁴ Hira siku ambayo Jesu watengeza tope na kumphoza yuya chipofu kala ni Siku ya Kuoya. ¹⁵ Phahi Mafarisayo nao piya amuuza vira arivyophozwa. Naye achiaambira, “Iye mutu achiyeniphoza, akanipaka tope matsoni, alafu nchisinga uso, na vino naona.” ¹⁶ Mafarisayo adziganya makundi mairi. Kundi mwenga richiamba, “Mutu hiyu kayala kpwa Mlungu, kpwa sababu kalunga Shariya ya Siku ya Kuoya.” Ela anjina nao achuza, “Ichikala mutu hiyu ni mutu wa dambi, anawezadze kuhenda vilinje dza hivi?” ¹⁷ Phahi amuuza tsona yuya mutu yekala chipofu, “Uwe mwenye ndiwe uriyephozwa matso. Vino unaambadze kuhusu mutu hiye?” Yuya mutu achiamba, “Mutu hiye ni nabii.”

¹⁸ Hara vilongozi a Chiyahudi taayamini kukala yuya mutu wakala chipofu na vino anaona. Kpwa hivyo achiiha avyazie, ¹⁹ achiauza, “Yuno ni mwana wenu? Na ni kweli kala mwamvyala chipofu? Hebu huambireni, vyakaladze hata vino sambi anaona?” ²⁰ Avyazie achiamba, “Hunamanya kukala hiyu ni mwana wehu, naye wavyalwa

chipofu. ²¹ Ela tahumanya rohendeka hata akale hivi sambu anaona, wala tahumanya ariyemuphoza upofuwe. Muuzeni ye mwenye mana ni mwana nyama mzima, na anaweza kugomba mwenye.” ²² Avyazie aamba hivyo kpwa kuogopha vilongozi a Chiyahudi. Mana hinyo vilongozi kala akatsapiza kukala, mutu yeyesi ndiyekubali na kuamba Jesu ndiye Yetsambulwa Kuokola Atu,* andahendwa nyunga wala kandainjira sinagogini. ²³ Hino ndiyo sababu yoahenda avyazie aambe, “Ni mwana nyama mzima, muuzeni mwenye.”

²⁴ Phahi hara vilongozi amuiha tsona yuya mutu yekala chipofu, achimuamba, “Hebu gomba kpweli mbere za Mlungu. Swino hunamanya mutu hiyu ni mutu wa dambi.” ²⁵ Yuya mutu achiamba, “Ichikala ni mchina-dambi ama siye mchina-dambi, mino simanya. Ela nina hakika ya chitu chimwenga: kala ni chipofu vino naona.” ²⁶ Alafu achimuuza tsona, “Wakuhendazde hata vino sambu unaona?” ²⁷ Yuya mutu achiamba, “Mimi nkakuambirani kare arivyonihera, namwi tamnisikira. Kpwa utu wani munaniuzia tsona? Hebu piya namwi mnalonda mkale afuasie?”

²⁸ Ndipho amtsuphira maneno ga kumuifya, achimuamba, “We mwenye ndiwe mfuasi wa hiye mutu, ela swiswi hu afuasi a Musa. ²⁹ Hunamanya kukala Mlungu wagomba na Musa, ela ichikala ni hiye mutuo, swino tahumanya alako.” ³⁰ Phahi yuya mutu waamba, “Mbona munaniangalaza ayangu! Munaamba tamumanya alako, ela wanivugula matso! ³¹ Humanyavyo Mlungu kaphundza achina-dambi, ela anaphundza mutu yeyesi amuabuduye na kuhenda gara alondago. ³² Hangu dunia iumbwe, tahudzangbwesikira mutu fulani wavugula matso mutu yevyalwa chipofu. ³³ Kalapho mutu hiyu kayala kpwa Mlungu, kangeweza kuhenda chitu dza hichi.” ³⁴ Nao achimuamba, “Hangu kuvyalwako uwe u mutu wa dambi kabisa. Sambu unahufundzani?” Chisha achimzola mura Sinagogini.

³⁵ Jesu wasikira kukala yuya mutu yekala chipofu wazolwa Sinagogini. Phahi wamuenda na ariphomuona wamuza, “Dze, unamkuluphira Mutu Yela Mlunguni?” ³⁶ Yuya mutu achiuzia, “Ni yuphi Bwana ili nimkuluphire?” ³⁷ Jesu achimuamba, “Wamuona kare, na iye ugombaye naye ndiye.” ³⁸ Phahi hiye mutu waamba, “Bwana nakukuluphira.” Naye achingbwerera maguluni. ³⁹ Chisha Jesu achiamba, “Nákpwedza himu duniani ili vipofu aone, nao adzihenda anaona, akale vipofu. Nami, nindaahukumu hinyo adzihenda anaona.”

⁴⁰ Mafarisayo anjina ariokala phephi na Jesu amsikira anagomba hivyo, achimuuza, “Yani hata swiswi naswi hu vipofu?” ⁴¹ Achiaambira, “Kalapho munakubali mu vipofu, tamngékala na kuamulwa. Ela bada munaamba munaona, na mbavi sivyo, phahi mundasala na kuamulwa kpweni.”

10

Ndarira ya mrisa na mifugoye

¹ Jesu waamba, “Nakuambirani kpweli kukala, mutu asiyeinjira chaa cha mang’ondzi kutsupira mryangoni, ni muivi tsona ni mnyang’anyi. ² Ela mrisa mwenye-mwenye wa mang’ondzi nkuinjira chaani kutsupira mryangoni. ³ Mrindzi nkuvugurira mryango yuya mrisa, naye akainjira chaani. Nago mang’ondzi ganamanya kauliye. Iye mrisa nkugaiha mang’ondzige na madzina na kugatuluza kondze. ⁴ Naye achituluza mang’ondzige gosi kuphiya marisani, nkutsupa mbere, nago nkumlunga-lunga, mana ganamanya kauliye. ⁵ Higo mang’ondzi tagaweza kulunga-lunga mjeni. Kpwa vira tagamanya sauti ya mutu wanjina, gandamchimbira.” ⁶ Jesu waambira atu ndarira hino ela atu taayaelewa manage.

⁷ Phahi Jesu wagomba tsona achiamba, “Nakuambirani kpweli, mimi ndimi mryango wa mang’ondzi. ⁸ Osi ariokpwedza kabila ya mimi kala ni aivi na anyang’anyi, ela mang’ondzi tagayaaphundza. ⁹ Mimi ni mryango. Mutu yeyesi ndiyeinjira kutsupira kpwangu, andaokolwa. Naye andainjira na kutuluka na kuphaha marisa. ¹⁰ Muivi nkpwedzaiya, kuolaga na kubananga. Ela mino nákpwedza ili atu aphahe uzima, tsona akale na uzima kpweli-kpweli.

¹¹ “Mimi ndimi mrisa mnono. Na hiye mrisa mnono a tayari kufwa kpwa sababu ya mang’ondzige. ¹² Ela mrisa wa kuandikpwa kakala dza mwenye mchina-mang’ondzi. Mana mang’ondzi sigo gakpwe, phahi achiona mabawa garedza, andaricha mang’ondzi phapho, achimbire. Nago mabawa nkugagbwira na ganjina gakatsamukana. ¹³ Mrisa wa kuandikpwa nkuchimbira, kpwa vira mang’ondzi sigo gakpwe wala kanago utsungu. ¹⁴⁻¹⁵ Mimi ndimi mrisa mnono, nami nindafwa kpwa mang’ondzi gangu. Mana

* 9:22 9:22 Yani Masihi. 10:14-15 10:14-15 Mathayo 11:27; Luka 10:22

nagamanya nago gananimanya, dza viratu Baba animanyavyo nami nammanya. ¹⁶ Kuna mang'ondzi gangu ganjina ambago sigo ga chaa hichi, na ni lazima nigarehe piya. Gandasikira sauti yangu, na hipho ndipho kundakala na kundi mwenga na mrisa mmwenga.

¹⁷ "Baba ananimendza kpwa sababu ni tayari kufwa ili nifufuke tsona. ¹⁸ Takuna mutu awezaye kuniolaga bila mimi mwenye kumendza. Ela nindafwa mwenye kumendza kpwangu. Nina uwezo wa kudziricha niolagbwe na uwezo wa kufufuka. Mana Baba ndiye ariyenilagiza nihende hivi."

¹⁹ Kpwa sababu ya maneno higa, Ayahudi auya tsona kusaelewana. ²⁰ Anji agomba achiamba, "Mutu hiyu ana pepho, chisha ana koma. Mnamphundza wani?" ²¹ Ela anjina achiamba, "Mutu ariye na pepho kaweza kugomba mambo dza higa. Kpwani pepho anaweza kumuhenda chipofu akaona?"

Jesu anakahalwa ni Ayahudi

²² Kala ni majira ga mnyevu, na piya kala ni wakati wa Sikukuu ya kutambukira kuusa najisi Nyumba ya Kuvoya Mlungu ko Jerusalem. ²³ Wakati hinyo, Jesu kala a ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu ananyendeka-nyendeka seemu iihwayo baraza ya Selemani. ²⁴ Phahi vilongozi a Chiyahudi amzunguluka na achimuuza, "Mbona kuhuambira kpweli hadi rini? Ichikala ndiwe Masihi," hebu huambire ching'anga." ²⁵ Jesu achiamba, "Nakuambirani kare ela tamuamini. Higa mambo nihendago kpwa uwezo wa Baba, ganaonyesa mino ni ani. ²⁶ Ela tamuamini kpwa vira simwi mang'ondzi gangu. ²⁷ Mang'ondzi gangu nagamanya. Nago ganasikira sauti yangu, na nkunilungalunga. ²⁸ Nkuapha uzima wa kare na kare afuasi angu, nao taandafwa bii. Takuna mutu yeyesi ndiyenifuta, ²⁹ mana Baba, ariyenipha atu hinyo, ni mkpwulu kuriko osi, wala takuna awezaye kumfuta Baba. ³⁰ Mimi na iye hu chitu chimwenga."

³¹ Ayahudi ariphosikira Jesu akagomba hivyo, atsola mawe tsona ili amuolage. ³² Ela achiaambira, "Nakuhenderani mambo manji manono kpwa uwezo wa Baba. Gosi higo nrigokuhenderani, nrphi ambaro rinakuhendani hata mtake kuniolaga?" ³³ Achimuamba, "Tahutaki kukupiga mawe kpwa sababu ya higo mambo manono, ela ni kpwa sababu ya kukufuru. Uwe u mwanadamu dza anjina, mbona unadzihenda u Mlungu!" ³⁴ Achiamba, "Avi Maandiko genu gaandikpwa kukala, Mlungu anaamba, 'Mwimwi mu milungu!' ³⁵ Maandiko ganaamba kukala, atu ariophokera ujumbe wa Mlungu aihwa 'milungu' ni Mlungu mwenye. Naswi hunamanya kukala Maandiko ganagomba kpweli siku zosi. ³⁶ Sambu mino nchiamba ni mutu yetsambulwa ni Mlungu akale Mwanawe, kpwadze munaamba nakufuru? Mana Baba mwenye ndiye ariyenitenga kpwa kaziye na achinihuma himu duniani. ³⁷ Ichikala sihenda kazi za Baba, phahi msiniamini. ³⁸ Ela ichikala nazihenda, hata muchikala tammendze kuniamini, ela aminini zo kazi zangu. Muchihenda hivyo, ndipho mundamanya na kuelewa kala Baba a phamwenga nami, nami ni phamwenga na Baba." ³⁹ Phahi vilongozi a Chiyahudi alonda tsona kumgbwira Jesu, ela waahepa achiuka.

⁴⁰ Hipho Jesu wauka tsona achendavuka muho Joridani na achendakala phatu ambapho mwandzo Johana kala achibatiza atu. ⁴¹ Wakati kala a hiko, atu anji amlunga. Nao ng'andzi zao kala anaamba, "Johana kayahenda vilinje, ela chila chitu arichohuambira kuhusu mutu hiyu ni kpweli." ⁴² Phahi atu anji a seemu hizo amkuluphira Jesu.

11

Chifo cha Lazaro

¹⁻² Kpwakala na mutu mmwenga yeihwa Lazaro ambaye kala ni mkpwongo. Mutu hiyu kala ni ndugu wa chilume wa Maryamu na Maritha, na osi kala achisagala Bethania. (Maryamu yuyu ndiye yekpwedzammwagira Bwana Jesu mafuha ga kunukato maguluni, na kugaphangusa na nyereze.) ³ Phahi hara nduguze Lazaro, alavya muhumwa kpwa Jesu akaambirwe, "Bwana, msenao ummendzaye ni mkpwongo." ⁴ Ela Jesu ariphosikira hivyo, waamba, "Ukongo hinyo sio wa kumurya. Ela wakpwedza ili kuonyesa vira Mlungu na Mwanawe arivyo na nguvu."

⁵ Jesu wamendza Maritha, Maryamu na ndugu yao Lazaro. ⁶ Phahi ariphosikira kukala Lazaro ni mkpwongo, kayauka mara mwenga. Bada ya kusala siku mbiri phapho, ⁷ achiaambira anafundzie, "Huphiyeni tsona Judea." ⁸ Anafundzie achimuamba, "Mwalimu, undauyadze Judea? Avi dzuzi-dzuzi vilongozi a Chiyahudi kala analonda

* **10:24** 10:24 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **10:33** 10:33 Alawi 24:16 **10:34** 10:34 Zaburi 82:6 **10:40** 10:40 Johana 1:28 **11:1-2** 11:1-2 Luka 10:38,39 **11:1-2** 11:1-2 Johana 12:3

kukupiga mawe!"⁹ Jesu achiaambira, "Mutsi una masaa kumi na mairi ga mwanga. Mutu achinyendeka wakati hinyo kandakpwala, mana anaona na mwanga wa himu duniani.¹⁰ Ela mutu yeyesi achinyendeka usiku andakpwala, mana kaona kpwa vira takuna mwanga."

¹¹ Bada ya kugomba higa, chisha wazidi kuambira hara anafundzie, "Msena wehu Lazaro arere, ela nindaphiya nkamlamuse."¹² Anafundzie achimuamba, "Bwana, ichikala arere, phahi, achilamuka andaphola."¹³ Aona kala arere kpweli. Ela Jesu kala anagomba kuhusu chifo cha Lazaro.¹⁴ Ndipho Jesu ariphogomba ching'ang'a, achiamba, "Lazaro akafwa."¹⁵ Ela achiphofwa mino che sipho. Ela naonato kpwa sababu yenu, mana mambo higa gakahendeka ili mnikuluphire. Sambu nahuphiyeni."¹⁶ Tomasi, ambaye piya kala achiihwa "Patsa," waambira anafundzi ayae, "Nahuphiyeni na Mwalimu, ili ichikala ni kufwa, hukafweni hosi."

Jesu anamfufula Lazaro

¹⁷ Phahi Jesu ariphotsoloka hiko Bethania, Lazaro kala akazikpwa siku ne zotsupa.¹⁸ Mudzi wa Bethania kala u kama kilomita tahu hivi kula Jerusalemu,¹⁹ na atu anji kala akedza kpwa Maritha na Maryamu kuapha pore kpwa chifo cha ndugu yao.²⁰ Maritha ariphosikira kala Jesu aredza, wakpwendamchinjira, ela Maryamu wasala pho kaya.

²¹ Phahi Maritha ariphokutana naye, wamuamba, "Bwana, kalapho kala u phapha, mwenehu kangefwa."²² Na hata vivi namanya kukala ndichovoya kpwa Mlungu, andakupha."²³ Naye achimuamba, "Mwenenu andafufuka."²⁴ Ndipho Maritha achiamba, "Namanya mwenehu naye andafufuka siku ya mwisho, atu osi ndiphofufulwa."²⁵ Jesu achiamba, "Mimi ndimi nifululaye atu na kuapha uzima. Mutu yeyesi ndiyenikuluphira, hata dzagwe andafwa, andaishi tsona."²⁶ Mutu yeyesi ariye na uzima kpwa kunikuluphira, kandafwa bii. Sambu Maritha nakuuza, unagaamini gano?"²⁷ Maritha achiamba, "Ehe Bwana! Naamini kukala ndiwe Masihi,* Mwana wa Mlungu, ndiye kpwedza himu duniani."

²⁸ Phahi Maritha ariphomala kugomba higo, wauya achendamuiha nduguye Maryamu kanda, achimuamba, "Mwalimu akedza, anakuuha."²⁹ Maryamu kusikira hivyo, wang'oka phapho hipho na achiphiya.³⁰ Wakati hinyo Jesu kala kadzangbweinjira chidzidzi hicho, kala achere pho achiphokutana na Maritha.³¹ Mura nyumbani kala muna atu ambao akedzamupha pore Maryamu. Ariphomuona anatuluka kondze mairo, amlunga-lunga, mana aona anaphiya mbirani akarari.

³² Maryamu waphiya hadi phokala aripho Jesu. Ariphomuona, wamgbwerera maguluni na achimuamba, "Bwana, kalapho kala u phapha, mwenehu kangefwa."³³ Phahi Jesu ariphoona Maryamu anarira na hara ariokala naye piya anarira, wasikira utsungu rohani na kusunoneka sana.³⁴ Chisha achiuza, "Mwamzikaphi?" Nao achiamba, "Bwana, ndzo ulole."³⁵ Jesu achirira.³⁶ Phahi atu aamba, "Lolani vyo ambavyo kala anamwendza Lazaro!"³⁷ Ela anjina achiamba, "Ichikala wamvugula matso chipofu, washindwa ni utu wani kuzuwiya Lazaro asifwe?"

³⁸ Phahi Jesu ariphofika hiko mbirani, wazidi kusunoneka sana. Iyo mbira yenye kala ni pango ambaro kala rikazibwa na dziwe pho mryangoni.³⁹ Jesu achiamba, "Riuseni ro dziwe." Maritha, ndugungbwa wa ye mufwa, achimuamba, "Bwana, hangu azikpwe rero ni siku ya ne, ro dziwe richiuswa ela phandakalika phano?"⁴⁰ Ndipho achiamba, "Maritha, sikakuambira uchiamini undaona uwezo mkpwulu wa Mlungu?"⁴¹ Phahi hara atu ariusa rira dziwe. Chisha Jesu achilola dzulu mlunguni na achiamba, "Baba, nakushukuru mana ukasikira kare mavoyo gangu."⁴² Namanya kukala chila wakati unanisikira. Ela nkgomba hivyo ili hinya atu aimireo hipha aamini kukala uwe ndiwe uriyenihuma."⁴³ Ariphomala kugomba higa, wakota kululu achimuiha Lazaro. "Lazaro, tuluka!"⁴⁴ Phahi Lazaro watuluka kondze na shandaye vivyo. Kala akafungbwa-fungbwa kula chitswani hadi maguluni. Jesu waambira hara atu, "Mvuguleni na mumriche aphiyeye vyakpwe."

Vilongozi a Chiyahudi

anahenda njama ya kumuolaga Jesu

(Mathayo 26:1-5; Mariko 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Phahi atu okala akamlunga-lunga Maryamu hadi mbirani, na kuona gara achigohenda Jesu, anji amkuluphira.⁴⁶ Ela anjina aphiya kpwa Mafarisayo achendasema gara Jesu achigohenda.⁴⁷ Alafu Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka ahenda mkpwutano wa Baraza ra vilongozi a Chiyahudi, achiambirana, "Hunagaya bure! Mana mutu hiyu anazidi kuhenda vilinje vinji."⁴⁸ Huchimiricha vivi hivi, chila mmwanga

* 11:27 11:27 Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

andamkuluphira. Alafu vilongozi a Chirumi andakpwedza abanange tsi yehu na kubomola Nyumba yehu ya Kuvoya Mlungu.”

⁴⁹ Ela Kayafa ambaye kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka hinyo, waamba, “Mwimwi tammanya chochos! ⁵⁰ Tammanya kukala baha mutu mmwenga afwe kpwa sababu ya atu osi, kuriko tsi ndzima kuangamizwa?” ⁵¹ Higa arigogomba Kayafa, kayagomba kula mwakpwe achilini. Ela kpwa vira kala ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka hinyo, watabiri bila ya kumanya, kukala Jesu andafwa kpwa Ayahudi osi. ⁵² Tsona kandafwa kpwa Ayahudi bahi, ela piya ana a Mlungu osi ariotsamulwa tsi zanjina, ili aakusanye akale chitu chimwenga.

⁵³ Kpwa hivyo kula siku iyo na kpwenderera vilongozi a Chiyahudi ahenda njama za kumuolaga Jesu. ⁵⁴ Phahi kayaweza kunyendeka ching’ang’a kahi-kahi ya Ayahudi. Ela wauka achiphiya tsi yokala kanda-kanda ya weru, mudzi urioihwa Efuraimu, achisagala hiko na anafundzie.

⁵⁵ Wakati Sikukuu ya Pasaka kala i phephi, atu anji ala kpwao midzini achiphiya Jerusalemu. Kulengana na mila yao, aphiya mapema ili akadzitakase kabila ya siku hiyo. ⁵⁶ Phahi ariphokala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, amuendza-endza Jesu. Chisha achiuzana, “Mnaonadze ayangu? Akale kpweli Jesu andakpwedza Sikukuuni?” ⁵⁷ Akulu a alavyadzi-sadaka na Mafarisayo kala akalagiza atu kukala yeyesi amanyaye Jesu aripho, ni lazima akaseme ili agbwirwe.

12

Jesu anapakpwa manukato hiko Bethania

(Mathayo 26:6-13; Mariko 14:3-9)

¹ Siku sita kabila ya Sikukuu ya Pasaka, Jesu waphiya Bethania, kokala achiishi Lazaro. Lazaro hiyu ndiye ariyefulwa ni Jesu. ² Jesu wajitirwa chakurya cha dziloni ambacho chaandazwa ni Maritha. Mmwenga wa hara okala asegere kumrisa Jesu kala ni Lazaro. ³ Phahi Maryamu wahala tupa ya nusu lita ya manukato ga samani kulu, gotengezwa kula kpwa muhi uihwao narido. Wampaka Jesu manukato maguluni na achimphangusa na nyereze. Nyumba yosi yagota kunuka manukato higo.

⁴ Ela mwanafundzi mmwenga yeihwa Juda Isikarioti, ambaye kala ndiye ndemsalata Jesu, waamba, ⁵ “Kpwadze gano manukato tagakaguzwa na pesaze zikaganyirwa agayi? Mana samaniye ni mshahara wa mwaka mzima wa mchibaruwa!” ⁶ Juda kayagomba hivyo kpwa kuaonera mbazi agayi, ela ye mwenye kala ni muivi. Kala ndiye muiki wa pesa za rira kundi rosi. Naye kala achitsola chidide-chidide chitiywacho himo mkobani. ⁷ Jesu achiamba, “Mriche ahende alondavyo. Mana wagaika ili a tayarishe mwiri wangu kpwa siku ya mazishi gangu. ⁸ Siku zosi, agayi mundakala nao, ela mino sindakala namwi siku zosi.”

Chugo cha kumuolaga Lazaro

⁹ Kundi kulu ra Ayahudi ririphosikira kukala Jesu a hiko mudzi wa Bethania, aphiya kuko. Nao taayaphiya kumuona Jesu bahi, ela haswa kumuona Lazaro yekala akafufulwa ni Jesu. ¹⁰ Phahi akulu a alavyadzi-sadaka ahenda njama ya kumuolaga Lazaro piya. ¹¹ Mana kpwa sababu ya kufufulwa Lazaro, Ayahudi anji aricha kulunga vilongozi ao, na achimkuluphira Jesu.

Jesu anainjira Jerusalemu

(Mathayo 21:1-11; Mariko 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Siku ya phiriye, hiro kundi kulu rokala rikedza kusherekeya Sikukuu ya Pasaka, rasikira kukala Jesu a njirani aredza Jerusalemu. ¹³ Phahi ahala makandza ga mitende na achiphiya kondze ya mudzi kpwendamchinjira, kuno anagomba kululu anaamba: “Mlungu naatogolwe!”

“Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”

“Mlungu naamjaliye hiye Mfalume wa Iziraeli!”

¹⁴ Jesu kala akaphaha mwana punda na achisagala dzuluye, viratu Maandiko gagombavyo:

¹⁵ “Msiogophe, mwi atu a Jerusalemu!

Lolani, mfalume wenu aredza,

naye akasagala dzulu ya mwana punda.”

¹⁶ Mwanzo anafundzie taayaelewa mambo higa, ela Jesu ariphohalwa kuphiya mlunguni, atambukira kukala mambo higa gaandikpwa kumuhusu na vira arivyohenderwa.

¹⁷ Hara atu ariokala a phamwenga na Jesu wakati anamuiha Lazaro kula mbirani na kumfulula, azidi kusemurira ayawao gara garigohendeka. ¹⁸ Phahi, sababu ya atu anji kpendamchinjira Jesu, kala akasikira akahenda chiline cha kufufula Lazaro. ¹⁹ Ndipho Mafarisayo achiambirana, "Lolani, hunagaya bure! Dunia ndzima inamlunga-lunga iye!"

Jesu anagomba kuhusu chifoche

²⁰ Atu ambao kala achiphiya Jerusalemu kpwendaabudu wakati wa Sikukuu, anjina kala ni Ayunani. ²¹ Phahi atu hinya amlunga Filipu yela Bethisaida hiko Galilaya, achen-damuamba, "Bwana, hunalonda kumuona Jesu hugombe naye." ²² Filipu wakpwendamuambira Anderea, chisha badaye osi ari achen-damuambira Jesu. ²³ Achiaambira, "Wakati wangu mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuphaha nguma ukafika. ²⁴ Nakuambirani kpweli, mbeyu isiyozikpwa mtsangani, inasala iyo mbeyu bahi. Ela ichizikpwa inamera, na ivyale sana. ²⁵ Yeyesi aonaye maishage ni muhimu zaidi hipha duniani, andaangamiza uzima wa kare na kare. Na ambaye anaona maishage ga hipha duniani si muhimu zaidi, andagarinda na kuphaha uzima wa kare na kare. ²⁶ Mutu ndiyemendza kunihumikira ni lazima anilunge, ili muhumwa wangu akale nami phara ndiphokala. Mana chila anayenihumikira andatukuzwa ni Baba.

²⁷ "Hipha sambu roho yangu inasikira utsungu, tsona simanya niambedze. Niambe, 'Baba, niokola na higo garigo mbere yangu?' Hata, siweza kuhenda hivyo mana nakpweza duniani kpwa sababu ya gago. ²⁸ Baba onyesa uwezoo urivyo mkpwulu."

Phahi kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, "Mimi naonyesha uwezo wangu na nindahenda hivyo tsona." ²⁹ Umati wosi uriokala uimire hipho wasikira sauti hiyo. Anjina achiamba ni chiguruguru, na anjina nao achiamba ni malaika wa Mlungu akagomba na Jesu.

³⁰ Ela Jesu achiamba, "Sauti iyo ikatuluka kpwa fwaida yenu, wala siyo kpwa sababu yangu. ³¹ Wakati wa dunia kuamulwa ukafika, na mkpwulu wa dunia hino* andependulwa. ³² Nami ndiphounulwa dzulu, nindavweha chila mmwenga kpwangu." ³³ Wagomba hivi kumanyisa atu ni chifo cha vipi ndichomphaha.

³⁴ Hura umati wa atu uchimuamba, "Maandiko ganaamba Masihi† andaishi hata kare na kare. Na vino we unaamba Mutu Yela Mlunguni ni lazima aolagbwe msalabani. Dze, yuno Mutu Yela Mlunguni ni yuphi?" ³⁵ Jesu achiaambira, "Kuchere na mwanga kpwa muda. Kpwa hivyo nyendekani mwangani sedze mkagbwirwa ni jiza njirani. Mana mutu yeyesi anyendekaye jizani, kaweza kuona aphiyako. ³⁶ Na wakati muna hiyu ariye mwanga, mkuluphireni ili namwi mkale ana a ye mwanga." Jesu ariphomala kugomba higo, wauka na achen-dadzifwita.

Ayahudi anji anarema

kumkuluphira Jesu

³⁷ Hata dzagbwe Jesu wahenda viline vinji mbere za Ayahudi, ela taayamkuluphira.

³⁸ Mambo higa gahendeka ili maneno ga nabii Isaya gatimiye, goamba:

"Bwana, ni ani ariyeamini ujumbe wehu huriogomba?

Ni ani yeonyeswa

nguvu za Mwenyezi Mlungu?"

³⁹ Phahi hara atu taawezere kuamini, dza viratu nabii Isaya arivyogomba phatu phanjina ariphoamba:

⁴⁰ "Mlungu waahenda vipofu,

nayo mioyo yao achiuhenda mifu.

Ndiyo mana matso gao tagaona,

wala mioyo yao taiweza kuamini.

Kpwa hivyo taaweza kumgalukira Mlungu, akaaphoza."

⁴¹ Isaya wagomba higa kpwa sababu waona ukulu wa Jesu, ndipho achigomba kumuhusu.

⁴² Hata hivyo vilongozi anji a Chiyahudi amkuluphira. Ela kpwa kuogopha Mafarisayo, taayashuhudiya ching'ang'a, asedze akakahazwa kuinjira sinagogini. ⁴³ Aho kala anamendza kuphaha sifwa kula kpwa anadamu kuriko kuphaha sifwa kula kpwa Mlungu.

12:25 12:25 Mathayo 10:39; 16:25; Mariko 8:35; Luka 9:24; 17:33 * **12:31** 12:31 Yani, shetani. **12:34** 12:34 Zaburi 110:4; Isaya 9:7; Ezekieli 37:25; Danieli 7:14 † **12:34** 12:34 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **12:38** 12:38 Isaya 53:1 **12:40** 12:40 Isaya 6:10

Maneno ga Jesu gandaamula atu

⁴⁴ Jesu wakota kululu achiamba, “Mutu yeyesi anikuluphiraye, kanikuluphira mimi bahi, ela piya anamkuluphira iye ariyenihuma. ⁴⁵ Na yeyesi anionaye mimi, anamuona iye ariyenihuma. ⁴⁶ Nákpwedza duniani dza mwanga, ili chila mmwenga ndiyenikuluphira asisale jizani tsona. ⁴⁷ Mutu achisikira maneno gangu na asigagbwire, sindamuamula mimi. Mana sedzere duniani kpwedzaamula atu, ela nákwedza kuaokola. ⁴⁸ Mutu yeyesi ndiyenikahala na kuricha kulunga mafundzo gangu, andaamulwa. Mafundzo nigombago ndigo ndigoonyesa kukala atu ana makosa siku ya mwisho. ⁴⁹ Mana siyagomba gangu, ela Baba ariyenihuma ndiye yenilagiza ga kugomba, na ga kufundza. ⁵⁰ Na namanya kukala malagizoge ganaapha atu uzima wa kare na kare. Phahi rorosi nigombaro ni riratu rolagizwa ni Baba nigombe.”

13

Jesu anasinga magulu anafundzie

¹ Iyo Sikukuu ya Pasaka kala ikafika phephi, na Jesu kala anamanya kukala wakatiwe wa kuuka himu duniani na kuuya kpwa Ise ukafika. Wamendza atue osi okala anamkuluphira himu duniani, na achiaonyesa mendzwaye hadi mwisho.

² Kuriphofika dziloni, Jesu na anafundzie kala asegere anarya. Shetani kala akamupha Juda, mwana wa Simoni Isikarioti, maazo ga kumsalata Jesu. ³ Jesu kala anamanya kukala wala kpwa Mlungu na andauya kpwa Mlungu. Na piya wamanya kukala Ise wamupha chila chitu chikale tsini ya uwezowe. ⁴ Phahi waunuka hipho chakuryani, achivula nguwoye ya dzulu, na achidzifunga nguwo chibiruni. ⁵ Alafu achitiya madzi karaini, na achiaandza kusinga magulu anafundzie na achiafuta na hira nguwo.

⁶ Aripomfikira Simoni Petero, Petero wamuamba, “Bwana, kpwa utu wani uwe unisinge mimi magulu?” ⁷ Jesu achimuamba, “Hipha sambi kumanya nihendaro, ela badaye undamanya.” ⁸ Petero achimuamba, “Kundanisinga magulu hata chidide.” Ela achiambwa, “Nisiphokusinga magulu, phahi kundakala wangu tsona.” ⁹ Ndipho Simoni Petero achiamba, “Bwana, unisinge magulu bahi, ela nisinga mikonu na chitswa piya!” ¹⁰ Achiambwa, “Mutu yeyesi achiyeoga kare ni mswafi. Kana lazima ya kuoga tsona, labuda asisinge magulu bahi. Phahi hata dzagbwe mkaera, ela simwi mosi.” ¹¹ Jesu kala anamanya kare ndiyemsalata, ndiyo mana waamba, “Mkaera, ela simwi mosi.”

¹² Jesu aripomala kusinga magulu anafundzie, wawwala kandzuye, achiuya kusagala. Chisha achiauzi, “Mnamanya kpwa utu wani nkahenda hivyo? ¹³ Mwimwi munaniiha Mwalimu na Bwana, namwi tamkosere, mu sawa kabisa. ¹⁴ Sambu ichikala mimi, Bwana na Mwalimu wenu, nkakusingani magulu, namwi piya ni lazima muhenderane dza vivi. ¹⁵ Nkakuphani mfwano, ili namwi muhendere kama nchivyokuhenderani. ¹⁶ Nakuambirani kpweli, mtumishi siye mkpwulu kuriko tajiriwe, wala muhumwa kaweza kukala mkpwulu kuriko ariyemuhuma. ¹⁷ Na kpwa vira mnamanya mambo higa, phahi mchigalunga mundaajaliwa.

¹⁸ “Hivi nchivyogomba, sikagomba kuhusu mwimwi mosi. Mana chila mmwenga nriyemtsambula namanya arivyo. Ela ni lazima Maandiko gatimiye, gaambago, ‘Mutu yeya mkpwahe phamwenga nami, ndiye yenigalukira.’ ¹⁹ Nakuambirani mambo higa hivi sambu, kabila tagadzangbwehendeka, ili gachihendeka mkale mundaamini kukala mimi ndimi hiye Yetsambulwa. ²⁰ Kpweli nakuambirani, mutu ndiyephokera muhumwa wangu yeyesi, ananiphokera mimi. Na aniphokera mimi, anamphokera iye ariyenihuma.”

Jesu anagomba kuhusu ndiyemsalata

(*Mathayo 26:20-25; Mariko 14:17-21; Luka 22:21-23*)

²¹ Jesu aripomala kugomba higa, wasononeka rohani. Achigomba wazi achiamba, “Nakuambirani kpweli, mmwenga wenu andanisalata.” ²² Hara anafundzie alolana, na achitezeka achikala taamanya Jesu anagomba kuhusu yuphi. ²³ Mwanafundziwe mmwenga, yuya ambaye kala anamendzwa sana ni Jesu, kala asegere phephi naye. ²⁴ Phahi Simoni Petero wamtuphira nyusi yuya mwanafundzi ili amuze Jesu anagomba kuhusu ani. ²⁵ Yuya mwanafundzi wamsengerera Jesu zaidi achimuza, “Bwana, ni yuphi?” ²⁶ Jesu achimjibu achiamba, “Iye ndiyemupha chipande cha mkpwahe bada ya kuchitsotsa mtsuzini.” Phahi Jesu wahala chipande cha mkpwahe, achichitsotsa, achimupha Juda, mwana wa Simoni Isikarioti. ²⁷ Juda aripohala hura mkpwahe, Shetani wamujira. Naye Jesu achimuamba, “Hiro ulondaro kurihenda,

rihende mara mwenga.”²⁸ Ela taphana hata mmwenga pho mezani yeelewa gara gomuambira Juda.²⁹ Ela kpwa vira Juda kala ndiye muiki wa mkoba wa pesa, anafundzi anjina aona Jesu akamuhuma akagule vitu vya Sikukuu, ama akahumwa akalavye vitu kpwa agayi.³⁰ Bada ya Juda kuphokera chira chipande cha mkpwahe, watuluka kondze mara mwenga. Nako kala ni usiku.

³¹ Juda ariphotuluka kondze, Jesu waamba, “Sambi ukulu wangu mimi, Mutu Yela Mlunguni, undamanyikana, nami nindang’aza atu matso kukala Mlungu ni mkpwulu.³² Na nching’aza atu matso kala Mlungu ni mkpwulu, Mlungu naye andaonyesa ukulu wangu nirio nao pha sambu. ³³ Anangu, ndakala namwi kpwa muda mchache tu. Badaye mundaniendza, ela kama nrivyoambira vilongozi a Chiyahudi, namwi nakuambirani, ‘Kura niphiyako tamuweza kukufika.’ ³⁴ Nakuphani shariya nyiphya, nakuambirani: Mendzanani dza vyo nrivyokumendzani. ³⁵ Ichikala mundamendzana, chila mmwenga andamanya kukala mu anafundzi angu.”

*Jesu anatabiri
kukala Petero andamtsamalala*

(*Mathayo 26:31–35; Mariko 14:27–31; Luka 22:31–34*)

³⁶ Simoni Petero achimuuzi, “Bwana, unaphiyaphi?” Jesu achiamba, “Niphiyako kuweza kunilunga hivi sambu, ela undanilunga badaye.” ³⁷ Petero achimuamba, “Bwana, kpwa utu wani vino sambu siweza kukulunga? Ni tayari kufwa kpwa sababuyo.” ³⁸ Jesu achimuamba, “Kpweli uwe u tayari kufwa kpwa sababu yangu? Mino nakuambira kpweli, kabila dzogolo taridzangbweika, undakala ukanitsamalala kano tahu.”

14

*Jesu ndiye njira
ya kuphiya kpwa Baba*

¹ Jesu waambira anafundzie, “Msisononeke mwenu mioyoni. Mkuluphireni Mlungu, na munikuluphire mimi piya.* ² Sababu ya kuuka kpwangu ni kpwendakutengezerani phatu, mana nyumbani mwa Baba muna makalo manji. Kala tamuna, ningekuambirani. ³ Na nchimala kukutengezerani makao, nindauya tsona nedze nikuhaleni, ili phatu ndiphokala mimi, namwi piya mkale phapho. ⁴ Namwi mnamanya njira ambayo inalongoza phara phatu niphiyapho.”

⁵ Tomasi achimuuzi Jesu, “Bwana, swino hundaimanyadze yo njira ichikala tahu-manyanya uphiyako?” ⁶ Achiambwa, “Mimi ndimi njira, ndimi kpweli na ndimi uzima. Takuna mutu awezaye kufika kpwa Baba isiphokala atsupire kpwangu. ⁷ Kpwa vira munanimanya, mundamanya hata Baba. Hakika munammanya na mwamuona kare.”†

⁸ Filipu achimuamba, “Bwana, huonyese Sowe, naswi hundatosheka.” ⁹ Achiambwa, “Filipu, nchivyoasagala na mwimwi muda wosi hinyo ela inakaladze kunimanya? Yeyesi ariyeniona mimi wamuona Baba. Mbona unaamba, ‘Huonyese Sowe?’ ¹⁰ Kuamini kukala mino ni phamwenga na Baba, naye Baba a phamwenga nami? Maneno nagokuambirani si gangu, ela ni ga Baba aishiye mwangu, naye ndiye ahendaye kazi kutsupira kpwangu mimi. ¹¹ Nchikuambirani kukala ni phamwenga na Baba naye Baba a phamwenga nami, aminini kukala nakuambirani kpweli. Ichikala sivyo, aminini kpwa sababu ya vilinje nrivyohenda. ¹² Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi anikuluphiraye mimi, naye piya andahenda nihendavyo. Tsona andahenda mambo makulu zaidi ya higa, kpwa sababu naphiya kpwa Baba. ¹³ Na rorosi mndirovoya kpwa uwezo wangu, nindarihenda, ili ukulu wa Baba uonyeswe wazi kutsupira mimi mwanawe. ¹⁴ Mchinivoya chochosi kpwa uwezo wangu, nindakuhenderani.”

*Jesu analaga
kumreha Roho Mtakatifu*

¹⁵ Jesu waenderera kugomba na anafundzie achiamba, “Kpwa kpweli mchinimendza, mundagbwira na kulunga malagizo gangu. ¹⁶ Nami nindamvoya Baba, naye andakuphani Msaidizi kuzing’ wanjina, ambaye andasagala namwi hata kare na kare. ¹⁷ Hiye Msaidizi ni Roho aonyesaye atu kpweli kuhusu Mlungu arivyo. Atu a dunia hino taaweza kumkubali mana taamuona wala taammanya. Ela mwimwi munammanya, mana a phamwenga namwi na andakala mwenu mioyoni.

13:33 13:33 Johana 7:34   **13:34** 13:34 Johana 15:12,17; 1 Johana 3:23; 2 Johana 1:5   * **14:1** 14:1 Ama: Kpwa vira munamkuluphira Mlungu, nikuluphirani mimi piya.   † **14:7** 14:7 Ama: Ichikala munanimanya, phahi hata Baba munammanya. Na kula sambu na kpwenderera munammanya na mwamuona kare.   ‡ **14:16** 14:16 Msaidizi: Maandiko ga Chiyunani neno hiri rina mana ya mshauri.

¹⁸ “Sindakurichani machiyenu dza anachiya, mana nindakuyuirani. ¹⁹ Bada ya muda mchache atu asionikuluphira taandaniona tsona, ela mwimwi ndimwi ndioniona. Na kpwa kukala nindaishi tsona, namwi piya mundakala na uzima. ²⁰ Wakati nchifufulwa mundamany kukala mimi ni phamwenga na Baba. Na mwimwi mu phamwenga na mimi, nami ni phamwenga namwi. ²¹ Agbwiraye malagizo gangu na kugalunga, ndiye animenzaye. Na kpwa sababu ya kunimendza mimi, Baba naye andammendza. Nami piya nindammendza na kudzionyesa kpwakpwe.” ²² Alafu Juda, ambaye siye yuya Juda Isikarioti, wamuuzza Jesu achiamba, “Bwana, kpwa utu wani undadzimanyisa kpwehu bahi, wala si kpwa atu a dunia?” ²³ Achimuamba, “Mutu yeyesi animenzaye andagwira mafundzo gangu. Baba andammendza, naswi hundakpwezasagala naye. ²⁴ Asiyenimendza kagbwira mafundzo gangu. Higo mafundzo msikirago sigo gangu, ela ni ga Baba mana ndiye ariyenihuma.

²⁵ “Nkakuambirani mambo higa vivi hurivyo huchere phamwenga. ²⁶ Ela Mlungu andamuhuma Msaidizi ariye ni Roho Mtakatifu, edze aniwakilishe. Naye Msaidizi andakpweza akufundzeni mambo gosi na akutambukizeni gosi nrigokuambirani. ²⁷ Nakurichirani amani yangu, nayo si dza hira ilaviwayo ni atu asiomkuluphira Mlungu. Msisononeke wala kukala aoga. ²⁸ Mwanisikira nchikuambirani kukala, ‘Nakurichani, ela nindakuyuirani.’ Kalapho mwanimendza kpweli, mngererwa kusikira naphiya kpwa Baba, mana Baba ndiye mkpwulu kuriko mimi. ²⁹ Nkakuambirani mambo higa hivi sambu kabila tagadzangbwehendeka, ili gachihendeka, muamini. ³⁰ Mimi sina muda munji kukala phamwenga namwi na kugomba mambo manji, mana mkpwulu wa dunia hino[§] aredza. Ela kana uwezo kpwangu, ³¹ ela nahenda viratu nrivyolagizwa ni Baba, ili atu osi a dunia hino amanye kukala nammendza Baba. Unukani huphaukeni hipha.”

15

Jesu ndiye mzabibu wa kpweli

¹ Phahi Jesu waenderera kugomba na anafundzie, achiamba, “Mimi ndimi mzabibu wa kpweli, na Baba ndiye mkurima. ² Panda ya mzabibu isiyovyala, Baba nkuikata. Ela panda ivyalayo andaitsatsula ili ivyale zaidi. ³ Mwimwi mu dza panda ziyalazo; mwatsatsulwa kare ni mafundzo ambago nakufundzani. ⁴ Gbwiranani na mimi, nami nindagbwirana namwi. Mana panda taiweza kuvyala macheye, hadi igbwirane na mzabibu wenye. Phahi namwi piya ni vivyo, tamuweza kuvyala matunda hadi mugbwirane nami.

⁵ “Mimi ndimi mzabibu, namwi mu panda. Mchigbwirana na mimi mundavyalato, mana bila mimi tamuweza kuhenda rorosi. ⁶ Mutu asiyegbwirana nami, ni dza panda yokatwa ichiuma. Panda dza hizo nkutsolwa-tsolwa zikapigbwa iyi, chisha zikatiywa moho.

⁷ “Mchigbwirana nami, na maneno gangu gachisala mwenu mioyoni, voyani chochosi mlondacho namwi mundaphaha. ⁸ Anafundzi angu a chikpweli-kpweli nkuvyala matunda manji. Kpwa sababu iyo atu andamany Baba arivyo mkpwulu.

⁹ “Nakumendzani dza vyo Baba animenzavyo. Phahi gbwiranani nami ili nikuonyeseni mendzwa yangu. ¹⁰ Mimi nagbwira malagizo ga Baba, naye anaenderera kunimendza. Vivyo hivyo, namwi mchigbwira malagizo gangu, mundaenderera kuona mendzwa yangu. ¹¹ Nkakuambirani mambo gosi higa ili mkale na raha dza ihi nriyo nayo mimi, tsona muweze kukala na raha sana mwenu mioyoni. ¹² Sambu nakuphani lagizo rangu: Mendzanani dza vyo nrivyokumendzani.

¹³ “Takuna mutu ariye na mendzwa kulu kutsupa ihi ya mutu kudzilavya kufwa kpwa sababu ya asenae. ¹⁴ Phahi mchigbwira malagizo gangu, mundakala asena angu. ¹⁵ Sikuihani atumishi tsona, mana mtumishi kamanya tajiriwe ahendaro. Ela vivi nakuihani asena angu, kpwa sababu gosi ambago nagasikira kula kpwa Baba nakuambirani. ¹⁶ Mwimwi simwi murionitsambula, ela mimi ndiye yekutsambulani na nchikuhumani mkavyale matunda gasigosira na Baba andakuphani chochosi mundichomvoya kpwa dzina rangu. ¹⁷ Phahi nakulagizani kukala ni lazima mmendzane.”

Atu himu duniani andamzira Jesu na anafundzie

¹⁸ Jesu wazidi kugomba na anafundzie, achiamba, “Atu himu duniani achikuzirani, mmanye kukala aandza kunizira mimi kpwandza. ¹⁹ Kalapho mu atu a dunia hino, phahi dunia ingekumendzani avi mu ayawao. Ela atu a dunia hino akuzirani, mana

simwi a dunia hino, tsona náhendakutsambulani mimi kula mumu duniani. ²⁰ Msiyale gara nrigokuambirani, kukala, 'Mtumishi siye mkpwulu kuriko tajiriwe.' Ichikala atu anigayisa, phahi hata mwimwi piya andakugayisani. Kalapho agbwira mafundzo gangu, hata go genu nago angegagbwira. ²¹ Ela gosi higo andakuhenderani kpwa sababu mu afuasi angu, mana taamanya ariyenihuma.

²² "Kala sedzeregomba nao, taangekala na makosa. Ela kpwa vira nákpwedza na nchigomba nao, phahi taaweza kudzikanira. ²³ Mutu yeyesi aniziraye amanye piya anamzira Baba. ²⁴ Kala siyaahendera vilinje ambavyo takuna wanjina yevihenda, phahi taangekala na makosa. Ela sambi, vilinje aviona na bado ahuzira hosi, mimi na Baba. ²⁵ Hivyo arivyohenda atimiza, Maandiko gaambago, 'Anizira bure.'

²⁶ "Mimi nindakuhumirani Msaidizi kula kpwa Mlungu. Iye ndiye Roho ndiyekuonyesani kpweli, na andakuambirani kunihusu. ²⁷ Namwi piya ni lazima muambire atu anjina kunihusu, mana mwakala nami kula mwandzo wa kazi yangu."

16

¹ Hipo Jesu waenderera kugomba na anafundzie, achiamba, "Nakuambirani higa gosi ili sedze mkaricha kuluphiro renu. ² Atu andakutuluzani masinagogini. Tsona kuredza wakati atu andakuolagani na aone avi anahenda kazi ya Mlungu. ³ Nao andakuhenderani mambo higa kpwa sababu taanimanya mimi wala Baba. ⁴ Phahi nkakuambirani chimbere mambo higa, ili wakati gachedza, mtambukire kala nákuambirani. Siyakuambirani kula mwandzo, mana kala nchere phapha namwi."

Kazi za Roho Mtakatifu

⁵ "Ela vino nauya kpwa iye yenihuma, mbona taphana hata mmwenga aniuzae, 'Unaphiyaphi?' ⁶ Naona munasikira utsungu kpwa gara mambo nchigokuambirani, ⁷ ela nakuambirani kpweli, kuuka kpwangu ni fwaida kpwenu. Mana nsiphouka mimi, hiye Msaidizi kandakpwedza. Ela nchiuka nindaphiya nkamhume edze. ⁸ Naye achedza, andaahukumu atu himu duniani kuhusu dambi, haki, na hukumu yao. ⁹ Andahukumiwa kuhusu dambi, mana taamendze kunikuluphira. ¹⁰ Tsona aona kala mimi sina haki, ela aho anayo; ela andahukumiwa, mana naphiya kpwa Baba ambako tamundaniona tsona. ¹¹ Nao andahukumiwa kuhusu hukumu yao, mana mkpwulu wa dunia hino* wahukumiwa kare.

¹² "Nina mambo manji ambago nalonda nikuambireni, ela kpwa sambi ni vigumu mwimwi kugaelewa. ¹³ Ela ye Roho Mtakatifu ndiphokpwedza, andakulongozani kulunga chila chitu cha kpweli. Iye kandagomba gakpwe mwenye, ela andakuambirani higo ndigosikira na ndigokpwezahendeka. ¹⁴ Andaonyesa ukulu wangu, mana andaphokera gangu na akumanyiseni. ¹⁵ Vya Baba vyosi ni vyangu. Ndiyo mana anaamba Roho Mtakatifu andaphokera gangu na akumanyiseni."

Sonono indagaluzwa kukala raha

¹⁶ Jesu waenderera kugomba na anafundzie achiamba, "Bada ya muda mchache tamundaniona, na bada ya muda mchache mundaniona tsona." ¹⁷ Anafundzie anjina achiuzana achiamba, "Ni gaphi gano ahuambirago? Angwe anaamba kala bada ya muda tahundamuona, na bada ya muda tsona hundamuona! Na achiamba anaphiya kpwa Ise, manage nini?" ¹⁸ Phahi hara anafundzie azidi kuuzana achiamba, "Sambi achiamba bada ya muda mchache, manage nini? Ela mbona tahumuelewa?"

¹⁹ Jesu wamanya kukala hara anafundzi analonda kumuuzga mana ga gara achi-gogomba. Ndipho achiaua, "Mnauzana mana ga higo nchigogomba, kukala bada ya muda mchache tamundaniona, na bada ya muda mchache tsona mundaniona? ²⁰ Nakuambirani kpweli, mundarira na kusononeka ela atu a himu duniani andaher-erwa. Mundakala na sonono ela sonono yenu indagaluka raha. ²¹ Hata mchetu achifisa wakati wa kudzivugula nkuhenda utsungu, mana wakatiwe wa kugaya ukafika. Ela achidzivugula salama nkuyala hura utsungu, kpwa raha ya kuphaha mwana. ²² Phahi hata mwimwi hivi sambi munasononeka. Ela nindakuonani tsona na mundakala na raha, wala takuna mutu ndiyekuusirani iyo raha.

²³ "Wakati hinyo uchifika, tamundanivoya chitu. Nakuambirani kpweli Baba andakuphani mudiromvoya kpwa dzina rangu. ²⁴ Hadi sambi tamdzangbwevoya chitu chochosi kpwa uwezo wangu. Phahi voyani namwi mundaheva, ili mkale na raha sana mwenu mioyoni.

²⁵ “Nkakuambirani mambo higa kpwa mafumbo. Ela kuredza wakati ambapho sindakuambirani kpwa mafumbo tsona, ela nindakuambirani ching’ang’a kuhusu Baba. ²⁶ Wakati hinyo uchifika mundavoya Mlungu kpwa uwezo wangu. Ela siamba mimi nindakuvoyerani kpwa Baba, ela mundavoya enye. ²⁷ Mana Baba mwenye anakumendzani, kpwa vira mwimwi munanimendza na munaamini kukala mimi nála kpwa Baba. ²⁸ Mino nákpwedza duniani kula kpwa Baba, nami nairicha niuye kpwa Baba.”

²⁹ Phahi anafundzie amuamba, “Ehe! Sambi ndipho unagomba ching’ang’a, bila mafumbo. ³⁰ Hivi sambi hukamanya kukala uwe unamanya chila chitu, wala takuna haja ya mutu kukuza. Higo ndigo gahendago huamini kala uwe wala kpwa Mlungu.” ³¹ Ndipho Jesu achiauzi, “Dze, vino sambi munaamini? ³² Ela wakati uredza, na vivi ukafika kare, ambapho mundatsamukana. Chila mmwenga andaphiya kpwa kaya, nami nindasala machiyangu. Ela kpwa kpweli si machiyangu, mana Baba a phamwenga nami. ³³ Enehu, nkakuambirani mambo higa, ili mkale na amani mwenu mioyoni kpwa sababu yangu. Himu duniani atu andakugayisani, ela dinani chilume! Mana mino náshinda dunia.”

17

Jesu anadzivoyera

¹ Bada ya Jesu kugomba maneno higa, walola dzulu mlunguni, achianza, “Baba, wakati ukafika! Onyesya atu ching’ang’a ukulu wangu, ili nami mwanao, niaonyese ukuluo. ² Mana wanipha uwezo wa kulongoza atu dunia ndzima, ili niaphe uzima wa kare na kare osi urionipha. ³ Na hinyo uzima wa kare na kare ni kukumanya uwe, Mlungu wa kpweli, Mlungu macheye, na kunimanya mimi, Jesu Masihi, uriyenihuma himu duniani. ⁴ Náonyesa ukuluo hipha duniani kpwa kukamilisha kazi uriyonipha nihende. ⁵ Sambi Baba nakuvoya uniphe nguma mberezo, dza iratu nriyokala nayo huriphokala phamwenga, kabila ya dunia kuumbwa.

Jesu anavoyera anafundzie

⁶ “Baba, hinya atu urionipha kula himu duniani, náamanyisa uwe u ani. Osi kala ni ako, nawe uchinipha mimi. Nao alunga mafundzogo. ⁷ Hipha sambi anamanya kala chila chitu urichonipha chala kpwako. ⁸ Kpwa mana náapha ujumbe urionipha, nao achiuphokera. Amanya kpwa kpweli nála kpwako na piya aamini kukala uwe ndiwe uriyenihuma.

⁹ “Sivoyera atu osi dunia ndzima, ela navoyera aho urionipha bahi, mana ni ako. ¹⁰ Atu osi nirio nao mimi ni ako, na osi urio nao uwe ni angu. Nao anaonyesa ukulu wangu. ¹¹ Vi sambi mino nindauka himu duniani nedze kpwako, ela hinya atu achere mumu duniani. Baba usiye na lawama, nakuvoya uarinde kpwa uwezoo, ili akale chitu chimwenga dza viratu mimi na uwe hurivyo chitu chimwenga. ¹² Nriphokala nao, náarinda kpwa uwezoo. Náarisato, na ariyeangamika ni hiye mmwenga bahi, ambaye kala ni wakuangamika, ili Maandiko gatimiye.

¹³ “Phahi Baba, hivi sambi nredza kpwako, ela nagomba maneno higa wakati nchere himu duniani, ili akale na raha yangu yosi mwao mioyoni. ¹⁴ Mino náambira higo manenogo, ela atu a dunia hino aazira, kpwa vira sio a dunia hino, dza viratu ambavyo mimi sivi wa dunia hino. ¹⁵ Sivoya ili uause himu duniani, ela nakuvoya uarinde na yuya Mui, yani Shetani. ¹⁶ Aho sio a dunia hino, dza vivyo mimi.

¹⁷ “Nenoro ni kpweli, kpwa hivyo humira iyo kpweli kuahenda adzilavye kpwako tsetsetse. ¹⁸ Vivyo urivyonihihuma nedze himu duniani, ndivyo nami naahuma mumu himu. ¹⁹ Vivi nadzilavya kpwako kpwa fwaida yao, ili nao adzilavye kukuhumikira uwe chikpweli-kpweli.

Jesu anavoyera afuasi osi

²⁰ “Baba, sivoya kpwa hinya anafundzi angu bahi, ela hata hinyo ndionikuluphira kpwa sababu ya ujumbe wa atu hinya. ²¹ Navoya ili osi akale chitu chimwenga, dza vivyo mimi na uwe hurivyo. Naavoyera akale chitu chimwenga naswi, ili atu anjina aamini kukala uwe ndiwe uriyenihuma himu duniani. ²² Uwezo ambao wanipha nami náapha afuasi angu, ili akale chitu chimwenga dza mimi na uwe hurivyo. ²³ Yani mimi nikale chitu chimwenga nao, dza mimi na uwe hurivyo. Nao naakale chitu chimwenga kabisa, ili atu anjina amanye kukala uwe wanihuma, nawe unaamendza afuasi angu dza unimendzavyo.

²⁴ “Baba, hara urionipha, naaza akale nami ndiphokala, ili aone uwezo ambao wanipha. Uwezo huno wanipha kpwa sababu wanimendza kabila ya dunia kuumbwa. ²⁵ Baba uriye wa haki, atu a dunia taakumanya. Ela mimi nakumanya, nao anafundzi angu anamanya kukala uwe ndiwe uriyeni huma. ²⁶ Námányisa uwe urivyo, na nindaenderera kuhenda hivyo, ili amendze ayawao kama unimenzavyo, tsona nami nikale chitu chimwenga nao.”

18

Jesu anagbwirwa

(*Mathayo 26:47-56; Mariko 14:43-50; Luka 22:47-53*)

¹ Jesu ariphomala kugomba maneno higa, wauka na anafundzie. Avuka uphande wanjina wa dete ra Kedironi, na achendainjira chungu cha mizaituni. ² Juda, ariyem-salata Jesu, kala anaumanya munda hinyo, mana Jesu na anafundzie kala achiphiya mara kpwa mara. ³ Phahi walongoza chikosi cha asikari a Chirumu phamwenga na arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ambao kala akahumwa ni Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka. Hara asikari na arindzi kala akatsukula taa, vimwindi na silaha.

⁴ Phahi kpwa vira Jesu kala anamanya gosi ndigomphaha, wadzilavya na achiaua, “Mnaendza ani?” ⁵ Hara atu achiamba, “Hunaendza Jesu kula Nazareti.” Nao achiambwa, “Ni mimi.” Juda, yem-salata, kala aimire phamwenga nao. ⁶ Jesu ariphoamba, “Ni mimi,” hara atu auya nyuma na achigbwa. ⁷ Achiaua tsona, “Mnaendza ani?” Nao achiamba, “Amba hunaendza Jesu kula Nazareti.” ⁸ Ye achiaamba, “Amba nkakuambirani kare kukala ni mimi. Ichikala munaniendza, phahi aricheni hinya atu aphiye vyao.” ⁹ Higa gahendeka ili arigogomba wakati kala anavoya gatimye, “Baba, osi urionipha siangamizire hata mmwenga.”

¹⁰ Phahi Simoni Petero kala ana upanga, wautsomola na achikata sikiro ra kulume ra mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. (Hiye mtumwa kala achihwa Maliko.) ¹¹ Jesu achimuamba Petero, “Haka! Haka! Uyiza upangao chowani! Mateso higa ná pangirwa ni Baba Mlungu, kpwadze gasiniphahe?”

¹² Phahi chira chikosi cha asikari na chilongozi wao phamwenga na hara arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu amgbwira Jesu na achimfunga mikowa. ¹³ Mwandzo ampherika kpwa Anasi, mtsedza wa Kayafa. Kayafa kala ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka uho, ¹⁴ naye kala akaambira vilongozi a Chiyahudi kukala ni baha mutu mmwenga afwe kpwa sababu ya atu osi.

Petero anamtsamalala Jesu

kano ya kpwandza

(*Mathayo 26:69-70; Mariko 14:66-68; Luka 22:55-57*)

¹⁵ Simoni Petero wamlunga-lunga Jesu phamwenga na mwanafundzi wanjina ambaye kala anamanywa pho kaya pha mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Mutu hiye wainjira ndani ya muhala wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu phamwenga na Jesu, ¹⁶ ela Petero achisala phara mryangoni. Yuya wanjina ambaye kala anamanywa pho kaya watuluka kondze, na bada ya kugomba na msichana yekala anaimirira mryango, wamuinjiza ndani Petero. ¹⁷ Yuya msichana yekala mryangoni wamuza Petero, “Kale piya we u mwanafundzi wa hiye mutu achiyegbwirwa?” Petero achiamba, “Hata, mino simi.”

¹⁸ Kpwa sababu ya mnyevu, hara arindzi na atumishi a mlavyadzi-sadaka mkpwulu kala akakuta moho wa makala anaoha. Petero naye kala aimire phapho anaoha moho.

Anasi anamuza maswali Jesu

(*Mathayo 26:59-66; Mariko 14:55-64; Luka 22:66-71*)

¹⁹ Mo nyumbani, mlavyadzi-sadaka mkpwulu* kala anamuza Jesu kuhusu anafundzie na mafundzoge. ²⁰ Jesu achimuamba, “Chila wakati kala nchifundza atu ching’ang’a masinagogini na ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ambako Ayahudi osi nkukusanyika. Nami siyagomba chochosi chisiri. ²¹ Kpwadze unaniuza maswali? Uza atu arionisikira, aho anamanya nrigogomba.”

²² Ariphomala kugomba maneno higo, mrindzi mmwenga ariyekala aimire phephi naye wamuwanga kofi ra uso na achimuamba, “Vyo ndivyo ambavyo mutu anaweza kumjibu mlavyadzi-sadaka mkpwulu?” ²³ Achimuambira yuya mutu, “Ichikala nkagomba makosa, hebu sema makosa nchigogomba. Ela ichikala nkagomba sawa,

18:11 18:11 Mathayo 26:39; Mariko 14:36; Luka 22:42   **18:14** 18:14 Johana 11:49,50   * **18:19** 18:19 Yani Anasi.

Anasi kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu hadi wakati ambao Arumi kala akamuhenda Kayafa, mtsedzawe, kukala mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Dzagbwe Ayahudi anjina aharira kukala Anasi ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu.

kpwa utu wani unanipiga?" ²⁴ Badaye Anasi walagiza Jesu aphirikpwe kpwa Kayafa, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, kuno akafungbwa.

Petero anamtsamalala Jesu tsona

(Mathayo 26:71-75; Mariko 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵ Wakati Simoni Petero kala aimire anaoha moho, hara ayae amuamba, "Kale piya we u mwanafundi wa hiye mutu achiyegbwirwa?" Ela Petero watsamalala achiamba, "Aa! Mino simi." ²⁶ Mtumishi mmwenga wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu, m'bari wa yuya yekatwa sikiro ni Petero, wamuza, "Avi nkakuona ngiri-ngiri naye kura mundani?" ²⁷ Petero achimtsamalala tsona Jesu, na phapho hipho dzogolo richiika.

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato

(Mathayo 27:1-2,11-14; Mariko 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Siku ya phiriye kuriphocha, Jesu waphirikpwa hadi dzumba ra Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi, kula kpwa Kayafa. Ela vilongozi a Chiyahudi enye taainjirire mo dzumbani ili asedze akatiywa najisi (mana kulengana na mila za Chiyahudi, kala achiinjira nyumba ya mutu asiyekala Myahudi, andakahazwa kusherekeya Sikukuu ya Pasaka). ²⁹ Phahi Pilato watuluka kondze kukutana nao na achiaua, "Yuno mutu, munamshitaki na makosa gani?" ³⁰ Nao achiamba, "Kalapho mutu hiyu kahendere makosa, tahungemreha kpwako." ³¹ Pilato achiaambira, "Phahi halani mutu wenu mkamhukumu kulengana na shariya zenu." Ela hara vilongozi a Chiyahudi achimuamba, "Shariya za Chirumi tazihuruhusu kuolaga mutu." ³² Higa gahendeka ili arigogomba Jesu dzulu ya ndivyofwa gatimiye.†

³³ Alafu Pilato wauya tsona ndani ya dzumbare, achilagiza Jesu arehwe. Aripoherehwa himo ndani, Pilato wamuza, "We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?" ³⁴ Naye achiamba, "Gano ugombago ni gako uwe ama ukaambirwa ni atu anjina kunihusu?" ³⁵ Pilato achiamba, "Kpwani mino ni Myahudi? Atuo mwenye a kabilaro, akulu a alavyadzi-sadaka ndio achiokureha kpwangu. Dze, wakosani?" ³⁶ Jesu achiamba, "Ufalume wangu sio wa dunia hino. Kalapho ufalume wangu ni wa dunia hino, atumishi angu angebwaga viha ili nisigbwirwe ni vilongozi a Chiyahudi. Ni mfalume kpweli, ela ufalume wangu sio wa hipha duniani." ³⁷ Phahi Pilato achimuamba, "Kpwa hivyo we u mfalume!" Naye achiamba, "Uwe unaamba kukala ni mfalume, nawe u sawa. Mana nakpweza mu duniani na kuvyalwa ili nifundze atu kuhusu kpweli. Chila ariye wa kpweli nkuniphundza." ³⁸ Pilato achimuza, "Kpweli nini?"

Jesu anahukumiwa kuolagbwa

(Mathayo 27:15-31; Mariko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Bada ya kugomba higo, Pilato watuluka kondze tsona kokala na vilongozi a Chiyahudi, achiaambira, "Mutu hiyu simuonere na kosa rorosi ra kumshitakira." ³⁹ Ela kpwa vira ni kawaida yenu mvugurirwe mfungbwa mmwenga chila Sikukuu ya Pasaka, munaambadze nchikuvugurirani Mfalume wa Ayahudi?" ⁴⁰ Ela nyo akota kululu achiamba, "Usimvugule hiye, huvugurire Baraba!" (Baraba wakala ni mpindzani wa serikali.)‡

19

¹ Alafu Pilato walagiza Jesu ahalwe, akachapwe viboko. ² Hinyo asikari asuka chiremba cha miya na achimvika chitswani. Piya achimvika kandzu ya zambarau, rangi ya chifalume. ³ Hara asikari amlunga-lunga kuno anamuwanga makofi, achiamba, "Mfalume wa Ayahudi! Kala na maisha mare!"

⁴ Pilato watuluka kondze tsona achendaamba, "Phundzani, nakureherani hiyu mutu, ela mmanye simuonere kosa rorosi ra kumshitakira." ⁵ Phahi Jesu watuluka kondze, kuno akavwala chiremba cha miya na kandzu ya rangi ya zambarau. Naye Pilato achiaambira hara atu, "Mutu wenu hiye!" ⁶ Akulu a alavyadzi-sadaka na arindzi ariphomuona Jesu, akota kululu achiamba, "Naakotwe misumari! Naakotwe misumari!" Ndipho Pilato achiaambira, "Hiye, mhaleni mwimwi enye mkamkote msalabani, mana mino simuonere na kosa rorosi." ⁷ Hara vilongozi a Chiyahudi adinisa kumuamba Pilato, "Swino huna shariya iambayo mutu achikufuru ni lazima aolagbwe. Phahi hiyu akakufuru kpwa kuamba ni Mwana wa Mlungu."

⁸ Pilato ariphosikira maneno higo wazidi kutishirwa. ⁹ Achiuya himo ndani ya dzumbare achendamua Jesu achiamba, "Kpwani we walaphi?" Ela Jesu kayajibu neno. ¹⁰ Phahi Pilato achimuamba, "Kutaki kunigombekeza? Kumanya kukala nina

† 18:32 18:32 Johana 3:14; 12:32 ‡ 18:32 18:32 Johana 12:32-33. § 18:40 18:40 Kpwa Chiyunani neno hiri manage ganjina ni mkora.

uwezo wa kukurichira au kukulavya ukakotwe msalabani?" ¹¹ Achimuamba, "Kalapho kuyaphaha uwezo kula kpwa Mlungu, kungekala na uwezo wowosi kpwangu. Ela iye achiyenireha kpwako ana dambi kulu zaidi."

¹² Pilato ariphosikira higa, waendza njira ya kumrichira Jesu, ela vilongozi a Chiyahudi achienderera kukota kululu achiamba, "Mutu hiyu uchimrichira, undakala adui wa Kaisari, Mtawala wa Chirumi. Mana mutu yeyesi adzihendaye ni mfalume dza iye, phahi anampinga Kaisari!" ¹³ Pilato ariphosikira maneno higa, walagiza Jesu atuluzwe kondze. Naye achendasagala chihhi cha uamuli, phatu phoihwa "Muhala wa Mawe." (Ambapho phaihwa "Gabatha" kpwa Chieburania).

¹⁴ Siku iyo kala ni Ijumaa, kala ni kama saa sita, na siku ya phiriye kala ni Sikukuu ya Pasaka. Pilato achiaambira hara vilongozi a Chiyahudi, "Mfalume wenu hiyu!" ¹⁵ Nao achikota kululu achiamba, "Naaolagbwe, naaolagbwe! Naakotwe msalabani!" Pilato achigomba nao tsona achiamba, "Dze, mnalonda mfalume wenu nimkote msalabani?" Akulu a alavyadzi-sadaka achiamba, "Tahuna mfalume wanjina isiphokala Kaisari bahi!" ¹⁶ Phahi Pilato wamlavya Jesu kpwa hinyo asikari akakotwe msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani

(Mathayo 27:32-44; Mariko 15:21-32; Luka 23:26-43)

Phahi Jesu wahalwa ni hara asikari, ¹⁷ achitsukuzwa msalabawe na achilongozwa kuphiya phatu phaihwapho "Zekeya ra Chitswa." (Ambapho Chieburania phaihwa Gologotha.) ¹⁸ Hipo ndipho ariphokotwa misumari msalabani. Atu anjina airi akotwa misalabani piya, mmwenga uphanda huno na mwenga uphanda wanjina, naye Jesu achikala kahi-kahi.

¹⁹ Pilato piya walagiza tangazo riandikpwe na ribandikpwe pho dzulu ya msalaba wa Jesu. Hiro tangazo kala rikaandikpwa, HIYU NI JESU WA NAZARETI, MFALUME WA AYAHUDI. ²⁰ Phatu Jesu ariphokotwa msalabani kala ni phephi na mudzi, tsona maneno ga tangazo hiro kala gakaandikpwa kpwa luga za Chieburania, Chilatini na Chiyunani. Phahi Ayahudi anji aweza kusoma tangazo hiro. ²¹ Akulu a alavyadzi-sadaka achendamuaamba Pilato, "Usiandike, 'Hiyu ni Mfalume wa Ayahudi,' ela rikale, 'Mutu hiyu waamba, ni Mfalume wa Ayahudi.'" ²² Ela Pilato achiaambira, "Nchigoandika, nkaandika. Sigaluzi."

²³ Hara asikari ariphomala kumkota misumari phara msalabani, ahala nguwoze achizipiga mafungu mane, ili chila asikari aphahe fungure. Piya kandzuye kala ikafumwa kula dzulu hadi photsi bila ya kushonwa, ²⁴ phahi achiambirana nyo enye, "Nahusiikpwanyule hino kandzu, ela hupigeni kura humanye kandzu indakala ya ani." Hara asikari ariphohenda hivyo, Maandiko gatimizwa gaambago:

"Aganya nguwo zangu,

na kupigira kura kandzu yangu."

²⁵ Atu okala aimire phephi na hura msalaba kala ni ninengbwa wa Jesu na mwanáo mchetu wa nine, phamwenga na Maryamu mkpwaza Kileopa, Maryamu kula Magidala, ²⁶ na mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu. Jesu ariphooa nine aimire phephi na ye mwanafundziwe, wamuamba, "Sikiza Mayo, mwanao hiye." ²⁷ Ndipho achimbalukira yuya mwanafundzi, achimuamba, "Mwenehu, mayoo hiye!" Kula hipo nine wakpwendasagala kaya kpwa yuya mwanafundzi.

Chifo cha Jesu

(Mathayo 27:45-56; Mariko 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Jesu wamanya kala kaziye ikasira. Phahi, bada ya higa, ili akamilishe Maandiko waamba, "Nasikira chiru." ²⁹ Kala phana bakuli tele ra sichi pho hipo, phahi atu ahala demu achirilweka himo sichini achirigbwadzika phungo ra muhisopo na achim 'bandika mromoni. ³⁰ Jesu ariphomala kufyondza rira sichi, waamba, "Gakasira!" Ndipho achizamisa chitswache achikata roho.

³¹ Siku iyo kala ni Ijumaa, na siku ya phiriye kala ni Siku ya Kuoya. Tsona iyo Siku ya Kuoya kala i chivyakpwe mana kala ikagbwirana na Sikukuu ya Pasaka. Kpwa vira vilongozi a Chiyahudi kala taamendze miri isale misalabani Siku ya Kuoya, anjina akpwendamshauri Pilato magulu ga hara atu gavundzwe ili afwe upesi, na miri yao iuswe. ³² Phahi hara asikari akpwendavundza magulu ga yuya wa kpwandza yekotwa phamwenga na Jesu. Alafu achendavundza yuya wa phiri. ³³ Ela ariphomfikira Jesu amuona akafwa kare, sebu amvundze magulu. ³⁴ Ela asikari mmwenga wamdungu fumo ra lavu, na phapho hipo achimwagika mlatso na madzi.

³⁵ Hinyu ni ushaidi wa mutu ariyegaona ganahendeka. Nao ni ushaidi wa kpweli, mana iye anamanya kukala ni kpweli agombaro. Tsona anashuhudiya ili mwimwi piya muamini. ³⁶ Mambo higa gahendeka ili Maandiko gatimiye gaambago, "Kana hata mfupha mmwenga ndiovundzwa." ³⁷ Na Maandiko ganjina ganaamba, "Atu andamlola iye ariyemunga fumo."

Jesu anazikpwa

(*Mathayo 27:57-61; Mariko 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ Badaye, phakpwedza mutu mmwenga yeihwa Yusufu, kula mudzi wa Arimathaya. Iye kala ni mwanafundzi wa Jesu, ela kpwa chisiri kpwa kuogopha vilongozi a Chiyahudi. Wakpwendavoya ruhusa Pilato ahale mwiri wa Jesu, naye Pilato achim-ruhusu. Achedzahala hura mwiri ³⁹ phamwenga na Nikodemu, ambaye wakati wanjina kala akamlunga Jesu usiku. Nikodemu wareha mtsanganyiko wa udi na ubani wa uziho wa kama kilo mirongo mihahu. ⁴⁰ Hara alume airi, bada ya kuhala hura mwiri, achiusaka hura udi na ubani, na achiufunga vipande vya shanda ya katani kama irivyokala mila ya Chiyahudi.

⁴¹ Phephi na phapho phokotwa Jesu msalabani kala phana munda. Himo mundani kala muna mbira nyiphiya ambayo kala taidzangbwezikpwa mutu.* ⁴² Kpwa vira kala siku ya Chiyahudi ya Matayarisho, na kpwa kukala yo mbira kala i phephi, aika mwiri wa Jesu mumo.

20

Jesu anafufuka

(*Mathayo 28:1-8; Mariko 16:1-8; Luka 24:1-12*)

¹ Siku ya kpwandza ya wiki, wakati kala kuchere chimirimiri, Maryamu kula Magidala waphiya mbirani. Hipo mbirani phakala na dziwe kulu rohumirwa kuzibira hira mbira, ela ariphofika waona rira dziwe rikauswa. ² Phahi waphiya mairo kpwa Simoni Petero na yuya mwanafundzi ariyemendzwa ni Jesu, achendaambira, "Atu akausa mwiri wa Bwana Jesu kula mbirani, na tahumanya achikouika."

³ Phahi Petero na hiye mwanafundzi myawe aphiya hiko mbirani. ⁴ Osi airi azola, ela ye wanjina wamtupa Petero. Ariphefika phara mbirani chimbere ⁵ wakpwendazama kutsungurira, achiona vira vipande vya shanda vikaandikpwa mo mbirani, ela kayainjira mo mbirani. ⁶ Badaye Simoni Petero wakpwedza, ela iye wainjira mura mbirani, achiona hira shanda ikaandikpwa phapho. ⁷ Piya achiona chipande cha shanda ambacho kala chikafungirwa chitswa cha Jesu, chikakundzwa na chikaikpwa kanda na vira vyanjina. ⁸ Ndipho yuya mwanafundzi ambaye kala akafika mbirani chimbere, naye achiinjira achiona na kuamini gara chigohendeka. ⁹ (Mana anafundzi a Jesu kala taadzangbweelewa Maandiko goamba kukala, ni lazima afufuke.) ¹⁰ Alafu hara anafundzi airi auya kura kala anasaga.

Jesu anamtsembukira Maryamu

kula Magidala

(*Mathayo 28:9-10; Mariko 16:9-11*)

¹¹ Maryamu wafika tsona mbirani achiima kondze kuno anarira. Wakati kala anarira, wazama kutsungurira mo mbirani, ¹² achiona malaika airi akavwala nguwo nyereru. Nao kala asegere hipo phokala mwiri wa Jesu, mmwenga uphande wa chitswani na wanjina uphande wa maguluni. ¹³ Hara malaika amuuzwa, "Mayo, unarizwa nini?" Naye achiamba, "Atu akamuusa Bwana wangu na simanya achikomuika."

¹⁴ Bada ya kugomba higo, watsupha matso achiona mutu aimire nyumaze. Kumbavi kala ni Jesu, ela kayamtambukira. ¹⁵ Achiamba, "Mayo, unarizwa nini? Unaendza ani?" Maryamu kala anaona ni muhendadzi-kazi wa pho mundani. Phahi achimuamba, "Bwana, ichikala ukamuusa uwe, niambira uchikomuika, nkamhale." ¹⁶ Jesu wamuiha, "Maryamu." Maryamu wagaluka achiihika Chieburania, "Raboni!" (Neno ambaro manage ni mwalimu.) ¹⁷ Jesu achimuamba, "Richa usinigute, mana sidzangbwehalwa kuphiya dzulu kpwa Baba. Ela phiya kpwa enehu, yani afuasi ayao, ukaambire naphiya dzulu kpwa Baba, ambaye ni Sowe yenu. Iye ni Mlungu wangu, namwi piya ni Mlungu wenu."

¹⁸ Phahi Maryamu waphiya achendaambira hara anafundzi, "Nkamuona Bwana Jesu!" Na achiambara gara ambago Jesu kala akaamba.

Jesu anaatsembukira anafundzie

(Mathayo 28:16-20; Mariko 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Dziloniye siku iyo ya Jumapili, anafundzi kala akakutana phamwenga, na achiungua miryango kpwa kuogopa vilongozi a Chiyahudi. Phahi Jesu wakpweza gafula achiima pho kahi-kahi yao achiamba, "Amani naikale kpweni." ²⁰ Aripomarigiza kugomba vivyo, achiaonyesa mikono ye na lavure. Nao hara anafundzi ahererwa kpwa kumuona Bwana Jesu. ²¹ Jesu wagomba tsona, achiamba, "Togolani enehi. Baba wanihuma, na viratu arivyonihuma, nami nakuhumani." ²² Bada ya kugomba higo, waavuvurira, na achiaambira, "Phokerani Roho Mtakatifu." ²³ Mchiswamehe mutu dambize, Mlungu naye anamswamehe; ela msiphomswamehe, Mlungu naye kamswamehe."

Jesu na Tomasi

²⁴ Jesu aripomsembukira anafundzie, mwanafundzi wanjina yehiwa Tomasi (manage ni patsa) kala kapho. ²⁵ Phahi hara anafundzi ayae amuamba, "Hukamuona Bwana Jesu!" Ela Tomasi waamba, "Siamini bii, hadi nione alama za misumari mwakpwe mikononi, tsona nigute hizo alama na chala changu! Na nitiye mkpwono wangu phakpwe lavuni, ndipho niamani."

²⁶ Bada ya siku nane, anafundzie kala akakutana phamwenga tsona himo nyumbani, Tomasi naye kala a mumo. Miryango yosi kala ikafungwa, ela Jesu achiinjira na achiima phamwenga nao, chisha achiamba, "Togolani enehi." ²⁷ Phahi wamuamba Tomasi, "Lola mikono yangu na urehe chalacho ugute hipha. Chisha golosa mkpwonoo utiye phangu lavuni. Richa wasiwasi na uamini." ²⁸ Tomasi achimuamba, "Hail Bwana wangu na Mlungu wangu!" ²⁹ Achiambwa, "Ukaamini kpwa sababu ukaona? Andajaliwa atu ambao taonere ela anaamini."

³⁰ Jesu wahenda vilinje vyanjina vinji mbere za anafundzie, ambavyo taviandikirwe himu chitabuni. ³¹ Ela mambo higa gaandikpwa ili muamini kukala, Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu, yani Mwana wa Mlungu. Namwi mchiumamini, mundakala na uzima wa kare na kare.

21

Jesu anaatsembukira anafundzie

Galilaya

¹ Bada ya higa, Jesu watsembukira tsona anafundzie kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya (piya roihiwa "Ziya ra Tiberiya.") Na hivi ndivyo vyokala: ² Simoni Petero, Tomasi ambaye piya kala aihwa "Patsa", Nathanieli chivyarira wa Kana jimbo ra Galilaya, ana a Zebedayo, na anafundzi anjina airi kala a phamwenga. ³ Simoni Petero waambira ayae, "Naphiya vyanu nkavuwe." Nao achimuamba, "Sisi piya hundaphiya." Phahi apanda dau achendavuwa usiku kucha, ela taayaphaha chitu.

⁴ Wakati dzuwa kala rinaahula ingu, Jesu waima kanda-kanda ya ziya, ela hara anafundzi taayamtambukira. ⁵ Waaauza achiamba, "Enehi, tamphahire ng'onda?" Nao achiamba, "Tahupahire." ⁶ Achiaambira, "Tsuphani chimia uphanda wa kulume wa dau, namwi mundaaphaha ng'onda." Phahi ahenda hivyo, na aripshotsupha chimia, agbwira ng'onda anji hata asiweze kuchivweha na kuchiinjiza dau, kpwa sababu ya unji wa ng'onda.

⁷ Mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu wamuamba Petero, "Hiyu ni Bwana Jesu!" Simoni Petero aripshikira kala ni Jesu, wavyala nguwoze, (mana kala akazivula) na achidzitabwisa madzini. ⁸ Ela hara anafundzi anjina akpweza kanda-kanda ya ziya na dau, kuno anavweha chira chimia chokala chikaodzala ng'onda, mana kala taakure na kanda-kanda ya ziya, kama nyago gana mwenga bahi.

⁹ Aripshika kanda-kanda ya ziya, aona moho wa makala na ng'onda anawadwa. Piya kala phana mkpwahe. ¹⁰ Alafu Jesu achiaambira, "Reheni ng'onda anjina mchiaoagbwira vi sambii." ¹¹ Phahi Simoni Petero, yekala achere madzini, wawweha chira chimia hadi kanda-kanda ya ziya. Nacho kala chikaodzala ng'onda akulu-akulu gana mwenga na mirongo mitsano na tahu. Hata dzagbwe chimia kala china ng'onda anji, ela tachiyadoka bii. ¹² Chisha Jesu achiaambira, "Ndzoni hufunguleni." Phahi hara anafundzi osi kala anamanya hakika kukala ni iye, na kpwa hivyo aogopa kumuua, "We u ani?" ¹³ Phahi Jesu wahala hura mkpwahe, achiaapha, achiaapha anafundzie achirya. Chisha achihala ng'onda na achihenda dza vivyo. ¹⁴ Hino yakala kano ya hahu Jesu kutsembukira anafundzie bada ya kufufulwa.

Jesu na Petero

¹⁵ Bada ya kufungula, Jesu wamuamba Simoni Petero, “Simoni, mwana wa Johana, dze unanimesha zaidi kuriko hinya ayao animendesha?” Petero achiamba, “Ehe Bwana, hata we mwenye unamanya kala nakumendesha.” Achimuambira, “Haya, risa ana ng’ondzi angu.”

¹⁶ Wamuaza kano ya phiri, achiamba, “Simoni, mwana wa Johana, unanimesha?” Petero achiamba, “Ehe Bwana, unamanya kukala nakumendesha.” Achimuamba, “Rinda mang’ondzi gangu.”

¹⁷ Wamuaza tsona kano ya hahu, “Simoni, mwana wa Johana, unanimesha?” Petero wasikira utsungu kpwa kuuzwa kano tahu, “Unanimesha?” Naye achiamba, “Bwana, unamanya chila chitu, mana hata we mwenye unamanya kala nakumendesha.” Jesu achimuamba, “Risa mang’ondzi gangu. ¹⁸ Nakuambira kpweli, uriphokala barobaro, kala ukadzifunga nguwo na ukaphiya ulondako. Ela wakati ndiphokala mtumia, undagolosa mikono na mutu wanjina akufunge na akuphirike usikolonda kuphiya.” ¹⁹ (Jesu wagomba higa kuonyesa ni chifo cha viphi ndichomphaha Petero ili amuphe nguma Mlungu.)

Chisha achimuamba Petero, “Nilunga!” ²⁰ Petero ariphokala anamlunga-lunga, wagaluka, achilola nyuma, na achimuona yuya mwanafundzi yemendesha sana ni Jesu. (Mwanafundzi hiye ndiye ariyekala lavuni pha Jesu wakati wa chakurya cha dziloni na ndiye kala akamuaza Jesu, “Bwana ni yuphi ndiyekusalata?”) ²¹ Petero ariphomuona yuya amendesha, chisha wamuaza Jesu, “Dze yuno, andafwadze?” ²² Achiamba, “Rinakuhusuni hata nchitaka akale moyo hadi ndiphouya? Phana rako rani, we nilunga tu!” ²³ Phahi habari hizi zaenea kpwa afuasi osi kala hiyu mwanafundzi kandafwa. Ela Jesu kayagomba hivyo, ela kala akaamba, “Rinakuhusuni hata nchitaka akale moyo hadi ndiphouya?”

²⁴ Hiyu ndiye mwanafundzi ariyeona mambo higa na matsoge mwenye, na ndiye yegaandika. Naswi hunamanya maneno agombago ni ga kpweli. ²⁵ Ela kuna mambo ganjina manji ambago Jesu wagahenda na tagaandikirwe. Kalapho chila chitu chaandikpwa, nafikiri dunia ndzima taingekala na nafwasi ya kuika vitabu vyosi.

MAHENDO ga Mitume Tanga mbere

Hichi ni chitabu cha phiri choandikpwa ni Luka, yekala mfuasi wa Jesu. Chitabuche cha kpwandza ni chira cha *Injili irivyoandikpwa ni Luka* ambacho chinasemurira habari za Jesu kula mwandzo hadi ariphohalwa kuphiya mlunguni. Chitabu hichi cha *Mahendo ga Mitume* chinaenderera kula phara chitabuche cha mwandzo chiriphosika. Chinaonyesa gara garigoaphaha anafundzi bada ya Jesu kuphiya mlunguni na arivyokala mashaidi a Jesu, yani mitumee.

Chitabu hichi chinaandza wakati Jesu anahalwa kuphiya mlunguni nao afuasie anauya Jerusalemu. Hiko anaphokera Roho Mtakatifu, kama Jesu arivyoalaga, achiamba kwenye sura ya 1:8 kukala, “siku Roho Mtakatifu ndiphokpwedzerani mundaphaha nguvu na mundakala mashaidi gangu kula phapha Jerusalemu, Judea na Samariya kosi, na hata hadi chila phatu duniani.”

Sura ya 2:1 hadi ya 8:3 zinasemurira kazi ya Petero na mitume anjina ko Jerusalemu, na sura ya 8:4 hadi ya 12:25 zinahueleza vira habari nono kuhusu Jesu Masihi vyoenea Judea na Samariya kosi.

Chitabu cha *Mahendo ga Mitume* chinahuambira wazi kukala Jesu wakpwendzaokola atu osi, Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi. Mtume ambaye kaziye inasemurirwa sana himu chitabuni ni Paulo, ambaye mwandzo kala anagayisa afuasi a Jesu. Mwisho Paulo wakpwendatangaza ujumbe kuhusu Jesu mudzi wa Rumi, ambao kala ni muhimu sana dunia ndzima endzi hizo. Habarize zinaphahikana sura ya 13 hadi ya 28.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni nao afuasie anauya Jerusalemu 1:1–26

Afuasi a Jesu anaphokera Roho Mtakatifu 2:1–13

Habari za Jesu zinatangazwa Jerusalemu 2:14–8:3

Ujumbe wa Jesu unaenea Judea na Samariya 8:4–12:28

Charo cha kpwandza cha Paulo 13:1–14:28

Shauri muhimu kuhusu afuasi a Jesu asio kala Ayahudi 15:1–35

Charo cha phiri cha Paulo 15:36–18:22

Charo cha hahu cha Paulo 18:23–21:16

Paulo anagbwirwa hiko Jerusalemu 21:17–23:22

Paulo anaphirikpwa mudzi wa Kaisaria 23:23–26:32

Paulo anaphirikpwa mudzi wa Rumi 27:1–28:31

¹ Muishimiwa Theofilo.

Kahi ya chitabu changu cha kpwandza, naandika mambo gosi ambago Jesu wahenda na kufundza, kula mwandzo ² hadi siku yohalwa kuphiya mlunguni. Kabila kadzangbweuya mlunguni, waapha mitume malagizo kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.

³ Bada ya kufwa na kufufuka Jesu wakala na mitumee kano nyinji kpwa siku mirongo mine. Achiaonyesa dalili nyinji kuahakikishira kala ni mzima, na achigomba nao kuhusu ufalume wa Mlungu. ⁴ Siku mwenga ariphokala phamwenga nao waambira, “Msiuke hipha Jerusalemu, godzani ahadi yokuambirani, ambayo Baba Mlungu waitaga. ⁵ Mana Johana wabatiza na madzi, ela siku chache zedzazo mwimwi mundabatizwa na Roho Mtakatifu.”

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni

⁶ Siku yanjina hara mitume ariphokala phamwenga na Jesu, amuza, “Dze, Bwana, vino ndipho wakpwendzauyizira Aiziraeli utawala wao ili adzitawale enye?” ⁷ Ela iye achiaambira, “Siro renu kumanya wakati ama majira ambago Baba Mlungu waika, hinyo ni uwezowe mwenye. ⁸ Ela siku Roho Mtakatifu ndiphokpwedzerani mundaphaha nguvu na mundakala mashaidi gangu kula phapha Jerusalemu, Judea na Samariya yosi, na hadi pembe zosi za dunia.” ⁹ Ariphomala kugomba higo, wahalwa kuphiya mlunguni, kuno anamlola. Alafu achizibwa ni maingu na achikala taamuona tsona.

¹⁰ Wakati hara mitume kala acherelola dzulu mlunguni vira Jesu ahalwavyo, phakpwedza alume airi gafula okala akavwala kandzu nyereru. Achiima phephi nao, ¹¹ achiamba, “Mwi atsi a Galilaya! Mbona mkaima kulola dzulu mlunguni? Jesu yuyu

ambaye akahalwa kuphiya mlunguni, andauya vivyo hivyo mchivyomuona anaphiya mlunguni.”

*Mathiasi anatsambulwa
kuhala nafwasi ya Juda*

¹² Jesu ariphohalwa kuphiya mlunguni hara mitume auya Jerusalemu kula Mwango wa Mizaituni, ambako ni kama mwendo wa dakika kumi na tsano kula Jerusalemu. ¹³ Ariphefika Jerusalemu, apanda chumba cha gorofani ambako kala anakala. Nao kala ni Petero, Johana, Jakobo, Anderea, Filipu, Tomasi, Batholomayo, Mathayo, Jakobo mwana wa Alifayo, Simoni (ambaye piya kala achihiwa Mpiganiadzi Uhuru), na Juda mwana wa Jakobo. ¹⁴ Chila wakati hara mitume kala achiungana phamwenga na achetu fulani, Maryamu nine wa Jesu, na nduguze. Achikala anavoya Mlungu kama kundi mwenga.

¹⁵ Siku mwenga afuasi a Jesu kama atu gana mwenga na mirongo miiri kala akakutana phamwenga. Phahi Petero waima achigomba nao achiamba, ¹⁶⁻¹⁷ “Enehu, kala ni lazima Maandiko ga Mlungu gatimzwe. Hiphoh kare Mfalume Daudi walongozwa ni Roho Mtakatifu achigomba chimbere maneno ambago gamphaha Juda. Iye kala ni myawehu, mana piya naye kala akatsambulwa kuhenda kazi phamwenga, ela wakala chilongozi wa atu ariomgbwira Jesu.”

¹⁸ (Juda wagula munda na zira pesa zophaha kpwa kuhenda mai, wagbwa mo mundani achifwa; achiahuka ndani na mahumbo gosi gachitsamuka. ¹⁹ Atu osi a Jerusalemu ariphosikira habari hizo, hinyo munda awiiba “Akelidama” kpwa kabila yao, manage ni, Munda wa Mlatso.)

²⁰ Phahi Petero achiederera kugomba, achiaambira, “Kpwa mana Chitabu cha Zaburi chaandikpwa, ‘Nyumbaye naitsamwe; asisagale mutu yeyesi mumo.’ Na tsona ichiandikpwa, ‘Na cheoche nachihalwe ni mutu wanjina.’ ²¹⁻²² Kpwa hivyo ni lazima mutu mmwenga adziunge naswi na akale shaidi wa kufufuka kpwa Jesu. Ni lazima hutsambuleni mutu yekala myawehu wakati wosi phokala Bwana Jesu anazunguluka hiku na hiko, hangu ariphobatzwa ni Johana hadi siku yohalwa kuphiya mlunguni.”

²³ Phahi, hura mkpwutano walavya madzina ga atu airi; mmwenga ni Yusufu Barisaba ambaye piya kala achihiwa Justo na wanjina kala ni Mathiasi. ²⁴ Chisha achivoya Mlungu, achiamba, “Mlungu umanyaye roho ya chila mutu, hunakuvoya uhuonyese hinya alume airi, ni yuphi uchiyemsambula, ²⁵ ili ahale nafwasi ya kazi ya utume yorichwa ni Juda, na achihiya kwahali komuajira.” ²⁶ Alafu apiga kura, na kura ichimbwerera Mathiasi. Naye achitiywa kundi ra hara mitume anjina kumi na mmwenga.

2

Afuasi a Jesu anaphokera Roho Mtakatifu

¹ Siku ya Pentekosti* iriphofika, afuasi osi a Jesu kala akakusanyika phatu phamwenga. ² Phahi, kpwakala na mvumo gafula kula mlunguni kama wa phuto kali. Hura mvumo uchiodzaza nyumba yosi yokala afuasi asegere. ³ Alafu mura chumbani mwatsembuka vilinje vya moho vyokala vinaaka, vichidziganya na vichigbwerera chila mmwenga. ⁴ Na Roho Mtakatifu wainjira mwao mioyoni na chila mmwenga achiandza kugomba na luga tafwauti-tafwauti kama Roho Mtakatifu arivyoajaliya.

⁵ Phahi hiko Jerusalemu kala kuna Ayahudi amuogophao Mlungu, kula tsi zosi dunia ndzima. ⁶ Ariphefika hinyo mvumo, umati mkpwulu wa atu wakpweza na uchitezeka mana chila mmwenga wasikira higo gagombwago kpwa lugaye. ⁷ Aona vituko na achitezeka sana, chisha achiamba, “Dze, hinya osi huasikirao kugomba si ni enyezi a Galilaya? ⁸ Ikaandzadze hata hosi hunaasikira anagomba kpwa luga zehu za chienyedzi? ⁹ Mana hipha phana makabila manji: phana Aparithi, Amedi, Aelamu, na anjina ni a kula Mesopotamia, Judea, Kapadokia, Ponto, Asia, ¹⁰ anjina ala Firigia, Pamfilia, Misiri na seemu za Libiya phephi na Kirene. Anjina ni ajeni kula Rumi, ¹¹ (Ayahudi na atu anjina ambao sio Ayahudi ela ahendainjira dini ya Chiyahudi), piya phana Akirete na Arabu. Naswi hunaasikirani anagomba luga zehu enye, vituko vikulu vya Mlungu ahendavyo!” ¹² Atu osi atezeka na achikala na wasiwasi, kuno anauzana, “Mambo gano manage nini?” ¹³ Ela anjina achikala anaachania anaamba, “Hinya atu akalewa!”

1:13 1:13 Mathayo 10:2-4; Mariko 3:16-19; Luka 6:14-16 1:18 1:18 Mathayo 27:3-8 1:20 1:20 a Zaburi 69:25; b Zaburi 109:8 1:21-22 1:21-22 a Mathayo 3:16; Mariko 1:9; Luka 3:21; b Mariko 16:19; Luka 24:51 2:1 2:1 Alawi 23:15-21; Kumbukumbu 16:9-11 * 2:1 2:1 Pentekosti ni sikukuu ya Ayahudi ya kusherekeya mavuno ga nganu siku mirongo mitsano bada ya Pasaka.

Petero anabisha na umati wa atu

¹⁴ Ndipho Petero achiunuka phamwenga na hara mitume anjina kumi na mwenga, achigomba kpwa sauti na hura umati, achiamba, "Ayahudi ayangu na mwimwi mosi mkalao Jerusalem, phundzani vinono nkusemurireni mana ya mambo higa. ¹⁵ Atu hinya taakalewa kama mfikiriyavyo, mana bado ni saa tahu tu za ligundzu. ¹⁶ Ela mambo higa gagombwa hipho kare ni nabii Joeli achiamba:

¹⁷ 'Mlungu anaamba:

Siku za mwisho anadamu osi nindaarehera Roho wangu.

Ana enu, alume kpwa achetu andatangaza ujumbe kula kpwangu.

Barobaro enu andaona ruwiya, nao atumia andaloha ndoso.

¹⁸ Ehe! Hata atumishi angu, alume kpwa achetu,

nindaarehera Roho wangu siku hizo,

nao andalavya unabii.

¹⁹ Nindahenda mambo ga kuangalaza ko dzulu mlunguni,

na ko duniani,

kundakala na milatso, moho na maingu ga mosi.

²⁰ Kabila ya kufika siku iyo kulu muhimu ya Mwenyezi Mlungu,

dzuwa rindagbwirwa rikale jiza na mwezi nao undagbwirwa ukale kundu dza mlatso.

²¹ Ela mutu yeyes ndiyemririra Mwenyezi Mlungu andaokolwa.' "

²² Petero waenderera kuaambira atu, "Enehu Aiziraeli, phundzani! Mosi mnamanya kukala Jesu wa Nazareti wahenda vilinje na ishara kahi zenu. Na higa ganaonyesa wazi kukala watsambulwa ni Mlungu. ²³ Mutu hiyu warehwa kpwenu ni Mlungu kpwa uamuziwe kama arivyopanga. Ela mwamuolaga kpwa kumlavya na atu asiomanya Shariya za Mlungu, nao achimkota misumari msalabani. ²⁴ Ela Mlungu wamfufula, na achimuusira utsungu wa chifo kpwa sababu kala taiwezekana asale lufu. ²⁵ Kpwa mana hipho kare Mfalume Daudi wagomba kumuhusu, achiamba:

'Namanya Mwenyezi Mlungu a phephi nami na ananirinda wakati wosi;

nguvuze nkuniika salama wakati wa tabu.

²⁶ Kpwa hivyo moyo wangu unahererwa,

tsona napiga njerejere.

Nami hata dzagbwe nindafwa

ela naishi na matumaini.

²⁷ Kpwa sababu kundaricha roho yangu mbirani,

wala kundaricha mtumishio muaminifu uriyemtsambula aole.

²⁸ Wanifundza njira za kuishi vinono,

nindahamirwa sana ni uwe kukala phephi nami.' "

²⁹ "Enehu, nakuhakikishirani kuhusu mkare wehu Daudi. Iye wafwa, achizikpwa na mbiraye i mumu hata rero. ³⁰ Ela Daudi kala ni nabii, na wamanya kukala Mlungu wamlaga na achimuapira kukala mmwenga wa chivyaziche mwenye, kwenye chihicho cha endzi. ³¹ Daudi watabiri kuhusu kufufuka kpwa Masihi, ariphomba kukala, rohore tariyarichwa mbirani, wala mwiriwe kuola. ³² Sambu, swiswi hosi hu mashaidi kukala Mlungu wamfufula kpweli hiyu Jesu. ³³ Phahi, Jesu wahalwa kuphiya mlunguni, asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana, na waphokera Roho Mtakatifu kula kpwa Baba Mlungu ambaye kala akamlaga, naye wahupha swiswi ye Roho. Mambo higa mgasikirago na kugaona ganahakikisha maneno higa. ³⁴ Mana Daudi mwenye kayahalwa kuphiya mlunguni, ela waamba:

'Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu:†

"Sagala uphande wangu wa kulume,

³⁵ hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.' ' "

³⁶ Chimarigizo Petero waamba, "Phahi Aiziraeli osi ni amanye kukala, Jesu yuyatu ambaye mwamkoto misumari msalabani, Mlungu wamuhenda Mtawala na Muokoli."‡

³⁷ Phahi hara atu okala anamphundza Petero phosikira vira, ajuta, achimuuza Petero na hara mitume anjina, "Enehu, vino sambu swino huhendedze?" ³⁸ Petero achiaambira, "Chila mmwenga naatubu dambize na abatizwe kpwa dzina ra Jesu Masihi, ili aswamehewe. Namwi mundaphaha zawadi ya Roho Mtakatifu. ³⁹ Ahadi hino ni

2:17 2:17 Joeli 2:28-32   **2:23** 2:23 Mathayo 27:35; Mariko 15:24; Luka 23:33; Johana 19:18   **2:24** 2:24 Mathayo 28:5,6; Mariko 16:6; Luka 24:5   **2:25** 2:25 Zaburi 16:8-11   **2:30** 2:30 Zaburi 132:11; 2 Samueli 7:12,13   **2:34** 2:34 Zaburi 110:1   † **2:34** 2:34-35 Bwana wangu: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. Soma chitabu cha Zaburi 110:1.   ‡ **2:36** 2:36 Muokoli: Yani Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

fwaida yenu, vivyazi vyenu na atu osi ario kure, ni ya mutu yeyesi ambaye Mwenyezi Mlungu wehu andamualika.”

⁴⁰ Petero waaeleza kpwa chirefu na achiachengachenga sana, waambira, “Dzi-manyirireni na adabu ndizoaphaha atu hinya ayi!” ⁴¹ Phahi, atu osi ariokubali maneno ga Petero abatizwa, na siku iyo kundi ra afuasi a Jesu raenjerezeka atu kama elufu tahu.

Umwenga na maisha ga afuasi a Jesu

⁴² Afuasi hinya adzilavya wakati wosi kudzifundza kpwa mitume, kuishi kama ndugu, kurya mikaha[§] phamwenga na kuvoya Mlungu phamwenga.

⁴³ Chila mmwenga waangalazwa ni viliinje vinji vyohendwa ni mitume. ⁴⁴ Atu osi ariomkuluphira Jesu akala phatu phamwenga na achihumira vitu vyao vyosi phamwenga. ⁴⁵ Aguza vitu arivyokala navyo, na pesa arizophaha achiganyira ayawao okala analonda msada. ⁴⁶ Na kala achikutana ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu chila siku. Piya kala achirya phamwenga hiko kpwao madzumbani, kala achirya na raha na roho mwenga, ⁴⁷ kuno anamtogola Mlungu. Atu anji ahamirwa sana, na chila siku Mlungu warienjereza kundi rao na hara ambao kala achiokoka.

3

Petero na Johana anaphoza chiswera

¹ Siku mwenga, Petero na Johana kala anainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, akavoye mavoyo ga saa tisiya. ² Mutu mmwenga chiswera hangu kuvoyalwakpwe kala anatsukulwa kurehwa ryango ra Nyumba ya Kuvoya Mlungu riihwaro Ryango Nono. Kala nkurehwa chila siku kpwedzavoya-voya atu ainjirao himo. ³ Aripheona Petero na Johana analonda kuinjira ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, yuya chiswera waavoya amuphe chochosi. ⁴ Petero na Johana amloloto, chisha Petero achimuamba, “Hebu huloleto!” ⁵ Hipo, yuya chiswera waaloloto achiona labuda andaehwa chitu. ⁶ Ela Petero achimuamba, “Mino sina feza wala zahabu, ela nindakupha nricho nacho. Kpwa uwezo wa Jesu Masihi wa Nazareti, ng’oka unyendeke.” ⁷ Wamgbwira mkpwo no wa kulume achimuunula, na mara mwenga yuya chiswera achidina magulu. ⁸ Watina achiima na maguluge na achiandza kunyendeke. Alafu achiinjira nao Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Wanyendeka mwenye na kutinatina kuno anamtogola Mlungu.

⁹ Atu osi amuona ananyendeke na achimtogola Mlungu. ¹⁰ Hara atu achimtambukira kala ni yuya chiswera ambaye kala achisagala phara ryango Nono ra kuinjirira Nyumba ya Kuvoya Mlungu kpwa kuvoya pesa. Phahi aangalazwa sana ni higo gohenderwa yuya chiswera.

Petero anahubiri

ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

¹¹ Yuya chiswera phokala akamgbwira Petero na Johana, atu osi aphiya mairo hadi phatu phoihwa Varanda kulwa ya Selemani na achitezeka. ¹² Petero aripheona hara atu, waamba, “Enehu, Aiziraeli ayangu, mkaangalazwa nini? Mbona mkahutumburira matso? Uwezo uchiomuhenda hiyu mutu anyendeke sio uwezo wehu, wala sio uzuri wehu kpwa Mlungu. ¹³ Ela Mlungu yeabudiwa ni Burahimu, Isaka, Jakobo na akare ehu anjina, wamtogola mtumishiwe Jesu. Ela mwamlavya na atawala a Chirumi, tsona mchimrema mbere za mtawala Pilato, hata bada ya Pilato kukata shauri amrichire. ¹⁴ Iye asiye na lawama wala makosa, mwamrema, na mchimuamba Pilato akuvugurireni mutu yeolaga atu. ¹⁵ Mwaoalaga mutu ambaye ndiye chandzo cha uzima, ela Mlungu achimfufula, naswi hu mashaidige. ¹⁶ Mutu hiyu mummanyaye kala ni chiswera, akaphola kpwa kukuluphira uwezo wa Jesu. Kumkuluphira Jesu kukamphoza kabisa kama mmuonavyo.

¹⁷ “Enehu, namanya murivyomuhenda Jesu mwimwi na atawala enu mwayugbwa nkusamanya. ¹⁸ Ela hivyo ndivyo Mlungu arivyotimiza maneno gotabiriwa kare ni manabii aripheona Masihi,* ni lazima agaye. ¹⁹ Phahi tubuni na mgaluze mioyo yenu na kulola Mlungu ili akuusireni dambi zenu. ²⁰ Namwi muchihenda hivyo Mlungu andakujaliyani, na kukureherani Muokoli,† ambaye ni Jesu. ²¹ Ni lazima asale hiko mlunguni hadi wakati Mlungu ndiphotengeza uphya chila chitu, kama manabii matakatiifu arivyogomba hipo kare. ²² Mana Musa waamba, ‘Ye Mwenyezi Mlungu,

§ 2:42 2:42 Kurya mikaha: Afuasi kala achirya mikaha phamwenga kpwa kumbukumbu ra chifo cha Jesu. (Soma Chitabu cha Luka 22:14–23.) 2:44 2:44 Mahendo 4:32–35 3:13 3:13 Kutsama 3:15 3:14 3:14 Mathayo 27:15–23;

Mariko 15:6–14; Luka 23:13–23; Johana 19:12–15 * 3:18 3:18 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. † 3:20 3:20 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 3:22 3:22 Kumbukumbu

Mlungu wenu andazula nabii dza mimi kula kahi ya nyo atu enu enye. Namwi ni lazima muhende chila chitu ndichokuambirani. ²³ Mutu yeyesi ambaye kandamphundza nabii iye, andatengbwa na atue na kuangamizwa. ²⁴ Manabii gosi hangu Samueli na kpwenderera atabiri kuhusu siku hizi hurizo nazo sambu. ²⁵ Hizo ahadi za Mlungu arizolaga kuumira manabiige ni zenu, na chilagane choikpwa na akare enu dza vivyo. Mlungu wamuambira Burahimu hivi, 'Makabila gosi duniani gandabarikiwa kpwa sababu ya uvyazio.' ²⁶ Phahi ariphomtsambula mtumishiwe Jesu, mwandzo wamreha kpwenu ili akujaliyeni kpwa kumuhenda chila mmwenga atubu dambize na kuricha njiraze mbii."

4

Petero na Johana anashitakiwa kpwa atawala a Chiyahudi

¹ Petero na Johana kala acheregomba na atu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, alavyadzi-sadaka, Masadukayo na mkpwulu wa asikari a Nyumba ya Kuvoya Mlungu achitsoloka. ² Atsukirwa sana kpwa sababu kala anafundza na kugomba wazi kukala Jesu wafufuka, kuonyesa kukala atu a kufwa andafufuka. ³ Aagbwira na achendaatiya jela, na kpwa vira kala ni dziloni kare, aaricha jela hadi ligundzu. ⁴ Ela atu anji ambao asikira mafundzo gao aamini. Afuasi a Jesu aenjerezeka hadi achifika kama alume elufu tsano.

⁵ Kuriphocha, hara alimu a Shariya, atumia na vilongozi anjina a Chiyahudi akala na baraza hiko Jerusalem. ⁶ Anasi, ambaye kala ni mlayyadzi-sadaka mkpwulu, kala a phapho barazani, phamwenga na Kayafa, Johana, Isikanda na ndugungbwa zanjina za mlayyadzi-sadaka mkpwulu. ⁷ Petero na Johana arehwa barazani na achiuzwa, achiambwa, "Mwino, yuya chiswere mwamphoza kpwa uwezo wani ama kpwa dzina ra ani?" ⁸ Phahi, Petero walongozwa ni Roho Mtakatifu achiamba, "Atawala eh na atumia! ⁹ Ichikala rero ndipho hunalondwa huseme vyomterya yuya chiswere na kusema vyophozwa, ¹⁰ phahi ni hivi: Mwimwi atumia na atu osi a Iziraeli ni lazima mmanye kukala hiyu chiswere aimireye hipha ni mzima tsetsetse waphozwa ni uwezo wa dzina ra Jesu Masihwa wa Nazareti, ambaye mwamuolaga msalabani, ela Mlungu achimfufula. ¹¹ Naye ndiye ambaye neno ra Mlungu ragomba kumuhusu phoambwa: 'Dziwe mirirorema mwimwi adzengi, ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.'

¹² "Wokofu tauphahikana kula kpwa mutu wanjina yeyesi, isiphokala kpwa Jesu, mana takuna dzina ranjina rorosi duniani rohewa anadamu kuaokola."

¹³ Hara atumia a ngambi kala anamanya kala Petero na Johana ni atu a kawaida wala taana ilimu ya mwanya. Hipho, atezeka ariphoaona anagomba chilume, achimanya kukala akala phamwenga na Jesu. ¹⁴ Ela kpwa vira amuona yuya mutu yephozwa aimire phephi, taayakala na ra kugomba. ¹⁵ Phahi alagiza Petero na Johana atuluke kondze ya baraza, alafu achibisha aho enye kpwa enye. ¹⁶ Achiuzana achiamba, "Huahendedze atu hano? Chila mmwenga akalaye Jerusalem anamanya kukala ahenda vilinje, naswi tahuweza kurema. ¹⁷ Ela, huchilonda kuzuwiya mambo higa kuenea zaidi, ni lazima huakahaze asigombe tsona na mutu yeyesi kuhusu Jesu."

¹⁸ Alafu Petero na Johana aihwa ndani na achiambirwa asigombe tsona wala kufundza mambo ga kuhusu Jesu. ¹⁹ Ela achiamba, "Lolani enye ra sawa mbere za Mlungu, kukuogophani mwimwi ama kumuogopa Mlungu. ²⁰ Kpwa mana tahuweza kuricha kugomba mambo hurigogaona na kugasikira." ²¹ Phahi hara atumia a baraza aatishira zaidi Petero na Johana, chisha achiarichira aphiye vya. Nao aona wazi kala taiwezekana kuatiya adabu, kpwa sababu atu osi kala anamtogola Mlungu kpwa gara arigohenda. ²² Hiye chiswere yehenderwa vilinje achihozwa kala ana zaidi ya miaka mirongo mine.

Afuasi a Jesu anavyo ili asikale aoga

²³ Petero na Johana ariphorichirwa, auya kpwa afuasi ayawao na achendasemurira mambo gosi arigoambwa ni akulu a alavyadzi-sadaka na atumia a Chiyahudi. ²⁴ Hinyo ayawao ariphosikira hivyo, aungana phamwenga osi achivoya Mlungu na raka ra dzulu, achiamba, "Mwenyezi Mlungu, uriyeumba dzulu mlunguni, tsi, bahari na vyosi virivyo mumo. ²⁵ Uwe ndiye uriyelongoza mkare wehu Daudi, ariye ni mtumishio agombe kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu achiamba:

'Mbona atu a mataifa ganjina atsukirwa?

Atu hinyo anapanga njama za bure.

²⁶ Afalume a duniani adzitaryarisha,
nao atawala akutana phamwenga,

ili ampinge Mwenyezi Mlungu na ye Masihiwe.' ^{**}

²⁷ Chisha achienderera kuvoya achiamba, "Mana, kpwa kpweli Herode, Pontio Pilato, Aiziraeli na atu asio Aiziraeli akutana phamwenga mumu mudzini kumpinga Jesu, mtumishio mwenye uriyemtsambula. ²⁸ Nao ahenda gago ambago uwe kpwa uwezoo na mahendogo, wagapanga kare kukala nigakale. ²⁹ Sambu Bwana, lola vyo vitisho vyao, hunakuvoya uhujaliye swiswi atumishio ili hutangaze nenoro bila ya wuoga kabisa. ³⁰ Hunavoya uhuphe uwezo wa kuphoza na uhende vilinje kpwa uwezo wa mtumishio Jesu."

³¹ Aripomala kuvoya, phara phatu phokala anakutana phasumba. Nao achiodzalwa ni Roho Mtakatifu na achitangaza ujumbe wa Mlungu bila ya wuoga.

*Afuasi a Jesu anasagala
kama ndugu mwenga*

³² Atu osi ariomkuluphira Jesu akala chitu chimwenga chiroho na chimaazo. Takuna hata mmwenga yehenda malize zikale zakpwe macheye, ela ahumira vitu vyao vyosi phamwenga. ³³ Hara mitume kala achitangaza kufufuka kpwa Jesu na uwezo munji sana, na osi Mlungu achiajaliya sana. ³⁴ Takuna yeyesi yephungukirwa ni chitu. Kpwa mana hara ariokala na minda ama nyumba aguzi na pesaze achizirehera mitume. ³⁵ Mitume kala ana uwezo wa hizo pesa, nao kala achiaganyira ario na shida, kulengana na shida ya mutu.

³⁶ Mmwenga wa atu arioguzi mali zao ni Yusufu, wa mbari ya Lawi† kula tsi ya Kupuro. Mitume kala achimuiha Barinaba (manage ni Mutu wa kutiya moyo.) ³⁷ Waguzi mundawe na pesaze achizilavya kpwa mitume.

5

Handzo ra Anania na Safira

¹ Kala kuna mutu mmwenga yehwa Anania, na mchewe Safira, ambao nao aguzi munda wao. ² Anania na mchewe akubaliana na achifwitsa pesa zanjina na zosala achiziphirikira mitume. ³ Phahi Petero wamuamba Anania, "Mbona ukakubali Shetani akatawala rohoyo hata unamchenga Roho Mtakatifu kpwa kufwitsa pesa zanjina urizophaha uriphoguzi munda?" ⁴ Hinyo munda uriphokala kudzangbweuguzi kala ni wako, na uriphoguzi, hizo pesa piya kala ni zako. Sambu, yakaladze hata uchiona uhende dzambo dza hiri? Phahi, kunchengere mimi binadamu myao, ela ukamchenga Mlungu." ⁵ Anania ariphosikira hivyo, wagbwa na achifwa. Atu osi osikira mambo higo atishirwa sana. ⁶ Alafu phakpweza barobaro achimtiya shanda, achimsukula kondze na achendamzika.

⁷ Bada ya kama masaa mahahu hivi, naye Safira, mkpwaza Anania, wakpweza, achikala kamanya chigohendeka. ⁸ Petero achimuuza, "Hebu niambira, zino pesa ni zosi mrizophaha na mlumeo mriphoguzi munda?" Safira achiamba, "Ehe, ni zosi." ⁹ Ndipho Petero achiamba, "Mbona mwahenda njama na mlumeo kumpima Roho Mtakatifu? Sikiza! Hara achiozika mlumeo a pho mryangoni, na andakutsukula kondze piya uwe." ¹⁰ Phapho hipho achigbwa maguluni pha Petero na achifwa. Hara barobaro ambao kala akamzika mlumewe ariphoinjira ndani amkuta akafwa kare, achimuhala na achendamzika phephi na mlumewe. ¹¹ Kundi rosi ra afuasi a Jesu na atu osi anjina osikira mambo higo aona wuoga sana.

*Mitume anahenda vilinje
na maajabu manji*

¹² Atu ahenderwa vilinje vinji na maajabu ni mitume. Afuasi osi a Jesu kala achikutana kpwenye varanda kulu ya Selemani ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ¹³ Mutu yeyesi ambaye kala kamkuluphira Jesu waogopha kudziunga nao, ela atu osi kala achiatogola. ¹⁴ Ela ariomkuluphira Jesu na kukala afuasie azidi kuenjerezeka sana, alume kpwa achetu. ¹⁵ Kpwa sababu ya vilinje vyohendwa ni mitume, atu kala achireha akongo

* **4:26** 4:26 Masihi: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. **4:27** 4:27 a Luka 23:7-11; b Mathayo 27:1,2; Mariko 15:1; Luka 23:1; Johana 18:28,29 **4:32** 4:32 Mahendo 2:44,45 † **4:36** 4:36 Lawi kala ni mwana wa Jakobu na ni chandzo cha mbari mwengayapho ya kabila ra Iziraeli. Mbari hino kaziyi kala ni kuterya alavyadzi-sadaka ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

aho vitandani na michekani na kualaza barabarani ili Petero achitsapa, chivurivuriche chigute akongo anjina. ¹⁶ Piya atu anji kula midzi ya kanda-kanda ya Jerusalem a reha akongo aho na ambao kala anayugbwa ni pephe, nao osi aphozwa.

Mitume anagayiswa

¹⁷ Badaye mlavyadzi-sadaka mkpwulu na ayae osi ambao kala ni kundi ra Masadukayo, waaonera wivu sana hara mitume. ¹⁸ Phahi waagbwira achiatiya jela. ¹⁹ Ela usiku malaika wa Mlungu wakpwezavugurira mryango na achiatuluzza kondze, chisha achiaambira, ²⁰ "Phiyani mkaime ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na muambire atu habari zosi za maisha higa maphya." ²¹ Hara mitume ainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu pephe za kucha, kama vyolagizwa na achiandza kufundza atu.

Wakati hinyo-hinyo mlavyadzi-sadaka mkpwulu na ayae, waiha mkpwutano wa angambi, yani baraza rosi ra vilongozi a Iziraeli, chisha achilagiza hara mitume alaviwe jela na arehwe hiphe barazani. ²² Ela hinyo arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu ariphofika hiko jela, akpwendakuta mitume taamo. Hiphe, auya na achendasema kpwa akulu hiphe barazani, ²³ achiaambira, "Hukakuta jela ikafungbwa vinono sana, na arindzi anarinda pho mryangoni. Ela huchiphoinjira tahukaona mutu himo ndani." ²⁴ Mkpwulu wa arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu na akulu a alavyadzi-sadaka ariphosikira hivyo, atezeka sana na achishindwa ni kumanya chiroaphaha. ²⁵ Alafu kwakpwezwa mutu achiaambira, "Phundzani! Hara atu murioatiya jela, anafundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu." ²⁶ Hiphe, mkpwulu wa arindzi na ayae aphiya kwendaahala na achiareha, ela taayahumira nguvu, kpwa sababu aogopha atu asedze akaapiga mawe.

²⁷ Hara mitume ariphorehwa, aimiswa mbere za hira ngambi, chisha mlavyadzi-sadaka mkpwulu achiaamba, ²⁸ "Swino hwakukahazani kabisa kufundza kuhusu mutu hiyu Jesu, ela tamdzangbwesikira. Sambu lolani, mwaeneza mafundzo genu Jerusalem ndzima na vino mnalonda muutiye lawamani kuhusu chifochi!"

²⁹ Ela Petero na mitume ayae achiaamba, "Ni lazima humuogophe Mlungu wala siye mwanadamu! ³⁰ Mlungu ariyevoywa ni akare eh u wamfulu Jesu, ambaye mwamuolaga kpwa kumkota misumari msalabani. ³¹ Chisha Mlungu wamuika uphanda wa mkpwono wa kulume, phatu pha ishima kulu sana, wamuhenda Chilongozi na Muokoli, ili kuapha nafwasi Aiziraeli atubu dambi zao na aswamehewe. ³² Naswi hu mashaidi a mambo higo. Roho Mtakatifu ambaye Mlungu waapha atu amuogophao piya ni shaidi."

³³ Hara atumia a ngambi ariphosikira vira, atsukirwa sana hata achitaka hara mitume aolagbwe. ³⁴ Ela phakala na Mfarisayo mwenga yehwa Gamalieli, mwalimu wa Shariya, ambaye kala anaishimiwa ni atu osi. Waima mbere ya atu osi na achilagiza hara mitume atuluzwe kondze kwandza. ³⁵ Alafu achiaamba, "Enehu, Aiziraeli ayangu, dzimanyirireni sana na higo mtagago ahendera atu hano. ³⁶ Kare chidide, kwakakala mutu yehwa Theuda, achidizihenda mutu wa kumanyikana, wakala na afuasi kama magana mane. Badaye waolagbwa na afuasie osi achitsamukana, mamboge gachisirira hiphe. ³⁷ Badaye, wakati hura wa kuolanga atu, kwazuka wanjina yehwa Juda kula Galilaya. Iye naye wahanda afuasie, ela piya naye waolagbwa, nao afuasie osi achitsamukana. ³⁸ Phahi, nakuambirani aricheni aphiye vyao, wala msiahende rorosi! Mana ichikala mipango ama mambo gao gaandzwa ni binadamu, gandakala na mwisho. ³⁹ Ela ichikala mambo higa gala kwapa Mlungu, tamundaweza kuazuwiya, richirosala mundadzikuta munashindana na Mlungu."

Hiphe, hara angambi akubali maneno ga Gamalieli. ⁴⁰ Achiaha ndani hara mitume, achiachapa viboko, chisha achihakaha asifundze tsona kuhusu Jesu. Alafu achiarichira aphiye vyao. ⁴¹ Phahi hara mitume ariphokala anatuluka na hira ngambi, ahererwa sana kwapa mana Mlungu waharirwa kukala anafwaha kuphaha waibu wa kukiritwa viboko kwapa sababu ni afuasi a Jesu. ⁴² Ela chila siku, ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na midzini mwa atu, hara mitume aenderera kufundza na kusemurira kukala Jesu ndiye Muokoli.*

6

Atu sabaa anatsambulwa kuterya mitume

¹ Siku hizo afuasi a Jesu aenjerezeka. Ayahudi agombao Chiyunani anung'unika kukala Ayahudi agombao Chieburania anaabaguwa. Aamba kala magungu gao

tagaganyirwa maitaji gao ga chakurya cha chila siku sawa-sawa. ² Hipo, hara mitume kumi na airi akusanya afuasi osi na achiaambira, “Si vinono swiswi kuricha neno ra Mlungu na kuimirira chakurya. ³ Phahi enehu, tsambulani atu sabaa kula mu kundini ambao anatogolwa na manono, anatawalwa ni Roho Mtakatifu, na ana marifwa. Naswi hundaarichira kazi hiyo. ⁴ Ela swiswi enye hundadzishuulisha na kuvoya Mlungu na kazi ya kusemurira mafundzoge.”

⁵ Mpango hinyo wafwahira kundi zima. Hipo atsambula atu sabaa: Stefano (ambaye kala anamkuluphira sana Mlungu na yetawalwa ni Roho Mtakatifu), Filipu, Purokoro, Nikanori, Timoni, Parmena, na Nikolao wa Antiokia (kala siye Myahudi ela pho mwandzo kala ni mfuasi wa dini ya Chiyahudi). ⁶ Afuasi achiarehera mitume hara atu achotsambulwa, nao mitume achivoyera na achiabandikira mikono.

⁷ Hipo, atu anji zaidi asikira habari za Jesu, na afuasi aenjerezeka sana hiko Jerusalemu. Tsona, kundi kulu ra alavyadzi-sadaka a dini ya Chiyahudi achilunga mafundzo kuhusu Jesu na achimkuluphira.

Stefano anagbwirwa na kushitakiwa

⁸ Mlungu kala akamjaliya sana Stefano. Wamupha uwezo munji hata achikala anahendera atu vilinje vinji na maajabu. ⁹ Ela kuchizuka upinzani kahi ya Stefano na atu a sinagogi ra Ayahudi riihwaro Sinagogi ra Atu Huru.* Sinagogi hiro kala ni ra Ayahudi kula midzi ya Kirene na Isikandaria, na kundi ranjina kula majimbo ga Kilikia na Asia. ¹⁰ Ela Roho Mtakatifu wamupha Stefano achili nyinji sana hata ichikala chila agombaro takuna mutu aripingaye. ¹¹ Alafu apanga njama na atu edze agombe handzo aambe, “Hwamsikira Stefano anamkufuru Mlungu na kugomba mai kuhusu Shariya za Musa.” ¹² Hinyo atu okala anapingana na Stefano afyaksira kundi ra atu, phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina a Chiyahudi. Phahi amgbwira Stefano na achimreha mbere za ngambi. ¹³ Achireha mashaidi a handzo achiamba, “Chila wakati mutu hiyu anagomba mai kuhusu Nyumba ya Kuvoya Mlungu na Shariya za Musa. ¹⁴ Kpwa mana swino hwamsikira anaamba, ‘Jesu wa Nazareti andabomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na agaluze mila zosi zorehwa ni Musa.’ ” ¹⁵ Atu osi okala hipo ngambini amtong’orera matso Stefano, na achiona usowe ukagaluka dza wa malaika.

7

Stefano anadzihehera

mbere za ngambi

¹ Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu wamuza Stefano, “Dze mambo gano ni ga kpweli?” ² Naye Stefano achiamba, “Enehu na ano baba, niphundzani! Mwenyezi Mlungu wamtsembukira mkare wehu Burahimu wakati acheresagala Mesopotamia, kabila kadzangbwe kpwendasagala Harani. ³ Mlungu wamuamba, ‘Uka kwenye tsi yenu, uriche mbarizo na nduguzo na uphiye tsi ambayo nindakuonyesa.’ ⁴ Hipo, watsama tsi ya Akalidayo na achendasagala Harani. Bada ya chifu cha ise, Mlungu wamtamisa hadi tsi hino mriyo mwimwi hivi sambini. ⁵ Wakati hinyo Mlungu kayamupha Burahimu hata nyago mwenga ya tsi iyo ikale yakpwe. Ela wamlaga kala andamupha na badaye ikale ya vivyazivyeye, hata dzagbwe Burahimu mwenye kala kana mwana wakati na hinyo. ⁶ Mlungu wamuamba Burahimu, ‘Uvyazio undakala ujenini tsi ambayo siyo yao, na atu a tsi iyo andaahenda akale atumwa na andaatesa miaka magana mane. ⁷ Ela nindaatiya adabu hara atu ndioahenda atumwa, chisha badaye uvyazio undatsama tsi iyo na wedze uniabudu hipha.’ ⁸ Alafu Mlungu wahenda tsatsa ikale ishara ya chilagane cha iye na Burahimu. Phahi, badaye Burahimu wavyala Isaka na achimdeka ariphokala ana siku nane. Naye Isaka ariphovyala Jakobo wamtia tsatsani, naye Jakobo achivyala ana kumi na airi, akarengbwa a mbari kumi na mbiri za Aiziraeli. ⁹ “Hinya ana a Jakobo amuonera wivu Yusufu na achinguza akakale mtumwa hiko Misiri. Ela Mlungu wamrinda, ¹⁰ na achimtivya na mashaka gosi. Mlungu wamjaliya marifwa na achimuhenda aonekane mnono kpwa Farao, mfalume wa Misiri. Hipo, mfalume wamuika mkpwulu wa tsi ya Misiri na muimirizi wa nyumbaye. ¹¹ Alafu kpwakala na ndzala kali Misiri yosi na Kanani, ambayo yagayisa sana atu, na hinyo

* **6:9** 6:9 Sinagogi ra atu huru kala ni kundi ra Ayahudi ambao mwandzo kala ni atumwa alafu achikombolewa. **7:2** 7:2 Mwandzo 12:1 **7:4** 7:4 a Mwandzo 11:31; b Mwandzo 12:4 **7:5** 7:5 Mwandzo 12:7; 13:15; 15:18; 17:8 **7:6** 7:6 Mwandzo 15:13,14 **7:7** 7:7 Kutsama 3:12 **7:8** 7:8 a Mwandzo 17:10-14; b Mwandzo 21:2-4; c Mwandzo 25:26; d Mwandzo 29:31—35:18 **7:9** 7:9 a Mwandzo 37:11; b Mwandzo 37:28; c Mwandzo 39:2,21 **7:10** 7:10 Mwandzo 41:39-41 **7:11** 7:11 Mwandzo 42:1,2

akare ehu achikala taana chakurya. ¹² Phahi Jakobo ariphosikira kukala Misiri kuna chakurya, wahuma anae, yani akare ehu, kuphiya Misiri kano ya kpwandza. ¹³ Charo cha phiri, Yusufu wakpwendadzimanyisa kpwa nduguze, na piya mfulume wa Misiri waphaha habari kuhusu ndugungbwa za Yusufu na ise yao. ¹⁴ Badaye Yusufu wahuma atu alungirwe ise, na abarie osi ili edze Misiri. Jumala osi kala ni atu mirongo sabaa na atsano. ¹⁵ Phahi Jakobo waphiya Misiri, ambako ndiko kofwa iye na akare ehu. ¹⁶ Miri yao yauyizwa Shekemu, ambako yakpwendazikpwa vikurani pha Burahimu ambapho kala akaphagula na uvyazingbwa wa Hamori kpwa chiasi fulani cha pesa.

¹⁷ “Wakati uriphofika wa Mlungu kumtimizira Burahimu ahadiye ya kutuluzi uvyaziwe utumwani, Ayahudi kala akaenjerezeka sana hiko Misiri. ¹⁸ Alafu mfulume wanjina, ambaye kala kamanya rorosi kuhusu Yusufu, watawala Misiri. ¹⁹ Warihendera uyi kabila rehu na kuagayisa akare ehu kpwa kualazimisha aike ana aho atsanga kondze ili afwe. ²⁰ Wakati na hinyo ndipho Musa phovyalwa, naye kala ni mnyono sana mbere za Mlungu. Warerwa nyumbani mwa ise miezi mihahu, ²¹ na ariphoikpwa kondze ili afwe, mwana mchetu wa Farao wamtola na achimrera kama mwanawe. ²² Musa wafundzwa marifwa gosi ga Amisiri na achikala mutu mashuhuri wa kugomba na hata kuhenda.

²³ “Musa ariphokala ana miaka mirongo mine, wakata shauri kpwendanyendekera Aiziraeli ayae. ²⁴ Hiko arikophiya, wakpwendamuona Muiziraeli myawe anateswa ni Mmisiri. Hipo, Musa wamkanira myawe na achidziriphiza kpwa kumuolaga yuya Mmisiri. ²⁵ (Musa kala anaona hinyo Aiziraeli ayae andamanya kala Mlungu anamhumira iye kuaokola, ela taayamanya.) ²⁶ Siku ya phiriye, Musa waona Aiziraeli airi anapigana, achijeza kuasuluhisha achiamba, ‘Enehu, amba mwi mu ndugu, mbona munaheha?’ ²⁷ Ela yuya ambaye kala anamlumiza myawe, wamsukuma Musa kanda na achimuamba, ‘Ni ani yekuhenda mtawala wehu na muamuli wehu?’ ²⁸ Hebu unalonda uniolage dza vira vyomuolaga yuya Mmisiri dzana?’ ²⁹ Musa ariphosikira hinyo, wachimbira achiphiza tsi ya Midiani. Waishi kuko na achivyala ana airi a chilume.

³⁰ “Bada ya miaka mirongo mine kutsapa, malaika wantsembukira Musa weruni phephi na Mwango Sinai. Hipo wantsembukira na mfwano wa jimbijimbi ra moho kwenye chitsaka cha miya. ³¹ Musa ariphoona vira, watezeka. Ariphokala anasengera phephi ili aphaoleto, wasikira sauti ya Mlungu inaamba, ³² ‘Mimi ni Mlungu wa akareo, ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.’ Hipo, Musa wagbwirwa ni mchecheta kpwa wuoga hata kayalonda tsona kuphalola. ³³ Alafu Mlungu achimuamba, ‘Vula virahuvyo, mana pho uimirepho ni phatu phatakatifu. ³⁴ Kpwa kpweli nikaona mateso ga atu angu hiko Misiri. Nikasikira chiriro chao na nkedzaaokola. Sambu, ndzo hipha ili nikuhume hiko Misiri.’

³⁵ “Musa yuhiyu ndiye yeremewa ni Aiziraeli, achimuamba, ‘Ni ani yekuhenda mtawala wehu na muamuli wehu?’ Iye ndiye yehumwa ni Mlungu akakale mtawala na mkomboli wao, wakati ariphotsembukirwa ni malaika phara chitsaka cha miya. ³⁶ Iye ndiye ariyetsamiza Ayahudi kula Misiri na achihendera vilinje na maajabu ariphokala Misiri na hiko Bahari ya Shamu, na ariphokala weruni miaka mirongo mine. ³⁷ Musa ye iye ndiye yeaambira Aiziraeli, ‘Mlungu andazula nabii dza mimi kula kahi ya nyo atu enu enye.’ ³⁸ Musa yehiye ndiye yekala phamwenga na Aiziraeli ariphokala akakusanyika phamwenga hiko weruni. Ndiye yehewa malagizo ni malaika dzulu ya Mwango Sinai ariphokala na akare ehu. Tsona ndiye yehewa maneno garehago uzima aurehere sisi.

³⁹ “Ela akare ehu arema kumphundza, achimkahala na achiaza kuuya Misiri. ⁴⁰ Amuamba Aruni, ‘Hutengezere milungu ambayo indahulongoza njirani. Kpwa mana hiye Musa ye wahulavya Misiri tahumanya gomphaha.’ ⁴¹ Wakati hinyo ndipho ariphotengeza chizuka cha mfwano wa ndzau. Achilavira sadaka; ahendera sharee chitu ambacho ahendachengeza nyo enye. ⁴² Ela Mlungu wagaluka na achiaaricha aenderere kuabudu nyenyezi za mlunguni, kama vyoandikpwa ni manabii, achiamba: ‘Dze, mwanilavira sadaka za kuochwa na sadaka zanjina, yo miaka mirongo mine mriphokala ko jangbwani, mwi atu a nyumba ya Iziraeli?’

7:13 7:13 a Mwanzo 45:1; b Mwanzo 45:16   7:14 7:14 a Mwanzo 45:9,10,17,18; b Mwanzo 46:27   7:15 7:15 a Mwanzo 46:1-7; b Mwanzo 49:33   7:16 7:16 Mwanzo 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Joshuwa 24:32   7:17 7:17 Kutsama 1:7,8   7:19 7:19 a Kutsama 1:10,11; b Kutsama 1:22   7:20 7:20 Kutsama 2:2   7:21 7:21 Kutsama 2:3-10   7:23 7:23 Kutsama 2:11-15   7:29 7:29 Kutsama 18:3,4   7:30 7:30 Kutsama 3:1-10   7:35 7:35 Kutsama 2:14   7:36 7:36 a Kutsama 7:3; b Kutsama 14:21; c Isabu 14:33   7:37 7:37 Kumbukumbu 18:15,18   7:38 7:38 Kutsama 19:1-20:17; Kumbukumbu 5:1-33   7:40 7:40 Kutsama 32:1   7:41 7:41 Kutsama 32:2-6   7:42 7:42 Amosi 5:25-27

⁴³ Mwatsukula ro hema ra Moloki,
na chizuka cha nyenyezi ya Refani,
ambavyo kala ni vizuka murivyotengeza ili muviabudu.

Kpwa hivyo nindakutsamizani mkaishi tsi isiyokala yenu, kutsapa tsi ya Babeli.’

⁴⁴ “Hiko weruni akare ehu akala na hema ra kumuabudu Mlungu. Ratengezwa viratu Mlungu vyomlagiza Musa, na ratengezwa na mfwano ambao Musa kala akaonyeswa.

⁴⁵ Chisha akare ehu a wakati wa Musa arisiza hema ana ao. Aritsukula na achiphiya na Joshuwa na achendateka tsi ya atu anjina ambao kala sio Ayahudi, ambao Mlungu waazoresa mbere za akare ehu. Hema hiro rakala hiko hadi endzi ya Mfalume Daudi.

⁴⁶ Mlungu wamjaliya Daudi, naye achivoya ruhusa amdzengere Mlungu wa Jakobo nyumba ya kuishi. ⁴⁷ Ela Mfalume Selemani ndiye yemdzengera Mlungu nyumba.

⁴⁸ “Ela Mwenyezi Mlungu kaishi nyumba zidzengbwazo ni atu; kama arivyogomba nabii Isaya:

⁴⁹ ‘Mlunguni ni chihi changu cha chifalume
na dunia ni chigogo changu cha kuikira magulu.

Ni nyumba ya vipihi yo ndiyonidzengera mwimwi?

Na ni phatu gani ambapho naweza kuoya?

⁵⁰ Vitu vyosi hivyo navitengeza na mkpwo wangu.’ ”

⁵¹ Phahi Stefano waamba, “Aa! Atu siosikira mwi! Maroho genu ni mafu na masikiro genu ni mazito kugbwira maneno ga Mlungu. Munahenda dambi dza akare enu. Chila wakati munampinga Roho Mtakatifu! ⁵² Dze, ni nabii yuphi ambaye akare enu taayamgbwayisa? Piya aolaga ahumwa ambao atabiri kpwedza kpwa mutu asiye na lawama wala makosa, ambaye mwimwi mwamsalata na mchimuolaga vi dzuzi-dzuzi. ⁵³ Mwimwi mwahewa Shariya zirizolaviwa kpwa Musa ni malaika, ela mchirema kuzilunga.”

Stefano anaolagbwa

⁵⁴ Hara angambi ariphosikira hivyo, atsurirwa sana, achiphiya roho kpwa utsungu.

⁵⁵ Ela Roho Mtakatifu wamuinjira Stefano na achimupha uwezo. Achilola dzulu mlunguni na achiona mwanga mkpwulu wa Mlungu, achimuona Jesu aimire mkpwo wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. ⁵⁶ Achiaambira, “Lolani! Naona mlungu ukafwenuka, na Mutu Yela Mlunguni aimire mkpwo wa kulume wa Mlungu.”

⁵⁷ Phahi atu osi okala hipho, apiga kululu na achiziba masikiro na mikono. Chisha osi achimuurukira chivyamwenga. ⁵⁸ Amtukula hadi kondze ya mudzi na achiandza kumpiga mawe. Mashaidi amupha nguwo zao barobaro mmwenga yehwa Sauli ili azirinde. ⁵⁹ Wakati Stefano kala anapigbwa mawe, wavoya Mlungu, achiamba, “Bwana Jesu, phokera roho yangu.” ⁶⁰ Alafu wachita mavwindi na achipiga kululu, achiamba, “Bwana Mlungu, aswamehe kpwa kuhenda dambi hino.” Bada ya kugomba hivyo, achifwa.

8

¹ Naye Sauli waona sawa-sawa Stefano kuolagbwa.

Sauli anagayisa afuasi a Jesu

Siku iyo-iyu, kundi ra afuasi a Jesu hiko Jerusalem raandza kuteswa sana, na osi achitsamukana kuphiya seemu za Judea na Samariya, siphokala hara mitume ndio ariosala. ² Atu amuogophao Mlungu amzika Stefano na achimririra kudzipiga vifuwa.

³ Sauli wajeza kuangamiza kundi ra afuasi a Jesu. Kala achiinjira nyumba hadi nyumba na kuaguruta afuasi alume kpwa achetu kpwendaatiya jela.

Ujumbe wa Jesu unatanzwa tsi ya Samariya

⁴ Hinyo afuasi a Jesu ambao kala akatsamukana akpwendatangaza habari nono kuhusu Jesu chila phatu ariphophiya. ⁵ Naye Filipu waphiya mudzi fulani tsi ya Samariya na achendatangaza kukala Jesu ndiye Muokoli.* ⁶ Umati wa atu uriphomsikira Filipu na kuona vilinje ahendavoyi, amphundzato agombago. ⁷ Pepho nyinji zatuluzwa kuno zinapiga kululu, na atu anji ambao kala akapooza na viswere aphozwa. ⁸ Phahi, atu a mudzi hinyo ahererwa sana.

Mtsai anademurirwa ni Petero

7:44 7:44 Kutsama 25:9,40   7:45 7:45 Joshuwa 3:14-17   7:46 7:46 2 Samueli 7:1-16; 1 Nyakati 17:1-14   7:47 7:47 1 Afalume 6:1-38; 2 Nyakati 3:1-17   7:49 7:49 Isaya 66:1,2   7:51 7:51 Isaya 63:10   8:3 8:3 Mahendo 22:4,5; 26:9-11   * 8:5 8:5 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

⁹ Phahi, mudzi hinyo kala kuna mutu mmwenga yeihwa Simoni. Iye kala achiteza atu osi a Samariya na utsai na achidzikarya kukala ni mutu mkpwulu. ¹⁰ Phahi atu osi, enye vyeo na atu a kawaida kala achimphundzato, nao kala achiamba, "Mutu yuyu ndiye ye mlungu aihwaye 'Uwezo Mkpwulu.'" ¹¹ Atu amphundza kpwa sababu waangalaza atu na utsaiwe siku nyinji. ¹² Ela Filipu ariphotangaza habari nono kuhusu ufalume wa Mlungu na uwezo wa Jesu Masihi, atu anji aamini na achibatizwa, alume kpwa achetu. ¹³ Hata Simoni mwenye naye waamini na achibatizwa. Wakala na Filipu chila phatu na achitezwa ni villinje na maajabu makulu gohendwa ni Filipu.

¹⁴ Hiko Jerusalemu hara mitume ariphosikira atu hiko Samariya akakubali ujumbe kula kpwa Mlungu, amlavya Petero na Johana aphiye kuko. ¹⁵ Ariphofika hiko, aavoyera hara arioamini ili Roho Mtakatifu ainjire mwao mioyoni. ¹⁶ Nao kala takuna yeyesi ambaye kala akaphokera Roho Mtakatifu moyoni, kala akabatizwa kpwa dzina ra Bwana Jesu tu. ¹⁷ Alafu Petero na Johana aabandikira mikono, na Roho Mtakatifu achiinjira mwao mioyoni.

¹⁸ Simoni ariphoona Roho Mtakatifu akainjira mwao mioyoni phobandikirwa mikono ni hara mitume, walonda kuapha pesa, ¹⁹ na achiamba, "Nami piya niphani uwezo hinyo, ili chila mutu ndiyem'bandikira mkpwono, Roho Mtakatifu ainjire mwakpwe moyoni." ²⁰ Ela Petero achimuamba, "Angamika na zo pesazo! Unafikiri unaweza kugula zawadi yolaviwa bure ni Mlungu?" ²¹ Taphana funguro kabisa kpwa kazi hino, mana moyoo tausawa mbere za Mlungu. ²² Phahi, tubu uyio na uvoye Mlungu akuswamehe maazogo mai uzago mwako moyoni. ²³ Mana ukaodzala wivu mui kama sumu na u mtumwa wa dambi." ²⁴ Simoni achiamba, "Nivoyerani Mlungu ili higo mchigoamba gasiniphahe."

²⁵ Petero na Johana ariphomala kuaonya nyo atu na kusemurira habari nono kuhusu Jesu, auya Jerusalemu. Himo njirani atangaza habari nono kuhusu Jesu, mitaa minji ya Asamariya.

Filipu anabatiza muandishi mkpwulu wa Ithiyopia

²⁶ Alafu malaika wa Mlungu wamuamba Filipu, "Unuka uphiye uphande wa mwakani, barabara ya weruni ilayo Jerusalemu kuphiya Gaza." ²⁷ Phahi, Filipu waandza charo, na mo njirani achimuona muandishi mkpwulu wa pesa za sirikali ya Malikia wa Ithiyopia, yeihwa Kandake. Hiye muandishi kala ala Jerusalemu kumuabudu Mlungu, ²⁸ na kala anauya kaya. Kala anaphiya kuno anasoma chitabu cha nabii Isaya ndani ya gari ra kuvwehwa ni farasi. ²⁹ Roho Mtakatifu achimuamba Filipu, "Zorera rira gari rivwehwaro ni farasi na unyendeke naro chi phephi." ³⁰ Hiphohi, warizorera ro gari ra kuvwehwa ni farasi na achimsikira yuya mutu anasoma Chitabu cha nabii Isaya. Achimuamba, "Dze, unaelewa go usomago?" ³¹ Yuya muandishi achimuamba, "Nindaelewadze bila ya mutu kunieleza?" Alafu achimkaribisha Filipu apande mo garini asagale naye.

³² Yuya muandishi kala anasoma neno ra Mlungu riambaro: "Iye wakala dza ng'ondzi riphirikpwaro kutsindzwanii, naye dza mwana ng'ondzi anyamalavyo mbere za iye amunyolaye, iye naye wanyamala.

³³ Watiywa waibu na achilafiwa haki. Takuna awezaye kueleza kuhusu chivyaziche, kpwa sababu wahendaolagbwa himu duniani."

³⁴ Yuya muandishi wamuamba Filipu, "Hebu tafadhali niambira, yuno nabii anabishira ani? Ganamhusu ye mwenye, hebu anagomba kuhusu mutu wanjina?" ³⁵ Phahi Filipu waandza na phara phatu ambapho yuya muandishi kala akasoma na achimuambira habari nono kuhusu Jesu Muokoli.

³⁶ Wakati kala anaenderera na charo chao, afika phatu ambapho kala phana madzi. Ndipho yuya muandishi achimuamba Filipu, "Lola, madzi higa. Kpwa utu wani nisibatizwe?" [³⁷ Filipu achimuamba, "Uchiamini chikpweli rohoni, unaweza kubatizwa." Yuyu mutu achiamba, "Naamini kala Jesu Masihi ndiye Mwana wa Mlungu."] ³⁸ Phahi wamuamba mtumishiwe aimise rira gari. Alafu osi airi, Filipu na yuya muandishi, atserera tsini madzini, na Filipu achim'batiza.

³⁹ Ariphotuluka madzini, Roho Mtakatifu wamuhala Filipu, na yuya muandishi sebu amuone tsona, ela waenderera na charoche na raha sana. ⁴⁰ Filipu watsembuka mudzi wa Azoto, achitangaza habari nono kuhusu Jesu midzi yosi ya njirani hadi achifika mudzi wa Kaisaria.

9

*Sauli anatubu dambi
na kumlunga Jesu*

¹ Wakati hinyo-hinyo, hiko Jerusalemu Sauli wazidi kutisha kuolaga afuasi a Jesu. Waphiya kpwa mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ² na achendavoya baruwa za kudzimanyisa kpwa masinagogi hiko mudzi wa Damasikasi, ili achiphaha afuasi a Jesu, alume ama achetu, aagbwire na aaphirike Jerusalemu.

³ Phahi, Sauli wauka, achifika phephi na Damasikasi. Gafula wapigbwa ni mwanga mkali kula mlunguni, ⁴ achigbwa photsi na achisikira sauti inamuamba, "Sauli, Sauli mbona unanigayisa?" ⁵ Sauli achiuza, "U ani Bwana?" Sauti ichilavukiza ichiamba, "Ni mimi Jesu, ambaye unanigayisa. ⁶ Sambu unuka na uinjire nyo mudzi, nawe kuko undaambirwa ra kuhenda." ⁷ Hara atu kala a charoni phamwenga naye aima gbwi, mana asikira sauti ela taonere mutu yeyesi. ⁸ Sauli waunuka phara photsi, achifwenula matso ela gachikala tagaona. Kpwa hivyo hara ayae amgbwira mkpwono na achimlongoza kuphiya naye hadi Damasikasi. ⁹ Wakala chipofu siku tahu na kayarya wala kunwa chitu chochosi.

¹⁰ Hiko Damasikasi kala kuna mfuasi mmwanga wa Jesu yeihwa Anania. Bwana Jesu wagomba naye ruwiyani na achimuiha, "Anania." Achiihika, "Ehe, Bwana." ¹¹ Achiambwa, "Phiya phatu phaihwapho Barabara ya Kugoloka, nyumbani kpwa Juda, na ukauze mutu aihwaye Sauli kula mudzi wa Tariso. Iye vivi anavoya Mlungu, ¹² na akaona ruwiya. Hiko ruwiyani akaona mutu aihwaye Anania arezda kum'bandikira mikono ili aphahe kuona tsona." ¹³ Phahi Anania waamba, "Bwana, mutu hiye namsikira manenoge kula kpwa atu anji, kuhusu mateso manji ahenderago atakatifuo hiko Jerusalemu. ¹⁴ Hata vivi ana baruwa kula kpwa akulu a alavyadzi-sadaka ya kumupha uwezo wa kugbwira mutu yeyesi amkuluphiraye Jesu." ¹⁵ Ela achiambwa, "Phiya vivyo, mana nkamtsambula akale mtumishi wangu wa kutangaza habari zangu kpwa atu ambao sio Ayahudi phamwenga na afalume ao, na hata kpwa Aiziraeli. ¹⁶ Na mi mwenye nindamuonyesa ndivyogaya kpwa sababu yangu."

¹⁷ Phahi Anania waphiya na achendainjira nyumba iriyokala Sauli. Chisha achim'bandikira mikono na achimuamba, "Mwenehu Sauli, Bwana Jesu yekutsembukira njirani phokala uredza hiku, wanihuma ili uone tsona na ulongozwe ni Roho Mtakatifu." ¹⁸ Phapho hipho kuchigbwa vitu dza mamba ga ng'onda kula matsoni mwa Sauli, na achikala anaona. Phahi, wang'oka achiima na achibatizwa, ¹⁹ na bada ya kurya, wauiya mkpwotsewe.

Sauli anahubiri mudzi wa Damasikasi

Sauli wasagala masiku hiko Damasikasi phamwenga na afuasi anjina a Jesu. ²⁰ Phahi waanda mara mwanga kusemurira masinagogini kukala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu. ²¹ Atu osi ariomsikira Sauli anagomba atezeka sana, na achikala anauzana, "Dze, yuno siye yuya mutu yekala achigayisa atu amukuluphirao Jesu hiko Jerusalemu? Mana hata kuku wakpweza na nia ya kuagbwira na kuaphirika Jerusalemu kpwa akulu a alavyadzi-sadaka!"

²² Ela Sauli wazidi kukala na nguvu za kuaonyesa na Maandiko kukala Jesu ndiye Masihi,* hata Ayahudi a Damasikasi achikala taana ra kumuamba. ²³ Bada ya masiku kutsapa, vilongozi a Chiyahudi ahenda njama ya kumuolaga Sauli, ²⁴ ela ye wamanya njama hiyo. Hinyo Ayahudi kala achigodza ryangoni usiku na mutsi, ili amuphahe Sauli amuolage. ²⁵ Ela afuasie, usiku amuhala achimtiya bwekoni na achimtereza kondze na dzitunduni, dzitundu ririrokala ukutani, ukuta uriozunguluka mudzi.

²⁶ Sauli waphiya Jerusalemu na ariphofika hiko walonda kudziunga na afuasi a Jesu. Ela afuasi osi achikala anamuogopa, mana kala taamini kama ni mfuasi wa Jesu kpweli. ²⁷ Ela Barinaba wakpwezdahala Sauli achimphirika kpwa mitume. Wakpwendasemurira vira Sauli arivyomuona Bwana Jesu njirani, phokala anaphiya Damasikasi, alafu achiaeleza vira Jesu vyogomba naye. Piya waeleza hara mitume vira Sauli arivyogomba kuhusu Jesu bila ya wuoga hiko Damasikasi. ²⁸ Phahi, Sauli wasagala nao na achinyendeka nao hiko Jerusalemu, achisemurira habari za Jesu bila ya wuoga. ²⁹ Kala achilumbana na Ayahudi agombao Chiyunani, ela achitaka kumuolaga. ³⁰ Afuasi a Jesu ariphomanya dzambo hiri, aphiya naye mudzi wa Kaisaria, alafu achimuhuma kuphiya mudzi wa Tariso.

* 9:22 9:22 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 9:23 9:23 2 Akorintho 11:32,33

³¹ Hiphō, afuasi a Jesu okala Judea, Galilaya na Samariya akala salama na achienderera kumuogopa Mlungu. Roho Mtakatifu aatiya moyo na kuapha nguvu, na kundi ra afuasi richienjerezeka.

Petero anaphoza Ainea

³² Petero kala achizunguluka chila phatu kunyendekera afuasi a Jesu. Siku mwenga wanyendekera atakatifu okala anaishi mudzi wa Lida. ³³ Hiko Lida wakpwendakuta mutu yeihwa Ainea, ambaye kala akaphola vilungo, hata ni wa chitanda, chitanda na iye, miaka minane. ³⁴ Phahi Petero wamuamba, "Ainea, Jesu Masihi akaphoza ukongoo. Unuka uhandike mwenye chitandacho!" Na phapho hiphō Ainea achiunuka. ³⁵ Atu anji osagala Lida na pwani ya Sharoni aona mambo higo na achigaluka achimkuluphira Bwana Jesu.

Petero anamfufula Tabitha

³⁶ Hiko mudzi wa Jopa kala kuna mfuasi wa Jesu wa chichetu yeihwa Tabitha (kpwa Chiyunani ni Dorokasi, manage ni chiphala.) Kala ni mutu mzuri na chila wakati kala achiterya achiya. ³⁷ Phahi wakati uratu phokala Petero anawehera seemu hizo, Tabitha walumwa na achifwa. Achiogeswa na achendaikpwa chumba cha gorofani. ³⁸ Midzi ya Lida na Jopa kala ni pula na mromo, hiphō afuasi a Jesu ariphomanya kala Petero a mudzi wa Lida, ahuma atu airi akamuambe, "Tafadhali ndzo upesi."

³⁹ Petero wakpwedza nao, na ariphotosoloka waphirikpwa chumba cha gorofani, ambako kala akaikpwa ye mufwa. Magungu gosi kala gakamzangira Petero kuno anarira na kumuonyesa mashati na marinda gotengezwa ni Dorokasi wakati kala ni mzima. ⁴⁰ Petero waatuluza atu osi mura chumbani, alafi achichita mavwindi achivoya Mlungu. Chisha achigaluka kpwa ye mufwa na achiamba, "Tabitha, lamuka." Tabitha wavugula matso na ariphomuona Petero, waunuka achisagala. ⁴¹ Wamgbwira mkpwoona na achimtery a kung'oka. Alafi achiaha hara atakatifu phamwenga na hara magungu, achimlavya Tabitha, mzima.

⁴² Habari za mambo higa zaenea mudzi wosi wa Yafa, na atu anji achimkuluphira Bwana Jesu. ⁴³ Petero wasagala Jopa kpwa muda na mutu yeihwa Simoni, ambaye kala ni fundi wa kutengeza chingo.

10

Korinelio anatsembukirwa ni malaika

¹ Kpwakala na mutu mmwenga hiko mudzi wa Kaisaria yeihwa Korinelio, ambaye kala ni chilongozi wa jeshi ra Chirumi riuhwaro, "Chikosi cha Itali." ² Iye na atue osi a phakpwe kaya kala ni atu azuri mbere za Mlungu, naye kala achiterya achiya, na kuvoya Mlungu chila wakati. ³ Siku mwenga dzuwa ra mutsi kama saa tisiya, Korinelio waona ruwiya. Malaika wa Mlungu wamtsembukira ching'ang'a na achimuiha, "Korinelio!" ⁴ Korinelio wamtong'orerera matso kpwa wuoga, achiamba, "Ee Bwana, unaambadze?" Yuya malaika achiamba, "Mlungu wasikira mavoyogo hiko mlunguni na waona sadaka ulavyazo kuterya agayi, naye waika mambogo achilini. ⁵ Sambi, huma atu aphiye mudzi wa Jopa akamuihe mutu mmwenga aihwaye Simoni, dzina ranjina ndiye Petero. ⁶ Ni mjeni wa Simoni, fundi wa chingo na ambaye nyumbaye i kanda-kanda ya bahari." ⁷ Yuya malaika ariyegomba naye ariphouka, Korinelio waiha atumishie airi na mrindiwe mmwenga ambaye kala anamuogopa Mlungu. ⁸ Achiaeleza gosi achigogaona, chisha achiahuma Jopa kpwendamuhala Petero.

Petero anaona ruwiya

⁹ Siku ya phiriye, hara atu ariphokala achere charoni, ela phephi na mudzi wa Yafa, Petero wapanda dzulu ya nyumba kama saa sita za mutsi ili avoye. ¹⁰ Ela wasikira ndzala na achiaza chitu arye, na wakati chakurya kala chinatayarishwa, waona ruwiya. ¹¹ Wakati hinyo waona mlunguni kukafwenuka na achiona chitu dza dziyamba kulu rinatserezwa photsi kuno rikagbwirwa pembe zosi ne. ¹² Rira dziyamba kala rina chila aina ya nyama a magulu mane, nyama a kuambala photsi na nyama a mapha. ¹³ Chisha achisikira sauti inamuamba, "Petero, unuka utsindze urye." ¹⁴ Ela Petero achiamba, "Hata Bwana! Taiwezekana mana sidzangbwerya chitu ambacho ni najisi ama chichafu." ¹⁵ Hira sauti ichigomba tsona ichiamba, "Vitu ambavyo Mlungu wavitsusa usiviambe ni vichafu." ¹⁶ Mambo higa gahendeka kano tahu, alafu phapho hiphō rira dziyamba richiuya mlunguni.

¹⁷ Wakati Petero kala achereririkana mana ya hira ruwiya, hara alume ariokala akahumwa ni Korinelio kala akazembula hira nyumba ya Simoni, nao kala aimire

ryangoni. ¹⁸ Apiga hodi na achiuza, “Phano phana mjeni aihwaye Simoni ama dzina ranjina Petero?”

¹⁹ Petero ariphokala acherefikiya kuhusu hira ruwiya, Roho wamuamba, “Petero, kuna atu ahahu anakuendza. ²⁰ Sambi unuka utserere ko kotsi, na usihende wasiwasi kuphiya nao mana mimi ndiye nchiyeahuma.” ²¹ Phahi watsrerera na achendaambira hara mabwana, “Mimi ndiye hiye mumuendzaye. Dze munanienderani?” ²² Hara mabwana achimuamba, “Hukahumwa ni Korinelio chilongozi wa jeshi. Ni mutu wa haki na ambaye anamuogopa Mlungu, tsona anaishimiwa ni Ayahudi osi. Malaika wa Mlungu wamuamba akualike kpwakpwe kaya ili asikize chochosi ndichomuamba.” ²³ Alafu Petero waakaribisha ajenie na achilala phapho. Siku ya phiriye, waandza charo na ajenie, phamwenga na afuasi anjina a Jesu kula hipho Yafa.

Petero anamnyendekera Korinelio

²⁴ Siku ya phiriye afika Kaisaria. Korinelio kala anamgodzera na kala akaalika nduguze na asenae. ²⁵ Petero ariphokala anainjira nyumbani, Korinelio wamchinjira na achimbgwerera maguluni achimuabudu. ²⁶ Ela Petero achimuamba, “Unuka, mimi ni mwanadamu dza uwe tu.” ²⁷ Waenderera kubisha naye hadi nyumbani ambako wakpwendakuta atu anji. ²⁸ Achiaambira, “Mosi mnamanya kukala kulengana na shariya za Chiyahudi ni makosa Myahudi kugbwirana na mutu asiye Myahudi ama kumnyendekera. Ela Mlungu wanionyesa wazi nisimuihe mutu yeyesi mui ama mchafu. ²⁹ Kpwa sababu hiyo, nripholavirwa muhumwa, nkedza bila ya wasiwasi. Sambi nami nauza, mwanihirani?”

³⁰ Korinelio achimuamba, “Dzuzi kala ni mwangu nyumbani navoya Mlungu, saa tisiya za mutsi, saa dza zizi. Gafula mutu yekala akavwala nguwo za kung’alanga’ala wakpwezaima mbere zangu. ³¹ Na achiniamba, ‘Mlungu wasikira mavoyogo hiko mlunguni na waona sadaka ulavyazo na vitu uteryavyo agayi, andavitambukira. ³² Huma atu aphiye mudzi wa Jopa akamuihe Simoni na ambaye dzina ranjina ni Petero. Iye ni mjeningbwa wa Simoni fundi wa chingo, ambaye asagala kanda-kanda ya bahari.’ ³³ Ndipho nami nchikulavira ahumwa mara mwenga, na ukahendato kpwedza. Sambi swino hu mbere za Mlungu kuphundza chila chitu ambacho Mlungu akakulagiza uhuambire.”

³⁴ Phahi, Petero waandza kugomba nao achiamba, “Kpwa kpweli sambu nikaelewa kala Mlungu kana ubaguzi, ³⁵ ela anamkubali mutu wa kabila rorosi amuogophaye na kuhenda haki. ³⁶ Mnamanya ujumbe ambao Mlungu wauphirikira Aiziraeli, kukala mutu yeyesi amkuluphiraye Jesu Masihi, ambaye ndiye Bwana wa atu osi, andasagala na amani. ³⁷ Mnamanya rira rotokea tsi yosi ya Judea, kuandzira Galilaya bada ya Johana kuhubiri atu atubu na abatizwe. ³⁸ Mlungu wamupha Jesu wa Nazareti uwezo na Roho Mtakatifu. Kpwa sababu Mlungu kala anamtery, wazunguluka chila phatu kuhenda manono na kuphoza atu osi okala akatekpwa ni Shetani. ³⁹ Swiswi hu mashaidi a chila chitu arichohenda tsi ya Ayahudi na Jerusalem. Wakotwa misumari msalabani na achiolagbwa, ⁴⁰ ela Mlungu wamfufula siku ya hahu. Na wamuhenda aonewe, ⁴¹ ela sio atu osi, ni hara mashaidi ambao Mlungu kala akaatsambula kare, yani swiswi ambao warya na huchinwa naye bada ya kufufuka. ⁴² Jesu wahulagiza huatangazire atu habarize na kuashuhudiya kukala iye ndiye ambaye Mlungu wamtsambula akale muamuli wa azima na akufwa. ⁴³ Manabii osi agomba kumuhusu, achiamba kala chila mutu ndiyemkuluphira andaswamehewa dambize kpwa uwezo wa dzinare.”

Roho Mtakatifu anainjira atu ambao sio Ayahudi

⁴⁴ Petero ariphokala acheregomba nao, Roho Mtakatifu wainjira moyoni mwa chila mmwenga yekala anaphundza maneno higo. ⁴⁵ Ayahudi amukuluphirao Jesu okala akedza na Petero atezeka kpwa sababu zawadi ilayo kpwa Mlungu ambayo ni Roho Mtakatifu kala ikahewa atu hata ambao sio Ayahudi. ⁴⁶ Kpwa mana hara Ayahudi aasikira anagomba luga tafwauti-tafwauti na kumtogola Mlungu. Alafu Petero achiamba, ⁴⁷ “Atu hano akamphokera Roho Mtakatifu dza vivyo swiswi. Dze, ni ani ambaye anaweza kuzauwiya asibatizwe na madzi?” ⁴⁸ Phahi walagiza abatizwe kpwa dzina ra Jesu Masihi. Alafu ariphobatzwa amuamba Petero asale naye kpwa siku chache.

11

*Petero anaasemurira afuasi
a Jerusalemu*

¹ Mitume na atu amukuluphirao Jesu Judea yosi asikira kala atu asio kala Ayahudi nao akubali mafundzo ga kumuhusu Jesu. ² Phahi, Petero ariphophiya Jerusalemu, afuasi anji ariotiywa tsatsani ampinga sana. ³ Achimuamba, "Waphiya madzumbani kpwa atu ambao taatiywa tsatsani na uchendarya nao."

⁴ Phahi Petero waandza kueleza chila chitu hangu mwandzo hadi mwisho. ⁵ Achiamba, "Siku mwenga kala navoya Mlungu ko mudzi wa Yafa, nchiona ruwiya. Náona chitu dza dziyamba kulu rikagbwirwa pembe zosi ne, rinatserezwa kula mlunguni, na richedza hata phokala niripho. ⁶ Nárilolato rira dziyamba kulu na nchiona nyama a magulu mane, nyama a tsakani, nyama a kuambala photsi na nyama a mapha. ⁷ Alafu nchisikira sauti inianiamba, 'Petero, unuka, utsindze urye.' ⁸ Ela mino nchiamba, 'Hata Bwana! Taiwezekana, mana sidzangbwerya chitu chochosi ambacho ni najisi ama chichafu.' ⁹ Iyo sauti yagomba tsona kula mlunguni, ichiamba, 'Vitu ambavyo Mlungu wavitsusa usiviambe ni vichafu.' ¹⁰ Higa gahendeka kano tahu, alafu rira dziyamba kulu richivutwa kuuya mlunguni.

¹¹ "Phapho hipho alume ahahu ariokala akahumwa kula mudzi wa Kaisaria, atsoloka phara nyumbani phokala nasagala. ¹² Roho waniamba niphiye nao wala nisihende wasiwasi. Piya náphiya na afuasi sita na nchendainjira nyumbani mwa Korinelio. ¹³ Korinelio wahuambira vira malaika vyomtsembukira mwakpwe nyumbani na achimuamba, 'Huma atu hiko mudzi wa Jopa akamuihe Simoni ambaye piya aihwa Petero. ¹⁴ Iye andakpwezakuambira maneno ambago gandakuokola, uwe na atuo osi phako kaya.'

¹⁵ "Nriphoandza kugomba, Roho Mtakatifu wainjira mwao mioyoni dza viratu vyokp-wedza kpwehu hipho mwandzo. ¹⁶ Ndipho nriphotambukira Bwana Jesu vyogomba, achiamba 'Johana wabatiza na madzi, ela mwimwi mundabatizwa na Roho Mtakatifu.' ¹⁷ Ichikala Mlungu waapha zawadi dza iratu yohewa swiswi, huriphomkuluphira Bwana Jesu Masihi, sambu mino nina uwezo wani wakumpinga Mlungu?"

¹⁸ Ariphosikira hivyo, taayalumbana naye tsona. Amtogola Mlungu kuno achiamba, "Mlungu waapha atu ambao sio Ayahudi nafwasi ya kutubu na kuphaha uzima wa kare na kare."

*Ujumbe wa Jesu unafika
mudzi wa Antiokia*

¹⁹ Hara afuasi ambao kala akatsamukana kpwa sababu ya mateso wakati wa kuolagbwa Stefano, aphiya hadi seemu za Foinike, chisuwa cha Kupuro na mudzi wa Antiokia. Akpwendasemurira neno ra Mlungu kpwa Ayahudi bahi. ²⁰ Ela afuasi anjina kula chisuwa cha Kupuro na mudzi wa Kirene aphiya Antiokia na achendasemurira habari nono kuhusu Bwana Jesu kpwa Ayunani nao. ²¹ Mlungu waajaliya achiapha uwezo, na kundi kulu ra atu ragaluka na richimkuluphira Jesu.

²² Habari hizi zaafikira afuasi okala Jerusalemu, nao achimuhuma Barinaba kuphiya Antiokia. ²³ Ariphofika hiko na kuona baraka za Mlungu, wahererwa na achiatiya moyo osi ili akale aaminifu chikpweli-kpweli kpwa Mlungu. ²⁴ Mana kala ni mutu mnono, ambaye kala anatawalwa ni Roho Mtakatifu na ariyekala na kuluphiro ra kudina. Phahi kundi kulu ra atu richimkubali Bwana Jesu.

²⁵ Badaye Barinaba waphiya mudzi wa Tariso kpwendamuzenda Sauli, ²⁶ na ariphom-phaha, wakpwedza naye Antiokia. Phahi Barinaba na Sauli akala na kundi ra afuasi mwaka mzima na achifundza kundi kulu ra atu. Hiko Antiokia ndiko ambako afuasi a Jesu aandza kuihwa Akristo.*

²⁷ Wakati hinyo-hinyo hiko Antiokia kpwakpwedza manabii kula Jerusalemu. ²⁸ Mmwenga wa hinyo manabii kala aihwa Agabo. Agabo waima na achitabiri kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu kukala; vi karibuni kundahenda ndzala kali dunia ndzima. (Ndzala iyo yakala wakati wa utawala wa Klaudia.) ²⁹ Afuasi akata shauri chila mmwenga atsange chochosi kulengana na uwezowe kuterya afuasi ayawao okala anaishi Judea. ³⁰ Phahi atsanga, na achilavya pesa zao kpwa Barinaba na Sauli ili ziphirikpwe Judea kpwa vilongozi a kundi ra afuasi a Jesu.

11:16 11:16 Mahendo 1:5   **11:19** 11:19 Mahendo 8:1-4   * **11:26** 11:26 Akristo: Kpwa Chiyunani manage ni afuasi a Kristo, yani Masihi.   **11:28** 11:28 Mahendo 21:10

12

Afuasi a Jesu anazidi kuteswa

¹ Siku hizo Mfalume Herode wagbwira afuasi anjina na achiandza kuagayisa. ² Wamuolaga Jakobu ndugungbwa wa Johana na upanga. ³ Herode ariphoona Ayahudi akahamirwa ni dzambo hiro, walagiza Petero agbwirwe. Petero wagbwirwa bada ya Sikukuu ya Mikaha Isiyotiywa Hamira.* ⁴ Bada ya Petero kugbwirwa, wamtiya jela, na achilavya asikari amrinde. Asikari aganywa madiba mane na chila diba kala rina asikari ane. Nia ya Herode kala analonda Petero ashitakiwe mbere za atu bada ya Sikukuu ya Pasaka. ⁵ Phahi, Petero ariphokala jela, afuasi ayae amuvoyera Mlungu kpwa chadi sana.

Malaika anamtuluzwa Petero jela

⁶ Usiku ambao Herode kala andamlavya Petero kpwa atu, Petero kala arere kahi-kahi ya asikari airi kuno akafungbwa silisili mbiri. Piya kala kuna arindzi anarinda ryango ra jela. ⁷ Gafula malaika wa Mlungu achitsembuka na muchung'ala mo jela. Wampiga Petero lavuni achimlamusa, achimuamba, "Lamuka upesi!" Na mara mwenga hira silisili zichivuguka mura mikononi na zichigbwa. ⁸ Alafu yuya malaika achimuamba, "Vwala nguwozo na virahuvyo." Petero achivwala. Chisha malaika achimuamba, "Dzifunge mkumbuuo na unilunge." ⁹ Petero achimlunga-lunga yuya malaika hadi kondze. Ela kala kamanya kukala, gara gahendwago ni malaika ganahendeka kpweli; waona analoha tu. ¹⁰ Atsapa asikari a mwandzo, na achitsapa a phiri, alafu achifika ryango ra chuma ra kuinjirira mudzini. Hiro ryango ravuguka renye na achitsapa. Anyendeka barabarani phamwenga, alafu gafula yuya malaika achiangamika na achimricha Petero macheye.

¹¹ Ndipho Petero aching'alwa ni matso na achiamba, "Ehe! Sambi ndipho, nikaelewa. Kpwa kpweli Mlungu akahuma malaikawe ili edze aniokole na uyi wa Herode na chila chitu ambacho Ayahudi kala akapanga kunihendera."

¹² Petero ariphomanya hivyo, waphiya kaya kpwa Maryamu, nine wa Johana Mariko, ambako atu anji kala akakutana na anavoya Mlungu. ¹³ Wapiga hodi mryangoni, na mtumishi wa chichetu aihwaye Roda wakpwedza mryangoni ili amvugurire. ¹⁴ Yuya msichana ariphotambukira sauti ya Petero, wahererwa sana, na badala ya kuvugula mryango, wazola ndani na achendaambira atu, "Petero a pho mryangoni!" ¹⁵ Nao achimuamba yuya msichana, "Una koma we?" Ela iye achishata kukala ni kpweli, Petero anapiga hodi phondze. Nao achimuamba, "Hiye ni lazima akale ni malaikawe."† ¹⁶ Naye Petero hiko kondze kala akadinsa kupiga hodi. Mwisho hara atu avugula mryango, na ariphomuona, atezeka sana. ¹⁷ Petero waatsuphira mikononi ili anyamale na alafu achiaeleza vira Mlungu achivyomtuluzwa jela. Chisha achiaambira, "Muelezeni Jakoboz mambo higa na afuasi anjina a Jesu." Alafu Petero wauka achiphiya phatu phanjina.

¹⁸ Ligundzure kuriphocha, hiko jela kpwakala na fujo ra ajabu, kpwa mana hinyo asikari kala anauzana richiromphaha Petero. ¹⁹ Herode walagiza Petero aendzwe chila phatu, ela kayaphahikana. Hipo walagiza hara asikari auzwe maswali, chisha aolagbwe.

Chifo cha Herode

Bada ya higo, Herode wauka Judea achiphiya mudzi wa Kaisaria na achendakala kpwa muda. ²⁰ Wareyezwa sana ni atu a midzi ya Tiro na Sidoni. Ela nao alonda mapatano kpwa sababu tsi zao kala zikaadamira tsi ya Mfalume Herode kpwa chakurya. Phahi aungana phamwenga na achim'bembeleza Balasto, ambaye kala ni mtumishi muhimu wa mfalume, ili akale uphande wao wakati achiphiya kpwa mfalume. ²¹ Alafu kpwatsambulwa siku, Herode achivwala kandzuye ya chifalume, achisagala chihiche cha chifalume, na achilavya hutuba kpwa atu a Tiro na Sidoni. ²² Hinyo umati wa atu wapiga kululu uchiamba, "Iyo ni sauti ya mlungu na wala sio ya mwanadamu." ²³ Phapho hipo malaika wa Mlungu wam'bwaga Herode na ukongo, kpwa sababu kala kamuphere Mlungu sifwa hiyo. Wariwa ni minyololo na achifwa.

²⁴ Ela atu anji asikira habari za Jesu, na afuasi aenjerezeka sana. ²⁵ Barinaba na Sauli ariphomala kazi yao Jerusalem, uya Antiokia phamwenga na Johana Mariko.

* **12:3** 12:3 Sikukuu ya mikaha isiyotiywa hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10. **12:4** 12:4 Kutsama 12:1-27 † **12:15** 12:15 Ayahudi aamini kala malaika arindaye mutu anaweza kutsembuka na sura ya ye mutu amrinde. ‡ **12:17** 12:17 Jakoboz Ndugungbwa wa Jesu.

13*Barinaba na Sauli anatsambulwa
kuhenda kazi ya Mlungu*

¹ Hiro kundi ra afuasi hiko Antiokia kala rina manabii na alimu. Atu hinyo kala ni Barinaba, Simioni ambaye piya kala achiihwa Mwiru, Lukio kula tsi ya Kirene, Manaeni ambaye warerwa phamwenga na Mfalume Herode, na Sauli. ² Wakati kala anamuabudu Mlungu na kufunga, Roho Mtakatifu waamba, "Nitengerani Barinaba na Sauli ili ahende kazi yoatsamburira." ³ Phahi, bada ya kufunga na kuvoya, aabandikira mikono achiovoyera, na achiaricha achiphiya vyao.

*Barinaba na Sauli
ko chisuwa cha Kupuro*

⁴ Barinaba na Sauli ahumwa ni Roho Mtakatifu na achiuka kuphiya bandari ya Seleukia. Bada ya hipho asafiri na meli kuphiya chisuwa cha Kupuro. ⁵ Ariphofika mudzi wa Salami, atangaza ujumbe wa Mlungu masinagogini. Johana Mariko wakala phamwenga nao kama msaidizi wao.

⁶ Anyendeka chisuwa chosi hadi achifika mudzi wa Pafu ambako akutana na Myahudi mmwenga mtsai yehwa Bari-Jesu, na ambaye kala ni nabii wa handzo. ⁷ Hiye mtsai kala ni msena wa Serigio Paulo, ambaye kala ni mtawala wa chisuwa hicho. Hiye mtawala Serigio Paulo kala ni mutu wa achili, naye wamuiha Barinaba na Sauli ili edze amuambire mafundzo kula kpwa Mlungu. ⁸ Ela yuya mtsai Elimasi (dzinare kpwa Chiyunani) wapinga na achijaribu kumzuwiya mtawala asikubali mafundzo kuhusu Jesu. ⁹ Ela Sauli, ambaye piya kala achiihwa Paulo, walongozwa ni Roho Mtakatifu, achimlolato yuya mtsai, achimuamba, ¹⁰ "Mwana wa Shetani wee! Adui wa mambo ga kpweli! Wadziesera chila aina ya lihandzo na werevu, na chila wakati unalonda kugalaza ukpweli wa Mlungu ukale handzo. ¹¹ Sambi Mlungu andakutiya adabu; undakala chipofu na kundaona mwanga wa dzuwa kpwa muda."

Mara mwenga Elimasi achiona chitu dza guro na jiza. Waangaika hiku na hiko kuendza mutu wa kumbwira mkpwono na kumlongoza njira. ¹² Yuya mtawala wa hicho chisuwa ariphoona hivyo waangalazwa ni mafundzo ga Mlungu, na achiamini.

*Paulo na Barinaba mudzi wa Antiokia
seemu za Pisidia*

¹³ Kula mudzi wa Pafu, Paulo wapanda meli na ayae kuphiya mudzi wa Periga, seemu za Pamfilia, ambako Johana Mariko waricha ayae na achiuya Jerusalemu. ¹⁴ Paulo na atu anjina atsapa na Periga hadi mudzi wa Antiokia seemu za Pisidia. Siku ya Kuoya ainjira sinagogini, na achendasagala. ¹⁵ Bada ya mutu kusoma kula chitabu cha Shariya za Musa na Maandiko ga manabii, atawala a sinagogi amlavira muhumwa Paulo na ayae. Achiamba, "Enehu, ichikala muna neno rorosi ra kuaambira atu ili kuatiya moyo, tafadhali gombani."

¹⁶ Phahi Paulo waima, achiatuphira mkpwono, chisha achiamba, "Enehu Aiziraeli na mwimwi anjina mumuabuduo Mlungu, niphundzani! ¹⁷ Mlungu wa Aiziraeli watsambula akare ehu, achiajaliya na achikala anji wakati ariphokala Misiri. Tsona waalongoza kuuka Misiri kpwa uwezowe mkpwulu sana. ¹⁸ Chisha achivumirira miaka mirongo mine ariphokala hiko weruni. ¹⁹ Bada ya higa Mlungu waangamiza mataifa ganjina sabaa gokala tsi ya Kanani na iyo tsi achiipha atue. ²⁰ Mambo higa gosi gahala kama miaka magana mane na mirongo mitsano. Badaye Mlungu waapha akare ehu aamuli ili aalongoze. Nao alongoza hadi wakati wa nabii Samueli. ²¹ Chisha hinyo akare ehu avoya Mlungu apaha mfalume. Naye Mlungu achiapha Sauli, mwana wa Kishi wa kabila ra Benjaminini, ambaye wakala mfalume wao miaka mirongo mine. ²² Na Mlungu ariphomuusa Sauli, wamuika Daudi akale mfalume. Mlungu wagomba maneno manono kuhusu Daudi, achiamba, 'Daudi mwana wa Jese anafurahisha moyo wangu; ni mutu ambaye andahenda chila chitu nilondacho.'

²³ "Mlungu wamuhenda mmwenga wa chivyazi cha Daudi akale Muokoli wa Aiziraeli kama arivyolaga. Naye ni Jesu. ²⁴ Kabila Jesu kadzangbweandza kaziye, Johana M'batizadzi waatangazira Aiziraeli osi atubu dambi zao na abatizwe. ²⁵ Johana ariphokala anamarigiza kaziye, waamba, 'Munafikiri mino ni ani? Mimi siye hiye

13:17 13:17 a Kutsama 1:7; b Kutsama 12:51 **13:18** 13:18 Isabu 14:34; Kumbukumbu 1:31 **13:19** 13:19 a Kumbukumbu 7:1; b Joshuwa 14:1 **13:20** 13:20 a Aamuli 2:16; b 1 Samueli 3:20 **13:21** 13:21 a 1 Samueli 8:5; b 1 Samueli 10:21 **13:22** 13:22 a 1 Samueli 13:14; b 1 Samueli 16:12; Zaburi 89:20 **13:24** 13:24 Mariko 1:4; Luka 3:3 **13:25** 13:25 a Johana 1:20; b Mathayo 3:11; Mariko 1:7; Luka 3:16; Johana 1:27

mumgodzaye. Ela phundzani! Kuna mutu aredza bada ya mimi ambaye sifwaha hata kuvula virahuvye.’

²⁶ “Enehu, chivyazi cha Burahimu, na mwimwi muabuduo Mlungu, habari za Mlungu za kuokola atu zarehwa kpwewu. ²⁷ Atu a Jerusalemu na atawala aho taayamtambuwa Jesu ni ani. Wala taalewewe maneno ga manabii ambago kala gachisomwa chila Siku ya Kuoya. Phahi, kpwa sababu iyo Ayahudi atimiza maneno ga manabii, mana amhukumu kuolagbwa. ²⁸ Hata dzagbwe taayaphaha sababu ya kpweli ya kumuolaga Jesu, ela amuamba Pilato, ni aolagbwe. ²⁹ Bada ya kumuhendera chila chitu choandikpwa kumuhusu, amtsereza msalabani na achendamaliza mbirani. ³⁰ Ela Mlungu wamfufula, ³¹ na kpwa muda mure atu ambao kala achisafiri na Jesu kula Galilaya hadi Jerusalemu amuona. Nao ni mashaidige kpwa atu a Iziraeli.

³² “Rero hunakuambirani habari nono kukala mambo ambago Mlungu waalaga akare ehu, ³³ wahutimizira swiswi chivyazi cha hinyo akare, kpwa kumfufula Jesu. Zaburi ya phiri, Mlungu waamba, ‘Uwe u Mwanangu, rero nikakala Sowe.’* ³⁴ Na kuhusu kumfufula Jesu na asiote mbirani, Mlungu achiamba, ‘Nindakupha baraka zangu za kpweli zomlaga Daudi.’† ³⁵ Piya phatu phanjina phaandikpwa, ‘Kundamricha mtumishio muaminifu uriyemtsambula aole.’‡ ³⁶ Daudi wamhumikira Mlungu wakati wa uzimawe, alafu wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree, na mwiriwe uchiola. ³⁷ Ela iye ambaye Mlungu wamfufula, kayaola.

³⁸ “Kpwa hivyo, enehu, nalonda mmanye kala kpwa sababu ya mutu hiyu Jesu, hunaweza kukusemurirani ujumbe kuhusu kuswamehewa dambi zenu. ³⁹ Shariya za Musa taziweza kumuhenda mutu kuphaha haki, ela chila mutu amkuluphiraye Jesu anahendwa kukala wa haki. ⁴⁰ Phahi dzimanyirireni sedze mkaphahwa ni higo gogombwa ni manabii:

⁴¹ Phundzani mwi atu a chibero,
mundamaka na muangamike,

mana nindahenda chitu wakati wenu ambacho,

hata mutu achikuambirani, tamundaamini bii.’ ”§

⁴² Paulo na Barinaba ariphokala anatuluka sinagogini, waalikpwa edze afundze tsona mambo higo Siku ya Kuoya yedzayo. ⁴³ Mkpwutano uriphosira, Ayahudi anji na atu anjina alungao dini ya Chiyahudi aalunga na achendabisha nao. Paulo na Barinaba aabembeleza ili azidi kukuluphira mendzwa ya Mlungu, ambaye waajaliya.

⁴⁴ Siku ya Kuoya iriphofika, karibu atu osi mudzi mzima akpwezaphundza neno ra Mlungu. ⁴⁵ Ela Ayahudi ariphoona hura umati wa atu, aona wivu, achimlaphiza Paulo na achipinga gara agombago. ⁴⁶ Phahi, Paulo na Barinaba agomba nao chilume, achiaambira, “Kala ni lazima hutangaze ujumbe wa Mlungu kpwa Ayahudi kpwandza. Ela kpwa vira munarema, na munaona tamuna haja ya uzima wa kare na kare, phahi, ni lazima huatangazire atu anjina ambao sio Ayahudi. ⁴⁷ Mana Mlungu wahulagiza hivi: ‘Nakuhenda mwanga kpwa atu ambao sio Ayahudi, ili uphirike wokofu wangu chila phatu duniani.’ ”*

⁴⁸ Atu ambao sio Ayahudi ariphosikira hivyo, ahererwa na achiutogola hura ujumbe kula kpwa Mlungu. Nao osi ariotsambulwa kuphokera uzima wa kare na kare amkuluphira Jesu. ⁴⁹ Phahi, neno ra Mlungu ragota chila phatu seemu yosi. ⁵⁰ Ela Ayahudi atiya fitina kpwa achetu okala na vyeo na anamuogopha Mlungu na alume muhimu a mudzini. Achiafyakatsira amtese Paulo na Barinaba na achiazola auke seemu hiyo. ⁵¹ Phahi akukuta vumbi ra mwao maguluni ili rikale onyo kpwa na achiuka kuphiya wangu wa Ikonio. ⁵² Afuasi a Jesu hiko Antiokia achihererwa sana na achiodzalwa ni Roho Mtakatifu.

14

Paulo na Barinaba hiko mudzi wa Ikonio

¹ Hiko Ikonio nako mambo gakpwendakala vivyo: Paulo na Barinaba kala achiphiya sinagogini. Afundza neno ra Mlungu vizuri sana hata Ayahudi anji na atu anjina ambao

13:28 13:28 Mathayo 27:22,23; Mariko 15:13,14; Luka 23:21-23; Johana 19:15   **13:29** 13:29 Mathayo 27:57-61; Mariko 15:42-47; Luka 23:50-56; Johana 19:38-42   **13:31** 13:31 Mahendo 1:3   **13:32** 13:32 Zaburi 2:7   * **13:33** 13:33 Chitabu cha Zaburi 2:7.   **13:34** 13:34 Isaya 55:3   † **13:34** 13:34 Chitabu cha Isaya 55:3.   **13:35** 13:35 Zaburi 16:10   ‡ **13:35** 13:35 Chitabu cha Zaburi 16:10.   **13:41** 13:41 Habakuki 1:5   § **13:41** 13:41 Chitabu cha Habakuki 1:5.   **13:47** 13:47 Isaya 42:6; 49:6   * **13:47** 13:47 Chitabu cha Isaya 49:6.   **13:51** 13:51 Mathayo 10:14; Mariko 6:11; Luka 9:5; 10:11

sio Ayahudi achiamini. ² Ela Ayahudi ariorema kuamini, aafyakatsira atu ambao sio Ayahudi ili areyerane na hara oamini. ³ Phahi Paulo na Barinaba asagala muda mure hiko kusemurira neno ra Mlungu bila ya wuoga. Na Mlungu waajaliya uwezo wa kuhenda vilinje na dalili, kuonyesa kala mafundzo gao kuhusu mbazi na mendzwa ya Mlungu ni ga kpweli. ⁴ Atu a mudzi hinyo aganyana: anjina akala uphande wa Ayahudi na anjina achiunga mkpwoona hara mitume.

⁵ Mwisho, Ayahudi na atu anjina ambao sio Ayahudi aungana na akulu ao, achipanga kuhenda vibaya na kuaolaga kpwa kuapiga mawe. ⁶ Hara mitume ariphomanya njama hiyo, achimbira kuphiya midzi ya Lisitira na Dabe seemu za Likonia na mitaa ya jirani, ⁷ ambako azidi kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli.

Paulo anaphoza chiswere hiko Lisitira

⁸ Hiko Lisitira kala kuna mutu mmwenga chiswere, ambaye hangu kuvyalwakpwe kala kadzangbwenyendeka bii. ⁹ Hiye chiswere wamphundza Paulo wakati kala anagomba. Paulo wamloloto na achiona yuya chiswere ana imani ya kumphoza. ¹⁰ Achimuamba kpwa raka ra dzulu, "Unuka uime na magulugo!" Gafula yuya chiswere watina na achiandza kunyendeka. ¹¹ Atu ariphoona chilinje chohendwa ni Paulo, apiga kululu chikpwao Chilikonika achiamba, "Milungu ikedza kpwehu na umbo ra binadamu!" ¹² Hara atu amtunga dzina Barinaba, achimuiha Zeusi, naye Paulo achimuiha Herime,* mana kala ndiye agombaye sana. ¹³ Mlavyadzi-sadaka wa Zeusi ambaye phatuphe pha kulavira sadaka kala ni phephi na mudzi, wareha ndzau na maruwa ryango ra mudzi. Mana ye mlavyadzi-sadaka na hinyo umati wa atu kala analonda kulavira sadaka mitume.

¹⁴ Ela hara mitume, Barinaba na Paulo ariphosikira hivyo, akpwanyula nguwo zao na achizola mo kahi-kahi za atu kuno anapiga kululu anaamba, ¹⁵ "Msihende hivyo alume, mana swiswi hu anadamu tu dza mwimwi! Hwakpwezakureherani habari nono ili mriche kuvoya hivi vitu visivyo mana, ela mvoyeni Mlungu arieye moyo, uriyeumba dzulu mlunguni, tsi, bahari na vyosi virivyo mumo. ¹⁶ Wakati wa nyuma Mlungu waricha chila taifa ranjina rilunge mamboge, ¹⁷ ela kadzangbwericha kuonyesa atu kala a kuko, mana nkuhenda manono. Nkukureherani mvula kula mlunguni na mavuno wakati wa sawa. Piya nkukuphani vyakurya vya kutosha na raha mwenu mioyoni." ¹⁸ Ela hata bada ya kugomba maneno gosi higo, bado yakala vigumu Paulo na Barinaba kuzuwiya hura umati wa atu usialavire sadaka.

¹⁹ Badaye kpwakpweza Ayahudi kula midzi ya Antiokia na Ikonio achedzatiya ndzili kpwa atu kukala Paulo ni mutu mui, nao achikubali. Achimpiga mawe hata achiona labuda akafwa, alafu achimguruta kondze ya mudzi. ²⁰ Ela afuasi a Jesu amzunguluka, naye achiunuka na achiuya mudzini. Siku ya phiriye Paulo na Barinaba auka achiphiya mudzi wa Dabe.

Paulo na Barinaba anauya mudzi wa Antiokia, jimbo ra Siria

²¹ Paulo na Barinaba atangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli hiko mudzi wa Dabe na achiphaha afuasi anji. Alafu auya midzi ya Lisitira, Ikonio na Antiokia seemu za Pisidia. ²² Hara mitume atiya moyo afuasi a midzi iyo na achiafundza zaidi kumkuluphira Jesu. Chisha achiatambukiza achiamba, "Huchilonda kuinjira kwenye ufalume wa Mlungu ni lazima hutsapireni tabu nyinji." ²³ Chila phatu phokala na kundi ra afuasi a Jesu, Paulo na Barinaba atsambula vilongozi. Afunga na achiavoyera Mlungu aarinde hinyo amukuluphirao Jesu.

²⁴ Hara mitume atsapa na seemu za Pisidia na achifika seemu za Pamfilia. ²⁵ Bada ya kufundza neno ra Mlungu hiko mudzi wa Periga, atserera kuphiya bandari ya Atalia. ²⁶ Kula Atalia, apanda meli kuuya Antiokia ambako pho mwandzo kala akavoyerwa Mlungu aajaliye kpwa kazi yao. Sambi kala anauya Antiokia mana kala akamala kazi.

²⁷ Aripkofika Antiokia akusanya kundi rosi ra afuasi achiasemurira mambo gosi ambago Mlungu waahendera na vira Mlungu arivyoavugurira njira atu ambao sio Ayahudi kumkuluphira Jesu. ²⁸ Paulo na Barinaba akala hipho na hinyo afuasi siku za kukola.

* **14:12** 14:12 Zeusi kala ndiye mlungu mkpwulu wa Ayunani kuriko mlungu yosi. Hinyo Ayunani kala achiamini Herime ni mlungu wanjina ambaye kala achihendwa muhumwa. **14:15** 14:15 Kutsama 20:11; Zaburi 146:6

15

*Mkpwutano wa afuasi a Jesu
hiko Jerusalemu*

¹ Alafu pho Antiokia phakpwedza atu kula Judea ambao kala anafundza hara afuasi anaamba, "Tamuweza kuokoka hadi mtiywe tsatsani, kama mila yorehwa ni Musa iambavyo." ² Mambo higo gahenda Paulo na Barinaba akale na malau mafu sana na hinyo okala anafundza hivyo. Hipo, Paulo na Barinaba phamwenga afuasi anjina atsambulwa kuphiya Jerusalemu kpendakutana na mitume na vilongozi anjina, kuhusu dzambo hiro.

³ Phahi kundi ra afuasi ramsindikiza Paulo na ayae kuphiya Jerusalemu, nao aripokala anatsapa na seemu za Foinike na Samariya, asemurira vira atu asio kala Ayahudi vyogaluka na achimkuluphira Mlungu. Habari hizi zahamira afuasi osi. ⁴ Ariphofika Jerusalemu, akaribishwa ni kundi ra afuasi, phamwenga na mitume na vilongozi a hiko, nao aasemurira chila chitu ambacho Mlungu waahendera. ⁵ Alafu afuasi anjina ambao kala ni kundi ra Mafarisayo aima na achiamba, "Afuasi a Jesu ambao sio Ayahudi, ni lazima atiywe tsatsani na alunge Shariya za Musa."

⁶ Phahi hara mitume na vilongozi anjina akutana kubisha kuhusu dzambo hiro. ⁷ Bada ya kulumbana kpwa muda mure, Petero wang'oka achiamba, "Enehu, mnamanya kukala pho nyuma Mlungu wanitsambula mimi kumanyisa atu asio kala Ayahudi habari nono kuhusu Jesu, ili nao asikire na kumkuluphira. ⁸ Mlungu ambaye anamanya mioyo ya atu, waonyesa kala waakubali, mana waapha Roho Mtakatifu dza viratu sisi. ⁹ Mlungu kayaika tafwauti ya swiswi Ayahudi na asio kala Ayahudi, ela hosi wahuswamehe dambi zehu kpwa mana hwamkuluphira Jesu. ¹⁰ Sambi kpwadze munamjeza Mlungu kpwa kuahika mizigo afuasi ayawenu, ambayo hata akare ehu na swiswi tahuweza kuitsukula? ¹¹ Sivyo kabisa! Hunaamini kukala atu osi, Ayahudi na asio kala Ayahudi, anaokolwa ni mbazi na mendzwa ya Bwana Jesu bahi."

¹² Alafu mkpwutano mzima wanyamala kuphunda Barinaba na Paulo. Asemurira kuhusu Mlungu arivyoajaliya kuhenda vilinje na dalili kuonyesa uwezowe kpwa atu asio kala Ayahudi. ¹³ Aripomala kubisha, Jakobo waamba, "Enehu, hebu niphundzani. ¹⁴ Simoni Petero akahueleza vira ambavyo Mlungu wadzishuulisha na atu asio kala Ayahudi hipo mwandzo, kpwa kuatsambula anjinae akale atue. ¹⁵ Hata maneno ga manabii piya ganakubaliana na higo phoamba:

¹⁶ 'Badaye, mimi Mlungu, nindauya
nedze nidzenge uphya nyumba ya Daudi iriyogbwa.
Nindauyiza kula kpwa masazage
na niudzenge uphya tsona.

¹⁷ Nao atu anjina aniendze mimi Mlungu,
na atu osi asio kala Ayahudi aihwao kpwa dzina rangu aniendze.
Vivi ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu ahendaye mambo gaga gosi,

¹⁸ ambago wahenda gamanyikane kula pho kare.'

¹⁹ "Kpwa hivyo, maoni gangu naamba, husiayugeni atu ambao sio Ayahudi ndiogaluka kumlunga Mlungu. ²⁰ Ela ni lazima huaandikire baruwa kuaambira, asirye vyakurya vyotiywa uyi kpwa kulaviwa sadaka kpwa milungu ya vizuka, asihende uzinifu, asirye nyama achiyesongolwa wala asirye mlato. ²¹ Mana mmanye kala hangu kare Shariya za Musa zinatangazwa mudzi hadi mudzi na kusomwa masinagogini Siku za Kuoya."

*Baruwa inaandikirwa afuasi a Jesu
asio kala Ayahudi*

²² Phahi mitume na vilongozi anjina, phamwenga na afuasi osi, akubaliana na achitsambula atu airi aphiye Antiokia phamwenga na Paulo na Barinaba. Atsambula Juda piya yehwa Barisaba, na Sila, ambao kala ni vilongozi piya. ²³ Phahi iyo baruwa yophirikpwa kala inaamba:

Swiswi ndugu zenu, mitume na vilongozi osi, hunakulamusani mwimwi afuasi a Jesu ambao simwi Ayahudi mkalao mudzi wa Antiokia, na seemu za Siria na Kilikia.

²⁴ Swino hwasikira kuna ayawehu anjina okpwedza hiko kpwenu bila ya ruhusa yehu, achikuyugani achili na kukuangaishani kpwa higo arigogomba. ²⁵ Phahi swino hwakutana na huchikubaliana kutsambula atu edze kpwenu phamwenga na asena ehu Barinaba na Paulo, ²⁶ ambao adzilavya maisha gao kumuhumikira Bwana wehu Jesu Masihi. ²⁷ Hukalavya hano ndugu airi, Juda na Sila ili akuelezeni

na miromo yao mambo gaga higa hunagokuandikirani. ²⁸ Mana Roho Mtakatifu phamwenga na swiswi hwaona vibaya kukuhikani mzigo wanjina zaidi isiphokala ziratu shariya muhimu: ²⁹ Msirye chakurya cholaviwa sadaka kpwa vizuka, msirye mlatso wala nyama yehendasongolwa na msihende uzinifu. Mchigbwira mambo higa mundasagala vinono sana. Kpwaherini, mkale salama.

³⁰ Phahi asindikizwa kula Jerusalemu achiphiya Antiokia ambako akpwendakusanya afuasi osi na achiapha hira baruwa. ³¹ Aripfosoma hira baruwa aonato sana kpwa kutiywa moyo. ³² Juda na Sila kala ni manabii, nao aambira mambo manji ambago gaaterya sana hara afuasi na gachiatiya moyo. ³³ Bada ya kukala nao kpwa muda, hinyo afuasi aasindikiza kuuya salama. Auya Jerusalemu kpwa hinyo okala akaahuma. [³⁴ Ela Sila wakata shauri kusala kuko.]*

³⁵ Ela Paulo na Barinaba asala Antiokia ambako, phamwenga na atu anjina anji, afundza na kutangaza neno ra Mlungu.

Paulo na Barinaba anatengana

³⁶ Badaye wakati fulani Paulo wamuamba Barinaba, "Nahuphiye hukaalole afuasi a Jesu chila mudzi huriotangaza neno ra Mlungu, ili hukamanye aendereravyo."

³⁷ Barinaba kala analonda aphiye na Johana ambaye piya kala aihwa Mariko. ³⁸ Ela Paulo achiona sio sawa, kpwa sababu Johana waachimbira aripbokala Pamfilia na achiricha kuhenda nao kazi. ³⁹ Paulo na Barinaba alumbana sana hata ichibidi chila mmwenga akale lwakpwe. Barinaba wahala Johana Mariko na achendapanda meli achiphiya chisuwa cha Kupuro. ⁴⁰ Ela Paulo wahala Sila, achivoyerwa Mlungu ni hara afuasi anjina ili aarinde, alafu achiuka. ⁴¹ Paulo watsapira seemu za Siria na Kilikia ambako wakpwenzi moyo afuasi a Jesu okala kuko.

16

Timothi anaungana na Paulo na Sila

¹ Paulo wasafiri hadi midzi ya Dabe na Lisitira ambako wakutana na mfuasi mmwenga yeihwa Timothi. Nineye kala ni Myahudi na wamkuluphira Jesu, ela ise kala ni Myunani. ² Afuasi osi a Jesu okala Lisitira na Ikonio kala achimlika Timothi. ³ Paulo kala analonda kumhala aphiye naye. Ichibidi amutiye tsatsani kpwa sababu Ayahudi ariokala seemu hizo kala anamanya ise ni Myunani.* ⁴ Azunguluka mudzi hadi mudzi, kuambira atu omkuluphira Jesu malagizo gotsapizwa ni mitume na vilongozi anjina hiko Jerusalemu, ili agalunge. ⁵ Phahi, kuluphiro ra makundi ga afuasi razidi kukula na atu achienjerezeka chila siku.

Paulo anaona ruwiya

kuhusu kuphiya seemu za Makedonia

⁶ Paulo na ayae atsapa na seemu za Firigia na Galatia, kpwa sababu Roho Mtakatifu waazuwiya kusemurira neno ra Mlungu jimbo ra Asia. ⁷ Aripfoka mphaka wa Misia alonda kuinjira jimbo ra Bithinia, ela Roho wa Jesu achiazuwiya. ⁸ Hipo aenderera na charo, achitsapa na seemu ya Misia hadi bandari ya Tirowa. ⁹ Usikuwe Paulo waona mutu ruwiyani kula jimbo ra Makedonia akamuimira pho phephi, achimuamba, "Nakuvoya wedze Makedonia wedze uhuterye!" ¹⁰ Paulo aripheona ruwiya hiyo, hwafunganya upesi kuphiya Makedonia, mana hwamanya Mlungu anahuiha hukatangaze habari nono kuhusu Jesu hiko.

Mchetu yeihwa Lidia anaokoka

hiko Filipi

¹¹ Hwapanda meli bandari ya Tirowa huchiphiya mwenga kpwa mwenga hadi chisuwa cha Samotirake, na siku ya phiriye huchifika bandari ya Neapoli. ¹² Kula hipo huaphiya Filipi ambako hwakala kpwa muda. Filipi kala ni mudzi muhimu wa jimbo ra Makedonia, nao kala unatawalwa ni Arumi. ¹³ Siku ya Kuoya iriphofika, hwatuluka kondze ya ryango ra mudzi hadi muhoni, ambako hwaona kala kuna phatu ambapho Ayahudi nkuvoya Mlungu. Huchisagala na huchibisha na achetu ambao kala anakutana. ¹⁴ Mmwenga yekala anaphundza mafundzo gehu ni mchetu yeihwa Lidia kula mudzi wa Thiatira, ambaye kala ana bishara ya vitambara vya zambarau. Lidia kala anamuogopa Mlungu, naye wamng'aza matso na achikubali mafundzo ga Paulo. ¹⁵ Wabatizwa phamwenga na atu osi a phakpwe kaya. Alafu achihualika kpwakpwe,

* **15:34** 15:34 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 34. **15:38** 15:38 Mahendo 13:13 * **16:3** 16:3 Ayunani taatiywa tsatsani, kpwa hivyo Ayahudi kala taaweza kumkubali Timothi hadi adekpwe.

achiamba, "Ichikala mukakubali kala ni mfuasi muaminifu wa Bwana Jesu, karibuni mkakale kpwangu." Wahubembeleza, mwisho huchiphiya.

Paulo na Sila anatiywa jela hiko Filipi

¹⁶ Siku mwenga huriphokala hunaphiya hipho phatu pha kuvoya Mlungu, hwakutana na mtumwa wa chichetu, yekala ana pepho. Pepho zomuhenda akale na uwezo wa kutabiri mambo ndigokpwedza badaye. Watajirisha sana matajirige kpwa kutabiriya atu bahati zao. ¹⁷ Yuya msichana waandza kulunga-lunga Paulo na swiswi kuno anapiga kululu anaamba, "Atu hano ni atumishi a Mlungu Ariye Dzulu Zaidi. Nao anakutangazirani vira ambavyo munaweza kuokolwa!" ¹⁸ Waenderera kugomba hivyo siku nyinji, mwisho Paulo gamsinya, achimgalukira na achimuamba yuya pepho, "Kpwa dzina ra Jesu Masihi, tuluka himo mwa hiye msichana!" Na phapho hipho yuya pepho achituluka.

¹⁹ Enye a yuya mtumwa ariphomanya kala taaweza kuphaha pesa tsona, amgbwira Paulo na Sila achiaguruta hadi mbere za atu na akulu a Chirumi. ²⁰ Aripfoafisa hiko kpwa akulu, aashitaki achiamba, "Atu hinya ni Ayahudi, na anahenda fujo mwehu mudzini. ²¹ Anafundza mila ambazo siyo sawa chishariya. Tahuzikubali na tahuweza kuzilunga mana hu anatsi a Utawala wa Rumi."

²² Umati wa atu waunga mkpwono mashitaka higo ga Paulo na Sila. Hara akulu a Chirumi alagiza avulwe nguwo na achapwe viboko. ²³ Achapwa viboko sana kabisa, alafu achitiywa jela. Naye asikari wa jela walagizwa aarinde vinono sana. ²⁴ Asikari jela ariphophaha malagizo higo, waatiya chumba cha ndani na achiafunga silisili za maguluni phamwenga na mapande ga magogo.

²⁵ Iriphofika saa sita za usiku, Paulo na Sila kala anavoya Mlungu na kumuimbira, mabusu ganjina kala ganaphundza. ²⁶ Gafula dunia ichisumba sana hata misingi ya jela ichisumba. Phapho hipho miryango ya jela ichivuguka na silisili zokala zikafungwa mabusu osi maguluni zichigwa. ²⁷ Yuya asikari jela walamuka na ariphoona miryango ya jela i wazi, watsomola upangawe achilonda kudziolaga, mana kala anaona mabusu gosi gakachimbira. ²⁸ Ela Paulo achikota kululu achiamba, "Usidziolage! Hosi hu mumu!"

²⁹ Asikari walagiza taa, alafu achizola ndani kuno anakakama, achendagbwa maguluni pha Paulo na Sila. ³⁰ Alafu achimlavya Paulo na Sila kondze, chisha achiuza, "Mabwana, nihendedze mino hata niokoke?" ³¹ Nao achimuamba, "Mkuluphire Bwana Jesu nawe undaokoka, uwe na atuosi a phako kaya." ³² Chisha achimsemurira neno ra Mlungu na anjina osi a phakpwe kaya. ³³ Phapho hipho usiku, yuya asikari jela waahala achendaatsukutsa virona. Chisha achibatizwa iye mwenye na atue osi a phakpwe kaya. ³⁴ Wahala Paulo na Sila achiphiya nao kwakpwe kaya na achendaapha chakurya. Iye na atue osi ahererwa sana kpwa sababu amkuluphira Mlungu.

³⁵ Ligundzure kuriphocha, aamuli alavya asikari aphiye hiko jela akaambe, "Hara alume airi arichireni." ³⁶ Phahi asikari jela wakpwendamuamba Paulo, "Akulu a Chirumi akalagiza mrichirwe, sambu, tulukani mphiyevu. Phiyani salama." ³⁷ Ela Paulo achiamba, "Taiwezekana tse! Swino hu anatsi a Utawala wa Rumi. Hwachapwa viboko mbere za atu, chisha huchitiywa jela bila ya kuphirikpwa kotini. Na vino analonda hurichirwe chisiri! Iyo taiwezekana! Naaedze ahulavye nyo enye." ³⁸ Phahi hara asikari okala akahumwa, auya kpwendasema na hinyo akulu a Chirumi, nao ariphosikira kala Paulo na Sila ni anatsi a Utawala wa Rumi, amaka sana. ³⁹ Akpwedzaavoya msamaha na achiasindikiza kula jela na achiaambira atsame pho mudzini. ⁴⁰ Paulo na Sila ariphotuluka jela, aphiya nyumbani kpwa Lidia na achendakutana na afuasi anjina a Jesu, achiatiya moyo, chisha achiuka.

17

Atu a mudzi wa Thesalonike anahenda fujo

¹ Phahi Paulo na Sila atsapa na midzi ya Amfipoli na Apolonia hadi mudzi wa Thesalonike, ambako kala kuna sinagogi ra Chiyahudi. ² Paulo kala achimenya sinagogini kama kawaidaye. Kpwa Siku tahu za Kuoya za kulungirana wabisha na atu, ³ achiaeleza na kuaonyesa na Maandiko kukala kala ni lazima Masihi* agayiswe, afwe na afufuke. Paulo waamba, "Hiye Jesu ambaye nakusemurirani habarize, iye ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu." ⁴ Ayahudi anjina akubali na achidziunga na

* 17:3 17:3 Masihi: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

Paulo na Sila. Kundi kulu ra Ayunani rimuogopharo Mlungu piya radziunga, na achetu anji a vyeo adziunga na Paulo.

⁵ Ela vilongozi a Chiyahudi aonera chidzitso na achitsola-tsola atu ayi barabarani na achiakusanya ili ahende fujo mudzi mzima. Akpwendazunguluka nyumba ya Jasoni kuendza Paulo na Sila aagbwire na aarehe mbere za atu. ⁶ Ela ariphokosa hiko, amguruta Jasoni na afuasi anjina hadi kpwa akulu a mudzi. Achipiga kululu achiamba, "Atu hano akaeneza fujo dunia ndzima, vino ndipho akpwedza kpwehu. ⁷ Naye Jasoni waakaribisha kpwakpwe kaya. Hano osi anahenda chinyume cha shariya za mfalume Kaisari anaamba kala kuna mfalume wanjina aihwaye Jesu." ⁸ Maneno higo gaatiya wasiwasi sana vilongozi akulu a mudzi na umati wa atu. ⁹ Vilongozi akulu amuhenda Jasoni na ayae atozwe makosa, ndipho achirichirwa.

*Paulo na Sila
anaphiya mudzi wa Berea*

¹⁰ Jiza phoanda, afuasi aachimbiza Paulo na Sila kuphiya Berea. Aripbokala hiko, ainjira sinagogi ra Chiyahudi. ¹¹ Atu a Berea kala ni asikizi, wala kala sio dza atu a Thesalonike. Nao aphokera neno kpwa hamu sana. Chila siku kala achichunguza Maandiko kuona ichikala gara afundzwago ni Paulo ni ga kpweli. ¹² Phahi Ayahudi anji akuluphira, na anji ariokuluphira ni achetu a Chiyunani amanyikanao sana phamwenga na alume a chiyunani nao akuluphira. ¹³ Ela Ayahudi a Thesalonike ariphosikira kala Paulo anatangaza ujumbe wa Mlungu hiko Berea, aphiya kuko na achendafyakatsira atu ahende fujo. ¹⁴ Mara mwenga hinyo afuasi achimphirika Paulo pwani, ela Sila na Timothi achisala Berea. ¹⁵ Atu ambao kala anamsindikiza Paulo, aphiya naye hadi mudzi wa Atheni. Aripbokala anarichana, Paulo waalagiza akaambire Sila na Timothi akutane naye Atheni maruru sana.

Paulo hiko mudzi wa Atheni

¹⁶ Paulo aripbokala anagodza Sila na Timothi hiko Atheni, moyowe wasononeka sana ariphoona mudzi mzima wa Atheni ukaodzala milungu ya vizuka. ¹⁷ Chila siku Paulo kala achilumbana na Ayahudi na atu anjina amuabuduo Mlungu ariokutana nao sinagogini na piya ariokutana nao cheteni. ¹⁸ Piya wabisha na atu alungao mafundzo ga Epikuro na ga Stoiki. Anjina aamba, "Anahuambirani yuno mpuzi?" Anjina nao achiamba, "Anahufundza habari za milungu mijeni!" Agomba vivi kpwa sababu Paulo kala anagomba kuhusu habari za Jesu na kufufukakpwe. ¹⁹ Phahi amuhala Paulo na achiphiya naye mwango wa Areopago, ambako kala kuna mkpwutano wa baraza ra atumia, achendamuamba, "Hebu hueleze zaidi kuhusu dini hino nyipha ufundzayo! ²⁰ Kpwa mana mambo ganjina ufundzago hunagaona ga ajabu sana, kpwa hivyo hunalonda humanye manage." ²¹ (Anatsi na ajeni a mudzi wa Atheni kala achihumira muda wao wosi kubisha ama kuphunda mambo maphya.)

²² Hipho, Paulo waima mbere za baraza ra Areopago achiamba, "Anatsi a Atheni! Mino kala naona chila muhendaro mu atu a kulunga dini sawa-sawa. ²³ Ela phokala ninazunguluka-zunguluka kulola vitu muabuduyvo, náona phatu pha kulavira sadaka phakaandikpwa, 'Kpwa Mlungu Asiyemanyikana.' Sambi mino nakuhubiriani habari za hiye Mlungu mmuabuduye na msiyemanyika. ²⁴ Mlungu ariyeumba dunia na vitu vyosi, ndiye Mtawala wa dzulu mlunguni na dunia, naye kaishi mizukani, mizuka yodzengebwa ni anadamu. ²⁵ Wala kana haja na chochosi chotengezwa ni binadamu, mana ye mwenye ndiye alavyaye uzima kpwa anadamu, pumuzi za kuphumira na chila chitu. ²⁶ Mlungu waumba chila taifa duniani kula kpwa mkare mmwenga, na achiahenda agote chila phatu dunia ndzima. Wapanga chimbere chila kabila ndiphosagala na mudawe. ²⁷ Wahenda hivyo ili anadamu amuendze na amuene, hata dzagbwe ni kpwa kuphaphasa-phaphasa. Ela kpwa kpweli Mlungu kakure naswi. ²⁸ Mana, kama mmwenga wenu vyoamba, 'Ndiye ahuphaye uzima, na anahupha uwezo wa kunyendeka na kuishi.' Tsona atu enu a kuandika mashairi aamba, 'Sisi piya hu anae.' ²⁹ Kpwa vira hu ana a Mlungu, taifwaha kuhenda sura ya Mlungu ikale yaiga sanamu za zahabu, feza ama dziwe, vitu vyohendatsongbwa chiufundi ni binadamu. ³⁰ Mlungu wapuza uzuzu wa anadamu kpwa muda wa kukola, ela sambu analagiza chila mmwenga himu dunia ndzima atubu. ³¹ Kpwa mana waika siku ambayo andaamula dunia ndzima kpwa haki, muamuli andakala hiye mutu ariyemtsambula. Naye wammanyisa chila mutu, hiye yetsambulwa, kpwa kumfufula."

³² Atu ariphosikira habari za kufufuka, anjina amtseka, ela anjina achiamba, "Badaye, hunalonda wedze uhueleze zaidi kuhusu mambo higa." ³³ Bada ya higo, Paulo wauka

mkpwutanoni. ³⁴ Ela atu anjina aamini na achiungana na Paulo. Mmwenga wao kala aihwa Dionisio, ambaye kala ni mwanachama wa baraza ra Areopago. Piya kala kuna mchetu, yeihwa Damarisi, na atu anjina.

18

Paulo anaphiya mudzi wa Korintho

¹ Bada ya higo, Paulo wauka Atheni na achiphiya Korintho. ² Arip Hofika hiko wakutana na Myahudi mmwenga yeihwa Akpwila na mchewe Prisila kula jimbo ra Ponto. Nao kala akedza dza dzuzi-dzuzi kula tsi ya Itali kpwa sababu mtawala Klaudia kala akalagiza Ayahudi osi azolwe hiko Rumi. Phahi Paulo waawehera, ³ na kpwa sababu Paulo kala ni fundi wa kutengeza mahema dza Akpwila na mchewe, wakala nao na achihenda nao kazi. ⁴ Chila Siku ya Kuoya Paulo kala achibisha na Ayahudi na Ayunani sinagogini na kuabembeleza akubali mafundzoge.

⁵ Sila na Timothi arip hokpweza kula jimbo ra Makedonia, Paulo kala achihumira wakatiwe wosi kuaonyesa Ayahudi na Maandiko kukala Jesu ndiye Masihi.* ⁶ Ela Ayahudi arip hompinga na kumlaphiza, wakuta-kuta vumbi nguwoze ili rikale onyo kpwao na achiamba, "Ndirokuphahani narikale dzulu yenu enye, mino sina lawama kabisa. Hangu sambi nindaphiya kpwa atu ambao sio Ayahudi." ⁷ Phahi Paulo waricha kufundza sinagogi hiro na achendasagala nyumbani kpwa Tito Justo, phephi na sinagogi riro hiro. Tito Justo kala siye Myahudi ela wamuabudu Mlungu. ⁸ Mkpwulu wa sinagogi hiro yeihwa Kirisipo wamkuluphira Jesu phamwenga na atu osi a phakpwe kaya. Akorintho anji ariosikira mafundzo ga Paulo aamini na achibatizwa.

⁹ Siku mwenga usiku, Mlungu wagomba na Paulo ruwiyani, achimuamba, "Usiogophe! Enderera kufundza atu, wala usinyamale. ¹⁰ Kpwa mana nindakurinda na takuna onyu ndiyekuvwamukira kukulumiza, mana nina atu anji himu mudzini." ¹¹ Hipo, Paulo wasagala mwaka mmwenga na nusu kufundza atu mafundzo kula kpwa Mlungu.

¹² Wakati Galio kala ni mtawala wa jimbo ra Akaya, Ayahudi anjina auangana achimgbwira Paulo achimphirika kotini. ¹³ Amshitaki achiamba, "Mutu hiyu anachengachenga atu amuabudu Mlungu chinyume cha shariya za Chiyahudi." ¹⁴ Kabila Paulo kadzangbwegomba, Galio wagomba achiamba, "Mwi Ayahudi, kama che munalavya mashitaka kuhusu mahendo mai-mai ama kosa iyi sana, ingekalato kukuphundzani. ¹⁵ Ela kpwa vira ganahusu maneno genu, madzina na shariya zenu enye, kagabisheni mwi enye. Ela napho ni mimi simendze kukala muamuli wa mambo higo." ¹⁶ Hipo, Galio waazola mura kotini. ¹⁷ Alafu atu osi amgalukira Sositene, mkpwulu wa sinagogi achimgbwira, na achimpiga mbere za koti, ela Galio kayajali hata chidide.

Paulo anauya tsona Antiokia

¹⁸ Paulo wasagala siku nyinji sana na hara afuasi a Jesu hiko Korintho alafu achilagana nao achiuka. Arip Hofika bandari ya Kenikeria, wanyolwa† mana kala akaika naziri kpwa Mlungu. Badaye wapanda meli phamwenga na Prisila na Akpwila achiphiya Siria. ¹⁹ Arip Hofika mudzi wa Efeso, Paulo waricha ayae Prisila na Akpwila na ye mwenye achendainjira sinagogini na achibisha na Ayahudi. ²⁰ Hinyo Ayahudi amtaka akale naye siku za kukola, ela achirema. ²¹ Phokala analaga waamba, "Mlungu achimendza nindauya tsona." Alafu wauka Efeso na meli.

²² Meli yatiya nanga Kaisaria na Paulo achiphiya Jerusalemu kpwendalamusa afuasi a Jesu. Alafu achiphiya Antiokia. ²³ Bada ya kusagala kpwa muda hiko Antiokia, wauka na achikala wa mwendo chila phatu hiko seemu za Galatia na Firigia, ili kuatiya nguvu afuasi osi a Jesu.

Apolo anafundza Efeso na Korintho

²⁴ Wakati fulani hiko Efeso kala kukedza Myahudi mmwenga aihwaye Apolo, mwenyezi wa mudzi wa Isikandaria. Naye kala ni mutu wa kumanya kugomba na tsona kala anamanya Maandiko vinono sana. ²⁵ Kala akafundzwa njira ya kukala mfuasi wa Bwana Jesu, na kala achiifundzato. Higo gokala achifundza kala ni sawa, ela kala anamanya ubatizo wa Johana bahi. ²⁶ Apolo kala achiinjira sinagogi na akafundza atu bila ya wuoga. Prisila na Akpwila arip homsikira, amualika kpwao kaya na achendamfundza kuhusu njira ya kukala mfuasi wa Mlungu tsetsetse. ²⁷ Arip Hofika Apolo analonda kuphiya seemu za Akaya, atu a Mlungu amtiya nguvu na achiandika baruwa iphirikirwe afuasi a Jesu akalao hiko ili akamkaribisheto. Arip Hofika hiko,

* 18:5 18:5 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 18:18 18:18 Isabu 6:18 † 18:18 18:18 Wanyolwa: Ayahudi kala achihenda hivyo kuonyesa mwisho wa wakati wa naziri yoyiika kpwa Mlungu.

wakala msada mkpwulu wa atu ambao, kpwa mbazi na mendzwa ya Mlungu, kala akamkuluphira Bwana Jesu. ²⁸ Mana kala achilumbana sana na Ayahudi mbere za atu, na kuaonyesa Maandiko ga Mlungu kala, Jesu ndiye Masihi.‡

19

Paulo hiko mudzi wa Efeso

¹ Apolo ariphokala achere hiko mudzi wa Korintho, Paulo wasafiri na magulu na njira za ndani-ndani hadi achifika mudzi wa Efeso, ambako wakutana na afuasi anjina a Jesu. ² Ariphekutana nao wauzu, “Mriphomkuluphira Jesu, Roho Mtakatifu wainjira mwenu mioyoni?” Ela aho achiamba, “Aa! Wala tahudzangbwesikira kala kuna Roho Mtakatifu.” ³ Phahi, Paulo wauzu, “Sambi mwabatizwa ubatizo uphi?” Hara afuasi achimuamba, “Ubatizo ariofundza Johana.” ⁴ Paulo achiamba, “Ubatizo wa Johana kala ni ubatizo wa atu atubu dambi zao. Johana waambira atu amkuluphire hiye edzaye nyumaze, ambaye kala ni Jesu.” ⁵ Hinyo afuasi ariphosikira hivyo, abatizwa kpwa dzina ra Bwana Jesu. ⁶ Alafu Paulo ariphoabandikira mikono, Roho Mtakatifu wainjira mwao mioyoni. Agomba kpwa luga zanjina na achitangaza maneno ga Mlungu. ⁷ Osi akala kama alume kumi na airi.

⁸ Kpwa muda wa miezi mihahu, Paulo kala achiinjira sinagogini na kuhubiri bila ya wuoga, kubisha na kuabembeleza kuhusu ufalume wa Mlungu. ⁹ Ela anjina ahenda kani na achirema kuamini, achikala anagomba vibaya mbere za atu kuhusu kumkuluphira Jesu. Phahi, Paulo wahala atu oamini achiuka. Chila siku achikala anabisha na atu ndani ya dzumba ra kusomera ra Tirano. ¹⁰ Paulo wafundza hipho miaka miiri, hadi atu osi a jimbo ra Asia, Ayahudi na asio kala Ayahudi, achisikira neno ra Bwana Jesu.

Anangbwa a Sikeva

anajeza kutuluzwa pepho

¹¹ Mlungu wamhumira Paulo kuhenda vilinje vya ajabu. ¹² Atu kala achihala vitambara na mikumbuu chiyoguta Paulo akaphirikira akongo aho na akaphola, nao pepho kala achituluka. ¹³ Ayahudi anjina kala achizunguluka kutuluzwa atu pepho. Phahi wakati uhu ajeza kuhumira dzina ra Bwana Jesu kutuluzwa pepho. Nao kala achiamba, “Kpwa dzina ra Jesu ahubiriwaye ni Paulo, tuluka.” ¹⁴ Kala kuna ana sabaa a mkpwulu wa alavyadzi-sadaka wa dini ya Chiyahudi yehwa Sikeva, aha nao kala ni kahi ya aho kala achihenda vivyo. ¹⁵ Phahi siku mwenga pepho aambira, “Jesu namnanya na Paulo piya namnanya, ela dze, mwino mu ano ani?” ¹⁶ Yuya mutu yepagaliwa ni pepho waaaurukira na achiaturya mkpwotse osi. Achiapiga vizuri sana hata achiakopola-kopola maronda, nao achituluka mo nyumbani mairo kuno a vitsaha.

¹⁷ Ayahudi osi na Ayunani a mudzi wa Efeso ariphosikira mambo higo, atishirwa sana, na dzina ra Bwana Jesu richtogolwa. ¹⁸ Phahi, atu anji ariomkuluphira Jesu adzituluzwa mbere za atu na achisema mambo mai gosi arigohenda. ¹⁹ Atu anji ambao mwandzo kala ni atsai ama aganga, akusanya vitabu vyao phamwenga na achiviocha mbere za atu. Garama ya vitabu hivyo vyoochwa kala ni kama vipande elufu mirongo mitsano vya feza. ²⁰ Phahi kpwa sababu hiyo, neno ra Mlungu raenea sana na richiphaha nguvu.

²¹ Bada ya higo gosi kuhendeka, Paulo wakata shauri kuphiya Jerusalem, kutsupira seemu za Makedonia na Akaya. * Waamba, “Nchifika hiko, ni lazima piya niphaye Rumi.” ²² Watanguliza Timothy na Erasito asaidizie airi kuphiya Makedonia, ela ye mwenye achibaki jimbo ra Asia kpwa muda.

Atu a mudzi wa Efeso anahenda fujo

²³ Wakati na hinyo kpwazuka fujo kulu sana hiko Efeso kpwa sababu ya atu kumkuluphira Jesu. ²⁴ Kpwahenda fundi mmwenga yehwa Demetirio yekala achitengeza vizuka vya feza, vyoigana na nyumba ya mlungu wa chichetu yehwa Aritemi. Kazi ihi kala ichiaphahira pesa nyinji sana Demetirio na mafundige. ²⁵ Demetirio wakusanya mafundi osi ambao kala achihenda kazi dza hiyo, achiamba, “Ayangu, mnamanya kala kazi hino inahuphahirani pesa nyinji sana! ²⁶ Ela mwi enye munaona na kusikira vira mutu hiyo aihwaye Paulo anavyochenga-chenga atu. Anaamba kala milungu itengezwayo ni anadamu siyo milungu bii. Wagaluzwa atu anji himu Efeso, na hata jimbo zima ra Asia. ²⁷ Phahi kuna hatari, siyo kala ati bishara yehu indaphaha nguma mbii bahi, ela hata nyumba ya mlungu mkpwulu Aritemi

‡ 18:28 18:28 Masihi: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 19:4 19:4 Mathayo 3:11; Mariko 1:4,7,8; Luka 3:4,16; Johana 1:26,27 * 19:21 19:21 Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Akaya ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.

indaonekana si chitu cha mana. Na hiye mlungu ambaye anaabudiwa jimbo zima ra Asia na hata dunia ndzima kandaishimiwa kabisa.”

²⁸ Hinyo mafundi ariphosikira hivyo, atsukirwa sana na achipiga kululu achiamba, “Aritemi mlungu wa Aefeso, ndiye mkpwulu!” ²⁹ Alafu mudzi mzima uchikala na fujo. Agbwira Gayo na Aristariko, enyezi a Makedonia, ambao kala anasafiri na Paulo. Atu osi okala hipo azola nao mairo hadi chiwanja cha michezo. ³⁰ Paulo kala analonda kudzituluza mbere za hura umati wa atu, ela afuasi a Jesu achimzuwiya. ³¹ Akulu anjina a jimbo hiro piya kala ni asena a Paulo, nao piya achilavya muhumwa kumvoya Paulo asimenye himo chiwanjani. ³² Wakati na hinyo hipo mkpwutanoni kala phana fujo sana, diba mwenga rinaamba hivi, na diba ranjina rinaamba hivi. Anji kala taamanya chisa cha atu kuhenda mkpwutano. ³³ Ayahudi anjina amuona Isikanda pho mkpwutanoni na achimuamba atuluke mbere za atu adzihehere. Phahi Isikanda waatsuphira mikono ili anyamale na achikala analonda kugomba nao. ³⁴ Ela rira borori ra atu ririphomanya kala Isikanda ni Myahudi, apiga kululu osi chivyamwenga kama masaa mairi, achiamba, “Aritemi mlungu wa Aefeso, ndiye mkpwulu!”

³⁵ Mwisho, muandishi wa mudzi wanyamaza hura umati wa atu, chisha achiamba, “Anatsi a Efeso, dunia ndzima inamanya kala Efeso ndiye mrindzi wa nyumba ya mlungu wehu Aritemi. Tsona Efeso ndiye mrindzi wa sanamu ya Aritemi yogbwa kula mlunguni. ³⁶ Ni ani aremaye mambo higa? Phahi, hurirani msihende mambo na more bila ya kufikiri. ³⁷ Mkareha atu hano hipha, hata dzagbwe taayaiya ndani ya nyumba ya Aritemi wala kukufuru mlungu wehu. ³⁸ Phahi, ichikala Demetirio na mafundige ana mashitaka kuhusu atu hano, kuna koti, tsona kuna akulu a jimbo. Kpwa hivyo naaphirike mashitaka gao hiko. ³⁹ Ela ichikala kuna mambo ganjina ambago mnalonda mmanyenye, ni lazima gabishwe mkpwutano wa kawaida na anatsi. ⁴⁰ Mana swiswi hu tabuni, hunaweza kushitakiwa kpwa hiri fujo chirotsapa rero. Na huchishitakiwa, tahundakala na sababu yoyoyi ya kueleza, mana fujo renye tarina sababu ya mana.” ⁴¹ Ariphomala kugomba hivyo, wafunga mkpwutano.

20

Paulo anaphiya seemu za Makedonia na Yunani

¹ Rira fujo ririphosira, Paulo waiha afuasi a Jesu na achigomba nao maneno ga kuatiya moyo. Alafu achilagana nao, achiphiya seemu ya Makedonia. ² Ariphokala anatsapa na seemu hizo, waambira afuasi maneno manji ga kuatiya moyo, hadi achifika tsi ya Yunani, ³ ambako wasagala miezi mihahu. Ariphokala a phephi na kupanda meli kuphiya Siria, watsunirwa kala Ayahudi anjina akampangira njama. Hipo wakata shauri kuuya nyuma kutsapira Makedonia. ⁴ Paulo kala achinyendeka na Sopatiro mwana wa Piro kula mudzi wa Berea, Aristariko na Sekundo kula mudzi wa Thesalonike, Gayo kula Dabe, Tikiko na Tirofimo kula jimbo ra Asia, na Timothi. ⁵ Atu hinyo atanguliya na achendahugodza mudzi wa Tirowa. ⁶ Ela swino huchiuka na meli kula bandari ya Filipi bada ya Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira,* na bada ya siku tsano hwakpwendagbwirana nao Tirowa, ambako hwasagala siku sabaa.

Paulo anafufula mutu hiko Tirowa

⁷ Siku ya Kuoya hwakutana osi phamwenga kuganya na kurya mikahe.† Kpwa vira Paulo kala akapanga kuuka siku ya phiriye, waenderera kubisha hadi usiku wa manane. ⁸ Hinyo mkpwutano kala u chumba cha dzulu gorofani ambako kala kuna taa nyinji sana. ⁹ Phahi, barobaro mmwenga yeihwa Yutiko kala asegere dirishani Paulo phokala anabisha nao. Ariphokala anaenderera kubisha, yuya barobaro wagbwirwa ni usingizi wa fungo na achigbwa photsi kula gorofa ya hahu. Atu ariphokpwendanguta achikala akafwa kare. ¹⁰ Paulo watsrerera na achendamgbwerera yuya barobaro, achimbwira, chisha achiaambira atu, “Msihende wasiwasi, mana achere mzima!” ¹¹ Alafu Paulo wauya dzulu tsona na achendaganya mikahe achirya. Wabisha nao vya kukola hadi ligundzu, alafu achiphiya vyakpwe. ¹² Hara atu aphiya naye kaya mzima yuya barobaro, nao ahererwa sana.

Charo cha kula Tirowa hadi mudzi wa Mileto

* **20:6** 20:6 Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10. † **20:7** 20:7 Kurya mikahe: Afuasi kala achirya mikahe phamwenga kpwa kumbukumbu ra chifo cha Bwana Jesu. Soma Luka 22:14-23.

¹³ Paulo kala analonda kuphiya mudzi wa Aso na magulu, hipho wapanga hukutane naye kuko. Phahi swino hwamricha huchendapanda meli na huchiphiya vyehe. ¹⁴ Paulo ariphokpwedza hipho Aso, hwapanda melini na huchisafiri naye hadi mudzi wa Mitileni. ¹⁵ Siku ya phiriye, hwauka na meli hipho Mitileni na huchifika phephi na chisuwa cha Kio. Bada ya siku mwenga, hwafika chisuwani Samo, na siku ya phiriye huchitsoloka bandari ya Mileto. ¹⁶ Paulo wakata shauri kutsupa bandari ya Efeso mwenga kpwa mwenga, ili asedze akachelewa hiko jimbo ra Asia, mana kala anawaniya ichiwezekana afike Jerusalemu kabila ya Siku ya Pentekosti.

*Paulo anabisha ra mwisho
na atumia a Efeso hiko Mileto*

¹⁷ Paulo ariphokala Mileto, walavira salamu vilongozi a kundi ra afuasi a mudzi wa Efeso, edze akutane nao. ¹⁸ Hinyo vilongozi ariphokpwedza, Paulo waambira, “Mnamanya maisha gangu vyokala wakati wosi nriphokala namwi, hangu siku ya kpwandza photsoloka jimbo ra Asia. ¹⁹ Námhumikira Mlungu na matsozi manji tsona bila ngulu hata chidide. Nami náphaha tabu nyinji kpwa sababu ya njama za Ayahudi. ²⁰ Mnamanya kala siyasita kufundza chochosi ambacho kala chingekuteryani, ela nákufundzani hazarani na nchiphiya nyumba hadi nyumba. ²¹ Náaonya Ayahudi na asiokala Ayahudi ariche dambi na amgalukire Mlungu na amkuluphire Bwana wehu Jesu. ²² Phahi, namsikira Roho Mtakatifu analonda niphaye Jerusalemu na simanya ndirokpwendaniphaha hiko. ²³ Ela namanya kala chila mudzi nrizophiya, Roho Mtakatifu ananionya kala ninagodzwa ni jela na tabu. ²⁴ Hata hivyo, siona kama maisha gangu ni chitu cha mana. Ela navoya tu, nimale kazi yohewa ni Bwana Jesu, ambayo ni kutangaza habari nono kuhusu mbazi na mwendwa ya Mlungu.

²⁵ “Vivi namanya kala mwimwi mosi nrlokusemurirani ufalume muphya wa Mlungu, tamundaniona tsona. ²⁶ Kpwa hivyo, hino rero nakuambirani wazi: Sina lawama na mutu yeyesi ambaye kandaokolwa. ²⁷ Mana nákutangazirani mambo gosi ambago Mlungu wapanga kuhenda. ²⁸ Phahi, rindani miyo yenu na mmanyirire kundi rosi ra afuasi a Jesu ambaro Roho Mtakatifu wakuhendani aimirizi. Kalani arisa a atu a Mlungu, ambao waakombola na chifo cha mwanawe mwenye. ²⁹ Namanya nchiuka, mabawa masiru gandakuinjirirani, wala tagandakuonerani mbazi. ³⁰ Piya kundazuka atu anjina mo mwenu kundini, agombe handzo, ili aahale afuasi a Jesu na aahende afuasi ao. ³¹ Phahi, dzimanyirireni! Mmanyeye kala náonya chila mmwenga na kurira. Nákufundzani miaka mihahu usiku na mutsi, bila ya kukosa hata chidide.

³² “Sambi, nakuikani mikononi mwa Mlungu akujaliyeni. Mmanyeye neno ra Mlungu kuhusu mbazire. Neno hiro rinaweza kukuphezani chiroho na kukumanyisani majaliwa ambago Mlungu waalagiza osi arioatenga akale atue. ³³ Siyaaza pesa za mutu, zahabu, wala nguwo za mutu yeyesi. ³⁴ Mwi enye mnamanya kala nchihenda kazi na mikono yangu ili niphaye maitaji gangu phamwenga na ga ayangu. ³⁵ Chila nrrohenda, nákuonyesani mfwano kala, ni lazima huterye agayi kpwa kuhenda kazi kpwa chadi. Na ni hutambukire maneno ga Bwana Jesu phoamba, ‘Alavyaye nkujaliwa zaidi kuriko aphokeraye.’ ”

³⁶ Paulo ariphomala kugomba hivyo, wachita mavwindi na achivoya Mlungu phamwenga na hara atumia osi. ³⁷ Osi arira ariphokala akamkumbatira na kumdonera Paulo. ³⁸ Neno roasononesa sana ni rira ra kukala taandamuona tsona. Chisha, amsindikiza hadi melini.

21

Paulo anaphiya Jerusalemu

¹ Phahi, huriphorichana nao hinyo atumia a Efeso, hwapanda melini huchiphiya mwenga kpwa mwenga hadi chisuwa cha Kosi. Siku ya phiriye hwafika Rodo na kula hipho huchiphiya bandari ya Patara. ² Kuko, hwaona meli yokala inaphiya Foinike, huchipanda na huchiuka. ³ Huriphooona chisuwa cha Kupuro, hwatsapa na uphanda wa mwakani na huchiererera hadi Siria. Hwatiya nanga bandari ya Tiro, ambako meli kala indatsereza mizigo. ⁴ Hwaendza afuasi a Jesu hiko na huriphokutana nao hwakala nao siku sabaa. Alongozwa ni Roho Mtakatifu achimkahaza Paulo kuphiya Jerusalemu. ⁵ Ela wakati wehu uriphosira, hwauka na huchiererera na charo. Ahusindikiza, osi phamwenga na achetu na ana ao, hadi kondze ya mudzi. Huriphofika pwani, hwachita mavwindi na huchivoya Mlungu na huchilagana. ⁶ Bada ya kulagana, hwapanda melini, na hinyo okala anahusindikiza achiuya kaya.

⁷ Hwaenderera na charo kula Tiro hadi mudzi wa Tolemai ambako hwakpwendajambosa afuasi na huchikala nao siku mwenga. ⁸ Siku ya phiriye, hwauka huchiphiya Kaisaria. Hiko hwakpwendakala nyumbani kpwa muhubiri Filipu, mmwenga wa hara atu sabaa.* ⁹ Filipu kala ana asichanae a ne ambao kala taadzangbwelólwa, nao kala achitangaza ujumbe kula kpwa Mlungu.

¹⁰ Hwasagala hiko siku za kukola, alafu kucedza nabii yeihwa Agabo kula Judea. ¹¹ Aripohufikira, wahala mkumbuu wa Paulo, achidzifunga magulu na mikono. Chisha achiamba, "Roho Mtakatifu anaamba: Vilongozi a Chiyahudi hiko Jerusalem andakufunga dza hivi uwe mchina-mkumbuu. Alafu akulavye kpwa atu ambao sio Ayahudi."

¹² Huriphosikira hivyo, swiswi na atu anjina osi okala hipho, hwam'bembeleza Paulo asiphiye Jerusalem. ¹³ Ela Paulo achiamba, "Mbona munaniriza na kunivundza moyo? Mino ni tayari, sio kufungbwa bahi, ela hata kufwa hiko Jerusalem kpwa sababu ya Bwana Jesu." ¹⁴ Huriphoona kataki kukubali maneno gehu, hwamricha, huchiamba, "Navikale vyo Mlungu alondavyo!"

¹⁵ Bada ya higo, hwafunganya na huchiandza charo chehu cha kuphiya Jerusalem. ¹⁶ Afuasi anjina kula Kaisaria adziunga naswi na achihiphirika kaya kpwa Mnasoni ambako kala hundakala. Hiye Mnasoni kala ni mwenyezi wa chisuwa cha Kupuro, naye kala ni mmwenga wa afuasi a Jesu a mwandzo-mwandzo.

Paulo ananyendekera Jakobo

¹⁷ Huriphotosoloka Jerusalem, atu amukuluphirao Jesu ahuphokera vinono sana. ¹⁸ Siku ya phiriye, Paulo phamwenga naswi huaphiya kpendamjambosa Jakobo, na vilongozi osi a afuasi a Jesu kala a phapho. ¹⁹ Bada ya kulamusana nao, Paulo wasemurira kpwa chirefu vira Mlungu arivyomterya kuhenda kazi kahi ya atu ambao sio Ayahudi. ²⁰ Nao aripohosikira hivyo, amtogola Mlungu.

Alafu achimuamba Paulo, "Mwenehu, lola! Maelufu na maelufu ga Ayahudi anamkuluphira Jesu, na tsona osi adzilavya kulunga Shariya za Musa. ²¹ Ela aho aambirwa kala, unaafundza Ayahudi aishio kahi ya atu asio kala Ayahudi asilunge Shariya za Musa. Ati ana aho alume asitiywe tsatsani wala asilunge mila za Chiyahudi. ²² Sambu swino hundahendadze? Mana kpwa kpweli atu andasikira kala u phapha wakpwedza.

²³ "Phahi, henda hivi ndivyokuambira. Phapha huna atu a ne ambao aika naziri. ²⁴ Sambu dziunge nao mdzitakase, na uariphire garama zao, ili anyolwe vip hala. Ndipho chila mutu ndiphomanya kala mambo higo uambwago sigo ga kpweli, ela we mwenye unalunga Shariya za Musa. ²⁵ Ela kuhusu afuasi a Jesu ambao sio Ayahudi, swino hwaandikira baruwa ya vira mkpwutano vyokata, hwaambira asirye chakurya cholavirwa sadaka vizuka, asirye mlatso wala nyama yehendasongolwa, wala asihende uzinifu."

²⁶ Siku ya phiriye, Paulo wahala hara atu a ne na achendadzitakasa phamwenga nao. Alafu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu kpendatangaza siku ya mwisho ya kudzitakasa, na sadaka ambayo indalaviwa ni chila mmwenga.

Paulo anagbwirwa

ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

²⁷ Phokala zira siku sabaa zi phephi na kusira, Ayahudi kula jimbo ra Asia amuona Paulo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Achifyakatsira umati wa atu na achimbwira, ²⁸ kuno anapiga kululu anaamba, "Alume a Iziraeli! Huteryeni! Hiyu ndiye yuya mutu aphiyaye chila phatu na kufundza atu mambo mai, yani mambo gapingago atu ehu, Shariya za Musa, na Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Tsona ichizidi, akatiya uyi hipha, phatu phatakatiifu, mana akainjira Ayunani ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu!" ²⁹ (Atu aamba hivyo, mana kala akamuona Paulo hiko mudzini anazunguluka na Tirofimo kula Efeso, achiona akamenya naye ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.)

³⁰ Hipho, mudzi mzima waandza fujo, atu achedza mairo kula chila uphande. Achimbwira Paulo na achimguruta kula himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na phapho hipho miryango yosi ichifungbwa. ³¹ Aripokala analonda kumuolaga, habari zichifika kpwa mkpwulu wa jeshi ra Chirumi, kukala mudzi mzima wa Jerusalem ni fujo huphu. ³² Mkwulu wa jeshi wahala asikari na vilongozi aho na achizola mara mwenga

21:8 21:8 Mahendo 6:5; 8:5 * **21:8** 21:8 Atu sabaa kala akatsambulwa kama asaidizi a mitume. Soma Chitabu cha Mahendo sura ya 6. **21:10** 21:10 Mahendo 11:28 **21:23** 21:23 Isabu 6:13-21 **21:25** 21:25 Mahendo 15:29 **21:29** 21:29 Mahendo 20:4

hadi phara phokala na fujo. Hura umati wa atu uriphomuona yuya mkpwulu wa jeshi na asikarie, waricha kumpiga Paulo. ³³ Mkwulu wa jeshi wakpewedzambwira Paulo na achilagiza afungbwe silisili mbiri. Chisha achiaua, “Ni ani yuno, na akahendani?” ³⁴ Phahi, kahi ya ro kundi rapiga kululu, kundi mwenga rinaamba hivi, na kundi ranjina rinaamba hivi. Na kpwa vira yuya mkpwulu wa jeshi kala kaweza kumanya ukpweli kpwa rira hoyo, walagiza Paulo agbwirwe na aphirikpwe ngomeni. ³⁵ Paulo ariphokala akafika ngazini, fujo ra hura umati razidi hata ichibidi hara asikari amuunule. ³⁶ Hura umati wa atu ambao kala unamlunga-lunga, wazidi kupiga kululu uchiamba, “Muolageni!”

*Paulo anadzihehera
mbere za umati wa Ayahudi*

³⁷ Asikari ariphokala a phephi na kumuinjiza ngomeni, Paulo wamuamba yuya mkpwulu wa jeshi, “Nakuvoya nikuambire chitu.” Naye achimuamba, “Unamanya Chiyunani? ³⁸ Kpwani we siye yuya Mmisiri ambaye vi dzuzi-dzuzi walongoza magaidi elufu ne okala akapiga kambi hiko weruni?” ³⁹ Phahi Paulo waamba, “Mino ni Myahudi, návyalwa Tariso mudzi wa Kilikia, ni mwanatsi wa mudzi ambao si mdide. Tafadhali niruhusu nigombe na hinya atu.” ⁴⁰ Phahi, yuya mkpwulu wa jeshi wamruhusu agombe nao. Hiphho, Paulo waima phara ngazini, achiatuphira mikono hara atu. Na ariphonyamala, wagomba nao Chieburania.

22

¹ Achiamba, “Enehu na ano baba, navoya mniphundzeto vira ndivyodzihehera hipha.” ² Hinyo atu ariphomsikira Paulo anagomba Chieburania, azidi kunyamala zii. Alafu naye achiamba, ³ “Mino ni Myahudi, návyalwa Tariso mudzi wa Kilikia. Ela nárerwa phapha hipha Jerusalem, kala ni mwanafundzi wa Gamalieli. Náfundzwato sana shariya za akare ehuni na nchidzilavya kpwa Mlungu dza vyo murivyo mwimwi hivi rero. ⁴ Mino nágayisa atu ariolunga njira hino ya Jesu hata kuaolaga. Nágbwira alume kpwa achetu, nchendaatiya jela. ⁵ Ichikala ninagomba handzo, mlavyadzi-sadaka mkpwulu phamwenga na ngambi yosi naagombe. Piya kala achinipha baruwa chizoandikirwa Ayahudi a Damasikasi, ili nikagbwire afuasi a Jesu hiko na niarehe hipha Jerusalem kama mabusu na atiywe adabu.

⁶ “Phahi siku mwenga, kama saa sita za mutsi, kala ni njirani nikafika phephi na Damasikasi, gafula nchiphigwa ni mwanga mkali sana kula mlunguni. ⁷ Nágbwa photsi na nchisikira sauti inaniamba, ‘Sauli, Sauli mbona unanigayisa?’ ⁸ Nchiuza, ‘U ani Bwana?’ Nchiambwa, ‘Mimi ambaye unanigayisa ni Jesu wa Nazareti.’ ⁹ Ayangu nriokala nao auona hura mwanga, ela taayasikira sauti ya mutu yegomba nami. ¹⁰ Nchimuuza, ‘Sambi nihendedze, Bwana?’ Ye Bwana achiniamba, ‘Unuka uphiye Damasikasi. Uchifika kuko, undaambirwa ambago watsamburirwa kuhenda.’ ¹¹ Hara ayangu nriokala nao, anigbwira mkpwono hadi Damasikasi, kpwa sababu hura ukali wa mwanga wanihenda chipofu.

¹² “Hiko Damasikasi, kala kuna mutu mmwenga yeiha Anania, ambaye kala anamuogopha Mlungu, kala analunga Shariya za Musa tsona kala anaishimiwa sana ni Ayahudi osi a hiko. ¹³ Wakpwezaniimira phephi achiniamba, ‘Mwenehu Sauli, matsogo nagaone.’ Navugulwa matso phapho hiphho, hata naye piya nchimuona. ¹⁴ Alafu achiamba, ‘Mlungu wa akare ehuni, wakutsambula ili umanye alondago, umuone Mutu asiye na lawama wala makosa na umusikire anagomba na sautiye mwenye. ¹⁵ Mana undakala shaidiwe kpwa atu osi, shaidi wa higo urigogaona na kugasikira. ¹⁶ Sambi usikae, ng’oka ubatizwe na uvoye kpwa dzina ra Jesu uswamehewe dambizo.’

¹⁷ “Nriphouya Jerusalem, wakati fulani kala ninavyo Mlungu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, nchiona ruwiya. ¹⁸ Námuona Bwana Jesu achiniamba, ‘Uka upesi hipha Jerusalem, kpwa sababu atu taandaamini ushaidio kunihusu mimi!’ ¹⁹ Nchimuamba, ‘Bwana, atu hinya anamaya kukala kala nchiphia chila sinagogi kwendafunga na kupiga atu akukuluphirao. ²⁰ Hata wakati shaidio Stefano anaolagbwa, kala niimire phapho, nchikubali na nchirinda nguwo za hara okala anamuolaga.’ ²¹ Alafu achiniamba, ‘Uka, nindakuhuma kuphiya kure kpwa atu ambao sio Ayahudi.’ ”

²² Hura umati wa atu wamphundza hadi ariphohadza kuhusu kuphiya kpwa atu asio kala Ayahudi, ndipho nao achiandza kupiga kululu achiamba, “Muuseni hipha! Muolageni! Kafwaha kuishi bii!” ²³ Phokala anapiga kululu na kutsupha nguwo zao, na kutsupha vumbi dzulu kpwa sababu ya tsukizi, ²⁴ yuya mkpwulu wa jeshi walagiza

atue amphirike Paulo ngomeni. Walagiza achapwe viboko ili kuendza chisa chokala chinahenda Ayahudi ampigire kululu Paulo.

²⁵ Ariphekala akamlaza ili amchape viboko, Paulo wamuuza chilongozi mmwenga yekala aimire hipho, “Ni halali kumchapa viboko mwanatsi wa Rumi ambaye kakapatikana na makosa?” ²⁶ Yuya chilongozi ariphosikira hivyo, waphiya kpwa mkpwulu wa jeshi achendamua, “Yuya mutu ni mwanatsi wa Rumi! Dze, undahendadze?” ²⁷ Yuya mkpwulu wa jeshi wakpwendamua Paulo, “Hebu niambira, ati we u mwanatsi wa Rumi?” Paulo achiamba, “Ehe.” ²⁸ Phahi yuya mkpwulu wa jeshi wamuamba, “Mino nárípha pesa nyinji sana kukala mwanatsi wa Rumi.” Paulo achimuamba, “Ela mino ni mwanatsi wa Rumi kuvyalwa.” ²⁹ Hinyo atu ambao kala ni amuuz maswali, aricha mara mwenga. Ye mkpwulu mwenye wa jeshi naye wahenda wasiwasi ariphomanya akafunga silisili Paulo, ambaye ni mwanatsi wa Rumi.

Paulo anadzihehera mbere ya ngambi

³⁰ Siku ya phiriye, yuya mkpwulu wa jeshi walonda kumanya chisa haswa chohenda vilongozi a Chiyahudi amshitaki Paulo. Wamvugula na achilagiza akulu a alavyadzi-sadaka na angambi osi akutane. Alafu achimreha Paulo mbere ya ngambi.

23

¹ Phahi, Paulo waatong’orera matso hara angambi achiamba, “Enehu, mino námhumikira Mlungu kpwa nia nono siku hizo zosi hadi rero.” ² Phapho hipho Anania, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, walagiza atu okala aimire phephi na Paulo, amuwange kofi ra mromo. ³ Alafu Paulo achimuamba, “Mlungu andakupiga we mwenye. Uwe mnáfiki udzihendaye mutu mzuri. Unanihukumu na Shariya za Musa, ela mbavi unalonda atu avundze Shariya, kpwa kualagiza anipige.” ⁴ Atu ambao kala aimire phephi na Paulo amuamba, “Unalaphiza mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa Mlungu?” ⁵ Phahi, Paulo waamba, “Poreni enehu, simanyire kama ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Mana hata Maandiko ga Mlungu ganaamba, ‘Usigombe mai kuhusu mtawala wa atuo.’”^{*}

⁶ Paulo kala anamanya angambi anjina ni Masadukayo na anjina ni Mafarisayo. Phahi, wagomba hoyo achiamba, “Enehu mino ni Mfarisayo, akare angu piya ni Mafarisayo. Mimi nashitakiwa kpwa sababu naamini kukala hakika Mlungu andafufula atu ariofwa.” ⁷ Bada ya kugomba hivyo, phakala na malau mafu ga Mafarisayo na Masadukayo, hata anachama achiganyana. ⁸ Alumbana kpwa sababu Masadukayo anaamba mutu achifwa takuna kufufuka tsona, takuna malaika wala roho, ela Mafarisayo nyo anaamini higo gosi. ⁹ Phakala na fujo sana, hata alimu anjina a Shariya a kundi ra Mafarisayo achiunuka na achilumba kpwa nguvu sana. Achiamba, “Tahuona kosa rorosi kpwa mutu hiyu. Mendzerepho roho wa Mlungu au malaika wagomba naye.”

¹⁰ Fujo rakala dzinji sana hata mkpwulu wa jeshi achitishirwa, achiona labuda Paulo andakatwa-katwa. Hipho, walagiza asikarie ainjire hipho kahi-kahi ya atu na amuhale chinguvu-nguvu, amphirike ngomeni.

¹¹ Usiku, Bwana Jesu wamtsembukira Paulo na achimuamba, “Dina chilume! Uriphokala hiko Jerusalem kuyanikahala, na hata hiko Rumi piya ni lazima usiphaye uchanikahala.”

Ayahudi anahenda njama

ya kumuolaga Paulo

¹² Ligundzure kuriphocha, Ayahudi anjina ahenda njama, achirya chirapho achiamba, “Tahundaya wala kunwa hadi humuolage Paulo.” ¹³ Zaidi ya atu mirongo mine kala akahenda njama hiyo. ¹⁴ Aphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi anjina a Chiyahudi achendaamba, “Swinu hukarya chirapho hukaamba tahundaya chitu chochosi hadi ndiphomuolaga Paulo. ¹⁵ Phahi, uwe na angambi kamuambireni mkpwulu wa jeshi amrehe Paulo hipha na mdzihende avi mnalonda mmanye zaidi kuhusu laire. Naswi hu tayari kumuolaga hata kabila kufika hipha.”

¹⁶ Ela muwa wa Paulo ariphosikira njama hiyo, waphiya ngomeni achendamua. ¹⁷ Alafu Paulo wamuiha chilongozi mmwenga achimuamba, “Hiyu barobaro mphirike kpwa mkpwulu wa jeshi, ana salamu analonda akamuambire.” ¹⁸ Phahi yuya chilongozi wamphirika yuya barobaro kpwa mkpwulu wa jeshi, achendamua, “Paulo yuya busu, akanitaka nimrehe hiyu barobaro kpwako, mana ana maneno analonda kukuambira.” ¹⁹ Mkwulu wa majeshi wamgbwira mkpwono yuya barobaro

achiphiya naye kanda, na achimuuzwa, “Che unalonda uambedze?”²⁰ Yuya barobaro achiamba, “Vilongozi a Chiyahudi ana chizigbwa cha kukala analonda kumanya zaidi kuhusu lau ra Paulo, hipho akakubaliana edze akuambe, muhondo mphirike Paulo mbere ya ngambi ya Chiyahudi.”²¹ Ela usimulavye, kpwa sababu zaidi ya atu mirongo mine andadzifwitsa ili amvwamukire. Nao ariya chirapho kukala taandarya wala kunwa hadi amuolage. Tsona a tayari hata vi sambu, anagodza uamuzio.”²² Phahi mkpwulu wa jeshi wamruhusu yuya barobaro aphiye, ela achimuamba, “Usimuambire mutu yeyesi kala ukaniambira maneno gaga.”

Paulo anaphirikpwa kpwa liwali

²³ Badaye yuya mkpwulu wa jeshi waiha vilongozi airi achiaambira, “Tayarishani asikari magana mairi a kawaida, asikari mirongo sabaa a farasi na asikari magana mairi a mikuki, ili aphiye Kaisaria. Kalani tayari kuuka rero usiku saa tahu.”²⁴ Piya muikireni Paulo farasi, na mumfise salama kpwa Felisi, liwali.”²⁵ Alafu yuya mkpwulu wa jeshi achiandika baruwa achiamba:

²⁶ Ni mimi Klaudia Lusya.

Nakuandikira uwe Muishimiwa Felisi, Mkwulu wa Jimbo. Togola.

²⁷ Ayahudi amgbwira mutu hiyu na achikala analonda kumuolaga. Ela mino nchiinjira na jeshi rangu na nchimtivywa, mana násikira ni mwanatsi wa Rumi.²⁸ Námphirika mbere ya ngambi ya Chiyahudi ili nimanye chisa cha kushitakirwa.

²⁹ Ndipho námanya kala mashitakage ganahusu shariya zao, ela kana shitaka ambaro anastahili kuolagbwa wala kufungbwa.³⁰ Piya náambirwa kala Ayahudi ana njama ya kumuolaga, ndipho nchiona baha nimrehe kpwako mara mwenga. Tsona nálagiza ariomshitaki edze akuambire mashitaka gao.

³¹ Phahi, hara asikari, kama arivyolagizwa, amuhala Paulo achiuka naye usiku kpwa usiku hadi mudzi wa Antipatiri.³² Siku ya phiriye, hara asikari a magulu auya ngomeni, na achiricha asikari a farasi aphiye naye.³³ Hinyo asikari a farasi ariphofika Kaisaria, alavya hira baruwa kpwa liwali, chisha achimlavya Paulo.³⁴ Yuya liwali wasoma hira baruwa alafu achimuuzwa Paulo jimbo alaro. Aripomanya kala Paulo ala jimbo ra Kilikia,³⁵ waamba, “Nindaphundza lauro mara tu atu ariokushitaki ndiphokpweza.” Chisha achilagiza Paulo arindwe ndani ya dzumba rodzengbwa ni mfalume Herode.

24

Ayahudi anamshitaki Paulo

kpwa Felisi

¹ Bada ya siku tsano, Anania mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpweza Kaisaria na atumia fulani phamwenga na wakili mmwenga yehiwa Teritulo. Achimshitaki Paulo mbere za Felisi, mkpwulu wa Jimbo.² Paulo ariphoihwa, yuya wakili Teritulo waandza kulavya mashitakage mbere za Felisi achiamba, “Muishimiwa! Utawalao mnono wahurehera amani, nawe ukumanya chimbere mambo ambago ganafwaha kugaluzwa kpwa fwaida ya tsi yehu.³ Siku zosi na chila phatu swino hunakubali mambo higo, kpwa shukurani kulu.⁴ Ela kabila sidzangbwekuchelewesha sana, nakuvoya uhuonere mbazi na uhusikize shida yehu kpwa chifupi.⁵ Swino hwamanya kala mutu hiyu ni mui sana, anareha fujo kpwa Ayahudi dunia ndzima. Iye ndiye chilongozi wa chama cha afuasi a Jesu Mnazareti.⁶ Piya kala analonda kutiya uyi Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ndipho swino huchingbwira. Kala hunalonda kumuhukumu kpwa kulunga shariya zehu za Chiyahudi.*⁷ Ela Lusya mkpwulu wa jeshi, achedza na asikarie na achimuhala chinguvu-nguvu.⁸ Naye walagiza atu ariomshitaki edze ashitaki kpwako. We mwenye uchimuuzwa maswali, undamanya ukpweli wa mashitaka higo gosi gomshitakira.”⁹ Ayahudi aunga mkpwono higo mashitaka, na achiamba higo gosi ni ga kweli.

Paulo anadzihehera mbere za Felisi

¹⁰ Phahi liwali wamtuphira mkpwono Paulo ili agombe. Ndipho achiamba, “Namanya wakala muamuli wa tsi hino miaka ya kukola, kpwa hivyo naona raha kudzihehera hipha mberezo.¹¹ Kpwa kweli kama siku kumi na mbiri zotsupa, mino kala naphiya Jerusalemu kpwendaabudu.¹² Ayahudi taayanikuta ninalumbana na mutu yeyesi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Piya taayanikuta nafyakatsira atu ahende fujo masinagogini, wala phophosi himo mudzini.¹³ Tsona, taaweza kuonyesa ukpweli wa mashitaka higo gonishitakira.¹⁴ Ela Muishimiwa, nakubali kala naabudu Mlungu wa akare ehū kpwa kulunga njira ya Jesu, ambayo Ayahudi anayiiha chama. Tsona

* 24:6 24:6-8 Vitabu vyanjina vya kare tavina seemu hino hangu msitari wa 6b hadi msitari wa 8a.

naziamini Shariya zosi za Musa na chila chitu choandikpwa ni manabii. ¹⁵ Nami piya namkuluphira Mlungu dza vivyo aho, nina hakika atu a kufwa osi andafufulwa, anono na ayi. ¹⁶ Kpwa hivyo, siku zosi nahenda chadi kuhenda mambo manono mbere za Mlungu na anadamu.

¹⁷ "Bada ya kusagala kure na Jerusalem miaka minji, náuya kpwedzarehera Ayahudi ayangu pesa za msada na piya kpwedzalavya sadaka. ¹⁸ Ariphtonikuta ninahenda hivyo himo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, nákala nkagamala kare mavoyo ga kudzitakasa. Piya kala sina atu anji, wala siyahenda fujo rorosi. ¹⁹ Ela kala phana Ayahudi anjina kula jimbo ra Asia, ambapho mimi naona hinyo ndio angefwaha kukala hipha na kunishitaki, ichikala ana rorosi ra kugomba kunihusu. ²⁰ Ama aha ario phapha naaseme makosa nrigophahikana nago nriphoshitakiwa mbere za ngambi ya Chiyahudi. ²¹ Hebu kosa rangu ni phara nriphokota kululu mbere zao nchiamba kala nkashitakiwa kpwa sababu naamini kala atu a kufwa andafufulwa?"

²² Hipo, Felisi ambaye kala anamanya vinono sana iyo njira ya Jesu, waamba, "Rino lau, nindariamula wakati Lusya, mkpwulu wa jeshi, ndiphokpweza." ²³ Hipo, walagiza Paulo arindwe, ela achimupha uhuru vichache ili edze alamuswe ni asenae na amrehere vitu alondavyo.

²⁴ Jumwa na chisiku, Felisi wakpweza na mchewe Durusila ambaye kala ni Myahudi. Wahumiza Paulo akaihwe, alafu achimphundza aripheka anagomba kuhusu kuluphirore kpwa Jesu Muokoli. ²⁵ Ela Paulo aripheka andza kugomba kuhusu haki, kutosheka, na kuhusu hukumu ndiyokpweza, Felisi watishirwa sana na achimuamba, "Ni bahi, kpwa sambu phiya; nchiphaha nafwasi nindakuiha." ²⁶ Wakati hinyo Felisi kala anaona anaweza kuhongwa ni Paulo, hipo chila mara kala achimlagizira aihwe kubisha naye.

²⁷ Bada ya miaka miiri, phatu pha Felisi phahalwa ni Porikio Fesito. Ela kpwa vira Felisi kala analonda kupendeleya Ayahudi, wamricha Paulo jela.

25

Paulo anakata pili kpwa Kaisari

¹ Porikio Fesito wakpweza Kaisaria kukala mkpwulu muphya wa jimbo. Bada ya siku tahu wauka kuphiya Jerusalem, ² ambako akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi adzituluza na achiandza kumshitaki Paulo. Amvoya sana Fesito ³ aapendelee ili amrehe Paulo hiko Jerusalem, mana kala akapanga njama ya kumuolaga njirani. ⁴ Fesito waambira, "Paulo wafungbwa jela Kaisaria, nami nápanga kuuya kuko vi sambu-sambu. ⁵ Akulu enu anjina naanilunge kuphiya hiko Kaisaria, ichikala mutu hiye ana makosa, andalavya mashitaka kuko."

⁶ Fesito aripheka kama siku nane ama kumi hivi, wauya Kaisaria. Siku ya phiriye, wamena kotini achendasagala chihiche cha uamuli, na achilagiza Paulo arehwe. ⁷ Paulo aripheka, Ayahudi ola Jerusalem amzangira na achiandza kulavya mashitaka mai-mai ambago aho enye kala taana ushaidi nago. ⁸ Ela Paulo wadzihehera, achiamba, "Siyakosera Shariya za Ayahudi wala Nyumba ya Kuvoya Mlungu na hata Kaisari, Mtawala wa Chirumi." ⁹ Fesito walonda kuapendeleya Ayahudi, ndipho achimuza Paulo, "Dze, u tayari kuphirikpwa Jerusalem na ukasikizwe lauro hiko?" ¹⁰ Paulo achiamba, "Mimi niimire mbere za koti ya Chirumi, ambapho ni lazima nihukumiwe. Kpwa kpweli kama umanyavyo, siyakosera Ayahudi chitu chochosi. ¹¹ Nchiphatikana na makosa ambago adabuye ni kuolagbwa, sindavyo mswamaha ili nisinyongbwe. Ela ichikala mashitaka nishitakiwago ni Ayahudi ni ga handzo, takuna mutu yeyesi ariye na ruhusa ya kunilavya kpwa Ayahudi. Nakata pili kpwa Kaisari!"

¹² Fesito aripheka kubisha njama na anachama a barazaye, wamuamba Paulo, "Kpwa vira ukakata pili kpwa Kaisari, phahi undaphirikpwa kpwa Kaisari."

Lau ra Paulo rinasikizwa ni Mfalume Agiripa

¹³ Bada ya siku chache, Mfalume Agiripa na mchewe Benike akpweza Kaisaria kpwedzamkaribisha Fesito. ¹⁴ Bada ya kusagala hipo siku za kukola, Fesito wabisha na mfalume kuhusu kesi ya Paulo. Achimuamba, "Hipha phana mutu mmwenga busu ambaye Felisi wamricha jela. ¹⁵ Nripheka Jerusalem, akulu a alavyadzi-sadaka na atumia a Chiyahudi anirehera mashitaka gao na achitaka nimuhende kala ana makosa. ¹⁶ Ela mino nchiaambira iyo siyo mila ya Chirumi, kumlavya mutu kabila ya kukutana matso kpwa matso na atu ariomshitaki, naye akahewa nafwasi ya kudzihehera.

¹⁷ Nriphokutana nao hipha, mino siyachelewa, náiha koti siku ya phiriye na nchilagiza hiye mutu arehwe mbere za koti. ¹⁸ Atu ariomshitaki ariphounuka, taayamshitaki na makosa ga kuvundza shariya kama nrivyoona. ¹⁹ Ela akala na makosano gao kuhusu dini yao na kuhusu mutu yefwa aihwaye Jesu, ambaye Paulo anadai kala ni mzima. ²⁰ Siyamanya njira ya kuchunguza mambo higo, hipho námuamba Paulo achikala a tayari kuphiya Jerusalemu kpwendasikizwa laure hiko. ²¹ Ela wakata pili ili laure rikasikizwe ni Kaisari, phahi nálagiza azuiywe hadi ndiphomphirika kpwa Kaisari.”

²² Ndipho Mfalume Agiripa achimuamba Fesito, “Indakalato ichikala nindamphundza mutu hiye mi mwenye.” Fesito achimuamba, “Undamphundza muhondo.”

²³ Phahi, siku ya phiriye Agiripa na mchewe Benike avwaliya nguwo za chifalume achiinjira nyumba ya mkpwutano phamwenga na vilongozi a vyeo vikulu na vilongozi a mudzi. Fesito walagiza Paulo arehwe. ²⁴ Chisha achiamba, “Mfalume Agiripa, na mwimwi mosi murio hipha, mutu hiyu mumuonaye hipha washitakiwa ni Ayahudi osi a hipha Kaisaria na hiko Jerusalemu. Apiga kululu vya kukala kafwaha kpwenderera kuishi. ²⁵ Ela mino nchiona kahendere kosa rorosi ra kumuhenda anyongbwe, ela kpwa vira wakata pili kpwa Kaisari, nami nákata shauri apherikpwe kpwa Kaisari. ²⁶ Ela sina habari za sawa za kumuandikira Kaisari kuhusu mutu hiyu. Kpwa hivyo, nkamreha mbere zenu mosi, haswa uwe Mfalume Agiripa, ili bada ya uchunguzi huno niphahwe chitu cha kuandika. ²⁷ Kpwa sababu náona taina mana kutsukula busu bila ya kuandika makosage goshitakirwa.”

26

Paulo anadzihehera mbere za Agiripa

¹ Alafu Agiripa wamuamba Paulo, “Una ruhusa ya kugomba we mwenye.” Phahi, Paulo waunula mkpwono na achidzihehera, achiamba, ² “Mfalume Agiripa, nadziona mutu wa bahati sana hipha rero kudzihehera mberezo kuhusu mashitaka gohenderwa ni atumia a Chiyahudi, ³ haswa kpwa vira uwe mwenye unamanyato mila za Chiyahudi na tafwauti zao. Kpwa hivyo nakuvoya uniphundzeto na univumirire.

⁴ “Ayahudi osi ananimanya vyoishi hangu wanache wangu. Anamanya vyohumira maisha gangu gosi hangu mwandzo phokala kpwehu na hata phokala Jerusalemu. ⁵ Ananimanya siku nyinji kukala mino náishi kama mwanachama wa chama cha Mafarisayo, ambacho china shariya ngumu zaidi. Ela achilonda anaweza kugomba. ⁶ Sambini hipha mberezo kugodza uamuli kpwa sababu ya kuamini ahadi yolagbwa akare ehu ni Mlungu. ⁷ Hino ndiyo ahadi igodzwayo itimiye ni mbari kumi na mbiri za Aiziraeli anaomuabudu Mlungu usiku na mutsi. Mfalume, atumia a Chiyahudi anishitaki kpwa sababu ya kuamini hivyo! ⁸ Kpwa utu wani mwi munaona Mlungu kaweza kufufula atu a kufwa? ⁹ Kpwa kpweli mimi piya kala nchionato sana kuhenda rorosi dzii ili nipinge dzina ra Jesu wa Nazareti. ¹⁰ Na hivyo ndivyo nrivyohenda hiko Jerusalemu. Akulu a alavyadzi-sadaka kala achinipha uwezo wa kugbwira na kuatiya jela atakatifu, na ariphohukumiwa kuolagbwa, piya mino nákuabali. ¹¹ Mara nyinji mino kala nchiphya sinagogi hadi sinagogi kuatiya adabu, tsona náalazimisha areme kuluphiro rao. Kala nikaamena sana hata nchikala naaendza midzi yanjina ili niagayise.

Paulo anasumurira arivyookolwa

¹² “Siku mwenga, kala nikahewa malagizo na uwezo ni akulu a alavyadzi-sadaka niphaye Damasikasi. ¹³ Nriphokala ni njirani, kama saa sita za mutsi, nápigbwa ni mwanga mkali hata kuriko dzuwa. Mwanga wang’ala kula mlunguni uching’aza phamwenga na ayangu okala nasafiri nao. ¹⁴ Hosi hwagbwa photsi, alafu nchisikira sauti kpwa kabila ya Chieburiana inaniamba, ‘Sauli, Sauli mbona unanigayisa? Uwe u dza punda ashindanaye na tajiriwe, ela unadzilumiza bure.’ ¹⁵ Nami nchiuza, ‘U ani Bwana?’ Naye achimjibu achiamba, ‘Ni mimi Jesu, ye umugayisaye. ¹⁶ Ela sambini, unuka uime na magulugo. Nikakutsembukira mana nikakutsambula kama mtumishi na uambire atu go uchigoona na ndigokuonyesa badaye. ¹⁷ Nindakutivya kula kpwa Ayahudi na atu asio kala Ayahudi, na nindakuhuma kpwao ¹⁸ ukaang’aze matso, ili atuluke jizani na ainjire mwangani, na ariche kutawalwa ni Shetani na akubali utawala wa Mlungu. Nao aswamehewe dambi zao na aphahe nafwasi phamwenga na ariotengbwa kpwa sababu ya kunikuluphira.’

¹⁹ “Kpwa hivyo Mfalume Agiripa, mino náhenda vira ruwiya iyo yola mlunguni vyolagiza. ²⁰ Mwandzo nákpwendahubiri mudzi wa Damasikasi, alafu nchiphya Jerusalemu na Judea yosi, chisha nchendahubiri kpwa atu asio kala Ayahudi nchiamba,

'Tubuni dambi na mumgalukire Mlungu, na muonyese na mahendo genu kala mwagaluka kpweli.' ²¹ Ndiyo mana Ayahudi anigbwira ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na achilonda kuniolaga. ²² Ela Mlungu waniterya siku zosi hizo hadi rero niimire hipha kushuhudiya atu osi, enye vyeo na atu a kawaida. Mino nagomba mambo gogombwa ni Musa na manabii, ²³ ariphoamba Masihi* andagaya, andakala wa kpwandza kufufuka, na andatangaza mwanga kpwa swiswi Ayahudi na atu asio kala Ayahudi piya."

²⁴ Kufika hipho Fesito wampigira kululu Paulo na achimuamba, "Paulo una koma? Kusomako kunji kpwakutiya koma!" ²⁵ Ela Paulo achimuamba, "Sina koma Muishimiwa Fesito! Nagomba maneno ga kpweli na achili yangu i sawa kabisa. ²⁶ Mambo higa tagayahendeka kanda phatu siphomanyikana. Nina hakika Mfalume Agiripa anagamanyato sana, ndiyo mana nagomba naye ching'ang'a na bila ya wuoga. ²⁷ Dze, Mfalume Agiripa, kuamini maneno ga manabii? Namanya unaamini." ²⁸ Naye Mfalume Agiripa achimuamba Paulo, "Unafikiri muda mchache huno unaweza kunigaluzo nikale mfuasi wa Jesu?" ²⁹ Paulo achiamba, "Muda munji wala mchache si chitu. Navoya Mlungu uwe Mfalume na mwi anjina mosi mnisikirao hivi rero, mkale vyo nrivyo mimi, siphokala msifungbwe silisili."

³⁰ Alafu Mfalume Agiripa waunuka phamwenga na Fesito, Benike na atu anjina okala asegere nao. ³¹ Atuluka mura chumba cha malau, na achihipiya njama achiamba, "Mutu hiyu kana kosa rorosi ra kumuhenda ahukumiwe kuolagbwa ama kufungbwa." ³² Alafu Mfalume Agiripa wamuamba Fesito, "Kala mutu hiyu kayakata pili kpwa Kaisari, angerichirwa."

27

Paulo anaphirikpwa mudzi wa Rumi

¹ Fesito ariphokata shauri huphirikpwe Itali, Paulo na mabusu anjina ak-abidhiwa chilongozi yeihwa Juliasi wa chikosi chiihwacho "Chikosi cha Kaisari." ² Hwakpwendapanda meli yokala ila bandari ya Adiramito ambayo kala indatsapa na bandari za pwani ya jimbo ra Asia. Kala kuna Mmakedonia, yeihwa Aristariko, mwenyezi wa Thesalonike, ambaye hwasafiri naye mo melini. ³ Siku ya phiriye hwatiya nanga bandari ya Sidoni. Juliasi wamuhenderato Paulo, mana wamruhusu akakutane na asenae na amterye na vitu alondavyo. ⁴ Huriphouka bandari ya Sidoni, phuto rapiga kula mbere zehu, hipho hwadzifwitsa na chisuwa cha Kupuro ili husipigbwe ni hiro phuto. ⁵ Huriphotsapa bahari ya Kilikia na Pamfilia hwatiya nanga bandari ya Mura, mudzi wa Lukia. ⁶ Huriphokala hipho Mura, yuya chilongozi wa jeshi waphaha meli kula Isikandaria inaphiya Itali, na achiupandiza himo.

⁷ Hwasafiri pore-pore siku nyinji na huchifika bandari ya Nido kpwa tabu. Kpwa vira phuto kala richerepiga kula mbere zehu, hwakala tahuweza kpwenderera zaidi. Hipho, hwasafiri na uphande wa mwakani wa chisuwa cha Kirete, phephi na Salimoni. ⁸ Hwatsapa na kanda-kanda ya pwani iyo kpwa tabu sana, mwisho huchifika phatu phaihwapo "Bandari ya Salama", phephi na mudzi wa Lasea.

⁹ Atu kala akaangamiza muda munji, tsona wakati na hinyo kala ni hatari kusafiri na meli kpwa sababu Sikukuu ya Kufunga* kala ikatsapa. Phahi Paulo waakanya achiamba, ¹⁰ "Alume, naona charo chehu chindakala cha tabu na hasara kulu kpwa meli, mizigo na hata maisha gehu." ¹¹ Ela yuya chilongozi wa jeshi badala ya kuphundza Paulo, wamphundza dereva wa meli na mchina-meli. ¹² Kpwa vira bandari iyo kala si nono wakati wa mnyevu, anji akata shauri atu aenderere na charo, na ichiwezekana hufike bandari ya Foinike na hukale hipho wakati wosi wa mnyevu. Bandari hino i Kirete na inalola na mtswerero wa dzuwa.

Bahari kunahenda phuto kali sana

¹³ Badaye kpwapiga phuto ra pore-pore kula mwakani, enye achiona ni wakati mzuri wa kuhenda alondavyo. Hipho, achiandza charo na achitsapa na phephi na pwani ya Kirete. ¹⁴ Ela mara mwenga phuto kali sana, riuhwaro "Phuto ra Vuri na Mlairo wa Dzuwa", rahupiga kula chisuwani. ¹⁵ Rira phuto rapiga meli na huchikala tahuweza kuphiya hiko rilako, hipho, hwairicha hira meli itsukulwe ni rira phuto. ¹⁶ Chisuwa chidide chiihwacho Kauda chazuwiya vichache rira phuto kali. Hata dzagbwe yakala

^{26:23} 26:23 a 1 Akorintho 15:20; b Isaya 42:6; 49:6 * ^{26:23} 26:23 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. * ^{27:9} 27:9 Sikukuu ya Kufunga inasherekeywa mwisho wa mwezi wa tisiya ama mwanzo wa mwezi wa kumi. Wakati hinyo, bahari nkukala ni mbaya, kpwa hivyo ni hatari kusafiri na meli.

kpwa tabu sana, ela hwaweza kuunula dau ra kuokola na huchirifungato. ¹⁷ Hara mabahariya ariphofungato rira dau, alafu afunga hira meli yenye, kuizungulusira mikowa na tsini ndani ya madzi kpwa kuogopheza isivundzike. Kpwa vira kala anaogopha meli inaweza kugama ndani ya mtsanga wa bahari ya Libiya, atsereza tanga na achiricha meli iphirikpwe ni phuto. ¹⁸ Phuto razidi kuupiga sana, hata phofika siku ya phiri mabahariya achiandza kutsupha mizigo madzini. ¹⁹ Siku ya hahu, atsupha miyo ya meli madzini kuhumira mikono. ²⁰ Phokala tahuona dzuwa wala nyenyezi kpwa siku nyinji, na kuno phuto kali rinazidi kuvuma, hwakata tamaa.

²¹ Bada ya kukosa chakurya kpwa muda mure, Paulo waima mbere zao na achiamba, "Alume, kala mwaniphundza na hukasalani Kirete, tahungephahani tabu hino yosi na hasaraye. ²² Ela sambu, nakuvoyani msifwe moyo! Kpwa mana taphana hata mmwenga ndiyefwa, meli bahi ndiyo ndiyobanangika. ²³ Kpwa mana malaika wa hiye Mlungu anitawalaye na ambaye namhumikira, akaniimira chi phephi usiku, ²⁴ naye akaamba, 'Paulo, kuogophe! Ni lazima ukalumbe kesijo mbere za Kaisari, Mtawala wa Chirumi. Naye Mlungu kpwa mbazize anakuahidi kala atu osi ambao unasafiri nao melini, andakala salama.' ²⁵ Kpwa hivyo ayangu, nalonda mdine chilume, mana mino naamini kala vyo Mlungu achivyogomba, ndivyo ndivyokala. ²⁶ Ela phahi, ni lazima meli igame pwanu ya chisuwa fulani."

²⁷ Phofika usiku wa kumi na ne meli kala bado icherephirikpwa ni rira phuto hiko bahari ya Adiria. Hata inafika usiku wa manane, hara mabahariya adzisikira a phephi na kufika tsi kavu. ²⁸ Phahi, ariphokala analonda kumanya china cha madzi, afunga mkpwowa chitu chizihu achichitabwisa madzini. Achikuta kama china cha madzi, ni mita mirongo mihahu na sabaa. Bada ya muda achipima tsona, achikuta china cha madzi, ni mita mirongo miiri na sabaa. ²⁹ Kpwa kuogopha meli isigame maweni, atsereza nanga ne nyuma za meli, na achivoya kuche. ³⁰ Alafu mabahariya apanga kuchimbira, hipho atsereza rira dau ra kuokola, kpwa chizigbwa cha kukala akabwage nanga uphande wa mbere. ³¹ Ela Paulo achimuamba yuya chilongozi na asikarie, "Ichikala hinya mabahariya taandasala melini, mmanyenye tamundasalimika bii!" ³² Phahi, hinyo asikari akata hira mikowa yokala ikafungirwa dau na achiriricha riphaye na madzi.

³³ Phofika pephe za kucha, Paulo waabembeleza arye chakurya. Waamba, "Rero ni siku ya kumi na ne munalola na kugodza ndirokala na wala tamdzangbwerya. ³⁴ Phahi nakuvoyani murye. Ni lazima murye ili mphahenge nguvu za kuishi. Taphana hata mmwenga ndiyeangamiza lidzerere." ³⁵ Bada ya kugomba hivyo, Paulo wahala bofulo, achimshukuru Mlungu mbere zao, achirimega na achiandza kurya. ³⁶ Adina chilume na chila mmwenga achirya. ³⁷ Hosi jumula himo melini kala hu alume magana mairi na mirongo sabaa na sita. ³⁸ Bada ya chila mmwenga kurya chakurya cha kukola, atsupha naganu baharini ili aphungule uzihu wa meli.

Meli inavundzika-vundzika

³⁹ Kuriphocha, aona tsi kavu, ela taamanyire dzinare. Ela aona ufuwo mzuri wa bahari na achipanga, ichikala indawezekana, agamize hira meli phara mtsangani. ⁴⁰ Hipho akata mikowa ya nanga na achiziricha baharini, na phapho hipho achivugula mikowa yokala ikafungirwa sukani. Alafu achiunula tanga ra mbere ili ihege phephi na achiielekeza kanda-kanda ya ziya. ⁴¹ Ela meli yapiga ndulu ya mtsanga mo madzini na ichigama. Seemu ya mbere ya meli yazikika mtsangani na ichikala taiweza kuuka. Nayo seemuye ya nyuma ichiandza kuvundzika vipande-vipande kpwa nguvu za maimbi.

⁴² Asikari kala akapanga kuolaga mabusu gosi, ili asedze akaojorera kondze na akachimbira. ⁴³ Ela kpwa vira yuya chilongozi kala analonda kumtavya Paulo, waazuwiya asihende hivyo. Walagiza hara ambao anaweza kuojojerera, atine madzini na aojorere hadi kondze. ⁴⁴ Na hinyo asioweza kuojojerera ahumire mbao ama vipande vya meli vya kuvundzika. Chihivyo chila mmwenga wafika tsi kavu salama.

28

Paulo chisuwani Malita

¹ Huriphofika salama tsi kavu, hwaambirwa kala chira chisuwa chiihwa Malita. ² Enyezi a chisuwa hicho kala ni atu anono sana. Ahukaribisha na achihukutira moho, mana kala kuna mnyevu tsona kala kunanya mvula. ³ Paulo wahala hiha ra kuni achiritiya mohoni. Alafu mwatuluka nyoka mo kunini kpwa rira dzoho ra moho, ichimuondza mkpwono na ichidina phapho. ⁴ Enyezi ariphoona hira nyoka inalawa-lewa phara mkpwononi, abisha nyo enye kpwa enye achiamba, "Mutu hiyu ni lazima akale waolaga! Hata dzagbwe waponu hiko baharini, ela mlungu aihwaye

Haki kandamricha akaenderera kuishi.”⁵ Ela Paulo waikuta-kuta mohoni hira nyoka bila ya kumuhenda rorosi kabisa. ⁶ Enyezi kala anaona andafutuka mkpwo au agbwe gafula na afwe, ela hata bada ya kulorera kpwa muda na kusaona rorosi, agalua maazo gao achiamba, “Mutu hiyu ni mlungu!”

⁷ Phephi na hipho kala phana munda wa Pabulio, mkpwulu wa chisuwa hicho. Wahukaribisha vinono kpwakpwe kaya na huchendakala ajenie siku tahu. ⁸ Ise wa Pabulio kala akadziambalaza chitandani, mana kala ana homa na kuhara mlatso. Paulo wamenya achendamvoyera, alafu achimuikira mikono na achipholo. ⁹ Bada ya higo kutsapa, atu osi himo chisuwani okala ni akongo, akpwedza na achiphozwa. ¹⁰ Ahupha zawadi nyinji, na huriphokala hu tayari kuuka na meli, ahupha chila chitu chotaka.

Charo cha kula Malita hadi Rumi

¹¹ Bada ya miezi mihahu, hwapanda meli yokala ikatiya nanga pho chisuwani minga ya mnyevu na huchiandza charo. Meli iyo kala ila mudzi wa Isikandaria nayo kala yihwa “Milungu wa Patsa.” ¹² Huriphofika mudzi wa Sirakusa, hwatiya nanga na huchikala hipho siku tahu. ¹³ Kula hipho hwauka na huchifika mudzi wa Regio. Siku ya phiriye, kuchizuka phuto ra mwaka, na siku ya phiriye huchikala hukafika bandari ya Potioli. ¹⁴ Phofika hiko hwakuta atu amukuluphirao Jesu, na achitaka hukale nao sabaa mwenga. Badaye hwauka na huchifika Rumi. ¹⁵ Afuasi a Jesu akalao Rumi ariphosikira kala huredza, akpwedza hadi phatu phaihwapho Soko ra Apiyo na Hoteli Tahu kpwedzahuchinjira. Paulo ariphoona, wamshukuru Mlungu na achidzisikira ana mkpwotse.

Paulo ariphokala mudzi wa Rumi

¹⁶ Huriphotosoloka Rumi, Paulo waruhusiwa kukala macheye na asikari mmwenga wa kumrinda. ¹⁷ Bada ya siku tahu, Paulo waiha vilongozi osi a Chiyahudi. Ariphokpwedza, waambira, “Enehu, hata dzagbwe siyakosera atu a kabila rangu wala kukosera mila ya akare eh, nágbwirwa hiko Jerusalem na nchilaviwa kpwa Arumi. ¹⁸ Arumi aniuza maswali na achitaka kunirichira, mana akuta sina makosa ga kunihenda ninongbwe. ¹⁹ Ela Ayahudi ariphopinga, yanibidi nikate pili kpwa Kaisari. Mino siyashitaki atu a kabila rangu, ²⁰ ela náfungbwa zino silisili kpwa sababu ya kuluphiro ra Aiziraeli. Nákuhani ili nedze nikuambireni kuhusu hiro kuluphiro rehu.”

²¹ Nao achimuamba, “Swino tahudzangbwephaha baruwa yoyosi kula Judea. Wala takudzangbwepwedza mutu yeyesi kula hiko kpwedzasema ama kugomba rorosi iyi ra kuhusu uwe. ²² Ela hunalonda hukusikire maonigo we mwenye, kpwa mana humananya chila phatu atu anapinga hicho chamacho.”

²³ Phahi hinyo Ayahudi apanga kukutana naye siku yanjina. Na siku iyo akpwedza atu anji sana hipho nyumbani pha Paulo. Paulo wabisha nao hangu ligundzu hadi dziloni, kueleza na kuashuhudiya kuhusu ufalume wa Mlungu. Waabembeleza amkubali Jesu kpwa kuasomera Shariya za Musa na vitabu vya manabii. ²⁴ Anjina akubali manenoge, ela anjina achirema kuamini. ²⁵ Alumbana enye kpwa enye na achiandza kufumukana bada ya Paulo kuamba, “Roho Mtakatifu wagomba kpweli na akare enu ariphohumira nabii Isaya achiamba:

²⁶ ‘Phiya kpwa nyo atu ukaambire kukala,
Kusikira mundasikira, ela tamundaelewa,
na kulola mundalola, ela tamundaona.

²⁷ Mana mioyo yao ikakala mifu,
aziba masikiro gao,
akafwinya matso gao,
asedze akaona na go matso gao,
akasikira na masikiro gao,
akaelewa na yo mioyo yao,
asedze akanigalukira,
nami nikaaphoza.’ ”

²⁸ “Kpwa hivyo, nalonda mmanye kukala, habari za Mlungu za kuokola atu, zaphirikpwa kpwa atu asio kala Ayahudi. Nao andakubali!” ²⁹ Paulo ariphomala kugomba miwyo, hara Ayahudi auka kuno analumbana sana.* ³⁰ Paulo wasagala miaka miiri mizima phara phokala akapangisha, naye kala achikaribisha chila mutu yekpwedza pho phakpwe. ³¹ Watangaza ufalume wa Mlungu na kufundza kuhusu Bwana Jesu Masihi chilume tsona bila ya kuzuwiywa ni yeyesi.

Baruwa ya Paulo yoandikira ARUMI Tanga mbere

Baruwa hino inaeleza wazi mpango wa Mlungu wa kuokola atu. Yaandikirwa afuasi a Jesu hiko mudzi wa Rumi, ambao kala ni Ayahudi na asio kala Ayahudi. Kpwa hivyo Mtume Paulo kala analonda kuaeleza kukala atu osi ahenda dambi na kuangamizwa, akale Ayahudi ama asikale Ayahudi. Paulo anaenderera kuaonyesa kukala Mlungu wakubali atu kukala na haki mbereze kpwa njira ya kumkuluphira Jesu tu. Chisha analavya mfwanu wa Burahimu yephokerwa dza mutu wa haki kpwa kumkuluphira Mlungu, hata kabila ya Shariya kulaviwa. Piya Paulo anaeleza asomadzi vira afuasi a Jesu alondwavyo kusagala na atu osi, akale ni atawala, afuasi anjina, ama atu ayi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Paulo anaeleza wazi habari nono kuhusu Jesu 1:1-17

Chila mutu wahenda dambi 1:18—3:20

Mlungu anavyoakubali atu 3:21—5:21

Gara hunagophaha kpwa chifo cha Jesu 6:1—8:39

Mpango wa Mlungu kpwa Ayahudi na atu a makabila ganjina 9:1—11:36

Jinsi ya mfuasi kumuhumikira Mlungu 12:1—15:13

Mipango ya Paulo na salamuze 15:14—16:27

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtumishi wa Jesu Muokoli. Nátambulwa nikale mtume, na nchitengbwa nitangaze habari nono kula kpwa Mlungu. ² Hizo habari nono, Mlungu wazilaga hangu kare kuumira manabiige arioandika Maandiko matakatifu. Habari hizo ³ zinamhusu mwanawe, ambaye chibinadamu ni chivyazi cha Mfalume Daudi, ⁴ na ambaye Mlungu kpwa uwezowe mkpwulu, wahumira Rohowe achimfufula. Chihivyo achihumanyisa kukala Bwana wehu Jesu Masihi ndiye Mwana wa Mlungu. ⁵ Mlungu wanijaliya nikale mtume kpwa sababu ya Jesu arivyoni hendera. Kazi ya mtume ni kuiha atu a makabila gosi amkuluphire Jesu na kumuogopa ili atogolwe. ⁶ Mwimwi piya mu kundi mwenga ra aho arioihwa kukala afuasi a Jesu Masihi.

⁷ Phahi enehu hiko mudzi wa Rumi, Mlungu anakumendzani sana, naye wakutsambulani ili mkale atakatifu.

Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Paulo anapanga kunyendekera mudzi

wa Rumi

⁸ Mwandzo, Jesu Masihi ananihendesha kumshukuru Mlungu kpwa sababu yenu mosi, mana kuluphiro renu rinamanyikana dunia ndzima. ⁹ Nami namhumikira Mlungu moyo kutsuka kpwa kuatangazira atu anjina habari nono kuhusu Mwanawe. Mlungu anamanya vyo ambavyo nakuvoyerani chila wakati. ¹⁰ Namvoya achimendza, vivi aniphe nafwasi ya kpwedzakulolani. ¹¹ Mana naaza sana kukuonani, ili nikuganyireni vipawa vya chiroho, ndivyo kuhendani mkale na nguvu za chiroho. ¹² Mana ya kuamba hivyo ni mwimwi na mimi huphezane imani zehu za chiroho.

¹³ Enehu, nalonda mmanyane kukala nápanga kano nyinji kpwedzakulolani, ela sidzangbwephaha nafwasi hadi sambi. Nalonda nedze nihende kazi namwi ili nipahe atu a kumkuluphira Jesu, dza viratu vyohendeka kpwa atu anjina asio kala Ayahudi. ¹⁴ Mlungu wanipha jukumu ra kutangaza ujumbewe kpwa atu osi, akale ni astarabu ama asiokala astarabu, akale asoma ama taasomere. ¹⁵ Ndiyo mana nina hamu sana kpwedzakutangazirani habari nono kuhusu Jesu mwimwi atu a Rumi.

¹⁶ Hizo habari nono ni uwezo wa Mlungu wa kuokola atu osi akuluphirao, mwandzo ni Ayahudi na phiri ni atu asio kala Ayahudi. Phahi mino siona haya hata chidide kuzitangaza, ¹⁷ mana zinaonyesa wazi vira Mlungu ahendavyo atu akale na haki. Atu anaphaha haki kpwa kukuluphira bahi, kama Maandiko gaambavyo, “Mutu ahendwaye kukala na haki ni Mlungu andaishi kpwa kukuluphira.”

Mlungu nkutiya atu adabu

kpwa sababu ya dambi zao

¹⁸ Mlungu mwenye waonyesa wazi kukala indabidi aatiye adabu kali atu osi ambao taamuogopa na ambao kpwa sababu ya ndzimo zao mbii anapinga ukpwele wa Mlungu.

¹⁹ Wala siyo kukala taamanya rorosi kuhusu Mlungu, mana gara ambago gangemanywa

ga wazi, kpwa vira ye Mlungu mwenye wagaonyesa atu. ²⁰ Mana hangu mwandzo wa dunia, Mlungu waumba chila chitu kpwa njira ambayo hata dzagbwe atu taamuona, anaweza kuelewa vira arivyo. Hasa vitu arivyoumba vinaonyesa kukala Mlungu ana uwezo hata kare na kare, na ndiye Mlungu macheye, wala takuna wanjina. Ndiyo mana atu taaweza kudai kukala taamnya Mlungu. ²¹ Mana hata dzagbwe amnya Mlungu arivyo, ela taamtogola wala kumshukuru kama anavyostahili. Badala ya hivyo, maazo gao gakala mai na achili zao ni uzuzu muhuphu. ²² Enye adzikarya kala ni alachu, ela akala azuzu. ²³ Mana aricha kumuabudu Mlungu na achiabudu vizuka vyoigana na binadamu, nyama, nyama a mapha na viumbe vya kuambala photsi ambavyo taviweza kuishi hata kare na kare.

²⁴ Phahi Mlungu waaricha ahende vyo alondavyo, kulunga tamaa zao mbii na kuhenda mambo ga waibu na miri yao. ²⁵ Aricha kuamini ukpweli kuhusu Mlungu na achilunga mafundzo ga handzo. Ahumikira na kuabudu viumbe badala ya Muumba, ambaye ni atogolwe hata kare na kare! Amina.

²⁶ Phahi, Mlungu waaricha ahende mambo gao mai alondavyo. Hata achetu aho achiricha kulala na alume ao, ela achilólana enye kpwa enye. ²⁷ Vivyo hivyo alume nao aricha kulala na achetu ao, na achilólana enye kpwa enye. Alume ahenderana mambo ga waibu, kpwa hivyo adzitsamburira enye vira ndivyotiyya adabu kpwa mahendo gao mai.

²⁸ Tsona, atu hinyo arema ilimu ya kpweli kuhusu Mlungu, ndipho naye Mlungu achiaricha alunge maazo gao mai. Nao achihenda mambo ambago tagafwaha kuhendwa. ²⁹ Aodzala chila aina ya uyi, uchoyo, udiya na chidzitsos. Atu dza aho nkumendza kuheha, kugomba handzo, kuochera atu ngulu, na kusengenya. Ni aolagadzi, ³⁰ na fyakatsi, atu asiomendza Mlungu, asiojali ayawao, tsona atu a ngulu na kudzikarya. Chila wakati nkuzembula njira nyipha ya kuhenda dambi. Taagofha avyazi ao, ³¹ tsona ni apumbavu na azuzu, atu asiotimiza ahadi zao, wala asio na mbazi bii. ³² Atu hinyo anamanya wazi kukala mutu achihenda mambo mai dza higa Mlungu andamuamula chifo. Ela taajali! Nkpwenderera kuhenda mai makusudi na piya nkuatogola anjina ahendao mambo mai dza gago.

2

Mlungu andaamula atu osi bila ya ubaguzi

¹ Phahi myangu, nakuambira kpweli, kuna haki ya kuamula myao, hata ichikala ni ani. Kpwa mana uchiamula myao umanye kala, unadziamula mwenye. Mana gago gakpwe mai ahendao ndigouhendago hata uwe. ² Sambu hunamanya kukala uamuli wa Mlungu kpwa atu ahendao mambo mai, ni ya haki. ³ Phahi mwenehu, uchiamula myao alafu nawe uchihenda gago mai, usione Mlungu andakuricha. ⁴ Mlungu ni mnono mana anakuonera mbazi nyinji, kakutiya adabu mara mwenga ela anakuvumirira ili utubu dambizo. Haya sambu mbona unamphurya? ⁵ Ela kpwa sababu u chisoto na kukubali kukala una dambi, unadziikira adabu kali wakati uamuli wa haki ya Mlungu ndiphokala wazi.

⁶ Wakati hinyo Mlungu andamripha chila mmwenga kulengana na mahendoge. ⁷ Mlungu andaapha uzima hinyo anaodinisa kuhenda manono, kpwa sababu anaendza nguma na ishima kula kpwa Mlungu, na piya uzima wa kare na kare. ⁸ Ela atu achoyo na ndiorema ukpweli, na kuhenda mai, Mlungu andaatsukirirwa na aatiye adabu kali. ⁹ Chila mutu ndiyehenda mambo mai andaphaha tabu na mateso, kuandzira Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi. ¹⁰ Ela osi ahendao manono, Mlungu andaapha nguma, ishima na amani, kuandzira Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi. ¹¹ Mana Mlungu kaonera mutu yeyesi.

¹² Atu osi ahendao dambi andaangamizwa, hata dzagbwe taamanya Shariya za Musa.* Na atu amanyao hizo Shariya achihenda dambi, andaamulwa kulengana na zizo Shariya. ¹³ Andaamulwa mana Mlungu kamupha haki mutu kpwa sababu ya kusikira Shariya bahi, ela anamupha mutu haki kpwa kuhenda gara Shariya ziambago. ¹⁴ Atu ambao sio Ayahudi achihenda vira afikiravyo na vichigbwa sawa na Shariya ziambavyo, hata dzagbwe Shariya zohewa Musa taazimanya, indaonyesa kala anamanya haki mwao mioyoni. ¹⁵ Mahendo gao ganaonyesa kala anamanya kare vira Shariya zilondavyo. Nago maazo gao kano zanjina ganaashitaki na kano zanjina ganaahehera. ¹⁶ Na

kulengana na hizo habari nono nitangazazo, wakati wa uamuli, Mlungu andamuika Masihi Jesu aamule mambo ga atu gorigo siri.

Ayahudi na Shariya za Musa

¹⁷ Phahi, uchidziha u Myahudi hakika unaadamira kuphaha haki kpwa kulunga Shariya, na unahenda ngulu ati u mutu wa Mlungu. ¹⁸ Kpwa sababu ya kufundzwa kuhusu Shariya, unamanya Mlungu alondavyo na kutsambula ra sawa. ¹⁹ Una hakika kukala unafwaha kulongoza atu asio kala Ayahudi, kama mutu kulongoza vipofu ama kama taa kung'azira atu jizani. ²⁰ Tsona u mwalimu wa anache na atu asiomanya, mana Shariyazo zinakueleza kuhusu marifwa gosi na ilimu ya kpweli. ²¹ We mwenye unafundza anjina, ela kuhenda gara ugombago! Unafundza ayao, uchiamba "Usiye," ela mbavi we mwenye u muivi. ²² Uwe unaambira atu, "Msizinge," ela mbona we mwenye unazinga? Tsona unawezadze kuzira anaobudu vizuka ichikala we mwenye unadzitajirisha kpwa kuiya vitu kula nyumba za kuabudira vizuka. ²³ Unadzikarya ati unamanya Shariya za Mlungu, ela mbona unahenda atu amkufuru Mlungu kpwa kuvundza Shariyaze? ²⁴ Mana gaga ganagbwa sawa na Maandiko gaambago, "Atu asio kala Ayahudi anakufuru dzina ra Mlungu kpwa sababu ya mambo mai muhendago mwimwi Ayahudi."

²⁵ Ayahudi osi a chilume nkutiywa tsatsani,† nayo tsatsa ina mana tu ichikala mutu andalunga Shariya. Ela mutu achivundza Shariya, tsatsaye taina mana yoyosi, na ni sawa na mutu ambaye kayatiywa tsatsani. ²⁶ Phahi mutu ambaye kayatiywa tsatsani achilunga vyo Shariya zilondavyo, Mlungu andamkubali dza mutu yetiywa tsatsani. ²⁷ Tsona mutu ambaye kayatiywa tsatsani, achilunga vyo Shariya ziambavyo, mahendoge manono gandakutuluzani makosa mwi Ayahudi. Mana mwatiywa tsatsani, na zo Shariya munazo, ela tamzilunga. ²⁸ Phahi siye chila mutu ariyevyalwa Myahudi ni Myahudi mwenye-mwenye, wala mutu kakala Myahudi wa kpweli kpwa kutiywa tsatsani. ²⁹ Hata! Myahudi wa kpweli ni iye amuogophaye Mlungu mwakpwe moyoni. Nayo tsatsa ya kpweli ni tsatsa ya moyo, yohendwa ni Roho Mtakatifu, wala si kpwa kulunga Shariya. Mutu dza hiye anaphaha nguma kula kpwa Mlungu wala si kpwa anadamu.

3

¹ Sambu kuna fwaida yani kukala Myahudi? Hebu kutiywa tsatsani kuna mana yani? ² Hakika kukala Myahudi kuna mana sana. Mwandzo kabisa, Mlungu waapha Ayahudi malagizoge. ³ Ela kpwa kpweli Ayahudi anjina kala taakuluphirika. Dze, nyo atu asioka chilagane anahenda Mlungu naye asiike chilagane? ⁴ Sivyo hata chidide! Chila mutu akakala wa handzo na kukala Mlungu ni mkpweli. Kama Maandiko gaambago kukala, "Uchiniambira makosa gangu,

manenogo ni ga kpweli,
na uamulio ni wa haki."

⁵ Ela anjina anaweza kuamba ati dambi zehu zinaonyesa kukala Mlungu anahenda haki. Mana ichikala makosa gehu ganamuhenda Mlungu aonekane wa haki, phahi swiswi hunamuhenderato, hebu sivyo? Kpwa hivyo, Mlungu achihutiya adabu, inaonyesa kukala kana haki. (Nagomba dza anadamu agombavyo.) ⁶ Sivyo hata chidide! Mana ichikala ni hivyo, Mlungu andaumuladze atu a dunia na haki? ⁷ Tsona kuenjereza, atu nkuamba ati, "Sisi huchihenda mai, anjina andaona ching'ang'a kala Mlungu anahenda ga haki, nao andazidi kumtologa. Sambu kpwadze huamulwe dza achina-dambi?" ⁸ Hivyo ni sawa kuamba, "Nahuhendeni mai ili manono gahendeke." Atu anjina anahufiya anaamba swiswi naswi hunafundza vivyo. Phahi aho andatiywa achili kulengana na makosa gao.

Takuna mutu ariye na haki

⁹ Sambu huambedze? Dze swino Ayahudi hukale hu anono zaidi kuriko atu asio kala Ayahudi? Hata chidide! Mana nakuambirani kare kala Ayahudi na asio kala Ayahudi osi a sawa, mana osi anatawalwa ni dambi. ¹⁰ Gago ga sawa na Maandiko ga Mlungu gaambago:

"Takuna mutu wa haki,

takuna hata mmwenga.

¹¹ Takuna mutu yeyesi amanyaye njira za Mlungu,
wala takuna amuendzaye.

2:24 2:24 Isaya 52:5 † **2:25** 2:25 Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa chilagane cha Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwandzo 17.) **2:29** 2:29 Kumbukumbu 30:6 **3:4** 3:4 Zaburi 51:4 **3:10** 3:10

Zaburi 14:1-3; 53:1-3

12 Atu osi amricha Mlungu

wala taana mana tsona phakpwe matsoni.

Takuna hata mmwenga ahendaye manono, hata taphana hata mmwenga.”

13 “Miro zao ni dza mbira za wazi,
anahumira ndimi zao kugomba handzo.”

“Mwao miromoni nkutuluka maneno makali
dza sumu ya tsakapala.”

14 “Miromo yao i tele lana na maneno ga utsungu.”

15 “Magulu gao ga tayari kpwendaolaga.

16 Chila phatu aphiyapho,
kazi yao ni kuolaga na kugayisa atu.

17 Nao taamanya njira ya kuendza mapatano.”

18 “Taamuogopha Mlungu bii.”

19 Kufikira hipho hunaona kukala hizo Shariya, zichigomba utu wowosi, zinaambira atu osi azilungao. Nazo zaikpwa ili Mlungu ndiphoamula dunia, anadamu asikale na sababu ya kudzihehera, na ionekane wazi kukala atu osi ana makosa mbere za Mlungu.

20 Kpwa mana takuna mutu yeyesi ambaye anahendwa kukala na haki mbere za Mlungu kpwa kulunga vira Shariya ziambavyo. Kazi ya Shariya ni kuonyesa mutu kala akahenda dambi tu.

*Mutu anaphaha haki
kpwa kumkuluphira Jesu*

21 Ela sambu Mlungu wahuonyesa njira ya kuphaha haki, bila ya kulunga Shariya. Nazo Shariya za Musa na Maandiko ga manabii ganagomba ching’ang’a kuhusu mambo higa.

22 Kumkuluphira Jesu Muokoli ndiko kumuhendako Mlungu akakubali atu kukala na haki. Nkuhenda hivyo kpwa atu osi amukuluphirao, wala kaonera mutu yeyesi. 23 Mana

atu osi ahenda dambi, na anakosa haki ya Mlungu, 24 ela kpwa sababu ya mbazize, Mlungu wakubali atu kukala na haki mbereze bila ya kuripha chochosi. Wahenda

hivyo kpwa kumhuma Jesu Muokoli yekpwezausa dambi zehu na achihukombola.

25 Mlungu wamlavya Jesu akale sadaka, ili atu achiamini kukala wafwa kpwa sababu yao aswamehewe dambi zao. Mlungu wahenda hivyo kuonyesa kala ni wa haki, mana

wavumirira na kayaatuluzatu atu makosa kpwa sababu ya dambi zao za kare. 26 Piya wahenda hivyo kuonyesa wakati huno kukala iye ni wa haki, na ndiye ahendaye osi amukuluphirao Jesu akale a haki.

27 Kpwa hivyo, mambo higa ganahuzuwiya kabisa kuhenda ngulu, kpwa sababu tahuphokerwa kukala huna haki kpwa kulunga vira Shariya za Musa ziambavyo ela

kpwa kukuluphira bahi. 28 Mana Mlungu nkumuhenda mutu akale na haki kpwa kukuluphira, wala sio kpwa kulunga Shariya. 29 Hebu Mlungu ni Mlungu wa Ayahudi

bahi? Dze, akale siye Mlungu wa atu asio kala Ayahudi? Hakika iye ni Mlungu wa

atu asio kala Ayahudi piya, 30 kpwa vira Mlungu ni mmwenga, na kuna njira mwenga ya kuahenda atu akale na haki mbereze. Hangu Ayahudi atiywao tsatsani, hata atu

asio kala Ayahudi asiotiyya tsatsani, osi andakubaliwa ni Mlungu kukala na haki kpwa kuluphiro bahi. 31 Phahi, huchisisitiza kukuluphira, huambe hizi Shariya tazina mana?

Hata chidide! Ko kukuluphira ni kutimiza malagizo gosi ga Shariya.

4

*Burahimu waphaha haki
kpwa kukuluphira tu*

1 Dze, huambedeze kuhusu mkare wehu Burahimu? Mlungu wamuonadze kukala na haki? 2 Ichikala Burahimu waphaha haki kpwa sababu ya mahendoge, phahi

angekala na chitu cha kuhendera ngulu, ela si mbere za Mlungu. 3 Mana Maandiko ga Mlungu ganaamba, “Burahimu wamkuluphira Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu

achimkubali kukala ni mutu wa haki.”

4 Amba mutu achihenda kazi, mshaharawe siyo zawadi, ela kpwa kpweli ni hakiye.

5 Ela mbazi za Mlungu sizo dza mshahara. Mana mutu asiyeadamira mahendoge kuphaha haki ela anamkuluphira Mlungu aswameheye atu ayi, andaphokerwa kukala

na haki kpwa kumuluphira. 6 Hata Mfalume Daudi naye waamba vivyo kuhusu raha ya mutu ariyehendwa kukala na haki, bila ya kulola mahendoge:

3:13 3:13 Zaburi 5:9; 140:3   **3:14** 3:14 Zaburi 10:7   **3:15** 3:15 Isaya 59:7-8   **3:18** 3:18 Zaburi 36:1   **3:20**
3:20 Zaburi 143:2; Agalatia 2:16   **3:22** 3:22 Agalatia 2:16   **3:30** 3:30 Kumbukumbu 6:4; Agalatia 3:20   **4:3**
4:3 Mwandzo 15:6; Agalatia 3:6

⁷ “Baha aho ambao Mlungu waaswamehe makosa gao ambao dambi zao zauswa.

⁸ Baha mutu ambaye Mlungu kamuisabira kukala ana dambi.”

⁹ Zino baraka zohadzwa ni Daudi, zinahusu ariotiywa tsatsani bahi, yani Ayahudi, hebu hata atu asio kala Ayahudi piya? Nakutambukizani Maandiko gaambago kukala Burahimu wahendwa kukala ana haki kpwa kukuluphira. ¹⁰ Phahi nakumanyisani kukala, Burahimu ariphohendwa kukala wa haki kala kadzangbwetiya tsatsani. Ela bada ya higa ndipho achitiya tsatsani. ¹¹ Tsatsa kala ni dalili ya kuonyesa kukala Mlungu wamkubali Burahimu kukala ana haki, hata kabila kadzangbwetiya tsatsani. Mana Mlungu wamuhenda kukala ana haki kpwa sababu ya kumkuluphira tu, wala si kpwa sababu ya kutiwa tsatsani. Kpwa hivyo Burahimu ndiye mkare wa chiroho wa atu osi amukuluphira Mlungu na kukubaliwa kukala ana haki bila ya kutiwa tsatsani. ¹² Atu ariotiywa tsatsani nao, Burahimu ni mkare wao wa chiroho vivyo, achimkuluphira Mlungu. Mana kakala ise yao kpwa sababu atiywa tsatsani, ela ni ise yao kpwa sababu amkuluphira Mlungu dza viratu ye mwenye, hata kabila kadzangbwetiya tsatsani.

¹³ Mlungu wamlaga Burahimu na vivyazivye kuapha dunia ndzima ikale yao. Mlungu kaikire chilagane hichi na Burahimu kpwa sababu kala analunga Shariya, ela ni kpwa sababu Burahimu kala anamkuluphira, ndipho naye Mlungu achimkubali kala ana haki. ¹⁴ Mana ichikala atu alungao Shariya ndio ndiophokera cho chilagane, phahi kumkuluphira Mlungu kungekala ni kazi ya bure. Piya chilagane cha Mlungu chingekala ni cha handzo, ¹⁵ mana mutu avundzaye Shariya nkutiya adabu. Ela ichikala takuna Shariya, phahi takuna mutu wa kutiwa adabu kpwa sababu ya kura kuvundza Shariya.

¹⁶ Ndiyo mana cho chilagane cha Mlungu chinategemea kumkuluphira. Na vyakala hivyo ili hicho chilagane chikale kama zawadi kpwa vivyazi vyosi vya Burahimu. Wala sio kpwa hara alungao Shariya bahi, ela hata kpwa hinyo amukuluphira Mlungu dza viratu Burahimu. Swiswi hosi, mkare wehu wa chiroho ni Burahimu, ¹⁷ na vivyo vinagbwa sawa na Maandiko gaambago, “Nkakuhenda mkarengbwa wa mataifa manji.” Phahi, mbere za hiye Mlungu ariyemkuluphira, afululaye atu a kufwa na kuhenda mambo ambago tagako gakakalako, Burahimu ndiye mkare wehu.

¹⁸ Burahimu naye ariphoambwa, “Uvyazio undakala munji dza viratu nyenyezi,” dzambo hiro kala tariwezekana. Ela waenderera kumkuluphira Mlungu, na kpwa hivyo wakala mkarengbwa wa mataifa manji, kama arivyolagbwa. ¹⁹ Wakati uho Burahimu wakala na miaka kama gana mwenga, na wamanya kala mwiriwe kala avi ukafwa na mchewe Sara kala ni tasa. Ela hata hivyo kuluphira tariyaphunguka. ²⁰ Tsona Burahimu kayakala na wasiwasi wowosi kuhusu chilagane cha Mlungu. Ela wazidi kumkuluphira na kumtoga, ²¹ mana wakala na uhakika kukala Mlungu anaweza kutimiza mambo arigolaga kugahenda.

²² Ndiyo mana Maandiko gakaamba kukala Burahimu wahendwa kukala ana haki kpwa kukuluphira. ²³ Ela higa maneno gaambago, “Mlungu wamuhenda kukala ana haki,” tagayaandikirwa iye macheye, ²⁴ ela gaandikpwa kpwa sababu yehu piya. Ganahuhakikishira kukala huchimkuluphira Mlungu, ariyemfulula Bwana wehu Jesu, swiswi naswi hundahendwa kukala na haki. ²⁵ Mlungu wamlavya aolagbwe kpwa sababu ya makosa gehu, na achimfulula ili huphahe haki.

5

Kumkuluphira Mlungu kuna raha

¹ Phahi, kpwa vira Mlungu wahuphokera dza atu a haki kpwa kumkuluphira, sambu hunasagalato na Mlungu kpwa gara arigohenda Bwana wehu Jesu Masihi. ² Kpwa sababu ya kumkuluphira Jesu, Mlungu wahujaliya na manono gosi, na vivi anaenderera kuhujaliya. Phahi hunaonato sana mana hunaamini hundakala phamwenga na Mlungu phatuphe pha nguma. ³ Na hata huchiphaha mateso, chisha hunaonato. Mana hunamanya mateso ganahuhenda huzidi kuvumirira. ⁴ Uvumirizi nkureha tabiya nono, nayo tabiya nono ikareha matumaini. ⁵ Na matumaini tagaweza kuhutiya waibu. Mana hunamanya vira Mlungu ahumendzavyo sana, kpwa sababu wahupha Roho Mtakatifu ahuodzaze mendzwaye.

⁶ Huriphokala huchere na dambi, tsona kala tahudziweza hata chidide, Jesu wahufw-erera wakati uriokala ukapangbwa ni Mlungu. ⁷ Ni vigumu mutu kukubali kuolagbwa kpwa sababu ya mutu wanjina, hangbwe kpwa mana ana haki. Chahi inawezekana mutu kuolagbwa kpwa sababu ya mutu mnono sana. ⁸ Ela Mlungu waonyesa kala anahumenda sana, kpwa kumlavya Jesu afwe kpwa sababu yehu, hata wakati kala huchere na dambi.

⁹ Kpwa vira hwahendwa kukala na haki kpwa sababu ya chifo cha Jesu, hakika rindakala neno dide kpwakpwe kuhutivya na uamuli mkali wa Mlungu. ¹⁰ Manage, kala hu maadui ga Mlungu, ela wahupatanisha kpwa chifo cha mwanawe. Vivi Mlungu wahupatanisha, phahi hakika rindakala neno dide kpwakpwe kuhutivya kpwa sababu ya uhai wa mwanawe! ¹¹ Wala siyo hivyo bahi, ela piya Mlungu akahuhenda huhererwe sana kpwa sababu Bwana wehu Jesu Masihi akahupatanisha naye.

*Adamu wareha chifo
ela Jesu achireha uzima*

¹² Enehu, naamba: Dambi yainjira duniani kpwa sababu ya dambi ya mutu mmwenga, nayo ichireha chifo. Na ndiyo mana atu osi anafwa, kpwa sababu osi ahenda dambi. ¹³⁻¹⁴ Hangu Adamu amkosere Mlungu hadi Musa ariphohewa Shariya, duniani kala muna dambi kare. Atu osi a wakati hinyo afwa, hata dzagbwe Mlungu kayaamula kukala ana makosa mana kala takuna Shariya. Hara atu afwa hata dzagbwe taayakosa kulunga lagizo ra Mlungu dza viratu Adamu.

Adamu kala ni mfwano wa iye ambaye wakpwedza badaye. ¹⁵ Ela hira dambi iriyoinjira duniani kpwa sababu ya Adamu siyo dza zawadi ya bure ya Mlungu iriyorehwa ni Jesu Masihi. Mana mutu mmwenga, yani Adamu, warehera atu anji chifo kpwa dambiye, ela wanjina, yani Jesu, achirehera atu anji zawadi ya kuswamehewa dambi zao na kuphokera uzima. Kpwa kpweli, mbazi za Mlungu tazina chipimo! ¹⁶ Viratu Mlungu aswamehevyo atu kpwa mbazize vi tafwauti na matokeo ga dambi ya Adamu. Bada ya yo dambi mwenga, Mlungu waamula atu, ela bada ya makosa manji, Mlungu waaswamehe kpwa mbazize na achiakubali kukala atu a haki. ¹⁷ Dambi ya mutu mmwenga yahenda chifo chitawale atu osi. Ela hakika hara aphokerao mbazi zisizo na chipimo kula kpwa Mlungu na kuphaha haki andaishi hata kare na kare kpwa sababu ya gohendwa ni mutu wanjina, yani Jesu Masihi.

¹⁸ Kpwa hivyo phahi, viratu atu osi vyoamulwa kpwa sababu ya kosa ra mutu mmwenga, vivyo hivyo atu osi anaphaha haki na kuhewa uzima kpwa kazi ya haki ya mutu mmwenga. ¹⁹ Viratu mutu mmwenga vyokosa kumuogopha Mlungu, na achihenda atu anji akale na dambi, vivyo hivyo mutu mmwenga wanjina wamuogopha Mlungu, na achihenda atu anji akale a haki.

²⁰ Shariya za Musa ziriphorehwa, zahenda dambi izidi. Ela dambi iriphozidi, nazo mbazi za Mlungu zichizidi zaidi. ²¹ Kpwa hivyo phahi, dambi ina uwezo wa kutawala atu na kuarehera chifo. Ela vivyo hivyo mbazi na mendzwa ya Mlungu ina uwezo wa kutawala atu kpwa kuapha haki. Chihivyo osi amukuluphirao Jesu, ambaye ni Bwana na Muokoli wehu, andaphaha uzima wa kare na kare.

6

Nguvu za dambi zashindwa ni Jesu

¹ Dze, atu azidi kuhenda dambi ili Mlungu aenderere kuaonera mbazi kpwa kuaswamehe? ² Hata chidide! Swino ni kama avi hwafwa husihende dambi tsona, kpwa hivyo tahuweza kpwenderera kuhenda dambi bii. ³⁻⁴ Manyani kukala, huriphobatzwa hwaungana na Masihi Jesu, yani avi hwafwa na kuzikpwa phamwenga naye. Bada ya Jesu kuzikpwa, wafufulwa kpwa uwezo mkpwulu wa Mlungu. Kpwa hivyo swiswi naswi huchifululwa phamwenga naye ili huishi maisha maphya.

⁵ Kpwa vira hwaungana naye huriphofwa phamwenga naye, phahi hakika hundaungana naye ndiphofufulwa, dza viratu Jesu arivyofufulwa. ⁶ Kpwa mana utu wehu wa kare waolagbwa phamwenga na Jesu msalabani, ili asili zehu za chibinadamu za kumenda kuhenda dambi zibanangbwe, na husienderere kukala atumwa a dambi tsona. ⁷ Mana mutu achifwa, katawalwa tsona ni dambi. ⁸ Swiswi naswi hwafwa phamwenga na Jesu, kpwa hivyo hunaamini kala hundaishi phamwenga naye. ⁹ Kpwa sababu Jesu wafufuka, hunamanya kukala kandafwa tsona, mana chifo tachimuweza. ¹⁰ Jesu ariphofwa, wafwa limwenga bahi, na achikala akashinda dambi; vivi sambu, anaishi kumuhamira Mlungu. ¹¹ Namwi piya dzioneni kukala mkashinda dambi wala

taziweza kukutawalani tsona; hipha sambu munaishi kumuhamira Mlungu kpwa sababu ya Masihi Jesu.

¹² Kpwa hivyo musiriche dambi ikatawala miri yenu ifwayo, ili ikuhendeni mlunge tamaa mbii za miri yenu. ¹³ Msihale vilungo vya miri yenu mkavihumira kuhenda dambi. Ela dzilavyeni kpwa Mlungu ili muhumire vilungo vyenu kuhenda haki, mana mwafufulwa ni Mlungu mchiinjizwa uzimani. ¹⁴ Kpwa kukala tamondwa kulunga Shariya tsona, dambi taindakuwezani, mana Mlungu wakuswameheni dambi zenu.

*Afuasi a Jesu ni atumwa
a kulunga haki*

¹⁵ Dze, huzidini kuhenda dambi kpwa vira Mlungu wahuswamehe na tahuishi kulunga Shariya tsona? Hata! Nahusihende hivyo. ¹⁶ Hakika mnamanya wazi kukala mchidzilavya kpwa mutu na kuhenda alondavyo, pahhi mundamphundza yuya mutu wala tamundaphundza anjina, avi mu atumwae.* Nimutsambule chimwenga. Mkale atumwa a dambi, ambayo mwishowe ni chifo, au mkale atumwa akuhenda alondavyo Mlungu, ambao mwishowe ni kukala na haki. ¹⁷ Ela namshukuru Mlungu mana kala mu atumwa a dambi, ela sambu mwakubali mafundzo gosi mrigophokera hata ndipho munagalunga moyo kutsuka. ¹⁸ Mlungu naatogolwe mana wakukombolani msihende dambi tsona, na mukakala atumwa a Mlungu ili mlunge haki. ¹⁹ (Nahumira mfwanu huno wa atumwa na matajiri gao ili ikale rahisi mwimwi kuelewa.) Phokala tamdzangbwemanya Jesu, mwadzilavya miri yenu kpwa ajili ya kumbo hachafu na kuzidi kuhenda uyi. Sambu, kpwa vira munammanya, dzilavyeni miri yenu tsetsetse kuhenda haki ili muishi bila lawama.

²⁰ Mriphokala atumwa a dambi, tamyashurutishwa kumuhamira Mlungu. ²¹ Dze, majira higo mriphohenda higo mambo ambago sambu munaona haya nago, mwaphaha fwaida yani? Ukwepeli ni kukala, tagana fwaida yoyosi, hata matokeo ga mambo higo ni chifo cha kare na kare! ²² Ela sambu, kpwa kukala mwakombolwa kula dambini na muchikala atumwa a Mlungu, fwaida yenu ni kuishi bila lawama. Nago matokeo ni uzima wa kare na kare. ²³ Kpwa kukala mutu yeyesi ahendaye dambi, mariphoge ni chifo cha kare na kare. Ela Mlungu anahupha uzima wa kare na kare, na uzima hinyo si maripho, ela ni zawadi kpwa sababu ya Bwana wehu Masihi Jesu.

7

*Alongozwao ni Jesu
taalongozwa ni Shariya za Musa*

¹ Enehu, naamba hivi, mana nagomba na atu ambao anamanya Shariya. Kpwa hivyo mnamanya kukala mutu ni lazima alunge Shariya achikala achere mzima. ² Sambu nindahumira mfwanu huno. Shariya ya ndowa inaamba kala mchetu kaweza kuricha mlumewe wakati achere mzima. Ela mlume achifwa, yuya mchetu a huru; yani, katawalwa tsona ni shariya ya ndowa. ³ Achihalwa ni mlume wanjina na kuno mlumewe ni mzima, pahhi andaihwa mzingizi. Ela mlumewe achifwa, iyo shariya taimfunga tsona, na anaweza kulólwa ni mlume wanjina.

⁴ Vivyo hivyo enehu, dza viratu mutu achifwa katawalwa tsona ni shariya, mwimwi namwi tamtawalwa tsona ni Shariya za Musa. Mana ni avi mwafwa phamwenga na Jesu msalabani, na vivi mu akpwe. Naye wafufulwa ili swiswi humhumikire Mlungu na kumuhamira. ⁵ Mana asili yehu ya chibinadamu phokala ikatawala maazo gehu, Shariya zahenda tamaa mbii za miri yehu zikale na nguvu zaidi. Dzambo hiri rahenda hulonde kuhenda makosa chila wakati ambago mwishowe ni chifo. ⁶ Hwakala mateka a Shariya, na hwajaribu kumuhumikira Mlungu kpwa kulunga mambo ga kare goandikpwa mo Shariyani. Ela sambu hu huru, mana tahumhumikira Mlungu kpwa kulunga Shariya ela kpwa kulunga njira nyipha ya kulongozwa ni Rohowe.

*Shariya za Mlungu
zinahumanyisa dambi irivyo*

⁷ Viro huambe zede? Huambe kala Shariya ni mbii? Si kwepeli hata chidide! Hakika kala si Shariya, mimi singemanya dambi ni utu wani. Kala Shariya taziyaamba, "Usimizire mahe chitu cha myao," mino singemanya kala kuza cha myangu ni dambi. ⁸ Ela nriphomanya shariya hiyo, dambi yanihala mateka na kukala na chila aina ya tamaa mbii. Mana bila Shariya, dambi taina nguvu ya kuhenda atu ahende makosa. ⁹ Hipho dzuzi na dzana nriphokala simanya Shariya za Mlungu, kala nchionato na masagazi

* **6:16** 6:16 Injili ya Johana 8:34 Jesu waamba, "Mutu yeyesi ahendaye dambi ni mtumwa wa dambi." **7:7** 7:7 Kutsama 20:17; Kumbukumbu 5:21

gangu. Ela nriphomanya Shariya zilondavyo, dambi ichizidi nguvu, mana náelewa kukala ni kama avi nkafwa, yani nkatengbwa na Mlungu. ¹⁰ Nchiona kala Shariya hizo, ambazo kala ni ziniphe uzima, kpwangu mino kala zinanirehera chifo. ¹¹ Mana dambi yahumira Shariya iyo-iyu kunichenga na kunitenga na Mlungu.

¹² Phahi ni wazi kala Shariya na malagizoge gala kpwa Mlungu mwenye, kpwa hivyo ni manono na ga haki. ¹³ Kpwa kpweli mambo manono tagaweza kunitenga na Mlungu, ng'oi! Ela Shariya yakpwedza ili dambi imanyikane wazi kala ni dambi. Nayo dambi yareha chifo kpwa higo malagizo manono. Kala ni mpango wa Mlungu, Shariya kuhuonyesa kala dambi ni mbii kpweli.

*Anadamu nkuaza manono
ela taaweza kugahenda*

¹⁴ Hunamanya kala Shariya zalaviwa ni Roho Mtakatifu; ela asili yangu ni ya chibinadamu, nami náguzwa nikale mtumwa wa dambi. ¹⁵ Kpwa kpweli mi mwenye sidzimanya. Mana chila nchilonda kuhenda gara nilondago, siweza; ela nahenda gara nisigogalonda. ¹⁶ Ichikala nahenda nisigogamenda, inaonyesa kala nakubali kala Shariya ni nono. ¹⁷ Phahi, siye mimi nihendaye dambi, ela ni iyo asili ya dambi nriyo nayo.

¹⁸ Namanya mwangu tamuna nono, yani asili yangu ya chibinadamu. Naweza kuaza manono, ela siweza kugahenda. ¹⁹ Mana sihenda manono nilondago, ela gara mai nisigolonda ndigo nihendago. ²⁰ Sambu nchihenda gara ambago sigamendze, kpwa kpweli siye mimi nihendaye dambi, ela ni iyo asili ya dambi nriyo nayo.

²¹ Phahi mino námanya chitu, chila nchilonda kuhenda manono, nadziona ninahenda mai. ²² Shariya za Mlungu zinanihamira sana mwangu moyoni. ²³ Ela naona kala vilungo vya mwiri wangu vinalongozwa ni shariya yanjina, yani shariya ya dambi. Iyo shariya inapingana na maazo gangu, na kunihenda mtumwa hata nashindwa kuhenda gara Mlungu alondago.

²⁴⁻²⁵ Ni shaka rani rino? Mimi mwenye nalunga Shariya za Mlungu na achili zangu, ela asili yangu ya chibinadamu inalunga shariya ya dambi. Ni ani ndiyenitivy na hino nguvu ya dambi, ili Mlungu asitengane nami? Namshukuru Mlungu kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi!

8

*Masagazi galongozwago
ni Roho Mtakatifu*

¹ Sambu phahi kpwa vira Mlungu wakuunganishani na Jesu Muokoli, kakulavyani makosa tse. ² Mana, kpwa sababu ya Masihi Jesu, mwaikpwa huru* msitawalwe ni dambi irehayo chifo. Mwaphokera Roho Mtakatifu alavyaye uzima wa kare na kare, na ndiye anayekuikani huru. ³ Kpwa sababu ya asili yehu ya chibinadamu, Shariya za Musa kala tazina nguvu ya kuhuika huru ili husitawalwe ni dambi. Ela Mlungu walavya Mwanawe mwenye na mwiri dza miri yehu, ela bila dambi. Kpwa kuhumira mwiri huno Mlungu wahukumu dambi ili ahuike huru. Chihivyo achikala akamala uwezo wa dambi ⁴ ili hutimize mambo gosi manono galondwago ni Shariya. Mana hunalongozwa ni Roho Mtakatifu, wala tahulongozwa tsona ni asili ya chibinadamu. ⁵ Kpwa mana alungao asili ya chibinadamu, achili zao nkuaza kuhenda mai. Ela alongozwao ni Roho Mtakatifu, achili zao nkuaza kuhenda mambo gahamirago ye Roho. ⁶ Anayeza kulunga asili ya chibinadamu, anadziendzera chifo; ela alongozwaye ni Roho, ana uzima na ana amani. ⁷ Kpwa mana atu aazao kuhenda mai anamrema Mlungu, wala taaweza kulunga Shariya za Mlungu hata chidide. ⁸ Phahi alungao asili ya chibinadamu taaweza kumuhamira Mlungu.

⁹ Ela mwimwi tamlongozwa ni asili ya chibinadamu, ela munalongozwa ni Roho, mana kpwa kpweli Roho wa Mlungu anasagala mwenu miyoni. (Manyani kukala mutu yeyesi ambaye kana Roho wa Jesu mwakpwe moyoni, siye mfuasiwe wa kpweli.) ¹⁰ Ela Jesu achikala mwenu miyoni, hata dzagbwe miri indafwa kpwa sababu ya dambi, ela roho zindaishi mana Mlungu wakuhendani mkale na haki. ¹¹ Ichikala Roho Mtakatifu, ariyemfulu Jesu, anaishi mwenu miyoni, miri yenu, ambayo nkufwa, Mlungu andaipha uzima kpwa uwezo wa Rohowe.

¹² Phahi enehu, swiswi tahulondwa husagale kulengana na asili ya chibinadamu, yani kpwenderera kuhenda dambi, ela jukumu rehu ni kusagala kulengana na Roho

Mtakatifu alondavyo. ¹³ Mana muchikala na masagazi galungago asili ya chibinadamu, mundafwa, ela muchiricha kuhenda mahendo mai kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu, kpwa kpweli mundasagala na Mlungu hata kare na kare.

¹⁴ Osi alongozwao ni Roho Mtakatifu ni ana a Mlungu. ¹⁵ Mana Mlungu kayakuphani Roho wa kukuhendani atumwa ario aoga. Ela wakuphani Roho wa kukuhendani mkale ana a Mlungu. Na Roho hiye ndiye ariyehuwezesha kumuiha Mlungu “Baba.” ¹⁶ Phahi ye Roho anahuhakikishira ndani ya roho zehu kala swiswi hu ana a Mlungu. ¹⁷ Sambu kpwa vira swiswi hu ana a Mlungu, piya hu arisi a Mlungu, na manono gosi ambago Mlungu wamupha Jesu, naswi andahupha. Bora hukubali kuvumirira mateso dza iye, na hipo hundaphaha nguma phamwenga naye.

Mlungu andaapha nguma anae

¹⁸ Mateso ga wakati huno sigaona chitu nchigalinganisha na nguma ambayo Mlungu andahupha badaye. ¹⁹ Mana viumbe vyosi vinagodza kpwa hamu kumanyiswa ana a Mlungu. ²⁰ Viumbe vyosi vyahendwa vikale tavina mana[†] tse, wala siyo kumendza kpwao, ela ni vira arivyomendza Mlungu mwenye. Hata hivyo vinarorera ichikala ²¹ vindativywa ili visiole, ela viphahe uhuru wa ajabu ndioupaha anae.

²² Hunamanya kala hata kufikira sambu, viumbe vyosi vinaula kpwa utsungu dza utsungu wa kudzivugula. ²³ Chisha phahi, si viumbe macheye viulavyo, ela hata sisi, huriohewa Roho Mtakatifu kutatiswa manono ndigophaha, naswi hunaula mwehu mioyoni. Mana hunagodza Mlungu ahuphe haki yosi ya kukala anae, yani kupuaha miri miphya yohulaga. ²⁴ Hangu Mlungu ariphohuokola, hunagodzera kpwa hamu iyo nguma yedzayo. Ela ichikala unatumaini kuphaha chitu ambacho unachiona, siyo kutumaini. Hebu ni ani ambaye anaweza kutumaini kuphaha chitu aricho nacho? ²⁵ Ela huchitumaini kuphaha chitu husichochiona, phahi hukugodza kpwa hamu bila kukata tamaa.

²⁶ Phamwenga na higo, Roho Mtakatifu nkuhuterya katika unyonje wehu, mana tahumanya kuvoya wala hata cho chakumvoya Mlungu. Ela Roho Mtakatifu mwenye nkuhuvoyera kpwa Mlungu na chiriro cha utsungu ambacho tahuweza kuchisemurira. ²⁷ Mlungu amanyaye hadi ndani ya mioyo ya atu, anamanya maazo ga Rohowe. Mana ye Roho nkuvoyera atu a Mlungu viratu Mlungu mwenye amenzavyo.

²⁸ Hunamanya katika chila hali Mlungu nkuhenda kazi na atu ammendzao, arioihwa kulengana na mpangowe, ili chila chitu chikale chinono. ²⁹ Mana Mlungu waamanya hangu mwandzo hinyo atu ndioatsambula kukala atue. Na achikata shauri andaahenda tabiya zao zikale dza za Mwanawe Jesu, ili Jesu akale mvyere wa ana osi a Mlungu. ³⁰ Phahi hinyo ariotsambula akale atue ndio arioiha. Na aho ndio ariohenda akale a haki, tsona ndio ariolaga kuapha nguma.

Takuna ndiyehutenga na mendzwa ya Mlungu

³¹ Vino, huambedze kuhusu mambo higa? Ichikala Mlungu a uphande wehu, kpwa kpweli takuna mutu awezaye kuhushinda. ³² Mlungu kayamfwitsa mwanawe mwenye, ela wamlavya afwe kpwa ajili yehu hosi. Phahi, ichikala wahupha mwanawe mwenye, vivyo hivyo andahujaliya mambo manji manono. ³³ Kpwa kpweli takuna mutu yeyesi ndiyeshitaki atu ariotsambulwa ni Mlungu. Ye mwenye Mlungu ndiye aahendaye akale na haki. ³⁴ Tsona takuna mutu yeyesi ndiyeamula. Mana Masihi Jesu, ariyefwa na kufufulwa, anasagala mkpwno wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana, na kuko anahuvoyera swiswi vivyo.

³⁵ Takuna chochosi ndichoweza kuhutenga na mendzwa ya Jesu! Hata ichikala huna mashaka makulu na mateso au hunagaya, Jesu anahumendza. Hata kala hunahirika na ndzala na tahuna nguwo, anaendera kuhumendza. Ichikala huna hatari kulu au hata huchiolagbwa, Jesu anahumendza vivyo. ³⁶ Higo nchigogomba ganagbwa sawa na Maandiko gaambavyo:

“Kpwa ajiliyo hunaolagbwa chila siku kpwa kukuhumikira. Hunahendwa dza mang’ondzi ganagophirikpwa gakatsindzwe.”

³⁷ Ela hata mambo gosi higa gachihuphaha, swino bado huna ushindi mkpwwulu, kpwa sababu Jesu ariyehumendza wahuterya. ³⁸ Mana namanya kpwa kpweli kukala takuna chitu ndichoweza kuhutenga na mendzwa ya Mlungu. Kukala moyo au kufwa, takundahutenga na mendzwa ya Mlungu. Takuna malaika, wala mamlaka na falume zosi za Shetani wala viumbe vyosi vitawalavyo na virivyo na uwezo ndivyoweza

8:15 8:15 Agalatia 4:5-7

8:15 8:15 Mariko 14:36; Agalatia 4:6

8:20 8:20 Mwandzo 3:17-19

[†] **8:20** 8:20

Manage ganjina ni vikale na lana.

8:23 8:23 2 Akorintho 5:2-4

8:36 8:36 Zaburi 44:22

kuhutenganisha na mwendzwaye. Mambo gahendekago hivi sambu au ndigokpweza badaye tagaweza kuhutenga na mwendzwa ya Mlungu. ³⁹ Si dzulu mlunguni, wala kuzimu, au chiembe chochosi ndichohutenga na mwendzwa ya Mlungu. Na higa ganakala kpwa sababu ya go arigohenda Bwana wehu Masihi Jesu.

9

Paulo anaasononekera Aiziraeli

¹ Nagomba ukpwele muhuphu kpwa sababu ya Jesu. Maazo gangu ganalongozwa ni Roho Mtakatifu, nago gananihakikishira kala nagomba kpweli, wala sichenga. ² Kpwa kpweli nina sonono kulu na utsungu usiosira ³ kpwa sababu ya atu angu, a kabila rangu. Mana ningeaza hata dzagbwe ni kulaniwa nilaniwe na kutengbwa na Jesu ili enehu atiyee. ⁴ Hinyo ni Aiziraeli, ambao Mlungu waahenda akale anae, achiaonyesa ngumaye na achiika vilagane nao. Tsona achiapha Shariyaze, ahadize, na malagizo ga vira anavyolondwa kumuabudu. ⁵ Aho Aiziraeli, akare aho ni Burahimu, Isaka na Jakobo, yeihwa Iziraeli.* Hata Muokoli† chibinadamu ni Muiziraeli. Mlungu atawalaye chila chitu, naatogolwe hata kare na kare! Amina.

⁶ Ela siamba Mlungu washindwa kutimiza ahadiye kpwa Aiziraeli. Hata! Mana si osi ario chivyazi cha Iziraeli ni Aiziraeli enye enye. ⁷ Wala sio chivyazi chosi cha Burahimu ni ana a kpweli a Burahimu. Hata! Isiphokala, Mlungu wamuamba Burahimu, "Uvyazio nriokulaga undatalwa kula kpwa Isaka." ⁸ Higa manage ni, ana a Burahimu a kpweli ni hara ariovyalwa kulengana na chilagane cha Mlungu. Ela ariovyalwa kulengana na arivyolonda Burahimu chimwiri taahesabiwa kukala ni ana a Mlungu. ⁹ Mana ahadi yenye inaamba hivi, "Nindauya wakati nchiopanga, na Sara andakala ana mwana mlume."

¹⁰ Tsona sio hivyo bahi, ela hiye mwana mlume ni mkare wehu Isaka. Aripfokula walóla Rebeka achivyala naye patsa. ¹¹⁻¹² Ela kabila ya hara patsa kuvyalwa, wala taadzangbwehenda nono au iyi, Mlungu wamuamba Rebeka kukala, "Mvyere andamuhumikira mdide." Hivi vinaonyesa kala Mlungu nkutsambula mutu kulengana na arivyopanga iye, wala sio kulengana na mahendo ga yuya mutu. ¹³ Higa ganagbwa sawa na Maandiko ga Mlungu gaambago kukala, "Námmendza Jakobo, ela Esau námzira."

Mlungu ahenda alondavyo

¹⁴ Sambu huambedeze? Huambe Mlungu kayahenda haki? Hata! ¹⁵ Mana wamuambira Musa, "Nkunjaliya na kuonyesa mbazi mutu yeyesi nimlondaye." ¹⁶ Phahi Mlungu nkumuonera mbazi ye amwendzaye, wala siyo chadi na kumendza kpwa mutu. ¹⁷ Mana Mlungu wamuamba Farao hivi, "Nákuricha moyo makusudi nikuhumire uwe kuonyesa atu uwezo wangu, ili dzina rangu ritangazwe dunia ndzima." ¹⁸ Kpwa hivyo ni wazi kala Mlungu nkumuonera mbazi mutu yeyesi amwendzaye, na kumuhenda chisoto yeyesi alondaye.

¹⁹ Mendzerepho mutu andaniamba, "Ichikala ni hivyo, mbona Mlungu anahuamula? Ni ani awezaye kupinga vira Mlungu alondavyo?" ²⁰ Ela we, u ani hata umuuzze Mlungu? Dze, chitu choubwaa chinaweza kushindana na yechiumba na kuuza, "Kpwa utu wani waniumba hivi?" ²¹ Hakika unamanya, muumba wa nyungu ana uwezo wa kuumba nyungu mbiri na ulongo uho mmwenga: nyungu mwenga ikale ya kazi malumu, na yanjina ikale ya kazi za kawaida.

²² Sambu, kpwa sababu Mlungu walonda kuonyesa atu utsunguwe na kuamanyisa uwezowe, waavumirira sana hara ambao kala akapangirwa kutiywa adabu, ambao kala anafwaha kuangamizwa. ²³⁻²⁴ Wahenda hivyo mana walonda kuhuonyesa vira ahendavyo kaziye chijabu. Wahutsambula hosi, Ayahudi na hata asio kala Ayahudi, ili ahuonere mbazi, mana wahutayarisha kare kuphaha nguma phamwenga naye. ²⁵ Ndani ya Chitabu cha nabii Hosea, Mlungu anaamba hivi:

"Hinyo ambao kala sio atu angu, nindaaiha 'Atu angu.'
Atu ambao kala siamendze, nindaaiha, 'Atu angu niamendzao.' "

²⁶ Na,

"Aho ambao kala achiambwa, 'Mwimwi simwi atu angu,'

9:4 9:4 Kutsama 4:22 * 9:5 9:5 Burahimu kala ni ise wa Isaka, naye Isaka kala ni ise wa Jakobo. † 9:5 9:5 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 9:7 9:7 Mwandzo 21:12 9:9 9:9 Mwandzo 18:10 9:11-12 9:11-12 Mwandzo 25:23 9:13 9:13 Malaki 1:2-3 9:15 9:15 Kutsama 33:19 9:17 9:17 Kutsama 9:16 9:20 9:20 Isaya 29:16; 45:9 9:25 9:25 Hosea 2:23 9:26 9:26 Hosea 1:10

andaihwa, 'Ana a Mlungu ariye moyo.' "

²⁷ Naye nabii Isaya anaamba hivi kuhusu Aiziraeli:

"Hata dzagbwe Aiziraeli ni anji dza mtsanga wa pwani,
ela ndiotivywa ni nyo ndiosala.

²⁸ Mana Mwenyezi Mlungu andaatiya adabu kamili himu duniani,
tsona upesi, viratu arivyoamba."

²⁹ Ni dza viratu arivyotabiri nabii Isaya hipho kare, phoamba:

"Kala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kayahusazira chivyazi cha Aiziraeli,
phahi hungekala hwasira dza atu a Sodoma na hungeigana na atu a Gomora."

Chisa cha Aiziraeli kukosa haki

³⁰ Dze, gano gosi manage nini? Manage ni, atu ambao sio Ayahudi taayadzishuulisha
kuphaha haki, ela Mlungu waahenda akale na haki kpwa kumkuluphira bahi. ³¹ Piya
manage ni, Aiziraeli ambao ahenda chadi kulunga Shariya ili aphahe haki, taayaiphaha.

³² Kpwa utu wani taayaiphaha? Kpwa sababu aadamira mahendo gao badala ya
kumkuluphira Mlungu. Phahi achikpwala rira dziwe kulu na achigbwa. ³³ Dziwe riro
ndiro rihadzwaro ni Maandiko gaambago:

"Lolani, hiko mudzi wa Sayuni ninaika dziwe,
ambaro atu andarikpwala
na mwamba ambao undahenda atu agbwe.

Ela mutu yeyesi ndiyekuluphira hiye mutu ambaye ni hiro dziwe,
kandaphaha waibu hata chidide!"

10

¹ Enehu, hamu yangu kulu mwangu moyoni na mavoyo gangu kpwa Mlungu, naaza
Ayahudi ayangu aokolwe. ² Nakuambirani, atu aho ana chadi cha kulunga Mlungu, ela
taamanya vira Mlungu alondavyo. ³ Tsona arema kulunga njira ya Mlungu irehayo haki,
mana taaimanyire, ela aendza kuphaha haki kpwa kulunga mipango yao. ⁴ Mana Jesu
watimiza kazi za Shariya, ili yeyesi ndiyekuluphira ahendwe kukala ana haki bila ya
kulunga Shariya.

Atu osi anaweza kuokolwa

⁵ Dzulu ya njira ya kuphaha haki kpwa kulunga Shariya, Musa waandika kukala,
"Mutu ndiyegbwira malagizo gosi ga Shariya andaishi kpwa sababu ya kulunga zizo
Shariya." ⁶ Ela kuphaha haki kpwa njira ya kukuluphira, Maandiko ganaamba,
"Msigombe mwenu moyoni mukaamba, 'Ni ani ndiyepanda kuphiya mlunguni?'"

(Yani kumreha Jesu duniani.) ⁷ "Ama mukaamba, 'Ni yuphi ndiyetserera hadi kuzimu?'"
" (Yani kumfulula Jesu). ⁸ Ela Maandiko ga Mlungu ganaambadze? "Neno ri phephi
nawe, ri mwako kanwani na moyoni." Naro neno ndiro ujumbe hutangazao, yani
atu anaweza kuphaha haki kpwa kumkuluphira Jesu. ⁹ Kpwa hivyo uchigomba na
kanwayo mwenye kukala, "Jesu ni Bwana," na uchiamini mwako moyoni kukala Mlungu
wamfulula, phahi undaokolwa. ¹⁰ Mana mutu nkuamini na moyowe naye akahendwa
kukala wa haki, na akagomba na mromowe mwenye, akaokoka.

¹¹ Kuhusu ye Muokoli, Maandiko ganaamba, "Mutu yeyesi ndiyekuluphira kan-
daphaha waibu hata chidide." ¹² Mana takuna tafwauti ya Myahudi na mutu asiyekala
Myahudi. Bwana iye mmwenga, ni Bwana wa atu osi, naye anaajaliya atu osi amvoyao.
¹³ Higa ganagbwa sawa na Maandiko gaambago, "Mutu yeyesi ndiyemririra Mwenyezi
Mlungu andaokolwa."

¹⁴ Ela ukpweli ni kukala, atu taaweza kumririra Mlungu ichikala taadzangb-
wemkuluphira. Nao taandaweza kumkuluphira ichikala taadzangbwesikira habarize.
Chisha taaweza kusikira bila ya kutangazirwa. ¹⁵ Nao atu taandaphiya kpwendatangaza
habari hizo bila ya kuhumwa. Phahi Maandiko ganaamba, "Kpwedza kpwa atu arehao
habari nono kunahama sana!" ¹⁶ Ela sio Aiziraeli osi ariokubali hizo habari nono kuhusu
Jesu. Mana nabii Isaya waamba, "Mwenyezi Mlungu, ni ani ariyeamini ujumbe wehu?"
¹⁷ Phahi atu andaamini achisikira habari za Jesu Muokoli, nao andasikira tu ichikala
zindatangazwa.

¹⁸ Ela swali ni hiri: Dze, Aiziraeli taadzangbwesikira? Kpwa kpweli asikira, mana
Maandiko ganaamba, "Sauti yao yasikirika dunia ndzima, na maneno gao gakafika hadi
mwisho wa dunia."

¹⁹ Swali ranjina ni hiri: Dze, Aiziraeli taayaelewa? Mwandzo Musa waamba, “Nindakuhendani muaonere wivu atu ambao sio Ayahudi, nindakutsukizani kpwa kuhumira taifa risiro na ufahamu.” ²⁰ Tsona nabii Isaya anagomba chilume maneno ga Mlungu gaambago, “Atu ambao taayaniendza, ndio arioniona. Nádzimanyisa kpwa atu ambao kala taaniuizira.” ²¹ Ela kuhusu Aiziraeli, Mlungu anaamba, “Kutwa ndzima náagolosea mkpwono wangu atu ambao taayaniogopa, tsona taayanitii.”

11

Mlungu kayakahala Aiziraeli osi

¹ Sambi nauza, dze, Mlungu wakahala atue? Hata chidide! Mimi mwenye ni Muiziraeli, chivyazi cha Burahimu, na m'bari wa Benjamini. ² Mlungu kayaakahala atue ambao waamanya hangu mwandzo. Kpwani tammany Maandiko gaambavyo kuhusu Elija, arivyomririra Mlungu kuhusu Aiziraeli ayae? ³ Waamba, “Mlungu, atu hinya aolaga manabiigo, na kubananga mwatu mwa kulavira sadaka. Na vivi sambu nkasala machiyangu, tsona analonda kuniolaga hata mimi!” ⁴ Ela naye Mlungu wamuambadze? Wamuamba, “Nkadziikira alume elufu sabaa ko Iziraeli ambao taadzangbwemuabudu Baali, mlungu ambaye ni chizuka.” ⁵ Hata vivi sambu si Aiziraeli osi ariomricha Mlungu; hu phapho achache huriosala, ambao Mlungu wahutsambula kpwa mbazize. ⁶ Phahi kpwa vira hwatsambulwa kpwa mbazi za Mlungu, tahuyaokolwa ni mahendo hurigohenda. Mana kalapho ni kpwa mahendo gehu, phahi mbazi tazingekala mbazi tsona.

⁷ Kpwa hivyo ni hivi phahi: Aiziraeli anji aendza kuphaha haki na achiikosa, ela ariotsambulwa ni Mlungu aiphaha. Nao anjina osi achihendwa visoto, ⁸ dza viratu Maandiko ga Mlungu gaambavyo:

“Mlungu waahenda akale dza atu achioremererwa ni usingizi,
waafunga matso ili asione,
na achiaziba masikiro asiweze kusikira,
nao a vivyo hata rero.”

⁹ Naye Mfalume Daudi waamba,

“Anaphohenda karamu zao,
Mlungu naazihumire dza chambo
na muhego wa kuagbwira enye, na aatiye adabu.

¹⁰ Matso gao nagatiwe jiza ili asione,
na myongo-myongo yao naimyoke siku zosi.”

Ayahudi aremewa ili asio kala Ayahudi ajaliwe

¹¹ Sambi nauza tsona, Ayahudi akpwala ili agbwe kabisa? Sivyo, hata chidide! Ela kpwa sababu ya makosa gao, wokofu wakpwedza kpwa atu ambao sio Ayahudi, ili Ayahudi ahende wivu. ¹² Ela ichikala atu asio kala Ayahudi ajaliwa kpwa sababu Aiziraeli akosa kpwa kumrema Muokoli, phahi andaphaha fwaida zaidi hipho ndiphokamilika isabu ya Ayahudi alondwao kumkuluphira Muokoli.

¹³ Sambi nagomba na mwimwi atu ambao simwi Ayahudi, mana Mlungu wanihuma nikale mtume wenu. Nami nina ngulu kpwa sababu ya kazi ambayo Mlungu anakuhenderani kpwa kunihumira, ¹⁴ mana nalonda Ayahudi ayangu akuonereni wivu kpwa gara Mlungu anagokuhenderani, ili anjina ao aokolwe. ¹⁵ Ayahudi ariphomrema Jesu, Mlungu naye waarema na achigbwirana na atu asio kala Ayahudi. Hipho Mlungu ndiphoakubali Ayahudi tsona, indakala avi atu a kufwa akafufulwa! ¹⁶ Kulengana na dini ya Chiyahudi, mutu achilavya donje ra unga wa nganu kpwa kazi ya Mlungu, phahi unga wosi ni mtakatifu. Piya ichikala mizi ya mzaituni ni mitakatifu, phahi hata pandaze nazo ni takatifu.

¹⁷ Uwe u dza panda ya mzaituni wa tsakani yogbwizanywa na hinyo mzaituni mtakatifu. Phahi unaphaha fwaida ya mizi minono ya hinyo mzaituni mtakatifu. Ela ichikala panda zanjina zakatwa, ¹⁸ usibere hizo panda zokatwa. Usihende ngulu, mana umanye mizi taikuadamira uwe, ela uwe ndiwe uadamiraye mizi. ¹⁹ Mendzerepho undaamba, “Panda hizo zakatwa ili nami nigbwizanywe.” ²⁰ Higo ni kpweli. Hizo panda zakatwa kpwa sababu ya kukosa kukuluphira, ela uwe wadina kpwa sababu ya

kukuluphirako. Kpwa hivyo dzimanyirire wala usidzikarye. ²¹ Mana ichikala Mlungu kayaaonera mbazi Ayahudi kama zira panda za asili, hata uwe kandakuonera mbazi.

²² Lolani vira Mlungu aoneravyo atu mbazi na atiyavyo atu adabu kali! Anaatiya adabu aremao kumuogopha, ela andakuonera mbazi uchienderera kukuluphira mbazize. Ela hata uwe piya uchiricha kumkuluphira, undakatwa. ²³ Hata aho Ayahudi achiiyira kumkuluphira Mlungu, andagbwizanywa tsona, mana Mlungu ana uwezo wa kuagbwizanya tsona. ²⁴ Mwimwi msio kala Ayahudi ni dza panda za mzaituni wa tsakani zokatwa na zichigbwizanywa na mzaituni wa mundani, ambaro ni dzambo risiro ra kawaida. Nao Ayahudi ni dza panda za mzaituni wa mundani, na Mlungu andakala tayari zaidi kuzigbwizanya na muhi wenye.

Mlungu ana mbazi na atu osi

²⁵ Enehu, nalonda mmanye mpango hinyo wa siri wa Mlungu ili sedze mkadzitogola. Aiziraeli akala visoto kpwa muda hadi isabu ya atu ambao sio Aiziraeli ndiphokamilika kuphokerwa ni Mlungu. ²⁶ Na taifa rosi ra Iziraeli rindaokolwa. Na gaga ganagbwa sawa na Mlungu arivyogomba, kukala:

“Muokoli andala Sayuni, na andahenda chivyazi cha Jakobo ariche kumrema Mlungu.

²⁷ Na chichi ndicho chilagane changu nao, wakati ndiphousira dambi zao.”

²⁸ Kpwa sababu ya kukahala habari nono kuhusu Jesu,* Ayahudi akala maadui ga Mlungu kpwa fwaida yenu mwimwi atu ambao simwi Ayahudi. Ela kpwa kukala atsambulwa ni Mlungu, Mlungu achereamendza kpwa sababu ya chilagane arichohenda na akare ao. ²⁹ Mana Mlungu achitsambula mutu na kumjaliya, kaweza kugaluzi. ³⁰ Mwimwi mwakosa kumuogopha Mlungu hipho kare, ela viwi mkaphokera mbazi za Mlungu kpwa sababu Aiziraeli nao akosa kumuogopha. ³¹ Na hata vivi anakosa kumuogopha ili aho nao aphahe mbazi za Mlungu dza viratu mwimwi. ³² Yani, atu osi arema kumuogopha Mlungu, naye waaricha aenderere kusamuogopha ili edze aonere mbazi.

Mlungu naatogolwe

³³ Hebu lola vira utajiri, marifwa na ilimu ya Mlungu irivyo kulu! Ni ani awezaye kuelewa uamuli na njira za Mlungu?

³⁴ Mana Maandiko ganaamba, “Takuna amanyaye maazo ga Mwenyezi Mlungu, wala ni ani awezaye kumshauri.”

³⁵ “Ni ani yemuaphasa Mlungu chitu, ambacho iye Mlungu ni achiriphe?”

³⁶ Mana Mlungu ndiye yeumba vitu vyosi kpwa uwezowe.

Iye ndiye ahendaye vikaleko, na vi kuko kpwa sababuye. Mlungu naatogolwe ta kare na kare! Amina.

12

*Dzilavyeni maisha genu
kpwa kumuhumikira Mlungu*

¹ Phahi enehu, kpwa vira Mlungu anahuonera mbazi sana, nakuvoyani moyo kutsuka mulavye miri yenu kama sadaka takatifu iriyo moyo, ili masagazi genu gakale gandamhamira Mlungu. Mana iyo ndiyo njira ya kpweli ya kumuabudu Mlungu chiroho. ² Msiige tsona mambo gahendwago ni atu a dunia hino, ela Mlungu akugaluzeni mwenu mioyoni mkale na maazo maphya. Hipho ndipho ndiphomanya hakika Mlungu amenzavyo; dzambo nono na ra sawa rimhamiraro.

³ Phahi, kpwa mana Mlungu wanijaliya nikale mtumewe, nakuambirani hivi mwimwi mosi: Msidziona bora kutsapa chiasi. Ela maazo genu nagakale na chiasi kulengana na chipimo cha kuluphiro Mlungu arirojaliya chila mmwenga. ⁴ Kama mmanyavyo, mwiri ni mmwenga, ela una vilungo vinji, na chila chilungo china kaziye. ⁵ Vivyo hivyo, swiswi naswi hata dzagbwe hu anji, hu mwiri mmwenga kpwa kuungana na Jesu. Chila mmwenga waunganishwa na myawe kama chilungo tafwauti ela mwiri mmwenga.

⁶ Phahi chila mmwenga Mlungu wamjaliya chipawache tafwauti kpwa mbazize. Ariye na chipawa cha kutabiri naachihumire kulengana na kuluphirore. ⁷ Wa kuumikira

ayae, naahumikire moyo kutsuka. Na afundzaye, naafundze vinono. ⁸ Ariye na chipawa cha kuti ya ayaе moyo, naahende hivyo. Wa kutsangira atu, naatsange moyo kutsuka. Chilongozi naye, naatawale kpwa chadi. Na ariye na moyo wa kuterya ayaе, naahende hivyo na raha.

Mendzanani

⁹ Amendzeni ayawenu chikpweli-kpweli. Richani kuhenda mai kabisa, ela mdine kuhenda manono di yosi. ¹⁰ Mendzanani chikpweli kama ndugu mwenga. Chila mmwenga naamuishimu myawe zaidi kuriko ye mwenye. ¹¹ Msikale avivu kuhenda kazi ya Mlungu, ela lungani vira Roho Mtakatifu alondavyo mumhumikire Bwana Jesu kpwa chadi. ¹² Hererwani mana kuluphiro renu ri kpwa Mlungu. Mchiphaha mashaka vumirirani, wala msiremwe kuvoya Mlungu. ¹³ Ariye na vitu, naaterye afuasi ayaе ario na haja, na kuphokera vinono ajeni mwenu madzumbani.

¹⁴ Atu achikugayisani, avoyereni manono, wala msialani. ¹⁵ Atu achihererwa, namwi hererwani phamwenga nao; achisononeka, namwi sononekani nao. ¹⁶ Ishini vinono na ayawenu. Msihende shobo, ela dziikeneni sawa na atu a kawaida, wala msidziona kala muna marifwa zaidi.

¹⁷ Atu achikukoserani kpwa kukuhenderani uyi, msiariphize uyi; ela chila wakati azani kuhenda gara gaonewago manono ni chila mutu. ¹⁸ Hendani rorosi muwezaro msagaleta na atu osi. ¹⁹ Asena angu, msiriphize chisasi, ela mrichireni Mlungu atiyе adabu atu anaokukoserani. Mana Mlungu mwenye anaamba mo mwakpwe Maandikoni, "Kuriphiza chisasi nirichirani, mimi ndariphiza." ²⁰ Kpwa hivyo chila mmwenga naahende dza Maandiko gaambavyo:

"Ichikala mvihao ana ndzala, muphe chakurya arye,
na achikala ana chiru, muphe madzi anwe.

Mana uchihenda vivyo, undakala avi ukamhika makala ga moho."*

²¹ Usikubali kushindwa ni mai uhenderwago ni atu, ela henda manono, nawe undashinda higo mai.

13

Ogophani atawala enu

¹ Chila mutu ni lazima aogophe sirikali itawalayo. Mana uwezo wa kutawala ula kpwa Mlungu, nao atawala nkutsambulwa ni Mlungu. ² Kpwa hivyo mutu yeyesi apingaye uwezo wa sirikali, ankinga Mlungu ariyetsambula iyo sirikali. Naye apingaye sirikali anadziendzira kuamulwa. ³ Mana mtawala katishira mutu ahendaye manono, ela ahendaye mai. Phahi ichikala unalonda usitishirwe ni mtawala, henda manono, naye andakutogola. ⁴ Mana mtawala ni mtumishi wa Mlungu, naye anahenda kazi kpwa fwaidayo. Ela uchihenda mai, phahi dziondoke! Mana hakika hiye mtawala ana uwezo wa kukutiya adabu, naye nkukala anahenda kazi ya Mlungu kama vyoheva. ⁵ Kpwa hivyo, atu ni lazima aogophe atawala, siyo kpwa sababu ya kuogopha kutiywa adabu tu, ela piya kpwa sababu mnamanya sawa ni muhende hivyo.

⁶ Hata hino ni sababu ya kulavya kodi. Mana ahendadzi-kazi a sirikali ni atumishi a Mlungu, na ni lazima ahende kazi ambazo Mlungu waapha azihende. ⁷ Phahi mupheni chila mutu hakiye. Ichikala unatakpwa uriphe kodi, ni uriphe; ichikala kuna mutu fulani ni aishimiwe, phahi muishimuni.

Mendzwa inatimiza Shariya za Mlungu

⁸ Msikale na deni na mutu yeyesi, ela deni renu narikale kumendzana bahi. Mana ammendzaye myawe anatimiza Shariya. ⁹ Kuna malagizo manji, kpwa mfwano, usizinge, usiolage, usiye, usimizire mahe chitu cha myao na malagizo ganjina. Ela gosi higa ga ndani ya hiro lagizo mwenga riambaro, "Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye." ¹⁰ Mutu amendzaye myawe, kamuhendera mai, kpwa hivyo mendzwa inatimiza Shariya zosi.

¹¹ Zaidi ya hivyo ni mmanye wakati wa kulamuka ukafika. Kpwa sababu wakati wa kutivywa u phephi zaidi kuriko hipho mwandzo huriphoanza kumkuluphira Jesu. ¹² Vivi usiku unasira, na ku phephi na kucha. Sambi nahuricheni mahendo mai ga jiza na

12:14 12:14 Mathayo 5:44; Luka 6:28   **12:16** 12:16 Misemo 3:7   **12:19** 12:19 Kumbukumbu 32:35   **12:20** 12:20 Misemo 25:21-22   * **12:20** 12:20 Chiyunani chinaamba, undammwagira makala ga moho chitswani. (Soma chitabu cha Misemo 25:21-22).   **13:6** 13:6 Mathayo 22:21; Mariko 12:17; Luka 20:25   **13:9** 13:9 Kutsama 20:13-17; Kumbukumbu 5:17-19,21; Alawi 19:18

huvwaleni silaha za mwanga ili hudzirinde na Shetani. ¹³ Hukaleni na tabiya nono dza viratu wakati wa namutsi, wala husikaleni atu akuhenda sharee za kunwa uchi na kufwiha chimalaya, wala kuzinga, wala kuheha au wivu. ¹⁴ Ela phahi katika mambo gosi longozwani ni Bwana Jesu Masihi, wala msikubali kutimiza tamaa zenu mbii.

14

Usimuamule mfuasi myao

¹ Myawenu ambaye kadzangwephera chiroho, achedza kpweni mkubalini, ela msilumbane naye kuhusu maonige. ² Mutu wanjina anaona kukala anaweza kurya chochosi, ela wanjina ambaye kadzangwephera chiroho, mbogaze ni mtsunga bahi. ³ Hiye aryaye chochosi naasim'bere yuya aryaye mtsunga, na hiye asiyerya chila chitu, naye naasimuamule hiye aryaye chila chitu. Mana Mlungu wamkubali vyo arivyo. ⁴ Kuna haki hata chidide ya kuamula mtumishi wa mutu wanjina. Tajiriwe ndiye ndemanya ichikala mtumishiwe a sawa au akakosera. Na kpweli andahenda sawa, mana Mlungu ana uwezo wa kumuhenda ahende sawa.

⁵ Mutu wanjina anaona siku fulani ni muhimu kuriko siku zanjina, naye wanjina anaona siku zosi ni sawa. Chila mmwenga naalunge vira aonavyo sawa mwakpwe achilini. ⁶ Kpwa mana mutu yeyesi ambaye anaona siku fulani kala ni muhimu, anahenda hivyo kumuhamira Bwana Jesu. Chila aryaye nyama, anarya nyama, sababu imuhamirayo Bwana Jesu, mana karya hadi amshukuru Mlungu. Naye asiyerya nyama, anahenda hivyo kpwa sababu imuhamirayo Bwana Jesu, naye nkushukuru Mlungu vivyo. ⁷ Mana takuna mutu ambaye anaishi chitswache, wala takuna mutu afwaye kpwa sababuye mwenye. ⁸ Huchiishi, hunaishi kama Mlungu alondavyo, na huchifwa, navyo hunafwa kama Mlungu alondavyo. Phahi huchiishi ama huchifwa, swiswi hu a Mlungu. ⁹ Mana Jesu wafwa na achifufuka ili akale Bwana wa atu ariofwa na ario moyo.

¹⁰ Sambi kpwa utu wani anjina anaamula afuasi ayawao? Na kpwa utu wani anjina nao anaabera afuasi ayawao? Mmani kukala, siku mwenga swiswi hosi hundaima mbere za Mlungu huamulwe. ¹¹ Kahi za Maandiko Mwenyezi Mlungu anaamba, "Kpwa kpweli chila mutu andachita mavwinda mbere zangu, na akiri na lilimire kukala mimi ndimi Mlungu."

¹² Kpwa hivyo, chila mmwenga andalavya isabu ya mahendoge mwenye mbere za Mlungu.

Usimutiye myao makosani

¹³ Kpwa hivyo, ni lazima huriche kuamula ayawehu, wala husihende chochosi ndichohenda ayawehu adzikipwale au ainjire dambini. ¹⁴ Kpwa sababu ya Bwana Jesu namanya kpwa kpweli takuna chakurya chochosi ambacho ni haramu. Ela mutu achiona chakurya fulani ni haramu, phahi chakurya hicho kwakpwe chindakala haramu. ¹⁵ Phahi uchimkosera myao kpwa sababu ya chakurya uryacho, kpwa kpweli undakala ukarika kummenda. Usikubali hata chidide chakurya chikale sababu ya kubananga kuluphiro ra mutu wanjina ambaye Jesu wamfwerera! ¹⁶ Phahi usihende chituchino chionekane chii. ¹⁷ Mana ufalume wa Mlungu siyo kurya chitu fulani au kunwa chitu fulani, ela ni kuhenda haki, kukala na amani, na kuphokera raha. Na higa gosi garehwa ni Roho Mtakatifu. ¹⁸ Naye amuhamikiraye Jesu hivyo, anamuhamira Mlungu, tsona andakubaliwa ni atu.

¹⁹ Phahi chila wakati nahudinisireni kuhenda mambo garehago amani na ambago ganaterya kuphezana chiroho. ²⁰ Usibanange kazi ya Mlungu kpwa sababu ya chakurya. Vyakurya vyosi vya kuriwa ni halali, ela ni makosa sana mutu kumuhenda myawe ainjire dambini kpwa sababu ya chira aryacho. ²¹ Baha usirye nyama, ama kunwa uchi, ama kuhenda chochosi ambacho chindamuhenda myao ahende dambi. ²² Mutu akuluphiravyo kuhusu maneno higa, phahi nagakale gakpwe na Mlunguwe bahi. Waajaliwa mutu ambaye kadzisikira kuhenda makosa ahendapho dzambo aonaro ni ra haki. ²³ Ela ndiyekala na wasiwasi kuhusu chakurya na achirya, andaamulwa mana kakaamini kala rira ahendaro ni sawa mbere za Mlungu. Mana mutu yeyesi achihenda dzambo ambaro kanaro hakika, phahi naamanye kala anahenda dambi.

15

¹ Phahi swiswi huriophera chiroho, ni lazima huvumirire hara ambao taadzangwephera chiroho,* wala husidzipendee. ² Chila mmwenga ni ahende mambo ga

^{14:1} 14:1 Akolosai 2:16   ^{14:10} 14:10 2 Akorintho 5:10   ^{14:11} 14:11 Isaya 45:23   * ^{15:1} 15:1 Manage ganjina ni, ni lazima huaterye hara ambao taadzangwephera chiroho kuhusu gara ambago taagalewa vinono.

kumuhamira myawe, kpwa kumuhendera manono hata aphere chiroho. ³ Mana hata Jesu mwenye kayadzipendeleya, ela arivyohenda vinagbwa sawa na Maandiko gaambago, “Mai ambago atu agagomba kuhusu uwe Mlungu, ganiphaha mimi, uriyenitsambula.” ⁴ Na gosi garigoandikpwa hipho kare, gaandikpwa ili kuhufundza swiswi. Huchivumirira, gago ganahutiya moyo ili hukale na kuluphiro.

⁵ Mlungu ahuphaye kuvumirira na kuhutiya moyo akuhendeni mkale chitu chimwenga, kpwa kumuiga Masihi Jesu, ⁶ ili mosi muungane kumtoga Mlungu, Ise wa Bwana wehu Jesu Masihi.

Mlungu anakubali atu asio kala Ayahudi

⁷ Phahi kubalini yawenu dza viratu Jesu arivyokubalini, ili Mlungu atogolwe. ⁸ Mana nakuambirani, Jesu wakala mtumishi wa Ayahudi kuonyesa kukala, Mlungu wahenda dza arivyolaga akare ao. ⁹ Chisha wakpweza ili atu anjina asio kala Ayahudi amtogole Mlungu kpwa mbazize. Phahi Maandiko ga Mlungu ganaamba:

“Kpwa hivyo, nindakuimbira mawira ga kukutogola

mbere za atu asio kala Ayahudi.”

¹⁰ Maandiko ganagomba tsona, ganaamba,

“Mwimwi atu ambao simwi Ayahudi,
hererwani phamwenga na atu a Mlungu.”

¹¹ Chisha ganaamba,

“Mwi atu ambao simwi Ayahudi mtogoleni Mwenyezi Mlungu,
atu osi ni amtogole!”

¹² Naye nabii Isaya waamba,

“Mmwenga wa chivyazi cha Jese andakpweza,
naye andatawala atu asio kala Ayahudi,
nao andamkuluphira iye.”

¹³ Hivyo phahi, munavyoenderera kumkuluphira Mlungu, ambaye ndiye chanzo cha kuluphiro, navoya akujaliyeni mkale na raha tele. Chisha mkale na kuluphiro kulu kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.

Sababu ya Paulo kuandika mambo

higa

¹⁴ Enehu, mimi mwenye natosheka kala wakati wosi mwimwi munahendera yawenu manono. Mnamanya kare kuhusu njira za Mlungu na munaweza kufundzana. ¹⁵ Ela nikakuandikirani mambo higa chilume ili nikutambukizeni mambo fulani. Nkahenda hivyo kpwa sababu Mlungu wanijaliya nikale mtumishiwe, ¹⁶ nimhumikire Masihi Jesu kpwa atu ambao sio Ayahudi. Nahenda kazi kama mlavyadzi-sadaka kutangaza neno ra Mlungu,† ili atu asio kala Ayahudi akale dza sadaka ikubaliwayo ni Mlungu, na iriyotengbwa ni Roho Mtakatifu.

¹⁷ Phahi, nina ngulu kpwa kumuhumikira Mlungu, mana kazi nimuhenderayo naihenda kpwa uwezo wa Masihi Jesu. ¹⁸ Nami sindagomba kuhusu chochosi chanjina, isiphokala gara arigohenda Jesu kpwa kunihumira mimi kuahenda atu asio kala Ayahudi amuogophe Mlungu. Wahenda hivyo kuhumira maneno na mahendo gangu, ¹⁹ nguvu za kuhenda vilinje, na uwezo wa Roho Mtakatifu. Phahi nazunguluka chila phatu kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli kuandzira Jerusalemu hadi Iluriko. ²⁰ Siku zosi nia yangu kala nitangaze habari nono kula kpwa Mlungu kpwahali ambako dzina ra Jesu taridzangbwemanyikana, ili nisedze nkadzenga dzulu ya msingi wa mutu wanjina. ²¹ Viratu nrivyohenda vinagbwa sawa na nabii Isaya arivyotabiri kuhusu Muokoli, kukala,

“Atu ambao taayaambirwa habarize andaona,
na atu ambao kala taadzangbwemsikira andaelewa.”

Mpango wa Paulo

wa kuphiya mudzi wa Rumi

²² Hino ndiyo sababu ambayo chila wakati yanizuwiya kpweza kpweni. ²³ Ela, kpwa vira namala kazi yangu hiku nriko, na miaka minji naaza kpweza hiko kpweni, ²⁴ nami nina mipango ya kpwezakuonani wakati nchikala natsapa kuphiya tsi ya Uhisipania. Nalonda nipahe msada wenu wa kunifisa Uhisipania, bada ya kusagala phamwenga namwi kpwa muda.

²⁵ Ela vi sambu naphiya Jerusalemu nikahumikire atu a Mlungu. ²⁶ Kpwa mana atu

a Mlungu ario seemu za Makedonia na Akaya[‡] aonato kutsanga na kuterya ayawao ambao ni achiya hiko Jerusalem. ²⁷ Afuasi aho ahenda hivyo na raha, na kpwa kpweli ana jukumu ra kuaterya. Kpwa vira atu asio kala Ayahudi ashiriki baraka za chiroho za Chiyahudi, nao inabidi kuaterya chi hali na mali. ²⁸ Phahi nchimala kazi hino ya kuapha atu a Jerusalem mitsango yotsangirwa, chisha ndakpwedza nikuloleni wakati ni charoni kuphiya Uhispania. ²⁹ Tsona namanya siku nchedza hiko kpwenu, nindareha baraka nyinji za Jesu.

³⁰ Enehu, kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi na mendzwa irehwayo ni Roho Mtakatifu, nakuvoyani muungane nami kunivoyera Mlungu kpwa chadi. ³¹ Nivoyerani kukala, nisihendwe vii ni atu asiomkuluphira Jesu ko tsi ya Judea. Piya voyani kukala, atu a Mlungu hiko Jerusalem akakubali msada ndioaphirikira. ³² Phahi Mlungu achimendza, nindaona raha sana kpwedzakulamusani, ili nami mnitiye moyo. ³³ Navoya Mlungu ariye chandzo cha amani, akale namwi mosi! Amina.

16

Paulo analavya salamu

¹ Nalonda nikumanyiseni Fibi ambaye ni mfuasi myawehu, tsona ni mchetu ambaye anarhumikira kundi ra afuasi hiko mudzi wa Kenikeria. ² Phahi kama mfuasi myawehu, mphokereni vinono, mana hivyo ndivyo atu a Mlungu alondwavyo ahende. Piya achilonda kuterya, mteranyi mana waterya sana atu anji, na hata mimi piya.

³ Niphozerani ahendadzi-kazi ayangu, Prisila phamwenga na mlumewe Akpwila. Aho nao anahenda kazi ya kumuhumikira Jesu Muokoli, ⁴ tsona ahatarisha maisha gao kpwa sababu yangu. Phahi mimi na afuasi osi ambao sio Ayahudi anafwaha kuashukuru sana.

⁵ Chisha niphozerani afuasi a Jesu akutanao nyumbani mwa Akpwila na Prisila, phamwenga na msena wangu Epaneto, ambaye ndiye wa kpwandza kumkuluphira Jesu hiko jimbo ra Asia.

⁶ Niphozerani Maryamu, ambaye wahenda kazi kpwa chadi kpwa fwaida yenu, na ⁷ niphozerani abari angu Andironiko na Junia, ambao nafungbwa nao jela. Aho akala afuasi a Jesu kabila ya mimi, tsona anamanyikana sana kahi za mitume.*

⁸ Niphozerani Ampuliato, msena wangu kpwa sababu ya Bwana Jesu, ⁹ phamwenga na msena wangu Sitakisi, na muhendadzi-kazi myangu Uribano, ahendaye kazi ya kumuhumikira Jesu.

¹⁰ Niphozerani Apele, ambaye uaminifuwe kpwa Jesu unamanyikana. Na niphozerani atu osi a nyumbani mwa Aristobulo.

¹¹ Niphozerani m'bari wangu Herodioni, na atu osi a nyumbani mwa Narikiso, ambao adziunga na Bwana Jesu.

¹² Niphozerani Tirufena na Tirufosa; achetu hinyo anahenda kazi kpwa chadi kumuhumikira Bwana Jesu. Piya niphozerani msena wangu Pashia; naye ni mchetu ambaye wahenda manji kumuhumikira Bwana Jesu.

¹³ Niphozerani Rufo na nine. Rufo ni mutu yedzilavya kumuhumikira Bwana Jesu moyo kutsuka. Nine naye namharira kukala mayo wa kunivyala.

¹⁴ Tsona niphozerani Asunikirito, Fulegoni, Herime, Patiroba, Herima, na afuasi a Jesu osi ario phamwenga nao.

¹⁵ Chimarigizo niphozerani Filologo, Julia, Nerea na mwanao mchetu, Olimpa, phamwenga na atu a Mlungu osi.

¹⁶ Lamusanani na mendzwa ya kpweli.

Mkaphozwa ni makundi gosi ga afuasi a Jesu ario hiku.

Maonyo na salamu za mwisho

¹⁷ Sambi enehu, dzimanyirireni sana na atu fyakatsi. Dzitengeni nao mana mafundzo gao ni chinyume na gara mrigofundzwa. ¹⁸ Kpwa kpweli, atu dza hinyo taamhumikira Bwana wehu Jesu, ela anahenda kazi kpwa fwaida yao enye. Anahumira maneno manono kuchenga atu asioyuga kuchengbwa. ¹⁹ Nina raha sana mana chila mutu anamanya kala mu afuasi a Jesu a kpweli. Ela nalonda mkale na achili ya kumanya manono, na msigatsanganye na mai. ²⁰ Vivi sambu Mlungu ambaye ndiye chandzo cha amani andakushindirani Shetani na akupheni uwezo wa kumshinda. Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

[‡] 15:26 15:26 Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Akaya ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.

15:27 15:27 1 Akorintho 9:11 16:3 16:3 Mahendo 18:2 * 16:7 16:7 Manage ganjina ni, anamanywa sana ni mitume anjina. 16:13 16:13 Mariko 15:21

²¹ Mkaphozwa ni Timothi ambaye ni muhendadzi-kazi myangu. Piya mkaphozwa ni abari angu Lukio, Jasoni na Sosipatiro. ²² Sambu mimi Teritio, muandishi wa baruwa hino, nakuphozani kpwa sababu ya Bwana Jesu. ²³ Mkaphozwa ni mwenyezi wangu Gayo, ambaye piya ni mwenyezi wa afuasi osi a Jesu akutanao hipha. Piya mkaphozwa ni Erasito, ambaye ni muiki wa pesa wa mudzi hinyu,[†] na mwenehu wehu Kpwarito piya akakuphozani. ²⁴ Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi. Amina.[‡]

Paulo anatogola Mlungu

²⁵ Phahi nahumtugoleni Mlungu! Iye anaweza kuhenda kuluphiro renu rikale rindaphera kpwa uwezo wa habari nono nrizokufundzani. Hipho kare na kare, Mlungu wafwitsa habari hizo kuhusu Jesu Masihi, ²⁶ ela sambu wazimanyisa atu kpwa kuhumira Maandiko ga manabii. Mlungu wa kare na kare ndiye yelagiza ukpweli huno umanyiswe atu, ili atu a makabila gosi duniani amkuluphire na kumuogopa.

²⁷ Mlungu macheye ariye na marifwa gosi, naatogolwe kpwa sababu ya Jesu Masihi, hata kare na kare! Amina.

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yoandikira AKORINTHO Tanga mbere

Paulo kala akaandzisha kundi ra afuasi a Jesu hiko mudzi wa Korintho wakati wa charoche cha phiri cha kueneza habari nono kuhusu Jesu. Ela mambo gakala mai sana bada ya iye kuuka hiko, phahi waona baha aandikire kuhusu matatizo manji garigodzilavya. Atu anjina arema kukala Paulo ni mtume wa kpweli, alumbana kuhusu kurya nyama chiyolavirwa sadaka vizuka, aishi maisha ga kuzinga, arema ukpweli kuhusu atu kufufulwa, na ganjinage. Paulo ariphoona matatizo higa, wahala jukumu ra kugashuulikira ili kundi ra afuasi hiko Korintho risedze rikaangamika. Anaphoshuulikiya matatizo higa, Paulo anaeleza misingi ya mafundzo ga kuhusu Jesu.

Lengo kulu ra baruwa hino, Paulo walonda kuika sawa makosa ga wazi gokala ganayuga afuasi a Korintho. Waonyesa vira afuasi a Jesu anavyolondwa kuishi. Taitosha mutu kudziamba ni mfuasi bahi, ela tabiyaze ni zikale zinaigana na za Jesu. Piya Paulo anasisitiza kukala Jesu anatosha kpwa haja zosi za hara anaomkuluphira. Mutu achimkuluphira Jesu nkuhendwa akakala mswafi, mtakatifu, tsona anayekubalika mbere za Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-9

Tatizo ra afuasi kuganyana hiko Korintho 1:10—4:21

Matatizo kuhusu umalaya na ndowa 5:1—7:40

Matatizo kuhusu kuabudu vizuka 8:1—11:1

Afuasi anavyolondwa kuabudu 11:2—14:40

Habari za atu kufufulwa 15:1-58

Malagizo ga mwisho 16:1-24

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo. Nátsambulwa nikale mtume wa Masihi Jesu kama Mlungu arivyomendza.

Mimi na mfuasi myangu Sositene, ² hunakuandikirani mwimwi afuasi a Jesu hiko mudzi wa Korintho. Mwatengbwa mkale bila lawama kpwa kuungana na Masihi Jesu namwi mwaihua mkale atakatifu, phamwenga na atu osi aabudu kpwa kuumira dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi. Iye ni Bwana wehu na wao.

³ Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani

⁴ Namshukuru Mlungu chila wakati kpwa jinsi arivyokujaliyani kpwa kuungana na Jesu Muokoli. ⁵ Mana waktujirishani na chila chitu, wahupha uwezo wa kuhubiri nenore na kuelewa marifwa gosi. ⁶ Higa gana kuhakikishirani kukala hurigokufundzani kuhusu Jesu kala ni ga kpweli. ⁷ Kpwa hivyo tamuna hata chipawa chimwenga cha Roho Mtakatifu ambacho munakosa wakati munagodzera kpwa hamu kulu kuuya kpwa Bwana wehu Jesu Masihi. ⁸ Andakutiyani nguvu hadi mwisho ili mkale bila lawama hadi Bwana wehu Jesu Masihi ndiphouya kutawala. ⁹ Mlungu ni muaminifu, naye ndiye yekuihani mkale na umwenga na mwanawe Bwana wehu Jesu Masihi.

Kuganyana kpwa afuasi

¹⁰ Enehu, kpwa ajili na mamlaka nrioghewa kula kpwa Bwana wehu Jesu Masihi, nakuambirani mphahane, tsona msihehe, ela unganani katika nia zenu na maazo genu. ¹¹ Mana násikira na atu fulani a nyumbani kpwa Kileo kukala tamuphahana. ¹² Yani manage ni hivi. Chila mmwenga anagomba chivyakpwe, mmwenga anaamba, “Mino ni mfuasi wa Paulo”, wanjina, “Mino ni mfuasi wa Apolo,” wanjina naye, “Mino ni mfuasi wa Kefa,” na bado wanjina naye anaamba, “Mino ni mfuasi wa Jesu.” ¹³ Dze, Jesu waganywa? Dze, Paulo waktowa msalabani kpwa sababu yenu? Chisha nakuuzani, mwabatizwa kpwa dzina ra Paulo? Hata chidide! ¹⁴ Namshukuru Mlungu kpwa sababu siyabatizwa mmwenga wenu isiphokala Kirisipo na Gayo, ¹⁵ kpwa hivyo takuna yeyesi ndiyeamba mino nábatizwa kpwa dzina ra Paulo. ¹⁶ (Piya che nayala, nábatiza atu a nyumba ya Stefano, na sitambukira ichikala nábatiza mutu wanjina.) ¹⁷ Mana Jesu kayanihuma nedze nibatize atu, ela nakpwedzatangaza habari nono kumuhusu.

Tsona siyafundza na marifwa ga anadamu, ili chifo cha Jesu phara msalabani chisedze chikakosa nguvuze.

Jesu ndiye nguvu na marifwa ga Mlungu

¹⁸ Ujumbe wa kuhusu chifo cha Jesu msalabani ni upuzi kpwa atu arioangamika, ela ni nguvu za Mlungu kpwehu swiswi huokolwao. ¹⁹ Mana Maandiko ganaamba:

“Nindabananga ikima ya enye ikima, na nindarema ufahamu wao wosi.”

²⁰ Kpwa hivyo huambedze kuhusu hara ambao ni alachu? Tsona huambedze kuhusu hara ambao anadziamba anamanya sana shariya za Chiyahudi, au atu a wakati hinyu ambao ni alachu a kugomba? Mlungu wahuonyesa kukala atu ambao ni alachu kulengana na ikima ya dunia hino ni ajinga kweli. ²¹ Mana kulengana na ikima ya Mlungu, atu a dunia hino taaweza kumanya hiye kpwa kutsapira ikima zao. Ela wahamirwa kuokola hara anaomkuluphira Jesu kpwa kutsapira hura unaoihwa upuzi wa ujumbe hunaotangaza. ²² Ayahudi analonda kuonyeswa vilinje, nao Ayunani analonda ikima, ²³ ela swino hunafundza kuhusu Jesu yeolagbwa msalabani. Ujumbe hinyu ni chikpwazo kpwa Ayahudi, na kpwa atu asio kala Ayahudi ni upuzi. ²⁴ Ela atu ambao Mlungu waatsambula, akale ni Ayahudi ama sio Ayahudi, kpwao aho Jesu ni nguvu na ikima ya Mlungu. ²⁵ Kpwa mana hura unaoonekana ni uzuzu wa Mlungu ni werevu kuriko ikima ya mwanadamu, na hura unaoonekana ni unyonje wa Mlungu una nguvu kushinda nguvu za mwanadamu.

²⁶ Enehu, hebu fikiriyani vira kala murivyo Mlungu ariphokuihani. Anji enu kala tamuna ikima kulengana na vira anadamu anavyoona, tsona anji enu kala tamuna uwezo, wala sio anji alao nyumba za atu amanyikanao. ²⁷ Ela Mlungu watsambula hara aonekanao ni apumbavu ili aabishe erevu, na achitsambula hara aonekanao ni anyonje ili aabishe enye uwezo. ²⁸ Watsambula atu arioberwa na kutsekwani ni atu a dunia hino, yani atu aonekanao avi si chitu, ili aahende atu adzionao kukala ni a samani, akale si chitu. ²⁹ Mlungu wahenda hivyo ili mutu yeyesi asihende ngulu mbereze. ³⁰ Wakuunganishani na Jesu Muokoli, naye wahupha marifwa ga Mlungu mwenye. Jesu anahuhenda hukale na haki, na kpwa sababuye hwakombolwa na huchitengbwa kpwa kazi ya Mlungu. ³¹ Kpwa hivyo Maandiko ganaamba, “Anayedzikarya, naadzikarya kpwa gara gahendwao ni Bwana.”

2

Paulo anafundza kuhusu Jesu yekotwa msalabani

¹ Nriphokpwezakpwenu sedzere kukufundzani mpango wa Mlungu na maneno makulu-makulu au na ikima ya chibinadamu. ² Mana nriphokala namwi hiko, nakata shauri kuricha mambo ganjina gosi, isiphokala kufundza kuhusu Jesu Masihi ariyekotwa msalabani. ³ Nakpwezakpwenu chinyonje, na wuoga, tsona na kukakama. ⁴ Mafundzo gangu gosi, siyahumira ufundi wa maneno ga ikima ya chibinadamu, ela nriphokufundzani mwaona nguvu za Roho Mtakatifu. ⁵ Nahenda hivyo ili kuluphiro renu risiadamire ikima ya anadamu ela nguvu za Mlungu.

Ikima kula kpwa Mlungu

⁶ Phahi hukugomba na ikima kpwa atu ambao apha chiroho, ela ikima iyo si ya chibinadamu ama ya atawala a hipha duniani ambao andatsupa. ⁷ Ela hunagomba kuhusu ikima ya mpango wa Mlungu, yofwitsirwa anadamu. Kabila ya dunia kuumbwa, Mlungu kala akapanga kare kukala ikima iyo yiurehere nguma. ⁸ Takuna mtawala hata mmwenga hipha duniani ariyemanya mambo higa. Mana kalapho agamanya, taangemuolaga Jesu msalabani, Bwana wa nguma zosi. ⁹ Kama Maandiko gaambavyo kukala,

“Mambo ambago Mlungu watayarishira atu ammendzao, takuna mutu yeyesi ariyegaona wala ariyegasikira, tsona tagadzangbweinjira achilini mwa atu.”

¹⁰ Ela Mlungu wahumanyisa mambo higa kpwa kuhumira Rohowe. Mana Roho Mtakatifu ndiye achunguzaye chila chitu, hata garigo sirini mwa Mlungu. ¹¹ Phahi rohoyo ndiyo imanyayo chiricho mwako achilini. Vivyo hivyo, Roho Mtakatifu bahi ndiye amanyaye Mlungu aazaro. ¹² Mana swiswi tahuyaphokera roho wa dunia hino,

ela Mlungu wahupha Rohowe ili huweze kumanya mambo ga ajabu ambago wahupha bure. ¹³ Phahi tahugomba hivyo kpwamaneno ga ikima garigofundzwa ni anadamu, ela kpwamaneno ga Roho Mtakatifu, huchieleza ukpweli wa chiroho kpwahinyo ario na hiye Roho.*

¹⁴ Mutu asiye na Roho Mtakatifu kaweza kukubali mambo galago kpwahinyo Mtakatifu, mana kpwakpwepwe ni upuzi na kaweza kuelewa manage isiphokala kpwamsada wa Roho Mtakatifu. ¹⁵ Ela mutu ariye na Roho Mtakatifu nkumanya unono au uyi wa mambo gosi, naye kaweza kuamulwa ni mutu yeyesi. ¹⁶ Mana Maandiko ganaamba, “Ni ani amanyaye maazo ga Mwenyezi Mlungu, hata akale anaweza kumshauri?” Ela swiswi afuasi a Jesu, hunaaaza dza viratu Masihi.

3

Paulo na Apolo osi ni atumishi a Jesu

¹ Enehu, nriphokala ni phamwenga namwi hiko kpwenu, siyaweza kugomba namwi chiroho. Ela nágomba namwi kama atu a dunia, na kama ana atsanga a chiroho. ² Kpwa vira kala tamdzangbwephera, yanihenda nikupheni maziya badala ya chakurya chigumu. Na hata sambitamdzangbwekala tayari, ³ mana bado munalongozwa nitamaa zenu za chibinadamu. Bado munaonerana wivu na kuheha enye kpwahinyo. Kpwa kpweli mambo higo ganaonyesa kukala mcherelongozwa nitamaa zenu za chibinadamu. ⁴ Kpwa sababu mutu mmwenga anaphoamba, “Mino ni mfuasi wa Paulo”, na wanjina naye aambe, “Mino ni mfuasi wa Apolo”, dze, go tagaonyesa wazi kala mchere anadamu a kawaida a dunia hino?

⁵ Hebu nikuuzeni: Yuno Apolo ni ani? Ama Paulo naye ni ani? Hosi airi hu atumishi a Bwana Jesu tu, na Mlungu wahuhumira kukuhendani mkuluphire Jesu. Chila mmwenga wahewa kaziye ni Bwana Jesu. ⁶ Niriphokufundzani kpwandza yakala avi náphanda mbeyu, naye Apolo ariphokufundzani zaidi yakala kama avi wamwagira madzi. Ela Mlungu ndiye yehenda imere. ⁷ Phahi enehu, wa kuphanda na wa kumwagira madzi si chitu, ela Mlungu ariyehenda hira mbeyu imere ndiye muhimu. ⁸ Mana mutu wa kuphanda na wa kumwagira madzi osi ana lengo mwenga, na chila mmwenga andatuzwa chivyakpwepwe kulengana na kaziye. ⁹ Mana swiswi hwahenda kazi ya Mlungu phamwenga, namwi mu mundawe.

Tsona mwimwi mu dzengore. ¹⁰ Kulengana na uwezo nrrohewa ni Mlungu, mimi ni dza fundi mnono yedzenga msingi wa hiro dzengore. Na ayangu anjina anadzenga dzulu ya msingi hinyo-hinyo. Ela chila fundi ni lazima amanyirire adzengavyo. ¹¹ Mana takuna mutu awezaye kuika msingi tafwauti na hura urioikpwa, yani Jesu Masihi. ¹² Anjina andahumira zahabu, feza au mawe ga samani kudzenga dzulu ya hinyo msingi, na anjina andahumira mihi, mabuwa au nyasi. ¹³ Na kazi ya chila mutu indamanyikana siku ya chiyama. Mana moho undapima kazi ya chila mutu na kuika wazi unonowe ama uyiwe. ¹⁴ Mutu ambaye kaziye taindabanangbwa, andatuzwa. ¹⁵ Ela mutu ambaye kaziye indaphya na hinyo moho, andaphaha hasara kulu sana. Ela ye mwenye andaokolwa dza viratu mutu achimbiravyo kutsupira jimbijimbi ra moho.

¹⁶ Hakika mnamanya kukala mwimwi mu phatu phatakatifu photengbwa kuvoya Mlungu, naye Roho Mtakatifu anaishi ndani yenu. ¹⁷ Mutu achibananga phatu phakuvoya Mlungu, naye Mlungu andam'bananga. Mana phatu phakuvoya Mlungu ni phatu phatakatifu, na mwimwi ndimwi pho phatu.

¹⁸ Msidzichenge! Mutu yeyesi ndiyedziona ni mwenye ikima kpwakudzipima na atu a dunia, phahi naakale mzuzu ili akale mwenye ikima kpweli. ¹⁹ Kpwa mana gara ambago mwanadamu anaona ni ikima, Mlungu kpwakpwepwe ni uzuzu. Mana Maandiko ganaamba, “Mlungu nkuagbwira enye ikima kpwakuhumira ulachu wao.” ²⁰ Piya ganaamba, “Mwenyezi Mlungu anamanya maazo ga enye ikima, kukala tagana mana yoyosi.”

²¹ Phahi mutu naasidzikarye kuhusu chilongozi fulani. Mana vitu vyosi ni vyenu, ²² hata Paulo, Apolo, Petero,* dunia hino, uzima na chifo, vitu vya sambitamwaga badaye, hivi vyosi ni vyenu. ²³ Namwi mu atu a Jesu, naye ni wa Mlungu.

* **2:13** 2:13 Mana yanjina ni hino, swiswi huchieleza ukpweli wa chiroho kpwamaneno ga chiroho. **2:16** 2:16 Isaya 40:13 **3:2** 3:2 Aeburania 5:12-13 **3:4** 3:4 1 Akorintho 1:12 **3:6** 3:6 Mahendo 18:4-11; 18:24-28 **3:16** 3:16 1 Akorintho 6:19; 2 Akorintho 6:16 **3:19** 3:19 Ayubu 5:13 **3:20** 3:20 Zaburi 94:11 * **3:22** 3:22 Dzina asili ra Petero ni Kefa.

4

Kazi za Mitume

¹ Phahi atu ahuharira kukala hu atumishi a Jesu ambao hunaeleza mpango wa Mlungu. ² Chitu muhimu ni kukala atumishi ni lazima akale aaminifu. ³ Ela kpwangu mimi si chitu nchiamulwa ni mwimwi au kpwa kuhumira chiwango chochosi cha chibinadamu. Piya sidziamula mwenye. ⁴ Simanya rorosi iyi nrirorihenda, ela hino tainionyesa kala sina lawama, ela Bwana Jesu ndiye aniamulaye. ⁵ Kpwa hivyo msihukumu chochosi kabila ya wakatiwe. Godzani hadi Bwana Jesu ndiphokpwedza. Iye ndiye ndeika wazi mambo gofwiwisa jizani na kuika wazi nia za mioyo ya atu. Na ndipho chila mmwenga andaphaha sifwaye anayostahili kula kpwa Mlungu.

⁶ Sambi enehu, nkahumira mfwano hinyu wa Apolo na mimi kpwa fwaida yenu, ili mmanyane mana ga msemo hinyu uambao, "Msihende mambo chinyume cha gara ambago gaandikpwa." Ndipho tamundahendera ngulu mutu mmwenga na kubera wanjina. ⁷ Ni ani yekuhendani mkale anono zaidi kuriko anjina? Chila chitu mrichonacho mwahendaheba ni Mlungu. Kpwa hivyo msihende ngulu, mana vyosi hivyo mwahendaheba dza zawadi.

⁸ Dze, tamyatsuma kare? Dze, mwatajirika kare? Dze, mwakala kare afalume hata swiswi ayawenu bado? Phahi naaza kala mu afalume kpweli ili hukale afalume phamwenga namwi. ⁹ Mana inaonekana kala Mlungu wahuika swiswi mitume hukale atu a mwisho kabisa. Wahuhenda dza atu ariohukumiwa kuolagbwa azarani ili dunia ndzima, yani atu phamwenga na malaika, ahuzemerere chivyamwenga.

¹⁰ Swiswi hunaonekana azuzu kpwa ajili ya Jesu, ela mwimwi munadziona muna ikima kare! Hu anyonje ela mwimwi muna nguvu. Mwimwi munaishimiwa ela swiswi hunaberwa. ¹¹ Vivi nigombavyo huna ndzala na chiru, hukavwala mademu, tsona hunateswa na tahuna kpwahali kpwa kuphiya. ¹² Hunagaya kuhenda kazi na mikono yehu. Atu achihulani, hunaajaliya. Atu achihugayisa, swino hunavumirira. ¹³ Atu achihukatira, swino hunaajibuto tsona chipole. Hadi hivi sambu hu kama uchafu wa dunia, naswi hwakala dzala ra atu osi.

¹⁴ Sikuandikirani higa ili nikugbwizeni waibu. Hata chidide! Ela nakuandikirani kpwa kukuonyani kama anangu ambao ninaamendza. ¹⁵ Mana hata ichikala muna atu anji a kukufundzani ujumbe kuhusu Masihi, bado sowe yenu wa chiroho ni mimi bahi. Mana mimi ndimi yekufundzani habari nono kuhusu Masihi Jesu. ¹⁶ Kpwa hivyo nakuvoyani sana mniige mimi. ¹⁷ Ndiyo mana ninamhuma mwanangu Timothi ambaye ninamendza sana na ni muaminifu kpwa kuhenda kazi ya Mlungu. Hiye andakutambukizani vyo nisagalavyo kama mfuasi wa Jesu Muokoli, ambavyo vinagbwa sawa na vira nifundzavyo makundi ga afuasi chila phatu.

¹⁸ Anjina enu anahenda ngulu kpwa kufikiri sindauya tsona hiko kpwenu. ¹⁹ Ela Mlungu achimendza ndakpwedza vi sambu sambu, ili nedze nisikize agombago hinyo atu ario na ngulu, na nimanaye uwezo ario nao. ²⁰ Mana kulongoza atu a Mlungu siro dzambo ra kugomba maneno bahi, ela kunategemea uwezo wa Mlungu. ²¹ Kpwa hivyo munalondadze? Mnalonda nedze na chikoto, hebu nedze na mendzwa na roho ya upole?

5

Adiya atengbwe

¹ Kpwa kpweli naambirwa kukala kuna atu adiya kahi yenu. Tsona udiya uhu ni wa kpwaangalaza sana. Unatsapa hata wa atu asiomkuluphira Mlungu, mana myawenu mmwenga anazinga na mkpwaza ise! ² Na badala ya kusikira utsungu mweni mioyoni na mjute, enye muna ngulu! Hiye ariye na ndzimo hiyo, mtengeni na afuasi ayae. ³ Mana hata dzagbwe si phamwenga namwi chimwiri, bado ni phamwenga namwi chiroho. Nami nkalavya hukumu yangu kare kpwa hiye ariyehenda waibu hinyo kama avi nami ni kuko. ⁴ Phahi wakati munaphokutana, ndakala phamwenga namwi chiroho, na uwezo wa Bwana Jesu piya undakala phapho. ⁵ Wakati hinyo mulavyeni kpwa Shetani mutu hiye ariyehenda higo mai, ili mwiriwe ubanangbwe na rohoye yookolwe ni Bwana Jesu siku ya chiyama.

⁶ Kpwa kpweli ngulu zenu tazifwaha. Kpwani tammanya kala hamira chache inaweza kuumusa donje ra unga munji sana? ⁷ Yiuseni iyo hamira ya kare ya dambi na mkale atu aswafi bila ya hamira, dza vira murivyo. Mana Jesu, ambaye ndiye Mwana ng'ondzi wehu wa Pasaka, walaviwa dza sadaka msalabani. ⁸ Phahi nahusherekeeni Pasaka kpwa

kuhumira mkpwahe usiotiywa hamira, mkpwahe wa uswafi na kpweli, si kpwa hamira ya kare, hamira ya uyi na ubaya.

⁹ Nakuandikirani kare baruwa nchikuambirani musigbwirane na atu adiya. ¹⁰ Siyagomba kuhusu atu a dunia ambao ni azindzi, achoyo, a tamaa mbaya, anyang'anyi na aabudu vizuka, mana mchidzitenga na atu dza hinyo, ingebidi mtsame kabisa himu duniani. ¹¹ Ela manage kala ni higa: Musigbwirane na mutu yeyesi adziihaye mfuasi ambaye ni mdiya, wa tamaa mbii, wa kuabudu vizuka, wa kulaphiza atu, mlevi ama muivi. Tsona piya msiryey na mutu dza hiye. ¹²⁻¹³ Kpwa kpweli siyo kazi yangu kuhukumu atu ambao sio afuasi. Mana Mlungu andaamula atu hinyo. Ela kazi yenu ni kuhukumu atu ambao ni afuasi a kundi renu. Kama Maandiko gaambavyo, "Ye mutu mui mtuluzeni kahi yenu."

6

Mashitaka kahi za afuasi

¹ Enehu, ichikala mmwenga wenu anaheha na myawe, ni lazima aphirike mashitakage kpwa afuasi ayae badala ya kugaphirika kotini kpwa atu asio afuasi a Jesu. ² Hebu tammanya kukala afuasi a Jesu ndio ndioamula atu a dunia? Na ichikala mwimwi ndimwi ndioamula atu a dunia, kpwa utu wani munashindwa ni hizi kondo ndide-ndide? ³ Hebu tammanya kukala hundaamula malaika, na hata zaidi mambo madide-madide ga chila siku? ⁴ Phahi muchikala muna malumbano dza higo, msigaphirike mbere za akanyi ambao sio afuasi ayawenu, atu asioishimiwa ni afuasi! ⁵ Kpwa kpweli munahenda waibu! Dze, ikale mo mwenu kundini tamuna mutu hata mmwenga ariye na ikima ya kutosha kukukanyani mwimwi ndugu? ⁶ Ela sivyo hivyo, mfuasi anamshitaki myawe kotini mbere za atu ambao sio afuasi kuamula lau hiro.

⁷ Kpwa kpweli kushitakiana kpweni kunaonyesa kukala mkashindwa tsetsetse! Baha mkoserwe, mchengbwe na muiyirwe mali zenu kuriko kuaphirika afuasi ayawenu kotini. ⁸ Ela badala ya hivyo, mwimwi ndio mkoserao na kuiya, hata munakoserana na kuiyirana mwimwi afuasi enye kpwa enye!

Humirani miri yenu

kumtogoia Mlungu

⁹ Hebu tammanya kukala atu asio na haki taandakubaliwa kusagala phamwenga na Mlungu phatuphe pha nguma? Enehu msidzichenge! Atu osi aishio maisha ga udiya, anaabudu vizuka, anaazinga, alume ahendwao ahetu na ahendao alume ayawao ahetu, ¹⁰ aivi, achoyo, alevi, asengenyadzi, na aiyirao atu kuhumira nguvu: hinyo osi taandarisi ufalume wa Mlungu bii. ¹¹ Kpwa kugomba kpweli anjina enu kala mu dza vivyo, ela mwatakaswa, mwatengbwa na mwahendwa atu a haki kpwa sababu ya Bwana Jesu Masihi na Roho Mtakatifu wehu.

¹² Mutu anaweza kuamba, "Vitu vyosi ni halali kpwangu." Ela si vyosi vinavyoterya. Vitu vyosi ni halali kpwangu, ela sikubali kuhendwa mtumwa ni chitu chochosi. ¹³ Mutu wanjina anaweza kuamba, "Vyakurya ni muhimu kpwa sababu ya ndani, nayo ndani ni muhimu kpwa sababu ya vyakurya." Ela Mlungu andavihenda vyosi vikale na mwisho. Nami nakuambirani mwiri sio wa kuhendera udiya, ela ni wa kumuhumikira Mlungu, naye Mlungu andauroroma. ¹⁴ Mlungu wamfulula Jesu, na vivyo hivyo andahufufula kpwa uwezowe.

¹⁵ Hebu tammanya kukala miri yenu ni vilungo vya mwiri wa Jesu? Dze, ni sawa kuunganisha vilungo vya mwiri wa Jesu na malaya? Hata chidide! ¹⁶ Hebu tammanya kukala mlume achigbwirana na malaya, osi airi anakala mwiri mmwenga? Mana Maandiko ganaamba, "Osiri airi anakala mwiri mmwenga." ¹⁷ Ela yeyesi ndiyegbwirana na Jesu anakala roho mwenga naye.

¹⁸ Phahi richani udiya tsetsetse. Dambi yanjina yoyosi mutu ahendayo i kondze ya mwiriwe. Ela mutu achienda udiya, anatiya dambi mwakpwe mwirini. ¹⁹ Hakika mnamanya kukala miri yenu ni phatu phatakatiifu photengbwa kuvoya Mlungu. Mlungu wakuphani Roho Mtakatifu naye anaishi ndani yenu. Miri iyo si yenu, ni malingbwa ya Mlungu, ²⁰ mana wakukombolani na bei ya gali. Kpwa hivyo mwimwi miri yenu ihumireni kumuhenda Mlungu atogolwe.

7

Mambo kuhusu ndowa

¹ Sambu kuhusu gara mambo mrigoniandikira, naamba hivi: Ni vinono mutu kusalóla. ² Ela kpwa sababu ya udiya munji hiko kpweni, chila mlume naakale na mchewe mwenye na chila mchetu naakale na mlumewe. ³ Mlume naatimizire mchewe mambo gosi ga ndowa, naye mchetu dza vivyo, atimizire mlumewe mambo ga ndowa. ⁴ Mana mwiri wa mchetu tautawalwa ni ye mwenye, ela unatawalwa ni mlumewe. Nao mwiri wa mlume tautawalwa ni ye mwenye, ela unatawalwa ni mchewe. ⁵ Msilafyane ela mkale mkakubaliana kudzizuwiya kpwa muda fulani kpwa sababu ya mavoyo. Alafu uyiranani ili Shetani asedze akakujezani kpwa sababu ya kukosa uwezo wa kudzizuwiya. ⁶ Ela higa nagokuambirani ni ushauri wangu kpweni, si shariya. ⁷ Kpwa kpweli naaza kala alume osi ni dza mimi. Ela chila mlume ana chipawache malumu aricho hewa ni Mlungu, mmwenga ana chipawa hichi na wanjina ana chanjina.

⁸ Sambu mwimwi ambao tamdzangbwelóla na kulólwa na magungu, nakuambirani hivi: Ni vinono m'baki bila ya kulóla wala kulólwa dza mimi. ⁹ Ela ichikala mutu kaweza kudzizuwiya, phahi naalóle au naalólwe. Mana baha mutu kulóla au kulólwa kuriko kuyugika na mkpwatyo.

¹⁰ Atu muriólólana nakulagizani hiri, naro si rangu bali rila kpwa Bwana Jesu. Mchetu kana ruhusa ya kuricha mlumewe. ¹¹ Ela achimricha, naasilólwe tsona au arye suluhu na mlumewe na auyirane. Naye mlume kana ruhusa ya kumricha mchewe.

¹² Kpwa atu anjina naamba hivi (nagomba mimi, si Bwana): Mlume yeyesi yemkuluphira Bwana Jesu achikala ana mchetu ambaye kadzangbwekuluphira na analonda kuishi na hiye mchetu, phahi naasimriche. ¹³ Na ichikala mfuasi wa chichetu walólwa ni mlume ambaye siye mfuasi, na hiye mlume analonda kuishi naye, phahi hiye mchetu naasimriche. ¹⁴ Mana Mlungu anatakasa mlume asiye mfuasi kpwa kutsupira mchewe, naye anatakasa mchetu asiye mfuasi kpwa kutsupira mlumewe. Kala si hivyo, ana aho angekala najisi. Ela ukpweli ni kukala Mlungu anaharira ana aho kukala atakatifu. ¹⁵ Ela mlume ama mchetu asiyemuamini Bwana Jesu achimricha myawe anayeamini, naamriche auke. Kpwa sababu ya hali iyo mlume ama mchetu kagbwirwa ni shariya ya ndowa. Mana Mlungu analonda huishi kpwa amani. ¹⁶ Mwi achetu mumukuluphirao Jesu, munamanyadze kukala alume enu taandamkuluphira Jesu kpwa sababu yenu? Ama mwi alume mumukuluphirao Jesu, munamanyadze kala achetu enu taandamkuluphira Jesu kpwa sababu yenu?

Kuishi kama urivyoihwa ni Mlungu

¹⁷ Chila mutu ni aenderere kuishi kulengana na hali ariyoihirwa na kupangirwa ni Mlungu. Higa ni malagizo gangu kpwa makundi gosi ga afuasi a Jesu. ¹⁸ Ichikala Mlungu ariphokuiha kala ukatiywa tsatsani kare, usibadilishe hali hiyo. Na ichikala Mlungu ariphokuiha kala kudzangbwetiwa tsatsani, phahi usikale na haja ya kutiywa tsatsani. ¹⁹ Kpwa mana kutiywa tsatsani ama kusatiywa tsatsani si muhimu, ela chitu muhimu ni kugbwira na kulunga malagizo ga Mlungu.

²⁰ Chila mmwenga naasale vivyo arivyokala Mlungu ariphomuiha. ²¹ Ichikala Mlungu ariphokuiha kala u mtumwa, ni sawa usijali. Ela uchipaha nafwasi ya kukala huru, ihumire ukale huru. ²² Kpwa mana mutu ariyoihwa ni Bwana Jesu wakati kala ni mtumwa, anakala mutu huru wa Bwana. Vivyo hivyo mutu huru anaphoihwa anakala mtumwa wa Jesu. ²³ Mlungu wakukombolani kpwa bei ya gali, kpwa hivyo msikale atumwa a atu. ²⁴ Phahi enehu, chila mutu ni aishi kulengana na hali ariyokala nayo Mlungu ariphomuiha.

Mafundzo kuhusu kulóla ama kusalóla

²⁵ Sambu kuhusu atu ambao taadzangbwelóla au kulólwa, mino sina malagizo malumu kula kpwa Bwana Jesu. Ela nalavya maoni gangu kpwa vira ni mutu ambaye Mlungu wanihenda niaminiwe kpwa mbazize. ²⁶ Phahi kpwa sababu ya matatizo hunagogaona, naona baha msale vyo murivyo. ²⁷ Dze una mchetu? Phahi ichikala unaye, usimriche. Na ichikala kudzangbwelóla, phahi usilóle. ²⁸ Ela mutu uchilóla siyo dambi, na mchetu ambaye kadzangbwelólwa achilólwa, piya kahendere dambi. Ela mwimwi mlólanao mundaphaha matatizo manji ga chila siku, nami nalonda mdziepushe na higo mashaka na msale vivyo murivyo.

²⁹ Enehu, chisa changu cha kuamba hivyo ni hivi: Wakati uchiosala ni mfupi. Hangu sambu na kpwenderera atu ariólóla naaishi kama avi taayalóla. ³⁰ Atu ariorira ni akale avi taayarira, nao ariohererwa akale avi taayahererwa, na atu ariogula vitu naakale avi

vitu hivyo si vyao. ³¹ Tsona atu ambao anashuulika na mambo ga dunia, ni akale kama avi taayashuulikiya sana mambo higo. Kpwa mana ihi dunia vivi huionavyo, inatsupa.

³² Enehu, nalonda msikale na wasiwasi. Mutu ambaye kadzangbwelóla nkudzishuulisha na kazi ya Bwana, yani jinsi ambavyo nkumhamira. ³³ Ela mutu ariyelóla nkudzishuulisha na mambo ga himu duniani, yani jinsi anavyotaka kumfurahisha mchewe, ³⁴ mana maazoge gaganyika kano mbiri. Ela mchetu ambaye kadzangbwelóla ama mwanamwali nkudzishuulisha na kazi ya Bwana ili aphahe kukala mtakatifu chimwiri na chiroho. Ela mchetu wa kulólwa nkudzishuulisha na mambo ga himu duniani, yani jinsi alondavyo kumfurahisha mlumewe. ³⁵ Nagomba hivi kpwa fwaida yenu, wala sio kala nakuikirani vikpwazo. Nalonda muishi kpwa njira inayofwaha kpwa kudzilavya tsetsete kpwa kazi ya Bwana.

³⁶ Ichikala mutu anaona andamkosera mwanamwali ariyemchumbiya, naye hiye msichana anatsupira wakati wa kulólwa, na anaona baha alóle, phahi naamlóle, mana kulóla si dambi.* ³⁷ Ela mutu achikata shauri kusalóla hiye mwanamwali bila kushurutishwa, na anaweza kutawala tamaaze, kpwa kpweli hiye piya anahenda vinono. ³⁸ Phahi kpwa kpweli mutu alólaye mchetu anahendato, ela mutu asiyelóla piya anahendato zaidi.

³⁹ Mchetu ariyelólwa anafungbwa ni mlumewe hadi mlumewe ndiphofwa. Ela mlumewe achifwa, a huru kulólwa ni wanjina, ela ni lazima hiye mlume akale ni mfuasi wa Bwana. ⁴⁰ Ela maoni gangu ni higa: Ni vinono zaidi hiye mfwererwa asale bila ya kulólwa tsona. Na kpwa mashauri higa gosi, naamini nalongozwa ni Roho Mtakatifu.

8

Vyakurya vyolaviwa sadaka kpwa vizuka

¹ Sambu kuhusu vyakurya vyolaviwa sadaka kpwa vizuka, hunamanya kukala swiswi hosi huna marifwa. Nago marifwa ganahenda mutu ahende ngulu, ela umendo ndio uphezao mutu wa Mlungu. ² Mutu ambaye anadziona anamanya sana, phahi bado kamanya rira ambaro ni arimanye; ³ ela mutu ammendzaye Mlungu anamanywa ni Mlungu.

⁴ Phahi, kuhusu vyakurya vyolaviwa sadaka kpwa vizuka, hunamanya kala chizuka si chochosi himu duniani na Mlungu ni mmwenga tu. ⁵ Hata dzagbwe atu anjina anakuta kuna milungu yanjina mlunguni ama duniani (na kpwa kpweli kuna anji anaohwa “milungu” na “mabwana,”) ⁶ swiswi hunamanya kala Mlungu ni mmwenga, ye Baba yeumba vitu vyosi, na kpwa ajiliye hunaishi. Tsona kuna Bwana mmwenga tu, ambaye ni Jesu Masih. Vitu vyosi vyakalako kpwa kutsupira iye, na kpwa kutsupira iye swiswi hunaishi.

⁷ Ela si atu osi amanyao ukpweli huno. Anjina kala akabara kuvoya vizuka kama milungu yao. Hata achirya chakurya cholaviwa sadaka kpwa chizuka, anaona kala chakurya hicho chikalavirwa milungu. Kpwa vira taadzangbwemanya kala chizuka si chitu, phahi nkudziona anahenda dambi. ⁸ Ela chakurya tachiweza kuhureha phephi na Mlungu. Uhusiano wehu na Mlungu taukala mui zaidi ama mnono zaidi huchirya wala kusarya chakurya. ⁹ Phahi dzimanyirireni ili uhuru wenu usikale chikpwazo kpwa ayawenu ambao kuluphiro rao ni nyonje, asedze akainjira dambini. ¹⁰ Mana mutu ambaye kadzangbwemanya kala chizuka si chitu, achikuona uwe mwenye marifwa unarya chakurya mzukani, andaona kukala ni sawa arye chakurya chiricholaviwa sadaka kpwa vizuka. ¹¹ Hipo undamungamiza hiyu mutu wa kuluphiro nyonje, ambaye Jesu wamfwerera, kpwa sababu ya higo marifwago. ¹² Phahi uchienda hivyo undakala ukamuhendera dambi myao kpwa kumuhenda ahende dzambo ambaro anaona ni makosa. Na kpwa kumuhendera dza hivyo, unamuhendera Jesu dambi. ¹³ Kpwa hivyo ichikala niryacho chindamtiya mwenehu dambini, phahi sindarya nyama tsetsete, nesdede nkamuinjiza dambini.

9

Mitume anastahili misada

* **7:36** 7:36-38 Mana yanjina ni, ichikala mutu anaona andamkosera mwanawe wa chichetu, naye hiye mwana anatsupira wakati wa kulólwa, na anaona baha hiye alólwe, phahi naamuphe ruhusa alólwe, mana kulólwa si dambi. ³⁷ Ela mutu achikata shauri bila kushurutishwa kukala hiye mwanamwali asilólwe, na anaweza kutawala niaze, kpwa kpweli hiye piya anahenda vinono. ³⁸ Phahi kpwa kpweli mutu anayemruhusu mwanamwaliwe alólwe anahendato, ela mutu asiyemruhusu alólwe, piya anahendato zaidi.

¹ Mimi kpwa kpweli ni huru, tsona ni mtume. Nami námuona Jesu, Bwana wehu na matso gangu. Na mwimwi mu matokeo ga kazi yangu kpwa Bwana. ² Na ichikala atu anjina taakubali kukala mimi ni mtume, hakika naamini kukala mwimwi kpwa kpweli munakubali. Mana mu mashaidi gangu kukala mimi ni mtume kpwa Bwana.

³ Atu anaphoniamula, nami nadzihehera kpwa njira hino. ⁴ Dze, swino tahufwaha kurya na kunwa kula kpwa afuasi? ⁵ Kpwani swino tahufwaha kusafiri chila mmwenga na mchewe anayekuluphira dza vira ahendavyo mitume anjina, ndugungbwa a Bwana na piya Petero? ⁶ Hebu ni mimi na Barinaba bahi ndio husiofwaha kuriphirwa maitaji gehu wakati hu kazini? ⁷ Ni asikari yuphi adziriphiraye mwenye wakati a kazini? Takuna hata mmwenga. Ni mkurima yuphi ambaye karya matunda ga mwakpwe mundani? Takuna. Tsona ni mrisa yuphi asiyefwaha kunwa maziya ga mifugo ya tajiriwe?

⁸ Kpwa kpweli sigomba higa kpwa mifwano ya chibinadamu tu. Hata Shariya zinagbwa sawa na hivyo nigombavyo. ⁹ Mana Shariya za Musa zinaamba, “Ng’ombe ichikala inawaga mtsetse usifunge mlomo.” Dze, phano munafikiri Mlungu kala anagomba kuhusu ng’ombe bahi? ¹⁰ Hakika Mlungu hipha kala anagomba kuhusu swiswi anadamu. Mambo higo gaandikpwa kpwa ajili yehu. Mutu mmwenga achipanda na wanjina achiwaga, matumaini ga osi airi ni kuphaha seemu ya mavuno. ¹¹ Ichikala hwaphanda mbeyu ya chiroho mwenu mioyoni, kuna uyi wani huchivuna mavuno ga maitaji gehu kula kpwenu? ¹² Ichikala atu anjina anafwaha kuphaha msada kula kpwenu, ela swino si zaidi? Ela tahuyadai msada hinyo, ela hwavumirira chila chitu ili husikale chizingiti cha kuahenda atu asikuluphire habari nono kuhusu Jesu Muokoli. ¹³ Bila shaka mnamanya kukala atu ahendao kazi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu nkuphaha chakurya chao mumo. Piya mnamanya kukala alavyadzi-sadaka nkuphaha seemu yao ya nyama kula sadaka zilaviwazo. ¹⁴ Vivyo hivyo Bwana Jesu walagiza atu anaotangaza habarize aphahe riziki zao kula kpwa yo kazi ya kuitangaza.

¹⁵ Ela sidzangbwedai misada iyo bii. Tsona sikuandikirani baruwa hino ili niandze kudai misada iyo kpwenu. Kpwa kpweli baha nifwe kuriko kumuhenda mutu aniusire kudzikarya kpwangu kpwa kuhubiri nihendako bila maripho. ¹⁶ Na ninaphotangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, sina sababu ya kudzikarya hata chidide. Hiro ni jukumu rohewa ni Mlungu. Shaka rani ro ichikala sindatangaza habari nono kuhusu Jesu! ¹⁷ Nchihubiri bila ya kulazimishwa, ningephaha tuzo. Ela nchihubiri kpwa lazima, ninachohenda ni kutimiza jukumu rangu rohewa ni Mlungu. ¹⁸ Kpwa hivyo tuzo rangu ni utu wani? Tuzo rangu ni kutangazira atu bure habari nono kuhusu Jesu Muokoli, bila ya kudai misada ninayofwaha kpwa kuhenda kazi hiyo.

¹⁹ Hata dzagbwe mino simi mtumwa wa mutu yeyesi, nadzilavya kama mtumwa wa atu osi ili nipahe atu anji iwezekanavyo kpwa Jesu. ²⁰ Kpwa Ayahudi, nákala viratu arivyo Myahudi ili nipahe kuatinya. Dzagbwe sitawalwa ni Shariya za Musa, mino náishi dza aho alungao hizo Shariya ili niativye. ²¹ Na kpwa atu asio kala Ayahudi ambao taalunga hizo Shariya, piya nákala dza aho ili niativye. Ela sio kukala hati silunga malagizo ga Mlungu, hata chidide, ela nkulunga malagizo ga Jesu. ²² Na nchikala na atu anyonje, nami nákala dza aho ili nipahe anyonje. Náhenda chila chitu niwezacho kpwa atu ili nialongoze anjina kpwa Jesu kpwa vyovyosi. ²³ Nkuhenda higa gosi ili atu akuluphire habari nono kuhusu Jesu, na vivyo mimi nami nindajaliwa.

²⁴ Kpwa kpweli mnamanya ashindanao mairo, ni anji, ela mmwenga tu ndiye atuzwaye. Phahi zolani mairo ili mphahe tuzo. ²⁵ Azoladzi nkuhenda mazowezi magumu sana ili aphahe tuzo, ela tuzo hizo tazidumu. Ela swiswi hunazola ili huphahe tuzo isiyobanangika kabisa. ²⁶ Phahi mino sizola mairo gasigo mpango, na simi dza mutu wa makonde atsuphaye ngumize ovyo ovyo. ²⁷ Ela nahenda mazowezi magumu na kuutawala mwiri wangu ili bada ya kuhubiriya anjina, nsedze nikatsamalalwa mashindanoni.

10

Msiabudu vizuka

¹ Enehu, nalonda nikutambukizeni kukala akare ehu osi akala tsini ya ingu na osi achitsupato kahi-kahi ya bahari. ² Osi abatizwa tsini ya rira ingu na hira bahari, nao achikala afuasi a Musa. ³ Osi arya chakurya chimwenga cha chiroho. ⁴ Na osi anwa madzi mamwenga ga chiroho. Mana anwa madzi ga dziwe ra chiroho ambaro kala

* 9:5 9:5 Dzina asili ra Petero ni Kefa. 9:9 9:9 Kumbukumbu 25:4; 1 Timothi 5:18 9:11 9:11 Arumi 15:27
9:13 9:13 Kumbukumbu 18:1 9:14 9:14 Mathayo 10:10; Luka 10:7 10:1 10:1 Kutsama 13:21-22; 14:22-29
10:3 10:3 Kutsama 16:35 10:4 10:4 Kutsama 17:6; Isabu 20:11

richialunga-lunga, na dziwe hiro kala ni Jesu. ⁵ Ela Mlungu kayahamirwa bii ni anji a atu hinyo, kpwa hivyo afwa na miri yao ichienea hiko weruni.

⁶ Phahi mambo higa gahendeka ili gahukanye sisi, naswi husiaze kuhenda mai dza akare ehu arivyohenda, ⁷ wala husiabudu vizuka dza anjina arivyohenda. Kama Maandiko gaambavyo, "Atu asagala achirya na achinwa, chisha achiunuka achivwina." ⁸ Nahusihende udiya dza akare ehu anjina arivyokala, na achifwa atu elufu mirongo miiri na tahu siku mwenga. ⁹ Wala husimjeze Mlungu dza akare ehu anjina arivyohenda, nao achiolagbwa ni nyoka. ¹⁰ Tsona husinung'unike dza arivyonung'unika, nao achiolagbwa ni malaika wa chifo. ¹¹ Phahi mambo higo gaaphaha atu hinyo ili gakale mifwano kpwehu, nago gaandikpwa ili gahukanye swiswi ambao hunaisi siku za mwisho.

¹² Phahi mchidziona muimire sawa-sawa kpwa Mlungu, mdzmanyirire sedze mukagbwa dambini. ¹³ Takuna majaribu gogosi munagophaha isiphokala garatu ga kawaida ambago anadamu ayawenu nkuphaha. Naye Mlungu ni muaminifu, kandaruhusu mphahe majaribu ga kutsapa uwezo wenu. Ela mchijezwa, Mlungu andakuphani nguvu za kuvumirira ili mgavuke salama. ¹⁴ Kpwa hivyo enehu amendzwa, msiabudu vizuka hata chidide! ¹⁵ Mimi nagomba namwi dza atu ario na ikima, phahi gapimeni enye higa nigombago. ¹⁶ Hunaphonwa kula chikombe cha baraka cha meza ya Bwana hunachochihumira kpwa kumshukuru Mlungu, kpwa kpweli hunashiriki mlatso wa Jesu phamwenga. Na hunaphomega na kurya mkpwahe wa meza ya Bwana, hunashiriki mwiri wa Jesu phamwenga. ¹⁷ Phahi hata dzagbwe hu anji, hunakala mwiri mmwenga kpwa kushiriki kurya mkpwahe mmwenga.

¹⁸ Hebu fikirini kuhusu Aiziraeli. Osi anaoshiriki phamwenga kurya sadaka inayolavirwa Mlungu, anagbwirana kumuabudu Mlungu. ¹⁹ Dze, mana ya maneno higa ni utu wani? Chakurya cholavirwa sadaka kpwa chizuka ama cho chizuka chenye ni chitu muhimo? Hata chidide! ²⁰ Makafiri nkulavira sadaka mashetani, ela si kpwa Mlungu. Nami sitaki mwimwi mshiriki phamwenga na mashetani, hata chidide. ²¹ Tamuweza kunwa chikombe cha meza ya Bwana phamwenga na chikombe cha mashetani. Tamuweza kurya chakurya cha meza ya Bwana phamwenga na chakurya cha meza ya mashetani. ²² Huchihenda hivyo, kpwa kpweli hundamuhenda Bwana akale na wivu. Dze, hunafikiri huna nguvu kushinda Bwana? Taiwezekana bii!

Uhuru wa afuasi a Jesu

²³ Atu anjina nkuamba, "Vitu vyosi ni halali," ela si vyosi virivyo na fwaida. Tsona, "Vitu vyosi ni halali," ela si vyosi vinavyoterya atu. ²⁴ Mutu naasihende gara ganagomfwahira mwenye, ela naahende gara gafwahirago ayae.

²⁵ Mchigula nyama sokoni, ryani na msiuze-uze kukala ni halali ama si halali. ²⁶ Mana Maandiko ganaamba, "Dunia na vyosi virivyo mumo ni vya Mwenyezi Mlungu."

²⁷ Mutu ambaye siye mfuasi myao achikualika kpwakpwe kaya na uchikubali kuphiya, karye ndichoandazirwa. Usiuz maswali kukala ni halali ama si halali kurya. ²⁸ Ela mutu achikuamba, "Chakurya hichi chalavirwa sadaka kpwa vizuka," phahi usiry. Mana uchirya, ye ambaye akakuambira andakuona unahenda dambi. ²⁹ Siyo kukala uwe unahenda dambi ela iye ariyekuambira ndiye ndiyeona unahenda dambi. Mana takuna sababu uhuru wangu uhukumiwe ni mutu wanjina. ³⁰ Nchimshukuru Mlungu kpwa chakurya, kpwa utu wani nilaumiwe kpwa chira ambacho nkachilavira shukurani?

³¹ Phahi, chochosi ndichorya ama kunwa, ama chochosi ndichohenda, chihendeni ili Mlungu ahewe nguma. ³² Msikale chikpwazo kpwa Ayahudi, kpwa atu asio kala Ayahudi ama kpwa afuasi a Jesu. ³³ Mimi najeza sana kuhamira atu osi kpwa chila chitu. Silonda mambo ganagonifwaidi mwenye, ela nalonda mambo ndigofwaidi atu anji ili aokolwe.

11

1 Niigani mimi, dza vivyo nami vyomuiga Jesu.

Hunavyolondwa kukala wakati wa kumuabudu Mlungu

² Nakutogolani kpwa sababu chila wakati munanitambukira na kugbwira mafundzo ambago nakufundzani. ³ Ela nalonda mmanye kukala chitswa, yani mkpwulu wa

alume osi ni Jesu, chitswa cha mchetu ni mlumewe, na chitswa cha Jesu ni Mlungu. ⁴ Phahi mlume yeyesi avoyaye ama kutabiri kuno akadzifwinika chitswa, anaibisha chitswache, yani Jesu. ⁵ Naye mchetu avoyaye ama kulavya unabii wakati atu akakutana kpwa mavoyo bila ya kudzifwinika chitswa, anaibisha chitswache, yani mlumewe. Mana hinyo ni waibu sawa na mchetu kunyolwa chiphala.* ⁶ Na ichikala kamendze kudzifwinika chitswa, baha anyolwe. Ela ichikala ni waibu mchetu kuphunguzwa ama kunyolwa nyere, phahi naadzifwinike chitswa.

⁷ Kpwa mana mlume kafwaha kudzifwinika chitswa,† mana ndiye mfwano na nguma ya Mlungu, ela mchetu ni nguma ya mlume. ⁸ Mana mlume kayaumbwa kula kpwa mchetu, ela mchetu waumbwa kula kpwa mlume. ⁹ Na mlume kayaumbwa kpwa sababu ya mchetu, ela mchetu waumbwa kpwa sababu ya mlume. ¹⁰ Kpwa hivyo mchetu ni adzifwinike chitswa kuonyesa kala a tsini ya mamlaka. Chisha ni ahende vivyo kpwa sababu ya malaika. ¹¹ Ela kpwa kuungana na Bwana Jesu, alume na achetu osi ni muhimu, nao mmwenga kaweza kuishi bila ya myawe. ¹² Mana mchetu wa kpwandza wala kpwa mlume, na kula hipho hata vivi sambu alume anavyalwa ni achetu. Na vitu vyosi vila kpwa Mlungu.

¹³ Phahi ririkanani enye, ichikala ni sawa mchetu kuvoya Mlungu bila ya kudzifwinika chitswa. ¹⁴ Hata mila yehu inahukahaza mlume kukala na nyere nyire, mana nkudzitiya waibu ye mwenye. ¹⁵ Ela mchetu nkutogolwa achikala na nyere nyire, kpwa mana wahewa nyere nyire ili zimfwinike. ¹⁶ Ichikala mutu analonda kulumba kuhusu dzambo hiri, phahi naamanye kala swiswi na makundi gosi ga atu a Mlungu tahuna mila yanjina.

Tabiya nono wakati wa chakurya cha Bwana

¹⁷ Kuhusu gaga malagizo nilondago kukuphani, sikutogolani kpwa sababu mikutano yenu inareha matatizo badala ya fwaida. ¹⁸ Mwandzo atu aniambira kala munapingana munaphokutana, ndiyo mana munaganyana madiba-madiba. Nami nchigapima naona kuna chiasi fulani cha ukpeli. ¹⁹ Mana ni lazima atu aganyane ili hara ariokubaliwa ni Mlungu amanyikane wazi. ²⁰ Mwimwi munaphokutana si kpwa lengo ra kurya chakurya cha Bwana Jesu bii. ²¹ Mana wakati wa kurya, chila mmwenga nkuandza kurya chivyakpwe bila ya kugodzana, hata mwisho anjina akasala na ndzala na kuno anjina nao akalewa. ²² Waibu! Kpwani tamuna nyumba ambazo munaweza kurya na kunwa? Hebu mnalonda kubera atu a Mlungu na kuaibisha atu asio na chitu? Kpwa kpweli mambo muhendago tagaweza kunihenda nikutogoleni hata chidide.

Chakurya cha Bwana

(Mathayo 26:26-29; Mariko 14:22-25; Luka 22:14-20)

²³ Kpwa mana malagizo higa ni garatu nrigophokera kula kpwa Bwana Jesu na nchikuphani. Usiku hura ambao kala andasalatwa, wahala mkpwahe, ²⁴ na bada ya kumshukuru Mlungu, wamega-mega hura mkpwahe na achiamba, "Huno ni mwiri wangu ulaviwao kpwa ajili yenu. Kalani muchihenda hivi ili mkale mchinitambukira." ²⁵ Vivyo hivyo bada ya chakurya Jesu wahala chikombe cha uchi wa zabibu, achiamba, "Uchi wa chikombe hichi ni chilagane chiphya cha Mlungu chinachoikpwa na mlatso wa chifo changu. Chila wakati wa kunwa uchi na chikombe hichi hendani hivi kpwa kunitambukira." ²⁶ Mana chila munaphorya mkpwahe huno na kunwa uchi wa zabibu wa chikombe hichi, mundatangaza chifo cha Bwana Jesu hadi ndiphouya tsona.

²⁷ Kpwa hivyo mutu yeyesi aryaye mkpwahe ama kunwa uchi wa zabibu kula chikombe cha Bwana kpwa njira isiyofwaha, anahendera dambi mwiri na mlatso wa Bwana Jesu. ²⁸ Phahi chila mutu ni lazima adzipime mwenye kpwandza, ndipho arye mkpwahe na anwe uchi wa zabibu, ²⁹ mana chila aryaye mkpwahe na kunwa uchi wa zabibu wa chikombe hichi bila ya kumanya manage ga mwiri wa Jesu, anadzirehera uamuli mwenye. ³⁰ Ndiyo mana anji enu ni akongo na taana nguvu, tsona ayawenu anjina afwa. ³¹ Ela huchidziamula sawa-sawa swiswi enye, tahundaumulwa ni Mlungu. ³² Ela huchiamulwa ni Bwana, anahufundza njira nono ili husedze akahuamula phamwenga na atu asiomkuluphira Mlungu.

³³ Phahi enehu, mchikutana kurya chakurya cha Bwana phamwenga, godzanani. ³⁴ Ichikala mutu anasikira ndzala, baha arye kaya kpwandza ili asiamulwe ni

* **11:5** 11:4-5 Mana yanjina ni: ⁴Phahi mlume yeyesi ambaye ana nyere nyire, achivoya ama kutabiri, anaibisha chitswache, yani Jesu. ⁵Naye mchetu ambaye kana nyere nyire, achivoya ama kulavya unabii wakati atu akakutana kpwa mavoyo, anaibisha chitswache, yani mlumewe. Mana hinyo ni waibu sawa na mchetu kunyolwa chitswa chizima. **11:7** 11:7 Mwandzo 1:26-27 † **11:7** 11:7 Mana yanjina ni: mlume kafwaha kukala na nyere nyire.

11:8 11:8 Mwandzo 2:18-23 **11:25** 11:25 Kutsama 24:6-8; Jeremia 31:31-34

Mlungu munaphokala phamwenga kpwa muonano. Na kuhusu mambo ganjina, nindakufundzani ndiphokpweza.

12

Vipawa vya Roho Mtakatifu

¹ Enehu, nalonda mmanye vinono sana kuhusu vipawa vya Roho Mtakatifu. ² Mnamanya phokala tamdzangbwemanya Mlungu, mwalongozwa makosa kpwa kuabudu vizuka ambavyo tavina uhai wala uwezo wa kugomba. ³ Phahi nalonda mmanye kukala mutu yeyesi alongozwaye ni Roho Mtakatifu kaweza kuamba, "Jesu naalaniwe." Na takuna mutu awezaye kuamba, "Jesu ni Bwana," isiphokala alongozwe ni Roho Mtakatifu.

⁴ Kuna bazi nyinji za vipawa vya chiroho, ela alavyaye ni yehiye Roho Mtakatifu. ⁵ Tsona kuna bazi nyinji za utumishi, ela Bwana ni iye mmwenga. ⁶ Piya kuna bazi nyinji za kazi, ela alavyaye uwezo wa kuhenda kazi hizo kpwa atu osi ni yehiye Mlungu.

⁷ Roho Mtakatifu nkumanyikana kpwa kumupha chila mutu uwezo kpwa fwaida ya afuasi a Jesu. ⁸ Hiye Roho nkumupha mutu mmwenga uwezo wa kugomba kpwa ikima, na wanjina nkuhewa uwezo wa kulavya ujumbe wa maarifwa kula kpwa yehiye Roho. ⁹ Tsona wanjina naye nkuhewa imani ni ye Roho, na wanjina chipawa cha kuphoza akongo. ¹⁰ Wanjina nkuhewa chipawa cha kuhenda vilinje, wanjina uwezo wa kutabiri, na wanjina uwezo wa kutafwautisha roho mbali-mbali. Tsona wanjina nkuhewa chipawa cha kugomba na luga njeni, naye wanjina chipawa cha kutafasiri hizo luga. ¹¹ Na zosi hizo ni kazi za yehiye Roho Mtakatifu mmwenga, ambaye nkumupha chila mutu viratu amenzavyo mwenye.

Mwiri ni mmwenga

ela una vilungo vinji

¹² Mwiri ni mmwenga, ela vilungo ni vinji. Hata dzagbwe vilungo ni vinji, ela vinahenda mwiri mmwenga. Hinyo ni mfwano wa mwiri wa Jesu, yani kundi ra atu a Mlungu. ¹³ Kpwa mana huchikala Ayahudi au atu asio kala Ayahudi, atumwa au atu huru, swiswi hosi hwabatizwa na Roho mmwenga ili hukale mwiri mmwenga. Piya wahendwa huphokere iye Roho mmwenga mwehu mioyoni.

¹⁴ Mwiri waumbwa na vilungo vinji si chilungo chimwenga bahi. ¹⁵ Kpwa mfwano, kala chigulu chingeamba, "Mino simi mkpwono, kpwa hivyo simi seemu ya mwiri," hata hivyo hicho chigulu chingekala bado ni seemu ya mwiri. ¹⁶ Naro sikiro kala ringeamba, "Mino simi dzitso, kpwa hivyo simi seemu ya mwiri," hata hivyo hiro sikiro ringekala bado ni seemu ya mwiri. ¹⁷ Kala mwiri wosi ungekala dzitso, mutu angesikiradze? Na kala mwiri wosi ungekala sikiro, mutu angenusadze? Kangeweza! ¹⁸ Ela Mlungu wapanga vilungo vyosi vya mwiri na chila chilungo wachiika phatuphe, viratu arivyolonda ye mwenye. ¹⁹ Kala vilungo vyosi vingekala chilungo chimwenga, phahi takungekala na mwiri wowosi. ²⁰ Ela kama irivyo, kuna vilungo vinji vya mwiri ela mwiri wenye ni mmwenga.

²¹ Kpwa hivyo dzitso tarifuwaha kuambira mkpwono, "Sina lazima na uwe!" Wala chitswa tachifwaha kuambira magulu, "Sina lazima na mwimwi!" ²² Tsona vilungo vya mwiri vionekanavyo vinyonje, ndivyo ni muhimu hukale navyo. ²³ Na vira vilungo ambavyo hunaona tavifwaha kuishimiwa, ndivyo huviphavyo ishima kulu sana. Na vira vilungo ambavyo tahufwaha kuvionyesa atu, hukuvitundza vinono. ²⁴ Ela vilungo vyehu vyanjina virivyo na unono wa kuonekana, tahufwaha kuvifwitsa-fwitsa. Mana Mlungu waunganisha vilungo vya mwiri na kuvipha ishima zaidi vira vilungo visivyo na ishima, ²⁵ ili vilungo visiganyane, ela vyosi viungane na viteryane sawa-sawa. ²⁶ Chilungo chimwenga chichigaya, vyosi nkugaya phamwenga. Na chanjina chichiphaha nguma, vyosi nkuhererwa phamwenga.

²⁷ Phahi mwimwi mosi mu mwiri wa Jesu; na chila mmwenga ni chilungo cha mwiri hinyo. ²⁸ Kahi ya makundi ga atue, Mlungu watsambula anjina kpwandza akale mitume, phiri manabii, na hahu alimu. Chisha anjina nao achiatsambula ahende vilinje, anjina akale na chipawa cha kuphoza makongo, anjina aterye ayawao, anjina akale vilongozi, na anjina agombe na luga njeni. ²⁹ Dze, atu osi ni mitume? Atu osi ni manabii? Atu osi ni alimu? Hata chidide! Dze, atu osi anaweza kuhenda vilinje? ³⁰ Atu osi ana vipawa vya kuphoza makongo? Atu osi anaweza kugomba na luga njeni? Dze, atu osi anaweza kutafasiri luga? Hata! ³¹ Phahi azani sana vipawa vinono zaidi.

Nami sambu nindakuonyesani njira nono kuriko zosi.

13

Menzdwa ndiyo muhimu

¹ Phahi nchigomba na luga za anadamu na hata za malaika, ela ichikala sina mendzwa, napiga kululu za bure dza daba huphu ama kengele. ² Nchikala na chipawa cha kutabiri na kumanya siri zosi na marifwa gosi, tsona nchikala na imani inayoweza kutsamiza myango, ela ichikala sina mendzwa, mimi ndakala si chitu. ³ Tsona nchilavya mali zangu zosi kuapha achiya na kulavya mwiri wangu uphye dza sadaka na moho, ela ichikala sina mendzwa, tainifwaidi chochosi.

⁴ Mendzwa inavumirira, ina mbazi. Mendzwa taina wivu, kudzivuna wala ngulu. ⁵ Mendzwa taikosa adabu, tailola fwaidaye macheye, taihenda mutu kutsukirwa upesi wala kutambukira mambo mai gosi. ⁶ Mendzwa taihamirwa ni mambo mai, ela nkuhamirwa ni ukpweli. ⁷ Mendzwa nkuvumirira gosi, na nkuamini gosi bila kukata tamaa. Na mendzwa nkpwenderera hata ichifikira wakati ambao mambo ni mafu.

⁸ Mendzwa taisika tsetsetse. Ela utabiri una mwisho, kugomba na luga njeni kuna mwisho, na marifwa piya nkusika. ⁹ Mana vipawa vyehu vya marifwa na kutabiri ni vya seemu ndide tu. ¹⁰ Ela ukamilifu ndiphokpewedza siku ya chiyama, vira visivyo kamili vindaangamika.

¹¹ Hebu phundzani. Nriphokala mwanache, kala nchigomba chanache, kuaza na kuririkana chanache. Ela nriphokala mvyere, mambo ga chanache nágariha. ¹² Mana hipha sambi hunaona mambo chiwiriwiri dza chilolo ambacho tachionyesato, chisha badaye hundaona chila chitu ching'ang'a. Sambu namanya chidide, ela badaye nindamanya chikamilifu dza viratu Mlungu animanyavyo.

¹³ Phahi higa mambo mahahu ganagodumu ni kuluphiro, tumaini, na mendzwa. Ela ra muhimu zaidi kuriko gosi higa ni mendzwa.

14

Kugomba luga njeni na kutabiri

¹ Enehu, mendzanani na muaze sana vipawa vya chiroho, hasa chipawa cha kutabiri. ² Mana mutu achigomba na luga njeni kagomba na atu, ela anagomba na Mlungu. Na kpwa kpweli takuna wanjina ndiyelewa, mana anagomba siri kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu. ³ Ela mutu anayetabiri anagomba na atu ili kuadzenge chiroho, kuatiya moyo na kuaphoza maroho. ⁴ Mutu anayegomba na luga njeni anadzipheza chiroho mwenye, ela anayetabiri anapheza chiroho kundi rosi ra afuasi a Jesu. ⁵ Phahi, nalonda mosi mugombe na luga njeni, ela zaidi naaza mkale na chipawa cha kutabiri. Mana mutu atabiriye ni mkpwulu kuriko hiye agombaye na luga njeni, isiphokala phakale phana mutu wa kutafasiri hinyo ujumbe ili afuasi a Jesu aterywe.

⁶ Sambu enehu, nchedza kpwenu na kugomba na luga njeni, indakuteryani viphi? Taindakufwaidini chitu isiphokala nikurehereni maono kula kpwa Mlungu, marifwa, unabii na mafundzo. ⁷ Hata vifwaya vya mawira dza chivoti au ngephephe, dzagbwe tavina uhai, vinahuonyesa umuhimu wa kugomba na luga ya kueleweka. Mana takuna ndiyelewa wira uimbwao ichikala vifwaya hivyo tavikahumira kulavya sauti ya kueleweka vinono. ⁸ Kpwa mfwano, gunda risiphotuluzi sauti ya kumanyikana, ni ani ndiyedzitarisha kufika barazani? ⁹ Vivyo hivyo namwi, takuna mutu ndiyekuelewa uchigomba na luga njeni asiyoimanya. Mana kpwa kpweli manenogo gandaphiya na phepho! ¹⁰ Kuna luga nyinji tafwauti-tafwauti duniani, ela takuna hata mwenga ambayo taina mana. ¹¹ Ela ichikala simanya luga ya yuya mutu, kpwa kpweli iye anayegomba ni mjeni kpwangu, nami ni mjeni kpwakpwe. ¹² Vivyo hivyo namwi, kpwa vira mnalonda sana vipawa vya chiroho, phahi hendani chadi kpwa kuumira vipawa vinavyoterya afuasi a Jesu.

¹³ Kpwa hivyo, mutu ambaye anagomba na luga njeni, ni lazima avoye Mlungu ili amuphe uwezo wa kutafasiri gara maneno anagogomba. ¹⁴ Mana nchivoya Mlungu na luga njeni, roho yangu inavyo kpweli, ela achili yangu inakala taipho. ¹⁵ Sambu nihendedze? Nindavoya na roho yangu na piya nindavoya na achili yangu, tsona nindaimba na roho yangu na piya nindaimba na achili yangu. ¹⁶ Uchimtogola Mlungu mwako rohani macheyo, atu anjina ario hipho mkpwutanoni andawezadze kuamba "Amina" kpwa sababu ya shukuraniyo, ichikala kaelewere urichogomba? ¹⁷ Hata ichikala mavoyogo ni manono, tagaweza kuterya atu anjina hata chidide.

¹⁸ Namshukuru Mlungu mana naweza kugomba na luga njeni kuriko mwimwi mosi. ¹⁹ Ela baha nigombe maneno matsano ganagoeleweka ninaphokala phamwenga na

afuasi a Jesu, ili niafundze, kuriko kugomba maneno elufu kumi ga luga njeni ambago atu taagaelewa.

²⁰ Enehu, msiririkane mambo chanache. Maazo genu nagakale dza ga atu azima, ela kuhusu kuhenda mai, kalani dza ana atsanga. ²¹ Mlungu mwakpwe Maandikoni anaamba, "Nindahumira ajeni a luga tafwauti-tafwauti kubisha na atu angu, hata hivyo taandanisikira." ²² Phahi kugomba na luga njeni ni dalili kpwa atu asiomkuluphira Jesu. Ela kutabiri ni kpwa fwaida ya atu amukuluphira, ela si kpwa atu asiomkuluphira. ²³ Sambu afuasi a Jesu achikutana na osi agombe na luga njeni, alafu phapho phainjire atu asiolewa au asiomkuluphira Jesu, dze taandakuihani atu a koma? ²⁴ Ela atu osi achikala anatabiri, alafu phachiinjira mutu asiyelewa au asiyemkuluphira Jesu, mutu hiye andamanya kpweli dambize na andadziama kpwara gara ndigogasikira. ²⁵ Tsona siri za moyowe zindaikpwa wazi. Kpwa hivyo andachita mavwinda kumuabudu Mlungu, achiamba, "Kpwa kpweli Mlungu a phamwenga namwi."

Hunavyolondwa huabudu phamwenga

²⁶ Phahi enehu, huhendedze? Munaphokala phamwenga kumuabudu Mlungu, mmwenga ana zaburi, wanjina anafundza, mmwenga ana maono, wanjina naye ana luga njeni na wanjina anatafasiri. Ni lazima muhenda mambo higa gosi kpwa kuterya atu a Mlungu. ²⁷ Ichikala phana atu analonda kugomba kpwa luga njeni, phahi naagombe atu airi au ahahu ela si zaidi, chila mmwenga kpwa zumare ra kugomba. Tsona phakala na mutu wa kutafasiri. ²⁸ Ela ichikala taphana mutu wa kutafusiri hipho kundini, ni lazima hiye mutu wa kugomba na luga njeni anyamale, agombe macheye na Mlungu. ²⁹ Manabii airi ama ahahu naatabiri ujumbe wa Mlungu, nao anjina apime hura ujumbe uchiogombwa. ³⁰ Sambu mmwenga achikala aimire anatabiri, na wanjina asegereye achipaha maono kula kpwa Mlungu, phahi yuya anayetabiri ni anyamale. ³¹ Mana atu osi anaweza kutabiri kpwa mazuma ili atu osi adzifundze na kutiywa moyo. ³² Na wakati mutu anatabiri, ni lazima atawale chipawache cha kutabiri, ³³ mana Mlungu si Mlungu wa fujo, ela wa amani.

Kama garivyo makundi gosi ga afuasi a Jesu, ³⁴ achetu ni anyamale mkutanapho. Mana taaruhusiwa kugomba, ela ni adziike tsini ya mamlaka kama Shariya za Musa ziambavyo. ³⁵ Na ichikala mchetu analonda kuuza dzambo rorosi, naakauze mlumewe kaya, mana ni waibu mchetu kugomba mbere za kundi ra afuasi.

³⁶ Hebu munafikiri ujumbe wa Mlungu wala kpwenu? Ama rino neno ra Mlungu rakpweza kpwenu bahi? Hata chidide! ³⁷ Mutu yeyesi achidziona kukala ni nabii au mutu wa chiroho, naamanye kukala higa nigaandikago ni malagizo kula kpwa Bwana Jesu. ³⁸ Phahi mutu asiphophundza mambo higa, musimusikize.

³⁹ Kpwa hivyo enehu, azani sana kutabiri, na piya msiazuwiye atu agombao kpwa luga njeni. ⁴⁰ Ela chila chitu ni lazima chiphiye kpwa njira inayofwaha na kpwa utaratibu mnono.

15

Kufufuka kpwa Jesu

¹ Sambu enehu, nalonda nikutambukizeni hira habari nono kuhusu Jesu nriyokusemurirani, namwi mchiikubali, na munadinisa kuikuluphira. ² Habari nono iyo ndiyo inayokuokolani mchigbwira ngingingi hinyo ujumbe nriokufundzani. Ichikala tamuhendere hivyo, kuluphiro renu tarindakala na fwaida yoyosi.

³ Mana nakufundzani mambo muhimu sana ambago nami nahendafundzwa kukala, Jesu wafwa ili huswamehewe dambi zehu, kama Maandiko ganavyoamba. ⁴ Tsona wazikpwa na siku ya hahu achifufulwa, kama Maandiko ganavyoamba. ⁵ Chisha achimtsembukira Petero* na badaye achiatsembukira hara mitume kumi na airi. ⁶ Bada ya hipho watsembukira zaidi ya afuasi magana matsano chivyamwenga, ambapho anji aho achere azima, ela anjina afwa. ⁷ Badaye wamtsembukira Jakobo, chisha achiatsembukira mitume osi. ⁸ Mwisho kabisa Jesu wanitsembukira mimi dza mutu yevyalwa wakati ambao sio wa kawaida. ⁹ Mana ndimi mtume mdide kabisa na sifwaha hata kuihwa mtume kpwa sababu nagayisa afuasi a Jesu. ¹⁰ Ela ni mtume kpwa mbazi za Mlungu, nazo mbazize taziyakala za bure. Mana nahenda kazi zaidi kuriko mitume anjina osi. Yo kazi yoihenda, naihenda kpwa sababu Mlungu kala a phamwenga nami,

14:21 14:21 Isaya 28:11-12   **15:3** 15:3 Isaya 53:5-12   **15:4** 15:4 Zaburi 16:8-10; Mathayo 12:40; Mahendo 2:24-32   **15:5** 15:5 Luka 24:34,36; Mathayo 28:16-17; Mariko 16:14; Johana 20:19   * **15:5** 15:5 Dzina asili ra Petero ni Kefa.   **15:8** 15:8 Mahendo 9:3-6   **15:9** 15:9 Mahendo 8:3

ela siihendere kpwa uwezo wangu mwenye. ¹¹ Kpwa hivyo, ikale ni mimi au ni hinyo ayangu ariofundza, dzambo muhimu ni kukala munaamini higa hunagofundza.

Kufufuka kpwa Ariofwa

¹² Sambi ichikala mwafundzwa kala Jesu wafufulwa kula kpwa ariofwa, kpwadze atu enu anjina anaamba kala atu a kufwa taandafufuka? ¹³ Ichikala atu a kufwa taandafufuka, phahi hata Jesu kayafufuka. ¹⁴ Na ichikala Jesu kayafufuka, mafundzo gehu ni bure na kuluphiro renu naro piya ni ra bure. ¹⁵ Zaidi ya hivyo, swiswi hunaonekana kama mashaidi ga handzo kuhusu Mlungu, mana hwaamba kala Mlungu wamfufula Jesu. Ela ichikala kpweli atu a kufwa taafufuka, phahi Mlungu kayamfufula Jesu. ¹⁶ Mana ichikala atu a kufwa taafufuka, phahi hata Jesu naye kayafufuka. ¹⁷ Na ichikala Jesu kayafufuka, phahi kuluphiro renu ni ra bure, namwi mchere na dambi zenu. ¹⁸ Nao atu ariofwa na kuno anamkuluphira Jesu, aangamika. ¹⁹ Ichikala kuluphiro rehu kpwa Jesu ni kpwa maisha higa bahi, ni lazima hufoserwe mbazi zaidi ya atu osi duniani.

²⁰ Ela kpwa kpweli Jesu wafufuka. Iye ndiye matunda ga kpwandza ga mavuno ga hinyo atu ariofwa. ²¹ Mana dza viratu chifo charehewa ni mutu mmwenga, na kufufuka nako kpwarehewa ni mutu mmwenga. ²² Yani chila mmwenga nkufwa kpwa vira hosi hu chivyazi cha Adamu, mutu wa kpwandza. Vivyo hivyo swiswi hosi hundahendwa hukale moyo kpwa kuungana na Jesu. ²³ Ela chila mmwenga andafufulwa kpwa wakatiwe, kpwandza ni Jesu ambaye ni matunda ga kpwandza, alafu wakati achiyua, hara ario akpwe.

²⁴ Bada ya higo, mwisho wa dunia undakpwedza. Jesu andamupha Mlungu Baba ufalumewe bada ya kuangamiza mamlaka gosi, uwezo wosi na nguvu. ²⁵ Ni lazima Jesu atawale hadi Mlungu ndiphoshinda maaduike gosi na gamgbwerere maguluni. ²⁶ Adui wa mwisho kuangamizwa ni chifo. ²⁷ Mana Maandiko ganaamba, “Mlungu waika vyosi tsini ya maguluge.” Ganaphoamba Mlungu waika “vyosi” tsini ya Jesu, ni wazi kala Mlungu kamo ndani ya hinyo, mana Mlungu ndiye ariyeika vyosi tsini ya utawala wa Jesu. ²⁸ Mana wakati Mlungu Baba ndiphoika chila chitu tsini ya mwana, iye mwana mwenye naye andadziika tsini ya Mlungu, ili Mlungu atawale vitu vyosi tsetsetse.

²⁹ Sambi fikiriya kuhusu atu anaobatzwa kpwa ajili ya ariofwa. Tsona ichikala ni kpweli atu taafufulwa, kpwa utu wani atu hinyo nkubatizwa kpwa ajili ya atu a kufwa? Takuna sababu! ³⁰ Na sisi, kpwa utu wani hunadzizinda chila wakati? ³¹ Mino nalola chifo na matso gangu chila siku. Dzambo hiri rina ukpweli sawa na ngulu zangu kpwenu kpwa kuungana na Masihi Jesu, Bwana wehu. ³² Ichikala mino nãheha na atu asiru† hiko Efeso kpwa sababu za chibinadamu tu, munaona nãphaha fwaida yani? Siyaphaha rorosi! Kpwa hivyo ichikala atu a kufwa taafufuka, “Nahurye na hunwe mana muhondo hundafwa.”

³³ Msichengbwe ni atu anaogomba hivyo, kpwa sababu, “Usena uyi nkubananga tabiya nono.” ³⁴ Hebu lamukani na mriche kuhenda dambi. Mana anjina enu taamanya Mlungu ambapcho ni waibu sana kpwenu.

Miri ya atu ndiofufulwa

³⁵ Labuda anjina anadziuza, “Atu a kufwa andafufulwadze? Na andakpwedza na miri ya viphi?” ³⁶ Hiro ni swali ra chizuzu! Uchiphanda mbeyu mtsangani, taimera hadi mwandzo iole. ³⁷ Na uchimwagira mbeyu, kuweza kukumbira muhi mzima ambao undamera badaye, ela nkukumbira mbeyu tu, dza ya nganu ama mbeyu yoyosi yanjina. ³⁸ Ela Mlungu nkuipha hira mbeyu umbo ranjina ambaro analonda ye mwenye, na chila aina ya mbeyu nkuipha umbo ra tafwauti. ³⁹ Vivyo hivyo kuna aina tafwauti-tafwauti za miri. Kuna miri ya anadamu, ya nyama, ya nyama a mapha, na ya ng’onda. ⁴⁰ Vivyo hivyo kuna vitu vya mlunguni na viumbe vya duniani. Unono wa vitu vya mlunguni u chivyakpwe, na unono wa viumbe vya duniani nao u chivyakpwe. ⁴¹ Dzuwa rina unonowe macheye, nao mwezi una unonowe, na nyenyezi zina unono wanjina. Na hata hizo nyenyezi nazo zina unono tafwauti kula nyenyezi mwenga hadi yanjina.

⁴² Phahi indakala vivyo hivyo na atu a kufwa wakati wa kufufuka. Miri yehu ya hipha duniani inabanangika, ela wakati ichifufuka, taibanangika tsona. ⁴³ Mwiri nkuzikpwa kpwa njira ya waibu, ela mwiri nkufufuka kpwa njira ya nguma. Wakati uchizikpwa ni mnyonje, ela ndiphofufuka undakala na nguvu. ⁴⁴ Wakati uchizikpwa ni mwiri wa chibinadamu, ela wakati uchifufuka undakala mwiri wa chiroho. Hunamanya kuna mwiri wa chibinadamu, na vivyo hivyo kuna mwiri wa chiroho, ⁴⁵ mana Maandiko

ganaamba kukala, Adamu, mutu wa kpwandza, waumbwa akale chiembe chiricho moyo. Ela Adamu wa mwisho, yani Jesu, ni roho iphayo atu uhai. ⁴⁶ Mwiru uriokpwedza mwandzo ni wa chibinadamu, sio wa chiroho. Ndipho badaye uchedza hinyo mwiri wa chiroho. ⁴⁷ Adamu, mutu wa kpwandza, waumbwa kula kpwa ulongo wa dunia, ela Jesu, mutu wa phiri, wala mlunguni. ⁴⁸ Atu a hipha duniani ana miri ya ulongo dza hura wa Adamu, na atu a mlunguni ana miri dza hura wa Jesu. ⁴⁹ Na viratu hurivyoigana na Adamu, mutu wa ulongo, vivyo hivyo hundaigana na Jesu, mutu yela mlunguni.

⁵⁰ Enehu nakuambirani hivi: Chirichoumbwa na nyama na mlatso tachiweza kurisi ufalume wa Mlungu, na vinavyobanangika taviweza kurisi kusabanangika.

⁵¹ Phundzani nikuambireni siri ya ajabu ambayo Mlungu wahufwenurira. Swiswi tahundafwa hosi, ela hosi hundagaluzwa. ⁵² Indahendeka upesi sana dza viratu kugbwinya, wakati gunda ra mwisho richipigbwa. Mana gunda ndiphopigbwa wakati wa mwisho, hara ariofwa andafufuka na miri isiyobanangika, naswi hurio moyo hundagaluzwa husifwe. ⁵³ Kpwa mana hino miri yehu ya kubanangika ni lazima igaluzwe isibanangike, tsona miri yehu inayofwa ni lazima igaluzwe isikale ya kufwa. ⁵⁴ Kpwa hivyo wakati hino miri yehu ya kufwa na kubanangika ichigaluzwa isifwe na kusabanangika, ndipho Maandiko ga Mlungu gandakamilika ganagoamba, "Chifo chikaangamizwa ni ushindi!"

⁵⁵ "We chifo, ushindo u kuphi? We chifo, utsunguo u phaphi?"

⁵⁶ Chifo nkuphaha utsunguwe kula kpwa dambi, nayo dambi inaphaha nguvuze kula kpwa Shariya za Musa. ⁵⁷ Ela nahumshukuruni Mlungu ariyehupha ushindi kpwa njira ya Bwana wehu Jesu Masihi.

⁵⁸ Kpwa hivyo enehu amendzwa, dinani chilume na msiyumbe-yumbe. Tsona mzidi kuhenda kazi ya Bwana Jesu, mchimanya kukala kazi yenu kpwa Bwana siyo ya bure.

16

Misada ya kuterya afuasi a Jesu

¹ Sambu, kuhusu misada munayokusanya kuterya atu a Mlungu, nalonda muhende viratu nrivyolagiza makundi ga afuasi a Jesu hiko jimbo ra Galatia. ² Siku ya kpwandza ya chila wiki, chila mmwenga naatenge chiasi fulani cha pesa kulengana na mapatoge, na ziikpwe ili siku nchedza kusikale na haja ya kukusanya misada yoyosi. ³ Chisha siku nchedza hara ambao mundakala mkaatsambula, nindaapha baruwa za kudzimanyisa na zawadi aphirike hiko Jerusalem. ⁴ Ichikala nafwaha mimi piya niphaye, phahi nindaphiya nao.

Mipango ya Paulo

⁵ Ndakpwedza kpweni bada ya kutsupira jimbo ra Makedonia,* mana ninapanga kutsupa na kuko. ⁶ Mendzerepho ndakala namwi kpwa muda, hata kpwa majira ga mnyevu, ili mniterye vyaro vyangu kokosi ndikophiya. ⁷ Kpwa vira ndakala natsapira kpweni, sitaki nedze kpweni sambu kpwa muda mfupi bahi. Mlungu achimendza, napanga kukala namwi kpwa muda wa kukola. ⁸ Ela nindasagala mudzi wa Efeso hadi Sikukuu ya Pentekosti isire, ⁹ mana kuna nafwasi malumu kpwangu ya kuhenda kazi muhimu, hata dzagbwe phana apinzani anji.

¹⁰ Timothi achedza, mphokereni vinono, asiogophe chochosi achikala phamwenga namwi, mana nkuhenda kazi ya Bwana Jesu dza mimi. ¹¹ Kpwa hivyo phasikale na mutu anayem'bera. Piya mumsindikize salama ili edze hiku Efeso, mana namgodzera auye phamwenga na afuasi anjina.

¹² Sambu kuhusu mwenehu wehu Apolo, námvoya sana edze ko kpweni na afuasi anjina. Dzagbwe kayamendza kpwedza sambu, andakpwedza achiphaha nafwasi.

Maneno ga mwisho

¹³ Dzimanyirireni sana na mdine kumkuluphira Bwana Jesu. Dzitiyeni moyo na mkale na nguvu. ¹⁴ Chila muhendaro, rihendeni na mendzwa.

¹⁵ Mnamanya enehu, Stefano na atu a mudziwe ndio a kpwandza kukala afuasi a Jesu hiko jimbo ra Akaya,† nao adzilavya kuahumikira atu anjina a Mlungu. Phahi

15:51 15:51 1 Athesalonike 4:15-17   **15:54** 15:54 Isaya 25:8   **15:55** 15:55 Hosea 13:14   **16:1** 16:1 Arumi 15:25-26   **16:5** 16:5 Mahendo 19:21   * **16:5** 16:5 Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Korintho ni mudzi hiko Akaya, seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.   **16:8** 16:8 Alawi 23:15-21; Kumbukumbu 16:9-11   **16:8** 16:8 Mahendo 19:8-10   **16:10** 16:10 1 Akorintho 4:17   **16:15** 16:15 1 Akorintho 1:16   † **16:15** 16:15 Ama Akaya ambayo i seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.

nakuvoayani, ¹⁶ vilongozi dza hinyo na osi ahendao kazi kpwa chadi phamwenga nao, muaishimu.

¹⁷ Náhampirwa kala Stefano, Fotunato na Akaiko akpwedza, mana aniterya sana wakati kala tamupho. ¹⁸ Piya anitiya moyo sana dza vivyo arivyokutiyani moyo mwimwi. Phahi ishimuni sana atu dza hinyo.

¹⁹ Makundi ga afuasi a Jesu ga jimbo ra Asia ganakuphozani. Akpwila na Prisila phamwenga na afuasi a Jesu akutanao mwao nyumbani piya akakuphozani dza afuasi a Bwana Jesu. ²⁰ Atu a Mlungu osi hipha akakuphozani. Lamusanani na mendzwa ya kpweli.

²¹ *Mimi Paulo, naandika salamu hizi na mkpwono wangu mwenye.* ²² Mutu yeyesi asiyemendza Bwana Jesu, naalaniwe. *Bwana wehu, nakuvoya wedze!*

²³ Bwana Jesu naakujaliyeni mosi.

²⁴ Mwimwi mosi, kalani na mendzwa yangu kama afuasi a Jesu Muokoli. Amina.

Baruwa ya phiri ya Paulo yoandikira AKORINTHO Tanga mbere

Paulo waandika baruwa hino ariphokala Makedonia. Waandikira hara anaokuluphira Jesu hiko mudzi wa Korintho na atu anjina osi a Mlungu ario tsi ya Yunani. Paulo waandika baruwa hino ili kurekebisha uhusianowe na afuasi a Korintho mana alimu a handzo kala akaayuga na maneno gao. Hinyo alimu a handzo kala akaamba kala Paulo kaaminika wala kayahumwa ni Mlungu. Kpwa hivyo Paulo anaeleza kuhusu kaziye ya utume na kuatiya moyo afuasi a Korintho ili asagale masagazi manono.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-11

Paulo anaeleza mambo arigohenda 1:12—2:11

Paulo anaeleza kazi ya mtume 2:12—6:2

Paulo anaatiya moyo afuasi a Korintho ili asagale masagazi manono 6:3—7:16

Mafundzo kuhusu kulavya na kuteryana 8:1—9:15

Paulo anadzikanira na kaziye 10:1—13:10

Salamu 13:11-13

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo yetsambulwa ni Mlungu nikale mtume wa Masihi Jesu kama Mlungu arivyomendza.

Mimi na mfuasi myangu Timothi, hunakuandikirani mwimwi atakatifu a Mlungu hiko mudzi wa Korintho na atu a Mlungu osi hiko tsi ya Yunani.*

² Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Mlungu ahuphozaye maroho

³ Naatogolwe Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu Masihi. Mlungu ambaye ndiye chando cha mbazi na iye ndiye ahuphozaye maroho. ⁴ Iye nkuhuphoza maroho wakati wa tabu zehu zosi, ili naswi huweze kuphoza maroho ayawehu ario na tabu, dza vira hurivyopozwa maroho ni Mlungu. ⁵ Kpwa vira mateso ga Jesu, ambago ni manji, ganavyozidi kpwehu, vivyo hivyo kuphozwa maroho kpwehu nako kunazidi. ⁶ Huchiteseka, hunateseka ili mwimwi mphozwe maroho na kuphaha wokofu. Na huchiphozwa maroho, hunaphozwa maroho ili namwi mphozwe maroho. Na kuphozwa maroho kpwenu kunakuhendani mvumirire mateso dza gago huphahago swiswi. ⁷ Huna hakika kpwenu kpwa sababu hunamanya kala jinsi munavyoshiriki mateso gehu, vivyo hivyo piya munashiriki kuphozwa maroho dza swiswi.

⁸ Enehu, hunalonda hukumanyiseni mateso hurigophaha ko Asia. Hwagaya sana, kutsapa chiasi cha uwezo wehu wa kuvumirira hata huchikata tamaa ya kpwenderera kuishi. ⁹ Kpwa kpweli hwadzisikira mwelu miyoni kala hukaamulwa chifo. Ela higa gahendeka ili husiadamire nguvu zehu, ela huadamire Mlungu ambaye nkufufula atu akufwa. ¹⁰ Akahutivya na hatari ya chifo, naye andahutivya, tsona hunakuluphira kukala Mlungu andaenderera kuhutivya. ¹¹ Namwi munahuterya kpwa mavoyo genu. Mana atu anji andamshukuru Mlungu kpwa jinsi ndivyosikira mavoyo genu manji kpwa kuhujaliya.

Paulo anagaluzza mipangoye ya charo

¹² Hunahenda ngulu kpwa sababu hunaweza kukuambirani bila kusita-sita kala hwaishi kpwa uaminifu na moyo kutsuka. Naswi hwaahendera hivyo atu osi na haswa mwimwi mosi kpwa kuadamira mbazi za Mlungu badala ya marifwa gehu ga hipha duniani. ¹³⁻¹⁴ Mana tahukuandikirani mambo majeni isiphokala gago ambago munaweza kugasoma na kugaelewa. Hata ichikala hivi sambu tamuelewa chikamilifu, naamini kala siku mwenga mundaielewa vinono. Chisha siku Bwana Jesu achiuya, mundahenda ngulu na swiswi dza vyo hundivyokala na ngulu namwi.

¹⁵ Kpwa vira kala nina hakika na mambo higo, phahi napanga kpwedza kpwenu kpwandza ili mphaha baraka kano mbiri. ¹⁶ Napanga kukutsupirani wakati naphiya Makedonia, na wakati nauya kula hiko, ili mphaha kuniterya wakati nchikala naphiya Judea. ¹⁷ Nriphopanga kukutsupirani siyakala na maazo ga kugaluzza-galuzza mipango yangu. Sipanga mipango yangu dza atu a dunia hino ambao hivi sambu anaweza kuamba "Ndivyo," na badaye aambe "Sivyo." ¹⁸ Kama Mlungu arivyo muaminifu, ujumbe wehu

kpweni tauyakala wa “Ndivyo” na “Sivyo,” ela ni wa kuaminika. ¹⁹ Kpwa mana Jesu Masihi, ambaye ni Mwana wa Mlungu, na ambaye mimi, Timothy na Sila hwamuhubiri kpweni, siye wa “Ndivyo” na “Sivyo,” ela siku zosi iye ni wa “Ndivyo.” ²⁰ Mana ahadi zosi ambazo Mlungu walaga ni za “Ndivyo” kpwa sababu ya arigohenda Jesu. Ndiyo naswi kpwa kuungana naye, hukuamba “Amina” ili Mlungu atogolwe. ²¹ Mlungu mwenye ndiye ahupaye swiswi na mwimwi uwezo wa kudina chilume kpwa kuungana na Jesu. Iye ndiye ariyehutsambula, ²² achihutiya mola kuonyesa kala hu akpwe, na achitiya Rohowe mwehu mioyoni dza mzamana kuhakikishirwa gara ndigokpweza.

²³ Phahi sababu kulu ambayo yanihenda nisiuye Korintho ni kukala simendze kukutiya ni wasiwasi zaidi, hata Mlungu ni shaidi wangu. ²⁴ Ela tahulonda kutawala imani zenu, ela hunahenda kazi na mwimwi ili muoneto. Mana hunamanya mwadina chilume kumkuluphira Jesu.

2

¹ Phahi nákata shauri mi mwenye nchiona baha nsedze nikakusononesani tsona. ² Mana nchikusononesani, takuna atu anjina awezao kunihenda nioneto, siphokala mwimwi ambao ndakala nakukoserani. ³ Ndiyo mana nákuandikirani hira baruwa, kala simendze nisononeswe ni atu ambao ndio angenihenda nioneto. Mana nina hakika kala mimi nchionato, phahi hata mwimwi namwi mundaonato phamwenga nami. ⁴ Simendzere kukusononesani kpwa baruwa iyo ambayo nákuandikirani na tabu sana, sonono ya moyo, tsona na matsozi manji. Ela nálonda mmanye vira ninavyozidi kukumendzani.

Mswameheni mutu achiyehenda dambi

⁵ Sambi ichikala mutu yeyesi wasononesana myawe, kayanihendera mimi, ela wakuhenderani mwimwi mosi kpwa chiasi fulani, nami simendze kuikira uziho zaidi dzambo hiri. ⁶ Phahi vivyo ambavyo anji enu amdemurira, vinatosha. ⁷ Ela inafwaha mumswamehe na kumphoza roho ili asisononeke zaidi na kukata tamaa kamare. ⁸ Kpwa hivyo nakuvoyani mumuonyese kala bado munammendza kpweli. ⁹ Nákuandikirani baruwa iyo kpwa lengo ra kumanya kpwa hakika ichikala munaniogopha kpwa chila chitu. ¹⁰ Mchiswamehe mutu yeyesi, nami piya nindamswamehe. Na hira dambi ambayo nindamswamehe, ichikala kpwakala na dambi ya kuswamehe, nami nindamswamehe mbere ya Jesu kpwa fwaída yenu. ¹¹ Hwahenda hivyo ili Shetani asedze akahushinda kpwa werevu, mana hunamanyato uyi wa mipangoye.

Ushindi wa Jesu

¹² Phahi nriphofika mudzi wa Tirowa ili nikatangaze habari nono kuhusu Jesu, Mlungu achinipha nafwasi nono sana ya kuhenda hivyo. ¹³ Ela kala nina wasiwasi kpwa sababu ya mwenehu Tito, ambaye kala kadzangbwefika. Hiphohi nálaga nchiuka kuphiya Makedonia.

¹⁴ Ela nahumshukuruni Mlungu ambaye chila wakati anahulongoza kusherekeya ushindi wa Jesu. Mlungu nkuhumira swiswi kueneza chila phatu marifwa kuhusu Jesu dza mafuha ga kunukato. ¹⁵ Swiswi kpwa Mlungu ni dza kungu nono ya Jesu inayoenea kahi za atu anaookolwa na atu anaangamika. ¹⁶ Kpwa atu anaookoka, hunanuka kungu nono irehayo uzima, ela kpwa atu anaangamika, swiswi hunanuka lovu rireharo chifo. Ela ni ani awezaye kushiriki mambo higo? Takuna hata mmwenga! ¹⁷ Mana tahutangaza ujumbe wa Mlungu ili huphahe pesa, kama atu anjina ahendavyo. Ela hunagomba moyo kutsuka mbere za Mlungu, naswi hunagomba kpwa uwezo huriohewa ni Jesu kama atu ariohumwa kula kpwa Mlungu.

3

Atumishi a Chilagane Chiphya

¹ Dze munaona kala hukaandza tsona kudzitogola? Tahudzitogola. Swino si dza atu anjina anaokureherani baruwa za kudzimanyisa kpweni ama avoyao baruwa kula kpweni kuhumanyisa kpwa atu anjina. ² Mwimwi mu dza baruwa yehu, ambayo yaandikpwa mwehu mioyoni, nayo inasomwa na kumanywa ni chila mutu. ³ I wazi kala mwimwi mu dza baruwa yoandikpwa ni Jesu ambayo ni matokeo ga kazi yehu huriyokureherani. Baruwa iyo taiyaandikpwa na wino, ela na Roho Mtakatifu ariye moyo. Tsona baruwa iyo taiyaandikpwa dziweni, ela ndani ya mioyo ya atu.

⁴ Swiswi huna hakika ya mambo higo mbere za Mlungu kpwa sababu ya Jesu. ⁵ Si kukala hunaweza kuhenda chochosi na uwezo wehu enye, ela hunaadamira uwezo kula kpwa Mlungu. ⁶ Iye ndiye ariyehupha uwezo wa kukala atumishi a chilagane chiphya, ambacho chandzoche si shariya ya kuandikpwa, ela chandzoche ni Roho Mtakatifu. Shariya za kuandikpwa nkureha chifo, ela Roho nkureha uzima.

Utukufu wa Chilagane Chiphya

⁷ Shariya za Musa zoandikpwa dzulu ya mawe zakala na utukufu wa Mlungu. Kpwa sababu iyo Aiziraeli taayaweza kulola uso wa Musa, mana usowe kala unang'ala, dzagbwe kung'alakpwe kala ni kpwa muda tu. Ichikala kazi iyo ambayo nkusababisha chifo yakpweza na utukufu, ⁸ kpwa kpweli kazi ya Roho Mtakatifu irehayo uhai indakala na utukufu munji zaidi. ⁹ Ichikala kazi ya Shariya za Musa ambayo ni kuhukumu atu yakala na utukufu, kpwa kpweli kazi iyo ambayo inaapha atu haki mbere za Mlungu indakala na utukufu munji zaidi. ¹⁰ Mana utukufu wa chilagane cha kare tauweza kulenganishwa na utukufu wa chilagane chiphya hata chidide. ¹¹ Ichikala chilagane cha kare ambacho chinaphunguka, chakpweza na utukufu, dze si zaidi sana nyo utukufu wa chilagane chiphya ambacho chinadumu hata kare na kare?

¹² Kpwa hivyo huna usujaa kpwa sababu huna hakika kuhusu hichi chilagane chiphya. ¹³ Swino si dza Musa ambaye wafwinika usowe na chitambaa ili Aiziraeli asiuone kung'alakpwe ambako kala kunaphunguka. ¹⁴ Achili za hinyo atu zafungbwa, na hata sambi chilagane cha kare chichisomwa, achili zao bado zikafwinikpwa. Hizo achili zao tazidzangbwefwenulwa kpwa mana zinaweza kufwenulwa tu kpwa kumkuluphira Jesu. ¹⁵ Hata sambi wakati atu achisoma Maandiko ga Musa, achili zao zichere kufwinikpwa. ¹⁶ Ela mutu amgalukirapho Bwana, achilize nkufwenulwa. ¹⁷ Phahi hiri neno "Bwana" rina mana ya Roho Mtakatifu. Naye Roho Mtakatifu nkuapha atu uhuru. ¹⁸ Kpwa hivyo swiswi hosi ambao nyuso zehu zafwenulwa, hukueneza nguma ya Bwana dza nuru ya chilolo ili ionewe ni anjina. Na Bwana ambaye ni Roho, anahugaluzi huigane naye, huphahe kueneza ngumaye zaidi na zaidi.

4

Amana za chiroho ndani ya miyo ya ulongo

¹ Phahi tahukata tamaa kpwa sababu Mlungu wahupha kazi hino kpwa mbazize. ² Ela hwaricha mahendo gosi ga chisiri-siri na waibu, na tahulunga mambo ga handzo wala kugaluzi ukpweli wa mafundzo ga Mlungu. Badalaye hunatangaza ukpweli mbere za Mlungu, na atu amenzao ukpweli anahumanya kukala hu aaminifu. ³ Na ichikala ni kpweli iyo habari nono huitangazayo yafwitsika isieleweke kpwa atu osi, phahi yafwitsika kpwa atu aangamikao. ⁴ Naye Shetani, ambaye ni mlungu wa handzo wa dunia hino, watiya jiza achili za atu hinyo asiomkuluphira Jesu, ili asiweze kuona mwanga wa iyo habari nono ambao unaang'arira. Piya taalewa gara hunagohubiri kuhusu utukufu wa Jesu, ambaye ni mfwanjo haswa wa Mlungu. ⁵ Tahudzitangazira si enye, hata! Ela hunatangaza kuhusu Jesu Masihi ambaye ni Bwana, naswi hu atumishi enu kpwa sababuye. ⁶ Mana Mlungu ndiye ariyeeamba, "Mwanga naung'ale kula jizani." Na hinyo mwangawe wauhenda ung'ale mwehu mioyoni ili huphahe mwanga wa kuelewa utukufuwe unaong'ala usoni pha Jesu.

⁷ Kpwa hivyo swiswi huna amana iyo ya chiroho ndani ya miyo ya ulongo, yani miri yehu, kuonyesa kukala hinyo uwezo mkpwulu ula kpwa Mlungu, sio kpwehu swiswi.

⁸ Tabu zikahuzunguluka chila uphande, ela tahushindwa tse. Mara nyinji tahumanya ra kuhenda, ela tahukata tamaa. ⁹ Hunateswa, ela Mlungu kahuricha machiyehu. Hunalumizwa vibaya, ela tahuangamizwa. ¹⁰ Kpwa kugayiswa kpwehu hukushiriki chifo cha Jesu mwehu mirini, ili uhai wa Jesu piya uonekane mirini mwehu. ¹¹ Mana swiswi hurio moyo hukuishi maisha ga hatari ya chifo kpwa kumuhumikira Jesu ili maisha ga Jesu gaonekane wazi ndani ya miri yehu ifwayo. ¹² Kpwa hivyo swiswi hunaishi na hatari ya chifo, ela mwimwi munaphaha uzima wa kare na kare.

¹³ Maandiko ganaamba, "Nakuluphira kpwa hivyo nagomba." Phahi naswi piya huna kuluphiro dza riro, ndiyo mana hunaenderera kugomba. ¹⁴ Kpwa mana hunamanya kala Mlungu ariyemfufula Bwana Jesu, andahufufula swiswi piya, na andahureha mbereze phamwenga namwi. ¹⁵ Higa gosi ni kpwa fwaida yenu, ili mbazi za Mlungu

zinaphozidi kufikira atu anji zaidi na zaidi, nao andalavya shukurani zaidi za kumtogola Mlungu.

Hundakala na miri miphya

¹⁶ Kpwa hivyo tahukata tamaa. Miri yehu inatsakala na kuphunguka mkpwotse, ela roho zehu, zinahendwa nyipha chila siku. ¹⁷ Mana tabu zehu chache hunazophaha kpwa muda zinahurehera nguma ya hata kare na kare inayoshinda tabu hizo zosi. ¹⁸ Kpwa hivyo tahuika maazo gehu kpwa vitu vinavyoonekana, ela hukuika maazo gehu kpwa vira visivyoonekana. Mana vitu vinavyoonekana ni vya muda, ela visivyoonekana ni vya kare na kare.

5

¹ Mana hunamanya kukala vibanda hivi husagalamo hipha duniani, yani miri yehu, vichibanangbwa, swiswi hundakala na nyumba zanjina kula kpwa Mlungu, yani miri miphya. Nyumba hizo zindadamu hata kare na kare hiko mlunguni mana tazidzengbwa ni anadamu. ² Hipha sambu swino hunaula hofwi huchiaza kpwa hamu kulu kuvwikpwa nyumba zehu za mlunguni. ³ Na hunaaza kuvwikpwa hivyo kpwa sababu tahundakala chitsaha, ela roho zehu zindakala na miri hiyo. ⁴ Kpwa mana wakati bado hucheresagala ndani ya vibanda vya hipha duniani, hunapiga hofwi kpwa kuremererwa sana. Si kukala hunalonda kuricha vibanda vyehe ambavyo nkubanangika, hata. Hulondaro ni husagale ndani ya nyumba zisizobanangika ili vira vibanangikavyo vimizwe tse ni uzima wa kare na kare. ⁵ Mlungu mwenye ndiye ariyehumba kpwa lengo hiro, na achihupha Rohowe dza mzamana ili kuhuhakikishira higo ndigokpweza.

⁶ Kpwa hivyo huna usujaa munji wakati wosi hata dzagbwe hunamanya wakati hunaphosagala ndani ya miri hino, hukukala kure na Bwana. ⁷ Mana hukuishi kpwa kuluphiro, siyo kpwa kulunga gara huonago. ⁸ Phahi huna usujaa munji na hamu kulu ya kuricha kusagala na miri ihi ili huphiye hukasagale na Bwana. ⁹ Kpwa hivyo hunalenga kuhenda mambo ga kumuhamira Mlungu, hukale huchere hipha ndani ya miri ihi au hiko na Bwana. ¹⁰ Kpwa mana swiswi hosi hundaima mbere za Jesu ili huhukumiwe. Naye chila mmwenga andariphiwa kulengana na mambo arigohenda wakati phokala asegere hipha duniani, gakale ni manono au mai.

Jesu anahupatanisha na Mlungu

¹¹ Hunamanya kala Mlungu andaamula atu osi, kpwa hivyo hunahenda chadi kuabembeleza atu amkuluphire. Mlungu mwenye anahumanya vinono, na anamanya huhendaro; nami naaza kala mwimwi namwi mnamanya huhendaro. ¹² Tahudzitogola tsona mbere zenu, hata. Ela hunalonda kukuphani nafwasi muhende ngulu kpwa sababu yehu, ili muweze kujibu apinzani ehu ambao anahendera ngulu mambo ganagoonekana tu kuriko mambo ga moyoni. ¹³ Ichikala atu anahuona kama hu atu a koma si chitu kpwehu, mana hunamhumikira Mlungu. Na ichikala atu anahuona kama hu atu azima, phahi ni kpwa fwaida yenu. ¹⁴ Hunahenda higa kpwa sababu hunalongozwa ni vyo Jesu ahumenzavyo. Iyo mendzwaye inahulongoza kpwa sababu hunaamini kukala mutu mmwenga wafwerera atu osi, phahi atu osi afwa. ¹⁵ Tsona wafwerera atu osi ili atu azima asiishi kpwa fwaida yao enye, ela aishi kumuhumikira hiye ariyefwa na kufufulwa kpwa fwaida yao.

¹⁶ Phahi hangu sambu tahupima mutu kama vira atu a dunia ahendavyo. Hata dzagbwe swiswi piya hipho mwanzo hwampima Jesu dza atu a dunia amuonavyo, ela sambu tahumpima hivyo tsona. ¹⁷ Kpwa mana mutu achiungana na Masihi, iye akakala chiumbe chiphya. Mana higo mamboge ga kare gakasira nahenda hivi, mambo maphya gakedza. ¹⁸ Higo gosi gala kpwa Mlungu ambaye wamhuma Jesu kpwedzahupatanisha na ye mwenye. Piya achihupha kazi ya kulongoza atu anjina apatanishwe na Mlungu. ¹⁹ Yani kpwa sababu ya arigohenda Jesu, Mlungu kala anapatanisha anadamu na ye mwenye, bila ya kuolanga dambi zao. Naye achihupha ujumbe unaohusu kupatanishwa na Mlungu.

²⁰ Mana swiswi hu ahumwa ambao hukuwakilisha Jesu kama avi Mlungu mwenye anakuvoyani kpwa kutsupira swiswi. Kpwa hivyo hunakuvoyani kpwa uwezo huriohewa ni Jesu, mpatanishwe na Mlungu. ²¹ Jesu kayahenda dambi hata chidide! Ela Mlungu wamuhenda avi kala ana dambi, ili kpwa kuungana naye ariphofwa huphahe kukala na haki ya Mlungu.

6

¹ Phahi swiswi atu huhendao kazi phamwenga na Mlungu, hunavoya kukala zo mbazi na mendzwa hurizophokera kula kpwa Mlungu zisikale za bure. ² Kpwa mana Mlungu anaamba,

“Wakati uriofwaha, nákuphundza,
na siku ya kuokoka nchikuterya.”

Phahi, uhu ndio wakati unaofwaha, na rero ndiyo siku ya kuokoka!

Matatizo ga Paulo

³ Tahuhenda chochosi chihendesacho kazi yehu ilaumiwe. Kpwa hivyo hunahenda chadi husikale chikpwazo kpwa mutu yeyesi. ⁴ Ela kpwa chila njira hunaonyesa kukala hu atumishi kpweli a Mlungu. Mana hunavumirira sana mateso, tabu na wakati mgumu. ⁵ Swino hwapigbwa, hwafungbwa jela, hwalaphizwa ni makundi ga atu ariokala akareya. Hwahenda kazi ngumu, hwachesa usiku kucha, na huchikala na ndzala. ⁶ Tsona hunaonyesa kukala hu atumishi a Mlungu kpwa uswafi wa moyo, kukala na maarifwa, kuvumirira sana, kuonyesa mbazi, kulongozwa ni Roho Mtakatifu, na kpwa mendzwa ya kpweli isiyo na unafiki. ⁷ Hukugomba ujumbe wa kpweli na kuhenda gosi kpwa nguvu za Mlungu. Hukugbwiririra silaha yehu ya haki uphande wa kulume na wa kumotso. ⁸ Atu anjina nkuhuishimu ela anjina nkuhubera. Anjina nkuhuhadza kpwa manono ela anjina nkuhuhadza na mai. Nkuhuona hunachenga, ela swino hu aaminifu. ⁹ Atu anjina nkuhumanya na kuhukubali, ela anjina nkuhuhenda avi taahumanya. Huchere azima, ela anjina nkuhuona avi hunafwa. Anjina nkuhutiya adabu, ela tahufwa. ¹⁰ Hunasononeka, ela huna raha chila wakati. Hu achiya, ela hunatajirisha atu chiroho. Hunaonekana tahuna chitu, ela huna vyosi.

¹¹ Enehu Akorintho, hwagomba namwi ching’ang’a, tsona hwakumendzani mioyo kutsuka. ¹² Mendzwa yehu kpwenu taina chizuwizi, ela mwimwi munazuwiya mendzwa yenu kpwehu. ¹³ Phahi nagomba namwi kama anangu, nakuambirani, mvugule mioyo yenu kpwehu dza swiswi hunavyohenda kpwenu.

Musigbwirane na asiomugopha Mlungu

¹⁴ Musigbwirane na atu asiomkuluphira Jesu. Mana kuna uhusiano wani kahi ya mutu wa haki na mutu mui? Tsona kuna uhusiano wani kahi ya mwanga na jiza? Takuna! ¹⁵ Jesu anawezadze kuelewana na Beliari? Na mutu ambaye anamkuluphira Jesu ana uhusiano wani na mutu asiyemkuluphira? ¹⁶ Vizuka vina uhusiano wani na phatu pha kuvoya Mlungu? Mana swiswi ndio phatu phatakatifu photengbwa kuvoya Mlungu ariye moyo. Kama Mlungu arivyoamba:

“Nindaishi nao na kunyendeka phamwenga nao.

Ndakala Mlungu wao, nao andakala atu angu.”

¹⁷ Piya Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Kpwa hivyo tulukani kahi yao,

tsona mdzitenge nao.

Msigute chochosi ambacho ni najisi,

ndipho nindakuphokerani vinono.”

¹⁸ Tsona iye Mwenye Nguvu Zosi anaamba,

“Mimi ndakala sowe yenu,

namwi mundakala anangu, alume na achetu.”

7

¹ Enehu, Mlungu wahuikira hizi ahadi. Kpwa hivyo nahudzitakase na chochosi chinachochafuwa mwiri na roho. Tsona nahukaleni bila lawama kpwa kumuogopha Mlungu maishani mwehu.

Paulo anahamirwa ni afuasi a Korintho

² Vugulani mioyo yenu ili muweze kuhumendza. Tahudzangbwemkosera mutu, kumlongoza mutu vibaya, wala kumchenga mutu yeyesi kpwa fwaida yehu. ³ Sigomba hivyo kpwa kukuamulani, hata chidide! Mino nákuambirani kare kala hunakumendzani sana kufwa kupona. ⁴ Nakuaminini kabisa-kabisa, tsona nina ngulu kpwa sababu yenu. Dzagbwe hwakala na tabu chila phatu, ela nikatiywa moyo sana nami nina raha ya kutsapa mphaka.

6:2 6:2 Isaya 49:8   6:5 6:5 Mahendo 16:23
Akorintho 3:16; 6:19; Alawi 26:12; Ezekieli 37:27

* 6:15 6:15 Beliari ni dzina ranjina ra shetani.   6:16 6:16 1
6:17 6:17 Isaya 52:11   6:18 6:18 2 Samueli 7:14; 1 Nyakati

17:13; Isaya 43:6; Jeremia 31:9

⁵ Mana huriphofika Makedonia, tahuyaphaha amani ama nafwasi ya kuoya. Hwakala na tabu chila phatu. Kondze ya kundi ra atu a Mlungu kpwakala na malumbano, na mwehu mioyoni kala hunayugbwa ni wuoga. ⁶ Ela Mlungu ambaye nkutiya moyo hara ambao akavundzika mioyo, wahutiya moyo swiswi kpwa kumreha Tito kpwehu. ⁷ Ela si kpwa kutsoloka kpwa Tito bahi, piya hwatiywa moyo kpwa jinsi mwimwi murivyomtiya moyo wakati mriphomkaribisha. Tito wahueleza munavyoaza kuniona, vira murivyo na sonono kpwa sababu ya makosa genu na vira munavyolonda kuniterya. Nriphosikira hivyo, náhererwa sana.

⁸ Hata ichikala baruwa nriyokuandikirani hipho kare yakusononesani, mino siona sababu ya kujuta. Mwandzo kala ninajuta kpwa sababu námanya baruwa iyo yakusononesani chidide, ela yakala ni kpwa muda tu. ⁹ Ela hivi sambi nahererwa, si kpwa sababu mwasononeswa, hata, ela ni kpwa sababu sonono zenu zakuhendani mtubu na mchimuyira Mlungu. Mana mwasononeka kulengana na mpango wa Mlungu ili msipaha hasara yoyosi kpwa sababu ya mahendo gehu. ¹⁰ Mana sonono yedzayo kpwa mendzwa ya Mlungu nkuhenda atu akauyira Mlungu ili aphahe kuokoka, nao nkuhendwa asikale na majuto. Ela sonono ya himu duniani nkureha chifo.

¹¹ Hebu lolani fwaida mrizophaha kpwa sababu ya sonono ihamirayo Mlungu. Wakuhendani mkale atu a chadi, a juhudi ya kudzikanira, a kurema kamare machafu, a kuogopha Mlungu, a kuaza kuniona, a kudzilavya kpwa mendzwa ya atu anjina, na a kukala tayari kuona haki inahendeka. Na kpwa chila njira mkaonyesa kukala tamuna makosa katika dzambo hiro chirobisha. ¹² Phahi siyakuandikirani baruwa iyo kpwa sababu ya hiye ariyehenda makosa au hiye ariyekoserwa, hata. Nkuandikirani ili mwi enye muone mbere za Mlungu vira murivyo na chadi cha kuhuterya. ¹³ Na kpwa sababu hiyo, swiswi hwatiywa moyo.

Phahi, zaidi ya kutiywa moyo, hwaonato sana huriphosikira vira murivyomuenda Tito ahererwe kpwa kumuusira wasiwasiwe ariokala nao. ¹⁴ Mana nákutogolani mbereze, namwi tamuyaniya waibu. Hwakuambirani kpweli kano nyinji. Vivyo hivyo vira hurivyokutogolani mbere za Tito piya vyakala kpweli. ¹⁵ Naye anazidi kukumendzani chila anaphotambukira vira murivyomuogopha na kumphokera kpwa wuoga na ishima. ¹⁶ Ninahererwa sana kpwa sababu naweza kukuadamirani kpwa mambo gosi.

8

Teryani ayawenu na mioyo ya mbazi

¹ Enehu, sambi nalonda nikuambireni vira Mlungu arivyoajaliya na mioyo ya mbazi makundi ga afuasi a Jesu hiko Makedonia. ² Hata dzagbwe kala ni achiya sana na kujezwa na tabu tafwauti-tafwauti, bado avugula mioyo yao kpwa kuhererwa ili aterye atu anjina. ³ Mana nashuhudiya kukala alavya kpwa kadiri ya uwezo wao na hata zaidi bila ya kulazimishwa. ⁴ Piya avoya sana swiswi hukubali kuapha ruhusa ya kushiriki kazi ihi ili aphahe kuterya atu a Mlungu. ⁵ Na ahenda hata zaidi ya vira vyofikiriya sisi. Kpwandza adzitolea nyo enye kpwa Mlungu, chisha achidzitolea kpwehu swiswi viratu Mlungu amenzavyo. ⁶ Phahi hwamsisitiza Tito, ambaye ndiye ariyeandza kazi hino, edze akutiyei moyo mmarigize hendo hiro ra mendzwa ya kuterya atu. ⁷ Mwimwi mu msitari wa mbere kpwa mambo gosi. Muna imani, uwezo wa kuelewana, marifwa, chadi chosi cha kuhenda manono, tsona munahumendza. Kpwa hivyo hunakuvoyani mkale msitari wa mbere kpwa kulavya ili muonyese munavyomendza ayawenu.

⁸ Sio kala ati nakulagizani kulavya, hata! Ela nalonda nipime ukpweli wa mendzwa yenu kpwa kuulinganisha chadi cha makundi ga afuasi ayawenu arivyo. ⁹ Mana mnamanya mbazi za Bwana wehu Jesu Masihi. Hata dzagbwe kala ni tajiri, ela waricha utajiri wosi na achikala mchiya kpwa ajili yenu, ili kpwa kutsapira uchiyawe, mwimwi mphahe kukala matajiri.

¹⁰ Tambukirani mwaka dzana mwakala a mwandzo kuaza kulavya msada, tsona mwakala a kpwandza kuhenda hivyo. Kpwa hivyo nakushaurini, ¹¹ marigizani kazi yenu ya kulavya kpwa hamu kulu kama murivyoandza. Tsona lavyani kulengana na uwezo murio nao. ¹² Mana mutu achilonda kulavya, vinono naalavye kpwa chiasi aricho nacho. Naye Mlungu andaphokera msadawe kpwa chiasi aricho nacho na si kpwa chiasi ambacho kana.

¹³ Lengo rehu siro kukala anjina aphahe raha wakati mwimwi munatsukuzwa mizigo, ela ni kukale na usawa. ¹⁴ Kpwa hivi sambi vira vinji murivyo navyo vindatosheleza upungufu wao ili wakati wanjina vira vinji arivyonavyo vindatosheleza

upungufu wenu. Ndipho hipho phandakala na usawa. ¹⁵ Kama Maandiko gaambavyo, “Yuya ariyekusanya vinji, kayakala na masaza, na yuya ariyekusanya vichache, kayaphungukirwa.”

Tito na ayae

¹⁶ Namshukuru Mlungu ariyemupha Tito moyo wa kukujalini dza vivyo nrivyo mimi. ¹⁷ Huriphomvoya edze kpwenu, wakubali moyo kutsuka, tsona ye mwenye kala anaaza sana kpwedza ko kpwenu. ¹⁸ Naswi hunamhuma phamwenga na mfuasi wa Jesu ambaye anatolwa sana ni makundi gosi ga afuasi kpwa kazize za kueneza habari nono kuhusu Jesu Muokoli. ¹⁹ Zaidi ya higo mfuasi hiye watsambulwa ni makundi ga afuasi kuphiya naswi ndiphophirika msada hinyo hiko Jerusalem. Na kpwa njira iyo ya kuimirira msada hinyo, hunareha nguma kpwa Bwana Jesu na kuonyesa chadi chehu cha kuterya anjina. ²⁰ Tahumendze kulaumiwa ni mutu yeyesi kuhusu vira hunavyoimirira hinyo msada mkpwulu. ²¹ Mana lengo rehu ni kukala na chadi cha kuhenda haki mbere za Mlungu na mbere za anadamu piya.

²² Zaidi ya Tito na hiye myawe, hunaahuma na mfuasi wanjina wa Jesu ambaye hwampima kano nyinji na huchimuona kukala ana hamu kulu ya kuhenda manono. Mana vivi anahenda chadi zaidi kpwa sababu ya kuluphiro kulu arironaro kpwenu. ²³ Naye Tito ni muhendadzi-kazi myangu anayehenda kazi phamwenga nami kpwa fwaida yenu. Na hinya afuasi anjina airi anawakilisha makundi ga afuasi, nao anamrehera nguma Jesu. ²⁴ Kpwa hivyo aonyeseni mwendza yenu ili makundi gosi ga afuasi gaone sababu ya kudzikarya kpwehu dzulu yenu.

9

Msada wa kuterya atu a Mlungu

¹ Takuna haja ya mimi kukuandikirani baruwa kuhusu msada unaolaviwa kpwa ajili ya atu a Mlungu hiko Jerusalem. ² Mana namanya kukala muna moyo wa kuterya ayawenu, na mimi nádzivuna mbere za atu a Makedonia, nchiamba kala mwimwi atu a Akaya* mwakala tayari kuterya hangu mwaka dzana. Na iyo hamu kulu ya kuterya yaahenda anji aho hiko Makedonia akale tayari kuhenda dza vivyo. ³ Ndiyo mana naahuma hinya enehu ili ahakikishe kala kudzikarya kpwehu, dzulu yenu kuhusu dzambo hiro gasikale ga maneno mahuphu, ela mkale tayari kama nrivyogomba kukala mu tayari kuterya. ⁴ Mana nchedza na afuasi anjina kula Makedonia, na huchikuta tamdzangbwekala tayari, mundahugbwiza waibu kpwa sababu hwakuaminini bure huchiona mundakala tayari. Na hata mwimwi mundaona waibu piya. ⁵ Kpwa hivyo náona ni muhimu nihimize hinya enehu anitanguliyane kpwedza hiko kpwenu ili aike tayari zawadi yenu mriyoahidi. Hino indaonyesa kukala munalavya kpwa kumendza kpwenu na si kpwa kulazimishwa.

⁶ Ni lazima mmanye kala mkurima achikumbira mbeyu chache, andaphaha mavuno machache, na achikumbira mbeyu nyinji, andaphaha mavuno manji. ⁷ Chila mmwenga naalavye chira arichopanga kulavya mwakpwe moyoni. Msilavye kpwa kusita-sita wala kushurutishwa, mana Mlungu anamendza mutu alavyaye kpwa kuhererwa. ⁸ Naye anaweza kukujaliyani na baraka nyinji zaidi ya maitaji genu, ili chila wakati mkale na vya kulavya bila chizuwizi kpwa chila kazi nono. ⁹ Kama Maandiko ganavyoamba: “Anaganya vituvye moyo kutsuka kuganyira achiya, hakiye inadumu hata kare na kare.”

¹⁰ Mlungu ndiye amuphaye mkurima mbeyu na kuapha atu chakurya. Vivyo hivyo Mlungu andakuphani mbeyu, naye andazihenda zizidi na kukuphani mavuno manji ga haki kpwa kulavya kpwenu kpwa mbazi. ¹¹ Iye andakuhendani mkale matajiri kpwa chila dzambo ili muenderere kulavya bila choyo. Na kpwa njira iyo atu anji andamshukuru Mlungu kpwa sababu ya msada wenu ndiophaha kutsupira sisi. ¹² Kpwa mana hino kazi muhendayo siyo tu kutimiza maitaji ga atu a Mlungu hiko Jerusalem. Piya indahenda atu anji amshukuru sana Mlungu kpwa kuhererwa. ¹³ Tsona kazi yenu inaonyesa kukala mwimwi mu atumishi kpweli a Mlungu. Na kpwa sababu iyo atu anji andamtogola Mlungu kpwa vira mundakala mkalunga mafundzo kuhusu Jesu Muokoli† ambago mwagakubali. Piya andamtogola kpwa vira mundakala mkalavya bila choyo kpwa na kpwa atu anjina. ¹⁴ Phahi andakuvoyerani kpwa mwendza nyinji kpwa

8:15 8:15 Kutsama 16:18   **8:21** 8:21 Misemo 3:4   * **9:2** 9:2 Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Akaya ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.   **9:9** 9:9 Zaburi 112:9   **9:10** 9:10 Isaya 55:10   † **9:13** 9:13 Mafundzo kuhusu Jesu Muokoli. Chiyunani chinaamba injili ya Masihi.

sababu ya mbazi za ajabu mrizoajaliwa ni Mlungu. ¹⁵ Humshukuruni Mlungu kpwa sababu ya zawadiye ambayo tahuweza kueleza kua maneno bahi.

10

Paulo anakanira kaziye

¹ Mimi Paulo, niambwaye ni mpole ninaphokala phamwenga namwi, ela ni kukala msiru ninaphokala kure namwi. Nakuvoyani kpwa upole na unyenyekevu wa Jesu, mniphundze. ² Nakuvoyani msinihenda nkedza nikakala msiru sana dza ninavyotara-jiya. Mana kuko kpweni kuna atu aonao kukala, hunalunga mambo ga chidunia. ³ Hata dzagbwe hunaishi hipha duniani, tahupigana viha dza vira atu a chidunia anavyopigana. ⁴ Silaha zehu sizo dza za himu duniani, ela zina nguvu kula kpwa Mlungu za kuweza kuvundza ngome za Shetani. ⁵ Hukubananga maazo ga handzo na chila aina ya chikpwazo chinachohendesha atu asimmanyeye Mlungu. Tsona hukuchunguza kpwa undani chila azo rehu ili humuogophe Jesu katika maazo gehu gosi. ⁶ Na bada ya kuona kala kuogopa kpweni kukakamilika, hu tayari kuatiya adabu atu asiomuogopa Jesu kpwa njira yoyosi.

⁷ Mwimwi mkulola mambo ga kondze tu.* Ichikala kuna yeyesi anayedziona kukala ni wa Jesu, naamanye kukala hata swiswi piya hu a Jesu. ⁸ Mlungu wahupha uwezo, na uwezo uho ni wa kukuphezani chiroho ela sio wa kukuvomolani. Na hata nkadzikarya kuhusu hinyo uwezo wangu, uho taundanitiya waibu. ⁹ Piya silonda yonekane kukala nakuogofyerani na baruwa zangu. ¹⁰ Mana anjina anaamba, "Baruwa za Paulo ni ndziho na ngumu, ela ye mwenye ni mnyonje anaphokala phamwenga naswi, na manenoge ni kuberwa kpwa sababu tagana samani." ¹¹ Atu hinyo naamanye kukala, gara niambago katika baruwa zangu ninaphokala kure, ndigo ndigohenda kpwa nguvu wakati ndiphokpweza ko kpweni.

¹² Tahulonda kudzilinganisha wala kudziika phamwenga na hara atu anaodzikarya enye. Mmanyeye kukala anaphodzipima kpwa kudziona ana samani, na kudzilinganisha enye kpwa enye, anaonyesa uzuzu wao. ¹³ Ela tahundadzikarya kutsupa chiasi. Ela kudzikarya kpwehu kundakala tu kpwa kazi huriyojaliwa ni Mlungu, kazi zinazokufikirani hata ko kpweni. ¹⁴ Ichikala kpweli tahufikire kpweni kureha kazi zehu, hungekala hwavuka miphaka. Ela si hivyo! Swiswi hwafika kpweni kpwa kukureherani habari nono kuhusu Jesu ariyehukola. ¹⁵ Wala tahutsupa chiasi kpwa kudzikarya kuhusu kazi yohendwa ni atu anjina. Hunakuluphira kukala kazi zehu kpweni zindaenderera kupanuka kulengana na vira kuluphiro renu rinavyokula. ¹⁶ Hivyo hundaweza kutangaza habari nono kuhusu Jesu seemu zanjina kondze ya seemu yenu, bila kuhendera ngulu kazi ambayo tayari ikahendwa ni mutu wanjina. ¹⁷ Dza Maandiko ganavyoamba, "Anayedzikarya, naadzikarya kpwa gara gahendwago ni Bwana." ¹⁸ Mana anayekubalika kukala ni mnono siye yuya anayedzitogola mwenye, ela ni yuya anayetogolwa ni Mlungu.

11

Paulo anagomba kuhusu mitume a handzo

¹ Naaza mnivumirire nchigomba upumbavu chidide. Namwi kpweli munanivumirira. ² Nakuonerani wivu dza Mlungu anavyokuonerani wivu. Nakuahidini mlume mmwanga ambaye ni Jesu, ili nikuphirikeni mbereze dza mwanamwali ariyeposwa kulólwa ni hiye. ³ Ela nina wasiwasi kpwa kukala, dza viratu Hawa arivyochengbwa ni ulachu wa Shetani, vivyo hivyo mundachengbwa maazo genu kusudi mriche mendzwa yenu ya kpweli na uswafi wa moyo kpwa Jesu. ⁴ Mana mu rahisi kukubali mutu yeyesi edzaye kpweni kutangaza Jesu ambaye ni tafwauti na yuya huriyetangaza, au kuphokera roho tafwauti na Roho mriyephokera au piya habari tafwauti na iyo habari nono kuhusu Jesu mriyophokera kula kpwehu. ⁵ Ninamanya kala mimi si mdide kuriko hinyo "mitume akulu" a kpweni, hata chidide. ⁶ Hata ichikala mino si fundi wa kubisha vinono, marifwa ninago. Higa hwakumanyisani wakati wosi katika hali zosi.

⁷ Dze, náhenda dambi kudzinyenyekeza ili nikuunuleni nriphotangaza neno ra Mlungu* bila maripho? ⁸ Náphokera misada kula kpwa makundi ga afuasi anjina ili nikuhumikireni mwimwi. Ni avi náaiyira ayawenu nikuteryeni. ⁹ Na nriphokala

* **10:7** 10:7 Mana yanjina ni: Lolani gara garigo phenu matsoni. **10:17** 10:17 Jeremia 9:24 **11:3** 11:3 Mwandzo 3:1-5,13 * **11:7** 11:7 Chiyunani chinaamba injili ya Mlungu. **11:9** 11:9 Afilipi 4:15-18

phamwenga namwi na kuphungukirwa, siyakuhihikani mizigo, mana kuphungukirwa kpwangu kpwauswa ni afuasi kula Makedonia. Kpwa hivyo siyakala mzigo kpweni, na sindakala hivyo tse. ¹⁰ Dza viratu ninavyosemurira ukpwele dzulu ya Jesu Muokoli chila wakati, naahidi kukala takuna mutu kahi ya tsi ya Yunani† anayeweza kunizuwiya kudzikarya kuhusu higo. ¹¹ Kpwa hivyo, nkurema kukala mzigo kpweni kpwa utu wani? Kpwa sababu sikumendzeni? Hata! Mlungu anamanya nakumendzani.

¹² Nami nindaenderera kuhenda nihendago ili niangamize hara “mitume” anjina anaendza nafwasi ya kuolangbwa sawa na swiswi kpwa mambo anagodzikarya nago. ¹³ Atu hinyo ni mitume a handzo, anaochenga atu na kudzigaluzi ili aolangbwe dza mitume a kpweli a Jesu. ¹⁴ Na higa si ajabu! Amba Shetani piya naye anaweza kudzigaluzi akaonekana dza malaika wa nuru! ¹⁵ Kpwa hivyo siro dzambo kulu atumishie kudzigaluzi akakala dza atu a haki. Mwishowe andatiyiwa adabu kulengana na gara arigohenda.

Paulo anadzikarya kuhusu kugayakpwe

¹⁶ Nauyira kukala mutu asinione mimi ni mpumbavu. Ela ichikala ananiona ni mpumbavu, anisikize dza mpumbavu ili nidzikarye chidide. ¹⁷ Gaga nidzikaryago nago bila wasiwasi hivi sambu ni ga chipumbavu, si kama Bwana Jesu agombavyo. ¹⁸ Kpwa vira atu anji anadzikarya kpwa vitu vya chibinadamu, pahi piya nami nindadzikarya. ¹⁹ Mwimwi mkufikiriya muna ikima sana, ela mkuvumirira atu apumbavu kpwa kuhererwa! ²⁰ Kpwa kpweli mkuvumirira mutu yeyesi anayekuhendani atumwa, anayekufutani vitu vyenu, anayekuhangani, anayekuberani, hata anayekuwangani makofi. ²¹ Nchigomba kpwa kuchania tu, naona waibu kpwa sababu swiswi hu anyenje na tahuyaweza kuhenda mambo dza higo.

Ichikala mutu ana usujaa wa kudzikarya kuhusu dzambo fulani, hata mimi naweza kudzikarya na dzambo riro hiro. Vi sambu nagomba dza mpumbavu! ²² Dze, hinya ni Aeburania? Mimi piya ni Mueburania. Dze, hinya ni Aiziraeli? Nami piya. Achikala ni a chivyazi cha Burahimu, nami ni vivyo.

²³ Tsona achikala ni atumishi a Jesu, mino ni zaidi. (Vivi sambu nagomba dza mutu wa koma.) Nikahenda kazi zaidi, nikafungbwa jela kano nyinji zaidi, nikachapwa zaidi sana, na nikatsungurira chifo kano nyinji. ²⁴ Kano tsano nikapigbwa vikoto kano mirongo mine kasoro chimwenga ni Ayahudi. ²⁵ Kano tahu Arumi akanipiga milawa. Limwenga nikapigbwa mawe, kano tahu nikavudzikirwa ni meli baharini, na nchisala mumo baharini usiku na mutsi. ²⁶ Kwenye vyaro vyangu vinji, nikakutana na hatari za myuho, za anyang’anyi, za Ayahudi ayangu na za atu asio kala Ayahudi. Piya nakala na hatari midzini, tsakani, baharini, na kula kpwa atu adzihendaga dza afuasi ayangu. ²⁷ Nikakala na kazi ngumu na tabu, siku nyinji nikakala matso bila usingizi. Nikakala na ndzala na chiru, bila chakurya cha kutosha. Tsona nikapigbwa ni mnyevu bila nguwo za kuvwala.

²⁸ Higo mbai, nakala na mzigo chila siku kpwa kujali makundi gosi ga afuasi a Jesu. ²⁹ Mutu anaphokala mnyonje chiroho, nami nkusikira unyonjewe. Mutu anapholongozwa kuhenda dambi, nami nkusononeka sana.

³⁰ Ichikala ni lazima kudzikarya, richa nidzikarye kuhusu mambo ganagoonyesa unyonje wangu. ³¹ Mlungu, Baba wa Bwana Jesu atogolwaye hata kare na kare, anamanya sigomba handzo. ³² Niriphokala Damasikasi, mtawala ariyekala tsini ya Mfalume Areta, waika arindzi katika miryango ya midzi ili anigbwire. ³³ Ela nátserwezwa na bweko ririrotsupizwa dzitundu ra ukuta wa mudzi, na kpwa njira iyo nápona kugbwirwa.

12

Maono ga Paulo

¹ Inabidi nienderere kudzikarya, ela takuna fwaida! Ela nindabisha kuhusu ruwiya na maono nrigophaha kula kpwa Bwana. ² Namanya mfuasi wa Jesu ambaye miaka kumi na mine iriyotsupa, wahalwa ni Mlungu kuphiya dzulu mlunguni, yani mlungu wa hahu. Simanya mutu hiye waphiya na umbo ra chimwiri au ra chiroho. Mlungu ndiye amanyaye. ³⁻⁴ Namanya kukala mutu hiyu waphirikpwa Peponi. Simanya kala a chimwiri au kala a chiroho, Mlungu ndiye amanyaye. Hiko, mutu hiyu wasikira mambo ga siri ga ajabu ambago mwanadamu kalondwa agabishe. ⁵ Nindadzikarya kpwa sababu

† **11:10** 11:10 Chiyunani chinaamba Akaya. **11:23** 11:23 Mahendo 16:23 **11:24** 11:24 Kumbukumbu 25:3
11:25 11:25 Mahendo 14:19; 16:22 **11:26** 11:26 Mahendo 9:23; 14:5 **11:32** 11:32 Mahendo 9:23-25

ya mutu dza hiyu, ela sio kpwa sababu yangu mwenye, isiphokala nindadzikarya kuhusu unyonje wangu. ⁶ Ela nchilonda kudzikarya, sindakala mpumbavu, mana ndakala ninagomba kpweli. Hata hivyo sindadzikarya, mana simendze mutu yeyesi anitogole zaidi ya vira nihendavyo na gara nigombago.

Mwiya mwirini mwa Paulo

⁷ Náhewa mwiya mwirini mwangu ili unirinde nishende ngulu kpwa sababu ya maono higo ga ajabu nriigoonyeswa. Mwiya hinyo ni dza muhumwa wa Shetani, unigayisao nishende ngulu. ⁸ Návoya Bwana kano tahu ili aniusire mwiya hinyu, ⁹ ela achiniamba, “Mbazi zangu zinakutosha, mana unaphokala mnyonje, uwezo wangu unahendwa ukamilike.” Kpwa hivyo nahererwa kudzikarya na unyonje wangu ili uwezo wa Jesu ukale nami. ¹⁰ Phahi kpwa ajili ya Jesu ni razi kukala mnyonje, kuberwa, kugaya, kuteswa na kuphaha mashaka, mana ninaphokala mnyonje, ndipho nikalapho na uwezo.

Paulo akaamakira Akorintho

¹¹ Nikagomba dza mpumbavu! Ela mwimwi ndimwi mchionihenda nigombe hivyo. Hata dzagbwe mimi si chitu, inabidi mnitogole kpwa sababu mimi si mdide kuriko hara atu anaohwa “mitume akulu.” ¹² Kpwa kuvumirira sana náhenda dalili, maajabu na vilinje kahi yenu ambavyo vyaonyesa wazi kukala mimi ni mtume. ¹³ Tafwauti yenu na makundi ganjina ga afuasi ni kukala siyakala mzigo kpwa kulonda msada kula kpweni. Kpwa hivyo sivoya msamaha kpweni, mana siyakukoserani nriphodzitegemea.*

¹⁴ Sambi ni tayari kpwedza kpweni kano ya hahu. Nami sindakala mzigo kpweni, wala silonda mali yenu, ela mwi enye. Mana ni kawaida avyazi kuaikira ana aho akiba, ela si kawaida ana kuaikira akiba avyazi ao. ¹⁵ Phahi nindahererwa kulavya nricho nacho na hata kudzilavya mi mwenye kpwa fwaida yenu. Dze, mundanimendza chidide kpwa vira mino nakumendzani sana? Hata, sivyo hivyo! ¹⁶ Sambi munakubali kukala siyakala mzigo kpweni. Ela mutu wanjina anaweza kuamba, “Kpwa vira Paulo ni mlachu, wahugbwira kpwa kuhumira handzo.” ¹⁷ Dze, kuna mutu yeyesi nriyemhuma kpweni ariyekufutani vitu vyenu? Takuna hata mmwenga! ¹⁸ Mino námsisitiza Tito edze kpweni phamwenga na mfuasi myawehu wanjina. Dze, Tito wakufutani vitu vyenu? Hata! Iye na mimi hukulongozwa ni roho mmwenga na hukukala na tabiya mwenga.

¹⁹ Mendzerepho hata sambu munafikiri hukadzihehera mbere ya matso genu. Ela hunagomba higa mbere za Mlungu, kuno hukagbwirana na Jesu. Amendzwa angu, higa gosi ni ga kukutiyani moyo. ²⁰ Shaka rangi ni kukala ndiphokpwedza hiko kpweni sindahamirwa ni higo muhendago, namwi tamundahamirwa ni vira ndivyokuhenderani. Nami silonda nchedza mkale mcherekuheha, kuonerana chidzito, kutsukirirwana, kudzimendza, kufyakatsirana, kusengenyana, kudzikarya chipumbavu, na kuhenda fujo. ²¹ Naogopa kukala ndiphokpwedza tsona, Mlungu andanihenda nione waibu mbere zenu. Na indabidi nisononeke kpwa sababu ya anji enu ambao bado taadzangbwetubu na kuricha dambi za uchafu, udiya na tamaa mbii arizohenda.

13

Maonyo ga mwisho

¹ Hino ni kano yangu ya hahu kpwedza kpweni. Maandiko ganaamba kala chila shitaka ni lazima rihakikishwe ni mashaidi airi au ahahu. ² Nákuonyani kare nriphokala namwi mara ya phiri. Nauyira dzagbwe ni kure namwi. Ndiphokpwedza tsona, sindaricha kuti ya adabu hara nrioaonya kuhusu dambi zao nriphokala namwi na piya hara anjina osi anaohenda dambi. ³ Ndahenda hivyo kpwa kukala mnalonda ushaidi wa kpweli kala Jesu anagomba kutsupira mimi. Naye si mnyonje kpweni, ela nguvuze zinahenda kazi kahi yenu. ⁴ Mana hata dzagbwe wakotwa msalabani kpwa hali ya unyonje, anaishi kpwa uwezo wa Mlungu. Vivyo hivyo swiswi naswi hu anyonje dza iye, ela hwaungana naye kpwa uwezo wa Mlungu, na kpwa hinyo uwezo hundakpwedza hukutsanganyeni.

⁵ Dzilauleni mwimwi enye mmanye ichikala kpweli muna kuluphiro. Dzipimeni enye. Dze, tammanya kukala Jesu Masihi a phamwenga namwi? Ichikala si hivyo, phahi mkashindwa. ⁶ Ela nakuluphira kukala mundamanya kukala swiswi tahushindwa. ⁷ Hunavoya Mlungu msihende uyi wowosi, si kpwa lengo ra swiswi kutogolwa, ela mphahe kuhenda manono, hata ichikala hundaonekana hukashindwa. ⁸ Mana

* **12:13** 12:13 Mana yanjina ni, niswameheni kpwa kosa hiri. **13:1** 13:1 Kumbukumbu 17:6; 19:15

hukarema kupinga kpweli, ela hunahenda chadi ili ienderere. ⁹ Swiswi hunahererwa wakati hu anyonje na wakati mwimwi muna nguvu. Kpwa hivyo hunakuvoyerani ili kuluphiro renu riphere. ¹⁰ Kpwa hivyo nakuandikirani higa kabila ya kpwedza ili nisedzekala msiru kpwa kuhumira uwezo nriohewa ni Mlungu. Mana wanipha uwezo wa kukuphezani chiroho wala si wa kukuvomolani.

Salamu za mwisho

¹¹ Chimarigizo enehu, kpwaherini. Kuluphiro renu nariphere na mtiyane moyo. Mkale na nia mwenga na mkale salama, naye Mlungu wa mendzwa na amani andakala phamwenga namwi.

¹² Lamusanani na mendzwa ya kpweli.

¹³ Mkaphozwa ni atu osi a Mlungu ario hiku.

¹⁴ Mbazi za Bwana Jesu Masihi, mendzwa ya Mlungu, na umwenga wa Rohowe, naukale namwi mosi.

Baruwa ya Paulo yoandikira AGALATIA Tanga mbere

Wakati mmwenga Barinaba na Paulo, asafiri kpwendatangaza habari nono kuhusu Jesu kuzunguluka seemu za Galatia (siku hizi Galatia ni seemu ya tsi ya Uturuki). Hiko Galatia aandzisha kundi ra afuasi a Jesu. Afuasi anjina kala ni atu asio kala Ayahudi, anjina kala ni Ayahudi ariomkuluphira Jesu.

Paulo kala anaphaha tabu kula kpwa afuasi anjina a Jesu a Chiyahudi. Atu hinyo kala achifundza kukala mutu achitaka kukala mfuasi wa Jesu ni lazima alunge mila na shariya za Chiyahudi, hasa kutiywa tsatsani. Piya kala anaamba kukala Paulo siye mtume wa kpweli, kpwa sababu kala anarema mafundzo gao.

Lengo ra Paulo ra baruwa hino ni kupinga mafundzo higa ga handzo. Kpwandza anaamba kukala kala ni mtume kpweli. Bwana Jesu mwenye ndiye yemupha kazi ya kutangaza ujumbewe kpwa atu asio kala Ayahudi. Tsona kaziye na mafundzoge gakubaliwa ni mitume hiko Jerusalem (1:11—2:21).

Phiri Paulo anasisitiza kala atu osi, akale Ayahudi au asikale Ayahudi, anaokolwa kpwa kumkuluphira Mlungu, wala si kulunga mila ama Shariya za Musa. Naye anaonyesa ukpweli wa mambo higo kpwa kulavya mfwano wa Burahimu. Hata Burahimu hipho kare waphaha haki sababu wamkuluphira Mlungu (3:1—4:31).

Chimarigizo sura ya tsano na sita Paulo anaeleza asili na tabiya nono ambazo ni lazima mfuasi wa Jesu aonyese. Roho Mtakatifu nkuterya atu amukuluphirao Jesu kusagala hivi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-5

Paulo anadzihehera 1:6—2:21

Kumkuluphira Jesu ama kulunga Shariya za Musa 3:1—4:31

Afuasi anavyolondwa kusagala 5:1—6:10

Onyo ra mwisho 6:11-18

¹⁻² Baruwa hino ila kpwangu mimi mtume Paulo na afuasi ayangu osi ario hiku. Nakuandikirani mwimwi kundi ra afuasi a Jesu murio seemu za Galatia. Mino siyaphaha utume kpwa uwezo wa mwanadamu wala kutsambulwa ni mutu, ela kpwa uwezo wa Jesu Masihi na Baba Mlungu yemfufula Jesu.

³ Baba Mlungu na Bwana wehu Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama. ⁴ Kama mmanyavyo Jesu wafwa kpwa sababu ya dambi zehu, ili husitawalwe ni nia na asili mbii za chibinadamu. Wafwa kpwa kulengana na mendzwa ya Mlungu wehu na ambaye ni Baba. ⁵ Mlungu naatogolwe hata kare na kare. Amina.

Msilunge mafundzo ga handzo

⁶ Enehu, mbona munaniangalaza! Mwamricha Mlungu upesi, ambaye kpwa mendzwaye na mbazize wakuihani mshiriki uzima wa kare na kare ambao waulavya kutsapira Jesu. Vivi munalunga mafundzo ganjina ⁷ gasigo ga kpweli tse. Mana atu anjina analonda kukuyugani achili na kubananga habari nono kuhusu Jesu Muokoli. ⁸ Ela hata swiswi au malaika kula mlunguni huchitangaza mafundzo ga kuokola tafwauti na higo gokutangazirani, phahi mutu hiye naalaniwe ni Mlungu hata kare na kare! ⁹ Kama hurivyogomba hipho mwandzo, phahi nauyira tsona: Mutu yeyesi ndiyekutangazirani mafundzo ga kuokola ga tafwauti na higa mafundzo mrigogakubali, phahi mutu hiye naalaniwe ni Mlungu hata kare na kare!

¹⁰ Dze, gano nchigogomba ganaonyesa kala nalonda anadamu animendze? Hata chidide! Namendza Mlungu ahamirwe zaidi kuriko anadamu. Kala ncherelonda kufurahisha anadamu, phahi singekala mtumishi wa Jesu.

Mlungu wamtsambula

Paulo akale mtume

¹¹ Enehu, nalonda mmanyane kukala habari nono kuhusu Jesu yoitangaza mimi, taiyatungbwa ni mwanadamu. ¹² Ela ni Jesu Masihi mwenye ndiye yenimanyisa. Siyaiphaha kula kpwa mutu yeyesi, wala kufundzwa ni mutu.

¹³ Mnamanya maisha gangu vyokala nriphokala nalunga dini na mila za Chiyahudi. Nágayisa afuasi a Jesu bila ya mbazi tse, na nchitaka kuaangamiza. ¹⁴ Nálunga dini

ya Chiyahudi vinono hata kushinda marika gangu, tsona nchidzilavya sana kulunga mila za akare angu. ¹⁵ Ela Mlungu kala analonda chivyanyina. Wanitenga hata kabila sidzangbwevyalwa, na achinitsambula kulengana na arivyomendza iye ili nimhumikire, hata dzagbwe kala sifwaha. ¹⁶ Wakatiwe ariopanga uriphofika, Mlungu wanionyesa mwanawe, ili nitangazire atu asio kala Ayahudi habari nono kuhusu mwanawe Jesu. Na wakati hinyo siyaendza ushauri kula kpwa mutu. ¹⁷ Wala siyaphiga Jerusalemu kpwa hara ambao kala ni mitume kare, ela mara mwenga náphiya weru wa Warabuni, chisha badaye ndipho nchiuya Damasikasi.

¹⁸ Bada ya miaka mihahu, náphiya Jerusalemu kpwendamuona Petero, na nchisagala naye siku kumi na tsano. ¹⁹ Mtume wanjina yemuona hiko kala ni Jakobo bahi, mwanao wa Bwana Jesu. ²⁰ Nakuambirani kpweli mbere za Mlungu higa nagokuandikirani sigo ga handzo. ²¹ Bada ya kusagala Jerusalemu na Petero, náphiya jimbo ra Siria na ra Kilikia. ²² Wakati hinyo kala sidzangbwekutana uso kpwa uso na makundi ga afuasi a Jesu ariokala Judea. ²³ Kala taadzangbweniona ela kala ahendasikira kukala, “Ye mutu ambaye kala achihugayisa, ndipho anatangaza riro kuluphiro ambaro mwandzo kala analonda kuriangamiza.” ²⁴ Phahi, hinyo atu amtogola Mlungu kpwa gara ambago Mlungu kala akanihendera.

2

Mitume anjina akubali mafundzo

ga Paulo

¹ Chisha, bada ya miaka kumi na mine náphiya tsona Jerusalemu myangu ni Barinaba, piya namhala Tito nchiphya naye. ² Náphiya hiko kpwa sababu Mlungu kala akanionyesa niphaye. Nriphokutana chisiri na vilongozi, náaeleza hira habari nono niitangazayo kpwa atu asio kala Ayahudi. Náhenda hivyo ili kazi iyo isikale ya bure. ³ Myangu Tito, ambaye kala si Myahudi, ni Myunani, kala katiirwe tsatsani,* ela hinyo vilongozi a kundi ra afuasi hiko Jerusalemu amkubali. Taayamshurutisha kutiywa tsatsani, ⁴ hata dzagbwe atu anjina ariodzihenda ni afuasi kala analonda atiye tsatsani. Atu hinyo kala akadziunga chisiri dza makachero, kupeleleza uhuru huhewao ni Masihhi Jesu. Kala analonda kubananga uhuru wehu na ahuhende atumwa a shariya za Chiyahudi. ⁵ Naswi tahuyakubaliana nao hata chidide, ili m'baki na ukpweli wa habari nono kuhusu Jesu bila kugaluzwa.

⁶ Na hara vilongozi taayaanjereza chochosi hura ujumbe nriokala nahubiri. (Hinyo vilongozi kala anaishimiwa sana, ela higo si muhimu, kpwa sababu Mlungu kahukumu mutu kpwa kumlola umbore wala cheoche.) ⁷ Ela sambi kala anamanywa kukala náhewa kazi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu kpwa atu asio kala Ayahudi, dza viratu Petero arivyohewa kazi ya kuahubiriya Ayahudi. ⁸ Mlungu iye yemuhenda Petero kukala mtume wa Ayahudi, ndiye yenihenda mimi piya kukala mtume wa atu asio kala Ayahudi. ⁹ Jakobo, Petero na Johana, ambao kala anamanywa kama ni vilongozi muhimu, akubali kukala nami Mlungu wajaliya kazi yangu. Hipo, ahupha mikono myangu ni Barinaba kuonyesa kala a tayari kuhenda kazi phamwenga naswi. Aho akubali kuhubiri kpwa Ayahudi, naswi kpwa atu asio kala Ayahudi. ¹⁰ Chitu arichosisitiza kala ni kuaterya afuasi achia ya Jerusalemu, dzambo ambaro kala nina moyo naro.

Paulo anamgombera Petero

hiko Antiokia

¹¹ Siku yanjina Petero ariphokpwedza Antiokia, mino námpinga ching'ang'a mbere za afuasi ayawehu kpwa sababu kala anahenda makosa makulu. ¹² Kabila ya atu fulani kpwedza kula Jerusalemu kpwa Jakobo, Petero kala achirya na atu asio kala Ayahudi. Ela atu ariphokpwedza, waricha kurya na atu asio kala Ayahudi na achidzitenga. Wahenda hivyo kpwa sababu ya kuogopha hara aambao kukala mfuasi wa Jesu ni lazima atiye tsatsani. ¹³ Afuasi anjina a Chiyahudi kula Antiokia aungana na unafiki wa Petero, hata Barinaba achilongozwa makosa.

¹⁴ Phahi, nriphooona maisha ga tagalunga ukpweli wa mafundzo kuhusu Jesu Muokoli, namuambira Petero mbere za atu osi, “Hata dzagbwe uwe u Myahudi, ela kulunga shariya zosi za Chiyahudi. Sambu kpwa utu wani unashurutisha atu asio kala Ayahudi alunge mila za Chiyahudi?”† ¹⁵ Swiswi ambao hwavyalwa Ayahudi tahudziona huna

1:15 1:15 Mahendo 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18   **1:18** 1:18 Mahendo 9:26-30   **2:1** 2:1 Mahendo 11:30; 15:2   * **2:3**

2:3 Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa ahadi ya Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwandzo 17.)

2:6 2:6 Kumbukumbu 10:17   † **2:14** 2:14 Taphana uhakika ichikala mazungumuzo ga Paulo kpwa Petero gasirira hipo au gaenderera msitari wa 21.

dambi, kama huanavyo atu asio kala Ayahudi. ¹⁶ Ela hunamanya kala mutu kaphaha haki kpwa kulunga Shariya, ela kpwa kumkuluphira Masihi Jesu. Kpwa hivyo swiswi naswi hunaphaha haki kpwa kumkuluphira, wala sio kpwa kulunga Shariya, mana takuna hata mmwenga ndiyekala na haki kpwa kulunga Shariya.

¹⁷ Ayahudi anjina anafikiriya swino hu achina-dambi, kpwa sababu hunamkuluphira Jesu ili kuphaha haki, badala ya kulunga Shariya. Dze, ni kpweli Jesu anahulongoza kuhenda dambi? Sivyo hata chidide! ¹⁸ Ela nchiuya tsona kukuluphira mpango wa kare wa kulunga Shariya, ambao náurema, phahi kpwa kpweli nina makosa. ¹⁹ Mimi piya kala náishi kulunga Shariya, ela sambu sitawalwa tsona ni Shariya. Mlungu waniika huru ili niishi vira alondavyo. Ni kama avi náolagbwa phamwenga na Jesu msalabani. ²⁰ Siye mimi niishiye tsona, ela Jesu anaishi mwangu moyoni. Vivi naishi kpwa kumkuluphira hiye Mwana wa Mlungu, ariyenimendza hata achidzilavya ili afwe kpwa sababu yangu. ²¹ Kala mutu anahewa haki kpwa kulunga Shariya, phahi Jesu angekala wafwa bure. Ela narema kabisa kukala mbazi na mendzwa ya Mlungu si muhimu.

3

Kuluphiro ndiro njira ya macheye ya kuphahira wokofu

¹ Mwi Agalatia! Mbona munahendwa azuzu? Mwalogbwa ni ani? Mwasemurirwa vinono mana ga Jesu Masihi kuolagbwa msalabani. ² Sambu hebu nikuuzeni chitu. Dze, mwaphokera Roho Mtakatifu kpwa kulunga Shariya, hebu kpwa kukuluphira mrigosikira? ³ Kpwadze munahendwa azuzu hivyo? Mwaandza kumkuluphira Jesu kpwa kutegemea nguvu za Roho Mtakatifu, vino mbona mnalonda kpwenderera na nguvu zenu enye? ⁴ Mambo gosi garigokuphahani gakala ga bure? Kpwa kpweli taiwezekana gakale ga bure! ⁵ Dze, Mlungu anakuphani Rohowe na kukuhenderani vilinje kpwa sababu ya kulunga Shariya? Sivyo hivyo, ela ni kpwa sababu munakuluphira higo mrigosikira kuhusu Jesu.

⁶ Nauhaleni mfwano wa Burahimu. Maandiko ganaamba kukala Burahimu wamkuluphira Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu achimuisabu kukala ni mutu wa haki. ⁷ Phahi, ni mmanyé kukala, hinyo amukuluphirao Mlungu ndio uvyazi wa kpweli wa Burahimu mana anakuluphira dza iye. ⁸ Maandiko gatabiri kala Mlungu andaapha haki atu asio kala Ayahudi kpwa kukuluphira. Wamtangazira Burahimu habari nono kuhusu Jesu chimbere achimuamba, “Makabila gosi duniani gandjaliwa kula kpwa uvyazio.” ⁹ Phahi, atu akuluphirao anajaliwa phamwenga na Burahimu, mutu yejaliwa kpwa sababu ya kukuluphira.

¹⁰ Atu osi akuluphirao Shariya ana lana, mana Maandiko ganaamba, “Mutu yeyesi ambaye kandalunga na kuhenda chila chitu choandikpwa ndani ya Chitabu cha Shariya, ana lana!” ¹¹ Kpwa kpweli takuna mutu aphahaye haki mbere za Mlungu kpwa kulunga Shariya, kpwa sababu Maandiko ganaamba, “Atu ndioishi ni hara ndiophaha haki kpwa kukuluphira.” ¹² Yo Shariya taina uhusiano wowosi na kuluphiro. Ela phatuphe, Maandiko ganaamba, “Mutu ndiyegbwira malagizo gosi ga Shariya andaishi kpwa sababu ya kulunga zizo Shariya.” ¹³ Shariya zinatiya lana, ela Jesu wahukombola na lana iyo kpwa kutiywa lana ye mwenye, ariphoolagbwa msalabani. Kama Maandiko gaambavyo, “Mutu yeyesi ndiyeolagbwa kpwa kutsomekpwa muhini andalaniwa.” ¹⁴ Wahenda hivyo ili gara majaliwa arigolagbwa Burahimu, gahewe atu asio kala Ayahudi piya. Phahi hunaphokera Roho Mtakatifu huriyelagbwa mana hunamkuluphira Jesu Muokoli.

Shariya taziyaluza chilagane cha Mlungu

¹⁵ Enehu, hebu nikupheni mfwano huno wa maisha ga chila siku: Atu airi achiphahana, na kutiirana saini, dze, ni ani awezaye kuiusa au kuigaluza? Vilagane vya Mlungu ni dza vivyo, tavigaluka. ¹⁶ Mlungu waika chilagane hicho na Burahimu na uvyaziwe. Maandiko gachiamba “uvyaziwe” manage siyo “atu anji a uvyaziwe,” ela manage ni “mmwenga wa uvyaziwe.” Na ye hiye mmwenga niambaye ni Jesu. ¹⁷ Nalonda kuamba hivi: Mlungu waika chilagane na Burahimu. Shariya za Musa ambazo zalaviwa miaka magana mane na mirongo mihahu bada ya hicho chilagane,

taziweza kuchifuta, wala kuusa chilagane cha Mlungu. ¹⁸ Mana ichikala zawadi ya Mlungu inaphahikana kpwa kulunga Shariya, phahi si lazima kukuluphira chilaganeche. Ela Mlungu wamupha Burahimu zawadi kpwa mbazize kpwa sababu ya hicho chilagane.

Sababu ya kuikpwa Shariya za Musa

¹⁹ Sambi Shariya za Musa kala zina mana yani? Shariya zaikpwa kutawala atu mana kawaida atu kala nkuhenda dambi. Nazo kala ni zikale hadi yuya chivyazi cha Burahimu yekala akalagbwa, edze. Mlungu walavya Shariya na Musa kutsupira kpwa malaika, naye Musa achikala mpatanishi wa Mlungu na atu. ²⁰ Ngudzi anatakikana wakati pande mbiri zinaika mapatano. Ela Mlungu ni mmwenga na ye mwenye waika chilagane na Burahimu bila ya mpatanishi.

²¹ Dze, Shariya kala zinapinga chilagane cha Mlungu? Hata chidide! Ichikala Shariya inaweza kurehera anadamu uzima wa kare na kare, phahi atu angephaha haki kpwa kuzilunga. ²² Ela Maandiko ganaamba chila mutu nkuhenda dambi na kaweza kuishi kulengana na Shariya. Ndio mana Mlungu walaga kuapha atu amukuluphirao Jesu Masihi uzima wa kare na kare.

²³ Swiswi Ayahudi kala hukafungbwa ni Shariya dza mabusu, hadi huriphong'azwa matso kala mutu anaphaha uzima wa kare na kare kpwa kumkuluphira Jesu. ²⁴ Phahi, Shariya kala ni mtawala wehu hadi Jesu ariphokpedza, ndipho huphahe haki mbere za Mlungu kpwa kumkuluphira. ²⁵ Sambi kpwa vira hwamkuluphira Jesu, tahutawalwa tsona ni Shariya.

Ana a Mlungu

²⁶ Mwimwi mosi mu ana a Mlungu kpwa kukala mwamkuluphira Masihi Jesu. ²⁷ Mriphobatzwa kuonyesa kala mu a Jesu, mwaandza maisha maphya kuhenda tabiyaze. ²⁸ Taphana tafwauti ya Myahudi na Myunani, mtumwa wala mutu huru, mlume wala mchetu, mana mosi mu amwenga kpwa sababu ya Jesu Muokoli. ²⁹ Ichikala mu a Jesu, phahi mu vivyazi vya Burahimu, na mundaphokera majaliwa arigolagbwa Burahimu.

4

¹ Hebu lolani mfwano huno. Wakati mrisi achere mwanache, kana tafwauti na mtumwa, hata dzagbwe mali yosi ni yakpwe. ² Ni lazima aogophe arezie na aimirizi a malize hadi wakati uriopangbwa ni ise. ³ Phahi hata swiswi huriphokala tahudzangbwekombolwa ni Jesu hwakala dza vivyo. Hwakala atumwa huchitawalwa ni mila na dini za chidunia. ⁴ Ela wakati wa sawa uriphofika, Mlungu wamhuma Mwanawe mwenye. Wavyalwa ni mchetu na achiishi kulunga Shariya za Musa, ⁵ ili akombele atu okala akahendwa atumwa ni Shariya hizo, ndipho nao akale ana a Mlungu. ⁶ Sambi kpwa sababu hu ana a Mlungu, Mlungu wareha Roho wa Mwanawe mwehu mioyoni, naye Roho nkumuiha Mlungu "Baba!" ⁷ Kpwa hivyo simwi atumwa tsona, ela mu ana a Mlungu, na kpwa vira mu anae, chila chitu aricho nacho ni chenu.

Paulo analonda Agalatia

auyire ukpweli

⁸ Kare mriphokala tamumanya Mlungu, mwakala atumwa mchihumikira viumbe ambavyo kala si Mlungu. ⁹ Ela sambu mnamanya Mlungu, au kpwa kweli naamba: Mlungu anakumanyani. Phahi msiuyire tsona mila na dini za chidunia, ambazo tazina nguvu wala mana. Dze, mnalonda mhendwe atumwa a mambo higo tsona? ¹⁰ Bado mcherelunga sharee za siku malumu, miezi, majira na miaka ili kumuhamira Mlungu! ¹¹ Nakuonerani mbazi sana. Mana naona kama avi nahenda kazi ya bure kpweni. ¹² Enehu, nakuvoyani mkale dza mimi kpwa sababu sihendwa mtumwa tsona ni Shariya. Mana hata mimi nakala dza vivyo murivyo pho mwandzo: kalani atu asio na lazima ya kulunga shariya za Chiyahudi.

Tamyanikosea rorosi. ¹³ Mnamanya kala ukongo wangu ndio urionihenda nedze nikutangazireni habari nono kuhusu Jesu kano ya kwandza. ¹⁴ Kala munaweza kunikahala au kunibera kpwa sababu ya ukongo wangu, ela tamyahenda hivyo. Ela mwanikaribisha avi ni malaika wa Mlungu, ama dza Masihi Jesu mwenye. ¹⁵ Dze, raha yenu muriokala nayo wakati hinyo yaphiyaphi? Nakuambirani kweli, kala inawezekana mngesokola matso genu mkanipha. ¹⁶ Dze, sambu ni mviha wenu kpwa kukuambirani ukpweli?

¹⁷ Hinyo atu alondao mlunge shariya za Chiyahudi, anaaza kukuhalani zewe, ili mkale kundi rao. Ela nia yao sio nono. Analonda akutenganisheni na mimi ili muashuulikire

aho zaidi. ¹⁸ Ni vinono kuaza kuhenda mambo ambayo niaye ni nono. Ni lazima muhunde hivyo wakati wosi, hata ichikala sipo. ¹⁹ Enehu, asena angu, hino ni kano ya phiri kusikira utsungu kwake sababu yenu, dza viratu mchetu wa mimba avyalaye. Na hivyo utsungu undaenderera vivyo hadi maisha genu ndiphonyesa tabiya za Jesu. ²⁰ Naaza kala ni phamwenga namwi, na nikuambireni pore-pore. Ela kwake sababu sipo, kweli munanitiya wasiwasi sana.

Mfwano wa ana airi a Burahimu

²¹ Hebu niambirani mwimwi mwendao kulunga Shariya za Musa: Kwani, tamanya Maandiko ga Musa gaambavyo? ²² Maandiko ganaamba kukala Burahimu wavyala anae airi alume. Mmwenga wamvyala na mchetu mtumwa na wanjina achimvyala na mchetu ambaye kala siye mtumwa. ²³ Yuya mwanawe yemvyala na mchetu mtumwa, wavyalwa na mpango wa chibinadamu bahi. Ela yuya mwana yemvyala na mchetu ambaye kala siye mtumwa, wamvyala kwake sababu Mlungu watimiza chilaganeche kwake Burahimu.

²⁴ Mambo higa ganaweza kuhendwa dza ndarira, mana hara achetu airi anafwananishwa na vilagane viiri. Hagari ambaye kala ni mtumwa ni mfwano wa chilagane chohendwa dzulu ya Mwango Sinai; chilagane hichi chahenda atu akale atumwa piya. ²⁵ Atu a Jerusalemu ya sambini ni atumwa kwake sababu ya kulunga shariya za Chiyahudi. Aho ni atumwa dza Hagari ambaye anafwananishwa na chilagane chohendwa Mwango Sinai hiko Warabuni. ²⁶ Ela Sara, ambaye siye mtumwa, wafwananishwa na Jerusalemu yanjina ya mlunguni. Naye ni dza mayo wehu. Naswi hu arisi a iyo Jerusalemu ya mlunguni, kusiko atumwa. ²⁷ Mana Maandiko ganaamba,

“Hererwa uwe mchetu tasa, usiyevyala!

Hererwa sana na upige njerejere

uwe usiye na utsungu wa kuvyala.

Kwake sababu mchetu ariyerichwa macheye

andaphaha ana anji kuriko hiye ariye na mlumewe.”

²⁸ Sambini mwi enehu, mu dza Isaka, mu ana muriovalwa kwake sababu ya chilagane cha Mlungu. ²⁹ Siku hizo, yuya mwana yevyalwa na mpango wa chibinadamu, wamgbwayisa yuya yevyalwa na uwezo wa Roho Mtakatifu, na hata siku hizi ni vivyo. ³⁰ Ela Maandiko ga Mlungu ganaambadze? Ganaamba, “Mzole hiye mchetu mtumwa na mwanawe, mana mwana wa mtumwa kandarisi phamwenga na mwana wa mchetu ambaye siye mtumwa.” ³¹ Kwake hivyo, enehu, swiswi sio ana a yuya mchetu mtumwa, ela hu ana a hiye mchetu ambaye siye mtumwa.

5

Uhuru wa amukuluphiraio Jesu

¹ Jesu wahupha uhuru ili hukale huru. Kwake hivyo dinani chilume dza atu ario huru kweli, wala msiuye kukala atumwa tsona.

² Phundzani maneno gangu! Mimi Paulo nakuambirani kala mchikubali kutiywa tsatsani kama shariya za Chiyahudi zilondavyo, ili Mlungu akukubalini, phahi chifo cha Jesu tachindakala na mana kwenu bii. ³ Nakuonyani sana, mlume yeyesi ndiyekubali kutiywa tsatsani kama Shariya za Musa zilondavyo, phahi ni lazima azilunge zosi. ⁴ Atu ambao analonda kuphaha haki kwake kulunga Shariya, anakata umwenga wao na Jesu, nao anarema mbazi za Mlungu. ⁵ Ela Roho Mtakatifu nkuhumanyisa kukala hakika Mlungu andahupha haki, kwake sababu hunamkuluphira Jesu. ⁶ Mana uchilonda kukala mfuasi wa Masihi Jesu, kutiywa tsatsani au kusatiywa tsatsani takuna mana yoyosi. Ela chitu muhimu ni kumkuluphira na kumendza Mlungu na atu anjina.

⁷ Mwandzo kala munaphiyato sana. Sambini, ni ani yekuyugani na kukuhendani msilunge kweli? ⁸ Lichengo-chengo hiro tariyala kwake Mlungu, yekutsambulani! ⁹ Hamira chache nkuumusa unga munji. Sawa na kwamba mafundzo machache ga handzo ganachenga atu anji. ¹⁰ Kwake vira mu a Bwana Jesu nina hakika tamundagbwira maneno ga atu anjina ela mundalunga maneno gangu. Na ndiyekuyugani andaamulwa, hata akale ni ani. ¹¹ Enehu, nahubiri kukala kutiywa tsatsani kama shariya za Chiyahudi zilondavyo si muhimu, na ndio mana bado nagayiswa ni Ayahudi. Kala nahubiri kuhusu kutiywa tsatsani badala ya msalaba wa Jesu, nisingekala naakosera. ¹² Naaza kala hivyo atu ambao anakuyugani kuhusu kutiywa tsatsani anghendadzitula tse!

*Kuishi maisha**kpwa msada wa Roho Mtakatifu*

¹³ Enehu, Mlungu wakutsambulani mkale huru. Ela msihumire uhuru wenu kulunga tamaa za dambi, ela teryanani na mmendzane. ¹⁴ Mana Shariya zosi zinakamilishwa ni shariya mwenga, nayo inaamba, "Mmendze myao dza vyo udzimenzavyo mwenye." ¹⁵ Ela mchilaumiana na kuryana, dzimanyirireni sedze mkaangamizana.

¹⁶ Phahi naamba, ishini kulunga Roho Mtakatifu, namwi tamundatimiza tamaa za dambi. ¹⁷ Mana mambo gatakpwago ni asili ya chibinadamu sigo alondago Roho Mtakatifu, na alondago Roho Mtakatifu sigo gatakpwago ni asili ya chibinadamu. Roho Mtakatifu na asili ya chibinadamu vinapingana, kpwa hivyo ni vigumu kuhenda mambo manono ulondavyo. ¹⁸ Ela uchilongozwa ni Roho, kutawalwa ni shariya za Chiyahudi.

¹⁹ Mahendo galondwago ni asili ya chibinadamu ga wazi, nago ni higa: udiya, uzembe, tamaa ya achetu ama alume anji, ²⁰ kuabudu vizuka, utsai, kuzirana, kuheha, kuonerana wivu, tsukizi, uchoyo, kudzitenga na atu, kuganya atu makundi ga kupingana, ²¹ chidzitso, ulevi, sharee za kunwa uchi na kuvwina chimalaya, na mambo ganjina ga kuigana na higo. Nakuonyani tsona kama nrivyokuonyani awali, atu ahendao mambo higo taandarisi ufalume wa Mlungu.

²² Ela Roho Mtakatifu achihulongoza, andareha mambo higa: mendzwa, raha, amani, kuvumirira, mbazi, tabiya nono, uaminifu, ²³ upole, na kudzikanya. Taphana shariya yoyosi ipingayo mambo higa. ²⁴ Atu achikala a Masihi Jesu taatawalwa tsona ni asili zao za chibinadamu. Shariya yao ni kama avi yakotwa misumari msalabani. ²⁵ Kpwa vira Roho Mtakatifu wahupha maisha maphya, phahi ni lazima hulunge njiraze. ²⁶ Hipo, ni lazima huriche ngulu, husihehe wala husionerane wivu.

6*Ni lazima mteryanane*

¹ Enehu, mutu achihenda dambi, mwimwi mlongozwao ni Roho Mtakatifu ni lazima mumkanye, ela mkanyeni chituwo. Dzimanyirireni, ili namwi sedze mkajezwa. ² Teryanani tabu zenu, namwi mundakala munitimiza malagizo ga Jesu. ³ Mutu yeyesi achidziona muhimu, na kumbavi si chochosi, phahi anadzichenga mwenye. ⁴ Chila mmwenga ni lazima adzipime mahendoge. Achikala akahenda manono ndipho ahendere ngulu mahendoge, ela asipime mahendoge na atu anjina. ⁵ Mana chila mmwenga ni lazima atsukule mzigowe mwenye. ⁶ Chila afundzwaye ujumbe wa Mlungu ni lazima aganye rizikize na mwilimuwe.

⁷ Msidzichenge! Mlungu kachengbwa wala kaphuphizwa. Kpwa kpweli mutu andavuna aphantacho. ⁸ Mutu achilunga tamaa mbii za asili ya chibinadamu na kuhenda mai, andaangamizwa ni hizo tamaaze. Ela achilunga Roho Mtakatifu kuhenda manono, andaphaha maisha ga kare na kare kula kpwa Roho Mtakatifu. ⁹ Phahi, nahusiremweni kuhenda manono, mana husiphokata tamaa, hundavuna manono wakatiwe uchifika. ¹⁰ Kpwa hivyo chila huphahapho nafwasi, nauhendeni manono kpwa atu osi, hasa kpwa afuasi ayawehu.

Onyo ra mwisho

¹¹ Sambu lolani, naandika na harufu kulu na mkpwono wangu wenye!

¹² Hinyo ambao anakulazimishani mtiywe tsatsani, analonda aonekane anono kpwa Ayahudi kpwa vira murivyohenda miiri yenu. Anahenda hivyo ili asiteswe kpwa kuambira atu ategeme msalaba wa Jesu macheye, bila ya kutiywa tsatsani. ¹³ Hata aho atiywao tsatsani piya taalunga Shariya zosi, ela bado anakutakani mwimwi mtiywe tsatsani ili adzikutule kpwa Ayahudi kpwa sababu ya miri yenu. ¹⁴ Ela mino sina cha kuhendera ngulu isiphokala msalaba wa Bwana Jesu Masihi bahi. Mambo ambago atu atawalwao ni asili ya chibinadamu anagaona manono, kpwangu mino tagana mana kpwa sababu ya msalaba. Nami mambo ambago nagaona manono, kpwao tagana mana. ¹⁵ Kutiywa tsatsani au kusatiywa tsatsani, si chitu. Cha muhimu ni mutu kuphaha maisha maphya kula kpwa Mlungu. ¹⁶ Mlungu naonere mbazi atu osi alungao malagizo higa, na akale salama. Phahi hinya ndio atu a Mlungu kpwa kpweli.

¹⁷ Chimarigizo nakuambirani, hangu sambu simendze mutu aniyuge-yuge. Mana mwangu mwirini nina makuphyu ga kupigbwa mawe na milawa, kuonyesa kukala ni mtumwa wa Jesu.

¹⁸ Enehu, nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi. Amina.

Baruwa ya Paulo yoandikira AEFESO Tanga mbere

Baruwa hino ya Paulo kpwa afuasi a Jesu a mudzi wa Efeso, wayaandika ariphokala jela (soma 3:1). Mudzi wa Efeso kala ni mmwenga wa midzi mikulu ya utawala wa Arumi. Efeso kala ndiyo chandzo cha bishara na mali; piya kala kuna Ayahudi anji. Paulo waphiya hiko wakati wa charoche cha phiri na cha hahu cha kpendatangaza habari nono kuhusu Jesu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, sura ya 19) na achisagala kpwa muda wa kama miaka mihahu.

Baruwa yoandikirwa Aefeso inagomba kuhusu mpango wa Mlungu wa kuaokola anadamu. Paulo anaatambukiza kala Jesu wafwa msalabani ili ahukombole (1:7-8), ela Mlungu wamfulula, na sambu akala na Mlungu phatu pha ishima kulu, ambako anatawala vi sambu hata kare na kare (1:20-21).

Kano mbiri, Paulo anavoyera afuasi ayae hiko Efeso (1:15-23 na 3:14-21). Anamshukuru Mlungu kpwa sababu ya kuluphiro rao na mendzwa yao, naye anavoya Mlungu ajaliye amanye uwezo wa Mlungu urivyo wa ajabu na mendzwa ya Jesu isiyu na chipimo.

Dzambo ra afuasi osi kukala chitu chimwenga na Jesu ni muhimu sana himu baruwani, hata ganagombwa kano mirono miiri. Paulo anaamanyisa Aefeso kala atu ariophaha maisha maphya analondwa kuhenda mahendo maphya (4:17-5:20).

Chisha, Paulo anafundza alume na achetu ao, avyazi na anache, na atumwa na asiokala atumwa kusagalato dza afuasi a Jesu alondwavyo kusagala (5:21-6:9). Mwisho, anafundza kuhusu silaha za viha za chiroho (6:10-20).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Paulo anatogola Mlungu kpwa mpangowe wa kuokola atu 1:3-3:21

Maisha maphya ga afuasi a Jesu 4:1-5:21

Kuishi vinono na atu a phako kaya 5:22-6:9

Viha vya chiroho 6:10-24

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume yetsambulwa ni Mlungu kpwa kumendzakpwe ili nihende kazi ya Masihi Jesu.

Nakuandikirani mwimwi atakatifu a Mlungu mkalao mudzi wa Efeso na ambao mu afuasi aaminifu a Masihi.*

² Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Mlungu naatogolwe kpwa mpangowe wa kuokola atu

³ Naatogolwe Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu Masihi. Mana wahujaliya mambo manono ga chiroho galago dzulu kpwa kuhuunganisha na Jesu.

⁴ Mlungu wahutsambula hukale atu a Jesu. Wahutsambula hata kabila kadzangbweumba dunia, ili hukale atakatifu na bila lawama mbereze. ⁵ Mlungu waonoto na achikata shauri kuhuhenda anae. Wahenda hivyo kpwa gara hurigohenderwa ni Jesu Masihi, kulengana na mpangowe na vyomhamira. ⁶ Nahumtogeni Mlungu kpwa mbazize nyinji za ajabu arizohupha kpwa sababu ya arigohenda mwanawe amendzaye sana. ⁷ Mana Jesu ariphofwa msalabani hwakombolwa na huchiswamehewa dambi zehu. Gaga gakala kulengana na zo mbazize nyinji ⁸ arizohuonyesa. Mlungu wahupha marifwa gosi ga kuelewa njiraze, ⁹ na achihamanyisa mpangowe wa siru, arioupanga hangu kare kulengana na viratu arivyoona vinamhamira. Wakata shauri kumuhumira Jesu ¹⁰ kukamilisha mpango hinyo wakatiwe uchifika. Andakusanya vitu vyosi phamwenga, virivyo dzulu mlunguni na virivyo duniani. Naye Jesu ndiye ndekala mkpwulu.

¹¹ Vitu vyosi vinahendeka kulengana na mpango na uamuzi wa Mlungu. Naye wakata shauri chimbere kuhutsambula hukale atue kpwa kuhuunganisha na Jesu. ¹² Sambu swiswi ambao hu a kpwandza kumtarajiya Jesu, hunalondwa humtogle Mlungu kpwa ngumaye. ¹³ Mwimwi ambao simwi Ayahudi mwasikira maneno ga kpweli, yani habari nono kuhusu Jesu, ambazo zakureherani wokofu. Mwamkuluphira Mlungu,

1:1 1:1 Mahendo 18:19-21; 19:1

*

1:1 1:1 Vitabu vyanjina vya kare tavina maneno higa: Mkalao mudzi wa

Efeso. 1:7 1:7 Akolosai 1:14

naye wakutiyani mola wa Roho Mtakatifu ariyehulaga kuonyesa kukala mu akpwe. ¹⁴ Mlungu wahuikira Rohowe dza mzamana hadi ndiphohukombola kabisa, hukale atue. Nahutogoleni utakatifu wa Mlungu!

*Jesu ana uwezo
na andakamilisha chila chitu*

¹⁵ Enehu, násikira kala munamkuluphira Bwana Jesu na kumendza atu osi a Mlungu. Kpwa sababu iyo ¹⁶ dzangbwericha kumshukuru Mlungu kpwa sababu yenu wala kuricha kukuvoyerani. ¹⁷ Navoya Mlungu wa Bwana wehu Jesu Masihi ambaye ni Baba wa nguma, akupheni ikima ya chiroho, na akumanyiseni arivyo, ili mummanye vinono zaidi. ¹⁸ Piya navoya mng'azwe matso, ili mmanyeto chira mgodzeracho na ambacho wakuihirani. Chitu hichi ni ura urisi wa nguma ariolaga atakatifu. ¹⁹ Tsona mmanye uwezo wa Mlungu urivyo wa ajabu. Uwezo hinyo uhendao kazi kpwehu swiswi hurikuluphira ni sawa na uwezowe mkpwulu, ²⁰ ambao Mlungu wauhumira ariphomfulwa Jesu. Kpwa kuhumira uwezo hinyo, wamuika mkpwono wa kulume, phatu pha ishima kulu sana, hiko mlunguni. ²¹ Phahi Jesu ana uwezo mkpwulu kuriko atawala na viumbe vyosi virivyo na uwezo, kula sambhi hipha duniani hata kare na kare. ²² Mlungu wamupha uwezo wa kutawala chila chitu. Chisha achimuhenda akale chitswa cha afuasie, ²³ ambao ni mwiriwe. Nao afuasie anakamilisha kazi za Jesu,† akamilishaye chila chitu chila phatu.

2

Hunaokolwa ni mbazi za Mlungu

¹ Hipo kare kala mkafwa chiroho kpwa sababu ya dambi zenu na kumpinga Mlungu. ² Wakati hinyo, mwalunga mambo mai ga dunia na kumuogopha Shetani. Naye ndiye atawalaye pepho na atu asiwogopha Mlungu. ³ Swiswi hosi piya hwaishi dza vivyo aho. Hwalunga tamaa zehu za dambi na nia za chibinadamu. Naswi kala hunagodzwa ni adabu kali ya Mlungu dza aho.

⁴ Ela Mlungu ana mbazi nyinji. Na kpwa sababu ya kuhumendza sana, ⁵ wahupha uzima dza viratu Jesu arivyofulwa. Wahenda hivyo wakati kala hukafwa chiroho kpwa makosa gehu. Phahi, wahuhenda hukale moyo tsona phamwenga na Masihi. Phahi hwaokolwa ni mbazi na mendzwa ya Mlungu. ⁶ Kpwa kuunganishwa na Jesu Muokoli, hwafululwa na kuikpwa phamwenga naye hiko dzulu mlunguni. ⁷ Mlungu wahenda mambo higo gosi ili utajiriwe wa ajabu na mbazize zisizo chipimo zionekane hata kare na kare. Naye wahuonera mbazi kpwa sababu ya gara hurigohenderwa ni Jesu Muokoli. ⁸ Mwaokolwa ni mbazi na mendzwa ya Mlungu tu mriphomkuluphira Jesu. Na hinyo wokofu si kazi yenu, ela ni zawadi ya bure kula kpwa Mlungu. ⁹ Mana tamyahewa tuzo kpwa kazi nono, kpwa hivyo sedze mkahenda ngulu. ¹⁰ Mlungu wahuumba hivi hurivyo sambhi. Achihuunganisha na Masihi Jesu, ili huhende mahendo manono ambago wahupangira chimbere hugahende.

*Atu osi amukuluphira Jesu
ni amwenga*

¹¹ Phahi mwimwi ambao tamyavyalwa Ayahudi, dzimanyeni murivyo. Mnamanya kala Ayahudi ana ngulu kpwa sababu ya kutiywa tsatsani kuonyesa kala ni atu muhimu a Mlungu. Nao anakuberani mwimwi msiokala Ayahudi kpwa sababu tamuna dalili yoyosi kuonyesa kala mu atu a Mlungu. Ela hiko kutiywa tsatsani ni kazi ihendwayo ni anadamu bahi. * ¹² Wakati na hinyo kala tamanya Jesu Masihi ni ani. Mwakala kama ajeni mana kala tamuna fungu ra manono ga atu a Mlungu, yani Aiziraeli. Aho ajaliwa ni Mlungu kulengana na ahadize, ela mwimwi kala tamumo. Tsona kala munaishi duniani bila ya kuluphiro wala kumanya Mlungu. ¹³ Mwakala kure na Mlungu, ela sambhi kpwa sababu ya kuunganishwa na Masihi Jesu ariyefwa msalabani, mwarehwa phephi.

¹⁴ Phahi, Jesu mwenye wahurehera amani kpwa kuaunganisha Ayahudi na asiokala Ayahudi. Wahuhenda chitu chimwenga kpwa kuusa uadui uriohuhenda huzirane. ¹⁵ Shariya za Chiyahudi zina malagizo manji, ela Jesu ariphofwa, waziusa. Chihivyo, wahuunganisha naye ili Ayahudi na asio kala Ayahudi akale kundi mwenga. Wahurehera amani ¹⁶ na kuusa uadui ariphofwa msalabani. Chisha achihuuyizira uhusiano mnono na Mlungu. ¹⁷ Wakpwezatangaza ujumbe wa kureha amani kpwenu mwimwi

1:20 1:20 Zaburi 110:1   **1:22** 1:22 Zaburi 8:6   **1:22** 1:22 Akolosai 1:18   † **1:23** 1:23 Ama: Kanisa rikale kamili dza viratu Jesu.   **2:1** 2:1 Akolosai 2:13   * **2:11** 2:11 Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa ahadi ya Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwanzo sura ya 17.)   **2:15** 2:15 Akolosai 2:14   **2:16** 2:16 Akolosai 1:20   **2:17** 2:17 Isaya 57:19

ambao kala mukure na Mlungu na hinyo ambao kala a phephi naye. ¹⁸ Mana gara hurigohenderwa ni Jesu, ganahenda Ayahudi na atu asiokala Ayahudi aweze kufika kpwa Baba kpwa msada wa iye Roho mmwenga.

¹⁹ Phahi, mwimwi atu msio kala Ayahudi simwi ajeni tsona. Ela mu ana a Mlungu na enyezi phamwenga na atu a Mlungu. ²⁰ Hu dza mawe gadzengerwago dzengo dziphya ni mitume na manabii. Na hiro dzengo rinadzengbwa dzulu ya dziwe kulu ra msingi, ambaro ni Masihi Jesu mwenye. ²¹ Tsona ndiye azuwiyaye dzengo zima na kurihenda rikamilike. Anarihenda rikale phatu phatakatifu photengbwa kuvoya Mlungu. ²² Phahi, kpwa sababu ya kuunganishwa na Bwana Jesu, mwi atu msio kala Ayahudi, mu seemu ya dzengo ra chiroho risagalaro Mlungu.

3

Paulo anatangaza mpango wa Mlungu

¹ Mimi Paulo nafungbwa jela kpwa sababu ya kukutangazirani Masihi Jesu mwi atu msio kala Ayahudi. ² Nina hakika mwasikira kare kukala Mlungu wanijaliya nikale mtumewe kpwa ajili yenu. ³ Kama nchivyokuambirani kpwa ufupi hipo mwandzo, Mlungu wanimanyisa mpangowe wa siri. ⁴ Mchisoma higo nriogandika, mundaalewa vira nimanyavyo mpango wa siri kuhusu Jesu Muokoli. ⁵ Hangu kare Mlungu waika mpangowe siri, wala takuna yeyesi yeumanya. Ela badaye wahumira Rohowe kumanyisa mitume na manabiige matakatifu. ⁶ Na huno ndio mpango wa siri wa Mlungu: Kuahenda Ayahudi na asio kala Ayahudi akale anae, dza vilungo vya mwiri mmwenga, kpwa kuamini habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Sambi hata atu asio kala Ayahudi nao anaweza kuphaha ahadi za Mlungu.

⁷⁻⁸ Mlungu wanipha kazi ya kutangaza hizo habari nono kpwa atu asio kala Ayahudi. Nazo zina utajiri wa ajabu usiopimika wa Jesu Muokoli. Hata dzagbwe sifwaha kuriko atu osi a Mlungu, ela Mlungu wahenda hivyo kpwa mbazize na uwezowe mkipwulu. ⁹ Mlungu muumba wa vitu vyosi wanitsambula kuambira atu osi mpangowe wa kuokola atu, ambao kala anao hangu mwandzo. ¹⁰ Ela sambu Mlungu anahumira atue kuonyesa viumbe vyosi vitawalavyo na virivyo na uwezo hiko mlunguni vira arivyo na marifwa manji. ¹¹ Hinyu ni mpango wa Mlungu hangu mwandzo. Nao watimizwa ni kazi yohenda ni Bwana wehu Masihi Jesu. ¹² Kpwa kumkuluphira na kuunganishwa naye, huna uhakika wa kufika mbere za Mlungu bila ya wuoga. ¹³ Phahi msifwe moyo kpwa higa ganiphahago kpwa sababu yenu. Higa ganaonyesa kukala mu atu muhimu.

Paulo anavoyera atu a Mlungu

¹⁴ Nchirikana ukulu na marifwa ga mpango wa Mlungu, nachita mavwinda mbere za Baba, ¹⁵ Muumba wa vitu vyosi virivyo hiko dzulu mlunguni na duniani. * ¹⁶ Navoya Mlungu akutiye ni nguvu mioyoni kula kpwa hinyo utajiriwe wa ajabu kpwa uwezo wa Rohowe. ¹⁷ Navoya Jesu Masihi asagale mwenu mioyoni siku zosi kpwa sababu munamkuluphira. Mendzwa ya Mlungu naikale dza mtsanga wa mboleya ili muhenda mizi ya kudina. ¹⁸ Mlungu naakupheni uwezo, mwimwi phamwenga na atakatifu osi kuelewa vira Jesu ahumendzavyo. Mana anahumendza na mendzwa isiyo na chipimo. ¹⁹ Navoya mmanye mendzwa ya Jesu irivyo kulu kutsapa achili zenu, ili mkale kamili viratu Mlungu alondavyo.

²⁰ Mlungu naatogolwe kpwa sababu ya uwezowe wa ajabu uhendao kazi mwehu mioyoni! Kpwa kpweli anaweza kuuhendera mambo makulu sana kuriko vira huvoyavyo na kufikiriya! ²¹ Mlungu naatogolwe ni atue kpwa sababu ya kazi za Masihi Jesu, hata kare na kare! Amina.

4

Afuasi a Jesu analondwa kukala chitu chimwenga

¹ Phahi mimi ni busu kpwa kazi ya Bwana Jesu, nakuvoyani sana mkale na maisha ga kumuhamira Mlungu. Ni lazima muishi maisha gamhamirago Mlungu, mana wakutsambulani. ² Msihende ngulu tse. Ela ni lazima mkubali maoni ga ayawenu. Mvumirirane na mswameheane mioyo kutsuka. ³ Hendani chadi wakati wosi kuika umwenga uriorehwa ni Roho Mtakatifu. Hendani hivyo kpwa kuishi na amani. ⁴ Swiswi hosi hu mwiri mmwenga, hwaphokera Roho mmwenga, na hwahakikishirwa raha ya ajabu badaye. ⁵ Huna Bwana mmwenga, imani mwenga na ubatizo mmwenga. ⁶ Mlungu

^{3:4} ^{3:4} Akolosai 1:26,27 * ^{3:15} ^{3:15} Chiyunani chinaamba, ambaye piya ni isengbwa wa mbari zosi hiko mlunguni na duniani. ^{4:2} ^{4:2} Akolosai 3:12,13

ni mmwenga, naye ndiye Baba wa swiswi hosi. Anahutawala, anahuhumira kuhenda kazi, na anakala mwehu mioyoni.

⁷ Ela chila mmwenga wajaliwa chipawache malumu kulengana na vira Jesu arivy-olonda kulavya. ⁸ Ndiyo mana Maandiko ganaamba:

“Ariphopanda kuphiya dzulu kpwenye,
waphiya na mateka anji,
na achiaganyira atue zawadi.”

⁹ (Sambi “Wapanda kuphiya dzulu” manage nini? Manage ni kukala, mwandzo watsereza kuphiya kuzimu. * ¹⁰ Phahi iye ariyetserera kuzimu ndiye ariyepanda ko dzulu kpwenye, ili akamilishe chila chitu chila phatu.) ¹¹ Naye ndiye ariyeapha atu vipawa. Anjina waatsambula akale mitume, anjina manabii, na anjina ahubiri. Chisha anjina nao achiatsambula akale achungaji na alimu a atu a Mlungu. ¹² Kazi yao ni kutayarisha atu a Mlungu ili amuhumikire na kutiya nguvu mwiri wa Jesu. ¹³ Phahi higa gandaenderera hadi kuluphiro rehu hosi rikale mwenga na humuelewe hiye Mwana wa Mlungu, ili huphere chiroho na hukale kamili dza viratu Jesu. ¹⁴ Hipho tahundaphirikpwa hiku na hiko ni mafundzo ga handzo dza anache. Wala tahundachengbwa ni atu ambao nkulongoza ayawao makosa na werevu wao. Hinyo nkuhenda ayawao dza vidau viphirikpwavyo hiku na hiko ni phuto na maimbi. ¹⁵ Ela hundalunga kpweli na kumendzana zaidi, ili hukale dza Jesu kpwa chila chitu. Iye ndiye chitswa ¹⁶ navyo vilungo vyosi nkugbwirana na kukala mwiri mmwenga. Chila chilungo nkuhenda kaziye, nkuterya na kumendza vilungo vyanjina, ili mwiri mzima uzidi kukula.

Afuasi a Jesu ni lazima aishi maisha maphya

¹⁷ Phahi enehu, nakuonyani dza mtume wa Bwana Jesu: Msiishi tsona dza atu asiommanyana Mlungu, ambao maazo gao ni ga chipuzi. ¹⁸ Tsona a jizani taaelewa ukpweli wa Mlungu. Atu hinyo a kure na uzima ambao Mlungu anaapha atue, mana taamanya njiraze na ni visoto. ¹⁹ Kazi yao ni kuhenda udiya na mambo mai ga chila aina na wala taona haya.

²⁰ Ela mwimwi tamyadzifundza hivyo kula kpwa Jesu, ²¹ ambaye ni chandzo cha ukpweli. Nina hakika mwafundzwa na mchisikira habarize. ²² Mwafundzwa mriche tabiya na njira zenu mbii za asili ya dambi mrizokala nazo pho kare. Maazo genu mai gakuyugani na gachibananga tabiya zenu. ²³ Phahi galuzani maazo genu gakale maphya. ²⁴ Tsona muonyese tabiya nyiphya, mana mu viumbe viphya ambavyo Mlungu waviumba dza vyo arivyo ye mwenye, kpwa kuhenda ga haki na utakatifu wa kpweli.

²⁵ Phahi richani handzo. Chila mmwenga ni lazima amuambire myawe kpweli, mana hosi hu vilungo vya mwiri mmwenga. ²⁶ Mchitsukirwa, msihende dambi. Msikale na tsukizi dzuwa dii, ²⁷ wala msimuphe Shetani nafwasi akakushindani. ²⁸ Muivi naariche kuiya, na badalaye ahende kazi ya sawa, ili aphahe chitu cha kuganya na ayae ambao taana. ²⁹ Msigombe maneno gogosi ga kulaphiza, ela gombani maneno ga kuterya ayawenu kulengana na maitaji gao, ili aphundzao aphahe fwaida. ³⁰ Msimtsukize Roho Mtakatifu ambaye ni mola wa Mlungu kuonyesa mu akpwe. Hiye Rohowe anahakikisha kala kuredza siku ambayo Mlungu andakukombolani. ³¹ Phahi richani utsungu, usiru, tsukizi, kuheha, na kulaphizana. Takuna kuzirana tsona wala kuhenderana mambo mai-mai. ³² Ela oneranani mbazi na muhenderane mambo manono. Mswameheane dza viratu Mlungu arivyokuswameheni kpwa sababu ya Jesu ariyehuo kola.

5

Tabiya ambayo inafwaha kulungbwa ni Afuasi a Jesu

¹ Phahi, muigeni Mlungu, kpwa vira mu anae mmendzwao sana. ² Mendzanani wakati wosi, dza viratu Jesu arivyohumendza hata achifwa kpwa sababu yehu. Wadzilavya dza sadaka imuhamirayo Mlungu. ³ Msihadzwe na mambo ga kuzinga, udiya wala kuaza mali za atu, mana mambo higo tagafwaha kuhendwa ni atakatifu a Mlungu. ⁴ Tsona msigombe maneno ga waibu, ga chipuzi wala msihende machani mai-mai sigofwaha. Ela mshukuruni Mlungu wakati wosi. ⁵ Ni lazima mmanye kukala takuna mzindzi,

4:8 4:8 Zaburi 68:18 * 4:9 4:9 Ama: Tsini himu duniani. Piya soma Barua ya Kpwandza ya Petero 3:19. 4:16 4:16 Akolosai 2:19 4:22 4:22 Akolosai 3:9 4:24 4:24 a Akolosai 3:10; b Mwandzo 1:26 4:25 4:25 Zakariya 8:16 4:26 4:26 Zaburi 4:4 4:32 4:32 Akolosai 3:13 5:2 5:2 Kutsama 29:18; Zaburi 40:6

mdiya na aazaye mali za atu (badala ya kumuabudu Mlungu) ndiyekala na urisi wowosi kwenye ufalume wa Jesu na wa Mlungu. ⁶ Msikubali kuchengbwa ni mutu na maneno ga kuphupha, mana Mlungu andaatiya adabu kali atu ambao taamuogopha kpwa sababu ya higo mambo mai nchigokuambirani. ⁷ Phahi musigbwirane na atu ayi tsetsetse.

Maisha genu nagakale dza mwanga

⁸ Kare mwimwi kala mu jizani, ela hangu mkale afuasi a Jesu, mu mwangani. ⁹ Na ario mwangani kazi yao ni kukala na tabiya nono, kuhenda mambo ga haki, na kugomba kpweli wakati wosi. ¹⁰ Kpwa hivyo dzifundzeni mambo gamhamirago Mlungu, ili muishi dza atu ario mwangani kpweli. ¹¹ Musigbwirane na atu a jiza ahendao mambo mai. Ela higo mambo gao mai ahendago, gaikenzi mwangani. ¹² Kpwa kpweli ni waibu hata kugomba kuhusu mambo gahendwago chisiri ni atu asiomuogopha Mlungu. ¹³ Ela gachiikpwa mwangani, gandaonekana ching'ang'a, mana mwanga undagang'aza. ¹⁴ Mwanga ndio uhendao vitu vionekane. Ndiyo mana atu nkuamba: "Lamuka we urereye!

Ng'alwa ni matso, wala usikale dza lufu.

Naye Jesu andakung'azira."

¹⁵ Phahi dzimanyirireni vira muishivyo, msikale dza azuzu, ela kalani alachu na muonyese tabiya nono. ¹⁶ Hendani manono chila mphahapho nafwasi, mana hizi ni siku mbii. ¹⁷ Kpwa hivyo msikale azuzu, ela ni lazima muelewe gara Mlungu alondago muhende. ¹⁸ Msilewe uchi, mana ulevi unabananga maisha. Ela tawalwani ni Roho Mtakatifu. ¹⁹ Imbiranani Zaburi na mawira ganjina ga kumtoga Mlungu. Muimbireni Bwana Jesu mioyo kutsuka. ²⁰ Na mumshukuru Baba Mlungu wakati wosi kpwa chila ahendaro, kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi.

Mutu na mchewe alondwavyo aishi

²¹ Enehu, ni lazima mphundzane kpwa mana munamuogopha Jesu.

²² Achetu nakuambirani hivi. Chila mchetu ni lazima asikize mlumewe, dza viratu amphundzavyo Bwana Jesu. ²³ Mana mlume ni mkpwulu wa mchewe dza viratu Jesu arivyo mkpwulu wa atue, naye ndiye muokoli wao. ²⁴ Phahi chila mchetu ni lazima aphundze mlumewe kpwa rorosi, dza viratu afuasi a Jesu amphundzavyo.

²⁵ Alume namwi, amendzeni achetu enu dza viratu Jesu arivyomendza afuasie hata achidzilavya afwe. ²⁶ Wafwa ili atakase atue na ubatizo kpwa kulumira nenore, na kuatenga ²⁷ akale a haki na bila lawama. Andaphokera atue dza viratu bwana arusi aphokeravyo bibi arusi wa nguma, mana kana dowa wala chochosi chii. ²⁸ Viratu Jesu arivyomendza atue, chila mlume naye ni lazima amendze mchewe. Mana amendzaye mchewe, anadzimendza mwenye. ²⁹ Takuna yezira mwiriwe, ela nkuurerato na kuutundza. Vivyo hivyo Jesu naye nkuhutundzato swiswi atue, ³⁰ kpwa vira hu vilungo vya mwiriwe. ³¹ Kama Maandiko gaambavyo, "Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na mchewe, nao osi airi andakala mwiri mmwenga." ³² Maneno higa gana ukpweli uriodzifwitsa, mana ganahusu Jesu na atue. ³³ Phahi nakuambirani, chila mlume ni lazima amendze mchewe dza viratu adzimendzavyo mwenye, na chila mchetu naye ni lazima amuogophe mlumewe.

6

Avyazi na ana aho alondwavyo aishi

¹ Namwi anache ambao mu afuasi a Jesu, ogophani avyazi enu, mana iyo ndiyo haki. ² Shariya ya kpwandza iriyo na ahadi inaamba, "Ishimu sowe na mayoo, ³ ili uongokerwe na uishi maisha mare phapha duniani." ⁴ Ano baba namwi, msihendere ana enu chibako, ela arereni na adabu nono na kuafundza mambo ga Bwana Jesu.

Matajiri na atumwa

ao atakpwavyo aishi

⁵ Mwimwi atumwa ni lazima musikize matajiri genu ga himu duniani. Aogopheni na kuashimu moyo kutsuka, dza viratu mumphundzavyo Jesu. ⁶ Musiahendere vinono wakati anakuonani bahi, ili akutogoleni. Hata! Ela hendani vira Mlungu amendzavyo, kpwa mana mu atumishi a Jesu. ⁷ Ahumikireni moyo kutsuka, kama avi munamhumikira Mlungu wala si binadamu. ⁸ Ni lazima mmanye kala Mlungu andamtuzia chila mmwenga kpwa kaziye nono ndiyohenda, akale mtumwa au siye

mtumwa. ⁹ Namwi matajiri ahenderenito atumwa enu, wala msiatishire. Mana mwimwi mosi mkpwulu wenu ni ye mmwenga, naye akala mlunguni. Uamuliwe ni ya haki wala kabaguwa mutu.

Njira ya kudzirinda na viha vya Shetani

¹⁰ Chimarigizo, nalonda uwezo mkpwulu wa Bwana Jesu ukutiyei nguvu. ¹¹ Vwalani silaha zosi za viha mhewazo ni Mlungu, ili mdzirinde na mipango mibaya ya Shetani ambayo ni ya chiwerevu. ¹² Mana tahuheha na anadamu. Ela hunaheha na pepho a nguvu, atawalao na uwezo himu dunia ya jiza, na majeshi ga pepho ayi ario dzulu.

¹³ Kpwa hivyo halani silaha zosi za viha mhewazo ni Mlungu, ili hata viha vichichacha msiturywe, na mwisho viha vichisira, mdine. ¹⁴ Phahi dzimanyirireni kpwa kulunga ukpweli wa Mlungu. Hinyo ukpweli undakala dza mkanda uvwalwao ni asikari. Maisha genu ga kulunga haki nagakurindeni dza chisibao cha chuma. ¹⁵ Na habari nono kuhusu Jesu zirehazo amani zindakala dza virahu, ili muimeto. ¹⁶ Phamwenga na hivyo vyosi, gbwirirani imani dza ngao. Nayo indazuwiya mivi ya moho itsuphiwayo ni Shetani. ¹⁷ Phokerani wokofu ukale dza kofiya ya chuma. Tsona gbwirirani neno ra Mlungu rikale dza fumo rilaviwaro ni Roho Mtakatifu.

¹⁸ Voyani kpwa kulongozwa ni Roho Mtakatifu wakati wosi. Mvoyeni Mlungu akuteryeni na mambo gosi. Chisha kalani matso na muenderere kuavoyera atu a Mlungu. ¹⁹ Piya nami nivoyerani ili nchiphaha nafwasi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, Mlungu aniphe maneno ga kugomba bila wuoga. Mana hizo habari nono ndizo mpango wa siri ambao Mlungu waning'azira. ²⁰ Hivi sambli mino ni jela kama muhumwa wa Mlungu kpwa sababu ya kutangaza hizo habari. Nivoyerani nienderere kuzitangaza chilume kama nilondwavyo.

Chimarigizo

²¹ Phahi kpwa kukala nalonda mmanye uzima wangu na vira niendereravyo kuku, ninamuhuma Tikiko, ndugu yehu mmendzwa, ariye ni muaminifu kahi ya kazi ya Bwana Jesu, edze akumanyiseni gosi garigo kuku. ²² Nami namuhuma kpwa lengo riro, edze akuambireni vira huendereravyo na piya akutiyei moyo.

²³ Enehu, Baba Mlungu na Bwana wehu Jesu Masihi naakujaliyei amani, na mzidi kumkuluphira na kumendzana. ²⁴ Mlungu naamjaliye chila mmwenga amenzaye Bwana wehu Jesu Masihi na mendzwa isiyo na mwisho.

Baruwa ya Paulo yoandikira AFILIPĪ Tanga mbere

Paulo waandika baruwa hino wakati kala a jela, kuashukuru afuasi a Jesu hiko Filipi kpwa kumterya na kumvoya. Anatumaini kutuluzwa jela ili aenderere kutangaza habari nono kuhusu Jesu, ela piya anamanya anaweza kuolagbwa. Baruwa hino Paulo anaandika kala ana raha sana. Hata dzagbwe a jela, ela ana raha mana wadzifundza siri ya kudzibaza kutosheka na hali zosi. Tsona anatambukira mbazi zosi arizohenderwa ni afuasi a hiko Filipi.

Paulo anaonya afuasi ayae kala inawezekana nao piya akagaya. Mana Mlungu anaapha nafwasi ya kumkuluphira Jesu na piya kugayiswa dza vivyo arivyogayiswa, kpwa sababu ya kumkuluphira.

Hinyo afuasi a Jesu hiko Filipi kala ana tabu, kpwa sababu atu anjina kala anafundza handzo. Kala anaamba ni lazima atu alunge Shariya za Musa au taandakubaliwa ni Mlungu. Ela Paulo anaatambukiza kukala atu a Mlungu a kpweli ni hara anaomuabudu kpwa msada wa Rohowe (3:3).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Shukurani na mavoyo 1:1-11

Paulo ana raha mana habari nono kuhusu Jesu zinatangazwa 1:12-30

Kalani apole dza Jesu 2:1-18

Paulo anapanga kuahuma Timothi na Epafrodito 2:19-30

Kumanya Jesu ni muhimu kuriko gosi 3:1—4:1

Paulo anaatiya moyo afuasi a Jesu hiko Filipi 4:2-20

Salamu 4:21-23

¹ Salamu hizi zila kpwangu mimi Paulo na myangu Timothi, atumishi a Jesu Muokoli. Hunakulamusani mwimwi atakatifu a Mlungu mosi mkalao mudzi wa Filipi. Nakuandikirani mwimwi afuasi mosi a Masihi Jesu phamwenga na vilongozi enu na asaidizi ao.

² Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani na mavoyo

³ Namshukuru Mlungu wakati wosi nchikufikiriyani. ⁴ Nami naona raha mwangu moyoni, chila wakati nchikala nakuvoyerani. ⁵ Mana mwagbwirana nami kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, hangu siku ya mwandzo mriphomkuluphira hadi sambi. ⁶ Mlungu waandza kazi nono mwenu mioyoni. Nami nina hakika andaenderera nayo hadi Jesu Muokoli achiuya akale akaimala kabisa. ⁷ Nakumendzani sana, ndio mana chila nihendaro nakufikiriyani mwangu moyoni. Hino ni sawa kpwa mana Mlungu wahujaliya kuhenda kazi phamwenga ambayo wahupha. Mwimwi mosi mwaniterya kutangaza habari nono kuhusu Jesu, na kuahakikishira atu kukala ni za kpweli, hata hivi nrivyo jela. ⁸ Mlungu anamanya nagomba kpweli: naaza sana kukala namwi, na mendzwa yangu ila moyoni mwa Jesu Muokoli. ⁹ Nakuvoyerani mzidi kumendzana, mmanyeto Mlungu na muweze kuelewa tafwauti ya sawa na makosa. ¹⁰ Kpwa njira iyo mundaweza kutsambula kuhenda ra sawa, ili mkale bila ya makosa wala lawama hadi Jesu ndiphouya. ¹¹ Piya mkale na maisha ga haki na tabiya nono kpwa uwezo wa Jesu Masihi. Atu achiona hivi andamtogola Mlungu na kuona utukufuwe.

Paulo ana raha mana habari nono kuhusu Jesu zinatangazwa

¹² Enehu, nalonda mmanyeto kukala higo garigoniphaha gaterya sana kueneza habari nono kuhusu Jesu Muokoli. ¹³ Matokeoge nkukala asikari osi arindao dzumba ra mfalume na atu anjina osi anamanya kala nafungbwa jela kpwa sababu ya kumuhumikira Jesu. ¹⁴ Kufungbwa kpwangu kukaahenda afuasi anji a Jesu azidi kumkuluphira, na anainjira nguvu zaidi kutangaza chilume ujumbe wa Mlungu.

¹⁵ Ni kpweli atu anjina anahubiri habari za Jesu na chidzito, hinyo ni apindzani, mana analonda aphahe afuasi anji kuriko mimi. Ela anjina anahubiri moyo kutsuka. ¹⁶ Hinyo ahubirio na nia nono anahenda hivyo kpwa kunimendza, kpwa vira anamanya kala Mlungu wanihuma hipha ili nikanire habari nono kuhusu Jesu. ¹⁷ Na ahubirio kuhusu Jesu Masihi na lengo ra kunipinga, taahenda hivyo moyo kutsuka. Anaona

andanienjerezera mashaka hivi nrivyo jela. ¹⁸ Ela si chitu! Akale anahubiri na nia nono hebu mbii, kpwangu mino ni sawa, nahamirwa kukala Jesu anahubiriwa. Phahi kpwa sababu iyo nindazidi kuhamirwa. ¹⁹ Mana namanya munanivoyera na Roho wa Jesu Masihi andaniterya na mwisho nindatuluzwa jela.

Lengo ra maisha ga

Paulo ni kumuhumikira Jesu

²⁰ Naaza sana na kutumaini nisishindwe nkaphaha waibu. Kula kare sitishirwa ni chitu chochosi. Hata sambi naaza vivi nrivyo vimtogole Jesu, nchikala mzima au nchiolagbwa. ²¹ Kpwangu mino mana ga kuishi ni kumuhumikira Jesu na kufwa ni fwaida zaidi. ²² Ichikala ni nienderere kuishi, naweza kumuhendera kazi zaidi, ela simanya nitsambuleni! ²³ Navwehwa pande mbiri. Nia yangu baha nifwe ili nikakale na Jesu, mana hiro ndiro nono zaidi kpwangu. ²⁴ Ela kpwa fwaida yenu baha nienderere kuishi. ²⁵ Namanya kpwa kpweli sindafwa sambi, ili nikuteryeni mzidi kumuadamira Mlungu, na kukala na raha kpwa sababu ya kumkuluphira. ²⁶ Phahi nchedza kpwenu tsona mundakala na sababu kulu ya kumtogola Masihi Jesu kpwa higo arigonihendera.

²⁷ Ra muhimu zaidi ni muhende viratu ziambavyo habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Phahi nkedza, nkasakpwedza, bado mino nindasikira kukala mwadina chilume na roho mwenga. Nindamanya kukala munahenda kazi phamwenga na chadi, ili anjina nao aamini habari nono kuhusu Jesu. ²⁸ Msiogophe atu ambao anakupingani. Kusaogopha kpwenu ni dalili ya wazi kukala atu hinyo andaangamizwa, ela mwimwi mundaokolwa. Mlungu mwenye ndiye agahendaye. ²⁹ Mana wakuphani nafwasi ya kumkuluphira Jesu na wakati wanjina kugayiswa kpwa sababu ya kumkuluphira. ³⁰ Mwaniona nagaya hipho mwandzo, na bado mcheresikira kuhusu tabu zangu. Phahi namwi ni lazima mgaye dza vivyo.

2

Kalani a pole dza Jesu

¹ Enehu mwamkuluphira Jesu naye anakutiyani nguvu. Nayo mendzwaye inakuhendani muoneto. Isitoshe, munashirikiana na Roho Mtakatifu kpwa kumenzana na kuonerana mbazi. ² Kpwa vira ni hivyo, phahi gbwiranani mkale chitu chimwenga ili nami nikale na raha tsetsetse. Mendzanani na mkale na moyo mmwenga mosi bu. ³ Msishindane na apinzani enu wala kuhenda ngulu, ela kalani a pole na ayawenu muaone muhimu kuriko mwi enye. ⁴ Chila mmwenga naasilole mamboge bahi, ela piya ni lazima adzishuulishe na mambo ga ayae.

⁵ Ni lazima muririkane mambo gosi dza viratu Jesu Muokoli vyokala achiririkana. ⁶ Hata dzagbwe Jesu kala ana asili ya Mlungu, ela kayagbwirira phapho pha kukala a sawa naye. ⁷ Ela badala ya hivyo wakubali kuricha vyosi na kukala kama mtumishi. Wavyalwa dza swisi na achikala na umbo ra mwanadamu. ⁸ Wakala mpole na kumuogopha Mlungu hata achifwa chifo cha waibu kpwa kukotwa misumari Msalabani. ⁹ Kpwa hivyo Mlungu wamuika phatu pha ishima kulu sana, na achimupha cheo chikulu kuriko vyeo vyosi; ¹⁰ ili kpwa dzina ra Jesu, chila vwindi ripigbwe, mlunguni, duniani na kuzimu; ¹¹ na chila lilimi rindagomba kukala Jesu Masihi ni Bwana, kpwa utukufu wa Mlungu Baba.

Kalani mwanga duniani

¹² Asena angu, kare huriphokalani phamwenga, kala mchimuogopha Mlungu dii yosi. Phahi sambi zidini kuhenda hivyo hata vivi ambavyo sipho. Ni lazima mosi muhende chadi kumuogopha Mlungu kpwa wuoga na ishima, na kuhenda sawa kpwa atu ambao Mlungu waaokola. ¹³ Mana Mlungu ndiye ahendaye kazi mwenu mioyoni. Nkukuhendani muaze alondago na kuhenda kulengana na mpangowe. ¹⁴ Phahi, chila muhendaro, rihendeni bila ya kururumika wala kulumba, ¹⁵ kpwa atu asiambe kala mu ayi. Ni lazima muishi bila lawama tse. Mkale ana a Mlungu akalao dunia ya atu a kufyuka na a kumenda dambi. Mwimwi mundakala dza mwanga mng'ale jizani. ¹⁶ Ishini kulengana na neno ra kureha uzima wa kare na kare, ili siku Jesu achituya, nikale na ngulu dza mutu wa kushinda mairo na kazi yangu ikale taiyakala ya bure. ¹⁷ Mriphomkuluphira na kumuhumikira Jesu, vyakala kama sadaka mrizomupha. Mendzerepho mlatso wangu undamwagbwa phamwenga na sadaka hiyo.* Ichikala

hivyo hosi hundahererwani phamwenga. ¹⁸ Vivyo hivyo mwimwi namwi hererwani phamwenga nami.

Paulo anapanga kuhuma

Timothi na Epafrodito

¹⁹ Bwana Jesu achimendza, ndamhuma Timothi hiko kpweni vi sambi sambi, ili wakati achedza hiku na habari zenu, zinitiye moyo. ²⁰ Sina wanjina zaidi ya iye, ambaye anajali mambo genu chikpweli-kpweli. ²¹ Mana atu anjina osi anadzishuulisha na mambo gao, wala sigo gara Jesu Masihi alondago. ²² Hata mwimwi enye mnamanya Timothi arivyo mutu mzuri. Hwahenda kazi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu phamwenga, kama mutu na ise. ²³ Phahi mara mwenga nchimanya higo ndigoniphaha, natumaini kumhuma, ²⁴ nami ninakuluphira kukala Bwana andanihenda nedze ko kpweni vi sambi sambi.

²⁵ Mwenehu Epafrodito ni muhendadzi-kazi na asikari myangu wa jeshi ra Bwana Jesu. Nriphotaka msada mwamhuma kpwedzaniterya. Ela viwi nikaona ni muhimu auye kuko kpweni, ²⁶ kpwa sababu anaaza sana kukuonani. Naye ana wasiwasi kpwa vira mwasikira ni mkpwongo. ²⁷ Ni kpweli Epafrodito wakala mkpwongo hata achiamba afwe. Ela Mlungu wamuonera mbazi achimphoza. Na achinionera mbazi hata mimi piya, kpwa vira kayafwa siyaphaha utsungu zaidi ya hura nriokala nao. ²⁸ Ndiyo mana naaza sana kumhuma, ili mumuone tsona na mkale na raha, na piya nisikale na wasiwasi. ²⁹ Phahi mphokerenito na raha kama mfuasi wa Bwana Jesu. Atu dza hinya ni lazima muaishimu, ³⁰ mana wahatarisha maishage kpwa kazi ya Jesu. Kala bado phadide afwe, kpwa kuniterya. Mana mwimwi kala mukure nami na tamuwezere kuniterya.

3

Kummanya Jesu ni muhimu

kuriko gosi

¹ Phahi enehu, zaidi ya hivyo nakuambirani, hererwani kpwa sababu ya Bwana Jesu. Mino siona vibaya kukuandikirani mambo gago kpwa gago. Mana gandakulongozani mkaletu.

² Dzimanyirireni na hinyo atu ayi aambirao ayawao ni lazima mutu atiywe tsatsani kama shariya za Musa ziambavyo. Atu hinyo msiagbwire gao, ahendeni atu a koma. ³ Mana swiswi ndio atu a Mlungu kpwa kpweli. Hunamuabudu kpwa msada wa Rohowe, tsona hunadzikarya kuhusu mambo hurigohenderwa ni Jesu Muokoli. Tahuadamira mambo gahendwago ni mwanadamu, wala tsatsa ya mwiri. ⁴ Ichikala kuna mutu awezaye kuhendera ngulu mahendoge kala ganaweza kumuokola, phahi angekala mimi. Kpwa kpweli mimi ninazo sababu za kukola kuamba hivyo. ⁵ Mino natiywa tsatsani nriphomala sabaa mwenga. Chisha ni chivyazi cha Iziraeli, wa mbari ya Benjamini, nao avyazi angu ni Aeburania, yani mimi ni Mueburania mwenye-mwenye. Tsona, nalunga Shariya za Musa kulengana na mafundzo ga Mafarisayo. ⁶ Kulengana na hizo shariya za Chiyahudi kala nina haki, bila lawama tse. Phahi kala namendza sana kugayisa afuasi a Jesu.

⁷ Ela mambo gosi nrigoaona ga mana, hipha sambi nagaona upuzi na tagana fwaida kpwa sababu ya Jesu. ⁸ Kpwa kpweli, chila chitu nrichokala nchihenda nachiona tachina mana nchifwananisha na samani kulu ya kummanya Masihi Jesu, Bwana wangu. Náricha vitu vyosi kpwa sababuye, na sambi naviona dza uchafu wa kutsupha dzalani. Maazo gangu ni nikale wa Jesu bahi, ⁹ na nigwirane naye ngingingi. Sina haki yangu mwenye kpwa kulunga Shariya, ela nina haki kpwa kumkuluphira Jesu. Mana Mlungu anaapha haki atu amukuluphirao. ¹⁰ Nalonda nimmanye vinono, chisha nimanye uwezo uriomfulu. Tsona nalonda nigaye dza vivyo arivyogaya iye, na nikale dza iye, hata ichikala ni kufwa, nifwe, ¹¹ ili nami nifulwe.

Mairo ga kuwaniya kushinda

¹² Siamba kukala nákala kare vira Mlungu alondavyo, aa sidzangbwekamilisha lengo hiro bii. Ela nawaniya kufika hipho, mana Masihi Jesu wanitsambula na analonda nihende hivyo. ¹³ Enehu, sidzitsukula kala nafikira lengo hiro, hata chidide. Ela chitu nihendacho ni kuyala ga kare na kuwaniya kuphiya mbere. ¹⁴ Phahi nazola mbere kushinda, ili nipahe zawadi. Mana wakati Mlungu achiniha hiko dzulu andanipha zawadi hiyo, kpwa kukala namkuluphira Jesu Muokoli. ¹⁵ Kpwa hivyo swiswi hurio phera chiroho nahuazeni dza vivyo. Ela ichikala anjina anaaza tafwauti ya hivyo,

Mlungu andaang'aza matso. ¹⁶ Phahi chitu muhimu ni lazima hulungeni ukpweli hurio nao kare kuhusu Jesu.

¹⁷ Enehu, nalonda mosi mwimwi muishi kuniiga mimi. Tsona phundzani sana atu ambao anaishi kulunga mfwano wa sawa huriokuonyesani. ¹⁸ Nákuambirani kano nyingi na vino nakuambirani tsona kuno nasononeka: atu anji anaishi kama maadui ga Jesu wala taajali chifoché msalabani. ¹⁹ Analongozwa ni tamaa mbii za miri yao, na kudzikarya na mambo ga waibu ahendago. Kazi yao ni kuaza mambo ga himu duniani bahi. Mwisho wao ni mohoni. ²⁰ Ela swiswi hu enyezi a dzulu mlunguni. Naswi hunamgodza Muokoli wehu kula mlunguni kpwa hamu sana, naye ni Bwana Jesu Masihi. ²¹ Andahumira uwezowe ambao unaweza kutawala chila chitu, ili agaluze hino miri yehu minyonje ifwayo. Andaihenda kama mwiriwe wa ajabu ariouphaha bada ya kufufulwa.

4

¹ Enehu, nakumendzani sana na nina hamu ya kukuonani. Mwimwi mu zawadi ya kazi yangu na nina raha sana kpwa sababu yenu. Phahi asena angu dinani chilume mzidi kumkuluphira Bwana Jesu.

Paulo anaatiya moyo afuasi a Jesu

² Sambi kuna gano magoma mairi yani Yodia na Sintike, ambao analumbana. Navoya ariche na akale na nia mwenga, mana osi ni a Bwana Jesu. ³ Phahi uwe mtumishi myangu muaminifu, nakuvoya uaterye hano achetu. Mana náhenda nao kazi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu, phamwenga na Kilementi na ahendadzi-kazi ayangu anjina ambao madzina gao gaandikpwa ndani ya chitabu cha uzima.*

⁴ Phahi chila wakati hererwani kpwa sababu mu a Bwana Jesu! Tsona nakuambirani, hererwani! ⁵ Chila mutu naamanye kukala mu a pole. Piya mmanye kala Bwana Jesu a phephi na kuuya. ⁶ Msihende wasiwasi kuhusu chochosi. Ela maitaji genu gosi mumvoye Mlungu, na mumshukuru kpwa chila chitu. ⁷ Phahi Mlungu andakuphani amani ambayo mwanadamu kaweza kuielewa. Amani iyo naitawale mioyo na achili zenu kpwa sababu munamkuluphira Jesu Muokoli.

⁸ Chimarigizo, enehu nakuambirani, achili zenu nazitawalwe ni mambo higa: mambo ga kpweli, ga ishima, ga haki, na mambo gasigo na lawama. Chila wakati azani mambo gahamirago atu, ga nguma nono, na mambo manono zaidi, ambago ganaweza kulikpwa ni atu. ⁹ Hendani chila chitu nrichokufundzani na mchikubali. Nákuambirani mambo manji na mchiniona nihendavyo. Sambi nalonda mlunge mfwano hinyo, naye Mlungu arehaye amani, andakurindani.

*Paulo anashukuru Afilipi
kpwa misada yao*

¹⁰ Namshukuru sana na kumtogola Bwana Jesu kpwa kukala mwayua kunishuulikiya tsona. Siamba kala mwaricha kunishuulikiya, aa ela ni vira kala tamuna nafwasi. ¹¹ Tsona siamba hivyo kpwa sababu nina shida, hata, ela katika hali yoyosi mino nádzibaza kutosheka. ¹² Namanya kuishi bila chitu, na namanya kuishi na vitu vinji. Nádzifundza siri ya kuishi hali zosi, kurya na kusaza, au kukala na ndzala, kukala na vinji au kukosa. ¹³ Mana naweza kuhenda chila chitu kpwa msada wa iye aniphaye nguvu. ¹⁴ Ela náonato mwimwi kugbwirana nami na kuniterya tabu zangu.

¹⁵ Mwi Afilipi, mnamanya vira irivyokala mwandzo nrphoandza kutangaza habari nono kuhusu Jesu hiko kpwenu. Nrphouka jimbo renu ra Makedonia, ni mwimwi machiyenu ndimwi kala huchiteryana, mana mwanipha msada wa pesa. Takuna kundi ranjina ra afuasi a Jesu ariohenda hivyo. ¹⁶ Piya nrphokala mudzi wa Thesalonike mwaniterya si mara mwenga si kano mbiri. ¹⁷ Siamba hivi kpwa nalonda mniterye, ng'ó, ela nalonda mphaha zawadi kpwa mbazi zenu. ¹⁸ Kpwa vi sambu enehi, nina chila chitu nilondacho, hata na zaidi. Mana náphaha vitu vyosi virivyorehwa ni Eprofredito kula kpwenu. Vitu hivyo ni dza sadaka ya kunukota, ambayo Mlungu anaikubali na inamhamira. ¹⁹ Naye Mlungu wangu andakutimizirani maitaji genu gosi na utajiriwe wa ajabu, kpwa sababu ya vira Jesu Muokoli arivyohenda. ²⁰ Phahi enehi, Mlungu Baba wehu naatogolwe hata kare na kare. Amina.

²¹ Niphozerani atu a Mlungu osi ario a Jesu Muokoli. Piya mkaphozwa ni afuasi ayangu ario hiku. ²² Atu a Mlungu osi hipha akakuphozani, hasa atu a nyumba ya Kaisari, Mtawala wa Chirumi.

3:17 3:17 1 Akorintho 4:16; 11:1 * **4:3** 4:3 Chitabu cha uzima: Ni chitabu cha Mlungu chiricho na madzina gosi ga atu ariotsambula. **4:16** 4:16 Mahendo 17:1 **4:16** 4:16 2 Akorintho 11:9 **4:18** 4:18 Kutsama 29:18

²³ Navoya Bwana wehu Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa ya Paulo yoandikira AKOLOSAI Tanga mbere

Kolosai kala ni mudzi mdide hiko jimbo ra Asia ambao siku hizi ni seemu ya tsi ya Uturuki. Kala ni kilomita 160 kula mudzi wa Efeso ambako Paulo watangaza habari nono kuhusu Jesu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, sura ya 19). Ela Paulo mwenye kayafundza hiko Kolosai; kundi ra afuasi a Kolosai raandzwa ni mutu yehwa Epafara.

Wakati Paulo ariphokala jela, Epafara wakpwedza achikutana naye achimuambira kuhusu alimu a handzo ambao kala anayuga afuasi a Jesu. Kahi-kahi za aho afuasi a Kolosai kpwakala na atu a Chiyunani na anjina a Chiyahudi. Phahi hinya alonda kutsanganya mafundzo ga Jesu na dini zao za kare.

Ayahudi kala anaamini kukala aho ni atu ariotsambulwa ni Mlungu. Phahi, hata kama mutu ni mfuasi wa Jesu, kaweza kukubaliwa ni Mlungu bila kutiywa tsatsani na kulunga shariya na mila za Chiyahudi. Ayunani kala anaamini kukala, kpwa vira Mlungu kana dambi, phahi kangeweza kuumba dunia ariyoona ina dambi. Piya kala anaamini kukala mwiri wa mwanadamu una dambi, kpwa hivyo taingewezekana Jesu akale Mlungu na piya aishi duniani, kama mwanadamu.

Paulo anajibu mafundzo higa ga handzo kpwa kugomba ukpwele kuhusu Jesu. Jesu Muokoli ni Mlungu, waumba dunia, na ndiye mkpwulu wa viumbe vyosi. Waishi duniani, wakala mwanadamu, na achifwa kpwa sababu ya dambi zehu ili huswamehewe. Arigohenda Jesu ganatosha tsetsetse. Mutu achimuamini Jesu, Mlungu andamkubali. Takuna haja kutiywa tsatsani wala kulunga shariya au mila yoyosi.

Paulo anaambira afuasi ni lazima ariche ndzimo mbii za asili ya chibinadamu, na badalaye aishi maisha maphya ga kumuhamira Mlungu. Anaeleza higa kpwa kufundza vira ambavyo alume na achetu, avyazi na anache, atumwa na matajiri, ni ahenderane.

Maelezo muhimu kpwa chifuji

Mwadzo 1:1-2

Paulo anashukuru Mlungu na kuvoyera afuasi 1:3-14

Jesu ni mkpwulu wa vyosi 1:15-23

Kazi ya Paulo kpwa afuasi a Jesu 1:24—2:5

Jesu anahupha uhuru na maisha maphya 2:6-23

Ishi maisha maphya kpwa uwezo wa Jesu 3:1-17

Afuasi a Jesu anavyolondwa kusagala 3:18—4:6

Salamu 4:7-18

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, yetsambulwa ni Mlungu kutangaza habari nono kuhusu Masihi Jesu. Mimi phamwenga na mfuasi myangu Timothy hunakulamuni.

² Nakuandikirani mwimwi atakatifu a Mlungu ambao mu afuasi a Jesu aaminifu murio mudzi wa Kolosai.

Baba Mlungu naakujaliyeni na mkaletu.

Mavoyo na kulavya shukurani

³ Chila mara huchikala hunakuvoyerani, hukumshukuru Mlungu, Baba wa Bwana wehu Jesu Masihi. ⁴ Hukumshukuru kpwa sababu hwasikira vira mkuluphiravyo Masihi Jesu na vira muamendzavyo atu osi a Mlungu. ⁵ Munahenda hivyo mana munagodzera kpwa hakika kukala Mlungu andakujaliyeni na mambo manono ambao wakutayarishirani kare hiko mlunguni. Mwasikira mambo higa mapema sana mrifosikira habari nono kuhusu Jesu Muokoli, ambazo ni ujumbe wa kpweli. ⁶ Hizi habari nono ambazo zarehwa kpwenu zinagota chila phatu duniani. Zinagaluzi maisha ga atu anji ili aishi maisha ga kumuhamira Mlungu. Piya zinagaluzi maisha genu, kuandzira siku ya kpwandza mrifosikira na kuelewa ching'ang'a Mlungu arivyo na mbazi. ⁷ Mwafundzwa ni Epafara, muhendadzi-kazi myawehu amendzwaye sana. Anamuhumikira Jesu kpwa uaminifu na anakuteryani. ⁸ Na ndiye ariyehuambira mmendzavyo atu a Mlungu kpwa msada wa Roho Mtakatifu.

⁹ Hangu hurifosikira habari hizi za kukuhusuni mwimwi, hunaenderera kukuvoyerani. Chisha hunavoya Mlungu akuteryeni kumanya gosi ambago analonda muhende, na mkale na ikima ya chiroho kumanya njiraze. ¹⁰ Phahi mundadziishimu dza atu a Mlungu alondwavyo kukala. Namwi mundaenderera kuhenda chila aina ya mahendo

manono, na piya mundaenderera kumanya Mlungu vinono zaidi. ¹¹ Na hunakuvoy-erani Mlungu akutiye ni nguvuze za ajabu mwenu miyoni, ili muweze kuvumirira na kukala na raha wakati munagodzera tabu zisire. ¹² Namwi mshukuruni Baba Mlungu, yekuhendani mphahle urisi arioutayarishira atakatifu aishio mwangani. ¹³ Mlungu wahutivya kula kpwa utawala wa Shetani, yani kuishi jizani. Na achiuinjiza mwangani kuishi ufalume wa Mwanawe amwendzaye. ¹⁴ Wahukombola na achihuswamehe dambi zehu, kpwa sababu ya chifo cha Mwanawe amwendzaye.

Jesu ni mkpwulu wa vyosi

¹⁵ Takuna mutu awezaye kumuona Mlungu, ela Jesu ni dza iye na nkhumanyisa vira Mlungu arivyo. Jesu ana uwezo mkpwulu kuriko viumbe vyosi. ¹⁶ Mana iye ndiye ariyeumba chila chitu chiricho duniani na dzulu mlunguni. Waumba vitu vionekanavyo na visivyoonekana. Hata viumbe vyosi vya uwezo vyaumba ni iye, yani malaika, pepho na hata Shetani. Waumba chila chitu ili chimuogophe. ¹⁷ Wakalako kabila viumbe vyosi kuumbwa. Anatawala vitu vyosi na kpwa hivyo chila chitu chinaenderera phatuphe. ¹⁸ Analongoza atu amukuluphirao dza viratu chitswa chilongozavyo mwiri. Ndiye chandzo cha maisha maphya ga atue. Tsona ni mkpwulu wa atu osi ndiofululwa na kuishi hata kare na kare. Phahi Jesu ni mtawala mkpwulu wa chila chitu tsetsetse. ¹⁹ Mlungu waonato kukala Mwanawe akale na asiliye yosi tsetsetse. ²⁰ Mlungu wamhumira kuuyiza uhusiano mnono na viumbe vyosi, virivyo duniani na dzulu mlunguni. Wahumira mlatso wa Mwanawe uriomwagika msalabani kureha amani.

²¹ Mwimwi ndimwi muriokala maadi a Mlungu, mchitengbwa kure kpwa sababu ya maazo genu na mahendo genu mai. ²² Ela sambu Mlungu wauyiza uhusiano mnono, mana Mwanawe wakala mwanadamu na achifwa. Wahenda hivyo ili akureheni mbereze, atakatifu bila ya lawama wala makosa. ²³ Phahi ni lazima muenderere kumkuluphira Jesu. Naro kuluphiro renu naridine, dza nyumba yodzengbwa na msingi wa kudina. Tsona msigaluke, kalani na uhakika wa mambo mrigolagbwa mriphosikira habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Habari hizi zagota dunia ndzima, na mimi Paulo ni mmwenga wa hinyo anaogoteza.

Kazi ya Paulo kpwa afuasi a Jesu

²⁴ Hipha sambu mimi nagaya. Ela nahererwa mana ninagaya kpwa kazi yangu ya kukuteryani mwimwi afuasi ayangu. Mino ni tayari kugaya kpwa vyovyosi ichikala ni lazima, ili nimarigize kazi yangu ya kumuhumikira Jesu, dza viratu iye mwenye arivyogaya. Nahenda hivyo ili nisaidiye afuasi a Jesu, ambao ni dza mwiriwe. ²⁵ Mlungu wanipha kazi iki ya kuhumikira atue, ili nikutangazireni mafundzoge gosi tsetsetse. ²⁶ Hangu kare Mlungu waika mpangowe wa siri wala tauyamanywa ni vivyazi vyotsapa. Ela sambu siri hizi wazimanyisa atue osi. ²⁷ Mlungu wakata shauri kuhueleza kukala atu asio kala Ayahudi nao andajaliywa na unono wa ajabu wa Jesu. Nao mpangowe wa siri ni hinyu: Jesu a mwenu miyoni, na kpwa hivyo muna uhakika wa kukala dza iye hiko mlunguni. ²⁸ Phahi hunatangaza ujumbe wa Jesu kpwa atu osi, na hunahumira marifwa gehu gosi kuonya na kufundza chila mutu. Lengo rehu ni kumreha chila mmwenga mbere za Mlungu ammanyane na kumuadamira kabisa-kabisa. ²⁹ Ndiyo mana nahenda kazi na chadi changu chosi na kuhumira uwezo mkpwulu aniphao.

2

¹ Nalonda mmanyane kukala nahenda chila iwezekanavyo kukuteryani mwimwi afuasi a mudzi wa Kolosai, na hinyo ario mudzi wa Laodikia, na hata afuasi anjina osi ambao sidzangbwekutana nao. ² Nahenda hivi ili nikutiye ni moyo na mzidi kamendzana na mkale chitu chimwenga. Piya nalonda mkale na raha sana mana mnamanya kpwa hakika mpango wa siri wa Mlungu, yani kuhusu Jesu ariyehukola. ³ Ni iye macheye awezaye kukuphani marifwa ga kumanya chila chitu ambacho Mlungu wakuhenderani. ⁴ Nakuambirani hivyo ili mutu asikuchengeni kpwa mafundzo ambago munaweza kuona ni manono ela mbavi ni ga handzo. ⁵ Mana hata dzagbwe ni kure namwi, ela nakurikiranani sana. Na ninahererwa kusikira kukala munaenderera kukala chitu chimwenga na kumkuluphira Jesu kpwa kpweli.

Jesu anahupha uhuru

na maisha maphya

⁶ Kpwa vira mwamkuluphira Masihi Jesu, ambaye ni Bwana wenu, phahi ni lazima muenderere kuhenda alondavyo, mana mwimwi mu akpwe. ⁷ Dinisani sana kumkuluphira Jesu, dza viratu muhi urivyo na mizi yophiya ndani na tanzuka bii.

Namwi zidini kumkuluphira tsetsetse. Tsona dinisani kukuluphira kuhusu ukpweliwe muriofundzwa na chila wakati mshukuru.

⁸ Msikubali mutu yeyesi kukulazimishani kuamini mafundzo kuhusu Mlungu ambago ganaonekana ga marifwa ela sigo. Higa tagana mana na ni ga handzo, nago tagala kpwa Jesu ela ni mila za atu na maoni ga dini zao. ⁹ Msiangamizwe ni higa mafundzo ga handzo, kpwa sababu Jesu ariphokala mwanadamu wakala na asili yosi ya Mlungu. ¹⁰ Muna vitu vyosi vilondwavyo kpwa maisha ga chiroho, mana mu atungbwa a Jesu. Iye ni mkpwulu wa atawala osi na viumbe vyosi virivyo na uwezo.

¹¹ Mriphomkuluphira ni kama avi mwatiywa tsatsani kpwa njira ya chimacheye. Mutu achitiywa tsatsani seemu ndide ya mwiri ndiyo iuswayo. Ela mriphomkuluphira Jesu, wakuusirani uwezo wa asili zenu za chibinadamu ili zisikutawaleni tsona. ¹² Mriphobatizwa ni kama avi mwazikpwa phamwenga naye. Mlungu ariphomfufula, namwi piya mwahewa maisha maphya, mana mwaamini kukala Mlungu wamfufula kpwa uwezowe.

¹³ Hipo kala tamdzangbwemkuluphira Jesu kala mkafwa chiroho kpwa sababu ya dambi, na kala munatawalwa ni asili zenu za chibinadamu. Ela bada ya kumkuluphira, Mlungu wakuphani maisha maphya. Naye wahuswamehe dambi zehu zosi. ¹⁴ Ni kama avi mahendo gehu gosi ga dambi kala gakaandikpwa, huchishitakiwa kotini, na huchiphahikana na makosa. Phahi Mlungu wahufutira makosa gehu phara Jesu ariphokotwa msalabani, ¹⁵ na achishinda viumbe vyosi vii vyokala na uwezo. Tsona achivigwiza haya kpwa kuamanyisa atu osi kuhusu ushindi wa Jesu ariouphaha msalabani.

¹⁶ Kpwa hivyo msisikize atu ambao anakuambirani munakosera kpwa kusalunga shariya kuhusu kurya na kunwa, au kusherekeya Sikukuu kama vira Sikukuu ya Kutuluka Mwezi na Siku ya Kuoya. ¹⁷ Mila hizi ni alama ambazo Mlungu waapha Ayahudi hipo kare ili kuamanyisa mambo ndigokpwedza badaye. Ela sambu Jesu wakpwedza na ndiye ahuokolaye. ¹⁸ Msikubali mutu yeyesi akuhendeni mkose kujaliwa ni Mlungu kpwa kuamini mafundzo ga handzo, au kukulazimishani mdzibere au kuabudu malaika. Mutu dza hiye anaphaha mafundzoge kpwa kutafasiri ruwiya. Naye ana ngulu ela siyo sawa, mana higo gosi ni maazo galago mwakpwe achilini ambayo inalongozwa ni asiliye ya chibinadamu. ¹⁹ Waricha kufundza mafundzo ga kpweli na kalongozwa tsona ni Jesu, ambaye analongoza atue dza viratu chitswa chilongozavyo mwiri. Jesu nkuunganisha atue phamwenga, na akaapha nguvu dza viratu kano ziphavyo mwiri nguvu. Atue asiphogbwirana naye taaphera chiroho vira Mlungu amenzavyo.

²⁰ Ni kama avi mwafwa phamwenga naye, kpwa hivyo si turi kulunga mila za atu na maoni ga dini za atu asiomkuluphira Jesu. Takuna haja kabisa ya kulunga shariya za dini, ²¹ ambazo zinaamba kukala usigwire wala kuguta vitu fulani na usiye vyakurya fulani. ²² Mana shariya hizi zatungbwa ni atu kuhusu vitu ambavyo tavidumu, vichihumirwa nkusira. ²³ Atu anji anaona shariya hizi ni za marifwa, kpwa sababu zinalonda atu ahende mambo magumu ili aonyese kukala anadzilavya kumuhumikira Mlungu. Tsona zinalonda atu adzibere, na agayise miri yao. Ela kpwa kpweli shariya hizi taziterya atu kutawala tamaa zao za asili ya chibinadamu.

3

Ishi maisha maphya

kpwa uwezo wa Jesu

¹ Mlungu ariphomfufula Jesu, ni kama avi wakufufulani mwimwi piya. Kpwa hivyo dzilavyeni muhende alondago Jesu, ariye mlunguni uphande wa mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. ² Wakati wosi ni lazima mririkane kuhusu maisha genu maphya na mambo ga mlunguni, wala msiaze mambo ga asili ya chibinadamu. ³ Kpwa sababu maisha ga kare gasira, kama avi mwafwa, na sambu muna maisha maphya. Atue taelewa kukala maisha genu maphya na Jesu ni chitu chimwenga kpwa Mlungu. ⁴ Ela Jesu ndiye chandzo cha maisha genu maphya, na siku achiuya hipha duniani na mwanga mkpwulu na utukufu, mundatsembuka naye na mkale dza iye.

⁵ Phahi richani mahendo mai ga asili ya chibinadamu. Nago ni udiya, uzembe, na tamaa ya achetu ama alume anji. Piya msiaze mali za atu mana mundaabudu mali badala ya Mlungu. ⁶ Kpwa kpweli Mlungu andaatiya adabu kali atu ahendao mambo higo. ⁷ Kabila tamdzangbwemkuluphira Jesu, mwimwi enye kala munahenda mambo

higa mai. ⁸ Ela sambi richani higa gosi: tsukizi, utsungu, kuzirana, kuochera atu ngulu, na kugomba maneno mai-mai. ⁹ Msichengane, mana hizo zakala ni ndzimo zenu za maisha ga kare, ambago kala mchiishi kabila ya kumkuluphira Jesu. ¹⁰ Sambu muna tabiya nyiphya kabisa. Mlungu wakuphani maisha higa, na chila wakati anakuhendani muaze na kuhenda dza iye, ili mzidi kumanya kpwa kpweli. ¹¹ Phahi takuna tafwauti ya Myahudi na asiyekala Myahudi, wa kutiywa tsatsani au kusatiywa tsatsani. Takuna tafwauti ya ariyesoma wala ambaye kasomere. Takuna tafwauti ya mtumwa wala asiyekala mtumwa. Osi a sawa mana ana maisha maphya kula kpwa Jesu. Ni iye bahi ariye muhimu, na anaishi mioyoni mwa atu amukuluphirao.

¹² Mlungu wakutsambulani mkale atue. Mwatengbwa kumhumikira Mlungu na anakumendzani. Kpwa hivyo mkale apole, ni lazima mkale na mbazi, msihende ngulu, mkubali maoni ga ayawenu, mvumirirane, ¹³ na ichikala kuna atu ambao taaelewana, ni lazima aswameheane. Dza vivyo Mlungu arivyokuswameheni, mwimwi piya swameheni ayawenu. ¹⁴ Na zaidi ya gosi, mendzanani! Mana mchimidzana, mundakala chitu chimwenga tsetsetse. ¹⁵ Jesu wakuhendani mkale na amani, nayo inakuteryani kumanya ra kuhenda. Mlungu wakutsambulani mkale atue na analonda muishi phamwenga na amani, dza vilungo vya mwiri mmwenga. Na mshukuruni Mlungu chila wakati. ¹⁶ Ririkanani kuhusu habari za Jesu ili zitawale maisha genu. Fundzanani na mkanyane kpwa marifwa manji. Imbani zaburi na mawira ga chiroho kumtogola Mlungu. Tsona mshukuruni mioyo kutsuka. ¹⁷ Kpwa vira hu afuasi a Bwana Jesu, ni lazima chila chitu ndichohenda na gosi ndigogomba gakale kama alondavyo. Na chila wakati mshukuruni Baba Mlungu, kutsupira dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi.

Afuasi a Jesu atakpwayo kuishi mwao madzumbani

¹⁸ Chila mchetu ariyelólwa ni lazima amusikize mlumewe, kpwa sababu hivyo ndivyo Bwana Jesu alondavyo. ¹⁹ Alume namwi, amendzeni achetu enu na musiahendere usiru. ²⁰ Anache namwi, ogophani avyazi kpwa chila njira, kpwa mana vivyo ndivyo vimuhamiravyo Bwana Jesu. ²¹ Namwi avyazi, msihendere ana enu vibako kpwa kualamu dii yosi. Mana muchihenda hivyo mundaavunda mioyo. ²² Namwi atumwa ni lazima muogophe matajiri genu kpwa chochosi muhendacho. Musiahendere vinono wakati anakuonani bahi, ili akutogoleni. Hata! Ela hendani vira Mlungu alondavyo moyo kutsuka, kpwa sababu munamuogopa Bwana Jesu. ²³ Kazi yoyosi muhendayo, ihendeni na chadi na moyo mmwenga. Hendani kazi zenu vinono kama avi munazihenda zimhamire Bwana Jesu, wala sio mwanadamu. ²⁴ Mmanye kukala Bwana Jesu andakuphani urisi dza zawadi. Andakuphani mambo manono ambago wagatayarishira atue. Mana Jesu ariyehukola ndiye tajiri mwenye mumhumikiraye. ²⁵ Ela ichikala munaenderera kuhenda makosa, Mlungu andakutiyani adabu. Uamuli wa Mlungu taunera mutu.

4

¹ Namwi matajiri ahendereni atumwa enu haki na sawa, mana mnamanya munamhumikira Bwana ko mlunguni, yani Jesu.

Endererani kuvoya Mlungu na mkale na marifwa

² Endererani kuvoya Mlungu chila mara, na muchikala munavoya kalani na chituwo, na mumshukuru Mlungu sana. ³ Muchikala munavoya piya naswi huvoyereni Mlungu ahuphe nafwasi ya kutangaza mpango wa siri kuhusu Jesu, ambao ni chisa cha mimi kukala jela. ⁴ Phahi nivoyerani nienderere kuamanyisa atu siri hiyo, kama nilondwavyo kuhenda.

⁵ Muchikala mu phamwenga na atu ambao taadzangbwemkuluphira Jesu, onyesani tabiya nono na muhende manono chila mphahapho nafwasi. ⁶ Phahi wakati wosi bishani nao chituwo. Maneno genu nagakale manono, ili afwahirwe na azidi kugaphundza. Ndipho mundamanya kumjibu vinono chila mutu.

Salamu

⁷ Tikiko ni mfuasi myawehu amendzwaye sana. Hunahenda naye kazi ya Bwana Jesu, tsona ananiterya na ni mutu ambaye naweza kumuadamira. Naye andakuambirani

3:9 3:9 Aefeso 4:22   **3:10** 3:10 a Aefeso 4:24; b Mwandzo 1:26   **3:12** 3:12 Aefeso 4:2   **3:13** 3:13 Aefeso 4:32
3:16 3:16 Aefeso 5:19,20   **3:18** 3:18 Aefeso 5:22; 1 Petero 3:1   **3:19** 3:19 Aefeso 5:25; 1 Petero 3:7   **3:20**
3:20 Aefeso 6:1   **3:21** 3:21 Aefeso 6:4   **3:22** 3:22 Aefeso 6:5-8   **3:25** 3:25 Kumbukumbu 10:17; Aefeso 6:9
4:1 4:1 Aefeso 6:9   **4:5** 4:5 Aefeso 5:16   **4:7** 4:7 Mahendo 20:4; 2 Timothi 4:12   **4:7** 4:7 Aefeso 6:21,22

niendereravyo. ⁸ Namuhuma edze akuambireni vira huendereravyo na piya akutiye ni moyo ⁹ Piya aredza na Onesimasi, mfuasi myawehu amenzwaye sana na ni mutu wa kuadamira. Hiyu ni wa ko kpwenu. Osi airi andakpwedza akuambireni mambo gosi garigo hiku.

¹⁰ Mfungbwa myangu aihwaye Aristariko, na Mariko ambaye ni m'bari wa Barinaba, akakuphozani. Ichikala Mariko andakpwedza hiko kpwenu, phahi msiyale kumkaribishato kama murivyoambwa. ¹¹ Piya Joshuwa ambaye dzina ranjina ni Justo akakuphozani. Aristariko, Mariko na Joshuwa ndio Ayahudi bahi, ambao ananiterya kuhenda kazi ya ufalume wa Mlungu. Nao ananitiya moyo sana. ¹² Piya mkaphozwa ni Epafara, mutu wa ko kpwenu, ambaye anamuhumikira Jesu Muokoli. Chila wakati anakuvoyerani sana, mzidi kumkuluphira Mlungu na mkale na uhakika wa gosi ambago anamendza. ¹³ Nakuambirani kpweli mana námuona vira arivyokuhenderani kazi kpwa chadi, mwimwi na ayawenu a midzi ya Laodikia na Hierapoli. ¹⁴ Na mkaphozwa ni Dema phamwenga na Dakitari Luka, hummendzaye sana.

¹⁵ Niphozerani afuasi a Jesu ario Laodikia, piya niphozerani Nimufa na kundi rosi ra afuasi akutanao mwakpwe nyumbani. ¹⁶ Bada ya baruwa hino kusomerwa atu osi hipho Kolosai, hakikishani munaiphirika ikasomwe kpwa afuasi a Laodikia. Piya náandikira afuasi a Laodikia baruwa, phahi iphaheni na muisome.

¹⁷ Muambireni Arikipo: Paulo anaamba hivi, “Kazi iyo uriyohewa ni Bwana Jesu, ni lazima uimarigize.”

¹⁸ *Salamu hizi zila kpwangu mimi Paulo, na nkaziandika na mkpwono wangu.* Enehu, msiyale kunivoyera mana ni jela. Bwana Jesu naakujaliyeni.

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yoandikira ATHESALONIKE Tanga mbere

Paulo na Sila ndio arioandzisha kundi ra afuasi a Jesu hiko Thesalonike (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, 17:1-9). Atu a hiko kala taamanya Mlungu hata anaabudu vizuka ela ariphofundzwa habari nono kuhusu Jesu achiamini na achiweza kuambira ayawao. Paulo ariphokala hiko Thesalonike wahenda kazi na mikonoye ili kudziendzera riziki, wala kayakala mutu wa kuvoya-voya. Phahi kpwazembuka alimu a handzo ariomzira Paulo na kupinga mafundzoge hata achiuka achendasagala mudzi wa Atheni (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, 17:14-15).

Bada ya muda Paulo wamhuma Timothi kpwendalamusa afuasi arioaricha Thesalonike (3:1-5). Timothi ariphouya wamuambira Paulo afuasi anaenderera na kuluphiro ela ana matatizo. Mana anjina taahenda tsona kazi kpwa anaona Jesu a phephi na kuuya (4:11-12). Ariofwererwa nao akadzimakira mana anaona atu aho ariofwa kabila ya Jesu kuuya taandafika kpwa Mlungu. Ndipho Paulo achiandika baruwa hino kuakanya na kuatiya moyo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Paulo analamusa afuasi a Jesu na kushukuru Mlungu 1:1-3

Maisha na imani ya Athesalonike 1:4—3:13

Afuasi a Jesu anavyolondwa kusagala 4:1-12

Afuasi a Jesu ariofwa andafufulwa 4:13—5:11

Malagizo ga mwisho 5:12-22

Salamu 5:23-28

¹ Baruwa hino ila kpwa Paulo, Sila* na Timothi.

Hunakuandikirani mwimwi afuasi a Jesu murio hiko mudzi wa Thesalonike, atu a Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi.

Mlungu naakujaliyeni na mkaletu.

Maisha na kuluphiro ra Athesalonike

² Hukumshukuru Mlungu chila wakati kpwa sababu yenu, na wakati wa kuvoya, hunakuvoyerani piya. ³ Mana wakati hunavoya Baba Mlungu hukutambukira mahendo manono muhendago kpwa sababu ya kuluphiro renu. Hukutambukira vira mendzwa yenu inavyokuhendani muhende kazi kpwa chadi, na vira muendereravyo kukala na uhakika wa kukala Bwana wehu Jesu Masihi andauya.

⁴ Enehu, humanaya kukala Mlungu anakumendzani, naye wakutsambulani ili mkale atue. ⁵ Mana wakati huriphokufundzani habari nono kuhusu Jesu Muokoli, taiyakala ya maneno bahi, ela piya yakala na Roho Mtakatifu. Mana kala huna hakika kukala ujumbe hinyo ni wa kpweli; na mnamanya hurivyoishi namwi ili hukufundzeni kuishi maisha gamhamirago Mlungu.† ⁶ Mwimwi mwalunga mfwanu wehu na mchiiga Bwana Jesu. Hata dzagbwe mwateswa sana ela mwaphokera ujumbe na raha irehwayo ni Roho Mtakatifu. ⁷ Namwi mwakala mfwanu wa afuasi osi murio nao hiko seemu za Makedonia na Akaya. ⁸ Mana tamyaeza ujumbe wa Bwana Jesu hiko Makedonia na Akaya bahi, ela piya habari za kuluphiro renu kpwa Mlungu zagota chila phatu. Kpwa hivyo tahuna ra kugomba tsona. ⁹ Piya nyo enye anaenderera kugomba kuhusu vira murivyo hukaribisha vinono na murivyoricha kuabudu vizuka mchigaluka kumuhumikira Mlungu wa kpweli ariye moyo. ¹⁰ Chisha anagomba kuhusu vira mgodzeravyo Mwanawe edze kula mlunguni. Mlungu wamfulula, naye ndiye ndehutivya na hukumu kali yedzayo.

2

Kazi ya Paulo hiko Thesalonike

¹ Enehu, mwimwi enye mnamanya kala charo chehu cha kpwedza kpwenu tachiyakala cha bure. ² Mnamanya hurivyo henderwa mambo mai na kulaphizwa ni atu a mudzi wa Filipi na vira hurivyo gaya hiko kabila ya kpwedza kpwenu. Ela Mlungu

---

^{1:1} 1:1 Mahendo 17:1 * ^{1:1} 1:1 Chiyunani Sila piya ni kuihwa Silivano. † ^{1:5} 1:5 Chiyunani chinaamba, na kuishi phamwenga namwi yakala ni kpwa fwaida yenu. ^{1:6} 1:6 Mahendo 17:5-9 ^{2:2} 2:2 a Mahendo 16:19-24; b Mahendo 17:1-9

wahupha nguvu za kutangaza nenore* bila wuoga, hata dzagbwe kala hukazangirwa ni hinyo ariohupinga. ³ Mahubiri gehu tagayategemea handzo au nia mbii hipho huriphokuambirani mumkubali Jesu, wala tahulondere kuchenga mutu yeyesi. ⁴ Badala ya hivyo Mlungu wahuona hu atu a kuaminika na a kufwaha kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Naswi tahugomba kufurahisha atu, ela hunalonda kumuhamira Mlungu amanyaye hata miyo yehu. ⁵ Mana mwi enye mnamanya kukala tahuyahumira maneno ga mtswano kpwa mkubali. Wala tahuyahumira werevu kudzifwitsa ili hufwaidike kula kpwenu, hata ye Mlungu ni shaidi wehu. ⁶ Wala tahuyalonda kulikpwa ni atu, akale ni mwimwi au mutu wanjina yeyesi. ⁷ Kpwa vira hu mitume a Jesu, hungeonyesa uwezo wehu na kuvoya mambo fulani kula kpwenu. Ela swino hwakala a pole kpwenu dza mchetu areraye anae atsanga. ⁸ Hwakumendzani sana hata tahuyakushirikishani neno ra Mlungu macheye, ela piya maisha gehu, mana hwasagala phamwenga kama chitu chimwenga.

⁹ Enehu, ikale tamtambukira hurivyohenda kazi kpwa chadi? Wakati huriphokutangazirani neno ra Mlungu, hwahenda kazi usiku na mutsi, ili maitaji gehu gasikale mzigo kpwenu. ¹⁰ Mwimwi mu mashaidi gehu dza viratu Mlungu, kukala maisha gehu hiko kpwenu gakala manono na ga haki bila lawama. ¹¹ Mnamanya vira hurivyohendera chila mmwenga dza viratu baba ahenderavyo anae mwenye. ¹² Hwakutiyani moyo, huchikuphani pore na huchizidi kukuambirani muishi maisha gamhamirago Mlungu. Mana wakutsambulani mtawale phamwenga naye na mphahe nguma dza iye.

¹³ Tsona huna sababu yanjina ya kumshukuru Mlungu chila wakati. Huriphokureherani ujumbe wa Mlungu, tamyausikira na kuuphokera dza ujumbe wa mwanadamu, ela mwauphokera dza ujumbe wa Mlungu, na kpwa kpweli ndio. Nao unagaluzi maisha genu mwimwi mukuluphira. ¹⁴ Enehu, gago garigohendeka kpwenu gahenderwa makundi ga afuasi a Jesu Muokoli ario jimbo ra Judea. Kpwani vyo murivyogayiswa ni atu enu ndivyo afuasi a hiko Judea arivyogayiswa ni Ayahudi ayawao. ¹⁵ Mana Ayahudi anjina aolaga manabii ao, anjina achimuolaga Bwana Jesu. Na hivi sambi anahugayisa na anahuzoresa. Phahi anamtsukiza Mlungu, na kupinga atu osi ¹⁶ kpwa kuhukahaza kutangaza ujumbe wa Jesu kpwa atu asio kala Ayahudi, mana anaogopha anjina andaokolwa. Chihivyo anadzienjerezera dambi chila siku. Kpwa hivyo vivi sambu uamuli mkali wa Mlungu ukaagbwerera.

Paulo anaaza kuonana

na Athesalonike

¹⁷ Enehu, huripholazimishwa kukurichani, hwatengbwa chimwiri swiswi na mwimwi kpwa muda, ela maazo gehu gachikala phamwenga namwi. Naswi hwajaribu chila njira kuuya tsona mana kala huna hamu ya kukuonani. ¹⁸ Kala hunalonda hwedze hukuloleni. Nami nájeza kano nyinji nedze nikuloleni, ela Shetani achinizuwia. ¹⁹ Ndihoima mbere za Bwana Jesu wakati achedza, huna hakika kukala mundakala mcheremkuluphira. Phahi mundahuenda huphahe zawadi, naswi hundakala na ngulu na raha. ²⁰ Kpwa kpweli munahuhenda hukale na ngulu na raha kpwa sababu ya tabiya na mahendo genu manono.

3

¹ Mwishowe siyaweza kuvumirira zaidi, náona baha nisale Atheni machiyangu. ² Ela nákata shauri kumhuma mwenehu Timothi kpwenu. Naye ni muhumwa wa Mlungu wa kutangaza habari nono kuhusu Jesu ariyehuo kola. Nami námhuma ili edze akutiye ni nguvu na akutiye ni moyo. ³ Náhenda hivyo kpwa kusikale na yeyesi ndiyericha kumkuluphira Jesu kpwa sababu ya mateso higa. Mana mnamanya kukala mateso dza higo ni mpango wa Mlungu. ⁴ Chisha wakati huriphokala phamwenga hwakuambirani chimbere kukala hundateswa, na kama mmanyavyo, hivyo ndivyo vyokala. ⁵ Hino ndiyo sababu ya kumhuma Timothi. Siyaweza kuvumirira, ndiyo mana námhuma ili edze alole ichikala mcheremkuluphira Jesu. Kala nina wasiwasi chahi Shetani wakuchengani muchiricha kukuluphira, na kazi yehu ikale ya bure!

Timothi analavya ujumbe

wa kutiya moyo

⁶ Sambu Timothi akauya, naye akahurehera habari za kuhutiya moyo kuhusu mendzwa yenu na vira muendereravyo kukuluphira. Akahuambira kukala munahutam-bukira chila wakati na muna hamu ya kuhuona dza vivyo hurivyo na hamu ya

* 2:2 2:2 Chiyunani chinaamba injili ya Mlungu. Dza vivyo kwenye misitari ya 2:8 na 2:9 piya. 2:14 2:14 Mahendo 17:5 2:15 2:15 Mahendo 9:23,29; 13:45,50; 14:2,5,19; 17:5,13; 18:12 3:1 3:1 Mahendo 17:15 3:6 3:6 Mahendo 18:5

kukuonani. ⁷ Kpwa hivyo enehu, katika tabu na mateso gehu gosi hukatiywa moyo kpwa sababu ya kudina kpweni chilume. ⁸ Mana hipha sambu maroho gehu gakauya phamwenga kpwa kusikira kala mkadina chilume kpwa kumkuluphira Bwana Jesu. ⁹ Tahuweza kuricha kumshukuru Mlungu kpwa sababu ya raha ambayo munahutiya! ¹⁰ Hunazidi kuvoya Mlungu usiku na mutsi, tsona hunavoya na mioyo yehu yosi, ili huphase nafwasi ya kukuonani matso kpwa matso. Chisha hukufundzeni mambo zaidi ambago na mgamanye kuhusu kumkuluphira Bwana Jesu.

¹¹ Hunavoya Baba Mlungu mwenye na Bwana wehu Jesu ahutengezere njira ili hwedze vi sambu sambu. ¹² Naye Bwana Jesu naakutiye ni mbazi, mmendzane na kumendza atu osi, dza swiswi hunavyokumendzani. Namwi hendani hivyo zaidi na zaidi. ¹³ Chihivyo andatiya nguvu mioyo yenu, namwi tamundakala na lawama wala makosa mbere za Baba Mlungu, wakati Bwana wehu Jesu ndiphokpwedza na malaikae osi.*

4

Maisha gamhamirago Mlungu

¹ Phahi enehu mwadzifundza kula kpwehu vira ambavyo mnalondwa muishi, ili kumuhamira Mlungu. Na kpwa sababu hu afuasi amwenga a Bwana Jesu, hunakuvoyani na kukukanyani muenderere kuhenda manono zaidi na zaidi. ² Mana mnamanya gara malagizo hurigokuphani kpwa uwezo wa Bwana Jesu. ³ Mlungu anakulondani muishi bila lawama. Kpwa hivyo msikale azebe. ⁴ Chila mlume analondwa amanye vira anavyoweza kuzuwiya mwiriwe.* Ni lazima kuishi maisha ga ishima, maisha gasigo lawama ⁵ wala tamaa mbii dza atu asio na dini, au asiomanya Mlungu. ⁶ Phahi mutu naasimkosere myawe hata chidide kuhusu dzambo hiri. Mana hwakuambirani kare na huchikukanyani kukala Bwana Jesu andaatiya adabu kali ahendao mambo higo. ⁷ Mlungu wahuiha husagale masagazi gasigo lawama, wala si masagazi ga uzindzi. ⁸ Kpwa hivyo anayebera mafundzo higa kam'bera mutu, ela anam'bera Mlungu ambaye anakuphani Roho Mtakatifu.

⁹ Enehu, takuna haja ya kukuandikirani kuhusu kumendza afuasi ayawenu. Mana mwimwi enye mwafundzwa ni Mlungu kala ni lazima mmendzane. ¹⁰ Namwi munamendza afuasi ayawenu osi hiko tsi ya Yunani, seemu ya Makedonia. Phahi enehu hunakuvoyani muenderere vinyo zaidi na zaidi. ¹¹ Nia yenu naikale kusagala masagazi gasigo hoyo na mutu. Tsona chila mutu naashuulikiye mamboge na ahende kazi na mikonoye dza hurivyokulagizani. ¹² Muchihenda hivyo mundaishimiwa ni atu asiomkuluphira Jesu, na tamundakala na lazima ya kuadamira atu anjina kpwa maitaji genu.

Kufufuka kpwa Afuasi a Jesu

¹³ Enehu, hunalonda mmanyenye ukpwele kuhusu afuasi a Jesu ariofwa, ili msisononeke dza atu asioamini kukala andafufuka. ¹⁴ Swiswi hunaamini kukala Jesu wafwa na achifufuka. Kpwa hivyo naswi hunaamini piya kukala, Mlungu andaareha phamwenga na Jesu atu osi ariofwa kuno anamuamini Jesu.

¹⁵ Hiri hunarokuambirani ni fundzo ra Bwana Jesu kuhusu siku ndiphouya. Hakika swiswi ambao huchere moyo tahundaphiya mlunguni kabila ya hara ariofwa. ¹⁶ Mana Bwana Jesu mwenye andatserera kula mlunguni na kulavya malagizo kpwa sauti kulu. Sauti ya malaika mkipwulu indasikirwa na gunda ra Mlungu rindapigbwa. Nao ndiofufuka mwandzo andakala hara ariofwa na kuno anamkuluphira Jesu. ¹⁷ Naswi ndiokala huchere moyo wakati hinyo hundakusanywa phamwenga nao hiko mainguni kumchinjira Bwana Jesu. Phahi hundakala phamwenga na Bwana Jesu hata kare na kare. ¹⁸ Kpwa hivyo, atiyeni moyo ayawenu na maneno higa.

5

Kalani tayari kpwa siku ya Bwana

¹ Enehu, takuna haja ya kukuandikirani saa ama siku ndiphohendeka mambo higa. ² Mana mwi enye munamanyato kukala Bwana Jesu andakpwedza gafula, siku ambayo tamuitazamiya dza viratu muivi edzavyo usiku kuiya. ³ Atu achikala anaamba, "Chila chitu chi sawa na salama," hipho ndipho ndiphogbwererwa ni mashaka. Nago gandahendeka gafula dza viratu mayo akalavyo na utsungu ichikala mwana a phephi na kuvyalwa. Kpwa hivyo taindawezezana mutu kuchimbira mashaka higa.

* **3:13** 3:13 Malaikae: Mana yanjina ni atue. * **4:4** 4:4 Mana yanjina ni: Chila mlume analondwa amanye vira ndivyoishi na mchewe kpwa ishima. **4:15** 4:15 1 Akorintho 15:51,52 **5:2** 5:2 Mathayo 24:43; Luka 12:39; 2 Petero 3:10

⁴ Ela enehu tamujizani; phahi siku iyo indakala gafula dza vira muivi edzavyo. ⁵ Mwimwi mosi mu atu muishio mwangani, atu a mutsi. Hosi hunaomkuluphira Jesu tahu atu a usiku, wala a jizani. ⁶ Kpwa hivyo nahusilaleni dza atu asiomanya kala Jesu andauya. Badala ya hivyo nahukaleni matso na hukale atu a chiasi. ⁷ Mana atu alalao alala usiku, na alevi alewa usiku. ⁸ Ela swiswi hu atu a mutsi, kpwa hivyo ni hukale na chiasi. Mendzwa yehu na kuluphiro rehu narikale dza vwazi ra chuma ra chifuwani. Tumaini rehu ra wokofu narikale dza kofiya ya chuma. ⁹ Mana Mlungu kayahutsambula ili ahuangamize na uamuliwe mkali, ela wahutsambula huokolwe kpwa sababu ya gara ambago Bwana wehu Jesu Masihi wahuhendera. ¹⁰ Naye wafwa kpwa fwaida yehu. Kpwa hivyo wakati achiuya, ikale huchere moyo ama hukafwa, andahuhala hukaishi phamwenga naye hata kare na kare. ¹¹ Phahi tiyanani mioyo na mteryane dza muhendavyo sambu ili muweze kumkuluphira Mlungu zaidi.

Malagizo ga mwisho

¹² Enehu, hunakuvooyani muishimu vilongozi enu. Atu hinya anahenda kazi ya Bwana Jesu na chadi kpwa fwaida yenu, nao nkukukanyani msihende dambi. ¹³ Apheni ishima kulu na muamendze kpwa sababu ya kazi ahendayo. Na ni lazima msagaletu na afuasi ayawenu.

¹⁴ Enehu, hunakuhimizani mkanye atu avivu na mtiye moyo atu ambao afwa mioyo. Tsona mterye ayawenu ambao taadzangwephera chiroho na mvumirire atu osi. ¹⁵ Mutu naasiriphize, ela chila wakati nia zenu nazikale za kuhenderana manono mwi enye, na hata kpwa atu anjina.

¹⁶ Hererwani chila wakati, ¹⁷ na muenderere kuvoya, ¹⁸ mshukuruni Mlungu kpwa rorosi. Higo ndigo Mlungu alondago muhende, mwimwi murioungana na Jesu Muokoli.

¹⁹ Msizuwiye kazi ya Roho Mtakatifu mwenu kundini; ²⁰ msibere afuasi ayawenu anapholavya ujumbe wa Roho Mtakatifu. ²¹ Ela lolanito chochosi chigombwacho; mlunge maneno ga kpweli na manono, ²² chisha mdzitenge na chila aina ya uyi.

²³ Mlungu arehaye amani akutengeni na chila aina ya uyi. Piya naarinde roho zenu, mioyo yenu na miri yenu ikale bila lawama yoyosi hadi Bwana wehu Jesu Masihi ndiphokpwedza. ²⁴ Kpwa vira Mlungu wakuihani, iye andakuhendani mlunge njiraze, mana ni muaminifu.

²⁵ Enehu, huvoyereni.

²⁶ Huphozereni sana afuasi osi a Jesu na mendzwa ya kpweli.

²⁷ Kpwa dzina ra Bwana Jesu ninakulagizani muasomere baruwa hino afuasi osi.

²⁸ Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa ya phiri ya Paulo yoandikira ATHESALONIKE Tanga mbere

Baruwa hino yaandikpwa muda mfupi bada ya hira ya kpwandza. Paulo anaandika ili kurekebisha maazo ga handzo gokala gakagota Thesalonike kukala Jesu wauya kare (2:2). Paulo anaamanyisa ndivyokala kabila ya Jesu kuuya. Piya anjina kala taamendze kuhenda kazi hata dzagbwe Paulo wakahala ndzimo hino kpwenye baruwaye ya kpwandza (1 Athesalonike. 4:11; 5:14). Kpwa hivyo anasisitiza kukala asiyelonda kuhenda kazi naasirye (3:10).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Paulo anavoyera afuasi na kushukuru Mlungu 1:3-12

Kuuya kpwa Bwana Jesu 2:1-12

Endererani kumkuluphira Mlungu 2:13-17

Msikale avivu 3:1-15

Salamu 3:16-18

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, phamwenga na Sila* na Timothi.

Hunakuandikirani mwimwi kundi ra afuasi a Jesu a hiko Thesalonike, atu a Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi.

² Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani na kutiywa moyo

³ Enehu swino ni lazima humshukuru Mlungu wakati wosi kpwa sababu yenu. Ni haki swiswi kuhenda hivyo mana munaenderera kumkuluphira Mlungu na mosi munamendzana zaidi. ⁴ Kpwa hivyo huna ngulu kpwa sababu yenu hata hunaambira afuasi anjina osi a Jesu. Mana phamwenga na mateso na kugaya mgayako, bado munazidi kumkuluphira Mlungu. ⁵ Mlungu andahumira kugaya kpwenu kuonyesa kukala hukumuye ni ya haki. Kulengana na hukumuye mundakala munafwaha kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu. ⁶ Kpwa kpweli Mlungu ni wa haki, naye andaariphiza aho anaokugayisani. ⁷ Tsona andakuoyezani na shida zenu, na zehu piya. Higa gandahendeka wakati Bwana Jesu ndiphola mlunguni phamwenga na malaikae a nguvu. ⁸ Andakpwedza na jimbijimbi ra moho, edze atiye adabu hara asioogopa Mlungu, na atu aremao habari nono kuhusu Bwana wehu Jesu Muokoli. ⁹ Mlungu andaenderera kuatiya adabu hata kare na kare kpwa kuatenga na Bwana Jesu na utukufu wa uwezowe. ¹⁰ Higa gandakala hipho siku Jesu ndiphokpwedza ili aphahe nguma kula kpwa atakatifue. Osi amukuluphirao andaona ajabu achiona vira arivyo. Na sio aho bahi, ela hata mwimwi muaminio ushuhuda wehu.

¹¹ Mlungu wakutsambulani ili mkale atue. Naswi hunakuvoyerani chila wakati msagale vira mlondwavyo, ili aone munafwaha kutsambulwa. Piya hunavoya akupheni uwezo wa kuhenda manono muazago, kpwa sababu ya kumkuluphira Jesu. ¹² Higa hunagalonda ili dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi rikale na nguma kpwa sababu yenu, namwi mtogolwe kpwa sababuye. Nago gandawezekana kpwa sababu ya mbazi za Mlungu wehu na Bwana Jesu.

2

Kuuya kpwa Bwana Jesu

¹ Enehu, sambu hunabisha kuhusu kuuya kpwa Bwana wehu Jesu Masihi, na vira swiswi ndivyokusanyika mbereze. Hunakuonyani ² msikale atu a kutapatapa ovyo na maneno ga atu kama vira kuambwa siku iyo yakpwedza kare. Hata mutu akaamba waambirwa ni Roho Mtakatifu, ama wagasikira na swiswi, msiumamini. Tsona mutu achikuambirani wagasoma baruwani, ama achikuonyesani baruwa ambayo inaambwa yala kpwehu, piya msiumamini. ³ Msiphuphizwe ni mutu yeyesi, mana siku iyo taindafika hadi atu anji ndiphogwirana kumpinga Mlungu, na yuya mui apingaye Mlungu amanyikane wazi. Hiye ndiye ambaye Mlungu wapanga kare kum'bananga tsetsetse. ⁴ Andadzikudula na abere chochosi chiihwacho Mlungu au chiabudiwacho.

^{1:1} 1:1 Mahendo 17:1   * ^{1:1} 1:1 Chiyunani Sila piya ni kuihwa Silivano.   ^{1:9} 1:9 Isaya 2:10   ^{2:1} 2:1 1 Athesalonike 4:15-17   ^{2:4} 2:4 Danieli 11:36; Ezekieli 28:2

Andasagala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na kuaambira atu kukala iye ndiye Mlungu.

⁵ Dze tamtambukira kukala nakuambirani higa huriphokala hosi? ⁶ Kama mmanyavyo chimzuwiyacho yuya mui hipha sambu ni vira wakatiwe taudzangbwefika. Ela wakatiwe uchifika andamanyikana wazi. ⁷ Tayari Shetani anahenda kazi chisiri-siri kuhenda atu apinge Mlungu. Nayo indaenderera kukala siri hadi hipho ndiphouka hiye aifwitsaye. ⁸ Alafu yuya mui andamanyikana wazi, naye Bwana Jesu andakpweza amuolage chirahisi kabisa kpwa uwezowe mkpwulu. ^{*} Mana andakpweza na mwanga mkpwulu na utukufu wa ajabu. ⁹ Yuya mui andakpweza na nguvu za Shetani na andahenda chila aina ya vilinje na maajabu ga handzo. ¹⁰ Andakpweza na chila aina ya handzo kuchenga hara agodzwao ni uamuli wa kutiywa adabu hata kare na kare. Hinyo anagodzwa ni uamuli kpwa sababu kpweli airema. Kalapho taayairema, phahi Mlungu angeativya. ¹¹ Ndiyo mana Mlungu waaricha achengbwe sana ni yuya mui na alunge mambo ga handzo. ¹² Kpwa hivyo osi ariamini handzo na kuhamirwa ni kuhenda mai andaphaha uamuli wa kutiywa adabu.

Endererani kumkuluphira Mlungu

¹³ Ela swino ni lazima humshukuru Mlungu wakati wosi kpwa sababu yenu mwimwi enehu mmendzwao sana ni Bwana Jesu. Mana Mlungu wakutsambulani kula mwanzo muokolwe.† Mnaokolwa ni Rohowe anayekutangani kpwa kazi ya Mlungu na kuamini ukpweli. ¹⁴ Mlungu wahumira habari nono hurizotangaza kpweni kama njira ya kukualikani mphahe nguma phamwenga na Bwana wehu Jesu Masihi. ¹⁵ Kpwa hivyo enehu dinani chilume na mlunge hurigokufundzani, ikale ni kugomba namwi ama kukuandikirani baruwa.

¹⁶ Baba Mlungu wahumenda, na kpwa mbazize achiuhuriza mioyo hata kare na kare na kuuhenda hukale na uhakika wa kusagala naye hata kare na kare. Hunakuvoyerani kukala Bwana wehu Jesu Masihi mwenye ¹⁷ akutiye ni moyo na akupheni nguvu muweze kuhenda manono na kubishato.

3

Huvoyerani

¹ Chimarigizo, enehu nakuambirani mhuvoyere ili neno ra Mlungu rigote upesi na kuphokerwa na ishima dza ko kpweni. ² Piya huvoyerani Mlungu ahurinde na atu ayi, mana sio osi ambao andakubali kuamini hiri neno ra Mlungu huribisharo. ³ Ela Bwana Jesu ni muaminifu, na andakutiye ni nguvu na kukurindani na mai. ⁴ Iye wahuhenda hukale na hakika kukala munahenda na mundaenderera kuhenda hurigolagiza. ⁵ Mlungu naakulongozeni mmanyenye mendzwaye na vira Bwana Jesu arivyovumirira mateso.

Msikale avivu

⁶ Enehu, kpwa uwezo wa Bwana Jesu Masihi swino hunakuonyani mdziepushe na afuasi ayawenu ambao ni avivu na taalunga gara hurigokufundzani. ⁷ Mana mwimwi enye mnamanya mlondwavyo kuiga mfwano wehu. Huriphokala hiko kpweni tahuyakala avivu, ⁸ wala tahuyarya chakurya cha mutu bila kuchiriphira. Chinyume na hivyo, hwakala na chadi cha kuhenda kazi usiku na mutsi, ili husikale mziyo kpwa mutu yeyesi. ⁹ Swiswi tahuyahenda hivi kpwa kukala tahuna haki ya msada wenu, ela hwalonda hukale mfwano mnono ambao mundaungu. ¹⁰ Mana hata huriphokala hosi hwakulagizani hiri: "Yeyesi ambaye ni mvivu wa kazi, naasirye."

¹¹ Sababu ya kuamba hivyo, hwasikira kukala ayawenu anjina ni avivu. Taana rorosi ahendaro isiphokala kuinjirira mambo ga atu. ¹² Atu dza hinyo hunaaonya na kuaambira kpwa uwezo huriohewa ni Bwana Jesu Masihi kukala, ahurire na adzitsumire chakurya. ¹³ Namwi enehu, msiremwe kuhenda manono. ¹⁴ Yeyesi ndiyerema kulunga higa hubishago kwenye baruwa yehu, dzimanyirireni naye, tsona dzitenge ni naye ili agbwirwe ni haya. ¹⁵ Hata hivyo msimuhende kala ni adui, ela mkanyeni dza myawenu.

Mlagano

¹⁶ Hunakuvoyerani ili Bwana wehu Jesu anayehupha amani, akupheni amani chila mara kpwa chila dzambo. Bwana Jesu na akale phamwenga namwi mosi.

^{2:8} 2:8 Isaya 11:4   ^{*} 2:8 2:8 Chiyunani chinaamba, kpwa kuvuvurira pumuzize.   ^{2:9} 2:9 Mathayo 24:24

† ^{2:13} 2:13 Mana yanjina ya Chiyunani ya maneno higa ni: Mlungu wakutsambulani mkale seemu ya atu a kpwandza kuokolwa.

¹⁷ Mimi Paulo naandika salamu hizi na mkpwono wangu. Hivi ndivyo nimarigizavyo baruwa zangu zosi kuonyesa kukala zila kpwangu.

¹⁸ Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yomuandikira TIMOTHI Tanga mbere

Timothi kala ni Myahudi kpwa nine na Myunani kpwa ise. Huchisoma chitabu cha *Mahendo ga Mitume* au baruwa zanjina za Paulo undaona kala Timothi wanyendeka na Paulo kuhenda kazi ya kutangaza habari za Jesu (soma *Mahendo ga Mitume* 16:1-3; 17:14-15, 18:5, 19:22, *Arumi* 16:21, *Akorintho a Kpwandza* 16:10, *Afilipi* 2:19-22). Paulo anamhadza sana kwenye baruwaze nyinji.

Baruwa hino yaandikpwa ni Paulo wakati kala a phephi na kufwa. Wamuandikira Timothi ili amuphe malagizo kuhusu gara ganagotatiza afuasi hiko Efeso. Piya walonda kumtiya moyo Timothi ili asiremwe kusagala maisha ga kumuhamira Mlungu. Piya wamuandikira ili amanye jinsi ya kutsambula vilongozi a afuasi. Paulo anaamba afuasi ni akale na kuluphiro na tabiya nono, amanye ukpwele na aweze kukanira kunaphozembuka mafundzo ga handzo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Maonyo kuhusu mafundzo ga handzo 1:3-20

Mafundzo ga kuhusu kuabudu 2:1-15

Sifwa za vilongozi na asaidizi aho 3:1-16

Malagizo kuhusu mafundzo ga haki 4:1-16

Malagizo kuhusu magungu, vilongozi na atumwa 5:1-6:2

Malagizo kuhusu kumendza pesa na kukuluphira 6:3-21

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume wa Masihi Jesu ariye na uwezo. Nátambulwa kpwa lagizo ra Mlungu ariyehuo kola, nikale mtume wa Masihi Jesu ariye kuluphiro rehu.

² Nakuandikira uwe Timothi mwanangu mwenye wa chiroho.

Baba Mlungu na Masihi Jesu, Bwana wehu, naakujaliye, akuonere mbazi na ukale na amani.

*Paulo anaonya afuasi
kuhusu mafundzo ga handzo*

³ Kama nrivyokulagiza nriphokala naphiya Makedonia, nakuambira usale kuko Efeso ili ukahaze atu anaofundza mafundzo ga handzo. ⁴ Nakulagiza uaambire ariche kugomba mambo manji ganangoangamiza wakati wa kuphunda adisi nyinji na mlolongo wa madzina ga akare gasigo na mwisho.* Mana mambo higo ganareha malumbano ga ovyo, na tagaterya atu kuishi kpwa imani kulengana na mpango wa Mlungu wa kumkuluphira iye. ⁵ Lengo ra lagizo hiri ni kukala nalonda ufundze atu amendzane mioyo kutsuka, akale na mioyo isiyodzihukumu na kuluphiro ra kpwele. ⁶ Mana atu anjina aricha kufundza mambo higo, nao analunga malumbano ga chizuzu gasigo mana. ⁷ Analonda amanyikane ni alimu a kufundza Shariya za Musa, ela nyo enye taamanya anagomba kuhusuni, hata dzagbwe anagafundza na nguvu sana.

⁸ Phahi hunamanya kala Shariya za Musa ni nono zichilungwa na kuhumirwa viratu Mlungu alondavyo. ⁹ Tsona hukumanya kala Shariya tazirehwa kpwa atu ahendao haki. Ela nkurehwa kpwa atu a kuvundza shariya na atu asiokubali kukala tsini ya mamlaka, atu asiomuogofha Mlungu na achina-dambi osi, atu asio atakatifu na asio na dini, aolagao avyazi aho na ayawao. ¹⁰ Piya zarehwa kpwa azindzi, ahendao alume ayawao achetu, na ahendao ayawao atumwa,† atu a handzo na aapao na mambo ga handzo, au anjina ahendao gogosi ambago ni chinyume cha mafundzo ga kpwele. ¹¹ Higo ni gara ganagokubaliana na habari nono kuhusu Jesu Muokoli iriyo na uwezo wa ajabu, iratu nrियोikirwa mikononi ni Mlungu wa nguma zosi.

*Paulo anamshukuru Mlungu
kpwa mbazize*

¹² Namshukuru Bwana wehu Masihi Jesu, ariyenipha nguvu, achiniona ni muaminifu na achinitsambula nimuhumikire. ¹³ Hata dzagbwe kare námkufuru Jesu, nchimtesa na nchim'bera. Ela Mlungu wanionera mbazi kpwa sababu kala simkuluphira na kala

1:2 1:2 Mahendo 16:1 * **1:4** 1:4 Mlolongo wa madzina ga atu na adisi zao kala gachihumirwa kuhehera mafundzo gao ga handzo. † **1:10** 1:10 Mana ganjina ni atu agulao na kuguza ayawao akale atumwa. **1:13** 1:13 Mahendo 8:3; 9:4,5

simanya nihendaro. ¹⁴ Phahi náphokera mbazi nyinji za Jesu, Bwana na Muokoli wehu. Achinjaliya maisha ga kukuluphira na mendzwa dza vivyo arivyo ye mwenye.

¹⁵ Huno ni msemu wa kpweli, nao atu ni lazima auamini, “Masihi Jesu wakpweza duniani kuokola achina-dambi,” na kahi yao, mimi Paulo kala ni mwenye dambi kuriko osi. ¹⁶ Ela kpwa sababu hiyo, Mlungu wanionera mbazi, mimi ambaye kala nina dambi kuriko osi. Chihivyo Masihi Jesu achinihumira na kunivumirira sana dza mfwanu kpwa hara ambao andamkuluphira na kuphaha uzima wa kare na kare. ¹⁷ Na Mlungu, ambaye ni mfalume wa kare na kare, asiyeftwa na asiyeonekana, na ambaye kana myawe, naatogolwe na kuishimiwa hata kare na kare. Amina.

¹⁸ Mwanangu Timothi, lagizo hiri nikupharo ni kulengana na manabii arivyogomba kuhusu uwe hipho kare. Nakupha hiro lagizo ili kpwa kulunga maneno higo, uweze kupigana chilume kondo hino nono ya kumkanira Bwana Jesu. ¹⁹ Na kpwa kpwenderera kugbwirira kuluphiro, kala na nia ya kuhenda manono. Atu anjina taayalunga zamiri za aina hiyo, na kpwa njira iyo aangamiza kuluphiro rao. ²⁰ Mfwano wa atu hinyo ni Himenayo na Isikanda, nami náalavya kpwa Shetani ili adzifundze kusakufuru Mlungu.

2

Mafundzo kuhusu kuabudu

¹ Mwanangu kabisa nakuambirani voyerani chila mutu. Mvoyeni Mlungu ateryenye kuajaliya atu osi, piya mumshukuru kpwa sababu yao. ² Avoyereni atawala na anjina osi ario na mamlaka, ili huphahe kuishi kpwa utulivu na amani wakati hunadzilavya kpwa Mlungu na kukala bila lawama. ³ Mambo dza higa ni manono na ganamuhamira Mlungu, Muokoli wehu, ⁴ ambaye analonda atu osi aokolwe na aphahe kumanya ukpweli. ⁵ Mana Mlungu ni mmwenga, na mpatanishi wa kupatanisha atu na Mlungu piya ni mmwenga, naye ni Jesu Muokoli. ⁶ Naye wadzilavya afwe ili akale mzamana wa kukombola atu osi, na hinyo ni ushaidi wa lengo ra Mlungu ambao watimizwa wakati uriofwaha. ⁷ Ndiyo mana Mlungu wanitsambula nikale muhubiri na mtume. Hakika nagomba kpweli wala sigomba handzo. Tsona wanitsambula nifundze atu asio kala Ayahudi ujumbe wa ukpweli na kumkuluphira Jesu.

Alume na achetu

atakpwavyo kukala afuasi

⁸ Phahi, nalonda alume osi a chila phatu avoye Mlungu moyo kutsuka. Na wakati wa kuvoya Mlungu, aunule mikono isiyu na lawama na akale bila ya tsukizi wala malumbano. ⁹ Piya nalonda achetu aonekane kukala na adabu nono na avwale nguwo nono za ishima. Tsona naasidzishuulishie kudzisonga nyere wala kudzipamba kpwa kuumira vitu vya zahabu, vya lulu, na mavwazi ga gali. ¹⁰ Ela achetu anaoamba kukala anamuogopha Mlungu inabidi aonekane wazi kpwa mahendo gao manono. ¹¹ Wakati wa kufundzwa, achetu naasikize kpwa makini na akale a pole. ¹² Siruhusa mchetu kufundza alume wala asikale na mamlaka dzulu yao, ela ni akale zii. ¹³ Mana Mlungu kpwandza waumba Adamu, alafu ndipho Hawa. ¹⁴ Na Adamu kayachengbwa ni Shetani. Ela Hawa ndiye ariyechengbwa achikala mwenye dambi. ¹⁵ Ela achetu andaokolwa kpwa kuvyala ana, bora aenderere kukuluphira, kumendza atu, kuishi chitakatifu na kudziishimu.*

3

Sifwa za vilongozi a makundi

ga afuasi a Jesu

¹ Msemu huno ni wa kpweli. Mutu yeyesi achiaza mwakpwe moyoni kukala chilongozi, phahi analonda kuhenda kazi nono sana. ² Kpwa hivyo chilongozi ni lazima akale bila lawama, mutu wa mchetu mmwenga, awezaye kudzikanya, mwenye achili nono na ishima, akaribishaye ajeni, na awezaye kufundzato. ³ Ni lazima asikale mlevi wala mutu wa kumendza kondo, ela akale mpole tsona mutu asiyemendza kuheha wala kumendza pesa. ⁴ Piya ni lazima amanyirire nyumbaye vinono, na aahende anae amuogophe na ishima zosi. ⁵ Mana ichikala mutu anashindwa kumanyirira nyumbaye, vyo kpweli andaweza kutundza atu a Mlungu? ⁶ Ni lazima asikale mfuasi yemkubali Jesu dzuzi-dzuzi, ili asedze akadzikutula kpwa ngulu na kuhukumiwa dza vira Shetani arivyohendwa. ⁷ Piya ni lazima akale na nguma nono kpwa atu asio Afuasi a Jesu, ili asedze akaberwa ni atu na akagbwirwa ni muhambo wa Shetani.

2:7 2:7 2 Timothi 1:11   2:9 2:9 1 Petero 3:3   2:13 2:13 a Mwandzo 2:7; b Mwandzo 2:21,22   2:14 2:14
Mwandzo 3:1-6   * 2:15 2:15 Chiyunani neno hiri andaokolwa piya rina mana ya kuphozwa au kukamilishwa.
3:2 3:2 Tito 1:6-9

*Sifwa za asaidizi a vilongozi
a makundi ga afuasi a Jesu*

⁸ Asaidizi a vilongozi piya ni lazima akale a kuishimiwa ni atu na a kuaminika kpwa agombago, tsona asikale alevi wala asimendze pesa. ⁹ Ni lazima agbwire gara mafundzo ga kpweli huaminigo, na kugalunga mioyo kutsuka. ¹⁰ Ni lazima ahewe kazi zanjina kama mtihani. Achikala kana lawama, ndipho anaweza kuhenda kazi ya kuterya vilongozi. ¹¹ Vivyo hivyo, mchewe naye ni lazima akale wa kuishimiwa ni atu, asisengenye, akale mutu awezaye kudzikanya na akale muaminifu kpwa mambo gosi. ¹² Hiye msaidizi wa chilongozi, piya naye ni lazima akale mlume wa mchetu mmwenga, amanyiriraye anae na nyumbaye vinono. ¹³ Mana atu ahendao kazi ya msaidizi wa chilongozi vinono, nkuishimiwa sana ni atu, na anaweza kugomba kuhusu kumkuluphira Jesu Muokoli bila ya wuoga.

Siri kulu iriyoikpwa wazi

¹⁴ Nakuandikira baruwa hino hata dzagbwe ninaaza kpwedza kuko kukuweherani vi sambi sambi. ¹⁵ Ela nchichelewa kpwedza, baruwa hino indakumanyisa vira ambavyo atu analondwa akale kahi za atu a Mlungu. Na atu a Mlungu ni kanisa ra Mlungu ariye moyo, naro ndiro nguzo na msingi wa kpweli.

¹⁶ Hunakubali kpweli kukala siri ya dini yehu ni kulu sana:

Jesu waonekana na umbo ra chibinadamu,

naye Roho Mtakatifu wahakikisha kala Jesu ni wa haki.

Waonewa ni malaika,

na wahubiriwa kahi ya makabila ga duniani.

Atu anjina duniani amkuluphira,

naye wahalwa kuphiya dzulu mlunguni na nguma.

4

Paulo anaonya kuhusu alimu a handzo

¹ Roho Mtakatifu anagomba ching'ang'a kukala siku za mwisho atu anjina andaricha imani ya kpweli, alunge roho zichengazo na agbwire mafundzo ga handzo galago kpwa mashetani. ² Alimu dza hinya ni anafiki na atu a handzo, na zamiri zao zafwa, nazo taziweza kuzuwiya uyi. ³ Hinyo nkuzuwiya atu asilólane, na tsona asirye vyakurya fulani ambavyo Mlungu waviumba viriwe na shukurani ni atu amukuluphirao na amanyao kpweli. ⁴ Chila chitu Mlungu arichoumba ni chinono. Kpwa hivyo takuna chitu chinachoremewa bora chiphokerwe na shukurani, ⁵ mana chinatakaswa uchivoya Mlungu kulengana na nenore.

Mtumishi mnono wa Jesu

⁶ Phahi uchiambira ndugu osi mambo higa, undakala mtumishi mnono wa Jesu Muokoli unayekuzwa na maelekezo ga imani yehu na mafundzo manono hulungago.

⁷ Usidzishuulishe tsetsete na adisi zisizoreha nguma kpwa Mlungu. Ela dzibaze kpwa makini kudzilavya kpwa Mlungu. ⁸ Mana mazowezi ga mwiri ganareha fwaida chidide kpwa mutu, ela kumuogopa Mlungu kuna fwaida zaidi pande zosi. Kunahulaga uzima vi sambi na hata badaye.

⁹ Msemo hinyo ni wa kpweli na unafwaha kukubaliwa ni chila mutu. ¹⁰ Hunahenda chadi na kugaya sana kpwa sababu hwaika tumaini rehu kpwa Mlungu aishiye, ambaye ni Muokoli wa atu osi na haswa kpwa hara amukuluphirao.

¹¹ Phahi lagiza na kufundza mambo higa. ¹² Mutu naasikubere kpwa sababu u mwanache. Ela ukale mfwano mbere za afuasi a Jesu kpwa manenogo, maishago, mendzwayo, kuluphiroro na kuishiko bila ya lawama. ¹³ Phahi humira wakatio kpwa chadi kusomera atu Maandiko ga Mlungu, kuatiya moyo afuasi na kuafundza hadi hipho ndiphokpwedza. ¹⁴ Usiriche chipawacho urichophaha kpwa kutabiriwa na vilongozi achikubandikira mikonu.

¹⁵ Henda chadi cha kulunga mambo higa, tsona dzilavye kabisa kpwa higa ili chila mutu aone maendererogo. ¹⁶ Dzimanyirire uishivyo na gara ufundzago. Dinisa kuhenda hivyo, nawe undadziokola we mwenye na hara akuphundzao.

5

Paulo analagiza kuhusu magungu

¹ Usidemurire mtumia, ela gomba naye kpwa ishima dza viratu ugombavyo na sowe. Ahendereto barobaro ayao dza viratu ambavyo unahendera nduguzo. ² Ishimu achetu

avyere dza viratu uishimuvyo mayoo, na uaishimu moyo kutsuka achetu marika dza viratu enenu achetu.

³ Muishimu na mrorome achetu magungu ambao arichwa bila msada. ⁴ Ela gungu achikala wavyala anae ama ana adzukulu, phahi aho ni atimize wajibu wao wa chidini kpwa kumroroma, dza vyo gungu arivyoarera. Hivi ndivyo Mlungu amenzavyo. ⁵ Mchetu gungu kpweli asiye na mroromi wala msada wowosi nkumuadamira Mlungu bahi, na nkudinisa kuvoya Mlungu usiku na mutsi ili amterye. ⁶ Ela gungu ambaye andaisi maisha ga kudzimanya ye mwenye bahi, ni kama avi wafwa hata dzagbwe achere mzima. ⁷ Nawe lagiza atu alunge mambo higa ili akale bila lawama. ⁸ Ela mfuasi yeyesi ambaye karoroma atue, haswa atu a mwakpwe nyumbani, iye akakahala kuluphirore, tsona ni mui hata kutsupa mutu asiyemkuluphira Jesu.

⁹ Usimuandikishe gungu hadi akale ana zaidi ya miaka mirongo sita, na akale walólwa ni mlume mmwenga. ¹⁰ Piya akale anaishimiwa ni atu kpwa mahendoge manono, kpwa mfwanu kurera anae vinono, kukaribisha ajeni phakpwe kaya, kuhumikira atu a Mlungu,* kuterya atu ario na tabu na kudzilavya kuhenda manono wakati wosi.

¹¹ Ela achetu magungu ambao achere atsanga, msiatiey kwenye kundi ra magungu, mana tamaa zao za chimwiri zindazidi chadi yao ya kumuhumikira Jesu, nao andalonda kulólwa tsona. ¹² Kpwa hivyo andakala akadzirehera hukumu enye, mana andakala akavundza ahadi yao ariyoyiika hipo mwandzo. ¹³ Zaidi ya hivyo, andakala na tabiya za uvivu achidengereka ovyo ovyo laloni na kusengenya ayawao, kuinjirira mambo gasigoahusu na kugomba mambo gasigofwaha. ¹⁴ Phahi nalonda magungu anache alólwe, avyale ana aho na aarereto ili adui wehu Shetani asiphahe nafwasi ya kugomba mai kuahusu. ¹⁵ Mana magungu anjina aricha kare kumkuluphira Jesu na vivi anamlunga Shetani. ¹⁶ Mchetu ariyemkuluphira Jesu achikala ana nduguze ambao ni magungu, ni lazima aarorome mwenye ili afuasi a Jesu asikale na mzigo hinyo. Kpwa njira iyo andaphaha nafwasi ya kuterya magungu ambao ana shida na taana mutu wa kuaroroma.

Kuishimu vilongozi a afuasi a Jesu

¹⁷ Vilongozi ambao analongoza atu vizuri anafwaha aishimiwe na kuriphiwa vizuri, haswa hara ambao anahenda kazi ya kuhubiri na kufundza. ¹⁸ Mana Maandiko ganaamba, “Ng’ombe ichikala inawaga mtsera usiifunge mlomo.” Piya Maandiko ganaamba, “Muhendadzi-kazi anafwaha kuphaha mariphoge.”† ¹⁹ Usikubali kuphunda mashitaka ga kuhusu chilongozi wa afuasi a Jesu isiphokala gakale gakarehwa ni mashaidi airi au ahahu. ²⁰ Ela vilongozi‡ anaenderera kuhenda dambi, ni lazima aonywe mbera za atu osi kpwa rikale fundzo kpwa atu anjina.

²¹ Nami nakulagiza mbera za Mlungu, Masihi Jesu na nyo malaika a Mlungu ariotsambulwa, ulunge malagizo higa bila ya kubaguwa wala kupendelea. ²² Usihende upesi wa kutsambula chilongozi na kumuikira mikono, wala usiunge mkpwo muti ahendaye dambi. Na udzirinde ukale bila lawama.

²³ Usinwe madzi bahi, ela nwa uchi mchache wa zabibu ili kuterya ndaniyo na kuphanguza ukongoo wa chila mara.

²⁴ Dambi za atu anjina zinaonekana ching’ang’a, hata chila mmwenga amanye kala andahukumiwa. Ela anjina dambi zao tazindamanyikana hadi badaye. ²⁵ Vivyo hivyo, mahendo manono ganaonekana ching’ang’a, na hata gara ambago tagaonekana ching’ang’a, tagaweza kufwitsika.

6

Paulo analagiza kuhusu atumwa

¹ Atumwa osi ana wajibu wa kuapha matajiri gao ishima zosi ili atu asibere dzina ra Mlungu na mafundzo gehu. ² Nao atumwa ambao matajiri gao ni afuasi a Jesu, naasiabere kpwa sababu ni afuasi ayawao. Ela ni lazima aahumikire vinono kpwa mana hara matajiri ambao anaphaha fwaida ni afuasi ayawao ambao anaamendza. Timothy, fundza mambo higa gosi na waahimiza atu agaphokere.

Alimu a handzo na utajiri wa kpweli

³ Ichikala mutu yeyesi anafundza mambo ga handzo na kurema maneno ga kpweli ga Bwana wehu Jesu Masihi na mafundzo ganagohamira Mlungu, ⁴ anahenda ngulu za bure wala kana amanyaro. Maazoge ni makongo na anamendza kulumbana na kuheha ovyo

* **5:10** 5:10 Kuhumikira atu a Mlungu hipo kare kala ni kuasinga magulu. **5:18** 5:18 a Kumbukumbu 25:4; b Mathayo 10:10; Luka 10:7 † **5:18** 5:18b Luka 10:7. **5:19** 5:19 Kumbukumbu 17:6; 19:15 ‡ **5:20** 5:20 Chiyunani chinaamba hara.

kuhusu maneno bahi. Hivyo nkusababisha atu kukala na wivu, kuheha, kulaphizana, kuazirana mai, ⁵ na kuvurugana ovyo ovyo. Achili za atu hinyo zabanangika na taana ukpweli, nao anaona kudzilavya kpwa Mlungu ni njira ya kudzitajirisha.

⁶ Sambu kudzilavya kpwa Mlungu phamwenga na kutosheka na urichonacho ni fwaida kulu. ⁷ Mana huriphovyalwa, tahuyakpwedza na chitu duniani, wala huchifwa tahundaweza kuuka na chitu. ⁸ Kpwa hivyo huchiphaha chakurya na nguwo, hundatosheka. ⁹ Ela atu aazao kukala matajiri mwishowe nkuinjira mashakani na kugbwirwa ni muhambo wa tamaa nyinji mbii za chipumbavu ambazo zinaabananga na kuangamiza. ¹⁰ Mana tamaa ya pesa ndicho chandzo cha mai gosi. Atu anjina amendza pesa sana hata achiricha imani ya kweli na kpwa njira iyo achidziinjiza kwenye mateso na sonono nyinji.

*Paulo anamupha Timothi
malagizo ga mwisho*

¹¹ Ela uwe Timothi, mutu wa Mlungu, usilunge kamare mambo higa. Henda garigo ga haki, dzilavye kpwa Mlungu, mkuluphire Jesu Masihi, mendza atu, vumirira na ukale na upole. ¹² Nalonda upigane kpwa chadi hivi viha vinono vya higa huaminigo. Gbwira sana uzima wa kare na kare uriohirwa ni Mlungu, uriphomkubali mbere za mashaidi manji. ¹³ Sambu nakulagiza mbere za Mlungu, alavyaye uzima kpwa chila chitu, na mbere za Jesu Muokoli, ambaye wagomba ushaidi wa kweli mbere za Pontio Pilato: ¹⁴ Gbwira lagizo hiri na urilunge bila lawama hadi Bwana wehu Jesu Masihi ndiphotsembuka. ¹⁵ Mlungu andamuhenda aonekane wakatiwe ariopanga ndiphofika. Mana iye ni mtawala wa macheye na wa nguma, ni Mfalume wa afalume, na ni Bwana wa mabwana. ¹⁶ Mlungu macheye ndiye aishiye hata kare na kare! Naye anaishi mwangani, mwanga ambao mutu kaweza kuusengerera. Wala takuna mutu yeyesi yemuona ama awezaye kumuona. Nguma na uwezo ni kpwa Mlungu hata kare na kare, Amina.

¹⁷ Alagize matajiri himu duniani asihende ngulu wala kuadamira mali ambazo zinaweza kuangamika wakati wowosi. Aambire amuadamire Mlungu, ambaye nkuhujaliya na chila chitu ili husagale na raha. ¹⁸ Piya aambire ahende manono, tsona akale matajiri a higo mahendo manono. Na akale tayari ya kuhumira pesa zao mioyo kutsuka na kuaganyira anjina mali zao. ¹⁹ Kpwa kuhenda hivyo, andadziikira akiba ambayo ni msingi mnono wa wakati wedzao, ili badaye aphahe maisha ga kweli.

²⁰ Mwanangu Timothi, rinda sana higo gosi urigoikirwa mwako mikononi. Dziepushe na malumbano gasigokala ga Mlungu na maazo ganagoshindana na ambago kpwa makosa nkutsukurirwa ni maarifwa. ²¹ Atu anjina ariokubali na kulunga maarifwa higo ga chipumbavu, aricha njira ya kumkuluphira Jesu.

Navoya Mlungu akujaliyeni mosi.

Baruwa ya phiri ya Paulo yomuandikira TIMOTHI Tanga mbere

Labuda baruwa hino ndiyo ya mwisho kuandikpwa ni Paulo. Hino baruwa inaeleza zaidi kuhusu gara Paulo anagobisha. Anamakalata msaidiziwe Timothi aenderere kukala mfuasi mnono wa Jesu na akale tayari kuvumirira achipahwa ni shida. Tsona aenderere kufundza ukpwele dzulu ya Jesu Muokoli, na adzirinde na alimu a handzo.

Baruwa hino inabisha sana kuhusu uwezo wa Mlungu dzulu ya vitu vyosi. Dzagbwe mateso garedza na gandaenderera kuenjerezeka, Mlungu anatawala. Kpwa hivyo osi amuaminio taalondwa kuogopha chitu chochosi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Paulo anatiywa moyo ni Timothi 1:3-18

Sifwa za mtumishi muaminifu 2:1-26

Mateso ndigokpweza 3:1-9

Kuenderera kumkuluphira Mlungu 3:10-4:8

Malagizo kpwa Timothi na salamu 4:9-22

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume wa Masihi Jesu. Kpwa mendzwa ya Mlungu nâhewa uwezo niatangazire atu uzima ambao waahidiwa kpwa kuungana na Jesu Muokoli.

² Nakuandikira uwe mwanangu Timothi nikumenzaye sana.

Baba Mlungu na Bwana wehu Masihi Jesu naakujaliye, akuonere mbazi na ukaletu.

Paulo anamtiya moyo Timothi

³ Mino namshukuru Mlungu ambaye namhumikira moyo kutsuka dza vyo akare angu arivyohenda. Wakati navoya, nikukutambukira ikale usiku ama mutsi. ⁴ Nchitambukira vira urivyotulukpwa ni matsozi, phahi nkuaza sana kukuona tsona, nami nindaonato huchikutana. ⁵ Piya natambukira vyokala unamkuluphira Jesu chikpwele-kpwele, ambapho mwandzo kuluphiro riro kala rina wawayo Loisi na mayoo Yunisi. Hivi sambini nina hakika una kuluphiro dza riro. ⁶ Kpwa hivyo nakutambukiza uhumireto chira chipawa urichoheva ni Mlungu nriphokubandikira mikono. ⁷ Mana Mlungu wahupha roho wa kuhuhenda hukale na nguvu, kumenzana na kudzikanya, ela kayahupha roho wa kuhuhenda hukale aoga.

⁸ Phahi usione waibu kulavya ushaidi wa Bwana wehu, wala usinionere waibu mimi mfungbwa kpwa sababuye. Ela kala tayari kugaya phamwenga nami unaphotangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli kpwa kukuluphira nguvu uhewazo ni Mlungu. ⁹ Mlungu mwenye ndiye ariyehuo kola na achihiuha huishi bila ya lawama. Naye wahenda hivyo si kpwa sababu swiswi hwahenda rorosi nono. Ela ni kpwa lengore mwenye, kama arivyopanga kuhuonera mbazi kpwa kuungana na Masihi Jesu kabila ya dunia kuumbwa. ¹⁰ Na sambini Mlungu wahuikira wazi mbazize kpwa kpweza kpwa Masihi Jesu, Muokoli wehu. Na kutsupira iyo habari nono, hunamanya kukala waangamiza chifo, achiherehera uzima wa kare na kare. ¹¹ Naye Mlungu wanitsambula nikale mtume, mwalimu na muhubiri wa iyo habari nono. ¹² Ndiyo mana ninagaya, ela siona waibu. Mana namnya hiye nriyemkuluphira, tsona nina hakika andarinda iyo habari nono ariyonikira mwangu mikononi hadi siku iyo ya mwisho.*

¹³ Lungu mfwano wa mafundzo ga kpweli nrigokufundza, tsona dinisa kukuluphira na kumendza anjina kpwa kuungana na Jesu Muokoli. ¹⁴ Kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu akalaye mwelu miyoni, rinda hinyo ujumbe urioikirwa mwako mikononi.

¹⁵ Timothi, unamanya kukala atu osi hiku jimbo ra Asia aniricha machiangu, atu hinyo ni phamwenga na Figelo na Herimogene. ¹⁶ Ela navoya Bwana Jesu aonere mbazi atu a nyumba ya Onesiforo, kpwa mana wanitiya moyo na achiniterya kano nyinji, wala kayaona waibu kpwa vira ni mfungbwa. ¹⁷ Tsona ariphotsoloka Rumi, wahenda chadi cha kuniendza chila phatu hadi achiniphaha. ¹⁸ Nawe unamanya vira arivyoniterya na mambo manji nriphokala hiko mudzi wa Efeso. Navoya Mlungu amuonere mbazi Onesiforo siku Bwana Jesu ndiphouya.

1:2 1:2 Mahendo 16:1   **1:5** 1:5 Mahendo 16:1   **1:11** 1:11 1 Timothi 2:7   * **1:12** 1:12 Mana ganjina ni: Tsona nina hakika andarinda chira nrichomukira mikononi hadi siku iyo ya mwisho.

2

Asikari muaminifu wa Jesu

¹ Mwanangu Timothi, kala imara kpwa kutegemea mbazi na mendzwa ya Mlungu huriyonayo kpwa kuungana na Jesu Muokoli. ² Na gara mambo ambago wanisikira ninagafundza mbere za mashaidi anji, gaike mikononi mwa atu aaminifu ndioweza kufundza atu anjina. ³ Vumirira mateso phamwenga naswi kama asikari mnono wa Jesu Muokoli. ⁴ Kpwa mfwano asikari ariye kazini nkulonda kuhamira mkpwuluwe, kpwa hivyo kadzishuulisha na mambo ga maisha ga kawaida. ⁵ Vivyo hivyo mutu wa kushindana mairo kaweza kuphaha tuzo bila ya kulunga malagizo ga mairo. ⁶ Tsona mkurima ariye na chadi cha kurima ndiye ambaye anafwaha akale wa kpwandza kutophola mavunoge. ⁷ Phahi phundza vinono sana iyo mifwano niilavyayo, mana Bwana andakuterya umanyeto mambo higa gosi.

⁸ Usiyale kala Jesu Masihi, ambaye ni chivyazi cha Mfalume Daudi, wafufulwa. Na hizo ndizo habari nono nihubirizo, ⁹ na kpwa sababu iyo nagayiswa, hata nafungbwa silisili dza mutu mui. Ela neno ra Mlungu tariweza kufungbwa silisili. ¹⁰ Kpwa hivyo mino ninavumirira chochosi kpwa ajili ya atu ariotsambulwa ni Mlungu, ili nao piya aphokere wokofu na utukufu wa kare na kare kpwa kumkuluphira Jesu Muokoli.

¹¹ Hinyu ni msemu wa kuaminika:

Ichikala hwafwa phamwenga naye,

phahi piya hundaishi naye.

¹² Huchivumirira hadi mwisho,

phahi piya hundatawala naye.

Huchimkahala,

naye piya andahukahala.

¹³ Husiphokala aaminifu,

iye andakala muaminifu,

mana kaweza kudzikahala mwenye.

*Muhendadzi-kazi yekubaliwa**ni Mlungu*

¹⁴ Atambukize atu mambo higa na uakanye mbere za Mlungu ariche kulumbana kuhusu maneno ga kuphupha, mana kundaangamiza atu aphundzao. ¹⁵ Henda chadi ueleze vinono neno ra kpweli kuonyesa Mlungu wakukubali kukala u muhendadzi-kazi asiyeona waibu. ¹⁶ Dziejpushe na malumbano ga chijinga, mana atu anaolumbana hivyo anazidi kukala kure na Mlungu. ¹⁷ Mafundzo gao gandagota dza chironda cha mrema. Mfwano wa atu afundzao higo ni Himenayo na Fileto, ¹⁸ ambao aricha kulunga ukpweli. Nao nkuamba kukala kufufulwa kpwa ariofwa kpwatsapa kare, nao anaangamiza imani ya afuasi anjina. ¹⁹ Ela msingi wa ukpweli wa Mlungu wadina ndindindi na watiywa muhuri wa maneno higa: "Mlungu anamanya ariye wakpwe," na "Chila mutu akubaliye kukala iye ni Bwana, ni lazima ariche mai gosi."

²⁰ Ndani ya nyumba kulu ya mutu mwenye nafwasi muna miyo ya chila aina. Muna yotengezwa na zahabu na feza, piya muna yanjina yotengezwa na mbao na ulongo. Miyo yanjina ni ya mahumizi ga ishima, na yanjina ni ya mahumizi ga kawaida. ²¹ Phahi mutu achidzitenga na mambo higo mai, andakala mwiyo unaofwaha kpwa mahumizi ga ishima. Mana andakala akatengbwa kpwa Bwanawe na kutayarishwa kpwa chila kazi nono.

²² Dzitenge kabisa na tamaa mbaya za ubarobaro. Lunga garigo ga haki, gbwiririra kuluphiro, uhende chadi cha kumendza ayao, na usagale na amani. Henda higo gosi phamwenga na atu osi ahadzao Bwana moyo kutsuka. ²³ Tsona nakuamba, dzitenge na malumbano ga chipumbavu na ga chijinga, kpwa sababu nkuhenda atu kukosana vibaya. ²⁴ Kpwa mana ni lazima mtumishi wa Bwana Jesu asikale na chibako. Ela ni akale na mbazi kpwa chila mutu, akale anaweza kufundza, tsona akale mvumirizi. ²⁵ Hinyo atu ambao anakupingani, ni lazima muakanye kpwa upole. Chahi Mlungu andaagaluzo mioyo ili atubu na kuelewa marifwa ga kpweli. ²⁶ Kpwa njira iyo andaphaha kung'alwa ni matso achimbire muhego wa Shetani, ambaye waagbwira na achiahenda alunge mipangoye.

3

Hatari ya siku za mwisho

¹ Mwanangu Timothi, manya kukala siku za mwisho zindakala za tabu. ² Mana atu andadzimenda, andamendza pesa, andakala na ngulu, na andadziona muhimu kuriko anjina. Andalaphiza ovyo ovyo, taandaogopha avyazi ao, tsona andakala atu asio na shukurani na asiomuogopha Mlungu. ³ Atu andakala asiomendza wala kuswamehe ayawao, tsona afyakatsi, asiodzizuwiya, akatili na asiohamirwa ni chitu chochosi chinono. ⁴ Piya andakala asalatadzi, asiojali chitu, atu a kudzinyobola na kumendza raha za dunia kuriko kumendza Mlungu. ⁵ Nao andaonekana avi anaogopha Mlungu, ela andakahala nguvuze. Phahi atu dza hinyo, dzitenge nao. ⁶ Anjina aho nkudziinjiza midzi ya achetu enye nia nyonje, achahala zewe hara ambao ahendwa atumwa ni dambi na kulongozwa ni tamaa mbii za chila aina. ⁷ Chila wakati achetu hinyo nkudzifundza mambo maphya, ela ukpweli taaweza kuumanya. ⁸ Hinyo atu anapinga ukpweli dza viratu Yane na Yambire* arivyompinga Musa. Achili zao zabanangika na kukuluphira kpwao ni kpwa bure. ⁹ Nao taandafika kure, mana upumbavu wao undamanyikana wazi na chila mutu, dza viratu upumbavu wa Yane na Yambire urivyomanyikana.

Paulo analavya malagizo

kpwa Timothi

¹⁰ Ela uwe Timothi, unamanya mambo gosi nifundzago, vira ninavyosagala na atu, na lengo ra maisha gangu. Piya unamanya rira ninarokuluphira, ninavyovumirira, na ninavyomendza atu. ¹¹ Tsona unamanya vira nrivyogaya na kuphaha mateso, hasa gara garigoniphaha hiko midzi ya Antiokia, Ikonio na Lisitira. Mino kuko nahenderwa mateso makulu, ela Bwana Jesu wanitivya na tabu zosi hizo. ¹² Kpwa kweli chila mutu ndiyelonda kusagala masagazi ga kumuogopha Mlungu kpwa kumkuluphira Masihi Jesu, andateswa. ¹³ Ela atu ayi na alimu a handzo andaenderera kuchenga ayawao na kuchengbwa, nao andazidi kukala ayi.

¹⁴ Ela uwe ni lazima uenderere kugbwira hinyo ukpweli uriofundzwa na kuamini chikpweli-kpweli. Mana we mwenye unaamanya ariokufundza ni ano ani, ¹⁵ na wamanya Maandiko ga Mlungu hangu wanacheo. Higo ganaweza kukulongoza kpwa busara kuphaha wokofu kpwa kumkuluphira Jesu Muokoli. ¹⁶ Higo Maandiko gosi galongozwa ni Mlungu kpwa livuho ra Rohowe, nago ganafwaha kpwa mafundzo, kudemurira atu kpwa makosa gao, kualongoza ariche kuhenda dambi, na kuaelegeza aishi maisha gamhamirago Mlungu. ¹⁷ Na kpwa njira iyo mutu wa Mlungu andakala akakamilishwa na kuikpwa tayari kpwa kuhenda chila kazi nono.

4

¹ Nami nakulagiza mbere za Mlungu na Jesu Muokoli ambaye andakpwedza na ufalumewe kutawala atu osi na kuahukumu, akale ni azima au afwa: ² Tangaza Neno ra Mlungu na dinisa kuritangaza, wakati ufwahao na usiofwaha. Na kpwa kuafundza atu na kuavumirira sana, uambire wazi makosa gao, uademurire na uatiye moyo. ³ Mana kuredza wakati ambapho atu taandavumirira kuphunda mafundzo ga kweli, ela andalunga tamaa zao. Andadzikusanyira ndulu ya alimu ambao andaambira gara alondago kusikira. ⁴ Andarema tsetsetse kuphunda maneno ga kweli kpwa kugalozera kogo, na kugalukira adisi za handzo. ⁵ Ela uwe kala matso katika chila dzambo, uvumirire tabu, udinise kutangaza habari nono kuhusu Jesu, na umarigize kaziyo nono.

⁶ Kpwangu mimi, maisha gangu ganalaviwa dza sadaka, nami wakati wangu wa kufungbwa matso u phephi. ⁷ Dza mutu wa kushindana mairo nikazola mairo kpwa chadi na kumala mashindano, * nami nikakala muaminifu hadi mwisho. ⁸ Phahi Mlungu, waniikira tuzo ya haki ambayo siku ya uamuli, Bwana Jesu, ambaye ni muamuli wa haki, andanipha phamwenga na atu osi ariomgodzera kpwa hamu kpwedzakpwe.

Wasiya wa Paulo

⁹ Henda chadi wedze kpwangu upesi, ¹⁰ mana Dema wahamirwa ni dunia hino ya rero na achinichimbira, achiphiya mudzi wa Thesalonike. Piya Kireske waphiya jimbo ra Galatia, naye Tito achiphiya jimbo ra Dalimatia. ¹¹ Luka macheye ndiye yesala phamwenga nami. Kpwa hivyo ndzo na Mariko, mana anaweza kuniterya kuhenda

3:8 3:8 Kutsama 7:11 * **3:8** 3:8 Yane na Yambire: Higa ni madzina ambago tagamo kwenye Chilagane cha Kare. Inaaminika kukala madzina higa ni hara Amisiri airi atsai ambao ampinga Musa ariphokala analonda kulongoza Aizraeli kula Misiri. (Soma chitabu cha Kutsama 7:11,22.) **3:11** 3:11 a Mahendo 13:14-52; b Mahendo 14:1-7; c Mahendo 14:8-20 * **4:7** 4:7 Ama: Nikapigana kpwa chadi viha vinono, nikamala mashindano. **4:10** 4:10 a Akolosai 4:14; Filemoni 1:24; b 2 Akorintho 8:23; Agalatia 2:3; Tito 1:4 **4:11** 4:11 a Akolosai 4:14; Filemoni 1:24; b Mahendo 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Akolosai 4:10; Filemoni 1:24

kazi yangu. ¹² Tikiko námhuma mudzi wa Efeso. ¹³ Phahi wakati uredza, usiyale koti rangu roriricha kpwa Karipo hiko mudzi wa Tirowa. Piya unirehere vitabu vyangu, haswa vira vya chingo.

¹⁴ Yuya fundi wa vyuma aihwaye Isikanda, wanihendera vibaya sana. Bwana andamripha kpwa gara arigonihendera. ¹⁵ Uwe nawe dzimanyirire naye, kpwa sababu kala achirema sana ujumbe wehu.

¹⁶ Niriphokala nadzikanira kano ya kpwandza kotini, takuna hata mutu mmwenga ariyekala uphande wangu. Atu osi aniricha machiyangu, ela navoya Mlungu aaswamehe! ¹⁷ Ela Mlungu wakala phamwenga nami na achinipha nguvu, ili niweze kutangaza chikamilifu ujumbewe kpwa atu osi asio kala Ayahudi, aphahe kuusikira. Phahi wanitivya ili nisiolagbwe. ¹⁸ Naye Bwana andanitivya na chila hendo ra uyi, na anitsukule salama hadi mlunguni kusagala na atue. Mlungu naatogolwe hata kare na kare. Amina.

Salamu

¹⁹ Niphozera Prisila na Akpwila, na atu osi a nyumbani mwa Onesiforo. ²⁰ Erasito wasala hiko mudzi wa Korintho, na Tirofimo ambaye kala ni mkpwongo namricha hiko chidzidzi cha Mileto. ²¹ Henda chadi wedze kabila ya wakati wa mnyevu mkali. Mkaphozwa ni Ebulo, Pude, Lino, Klaudia na afuasi osi.

²² Navoya Mlungu akale phamwenga nawe, na akujaliyeni na mbazize mosi.

Baruwa ya Paulo yomuandikira TITO Tanga mbere

Tito kala siye Myahudi (soma Agalatia 2:3), ela wakala mfuasi wa Jesu na achikala msaidizi wa Paulo. Wakati Paulo kala anaphirikpwa Rumi, inaonekana kala Tito wasafiri naye mo melini. Ariphtsupira chisuwa cha Kirete (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume* 27:1-12) Tito warichwa ili aterye afuasi a Jesu hiko.

Baruwa yenye inaeleza mambo mahahu muhimu: Kpwandza, Tito anatambukizwa kuhusu ndzimo za vilongozi a atu a Mlungu, ela zaidi anaonywa adzitege na ndzimo mbii za atu a Kirete. Phiri, Tito anashauriwa jinsi ya kufundza makundi tafwauti ga atu a Mlungu, atumia, achetu avyere na adide, barobaro na atumwa. Mwisho, Paulo anamkanya Tito kuhusu maisha ga mfuasi wa Jesu, zaidi iratu hamu ya kuishi kpwa amani na mendzwa na kudzikanya na tsukizi, malumbano, na atu a Mlungu kuganyana.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-4

Kazi ya Tito hiko Kirete 1:5-16

Kazi za makundi ga atu a Mlungu 2:1-15

Afuasi a Jesu alondwavyo kuhenda 3:1-11

Malagizo ga mwisho na salamu 3:12-15

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtumishi wa Mlungu na mtume wa Jesu Masihi. Mimi natsambulwa na kuhumwa ni Mlungu niterye atu ariotsambulwa ni Mlungu amkuluphire, na kuafundza ukpweli ndiolongoza atu kuishi maisha gamhamirago. ² Kpwa njira iyo andaphaha tumaini ra kuishi na Mlungu hata kare na kare. Na Mlungu ambaye kagomba handzo, waahidi higa kabila ya dunia kuumbwa. ³ Wakatiwe uriphofika wamanyisa ujumbewe kpwa njira ya mahubiri. Nami nahewa kazi ya kuatangazira atu dza nrivyolagizwa ni Mlungu muokoli wehu.

⁴ Nakuandikira uwe Tito, ambaye nakutsukurira u mwanangu mwenye katika kukuluphira kpwehu Masihi.

Baba Mlungu na Muokoli wehu Masihi Jesu, naakujaliye na ukale salama.

Kazi ya Tito hiko Kirete

⁵ Sababu nriyokurichira Chisuwa cha Kirete kala ni umarigize kazi ambayo kala taidzangbwesira, na utsambule vilongozi a atu a Mlungu chila mudzi kama nrivyokulagizira. ⁶ Chilongozi wa afuasi a Jesu ni lazima akale bila lawama, akale na mchetu mmwenga. Na anae nao akale afuasi, asiolaumiwa na ario na ishima. ⁷ Mana chilongozi ahusikaye na kazi ya Mlungu, ni lazima akale bila lawama. Asikale wa kudziunula, watsukizi, mlevi, mkorofi wala mutu anayedziendza mali isiyo ya halali. ⁸ Ni lazima akale mkaribishadzi ajeni, amendzaye mambo manono. Akale wa chiasi, mwenye haki, bila lawama, na awezaye kudzizuwiya. ⁹ Ni lazima agbwire ujumbe wa kpweli kama urivyofundzwa ili aweze kutiya moyo anjina kpwa mafundzo ga kpweli na kuonyesa hara apingao mafundzo higo makosa gao.

¹⁰ Mana kuna atu anji asiokubali kukala tsini ya mamlaka, haswa hara ambao nkulazimisha chila mfuasi wa Jesu asiyekala Myahudi atiywe tsatsani. Atu hinyo nkugomba maneno ga kuphupha na kuangamiza ayawao kpwa upumbavu wao. ¹¹ Ni lazima mkomese maneno gao, kpwa sababu anavuruga nyumba za afuasi kpwa kuafundza mafundzo gasigofwaha. Nao anahenda hivyo kpwa nia mbii ya kuphaha pesa. ¹² Hata nabii wao mmwenga waamba, "Akirete siku zosi nkugomba handzo, ni dza nyama abaya, avivu amendzao kurya." ¹³ Naye wagomba kpweli. Kpwa hivyo, inafwaha uademurire kumala ili akale na kuluphiro ra kudina, ¹⁴ na asienderere kugbwirira adisi za Chiyahudi na malagizo ga chibinadamu kula kpwa atu ariorema ukpweli.

¹⁵ Chila chitu ni chiswafi kpwa atu ario asafi, ela takuna chiricho chiswafi kpwa hara ario najisi na asiokuluphira, mana achili zao na zamiri zao zaodzala uyi. ¹⁶ Atu dza hinyo nkudzidai kukala anamanya Mlungu, ela nkukahala Mlungu kpwa mahendo gao. Ni atu a kutsukiza na asiokala na ishima, nao taafwaha kpwa hendo rorosi nono.

2

Mafundzo manono ga afuasi a Jesu

¹ Ela uwe Tito fundza mafundzo ga kpweli. ² Aambire atumia kukala analondwa akale atu awezao kudzikanya, a ishima, na a chiasi. Naadinise kukuluphira, kumendza ayawao, na kuvumirira.

³ Vivyo hivyo aambire achetu avyere asagale masagazi ga kumuhamira Mlungu. Analondwa asikale afyakatsi au alevi. Tsona afundze mambo manono, ⁴ ili aweze kualelekeza achetu ambao achere adide amendze alume aho na ana ao. ⁵ Piya aafundze hinyo achetu adide akale na chiasi na bila lawama, alole vinono mambo gao ga nyumbani, na aphundze alume aho ili ujumbe wa Mlungu usedze ukaberwa.

⁶ Vivyo hivyo akalateni barobaro ili akale na chiasi. ⁷ Uwe nawe, kala mfwano kpwao kpwa kuhenda manono katika mambo gosi. Wakati unafundza, manenogo ngakale na uziho na gakale sawa na go uhendago, ⁸ tsona gasionekane na makosa, ili maaduiho gagbwirwe ni waibu kpwa kukosa neno rorosi ra kugomba dzulu yehu.

⁹ Afundze atumwa kuaphundza matajiri gao na aahendese ahamirwe ni chila dzambo. Tsona naasihehe na matajiri gao, ¹⁰ au kuiya vitu vyao. Badalaye atumwa analondwa kuonyesa kukala ni anono na aaminifu siku zosi, ili kpwa chila njira arehere sifwa mafundzo ga Mlungu, Muokoli wehu.

¹¹ Mlungu waonyesa atu osi vira arivyo na mbazi za ajabu zikolazo. ¹² Mbazi hizo zinahufundza kuricha kuishi bila kujali Mlungu na kuricha tamaa mbii za dunia, na kusagala maisha ga chiasi, ga haki, na ga kumuogopha Mlungu himu duniani. ¹³ Higa ndigo maisha ganagolondwa wakati hunagodzera kpwa hakika kuuya kpwa Jesu Masihi na utukufu, iye ambaye ndiye Mlungu mkpwulu na Muokoli wehu. ¹⁴ Wadzilavya ili ahukombole na uyi wosi na ahutakase hukale atue mwenye, ario na hamu ya kuhenda manono.

¹⁵ Phahi, fundza mambo higo na uhumire uwezoo wosi kuahimiza na kuademurira anaokupfundza. Mutu yeyesi naasikubere.

3

Masagazi ga afuasi a Jesu

¹ Tambukiza atu akale tsini ya atawala na vilongozi, aogophe na akale tayari kuhenda gosi garigo manono. ² Atambukize asisengenye mutu yeyesi wala asikale na chibako, ela asagala kpwa amani na maelewano na akale a pole wakati wosi kpwa chila mwenga.

³ Mana kare swiswi hwakala azuzu, asiosikira na ariochengbwa. Hwakala atumwa a tamaa mbii-mbii na anasa za chila aina, hwaishi maisha mai ga wivu; atu ahureyera naswi huchiareyera. ⁴ Ela Mlungu Muokoli wehu wahuonera mbazi na achiuonyesa vira ahumendzavyo. ⁵ Wahuokola, si kpwa sababu ya dzambo rorosi nono ra haki hurirorihenda, ela kpwa sababu ya mbazize. Wahuokola kpwa kuhutakasa huriphovyalwa mara ya phiri, na kpwa kuhupha maisha maphya kutupira Roho Mtakatifu. ⁶ Wahumwagira Rohowe bila ya chipimo kpwa gara hurigohenderwa ni Jesu Masihi, Muokoli wehu, ⁷ ili kpwa mbazi na mendzwa ya Mlungu huphahe kukubaliwa kukala atu a haki na kuishi na Mlungu hata kare na kare dza arivyohuahidi swiswi arisie. ⁸ Maneno higo ni ga kpweli.

Nalonda usisitize ukpweli huno ili hara anaomkuluphira Mlungu akale na hamu ya kuhumira wakati wao kuhenda manono, yani mambo dza higa ni manono na ganafwaha kpwa atu. ⁹ Ela dzitenge na malumbano ga chipumbavu, mlolongo wa madzina ga akare, kuheha, na kupingana kuhusu shariya. Mambo higa tagana fwaida yoyosi. ¹⁰ Mutu anayesababisha atu kuheha mkanye ra kpwandza na ra phiri, chisha richana naye. ¹¹ Unamanya mutu dza hiyu, achilize zabanangika na ye mwenye anadziamula kpwa dambize.

Malagizo ga mwisho

¹² Mimi ndahuma Aritema au Tikiko hiko kpwenu. Na hiye mutu ndiphofika hiko, henda chadi wedze hukutane mudzi wa Nikopoli, mana nikakata shauri kusala hiko minga yosi ya mnyevu. ¹³ Henda chadi sana kuaterya Apolo na mwanashariya Zena ili aweze kuandza charo chao, na uhakikishe ana chila chitu alondacho. ¹⁴ Ni lazima atu ehu adzifundze kuhumira wakati wao kuhenda manono aphahe kuterya ayawao ario na maitaji ga muhimu ili nao asisagale maisha bila ya lengo.

¹⁵ Mkaphozwa ni atu osi nrionao hipha. Huphozereni amendzwa afuasi osi. Mlungu naakujaliyeni mosi.

Baruwa ya Paulo yomuandikira FILEMONI Tanga mbere

Filemoni kala ni mfuasi wa Jesu haswa, hata labuda naye piya wakala kundi ra afuasi a Jesu hiko Kolosai. Naye kala ana mtumwa yekala achihiwa Onesimasi. Mtumwa hiyu kala akachimbira tajiriwe, badaye achikutana na Paulo ariphokala jela (labuda mudzi wa Rumi). Phahi hiko jela Onesimasi wagaluka achimkuluphira Jesu, achihumwa ni Paulo auye kpwa Filemoni. Paulo ariphokandika baruwa hino, kala analonda Filemoni amphokere Onesimasi, ela si dza mtumwa ariyeswamehewa, ela amphokere dza mfuasi myawe.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1-3

Paulo anamshukuru Mlungu kpwa sababu ya Filemoni 4-7

Mavoyo kpwa niaba ya Onesimasi 8-22

Salamu 23-25

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, ambaye ni busu kpwa sababu ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, phamwenga na ndugu yehu Timothi.

Kpwa mwenehu Filemoni, muhendadzi-kazi myawehu, hukumendzaye, ² phamwenga na ndugu yehu wa chichetu Afia, na Arikipo ambaye ni asikari myawehu na kundi rosi ra afuasi anaokutana phako kaya.

³ Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkaletu.

*Paulo anamshukuru Mlungu
kpwa sababu ya Filemoni*

⁴ Mwenehu Filemoni, chila mara nchikala nakuvoyera, nkumshukuru Mlungu kpwa sababuyo. ⁵ Mana nāsikira ambavyo unamkuluphira Bwana Jesu na vira umendzavoy atakatifu a Mlungu. ⁶ Navoya uenderere kuishito na afuasi ayao, ili uelewe mambo gosi manono ambago swiswi afuasi a Jesu hunaphaha kpwa kuungana na Masihi. ⁷ Mwenehu, mendzwayo ikanifwaha sana na ikanitiya moyo, mana ikaphoza maroho ga atu a Mlungu.

*Paulo anamvoya Filemoni
amphokere Onesimasi tsona*

⁸ Phahi nkaona hivi; Ni wazi kukala unamanya nina uwezo dza mtume wa Jesu wa kukulagiza bila wuoga kuhenda ulondwago. ⁹ Ela, kpwa vira hunamendzana, nkaona baha nikuambire. Mimi Paulo, ambaye ni mtumia,* tsona hipha sambini busu, kpwa sababu ya Jesu Muokoli, ¹⁰ nakuvoya umuonere mbazi Onesimasi. Kpwangu namuona sawa na mwanangu, mana nāmterya akale mfuasi wa Jesu nriphokala naye hipha jela. ¹¹ Hipo mwandzo Onesimasi† kala ni mutu asiyefwaha kpwako, ela sambini mutu wa mana kpwako na kpwangu. ¹² Ninamhuma edze hiko kpwako, dzagbwe kuhenda hivyo ni kama kulavya roho yangu.

¹³ Mimi nchere jela kpwa sababu ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, nami naaza akale kuku, anitereye dza vivyo ambavyo ungenitereya uwe. ¹⁴ Ela simendze kuhenda rorosi bila ya uwe kukubali. Ichikala undanitereya, isikale kpwa kukulazimisha, ela uhende unavyo ni sawa. ¹⁵ Mendzerepho kala ni mpango wa Mlungu Onesimasi kukuchimbira kpwa muda, ili achiuya aishi nawe maisha ga kare na kare. ¹⁶ Hivi sambini si mtumwa, ela ni zaidi ya mtumwa, mana ni mwenehu nimmendzaye. Na uwe undamendza zaidi kuriko mimi; mana hata dzagbwe achere mtumwao, ela hivi sambini mfuasi myao.

¹⁷ Phahi ichikala unaona mimi ni muhendadzi-kazi myao, nakuvoya umphokere dza viratu ambavyo ungeniphokera mimi. ¹⁸ Ichikala wakukosera ama unamuisa chochosi, nakuvoya unūise mimi. ¹⁹ Mimi Paulo naandika na mkpwono wangu: “Ndaripha mimi.” Ela tambukira kukala nākuterya kuphaha uzima wa kare na kare nami sindakuisa. ²⁰ Phahi mwenehu, nindaonato uchienda hivyo kpwa sababu ya Bwana Jesu. Niphoza roho mana ni mfuasi myao. ²¹ Nina hakika higa nigaandikago undagahenda viratu nikulagizavyo, tsona nina hakika undahenda hata zaidi ya hivyo.

^{1:2} 1:2 Akolosai 4:17   * ^{1:9} 1:9 Mtumia: Manage ganjina ni muhumwa.   ^{1:10} 1:10 Akolosai 4:9   † ^{1:11} 1:11 Kpwa Chiyunani, Onesimasi manage ni mutu wa mana.

²² Kuenjereza, nakuamba, nitayarishira chumba, mana naona Mlungu andajaliya mavoyo genu afuasi ayangu murio hiko, nami nindakpwedza.

Salamu

²³ Ukaphozwa ni Epafara ambaye ni busu myangu kpwa sababu ya kutangaza habari nono za Jesu Muokoli. ²⁴ Na piya ukaphozwa ni ahendadzi-kazi ayangu Mariko, Aristariko, Dema na Luka.

²⁵ Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa yoandikirwa **AEBURANIA** **Tanga mbere**

Baruwa hino muhimu yaandikirwa Afuasi a Jesu ambao kala ni Ayahudi. Dzambo kulu ambaro rinabishirwa himu baruwani ni ukulu wa Jesu, yehuvugurira njira ya kukala phephi na Mlungu. Baruwa yenye inahakikisha kala Jesu ni mkpwulu kuriko malaika (sura ya 1), achikala mwanadamu ili ausire atu dambi zao (sura ya 2), na ni mkpwulu kuriko nabii yeyesi (sura ya 3). Higa ganawezekana mana Jesu ndiye Mwana wa Mlungu (1:2-4), manage ni, kayaumbwa (mana kutsupira iye Mlungu waumba chila chitu) naye anaonyesa sura kamili ya vira Mlungu arivyo.

Kpwenye sura ya 4 hadi 10, baruwa hino inahueleza kala Jesu ni mkpwulu kuriko alavyadzi-sadaka a Chilagane cha Kare (yani, Torati). Anaelewa unyonje wehu, mana wajezwa kpwa chila njira dza vivyo sisi, ela bila ya kuhenda dambi (4:15). Jesu yu moyo hata kare na kare, ni mtakatifu, bila lawama, na bila ya najisi, tsona ni mkamilifu (7:23-28). Phahi wareha chilagane chiphya, naye wadzilavya dza sadaka isiyo na ila. Kpwa hivyo huna hakika kukala, kpwa sababu ya kazi ya Jesu, hunaweza kumsengerera Mlungu bila ya wuoga (10:19-25).

Sura ya 11:1—13:25 zinahusemurira vira atu a Mlungu alondwavyo kusagala. Sura ya 11 inahumbira kala maisha ga atu atakatifu a Chilagane cha Kare gategemea kuluphiro ela sio mahendo ga haki. Atu hinyo avumirira mateso hata achifwa kpwa sababu ya kumkuluphira Mlungu. Sura ya 12 na 13 zinasemurira kukala afuasi a Jesu nao piya ni lazima avumirire na kumendzana, mana higa ganaonyesa ni ana a kpweli a Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Ukulu wa Jesu 1:1-3

Jesu ni mkpwulu kuriko malaika 1:4—2:18

Jesu ni mkpwulu kuriko manabii anjina 3:1—4:13

Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu 4:14—7:28

Jesu wareha chilagane chiphya 8:1-23

Jesu wadzilavya dza sadaka kpwa ajili yehu 9:1—10:18

Ni lazima huvumirire 10:19-39

Akare eh u arivyomkuluphira Mlungu 11:1-40

Kulunga mfwano wa Jesu 12:1-29

Malagizo ga mwisho 13:1-19

Mavoyo na salamu 13:20-25

Mlungu anavyobisha kutsupira Mwanawe

¹ Hipo kare, Mlungu wabisha na akare eh u kutsupira manabii. Wahenda hivi kano nyinji na kpwa njira tafwauti-tafwauti. ² Ela siku hizi za phephi na mwisho, Mlungu wagomba naswi kutsupira Mwanawe. Wamtsambula hiye Mwana arisi vitu vyosi, na kutsupira iye Mlungu waumba dzulu na photsi na vyosi virivyo mumo. ³ Hiye Mwana anang'ala kpwa utukufu wa Mlungu na anaonyesa sura kamili ya vira Mlungu arivyo. Anahenda vitu vyosi vya duniani na vya mlunguni vienderere kukala vyo virivyo kpwa nenore renye uwezo. Aripodzilavya dza sadaka ya kuusira atu dambi, wakpwendasagala mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu ko mlunguni.

Jesu ni mkpwulu kuriko malaika

⁴ Mlungu wamuhenda Mwanawe akale mkpwulu kuriko malaika dza vira arivyo-omupha dzina ririro kulu kutsupa rira ra malaika. ⁵ Mana takuna malaika ariyembwa ni Mlungu maneno higa arigoambira Jesu, "Uwe u Mwanangu, rero nikakala sowe." Na Mlungu kagombere kuhusu malaika yeyesi akaamba, "Mimi ndakala ise, naye andakala mwanangu." ⁶ Tsona Mlungu ariphokala anamreha Mwanawe mvyere duniani, waamba, "Malaika osi a Mlungu ni amuabudu hiye Mwana." ⁷ Na iye ariphogomba kuhusu malaika, waamba, "Uwe ukuhenda malaikao akakala dza phuto,

* na ukuahenda atumishio akakala dza mohu wa kuaka.”⁸ Ela kpwa Mwanawe, iye anaamba,
 “Chihicho cha chifalume, uwe Mlungu chindasala hata kare na kare,
 na utawalao undakala wa haki.
⁹ Uwe unamendza gara garigo manono,
 na kuzira gosi garigo mai.
 Kpwa hivyo Mlungu, Mlunguo,
 akakusaka mafuha ga kukuhamira
 kpwa kukuhenda mkpwulu
 kuriko ayao asi.”
¹⁰ Chisha achiamba,
 “Pho kare, uwe Mwenyezi Mlungu waika misingi ya dunia,
 na ko mlunguni ni kazi ya mikonoyo,
¹¹ vindaangamika, ela uwe undadumu,
 vyosi vindatsakala kama nguwo, ela uwe kundagaluka.
¹² Uwe undavikundza dza kandzu,
 vindaparara,
 ela uwe kundagaluka na miakayo taina mwisho.”
¹³ Mlungu kadzangbwemuambira malaika yeyesi, “Sagala uphande wangu wa kulume,
 hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.”¹⁴ Kpwa hivyo malaika
 ni utu wani? Ni roho ambazo zinamhumikira Mlungu, naye nkuzihuma zichahumikira
 hara ambao andativywa.

2

Msipuze wokofu wa Mlungu

¹ Kpwa hivyo gara huchigosikira, nahuzidini kugalunga, husedze hukagaricha na kulunga mambo ganjina. ² Hinyo ujumbe uriorehwa ni malaika kpwa akare ehu wakala ni uogophewe, na osi ariouricha na kurema kuulunga atiywa adabu kulengana na makosa gao. ³ Dze swino hundawezadze kuepuka kutiywa adabu husiphojali wokofu urio mkpwulu namuna hino? Bwana Jesu mwenye ndiye ariyeandza kutangaza wokofu hinyo, na hara ariomsikira achihuhakikishira kala ni kpweli. ⁴ Mlungu piya walavya ushaidi wa wokofu hinyo kpwa kuhenda dalili, maajabu na vilinje, na kulavya vipawa vya Roho Mtakatifu kama arivyomendza.

Jesu wakala mwanadamu

⁵ Hunabisha kuhusu dunia nyiphya ndiyokpwedza. Hunamanya kala dunia iyo taindatawalwa ni malaika,⁶ ela Maandiko ganalavya ushaidi hinyo:

“Mutu ni chitu chani,

hata ukale uwe Mlungu umririkane,

au mwanadamu ni ani * phahi,

hata umjali?

⁷ Waahenda anadamu akale tsini kuriko malaika

kpwa muda mchache.[†]

Nawe waapha utukufu na ishima,

⁸ na uchiahenda atawale vitu vyosi.”

Phahi, wahenda atawale vitu vyosi, manage ni kukala takuna chochosi chosala kutawalwa ni anadamu. Hata hivyo kpwa wakati huno tahuaona anadamu achitawala vitu hivyo. ⁹ Ela badalaye hunamuona Jesu, ambaye kpwa muda mchache waikpwa tsini kuriko malaika, wahewa utukufu na ishima kulu kpwa sababu ya kugaya na kufwa. Wakata shauri kuhenda hivyo ili kpwa kutsupira mbazi za Mlungu afwe kpwa ajili ya atu osi.

¹⁰ Mana Mlungu waumba vitu vyosi, navyo vyakalapho kpwa ajiliye. Naye anareha ana anji kushiriki utukufu. Kpwa hivyo kala inabidi amukamilishe Jesu kpwa njira ya kugaya, iye ambaye ni chandzo cha wokofu wao. ¹¹ Iye Jesu atakasaye atu dambi zao akale atakatifu, na hinyo anaohendwa akale atakatifu, osi ise yao ni mmwenga. Ndiyo sababu Jesu kaona waibu kuaiha nduguze,¹² naye achiamba,

“Uwe Mlungu, nindatangaza dzinaro kpwa enehu.

Nindakutogola kahi-kahi ya mkpwutano wao.”

* 1:7 1:7 Chiyunani neno ririrohumirwa hipha rina mana ya roho au phuto. 1:8 1:8 Zaburi 45:6,7 1:10 1:10

Zaburi 102:25-27 1:13 1:13 Zaburi 110:1 2:6 2:6 Zaburi 8:4-6 * 2:6 2:6 Chiyunani ni mwana wa Adamu.

† 2:7 2:7 Ama: akale tsini chidide ya malaika. 2:12 2:12 Zaburi 22:22

¹³ Tsona anaamba, “Ndamkuluphira Mlungu.” Na piya anaamba, “Himi hipha phamwenga na ana nriohewa ni Mlungu.”

¹⁴ Kpwa vira hano ana ariohewa ni a miri ya kawaida, yani nyama na mlatso, Jesu naye wakpweza na mwiri dza miri yao. Wahenda hivyo ili kpwa chifoche amuangamize Shetani ariye na uwezo wa kuhenda atu afwe, ¹⁵ na waika huru atu osi ariokala atumwa kpwa kuogopha chifo mwao maishani. ¹⁶ Hino inaonyesa wazi kukala Jesu kedzereterya malaika, ela atu a chivyazi cha Burahimu. ¹⁷ Kpwa hivyo yabidi akale dza nduguze kpwa chila njira ili akale mlavyadzi-sadaka mkpwulu ariye na mbazi na uaminifu katika kumuhumikira Mlungu. Na kpwa njira hiyo, waweza kulavya sadaka kuusira atu dambi zao. ¹⁸ Phahi anaweza kuaterya anaorejwa ni Shetani kpwa sababu ye mwenye wajeza na achigaya.

3

Jesu ni mkpwulu kuriko Musa

¹ Kpwa hivyo enehu atakatifu, mwimwi munaoshiriki mwiiho wa Mlungu phamwenga naswi, ririkanani Jesu ambaye ni mtume na mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu hunayemkubali. ² Hiye wakala muaminifu kuhenda higo gosi kpwa Mlungu ariyemtsambula, dza Musa piya yekala muaminifu kpwa kulongoza atu osi a Nyumba ya Mlungu. ³ Ela Jesu anafwaha nguma zaidi ya Musa dza viratu fundi wa nyumba nkukala na sifwa zaidi kuriko yo nyumba yenye. ⁴ Mana chila nyumba ina fundiwe, ela Mlungu ndiye aumbaye vitu vyosi.

⁵ Musa wahenda kazi ya mtumishi muaminifu kahi za atu a Mlungu. Kaziye yenye kala ni kuonyesa gara Mlungu ndigogomba badaye. ⁶ Ela Jesu naye wahenda kazi ya mwana muaminifu ya kulongoza atu a Nyumba ya Mlungu. Naswi hu atu a nyumbaye ichikala hundaenderera kudzitiya moyo na kudina chilume kugbwiririra kuluphiro huriro naro.

Musiriche kukuluphira

⁷ Phahi kama Roho Mtakatifu anavyoamba:

“Rero, unaphosikira maneno ga Mlungu,

⁸ msikale na mioyo mifu dza akare enu arivyokala, ariphompinga Mlungu,

dza wakati hura ariphomujeza ko weruni.

⁹ Mana hiko anijeza na kunipima,

hata dzagbwe aona nrivyoahenda kpwa miaka mirongo mine.

¹⁰ Kpwa hivyo náreyezwa ni chivyazi hicho,

nchiamba, ‘Atu hano ni atu a maazo mai siku zosi,

nao taamendze kulunga njira zangu.’

¹¹ Kpwa hivyo náreya na nchiapa,

nchiamba, ‘Hakika atu hano sindaaruhusu

ainjire phatu phangu pha kuoya.’ ”

¹² Eneu, dzimanyirireni sedze hata mmwenga wenu akakala na moyo wenye maazo mai na kusakuluphira, na kpwa kuhenda hivyo, andadzitenga na Mlungu ariye moyo.

¹³ Ela chila mmwenga na amutiye myawe moyo chila siku hunayoyiha “rero”* ili mutu asedze akachengbwa akauya dambini, na akakala na moyo mufu kpwa Mlungu. ¹⁴ Mana hunashiriki gosi phamwenga na Jesu, ichikala hunadinisa kugbwiririra kuluphiro hurirokala naro kula mwandzo hadi mwisho. ¹⁵ Kama Maandiko ganavyoamba:

“Rero, munaphosikira maneno ga Mlungu,

msikale na mioyo mifu dza akare enu arivyokala,

ariphompinga Mlungu.”

¹⁶ Ni ano ani nyo ariosikira na achirema maneno ga Mlungu? Ni hara ariolongozwa ni Musa kula Misiri. ¹⁷ Na dze nyo ariomreyeza Mlungu miaka mirongo mine nao? Avi ni aho ariohenda dambi hata achifwa weruni. ¹⁸ Ni ano ani ambao Mlungu waapa kukala kandaaruhusu kuinjira phatuphe pha kuoya? Ni hara ariorema kumuogopha. ¹⁹ Kpwa hivyo hunamanya atu hinyo akosa kuinjira phatu hipho kpwa sababu ya kusakuluphira kpwao.

4

Kuoya kpwa Atu a Mlungu

2:13 2:13 Isaya 8:17-18   **2:16** 2:16 Isaya 41:8-9   **3:2** 3:2 Isabu 12:7   **3:7** 3:7 Zaburi 95:7-11   * **3:13**
3:13 Neno Rero rinahumirwa kpwa mana ya wakati wosi ambao atu achere na nafwasi ya kumkuluphira Mlungu.
3:15 3:15 Zaburi 95:7-8   **3:16** 3:16 Isabu 14:1-35

¹ Phahi ahadi ya Mlungu icherepho ya atu kuinjira phatuphe pha kuoya. Kpwa hivyo nahudzimanyirireni husedze hata mmwenga wehu akaonekana, akakosa kuinjira phatu hipho. ² Swino hwasikira habari nono kuhusu phatuphe pha kuoya dza arivyosikira akare eh. Ela habari iyo taiyaaterya kpwa sababu taayakuluphira gara arigogomba Mlungu. ³ Sisi humukuluphirao Mlungu ndio ndioinjira phatuphe pha kuoya. Ela kpwa hinyo asiomkuluphira Mlungu, waamba,

“Wakati mino kala nikareyezwa, náapa nchiamba,

‘Hakika atu hano sindaaruhusu ainjire phatu phangu pha kuoya.’”

Mlungu waamba hivi hata dzagbwe kaziye na hata hipho phatu kala pha tayari hangu ariphomala kuumba dzulu na photsi. ⁴ Mana Maandiko ganaamba, “Phofika siku ya sabaa Mlungu achikala akamala kazize zosi arizohenda, na achioya.” ⁵ Na tsona seemu yanjina ya Maandiko, Mlungu wagomba, achiamba,

“Sindaaruhusu ainjire phatu phangu pha kuoya.”

⁶ Hara akare eh ariokala a mwandzo kuambirwa hizo habari nono, taayainjira phatuphe pha kuoya kpwa sababu arema kuphundza neno ra Mlungu. Ela ahadi bado icherepho ya anjina kuinjira phatuphe pha kuoya. ⁷ Kpwa hivyo Mlungu wapanga siku, achiyiha “rero.” Mana miaka minji bada ya hara ariokosa nafwasi, Mlungu wagomba tsona kuhusu habari za kuoya. Wagomba kutsupira Mfalume Daudi dza vira huchivyogomba kare,

“Rero, munaphosikira maneno ga Mlungu,

msihende mioyo yenu ikale mifu.”

⁸ Kalapho Joshua angeweza kuafisa hara atu hipho phatu pha kuoya, Mlungu kangegomba badaye kuhusu siku yanjina ya kuoya.* ⁹ Kpwa hivyo bado kuchere na siku ya kuoya kpwa atu a Mlungu. ¹⁰ Mutu yeyesi ainjiraye phatu pha kuoya pha Mlungu, andaoya kuhenda kazize dza Mlungu arivyooya siku ya sabaa. ¹¹ Kpwa hivyo nahuhendi chadi hujire phatu hipho pha kuoya, ili sedze hata mmwenga wehu akashindwa nkuphainjira kpwa kusaogopha dza akare eh arivyoenda.

¹² Mana ujumbe wa Mlungu u moyo na una nguvu sana. Tsona ni dza upanga urio na maso pande zosi mbiri, unaodunga kahi za mioyo na maroho gehu na kuganya vilungo vya mwiri na mafuha ga mifuphani. Piya ujumbe wa Mlungu unaweza kumanya maazo na nia za mioyo yehu. ¹³ Takuna chiembe chochosi chirichofwitsika hata ikale Mlungu kachiona. Chila chitu chi laza mbereze. Naswi hundalavya isabu ya mahendo gehu mbereze.

*Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka
mkpwulu*

¹⁴ Enehu, manyani kukala huna mlavyadzi-sadaka mkpwulu sana ariyephiya pho pharipho Mlungu mwenye. Hiye ndiye Jesu ambaye ni Mwana wa Mlungu. Kpwa hivyo nahugbwire na kudinisa gara hukuluphirago na kugashuhudiya. ¹⁵ Mana mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu anaelewa unyonje wehu. Naye piya wajezwa kpwa chila njira ni Shetani dza vivyo sisi, ela kayahenda dambi. ¹⁶ Phahi nahusengerereni pho pharipho na chihi cha endzi cha Mlungu bila wuoga, mana Mlungu ni mnono. Ndipho andahuterya wakati wa shida kpwa kuhujaliya na kuhuonera mbazi.

5

¹ Chila mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkutsambulwa kula kpwa anadamu kuhumikira Mlungu kpwa niaba yao. Naye nkulavya zawadi na sadaka zao za kuausira dambi. ² Anaweza kuaonera mbazi ayae asiomanya na anaoangamika kpwa kuhenda makosa, kpwa vira hata ye mwenye ni mnyonje. ³ Ndiyo mana ni lazima alavye sadaka kudziusira dambize mwenye, dza viratu alavyavyo sadaka kuusira dambi ayae. ⁴ Tsona, takuna mutu ambaye anaweza kudzipha cheo cha kukala mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela atsambulwe ni Mlungu dza viratu vyotsambulwa Aruni.*

⁵ Vivyo hivyo Jesu kayadziunula kpwa kudzipha mwenye nguma ya kukala mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela watsambulwa ni Mlungu. Mana ye Mlungu wamuamba, “Uwe u Mwanangu, rero nikakala sowe.”

⁶ Piya himo Maandikoni, waamba,

4:3 4:3 Zaburi 95:11   **4:4** 4:4 Mwandzo 2:2   **4:5** 4:5 Zaburi 95:11   **4:7** 4:7 Zaburi 95:7,8   **4:8** 4:8 Kumbukumbu 31:7; Joshua 22:4   * **4:8** 4:8 Joshua wakala nabii bada ya Musa, naye walongoza ana a Iziraeli kpendainjira tsi ariyoahidiwa ni Mlungu. Wasagala miaka minji kabila ya Mfalume Daudi kuvyalwa.   **4:10** 4:10 Mwandzo 2:2   **5:3** 5:3 Alawi 9:7   **5:4** 5:4 Kutsama 28:1   * **5:4** 5:4 Aruni kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa kpwandza. (Soma chitabu cha Kutsama 28:1.)   **5:5** 5:5 Zaburi 2:7   **5:6** 5:6 Zaburi 110:4

“Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare,
ulavyadzio-sadaka undakala sawa na wa Melikisedeki.”

⁷ Aripbokala hipha duniani, Jesu wavoya sana Mlungu kpwa raka ra dzulu na kurira, mana kala anamanya kukala Mlungu ana uwezo wa kumtivyva na chifo. Wamuogopa Mlungu kpwa chila njira, naye achipokera mavoyoge. ⁸ Hata dzagbwe kala akatsambulwa ni Mlungu akale Mwanawe, wadzifundza kuhenda vira Mlungu alondavyo kula kpwa go mateso arigophaha. ⁹⁻¹⁰ Aripbokala akahendwa[†] mkamilifu kpwa njira hino, Mlungu wamuhenda akale mlavyadzi-sadaka mkpwulu sawa na ulavyadzi-sadaka wa Melikisedeki.

Musiriche kumkuluphira Jesu

¹¹ Huna manji ga kubisha kuhusu dzambo hiri ra Jesu kukala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela nahuendereni kudzfundza kukala afuasi akukomala chiroho. ¹² Ela kala si hivyo, hivi sambi mgekala mu alimu, ela mwino kula phapho hata vivi bado mcherelonda kufundzwa go mafundzo ga mwandzo-mwandzo kuhusu neno ra Mlungu. Mwimwi mu dza ana atsanga ambao achere londa maziya badala ya chakurya chigumu. ¹³ Mana yeyesi ambaye ni wa maziya bahi ni dza mwana mtsanga ambaye kamanya rorosi kuhusu mafundzo ga haki. ¹⁴ Ela atu avyere nkurya chakurya chigumu, na kpwa njira hino nkudzifundza sana kutafwautisha manono na mai.

6

¹ Kpwa hivyo nahusilalani na go mafundzo hurigodzfundza mwandzo-mwandzo kuhusu Jesu, ela nahuendereni kudzfundza kukala afuasi akukomala chiroho. Naswi nahusiyire nyo msingi wa mafundzo ga kutubu mahendo garehago chifo na kumkuluphira Mlungu. ² Piya nahusiyire kufundza kuhusu kubatizwa, kubandikirwa mikono, kufufulwa kpwa ariofwa na hukumu isiyo na mwisho. ³ Na Mlungu achimendza, higo hundagahenda.

⁴ Mana atu anjina ang'azwa matso achimanya unono wa mambo ga Mlungu, na achishiriki chipawa cha Roho Mtakatifu. ⁵ Tsona atata unono wa ujumbe wa Mlungu na achimanya nguvu za utawala wa Mlungu kwenye ulimwengu wedzao, ⁶ ela aricha kumkuluphira Mlungu. Hivyo ni kama avi nyo enye anamuolaga Mwana wa Mlungu kpwa kumkota misumari msalabani kano ya phiri, na kumtiya waibu. Kpwa hivyo atu hinyo taaweza kuhendwa atubu tsona.

⁷ Mana mtsanga unwao madzi ga mvula na kukuza mimea ambayo nkufwaha mkurima, Mlungu nkuujaliya. ⁸ Ela mtsanga ukuzao miya na kpwekpwe, nkukala tauna mana, nao nkukala na hatari ya kulaniwa na mwisho undatiywa mohu.

⁹ Enehu ninaokumendzani, hata dzagbwe nkakuandikirani na maneno makali, mino nina hakika kukala munaona manono zaidi kpwa sababu mwaokolwa. ¹⁰ Mana Mlungu ni wa haki na kandaricha kutambukira kazi yenu nono na vira mmendzwavyo kpwa kuterya afuasi ayawenu hangu mwandzo hadi sambi. ¹¹ Nina hamu kulu sana ya kpwamba chila mmwenga wenu aenderere kuhenda chadi hadi mwisho, ili higo mrigo na tumaini nago mgaphokere chikamilifu. ¹² Msikale avivu, ela igizani hara ambao kpwa kukuluphira na kuvumirira nkuphokera gara ambago gaahidiwa ni Mlungu.

Chilagane cha Mlungu ni cha kpweli

¹³ Hipho kare, Mlungu ariphomlaga Burahimu, waapa kpwa kudzhadza ye mwenye, kpwa sababu kala takuna ariye mkpwulu kumshinda. ¹⁴ Hipho Mlungu waamba, “Hakika nindakujaliya na nindahenda vivyazivyo vikale vinji.” ¹⁵ Phahi Burahimu wagodza kpwa kuvumirira na mwishowe Mlungu achimuhendera gara arigokala akamlaga.

¹⁶ Atu achiapa, nkuhadza yuya ariye mkpwulu zaidi, na hiko kuapa kunaonyesa gara gachigogombwa ni ga kpweli, na nkuusa malumbano. ¹⁷ Naye Mlungu waapa ili ahuhakikishire swiswi hundiophokera majaliwa arigolagbwa mkare wehu Burahimu kukala lengore tariweza kugaluka. ¹⁸ Mlungu achiahidi na kuapa, kagaluzi. Mana kagomba handzo. Iye wahenda higa mambo mairi ili, swiswi ambao hunamlunga, hutiyye moyo kpwa kugwiririra kukuluphira gara Mlungu arigohulagiza.

¹⁹ Hiro kuluphiro rehu ni kama nanga inayohenda mioyo yehu ikale imara. Naro ri-nahulongoza kutsupira ndani ya paziya kufika mbere za Mlungu. ²⁰ Jesu wahutanguliya

kare kpwa sababu yehu. Naye wamuhenda akale mlavyadzi-sadaka mkpwulu sawa na ulavyadzi-sadaka wa Melikisedeki.

7

Melikisedeki ni mkpwulu kuriko alavyadzi-sadaka anjina

¹ Hiye Melikisedeki kala ni mfalume wa mudzi uihwao Salemu, piya kala ni mlavyadzi-sadaka wa Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi. Wakpwendamchinjira Burahimu ariphokala anauya kula vihani arikokala akashinda afalume ane, na achimjaliya. ² Naye Burahimu wahala seemu mwenga ya kumi ya vitu vyosi arivyophaha vihani achimupha Melikisedeki. Mana ya dzina hiri ni "Mfalume wa Haki." Tsona anaihwa Mfalume wa Salemu, manage ni "Mfalume wa Amani." ³ Melikisedeki kamanyikana ise wala nine, piya takuna amanyaye akaree. Kamanyikana kuvyalwakpwe wala kufwakpwe. Iye ni dza Mwana wa Mlungu mana ni mlavyadzi-sadaka hata kare na kare.

⁴ Hebu lolani Melikisedeki arivyokala mkpwulu. Mana hata Burahimu, mkare wehu, wamupha seemu mwenga ya kumi ya zewe ariyophaha vihani. ⁵ Shariya za Musa zinaamba, alavyadzi-sadaka, ambao osi ni chivyazi cha Lawi,* ahale fungu ra kumi kula kpwa Aiziraeli ayae. Ahenda hivyo hata dzagbwe kala ni ndugu zao, yani atu a chivyazi cha Burahimu. ⁶ Ela hiye Melikisedeki kala siye chivyazi cha Lawi, hata hivyo wahala fungu ra kumi kula kpwa Burahimu. Tsona wamjaliya Burahimu ambaye kala ana ahadi na Mlungu. ⁷ Naswi hunamanya kala mutu ariye na uwezo wa kuajaliya ni mkpwulu kuriko hiye aajaliwaye. ⁸ Kpwa uphande wa alavyadzi-sadaka ario chivyazi cha Lawi na aphokerao fungu ra kumi, ni atu ambao mwishowe nkufwa. Ela kpwa uphande wa Melikisedeki ariyephokera fungu ra kumi kula kpwa Burahimu, iye ni mutu ambaye achere moyo hata vivi rero. ⁹ Piya hunaweza kuamba, hata Lawi mwenye, ambaye chivyaziche chinaphokera fungu ra kumi, iye naye walavya fungu ra kumi kpwa Melikisedeki kutsupira mkarewe Burahimu. ¹⁰ Mana Lawi wakala kadzangbweyalwa, na kpwa hivyo wakala achere mwirini mwa Burahimu wakati Melikisedeki ariphomchinjira.

Jesu anaigana na Melikisedeki

¹¹ Shariya za Musa zalaviwa kutsupira alavyadzi-sadaka, yani atu a chivyazi cha Lawi. Ela kazi za alavyadzi-sadaka taziyatoshwa chikamilifu kpwa malengoge gosi. Kpwa hivyo phakala na haja phakale na mlavyadzi-sadaka wanjina akale sawa na ulavyadzi-sadaka wa Melikisedeki ambao si sawa na wa Aruni.† ¹² Tsona ulavyadzi-sadaka uchigaluka, ni lazima Shariya nazo zikaluke. ¹³ Sambi yuya anayebishwa hipha ni Jesu, naye ni mutu wa kabila ranjina, wala siye Mlawi. Na takuna mutu wa kabilaye ariyehumikira Mlungu kpwa kumlavira sadaka. ¹⁴ Mana inamanyikana kukala Bwana wehu Jesu wala kabila ra Juda, na Musa ariphokala anagomba kuhusu alavyadzi-sadaka, kahadzire kabila hiro.

¹⁵ Na higa nigombago sambu ga wazi zaidi, mana kpwatsembuka mlavyadzi-sadaka wanjina dza yuyatu Melikisedeki. ¹⁶ Iye kayahendwa mlavyadzi-sadaka kpwa kutimiza lagizo ra kukala chivyazi cha kabila ra Lawi, ela wahendwa mlavyadzi-sadaka kpwa nguvu za uzimawe ambao tauweza kubanangbwa. ¹⁷ Mana Maandiko ga Mlungu ganaamba:

"Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare,
ulavyadzi-sadaka undakala sawa na wa Melikisedeki."

¹⁸ Lagizo ra mwandzo rinaremewa kpwa mana tarina nguvu wala tarifwaha chitu. ¹⁹ Hizo Shariya za Musa, kala taziweza kukamilisha chochosi. Ela sambu kuna kuluphiro nono zaidi, ambaro rinahureha phephi na Mlungu. ²⁰ Zaidi ya higo, hata dzagbwe Mlungu kayaapira atu anjina akale alavyadzi-sadaka, ²¹ wamuapira Jesu, achiamba, "Mimi, Bwana Mlungu náapa,
na wala sindagaluzi nia yangu tse:

Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare."

²² Phahi kpwa sababu ya kulaphirwa, Jesu ndiye mzamana wa chilagane chiphya, ambacho ni chinono zaidi kuriko hicho cha kare.

7:1 7:1 Mwanzo 14:17-20   7:5 7:5 Isabu 18:21   * 7:5 7:5 Lawi kala ni mwana wa Jakobo, mdzukulwa wa Burahimu, na ni chando cha kabila mwengarapho ra Iziraeli. Kabila hiri kaziye kala ni kulavya sadaka ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. † 7:11 7:11 Aruni kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa kpwandza. Soma Chitabu cha Kutsama 28:1.   7:17 7:17 Zaburi 110:4   7:21 7:21 Zaburi 110:4

²³ Tafwauti yanjina ni kukala hipho kare alavyadzi-sadaka kala ni anji, mana kpwa sababu ya chifo taayaweza kpwenderera na kazi yao. ²⁴ Ela Jesu andakala mlavyadzi-sadaka hata kare na kare kpwa sababu yu moyo hata kare na kare. ²⁵ Kpwa hivyo ana uwezo wa kutivya hata kare na kare mutu yeyesi edzaye kpwa Mlungu kutsupira iye, naye anaavoyera wakati wosi.

²⁶ Mana Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambaye anafwaha kpwehu. Ni mtakatifu, bila lawama, na bila ya najisi. Watengbwa na achina-dambi, naye Mlungu wamuunula kuphiya mlunguni. ²⁷ Jesu kalondwa kulavya sadaka chila siku dza akulu a alavyadzi-sadaka a kare vyokala achienda. Aho kala achienda hivyo kpwandza kpwa sababu ya kudziusira dambi zao, alafu kuusira dambi za ayawao. Ela iye walavya sadaka limwenga ariphodzilavya msalabani na ichtosha wakati wosi. ²⁸ Mana Shariya nkutsambula akulu a alavyadzi-sadaka, atu ambao ni anyonje. Ela Mlungu, bada ya Shariya kpwedza, wamtsambula Mwana kpwa kumuapira. Naye Mwana wahendwa akale mkamilifu hata kare na kare.

8

Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu

¹ Kahi za mambo gosi higo, ra muhimu zaidi ni hiri: mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana hiko mlunguni. ² Kuko nkhumikira Mlungu phatu phatakatifu, ndani ya rira hema ra kpweli rotengeza ni Bwana Mlungu mwenye wala siyo mikono ya anadamu.

³ Chila mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkutsambulwa alavye zawadi na sadaka, na vivyo hivyo mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu piya ni lazima akale na chitu cha kulavya. ⁴ Kalapho Jesu angekala anasagala mumu duniani, kangekala mlavyadzi-sadaka hata chidide, kpwa sababu kuna atu anjina ambao analavya sadaka kulengana na Shariya za Musa. ⁵ Hinyo alavyadzi-sadaka anamuhumikira Mlungu phatu phatakatifu ambapho ni mfwanu na chivurivuri cha pho phatu phatakatifu hiko mlunguni. Ndiyo mana Musa ariphokala anadzitayarisha kutengeza hema ra kumuabudu Mlungu, Mlungu wamuonya achimuamba, "Hakikisha unatengeza vitu vivi vyosi kulengana na mpango urioonyeswa ko dzulu mwangoni." ⁶ Ela Jesu wahewa kazi ambayo ni bora zaidi kuriko hira ya alavyadzi-sadaka a kare. Kaziye ni bora zaidi kpwa sababu iye ni mpatanishi wa chilagane chiphya ambacho chadzengbwa dzulu ya ahadi nono zaidi kuriko chira cha kare.

⁷ Kala cho chilagane cha mwandzo kala tachina lawama yoyosi, takungekala na haja ya chilagane cha phiri. ⁸ Ela Mlungu mwenye wakuta hara akare ehu ana makosa. Kpwa hivyo aambira:

"Lolani, wakati uredza, ambapho nindaika chilagane chiphya na atu a Iziraeli na a Juda. ⁹ Hichi tachindakala dza chira nrichoika na akare ao, nrichoagbwira mikono nchiatu-luza kula tsi ya Misiri.

Ndahenda chilagane chiphya nao, mana taayakala aaminifu kulunga chilagane changu cha kare.

Ndiyo mana siyaajali tsona.

¹⁰ Hichi ndicho chilagane chiphya ndichoika na atu a Iziraeli siku hizo zichifika.

Ndatiya shariya zangu mwao achilini, na ndaziandika mwao mioyoni.

Nami ndakala Mlungu wao, nao andakala atu angu.

¹¹ Takundakala na haja tsona ya mutu kumfundza jiraniwe au nduguye kumuamba, 'Mmanyee Mwenyezi Mlungu,' mana chila mmwenga andanimanya, kuandzira mdide hadi mvyere.

¹² Mana ndaaonera mbazi kpwa uyi wao, wala sindatambukira tsona dambi zao."

¹³ Mlungu anaphoiha hichi chilagane "chiphya", inaonyesa kukala watsakaza chira cha mwandzo. Utu ambao watsakala na tawfwaha tsona, taukure na kuangamika.

9

Malagizo ga chilagane cha kare

¹ Sambu chilagane cha kpwandza kala china phatu phapha duniani pha kumuabudira Mlungu, na malagizo ga kulongozera iyo ibada. ² Na hema ra kumuabudira Mlungu ratengezwa na kala rina vyumba viiri. Chumba cha kpwandza kala muna chiguzo cha

kuikira taa na meza yokala ichiikirwa mikahе mbere za Mlungu. Chumba hichi kala chichiihwa Phatu Phatakatifu. ³ Alafu kala kuna paziya, yoganya chumba cha kpwandza na cha phiri. Chumba cha phiri kala chichiihwa Phatu Phatakatifu Zaidi. ⁴ Ndani ya cho chumba cha phiri kala muna phatu pha kufukizira uvumba pha zahabu, na Sanduku ra Chilagane rozibwa na zahabu pande zosi. Na ndani ya ro sanduku, mwakala muna nyungu ya zahabu yokala ina manna* na ndata ya Aruni kala ikatsephula makodza. Piya kala muna vira vipande viiri vya mawe virivyoandikpwa Shariya kumi za chilagane. ⁵ Dzulu ya ro sanduku, phakala na sanamu mbiri za makerubi, viumbe vya mlunguni vyokala vina mapha, navyo kala vinaonyesa kala Mlungu a phapho. Mapha gao kala gakakuduka kufwinika phatu phokala Mlungu achiswamehe dambi za atu. Ela, uhu si wakati wa kueleza chila chitu kpwa undani.

⁶ Phahi vitu vyosi viriphotengezwa na kuikpwa, chila chitu phatuphe, alavyadzi-sadaka kala nkuinjira chila siku cho chumba cha kpwandza na kuhenda kazi yao ya kuabudu Mlungu. ⁷ Ela mlavyadzi-sadaka mkpwulu macheye waruhusiwa kuinjira chumba cha phiri, naye kala nkuinjira limwenga bahi kpwa mwaka. Tsona kala ni lazima ainjire na mlatso kpwa kumlavira Mlungu sadaka kpwa kudziusira dambize mwenye na za atu anjina osi arizohenda bila ya kumanya. ⁸ Phahi kulengana na mipango hiyo, Roho Mtakatifu anahuonyesa wazi kala ro hema ra kare ra Mlungu richikala richere kuhumika, njira ya kuinjira Phatu Phatakatifu Zaidi taidzangbwevugulwa. ⁹ Huno mfwano unahusu siku zizi hurizo nazo, mana zawadi na sadaka zinazolawiwa ni anaobudu taziweza kutakasa mioyo yao ili isiahukumu. ¹⁰ Sababu malagizo higa ganahusu marya, vinwadzi, na kudzitakasa chimwiri bahi, na kazi za higo malagizo zindasira pho Mlungu ndiphogaluzo mambo gosi gakale maphya.

Jesu ndiye sadaka isiyo na ila yoyosi

¹¹ Phahi Jesu wakpweza dza mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa mambo gosi manono gokpweza. Wainjira hema risiro na ila ririro mlunguni, ambaro tariyatengezwa ni binadamu wala si seemu ya dunia hino youmbwa. ¹² Iye wamena hipho phatu phatakatifu limwenga bahi, nayo yatasha siku zosi. Na kayamena kuno akatsukula mlatso wa mbuzi na wa ana ng'ombe, ela wahala mlatsowe mwenye. Naye wahuriphira wokofu wehu wa kare na kare kpwa sadakaye. ¹³ Kulengana na chilagane cha kare, milatso ya mbuzi na ya ndzau na ivu ra ndama kala richitimvira ario najisi kuhenda miri yao itakaswe. ¹⁴ Ela mlatso wa Jesu una nguvu zaidi sana! Unatakaswa mioyo yehu ili husienderere kuhenda gara garehago chifo, ela humhumikire Mlungu aishiye. Mana kpwa nguvu za ye Rohowe, Jesu wadzilavya kpwa Mlungu dza sadaka isiyo na ila yoyosi.

¹⁵ Kpwa sababu hiyo, Jesu ndiye mpatanishi wa chilagane chiphya ili hara ariotsambulwa aphokere uzima wa kare na kare uriolagbwa ni Mlungu. Mana Jesu wafwa ili aakombole kula kpwa dambi zao arizohenda wakati wa chilagane cha kare.

¹⁶ Mana mutu achiika wasiya wa ufwawe, ni lazima ye ahalwaye ufwu, akale wafwa kpweli. ¹⁷ Nao wasiya una nguvu ichikala kpweli hiye ahalwaye ufwu, wafwa. Ela tauna nguvu ichikala ye ariyelagiza kuhalwa ufwu achere moyo. ¹⁸ Ndiyo mana hata chilagane cha kare chaikpwa na milatso ya nyama yomwagika. ¹⁹ Musa ariphomala kusomera Aiziraeli shariya zosi za Mlungu, wahala milatso ya ana ng'ombe na mbuzi, phamwenga na madzi, pamba ya kundu, na phungo ra muhisopo. Chisha achitimvira-timvira chitabu cha Shariya za Mlungu phamwenga na atu osi, ²⁰ achiamba, "Huno ni mlatso unaohakikisha chilagane cha Mlungu ambacho walagiza mchilunge." ²¹ Vivyo hivyo, Musa watimvira-timvira milatso hema ra mkpwutano na vitu vyosi vyokala vinahumirwa wakati wa kumuabudu Mlungu. ²² Mana kulengana na Shariya, milatso ndiyo ihumirwayo kutakasa karibu chila chitu, na bila ya milatso kumwagika, dambi taziweza kuswamehewa.

Jesu wadzilavya limwenga bahi

kuusa dambi

²³ Hema ra phapha duniani na vituvye vyokala vichihumirwa kulavira sadaka ni mfwano wa vira vya mlunguni, na vivyo vyakala vichitakaswa na milatso ya nyama. Ela vitu vyenye vya hiko mlunguni, ni lazima vitakaswe na sadaka nono zaidi kuriko iyo milatso ya nyama. ²⁴ Mana Jesu kayainjira phatu phatakatifu photengezwa ni

9:3 9:3 Kutsama 26:31-33 9:4 9:4 Kutsama 16:33; 25:10-16; 30:1-6; Isabu 17:8-10; Kumbukumbu 10:3-5 * 9:4

9:4 Manna kala ni chakurya choriwa ni Aiziraeli wakati ariphokala hiko weruni. Mlungu kala achiapha chakurya hichi chila siku kula mlunguni. 9:5 9:5 Kutsama 25:18-22 9:6 9:6 Isabu 18:2-6 9:7 9:7 Alawi 16:2-34

9:13 9:13 Alawi 16:15-16; Isabu 19:9,17-19 9:19 9:19 Kutsama 24:6-8 9:21 9:21 Alawi 8:15 9:22 9:22

Alawi 17:11

binadamu, ambapho ni mfwanu tu wa pho phatu pharipho hiko mlunguni. Ela wainjira mlunguni kpwenye, ambako sambu a mbere za Mlungu kpwa ajili yehu. ²⁵ Tsona Jesu kayainjira mlunguni kudzilavya sadaka mara kpwa mara. Kayakala dza mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambaye nkuinjira Phatu Phatakatifu Zaidi mwaka bada ya mwaka, kpwa kulavya mlatso usiokala wakpwe. ²⁶ Kala ni hivyo Jesu angekala wakola kano nyingi hangu kuumbwa kpwa dunia. Ela sivyo! Wakpweza limwenga siku zizi za mwisho, ili ahuusire dambi zehu kpwa kudzilavya sadaka ye mwenye. ²⁷ Na dza viratu ambavyo ni lazima anadamu osi afwe limwenga na badaye ahukumwiwe, ²⁸ vivyo hivyo, Jesu walaviwa sadaka limwenga ili ahale dambi za atu anji. Na andakpweza kano ya phiri, si kpwa kuusa dambi, ela kuarehera wokofu hara amgodzerao kpwa hamu.

10

Jesu ndiye sadaka ya hata kare na kare

¹ Shariya za Musa ni mfwanu wa mambo manono ambago garedza, ela sigo higo mambo genye. Shariya hizo na sadaka ambazo ni lazima zilaviwe chila mwaka, taziweza kutivya atu anaolunga Mlungu hata chidide. ² Kala Shariya zingeweza kutivya atu, hizo sadaka zingekala zakoma kulaviwa. Mana anaobudu angetakaswa limwenga bahi na vikatosha. Na mioyo yao isingesikira hukumu kpwa dambi zao. ³ Ela hizo sadaka zaatambukiza dambi zao mwaka hadi mwaka, ⁴ kpwa sababu milatso ya ndzau na ya mbuzi taiweza kuusa dambi hata chidide.

⁵ Kpwa hivyo, Masihi ariphokpweza hipha duniani, wagomba na Mlungu achiamba: "Kulonda nikulavire sadaka za nyama na za aina zanjina zolondwa ni Shariya, ela wanitayarishira mwiri.

⁶ Kuhamirwa ni sadaka za kuochwa na za kuusira atu dambi.

⁷ "Chisha nchiamba,

'Haya himi nkedza ili nihende mendzwayo, uwe Mlungu wangu, dza viratu Maandiko gaambavyo kunihusu.' "

⁸ Kpwanza ye Jesu waamba, "Uwe kulonda sadaka za nyama na za aina zanjina zolondwa ni Shariya, wala kuhamirwa ni sadaka zosi za nyama za kuusira atu dambi." Hiye waamba hivyo, hata dzagbwe sadaka hizo kala zichilaviwa kulengana na Shariya za Musa. ⁹ Chisha achiamba, "Haya himi nkedza ili nihende mendzwayo, uwe Mlungu wangu." Kpwa hivyo Mlungu waua sadaka hizo za kpwanza na badalaye achiika sadaka ya Jesu. ¹⁰ Na kpwa mendzwa iyo ya Mlungu, swiswi hwatakaswa kutsupira yo sadaka ya mwiri wa Jesu Masihi ariolavya mara mwenga bahi na ichtosha.

¹¹ Kulengana na chilagane cha kare, chila mlavyadzi-sadaka, siku hadi siku, nkuhenda kaziye ya kulavya sadaka zizo kpwa zizo ambazo taziweza kuusa dambi hata chidide. ¹² Ela Jesu wadzilavya sadaka limwenga kuusa dambi, na ichtosha wakati wosi. Aripbola hipho, wakpwendasagala mkpwoono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. ¹³ Hangu wakati hinyo hata vivi, anagodza hadi maaduike gamgbwerere maguluni. ¹⁴ Mana hara anaohendwa akale atakatifu, Jesu waakamilisha hata kare na kare na yo sadakaye mwenga.

¹⁵ Hata Roho Mtakatifu anahushuhudiya kala mambo higa ni ga kpweli. Kpwanza waamba:

¹⁶ "Bwana Mlungu anaamba:

Hichi ndicho chilagane chiphya ndichoika na atu a Iziraeli siku hizo zichifika.

Ndatiya shariya zangu mwao mioyoni na kuziandika mwao achilini."

¹⁷ Chisha anaamba, "Sindatambukira tsona dambi zao, wala mahendo gao mai, sindagatambukira tsona." ¹⁸ Phahi wakati dambi zikaswamehewa, takuna haja ya kulavya sadaka tsona.

Kuvumirira kuna majaliwa manono

¹⁹ Enehu nakuambirani, kpwa sababu ya mlatso wa Jesu, swiswi hunaweza kuinjira Phatu Phatakatifu Zaidi bila ya wuoga. ²⁰ Mana Jesu wahuvugurira njira nyiphya ya uzima kutsapira yo paziya kpwa njira ya chifoche. ²¹ Phahi, kpwa vira huna mlavyadzi-sadaka mkpwulu sana ambaye analongoza atu a Mlungu, ²² nahumsengerereri Mlungu

mioyo kutsuka kuno huna hakika kabisa dzulu ya kuluphiro rehu. Mana mioyo yehu yamwagirwa-mwagirwa mlato wa Jesu iriche maazo mai, na miri yehu yaogeswa na madzi maswafi. ²³ Phahi nahudiniseni ngingingi hiro kuluphiro hunarorigomba, mana iye yeika ahadi ni muaminifu. ²⁴ Nahuririkaneni njira ya kutiyana moyo kpwa humendzane na huteryane zaidi. ²⁵ Nahusiricheni kukutana phamwenga dza atu anjina ahendavyo. Ela swino nahutiyane moyo haswa vivi ambavyo siku ya Bwana Jesu kuuya inazidi kusengera phephi.

²⁶ Huchikala hwaphokera ukpwele na hunaumanya, chisha huenderere kuhenda dambi kusudi, takuna sadaka yanjina iwezayo kuusa dambi. ²⁷ Ela chirosala ni kugodza kpwa wuoga uamuli wa Mlungu na moho wa kutisha ambao undaangamiza atu osi ampingao Mlungu. ²⁸ Mutu yeyesi yerema kulunga Shariya za Musa, waolagbwa bila mbazi bora phaphahikane ushaidi wa atu airi ama ahahu. ²⁹ Ela ririkanani dzulu ya mutu ariyem'bera Mwana wa Mlungu. Adabuye indakaladze? Tsona, indakaladze kpwa yuya anayeona milatsoye ya chilagane cha Mlungu iriyomtakasa hata iye si chitu? Na dze! Yuya ariyemlaphiza Roho Mtakatifu aoneraye mbazi atue? Hakika adabu yao indakala kulu na kali zaidi. ³⁰ Mana, hunamanya Mlungu ariyeamba, "Kuriphiza chisasi nirichirani, mimi ndariphiza." Piya Maandiko ganaamba, "Mwenyezi Mlungu andaamula atue." ³¹ Kpwa kpweli inaogofya sana kutiywa mkpwononi ni Mlungu ariye moyo.

³² Hebu tambukirani siku hizo za mwanzo mriphong'azwa matso. Mwangaya sana mambo manji, ela mwavumirira mateso gosi. ³³ Wakati wanjina kala mchiteswa na kulaphizwa mbere za atu anji. Piya mwasononeka phamwenga na ayawenu ambao kala anahenderwa mambo mai dza higo. ³⁴ Mwaonera mbazi ayawenu ambao kala akafungbwa jela. Tsona mriphofutwa mali zenu, mwakala na raha bila kusononeka. Mana kala mnamanya muna vitu vinono zaidi vinavyodumu hata kare na kare vyoahidiwa ni Mlungu.

³⁵ Phahi dinani kumkuluphira Jesu bila kusita-sita, na kpwa njira iyo mundaheva tuzo kulu. ³⁶ Mana ra muhimu sana ni mvumirire ili mtimize mendzwa ya Mlungu, namwi mundaphokera chira aricholaga. ³⁷ Mana Maandiko ganaamba:

"Hiye agodzwaye andakpweza vi sambu sambu, kandakaa.

³⁸ Na atu angu enye haki andaishi kpwa kukuluphira.

Ela achiuya nyuma, taandanihamira bii."

³⁹ Ela swiswi si dza atu auyao nyuma na kuangamizwa, ela hu phamwenga na hara amukuluphirao Mlungu, naswi hundativywa.

11

Akare eh u arivyomkuluphira Mlungu

¹ Asena angu, kukuluphira ni kukala na uhakika kuhusu mambo ambago hunagodzera gedze, na kukubali ukpwele wa mambo ambago tahugaona. ² Na kpwa kuluphiro rao, Mlungu watogola akare eh u. ³ Kpwa kukuluphira, swiswi hunamanya kala Mlungu waumba dunia kpwa kugomba neno. Kpwa hivyo chira chinachoonekana chaumbwa kula kpwa chira ambacho tachinekana.

⁴ Kpwa kukuluphira, Abeli wamlavira Mlungu sadaka nono kuriko ya nduguye Kaini. Na Mlungu waonyesa kukala Abeli ni mutu wa haki kpwa kuphokera sadakaye. Na hata dzagbwe wafwa ela kuluphirore ni mfwano kpwehu hata rero.

⁵ Kpwa kukuluphira, Enoko kafwere, ela kayaonekana tsona mana Mlungu wamuhala. Mana Maandiko ganashuhudiya kukala kabila Enoko kadzangbwehalwa kala akamhamira Mlungu. ⁶ Kpwa hivyo taiwezekana kumuhamira Mlungu bila ya kumkuluphira. Mutu yeyesi edzaye kpwa Mlungu ni lazima aamini kukala a kuko na andatuza atu amuendzao kpwa chadi.

⁷ Kpwa kukuluphira, Nuhu wamphundza Mlungu ariphoonywa kuhusu mambo ambago gandahendeka badaye. Wamuogopha Mlungu achidzenga safina na kpwa kuhenda hivyo, atu a nyumbaye ativywa na atu a dunia achiuhukumiwa. Na kpwa sababu ya kuluphirore, naye Nuhu achikubaliwa ni Mlungu kukala ni mutu wa haki.

Burahimu arivyomkuluphira Mlungu

⁸ Kpwa kukuluphira, Burahimu wamuogopha Mlungu ariphoihwa aphiye tsi ambayo Mlungu wamlaga kala andamupha ikale yakpwe. Burahimu achitsama hata dzagbwe

kala kamanya aphiyako. ⁹ Kpwa kukuluphira, wasagala chijeni ariphofika yo tsi yokala akalagbwa ni Mlungu. Wasagala mahemani dza Isaka na Jakobo arivyohenda badaye, atu ambao alagbwa chilagane chicho ambacho chalagbwa Burahimu. ¹⁰ Wahenda hivyo kpwa kukala kala anagodzera mudzi mkpwulu urio na misingi ambayo inadumu hata kare na kare. Hinyo ni mudzi uriopangbwa na kudzengbwa ni Mlungu mwenye.

¹¹ Kpwa kukuluphira, Sara* waphaha uwezo wa kuphaha mwana kpwa sababu waamini kala Mlungu ni muaminifu na andatimiza ahadize. Waphaha uwezo hinyo hata dzagbwe kala akatsupira miaka ya kuphaha mwana, mana kala ni mgumba.† ¹² Phahi, kula kpwa Burahimu yekala ni mtunia hata asingeweza kuphaha mwana, ela kpwatuluka atu anji sana dza viratu nyenyezi na mtsanga wa pwni usivyotalika.

¹³ Atu hinya osi afwa kuno achere kukuluphira, wala kala taadzangbwephaha gara ambago kala akalagbwa. Ela agaona kpwa kure gachiamira. Nao akubali wazi kukala hipha duniani kala ni ajeni na acharo, ¹⁴ mana atu anaokubali hivyo anaonyesa wazi kala anaenda tsi yao enye. ¹⁵ Kala angefikiri kuhusu tsi yao ya kare arikotuluka, angeweza kuuya kpwao. ¹⁶ Ela ariokala anaaza tsi nono zaidi, yani hiko mlunguni. Ndiyo mana Mlungu kaona waibu aho achimuiha Mlungu wao, mana waatayarishira mudzi ko mlunguni.

¹⁷ Kpwa kukuluphira, Burahimu wakala tayari kumlavya sadaka Isaka, phara kuluphirore ririphopimwa ni Mlungu. Iye ariyephokera ahadi za Mlungu wakala tayari kumlavya mwanawe wa macheye, ¹⁸ hata dzagbwe Mlungu kala akamuumba, "Uvyazio nriokulaga undatalwa kula kpwa Isaka." ¹⁹ Burahimu wamanya kukala Mlungu anaweza kufufula lufu. Na kugomba kpweli ni kama avi waphokera Isaka ariyefwa na kufufuka.

²⁰ Kpwa kukuluphira, Isaka waajaliya anae, Jakobo na Esau kuhusu mambo ndigoaphaha badaye.

²¹ Kpwa kukuluphira, Jakobo ariphokala a phephi na kufwa, waajaliya ana osi airi a Yusufu, na kumuabudu Mlungu kuno akadzizuwiya na fwimboye.

²² Kpwa kukuluphira, Yusufu ariphokala maishage ga phephi na mwisho, wagomba kuhusu ana a Iziraeli ndivyotuluka Misiri, tsona achilagiza kuhusu kuzika mifuphaye badaye.

Musa arivyomkuluphira Mlungu

²³ Kpwa kukuluphira, avyazi a Musa amfwitsa miezi mihahu kula ariphovyalwa. Amuona kala ni mwana mzuri wala taayaogopha kurema lagizo rokala rikalaviwa ni Farao.‡

²⁴ Kpwa kukuluphira, Musa ariphokala mvyere, warema kuihwa mwana wa mwana mchetu wa Farao. ²⁵ Iye watsambula kugaya phamwenga na atu a Mlungu kuriko kuona raha dambini kpwa muda. ²⁶ Wakuta kuteswa kpwa ajili ya Jesu Masihi kuna fwaida zaidi kuriko raha na utajiri wa Misiri, kpwa sababu kala anagodzera tuzo ra siku zedzazo.

²⁷ Kpwa kukuluphira, Musa wauka Misiri bila ya kuogopha mfalume ndivyot-sukirwa. Wavumirira kama avi kala anamuona Mlungu, ambaye kaonekana. ²⁸ Kpwa kukuluphira, waika sharee ya Pasaka, na achilagiza Aiziraeli apake milatso mimo ya miryango yao, ili hiye malaika wa kubananga asiolage ana aho a kpwandza. ²⁹ Kpwa kukuluphira, Aiziraeli osi avuka Bahari ya Shamu na magulu viratu atu anyendekavyo tsi kavu. Ela Amisiri ariphojeza kuvuka, achihoha.

Atu anjina arivyomkuluphira Mlungu

³⁰ Kpwa kukuluphira, Aiziraeli azunguluka kuta za Mudzi wa Jeriko siku sabaa, nazo kuta zichigbwa. ³¹ Kpwa kukuluphira, Rahabu yekala malaya, kayaolagbwa phamwenga na atu ambao taayamuogopha Mlungu. Mana waakaribisha vinono apelelezi a Chiiziraeli.

11:9 11:9 Mwandzo 35:27   **11:11** 11:11 Mwandzo 18:11-14; 21:2   * **11:11** 11:11 Sara kala ni mkpwaza Burahimu.
 † **11:11** 11:11 Ama: Kpwa kukuluphira, Burahimu waphaha uwezo wa kuphaha mwana kpwa sababu waamini kala Mlungu ni muaminifu na andatimiza ahadize. Waphaha mwana hata dzagbwe kala akatsupira miakaye, naye Sara kala ni mgumba.   **11:12** 11:12 Mwandzo 15:5; 22:17; 32:12   **11:13** 11:13 Mwandzo 23:4; 1 Nyakati 29:15; Zaburi 39:12   **11:17** 11:17 Mwandzo 22:1-14   **11:18** 11:18 Mwandzo 21:12   **11:20** 11:20 Mwandzo 27:27-29,39-40
 ‡ **11:21** 11:21 Mwandzo 48:1-20; Mwandzo 47:31   **11:22** 11:22 Mwandzo 50:24-25; Kutsama 13:19   **11:23** 11:23 Kutsama 1:22; 2:2   † **11:23** 11:23 Farao, yani mfalume wa Misiri, kala achilagiza ana alume osi a Chieburania aolagbwe. (Soma chitabu cha Kutsama 1:22-2:2.)   **11:24** 11:24 Kutsama 2:10-12   **11:28** 11:28 Kutsama 12:21-30   **11:29** 11:29 Kutsama 14:21-31   **11:30** 11:30 Joshua 6:12-21   **11:31** 11:31 Joshua 2:1-21; 6:22-25

³² Enehu, nigombeni zaidi? Takuna wakati wa kutosha, ela ningesemurira kuluphiro ra Gidioni, Baraka, Samsoni, Jefutha, Daudi, Samueli na manabii anjina. ³³ Kpwa kukuluphira, atu hinya apigana na falume zanjina, achitawala na haki, na achiphokera vilagane vyokala akalagbwa ni Mlungu. Piya afunga milomo ya simba, ³⁴ achizimya jimbijimbi ra moho, na achitiya kuolagbwa na upanga. Kala ni anyonje ela achitiywa nguvu hata achishinda viha na kuzoresa majeshi kula tsi zanjina. ³⁵ Achetu anjina afufurirwa atu aho ambao kala akafwa. Na atu anjina aona baha ateswe hadi afwe kuriko kuikpwa huru na kumkosera Mlungu. Ahenda hivyo ili afufulwe akale na maisha manono zaidi. ³⁶ Anjina azemererwa na kuchapwa milawa. Anjina nao afungbwa silisili na kutiywa jela. ³⁷ Tsona anjina apigbwa mawe, anjina akatwa na misumeno, na anjina nao aolagbwa na upanga. Anjina kala ni achiya hata achivwala chingo za mang'ondzi na mbuzi, mana kala taana chitu tse. Nao achiteswa na kuhendwa mambo mai sana. ³⁸ Achiangaika weruni na myangoni, achisagala pangani na madibwani. Atu hinya kala ni anono hata dunia kala taifwaha kuishi atu dza hinyo.

³⁹ Atu hinyo osi hunaobishira habari zao, atogolwa kpwa sababu ya kukuluphira kpwa, ela taphana hata mmwenga ariyephaha higo arigolagbwa ni Mlungu. ⁴⁰ Higa ni kpwa sababu Mlungu wahupangira mambo manono zaidi, ili hinyo asiweze kuhendwa akamilifu machiyao hadi hukamilishwe nao phamwenga.

12

Kulunga mfwano wa Jesu

¹ Kpwa vira swiswi hukazungulupwa ni kundi kulu ra mashaidi, nahuuseni chila chizingiti ambacho chinahuzuwiya, na hira dambi inayohugbwira dza mwiya wa chikpwata. Nahudiniseni kuzola mairo ambago ga mbere zehu kpwa kuvumirira, ² kuno hunamlola Jesu ambaye anahulongoza humkuluphire Mlungu. Na ndiye ahutiyaye moyo kumarigiza go mashindano ga mairo. Iye wavumirira chifo msalabani bila kujali waibu kpwa ajili ya furaha yokala inamgodzera, na kusagala mkpwono wa kulume wa chihi cha chifalume cha Mlungu, phatu pha ishima kulu.

³ Hebu phundzani vyo Jesu arivyopingbwa ni achina-dambi, ela ye achivumirira gosi. Phahi msivundzike mioyo na mkakata tamaa. ⁴ Mana hata ko kushindana kpwenu na tamaa za kuhenda dambi, tamdzangbwefika chiwango cha kuangamiza maisha goyu. ⁵ Dze, gara maneno ambago Mlungu wagomba kukala mu anae, ili kukutiyani moyo, mkagayala? Mana Mlungu wagomba achiamba:

“Mwanangu, Mwenyezi Mlungu achikutiya adabu ili kukulongoza vinono, usigatsukurire madide.

Na achikukanya, usivundzike moyo.

⁶ Mana Mwenyezi Mlungu nkumtiya adabu ili kumlongoza vinono chila mutu am-menzaye,

na nkumtiya adabu chila ariyemkubali kukala mwanawe.”

⁷ Phahi vumirirani kutiywa adabu mana Mlungu anakuhenderani kama anae. Mana takuna mwana asiyetiya adabu ni ise. ⁸ Mlungu nkutiya anae adabu ili aalongoze vinono, na ichikala kandakutiya adabu, manyani kala mu ana a vuwenu, simwi anae enye. ⁹ Tsona hwakala na baba zehu a himu duniani ariohutiya adabu na bado huchiaishimu. Phahi hunalondwa humuishimu zaidi ye Baba wa roho zehu, ili hukale na uzima. ¹⁰ Mana hata baba zehu hipha duniani nkuhutiya adabu kpwa muda mchache kulengana na vira aonavyo vinafwaha. Ela Mlungu nkuhutiya adabu kpwa fwaida yehu enye, ili naswi hushiriki utakatifuwe. ¹¹ Takuna adabu mtiywayo ikafurahisha wakati inahendeka, ela inasononesha. Ela hara atiywao adabu na akasikira, nkuafundza kukala na maisha ga haki.

¹² Kpwa hivyo msigbwire rejereje, gbwirani mdinise. Richani kukakamwa ni magulu ili muime vinono. ¹³ Gbwirani njira za kugoloka, ili hara ambao magulu gao gapholoza asikpwale akagbwa ela aphole.

Gbwirani malagizo

¹⁴ Enehu, hendani chadi msagale vinono na chila mutu, na msagale masagazi ga utakatifu. Mana takuna ndiyeweza kumuona Mlungu bila ya kusagala masagazi

11:32 11:32 Aamuli 6:11—8:32; Aamuli 4:6—5:31; Aamuli 13:2—16:31; Aamuli 11:1—12:7; 1 Samueli 16:1; 1 Afalume 2:11; 1 Samueli 1:1—25:1 **11:33** 11:33 Danieli 6:1—27 **11:34** 11:34 Danieli 3:1—30 **11:35** 11:35 1 Afalume 17:17—24; 2 Afalume 4:25—37 **11:36** 11:36 1 Afalume 22:26—27; 2 Nyakati 18:25—26; Jeremia 20:2; 37:15; 38:6 **11:37** 11:37 2 Nyakati 24:21 **12:5** 12:5 Ayubu 5:17; Misemo 3:11—12 **12:12** 12:12 Isaya 35:3 **12:13** 12:13 Misemo 4:26

dza higo. ¹⁵ Hakikishani takuna hata mmwenga ndiyekosa mendzwa ya Mlungu. Dzimanyirireni ili kusikale na atu ambao andakala dza mizi ya utsungu kahi-kahi yenu. Mana atu dza hinyo andareha tabu na kuchafuwa maroho ga atu anji. ¹⁶ Piya ni lazima mndzimanyirire kusikale na adiya ama atu aremao Mlungu dza Esau. Iye waguza uvyerewe kpwa chakurya cha wakati mmwenga bahi. ¹⁷ Namwi mnamanya vyo vyokala, mana badaye naye walonda kuhaswa ni ise kama mwana mvyere, ela ise warema. Phahi Esau warira matsozi kumtaka ise amhase, ela gachishinda tsetsetse.

¹⁸ Mwimwi tamwedzere Mwango Sinai uwezao kugutwa, phatu phokala na jimbijimbi ra moho, chilungulungu cha jiza na phuto kali. ¹⁹ Piya tamwedzere phatu hipho pha sauti za kululu za gunda wala sauti ya Mlungu iriyokala kulu hata hinyo akare ehu ariphoisikira, achimvoya asigombe nao tsona. ²⁰ Mana Mlungu kala akalagiza achiamba, "Hata nyama achiguta nyo mwango, piya ni apigbwe mawe hata afwe." Nao ariphoisikira ro lagizo, taayaweza kurivumirira. ²¹ Mambo higo kala ganatisha sana, hata Musa mwenye achiamba, "Nikatishirwa hata nakakama kpwa wuoga."

²² Ela mwimwi mkafika Mwango wa Sayuni ambako ni Jerusalemu ya mlunguni. Hinyu ni mudzi wa Mlungu ariye moyo, nako kuna maelufu na maelufu ga malaika anasherekeya. ²³ Mkedza kutana na kundi ra ana amenzwao sana* ni Mlungu, ambao madzina gao gaandikpwa mlunguni. Mkafika kpwa Mlungu ambaye ndiye muamuli wa atu osi. Mkafika mlunguni kuriko na roho za atu a haki ariohendwa akale atakatifu. ²⁴ Mkafika kpwa Jesu, mpatanishi wa chilagane chiphya apatanishaye atu na Mlungu. Mlatowe wamwagika kuswamehe dambi badala ya kuriphiza dza mlatso wa Abeli.

²⁵ Hakikishani munamphundza ye agombaye, mana akare enu arema kumphundza Musa ariyeaonya hipha duniani, nao achitiywa adabu kali. Naswi hakika hundatiywa adabu kali sana huchirema kumuogopha ye ahugombekezaye kula mlunguni. ²⁶ Wakati hinyo, Mlungu ariphogomba, sautiye yasumbisa dunia. Ela vivi walaga achiamba, "Ndasumbisa dunia tsona, ela safari iki sindasumbisa dunia macheye, ndasumbisa hata ko mlunguni." ²⁷ Neno hiri "tsona" rinaonyesa kukala vitu vyosi vyoumbwa himu duniani vindasumbiswa na kuuswa, ili visale vira visivyoweza kusumbiswa. ²⁸ Kpwa hivyo nahumshukuruni Mlungu kpwa kuhupha ufalume usiosumbisika. Na hivyo humuabudu kpwa njira imuhamirayo, kpwa unyenyekevu na ishima. ²⁹ Mana Mlungu wehu ni dza moho uochao tsetsetse!

13

Jinsi imuhamirayo Mlungu

¹ Phahi zidini kumendzana dza afuasi a Jesu alondwavayo. ² Tsona musiriche kukaribisha ajenio osi mwenu madzumbani, mana anjina ariohenda hivyo akaribisha malaika bila kumanya. ³ Atambukireni atu ario jela, avi mwimwi namwi mwafungbwa nao. Sononekani na atu ateswao avi munagaya phamwena.

⁴ Ndowa naihishimiwe ni chila mutu, na atu achilólana naasizinge. Mana Mlungu kandaricha kuatiya adabu kali azindzi na adiya. ⁵ Msikale na ndzimo ya kumendza pesa, ela toshekani na hivyo murivyo navyo. Mana Mlungu waamba, "Sindakuricha wala sindakutsupha." ⁶ Ndiyo mana hunaweza kugomba bila wuoga hukaamba,

"Mwenyezi Mlungu ndiye msaidizi wangu,
sindaogopha chochosi.

Mwanadamu andanihendani?"

⁷ Ririkanani kuhusu vilongozi enu ariokufundzani ujumbe wa Mlungu. Lolani matokeo ga masagazi gao, namwi mkuluphireni Mlungu dza vivyo aho. ⁸ Manyani kukala Jesu Masihi kagaluka, a vivyo hangu kare, rero hata kare na kare. ⁹ Enehu, msiyazwe njira nono kpwa kulunga mafundzo ga chijeni ga aina yoyosi. Mendzwa ya Mlungu inahupha nguvu za chiroho, ela mizizo ya vyakurya taihupha fwaida yoyosi.

¹⁰ Huna sadaka ambayo hata alavyadzi-sadaka ambao nkumhumikira Mlungu ndani ya hema ra kumuabudu, taana ruhusa ya kuirya. ¹¹ Kulengana na sharia za Chiyahudi, mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkuhala mlato akaiphirika Phatu Phatakatifu Zaidi ikale sadaka ya kuusira atu dambi. Ela hira miri ya nyama enye nkuhalwa na kuochwa kondze ya kambi. ¹² Ndiyo mana Jesu naye wagaya na achiolagbwa kondze ya mudzi

12:15 12:15 Kumbukumbu 29:18   **12:16** 12:16 Mwandzo 25:29-34   **12:17** 12:17 Mwandzo 27:30-40   **12:18** 12:18 Kutsama 19:16-22; 20:18-21; Kumbukumbu 4:11-12; 5:22-27   **12:20** 12:20 Kutsama 19:12,13   **12:21** 12:21 Kumbukumbu 9:19   * **12:23** 12:23 Ana a kpwandza.   **12:24** 12:24 Mwandzo 4:10   **12:25** 12:25 Kutsama 20:22   **12:26** 12:26 Hagai 2:6   **12:29** 12:29 Kumbukumbu 4:24   **13:2** 13:2 Mwandzo 18:1-8; 19:1-3   **13:5** 13:5 Kumbukumbu 31:6-8; Joshuwa 1:5   **13:6** 13:6 Zaburi 118:6   **13:11** 13:11 Alawi 16:27

ili ausire atue dambi na nyo mlatsowe. ¹³ Phahi naswi nahumlungeni kuko kondze ya mudzi, hukavumirire waibu dza iye arivyovumirira sana. ¹⁴ Mana hipha duniani tahuna mudzi wehu wa kare na kare, ela hunarorera kpendainjira mudzi wa hiko mlunguni siku zedzazo.

¹⁵ Phahi nahumtogeni Mlungu na kutangaza ngumaze wakati wosi. Mana iyo ndiyo njira ya kumlavira sadaka zehu kutsupira Jesu. ¹⁶ Musiriche kuhenda manono na kuganyira ayawenu vitu murivyo navyo, mana sadaka dza iyo inamhamira Mlungu.

¹⁷ Ogophani vilongozi enu na muhende mioyo kutsuka gara mlondwago kuhenda. Mana aho ana jukumu ra kuroroma roho zenu, nao andakpwendalavya isabu mbere za Mlungu. Aogopheni ili ahende kazi yao na kuhererwa. Ela mchikosa kuaogopha andahenda kazi yao kpwa sonono, na indakala taina fwaida kpweni. ¹⁸ Naswi huna hakika kukala mioyo yehu taiuhukumu, na hunalonda chila ndirorihenda rikale ra sawa na ra ishima. Phahi endererani kuhuvoyera. ¹⁹ Zaidi ya higa, nakuvoyani mnivoyere ili Mlungu aniphe nafwasi ya kuuya ko kpweni vi sambu sambu.

Mavoyo na salamu

²⁰⁻²¹ Sambu Mlungu wa amani na ambaye wamfufula Bwana wehu Jesu, naakutayarisheni kpwa chila chiricho chinono ili muhende mendzwaye. Tsona naakupheni uwezo wa kuhenda gamhamirago kpwa kuungana na Jesu Masihi. Iye ndiye mrisa mcpwulu wa mang'ondzi, kpwa sababu wadzilavya sadaka achifwa ili ahakikishe hicho chilagane chisicho na mwisho na mlatsowe. Kpwa hivyo naatogolwe hata kare na kare. Amina.

²² Phahi enehu, nakuhimizani mgagbwire sana higa maneno ga kutiya moyo ambago nkakuandikirani kpwa ufupi. ²³ Nakumanyisani kukala ndugu yehu Timothi watuluzwa jela. Phahi achedza mapema hiku nriko, ndakpwedza naye kuko ili hwedze hukulamuseni.

²⁴ Niphozerani vilongozi enu osi na atu osi a Mlungu ario hiko. Afuasi kula Itali akakuphozani.

²⁵ Mlungu naakujaliyeni mosi.

Baruwa yoandikpwa ni JAKOBO Tanga mbere

Atu anji anaona kala ni Jakobo ndugungbwa wa Jesu ndiye ariyeandika baruwa hino (soma Mariko 6:3). Jakobo hiye anamanywa sana ni afuasi a Jesu hiko Jerusalemu, tsona kala ana cheo chikulu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume* 15:13 na 21:18, na *Baruwa yoandikirwa Agalatia* 1:19 na 2:9).

Baruwa hino taiyaandikirwa mutu malumu wala kundi fulani ra afuasi a Jesu, ela yaandikirwa afuasi a Jesu a Chiyahudi ariotsamukana dunia ndzima. Jakobo analaumu uyi uhendwao ni lilimi, yani maneno hugombago (3:1-12). Piya analaumu sana atu ahukumuo ayawao (4:1-12).

Mafundzoge ga muhimu ni higa mairi: afuasi ni asibaguwane, wala si vinono kuphunda bila ya kuhenda galondwago. Jakobo anafundza kukala taifwaha kuona matajiri ni muhimu kuriko achiya (2:1-13). Tsona matajiri anaonywa asionere ahendadzi-kazi ao (5:1-6). Piya anafundza kukala kukuluphira siro dzambo ra achilini bahi, ela ni phamwenga na mahendo. Yani, “kukuluphira bila ya kuhenda mahendo manono ni kazi ya bure tsetsetse.” (2:14-26)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kuluphiro na marifwa 1:1-8

Utajiri na mateso 1:9-18

Kuphunda maneno ga Mlungu alafu kugahenda 1:19-27

Onyo kuhusu kubaguwana 2:1-13

Kukuluphira bila ya mahendo manono ni kazi ya bure 2:14-26

Rinda lilimiro na ugombago 3:1-12

Marifwa ga kpweli gala mlunguni 3:13-18

Richani mai na mumhumikire Mlungu 4:1-17

Onyo kpwa matajiri 5:1-6

Vumirirani wakati wosi 5:7-20

¹ Mimi Jakobo, mtumishi wa Mlungu na Bwana Jesu Masihi, nakulamusani ko mriko. Nakuandikirani mwi afuasi a Jesu a Chiyahudi muriotsamukana.

Kuluphiro na marifwa

² Enehu, hata mchiphaha mateso ga viphi kukupimani murivyo, mwi hererwani!

³ Mana mchienderera kuvumirira na kukuluphira, mundadzifundza kuima imara.

⁴ Zidini kuvumirira, ili mphere chiroho, mkale kamili, na msikose chitu.

⁵ Myawenu yeyesi achikosa marifwa, ni lazima avoye Mlungu, naye andahewa. Mana Mlungu ndiye alavyaye kpwa chila mutu moyo kutsuka tsona na mbazi. ⁶ Ela achikala anavoya, ni lazima akuluphire bila wasiwasi. Kpwa mana mutu ariye na wasiwasi ni dza maimbi ga bahari, ambago ganasukumwa ni phuto chila phatu. ⁷ Mutu dza hiye asione kala Mlungu andamupha chochosi. ⁸ Mana ana nia mbiri na kakata shauri ya chila ahendaro. Anagaluka-galuka, kano anamkuluphira Mlungu kano kamkuluphira.

Uchiya na utajiri

⁹ Mwi achiya ambao mu afuasi a Jesu, hererwani, mana Mlungu anakufikiriyani sana na anakuikani phatu pha ishima. ¹⁰ Ela matajiri naahererwe kutserezwa na asihende ngulu mbere za Mlungu, mana andatsapa dza viratu maruwa ga tsakani ganyalavyo. ¹¹ Mana dzuwa kali nkuala na rikaumisa mimea, nago maruwa gakanyala na unonowe ukayaya. Tajiri naye dza vivyo, andaangamika wakati wa kuendza utajiri zaidi.

Majaribu na mateso

¹² Mutu ndiyevumirira majaribu na kushinda, andajaliwa na kuphaha zawadi ya uzima wa kare. Mlungu walaga kuapha hinyu uzima wa kare na kare atu ammendzao.

¹³ Mutu achiyenda mambo mai, naasiambe, “Mlungu ananijaribu nihende dambi.” Mlungu mwenye kataki kuhenda mai, wala kamjaribu mutu kuhenda mai. ¹⁴ Ela mambo gahujezago na kuhutiya dambini, ni tamaa zehu enye. ¹⁵ Alafu tamaa zehu mbii zichiphera, zinavyala dambi, nayo dambi ichiphera inavyala chifo. ¹⁶ Phahi enehu, msichengbwe asena angu! ¹⁷ Majaliwa manono gosi na zawadi nono zila dzulu

mlunguni, kpwa Baba Mlungu. Iye ni muumba wa mianga ya mlunguni na kagaluka dza pepo ya muhi. ¹⁸ Mlungu waonato kuhuhenda hukale anae kpwa kuhupha nenore ra kpweli, na sambu hu viumbe muhimu kuriko viumbevye vyosi.

*Kusikira maneno ga Mlungu
alafu ugahende*

¹⁹ Asena angu, ni lazima mmanye kukala, chila mmwenga ni akale na upesi wa kusikira, ela asikale na upesi wa kugomba, tsona naasitsukirwe upesi. ²⁰ Kpwa mana tsukizi za mutu taziweza kumteryia kuishi maisha ga sawa alondago Mlungu. ²¹ Phahi, msihende tabiya mbii na mriche mahendo mai gosi tse! Dziikeni kpwa Mlungu na mkubali nenore kpwa upole. Watiya neno hiro mwenu mioyoni, na rinaweza kukuokolani.

²² Msidzichenge mkaphundza neno bahi, ela hendani viratu neno riambavyo. ²³ Aphundzaye neno na akasahenda vira riambavyo ni dza mutu adzilolaye chiloloni, ²⁴ ela achiuka chidide bada ya kudzilola, akayala arivyo. ²⁵ Ela mutu achiloloto shariya isiyi na lawama yiikayo atu huru, iye andajaliwa ichikala andavumirira na kuphundza iyo shariya bila ya kuyala arirorisikira.

²⁶ Mutu adzihendaye ana dini na kadinisa lilimire kugomba mai, naamanye anadzichenga, na yo dini ya kpwakpwe taina mana tsetsetse. ²⁷ Dini ambayo Baba Mlungu anakubali na kuona kala taina makosa ni hino: kuterya anachiya na magungu alondao msada, tsona kudzizuwiya na mai ga dunia hino.

2

Onyo kuhusu kubaguwana

¹ Enehu, munamkuluphira Bwana Jesu Masihi, Mfalume wehu wa ajabu, kpwa hivyo msibaguwane. ² Mendzerepho mutu edze phenu mkpwutanoni akavwala nguwo nono na pete za zahabu, na wanjina naye edze pho mkpwutanoni akavwala mademu mademu. ³ Alafu muonyese ishima kpwa yuya achiyevwala nguwo nono na mumuambe, "Tafadhali sagala hipha chihini." Ela yuya mgbwayi mumuambe, "Uwe ima hipha au usagale photsi." ⁴ Phahi mundakala munabaguwana wazi na kuhukumu kpwa maazo genu mai.

⁵ Phundzani enehu amendzwa, Mlungu watsambula agayi akale matajiri mwao mioyoni, kpwa sababu anamkuluphira Mlungu vinono. Nao ndio ndiojaliwa na mambo mazuri gosi ambago Mlungu waalaga atu ammendzao. ⁶ Ela mwabera achiya. Mmanye kala matajiri ndio ambao nkukuonerani na kukuphirikani kotini. ⁷ Tsona aho ndio amlaphizao Jesu ambaye ni mtawala wenu.

⁸ Shariya muhimu ya Mlungu yoandikpwa ndani ya Maandiko, inaamba, "Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye." Mchiilungato hiyo, mundakala munahenda sawa-sawa. ⁹ Ela mchibaguwana, munahenda dambi na mundahukumiwa kpwa kuvundza shariya hino. ¹⁰ Kpwa mana yeyesi alungaye shariya zosi ela akavundza mwenga bahi, ana makosa sawa na mutu avundzaye shariya zosi. ¹¹ Kpwa sababu iye ariyeamba "Usizini," piya ndiye ariyeamba, "Usiolage." Phahi hata ichikala kukazini, ela ukaolaga mutu, bado ukavundza shariya za Mlungu. ¹² Kpwa hivyo rorosi mgombaro na muhendaro, hendani mchimanya kukala mundahukumiwa ni shariya yiikayo atu huru. ¹³ Mana mutu yeyesi ambaye kandamuonera mbazi myawe, naye kandaonerwa mbazi. Ela uchionera mbazi ayao, naye Mlungu andakuonera mbazi siku ya chiyama.

*Kukuluphira bila ya mahendo
ni kazi bure*

¹⁴ Enehu, kuna mana yani mutu achiamba anamkuluphira Jesu ela mahendoge tagaonyesa? Kpwa kpweli kuluphirore tariweza kumuokola. ¹⁵ Mendzerepho mfuasi myao, mlume au mchetu, edze kpwako kana nguwo wala chakurya. ¹⁶ Alafu mmwenga wenu amuambe, "Phiya salama mwenehu, dzibwiningize nguwozo na urye vinono!" Ela msiphomupha chakurya wala nguwo alondazo, andafwaidikadze? ¹⁷ Kpwa hivyo, kukuluphira bila ya kuonyesa mahendo manono ni kazi ya bure tsetsetse. ¹⁸ Sambu mutu anaweza kuamba kukala atu anjina ana kuluphiro, na anjina nao ana mahendo manono. Aa! Kuweza kunihakikishira kukala unakuluphira bila ya kuhenda mahendo manono. Ela mahendo gangu manono gandakuhakikishira kala ninakuluphira. ¹⁹ Unaamini kukala Mlungu ni mmwenga. Hivyo ni sawa tsetsetse, ela taitosa! Mana hata pepo nao anaamini kala Mlungu ni mmwenga, tsona nkukakama kpwa wuoga. ²⁰ U mzuzu uwe! Unalonda kuhakikishirwa kala kuluphiro bila ya mahendo manono tarina mana?

²¹ Umanye kala mkare wehu Burahimu wahala mwanawe Isaka ili akumulavye sadaka. Naye Mlungu achimuona ana haki kpwa sababu ya mahendoge. ²² Vino ukaona? Burahimu wakubali kuhenda vira Mlungu arivyoamba kpwa sababu wamkuluphira. Phahi kuluphirore rakamilishwa ni mahendoge. ²³ Na gatimiya kama Maandiko gaambavyo, “Burahimu wamkuluphira Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu achimkubali kukala ni mutu wa haki.” Ndiipo Burahimu achiihwa msena wa Mlungu. ²⁴ Mkaona sambu, mutu anahendwa kukala na haki kpwa mahendoge, wala siyo kpwa kukuluphira macheye.

²⁵ Mfwano wanjina ni Rahabu ambaye kala ni malaya. Piya naye waphaha haki kpwa mahendoge. Wafwitsa Aiziraeli ambao kala ni apelelezi, na achiaterya kuchimbira na njira yanjina.

²⁶ Phahi, hunamanya mwiri bila ya roho unafwa, dza viratu kukuluphira bila ya kuhenda mahendo manono ni kazi ya bure tsetsetse.

3

Rinda lilimiro na ugombaro

¹ Enehu, msikale alimu mosi, mana uamuli wa swiswi alimu indakala kali zaidi kuriko ya atu osi. ² Atu osi nkuhenda makosa manji. Ela ichikala mutu kagomba makosa, phahi kana lawama ya aina yoyosi. Naye anaweza kudzirinda kamare. ³ Uchitaka kumlongoza farasi, unatiya chipande cha chuma mwakpwe mlomoni na kuchifunga na kamba nyire.* ⁴ Tsona nauhaleni mfwano wa meli. Vyo irivyo kulu nkugaluzwa ni usukani midide sana na ikaphiya kura dereva alondako, hata dzagbwe kuna phuto kali. ⁵ Lilimi naro dza vivyo, hata dzagbwe ni chitu chidide mwirini, ela rinaweza kudzikarya sana. Hebu lola tsaka kulu sana nkutiya tsandzala ni tsetse ndide ya moho. ⁶ Lilimi naro ni dza tsetse ya moho. Raodzala mambo mai dza dunia irivyo na nkugaeneza vilungo vyosi vya mwiri. Mohowe ula jehanamu na unaweza kubananga maisha gehu gosi, hangu kuvyalwa hadi kufwa.

⁷ Swiswi anadamu hunaweza kufuga chila aina ya nyama, nyama a mapha, viumbe vihambalavyo na viumbe vya baharini. ⁸ Ela takuna mutu awezaye kufuga lilimi. Lilimi ni dzii na taritawalika, tsona raodzala sumu kali sana ya kuolaga. ⁹ Hukuhumira lilimi kumtogola Baba Mlungu, na hukurihumira kupiga bako atu, ambao aumbwa kpwa mfwano wa Mlungu. ¹⁰ Mromo uho hinyo mmwenga, nkujaliya na ukalani. Enehu, higa ni mambo mai sana! ¹¹ Dze pula mwenga ya madzi inaweza kulavya madzi ga pepo na ga munyu wakati mmwenga? ¹² Enehu, dze muuyu unaweza kuvyala makpwadzu? Hebu mzabibu unaweza kuvyala mauyu? Phahi hata pula ya madzi ga munyu taiweza kulavya madzi ga pepo.

Marifwa ga kpweli gala kpwa Mlungu

¹³ Dze, ni ani ariye na achili na marifwa? Ichikala a kuko naahende mahendo manono kuonyesa marifwage, ela naasihende ngulu kpwa sababu ya mahendoge. ¹⁴ Ela ichikala mioyo yenu yaodzala chidzitso, upindzani na utsungu, phahi msidzikudule mukaamba muna marifwa, munadzichenga. ¹⁵ Marifwa dza higo tagala mlunguni, ela ni ga hipha duniani. Nago gala kpwa achili za anadamu na mashetani. ¹⁶ Kpwa mana phophosi pharipho na chidzitso na upindzani, phana fujo na mambo mai ga chila aina. ¹⁷ Ela kpwa kpweli atu ario na marifwa galago mlunguni ni asafi. Nao taamendze kuheha, ni a pole, a tayari kuphunda ayawao, ana mbazi nyinji na mahendo manono. Tsona taana ubaguzi wala unafiki ela wakati wosi ni aaminifu. ¹⁸ Atu ambao nkuunganisha atu anaohaha, ni dza atu ario anaphanda mbeyu za amani, nao andavuna haki.

4

Richani mai na mumhumikire Mlungu

¹ Ni utu wani ambao unakuhendani mhehe na kupigana? Ni tamaa mbaya ambazo zinapingana mwenu mioyoni. ² Mnalonda vitu vya atu ela tamuweza kuviphaha. Tsona mu tayari hata kuolaga atu. Mnaaza vitu vya ayawenu, wala tamuviphaha, namwi mkuheha na mkapigana ili mviphahe. Ela tamphaha mtakavyo kpwa sababu tamumvoya Mlungu. ³ Na hata mchivoya piya tamphaha, kpwa sababu tamuvoya na nia nono, tsona munavoya vitu ambavyo ni vya kukustareheshani mwi enye.

2:21 2:21 Mwandzo 22:1-14   2:23 2:23 Mwandzo 15:6; 2 Nyakati 20:7; Isaya 41:8   2:25 2:25 Joshua 2:1-21

* 3:3 3:3 Uchivweha zira kamba unaweza kumuhenda farasi agaluke na kukuphirika kura ulondako.   3:9 3:9 Mwandzo 1:26

⁴ Mwi adiya! Tammanya kala kumendza dunia ni kumzira Mlungu? Mutu yeyesi adzihendaye msena wa dunia, anakala adui wa Mlungu. ⁵ Maandiko ganaamba, “Mlungu wamuhenda Rohowe aishi mwehu mioyoni naye anamendza hudzilavye kpwa Mlungu bahi.”* Hebu mwi munaona tagana mana? ⁶ Ela Mlungu anahuonera mbazi zaidi. Ndiyo mana Maandiko ganaamba, “Mlungu anapinga anaodzikarya, na kuaonera mbazi a pole.”

⁷ Phahi, dzilavyeni kpwa Mlungu. Mpingeni Shetani naye andakuchimbirani. ⁸ Msengererani Mlungu naye andakpwedza phephi namwi. Mwimwi achina-dambi, richani mahendo genu mai! Na mwimwi murio na nia mbiri, lungani Mlungu moyo kutsuka! ⁹ Sononekani, mjute na mrire. Galuzani chitseko chenu chikale chiriro na raha yenu ikale majuto. ¹⁰ Dzitserenzi mbere za Mlungu naye andakuunulani.

Msilaumiane

¹¹ Enehu, msilaumiane. Yeyesi amlaumuye myawe au kumuamula analaumu na kuilavya makosa Shariya. Kazi yenu siyo kulavya makosa Shariya ichikala i sawa, ela ni kuilunga. ¹² Kuna mutu mmwenga ambaye ni mlayyadzi-shariya na ni muamuli, naye ana uwezo wa kuokola au kulavya uamuli wa chifo. Ela mwimwi tamuna haki ya kuamulana.

Msihende ngulu

mana tammanya ra muhondo

¹³ Sambu hebu phundzani mwi muambao, “Rero au muhondo hundaphiya mudzi fulani hukasagale hiko mwaka mzima kuhenda bishara na kuphaha pesa nyinji.” ¹⁴ Mwimwi tammanya maisha genu ndivyokala muhondo! Mana maisha genu ni dza guro ambaro nkutuluka kpwa muda alafu rikayaya. ¹⁵ Badala ya hivyo mwimwi ni muambe, “Mlungu achimendza hundaishi na huende chitu fulani.” ¹⁶ Ela mbona munadzikarya na kuhenda ngulu? Kuhenda ngulu dza hivyo ni makosa.

¹⁷ Phahi, mutu yeyesi ambaye anamanya rira ra sawa na asirihende, amanye anahenda dambi.

5

Matajiri munaonywa

¹ Sambu phundzani mwi matajiri, nakuambirani, rirani na mjute sana kpwa sababu ya mashaka ndigokuphahani! ² Mali zenu zaola, na nguwo zenu zariwa ni mabamama. ³ Zahabu zenu na feza zahenda ng’andu. Iyo ng’andu indalavya ushaidi kukuhusuni na indakuryani dza viratu moho. Mwadzirundikizira mali siku za mwisho. ⁴ Lolani! Mwarema kuripha atu ariokuhenderani kazi mwenu mindani. Nayo mishahara ambayo taiyariphiwa inakuririrani. Chiriro cha hinya avunadzi chamfikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ⁵ Mwasagala duniani maisha ga raha na anasa. Mu dza nyama ambao anona na a tayari kpwa siku ya kutsindzwa. ⁶ Mwaamula na mchiaolaga atu a haki, ambao kala taana uwezo wa kukupingani.

Vumirirani mashaka

⁷ Phahi enehu, vumirirani hadi Bwana Jesu ndiphouya. Hebu lola mkurima agodzeravyo mimea ya mwakpwe mundani hadi ndiphovyala mavuno ga samani! Tsona nkuvumirira kugodza mvula ya vuri na mwaka. ⁸ Mwimwi piya vumirirani na msifwe mioyo, mana Bwana Jesu a phephi na kpwedza.

⁹ Msinung’unikirane sedze mkaamulwa. Lolani! Muamuli mkpwulu a pho mryangoni! ¹⁰ Enehu, lungani mfwano wa manabii ariotangaza neno ra Bwana Jesu: avumirira hata wakati wa mateso. ¹¹ Hunaatogola hinyo kpwa sababu avumirira. Mmanye mfwano wa Ayubu vira arivyovumirira hadi mwisho, na munaona vira ambavyo Mlungu kala akampangira Ayubu mambo manono. Mlungu ana mbazi nyinji.

¹² Zaidi ya higo gosi enehu, msiape tsetsetse. Msiape kuhadza Mlungu, dunia wala chitu chochosi. Ichikala neno ni ra kpweli amba “Ni kpweli”, na ichikala sivyo amba “Sivyo”, ela msiape au mundaamulwa.

Uwezo wa kuvoya Mlungu

¹³ Dze, kuna mutu ariye tabuni? Ni lazima avoye Mlungu. Uchikala una raha, phahi imba mawira ga kumtologa Mlungu. ¹⁴ Kuna mmwenga wenu ni mkpwongo?

* 4:5 4:5 Mana ganjina ni, Mlungu wantiya chila mwanadamu roho, nayo ina chidzitso sana. 4:6 4:6 Misemo 3:34 4:13 4:13 Misemo 27:1 5:2 5:2 Mathayo 6:19 5:4 5:4 Kumbukumbu 24:14-15 5:11 5:11 Ayubu 1:21-22; 2:10; Zaburi 103:8 5:12 5:12 Mathayo 5:34-37 5:14 5:14 Mariko 6:13

Naaihe vilongozi a afuasi a Jesu amuvoyere na ampake mafuha* kpwa dzina ra Bwana Jesu. ¹⁵ Namwi mchivoya na kuamini kukala hiye mkpwongo andaphola, Mlungu andamphoza. Ichikala wahenda dambi, andaswamehewa. ¹⁶ Kpwa hivyo chila mmwenga naaseme dambize kpwa myawe na mvoyerane ili muweze kuphozwa makongo genu. Mavoyo ga mutu wa haki gana nguvu sana na ganahenda kazi. ¹⁷ Elija kala ni mwanadamu dza sisi. Wavoya chikpweli-kpweli kusinye mvula, nayo mvula taiyanya ko Iziraeli kpwa miaka mihahu na miezi sita. ¹⁸ Badaye Elija wavoya tsona, ndipho mvula ichinya, nayo tsi ichimera mimea.

¹⁹ Enehu, myawenu achikosa kulunga kpweli, wanjina naamkanye na kumuuyiza njira ya sawa, ²⁰ mmanye, mutu yeyesi ndiyemuuyiza mchina-dambi njira ya sawa, andaokola rohoye isifwe, na andamuhenda aswamehewe dambize nyinji.

---

* **5:14** 5:14 Akongo nkupakpwa mafuha kuonyesa Mlungu ndiye aphozaye kpwa uwezowe. **5:17** 5:17 1 Afalume 17:1; 18:1 **5:18** 5:18 1 Afalume 18:42-45 **5:20** 5:20 Misemo 10:12; 1 Petero 4:8

Baruwa ya kpwandza yoandikpwa ni PETERO Tanga mbere

Baruwa hino yaandikpwa ni Petero, mmwenga wa anafundzi kumi na airi a Jesu. Waandikira afuasi a Jesu ariotsamukana hiko Asia Ndeide ambayo vi sambu ni tsi ya Uturuki. Sababu hasa ya baruwa hino ni kuatiya moyo afuasi ariokala anagaya na mateso ga atu asiomkuluphira Jesu. Sura ya 5:12 Petero anaandika, "Lengo rangi ni kukutiya moyo na kukuhakikishirani kukala Mlungu anakumendzani hata ikaledze." Piya anaatambukiza kuhusu habari nono kuhusu Jesu Masihi ambaye chifoche, kufufukakpwe, na ahadi ya kuuyakpwe tsona vinaapha tumaini. Phahi afuasi hinya anaambwa mateso anagophaha ganaahenda ashiriki mateso arigophaha Jesu ariphokala hipha duniani, na piya anapimwa kuluphiro rao. Kpwa hivyo naatazami kuphaha mateso zaidi. Piya Petero anatiya moyo afuasi ayae aishi maisha bila lawama, na kuhenda manono. Analavyo malagizo kpwa atumwa, alume na achetu ao, na vilongozi a makundi ga afuasi a Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Kuluphiro rehu rinareha mana 1:3-12

Afuasi a Jesu ni asagale bila lawama 1:13—2:10

Kuaishimu anjina 2:11—3:12

Jesu wagaya kpwa ajili yehu 3:13-22

Kugaya kpwa sababu ya Jesu 4:1-19

Anagoshauriwa vilongozi na atu ao 5:1-11

Salamu 5:12-14

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Petero, mtume wa Jesu Masihi.

Nakuandikirani mwimwi muriotsambulwa ni Mlungu, atu muriotsamizwa kpwa lazima na kutsamukana tsi ya ujenini, msagalao hiko majimbo ga Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia na Bithinia. ² Mwimwi mwatengbwa hangu kare ni Baba Mlungu kpwa uwezo wa Rohowe. Higa gahendeka kulengana na mpango wa Mlungu, ili mumuogophe Jesu Masihi na kuswamehewa dambi zenu kpwa sababu ya chifoche.*

Mlungu naakujaliyeni sana kpwa mbazize na akupheni amani.

Kuluphiro rehu

³ Nahumtogeni Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu Masihi. Mana kpwa mbazize nyinji wahuhenda huvyalwe mara ya phiri, na vivi huna hakika kukala hundaishi na Mlungu hata kare na kare kpwa sababu wamfulula Jesu Masihi. ⁴ Kpwa hivyo hunagodzera kuphaha zawadi ambazo Mlungu waikira atue hiko mlunguni ambako tagaweza kubanangika, kuola wala kutsakala. ⁵ Majaliwa higa ni genu mwimwi ambao kuluphiro renu rinakuhendani mrindwe kpwa uwezo wa Mlungu, hadi mundiphotivywa kama Mlungu arivyopanga kuhenda siku ya mwisho.

⁶ Phahi hererwani kuhusu gosi ambago Mlungu wakupangirani, hata dzagbwe pha sambu inabidi msononeswe kpwa muda na mateso ga chila aina. ⁷ Hipha sambu munagaya, ili kuluphiro renu ripimwe na kuonekana kukala ri sawa, dza viratu zahabu ipimwavyo kpwa kuhendaochwa na moho. Kumkuluphira Mlungu kuna mana zaidi kuriko zahabu, mana zahabu indabanangika. Kpwa hivyo Jesu Masihi andaapha nguma na ishima atue avumirirao hipho ndiphokpedzadzionyesa wazi. ⁸⁻⁹ Vivi tamdzangbwemuona ela munammenda, tsona munamkuluphira. Na kpwa vira munaphokera lengo ra kuluphiro renu ambaro ni kutivywa roho zenu, munahererwa sana, raha isiyogombeka.

¹⁰ Manabii atabiri kuhusu mbazi za Mlungu ambazo kala anagodza edze akupheni. Hinyo kala anagomba kuhusu huno wokofu wenu, nao achunguza sana ili auelewe.

¹¹ Mana Roho wa Masihi ariyekala ndani yao watabiri kukala Masihi andagaya na badaye andaphaha nguma. Phahi hara manabii aenda sana amanye mambo higa gandakala rini na gandampaha ani. ¹² Mlungu waahenda hara manabii amanye kukala mambo arigokala anatabiri kala sigo ga kuafwaha aho ela mwimwi. Gara arigogomba

* 1:2 1:2 Chiyunani chinaamba, kpwa kutimvirwa mlatsowe. Kulengana na chitabu cha Kutsama 24:3-8 Aiziraali kala achitumvirwa ni mlatswo ya ng'ombe kuonyesa kala andaika chilagane chao na Mlungu. Petero anaamba kala mlatswo ya Jesu ni mola wa chilagane chiphya kahi za Mlungu na atue. (Soma Aeburania 9:18-21.)

ndigo mrigotangazirwa ni hinyo ariokureherani habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Nao akusemurirani hizo habari nono kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu yekala akahumwa kula mlunguni. Ni mambo ambago hata malaika angemendza sana kugamanya.

Kalani na masagazi gasigo lawama

¹³ Kpwa hivyo kalani atu a kufikiriya kabila ya kuhenda dzambo rorosi na mkale na chiasi. Kalani na tumaini ra wokofu wa Mlungu mndiophaha hipho Jesu Masihi ndiphokpwezadzionyesa wazi. ¹⁴ Kpwa vira mu ana a Mlungu, muogopheni wala msikubali tsona kulunga tamaa zenu mbii mrizokala akare enu. Chisha kayahumira ukpweli wa Mlungu. ¹⁵ Badala ya hivyo, dza viratu ambavyo Mlungu yekuihani kana lawama, mwimwi namwi ni mkale bila lawama katika rorosi muazaro na muhendaro. ¹⁶ Kpwa mana kahi za Maandikoge, Mlungu anaamba, “Kalani atakatifu, kpwa kukala mimi ni mtakatifu.”

¹⁷ Mlungu, ambaye munamuiha Baba, anahukumu atu osi kulengana na mahendo gao bila ubaguzi. Kpwa hivyo, muogopheni sana kpwa muda uhu ambao mchere sagala hipha duniani dza ajeni. ¹⁸ Mana mnamanya kukala Mlungu, wakukombolani ili msikale na masagazi gasigofwaha dza arivyokala akare enu. Chisha kayahumira vitu vibanangikavyo dza feza na zahabu. ¹⁹ Ela wahumira mlatso wa samani wa Jesu ambaye kala ni dza Mwana ng’ondzi asiye na dowala makosa. ²⁰ Hangu dunia taidzangbweumbwa Mlungu kala akamtsambula kare Jesu kpwa kusudi hiri. Ela achigodza hadi wakati huno wa mwisho ndipho achimreha na kumuonyesa wazi kpwa atu osi duniani. Higa wagahenda kpwa ajili yenu. ²¹ Wakpwezda kpwa akulongozeni mkuluphire Mlungu ariyemfulula na kumupha nguma. Ndiyo mana munakuluphira na kumtegemea Mlungu.

²² Kpwa vira munasagala kulengana na mafundzo ga kpweli kuhusu Jesu, mioyo yenu yatsuka ili muweze kumendza ayawenu chikpweli-kpweli. Phahi mendzanani mioyo kutsuka, ²³ mana mwavyalwa mara ya phiri. Kuyyalwa hiku siko kpwa avyazi a chimwiri (mana maisha ga chimwiri, mwishirowe ni chifo), ela ni kukala na uzima wa kare na kare urehwao ni neno ra Mlungu ndirokalako hata kare na kare. ²⁴ Mana:

“Anadamu osi ni dza nyasi,

na uzuri wao ni kama maruwa ga weruni.

Nyasi nkunyala na maruwa gakagbwa,

²⁵ ela neno ra Mwenyezi Mlungu rindakalako hata kare na kare.”

Neno riri ni yo habari nono kuhusu Jesu, mriyosemurirwa.

2

¹ Kpwa hivyo, richani uyi wosi, handzo, unafiki na chidzitso, wala msilaumiane tsetsetse. ²⁻³ Vivi mkatata kare na mkaandza kumanya kukala Bwana ni mnono. Phahi, dza viratu ana atsanga aazavyo maziya ga nine zao, namwi kalani na chiru ya maziya manono ga chiroho ambago mchinwa mundaweza kuphera kpwa kummanya Mlungu chikpweli-kpweli.

Taifa takatifu

⁴ Jesu ndiye dziwe ririro hai ra kudzengera. Dziwe hiro atu arirema ela Mlungu waritsambula, tsona ni ra samani phakpwe matsoni. Phahi msengerereni ⁵ na kubalini Mlungu akuhumireni dza viratu mawe garigo hai, kudzenga dzengo ra chiroho. Tsona akuhendeni mkale alavyadzi-sadaka ariotengbwa kulavya sadaka za chiroho zimuhamirazo kpwa uwezo wa Jesu Masihi. ⁶ Mana Maandiko ganaamba:

“Lolani, hiko mudzi wa Sayuni ninaika dziwe,

dziwe kulu ra msingi, tsona

dziwe ra samani rotsambulwa.

Na yeyesi ndiyemkuluphira hiye mutu ambaye ni hiro dziwe,

kandaphaha waibu hata chidide!”

⁷ Dziwe hiri ni ra mana kpwenu mwimwi munaokuluphira; ela kpwa hara asiomkuluphira,

“Dziwe roremewa ni adzengi,

ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.”

⁸ Tsona,

“Hiri ndiro dziwe ambaro atu andarikpwala mwamba ambao undahenda atu agbwe.”

Andadzikipwala kpwa sababu taayaamini neno ra Mlungu; na vivyo ndivyo arivyopan-girwa ni Mlungu hangu kare.

⁹ Ela Mlungu wakutsambulani mkale atue. Kpwa hivyo mwimwi mu alavyadzi-sadaka a chifalume, taifa takatifu, yani atu a Mlungu mwenye. Mwatsambulwa ili mkale mundatangaza mahendo manono ga Mlungu, ariyekuihani mtuluke jizani ili mkale phakpwe mwangani, mwangawe mnono. ¹⁰ Hipho mwandzo kala simwi atu a Mlungu, ela sambu mu akpwe. Tsona kala tamdzangbwemanya mbazi za Mlungu, ela vivi mkaziphokera.

Afuasi a Jesu ni aishimu vilongozi osi

¹¹ Asena angu, mimi ninaamba, viratu ambavyo mu ajeni na asagazi a duniani dza atu ariotsamizwa kpwa lazima murio tsi ya ujenini, msiruhusu tamaa za miri yenu zikutawaleni. Mana wakati wosi tamaa hizi nkukala zinapingana na moyo yenu. ¹² Kalani na ndzimo nono ili hata ichikala atu asiomkuluphira Mlungu andakuzigani kukala mu ayi, aone mahendo genu manono hata aweze kumtoga Mlungu kpwa ajili yenu hipho siku ya kpwedzakupwe.

¹³ Kpwa sababu ya kumuogopa Mlungu, kalani atu a kulunga shariya za tsi yenu. Muishimuni mtawala wenu, mana iye ndiye chilongozi mkpwulu katika tsi yenu. ¹⁴ Tsona ishimuni vilongozi a majimbo ariotsambulwa ni ye mkpwulu, akale andatiya adabu atu ahendao makosa na kutogola hara ahendao mambo manono. ¹⁵ Mana Mlungu analonda muhende mambo manono ili hara asio na achili asikale na rorosi ra kugomba kukulaumuni.

¹⁶ Dzagbwe mu huru, ela msihumire uhuru wenu kuhenda mai ela sagalani dza atumishi a Mlungu alondwavyo kusagala. ¹⁷ Ishimuni atu osi na mmendze afuasi ayawenu. Muogopheni Mlungu na muishimu mtawala wenu.

Vumirirani dza Jesu arivyovumirira

¹⁸ Mwi ahendadzi-kazi, ogophani sana matajiri enu, tsona muaishimu, akale ni a pole au asiru. ¹⁹ Mlungu nkuhamirwa sana ni mutu ambaye anavumirira utungu kpwa sababu akaonerwa na anamanya vira Mlungu alondavyo. ²⁰ Mutu kandamhamira Mlungu kpwa kuvumirira ichikala anatiywa adabu kpwa sababu ya makosage. Ela ichikala andavumirira kugaya kpwa sababu akahenda manono, phahi Mlungu andahamirwa.

²¹ Mnalondwa mvumirire hivyo, mana Jesu mwenye wagaya kpwa sababu yenu. Tsona achikurichirani mfwano, ili mkale mundamuiga. ²² Iye kayahenda dambi, wala kugomba handzo. ²³ Aripolaphizwa kayauyiza neno rorosi na aripoteswa kayajeza kuriphiza. Ela gosi wamrichira Mlungu ahukumuye na haki. ²⁴ Jesu mwenye wahala dambi zehu achizihenda avi ni zakpwe hata achikotwa msalabani, ili swiswi husitawalwe tsona ni dambi ela hukale na masagazi gamhamirago Mlungu. Iye walumizwa, ili mphole. ²⁵ Kala mukaangamika dza mang'ondzi chigoricha njira, ela sambu mkauyira ye mrisa wenu anayekurindani.

3

Masagazi ga mutu na mchewe

¹⁻² Vivyo hivyo, mwi achetu muriolólwa ni mphundze alume enu. Kpwa njira hiyo, hinyo ambao taalunga mafundzo ga Jesu, andahamirwa ni tabiya zenu za ishima na adabu, hata aweze kumkubali Mlungu bila kuambirwa neno. ³ Msikale atu a kudzikpwatuwa kondze bahi, dza vira kusonga nyere, kuvwala zahabu na nguwo za gali, ⁴ ela unono wenu ni uandzire ndani, uremo usioweza kubanangika wala kutsakala ambao ni kukala na moyo mnono na mpole. Huno ndio urembo urio na samani matsoni pha Mlungu. ⁵ Mana hipho kare achetu ariomuogopa Mlungu na kumkuluphira amanya kudzikpwatuwa kpwa ndzimo nono za kuogopa alume ao. ⁶ Mchetu mmwenga ariyehenda hivi ni Sara, mkpwaza Burahimu. Hiyu wamphunza mlumewe na kumuishimu, achimuiha "Mlume wangu." Phahi mwimwi namwi, ichikala mundahenda garigo sawa bila kuogopa rorosi, mundakala avi mu anae achetu.

⁷ Namwi alume muriolóla, mnalondwa msagaleto na achetu enu kpwa vira mnamanya kukala taana mkpwotwe dza mwimwi. Piya atundzeni na ishima kpwa sababu ahadi ya

Mlungu ya kuphaha uzima ni yenu mosi alume na achetu. Kpwa hivyo alume hendani hivi sedze mavoyo genu gakazuwiya.

Kugaya kpwa kuhenda manono

⁸ Chimarigizo nakuambirani mosi: gbwiranani mkale na moyo mmwenga mosi bu. Mendzanani na muonerane mbazi, wala msihende ngulu tse. ⁹ Msiariphize anaokuhenderani mai, wala kualaphiza anaokulaphizani, ela ahendereni manono. Mana hivyo ndivyo Mlungu alondavyo muhende, ili akale andakujaliyani. ¹⁰ Higa ganagbwa sawa na vira Maandiko gaambavyo kukala:

“Yeyesi anayelonda kusagala vinono na kukala na raha,
ni ariche kugomba mai na asikale mutu wa handzo.

¹¹ Ni ariche kuhenda mai, ahende manono.

Tsona ahende vyovyosi vira awezavyo
asagale na amani na ayae.

¹² Mana matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola ahendao haki,
na masikiroge ga wazi, kuphundza mavoyo gao.

Ela uso wa Mwenyezi Mlungu
u chinyume cha ahendao mai.”

¹³ Pho kpwani ni ani ndiyeaza kukuhenderani mai ichikala wakati wosi muna chadi cha kuhenda manono? ¹⁴ Ela phahi hata ichikala munagaya kpwa sababu ya kuhenda haki, Mlungu andakujaliyani. Kpwa hivyo msihende shaka wala kuogopha hara anaokugayisani, ¹⁵ ela manyani kukala Jesu ndiye mkpwulu wa maisha genu na mumuogophe moyo kutsuka. Kalani tayari wakati wosi kumuelezea yeyesi ndiyeuza sababu ya kuluphiro renu. ¹⁶ Ela hendani hivi kpwa upole na ishima. Kalani na ndzimo nono kpwa sababu mu afuasi a Jesu, ili hinyo anaokuoherani ngulu kuhusu hizo tabiya zenu agbwirwe ni haya. ¹⁷ Mana ichikala Mlungu analonda ugaye, phahi nibaha ugaye kpwa sababu ya kuhenda sawa kuriko kugaya kpwa kuhenda kosa.

¹⁸ Jesu wagaya na achifwa limwenga kpwa sababu ya dambi zehu, ili ahupatanishe na Mlungu, ela ye mwenye kayakala na dambi. Waolagbwa ariphokala na mwiri wa chibinadamu ela wafufulwa ni Roho Mtakatifu. ¹⁹ Na kpwa uwezo wa ye Roho* achiphiya kuriko na maroho ga atu a kufwa garigofungbwa, achendagasemurira habari za Mlungu. ²⁰ Maroho higo ni ga atu ambao taayamuogopha Mlungu hipho kare, wakati Nuhu kala anadzenga meli. Mlungu wavumirira uyi wao hadi meli iriphodengbwa, ela mwisho atu achache, anane bahi, ndio ariopona madzi. ²¹ Hinyo ni mfwano wa ubatizo wenu wa siku hizi. Mana munaphobatzwa inaonyesa kukala mkativywa na chifo na hukumu kpwa uwezo wa kufufuka kpwa Jesu Masihi. Kpwa hivyo ubatizo siyo kuoga ili kuusa nongo za mwiri, ela nkudzilavya kpwa Mlungu moyo kutsuka. ²² Hiye Jesu waphiya mlunguni na sambu asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. Anatawala malaika phamwenga na viumbe vyosi vitawalavyo na virivyo na uwezo.

4

Masagazi gamhamirago Mlungu

¹ Kpwa vira Jesu wagaya mwakpwe mwirini, mwimwi namwi kalani tayari kugaya dza iye. Mana mutu achigaya mwakpwe mwirini kandatawalwa tsona ni dambi. ² Chihivyo, masagazige gosi andaishi kulengana na vira Mlungu amenzavyo, wala siyo kulunga tamaa za mwiri tsona. ³ Hipho kare mwalunga tamaa zenu mbii za kumenda achetu ama alume anji na za kunwa kutsapa chiasi. Tsona mwamendza sharee za kunwa uchi na kufwiha chimalaya, na kuvoya mizuka, dzambo rinaromtsukiza Mlungu zaidi. Mmanyi kukala mwalunga vya kutosha masagazi ga atu asiommnya Mlungu, wala taina haja muenderere tsona kuhenda hivyo. ⁴ Hivi munalaphizwa ni hinyo asiommendza Mlungu, kpwa vira taaelewa kpwa utu wani tamlungana nao tsona kuhenda higo mai. ⁵ Hata hivyo andakpwezadzizihhehera enye kuhusu hinyo uyi wao mbere za Mlungu, ambaye a tayari kuhukumu atu osi ario moyo na hata ariofwa. ⁶ Mana hino ndiyo sababu atu a kufwa asemurirwa habari nono kuhusu Jesu Muokoli, ili hata dzagbwe ahukumiwa kare ariphokala achere hipha duniani, dza chila mutu ahendwavyo, roho zao zikale moyo dza viratu Mlungu arivyo.

⁷ Mwisho wa dunia u phephi, kpwa hivyo kalani na chiasi na kudzimanyirira katika gosi muhendago, ili muweze kuvoya. ⁸ Zaidi ya gosi, mendzanani chikpweli-kpweli, mana mutu uchimmenda dza hivyo undakala tayari kumswamehe hata achikukosera kano ngaphi. ⁹ Kalani atu a kumenda kukaribisha ayawenu mwenu madzumbani bila kururumika.

¹⁰ Mlungu nkuapha atu vipawa vya aina tafwauti, na chila mmwenga ni atundze chipawache vinono na achihumire kpwa fwaida ya ayae. ¹¹ Yeyesi anayegomba, naagombe dza mutu achiyehumwa ni Mlungu. Naye anayehumikira ayae, naahumikire kpwa uwezo wa Mlungu. Chihivyo Mlungu andaweza kutogolwa kahi za mambo gosi kpwa sababu ya Jesu Masihi ariye na utukufu na uwezo hata kare na kare. Amina.

Kugaya kpwa sababu ya Jesu

¹² Asena angu, mateso mafu munagophaha ga kupima kuluphiro renu si chitu chisicho cha kawaida. Kpwa hivyo msikale avi tamuelewa kpwa utu wani munagaya. ¹³ Ela hererwani kukala munagaya dza Jesu arivyogaya, ili mkale na raha tele, hipho ukulu wa Jesu ndiphoonyeswa wazi. ¹⁴ Ichikala mundalaphizwa kpwa sababu mu afuasi a Jesu, manyani kukala mundajaliwa, mana ukulu wa Roho Mtakatifu undaonekana wazi kukala u phamwenga namwi. ¹⁵ Phahi mwimwi ni msidzirehere uamuli wa kutiywa adabu kpwa sababu ya kukala aolagadzi, aivi au avundzadzi shariya, au hata ambeya.

¹⁶ Mutu achigaya kpwa sababu ni mfuasi wa Jesu, naasione waibu ela naamtogole Mlungu kukala anamanyikana kpwa dzina ra Jesu. ¹⁷ Wakati wa uamuli ukafika, na Mlungu andaandza na kuamula atue. Sambu ichikala uamuli undaandza na swiswi atue enye, dze nyo asiokubali neno ra Mlungu* ela hukumu yao taindakala ya kutisha zaidi?

¹⁸ Higa ganagbwa sawa na Maandiko gaambago kukala:

“Ichikala ni vigumu enye haki kuokolwa,

dze nyo achina-dambi na asiomanya Mlungu?”

¹⁹ Kpwa hivyo anaoteswa kpwa sababu Mlungu waapangira hivyo, naaenderere kuhenda manono na amkuluphire Mlungu, muumba wao ambaye achiika ahadi andaihenda.

5

Anagoshauriwa vilongozi na atu aho

¹ Sambu nagomba na mwimwi vilongozi a afuasi a Jesu. Mimi ni chilongozi myawenu, na nahendaona na matso gangu vira Jesu arivyogayiswa. Chisha narorera kuphaha nguma phamwenga naye hipho ukuluwe ndiphoonyeswa. Kpwa hivyo nakuvoyani ² mkale arisa anono a kundi mrirohewa ni Mlungu. Tsona mririnde na moyo mnono wala siyo kpwa kuhendalazimishwa. Msihende kazi yenu kpwa sababu mundariphiwa ela kpwa kukala munadzilavya. ³ Msikale vilongozi jaili kpwa atu munaolongozwa, ela masagazi genu nagakale mfwanu mnono kpwao. ⁴ Alafu ye mrisa mkipwulu wa atu osi a Mlungu achitsembuga, mundaphaha nguma phamwenga naye hata kare na kare.

⁵ Namwi munaolongozwa,* aogopheni vilongozi enu. Na mosi avyere na adide kalani atu a pole na a kuhumikira ayawenu, mana Maandiko ganaamba:

“Mlungu anapinga anaodzikarya,

na kuaonera mbazi a pole.”

⁶ Kpwa hivyo kalani atu apole anaodzitserereza tsini ya uwezo wa Mlungu naye andakuunulani wakatiwe uchifika. ⁷ Mrichireni Mlungu mashaka genu gosi mana iye anajali mambo genu.

⁸ Dzimanyirireni, tsona mkale matso wakati wosi. Mana Shetani, ambaye ni adui wenu, anaenda mutu amuolage chiroho, dza simba angurumaye na ndzala achienda mutu amurye. ⁹ Phahi mpingeni hiye Shetani kpwa kudinisa kumkuluphira Mlungu, mana kama mmanyavyo, afuasi ayawenu dunia yosi anagaya dza viratu mwimwi. ¹⁰ Ela bada ya mwimwi kugaya kpwa muda, Mlungu andakpwezarekebisha chochosi chopunguzwa, akutiye ni moyo, na kukuphani mkipwotse. Iye ni Mlungu wa mbazi zosi yekuihani mphaha nguma phamwenga na Jesu hata kare na kare. ¹¹ Mlungu naatawale hata kare na kare! Amina.

Salamu

¹² Silivano,[†] mfuasi myangu, ambaye chimimi ni mutu muaminifu, ndiye chiyeniterya kuandika baruwa hino ndide. Lengo rangu ni kukutiyani moyo na kukuhakikishirani kukala Mlungu anakumenzani hata ikaledze. Kpwa sababu mnamanya mambo higo, dinisani kumuamini. ¹³ Kundi ra afuasi ayawenu a hiku Babeli,[‡] ambao piya atsambulwa ni Mlungu, akakuphozani. Piya mkaphozwa ni mwanangu wa chiroho aihwaye Mariko.

¹⁴ Lamusanani na mendzwa ya kpweli.

Nakuvoyerani mosi ambao mu afuasi a Jesu mkale na amani.

5:12 5:12 Mahendo 15:22,40 † **5:12** 5:12 Chiyunani Silivano piya ni kuihwa Sila. **5:13** 5:13 Mahendo 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Akolosai 4:10; Filemoni 1:24 ‡ **5:13** 5:13 Babeli: Dzina ambaro atu anjina kala achirihumira badala ya kuhadza mudzi wa Rumi.

Baruwa ya phiri yoandikpwa ni **PETERO** Tanga mbere

Baruwa ya phiri kula kpwa Petero yaandikpwa kupinga alimu a handzo na mafundzo gao mai ganagohendesha afuasi a Jesu kulunga tamaa za mwiri. Jibu ra mashaka higa rinaphahikana kpwa kummanya Mlungu na mafundzo ga Jesu Masihi. Higa mafundzo kala gakatangazirwa afuasi ni mitume, atu ambao nyo enye amuona Jesu, na achisikira mafundzoge. Petero anapinga mafundzo ga handzo kukala Jesu kandauya tsona. Anaamba kala kuuya kpwa Jesu kunakaizwa kpwa sababu Mlungu “kamendze mutu yeyesi afwe ela amenzavyo iye ni chila mmwenga atubu dambize.” (3:9)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Petero anaambira afuasi azidi kukuluphira 1:3-15

Ujumbe kuhusu nguma ya Jesu 1:16-21

Alimu a handzo 2:1-22

Jesu andauya kama arivyolaga 3:1-13

Malagizo ga mwisho 3:14-18

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Simoni, ambaye dzina ranjina ni Petero. Mimi ni mtumishi na mtume wa Jesu Masihi.

Nakuandikirani mwimwi mosi munaomkuluphira Jesu dza hurivyo swiswi, na kuluphiro rehu ni ra mana kpwa sababu Jesu, Mlungu na Muokoli wehu, ni wa haki.

² Mlungu naazidi kukujaliyani kpwa mbazize akupheni amani kpwa sababu mnamana iye na Bwana wehu Jesu Masihi.

Petero anaambira afuasi a Jesu

kuhusu kusagala vinono

³ Jesu, kpwa nguvu arizophaha kula kpwa Mlungu, wahupha chila chitu ambacho chinahuterya kuishi maisha gamhamirago Mlungu. Naswi huna mambo higa kpwa sababu hunammanya ariyehuiha ili hushiriki utukufu na unonowe. ⁴ Kulengana na mambo manono ambago Mlungu wahuhendera ni kpwamba, wahuikira ahadize nono za chilagane. Huchizophokera moyo kutsuka, hunaweza kudzitivya na tamaa mbii za dunia zinazohenda atu afwe chiroho, na hundakala anono dza ana a Mlungu.

⁵ Kpwa utu hinyo, msikolwe na kuko kumkuluphira Mlungu bahi, ela enjerezani kuishi maisha manono. Muchikala munaishi maisha manono enjerezani kummanya Mlungu zaidi. ⁶ Dzulu ya kummanya Mlungu, dzikanyeni, na zaidi ya kudzirinda kpwenu enjerezani kuvumirira shida. Na dzulu ya kuvumirira shida, ishini maisha gamhamirago Mlungu. ⁷ Na zaidi ya kuishi maisha ganagomhamira Mlungu, amenzeni afuasi ayawenu. Na zaidi ya gago mendzani atu osi. ⁸ Muchikala mundakula chiroho kpwa njira hino, mambo gosi mmanyago kuhusu Bwana wehu Jesu Masihi, gandagaluzi maisha genu gakale ga fwaida. ⁹ Ela yeyesi asiye na togo zizo ni dza mutu ariye na matso na kaona mana kaelewa mambo ga chiroho, tsona akayala kukala Mlungu wamswamehe dambize zosi arizohenda pho kare. ¹⁰ Phahi enehu, hendani chadi zaidi ya kuishi maisha manono ili chila mmwenga aone kukala Mlungu wakutsambulani na achikuihani. Muchihenda hivyo enehu, tamundaricha kumkuluphira Jesu bii, ¹¹ na vivyo vindakuhendani mphokerwe vinono ko kuriko Bwana na Muokoli wehu Jesu Masihi, ambaye andatawala hata kare na kare.

¹² Hata dzagbwe munagamanya higo malagizo nrigokuandikirani, namwi mkadina kulunga ukpwele muriofundzwa, ela mino naenderera kukutambukizani vivyo. ¹³ Naona ni vinono kpwangu mimi kpwenderera kukutambukizani maneno higa, wakati nchere moyo, ¹⁴ mana siku zangu za kuzakala hipha duniani zi phephi na kusira, kama Bwana wehu Jesu Masihi arivyonyonyesa. ¹⁵ Ndahenda niwezavyo, niike mambo higa wazi kpwenu ili mgatambukire bada ya kukala nkafwinyi matso.

Maneno ga kuhusu ukulu wa Jesu

¹⁶ Tahuyakuambirani adisi za handzo kpwa werevu, wakati huriphokuambirani kukala Bwana wehu Jesu Masihi andauya kpwa nguvu za Mlungu. Ela hwaona ukuluwe na matso gehu enye. ¹⁷⁻¹⁸ Mana hwakala hu phamwenga na Jesu dzulu ya Mwangi wa Mlungu ariphohewa nguma na utukufu kula kpwa Baba Mlungu. Wakati hinyo-hinyo

hwasikira sauti kula mlunguni, sauti ya Mlungu ariye mkpwulu kuriko vyosi. Ichiamba, “Hiyu ni mwanangu, nammendza naye ananihamira sana.”*

¹⁹ Kpwa hivyo hunaamini zaidi maneno gotangazwa ni manabii na indakala vinono mchiphundzato. Maneno higo ni sawa na taa ilavyayo mwanga wakati wa jiza. Ela, dza viratu nyenyezi ya ligundzu ionyesavyo kukala ni siku yanjina, ndivyo Jesu naye andakpweza ang’ale mioyoni mwehu. ²⁰ Ela kulengana na unabii urio Maandikoni manyani hivi: takuna mutu auelewaye na marifwage mwenye. ²¹ Sababu hata aho manabii arioandika, taayagafikiriya kula mwao achilini kulengana na atu amenzavyo, ela alongozwa ni Roho Mtakatifu kugomba manenoge.

2

Alimu a handzo

¹ Hipo kare piya kpwezembuka manabii a handzo kahi za atu a Iziraeli, na vivyo hivyo alimu a handzo andazuka kahi-kahi yenu. Atu aha andafundza chisiri mafundzo ga kuabananga aaphundzao. Alimu hinya piya andamkahala Bwana Jesu, ariyeakombola. Kpwa sababu ya higa, takuna muda mure andadzirehera kuangamizwa. ² Afuasi anji andaiga-iga ndzimo za udiya dza za alimu hinya, na kpwa sababu ya mahendo gao mai atu anjina andagomba mai kuhusu ujumbe wa Jesu. ³ Alimu aha a handzo ana ndani kulu, nao andakuchengani-chengani na adisi za handzo ili aphahe pesa zenu. Ela hangu kare Mlungu a tayari kuaamula, nao bila shaka andaangamizwa.

⁴ Hunatambukira kukala kpwakala na malaika ariohenda dambi, naye Mlungu kayaaricha. Waatsupha mohoni, ndani ya dibwa ra jiza ambamo waafunga silisili hadi siku ya chiyama. ⁵ Piya hunatambukira hipo kare atu anji taayasagala masagazi ga kumuhamira Mlungu. Hipo Mlungu kayaaricha, wareha mafuriko ambago gahosa chila mutu, isiphokala wamtivya Nuhu na atu anjina sabaa. Nuhu wativywa kpwa sababu wakala achiaambira atu alunge njira nono ambazo Mlungu analonda.

⁶ Phapho hipo hunamanya tsona kuhusu midzi ya Sodoma na Gomora. Mlungu waiocha na moho midzi hino ili rikale fundzo kpwa atu asiolonda kulunga maneno ga Mlungu. ⁷⁻⁸ Ela Lutu kala achiishi phamwenga na atu hinyo ayi, na iye kala ni mutu mnono mbere za Mlungu. Chila siku, Lutu kala achiona na kusikira mambo ga waibu, na moyowe kala unaphya sababu ya mambo mai ambago kala ganahendwa. Kpwa hivyo, wakati hinyo Mlungu anaocha midzi hiyo, wamtivya Lutu ariyekala wa haki.

⁹ Dze, mambo gano ganahuonyesani? Ganaonyesa kukala Mlungu anamanya njira ambazo andativya atue anono agayao. Ela andaatiya adabu atu ayi kpwenderera hadi siku ya uamuli,* ¹⁰ haswa hara ambao andalunga tamaa mbii za miri yao na kuricha kuogopa utawalawe. Atu a ngulu na ajeuri asioishimu viumbe vya dzulu mlunguni, ela nkuvilaphiza. ¹¹ Hata malaika ario na uwezo zaidi kuriko atu, taalaphiza wala kulavya mashitaka kuhusu viumbe hivyo mbere za Mlungu.

¹² Aha alimu a handzo nkulaphiza vitu asivyovimanya. Ni dza nyama a weruni ahenda mambo bila kuririkana, na ariovyalwa ili agbwirwe na kuolagbwa. Mlungu andaangamiza dza viratu anadamu aolagavyo nyama. ¹³ Andagaya kpwa sababu agayisa atu anjina. Anahererwa kuhenda sharee za marya, na kuzinga wakati wa mutsi. Nkuhererwa kukuchengani wakati munarya nao phamwenga, na kpwa njira hino nkukutiyani waibu dza dowa ra nguwo nyereru. ¹⁴ Atu aha achiona mchetu nkumuaza, na tamaa yao ya kuzinga taisira. Nkurusa atu ambao taadinire chiroho na chila wakati achili zao nkufikiriya kuphaha pesa. Phahi atu aha analaniwa ni Mlungu. ¹⁵ Aricha njira nono imuhamirayo Mlungu, achiangamika dza arivyoangamika Balaamu, mwana wa Beori, yemendza kuphaha pesa kpwa kuhenda mambo mai. ¹⁶ Ela hiye nabii Balaamu wademurirwa kpwa dambize. Pundawe wagomba kpwa raka ra mutu, na achiricha Balaamu asihende higo mambo ga koma.

¹⁷ Hinya alimu a handzo taana rorosi dza vidzuo vyouma, na piya ni dza maingu gophepheruswa ni phuto kali, gasigoreha mvula. Kpwa hivyo Mlungu andaatiya adabu phatu phenye chilungulungu cha jiza. ¹⁸ Aha nkugomba maneno ga chizuzu na kudzikarya. Kpwa kuumira tamaa mbii za mwiri anarusa afuasi ambao anaandza kuishi maisha manono chinyume cha hara anaoshi maisha mai. ¹⁹ Nkulavya ahadi za handzo kuhusu uhuru wa chiroho kuno nyo enye ni atumwa a ndzimo mbii ambazo zinaangamiza. Mana mutu nkuhendwa mtumwa ni chochosi ambacho chinamtawala. ²⁰ Hipo mwandzo atu aha aricha kutawalwa ni tamaa mbii za dunia kpwa sababu

* **1:17-18** 1:17-18 Mathayo 17:5. **2:5** 2:5 Mwandzo 6:1—7:24 **2:6** 2:6 Mwandzo 19:24 **2:7-8** 2:7-8 Mwandzo 19:1-16 * **2:9** 2:9 Mana yanjina ni: Ela Mlungu nkuika atu ayi kugodzera siku ya hukumu. **2:15** 2:15 Isabu 22:4-35

anamanya Bwana na Muokoli wehu Jesu Masihi. Ela auvirapho garatu ga kare nkuinjira muhamboni, akatawalwa tsona ni tamaa mbii. Vivi sambu a tabuni zaidi kuriko pho mwandzo wakati kala taadzangbwemmanya Jesu. ²¹ Hata hivyo ingekala vinono kalapho taayamanya njira za kumuhamira Mlungu, kuriko kuzimanya na alafu kugaluka na kuricha kulunga malagizoge matakatifu. ²² Phahi arigohenda atu aha ni sawa na ndarira hizi mbiri. Ya kpwanda inaamba, “Diya nkuuyira kurya mahaphikage,” na ya phiri inaamba “Nguluwe achiyeogeswa nkuuya akagala-gala topeni.”

3

Bwana Jesu andauya kama arivyolaga

¹ Enehu, hino ni baruwa yangu ya phiri kukuandikirani. Na baruwa zosi hizi zinakutambukizani maneno higa mrigodzifundza, na kugaririkana vinono kpwa undani.

² Tambukirani maneno ga manabii matakatifu na malagizo ga Bwana na Muokoli wehu, mrigophokera kula kpwa mitumee.

³ Ra muhimu ni mmanye kukala siku za mwisho kundakala atu anjina ambao masagazi gao gandakala ga kulunga tamaa za miri yao. Nao andakuforerani na kukuzemererani, ⁴ achiamba, “Bwana Jesu walaga andauya. Viro yu kuphi? Kula baba zehu ariphofwa takuna chitu chirichogaluka. Chila chitu chinaenderera kukala dza vivyo kula phoumbwa dunia!” ⁵ Ela atu anarema makusudi ukpweli hinyu, kukala hipho kare Mlungu wagomba neno ra kuumba dunia na dzulu mlunguni. Wahenda dunia kula madzini, na achiitenga na madzi, ⁶ na kpwa kuumira madzi piya, waangamiza dunia ariphoreha mafuriko. ⁷ Kpwa njira iyo-iyoye ya nenore, Mlungu nkuhenda dzulu mlunguni na duniani hivi sambu vigodze, hadi ndiphoviangamiza na moho. Siku iyo ya uamuli, atu asiolunga malagizo ga Mlungu andaumulwa na kuangamizwa tsetsetse.

⁸ Ela enehu, msione kukala Mlungu anafikiriya dza vivyo mwimwi. Mana kpwa Mlungu siku mwenga ni sawa na miaka elufu mwenga, na miaka elufu mwenga ni sawa na siku mwenga. ⁹ Atu anjina anaririkana kukala Mlungu ana wende kutimiza ahadize. Ela si hivyo, Mlungu nkuchelewa kukamilisha ahadize kpwa kukala anakuvumirirani. Mana kamendze mutu yeyesi afwe ela amenzavyo iye ni chila mmwenga atubu dambize. ¹⁰ Ela siku ya Bwana Jesu kuuya duniani indaangalaza atu kpwa kukala indakala gafula, dza viratu muivi aedzavyo. Wakati hinyo kundakala na ngurumo na mlunguni kundayaya na chila chitu chirichohimo chindaphya tsetsetse. Na dunia na vyosi virivyo mumo vidayaya piya.

¹¹ Kpwa vira ambavyo vitu vyosi vindaangamizwa hivyo, mwino ni mkale atu a viphi? Dzilavyeni kpwa Mlungu na msagale masagazi gamhamirago. ¹² Siku iyo ya chiyama, mlunguni kundaphya, na vitu vyosi virivyo hiko vindatsatsamuka na moho viangamike. Ela siku hiyo, igodzereni kpwa hamu sana na hendani chadi siku iyo yedze upesi. ¹³ Ela Mlungu walaga kukala kundakala na mlunguni kuphya na dunia nyiphya, ambako chila mmwenga andahenda mambo gamhamirago bahi. Naswi hunagodzera kpwa hamu ahadi iyo itimizwe.

¹⁴ Kpwa hivyo enehu, hali munagodzera siku hiyo, hendani chadi msikale na kosa wala lawama mbere za Mlungu, mkale na amani naye. ¹⁵ Msiyale kukala Mlungu anakuvumirirani ili mkale na nafwasi muokolwe. Mambo gaga higa mwatambukizwa ni mwenehu ni mmendzaye Paulo yekuandikirani kpwa uwezo ariohewa ni Mlungu. ¹⁶ Naye anaandika kuhusu mambo higa katika baruwaze zosi. Ela maneno ganjina aandikago si rahisi kugaelewa, na ganaelezwa chimakosa ni atu ambao taayafundzwa na kuluphiro rao ni ra kugaluka-galuka. Kpwa kueleza chimakosa maneno higa ga Paulo na Maandiko ganjina atu hinyo andadziangamiza.

¹⁷ Ela mwimwi enehu munamanyato kare mambo gaga. Phahi dzimanyirireni ili msichengbwe ni handzo ra atu ayi, mukakala na wasiwasi kuhusu mambo gaga munagokuluphira. ¹⁸ Badala ya hivyo endererani kuhenda vira alondavyo Jesu Masihi, ariye Bwana na Muokoli wehu, ili akuonyeseni mendzwaye na kumanya zaidi. Naatogolwe hata kare na kare. Amina.

Baruwa ya kpwandza yoandikpwa ni JOHANA Tanga mbere

Muandishi wa baruwa tahu za Johana ni ye Johana, mwanafundzi ariyemendzwa sana ni Jesu, ambaye piya waandika Injili ya Johana. Mambo manji ga baruwa hizi tahu na Injili yoandikpwa ni Johana ganaigana, kpwa mfwano kulunga ukpweli na kumendzana ganahadzwa sana.

Johana analonda afuasi a Jesu amanye kala huchimuambira Mlungu dambi zehu, andahuswamehe na azifute (1:9). Unono wa kuamini ukpweli ni kumendzana (3:11–24). Kpwa sababu Mlungu ni mendzwa, atue nao ni lazima akale dza Iye (4:1–21). Huchilonda kushinda dambi ni lazima humendze ayawehu na huamini kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. Tsona hunaamini kala wafwa kpweli.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Neno ra uzima 1:1–4

Mwanga na jiza 1:5–2:29

Sagalani dza ana a Mlungu 3:1–24

Njira ya kumanya manabii a handzo 4:1–6

Mendzanani mana Mlungu ni mendzwa 4:7–21

Kumanya Jesu Masihi 5:1–12

Maneno ga mwisho 5:13–21

Neno ra uzima

¹ Hunakuambirani mmanye kala hwamsikira na huchimuona ariyekalako hangu mwandzo. Hwamuona na matso gehu, na huchinguta na mikono yehu, naye ndiye hiro Neno rireharo uzima. ² Hangu mwandzo wakala na Baba Mlungu, ela sambu wahutsembukira na huchimuona na matso gehu. Naswi hu mashaidi a hiro huriroriona na hunakuambirani habari za uzima wa kare na kare. ³ Hunakuhubiriyani huriroriona na kusikira, ili mkuluphire dza swiswi na hukaleni chitu chimwenga. Naswi huna umwenga na Baba Mlungu na Mwanawe Jesu Masihi. ⁴ Hunakuandikirani mambo higa ili raha yehu ikamilike.

Msisagale jizani

mana Mlungu ni mwanga

⁵ Jesu wahuambira maneno higa, naswi hunakumanyisani kukala Mlungu ni mwanga, wala kpwakpwe takuna jiza rorosi. ⁶ Huchiamba kala huna umwenga naye na kuno hunasagala jizani kpwa kuhenda mai, phahi hundakala na handzo, wala tahulunga njira ya kpweli. ⁷ Ela huchisagala mwangani, dza vivyo iye arivyo mwangani, hundakala na umwenga swiswi enye na enye. Nao mlatso wa mwanawe Jesu uriomwagika ariphokotwa misumari msalabani undahuusira dambi zosi.

⁸ Huchiamba kala tahuna dambi, humaneye kala hunadzichenga, na hunarema kukubali kpweli. ⁹ Ela huchikubali na kumuambira Mlungu kala huna dambi, phahi kpwa vira ni muaminifu na wa haki, andahuswamehe na kuuhusira uyi wehu wosi. ¹⁰ Huchiamba kukala tahudzangbwehenda dambi, hunahenda Mlungu akale na handzo, na hunarema manenoge.

2

Jesu ni gambera wehu

¹ Anangu, nakuandikirani mambo higa ili msihende dambi. Ela mutu achihenda dambi, huna gambera ambaye nkuhuvoyera kpwa Baba Mlungu, naye ni Jesu Masihi mutu asiye na lawama tse. ² Naye ndiye sadaka ya kuusira dambi zehu, tsona si dambi zehu bahi, ela hata za dunia ndzima.

³ Huchilunga malagizo ga Mlungu ndipho hundamanya kpwa kpweli hunammanya. ⁴ Mutu yeyesi ndiyeamba, “Nammanya Mlungu,” ela kalunga malagizoge, phahi ana handzo na anarema kukubali kpweli. ⁵ Ela mutu yeyesi agbwiraye maneno ga Mlungu, ndiye ariye na mendzwa kamili ya Mlungu mwakpwe moyoni. Hivyo ndivyo hundakala na hakika kala hu phamwenga na Mlungu. ⁶ Mutu achiamba kala a phamwenga na Mlungu, ni lazima asagale dza viratu vyosagala Jesu.

Jesu walagiza atu amendzane

⁷ Asena angu, higo malagizo ambago nakuandikirani sigo maphya, ela ni ga kare ambapho mwakala nago hangu mwandzo. Higo ni maneno ga Mlungu ambago mwagasikira kare. ⁸ Ela malagizo higo ni maphya piya. Ganaonyesa wazi vira Jesu arivyosagala na vira muishivyo. Mana mwenu mioyoni jiza ra mambo mai rinatsapa na mwanga wa kpweli unang'ala kare.

⁹ Mutu ndiyeamba kala a mwangani, kuno wamzira mfuasi myawe, phahi naamanye kala achere jizani. ¹⁰ Mutu yeyesi amendzaye myawe a mwangani, wala takuna chitu ambacho anaweza kukpwala. ¹¹ Ela mutu aziraye myawe a jizani wala kamanya aphiyako, mana jiza ramuhenda chipofu.

*Msimendze mambo mai
ga himu duniani*

¹² Nakuandikirani mwimwi anangu kpwa mana mwaswamehewa dambi zenu kpwa sababu ya Jesu. ¹³ Nakuandikirani mwimwi ano baba kpwa mana iye yekalako hangu mwandzo munammanya. Nakuandikirani mwimwi barobaro mana mwamturya Shetani.

¹⁴ Nakuandikirani mwimwi anache kpwa mana munammanya Baba Mlungu. Nakuandikirani mwimwi ano baba mana munammanya iye yekalako hangu mwandzo. Nakuandikirani mwimwi barobaro mana muna mkpwtotwe, mwagbwira maneno ga Mlungu mwenu mioyoni, tsona mwamturya Shetani.

¹⁵ Msimendze dunia wala chochosi chii chiricho himu duniani. Mana mutu achimendza mambo mai ga dunia, kaweza kummendza Mlungu. ¹⁶ Kpwa mana duniani atu nkukala na tamaa mui, nkuaza vitu avionavyo na kuhenda ngulu kpwa sababu ya mali. Mambo higa gosi tagala kpwa Baba, ela gala duniani. ¹⁷ Dunia na vituvye vyosi ambavyo mutu anaweza kuviaza vinatsapa. Ela mutu ndiyehenda mendzwa ya Mlungu andasagala hata kare na kare.

Dzirindeni na apinzani a Jesu

¹⁸ Anangu, mwisho u phephi! Mwasikira kala mpinzani wa Jesu Masihi andakpweza, vivi apinzani anji a Jesu akpweza kare. Kpwa hivyo hunamanya kala mwisho u phephi. ¹⁹ Hata dzagbwe atu hinyo ala mwehu kundini, ela kala sio ayawehu. Mana kala ni ayawehu, angekala asala naswi. Ela ariphotuluka amanyikana wazi kala sio ayawehu.

²⁰ Ela Roho Mtakatifu wainjira mwenu mioyoni, na mosi mnamanya kpweli. ²¹ Phahi sikuandikirani kpwa kukala tammannya kpweli, hata. Ela nakuandikirani kpwa kukala mnamanya kpweli, tsona mnamanya tafwauti ya kpweli na handzo. ²² Mutu wa handzo ni yuphi? Ni yuya aremaye kala Jesu ndiye Muokoli.* Mutu ambaye anarema Baba Mlungu na Mwanawe Jesu ni mpinzani wa Jesu. ²³ Mutu achimkahala Mwana, piya anamkahala Baba. Na mutu achimkubali Mwana, piya anamkubali Baba.

²⁴ Phahi higo maneno mrigogasikira hangu mwandzo gagbwireni mwenu mioyoni. Mchigagbwira mwenu mioyoni, wakati wosi mundakala phamwenga na Mwana na Baba. ²⁵ Huchigbwira maneno higa mwehu mioyoni, Jesu andahupha uzima wa kare na kare ariohulaga.

²⁶ Nakuandikirani mambo higa kuhusu atu ambao analonda kukuchengani. ²⁷ Ela Jesu watiya Roho Mtakatifu mwenu mioyoni. Kpwa vira Rohowe a mwenu mioyoni, phahi tamuna haja ya kufundzwa ni mutu. Mana iye Rohowe anakufundzani chila chitu, na higo ambago anakufundzani ni ga kpweli, wala si handzo. Phahi, lungani mafundzoge, na muenderere kukala phamwenga naye.

²⁸ Sambi anangu, endererani kukala phamwenga na Jesu, ili siku achedza hukale bila ya wuoga, wala husikale na sababu ya kudzifwitsa kpwa waibu. ²⁹ Kpwa vira mnamanya kala Jesu ni wa haki, phahi piya manyani kukala osi ahendao haki ni ana a Mlungu.

3

Sagalani dza ana a Mlungu

¹ Ririkanani vira Baba Mlungu arivyohumendza hata hunaihua anae. Na kpweli hu anae, ela atu a dunia hino higo taanago, mana taamanya Mlungu. ² Asena angu, vivi naswi hu ana a Mlungu, ela taimanyikana vira ndivyokala badaye. Ela hunamanya kala Jesu ndiphouya, hundakala dza iye, mana hundamuona vira arivyo. ³ Phahi chila mmwenga wenu anayetarajiya kukala dza Jesu, ni akale bila ya lawama, dza viratu Jesu

arivyo bila ya lawama. ⁴ Mutu yeyesi ahendaye dambi anavundza Shariya za Mlungu, mana kuhenda dambi ni kurema kulunga shariya. ⁵ Ela mwimwi mnamanya kukala Jesu wakpwedzausa dambi zenu, ela ye mwenye kana dambi yoyosi. ⁶ Phahi mutu yeyesi ariye phamwenga naye kahenda dambi, ela ahendaye dambi kamanya Jesu wala kumuelewa.

⁷ Anangu, msichengbwe. Mutu ahendaye mahendo ga haki, ana haki dza viratu Jesu arivyo. ⁸ Ela mutu ahendaye dambi ni wa Shetani, mana Shetani wahenda dambi hangu mwandzo. Ela hiye Mwana wa Mlungu wakpwedza himu duniani ili abanange kazi za Shetani. ⁹ Kpwa hivyo, ana a Mlungu taahenda dambi, mana ana asili ya Mlungu mwao mioyoni. Nao taaweza kuhenda dambi mana ni ana a Mlungu. ¹⁰ Yeyesi asiyehenda mahendo ga haki au asiyemendza mfuasi myawe, siye mwana wa Mlungu. Iyo ndiyo tafwauti ya ana a Mlungu na a Shetani.

Ana a Mlungu ni lazima amenzane

¹¹ Mwasikira habari hizi hangu mwandzo kukala hunalondwa humenzane. ¹² Msikale dza Kaini, kpwa mana Kaini kala ni wa Shetani, achimuolaga nduguye mwenye. Waolaga nduguye kpwa utu wani? Wamuolaga kpwa sababu nduguye wahenda mambo ga sawa, ela Kaini achihenda mambo mai. ¹³ Phahi enehu, atu a duniani achikuzirani, msiangalale.

¹⁴ Kumenzana kpwehu kunaonyesa kala hwatuluka chifoni na huchiinjira uzimani. Mutu yeyesi asiyemendza mfuasi myawe, bado achere chifoni. ¹⁵ Yeyesi aziraye myawe ni muolagadzi, namwi mnamanya kala muolagadzi kandakala na uzima wa kare na kare. ¹⁶ Jesu Masihi wadzilavya aolagbwe kpwa sababu yehu, hivyo ndivyo hunamanya mendzwa irivyo. Hata swiswi naswi hunalondwa humenze ayawehu, hata ichikala ni kufwa, hudzilavye huolagbwe kpwa sababu ya ayawehu. ¹⁷ Mutu achikala na mali himu duniani, na aone mfuasi myawe ni mgbwayi kana chitu, ela asimuonere mbazi, kpwa kpweli mutu hiye kaweza kuamba ana mendzwa ya Mlungu mwakwende moyoni. ¹⁸ Anangu, mendzwa yehu naisikale ya maneno mahuphu, ela nahumenzaneni na mendzwa ya kpweli ya mahendo.

¹⁹⁻²⁰ Huchikala na mendzwa ya mahendo, hundamanya kala hunalunga njira ya kpweli. Na hata huchimanya kala mwelu mioyoni huna makosa, hundaweza kuima mbere za Mlungu bila ya wuoga. Mana Mlungu ni mkpwulu kuriko maazo gehu, tsona anamanya chila chitu. ²¹ Asena angu, ichikala maazo gehu tagana lawama, phahi, hunaweza kukala bila ya wuoga mbere za Mlungu. ²² Naswi hunaweza kuvoya Mlungu chochosi, na akahupha kpwa sababu hunalunga malagizoge na kuhenda mambo gamhamirago. ²³ Na hivi ndivyo Mlungu arivyolagiza: humkuluphire Mwanawe Jesu Masihi na humenzane kama arivyolagiza. ²⁴ Atu alungao malagizo ga Mlungu a phamwenga na Mlungu, naye Mlungu a phamwenga nao. Naswi huna hakika kala Mlungu a phamwenga naswi kpwa sababu Rohowe anaishi mwelu mioyoni.

4

Njira ya kumanyisa atu manabii a handzo

¹ Asena angu, kpwazuka manabii manji ga handzo himu duniani. Kpwa hivyo, msimuamini chila mutu hata akaamba ana Roho Mtakatifu. Ela ni lazima mumpime na mmanye ichikala kpweli ana Roho Mtakatifu. ² Hino ndiyo njira ya kukumanyisa kala mutu ana Roho Mtakatifu: yeyesi ndiyekubali kala Jesu Masihi wakala mwanadamu na wakpwedza duniani, ana Roho Mtakatifu. ³ Ela mutu yeyesi asiyekubali, kana Roho Mtakatifu, ela ana roho wa kupinga Jesu. Namwi mwasikira kala roho hiye andakpwedza, na vivi wakpwedza kare. ⁴ Anangu, mwimwi mu a Mlungu, na mwaturya higo manabii a handzo, kpwa mana Roho ariye mwenu mioyoni ni mkpwulu kuriko roho ariye duniani. ⁵ Higo manabii a handzo taamanya Mlungu. Kpwa hivyo higo agombago ni ga chidunia, nao atu a dunia asiomanya Mlungu nkualunga gao. ⁶ Swiswi hu a Mlungu. Yeyesi amanyaye Mlungu nkuhulunga, ela asiye wa Mlungu kahulunga. Phahi kpwa sababu hiyo, hunaweza kumanya tafwauti ya Roho wa kpweli na roho wa handzo.

Menzanani mana Mlungu ni mendzwa

⁷ Asena angu, nahumenzaneni, mana kumenzana kula kpwa Mlungu. Mutu yeyesi amenzaye mfuasi myawe ni mwana wa Mlungu na anamanya Mlungu. ⁸ Mutu yeyesi

asiyemendza myawe kammanya Mlungu, mana Mlungu ni mendzwa. ⁹ Naye Mlungu wahuonyesa mendzwaye ariphomhuma Mwanawe wa macheye kpwedza himu duniani, ili huphahe uzima wa kare na kare kpwa sababuye. ¹⁰ Hivi ndivyo mendzwa ya kpweli irivyo: sio kukala swiswi hwammendza Mlungu, ng'o. Ela Mlungu ndiye ariyehumendza swiswi hata achimlavya Mwanawe akale sadaka ya kuusira dambi zehu.

¹¹ Asena angu, kpwa vira Mlungu wahumendza hivyo, phahi naswi piya ni lazima humendzane. ¹² Takuna mutu yeyesi yemuona Mlungu, ela huchimendzana, Mlungu a phamwenga naswi na maisha gehu gandaonyesa mendzwaye viratu arivyopanga.

¹³ Naswi huna hakika kukala hu phamwenga na Mlungu, naye Mlungu a phamwenga naswi kpwa sababu wahupha Rohowe. ¹⁴ Hunamanya kala Mlungu wamhuma Mwanawe ili akale Muokoli wa atu. Naswi hu mashaidi a hiro huriroriona. ¹⁵ Mutu yeyesi ndiyekubali kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu, a phamwenga na Mlungu, na Mlungu a phamwenga naye. ¹⁶ Phahi, swiswi hunamanya na kuhakikisha kala Mlungu anahumendza kpweli.

Mlungu ni mendzwa, naye mutu aishiye na mendzwa, anaishi ndani ya Mlungu, naye Mlungu anaishi ndaniye. ¹⁷ Huchisagala himu duniani vira Jesu arivyoishi, phahi tahundakala na wuoga siku ya hukumu. Hipo masagazi gehu gandakala ganaonyesa mendzwa ya Mlungu viratu arivyopanga. ¹⁸ Mendzwa na wuoga taviweza kukala phamwenga. Masagazi gehu gachionyesa mendzwa ya Mlungu viratu arivyopanga, phahi tahundaogopha hukumu. Huchiogopha kutiywa adabu, manage tahudzangberuhusu mendzwa ya Mlungu igaluze maisha gehu vira arivyopanga.

¹⁹ Swiswi hunamendza Mlungu na ayawehu, kpwa sababu Mlungu ndiye ariyeandza kuhumendza. ²⁰ Mutu achiamba, "Mino nammendza Mlungu," kuno ye wazira mfuasi myawe, ana handzo. Mana ichikala mutu kammendze myawe amuonaye, phahi Mlungu ambaye kamuona, andammendzadze? ²¹ Mlungu wahupha lagizo ambaro rinaamba, "Yeyesi amenzaye Mlungu ni lazima ammendze myawe piya."

5

Kuamini Mlungu aambavyo kuhusu Jesu

¹ Chila mutu aaminiye kala Jesu ndiye Masihi,* Mlungu andamuiha mwanawe. Mutu yeyesi amenzaye Baba Mlungu anamendza anae† piya. ² Huchimendza Mlungu na kulunga malagizoge ndipho hundamanya kpwa kpweli hunamendza ana a Mlungu. ³ Kpwa mana kummendza Mlungu ni kulunga malagizoge. Nago malagizoge sigo magumu kugalunga, ⁴ mana achimuiha mutu mwanawe, Mlungu nkumupha uwezo wa kushinda mambo mai ga dunia. Naswi hukuhewa uwezo wa kushinda higo mambo mai kpwa kumkuluphira Jesu. ⁵ Dze, ni ani ambaye anaweza kushinda mambo mai ga dunia? Ni chila mutu akuluphiraye kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu.

⁶ Hiye Jesu Masihi wakpwedza duniani achibatizwa na madzi na achimwaga mlatso ariphofwa. Kedzere na madzi bahi, ela wakpwedza na madzi na mlatso piya. Naye Roho Mtakatifu anashuhudiya kala mambo higa ni ga kpweli, mana Roho mwenye ni wa kpweli. ⁷ Phahi kuna mashaidi ahahu ambao ⁸ ni Roho Mtakatifu, madzi na mlatso. Hano ahahu anakubaliana. ⁹ Ichikala hunaweza kukubali ushaidi wa atu, dze, ushaidi wa Mlungu si mkpwulu zaidi? Mana Mlungu mwenye ni shaidi kuhusu Mwanawe. ¹⁰ Mutu yeyesi akuluphiraye kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu anakubali ushaidi wa Mlungu. Ela asiyekuluphira, anahenda Mlungu akale na handzo, mana kaamini ushaidi wa Mlungu wa kuhusu Mwanawe. ¹¹ Nao ushaidi wenye unaamba: Mlungu wahupha uzima wa kare na kare, nao uzima ula kpwa Mwanawe. ¹² Phahi mutu yeyesi yemkubali ye Mwana ana hinyo uzima; ela mutu asiyemkubali, kana uzima hinyo.

Maneno muhimu ga mwisho

¹³ Nakuandikirani mwimwi mumukuluphirao Jesu, Mwana wa Mlungu, ili mkale na hakika kala muna uzima wa kare na kare. ¹⁴ Naswi huna hakika kala huchimvoya Mlungu chochosi kulengana na alondavyo, andahusikira. ¹⁵ Phahi kpwa vira hunamanya Mlungu anahusikira huchimvoya, piya hunamanya kala hukuphaha huvoyago.

¹⁶ Kuna dambi ambazo nkumtanya mutu na Mlungu hata kare na kare na kuhenda rohere rifwe. Uchiona myao anahenda dambi ambayo taiolaga roho, mvoyere na Mlungu andamtiyva. Ela ichikala ni dambi iolagayo roho, siamba uvoye kuhusu dambi hiyo. ¹⁷ Uyi wosi ni dambi, ela kuna dambi ambayo taiolaga roho.

^{4:12} 4:12 Johana 1:18   * ^{5:1} 5:1 Masihi: Yani Muokoli, mutu yetsambulwa ni Mlungu.   † ^{5:1} 5:1 Anae, mana yanjina ni Mwanawe.   ^{5:3} 5:3 Johana 14:15   ^{5:11} 5:11 Johana 3:36

¹⁸ Hunamanya kala ana osi a Mlungu taahenda dambi, mana Jesu nkuarinda, naye Shetani kaweza kuahenda rorosi. ¹⁹ Hunamanya kala hu ana a Mlungu, ela atu anjina osi duniani anatawalwa ni Shetani. ²⁰ Piya hunamanya kala Mlungu wahuma Mwanawe, naye wakpwezahumanyisa Mlungu wa kpweli. Phahi swiswi hu phamwenga na Mlungu wa kpweli, na hu phamwenga na Mwanawe Jesu Masihi. Iye ni Mlungu wa kpweli, na ndiye arehaye uzima wa kare na kare.

²¹ Anangu, dzimanyirireni sedze mkaabudu chitu chochosi isiphokala Mlungu mach-eye.‡

Baruwa ya phiri yoandikpwa ni **JOHANA** Tanga mbere

Muandiki wa baruwa hino ya phiri ya Johana anadzimanyisa kukala “chilongozi” nago ganagbwa sawa na mtume Johana, mwanafundzi wa Jesu. Anaandikira “Mayo yetsambulwa ni Mlungu.” Inawezekana kukala manage ni kundi ra afuasi a Jesu.

Lengo kulu ra baruwa hino ni kuonya atu kuhusu hatari irehwayo ni alimu a handzo. Mwandzo hinyo alimu kala ni amwenga na afuasi a Jesu, ela achidzitenga kpwa sababu taayaamini kala Jesu ni mwanadamu. Piya Johana anahimiza afuasi a Jesu aenderere kumendzana.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1-3

Kumanya kpweli na kumendzana 4-11

Chimarigizo 12-13

¹ Salamu kula kpwa chilongozi wa afuasi a Jesu.

Nakuandikira uwe mayo yetsambulwa ni Mlungu phamwenga na anao, nkumendzaye kpwa kpweli. Wala siye mimi bahi nikumendzaye, ela ni atu osi amanyao kpweli, ² kpwa sababu hwagbwira kpweli mwehu mioyoni na indakala mumo hata kare na kare. ³ Baba Mlungu na Mwanawe Jesu Masihi, naakujaliyeni, akuonereni mbazi na mkale salama, kpwa sababu ya kukala hunamanya nyo ukpweli wa Mlungu na hundamendzana.

Kumanya kpweli na kumendzana

⁴ Náhererwa sana kusikira kala ana enu anjina analunga njira ya kpweli viratu Baba Mlungu arivyohulagiza. ⁵ Phahi mayo navoya humendzaneni. Sikuandikirani lagizo dziphya, ela riro ambaro hunaro hangu mwandzo. ⁶ Na kuonyesa hunamendzana, ni hulunge malagizo ga Mlungu. Naro hiri ndiro lagizo mrirosikira kula mwandzo kukala, ni lazima muenderere kumendzana.

⁷ Kpwazuka alimu anji a handzo himu duniani, ambao taakubali kukala Jesu Masihi wavyalwa dza mwanadamu. Mutu asiyekubali kala Jesu kala ni mwanadamu ni mutu wa handzo chisha ni mpinzani wa Masihi. ⁸ Dzimanyirireni sedze mkaangamiza higo mrigogabagalikira,* ela mtuzwe tuzo renu kamili. ⁹ Mutu yeyesi ndiyeenjereza mafundzoge kpwa katosheka na mafundzo ga Jesu, kana umwenga na Mlungu. Ela mutu agbwiraye mafundzoge anamkubali Baba Mlungu na Mwana. ¹⁰ Phahi mutu achedza kpwenu na mafundzo mbali na ga Jesu, msimkaribishe mwenu madzumbani wala msimlunge gakpwe. ¹¹ Mana yeyesi alungaye gakpwe, anagbwirana naye kuhenda mai.

Chimarigizo

¹² Nina manji ga kukuambirani, ela simendze kuumira baruwa. Natumaini kpwedza ili hubishe matso kpwa matso na yo raha yehu ikamilike.

¹³ Ana a mwenenu mchetu yetsambulwa ni Mlungu, akakuphoza.†

1:5 1:5 Johana 13:34; 15:12,17

*

1:8 1:8 Au hurigogabagalikira.

†

1:13 1:13 Manage ni akaphozwa ni atu a

kundi ranjina ra afuasi a Jesu.

Baruwa ya hahu yoandikpwa ni JOHANA Tanga mbere

Muandishi wa baruwa ya hahu ya Johana anadzimanyisa kama ni “chilongozi.” Waandika baruwa hino kumtoga Gayo kpwa kuaterya alimu a kpweli na kuonya afuasi kuhusu Diotirefe, ambaye waakahala alimu hinyo. Kpwa hivyo Johana anaamba ni muhimu sana afuasi aterye afuasi ayawao atangazao ujumbe kuhusu Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1-4

Gayo anatogolwa 5-8

Shida za Diotirefe 9-11

Demetirio anatogolwa 12

Chimarigizo 13-15

¹ Salamu kula kpwa chilongozi wa afuasi a Jesu.

Nakuandikira uwe msena wangu Gayo, nikumenzaye kpwa kpweli.

² Msena wangu, nakuvoyera Mlungu ukale mzima, na mambogo gosi gaenderere vinono dza vivyo uendereravyo vinono chiroho. ³ Kpwa kpweli násikirato sana enehu aripokpawedza kpwangu na kuniambira vira ulungavyo njira ya kpweli. Masagazigo na mahendogo ni ga kpweli chila wakati. ⁴ Takuna chitu ambacho chinanihamira sana kuriko kusikira kala anache angu analunga njira ya kpweli.

Ni vinono kuterya anaofundza kpweli

⁵ Chila mara unaphoterya afuasi ayao na hasa ajeni, unaonyesa vira ambavyo unaweza kuaminika. ⁶ Hinyo ajeni asemurira afuasi a Jesu hipha vira umenzavyo ayawao. Tafadhali aterye ajeni osi dza hinyo aenderere na charo chao kpwa njira inayomhamira Mlungu. ⁷ Mana aandza charo ili amuhumikire Jesu bila ya kuvoya msada kula kpwa atu asiomkuluphira Jesu. ⁸ Phahi, swiswi hunaomkuluphira ni lazima huaterye hinyo atu ili hukale hunaungana nao kuhenda kazi ya kuaambira atu ukpweli wa Mlungu.

⁹ Mwimwi afuasi hiko nákuandikirani baruwa, ela Diotirefe wazihenda chimbere-mbere na kamenze kuniphundza kabisa. ¹⁰ Phahi, siku nchedza nindabisha na kundi ra afuasi kuhusu mambo ahendago. Ananisingizira mambo mai. Ela higo mbai, Diotirefe katosheka vivyo. Ye mwenye kakaribisha enehu, tsona anaakahaza na anaazola kundini ayae anaolonda kukaribisha ajeni.

¹¹ Msena wangu Gayo, usimuige hiye mutu mui. Ela iga tabiya za atu anono. Mutu yeyesi ahendaye mambo manono ni mwana wa Mlungu. Ela yeyesi ahendaye mambo mai kamanya Mlungu.

¹² Demetirio anatogolwa ni chila mutu kpwa mahendo manono, na asiliye ni ya kpweli. Mimi piya namanya kala ni mutu mnono, nawe unamanya kala ushaidi wangu ni wa kpweli.

Chimarigizo

¹³ Nina manji ga kukuambira, ela simenze kuumira baruwa. ¹⁴ Nindakpawedza vi sambi-sambi ili hwedze hubishe matso kpwa matso.

¹⁵ Asenao osi a hiku akakuphoza. Huphozere asena ehu osi hiko. Kala salama.

Baruwa yoandikpwa ni JUDA Tanga mbere

Juda kala ni ndugungbwa wa Jakobo, na osi airi kala ni ndugungbwa a Jesu (soma Mariko 6:3). Baruwa hino ambayo ina maelezo sawa na baruwa ya phiri ya Petero yaandikpwa kuonya kuhusu alimu a handzo. Hinyo alimu a handzo kala anafundza atu kukala ni sawa kpwenderera kuhenda dambi, kpwa mana Mlungu andaaswamehe. Kpwa hivyo, katika baruwa hino fupi, Juda anatiya moyo asomadzie ili aige mafundzo ga Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifuji

Mwadzo 1-2

Onyo kuhusu alimu a handzo 3-16

Dinisani kukuluphira na kumendzana 17-23

Mlungu naatogolwe 24-25

¹ Mimi Juda, mtumishi wa Jesu Masihi na ndugungbwa wa Jakobo, nakuandikirani mwimwi murioihwa ni Baba Mlungu. Mmanyekukala munamendzwa ni Mlungu na kurindwa ni Jesu Masihi. ² Nakuvoyerani Mlungu akupheni mbazi, amani na mendzwa nyinji.

Onyo kuhusu alimu a handzo

³ Asena angu, nákala na mpango wa kukuandikirani kuhusu wokofu hunaoshiriki phamwenga. Ela náona ni lazima nikuandikireni kukutiyan moyo ili mrinde mafundzo ga habari nono kuhusu Jesu. Hizo habari, Mlungu wazilavya kpwa atakatifu, nazo zinatosh siku zosi. ⁴ Mana atu asiojali Mlungu adziya-ya achiinjira mweni kundini. Atu hinyo anadzichenga kpwa vira anaamba ati kuzinga ni sawa, mana Mlungu ana mbazi na nkuswamehe. Kuhenda hivyo ni kutiya ndzili ujumbe wa mbazi za Mlungu na kurema Jesu Masihi, Mtawala na Bwana wehu. Mlungu wapanga kuatiya adabu kali atu hinyo.

⁵ Hivi sambi nalonda nikutambukizeni mambo machache, dzagbwe mwagaambirwa kare. Mnamanya kukala Mlungu waatsamiza Aiziraeli kula Misiri ambako kala akahendwa atumwa, ela badaye achiaangamiza hara ambao kala taamkuluphira. ⁶ Piya mnamanya adisi ya malaika ambao alonda uwezo kuriko hura kala akahewa ni Mlungu, achiricha kuishi mlunguni ambako ni phatu phao pha asili. Mlungu waafunga jizani na silisili ambayo taindavuguka hadi ahukumawe siku ya mwisho. ⁷ Tsona tambukirani atu a Sodoma na Gomora na midzi iriyokala phephi, ahenda dza hara malaika. Azinga na alume kuhendwa ahetu; mambo higa ni chinyume cha mipango ya Mlungu. Achihukumwa moho wa kare na kare, ikale fundzo kpwa atu osi.

⁸ Vivyo hivyo hinya alimu a handzo ni kulongozwa ni ndoso zao kuhenda mai na miri yao. Nkubera uwezo wa Mlungu na kulaphiza viumbe vya dzulu mlunguni. ⁹ Siku mwenga Mikaeli, malaika mkpwulu, wakala anaheha na Shetani kuhusu ni ani ndiyehala mwiri wa Musa. Dzagbwe Mikaeli ni mkpwulu wa malaika osi, kayalaphiza wala kuhukumu Shetani, ela waamba, "Mlungu mwenye andakudemurira!" ¹⁰ Ela atu hinya nkuaphiza chochosi asichochimanya. Nao ni dza nyama a weruni ambao nkuhenda mambo asigoelewa; nao andaangamizwa kpwa kuhenda hivyo. ¹¹ Shauri yao! Atu hinyo alunga mfwano uratu wa Kaini. Kpwa sababu ya kumendza pesa adzitiya lawama dza iratu ya Balaamu. Chisha akosera dza viratu Kora arivyompinga Mlungu. Nao bila shaka andaangamizwa dza iye!

¹² Atu hinya nkusherekeya karamu za Bwana Jesu na mwimwi, ela ni dza madowa machafu mana nkudzimanya enye bahi, wala taana haya. Ni dza maingu gasukumwago ni phuto gasigo na ishara ya mvula. Ni dza mihi isiyovyala matunda wakatiwe uchifika; mihi ambayo yafwa kamare mana yang'olwa na miziye. ¹³ Atu hinyo ni dza maimbi ga bahari, na mahendo gao ga waibu ganatuluka dza povu. Hinyo ni dza nyenyezi zigbwazo na nkuikpwa hata kare na kare phatu pharipho na chilungulungu cha jiza.

¹⁴ Enoko, ambaye ni chivyazi cha sabaa kula Adamu, watabiri higa kuhusu atu hinya, achiamba, "Phundzani, Bwana Jesu aredza phamwenga na maelufu ga malaikae ¹⁵ kuamula atu osi. Mlungu andaatiya adabu osi ambao taamjali, kpwa sababu

ya mahendo gao mai arigohenda bila kumjali, na maneno gao mai ga kumkufuru Mlungu.”¹⁶ Atu hinya nkunung’unika siku zosi na kulaumu, na kulunga tamaa zao mbii. Nkugomba maneno manji ga kudzikarya, na kutogola atu anjina sana kpwa fwaida yao enye.

Dinisani kulunga mafundzo ga Jesu

¹⁷ Ela asena angu tambukirani gara mrigoambirwa ni mitume a Bwana wehu Jesu Masihi. ¹⁸ Akuambirani, “Siku za mwisho, kundazembuka atu ndiokuzemererani, atu alungao tamaa zao bila kujali Mlungu.” ¹⁹ Hinyo ndio atu anaokuganyani madibamadiba, atu alongozwao ni tamaa zao mbii, atu asio na Roho Mtakatifu.

²⁰ Ela mwimwi asena angu, dinisani kulunga mafundzo ga habari nono mrigophaha kula kpwa Mlungu, ili gakale msingi wa maisha genu. Wakati munavoya mricheni Roho Mtakatifu akulongozeni. ²¹ Kalani atu alongozwao ni mendzwa ya Mlungu, kuno munagodzera uzima wa kare na kare. Hinyo uzima ni wenu kpwa sababu ya mbazi za Bwana wehu Jesu Masihi.

²² Phahi, atiyeni moyo yawenu ario na wasiwasi kuhusu gara aaminigo. ²³ Awanieni afuasi yawenu anjina muaokole wakati anainjira mohoni. Chisha anjina aonerani mbazi, ela namwi dzimanyirireni! Zirani hata zo nguwo zotiywa uchafu kpwa sababu ya mahendo gao mai.

Mlungu naatogolwe

²⁴ Naatogolwe iye awezaye kukurindani sedze mukagbwa chiroho ili akureheni mbereze hiko mlunguni. Phapho mbere za Mwenyezi Mlungu mundakala na raha mana mundakala tamuna dowa wala makosa. ²⁵ Kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi nahumtogeni Mlungu kpwa mana iye macheye ndiye Mlungu wa kpweli, na Muokoli wehu. Nahumlikeni kpwa kukala iye ni Mfalume Mkpwulu, ana nguvu na uwezo, ariokala nao hangu mwandzo, na andaenderera kukala nao hadi kare na kare! Amina.

MAONO ga Johana Tanga mbere

Chitabu hichi chinasemurira maono arigoonyeswa mtume Johana. Nacho chaandikpwa hiko chisuwa chiihwacho Patimo (1:9) ambako Johana kala akafungbwa ni Domitiani, mtawala wa Rumi, kama miaka mirongo mitsano bada ya Jesu kufwa na kufufulwa.

Johana waona ruwiya nyinji za kutisha, ambazo ni ujumbe wa Mlungu kuhusu mambo ambago ni lazima gatimiye. Kpwandza ni kuhusu nguvu mbii zinazohenda kazi himu duniani. Nguvu hizi zinahenda afuasi a Jesu agayiswe hata anjina afwe. Hata hivyo zindaturywa kpwa uwezo wa Jesu mana iye ana nguvu zaidi.

Phiri ni kuhusu adabu kali ndiyophaha osi asiomkuluphira Mlungu. Mwishowe Shetani andashindwa, kundakala na mlunguni kuphya na dunia nyiphya, na Mlungu andatawala hata kare na kare. Mlungu andasagala phamwenga na atu, nao andakala atue (21:3).

Mara nyinji maono higa ga kwenye hali ya siri ela Mlungu nkuafwenurira hara anaomkuluphira. Maono ga Johana ni chitabu chinachotiya moyo afuasi a Jesu aenderere kuvumirira.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo na tanga mbere 1:1-8

Kuhusu maono ga Johana 1:9-20

Baruwa zoandikirwa makundi sabaa ga afuasi a Jesu 2:1—3:22

Mavoyo hiko mlunguni 4:1-11

Chitabu chofungbwa na ukaka mwatu sabaa 5:1—8:5

Magunda sabaa 8:6—11:19

Mchetu, dzoka na nyama airi a kutisha 12:1—13:18

Mwana ng'ondzi na atue 14:1-20

Mbiga sabaa za tsukizi za Mlungu 15:1—16:21

Mchetu mdiya na dzinyama 17:1-18

Mudzi wa Babeli unaangamizwa 18:1-24

Ushindi wa Jesu 19:1—20:15

Mudzi muphya wa Jerusalemu 21:1—22:5

Kuuya kpwa Jesu 22:6-21

Johana anasemurira kuhusu chitabu hichi

¹ Mlungu wamuonyesa Jesu Masihi mambo ambago kala ni lazima gahendeke vi sambu sambu. Naye Jesu wanikumira malaikawe kunirehera ujumbe huno mimi mtumishiwe, Johana. ² Nami nâgaandika mambo gosi nrigogaona. Mambo higo nâgaona, nago ni kuhusu ukpwele uriong'azwa ni Jesu Masihi, yani neno ra Mlungu. ³ Mlungu andajaliya atu osi ndioasomera ayawao ujumbe huno wa unabii, nao ndiophundza na kuulunga piya andajaliwa. Mana wakati ambao ni gahendeke u phephi.

Johana anaandikira makundi ga afuasi a Jesu

⁴⁻⁵ Baruwa hino ila kpwangu mimi Johana. Nakuandikirani mwimwi makundi sabaa ga afuasi a Jesu murio jimbo ra Asia.

Navoya Mlungu akuonereni mbazi na mkale salama. Mjaliwe ni hiye yekalako, ariyeko, na ndiyekalako, phamwenga na roho sabaa akalao mbere za chihhi cha chifalume, na Jesu Masihi. Naye Jesu ni shaidi muaminifu tsona wakala wa kpwandza kufufulwa ili akale mtawala wa atu osi, na mfalume wa afalume osi duniani.

Iye ndiye ariyehumenda hangu mwandzo na achihuusira dambi zehu kpwa kuhufwerera. ⁶ Wahuenda hutawale phamwenga naye na hukale alavyadzi-sadaka kumuhumikira Mlungu ambaye ni Ise. Utukufu na uwezo wosi naukale wakpwe iye Jesu hata kare na kare! Amina.

⁷ Lolani! Aredza na maingu! Chila mmwenga andamuona, hata hara atu ariomdunga fumo piya andamuona. Makabila gosi duniani gandamririra. Hakika higa ni ga kpweli na gandahendeka. Amina.

⁸ Mwenyezi Mlungu, yekalako, ariyeko, na ndiyekalako, anaamba hivi, "Mimi ndimi Alifa na ndimi Omega, Mwenye Nguvu Zosi."

Johana anaangirwa

⁹ Enehu, mimi Johana ni mfuasi myawenu. Kpwa hivyo hunashirikiana kugaya kpwa sababu ya Jesu ambaye ni Mfalume wehu, ela iye nkuhupha nguvu za kuvumirira. Mino nafungbwa jela chisuwa chiihwacho Patimo kpwa sababu ya kutangaza ujumbe wa Mlungu na kulavya ushaidi kuhusu Jesu. ¹⁰ Siku mwenga yokala siku ya Bwana, siku iyo kala ninalongozwa ni Roho Mtakatifu. Gafula ko nyuma zangu nchisikira sauti kulu dza ya gunda. ¹¹ Sauti iyo yaamba, "Andika chitabuni higa gosi ugaonago na ugaphirikire higa makundi ga afuasi asagalao midzi sabaa, midzi iyo ni Efeso, Simurina, Perigamo, Thiatiara, Saridi, Filadelifia, na Laodikia."

¹² Nriphogaluka kulola ye agombaye, náona miyo sabaa ya zahabu ya kuikira taa. ¹³ Hipo kahi-kahi ya taa hizo, náona mutu "dza Mutu Yela Mlunguni" akavwala kandzu iriyofika nyayoni na mkanda mpana wa zahabu chifuwani. ¹⁴ Nyereze kala ni nyereru dza pamba ama bafuta, na matsoge kala ni dza jimbijimbi ra moho. ¹⁵ Nazo nyayoze kala zinang'ala-ng'ala dza shaba ya kuera ichiyosafishwa mohoni. Rakare kala ni dza madzi manji gajerago na nguvu. ¹⁶ Tsona kala ana nyenyezi sabaa mkpwono wa kulume. Mwakpwe mromoni kala mchituluka upanga wa kurya sana, chisha wa maso kosi-kosi. Usowe kala unang'ala dza viratu dzuwa kali.

¹⁷ Nriphomuona, nágbwa phakpwe maguluni nchikala avi nkafwa. Ela wanibandikira mkpwonowe wa kulume na achiniamba, "Usiogophe! Mimi ni Mwandzo na Mwisho. ¹⁸ Phundza, mimi ndimi uzima! Kala nkafwa ela vino ni mzima hata kare na kare! Na ndimi nriye na funguwo za Chifo na kuzimu. ¹⁹ Phahi andika higa uonago, yani mambo gahendekago hivi sambani na piya higo ndigohendeka badaye. ²⁰ Zira nyenyezi sabaa uchizoziona mkpwono wangu wa kulume na ira miyo ya zahabu ya kuikira taa, manage ni higa: Ira miyo ya zahabu ya kuikira taa ni gara makundi sabaa ga afuasi a Jesu; na zira nyenyezi sabaa ni malaika ao."

2

Baruwa zoandikirwa makundi ga afuasi a Jesu

Kpwa afuasi ario Efeso

¹ Phahi ye mutu "dza Mutu Yela Mlunguni" waenderera kugomba, achiniamba, "Hiyu malaika wa kundi ra afuasi hiko Efeso muandikire hivi:

'Mimi ndimi nriye na nyenyezi sabaa mkpwono wangu wa kulume na ambaye nkunyendeka kahi-kahi ya ira miyo sabaa ya zahabu ya kuikira taa. Hebu phundzani nagokuambirani! ² Namanya mambo gosi muhendago, namanya chadi yenu na kuvumirira mriko nako. Piya namanya kukala tamgbwirana na atu ayi, hata mwapima atu adziihao mitume, na kumbavi sio na mchimanya kala ana handzo. ³ Namanya piya kala mwagaya sana kpwa sababu yangu, ela mchivumirira wala tamdzangweremwa.

⁴ Hata hivyo, muna utu ambao unanisononesha. Utu wenye ni kukala tamnimendza dza hipho mwandzo mriphookoka. ⁵ Hebu tambukirani murivyonimendza sana na mtubu, na muhenda gara mrigogahenda hipho mwandzo. Ela msiphotubu, hicho chombo cha kuikira taa hipho chiripho, ndakpwedza nchiuse. ⁶ Ela kuna chitu chimwenga ambacho munahendato: Mnazira mambo mai gahendwago ni Anikolai* ambago hata mimi piya taganihamira bii.

⁷ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu. Mutu ndiyeshinda, nindamruhusu kurya matunda ga muhi wa uzima, urio munda wa Mlungu kuko Peponi.' "

Baruwa yoandikirwa kundi ra afuasi a Jesu hiko Simurina

1:7 1:7 Danieli 7:13; Mathayo 24:30; Mariko 13:26; Luka 21:27; 1 Athesalonike 4:17; Zakariya 12:10; Johana 19:34,37
 1:8 1:8 Maono 22:13; Kutsama 3:14   1:13 1:13 Danieli 7:13; 10:5   1:14 1:14 Danieli 7:9   1:14 1:14 Danieli
 10:6   1:15 1:15 Ezekieli 1:24; 43:2   1:17 1:17 Isaya 44:6; 48:12; Maono 2:8; 22:13   * 2:6 2:6 Anikolai kala ni
 chikundi cha dini ambacho kala chinalunga mila mbaya na mafundzo ga handzo.   2:7 2:7 Mwandzo 2:9; Maono
 22:2; Ezekieli 28:13; 31:8

⁸ Chisha achiamba, “Na hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Simurina muandikire hivi:

‘Mimi ndimi Mwandzo na ndimi Mwisho. Náfwa nchifufuka na vino ni mzima! Hebu phundzani nagokuambirani!’ ⁹ Namanya mateso genu na uchiya wenu, ela mbona mu matajiri. Piya namanya chibero muhenderwacho ni apinzani enu. Aho anaamba ni Ayahudi, ela sio, ni afuasi a Shetani. ¹⁰ Phahi gasikutishireni higo mateso ndigokuphahani. Lolani, Shetani andakupimani kpwa kuatiya anjina enu jela, namwi nundateswa siku kumi. Ela kalani aaminifu kpwangu; hata ichikala ni kufwa, fwani. Nami nindakuphani tuzo ra uzima.

¹¹ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu. Mutu ndiyeshinda mateso gago, siku ya mwisho kandatsuphiwa mohoni tse, moho wa kare na kare urio ni chifo cha phiri.’ ”

Kpwa afuasi ario Perigamo

¹² Achienderera kugomba achiamba, “Na hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Perigamo muandikire hivi:

‘Nina upanga wa kurya urio na maso kosi-kosi. Hebu phundzani nagokuambirani!’ ¹³ Mimi namanya mudzi mkalao unatawalwa ni atu a Shetani, ela bado munanigbwira kudinisa ngingingi. Hata wakati Antipasi, shaidi wangu muaminifu, ariphoolagbwa kpwenu mudzini, hinyo mudzi wa Shetani, tamyantikahala.

¹⁴ Ela muna utu ambao unanisonesa. Ayawenu anjina analunga mafundzo ga Balaamu. Hiye Balaamu ndiye ariyemfundza Balaki kuhenda Aiziraeli ahende dambi ra kurya vitu vyolavirwa sadaka vizuka, na kuhenda udiya. ¹⁵ Vivyo hivyo mwimwi namwi kuna ayawenu anjina ambao analunga mafundzo ga Anikolai, na kuhenda dambi zao. Mafundzo gao ni sawa-sawa na go mafundzo ga Balaamu. ¹⁶ Phahi tubuni! Ela msiphotubu, nredza pha sambu nedze niapige hinyo atu na upanga wa mwangu mromoni.

¹⁷ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu. Mutu ndiyeshinda, nindamupha tuzo ra mnyahu wa chakurya cha manna yofwitswa. Piya nindamupha dziwe dzereru, ambaro raandikpwa dzina dziphya. Ela takuna mutu ndiyemanya dzina hiro siphokala iye achiyehewa dzina hiro.’ ”

Kpwa afuasi ario Thiatira

¹⁸ Kuhusu malaika wa afuasi a mudzi wa Thiatira iye waamba hivi, “Muandikire malaika wa afuasi a Thiatira. Iye muambe hivi,

‘Mimi ndimi Mwana wa Mlungu. Nina matso dza jimbijimbi ra moho na nyayo za kung’ala-ng’ala dza shaba ya kuera. Hebu phundzani nagokuambirani!’

¹⁹ Namanya mambo gosi muhendago. Namanya mendzwa yenu, kuluphiro renu, kuhumika kpwenu, na kuvumirira mriko nako. Tsona nakuonani munahendato, mwazidi kuriko hipho mwandzo. ²⁰ Ela muna utu ambao unanisonesa, kpwa sababu ya hiye mchetu Jezebeli, ambaye anadziha nabii. Mnamricha anachenga atu angu na kuafundza udiya, na kurya vyakurya vyolavirwa sadaka vizuka. ²¹ Námupha wakati akatubu dambize, ela kataki kuricha udiya. ²² Kpwa hivyo nindamtiya mashaka ambago gandamuika chitandani. Na atu osi ambao anahenda naye udiya nindaagayisa sana isiphokala ariche kuhenda mahendoge mai. ²³ Tsona nindaolaga afuasie. Ndipho afuasi osi a Jesu andamanya kala mimi namanya moyo na achili za chila mutu. Chila mmwenga nindamripha kulengana na mahendoge.

²⁴ Ela kuna anjina ko Thiatira ambao taayalunga mafundzo ga hiye Jezebeli wala taamanya go ambago anjina anaamba ni mafundzo ga ndani ga Shetani. Phahi mwimwi sindakuenjerezerani mzigu. ²⁵ Ela gagbwireni vinono higo manono mrigo nago hadi ndiphokpwezda.

²⁶ Aho ndioshinda na kulunga malagizo gangu hadi mwisho, nindaapaha uwezo wa kutawala atu a mataifa gosi. ²⁷ Andaatawala na usiru kuachapa fwimbo na kuavundza-vundza dza nyungu. Andaphaha uwezo dza viratu mimi nrivyo hewa uwezo ni Baba. ²⁸ Atu ndioshinda, nindaapaha kombezi.† ²⁹ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.’ ”

2:8 2:8 Isaya 44:6; 48:12; Maono 1:17; 22:13 2:11 2:11 Maono 20:14; 21:8 2:14 2:14 Isabu 22:5,7; 25:1-3; 31:16; Kumbukumbu 23:4 2:17 2:17 Kutsama 16:14,15; 16:33,34; Johana 6:48-50; Isaya 62:2; 65:15 2:20 2:20 1 Afalume 16:31; 2 Afalume 9:22,30 2:23 2:23 a Zaburi 7:9; Jeremia 17:10; b Zaburi 62:12 2:26 2:26 Zaburi 2:8,9 † 2:28 2:28 Barua ya Phiri ya Petero 1:19 inaamba, dza viratu kombezi ionyesavyo kukala kukacha na ni siku yanjina, ndivyo Jesu naye andakpwezda ang’ale mwehu mioyoni.

3

Kpwa afuasi ario Saridi

¹ Phahi ye mutu “Dza Mutu Yela Mlunguni” waenderera kugomba achiamba, “Hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Saridi muandikire hivi:

‘Mimi nina roho sabaa za Mlungu na nyenyezi sabaa. Hebu phundzani nagokuambirani! Namanya mambo gosi muhendago. Mnaonewa kala mu azima, ela mwafwa. ² Hebu lamukani! Gafufuleni higo gosala ambago ga phephi na kufwa. Mana mahendo genu tagadzangbwefikira vira Mlungu wangu alondavyo. ³ Hebu garirikaneni higo mrigofundzwa mchigagbwira na mchikuluphira. Galungeni vinono higo na mtubu. Msipholamuka, ndakpwedza gafula, dza viratu muivi edzavyo, na tamundamanya ndakpwedza kpwenu rini bii.

⁴ Ela kuna afuasi achache ko Saridi ambao taagalunga higo mahendo ga dambi. Phahi andakala phamwenga nami nao andavwikipwa nguwo nyereru, mana atu hinyo anafwaha. ⁵ Atu ndioshinda, andavwikipwa nguwo nyereru dza aho. Sindafuta madzina gao bii ndani wa chitabu cha uzima.* Nami nindaakubali mbere za Baba Mlungu na malaika kukala ni angu. ⁶ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.’ ”

Kpwa afuasi ario Filadelifa

⁷ Chisha achiamba, “Hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Filadelifa muandikire hivi:

‘Mimi ndiye wa haki na wa kpweli, tsona ndiye ariye na funguwo za Daudi.† Nchi-funga mryango takuna avugulaye, na nchivugula takuna afungaye. Hebu phundzani nagokuambirani! ⁸ Mahendo genu gosi muhendago nagamanya. Phundzani! Mino nakuurichirani mryango laza, wala takuna mutu awezaye kuufunga. Hata dzagbwe nguvu zenu kala nchache, ela mwagbwira mafundzo gangu, wala tamuyanikana kala mu afuasi angu. ⁹ Phundzani! Hara afuasi a Shetani ko sinagogini, ambao anadziamba ni Ayahudi na mbavi sio, ana handzo, phahi nindaahenda edze akugbwererani maguluni. Aho osi andamanya kala nakumendzani. ¹⁰ Sambu kpwa vira mwavumirira kama nrivyokulagizani, wakati wa mashaka ndigoreherwa kupima atu dunia ndzima, mino nindakurindani.

¹¹ Kpwa kpweli nredza vi sambu! Phahi gagbwireni vinono higo manono mrigo nago, ili mutu asedze akakufutani tuzo rehu.

¹² Mutu ndiyeshinda, nindamuhenda nguzo ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu wangu, naye kandaituluka tsona. Chisha kpwakpwe nindaandika dzina ra Mlungu wangu na dzina rangi dziphya. Na piya nindaandika dzina ra mudzi wa Mlungu wangu (yani Jerusalem mbiphya, na mudzi uho undatserera kula mlunguni kpwa Mlungu wangu).

¹³ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.’ ”

Kpwa afuasi ario Laodikia

¹⁴ Alafu achiamba, “Na hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Laodikia muandikire hivi:

‘Mimi ndimi niuhwaye Amina, Shahidi wa haki na wa kpweli. Tsona viumbe vyosi vyaumbwa ni Mlungu kutsupira mimi.‡ Hebu phundzani nagokuambirani! ¹⁵ Mimi namanya mahendo genu ni ga loho-loho. Phahi mino nakuambirani kukala baha mkale moho, ama pephe kabisa! ¹⁶ Ela kpwa vira muloho-loho, tamumoho wala tamupepho, mino nindakuhaphikani. ¹⁷ Munaamba ati mu matajiri na muna chila chitu, hata tamuna mutsowacho! Kumbavi tammanyarorosi, muna mashaka ndulu ndzima! Tamdzimanya kala munafwaha kuonerwa mbazi kpwa vira mu achiya, mu vipofu, tsona mu vitsaha. ¹⁸ Kpwa hivyo nakuambirani mugule vitu vivi kula kpwangu: Zahabu nono ya zosi ili mkale matajiri, kandzu nyereru mvwale ili mzibe vitsaha vyenu, na muhaso wa kutiye matsoni ili muone.

¹⁹ Mimi nkudemurira na kutiye adabu atu niamendza. Phahi kalani na chadi, na mriche dambi. ²⁰ Hebu phundzani! Mino niimire mryangoni ninapiga hodi. Mutu ndiyenisikira achinivugurira, nindainjira mwakpwe nyumbani na hurye hosi.

3:3 3:3 Mathayo 24:43-44; Luka 12:39,40; Maono 16:15 3:5 3:5 Kutsama 32:32-33; Zaburi 69:28; Maono 20:12;

Mathayo 10:32; Luka 12:8 * 3:5 3:5 Chitabu cha uzima ni chitabu ambacho madzina ga atu a Mlungu gaandikpwa himo. 3:7 3:7 Isaya 22:22; Ayubu 12:14 † 3:7 3:7 Ndiye ariye na funguwo za Daudi manage ni, dza viratu Mfalume Daudi, Jesu naye watsambulwa atawale atu a Mlungu katika ufalume ambao Mlungu wamupha. 3:9 3:9 Isaya 43:4; 49:23; 60:14 3:12 3:12 Maono 21:2; Isaya 62:2; 65:15 3:14 3:14 Misemo 8:22 ‡ 3:14 3:14 Mana yanjina ni mtawala wa viumbe vyosi vya Mlungu. 3:19 3:19 Misemo 3:12; Aeburania 12:6

²¹ Mutu ndiyeshinda, nindamruhusu kusagala nami chihi changu cha chifalume, dza vivyo nami nrivyoshinda nchisagala na Baba chihiche cha chifalume. ²² Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.' "

4

Mlungu anaabudiwa ko mlunguni

¹ Bada ya higo, nátsupha matso nahenda hivi, nchiona mryango u laza mlunguni! Alafu nchisikira iratu sauti dza ya gunda yonigombekeza kpwandza ichiamba, "Ndzo hiku dzulu, ili nikuonyese mambo ambago ni lazima gahendeke badaye."

² Gafula vivi nchikala ninalongozwa ni Roho, na phapho nchiona chihi cha chifalume ko mlunguni. Na iye achisagariraye ³⁻⁴ kala anameka-meka dza dziwe zuri ra rangi ya kodza itsi na ya kundu. Chihi hicho kala chikazungulukpwa ni likore rong'ala-ng'ala phamwenga na vihi vyanjina mirongo miiri na vine vya chifalume. Nao okala akasagarira vihi hivyo kala ni atumia mirongo miiri na a ne okala akavwala nguwo nyereru na viremba vyopambwa na zahabu. ⁵ Hicho chihi cha chifalume kala chinalavya limeme na mngurumo wa chiguruguru. Mbereze kala phana taa sabaa ziakazo ambazo kala ni zira roho sabaa za Mlungu. ⁶ Hipo mbere za chihi kala phana utu dza bahari ya chilolo, avi ni dziwe ra kung'ala-ng'ala.

Hipo kahi-kahi kuzunguluka chihi cha chifalume kala phana viumbe vine. Navyo kala vina matso chila phatu. ⁷ Chiombe cha kpwandza kala ni dza simba, cha phiri kala ni dza ndzau, cha hahu kala china sura dza mutu, nacho cha ne kala ni dza kozi riurukaro. ⁸ Hivyo viumbe vine, chila chimwenga kala china mapha sita. Nago mapha kala gana matso chila phatu. Kala vinamba usiku na mutsi bila ya kunyamala, nao wira wenye kala ni hinyu:

"Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,
ni mtakatifu tsetsetse!

Wakalako, ariyeko, na ndiyekalako,
wakati wosi iye ni mtakatifu tsetsetse!"

⁹ Vira viumbe vine kala vinamtogola, kumuishimu na kumshukuru hiye asegerereye chihi cha chifalume, na aishiye hata kare na kare. ¹⁰ Chila wakati Mlungu kala anatogolwa ni vira viumbe, hivyo atumia mirongo miiri na a ne kala achimngwerera mbereze na kumuabudu aishiye hata kare na kare. Nao kala achitsupha virembe vyao mbere za chira chihi cha chifalume na kuno anaamba hivi:

¹¹ "Bwana na Mlungu wehu, unafwaha kutogolwa,
kuishimiwa na kukala na uwezo wosi.

Mana uwe ndiwe yeumba vitu vyosi,
navyo vyaumbwa na vinaishi kpwa kumenzako."

5

Chitabu na Mwana ng'ondzi

¹ Alafu nátsupha matso mkpwono wa kulume wa yuya asegerereye chihi cha chifalume, na nchiona chitabu. Nacho kala chikaandikpwa kosi-kosi, tsona kala chikafungbwa na ukaka mwatu sabaa. ² Chisha nchiona malaika wa nguvu sana anagomba na hoyo, kuuza, "Ni ani ambaye anafwaha kugandula ukaka hinyu na kuvugula chitabu hichi?"

³ Ela takuna mutu hiko mlunguni, duniani, wala kuzimu yekala anafwaha kuchivugula na kuchisoma. ⁴ Phahi nárira sana kpwa sababu takuyaphahikana yeyesi ambaye anafwaha kuchivugula wala kuchisoma.

⁵ Ndipho mmwenga wa hara atumia achiniamba, "Usirire! Hebu lola! Simba wa Mbari ya Juda,* na ambaye ni chivyazi chikulu cha Mfalume Daudi, washinda. Kpwa hivyo anaweza kugandula ukaka mwatu sabaa mwa hicho chitabu na kuchifwenula."

⁶ Alafu hipo kahi-kahi phokala na chihi cha chifalume, náona Mwana ng'ondzi aimire. Naye kala akazungulukpwa ni viumbe vine na hara atumia mirongo miiri na ane. Kala uchimuona hiye Mwana ng'ondzi avi akaolagbwa. Kala ana pembe sabaa na matso sabaa, na higo matso kala ni zira roho sabaa za Mlungu zokala zikahumwa chila phatu dunia ndzima. ⁷ Phahi yuya Mwana ng'ondzi wakpwendahala chira chitabu kula mkpwono wa kulume wa yuya yekala asegerereye chihi cha chifalume. ⁸ Ariphohala chira

4:2 4:2 Ezeieli 1:26-28; 10:1 4:5 4:5 Kutsama 19:16; Maono 1:4; 8:5; 11:19; 16:18; Ezeieli 1:13; Zakariya 4:2
4:6 4:6 Ezeieli 1:22 4:6 4:6 Ezeieli 1:5-10; 10:14 4:8 4:8 Ezeieli 1:18; 10:12; Isaya 6:2-3 5:1 5:1
Ezeieli 2:9-10; Isaya 29:11 5:5 5:5 Mwandzo 49:9; Isaya 11:1,10 * 5:5 5:5 Chitabu cha Mwandzo 49:9 mbari
ya Juda inaiwa simba, na Mfalume Daudi ala Juda. 5:6 5:6 Isaya 53:7; Zakariya 4:10 5:8 5:8 Zaburi 141:2

chitabu, vira viumbe na hara atumia amgbwerera maguluni. Nao chila mmwenga kala ana ngephephe na ndzele ya zahabu tele ubani, ambao kala ni mavoyo ga atu a Mlungu.

⁹ Hivyo amuimbira wira muphya ye Mwana ng'ondzi okala unaamba:

“Uwe unafwaha kuchihala hicho chitabu
na kugandula ukakawe.

Mana uwe watsindzwa na uchimgurira Mlungu
atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima na mlatsoo.

¹⁰ Uwe waahenda akale amwenga a ufalume wa Mlungu
na akale alavyadzi-sadaka kumuhumikira,
nao andatawala duniani dza afalume.”

¹¹ Alafu nátsupha matso, nchiona malaika anji sana, maelufu na maelufu, hata achikala taaolangika. Na hinyo malaika kala akazunguluka chira chihi cha chifalume, vira viumbe na hara azehe. ¹² Nchiasikira anaamba na hoyo, anaamba:

“Hiye Mwana ng'ondzi ariyetsindzwa, nguma ni yakpwe,
anafwaha kuishimiwa na kutogolwa,
mana utajiri wosi na marifwa ni gakpwe,
piya uwezo wosi ni wakpwe.”

¹³ Hiphho, násikira viumbe vyosi hiko mlunguni, duniani, kuzimu na baharini vinaimba chivyamwenga,

“Iye asagalaye chihi cha chifalume,
na ye Mwana ng'ondzi,
naatogolwe, aishimiwe,

ahewe nguma na uwezo hata kare na kare.”

¹⁴ Na vira viumbe vine vyakubali vichiamba, “Amina!” Nao hara atumia achigbwa chimabumabu na achiabudu.

6

Mwana ng'ondzi anagandula ukaka

¹ Chisha nchiona hiye Mwana ng'ondzi anagandula hura ukaka wa kpwandza. Alafu chiumbe chimwenga chakota kululu avi ni sauti ya chiguruguru, achichiamba, “Tuluka!” ² Alafu nchilola, na phapho nchiona farasi mwereru. Na mutu dzuluye yekala anamphirika kala akagbwira uha, naye kala akahewa chiremba cha chifalume. Mana kala akaturya viha na kala anaphiya akaturye vyanjina.

³ Hiye Mwana ng'ondzi wagandula ukaka wa phiri. Ndipho nchisikira chira chiumbe cha phiri chinaamba, “Tuluka!” ⁴ Phahi phatuluka farasi wanjina ambaye kala a kundu. Na mutu yekala dzuluye anamphirika wahewa upanga mkpwulu na uwezo wa kureha viha duniani, ili atu aolagane.

⁵ Ndipho Mwana ng'ondzi wagandula ukaka wa hahu, nami nchisikira chira chiumbe cha hahu chinaamba, “Tuluka!” Nriphotsupha matso, náona farasi mwiruru. Mutu yekala anamphirika kala ana pishi mkpwononi. ⁶ Nchisikira dza sauti kula kahi-kahi ya phara phokala na vira viumbe vine, ichiamba, “Maripho ga kutwa ndzima gandagula pishi mwenga tu ya nganu. Na maripho ga kutwa ndzima gandagula pishi tahu za muhama bahi. Ela usibanange mafuha wala uchi wa zabibu.”

⁷ Mwana ng'ondzi ariphogandula ukaka wa ne, nchisikira chira chiumbe cha ne chinaamba, “Tuluka!” ⁸ Phahi nátsupha matso nchiona farasi wa ivu-ivu. Na hiye yekala anamphirika kala aihwa Chifo, na kuzimu kala inamlunga-lunga phephi nyumaze. Nao kala akahewa uwezo wa kuolaga robo ya atu duniani na viha, ndzala, makongo na nyama a weruni.

⁹ Mwana ng'ondzi wagandula ukaka wa tsano, na tsini ya phatu pha kulavira sadaka nchiona roho za atu. Atu hinyo osi kala akaolagbwa kpwa sababu ya kushuhudiya atu kuhusu Jesu na kutangaza ujumbe wa Mlungu. ¹⁰ Phahi hizo roho zakota kululu zichiamba, “Bwana wa uwezo wosi, uriye wa haki na wa kpweli, mbona unakaa? Undaamula rini atu a dunia na kuariphiza kpwa kuhuolaga?” ¹¹ Ndipho chila mmwenga wa hinyo arioolagbwa wahewa kandzu nyereru. Achiambwa agodze kpwa muda hadi ndugu zao, yani atumishi ayawao, aolagbwe dza aho, ili isabu yao ikamilike.

¹² Chisha nchiona ye Mwana ng'ondzi anagandula hura ukaka wa sita. Phahi tsi yasumba sana, na dzuwa richigaluka rangi richikala dziru pipipi dza makala. Mwezi

uchikala kundu dododo dza mlatso ¹³ na nyenyezi zagbwa duniani, ovyo ovyo dza maembe gazugbwago ni phuto kali. ¹⁴ Hiko mainguni kpwakundzwa dza jamvi. Myango yosi na visuwa vyosi vyauswa mura mwatu virimo kala. ¹⁵ Alafu afalume himu duniani, na vilongozi na akulu a viha, matajiri na atu a vyeo, phamwenga na atu osi anjina, atumwa na ario huru, adzifwitsa pangani na mawe ga myangoni. ¹⁶ Apiga kululu osi achiaambira hira myango na mawe, "Hugbwerereni! Hufwitseni husedze hukaonewa ni hiye asagalaye chihi cha chifalume wala husedze hukaona nyo utsungu wa ye Mwana ng'ondzi. ¹⁷ Mana siku ya mateso makali kula kpwa Mlungu na Mwana ng'ondzi ikafika! Kpwa kpweli takuna yeyesi awezaye kuiturya."

7

Atu a Mlungu anatiywa mola

¹ Bada ya higa, náangirwa tsona, náona malaika a ne chila mmwenga akaima pembe mwenga ya zira pembe ne za dunia. Nao kala anazuwiya phuto kula pembe zosi ne za dunia ili risipige kpwedza tsi kavu ama kuphiya baharini ama kusukuma muhi wowosi. ² Alafu nchiona malaika wanjina anapanda dzulu kula mlairo wa dzuwa akatsukula muhuri wa Mlungu ariye moyo. Waakotera kululu hara malaika a ne ambao kala akahewa uwezo wa kubananga tsi kavu na bahari achiamba, ³ "Godzani! Msibanange tsi kavu, bahari wala mihi hadi hutiye mola vilanguni mwa atumishi osi a Mlungu wehu." ⁴ Badaye náambirwa isabu ya atu okala akatiywa mola wa Mlungu vilanguni. Nao osi kala ni laki mwenga elufu mirongo mine na ne, kula mbari zosi kumi na mbiri za Aiziraeli. ⁵ Atu ariotywa mola wa Mlungu kala ni elufu kumi na mbiri kula kpwa chila mbari. Nazo mbari zenye kala ni za Juda, Rubini, Gadi, ⁶ Asheri, Nafutali, Manase, ⁷ Simioni, Lawi, Isakari, ⁸ Zaboloni, Yusufu na Benjamini.

Kundi kulu ra atu a makabila ganjina

⁹ Bada ya hivyo, nátsupha matso nahenda hivi, nchiona umati mkpwulu wa atu ambao kala taulangika, atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima, aimire mbere za chihi cha chifalume na ye Mwana ng'ondzi. Nao kala akavwala kandzu nyereru na kala akagbwira makandza ga mitende. ¹⁰ Achikala anapiga kululu kuno anaamba, "Wokofu ula kpwa Mlungu wehu asagalaye chihi cha chifalume, na kpwa Mwana ng'ondzi." ¹¹ Phahi malaika osi aima kuzunguluka hicho chihi cha chifalume. Hara atumia na vira viumbe vine achigbwa chimabumabu mbere za cho chihi achimuabudu Mlungu, ¹² achiamba, "Amina! Mlungu wehu naatogolwe, naahewe nguma. Mshukuruni, naakale na marifwa, naaishimiwe,

tsona naakale na uwezo wosi na nguvu hata kare na kare. Amina!"

¹³ Alafu mtumia mmwenga waniuza, "Hano atu achiovwala kandzu nyereru ni ano ani? Unaamanya alako?" ¹⁴ Nami nchimuamba, "Bwana uwe ndiwe umanyaye." Naye achiniamba, "Hano ni atu ambao ashinda gara mateso makulu. Afula kandzu zao na mlatso wa yuya Mwana ng'ondzi, na zichikala nyereru tsetsetse. ¹⁵ Ndiyo mana a mbere za chihi cha chifalume cha Mlungu kumuhumikira usiku na mutsi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Naye Mlungu atawalaye andakala phamwenga nao na kuarinda. ¹⁶ Nao taandakala na ndzala ama chiru tsona, wala taandapigbwa ni dzuwa kali ama kuphya na dzoho rorosi. ¹⁷ Mana Mwana ng'ondzi phara kahi-kahi ya chihi cha chifalume andakala mrisa wao. Andaalongoza osi kuphiya kuriko na pula za madzi ga uzima. Naye Mlungu andaaphangusa matsozi gao."

8

Mwana ng'ondzi

anagandula ukaka wa sabaa

¹ Phahi yuya Mwana ng'ondzi wagandula hura ukaka wa sabaa, na hiko mlunguni kpwahurira zizizi kpwa muda wa nusu saa. ² Chisha nchiona hara malaika sabaa aimire mbere za Mlungu, na chila mmwenga achihewa gunda.

³ Tsona nchiona malaika wanjina yekala akagbwira liga ra zahabu ra kufukizira ubani. Wakpwezaima mbere za chihi cha chifalume, phephi na phatu pha kulavira sadaka photengezwa na zahabu. Achihewa ubani munji alavye sadaka atsanganye na mavoyo

ga atu osi a Mlungu. ⁴ Ndipho hinyo mosi wa ubani phamwenga na gara mavoyo ga atu a Mlungu gafuka kula mkpwononi mwa yuya malaika, hadi dzulu mbere za Mlungu. ⁵ Badaye yuya malaika wahala makala ga moho kula phara phatu pha kulavira sadaka, achigatiya himo ligani na achigatsupha duniani. Alafu kuchikala na mngurumo wa chiguruguru na limeme, na dunia ichisumba. ⁶ Chisha hara malaika sabaa ambao kala ana magunda sabaa adzitaryarisha kupiga magunda gao.

Malaika a ne anapiga magunda gao

⁷ Yuya malaika wa kpwandza wapiga gundare, ndipho mvula ya mawe ga barafu, na moho kutsanganya na mlatso watsuphiwa duniani. Moho uchiocha seemu mwenga ya hahu ya dunia, uchibananga mihi na nyasi seemu hiyo.

⁸ Naye malaika wa phiri wapiga gundare, na kpwatuluka utu dza mwango mkpwulu sana waakao moho. Watsuphiwa baharini, na seemu mwenga ya hahu ya bahari ichigaluka mlatso. ⁹ Phahi viumbe vyosi seemu iyo ya baharini vyafwa, na meli zokala seemu iyo zichivundzika-vundzika.

¹⁰ Malaika wa hahu naye wapiga gundare, na dzinyenyezi kulu sana ragbwa kula mlunguni. Kala rinaaka dza chimwindi, naro ragbwerera seemu mwenga ya hahu ya myuho, pula za madzi na mwatu mosi murimokala na madzi. ¹¹ Hiro dzinyenyezi kala rinaihwa Utsungu, naro ragaluza seemu ya madzi gachikala utsungu. Phahi atu anji afwa kpwa sababu madzi kala ga utsungu.

¹² Naye malaika wa ne ariphopiga gundare, seemu ya dzuwa, ya mwezi na ya nyenyezi zapigbwa. Hizo seemu za dzuwa, mwezi na nyenyezi zopigbwa taziyaala. Hipho seemu ya mutsi yakosa mwanga na seemu ya usiku nayo ichikosa mwanga. ¹³ Chisha nat-supha matso nchiona dzikozi rinauruka ko mainguni kuno rinarira rinaamba, "Shaka rani ro! Shaka rani ro! Shaka rani ro mwimwi murio duniani! Mwimwi mundamanya enye wakati gara magunda mahahu gosala ndiphopigbwa. Nao nyo malaika a tayari kugapiga vi sambu!"

9

Malaika wa tsano anapiga gundare

¹ Yuya malaika wa tsano wapiga gundare, nchiona nyenyezi ikagbwa duniani kula dzulu. Nayo kala ikahewa funguwo ivugulayo dibwa riinjiraro kuzimu. ² Ariphovugula hira kuzimu, mwatuluka dzimosi avi ni ra tanu kulu sana hata dzuwa na maingu vichikala tavoneka kpwa hura mosi. ³ Alafu mo mosini mwatuluka ndzije achimwagikana duniani. Ahewa uwezo wa kupashira na kung'ata dza viratu visuse virivyo. ⁴ Hinyo ndzije aambwa asiangamize nyasi wala mihi yoyosi. Kala ni atiyi adabu atu ambao kala taana mola wa Mlungu mwao vilanguni. ⁵ Hinyo ndzije ahewa uwezo wa kutesa atu kpwa miezi mitsano bahi, ela asiaolage. Nao utsunguwe kala ni dza viratu utsungu wa kupashirwa ni chisuse. ⁶ Siku hizo atu andaamba baha kufwa, ela taandafwa; andaaza chifo chedze chiahale, ela chifo chindaachimbira.

⁷ Hinyo ndzije kala a dza viratu farasi ario tayari kuphiya vihani. Mwao vitswani avwala vihunde dza virembe vya zahabu, na nyuso zao kala zikaigana na nyuso za anadamu. ⁸ Nyere zao kala ni nyire dza za achetu, nago meno gao kala ni dza ga simba. ⁹ Tsona vifuwani kala akavwala visibao vya chuma. Mapha gao napho anauruka ganavuma dza viratu magari manji ga kuvwehwa ni farasi ambago ganaphiya vihani mairo. ¹⁰ Na michira yao kala inapashira dza viratu visuse. Na iyo michira kala ina sumu ya kulumiza atu kpwa miezi mitsano. ¹¹ Mfalume wao kala ni malaika mkpwulu wa kuzimu. Hiye malaika Chieburania aihwa Abadoni na Chiyunani anaihwa Apolioni, manage ni "M'banangi."*

¹² Shaka ra kpwandza rikasira, ela manyani kukala bado kuna mashaka mairi garedza.

Malaika wa sita anapiga gundare

¹³ Alafu yuya malaika wa sita wapiga gundare. Nchisikira sauti inagomba kula zira pembe ne za phatu pha kufukizira ubani. Phatu phapho kala phakatengezwa na zahabu na phachikala mbere za Mlungu. ¹⁴ Iyo sauti yagomba na hiye malaika wa sita yekala na gundare mkpwononi, ichiamba, "Avuguleni hinyo malaika a ne ariofungbwa hiko muho

8:5 8:5 Alawi 16:12; Ezekieli 10:2; Kutsama 19:16; Maono 11:19; 16:18   8:7 8:7 Kutsama 9:23-25; Ezekieli 38:22
 8:10 8:10 Isaya 14:12   8:11 8:11 Jeremia 9:15   8:12 8:12 Isaya 13:10; Ezekieli 32:7; Joeli 2:10,31; 3:15   9:2
 9:2 Mwandzo 19:28   9:3 9:3 Kutsama 10:12-15   9:4 9:4 Ezekieli 9:4   9:6 9:6 Ayubu 3:21; Jeremia 8:3   9:7
 9:7 Joeli 2:4   9:8 9:8 Joeli 1:6   9:9 9:9 Joeli 2:5   * 9:11 9:11 Luga ya mwandzo inaamba, na Chiyunani aihwa Apolioni. Mana ya madzina higa mairi ni sawa.   9:13 9:13 Kutsama 30:1-3

mkpwulu wa Yufurati.”¹⁵ Hinyo malaika a ne avugulwa ili aolage seemu mwenga ya hahu ya atu osi duniani. Kala akaikpwa tayari kpwa wakati uho, saa iyo na siku iyo na mwezi hinyo-hinyo na mwaka hinyo-hinyo.¹⁶ Na kpwakpweza majeshi manji apandao farasi, nchisikira kukala jumula yao kala ni milioni magana mairi.

¹⁷ Pho wakati náonyeswa higo maono, hinyo okala anaphirika farasi kala akavwala visibao vya moho vifuwani, vya rangi ya kundu dododo, buluu na mandano. Nchiona vitswa vya hara farasi kala ni dza vitswa vya simba. Milomo yao kala inatuluka jimbijimbi ra moho, mosi na unga wa chibiriti.[†]¹⁸ Seemu mwenga ya hahu ya anadamu aolagbwa ni gara mashaka mahahu gorehwa ni jimbijimbi ra moho, mosi na unga wa chibiriti kula kpwa milomo yao.¹⁹ Hara farasi, nguvu zao kala zi milomoni na piya michirani. Mana michira yao kala ni dza nyoka zenye vitswa vya kulumizira atu.

²⁰ Anadamu ambao taayafwa na gara mashaka gopiga atu, taayatubu akaricha kuabudu vizuka arivyovitengeza enye. Kpwa hivyo taayaricha kuabudu pepo na vizuka arivyotengeza na zahabu, feza, shaba, mawe na mbao. Na hata vitu vyosi vivi ni vitu ambavyo taviona, tavisikira wala tavinyendeka.²¹ Tsona taayatubu akaricha kuolagana, taayaricha utsai, kuricha udiya wala wivi.

10

Malaika yekala na chitabu chidide

¹ Gariphosira higo, náona malaika wanjina wa uwezo anaterera kula mlunguni. Hiye malaika kala akazungulukpwa ni ingu na dzulu ya chitswache kala phana likore. Usowe kala unang'ala dza dzuwa, na maguluge kala ni dza nguzo ziakazo moho.² Kala ana chidzitabu mkpwononi ambacho kala chikafwenulwa. Waima chigulu chimwenga baharini na chanjina tsi kavu,³ achiha na kululu avi ni simba anaye nguruma. Yuya malaika ariphoiha, chiguruguru chajibu kpwa kubanda kano sabaa.⁴ Chiguruguru chiriphobu, kala nalonda kuandika gara chigogombwa ni chiguruguru, ela kuchituluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Higo maneno ga chiguruguru usigaandike, ni siri!”

⁵ Chisha yuya malaika ambaye kala akaima chigulu chimwenga baharini na chanjina tsi kavu achigolosa mkpwonowe wa kulume dzulu mlunguni.⁶ Waapa kpwa dzina ra Mlungu aishiye hata kare na kare na ambaye waumba dzulu mlunguni, duniani, baharini na viumbe vyosi virivyo ndani yao. Achiamba, “Wakati wa kugdzera ukasira.⁷ Ela hiye malaika wa sabaa ndiphopiga gundare, Mlungu andakamilisha mpangowe wa siri sawa na viratu arivyoatangazira atumishie, ambao ni manabii.”

⁸ Alafu hira sauti kula mlunguni yaniha tsona, ichiniamba, “Phiya ukahale chira chidzitabu chofwenulwa. Chidzitabu hicho undachiphaha mkpwononi mwa yuya malaika aimireye chigulu chimwenga baharini na chanjina tsi kavu.”⁹ Phahi náphiya na nchendamumba aniphe chira chidzitabu, naye achiamba, “Hichi! Hala urye. Mwako mromoni chindakala mtswano dza asali, ela mo ndanini chindakala utsungu.”¹⁰ Náchihala chira chidzitabu kula mkpwononi mwa yuya malaika na nchichirya. Kala chimtswano dza asali, ela nriphochimiza himo ndanini chakala utsungu.¹¹ Chisha nchiambwa, “Ni lazima utabiri tsona kuhusu atu a tsi nyinji na mataifa ganjina manji, na kuhusu afalume ao.”

11

Mashaidi airi a Mlungu

¹ Chisha nchihewa mwandzi chikale chigongo cha kupimira, nchiambwa, “Phiya ukapime Nyumba ya Kuvoya Mlungu na phatu pha kulavira sadaka, na uolange atu osi aabuduo himo.² Ela usipime muhala wa iyo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, mana hinyo muhala warichirwa atu asiojali Mlungu. Nao andavyoga-vyoga mudzi wa Mlungu miezi mirongo mine na miiri,³ yani muda wa siku elufu mwenga magana mairi na mirongo sita. Na kundakpweza mashaidi angu airi ambao nindaapha uwezo wa kutabiri siku hizo zosi kuno anasononeka kpwa sababu ya mudzi wa Mlungu kubanangbwa.”*

⁴ Hinyo mashaidi airi ni mizaituni miiri na miyo miiri ya kuikira taa, ambazo nkukala mbere za Bwana Mlungu atawalaye dunia.⁵ Mutu yeyesi aчитaka kualumiza andaolagbwa ni moho ulao mwao miromoni. Mutu dza hiye, ni lazima aolagbwe dza hivyo.⁶ Hara mashaidi airi ana uwezo wa kuzuwiya mvula isinye wakati anatabiri. Na

† **9:17** 9:17 Unga wa chibiriti ni unga ambao uchigbwira moho unaaka sana. **9:20** 9:20 Zaburi 115:4-7; 135:15-17; Danieli 5:23 **10:5** 10:5 Kutsama 20:11; Kumbukumbu 32:40; Danieli 12:7; Amosi 3:7 **10:8** 10:8 Ezekieli 2:8—3:3

11:1 11:1 Ezekieli 40:3; Zakariya 2:1-2 **11:2** 11:2 Luka 21:24 * **11:3** 11:3 Chiyunani chinaamba, Kuno akavwala magunia. **11:4** 11:4 Zakariya 4:3,11-14 **11:6** 11:6 1 Afalume 17:1; Kutsama 7:17-19; 1 Samueli 4:8

wakati wowosi ndiotaka, anaweza kugaluzwa madzi kukala mlatso na kureha mashaka ga aina yoyosi himu duniani.

⁷ Ela hinyo mashaidi achimala kutangaza ujumbe wa Mlungu, dzinyama ra kutisha risagalaro dibwa ra china rindazuka redze ripigane nao na riaturye tsona riaolage. ⁸ Na hizo nyufu zao zindarichwa barabara ya mudzi mkpwulu, ambako Bwana wao wakotwa misumari msalabani. Na mudzi hinyo kpwa chiroho ni dza mudzi wa Sodoma na tsi ya Misiri. ⁹ Atu a tsi zosi na kabila na chila luga dunia ndzima andalola hizo nyufu za hara mashaidi airi siku tahu na nusu. Takuna mutu ndiyeruhusiwa kuazika hara mashaidi. ¹⁰ Kpwa sababu ya aho mashaidi kufwa, atu osi duniani andahererwa na ahende karamu na kuphana zawadi. Andahenda hivi mana hara mashaidi ayuga sana atu asiomkuluphira Mlungu himu duniani.

¹¹ Ela bada ya hizo siku tahu na nusu, Mlungu achiavuvurira pumuzi za uhai nao achikala moyo, na osi arioaona atishirwa sana. ¹² Badaye hinyo mashaidi airi asikira kululu kula mlunguni rinaamba, "Ndzoni hiku dzulu!" Phahi achiuruka kuphuya mlunguni ndani ya ingu kuno maadui gao analola. ¹³ Phapho hipho dunia ichisumba sana hata ichibananga seemu mwenga ya kumi ya mudzi wosi. Atu elufu sabaa achifwa, na anjina osi ariosala achitishirwa na achimtogola Mlungu akalaye dzulu mlunguni.

¹⁴ Phahi hiro shaka ra phiri richikala rikasira! Ela vi sambu bado ra hahu ambaro narotarikure.

Malaika wa sabaa anapiga gundare

¹⁵ Phahi yuya malaika wa sabaa wapiga gundare. Alafu násikira sauti za kululu hiko mlunguni, ambazo kala zinaamba, "Uwezo wa kutawala dunia ukahalwa ni Bwana Mlungu wehu na hiye Ariyetsambulwa Kuokola Atu. Naye andatawala hata kare na kare." ¹⁶ Phahi hara atumia mirongo miiri na ane, ambao kala asegere mwao vihini mbere za Mlungu, agbwa chimabumabu achimuabudu Mlungu ¹⁷ na kuno anaamba, "Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,

uriyekalako hangu mwandzo na hata vivi u kuko, hunakushukuru mana ukahumira uwezo mkpwulu na sambu unatawala.

¹⁸ Atu a mataifa ganjina asiokujali akuzira, nawe wakati wa kuriphiza ukafika. Sambu ni wakati wa atu a kufwa aamulwe.

Ndio wakati wa kuaatua atumishio manabii, na atuo osi ariokuogopa,

ario na vyeo na asiokala na vyeo.

Na ndio wakati wa kubananga atu osi ambao abananga dunia."

¹⁹ Alafu mryango wa kuinjirira Nyumba ya Kuvoya Mlungu wasendulwa, na Sanduku ra Chilagane kala ri mumo. Nchiona limeme na nchisikira mngurumo wa chiguruguru. Dunia yasumba na kuchikala na mvula na mawe makulu ga barafu.

12

Mchetu na Shetani

¹ Phahi hiko mlunguni kpwatuluka chiline cha kpwaangalaza. Kuko kala kuna mchetu ambaye kala akavwala dzuwa, nao mwezi kala u tsini ya maguluge. Piya kala akavwala chiremba cha chifalume cha nyenyezi kumi na mbiri. ² Mchetu hiye kala akaandzwa ni ndani ya uvyazi hata achikala anarira kpwa utsungu. ³ Badaye ko mlunguni kuchituluka chiline chanjina cha kpwaangalaza. Náona dzoka kulu ra rangi ya kundu, na richikala na vitswa sabaa, pembe kumi, na chila chitswa chichikala na chiremba. ⁴ Ro dzoka kpwa kuzungulusa mchirawe, raphyera seemu mwenga ya hahu ya nyenyezi richizitsupha duniani. Richidzimisa mbere za yuya mchetu yekala a phephi kudzivugula ili rimurye ye mwana achivyalwa. ⁵ Phahi yuya mchetu wadzivugula mwana mlume ambaye kala andatawala mataifa ganjina gosi ga dunia na uwezo mkpwulu. Ela ye mwanawe wavwatulwa achiphirikpwa kpwa Mlungu yekala akasagarira chihiche cha chifalume. ⁶ Yuya mchetu wachimbirira weruni ambako Mlungu kala akamtegezera phatu ili atundzwe siku elufu mwenga magana mairi na mirongo sita.

11:7 11:7 Danieli 7:7,21; Maono 13:5-7; 17:8 **11:8** 11:8 Isaya 1:9-10 **11:11** 11:11 Ezekieli 37:10 **11:12** 11:12 2 Afalume 2:11 **11:13** 11:13 Maono 6:12; 16:18 **11:15** 11:15 Kutsama 15:18; Danieli 2:44; 7:14,27 **11:18** 11:18 Zaburi 2:5; 110:5; 115:13 **11:19** 11:19 Maono 8:5; 16:18,21 **12:3** 12:3 Danieli 7:7 **12:4** 12:4 Danieli 8:10 **12:5** 12:5 Isaya 66:7; Zaburi 2:9

⁷ Chisha kuchizuka viha kuko mlunguni. Malaika mkpwulu aihwaye Mikaeli na malaikae apigana na ro dzoka na malaikae. ⁸ Ela ro dzoka na malaikae ashindwa na achikala taana nafwasi tsona hiko mlunguni. ⁹ Kpwa hivyo riro dzoka richitsuphiwa duniani. Naro ndiro rira dzoka ra kare rihiwaro Ibilisi au Shetani richengaro atu osi ahende dambi. Richitsuphiwa duniani phamwenga na malaikae. ¹⁰ Chisha nchisikira sauti kulu kula mlunguni yoamba, "Vivi wokofu, nguvu, ufalume wa Mlungu wehu na mamlaka ga Masihwe gakafika. Kpwa sababu hiye Shetani ariyekala mbere za Mlungu kushitaki atumishi ayawehu usiku na mutsi vivi sambu wazolwa hiko mlunguni. ¹¹ Kpwa sababu ya milatso ya Mwana ng'ondzi yomwagbwa na ushaidi wao ariolavya, aho aweza kumshinda Shetani. Mana akala tayari kufwa kpwa sababu ya kumkuluphira Jesu. ¹² Kpwa hivyo hererwani, mwimwi mosi muishio hiko dzulu mlunguni! Ela shaka hiro dunia na bahari mana Shetani akatsuphiwa kuko tsini mriko. Vivi akatsukirwa sana, sababu akamanya kukala sikuze chizosala ni chache."

¹³ Ro dzoka ririphona rikatsuphiwa duniani, ramuindza yuya mchetu yekala akadzivugula mwana wa chilume. ¹⁴ Ela Mlungu wamupha yuya mchetu mapha mairi dza ga dzikozi, ili aurukire kuphiya ko weruni kpwatu ambako Mlungu kala akamtengezera, akakale kure na dzoka. Kuko kala andatundzwa kpwa zo siku elufu mwenga magana mairi na mirongo sita. ¹⁵ Ro dzoka richilavya madzi manji dza muho kula mwakpwe kanwani ili gamhale yuya mchetu na kumuhosa. Gara madzi gachimlunga-lunga, ¹⁶ ela tsi ichimterya ye mchetu. Tsi yakatika nyari na madzi gosi kula kanwani mwa rira dzoka gachiinjira mo ndani. ¹⁷ Higo gahenda rira dzoka rimzire yuya mchetu na richendapigana na ana anjina a yuya mchetu ariosa. Atu aho ni aratu alungao shariya za Mlungu na kushuhudiya kuhusu Jesu. ¹⁸ Chisha ro dzoka richiima kanda-kanda ya bahari.

13

Madzinyama mairi

¹ Chisha nchiona dzinyama rinatuluka kula baharini. Naro kala rina vitswa sabaa na pembe kumi, na chila pembe kala ikavwikipwa chiremba. Na dzulu ya chila chitswa kala chikaandikpwa dzina ra kumkufuru Mlungu. ² Dzinyama hiro roriona kala rikaigana na tsui, ela maguluge kala ni dza ga dubu na mlomowe kala ni dza wa simba. Naro dzoka richiripha rira dzinyama nguvuze, chihi cha ufalumewe na uwezo munji. ³ Chitswa chimwenga chaonekana avi china chironda cha chirema, ela chichikala chikaphola hata ni kuphyu. Nao atu osi duniani aagalazwa ni hiro dzinyama phahi achirilunga achikala afuasie. ⁴ Atu aabudu ro dzoka kpwa vira kala rikaripha rira dzinyama uwezowe wa kutawala. Tsona achiabudu ro dzinyama kuno anaamba, "Taphana ariye na uwezo dza ro dzinyama, wala taphana awezaye kurishinda."

⁵ Ro dzinyama richihewa ruhusa ya kudzitogola na kugomba maneno ga kumkufuru Mlungu. Richihewa uwezo wa kutawala miezi mirongo mine na miiri. ⁶ Ndiopho ro dzinyama richiandza kumkufuru Mlungu kpwa kuifya dzinare na ko kpwakpwe mlunguni akalako, yani osi amuabuduo kuko. ⁷ Richihewa ruhusa ya kupigana na atakatifu a Mlungu na kuashinda. Piya richihewa uwezo wa kutawala atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima. ⁸ Atu osi dunia ndzima andaabudu ro dzinyama, yani osi ambao madzina gao tagayaandikpwa chitabu cha uzima kabila ya dunia kuumbwa. Chitabu hicho kala ni cha ye Mwana ng'ondzi ariyeolagbwa. ⁹ Phahi ariye na masikiro naasikire.

¹⁰ Mutu yeyesi yepangirwa kuhlawa mateka, ni lazima akale mateka. Na yepangirwa kuolagbwa na upanga, ni lazima aolagbwe na upanga. Phahi atu a Mlungu analondwa avumirire na kudina kukuluphira wakati wa mateso dza hinyu.

¹¹ Chisha náona dzinyama ranjina rotsembuka kula mtsangani. Dzinyama riro kala rina pembe mbiri avi ni za Mwana ng'ondzi, ela kala rinagomba na sauti dza ya rira dzoka. ¹² Dzinyama riri naro rahumira uwezo wosi wa rira dzinyama rotuluka kula baharini, na richihumira hinyo uwezo kpwa sababuye. Riro dzinyama rola mtsangani ralazimisha dunia yosi na atu osi aishio mumo aabudu ro dzinyama ra kpwandza rokala na chironda cha chirema chirichophola. ¹³ Ro dzinyama ra phiri rahenda vilinje vya ajabu, hata kuhenda moho ugbwe kula mlunguni hadi duniani na chila mutu achiona. ¹⁴ Na kpwa vira rahewa uwezo wa kuhenda vilinje kpwa ajili ya rira dzinyama

12:7 12:7 Danieli 10:13,21; 12:1; Juda 1:9   **12:9** 12:9 Mwandzo 3:1; Luka 10:18   **12:10** 12:10 Ayubu 1:9-11; Zakariya 3:1   **12:14** 12:14 Danieli 7:25; 12:7   **13:1** 13:1 Danieli 7:3; Maono 17:3,7-12   **13:2** 13:2 Danieli 7:4-6
13:5 13:5 Danieli 7:8,25; 11:36   **13:7** 13:7 Danieli 7:21   **13:8** 13:8 Zaburi 69:28   **13:10** 13:10 Jeremia 15:2; 43:11

ra kpwandza, rachenga atu osi aishio duniani. Raambira atu atsonge chizuka kpwa kuishimu rira dzinyama ra kpwandza rolumizwa na upanga, ela richienderera kuishi.

¹⁵ Ro dzinyama ra phiri rahewa uwezo wa kuvuvurira pumuzi za uzima cho chizuka ili chipate kugomba. Na cho chizuka chalagiza atu osi ariorema kuchiabudu aolagbwe. ¹⁶ Piya ralazimisha atu osi, ario na vyeo na asiokala na vyeo, matajiri na achiya, ario huru na atumwa, atiywe mola mikono ya kulume ama vilanguni. ¹⁷ Mana mutu bila ya kutiywa mola kandaweza kugula ama kuguza. Mola uhu ni dzina ra ro dzinyama, ama ni jumula ya harufu zosi za dzinare. ¹⁸ Kpwa hivyo dzambo riri rinalonda marifwa galago kpwa Mlungu ndipho mutu amanye higa. Mutu ariye na marifwa naatale isabu ya dzinyama riro, sababu ni isabu ya chibinadamu. Isabuye ni magana sita mirongo sita na sita (666).

14

Mwana ng'ondzi na atue

¹ Chisha nátsupha matso nchiona Mwana ng'ondzi aimire dzulu ya Mwango wa Sayuni phamwenga na atu laki mwenga elufu mirongo mine na ne. Aho kala akaandikpwa dzina ra Mwana ng'ondzi na ra Ise vilanguni. ² Nchisikira sauti kula mlunguni ambayo yavuna dza madzi manji gajerago na nguvu maweni, na yakala kulu dza ya chiguruguru. Tsona yo sauti yasikirika dza atu apigao ngephephe. ³ Aho atu laki mwenga elufu mirongo mine na ne kala aimire mbere za chihi cha chifalume, na mbere za viratu viumbe vine vyokala moyo na aratu azehe. Kala anaimba wira muphya, na taphana mutu wanjina yeweza kudzifundza wira hinyo isiphokala aratu atu ariokombolwa kula duniani. ⁴ Atu aha ni aratu alungao Mwana ng'ondzi kokosi aphiyo, na ni atu ambao kala taadzangbwedzitiya najisi kpwa kuonana chimwiri na achetu. Atu aho akombolwa kula kpwa anadamu, nao achilaviwa kama sadaka ya mavuno ga mwandzo kpwa Mlungu na Mwana ng'ondzi. ⁵ Nao taayagomba handzo, wala taana lawama yoyosi.

Malaika ahahu analavya ujumbe wa Mlungu

⁶ Chisha nchiona malaika wanjina anauruka ko mainguni. Malaika hiye kala ana ujumbe mnono wa kare na kare kuambira atu akalao duniani, atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima. ⁷ Phahi hiye malaika wakota kululu achiamba, "Muogopheni Mlungu na kumtoga iye, mana wakatiwe wa kuhukumu atu ukafika. Piya muabuduni iye yeumba mlunguni, tsi, bahari, na pula za madzi."

⁸ Chisha phakpweza malaika wa phiri yelungana na wa kpwandza. Achiamba, "Muzi mkpwulu wa Babeli ukagbwa tse! Mudzi uriohenda atu a makabila ganjina gosi duniani anwe chikombe cha uchi mufu wa udiyawe, ukagbwa."

⁹ Chisha phachitsembuka malaika wa hahu yelungana na hara anjina. Naye piya wakota kululu, achiamba, "Atu osi ndioabudu ro dzinyama na chizukache, na kutiywa mola vilanguni ama mikononi, ¹⁰ andatiywa adabu ni Mlungu. Adabu iyo indakala kali dza uchi mufu ambao taukabiganywa, na Mlungu mwenye andaajerera ndani ya chikombe cha tsukizize aunwe. Mlungu andaatiya hinyo atu ndani ya moho mkali sana wa chibiriti, ili ateswe mbere za malaika atakatifu na mbere za Mwana ng'ondzi. ¹¹ Na moho ndiotiywa, mosiwe undafuka kuphiya mlunguni hata kare na kare. Hinyo atu aabuduo ro dzinyama na chizukache, yani ario na mola wa dzinare, andachesa na kusinda bila ya kuoya." ¹² Kpwa hivyo, atu a Mlungu alungao malagizoge na kumkuluphira Jesu, avumirire na adinise kumkuluphira.

¹³ Nchisikira sauti kula mlunguni yogomba ichiamba, "Andika higa: Kuandzira vivi sambu, atu osi andaajaliwa afwao kuno anamkuluphira Jesu." Chisha Roho Mtakatifu achiamba, "Ehe, andajaliwa sana. Bada ya kazi yao ngumu andapata kuoya, mana andatuzwa kpwa mahendo gao manono." ¹⁴ Náunula uso kulola dzulu, nchiona ingu dzeru. Dzulu ya ro ingu kala phasegere mutu "dza Mutu Yela Mlunguni." Mutu hiye kala akavwala chiremba cha chifalume chotengezwa na zahabu, na mkpwoononi kala akagbwira rumu ra kurya sana. ¹⁵ Na phachituluka malaika kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Naye achedzakota kululu kumuambira yuya kala asegere dzulu-dzulu ya ingu, "Mavuno ga dunia ga tayari na wakati wa kuvuna ukafika, kpwa hivyo andza kuvuna na ro rumuro." ¹⁶ Phahi ye mutu kala asegere inguni achiandza kuvuna, na dunia yosi ichivunwa.

14:1 14:1 Ezekieli 9:4; Maono 7:3   **14:5** 14:5 Zefania 3:13   **14:8** 14:8 Isaya 21:9; Jeremia 51:8; Maono 18:2

14:10 14:10 Isaya 51:17; Mwanzo 19:24; Ezekieli 38:22   **14:11** 14:11 Isaya 34:10   **14:14** 14:14 Danieli 7:13

14:15 14:15 Joeli 3:13

¹⁷ Gago gariphotsapa nchiona malaika wanjina anatuluka kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu ko mlunguni. Naye piya kala akagbwira rumu ra kurya sana. ¹⁸ Badaye kuchitsembuka malaika wanjina. Malaika hiye watuluka kula phatu pha kufukizira ubani, naye kala anaimirira moho. Achikota kululu kumuiha yuya malaika yekala akagbwira rumu ra kurya achimuamba, “Humira ro rumuro kuvuna zabibu zosi dunia ndzima, mana zaiywa.” ¹⁹ Phahi hiye malaika waandza kuvuna zo zabibu za dunia na rumure, achizitiya ndani ya phatu phapana pha kuziminyira. Higa ganaonyesa tsukizi za Mlungu. ²⁰ Zabibu zizo zaminywa phatu phokala kondze ya nyo mudzi mkpwulu. Zabibu ziriphokala zinaminywa zatuluka milatso, na milatso iyo ichikala muho ambao urewe kala ni kilomita magana mahahu na uchikala na china cha mita mwenga na nusu.

15

Wira wa Mwana ng’ondzi na Musa

¹ Higa gariphosira, náunula matso nchiona chilinje chanjina cha kutisha tsona cha kpwaangalaza. Nchiona malaika sabaa anareha mashaka sabaa ga mwisho, ambago kala gandamarigiza tsukizi za Mlungu. ² Na nchiona utu ambao kala ni dza bahari ya chilolo yotsanganywa na moho. Na phapho kanda-kanda phachikala phaimire hara atu ambao kala akaturya rira dzinyama, chizukache, phamwenga na isabu ya dzinare. Atu aha kala akagbwira ngephephe mwao mikononi ambazo kala akahewa ni Mlungu ili amuabudu. ³ Nao achiimba wira wa Mwana ng’ondzi na Musa mtumishi wa Mlungu, uambao:

“Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,
mahendogo ni makulu na ga ajabu.
Uwe ndiwe Mfalume wa makabila gosi duniani,
na njirazo ni za haki na za kpweli.

⁴ Bwana Mlungu, ni ani asiyekuogopha
na kutogola dzinaro?

Uwe macheyo ndiwe mtakatifu,
na atu a mataifa ganjina gosi andakpwedza kpwako kukuabudu,
mana mahendogo ga haki ganaonekana wazi.”

Mbiga sabaa za tsukizi za Mlungu

⁵ Bada ya hipho nálola dzulu mlunguni nchiona Nyumba ya Kuvoya Mlungu i laza, yani hema ambaro kala ni ushaidi kama Mlungu a kuko. ⁶ Nao hara malaika sabaa ariokala anareha mashaka sabaa atuluka kula mumo. Malaika aho kala akavwala nguwo nono za kung’ala-ng’ala zisizo na dowa, na kala akadzifunga mikanda mipana yotengezwa na zahabu mwao vifuwani. ⁷ Mmwenga wa hara viumbe vine waapha chila mmwenga wa hara malaika sabaa liga ra zahabu roodzala tsukizi za Mlungu aishiye hata kare na kare. ⁸ Mo ndani Mlungu achifwinika mosi kuonyesa utukufuwe na uwezowe. Kpwa hivyo takuna ariyeweza kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu tsona hadi mashaka go sabaa ga hara malaika gariphokamilika.

16

¹ Kula mo Nyumba ya Kuvoya Mlungu násikira sauti kulu ichiambira hara malaika sabaa, “Hizo tsukizi za Mlungu zirizo ndani ya mbiga sabaa, phiyani mkazimwage duniani.” ² Yuya malaika wa kpwandza wahenda viratu arivyolagizwa. Waphiya achendamwaga zo tsukizi za Mlungu zokala ndani ya ligare. Phapho hipho kare, atu osi ariokala na mola na kuabudu chizuka cha ro dzinyama agbwirwa ni virona vyokala vinatuluzwa ufira na kuluma sana.

³ Chisha malaika wa phiri naye achendamwaga baharini tsukizi zirizokala mwakpwe ligani, nago madzi gachigaluka pipipi dza milatso ya mutu wa kufwa. Navyo viumbe vyosi vyokala mo baharini vichifwa.

⁴ Malaika wa hahu naye wamwaga tsukizi zirizokala mwakpwe ligani myuhoni, pula za madzi na mwatu mosi murimokala na madzi, nago madzi gosi gachigaluka milatso.

⁵ Phapho násikira malaika aimiriraye madzi anaamba,

“Mlungu Mtakatifu uriyekalako na uriyeko vivi,
uwe ndiwe haki, na uhu uamulio ni wa haki.

⁶ Mana atu ayi amwaga mlato wa atakatifuo na manabiigo,

nawe Bwana undaapha milatso anwe.

Hivyo ndiyo adabu anayofwaha kuphaha.”

⁷ Bada ya higa kusira, phapho phatu pha kufukizira ubani phatuluka sauti ichikubali ichiamba, “Ehe, Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi, hukumuzo ni za haki na za kpweli.”

⁸ Malaika wa ne wamwagira dzuwa zo tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani. Naro dzuwa richihewa uwezo wa kuocha atu ⁹ nao aochwa ni hura moho mkali. Atu amulani Mlungu mana ndiye yekala na uwezo wa go mashaka, ela taayatubu na kuricha dambi zao, wala taayamtogola Mlungu.

¹⁰ Malaika wa tsano naye wakpwendamwaga tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani phenye chihi cha chifalume cha rira dzinyama. Mara mwenga jiza richibwiningiza ufalume wa rira dzinyama na atu achigbwa photsi na kugala-gala kpwa utsungu. ¹¹ Nao achimlani Mwenyezi Mlungu kpwa hura utsungu na vira vironda arivyokala navyo, ela hata vivyo taayatubu mahendo gao mai.

¹² Malaika wa sita naye wamwaga tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani muho mkpwulu wa Yufurati. Nago madzige gachiuma, kpwa njira hiyo afalume kula mlairiro wa dzuwa achikala atengezera njira ili atikanye na majeshi gao.

¹³ Chisha nchiona pepho ahahu ambao kala ni dza magula. Nago gatuluka mwenga kula mlomo wa ro dzoka, ranjina kula mlomo wa ro dzinyama, na ranjina kula mlomo wa ye nabii wa handzo. ¹⁴ Pepho aha kala ana uwezo wa kuhenda vilinje, na kazi zao ni kuphiya kpwa chila mfalume duniani kuakusanya phamwenga, ili arehe kondo siku iyo kulu ya Mlungu Mwenye Nguvu Zosi. ¹⁵⁻¹⁶ Phahi hara pepho akusanya afalume osi na majeshi gao phatu ambapho Chieburania phanaihwa Arimagedoni.

Bwana Jesu anaamba, “Phundzani, mimi ndakpwedza gafula dza viratu muivi edzavyo bila ya kusema. Ela waajaliwa iye achesaye matso kuika nguwoze tayari ili asedze akanyendeka chihuphu na kuphaha waibu.”

¹⁷ Chisha malaika wa sabaa naye achimwaga tsukizi za Mlungu zirizokala mwakpwe ligani, hewani. Nami nchisikira sauti yogomba kululu kula chihi cha chifalume cha iyo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, inaamba, “Gosi gakasira.” ¹⁸ Tsona kpwakala na limeme, na mngurumo wa chiguruguru, na dunia ichisumba sana. Msumbo mkpwulu dza hinyo taudzangbweonekana hangu mwanadamu aumbwe. ¹⁹ Ndipho mudzi mkpwulu wa Babeli uchiganyika seemu tahu na midzi mikulu ya mataifa ganjina ichibanangbwanangbwa yosi. Naye Mlungu kayayala kutiya adabu nyo mudzi wa Babeli. Mana waulazimisha ugbwabire chikombe cha uchi mufu wa tsukizize. ²⁰ Tsi iriphosumba chila chisuwa chichiangamika na chila mwango tauyaonekana tsona. ²¹ Mawe makulu ga barafu, gokala gana kilo mirongo mitsano chila mwenga, gagbwerera atu kula mlunguni. Atu achimlani Mlungu kpwa sababu ya shaka hiro ra mvula ya mawe ga barafu, mana kala ni pigo kulu sana.

17

Mchetu mdiya

¹ Mmwenga wa hara malaika sabaa ariokala na zira mbiga wakpwedza kpwangu achedzaniamba, “Ndzo nikuonyese yo adabu ndiyohewa yuya mdiya mkpwulu ariye-sagarira madzi manji. ² Afalume a dunia azinga naye, na atu a dunia nao akala akaayuswa ni nyo udiyawe dza mutu achiyelewa uchi.” ³ Phahi Roho Mtakatifu wanitsererera, naye malaika achinilongoza hadi ko weruni. Nriphofika hiko náona mchetu asegere dzulu ya dzinyama ra rangi ya kundu. Naro kala rina vitswa sabaa na pembe kumi, tsona kala rikaodzala madzina manji ga kumkufuru Mlungu. ⁴ Mchetu hiye kala akavwala nguwo za rangi ya zambarau na rangi ya kundu. Tsona kala akadzipamba na lulu na zahabu na vingojo-ngojo vya gali sana. Mwakpwe mkpwononi kala akagbwira chikombe cha zahabu ambacho kala chikaodzala vitu vikolo vya nyo udiyawe. ⁵ Na phakpwe chilanguni kala phakaandikpwa dzina ambaro manage kala ikafwitsika. Dzina renye ni hiri:

MUDZI MKPWULU WA BABELI

MAYO WA ADIYA OSI

NA WA VITU VIKOLO HIPHA DUNIANI.

16:10 16:10 Kutsama 10:21   **16:12** 16:12 Isaya 11:15   **16:15-16** 16:15-16 Mathayo 24:43-44; Luka 12:39-40; Maono 3:3   **16:15-16** 16:15-16 2 Afalume 23:29; Zakariya 12:11   **16:18** 16:18 Maono 8:5; 11:13,19   **16:19** 16:19 Isaya 51:17   **16:20** 16:20 Maono 6:14   **16:21** 16:21 Kutsama 9:23; Maono 11:19   **17:1** 17:1 Jeremia 51:13   **17:2** 17:2 Isaya 23:17; Jeremia 51:7   **17:3** 17:3 Maono 13:1   **17:4** 17:4 Jeremia 51:7

⁶ Chisha nchimuona ye mchetu akalewa kpwa kunwa milatso ya atakatifu a Mlungu; atu ambao aolagbwa kpwa sababu ya kushuhudiya kuhusu Jesu. Nami nriphomuona náangalala sana. ⁷ Ela ye malaika achiniuza, “Kpwa utu wani ukaangalala? Godzera nikuambire siri ya yuya mchetu na ya ro dzinyama achiroriona kala rinaishi ela vivi rafwa. Vivi ro dzinyama ri phephi na kutuluka kula kuzimu, ela Mlungu andariangamiza. Na atu osi duniani ambao madzina gao tagayaandikpwa ndani ya chitabu cha uzima kabila ya kuumbwa dunia, andaangalala kuona ro dzinyama mana rakalako, vivi taripho ela rindauya.

⁹ “Dzambo hiri rinalonda marifwa ndipho mutu arielewe. Mana vitswa sabaa ni sawa na myango sabaa ambayo ye mchetu kala akasagarira. Piya vyo vitswa sabaa ni sawa na afalume sabaa, ¹⁰ ambao atsano afwa, mmwenga anatawala, naye wanjina bado andatawala. Iye ndiphokpwedza, Mlungu wapanga kare kukala andatawala kpwa muda mchache tu. ¹¹ Na ro dzinyama rokala rinaishi ela richifu, ni mmwengawapho wa hara afalume sabaa na rorenye ni mfalume wa nane. Naro piya Mlungu andariangamiza.

¹² “Zira pembe kumi uchizoziona ni afalume kumi ambao taadzangwetawala, nao osi andahewa uwezo wa kutawala phamwenga na ro dzinyama, ela kpwa muda wa dzisaa dzimwenga bahi. ¹³ Nyo afalume kumi andakala na lengo mwenga, ra kupha ro dzinyama vyeo vyao na uwezo wao wosi. ¹⁴ Andaungana narokupigana viha na Mwana ng’ondzi. Ela Mwana ng’ondzi na atue andaaturya mana iye ni Bwana wa mabwana na Mfalume wa afalume. Nao atue ni hara arioihwa na kutsambulwa ni Mlungu, nao ni aaminifu.”

¹⁵ Malaika wagomba nami tsona, achiamba, “Gara madzi manji urigogaona pho phasegerepho yuya mchetu mdiya, ni makundi ga atu a chila taifa dunia ndzima. ¹⁶ Hizo pembe kumi uchizoziona na ro dzinyama andamreyera yuya mchetu mdiya. Chisha andahala chila chitu aricho nacho na amriche chihuphu. Andamurya, na masaza ga nyamazee andagatsupha mohoni. ¹⁷ Mlungu mwenye ndiye ariyehenda akale na lengo mwenga ra kupha ro dzinyama uwezo wao wa kutawala ariokala nao. Aho andahenda hivyo hadi gara Mlungu arigogomba gatimiye. ¹⁸ Na iye mchetu uchiyemuona ni nyo mudzi mkpwulu utawalao afalume osi a dunia.”

18

Mudzi wa Babeli unabanangbwa

¹ Mambo higo gariphosira, náunula matso nchiona malaika wanjina ariye na uwezo mkpwulu anaterera kula mlunguni. Naye kala anang’ala na hinyo mwangawe kala unaing’arira dunia yosi. ² Naye achigomba na raka ra dzulu, achiamba,

“Mudzi mkpwulu wa Babeli ukagbwa,
nyo mudzi mkpwulu he, ukagbwa!

Mudzi hinyo vivi ukakala makalo
ga chila aina ya mashetani na pepho.

Piya ukakala phatu
pha chila aina ya nyama a mapha achafu asiolondwa ni atu.

³ Mana atu a mataifa ganjina gosi anwa uchi mufu wa tamaa za udiyawe,
na afalume a dunia akala akazinga naye.

Na ahendadzi-bishara hipha duniani
atajirika kpwa tamaaze mbii zisizo na miphaka.”

⁴ Chisha nchisikira sauti yanjina kula mlunguni, yoamba, “Atu angu, tulukani hiko kpwakpwe sedze mkagbwirana naye kuhenda dambize. Mana mchituluka tamundatiywa adabu naye. ⁵ Mana dambize zakala tsumbi hata zikafika mlunguni, naye Mlungu a tayari kumtiya adabu kpwa mahendoge mai. ⁶ Vivyo arivyoahendera anjina, namwi muhendereni vivyo. Tsona naahenderwe kano mbiri ya gara mai arigoahendera anjina. Halani cho chikombeche mumiire kano mbiri ya nyo ukali ariokutiyani. ⁷ Iye mutiyeni adabu na mumgayise chiasi chicho arichohumira kudzipha nguma na utajiri. Kpwani iye anadziamba chimoyo-moyo, ‘Nisegere kutawala dza malikia, wala simi gungu, sindarira tse mana sindafwererwa.’ ⁸ Phahi andaphaha mashaka gosi siku mwenga tu, mashaka ga chifo, ga chiriro na ga ndzala. Andatsomwa na moho, mana Bwana Mlungu aamulaye ndiye wa uwezo wosi.”

⁹ Na aho afalume a dunia ariozinga naye na kushiriki utajiriwe, andarira na kuusononekera nyo mudzi ndiphoona unafuka mosi. ¹⁰ Aho afalume andaima kure na nyo mudzi kpwa kuogopha go mateso. Nao andarira aambe, “Shaka rani ro, shaka rani ro, uwe mudzi mkpwulu, Babeli, mudzi urio na nguvu! Mana uamulio ukakufikira nawe kutiywa adabu muda wa dzisaa dzimwenga bahi.”

¹¹ Ahendadzi-bishara andamririra, kpwa sababu takuna atu a kugula miyo yao. ¹² Takuna mutu tsona wa kugula miyo yao ya zahabu, feza, lulu wala mawe ga samani. Takuna agulaye nguwo za zambarau, za kundu na za hariri. Tsona takuna agulaye udi, wala vitu vya aina yoyosi vitengezwavyo na pembe za ndzovu, vya mbao za gali, wala vya shaba, chuma ama marumaru. ¹³ Takuna agulaye mdalasini, iliki, mavumba, manemane ama ubani, wala uchi, mafuha ga kujitira, unga swafi, na nganu. Tsona takuna agulaye ng’ombe, mang’ondzi, farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi, na atumwa. Kpwa kpweli, atue kala anahenda bishara ya anadamu ayawao.

¹⁴ Phahi aho ahendadzi-bishara andaamba, “Ehe Babeli! Vi phaphi vyo vitu urivyokala unavimendza sana, vitu vyosi vya gali na vinono vyokuhenda uishito? Tavipho wala kundaviphaha tsona hata kare na kare.” ¹⁵ Hara atu ariophaha utajiri kpwa kuhenda bishara na nyo mudzi, andaima kure kpwa kuogopha go mateso. Andasononeka kuno anarira kululu. ¹⁶ Nao andaamba, “Shaka rani ro, shaka rani ro, nyo mudzi mkpwulu, Babeli, mudzi ambao kala uchidzivwika nguwo za gali sana na kudzipamba na zahabu, mawe ga samani na lulu. ¹⁷ Ela nyo utajiri wosi ukaangamizwa ndani ya dzisaa dzimwenga bahi.”

Akulu a meli, acharo, mabahariya, na osi ahendao kazi melini, aima kure. ¹⁸ Na ariphoona mosi kpwa mudzi unaphya, arira kululu achiamba, “Takuna mudzi mkpwulu wanjina dza huno!” ¹⁹ Atu aha arira kusononeka sana hata achidzimwagira mitsanga ya witswa na kuamba, “Shaka rani ro mudzi mkpwulu! Kala ni mudzi ambao wauhenda hosi hurio na meli hukale matajiri kpwa sababu ya utajiriwe. Ela mudzi wosi ukaphya ndani ya dzisaa dzimwenga bahi.” ²⁰ Hererwani mwimwi muishio ko mlunguni, atu a Mlungu, mitume na manabii, mana Mlungu akauamula hinyo mudzi kpwa sababu yenu.

²¹ Chisha phachituluka malaika wa mkpwotse, achitsola dziwe dza lala kulu, achiritsupha mo baharini, achiamba, “Hinyo mudzi mkpwulu wa Babeli undatserera ugbwe na msindo dza vivi, na taundaonekana tsona. ²² Na himo mudzini sauti za atu kuimba, a kupiga ngephephe, a kupiga vivoti na a tarumbeta, tazindasikirika tsona bii! Wala takundakala na fundi wa aina yoyosi, wala takundasikirika lala rinasaga tsona bii! ²³ Phapho taphandaaka taa tsona. Wala takundakala na sharee za bwana arusi wala bibi arusi, yani takundalólwana tsona bii. Mudzi wa Babeli undahendwa hivi kpwa kukala ahendadzi-bishara himo akala atu akulu na ayi a dunia. Na sababu ya atu hinyo kukala matajiri ni sababu mataifa ganjina gosi gachengbwa ni utsai wa nyo mudzi. ²⁴ Mumo mudzini mwaonewa milatso ya manabii na atakatifu anjina a Mlungu, phamwenga na milatso ya atu osi arioolagbwa duniani.”

19

Mlungu anatogolwa

¹ Chisha bada ya higa, násikira dza sauti nyinji za kundi kulu hiko mlunguni ambazo kala zinakota kululu zinaamba:

Haleluya!

“Naatogolwe Mlungu!

Mlungu ndiye Muokoli wehu.

Nguma na uwezo ni wa Mlungu wehu,

² mana uamuliwe ni wa kpweli na wa haki.

Mlungu akaamula yuya mdiya mkpwulu

ariyebananga atu na udiyawe himu duniani.

Mlungu akamriphiza

kpwa sababu ya milatso ya nyo atumishie.”

³ Hara atu apiga kululu tsona, achiamba, Haleluya. “Naatogolwe Mlungu! Hinyo mosi utulukao kula kpwa ye mchetu mdiya aphyaye, unaphiya dzulu hata kare na

18:9 18:9 Ezekieli 26:16,17   **18:11** 18:11 Ezekieli 27:31,36   **18:12** 18:12 Ezekieli 27:12,13,22   **18:15** 18:15 Ezekieli 27:31,36   **18:17** 18:17 Isaya 23:14; Ezekieli 27:26-30   **18:18** 18:18 Ezekieli 27:32   **18:19** 18:19 Ezekieli 27:30-34   **18:20** 18:20 Kumbukumbu 32:43; Jeremia 51:48   **18:21** 18:21 Jeremia 51:63-64; Ezekieli 26:21   **18:22** 18:22 Ezekieli 26:13; Isaya 24:8   **18:22** 18:22 Jeremia 7:34; 25:10   **18:24** 18:24 Jeremia 51:49
19:2 19:2 Kumbukumbu 32:43; 2 Afalume 9:7   **19:3** 19:3 Isaya 34:10

kare.”⁴ Hara atumia mirongo miiri na a ne na hara viumbe vine agbwa chimabumabu achimuabudu Mlungu asegereye chihi cha chifalume. Navyo vyapiga kululu vichiamba, “Amina! Haleluya!”

⁵ Na nchisikira sauti yanjina kula pho phokala chihi cha chifalume, yoamba, “Mtogoleni Mlungu wehu, mwimwi atumishie.

Mtogoleni mwimwi muuogophao,
a vyeo na msiokala na vyeo!”

⁶ Chisha nchisikira sauti kulu dza sauti ya kundi kulu ra atu rinagomba. Sauti iyo yavuma dza madzi manji gajerago kpwa nguvu maweni, na dza sauti kulu ya chiguruguru. Iyo sauti yaamba, “Haleluya!

Mana iye Mwenyezi Mlungu wehu Mwenye Nguvu Zosi anatawala.

⁷ Nahukaleni na raha,

humpigireni njerejere na humuphe nguma.

Mana arusi ya Mwana ng’ondzi ikafika phephi,
na bibi arusi akadzitayarisha kare.

⁸ Iye bibi arusi akahewa nguwo nono
za kung’ala-ng’ala zisizo na dowo.”

(Hizo nguwo nono manage ni mahendo manono ga atakatifu a Mlungu.)

⁹ Chisha ye malaika achiniamba, “Andika maneno higa: Baha aho arioalipwa yo sharee ya arusi ya ye Mwana ng’ondzi.” Tsona achiniamba, “Higa nchigogomba ni maneno ga kpweli ga Mlungu.”¹⁰ Ndipho nádzi bwaga chimabumabu maguluni pha yuya malaika ili nimuabudu, ela achiniamba, “Usihende hivyo bii! Mimi nami ni mtumishi dza uwe phamwenga na nduguzo amshuhudiyao Jesu. Uwe muabudu Mlungu bahi! Mana ushaidi wa Jesu ndio chandzo cha unabii wa chiroho.”

Mutu yekala akapanda

farasi mwereru

¹¹ Hebu niphundzani! Náona mlunguni kuchifwenuka, nahenda hivi, nchiona farasi mwereru. Mutu yekala akapanda farasi anaihua “Wa Haki na Wa Kpweli.” Naye nkuhukumu na kupigana viha kpwa ajili ya haki.¹² Matsoge kala ni dza jimbijimbi ra moho, na kala ana viremba vinji mo chitswani. Kala akaandikpwa dzina ambaro takuna mutu yemanya manage isiphokala ye mwenye.¹³ Naye kala akavwala kandzu ya dododo mana kala ikavwikipwa mlatsoni, na dzinare ndiye, “Neno ra Mlungu.”¹⁴ Nago majeshi ga mlunguni kala ganamlunga-lunga nyuma. Kala gakavwala nguwo nono, nyereru tsetsete zisizo na madowa, nao kala akapanda farasi ereru.¹⁵ Mwakpwe kanwani mwatuluka upanga wa kurya sana. Andauhumiira kushinda mataifa gosi duniani naye andagatawala na uwezo mkpwulu. Tsona aminye uchi mufu wa tsukizi za Mlungu Mwenye Nguvu Zosi.¹⁶ Na phakpwe nyongani, kandzuye kala phakaandikpwa dzina hiri:

MFALUME WA AFALUME NA BWANA WA MABWANA.

¹⁷ Na chisha nchiona malaika aimire dzulu ya dzuwa. Malaika hiye wakota kululu achiha nderi osi arukao dzulu, achiamba, “Ndzoni mwedze murye karamu kulu ya Mlungu.”¹⁸ Ndzoni mwedze murye nyama za afalume, za akulu a viha, za atu a mkpwotse, nyama za farasi na apandadzi-farasi, nyama za atu osi, atumwa na ario huru, asiokala na vyeo na ario na vyeo.”

¹⁹ Chisha nchiona ro dzinyama na afalume a dunia na majeshi gao achikusanyika phamwenga. Aho alonda kupigana na ye ariyekala asegere dzulu ya farasi phamwenga na jeshire.²⁰ Ela dzinyama, phamwenga na nabiiwe wa handzo ariyehenda vilinje kpwa sababuye, ahalwa mateka. Nabii hiye wachenga hinyo okala akatiywa mola wa hiro dzinyama na kuabudu chizukache kpwa kuhenda vilinje. Osi airi atsuphiwa azima ziya ra moho mkali sana wa chibiriti.²¹ Hiye mutu yekala asegere dzulu ya farasi, wahumira upangawe utulukao kula kanwani kuolagira majeshi garigosala. Na nyo nderi achirya zo nyama hata achisinywa.

20

Shetani anafungbwa miaka elufu mwenga

¹ Badaye náona malaika anaterera kula mlunguni, naye kala akagbwira funguwo za kuzimu na silisili kulu. ²⁻³ Phahi ye malaika warigbwira ro dzoka, yani yuyatu nyoka wa kare aihwaye Ibilisi au Shetani, achirifunga silisili na achiritsupha kuzimu. Pho mryangoni achiphafunga kufuli na kuphatiya ukaka, ili asedze akachenga tsona atu a mataifa ganjina gosi duniani. Naye Shetani andafungbwa miaka elufu mwenga. Bada ya muda hinyo kusira, ni lazima avugulwe kpwa muda mchache tu.

⁴ Higo gariphosira, náona vihi vya chifalume, vihi ambavyo kala vikasagarirwa ni hinyo okala akahewa uwezo wa kutawala. Aho kala ni roho za hara okatwa vitswa kpwa kushuhudiya kuhusu Jesu na kutangaza ujumbe wa Mlungu. Atu hinya kala taakaabudu rira dzinyama hebu chizukache. Wala taayakubali kutiywa mola wa hiro dzinyama vilanguni hebu mwao mikononi. Atu hinya afufuka na achedzatawala phamwenga na Jesu miaka elufu mwenga. ⁵ Atu anjina ariofwa taandafuka hadi miaka elufu mwenga isire. Sambi kuku ndiko kufufulwa kpwa kpwandza. ⁶ Aho ndiofufulwa kano ya kpwandza, aajaliwa na ni atakatifu. Mana chifo cha phiri tachindakala na nguvu kpwao. Nao andakala alavyadzi-sadaka a Mlungu na Jesu, yetsambulwa ni Mlungu kutawala atu. Tsona andatawala naye muda hinyo wa miaka elufu mwenga.

Shetani anaangamizwa

⁷ Bada ya miaka elufu mwenga kusira Shetani andarichirwa hiko ndikokala akafungirwa. ⁸ Naye achirichirwa andakpweza achenge atu a mataifa ganjina pembe zosi za dunia, yani Gogu na Magogu. Andakusanya atu kuatayarisha kpwa viha, nao andakala na afuasi anji dza mtsanga wa baharini. ⁹ Nao anyendeka seemu zosi za dunia na kuzunguluka mudzi umendzwao ni Mlungu, ambapho ndipho phasagalapho atue. Ela wakati ariphohenda vivyo kpwatuluka moho kula mlunguni uchedzaangamiza. ¹⁰ Ye Shetani ariyeachenga watsuphiwa ziya ra moho mkali sana wa chibiriti, phatu phariphotsuphwa ro dzinyama na ye nabii wa handzo. Nao kuko andateswa usiku na mutsi, hata kare na kare.

Uamuli wa mwisho

¹¹ Chisha náona Mlungu asegere chihiche chikulu tsona chereru. Mlunguni na tsi kuchiyaya mbereze na takuyaonekana tsona. ¹² Nchiona afwadzi osi, ario na vyeo na asiokala na vyeo aimire mbere za chira chihi cha chifalume. Ndipho vitabu vyokala vichiandikpwa mahendo ga atu osi vichifwenulwa. Na phafwenulwa chitabu chanjina, na hicho kala ni chitabu cha uzima. Aho afwadzi aamulwa kulengana na mahendo gao goandikpwa mumo vitabuni. ¹³ Bahari yalavya afwadzi ariola himo. Chifo na kuzimu nazo zichilavya atue. Chila mmwenga achiamulwa kulengana na mahendoge. ¹⁴ Bada ya kusira higo, chifo na kuzimu zatsuphiwa ziya ra moho. Ro ziya ra moho ndiro chifo cha phiri. ¹⁵ Na mutu yeyesi ambaye dzinare tariandikirwe himo mwenye chitabu cha uzima, naye piya watsuphiwa ziya ra moho.

21

Dunia nyiphya

¹ Higo gariphosira, náona mlunguni kuphya na dunia nyiphya, mana mlunguni kpwa kpwandza na dunia ya kpwandza kala ikaangamizwa, na kuchikala takuna bahari tsona. ² Chisha nchiona mudzi mtakatifu, yani Jerusalem nyiphya, inatserera kula mlunguni kpwa Mlungu. Mudzi hinyo kala ukapambwa dza bibi arusi apambwavyo, achikala anaphirikpwa kpwa mlumewe. ³ Alafu nchisikira kululu kula pho pharipho na chihi cha chifalume, richiamba, "Vivi Mlungu andasagala phamwenga na atu. Phakpwe kaya andakala phamwenga na anadamu, nao andakala atue. Mlungu mwenye andakala phamwenga nao, naye andakala Mlungu wao. ⁴ Andafuta matsozi gosi. Wakati hinyo atu taandafwa wala kusunoneka. Takundakala na chiriro wala kulumwa, mana zo hali za kare zindakala zatsupa."

⁵ Chisha yekala akasagarira cho chihi cha chifalume waamba, "Vivi sambi chila chitu nachihenda chiphya!" Piya achiniambira, "Gaandike higa, mana ni maneno ga kpweli na ga kukuluphirika." ⁶ Phahi achiniamba tsona, "Mambo vivi gakahendeka. Mimi ndimi Alifa na ndimi Omega, yani ndimi Mwandzo na ndimi Mwisho. Chila mutu ariye na chiru nindamupha madzi ga bure anwe kula pula za madzi, madzi garehago uzima. ⁷ Mutu ndiyeshinda, nindamupha vitu hivi vyosi, iye andakala mwanangu, nami ndakala

Mlunguwe. ⁸ Ela phahi aoga, asiomkuluphira Mlungu, akora, aolagadzi, adiya, atsai, aabuduo vizuka, na a handzo, aho osi phatu phao ni ziya ra moho mkali wa chibiriti. Na chicho ndicho chifo cha phiri.”

Jerusalemu nyiphya

⁹ Chisha malaika mmwenga wa hara sabaa okala na mbiga za mashaka sabaa ga mwisho wakpwezaniamba, “Ndzo nikuonyese ye bibi arusi, hiye ndiyekala mkpwaza ye Mwana Ng’ondzi.” ¹⁰ Phapho achiniphirika hadi dzulu ya mwango mkpwulu tsona mure, wakati kala nalongozwa ni Roho Mtakatifu. Kuko yuya malaika achinionyesa mudzi mtakatifu wa Jerusalemu unatserera kula dzulu mlunguni kpwa Mlungu. ¹¹ Mudzi hinyo kala una mwanga mkpwulu wa Mlungu, mana wakala unang’ala-ng’ala dza chilolo na dza dziwe ra samani kulu riihwaro jasipa. ¹² Tsona kala ukazungulusirwa ukuta mkpwulu wa dzulu. Piya kala una miryango kumi na miiri na chila mryango kala una malaika. Na chila mryango kala ukaandikpwa dzina ra mbari mwenga ya zira mbari kumi na mbiri za Iziraeli. ¹³ Chila uphanda kala kuna miryango mihahu; mlairo wa dzuwa, vurini, mwakani, na mtswerero wa dzuwa. ¹⁴ Na hinyo ukuta wa mudzi kala ukadzengbwa dzulu ya mawe kumi na mairi ga msingi. Na chila dziwe kala rikaandikpwa dzina ra mmwengawapho wa hara mitume kumi na airi a Mwana ng’ondzi.

¹⁵ Phahi ye malaika yekala anagomba nami kala akagbwira chigongo cha kupimira. Chigongo hicho kala chikatengezwa na zahabu, nacho kala ni cha kupimira nyo mudzi, miryangoye na nyo ukutawe. ¹⁶ Ye malaika wapima hura mudzi na hicho chigongo, nago mare na mapana na chimo kala ga sawa kpwa sawa. Achiphaha kukala ni kilomita elufu mbiri na magana mane. ¹⁷ Alafu ye malaika achipima upana wa nyo ukuta, nao uchikala ni mita mirongo sita. Naye wakala anahumira chipimo chihumirwacho ni anadamu. ¹⁸ Nyo ukuta kala ukadzengbwa na mawe ga samani ga jasipa. Mudzi nao kala ukadzengbwa na zahabu swafi ya kung’ala-ng’ala dza chilolo.

¹⁹ Msingi wa hinyo ukuta wa mudzi kala ukapambwa na mawe kumi na mairi manono sana ga samani. Na gaga gakala na rangi tafwauti-tafwauti. Dziwe ra kpwandza kala ni jasipa, na ra phiri richikala ni yakuti samawi. Ra hahu rakala dziwe riihwaro kalikedoni na ra ne richikala zumaridi. ²⁰ Dziwe ra tsano kala ni dziwe riihwaro saridoniki, ra sita richikala akiki. Dziwe ra sabaa kala ni kirisolito, ra nane kala ni zabarajadi. Dziwe ra tisiya kala ni yakuti wa mandano, ra kumi ni kirisopiraso, ra kumi na mwenga richikala hiakinitho na ra kumi na mbiri ni amethisito. ²¹ Yo miryango kumi na miiri yosi kala ikatengezwa na lulu. Chila mryango kala ukatengezwa na lulu mwenga bahi! Barabara kulu ya nyo mudzi kala ukatengezwa na zahabu swafi, yokala inang’ala-ng’ala dza chilolo.

²² Mimi sionere Nyumba ya Kuvoya Mlungu himo mudzini mana ye Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi na ye Mwana ng’ondzi anasagala mo mudzini. Kpwa hivyo taphana phatu phanjina pha kuvoya Mlungu. ²³ Mudzi hinyo tauna haja ya mwanga wa dzuwa ama mwezi, mana nkung’arirwa ni utukufu wa Mlungu, na Mwana ng’ondzi ndiye taa ya nyo mudzi. ²⁴ Atu a mataifa ganjina gosi andaishi na kuno anang’arirwa ni nyo mwanga wa hinyo mudzi, na afalume a dunia andainjira himo kuphirika vitu vyao vya samani. ²⁵ Miryango yosi ya mudzi indakala wazi wakati wosi, mana takundakala na usiku. ²⁶ Atu a makabila gosi duniani andareha utajiri wao na vitu vyao vya samani mumo mudzini. ²⁷ Ela takuna chochosi chiricho najisi ndichoinjira himo mudzini, wala mutu yeyesi ahendaye mambo ga waibu ama ga handzo. Atu ndioinjira mudzi hinyo ni aratu ambao madzina gao gaandikpwa kpwenye chitabu cha uzima cha ye Mwana ng’ondzi.

22

Muho wa madzi ga uzima

¹ Chisha ye malaika wanionyesa muho wa madzi garehago uzima, utulukao phara phenye chihi cha chifalume cha Mlungu na Mwana ng’ondzi. Nyo muho kala unang’ala-ng’ala dza chilolo. ² Muho wenye kala unajera kahi-kahi ya yo barabara kulu ya nyo mudzi. Chila uphanda wa muho kala phana muhi urehao uzima ambao kala unavyala mara mwenga kpwa mwezi, kpwa hivyo kpwa mwaka kala unavyala kano kumi na

mbiri. Makodza ga muhi hinyo ganahumirwa kama dawa ya kuphoza atu a makabila gosi.

³ Mudzi hinyo taundakala na chitu chochosi cholaniwa ni Mlungu. Na chihi cha chifalume cha Mlungu na ye Mwana ng'ondzi chindakala mumo mudzini. Nao atumishie andamuabudu Mlungu, ⁴ andamuona, na dzinare rindaandikpwa mwao vilanguni. ⁵ Ndani ya mudzi hinyo takundakala na usiku tsona; atu taandakala na haja ya taa wala dzuwa, mana Bwana Mlungu ndiye ndekala mwanga wao. Atu hinyo andatawala hata kare na kare.

⁶ Chisha hiye malaika achiniamba, "Hakika maneno higa ni ga kpweli na ga kukuluphirika. Tsona Bwana Mlungu aaphaye manabii Rohowe, wahuma malaikawe kuaonyesa atumishie mambo ambago kala ni lazima gahendeki vi sambi-sambi."

Jesu aredza

⁷ Bwana Jesu anaamba, "Hebu niphundza vinono, mino nredza vi sambi. Baha aho aogophao na kulunga maneno ga unabii garigo ndani ya chitabu hichi."

⁸ Mimi Johana nagaona na nchigasikira mwenye, mambo higo. Na nriphokala nkagaona na kugasikira, nádzibwaga chimabumabu mbere za ye malaika ambaye akanionyesa mambo higa ili nimuabudu. ⁹ Ela achiniamba, "Usihende hivyo! Mimi nami ni mtumishi tu, dza vivyo urivyo uwe, nduguzo manabii, na anjina osi alungao ujumbe wa chitabu hichi. Kpwa hivyo uwe muabudu Mlungu macheye!"

¹⁰ Chisha ye malaika achiniamba, "Maneno higa ga unabii garigo mu chitabuni usigafwitse, mana gosi gogombwa mumo gandahendeki vivi sambi-sambi. ¹¹ Phahi mutu ahendaye mai, naenderere kuhenda mai, na ahendaye waibu naenderere kuhenda waibu. Tsona mutu ahendaye haki, naye naazidi kuhenda haki, na mutu ariye bila ya lawama, naazidi kukala bila ya lawama."

¹² Chisha nchiambwa, "Jesu anaamba, 'Hebu niphundza vinono, mino nredza vi sambi. Nami niredza nimriphe chila mutu kulengana na mahendoge. ¹³ Mimi ndimi Alifa na Omega.* Ndimi wa kpwandza na wa mwisho. Ndimi Mwanzo na ndimi Mwisho.' "

¹⁴ Baha atu afulao kandzu zao na kuzitsusa, ili aphahe ruhusa ya kuinjira nyo mudzi muphya kutsupira miryangoye na arye matunda ga muhi urehao uzima. ¹⁵ Ela atsai osi, adiya, aolagadzi, aabuduo vizuka na anjina osi amendzao kugomba handzo, andakala kondze ya hinyo mudzi dza viratu madiya.

¹⁶ "Mimi Jesu, ndimi chivyazi chikulu cha Mfalume Daudi, na ndimi ning'alaye dza kombezi. Mimi ndimi yehuma malaika wangu edze akuambireni mwimwi afuasi angu mambo higa garigo himu chitabuni."

¹⁷ Roho Mtakatifu na hiye bibi arusi wa Mwana ng'ondzi anamuiha Bwana anaamba, "Ndzo." Na atu osi ndiosikira mambo higo naambe, "Ndzo." Yeyesi ariye na chiru alondaye madzi, naaedze anwe bure madzi ga uzima.

Chimarigizo

¹⁸ Nakukanyani chimbere chila mmwenga ndiyesikira maneno higa ga unabii garigo himu chitabuni. Mutu ndiyeejereza maneno, Mlungu naye andamuenjereza go mashaka gohadzwa himu chitabuni. ¹⁹ Na mutu yeyesi ndiyephunguza neno rorosi kula maneno ga unabii wa chitabu hichi, Mlungu naye andamphunguzira baraka zoandikpwa mo chitabuni. Andamphunguzira hakiye ya kusagala mudzi mtakatifu, na hakiye ya kurya matunda ga muhi wa uzima.

²⁰ Na iye alavyaye ushaidiwe kuhusu mambo higa anaamba, "Hakika sichelewa, nredza vi sambi."

Amina. Ndzo Bwana Jesu!

²¹ Bwana Jesu naakujaliyeni mwimwi mosi. Amina.

22:3 22:3 Zakariya 14:11; Mwanzo 3:17   **22:5** 22:5 Isaya 60:19; Danieli 7:18   **22:11** 22:11 Danieli 12:10
22:12 22:12 Isaya 40:10; 62:11; Zaburi 28:4; Jeremia 17:10   **22:13** 22:13 Maono 1:8,17; 2:8; Isaya 44:6; 48:12
* **22:13** 22:13 Chiyunani seemu hino inaamba, Alifa na Omega, yani A hadi Z.   **22:14** 22:14 Mwanzo 2:9; 3:22
22:16 22:16 Isaya 11:1,10   **22:17** 22:17 Isaya 55:1   **22:18** 22:18 Kumbukumbu 4:2; 12:32